Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII IOSEPHI HIEROSOLYMITANI SACERDOTIS

Opera quæ extant, nempe

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRI XX. Sigismundo Gelenio interprete.
DE BELLO IVDAICO LIBRI VII. (interprete, vt vulgò creditum est, Rufino Aquileiensi) quibus Appendicis loco accessit liber De vita Iosephi.
ADVERSVS APIONEM LIBRI II. ex interpretatione Rufini à Gelenio emendata.
DE MACHABÆIS, seu de imperio rationis LIBER I. cum paraphrasi Erasmi Roterodami.

Quæ Græcolatina editio Græcorum Palatinæ Bibliothecæ manuscript. Codicum collatione castigatior facta est.

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

EIGENTHUM DER STADT AUGSBURG

AVRELIÆ ALLOBROGVM.
Excudebat Petrus de la Rouiere.
CIↃ IↃC XI.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI FRIDERICO V. COMITI PALATINO AD RHENVM, ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATVS HEREDI, Bauariæ Duci, &c.

Domino meo Clementissimo.

FLAVII Iosephi Helleniſtarum Iudæorum cùm eruditione, tum eloquentia facilè principis hiſtorica monumenta prælo meo excuſa, Princeps illuſtriſſime, ad T.C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios aceruatorum librorum cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere rediuiuos, & aduerſus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex verò mihi cauſa fuit cur ad T.C. noſter confugeret Ioſephus: namque primùm tota operis συγγενεια de rebus eſt quæ à Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe Mundani Syſtematis diuina conſtitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Moſaica Legiſlatione, politia Hebraica, monarchiarum, quæ olim orbem rexerunt, imperio; & aliis, quæ quatuor millium annorum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, quòd non ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filius; ſed ex regio Haſmonæorum ſanguine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Iudæos familia, cùm in adoleſcentia ad miraculum vſque in literarum ſtudio profeciſſet, iuuentutem rebus gerendis & bello, quod cum Romanis geſſere Iudæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu æquè promptus; ætate verò prouectiori otium Romæ nactus ea literis mandauit, quæ literarum cognitione & vſu didicerat, vir cæteroquin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verùm acceſſit & alia cauſa cur Ioſephum coram T.C. ſiſterem, beneficium quod tuæ C. debeo, ob manuſcriptorum tuæ electoralis Bibliothecæ codicum Ioſephi liberalem vſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Iano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetrauit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus I.C.^tus Marquardus Freherus tuæ C. Conſiliarius. Sed quia in hoc autore excudendo longiùs proceſſeram cùm membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione vt

quàm primùm Ioſephum Græcè, publici iuris iterum facerem efflagitabant, quòd editionis Baſilienſis quæ ante LXVII. annos vnica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, quorumdam virorum doctorum notas, & varias lectiones eius qui manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cùm itaque T. C. tuorúmque beneficio ſim adiutus C. T. patrocinio Ioſephum hiſtoricum Principe non indignum iure meritóque dedico, demiſsè rogans vt quemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos περὶ ἀλώσεως offerentem benignè admiſit, probauit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri iuſſit; ita Ioſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppeditauit, vt emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. à quo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo vt det T. C. vitam prolixam, Principatúm ſecurum, & quæcunque boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſeruus addictiſſimus

PETRVS ROVERIANVS

Typographus.

DE IOSEPHO, ET EIVS SCRIPTIS VETERVM TESTIMONIA.

EVSEBIVS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ hiſtoriæ lib. 3. cap. 9.

Ἰώσηπος ματθίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς ϗ ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὕστερον ξυμπτυχὼν ἐξ ἀνάγκης, μάλιστα ϗ, τῷ κατ' ἐκεῖνο καιρῷ ἰουδαίων. ὃς οὐδὲ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ ϗ οὐδὲ ῥωμαίοις γέγονεν οὐκ ἀδοξότατος, ὡς αὐτὸν μὴ ἀναθήσαι ἀνδριάντος ὑπὸ τῆς ῥωμαίων τιμηθείσης πόλεως, πρός ϗ ἀποδεδεγμένης αὐτοῦ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔστι δὲ οὐδὲ τῶν ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι κατατεθῆναι συγγράμματι. τῶν δ' ἱστορίαν τε κατ' αὐτὸν ῥωμαϊκοῦ πολέμου, ἐν ἑπτὰ λόγοις. ἃ δὲ οὐ μόνον τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλὰ ϗ τῇ παρ' ἑαυτῷ φωνῇ οὐδαμοῦ ἀφίστησιν ἑαυτόν. μαρτυρεῖ δ' ἄξιος γε ᾧ δεῖ τὰ λοιπὰ πιστεύεσθαι. καὶ ἔτερα δ' αὖ φέρεται ἀποδεδειγμένα ἄξια, δύο, τὰ περὶ τῆς ἰουδαίων ἀρχαιότητος. ἐν οἷς ϗ ἀπρρήτως θεοῦ ἀπίστα τὸν γραμματικὸν ϗ ἰουδαίων τινικάδε συντάξαντα λόγον ποιήσεται δὲ πρὸς ἄλλους, οἳ δεδιδάχασιν ϗ αὐτοὶ τὰ παρ' ἰουδαίοις ἤθη ἐπιφέρεσθαι. Πεπόνηται δὲ ἄλλο ἀμφὶ ἀντιόχου ἀποσφαγὴν τοῦ ἀδελφὸν αὐτοκράτορος λογισμῷ, ὅπερ ἐς μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν. τοῦ τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἐν τοῖς οὕτω καλουμένοις μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν, ὧν δ' εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀνδρισαμένων ἕνεκα ἐπῆλθεν. ϗ πρὸς τῷ τέλει τῆς εἰκοστῆς ἀρχαιολογίας δηλοῖ ὁ αὐτός, ὡς ἀπορρήτους ἐν τέτταρσι συγγράμμασι βιβλίους ϗ τὰς παρ' ἰουδαίοις δόξας περὶ θεοῦ δ' οὐσίας αὐτοῦ, δ' περὶ τῶν νόμων, ὅσα κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν, ἔξεστι ποιεῖν, τὰ δὲ κωλύει. ϗ ἄλλα δ' αὐτοῦ ἀποδεδειγμένα ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, Sacerdos Hieroſolymitanus, non ſolùm ipſe Romanos in initio belli Iudaici oppugnauit, ſed cæteris prælijs poſtea commiſſis neceſſitate coactus interfuit. Hic Ioſephus nõ ſolùm apud gentem ſuam, verùm etiam apud Romanos, Iudæorum illius temporis facilè præſtantiſſimus habitus fuit, ita vt rum ſtatuæ honore in vrbe Roma decoraretur, tum libri ab eo induſtria elaborati confectique in bibliothecam, tanquam monumenta, meritò reponerentur. hic verò rerum Iudaicarum antiquitatem in viginti integros libros redegit. hiſtoriam item de bello Iudaico ſua ipſius ætate adminiſtrato, ſeptem libris conſcripſit. Quas res non Græco ſolùm ſermone, ſed patrio etiam ſe tradidiſſe, ſuo ipſius confirmat teſtimonio. Cui quidem propter reliquas res veriſſimè ab eo conſcriptas, etiam in hac cauſa fides iure debet adhiberi. Dicuntur etiam alij duo libri de Iudæorum vetuſtate ab eo accuratiùs elucubrati: in quibus non ſolùm contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Iudæos vehementiùs ſuis ſcriptis inuehebatur, verùm etiam contra alios qui patria & auita Iudaicæ gentis inſtituta cõuiciis & ignominia afficere conabantur, ſtrenuè diſſerit. Eſt præterea aliud opus, non obſcurum ſanè, aut contemnendum, De ratione ſola mentis rectrice, ab eo elaboratum, quod quidam Maccabæorum propterea inſcribunt, quod grauia Hebræorum quorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppeſſerunt (de quibus in libris qui vocantur Maccabaici ſermo inſtituitur) in ſe contineant. Porrò in extremo vigeſimo libro de Antiquitate, ille ipſe apertè indicat quo pacto patrias Iudæorum ſententias & opiniones de Deo, de eius eſſentia, & de legibus etiam, quamobrem eſſent quædam ex earum præſcripto libera & ſoluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti inſtituiſſet. Itémque in ſuis ipſius ſcriptis alia opera à ſe ſtudio & induſtria elaborata memorat.

HIERONYMVS IN LIBRO DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, ex Hieroſolymis ſacerdos, à Veſpaſiano captus, cum Tiberio filio eius relictus eſt, hic Romam veniens, ſeptem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filióque obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi ſunt, & ob ingenij gloriam ſtatuam quoque meruit Romę. Scripſit autem & alios viginti antiquitatum libros, ab exordio mundi vſque ad decimum quartum annum Domitiani Cæſaris, & duos ἀρχαιότητος aduerſus Apionem grammaticum Alexandrinum, qui ſub Caligula legatus miſſus ex parte

gentilium,contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Iudaicæ continentem,ſcripſerat. Alius quoque liber eius qui inſcribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabęorum ſunt digeſta martyria. hic in decimooctauo antiquitatum libro, manifeſtiſſimè confitetur, propter magnitudinem ſignorum, Chriſtum à Phariſæis interfectum,& Ioannem Baptiſtam verè prophetam fuiſſe,& propter interfectionem Iacobi Apoſtoli, diruram Hieroſolymam. Scripſit autem de Domino in hunc modum:Eodem tempore fuit Ieſus vir ſapiens,ſi tamen virum eùm oportet dicere.Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera ſuſcipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de gentibus ſui habuit ſectatores,& credebatur eſſe Chriſtus.Cúmque inuidia noſtrorum principum,cruci eum Pilatus addixiſſet, nihilominus qui eum primùm dilexerant, perſeuerauerunt.Apparuit enim eis tertia die viuens.Multa & hęc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus,& vſque hodie Chriſtianorum gens ab hoc ſortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNVM ORATOREM ROMANVM.

IOſephus antiquitatem approbans Iudaici populi, duos libros ſcripſit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta ſæcularia profert teſtimonia, vt mihi miraculum ſubeat, quomodo vir Hebræus, & ab infantia ſacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam euoluerit.

HERMIAS SOZOMENVS SALAMINIVS HISTORIÆ Eccleſiaſticæ libro primo, cap. 1.

IOſephus Mattathiæ filius, vir cùm apud Iudæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens,teſtis eſt de vero Dei verbo locupletiſſimus.

Ἰώσηπος ὁ Ματταθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ οὐδενὸς τῶν Ἰουδαίων, καὶ Ῥωμαίοις ἐνδοξότατος γεγονώς, ἀξιόλογος ἂν εἴη μάρτυς τῆς περὶ θεοῦ ἀληθείας.

EVAGRIVS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro quinto, cap. 24.

LOngam Ioſephus ſcripſit hiſtoriam,eámque refertam vtilitate cuiuſque generis &c.

Πολλὴν Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρησίμην εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

PHOTIVS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Ioſephum Iudæum, De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu. Quo in libro extremo Hieroſolymorum excidium narrat, & Maſadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum,in quo & ipſe Ioſephus captus: præterea Giſchalorum euerſionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum deſolationem. Sunt autem huius operis libri ſeptem. Candidus illi ſermo,qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere poſſit. In concionibus perſuadendi vi præditus eſt, ac gratioſus, tum etiam quum ſuadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copioſè enthymematis in vtramque partem vtitur,ſententiáſque,ſi quis alius,adhibet. Orationi inſuper affectum imprimendi, & concitandi motus,eoſdémque mox leniendi,eſt peritiſſimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰωσήπου Ἰουδαίου τὰ πρὸς Ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἥπτετο καὶ Ἱεροσολύμων ὀλίγα τέλει τῆς λόγων ἄλωσις, καὶ ἡ τοῦ μασάδας πολίχνης. φερὸ δὲ τούτων, καὶ τὴν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἄλωσις· καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἑπτὰ δὲ αὐτῷ τὸ συνταγμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τὸν φόρτον, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' εὐκρινείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐνφῦναι· πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, ἐν ὀλίγαις, κἂν ὀλίγῳ παντάπασι ὁ καιρὸς καλῶς χρήσασθαι τῷ λόγῳ δίξις ἐν χρόνῳ ἐνθυμημάτων ἑφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δ', ὡς εἴ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ ἐνδεῖξαι ἱκανώτατος, καὶ ἐγεῖραι πάθος, ἐν ὀλίγῳ καὶ παῦσαι δεινότατος.

HIS ACCEDIT IOSEPHVS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORVM.

DIligentiſſimus καὶ φιλαλήθεστατος omnium ſcriptorum Ioſephus: de quo nos hoc audacter dicimus, non ſolùm in rebus Iudaicis, ſed etiam in externis tutiùs illi credi,quàm omnibus Græcis & Latinis: Itaque deſinat mirari doctus vir, curtot eruditi,& nos quoque, qui non in illis eruditis,ſed huius ſcriptoris lectione peregrini non ſumus, tantum illi deferamus, cuius fides & eruditio in omnibus elucet.

AVTO-

AVTORES QVORVM POTISSIMVM
TESTIMONIO PARTIM COMPROBATO, partim confutato Ioſephus hiſtoriæ ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſto.
Demetrius Phalereus
Dius hiſto.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Iſidorus
T. Liuius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστορίας τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τὴν αἰτίαν τῆ συγγραφῆς, καὶ τὴν σκοπὴν αὐτῆς δηλοῦν. Κεφ. α
Τίς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων. Κεφ. β
Περὶ γήρους Ἀδάμου καὶ τῶν αὐτοῦ διάκα γηραλέων τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ὅτι ξύλον τῆς κιβωτοῦ ἐστὶν λάρνακι μὴ τῶν συγγραφέων κατ' ἄκρον ἐν τῷ συνναὰρ πεδίῳ. Κεφ. δ
Περὶ τοῦ πύργου Βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ὡς οἱ παῖδες Νῶε ἔσχατοι πᾶσιν τὸν οἰκουμενικὸν ἐπῴκησαν. Κεφ. ς
Ὅτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον κατὰ τῶν ἀκησάντων ἐκλήθη. Κεφ. ζ
Ὡς Ἀβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς, κατῴκησεν τὸν τότε μὲν Χαναναίαν, νυνὶ δὲ Ἰουδαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Ὅτι λιμοῦ τὸν Χαναναίαν κατασχόντος, εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διαμείνας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Ἡ τῆς Σοδομιτῶν διαφθορά, ἀσεβείων καὶ τοῖς ὑπερβαλλόντων. Κεφ. ι
Ὡς Ἀβραμος ὑπὸ τοὺς ἀσεβεῖς ὑπερατυχούσας ἐλήλυθεν, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῆς Σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὸν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ Ἰσμαήλου τοῦ Ἀβραάμου παιδὸς, καὶ τῆς ἐκγόνων αὐτοῦ ἀράβων. Κεφ. ιγ
Περὶ Ἰσαάκου, ὃς ἦν γνήσιος Ἀβραάμου παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάρρας τῆς Ἀβραάμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. Κεφ. ιε
Ὡς ἐκ χαυτούρας Ἀβραάμῳ γαμηθείσης τὸ ζῷον λοιδωρῆσαι ἐγένετο. Κεφ. ις
Περὶ τοῦ Ἀβραάμου τελευτῆς. Κεφ. ιζ
Περὶ τῆς Ἰσαάκου ὑιοθεσίας καὶ γάμου καὶ γενέσεως αὐτοῦ καὶ ἀναστροφῆς. Κεφ. ιη
Ἰακὼβ φυγὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφῆς φόβον. Κεφ. ιθ
Ὡς Ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν Ἑβρωνι. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Proœmium cauſam ſcriptionis & ſcopum eius cõplectens. Cap. I.
Mundi creatio & Elementorum diſpoſitiõ. Cap. II.
De poſteritate Adami & decem ætatibus vſque ad diluuium. Cap. III.
De diluuio: & quomodo Noë in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Sennaar. Cap. IV.
De turri Babylonica, déque linguarum mutatione. Cap. V.
Quomodo Noë poſteri per totum tetrarcum orbem ſedes ſibi occupauerint. Cap. VI.
Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint. Cap. VII.
Quomodo Abrahamus generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur. Cap. VIII.
Quòd fame Chananæam premente in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus. Cap. IX.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta. Cap. X.
Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. Cap. XI.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus. Cap. XII.
De Iſmaële Abrahami filio, eiúſque poſteris Arabibus. Cap. XIII.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. Cap. XIV.
Satæ Abrahami vxoris obitus. Cap. XV.
Quomodo è Chæturâ Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit. Cap. XVI.
De obitu Abrahami. Cap. XVII.
De Iſaci filiis Eſao & Iacobo, & natiuitate eorum. Cap. XVIII.
De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo. Cap. XIX.
Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone. Cap. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER PRIMVS.

Προοίμιον τῶν αἰτίων τῆς συγγραφῆς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς ἐκθέμενον.

Κεφάλαιον α'.

ΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις μία μέν ἐστι τῶν αὐτῶν ὁρμὴ καὶ παρὰ πάντων ὁμολογουμένη αἰτία, ἀλλὰ πολλαί, καὶ πλείστον ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ὄφελος ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τῶν αὐτῶν αὐτῆς θηρᾶν δόξαν, ὅλην τὴν τοῦτο τῆς παρασκευῆς τὸ μέρος ὁρμῶσιν. ἄλλοι δ' ἔχειν ἐκείνοις φέροντες, περὶ ὧν τῶν αἰκαρφῶν ἐν συμβέβηκεν, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον καὶ ταλαιπωρίαν ὑπέστησαν. εἰσὶν δ' οἵτινες ἐπιδιάθηνται ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης εἰς πραγματικοὺς παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δημόσιον προενεγκεῖν. πολλοὺς δ' οὐκ χρησίμων μεγέθος πραγμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, προθυμηθῆναι τῶν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὸν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι δύο καὶ μοι συμβεβήκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῶν πρὸς Ἰουδαίους ἠθροίσθαι, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπίδοι, πεῖραι μαθὼν ἐμαυτῷ συνεπεμνήσθαι, δεῖν δοκοῦντι τοὺς ἐν τῇ γραφῇ λυμαινομένους τῶν ἀληθείαν. ταύτην δὲ τῶν ἐπεσφερομένων ἐγκλημάτων ἐκτὸς ἐμαυτὸν ἱστορίαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν ἀκοῆς. μέλλοντι δὲ προτίθεσθαι ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τοῦ πολιτεύματος, ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένων γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρόσθεσιν διενοήθην ὅτι τὸν πόλεμον συνέγραψαν ἐλλῶσαι,

PROOEMIVM CAVSAM SCRIptionis & scopum eius complectens.

CAPVT I.

A QVi ad scribendas historias se conferunt, non vnã neque eandem sui propositi causam habere mihi videntur, sed plures, eásque multum inter se differẽtes. quidã enim ostentandæ eloquentiæ causa, gloriæque ex ea captandæ, ad hoc studiorum genus se applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res gestas scribendas sibi sumpserunt, nulli labori quantum in se fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipsa compulit, vt quibus gerẽdis interfuerant, ea scripto complexa in vulgum proderẽt. nec defuerunt, qui res insignes cognitúque dignas in obscuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis causis postremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque gestas, ac demum euentum, quæ omnia præsens ipse meo periculo didici, narrare coactus sum propter quosdam qui scriptis suis veritatem depranarũt. Præsens verò opus aggressus sum, ratus Græcis omnibus cognitu nõ iniucundũ fore. Complectetur enim vniuersam nostræ gentis antiquitatem, formámque reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm historiam de bello scriberem, de-

cere, vnde primum oriundi Iudæi, quàm varia fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatem cæteráſque virtutes instituti, quibus bellis per tot secula gestis, inuiti ad postremum contra Romanos bellum sint pertracti: sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud propriè dicato opere exorsus vsque ad finem suum perduxi. Procedente dein tempore, sicut vsu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædã ac segnicies mihi incessit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: sed fuerunt qui cupiditate cognoscendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cùm omnis generis disciplinarum, tum verò rerum gestarum peritiæ cum primis auidus, vt qui ipse in maximis negociis & variis fortunæ casibus versatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ se tulisset, inconcussúmque virtutis studium perpetuò retinuisset. Huic igitur morem gerens, assiduo cunctorum vtile aliquid ac honestum molientium fautori, cùm me mei iam suppuderet, si viderer ignauiam speciosissimo labori anteponere, vires animúmque resumpsi: simul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim nostri exteris sua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res nostras cognoscendi studio flagrauerunt. Itaque inuenio literis proditum, quòd Ptolemæus secundus eius nominis rex, totus disciplinis colligendísque libris deditus, magnopere contenderit legem nostram, eiúsque instituta, & viuendi formam præscriptam, in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum nostrorum nemini secundus, regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omnino, nisi consuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honestas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis nostri imitarer magnanimitatem: & hodie quoque regis illius multos persimiles putarem, duntaxat quod ad discendi cupiditatem attinet. neque enim totam scripturam occupauit ille, sed legem solam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam missi fuerant. Sunt autem innumera sacris literis prodita, vt quæ quinque millium annorum historiã in se complectantur, in qua diuersi sunt inopinati casus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuersum autem ex huius potissimùm historiæ lectione cognoscere licet, quòd his qui Dei voluntati obsequuntur, & leges bene latas transgredi verentur, omnia prosperè succedunt supra quàm credi possit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur. quòd si ab illarum diligenti obseruatione discedant, neque consilia eorum exitum inueniunt, & boni ipsorũ opinione conatus in calamitates immedicabiles desinunt. Quapropter iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legislatorem nostrum probent,

A τινες ὄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πῶς χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς
B εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, πόσους τε πολέμους ἐν μακροῖς πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς τὸν τελευταῖον ἄκοντες πρὸς Ῥωμαίους κατέσησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἦν ἡ τῇδε τῇ λόγου προβολῇ, καθ' αὑτὸν ἐκεῖνον χωρήσας ταῖς ἰδίαις αὐτὸ ἀρχαῖς καὶ τῷ τέλει τὴν γραφὴν συνεμέξησα. χρόνῳ δ' ὑστερίζοντος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι ἔργων μεμψίμοιρος, ὄκνος μοι καὶ μέλλησις ἐγίνετο τηλικαύτῃ μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην διάλεκτον συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τῆς ἱστορίας ἐπ' αὐτὴν με προύτρεψαν. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδίαν παιδείας ἠναπηκὼς, διαφερόντως δ' ἔχων ἐμπειρίας πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δὲ
C θαυμασὴν φύσεως ὑπεδεικνύμενος ἰχνὴν καὶ προαίρεσιν ἀρετῆς ἀμεταχείρωτον. τούτῳ δὴ πειθόμενος ὡς ἂν εἰς χρήσιμόν τι καλόν τε ἄγειν δυναμένοις συμφιλοκαλοῦντι, καὶ ἑαυτὸν αἰσχυνόμενος, εἰ δόξαιμι ῥᾳθυμίᾳ πλέον ἢ τῷ φρονεῖν τὰ κάλλιστα χαίρειν ποιῶ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι καὶεῖνα πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος ὡς παέργως, περί τε τὸν ἡμέτερον προγόνων, εἰ μεταδιδόναι τῶν
D ἄλλων ἤθελον, καὶ περὶ τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. εὗρον οὖν, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς περὶ παιδείαν καὶ βίβλων συναγωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τῶν ἡμετέρων νόμων, καὶ τὴν καθ' αὐτὸν διάταξιν τῆς πολιτείας εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δὲ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ἐνδοξότατος ἀρετῇ δεύτερος Ἐλεάζαρος τῷ προειρημένῳ βασιλεῖ ταύτης
E ὑπολαύσας τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, πάντως αὐτεπιτρόπων αὐ, εἰ μὴ πάρεργον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν κρύπτειν τῶν καλῶν ἀπόρρητον. καὶμαυτοῦ δὴ πρέπειν ὑπόμισα, τὸ μὲν ἀρχιερέως μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τοῦ δὲ βασιλέως πολλοῖς ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς. οὐδὲ γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἔσπευδε λαβεῖν τὴν ἀναγραφήν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τοῦ νόμου παραδοσιν οἱ πεμφθέντες ὑπὸ τὴν ἔρευναν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. μυρία δ' ὅσα δηλούμενα διὰ τοῦ
F ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πεντακισχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης. καὶ παντοίαι μὲν εἰσὶ παραλογισμοὶ περιπέτειαι, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων ἔκ τε στρατηγῶν καὶ στρατιᾶς, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ συμβολικὸν οὖν μάλιστα τῆς αὐτῶν ταύτης μάθοι τῆς ἱστορίας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν θεοῦ γνώμῃ κατακολουθοῦσιν, καὶ τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ ὀλιγωροῦν ὑπάρχειν, πάντα κατορθοῦται πρὸς καὶ πίστεως, καὶ χρῆσθαι δύναται μονία παρὰ θεῷ. καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσιν
G τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρόσω, ἔστι δ' εἰς συμφορὰς ἀπόκρυφους ὅπου ποτ' ἂν ὡς ἀγαθὸν δρᾶν ἀποδώσουσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντυγχάνοντας τῇ βιβλίῳ παρακαλῶ τὴν γνώμην θεῷ προσανέχειν, καὶ φοιτᾶν τὸν νομοθέτην ἡμῶν,

μάτεφγι νομοθέτῃ, εἰ τὴν φύσιν ἀξίως αὐτοῦ κατανόησεν, καὶ τῇ δυνάμει φρενούσας ἀεὶ τὰς πράξεις ἀνατέθεικεν, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτοῦ φυλάξας λόγον τῆς παρ' ἄλλοις ἀσχήμονος μυθολογίας, καί τοι γε ὅσον ὅπω μικρῷ χρόνου καὶ παλαιότητι πολλῷ ἔχων ἄδειαν ψεύδεσθαι πλάσματα. μέλλοντι γὰρ περὶ ἐτῶν διακοσίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος οὐδ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τοὺς ἡμιθέους τῷ θεῷ, μήτηρ τε τοὺς ἀνθρώπων πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀναγράψαι ἐτόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῷ ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς φρονεῖν ὁ λόγος καὶ τιμᾷ οἰκείαν τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ ὑπὲρ ταύτης ποιήσων τῆς προγραφῆς ἐπαγγέλλομαι, οὐδὲν προσθεὶς οὐδ' ἀφελὼν πώποτε. ἐπεὶ δὲ ἤ πάντα σχεδὸν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀνήρτηται Μωϋσέως, ἀναγκαῖον βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως ἂν μή τινες τῷ ἀναγνωσομένῳ διαπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος περὶ λόγων καὶ πράξεων ἔσχεν ἢ ἀναγραφῆς, ὅτι τοσοῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἰστέον οὖν ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, θεὸν πρῶτον φύσιν καταπόησαι, καὶ τῷ ἔργῳ τῷ ἐκείνου θαυμάσαι τὸν νοῦν χρήμενον, οὕτω γὰρ ἕξειν μίμημα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν τε καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν. οὕτω γὰρ ἂν αὐτόν ποτ' ἂν ἡγήσασθαι νοῦν ἀγαθὸν τὸν νομοθέτην ταύτης ὑπολειπομένῳ τῆς θείας, οὕτω τῷ γεγραφομένων εἰς ἀρετῆς λόγον οὐδὲν ὑποπτεύσασθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἐτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατὴρ τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν καὶ σώσας ὁλοκλήρους, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτοῦ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς δὲξω δ' βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεῦσαι βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, ἀπ' τῆς νόμων θέσεως οὐκ ἀπὸ συμβολαίων καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους δίκης ἤρξατο τοῖς ἄλλοις ὑφηγεῖσθαι. ἀλλ' ὅτι τὸν θεὸν καὶ τιμᾷ τοῦ κόσμου κατασκευὴ τὰς γραμμὰς αὐτῆς ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τῆς ὅλης γῆς ἔργον τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἰσμὲν αὐθέντοι, ὅτι πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔχειν ὑπακούοντας ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάντων ἔπεισεν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις ἐπακολουθήσαντες, τῆς ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰτίαν μετέθεσαν, καὶ πολλοῖς ὄνειδος εἰς κακίαν τοῖς σπουδαίοις ἔδωκαν. ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ καθαρὸν τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ἀποφαίνας, φήθη δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνῳ προσφέρεσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοὺς μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πιστεύοντας ἀθανάτους εἶναι. πρὸς ταῦτα δὴ τὴν ἐπίθεσιν ποιεῖσθαι τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους ὠφελήσαι. φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις οὕτως, οὐδὲν ἔτι ἄλογον αὐτοῖς, οὔτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀναρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῆς ὅλων φύσει, σύμφωνον ἔχει τὴν δίκην. τὰ μὲν, αὐτῇ τοῦ μέλλοντος ἀξίως, τὰ δ', ἀλληλουχοῦντος μὴ σεμνότητος. ὅσα δ' ἐξ ἀδυνάτου λέγεσθαι συμφέρειν, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοὺς μέντοι βουλομένους καὶ τὰς αἰτίας ἐκάστου σκοπεῖν, πολλὴ γνώσεται ἂν ἡ θεω-

bent, si naturam, vt dignum est, consideravit, & virtuti eius conuenientes semper operationes assignauit, parúmque suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem temporis, rerúmq vetustate attinet, impunè poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cùm ad tot retro secula nec poëtæ ne Deorum quidem suorum natales, nedum mortalium leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè suo quæque ordine docebit, ita vt nos facturos sumus polliciti, neque subtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterùm quoniam fermè omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio subeat qui factum sit, vt quæ operis inscriptio res gestas polliceatur; tam multa ad naturæ cognitionem spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia necessarium existimauit, vel vitam suam rectè dispositurо, vel aliis leges positurо, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus egregium illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac contemplatione neque legislatorem ipsum vnquam bonam mentem sibi paraturum, neque scripta eius vllum momentum ad virtutem auditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quòd Deus cùm sit parens omnium ac Dominus, omniáque contineatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitam donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam cives suos docere volens, nō à pactis aut conuentis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solent: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos, quòd in terris pulcherrimum Dei opus simus homines, cùm iam ad pietatem haberet obsequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis transtulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnum incitamentum ad malitiam addiderunt: at noster legislator posteaquam puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quemque adniti oportere, vt in partem eius aliquam peruenire possit: in eósque qui neq; sapiunt hæc, neque credunt, sæuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hæc nostra examinare. namque sic considerantibus nihil vel absurdum, vel Dei magnificentiæ indignum esse videbitur. omnia enim summa concinnitate iuxta vniuersi naturam sunt disposita, partim ita vt dignum erat à legislatore subindicata, partim decentissimis allegoriis connexita: partim & disertè expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis singilla-

tim considerare vellet, sublimis inde & valde philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd si Deus longiorem etatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylum, præmissis quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc fermè modum se habent.

MVNDI CREATIO, ET *Elementorum dispositio.*

CAP. II.

Genesis 1.

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritúsque eam superne permearet, lucē Deus fieri iussit: quæ cũ effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidē prima dies extitit, Moyses autē vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glaciéque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndequaque circunfusam: eadémque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliísque sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altum pérque aërē dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa cõparata, quo genus eorũ crescceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & fœminco sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit, atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moyses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis fabricatione in hunc modũ disserens:

καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν μωϋσῆς μὴ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο

Τὶς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

Κεφάλαιον β.

ΕΝ ἀρχῇ ἐκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτας ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὰ ἄνωθεν διατεθύοντος, γλυκεῖ δὲ φῶς ἐπέλαμψεν ὁ θεός. καὶ γλωμένης τούτου, καταυοήσας τὴν ὅλην ὕλην, διεχώρησε τὸ φῶς, καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἐπειδὴ ἑσπέρα τε καὶ ὄρθρος ἦν ἀρχὴν, καὶ τὴν αἰάπαυσιν προσαγορεύσας. καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ λόγῳ διελθεῖν καὶ νῦν, ἐπεὶ δ' ὑπόχρεως τὴν αἰτιολογίαν ἅπασαν ἰδίᾳ συγγραφόμενος ἀποδώσειν, εἰς τότε καὶ τοῦδε αὐτῆς ἐρμηνείαν ἀναβάλλομαι. μετὰ δὲ ταύτην τὴν δευτέραν τῶν ἡμερῶν, τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις διέτηξεν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας, καθ' αὑτὸν ἠξίωσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ, καὶ νότιον αὐτὸν καὶ ὑετοῦδη πρὸς τὸ ἀπὸ τοῦ δέοντος ὠφέλειαν ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δὲ τρίτῃ, ἵσταται τὴν γῆν, αἰωρίας περὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν, καὶ αὐτῷ δὴ τὴν ἡμέραν ὕδατος φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, διακοσμεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ταῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσας αὐτοῖς ὁδοποιίας καὶ δρόμους, οἷς ἀεὶ τὸν ὠκεανὸν περιφορὰς φαινομένας σημαίνοιντο. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ, ζῶα τε καὶ αὐτῷ πετεινὰ τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κατὰ βάθους, τὰ δὲ ἀέρος ἀπῆκεν, σωθησόμενος αὐτοῖς κοινωνίας καὶ μίξεως ἕνεκα, καὶ τὸ συναυξάνεσθαι, καὶ πλεονάζειν αὐτῷ τὴν φύσιν. τῇ δὲ ἕκτῃ ἡμέρᾳ, διημερεῖ τὸ πρὸ τοῦ ἀπόδων γλοῦς, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὴ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν. καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τοῦ πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γλυέσθαι. τῇ δὲ ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων εὐσχημοσύνας. ἔθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ πόνων καὶ ταύτην ἄγομεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δὲ αἰάπαυσιν καὶ τοῦτο ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα. καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων οὕτως,

ἔπλασ-

ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς A Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, im- Geneſis ii.
γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχήν. ὁ δὲ ἄνθρω- miſitq; in eum ſpiritum & animam: homo autē
πος ἐτύμως Ἄδαμος ἐκλήθη. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ hic vocatus eſt Adamus. ſignificat autem hoc He-
τὴν τῶν Ἑβραίων πυῤῥόν, ἐπειδήπερ ἀπὸ τῆς πυῤῥᾶς bræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa hu-
γῆς φυραθείσης ἐγενόνει. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρ- mo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta ter-
θένος γῆ καὶ ἀληθινή. παρέστησε δὲ ὁ Θεὸς τῷ Ἀδά- ra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo di-
μῳ καὶ γλῶ τὰ ζῶα θηλειά τε καὶ ἄρσενα ἀποδείξα- uerſa animalium genera tam maſculina quàm
μενος. καὶ τούτοις ὀνόματα ἔθηκεν, οἷς ἔτι καὶ νῦν κα- fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit;
λοῦνται. βλέπων δὲ τὸν Ἄδαμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν quibus hodie quoque nominantur. Videns autem
πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν, οὐδὲ γὰρ ἦν, ξενιζό- Adamum carentem ſocietate & conuictu fœmi- B
μενον δὲ ὅτι τοῖς ἄλλοις ζώοις οὕτως ἔχουσιν, μίαν næ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquæ
αὐτοῦ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλα- animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna e-
σε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ Ἄδαμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν xemptā, mulierem ex ea formauit: móxque vt eſt
ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ γεγονυῖαν. καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐ- adducta, ex ſe productam Adamus agnouit. Iſſa au-
βραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δὲ ἐκείνης ὄνο- tem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius au-
μα εὔα ἦν, σημαίνει δὲ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μη- tem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omniū
τέρα. φησὶ δὲ τὸν Θεὸν καὶ παράδεισον φυτεῦσαι πρὸς τῇ ἀ- viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad O- C
νατολῇ καταφυτεύσαντα παντοίῳ τεθηλότι φυτῷ. ἐν rientem plantaſſe omni virenti planta: & in his
τούτοις δὲ εἶναι καὶ τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam
φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκειν τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί dignoſceretur bonum à malo. in hūc hortum cùm
τὸ κακόν. εἰς δὲ τὸν τε τὸν κῆπον εἰσαγαγὼν τόν τε Ἄδα- introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſſit eos
μον καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν τῶν φυτῶν ἐπιμελεῖ- plantarum curam habere. Rigatur autem hic hor-
σθαι. ἄρδεται δὲ οὗτος ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποτα- tus ab vno amne, vniuerſam in circuitu terram lu-
μοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιρέοντος, ὃς εἰς strante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur.
τέτταρα μέρη σχίζεται. καὶ ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζό- Horum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudi-
μενος, σημαίνει δὲ πληθὺν τὸ ὄνομα, ὅθεν τὴν ἰνδικὴν nem ſignificat) ad terram Indiā delatus, in illud ſe
φερόμενος εἰσδύεται εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Eu- D
γάγγης λεγόμενος. Εὐφράτης δὲ καὶ Τίγρις ὅθεν τὴν phrates autē & Tigris in rubrū mare exeunt: quo-
ἐρυθρὰν ἄπεισιν θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐ- rum Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſ-
φράτης Φορά. σημαίνει δὲ ἤτοι σπορὰν ἢ ἄνθος. perſionem vel florem. Tigris autē Diglath, quod
Τίγρις δὲ, διὰ τὸ ἐξ οὐ φέρεται τὸ μὲν στενότητος ὀ- interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autē
ξύ. γεὼν δὲ διὰ τοῦτο αἰγύπτου ῥεῖ. διὸ δὴ τὸν ἀπὸ Ægyptum mediam ſecat: id nobis ab Oriēte exor-
τῆς ἀκαταλήπτου ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ Νεῖλον ἕλλη- tum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Geneſis ij.
νες προσαγορεύουσιν. ὁ δὲ Θεὸς τὸν Ἄδαμον καὶ τὴν Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plātis
γυναῖκα τοῦ μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γενέσθαι, τοῦ E guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolum illis in-
δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προειπὼν ἀψευδῶς terdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitiū
ἀπ' αὐτοῦ ὀλέθρου γενησόμενον. ὁμοφρονούντων δὲ eis affuturum. Cùm autem per id tempus nullum
κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν ζώων ἁπάντων, ὅθεν συνδια- eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiari-
τρίβοντας τόν τε Ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν ter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis fe-
εἶχεν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς εὐδαιμονήσειν ᾤετο, πεπεισμέ- liciratem venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuera-
νους τοῖς τοῦ θεοῦ παραγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφο- rent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata
ρᾷ πειθησομένους, παρακούσαντας, ἀναπεῖσαι κακοή- neglexiſſent, maliciosè perſuadet mulieri vt de ar-
θως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, F bore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim di-
ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τὴν τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διά- gnoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, bea-
γνωσιν, οὗ γευομένους αὐτοὺς, μακάριον καὶ μηδὲν ἀ- tam nihilóque deteriorem quàm Deum vitam a-
πολείποντα θεοῦ διάξειν βίον. ὁ δὲ παρακούσας cturos. atq; hoc pacto mulierem ſubuertit, vt man-
μὲν οὕτω τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ κατα- datum Domini contemneret: quæ guſtato arboris
φρονῆσαι. γευσαμένην δὲ τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡδονῆς ἅμα τῷ ἐδέσ- fructu, cibóq; hoc delectata, etiam Adamo vſum
ματι, καὶ τὸν Ἄδαμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ eius perſuaſit. iámque ſe nudos eſſe ſentiebant,
συνίσασαν ἑαυτὴν ἤδη γεγυμνωμένην, καὶ σκέπην ἑαυ- & de tegmento ſibi deſpiciebant. arbori enim acu-
τοῖς ἐπενόουν. τὸ γὰρ φυτὸν ὀξύτητος καὶ δραστείας ὑ- minis & cogitādi vis inerat. Foliis igitur ficulneis
πῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτοῖς συκῆς ἐσκέπασαν. καὶ G ſeſe texerunt, atque ita conuelatis pudendis, vide-
ταῦτα τῆς αἰδοῦς περιβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδύκουν bātur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius ca-
εὐδαιμονεῖν, ὡς ὧν πρότερον ἐπ' ἀνίζον δρῶντες. τοῦ δὲ Θεοῦ εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Ἄδαμος πρότε- rebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet. Ada-
ρον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς αὐτῷ τὴν ἀδικίαν, ὑπεχώρει. τὸν δὲ Θεὸν ἐξένιζεν τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν mus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus,
αἰτίαν ἐπυνθάνετο, δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει ταύτην καὶ δείδεται. τοῦ conſcius ſibi iniuſtitiæ ſecedebat. Deus autem mi-
δὲ, μηδὲν φθεγγομένου δι' ὃ συγγινώσκειν αὐτῷ ἐδύνατο τοῦ Θεοῦ ἐντολὴν καὶ πρόσταξιν, ἀλλ' ratus cauſam ſcitabatur, quid ita prius delectatus
ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ Θεὸς ἔγνωσο πᾶσι ὑμῖν, ὅπως βίον εὐδαίμονα καὶ κακοῦ παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ, ſua cōſuetudine, nūc fugitaret ac latitaret. Illo ve-
rò tacente præ conſcientia non ſeruati præcepti,
Deus ita infit: Equidem proſpexerā vobis, quomo-
do vitam felicem omniſq. mali experte viueretis,

nulla noua cura in animo ſolicitati, omnib.quæcunq; ad vſum,ac voluptatem conferunt,ſua ſponte vobis prouenientib⁹,mea vnius prouidentia citra omnem veſtrum laborem aut ſolicitudinem: quib.fruentes vos neq;ſenectus celeriter opprimeret,& vita diuturna quàm longiſſimè proferretur. tu verò hanc meam ſententiam ludibrio habuiſti, mandato meo contempto. nõ enim propter bonũ aliquod taces,ſed propter malam conſcientiã.quare & ſenectus ocyor ſuperueniat,& vita veſtra minus ſit diuturna. Adamus autem excuſabat peccatũ,& iram Dei deprecabatur, culpam in vxorẽ referens, & dicens,ab illa deceptum ſe peccauiſſe: at illa ſerpentem accuſabat.Tum Deus mulctauit eũ, quòd muliebri conſilio ceſſiſſet:terrámque nullos poſthac fructus ſponte proferre iuſſit: laborantib⁹ autem & opere attritis alia dare,alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus dolorib.caſtigauit,eo quòd ipſa à ſerpente decepta Adamũ eiſdem dolis illectum in calamitates cõiecciſſet. quin & ſerpenti vocem ademit, iratus ob malitiam qua erga Adamum eſt vſus:venenúmq; linguæ eius indidit, & hoſtem eorum declarauit: admonuítque, caput eius plagis impetendum eſſe,tũ quòd in hoc. pernicies hominis ſita ſit, tũ quod ipſa beſtia hoc pacto facillimè opprimatur:ad hęc pedibus priuatum trahi per terram,ac volui fecit.His pœnis impoſitis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem tranſtulit.

μηδεμιᾶ ξενιζόμενοι τὴν ψυχὴν φροντίδι, πάντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων ὅσα θεὸς ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν σωτηρεῖ καὶ τὴν ἐμὴν αἰώνιον θρόνοιαν χειρὸς ὑμετέρου πόνῳ καὶ ταλαιπωρίᾳ.ὧν παρόντων γῆρας τι θᾶττον οὐκ αὖ ἐπέλθῃ, καὶ τὸ ζῆν ὡς μακρὸν αὖ ὑμῖν γένοιτο.νεῦσι δ' εἰς ταύτην μου τὴν γνώμην εὐθέως ἀκούσας τῆν ἐμὴν εὐβουλίαν. οὐ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν σιωπὴν ἄγεις,ἀλλ' ὅτι συνειδὼς πονηρὸν Ἀδαμος ἦν παρῃτεῖτο τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν,καὶ παρεκάλει τὸν θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα τῆ γεγονότος αἰτιώμενος, καὶ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ἡ δ' αὖ κατηγόρει τοῦ ὄφεως. ὁ δὲ θεὸς ἤτιονα γυναικείας συμβουλῆς αὐτὸν ἡγούμενον ὑπεύθυνα τιμωρίᾳ,τὴν γῆν οὐκ ἐπὶ μὴ αὐτοῖς τὰ ἑαυτῆς ἀποδώσειν αὐτομάτως εἰπὼν, πονήσει δὲ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκόμενος, τὸ μὲν παρέξειν,τὸ δ' οὐκ ἀξιώσειν. δύω δὲ τοκετοῖς καὶ ταῖς ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν ἐκπλαγεῖν, ὅτι τὸν Ἀδαμον οἷς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν, τούτοις θεραπευσαμένη συμφοραῖς ὠφέλησεν. ἀφείλετο δὲ καὶ τὸν ὄφιν τῆς φωνῆς,ὀργισθεὶς ὅτι κακοπραγίᾳ τῇ πρὸς τὸν Ἀδαμον, ἐφ' ὃν ἐπείσθησαν ὑπὸ τῆ γλώττης αὐτῇ, πολέμιον ἀπέφηνεν αὐτοῖς, καὶ ὑποπτέρυγος καὶ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς ὡς ἐν ἐκείνῃ τέτε κακοῦ τῷ πρὸς ἀνθρώπους καιμένῳ,καὶ τῆς τελευτῆς ῥάσης τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης.ποδῶν τε αὐτὸν ἀποστρήσας,σύρεσθαι καὶ τὴν γῆς εἰλιαδὸν ἡμῶν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτα προστάξας αὐτοῖς πάσχειν,μετοικίζει τὸν Ἀδαμον καὶ τὴν δύαν ἐκ τῶ κήπου εἰς ἕτερον τόπον.

CAP. III.

De poſteritate Adami,& decem ætatibus vſque diluuium.

Genesis 4. NAti ſunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus eſt Cain,quod interpretatur acquiſitio: Abel autem ſecundus,ea vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ.Hi fratres ſuis quiſq;ſtudiis intenti erant.Abel iuſtitiã colebat,& omnib.actionibus ſuis Deũ præſentem ratus,virtuti operam dabat. paſtoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam peſſimus eſſet,lucrúmque ſolum ſpectaret, terram quoq; arare primus excogitauit:ac poſtremo fratrem etiam interemit tali de cauſa.Quum viſum eis eſſet ſacrificare Deo,Cain agri & arborũ fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius ſacrificium Deo fuit acceptius,quòd ſponte naturæ genitis conſtaret, quàm ea quæ homo auarus & induſtrius per vim quandam à natura extorſerat. ideo Cain ægrè ferens prælatum ſibi à Deo Abelem, interfecit fratrem,& cadauere eius abdito,rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain,rogans de fratre, vbinam eſſet.multis enim diebus ſe non vidiſſe eum,quem reliquo omni tẽpore cũ ipſo verſari animaduertiſſet.Tum Cain anxius,nec habens quod reſponderet Deo, primum ſe quoque demirari ait,quî factum ſit, quòd frater nuſquam compareat. Inſtante verò Deo,& accuratius inquirente,iam commotior negauit ſe pædagogum fratris, aut rerũ eius obſeruatorem eſſe. Tum Deus coar-

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γῆς ἀδὰμ καὶ τῆ αὐτῆ δέκα γενεῶν τῆ μέχρι τῆ κατακλυσμοῦ.

Γίνονται δὲ αὐτοῖς καὶ παῖδες ἄρρενες δύο. θεσπωρὸς δὲ αὐτῶν,ὁ μὲν θεσὸς, καΐς. κτῆσιν δὲ τετο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα.ἄβελος δὲ,ὁ δεύτερος.σημαίνει δὲ,πένθος τέτο. γίνονται δὲ αὐτοῖς καὶ θυγατέρες.αἱ μὲν οὖν ἀδελφοὶ ἐκάνῶ διετιθέμισιν. ἄβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο,καὶ πᾶσιν τοῖς ὑπ αὐτὸ θεσπιζομένοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετὴ θεσπουδεῖς. ποιμενικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτῦ.καΐς δὲ,τάτε ἄλλα πονηρότατος ὢν,καὶ ὡρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων,γῆν τε ἀρόσιμον ἐπονόησεν θεσῶτος. καὶ κτείνει καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτὸ ἐκ τοιαύτης αἰτίας. θύσαν τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς,ὁ μὲν καΐς ἀπὸ τῆ γεωργίας καὶ τῆ φυτῶν καρπῶν ἐπήνεγκεν.ἄβελος δὲ γάλα,καὶ τὰ θεσπρότοκα τῆ βοσκημάτων.ὁ δὲ θεὸς δὲ ταύτῃ μᾶλλον ἥδεται τῇ θυσίᾳ,τοῖς αὐτομάτοις καὶ κατὰ φύσιν γεγονόσιν τιμώμενος,ἀλλ' οὐχὶ τοῖς κατ' ὀπώνιαν αὐθρώπων πλεονέξιν καὶ βίαν πεφυκόσιν ἔνθεν ὁ καΐς παροξυνθεὶς ὅτι τῆ θεσπεπιπέμφθαι τὸν ἄβελον ὑπὸ τῆ θεῦ, κτείνει τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν γένεσιν αὐτῦ ποιήσας ἀφανῆ,λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ δὲ θεὸς σωεὶς τὸ ἔργον ἦλθεν θρὸς τὸν καΐν, ὡς τῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, ποῖπότε εἶη. πολλῶν δὲ ἡμερῶν οὐκ οἶδεν αὐτὸν, τὸν ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτὸ βλέπων αὐτὸν διατρεφόμενον. ὁ δὲ καΐς ἀποθυμούμενος, καὶ οὐκ ἔχων ὅπ λέγοι θρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν καὶ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ θεσῶτον, ὅτι ταδελφοῦ μὴ βλεπομένου. παροξυνθεὶς δὲ τῦ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου καὶ πολυθεαγμονοῦντος, οὐκ εἰ παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτῦ, καὶ τῆ ὑπ' αὐτοῦ θεσπτομένων ἔλεγεν. ὁ δὲ θεὸς τοιαῦτ' ἐνθυμηθεὶς ἤλεγξεν ἠδὴ τὸν

guit

κἀὴν φονέα τοῦ ἀδελφοῦ γλυόμενον. καὶ θαυμάζω φησὶν, A
εἰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τὸ γεγονὸς, ὃν αὐτὸς ἀπο-
κόλεκας τὸ μὲν ἓν ὅτι τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτὸν ἀφῆ-
κεν, θυσίαν τὸ ὁλοτελέσαντα καὶ δι' αὐτῆς ἱκετεύσαντα
μὴ λαβεῖν ὁρμὴν ἐπ' αὐτῷ καλεπωτέραν. ἐπηπεῖλε δὲ
καὶ αὐτὸν ἑπτάθεν, ἐὰν τὸν ἀπογόνους αὐτοῦ τιμωρήσασθαι καὶ
τὸ ἑβδόμῳ ἀπείλησε γλυκύ. καὶ τὸ γῆς σημεῖον αὐτὸν
ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. τὸ δ' ἀμὴ θηρίοις ἀλώμενος
ἀφικέσθαι διδότος, καὶ τὸν ἀπολεῖν τὸ τόπον, σημεῖ- B
λάβε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σὺν ἐφοπὸν ὑπὸ τοιαύτης αἰ-
τίας, ἀλλ' ἵνεκα τὸ μηδὲν αὐτῷ ὂν θηρίων γλυέσθαι
δεινὸν, ἀλλὰ πάσης ἀδεῶς χωρεῖν γῆς, καὶ σημεῖον δῶκε-
καλῶν ὡς γνώσιμος αὐ εἴη φερσέταξεν ἀπεναν. πολ-
λοὺ δ' ἐπελθόντα χρόνου, ἱδρύεσθαι μὲν τὸ γυναικὸς κἀῖς,
καὶ δὲ τόπον ἔτυ καλούμενον, καὶ αὐτόπ ποιεῖσθαι τὸ
κατοίκησιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγλύφοντο. ἐκ δὲ τοῦ
νεθεσία ὃ τὸ κάλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσῃ τῆς
κακίας, ἡδονῇ μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτῷ τῷ C
σώματι, κἀὴ μὴ ὕβρεως τῷ σωφρονεῖν δεῖ ταύτῃ
ἔχειν. αὐξων ὃ τὸ οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπα-
γῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονὴν καὶ λησείαν τὰς ἐντυγχάνον-
τας ὠδήγκαλεν, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑ-
πῆρχεν ἐπιτηδευμάτων. καὶ τὸ ἀπεργασιωσύνῃ μὲν ἢ
πρότερον σωίζων οἱ ἀνθρωποι μέχρι βιωσίας καὶ
σωφροσύνῃ μετεσχηκότο, ἀκέρμιον αὐτοῖς ὄντα τὸ βίον, ἐκ
τὸ τούτων ἀμαθίας, καὶ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν D
ἀγαγών. ὅρους τε γῆς ἔθετος ἴδιους, καὶ πόλιν ἐδεί-
ματο, καὶ τείχη περιεβαλεν εἰς ταὐτὸ συνῳκισμένων τοὺς
οἰκείους καταναγκάσας. ἐκ τὸ πόλεως ὃ ζαύτην ἀπὸ ἐ-
νώσου τὸ πρεσβυτάτου παιδὸς, ἐνώσαν ἐκάλεσεν. ἐ-
νώσου ὃ ἰαρέδος υἱὸς ἦν. ἐκ ὃ τούτου μαλέηλος, οὗ
γέγονε παῖς μαθουσάλας. τοῦ ὃ λάμεχος, ᾧ παῖδες
ὑπῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν αὐ-
τῷ φύντες, σελλᾶς, καὶ ἀδᾶς. τούτων ἰώβηλος μὲν ἐξ
ἀδᾶς γεγονὼς, σκηνὰς ἐπῆξατο, καὶ κτηνοτροφίαν E
ἠγάπησεν. ἰουβάλος ὃ ὁμομήτριος ὢν αὐτῷ, μουσικὴν
ἔσχατο καὶ ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπενόησε. θάθελος ὃ
ἐκ τῆς τ' ἑτέρας γεγονότων ἰαχνῖ πάντας ἐμβάλ-
λων τὸ πολεμικὸ διαπρεπῶς μετῆλθεν, ἐκ τούτων
καὶ τὸ πρὸς ἡδονὴν τῷ σώματος ἐκπορίζων, χαλ-
κέων τε κτησιν ἐπενόησε, πατήρ τε θυγατρὸς γλυόμε-
νος νααμᾶς ὀνόματι. ἐπεὶ ὃ ὁ λάμεχος τὰ θεῖα σα-
φῶς ἐξεπιστάμενος, ἕως μὲν ἦν αὐτῷ ὑφίξοντα τ' κα-
κοῦς ἀδελφοκτονίας, τῷδε τ' ἑαυτῷ γυναιξὶν ἐποίησε φα
νερόν. ἔτι ὃ ζῶντος ἀδάμου, κακοὺς τοὺς ἐκγόνους πονη-
ροτάτους σωίδειν γλυφὰς καὶ διδασκὴν καὶ μίμησιν, ἄλλων
ἄλλα χείρονα τελούντων, φεύς τε πολέμους εἶχον
ἀκρατεῖς καὶ φρὸς λησείαν ὡρμήκεσαν. ἄλλος δ' ἔτε-
ρος σωφρονῶς εἶχε φρὸς τὸ φονεύειν καὶ ἀλλην ἀπόνοιαν,
ἰοῦ θεσμοὺς ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν. ἀδάμου ὃ ὁ φερ-
τος ἐκ γῆς γλυόμενος, ἅπαντα τὸν γὰρ ἡ διήγησις τ' φερὶ
αὐτ' λόγον, ἀβέλου μὲν ἐσφαγμένου, κἀὶς ὃ διὰ τὸν
ἐκείνου φόνον πεφυγότος, παιδοποιίας ἐρρόντιζε. καὶ
δεινὰς εἶχεν αὐτῷ γλυφὰς ἔφος, ἔτη ἑβδομήκοντα ἐπὶ
καὶ διακόσια ἡνίκα τ' βίωσε φρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἐπακόσια τελοῦτα. γόνον μὲν οὖν παῖδες αὐτῷ, ἄλλοι τε
πλείους καὶ σῆθος. ἀλλὰ φερὶ μὲν τῶν ἄλλων, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, περάσομαι ὃ μόνα τὰ τῷ ὑπὸ σήθου
δηλεθεῖν. ἔφυσε γὰρ ἕβδομον, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κείνου δυνάμενος ἀρετῇ ἐπετήδευσε.
καὶ γλυφὰς αὐτὸς ἄριστος μιμητὰς αὑτοῦ τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. οἱ δὲ πάντες ἀγαθοὶ φυῶτες,

guit Cain parricidij, mirari se dicens, quòd negaret se quicquam de fratre scire, quem ipse interemisset. & supplicium quidem quod cæde commeruerat ei remittit, sacrificio placatus ne grauius in supplicem sæuiret: sed malè ominatus ei & posteris ipsius, vsque septimam progeniem puniturum se esse comminatus: & ex illa regione extorrem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrans in feras incideret, atque ita periret, securũ esse iussit quod ad hoc periculũ attinet, & impauidè terras peragrare: & signo ei indito quo nosci posset, abire procul iussit. Cain autem multas regiones vnà cum vxore emensus tandem Naida condidit: id loci nomen est: atque illic sedem optauit, vbi etiã liberos procreauit. Cæterum tantum abfuit vt hac castigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiam sit factus, suis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgẽs: & facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ sociis, magister illis ad facinorosam vitã est effectus. Adhæc simplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis mensuris & põderib. immutauit, pristinámque sinceritatẽ & generositatem ignaram taliũ artium in nouam quãdam versutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbémque extructam & communitã coactis in vnũ domesticis & ciuitib. inhabitandã tradidit: Enosæ nomine imposito ab Enoso liberorũ natu maximo. Is Iaredũ genuit, ex quo Malalehel, & ex eo deinceps Mathusala est progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit septuaginta & septem, ex duab⁹ susceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis constructis pastorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius musicę operam dedit, psalteriúmque & citharam inuenit. Thobel autẽ vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rẽ militarem egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem sibi comparauit. quin & ærariam primus est commẽtus, & filiæ factus est pater vnius, nomine Naamæ. Portò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas se exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxorib⁹ suis hoc indicauit. Cæterum superstite etiam tum Adamo, Caini soboles sceleratissima euasit, dũ posterior quisq; fit deterior, nec solum imitatur priorum vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibus abstinebant, alioquin auarè & superbè inter suos viuebãt. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illũ oratio nostra recurrat, postcaquàm Abel esset mactatus, & Cain propter cædem solum vertisset, procreandis liberis operam dedit, quòd magno prolis desiderio teneretur, annos iam natus triginta supra ducentos: quibus cum accessissent septingenti, tandem vita defunctus est. ex huius liberis quos complures habuit, fuit etiam Sethus. sed quia de aliis longum esset narrare, de solo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iam quod rectum est discernere valeret. virtutis studiis se totum dedidit: & cùm ipse vir optimus euasisset, etiam nepotes sui similes post se reliquit. qui quoniã erãt omnes bona indole prędĩti,

& patriam absque seditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & sideralem scientiam ac cœlestium rerum cognitionem excogitauerunt. ne autem inuenta sua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent quam pernoscerẽtur, scientes Adamum vniuersalem rerum interitum præcecinisse, vnum incẽdio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis vtrique sua inuenta inscripserunt: vt si lateritiam diluuio deleri contingeret, lapidea superstes hominibus discendi copiã faceret, & quæ inscripta continebat, spectanda exhiberet. aiunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris tẽporibus extat in terra Syria.

Cap. IIII.

De diluuio. & quomodo Noe in arca cum familia seruatus habitarit in campo Senaar.

Genes. 5. 6. IN hũc modum per septem generationes perseuerauerunt vnum Deum colentes omnium rerũ Dominum, sempérque virtutis respectum habentes. Procedente dein tempore à patriis institutis degeneratunt, neque humana iura seruantes, neq; Deo consuetos honores persoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerãt, postea duplo maiore studio malitiam consectabantur: atque ita Deũ infensum sibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congressi progeniẽ procreauerũt insolentem, & fiducia roboris omne ius & fas cõtemnẽtem: quorum facinora nõ absimilia his quę de gigantib. Græci memorant, posteritati sunt tradita. Noë autem facta eorũ molestè & indignè ferens, suadebat vt in melius voluntates ac opera sua transmutarent: verum cum videret illos sibi non parere, totósque viciorum dulcedini succumbere, veritus ne & se & familiam suam interimerent, secedens cum suis in aliam regionem migrauit. tum Deus viri iustitia delectatus, non eius solum seculi homines extremæ malitiæ damnauit: sed cum decreuisset vniuersum humanum genus extinguere, aliúdque nouum & à viciis purum instaurare, primum vitam eorum breuiore spatio circũscripsit, & abrogata longæuitate intra centum & viginti annos coërcuit, dein continentem terrã in pelagi faciem transmutauit, atque ita genus illud aboleuit vniuersum. Noë autem solus est seruatus, diuino oraculo viam euadendi & rationem edoctus talẽ. Arcam quatuor contignationum exstruxit longitudine cubitorum ccc. latitudine l. patẽtem in altũ cubitos xxx. in eam cum matre liberorũ suorũ, eorúmq; coniugib. conscendit: impositis prius quę ad vitam sustentandam forẽt vsui, & omne genus animantib. ad seminarium cõseruandum iugatim pro sexus ratione introductis, & quibusdam ex his septenarium vsq; numerum. erat autem arca tam tecto quàm lateribus firmis contra omnem vim tempestatum, & vndarum insultum. In hunc modum seruatus est Noë cum familia, gentis successione ab Adamo decimus. nam Lamecho est genitus, cui pater fuit Mathusala. hic autẽ Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui eũ plurib⁹ fratrib⁹ ex Cainane prognat⁹ fuerat Enosi filio. Enos⁹ verò Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vastitas anno ętatis Noë sexcẽtesimo, mẽse secũdo,

γῆν τὸ τὴν αὐτὴν ἀσεβείαν κατῳκήσαντες, διδαμόνιον μηδενὸς αὐτοῖς ἄχει τελευτῆς δυσπόλου φροντίσαντος. σοφίαν τὴν τε ἄφθαρτα τὰ οὐράνια καὶ τὴν πάντων διακόσμησιν ἐπινόησαν. ἵνα δὲ τῆς μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ δύρημένα, μὴ δὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρεῖσα, προπηκότος ἀφανισμὸν ἀδάμας τῷ ὅλων ἔσεσθαι, τὸ μὲν κατ' ἰχνὼ πυρός, τὸ ἕτερον δὲ καὶ βίαιον ὕδατος πλῆθος, στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δὲ ἑτέραν ἐκ λίθου, ἀμφοτέρας ἐνέγραψαν τὰ δύρημένα. ἵνα καὶ τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τὸ ἐπομβρίας ἡ λιθίνη μείνασα δηλοῦσα καὶ πλινθίνη δὲ ὑπ' αὐτῆς ἀνατεθῆναι. μένει δὲ ἄχρι τὸ δεῦρο καὶ τὴν συριάδα.

Κεφάλαιον δ'.

Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο. καὶ ἐν τρόποις τούτοις: σωθεὶς λάρνακι μὴ τῶν συγχρώντων κατοίκησιν ἐν τῇ συριᾳ πεδίῳ.

ΚΑὶ οὗτοι μὲν ἐπὶ πλεῖστον διέμειναν θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην ἑαυτῶν καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν ἀποβλέποντες. εἶτα προϊόντος τὸ χρόνου, μεταβάλλουσι πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν παρόντων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἐπιτρέποντες τῷ θεῷ παρέχοντες, μήτε πρὸς ἀνθρώπους δικαίως ποιούμενοι λόγον. ἀλλ' ἰδοὺ πρότερον εἶχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα τῆς κακίας τότ' ὀλιγωρούμενοι δ' ὧν ἔφασαν. ἔνθεν αὐτοῖς ὁ θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεοῦ γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ πάντος τοῦ τολμᾶν λεγομένους ὑφ' ἑλλήνων, καὶ ἔτοι δράσαι φασὶ δοκεῖν. ὁ γὰρ τοῖς ὑπ' αὐτῶν θεατομένοις δυσχεραίνων καὶ ἀληθῶς ἔχων, ἔπειθεν ὅπως τὸ κρεῖττον τῆς διανοίας καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. οἷς δὲ οὐκ ἐνδιδόντας ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῶν κακῶν κατεργασμένους, δείσας καὶ μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, ἐκ τῆς τούτοις συνοίκων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς. ὁ δὲ θεὸς τοῦτον μὲν δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε δὲ οὐ σφῶν μόνον τὰ κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον τότε δόξαν αὐτῷ διαφθεῖραι, καὶ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρὸν βίου τε μεμιγμένος αὐτῷ τὸ βίον, ἐκ ποιήσας ἐπὶ οὐκ ὀλίγα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τὸ ἤπειρον μεταβαλὼν. καὶ οἱ μὲν ὕστερον ἀφανίζονται πάντες νῶχος δὲ σώζεται μόνον, ὑποθεμένου μηχανὴν αὐτῷ ἐκ πόρον πρὸς σωτηρίαν τοῦ θεοῦ, τοιαύτην. λάρνακα τετράγωνον κατασκευάσας, τὸ μῆκος πηχῶν διακοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, καὶ διάκοντα βάθος, εἰς ταύτην σὺν τῇ μητρὶ τῶν παίδων ἐκ τῶν τούτων γυναῖκαν ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ὠφελιμωτάτην ἐμελλεν ἐσθήμενος, ζῶά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ γένους αὐτῶν, ἀρρενά τε καὶ θήλεα συνεισβαλλόμενος, ἄλλά τε τούτων ἐπαπλασίονα τὸ ἀριθμόν. ἦν δὲ ἡ λάρναξ τοῖς τε τοίχοις καρτερὰ καὶ τὸ ὀροφαῖ, ὡς μηδαμόθεν ὑπὸ κλύζεσθαι, μηδ' ἡττᾶσθαι τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ νῶχος μὲν οὕτω μὲν τῶν οἰκείων διασώζει. ἦν δὲ αὐτὸς μὲν, ἀπὸ ἀδάμου δέκατος. λαμέχου γάρ ἐστιν υἱὸς, οὗ πατὴρ ἦν μαθουσάλας οὗτος δὲ ἦν τοῦ ἐνώσου τοῦ ἰαρέδου, μαλαήλου δὲ ἰαρέδος ἐγένετο, ὃς ἐκ καΐνου τοῦ ἐνώσου σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. ἐνωσος δὲ σήθ υἱὸς ἦν τοῦ ἀδάμου. συνέβη δὲ τοῦτο τὸ πάθος καὶ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη νῶχε τὴν ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ,

qui

δίφ μὲν ὑπὸ μακεδόνων λεγομένῳ. μίρσουάν ἢ ὑπὸ A qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis
ἑβραίων. οὕτω γὰρ αἰγύπτιοι τὸν ἐνιαυτὸν ἦσαν διά- Marſonane. ſic enim Ægyptij diſtinxerunt annum.
τασσοντες. μωὺσῆς ἢ τὸν νισὰν ὃς ὅστι ξανθικὸς, μῆνα Moſes autem Niſan qui eſt Xanthicus, menſem
πρῶτον ὅλης τῆς ἑορτῆς ὥρισεν, κατὰ τὸν ἐξ αἰγύπτου primum in ſuis faſtis ordinauit, quòd per hunc
τοὺς ἑβραίους προαγαγών. ἔτους δ' αὐτῷ κατὰ πρὸς ἁπά- Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. eundem etiam om-
σας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. ὅλῃ μήτοι γε ὠνὰς nium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium
καὶ πράσεις καὶ τἆλλα διοίκησιν, τὸ προῦπτον κόσμον fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum vena-
διεφύλαξε. τλὼ δ' ἐπομβρίαν ἄρξασθαι φησὶν ἑβ- lium, reliquámque diſpenſationem anni attinet,
δόμῃ τῆ προκειμένῃ μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος ἦν ἔτος B nihil de priſtino ritu innouauit. Vim autem im-
ἀπὸ ἀδάμου τοῦ προτόπλου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρχε διχι- brium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima iam dicti mẽ-
λίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ. ἀναγέγραπται δ' ὁ ſis, poſt annum ab Adamo primo homine bis mil-
χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημειωμένων μὴ πολλῆς leſimum ſexcenteſimum quinquageſimum ſextũ.
ἀκριβείας τῆ τότε καὶ τὰς ἡλικίας τῆ ὑπεραναλῶσαι hoc ſpatium temporis relatum eſt in ſacros codi-
ἀδρὰν καὶ τὰς τελευτάς. ἀδάμου μὲν ἐνὸς ἑξακοσιοστῷ ἤδη ces, diligenter annotantibus priſcis illuſtrium vi-
καὶ δεκάτῳ ἔτει γεγονότι, παῖς σὴθος γίνεται. ὃς ἐνα- rorum tam natales quàm obitus. Adæ ſiquidem,
κόσια μὲν καὶ ἑξήκοντα ἐβιώσεν ἔτη. σὴθος δὲ, κατὰ qui nongentos & triginta vixit annos, cum eſſet
πέμπτον καὶ δεκακοσιοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν ἔνωσον. ὃς δι- triginta & ducẽtorum annorum, Sethus filius na-
δεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια, καϊνᾶ τῷ παιδὶ τλὼ C tus eſt. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno
τῆ προγράψαντι ἐπιμέλειαν παραδίδωσι, τεκνώ- genuit Enoſum. qui dum quinque & nongentis
σας· αὐτὸν δὲ ἑκατοστὸν καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος ἔτος ἐ- vixiſſet annis, Cainano filio ſuo rerum curam tra-
βίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. καϊνᾶς ὁ didit, quem genuerat anno centeſimo nonageſi-
βιοὺς δέκα καὶ ἐνακόσια, μαλέλεηλον υἱὸν ἔσχεν ἔτει γε- mo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan
τομένου ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. θεὶς ὁ μαλέληλος ζή- cum vixiſſet decem & nongentis annis, Malalehe-
σας πέντε φορὰς ἑπτακόσιοις ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτησεν lem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis
ἀφιεὶς καταλιπὼν υἱόν. ὃς ἑτοιμότερον καὶ ἑξηκο- centeſimo ſeptuageſimo. Iſte Malalehel cum vixiſ-
σὸν καὶ ἑκατοστὸν ἡλικόμενος, ἐγέννησεν ἄνωχον εἰς δύο καὶ ſet quinque ac nonaginta & octingẽtis annis, de-
ἑξήκοντα φορὰς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα. ἄνωχον δ' ὁ D functus eſt, laredum filium derelinquens, quẽ ge-
ὑὸς δραδίχη ἡλικηθεὶς ἔθρεψεν ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ nuit quum ſexaginta duorum & centum eſſet an-
ἑκατὸν τῆ παρ' αὐτῷ τυγχάνοντος, ἔτους ζήσας πέν- norum. cui nouem & ſexaginta & nõgentis annis
τε καὶ ἑξήκοντα φορὰς τοῖς ἑξακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς viuenti, Enochus filius ſucceſſit, natus cum ſexa-
τὸ θεῖον, ὅθεν καὶ τελευτῶν αὐτὸς ἀναγεγράφασιν. ginta duorum & centum annorum pater eius exi-
μαθουσάλας ὁ ἐνώχου παῖς καὶ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς ſteret. qui exactis trecentis ſexaginta quinque an-
ἑβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔχοντος, λάμεχον υἱὸν ἔσχε, nis, diſceſſit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur eſſe conſcriptus. Matuſala autem Enochi filius,
ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδήκοντα καὶ ἑπτακόσια. ᾧ τὴν quinto ei & centeſimo natus anno, Lamechum fi-
ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτῷ καταχὼν ἐνιαυτὸν καὶ E lium habuit quum eſſet annorum octoginta ſeptẽ
ἑξήκοντα ὅλῃ ἐνακοσίοις. λάμεχος ὁ ἀρξας ἑπτὰ ὅλῃ & centum: cui tradidit principatum, quem ipſe te-
ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νοῦν τῆ προγμάτων ὁσοδήκτυ- nuerat annis nongentis ſexaginta & nouem. La-
σιν προστάτευσεν τὸν υἱὸν, ὃς λαμέχου ἡλικόμενος, δεύ- mechus autem cum habuiſſet principatum annis
τερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος λευκότι ἐνακοσίοις ἔτεσιν ſeptingentis & ſeptem, Noë filium ſuũ rebus præ-
ἦρξε προγμάτων. ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη, τὴ fecit: qui de Lamecho natus eſt agente annũ ætatis
προγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ὀξέτα ζέτω ὁ ſecundum & octogeſimum ſupra centeſimũ. quíq; quinquaginta & nongentis annis rerum admini-
μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, οἷς γὰρ αὐτῶν παι- ſtrationi præfuit. Hi anni in vnam ſummam con-
σὶν καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρέξετιν τὸν tracti ſupraſcriptum tempus conficiunt. Non ſunt
βίον, ἀλλὰ τὰς ἡλικίας αὐτῶν μόνον ὁράτω. Ἐπισκο- autem diſquirendi obitus virorum illorum: cum
πεύαντος ὑ θεοῦ, καὶ ὕσεν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡ- liberis enim ſuis agebant vitam cámque vſque ad
μέρας τεσσαράκοντα ὅλας κατεφέρετο ὡς ὅλῃ πή- ipſorum nepotes extendebant: ſed natales tantũ eo-
χεις πέντε καὶ δέκα τὸ γλὺ ἐπῆρχον. καὶ τὸ λοῦ τὸ rum in hac ratione ſunt ſpectandi. Cæterum Deus Gen. 7. 8.
αἴτιον τῆ μὴ δύσασθαι πλείονας φυγῆς ἀφορμὴν signo dato imbres emiſit: qui cum nonaginta con-
οὐκ ἔχοντας. παυσαμένου δὲ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο tinuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua
ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, F ſuper terram extitit: quæ cauſa omnem ſalutẽ ade-
ὡς μὲν ἑβδόμῳ, ἰσαριθμοῦ δὲ λοῦ ἑβδόμου. ἔπειτα mit, non habentibus quò ſe in tutum reciperent.
τῆς λάρνακος θεὶς ἄκρων τινὰ ὄρους ταθείσης κατὰ centeſima autem & quinquageſima die poſtquàm
τλὼ ἀριθμίαν, σπεύσας ὁ ναύτης, ἀνοίγει παύτλιον. καὶ pluere deſiit, tandem cœperunt aquę ſidere, menſe
θεασάμενος γλὼ βεβαίαν θεὶς αὐτλιῳ, ἐπεὶ χρη- ſeptimo, viceſimoſeptimo die menſis. deſtituta de-
στοτέρας ἤδη γόνου ἐλπίδος, ἠρέμει. ὀλίγας δ' ὕστε- inde arca in vertice montis cuiuſdam in Armenia,
ρον ἡμέραις μᾶλλον ὑποχωρησάντος τοῦ ὕδατος, με- ſentiens hoc Noë, aperuit eam: & vidẽs circa ipſam
θίστησι κόρακα, βουλόμενος μαθεῖν εἰ πῃ τὸ ἄλλο τῆς γῆς ἐκλελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, εὐφαλές ἔχει ἤδη aliquantulum terræ, meliore ſpe concepta pauli-
πρὸς ἔκβασιν. ὁ δὲ πᾶσαν ὁδὸν ἔτι πλανᾶζόμενος, πρὸς τὸν ἐπανῆλθε. μὴ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ ἄλλας ὑπομείνας πάλ
ſper quicuit. mox poſt paucos dies magis recedente aqua, emiſit cotuum, cupiens cognoſcere ſi qua alia parte terrarum aquæ deceſſiſſent, vt tutò exſcendere poſſet. at ille comperto totum adhuc ſtagnare, ad Noë eſt reuerſus. is poſt ſeptem dies co-

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit. quę cum lutata & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam, poſtquàm alios ſeptem dies exſpectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, ſic fermè ſcribit: Fertur autem & nauigij huius pars in Armenia apud mõtem Cordyæorum ſupereſſe, & quoſdam bitumen inde abraſum ſecum reportare: quo vice amuletil oci eius homines vti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alij plures. quin & Nicolaus Damaſcenus lib. xcvi. de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mõs in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt, & quendam arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius longo tempore durauiſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Iudæorum legiſlator.

Geneſ.8. Noë autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis precabatur vt in poſterum priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam vniuerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: vtque affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & grauius damnatos, ſi non in vniuerſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, néve vllam poſthac tantam iram contra terram conciperet: vt operibus ſuis eam excolerent, & vrbibus exſtructis feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes quib' ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longæuitatémque, qualis maiorum ſuorum fuerat, peruenientes.

His precibus finitis, Deus iuſtitia viri delectatus, votis eius annuit, negans ſe deletis interitus autorem fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciuiſſe. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe ne dare quidem vitam, quàm eos quibus dederis perdere. ſed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracunde pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. quòd ſi quando maiores tempeſtates concitauero, cauete expaueſcatis ob vim imbrium. nunquam enim in poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. Iubeo tamẽ vt ab humana cæde puras manus abſtineatis, & qui cõtrà fecerit, ſeuerè puniatis. aliorũ animalium vſum ad voluntatem ac libitum veſtrũ permitto.

Geneſ.9.

τὸ γραῖναν τοῦ φερομένου ὕδατος. ὑπερπλησθείσης δὲ πεπλωμένης ἄμφω, καὶ θαλλὸν ἐλαίας κομιζούσης, καὶ μαθὼν τοῦ γλυκέος ἀπηλλαγμένου τοῦ κατακλυσμοῦ, μένας ἄλλας ἐπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφίησιν. αὐτός τε μετὰ τῆς γυναικὸς προσκυνήσας, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνευωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. διὸ βαπτήριον τὸν τόπον τοῦτον ἀρμένιοι καλοῦσι. ἐκεῖ γὰρ ἀναπεσθύσης τῆς λάρνακος, ἔτι νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα διαπυνθάνονται. τῷ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μνημονεύει πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ἐν οἷς καὶ Βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος. διηγούμενος γὰρ τὸν ἐπὶ τὸν κατακλυσμὸν, ἅτω που διέξεισι. λέγει δὲ καὶ τοῦ πλοίου ἐν τῇ ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ κορδυαίων ἔτι μέρος τι εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τὸ ἄσφαλτον ἀφαιρούμενους. χρῆσται δ' μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τοὺς δεισιδαιμονίας. μέμνηται δὲ τούτων, καὶ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὰ ἀρχαιολογίαν τὰ φοινικῶν συγγεγραφὼς. καὶ μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς, ἐν τῇ ἑκατοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων ὅτως. ἔστι γάρ τις μεγάλα ὄρος κατὰ τὴν ἀρμενίαν, βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας διὰ τὸ κατακλυσμὸν λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα διὰ λάρνακος ὀχούμενον, διὰ τὴν ἀκεραίαν ὀκεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων διὰ πολὺ σωθῆναι. γένοιτο δ' ἂν οὗτος ὃν τινα καὶ μωϋσῆς ἀναγράψαι ὁ τῶν ἰουδαίων νομοθέτης. νεῦχος δ' φοβούμενος μὴ καθήκαντες ὑδατοπλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων κατακλυσμὸς, ἱερεῖα καύσας ἐδῶτο τῷ λοιπῷ τὸν θεὸν διὰ τῆς προφητείας μένειν εὐταξίας, καὶ μηδὲν διὰ τοσοῦτον ἐπιπονεῖν πάθος, ὑφ' οὗ κινδυνεύσῃ πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τετιμωρημένον τοὺς πονηροὺς φείδεσθαι ποιήσασθαι τῶν δίκαιον χρηζόντα εὐδιαφθόντων, καὶ τὸ δικαίων δίκαιον εἶναι κελεύοντα. καταδαιμονιστέρους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐπείναν καὶ χεῖρον κατὰ δικασμένης, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶναι στασιασμένοι, τριπθῆναι ὑπὸ ἑτέρου καταικλυσμῷ, τὸ μὲν φεύγοντα τὸν φόβον καὶ τὸν ἰσοτίαν παθόντας, τοῦ δευτέρου δὲ τὸ ἀπόλεσιαν, δύμφωνος τε οὖν αὐτὸν προσδέχεσθαι τὸν θυσίαν παρεκάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἔτι τὸν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τὸ τοῖς ἔργοις ταύτην προσλαμβάνοντας, καὶ πόλεις ἀνασήσαντας, δι' ἀμέμπτως ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρείας ἀπόλαυσιν ὑστερήσειν ἀγαθῶν, εἰς μακρὸν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὁμοίως τοῖς πάλαι ἐπερχόμενοι. νεύσου δ' ταύτας ποιησαμένου τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς διὰ δικαιοσύνη τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπέδυσεν αὐτῷ τὰς ὀργὰς εἰς τέλος ἄξειν, ὅτε τοὺς δικαιοσύνης λέγων αὐτὸς ἀπολέσαι, κακίας δ' τὸ οἰκείαν ταύτην αὐτοὺς ὑποχεῖν τὸν δίκην. ὅτ' ἂν οἱ ἡμῶν ἀνθρώπων ἀγανίσαι δικαιώσαι παραγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον σώφρονα δὲ μηδὲ τῷ ἀρχῷ αὐτοῖς χαρίσασθαι τὸ ζῶν, ἢ δύνασθαι ταύτους δικαφθείρειν, ἀλλ' εἰς ἐξόδειζον εἰς τὸν ἐμὸν δύσεβειαν δ' ἀρετὴν, τούτοις ἐξεδιάσατο με ταύτην αὐτοῖς διαθῆναι τῷ δίκην. παύσομαι δὲ τὸ λοιπὸν μὴ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας διὰ τοῖς ἀδικήμασιν ἐπιτίθεμον, δ' πολὺ μᾶλλον σοῦ φθαρκαλοῦντος. εἰ δὲ διὰ πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δύσητε τῷ ὄμβρων τὸ μέγεθος. εἰ γὰρ ἐπὶ τὴν γῆν διαπλύσῃ τὸ ὕδωρ. παραυτὰ μέντοι σφαγὰς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, δ' καθαρίων φόνε, ἐ δράστωτας τι τοιοῦτον πολύζοντας.

Domi-

χῆσθαι ἢ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι πρὸς ἃ βέλ- A
τιόν ἐστι τοὺς ὁρᾶν ἔχειν. διαπόντων γὰρ ἁπάντων, ὑ-
μᾶς εἰ ποιήσω, τῷ τε χερσαίων καὶ ἁπτῷ, καὶ ὅσα τ'
μεταρσιον χώραν ἔχει καὶ φορᾶν, χωρὶς αἵματος. ἐν
τούτῳ γὰρ ὅ ἐστιν ἡ ψυχὴ σημαίνω ἢ ὑμῖν παῦλαν ἐ-
σομένην τοξείας τῆς ἐμῆ τιμῆ ἐμοὶ ἐν ὑποσημαίνων. τόξον
γὰρ εἰμὶ τὸ θεῖον παρ' αὐτοῖς σημεῖνο νόμιζεται. καὶ ὁ μὲν
θεὸς ταῦτ' εἰπὼν ἢ ὑποχόμενος ἀπαλλάσσετ'. νω-
χος ἢ βιοὺς μὴ τ' ἐπιμυρίας πεντήκοντα καὶ ἑξακόσια B
ἔτη, καὶ πάντα τ' χρόνον τὸν ὑδαμονὰν διαγαγών,
τελευτᾷ, ζήσας ἐπὶ ἀριθμὸν ἑπτακοσίων καὶ πεντή-
κοντα. μηδεὶς ἢ ὥρας τ' νεῶν βίον, καὶ τ' βραχύτητα
τῆς ἐπὶ ἀ ζωῆμεν συμβαλὼν τ' τῆς παλαιᾶς, ψεῦδη
νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῷ μηδὲ νεῦ
τοσοῦτον ἐν τῷ ἐμῷ βίῳ διατείνειν χρόνον τεκμηρόμε-
νος, μηδ' ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τ' ζωῆς ἀφί-
χθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοτιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ
φιλούμενοι καὶ ὀλίγα τὸ τοὺς ἔρωτας διατηδιοτέρας ὥρας C
πλείονα χρόνον εἶχον, εἰκότως ἐζων πλῆθος τοσούτων
ἐτῶν. ἔπειτα καὶ διὰ ἀρετὴν τ' τιμὴν ἀληθείαν ὧν ἐπενό-
ουν ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας πλέον ζῶν τ' θεὸν
αὐτοῖς ἐπαγαθῶν, ἅπερ οὐκ ἦν ἀσφαλῶς αὐτοῖς ἀφ-
θόνως μαζίσασιν ἑξακοσίους ἐνιαυτούς. διὰ τοσούτων
γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῖ. μάρτυρησι δ' ἡμῖν τῷ
λόγῳ πάντες οἱ παρ' ἕλλησι καὶ βαρβάροις συγ-
γραφεῖς τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ καὶ μανέθων ὁ τ' D
τῆς αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν, καὶ βηρωσσὸς
ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συναγαγών, καὶ μῶχος τε καὶ ἑσιαῖος,
καὶ ὥρος αὐτοῖς ὁ αἰγύπτιος ἱερεύμενος, οἱ τὰ φοινικικὰ
συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις.
ἡσίοδός τε ὁ ἑκαταῖος, καὶ ἑλλάνικος, καὶ ἀκουσίλαος,
καὶ ὥρος τούτοις ἕφορος ὁ νικόλαος ἱστοροῦσι τοὺς ἀρ-
χαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. ἐφεξῆς μὲν ἓν τούτων, ὡς αὐ
ἑκάστοις ἦ φίλον, ἕκαστος σκοπείτωσαν.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ τῆς πύργου βασιλείας, καὶ ἀλλοφωνίας τῆς ἀνθρώπων.

Οἱ δὲ νῶε παῖδες, ξῆς ὄντες, σήμας, καὶ ἰάφθας,
καὶ χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἐμμεμενήκασι τ' ἐπιμυ-
ρίας γεωργοῦντες. ὡς δὲ κατελθόντες ἀπὸ τῆς ὄρους
εἰς τὰ πεδία, τ' ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο. καὶ τοῖς
ἄλλοις σφόδρα ἀνθρώπους ἐξ τ' κατακλυσμὸν τὰ
πεδία, καὶ ἀνυδρίας ἐχόντας ὥρας τὸν ἀπὸ τῆς ὑγρα-
λῆς τόπων καταβάσεων, ἔπεισεν θρασύσαντας μιμη-
τὰς αὐτῆς γενέσθαι καὶ τὸ μὲν πεδίον εἰς ὃ ἐφέρετον αὐ- F
τοῖς κατῴκισαν, καλεῖ δὲ σεννααρ. τῷ δὲ θεῷ κελεύ-
σαντος αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν στέλλειν ἀποικίας [ἵ-
να μὴ στασιάζωσιν ὥρος ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολ-
λὴν γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολαύοιεν τ' καρπῶν,]
τοῦ ἀμαθίας παρήκουσαντῶ θεῶ, καὶ διὰ τὸ συμ
φορᾶς ἐμπεσόντες, ἤχθιστο τ' ἀμβρίας. ἐπεὶ γὰρ ἐν-
δοῦσι νεότητος πλήθει, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς συνεβού-
λευε ποιεῖσθαι τ' ἀποικίαν. οἱ δὲ, ἃ κατ' τιμὴν ἀμβρίαν τ' G
ἐκείνου νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τ' δι' ἰσχὺν αὐτοῖς
τιμὴν οἰκείαν αἰτίαν τ' διπορίας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προστίθησαν δὲ τῇ παρακούειν τῆς τοῦ θεοῦ
γνώμης, καὶ τὸ κατ' ἐμβουλίαν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαιρεθέντες, ἀσθενέστεροι γέ-
νοιντο. ὅθεν αὐτὸς πρός τε ὕβριν τοῦ θεοῦ καὶ καταφρόνησιν ἀνεφοβήθη. ὡς ἰσχνὸς μὲν ὢν χεῖρα τοῦ νώτου,
πολυπειρὸς δὲ καὶ κατ' ἰσχὺν γηγενὴς, ἐπιστὰν αὐτοῖς μὴ τῇ θεᾷ διδόναι τὸ δι' ἐκεῖνον δύδαιμονεῖν, ἀλλὰ τῷ
ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἠγλάδαι. καὶ φθάσας δὲ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα,

Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium
quàm natatilium & eorum quæ per sublime ferũ-
tur, absque sanguine: nam in hoc ineſt anima. Ar-
cus cœlestis signum vobis erit cessaturæ meæ iacu-
lationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His
mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum
post diluuium superuixisset cccl. annos, totúm-
que hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est
expletis annis in vniuersum Dcccl. Nec est cur
aliquis præsentem vitam, annorúmque eius pauci-
tatem cum priscorum rebus conferendo fidem no
bis abroget, aut quia nunc eam non peræquè pro-
rogari videt, coniecturam hinc de illorum longæ-
uitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, i-
psiúsque recens etiam tum opificium, & commo-
diore victu ad diuturnitatem vterétur, merito per
tam multos annos viuebant. Præterea tũ propter
studium virtutis, tum propter vtilitatem inuenta-
rum artium, vt Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus
illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certi-
tudinem assequi non poterant, si minus dc. annis
vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Atte-
stantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricáſ-
ve antiquitates literis prodiderunt. Namq; & Ma-
netho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus
Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hiero-
nymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti
sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoque cum
Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Ni-
colaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam
produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fue-
rit, accipiat.

Cap. V.

De turri Babylonica, déque linguarum mutatione.

TRes verò Noë filij, Semas, Iaphetus, & Cha- *Genes. 10.*
mas, centum annis ante diluuium nati, primi
relictis montibus planiciem habitare cœperũt &
aliis recẽti etiam tum cladis memoria pauidis, nec
audentibus à celsiore loco descendere, idem faciẽ-
di autores & exemplum fuere. Campo quem pri-
mum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæ-
terum Deo iubente vt propagandi multiplicandi-
que generis gratia colonias deducerent, homines
rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus
implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim florerent iuuentutis multitudine,
Deus rursum de colonia deducenda admonebat.
Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus
commodis perfrui, totámque illam felicitatẽ suis
viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt
obedientes. Et quod peius erat, consilium de colo-
niis non fauorem numinis, sed insidias interpreta-
bantur, videlicet quo facilius dispersi possent op-
primi. Hanc superbiam deíque contemptum excí-
tauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noe, vir
audax & manu prõptus, subinde iactãs, nõ deo, sed
propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere:
atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat,

ratus fore vt homines ad se deficerent à deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim se exædificaturum, excelsiorem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus deo cedere: atque ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cúmque ingens esset operarum numerus, surgebat opus suprà quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebãt autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, déque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cùm vniuersi homines vno eloquio vterentur, turrim ædificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

A B C D

Cap. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

Genes. 10. ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum coloniis nusquam non deductis, & quo quenque sors & deus tulit, eam terram cum suis occupauit, vt tam maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traiicerent. Porrò gentium quędam adhuc seruant deriuatam à suis cõditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dúmque tanquam ad suum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

E F

Cap. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10. ERant autem Noë filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iapheto Noë filio filij fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

μόνως ἅπας νομίζων ἀποσήσθαι τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ θεοῦ, εἰ χειμάμενοι τῇ αὐτῶν δυνάμει διατηλεῖν, ἀμαυρεῖσθαί τε τὴν θεὸν πάλιν ἀπείλει τιμωρήσασθαι θελήσαντα. πύργον γὰρ οἰκοδομήσην ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβαίνειν δυνησόμενον. μεταλλάσσεσθαι δὲ καὶ τῆς τοῦ πράγματος ἀπειλείας. τὸ δὲ πλῆθος προθύμως τοῖς παρεσκευασμένοις ἐπιθέσθαι, δείλαιαν ἡγούμενοι τὸ εἶκειν τῷ θεῷ. καὶ τὸν πύργον οἰκοδομοῦσιν, οὐδὲν ἀπολείποντες ἀσκήσεως οὐδὲ πόνου τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλήμβανε δὲ τὸ τεῖχος ὕψος ἢ προσεδόκησεν αὐτοῖς ὑπὸ πολυχειρίας. τὸ μὲν τοι πάχος ἰσχυρὸν ποιοῦσιν, ὡς ὑπὸ αὐτοῦ μειοῦσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο δὲ ἐκ πλίνθου ὀπτῆς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς μὴ ῥᾳδίως ῥήγνυσθαι. οὕτως δὲ μανιώδεις ὁρᾶν αὐτοὺς ὁ θεός, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς μὴ ἐκρίνειν. ὅπως μὴ δι' ὑπὸ τοῦ παντὸς ἀπολωλότων σωφρονισθεῖεν. εἰς σύγχυσιν δὲ αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτοῦ ἀπειρήτους ἔσεσθαι. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τὴν ἐκεῖ τὴν διάλεκτον ἔσεσθαι συμβάντος. ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν, Βαβὲλ καλοῦσι. ἐκεῖ δὲ τοῦ πύργου τούτου καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τοῦ ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ Σιβύλλα λέγουσα οὕτως. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τοῦ ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινες ὑψηλότατον, ὡς δὴ τὴν θεὸν αὐτοὺς ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ θεοὶ αὐτῶν ὀπτέμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλῶνα συνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν. ἐκεῖ δὲ τὸ λεγόμενον σεναὰρ, ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονεύει Ἑκαταῖος, λέγων οὕτως. τοῦ δὲ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ δὲ ἐνυαλίου Διὸς ἱερόμαντα λαβόντας, εἰς σεναὰρ τῆς Βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς οἱ νώχου ἔγγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

Σκίδναται δὲ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τῆς ἀλλογλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι, πανταχῆ. καὶ γῆν ἕκαστος κατελάμβανον ἣ συνηγάπουσαν, καὶ εἰς οὓς αὐτοὺς ἦγεν ὁ θεός. ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον μεσόγαιον τε καὶ παράλιον. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ περαιοσάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασῴζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας. ἔνια δὲ καὶ μετέβαλον. ἃ δὲ πρὸς τὸ σαφέστερον εἰδέναι δοκοῦσι τοῖς παροικοῦσι ξυμβαλεῖν ἔλαβον. ἔλλιπεῖς δ' εἰσὶν οἱ τούτου καταστάντες αἴτιοι. ἰχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τοῦ πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σωφρονεῖν αὐτοῖς, καὶ κάσμιον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὑτῶν γεγονόσιν.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὅπως ἕκαστον ἔθνος ἀπὸ τοῦ οἰκισάντων προσηγορεύθη.

Ἦσαν δὲ τοῦ νώχου παῖδες ἑπτὰ ὧν ὅτι τιμῆς τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν, οἱ μὲν τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφὲθ μὲν οὖν ὁ νώχου πρωτόγονος, ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατοικοῦσι δὲ οὗτοι ἀπὸ ταύρου ἐν

in Asia

ἀμφὶ τὴν ὄρον ἀξάμψοι. Φ προεῖλθον ὅτι μὴν A
τ ἀσίας ἄχρι ποταμῦ τανάϊδος. ὅτι ὴ τ δύσεως,
ἕως γαδείρων γῆν, ἰῶ ἔτυχον καταλαμβάνοντες, Φ
μηδενὸς προκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν ἀπά-
λοιω ὀνόματι. τοὺς μὴν γὸ νῦ ὑφ' ἑλλήνων γαλά-
τας καλουμένους, γομαρεῖς ὴ λεγομένους, γομαρὸς
ἔκτισε. μαγὼγης ὴ τοὺς ὑπ' αὐτῶ μαγώγας ὀνομα-
σθέντας ὡρισε. σκύθας ὴ ὑπ' αὐτῶ προσαγορευο-
μένους. τῶν ὴ ἰάφθου παίδων, ἰαυανοῦ καὶ μήδου, B
ἀπὸ μὴν τ μαδαΐοι γένονται, ἔθνος ὃ πρὸς ἑλλήνων
μήδοι κέκληνται. ἀπὸ ὴ ἰαυανοῦ ἰωνία καὶ πάντες
ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ καὶ θοβήλους θό-
βηλος. οἱ νῦν ἐν τοῖς νεῶ ἴβηρες καλοῦνται. Φ με-
σχηνοι ὴ ἀπὸ μέσχου κτισθέντες. καππαδόκας μὴν
γὸ ἀρτι κέκληνται. τῆς δ' ἀρχαίας αὐτῶ προσηγο-
ρίας σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔ-
τι καὶ νῦν μάζακα, δηλοῦσα τοῖς συνιέναι δυνα-
μένοις οὕτως ποτὲ προσαγορευθὲν τὸ ἔθνος. θεῖρας C
ὴ θείρας μὴν ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν. ἕλληνες ὴ θρᾴ-
κας αὐτούς, μετονόμασαν. κὴ τοσαῦτα μὲν ἔθνη ἀπὸ
τῶ ἰαπέτου παίδων κατοικεῖται. γομάρου ὴ ζιφῶν
ἡφαιστίων γλυκυτάτων, ἀχαιὸς ἀξὸς μὴν ἀχαιὰς ὠνόμα-
σεν, οἱ νῦν ῥηγῖνες ἀπὸ τῶ ἑλλήνων καλοῦνται, ῥιφάθης
ὴ ῥιφαθαίους τοὺς παφλαγόνας λεγομένους. θυγράμ-
μης ὴ θυγραμμαίους. οἱ δόξαν ἔλλησι φρύγες ὠνο-
μάθησαν. ἰαυανοῦ ὴ τ ἰάφθου, ζιφῶν αὖτε παίδων
γλυκυτάτων, ἀλίσσας μὴν, ἀλισσαίους ἐκάλεσεν ὧν ἦρ- D
ξεν. αἰόλεῖς ὴ νεῶ εἰσι. θάρσος ὴ, θαρσεῖς. οὕτως γὸ
ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ κιλικία. σημεῖον ὴ, θαρσὸς
γὸ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται
μητρόπολις οὖσα, τὸ ταῦ πρὸς τὴν κλῆσιν, αἰτὶ τοῦ
θῆτα μεταβαλλόντων. χέθιμος ὴ, χεθιμὰ τὴν νῆσον
ἔσχεν, κύπρος αὖτη νῦν καλεῖται. Φ ἀπ' αὐτῆς νῆσοι
τε πᾶσαι κὴ τὰ πλεῖω τῆς θαλάσσης, χεθίμ
ὑπὸ ἑβραίων ὀνομάζεται. μάρτυς δίμου τ λόγου, μία E
τῆς ἐν κύπρῳ πόλεων, ἰχνίσασα τὴν προσηγορίαν
φυλάξαι. κήπους γὸ ὑπὸ τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴ
καλεῖται, μὴ δ' οὕτω δηλοῦσα τ χεθίμου τὸ ὄ-
νομα. ἰαφέθι μὴν παῖδες τε κὴ ἔθνη, τοσαῦτα ἔσχον
ἔθνη. ὁ δ' ἴσως ὑφ' ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τ τὸ προει-
πὼν ῥῆμα πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον.
τὰ γὸ ὀνόματα δηλῶ τὸ π γραφῆς δύπρεπὲς ἑλλήνι-
σαι πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντυγχανόντων. ἡ γὸ ἐπιχώριος F
ἡμῶν ὁ τοιῆτος αὐτῶν τύπος. ἀλλ' ἓν τὸ αὐτῶ ῥῆμα
κὴ τελευτὴ μία. νῶχος γέτοι, νῶε καλεῖ). καὶ τ τὸν τ
τύπον ὅτι πάντες τρεῖς ῥήματος. οἱ ὴ χάμου παῖ-
δες τὴν ἀπὸ συρίας καὶ ἀμάνου κὴ λιβάνου τῶν ὄρων
γῆν κατέσχον, ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐτέραπτο
καταλαβόντες, Φ τὰ μέχρι τ ὠκεανῦ ἐξιδιωσάμε-
νοι. αἱ μέντοι προσηγορίαι, τῶν μὴν καὶ παντελῶς ἐ-
ξίτηλοι γεγόνασιν. οἷαν ὴ μεταβάλλουσαι Φ με- G
ταρυθμιθεῖσαι πρὸς ἑτέρας δύσγνωστοι τυγχά-
νουσι. πασαρῶν γὸ χάμου παίδων γλυκέων,
χουσαῖν μὴν οὐδὲν ἐβλαψεν ὁ χρόνος. αἰθίοπες

in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vs-
que Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ:
quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus im-
ponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas voci-
tant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit.
Magoges verò Magogarum à se denominatorum
fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis
Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi des-
cendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò
Ionia, totúmque Græcorum genus. Quin & Tho-
belus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi:
& Meschini à Mescho autore appellantur. Cappa-
docum enim appellatio noua est, veteris autem
vestigium adhuc supereſt. Vrbs enim est apud eos
hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere
volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires
autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps,
eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gen-
tes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem,
trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes
originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à
Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhiphæis,
nunc Paphlagonibus: Thygrammes Thygram-
mæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis
item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt origi-
nem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: pari-
que modo Tharsenſibus Tharsus. Sic enim olim
appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tarsus
vrbium eius celeberrima cæterarúmque princeps,
prima nominis litera in tau mutata. Porrò Che-
thimus insulam occupauit, tunc Chethimam, nũc
Cyprum: quo factum est vt tum insulas omnes, tũ
pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Che-
thim significent. attestatur mihi vna è Cypriis vr-
bibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim
vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula
detorquent, ne sic quidem abludens à Chethimi
nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij
nepotésque. Cæterum quod Græci fortassis igno-
rant prius dicam, deinde cœptam narrationẽ pro-
sequar. Nomina ista decoris causà in Græcam for-
mam mutari ad auriũ voluptatem. nostrates enim
huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud
nos perpetuo speciem obtinent, nec terminationẽ
variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, &
Noë qui Græcis Nochos diceretur, cáque forma
nullam variationem admittit.

Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano
Libanóque montibus hærentem obtinuerunt,
quicquid eius ad mare vergit occupando, & Occa-
num vsque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata sunt in diuersũ, vt haud facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamę liberis Chuso nihil detrimẽti tẽpus attulit. Æthiopes enim quibus prę fuit, nunc quoque tam à scriptis, quàm ab Asianis omnibus Chusęi nominantur. Metreis etiam sua mansit appellatio. Ægyptum enim Mesren, & Mesręos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyę colonos dedit Phutes, de suóque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

ὃ ὧν ἦρξεν ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ ἑαυτῶν τὸ καὶ τῶν ἐν τῇ ἀσίᾳ πάντων χουσαῖοι καλοῦνται. ἐπρήθη
δὲ καὶ μεσραίοις ἡ κατὰ τὴν προσηγορίαν μνήμη. τὴν γὸ αἴγυπτον, μέσρην, καὶ μεσραίους τοὺς
αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτῃ οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ φούτης τὴν λιβύην, φούτους
ἀπ' αὐτῶ καλέσας τοὺς ὁπιχρίους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα.

& complures apud Græcos historici eius mentionem faciunt, sicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutauit autem præsens nomen ab vno filiorum Mesræi qui vocabatur Libys. cur autem Africa sit dicta, paulo pòst docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentemque suam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chusus filios sex. quorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Astabarri: Sabactas quoque Sabactenos instituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut iam ante diximus. Mesræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vsque patet possederunt, sed solius Philistini nomen ipsius regio seruauit. Palæstinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominauit, tum Nethemi, Phæthrosimi, Chesloemi, Chephthomi, tam res quàm nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco dicetur, vrbes eorum sunt euersæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi: Sidonius, qui & vrbem sibi cognomine condidit in Phœnice, Sidoné à Græcis vocatã. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum successoribus denominauerunt. Arudæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano sitam. cæterorum septem, Euæi, Chettæi, Iebusæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergesæi, præter nomina nihil in sacris codicibus supersit. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades causam habuit hanc.

Genes. 9.

Postquàm terra finito diluuio in pristinam naturam est restituta, Noë cœpit eam colere: quam cum vitibus conseuisset, suóque tempore vindemiasset, inuento vini vsu, sacris prius operatus epulabatur: ebriúsque factus ac sopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi reuersi parentem operuerunt. Sensit hoc Noë: & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, respectu sui sanguinis, sed tantùm eius posteros: quas cum cæteri euasissent, Chananæi liberos vltio diuina est consecuta. sed de his rebus dicemus postea.

Genes. 11.

Semæ verò tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Asiam vsque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagãdæ ditionis initio facto. Nam Elymus posteros reliquit Elymos, à quibus Persæ originem traxerunt. Assuras vrbem Ninum condidit, & subditos de se Assyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efloruerũt. Arphazades eos qui nunc Chaldæi sunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potitus.

ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν ἑλλωπικῶν ἱστοριογράφων ἐπιδιῖν μεμνημένους τε ποταμοῦ τε τῆς ὡδαικεμένης αὐτῷ χώρας, φούτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ ὁ νῦν ὢν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τοῦ μεσραίμου ἑνὸς υἱέων, λίβυος λεγομένου. περὶ οὗ πολὺ σὶ ἐροῦμεν τὴν αἰτίαν δι' ἣν αὐτὴν καὶ ἄφθαρτον διεσαφηνίσεσθαι συμβήσεται. χαναναῖος δὲ τὰ πρῶτα ὢν χάμου παῖς, τὴν νῦν ἰουδαίαν καλουμένην ᾠκησας ἀπ' αὐτοῦ τοὺς χαναναῖ ὠνόμασε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτοῦ, χοῦσος μὲν ἓξ. ὧν σαβας μὲν σαβαίους, δίλας δὲ δίλαίους ἔκτισεν, οἳ νῦν γέτυλοι λέγονται. σαβάθης δὲ σαβαθηνούς, ὀνομάζονται δὲ, ἀσαβαρῖοι παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ σαβάκτας σαβακτηνούς. ῥώμος δὲ, ῥωμαίους ὤκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίους αἰθιοπικὸν ἔθνος τῇ ἑσπερίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτὸν κατέλιπε, σαβαίους δὲ, σαβᾶος. ναβεγόθης δὲ χούσου υἱὸς νινευήνας ὡδὶ βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. τῶν δὲ μεσραίου παίδων ἐκτὸς ἡμένων, οἱ πάντες τὸν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου κατέσχον. μόνου δὲ φυλιστίνου τὴν ἐπώνυμον ἔσχε διαφύλαξε. παλαιστίνην γὰρ οἱ ἕλληνες αὐτὴν μοῖραν καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, λουμαίου καὶ ἐναμίου καὶ λαβίμου τοῦ μόνου καθοικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθρασίμου καὶ χασλείμου καὶ χεφθώμου, ὧν τὰ ὀνόματα, ὡδίν ἐστιν. ὁ γὰρ αἰθιοπικὸς πόλεμος, ὃν οἱ δηλώσομεν ὕστερον, ἀνάστατους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγὼ δὲ καὶ χαναναίου παῖδας, σιδώνιον, ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδὼν δὲ ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται. ἀμάθος δὲ ἀμαθοῦν κατῴκησεν, ἥτις ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐγχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτὴν ὀπφανείαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δὲ ἄραδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρουκαῖος δὲ, ἄρκην τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἐπῶν, δυαίου, χεττάίου ἰεβουσαίου, δυδαίου, σεινάίου, σαμαράίου, πλὴν τῶν ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἐχόμην. ἑβραῖοι γὰρ αὐτῶν αἰέσησαν τὰς πόλεις ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γιγνομένας. νῶε μὲν τὴν ἐπομβρίαν τῆς γῆς κατασταθείσης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλους, ἐπεὶ καὶ καρπὸν τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐξύγησε, καὶ παρ' αὐτὴν εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν δικαίᾳ ἦν μεθυσθείς, εἰς ὕπνον καταφέρεται. καὶ γεγυμνωμένος ὡδὶ κόσμως ἔκειτο. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ὑπηγόρευσεν. οἱ δὲ ἀφειστέλλουσι τὸν πατέρα. καὶ νόμος αἰδήμων, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν, δυσμενείαν ἔχεται. τῷ δὲ χάμ, δι' ἣν συγγένειαν αὐτῷ μὲν οὐ κατηρᾶτο. τοῖς δὲ ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων δι' ἀποφθεγμάτων τὸν ἀρὰν, τοῖς χαναναίου παῖδας μετῆσιν ὁ θεός. καὶ ὡδὶ μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. σημεῖα δὲ τῆς ἕξ τῷ νόμῳ ἡδὺ, πάντα γίνονται παῖδες. οἳ τὴν μέχρι τοῦ κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀσίαν ἀπ' εὐφράτου τὸν ἀρχὸν πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν γὰρ, ἐλυμαίους πρώτους ὄντας ἀρχηγέτας κατέλειπεν. ἀσσύρας δὲ, νίνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἳ μάλιστα ἐδαιμόνησαν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ἀνόμασεν, ἀρχὰς αὐτῶν. ἀρα-

ἀραμαίους ὃ, ἀράμος ἔσχεν, οὓς ἕλληνες σύρους προσαγορεύουσι. οὓς δὲ λύδους νῦν καλοῦσι, λούδους τότε, λούδας ἔκτισε. τοῦτο δὲ ἀράμου παῖδων τέσσαρων ὄντων, ὅσης μὲν κατέχει τραχωνίτης καὶ δαμασκηνὸν. μέση δέ ἐστι παλαιστίνης καὶ κοίλης συρίας. ἀρμωνίαν δὲ ὄρος. ἡ γένεις βακτριανούς. μήσας δὲ, μησαναίους. παισὶν χάραξ ἐν τοῖς νῦν καλεῖται. ἀρφαξάδου δὲ γίνεται παῖς, σαλής. τοῦ δὲ ἕβερος, ἀφ' οὗ τοὺς ἰουδαίους ἑβραίους ἀρχῆθεν ἐκάλουν. ἕβερος δὲ ἰεκτὰν καὶ φάλεγον ἐγέννησεν. ὠνομάσθη δὲ φάλεγος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν διασμὸν τῆς οἰκήσεως ἔπεσε. φαλὲκ γὰρ τὸ μερισμὸν ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἰεκτὰν δὲ τοῦ ἑβέρου παῖδων ἦσαν οἱ, ἐλμωδάδος, σάλεφος, ἀζερμωθὴς, ἰεραὴς, ἐδωράμος, ὔζαλις, δαήλης, ἤβαλος, ἐβημαήλος, σάφας, ὀφίρης, εὐϊλὰς, ἰώβηλος. ὃ τοὶ ἀπὸ κωφίλους ποταμοῦ τοῦ ἰνδικῆς καὶ τῆς πρὸς αὐτῇ συρίας τινὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ σημαίνα παίδων ἱστορήσω. ποιήσομαι δὲ πρὸς ἑβραίων τὸν λόγον. φαλέγου γὰρ τοῦ ἑβέρου γίνεται παῖς ραγαῦς. οὗτος δὲ, σερούγος, ὃν ναχώρης ὑὸς ἔσχε. οὗτος δὲ θαῤῥὰς. πατὴρ δὲ οὗτος ἀβραμου γίνεται. ὃς δέκατος μὲν ὢν ἀπὸ νώεμ, δεύτερος δὲ ἔτει καὶ ἑνενηκοστῷ πρὸς διακοσιοστῷ μετὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐγένετο. θαῤῥὰς μὲν γὰρ ἑβδομηκοστῷ πρώτῳ ἔτει ἄβραμον. ναχώρης δὲ θαῤῥὰν, εἴκοσιν αὐτὸς καὶ ἑκατὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε. σερούγου δὲ ναχώρης τίκτεται, πρὸς ἔτεσι δευτέρου καὶ διακοσιοστὸν καὶ ἑκατόν. ραγαῦ δὲ σερούγου ἔσχεν, ἔτη διακόσια γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ραγαῦ φάλεγος ἔσχεν. ἔβερος δὲ, τετάρτῳ καὶ διακοσιοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γένναι φάλεγον, γεννηθεὶς αὐτὸς ἀπὸ σέλου, διακοσιοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε καὶ πέμπτον καὶ διακοσιοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σῆμα δὲ ὑὸς ἀρταξάδης ἦν, μεθ' ἕτη δώδεκα τὴν ἐπομβρίας γεγόμενος. ἄβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς, ναχώρην, καὶ ἀράνην. τούτων ἀράνης μὲν καταλειπὼν υἱὸν λῶτον, καὶ σάρραν, καὶ μελχὰν θυγατέρας, ἐν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει οὐρῇ λεγομένῃ τῆς χαλδαίων. ἐτάφη δὲ αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται. γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδᾶς, μελχὰν μὲν, ναχώρης σοῦσαν δὲ ἄβραμος. θαῤῥὰς δὲ μισήσαντος τὴν χαλδαίαν διὰ τὸ ἀρᾶσθαι πάνδος, μετοικίζουσι πάντες εἰς χαρὰν τὴν μεσοποταμίας. ὅπου δὲ θαῤῥὰν τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. σεμνοτέρῳ δὲ ἤδη τοῖς αἰθεσπόκοις κατ' ἀλήθειαν τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγένετο μέχρι τῆς μωσέως ἡλικίας. μεθ' ὃν ὅρος λοῦ τὸ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, παῦσι θεσπίσαντος τοῦ θεοῦ, ὅσα καὶ μωϋσεῖ συνίδη βιοῦναι. ναχώρη μὲν οὖν ἐκ τῆς μελχᾶς, ἐκτὸς παῖδες ἐγένοντο, οὖζος, βαοὖζος, μαούλης, ζάχαμος, ἄζαμος, φέλδας, ἀδέλφας, βαθουήλης. οὗτοι μὲν, ναχώρου παῖδες γνήσιοι. τάβαος δὲ καὶ γάδαμος καὶ ταὰς καὶ μάχας, ἐκ ῥεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. βαθουήλου δὲ τοῦ ναχώρου γνησίων παίδων, γέγονε ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβανος υἱός.

A Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vſes habitator Trachonitidis fuit, Damaſcíque conditor. ea ſita eſt Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit, Getheris Bactrianos: Meſas verò Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sales, ex hoc
B Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus eſt dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Iſraes, Edoramus, Vzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Aſſyriam vſque habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex
C Phalego enim Heberi filio prognatus eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus eſt poſt diluuium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum. ſiquidem Tharrus ſeptuageſimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum eſſet viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Serugi pater cum eſſet annorum triginta duorum. totidem
D verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quatro & triceſimo ætatis anno genuit Phalegum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum: quem Arphaxades genuit quinto & triceſimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Loto, & filiab. Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & ſepulchrum eius nunc
E vſque oſtenditur. neptes verò ex fratre duxerunt cõiuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterùm cùm Tharrus exoſam haberet Chaldeam propter luctum Aranis, omnes ſimul migrauerunt Carras Meſopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum ſepelierunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto. Iam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatiis, vſque ad Moyſis ætatem: poſt quem CXX. annorum terminus Deo finitore eſt ſtatutus, quãtum temporis & Moyſes ipſe vixit. Itaque Nacho-
F res è Melcha octo filios ſuſcepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filij nati sũt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς ἄβραμος ὁ θεόγονος ἐμπρῆσθεὶς ἐκ χαλδαίων γῆς, κατέσχεν ἃ τότε μὲν χαναναίων, νῦν δὲ ἰουδαίων λεγομένην.

CAP. VIII.

Quomodo Abraham generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.

ABραμος δὲ, λάτον τὸν ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ σάῤῥας ἀδελφὸν εἰστοποιήσατο γνησίου παιδὸς δύναμιν. καὶ καταλείπει τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ θεοῦ

ALiium, Saræ coniugis ſuæ fratrem, adoptauit, quòd germano careret: & cùm iam eſſet annorum lxxv. monitus oraculo Chaldæam *Gen.12.13.*

terram mutauit Chananæa: quam & ipſe habitauit,& poſteris reliquit:vir ſapiens ex æquo & eloquens,& in coniectando ſagax. Cúmque ob virtutem eximiam ſapiens eſſet præ cunctis habitus, auſus eſt vulgo receptam de Deo perſuaſionem conuellere,& in melius vertere.Ergo primus omnium clara voce prædicauit,vnum eſſe Deum rerũ vniuerſitatis conditorem:de cætero ſi quid ad felicitatem conferat,non noſtris nobis viribus, ſed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obſeruatione colligebat, tum eorum quæ circa ſolem ac lunam & reliqua ſidera videbat accidere:eſſe nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat,& omnia decenter adminiſtret, qua ceſſante nihil noſtris vtilitatibus ſeruiturum, cùm nihil ſuapte virtute polleat, ſed vniuerſa omnipotenti ipſius voluntati obſecundent. quapropter huic vni honorem deberi,huic gratias agi oportere. Quamobrem cùm Chaldæi Meſopotamitæque cæteri contra ſe inſurgerent, conſilium migrandi cœpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananęam tenuit:vbi ſedibus poſitis Deo ſtruxit aram, & hoſtias mactauit. Meminit autem patris noſtri Abrahami Beroſus quoque, non tamen cum nominans,his verbis:Poſt diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iuſtitiæ cultor, vir magnus, & ſideralis ſcientiæ peritus.Hecatæus verò non meminit tantum obiter, ſed libro in hoc conſcripto res eius poſteritati tradidit. Nicolaus autem Damaſcenus in quarto hiſtoriarum ſic ſcribit:Abrahamus regnauit apud Damaſcum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione ſupra Babylonem ſita,quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòſt hinc quoque migrans cum ſuo populo, ſedem tranſtulit in terram tunc Ghananæam, nunc verò Iudæam nominatam: eiúſque poſteritas ibi creuit in ingentem numerum,quorum res alibi ſum nartaturus. Abrahami verò nomen etiam nunc eſt apud Damaſcenos celebre,& vicus oſtenditur,quem vocant Abrahami domicilium.

CAP. IX.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus.

Gen.12.13. FAme deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficiſci illuc decreuit,tum vt copijs eorum frueretur, tum vt ſententiam ſacerdotum de diuinitate cognoſceret:aut ſecuturus illorum opinionem ſi modo melior eſſet, aut ipſe rectiora eis commonſtraturus. Cæterùm cùm & Saram ſecum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus eſt talem. Fratrem eius ſe finxit, monita prius, vt ob præſentem neceſſitatem ſimulationi ſuæ ſubſeruiat. Vt autem ventum eſt in Ægyptum, id quod ſuſpicatus fuerat euenit:

καλοῦσαντος εἰς τὴν χαναναίαν μετελθεῖν. ὃ δὴ καὶ κατῴκησε, καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναι τε ἃ δεῖ πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις. ἃ δεῖ τε ὢν εἰκάσειν ἀγαθῶν ἦν. ἅμα τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τῶν ἄλλων ἠγεμὼν, καὶ τὰ δεῖ τὰ θεῖα δόξαν εἰς ἅπαντα συνέβαινεν ἔχειν, καὶ νικῆσαι καὶ μεταβαλεῖν ἐγνω. ὃ δὴ τοῦτος ἐν ὁλμᾷ θεὸν ἀποφαίνασθαι δημιουργὸν τῶν ὅλων ἕνα. τὸν ἄλλον, εἰκάζειν πρὸς δαιμονίαν συντελεῖ, καὶ πρέσβυν τὸν τούτου παρεχειν ἴσασιν καὶ ἃ κατ' εἰκείαν ἰσχύν. εἰκάζειν ταῦτα, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. δυνάμενος γὰρ αὐτοῖς παρεύσης καὶ φρονοῦσαν τῆς καθ' αὑτὴν δυναξίας. ταύτης δ' ὑστερουῦσας φανερὰ γίνεσθαι μηδ' ὅσα φορὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι καὶ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ κελεύοντος ἰσχὺν ὑπουργεῖν, ᾧ καλῶς ἔχει μονῶ τὰ πρῶτα καὶ τὴν δυσεισίαν ἀπονέμειν. διὰ ἅπερ χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων μεσοποταμιτῶν στασιασάντων, μετοικεῖν δοκιμάσας, καὶ βούλησιν καὶ βοήθειαν τοῦ θεοῦ, τὴν χαναναίαν ἐφεγλεῖν. ἱδρυθεὶς τε αὐτῇ θυωμὸν ᾠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ μεμνυδέι ὂν τὰ παξὸς ἡμῶν ἀβράμου βηρωσὸς, ὃν ὀνομάζων λέγων οὕτως. μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν, δικαίᾳ γηρᾷ, ὧδε χαλδαίοις τις ἦν δίκαιος ἀνὴρ μέγας καὶ τὰ θεῖα ἔμπειρος. ἐκ ταίος ἦν, καὶ τὰ μυριάδων πλέον τι πεπίστευκεν. βιβλίον γὰρ δεῖ αὐτῷ συνταξάμενος κατέλειπε. νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγει οὕτως. ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἔπηλις συὼ στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον μετανασὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας συὼ τῷ στρατῷ ᾠκησε, εἰς τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ ἰουδαίαν μετώκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, δεῖ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. τῷ δὲ ἀβράμῃ ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δείκνυται, κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται, ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

Κεφάλαιον Θ'.

Οτι λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ ἀγαπήσας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὅπου.

ΛΙμοῦ δὲ ὕστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, ἄβραμος αἴγυπτίους δαιμονεῖν ὑπέλαμβανεν, διαίρεσ φρὸς αὐτοὺς ἦν πρόθυμος, τῆς τε ἀφθονίας τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τὴν ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λεγομένων τε ἃ δεῖ θεῶν. ἢ γὰρ κρείσσοσιν εὑρεθεῖσι καταλουθήσειν, ἢ μετακοσμήσειν αὐτοὺς ὅτι τὸ βέλτιον αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν σάῤῥαν, καὶ φοβούμενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ δι' ἀγὰ τὴν ἀμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τόδε ἐπενόησε τοιόνδε. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προσεποιήσατο. καὶ ἐκείνῃ τοῦτο ὑποκείνασθαι, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦκον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ ἀβράμῳ καθὼς ἐπενόησε.

τὸ τε

τό τε γὰρ κάλλος ἐξεβοήθη τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. διὸ καὶ A
φαραώθης ὁ βασιλεὺς τῆς αἰγυπτίων, ὡς τοῖς περὶ αὐ-
τῆς λεγομένοις ἀρκεθεὶς, ἀλλὰ καὶ θεάσασθαι σπου-
δάσας, οἷος τὸ εἶδος ἄλλαθεν τῆς σάρρας. ἐμπεδίζει δ'
ὁ θεὸς αὐτοῦ τὴν ἀσθένειαν ὀλιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ
στάσει τῆς περιεστώσης. καὶ πυθομένῳ περὶ ἀπαλ-
λαγῆς, καὶ μειῶσιν θεοῦ τὸ δεινὸν αὐτῷ παρεῖναι ἀπε-
σήμαινον οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν συνεργίσαι τὸ ξέ-
νου τὴν γυναῖκα. ὁ δ' φοβηθεὶς, περὶ τὴν σάρραν B
τίς ἐστι καὶ τίνα τρόπον ἐπαγάγοιτο ἐρωτᾷ. πυθόμε-
νος δὲ τὴν ἀλήθειαν, ἄδεσμον παρητεῖτο. νομίζων γὰρ ἀ-
δελφὴν ἀλλ' οὐ γυναῖκα αὐτὸν ἀπεδάσθαι περὶ αὐ-
τὴν συγχώρησιν ποιήσασθαι βουλόμενος, ἀλλ' οὐχ ὑ-
βρίσαι κατ' ὀλιθυμίαν ὡρμημένος. διορᾷται τε αὐ-
τὸν πολλοῖς χρήμασι, καὶ σωθῆναι αἰγυπτίων τοῖς λο-
γιωτάτοις, τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν
ἐντεῦθεν ὀλιφωτισθεῖσαν σωθῆναι βουλόμενος. τῆς γὰρ αἰ- C
γυπτίων διαφορᾶς αἱρεσιομένων ἔθνη, καὶ τὰ παρ'
ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διαφθορὰν φυσι-
μένας ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῆς
ἑκάστοις καὶ διαπτύων τοὺς λόγους, ἃς ἐποιοῦντο περὶ
τῆς ἰδίων, κενοὺς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε.
θαυμαθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς ,
συνετώτατος καὶ δεινὸς ἀνὴρ, οὐ νοῦσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ
πεῖσαι λέγων περὶ ὧν αὐ ὀλιχειρήσειν διδάσκειν, τήν
τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρο-
νομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ τῶν Αἰγυπτίων παρουσίας D
εἰς αἴγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τύπων εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ
χαλδαίων γὰρ ταῦτ' ἐπηρώτησεν εἰς αἴγυπτον, ὅθεν ἀ-
νῆλθεν καὶ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τὴν χαναναίαν ἀ-
φίκετο, μερίζεται πρὸς λώτον τὴν γῆν. τῆς δ' ποι-
μένων αὐτοῖς καταζόντων περὶ τῆς χώρας ἐν ἡ νέ-
μοιεν, τὴν ἐκλογὴν μέν τοι καὶ τὴν αἵρεσιν ὑπεῖξε
πρῶτος τῷ λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τὴν ὑπ' ἐκείνῳ κα- E
ταλελειμμένην ὑπόρειον ᾤκησεν ἐν τῇ ναβρὼ πό-
λει. παλαιοτέρα τε ἔστιν ἑπτὰ, πρὸ τάνιδος τῆς
αἰγύπτου. λαμπρὸς δὲ πρὸς τὸ πεδίον κειμένῳ, καὶ πο-
ταμὸν ἰορδάνην εἶχεν, ἀπ' ἄρκτου τῆς σοδομιτῶν πό-
λεως. ἣ τό τε μὴ λίαν ἀγαθὴ, νῦν δὲ ἠφάνισται
καὶ βάλησιν καὶ μείωσιν θεοῦ. τὴν δὲ αἰτίαν, καὶ χώραν σημανῶ.

Κεφάλαιον ί.

Η τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσσυρίων αὐτοῖς ὑποστρατευσάντων.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀσσυρίων κρατούν-
των τῆς ἀσίας σοδομίτας εἶχεν τὰ πράγματα, εἰς τε πλοῦτον ὑπερδοκόντων αὐτῶν καὶ νεότη-
τα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς δέκα τὸν πάντα
χρόνον, Βαλλᾶς, βαρεὰς, σενάβαρος, καὶ συμό-
βορος, ὃν βαλεῖν. βασιλικῆς μοίρας δὲ ἦρχον
ἕκαστος ἰδίας. ὧν τούτους στρατεύσαντες ἀσσύ-
ριοι. καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τῆς στρατιᾶς
ἐπολόρκουν αὐτούς. στρατιᾶς δ' ἐκάστης ἦν ὃς ὑπετεταγμένος. ἡμομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσ-
σύριοι φόρους ὑπετάξουσι τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν ἐν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοὺς ὑπεχθέντας
αὐτοῖς φόρους τελοῦντες, ὑπέμειναν. τῷ δὲ τρισκαιδεκάτῳ ἀπέστησαν. καὶ ὀχθήσασι στρατὸς ἀσσυρίων ἐπ' αὐ-
τούς. στρατηγοῦντων μὲν ἀράδου, ἀριόχου, χοδολλογομόρου, θαργάλου. οὗτοι τήν τε συρίαν ἅπα-
σαν διηρπάσαντο, καὶ τοὺς τῆς γαίαντων ὅσους ἐκράτησαν. καὶ ὀχθεῖσι στρατὸς ἀσσυρίων ἐπ' αὐτούς,

iam enim coniugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilentia & seditione res regis infestans: consultique de remedio sacerdotes, quóve modo placandum esset numen, hanc mali causam responderunt, quòd hospitis matrimonio iniuriam inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se putasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, voluisse: donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque insectationem infensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit: ob has dissertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendique facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & de siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarũ: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerũt. Reuersus inde in Chananæam, agros cum Loto diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cesserũt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tũc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne vestigium quidem supersit, est deleta: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Cap. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

EOdem tempore cum Imperium Asiæ penes Assyrios esset, & Sodomitarum res tam opibus quàm numerosa iuuentute florebant, vt à quinque regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisq. regno præpositus. Hos Assyrij bello petierunt, diuisíque quadrifariam copiis sub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commisso tandẽ prælio victores Assyrij Sodomitarum regibus tributũ imperauerunt. cúmque per duodecim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio defecerunt: quo factum est vt noua in eos Assyriorũ expeditio fieret, ductu & auspiciis Marphedis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriã vniuersã rapinis vastauerũt & gigãtũ posteros perdomuerunt. cúmq. in agrũ Sodomorũ esset vẽtum, *Genes. 14.*

caſtrametati ſunt in valle puteorum bituminis. tũc enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à ſcatẽti bitumine Aſphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo poſt dicemus. cæterum Sodomitæ cũ Aſſyriis congreſſi, poſt egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captiuus eſt abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

CAP. XI.

Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

Geneſ. 14.

HIs auditis Abrahamus, tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in ſuccurſum eorum cum ſuis propetauit: & quinta nocte hoſtem aſſecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium eſt nomen) oppreſſum ex improuiſo facile ſuperauit. Securi enim & incauti partim in cubilib. inermes ſunt cæſi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam ſe conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo ſequenti quoque luce perurgens ad Soba Damaſcenorum compulit. Quo facto neminí dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, ſed in bellatorum alacritate conſiſtere, & virtutem nulli numero ſuccumbere, vt qui cum domeſtica tricenaria cohorte, & inſuper decemocto vernaculis, triúmque amicorum auxiliis tantũ exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum ſe receperunt. Abrahamus verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad ſuos rediit. redeunti rex Sodomitarum vſque in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis rege Melchiſedeco eſt exceptꝰ. id nomen interpretatur, rex iuſtus. erat enim reuera talis, omnium conſenſu ſacerdotio ſummi Dei ob iuſtitiam dignus habitus. Sed Solyma poſterior ætas vocauit Hieroſolyma. Hic Melchiſedecus milites Abrahami hoſpitaliter habuit, nihil eis ad victum deeſſe paſſus: ſimúlque ipſum adhibitum menſæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt ſua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens ſolos captiuos ſuæ regionis repoſcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad ſe quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tantum in prædæ partem admiſſis. hi erant Eſchol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio quod pro tot reb. egregiè geſtis tibi debetur. Quo reſpõdente, Et quã voluptatem iſta præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondũ.n. pater factus erat) tum Deus & filiũ illi eſt pollicitus, & poſteritatẽ ex eo tantã, quæ ſtellas cæli poſſet æquare

A σρατοπεδεύουσι κ᾽ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου. κατ᾽ ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ, νυὶ μὴν τῆς σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν, ἡ λεγομένη ἀσφαλτίτις. περὶ ἧς ἐν τῷ λίμνης ταύτης, μετ᾽ ὀλίγον διηγησόμεθα. τῶν γὰρ σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς ἀσυρίοις κ᾽ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δ᾽ ἠχμαλωτίσθησαν, συὼ οἷς κ᾽ λῶτος ἦγε, τοῖς σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.

B

Κεφάλαιον ια᾽.

Ὡς ἄβραμος ἀπὸ τῶν ἀσυρίων ὁπλισάμενος ἐνίκησεν, κ᾽ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, κ᾽ τὴν λείαν ὅλην ἔλαβον ἀφείλετο.

ΑΒράμου δ᾽ ἀκούσαντος τὰ συμφορὰν αὐτῷ, φόβος τε ἅμα καὶ λόγου συγγενὴς ἔντος εἰσῆλθε. καὶ οἰκεῖος ἦν τῶν σοδομιτῶν φίλων ὄντων κ᾽ γνησίων ὄντων, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ἐδεδόκει, εἰ καὶ μείνειν. ἀλλ᾽ ἐπιχειρεῖ καὶ κ᾽ πέμπτῃ νυκτὶ τοῖς ἀσυρίοις ἐπιθέσθαι. οὗτος γὰρ ὁ ἕτερος τοῦ ἰορδάνου ἐκπερισσοῦται πηγῆ, κ᾽ φθάσας ὀρθρίζει ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν ταῖς κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲν ὑπόνοιαν τῆς συμφορᾶς ἔχοντας, οἱ δ᾽ μήπω πρὸς ὕπνον τραπόμενοι, μάχεσθαι δι᾽ ὑπὸ μέθης ἀδύνατοι ἔφυγον. ἄβραμος δ᾽ διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτεραίοις συνήλασεν αὐτοὺς εἰς σοβὰ τῆς δαμασκηνῶν γῆς. ὑπερβάλλας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ καίεσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ προθυμίᾳ τῶν μαχομένων, καὶ τὸ ἡνιοῦχον κρατεῖ παντὸς ἀριθμοῦ, χιλιοστοίους καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέτας αὐτοῦ καὶ τρισὶ φίλοις, τοσούτου στρατοῦ προηγούμενος. ὁπόσοι δ᾽ αὐτῷ καὶ διέφυγον, ἀδίξως ἀπέστρεψαν. ἄβραμος δ᾽ τοὺς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οὓς ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ ἀσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ λῶτον, ἀπέζωσεν μὴ εἰρωνίᾳ. ἀπολύτησε δ᾽ αὐτῷ ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τόπον τινὰ ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τῆς σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δ᾽ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. κ᾽ διὸ δ᾽ τοιοῦτος ὁμολογουμένως δι᾽ ταύτην αὐτῷ τὴν αἰτίαν, κ᾽ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ τοῦ μὴν σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δ᾽ οὗτος ὁ μελχισεδέκης τῷ ἀβράμου στρατῷ ξένια, κ᾽ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὑπαρχόντων παρέσχε. καὶ ὧδε τὴν δίωξιν αὐτῶν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, κ᾽ τὸν θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. ἄβραμος δ᾽ δεδωκὼς καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δ᾽ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς δ᾽ αἰχμαλώτους ὑπολαβεῖν ἠξίου, ἃς ὧδε τῶν ἀσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. ἄβραμος δ᾽, οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, οὐδὲ αἰ ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ ἡγεῖτο. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτῶν ὧδε χρὴ τοῖς συστρατευσαμένοις. ἐχώλα δ᾽ ὁ μὲν πρῶτος ἐκαλεῖτο, καὶ Ἔννηρος, καὶ μαβρῆς. ἐπαινέσας δ᾽ αὐτῶν τὴν ἀρετὴν ὁ θεός. ἀλλ᾽ οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς οὓς ἄξιόν ἐστιν ὑπὲρ τοιαύτης διανοίας νομίζεσθαι. τῶν δὲ ὑπολαβόντος, καὶ τίς αὐ εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ διαδέξονται μετ᾽ αὐτὸν, ἔφη δὲ μὴν ἄπαις, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γενήσεσθαι καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐκ ἐκείνου γενεὰν ὡς ὧδε πλῆσαι αὐτὴν τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τ᾽ ἀριθμόν.

καὶ

κὴ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας, θυσίαν προσφέρει τῷ θεῷ καλὰ θεῖς ὑπ' αὐτὸν. ἦν δὲ ὁ ζόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος. δάμαλιν ζιτίζουσαν, καὶ αἶγα ζιτίζουσαν, καὶ κριὸν ὁμοίως ζιτῆ, καὶ ζυγόνα κὴ προσεφθὴν, κελεύσαντος διεῖλε τῷ ὀρνίων οὐδὲν διελών. εἶτα πρὶν σῆναι τὸν βωμὸν, ἰωνᾶν ἐφιπταμένων, ὀθνὴ θυμίασε τὸ αἷμα τοῖς, φωνὴ θεία παρῆν, ὑποσημαίνουσα πυνθάνεσθαι αὐτὸν τοῖς ἐκγόνοις γενέσθαι ἔτη τετρακόσια γηγενομένους κὴ τὴν αἴγυπτον, ἐν οἷς κακοπαθήσαντας προσίσεσθαι τῶν ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ χαναναίων, ἕξειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις. ἄβραμος μὲν κατῴκει πρὸς τῇ ὀνομαζομένῃ δρυῒ. ἔστι δ' ἡ χαναναίας τὸ χωρίον, ὑπόρρω τῆς ἑβρωνίων πόλεως. δυσφορῶν δὲ ὅτι γυναικὶ μὴ κοινωνῶν, ἱκετεύει τὸν θεὸν γονὴν αὐτῷ παῖδος ἄρρενος χαρίζεσθαι. ὁ δὲ θαρσεῖν αὐτὸν προσκαλουμένου, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ὑπὸ τῆς μεσοποταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἐσομένων, σάρρα τοῦ θεοῦ κελεύσαντος ὑπακλίνει μίαν τῶν θεραπαινίδων ἀγάρην ὄνομα, γένους οὖσαν αἰγυπτίας, ὡς ἐξ αὐτῆς παῖδοποιησομένῳ. ἡ γηγομένη ἐγκύμων ἡ θεραπαινὶς, ὑπερβαίνειν εἰς τὸν σάρραν ἐτόλμησε βασιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας προσησομένης εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. ἀβράμῳ δὲ αὐτὸν πρὸς αἰκίαν παραδιδόντος τῇ σάρρᾳ, δρασμὸν ἐπενόησεν, ἐκ ὑπομένουσα τὰς ταλαιπωρίας. καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευεν οἰκτῖραι αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δ' αὐτῇ τῆς ἐρήμου προϊοῦσαν αὐτῷ ἄγγελος, καλῶν πρὸς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι. βίου δὲ μείζονος τύχειν σωφρονοῦσαν. καὶ δὴ πρὸς εἰς τὸν δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γηγομένην, ἐν τούτοις εἶ τοῖς κακοῖς. παρακούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, κὴ πρεσβυτέρᾳ χωρεῖσαν, ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσασαν δ' αὐτὴν ὀπίσω, γηρᾶσθαι μητέρα παιδὸς τῆς γῆς ἐκείνης βασιλεύσοντος. τούτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα πρὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δ' υἱὸν ἰσμάηλον, θηλυτέρων αὖ τις εἶπεν ἐξ ὧν τὸ εἰσακοῦσαι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. ἀβράμῳ μὲν οὖν ἕκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὡς προειρημένος ἐγγυήθη. εἰς ἐνατον δ' αὖτῷ, καὶ ἑνενηκοστὸν παρελθόντι ὤφθη ὁ θεὸς, ἀπήγγελεν ὡς παῖς αὐτῷ ἐκ σάρρας ἔσοιτο. καλέσει δὲ αὐτὸν καλέσαι, ἴσακον, δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες, καθέξουσι τὴν χαναναίαν ἅπασαν ὑπὸ σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. προσέταξε δὲ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος, βελόμενος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ συμφερόμενον, περιτέμνεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μὴ τὸ γηγηθῆναι. τὴν αἰτίαν δ' τῆς περιτομῆς ἡμῖν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δ' ἀβράμῳ κὴ περὶ τοῦ ἰσμάηλου εἰ ζήσοι, πολυχρόνιον τε ἀποσημαίνει ὁ θεὸς, κὴ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. κὴ ἄβραμος μὲν δὴ τούτοις ἐπακούσας τοῦ θεοῦ, περιτέμνεται) σὺν ἁπάσῃ τῇ οἰκίᾳ, καὶ ὁ παῖς ἰσμάηλος, καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν ζ ἐτῶν καὶ δέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑπτὰ δηλῶν.

numero. His auditis lætus sacrificiū Deo iussu ipsi obtulit. Porrò sacrificij ritū erat hic: mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculū redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos cccc. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisque Chananęis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tū Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren, Ægyptiā genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirās, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnā dedidisset, decreuit fugere nō ferens afflictionem: Deúmq. rogabat vt sui misereretur. Itaq. per desertū abeūti occurrit angelus iubēs vt ad dominos reuerteretur, fore. n. eā meliore cōditione, modo se modestè gerat, nūc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitium eam manere aiebat. sin retro rediret, matrē futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eò quòd Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus sextum supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara susceptурus esset filium. eum iussit vocari Isacum, addens proditurās ex eo gentes magnas & reges: easque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circuncidi, idque octaua die natiuitatis. causam verò nostræ circuncisionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquàm Deo gratias egisset, cuestigio circuncisus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum.

Gen. 16.

Gen. 17.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundātia pecuniarum elati tā in homines contumelioſi erant, quàm erga Deum impij: quippe qui ne-

Gen. 18. 19.

Κεφάλαιον ιβ'.

Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἠμάρτανον.

ΥΠὸ δὴ τὸν καιρὸν οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγάθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες εἰς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῆς παρ' αὐτοῦ γηγε-

que beneficiorum eius meminerant, & hospites a- A uersabantur: denique mutuis etiam libidinibus se se incestabant. His rebus offensus Deus decreuit superbiæ pœnas de illis sumere, & regionem eorũ adeo vastum reddere, vt posthac nec plantas nec fructum vllum produceret. His ita decretis de Sodomis, Abrahamus conspicatus tres angelos (sedebat enim ad quercum Mambræ prope fores domicilij sui) ratus esse hospites, assurgens salutauit eos, rogauitque vt ad se diuertentes fruerentur hospitio. illis verò annuentibus iubet panes ex similа B fieri, & mactatum vitulum ac assatum sub quercu discumbentibus apposuit. at illi visi sunt ei comedere, & de vxore quærebant, vbinam esset Sara. quo referente, intus eam esse; aiunt se aliquanto post reuersuros, eámque inuenturos iam matrem. muliere autem arridente, & negante fieri posse vt liberos gigneret ipsa nonagenaria, è marito centesimum annum agente: non sustinuerunt amplius simulare: sed fassi sunt se Dei esse angelos: & quòd missi essent, vnus nunciatum de filio, duo verò ad delendos C Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit propter Sodomitas, & surgens deprecatus est Deum ne promiscuè iustos cum iniustis perderet. Deo verò negante quenquam Sodomitarum esse bonum, alioqui si vel decem inter eos essent, omnibus remissurum fuisse pœnam, Abrahamus destitit, angeli verò peruenerunt Sodoma. ciues autem cùm vidissent adolescentes forma præstantes ad Lotum diuertisse, ad illudendum per vim ætati eorum sunt versi. Loto verò suadente continerent se, néve in D probrum hospitum ruerent, sed hospitio suo nonnihil honoris haberent: aut si temperare sibi non quirent, filias se pro illis eorum libidini exhibiturum: ne sic quidem parere voluerunt. Deus autem illorum audacia commotus ad iram, ipsos quidem excæcauit, ne in ædes introitum inuenire possent. cæterum Sodomitarum populum vniuersum ad supplicium adiudicauit. Lotus autem ab ipso præmonitus de futuro excidio, discessit inde, assumpta etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innuptis. sponsi enim earum monentem de exeundo cõtempserant vt delirum qui talia diceret. Tum Deus iaculatur telum in vrbem, eámque cum ipsis incolis exurit, & agrum quoque pari deuastat incendio, quemadmodum mihi iam dictum est in commentariis quos de bello Iudaico prodidi. Cæterum Loti vxor inter abeundum subinde ad vrbem respiciens, & curiosius cladem hanc contra mandatum Dei spectans, in statuam salis est versa. dictum est mihi iam & de illa: nam extat hodie quoque: ipse verò cum filiabus in paruum quoddam rus euasit, cui soli ignis omnia circumquaque vastans pepercit. id Zoor nunc vsque vocatur, sic paruum Hebræorum lingua significãte. In hac solicitudine vitam inopẽ aliquantisper tolerauit. puellæ verò vniuersum genus humanum extinctum ratæ, æstu circumuento parente, cum inscio sunt congressæ, curantes ne totum genus deficeret. ex hoc congressu nati sũt filij: maiori Moabus, quasi dicas è patre: iu-

μῶν ὠφελείων. εἶναί τε μισόξενοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἐκφέπαδαν. ἀλεπτὶ λίας οὖν δὴ τούτοις ὁ θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτῶν, καὶ τὴν τε πόλιν αὐτῶν κατασκάψασθαι, καὶ τὴν χώραν ἅπασαν ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἐπ, μήτε καρπὸν ἐκφέρειν ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι. ταῦτα τε θεὸς κρίνας τοῖς περὶ τὸ σοδομιτῶν, ἀβραμος θεασάμενος ξένους ἀγγέλους, ἐκάθητο ὑπὸ πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ πρὸ τῇ θύρᾳ τῆς αὐτοῦ αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἠσπάσατό τε αὐτοὺς, καὶ παρ' αὐτῷ καταχθέντας παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. δειπνούντων δ' αὐτῶν τὰ πρόσφορα ἐπεμελέως γίνεσθαι, καὶ μόσχον θύσας, καὶ ὀπτήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυῒ κατακειμένοις. οἱ δ' δοξαν αὐτῷ παρέχον ἐδιόντων. ἐπ καὶ πρὸς τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῖ ποτ' εἴη τυγχάνουσα ἡ σαῤῥα. τὸ δὲ εἰπόντος ἐνδον εἶ), ἥξειν ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ βρήσειν αὐτὴν ἤδη μητέρα γεγηκυῖαν. τῆς δ' γυναικὸς ἐπ τούτῳ μειδιάσαι, καὶ ἀδύνατον εἶ) τὴν τεκνοποίαν εἰπεῖσης, αὐτῆς μὲν ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, τὸ δ' ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἡκέτι κατέχον λαυθάνοντες, ἀλλ' ἐμήνυσαν ἑαυτοὺς ὄντας ἀγγέλους τὸ θεῦ, καὶ ὅτι πεμφθεῖη μὲν ὁ εἷς, σημαίνων περὶ τὸ παιδὸς, δυο δ', σοδομίτας καταστρεψόμενοι. ταῦτα ἀκούσας ἀβραμος, ἤλγησεν δὴ τοῖς σοδομίταις, καὶ τὸν θεὸν αἰτησάμενος ἱκέτευσε πρὸ καλῶν, μὴ τοῖς δικαίοις καὶ ἀγαθοῖς συναπολλύειν τοῖς πονηροῖς. ὁ θεῦ δ' φήσαντος, μηδένα εἶ) τῷ σοδομιτῷ ἀγαθὸν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τὸ δὴ τοῖς ἁμαρτήμασι πεμωρίαν, ὁ μὲν ἀβραμος ἡσύχαζεν. οἱ δ' ἄγγελοι παρῆλθόν εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν πόλιν. [καὶ ὁ λωτος αὐτοὺς δὴ ξενίαν παρεκάλει. λίαν γὰρ ἦν πρὸς τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς τῆς τ' ἀβράμου χρηστότητος.] οἱ δ' σοδομῖται, θεασάμενοι τοὺς νεανίσκους ὡραιότητα τῆς ὄψεως ὑπερφέροντας, καὶ πρὸ λώτου καταχθέντας, δὴ βίαν ἢ ἴδειν αὐτῶν τ' ὥρας ἐξάπτουσιν. τὸ δ' λώτου παραινοῦντος σωφρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἐκλὴν αἰδῶ τ' παρ' αὐτῷ καταγωγῆς, εἰ δ' ἔχουσιν ἀκράτους, τὰς θυγατέρας αὐτῶ ὑπὸ ἐκείνων τὰς δὴ θυμίας αὐτῷ λέγοντος παρέξειν, οὐδὲ οὕτως ἐπείθησαν. ὁ δὲ θεὸς ἀγανακτήσας αὐτῷ δὴ τοῖς τολμήμασι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τ' εἴσοδον τ' εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. σοδομῖται δ' κατέκειντο πάνδημον ὄλεθρον. λώτος δ' τῶ θεοῦ τ' μέλλουσαν τῇ σοδομιτῷ ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπηλλάσσετο, τήν τε γυναῖκα & τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἐπ παρθένοι ἀνάλαβών. οἱ δὲ μνηστῆρες ὑπερφρόνησαν τ' ὄρθρου δὴ, δηθεῖαν δὴ καλοῦντες τοῖς ὑπὸ τῶ λώτου λεγομένοις. καὶ ὁ θεὸς ἐπισκήπτει βέλος εἰς τ' πόλιν, καὶ σὺν τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρησε καὶ τὴν γῆν ὁμοίᾳ πυρφόρῳ ἀφανίζει, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τ' ἰουδαϊκὸν ἀναγράφοντι πόλεμον. ἡ δ' λώτου γυνὴ παρὰ τὴν ἀναχώρησιν εἰς τ' πόλιν σωσιχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονῆσα τὰ περὶ αὐτ', ἀπηγορδεύκοτος τῶ θεῦ τοῦτο ποιεῖν, εἰς στήλιν ἁλὸς μετέβαλεν. ἱσόρηκα δ' αὐτ', ἔτι δὲ καὶ νῦν δραμένει. δραφθῦναι δ' αὐτὸς μὲν τὴν θυγατέρων εἰς βραχύ τι χωρίον κατάγων, ὡς ἐγραφεν ὑπὸ τῶ πυρός. ζόωρ ἐπικὴ νῦν λέγε). καλοῦσι γὰρ ἕβραῖοι τὸ ὀλίγον. ἐντοῦθα ὑπὸ τε αἰθερόπων ἐρημίας, καὶ ξοφῆς ἀπορίας ἁλαπάδνως διῆγον. αἱ δ' παρθένοι πᾶν ἠφανῆσθαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ πλησιάζουσι δόκησιν ποιήσασθαι λαθεῖν. ἐποίουν δὲ τοῦτο ὑπὸ τοῦ μὴ γήρως ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μώαβος. εἶποι δ' ἄν τις

ἀπὸ

ὑπὸ παιδός. ἄμμανον δ' ἡ νεωτέρα ποιεῖται. ἡλίους A
μὲν ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. κτίζει δ' αὐτῷ, ὁ μὲν
μωαβείτης, μέγιστον ὄντας ἐπὶ καὶ νῦν ἔθνος. ἀμμανί-
τας δὲ ὁ ἕτερος. συρίας τῆς κοίλης ὅστις ἀφότερα. καὶ
λώτῳ μὲν, τοιούτῳ συνοίκῳ τῷ ὃν σοδόμοις ἀνα-
χωρήσαν ἡλίωσαν. ἀβραμος δὲ μετοίκησεν εἰς γέρα-
ρα τῆς παλαιστίνης, ὢν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχή-
ματι τοῦ σάρραν, ὁμοία τοῖς πρὶν ὑποκινάμενος
δι' τὸν φόβον. ἐδεδίει γὰρ ἀβιμέλεχος τὸν βασιλέα τ B
ὑπαχωρίων. ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τῆς σάρρας, φθεί-
ρειν οἷός τε ἦν. εἰργε δὲ τῆς ὑπερθυμίας ὑπὸ νόσου
χαλεπῆς αὐτῷ προσαπεσούσης ὑπὸ θεοῦ, καὶ τῷ ἰα-
τρῶν αὐτὸν ἀπεγνωκότων, ὑπνώσας, ὄναρ ὁρᾷ μηδὲν
ὑβρίζειν τοῦ τὴν ξένης γυναῖκα. καὶ ῥᾴον ὑγιανθείς,
φράζει πρὸς τοὺς φίλους ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ταύτῃ ἐ-
παγαγοῦ τὴν νόσον ὑπὲρ ἀνδρίας τῆς ξένης, φυλάσσων
αὐτὸν ἄβλαβες αὐτῷ τοῦ γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφὴν οὖ- C
σαν ἐπαγέσθαι, νόμῳ αὐτῷ συνοικοῦσαν. ἐπαγγέλ-
λεται τε παρέξειν αὐτὸν δίκλῃ, τὸ λοιπὸν αὐτοῖς ἐ-
κείνου πρὸς τοῦ γυναῖκα ἡμερώμου. ταῦτ' εἰπὼν, με-
τεπέμπετο τὸν ἀβραμον, συμβεβλῆσθαι τῷ φί-
λων, καὶ μηδὲν ἐπὶ πρὸς τῆς γυναικὸς αὐτὸν ὡς πεισο-
μένης τὰ τῷ αἰχρῶν ἐπίλυσε δεδιέναι. θεὸν γὰρ αὐ-
τὸ κηδεσθαι, καὶ κῦ τοῦ συμμαχίαν τοῦ ἐκείνῳ με-
μνηκυίαν ἀνύβριστον κομίζεσθαι. τὸ ὃ θεοῦ μάρτυρος
ὄντος κῦ τὸ τῆς γυναικὸς συνοικοῦντος, ἔλεγε μηδ' αὖ D
ὀρεχθῆναι τοῦ ἀρχοῦ εἰ γαμετὴν οὖσαν ἠπίστατο.
ὡς δ' ἀδελφὴν ἀγόμενον οὐκ ἀδικεῖν. ὧδε καλεῖ
ὃ φαρὼ ἔχειν φῶς αὐτὸν, κῦ τὸν θεὸν δίκλῃ ποι-
εῖν. παρ' αὐτῷ τε μένειν βουλομένῳ, πᾶσαν ἀφθονίαν
ὑπάρξειν. ἀπιέναι τε προθυμοῦντι, πέμ-
πῃς, κῦ πάντων ὅσων κῦ χρῄζων παρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο.
τὰ τ' εἰπόντος, ἀβραμος ἔτι τοῦ συγγνώμην τῆς γυ-
ναικὸς ἐψεύδηται ἔλεγεν. ἀδελφοῦ γὰρ αὐτοῦ εἶ) πᾶ-
σαν, κῦ ἅτε διαύτης ὑποκρίσεως οὐκ ἀσφαλῆ τοῦ E
ὑπολαβεῖν. ὅσατε ὅτι τὸ μηδὲν αἴτιος
τῆς νόσου γεγονέναι. προθυμηθῆναι δ' αὐτῷ προῖ τ
σωτηρίαν ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, κῦ παρ' αὐτῷ μέ-
νειν. ὁ δὲ ἀβιμέλεχος τοῦ τε γῆν προῖς αὐτὸν νέμει) κῦ
τὰ χρήματα, κῦ συμπόταται ἀδόλως πολιτεύεσθαι,
ὑφ' τινος φρέατος πεισύμενος τὸν ὅρκον, ὃ βηρσοῦβαν
καλοῦσιν. ὅρκιον ὃ φρέαρ λέγοντο αὖ. οὕτω δ' ἐπὶ καὶ
νῦν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ὠνόμασται. ἡλίε) ὁ ἀβραμος
μετ' ὀλίγου κῦ πολὺ κῦ παῖς ὢν σάρρας, ὡς αὐτῷ ὑπὸ τ θεῦ F
προεῖπε). ὃν ἰσακον ὠνόμασε. τὸ τὸ γέλωτα σημαί-
νει. σχεδόν τοι τὸ τὴν σάρραν μεσθέσασαν τεκεῖσθαι φή-
σαντος αὐτὴν τῷ θεοῦ, μὴ προσδοκῶσαν ἤδη τοκε-
τῶ πρεσβυτέραν οὖσαν, τὸν μὲν οὕτως ἐκάλεσεν. αὐ-
τὴ μὲν δὲ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη. ἑκατὸν ὃ ἀβραμος.
τίκτε) ὃ παῖς ἑκατέρων τῷ ὑστάτῳ ἔτει. ὃν δὲ θεὸς
μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνουσι, καθ' ἑαυτοῦ μὴ
τοσαύτας ἔθος ἔχουσιν οἱ ἰουδαῖοι ποιεῖσθαι τὰς πε- G
ριτομάς.

niori Ammanus, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam noſtra ætate. alter verò Ammonitarũ. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæſtinæ, Saram ac ſi ſororem ſecum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum inſidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipſe amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immiſſus: atque ita medicorum ope deſtitutus, in ſomnis admonetur, abſtineret ſe ab iniuria coniugis hoſpitis. mox cum meliuſculè habere cœpiſſet, indicat amicis, quòd Deus ſibi hunc morbum immiſiſſet vindicans ius hoſpitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim ſororem eſſe, ſed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de conſilio amicorum accerſitum, ſecurum eſſe de pudicitia coniugis iubet, Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe paſſam ſe illi reſtituere. idque ita eſſe Deum teſtabatur, & mulieris conſcientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuiſſe, ſi nuptam eſſe ſciuiſſet. ad hæc rogabat, vt æquo animo in ſe eſſet, Deúmque propitium redderet. Et ſiue apud ſe maneret, nihil ei defore: ſiue abire mallet, deductores eſt pollicitus, & omnia quorum cauſa ad ipſum veniſſet. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam conſanguinitatem aiebat: eſſe enim fratris filiam: & ſine hac ſimulatione parum tutam peregrinationem credidiſſe. ac ne morbi quidem cauſam ei ſe fuiſſe excuſabat. Quin & ſalutem regis ſibi curæ futuram, & manſurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quàm pecuniarum partem ei ceſſit: & conditiones pacis bona fide vtrinque ſeruandas dixit, fœdere cum eo ſuper puteo quodam icto, qui Berſube vocatur. ea vox iuramenti puteum ſignificat: & id nomen & hodie locus ſeruat. Nec ita multo poſt *Geneſ. 21.* Abrahamus filium è Sara ſuſcepit, iuxta promiſſa Dei, quem Iſacum nominauit. Sic riſus Hebræis ſignificatur. ſiquidem riſus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in cauſa fuit huius appellationis. ipſa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipſo anno quo Iſacus eſt natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt poſt totidem dies circunciſionem celebrent.

Geneſ. 20.

CAP. XXIII.

De Iſmaele Abrahami filio, eiúſque poſteris Arabibus.

ARabes verò poſt decimumtertium annum *Geneſ. 21.* id faciunt. Iſmahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, poſt tantum temporis eſt circumciſus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Iſmaheleṁ ab initio, è famula Agare natum, non ſecus ac ſi ex ſe eſſet genitus. alebatur

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀβράμου, κῦ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ ἀράβων.

ΑΡαβες ὄ, μᾶλλον ἴσως ζησιμαήλιται. ἰσμαήλης γὰρ ὁ κτίσης αὐτῷ τὸ ἔθνος, ἀβράμου γνόμενος ἐκ τῆς
παλλακῆς, ὃν τούτῳ προτέτμηται τῇ χρόνῳ, περὶ οὗ τὰ πάντα λόγον ποιήσομαι μᾶλλον ἀκριβείας. σάρρα γοῦν θεῖσα τὸ ἰσμαήλου ἐκ τῆ δούλης αὐτῆς ἀγάρας, τὸ μὲν πρῶτον ἐνεγκαμένην οὐδὲν ἀπολείπουσα

enim in ſpem ſucceſſionis. verùm poſtquàm ipſa Iſacum peperit, non amplius æquùm cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facile inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò abiegaret. Ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerúmque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptũ: & dato eis vtre aquæ ac panibus iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret. & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cúmque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cùm incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Napheſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam eiúſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

CAP. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Geneſ. 22. ISacum autem Abrahamus ſupramodum amabat vt vnigenitum, & quẽ in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & beneuolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratíſque omnibus beneficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim cõceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum popoſcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

τῆς ὡς πρὸς ἴδιον διανοίας. ἐξέφερε γὰρ ὅτι τὰ τῆς ἡγεμονίας διαδοχὴν ποιοῦσα μὴ αὐτὴν τὸν Ἰσαακον, οὐκ ἠξίου ὑποδεέστερα τούτῳ τὸν Ἰσμαήλην ὄντα φρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυναμένον τὰ παρόντα αὐτοῖς ὑπονοοῦσα. ἔπειθεν οὖν τὸν Ἀβραμον εἰς ἀπιστίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μετὰ τῆς μητρός. ὁ δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς ἀπεστρέφετο τὴν αὐτοῦ γνώμην οἷς ἡ σάρρα ἐπαιδεύετο, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δέ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὸ τῆς σάρρας πρεσβυτέροις, παιδεύειν παρεδίδου τὸν Ἰσμαήλην τῇ μητρὶ, μήποτε δι' αὐτὸ χωρεῖν δυνάμενον, ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῳ ἐπέλυσεν ἀπιέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῳ. ὡς δ' ἀπῆσαν ἐπιλείποντα τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ἦν. ὕδατος δὲ σπανίζοντες, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρούσης τὸν ψυχὸν ἀφῇ, πρόῃ πορρωτέρω. συντυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγὴν τε φράζει παρακειμένην καὶ κελεύει θρέψειν τῆς ἀναῤῥοῆς τὸ παιδός. μεγάλα γὰρ αὐτῷ ἀγαθὰ προμηνύει ἐκ τῆς Ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθάρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, δίχα τῶν ἐξ αὐτῆς ὑπομένειν, διαφθύναι τὰς παλαιπωρίας. ἀπροσδόκητα δὲ τῇ παιδὶ γύναιον ἀγόμενον, τὸ ἦθος αἰγυπτίαν, ἔνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὸ τὸ ἀρχαῖον. ἐξ οὗ παῖδες Ἰσμαήλῳ γεγόνασι δώδεκα πάντες, Ναβαιώθης, Κήδαρος, Ἀδβήηλος, Ἀδούμας, Μάσσαμος, Μαμμάσσος, Μάσμησος, Χόδαμος, Θεμανὸς, Ἴτουρος, Ναφαῖσος, Κάλμασος. οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' Εὐφράτου καὶ καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, Ναβαταίην τὴν χώραν ἀνομάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τὴν Ἀράβων ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ Ἀβράμου ἀξίωμα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ Ἰσαάκου ὃς μόνῳ γνησίῳ ἀβράμου παῖς.

ΙΣαακον δὲ ὁ πατὴρ Ἀβραμος ἀφηλικα μονογενῆ ὄντα, καὶ διὰ γήρως κατ' ἐλπίδα αὐτῷ τὸ θεοῦ γενόμενον, προσεκαλεῖτο δι' εὐνοίαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπερηδύων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τῆς τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ θεῷ τῷ θεῷ θρησκείαν ἐπασκῶν. Ἀβραμος τοίνυν τὴν ἰδίαν δαιμονίαν ἐν μόνῳ τούτῳ μὴ καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τε ζῶν ἐπιθυμοῦντι καὶ τῷ τοῦ θεοῦ βουλήσει ἔτυχεν. ὃς ἐπιποθῶν αὐτὸς βουλόμενος λαβεῖν τῆς πρὸς αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ἅσα εἰκὸς παρισχημένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσοι, καὶ τὴν παρεῦσαν δαιμονίαν ἐκ τῆς αὐτοῦ σπορᾶς ἔχειν τὸν υἱὸν Ἰσαακον, ἤτει τοῦτον αὐτῷ θύμα καὶ ἱερεῖον προσφέρειν. ἀνέλαβε δὲ εἰς τὸ μέσον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. οὕτως μὲν ἐμφανίσαι τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. Ἀβραμος δὲ, ὅτι μηδένι κρίνων πρόσκοπον τῇ τοῦ θεοῦ δίκῃ μόνον, ἅπαντα δ' ὑπουργεῖν ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζώντων, ὅτιοῦν ἡγούμενον πρὸς τὴν γενεὰν, τήν τε τοῦ θεοῦ πεῖρασιν, καὶ ἵν' ἔχῃ αὐτὸς γνώμην πρὸς τὴν τοῦ παιδὸς σφαγὴν. ἀλλὰ μηδὲ τῷ οἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ θεῷ, λαβὼν τὸν Ἰσαακον

μὴ

μὴ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἁρμόσαντας A
ὄνῳ, ἀπῆρε πρὸς τὸ ὄρος. ἐκ δύο ἡμῶν αὐτῷ ἡμέρας
συνοδεύσαντες οἱ οἰκέται. τῇ τρίτῃ ἦν, ὡς καθόπτου λῶ
αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόν-
τας, μετὰ μόνου τοῦ παιδὸς ἀναβαίνω εἰς τὸ ὄρος, ἐφ' ᾧ
τὸ ἱερὸν ἁγιάσῃ ὁ βασιλεὺς ὑστεροναφήν. ἔφερον
ἡμῶν τοῖς ὄνοις ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν
ἱερείου. τοῦ δὲ ἰσαάκου πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος,
τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ πυθομένου τί καὶ
μέλλοι θύειν, ἱερείου μὴ παρόντος. ὁ δέ, τὸν θεὸν αὐτοῖς B
παρέξειν ἔλεγεν, ὄντα ἱκανὸν καὶ τῶν μὴ ὄντων εἰς δύ-
ναμιν ἀνθρώπων ἁπάντων, καὶ τὰ ὄντα τῶν ἐπ'
αὐτοῖς θαρρούντων ἀφελέσθαι. διόπερ οὖν καὶ ἐκείνῳ
ἱερεῖον, εἴπερ ἀμέμπτως μέλλει τῇ θυσίᾳ προσηνέγκαιν αὐτόν. ὡς δὲ βωμὸς παρεσκεύαστο, καὶ τὰς ξύ-
λας ἐπετέθειτο, καὶ ἦν εὐξόνητα, λέγει πρὸς τὸν υἱόν,
ὦ παῖ, μυρίας εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γνήσιόν μοι
προσῆκε θεὸς, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ὄκνῳ ὅπ C
μὴ πρὸ τῆς σῆς αὐταρκείας ἐφιλοτιμησάμενος, ὑπὲρ
ἐμοῦ ὧν μᾶλλον εὐδαιμονήσῃς ὧνπερ, ὡς εἰ σὲ ἴδοιμι
νῦν ἀρρωστήσαντα, καὶ τελευτῇ δεξάμενος τῆς ἀρχῆς τὰ ἐ-
μαυτοῦ καταλελειπώς. ἀλλ' ἐπεὶ θεῷ τε βεβουλέ-
νται σὸς πατὴρ ἐγγύαιλον, ἔκ πάλιν τούτῳ δοκοῦν ὁποτ-
πθείναί σε, φέρε ἑκουσίως τὰ καθιέρωσιν. τοῦ θεοῦ γὰρ
προσχαρῆ ταύτης ἀξιώσαντα παρ' ἡμῶν τῆς τι-
μῆς, αἰδὼς ὧν εὐμενὴς γένοιό μοι προστάτης καὶ
σύμμαχος νεῦσαι ὅπιτυχεῖν. ἐπειδὴ ἐλπιδὸς, ὁποθα- D
νοίην, ἢ κοινὸν ἐκ τοῦ ζῆν ἔσεσθαι, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἐ-
σθίειν θεοῦ τοῦ πάντων παιδὶ νόμῳ θυσίας ἀφεπεμπό-
μενος, ἄξιον οἶμαι σε κρίναντος αὐτοῦ, μήτε νόσῳ, μή-
τε πολέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν ἃ συμπί-
πτειν πέφυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ'
εὐχῶν ἢ καὶ ἱερουργίας ἐκείνου ψυχὴν ἢ σὴν ἀφεσθε-
χομένου, ἔκ παῖ αὐτῷ καθεζόμενος. ἔσῃ τέ μοι εἰς κη-
δεμόνα καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα αἰτησάμε- E
νον, ἢ θεὸν αὐτὶ σαυτοῦ παρεχόμενος. ἴσαακος ἦν, πα-
ῖς γὰρ οὐκ ἔτι τετυχηκὼς γνησίου ἑνὸς τοῦ φέροντος
ἔθνη, λέγει πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους. καὶ φήσας ὡς
δεῖ γενέσθαι τὴν ἀρχὴν ὧν δίκαιος εἰ θεοῦ καὶ παῖς
μέλλει κρίσιν ἀπωθεῖσθαι καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸ τοῖς
ἀμφοτέροις βουλήμασιν ἑτοίμως, ὅτε καὶ μόνος τοῦ πα-
ῖδος ταῦτα προσευξομένου μὴ ὑπακούειν ἄδικον ἦν,
ὥρμησεν ὀρθὸς ἢ βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐπεφέρθη
τὸ ἔργον μὴ τάχος ἐμποδὼν τοῦ θεοῦ. βοᾷ μοι ὀνο- F
μαστὶ ἄβρααμον, εἴργων δὲ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. οὐ γὰρ
ὀλιγωρήσας αἵματος ἀνθρωπίνου, ἢ σφαγὴν αὐτῷ
προτάξαι τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, οὐδὲ οὗ πατέρα ἐποίη-
σεν αὐτὸ ἀφελέσθαι τούτου βουλόμενος μὴ τοιαύτης
ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὸ ἀγάπητον,
εἰ μὴ τοιαῦτα προσταττόμενος ὑπακούοι. μαθὼν δὲ
αὐτοῦ τὸ πρόθυμον καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς θρησκείας, πᾶ-
σιν ὅτι μὴ οἷς αὐτὸς παρέχει, οὐκ ὑστερήσειν ἢ αὐτὸ G
ἀεὶ πάσης ὁπωσοῦν ἀξιοῦσθαι, ἔσεσθαί
τε τὸν ὑὸν αὐτοῦ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσεσθαι εὐδαιμόνως, παρὸν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις προσδώσειν
μεγάλῳ ἡγεμονίαν. προσδήλωσε τὸ ἔθνος τὸ αὐτοῦ εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλοῦτον ὁπιδώσειν καὶ μνήμην ἀμήτου
αὐτοῦ ἔσεσθαι τοῖς ἔθνεσιν ἀεί. τὴν τε χαναναίαν ὅπλοις καταστησάμενος, ζηλωτοὺς ἔσεσθαι πάσιν ἀνθρώποις.
ταῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν, χρεὼν ἐξ ἀφανοῦς παρήγγειλε αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι,

cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus ad ſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad mõtem. ac biduum quidem comitati ſunt eum ſerui. tertia verò die cum iam in proſpectu eſſet mons, relictis aliis in campo cum ſolo puero aſcendit in montem, in quo pòſt Dauid templum conſtituit: ferebántque ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet, abſque victima. Iſaco verò qui tum vigeſimũ quintum annum agebat, aram apparante, percontantéque quidnam mactaturus eſſet nullam habẽs hoſtiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collocent. daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi quidem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſtquam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnib. apparatis ſic infit, Fili, mille votis te expetitum, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſollicitudine educaui, nihil beatius exiſtimans quàm ſi te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo viſum eſt vt te ſuſciperem, ac nunc rurſum vt te amittam, fer generosè hoc ſacrificium. Cedo enim Deo, qui è nobis hunc honorem repoſcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt proſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrificio ritu oblatus, ipſo vt credere par eſt indignum te cenſente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiã humana calamitate de vita decedas: ſed inter precamina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educauerim ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens. tum Iſacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans ſe dignum qui vnquam natus eſſet, ſi tam Dei quã patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet vtriuſque placitis: quandoquidem etiamſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi. iámq; minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem orbaret, ſed vt probaret eius animum, an etiam talibus iuſſis pariturus eſſet. nunc cognita eius prõptitudine ac præcellenti pietate, ratum ſe habere quicquid illi ſe hactenus conceſſerat, non defuturam autem nec in poſterum ſuam prouidentiam, tam ipſi quàm eius generi. hunc quoque filiũ longiſſimo tempore victurum, vitáque feliciter exacta filiis germanis & probis magnum principatũ relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorũ in multas gentes creſceret, nec minus opibus quàm numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius generis memoriam fore ſempiternã regione quoque Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam omnium exterarum gẽtium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimã ex improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

sibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Sarā se receperunt: vixerúntq; beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Sarae obitus Abrahami coniugis.

Genes. 23. SArra autem non multo pòst moritur, cùm vixisset annos viginti septem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo è Chatura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Gen. 24. 25 POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerúntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Iudæorum historiam cõtexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram, à Suri appellatam Assyriam. Ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphrem & regionem Aphricā nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptē, mittit maximum natu famulorū ad sponsalia, prius accepta fide obligatū. modus verò deuinciendi fuit talis: Subditis alter alteri manib. sub femora, Deū ita testē inuocabant eorum quę destinauerant. Misit etiā dona ad illos, vel rara illic vel nunquā antè visa. Profectus autē famulus diuturnum iter faciens, eo quòd difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarum inopiam, ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cū venisset in suburbiū, incidit in cõplures puellas euntes aquatum: móxque intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandā Abrahamus

κὴ τοιούτων ἀγαθῶν ἀγγελίας ἀκηκοότες, ἠσπάζοντο ἀλλήλους. καὶ θύσαντες, ἀπενίσησαν πρὸς τὴν σάρραν. κὴ διῆγον εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐθελήσαν τοῦ θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

Κεφάλαιον ις'.

Περὶ σάρρας τῆς ἀβράμου γυναικὸς, κὴ πως τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑὶ σάρρα μὴν οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ κὴ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θάπτουσι δ' αὐτὴν οἱ χεβρῶνι, συγχωρεσάντων μὴν τῶν χαναναίων τὴν δημοσίαν αὐτῆς τὸν τάφον. ἀβράμου δ' ὠνησαμένου τὸ χωρίον, σικλῶν τετρακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐκ τῆς χεβρονος. κὴ τὰ μνημεῖα ἀβραμός τε κὴ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασαντο.

Κεφάλαιον ις'.

Ως ἐκ χατούρας ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ γένος τῶν τρωγλοδυτῶν ἐβράμῳ ἔθνος ἐγένετο.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χατούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, τρός τε πόνους καρτεροὶ κὴ δεινοὶ συνιέναι, ζεμβρᾶνες, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λουσοίβακος. σοῦος. δύονται δ' καὶ τούτοις παῖδες. καὶ σοὺς μὲν, σαβακά. νης γίνεται κὴ δαδάνης. τούτων δ', λατούσιμος. ἀσσύριος, λουείμης. μαδάνου δ', ἦφαι, ὤφρης, ἀνοχος, ἐβιδας, ἐλδᾶς. τοιοῖς ἅπασι τοῖς παισι καὶ τοῖς ὑιωνοῖς ἄβραμος ἀποικιῶν στόλους μηχανᾶται, κὴ τήντε τρωγλοδύτην καταλαμβάνεσι, κὴ τῆς εὐδαίμονος ἀραβίας ὅσην ἀπὸ τῶν ἐρυθρᾶν θαλάσσαν κατήκει. λέγεται δ' ὡς ἔτος ὁ ὠφρης, στρατεύσας ἐπὶ τὴν λιβύην, κατέσχεν αὐτὴν, κὴ οἱ ὑιωνοὶ αὐτοῦ κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τ' ἐκείνου ὀνόματος, ἄφρικαν προσηγόρευσαν. μάρτυρεῖ δέμοι τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ὅτως. κλεόδημός φησιν ὁ προφήτης ὁ κὴ μαλχὸς, ὁ ἰσορῶν τὰ ὡς ἰουδαίων, καθὼς κὴ μωσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς χατούρας ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δ' αὐτῶν κὴ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων ἓξ εἶς, ἄφραν, σουρείμ, ἰαφραν. ἀπὸ σουρείμ μὲν, τὴν ἀσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δ' τῶν δύο ἀφρᾶ τε ἰαφίρη, πόλιν τε ἀφρᾶν κὴ τὴν χώραν ἀφρικὴν ὀνομασθῆναι. τίτος γὰρ ἡρακλεῖ συστρατεῦσαι ὅτι λιβύῃ κὴ ἀντεῖ. γήμαντά τε τὴν ὄφρᾶν θυγατέρα ἡρακλέα γένησαι υἱὸν ᾧ αὐτῆς δίδωρον. τάττυ δ' γένεσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λέγεσθαι. ἰσάκῳ δὲ περὶ τοσαράκοντα ἔτος γεγονότι γυναῖκα γῆμαι ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ ἄβραμος ῥεβέκκαν ναχώρ παῖδος θυγατέρα τ' ἀδελφοῦ, τὸν πρωτεύοντα τότε τῆς οἰκουμένης. ὅτι τ' μνησθεὶς ἐγένετο μεγάλως πίστεως. γίνονται δ' αὐτὰ τ' τὸν τρόπον, ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ὀμόσαι τὸν θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων ἐποιοῦντο. δ' κὴ δῶρα τοῖς οἰκεῖοις, ὅσα τὸ αὐτόπτον ἢ μηδόλως ἐπιχωριάζειν σῦσιν ἀπεχόμενος χρόνῳ ὕστερον τὸ ἐξ χαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθους, θέρους δ' ὑπὸ ἀνυδρίας, ἔτι δὲ καὶ λῃστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφθείρειν οὐκ εἴᾶν μὴ φρονοῦσι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἀρικνεῖται καῤῥᾶν. καὶ ἡμύμους ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις. εὔχεται οὖν τῷ θεῷ, ῥεβέκκαν ἣν τῷ παιδὶ ἀβραμος

μνηστευ-

μησυσάμβως ὀξαπέστελλεν, εἰ κῇ νοιῶ τὸν αὐτὸ A
μέλλει ὁ γάμος ὅδε σωστελεῖσθαι, ἐν ἐκείναις δίρεθῆ-
ναι, γνωσεσθαι τε καὶ αὐτὴ, τῇ μὲν ἄλλων αἰτέοντι ποτὸν
ἀρνουμένων, ἐκείνης δ' αὐτὸ προθαχάσης. καὶ ὁ μὲν δὴ
ταύτης ὑπ' ἀγχοίας, ὅτι τὸ φρέαρ προσβαίνεται, καὶ πα-
ρακαλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτὸ προσχεῖν. τῇ δ'
ἐκ ἐτοίμων καὶ χρηζουσῶν οἰκεῖα κομίζειν, ἀλλ'
ἐκ ἐκείνῃ προσχεῖν. καὶ γὰ οὐ δ' ἀθλητὸν εἶ τὸ ὕ-
δωρ μιν ἐξ ἁπάντων ἐκείναις τὸ τῆς πρὸς τὸν ξένον B
ὑπηρετεῖσθαι δυσκολίας τινός. ἀλλ' οὐ κοινωνήσειν
προς ἀνθρώπους αὐτὰς ἤστε, αἳ μηδὲ ὕδατος μετέδω-
σαν λέγουσαν. ἡ παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ δ', ἐν ἐλ-
πίδι μὲν τῆ ὅλων ἡδύνετο, βουλόμενος δ' τινὰ ἀλή-
θειαν μαθεῖν, ἐπήνει τὸ τῆς δυσγνείας αὐτῷ καὶ τ' χρη-
σότητος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείᾳ πόνᾳ τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν
οὐκ ἐρυγῷ ἐπιωθάνετό τε τίνων ἂν εἴη γονέων. καὶ κα-
τύχεται αὐτοῖς ἡδύνησιν τοιαύτης παιδός. καὶ τυμβού-
σῃ νῦ φησιν ὡς αὐτοῖς ὅτι κασχεσιμβούν εἰς οἶκον ἀδρὸς C
ἀγαθοῦ παῖδας ἑαυτῷ τεξομένῃ γνησίους. ἡ δὲ, οἱ δὲ
τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ
τὸ ἦθος ἀπεσήμηνε. καὶ ῥοδέοκα μὲν φησιν καλοῦμαι.
πατὴρ δ' ἐμοὶ βαθουήλος ἦν. ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τέθνη-
κεν. λάβαν δ' ἀδελφὸς ὅδε μήτρως, ἥ τε οἴκου παν-
τὸς σὺν τῇ μητρὶ προνοούμενος, καὶ τῆς ἐμῆς παρθε-
νίας ὅπι μελούμενος. τοιοῦτον ἀκροασάμενος, ἔχαιρέ τε
τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν θεὸν οὕτως ὁρῶν D
αὐτῷ τῆς ὁδοῦ σαφῶς συλλαμβανόμενον. καὶ προκομί-
σας ὁρμισκόν τε καί τινας κόσμους ἃς θυγατρὶ φορεῖν
παρθένοις, ἀπεδίδου τῇ κόρῃ ὅτι τῷ πιεῖν χαίρετος ἀμοι-
βὴν εἶ λέγων, καὶ γέγας δίκαιον εἶναι τοιοῦτον αὐτὸ τυγ-
χάνειν, ἀγαθὸν προσβὰς τοὺς τοσαύτας παρθένους ζηλοῦ-
σθαι. ἠξίωτε παρ' αὐτοῖς καταβῆναι, τὸ προσωτέρω
χωρεῖν τῆς νυκτὸς αὐτὸν σφαλερωμένης, κόσμῳ τε φέ-
ρον γυναικεῖον πολυτελῆ πιστεύειν αὐτὸν οὐκ ἀσφαλὲ-
σθαι φάσκειν, ἢ τοῖς οἷς αὐτῆς ἐπιμελήσεσθαι. τὴν μὲν πρε- E
σβυτέραν δὴ καὶ τὸν τῆς μητρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ φιλανθρω-
πίαν αὐτῆς ἐλεγθαι, ὡς οὐ δυσχεραίνουσιν, ἐν τῇ πρὸς αὐ-
τὸν ἀρετῆς. ὑδὲ γὰ ἔσεσθαι βαρὺ, μισθόν τε τῆς ξενίας
τελέσας, καὶ δεκτόναις ἰδίαις χρησόμενος. ἡ δ' ἠνδει μὲν
τῆς τῶν γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς, ὀρθῶς εἰκάζειν
αὐτὸν εἶναι, ἐμέμφετο δ' ὡς μισθολόγως ὑπειληφότα,
πάντων γὰ ἀμισθὶ μεθέξειν. δηλώσασα μέντοι λα-
βάνῳ πρότερον τὸν ἀδελφὸν, συγχωρήσειν ἄξειν αὐτὸν
ἔλεγθαι. ὡς δ' ἐν τούτῳ γνωμένου παρῆν τὸν ξένον, τὰς F
μὲν καμήλους αὐτὸς προσλαβόντες οἱ λαβάνου θερά-
ποντες, ὑπεμέλοντο. αὐτὸς δ' ὑπέπεσεν ἡδόμενος σὺν
αὐτῷ. καὶ μὴ τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν καὶ τὸν μη-
τέρα τῆς κόρης ἄρξασθαι, πρίν ἂν μέν ἔστιν ἁγὸς. συγγνώ-
σῃ δ' ὑμέτερος. ναχωρὶς γὰ τούτων τῶν παίδων ὡς γονέ-
πατέρος, ἀδελφὸς ἐμὸς ἀρξάμενος, ὁμοπατρίας τε καὶ ὁμο-
μητρίος. πέμπει τοίνυν οὗτος πρὸς ὑμᾶς, αἰτῶν τὸν
κόρην ταύτην, παῖδι τῇ ἑαυτοῦ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς G
γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόνος ὢν τοῖς πᾶσι τεθραμμένος
ὡς τῷ μὲν ἐκεῖ γυναικεῖν δυνατὸν αὐτῷ τὰν δύσκ-
μονες ἀτίμως λαβεῖν, οὐκ ἠξίωσεν ἀγάθαι. τιμῇ δὲ τὸ
ἦθος, τὸν γάμον πολιτεύει τοῦτον. οὗ τὰν αὐτοῦ δὴν Ϲ τ'
προαίρεσιν μὴ ὑβρίσητε. κῇ ἢ θεοῦ βούλησιν, τά τε ἄλλα μοι κῇ τὰν ὁδὸν ὑπήντησε, κὴ τὰν παῖδα Ϲ τὸν
ὑμέτερον οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰ πλησίον τῆς πόλεως ἐγγύμενον, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, ὅτι τὸ φρέαρ προσβα-

eum miserat: & hoc signo dignosceretur, quòd
cæteris negantibus ipsa potum roganti præ-
beret. hæc secum volutans accidit ad puteum,
poscens ab eis potum. illis verò caussantibus a-
quam se non sine labore acquirere, quam do-
mum deferant, non aliis præbeant: vna omniũ
obiurgatis reliquis, negando eas vnquam in-
ter homines versatas, quæ ne aquam quidem
impartirent, benignè hospiti potum offert. at
ille certa iam spe de euentu concepta, volens
tamẽ verum cognoscere, collaudata prius vir-
ginis indole & benignitate, quæ vel cum sua
fatigatione roganti subministrare non grauaretur, scisciatur ex quibusnam esset parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura genus suum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen est, pater verò fuit Bathuel. quo defuncto, Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ sibi acciderant, queq; audiuisset: manifestò cernens Deum hoc iter prosperare. prolato deinde monili & aliis quibusdam ornamentis, quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ, dicens hanc esse gratiam & honorem pro communicato potu, ipsamque dignam quæ accipiat, cùm inter tot virgines bonitas eius emineat: rogabat etiam vt ad domesticos ipsius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius progredi non detur. ferre se mundum muliebrem magni precij, qui nusquam tutior esse possit quàm apud eos quorum probitatem iam esset expertus. coniecturam enim se facere ex ipsius moribus, matrem quoque & fratrem pari humanitate esse præditos, neque grauatim hospitem admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec sumptui futurum. ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate coniectare, sed non rectè facere quòd tam illiberales suspicetur. omnia enim sine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri, cuius permissu ipsum adducturam. quo facto postquàm adduxit hospitem, serui Labani camelos curandos acceperunt, ipse verò ad cœnam eum secum duxit. qua peracta sic eum & matrem puellæ est allocutus: Abrahamus filius est Tharri, vester autem cognatus. Nachores enim tuorum matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre, eademque matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, postulans hanc virginem filio suo coniugem dari, quem legitimum habet vnicum, & ad omnium suarum facultatum hæreditatem educatum, cui cùm posset opulentissimam quamuis ex eius regionis fœminis deligere, non est ita visum: sed malens hunc honorem cognationis suæ habere, procurat has nuptias. cuius voluntatem nolite contemnere, diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere successerunt, & puellam hanc & vestras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conspicatus multas virgines puteum petentes, putaui vt in

hanc inciderem:quod & factum eſt.has igitur nuptias auſpice Deo conciliatas, vos quoque veſtra authoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accurate huc miſit, veſtro annutu honorate. illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent,tum quòd Dei ſententiam accedere cognoſcerent,mittunt eam quibus poſtulabatur conditionibus: duxitque illam Iſacus, facultatum paternarum iam dominus.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

Geneſ.25. DEfunctus eſt autem Abrahamus non ita multo pòſt.vir in omni virtute eximius, & pro ſua inſigni pietate Deo egregiè carus. Vixit annos clxxv. ſepultus eſt in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum ſuorum,Iſaci & Iſmahelis.

CAP. XVIII.

De Iſaci filiis Eſao & Iacobo,& natiuitate eorum.

Geneſ.25. DEfuncto autem Abrahamo, vxor Iſaci gerebat vterum:cuius mole creſcente in dies,anxius conſuluit oraculum. Reſponſum eſt,gemellos ei parituram Rebeccam, & ab vtroque deſcenſuram gẽtem autori ſuo cognominem:& quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòſt,ſicut prædictum erat, naſcuntur ei gemini,quorum grandior à capite ad pedes erat hiſpidus.minor verò exeuntis ante ſe calcaneum retinebat. pater autem amabat ſeniorem Eſaum ex re cognomen habentem.nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amatur. Fame autem in ea terra graſſante,Iſacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo ſic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum,quia hoſpitij & amicitię ius inter eum & Abrahamum interceſſerat. cúmque hominem initio magna benevolẽtia proſequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Iſaco propitium, ſuúmque fauorem declarantem, expulit illum.at ille expertus mutatum prę inuidia, ſeceſſit non longè à Geratis in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, paſtores irruentes aggreſſi ſunt armis opus impedire:ſed illo vltro cedente,viſi ſunt vicisſe.mox cùm alio loco fodere cœpiſſet, rurſum vi prohibentibus aliis Abimelechi paſtoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti conſilio meliorem occaſionem expectans.qua deinde oblata, rege ſponte fodiẽdi poteſtatem faciente, puteo Rooboth nomen impoſuit, quod ſignificat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Eſcon, hoc eſt pugnam: alterum Syennam, hoc eſt inimicitiam. Itaque Iſaci potentia cum opibus in dies magis ac magis creſcebat. Abimelech autem tatus contra ſe fortunas Iſaci augeri, cum quo parum ſyncerè conſuetudinem habuerat, & qui ob ſimultatis ſu-

A ψυχομυΐας,πυξάνιλου εἰς ταύτ ἰλω ἐμπετεῖν. ὁ δὴ γέγονε. γάμων οὖν ὑπὸ θείας μνησευόμενον ὑπηφανείας, ἢ ὑμεῖς κυρώσατε. καὶ ἀβραμιον μὲν ὑποσύτης ἀπησαλκόζα αὐτουδῆς, τῷ κατευθύναι τὴν ὁδὸν τιμήσατε. οἱ δ, καλὰ γὰρ ἰῶ αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τὸ τὸ γνώμιμον τὸ θεοῦ συνῆκαν,καὶ πέμπουσιν ἐφ' οἷς ἠξίου τὸν θυγατέρα.γαμεῖ τὲ αὐτὸν ἰσακος,τῷ φερνμάτων εἰς αὐτὸν ἀνακομιῶν. οἱ γὰρ ἐκ τῆς χαιτυέας, εἰς τὰς ἀποικίας ἀξελήλιθησαι.

B

Κεφάλαιον ιζ.

Περὶ τὸν ἀζριέων τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ καὶ ὁ ἀβραμος μετ' ὀλίγον, αὐτὸν πᾶσαν ἀρετὴν ἀσκήσας, καὶ τῆς ὡδὲ αὐτὸν αὐτουδῆς ἀξιως ὑπὸ τὸ θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε γὰρ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, πρὸς τοῖς ἑκατόν. καὶ θάπτεται ἐν ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων ἰσάκου καὶ ἰσμαήλου.

C

Κεφάλαιον ιη.

Περὶ τῶν ἰσάκου γάμων, ἀσαυ καὶ ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διαφορᾶς.

ΙΣάκων δὲ μετὰ τὸν ἀβραάμου τελευτὴν ἐνόει τὸ γυναικεῖον· καὶ τῆς γαστρὸς ὅτι μείζων ἡ κοιλία, ἀγωνιάσας ἀνήρετο τὸν θεόν. φέρει δὲ αὐτῷ διδύμους τεχθησομένους ῥεβέκκαν.καὶ φερόμενα ἐστεῖλαι τοῖς πατρὶν ἔθνη. τὸ δὲ μείζονος περιτρέπειν τὸ δοκοῦν ἐλάσσονι ἐμπίπτειν δὲ αὐτῷ μετ' ὀλίγον καὶ περίρρησιν τὸ θεοῦ, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ὑπὸ κεφαλῆς ὅλη τοὺς πόδας,ἅπασι φθειρὰς ἰῶ. τὸ δὲ νεώτερον εἶχετο πεφυότος αὐτῷ καὶ πέρνας. ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸν πρεσβύτερον, ἐπεὶ λεχθήσεται κατ' ἐπωνυμίαν τῆς ἔριχόσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σπέρεον, ἔριχωμα λέγουσιν. ἰάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἰῶ. λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, ἴσακος δόξαν αὐτῷ χωρῆσαι εἰς αἴγυπτον, τῆς χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης ὅλη γεωργεῖσθαι ἀπὸ θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχος, καὶ ξενίαις καὶ φιλίαις τὴν ἀβράμου. καὶ πολλῇ πάνυ πρὸς αὐτὸν δυνοίᾳ χρησάμενος κατ' ἀρχὰς, ὅτι ταύτης ὑπὸ τὸ θόνου μέλλει τοῦ παῖδος σωθήσεσθαι ὁ θεῶν γὰρ τὸν θεὸν τῷ ἰσάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτῃ σπουδῇ αὐτὸν αὐτουδῆ χεφόμενον,ἀπόσατο αὐτόν. ὁ δὲ ζιούζου πάλιν ὑπὸ μεταβολῆς τῆς ὑπὸ τ βασιλέως πιεσθεὶς ἀβιμελέχου, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην φάραγγα χωρίον ὑ μακρὰ γεωργέων. ὀρύσσοντι δὲ αὐτῷ φρεαρ, ποιμένες ὅπιπτεύοντες,εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν ἐδόξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δ' ὤρυξεν ἕτερον. καὶ διασαμένων ἄλλων τινῶν ἀβιμελέχου ποιμένων, καὶ τ τοῦτο καταλιπὼν, ἀνεχώρησεν,δυσχεράνων λοιμαρᾷ κτερόμενος αὐτῷ τὴν ὅδειαν. ἔνθα αὐτομάτου ὠδῆ χόντος αὐτῷ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικάλυτον, ῥοωβωθ τὸ φρεαρ ὠνόμασεν. δύρύχωρον δηλοσημαίνει τὸ ὄνομα. τῷ δὲ πρότερον τὸ μὲν ἔσπον καλεῖται. μάχης αἴτιος αὐτὸ φύσει. τὸ δὲ δεύτερον, σύνεσι. ἔχθραν δηλοσημαίνει τὸ ὄνομα. ἰσάκῳ μὲν σεῦ, ἀπιόντι συνεβαινε τὴν ἰσχὺν, ὑπὸ μεγάθους πραγμάτων. ἀβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτοῦ φύσεσθαι νομίζων τὸν ἰσάκου, ὑπὸ πλοῦ μὲν αὐτῷ καὶ τῆς συνοδαιτήσεως ἡδομένης, ὑπὸ οὐ φανερᾶ δὲ

ὑ ἐχθρᾳ τῶ ἰσαὰκου ὑπεκστάζοις, δίσας μὴ τῆς πρότε- A
ρας αὐτῷ φιλίας οὐδὲν ὄφελος γίνηται, πρὸς ἄμυναν
ὧν ἔπαθεν ἰσαακου ζαπίντος φιλίαν ἀνῶθεν ποιεῖσθαι
πρὸς αὐτὸν, ἕνα τῷ γραπτῶν φίλον ἐπαγόμενος. πάν-
των δὲ τυγχικὼς ὢν ἀξίου, διὰ τὸν ἰσαακου χρηστό-
τα, ὑπῆς πρότερου ὁρισθυτέραν χάριν εἰς αὐτὸν τὸ
καὶ τὸν πατέρα γνήσιμόν ἐπιτιμῶν τ ς, ἀπῆρεν εἰς
τὰ ἑαυτῶ. τῷ ὑ ἰσάακου παίδων, ἅσαυος, ᾧ ὃν μάλι-
στα ὁ πατὴρ ἠγαπᾶτο, τεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη, γα-
μεῖ ἄδαν τὴν ἥλωνος, καὶ ἀλιβάμαν τὴν ἐσεβέωνος
δυνασευόντων ἐν χαναναίοις αἰφαῖν συγατέρας, ἑαυτὸν B
ποιήσας τῆς πρὸ τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μὴ δὲ
τοῦ πατρὸς συμβουλεύσαντος. οὐ δὲ ὁ ἐπέτρεψεν ἴσα-
κος ἐπ αὐτῷ τῆς γνώμης ἦν ἰδίας. οὐ γὰρ ἂν αὐτῷ
δι ἡδονῆς συναφθῆναι συγχώρησεν πρὸς τοὺς ὁπηκο-
ίους. οὐ βουλόμενος δὲ ἀπεχθὴς εἶ τῷ παιδὶ κε-
λεύων ἀθίσασθαι τῷ γυναικῶν, ἔκρινε συγᾶν. γηραιὸς ὑ
ὢν, καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προ-
σκαλεσάμενος τὸν ἡσαῦ, καὶ τὸ γῆρας εἶπεν, ὡς καὶ C
δίκα τῆς πικρότητος καὶ τὸ κῦ τὰς ὄψεις πάσης ἐμ-
πέδω ἂν αὐτῷ θεραπεύειν τὸν θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελ-
θεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηρασάμενον ὅσα ἂν αὐτῷ
δυνατὸν γένηται φῶμασκεύασαι δεῖπνον, ἵνα μὴ τέ-
το ἱκετεύσει τὸν θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνερ-
γὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον. ἄδηλον ὑμῖ εἶ) λέ-
γων ὁπότε καὶ τελευτήσειε. πρὸ δὲ τούτου φῶμα-
χεῖν αὐτῷ βούλεσθαι λέγων τὸν θεὸν ταῖς ἀγαῖς
ταῖς ὑπ αὐτῷ φῶμακεκλημένον. καὶ ἡσαῦς μὲν, ὅπὶ D
τὸ κυνηγέσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς
τὸν ἴδιον αἰτοῦσα τὸν ἰακώβου φῶμακαλεῖν, ἐ
φῶ τὸν ἰσαὰκου γνώμην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐρίφους
κατασφάξαντα, δεῖπνον φῶμασκεύασαι. ὁ δὲ ἰάκω-
βος, ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμένος:
ἐπεὶ δ' οὐ ῥᾳθυμῆς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρματι τὸν
βραχίονα περιβαλὼν ἵνα πιστεύοιτο φῶμᾶ τοῦ παῖ
δὰ τὸν δασύτητα, ἡσαῦς εἶ). τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν E
ὅμοιος, δὰ τὸ εἶ) δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν.
καὶ φοβηθεὶς, μὴ πρὶν ἡμέραν τὰς δύχας εὑρεθεὶς
κακουργῶν εἰς τοὐναντίον παρεξιέναι τὸν πατέρα
ποιήσαιτο ταῦτα, προσέφερε τὸ δεῖπνον τῷ παῖ.
καὶ ἰσαακος ἐπαγόμενος τοῦ κῦ τὸν φωνὴν ἰδίαν,
προσκαλεῖται τὸν υἱόν. τὸ δὲ, τὸν βραχίονα περιτέ-
ναντος ᾧ τὸν αἰγέαν φωνὴν ἐβεβίβλητο, ταύτης ἐπα-
φώμενος, φωνῆς μὲν φησὶ ἰακώβου φῶμᾶ πλησίον, κῦ
μὰ τοί τὸ τῆς ζηχὸς βάθος, ἡσαῦς εἶναί μοι δοκεῖς. κὴ F
μᾶλλον ὑπολαβὼν κακοῦργον, δειπνήσας, ζέπεται εἰς
δύχας πρὸς φῶμάκλησιν τοῦ θεοῦ. δίαπορα, λέγων, παν-
τὸς αἰῶνος, κὴ δημίουργε τῆς ὅλης ὑσίας σὺ γὰρ παῖ τοῦ
ἐμοῦ μεγάλου ἰσχυὶ πρεσβύτερας ἀγαθῶν, κὴ ἐμὲ τοῦ
παιδῶν τῶν ἀξίωσας, κὴ τοῖς ἐξ ἐμοῦ ἡγουμένοις ὑπήκου
βοηθὸς δύμῃς κὴ δωτὴρ ἀεὶ τοῦ κρειττόνων ἔσεσθαι.
τοῦτ' οὖν κὴ βεβαίωσον. καὶ μὴ φθείσῃς με διὰ τὸν πα-
ρεῦσαι ἀσθένειαν, δι' ὃν καὶ μᾶλλον σου δεόμενος
τυγχάνω. καί μοι παῖδα τοῦτον δύμῃ σοῦζε, καὶ G
παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ διαφύλαττε, δοὺς αὐτῷ βίον
δίδαιμονα καὶ πᾶσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δυνάμις πα-
ραχεῖν. πεποίηκας δ' αὐτὸν, φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, φίλοις ᾖ, τίμιον κὴ κεχαρισμένον. ἐ ὁ μὲν, νομίζων εἰς ἡσαῦν
ποιεῖσθαι τὰς δύχας, παρεκάλει τὸ θεὸν. ἀρτι ᾖ πέπαυ) τοῦτον, κὴ παρῆν ἡσαῖς ἀπὸ τ θήρας, κὴ τ δ διαμαρτίας

ſpicionem aliquantiſper ſeceſſerat, veritus ne-
quando apud eum plus recens offenſa quàm
priſtinæ amicitiæ memoria valeret, néve iniu-
riam acceptam vlciſceretur, profectus ad illũ
amicitiam cum eo renouat, vno è ſuis amicis
arbitrio adhibito. cúmq. Iſacus pro naturæ bo-
nitate iniurias ſuas paternæ amicitiæ libenter
donaret, voti compos domum eſt reuerſus. Al-
ter autem filiorum Iſaci, in quem pater erat
propenſior, quadraginta annos natus, duxit A-
dam Helonis, & Alibamen Eſebeonis, dynaſta-
rum inter Chananæos filias, ídque autoritate
propria, ne patre quidẽ conſulto. neque enim
ille permiſſurus erat, ſi filius ſententiam ipſius
expectaſſet, quippe qui non delectabatur
affinitate eius regionis hominum: nolens ta-
men moleſtus eſſe filio, iubendo eum vt mu-
lieres miſſas faceret, decreuit rem totam ſilen-
tio tranſmittere. Sed cùm eſſet ſenex, & viſu
orbatus, accito filio, præfatúſque ætatem, per
quam etiamſi cæcitatis calamitas non accelliſ-
ſet, non liceret ſibi amplius Deum ſolito cul-
tu venerari, iuſſit eum venatum ire. Cura, in-
quit, vt quod poteris capias, & para mihi cœ-
nam: qua ſumpta precabor Deum, vt tibi di-
gnetur eſſe auxiliator & adiutor per omnem
vitam tuam. nam meæ finis quàm longè abſit
incertus ſum: qui prius quàm me opprimat, æ-
quum eſt vt meis precibus Deum tibi faciam
propitium. Vadit Eſaus venatum: interim Re-
becca malens Iacobo Deum propitium, etiam
præter Iſaci mentem, iubet eum hœdis iugula-
tis cœnam inſtruere. ille obſequitur matri, iuſ-
ſu ipſius omnia faciens, cœna verò parata, cir-
cumuolutis hœdino exuuio brachiis, vt contac-
tis pilis Eſaus crederetur: nam cætera omni-
no ſimilis vt gemellus, hoc ſolo differebat: ſo-
licitus ne maturè in malo dolo deprehenſus
pro fauſtis precaminibus diras imprecationes
reportaret, apponebat cœnam patri. at Iſa-
cus ſentiens in voce non nihil peculiare,
aduocat filium. illo verò protendente bra-
chium hœdina pelle amictum: voce, inquit,
propior es Iacobo, attamen ob piloſitatem E-
ſaus mihi videris. nec quidquam doli ſuſpi-
cans, iam cœnatus ad Deum precibus inuo-
candum ſe vertit. Domine, inquit, omnium ſe-
culorum, & conditor omnium creaturarum,
tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam
mihi præſentem felicitatem es largitus, meis
quoque poſteris propitium te fore, & maiori-
bus beneficiis eos cumulaturum promiſiſti.
hic tuus fauor perpetuus ſit precor, néve me
propter hanc debilitatem deſpicias, quæ fa-
cit vt magis etiam ope tua egeam. Serua
puerum hunc propitius, & ab omni cala-
mitate illæſum cuſtodi. da ei vitam felicem,
& poſſeſſionem bonorum quæ in tua ſunt
poteſtate. fac eum formidabilem inimicis,
apud amicos gratioſum. Sic ille Deum inu-
ocabat, putans ſe Eſao bene precari. vix ab-
ſoluerat preces, cùm Eſaus à venatu reuer-
tit, & Iſacus intellecto errore nihil tamen

eſt commotus. Eſaus verò poſtulabat vt ſibi quoque ſicut fratri faceret.denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum abſumpſiſſet, lugebat quòd voti compos non eſſet. quin & pater mœrore eius motus,ſtudiis quidem venandi, & robore corporis armorúmque præſtantia celebrem fore prædicit, eámq; gloriam tum ipſi tum eius poſteris manſuram ſempiternam:ſeruiturum tamen fratri.

Cæterùm cùm Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à ſe exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: perſuadet enim marito, Iacobo Meſopotamenam vxorem daret,propinquam genere. iam enim etiam Eſaus duxerat Baſemmathen Iſmaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Iſacus cum ſuis, priori affinitate offenſi,in quorum gratiam filius Baſemmathen duxit, quam poſtea magis quàm cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo.

Geneſ.28. IAcobus autem in Meſopotamiam miſſus à matre,ducturus auunculi ſui Labani filiam, conſentiẽte etiam patre iter faciebat per Chananæam: cúmque ſimultatem haberet cum ea gente,nolebat ad quenquam diuertere: ſed ſub dio quieſcebat, lapide vice puluini capiti ſubiecto.cui dormienti viſio talis eſt oblata.Videre videbatur ſcalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam ſpecies deſcendentes, ſupra humanam naturam auguſtas: & in ſumma ſcala Deum manifeſtè apparentem, & nominatim ſe his verbis compellãtem: Iacobe,cùm ſis patre bono, & auo ob ſuam virtutem celebri prognatus, non debes præſenti neceſſitati ſuccumbere,ſed meliora potius ſperare. Meo præſidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Meſopotamia huc adduxi pulſum à cognatis,& patrem tuum beatũ reddidi,nec tua conditio deterior eſt futura. quare bono animo hanc viam perge,fretus me deductore. eueniet ex tua ſententia cõiugium ad quod properas,accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipſi rurſus maiorem prolem poſt ſe relinquent.his ego terræ huius imperium dabo,& eorum poſteris, qui repletuti ſunt terram omnẽ & mare quam latè ſol aſpicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc,& magis etiam in poſterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta ſpes affulſit,& votum Deo facit ſacrificaturum ſe illic,ſi incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod pòſt reuertens ſoluit,omnium bonorum ſuorũ decimis oblatis.honorem etiam loco addidit,Bethel nominato: quod Græcis domicilium Dei
Geneſ.29. ſignificat.Pergens deinde cœptum iter in Meſopotamiam, tandem peruenit Carras,

Ἰσακος αἰδαιμόμενος τὴν συχέαν ἀγχ.ἰσαὰς ὁ ἠξίου τὴν ὁμοίων τ' ἀδελφὴν ωδὲ τ παῖδος τυγχάνειν. τ ὁ παῖδος ἀρνουμένου, δέχ τὸ πάσας εἰς ἰακωβον τὰς δυχὰς ἀπλωκέναι, πόνδος ἤγλυ ὅτι τῇ δεμύρτια καὶ αὐτὸ τοῖς δάκρυσιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὰ μὴ ωδὲ τὸ κυνηγέπον, & δύναμιν σώμαδος ἐν ὅπλοις κὴ πᾶσιν ἔργοις δόδοκιμήσθν αὐτὸν ἔφασκε, κὴ καρπώσεδαι τλὼ ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰῶνος, καὶ τὸ ἀπ' αὐτὸ γλῶς. δουλόσθν ὁ ταὸελφός. ἰάκωβον ὁ, φοβύμενον τὸν ἀδελφὸν, τιμωείαν βυλόμενον ἀπολαβεῖν τῆς ὅτι ταῖς ἀρᾶις δεμύρτιας, ἡ μήτηρ ῥύεται. πέιδει γὸ πὸν αὔδρα μεσοποταμίαν ἀγαγέδαι τοῦ ἰακὼβ γυναῖκα συγγυῆ. ἤδη τε & τ ἰσμαήλου παῖδος ἰσαὰς παρειλήφει ωδὸς γάμον βασεμμαθώ. ὁ γὸ δύνομα τοῖς χαναναίοις οἱ ωδὶ τ ἰσαακον, ὡς ὅτι τοῖς πρότερον αὐτὸ γάμοις δυχερῶς, δεκείμενον οἷς εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τ βασεμμαθὼ παρέλαβε μάλιστα ωδὶ αὐτλὼ ασπουδάσας.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ιακὼβ φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν, δέχ τὸν ἐκ τοῦ δελφοῦ φόβον.

IAκωβος ὁ εἰς τλω μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς, κὴ γάμον τῆς λαβάνου θυγατρὸς τ ἐκείνης ἀδελφοῦ, ὅπερ ἔφαντος ἰσάκου τὸν γάμον δέχ τὸ πείδεδαι τοῖς βελήμασι τῆς γυναικὸς, δέχ τῆς χαναναίας ἐπορδύετο. καὶ δέχ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοχωρίους μῖσος παρ' ὐδενὶ μὴ ἠξίου καταγέδαι. ὕπαιθρος ὁ νυλίζετο, τλὼ κεφαλλὼ λίδοις ὑπ' αὐτὸ συμφορουμένοις ὅπερ δεὶς. κὴ τοιαύτλω κὴ τοὺς ὕπνους ὄλω ὁρᾷ ωδασᾶσαν αὐτῷ κλίμακα γῆδεν ἔδοξεν ἐφικνουμένλω τ ὐρανοῦ βλέπειν, κὴ δι' αὐτῆς ὄψεις κατούσας, σεμνότερον ἢ κὴ ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑφ' αὐτῆς τ θεὸν, ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόμασί τε καλέσαι, & ποιήσαδαι τοιούτους λόγους. ἰάκωβε. παῖδος ὄντά σε ἀγαδοῦ, & πάππε δόξαν ἀρετῆς μεγάλης δυερμήνευον, κάμνειν ὅτι τοῖς παροῦσιν ὐ προσῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. κὴ γὸ ἄφδονος ἐκπέξεταί σε μεγάλων ἀγαδῶν παρουσία, πρὸς τὸ παῦ κὴ τλὼ ἐμλὼ ὅπηκουείαν. ἄδεμόν τε γὸ ἐγὼ ἐκ τῆς μεσοποταμίας δεῦρο ἤγαγον ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῆ συγγυαῖν, & πατέρα τὸν σὸν δαίμονα ἀπέρλωα, ὧν ὐχ ἥττω μοίεσαν εἰς σὲ καταδήσομαι. θαῤῥῶν οὖν κὴ ταύτλω πορδῦ τλὼ ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος. αὐυαδήσεταί γάρ σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐπούδακας. κὴ γλυκάνονταί σοι παῖδες ἀγαδοί. τὸ ὃ πλῆδος αὐτῆ, ἀριδμὸν κρεῖττον ἔσαι, μείζοσιν ὑοῖς αὐτῆ καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τῆς γῆς δίδωμι κὴ παρ' ἐμοὶ τοῖς αὐτῆ, εἰ πληρόσουσι πᾶσαν ὅσλω ἥλιος ὁρᾷ γλῶ καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα. μή τ' ὀλιγδῶ τὸ πλῆδος τῆ πόνων, ἐμὲ ποιουμένλω τῆ σοὶ ωφελησομένων φρόνοιαν, ἔντε τοῖς νεῦ, καὶ ωολὺ πλεῖ ἐν τοῖς ὕσερον. ταῦτα μὲν οὖν ὁ δεὸς ἰακώβῳ προαγορδύει. ὁ δὲ, ωδιχαρὴς γλυόμενος ὅτι τοῖς ἐωραμένοις κὴ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τὸ τοὺς λίδους ὡς τηλικούτων ἀγαδῶν ἐπ' αὐτοῖς προῤῥήσεως γεγυμνωμένης. κὴ εὐχὴν ποιεῖ θύσειν ἐπ' αὐτῆ, εἰ κτησάμενος βίον ἀπαδῆς ἐπανοι. τῆ ὃ θεᾷ δεκάτην τ πεπτοισμένων ποιεῖται, ἅττες αὖδι ἀδικόμενος. τιμύν τε κρίνει τὸ χωρίον ὄνομα αὐτῷ βηδὴλ δέμενος. σημαίνει ὃ τοῦτο δείαν ἱσίαν κὴ τλὼ τῆ ἐλλιλων γλῶτταν. προϊὼν δὲ ὅτι τῆς μεσοποταμίας χέφῳ παρῆν εἰς τὴν χαῤῥάν.

κὴ

καὶ ποιμένας ἐν τοῖς περὶ αστείοις λαβὼν, καὶ παῖδας
ἐνδεκα, καὶ παρθένους, ὑδρεύσεως ἕνεκα φρέατος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χρόνον τινά. εἴς τε λόγους
αὐτοῖς ἀφικνούμενος αὐτοῖς, εἰ τυγχάνουσι
λαβάνον τινα παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἐπὶ πολύν. οἱ δὲ,
πάντες ὁμοπατρίαν ἔφασαν. οὐδὲ εἰ τοιοῦτον ὡς τε ἀ-
γνοεῖσθαι. καὶ συμποιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, ἣν
θαυμάζειν ὅπη μή πω παρείη. πρὸς δὲ ταύτης μεμα-
θηκὼς ἀκριβέστερον ὅσα περὶ αὐτὴν ἀκούσας πο-
λεῖς. ταῦτα δ' αὐτῷ ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν
τοῖς ὁμοπατρίοις τῆς ποιμένων καὶ δεικνύουσι τὸν Ἰακώβον
αὐτῇ λέγοντες, ὡς ξένος εἴη ἥκει τὰ περὶ τὸ παῖδος
αὐτῆς ἀπαιτησόμενος. ἣ δὲ πάντα ὑπὸ νηπιότητος
τὴν παρουσίαν τὸν Ἰακώβου, κἀκεῖνον αὐτὸν, τίς τε ὢν, καὶ πό-
θεν ἥκοι πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὑπό τινος χρείας ἠγμένος. πύν-
θετο δ' εἴ τι δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖτο δέόμε-
νος. Ἰακώβος δ' ἔφη καὶ συγγενείας, καὶ τὸ δεῖν ταύ-
την δυνοίας, ἀλλ' ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθεὶς, ἐκπέπλη-
κτο τε τὸ κάλλους ὁρῶν οὔπω ἔχουσαν, ὡς ὀλίγαι τῶν
τε γυναικῶν ἰδεῖν, καὶ φησὶ. ἀλλ' ἐμοὶ, φησὶ σὲ καὶ πα-
τέρα τὸν σὸν, εἴπερ λαβάνη παῖς τυγχάνεις οἰκειότητος ὄσ-
την συγγενεστέραν τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς γλυκύτητος. ὃν γὰρ οὐ
δὲ ἀδελφὸς ἀρρενίς καὶ ναχωρὶς ἦσαν ἡμῖν. ὧν βα-
θουήλου ὁ σὸς πάππος ναχωρεῖου γίνεται παῖς, ἀδελφοῦ
δὲ καὶ τῆς ἀρρενίου σάρρας, ἰσαακος ἐμὸς πατήρ. ἐγγύτερον δὲ
καὶ νεώτερον τὸ δ' ἡμεῖς τῆς συγγενείας ὁμήρευμα πρὸς
ἀλλήλους ἔχομεν. ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, λαβὰνου πα-
τρὸς τὸ σὸν ἀδελφὴ, παιδός τε αὖ καὶ μητρός. ἀ-
φικνοῦμαι δ' ἐσομένου ἡμεῖς ἐγώ τε σύ. καὶ νυὸ δ' ἥκω
ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, τὸν τῶν πρεπόντων ἡμῖν συγγέ-
νειαν ἀνανεωσόμενος. ἡ δὲ ὑπὸ μεθύμης ὁποῖα φιλεῖ συν-
τυγχάνειν τοῖς νέοις προπετῶς μὲν δὴ τὸ πατρὸς
τὰ περὶ τῆς ῥεβέκκας, τὸν τοὺς γονεῖς εἰδυῖα ποθοῦντας
αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸ πατέρα δυσίας ἐνδα-
κρυς ὑγρὸν ἐμπεσοῦσα περιβάλλει τὸν ἰακώβον. καὶ καταπασα-
μένη, τῷ εὐκταιοτάτῳ καὶ μεγίστην ἡδονὴν αὐτὴν κομί
σαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ὅλοις τῆς οἰκίας ἅπασιν ἐλεγχθ. ὅτι
τῇ μνήμῃ τὸ μητρὸς αὐτοῦ κειμένου καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ
τυγχάνοντι. φανεῖσθαι δ' αὐτῷ πάντος αὐταξίου ἀγα-
θοῦ. χωρεῖν τε ἐμέλλειν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἕπε-
σθαι πρὸς αὐτὴ ἡγουμένῃ, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι
τὸ πλέον αὐτὴ βεβιωκότα. ταῦτ' εἰποῦσα παρήγαγεν
αὐτὴ πρὸς τὸν λάβανον. ὁ γνωσθεὶς ὑπὸ τὸ μητρώου,
αὐτός τε ἀδηκὼς ἐν φίλοις γλυκέσι, κἀκείνους πολ-
λῷ ἡδονῷ παρεῖχεν ἀδυκήτους ὅπαφερεῖς. μὴ δὲ πολ
λὰς ἡμέρας ὁ λάβαν χαίρειν μὲν ἐπ' αὐτῷ παρόντι μέ-
ζονος ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλώσει ἔλεγε. τῷ δ' αἰτίαν δ'
ἐμοὶ ἀφικέσθαι μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλι-
πόντ, ὁ θεραπείας τὸ παρ' αὐτῶν διομένης, ἀπεπυθάνετο.
παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν.
ἰακώβος δ', πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων ἰσάκ
κῳ ἡμῖν εἶναι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ ἡσαῦ. ὧν ἐ-
πεὶ τῷ πατρὸς δύχα διήμερτε σοφίᾳ τὸ μήτρος εἰς
αὐτὴ ἥκοντος, ἀποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφηρημένον
τῆς περὶ τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ
πατὴρ εὔξατο. ταύτῃ τε δὴ τῇ αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τῶν τῆς μητρὸς ἐν-
τολῶν. πᾶσί τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκεῖνον συγγενοῦς ἡ μήτηρ
ἀπολαμβάνει. ἔρυμα δὲ τῆς ἐμῆς φησὶν ἀποδημίας σέ τε καὶ τὸν θεὸν προσούμενος, θαρσῶ τοῖς παροῦσι.

A & cũ paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcentes ac puellas ad puteũ quendam ſedẽtes, popoſcit potum. hinc orto ſermone percontatus eſt an noſſent quendã Labanum ſuum popularem, ſi fortè adhuc ſit ſuperſtes. aiunt omnibus ſibi notũ. neq; enim talem eſſe vt ignotus eſſe poſſit. quin & filiam eius vnà paſcere, demirarique ſe quòd nondum adſit. ex ea facile quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finierunt, cùm puella accedit comitantibus ſuis
B paſtoribus. ei Iacobum oſtendunt, dicentes hoſpitem de ipſius patre ſciſcitari. quæ puellariter gauiſa Iacobi aduentu, rogabat quisnam & vnde ad eos veniret, & cuius rei cauſa: addens optare ſe vt poſſent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quã inſigni puellæ forma captus, obſtupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit,
C tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, quàm ſit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Iſacus meus pater. eſt & propinquior ac recentior neceſſitudo, qua ſumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſoror eſt eodem patre ac matre genita. itaque cõſobrini ſumus
D ego & tu. & nũc venio ſalutaturus vos, cognationiſque officia, ita vt par eſt, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, ſciénſque parentes deſiderare aliquid de ea cognoſcere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexóque iuuenc: optatiſſimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cũ tota familia, qui nũquam matris tuæ obliuiſcitur, crebram illius mentionem faciens: cúmque nunciũ cum quãtanis felicitate non permutaret. tum iubet vt è
E veſtigio ſe ad patrẽ ſequatur, néve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanũ: & agnitus ab auunculo, tũ ipſe fuit ſecurus iam apud ſuos. tum illis inexpectato aduentu magnã voluptatẽ attulit. Poſt aliquot autem dies Labanus gaudere ſe quidem eius præſentia magis quam verbis exprimere poſſet aiebat: rogabat tamen quamobrẽ veniſſet relictis parentib. ætate cõfectis, & qui ipſius obſe-
F quiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam ſuam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei cauſam recenſuit. Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſaum. eum quia fraudatus ſit patris fauſta imprecatione per matris artem in ſe tranſlata, cupere ſe interimere, quaſi raptorem principatus à Deo deſtinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc eſſe cauſam ſui aduentus, & mandata matris, præſertim cùm omnes ſint
G inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu mater. Sperare ſe in rebus anguſtis poſt Deũ præſidiũ maximum in auũculo reperturũ.

Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes auos, tum etiam vt affectum ſorori abſenti debitum erga ipſum præſentem declararet, velle ſe eum gregum ſuorum magiſtris præficere: & quando ad ſuos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, ſe verò libenter accipere conditionem quantumuis laborioſam, ſed æquum eſſe mercedis loco ſibi dari Rachelis coniugium, quam & ipſius virtutis cauſa diligeret, & quia eius opera in tale hoſpitium ſit introductus, amor enim puellæ cogebat eum hunc mentionem iniicere. ibi Labanus ipſo vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans ſibi optatiorem generum potuiſſe contingere: ſed opus eſſe vt aliquandiu ſecum maneat. In Chananæam enim non miſſurum filiam: quin & ſororis in tam longinquam regionem nuptum datæ propemodum pœnitere. His aſſentiente Iacobo, de ſeptem annis eſt conuentum. tot enim voluit ſeruire mercede apud ſocerum, vt dato virtutis ſpecimine, magis cognoſceretur quinam vir eſſet. cæterum elapſo præſtituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non ſentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, faciéque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congreſſus eſt cũ ea. luce deinde cognito errore expoſtulauit cum Labano. ille veniam petebat neceſſitati, qua compulſus hoc fecerit. non malitioſè, inquit, Liam ſuppoſui, ſed conſuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, ſed dabo eam tibi videnti ac ſcienti poſt alterum ſeptennium. Paſſus eſt hoc ſibi perſuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero ſeptennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, ſubditæ tamen. ſed Liam malè habebat amor mariti, quo ſororem proſequebatur, expectabátque poſt partum ſe fore in pretio: ídque aſſiduis precibus à Deo contendebat. cúmque puer maſculus natus eſſet, & maritus ob hoc propenſior in eam factus, Rubelum nominauit, quia ſibi miſeratione diuina contigiſſet. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòſt naſcuntur ei tres alij: Simeon, quod ſignificat exorabilem ei fuiſſe Deum: Leui, quod eſt firmator ſocietatis: Iudas, quod eſt gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem ſororis deteriore apud maritum conditione eſſet, iubet famulam ſuam Balam cum Iacobo cubare. ex ea naſcitur puer nomine Dan, quaſi dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòſt alter nomine Nephthalim, ac ſi dicas artificioſum: quòd mater arte certauerit cum ſororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, ſororis arte contra eam ipſam vſa. deducit ſuam famulam in ſui mariti accubitum. ex ea quoque naſcitur filius Gadas, fortuitum ſignificante nomine: & poſt eum Aſer, quod ſonat

Genes. 30.

λάβανος ὁ καὶ διὰ τοὺς προγόνους ὑπηκτῆται πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ διὰ τὴν μητέρα πρὸς ἣν τὴν ἀδελφὴν διὰ τῆς νῦν αὐτὸν παρουσίας ἐνδείξασθαι καὶ μὴ παρόντος. ποιμαίνων τε δὴ αὐτὸν ὑπομελητὴν καταστήσειν ἔφασκε καὶ προνομίας τῆς τούτων ἀξιώσειν. καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάττεσθαι γονεῖς βουλόμενον, μὴ δῶρα ἐπανήξειν, καὶ πῶς ἦς εἰκὸς ὄζι τυχὼν τὴν οὕτω συγγυῆ. ἀκούσαντος δὲ ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ἡδέως πάντα μὲν τὸν παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ὑπομένειν τὴν ἐκείνου. μισθὸν δ' ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν γάμον ἣν διὰ τὰ ἄλλα πρὸς ἀξίας παρ' αὐτῷ τυγχάνοντος, καὶ ὅτι διὰκοινος τῆς πρὸς αὐτὸν ἀρίζεως γένοιτο. ὁ δὲ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἐπ' ἀνάγκασε πιθέσθαι τοῖς περὶ τούτου λόγοις. λάβανος ὁ ἠδεῖς τούτοις, ὑπνοῦντι τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, οὐκ ἄλλην ἀντ' ἐκείνης γαμβρὸν εὐξάμενος ἐλθεῖν. εἰ μή τοι παρ' αὐτῷ μένοι τινὰ χρόνον, τοῦτο ποιήσειν. εἰς δὲ γαμετὴν οὐκ ἂν πέμψειν τὴν θυγατέρα. μεταμέλειν δὲ αὐτῷ καὶ τὴν τῆς ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ συναρθέντες. τὸ δὲ ἰακώβου τούτοις συγχωρεῖν τος, ἑπτὰ ἐτῶν χρόνον σωπήσεται. πρὸς δὲ αὐτῷ κέκειται θητεῖσαι τῷ πενθερῷ, ἵνα τῆς ἀρετῆς πεῖραν δῶσι, δόξαν ὠφθῆ μᾶλλον τῆς εἴη. ἢ πρὸς δεξαμένην τὸν λόγον, λάβαιος χρόνῳ διελθόντος, φρυτίθει τὴν δυωχίαν τὴν γάμων. νυκτὸς δὲ δόλῳ μένης, ὑδὲν προσδημένῳ τῷ ἰακώβῳ, ὧδε κατακλίνει τὴν ἑτέραν τὴν θυγατέρων τὴν πρεσβυτέραν τε τῆς ῥάχηλος, καὶ τὴν ὄνομα λείαν. σωπηλθὼν δὲ ἐκεῖνος νὺξ μέσης καὶ σκότους, εἶτα μὴ ἡμέραν γνὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει λαβαίῳ. ὁ δ', συγγνώμην ἠτεῖτο τ' αἰάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πρᾶξιεν. ἃ δὲ κ' κακουργίαν αὐτῷ τ' λείαν, ὧδε ἀρχεῖν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νενικημένου. τὸ μὴν τοι γε ὑδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥάχηλος γάμον, ἀλλ' ὁρῶντι δίδω ταύτῃ μετ' ἄλλην ἐπαγγελίαν. πείθεται δὲ ὁ ἰάκωβος. οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπῆγε. καὶ διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τὴν ῥαχήλαν παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες τὸ παλαιὸς δόντος. ζέλφα μὲν, λείας. ῥάχηλος ἦ, βάλαν. δοῦλαι μὲν οὐδαμῶς, ὑποτεταγμέναι γ' αὐταῖς. καὶ τῆς λείας ἤπτετο δεινὸς ὁ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἔρως ἀνδρὸς, προσδόκατε παίδων γιγνομένων ἔσεσθαι τιμίαν. ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν θεὸν διώνεκα. καὶ γιγνόμενον παῖδες ἄρρενος, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς αὐτὴν ἐπεφραμμένης ἀνδρὸς, ῥουβηλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. δι' ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῆ τὸ θεοῦ γένοιτο. τοῦτο δὲ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοῦται δ' αὐτῇ καὶ ἕξ ἑτέροις μὴ χρόνον. συμεών, ὑποσημαίνει δ' τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν θεὸν γενόμενον. εἶτα λευὶ κοινωνίας οἷον βεβαιότης. μεθ' ὃν, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχὴλα δ' φθονεμένη μὴ διὰ τ' δυτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἦν τρόπος ὧδε· αἰδρὸς μίας τυγχάνη, ὧδε κατακλίνει τῷ ἰακώβῳ τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται δ' παιδίον ἐξ αὐτῆς, δᾶν. θεόκριτον ἂν τις εἴποιεν, κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλεὶμ, δύμαχάντος οἷον διὰ τὸ ἀντιτεχνᾶσθαι πρὸς τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελτῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη. ὧδε κατακλίνει δὲ τῷ σαυτῆς θεράπαιναν. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς ζελφῆς υἱὸς γάδας. τυχαῖον ἄντις καλέσειν αὐτὸν, ἢ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν, ἀσήμ. μανδραγόρας λέγοιτο ἄν, ἐξ ὧν A
φορὰς δύκλειαν τῇ λείᾳ φερσελάμβανε. ῥουβήλου
ὃ τῶ πρεσβυτάτῳ τῷ παίδων τῷ ἰμὰν λείας, μανδρα-
γόρου μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, ῥαχήλα θεασαμένη
παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ὀπωμίας τὸ βρώματος
ἠξιωμένη. τῆς δὲ οὐ πειθομένης, ἀρκεῖσθαι δὲ αὐ-
τὴν ἀξιούσης ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς πα-
ρὰ τὸ ἀνδρὸς, ῥαχήλα πεπαύσασα τὸν θυμὸν τῆς ἀ-
δελφῆς, ἐφάρχωσεν αὐτῇ τὸν ἀνδρὸς ἔλεγε κοιμησο-
μένου παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. τῆς δὲ B
φερσελαμβάνης τὸν χάριν, ἰακώβου συγκαθεύδει τῇ
λείᾳ, ῥαχήλα χαριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες
αὐτῇ. ἰσσάχαρις μὲν, σημαίνων τὸν ὠνὰ μισθὸν ἠγορασμένον.
ζαβουλὼν δ' ἰσχυρασμένον δῶρα τῇ φερσ αὐτὴν.
θυγάτηρ δ' δείνα. χρόνος δ' ὕστερον καὶ ῥαχήλα γίνε-
ται ὁ
ἰώσηπος υἱός. φερσαπήκλων ἠγορασμένος πρὸς δηλοῖ. τὸν
ἅπαντα τὸν χρόνον, ἐπὶ δὲ ἔτεσι εἴκοσι, ἐποίμανε τῷ
πενθερῷ. μὴ δ' τὸν, ἠξίου τὰς γυναῖκας αἰ λαβὼν ἀ- C
πάλλαττεσθαι φερσ αὐτόν. τὸ δ' πενθερὸν μὴ συγχω-
ρεῖν τὸς, κρύφα τὸ πιεῖν ἐπινόει. τῶν γυναικῶν οὐδὲ
ἀντεποιεῖτο, πῶς ἔχοιεν φερσ τὸν ἀποδημίαν. τῶν δὲ
ἐλευσῖνος ἡδέως, ῥαχήλα καὶ τοὺς τύπους τῶν θεῶν ἃς σέ-
βειν πατρίους ὄντας νόμιζον ἐῶν, συναπελαμβάνε, συναπε-
δίδρασκε μὴ τῆς ἀδελφῆς, οἵτε ἑκατέρων παῖδες καὶ
θεραπαινίδες σὺν τοῖς ἰδίοις, εἴ τε τις ἐῶν κτήσις αὐταῖς.
ἐπιζητοῦντος δ' ἰάκωβος καὶ τῶν βοσκημάτων τὸν ἡμίσειαν, D
λαβὼν μὴ φερεγνωκότος. τοὺς δὲ τύπους ἐπιφέρεσθαι τῶν
θεῶν ἡ ῥαχήλα, καταφρονεῖν μὲν τῆς τοιαύτης τιμῆς
τῶν θεῶν διδάξαντος αὐτὸν ἰακώβου, ἵνα δὲ εἰ κατα-
λειφθεῖεν ὑπὸ τῶν πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι τούτοις
φερσφυγοῦσα συγγνώμης τυγχάνειν. λάβανος δ', μεθ'
ἡμέρας μίας γνοὺς τὸν τε ἰακώβου ἀναχώρησιν καὶ τῶν
θυγατέρων, δεινὰς παθὼν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυ-
νάμεως ἐπιζώμενος, καὶ κατ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅτε
πνοὰς λοιπὰς λαμβάνει φεροκαθίδρυμένους. καὶ τότε μὲν E
ἐπιφέρεται δὲ ἐῶν, πόνεζεν. ὁ ἄρ' ὁ θεὸς αὐτῷ ὀπτασίας,
παρήνεσε λαβόντι τὸν γαμβρὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἀπο-
μεῖν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ θυμοῦ τολμᾶν. ἀπουσίας
δ' ποιεῖσθαι φερὸς ἰάκωβον, αὐτὸς λέγων ἐπείπερ συμ-
μαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτῷ τῆς ὀλιγοπιΐας χω-
ρήσειν αὐτῷ δι' μάχης. λάβανος δ' τοιαύτης αὐτῷ ἐπ
τῶ θεοῦ προρρήσεως γεγυμνάσης, μεθ' ἡμέραν εἰς λό-
γους τὸν ἰάκωβον προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐ-
τῷ τὸ ὄναρ, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πειθοῖς, ἤρξατο κα- F
τηγορεῖν αὐτῷ, προφέρων ὅτι καὶ πένητα αὐτὸν ἐλθόντα
πρὸς αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ φιλό-
χοι πᾶσαν ἀρθονίαν τῆς αὐτῷ κτήσεως. καὶ δὲ θυγατέ-
ρας τὰς ἐμὰς συνέζυξα, τῶν δύνοιάν σου τὴν πρὸς ἡ-
μᾶς τούτοις αἰζηθησεσθαι λογιζόμενος. σὺ δὲ, οὔτε τῆς
μητρὸς τῆς ἑαυτῶ καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγ-
γνείας, ἅτε γυναικῶν αἷς ἔγημας, αἰδῶ ποιησάμενος, υ- G
δὲ τεκνων ὧν εἰμὶ πάππος, ἐχρήσω μοι πολέμε νόμῳ,
κτῆσιν μὲν ἄγων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας δ' ἀναπείσας ἀπο-
δράναι τ' γνησιωτάτας, ἱερὰ πάτρια βαστάσας οἴκοι φε-
ρόμενος, ὑπό τε τῶ ἐμῷ τιμηθέντα πρεσβύτου καὶ ὑπ'
ἐμοῦ θρησκείας τῆς αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιωθέντα. καὶ ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοῖς ἐχθροῖς ἔδρα-
σαν, ἃ συγγνοὺς σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱὸς, θυγατέρων δὲ τῷ ἐμῷ ἀνὴρ, ξένος δὲ
καὶ ἐφέστιος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνώσας ἔδρασας. ταῦτα εἰπόντος λαβάνου, ἰακώβος ἀπολογεῖτο,

beatificum, quòd mactam fœcunditate se Lia duceret. Porrò cũ Rubelus filiorũ Lię maximo mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viso concupiuit hunc cibum, partémque à sorore precario petiit. Illa verò denegante, iubentéque contentam esse quòd honoris prærogatiuam apud communem maritum haberet: Rachel mitigatura indignationem sororis, ait se illi virum cessuram in sequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rursum igitur ei filij nascuntur: Illachares, quod nomen significat ex mercede natum: & Zabulon, quod significat pignus beneuolentiæ: prætérque filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox significat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, pascuis soceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum esse Genes. 31. aiebat, vt cum vxoribus ad suos reuerteretur. Socero verò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabátque animum vxorum, quomodo laturę essent peregrinationem. quibus cùm gratum hoc esset, Rachel sigillis etiam deorum patriæ religionis sublatis, vnà cum sorore fugiebat: simúlque vtriusque liberi & famulæ cum suis filiis, asportatis etiàm totis quantæ erant facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priusquam Labam rescire posset. sigilla verò deorum secum ferebat Rachel: non quòd deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat. sed vt si fortè pater fugientes assequeretur, haberet quò confugeret veniam impetratura. Labanus autem post vnam diem cognito Iacobi & filiarum discessu, indignatus persequebatur eum cum valida manu, & septima demum die deprehendit eos in quodam colle quiescentes: quúmque esset diei ferum, ab omni vi se continuit. per noctem verò Deus in somnis illi visus vetuit ne quid in deprehensum in fuga generum cum filiabus durius præ ira consuleret: sed potius fœdus cum eo feriret: néve paucitatem fugientium contemneret, alioqui se illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non dissimulans oraculum: quúmque ille fidei eius se commisisset, cœpit hominem accusare, exprobrans quòd pauperem omniúmque egenum susceptisset, & de suis facultatibus abundè ipsi suppeditasset. Propterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu verò neque matrem tuam & communem sanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus sum, reueritus non aliter quàm hostem me tractasti. rapuisti mea bona, filiabus vt parentem fugerent autor fuisti: sacra patria domum tecum portasti, & apud maiores meos, & apud me in summa veneratione habita. & quæ vix hostis hosti faceret, tu cognatus, è sorore nepos, gener, hospes ac domesticus conuictor mihi fecisti. Iacobus contrà pro se afferebat, non sibi soli,

ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, æquúmque vt poſt tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quòd verò prædæ, inquit, abactæ crimen obiicis, ipſe iniuſtitiæ ſub alio iudice damnareris. Cùm enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſeruatis & auctis debeas, an non iniquum eſt ægreferre, quòd partem earum modicam vſurpauimus? certè quod ad filias attinet, ſcito non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis coniugalis hoc eſſe officium. ſequuntur igitur non tam me quàm ſuos liberos. Hæc pro ſe retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quòd auunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos xx. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamuis per ſe grauia, ſibi tamen leuiora fuiſſe: quæ verò poſtea ſecuta ſunt, multo grauiora, quæ nemo niſi beneuolus perferret. Etenim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero naſcerentur quæ Iacobo deſtinata eſſent, non ſeruabat fidem in præſens, ſed in proximè ſequentem annum promittebat, quòd eſſet ad rem attentior, promittens quidem, eo quòd non ſperaret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel autem cognito patrem permiſſa poteſtate vti velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli qua ipſa vectabatur: ſedebátque deſuper dicens mœſtruis laborare: & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorem filiarum, idque iureiurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ ſpecie: vnde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus conuiuio celebrato, Laban ad ſua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obueniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem iuſſit alloqui. Vltro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret, nunc credere tantum temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, idcóque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, vt ſe & quicquid earum haberet illi dedat, quãdoquidem nihil felicius exiſtimet, quàm ea quæ Deo largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cũ cccc. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen ſeruatore fretus prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque ſuos ab iniuria defenderet.

μὴ μόνῳ παῤῥίδος ἔρωτα τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαι, καὶ μὴ πεσοῦσιν χρόνον καλὸς ἔχειν αὐτῷ καταλθεῖν εἰς ταὐτὸν ὑπὲρ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φησιν, ἀδίκων αὐτὸς ἂν δικασθείης ἐπ' ἄλλῳ κριτῇ. ὑπὲρ γὰρ ἧς ἐχρῶ σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείονος γενομένης, ὑπὲρ ταύτης πῶς ἂ δικαμῦρτάνεις τῶν δικαίων ζαλεπαίνων ἐμοὶ εἰ μόρεαν αὐτῆς ὀλίγων λαβόντες ἔχομεν, ἀλλὰ μήτοι γε τῶν θυγατέρων, ἴσθι μὴ κατ' ἐμὲ κακουργίαν ἀπαναισήτους ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' δυνοίαν δικαίαν ἵνα γυναιξὶ γαμεταῖς μετὰς συνοικοῦσιν εἰ συμβέβηκεν. ἔφοντα τοίνυν οὐχ ὡς ἐμοὶ ζοῦν ὄσον τοῖς πατρῶν ἑαυτῷ. καὶ ταῦτα μὴν ὑπὲρ τὸ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε. μετὰ τοῦ ἐγκαλεῖ ἢ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μὴ ὃς ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτῆ, καὶ συζύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ὑπὸ τάγμασι χαλεποῖς οἰκ ὑχώσῃν, εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς καταχών. καὶ τὰ μὴν μετρίως τῶν γάμων ὑπ' αὐτῆ γλυκύμενα, καὶ πᾶν χαλεπὸ κουφότερα ἔφασκε χίερον ἢ, τὰ μὴ τοῖς γάμοις, καὶ ἅπις αὖ ἐλθὼς ἔτυχε. καὶ γὰρ σφόδρα κακούργως ὁ λάβανος ἐχρήσατο τῷ ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν μετὰς ὅπ θελήσῃ συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τῷ τεχθησομένων αὐτῷ παρέξειν ἑαῦ ὅτε μὴν ὅπ καὶ γλαυκὸς λευκὸν, ποτὲ ἢ τὰ μέλανα τῷ γλαυκομένων. πλειονύσιτων ἢ τῷ ἐπ' ὀνόματι τῷ ἰακώβου τικτομένων, τὴν μὴν εἰς τὸ παρὼν ἐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτος ἢ παρέχειν ἐπηγγέλλετο τὸ ἐξῆς, δίκα τὸ ἐποφθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς κτήσεως, καὶ ἐπαγγελλόμενος μὴν δίκα τὸ δυσέλπιστον γλυέσθαι τοσαῦτα ψευδόμενος ἢ δικαιομένοις. ἀλλὰ μήτοι τῷ ἱερομάτων, οἰκίλλυεν ἔρευναν ποιεῖσθαι. δείσαμένου ἢ λαβαίᾳ τὴν ἔρευναν, ῥαχήλα πυνθανομένη, κατατίθησι τοὺς τύπους εἰς τὴν σάγμην τῆς φερούσης αὐτὴν καμήλου, καθέζετο ἢ φάσκουσα τὴν καθ' φύσιν κάθαρσιν αὐτῆς ἐνοχλεῖν. καὶ λαβανος μὴν, ἀρίσταται τῆς δικπλείονος ἐρεύνης, ἵν' αὐ οἰκθεὶς τὴν θυγατέρα μὴ τοιούτου πάθους τοῖς τύποις φερομένη. ποιεῖται ἢ ὅρκους πρὸς ἰάκωβον μηδενὸς αὐτῷ μνησικακήσειν τῷ γεγονότων. ἀλλὰ κἀκεῖνος ἀγαπήσειν αὐτὸ τὰς θυγατέρας. καὶ τὰς πίστεις τὰς ὑπὲ τούτοις ἐποιήσαντο. ἐπὶ γὰρ ὄρον τινὰν, ἐφ' οἷς ςήλην ἀνέθεσαν καὶ βωμὸν ἐπ' αὐτῆ. ὃ δὴν γαλάδης λέγεται ὁ βουνὸς. ἀφ' ἑνὸ γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιαθέντων δὲ τῶν ὑπὲ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὴν λάβανος ἀνέζευξεν. ἰακώβῳ ἢ εἰς τὴν χαναναίαν πορεῖόντι, φαντάσματα συνεντύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα πρὸς τὴν εἰς ὕστερον. καὶ τ μὴν τόπον προσαγορεύει, θεῦ στρατόπεδον. βουλόμενος ἢ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἔπεμψε μὴ ἀκριβείας προῦπειρᾶσε, δεδιὼς αὐτὸν δίκα τὴν προτέραν ὑπονοίαν. ἐνετείλατο ἢ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τ ἠσαῦ. ὅπ νομίσας ἰάκωβος ἄδικον συνδιαπεπρᾶσθαι αὐτῆ τῇ ὀργῇ τ χώρας ἐκὰν ὑπεξέλθοι. καὶ νεῦ τ χρόνον ἱκανὸν ἡδέμενος ἐῢ δίκαλλάκτην, ἐπανίκοι, γυναῖκας τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μὴ τ φρενοβλαβῆς βίᾳ. μὴ τῷ πιμωτάτων ἑαυτ ἐκείνῳ ἀνδρὶ δοὺς, ὅπ κείνῳ μᾶλλον ἀγαθὸν τὸ, τῷ ἀδελφῷ συμπεπαλαμῦσθαι τῷ ὑπὸ τ θεῦ δεδομένων. καὶ οἱ μὲν, ταῦτα ἐδόκουν. ἠσαὺς ἢ φρενοβλαβὴς γίνεται, καὶ τῷ ἀδελφῷ ὑπήντα σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις. καὶ ἰακώβος πυνθανόμενος ἤκειν αὐτὸν, ὑπαντιάζομεν μὴ ζοῦντων ὁπλιτῶν, ἵνα πειρίφοβος τῷ μὲν θεῷ τὴν ἐλπίδα τ σωτηρίας ἐπέτρεπε καὶ φρέ-

καὶ προενόει τὸ ἔχειν ἐκ τῶν παρόντων ὅπως ἂν αὐτὸς ἀπαθὴς σώζοι τοὺς σὺν αὑτῷ κρατήσας τῶν ἐχθρῶν εἰ ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. νείμας οὖν τοὺς σὺν αὑτῷ τοὺς μὲν προύπεμπε, τοὺς δὲ λειπομένους, ἆσσον ἐκέλευεν ἀκολουθεῖν. ὅπως εἰ βιασθεῖεν οἱ προπεμφθέντες ἐπιθεμένου τοῦ ἀδελφοῦ, καταφυγὴν ἔχοιεν τοὺς ἑπομένους. καὶ τοῦτον διατάξας τοὺς σὺν αὑτῷ τὸν τρόπον, πέμπει τινὰς δῶρα κομίζοντας τἀδελφῷ. ὑποζύγια δὲ ἦν τὰ πεμπόμενα, καὶ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς ληψομένοις ἔμελλεν ἔσεσθαι παρὰ τὸ σπανίζειν αὐτῶν. ᾔεσαν δὲ οἱ πεμφθέντες ἐκ διαλειμμάτων, ἵνα συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες, πολλοὶ δοκῶσιν. ἀνήσειν γὰρ ὑπὸ τῶν δώρων τῆς ὀργῆς, εἰ διαμένοι τεθυμωμένος. ἔτι μέντοι καὶ λόγοις χρηστοῖς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν εἴρητο τοῖς πεμπομένοις. ταῦτα συνθεὶς διὰ πάσης τῆς ἡμέρας, νυκτὸς ἐπιγενομένης ἐκίνει τοὺς σὺν αὑτῷ. καὶ χείμαρρόν τινα ἰάβακχον λεγόμενον διαβεβηκότων, ἰάκωβος ὑπολελειμμένος φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν, ἐκείνου προκατάρχοντος τῆς μάχης, ἐκράτει τε τοῦ φαντάσματος, ὃ δὴ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις πρὸς αὐτόν, χαίρειν τε πρὸς τοῖς γεγενημένοις παραινοῦν, καὶ μὴ μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἄγγελον νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσομένων, καὶ τοῦ μηδέποτε τὸ γένος ἐκλείψειν αὐτοῦ, μηδ' ὑπέρτερόν τινα τῶν ἀνθρώπων τῆς ἰσχύος ἔσεσθαι τῆς ἐκείνου. ἐκέλευέ τε καλεῖν αὐτὸν ἰσράηλον. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, τὸν ἀντιστάντα ἀγγέλῳ θείῳ. ταῦτα μέντοι προύλεγεν, ἰακώβου δεηθέντος. αἰσθόμενος γὰρ ἄγγελον εἶναι θεῖον, τίνα μοῖραν ἕξει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα ταῦτ' εἰπόν, ἀφανὲς γίνεται. ἡσθεὶς δὲ τούτοις ἰάκωβος, φανούηλον ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δέ, θεοῦ πρόσωπον. καὶ γενομένου διὰ τὴν μάχην ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατύ, αὐτός τε ἀπέχεται τῆς τούτου βρώσεως, καὶ δι' ἐκεῖνον οὐδ' ἡμῖν ἐστιν ἐδώδιμον. πλησίον δ' ἤδη τὸν ἀδελφὸν πυνθανόμενος, κελεύει προϊέναι τῶν γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτὴν μετὰ τῶν θεραπαινίδων, ἵνα πόρρωθεν ἀφορῷεν τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν μαχομένων εἰ τοῦτο θελήσειεν ἡσαῦς. προσκυνεῖ δ' αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτῷ γενόμενον, οὐδὲν περὶ αὐτοῦ δόλιον φρονοῦντα. καὶ ἡσαῦς ἀσπασάμενος αὐτόν, ἀνήρετο τῶν παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖκας. ἠξίου τε τὸ πᾶν μαθὼν περὶ αὐτῶν, καὶ αὐτὸς συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακώβου δὲ προφασιζομένου τὸν κόπον τῶν ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν εἰς σάειραν. ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὴν δίαιταν, προσαγορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς αὐτοῦ τριχώσεως δασεῖαν. ἰάκωβος δὲ ἀφίκετο εἰς τὰς ἔτι νῦν σκηνὰς λεγομένας. ὅθεν εἰς σίκιμον παρῆν· χαναναίων δ' ἐστὶν ἡ πόλις. τῶν δὲ σικιμιτῶν ἑορτὴν ἀγόντων, δῖνα ἡ θυγάτηρ ἡ ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀψομένη τὸν κόσμον τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενος δ' αὐτὴν συχέμης ἐμμώρου τοῦ βασιλέως υἱός, φθείρει δι' ἁρπαγῆς. καὶ διατεθεὶς ἐρωτικῶς ἱκετεύει τὸν πατέρα λαβεῖν αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ δὲ πεισθεὶς ἧκε πρὸς τὸν ἰάκωβον, δεόμενος τῷ παιδὶ αὐτοῦ συχέμῃ συζεῦξαι δῖναν κατὰ νόμον. ἰάκωβος δέ, οὔτ' ἀντιλέγειν ἔχων διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ παρακαλοῦντος, οὔτε νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ἐπιτρέψαι αὐτῷ βουλὴν ἀγαγεῖν περὶ ὧν παρεκάλει. ἄπεισι μὲν οὖν ὁ βασιλεύς, ἰάκωβον ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. ἰάκωβος δὲ δηλώσας τοῖς παισί, τήν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τοῦ ἐμμώρου τὴν δέησιν,

A Distributo igitur agmine alios procedere iussit, alios properè subsequi: vt si quis primos aggrederetur, ad sequens agmen haberent refugium: & hoc modo instructis qui circa se erant, præmittit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant iumentis multisque ac variis quadrupedibus, accipiēti placituris propter raritatem. veniebant autem alij post alios, vt crebrius occurrentes plures quàm pro numero viderentur: & credibile erat donis placa-
B tum remissurū iram, si qua adhuc esset reliqua: quin & illud mandatum est præmissis, vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu mouit agmen. Cúmque Iobacchum torrentem transissent, Iacobus aliquātum ab agmine relictus incidit in luctam cum spectro, ipse prior lacessitus, erátque superior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduersarium, sed angelū Dei vicerit: idque illi esse magnę felicitatis præsagium: ge-
C núsque eius nunquam defore, nec vllis vnquā humanis viribus posse opprimi. iussítque illū posthac vocari Israelem, quod Hebræis angelo reluctantem significat. Hæc sunt prædicta Iacobo, id ipsum roganti. Cùm enim sensisset angelum esse Dei, precatus est vt ex eo fatum suum cognoscere liceret. His dictis spectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei faciem. sed quia latum neruum inter luctandum læ-
D sit, & ipse pòst eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci nō licet. Cognito verò fratrem iam non longè abesse, iubet vxores procedere per se quanque cum pedisequis, vt è lōginquo spectarent pugnam virorum, si eam frater mallet. ipse propior factus adorauit fratrem, non malè de se cogitantem. at Esaus eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorū: & cùm didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrē. Iacobo verò excusante lassi-
E tudinem iumentorum, reuersus est in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Iacobus autē peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est vrbs Chananæorum. & cùm esset celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad visendū cultum mulierū eius regionis. qua visa Sychemis Emmoris regis filius, raptæ stuprum obtulit: & correptus amore pa-
F trem suum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobū, rogans vt filio suo Dinam in matrimoniū collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium poposcit. Rex sperans Iacobum assensurum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria sororis, & Emmoris petitione,

Genes. 34.

iussit eos consultare quid facto opus esset. ma- A
ior pars hærebat incerti quid esset agendum. Simeon verò & Leuis vterini puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Obseruato festo die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis operam dabant, inuasis noctu custodibus sopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti, mares vniuersos interimunt vnà cum rege ac filio, solis parcentes fœminis. quo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Iacobum autem obstupefactum audaGenes. 35. cia tanta filiorum, indignéque ferentem, Deus per visum bono animo esse iussum, lustrare tentoria, sacrificiúmque quod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena vouerat, persoluere imperat. itaque dum lustrat, incidit in Labani Deos: nesciuerat enim Rachelem eos furatam. his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificauit apud Bethela, vbi somnium illud diuinum viderat iter faciens in Mesopotamiã. C
Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor verò è pedisequis, è singulis duo: quorum nomina iam dixi. D

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam, vbi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

CAP. XX.

Mors Isaci, & sepultura in Hebrone.

Genes. 35. REbecca enim iam antè defuncta: Isacus quoque eam sequitur, non multo post filij reditum: & sepultus est à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum suorũ. Fuit autem Isacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus est enim exactis cum virtute annis octoginta quinque supra centum. E

ἠξίου βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠσύχαζον γνώμης ἀποροῦντες. συμεὼν δὲ καὶ λεύις ὁμομήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους συνέθεντο τοιαῦτά τινα πρᾶξιν. οὔσης ἑορτῆς, ἣν τῷ σικιμηνῷ εἰς αὔτησιν καὶ διωχίαν τῶν αἰμμώων, νύκτωρ προφύτους ὑπερβαλόντες τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, κτείνουσι πᾶν ἄρρεν, καὶ τὸν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. φείσονται δὲ τῶν γυναικῶν προέξαντες δίκα τῆς τε πατρὸς γνώμης ἐπανάγουσι τὴν ἀδελφήν. ἰακὼβ δὲ σκληραγωγηθεὶς τὸ μέγεθος τοῦ γεγονότος, καὶ χαλεπαίνων πρὸς τοὺς υἱούς, ὁ θεὸς ὠφθη στὰς ἐπέλθοι θαρρεῖν. ἀγνίσαντι δὲ τὰς σκηνὰς, θυσίας ὑπιτελεῖν ἃς τε πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὑπὲρ τῆς ὄψεως τοῦ ἀνείρου νύξατο. ἀγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ὑπὸ τυγχάνει τοῖς λαβαίου θεοῖς. οὐ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτοῖς ἔκρυψεν ὑπὸ σικίμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρῦν. ἀπάρας τε τοὐντεῦθεν, ὑπὲρ βηθήλεις ἔθυεν, ὅπου τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο χωρῶν πρότερον ὑπὸ τῆς μεσοποταμίας. ὑπὸ τοῦτον δὲ προϊὼν ἐπεὶ κατὰ τὸν ἐφραθάνλον γίνεται, ὑπὸ δὲ ῥαχὴλαν ὑπὸ τοκετὸ θανοῦσαν θάπτει, μόνλον τῶν συγγενῶν τῆς ὑπὲρ χεβρῶνι τιμῆς οὐ τυχοῦσαν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ὑπάλεσε, δίκα τὸν ὑπ' αὐτῷ γλυκυθύμιον ὀδύνλον τῇ μητρί. οὗτοι ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα. θηλεῖα δὲ, μία. τούτων ὑπὸ γνήσιοι. ὑπ' λείας μὲν ἓξ. δύο δὲ ὑπ' ῥαχήλας. τέσσαρες δὲ, ὑπὸ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἑξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα προεῖπον. παρὼν δ' ὑπὸ τοῦθον ὑπὲρ χεβρῶνα πόλιν ὑπ' χαναναίοις κατῴκλον. ὑπὲρ δὲ ἰσαακος τὸν διαίταν εἶχε. καὶ βεβήκει μὲν ἀλλήλοις συνδιαζεύξεσθαι.

Κεφάλαιον κ'.

Ως ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ὑπὸ χεβρῶνι.

ΤΗν δὲ ῥεβέκκαν ἰακώβου οὐ καταλαβὸν ζῶσαν. θνήσκει δὲ ἰσαακος ὑ μετὰ πολὺ τὴν ἀφιξεως τὸν υἱοῦ. καὶ ταφῆς ἐτύγχανε ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ὑπὸ χεβρῶνι. μνημείου προγονικοῦ ὑπ' αὐτῇ τυγχάνοντες αὐτοῖς. ἐβίωτο δὲ ἰσαακος, ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἀξιωμένος ὑπὸ αὐτοῦ, μετ' ἀβραμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δέ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μετ' ἀρετῆς, ὕστερος ἀπέθανε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ἰωσήπου ἰσορειῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἡσαῦ καὶ ἰάκωβος ἰσαάκου παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν. καὶ ἡσαῦ μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. α'.

Ὡς ἰώσηπος ὁ ἱστοριογράφος τῶν ἰακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ θεοδιαπεμπόντων τὰ μέλλοντα δυσημονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β'.

Ὡς αὐτὸς εἷς εἰς αἴγυπτον θεοπεμπὴς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, δέχεται τὸ θεοῖς αὐτὸν μῖσος, καὶ ἡμόμβυος ὀλίσημος ὢν εἴκαὶ λαμπρὸς, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους. Κεφ. γ'.

Ἡ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς ἡμιάτης πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, δέχεται τὸν ἡμόμβυον λιμόν. Κεφ. δ'.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε'.

Ὡς μωσέως αὐτοῖς ἡγουμένου, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς'.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διοικομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων αἰνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆ παρέχει Κεφ. ζ.

HÆC IN SECVNDO IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRO continentur.

Quomodo Esaus & Iacobus filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. Cap. I.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ fœlicitatis prænuntia in fratrum inuidiam incurrit. Cap. II.

Quomodo Ioſephus in Ægyptum venditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit. Cap. III.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. Cap. IIII.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos cccc. Cap. V.

Quomodo Moyſe duce Ægyptum reliquerunt. Cap. VI.

Quomodo mare ſciſſum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER SECVNVS.

CAP. I.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominatus est à seipso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluforibus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelé Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus. Aliphazę item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Genes. 35.

Genes. 36.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Πῶς ἡσαῦς καὶ ἰάκωβος ἰσάκου παῖδες ὄντες διέλαυτο τὴν οἴκησιν, καὶ ἡ μὲν ἰδουμαίαν κατέσχε, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν ἰσάκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἐπὶ ἔλαβον ταύτην κατεῖχον. ἀλλ' ἡσαῦς μὲν, τῆς χεβρωνίας πόλεως ἀναχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν σαείρᾳ διητᾶτο, καὶ τὴν ἰδουμαίας ἦρχεν, οὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος γὰρ ὑπονομάζετο, καὶ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ὀνομασίας. ὑπὸ θέρους ποτὲ καὶ πείνῃ τῷ μὲν περὶ τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἐπὶ παῖς ὢν τὴν ἡλικίαν. ὀλίγον δὲ ὕστερον ὁ τοῦ ἀδελφοῦ φακὴν ἑψοῦντος πρὸς ἄριστον αὐτῷ ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ᾔτει παραχεῖν αὐτῷ περὶ τροφήν. ὁ δὲ ἀποδώσειν τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ τῷ φαγεῖν, συνεργοῦ χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν εἰς ἀγῶνα. κἀκεῖνος ὑπὸ τοῦ λιμοῦ προσαχθεὶς, ὠμολόγει τὴν πρεσβείαν αὐτῷ μεθ' ὅρκων ἐνδώσειν τὴν ξανθότητα τοῦ βεφάματος, ὑπὸ τῆς ἡλικιώτου ἄδωμος καλεῖσθαι, καὶ παιδιὰν ὀνομασθείς. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ὕστερος προσηγόρευσεν. ἕλληνες γὰρ αὐτὴν ὀνομάσαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμόν. ὧν ἰάους μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρηος, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τοὔνομα. τῶν δὲ λοιπῶν, ἀλιφάζης μὲν, ἐξ ἀσὶς. ῥαγουήλης δὲ, ἐκ μοσαμήθης ὑπῆρξαν τοῦ γηγενότες. καὶ ἡσαῦ μὲν οὗτοι παῖδες ἦσαν. ἀλιφάζη δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε, θήμανος, ὄμηρος, ὄφης, ἰόθαμος, ἐκέναζος. ἀμάλικος δὲ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτοῦ γεγονὼς θαμνάθης ὄνομα. οἱ κατῴκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν γοβολίτην λεγομένην, καὶ τὴν ὑπὸ ἀμαλήκου κληθεῖσαν ἀμαληκίτην. πολλὴ δὲ ἠμέλημένη ποτὲ ἡ ἰδουμαία, τότε πάσης αὐτὴν ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς μέρεσι τὰς ὑπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

Κεφάλαιον β'. A CAP. II.

Ω: ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων ὀνειράτων αὐτῷ θεοσημείων τῶν μέλλοντων αὐτῷ εὐδαιμονίας, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

ΙΑκώβῳ δὲ σωτήρια παρελθεῖν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλήτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ὁπηχωρίους, καὶ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς καὶ πρεσβυτέρους ἐῶ. οὐδενὸς γὰρ ὑστέρησεν ἀλλὰ καὶ θεοὶ ἔργα χερῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν δύψυχοι, καὶ ἅπαντες σωφρονικοὶ. τοσαύτῃ δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῦ προύνοιαν ἔσχε, καὶ τῆς εὐδαιμονίας ὁπηνίκα, ὡς καὶ τῷ λυπηρῷ αὐτῷ δόξαι τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν παρασχεῖν, καὶ ποιήσαι τῆς ὀπὸ αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γενομένους, ὑπὸ τοιούτῃ αἰτίας. ἰώσηπον γὰρ ῥαχήλας παῖδα τοιοῦτόν τινα ἰάκωβος. ἐξ ἧς τε τῷ σώματος εὐμορφίαν καὶ ψυχῆς ἀρετῶν, φρονήσει γὰρ διέφερε, τῶν ἄλλων πολὺ μᾶλλον ἠγάπα. τούτῳ δὲ ἀδελφῶν, ἅτε τὴν πατρὸς ὀργὴν ἐθέλων ἐκκαίειν καὶ μῖσος ἅτε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ θεασάμενος, τῷ τε παρὼν καὶ τούτοις ἐμήνυσεν, εὐδαιμονίαν καταγγέλλοντα, ζηλοτυπέντων ἄρα τῶν ἀνθρώπων, τὰς τῶν οἰκείων τάξεων εὐμενείας. ἦν δ' ὄψεις, αἷς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, τοιαῦτ' ἦσαν. ἐκ παιδὸς μὲν τῶν ἀδελφῶν δὲ τὴν παῖδα ὅτε συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν κατὰ τὸν συνήθειαν ὁπηνικοῦν τῶν τοὺς ὕπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν. ἣν περ ἐγερθεὶς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κενὸν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον ἐξέθετο. λέγων ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτοῦ δρᾶγμα πυρῶν ἤρεσθαι ἐφ' οὗ κατέβηκε τόπου, τὰ δ' ἐκείνων προσκυνεῖν αὐτῷ. ἐκ μέγεθος προαγμάτων τῶν ὄψιν προλέγουσαν, ἢ κατ' αὐτῷ τὸν ἐξήσιαν ἐσομένων τῷ μὲν ἰωσήπῳ, τούτων ἀδὲν, ὡς ἐ γνώριμον τὸ ὄναρ αὐτοῖς διεστάρησαν, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, καὶ πρὸς αὐτὰ ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ ῥᾳθύμῳ προσφιλονεικήσαντα τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ὑπέπεμπεν τῷ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. τὸν γὰρ ἥλιον, ἔδοξε τὴν σελήνην καὶ ἕνδεκα ἀστέρας τοὺς λοιποὺς ὅτι τὴν γῆν κατελθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν ἀδὲ τῶν ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμενος, καὶ τούτων ἀδὲ ἀτυγχανόντων, διεστάρησε, καὶ τὸ βέλτιον σημαίνειν, φράσας ἀδὲ καλῶν. ὁ δ' ἥδη τῷ ὀνείρατι. τὴν γὰρ προῤῥησιν αὐτοῦ τῇ δόξῃ συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας οὐκ ἀσόφως εἰκάσας, ἔχαιρεν ὅτι μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις εὐδαιμονίαν γὰρ τῷ παιδὶ κατήγγελλον. καὶ καιρὸν ἤξειν θεὸς ζάντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἔσεσθαι τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. τὸ μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον, μητέρα καὶ πατέρα, ὑπέλαβεν. τὸ δὲ πάντα ἐφορώντος δ' ἐπ' ἐκπυρωτοῦτος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐκπλήττοντος εἰκάζων. τοῖς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς, τῷ τούτοις ἕνδεκα εἶναι, καθάπερ τοὺς ἀστέρας, δῆτα τε ἡλίου καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰάκωβος, τοιαύτην ἐκ ἀσυνέτως τὴν ὄψιν τὴν εἰσιν ἐποιήσατο. τοῖς ἀδελφοῖς δ' ἰωσήπου, σφόδρα ἐλύπησε τὰ προφ-

IAcobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum eiúſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutẽ (erat.n. prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eò ſomnia, quę ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens viſum ſibi præterita nócte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum verò manipulos accurrẽtes adorare eum: quod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius poteſtate futuros. At illi nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſúmque maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & vndecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum coniicieus, gaudebat, eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeatur. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valde contriſtauit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij:

Geneſ. 37.

ρημένα, καὶ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοζίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμενα δῆτα τῶν ὀνείρατων ἀγαθὰ ἥξειν ἀλλ' ἐκ

D

decreuerúntque adoleſcentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt ſe cum pecoribus in Sicima agrũ paſcuis percommodum, nõ præmonito patre: atque ibi paſtoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis ſolicitus ac mœrens, mittit Ioſephum ad greges cognituru res fratrum, & quid agant renunciaturum.

Cap. III.

Quomodo Ioſephus in Ægyptum venditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.

Geneſ. 37. ILli autem viſo fratre aduentãte gauiſi ſunt, non ob aduentum germani à patre miſſi, ſed tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradito: volebántque confeſtim eum interimere, neque præſentem occaſionem elabi ſinere. Rubelus autẽ inter hos natu maximus videns eos conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quàm hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, ſed longè ſceleratius eſſe necis fraternæ reos deprehẽdi, quo ſublato etiam in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem coniecturos. hos reſpicerent, reputantéſque quantam eis calamitatem allatura ſit mors filij tum probi tum natu minimi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum quinetiam vererentur ſpectatorem ac teſtem conſilij contra fratrẽ initi. hunc ſi à cœpto deſiſtant, accepturum eorum pœnitentiam atque reſipiſcentiam: ſin pergãt, fieri non poſſe quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipſius prouidentiam latere poſſit, ſiue in ſolitudine admittatur, ſiue in ciuitate. Vbicunque enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoq; adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis aduerſariam fore, eam nunquam abire, ſiue bona ſit, ſiue talis qualis ipſorum foret ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne læſo quidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe dare veniam amicis, ſicubi non feciſſe officium videantur. Ioſephum verò ne peccaſſe quidem in illos, cuius ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cædis facinus corũ grauaturam, ſi videantur ob inuidiam futuræ felicitatis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter cognationem ipſis quoque frui licebat. Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe quicquid Ioſepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo grauiorem fore indignationem Dei, ſi eum quem ipſe omni bona fortuna dignum iudicaſſet interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos abſterrere à parricidio.

ἀδελφοῦ, ἢ ὧν σωματολαύσῃ αὐτῷ εἰκὸς ἐν κοινωνοῖς τ ἡλικίσεως, ἴσως ἢ τῆς εὐδαιμονίας ἐσομένης. αἰδεῖν τε ὡρμήκεσαν τὸ μειράκιον, ἢ ταύτῃ κυρώσαντες τὴν βουλὴν, ἐπειδὴ τ συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας ἴσχεν, ὅπη σιτομαίσι ξαπίνης, χώρα δ' ἔστιν αὐτῇ βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα καὶ τομὰς ἀκρέφειν, αὐτὸ δὴ τῆς ποιμνίων ὀπτιμέλειαν, μὴ προσδηλώσαντες τοῦ πάππου τὸν ἐκείσε ἄφιξιν. ὁ δ', ἐπὶ τῇ παραγωγίας, ἐπὶ τῷ μηδὲ ὑπὸ τ ποιμνίων πρὸς αὐτ ἀριπέδαι τινα τὸν πρὸ τῆς παίδων αὐτῷ τ' ἀληθὲς σημαίνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὴν πρὸ αὐτῆς ὄψιν λαμβάνων, ἢ πρὸς ἑνὸς ὤν, πέμπει τ ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια. μαθησόμενον τὰ πρὸ τῆς ἀδελφᾶν, ἐπὶ τ προάγοιεν, σημανοῦντα.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἰώσηπος ἦτταν εἰς αὖλυπλον προάγων ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς δόλῳ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ἐπὶ γνώμῃσιν ὅπλισμος ἐκεῖ ἢ λαμβάνει, τοῖς ἀδελφοῖς ἔρχεται ὑποχείριος.

Οἱ δ' τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον προὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἔθησαν μὲν, ἀλλ' ἐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, ἢ παρὸς ἀπροσδοκήτου, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ τινι, καὶ τοῖς χερσὶν αὐτῆς ἢ θείᾳ βουλήσει προδεδομένος αἱρεῖν τε ἤδη ἢ μὴ τὸν σὺν προσβάλλειν ἐμελλον ὡρμήκεσαν. οὕτω δ' αὐτοὺς ῥοιβδηλος ὁρῶν ἔχοντας ὁ πρεσβύτατος αὐτῆς ἢ προὸς τ προάξιν ὁμονοήκοτας, ἐπειρᾶτο κατίσχειν ὑποδύνων τὸ μέγεθος τ ὀλιμήματος, ἢ τὸ εἰς αὐτῆς μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν ὂν θεῷ ὂν αἰθρώποις αἰδέσιον δοκοῦν, ἢ τὸ μὴ συγχύσεις αἰθρώπῳ χειρουργῆσαι φόνον. πολὺ μὲν γε μιαρώτερον τὸ, σφᾶς αὐτοὺς ἀδελφοῦ δράσαντας ὀφθῆναι ᾧ πατήρ τε αἰμαγμένῳ σῶμα δίκει), ὂν μήτηρ εἰς πένθος καὶ παῖδος ἀποστέρησιν οὐ κατ' αἰθρώπιον γνώμῃσιν νόμον συγκαταπατᾶναι. τούτων οὖν αὐτῇ αἰδῶ λαβόντας, ὂν τῆς λογισμᾶς τὸ ἢ πεῖσον) τιθηνικὸς αὐτοῖς παῖδος ἀγαθοῦ ἢ νεωτάτου ῥοιβδηθμὸς, ἀποχέσθαι τ ὀλιμήματος παρεκάλει, ἢ τὸν θεὸν δείσαντας ὡς θανατὴς ἅμα ἢ μάρτυς ἤδη ἢ τ βουλῆς αὐτῆς τῆς ὅτι τ ἀδελφὸν γνησιωτάτης. ἀποσάντας μὲν τῆς προάξεως ἀγαπήσειν μετανοίᾳ ἢ τᾷ σωφρονεῖν εἰξαντας. προελθόντας δ' ὅτι τοῦργον οὐκ ἔστιν ἰοῦ οὐκ εἰσαῦθις) τῆς ἀδελφοκτονίας δίκην μείναντας αὐτῷ τ παντὸς παρεῦσαν φόνου, ἢ μήτε τῆς ἐπ' ἐρημίας προσδοκωμένων ὑσεσεῦσαν, μήτε τῆς ἢ τὰς πόλεις. ὅπως δ' αἰθρώπος αὖ ἦ, χρὴ δοκεῖν εἰ ταῦθα παρεῖναι ἢ τ θεόν. τό τε συνειδὸς αὐτοῖς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐλθεῖν ὅτι τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγχον, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς συνοικήσῃ τὸν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ὃς ἦν ὁποδρᾶναι. προσετίθει ἢ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν ἢ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς οὕτω φίλοις, ἐπὶ ὧν ἁμαρτεῖν ἐδόκουν. ἰώσηπον ἢ οὐδὲ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς μεμνημένον, δέξασθείρειν. ᾧ τὸ τ ἡλικίας ἀσθενὲς μᾶλλον ἔλεον καὶ τ παρ' ὑμῶν αὐτῷ ἐφαντάζε) κηδεμονίαν. ἥτε αἰτία τῆς αἱρέσεως, πολὺ χείρονα τ προάξιν αὐτῷ πᾶσι, δέ φθόνον τῆς ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ τὸ ζῆν ἐξαγαγεῖν διηνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ὁποδύσεσι κοινωνοῦντες αὐτῷ τῆς μῖσους, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἰδία δ' ἦν αὐτ ὑποδαμβάνειν ὅσα θεὸς ἰωσήπῳ δώσῃ προσήκειν οὐδ τ ὀργὴν ἢ δέ τὸ καλὸς ἐχθρὸν, χαλεπωτέρας ἐσεσθ νομίζειν. εἰ δ ὑπ' αὐτ κειμένου τ ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ὁποκτείναντες ἁμαρτήσουν) τ θεὸν ᾧ ταῦτα χαρίσῃ), ἢ ὁμὲν ῥοιβδηλος ταῦτα λίγων ἢ προσίστους ἐπ πλείω, ἢ δίδυμος, ἐπ ἀμφοτέροις τ ἀδελφοκτονίας αὐλὲς ἀποφέπειν.

ἐπεὶ

ἐπεὶ δ' οὐδὲν μᾶλλον ἐώρα γιγνομένους, ἀλλὰ καὶ δύσποτας ὄντας τὸν ἀναίρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοῖς ὀλιγωρότερον ποιῆσαι τῆς ἔξόπου τοῦ ἀναιρέσεως. καὶ δὲ ἀκουσομένοις παρῄνεσε τὸ σωφρονεῖν, πειθομένους λέγων αὐτοῖς. ἐπεὶ δ' ἐκράτησαν ὡς τοῦ ἀδελφὸν ἐκ ἐτέθησαν σφόδρα κακοῖς οἷς ἔμελλε παραυτὰ πείσεσθαι. ἐν δὲ τούτοις ἦν καὶ τὸ ἔργον ἐφ' ὃ ἀπεδύσατο, ἐ μέντοι γε ἀπέκτειναν, ἀλλ' ὡς ἐν ὀλέθροις κινδύνου. κελεύει δὲ αὐτοῖς, αὐτὸν ἔχοντας μέν μὴ ψυχέσθαι τὸν ἀδελφοῦ ῥίψαντας ἢ εἰς τὸ φρέαρ κείμενον, ἐᾶσαι ἀποθανεῖν ἐᾶσαι, καὶ τὸ μὲν αἷμα τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν σωζομένου ἢ τούτους τῶν νεανίσκων, παραλαβὼν ῥᾳδίως τὸ μειράκιον, καὶ καλῶς ἐκδήσας, πρέμα καθῆκεν εἰς τὸ λάκκον, καὶ δὲ ἱκανὸς αὐτοῦ λῦσαι. καὶ ὁ μὲν τὸ ποιήσας, ἀπῆλθε δ' καὶ ζήτησιν χωρεῖν ποιούμενος ὡς τηδείων. Ἰούδας ἢ ἑαυτὸς ὢν τῶν Ἰακώβου παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἀραβας τὸ ἰσμηναίους ἡμῶν, ἀρώματα καὶ σύρα φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυπτον ἐκ τῆς Γαλαδηνῆς, μὴ τὴν αἰσχρόκερδειαν τοῦ ῥουβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συμβάλλουσιν αἰσθόμενος τὸν Ἰώσηπον ἀποπλῆσαι τοὺς ἀράβας ἐκεῖνον τε δὲ, ὅτι πορφυρότατον ἡδύμενον καὶ τὸ ἥδεσθαι τοῖς ξένοις, ἑαυτοὺς τε τοῦ μισθοῦ οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν οὖν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδόσονται τὸν Ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μικρὸν εἴκοσι ἐπακμάζοντα ἔτη γεγονότα. ῥουβήλου ἢ, νύκτωρ ὅτι τὸν λάκκον ἐλθὼν σώσαι τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν Ἰώσηπον ἐγνώκει. ὡς ἀνακαλουμένου μὴ ὑπακούσῃ, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μὴ τὸν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμάσσετο τοὺς ἀδελφούς. τῶν ἢ τὸ προσχθὲν αὐτῷ φρονησάντων, παύεσθαι τὸ πένθους ὁ ῥουβήλος. ὡς ἢ ταῦτα ἔφη τὸν Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέστελλε, τί ποιήσαντες ἂν ἔξω τὸν ὑπονοίας ἔδοξε τῷ πατρὶ ἡδυπαθεῖν ἐζήτουν. ὁ δὲ τὸν ἀπονίσκον, ὃν ἐνδεδυμένος ἀρίκτο μὴ πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος, ἔδειρήκεσαν δὲ αὐτὸν ὅτε καθῆσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς δόλῳ παράξαι τὸν αἷμα τῷ ἄρνου μολύναι, καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς ὑπὸ θηρίων αὐτὸν φαγεῖν διεφθαρμένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τῷ νῷ τὸν ὑὸν εἰς γῆρας ἀφιγμένον. ἔλεγον ἢ τὸν μὲν Ἰώσηπον οὔτ' ἰδεῖν, οὔτ' οἷα πέπρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι. χιτῶνα ἢ τοῦτον δεῖξαι ἡμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοια ἔβη, πρεπέσοντα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἴγε τοῦτον ἐνδεδυμένος οἰκοθεν ἐστάλη. ὁ Ἰάκωβος ἢ δὴ κρειττόρας ὢν ἐλπίσιν ὡς ἀνέφαπτόμενος δηθὲν αὐτῷ τοῦ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφῆκε τὸν λογισμόν. πίστιν δ' αὐτοῦ τὸ τελευτᾶν ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβὼν, καὶ δὲ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμποι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς δὴ νεκρὸν τὸν λοιπὸν σῴζοντος διήκειτο δὴ τῷ μειρακίῳ, παιδῶν, καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὤν, ἐκ ἂν ἄλλων ἔδαμυθίας ἐστερημένος, οὕτως ἐν ἔδαφος τῷ κακῷ, φθὰν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν ἐπιζῶν ὑπὸ θηρίων Ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαμβλύμος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς μὴ ἂν ὑπὸ παίδων παρηγορεῖσθαι αὐτῷ ῥᾴων γενέσθαι, μήτε κωλύοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν. Ἰώσηπον ἢ, πολυώμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετεφρῆς ἀνὴρ αἰγύπτιος, δὴ τῷ φαραώθ μαγείρων τὸ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ. καὶ παιδείας τε τῆς ἐλευθερίου ἐπαίδευε, καὶ διαίτης χρήσασθαι κρείττονι τῆς δὴ δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν. ἐγχειρίζει τε τῷ καὶ τὸν οἶκον φρόνησιν. ὁδὲ, τούτων τε ἀπέλαβε, καὶ τῷ ἀρετῷ ἧπερ ἐν αὐτὸν, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quãdoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio parent. Sic enim voluntatem eorum habiturum effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt saltē manus puras seruarent. In hanc sententiam itũ est, abductúmque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto abiit pascua quæsiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturũ, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septemdecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens insciis fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitóque quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consultare cœperunt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quámque demittēdo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filij. aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam. quamobrem suspicari beluarum incursu periisse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse qua indutum miserat: iámque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratũ. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negotiatoribus emptũ Petephres vir Ægypti[9], qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit: *Genes. 39.*

docuitque prudentiam aduerſanti fortunæ nõ A ſuccumbere, ſi quis ea legitimè, & non ſecundis tantùm in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexteritate eius tum forma in amorem illecta, ratáque ſi rem aperiret ſe faciliùs eo potituram, & in parte felicitatis habituram ſi contigeret ab hera ſe rogari, æſtimans eũ magis ex præſenti conditione quàm ex immutabili morum generoſitate, concupiſcentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam B referre, quæ cùm tam benigni Domini contumelia & iniuria coniuncta eſſet. quin & ipſam hortabatur vt morbo ſuo repugnaret, negans vnquam ſe in hac re illi obſequuturum. Deſineret ſperare, quo potiri non liceat: ſic enim fore vt mala cupiditas facilè ſedetur. ſe quidem potius perpeſſurum, quàm vt hunc eius voluntati pareat. quamuis enim aduerſari heræ ſeruum non deceat, ipſam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò C repulſa magis etiam accendebat, quòd non putaret Ioſephum pernegaturum: & non ceſſante morbo, ſecundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico feſto inſtante, cuius celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans ſelitudinem, & ad Ioſephum ſollicitandum opportunitatem. quam nacta ſupplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque D vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba deſcendi: ſapies tamen ſi vel nunc cedes, & prius erratum corriges. ſiue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratiùs etiam quàm antè. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & feſti lætitiam tuæ conſuedini poſthabui. ſiue priùs diffidebas, non tentari te malitiosè certo argumento colligere pores, quia in eadem voluntate perſto. quare E aut præſentem voluptatem elige, & amanti obſequere, maiora etiam commoda expectãs: aut odium meum & vindictam, ſi meæ gratiæ caſtitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede ſi ad maritum te deferam, & de ſtupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus eſt Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymáſque verborum teſtes, nec miſeratione induci, nec terrore cogi F potuit, quo minus perſtaret in ſuo pudicitiæ proposito: conſtantérque reſtitit intentanti iniuſtam afflictionem, malens acerbiſſima quæque ſufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iuſto ſe dignum ſupplicio, ſi quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipſam quoque officij ſui monuit, iuriſque coniugalis ac conſuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis: huic enim præſtò eſſe pœnitentiam, quæ fa- G ctum quidem doleat, infectum tamen reddere non poſſit: adeſſe & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi ſuum dedecus:

ἀλλὰ διέδιξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῆς ἐν ταῖς βίῳ δυσκόλων δυνάμεων, οἷς αὐ παρῆ γνησίως, καὶ μὴ φεύγοις τὰς δυσφορίας τὰς καθ' ἡσυχίαν μένον ἁρμοσμένοις τῆς γὰρ δεσπότου γυναικὸς, διά τε τὴν εὐμορφίαν, καὶ τὴν φεύγοις τὰς ἀφάξεις αὐτοῦ δεξιότητα ἐφ' οἷς ἀγαπωμένης, καὶ νομιζούσης εἰ ποιήσειν αὐτῷ τὸ φανερὸν ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, δύτυχημα ἡγησαμένου τὸν τὴν δέσποιναν αὐτοῦ δεηθῆναι, καὶ πρὸς τὸ χρῆμα δ' τότε δυλείας, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ ξόπον ἀφορῶσης τὸ καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν ὠφελιμώτατα, τὴν τε ὀπιθυμίαν αὐτῷ ποιήσεως καταθαι ἢ καὶ λόγοις φεύγοις φερούσης φεύγοις μέχρις παρέτεμπε τὴ ἀξιώσειν, ὡς κέλευε ὅσιον εἶ) τοιαύτην αὐτῇ δίδοναι χάριν, εἰ ἢ τὸ πριαμένου καὶ πασάντης ἠξιωκότος πώς, ἀδικίαν συμβαίνειν εἶ) καὶ ὑβρ. ἀλλὰ κρατεῖν τὰ πάθους κἀκείνῳ φιλάνθρωπα, τὸ ὑπόγνωσιν τυγχάνειν δ' ὀπιθυμίας πρεβαλὼν ὁμῶς. σταλήσεσθαι γάρ τε αὐτὴν τὸ μὴ παρήσης ἐλπίδος. αὐτὸς τὸ πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἐλεγξον, ἢ πρὸς τοῦτο καταπειθὴς ἔσεσθαι. εἰ γὰρ εἰ τῇ δ' αὐτοῦ δίκαιος. ὅντα δεῖ ποιεῖν ἐναντίον μηδὲν ἢ πρὸς τὸ τοιαῦτα τῷ φρεγμάτων αἰτιολογίαν πολλὴν σ' ἔχει πα' αὐτοῦ. τῇ δ' ἐπὶ μᾶλλον ἐπίτειναι τὸ ἐφοπτα μὴ προσδοκῶσῃ τὸ ἰώσηπον αὐτῇ πρεῖν. καὶ δυπαῖς ὑπὸ τῆς κακῆς πολιορκημένη, δευτέρα πάλιν πεῖρα προσεπιθυμεῖ καταγράσασθαι δημοτελοῦς ἦν ἑορτῆ δῆσαι, καθ' ἣν εἰς τὸ πανήγυριν καὶ γυναιξὶ φοιτᾶν νόμιμον ἦν. σκηπτεῖ) νόσον πρὸς τὸ ἀνδρα, δηλοῦμένη μείωσιν καὶ χολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τῆς ἰωσήπου. καὶ γλυκεῖς αὐτῆς ταύτης, λιπαρεστέρας ἐπὶ τῷ φεύγοις αὐτῷ προσηνέγκατο λόγους. ὡς καλῶς μοι ἔχειν αὐτὸ μὴ τὸ ἐξ ἀρχῆς δῆσαν εἶναι καὶ μηδὲν αὐτιμηκέναι, κατά τε τὴν τὸ παρακαλούσης εὐξοπὴν καὶ τὸ τῆς πάθους ἐπιβολὴν, ὑφ' ἣ βιαζομένη δέσποινα οὖσα τῆς κατ' αὐτὴν ἀξιώματος ταπεινοτέραν ἡγεῖσθαι. φρονήσῃ τε καὶ νεῦ ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ὅπη τοῖς παρελθοῦσιν ἄγνωμον διορθώσῃ). εἴ τε γὰρ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, ταύτην γεγονέναι καὶ μὴ πλείονος ἀπουδῆς, νόσον τε γὰρ προφασίσασθαι καὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ τῆς πανηγύρεως τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμήσαι. εἰ τε τοῖς φεύγοις ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸν ρουσε λογισμοῖς, τῆς μηδὲ μίαν κακουργίαν ἐν κείνῳ συνειδὼς τὸ τοῖς αὐτοῖς δημόσιον. προσδοκᾶν τε τὴν παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν προσδέμενον αὐτὸ τῆς ἑορτῆς, καὶ μᾶζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον ἡγούμενον. ἀμείνων ἢ καὶ μῖσος παρ' αὐτὸ ἀποστραφήσεται ἀξίωσιν, καὶ τὸ χαρίζεσθαι τῇ διανοίᾳ τὸ σωφροσύνης δόκησιν προδέμενον. εἰ δὲ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσῃ ζαπίσης εἰς κατηγορίαν αὐτῷ, καὶ καταψοῦσαμένης πεῖραν ὅπη τὸν ἀνδρί. προσέξειν ἢ μᾶλλον τοῖς αὐτοῦ λόγοις πιστεύειν, ἢ τοῖς ἐκείνου, καὶ ὅτι μάλιστα ἀπὸ τ' ἀληθείας φέρον). ταῦτα λεγούσης τ' γυναικὸς καὶ δακρυούσης, οὐτε οἴκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, οὔτ' ἐνέβαλε φόβος, ἀλλὰ ταῖς δήσεσιν αὐτὸν καὶ ταῖς ἀπειλαῖς ἐκ ἐνδώσειν δίκας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τι τῆς χαλεπωτέρου εἴλετο μᾶλλον, ἢ τῆς παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς αὐ αὐτὸς συνοίδει δικαίως ἀπολυμένῳ. γάμε τε αὐτ' ὑπεμίμνησκε, καὶ τ' πρὸς τὸ ἄνδρα κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον.

συμβιώσεως. καὶ τούτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ προσκαίρῳ τ' ὀπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει. τ' δὲ μὲν καὶ μεταγνοίαν ἐξουσῃ: αὖθις ἐπ' ἀδύνῃ ἡγησομένῳ, οὐκ ὀπὶ διορθώσῃ τῷ ἡμαρτημένων, καὶ φόβον τε κατάφωρον ἡγεῖσθαι, καὶ χάριν τοῦ λαβεῖν ἀγνοουμένου τοῦ κακοῦ. τ' ἢ πρὸς τὸν ἄνδρα κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον.

Ϲ πρὸς

κὴ πρὸς ἕτι πολλὴν τὴν ἀπὸ τῆ συνειδότος καὶ πρὸς A
τὸν θεὸν παῤῥησίαν καὶ πρὸς αἰδῶ φῶτις. κὴ ὡς αὐτὴ
μᾶλλον διαπόσῃ, μίναισα καθαρὰ, κὴ διανοίνης ἐ-
ξουσία χρήσηται πρὸς αὐτὸν ἀλλ' οὐ συνεξαμῤῥτάν-
το: αἰδοῖ. πολὺ ἦ κρεῖττον εἶ θαρσεῖν ὑπομνο-
μένοις, τοῖς ἐὺ βεβιωμένοις, ἢ ὅτι λανθανούσῃ κα-
κοτεχνία. ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅ-
μοια, τὴν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ὑπῆγεν ἐπιεῖ-
το, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ὑπισῤῥφερεν.
ἡδὴ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ ἀπειθῇ, καὶ ὑπιβαλοῦ- B
σα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν ὑπογνοῦσα τὸ πείθειν
ἤθελεν. ὡς δ' ἐξέτυφλο ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ πρό-
φασι καταλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατεχούσης αὐτὸν ἐκ τούτου,
ἐξεπήδησε τῦ δωματίε, φοβηθεὶς ἠμομένη μὴ κατεί-
πῃ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὕβρεως, φθάλως ἔχουσα
φθάσαι καταψεύσασθαι πρὸς τὸ πατέρα ἐγὼ τῦ
ἰωσήπου, ⁊ τούτῳ τῷ ῥόπῳ τιμωρήσαι μᾶλλον αὐτὸ δει-
νὸς ὑπερφωνήσε, προλαβεῖν ἦ τὸ ἀληθὲς, σοφὸν C
ἅμα καὶ γυναικεῖον ἠγήσατο. κὴ κεκαθισο μὲν κατηφὴς
κὴ συγχεχυμένη, τὸ ὅτι τῷ ἀληθῶν τῆς ὀπιθυμίας
λυθεῖσα ὡς ὅτι πεῖρα ἀληθοραῖ πλαταμένη μετ' ὀρ-
γῆς ἐλθόντι ἦ τὸν ἀνδρὶ κὴ πρὸς τὸν ὄψιν ταραχθέντι κὴ
πυθανομένῳ τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορείας ἰωσὴπου κα-
τηξιάζε. κὴ ταθ' ἁμῆς εἶπεν ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον κοίτην
μιᾶναι τὴν σὴν ἐπλήσαντα κόλασον. ὃς, οὐθ' οἷος ὢν
εἰς τὴν ἡμετέραν οἶκον ἀφίκται μηδεὶς ἐσωφρόνησεν,
ἄθ' ὧν ἐκ τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν. ἀ λ' ἀχαρίστος D
ὢν καὶ εἰμὴ τὰ παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπε-
βάλλουσαν ὑβρίσαι γάμον τὸν σὸν, κὴ ζημίαν ἐν ἑορτῇ τὴν
σὴν ἀπουσίαν ἀφανιλάξας, ὡς ὅσα κὴ μέτριος ἐδό-
κει πρότερον ἀφ' ὧν ἐν σοῦ φόβ ν ἠρίκει ⁊ ἐκ φύσει
χρηστὸς ἦν. διοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ
παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐπίστευσεν. ὡς δὲ ν,
φ τὴν τῆς κτίσεως τῆς σῆς πίστιν κὴ τὴν οἰκονομίαν
λαβεῖν ἐχθρὸς ἐγένετο, καὶ τῷ πρεσβυτέραν οἰκετῶν προτιμ- E
θῆναι ταύτην κὴ τῆς σῆς φανέραν γυναικὸς παῦσαι μᾶλλον ἢ
τῷ λόγῳ, ὅτι δείκνυσιν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὑπ' ἐπιχεί-
ρει βιάσασθαι καταλιπὼν τὸ αὐτό. πεπεῖσθαι ἦ μήτε δα-
κρύσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε κὴ εἶδεν ἀπίστει ἔ-
χων. τῷ τε πρὸς αὐτὸν ἔφατο πλέον νέμων, ὅτι μὲν τὴν
τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐζήτησε. δοὺς ἦ σωφρονεῖν
τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δ' εἶ κατασκεύασε τὸν ἰώσηπον, τὸν
μὲν εἰς τὸν τῷ κακούργων εἱρκτὸν ἐνέβαλεν. ὅτι δὲ F
τῇ γυναικὶ κὴ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα κὴ σωφρο-
σύνην αὐτῇ μαρτυρῶν ἰώσηπος μὲν οὐδὲ πάντα ὅτι τῷ
θεῷ ποτισάμενος τὰ θεῖ αὐτὸν, οὐδ' εἰς ὁπολογίαν
οὐδ' ἐᾶ ἀκριβῆ τῷ γενομένων δήλωσιν ἐζήτει. τὰ
δεσμὰ ἦ κὴ τὸν ὠμότητα σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔ-
σεσθαι τῷ δεδεκότων θαῤῥῶν, τὴν τῷ αἰτίαν τ συμ-
φορᾶς ⁊ τ ἀληθείαν εἰδότα θεὸν, ἢ πᾶσαν τ σωφρονείας
ἐνδὺς ἐλάμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τὴν ὀπιμέλειαν ⁊
τὴν πίστιν αὖτ καταγνόσας ἐν οἷς τάξειεν αὐτ, κὴ τὸ ἀ- G
ξίωμα τ μορδῆς, ὑπανίεται τῷ δεσμῷ, ⁊ τὸ δεινὸν ἐ-
λαφρότερον ἐποίει. δυάτη ἦ χρήσασθαι κρεῖττονι δεσ-
μωτῷ ἐπέτρεπε. τῷ ἦ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπό-
τε παύσαιτο τῆς θεῖ τὰ ἔργα ταλαιπωρείας, εἰς ὁμιλίαν οἷα φιλεῖ κὴ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς
τρεπομένων, καὶ περὶ ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κατακεκρίθεισαν αἰσχυνομένων, οἰνοχόῳ τῦ
βασιλέως καὶ σφόδρα δ' αὐτῷ τιμώμενος, κατ' ὀργὴν διδυμίνος κὴ σιτοδοχέως τῷ ἰωσήπῳ τοὺς πόδας,

at coniugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fiduciam tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens habeat se herili imre subditũ, potius quàm flagitij communis conscium. satius enim esse conscientia rectè factorũ, quàm peccati latebris fidere. his & aliis similib. verbis mulieris impetũ retundere conabatur, cámq. à praua affectione ad rationis arbitriũ reuocare. at illa vehemẽtius instabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manib. hominem ad obsequiũ cogere nitebatur. Ibi verò Ioſephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiã interula ex qua retinebatur, profilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim metu ne suam petulantiã maritus cognosceret, decreuit prior Ioſephum falsò deferre, & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignũ mulicbri astutia rata, si accusationem præoccuparet. itaque sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationem tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reuerso, & ad hunc aspectum turbato, causámq; scitante, Ne viuas, inquit, marite, ni scelestum seruum, cubile tuũ violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitũ & qualis in ædes nostras venerit, & quanta beneuolentia sit à te cõplexus: qui ingratissimus habendus ni omnib. modis frugi se approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abstinuit: idq; die festo obseruata absentia tua, vt facile apparet, modestiam quam prius præ se ferebat, ab herili metu, nõ ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter spem ac meritum indulgente corruptus est. vidẽs enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribúsq; conseruis se præpositum, æquu putauit vxorem quoque tuã attrectare. & vt verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictã. Petephres autẽ victus oratione ac lacrymis mulieris, & cõiugis amori plus æquo tribuẽs, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata priùs vxoris fide, audacis facinoris Ioſephũ damnatũ in maleficorum carcerẽ coniecit: ob vxorísq. pudicitiã magis sibi placebat, testis iã compertæ ipsi honestatis. Ioſephus autem innocẽtiam suam IIII. Deo committens, neq. se defendere curauit, ne- Genes. 40.
que rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculorũ necessitatẽ tacitus ferens, vna spe cõsolabatur, nimirũ potẽtiorẽ esse Deum his qui se vinxerant, cuius prouidentiã confestim est expertus. Custos enim carceris tũ fidem eius ac diligentiã in absoluendis operũ pensis considerãs, tũ formæ dignitatẽ, soluit eũ à vinculis, eámq; miseriã aliquantò leuiorem reddidit: victu etiã cõmodiore quàm reliquos vinctos vti permisit. Cæterum his qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulantib. ita vt solẽt miserarum socij, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidã regi charus, per iram ab illo ad compedes dãnatus: familiaritatem cum Ioſepho contraxit:

& quia prudentem exiſtimauit, viſum ſom- A
nium ei expoſuit, orans indicaret ſi quod ſub-
eſſet præſagium, deplorans ſuum infortu-
nium, cui non ſatis erat regis indignatio, niſi
per quietem etiam ſomniis diuinitus turba-
retur. Aiebat enim ſe in ſomnis vidiſſe trium
palmitum vitis vuas è ſingulis enatas pendere
grandes iam & vindemiæ tempeſtiuas: eáſque
ſe exprimere, ſubdente rege phialam. Cola-
tum deinde muſtum ſe obtuliſſe regi, illúm-
que libenter bibiſſe. Narrato hoc ſomnio ro- B
gabat vt ſi quid ſcientiæ datum à Deo haberet,
interpres viſionis eſſe dignaretur. Ille verò bo-
no animo hominem eſſe iubet, & expectare
intra triduum ſolutionem à vinculis, rege ip-
ſius miniſterium requirente, ad quod ei de-
nuo ſit redeundum. Interpretabatur enim vi-
tem fructum mortalibus in bonum vſum af-
ferre, quandoquidem eo conciliante fides ac
amicitia inter ipſos ſanciatur, & inimicitiæ C
diſſoluantur, adhæc moleſtiæ mœroreſque v-
ſu eius diſcutiantur, pro quibus lætitia ſucce-
dat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expreſſum
accepiſſe regem. Scito igitur bonum tibi ſom-
nium oblatum, & ſignificare miſeriæ huius re-
miſſionem intra tot dies, ex quot palmitibus
fructum vindemiaſti in ſomniis. Tu verò me-
mento mei poſtquam euentus hanc fauſtam
prædictionem non falſam approbauerit: &
iam liber ne deſpexeris nos in hac miſeria, in
qua relinquimur te ad prænuntiatam hanc fe-
licitatem diſcedente. neque enim ſontes in hęc D
vincula ſumus compulſi, ſed ob virtutem ac
modeſtiam quaſi malefici punimur, quòd
potiorem habuerimus honorem domus in qua
verſabamur, & eius qui nos huc contruſit, quá
propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt
par erat, lætus hoc interpretamento euentum
expectabat. Alius verò quidam ſeruus piſtori-
bus regiis præpoſitus, in eiſdem vinculis de-
gens cum pincerna, ex tam fauſta Ioſephi in-
terpretatione ſpe concepta, quia & ipſe ſom- E
nium viderat, rogat eum quidnam ſibi quo-
que præteritæ noctis viſio portenderet: erat au-
tem huiuſmodi. Tria caniſtra, inquit, ſupra ca-
put baiulare mihi videbar. ex his duo panibus
erant plena, tertium carnibus & variis eduliis,
qualia regibus apparari ſolent. Deuolantes au-
tem alites abſumpſiſſe omnia. ipſo licet arcen-
te nihil deterritas. His dictis ſimile priori præ-
ſagium expectabat. Tum Ioſephus coniectura
ſomnij facta, præfatúſque quòd mallet ei læ- F
tiora prænuntiare, quàm quæ ſomnium por-
tenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipſi
ſupereſſe. Hoc enim ſignificare caniſtra.
tertia verò cruci ſuffixum ab alitibus deuoran-
dum, quasà ſe arcere non poſſet. Nec aliter e-
uenit vtriſque, quàm vt Ioſephus prædixerat.
Ad præſcriptam enim in ſomniis diem rex na-
talitium epulum celebrans, præpoſitum piſto-
rum in crucem egit: pincernam vinculis exĕ-
ptum miniſterio priſtino reſtituit. Ioſephum G
autem poſt biennij tempus in miſeria carceris
exactú, nihil interim ab ingrato pincerna ad-
iutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præ-

σωηθέντες αὐτῷ μᾶλλον ἐχθύετο. καὶ σωίσει
γὰρ αὐτὸν ἐδόκει θεσπύχειν, ἐναρ ἰδὼν, ἐξέθετο τῷ δα-
καλῶν δηλοῦν, εἰπὼν σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐκ
τῆ βασιλέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐκ τῆ
ὀνειράτων φαντασίας προσίθησιν. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν
κῆ τοὺς ὕπνους, ῥιζῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου
βότρυς ἐξ ἑκάστου ἀποκρεμαμένους μεγάλους ἤδη κῆ πρὸς
ξυλητὴν ὡραίους, κῆ τοὺς αὐτοὺς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην
ὑπέχοντος τῆ βασιλέως. διηθήσας τὸ τὸ γλεῦκος, δοῦναι
τῷ βασιλεῖ πιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ
μὲν οὖν ἑωραμένων ἐδήλου τοιοῦτον ὄν. πέρας δ' εἶπε με-
μοίρᾳ σωτέρας, φράζειν αὐτῷ τὴν προῤῥησιν τῆ ὄ-
ψεως. ὁρᾶ, θαῤῥεῖν τε παρεκάλει, κῆ προσδοκᾶν ἐν ῥιζῶν
ἡμέρας ἀπολυθήσεσθαι τῆ δεσμῶ, τῆ βασιλέως πο-
θήσαντος αὐτῆ τὴν ἀξιωνίαν, ἐπὶ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὸν
ἐπανήξειν. καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν
αἰθεσπίσις δαχεῖν, ὅσα αὐτῷ τε ἐκείνῳ ἀπ' ἐνδετα,
κῆ πᾶσιν αἰθεσπίσοις καὶ φιλίαν ὁμηρεύει, ἀχλύων μὲν
ἐλθέας, τὰ πάθη ἢ καὶ τὰς λύπας ἐξαίρεσιν τοῖς προσ-
φερομένοις αὖ, κῆ πρὸς ἡδονὴν ἐπιφέρον. τὸν δ' ἐν
φῆς ἐν ῥιζῶν ἀποθλιβέντα βότρυν, χρόσι ταῖς σαῖς
πρεσβείαις τὴ βασιλέα. καλῶ τοίνυν ἵλαθί σοι τὸ ὀλέν
ἀχλυπημένῳ, κῆ μεμνήσεσαν ἄρεσιν τὸ παρόντος μὴ ἀλ-
κης, ἐν τοσαύτας ἡμέρας, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸ καρ-
πὸν ἐξύγησας κῆ τοῖς ὕπνοις. μέμνησο μὲν τοι τούτων
πειραθὶς τὸ προκαταγγείλαντός σοι τὰ ἀγαθά. καὶ
χλυσμὸν ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ φθείσῃς ἡμᾶς ἐν οἷς κατα-
λείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπεχόμενος. οὐδὲ γὰρ
ἐξαμάρτοντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετὴ ἕνεκα
κῆ σωφροσυνῆς τὰ τῆ κακούργων τόπον μὲν κατεκρίθη-
μεν, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὸ ταῦθ' ἡμᾶς ἐργασάμε-
νον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῷ μὲν ἂν οἰνοχόῳ χαίρειν κῆ
τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι τοιαύτης τὸ τὸ ὀνείρατος ἐξηγήσεως
ὑπῆρχε, κῆ θεμαίνειν τῆ δεδηλωμένων τὸ τελευτήν.
δοῦλος δέ τις ὢν τῆ σιτοποιῶν τεταγμένος τῆ βασι-
λέως, συνδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτην ποιησαμένου
τὸ ἰωσήπου θεὶ τὸ ὄψεως ἐκείνου τὸ ἀπόφασιν δύελπις
ὢν, κῆ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἰδὼν τεθειαμένος, ἠξίωσε τὸ ἰωσηπον,
φράσαι τι κἀκείνῳ δηλωθῆ βάλε) τὰ δέκα τὸ παρελθόν-
τος νυκτὸς ὀφθέντα. ἰδὼ γὰρ τοιαῦτα. ζῖα φησὶ κανᾶ φέρειν
ὧν τὸ κεφαλῆς ἔδοξα. δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δ' ζίτου
ὄψου τε κῆ ποικίλων βεσμάτων οἷα βασιλεῦσι σκεά-
ζε). καταπτάμενας δ' εἰωνὸς ἅπαντα δαπανῆσαι, μη-
δένα λόγον αὐτῷ ποιεμένας ἀποδιωκτος. κῆ ὁ μὲν ἐ-
μοίαν τὸ πρόῤῥησιν ἔσεσθαι τῆ τὰ οἰνοχόῳ προσδέκα. ὁ
δ' ἰώσηπος, συμβαλὼν τῷ λεγομένῳ τὸ ὄναρ, κῆ πρὸς
αὐτὸν εἶπεν, ὡς ἐβούλετ' αἰ ἀγαθῶν ἐμμενοῦς τῆς αὐτῷ
γενέσθαι, κῆ οὐχ οἷον τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγ. δύο τὰς
πάσας ἐπὶ τῷ ζωῷ αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τῦ-
το σημαίνει. τῇ δ' αὖτε αἰασανεφθέντα, βορᾶν
ἔσεσθαι τοῖς πετεινοῖς ὑδὲν ἀμύνειν ἑαυτῷ δυναμέ-
νου. καὶ δὴ ταῦτα τέλος ὁμοίων οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμ-
φοτέρος ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ, γλυέθλιον
τὰ βασιλεὺς. τὸν μὲν δὴ τῆ σιτοποιῶν αἰε-
σαύεφσεν. τὸ δ' οἰνοχόον τῆ δεσμῶ ἀπολύσας, δὴ τῆς
αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέσησεν. ἰώσηπον δὲ διετῆ χρόνον
τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνο-
χόου κῆ μνήμην τῆ προειρημένων ὠφελούμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τὸ εἱρκτῆ, τοιαύτην αὐτῷ τὸ ἀπαλλαγὴν μηχα-

νησά-

τησαί φησι. Φαραώθης ὁ βασιλεύς, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπανέ- A
κρυψεν ἐνυπνίων θεασάμενος δύο, καὶ μετ' αὐτὸν τὴν
ἐπιστήμας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἠμνημόνησε, τὴν δ' ὄ-
ψιν φαεινὴν κατέχει, ἀχθόμενος ὅτι τοῖς ἐωραμένοις. καὶ δὴ
ἐπὶ τοσοῦτον σκυθρωπὸν τὸν αὐτὸν καὶ συνεκάλει μὲν ἡμέ-
ρᾳ τῶν ἀγχινοίων τοὺς λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν τὴν ὄνει-
ρου κρίσιν. ἀποροῦντων δὲ ἐκείνων, ἐπὶ μᾶλλον ὁ
βασιλεὺς ἐταράττετο. τὸν δ' οἶνοχόον ὁρῶντα τὸν Φαραώθου
σύνοχον, ὑπῆλθε μνήμη περὶ τοῦ Ἰωσήπου, καὶ τῆς B
περὶ τὴν ὀνειράτων σοφίας. καὶ προσελθὼν ἐμέμνη-
το αὐτῷ τοῦ Ἰωσήπου, τίνα τε ὄψιν ἰδὼν αὐτὸς εἶδεν ἐν
τῇ εἱρκτῇ, καὶ τὸ δοῦλον ἐκεῖνα φράσαντος, ὅτι τε σταυρω-
θείη καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ δεσπότης, καὶ ἐκεί-
νου τὸ συμβαῖνον καὶ ἐξήγησιν ὀνείρατος Ἰωσήπου προφη-
τεύσαντος. δεδίέναι δ' τὸν μὲν ὑπὸ πατρὸς τὸν δεσπότην
μᾶλλον, ὡς δοῦλον. λέγει δ' αὐτὸν ἑβραῖον ἐν ὀλίγοις
εἶναι ἡλικίας ἔτεσι καὶ τὸν παῖδος ἀδίκως. τοῦτον οὖν μεταπεμ-
ψάμενος, εἰ μή τι τὴν ἀρτι κακοφραγίαν αὐτῷ κατα- C
γνοὺς μηδέπω τὰ ὑπὸ τοῦ ὀνείρατος σοι δηλούμενα. καλῶς
ἔχειν τοὺς οὖν τὸν βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν Ἰώσηπον
ἀγαγεῖν, τὸν μὲν ἥκιστα ἄρχοντες, τὸ κεκελευσμένον
πρᾶξαι μὴ μελλήσαντες καὶ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασι-
λέως ὁ δ', ὡς ἀξίας αὐτὸν λαβόμενος, ὠνείρατα φησίν. σὺ
γάρ μοι νῦν φράσον, καὶ σιωπήσῃς ἥκιστα, ὑπὸ οἰκέτου
τοῦ μὲ μαρτυρήσας. τὴν αὐτὴν ἀγαθῶν ὢν ἐν τούτῳ
μεταδίδωμας, ἀξίωσον φράσαι ὅσα μοι καὶ τοῖς ὕπνοις D
ἀνειράτων ὄψεις προδηλοῦσι. βούλομαι δέ σε μηδὲν
ὑποστελλόμενον φόβῳ, κολακείαν ψεύδη λόγῳ, καὶ
τὸ ἀφελὲς ἡδονῇ, καὶ τἀληθὲς σκυθρωπότερον ᾖ. ἔδοξα
γὰρ ποταμὸν βαδίζων βόας ἰδεῖν δύο ἀφεῖς ἅμα
καὶ μεγέθει διαφερούσας ἑπτὰ τὸ ἀριθμόν, ἀπὸ τοῦ νάμα-
τος χωρεῖν δεῖ τὸ ἕλος. ἄλλας δ' ταύταις τὸ ἀριθμὸν
ἐπιφανείσας ἐκ τοῦ ἕλους ὑπαντῆσαι, λίαν κατηχνω-
μένας καὶ δεινὰς ὠφανθῆναι. αἱ κατεσθίουσαι τὰς δύο ἀ-
φεῖς καὶ μεγάλας, οὐδὲν ὠφελοῦντο χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ E
λιμοῦ παρηχωμένα μὴ δ' ἐμφανεῖς γενέσθαι. ἐγὼ δὲ ἐκ τούτων διεγερθεὶς
ἐκ τοῦ ὕπνου, καὶ πάλιν ἐκοιμήθην, καὶ τὸ ἕτερον ὄνειρον ἐθεασάμην
παρ' ἐμαυτῷ, σκοπῶν καταφέρομαι καὶ πάλιν εἰς
ὕπνον. καὶ δεύτερον ὄναρ ἰδὼν, πολὺ τοῦ πρότερον θαυμα-
στότερον, ὅ με καὶ μᾶλλον ἐκφοβεῖ καὶ ταράττει. στάχυας
ἑπτὰ ἑνὸς ἐφυν ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκφυέντας, καρποβαρῶντας
ἤδη καὶ κεκλιμένους ὑπὸ τοῦ καρποῦ, καὶ τὰ πρὸς ἀμητὸν
ὥρας. καὶ τούτοις ἑτέρους ἑπτὰ στάχυας πλησίον λιφερω-
τάτους καὶ ἀθενεῖς ὑπὸ ἀδροσίας, οἳ δαπανᾶν τε κατεσθίειν F
τοὺς ὡραίους ἔφαινοντο, ἐκπλῆξίν μοι παρεῖχον. Ἰώση-
πος δ' ὑπολαβών. ὄνειρος μὲν σοῦ ἔφην ὦ βασιλεῦ, καὶ
πάντ' ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀποσημ-
αίνει τελοῦσιν τὴν ἐσομένων. τὸ τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν,
ζῷον ἐπ' ἀρότρῳ πονεῖν μεμηχανημένον, ὑπὸ τῶν χειρόνων
κατεσθιόμενας, καὶ οἱ στάχυες ὑπὸ τῶν ἑπτὰ ὁμοίων δαπα-
νώμενοι, λιμὸν αἰγύπτῳ καὶ ἀφορίαν ὅτι τοσαύτα προ-
καταγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πότερον δυσαιμονήσα- G
σιν, ὡς τὴν τούτων εὐφορίαν τὴν ἐπὶ τοῦ μὴ πεσοῦσαν
ἀριθμὸν ἴσον ἀφορίας ἀναλωθῆναι. γνώμῃ δὲ ἡ ἀπάνις
τῆς ἀκαγωγίας, σφοδρὰ δυσκατόρθωτος. σημεῖον δ', αἱ
γὰρ καταχνωμέναι βόες δαπανήσασαι τὰς κρείττονας,
οὐκ ἴχυσαν κορεσθῆναι. ὁ μὲν τοι θεὸς, οὐκ ὅτι τοῦ λυπεῖν,

struēta. Pharaothes rex cùm eadem nocte in ſomniis duas viſiones vidiſſet, paritérque interpretationem earum: hanc oblitus, ſola ſomnia retinuit, nihil lætum vt coniicere poterat ſignificantia: cōuocatíſque prima luce doctiſſimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viſo pincernam ſubit recordatio Ioſephi, eiúſque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de Ioſepho, & de viſione in carcere agenti ſibi oblata, eiúſque euentu iuxta illius interpretationem: quódque eadem die piſtorum præpoſitus cruci ſuffixus tanto magis fidem prædictionibus eius aſtruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius eſſet ſeruus. ipſum autem dicere, apud Hebræos ſe genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contempſeris hominem propter præſentem miſeriam: clarè enim ſignificata ſomniorum ex eo diſcere poteris. Confeſtim igitur accerſitum rex, manúque apprehenſum comiter his verbis alloquitur: Bone inuenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognoui, enarra ſomniorum meorum præſagia, quemadmodum & illi enarraſti, rem gratiſſimam mihi facturus, caue autem vel metu quicquam ſupprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, ſed vera omnia, etiamſi fortaſſe non admodum læta. Viſus ſum mihi ſecundum flumen inambulare, videréque boues bene paſtas & bene magnas numero ſeptem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac viſu fœdas, quæ cùm deuoraſſent ſeptem illas ſaginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miſerè à fame vexatæ. Poſt hanc viſionem experrectus è ſomno turbatúſque dum mecum agito quidnam ſibi velint ſpecies per ſomnum obuerſatæ, obrepente ſenſim ſopore grauatus iterum obdormiui: iterúmque ſomnium vidi priore prodigioſius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas ſeptem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & verrice pronas, meſſíque iam maturas: iuxta quas totidem alias ſpicas languidas & præ roris inopia deficientibus ſimiles: quæ cùm illas alteras ingentes ac pulchras abſumpſiſſent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Ioſephus, Somnium hoc Rex, duplici licet ſpecie viſum, vnum tamen & eundem euentum ſignificat. Namque & boues animal aratro & labori natum, viſæ ab exilioribus deuorari, & ſpicæ à deterioribus abſumptæ, famem Ægypto & ſterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot priores vbertatis felicitatem: horúmque fertilitatem à totidem ſequentium ſterilitate abſumendam. huic inopiæ non facile videtur proſpicere & occurrere id quod inde coniicio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, ſatiari non potuerunt. Sed iſta Deus, non vt terreat & contriſtet, prænunciat hominibus: ſed vt prænoniti ſibi prouideant, quo leuius imminenti malo

τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν. ἀλλ' ὅπως προϋγνωκότες, κρείττονας σωτῆρος ποιῶνται τὰς πείρας

premantur. tu ergo si vberioris temporis proA uentus repoſueris ac diſpenſaueris, inſequentem penuriam Ægyptus non ſentiet. Cúmque rex admiratus Ioſephi prudentiam & ſapientiam percontaretur quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum vbertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura ſterilitas: monuit & conſuluit Ægyptiis vtendum parſimonia, & quod præſenti vſui ſupereſſet ad futuram neceſſitatem reſeruandum. ſuaſit etiam vt indiB cta profeſſione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum ſat eſſet, & non amplius, populo diſtribueret. ibi rex tam conſilio quàm interpretatione Ioſephi collaudatis, ipſum huic diſpenſationi præfecit, iubéque prouidere quæcunque putaret in rem eſſe vel ipſius regis vel populi: præfatus neminem ſibi videri magis idoneum ad hoc conſilium exequendum, quàm ipſum eius authorem. qua poteſtate à rege auctus, accepto etiam C anulo regis ſignatorio, & iure purpuræ geſtandæ, in ſella curuli ſublimis per Ægyptum circumuectabatur, frumentúmque comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & ſementem ſufficeret, nemine ſciente cauſam cur hoc faceret. Trigeſimum iam ætatis annum exegerat, in ſummo apud regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Pſonthomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentoD rem ſignificat: ſed & coniugium nactus eſt honoratiſſimum. Duxit enim rege connubium hoc procurante virginem Petephræ Heliopolitani ſacerdotis filiam, cui nomen erat Aſaneth: ex qua & liberos genuit ante agrorum ſterilitatem. ex his maior dictus eſt Manaſſes, quo nomine ſignificatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes, quod redditum ſignificat, eo quòd maiorum E ſuorum libertati reſtitutus eſſet. Ægyptum autem iuxta Ioſephi interpretamentum ſeptennio per diuitem affluentiam exacto, octauus annus fame infeſtabat, & quia malum improuiſum erat, promiſcua multitudo grauiter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Ioſephum accerſit, qui mox frumenta diuidendo ſeruator populi citra controuerſiam extitit. nec ſolùm eius regionis hominibus forum aperuit, ſed etiam exteris, exiſtimans vniuerſum genus hominum inter ſe cognatum, & in rebus anguſtis fortunatiorum ope ſubleuari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cùm cognouiſſet quòd & exteris eo foro vti liceret, ſolo Beniamine retento, quem è Rachele ſuſceperat, vterinum Ioſephi fratrem. Qui poſtquam in Ægyptum peruenere, IoſeG phum accedunt, mercatum ſibi permitti rogantes. nihil enim niſi ex ipſius ſententia gerebatur, nam tum demum regem coluiſſe proderat, ſi ne Ioſephi quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quàm de ſe cogitantibus, quòd adoleſcens ab

πᾶν κατηγγελμένων. σὺ δ' οὖν ταμιευόμενος τὰ γενόμενα τὰ κβ' τὸν ἔπειτα χρόνον γλυκούμενα, πιστὸς εἰς παράδοσιν αἰγυπτίοις τῷ ἐπελθουσομένῳ συμφορᾷ. θαυμάσαντος δὲ τὸ βασιλέως τὸν φρόνησιν, καὶ τὸν σοφίαν τὸ ἰωσήπου, καὶ πυθομένου πίνα καὶ ποῖον αὐ προοικονομήσειεν ἐν τοῖς τῆς δυσετείας καιροῖς τὰ πρεῖ τὸν μὴ ταύτων, ὡς αὖ ἐλαφρότερα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορείας, ὑπετίθετο. καὶ συμβούλευεν φειδῶ ποιεῖσθαι τὸν ἀγαθῶν καὶ μὴ κατ' ἐξουσίαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς αἰγυπτίοις ὅπως ἔπειν. ἀλλ' ὅσον αὖ ἀναλώσουσιν ἐκ περιττοῦ, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν τῆς ἐνδείας καιρόν. ὑποτίθεσθαί τε παρήνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον παρὰ τὸν γεωργῶν, τὰ πέμπτα μόνον εἰς ἀποθησαυρισμὸν χορηγοῦντα. φαιδρώτης δὲ ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰώσηπον, τῆς τε κρίσεως τὸ ὀνείρατος, καὶ τῆς συμβουλίας, αὐτὸν τὸν οἰκονομίαν παραδιδόναι ὡς τὸ πρᾶτον ἃ καὶ τὸ βασιλεῖ συμφέροντα ὑπελάμβανεν, τὸν δακτύλιον τὸ τὸ πρόσταγμα ὁδὸν, καὶ πορφυρᾶν στολὴν ἀρίστην αὐτὸν ὑπολαβὼν γνώσεσθαι. ὁ δὲ, ταύτης αὐτὸν τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τὸ βασιλέως δοθείσης, σφραγῖδι τε χρῆσθαι τῇ αὐτῷ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι. ἀφ' ἧς ἅπασης ἐλαυνόμενος ἐφ' ἅρματος, ἦγε τὸν σῖτον παρὰ τὸν γεωργῶν, τὸν ἀρκοῦντα πρός τε αὐτοὺς καὶ ἀφορίαν ἑκάστοις ἀποδιδούς, μηδενὶ σημαίνων τὸν αἰτίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἐπράττετο. ἑπτακαιδέκατον δὲ ἔτος ἤδη τῆς ἡλικίας αὐτὸν διελήλυθει, καὶ τιμῆς ἀπόνου ἀπέλαβε παρὰ τὸ βασιλέως. καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν, φρονοῦντα φαίνειν ἀπιδὼν αὐτὸν πρὸς τὸ παράδοξον τῆς συνέσεως. σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν ἀνευρετήν. γαμεῖ τε καὶ γάμων ἀξιολογώτατον. ἄγεται γὰρ πατρὸς θυγατέρα τὸν ἐν ἡλιοπόλει ἱερέων, συνεπράξατο δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεύς, ἐπὶ παρθένον ἀσανέθ λεγομένην. ἐκ ταύτης δὲ καὶ παῖδες αὐτὸν γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας. μανασσῆς μὲν πρεσβύτερος. σημαίνει δὲ ἐπίληθον, διὰ μνησθῆναι τὰ λήθη διὰ τὸν ὑποτυχημάτων. ὁ δὲ νεώτερος ἐφραίμης, ἀποδιδοὺς δὲ ἦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τὸν προγόνων. τῆς δὲ αἰγύπτου καὶ τὸν ἰωσήπου τὸν ἀνιερώτων ἐξήνεσιν, μακαρίως ἔτη ἑπτὰ διῆλθεν, λιμὸς ἤπειτο τὸν ὅλον ὅτι. καὶ διὰ τὸ μὴ προπαθημένους ὑπομένειν τὸ κακὸν, πανικῷ χαλεπῶς ὑπ' αὐτὸν πάντες εἰς τὰς τὸ βασιλέως θύρας συνέρρεον. ὁ δὲ, ἰώσηπον σκάλει, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδου, μνημεῖόν τε σωτηρίου ὁμολογουμένως τὸ πλήθους. καὶ τὸν ἀφορᾶν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις ὠρκίσθη μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν, πάντας αἰθερόπνους καὶ συγγόνους ἀξιοῦντος ὑπὸ κυρίας τυγχάνειν ἰωσήπου τὸν διὰ μονίαν χορηγιῶν. πέμπει δὲ καὶ ἰάκωβος τοὺς παῖδας δεινῶς ἐκπεφυγμένους, πάσης γὰρ ἥψατο τὸν ἀπορίαν τὸ δεινὸν, τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὸν αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τὸν ἀγορᾶν καὶ ξένοις. μόνον δὲ κατέχει βενιαμὶν, ὑπὸ ραχήλας αὐτὸν γενόμενον, ὁμομήτριον δὲ τὸ ἰωσήπου. οἱ μὲν οὖν εἰς τὸν αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐνετύγχανον τὸν ἰωσήπῳ χρήζοντες ἀγορᾶς. οὐδὲν γὰρ ἦν ὃ μὴ μὲ γνώμης ἐπράττετο τῆς ἐκείνου. καὶ γὰρ τὸ θεραπεύσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγένετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς ἰωσήπου τιμῆς ὑπομνηθέντων. ὁ δὲ, γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς οὐδὲν ὑπομνήσας ὧν αὐτὸν, ἀλλὰ τὸ μειράκιον μὲν

αὐτὸν

αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο ἦ προελθεῖν τῆς ἡλικίας καὶ τῇ χαρακτῆρι σπλαγχνῶν ἀγνοήσιος αὐτοῖς ᾖ, τῷ ἦ μεγέθει ἡ ἀξιώματος οὐδὲ εἰς ὑπόνοιαν ἐλθεῖν αὐτοῖς δυναμένοις, διατείρεσθαι ὡς ἔχοιεν γνώμης πρὸς τὸν ὅλον. τόν τε γὰρ σῖτον κατὰ τοῖς οὐκ ἀποδίδοτο, καταστόπας τὰ τῆς βασιλέως προσταγμάτων ἔλεγεν ἥκειν. καὶ πολλαχόθεν μὴ αὐτοῖς συνελθεῖν, προφασίζεσθαι ἦ συγχώρησιν. ὡ γὰρ ἦ δυνατὸν αὐτὸν ἰδιώτη τοιούτοις παῖδας καὶ μορφὰς ἅπασι ὑπάρξαι σκεφαίνας, δυσπόλου καὶ βασιλεῦσιν οὔσης τοιαύτης παραδοξοφίας. ὥστε ἦ γνῶναι τὰ κατὰ τὸν πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μὴ τινὶ ἰδίᾳ ἀπαλλαγὴν, ζητεῖ ἕκαστον, μαθεῖν τε βουλόμενος καὶ τὰ περὶ βενιαμὶν τὸν ἀδελφόν. ἐδεδείκει γὰρ μὴ κακεῖνον ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν εἶναι ἀπεσκυασμένοι ἦ γλίους. οἱ δ' ἦ ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνοι τὸν μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν ὑγιὲς τὰ δεδραμένα καὶ νοεῖν λαμβάνοντες. καταστάντες τε πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, ῥοβήλου προηγορεύοντος, ὃς ἦν πρεσβύτατος αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐ κατ' ἀδικίαν δεῦρ' ἥλθομεν, οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγματα. σιτῆναι δ' ἐρήζοντες, καὶ καταφυγεῖν τῇ συνεχόντων ἦ χάρεν ἡμῖν κακῶν, τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ὑπολαβόντες, ἃς οὐχὶ πολίταις μόνοις τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἀκούομεν τοῖς ἀφορίαν ἦ σίτου προτιθεμένοις, πᾶσι τὸ σῴζεσθαι τοῖς δεομένοις παρέχειν. ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, φανεῖσι καὶ τῆς μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ πολὺ παραλλαγὲν ποιεῖ. πατὴρ δ' ἔστιν ἡμῖν ἰακώβος ἀνὴρ ἑβραῖος. ᾧ γλυκὺ δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεττάρων, ὧν πάντων παρεληλύθασιν, ἡμῶν δυδαίμονες. ὑποθανόντος δ' ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν ἰωσήπου, τὰ περίλοιπα ἡμῖν ὀλίγου τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅτε γὰρ πατὴρ, μακρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος εἴρηται. κἀ ἡμεῖς ὑπὸ τῆς ὀλίγου τροφῆς συμφορᾶς, καὶ τῆς ἦ πρεσβύτου ταλαιπωρίας, κακοπαθοῦμεν. ἥκομέν τε ἐπ' ἀγορὰν σίτου, τὸν τε ἦ παῖδος ὑπομένειαν καὶ τὴν κῆ τὸν οἶκον φρόνησιν, βενιαμὶ τῷ νεωτάτῳ τῷ ἀδελφῷ πεπισωκότες. δύνασθε δὲ πέμψας εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν, εἰ τὶ ψεῦδος ὄζει τῶν λεγομένων, καὶ ῥοβήλος μὲν τοιούτοις ἐπειρᾶτο πείθειν τὸν ἰώσηπον περὶ αὐτῶν τὰ ἀμείνω φρονήσαι. ὁ δὲ τὸν ἰακὼβ ζῶντα μαθὼν, καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ὀπολωλότα, τότε μὲν εἰς τὸν εἰρκτὸν αὐτοῖς, ὡς ὀλίγης βασανίσων ἐνέβαλεν. τῇ δ' ἑξῆς τῶν ἡμερῶν παραγαγὼν αὐτοῖς, ἐπεὶ φησὶ διϊχνεύεσθε, μήτ' ὀλίγα κακουργίᾳ τῆς βασιλέως ἥκειν προσταγμάτων, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ παῖδος οὐ λέγετε, πιστεύσω μὲ ταῦθ' οὕτως ἔχειν, εἰ καταλείποιτε μοὶ ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ' ἐμοὶ μηδὲν ὑβριστικὸν πεισόμενον, ἀποκομίσαντες δ' τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἐλθόντε πρός με, τὸν ἀδελφὸν ὃν, καταλιπεῖν ἐκεῖ φατὲ μοὶ ἑαυτῷ ἄγοντες. ἦ γάρ ἐστι πίστωμα τ' ἀληθείας. οἱ δ' ἐν μέσοι κακοῖς ὄντες, ἐκλαύσαν τε καὶ συνεχῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τ' ἰωσήπῳ συμφοραὶ, ὡς ὀξὺ τὰ κατ' ἐκεῖνο βεβηκότα πιωρῶντος αὐτοῖς ἦ θεοῦ τοῖς προπέπονεν. ῥοβήλος δ' πολὺς ἦν ὀλίγῳ πλήττων αὐτοῖς τ' μετανοίας, ὅτι ἦς ὅσιλος ὠδίν ἰωσήπῳ γένηται. φέρειν δ' αὐτοὺς παῖ ἐπὶ ἦ πάθοιν, κατ' ἐκδίκου ἐκείνου δρᾶντος αὐτὰ τοῦ θεοῦ, καρτερῶς τ' ἔφασαν. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἡδύμενοι τὴν ἰωσήπου γλῶτταν τῆς αὐτῶν συνιέναι. κατὰ φύσιν δὲ πάντας εἶχε πρὸς τοὺς ῥοβήλου λόγους, καὶ τῷ προσγεγενῆσθαι

A eis distractus iam per ætatem faciei lineamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant, tentare eos decreuit quali mente essent præditi. nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare. quî enim fieri posse vt vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus ratò contingeret. Id faciebat

B vt de patre cognosceret, quóve in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quídve de Beniamine sit factum. solicitus enim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cúmque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus,

C neque regi damnum aliquod allaturi: sed diræ fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoque salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes

D essent incolumes, res nostræ satis prosperè fuerunt. Cæterùm vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentarum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere.

E Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quò falsam Iosepho suspicionem eximeret, qui cognito patrem ac frattrem esse incolumes, iubet eos includi carcerem, quasi per otium quæstioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, assecuti estis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, fratrésque esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursum ad me reuertamini, adducentes vobiscum fratrẽ quem aiebatis illic relictum esse. hoc enim erit argumentũ

F vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunã suam, crebro iactantes, adesse diras vltrices fratris per summã immanitatem oppressi. Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gnarum interesse neminem: mœrebántque omnes

G tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratũ dam-

nabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tum iustissimam pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Iosephus, dissimulare fratrem vlterius non valens, quòd lacrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo pòst reuersus, retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se rediret, frumentum emere permissos abire iussit, quum priùs vni è suis mandasset, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renuntiauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quúmque dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabántque vt pater nihil solicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit, & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte duriùs putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiósque suos dedente, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus sæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cúmque indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberiùs arguere patrem, quòd nimis de fratre solicitus esset. cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filij: se certè aut eum saluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananææ, balaninum vnguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita multis vtrinque fusis lacrymis à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quò postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

Genes. 43.

ματόμελος, ὥσπερ οὐκ αὐτὴν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἐκεῖνον τὸν θεὸν κολάζοιμεν. βλέπων δ' οὗτος ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ἰώσηπος, ὑπὸ τῆ πάθους εἰς δάκρυα τραπῆναι, ἵ μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς ἡδέως παρῆν, ὑπεχώρει, καὶ ἀλλεπάλληλον, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτοὺς καὶ συμεῶνα καταλιπὼν ὅμηρον τῆς ἐπανόδου τῆ ἀδελφῶν ἡδυσόμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορασίας τὸ σίτου, τροσταξεν ἀπιέναι, κελεύσας τὸν ὑπηρέτην, ἀργύριον ὁ πρὸς τιμὴν ὠνίου εἶεν τὸ σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύειν καὶ κεῖνο κομίζοντας. ἡ ὁ μὲν τὰ ὀφθαλμία ἐτρέφετο. οἱ δ' ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τιμὴν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κῆ τ' αἴγυπτον αὐτοῖς συμπεσόντα. κῆ ὅτι κατάσκοποι δόξειαν ἀφῖχθαι τε βασιλέως. κῆ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶεν κῆ τὸν ἑνδέκατον οἶκοι καταλιπεῖν. ὧδά τῷ πατρὶ ἀπιστηθέντων. ὡς κῆ ζαλείποιέν τε συμεῶνα ὧδά τῷ στρατηγῷ μέχρι βενιαμὶν ὡς αὐτὸν ἀπιόν. πίστις αὐτῷ τῆ εἰρημένων παρ' αὐτῆ γένηται. πεῖσαί τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σφὶ αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. ἰακώβῳ ἡ οὐδὲν ἤρεσκε τῆ τοῖς ἱοῖς πεπραγμένων. κῆ πρὸς τιμὴν συμεῶνος ἡ κατοχὴν, λυπηρῶς εἶχε. κῆ λυπηρῶς φέρων, θάνατον ἡγεῖτο, προσδέχεσθαι τ' τὸν βενιαμίν. κῆ ὁ μὲν πατὴρ ἐδὲ ῥουβήλου δεομένῳ κῆ τοὺς αὐτὸ παῖδας αἰτησάντος, ἵν' εἴ τι πάθοι βενιαμὶς κῆ τιμὴν ὑποδημίαν ὑπαχτίνειεν αὐτοῖς ὁ πάππος, πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ ἡ, ἤπόρουν ὅτι τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐπάρασθε παράγριον, σκυθαλοις τὸ σίτου κατακεκυμμένον ἀργυρίον. τὸ ἡ σίτου κομισάντος ὑπ' αὐτῆ ὁπλείποντος, κῆ τὸ λιμῶ μᾶλλον ἀπολωλόν, βιαζομένης αὐτὸν τ' ἀνάγκης, ὁ ἰακώβος σκῆψασθαι ἐγνώσκε τὸν βενιαμὶν, μὴ τῆ ἀδελφῶν. οὐ γὰρ ἰῶ αὐτοῖς εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μὴ τῆ ἐπιγελμένων ἀπεχομένους. κῆ τὸ σάθους οὐδ' χείρονος καθ' ἑκάστην ἡμέρα γιν μένου, κῆ τῆ ἱῶν δεομένων, ἐκ εἶχεν ὅτι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. ἰούδας ἡ, τολμηρῶ τάλλα τ' φύσιν αὐθρὸς χρησαμένου πρὸς αὐτ παῤῥησία θεῖ τὸ ἀδελφοῦ δεδοικέναι, ἐδὲ τὸ τυχὸν δ' ὑποψίας λαμβάνειν. προσχθήσε ἡ δὲ οὐδὲν τῆ θεῖ τὸν ἀδελφὸν ὡ μὴ παρέσται ὁ θεὸς, εἴ τι ἡ συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῆ μένοντι. φανερὸν δ' οὕτως ἀπόλειαν αὐτῆ μὴ καθοδηγῆσθαι, μηδὲ τὸν σκ φαρασθου τ' ζοφερὰς δυσπορίαν αὐτοῖς ἀναιρεῖσθαι ἀλόγως θεῖ τὸ παῖδας φρουτίζοντα. φρουτίζον ἡ κῆ τ' σεμεώνος σωτηρίας, μὴ φεισθαι τῆς βενιαμὶν ὑποδημίας ἐκεῖνος ὑπολήπτα. πιστεύσαι ἡ θεῖ αὐτῆ τῷ θεῷ παραινοῦντος, κῆ αὐτῷ, ὡς ἂν σῶον ἐπανάξοντος τὸν ἱὸν αὐτῷ, ἂ συγκαταρίψοντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. παραδοὺς ἰακώβος παρέδιδου τὸ βενιαμὶν, κῆ τ' τιμὴν τῆ σίτου διπλασίονα, τῆ τε ὧδά τοῖς χαναναίοις ἡγωμένων τὸ τε τ' βαλάνου μέσον καὶ στακτης τερέβινθον τε μέλι δωρεὰς ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ' ἰῶ ὧδά τῆ παρόδος ὀλίγα τῆ παίδων ἐξόδῳ δάκρυα καὶ κείνων αὐτῷ. ὁ μὲν τοὺς ἱοὺς εἰ καμεῖ σῶς σκ τ' ὑποδημίας ἐφόντιζεν. εἰ ἡ, οἱ τ' πατέρα καταλήθοιεν ἐρρωμένον κῆ μηδὲν ὑπὸ τ' ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. ἡμερίσιον ἡ αὐτοῖς ἰῶνθη τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν ἀφεσθύτης κοπωθεὶς, ὑπέμενεν. οἱ ἡ, ἐχόρουν τιμὴ ἐπ' αἴγυπτον, μὴ κρείττονος ἐλπίδος τιμὴ ὅτι τοῖς παροῦσιν λύπαις ἰώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τιμὴν αἴγυπτον, κατάγονται μὲν ὧδά τὸν ἰώσηπον. φόβος ἡ αὐτοὺς οὐχ ὁ τυχὼν διετάραττε μὴ θεῖ τῆς τοῦ

σίτου

οἴτου τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κακουρ- A
γηκότες. καὶ πρὸς τὸν ταμίαν τῆ ἰωσὴπ του πολλὴν ἀπο-
λογίαν ἐποιοῦντο. κατ' οἶκον τὲ φάσκοντες δύρειν ἐν
τοῖς σακκίοις τὸ ἀργύριον, ἃ νῦν ἦκαν ἐπανάγοντες αὐ-
τῷ τοῦτο. τῆ δ' μηδ' ὁπωσοῦν εἰδέναι φήσαντος, αἰτήσασθαι
δίους. λύσας τὲ τὸ συμβόλαια ἀπέλυσεν συνεσόμβον τοῖς
ἀδελφοῖς. ἐλθόντος δ' ἐν τούτῳ καὶ ἰωσὴπ του ἀπὸ τῆ θε-
ραπείας τῆ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ
πυθομένῳ πρὸς τὸ παῖδος, ἔλεγον ὅτι καταλάβοιεν αὐ- B
τὸν ἐῤῥωμένον. ὁ δ' μαθὼν πρεσβύτατα τὸν βενιαμὶν, εἰ ζοῖτ'
ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ δὴ λίαν ἐωρακὼς αὐτὸν αἰσ-
κεμενεν. τῆδ' φησάντων, τ θεὸν δὴ πᾶσιν εἰπεῖν εὖ προ-
στάτην, ὑπὸ δ' παίδος πρεσβυτέρου εἰς δάκρυα, με-
θίσατο μὴ βαλόμενος καταφανὴς εἶ τοῖς ἀδελφοῖς.
δὴ δεῖπνον τὲ αὐτοὺς ἐκέλευσε, κ καθαπλίνον
οὕτως ὡς καὶ πρὸ τῆ παρ'. πάντας δ' αὐτοὺς ὁ ἰώσηπ-
πος δεξιούμβος, διπλασίοσι μοίραις τῆδ' αὐτῷ πρόσ-
κειμένων τὸν βενιαμὶν ἐτίμα. δὴ δ' μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕ- C
πνον ἐξ ἅπαντα, κελεύει τὸν ταμίαν τόν τε σῖτον αὐτοῖς
δοῦναι μεμετρημένον, καὶ τλὺ τιμλὺ πάλιν ἐγκρύψαι
τοῖς σάκκοις. εἰς δ' τὸ βενιαμὶν φορτίον, καὶ σκύφον ἀργυ-
οῦν ᾧ πίνων ἔχαιρε, βάλλειν καταλιπών. ἐπεὶ δ' ταῦ-
τα, δ μὲν πρεσβύτερος βελόμενος τῆδ' ἀδελφὸν λαβεῖν, πότερόν
ποτε βοηθοῦσι τῆ βενιαμὶν κλοπῆς ἐναγομένῳ καὶ δο-
κοῦν τι κινδυνεύειν. ἢ καταλιπόντες ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κα-
κακουργηκότες, ἀπέσπευδον πρὸς τὸν πατέρα. ποιήσαντος δ' D
τῆ οἰκέτης τὰ ἐπεσταλμένα, μᾶλ' ἡμέρων οὐδὲν τούτων
εἰδότες οἱ δ' ἰακώβ παῖδες, ἀπέστειλαν ἀπολιπόντες τὸν
σεμνεῖον, καὶ δηλῆ χαρᾶ χαίροντες, δὴ τε τούτῳ, κἀπὶ
τῆδ' βενιαμὶν ἀποκομίζειν τῆδ' πατρὶ καθὼς ὑπῆρχεν.
πρεπελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἵππεῖς ἄγοντες τὸν οἰκέτην ὃς
ἐνεπέπετο τῆδ' τῆ βενιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον. παρε-
χθέντες δ' ὑπὸ τῆς ἀδοκήτε τῆδ' ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν
αἰτίαν πυθόμενοι δι' ἣν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν οἱ μι- E
κρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῆδ'
πρὸς δ' διαστόου, κακίσεις ἀπεκάλουν. οἱ μηδ' αὐτὸ
τοῦτο καὶ τλὺ ξενίαν καὶ τλὺ φιλοφρόσυνον ἰωσὴπ
δὲ νυνήμης λαβόντες οὐκ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἀδίκοι
ηὑρέσθαι. σκύφον δ' ᾧ φιλοτησίας αὐτοῖς πρόσθεν ἀράμ-
μενοι φέρειν, κέρδ' ἐς ἀδίκε τλὺ τε πρὸς ἰώσηπον φι-
λίαν, τόν τε ἑαυτῆδ' εἰ φωραθεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέ-
μενοι πικρίαν τε οὖν αὐτοὺς ὑφίζειν ἠπείλουν ἢ λα-
βόντας τὸν θεὸν, οὐδ' ἀποδράντας μᾶ τῆς κλοπῆς, κἂν F
τὸν δράκοντα οἰκέτην δίκαθον. πυνθανέσθαί τε
νῦν τί παρῃνοῦντες εἶεν, ὡς οὐκ εἰδότες, γνώσεσθαι μᾶ
τοι κολαζομένους αὐτίκα. κ ταῦτα καὶ πέρα τούτων
εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνύβριζεν. οἱ δ', ὑπὸ ἀγνοίας
τῆδ' πρὸ αὐτοὺς ἐκλιάζοντ' δὴ τοῖς λεγομένοις, καὶ τ
κουφολογίας τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, τολμῆσθαι αἰτίαν
δηφέρειν ἀνδράσιν, οἳ μηδ' τλὺ τε σίτε τιμλὺ ἐν τοῖς
σακκοῖς αὐτῆδ' δύρεθέισαν κατέχοι. ἀλλὰ ὀμόσαντ
μηδ' ἑνὸς εἰδότος τὸ πρεσβεῖον, τοσοῦτον ἀποδεῖν τε G
γνώμη κακουργῆσαι. τῆς μᾶ τοι γε ἀρπάσεως ἀξιοπι-
στότερον ὑπολαβόντες τλὺ ἔρευναν, ἐκίλευον ταύτῃ
χρῆσθ. κἂν δύρεθῆ τὶς ὑφηρημένος, ἅπαντας κολάζειν.
οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς συνειδότες, ἦσαν παῤῥησίας ὡς εἰδέναι
ἀκίνδυνον. οἱ δὲ, τλὺ ἔρευναν μᾶλ' ἠξίωσαν ποιήσεσθαι. τλὺ μέν τοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶ τοῦ τλὺ
κλοπλὺ δύρεθέντος πεποιεῖσθαι. τλὺ δ' ζήτησιν ποιούμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ὀνοβιλθόντας καὶ τὸν

stulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent: illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſideraſſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperũt. móxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſcitanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus: & audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deũ vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cúmque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat.

Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſéntne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto, ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulò antè honore hoſpitij dignati fuerint: Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficij, Ioſephíque comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere. daturóſque furti pœnas, minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demirari ſe hominis intemperias temerè obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellẽt: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem, iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentũ fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniúmque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremo ad Beniaminẽ veniũt,

non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. itaque cæteri iam secuti de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberiùs indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Iosephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruso cæteros lugubri habitu adstare, Itáne, inquit, sceleſtissimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempsistis, vt tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursúmque Iosephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: quòd si viuat, qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam seuerè in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuò illis scelus eorum exprobrare. Iosephus verò negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æquum esse, neque illos alieni peccati pœnas persoluere. abirent quò vellent, se curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit: Iudas verò qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fratris salute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præses, grauiter à nobis peccatum, suppliciúmque commeritos, quod parati sumus omnes luere, licèt non omnium sit culpa, sed vnius natu minimi. sed quamuis salutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitatéque superest. quamobrem oramus vt non tam nostri commissi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in consilium adhibeas: irámque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

A ἐρεύναι, ὅτι τὸν τελευταῖον βενιαμὶν ἦκον. οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακκίον τὸν σκύφον ἐναποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀνειδεῖν τῇ ζητήσει ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὰ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δίκης ἐν τῇ ὁδῷ τὸν βενιαμὶν φερντίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθάρρουν δ' ὡς οὐδὲν ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ἐρεθισομένης, ἐπικάζον τε τοὺς ὀπισθώξαντας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν δυναμένους ἤδη φερνικοφέναι. ὡς δὲ τὸ τοῦ βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους διὸς ἐξέπεσαν. καὶ τὰς στολὰς διακαταρρήξαντες, ἐκλαιον τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτούς τε ὀλοφυρόμενοι τὸν πατέρα περὶ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη ὀλοφύγειν τὰ συνθεσπτὰ ὀλοφθονηθῆναι. ἦν δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοὺς αἰτίους ἔλεγον βιασαμένους ἀκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, περιλαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐπομένων. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δ' ἀνδρίμους ἀθύμους, τί δήφησιν ὦ κάκιστοι φρενήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ τοῦ θεοῦ τῆς προνοίας, τοιαῦτα πεφάτειν εἰς δεσπότην καὶ ξένον ἐτόλμησατε; τὴν δὲ περιδιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ σώζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπῳ αἰαμωσκομένων. κἀκεῖνον ἀποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὴ τέθνηκεν ὅπερ τὴν κατ' αὐτὸν ἀδικίας τυγχάνει. λεγόντων δὲ αὐτὰς ἀληθείας τοῦ παιδὸς ὅτι τὴν λύπην ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νῦν ἔχει καὶ τὸν ὅτι βενιαμὶν προδιδόασι. πολὺς δ' ἐν τούτοις ὁ ῥουβήλος, αὐτὸν καθαπόμενος: ἰωσήπου δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι τὸν μόνῃ τῇ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος. οὔτε γὰρ τὸν ἀπολύειν δίχα τοὺς οὐδὲν ἐξαμαρτόντας σῶφρον ἐλεγχθῆναι, οὔτε συνολάζειν ἐκείνοις τὸν τὸν κλοπὸν εἰργασμένῳ. βαδίζειν δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου. τοὺς μὲν ἄλλους, ἐκπλήξις ἔλαβε καὶ ὠρὸς τὸ πάθος ἀφωνία. ἰούδας δ' ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τἄλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς τἀδελφοῦ σωτηρίας ἔφη δεῖν ὑπαλέσθαι. καὶ δίκαια μὲν εἶπεν ὦ στρατηγὲ τετολμηκέναι εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια, κἀ κόλασιν ὑποσχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς τοῦ νεωτάτου γέγονεν. ἡμεῖς δὲ ἀπογνωκόσιν ἡμῖν τὴν δι' αὐτοῦ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολέλειπται ἡμῖν τοῦ σῆς χρηστότητος ἐγχειρεῖν τὴν τοῦ κινδύνου φυγήν. κἀ νῦν μὴ ὠρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορῶν, μὴ δὲ τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν σαυτοῦ φύσιν, καὶ τὴν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος αὐτὴ τῆς ὀργῆς, ἣν οἱ τἄλλα μικροὶ πρὸς ἰσχὺς λαμβάνουσι οὐκ ὅτι τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῖς τυχοῦσιν αὐτὴν χαθέμενοι, ῥᾳδίᾳ πρὸς αὐτὴν μεγαλόφρον. καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδὲν αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας αἰτιωμένους, ἀλλὰ φιλοφρόνως λαβεῖν αὐτὴν ἀξιοῦντας. καὶ γὰρ οὐδὲ νῦν πρῶτον αὐτὴν ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ τάχιον ἐλθοῦσιν ὅτι τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου, καὶ

τὴν

τὴν δ' ποριαν τῆς ζοφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ὑποκομίζειν A
καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ λι-
μοῦ διαφθαρῆναι ἐφείσω. διαφέρει δ' οὐδὲν
ἢ μὴ ἐφεῖδειν ὑπολυμένους ὑπ' ἐνδείας τῆς ἀ-
ναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρτεῖν καὶ πε-
ρὶ τὴν διεργασίαν τὴν ὑπὸ σοῦ λαμπρὰν γνωμέ-
νην φθονηθέντας. ἢ δ' αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μέν τοι
ζόπῳ δεδομένη. σώσεις γὰρ οὓς εἰς τοῦτο καὶ ἔρεψις,
καὶ ψυχὰς αὖ ὑπὸ λιμοῦ κάμειν οὐκ εἴασας πρὶ-
σας ταῖς ἑαυτῶν δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέ-
γα δοῦναί τι ψυχαῖς ἡμῶν καὶ φείσασθαι δι' ὧν αὖ-
τὸ μέμουσιν ὑποζυμώσεις, οἶμαί τι τὸν θεὸν, αἰτίαν
εὐδαιμόνων βουλόμενον, εἰς ὑπόδειξιν ἥ τε τοῦ
ἀρίστου φειδόντος, ἡμᾶς εἰς ἥτο φείσηται συμφορᾶς.
ἵνα καὶ τῷ εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσκων φα-
νῇς τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἀλλὰ μὴ θεὸς μόνοις τοῖς τε
ἄλλοις φείσεται δεομένοις ὑπουργίας φιλάνθρω-
πος δοκῇς. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ ποιῆσαι τινας εὖ κα- C
θαστάντας εἰς χρείαν, ἡμερωνικώτερον δ' σῶσαι τοὺς
ὑπὲρ τῆς εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην ὀφείλοντας. εἰ
γὰρ τὸ φεῖσαι μεγάλων ζημιωμάτων, ἀρεῖναι τοὺς πεπεμ-
λήσαντας ἔπαινον ἰσχυρὸν τοῖς ὑπὲρ δοῦσι, τό γε φεῖ
σαι τούτων ἀμείνων. ὑπὲρ ὧν τὸ ζῆν ὑπεύθυνον τῇ κο-
λάσει γενέσθαι τῷ ἠδικηκότων, θεοῦ φύσει φεσσοτέ-
θη. καὶ ἐγὼ γε εἰ μὴ πατὴρ ἡμῶν ἦν πῶς ὅτι παίδων
ὑποβολῆς τολμηρᾶς ἀλγεῖ τῆς ὅτι ἰωσήπου τολμήσ- D
ὅτι δεδεγμένος, οὐκ ἂν ἤγα καθ' ἡμᾶς ἕνεκα φεῖ
σης σωτηρίας λόγους ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ
χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καλὰς ἔχοντι. καὶ τού-
τους οὐ λυπήσονται τεθνηκότων οὐκ ἔχοντες, παρέχο-
μεν αὐτοὺς πεισομένους ὅτι καὶ θελήσεως. νεῦ δὴ,
οὐ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μὴ πω τῆς
τὸν βίον ἀπολελαυκότες τεθνηξόμεθα, τὸ δὲ τῆς παῖδος
λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτίσεσθαι τὸ σὸν, ταύ-
τας σοι τὰς δήσεις φεσσοφερόμεθα, καὶ παραιτούμεθα E
ψυχὰς ἑαυτῷ ἃς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα φεσὶς
τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς οὔτε ποτὲ ὢς αὐτὸς, οὔτε τοι-
οῦτος ἐσομένους ἐφύτευσεν, ἀλλὰ χρησὸς ὤν, καὶ πε-
φαθεῖναι τοιοῦτον οὐχὶ δίκαιος. καὶ νεῦ μὲν ὑποδη-
μούντων, ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσι κακοπαθῶ. πυ-
θόμενος δ' ὑπολωλότας, καὶ τὴν αἰτίαν, ὑσομένη δίκη
ταύτην πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν, καὶ τὸ ἄδο
ξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταστροφῆς ὀφθήσεται δίκα- F
χρησταμένου, καὶ καλὴν αὐτῷ ποιήσει τὴν σὰ τοῦ ζῆν
ἀπαλλαγὴν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς
ἀσθένειαν αὐτὸν εἰς ἀμαθησίαν μεταγαγεῖν. γνώ-
μόμενος οὖν ἐν τούτῳ τῷ λογισμῷ, εἰ καὶ ἡ κακία σε
παροξύνει νεῦ ἡ μήτηρ, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χά-
ρισαι τῷ παῖδι. καὶ δυνήθητι πλέον ὁ φρὸς ἐκείνου
ἔλεος, τῆς ἡμετέρας ποινῆς. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιω-
σόμενον, καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπολουμένων αἰδέ- G
σαι, τὸ πατέρων ὄνομα ταύτην χαριζόμενος ἥ δω-
ρεαί. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾶς καὶ
αὖτῷ δίδως, ἀπολαύων μὲν ἤδη τῆς φεσσοφορίας, ἀ-
παθὴς δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἥ
πάντων πατὴρ, εἰς ὃν κτῇ ποινοῖσι καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνόματος δίσταθῶν δόξεις τὸν ἡμετέρου πατρὸς οἰκτον
λαβὼν, ἐφ' οἷς πάσεται τῷ παίδων στρούμενος. σὺ οὖν ἃ παρέχειν ἡμῖν ὁ θεὸς ταῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφε-

acceptam laturi.ne committas vt illud beneficium tibi pereat,dum fami ereptis,& frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem fecisti. Eiusdem enim bonitatis est,seruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare,quibus fortuna tuam beneficentiam inuidisse visa est. eadem planè gratia est,diuerso modo collata. Seruabis enim quos pauisti, & vitam quam
B præ fame deficere non es passus, denuo donabis, quo commendabilior sit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipsum existimo tibi hanc virtutis exerendæ materiam suppeditare: vt appareat te proprias quoque offensas beneficiendi voluntati posthabere, & non in solos innoxios egenos liberalem esse. Quantumuis enim magna laus est opem ferre in rebus angustis,non minus tamen principem ornat clementia,præsertim in causa quæ ad ipsius iniuriam priuatim attinet. Si enim parua peccata
C remittentes merita laus sequitur, quid in capitali crimine iram cohibuisse, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod nisi Iosephi interitu compertum haberem quàm molestè ferat pater orbari filiis, non adeò pro salute nostra laborarem,nisi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur:& si non
D haberemus quibus mors nostra luctú ac mœrorem sit allatura, æquo animo suppliciú perferremus. Nunc verò quando non tam nostri nos miseret, tametsi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus:quàm parentis miseri,ætate curísq.confecti,has tibi preces illius quoque nomine offerimus,& vitam nobis donari oramus,supplicia per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus est, nósque vt similes essemus genuit, dignus qui nunquam talem cala-
E mitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiam curis ac mœrore discruciatur. quòd si talem nostri interitus nunciú acceperit, simúlque eius causam,non sustinebit amplius viuere: nostræ mortis infamia illius mortẽ approperabit, hoc ipso infeliciorem,quia ne nostri dedecoris rumorẽ sentiret,è viuis excessisse videbitur.His igitur perpensis tametsi ad iustam indignationem hoc scelere permotus,patri tamen vindictę gratiã facito: & plus illius miseratio apud te valeat,quá nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti eius,quę si nobis orbetur, superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter commune nomen, si te calamitatis senis patris miseret, quam orbatum
G manere est credibile. Nunc tuum est, quæ nobis Deus dedit, cùm iure possis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similem ei fieri.

Cùm enim tantundem ad vtrunlibet valeas, præſtat bene facere quàm malè, & poteſtate contentum ſui iuris non meminiſſe, ſed tantùm ad ſeruandos homines potentiam tibi datam exiſtimare, & quo pluribus ſalutem dederis, hoc teipſum illuſtriorem fore, potes autẽ fratri erroris venia data nos omnes ſeruare. neque incolumes eſſe poſſumus niſi hoc incolumi, neque domum abſque hoc ad patrem redire licet, ſed hîc ferendum eſt quicquid frater tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præſes petimus, ſi hanc non impetramus, quàm vt nos eodem afficias ſupplicio, non ſecus ac ſceleris ſocios. hoc enim ſatius fuerit, quàm ſi pręmœrore nobis ipſi manus inferamus. Non addam iuuenem eſſe, & per ætatẽ nondũ ſatis ſapere, & talibus nõ grauatim veniã dari ſolere: ſed hîc finem dicendi faciam, vt ſiue damnemur, mihi imputetur non ſatis diligẽter huic cauſæ patrocinato: ſiue abſoluamur, in ſolidũ hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd non ſolum nos ſeruaueris, ſed plura etiam quã nos ipſi in cauſa noſtra quæ pro nobis faciant videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad ſupplicium accepto, patri eum remittito. Siue ad ſeruitium addicere mauis, ego tuis miniſteriis magis ſum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas promptus ad quiduis pro fratris ſalute libenter ſubeundum, accidens Ioſepho ad pedes, quantum in ſe erat mollire ac placare irã conatur. pariſque modo & cæteri proſternuntur, pro Beniamine ſeſe offerentes. Ioſephus autem pietate victus & iam ægrè perſonam irati ſuſtinens, ablegat alios qui tum aderant, vt ſine arbitris à fratribus agnoſceretur, cúmque ſoli eſſent, aperit ſeipſum & infit: Pietatem veſtram & amorem quo fratrem proſequimini nõ laudare non poſſum, quem maiorem comperio, quàm expectaram, coniecturam faciens ex his quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem experimentum. cuius quoniam egregium ſpecimen edidiſtis, ne illud quidem in me commiſſum veſtræ naturæ imputare libet, ſed Dei potius voluntati totum aſcribo, qui vobis in præſentia commoda procurauit, & maiora eſt largiturus, ſi nobis propitius fauorem ſuum non ſubtraxerit, quando igitur & patris incolumitatem optatam magis quàm ſperatam cognoui, & vos tales quales cupiebam erga fratrem comperi, libenter iniuriæ olim mihi factæ obliuiſcor, malens vobis vt miniſtris diuinæ prouidentiæ in hoc tempus communi noſtræ vtilitati proſpicientis gratiam habere, quàm veſtræ, vt tum videri poterat, malitiæ meminiſſe. Vos quoque temporis illius immemores iubeo bono animo eſſe, & mali conſilij bonum euentum libenter ferre, neque pudore præteriti erroris quicquam contriſtari. quid eſt enim cur vos malè habeat iniquæ quondam veſtræ ſententiæ pœnitentia, quam fruſtratam eſſe iam videtis? Læti igitur hac diuina diſpenſatione ite feli-

A λέσθαι δοῦναι, καὶ μηδὲν ἐκείνου δίνηται τῇ χάριτι. τῆς γὰρ ἐπ' ἀμφότερα δυνάμεως τετυχηκότα, καλὸν ταύτην ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι. καὶ παῦσαι καὶ ἀπολαύειν τῆς μὲν κατὰ τὸ ἐξουσίας ὡς μὴ δ' ὑπαρχούσης, ἐπιλανθάνεσθαι, μόνον δ' ὅπως ἐφάρμοσαι τὸ σέβειν ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει μᾶλλον αὐτὸν φαίνεσθαι δίδοντα. σὺ γὰρ πάντας ἡμᾶς σώσῃς τὰδελφῷ συγγνοὺς, ὃν ὧν ἠτύχησεν. οὐδὲ γὰρ

B ἡμῶν βιώσιμα, τούτου κολασθέντος, οἷς γε πρὸς τὸν πατέρα μὴ ἔξεστιν αἰσχυνθῆναι μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δὴ κοινωνήσαντας τῆς αὐτῆς καταστροφῆς ἢ βίου. καὶ τοσούτου δεησόμεθα στρατηλὲ κατακείνειν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν, συγκολάσαι καὶ ἡμᾶς ὡς ἢ ἀδικήματος κακοινωνήτους. ἐγὼ γὰρ ἀξιώσομαι ἡμεῖς ὡς ὅτι λύπῃ τεθνηκότος ἑαυτοὺς ἀπελεῖν ἀλλοίους, ἀλλ' ὁμοίως αὐτοῦ πεπνεσὶ γεγονότες ἀποθανεῖν ἕτοιμοι. καὶ ὅτι μὲν καὶ νέος ὢν

C ἥμαρτε καὶ μήπω τὸ φρονεῖν ἐπεισεμόμος, ἐς ὡς αἰθεσόπινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμειν σοι, καταλειπὼν παύομαι περαιτέρω λέγων. ἐν εἰ μὴ καὶ ἐκείνειας ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βλαφέναι πρὸς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς. εἰ δ' ἀπολύσειας καὶ αὐτὸν τῇ σαυτοῦ χρηστότητι σωσθῶν ἀπενθήτους νομισθῆς, ἐ σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὧν δικαιότερον μᾶλλον φανήσθαι τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῶν αὐτὸν ἐκ τῆς ἡμετέρας νοήσας σωτηρίας. εἰ τ' οὖν κτείνειν αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ πρωρισάμενος αὐτὶ τούτου, τῷ παῖδι τοῦτον

D ἀποπεμψον. εἶτα καὶ κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ φέρω τὰς χεῖρας σοι ὑπερεκκύπτουσας, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, φέρων ἑκάτερον τῶν παίδων ὑπάρχων. ἐνθάδε μὲν οὖν πᾶσ' ὑπομένειν ἐκ τῆς τἀδελφῷ σωτηρίας ἡδέως ἔχων, βίπλει πρὸ τῶν ἐμαυτοῦ παίδων ἑαυτ', εἴπως σωμαλάξειε τὸν ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ καταπραΰνειν ἀγωνιζόμενος. φρόνιμον δ' καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες καὶ φιλαδέλφους ἑαυτοὺς

Geneſ. 45. E ἐκ τῆς βεβαιοῦν ψυχῆς ἐπολυμένους. ὁ δ' ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῶ πάθους, καὶ μηκέτι δυνάμενος τὸν ὀργὴν φέρειν ὑπόκρισιν, κελεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παῖδας ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποιήσῃ φανερόν. ἀλλ' ἀχωρήτων ὄν, ποιεῖ γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησὶν. τὸ μὲν ἀρετὴ ὑμᾶς καὶ διάνοιας τὸ εἰς τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν, ἐπαινῶ καὶ κρείττονας ἢ προσδόκων ἐν τῷ εἰς ἐμὲ βεβουλευμένων διέρισκον, πάντα ταῦτα ποιήσας ὅτι πεῖρα τὸ ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσῃ δ',

F εἰ εἰς ἐμὲ τολμῶ πατρικὸς γεγονέναι, θεὸν δ' βελήσῃ τοῦ τε νεῦ προαγματευομένου τῷ ἀγαθῶν ἐπόλαυσιν, καὶ τῶν ἐς ὕστερον αἰ δύμενός ἡμῖν ἐξαμείνη. παρόν τε ἐν σωτηρίαν ἐγνωκὼς ἐλπιστίσαι, καὶ τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν εἰς τὸν ἀδελφὸν, εἰ δ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτεῖν ἐπιμεμονδύω. παύσομαι δ' τῆς ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, ἐ ὡς σωμαστίοις τῷ τῷ θεῷ βεβουλευμένων εἰς τὸ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τὸ βούλομαι καὶ αὐτοὺς λήθειν ἐκείνων λαβόντας ἥδιον μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλείας εἰς τοιοῦτον ἐλθούσης τέλος μὴ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ὅτι τοῖς ἡμαρτημένοις. μὴ οὖν δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν σωτηρέαν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τῷ γε μὴ προχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα.

χαίροντας οὖν ὅτι τοῖς ἐκ θεοῦ γεγιμμένοις, ἅπτα ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρὶ, μὴ καὶ τῆς ὑμῶν

φρον-

φερντίσιν αἰ ἀλωθεὶς ζημιώσῃ με τὸ κάλλιστον τῆς εὐ- A
δαιμονίας φρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὴν ἐμὴν & μεταλα-
βεῖν τῆς παρόντων ἀγαθῶν ἀποθανών. αὐτὸν δὲ τέκνον,
καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγ-
γένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνθάδε μετοικίζεσθε. οὐ γὰρ
ἀποδήμους ἐν τῇ ἀγαθῶν δεῖ τῆς ἡμετέρων τοὺς ἐ-
μοὶ φιλιάζοις, ἄλλως τε καὶ τὸ λιμοῦ λοιπὸν ἔτη πέν-
ταετίαν ὑποφέροντος. ταῦτ' εἰπὼν ἰώσηπος, περιβάλ-
λεται τοῖς ἀδελφοῖς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ, τῷ B
δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ἀπο-
λειπεῖν ἐδόκει τὸ ἄγνωμον τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ τότε μὲν
ἦσαν ἐν ἀνοχῇ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας παρὰ
ἰώσηπον τοὺς ἀδελφοὺς, ἥσθη τε μεγάλως, καὶ ὡς ἐπ'
οἰκείοις δεξιωθεὶς ἀγαθοῖς, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας ὅ-
σου πλήρεις, καὶ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ ἀποκομίζειν τῷ
πατρί. λαβόντας δ' πλείω ὧν τὰ ἀδελφοῦ, τὰ μὲν τῷ
πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐτοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας
πλειόνων ἠξιωμένου βενιαμὶν παρ' αὐτοῖς ἀπέσταν. ὡς C
δὲ ἀφικομένων τῶν παίδων ἰακώβου τὰ περὶ τὸν ἰώση-
πον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἶη τὸν θάνατον δεδραπευκὼς
ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆγεν, ἀλλὰ καὶ ζῇ μὴ λαμπρᾶς δυνα-
στείας βασιλεῖ συνδιέπων τὴν αἰγυπτίων, καὶ τὴν ἅ-
πασαν χώραν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ ἐπιμέλειαν, ἄπι-
στον μὲν ἤδη ἐδόκει τῷ ἐπιγεγενημένῳ, λογιζόμενος τὴ
θεῖα τὴν μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν δύνοιαν, εἰ καὶ
τῷ μεταξὺ χρόνῳ διέλειπεν. ὥρμησε δ' ἐνθὺς πρὸς τὸν D
ἰώσηπον.

Κεφάλαιον δ'.

Ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς γυναικὸς πάσης, πρὸς αὐτὸν μετάβα-
σις, δεξαμένου γηραιοῦ λιμοῦ.

Ὡς δὲ κατέχειν ὤκνει τὸ ὅρκιον φρέαρ, θύσας αὐτόθι
τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος δεξαμένου τὴν δύσαιμονίαν
τὴν ἐν αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ E
οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ οὐκ ἔτι εἰς τὴν χαναναίαν οἱ
ἔκγονοι μετελθόντες κατάσχωσιν αὐτὴν ὡς ὁ θεὸς ἐπ'
ὑπερημένος, ἅμα τε μὴ δίκαι βουλήσεως θεοῦ γενομέ-
νης τῆς εἰς αἴγυπτον ἀφόδου δεδραπευκὼς τὸ ζῆν αὐτὸ,
πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν
εἰς ὄψιν ἰωσήπου ἐλθεῖν, καταφέρεται τρέφων
ἑαυτῷ τοῦτον τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ὀπισθὲν ὁ θεὸς
αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνόματι καλέσας, πιστωθεὶς μένῳ τὴς F
δόξης. ἀλλ' οὐ δίκαιον εἶπεν ἰακώβῳ θεὸν ἀγνοεῖσθαι τ
ἀεὶ εὐδαιμονέστατον καὶ βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ
μετ' αὐτοὺς σοὶ γενόμενον. στερουμένῳ τε γάρ σοι τῆς ἀρ-
χῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐγὼ παρεῖχον. καὶ καθ' ἐμὲ δύνοιαν,
εἰς τὴν μεσοποταμίαν μόνος σαλεὶς, γάμων τε ἀγα-
θῶν ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, καὶ χρημά-
των εὐδοκήσας. παρέμεινέ τε σεμνὰ πᾶσα τῇ ἐμῇ προ-
νοίᾳ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τῷ ὑμᾶς ἐδόκεις ἰώσηπον, τοῦτον G
εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ τῆς αἰγύπτ
κύριον ὡς ὀλίγῳ διαφέρειν τοῦ βασιλέως ἐποίησα. ἵκετε
νῦν ὁδοῦ τε ταύτης ἥγεμὼν ἐσόμενος, καὶ βίᾳ σοι τελοῦ
ἐν τ ἰωσήπου χερσὶν ὑμνουμένῳ προδηλῶν, & μακρὸν
αἰῶνα τ σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ & δόξῃ καταγγέλ-
λων, κατασήσων τε αὐτοὺς εἰς τ γῆν ἣν ὑπέσχηκα. τού-
τῳ θαρσήσας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τ αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς & παισὶ τοῖς τέτων ἀπηλλάττετο.

ces patri hæc renuntiaturi, ne forte illo consumpto immodica de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipsum & vxores ac liberos vestros totámque cognationem assumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitétia quòd in tã bonũ fratrẽ peccauissent. & mox conuiuium est secutum. Rex autem cognito fratrum Iosephi aduentu, quasi sibiipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donauítque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda. qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad suos.

Iacobus autem postquam ex filiis statum Iosephi cognouit, quòd non solum mortem effugit, quam tandiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viuit cum rege administrans Ægyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commissam habens, facilè ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se fauorem, rametsi aliquantisper vt videbatur intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Iosephum properans. VII.

Cap. IV.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. Genes. 46.

VT verò ventum est ad puteum iuramenti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua non rediret in Chananæã occupatura eam iuxta promissã Dei: néve inconsulto Deo migratione præsenti facta genus ipsius clade aliqua ferirétur: ad hæc ne fortè ipse antequam Iosephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & somno grauato Deus per visionem astitit, cúmque bis nominatim inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an nó agnoscis, inquit, Iacobe, Deum perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem simul & auxiliatorẽ? qui contra patris tui propositum principem familiæ te constitui, & cũ solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam seruaui, & quem amisisse videbaris Iosephum, ad tam sublime dignitatis fastigium euexi, vt non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni vt me ducem huius itineris habeas, vtque tibi prænunciem inter manus Iosephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturámque terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentiùs in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX.

Eorum nomina cùm sint duriora, non eram adscripturus, nisi propter quosdam qui nos Ægyptios contendunt esse non Mesopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Iosephus iam antea venerat. recensendi sunt nunc reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Essaron, Charmisus. Simeonis sex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ Esron & Amyrus. Issacharæ quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Iosephus filios habuit Manassem & Ephræmen. alteri verò Beniamini fuerunt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela, Nemanes, Isis, Aros, Nomphthis, Optais. Sarodus. isti quatuordecim superioribus additi, fiunt numero quadraginta septem. & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor sequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano verò vnicus erat filius nomine Vsis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem sequebantur filij septem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Asserum verò vna filia, & mares numero sex, quorum nomina Iomnes, Essus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor supradictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Iosephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id significauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. sed Iosephus eum refouit, quamuis & ipse præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde iusso eo paulatim progredi, ipse assumptis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adesse cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus est Iosephum quibusnam studiis potissimum delectarentur. ait, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: ídque eo consilio respondit, ne fortè distraherentur, sed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Iacobo autem salutatum ad regem perducto, post faustas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixisset. & cùm audisset triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longæuum.

Genes. 47.

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλῶσαι τούτων, οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν ἵνα μή τοι φθάσωσιν τοὺς οὐκ ὀνολαμβάνοντας ἡμᾶς ἀπὸ μεσοποταμίας ἀλλ' αἰγυπτίους εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνημονεῦσαι τῶν ὀνομάτων. Ἰακώβου μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων ἰώσηπος ἤδη τεθνήκει. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν ἐκ τούτου γεγονότας δηλώσομεν. ῥουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες. τέσσαρες, ἀνώχης, φάλλης, ἐσσαρών, χάρμισος. συμεῶνος δ', ἑξ. ἰούμηλος, ἰάμινος, πούθοδος, ἰαχηνος, σόαρος, σάαρος ἓξ δὲ λευὶ γεγόασιν οἱ γήλσεμις, κάαθος, μαραῖες. ἰούδα δ' παῖδες ἦσαν ἕξ, σαλᾶς, φαρὲς, ζαραῖ. οἱ δὲ δύο γεγονότες ἐκ φαρέσου, ἐσρὼν καὶ ἄμες. ἰσσαχὰρ δὲ τέσσαρες, θουλᾶς, φεσυρᾶς, ἰώβας, σαμαρών. ἕξ δ' ζαβουλὼν ἦλθον οἱ, σάραδον, ἤλωνα, ἰάνηλον. τὸ μὲν τὸ ἐκ λείας γένος, ἡ αὐτὴ συνῴκει καὶ θυγάτηρ αὐτῆς Δίνα. ἕξ οὖσι καὶ ἑβδομήκοντα. ῥαχήλης παῖδες ἦσαν δύο. τούτων ἰωσηπος μὲν γεγόεισαν υἱοὶ, μανασσῆς καὶ ἐφραὶμης βενιαμὶν δ' τῷ ἑτέρῳ δέκα, β. λωσὸς, βακχαείς, ἀσαβήλος, γήρας, νωμωνῆς, ἰσὶς, ἀρὼς, νομφθεὶς, ὀπτᾶις, σάρδος οὗτοι τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρώτοις κατειλεγμένοις εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γνώσιν ἰακώβου γένος, τοῦτο ἴσθι. ἐκ βάλας δ' αὐτῷ γίνονται τῆς ῥαχήλας θεραπαινίδος, δὰν, καὶ νεφθαλής. ὧν τέσσαρες εἵποντο παῖδες, ἐλλήνος, γωμίης, σύσις τε, καὶ ἔλλιμες. δὰν μὲν, μοιογενὲς ἴσθι παῖδιον, οὗσις. τούτων προσγινομένων τοῖς προειρημένοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληροῦσιν ἀριθμόν. γάδης δ', καὶ ἄσηρες, ἐκ ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἡ λίας δὲ αὐτῶν θεραπαινίς. παῖδες δ' ἐπίσης σ. γάδης μὲν, ἑπτὰ ζοφωνίαν, οὐγνι, σουνὶν, ζάβρων, ἀπείνιν, ἐφοήδην, ἀρίηλον. ἀσὴρ δὲ υἱὸς τε ἴσθι θυγάτηρ, καὶ ἀρσένες ἀριθμὸν ἓξ οἷς ὀνόματα, ἰώμνης, ἦσους, ἰούβης, βαρὶς, ἄβαρός τε καὶ μελμιήλος. τούτων ἔνδεκα ὄντων καὶ προστεθέντων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ ἕξι ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληροῦται, μὴ συγκαταλεχθέντος αὐτοῖς ἰακώβου. μαθὼν δ' ἰώσηπος ὠδηγοῦμεν τὸν πατέρα, καὶ δὲ προλαβὼν ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ὑπαντησόμενος ἐξεισι καὶ καθ' ἡρῴων πόλιν αὐτῷ συμβάλλει. ὁ δ' ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης ἡδυμένης, μικροῦ δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν ἰώσηπος. οὐδ' αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς, ὡς μὴ ταὐτὸ παθεῖν ὑπ' ἡδονῆς. οὐ μέντοι τὸν αὐτὸν ἔσχον τρόπον τῆς παρ' ἑνόμβρος ἅπτων τοῦ πάθους. ἔπειτα τὸν μὲν ἡμέρα καλύσας ὁδεύειν, αὐτὸς δ' ὠδηγεῖτο πεζὸς τῷ ἀδελφῷ, ἐπιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ ὠδηγοῦμεν μὲν τοῦ ἡδέως τὸν ἰάκωβον. ὁ δὲ τοῦτο χαίρων ἤκουσε, καὶ τὸν ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, πόσα βίῳ διατρεπόμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τὸν βίον τρέφειν διήγειν. ὁ δέ, ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσανέχειν, τε μὴ διαζευγνύοις, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ἐπιμελεῖσθαι τε πατρὸς προνοούμενοι, τε τοῖς αἰγυπτίοις ἐπ' προσφιλεῖς, μηδὲν θεραπεύοντας τῷ αὐτῷ ἐκείνοις. αἰγυπτίοις δὲ ἀπερημένον ἦν θεὶ νομὰς αἰ ἀσρέφεσθ τε ἰακώβου ὠδηγουμένου πρὸς τὰ βασιλέα, καὶ ἀπαζομένου τε, καὶ κατοχομένου θεὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ. ὁ φαραὼ ἐπυ. θάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τοῦ δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τοῦ μήκους τῆς ζωῆς τοῦ ἰάκωβον εἰπὼν.

εἰπόντος δ' ὡς ἥττονα τῆ͂ς προγόνων ἐπὶ βδελυκτὰς A
ἦτι, συνεχώρησεν αὐτῆ͂ ζῆν μὴ τῆ͂ τύχην ἐν ἡλιου-
πόλει. ἐν ταύτῃ γὰ καὶ οἱ ποιμένες αὐτῆ͂ τὰς νομὰς
εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς αἰγυπτίοις, ἐπετύνετο, καὶ τὸ
δωρεὰν δυσεφόρητον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἦν, μή-
τε τῆ͂ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπαρδεύοντος, οὐ γὰ αἴβαινε,
μήτε ὄντος τῆ͂ θεοῦ. προγνοίᾳ τε μηδὲ μίαν ἑαυτῆ͂
ὑπ' ἀγνοίας πεποιημένων, καὶ τὸ ἰωσήπου τὸν σῖτον
δεδωκέναι χρήμασιν αὐτοῖς διδόντος. ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς B
ἀπέλειπε, τῆ͂ βοσκημάτων ἐνωνοῦτο τὸν σῖτον καὶ τῆ͂
ἀνδραπόδων, οἷς ἦ καὶ γῆ τις ἦν, μοῖρα ταύτην παρεχό-
μενοι δὴ τιμῆ τροφῆς. οὕτως τε τῆ͂ βασιλέως πάσης
αὐτῆ͂ τῆς οὐσίας κυρίου γεγενημένου μετοικίσθη-
σαν ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαία γένηται τῆ͂ βα-
σιλεῖ τῆς χώρας ταύτην ἡ κτῆσις. πλὴν τῆ͂ ἱερέων. τού-
τοις γὰ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῆ͂. ἐθέλουσι τ' αὐτῆ͂ οὐ τὰ
σώματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς, καὶ τὸ
λοιπὸν εἰς ἀχήμονα τῆς τροφῆς δύπορίαν αὐτοὺς κατη- C
νάγκαζε. λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ
τὴν γῆν ὑδρεύσαντος, καὶ ταύτης τοὺς καρποὺς ἀθρόους
ἀπεργάσης, ὁ ἰώσηπος εἰς ἑκάστην ἐπεξιὼν πόλιν,
καὶ συλλέγων ἐν αὐταῖς τὸ πλῆθος, τῶν τε γῆν αὐ-
τοῖς ἐκείνων ἐπεχωρησεν ἔχειν βασιλεῖ ἐδύ-
ναντο, καὶ καρποῦσθαι μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο. καὶ κτῆ-
μα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, τῶν πέμπτην
τῆ͂ καρπῶν τῆ͂ βασιλεῖ τελοῦντας ἐφ' ἃ χώρας ἧς D
ἐδίδοσαν αὐτοῖς ἕκαστον αὖτ. τοὺς δὲ παρ' ἐλπίδα κυρίους
τῆς γῆς καθισταμένους χαίρειν ἐλάμβανε, καὶ ὑφίστατο
τὰ προστάγματα. καὶ τούτῳ τῆ͂ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ
ἐπὶ τοῖς αἰγυπτίοις αὐτῆ͂ μεῖζον ὁ ἰώσηπος ἀπερ-
γάζεται, καὶ πλείω τῶν ἰδίων τῆ͂ βασιλεῖ πα-
ρὰ αὐτῆ͂. ὅτε τε τελεῖν τῶν πεμπτῶν τῆ͂ καρπῶν
νόμος ἔμεινε ⟨ μέχει τῆ͂ ὕστερον βασιλέων. ἰακώβος
ἦ, ἐπὶ καὶ δέκατον ἔτος ἐν αἰγύπτῳ διαζήσας, καὶ νό-
σῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῆ͂ τῶν υἱῶν ἀπέθανεν, ἐ- E
πευξάμενος, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προειπὼν αὐ-
τοῖς καὶ προφητείαν πῶς μέλλει τῆ͂ ἐκ τῆ͂ γῆνας αὐ-
τῆ͂ ἕκαστος κατοικεῖν τῶν χαναναίων. ἔτο δὴ καὶ πολ-
λοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. ἰωσήπου δὲ ἐγκόμιον δι-
ξελθὼν, ὅτι μὴ μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ
πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐτοὺς
ἀγαθοῖς οἷς ἐδὲ ἰνερμέτας τινὲς ἡμείψαντο, προστάξε
τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα ⟨ ἰωσήπου παῖδας ἐφραίμιον καὶ F
μανασσῆν εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν πρεσβῦ ⟩ διαιρέθμοι
μετ' αὐτῆ͂ τῶν χαναναίων, ὡς ἐν ὕστερον ἰνερῦσθη.
ἀξίᾳ μὲν τοι καὶ ταφῆς ἐν χεροῖν τυγχάνειν. τελευτᾷ
δὲ βιὺς ἔτη τὰ πάντα ἑκὼν δέοντα πεντήκοντα καὶ ἑκα-
τὸν, μηδενὸς μὲν τῆ͂ προγόνων ὑπολειφθεὶς ἐπ' δυσ-
εβείᾳ ⟨ θεοῦ, τυχὼν ἦ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τοσούτοις ἀ-
γαθὸν γενόσθαι. ἰώσηπος ἦ συγχωρήσαντος αὐτῆ͂ τοῦ
βασιλέως, ⟨ τοῦ παῖδὸς νεκρὸν εἰς χεβρῶνα κομίσας, ἐ-
κεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῆ͂ ἦ ἀδελφῶν οὐ βελομένων G
αὐτῆ͂ συνεκπορίσειν, δίος γὰ αὐτοὺς εἶχε μὴ τεθνηκό-
τος αὐτοῖς τοῦ παῖδὸς τιμωρήσαιτο τῆς εἰς αὐτὸν ἐπι-
βουλῆς, οὐκ ἔτι ὄντος ᾧ χαρίζοιτο τὸν φρὸς αὐτοὺς
μοῖρότητα, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πάθος μὴ ἦ ἔχειν αὐτὸν
δι' ὑπονοίας. ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο, καὶ πᾶσιν ὡς αὐτοὺς αὐτουδῆ χεί-
μενος οὐκ ἀπέλειπε. τελευτᾷ δὲ καὶ οὗτος, ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν γενόμενος,

cúmque ille adiecisset malorum suos longioris ætatis fuisse, iussit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam regij pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante, non enim ascendebat, neque vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum, quia vulgò improuisum, qui nihil parati habebat, neque Ioseph frumentum dabat nisi numerata pecunia. quæ postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cúmque ad hunc modum omnes eorum possessiones in ius regis deuenissent, alius aliò migrabant, quo certius esset regium dominium. soli sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremò hæc necessitas adeò non corpora solum, sed & animos gentis in seruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari posset. postquam autem cessauit fames, & rigante flumine terra ad pristinam fertilitatem rediit, Iosephus regionis vrbes obeundo, conuocata per singulas multitudine, agrorum, quos regi cesserant, vsumfructum illis restituit, & adhortatus vt non secus quàm proprios colerent, iussit quintam partem fructuum regi pẽdere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti insperata restitutione agrorum culturam strenuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum Iosephi autoritas, tum gentis erga regem beneuolentia non mediocriter creuit: & ius quintę partis frugum etiam penes regum posteros ac successores permansit.

VIII. *Genes. 48. 49. 50.*

Iacobus autem cùm decimum septimum annum in Ægypto exegisset, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis priùs prosperitatem & abundantiam, & vaticinatus quòd singulorum posteri in partem possessionis Chananææ terræ essent peruenturi, id quod factum est aliquanto pòst tempore. præterea collaudato Iosepho quòd oblitus iniuriarum plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit suis filiis vt Iosephi filios Ephræmen & Manassen in suum numerum admitterent diuisuri sorte Chananæam, quemadmodum postea dicetur. postremò rogauit vt in Hebrone sepeliretur. Mortuus est autem cùm vixisset annos centumquinquaginta minus tribus, ex maioribus suis nulli pietate secundus, cuius digna præmia Dei benignitate est consecutus. Iosephus verò permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè sepeliuit. cæterum fratribus recusantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in se vindicaret, cùm non amplius esset in cuius gratiam daturum veniam sperarent, iussit eos posito metu nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec vnquam eos summa beneuolẽtia prosequi destitit. Moritur autem & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & potestate bene vsus: quibus artibus factum est vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus,

quicquam offecerit quo minus ad ſummam dignitatem eucheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus priùs cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos CCCC.

IX. *Exod.* 1. AEgyptij gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolùm & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnúmque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſueſcere. atque in hunc modum per CCCC. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contrà omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorúmque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modò ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

A κὴ λογισμῷ πάντα διοικῶν, κὴ τῷ ἐξουσίαν ταμιεύόμενος. ὁ δὴ καὶ τῆς ἰδιώτης δυσμενίας αἴτιον αὐτῷ ἔδοξε τοῖς αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκουσι καὶ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μθ' ἧς προεφήκαμεν ὑπῆρξεν. τελευτῶσι δ' αὐτὰ κὴ οἱ ἀδελφοὶ ξήσαντες δυσαιμόνως ὅλη τ' αἰγύπτῳ. κὴ τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μετὰ χρόνον αὐτοῖς οἱ ἀπόγονοι κὴ οἱ παῖδες, ἐθαψαν ἐν χεβρωνι. τὰ δ' ἰωσήπου ὅσα ὕστερον ὅτε μεταπέμψαντα ἐκ τῆς αἰγύπτῳ οἱ ἐβραῖοι εἰς τὴν χαναναίαν ἐκόμισαν. οὕτως γὰρ
B αὐτοῖς ὁ ἰωσήπους ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔσχε, καὶ τίσι πόνοις ἐπέθεσαν τῆς χαναναίας, σημανῶ προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν αἴγυπτον ἐξέλειπον.

Κεφάλαιον ε'.

*Ωσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

C ΑΙγυπτίοις ξυμφερτοῖς καὶ ῥαδύμοις οὖσι πρὸς πόνους. κὰ τῷ τε ἀνὴρ ὠδυνᾶν ἤτησε, καὶ δὴ καὶ τῆς κῆ φιλοκερδείας, συμβὰν δεινῶς πρὸς ἴδιον ἑβραίοις ἐξατεθῆναι κῆ φθονεῖν τῆς δυσαιμονίας. ὁρῶντες γὰρ τὴν ἰσραηλιτῶν χώραν ἀκμάζουσαν, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ πονεῖν δυσίαν πολλοῖς χρημάτων ἤδη λαμπρότης, καθ' αὑτὴν αὔξεσθαι δύπτις ὑπελάμβανον. ὧν τ' ἦσαν εὖ ὑπὸ ἰωσήπου τετυχηκότες, δέᾳ χρόνου μῆκος λήθην λαβόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλην οἶκον μεταληλυθυίας, δεινῶς ἐνέβαλλον τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ ταλαιD πωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτῶν πρεσβύταξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι ταῖς πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως αἱ ἔρροι τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἐως ἐκείνων ἐπικλύζοντα. πυραμίδας τε ἀσοικοδομοῦντες ἐξίσχυον ἡμῶν τὸ ἔθνος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις ἔθνος σωμήθεις. καὶ τέως ἀκουσίων μὲν ἐπὶ χρόνον ἐως αὐταῖς διέλυσαν ταῖς ταλαιπωρίαις
E αὐτεφιλονείκως δ', οἱ μὲν αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ὑπαγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς προφήμασιν, αἰτία μᾶλλον ἀπουδάσαι προὴν τὸν ἀφανισμὸν τὸ ἔθνος ἡμῶν τοῖς αἰγυπτίοις προεγένετο τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις, καὶ δὴ ἦσαν οἱ προὶ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα τοῖς ἰσραηλίταις κατ' ὀλίγον τὸν καιρὸν, ὃς ταπεινώσει μὲν τὴν αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐF ξήσει δὲ τοὺς ἰσραηλίτας, ζαφείς. ἀρετῇ τε πάντας ὑπερβαλεῖ κὴ δόξῃ ἀθάνατον κτήσεται. δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, κῆ γνώμῃ τῇ ὀφείλουσῃ πᾶν τὸ ἔθνος ἐν αὐτῷ τοῦ τῶν ἰσραηλιτῶν εἰς τὸ ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν. ἐξαφυλάσσειν τε τὰς ὀδύνας τῶν ἑβραίων γυναικῶν, κὴ τὰς τοκετὰς αὐτῶν παραπηρεῖν τὰς αἰγυπτίων μαίας. ὑπὸ δὲ τάτων ἐπέλθοι αὐτὰς μανθάνῃ, αἱ δὲ συγχύσειαν ἔμελλον μὴ ἐξαθήσεσθαι τὸ τῶ βασιλέως βάλημα. τοὺς μὲν τοι καταφρονήσαντας τὸ προστάγματος, κὴ σώζειν λαθεῖν τολμήσαντας τὸ τέκνον, τάτας αἰτιᾶσθαι συνῆν ἡγεμὼ προστάξει. δεινὸν ἐν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, κὰ καθ' παίδων ἀπεστερῶντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ προὶς τὴν ἀπόλειαν ὑπουργοῦντο τῷ γε-

νωμένων. ἀλλὰ κὴ ἡ ὀπίνοια τὸ τῶ ἡγεμόνος αὐτῷ ὅπλεί ψεως, τῶν μὲν τῷ πικτομένων, αὐτῷ δ' ἐξα-

λυ-

λυθησομένων, χαλεπὸν αὐτοῖς καὶ δυσδιαμύθητον A
ἀπόνοιαν τὸν συμφορᾶν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κα-
κῷ. κρατήσασα δ' αὖ ἀνάγκη τὸ θεῖον γνώμης ἀδὲ μυρίας
τέχνας ὅλη τούτῳ μηχανήσασθαι. ὅτε γὰρ παῖς ὢν προ-
εῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, ἔφετο λαθὼν τὸν τῶν βασι-
λέως φυλακίων, καὶ ἀληθὴς ὅλη τοῖς ἐξ αὐτοῦ γλυπθησο-
μένοις ὁ προειπὼν ἀνέφθη. ἀμαραφάμης, τὸν εὖ γεγονό-
τον ἀνδρὸς τοῖς ἑβραίοις, δεδιὼς ὑπὲρ τοῦ παντὸς ἔθνους
μὴ ἀπαναλωθῇ τῆς ὑπεροφθησομένης νεότητος ὑπολείπῃ, καὶ B
χαλεπῶς ἐφ' ἑαυτῷ φέρων, σκύνει γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον, ἐν
αἰμιχάνοις λύπαις. καὶ πρὸς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ ἐτράπετο, ἀνδρα-
κάλως οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν αἰθρόπων μηδὲν
τῆς εἰς αὐτὸν θρησκείας ἀνδρὸς βεβηκότων. δοιοὺς τὰ ἀ-
παλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου ἐκακοπάθουν τὸν
καιρὸν, καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ γένους αὐτῶν ἐλπίδος.
ὁ δὲ θεὸς ἐλέησας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν ἱκετείαν ὑπνῳ κλα-
δεὶς, ἐφίσταται κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ καὶ μήτε ὑπομνώ-
σειν αὐτὸν πρὸ τοῦ μελλόντων παρεκάλει. τὴν τε εὖ- C
σέβειαν αὐτῷ ἔλεγε δι' ἀνήμιλου ἔχειν. καὶ τὸν ὑπὲρ
ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγό-
νοις αὐτοῦ δωρησάμενος τὸ γένεσθαι τοσοῦτον πλῆθος
αὐτοῖς ἐξ ὀλίγων. καὶ ἄβεσμον μὲν μόνον ἐκ τῆς μεσο-
ποταμίας εἰς τὴν χαναναίαν πλανηθέντα δόξαι-
μονήσαι, τά τε ἄλλα καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ πρὸς γο-
νὴν ἀνάπηρον ἐχούσης πρότερον, ἔπειτα καὶ τὴν αὐτοῦ
βάλησιν ἀγαθὴν πρὸς τὸ θεῖον τεκνώσαι παῖ- D
δας. καὶ καταλιπεῖν μὴν, ἱσμαὴλ καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ
τὴν ἀράβων χώραν, τοῖς δὲ ἐκ γαιθούρας τὴν ἑωγλο-
δύτην, ἰσάκ τε τὴν χαναναίαν. ὅσατε πολέμων καὶ τὴν
ἐμὴν φησιν συμμαχίαν ἐπράξασθε, κἂν ἀσεβεῖς ἦτε
δόξητε καὶ δι' μνήμης ἔχοντες. ἰάκωβον δὲ, καὶ τοῖς
οὐχ ὁμοφύλοις γνώμιον εἶναι συμβέβηκεν, ὅτι τε με-
γέθει τῆς εὐδαιμονίας μεθ' ἧς ἐβίωσε, καὶ πᾶσι τοῖς αὐ-
τοῦ κατέλειπεν. οὐ μὴν ἑβδομήκοντά πω παίδων εἰς αἴ-
γυπτον ἀριθμηθέντων, ὑπὲρ ἑξήκοντά που μυριάδες ἤδη E
γεγόασιν. νυνὶ δέ με τὸ κοινῇ συμφέρον τοῦτο ἴσε
προνοούμενον, καὶ τῆς σῆς εὐκλείας. ὁ παῖς γὰρ σοὶ, ἔτι τὴν
γλῶσσαν αἰγυπτίοι δεδιότες κατέκειναν ἀπολλύμενα τὰ
ἐξ ἰσραηλιτῶν πτόμενα, σοὶ ἔσαι. καὶ λήσεται μὲν τοὺς
ἐπ' ὀλέθρῳ φυλάσσοντας. φανεὶς δὲ φανδόξως, τὸ μὲν ἑβραίων γένος τοῖς παρ' αἰγυπτίοις ἀνάγκης
ἀπολύσῃ. μνήμης δὲ ἐφ' ὅσον μένει χρόνον τὰ σύμπαν-
τα τεύξεται φανὰ ἀνθρώποις, οὐχ ἑβραίοις μόνον, ἀλ-
λὰ καὶ φανὰ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τοῦτο χαριζομένῳ F
σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γλυπτομένοις. ἔσαι δὲ αὐτῷ καὶ ὁ
ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὡς τε τὸν ἐμὸν ἔχειν ἱερφσύλλιν,
αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ δι' παντὸς τοῦ χρόνου.
ταῦτα τῆς ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, ἀναιερθεὶς ὁ ἀ-
μαραφάμης, ἐδήλου τῇ ἰωαχεβέλῃ γυνὴ ἅ' ἦν αὐτῷ. καὶ
τὸ θεῖον ἔτι μεῖζον δι' τὸν τοῦ ὀνείρου προῤῥήσιν αὐτοῖς
συνίστατο. οὐ γὰρ ὡς παιδὸς μόνον δυλαβεῖς ἦσαν, G
ἀλλὰ ὡς ὅτι μείζω τοσαύτης δαιμονίας ἐσο-
μένης. τοῖς μέν τοι προκατηγγελμένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ,
πίστιν ὁ τοκετὸς παρεῖχε λαθούσης τοὺς φύλακας δι'
τὸν τῆς ὠδίνων ὀλιγοχρονίαν, καὶ τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ προ-
αποτεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ βρεῖς μὲν μῆνας παρ'
αὐτοῖς βέφουσι, λανθάνοντες. ἔπειτα δείσας ἀμαραφάμης μὴ καταφωρὸς γένηται καὶ πεσὼν ὅλη τὴν
τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ὀπολεῖται μὴ τοῦ παιδίου, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσῃ.

& ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis obseruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuisse vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad implorandum diuinum præsidium conuersus, orabat vt tandem miseraretur homines à quibus vnis perpetuò cultus fuerit: darétque finem præsentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, iussítque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem in qua ipse vixit, tum ob eam quæ posteris eius quasi hæreditario iure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad sexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque scito mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iste cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus vestros ad necem damnauerunt, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit præter opinionem educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia seruitute liberabit, memoriámque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuósque posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri eius in omne æuum. His per visionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtrisque solicitudinem auxit. iam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa vt obseruatores fefellerit, nihil sentientes eorum quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehensa iram regis incurreret, ac mox & ipse vnà cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam,

Exod. 2.

maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ committere: ratus etiamſi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantùm, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, prouiſurum vt oraculi veritatem cuentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bituminéque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti ſalutem diuinæ prouidentiæ commiſerunt. in hunc modum. cùm à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quò tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hic verò manifeſtiſſimè Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: cóſque qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conſpicata vas fluitans, miſſis natatoribus, iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo vt iuſſum erat allato, mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moyſen proſecutus eſt, vt eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, ſed aduerſante, idque cùm alia poſt aliam adduceretur. Mariame quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interuenisſet, Nihil agis, inquit, regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum fortè popularis mammam admitteret. cúmque rectè monere videretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negotium, exequi & lactantem quampiam adducere: ac mox vſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam Ægyptij vocant Mo, yſes verò ſeruatos. quare compoſita voce ex vtriſque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuerſiam prudentiſſimus Hebræorum euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, noua quadam indole

A ἐγνω μᾶλλον ὅτι τούτῳ πιστεύσαντι τὸν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ σφῶσιν. τῷ τε λήσεσθαι πεπιστευκὼς, τοῦτο μὲν ἦν ἄδηλον, εἰ καὶ κινδυνεύοιεν, ἀλλὰ τῷ παιδὶ μόνον χρυσαίως ξιφομαχῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ. τὸν δὲ θεὸν ἠλπίζε πᾶσαν ἐκ τοιούτου ἀσφάλειαν ἔσεσθαι μηδὲν ψεῦσθος γνώσεσθαι τῆς εἱμαρμένου. ταῦτα κρίναντες, μηχανῶνται πλέγμα βίβλινον ἐμφρείς τῇ καλαμώδει κοπίδι, μέγεθος αὐτῇ ποιήσαντες αὐτάρκες εἰς τὸ μετ' ἀνευχερίας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ γὰρ ὕδατι τὸν δι' ἧς τὸ πλέγμα τὸν ἀποφεύγειν εἴσοδον ἡ ἀσφαλὲς πάρυπνον, ἐνιθέασι τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, εἴασαν ὅπῃ τῇ θείᾳ τύχῃ σωτηρίαν αὐτῷ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ἐφέρετο κατὰ τὸν ῥοῦν. Μαριάμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς, αὐτοπαρεῖχεν, ὅποι φερόμενον χωρήσοι ὀφομένη τὸ πλέγμα. ἔνθα δὲ διέδυσεν ὁ θεὸς μηδὲν μὲν τῷ αἰθεσπίαν συνιέναι, πᾶν δ' ὅτι δὲ βέλτιον φέρεσθαι αὐτοτελεῖς ἀγαθοῦ τυγχάνον. δὲ διαμαρτάνοντας μὲν τοῖς ὑφ' ἑαυτῶν ἀφελείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων κατακρίνοντας ὀλεθρίων καὶ πολλῇ φεύγουσι χρησαμένους ἀσφαλῆ. σωζομένους δ' ἐκ φόβου δόξῃ καὶ χαρᾶς ἐκ μέσου τῆς κακῶν διρισαμένους τῷ διαφέρειν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ θεοῦ γνώμῃ. τοιοῦτον γάρ τι καὶ τὸν παῖδα τοῦτον ἠμύσμενον ἐμφανίζει τὸν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. Θερμουθὶς δὲ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παῖζουσα φόβητας ἴονας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύσασα τὸν κοπίδα φῶς αὐτῇ ἐκκομίσαι. φόβηθεισῶν δὲ τῆς ὅπῃ τούτῳ σταλέντων μὴ τῆς κοπίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ἐφαρπάσασα, μεγάθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους. Τοσαύτῃ γὰρ ὁ θεὸς φύσει μανσολεῖ ἐχρήσατο αὐτοῦ ἡ, ὡς ὑπὸ πάντων τῆς καταψηφισαμένων ἁπὰ τοῦ αὐτοῦ ἠμύσιν καὶ τῆς ἄλλων ἐκ τοῦ ἑβραίων ἠμύς ἀπώλειαν ποιῆσαι ζοφῆς καὶ δημολείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γύναιον ἡ Θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρίζον θηλὴν τῷ παιδίῳ. μὴ θεσσαμένου δ' αὐτὸ τοῦ θηλὴν, ἀλλ' ἀποσραφίνζος, καὶ τοῦτ' ὅπῃ πολλῶν ποιήσαντος, ἡ Μαριάμη φόβητυχήσασα τοῖς γνωμένοις, οὐχ ὡς τε ἐκ φόβασκῆς δοκεῖν, ἀλλὰ κατὰ θεωρίαν, ἐπιμάτου ὦ βασίλισσα ταύτας ὅπῃ ζοφῆ τῷ παιδὸς μεταλλῆ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν πρὸς αὐτὸν συγγλυὲς ἔχουσιν. εἰ μέν τοί τινα τῶν ἑβραΐδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσειας τάχα ἂν πρόποιτο θηλοῦ ὁμοφύλου. δόξασαν ἡ καλῶς λέγειν ἐπίλαθεν τοῦτ' αὐτοῦ ἐκπορίσαι, ἐκ τῆς γαλαυχουσῶν τινὰ μεταλθεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβοῦσα, παρῆν ἄγουσα τὴν ματέρα μηδενὶ γνωσκομένου. καὶ τὸ παιδίον ἀσμένως πᾶς προσφύεῖ τῇ θηλῇ. καὶ δεθείσης τὸ τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τὴν ζοφοῦ τῷ παιδίῳ πρὸς τὸ παῖ. καὶ αὐτῷ τὴν ὀπλησιν ταύτου καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ γὰρ ὕδωρ, μῶν οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕσης ἦ, τοὺς ἐξ ὑδάτος σωθέντας. σωθέντος οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτου τίθενται. καὶ ὃν ὁμολογουμένως καὶ τοῦ θεοῦ προρρήσει φρονήσει ἑβραίων ἄριστος. ἀβράμου γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἑβδομος. ἀμαραμοῦ μὲν γὰρ αὐτὸς ὃν παῖς. κάθου δὲ ὁ πατὴρ ὁ ἦν λάδι. καὶ λάδι τοῦ ἰακώβου, ὃς ὃν ἰσάκῳ γνωρίμυος. ἀβράμου δὲ ἐκ θεοῦ ὃν. σωτὴρ ἦ οὐ καὶ τοῦ ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, τοῦ ἦ ταύτης μέρους πολὺ κρείττω καὶ πρεσβυτέραν διεδέξατο ταύτης τὴν εὐσεβείαν εἰ ταῖς παιδείαις.

καὶ

κὴ μειζόνων τῆ ὑπ' αὐτοῦ γηνσομένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε θεραπεύματα. καὶ ξιφήρη μὲν αὐτὸν γηνσμένον, θαυμαστὴν ὁ θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἐξῆρε αἰδέσιμα. πρὸς ἣ κάλλος οὐδεὶς ἀφιλοτίμως ἰδεῖν οὕτως, ὡς μονσεῖ θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τῆς ἀμορφίας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συντυγχάνουσιν, ὅπισθεν ἕπεσθαι μὲν ὑπὸ τῆς ὄψεως τὸ παιδός. ἀφιέναι δὲ τὰ κατεπείγοντα καὶ τῆ θεωρία προσαρκεῖν αὐτῷ. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἀκέραιος πρὸς αὐτὴν οὖσα, κατέσχετο τοὺς ὁρῶντας. ὄντα δὲ αὐτὸν θεοῦτον, ἣ θερμουθὶς παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας οὐ μεμοιραμένη. καί ποτε κομίσασα τὸν μωυσῆ πρὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυετο τὸν, καὶ ὡς φρονίμως ἐδεδέχθαι εἰ καὶ βουλήσοι θεοῦ μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου. πρὸς αὐτὸν τε ἔλεγεν. αἰσθρεφαμένη παῖδα μορφῆ τε θεῖον καὶ φρονήματι ὑπερφυῆ, θαυμασίως δὲ αὐτὸν καὶ παρ' αὐτῆς τοῦ ποταμοῦ λαβοῦσα χάριτος, ἐμαυτῆς μὲν ἡγησάμην παῖδα ποιήσασθαι, τῆς δὲ σῆς βασιλείας ἐδεδεγμαι. ταῦτα λέγουσα ταῖς τοῦ παιδὸς χερσὶν ἐνέθηκε τὸ βρέφος. ὁ δὲ καὶ λαβὼν καὶ περιερισάμενος, καὶ φιλοφρόνησιν χάριν τῆς θυγατρὸς ἀπέθηκεν αὐτῷ τὸ διάδημα. καταφέρει δὲ ὁ μωυσῆς εἰς τὸν γῆν, ὠθισθόμενος αὐτὸ καὶ νηπιότητα δηλῶν, ἐπέβαινε τε αὐτῷ τοῖς ποσί. καὶ τοῦτο ἔδοξεν οἰωνὸν δεῖν τῆ βασιλεία φέρειν. θεασάμενος δὲ ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὸν γῆμενον αὐτοῦ προειπὼν δεῖν ταπεινωθῆναι τῆς αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένου, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. καὶ δεινὸν αἰτιώμενος εἰπε, βασιλεῦ, παῖς ἐκεῖνος ὃν κτίνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις ἔτι μαρτυρεῖ τῆ προαγορεύσει τοῦ γενομένου, ὅτι βεβαίως ἡγεμονίαν τῆ σῆ καὶ πατρῷ τὸ διάδημα. τὸν αἰτιῶν, αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀπ' αὐτοῦ δέος αἴτες. ἑβραίοις δὲ, τὸν ἐλπίδα τοῦ δι' αὐτοῦ θάρσους ἀφελοῦ. φθάνει δὲ αὐτὸν ἡ θερμουθὶς ἁρπάσασα, καὶ πρὸς τὸν φόνον οἰκείως ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον αὐτὸν τοῦ θεοῦ διδασκαλάσαντος, ᾧ πρόνοια τῆς μωυσέως τῆς σωτηρίας ἦν. ἐτρέφετο οὖν, πολλῆς ὑπομελείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲν ἑβραίοις ἐπ' αὐτῷ παρῆν ἐλπὶς ἐπὶ θεῷ τὸν ὅλων. δι' ὑποψίας δὲ εἶχον αἰγύπτιοι τὸν αἰσθόμενον αὐτό. μηδ' ἑνὸς ὄντος φανεροῦ, κἂν ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ἢ συγγενοῖς δέ τῆς εἰκαιοποίησεν, ἢ τῶν ἄλλων τινός, ᾧ πλέον ὑπὲρ ὠφελείας τῆς αἰγυπτίων ἐν τῷ προειδέναι θαρρεῖν παρῆν, ἀπεῖχοντο τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ. μωυσῆς μὲν οὖν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ γνωρισθεὶς καὶ τεθραμμένος, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὸν τοῖς αἰγυπτίοις τὸν αὐτὸν ἐποίησε, καὶ τὸ δεῖν ταπεινωθῆ μὲν τῆ ἐκείνων, ἐπ' αὐξήσει δὲ τῶν ἑβραίων γενόμενα, πιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος. αἰθίοπες, πρόσοικοι δὲ εἰσὶ τοῖς αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὸν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῶν αἰγυπτίων. οἱ δὲ ὀργῆ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς, ἀμυνόμενοι τῆς καταφρονήσεως. καὶ τῆ μάχη κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δὲ ἀνεχώρησαν εἰς τὸν οἰκείαν διεσώθησαν φυγόντες. ἐπηκολούθησαν δὲ διώκοντες αἰθίοπες, καὶ μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν ἁπάσης τῆς αἰγύπτου, τῶν χώρας ὅπλοις πλείον ἢ πόλιν, καὶ γευσάμενοι τῶν ἀγαθῶν, οὐκέτ' αὐτῶν ἀπεῖχοντο. ὡς δὲ τὰ γεωτινιώτατα μέρη ἔφθασαν αὐτῆς ἐπερχόμενοι οὐκ ἐτόλμων ἀπερατεύειν, προϋβησαν ἄχει μέμφεως, καὶ τῆς θαλάσσης, οὐδὲ μιᾶ τῶν πόλεων ἀπαντεῖν διανοούμενοι. τῶν δὲ κακῶν πεζόμενοι, πρὸς χρη-

A res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt visa Moysis pulchritudine non obstupesceret: & persæpe accidebat vt dum gestatur ac circumfertur, obuios quosque in se cõuerteret, ita vt relictis seriis negotiis mallent præcellenti eius forma oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est vt
B Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cùm alioquin germanis liberis careret: allatúmque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minùs indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decreui adoptare mihi filiũ, tibi verò in principatu ac imperio successorem. & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam
C acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum eius capiti imposuit. Moyses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcauit, id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. móxque ille sacrorum scriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerũ volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius necem nobis securitatem Deus pollicetur, vati-
D cinium iam confirmauit, insultando tuo regno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam Ægyptiis metum quàm Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis verò confestim eum eripit, rege quoque non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moysi saluti prouidens. itaque educabatur quàm accuratissimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis verò suspecta erat hæc e-
E ducatio. sed cùm nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui etiamsi Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab eius cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam a- X.
doleuit, breui suæ virtutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes qui supra Ægyptum incolunt, agebant & fere-
F bant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se receperunt. quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignauum rati si fortuna non vterentur, concepta spe subiugandæ Ægypti, latè eam populabantur: deguſtatáque
G prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad maiora audenda accendebantur. cúmque vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij pressi,

mittunt qui remedium ab oraculis petant. cúmque reſponſum eſſet, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia poſtulat Moyſen qui vniuerſis copiis cum imperio præſit. paruit illa, ſed priùs rege iureiurando obſtricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & ſacerdotibus probro dans quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hoſtem occidendum eſſe monuerint ac iuſſerint. Moyſes verò Thermutidis ſimul ac regis rogatu libenter hoc negotium ſuſcipit. quod factum gentis vtriuſque vatibus lætitiam attulit. Ægyptij poſt partam eius virtute de Aethiopibus victoriam, occaſionem ſibi per dolum tollendi non defore ſperabant: contrà Hebræi, Moyſe copiis præpoſito, adfore ſibi facultatem euadendi ex Ægyptia ſeruitute. Ille verò volens hoſtem opprimere priuſquam de aduentu ſuo cognoſceret, non per fluminis ripam, ſed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re ſatis declaratuit quantum ingenio polleret ac prudentia. cùm enim hoc iter difficile eſſet præ multitudine ſerpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nuſquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipſo aſpectu horrendos, & in his quoſdam volucres, vt non ſolùm humi latentes inſidientur, ſed & ſublimes ex improuiſo noceant) cómentus eſt ad ſecurum iter exercitus ſtratagema dignum admiratione. vaſa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus ſecum deferebat. eſt autem hoc animal infeſtiſſimum ſerpẽtum generi. quapropter fugitant earum inſectationem, & inter fugiendum ſicut à ceruis tetracti deuorantur, ſunt autem manſuetæ alites, & contra ſolos ſerpentes feroces. de quibus nunc deſino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. poſtquam igitur ventum eſt in terram venenoſis beſtiolis ſcatentem, ibes illis immiſit, quarum bona opera vſus, itinere impunè peracto nec opinos Æthiopes inuaſit: commiſſóque prælio fuſos ac fugatos, & ſpe occupandæ Ægypti fruſtratos retro in ſuam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hoſtium patrabatur. quo factum eſt vt poſt hæc auſpiciis Moyſis feliciter geſta tantam alacritatem exercitus præ ſe ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iámque aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. ad vltimum compulſi in Saba regiam eius gẽtis, quam poſtea Cambyſes Perſarum rex de ſororis ſuæ nomine Meroen appellauit, obſidione ſunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Aſtapo & Aſtoborra, qui obiectu ſuo difficiliorem traiectum facerent. itaque ſita in inſula, & muro valido incluſa, non fluminibus tãtùm arcebat hoſtem, ſed aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas, inſtructi, ad hoc quoque tũ proderant quòd hoſti etiam poſt ſuperata flumina aditum ad vrbem oppugnandum negabant.

A σμοις αἰγύπτιοι καὶ μαντείας ζέπινται. συμβελεύσαντος δ' αὐτοῖς τὸ θεοῦ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὸν στρατηγὸν ἀποδοκεῖν τὴν μωϋσέως, στρατηγὸν αὐτῷ ἡγεμόνα. ἡ δὲ ὅρκοις πιστωσάμενοι ὡς τε μηδὲν δόλιον κακὸν, ἀποδιδόασιν. αὐτὴ μεγάλης μὲν δυνάμεως κρίνουσα τὴν συμμαχίαν. καλέζουσα δὲ τοὺς ἱερέας εἰκτεῖναι προσευξαμένους αὐτὸν ὡς πλέμιον, οὐκ ἠδοῦντο νεῶν χρήζοντες αὐτὴ τῆς ἐπικουρίας. μωϋσῆς δὲ, ὑπὸ τε τῆς

B θερμούθιδος ἀποκληθεὶς, καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἑκόντος προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχαιρεν δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῷ ἐθνῶν. αἰγυπτίων μὲν, ὡς δὴ τε πολεμίοις τῇ ἐκείνου κρατήσαντες ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσέα τῷ αὐτῷ δόλῳ καταργασάμενοι. οἱ δ' τῷ ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένου τοὺς αἰγυπτίους διὰ τὸ μωϋσέα αὐτῷ στρατηγεῖν. ὁ δὲ φθάσας πρὶν πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔξοδον αὐτὸν, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦγε, οὐ διὰ τὸ ποταμοῦ ποικισάμενος τὴν

C ἐλάσιαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἐνθα τῆς αὐτοῦ συνέσεως θαυμαστὴν ἔδειξεν ἐποίησατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς οὔσης ἀνυδρίαν διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (παμφορτάτη γάρ ἐστιν, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις τύπων οὐκ ὄντα μόνη φέρειν, δυνάμει τε καὶ κακίᾳ τῇ τῆς ὄψεως ἀσυμήθει διαφέροντα, πνὰ δ' αὐτῇ ἐστι καὶ πτερωτὰ, ὡς λαθεῖν μὲν ἀπὸ γῆς κακουργοῦν, καὶ μὴ προσιόντος ἀδικεῖν ἀφυκτὴν γνώμην) νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πρίαν τὸ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου κατασκευάσας, καὶ πληρώσας ἴβεων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατον δ' ἐστὶν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἁρπαζόμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειρωθεῖς δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὀρέων γένος ἄχρηοι. καὶ πρὸ μὲν τούτων, παρήκμι νεῶν χράσεν, οὐκ ἀγνοούμενον τὸ ἐλλιῶν τῆς ἴβιδος τὸ εἶδος. ὡς

E οὖν εἰς τὸν γῆν ἐνέβαλε τὸν στρατὸν ἐφόφον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὸν τῷ ἑρπετῷ φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσας χρόμενος. τέτον οὖν ὑδείσας τὸν φόβον, οὐδὲ προμαθοῦσι παρῆν τοῖς αἰθίοψι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῷ ἐλπίδων ἃς εἶχεν ὅτι τοὺς αἰγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τάστε πόλεις αὐτῷ ἐπεὶ καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῷ αἰθιόπων ἐπεφάτετο. καὶ τῆς διὰ μωϋσέως δ' εὐφυΐας γευσάμενον τὸ τῷ αἰγυπτίων στράτευμα ποιεῖν οὐκ ἔ-

F καμνεν, ὡς δὲ αἰδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς αἰ ἀσάσεως τὸν κίνδυνον ἔ) τοῖς αἰθίοψι. καὶ τέλος, συνελθόντες εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς αἰθιοπίας, ὃ ὕστερον καμβύσης μερόην ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τὸ κυλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ὃ δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, ὅτε νείλου περιέχοντος αὐτὸ καὶ κυκλουμένου, ποταμῷ τε ἄλλων ἀσάπου καὶ ἀσταβόρρα δυσμάχητον τοῖς πει-

G ρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς οὖσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῇ καρτεροῦ περιτυμένου, καὶ πρὸς μὲν τοῖς πολεμίοις προβλημα ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὡς τε ἀεπίπλυστος ἔ) βιαιότερον ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τὸ πόλεως τὸ ἄλωσιν.

φέρον

φέρονται τοίνυν αὐτοῖς τῆς μωϋσέως τὴν τῶν στρατευμάτων ἀρχήν, εἰς χεῖρας δὲ οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι, συμπίπτει τυχόν τι τοιοῦτον. Θάρβις θυγάτηρ ἦν τοῦ αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν μωϋσέα πλησίον τοῖς τάξεσι φερομένοις τοῦ στρατοῦ καὶ μαχόμενον γενναίως ὑποστησαμένους, καὶ τῆς δυνάμεως τὴν ἐγκράτειαν θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τὰ αἰγυπτίων αὖθις ἀποκρατοῦσι ἐλπίδα σωτηρίας, τῆς διαφορᾶς ὑπολαμβάνουσα, καὶ τοῖς αἰθίοψιν αὐτοῦσιν ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτὴν καταδουλωθεῖσι τὴν περὶ τὴν ὅλων κίνδυνον, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὥλισθεν αὐτοῦ καὶ αὔξοντος τοῦ πάθους, πέμπει περὶ αὐτὸν τὴν οἰκείαν τοῖς πιστοτάτοις ἄγαλμα μόνην περὶ γάμου. περισδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ὅτι τὴν θυγατέρα τοῦ πόλιν, καὶ παντελοῦς πίστεις ὑπόρκους ἢ μὴν αὐτὴν γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ θυμηθήσεσθαι τοὺς συμπολίτας, φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ μὴ τοῦ αὐτοῦ ἀφέσεως τὴν αἰθιόπων διαφεύξασθαι τὴν θεὰν, συμπέλει τὸν γάμον μωϋσῆς, καὶ τοὺς αἰγυπτίους ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυτῶν. οἱ δὲ ἐξ ὧν ἐστέλλοντο ὑπὸ μωϋσέως, μῖσος ἐκ τούτων πρὸς αὐτὸν αἰσθάμενοι, καὶ θερμότερον ἀπιέναι τὴν κατ' αὐτὰ βουλόμενον ἤξιουν. ὑπονοοῦντες μὲν μὴ δι' ἄλλο τοῦ διαφορᾶς νεωτερίσειεν κατὰ τοῦ αἰγύπτου, διδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα περὶ τῆς σφαγῆς. ὁ δὲ καὶ καθ' αὑτὸν μὲν εἶχε τοῦ τοῦ πράγματος ὕπονοιαν, ὑπὸ τὸ φθόνου τῆς μωϋσέως στρατηγίας, καὶ ὑπὸ δίκης ταπεινώσεως, ἐπιπλοῖς ὑπὸ τὴν ἐγχειρημάτων, οἷς τε τοῦ ἐγχειρεῖν τὴν μωϋσέως αἱρήσει. φθάσας δὲ τοῦ βουλεύει λαθὼν ὑπάρξειν. καὶ τὴν ἀδὸν συλατεύμενον, ποιεῖται δὲ τῆς ἐρήμου τὸν δρασμόν, καὶ ὅθεν οὐ ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν τοὺς ἐνθένδε. ἄπορός τε ὢν ἔφης, ἀπηλλάττετο τὴν καρτερίᾳ καταφέρων. εἰς τὴν μαδιηνοῦ ἀφικόμενος πρὸς τῷ μιᾷ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καμπύλου, ἐπώνυμον δὲ ἑνὸς τῶν ἀπ' αὐτοῦ γενομένων ἐκ γειτόνας ἰδὼν καθεδεῖς ὄντι πηγὸς φρέατος ἐκ τοῦ κόπου καὶ τῆς παλαιπωρίας ἠρέμει μεσημβρίας οὔσης οὐ πόρρω τῆς πόλεως. ἐτύγχανε αὐτῷ συνήθη καὶ φορὰς τὸ ἀρετῶν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν παρέχουσα. τῆς δὲ χωρίων δυσύδρων ὄντων, φορτηγούμενον οἱ ποιμένες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαλλομένου τοῦ ὕδατος ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἀναιζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. παρεγίνοντο δὲ ὅτι τὸ φρέαρ ἐπὶ παρθένοι ἀδελφαὶ, ῥαγουήλου θυγατέρες ἱερέως, καὶ πολλῆς ἀξιωμένου τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις. αἱ τῆς τὸ πατρὸς ποιμαίνειν ἐπιμελούμεναι δὲ τὸ τοῦτο ὑπουργίαν ἦν καὶ γυναιξὶν ἐπιτήδειον παρὰ τοῖς βαρβάροις, φθάσασαι τὸ αὔτομα ἐκ τοῦ φρέατος αἰεὶ ἀντλοῦσαν ὕδωρ ταῖς ποιμνίοις ταῖς ἐξαμάσαις, αἱ πρὸς ἐπιδοχὴν τοῦ ὕδατος ἐγγόνεσαι. ἐπιστάντων δὲ ποιμένων, καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ τοῦ ὕδατος κρατοῦν, μωϋσῆς ἀνὴρ ἡγεμόνικος ἦν παρεῖδεν ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐπασχομένας κρείττονα ἡγήσατο τοῦ τῶν παρθένων δικαίου, τοῖς μὲν ἐξὸν πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ παρέχειν τὴν δίκαιον βοήθειαν. αἱ δὲ ἐπιγνοῦσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τὴν τε ὑβριν τῶν ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι, καὶ τὴν ἐπικουρίαν τοῦ ξένου. παρακάλουν τε μὴ μεταπέμπειν αὐτὸν ἡγήσασθαι τὴν δίκαιον μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑστερῆσαι· ὁ δὲ, τὰς τε παῖδας ἐπὶ-

A Hîc cùm Moyſes deſidere exercitum ocioſum ægrè ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit. erat Aethiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moyſen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conſpicata, virtutémque viri admirata, qui & Aegyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Aethiopas modo victores in extremum periculum adduxiſſet, vehementi eius amore eſt correpta: quo in dies creſcente, mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos B coniugium ſuum offerens. aſſenſit ille hac conditione iureiurando firmata, poſt vrbem ſibi traditam ducturum ſe eam vxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sæuitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratiis nuptiiſque celebratis, Aegyptiorum exercitus victor domũ eſt reductus. illi verò accepta ſalute odium pro gratia Moyſi repoſuerunt, & maioribus ſtudiis inſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatique ne rebus feliciter geſtis elatus res nouas in Aegypto moliretur, apud regem eum cædis accuſauerunt. iam enim & ipſe ſuſpectũ hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim etiam metu alicuius cladis, ſollicitantibus huc & irritantibus indefinenter ſcribis ac ſacrificis. Vt iam Moyſes minimo XI. minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe clàm ſubduxiſſet. & cùm vias obſeruari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, quà euaſurum inimici minimè ſuſpicabantur: & quamuis alimenta nuſquam inueniret, inediam patientia ſuperabat. cúmque ad vrbem Madienam peruenìſſet, in rubri maris litore ſitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filiis, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianũ, E & vrbem iam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem ſuam declarauit, & melioris fortunæ occaſionem inuenit. cùm enim ea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne fortè exhauſta aqua ab aliis, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno F honore ab eius loci habitatoribus habebãtur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hauſta aqua quantum ſatis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc vſum fictas diffundunt. cúmque paſtores ſuperueniſſent, & repellendo puellas aquam ſibi vſurparent, Moyſes iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & ſe inſpectante vim virorum plus pollere quàm G ius puellarum, abactis vſurpatoribus auxilium eis ita vt decebat præbuit. at illę accepto beneficio poſtquam ad patrem venerunt, & paſtorum iniuriam, & quomodo ab hoſpite adiuuæ fuerint, ei retulerunt: rogabántque ne illi hunc

beneficium periret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto maiorem. deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorū possessio constabat, curatorem eum ac dominum

XII. Exod. 3 constituit. Hanc fortunam Moyses nactus apud Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quòd vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cùm tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat. prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses verò tam visis quàm auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ Domine, quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero vt relicta terra quam nunc habitãt me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit

δέξατο τῆς θεοῦ τὴν δυσγενεστέραν ἀποῤῥῆξαι, καὶ τὸν μωϋσῆν εἰς ὄψιν ἐπέλθειν ἀγαγεῖν αὐτῷ τυχόμενον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τοῦ θεοῦ τῇ θυγατέρι ἀπεσήμηνεν αὐτῷ μαρτυρίαν δεδωκὼς τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὴν θαυμάζων, οὐκ εἰς ἀναιδεῖς δυσγενεῖς καταθέσθαι τοῦ δικαιωτάτου ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἀποδώσειν χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ὠφελείας ὑπερβαλλειν τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς. ποιεῖται δ' αὐτὴν υἱόν, καὶ μιᾷ τῶν θυγατέρων ἐπὶ γάμον δίδωσιν. τῶν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἐπιτροπεύσειν ἀποδείκνυσιν ἀπραγμονήτως καὶ ἀσφαλῶς. κ. ἱμωνυσῆς μὲν τοιούτων τυχὼν παρὰ τὸ ἰεθηγλαίου, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ ῥαγουήλου, διῆγεν αὐτόθι ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ὄρος τὸ σινᾶιον καλούμενον ὅπερ ἄγαν τὰ ποίμνια φέρει δ' ἔστιν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄριστον ἀγαθῆς φυομένης πόας, καὶ δόξαν ἔχειν ἀνθρωπείαν αὐτῷ τὸν θεὸν οὐ κατανενοηθέσθαι πρότερον, οὐ θελόντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνου βάτον νεμόμενον, τοῦ ὠφελοῦντος τὸ τε αἶθος αὐτῷ παρῆλθεν ἀβλαβές, καὶ τῆς ἐγκάρπου κλάδων οὐδὲν ἠφάνισεν, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὲ καὶ αὐτὸν μᾶλλον ἔθαμβει τοῦ ὄντος παράδοξον ὁρωμένου. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνῆς τε πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν καὶ τοπασαμένου λόγοις, οἷς τότε θάρσος αὐτῷ τολμήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο δι' τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμανεν, καὶ συνεβούλευεν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἑώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις θρασύτερον. προσηγόρευεν δὲ τοῦ ἐπιφανοῦς αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν ὧν ἀνθρώποις τοῦ θεοῦ συνεπαγόντος. καὶ θαῤῥοῦντα ἐπέλθειν εἰς τοῦ αἰγυπτίου ἀπάτην, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην δι' εὐδαίμονα, διὰ ἀβραμος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τῆς σῆς σωτείρας αὐτοῖς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέν τοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου, θυσίας ἐπέλθειν δικαιοπρεπεῖς ἀφικομένῳ εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεσπιωτεῖται. μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς ἐδεδιὼς καὶ πολὺ μᾶλλον εἰς ἦκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστῶν, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, διὰ αὐτός τε θρησκεύω καὶ πρόγονοι εἶδα θαυμαστὰν ἡγεμονίαν, μεταδίδοσθαι δ' ἂν τοῦ ἐμαυτοῦ φρονήσεως ἡγοῦμαι. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ὑπάρχων, πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας ἐμὲ ἄρτι κατοικοῦντι ἕπεσθαί μοι, πρὸς ἐμὲ αὐτοὺς ἡγοῦμαι. κἂν ἐκεῖνοι πεισθῶσιν, πῶς ἂν βιασαίμεθα φαραώθην ὀκνοῦντα δοῦναι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξουσιν εὐδαιμονίαν. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ θεῖ πάντων συνεβούλευε θαῤῥεῖν ὑπισχνούμενος αὐτὸς παρέσεσθαι. καὶ ἐὰν δέῃ μὲν λόγων πεῖθοῦ παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἐκεῖν χορηγήσειν. ἐπέλθειν δὲ τὴν βακτηρίαν ὅτι τὴν

γῆν

γλῶ ἀρέτα πίστιν ὧν ὑπεχεῖται λαμβάνειν. καὶ ποιή- A
σαντος, δράκων ἔρπειν, καὶ συνειλούμενος ἀπειλεῖν,
ὡς δήκουσιν ἐπ' ἀμυνὴν τοῦ καταλαβόντος. εἶτα
πάλιν βάκτρον λαβ. μὴ τοῦτο ἢ καθεῖναι τοῦ δεξιοῦ
εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπακούσας ἢ λαβὼν καὶ
πάλιν τοῦ χρόα ὁμοίαν προσκόμισεν. ὃ δ' εἰς τὸ στόμα
θεὶς κατέσπ. κελευσθεὶς δὲ καὶ τὸ πλησίον ὕδατος λα-
βὼν ἔπι τοῦ γῆς ἐκχέαι, ὁρᾷ τοῦ χρόα αἱματώδη
γενομένην. θαυμάζοντα δ' ἔτι τούτοις, θαῤῥεῖν παρε-
κελεύετο, καὶ βουλὴν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμε- B
νον, καὶ σημείοις πρὸς τὸ πιστεύεσθαι ὧδε πᾶσι
χρῆσθαι, ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐ-
μὰς ἐντολὰς ποιεῖς. κελεύω ἢ μηδὲν ἔτι μελλήσαντα
ἐπείγειν εἰς τοῦ αἴγυπτ., καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐ-
πισπόμενον, καὶ μὴ ἐίβοντα τὸν χρόνον, πλείω ποιεῖν
τῶν ἑβραίων ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσιν. μωϋσῆς δ'
οὐκ ἦκεν ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τε
τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκεραίως χρώμενος, δυ-
ξάμενος αὐτῷ, καὶ πειρασθῆναι ταύτης τῆς δυνά-
μεως ἐν αἰγύπτῳ δεηθείς, ἰωπεβόλει μηδὲ ὀνόματος
αὐτοῦ γνῶσιν τοῦ ἰδίου φθεγξάμενος, φωνῆς δ' αὐτῷ με- C
ταπεμπόμενος καὶ ὄψεως ἔτι, καὶ τοῦ προσηγορίαν εἰπεῖν,
ἵνα θεῶν ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς πα-
ρακαλῇ. καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τοῦ ἑαυτοῦ προσ-
ηγορίαν, οὐ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν,
ὅθεν ἦς οὐκοῦν θεὸς εἰπεῖν. μωϋσῆς μὲν τὰ σημεῖα ταῦ-
τα, οὐ τότε μόνον ἐξεπαντὸς δ' ὁπότε δεηθείη συνε-
τύγχανεν. ἐξ ὧν ἀστεισον πλέον ἐπὶ τῆς ἀληθείας τῶν D
πυθομένων, καὶ τὸν θεὸν διμυῆ προσκαλεῖσθαι ἔχειν πι-
στεύων, τοὺς τε οἰκείους σώζειν ἐλπίζων, καὶ τοὺς αἰγυ-
πτίους κακοῖς ἐπιβαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῶν αἰγυ-
πτίων τεθνάναι βασιλέα φαραώθιον, ἐφ' οὗ πρὸ αὐ-
τοῦ ἔφυγεν, δεῖται ῥαγουήλου συγχωρῆσαι καὶ ἐφέ-
λεσθαι αὐτῷ τῆς συγγωσὸν εἰς αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ
προσκαλεῖται τοῦ σεπφόραν, ἣν γαμαμένει τῷ ῥαγού-
ηλου θυγατέρα, καὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρσον καὶ E
ἐλεάζαρον, ὥρμησεν εἰς τοῦ αἴγυπτον. τῷ δ' ὀνομάτων
τούτων γήρσος μὲν σημαίνει κατὰ ἑβραίων διάλεκτον,
ὅτι εἰς ξένην γῆν, ἐλεάζαρος δὲ, συμμαίχῳ τῷ πα-
τρῴῳ θεῷ χρησάμενον αὐτὸν αἰγυπτίους διαφυγεῖν.
γενομένων δ' αὐτῷ πλησίον τῷ ὄρους ὁ ἀδελφὸς ἀα-
ρὼν ὑπεδύσατον τῷ θεοῦ κελεύσαντος, προσὸν ὀνομα-
σημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα καὶ τοῦ θεοῦ τὰς
ἐντολάς. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς ὑπεδύσατον ἑβραίων
οἱ ἀξιολογώτατοι τοῦ πρεσβείας αὐτῷ μεμαθηκότες, F
οἷς μωϋσῆς τῷ σημείων, ἵνα πιθανὸς οὐκ ἦ, παρέ-
σχε τοῦ ὄψει. οἱ δ' ἐπ' ἐκπλήξεως τῷ δόξῃ δόξαν
αὐτοῖς γενομένων αἰσθάρσουν, καὶ ὡς τῷ ἄλλων
ἅπαν δύλπιδος ὡς θεοῦ προνοουμένου τῆς ἀ-
σφαλείας αὐτῷ. ἵνα δὲ καταπυθεῖς ἦκεν ἤδη τοῖς
ἑβραίοις ὁ μωϋσῆς, καὶ οἷς αὖ κελεύσῃ τούτοις ἀκολου-
θήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐφίεσθαι,
ἀφικνοῦνται πρὸς τὸν βασιλέα τοῦ ἡλιουπόλεως νομὸν
παρειληφότα. καὶ ὅσα τε ὠφελήσαιεν αἰγυπτίους ὑπὸ G
αὐτῶν κατασκευαζόμενοι, καὶ ἀφαιρεζόμενος αὐ-
τῷ τῆς χώρας ἐθνῶν, στρατηλάτ & πόνοις χρησάμενος
ὑπὲρ οἰκείων. τὰς δ' κινδύνων ὅτι τούτοις ὑπ' αὐ-
τῷ ἀμοιβὰς οὐ δικαίας κομιζόμενος αἰσθήσεται.

vt virga in terram proiecta fidem promissorũ
acciperet.quo facto,draco humi repebat,& in
spiras se conuoluẽs caput erigebat quasi repu-
gnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò
in virgam est mutatus. post hoc manũ in sinũ
mittere iussus cùm paruisset,albam & colore
calci similem exemit,quæ mox in pristinũ co-
lorẽ rediit. iussus deinde aquam è propinquo
haustam humi effundere, vidit in colorẽ san-
guineum versam. Ad hæc stupentem vt confi-
dat hortatur,cùm sciat maximum sibi adiuto-
rè affore.vtque apud omnes his prodigiis vtẽ-
do fidem illis faciat à Deo se missum,ciúsq; ius-
su omnia facere.iret sine cunctatione, & festi-
nus in Ægyptum properaret,neq; die neq;no-
cte iter intermittendo,néve diu tẽpus terendo
longiorem Hebræis seruitutem & afflictionẽ
redderet.Moyses autem nihil amplius dubitãs
de promissionibus, quarum certitudinem tot
argumẽtis auditis & visis satis colligebat,pre-
catus vt eandem potentiam in Ægypto, cùm
exerta opus fuerit,experiretur:supplex illud e-
tiã rogabat vt quem conspectu ac colloquio
suo dignatus fuerat,ei nomen quoque suum
volens ac libens indicaret,vt rem diuinam illi
aliquãdo factutus nominatim eũ ad sacrificiũ
inuocare posset.tũ Deus aperit ei suum nomẽ,
nunquam antea hominum vlli auditũ aut co-
gnitũ,quod mihi eloqui nec ius nec fas esse ar-
bitror.Moysi verò non tunc tantùm,sed quo-
tiescunq; opus esset talium prodigiorũ facultas
aderat,atq.ita nihil dubitãs de oraculi ex igne
redditi veritate,déq; Dei adiutoris fauore,mã-
gnam spẽ concepit fore vt tandem & sui libe-
rarentur, & Ægyptij insigni aliqua cláde afli- XIII.
cerentur. Cúmque cognouisset Pharaothẽ Æ-
gyptiorũ regem sub quo ipse fugerat, esse de-
functum,à Raguele commeatum rogat,vt sal-
ua eius pace ac gratia liceat sibi in Ægyptũ ob
publicam cognatorum ac tribulium suorũ vti-
litatem proficisci,quo impetrato & assumpta
quam ibi duxerat Raguelis filia,liberísq.com-
munibus,Gersõ & Eleazaro, iter in Ægyptum
arripuit: quorũ nominũ prius peregrinũ signi-
ficat,posteri,Dei auxillũ,q diuina ope insidias
Ægyptiorũ euasisset.cũq.iã nõ longè à limitib.
abessent, Aarõ frater venit obuiã Deo sic iubẽ-
te:cui mox indicauit quicquid in monte vide-
rat,& omnia mãdata quæ diuinitus illic acce-
perat. mox vlterius progressus obuios inuenit
præstantissimos quosq.Hebræorum,qui aduẽ-
tum eius præsenserant:& mox ne quid ampli⁹
de fide Moysis dubitarent,prodigia diuinę vo-
luntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita:
quibus præter omnem opinionem visis attoni-
ti,sperare iam cœperunt prouidentiam Dei
securitati illorum & incolumitati non defu-
turam. Atque ita obsequentiores nactus
Hebræos,& in potestate ipsius se futuros
pollicentes, accensos nimirum libertatis a- Exod. 7.
more, ad nouum regem se confert. Ibi post-
eaquam commemotasset operam suam pro
Ægyptiis contra Æthiopas contemptim a-
gros eorum vastantes nauatam, laborésque
exhaustos dum non aliter quàm pro suis pa-
pularibus bellum administraret, adiicit ma-
lam gratiam pro tot beneficiis sibi redditam.
oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

gi aperit nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit, cæterùm cùm à rege contemptim audiri se animaduerteret, exhibet illi specimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus sceleratũ eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta representare nossent, non minùs peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moyses iactare debeat, quasi solus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se venditet: confestimque cùm & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præstantiora esse aio, quàm istorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas post se relinquunt. iámque manifestè declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parũ cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum specie reptabant, vnam post aliam aggressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quàm antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desiit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus cõduplicaturus. Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque assiduis suorũ querelis vt à capto desisteret vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra vtrunque animo, in hoc totus erat, vt suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtque populo potestatem exeundi faciat, ne fortè contrà moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessariò calamitates eos comprehendere, qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem, eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetrauerint.

Exod. 6.

τά τε κῦ τὸ σιναῖον ὄρος αὐτῷ συμπτυχόντα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔδωκεν αὐτῷ προστάξειν ὑπ' αὐτοῦ δηλωθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξεπίστατο. παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλευάσαντος δ' τοῦ βασιλέως μωϋσῆν· ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ σιναῖον ὄρος γεγυμνωμένα. ὁ δὲ, ἀγανακτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ φεύγοντα τὴν παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ τὴν ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἀρίζυν πεποιημένον, καὶ τερατουργίαις καὶ μαγείαις κατασπάξειν ἐπικειρικότα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ ἐπιδεικνύειν ὁρᾶν, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν τοῦ τούτων ἐπισήμην, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἐμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δύναται. τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ ἐπιδόξον αἰαφέρειν, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν. καὶ θαυμῶν βακτηρίας δράκοντας ἦσαν. μωϋσῆς δ' οὐ καταπλαγείς, οὐ δ' αὐτὸς μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ. τοσῷ μὲν τοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τῶν τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δὲ, οὐ κῦ γοητείαν καὶ πλάνην τῆς ἀληθοῦς δόξης τὰ μὲ, κῦ δὲ θεοῦ προνοίαν καὶ δύναμιν φαινόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὀπὴ τῆς χῆς τὴν βακτηρίαν, καλύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἦλ' ἐπίθετο καὶ τὰς τῶν αἰγυπτίων βακτηρίας οἱ δράκοντες ἐδόκουν προϊοῦσα κατήθιεν, μέχρι πάσας ἀπώλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται μωϋσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδέν τι μᾶλλον τούτῳ πραχθέντι καταπλήττεται. προσορμηθεὶς δὲ καὶ μηδὲν αὐτῷ προσχόρησεν εἰπὼν ὡς τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸν ὀπὴ τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς αἴεσιν παρέχειν τοῦ πνεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοὺς πρότερον κακοὺς αὐτοῖς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἄχρεον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον οὐκ ἔτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὀπὴ τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐποίει, νυκτὸς δ' συνάγειν τὸ ἄχρεον, καὶ τοῦ δεινοῦ διπλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γεγυμνωμένης. ὁ δ' οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν, οὔτε πρὸς τοὺς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου. τὴν τε ψυχὴν ἐπιστρεφόμενος πρὸς ἑκάτερον ὀπὴ τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ παρακλυόμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἐπείθεν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους ὀπὴ τὸ σιναῖον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελεύκεναι, καὶ μηδὲν ἀντιφαίτειν οἷς ἐκεῖνος βούλεται. τὴν δ' ὀμφὴν αὐτοῦ πρὸς πάντας ποιουμένου συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν αἰτιάσασθαι πάντων ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀντιφαίτοντα θεοῦ προστάγμασιν. τοῖς γὰρ κόλον ἐφ' αὐτοὺς κινήσασι θεὸν ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά. κῦ ὅτε γε τούτοις, οὔτε ἀὴρ φίλος, οὔτε γονὰ τέκνων κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. πειρασθήσεσθαί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μετὰ τοῦ καὶ τῶν ἑβραίων λαὸν ἀπολυθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τὰ

τοῦ δὲ βασιλέως ἀφραυλίζοντος τοὺς μωϋσέως λό- A Rege verò nihili faciente verba Moysis, neque
γους, καὶ μηδὲ μίαν ὅλως ῥοφὴν ἐπὶ ποιουμένου, πάσῃ vel tantillum ad eius preces aduertente, gra-
δυνατὰ τοὺς αἰγυπτίους κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστον ἐκθή- uissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ
σομαι, δι' ἃ τε τὸ μὴ ἀφέτερον πιστὰ συμβαίνοντα τὸ τε τοῖς singulatim recenſebo tum propter eorum no-
αἰγυπτίοις εἰς πίστιν ἐλθεῖν, καὶ δι' ἃ τὸ βούλεσθαι μωϋ- uitatem, tum vt eo magis appareat non vanas
σῆν μᾶλλον ὧν ἀφεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον δηλῶ- fuiſſe vatis noſtri prædictiones: poſtremò quia
ξαι. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀθέοις, μαθοῦσιν φυ- hominum intereſt talia cognoſcere, quo ma-
λάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ gis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infli- Exod. 7.
θεῖον, μήσῃ εἰς ὀργὴν ἀφεῖσαν ἀμωμήτου τῆς ἀ- gendas pœnas commoueri ſolet. Primùm
δικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεὸς amnis ſanguineis fluentis prolabens, ad potus
κελεύσαντος ἐῤῥύη, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένοις, καὶ B inopiam eos redegit, cùm præterea nullum
πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. οὐχὶ δὲ τὴν fontem habeant. nec coloris tantùm id erat
χρόαν μόνον ἐκ τοιούτου, ἀλλὰ καὶ τοῖς πιεῖν ὁρμῶσι vitium, ſed ſi quis ſiti coactus guſtaret, confe-
ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδύνην ἀφεσώρευεν. ἐκ δὲ ſtim acri dolore corripiebatur: erátque talis
τούτου μόνοις αἰγυπτίοις, ἑβραίοις δὲ γλυκεῖ καὶ πό- Ægyptiis ſolis, Hebræis verò dulcis ac potabi-
τιμος, καὶ μηδὲν τοῦ κατὰ φύσιν παρηλλαγμένον. lis, & omnino priſtinam naturam retinens.
πρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ quo miraculo rex inops conſilij, timens inco-
δείσας ἐκείνης αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις ἀ- C lumitati gentis, permiſit Hebræos abire. cúm-
πιέναι. καὶ τοῦ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τὴν γνώ- que malum ceſſaſſet, rurſum ad priſtinam Exod. 8.9.
μην μετέβαλεν, οὐκ ἐπιτρέπων τὴν ἔξοδον αὐτοῖς. mentem rediit, ſententiam ſuam reuocans.
ὁ δὲ θεὸς ἀγνωμονοῦντος, καὶ μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν Deus autem motus hominis ingratitudine, qui
τῆς συμφορᾶς, οὐκ ἐπὶ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλλην nec à periculo liberatus vellet ſapere, aliam
τοῖς αἰγυπτίοις ἐπιφέρει πληγήν. βατράχων πλῆθος plagam Ægypto infligit. Ranarum vis im-
ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεβόσκετο. μεσοῦ δ' τού- menſa terram eorum populabatur, refertus e-
των καὶ ὁ ποταμὸς ἐῶν, ὡς ὀλιγομοιρούσης τὸ ποτὸν τῶν rat & fluuius, vt aqua inde non niſi ſanie ha-
ἐκεῖ ζώων ἰχῶρι κεκραμένον λαμβάνειν, ἐναποθνη- rum viciata hauriri poſſet, immorientibus ea-
σκόντων καὶ συνδιαφθειρομένων τῷ ὕδατι. ἦν τε χώ- rum pleriſque & imputreſcentibus. plena erat
ρα μεστὴ κακῶν ἐῶν ἰλύος, ῥυομένων τε καὶ ἀποθνη- & terra turpi limo ex quo enaſcebantur, rur-
σκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν ἐξέδρας ἠφάνιζον ſúſque in eundem reſoluebantur: quin & do-
ἐν βορτοῖς διεισκόμβροι καὶ ποτοῖς, καὶ ταῖς δυνάς meſticum victum fœdabant in eſculentis at-
αὐτῶν ἐπιπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴν ἐῶν καὶ δυσά- D que poculentis nuſquam non repertæ: & in
λυκτον ἀποθνησκόντων τῷ βατράχων καὶ ἐν αὐτῇ διε- cubilibus quoque paſſim oberrantes: ita vt o-
φθαρμένων. ὑπὸ δὲ τούτων τῷ κακῶν ἐλαυνόμε- mnia fœterent putore è ranis mortuis exha-
νον τὸν αἰγυπτίων, τὸν μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βασι- lante infecta. His malis cùm exagitarentur
λεὺς οἰχέσθαι τοὺς ἑβραίους λαβόντα. καὶ ὡς τάχιστα Ægyptij, rex iubet Moyſen cum Hebræis abire
ἔπαυτο ἠφάνιστο τῷ βατράχων τὸ πλῆθος, καὶ ἦν quò velit: & quamprimum hoc dixit, euanue-
γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατάστασιν. runt ranæ, terráque ſimul & flumen in priſti-
φαραὼθης δ' ἅμα τοῦ πάθους ἀπήλλακτο ἤδη, καὶ nam naturam ſunt reſtituta. vix dum hoc ma-
τῆς αἰτίας ἐπελέλησο, καὶ τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ lum ceſſauerat, cùm Pharaothes denuò muta-
ὥσπερ πλεόνων παθημάτων φύσεις βουλόμενος μα- tus, priorum oblitus retinere populum cœpit:
θεῖν οὐκ ἐπ' ἐφίεις τοῖς περὶ τὸν μωϋσῆν τὴν ἔξοδον, E & quaſi aliarum etiam afflictionum naturas
φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ἐπιτρέπων. experiri vellet, negabat exitum quem prius có-
πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ περιβολὴ μετὰ τὸ θεῖον ceſſerat timore magis compulſus quàm ex ani-
αὐτὸ τὴν ἀπάτην. φθείρων γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξελύ- mi ſui ſententia. Rurſum igitur Deus alia
θησαν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν clade in hominem fraudulentum vindicat. pe-
κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μή τε λουτροῖς μή τε χρίσε- dunculorum enim magna vis è corporibus
σι φαρμάκων ἀλεφθῆναι τὸ ἕλκος αὐτῷ δυνάμενοι. Aegyptiorum ſcatebat, à quibus mali malè
καὶ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς τα- perdebantur, neque lauacris neque medica-
ραχθεὶς, καὶ δύσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τοῦ λαοῦ, καὶ mentorum inunctionibus extinguere eos va-
τὴν αἰχμάλωτον δὲ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἀξιοῖ ἡμί- lentes. Qua noua peſte turbatus rex, &
νους ὑπὸ φαυλότητος ἰδιαγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς F non magis ipſo periculo quàm eius fœdi-
μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν ἔξοδον. καὶ πρὸς tate ac turpitudine territus, nequam cùm
τοῦτο τῶν πάθους λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ὁμη- eſſet, ægrè dimidiata ex parte reſipuit. He-
ρεσίαν δ' ὑποστροφῆς αὐτῷ καταλιπεῖν αὐτοὺς, ἠξίου· προ- bræis enim exire permiſſis, ac mox malo
σεξεργάζεται δὴ τὸ θεὸν νομίσας ἀπατήσειν αὐτοῦ τὴν φρό- ceſſante, liberos & vxores reditus obſides
νοιαν, ὥσπερ μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνου τιμωροῦντος τὴν αἴγυπτον ὑπὲρ τῶν ἑβραίων. ἔπρεπον γὰρ πανταχοῦ καὶ πολυ- ab eis exigebat. quo facto magis etiam
ξόπων ὧν εἰς ὃ,τι οὐδεὶς ἀτιμωτέρα, φρονιμώτερον τὴν χώραν αὐτῷ ἐγέμισεν. ὑφ' ὧν αὐτοῦ τε ἀπωλλυντο, Deum exaſperat, putans ſe prouidentiam e-
ius circumuenire poſſe, quaſi Moyſes & non
potiùs Deus pœnas de Aegyptiis Hebræo-
rum oppreſſoribus ſumeret. Varias ergo &
multiformes beſtiolarum ſpecies immittit,
quales nemo ante eã diem vnquam viderat, tã-

ta copia,vt tota regio malo hoc repleretur:prę A quarum frequentia & homines plurimi extinguebantur,& terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebãtur. Rege verò ne tum quidem resipiscente vt voluntati diuinę cederet,sed mulieres quidem cũ viris dimittente,pueros verò retinere volente, non defuerunt Deo varię prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus ob regis malitiam in vniuersam gentem seuerè animaduerteret: sed B exulceratis intus in cute corporibus miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cùm ne sic quidem rex respiceret, grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa, tunc verò maior quàm apud alios hiberno tẽpore,aut in septentrionali regione,verè iam adulto supernè ruens omnes eorum fructus cõtriuit: & si quid intactum grando reliquit,nubes locustarum superuenientes ita absumpserunt,vt fructuum colligẽdorum spes Ægyptiis C omnibus omnino sit adempta. Quod si rex stultus tantùm, & non etiam malus fuisset,poterat vel iam dictis cladibus admonitus resipiscere, vt tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet.at Pharaothes tametsi non ita insaniebat vt causam non intelligeret,tamen tanta malitia pectus eius obsederat, vt adduci nullo modo posset quin Deo quasi per contentionem repugnare,& in publica cõmoda sciens volénsque peccare pergeret. ita- D que tandem Hebræis pueros etiam vnà cum mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Moyse verò negante æquum postulari,alioqui non habituros vnde sacrificarent, atque hac controuersia diutius durante, tam densæ tenebræ omnisque luminis expertes Ægyptiis sunt circunfusæ, vt prospectu in vniuersum priuati alij alio casu E absumeretur,illo quoque metu imminente,ne fortè penitus ab ea caligine absorberentur.deinde his discussis, post tres dies ac totidem noctes,cùm nondum flecteretur Pharaothes vt liberum exitũ permitteret,his verbis cum Moyse aggreditur, Quousque repugnabis Dei voluntati,qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti,nec est aliud præter hoc remediũ aduersus mala quibus affligimini. Rex verò iratè fe- F rens hanc dicendi libertatẽ, minatus est eũ capite plectendum,si posthac de hac re molestus esse pergeret.Respondit Moyses,se non amplius hac de causa verba facturum,sed ipsum cum optimatibus Aegyptiis vltrò Hebræos rogaturum,vt quamprimum inde proficiscantur.atq; his dictis abiit. Deus autem cũ decreuisset adhuc vna plaga ictos Aegyptios cogere ad dimittendos Hebræos,iussit Moysen edicere populo vt paratum habeant sacrificium, præparatum tertiadecima Xanthici mensis in quar- G tamdecimam, qui apud Aegyptios Pharmuthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Macedonibus Xanthicus: vtque ipse Hebræos educat omnia sua secum portantes. ille verò instructos prius ad profectionem, & per sodalitia distributos in vno loco continebat.

Exod.10. 11.12.

καὶ ἡ γῆ τῆς Αἰγυπτίας τῆς ἀπὸ τοῦ γεωργεῖν ἀπεστέρητο. εἰ δὲ τις καὶ διέφυγε τὸν ὕσον ἐκεῖνον ἀπόλεσθαι, νόσῳ τοῦτο καὶ τοῖς αἰθεσίοις ὑποκυβέντων ἐδαπανᾶτο. τῷ δ' Φαραώθου μηδ' ὅπως εἴκοντος τοῖς τοῦ θεοῦ βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπάρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, καταλιπεῖν δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τὸν πατρίαν αὐτοῦ παιδίοις καὶ οἷς καὶ μείζοσιν ἐνδιδημόσι μετορχήμενον βασανίσαι. ἀλλὰ δὴ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκοῦντο τὰ σώματα τοῦ ἐντὸς διαφθειρομένων, καὶ τὸ πολὺ τοῦ αἰγυπτίων ἔθνους ἀπόλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς πληγῆς σωφρονιζομένου τὸν βασιλέως, χάλαζα μήτε φρότερον τοῦ κατ' Αἴγυπτον αἰῶνος ἦτο πεπονθότος, μήτε ὁμοίᾳ τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος κατιούσῃ, μείζων δὲ τῆς τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὸν ἄρκτον νεμομένοις ἴσως ἀκμάζοντος κατενεχθεῖσα, τοὺς καρποὺς αὐτοῦ κατέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων ἐπινέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβεῖσαν αὐτοῖς, ὥστε ὦρος ἀκριβὲς τοῖς αἰγυπτίοις τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς τοῦ καρποῦ ἐλπίδας διολέσαι. ἤρκει μὲν οὖν τὴν δίκαιον αἰσθέσθαι καὶ τὰ προειρημένα τοῦ κακῶν εἰς σύνεσιν καὶ Φ συμφέροντος τὸν θέσιον ὠφελῆσαι. Φαραώθης δὲ οὐ τοσοῦτον ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, ἀμέθοδος τῆς αἰτίας, ὅμως αὐτοφιλονεικεῖ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ κρείττονος ἐκὼν ἀντιθέσθαι ἐβούλετο. καὶ κελεύει μὲν τὸν μωϋσῆν, μετὰ τῶν γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους. τὴν δὲ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφ' ἁρπαγμῆς αὐτοῖς τῆς οἰκείας. τοῦ δὲ μωϋσέως οὐχὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν. δεῖν γὰρ αὐτοῖς τοῦ θεοῦ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπιτελεῖν. καὶ ζημιοῦσθαι δεῖ ταύτῃ τὴν αἰτίαν. τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φίλγυρις ἄμορφος ἐπέχεται τοῖς αἰγυπτίοις, ὑφ' οὗ τὰς τε ὄψεις ὑπολελειμμένους ὑπὸ παχύτητος εἰκῇ τε ἀποθνήσκειν, συμβαίνει καὶ διδύναις μὴ καταπονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ νέφους. εἶτα τούτου ἀφανισθέντος, μὴ ἐξὸς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, ὡς οὐ μετανοεῖ πρὸς τὴν ἔξοδον τῷ ἑβραίων ὁ φαραώθης, προσελθὼν ὁ μωϋσῆς φησίν. ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ σοῦ ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους, καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς δὴ τοῖς προειρημένοις ἀπέλυσεν αὐτὸν τὴν κεφαλὴν δοὺς τμηθῆναι, εἰ πάλιν περὶ τούτων ἐνοχλήσει αὐτῷ προσέλθοι. μωϋσῆς ἤ αὐτὰς οὐκ ἔτι ποιήσεσθαι περὶ τούτων λόγους, ἔφησεν. αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον συὼ καὶ τοὺς προφήτους τῶν αἰγυπτίων προκαλέσειν τοὺς ἑβραίους ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται. ὁ δὲ θεὸς δηλώσας ἐπὶ μιᾷ πληγῇ τοὺς αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς ἑβραίους, ἐπέλευσε μωϋσεῖ παραγγεῖλαι τοῦ λαοῦ θυσίαν ἑτοίμην ἔχειν, προσελθοῦσαν τῇ ξανθικῇ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην. ὃς παρὰ μὲν αἰγυπτίοις φαρμοῦθι καλεῖται, μακεδόσι δ' αὐτὸν ξανθικὸν προσαγορεύουσιν. ἀπάγητε τοὺς ἑβραίους πάντα ὁπλισάμενοι. καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχειν ἤδη τοὺς ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διατάξας εἰς φυλακὰς ἐν αὐτῷ συνέχειν. ἐστάσης δὲ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες πρὸς ἔξοδον ἦσαν ἕτοιμοι.

καὶ

καὶ τοῦ αἵματος τοῖς οἰκίαις ἤγνιζον, ὑσσώπου κόμας ἀναλαβόντες. καὶ διαπησάντες, τὰ λοιπὰ τῆς κρεῶν ἐκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νῦν ἔτι καὶ τὸ ἔθος οὕτως θύομεν, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ὑπερβασία, διὰ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτοὺς ὑπερβὰς ἀγύπτιους ἐπαπέστειλεν τὸν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῆς πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεσε τὴν νύκτα τοῖς ἀγυπτίοις, ὡς συναλθόντας πολλοὺς τῆς ἀεὶ τὸ βασίλειον διαιτωμένων τῇ φαραὼθη συμβουλεύειν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους. καὶ μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπέναι πρόσταξεν, εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν παύσασθαι τὴν ἀγυπτον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. διόροις τὸ τοὺς ἑβραίους τιμῶν, οἱ μὲν ὑπὸ τὸ τάχος ἐξελθεῖν, οἱ δὲ καὶ μετὰ χρόνον πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν. καὶ οἱ μὲν, ἐξίεσαν κλαύσαντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρήσαντο χαλεπῶς αὐτοῖς τῆς ἀγυπτίων. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο καὶ λιπὼν πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, καμβύσου καταστρεφομένου τὴν ἀγυπτον. σωτόμως δὲ πτοούμενοι τὴν ἔφοδον εἰς βιτλεσφαθὰ χωρίον ζιτάρι ἀφικνοῦνται τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μακρὸς δὲ τῆς ὑπὸ τῆς γῆς διοδεύοντες δι' τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀληθείας καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῆς ἄρτοις διεξέφυγε. καὶ τοῦτοις δὴ ζιακονθ' ἡμέραις ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς ἀγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταύτην τὴν ζοφὴν ταμιευομένοις, καὶ πρὸς ἀναγκὴν ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε σπουδῆς ἑορτὴν ἄζυμον ἐν ἡμέραις ἑπτὰ, τὴν τῆς ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῆς μεταναστευομένων γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις σκοπεῖν οὐκ ἐστὶν ἀριθμὸν λαβεῖν. οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

A illucescente verò quartadecima omnes ad exitum animati sacrificabant, & sanguine domos lustrabant, aspersas hyssopo: & peracta cœna reliquias carnium exusserunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque solemne manet nobis idem sacrificium, qui festiuitatem vocamus paschа. id transitum significat, eo quòd Deus illa die præteritis illæsis Hebræis, Ægyptios morbo percussit. nam pestis illa nocte absumpsit B primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad regiam cõcurreretur à proximis, vociferantib⁹ non amplius detinendos Hebræos. tũ rex accito Moyse mãdat vt abeant, ratus post eorũ exitũ regionẽ cessantib. calamitatib. subleuandã: donis etiam Hebræos honorabant, alij quò celeriùs discederent, alij propter vicinitatis consuetudinem. atque hoc pacto exitum est, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per C Latopolim tunc desertam: Babylon enim post eo loco est condita, Cambyse Ægyptũ vastãte. cúmque abeuntes iter strenue continuarent, tertia die peruenerunt Beelsephõtem ad rubrũ mare sitam. cúmque nihil per viam inuenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustẽtabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neq; enim plus commeatus Ægypto extulerant, atq; eum ipsum parcè dispensabant ad necessitatem D magis quàm ad satietatem. quapropter in memoriam eius inopiæ festa per octo dies celebramus, quos vocamus azymorũ. cæterũ multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus vix erat numerabilis, qui verò militatẽ ætatem habebant, sexcentorum millium numerum explebant.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς μωυσέως αὐτοῖς ἡγουμένου τὴν ἀγυπτον ἐξέλιπον.

Cap. VI.

E *Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerũt.*

Κατέλιπον δὲ τὴν ἀγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ σελήνης, μὴ ἔτη τριακόσια καὶ τεσσαράκοντα ἀπὸ τὸν πρόγονον ἡμῶν ἄβραμον εἰς τὴν χαναναίαν ἐλθεῖν. τῆς δὲ ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν ἀγυπτον γεγομένης, διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς ὕστερον. μωϋσῆ δὲ γεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀαρὼν τριετὴς πλείοσιν. ἐπεκόμιζον δὲ καὶ τὰ τοῦ ἰωσὴφ τοῦ ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνου τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καλέσαντος. αἰγύπτιοι δὲ ὅτι τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν. καὶ τοῦ βασιλέως δυνατὸς φέροντος, ὡς καὶ γοητείαν ἡ μωϋσέως τοῦτων γεγονότων ἐπ' αὐτοῖς, ἐγνώκεσαν ἀπέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ ἁρματηλάτας, ἐδίωκον ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν. καὶ δὴ ἐκ ἔτ' αὐτοῖς ἐπευξέσθαι τῆς θεᾶς. τὴν δὲ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κρατήσαν δὲ ῥᾳδίως αὐτῆς ὑπόλαβον, αἰσθόμενον τὸ ὄντως καὶ τὰ τῆς ὁδοιπορίας κακοπαθούμενον. παρ' ἕκαστον δὲ ἀναπαυόμενοι ἡ χωρήσασα ἐπαύετο ἡ δίοδος, καί τοι χαλεπῆς οὔσης ὁδοῦ· ἦν γὰρ γῆς, ἡ τραχυτόδους μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. μωϋσῆς δὲ ταύτην τοῖς ἑβραίοις ἀπήγαγεν, ἵν' οἱ μεταγνόντες οἱ αἰγύπτιοι δίκην ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς παρίας καὶ ῥᾳδιουργίας τῆς ὁμολογημένων ἐπάγειν.

F Reliquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo postquam Abrahã pater noster in Chananæã venit: & post Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducẽtesimo decimoquinto. Moyses verò annum tunc agebat octuagesimum; & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam secum ossa Iosephi, ita vt filiis suis mandauerat. Ægyptios autẽ pœnituit quòd Hebræos dimisissent: cúmq. rex XIIII. præ cæteris hanc rem ægrè ferret, totum præstigiis Moysis imputans, decretum est vt in eos irruerent. & correptis armis reliquóque apparatu, persequebantur, retracturi si possent assequi. non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam semel exitus illis sit cõcessus. sperabant etiam facilè se in potestatem redacturos inermes & de via lassos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim insequebantur, tametsi per viam difficilem non solùm exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. Moyses autem hac Hebræos ideo duxit, vt si Ægyptij mutata sententia persequi eos vellent, pœnas malitiæ violatique pacti persoluerent.

néve Palæſtini, quos ob veterem ſimultatẽ infenſos habebat, de hac profectione certiores fieri poſſent. eſt enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omiſſa via quæ in Paleſtinam ducit, per deſertum via diſpendioſa ac difficili voluit Chananæam inuadere: obitérq; iuxta Dei mandata in montem Sina populum ſacrificaturum adducere. ſed vbi ad rubrũ mare peruentum eſt, ecce Ægyptiorũ multitudo circunfuſa in arctum eos compellit. aderant enim ſeptingenti currus cum equitũ quinquaginta millibus, & ducenta millia ſcuratorũ peditum, hi vias omnes obſederant, quib. effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare concluſis, quo loco mõs præ aſpretis inuius ad littus vſque procurrit. atque ita ne fugæ quidem ſpe relicta Hebræos mare inter & montem obſidione premebant, oppoſitis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cùm nec obſidionem præ inopia tolerare, nec exitũ ad fugam inuenire poſſent, nec arma adeſſent etiamſi maximè pugnare cuperent, nihil ſupereſſe videbãt niſi vt turpi deditione ſaluti conſulerent: quo factum eſt vt Moyſen incuſarent, obliti prodigiorum quib⁹ libertatem eis Deus ſignificauerat: minimúmque aberat quin prophęta lapidato, contẽptiſque per incredulitatem pollicitationibus, deditione in priſtinam ſeruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exaſperabantur, nihil niſi perniciem expectantium, cũ eſſent rupibus & mari & armatis circuncirca cincti, nec vlla ſpes effugij relinqueretur. Moyſes autem efferata licet cõtra ſe turba nulli ſuccumbens difficultati non ceſſabat eis proſpicere, Deo fretus, quem poſt tot libertatis præſagia probabile non erat permiſſurum vt aut delerentur, aut in poteſtatẽ inimicorũ relaberentur. cúmque medius in concione conſtitiſſet, ſic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res veſtras bene ac prudenter hactenus adminiſtraſſet, oportebat & in poſterum ſimilem eius curam & diligentiam expectare: nunc poſtquã Deus ipſe gubernandos vos ſuſcepit, quantæ inſaniæ fuerit eius opem non ſperare, qui per me vltro vobis præſtitit quicquid ad veſtram ſalutem ac libertatem conferre videbatur, imò hæc ipſa difficultas & anguſtia magis vos ad ſperandum accendere debuerat. ipſe enim vos in arctum hunc locum concludi voluit, vt ex tanta neceſſitate præter veſtram ęquè ac hoſtium opinionem ſeruaret, atque in hunc modum declararet, non ſolùm potentiam ſuã, ſed fauorem etiam quo vos perpetuò proſequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre ſolet, ſed tum potiſſimùm quando ſpei ſupereſt minimum. ergo huius ope freti, qui poteſt & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neque propter fugam mari & montibus impeditam animum deſpondete. poteſt enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

Exod. 14.

A καὶ ἀλλ' παλαιστίνους δυσμενῶς ἔχοντας κ᾽ παλαιὰ ἀπέχθειαν οὖσαν ὑπωπτεύων ἐβουλεύετο τὴν θείαν ἀπερχόμενος. ὁμοίως γὰρ ἔζωντῃ τῆς αἰχυπτίων χώρα. κ᾽ ἀλλ' τοῦτο, τλεὼ μὲν ἄγρυσαν εἰς τλεὼ παλαιστίνην ἐκ ἀσπήγαγε τὸν λαόν. ἀλλὰ ἀλλ' τῆς ἐρήμου πολλῷ αὐτοὺς ὁδὸν κ᾽ κακοπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τλεὼ χαναναίαν, ἵνα ᾖ κ᾽ ἀλλ' τὰς ἐντολὰς τῦ θεοῦ καλιόσαντος ἀγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ σιναῖον ὄρος ἐκεῖ ποιησοντας θυσίας. καταλαβόντες ᾗ τοὺς ἑβραίους αἰγυπτίοι εἰς μάB χην παρεσκεύαζοντο, κ᾽ σωεπλαμβάνοσαν αὐτοὺς ὑπὸ πολιορκίας ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ. ἐξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα ἦσαν εἶχοσι. τὰς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἷς φεύξεσθαι τοὺς ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ κειμένῃ αὐτοὺς ἀφεγγοβάτων ἐφ᾽ θαλάττης ὑπολαμβάνοντας τελευτᾶν ἐν ἐκ αὐτλῳ ὀφθ ὑπὸ ξαχήτου ὁδοῦ ἀπορον. κ᾽ φυγῆς ὑπολαμβανόμενοι τοιαφορὰν ἐν τῇ φρουρᾷ τῇ πρὸς θάλατταν τῦ ὄρους τοὺς ἑβραίους ἀπέC φερτον τῇ σφαγῇ κ᾽ τόμῃ τοῦτο ἱδρυσάμενοι, ὅπως τλεὼ εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὧσιν αὐτοὺς ἀφηρημένοι. μή τ᾽ οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένων ζόπῳ ἀλλ' τλεὼ ἔνδειαν τῆς ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἀπορίαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀπαναίζοντες εἰ κ᾽ μάχεσθαι δέζειν αὐτοῖς, ἐπ᾽ ἐλπίδι τῦ πάντα ἀπωλέσθαι κ᾽ διεξήκεσαν εἰ μὴ ᾠδεσθήσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. κ᾽ τὸν μωϋσῆν ἠπείλουν, πάντων ὀπλελησμένοι τῆς ἐκ θεῦ πρὸς τλεὼ ἐλευθερίας αὐτοῖς σημείων γεγενόντων, D ὧς ἐφ᾽ φοφήτην παρορμῶντα κ᾽ τλεὼ σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον. ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, ᾠδεσθήσεσθαι τε σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις δικαιοῦντας. πάθος τὸ ἰδ κ᾽ ὀδυρμὸς γυναικῶν κ᾽ παίδων φρὸ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὄλεθρον, ὄρεσι κ᾽ θαλάττῃ φερικλεισμένων κ᾽ πολεμίοις, κ᾽ φυγὴν ὐδαμόθεν ἐκ τούτων ὀπτοσύντων. μωϋσῆς ᾗ κατ᾽ ὀργὴν ἀγειμένοις φρὸς αὐτ τῦ πλήθους, ὅτ᾽ αὐτὸς ἐπίκαιρα τῇ φρὶ αὐτοὺς E φρονοίᾳ, κ᾽ τοῦ θεοῦ κατοφέρῃ. τά τε ἄλλα φρὸς τλεὼ ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα φρόσθεν παρεσκεύασε, κ᾽ μηδὲ τότ᾽ αὐτοὺς ἐάσαντας ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γλυμένους ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. ἐ τοὺς δὲ μόσης, οὐδὲ αὐθρόπους ὄντων καλῶς τὰ παρόντα πολιτευμένους φρὸς ἡμᾶς δίκαιον ἰδ ἀπιστεῖν, ὡς οὐχ ὁμοίως ἰσομένοις φρὸς τὰ μέλλοντα. τῆς ᾗ φ᾽ θεῦ τλεὼ διασωσάσῃ ὑμᾶς φρονοίας, μανίας ἔργον ἂ εἴη, παρ᾽ ἐλπίδι ὑμῖν ἀπὸ τούτων, ὅσα δ᾽ ἐμοῦ φρὸς σωτηρίαν κ᾽ τλεὼ ἀπαλλαγὴν φ᾽ δουλείας, F ὐδὲ προσδοκῆσαι ὑπῆρξε. μᾶλλον ᾗ χρεὼ ἐν ἀπόροις γενομένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ἔ κ᾽ τὸ τλεὼ εἰς ταύτλω ἡμᾶς φερικλεῖσθαι τὴν δυχωρίαν ἔργον, ἵν᾽ ἐξ ἀμηχάνων ὄτε ἔτ᾽ αὐτοὶ νομίζητε σωτηρίαν ἔχειν οὔθ᾽ οἱ πολέμιοι, ὁ ἐκ τούτων ῥυσάμενος τλεὼ τε ἰσχὺν ὀπιδύζηται τὴν ἑαυτῦ ἐ τλεὼ φρὶ ἡμᾶς πρόνοιαν. ἐ γὰ ὀπὶ μικροῖς τὸ θεῖον τὴν ἑαυτ᾽ συμμαχίαν ὄσαν δύνοιτο δίδωσιν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς αὐθρωπίνως ἐλπίδα μὴ βλέποι πρὸς τὸ κρεῖττον παρεῦσαν. ὅθεν τοίνυν βοηθῷ πεπισμένοι, ᾧ δύναμις κ᾽ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, κ᾽ τὴν παλαιὰν ἀδήνειαν κατασφῆσαι, μὴ καταπλήχθητε τλεὼ αἰγυπτίων ᾠδεσθαι. μηδ᾽ ὅτι θάλασσα κάθοπτος ὑμῖν, ὄρπτε φυγῆς ὁδὸν ἐ παρέχοντα, ἐχὶ ἔτ᾽ δυνησάσῃτε σωτηρίας. γένοιτο γὰ αὖ κ᾽ ταῦθ᾽ ὑμῖν πόλια τ θεῦ θελήσαντος κ᾽ γῆ τὰ πέλαγος.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ. A CAP. VII.

Ως ἡ θάλασσα τοῖς Ἑβραίοις διαχωρίσθη κατὰ τὴν αἰγυπτίων ἀναχώρησιν, φυγὴν δ' αὐτῆς παρέχουσα.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit.

ΤΟσαῦτα εἰπὼν ἦγεν αὐτοὺς ὅπου τὴν θάλατταν τοῖς αἰγυπτίοις ὁρῶντας. ἐν ὄψει γὰρ ὄντων, καὶ τοῦ πόνου τὸν παλαιπωρηθέντα τῆς διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην ὑπερβάλλεσθαι, καλὸς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν μωϋσῆς ἐγένετο, λαβὼν τὴν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλει λέγων. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶδας ὦ ἄναξ ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι, οὔτε τοῖς ῥώμῃ οὔτε κατ' ἐπίνοιαν ἔστιν ἀνθρωπίνῃ. ἀλλ' ἤδη τὶ πάντως σωτήριον πρᾶτον παρὰ σοῦ τὸν σὸν βούλησον ἀφεῖναι λαὸν ὃν ὁρᾷς ἐκπορίζειν. ἡμεῖς τε ἄλλην ἀπηγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν ἀπὸ σοῦ μόνου καταφεύγομεν. καὶ εἴπερ ἔστιν ἐν τῆς σῆς προνοίας ἴλεῳ ἐξαρπάσαι τῆς αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἄρον ἐφ' ἡμῖν. ἀρίκοιτο γὰρ τοῦτο ταχέως τὴν σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν ὑπὸ ἀπελπισίας καὶ ἀπιστίαν πρὸς τὸ χεῖρον, εἰς ἀθυμίαν, καὶ τὸ φεύγειν τῆς σωτηρίας θάρσος. ἐν οὐκ ἀλλοφύλοις δ' ἐσμὲν ὑπὸ τοῖς ὁμοφύλοις. ἀλλὰ σὺ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν γὰρ τὸ ἀφυπνῶσαν ἡμᾶς ὄρος. εἰς αἰσχύνην μὲν τοῦτο σοῦ καλύψαντος, ἀπιστεῖσθαι δὲ καὶ τὸ πέλαγος. εἰ δὲ ἡμῖν ἀποδρᾶναι καὶ δι' αἰῶνος, δόξαν ἰσχυρὰν τῇ σῇ τέξον ἡμᾶς σωζόμενα τὸν ζόφον. τοσαῦτα δὴ πατάξας τύπῳ τῇ βακτηρίᾳ τὸν θάλασσαν, ἡ δὲ κατὰ τῆς πληγῆς κυκόμενη, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρήσασα, γυμνὴν ἀπέφηνε τὴν γῆν ὁδὸν ἑβραίοις εἰς φυγήν. μωϋσῆς δ' ὁρῶν τὸ διηνεκὲς τῆς θείας, καὶ τὸ πέλαγος ἐκ μεταχωρήσεως αὐτοῦ, τὸ ἰδίως ἀπεῖρον, ἀφόβως ἐνέβαινεν αὐτῇ καὶ τοὺς ἑβραίους ἐκέλευεν ἕπεσθαι θείᾳ ὁδηγούμενον πομπῇ τὴν πορείαν, καὶ τοῦ κινδύνου τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομένους καὶ χάριν ἔχοντας, ὅτι τὴν φυγὴν ἀγόντων οὕτως ἐξ αὐτῆς σωτηρίαν ἀναφανείσαν. τῶν δ' οὐκ ὀκνούντων ἀλλ' ἐπειγόντων μὴ ἀποσβῆναι, ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μηχανᾶσθαι ὑπὲρ αὐτοὺς αἰγύπτιοι τὸ φεῦγον ἐδόκουν ὡς ὅτι πρόθυμον ὁλέθρου ὁρμωμένοις. ἐπεὶ δ' ἐώρων ἀβλαβῶς ὅτι τὸ πολὺ πρωκισμένους, καὶ μηδὲν κοτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντῆσαν, δίοδον ὁρμήσαν αὐτοῖς, ὡς κἀκείνοις ἠρεμήσοντος τοῦ πελάγους. ἐπιβαίνουσι δὲ καθοπλιζομένοις, καὶ τὸν χρόνον εἰς ταυτὸν ξυλλεγεῖσι ἐθαύμασαν εἰς τὴν ἀπόπειραν γῆν ἀπαθῆ σωφυγόντες. ὅθεν καὶ θαυμαλεωτέρους συνέβαλεν ἐρὸς τὴν δίοδον ὡς ἤδη καὶ αὐτῷ πεισομένην εἶναι. αἰγύπτιοι δ' ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγυμνωμένην, ἀλλ' ἐκ κοινοῦ ἐμβαίνοντες, καὶ μέχρι σωτηρίας τῷ κενῷ δυναστεύοντες πεποιημένῳ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὡρμημένοις, χρῆσθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ τῶν αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ὅτι χεῖται πάλιν ἡ θάλασσα καὶ τὸ πέλαγος καταλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατῆσται τοῖς αἰγυπτίοις. ὄμβροι τε ἀπ' ἀέρος καὶ τόνιτρα, καὶ βρονταὶ σὺν ταραχῇ πρὸς ἄκραπτον ἀστραπῆς, καὶ κεραυνοὶ ἐπανέσχησαν, ὅλως δ' ἡ ἀδὴς ἦν τῷ ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μόνην θεῷ συνεπόμενον ἀνθρώποις ὁ μὴ τότε συνῆλθεν. ἐπὶ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀπώλοντο πάντες ὡς μηδ' ἄγγελον τὸ συμφορᾶς τοῖς ἐπολελειμένοις ἐπανελθεῖν.

HÆc effatus ad mare eos Ægyptiis ſpectãtibus ducebat. Habentes enim eos ſub oculis, quòd eſſent perſequendo defatigati, pugnam in ſequentem diem differre conſultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum eſt, tum Moyſes ſumpta virga Deum in auxilium ſupplex inuocat, dicens, Tu domine ſcis ipſe quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: ſupereſt vt ipſe ſalutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc eſt delatus, tuam volũtatem tuamque fidem ſecutus. ad te ſolum omni alia ſpe, omni conſilio, deſtituti confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam reſpicimus, quę ſola nos iratis Ægyptiis eripere poteſt. ſuccurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ ſalutis ad fiduciam & ſpem excita, in difficultatibus conſtituti ſumus, ſed noſtris non tuis. tuum eſt Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic poteſt te iubente aperiri, & illud in terram verti. poſſumus & per aërem ſublimes effugere, ſi ita nos ſeruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repentè ſciſſum, & retrorſum ſe recipiens, nudum ſolum Hebræis ad fugam capeſſendam relinquit. Moyſes autem videns adeſſe Deum, & mare de ſuo ſolo ceſſiſſe, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter ſequantur per viam diuinitus datam, & læti præteriti periculo gratias agant ob tam incredibilem ſalutis rationem tam ſubito exortam. illis verò impigrè ſubſequentibus nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum inſanire eos putabant in manifeſtam perniciem ruentes. poſtquam verò viderunt eos longè proceſſiſſe, & impunè abſque omni impedimento iter facere, impetu facto perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſi tutum per mare iter habituri: & præmiſſis equitibus à littore deſcendebant: iámque in aduerſum littus euaſerant Hebræi, hoſtibus à tergo relictis, quos armis graues ipſa etiam miraculi nouitas nonnihil eſt remorata: ſed cùm incolumes illos terram tenere viderent, ſibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, neſcientes non quorumuis talem viam eſſe, ſed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad ſalutem patere, non hoſtibus qui eos perdendi animo inſectarentur. ergo cùm iam vniuerſus exercitus introgreſſus eſſet, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: acceſſerunt & imbres de cœlo, & aſpera tonitrua fulguribus ſimul intermicantibus: fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo homiſibus ad perniciem immitti ſolent: nam & nox eos caliginoſa nimis ac tenebroſa comprehendit. atque ita totus ille exercitus eſt deletus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuertere-

tur. Hebræi verò vix sui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata salute concepto, accedente huc etiam hostium interitu, quo maior esset liberratis securitas, nemine superstite qui eos in seruitutẽ vindicare cuperet, & Deo ex professo illis auxilium submittente, quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyses carmen laudes Dei & ob præsentem fauorem gratiarum actiones continens hexa-
Exod.8.9. metro versu compositit. Hæc ego vt in sactis codicibus inueni, ita figillatim conscripsi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, si priscis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de salute periclitantibus via per mare patuit, siue Dei voluntate, siue naturæ sponte: quandoquidem heri & nudiustertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphyliũ mare cessit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad destruendum Persarum imperium vti decreuisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius regis scripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita sentiat. Postera verò die cùm æstus & ventus arma Ægyptiorum in littus expulisset, in quo tum Hebræi castra posuerant, Moses id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne posthac inermes essent, collecta viritim distribuit: atque ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo, & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodum iussum esse iam antè dictum est.

φαι. τοὶς δ' ἑβραίοις ὑδὲ καταχεῖν ἦν ὅπι τῇ χαρᾷ τ' ὢδῆς σωτηρίας καὶ τῇ τῶ πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἢ λωθερῶσθαι τῶ ἀναγκαζόντων δουλεύειν διαφθαρμένων, καὶ τὸν θεὸν οὕτως εὐαρχῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον οὕτως ἐκφυγόντες, καὶ προσέτι τοὶς ἐχθροὶς ὄλεθρόν τε κεκολασμένοις, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύονται τῶν πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ παννυχίας ὅλην τὴν νύκτα. καὶ μωϋσῆς ὠδὴν εἰς τὸν θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ εὐμμετρίας εὐχαριστίαν συνέγραψεν, ἣν ἐξαμέτρῳ τόνῳ συνέθηκεν. ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, οὕτως ἕκαστον τούτων παρέδωκα. θαυμάσαι δ' μηδεὶς τὸ ὢδῆς τὸν, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ στοιχείας ἀπείροις εὑρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ δι' θαλάσσης, εἴτε κατὰ βούλησιν θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε καὶ σὺν τὸν ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς μακεδονίας χθὲς καὶ σφῶν γεγονόσιν ὑπεχώρησεν τὸ παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλων οὐκ ἔχουσιν, παρέχειν τῶν δ' αὐτὸ καταλύσαι τῶν περσῶν ἡγεμονίαν τὸ θεοῦ θελήσαντος. καὶ ἅπτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρου σφάξεις συγγραψάμενοι. σὲ μὲν οὖν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ δεκτέον λαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν αἰγυπτίων προσενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τ' ἑβραίων ὑπὸ τ' ῥᾳ καὶ τῆς βίας τ' πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκδιδούσης, ὁ μωϋσῆς καὶ τοῦτο ἐκάσας τῇ τοῦ θεῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδ' ὅπλων ὦσιν ἄπωροι, συναγαγὼν καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς ἑβραίους, ἦγεν ὅπι τὸ σύναιον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σωτήρια τῆς πληθύος ἀποδώσων καθὼς αὐτῷ καὶ προείρηται.

ΦΛΑ-

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἀγαγὼν πρὸς τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.

Περὶ τῆς τοῦ ἀμαλεκίτου καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τοῦ πολεμίων λείας ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλος τῷ γαμβρῷ μωϋσῇ ἔδωκεν. Κεφ. γ.

Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν φανερὰ θεοῦ τοὺς τοῦ δίκα λόγων πλάκας, τοῖς λαοῖς αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένῃ ναοῦ ἐδὲν διέφερεν. Κεφ. ε.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ς.

Περὶ ἐξαπτέρυγος καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμοῦ τοῦ ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.

Περὶ τῆς τῶν ἱερέων καὶ τῆς ἀρχιερέως στολισμοῦ. Κεφ. η.

Περὶ τῶν ἀρῶν ἱερωσύνης, καὶ ἃ τινα θεοῖς ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται. Κεφ. θ.

Νόμοι θεοῖς θυσιῶν καὶ θεοῖς καθαρμῶν. Κεφ. ι.

Νόμοι καὶ ἤθη θεοῖς καὶ τὰ πολεμικά. Κεφ. ια.

Στάσις καὶ μωϋσέως δι' ὀπτείαν, καὶ τῶν ἐπαναστάντων κόλασις. Κεφ. ιβ.

Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξιστορήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπαναλθόντες τοῖς ἰσραηλίταις ἐξεφόβησαν. Κεφ. ιγ.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. CAP. I.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraëlitis inde obtigit. CAP. II.

Raguelis conſilium quod genero ſuo Moyſi dedit. CAP. III.

Moyſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. CAP. IV.

De tabernaculo per Moyſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portalis referebat. CAP. V.

De arca in qua tabulas legis Moyſes collocauit. CAP. VI.

De menſa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi. CAP. VII.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu. CAP. VIII.

De Aaronis ſacerdotio, & quæ leges ad feſta ac ſacrificia ſpectent. CAP. IX.

Leges de ſacrificiis & purificationibus. CAP. X.

Leges belli & conſuetudines. CAP. XI.

Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. CAP. XII.

De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraëlitis terrorem hoſtium incuſſerunt. CAP. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER TERTIVS.

Cap. I.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex inſperato acceptę ſalutis offuſcauit nonnihil itineris moleſtia, quo per deſerta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda eſſet regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim tota ſqualida, & nihil omnino humoris habens, vnde fructus prouenire ſolent. talē autem viam neceſſariò ſunt ingreſſi, cùm aliam non poſſent: deferebántque ſecum aquam priuſquam deſertum intrarent hauſtam, duce ita præmonente. qua abſumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne ſic quidem vel ſatis bonam, vel quantum ſufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima veſpera in locum quendam, cui propter aquas vitioſas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo ſignificante: ibíque laſſis de via & commeatu quoque iam abſumpto inopiam ſentire incipientibus, diuertere placuit. inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametſi tantis copiis non poſſet ſufficere, nonnihil tamen ſolatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progreſſu ſe inuenturos, hæc ipſa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini ſolùm, ſed ne iumento quidem. Moyſes autem videns eis animum cecidiſſe, nec habens quod diceret, non enim erat res cum hoſte quem virtute repellere poſſet, ſed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægrè expediebat conſilium populi miſeriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Exod. 15.

Κεφάλαιον α'.

Πῶς μωυσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἐπὶ τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγε.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ ἦ τοῖς ἑβραίοις ἡ σωτηρίας ἥτις ἠλπισμένης, δεινὰς ἐλύπει πάλιν αὐτοὺς ἀηδίας ὁδὸς· τὸ γὰρ σινᾶιον ὄρος ἡ χώρα τελέως οὖσα ἔρημος, καὶ τῆς τε τροφῆς ξοφλὲς αὐτοῖς ἄπορος, ἀπαίζουσα ἦ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὸ ὠφελεῖν ἐνδιδοὺς, ἀλλὰ μηδὲ ἄλλο τι τῆς ζώων ἱκανὴ βόσκειν. ἁφαρπὰ γάρ ὄντι καὶ τοιούτῳ ὄξ αὐτῆς οὐδὲν, ὅτι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην ἦσαν τὴν χώραν ὄξ ἀνάγκης ὠδίνουσαν, ἑτέραν ἀπολαβεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δὲ ὑπὸ τῆς προσδοκωμένης ὕδωρ τὴν σπουδῆ κεκαλδικότος. καὶ τοῦτο δὲ παθόντος, ὑπὸ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν, ὀλιγίστως ὄξὲ σκληρότητα τῆς γῆς. καὶ τὸ ἀδιεσκόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ἀ πότιμον ἰδεῖν, καὶ ὅτε ἦ ἀπαίσιον. ἀφικνεῖτο ἦ ἦτον ὀλίγοντες τὸν ζόπον ἐπὶ δίλιμνόν τινα εἰς μὲν τόπον, ὅτις δὲ τὴν ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. μὲν γὰρ ἡ πικρία λέγει. καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῷ σωιεχεῖ τὴν ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς ζοφῆς ἐπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτοὺς τελέως ὑπελείπετο, κατάγον. φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ καὶ μᾶλλον ἐμενεν, ὑφ' αὐτὸ μὲν ὀλίγαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βεβαιότερα μὲν τοι παρέχον αὐτοῖς θυμίαν, ἢ ἐκείνοις ὑπαρχόντων τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἥκουον ὡδὲ τὴν ἐξαπίνης μηδὲν ἐμφανὲς βαδίζουσιν ὄψ, πικρὸν ἦ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ καὶ ἄποτον ὄν, οὐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ὁρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ τὸ παράγματος τὸ αἰσπλεκτον, οὐ γὰρ ἐχθρὸν ἦν στρατὸς, ὡς τε τῷ βιαζομένῳ τῆς ἀνάγκης αὐτιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διεφθείρετο τότε γυναῖον παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος, τῆς ἐκείνων διδυσκαλίας ἐν χαλεπωτέροις ὄν, τὸ συμφορὰν τὴν ἁπάντων ἰδίαν αὐτῶν ποιούμενος. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέζευγον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, αἰτιολογοῦντες γυ-

γαῖα

ναια μὴ ὑφ' ὑπῶν, οἱ δ' ἄνδρες ὑφ' ἑκείνων, μὴ
φθειρᾶν, ἀλλ' ἐπιτοείζειν αὐτοῖς ἀφορμὴν τινὰ σω-
τηρίας. ἱκετεύεν οὖν ἔφασαν τὸν θεὸν, μεταβαλεῖν τὸ
ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας ἐν πότιμον αὐτοῖς πα-
σχειν. ἐν καταπαύσαντος τὸ θεῦ τὴν χάριν, λαβὼν ὁπὸ
τομάδος τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρρίμμενος, διαιρεῖ μέσην,
καὶ ἐν μῆκος τὴν τομὴν ποιησάμενος, ἔπειτα μεθεὶς
εἰς τὸ φρέαρ, ἔπειθε τοὺς ἑβραίους τὸν θεὸν ἐπήκοον ὁπὸ
τῆς ὀργῆς γεγονέναι, καὶ ὑπεχῆναι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πα-
ρέξειν οἷον ὁπόθυμοῦσιν, φθὰς τὰ ὑπ' αὐτὸ κελυόμενα
μὴ σκηπτὸς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐφορμῶν
δ' αὐτῷ τι ἐν ποιοῦντον ἂν μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κε-
λεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ φθεσταντας ἀρδαντλεῖν, λέγων τὸ
ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προεκκενωθέντος
τὸ πλείονος. ἐν οἱ μὲν ἐπόνουν. τὸ ἢ ὑπὸ τῷ συνεχῶν
πληγῶν γεγυμνασμένον ἐν ἤδη πότιμον
ἰδεῖν. ἀφικνοῦνται δ' ἐκ ἴθεν εἰς ἴλιον ἀφικνοῦνται, πόρρωθεν
μὲν ἀγαθὴ ὀφθῆναι. ἦν δὲ φοινικόρυτος ἰδεῖν. πλησιά-
ζουσα δ' ἀπηλέγχετο πονηρά. ἦν δὲ οἱ φοίνικες ὄντες οὐ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσανξεῖς τὸ ἦσαν ἐν χαμαίζηλοι
δ' ὕδατος ἀπορίαν φαραὸ τὸ παντὸς ὄντος χωρίου. ὅτε
γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν δώδεκα οὐσῶν τὸν ἀριθμὸν νοτερόν τι
ἐν ὠρὶς ἀρδεύειν αὐτοῖς δ' ἐλπίδα ἔχήσαμεν. ἀλλὰ μὴ
δυναμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀναχεῖν, ἀμμώδης ἦσαν
ὀλίγαι. ἐν ἠμυωλύοις τὴν φάμμον οὐδὲν ἀπλοῦται.
κἂν τι ἢ σαίζον ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον δύσκιον ὑπὸ
τὸ θολερὸν ἦν. καρπόν τε φέρειν ἰδεῖν ἀδυνῶν τὰ δένδρα
δίχα σταφυλῆς τῆς ἐξ ὕδατος εἰς τὸ ἀφορμῆς καὶ φθο-
κλήσεως. εἶχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν, καὶ κατεβό-
ων αὐτῷ, τὴν ταλαιπωρίαν καὶ τὴν πεῖραν τῶν κακῶν
δ' αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. ξιακοσίων γὰρ ὀδυόντες ἡ-
μέρας, ὅσα μὲν ἐπερέσητο πάντα ἦσαν ἀναλωκότες.
μηδενὶ ἢ φθευτυχάνοντες δυσέλπιδες ἦσαν φθὶ τῷ
ὅλων. φρὸς δὲ τὰ παρόντα κακὰ τὴν δίκαιαν ὄντες,
καὶ ἐν μνήμῃ ἦ τῶν ὑπεργμένων αὐτοῖς ἔκ τε θεοῦ
καὶ τῆς μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτέρας κωλυόμενοι, δι-
ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὡρ-
μήκεσαν ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδ'
οὕτως ἀνηρεθισμένου τὸ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν
κεκινημένου τῷ θεῷ θαῤῥεῖν, καὶ τῷ συνειδότι τῆς φθὶ
τοὺς ὁμοφύλους προνοίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ κατα-
βοόντων καὶ τὰς χεῖρας ὀπὸ τῶν λίθων ἐχόντων. δεφθῆ-
ναι τὸ κεχαρισμένος ὢν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώ-
τατος, καταπαύσειν ἤρξατο τῆς ὀργῆς μὴ τῷ παρόντων
αὐτοῖς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τῷ ἔμ-
προσθεν διεργεσιῶν φθαγαλῶν. μηδ' ὅτι νεῶ πονοῦ-
σι, τῆς δίκαιας ἐκβαλεῖν τὰς τὸ θεοῦ χάριτας ἐν δω-
ρεὰς, ὧν μεγάλων καὶ ἐκ φθαδόξου ἔτυχον ἡγεμό-
νων. προσδοκᾶν ἢ καὶ τῆς παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀ-
μηχανίας ἐκ τῆς τὸ θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκι-
μάζοντα τὴν ἀρετὴν αὐτῷ, πῶς τε καρτερίας ἔχουσιν
καὶ μνήμης τῷ προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα ἡδύνη-
ται, δίκα τὰ ἐν ποσὶν κακὰ γυμνάζῃ αὐτοὺς τοὺς ἀρα χα-
λεποὺς ἐλέγχεσθαι ἢ αὐτοὺς ἐκ ἀγαθοὺς, ὥστε φθὶ τὴν
ὑπομονὴν οὔτε φθὶ τὴν μνήμην τῷ εὖ γεγονότων, ὥ-
στας μὲ τ θεῦ καὶ τῆς ἐκείνου γνώμης καθ' ἣν ἐκλε-
λοίπασι τ αἴγυπτον καταφρονήσας, ὥστας ἢ πρὸς αὐτ
τ ὑπηρέτην αὐτὸ δίκαιον ἔχειν, ἢ ταῦτα μηδὲν αὐτὰς δίκα ψυσάμενον πρὶ ἂν εἴπω τὸ μὴ φθεύγειν κατ' ἐπι-

A tibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne ſe deſpiceret, vtque ſalutis remediũ aliquod quęreret, ad preces igitur verſus orat vt De⁹ mutata aqua ex vitioſa potabilẽ reddat: quo annuẽte hanc gratiam, arripit fruſtũ ligni fortè ibi iacens, & medium per longitudinem ſciſſum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturum ſe aquam deſiderantibus, ſi gnauiter iuſſa peragerent. quiB bus rogantibus quid facto opus ſit vt aqua mutetur, iubet robuſtiſſimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aſpernandum multitudini exhibuit. Hinc caſtris motis peruenerunt Ilym, agrum, vt primo aſpectu è longinquo videbatur, non malum, ferebat enim palmas. vt verò propiùs eſt ventum, fefellit omnium expectationem. C palmæ enim non plures erant quàm ſeptuaginta, eæque non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, ſed non ita largi vt emiſſis riuulis humiditatem terræ ſubminiſtrarent. quare ad egerendam harenam verſi in nullas venas incidere poterant, & ſi quid modicum diſtillaret, foſſione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoque non multum fructum ferebant propter D eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum eſt murmur multitudinis contra ductorem, omnem miſeriæ ſuæ cauſam in vnum illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem ſecum extulerant iam abſumptum deſiderabant, & cũ nihil alimentorum in terra deſerta inuenirent, minimũ à deſperatione aberant: atque ita præſente egeſtate præteritorum tam Dei quàm Moyſis beneficiorum memoriam excutiente, E in iram concitati videbantur iamiam correptis ſaxis in imperatorem ſuum inuaſuri, autorem interitus ſibi clamitantes. at ille irritatam multitudinem & tam acriter in ſe concitatam animaduertens, fretus Deo & conſcientia rei bona fide adminiſtratæ, prodit in medios vociferantes & ſaxa intentantes. cúmque ſingularẽ quandam gratiam in vultu præferret, popularique facundia cum primis polleret, exorſus eſt iram eorum mitigare, obſecrans ne in præſentem neceſſitatem intenti omnium præteritorũ F beneficiorum memoriam abiicerent: vtque à difficultate tunc premente animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionem cumulati fuiſſent, nunc quoque expectarent cum bonum exitum procuraturũ, quem veriſimile ſit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, vtque appareat præteritáne an præſentia plus apud eos poſſint, hanc rerum anguſtiam immiſiſſe. cauendum igitur ne ob intolerantiam atque G ingratitudinẽ diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipſius quam ſecuti Ægyptum reliquiſſent, contemnant, & ſe miniſtrũ eius iniquis odiis perſequantur, præſertim cũ hactenus in nullo eorum quæ Dei iuſſũ gerenda ſuſceperat deceptos ſe queri poſſint.

Exod. 16.

Enumerat deinde ſingillatim,quomodo afflicti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur:quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile,ipſis verò dulce fuerit ac potabile.quomodo ita refluo mari locum eis & viam ad effugium cedente,ipſi quidem per eam euadentes ſalutem ſint conſecuti, inimicos verò internecione delectos inſpectauerint: & quomodo in eam vſque diem inermes,Deo præbente armorum quoque copiam ſibi cõparauerint: tum quoties ex ipſis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit,qui cùm ſemper ſit omnipotens, ne tum quidem de ipſius prouidentia deſperandum. quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandúmque non eſſe ſerum auxilium quantumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur.& ſic exiſtimandum,non contemni à Deo ſua pericula,ſed fortitudinem explorari ac libertatis amorem, vt videat vtrum eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam ſuſtinere valeant, an potiùs more pecudum dominis in ſuum vſum paſcentibus ſeruire malint. Se quidem non tam ſibi priuatim timere,cui cæło iniuſtè nihil mali accidere poſſit:quàm ipſorum incolumitati, ſi per iſtam lapidationem facta & conſilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad ſaniorem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis ſaxa de manibus excuſſit. ſed quoniam intelligebat non de nihilo concitatos, ad preces & ſupplicationes confugit: & conſcenſa quadam ſpecula, opem Dei rebus per inopiam afflictis depoſcebat, in cuius ſolius manibus ſalus populi repoſita eſſet: vtque propitius veniam daret populo duris rebus exaſperato, & propter hoc more humano ab officio decedẽti.Deus verò curæ ſibi populum fore pollicetur, & opem quam peterent iamiam affuturam.His impetratis Moyſes deſcendit ad multitudinem: illi verò animaduertentes promiſſionibus diuinis lætum, & ipſi poſito mœrore vultus hilares ſumpſerunt. tum ille ſtans in medio concionis, ait ſe præſenti neceſſitati à Deo remedium afferre,nec ita multo poſt magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Arabicus ſinus alit, ſuperato interiacente mari longo volatu feſſarum, qui alioquin etiam non eſt ſublimis, in Hebræos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes,remedium inopiæ quærebant: & Moyſes rurſum ad ſupplicationes vertitur,ob auxilium à Deo promiſſum ſimul atque exhibitum:qui ad hunc modum paſtis, alia mox alimenta demiſit. nam interim dum Moyſes precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur:qui cùm manibus eius hærens concreuiſſet, ſuſpicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti,deguſtat: lætúſque re comperta, turbam ignaram & putantem hiberna tempeſtate ningere,monet opinione falli,nec vulgarem rorem de cœlo deſcendere, ſed alimoniam, quæ ope alia deſtitutos periculo famis eximeret: ac mox præguſtatum offert, vt expetro crederent. illi verò ad eius exemplum nouo cibo læti fruebantur,qui ſuauitate ad mellis dulcedinẽ accedebat, aſpe-

A λὴν ϒ θεῦ κωλύσειν. καταειθμεῖ) ἐν πάντα, πῶς τε φθαρεῖεν αἰγύπτιοι κατέχοντες αὐτὸς ὧδε τ ϒ θεῦ γνώμην διαζόμενοι. κ) τίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς, ἐκείνοις μὲν αἷμα ἦν κ) ἄπτος, αὐτοῖς ϑ πότιμος κ) γλυκύς. πῶς τε δι' ϒ θαλάσσης ἀναφυγούσης αὐτοῖς πορρωτάτω, κ) ϒ ὁδὸν ἀπολιπόντες αὐτῇ ταύτῃ, σωθῆναι μὲν αὐτοὶ, τοὺς ϑ ἐχθροὺς διαφθαρέντας. ὅπως τὸ ἀναίζοντας ὅπλων εἰς ἀπορίαν ὁ θεὸς κ) τούτων κατασῆσειν. τά τε ἄλλα ὅσα περὶ αὐτῶν τῷ ἀφθαρήσεσθαι δόξαν γενέναι κ) σώσειν ὁ θεὸς ἐκ λόγου, κ) ὡς δύναμις αὐτῷ μὴ ἀπογνώσκειν μηδὲ τοῦ αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν. ἀλλ' ἀοργήτους χρὴ μένειν, λογιζομένους μὴ τὴν ἀπορίαν μηδὲ βραδεῖαν γίνεσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ μὴ πρὶν τινὸς πειρασθῆναι δυσκόλου πάσχειν. ἡγουμένους ϑ ὡ κατ' ὀλιγωρίαν μέλλειν ϒ τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅτι πεῖρα τῆς αὐδρείας αὐτῷ κ) ϒ χρὴ ϒ ἐλευθερίαν ἡδονῆς. ἵνα μάθοι πότερον ποτὲ ξ ζοφῆς ἀπορίαν κ) αἰσχύνην ὕδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐσῆ ὑπομεῖναι ἡμᾶς. ἢ δουλεύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρέασιν κ) τοῖς πρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως ξεφορμοῦσι. δειδίεναι ϑ λοιπὸν ὑμᾶς ἔτος ὑπὲρ ϒ ἑαυτῶν σωτηρίας. πείσεσθαι γὰρ οὐδὲν κακὸν ἀδίκως ἀποθανών. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῷ μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτὸ βάλλουσι λίθων ϒ θεῦ καταχείρισιν νομιδῶσιν. ὅτως οὐκ ἐφεύσεται αὐτοῖς, κ) ϒ μὴ ϒ βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέχειν, κ) εἰς μετάνοιαν ὧν ἐμέλλον δρᾶν ἐξενεγκεῖν. παδεῖν δ' ὑπ' ἀλόγως αὐτοὺς δεῖ ϒ ἀναγκαίως ϒ τὸ νομίσας, ἐγὼ δεῖν ἐφ' ἱκετείαν ϒ θεοῦ κ) ὧδε μόλυσιν ἐλθεῖν. κ) ἀναβὰς ὅτι τινα σκοπιὰν ἤτει πρόσω τινὰ τῷ λαῷ κ) ϒ ἐνδείας ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτῷ γὰρ εἶ) ϒ σωτηρίαν αὐτῷ, κ) οὐκ ἐν ἄλλῳ. σωμαγώσειν ϑ τοῖς πᾶσι τὸν τῆς ἀνάγκης τοῦ ϒ λαὸν περιτομένοις φύσει δυσαρίσου κ) φιλαυτίαν ϒ τῷ ἀνθρώπων ἐν οἷς ἀεὶ ἀπαχῆ γνώμης ὄντος. ὁ ϑ θεὸς προνοήσῃ τὸ ἐπαγγέλλεται ξ παρέξειν ἀφορμὴν ἵνα ζητῶσιν. μωϋσῆς ϑ ϒ θεοῦ ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ ϑ, ὡς ἐώρων κ) ταῖς ἐπαγγελίαις ταῖς ὧδε ϒ θεῦ γεγηθότα, μετέβαλλον ἐκ τ' κατηφείας ὅτι τοιαύτην. κ) τὰς ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἦκεν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ὧδε τὸ θεοῦ ϒ ὀφεὶ τῷ ἐπιεικόστον ἀπόρων ἀπαλλαγήν. κ) μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, ξέφει ϑ τοῦτο τὸ ὄρνιον ὡς ὕδην ἕτερον ὁ ἀράβιος κόλπος, ἐφίπτα) τοῦ μεταξὺ θάλασσαν ὑπὲρ ἐλθὸν, κ) ὑπὸ κόπου τε ἅμα τῆς πτήσεως κ) πρόσγαιον μᾶλλον τῆ ἄλλων ὄν, καταφέρεται εἰς τοὺς ἑβραίους. οἱ ϑ συλλαμβάνοντες ὡς ξοφοῦ αὐτοῖς τοῦ θεῦ, ταύτῃ μηχανησαμένου τοῦ ἐνδειαν ἰῶντο. κ) μωϋσῆς ἐπ' ὄχας ξέπη) τοῦ θεοῦ ταχείας κ) ὧδε τ ὑπὸ γεγενῆσθαι ποιησαμένου τοῦ δικαίων. δῶδς ϑ μὴ τοῦ πρώτου ἀφορμὴν τῆς ξοφῆς κ) δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεός. αὐ ἐχόντος γὰρ τὸ μωϊσέως τὰς χεῖρας ὅτι ταῖς ὄχαις, δρόσος κατῆλθεν. κ) ὡς ἀπηγμένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας κ) τούτου εἰς ξοφοῦ ἦκεν αὐτοῖς ὧδε τοῦ θεοῦ, γεύεται τε, κ) ἡδεῖς τῆ πλήθους ἀγνοοῦντος κ) νομίζοντος νίφεσθαι, κ) τῆς ὥρας ϑ τῆ ἔτους τὸ γινόμενον, ἀπεδίδασκεν οὐ κ) τοῦ ἐκείνων ὑπολῆψιν ἀπ' ἐρανοῦ καταφέρεσθαι τὴν δρόσον, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τῇ αὐτῷ κ) ὄχοφῆ. κ) γευόμενος τοῦτ' αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ ϑ μιμούμενοι τὸν πρωτηνὸν ἥδοντο τῷ βρώματι. μέλιτι γὰρ οὐ τοῦ γλυ-

κύτητι

κότητα καὶ τῷ ἡδυλῷ ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τοῦ ἀ- A
φομάτων βδέλλῃ. τὸ δὲ μέγεθος τοῦ κοριάνδρου
σπέρματος. καὶ τοῦτο συλλογᾶν λίαν αὐτοῖς ἐσπουδάκεσαν. προαγγέλλεται δ' ἐξ ἴσου ἀσσάρωνα, τοῦτο δ'
ὀξὺ μέρος, εἰς ἡμέρας ἡμέραν συλλέγειν. ὡς οὐκ ὀπολείψοντος αὐτοῖς τοῦ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις
ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν, δι' ἀλλήλων τοῦ δυνατωτέρου
πλεονεκτούντων τοῦτο τῷ αἱρεῖσθαι. οἱ μὲν τοι πλέον
τοῦ προτεταγμένου μέρους συναγαγόντες οὐδὲν τοῦτο- B
σότερον εἶχον τοῦ κακοπαθῆσαι. ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν
πλέον διέμενεν. τοῦ δ' ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ὑπιοῦσαν, ὅπως οὐ δημόσιον διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας οὕτω θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ τοῦτο δόξον ἀμυδρῶς ἢ τοῖς ταύτῃ νεμομένοις τῷ σπ τῇ ἄλλων ὑποφίαν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὕστατα πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος,
καθάπερ καὶ τότε μουσῇ χαριζόμενος τὸ θεῖον κατέπεμψε τῷ ὀλιγοφορῷ. καλοῦσι γὰρ ἑβραῖοι τὸ βρῶμα
τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μάν, ὑπερθέσεως οὖσης τῆς μὰ τὴν C
διάλεκτον, τί τοῦτ' ἔστι; ἀνακρίνουσα. καὶ οἱ μὲν χαίροντες ὅτι τοῖς ἀπ' οὐρανοῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλουν. τῇ δὲ ἑβδόμῃ ταύτῃ τοσαράκοντα ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν
ἀφάντες εἰς ῥαδιδὶν ἦκον παλαιπαρθένοντες ὑπὸ δίψους εἰς ἕκτον, ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδακα
ὀλίγαις ἐντυγχάνοντες, ἢ τότε παντάπασιν ἄνυδρον δύ-
οντες τὴν γῆν ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δ' ὀργῆς D
τὸν μωσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ, τῷ ὁρμῷ τῆ πλήθους
φορᾶς μικρὸν ἐκκλίνας, ὅπῃ λιτὰς ἔπεται τοῦ θεοῦ,
προκαλεῖ ὡς ῥοῦν αὐτοῖς ἔδωκεν ὑποδυομένοις,
οὕτως καὶ ποτὸν προχεῖν ὑλαρθειρομένοις, καὶ τῆς
ὅπῃ ξοφῆ χάεως ποτὲ μὴ παρόντος οὐδέν. νῦν δ' εἰς μα-
κρὸν τῷ δωρεᾶν ἀνεβάλλετο, τῇ ᾗ μωσῆ παρέζειν
ὑπισχνεῖται πηγὴν, ἐκ πλήθος ὕδατος, ὅθεν οὐ προσδο-
κήσειν. καὶ καλεῖ τῇ βάκτρῳ πλήξαντα τὴν πέτραν,
ὡς ἂν αὐτοῖς προκειμένου, παρ' αὐτῆς λαμβά- E
νειν τὴν ὑποζύγιον ὧν δέον) φερούσῃ γὰρ καὶ τῇ μὴ σεσῶ
πιόν μηδ' ἐρασίμῳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. ἐκ μου-
σῆς ταῦτα λαβὼν προῆ τῇ θεῷ προσγίνεται φρὸς τὸν
λαὸν, προμένοντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα. καὶ γὰρ ἤδη
καὶ ἐθεώρουν αὐτὸν ὑπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ'
ἦκεν, ὑπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν
ἐλεγεν, καὶ κεχαρῆσθαι σωτηρίαν οὐδ' ἐλπισθεῖσαν, ἐκ
τῆς πέτρας πολλὰ μὲν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῇ γὰρ F
φρὸς τὴν ἀκοὴν καταπλαγῆτον, εἰ ὑπό τε τῇ δίψους
καὶ τῆς ὁδοιπορίας τοσαλαιπωρημένους ἀνάγκη γίνε-
το πάσχειν τὴν πέτραν, ὁ μωσῆς πλήττει τε τῇ βακτη-
ρίᾳ, καὶ χαούσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέσα-
τον. οἱ δὲ τῇ προδόξῳ τῇ γεγονότος καταπλαγησαν
ἐκ φρὸς τὸν ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτῶν ἔληγε ἐκ πίνουσιν
ἡδὺ καὶ γλυκύτατον ἅμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεῖ τὸ δῶρον
δῆτος. τόν τε οὖν μωσῆν ἐθαύμαζον οὕτως ὑπὸ τοῦ
θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίας ἠμείβοντο τὴν τῇ θεῷ πε- G
ρὶ αὐτοὺς σπουδήν. δηλοῖ δ' ἐν τῷ ἱερῷ ἀναγεγραμμένη χαρ-
φή, τῇ θεὸν μωσῆ προειπεῖν οὕτως ὡς τῆς πέτρας ἀ-
ναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

ctu verò ad aromatis similitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semine similis: eúmque pro se quisque certatim colligebant. sed mox edicto admonentur, vt ex æquo assaronis mensuram quotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod cò factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auaritiam plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto vltra præscriptũ modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm cęteri. quicquid enim vltra assaronem sequenti die supererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura est, vt qui hunc habet, alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moysis gratiam Deus id alimentum demisit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in nostra vernacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos xl. deinceps Exod. 17.
sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserunt. Sed ex loco in quo hæc primùm contigerunt castris motis, postquam in Raphidim peruenerunt extrema iam siti laborabatur eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rursum igitur Moysi irascebantur. illeverò declinato aliquãtisper turbæ furore, ad deprecandum vertitur, rogans vt qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoque in extrema necessitate largiretur tantùm non siti deficientibus, quandoquidem solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moysi daturum se fontem & aquarum abundantiam vnde minimè sperarent: iubétque vt virga feriens petram in conspectu sitam, indè peteret ea quæ desiderabant. velle se vt per otium & absque labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moyses reuertitur ad populum præstolantem & intentis oculis se spectantem. iam enim videbant à specula descendentem, qui postquam reuersus est, ait Deum eos ex hac etiam necessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda, Moyses ferit eam virga, quæ euestigio dehiscens aquam euomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: móxque magna cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitus datam esse conueniebat. quapropter & Moysen plurimi faciebãt quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moysi prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram.

CAP. II.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda qua Iſraelitis inde obtigit.

II. Exod. 17. HEbræorum autem fama longè latéque diuulgata, rumoribúſque de his per omnes gentes circunquaque ſpartis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit. & miſſis vltro citróque legationibus adhortabantur ſe inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam ſi modo poſſent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis inſtigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocantúrque Amalecitæ, inter eas gentes pugnaciſſimi. horum reges & ſe inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum cõcitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem ſibi ſtruere dictitantes: quos non oportere contemni, ſed priuſquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipſorum ceſſatione concepta priores bellum aggrediantur, tutò poſſe opprimi, conſultiúſque eſſe in deſerto eorum conatus vlciſci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim eſſe prudentium, initiis aduerſariorum potentiæ quàm primum obſtare, nec expectare dũ quotidianis ſucceſſibus in maius augeatur, & potius curare ne in diſcrimen veniant, quàm vt periculo eximantur. Poſt huiuſmodi legationes decretum eſt communi cõſilio, vt Hebræos adorti prælio, repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyſes quàm motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiſo & imparato cum inſtructiſſimo hoſte conſligendum erat: hortatur vt Dei ſententia freti, cuius auſpiciis libertatem ſeruituti prætuliſſent, nihil aliud quàm victoriam cogitarent: néve reputarent quòd armis, pecuniis, cõmeatu & aliis huiuſmodi præſidiis ſint inferiores: ſed cùm Deum pro ſe contra hoſtes ſtantem habeant, tales animos conciperẽt ac ſi humanis etiam opibus eſſent longè ſuperiores. nec ignorare illos quantus ſit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hoſtibus eſſe infenſum, & Hebræis propitium: cúmque fauorem ſatis declaratum dum famem ac ſitim prodigiosè ab eis depellit, dum mari & monte inclusis inſperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aſpirandum, quòd poſt hanc nihil ſint deſideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatíſque tribunis & optimatibus, vniuerſos & ſingulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos verò vt omnes imperatoris ſui nutus obſeruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, ſperabant hanc pugnam miſeriæ finem allaturam, & vltrò Moyſen rogabant vt ſe confeſtim in hoſtem duceret, néve intempeſtiua cunctatione alacritatem militum hebetaret.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσην ἐκ τῆς πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο.

ΤΟῖς δὲ τῶν ἑβραίων ὀνόματος, ἤδη πολλοῖς καὶ πάντας ἀγαθοῖς ὠμένου, καὶ τὸ θεῖον αὐτῶν λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ συνέβαινε μικροῖς τοῖς ὑπηκόοις εἶναι. καὶ προσβαλόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πειρᾶσθαι τοῖς ἄνδρας ἀγαθοῖς. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τὸ ζόφον ἰόντες, οἵ τε τῶν γοβολίτων, καὶ τῶν πέτραν κατοικούντων, οἳ καλοῦνται μὲν ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμψαντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς πρὸς ἑσπέραν ὑπὲρ τῶν πρὸς ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, σπεύδειν ἀλλόφυλον καὶ τῆς αἰγυπτίων δουλείας ἐφιέμενον αὐτοῖς λέγοντες, ὡς οὐ καλῶς ἔχει θεωρεῖν, ἀλλὰ φρὸν ἤ λαβεῖν ἰσχύν καὶ παρελθεῖν εἰς ἀπορίαν, καὶ αὐτοῖς τῆς πρὸς ἡμᾶς καταρξαι μάχης θαρσήσαντας τῶν μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλῶς καὶ σῶφρον, δίκαιον αὐτοὺς καὶ πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πρασχθέντων ἀπαγωγῶντας. ἀλλ' οὐχ οὕτως ὅταν ταῖς πόλεσι ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δ' ἀρχομένου δυσαμενῶν ἐλθεῖν πιεσθέντες καταλύειν ἀγαθοὶ σωθῆναι μᾶλλον, ἢ οἱ πρὸσκόπασαν μείζω κωλύοντες γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ τὰ πρῶτα δοκοῦσι νεμεσᾶν. οἱ δ' οὐδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν ἐάσοι γενέσθαι. τοιαῦτα τοῖς πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους προσβαλόμενοι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δ' οὐδὲν προσδοκῶντι πόλεμον, ἀπορίαν καὶ ταραχὴν ἐνεποίει τὰ τῶν ὑπηκόων. καὶ παράγοντα ὅτι τ' μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος, ἐν ἀπορίᾳ μὲν ὂν ἁπάντων, μάλλον δὲ πολεμεῖν πρὸς αἰθερόπους τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηρτισμένοις. ἀθυμίας οὖν ἐμωυσῆς ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ τε θεῷ ψήφῳ πεπιστευκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠρῶντο, κατανικήσειαν τοὺς πρὸ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισταμένους. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα πολὺ, καὶ παντὸς ἀφροσδέες, ὅπλων, χρημάτων, ζοφῆς, τῶν ἄλλων ὧν παρόντων ἐν πεποιθήσεως πολεμοῦσιν αἰθέροποι, κρίνοντας ἐν τῇ πρὸς τὸ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον ἄοπλον ἀθενὲς, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων εἶναι αὐτοῖς συνοίσειν οὕσιν κινδύνου βουλομένου τοῦ θεοῦ. εἰδέναι δ' ὅσος ἔστ' ὄπικουρεῖς ἐκ πολλῶν πεπιεσμένοις καὶ δυνατέρων τὸ πολέμου. τὸν μὲν γὰρ αἰθέροποις, ἃ δ' ἴδιος αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἀπορεῖ, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς δίκαιον εἶναι τὸν πρὸς τὸ θεοῦ νενικῆσθαι. νεῦν ἢ χρὴ σθαι παρεκάλει προθυμοτάτους, ὡς ἂν ἀπάντων δυσπορίας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῶν ἐλθεῖν κειμένης. καὶ μωυσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τοὺς τε φυλάρχους καὶ τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ σὺν ἀλλήλοις. τοῖς μὲν νεωτέροις παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὑπὲρ τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἡγημένοι. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῶν κακῶν, καὶ τὸν μωυσῆν σπέλλουσιν ἄγειν αὐτοὺς ὑπὲρ τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς τῆς ἀναβολῆς ἐμποδίζουσης τὸν προθυμίαν αὐτῶν.

τὸν δὲ

ὁ ᾗ τῆς πληθύος ἐπιλεξάμενος πᾶν τὸ μάχιμον, ἐπέστη
ἡγήσησθαι αὐτῶν, ναυήκου μὲν ἐκ φυλῆς τῆς Ἐφραιμίτιδος,
ἀνδρειότατον ᾗ καὶ πόνοις ἐπιτηδειότατον γενόμενον, καὶ νοῦν
ἔχοντα τὰ καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τὸν θεὸν
ἐπιμελῶς, καὶ μωυσῆ διδάσκαλον τῆς πρὸς θεὸν εὐ-
σεβίας πεπιημένον παρὰ τοῖς ἑβραίοις. βραχὺ δέ τι
ἀπολείπων τὸ ὕδωρ ἔταξε, πλείστων ὅπλων φυλακὴν παρέξων καὶ
γυναικῶν τε καὶ παντὸς ἁπλῶς τοῦ πρὸς τὸν θεὸν. καὶ νύκτα
μὲν πᾶσαν ἐν παρασκευῇ ἦσαν, πρὸς τὸ ὅπλων εἴτι πο-
τοῦ κοινὸς ἐκ μεταλαμβάνοντες καὶ τοῖς στρατηγοῖς παρασκέ-
χοντες, ὡς ὁρμήσοντες ὅτε τὸν μάχιμον, ὁπότε κελεύ-
σθαι αὐτοῖς μωυσῆς. διηρώτησε δὲ καὶ μωυσῆς αὐτὸν δι-
δάσκων τὸν ἰησοῦν ὃν χρὴ τρόπον συντάξειν τὸ στρατόπεδον.
ἡρμωσμένος ᾗ ἤδη παντελῶς τῆς ἡμέρας, εὐθὺς τόν τε ἰησοῦν
παρεκάλει μηδὲν χείρονα φανεῖσθαι κατὰ τὸ ἔργον τῆς
οὔσης πρὸς αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε ἀπὸ τῆς παρούσης
κτήσασθαι στρατηγίας παρὰ τοῖς ἀρχομένοις ὅτι τοῖς
ἡγουμένοις. τοῦ τε ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰ-
δίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμέ-
νον παρῆρμα. καὶ ὁ μὲν οὕτως παρασκευασάμενος τὸν
στρατὸν τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ ἀπὸ τοῦ ἔργων παρασκευῇ
ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος θεοῦ τε καὶ ἰησοῦ παραδιδοὺς
τὸ στράτευμα. πρεσβύτερον δὲ οἱ πολέμιοι καιρὸν
λαβόντες μάχης, παρεσκευάζοντο καὶ ἀλλήλους ἐπῆλθον.
μάχεται μὲν οὖν μωυσῆς αὖθις
αἴρων τὰς χεῖρας, καὶ τοῖς ἀμαληκίταις κατεπόνουν οἱ
ἑβραῖοι. τὸν οὖν πόνον τῆς ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ὁ
μωυσῆς οὐκ ἐπορίζων (ὁσάκις γὰρ αὖ αὐτὰς κάθη, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοῖς οἰκείοις αὐτῶν συμβαίνειν)
κελεύει τὸν τε ἀδελφὸν ἀαρῶνα, καὶ τῆς ἀδελφῆς
μαριάμης τὸν ἄνδρα οὖρον ὀνομα, στάντας ἑκατέρω-
θεν αὐτῶν ὑπερτατεῖν τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ὑπιέναι
κάμνειν βοηθοῦντας. καὶ οὕτω γενομένου κατακρά-
τος τοῖς ἀμαληκίταις οἱ ἑβραῖοι. καὶ πάντες ἀ-
πολώλεσαν ἄν, εἰ μὴ νυκτὸς ὑπεξῆλθον ἀπέχοντο τῆς
κτείνειν. νίκην δὲ καλλίστην καὶ καιριωτάτην νικῶσιν
ἡμῶν οἱ πρόγονοι. ἐκ γὰρ τῶν ὑπερατευσάντων σκεύ-
ους ἐπλούτησαν, καὶ τοῖς ἀθλίοις ἐφόβησαν ὑπερήσαντες με-
γάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ἐπὶ τῷ πονεῖν ἐπέτυχον ἀ-
γαθῶν. ἐλθόντες ᾗ καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων
πλούτους τε μεγάλους δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔχον, ἐ-
πὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἕξεως ἀθρόους ὑπορωῶντας. ὑ-
πῆρξε ᾗ αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς
τὸν αὖθις αἰῶνα τῶν ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ
πρόσφατος μάχη. οὐ γὰρ τὰ σώματα μόνον τῶν ὑπ-
στρατευσάντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ
τοῖς ἀθλίοις ἅπασιν μὴ τιμὴ σκεύων ἦσαν ἐχόντο
φόβεροί. αὐτοί τε πλούτῳ μεγάλῃ δύναμιν προσέλα-
βον. πολὺς μὲν γὰρ ὁ ἀργυρός τε καὶ ὁ χρυσὸς ἐγκατελεί-
φθη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. καὶ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο
πρὸς τιμὴν διαφαν. πολὺ ᾗ ὑπόπλεων πλῆθος ἑκατέρων,
ὅσα τε ὕδατα καὶ κόσμοι πρὸς τὰς ὁσημέρας. ἥ τε ἄλ-
λη θεραπεία καὶ κατασκευὴ σκεύων, λεία τε παντοία
κτηνῶν, ὅσα τε ἄλλα στρατόπεδος ἐξοδευκόσιν ἁπαξ.
φρονήματός τε ὑπεπλήσθησαν ἐπ' ἀνδρείᾳ ἑβραῖοι.
καὶ πολλὴ μεταποίησις μὲν ἀρετῆς αὐτοῖς, πρός
τε τὸ πονεῖν ἦσαν, ἐν τούτῳ πᾶσαι λαμπὰ νομίζοντες εἶ-
ναι. καὶ ταύτης μὲν τῆς μάχης τοῦτο τὸ πέρας. τῇ
δ' ὑστεραίᾳ μωυσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῶν πολεμίων, καὶ τὰς παντοίας φυγόντων σκευοθήκας

A rum ille ſelectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Ieſum præfecit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac conſilio iuxta promptum, & pietate inſignem & à Moyſe præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita diſponit ne ab aquatione intercludi poſſit, plures etiam ad præſidium caſtrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium ſe expediunt, & armis ſimul ac corporibus curatis, intenti ſignum claſſico per Moyſen dari
B expectant: qui & ipſe pernox cum Ieſu conſultabat, cúmque de inſtruendis ordinibus admonebat, appetente verò iam die, hortatur ducem vt ſpei de ſe conceptæ reſpondere ſtudeat, & re feliciter geſta exiſtimationem ſibi apud milites comparare. ſimiliter Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita inſtructos & animatos Ieſu & Deo committit, ipſe montem aſcendit. iám-
C que ad manus ventum erat. pugnabatúrque ſtrenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moyſes erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione præliabãtur. Moyſes verò extenſione manuum laſſatus, cùm obſeruaſſet quotieſcunque manus demitteret, toties ſuos non ferente hoſtis impreſſionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & ſororis Mariames maritum Vronem, vtrinque aſtantes, manus ſibi indeſinenter ſuſtinere, neque per-
D mittere vt per laſſitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuiſſéntque internecione deleti Amalecitæ, niſi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum ſalutem ſibi quęſiſſent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maiorib. noſtris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incuſſerunt, & laboris præmium prædam opi-
E mam reportauerunt. nanque caſtris etiam hoſtilibus expugnatis publicè & priuatim ſunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum ſibi parare poterant. nec in præſens tantùm ea victoria profuit, ſed in futurum etiam. non ſolùm enim corpora aduerſariorum, ſed animi quoque eo prælio ſunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti ſunt formidoloſi. ipſis verò opulentiæ non mediocris acceſſio eſt facta. multum
F enim auri & argenti in caſtris fuit repertum, multa ęramenta vel eſcaria vel coquinaria, magnus etiam pecunię ſignatæ numerus: ad hęc textilia & armorum ornatus, aliáque ſupellex caſtrenſis & varia pręda iumentorũ & impedimentorũ quę exercitũ ſequi ſolent. quin & audaciores multo ſucceſſus hic Hebręos reddidit & fortitudinis ac induſtriæ magis ſtudioſos, nihil nõ ſibi pollicẽtes ſi virtutẽ ſtrenuè colerẽt. Et hoc quidẽ pręliũ talẽ exitũ eſt ſortitũ. Sequẽti verò die Moyſes cęſorũ cadauera ſpoliauit, arma quę fugiẽtes abiecerãt collegit, & illis quorũ opera inſignior fuerat pręmia diſtribuit, Ieſúmq; ducẽ pro cõcione collaudauit, miſſte per acclamationes laudem viri comprobante.

adeóque incruenta fuit hęc victoria vt ne vnus quidem ex Hebręis desideraretur, cùm hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit: prædixítque internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, ídque in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense postquàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

A ἀρίστευσι τὸ πρὸς ἡδονὴν, καὶ τὸν στρατηγὸν ἱστοσιῶ ἡγεμονίαζειν, μάρτυρα ἐγκύμονα ἐφ' οἷς ἐστρέξεν ὑπὲρ παντὸς τοῦ στρατοῦ ἀπέφηνεν ἢ ἑβραίων μὴ οὐδείς. τῶν δὲ πολεμίων ὅσους οὐδεὶς ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται νικητήριον ὀνομάσας τὸν θεὸν, προφητεύσαντά τε παντελεῖα τοῖς ἀμαληκίταις ὀλουμένοις, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αἰῶνα, ὅτε τὸ ἑβραίων ἔθνος στρατεύσασθαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῆ, καὶ πάλαι πορευομένους. τὸν τε στρατηγὸν εὐωχίας ἀναλάμβανεν. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην προτόνων μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς καταπολεμήσαντας αὐτῶν μετὰ τὴν αἰγύπτου ἐξοδον, ἔτος ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δὲ τῶν ὀκτωκαιδεκάτων ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἤγαγε, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἑβραίους, μετὰ μάχην προῆγε σωτηρίαν ἄγοντας. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτῶν. καὶ προῆλθον κατ' ὀλίγον ἐν ξηρῷ μετὰ δὲ αἰγύπτου κίνησιν παρῆν ὀκτὼ τὸ σταῖον ὄρος, ἐν ᾧ τά τε ὄφεα τὰ θάμνον αὐτὸν καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχῶν προειρήκαμεν.

B

C

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit.

Κεφάλαιον γ'.

Ποίας συμβουλὰς ραγουὴλος τῷ γαμβρῷ μωυσῆ ἔδωκεν.

III. Exod. 18.

CVM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebātur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cecinit, cuius auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

IIII.

Sequenti autem die Raguel videns Moysen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus. & alio arbitro ius suũ tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminem volens impedire quo minus iustitia viri fruerētur. vbi verò tandem à negociorũ tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluítque vt minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse verò tantũ reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos: curam verò tot milium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cùm non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte aliis vt ipsi inter se lites ex iure dirimant, tu verò diuino tantùm cultui deditus esto, quo faciliùs populum èpræsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili cósuluerim, vt lustratis ac recensitis copiis eas in dena milia distribuas singulis huiusmodi legionib. suos duces præficiēdo: cáſq. rursũ in cohortes millenarias quīgenarias, centenarias & quīquagenarias partiaris

D

E

F

G

Καὶ ραγουὴλος ὁ πενθερὸς τοῦ αὐτοῦ πυνθανόμενος εὐοδοῦντα, ἀσμένως ἀπήντα, τόν τε μωυσῆν καὶ τὴν σεπφώραν δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἤδη δὲ μωυσῆς ὅλη τῇ τῶν πενθερῶν ἀφίξει. καὶ θύσας εὐωχεῖ τὸ πλῆθος τῶν ἅμα πλησίον, ὃς ἀγαπήσει τὸ πυρὸς τὴν φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγένειας ὡς ἕκαστοι τῆς δωρεᾶς μετελάμβανον. ἀαρὼν δὲ σὺν τοῖς παισὶ ραγουὴλον προσλαβόμενος ὕμνους τε ἦδον εἰς τὸν θεὸν, ὡς τῆς σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον, καὶ φθειρομένων καὶ τῶν στρατηγῶν ἀφύμους ὡς κατὰ ἀρετὴν ἅπαντας αὐτοὺς καὶ νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ ραγουὴλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τῷ πλήθους ἐποιεῖτο, ἔπαινος δὲ πρὸς τὸν μωυσῆν τῆς ὅλης τῆ σωτηρίᾳ τῶν φίλων καὶ δραγαδίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ραγουὴλος τὸν μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ μόνον ἂν τῷ δικαίου τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ διαιτητὴς αὐτοῖς εἴη γνώριτο, καὶ πρὸς τοὺς ἡττωμένους κοῦφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, καὶ δικαιοσύνῃ τὴν πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζοντες) τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν αἷς ἀρετῇ χρῆσθαι τῷ στρατῷ θέλουσιν. παυσάμενον δὲ τῶν θορύβων πρὸς λαβὼν, καὶ συμμοναθεὶς ἀνεδίδασκεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευεν τῆς μὲν ὅλης τοῖς ἥττοσι ταλαιπωρίας ἑτέροις ἐκδοῦναι. πρὸς δὲ τῷ μείζονα καὶ τῆς σωτηρίας τῷ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθοὺς καὶ ἄλλους ἑβραίων εὑρεθῆναι. φροντίσαι δὲ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, οὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν ἡγούμενον. ἀληθεύομενος οὖν τὰ ἀρεστὰ φησὶν αὐτῷ καὶ ὅσος γέγονας ὅλῃ τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῷ θεῷ σώζειν, τὰ μὲν τῷ ἐκπλήμμάτων δικαίαν ὅπῃ ἔχον αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σαυτὸν ἀσχόλει ζητῶν ὅς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ἀπορίας. ὑποθήκας δὲ ταῖς ἐμαῖς τῷ ἀνθρωπίνων χρησάμενος, τὸν στρατὸν ἐξέτασις ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους τούτους κεκριμένους ἀρχὰς ἀποδίξεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δὲ μετ' ἀκριβείας εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν.

εἶτ'

εἶτ᾽ εἰς πεντήκοντα, ἄρχοντάς τε ὅλῃ τούτοις τάξεις οἳ καὶ ἑξήκοντα μεμελετήντας ἀσκοσμήσουσι, καὶ καὶ εἴκοσι καὶ δέκα σημαριθμησίοις. ἔστω δέ τις ὅλῃ τούτοις εἷς τιὼ προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ πρὸ ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. οἱ δὲ δοκιμαζόντες ὑπὸ τοῦ πλήθους πάντες εἰς ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, ὥστε τι πρὸς διαφέρον αὐτοῖς κρίνουσι, κἂν ἥ τι μεῖζον ὅλῃ τοις ἐν ἀξιώματι τὸ ὡς τοῦ θεσπίσματος δύσκολον ὅλῃ σε τοῦτο ἀναπέμψουσιν. ἔσται γὰρ οὕτως ἀμφότερα, καὶ πρὸς δικαίων ἑβραίοις πεύξονται, καὶ σὺ τῷ θεῷ προσηδρύων ἄμεμπτον ἂν αὐτὸν ποιήσειας τῷ στρατῷ. ταῦτα ῥαγουήλου παραινέσαντος, μωυσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν. καὶ ποιεῖ καὶ τιὼ ὑποθήκῃω τιὼ ἐκείνου, τοῦ ζήτου τιὼ θήτσιαν οὐκ ἀποκρυφόμενος, οὐ δὲ στρατισάμενος αὐτιὼ, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν ἐξεύρετὴν τῷ πλήθει. καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις δὲ ῥαγουήλου ἔγραψεν, ὡς εὑρετὴν τιὼ διάταξιν τιὼ στρατιωτικῶν, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τὰληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἐμελλεφέρειν ὑπερεκπομπῶ τὰ ὑπ᾽ ἄλλων εὑρημένα, ὡς τε τιὼ μωυσέως ἀρετιὼ καὶ τούτου καταμαθεῖν. ἀλλὰ ὥστε μὲν ταύτης διαφέρον ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. μωυσῆς δὲ συγκαλέσας τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεται τὸ σιναῖον ἐλεύθερον, ὡς συνεσόμενος τῷ θεῷ καί τι λαβὼν παρ᾽ αὐτοῦ χρήσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. ἐκείνους δὲ ἐκέλευσεν πλησίον μεταστρατοπεδεύσαι τῷ ὄρει τιὼ γειτνίασιν τοῦ θεοῦ προσημήνας.

A itémq. in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum: tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controuersitis eorum decernant, & si fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecitque quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neque autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Ragueli ascribit inuentionem ordinum militarium ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienum decus vsurpare, vt hinc quoque virtutem ipsius coniicere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait se ire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubétq; vt ipsi interim in propinquo castra metentur, viciniores Deo futuri.

B

C

D

Κεφάλαιον δ΄.

Πῶς μωυσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σιναῖον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς ἐπὶ δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν.

Cap. IV.

Moyses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

ΤΑῦτα εἰπὼν, αἴρει πρὸς τὸ σιναῖον ὑψηλότατον τῶν ἐκεῖ ὀρῶν τυγχάνον, καὶ ὅλα τιὼ ἀμβολιὼ τὸ μεγέθους καὶ τῷ κρημνῶν τὸ ἀπότομον αὐθρόπους οὐ μόνον οὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ᾽ οὐδὲ ὠφελιμῶς μὴ δίχα πόνου τῆς ὄψεως δωνάμενον, ἄλλως τε ὅλα τὸ λόγον ἔχει ὡς τὴν θεὸν ἐν αὐτῷ ὅλα ξίβεσι φοβερὸν καὶ ἀπρόσιτον. ἑβραῖοι δὲ καὶ τὰς μωυσέως ἐντολὰς μετεπιμέλοντο καὶ τὰς ὑποφορίας τὸ ὄρους κατελάμβανον, ἡμέρᾳ τὰς ὅλας ἡγούμενοι ὡς μὴ τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἀγαθῶν λῷ προῦτεινεν αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυσέως παρὰ τὸ θεοῦ ἑορτάζοντες δὲ τὸν στρατηγὸν ὡς ἐμέμφοντο, ἀγελύοντες τὴν τε ἄλλιν ἀγωγὴν καὶ διὰ σιτοδουσίας τῆς γυναικῶν ἡμέρους ἕξεις, καθ᾽ ὃν ἐκεῖνος αὐτοῖς ὡρεῖπεν, καὶ ὥδε καλοῦντες τὸν θεὸν ἄμβολὴν συμβαλόντα μωυσῆ δωρεὰν ὑφ᾽ ἧς εὖ βιώσονται. ταῖς τ᾽ οὖν διαίταις ἐχρῶντο πολυτελεστέραις, καὶ τῷ κόσμῳ γυναῖξιν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐν ὥρᾳ πᾶσι λαμπρῷ. ὅτι δύο μὲν οὖν ἡμέρας διωχρύμενοι διῆγον. τῇ δὲ τρίτῃ δὲ ὥρᾳ τὸν ἄλλον ἀναφεῖν περιέλπτε ὑπορίζασα τὸ παντὶ στρατοπέδῳ τῷ ἑβραίων οὐ πρότερον τοῦτο ἰδόντων ἡλίου μεσοῦντος, καὶ τὸ χωρεῖν οὐ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι περιέχοντα. καὶ τὸ λοιπὸν πάντες ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντες, ἀνεμοι τε σφοδρὰ λαβόντες κινοῦντες ὑετὸ κατήγαζον, ἀστραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὄρεσιν. ἐ καινὰ κατιγθέντες ἤλπιον τὴν παρουσίαν τὸ θεοῦ οἷς μωυσῆς ἤθελεν δύμφοις ὠφελητήριος. καὶ ὡς μὲν τούτων ὡς βέλτιον φρονεῖτε ἕκαστος τὸ ἐντυγχανόντων. ἐμοὶ δὲ ἀνάγκη ταῦτα ἱστορῆσαι καθάπερ ἐν τῇ ἱερᾷς βίβλοις ἀναγέγραπται.

Hæc dictis ascendit Sina montem omnium VI.
regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautésque præruptas non ascensus tantùm hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, vt non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita vt promiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vtebantur, & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquum cælum circunquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebrò micantia terrebant, fulminaque elisa significabant Moysen ex sententia cũ Deo propitio conuenisse. Hęc lecturi vt cuique placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere ab illis quæ in sacra historia cõscripta habẽtur.

Cæterùm Hebræi visa insolita tempestate,eiúſ A
que horrendo strepitu aures feriente,supra mo
dum turbabantur.nam & rei nouitas terrebat,
& rumor vulgatus de monte , quòd crebrò
Deus eum inuiseret. quamobrem continebant
se intra tabernacula mœsti,putantes actum de
salute Moysis,& illo per iram Dei sublato , se
quoque simile exitium manere. In tali rerum
statu ecce tibi Moyses exultans lætitia , vultú
que ipso animum gaudio gestientem præfe
rens.quo conspecto repente metus omnis ab
B
iit,inque locum eius spes magni alicuius boni
successit:nam & aër ad eius aduentum pristi
nam serenitatem recepit. Mox igitur concio
nem aduocat,audituram quæ mandata à Deo
referat.quam vbi conuenisse animaduertit , è
superiore loco , vt ab vniuersis audiretur, in
hunc modum est affatus : Viri Hebræi , Deus
optimus maximus,quemadmodum numquam
antea vota nostra est aspernatus , ita hoc quo
que tempore me legatum vestrum benignissi C
mè excepit,& iam in castra vestra præsens ac
propitius adest , præscripturus vobis viuendi
rationem , qua nulla beatior ne cogitari quí
dem potest.quare per ipsum pérque eius ma
gnifica opera vos obsecro,ne contemnatis quę
vobis dicturus sum,meam mediocritatem in
tuentes,quódque humanam linguam audita
ri estis:sed expẽdentes mandatorum bonitatem
ac vtilitatem,agnoscite eius maiestatem , qui
vt vestra commoda prouehat, me internuncio
D
ad vos vti non est dedignatus.Non enim Moy
ses Amaramæ & Iochabelis filius , sed is qui
pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis la
befecit,& Ægyptiorum contumaciam tam va
riis calamitatibus fregit,qui per mare viam vo
bis muniuit,qui omnium egenis cibos cælitus
excogitauit,qui potum desiderantibus è petra
scatere iussit,à quo Adamus terræ ac maris v
sum fructum accepit,per quem Noë diluuium
effugit , per quem Abrahamus nostri generis E
autor ex errore possessor Chananæ terræ est
factus,per quem Isacus confectis senio paren
tibus est natus , per quem Iacobus duodecim
honestissimis filiis est ornatus, per quem Iose
phus in Ægyptiorum præsidem euasit : is in
quam vobis hæc præcepta largitur,ego nihil a
liud sum quàm tanti numinis interpres. ea vo
bis sacrosancta erunt,& coniugibus ac liberis
antiquiora.illis enim parendo beatam vitam a
getis,fruẽtes terra fertili,mari tranquillo,pro F
genie iuxta naturæ leges felici,eritísque hosti
bus vestris semper formidolosi. ego enim cum
Deo coràm collocutus,immortalem eius vo
cem audiui : adeò illi cordi estis vos & generis
vestri incolumitas.His dictis adducit populum
cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ
eis audiant,& quid agendum docentem,ne di
cta minus auctoritatis haberent , si per huma
nam linguam in animos eorum illaberentur.i
taque omnes audiebant vocem è sublimi descẽ G
dentem,vt nemo non intelligeret.Præcepta au
tem quæ Moyses duabus tabulis inscripta reli
quit,non est fas totidem verbis euulgare,sentẽ
tias tantũ eorũ indicabimus. Docet enim nos,

Primũm præceptum,Deum esse vnum, & hunc solum colendum.

Exod. 20.

Secũdũ,Nullius animalis simulacrũ adorandũ

τοὺς γὰ μὲν ἑβραίους τά τε ὀρώμενα, καὶ ὁπόσα ταῖς ἀκοαῖς
προσβάλλων φόβος ἄνωθεν ἐπέκρουσεν. αὐθὶς τε δὲ
ἦσαν αὐτῷ. καὶ ὁ θεὸς τοῦ ὄρους ἀγαπητικὸς λόγος,
ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτήσαντος τοῦ θεοῦ, σφόδρα τὴν ἀγέ
νειαν αὐτῶν ἐξέπληττεν. κατεῖχον δ' αὐτοὺς φρὸς ταῖς
σκηναῖς ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τε μωϋσέως ὀπτηλωλέναι
νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τ' θεοῦ, καὶ θεὸν αὐτῷ ὅμοια προσ
δοκῶντες. ἔτι δ' αὐτῶν ἀγαθμένων ὁπόταν μωυσῆς
γαῦρος τε καὶ μέγα φρονῶν ὀφθεὶς τε ὑπ' αὐτοῦ ἀπαλλάσ
σῃ τοῦ ὄρους αὐτοῖς, καὶ θεὸν τῷ μελλόντων κρείττονας
ὑπετίθετο τὰς ἐλπίδας, αἰθρίος τε καὶ καθαρὸς ἀὴρ τῷ
φρὸ ὀλίγου παθῶν ἐν μωυσέως ἀθεμιτογενότος. ὅθεν
τούτοις οὐκ συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκου
σόμενον ὧν ὁ θεὸς εἴποι φρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέν
των σφᾶς ὅπου ὑψηλοῦ τινὸς ὄφθη ἐμέλλον ἅπαντες ἀκού
σεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν ὡς ἑβραίοις καθάπερ καὶ πρότε
ρον, δύμφης φροσεδέξατό μ. καὶ βίον τε ὑμῖν δόδαί
μονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπογραφήσας πάρεσι καὶ
αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. φρὸς γοῦν αὐτὰ καὶ τῷ ἔρ
γων, ἃ δι' ἐμεῖνον ὑμῖν ἤδη πέφασται, μὴ καταφρο
νήσητε τῶν λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες,
μηδ' ὅτι γλῶττα ταῦτα αἰθεφόπιν φρὸς ὑμᾶς λέγ.
τῶν δ' ἀρετῶν αὐτῷ καταυοήσαντες ὑπογνώσεσθε καὶ
τὸ μέγεθος τῆς νεφοκότου, καὶ ὅτι συμφέροντ τῷ ὑμετέ
ρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰπεῖν. ὁ γὰρ μωυσῆς ὁ ἀμ
βράμου καὶ ἰωχαβήλης υἱός, ἀλλ' ὁ τὸν νεῖλον αἱματο
μένων ὕδωρ ὑμῖν ῥοιῶσαι καὶ ποικίλοις δα
μάσας κακοῖς τὸ τ' αἰγυπτίων φρόνημα, ὁ ἐξ θαλάσ
σης ὁδὸν ὑμῖν φδηγῶν, ὁ καὶ τῶν ζοφῶν ἐξ ὑρανὸν
μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορουμένοις, ὁ ποτὲ μὲν πέρας
ἀβλύσας ἀπαύστους ἀναίζουσιν, δι' ὃν ἄδαμος τῷ ἀπὸ γῆς τὸ
καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν νῶτος ὁ
τῆς ἐπομβρίας διέφυγεν, δι' ὃν ἄβραμος ὁ ἡμέτερος
πρόγονος ἐξ ἀλλότ τῶν χαναναίων κατῆρεν γῶν, δι'
ὃν ἰσαακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσιν, δι' ὃν ἰακώβος δώ
δεκα παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη, δι' ὃν ἰώσηπος ἐδυ
ναστέυσεν τῆς αἰγυπτίων δυνάμεως, ὅθεν ὑμῖν τούτοις
χαρίζεται τοὺς λόγους δ' ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ'
ὑμῖν γονέων καὶ τέκνων φδεμαχητόπυροι καὶ γυ
ναικῶν. δύδαίμονα γὰρ ἄξετε βίον τούτοις ἑπόμενοι, καὶ
γῆς ἀπολάβοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου,
καὶ τέκνων γονῆς καὶ φύσιν τικτομένων. καὶ πολεμίοις
ἔσεσθαι φοβεροί. τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκροατὴς
ἀφθάρτου φωνῆς ἠγούμην. ὅτου σαφέστερον τὰ γὰρ ὑμῖν
ὑμῶν καὶ τῆς τούτου μέλει δυναμένης. ταῦτ' εἰπὼν, προ
σάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις ὡς ἀκούσαιεν τῶν
θεῶν ἀναλεγομένου πρὸς αὐτούς, φδεῖ τῷ θεαμάτων, ἵνα
μὴ βλαβείη τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ τοῦ αἰθεφόπινης
γλώττης, ἀθρόων εἰς γνῶσιν αὐτοῖς φδηδομένη.
πάντες τε ἤκουον φωνῆς ὑψόθεν φδηχθεισούσης εἰς ἅ
παντας, ὡς δυναφυγεῖν μηδένα. καὶ λόγων οὓς μωυσῆς ἐν
ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλειπεν. οὐκ ἐ θεμιτ
ὸν ἡμῖν λέγειν φανεροῖς πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις αὐ
τῶν δηλώσομεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ φρῶτος λόγος, ὅτι θεὸς
ὸν εἷς, καὶ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ο ὐ δ' ὕτιος κελεύει, μηδένὸς εἰκόνα ζώου ποιή
σαντας προσκυνεῖν.

Ο ξί-

Ο τρίτος ὁ ὅτι μηδενὶ φαύλῳ τῷ θεὸν ὀμνύναι. A *Tertium, Non temere iurandum.*
Ο ὁ τέταρτος ὡς διατηρεῖν τὰς ἑβδομάδας ἀπα- *Quartum, Septimi dies ferias nullo opere profa-*
νανομίους ἀπὸ παντὸς ἔργου. *nandas.*
Ο ὁ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν. *Quintum, Parentes honorandos.*
Ο ὁ ἕκτος ἀποχέσθαι φόνου. *Sextum, A cæde abstinendum.*
Ο ὁ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν. *Septimum, Non adulterandum.*
Ο ὁ ὄγδοος, μὴ κλοπὴν δρᾶν. *Octauum, Non committendum furtum.*
Ο ὁ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν. *Nonum, Non deponendum falsum testimonium.*
Ο ὁ δέκατος μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβά- B *Decimum, Nihil alienum concupiscendum.*
νειν.

Hęc vbi multitudo læta ex ipso Deo ficut Moyses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentorium ventitantes postulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quóue modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. Eodem ferè tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, præmonito antè populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cúmque diutius moraretur, per xl. enim dies abfuit, cœperũt soliciti esse, ne quid grauius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquã eos sic contristauit, vt interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à bestiis iactant, maxime qui minus eum amabant. alij raptum à Deo videri malunt. qui verò prudentiores erant, inter vtranque sententiam ancipites, quòd alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius vitrusi cõuenientius videbant, ipsius sortem saris æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, quòd tali præside ac patrono essent orbati, quãlem alium inueniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra mouere quidem audebant, reditum expectare iussi. tandem xl. diebus totidémque noctibus elapsis reuertitur, nullo interim humano alimento degustato: aduentúque suo tota castra ingenti gaudio repleuit, diuinam prouidentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè viuendi se per eos dies didicisse. postularéque Deum vt tabernaculum ei faciant, quo descenderet quoties placeret, quod etiam migrantes secum circunferre possent, vt non sit opus amplius in Sina ascendere, sed interuisitans crebrò & tantùm non cohabitans præstò sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque superesse nisi vt ad eius fabricam quã primùm se accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi verò præsentia sermonúque Moysis læti pro se quisq. certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprũ, materiam lignea elegantè & cõtra cariem firmam, pilos caprarum, & ouium pelles partim hyacinthina parti punicea tinctura,

Exod. 22.

Exod. 24.

Exod. 36.

Exod. 35.

ἡ τὸ μὲν πλῆθος ἀκροασάμενον αὐτοῦ θεοῦ ὡς ἐκ μαντικῆς διελέχθη χαίρον ὅτι τοῖς προειρημένοις τὸ συλλόγου διελύθη. τῇ δ' ἑξῆς φοιτῶντες ὅτι τιλὼ σκιλωὶ ἠξίουν αὐτὸ καὶ νόμους αὐτοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ θεὸν κομίζειν. ὁ δὲ τέτους τε ἐτίθη, καὶ ὡς τὴν ὅλων, ὧν αὐ προεχθέντ ἔφην ἐν τοῖς αὖθις ἀπισημανῶ χρόνοις, ὧν μνησθήσομαι κ καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς δὲ πλείους τὴν νόμων εἰς ἑτέραν ἀ- C ναπίθεμαι γραφὴν, ἰδίαν ὡς αὐτὴν ποιησόμενος ἀφήγησιν. οὕτω δὲ τὴν προαγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ μωυσῆς πάλιν εἰς τὸ σιναῖον ὄρος αἰεὶ προεῖπεν τοῖς ἑβραίοις. βλεπόντων δ' αὐτὴν ἐποιεῖτο τ' ἀνοδον. ἐ χρόνῳ ξυβομήνῳ, τεσσαράκοντα δὲ ἡμέρας διήγαγεν ἀφ' αὑτῆς, δίος εἶχεν τοῖς ἑβραίοις, μή τι μωυσῆς πάθοι. κ τὴν συντυχόντων δυναῖν ἐκ ἔφη ὁ ὕτως ἐλύπησεν αὐτοὺς, ὡς τὸ νομίζειν μωυσέα ἀπολωλέναι. ἐν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις D ἕεις. τὴν μὲν, ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις προπεσόντα. κ μάλιστα ὅσοι πρὸς αὐτ ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι ταύ ἐν τ ψῆφον ἔφερεν. τὴν δ', πρὸς τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέ αι. τοὺς δ' σώφρονας ἐ μηδὲν ἕτερον τὴν λεγομένων οἷς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, κ τὸ θηρίοις προεικτόν τα ἀποθανεῖν ἀνθρώπων ἡγουμένους, ἐ τὸ ὑπὸ τὸ θεῦ πρὸς αὐτ μεταστῆναι δικὴ τιλὼ προσοῦσαν ἀρετ εἰκὸς νομίζοντας, πρόφως ἔχειν ἔδει ὁ λογισμὸς ἐποίει. προστάξου δ' ὑρημῶσθαι κ κινδυνόμενος ὑπολαμβάνοντες E οἷς τυχεῖν ὑκ ἂν ἄλλως δύναιτο σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν. κ ὅτε τ ὑπονοεῖν αὐτοὺς ἔπαυε προσδοκᾶν τι χρηστὸν πρὸς τὰν δρὸς, οὔτε μὴ λυπεῖσθαι κ καταφεῖν ἐδύναντο. τὸ δ' στρατόπεδον ὑκ ἐπάρρωτο μετὰ τὴν μωυσέως αὐτοῖς ἐκεῖ διαμένειν προειρηκότος. ἤδη δ' τεσσαράκοντα ἡμερῶν διελελυθυιῶν, κ τοσούτων νυκτῶν, παρὼν οὐδενὸς τὴν αἰθρόπους νενομισμένους γενομένους. χαρᾶς δ' ἐνέπλησεν τ στρατείαν ὀπφανείς, κ τιλὼ τῷ θεῦ προνοίαν, ὡς εἶχε. πρὸς αὐτὴν ἀπεδήλου. τόν τε F τρόπον καθ' ὃν δαιμονήσουσιν πολιτευόμενος, ἐπέτρεπεν αὐτὸν κ ταύτας ὑποτίθεσθαι τὰς ἡμέρας καὶ σκίωλὼ ὅπ βούλοι ἡγεῖσθαι αὐτὸς, εἰς ὃν κάτεισι πρὸς αὐτοὺς ὡς γνόμενος, ὅπως κ μεταβαίνοντες ἀλλαχοῦ ταύτλω ἐπαγώμεθα, καὶ μηκέτ διώμεθα τῆς ὀπὶ τὸ σπ ἄγον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ὀπφοιτᾷ συσκιωῇ ὡς τυγχάνων ταῖς ὑμετέραις δυχαῖς. ἡμέσεται δ' ἡ σκιωὶ μέρους τὸ κ κατασκευῆς, οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῶν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ὑπέδυσεν, ἐγγεγραμμένας ἐχούσας ἑκὰ λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. κ χαίρω ὅτι τῇ γραφῇ τὸ θεῦ. οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε ἐώρων καὶ οἷς ἤκουον τὸ στρατηγοῦ, τῆς κ δυνάμεως αὐτοῦ ἀπροσδεῶς οὐ κατελείποντο. ἀλλ' εἰσέφερον ἀργυρᾶ τε καὶ χρυσᾶ, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ ῥοδίνην ὑπὸ σφόλως παθῶν δυνάμενα. αἰγείους τε ἔριχας καὶ δορὰς προβάτων, τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας,

quasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos quoque pretiosos, qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vim magnam odoramentorum. nam huiusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio tẽplo & portatili differebat. ergo posteaquam istæ species ambitiosè sunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domesticis facultatibus, architectos operi propheta præfecit ex mandato Dei, sed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamsi populi suffragiis res cõmissa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Iudæ, Voronis filius & Mariammes, quæ erat ducis soror: & Eliabus Isamachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus: ita enim fabricatoribus est visũ, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quãtum instrumentum capere deberet ad vsum sacrificiorum & sacrorum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierũ circa vestes sacerdotales, & cętera quæ vel ad tabernaculi ornamentũ, vel ad diuinum cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

CAP. V.

De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36. OMNIBVS autem paratis, & vasis aureis, æramentis ac textilibus, Moyses indicto festo & sacrificio pro cuiusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atrium primo dimẽsus latitudine L. cubitorum longitudine C. vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos, & in postico latere X. In vno quoque inerant anuli, & capitella argentea, bases verò auratæ mucronatæ, imæ hastę similes, ex ęre factę & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebãt. Linteum deinde byssinum molliſſimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, rorúmque eum locum sepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartũ verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argẽto hi quoque constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere stabãt tres valli bene firmati. eiãt autẽ & illi linteo è byssо contexto circũducti. ad ianuã vero pendebat velum viginti cubita lõgum, & quinque altum ex purpura byssõque & hyacintho contextum

VII.

A τὰς δὲ φοίνικι. αἱ δ', πορφύρας αἴθος, ἑτέραι δὲ λιθυκῷ παρεῖχον τὴν χρόαν. ἔτι τε τοῖς προειρημένοις αἴθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνου βύσσου. λίθους τε εἰς ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθειργμένους, αἷς ἔστι κόσμος χρῆσθαι πολυτελὴς. θυμιαμάτων τε πλῆθος συνέφερεν. εἰς γὰρ τοιαύτης ὕλης κατασκευάζειν τὴν σκηνήν. ἡ δ' οὐδὲν μεταφερομένου καὶ συμμεθιστουμένου ναοῦ διέφερεν. Τύπων οὖν κατὰ τὸν συγκομιδέντων ἐ-
B κάστου καὶ τὴν δύναμιν φιλοτιμησαμένου, τοὺς ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐπιτολὴν θεοῦ, οἷς καὶ τὸ πλῆθος αἱρεθέλξατο τῆς οὐσίας ἐπ' αὐτοῖς ἠμομένης. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν, κατὰ γὰρ τὰς ἱερὰς βίβλους ἀναγέγραπται, ταῦτα ἦν. Βασάλης μὲν υἱὸς Οὐρὶ φυλῆς, υἱὸς δὲ Μαριάμμης τῆς ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ. ἐλιάβαλος δ' ἦν Ἰσαμαχίου Δανίδος φυλῆς. τὸ δὲ πλῆθος οὕτως ὑπὸ προθυμίας εἰς ἐγχειρουμένοις ὑπῆλθεν, ὡς τε μωυσῆν ἀνεῖρξαι αὐτοὺς, ὑπερκηρύξαμτος
C ἀρκεῖν τοὺς ὄντας. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προειρήκασιν ἔχειν ἔφασαν οὕτω δεῖν τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ μωυσῆν αὐτοὺς ἔγνωκέναι φάσκειν τὴν μέξιν καὶ τὴν ὑποθήκην τοῦ θεοῦ καὶ τὸ μεγέθους ὅσον τι δεῖ σκεῦος χωρεῖν αὐτὸν ἀποδιδάσκειν πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρετήσοντα. ἐφιλοτιμοῦντο δὲ καὶ αἱ γυναῖκες φέρειν τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ φέρειν τὰ ἄλλα ὅσων ἔχρηζεν τὸ ἔργον, κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

D

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωυσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ἦν ναὸς μεταφερόμενος διέφερεν.

Πάντων δὲ ἑτοίμων γεγονότων χρυσίου τε καὶ χαλκοῦ, ἔτι δὲ ὑφαντῶν, προεῖπεν ἑορτὴν μωυσῆς καὶ θυσίας, καθ' ἑκάστου δύναμιν, ἵστα τῆς σκηνῆς. ἐφέστου μὲν αἰθρίου διαμερησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πηχῶν, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος, κάμακας ἔστησε
E χαλκέας πέντε πήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τῇ ἀπεστεγον. δέκα δὲ τῇ ἐν πλάτει κειμένων τῆς κατόπιν. κρίκοι δὲ τῇ κάμαξιν ἑκάστῃ προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρέα, βάσεις δὲ χρυσαῖ, σανιστῆρσιν ἐμπρεπεῖς. χαλκαὶ δὲ ἦσαν ἀπὸ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. ἐξήπλωτο δὲ τῇ κρίκων καλωδίᾳ τῶν ἀρχῶν ἄλλων χαλκῶν πηχέων τὸ μέγεθος ἐνδεδεμένα. οἷς καθ' ἑκάστην κάμακα παρέντες καὶ ἐδάφους ἀκίνητον ἀπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἔμελλον παρέξειν. σπαρτὸν δὲ
F ἐν βύσσῳ μαλακωτάτῃ ἀλῇ παισῶν ὑπὲρ τὸ κιονοκράνου καταπεῖσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, ὥστε περιφαίνεσθαι ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον, οἷς ἂν μηδὲν δοκεῖν τοίχοις διαφέρειν. καὶ οὕτως μὲν εἶχον αἱ ἓξ εἰς πλευραὶ τὸ ὠφελούλου. τὸ δὲ τετάρτης πλευρᾶς, πεντήκοντα γὰρ οὖσα πηχέων ἡ ἑτέρα μέτωπον τὸ παντὸς ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῴγεσαν κατὰ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἱστήκεισαν καὶ μέσον πυλώνων. ὕλη δ' αὐτῆς ἀραιὰ ἐξ ὑσσῶν λινῶν ὑπερχαλκωμένων παρὲξ τῆς βάσεως. χαλκαὶ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος ἓξ εἰς κάμακες ἦσαν ἐστῶσαι, οἷς πυλοῦχοι ἐμβεβήκεισαν ἐρηρεισμέναι. καὶ κατ' αὐτῆς δὲ βύσσινον ὕφος σινδόνος λινῆ ὠφελημένον. τὸ δὲ κατὰ τὰς πύλας μῆκος μὲν ὄντος πηχέων εἴκοσι, πέντε δὲ βάθους, ὕφος λινῆ πορφύρας φοίνικος συνυφασμένῳ καὶ βύσσῳ πεπυσμένον,

πολυ-

πολλῶν αὐτοῦ σεσωσμένων καὶ ποικίλων ὁπόσα μὴ ζώων ἐξεστυπῶν τὰ μορφάς. ἐντὸς δὲ τοῦ πολῶν ἐφεστηκει. ἦν χαλκοῦν, ὁμοίως αὐτῷ καὶ ἡ κρηπὶς παρεχόμενον. ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἐνιπλύνειν, καὶ τοὺς πόδων καθαίρειν παρῆν. καὶ ὁ μὲν τῆς αὐλείας ἐφέστηκε βωμὸς ἦν ὁ τόπον μὲν ἔχων ἀμφικοσμιαίου. ἦν δὲ σκευὴν ἴσχυεν αὐτῷ καὶ μέσον. τὸ δὲ ναΐδριον ἐφὸς τὰς ἀνατολὰς, ἵνα ἐφέτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὸν ἀνιὼν, ἀφίῃ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ὀργυιῶν ἐγίγνετο ἑξήκοντα. τὸ δὲ εὖρος ὀργυιὰ δέκα δύο εἰ σήκει. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τοῖχος ἦν, ὁδὶ ἕτερος πρὸς βορέαν ἐτέτραπτο. κατόπιν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελίπετο. ἀΐσασθαι δὲ αὐτὸν ἐχρεὼ ἐφ' ὅσον ἐφεστήκει τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλου πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. τοῖς ἀγῶνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι. εἰς ἦν πῆχυς διεστῶτες πηχέως τὸ ℂ ἡμίσους. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ὀπίσω χαλκοῦν μέν παντοχόθεν χρυσαῖ, δέκα τε τοῦ ἐνόθεν ℂ τοῦ ἐκτὸς μέρους. δύο δὲ αὐτῶν ἑκάστῳ ἐφεστῶσαι ἐφόρυγες, ἐλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων. αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν. πυλὶς δὲ ἑκατέρα τούτων ἐφεστήκει, δεχομένη τὸν ἐφόρυγα. τοῦ δὲ κατὰ δύσιν τοίχου κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συνήεσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τὸ μεμυκότων τοῦ ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτοῦ τὴν συνέλευσιν χρυσέων τούτοις ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀνελόγει δὲ ὁ τοῦ κιόνων ἀριθμὸς, εἴκοσι δὲ ἦσαν, καὶ παρῆχον πλάτος ζίζυν ἀνὰ δάκτυλος ἕκαστος αὐτῶν, ὡς τὸ συμπλεχθῆναι τοῖς ἑκάστοις πῆχυς ὑπ' αὐτῶν. καὶ ἦ τὸν ἔπαθεν τοῖχον. σύνεα γὰρ πῆχυς οἱ ἐξ κίονες παρίσχοντες συνεισελθόντες, αὖ ἑτέρως ποιοῦντες κίονας ἐν πηχέως τετμημένους, οἷς ἐγγωνίοις ἦσαν, ὀλίσθοις τοῖς μείζοσι ἠσκημένοις. ἕκαστος δὲ τοῦ κιόνων κεῖτον εἶχε χρυσέον καὶ τὸ ἔξω μέτωπον ἐφεστῶς, ὡς πρὸ ῥίζαις τῶν ἐμπεπλεγμένος κατὰ στίχον πρὸς ἀλλήλους τετραμμένοι τοῦ ἀνεμαίας. καὶ δὴ αὐτῶν ὀπίσχρυσοι σκυταλίδες ἐλαυνόμεναι πάντα πηχέως ἑκάστης τὸ μέγεθος συνέστησαν ἦσαν τοῦ κιόνων ἐμβυσίσεις κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τοῦ σφόρυγι καχλιοῦ τρόπον διαπεμπεμιμένῳ. κατὰ δὲ τοῦ ὀπισθεν μία φάλαγξ ἦν ὅλη πάντων ἰοῦσα τοῦ κιόνων, εἰς ἦν ἐπέβαινον πλαγίαι αἱ τελευταῖαι τοῦ συνεζυγίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τοῦ ὀπισθοφόρου, κεκαυδίνθαι συνὰ ἑαυτὰς γλυφαῖς τοῦ θήλει τὸ ἄρρεν συμπεσόντος. τοῦτο μέν τοι πρὸς τὸ μὴ ὑπ' ἀνέμων κεκλίνηται, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τοῦ σκηνοῦ συνέχειν. ἀλλ' αὐτὸν αὐτοῦ ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ ὄντα φυλάξειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελῶν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μ δέκα πήχεας ἡρμοσμένους ἐν τῷ μυχοῦ τεσσαράκοντα ἵστησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὑπειμένους, ὀργαλείπτους ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐνδοτέρω τῶν αὐτῶν ἄδυτον ἦν, τὸ δὲ λοιπὸν ἦν σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν αἰεῖτο. τοῦ μὲν τοι ὀργαλέσησιν τοῦ τοιούτου τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως συνίσταντο εἶναι. τὸ μὲν γὰρ ἔξω τῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον ὡς οὐρανὸς αὖ ἐστι τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ εἴκοσι πήχεις ὧν πρῶτα καὶ θάλασσα βάσιμος αὐθρώποις, οὕτως τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἐξ οὗ τοῦ εἰσόδου ἦσαν πεποιημένοι, κίονας ἔστησαν χρυσοῖς χαλκέαις βάσεσιν ἑφεστῶτας πέντε τὸν ἀριθμόν. κατεπετάσθησαν δὲ τοῦ σκηνοῦ ὕφασι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοινικος

A variè picturarum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aſperſorium aneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, vnde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrij ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in eius medio verſum ad Orientem, vt ſol ſurgens radios in illud mitteret: erátque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptemtriones obuerſus. B tergum ad occidentem ſpectabat, attollebatúrque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erántque tabulæ ligneæ vicenæ ex vtroque latere, quadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis verò Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & C extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, vt vnus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram vnius & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris verò parietis nouem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar D maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibuſdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas coniungebant: intrabátque caput vectis vniuſcuiuſque in alio capite, in modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, E quo per vncinos vtriuſque parietis latera continebantur, in caſtrationibus factis & immiſſis ad inuicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim alióſve impetus, vt ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimi- F libus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſſitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuiſio, vniuerſitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cælum Dei quodammodo repræſentabat: viginti verò cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus in- G acceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur. è fronte verò quà aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinque æreis baſſibus innixas. poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expáſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem quaqua versum patebat: quod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totúmque hoc fanum vocabatur sanctum, aditum verò vltra IIII. columnas situm dicebatur sanctum sanctorum. Exod. 36. fuitque hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliisque ornamentis picturatum, exceptis tantùm animantium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura, priori par, circa ingressum stras quinque columnas tegebat: quod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis à funiculo per transuersum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipuè diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum serenis obiectu suo picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos manssit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenûm octonûm cum vncinis aureis qui cõtiguorũ anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata vndecim æquè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine suo vsque terram fusa instar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm si cælum qui contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

CAP. VI.

De arca in qua tabulas legis Moyses collocauit.

VI. Exod. 37. TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hęc vernacula nostra lingua dicitur Hcoron, figura tali. lõgitudo eius erat quinque palmorum, altitudo verò & latitudo trinũ palmorum, erátque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinque traiecti, vt quoties opus esset quocunque transportari posset.

βαφῆς συγκεκραμμένοις. καὶ θεῖον μὲν ὧν πηχῶν δέκα πανταχόθεν, ᾧ καπετάνιυσαν τοὺς κίονας, οἱ διαιροῦντες τὸν νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ ἦν ὧν τὸ ποιοῦν αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δ' ἄβατον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων ἦν ἁγὼς τὸ ἅγιον. ὡραῖον δὲ τὸ φάρος αὖθισι παντοίοις ὅσα γῆθεν ἀνέρχεται διαπεποικιλμένον, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι συνφασμένον, ἃ κόσμος ἦ μᾶλλον, πλεῖν ζώων μορφῆς. ἕτερον δὲ τούτῳ καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χρεᾷ παραπλήσιον τοῖς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις πέντε κίονας ὡσαύτως ἐκάλλιεν κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος, κείκου κατέχοντος αὐτὸ ὑπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσους τοῦ κίονος. τὸ δὲ λοιπὸν εἴσοδος αὐτοῖς τοῖς ἱερεῦσιν ἐποδυομένοις. ὑπὲρ δὲ τούτου λίνεον ἦν ἰσομέγεθες φάρος, ἐφελκόμενον ὑπὸ κάλων ὀπισθατέρων τῶν κρίκων τῷ τε ὕφει καὶ τῷ κάλῳ διακοσμοῦντων, ὡς ἔς τε τὸ ἀνπετάνυσθαι καὶ συνελκόμενον ἵστασθαι κατὰ γωνίαν ἔμπροσθεν ἐκ ἰσόμοιρον φορὸς τὸ καθοπλίζεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ὀπισημοις ἡμέραις. κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιθ' ὅταν ἡ νιφετώδης ὠρὸς ἐπιτανυμένον, σεμνὸν ἐποίει τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων ὕφος. ὧν δὴ παρέμενεν τὸ ἔθος καὶ τ' ναὸν ᾠκοδομησαμένων ἡμῖν, ὡς τε τλεῖν συνδόνα τοιούτῳ τρόπῳ ὠρεκεῖσθαι ταῖς εἰσόδοις. δώδεκα δ' ἄλλα φάρη πηχῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. χρυσίοις ἐχρῶτο γηλυσμοῖς δὲ συναφῆ θήλυός τε καὶ ἄῤῥενος συνείλεκτο, ὡς ἓν ἕκαστον δοκεῖν. εἶθ' ὑφαντεινόμενα τ' ναοῦ, τότ' ἐφύπερθεν ἐσκίαζεν, καὶ τῶν τοίχων τοὺς κατὰ πλευρὰν καὶ κατόπιν ἑστῶτας, ὑπὸ τ' γῆς ὅσον πήχεων ἀπέχοντα. ἴσαι δὲ τῷ πλάτει καὶ ἄλλαι συνδόνες, μία πλείους τ' ἀριθμὸν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλουσαι. τριακονταπήχεις γὰρ ἦσαν, ὑφασμέναι δ' ἐκ τριχῶν ὁμοίως κατὰ λειτουργίαν ταῖς ἐκ τῶν ἐρίων πεποιημέναις, ἐτείνοντο μέχρι τ' γῆς κεχυμέναι, κατὰ θύρας ἀετώματα παραπλήσια, καὶ πασάλοις παρεῖχον, τ' ἐνδεκάτου φάρους εἰς τὸ παρειλημμένου. ἄλλαι δ' ὑπάνωθεν σκιαφθέρων κατεσκευασμέναι ὑπῆρχον, σκέπη καὶ βοήθεια τ' ὑφαντῶν ἐν τοῖς καύμασιν, ὑπό τε ὑετοῦ εἴη μεμυημέναι. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανεν τοὺς πόρρωθεν θεωμένους. τλεῖν γὰρ χροιὰ τοῖς κατὰ τ' ὐρανὸν συμβαίνουσιν ἐδόκουν ἀφανίζειν. αἱ δὲ ἐκ τ' τριχὸς καὶ τ' διαφθόρων πεποιημέναι κατῆσαν ὁμοίως τοῖς ἐπὶ τὰς πύλας ὑφάσμασι, τό τε κῦμα καὶ τ' ὑπὸ τῶν ὄμβρων ὕδωρ ὑποδεχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκιὴ τῶν πήχεων τ' τρόπον.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ ἐν ᾗ μωυσῆς τοὺς νομικοὺς πλάκας ἐγκατέθετο.

ΓΙνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ξύλων ἰσχυρῶν τλεῖ φύσιν, καὶ σῆψιν παθεῖν ὑ δυναμένων. ἡ δὲ ἐώρων μὲν καλεῖται καθ' τλεῖ ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ δὲ κατασκευὴ, τοιαύτη τις λεῖ. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ πέντε παλαμῶν. τὸ δ' εὖρος καὶ τὸ βάθος ἴσαν παλαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ τάτ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα ὡς ἀποκεκρύφθαι τλεῖ ξύλωσιν. πρόφυξιν τὲ χρυσοῖς τὸ θρίγκωμα περισλωσωμένον εἶχεν θαυμαστῶς, ὃ παντάχόθεν ἴσον λεῖ, κατ' ὀλίγον μέρος ἐξοχαῖς τ' διαρμοσίοις λυμαινόμενον. καὶ κατ' ἕτερον δὲ τοῖχον τῆς ὀπισθοκεστέρου κρίκοι περῆσαν χρυσοῖ δύο τ' παντὸς δηκοντος ξύλου. καὶ δι' αὐτῆς σανιδίδες δὶ χρυσοῖ καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς αἱ ὑπ' αὐτῆς ὁπότε δεήσειν αἴρεσθαι κινεῖσθαι.

κινεμένη. οὐ γὰρ ὑπὸ ζώων ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τοῦ δ' ὑπιθέματος αὐτῆς ἦσαν πρόσωποι δύο. χερουβεῖς μὲν αὐτοὺς ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ὄρνεα πτερωτὰ μορφὴν δ' οὐδενὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμένων ὅμοια πλήσια. μωυσῆς γ' φησὶν τοῦ θεοῦ τὸ θεῖον προσωπεῖς ἑωρακέναι. ταύτην τὰς δύο πλάκας ἐν αἷς τοὺς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβεβήκει, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς ἑκατέραν ἀνὰ δύο ἥμισυ καὶ μέτοπον, ἐγκατέθετο, καὶ ταύτῃ ἐν τοῦ ἀδύτου κατέθησιν.

A neque enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsámque arcam
B intra aditum recondidit.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμοῦ τοῦ ἐν τῇ σκηνῇ.

Cap. VII.

De mensa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύσατο δελφικῇ οὐδὲν ἀπολείπουσαν. τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν τὸ δὲ πλάτος, ἑνὸς πήχεος, καὶ τὸ βάθος ἡμίσους τὸ ὕψος. ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τοῦ κάτω τελέως ἀπηρτισμένοι, οἷς δοκεῖς ἐοικέναι τοῖς κλίναις ἐμφερεῖς. τὸ δὲ πρὸς αὐτοῖς ἀνατεῖνον τετράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. κοιλαίνετο δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὸν, κοιλαίνουσά πως καὶ παλαιστὴν τὸ ἔδαφος, ἕλικος οὐδενὸς τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος, ἵνα ἄπωθεν τοῦ ὑπιθέματος, δι' ὧν ἦσαν στελεοὶ χρυσοῖ ξύλα τὰ φέροντα ὄντες ἐξαίρετοι. κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κρίκος κοινωνοῦντας. οὐδὲ γὰρ εἰσὶν ἀδιωκεῖς, ἀλλὰ πρὶν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον, εἰς περονίδας τινὰ ἀρχὴν τελευτῶντες. ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ προαιρεῖσθαι ἐμβαίνει τὴν τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὰ πόδα, καὶ τούτοις καὶ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. ὑπὲρ ταύτης ἐπίκειτο δὲ ἐν τῷ νεῷ τετραμμένη πρὸς ἄρκτον οὐ πόρρω τοῦ μυχοῦ, διεπίθεσαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους καὶ ἐξ ἐπ' ἀλλήλοις κειμένους καθαρὰς πάνυ, τὸ ἀλεύρου ἐκ δύο ἀσσαρίων. ὃ μέζον ἑβραίων ἑπτὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχει. ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρτων ἐπίκειτο φιάλαι δύο, χρυσαῖ καὶ λιβάνου πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ. τὴν γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τὰ δὲ αἴτιαν ἐξ ἧς ταῦτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐρεῖμεν. κατὰ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης τοῦ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένου τοίχου πλησίον ἵσταται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη, σκάκελος σταθμὸν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. ἑβραίοις μὲν καλεῖται κίγχαρες. εἰς δὲ τὰ ἑλληνικὰ μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ σφαιρία, καὶ κρίνα σὺν ῥοιΐσκοις καὶ κεφαλιδίοις, ἑβδομήκοντα δὴ τὰ πάντα, ἐξ ὧν ὑπὸ μιᾶς βάσεως συνεστῶτι, πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μοίρας εἰς ὅσα, τοὺς πλανήτας καὶ τὸ ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζει δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν σοίχῳ διακειμένας. λύχνοι δ' ὑπιφέρονται αὐταῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τῶν πλανήτων τὸ ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὀρθοῖ δὲ εἷς τε τὸ ἀνατολικὸν καὶ τοῦ μεσημβρίαν λοξῶς αὐτὸ κειμένης. μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἵδρυται ὡς προεῖπον θυμιατήριον, ξύλινον μὲν ἐξ οὗ καὶ τὰ πρότερα καὶ σκήνη μὴ σπόμενα. στερεὰ δὲ φαίνεται αὐτῷ λεπὶς, πηχυαῖον μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος. ὕψος δὲ διπλάσιον. ἐπῆν δὲ ἐχάλκευε χρύσεα κέρατα ἀντιτεθῶσα, ἔχουσα καὶ γωνίαν ἑκάστην στέφανον. καὶ τοῦτον δ' ἐν φειδοῦντα χρύσεον, ᾧ καὶ κρίκοι καὶ σκυταλίδες προσίσασαν αἷς καὶ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς ἑκάστῳ πλευρὰν πάντα πήχεσιν ἐμμετρημένος,

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Doricenses addere solent: sed superne quadrangulares erant. habebátque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quàm superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebantúrque vtrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quę non per circulum vtrunque vt vectes traiiciebantur, sed fibulato morsu mensæ labrum superne, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adito, & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Atticas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa aliàs est à nobis indicãda. Ex aduerso mẽsæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fusile sed non solido, pondo minarum cẽtum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talẽtum sua lingua nominant: eiárque distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgẽtibus, in septem ramos diffissis iuxta numerum solis & reliquorũ planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernę secundùm totidem planetarũ numerum: respiciúntque ad Orientem & Meridiem, cãdelabro obliquè posito. inter hoc & mensam, vt dixi, sita erat arula suffumigatoria, & ipsaè ligno imputribili, sed solida lamina circũquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla. super qua stabat foculus corona aurea circũquaq; cinctus. cui anuli inerant cũ suis vectibus quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet, ad atá verò præſto erant infundibula & phialæ, thuribulaque & crateres cum inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

Exod. 38.

CAP. VIII.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI. Exod. 39. ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotũ quos illi chaneas vocant, quàm pontificis, quem anabarchẽ nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen quem vocãt induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligat circa verenda, conſutum è byſſo retorto: inquod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atque ita circum ilia conſtringuunt. ſuper hoc induit linteam interulã byſſinam è duplicata tela cõfectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificátque ea vox lineam. linum enim vocamus cheton. id indumẽtum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulò axillis inferius zona lata digitosquatuor intus inani, ita contexta vt ſerpẽtis exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus reuoluta adtalos vſque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lęuum reiicitur: hanc zonam Moyſes nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonis mutuato emiã dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habétque circa collum amplam aperturam, cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur: maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulò plus quàm medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, vt videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, quam ſuperne alia tela integit vſque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis futurarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates merhir nominant: aſtringítque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta.

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆς τοῦ τε ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως στολισμοῦ.

Γίνον) ὁ μὲν τοῖς ἱερεῦσιν στολὴ, παῖσι τε τοῖς ἄλλοις, ἃς χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὃν αἰαβαρχὴν προσαγορεύουσι. σημαίνει ὁ ἀρχιερεύς. τὸ μὲν οὖν τῆς ἄλλων στολῆς τοιοῦτον ἦν συμβεβηκὸς. ὅταν ὁ προσίῃ ταῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς ἡγνικὼς καὶ ὁ νόμος ἁγνεύειν προσαγορεύει, πρῶτον μὲν περιπέταται τὸ μαναχασὴ λεγόμενον. βύσσῳ ὁ συνακτὸν μὲν ἄλλῳ. διάζωμα δ' ὅτι πρὸς τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν ἐκ βύσσου κλωστῆς εἰργασμένον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ἀποτέμνει ὁ ὑπὲρ ἥμισυ, καὶ τελευτῶσαν ἄχρι τοῦ λαγόνος πρὸς αὐτῷ ἀποσφίγγει. ὅπερ ὁ τοῦτο λαγὸν ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σπάδονος βυσσίνης. χιθονιῶνα καλεῖ. λίνεον τοῦτο σημαίνει. χιθὼν γὰρ τὸ λινοῦν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι ὁ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν πρὸς ἀγχαμαιμυὸς τῷ σώματι, καὶ τὰς χειρίδας περὶ τοὺς βραχίονας κατησφιγμένος, οὗ ὄπιζώννυται καὶ σῆθος ὀλίγον τοῦ μασχάλης ὑπὲρ αὖ τὸ ζώνην πλατύναντες πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους. ὑφαίνουσι δὲ ὑφασμένῳ ὡς τὸ λεπτίδα δοκεῖν ὄφεως. αὖθι δὲ εἰς αὐτὸ ἐνύφανται φοίνικι καὶ πορφύρᾳ μετ' ὑακίνθου καὶ βύσσου πεποικιλμένα. σήμαινε δὲ ὅτι μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τὸ ἀρχιερεὺς τὸ ἐλίξεως καὶ στέρνων, καὶ ὧδε ἐλθοῦσα πάλιν δῦ). καὶ πέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῆς σφυρῶν, ἕως ἂν μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐμφαῖ. ἀνὴρ γὰρ ἀπρεπὲς εἶναι τοῖς ὄρεσι καλῶς. ὅταν ὁ καταδάζειν δὲ τὰς θυσίας δὴν καὶ δέκανεῖν, ὅπως μὴ κινήμενος ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, αἰσθαλλόμενος ὅπη τὸ λαγὼν ὁμοφορεῖ. μωσῆς μὲν ἂν ἀβανὴθ αὐτὸ σκάλεσεν. ἡμεῖς δὲ ὧδε βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμὸν αὐτὸ καλοῦμεν, ὅτιπερ γὰρ προσαγορεύει παρ' αὐτοῖς. ὅθεν ὁ χιτὼν κολποῦται μὲν ὑδαμόθεν. λαγαρὸν ὁ περιέχωντ βραγχιῶνα τ' αὐχένος, ἀρκεδόσιν ὀκτὼ ὠᾶς, καὶ τ καὶ στέρνων καὶ μεταφρενον. ἡρτημένοις αἰσθάνεται ὑφ' ἑκατέραν καζακλεῖδα. μασσαβαζανὴς καλεῖ). ὑφ' ὁ κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ὁ διανύμενον εἰς πᾶσαν αὐτὸ, ἀλλ' ἐπολίγον ὑπερβεβηκὸς μέσης. καλεῖ) μὲν μασναεμφθὴς. τῇ ὁ κατασκευῇ τοιοῦτός ὅστιν ὡς στεφάνη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λιναίου ταινία πεποικιλμένη παχεῖα. καὶ γὰρ ὀπτηνυσόμενον ῥάπτει) πολλάκις. ἔπειτα σινδὼν αὖθις αὐτὸ σκεπερχεῖ) δίπλουσα μέχρι μετώπου, τὴν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτ ἀπρεπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ ὁ τοῦ κρανίου γιγνομένη ὀλίγον. ἥρμοσται ὁ ἀκριβῶς ὡς μὴ σείρῃσι πονοῦντος σεῖ τ ἱερουργίαν. καὶ ποία μέν ὅστιν ἡ τοῦ πολλῶν ἱερέων στολὴ, δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ ὧδε λιπὼν οὐδὲν τῶν προειρημένων. ὑποδύεται δὲ ὑακίνθου πεποικιλμένον χιτῶνα, ποδήρη δὲ ὅστ, μαθεὶρ καλεῖται καὶ τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνῃ περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ πρώτερον ἐλέχθη ποικιλμένῃ χρυσοῦ συνυφασμένου.

καὶ

καὶ πέζαι δ' αὐτῇ περιερράμμυοι θύσανοι ῥοᾶν ξόπον ἐκ βαφῆς μεμιμημμένοι ἀπήρτηντο, καὶ κώδωνες χρύσεοι καὶ πολλὼ διαπρέπειν τῆς εὐφρεπείας, ὡς τὸ μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοῖσπον καὶ ῥοᾶν κωδώνιον. ἔστι δ' ὀχτὼν ὅλων οὐκ ἐκ δυοῖν περιτμημάτων ὡς τὸ ῥαπτὸς δὴ τῷ ὤμω ἔῃ) καὶ τῷ πλαγὰ πλευρέαν. φαρσος δ' ἐν διπήχεες, ὑφασμμένον χιτῶν ἔχει βεβληχυῖαν πλάγιον, ἀλλὰ καὶ μῆκος ἐρρωγότα πρὸς τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μεταφρένιον. πέζα δ' αὐτῇ περιέρραπται, ἵνα μὴ διαλίγχεσθαι τῆς τομῆς τὸ διαφάνειαν. ὁμοίως δὲ ὅθεν αἱ χεῖρες διείρονται χιτῶν· ὄζεν. δὴ δ' τούτοις ἔστιν ἐκ δύεται τὸν λεγόμμον ἐφώδην, ἑλληνικῇ δ' ἐπωμίδι προσοικότα. γίνεται δὲ τῷδε τὸν τρόπον. ὑφαινθεὶς δὴ βάθος πηχυαῖον ἔκτε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ συμπεποικιλμμένου πρόκειται τὸ στέρνου τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρίσιν τε ἀσκημμένος καὶ τῷ παντὶ χήματι χιτῶν ἔῃ) πεποιημμένος. τῷ δὲ ἐξακέντρῳ τῶν ἐνδύματος συνέσει πρόκειται ἀντιθαμὴς τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῖς τῷ ἐφώδει βάμμασι διαπεπαμμένον. ἐασὶν μὲν καλέεται. σημαίνει δὲ τῶν τὸ κατ' ἑλλήνων γλῶτταν λόγιον. πλησίον δὲ ἀκεραίως τῷ ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες καὶ σῆθος ἐξέλιπον. σὺν οὖν τῷ δ' ὑπὸ κέρκων χρυσέων αὐτῷ τὸ κατ' γωνίαι ἑκάστην, κἀκείνῳ τ' ἴσον προσκεκοινωμμένον ῥάμματος ὑακίνθου, πρόσαληφθέντος εἰς τὸν πρὸς ἀλλήλους κατάδεσιν τοῖς κέρκοις. πρὸς δὲ τὸ μὲν χαλαρὸν ἔῃ) τὸ ἐν μέσῳ τῷ κέρκων καταλιμπανόμμον, βαφῇσι αὐτῇ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. πορποῦσι δὲ τὸν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο κατ' τῷ ὤμων ἑκάτερον τόλος ἐπ' αὐτοῖς διπήχιον χρύσεον ἔχοντες, πρὸς τὸ ταῖς περονίσιν διπτύδιον ἔῃ). ἐγγέγραπται δὲ τούτοις, τῷ ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα γράμμασιν διπλοεῖοις γλάστῃ τῇ ἑτέρᾳ, κατ' ἐξ τῷ λίθων ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ κατ' ὤμον τὸν δεξιόν. διπλασιν δὲ καὶ τὸν ἑτερωνύμην λίθοι δώδεκα, μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, οὐ κτητὸς αἰθεροπὸς κόσμος διὰ τιμῆς ἐπιβολὴν ὄντες. οὗτοι μὲν τοι κατ' σίχον ἓξ εἰσὶ, διπλοῦν πεταράων ἐγκεκλιμμένοι γραμμῇ ἐννέακτυαι τῷ ὕφει. χρυσοῦς δ' αὐτοὺς ἐκπερέχεται ταῖς ἰλλίκαις ἐστηθεὶς τῷ ὕφει φορὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν οὔτως πεποιημμένος. καὶ ἡ μὲν πρώτη ἔριας ὄζει, σαρδόνυξ, πάπαζος, σμάραγδος. ἡ δευτέρα δ' ἄνθρακα παρέχεται καὶ ἴασπιν καὶ σάπφειρον. τῆς δὲ τρίτης λίγυρος μὲν ἀρχαί, εἶτα δ' ἀμέθυστος, ἀχάτης δ' ἔρις, σάτος δ' ἐν τοῖς πᾶσι. τετάρτη δὲ στίχου χρυσόλιθος μὲν πρόκειται, μετὰ δ' αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος δ' ἔστ. γράμματα δὲ διπλᾶ τῶν πᾶσι τῷ ἰακώβου υἱάσι, οἷς καὶ φυλάρχοις νομίζουσι, ἑκάστου τῷ λίθων ὀνόματι πεπμμένου κατ' τάξιν, ἓξ ἕκαστον αὐτῶν γλύπτεσθαι συμβέβηκεν. τῷ δ' οὖν κέρκων ἀφανῶν ὅτι τῷ κατ' αὐτοὺς ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τῷ λίθων, ἑτέροις δύο κέρκοις μείζονας τῇ σειζῇ τῇ ἰσχίου, ἢ περ αὐτῇ πρὸς τὸν ζάχηλον ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσματι ποιοῦσι, δεξομένους ἀλύσεις εἰργασμένας, αἳ συνῶσαν κατ' ἄκρον τῷ ὤμων σειρῆσι ἐκ χρυσοῦ περιπεπλεγμένῃς συνάπτουσαι. ὧν τὸ ἄκρον αἰεσφαμμένον, ἀμβάλλεται κέρκῳ πρόσχορτι τῆς ταινίας πέζης τοῦ ἐφώδου, καὶ τοῦτο ἐπ' ἀσφάλεια τῷ ἰσχίῳ, πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν. ζώνη δὲ τῷ ἰσσίῳ περιέρραπται βάμμασιν οἷς περ τὸν μετὰ χρυσίου περιφερὴς,

cæterùm ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt futuras habeat in humeris ac lateribus: ſed vnica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non tranſuerſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante vſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat. eodem modo quà manus exeruntur eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita extantibus vt planè tunica apparcat. lacunæ verò inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro eiſdémque coloribus quibus ephodes variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt adamuſſim ſpatium illud circa pectus à texente relictum explcat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroque autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroque lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita vt excidere non poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. cùm autem per ſe illi quos diximus anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationali quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephodem ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta,

quæ totum complexa rurſúmque ſupra ſuturam nodata, deorſum propendere ſinebatur. omnes autem fimbriæ quibuſdam oris fiſtulofis vtrinque includebantur. Porrò pileo quali cæteri ſacerdotes vtebatur: ſuper quem extabat alius conſutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua ſpectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoſcyamus. quòd ſi quis aut viſam aliquando non ſatis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiam deſcribere eam non grauabor. herba eſt tres palmos ſæpe in altitudinem excedens, napo ſimilem radicem habens: vix enim hac parte eſt alia ſimilior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipſis inhærentem. veſtitúrque tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem eſt quantus articulus minimi digiti, circunferentiam habens crateri ſimilem. quod ipſum clariùs faciam propter ignorantes. ima ſui parte circa fundum dimidiato globo eſt rotunditate ſimilis, mox in proceſſu paulatim coarctatur, donec in extremitate rurſum dilatatus in labrum exeat mali punici vmbilico inciſuris ſimile, cui operculum orbiculare inhæret, quaſi de induſtria tornatum, eminentes habens inciſuras quas dixi, vt in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones deſinentes. continet autem ſub operculo fructum per totum calyculum, herbæ ſideritidis ſemini ſimilem. florem verò fert qui papaueris videri poſſit. eiuſmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem iſti calyculi non ambiebant: ſed ceu lorum quoddam latum aureum, quod ſacris characteribus Dei nomen inciſum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari ſuccurrit, quomodo homines odio nos proſequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quaſi per impietatem numen contemnamus quod ipſi aſſiduo cultu venerentur. Nam ſi quis tabernaculi fabricam contempletur, & ſacerdotis ornatum, & vaſa quibus inter ſacrificandum vtimur, comperiet legiſlatorem noſtrum diuinum quendam virum fuiſſe & falſo nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræſentatam quodammodo vniuerſitatis rerum naturam inuenire licet, ſi quis non ociosè ſed prudenter ſingula conſideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus ſacerdotibus permiſſis, quaſi profanó loco, terram & mare ſignificat. hæc enim ab omnibus promiſcuè calcantur, tertiam verò partem ſoli Deo adſignauit, eo quòd cælum hominibus ſit inacceſſibile. itidem per duodecim panes in menſa diſpoſitos, annum ſignificauit in duodecim mẽſes diuiſum.

A ἢ ὡσειδύσασα, δῦται πάλιν δὴ τῇ ῥαφῇ, καὶ καταχρυσᾶται. τοὺς δὲ θυσαίους χρυσᾶ σύνεγγυς καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἐκλαβοῦσαι πάντας ἐμφερίζουσιν αὐτάς. πίλος δὲ ὢν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτῷ, ὑφαπλησίως εἰργασμένῳ τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν. ὑπὲρ αὐτὸν δὲ συνεσαμμένῳ ἕτερος ἐξ ὑακίνθου ποικιλμένῳ. ὑπερίρχεται δὲ στέφανος χρύσεος, δὴ ζισυχίων κεχαλκευμένος. θάλλει δ' ἐπ' αὐτῷ, κάλυξ χρύσεος, τῇ δακχάρῃ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ὁπομεμιμημένος. ὑὸς δὲ κύαμον ἐλλήνων οἱ πρεσβύτεροι ῥίζαν ἐμπέφυκεν ἔχοντες ὑφαπτορεύουσιν. εἰ δέ τις ἢ θεασάμενος τὴν βοτάνην ἀμφιβάλλει τούτου ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν ὑπεξαιμένος οὐκ ἰδὼν ἀναγωρήσειε, τοῖς οὕτω δὲ ἔχουσι σημανῶ τὸν ζόφον τοῦτον. βοτάνη μὲν ὄζιν ὑπὲρ ξεῖς πυθαμὰς πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερὲς βουνιάδι. ταύτῃ γὰρ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις εἰκάζων αὐτήν. τὰ δὲ φύλλα τοῖς δ' ζώμων. ἐκ μὲν τοι τῆς κλάδων κίνησι κάλυκα φορεῖται τῇ κλωνί. φύεται δ' αὐτὴν ἕλυζον, ὅπερ ὑποκείεται καθ' αὐτὸ φερὸς τὸν καρπὸν μεταβάλλειν ὀργμῆς. ὁ δὲ κάλυξ μεγέθους ὄζι σκυταλίδος τῆς μικρᾶς δακτύλου, κρατεῖ δ' ἐμφερὲς τὴν φθειραφήν. σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφαῖρης εἰς δύο μέρη τετμημένης φθὶ τῷ πυθμένι, τὴν ἑτέραν τομὴν ἔχει φυόμενον, ὑπὸ ῥίζης φερόμενον. εἶτα σωλῆνα κατ' ὀλίγον ὑποκοιλαινούσης διαφερόντως τῆς ὑποχωρήσεως, αὐξανόμενος πάλιν πρέμα κῦ χεῖλος ἐμοίως ὀμφαλοῤῥοιᾶι τετμημένος. ὑπόθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον φερόμενον. κάκεισᾶς ὢν εἴποι τὶς τετρυδυμένον, ὑφαπεσόσας ἔχον τὰς σύτομας ἃς εἶπον τῇ ῥοιᾷ θαπλησίως βλασταίνειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ παντελῶς ὑπολῆγούσας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ὅτι τῷ ὑπόθεματι τὸν καρπὸν ὅλα παντὸς τοῦ κάλυκος, ὅτε βοτάνης ἀπέρματι τῆς σιδηρείτιδος ὅμοιον. ἀφίκου δ' αὖθις τῷ τοῦ μήκωνος πλαταγῶνι δυνάμενον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶ). ἐκ τούτου μὲν στέφανος ἐκκεχάλκευται ὅσον ὑπὸ τοῦ ἰνίου φερὸς ἑκάτερον τὴν κροτάφων. τὸ δὲ μέτωπον, ἡμῖν ἐφιελὶς οὐκ ἔπεισι, λεγέσθω γὰρ οὕτως ὁ κάλυξ. πλαμὰν δ' ὄζι χρύσεος, ἐς ἱερὸς γεάμμασι τοῦ θεοῦ τὴν φερσηφείαν ὑπιτετυμμένῳ ὄζι. καὶ τοιοῦτος μὲν τὸ ἀρχιερέως ὄζι κόσμος. θαυμάσειε δ' αὖτις τὴν αὐθεφόπων τὴν φερὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ὡὼ ὡς ἐκφαυλίζοντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν φερείρυνται διατετελέκασιν ἐγκότες. εἰ γάρ τις τῆς σκηνῆς κατανοήσειε τὴν φῆξιν, καὶ τοῦ ἱερέως ἴδοι τὴν στολὴν, τότε σκιὰν οἷς φερὶ τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα, τὸν τε νομοθέτην ἡμῶν ἐρήσει θεῖον αἰδέσαι, καὶ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἕκαστα γὰρ τούτων, εἰς ὑπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τῶν ὅλων, εἴτις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ συνέσεως σκοπεῖν, εὑρήσει γεγονότα. τὴν τε γὰρ σκηνὴν τριάκοντα πηχῶν οὖσαν, νείμας εἰς δία, καὶ δύο μέρη πᾶσιν αἰεὶς τοῖς ἱερεῦσιν, ὥσπερ βέβηλον πρᾶ καὶ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ὑποσημαίνει. καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσιν ὄζιν ὑπίβατα. τὴν δὲ τρίτην μοῖραν, μόνῳ φερείγεσθαι τῷ θεῷ, διὰ τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. δὴ τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα θεὶς ἄρτους, ὑποσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μῆνας διηρημένον.

τὴν ζ

τῷ δὲ λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συγκειμένην, τὰς τῶν πλανητῶν δώδεκα μοίρας ἐνίξατο. καὶ λύχνους ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ τὰ τῶν πλανητῶν τέλη φορὰν, τοσούτους γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τὰ δὲ φάρη ἐκ τεσσάρων ὑφαντὰ τῶν τῆς στοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἡ μὲν γὰρ βύσσος τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, διὰ τὸ ἐξ αὐτῆς αἴρεσθαι τὸ λῖνον. ἥ τε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ περιοιδεῖν τῆς κόχλου τὸ αἷμα. τὸν δὲ ἀέρα βούλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθος. καὶ ὁ φοινὶξ δὲ αὖ εἴη τεκμήριον τοῦ πυρός. ἀποσημαίνει δὲ καὶ ὁ τῆς ἀρχιερέως χιτὼν τὸν γῆν, λίνεος ὤν. ὁ δὲ ὑάκινθος τὸν πόλον, ἀστραπαῖς μὲν καὶ τοῖς ῥοΐσκοις ἀπεικασμένος, βρονταῖς δὲ καὶ τὸν τῶν κωδώνων ψόφον. τὴν δὲ ἐφαπτίδα τοῦ παντὸς τὸν φύσιν ἐκ τεσσάρων ὑφάσθαι, διειρθεῖσαν τῷ θεῷ χρυσῷ σεσυφασμένῳ, καθ' ὁμοίωσιν οἶμαι τῆς περιούσης ἁπάσαν αὐγῆς. καὶ τὸν ἐπὶ τῷ ἀναμέσον ὄντα τῆς ἐφαπτίδος ἐν ᾧ ὁπτῷ γῆς ἔταξε. τὴν γὰρ αὐτὴν, τὸν μεσαίτατον τόπον ἔχει. ζώνη τε περιοδεύουσα τὸν ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, δι' ὃν οὗτος ἐνωφελείληφε τὰ πάντα. δηλοῖ δὲ καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην τῷ σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐνεπόρπωσε τὸν ἀρχιερέα. τέλη δὲ δώδεκα τῷ λίθων, εἴτε τοὺς μύας ἐθελήσει τις νοεῖν, εἴτε τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῷ οἴκων ὧν ζῳδιακὸν κύκλον ἑλληνες καλοῦσι, τῆς κατ' ἐκεῖνο γνώμης οὐκ ἂν ἁμάρτοι. καὶ ὁ πίλος δέ μοι δοκεῖ τὸ οὐρανοῦ τεκμήριον, ὑακίνθινος ποιηθεὶς, οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ὑπῆρχεν ἐπίθετα αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, τῇ τε στεφάνῃ ἠγλαϊσμένος, ᾗ ταύτῃ χρυσέᾳ δέ τῳ αὐγῇ, ᾗ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. ἃ ταῦτα μὲν δὴ τοσοῦτόν μοι διεληλύθω, πολλάκις δ' ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν τοῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῷ πραγμάτων.

A & cùm candelabrum è septuaginta partibus composuit, duodecim signa per quæ planetæ feruntur subindicauit: & per septem lucernas impositas totidem planetarum cursum. vela quoque è quatuor coloribus contexta elementorum naturam designant. nam byssus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura verò mare, eo quòd conchylij cruore sit fucata. aërem verò hyacinthus repręsentare videtur: sicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cùm sit linrea, terram B similiter significat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens, sicut tonitrua per tintinabulorum strepitum: è pomis etiam vniuersi huius naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum accessit, sicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. essen quoque in eius medio est insertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, Oceani similitudinem habet, qui vniuersa circumplectitur. duo præterea sardonyches in vestitu pontificis pro fibulis additi, solis & lunæ significationem habét. gemmarum etiam duodenarium siue ad mentes retuleris, siue ad parem partium numerum eius circuli quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cæli significatio videtur esse, cùm sit ex hyacintho confectus: alioqui non sustineret Dei nomen: & ζorona illustratur aurea propter splendorem quo maximè Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati sumus per occasionem, ne latentem in his legislatoris sapientiam vltro dissimulare videremur.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῆς τοῦ ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἄπινα περὶ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται.

Cap. X.

De Aaronis sacerdotio, & leges quæ ad festa ac sacrificia spectant.

Ὡς δὲ τὸ θεοφρημένον πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, ὅπως ὁ θεὸς μωυσῆ τὴν ἱερωσύνην ἀαρὼνι τῷ ἀδελφῷ προσέταξε δοῦναι, ὡς ἁπάντων δὲ ἀρίστην τῆς τιμῆς δικαιοτέρων τυχεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τήν τε ἀρίστην αὐτῷ καὶ τὴν δύνασθαι διέξιει, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπομένειν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρούντων δὲ ἐφ' ἅπασιν αὐτῷ, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν προθύμον ἐνδεικνυμένων, ἄνδρες εἶπεν ἰσραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει, οἷον αὐτῷ τε τῷ θεῷ ἥδιστον ἴσως, καὶ δυνατὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δ' εἴδητε τῆδε τῇ σκηνῇ κατοικεῖσθαι, δεῖ πρῶτον ἡμῖν τὸν ἱερατεύσοντα καὶ ὑπηρετήσοντος ταῖς θυσίαις καὶ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς. καὶ ἐγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπιξαπίσης, ἐμαυτὸν αὖ τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκεινα, διά τε τὸ φύσει πάντας εἶ φιλαύτους, καὶ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι περὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίδα. νεῦσε δ' αὐτὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τῆς πηῆς ταύτης ἄξιον ἔκεινε, καὶ τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰδὼς ὡς οὗτος ἐνδύσεται σολὴν τῷ θεῷ καθωσιωμένην βωμῷ δὲ τιμέλειαν ἕξει καὶ θεράπαιναν ἱερεῖων. ἃ τὰς ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τὸν θεὸν,

C Ὡς δὲ τὸ προειρημένον πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, ὅπως ὁ θεὸς μωυσῆ τὴν ἱερωσύνην ἀαρὼνι τῷ ἀδελφῷ προσέταξε δοῦναι, ὡς ἁπάντων δὲ ἀρίστην τῆς τιμῆς δικαιοτέρων τυχεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τήν τε ἀρίστην αὐτῷ καὶ τὴν δύνασθαι διέξιει, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπομένειν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρούντων δὲ ἐφ' ἅπασιν αὐτῷ, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν προθύμον ἐνδεικνυμένων, ἄνδρες εἶπεν ἰσραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει, οἷον αὐτῷ τε τῷ θεῷ ἥδιστον ἴσως, καὶ δυνατὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δ' εἴδητε τῆδε τῇ σκηνῇ κατοικεῖσθαι, δεῖ πρῶτον ἡμῖν τὸν ἱερατεύσοντα καὶ ὑπηρετήσοντος ταῖς θυσίαις καὶ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς. καὶ ἐγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπιξαπίσης, ἐμαυτὸν αὖ τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκεινα, διά τε τὸ φύσει πάντας εἶ φιλαύτους, καὶ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι περὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίδα. νεῦσε δ' αὐτὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τῆς πηῆς ταύτης ἄξιον ἔκεινε, καὶ τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰδὼς ὡς οὗτος ἐνδύσεται σολὴν τῷ θεῷ καθωσιωμένην βωμῷ δὲ τιμέλειαν ἕξει καὶ θεράπαιναν ἱερεῖων. ἃ τὰς ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τὸν θεὸν,

D E F G

Exod. 28. 29. 30. 40.

XII. His ita peractis, priusquam dedicarentur apparuit Deus Moysi, iussitque vt sacerdotium Aaroni fratri suo conferret, ea virtute prædito vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione, recensuit virtutes illius, & quàm studiosus esset publicorum commodorum, pro quibus toties in salutis etiam discrimen venire non dubitasset. Cúmque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipsis præ se ferrent, Viri, inquit, Israëlitæ, opera iam sunt absoluta, qualia vel Deus popposcit, vel nostræ facultates præstare valuerunt: & quoniam scitis cum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia prospiciendum est quis sit idoneus sacerdotio, qui sacra curet, & pro vobis vota faciat. quòd si res arbitrij mei fuisset, mihi ipsi honorem hunc adiudicassem, tum quòd ita natura comparatum sit vt quisque sibi optimè velit, tum quòd mihi conscius sim laborum pro republica susceptorum, quibus tale præmium iure meo reposcere possem. Nunc Deus ipse cuius est sacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eique sui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iustitia in toto populo præmineat: cui iam ante vestem sacratam & curam sacrorum altarísq; sui destinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum,

cò libentiùs exauditurum, quòd & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij IIII. Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorúmque vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebántque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ sicles quingentos, ireos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel. insumptúmque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statímque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebræorum præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cùm cælum esset aliàs serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret:

Exod. 37.

Exod. 45.

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτι κήδεται χθὲς τοῦ ὑμετέρου, καὶ οὐδὲ αἰδοῖς ὃν αὐτὸν ἐπελέξατο γνωμένας προσδίχεται ταύτας. ἐβεαίοι δὲ ἐρέσκουζε τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. ἦν γὰρ ἀαρὼν δικαίᾳ τε τῷ χθὲς καὶ τῷ προφητείᾳ, καὶ τῷ ἀριστῷ τἀδελφοῦ, προῖς τῷ πολὺ ἀπάντων ἀξιολογώτερον. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, νάβαδος, ἀβιούς, ἐλεάζαρος, ἰθάμαρος. ὅσα δὲ τῷ προῖς τῷ τῆς σκηνῆς κατασκευῷ προσκατασκευασμένων ἦν προσῆκεν, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρσι σκεπαστήρια τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως κἂν τῷ ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετὸν μηδὲν μήτε κονιορτοῦ βλάπτηται. τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτῶν προσέταξεν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ κατ' ἔκαστον. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἑβραίων ἐστὶν ἀττικὰς δίδραχμα, δραχμὰς τέσσαρες. οἱ δ' ἐπίσης ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε μωυσῆς. καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων ἦν, ἑξακόσια μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἐφέρον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθέρων οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. ὃ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς χρείας τοῦ σκηνοῦ χρείας ἀνηλώθη. ἦγε δὲ καὶ τοῦ σκηνοῦ καὶ τοὺς ἱερεῖς ζῶπυρ πιούτῳ πιούμβρου αὐτῶν τὴν γένεσιν. σμύρνης ὁπλίκου σίκλους πεντακοσίους, καὶ ἴρεως ἴσους. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἐστὶ δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν προτέρων ὁλκὴν κεκομμένα δεῦσαι ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἐλατίνου εἶν, μέτρον δ' ὅσι τοῦτο ὀπτχοεῖον, δύο χοᾶς ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καταψήσαντας σκευάσαι τέχνῃ μυρεψῶν χρῖσμα εὐωδέστατον. καθίστα τε τοῦτο λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερεῖς, καὶ πᾶσαν τοῦ σκηνοῦ χρείαν ἐκαθάρισεν. τότε θυόμενα, πολλὰ δ' ὅσι ταῦτα καὶ ποικίλα κατὰ τοῦ σκηνοῦ ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ θυματηρίου, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφέρετο. ὧν οὐδαλείπω λόγον ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δι' ὄχλου γένηται τοῖς ἐντυγχάνουσι. διὸ καὶ τῆς ἡμέρας ὡρίν τε ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευ. ἔλαιόν τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τρεῖς ὅλη τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ θεῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δ' λοιποὺς ὡδὲ τοῦ ἑσπέραν ἅπτοντας. ἀνατέτραπτο δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἐδόξε μοῦσοι τῷ δημιουργῷ βεσέλεηλ καὶ ἐλίαβ. τῷ γὰρ ἐξουρημένων τῶν προτέρων, αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προσεξεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὕπνοιαν ὧν προτέρων γνόντων τοῦ κατασκευῷ ἱκανώτατοι. πύτων μὲν τοῦ βεσέλεηλ συνέβη κεῖσθαι μετὰ τοῦτο κέκρικον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μῆνας ἑπτά. τῇ μετὰ τοῦτο ἀφ' οὗ τοῦ ἀγνοῦ ἐξέλιπον, ὅταν τὸ αὐτὸν σφᾶς ἐτελειοῦτο. ἀρχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὸς ξανθικοῦ τῆς μακεδόνων, νισὰν ὃ τῇ ἑβραίοις, νουμηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιεροῦσι, τῇ παντ' ὄσα σφοῖ αὐτὴν σκεύη μοι διδίλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸ ὁ θεὸς ἡδέστατα τῷ ἔργῳ τῷ ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ἐφηνε διὰ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπεξεπόδη καὶ κατεσκήνωσε τῷ ναῷ τούτῳ, τὴν δὲ πεφυσοίαν οὕτως ἐποίησε. ὁ μὲν οὐρανὸς καθαρὸς ἦν, νὺξ δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ σκιάζουσα αὐτὴν, ὥστε εἶναι δόξει χειμέριον, οὔτε μὴν λεπτῷ οὕτως, ὡς τε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτοῦ καταισχῦσαι.

ἡδέως

A B C D E F

ἡδεῖα δ' ἀπ' αὐτῆς δρόσος ἔρρει καὶ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τοῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι. μωυσῆς δὲ τοὺς τέκτονας οἵαις εἰκὸς ἦν δωρεαῖς τοὺς τοιαῦτα ἐργασαμένους τιμήσας, ἔθυεν ἐν τῷ τῆς σκηνῆς αἰθρίῳ κατὰ πρόσταξιν τοῦ θεοῦ, ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. καὶ δὴ λέγειν ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ πρασσόμενα περὶ τὰς ἱερουργίας ἐν ἐκείνοις δηλώσων, περί τε ὧν ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. καὶ τῷ αἵματος τῶν τεθυμένων, τήν τε στολὴν τοῦ ἀαρῶνος καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἔρραινεν ἀφαγνίσας, πηγαίοις τε ὕδασι καὶ μύρῳ, ἵνα τοῦ θεοῦ γίγνοιντο. ἐπὶ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτά, τοῦτον τὸν τρόπον αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε, τήν τε σκηνὴν, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη ἐλαίῳ τε προθυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τῶν ταύρων καὶ κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κατὰ γένος. τῇ δ' ὀγδόῃ καταγγέλλει ἑορτὴν τῷ λαῷ, καὶ θύειν προσέταξε κατὰ δύναμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἁμιλλώμενοι καὶ ὑπερβαλεῖν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαστος ἐπιφέρει τοῖς λεγομένοις ὑπακούων. ἐπικειμένων δὲ τῶν ἱερῶν τῷ βωμῷ αἰφνίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ. συνέβη δὲ καὶ ἀαρῶνι συμφορά τις ἐκ τούτου, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, γενναίως δ' ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα. ὅτι καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ συμπίπτοντα στερρὸς ἦν, καὶ κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ ἡγεῖτο τὸ πάθος γεγονέναι. τῶν γὰρ υἱῶν αὐτοῦ τεσσάρων ὄντων ὡς προεῖπον, δύο οἱ πρεσβύτεροι, νάβαδος καὶ ἀβιοὺς, κομίσαντες ἐπὶ τὸν βωμὸν, οὐχ ὧν προεῖπεν μωυσῆς θυμιάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαύθησαν τοῦ πυρὸς ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὁρμὴν βαλόντος καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν ἀρξαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπέθανον. μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βαστάξαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας τῆς παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ δὲ αὐτοὺς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ παρὰ δόξαν οὕτω γεγενημένῳ διατεθέν. μόνους δὲ μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φροντίζειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προκρίναντας τὴν εἰς τὸν θεὸν τιμὴν τοῦ περὶ αὐτοὺς σκυθρωποῦ. ἤδη γὰρ ἀαρὼν καὶ τὴν στολὴν τὴν ἱερὰν ἠμφίεστο. μωυσῆς δὲ πᾶσαν τιμὴν παραιτησάμενος, ἣν ἑώρα τὸ πλῆθος αὐτῷ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ διετέλει. καὶ τῶν μὲν εἰς τὸ σίναιον ἀνόδων ἀπείχετο. εἰς δὲ τὴν σκηνὴν εἰσιὼν ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδεῖτο παρὰ τοῦ θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βουλόμενος τῶν πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοούμενος αὐτῶν βλέπεσθαι. ἔτι δὲ τὴν πολιτείαν καὶ νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τῷ θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μέντοι κατὰ τὴν ὑπαγόρευσιν τοῦ θεοῦ συνετάττετο. δίειμι μὲν οὖν περὶ τῆς πολιτείας καὶ τῶν νόμων. ὃ μέντοι περὶ τῆς ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον διελθεῖν βούλομαι. οὐδαμόθεν γὰρ προφητῶν κακουργίας κατέλειπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γένοιντο παρεγχειρεῖν τῷ τοῦ θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δ' εἶναι τὸν θεὸν παρατυγχάνειν τοῖς ἱερεῦσι κατέλιπεν, ὁπότε θελήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τοῦτ' οὐχ ἑβραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων τοῖς παρατυγχάνουσιν.

A iucundúsq; ros distillabat ab ea, præsentiæ Dei fidem populo astruens. Moyses autem distributis prius in fabricatores tanti operis pro cuiusque merito premiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta prescriptum, taurum & arietem, hædúmque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicam dum de sacrificiis tractabo, & quæ victimæ solidę tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedat. Deinde sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aspersit, purificans eos fontanis (*Leuit. 8.*)
B aquis ac vnguento, vt Dei fierent sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & eius vasa vnguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietum alternis diebus iuxta genus suum mactatorum. octaua autem die festum indixit, & sacrificare vnumquenque pro facultatibus imperauit. at illi dicto pa- (*Leuit. 9.*)
C rentes certatim & ambitiosè victimas offerebant. quibus super aram impositis subitò sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generosè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei vo- (*Leuit. 10.*)
D luntate factum. Ex quatuor filiis quos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cùm in aram intulissent victimas non iuxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moyses autem iussit patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra castra deferre, atque ibi honorificè sepelire: totúsque populus inopina-
E tam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem quàm suam tristitiam habere. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterùm Moyses recusatis omnibus honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitans oracula quoties o-
F pus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perseuerans, neque quicquam præter reip. curam præ aliis sibi vindicans. Leges præterea scribebat & viuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter pacatéque viuere: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit, quòd in mentione sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub prophetię pretextu imposturarum occasionem ademit his qui illa vtebantur: liberúmque Deo vel adesse sacerdotibus vel non, omnibus & popularibus demonstrauit, & exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent.

Ex lapillis enim quos pontifex in humeris geſtabat (ſardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare ſuperuacuum puto) micabat alter quoties litatum eſſet, is qui dextrum humerum occupabat: tantúmque fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conſpiceretur. ídque præter naturam ſuam & conſuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, niſi ſi qui ex contemptu religionis ſapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius eſt quod nunc dicturus ſum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex inſutas eſſeni geſtat, in bello victoriam prænunciare Deus ſolebat. nam prius quàm exercitus ſe moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facilè innoteſceret, adeſſe Deum, opémque & auxilium ſuum inuocantibus eſſe allaturum. quapropter Græci quotquot à noſtra religione non abhorrent cùm hoc miraculum pro compertiſſimo habeant, ita vt negari non poſſit, eſſena vocant λόγιον, hoc eſt oraculum. Deſiit tam eſſen quàm ſardonyx fulgorem emittere annis ducentis ante quàm hæc commentaremur, irato Deo propter legum ſuarum præuaricationem: de quo aliàs opportuniùs dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps proſequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad ſacerdotalem ordinem pertinebant ritè peractis, populus Deo in caſtrorum contubernium recepto lætus ad hymnos & ſacrificia ſe conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis aueruncaris, & omnia proſpera in poſterum ſperantes. donáque Deo tam priuatim quàm
Num. 7. publicè per ſingulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de ſuo conferentes plauſtrum cum duobus bubus contribuebant, vt ſex plauſtra tabernaculo per viam deuehendo inſeruirent: & præter hoc vnuſquiſque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem daricos valebat, erátque odoramentis referta. trulleum verò & phiala, vtraque ſimul ducentos ſiclos pendebant, ſed phiala ſeorſim tantùm ſeptuaginta. hæc farina erant plena, oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis vtebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocauſtum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit vnuſquiſque principum alias victimas quæ ſalutares vocabantur, per ſingulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies ſacrificauerunt, qualibet die vnus. Moyſes autem non amplius in Sina monte, ſed tabernaculum introgreſſus, conſulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm vt ad hominem autorem referri debeant, poſteritas multis ſeculis ſeruauit, diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob neceſſitatem violare fas putarent. ſed de his nunc deſino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

A πρὸ γὰρ λίθων οἷς ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερατικὸν ἐσθῆτα, (σαρδόνυχες δ' ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτὸ τὸ φύσιν ἡγοῦμαι σφόδρα τοῖς γνώσιν ἀφιγμένοις) συνέβαινε λάμπειν, ὁπότε ταῖς ἱερουργίαις ὁ θεὸς παρείη τὸν ἕτερον τὸν ὑπὲρ τῆς δεξιᾶς τῶν ὤμων ἐπιφερόμενον, ὡς μὴ μόνον παρὰ τὴν αὐτοῦ καὶ τὴν συνήθειαν καὶ τοῖς προῤῥωτάτω φαινόμενος, οὐ σαφέστερον ταύτης ὑπαρχούσης τῆς λίθῳ. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς
B μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐκφαυλισμῷ τῶν θείων ἐπιπλάττουσιν. ὃ δ' ἔτι τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. δώδεκα γὰρ τῶν δώδεκα λίθων οἷς κατὰ στίχον ὁ ἀρχιερεὺς ἐσεφαμμένους τῇ ἐσθῆτι φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμήνυεν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν ὤμων αὐγὴ, μήπω τῆς σφαγῆς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει πᾶσι γνώριμον εἶ) τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν ὑπουργίαν. ὅθεν ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα πιστοὶ
C ὄντες ἴδῃ δῆλ τὸ μηδὲν ἀπλέγειν δυνάσθαι τούτοις, τὸν ἐσσῆνα λόγιον καλοῦσιν. ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅτε ἐσθὴς καὶ ὁ σαρδόνυξ τὸ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταῦτα ἐμὲ συγγράφειν τὸν γραφὴν, τοῦ θεοῦ δυσχεράναντος δι' τῇ παραβάσει τῶν νόμων, οἷς ἐν ἐροῦμεν ἀκριβέστερον. ξύνοιμαι δ' ἐγὼ δι' τὸν ἐξῆς λόγον. καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακοσμηθέντων τῶν περὶ τοὺς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτῷ τὸν
D θεὸν ἐκείνην εἶ), καὶ ξύντας πρὸς θυσίας τε καὶ αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπωσμένον, καὶ τοῖς μελλόντων εἰς ἀμείνονα δι' θυμουμένους. δωρεὰς τε τοῦ θεοῦ τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ καὶ κατ' ἰδίαν αἰτήσασι κατὰ φυλάς. οἵ τε γὰρ φύλαρχοι κατὰ δύο συνελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσωμίζουσιν, ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται κατὰ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει, καὶ ξυ-
E βλίον, καὶ θυτήριον. τὴν μὲν δαρεικοὺς δέκα ἐσταμένην, ἔ πλήρη θυμιαμάτων. τὸ δὲ ξυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀργυρᾶ δι' ὅλ, σίκλους μὲν αἱ δύο ἑξακοσίας εἶλκον. εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι διεπαίνιστο. πλήρεις δ' ἦσαν ἀλεύρου ἐλαίου πεφυραμένου οἷς ὅτι τῷ βωμῷ χρῆσθαι πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον ἔ κριὸν σὺν ἀρνίων ἐτησίων ὁλοκλῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς χίμαῤῥον τὸ ὑπὲ ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὲ τῶν ἀρχόν-
F των ἕκαστος ἡ ἑτέρας θυσίας σωτηρίους λιγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. οὗτοι μὲν δὴ δύουσιν ὅτι ἡμέρας δώδεκα ἐς πᾶσαι ἡμέραι ἐς. μωυσῆς δ' οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ὅτι τὸ σπάνιον ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, αἰσθάνεται τὰ θεοῦ τῷ τε τοῦ θεοῦ θεῖ τε τῇ θεραπείαν καὶ τῶν νόμων τῆς συντάξεως. οὐ χρείσσονας ἂ σώσειν αὐθεφοπίνλιν ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέβη φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶ) δόξαντας τὸ θεοῦ. ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ τινὰ ξυτῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην ἑβραίοις ἐξαγελῶσι τινὰ τῶν νόμων. ἀλλὰ θεῖ μὲν τούτων, παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἐξωκοὺς συνθεῖσα θεῖ τῶν νόμων.

Κεφάλαιον ί. A CAP. X.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. *Leges de ſacrificiis & purificationibus.*

ΝΥνὶ δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείας καὶ ἱερουργίας κειμένων. ἡ γὰρ τῶν λόγων μοι περὶ θυσιῶν ἐστάναι συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ἰδίᾳ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὲρ τοῦ δήμου σωτηρίας, καὶ δύο γίνονται ξόπους. τῆς μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ δίδωσι τοῦτο καὶ τῷ θεσπῳδείαν τοιαύτην ἐ- B λαβεῖν. ἡ δὲ, χαιρησίειός τε ὄζει & κατ' ἀγορὰν δρᾶται τῶν τεθυκότων. ἱερὰ δὲ περὶ τῆς πρωτέρας. αἴρει ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, βύει μὲν βοῦν καὶ ἄρνιον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἐπέτεια. τοὺς δὲ βοῦς ἐφεῖται θύειν & πρεσβύτερους. ἄρρενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον τῷ αἵματι δεύουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαιρεθέντας, διαμελίζουσι, & πάσαντες ἁλσὶν ὕδωρ τὸν βωμὸν αἱ ἀπιθᾶσι χι- C ζῶν ἤδη πεπληρωμένον, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοὺς δὲ πόδας τῷ ἱερείῳ, καὶ τὰ κῶλα ἐνκαθέαντες ἀκεραίως, τοῖς ἄλλοις καθαγιαθεσόμενα περιτιθέασι, τὰς δορὰς τῷ ἱερείῳ λαμβάνοντες. & ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως ξόπος ὅδε ἐστὶν οὗτος. τὰς δὲ χαιρησίους θυσίας ὅταν ποιῶνται, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῷ ἐπετείῳ πρεσβύτερα, ἄρρενα μέντοι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦ- D τα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοὺς δὲ νεφροὺς καὶ τὸν ὄπλοον καὶ πάντα τὰ πιμελῆ, συὶ τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος, καὶ συὶ αὐτοῖς τῷ οὐρᾷ τῷ ἀρνὸς ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ σῆθος καὶ τὸν κνήμιον τὸν δεξιὸν τοῖς ἱερεῦσι φέρειν χρή, ὅτι δύο ἡμέρας δίδωσι τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν. ἃ δ' ἂν περισώσῃ, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ὁμοίως τῷ προειρημένῳ ξόπῳ τῷ χαιρησίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδύνατοι πορίζειν τὰ τέλεια θύματα προίενται ἢ ζυγὸν ὄνων δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται τῷ θεῷ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βοῶμα διδόασιν. ἀκεραίσειν δὲ προὶ τῆς θυσίας τῶν τε ζώων, & τοῖς περὶ θυσιῶν ἱερεῦσιν. ὁ μὲν γὰρ κῆρυξ ἄγοισιν εἰς τοῦτο προστάσσων, ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῷ αὐτῶν ἑκάστῳ προσφέρει. καὶ τῷ μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρόσθεν, ἀλλὰ τῷ γωνιῶν ταῖς ἐξοχαῖς. καὶ τοὺς τε νεφροὺς καὶ τὸν ἄλλον πιμελῆ συὶ τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος, ὅπιφέρουσι τῷ βωμῷ. οἱ δὲ ἱερεῖς, τάς τε δορὰς ὅπιφέρονται καὶ τὰ κρέα ἐπ' ἐκείνης διαπαίσαντες τῆς ἡμέρας & τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὸν αὔριον ὅπαλιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτῷ δὲ συνειδὼς, καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγχοντα, χειὼν θύει, τοῦ νόμου τοῦτο κελεύοντος, οὐ τὰ κρέα κατὰ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. οἱ δ' ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐνθυόμενοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. διαλλάσσουσι δὲ τῷ προσάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας. νόμος δ' ἑκάστοις ἰδιωτικοῖς καὶ ταῖς δημοσίαις θυσίαις, & ἄλλον ὑπὲρ ἑβδομάδα καθαρότατον, ἀρνίῳ μὲν ἀσσαρίνος μέζον. χοιρὸς δὲ δυοῖν, ταύρου δὲ ἕξιν. τοῦτο καθαγιάζουσιν ὑπὸ τῷ βωμῷ μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται δὲ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τεθυκότων, ὑπὸ μὲν βοὸς ἡμίσου. ὑπὸ δὲ κριοῦ, μέρος τούτου τρίτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μοῖρα ἑνὸς ἀρνίου. ὁ δὲ ἓν μέτρον ἀρχαῖον ἑβδομήκον-

NVnc paucas tantùm commemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoquidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrùnque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, quòd ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione perſoluitur; & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiam grandiorem. Sed opus eſt vt ſint omnia maſcula quæ ſolida concremantur. his iugulatis ſacerdotes aram circunquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum iam ardente. deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt: tergora verò ſacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint maiora, & maſcula fœminis copulata. his iugulatis primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure ſacerdotibus conceſſo, reliquis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerint igni comburunt. idem ritus ſeruatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera ſacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autem de his in libro de ſacrificiis diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiuſdem ætatis offert: ſacerdóſque ſanguine non vt ante aram, ſed cornua eius ſola imbuit: renéſque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes verò tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliquum facere. Qui autem ſciens peccauit, nemine conſcio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano ſimiliter ſacerdotes eadem die conſumunt. Principes quoque cum pro peccato ſacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum maſculum. Iuber etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis ſacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc conſecrant in altari oleo ſubactam. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam.

Leuit. 2.

Leuit. 3.

Leuit. 4. 5.

Leuit. 4. 22.

Leuit. 2.

ea eſt menſura priſca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non ſacrificans ex voto ſimilam offert, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit. reliquum eius ſacerdotes in cibum ſumũt, aut coctum: nam oleo ſubigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem ſacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non niſi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia ſacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de cauſa, in quibus liba cum victimis inſumuntur, ex quibus nihil in poſteram diem relinqui fas eſt, ſacerdotibus quoque partem ſuam inde ſumentibus. Publicis verò impenſis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac veſpere. ſeptima autem quaque die duos iugulant, eodem modo ſacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis ſeptem, & arietem: hædum verò pro peccato, ſi quid fortè per obliuionem omiſſum fuerit. Septimo item menſe, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & ſeptem agnos mactãt, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiuſdem menſis ieiunant vſque ad veſperam: ſacrificántque eadem die taurum & arietes duos & agnos ſeptem: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in deſertum emittitur, in quem ſi quid mali propter peccata populo immineat auertatur. alterum verò in ſuburbanum in locum puriſſimum eductum cum ipſa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo ſimul exuritur taurus, non à populo adductus, ſed ſumptu pontificis. quo mactato, & ſanguine eius ſimul & hædi in fanum illato, aſpergit digito tectum ſepties, totiéſque pauimentum, rurſúſque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod eſt ſub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexque adiicit arietem de ſuo, ſolidum Deo conflagraturum. Eiuſdem menſis decimaquinta tempore iam in hibernum vergente tabernacula compingere iubentur per ſingulas familias contra ventura frigora quæ annus ſeneſcens afferre ſolet. quin & in patria tandem conſtituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis ſint habituri, & octo dies feſtos ducere, victimáſque Deo ſolidas incendere, & ſimul pro gratiarum actione ſacrificare, manibus interim geſtantes ramos myrti, ſalicis & palmæ, ex quibus mala perſeæ dependeant. prima die ſacrificium debet eſſe holocauſtoma ex tredecim bubus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, ſed per ſingulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ad ſeptenarium perueniatur.

Num. 28. 29.

Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 31.

A δωίατα δὶ δύο χόας ἀττικοὺς ποιοῦσι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τοῦ ἐλαίου καὶ οἴνου παρῆγον. ποιοῦσι δὲ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν ἐκ ὀφείλων τελῶν ἐπανέγκει κατ' ἀρχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ὅλην βάλλει τοῦ βωμοῦ δράκα, τὸν δὲ λοιπὸν οἱ ἱερεῖς εἰς ἔδωδὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύρεται, ἢ ἡλουμένων ἄρτων. ἱερεῖον δὲ κομίσαντος καὶ ὁποσουῦν, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ τόκος θύειν ζῷον ἀνθημέρινον μὴ τῇ γεννησαμένῃ ὀκτὼ ταύτας. οὐδὲ ἄλλως δὲ ὥριον ἐγδόμην ἡμέραν γενόμενον διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῶν τὰς νόσους ἀφαιρεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πίμπλαται σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τὴν ὑστέραν οὐδὲν ὑπολιπεῖν ἐστὶ νόμιμον, τοῦ ἱερέως ἴδιον λαβόντων. ὁσημέραι δὲ τῶν δημοσίου ἀναλωμάτων νόμῳ ἔστιν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τῷ αὐτεπόπτῃ, ἀρχόμενός τε ἡμέρας καὶ λήγουσης. κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν ἣν σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱεροτελοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ πρὸς τὰ καθημερινὰ θυσίας ὁλοκαύτους. καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπτὰ ἀμώμοις ἱερεῖα, καὶ κριόν. ἕτερον δὲ ἐπὶ ἁμαρτήσεσιν ἀμώμοις ἑπτὰ, ἐπὶ κατὰ μῆνα γίνοιτο. τῇ δὲ ἑβδόμῳ μηνὶ ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, θύουσι πρὸς τούτοις τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, δύσυσι. καὶ ἕτερον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην νηστεύοντες ἕως ἑσπέρας, θύουσι δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἕτερον. προσάγουσι δὲ δύο πρὸς τούτοις ἑτέρους. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἡμημένην πέμπεται, δοκιμασμὸς καὶ ἀφάιτησις τῆς πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐνόμιζον. τὸν δ' ἐν τοῖς φυσικοῖς εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτίκα σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθάραντες. συγκατακαίεται δὲ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθείς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἰδίου ἀναλώματος τοῦ ἀρχιερέως ἀφαχέντος. οὗ δὴ σφαγέντος, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν τὸ αἷματος ἅμα καὶ τοῦ ἑτέρου, ῥαίνει τοῦ δακτύλου τὸν ὄφρον ἑπτάκις, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τὸ ἱδατος, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ πρὸς τὸν χρύσεον βωμόν, καὶ τὸ λοιπὸν, πρὸς τοῦ μείζονι κομίσας εἰς τὸ ἄθυτον. πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, καὶ τὸν πιμελῶν σὺν τοῦ λοβοῦ τὸ ἧπατος, ὑπιφέρουσι τοῦ βωμοῦ. παρέχεται δὲ ⅋ κριὸν ὁ ἀρχιερεύς, ὁλοκαύτωσιν τοῦ θεοῦ. τῇ δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, ξυροῦσι τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, σκιὰς πήγνυσθαι κελεύει καὶ οἰκίαν ἕκαστον, τοῦ κρύους ὑφορωμένους ὑπὸ φυλακῇ τοῦ ἔτους. ὅταν τε παρίδωσι ὑπὸ τύχοιεν, ἀθροιζομένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν ἣν ἀπὸ τοῦ ναοῦ μητρόπολιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτοῦντά τε καὶ θύειν τοῦ θεοῦ τότε χαριστήρια φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν ὑφεστώσῃ μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κλάδῳ φοίνικος πεποιημένῃ, τοῦ μήλου τοῦ τῆς περσέας ὑφεστῶτος. ἔτι δὲ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ἐκ ξιφῶν ⅋ δέκα βοῶν, καὶ ἀρνῶν ἑνὶ πλειόνων, καὶ κριῶν δύο, καὶ ἁμαρτῶν ἑπτὰ ἐκ προσηνεγμένων. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁμοῦ αὐτὸς ἀριθμὸς τοῦ ἀρνῶν ⅋ τοῦ κριῶν σὺν καὶ τοῦ ἑτέρου, θύεται.

ὑφαγ-

ὑφαιρωῦντες δὲ ἑκάστης ἡμέρας ἵνα τῷ βωμῷ, εἰς ἑπτὰ καταπτῶσιν. ἀίρονται δ' ἀπὸ παντὸς ἔργου κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰρήκαμεν, μόχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐξαιτήσεως, ἕτερον. ἐν ταῦτα μὲν ἑβδομάδες τὰς σπονδὰς πήγνυσιν ὀπτελεῖν ὅσι πάσχιον. τῇ δὲ μιᾷ τῇ ξανθικῷ ὃς νισὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται, καὶ τοῦ ἔτους ὅσιν ἀρχὴ, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἐν σελήνῃ ἐν χειρὶ τὸ ἡλίου καθεστῶτος, τούτῳ γὰρ τῷ μηνὶ τῆς ὑπ' αἰγυπτίοις δουλείας ἠλευθερώθημεν, καὶ τὴν θυσίαν ἣν τότε ἐξιόντες αἰγύπτου θῦσαι πρόσπον ἡμᾶς πάσχα λεγόμενον, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν νόμιμον. καὶ δὴ πλεῖόν μὲν αὐτὴν καὶ φειδοῦς, μηδενὸς τῶν τεθυμένων εἰς τὴν ὁπτοῦσαν τρεφομένου. πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ ἐσθίεται τὴν τὸ πάσχα, ἡ τῷ ἀζύμων ἑορτὴ, ἑπτὰ ἡμέρας οὖσα, καθ' ἃς ἀζύμοις ζέφονται. ἐν καθ' ἑκάστην ἡμέραν παῦροι σφάττονται δύο. ἐν κριὸς μὲν εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται πρόσπον μὲν τῆς πᾶσι κατ' ἐκεῖνον ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς διωχίαν καὶ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δ' δευτέρᾳ τῷ ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἥκτη δ' ὅστιν αὕτη κατ' δεκάτη, τῷ καρπῶν οἷς ἐθέρισαν, οὐδὲ ἅψασθαι πρόσπεσιν αὐτῷ, μεταλαμβάνουσι. καὶ τὸν θεὸν ἱκετεύοντες τιμᾶν δίκαιον ἐστὶν πρῶτον, παρ' οὗ τῆς δωρείας τούτων ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῆς κριθῆς ὀπτέρουσι ζόπον τοῦτον. φρύξαντες τῷ σαχίῳ τὸ δέαγμα καὶ πίσαντες, καὶ καθαρὰς πρὸς ἀλεσῶν τὰς κριθὰς ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσάρωμα πρόσφορα τῷ θεῷ. ἐν μίαν δὲ αὖτε δρᾶκα ἐπιβάλλοντες τὸ λοιπὸν ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. κατ' τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δὲ ὅτι τοῖς ἀπαρχαῖς τῷ καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκάυτωσιν τῷ θεῷ. ἑβδόμης ἑβδομάδος διαγενομένης μετὰ ταῦτα τὴν θυσίαν, ὧν ταῖς δ' εἰσὶν αὐτῷ ἑβδομάδων ἡμέραι τεσσαράκοντα ἐννέα, τῇ πεντηκοστῇ ἣν ἑβδομοι ἀσαρθὰ καλοῦσι, σημαίνει δὲ τὸ πεντηκοστὴν, πρόσφορα τῷ θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὲν πυρίνων, ἀσαρώνας δύο, μιᾶς ζύμης γενομένων. θυμάτων δὲ, ἄρνας δύο. ταῦτα μὲν δὴ τῷ θεῷ πρόσφορα μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκευάζεται, κατ καταλιπὼν οὐδὲν ὅτι ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὁπτοῦσαν συγκεχωρημένον. ὁλοκαυτωθησομένους μόχους τε θύουσι ἕξ, ἑπτὰ κριοὺς δύο, κατ ἄρνας τεσσαρεσκαίδεκα, ἑπτὰ δὲ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ὅτι δὲ οὐδεμία τῷ ἑορτῷ, καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῷ πόιων τῷ ὅπι τοῖς ἔργοις αἴτιον οὐ διδόασιν. ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τὸ τε τῆς θυσίας εἶδος ἑ τὸ τῆς ἀρχίας ἀταλαίπωρον, ἑ πρὸς δωχίας εἰσὶ τεθυκότες. ἐν μὲν τοῖς τὸ κοινοῦ σῖτος ὁπτὸς ζύμης ἄμοιρος, ἀσαρώσεις δ' εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς ταῦτο αἰαλεῦσιν, ὁπτῶνται αἰὰ δύο ἀφελόντες μὲν τῇ πρὸ τὸ σαββάτου. τῷ δὲ σαββάτῳ πρωΐ, κομισθέντες ὅτι τῆς ἱερᾶς ζαπέζης πίθεται κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τεταγμένοι. δύο δὲ χρυσέων ὑπαρκειμένων πινάκων λιβανωτὸν ἐμπόντων ἀμαυροῦσιν ἕως τοῦ ἑτέρου σαββάτου. καὶ τότε μὲν αὖτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ δὲ, τοῖς ἱερεῦσι πρὸς ζοφλὸν δίδονται, καὶ τὸ λιβανωτοῦ θυμιωμένου ὅτι τῷ ἱερῷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα. λιβανωτὸς δὲ ὑπὸ ἐκείνου ἄλλου ὑπὸ τῷ ἄρτων πρόσκειται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐκ τῷ ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλυσον ἐλαίῳ μεμιγμένον, καὶ πίπτοντος ἐστίσει βεκχία.

A Octauo die feriantur ab omni opere, mactántque ſicut diximus vitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt Hebræis cærimoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui noſtris Niſan vocatur, & annum exorditur, luna quartadecima, ſole arietem obtinente, quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium quod tunc *Exod.12. 13.23 Leuit.23. Num.9. Deut.16.*

B exeuntes feciſſe diximus paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramúſque id per ſodalicia, nihil è victimis in ſequentem diem relinquentes, quæ eſt quintadecima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, duráteque dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem. hæc holocautoma fiunt, additúrque hædus pro pec-

C catis in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ eſt menſis huius *Leuit.2.* decimaſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æquúmque rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum ſacerdotum vſui cedit: & ex eo licitum ſit publicas ac priuatas meſſes metere. primitiarum

D tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactántque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam ſacerdotibus apponuntur, &

E eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumuntur. cæterùm holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædiſque pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum vacatione, ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus

F vigintiquatuor. coquuntur autem bini pridie ſabbati: & ſabbato manè proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſque in proximè ſequens ſabbatum. tunc demum alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſacerdotibus in cibum dantur: thus item igne adoletur, quo ad holocautomata vti ſolét, & pro eo quo-

G que aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam:

éstque demensum eius farinæ assaron vnus, huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentius explicabimus. Cæterùm Moyses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solenni sacrificio purgauit: eique tabernaculum cum sacris vasis sartum tectum curandum commisit, iubens vt ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discreuit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem dissereremus, quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideo vetuit, quòd hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concesserit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiam indixit. Eiecit etiam è cœtu & consuetudine hominum leprosos, & seminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec nisi post septimam diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem vltra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alterum sanctificare oportet, alterum sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonoroico sacrificari mos est. qui verò per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, vt solet fieri post legitimæ vxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegauit, tãquam nihil à cadauere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus aliàs dicemus. Quò magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemptim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ ciuiles illis committantus, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisque ita vt libitum fuerit accipiat.

Leuit.8. Num.3.

Leuit.7.17.

Leuit.12.13. 14.15.

καὶ εἰς μὴ ὄζειν ἀσαρὼν τ' ἀλφίτου. τούτου δ' τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ὀπφέρει τῷ πυρεῖ. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις διηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ ταῦτα περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευϊτικὴν φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ὑφιξελόμενος ἱερεῖς ἐνομοθέτησεν, ἅγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀενάοις, καὶ θυσίας αἷς δεῖ τοῖς τοιούτοις νόμιμος παρέχονται τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πρὸς σκευὴν τῆς σκηνῆς ἐπιτήδεια, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσουσιν. ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ αὖθις τῶν ζώων δὲ διέκρινεν ἕκαστον ὅτι χρήσοιντο, καὶ οὐ πάλιν ἀπεχόμενοι ἐλαττωθεῖεν. αὖθις ὧν ἐν οἷς αὐ ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γραφῆς γέγονεν, διελευσόμεθα, τὰς αἰτίας προσιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, τὰ μὲν αἵματος βρώματα ἡμῖν ἐκώλυσεν ἔχειν, τῷ δὲ πρέπειν ἀπέχεσθαι. αἵματος μέν τοι παντὸς εἰς χορτῶν ἀπηρόσθησε τὴν χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρέων τοῦ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώου τὴν βρῶσιν διεκώλυσεν. ὑπέλαβε τε καὶ σπέρμα αἰσχίου καὶ πρεσβυτέρου, καὶ τὸ τῆς βοὸς, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπέλασε δὲ τῆς πόλεως, καὶ τοὺς λέπρᾳ τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς περὶ τὴν γονὴν ῥεύμασι. καὶ ταῖς γυναιξὶν ἃς ἡ τῆς κατὰ φύσιν ἐκκρίσεις ὑπὸ μετέσησεν πρὸς ἡμέρας ἑβδόμας. μεθ' ἃς ὡς ἤδη καθαρὰς, ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δὲ ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ τῆς τὴν γονὴν ῥεούσης. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀποκρίνοι γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπρεῖς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν συνδιαπτομένους, καὶ νεκροῦ μηδὲν ἁπτομένους. αἰ δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τὴν ἐρρωμένην κομίσηται χρόαν, ὁ δὲ τοιοῦτος ποικίλαις ἁγνίζεται θυσίαις τὸν θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. ὅθεν καὶ καταγελάσειεν τις τῶν λεγόντων μωυσῆν λέπρᾳ κεκακωμένον, αὐτὸν τε ἀπ' αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τῶν σκηπσάντων ἅμα ταύτην τὴν αἰτίαν ἡγησάμενον εἰς τὴν χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς δήπου τὴν αὐτοῦ ἀτιμίαν τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς ἄλλον ἢ αὐτὸν καὶ ἕτερον εἰσηγουμένων αἰτιρρήσεις. καὶ ταῦτα οὐδὲ πολλοῖς ἐθίσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολωύντων, καὶ οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς δι' σπουδὰς στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ μωυσῆν, εἰ τοιούτῳ πνὶ συμπάθειᾳ αὖθις τὴν χρόαν ἴδοι, τῷ σὺν αὐτῷ πλήθει εἵλετο ἂν νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν τοιαύτην ὁρίσαι ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας φερόμενοι. μωυσῆς δὲ τούτων καθαρὸς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, περὶ τῆς νενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο πιστεύων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

τὰς δ'

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδὰν τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιᾶν ἀπείρηκεν μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἂν ἄῤῥην τὸ τεχθὲν ᾖ. διπλασίονας γὰρ εἶναι τὰς ἡμέρας τῆς θηλυτοκίας νενόμικεν. εἰσιοῦσαι μέν τοι μηδὲ τελεσιεργηθέντα θεσθεσμίαν, θυσίας δεῖται τελοῦσιν ἃς οἱ ἱερεῖς θεὸν τὸν θεὸν ὀλοκαυτώσαντες. ἂν δέ τινα νοήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀλφιτεσμένης ἀσσάριον. καὶ μίαν ἀπὸ τῆς ῥάκα βληβάλλοντες τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι δίδασιν εἰς ζοφλιόν. τὴν δὲ γυναῖκα στήσας πρὸ τῶν ἱερέων καὶ τὰς πύλας, αἷς δὲ εἰσὶ τετραμμέναι θεὸς τὸν ναόν, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, διαῤῥήξει μὲν τὸ θεοῦ τὴν θεοσπρεῖαν διφθέρα, κελεύει δὲ ὀμνύειν μηδὲν ἐνδεικνύναι τὸν αἶδρα. ἐξορκώσασα δὲ τὸ σῶφρον, τῷ δεξιῷ σκέλει ἐξαρθὲν γράψαι, καὶ τὴν γαστέρα φρίθεῖσαν οὕτως ἀποθανεῖν. αἶδ' ὑπὸ πολλοῦ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἀγὰ τοῦτο ζηλοτυπίας θεσπιῶς ὁ ἀνὴρ ἀγὰ τὴν ὑπόνοιαν ἐπικεκινημένος, μιᾷ δεκάτῳ γράψαι παιδίον ἄῤῥεν αὐτῇ. τῷ δ' ὅρκων τελεωθέντων τῆς διφθέρας ἀπαλείψας τοὔνομα, εἰς φιάλην ἐκπίζει. θεοκομίσας τὸ ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἶτι θεσύχοι, καὶ καταπάσας, ἐκπιεῖν δίδωσιν. ἢν δ' εἰ μὲν ἀδίκως ἐκείνη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τελεσφορεῖται κοὐ τὴν γαστέρα. ψύσαμένη δὲ τὸν αἶδρα διὰ τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν διὰ τοῖς ὅρκοις, μετ' ἀγκύμονος καταστρέφει τὸν βίον, τοῦ τε σκέλους ἐκπεσόντος αὐτῇ καὶ τὴν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος. καὶ θεῖ μὲν τῷ θυσιᾶν καὶ τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ' αὐτῇ, ταῦτα μυσαῖς τοῖς ὁμοφύλοις θεσπίσας. νόμους δὲ αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας δαίμονα τὸ θεῖ τοὺς γάμους ὑμαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ ταῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶναι γνησίους. καὶ τὸ μίσγεσθαι δὲ μηδὲν ἔσειν, ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δὲ καὶ παῖδος σωφρονεῖν γαμετῆς, καὶ πάντας καὶ ἀδελφᾶς, καὶ παίδων γενάρξαι, ὡς ἔκφυλον ἔχον τὸν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. ἐκκόλυσε δὲ καὶ γυναικὶ μεμασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν. μηδὲ κτείνειν εἰς σωφροσύνας φοιτᾶν. μὴ δὲ τὸν θεὸς τὰ ἄῤῥενα μίξιν τιμᾶν, ἀγὰ τὸν ἐπ' αὐτοῖς ὠφελεῖν ἡδονὴν ἐπιφθόνους ἀφάνομον. κατὰ δὲ τῷ εἰς ταὐτ' ἐξυβρισάντων, θάνατον ὥρισε τὸν τιμωρίαν. τῷ δ' ἱερέων καὶ διπλασίονα τὸν ἁγνείαν ἐποίησε. τούτων γὰρ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργει, καὶ θεσσὶ γαμεῖν τὰς ἑταιρικυίας ἐκώλυσε, μήτε δούλην μήτ' ἀλλοφύλων γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλείας, καὶ τὸ παιδοκτείνειν πεποιημένας τὸν βίον, μήτε τὰς τῷ θεσπέσιον αἶδρα, ἐφ' οἷς δηποτοῦν αἰτίαις ἀπολελυμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μήν τοι, οὐδὲ παντηκότῳ αἶδρὶ ἐᾶν γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. μόνῃ δὲ αὐτῷ δίδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτῃ φυλάττειν. ὀδὲν οὐδὲ νεκρῷ θεόσιον ὁ ἀρχιερεὺς, τῷ λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῷ θεοσεβᾶν μεταξάσιν. ἀφιλεῖς δὲ εἶναι πᾶσαν ἀφίλειαν. τὸν δὲ μὴ ὁλόκληρον τῷ ἱερέων, νέμεσθαι θεὸς τοὺς ἱερεῖς σκέλεσι τὰ γέρα. καταβαίνειν δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε. καὶ μόνον δὲ θεῖ ταῖς ἱερουργίας καθαροὺς εἶναι, ἀσουδάζειν δὲ καὶ θεῖ τῶν αὐτῶν διάγειν ὡς ταύτῃ ἄμεμπτον εἶναι.

A Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, aut ſacris intereſſe vſque in quadrageſimum diem ſi fœtus ſit maſculus: quòd ſi fœmina ſit, duplum eius temporis præſcribitur. Ac ne poſt præſtitutum quidem terminum intrant abſque victimis, quæ partim Deo, partim ſacerdotibus cedunt. Quòd ſi quis adulterij ſuſpicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ aſſaronem, & immiſſo ex ea pugillo ſuper altare, quod reliquum eſt, ſacerdotibus veſcendum datur. Deinde aliquis ſacerdotum ſtatuit mulierem ad portam, quæ eſt obuerſa ad fanum: & inſcripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iuſiurandum cum inprecatione, vt ſi pudicitiam læſiſſet, luxato crure dextro & ventre diſrupto miſerè moriatur: ſin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam ſuſpicionem ſit commotus, decimo menſe infantem maſculum pariat. peracto iuramento de membrana delectum nomen in phialam exprimit, & ſumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum aſperſo, ebibendum porrigit. mulier verò ſi iniuſtè eſt delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd ſi & coniugalem fidem & Deum iuriſiurandi teſtem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc ſunt quæ Moyſes genti ſuæ de ſacrificiis ac purificationibus præſcripſit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuerſum prohibuit, ratus coniugum ſummam felicitatem, ſi fides ac pudicitia ſeruetur, & reipub. quoque intereſſe, vt liberi legitimi proueniant. Item inceſtum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum ſorore nurúve, omnéſque tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menſtruum fluxum patiente congredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formoſis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contrà feciſſet, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo caſtiores eſſe voluit. hos enim non ſolùm prædictis legibus ſicut reliquos teneri iuſſit, ſed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæſtum feciſſet, non ſeruam aut captiuam, neque cauponariam aut ſtabulariam, neque à priore marito quacunque de cauſa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permiſit, quod tamen cæteris ſacerdotibus liberum reliquit: ſed ſolum virginem ducere conceſſit, eámque ſeruare. Idem nec ad mortuum ſinitur accedere, quod tamen cæteris eſt licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur ſimplices eſſe, omníque fuco carere. Quicunque è ſacerdotibus integer corpore non eſſet, partem quidem ſuam cum cæteris accipere ſinitur, ſed ad altare aſcendere, & fanum intrare prohibetur. Nec ſolum in ſacris obeundis puros eſſe oportet, ſed vitam etiam irreprehenſibilem præſtare.

XIIII.

Num. 5.

Exod. 22. Deut. 17. Leuit. 18. 20. 21. 29. Leuit. 21.

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omníque vitio carentes. Hæc ſunt quæ Moyſes iam tunc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licèt in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactóſque aratro & plantatione eſſe iuſſit, quemadmodum iam antè populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui vſus iuſſit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idémque obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocatúrque Hebræis quinquageſimus quiſque annus Iobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſerui manumittuntur, qui contribules cùm eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicij vice in ſeruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conueniunt venditor agri & emptor, computatíſque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quòd ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin vtraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos reuertitur. idem ius eſt in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuerſum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere: quòd ſi integer annus interim abiuerit, emptori poſſeſſionis ius confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, móxque literis mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit.

Leuit.25.

CAP. XI.

Leges belli, & conſuetudines.

XV. LEgibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum excepta Leuitica: eiúſque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſq; quinquageſimum, & ſuper hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuum Manaſſen Ioſephi filiũ, & Ephræmen pro Ioſepho. Hos enim Iacobus in adoptionẽ à Ioſepho impetrauerat, ſicut ſuprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in mediũ caſtrorum illud receperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas viæ intercedebãt.

Num.1.

Nu.2.3.4.

Κεφάλαιον ιά.

Νόμοι καὶ ἄδη περὶ τὰ πολεμικά.

ΕΠειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, περὶς ἐξέτασιν τῆς στρατιᾶς τὸ λοιπὸν ἐξάπτει, τῷ πολεμικῶν ἤδη καὶ νοῦν ἔχον ἀπαιτῶν. προστάσσει δὲ τοῖς φυλάρχοις πλὴν τῆς λευϊτικῆς φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐκμαθεῖν τῆς στρατιᾶς ἑκάστης δωδεκάδος. ἦσαν γὰρ οἱ λεύϊται καὶ παῖδων ἀτελεῖς. γίνονται δὲ τῆς ἐξετάσεως διῤῥηθεισῶν μυριάδες ἑξήκοντα τῷ ὁπλιτεύειν δωδεκάδων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ χιλίοι ἑξακόσιοι καὶ πεντήκοντα. αὐτὴ δὲ λευΐ, κατάλιξιν οἷς τοὺς φυλάρχους, μαθεῖν τὸν ἰωσήφου παῖδα, καὶ ἐφραίμιον αὐτῇ τὸν ἰωσήφου. δίκαιος γὰρ ἦν αὐτὴν ἀκούειν περὶ ἰώσηπον, ποιητοὺς αὐτῷ διδάσκειν τοὺς παῖδας ὡς μὴ θρέψαι τοὺς πατρώους ὑπὸ σκιωνύμῳ, μέσον ἀπολάμβανον τεῖον φυλὴν κατὰ πλευρὰ ἑκάστῳ διασκιωνυμένῳ, ὁδοὶ δὲ μέσων ἐτέτμηντο. καὶ κό-

A κὴ δὲ ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ οἱ τῇ ἱερατικῇ στολῇ φορεῖν ὑπὸ ἁγνοῦ καὶ καθαροῦ καὶ ἀφάλτου οἴνου ἕως οὗ τῇ στολῇ ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τῆς αὐτῷ γνωσθείσης μισοῦσι παρέδωκε. τῇ δ' ὕστερον καὶ περὶ τῆς ἐρημίας ἐξαιτούμενοι, προενόησεν, ὡς ὅπως ἐπιδὰν τῇ χαναναίᾳ λάβωσι ταῖς πόλεσι. δι' ἑβδόμου ἔτους αὐτοῖς δίδωσι τῇ γῇ, ὅπότε ἀρόσου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τῷ ὑπὸ τῶν ἔργων προσέταξεν ἀναπαύσιν. ἐπὶ τῷ αὐτομάτως ἀναδοθέντων ὑπὸ τῆς γῆς, κοινὸν εἶναι τοῖς θέλουσι τῷ χρῆσιν, τῷ τε ἀμφύλων καὶ τῷ ἀλλοδαπῶν, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τὸ μὴ ἑβδόμῳ ἔτει τῷ ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μέν ἐστιν ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δ' ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰωβηλαῖον. ἐν ᾧ οἵτε χρεώσαι τῷ δανείων ἀπολύονται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οὓς ὄντας ἀμφύλους καὶ ὁμοεθνεῖς τι τῷ νομίμων, τῷ χρήματος δουλείας ἐπόλασε θάνατον οὐκ ἐκδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοῖς ἀρχαίοις τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπότας τὸν τὸν τόπον. ἐν γάντος τῷ ἰωβήλου ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συνίρχονται ὅτι ἀποδόμῳ τὸ χωρίον καὶ ὁ πριάμῳ. καὶ λογισάμενοι τοῖς καρποῖς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγυμνάσας, τῷ μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων, προσδίχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμῳ. τῷ δὲ ἀναλώματος ὑπερβάλλοντος, ὑπὸ τῷ λείποντος καταβάλλων τὸ ἱκνούμενον, ἐξίσταται τῆς κτήσεως. ἴσον δὲ καὶ ἀναειθυμουμένων τῷ τε καρπῶν καὶ τῷ ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς καὶ πρότερον νεμηθῆσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅπι ταῖς οἰκίαις νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε ταῖς κατὰ κώμας περιαμφίαις. ἐκεῖ γὰρ τῷ ἐν τῇ πόλει περιαμφίων, ἐγγωνεῖ ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ τελειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλοι τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν περιάμφιον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τῇ κτῆσιν τῷ περιαμφίῳ. ταύτῃ μισοῖς τῇ διάταξιν τῷ νόμων, ἐφ' ὑπὸ τὸ σύναγον καθιδρύει τὰς φρατρίας, ἐξέμαθε γὰρ τὸ θεοῦ, καὶ τοῖς ἑβραίοις γεγραμμένα παραδίδωσιν.

B

C

D

E

F

G

καὶ κάπηλος ἰὼν ἀγοράζῃ, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο. καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν. οὐδενί τε ἄλλῳ, ἢ πόλει μετανισταμένῃ καὶ καθιδρυμένῃ ἐῴκει. τὰ δὴ περὶ τὴν σκηνὴν, περιῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς κατέχοντες. ἔπειτα δὲ οἱ λευῖται πάντες ὅσοι τὸ πλῆθος, ἐξηριθμήθησαν δὲ καὶ αὐτοὶ, ἦν μὲν ἀρσενος ὅσον εἰκοσιν εἶχεν ἡμέραν ἡγούμενον, δυσμύριοι καὶ τρισχίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ἐγγὺς ἑκατόν. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν ἐπὶ τὴν σκηνὴν συνέβαινεν ἑστάναι τὴν νεφέλην, μένειν αὐτοῖς ὡς ὑπεδήλου τὸ θεῖον. ἐφ' ὅσον δὲ πορευομένης ταύτης, μετανίστασθαι. εὗρε δὲ καὶ βυκάνης ξόανον ἐξ ἀργύρου πεποιημένον. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. σωλὴν δέ ἐστι σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα. παρέχουσα δὲ εὖρος ἀρκοῦν ὑπὲρ τὸ στόμα, πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα ταῖς σαλπιγξὶ παραπλήσιος τελευτῶν. ἀσώτερα καλεῖται καὶ τὴν ἑβραίων γλῶσσαν. γένονται δὲ δύο. καὶ τῇ μὲν ἑτέρᾳ, πρὸς παρακαλοῦσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τοῦ πλήθους πρὸς τὰς ἐκκλησίας. καὶ μίαν μὲν ἀποσημήναντος ἤδη τὰς ἀρχὰς συνελθεῖν, σκεψομένας περὶ τῶν οἰκείων. ἀμφοτέρωις δὲ συνῆγε τὸ πλῆθος. τῆς δὲ σκηνῆς μετασημαινομένης ταῦτα ἐγίνετο. ἀποσημήναντος δὲ τὸ πρῶτον, οἱ παρὰ ταῖς ἀνατολαῖς ἐσκηνωκότες ἀνίσταντο. καὶ πρὸς τὰ δεύτερα, οἱ πρὸς τὰ νῶτον αὐτῆς καθεζόμενοι, εἶτ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τῶν πρώτων ἐξ φυλῶν ἐπορεύετο, καὶ τῶν ἑπομένων ἐξ. λευῖται δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πάντες ἦσαν. ἕτερον δὲ σημήναντος, τὸ δεξιὸν τὸ γραμμένον τῶν ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ δεύτερον βορρᾶν. ταῖς δὲ βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ὅτε ταῖς ἑορτασίαις, πρὸς αἷς προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας καὶ τοῖς σαββάτοις δὲ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θύεται δὲ τότε πρῶτον μετὰ τὸ ἀναχώρησιν τὴν ἐξ αἰγύπτου, τὸ πάσχα λεγόμενον ὅτι τὸ ἐρήμου.

A Forum quoque rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco dispositæ: adeúntque opifices omnium artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabãt, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantùm, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quandiu nubes super tabernaculum perseuerabat, tantisper velut præsente Deo castra eodem loco manebant: quoties verò se aliò mouebat, tum etiam ipsi migrabant. Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò crassior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebátque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de republica excibantur: vtrisque verò clangentibus vniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedétes, & alias sex ponè sequentes. Leuitæ verò tabernaculum circundabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbatis quàm cæterisdiebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant. Num.9. Num.10.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις κατὰ μωυσέως διὰ ἀπορίαν ὑδάτων καὶ τῶν στασιασάντων κόλασις.

CAP. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna.

ΚΑὶ βραχὺ διαλιπὼν, ἀπανίσταται τοῦ σιναίου ὄρους. καὶ τόποις τισὶν ἀναπαύσας ἑαυτὸν ὧν διηλώσομεν, εἰς τὸ χωρίον ἀφικνεῖται λεγόμενον παρὼν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὴν μωυσέως αἰτιᾶσθαι τῆς τε κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν αὐτοῖς πεπονημένων, καὶ ὅτι γε αὐτοὺς ἀγαθῆς πύσεως ἀπαναστήσας, τῶν μὲν ἀπολέσειαν. αὐτὴ δὲ ἧς ὑπῆρχετο παρέξειν εὐδαιμονίας, ἐν ταύταις ἀλᾶσθαι τὰς λιμοπωρίας, ὕδατος μὲν ἀπανίζοντας. εἰ δὲ καὶ τῶν μάννα ὀλίγον συμβαίη, τέλεον ἀπολούμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῄνει, μήτε μωυσέως καὶ τῆς πεποιημένων αὐτῷ εἰς τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκκαίετο καὶ θορυβῶδες ἦν μᾶλλον πρὸς τὰ μωυσῆν ἐπιτείνετο. μωυσῆς δὲ θαρσύνων αὐτοὺς ὅτως ἀπεγνωκότας, ὑπῆρχετο, καὶ παραίρεῖν ὑπ' αὐτοῦ ὅτως περιῤῥεόμενος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρέων, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δὲ ὅτι τούτῳ, καὶ τινος ἐρομένου πόθεν ἂν τοσαύτας δυνήσεται μυριάσι τοῦ στρατεύματος. Non multò pòst à Sina monte castra mouentur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Iseremoth: vbi denuò populus seditionib. agitari cœpit, & laborioſę peregrinationis culpam in Moysem cõferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solùm eius vbertate carere, verumetiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoq; aliquo casu deficiat, proculdubio fame interitu ros. His addebant multa conuitia, quæ in virũ optimè meritum passim iactabãtur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos præteritorũ Moysi beneficiorum, bonam spem haberé hortabatur, ne tum quidem opem diuinã frustra requisituros. Vulgus autem his verbis vehementiùs concitatum, magis ac magis cõtra propheram tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, iubet æquo animo esse, pollicendo se quãuis grauibus contumeliis immeritò petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in vnum tantùm diem, sed in plures etiã. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere posſit: XVI. Num.11.

Deus,inquit,& ego,quãtumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere:idque breui estis visuri. Vix hæc dixerat,cùm tota castra coturnicibus complentur quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòst in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduertit,non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet,vocatúrque Cabrothaba,quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

XVII. *Nu.13.14.* MOyses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces,in concionem populum aduocat. Cúmque in mediis constitisset,Duo bona, inquit, Deus nobis dare decreuit,libertatem & felicis terræ possessionem:quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis,alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúsve rex nos arcebit,vt ne vniuersa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certaminavictoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ vbertatem,& habitatorum potentiam explorent. Nos verò in primis concordiæ studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi. Hæc vbi locutus est,populus collaudato Moysis consilio,exploratores eligit,duodecim nobilissimos,ex vnaquaque tribu vnum. qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus,totam Chananæorum regionem perlustrauerant,donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent: exploratáque terræ simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos,quadraginta diebus in hoc negotium insumptis. Et fructuum quidē pulchritudo quorum specimen erat allatum,vbertásque regionis quam audiebant,animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebabant narrãtibus difficilem fore eius acquisitionem,quòd flumina superanda essent magna ac profunda,& montes ardui trãscendendi, & vrbes mœnibus firmissimis cingantur. Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebant,atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inuenissẽt,quàm quę hactenus post exitum ex Ægypto viderant,suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terrã acquirere,soluta cõcione domum reuersi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri,re autem omnino nihil auxilij præstare. rursúmque Moysem incusantes,in eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur: atque ita totam noctem inquieti exegerunt, in vtrunq; conuicia iactando. mane verò ad concionem concurrunt hoc animo, vt lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

ὁ θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι κακῶν ἀκούοντες παρ' ὑμῶν, οὐκ αὖ ἀποστήσομαι κήδοντος ὑμῶν, καὶ τοῦτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσται. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, ἃς ἐθήρευον αὐτοῖς ὡρισμένοις. ὁ μὲν τοι θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέσχε τοῖς ἑβραίοις τῆς εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβρόθαβα, ὅ ὅτι ἐπιθυμίας μνημεῖα.

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἳ ἐξ ἱστορησάντων τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἀπαγγειλάντων τοῖς ἰσραηλίταις ἐξεφόβησαν.

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὴν καλουμένην φάραγγα πλησίον οὖσαν τοῖς χαναναίων ὁρίοις καὶ χαλεπὴν εἰσιέναι δι' αὐτῆς, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος. καὶ καταστὰς, δύο φησὶ κρείττονος ἡμῖν τοῦ θεοῦ δεδωκέναι ἀγαθὰ, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, τὸ μὲν ἤδη ἔχετε, τὸ δ' ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ὅτι τοῖς ὅροις καθήμεθα. καὶ κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ἕπεσθαι μόνον ἡ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθροισθὲν αὐτῷ ἔθνος. δεδασκολαίνεσθαι δ' οὐ χρὴ τὸ ἔργον. ἐν γὰρ ἅμα χρὴ δεδεγμένους ἡμῖν τὴν γῆν, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὸ ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντας. πέμψωμεν δὴ κατασκόπους, οἳ τῆς τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ ποία δύναμις αὐτῆς. ἐγὼ δὲ πάντων ὁμονοῶμεν, καὶ τὸν θεὸν ὃς ὄντι ὅτι πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, δι' ἃ τιμῆς ἐχώμεν. μωυσέως δὲ ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμαῖς ἀμείβεται. καὶ κατασκόπους αἱροῦνται δώδεκα τοὺς γνωριμωτάτους, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἳ διεξελθόντες ὑπὸ τοὺς πρώτους αἰγυπτίων τὴν χαναναίαν ἅπασαν, ὅτι τε ἀμαθὴς πόλις καὶ λίβανον ἀφανοῦντας τὸ ὄρος. καὶ τὴν τε τοῦ γῆς φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων αἰθρεσίαν ἐξισορήσαντες παρῆσαν, τεσσαράκοντα ἡμέρας εἰς πᾶν καταχρησάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι δὲ καὶ καρποὺς ἐν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες τῇ τε τούτων ὠφελείᾳ καὶ τῷ πλήθει τοῦ ἀγαθοῦ αὐτὴν εἶναι δηλοῦτο, πολεμίων ἐπαίρεντες τὸ πλῆθος φοβεῖν δ' πάλιν αὐτὸ, τοῦ τῆς κτίσεως ἀπόρου, ποταμούς τε ἀβάτους λέγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς ἀδιεξόδοις, καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ προβόλων ὑψηλοτάτοις. εἶδε δὲ χεβρῶνα καὶ τοὺς γιγάντων ἔφασκον τοὺς ἀπογόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τοιαῦτα μύθοις πάντων οἷς μὴ τὸ ἔξοδον τὸ ἀπ' αἰγύπτου συνέτυχεν, μείζω τὰ κατὰ τὴν χαναναίαν, αὐτοὶ τε καταπεπλήγασαν, καὶ τὸ πλῆθος οὕτως ἔχειν ἐπειρῶντο. οἱ δ' ἄπορον ἐξ ὧν ἠκροάσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον, καὶ δυσλυθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι ἦσαν, ὡς μάτην ἔργῳ τὸ θεῖ βοηθοῦντος, λόγῳ δὲ μόνῳ ὑπισχνουμένου. καὶ τὸ μωυσῆν πάλιν ἠτιῶντο, καὶ καταβοῶν αὐτῷ, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀαρῶνος τὸν ἀρχιερέως. καὶ σκοτεινὸν μὲν καὶ μετὰ τοῦ εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημιῶν, δυσχεροῦσι τὴν νύκτα. περὶ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνέρχουσι, δι' ἐννοίας ἔχοντες καταλῦσαντες τόν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρῶν, ὅτι τὴν αἰγυπτίων ἀποστρέφεσθαι.

Quem

τῆν ὃ κατασκόπων ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυήλου παῖς φυλῆς ἐ- A φραμίτιδος, καὶ χάλεβος ὁ ἰεφθα φυλῆς, φοβηθέντες χω-ρεῦσιν εἰς μέσους. ἐκ τὸ πλῆθος κατισχον θαρσεῖν δέο-μενοι. καὶ μήτε ψευδολογίαι καταπείθειν τὸν θεῦ, μήτε πιστεύειν τοῖς ἐκ τῶν μὴ ταληθῆ φθεγγομένοις ἐρη-κόσιν ἀγαθῶν παρορμῶσιν. οὔτε γὰρ τῆν ὄρεων τὸ μέγεθος, ἔτε τῆν ποταμῶν τὸ βάθος, τοῖς ἀρετὴν ἀσκηκόσιν ἐμποδὼν ἡσεσθαι φρὸς τὰ ἔργα. καὶ B ταῦτα τῶν θεῦ συμφρονθμένων καὶ ἀρμαχοῦντος αὐ-τοῖς. ἰωμῶν οὖν ἔφασαν δεῖν τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔχοντες δι' ὑποψίας, ἡγεμόνιτε τῶν θεῶ πεπιστευκότες καὶ ὁδηγῆ-σιν ἡμῖν ἑπόμενοι. ἐκ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρων τὴν ὀργὴν καταπραΰνειν τῶν πλήθους. μωυσῆς δὲ καὶ ἀαρὼν, πε-σόντες δεῖν τῆν γῆν, τῶν θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως ὁ ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, ἐκ κατασκόπων τὴν δυσνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ δ' ἀμηχανίας τῶν πα-ρεσκάνθος αὐτοῖς πάθους τεταραγμένου. παρὼν δὲ C καὶ νεφέλη, καὶ σῶσα ὑπὲρ τῶν σκηνῶν, ἐσήμαινε τὴν δόξαν φάνειαν τῶν θεῦ. μωυσῆς δὲ θαρσήσας, πόρρωσιν δεῖ τὸ πλῆ-θος, καὶ τῶν θεὸν ἐδήλου κινδυνεύσαν ὑπὸ τῶν ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲν τῶν ἐκπώρτων ὀμένων, οἵαν δὲ οἱ πατέρες δεῖν ἐκθέσεις τοῖς τέκνοις δῶν φέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς τὸ σκηνῶμα αὐτῶν, ἐκ ὧν μελλούσης ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαομένῳ, τῶν θεὸν ὑπο-μῶσαι μὲν ὅσα πεπόνθοντες ἐξ αὐτῶν, καὶ πολλὰκις δυσ- D χερῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν ἠθροίσθο. ἔτι τε νῦν τῆν τῶν κατασκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ τοῖς ἐ-κείνων λόγοις ἀληθεστέροις τῶν ὑποψίας ἠγήσαντο τῶν αὐτῶν. καὶ δι' αὐτὴν τῶν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας οὐδ' ἐξαφανίσῃ τὸ ἔθνος αὐτῶν, ὁ πάντων μᾶλλον αὐ-θεσπέσιον ἔχει δι' τιμῆς. τῶν μὲν τοι γενεὰν οὐ παρέξει γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τῶν ἀπ' αὐτῶν εὐδαιμονίαν. αἰσίως δ' ποιήσῃ καὶ ἀπόλιδας δεῖ τῶν ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαρά-κοντα καθιῶναι, τῶν ἀθεμίας ποιεῖ ταύτην ἐκτίνοντας. παῖσι μέντοι τοῖς ἡμετέροις ἀθῷα δώσει τῶν γῆν ὑπάρχετο. κἀκείνους τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μεταλαχεῖν, ποιήσῃ δεσπότας. ταῦτα δ' μωυσέως καὶ τῶν τῶν θεοῦ γνώμην δι' ἀλεχθέντος, ὁ λύ-πῃ ἐκ συμφορᾶ τὸ πλῆθος ἐγένετο. καὶ τῶν μωυσῆν παρε-κάλει καταλλάκτην αὐτῶν γενέσθαι φρὸς τῶν θεὸν, καὶ τῆς ἁμαρτίας τῆς καὶ τῆν ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις αὐτοῖς θῶν δέξειν. ὁ δ' οὐκ ἔφασκεν τὸν θεὸν τοιαύτην πεῖραν φρόσισεσθαι μὴ καὶ κινφόρητα φροσχθῆναι E τῶν θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν ὀργὴν τῶν φρὸς αὐτούς. ἀλλὰ γνώμη καταψηφισάμενον αὐτῶν. οὐ δεῖ δ' ἀπιστεῖν εἰ μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὢν, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας ἔπαυσε, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς αὐτῷ συμπαρῆν, καὶ τάδαφος τοῖς λόγοις αὐτῶ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε. καὶ πολλάκις θῶν ἀκούσαντες, ἀσύμ-φορον αὐτοῖς τῆν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν ὑπὸ τῶν συμφο-ρᾶ θῶν πεπεισθῆναι. θαυμαστὸς δ' τῆς ἀρετῆ ὁ ἀνὴρ, καὶ τῶν ἰσχὺς τῶν ἐκ τῶν πιστεύεσθαι θεῖ ὧν ἂν εἴποιν, ἃ παρ' ὧν ἔζη χρόνοις ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ καὶ νῦν ὄντι οὐδεὶς ἑώρακεν ὃς οὐχὶ καθάπαξ παρόντος αὐτῶ καὶ κολάσοντος ἂν ἐκπλαγῆναι, πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι καὶ λαθεῖν δύνονται. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τεκμήρια, τῆς ὑπὲρ ἀνθρώπων αὐτοῦ δυνάμεως ὄντων,

Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Ieſus Nauechi filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, néve Deum inſimulent mendacij, temere fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potiùs eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiunt, poſito omni timore alacres, Deóque freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum: Moyſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cùm ſubitò nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat.

Quo viſo Moyſes animatus infert ſe in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati eſſe pergerent & quòd nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus præſtuliſſet: attamen terram Chananæam eiúſque vberrimam illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vrbe in deſerto quadragiata annis erraturos, quo peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, cóſque commodorum quibus patres ſe per intemperantiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitiæ dedidit, Moyſémque obſecrabant, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatiſque condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Ille verò negabat Deum laturum talibus ſe tentati precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotum, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Nó eſt autem incredibile, Moyſem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tàm à ſeculi ſui hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoque nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptũ geſſerit. Autoritatis eius pluſquam humanę argumẽta ſunt plurima, & in his illud non minimum,

XVIII.

quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem sitis ad honorem nostri templi quatuor mensium iter magno sumptu, nec sine periculo emensi, sacrificióque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima consequi, existente aliqua causa, cur per leges nostras id minùs liceret. Et quidam ne sacro quidem facto, alij semiperfecto sacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permissi, re infecta rediuerunt, malentes Moysis legibus quàm suo proposito obsequi: idque nemine redarguente, nisi propria conscientia. Tantum valet semel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidisse creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Ismaele obtinente, cùm tam valida fames regionem nostram premeret, vt assaron quatuor drachmis veniret, & in festiuitate azymorum allati essent cori septuaginta, hoc est medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus: nemo tamen sacerdotum ausus est micam vnam inde comedere, tanta egestate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere solet. Quare non est cur aliquis miretur quæ illo tempore sunt gesta: quandoquidem etiam scripta posteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici nostri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per Moysem instituerit. Sed de his quisque vt videbitur sentiat.

A ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην, μείωσιν ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ τριῶν ἡμερῶν ἐπὶ τιμῇ τοῦ παρ' ἡμῖν ἱεροῦ μὴ πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερείων μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορεύοντος, ὅτι τινὶ τῶν οὐ νομιζομένων, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς παρ' ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συνηθεστάτοις. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δ' ἡμιεργεῖς τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν συνηθέντες, ἀπέσχοντο ὑπακούειν τοῖς μωυσέως προστάγμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ B βούλησιν τὴν ἑαυτῶν προτιμῶντες, καὶ τὸν ἐλέγξοντα ἐφ' τούτων αὐτοῖς οὐ δεδότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς ὑφορώμενοι. οὕτως ἡ νομοθεσία παρὰ θεοῦ δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πεποίηκε τῆς αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ πολέμου μικρὸν ἔμπροσθεν κλαυδίου γομμάρου ἀρχοντος, ἰσμαήλου δὲ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τοῦ χωρὶς ἡμᾶς καταλαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσταχύων, κομισθέντος ἀλδύμου καὶ τοῦ ἑορτὴν τοῦ ἀζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δὲ οὗτοι σικελοὶ μὲν εἰσὶν εἷς καὶ ξιάκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς) C οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κέμμον ἓν φαγεῖν, τοσαύτης δυσερείας τὴν γῆν κατεχούσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τοῦ ὀργὴν, ἣν καὶ ὅτι αἰεξιλέγκτους ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὡς τ' οὐ δεῖ θαυμάζειν εἰ τῶν τότε πεπραγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νῦν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῶν ὁ κατασκοπούμενος ὁρᾷ θεὸς, δι' ἃ μωυσέως καὶ τῆς D ἀρετῆς τῆς ἐκείνου. ἀλλὰ εἰ μὲν τούτων ὡς αὐτῷ τινὶ δοκεῖ διαλελύσεται.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ Ισραηλιτῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων δίχα τῆς μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧττα. Κεφ. α.
Στάσις κορὲ καὶ πλήθους πρὸς μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀαρὼν περὶ τῆς ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως κατάρξαντες διεφθάρησαν καὶ βάλανον καὶ θυῶν τὴν τῆς ἱερωσύνης ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ἄκοτὼ καὶ τριάκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς σηχὼν καὶ ὤγλων τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς, καὶ τὴν χώραν ἅπασαν αὐτῶν διεφθαρμένας, κατεπολέμησεν αὐτῷ τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῷ ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως. Κεφ. ς.
Ὡς ὑπὸ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς. Κεφ. ζ.
Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & cædes. CAP. I.
Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. CAP. II.
Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. CAP. III.
Quæ Hebræis in deserto per annos XXXVIII. obuenerunt. CAP. IV.
Quomodo Moyses deuicit Sechonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitque eorum copias, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. CAP. V.
De Balamo vate. CAP. VI.
De victoria Hebræorum aduersus Madianitas. CAP. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER QVARTVS.

CAP. I.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & clades.

I. Num. 14. HEbræos autem duram vitam in deserto agentes, & multis miseriis afflictos, nihil peius habuit, quàm quod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iã amplius Moysen audire volebant quiescere iubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posse obtinere: accusabántque cũ, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreuerũt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoque si rem strenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium aduersus eas gentes, etiam si Moyses Deum ab ipsis alienare conetur: omninóque expedire sibi vt arbitratu suo potiùs rem gerant, quàm pro excussa Ægyptiorum seruitute Moysis tyrannidem suscipiant, eiusque libidini seducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi verò non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse, vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potiùs promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia quam loca deserta grauiorem in dies reddãt, & ductore Deo manus cũ Chananæis quamprimũ conserendas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu,

A

Κεφάλαιον α'.

Ἐξαίφνης δίχα τοῦ μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧττα.

ΕΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος ἀνδρὸς ἐπ' ἀλγεσι κακοῖς ἀνιαροῖς, οὐδὲν ἧττον ἐνόμιζον ἢ τὸ μὴ κωλύοντος τοῦ θεοῦ τοῦ πρὸς χαναναίους πολεμεῖν λαμβάνειν. οὐ γὰρ ἠξίουν τοῖς μωυσέως παραχωροῦντες λόγοις ἡρεμεῖν. ἀλλὰ δίχα τοῦ παρ' ἐκείνου θεοῦ θυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τοῦ πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, καὶ θαυματοῦσθαι μένειν αὐτοὺς ὑποφύσεις ὑπενόουν, ἵν' ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας δέωνται. πολεμεῖν ὁ τοῖς χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν θεὸν μὴ μωυσῆ χαριζόμενον ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν τὸ ἔθνος ὅλον τοῖς προγόνοις ὧν ἐπεξέπεμψε. καὶ δίκαιον εἶναι τὴν αὐτῶν ἀρετὴν, πείθειν τε θαυμάζειν τὴν ἐλευθερίαν, καὶ νῦν βουλομένους πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἰ τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῷ ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν μωυσῆς ἐθελήσῃ τὸν θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίρειν τὸ ὅτι τῆς παρ' αἰγυπτίων ἐξελθεῖν ἐλευθέρως, μωυσεῖ τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζῆν πρὸς τὰ τούτῳ βούλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προσδηλοῖ τῷ ἡμετέρων καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν δύνασθαι, ὡς οὐκ ἀπάντων ὁμοίως τῆς ἀρετῆς ἡγουμένου ὄντων, ἀλλ' αἰτίαν ἵνα τὸν τοῦ θεοῦ παρεσκηκότος, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα. δόξειν τε σωφρονεῖν εἰ καὶ τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες, καὶ τῷ θεῷ πιστεύσαντες κτήσασθαι γλῶ ὧν αὐτοῖς ὑπέσχηται θελήσουσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ δίκαιον εἶναι τοῦτο αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ κωλύοντι παραχωρεῖν. τὴν ἀπορίαν οὐ λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χεῖρα συνέβαινεν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τοῦ πρὸς τοὺς χαναναίους μάχην ἧσαν ὡρμημένοι, τὸν θεὸν προσησπάσμενοι στρατηγὸν, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ θεοῦ νομοθέτου σωφρονίαν θεμένοντες. ὡς συμβαῖνον αὐτοῖς ἔξειν ἐκρίνεν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν οὐ κατα-

πλα-

τα πλαγχθέντες αὐτὴν τὴν ἔφοδον, αὐδὲ τὸ πλῆθος, ἡγναίως αὐτοὺς ἐδέξαντο. τῇ δ' ἑβραίων ἀποθνήσκουσί τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς φάλαγγος αὐτῇ ἀκαλυθησίας ἀκόσμως διωκόμενον, εἰς τὴν παρεμβολὴν συνέφυγε. καὶ τῶν παρ' ἐλπίδας δυσυχήσαντα παντάπασιν ἀθυμοῦντα, οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσεδόκα, λογιζόμενον ὅτι καὶ ταῦτα τῇ μισῶντι θεοῦ πάθοιεν, προσεξορμησάντων δὴ τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνου βουλήσεως. μωυσῆς δ' ὡς εἶδε τοὺς μὲν οἰκείους ὀρθῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, φοβούμενος δὲ μὴ θαρσήσαντες δὴ τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, καὶ μειζόνων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἐγνω δὴν τὸν στρατὸν ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῆς χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον. ᾧ τῶ πλήθους ὅπῃ ἐφάντος αὐτὸν πάλιν ἐκείνῳ, σωπῇ γὰρ ἦχα τῆς αὐτοῦ φρονήσεως οὐ δυνησόμενον ἐρρῶσθαι τοῖς φεύγουσιν, ἀναστήσας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὸν ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτούς, ᾧ μὴ πρότερον τοῖς χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἢ σφᾶς τὸ θεοῦ τὸν εἰς αὐτὸ κράτος λάβοιεν. ὅπερ δὴ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, καὶ μάλιστα σφᾶς τὰς κακοφορίας δυσαρέστους ἔχῃ καὶ δυσπαθεῖς, ᾧ καὶ τοῖς ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ ἦχα τὸ πλῆθος ἴσως ἂν μηδὲν ἐν ἀγαθοῖς ὑποταγήσεσθαι τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τῆς συμφορᾶς ἐζηλανάκτουν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα. στάσις οὖν αὐτοῖς οἵαν οὐκ εἴσμεν, οὔτε παρ' ἕλλησιν οὔτε σφᾶς βαρβάροις ἡνυομένην, κατέλαβεν. ὑφ' ἧς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας, ἔσωσε μωυσῆς, οὐ μνησικακήσας, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν. οὐδὲ ὁ θεὸς ἠμέλησε τῆς μηδὲν αὐτοῖς παθεῖν δεινὸν. ἀλλὰ καὶ περ εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ἐξυβρισάντων, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς ἦχε μωυσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῇ σωτῆρι χαρίζεσθαι αὐτοῖς ἀναχθησομένων δεινῶν οἱ μὴ προσήκοντα. τὴν τε οὖν στάσιν καὶ ὅσα μὴ ταύτην μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, δηλώσομεν, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

A neque immensa multitudine perterriti. irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retro in desertum raducere. Cúmque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiã idem accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis inegestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuisse accepimus; quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumeliosos non solùm erga legis latorem, verùm etiam in mãdata diuina per Moysem accepta, liberauit tamen è pernicioſissima seditione, cuius absque sua prouidentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moyses rem administrauerit nunc dicemus, causa eius primùm exposita.

B

C

D

E

Κεφάλαιον β'.

Στάσις κατὰ τῆς τῶν ἱερέων μωυσῆ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ ἀαρὼν τῆς ἱερωσύνης.

CAP. II.

Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

ΚΟρὴς ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν εὐδοξίᾳ τιμῆ τὸν μωυσέως καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου. καὶ γὰρ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ καὶ συγγενής. ἀχθόμενος δὲ τῇ τοσαύτης τῆς δόξης δικαιότερον αὐτῷ πλουτεῖν ἐκείνου μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν καὶ γένος αὐτὸς ὑπάρχων. παρά τε τοῖς λευίταις, φυλέταις δ' ἦσαν καὶ μάλιστα φίλοις τοῖς συγγενέσι, κατεβόα. δεινὸν δὴ λέγων μωυσεῖ δόξαν αὐτῷ θεμένῳ κατασκευάσαι, καὶ καιρογνώμονα κτήσασθαι ταύτην ὅτι προφάσει τοῦ θεοῦ θεσπῳδῶν, φίλα τοὺς νόμους ὑπὸ τοιαύτῃ τὸν ἱερωσύνῃ ἀαρὼνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλήθους ἀλλ' αὐτῷ ψηφισαμένου. τυγχάνει δ' ὅπως καταχαριζόμενον τοῖς τιμῆς οἷς ἂν θελήσῃ, χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνειν ᾧ βιάζεσθαι τότε λελυθότας ἐξυβρίζειν,

F

G

Cores vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac inuidenter id ferebat. Cùm enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multáque in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferẽdam, Moysem ambitiosis artibus sub prætextu cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria suę tãtum glorię studere: & nuper præter ius & fas sacerdotiũ absq. populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arrepta pro libidine distribuere. Grauem hãc esse iniuriam, quòd ita latẽter se in dominationẽ insinuet, vt priusquã sẽtiri possit, populi libertas opprima-

II. Num. 16.

tur. Qui enim principatu ſe dignum ſibi ſit conſcius, eum volente ac perſuaſo populo ſine vi ad tale faſtigium aſpirare. Qui verò bonis artibus cò peruenire deſperēt, à vi quidem abſtinere ne bonitatis ac honeſtatis opinionem amittāt, ſed technis malicioſis ad id conſequēdum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica eſſe, priuſquam è clancularijs inſidiatoribus aperti hoſtes euadant. Quam enim rationem Moyſem afferre poſſe, cur Aaroni potiſſimum & filiis ſacerdotium dederit. Si enim ex Leuitica tribu alicui honoris ex diuina voluntate deberetur, ſe merito fuiſſe præferendum, genere Moyſi parem, ætate atque opibus potiorem. quòd ſi antiquiſſimę tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, reuera hoc tantùm agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu ſe intra vnam tribum hæ criminationes cōtinuerunt, verùm ſparſus paulatim rumor, dum quiſque auditis de ſuo aliquid addit, totis iam caſtris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducēti quinquaginta è primatibus factionem Coræ ſequerentur, qui omnes operam dabant, vt ſacerdotium fratri Moyſis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat vt ad lapides conclamaretur: concurrebátque incondita multitudo in concionem, vbi ſtans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum., & populum è ſeruitute eximendum, cui ſub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim ſi ipſe eſſet ſacerdotis electo, aliquem dignum fuiſſe ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis eſſet merito poſthabendus: vel ſi Aaroni eum dare decreuiſſet, populi ſuffragio potius quàm fratris beneficio fuiſſe daturum. Moyſes autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: ſed fretus conſcientia rei bene adminiſtratæ, & ſciens fratrem electione Dei peruenisſe ad ſacerdotium, non ſua gratia, prodiit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum eſt, ad Corem verſus elata voce: Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel vnus quiuis ex iſtis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam ſi vobis diuitiis & cæteris dotibus non ſint conferendi. Nam nec Aaron ideo ſacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque noſtrūm, facultates poſſides. neque quia nobilior. Commune enim vniuerſis genus nobis Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Niſi enim ius & fas præ oculis habuiſſem, nequaquam oblitus mei, dediſſem alteri: cùm nemo ſit mihi me ipſo propinquior, & mihi non minus quā illi bene velim.

A ὅπ μὴ μόνον ἄποντας μὴ ἧ συνιέντας τῆς βπιβουλῆς τὴν
ἰσχὺν ἀφαιρεῖται. ὃς γε ἀυτῷ συνοίδειν ὄντι λαβεῖν
ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ
θεμιτοῦμενον. οἷς ἧ ἄποδον ἐκ τῦ δικαίου τιμᾶσθαι,
βίαν μὴ ἀγαθοὶ βελόμενοι δοκεῖν οὐ πεοσφέρουσι,
τύχῃ δ' εἰ κακουργοῦσι δυνατί. συμβέβηκε δὲ τῷ
πλήθει τὰς ζιούσας ἐπ λευθάνειν οἰομένοις κολάζειν,
καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανερὰς ἔχειν
πολεμίους. τίνα γὰρ κ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενος μω-
σῆς, ἀφαιρεῖται καὶ ζοῖς ἡμῖν αὐτῦ τιμὴν ἱερωσύνῃ παρέ-
δωκεν; εἰ μὴν γὲ τῆς λευίτιδος φυλῆς τῷ τιμῷ ὁ θεὸς
τινὶ πεοσαχεῖν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγ-
χάνω. ἦρκε μὴν ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλούτῳ ἧ καὶ ἡ-
λικίᾳ διαφέρων. εἰδὲ τῇ πρωτοτάτῃ τῆ φυλῶν, εἰκό-
τως ἂν ῥουβήλου τῷ τιμῷ ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν
δαθάμου καὶ ἀβιρώμου καὶ φαλαοῦ. πρωτοτάτοι γὲ
οὗτοι τῆ ταύτῳ τῷ φυλῷ νεμομένων, καὶ δυνατοὶ
χρημάτων πλουσίᾳ. ἐβούλετο μὴν οὕτω ταῦτα λέγων ὁ
κορῆς, τὲ κατὰ πεοτοείδειν δοκεῖν. ἔρχῳ ἧ εἰς ἑαυτὸν
ἐπεσπάσατο τῷ τῆ πλήθους τιμῷ μετα-
σῆσαι. καὶ ὁ μὴν ταῦτα κακοήθως, μετ' ἀκριτίας
πεὸς ζοὺς φυλέτας ἔλεγε. πεοϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείο-
νας κατ' ὀλίγον τὲ λόγου, καὶ τῆ ἀχεσωμένων πε-
σιθεμένων ταῖς κατ' ἀράβιος δυσβολαῖς, αἰσπάσπλα-
ται ζούτων ἅπας ὁ σρατός. ὅσαι δὲ οἱ συμπεπαγμένοι
τῇ κορῇ πεντήκοντα καὶ ἑκατόσιοι τῆ πεώτων ἀνδρες,
ἀπόδοντες ἀτελέσθαι τῷ ἱερωσύνῃ τὸν μωυσέως
ἀδελφὸν, ὃ τῆ ζῶν αὐτὸν ἀτιμοῦν. αἱρέθησο ἧ καὶ τὸ πλῆ-
θος, καὶ βάλλειν τὸν μωυσῆ ὡρμήκεσαν, εἰς τε ἐκκλη-
σίαν ἀκόσμως μετὰ θορύβου καὶ ταεαχῆς συνελέγοντο.
καὶ πεὸ τῆς σκιωῆς τῆ θεοῦ πάντες ἐβόων διώκειν τὸν
τύραννον, καὶ τῆς ἀπ' αὐτῦ δουλείας ἀπαλλάξαι τὸ
πλῆθος, τῇ τῆ θεοῦ πεοφάσει βίᾳ πεοστάγματα κα-
λοῦντος. τὸν γὰρ θεὸν εἴπερ αὐτὸς μὴ ὁ τὴν ἱερωσύνην
ἐκλεγόμενος, τὸν ἄξιον αὐ εἰς τιμὴν πάγειν, οἰκὲ τοῖς
πολλῶν ὑπολήψεσι ταύτην φέρειν τὰ πεονοεῖσθαι. κρί-
νοντά τε πάγειν ἀαρῶνι ταύτην, ὅτι τῷ πλήθει πεί-
σασθαι τῷ δόξαν ἀλλ' οὐκ ὅτι ἀδελφῷ καταλιπῶν.
μωσῆς ἧ τῷ κορῇ ἀγανακτοῦντι ὀκ πολλὰ πεοϊδὼν, καὶ
τὸν λαὸν πεοξυμένον ἰδὼν, οὐκ ἔδεισεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν
εἰς θεὸν τῷ θαυμάτων καλῶς ἐβεβλήκει, καὶ τὸν ἀ-
δελφὸν εἰδὼς κ τῷ τῆ θεῦ πεοαίρεσιν τῆς ἱερωσύνης
τυχεῖν, ἀλλ' οὐ κ τὰ αὐτῷ χάριν, ἦκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.
κ πεὸς μὲν τὸ πλῆθος οὐδένα ἐποιήσατο λόγον. πεὸς
ἧ τὴν κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἐδύνατο, δίκιος ἂν κ κ' ἄλ-
λᾳ κ πλήθεσιν ὁμιλεῖν δύφυης, ἐμοὶ φησὶν ὦ κόρη, καὶ
σὺ κ τούτων ἕκαστος, ἀποδήλου ἧ τοὺς πεντήκοντα καὶ
δκακοσίους ἄνδρας, τιμῆς ἀξίους δοκεῖτε. καὶ τὴν ὁμιλεν ἧ
πάντα τῆς ὁμοίας οὐκ ἀποστεοῦ τιμῆς, κἂν ὑστεοῦσιν ὧν
ὑμεῖς ὀκ πλούτου κ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. καὶ
νῦν ἀαρῶνι τῷ ἱερωσύνῃ οὐκ ἐπειδὴ πλούτῳ πεοεῖ-
χε. σὺ γὰρ κ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγάθει χρημάτων ὑπε-
βάλλεις. ἀ μὲν ἀλ' ἀληθείᾳ. κινὸν γὲ ἡμῶν τῆ ἐπίνο-
σεν ὁ θεὸς, τὴν αὐτὸν δοὺς πεοπάτειαν. ἀδὲ δίκη φιλαδελ-
φίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος εἶχε τῷ φέρων ἔδωκα τὰ δελ-
φῷ. κ γὰρ εἰ μὴ φροντίζων τῆ θεῦ κ τῶν νόμων τῷ πεὶν
ἐχαριζόμην, οὐκ ἂν ἐμαυτῷ πεφρεις δουῦναι παρέχον
ἑτέρῳ συγχώτερος ὢν ἐμαυτῷ τὰ δελφοῦ, καὶ πεὸς
ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πεὸς ἐκεῖνον διακείμενος.

καὶ

καὶ γὰρ οὔτε συνειπεῖν ἐᾷ τοῖς κινδύνοις ἐμαυτὸν ὑποτιθέναι τοῖς ἐκ τῆς ἁμαρτίας, ἄλλῳ τινὶ δοὺς τοῦτο δαιμόνιον χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουργεῖν, ὅτε θεὸν οὐκ ἂν φθείρειν ἑαυτὸν καταφρονούμενον, οὐδ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν τοὺς, ὅτι καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθαι. ἀλλ' αὐτὸς ὁπλεξάμενος τὸν ἱερασόμενον αὐτῷ, τῆς κατ' τοῦτο αἰτίας ἡμᾶς ἀπολυθέρωσεν. εἰ μὲν οὖν ἐξ ἐμῆς χάριτος λαβών, ἀλλὰ κατὰ κρίσιν θεοῦ, καταθήσων αὐτὸν εἰς μέσον ὑποδικάσιμον τοῖς βουλομένοις, ὡς τοῦ φθονεῖσθαι ἤδη τυχὼν αὐτῆς ἀξιοῦν ὑπεξαπιῶναι, καὶ τοῦ νεῦσαι αὐτῷ συγχωρηθῆναι δεῖ αὐτῆς ἀπουδάσαι, φανερῶς. τοῦτο γάρας ἔχειν τὸ μὴ ταπεινοῦντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καὶ δι' κατ' τιμὴν ὑμετέραν γνώμην αὐτοῦ τυγχάνων. ὃ γὰρ ἔδωκεν ὁ θεὸς, οὐχ ἁμαρτάνομαι τοῦτο καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἐᾷ γὰρ καὶ τὸ μὴ φθονεῖσθαι παρίχοντος ἑκόντου τινὸς τιμὴν ἀσεβές. καὶ πάλιν ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τινὶ ἀσφάλειαν τινὶ ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ, παντάπασιν ἀλόγιστον. κελεύει τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται τὰς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ὁπιτελεῖν, καὶ φρεσταίαν τῆς δυσκολείας. ἄτοπον γὰρ κωλύειν ἐφιέμενον τῆς τιμῆς, τινὶ ἐξουσίαν τοῦ τινὰ φθάρειν ταύτην ἀπολέσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν ταραχῆς καὶ τῆς ὀχλοποιίας τοῦτο παῦσαι θαι. φροῦ γ' ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀπεποιεῖσθε, νομίζων ἕκαστος θυμητέον οἴκοθεν σὺν θυμιάμασι καὶ πῦρ παρεῖτε. καὶ σὺ δὲ κορὲ, φθονερώτερος τινὶ κείνην τοῦ θεοῦ, τινὶ ὅτι τούτοις αὐτοῦ μόνοις ψηφοφορίαν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν ποιεῖ τοῦ θεοῦ κρείττονα. φθονήσου γ' κεκοσμημένος οὕτως εἰς τοῦ λαοῦ. ἀναμίσητον δ' οἶμαι καὶ ἀαρὼν προσδέξασθαι συγκεκοσμημένον, γλώσσης μὲν ὄντα τοῦ ἀπὸ. μισθὸν γ' μεμφθῆναι τοῖς φθονοῦσι τινὶ ἱερωσύνῃ προσαγωγίας δυνάμενον. κ' θυμιάσασθαι συνελθόντες ἐν φανερῷ παντὶ τοῦ λαοῦ. κ' θυμιωμένων ὑμῶν, ἓν πῦρ αὐ τινὶ θυσίαν ἡδίω κείνειν ὁ θεὸς, ἔδοξε ὑμῖν ἱερεῖς κεχειροτονῆσθαι, τῆς δ' ἐπὶ τὰδελφοῦ ὀχλοποιῆς κεχαρισμένῳ τινὶ τιμὴν αὐτοῦ ῥυόμενος. τοῦτο μυσούσεως εἰ πόθος, παύεται κ' τοῦ ταραχῆς τὸ πλῆθος, ἐπὶ τῆς εἰς μυσοῦσι ὑποψίας. ἐπήνεσαν γ' τοῖς εἰρημένοις, ἐπὶ γὰρ τινὶ κ' εὐθὺς κρίσεως τοῦ λαοῦ. τότε μὲν οὖν ὀχλύσει τὸν σύλλογον.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς οἱ μὲν τῆς ράβδου κατόρξαντες, διεφθάρησαν κ' βέλτιστοι τοῦ θεοῦ, τινὶ δ' ἱερωσύνῃ ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέστη κ' οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

ΤΗ δ' ὑστέρᾳ συνῆλθον εἰς τινὶ ἐκκλησίαν, φθονευξόμενοι τῇ θυσίᾳ, ἐπὶ τῇ δ' αὐτῆς κείσῃ τοῦ δεῖ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' ὑπὸ θορυβώδη τινὶ ἐκκλησίαν, μετεώρου τοῦ πλήθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τοῦ ἐσομένων κ' τοῦ μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ μωυσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τοῦ δὲ φρονίμων, εἰ προαγμάτων ἀπαλλαγήσοιτο ἐπὶ ταραχῆς. ἐδεδίεσαν γὰρ μὴ τ' τάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τ' καταστάσεως. ὁ δ' πᾶς ὅμιλος φύσει χαίροντα' καταβοᾶν τοῦ ἐν τέλει, καὶ πρὸς ἕ τις εἴποιεν, πρὸς ἕτο τὴν γνώμην ἔλεγον ἐθορύβει. πέμψας δὲ καὶ μωυσῆς πρὸς δαθὰμ καὶ δειθάμειν ὑπηρετὰς, ἐκάλεσεν αὐτοὺς κατὰ τὸ συνηθισθὲν,

A & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate absit tale scelus, neque Deus sustinuisset aut se contemni aut vos ignorare quid illi gratissimum facturi essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licèt non meo beneficio, sed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium de-
B positum vestris suffragiis committere, nullam prærogatiuam postulans ex eo quòd hactenus eo sit legitimè functus, vt qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi vestris etiam calculis antè iam comprobatus: neque enim Dei voluntatem in hoc læsimus, quòd vestrum etiam assensum accedere voluimus. sed quod illevltro detulit, salua pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æquum est, vt qui semel dedit, suum donum ra-
C tum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis sacra facere, & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit: Corem per ambitionem obstare, quo minus liberam electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quòd seditionibus turbemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras mane cum sua quisque acerra & igne ac odoramentis adesto. Tu verò Cores, cede Deo, & calculum eius expecta, neque maiorem quàm
D Deus habeat, autoritatem tibi arroga: sed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adesto, nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehensibile sui specimen dedit. vbi verò conueneritis, coram toto populo suffitum facitote, & cuius sacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, méque ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fra-
E trem summæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari simul, & malè suspicari de Moyse destitit: & insuper consilium eius collaudauit tanquam è republica futurum: atque ita concio dimittitur.

Cap. III.

Quomodo seditionis conciti moribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum.

F

Postera verò die reditur in cõcionem vt sacro facto interessent diuino iudicio, per Num. 16.
quod competitorum certamen erat dirimendum: erátque nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad euentus expectationem, quibus data
Moysen in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, seditionum finem exG
optantibus, timebant enim ne actum esse de republica si vlteriùs seditio procederet. multitudo quoque natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magistratibus prona, omnibus rumoribus circũferebatur. Moyses autem missis ad Dathamum & Abironem viatoribus,

iussit vt ad condictum venirent sacris interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptísque aliquot præstantioribus non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathamus cum suis audito Moysen cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cælum manibus, & clara voce vt à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit cæli & terræ ac maris, vt qui mihi testis es fide dignissimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedigna beris rei veritatem atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cùm non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cùm vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelísque soceri beneficio consecutus eram, tamen relictis eius voluptatibus & commodis meipsum totũ dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nunc verò pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniã in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculóque illorum prodigiorum me dignatus est, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus afflictis seruitutem eorum effugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibúmque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cælo denique nunquam antè auditum es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonã causam habentem propter aduersarium diutiè perdere litem sum passus, & nũc republica sincerissimè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim: ostende quòd omnia tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum peruenit:

A καὶ ἀθεμιτεῖν τὴν ἱερουργίαν. ὡς δ' οὔτε ὑπακούσεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσῆν οὐ φεύξεσθαι κτ τὸ λαὸ παντὸς ἐκ κακουργίας αὐξανόμενον, ἀκούσας τὰ παρ' αὐτῶ μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτῶ τοῖς προὔβουλοις ἀξιώσας, ἃ πάντες ἀθεῖς τοὺς ἀθεῖ δαθαμίνλω οὐχ ἡγούμενος ἐξ δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑφηγησαμένους. οἱ δ' οὐδὲν αὐτιπίπτοντες ἠκολούθουν. οἱ δ' ἀθεῖ δαθαμίνλω πυθόμενοι τὸν μωυσῆν μτ τῶν ἀξιολόγων τῆς
B πλήθους πρὸς αὐτοὺς ἀθαγινόμενον, προελθόντες γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τῆς σκηνῆς, ἀπέβλεπον τί καὶ μέλλει ποιεῖν ὁ μωυσῆς. οἵ τε θεράποντες ἦσαν ἀθεῖ αὐτοὺς ὡς εἰ βίαν τινα προσφέρει μωυσῆς ἀμυνόμενοι. ὁ δὲ πλησίον γλυόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἐρανὸν ἀνέσχεν, μεγαλοῖς ἐκβοήσας ὡς ἀκουσθῆναι πάσῃ τῇ πλήθυι γλυέδαι. δέσποτα, φησί, τῆς ἐπ' οὐρανοῦ τε καὶ γῆς καὶ θυλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ τῆ ὑπ' ἐμοῦ πε
C πραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμη τῆ σῆ γίνεται τὰ πάντα, καὶ θρωμένος μηχανὴν ἐξεπόρισας, οἵκτον ἐν πᾶσι δεινοῖς ἐμαίων ποιησάμενος. ἐλθέ μοι τούτων ἀκεραστὴς τῆ λόγων, σὲ γὰρ οὔτε θεατὸμενον, οὔτε νοηθὲν λανθάνει. ὡς τ' οὐδὲ φθονήσῃς μοι τῆς ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαριστίαν ὀλίγωρον θέμενος. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τῆς ἐμῆς ἡλίσεως, αὐτὸς οἶσθ' ἀκριβέστερον, οἷς ἀκοὴ μαθών, ὄφει δὲ αὐτῖς παρεγνωσμένοις. ἃ δὲ ὅτι τούτου καὶ περ ὀλιγαμένοις σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοοῦσι, τοῦτον μοι ἡμῦ μάρτυς. ἐ
D γὼ βίον ἀπράγμονα καταστησάμενος, ἀθραγαθία μὲν ἐμῆ, σῆ δὲ βουλῆ, καὶ τῶ ραγουήλου μοι ϝ πενθερῶ καταλιπόντος, ἀφεὶς τὴν ἐκείνων ἀπόλαυσιν τῆ ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα τοῖς ὑπὲρ τούτων ζαλαπωρείαις. ἢ πρότερον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῆ, νυὶ δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλοις ὑπέζω, πόνοις ἢ παντὶ δεινῶ τοὺμὸν αὐτπάξας πρόθυμον. νυὶ οὖν ἐ
E πὶ κακουργεῖν ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῆ ἐμῆ καμάτων ὑπάρχει τὸ ἀθεῖναι, εἰκότως ἂν αὐτὸς ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φήνας κτ τὸ σιναῖον, καὶ τῆς αὐτῆ φωνῆς ἀκεραστὴν τύτε σήσας, καὶ θεατὴν τεράτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τύπος ποιήσας, ὁ κελεύσας ἐπ' αἰγύπτου ζαλῆναι, καὶ τὴν σὴν γνώμην τούτοις ἐμφαίσας, ὁ τὴν αἰγυπτίων δύναμιν σείσας, καὶ τῆς ὑπ' αὐτῆ δουλείας δρασμὸν ἡμῖν θάραχων, ἢ μακροτέραν ἐμὴν τὴν φαραώθου ποιήσας ἡμερονίαν, ὁ γὰρ ἡμῖν ἀμφοτέρως ἔχουσι τῆ ὁδῶν ποιήσας τὸ
F πέλαγος καὶ τὴν αἰακικομένην θάλασσαν τοῖς αἰγυπτίων ὅπλοις ἐπιμήνας ὀλέθρεις, ὁ γυμνοῖς οὖσι, τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ ποτίμως ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥεῦσαι θάρασκεύασας, καὶ τελέως ἀπορεῖσθαι ἡμῖν ἐκ πέρων ἐλθεῖν ποτὲ μηχανησάμενος, ὁ τῆ γῆθεν ἀπορουμένοις εἰς ἔφοδον ἀγασάσας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἄνω οὐρανοῦ ἔφοδον καταπέμψας οὐ πρότερον ἐσρηκθεῖσαν, ὁ νόμων ἀπόνοιαν ἡμῖν ὑποθέμενος, καὶ ἀγάταξιν πολιτείας, ἐλθὲ δέσποτα τῆ ὅλων δικαιοσύνης μου καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος. ὡς οὔτε δωρεὰ ἐγὼ παρ' ἑβραίων τινὸς κτ τοῦ δικαίου προσηκάμην, οὔτε πλούτῳ κατακρινα πενίαν νικᾶν δυναμένην, ἵνα τ' ἀπὸ βλάβη τῶ κοινῶ πολιτευσάμενος, εἰς ἀλλοριωτάτας τῆ ἐμῆ ὀπτηδευμάτων ἀπονοίας παρέμη, ὡς ἐγὼ σῶ κελεύσαντος σαρῶνι δοὺς τ' ἐφοσιώθην, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. θάρσησον δ' ἢ νῦν ὅτι πάντα σῆ προνοίᾳ διοικεῖται, ἢ μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κτ βούλησιν βεβαθυμένον τὴν σὴν, εἰς τέλος ἔρχεται.

ὅτι

ὅτι ἢ φορτίζεις τῷ ἱεραίους ὀνησάντων μετελθὼν ἀξιο-
φόνῳ Δαθὰμ καὶ Ἀβειρὼν, οἳ σοῦ κατα δικάζουσιν αἰσθη-
σίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένου. ποιήσῃς δὲ φανε-
ρὰν τινὶ ἐπ' αὐτοῖς δίκην, οὕτω μεμιλωμένων σοι τῆς
σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ἐκ τοῦ ζῆν αὐτοὺς μετασήσας, μὴ
δὲ ὡς ἀποθανόντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξελήλυθότας
τὸν βίου φανέντας νόμον. ἀλλὰ χάνοι σφᾶς αὐτοὺς ἅμα
τῇ γλυφῇ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν, ἵνα πατρῶσι γένοι. τοῦτο γὰρ
σῆς ὀπιδείξεις ἀῒδίου ἀπασι γνώσιος καὶ διδασκαλία,
σωφρονεστέρους ἢ εἰς τοιαῦτα πείσεσθαι σοῦ δο-
ξάζοντας οὐχ ὁσίᾳ. εὑρεθείην γὰρ ἂν οὕτως, ἀγαθὸς ὑ-
πηρέτης ὢν σοῦ φρονήσεως. εἰ δὲ ἀληθεῖς πεπόιωνται
τὰς κατ' ἐμοῦ διαβολάς, τοῖς μὲν ἀπαθεῖς ὑπὸ παντὸς
φυλάξειας κακοῦ. ὧν δὲ ἐπιθυμοῦμεν ὅλεθρον αὐτοῖς,
τοῦτον ποιήσας ἐμόν. Καὶ δίκαιον ἐστὶ ἐξαμύνος ὄντα
τοῦ τὸν ἀδικήσαντος λαὸν, τὰ λοιπὰ βεα-
βῶν ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην σῶζε τὸ πλῆθος ἐπομένοις
τοῖς σοῖς προστάγμασιν, ἀπαθῆ τηροῦν αὐτοῖς καὶ ἀκοι-
νώνητον τῆς ἡμετέρας κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶ-
δα ὡς ἐδίκαιον ὑπὲρ τῶν ἐκείνων κακίας κοινῇ πάντας
ἰσοπαλίζας τιμωρίαις ἐκτείνειν. ταῦτα εἰπόντος Καὶ δακρύ-
ου, σείει μὲν αἰφνίδιον ἡ γῆ σάλου δὲ ἀπ' αὐτῆς κι-
νηθέντος ὥσπερ ἐξ ἀνέμου βίας σαλευομένῳ κύματος,
πᾶς μὲν ἔδυσε ὁ λαός. πατάγου δὲ Καὶ σκληροῦ ῥαγέντος
ἤχου καὶ τὰς ἐκείνων σκηνὰς, συνίζησεν ἡ γῆ. καὶ πανθ'
ὅσα φυλὰ τούτοις ἦν, ὑπήνεγκεν εἰς αὐτὸν. ἠφανισμέ-
νων δὲ οὕτως ὡς μηδὲ ὀφθῆναι τινὰς γνῶναι, συνήει
πάλιν τῆς γῆς τὸ σχὲν ἐκείνοις κεχηνὸς καὶ καθίστατο,
ὡς μηδὲ εἰ πάθοι τι τῷ θεομηνιῶν φανερὸν ἐν
τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπόλοντο, ὀπιδείξεις ἀῒδίου
τοῦ θεῖου γλυκέως. ὁ δὲ λαὸς, ἅτε μόνον τὸ συμφορᾶς
αὐτοῖς, καὶ καθ' αὑτὸν ἕκαστος ἀξίας οἴκτου, ἀλλ' ὅτι καὶ
τοιαῦτα παθόντων ἐφήθησαν οἱ συγγνώμης. τῷ γὰρ σωμα-
τεταγμένῳ ἐπιθυμοῦσι, θεοῖς τιν' ὄφιν τὸ συμβεβη-
κὸς, ἐβεβαίωσε τὸν κρίσιν. καὶ νομίζοντες ὡς ἀληθείας
ἀπολωλέναι τοῖς σὺν Δαθὰμ καὶ Ἀβειρὼν, ἅ δὲ ἐλυπεῖτο.
μωυσῆς δὲ καλεῖ τοὺς σὺν τῆς ἱερωσύνης ἀμιλλωμέ-
νους, ἐξ ἁ τῷ ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ἃ προσδέξηται τὴν
θυσίαν ὁ θεὸς ἢ ἄθυτον, ἐκεῖνος ἢ κεχλευσμένος. συνε-
λθόντων δὲ πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἀνδρῶν, οἳ καὶ ἐξ
πατέρων ἀρετὴν ἐτιμῶντο σὺν τοῖς λαοῖς, καὶ ἐξ αὐ-
τῶν ἢ κακίαις ἐφθείροντο, προῆλθον καὶ ἀαρὼν Καὶ
κορῆς. καὶ σὺν τῆς σκιωῆς πάντες καθῆκαζον ὅπ τοῖς
θυμιατηρίοις, ὅσα νομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε δὲ πῦρ
τοσοῦτον ὅσον οὐδὲ χειροπίητον ἰσόρησε τις οὐδὲ γῆθεν
ἀναδοθὲν καὶ ὑποφρομὴν κύματος, ὅτε καὶ βίαι πνευ-
μάτων, ὕλης σφοδρῶς αὐτὸ σὺν ἐριβείσης αὐτομάτως ἐ-
ξεκαύθη. ἀλλ' ὁποῖον θεῖ κελεύσαντος ἀφθὲν λαμπρὸν
Καὶ φλογωδέστατον. ἀφ' ἃ πάντες, οἵ τε ἑκατόσιοι Καὶ οἱ πεν-
τήκοντα καὶ κορῆς ἄξαντες ἐπ' αὐτοὺς, ἐφθάρησαν ὡς καὶ
τὰ στόματα αὐτῶν ἀφανῆ γενέσθαι. σωιστὸς δὲ μό-
νος ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλαβεὶς, τῷ τὸν θεὸν ἐν
τῷ ὃς ἔδει κρίσει ἀπεσταλκότα. μωυσῆς δὲ τούτων ἀπο-
λωμένων, βουλόμενος τιν' τιμωρίαν αὐτῶν μνήμη
σὺν ἀδιάθλητον, καὶ τοῖς αὖθις ἰσομόροις αὐτοῦ μα-
θεῖν, ἐκέλευσε ἐλεάζαρον τὸν ἀαρῶνος υἱὸν τὰ θυ-
μιατήρια αὐτῶν σὺν τὸν χάλκεον καταδήσαι βω-
μὸν, οὕτω ὑπόμνησις εἶη τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, καὶ

A & quòd res Hebræorum cordi tibi ſint, iuſta in Dathamum & Abironem animaduerſione declara, qui te ſtupidum faciunt meis impoſturis circumueniri iactantes: facies autem manifeſtam aduerſus inſanos gloriæ tuæ detractores vindictam, ſi non communi more intercant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra quam indigni calcant dehiſcens cum familiis & facultatibus eos abſorbeat hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus
B quàm pium eſt de tua maieſtate ſentire audeat: & meum miniſterium ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quòd ſi vera ſunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ vertant, illis quos execratus ſum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſerua intactam & expertam ſupplicij ſceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum eſt à tua
C iuſtitia, illorum pœnas immeritam Iſraelitarũ turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & vndãte ſuperficie, non ſecus quàm pelagus vento fluctuans, vniuerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, quà ſeditioſi tendebant ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad vnum abſorbet: ſublatiſque in hũc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium quidem eius ſupereſſet. Hic finis ſedi-
D tioſæ factionis, illuſtre argumentum, diuinæ prouidentiæ ſimul & potentiæ, fuítque hic caſus eò miſerabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, vt totus quantus erat populus, antactorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctũ Moyſes pontificatus æmulos conuocat, Deo
E denuo commiſſurus electionem, vt ei ſit ratum ſacerdotium, cuius ſacrificium Deo gratiſſimũ apparuerit. Itaque conueniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in precio ſemper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quòd ipſi nequaquam degenerarent: cúmque his procedunt & Aaron & Cores: deinde ſtante ante Dei tabernaculum adolebant acerris odoramenta quæ ſecum attulerant: cùm ſubito tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi: vnquam excitauerunt, nec in terris ſponte
F ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatum viderunt, ſed qualis diuinitus accendi poterat fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illeſus, vt manifeſtum eſſet diuinitus coortum hoc incendium. His ita abſumptis, Moyſes vo-
G lens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iuſſit Eleazarum Aaronis filium acerras eorum affixas altari æreo conſecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte

numen humanis dolis putant circumueniri posse.

ὅτι τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ νομίσαι ἀπατᾶσθαι δύνασθαι.

CAP. IV.

Qua Hebrais in deserto per annos xxxviij. obuenerunt.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα.

Num. 17. POst tam euidens argumentum cùm iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem peruenisse, sine vlla controuersia posthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imò penè grauior priore est insecuta. nam ex talibus causis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cùm enim semel animos hominum occupasset hæc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysis ista facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non peccatorum odio Deus sæuiret, sed à Moyse solicitatus: ægréque ferebant quòd non solùm impunè tot optimatum morte populum multasset, sed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat, cùm aliis id malè cessisse videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt superbæ & nimiæ Moysis potestati modum aliquem statueret. facile enim hoc illi esse. Tum ille maturè sentiens excitari turbas, veritus ne qui rursum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere posset, concionem aduocari iubet. & auditis postulatis nihil respondens ne magis irritarentur, hoc tantùm principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrent tribuum nominibus inscriptas. eius enim fore sacerdotium, in cuius virga Deus signum ostenderit. quod vbi placuit, inscriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leuiticam. eas Moyses acceptas in Dei tabernaculum deposuit. sequenti verò die omnes protulit, quæ facilè agnoscebantur, quòd essent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbántque alias eadem specie manere, qua erant pridie, cùm eas Moyses acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina esse exorta, & quod magis mirum amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno constaret. hac nouitate spectaculi vulgus attonitum, omissis odiis quibus tam Moysem quàm Aaronem prosequebatur, totum in admirationem diuini iudicij versum, ampliùs Deo repugnare desiit, ratúmque Aaroni sacerdotium esse voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus nemine posthac contradicente fuit pontifex, & Hebræorum populus longis seditionibus agitatus hoc modo ad

III. quietem tandem peruenit. Moyses autem post-
Num. 18. 35. Leu. 14. 18. & 26. eaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à militia fecisset, ne fortè in parandis ad vitam necessariis occupati, negligentiùs sacra tractarent, mandauit vt post armis ac Dei fauore quæsitam Chananæam ex oppidis eius quadragintaocto bona & pulchra Leuitis distribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & insuper à toto populo de-

ΚΑὶ ἀφορὼν μὴν, ἐκ ἐπὶ τῇ μωυσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γνωσθείσῃ, μηδ' ὕστερον ἔτι βεβαίως ἀπήλαυε τῆς τιμῆς. τὴν μὴν τοῖς πατράσιν οὐδ' οὕτως συνέβη παύσασθαι. πολλῷ γὰρ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν ἐλάμβανε γὰρ τῆς ὀργῆς τὸ χεῖρον θεσπεσίας αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον παραμένειν. οἱ γὰρ αὐθέφοροι πεπιστευκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τῆς τοῦ θεοῦ θεσπείας, ἐκ ἐβούλοντο ταύτας χωρὶς τῆς εἰς μωυσῆν χάριτος τοῦ θεοῦ προσάγεσθαι. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τῶν ὀργῶν τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοσαύτην, οὐχ οὕτως ὑφ' ἧς κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς μωυσέως θεσπισμάτων παρημελημένων. ἢ δεῖ μὴν διαφθαρῆναι μηδὲν ὀξυμορήσαντας, ἢ ὅτι θεῖ τῶν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπανορθώσασιν. ἢ γοῦν τοιούτων αἱρεῖ ὀλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐζημιωκότα τὸ λαὸν φέρος τὸ μηδεμίαν ὑπομεῖναι δίκην ἔτι καὶ τὴν ἱεροσύλου ἀναμφίλεκτον τὰδελφὰ φθάρειν. σὺθ' ἵνα μὲν ἔτ' αὐτῆς ἄλλον φόβον ποιήσασθαι, καὶ τοῖς θεσπίταις ὀρθῶς καὶ κακῶς ἀπολωλότας. ἔτι γε μὴν καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν τοῖς διεφθαρμένοις δίκησις ἐγίνετο πολλὴ ἡ πλήθους μειώσαί τι τῆς μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' ἦν. μωυσῆς γάρ, καὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ συνιστάμενον ἠκροᾶτο τὸν ὄχλον, δείσας μή τι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ γένηταί τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ προελθὼν ἀκροᾶτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὸ γὰρ μόνον τοῖς φυλάρχοις προσέταττεν, κομίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὸν ἱεροσύλου, οὗπερ αὐ ὁ θεὸς ἐπισημείῳ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, κομίζουσιν, οἵτε ἄλλοι καὶ ἀαρὼν, ἐπιγράψας λαβίτην ἐν τῇ βακτηρίᾳ. καὶ ταύτας μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ θεοῦ κατέθηκε. τῇ γὰ ἐπιούσῃ προσεκόμισε τὰς βακτηρίας. γνώριμοι δ' ἦσαν τῶν τότε αἱρεῖ καὶ σημείωσιν αὐτῶν, οἷ πρὶν ἐκόμιζον, καὶ τὸ πλῆθος. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' ἑκάστῃ πρὶν αὐτὰς σχήματος μωυσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τούτου μεμνησίας ἐβλέπων. ἐκ γὰ τῆς ἀαρῶνος, βλαστοί τε καὶ πλάδος ἀναφυέντας εὗρον. καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐκ τούτου τοῦ ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δ' ἐπὶ τῷ θαύματι τῷ δόξαντι τῆς θείας, εἰ καί τι δεῖ μῖσος ἦν ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, ἀφέντες τὸ θαυμάζειν ἤρξαντο τοῦ θεοῦ θεῖ αὐτῷ κρίσιν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπευφορούντες τοῖς δεδογμένοις περὶ θεοῦ σωτηρίου ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, ὃς αὐτὸν τοῦ θεοῦ χειροτονήσαντος, βεβαίως ἔσχε τὴν τιμήν. ἡ γὰ τῶν ἑβραίων στάσις πολιὰν ἀκμήσασα χρόνον, τότε ἐπαύσθη τὸ ζόπον. μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολέμῳ καὶ στρατιᾷ ἡ τῶν λαβίτων ἀφῃρεῖτο φυλὴ, θεραπεύουσα τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δ' ἀπορίαν μηδ' ζήτησιν τῶν εἰς βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τὰ ἱερὰ, καὶ βέλτιον τοῦ θεοῦ τὴν χαναναίαν κτησαμένους τοῖς ἑβραίοις, ἐπέλαβε κατανεῖμαι τοῖς λαβίταις ἀπὸ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλάς. τὰ τε περὶ αὐτῶν γῆς ὁπηρέαντας εἰς δυχιλίους πήχεις ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτοῖς αἰεῖναι. καὶ θεὸς τοῖς μὲν τὸν λαὸν ἐξέ-

τοῦτο

ταξε τῷ ἐπετείων καρπῶν δικάτιω αὐτοῖς τε τοῖς λευίταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ ἅπᾶσα τῶ πλήθους λαμβάνει, ταῦτ' ὀξίν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια ἅπαντων γίνεται, δηλῶσαι. τῷ μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, ξ ἱσκαίδεκα παρεχωρῆσαι τοὺς λευίτας αὐτοῖς προσέταξε. καὶ τῆς δεκάτης ἧς ἅπᾶσα τὸ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δικάτιω αὐτοῖς ἀπομερίζειν. ἔτι δ' ἀπαρχὰς τὸν λαὸν δίκαιον τῷ θεῷ πάντων τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρπῶν ἀπάρχειν. καὶ τῷ τεταρτάδων δ' τῷ εἰς τὰς θυσίας νενομισμένων τὸ ἡμιῆδιν προσφέρειν αὐ ἄρσην ἢ κατασῦσαι προσήκειν τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς πανοικὶ σιτεῖσθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῷ δ' οὐ νενομισμένων ἐδίειν παρ' αὐτοῖς κ' τοῖς παρ' ἑαυτοῖς νόμοις, τοὺς δυνατοὺς τῷ πεζομένων σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς ἀναφέρειν, αὐθρώπου δ' προτετόκου πέντε σίκλους. εἰ δὲ ἀπαρχὰς αὐτοῖς καὶ τῆς τῷ προβάτων κουρᾶς. ταῖς τε πεπλόντας τὸν σῖτον καὶ ἀρτοπώλους μόνους, τῷ πεμμάτων αὐτοῖς παραχωρεῖν. ὅσοι δ' αὖ αὐτοῖς καθιερῶσιν ἑαυτὸν πεποιημένοι, ναζαραῖοι δὲ καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶνον οὐ προσφερόμενοι, τούτων ὅταν τὰς ξίχας ἀφιερῶσιν δεῖ θυσίας τε ἀνῶσι τὰς κουρᾶς ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς ἱερέας. καὶ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ, δῶρον ἢ τοῦτο σημαίνει κατὰ ἑλλήνων γλῶτταν, βουλομένους ἀρίστην τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταλάλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν ξιάκοντα σίκλους, ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδιάσπορα τῷ ὠφελημάτων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι πρὸς τούτων ὡς βούλονται δοκιμάσαι. εἰ δὲ καὶ τοῖς κατοίκοις θύουσιν δικαίας ἕνεκα τῆς αὐτῷ ἀλλὰ καὶ θρησκείας ἀνάγκην νομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἐνυδρόν τε καὶ χλωρίον καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα ἓ θύματος. καὶ τοῖς μὲν ἱερεῦσι μοῦσης τοσαύτην παρίζειν, ἢν ὑπὲρ ἀμαρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, δικαίαν ἐπενόησε πάντων ἓ τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν δὲ τάξε καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἔξω τῷ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων θυομένων θυσιῶν. ταύτας γὰρ ἐν τῷ ἱερᾷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῷ ἱερέων αὐθημερόν. ὡς ἓ ταῦτα μὴ τλῆ φάσιν μοῦσης διέταξεν, ἀρὰς μὴ πάσης τῆς στρατιᾶς, δεῖ τοὺς τῆς Ἰδουμαίας ὄχλους ἥλθε, καὶ παρόντες πρὸς τὸν βασιλέα τῷ Ἰδουμαίων πέμψας, ἥξειν ἓ ὁδὸν αὐτῷ προσχωρήσοντας, εἰ μὴ ἄγγελος αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν, ὑπὲρ ἓ μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολογῶν, ἀγορεύοντα τῷ στρατῷ χορηγῆσαι, κἂν τιμὴν ὕδατος αὐτοῖς καταβαλεῖν. ὁ δ' οὐκ ἐπαρισθύσατο μοῦσης ἐκ ἀρεσκόμενος, ὑδὲ συγχωρῶν τλῆ ὁδὸν, ἐπλαν τλῆ στρατιὰν ἀγαγών, σφαπλώτατα τῷ μοῦσῆ κωλύσων αὐτοὺς εἰσπλημμύρας βίᾳ παραοῦσθαι. καὶ μοῦσης ἀρχὴν δὲ μάχης ἐσωκοὺλδυσεν ὁ θεὸς χωμβύφ, τλῆ δύναμιν ὑπαντιάζῃ τῆς ἐρήμου ἐκ παράγων. τότε δὴ καὶ τλῆ ἀδελφὴν αὐτῷ μυριάμνην τελδυτὴ ἓ βίου καταλαμβάνει, τεσσαρακοστὸν ἔτος πεπληρωκυῖαν, ἀφ' ἓ τλῆ αἰγυπτίων κατέλιπε μῆνας ἓξ ἀπὸ νεμηνίας κ' σελήνης. θάπτουσι δ' αὐτλῆ δημοσίᾳ πολυτελῶς, ὑπὲρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι, σεὶρ. καὶ πενθήσαντα δεῖ τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐκάθηρε μοῦσης τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόχθον θηλείας, ἀρότου μὲν καὶ γεωργίας ἅπαντος, ὁλόκληρον δ' ἔξω θεῖναι, μικρὸν ἀπόθεν τοῦ στρατοπέδου προαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον,

cimas annui fructus exegit Leuitis simul ac sacerdotibus conferendas: atque hi posthac eius tribus solennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas est, primogenitum si masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, vt eo cum familia vescantur in vrbe sacra. pro eis verò quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine verò primo genito quinque siclos deberi eis etiam primitias tonsuræ ouium. & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto se consecrant, Nazaræi dicti Num. 6. capillum alentes, & vinum non gustantes, cùm capillum consecrant victimas eorum sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominant, hoc est Dei donum, si velint à ministerio ad quod se vltro obligauerunt dimitti, sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & si quis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum est quod sacerdotibus Moyses attribuit, prætérque quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eodem die absumunt. His ita post seditionem dispositis castra Num. 20. mouit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fines peruenit, legatis primùm ad regem præmissis. petebat ab eo tantùm liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cuiusquam iniuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita iuberet. ille verò legatis re infecta dimissis, negatóque transitu, armatus cum exercitu est obuiam profectus, prohibiturus Moysem si vi viam aperire conaretur, at propheta consulto prius oraculo, & Deo non permittente vt ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariammæ vltimus vitæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici Iona prima: sepultáque est publico sumptu magnificè, super quodam monte qui appellatur Sein. & post mensstruum luctum lustrauit Moyses populũ hunc in modum: Iuuẽcá laboris & aratri expertẽ, colore toto corpore rufam, Num. 19.

paulum ante castra productam pontifex in loco purissimo mactauit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida iuuenca itavt procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, simúlque hyssopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuersum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes, & hyssopi ramulum intengentes, aspergebat se die tertia & septima: quo facto pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in
Num. 20. terra belli sorte quæsita seruari præcepit. Cæterùm funesto exercitu ita vt dixi lustrato, per desertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cúmque venisset in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager clauditur, Aaron conscendit, præmonitus à Moyse, quòd esset moriturus: & in conspectu totius exercitus, stans in loco acclíui, exutam pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis successio pertinebat. atq; ita spectãte populo moritur, eodẽ ipso anno quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio. dies mortis eius incidit in primam lunam mẽsis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur,
IIII. Macedonibus Ious, Hebræis sabba. Luxit eum
Num. 21. populus diebus triginta, & luctu finito, Moysis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amoræis distermi-nans. éstque hæc regio frugifera, & fructus quantum satis est incolis suppeditat. ad eius regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidẽ daturus, quòd sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamsi potum aquæ sine precio dare grauarentur. Sehon verò negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus si Hebræi fluuium transire conarentur.

Cap. V.

Quomodo Moyses denicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitque eorum copias.

Num. 22. MOyses autem postquã intellexit Amoræos hostilem in se animũ gerere, haud ferendum contẽptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio simul & egestate facile adduci posse vt pristinos tumultus ac seditiones renouarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam insuper pollicente, magnoperehac spe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitas adesse tempus quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo & quò sponte iam propenderent autoritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiũt & cuestigio instructa acie ad hostẽ properant.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς σηχὼν καὶ ὤγην τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς καὶ τοὺς στρατιώτας ἅπασαν αὐτῶν διαφθείσας, κατεκληρώσατο ἑαυτῷ τὴν χώραν δυσὶ φύλαις ἡμισείᾳ τῶν ἑβραίων.

ΜΩυσῆς ὁ θεῖος πολεμίως αὐτοῖς τὸν ἀμορραῖον διακείμενον, ὅτε παρεσκευάζετο ἀντιβολεῖν διὰ ἄγνω, καὶ τοῖς ἑβραίοις τῆς ἀποχρώσης, καὶ τῆς δι' αὐτῶν ἐπορίας, ὑφ' ἧς σεσιάσαι τὸ πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσπόλως εἶχον ἀπαλλάξαι διαγωγοὺς, ἤρετο τὸν θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τοῦ δ' θεοῦ, καὶ νίκην ὑποσημήναντος, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα. καὶ τοῖς στρατιώταις παρῄνει καὶ αὐτοῖς ἀξιοῦν τὸ πολεμεῖν ἡδονῆς ἐπιλαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς παντοπλίας ἀναλαβόντες, διθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δ'

ὁ δ' ἀμορρ̃αῖος οὐκ ἔτ' ἐν ἑαυτῷ ὄντων ὅμοιος αὐτῷ, ἀλλ' A
αὐτὸς τε κατεπλάγη τοὺς ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ
παρέχουσα θᾶττον αὐτὴν ἀφυχον εἶδε δοκεῖν, τότ' ἀ-
πηλέγχθη πεφοβημένη. τὴν μὲν οὖν σωτηρίαν
οὐκ ὑπομείναντες αἰτῆσθαι καὶ δέξασθαι τοὺς ἑβραίους,
φέρονται, πρὸς ἑαυτοῖς στοχεῖα ὑπολαβόντες, ἢ τὸ μά-
χεσθαι παρέξειν. ἐθάρρουν δὲ ταῖς πόλεσιν οὔσαις ὀ-
χυρᾶς, παρ' ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἦν εἰς ταύτας
σωθῆναι. ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνέδοντας αὐτοὺς δρόμῳ B
εἶδον ἐκείνοις, καὶ ἐπιδιώξαντες αὐτῶν τὸν κόσμον
εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ἀπορραγέντες ἔφυγον
ὅπῃ τῶν πόλεων. οἱ δὲ, πρὸς τὸ δίωξιν οὐκ ἔχειν.
ἀλλ' οἷς προπονήσαν προσεπιταλαιπωρῆσαι
προθύμως, καὶ σφενδονᾶν τε ἀρίστου τυγχάνοντες καὶ πᾶ-
σι τοῖς ἐκηβόλοις δέξασθαι χρῆσθαι δεῖ τὴν ὁπλισιν ἔσαν
δύσκολοι, κοῦφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες μετέθεον τοὺς
πολεμίους. ἐπὶ τοὺς πορρωτάτω τῶν συλληφθῆναι γεγονό- C
τας τῶν σφενδόνας καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. φό-
νος τε οὐ μικρὸς ἦν πολις, καὶ βαύμασιν ἐπόνουν οἱ δεφυ-
γόντες. ἔκαμνον δὲ διὰ δίψος μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τῶν πολεμι-
κῶν. ἐπὶ δὲ ὧδε θέρος ἦν. ἐπὶ θυμῷ τε πεῖν διὰ πο-
ταμὸν τοὺς πλείους ὡρμηθέντας, καὶ ὅσον συνεσταλμένον
ἔφυγε προϊστάντες ἔβαλλον. ἐπὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντί-
ζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες διέφθειραν. ἀποθνήσκει δὲ
αὐτῷ ἐπὶ σκηνῇ ὁ βασιλεύς. ἑβραῖοι δὲ νεκρῶν ἐσκύλευον D
ἐπὶ λείαν ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐν γῆς ἐχόν-
των ἐπὶ τῷ καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διέξεισι πᾶσι ἀ-
δεῶς τὸ στράτευμα, πρόσω μὴ χωρῶντες, ἀλισκομένων καὶ
τῶν πολεμίων. ἐδόκει γὰρ πᾶσα ἔσεσθαι ἐμπόδιον, ἢ μα-
χομένοις πάντως ἀπολωλότος. ἀμορραίοις μὲν οὖν τοιοῦτο
πάθος κατέλαβεν, ὅτε φρονήσαι δεινοῖς, ὅτε ἀγαθοῖς καὶ
τὸ ἔργον γεγονότας. ἑβραῖοι δὲ τὴν ἐκείνων γῆν παρελάμ-
βανον. ἔστι δὲ χωρίον ἔριων μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὁ-
μοίως τῇ νήσῳ τὴν φύσιν ὑπάρχον, τῷ μὲν ἀφανὸς ὑπὸ E
μεσημβρίας ὁρίζοντος ἀκτὰς αὐτῷ, ἰορδάνου δὲ τὰ ἀρκτώ-
α αὐτῷ πλυνόμενον, διεχόντος, ὃς εἰς τὴν ἰορδάνην πο-
ταμὸν ἐκβάλλων ἐκείνῳ καὶ τὸ ὄνομα μεταδίδωσι.
τὰ μὲν δὴ πρὸς τῇ δύσει τῆς χωρίου διεῖπεν αὐτὴ ἰορ-
δάνος, ἅτερος θεὸς ἐχόντων τὴν προσηγορίαν, ὑπὸ πάντα
τοῖς ἰσραηλίταις ὤγης ὁ τῆς γαλαδίνης καὶ γαυλανίτιδος
βασιλεὺς στρατὸν ἄγων, καὶ ἀποδίδωμι μὲν ὡς ὑπὸ συμμα-
χίαν τὴν σίγχωνος φίλου τυγχάνοντος, δύσκολον ἐκείνων
ἤδη προαπολωλότα, καὶ ἅτερος ἐγνω τοῖς ἑβραίοις εἰς F
μάχην ἐλθεῖν, προϊέσθαι τε νομίζων, καὶ τῆς ἀρετῆς δίκ-
ην βιαίως λαβεῖν. δείσαντων δὲ τὴν ἐλπίδος,
αὐτός τε ὑποθνήσκει καὶ ἡ μάχη, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς
αὐτοῦ διαρθείρεται. μωυσῆς δὲ τὸν ποταμὸν ἰάβικον πε-
ραιωσάμενος, διεξῆλθε τῆς ὤγου βασιλείας τάς τε πό-
λεις καταστρεφόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦν-
τας. οἳ καὶ πλούτῳ διέφερον πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ
διὰ ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. ὤγης δὲ, μέγεθός
τε καὶ κάλλος ἴδοι, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἴδοι δὲ καὶ χεῖρα
ἡμιπαῖος ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῶν ἔργων εἶδε τῷ μεγέθους. ἐπὶ δὲ τῷ μεγέθους τῆς δωρεᾶς πλουσιοκτήμασι. τὴν δ' ἰσχὺν αὐτοῦ
τὸ μέγεθος ἐτεκμηριώσαντο κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν ῥαββαθᾶ πόλει τῆς βασιλείας τῆς ἀμμανίτιδος, τῇ μὲν
κατασκευῇ, σιδηρᾶν, τὸ μῆκος ἔχων τὸ εὖρος, μήκει δὲ, ἢ δ' πλασίονος ἐνὶ πήχει μείζονα. τούτῳ τοίνυν πε-
σόντος, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ θεάματα, ἀλλὰ καὶ χρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς
αἴτιος ὑποθυμιῶν ὑπῆρξε. καὶ δὴ πόλεις ἑξήκοντα, λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας ὑποτελεῖς ἐκείνῳ παρέλαβον.

Amoræus contrà vt vidit aduentantes oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerunt. Itaque vix priconflictu excepto terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enimi munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi vt primum animaduerterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatiſque eorum ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iamque totis campis ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebant, nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam victoriam relinquere nolentes, ſed cùm eſſent funditores optimi, & eius pugnę generis, quod omni telorũ genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut glãdibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur: & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur. erat enim æſtas. Cúmque deſiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circumuenti eminus ſagittis ac iaculis sũt confixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi verò cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti eſſent. & milites totam regionem percurrebant impunè diripiendo, captiuóſque abducendo. nemo enim reſiſtebat. robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi. Hebræi verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale eius latus terminant, Iobacchus verò ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: Occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionum rex, in auxilium Sehonis amici & ſocij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriam ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decreuit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio periit, & exercitus ad vnum eſt delectus. Moyſes verò Iobaccho fluuio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliam ſubuertebat, habitatores internecione vaſtans, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & ſtaturæ argumẽtum exſtabat in expugnata regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri caſum non ſolũ præſẽs Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurũ etiã maiorũ ſucceſſũ illis cauſa eſt facta.

Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt,& ex præda tam priuatim quã publicè sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichũtis.ea est vrbs copiosa,palmis abundans,& balsamum ferens. Iamque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperẽt: & Moyses vrendum hac promptitudine suorũ ratus victimis Deo pro gratiarum actione mactatis,epulóque exercitui dato,partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit,vrbésque gentis eius expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες ὑπόρησαν. μωυσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην καὶ τὸ μέγα πεδίον ἐξ ἐχθρῶν λείας. πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικας τὸ φέρειν ἀγαθὴν καὶ βάλσαμον ἱεμομένη. ἤρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ Ἰσραηλῖται, καὶ τὸν πρὸς τοὺς πολεμίους ὑπερθυμίαν ὑπερέτεινον. ὁ μωυσῆς, ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια τῷ θεῷ, καὶ τοὺς λαοὺς διαλύσας, μέρος τι τῆς ὁπλιτείας ἐξέπεμψε, διαιτῶντας τὸν μαδιανίτην γῆν, καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. ταῦτ' ἐκπολεμηθῆναι πρὸς αὐτοὺς, πάτραν ἔλαβε τοιαύτην.

CAP. IV.

De Balamo vate.

Numb. 22. 23. 24.

BAlacus Moabitarum rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cùm res Israelitarum in tantum creuisse videret, cœpit etiam de suo regno esse sollicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquã vlterius præter Chananæam vsurpare appetat: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit. & bello quidem aggredi clatos tot victoriarum successu non est ausus, obstare tamẽ volens ne vlterius procederẽt, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque, rogantes vt veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensę adhibitis, consuluit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait, tibi non deesse voluntatem illis gratificãdi, sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. dedítque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscunque conditionibus facerent. his dictis legationem dimisit. at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente, eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur. is ratus Deum hæc seriò iubere, cum legatis proficiscitur. inter eũdum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam, occurrit ei Angelus: quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cúmque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat, quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se, non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ βαλαάμου τοῦ μαντέως· καὶ πατρὶς αὐτῷ τίς εἶδος.

ΒΑλακος ὁ τῆς μωαβίτιδος βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ τε ξώσας ἔσης καὶ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τὰς ἰσραηλίτας τοσοῦτον φιλομόχους ἑώρα, καὶ περὶ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων λίαν δύλεπες ἦν. καὶ γὰρ οὐδὲ πεπείσθαι ἐνόμιζεν ἄλλως πολυπραγμονεῖν τινὰ ἐθ' ἁμῶν ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ κτησαμένοις τὴν χαναναίαν καὶ σάλπην ἢ φρονεῖν τι ἐγχωρεῖν ἐγναφοῖς λόγοις. καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ τὰς δυσπραγίας, θράσους τε ὑπὸ τῆς κατορθωμάτων καταλημφθέντας οὐκ ἔκρινε, καλὸν σαφῶς δὲ ἐνόμιζε τὸ ἡσυχάζειν μεγάλους λαοὺς ἡγούμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. εἰ γὰρ τις ἀπὸ δυσεάτου βαλάμου, μάντις ἀφ' ὅσου τότε καὶ πρὸς αὐτοὺς ὑπάρχων ἔχω, πέμπουσι μὲν τῶν βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοὺς ἀξιολόγων, ὡς καλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσῃ. ὡς δὲ ἡγεμόνος τοῖς πρέσβεσι δίκην ξενίας φιλοφρόνως καὶ δαψιλῶς, αἰσθόμενος τὸ θεῖον διανοίας τίς ἐστιν αὐτῷ ἐφ' οἷς μαδιανῖται ὡς καλοῦσι. τοῦ δ' ἐμπεδῶν στάντος, ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, ὡρθυμίαν μὲν καὶ κατοῦδὲν τῶν ἰδίων ἐμφαίζων αὐτοῖς εἰς ἅδεον τυχεῖν. τὸν δὲ θεὸν ἀντιλέγειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλῶν, ὃς αὐτὸν ὅπη τοσοῦτο κλέος δι' ἀληθείαν καὶ τῶν ταύτης πέρηνσιν ἀγάγοι. τὸν γὰρ στρατὸν ᾧ κατασκόπων αὐτὸν ἐλθεῖν ὡς καλοῦσι, δι' ὑποίας ἐξ τῷ θεῷ σωτηρίου βουλῆς τε, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τὸν ἔχθραν τὸν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε, μαδιανῖ δὲ βαλάκου στόφα ἐγκειμένου, καὶ δίκην λιθοβολῆν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνήρετο τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τῆς πείρας δυσχερούσης, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δ' ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὴν θεὸν κεκελεδικέναι σωσαπῆναι τοῖς πρέσβεσι. καὶ δὴ τὴν ὁδὸν, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τὸν στενὸν χωρίον ὠθισθέντα αἱμασίαις διπλαῖς, ἢ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο σωθεῖσα τῇ θείᾳ πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν ἀναιθήτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, αἷς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸ θριγκόν. ὡς δ' ἐγκειμένῳ τῷ ἀγγέλῳ ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, καὶ βλησιν θείᾳ φωνῇ ἀνθρωπίνῃ λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ ταῖς πρότερον δικαιονίαις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ὑποφέρει, μὴ σωσοῖς ὅτι νεῦ καὶ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἔαυδυσεν ὑπηρετεῖν ἐργάται.

ταρατ-

ταραττομένου δ' αὐτὸ ἀπὸ τοῦ τῆς ὄνου φωνοῦ ἀ- A
θεσπίσιον οὖσαν, ὑπεφαίνεις καὶ ὁ ἄγγελος ἀναργὴς ἐν-
κάλει τῷ πληγῶν, ὡς οὐκ ἐπὶ τῷ κτήνους ὄντος αἰτίου, τοῦτο
δ' ὁδὸν αὐτῷ ἀπεκωλύοντος ἀνθεστήκειν τῷ θεῷ βου-
λομένῳ. καταδύσας δ' ὁ βάλαμος, οἷός τε ἦν αἰσθά-
νεσθαι, ἀλλὰ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρέ-
μενεν, προσάξας ὅπερ αὐτὸς κατενοῦν αὐτῷ πεί-
σεσθε, τοῦτο σημαίνων. ἡ δὲ μετὰ ταῦτα τοῦ θεοῦ καλέσαντος,
ἦκεν πρὸς βάλακον. δεξαμένου δ' αὐτὸν τὰ βασιλέως B
δωρεπτὸς ἥξειν προσταχθεὶς ὅπῃ τῆς ὄρεσιν σκέψαιτο
πῶς τὸ τῶν ἑβραίων ἔχοι στρατόπεδον. βάλακος δ' αὐτὸς
ἀρικνεῖται τὴν μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτί-
μως ἀγόμενος εἰς ὄρος ὅπερ ἐκ καραλῆς αὐτῷ ἔκειτο
τὸ στρατοπέδου σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. καταδὰν δ'
αὐτοὺς ἐκεῖνος, βωμοί τε καὶ σκήλδυσιν ἑπτὰ δέμασθαι
τὸν βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κριοὺς θύ-
σασθαι. ὑπουργήσαντος δ' ἀπὸ ταχέων τὰ βασιλέως, ὁλο-
καυτεῖ θυθέντας, ὡς ἔοικεν ἰδεῖν σημαινομένου. ὁ δ' ὡς C
φησιν. ἔοικε ὁ δαιμόνιον ὡς ὁ θεὸς τὸ δίδωσι μείζονα κτῆ-
σιν ἀγαθῶν, καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τοῦ
ἑαυτοῦ πρόνοιαν ἐπιδίδωσιν, ὡς οὐδὲν ὄζειν αἰθεσπίσιον
ἡμῶς, οὐ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ὑπερηδυμάτων
ἀρίστων καὶ καθαρῶν πυνθάνεσθαι ὑμᾶς ἀμείνους κεκτή-
σεσθαι, καὶ παισὶ βελτίοσιν αὐτῷ ταῦτα καταλείψειν,
θεοῦ μόνους ὑμᾶς ἀθεμίτους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν
ἥκιστα πάντων δυσαμοιτήσειεν τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκ D
πορεύοντος. ἡμῖν τε οὖν ἐφ' ἡμῖν ὑμᾶς αὐτὸς ἔστειλε κα-
θέξετε, δουλώσεσθαι ἀεὶ παισὶν ὑμετέροις. καὶ τῇ σῇ
αὐτοῦ κλέος ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα.
ἀρκέσετε δὲ τῷ κόσμῳ σφᾶς ἐκείνῃ γῇ τοῦ ἐφ' ὑ-
μῖν ἑτέρου ἡμῶν οἰκητορεῖς. θαυμάζετε εἶναι ὁ μα-
κάριος στρατὸς ὅτι τοσούτους ἐξ ἑνὸς παιδὸς γεγόνατε.
ἀλλὰ τοῦ νῦν ὑμῖν ὀλίγων ἡ χαναναία χωρήσει γῆ. τοῦτο
δ' οἰκουμένου οἰκητήριον δι' αἰῶνος εἶσε προκειμέ- E
νην ὑμῖν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤ-
πειρον βιστεύσετε, ὅσον ὄζειν οὐδὲ ἀσίδιμον ἀριθμὸς ἐν
οὐρανῷ. τοσούτοις ἦ οὖσιν, ἐκ ἀπαρρήσει τὸ θεῖον ἀ-
φθονίαν μὴ παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκην
ἦ κῆρας ἐν πολέμῳ. παῖδας ἐκθεῶν ἔσος τῷ θεὸς
ὑμᾶς πολέμου λάβοι, κἠ θρασυθεῖν ὡς τε εἰς ὅπλα κἠ
τὰς ὑμετέρας χέρας ἐλθεῖν. οὐ γὰρ ἂν ὑποστρέψει ἔτι ὁ
νικηφόρος, οὐδὲ ὡς τε παῖδας ἀφέσεται καὶ γυναῖκας.
τοσοῦτον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεῦ φρονέοις αἴνη- F
ρηται, ᾧ κἠ τὰ θεῖα μείονα ἰσχύ, καὶ τὰ λείποντα
δίδωσι. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπιθειάζειν οὐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ,
τῷ ἦ θείῳ πνεύματι φρὸς αὐτὸ κεκινημένος. τοῦ ἦ βα-
λάκου δυσχεραίνοντος, καὶ σφαδάζοντος αὐτὸν τὰς συν-
θήκας ἐφ' αἷς αὐτὸν αὖτι μεγάλων λάβοι δωρεῶν σφᾶς
τῷ συμμάχων ὑπικαλουμένου. ἐλθόντος γὰρ ὑπὸ κατά-
ρας τῷ πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακα-
ριωτάτους ἀποφαίνειν αἰθεσπίσιν. τῷ βαλὰκ φησὶ, G
σοὶ τῷ ὅλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ὑμῖν εἶναί τι σοὶ
τῷ τοιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν ὅζειν ἡμᾶς τὸ ἦ θεοῦ λάβῃ
πνεῦμα; φωνὰς γὰρ αἷς βούλεται ἦτο καὶ λόγους οὐδὲν
ἡμῖν εἰδότων ἀρίπτει. ἐγὼ ἦ μέμνημαι μὲν ὧν τὸ σὺ καὶ
μαζόμενός δυσθύντας ἐκταυθοῖ με προθύμως ἠγάγε-
το, κἠ δίκῃ ἦτο τὸ ἄφιξίν ἐ ποιησάμενον, ἵνα τί μοι δι' ὀργῆς μᾶλλον ἀδικῆσαί σου ἢ ὑπεθυμίαν. κρείττων ἦ ὁ θεὸς
ὢν ἐγὼ χαλίζεσθαι δυνάμενον, θεοῦ τῷ αἰθεσπίσιον παρ' ἑαυτῷ λαμβάνειν, ὡς μὴ ταῦθ' ἅπερ ὑπεπορεύου

Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turba
retur, apparuit ei angelus, obiurgãs verberato-
rem, quòd iumentum non eſſet in culpa, ſed ip-
ſe obſtaret iter contra Dei voluntatem faciẽ-
ti. Tum vates territus volebat retro abire: ſed
Deus iuſſit eum pergere quò inſtituerat, modò
ne quid aliter agat quàm diuinitus admonere-
tur. His mandatis perceptis ad Balacum perue-
nit: exceptúſque à rege honorificentiſſimè, vo-
luit ad quẽdam montem deduci, vnde Hebræo-
rum caſtra contemplari poſſet. Balacus verò ip-
ſe cum regio comitatu deducit vatem in mõ-
tem proximè imminentem, qui à caſtris ſtadia
ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet re-
gem ſeptem aras extruere, & totidem tauros ac
arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu regis eſt
factum, mactat victimas, vt victoriam præſagi-
re poſſet. deinde ſic fatur: Felices vos quibus
Deus largam bonorum præbet copiam, & pro-
uidentiam ſuam perpetuam ducem & auxilia-
tricem annuit. quoniam nullum eſt hominum
genus, cui non innocentia morum, virtutiſque
ac probitatis ſtudio ſitis anteferendi, liberos
præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quã-
doquidem Deus vos ſolos hominum comple-
ctitur, & vt omnium ſub ſole feliciſſimi ſitis
proſpicit. quamobrem obtinebitis terram ad
quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuũ
poſſidendam relinquetis: & gloria veſtri no-
minis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare,
adeóque multiplicabitur gens veſtra, vt nulla
non orbis regio veſtri ſanguinis homines ad-
mixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & ad-
miratione digniſſimus, ex vno parente in tan-
tum auctus. nunc vobis parum amplum pro
dignitate ac numero domiciliumChananęa cõ-
tinget, ſed totum olim terrarum orbem habi-
tationi veſtræ deſtinatum ſcitote, vt tam in in-
ſulis quàm in continente ſit vobis degendum
præ multitudine ipſis cæli ſtellis numero æ-
quiparanda. Cúmquetam innumeri futuri ſitis,
nihilominus nihil vobis ad ſummam rerum
copiam deeſſe patietur in pace, & in bello vir-
tutem viris addet. inimicis noſtris in mentem
veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſu-
mere velint. non enim reuertetur è tali prælio
victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis affe-
rat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit,
qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere,
& quod deeſt addere. Talia vates fatidica vooe
canebat, extra ſe raptus, & numine totus corre-
ptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare
clamitante, licèt magnis muneribus ab amicis
conductum: veniſſe eum ad exeeãdum hoſtes,
quos nunc mactos virtute ac pietate caneret.
Ad quem vates: Putas, inquit, quoties fata ſunt
aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus
aut taceamus afflati diuino ſpiritu? ipſe vo-
ces quales vult profert & oracula, nobis
nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem
ſatis memini ad quid precibus Madianitarum
ſim adductus, cáque cauſa veni vt voluntati tuę
morem gererem. Sed potentior eſt Deus quàm
mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui propoſueram. quamprimumenim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certè nihil in horumlaudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui:ſed numen illis propicium,quod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age,quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere,quorum preces me non decet non admittere,alias aras erigamus & ſacra inſtauremus,ſi fortè Deum flectere poſſim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cúmque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem deuouendi impetrauiſſet, collapſus in faciem pronus prędicebat quicquid euenturum eſſet regibus & ciuitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ verò extant earum res terra mariſque geſtę ita prædictionibus reſponderunt vſque ad noſtram memoriam, vt facilis ſit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuiſſe euentum aliquando comprobaturum.Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat.ille domum repetens,cùm iam Euphratem attigiſſet,accitoBalaco & principibus Madianitarum,Balace,inquit, vóſque Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt vt vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunquam eſt interiturum,nec bello,aut peſtilentia famèque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis ſeruãdæ,ne quãdo talis clades incidat qua vniuerſi de medio tollãtur.interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati. quapropter ſi breuem victoriam de illis conſequi quæritis,hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ pulchritudine ſua mentes eorum expugnare poſſint,quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite,vt circum caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant:vbi verò cupidine captos viderint, ſubitò ſe proripiant.cúmque rogatæ fuerint vt maneant,non annuant niſi perſuaſis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt,Madianitarum & Moabitarum deos venerentur.ſic enim Deum iratum ſibi reddent. Poſt hæc monita abiit.Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus,Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur:& in colloquium venientes rogant ne ſibi voluptatẽ ex earum pulchritudine capere inuideãt, néve conſuetudinem eorum auerſentur.Illę libenter & verba iuuenum & complexus admittunt:iámque blanditiis illectos,& cupidine feruentes relinquere parant.tum illi triſtesmulierum diſceſſu,precibus inſtant ne ſe relinquant ſed futuræ coniuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iure-

Num.25.

A τὸ θεῖον λέγῃ,βιάζεσθαι ὃ τ' ἐκείνῃ βούλησιν. οὐδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι φθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνου ἡμέτερον. ἐγὼ γοῦν τὸν στρατὸν τοῦτον,οὔτ' ἐπαινέσαι προθύμως, οὔτ' ἐφ' οἷς τὸ θεῖον αὐτῷ ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο διελθεῖν.ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς ἔδοξ' ὧν, καὶ ἀπ' ἀρχῆς αὐτοῖς δαίμονα βίον καὶ κλέος αἰώνιον προσαρχεῖν, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. νεῦε δὴ, χαρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ δοκῶ ἀσφαλὲς ἔσται μοι καὶ μαντείας, ὧν ἀπώσασθαί μοι τὸν ἀξίωσιν οὐκ εὐσεβὲς, φέρε βωμούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν προσηνείας ὁλοκαυτώσωμεν, εἰ πῶς τὸν θεὸν δυνηθείμεν ὁπωσοῦν ἵλεων μοι τοὺς ἀθέους ἀρᾶς ἐνδύσαι.συγχωρήσαντος δὲ τοῦ βαλάκου, δὶς μὲν τὸ θυικὸν τὸ θεῖον οὐκ ἐπέδυσε, τὰς δ' ἐξ ὑψηλοτέρου ἀφὰς.πεσὼν δ' ὅλῃ σώματι πάσῃ προσηύξατο ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσται καὶ ὅσα πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν εἰσί τις ἐπὶ οἰκεῖσθαί πως συμβέβηκε τὴν ἀρχὴν, εἴ τε καὶ προὔπαρξεν,ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἐξενέγκασθαι τοῖς ἀθέοις ἐξ γῆς ἢ θαλάσσης εἰς μνήμην τὴν ἐμὴν.ἐξ ὧν ἅπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμαίρεσθ' αὐτὸς ὅπ ἔστιν πρὸς τὸ μέλλον.βάλακος δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταράτους ἐξενέγκασθαι τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀποπέμπει τὸν βάλαμον ἀπρεπεῖς τιμῆς ἀξιώσας.ὁ δ' ἅπασιν ἤδη καὶ πρὸ τῆς παραινέσεως τὴν διάνοιαν ἐξενέγκασθαι ὁλοκλήρους, τόν τε βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς μαδιανίτιδος,βάλακε φησὶ, τῆς μαδιανίτιδος οἱ παῖδες. χρὴ γὰρ με μὴ προβέλεσθαι τὸ θεῖ χαρίσασθαι ὑμῖν.τὸ μὲν ἑβραίων ἔθνος ἐκ οὐ ὄλεθρος παντελὴς καταλάβοι,ἔτ' ἐν πολέμῳ,ἔτ' ἐν λοιμῷ,ἢ ἀπαίρῃ τῆς ἀπὸ γῆς καρπῶν, οὔτ' ἄλλη τις αἰτία προφάσεως διαφθείρει. πεφύκασι γάρ ὅσιν αὐτὸ τοῦ θεοῦ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ἢ μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς ἐάσαι θεῖον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ μὴ ἀπόλοιντο πάντες, συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν τιμωροῦνται δοκοῦντες μᾶλλον αἰσθήσουσιν ὅτι φόβῳ τῆς ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δ' εἰ νικᾶν τινα πρὸς βραχὺν καιρὸν κατ' αὐτῆς κερδάναι ποθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες.τῆς θυγατέρων τὰς μάλιστα διαφερούσας, καὶ βιάσασθαι καὶ νικῆσαι τ' τῆς ὁρώντων σωφρονοῦσιν ἱκανὰς δοκᾷ τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τ' διαφορίαν αὐτῆς ὅτι τὸ μᾶλλον διαφερούσας, πέμψατε πλησίον ἰσομοίρας τῷ ἐκείνων στρατοπέδου, καὶ δεομένοις συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῆς προσάξατε.ἐπειδὰν ᾖ κεχρημένους ὁρῶσι ταῖς ὅπιθυμίαις,καταλιπέτωσαν.καὶ προκαλουμένων μένειν μὴ πρόσθεν ὅπιν δύνασθαι,πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τ' τούτους αὐτοῖς θέμενον τιμᾶν θεὸν,ὃν μαδιανῖται καὶ μωαβῖται σέβουσιν.ἕτως γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὁρμηθήσεσθαι. ὁ μὲν τοῦθ' ὑποθέμενος αὐτοῖς ᾤχετο.τῶν δ' μαδιανιτῶν πεμψάντων τὰς θυγατέρας καὶ τοῦ σκέψεως παραίνεσιν,οἱ τ' ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τ' διαφερούσας αὐτῶν.καὶ προσαγόμενοι εἰς λόγους αὐτὰς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τ' τῆς κάλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδ' ἐκ τῆς

τῆς πλησιάζειν συνηθείας.αἱ δ' ἁσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς.ἐνθουσιάσαι δ' αὐτοὺς τὸ θεῖον αὐτὰς ἔρωτι,καὶ τ' ὀπιθυμίας ἀκμαζούσης,θᾶσσον ἀπαλλαγὴν ἐγίνοντο.τοῖς δ' ἀθυμία δεινὴ πρὸς τ' ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε.καὶ λιπαρούντες ἐκείνους μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτ' ἰσομένας αὐτόθι μένειν ἔφασαν ἀποδειχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμνύντες ἔλεγον καὶ

Θεὸν

θεὸν μαρτύριον ὧν ὑπισχνεῖτο ποιούμενοι, δακρύοντες τε καὶ παντα χόθεν ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς τοῖς γυναιξὶ καθιστάντες εἰ δὲ ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς καταγνοῖεν, καὶ τελέως ὑπὸ τῆς συνηθείας ἠρωμένους, ἤρξαντο πρὸς αὐτοὺς λέγειν, ἡμῖν ὦ κεχάρισται νέοις, οἰκοθεν εἶναι παρουσίαν, καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἀρθόνως, καὶ ἡ φιλία τῆς γονέων καὶ τῆς οἰκείων δύνοια καὶ συγγνώμη. κατ' ἀρχὴ δὲ ἡμεῖς τούτων πόρρω ἐνθάδε δικαιοσύνη ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν, καὶ ἐμπορευσόμενοι τῶν ὡρῶν τινὰ τῷ σώματος πρόσοψιν καμόντα τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν. ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβοῦσαι, τοιούτους ὑμᾶς τιμῶσαι ξενίοις δεομένους ἐπιδημεῖ καὶ νῦν, ἐπεὶ φατὲ φιλοσόφους ἡμᾶς φιλοσόφως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλησόντων ἀναχωρεῖν δ' αὖ τινὰ δίκην ὑμῖν ὑποτρεφόμεθα. πίστιν δ' ἐνοίκιος λαβοῦσαι τὴν μόνιν ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν, ἀγαπήσομεν τὸν μεθ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ δεξιωσάμεναι. δίκαιος γὰρ, μὴ τὸ κόρον τῆς ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἐπειθ' ὑβρίσητε καὶ ἄπιμες ὑποπτήξητε πρὸς τοὺς γονεῖς συγγνώσκειν τὰ ταῦτα φυλαττομένας ἡμᾶς. τῶν δ' ἐν βουλόνται πίστιν δώσειν ὁμολογουμένων, καὶ πρὸς μηδὲν αἰτιωμένων ὑπὸ τῆς ὥρας αὐτὰς πάθους. ἐπεὶ ταῦτα ὑμῖν ἔφασαν δίδοκται, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοιοτάτοις χρῆσθαι, ὡς καὶ τοῖς ξορφαὶ ὑμῖν ἰδιοτρόποις εἶ) καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη βουλομένους ἡμῶν συμπολιτεύειν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν, καὶ ὑπ' αὐ ἄλλο γλυκὺ τεκμήριον ἧς ἔχει τὸ νεῦ δύνοιας φατὲ πρὸς ἡμᾶς. ἐν δ' ἐσυμβίης, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς θεοὺς προσκυνεῖν. μεμνῆσθαι δ' ὑδὲις εἰ γῆς εἰς ἣν ἀτίχθαι τοῖς ἰδίοις αὐτ' θεοὺς προτρέπεσθε. καὶ ταῦτα τῆ μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἁπάντας, τὲ δ' ὑμετέρου πρὸς μηδένα τοιούτε τυγχάνοντος. δῆν οὐδ' αὐτοῖς ἄλογον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡγητέον ἢ ζητεῖν ἄλλων οἰκουμένων ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι καὶ τοὺς ἰδίους νόμους. οἱ δ' ὑπὸ τῆ πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολαβόντες, καὶ ὠφελοῦντες αὐτοὺς εἰς ἃ προσεκαλοῦντο, παρέθεσαν τὰ πάτρια, θεοὺς τε πολλοὺς νομίσαντες, καὶ θύειν αὐτοῖς καὶ νόμιζε τὸν ὑπάρχειον τοῖς καθισταμένοις προθυμοῖ, ξενικοῖς τε βορᾶς ἔχαιρον, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τῆς γυναικῶν ὅπη τοιαύτην οἷς ὁ νόμος αὐτῆ ἐπίλυσιν ποιοῦντες διετέλουν. ὡς δὴ παντὸς ἤδη τῆ στρατῆ τὸ ὠφελούμενον χωρεῖν τῆ νέων, καὶ στάσιν αὐτοῖς πολὺ χεῖρον δ' προτέρας ἐμπεσεῖν, καὶ κίνδυνον παντελοῖς τῆ ἰδίων ἑστηκῆ ἀπωλείας. ἅπας γὰρ τὸ νέον γανυσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἁπλήστως ἐνεφορεῖτο. καὶ εἴ τινες τῆ προτέρων ἀνδρῶν δόξῃ πατέρων ἀρίστοι δόκιμοι ἦσαν, συνδιεφθείροντο. καὶ ζαμβρίας ὁ τῶν συμεωνίδος ἡγούμενος φυλῆς, χρόνῳ σπουδῶν μαθόντα δὲ ἔρωτι θυγατρὶ τῆ Χοσβὶ δυναστεύοντος ἀνδρὸς κελεύθοις ὑπὸ τῆ γυναικὸς πρὸ τῆ μωυσεῖ δοχθέντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῆ ἡρησόμενον, ὑπεξέπιπτεν αὐτίκα οὐ θύων τὰ πάτρια καὶ χαίρων ἡμέτερος ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῆ πραγμάτων, δίκαιος μωυσῆς μὴ ἡδύνατο τί χρῆσθαι, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν λαὸν, οὐδένος μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν πρῆξῆσαι τοὺς ἐν τῆ λανθάνειν μεζονῆσαι δυναμένους. ἔλεγε δὲ, ὡς οὐκ ἄξια δρῶν οὔτ' αὐτῆ οὔτε πατέρων τίνα ἡδονὴν προτιμήσαντες τ θεοῦ, καὶ τ κ τ βίου. προσῆκεν δ' ὡς ἔτι καὶ καλῶς αὖ αὐτοὺς ἔχοι μεταβαλέσθαι,

iurando confirmabant. Deum teſtem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miſerationem flecterent. tum illæ poſtquam omnino captos & conſuetudine ſua deuinctos animaduerterunt, ſic reſpondent: Optimi iuuenes, non deſunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domeſticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces veſtras admiſimus: ſed perſuaſæ viros eſſe bonos hac hoſpitali gratia non dedignatæ qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem noſtram moleſtè ferre aſſeueratis ne has quidem preces auerſabimur. quare ſi beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ ſola nobis ſatisfacere poteſt, libenter vobiſcum vt legitimæ nuptæ conuicturæ ſumus. veremur enim ne libidine exſatiata, cum iniuria & contumelia nos retro ad parentes noſtros ablegetis: cui noſtræ ſolicitudini veniam vos dare æquum poſtulamus. Illis verò quoliber modò fidem daturos ſe pollicentibus, & nihil præ amore nimio recuſantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuerſiſſimos, vt cibis etiam propriis veſtro more vtamini, nec potum cum aliis communem ſuſtineatis, neceſſe eſt ſi vultis nobiſcum vitam degere, deos noſtros colatis: neque enim alio argumento perſuadebitis amorem iſtum vos non fingere, niſi eoſdem nobiſcum deos adoretis. Nec abſurdum fuerit aut vitio vertendum, ſi terræ in quam veniſtis peculiares deos colere malitis: præſertim cùm noſtri per omnes regiones honorẽtur, veſtrûm nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis eſt viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi ſoli iuxta veſtra inſtituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta earum comprobant, & quo trahebantur ſequentes à religione patrum deſciſcunt: & plures deos credere inducti, ſacra illis eius gentis ritu faciunt: cibis quoque indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota caſtra iuuenum impietas inuaderet, & ſeditio priore peior gliſceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim guſtatis ſemel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & ſi qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua turba corrumpebantur. Zambrias etiã Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynaſtę, iuſſus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moyſis placitis, alieno ritu ſacrificabat, & alienigena coniuge non diſſimulanter ſe oblectabat. In hoc rerum ſtatu Moyſes veritus ne grauius aliquid ſequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accuſauit, nolens in deſperationem adducere eos qui tantiſper dum latere ſe putant, ad ſanitatem reduci poterant: ſed dicebat rem indignam, nec ipſis nec maioribus eorum decoram, quòd voluptatem pluris, quã Deum & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus eſt reſipiſcant, & non legum con-

temptu,ſed compeſcendis prauis cupiditatibus fortes viros declarent.abſurdum præterea dicebat,quòd cũ in deſerto modeſtè vixiſſent,nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæſiuerant,nunc per affluentiã perditum irent. Talibusdictis conabatur iuuentutem corrigere,& ad ſaniorem mentem reducere. Tum Zambrias inſurgens: Tu,inquit, Moyſes,cuis legibus vtere,quibus iam longo vſu robur addidiſti:quod ni feciſſes,ſæpe iam pœnas dediſſes, & tuo malo non eſſe Hebræis imponendum didiciſſes.me certè nunquam ad tua tyrannica iuſſa obſtrictum habebis, neque enim aliud hactenus,quàm ſub legis ac religionis prætextu nobis ſeruitutem, tibi principatum malitioſis artibus aditruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum ſunt, & ſub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca ſeruitute fuerit grauius,in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere,cùm ipſe multo dignior ſis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omnium conſenſus approbat,plus tua quàm cęterorum mortalium placita valere poſtulas. ego quę nunc facio,quia benefacta iudico,ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor,mulierculam alienigenam me duxiſſe.audis à meipſo mea facta,vt ab ingenuo. neque enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter conſuetum, quia id æquum cenſeo, ex multis mihi veritatem quærere, & non ſicut ſub tyrannide viuere, de vnius tantùm fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit,qui in rebus meis meipſo plus arbitrij habere voluerit.Hæc Zambria pro ſe & quibuſdam ſui ſimilibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc eſſet euaſura, maximè quòd videret legiſlatorem amplius nolle contendere, ne hominem inſolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio diſſoluitur. ac fortaſſe vlterius malum hoc ſerpſiſſet,ni Zambrias maturè ſublatus eſſet talem ob cauſam. Phinees tum aliis rebus,tum patris dignitate,iuuentutis facilis princeps, Eleazari pontificis filius,& Moyſem magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam:cuius impunitate ne legum contemptus creſceret,vindicare in flagitioſos decreuit,non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimũ valeant.Cúmque tanto eſſet animi & corporis robore,vt non temerè aliquid arduum aggrederetur,quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit,& eodem ictu ipſum vnà cum Choſbi transfigit.quo exẽplo iuuentus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accẽſa, certatim in eiuſdem criminis reos facit impetũ,& bonã illorũ partẽ ferro cõficiũt,reliquos inſecuta peſtis ſuſtulit,per irã numinis inflicta & ne illis quidem pepercit,qui cùm iure cognationis talem ſuorum petulantiam cohibere deberent aut diſſimulare aut accendere etiam maluerũt:

τὴν αὐθρίαν ὑπολαμβάνων ἐκ τοῦ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ εἶναι τὰς ἐπιθυμίας ἐῤῥ. πρὸς τούτοις ὁ οὐσὶ δίλογον ἔφασκε σωφρονίσαντας αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἐρήμου, νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παροινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς εὐδίας δι' ἀπορίαν αὖθις ἀπολέσθαι. κ) ὁ μὲν ταῦτα λέγων, ἐπιφέρετο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐφέρετο. ἀναστὰς ὁ μὲν αὐτὸν ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μὲν, εἶπεν, ὦ μωσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐσωφρόνησας ἐκ τῆς συμφθίας τοὺς τὸν τὸ βίαιον αὐτοῖς παρεχομένους. ἐπεὶ μὴ τῆτον αὐτῷ ἐχόντων τὸν τρόπον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἦγως ἂν ἐκ δυσθαλοήτους ἑβραίους. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκόλυθον οἷς σὺ προστάττεις τυραννικῶς λάβοις. οὐδὲ ἄλλό τι μᾶλλον νῦν ἢ προχείματι νόμων ἐκ θεῖ δουλείαν μᾶλ' ἡμῶν ἀρχὴν ὁ σαυτῷ κακουργῆς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κοῦφον τοῦ βίου αὐτεξούσιον, ὁ τῷ ἐλαθέσθαι ὅτι καὶ διαφόρων ἐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν εἴης αἰγυπτίων ἑβραίοις γένοιτο πιμωρεῖν ἀξιῶν κοινοῖς νόμοις τὸν ἑκάστου πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ πίπτον. πολλοὶ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρείαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανίσας προχείμενος, καὶ κοῦ τὸ ἀπάντων δόξης ἰσχύειν τὸ ἑαυτοῦ καταστῆσαι. ἀλλ' ὁ σοφώτατος νῦν κρίνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπεται σοὶ αὐτῷ ὁμολογεῖν ἐν τούτοις οὐκ ἀνήσεσθαι μάλιστα τῶν ξένων ὡς φῆς ἤγμαι. παρ' ἐμαυτῷ δὲ ἀκούσας τοὺς ἐμὰς σοφίας ὡς παρ' ἑλλάδι. καὶ δὲ οὐδὲ λαθεῖν προσδόκει. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος ἐδὲ πολλαῖς ἐμαυτῷ σοφίαις πιστεύσαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῶ τὸ ὅλον ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τοῦ βίου παντὸς ἀπηρτικότα. χαίρειν) ἂν οὐδεὶς κωλύσειν αὐτῷ θεοὺς ὧν σοφίαμαι γνώμης τὰ ἐμὰς ἀσφαλῆ νόμους. τοῦ ὁ ζαμβρίας ταῦτα σοὶ ὧν αὐτὸς τὸ ἑαυτοῦ καὶ τῷ ἄλλων τοὺς εἰσόντας, ὁ μὲν λαὸς ἠσύχαζε, φόβῳ τε τοῦ μέλλοντος, καὶ τὸν ὁμοδόξων ὁ ὀργὴν μὴ παραυτίκα τοῦ ὁμοίους αὐτῷ προαγαγεῖν εἰς τὸ ἄντικρυς διαμάχης θελήσαντας. ἐδείσατο γὰρ μὴ πολλοὶ τοῦ τῷ λόγων ἀσελγείας αὐτῷ μιμηταὶ γένωνται τοῦ ἐξώσεως τὸ πλῆθος. καὶ δ' ἀλύει μὲν ὅτι τούτους ὁ σύλλογος. προελήλυθει δ' ἂν ὅτι πλείους ἢ τοῦ κακοῦ πύθεσθαι μὴ φθάσαντος ζαμβρίου τολμῆσαι εἰς τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς ἀνὴρ τότε ἄλλα τῷ νεωτέρων κρείττων, καὶ τοῦ τοῦ παῖδος ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑπερέχων, ἐλεαζάρου γὰρ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὢν, μωσέως ὁ ἀδελφοῦ υἱὸς, θεὶ αἰσχύνας τοὺς πεπραγμένους ὑπὸ τοῦ ζαμβρίου, καὶ φθὰν ἐγκροτέσαι τὴν ὑβριν ὑπὸ τοῦ ἀδικίας, ἔργῳ τὸ δίκην αὐτῷ εἰσπράξασθαι δίχηνοὺς, καὶ κωλῦσαι δίκαιῶσαι τὸ ἀθανομίαν εἰς πλείονας τῷ ἀρξαμένων οὐ κολαζομένων. τόλμη ὁ καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρεία τοσοῦτον προὔχων, ὡς μὴ πότερον εἴ τινι συσκιὴ τῷ δυνατὸν ἀπαλλάττεσθαι πεῖν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τοῦ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, δεῖ τοῦ ζαμβρίου συλλαβὼν ἀθανομούμενος αὐτὸν τὸ παίων τῇ ῥομφαίᾳ καὶ τὸν χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ ὁ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς αὐτὶ ποίησις ἐῶ καὶ τοῦ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τοῦ φινεέσου τόλμης, ἀνῆρον τοὺς ὅτι τοῖς ὁμοίοις ζαμβρὶ τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυνται μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τοῦ τούτων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τῷ ἀθανομησάντων. ἐφθάρησαν ὁ πάντες κ) λοιμοῦ ταύτῃ ἐνσκήψαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ τοῦ νόσον. ὅσοι τε συγγνῶναι ὄντες κωλύειν δίον ἐξώρμων αὐτοὺς ὅτι ταὐτὰ, ἀδι-

ἀδικεῖν τοῦ θεοῦ δοκοῦντες ἀπέθνησκον. ἀπόλλυνται μὲν οὖν ἐκ τῶν τάξεων ἄνδρες οὐκ ἐλάττους τετρακισχιλίων καὶ μυρίων. ὑπὸ δὲ ταύτης παροξυνθεὶς τῆς αἰτίας μωυσῆς, ἐπὶ τὴν μαδιανιτῶν ὄλεθρον τὴν στρατιὰν ἐξέπεμπε. περὶ ὧν τῆς ἐπ' αὐτοὺς ἐξόδου μετὰ μικρὸν ἐροῦμεν, προδιηγησάμενοι πρότερον, ὃ παρελείπομεν. δίκαιον γὰρ ἐπὶ τούτῳ τὴν τοῦ νομοθέτου γνώμην μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τὸν γὰρ βάλαμον, παραληφθέντα ὑπὸ τῶν μαδιανιτῶν ὅπως ἐπαράσηται τοῖς ἑβραίοις, καὶ τοῦτο μὲν οὐ δυνηθέντα θείᾳ προνοίᾳ, γνώμην δὲ ὑποθέμενον ἧ χρησαμένων τῶν πολεμίων, ὀλίγου τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος διεφθάρη τοῖς ἐπιτηδεύμασι, νοσησάντων δή τινων περὶ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτοῦ τὰς μαντείας καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν, καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς ἂν γενομένου μάρτυρος τοῦ διελέγξοντος, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἂν αὐτοῖς τισι δοκεῖ, οὕτω σκοπείτωσαν. μωυσῆς δὲ ὑπὲρ ὧν καὶ προεῖπον, ἐπὶ τὴν μαδιανιτῶν γῆν ἔπεμψε στρατιάν, τοὺς πάντας δισχιλίους καὶ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ἐπιλεξάμενος, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε φινεέσ, οὗ μικρὸν πρότερον ἐμνήσθημεν φυλάξαντος τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὸν παρανομοῦντα τούτοις ζαμβρίαν τιμωρησαμένου.

Κεφάλαιον ζʹ.

Ὡς ἐπὶ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες ἐκράτησαν αὐτῶν.

Μαδιανῖται δὲ προσθυμούμενοι τὸν στρατηγὸν ἐπιόντα καὶ ἐλαύνοντα, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἠθροίζοντό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ᾗ προσεδέχοντο τοὺς πολεμίους ἀσφαλισάμενοι, περιέμενον αὐτούς. ἐλθόντων δὲ καὶ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τῶν μαδιανιτῶν πλῆθος ἀπολόγιστον, καὶ ἀριθμοῦ κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δὲ ἦσαν, ὦχος τε καὶ σούρης, ἔτι δὲ ῥοβέης τε καὶ οὔβης. πέμπτος δὲ ῥέκεμος, οὗ πόλις ἐπώνυμος τὸ πρῶτον ἀξίωμα τῆς ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ παντὸς τοῦ ἀραβίου τοῦ κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα ἀρεκέμη καλεῖται, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. τραπέντων δὲ τῶν πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν. καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τοὺς οἰκήτορας σὺν γυναιξὶν ἅμα διαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο μωυσέως φινέεσῃ κελεύσαντος. ὃς ἧκεν ἄγων τὸν στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον. βόας μὲν γὰρ δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίους ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δὲ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου, ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκευῆς ἧ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. ὑπὸ γὰρ εὐδαιμονίας, καὶ ἁβροδίαιτοι σφόδρα ἐτύγχανον. ἤχθησαν δὲ καὶ παρθένοι, περὶ δισχιλίας καὶ τρισμυρίας. μωυσῆς δὲ μερίσας τὴν λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δίδωσι, καὶ τοῖς ἱερεῦσι. λευίταις δὲ τῆς ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τὴν δὲ λοιπὴν, νέμει τῷ λαῷ. καὶ διῆγον τὸ λοιπὸν εὐδαιμόνως ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μηδενὸς δὲ σκηθρωποῦ ταύτης ἀπολαύειν ἐμποδιζομένοις. μωυσῆς δὲ γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, διάδοχον ἑαυτοῦ ἰησοῦν καθίστησιν ἐπί τε ταῖς προφητείαις, καὶ στρατηγὸν εἴ που δεήσειε γενησόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τούτῳ τὴν προστασίαν ἐπιτρέψαι τῶν πραγμάτων.

A nec priùs destitit, quàm quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moyses in Madianitas concitus, ad gentem interneciione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc facere à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus consilium dedit, quo effectum est, vt quibusdã infe-
B ctis praua opinione, penè totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est Propheta, vt oracula eius suis literis inseruerit: cúmque nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec vllo teste id factũ eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque vt libuerit ita consideret. Moyses autem, vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duo-
C decim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: iisque copiis Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò antè memorauimus. Nu. 31.

Cap. VII.

D *Hebræorum de Madianitis victoria, & Amorritis regio quomodo à Moyse duabus cum dimidiata tribubus concessa.*

Madianitæ verò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abessent, & ipsi copias in vnum contrahũt, & quà in regionem suam irrupturos putabant, munito pro
E tempore aditu, præsto erant, impetus eorũ pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressũ tanta multitudo Madianitarum est cæsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidẽ seruatis. Hi fuere Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus, Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum
F mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moyse mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illęso exercitu, prædam quoque memorabilé retulit, boũ quinquaginta duo millia, & insuper sexaginta septem, asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domestica supellectile vtebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectaban-
G tur. Abductæ sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum verò populo distribuit. quo factum est vt deinde suauiter viuerent, opibus virtute quæsitis, otium quoque ad fruendũ nacti. Moyses autem iam admodum senex Num. 27.
Iesum designauit, qui sibi in Prophetæ & ducis Deut. 3.
(si opus foret) muniis succederet, Deo ita iubente vt hunc principatus successorem faceret.

Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia
Num.23. Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quę non multò antè bello capta fuerat. esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxúque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne meritò irasci videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantùm agere, vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratósque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses comprobata eorum voluntate, aduocatóque Eleazaro pontifice & Iesu, cæterísque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec
Num.35. omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc
Deut.4. pacto accepto quod petierunt, & extructis mu-
19. nitis oppidis, liberos & vxores atque impedi-
Ios.20. menta in illis deponunt. Moyses quoque in eadem regione decem vrbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantùm profutura, qui cæde non sponte commissa eò confugissent. Statuítque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cedes accidit. post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc: ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Batanęade Gaulademan. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset quidNu.27.36. dam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantùm sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, vt cuique tri-
VI. bui suæ sortes perpetuò manerent. Quúm-
Deut.4. que iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantùm dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum

A ὁ δ' Ἰησοῦς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν, καὶ τὸ θεῖον μωυσέως ἀκριβῶς διδαξαμένου. κἀν τούτῳ δύο φυλαὶ γάδου τε καὶ ῥουβήλου καὶ τῆς μανασσίτιδος ἡμισεία, πλήθει τε ἀποδῶν διαφέρουσαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμβροι παρεκάλουν τὸν μωσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν ἀμορίτιν δωρήσασθαι, διαφέρουσαν κτήσει· οὖσαν γὰρ ἀγαθὴν εἰς βοσκήματα φέρειν. ὁ δ' ὑπολαβὼν αὐτοὺς διέσαντας τὴν πρὸς χαναναίους μάχην, προφάσει δυσπρεπῆ τὴν τῆς βοσκημάτων θρεμμέλειαν εὑρῆσθαι, καὶ ζῆλος τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας δυσχήμονα προφάσιν ὑπονοήσαντας. αὐτοὶ μὲν βούλεσθαι ξυφῶν ὑπόνους δόξαντας πάντων ταλαιπωρητικώτατον γὰρ τὸ κτήσασθαι τὴν αἱρεμένην ὑπ' αὐτῆς γῆν. μὴ θέλειν δὲ συναραμένους τῆς ὑπολοίπων ἀγώνων, γῆν ἣν δόξαιεν αὐτοῖς τὸν ἰορδάνην ὁ θεὸς δωρήσεσθαι ὑπέχοντα, ταύτην λαβεῖν καταστρεψαμένους οἷς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ὁρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῆς ὑπολογόντες, ἀπελογοῦντο, μὴ δι' φόβον κινδύνων, μηδὲ δι' τὸν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιεῖσθαι τὴν αἴτησιν. ἀλλ' ὅπως, τὴν λείαν ἐν ὑπαιθρίοις καταλιπόντες, εὔζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτῶν διδόντος σωσαπεῖναι τῷ στρατῷ. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ
D Ἰησοῦν, καὶ τοὺς σὺν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμορίτιν αὐτοῖς δῆτα τῷ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως καταστήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν δῆτα τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἆλλα ὅσα συμφερόντως μέλλουσιν αὐτοῖς ἐν ἐμπόδῳ ἔσεσθαι ἀπέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ καὶ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα ἡμισυμένας. ὧν ξεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν. καὶ χρόνον ἔταξεν ἕως τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ
E ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ δράσας τὸν τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα κἀθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τῷ τ' πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἑτέρωθι δ' οὐκ ἐπιτρέπει. αἱ δὲ πόλεις αἱ φρὸς τοὺς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μὲν, δῆτ τοῖς ὅροις τῆς ἀραβίας. ἀρίμανον δ' τ' γαλααδινῶν γῆς, καὶ
F γαυλαδημὰν δὲ ἐν τῇ βατανειάδι. κτισαμένων δ' αὐτῶν τὴν τῶν χαναναίων γῆν, ξεῖς ἕτεραι πόλεις ἔμελλον ἀναθήσεσθαι τῶν λευιτίδων πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως δῆτ εἰλαντος. μωυσῆς δ' προσελθόντων αὐτῷ τῶν φεφότων τ' μανασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλωσάντων ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν δῆτ σημος ἀνὴρ σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν οὐ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέντοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησι, εἰ μὲν μέλλυσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μ' τ' κλῆρος φρὸς αὐτοὺς ἀπῆναι. εἰ δὲ ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τῆσι φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. ᾧ τότε μένειν ἑκάστου τ' κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο. τῶν δ' τεσσαράκοντα ἐτῶν ὧδε διακοσθ' ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, δῆτ τῷ ἰορδάνῃ σωαγαγὼν, ὅπερ νῦν πόλις ἐστὶν ἀβιλὴ,

φοι-

φοινικόφυτον δ' ὄζει τὸ χωρίον, συνελθόντος τῷ λαῷ A
πάντας, λέγει τοιάδε.

habens palmetis consitum, vbi populum om- Deut. 8
nem præsto vidit, in hunc modum verba fecit.

Κεφάλαιον η'.

Η μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

CAP. VIII.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

Ἄνδρες συστρατῶται, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ τα-
λαιπωρίας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦμεν ἤδη καὶ τὸν γέ-
νεα χρόνον ἐν τῇ ἐκείνων καὶ ἑκατὸν ἐνιαυσιμῶν δεῖ με τὸν
ζυγὸν ἀπολιπεῖν, καὶ τὴν πρὸς τὸν Ἰορδάνην πορευθησομέ-
νων οὐ μέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος κω- B
λυόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμενος μηδὲ νεῶν ἐξ-
καταλιπεῖν τοὺμὲν γὰρ ἀμείνονας δαιμονίας φρο-
νοῦμεν. ἀλλ' αἰδῶ τινα ὑμῶν ποιούμενος τὴν
ἀγαθῶν ἀπολαυσιν, καὶ μνήμην ἐμαυτοῦ γινομένων ὑ-
μῖν ἐν ἀφθονίᾳ τῆς κρειττόνων. φέρε οὖν ὑπομνήσω
ὧν ἕνεκα ὑμεῖς τῶν δαιμονίων τυγχάνετε, καὶ παρὰ τοῖς αὐτοῖς
καταλείποιτε πᾶσιν ἀγαθῶν αἴτιον ὑμᾶς, ἔτι
τας ἀπόλιθα τοῦ βίου. πεπύσεσθαι γὰρ ἄξιός εἰμι, δίκη τε C
τοῖς πρόσθεν ὑπὲρ ὑμῶν φιλοτιμίας, καὶ δίκη τοῦ τὰς
ψυχὰς ὑπὲ τελευτῆς γινομένας μετ' ἀρετῆς πάσης ὁμι-
λεῖν. ὦ παῖδες Ἰσραήλου, μία πᾶσιν αὐθεφόποις ἀγαθῶν
κτήσεως αἰτία, θεὸς ὑμῶν. μόνος γὰρ ἔστ' δοῦναί τε
τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τῆς ἀμβροτωτάτου εἰς αὐτὸν ἐ-
καστός. ᾧ παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτός τε βούλε-
ται καὶ τὴν ἡμέραν αὐτὸ σταθῆς ἐξεπισάμενος παραγε-
ούκ ἂν ὄντες μακαριστοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι ἀτυχήσητέ
ποτε ἢ παύσασθε. ἀλλ' ἐὰν τε νεῦν ὑμῖν ὄζει ἀγαθῶν ἢ D
πᾶσις βεβαία μόνη, τῆς τε ὄπισθεν ταχείας ἔξετε τὴν
παρουσίαν. μόνον εἰς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἐπαθεῖν,
τούτοις πειθαρχεῖτε. καὶ μή τε νομίμων τῆς παρόντων
ἄλλων φροντίσητε ὄζει ἄξιον, μήτ' ἀσεβείας ἧς νεῦν
φεῖ τὸν θεὸν ἔχετε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον με-
ταστήσεσθε ζόανον. τοῦτο δὲ φεύγοντες, ἀλυμαίνεσθαι
μάχας δεινὰς ἀπάντων ἔσεσθαι, καὶ μηδὲν τῆς ἐ-
χθρῶν δύναιτο. θεοῦ γὰρ παόντος ὑμῖν βοηθοῦ, πάν-
των φέρτερον εὔλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑ- E
μῖν μεγάλα κεῖται φρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμέ-
νοις. αὐτή γε φρῶτον ἀγαθῶν τὸ φρίσβιστον ὄζει. ἔ-
πειτα καὶ τὸν τῆς ἄλλων χαίζεται φρουσίαν. ὡς δ'
φρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένους αὐτῇ μαρτύρεσθον ποι-
εῖται τὸν βίον, καὶ τῆς ἀλλοφύλων πλέον δοξαζομέ-
νους, καὶ φῶς τοῖς αὖθις τὸν εὐκλειαν ὑμῖν ὑπαρ-
ξει. τούτων δ' αὖ ἐφικέσθαι δυνησόμενοι, εἰ τῆς νό-
μων, οὓς ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ συνεταξάμην, F
κατήκοοι καὶ φύλακες ἔσεσθε, δὲ μελετῶντες τ' συνεσιν
αὐτῆς. ἔτυμα δ' αὐτὸς χαίρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγα-
θοῖς, ὧν παιδαγωγὸς ὑμᾶς νόμοι τε σωφρονεῖν καὶ κό-
σμῳ τῆς πολιτείας καὶ τοὺς τῆς στρατηγῶν ἀρετὰς, οἳ
φρόνοιαν ἔχουσιν ὑμῖν τῶν συμφερόντων. θεὸς τὸ μέ-
χρι νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῖν καθ' οὓς βούλεται κἀγὼ
χρήσιμος ὑμῖν ἐνθυμούμενος, οὐ μέχρι τοῦ δοῦναι ὑμῖν
σθαι τὴν αὐτὴν φρόνοιαν. ἀλλ' ὅσον αὐτοὶ βού-
λεσθε χρόνον τ' ἔχειν φροτάτην ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς
ἐπιτηδεύμασι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτὸ χρήσεσθαι
τῇ φροστασίᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγησόμενος ἀρί-
στας, ἃς ἐπόμενοι, τὸν δαιμονίαν ἔξετε, ὁ ἀρχιερεὺς
ἐλεάζαρος, καὶ ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὰ τέλη τῆς
τῆς φυλῆς, ὧν ἀκεσάσθε μὴ χαλεπῶς, γνώσοντες
τες ὅτι πάντες οἱ ἀρχεσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἴσοντας παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτῆς.

Viri commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualésve ego ex ipsi' sententia instituo, nunquam non macti virtute, æmulandíque omnibus eritis: sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantùm voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hęc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq. pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori deberis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem coluerit is, tã diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parentes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bonè imperaturus est vbi ad potestatem peruenerit:

néve in hoc libertatem ſiram exiſtimetis,ſi mã- A
datis principum ob murmuraueritis. nam ha-
ctenus in contumacia contra benefactores li-
bertatem reponebatis:à quo vitio ſi vos in po-
ſterum ſeruaueritis, res veſtrãs in meliore ſta-
tu videbitis. Abſit autem vt ita in hos exaſpe-
remini , quemadmodum aliquoties in me in-
canduiſtis. meminiſtis enim quòd ſæpius à vo-
bis de ſalute periclitatus ſum quàm ab hoſti-
bus. quod non exprobrandi cauſa dico: nolim
enim vos hac commemoratione in exitu vitæ B
contriſtatos relinquere. qui etiam tunc æquo
animo vos tuli : ſed vt admoniti in poſterum
ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurũ
eſt. & ne in præpoſitos contumelioſi ſitis elati
Deut. 7. 11. opum affluentia , quibus traiecto Iordane &
occupata Chananæa potiemini. alioqui ſi per
has inſolentiores facti in contumaciam &
virtutis contemptum prolabamini, Deum fau-
torem nequaquam eſtis habituri , quem ſi ve-
ſtro merito inimicum vobis reddideritis , &
terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per C
ſummam ignominiam amittetis, & per totum
quàm latè patet orbem diſperſi ſeruitute veſtra
terras ac maria replebitis. quò ſi ventum fue-
rit, iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſer-
uaſſe. quare quo minus periculi ſit, ne illas vio-
letis, poſt victoriam neminem hoſtium ſuper-
eſſe patimini : ídque rebus veſtris conducibi-
lius exiſtimate, ne cum illis viuentes ad ſimilia
ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrum-
patis. Præterea lucos & aras & templa quot- D
quot habent ad vnum tolli iubeo, ferróque &
flammis ita deleri , vt etiam memoria eorum
omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutiùs
conſeruabitis. Verùm ne per ignorantiam me-
liorum natura veſtra in deterius deprauetur,
Deo iubente & leges conſcripſi , & formam
adminiſtrationis rerum tam publicarum quàm
priuatarum , à quibus ſi nuſquam diſcedatis,
mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc lo-
quutus tradit eis codicem, leges ſcriptas & in- E
ſtituta bene viuendi continentem. Illi verò
ſoluebantur in lacrymas, & iam tum deſiderio
ducis mœrebant: memoréſque quanta pericu-
la pertuliſſet, quámque alacriter ſalutem ipſo-
rum procurauiſſet: & de futuro ſoliciti , quòd
non eſſent talem principem habituri , ac ne
Deum quidem æquè propitium. Moyſe non
amplius deprecatore : tum pœnitentes eorum
quæ in deſerto per furorem cõtra illum com-
miſerant, grauiſſimè dolebant: ita vt totus po- F
pulus lacrymans nullam conſolationem ad-
mitteret. Moyſes verò ſolabatur eos, & iubens
à lacrymis deſiſtere, ad leges accipiendas horta-
batur. atq. ita tũ cócio eſt diſſoluta. Nũc priuſ-
quã ad reliqua trãſitũ faciã, operę precíũ duxi, le
ges talis latoris maieſtate ac virtute dignas hîc
inſerere, quo lector cognoſcat , qualia ſint no-
ſtra iã inde à priſcis ſeculis inſtituta. Extãt autẽ
omnia quę ille vir ſcripſit, vt nihil ornatus cau-
ſa liceat affingere: ſeriẽ tantũ nouauimus, & le- G
ges quas ille ſparſim vt quãq; à Deo retulerat,

τὼ τε ἐλευθερίαν· ἡμῖν δὲ μὴ τὸ θεσπισθὲν ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων ὑμῖν οἱ ἡγεμόνες θεάτειν ἀξιώσουσιν. νυνὶ μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ τοὺς εὐεργέτας ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τιμὴ παρρησίας ἔθεσθε. ὁ δὲ τοῦ λοιποῦ φυλακτόμενος ὑμῖν ἄμεινον ἕξει τὰ πράγματα. μηδὲ τιμὴ ἴσην ἐπὶ τούτοις ὀργὴν ποτὲ λαμβάνετε, ἣ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐβουλήσατε χρῆσθαι. γινώσκετε γὰρ ὡς πολλάκις ἐκινδύνευσα ἐφ' ὑμῖν ὑπὲρ τῆς πολεμίων. ταῦτα δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς προὐθέμην. οὐ γὰρ ἐπ' ἐξόδου τὸ ζῆν συχαίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς ἀπάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαρχον αὐτὰ κρίνειν ἐν ὀργῇ νομίζων. ἀλλ' ὡς τε τὸ σωφρονῆσαι ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτά γε τὰ ἀσφαλὲς ἔχῃ, καὶ μηδὲν εἰς τοὺς προσηκόντας ἐξυβρίσαι διὰ πλοῦτον, ὃς ὑμῶν πολλὰ διαβάσι τὸν Ἰορδάνην, καὶ τιμὴ χαναναίαν κτησαμένοις θεὸν ἔσεσθαι. ἐπὶ προαχθέντες εἰς καταφρόνησιν ὑπ' αὐτῶν καὶ τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν, ἀπολεῖτε καὶ τιμὴ δύναν τιμὴ παρὰ τοῦ θεοῦ. ποιήσαντες δὲ ἧττον ἐχθρὸν τιμὴ τε γῆν ἣν κτᾶσθε κρατηθέντες ὅπλοις ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀφαιρεθήσεσθε μὴ μείζονι ὀνείδει. ἅπαντες δὲ τῆς οἰκουμένης πᾶσαν ἐμπλήσετε τιμὴ γῆν καὶ θάλασσαν τῆς αὐτῶν δουλείας. ἔσται δ' ὑμῖν τούτων πρόφασις λαμβάνειν ἀωφελὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ τῶν οὐ φυλαχθέντων νόμων ἀπάμνησις. ὅθεν εἰ βούλεσθε τούτοις ὑμῶν μέλειν, τῶν πολεμίων μηδένας ὑπολείπεσθε κρατήσαντες αὐτῶν. ἀλλὰ πάντας ἀπολλύναι κρίνατε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων ἀπαλλαγέντες τῆς ἐκείνων ὀλιγανδρίας, ἀφανίσητε τιμὴ παρ' ἐκείνοις πολιτείαν. ἔτι δὲ καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ ναοὺς ὁπόσους αὐ ἔχουσι, καταρρίπτειν παραινῶ καὶ ἀπανᾶν πυρὶ τὸ γένος αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. βεβαίαν γὰρ αὐ οὕτως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλειαν· ἵνα μὲν δ' ἀμαθίαν ἧττον κρείττονος ἡ φύσις ὑμῶν πρὸς τὸ χεῖρον ἀπονεύσῃ, συνέθηκα ὑμῖν καὶ νόμους, ὑπαγορεύσαντός μοι ταῦτα θεοῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες, πάντων εὐδαιμονέστατοι κριθήσεσθε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, καὶ τιμὴ διάταξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δ' ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν ἀπορίαν παρεῖχον ἑαυτοῖς περὶ τοῦ στρατηγοῦ. μεμνημένοι τε ὧν κινδυνεύσοι καὶ προθυμηθείη τῆς περὶ αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπιστοῦντες περὶ τῶν μελλόντων ὡς οὐκ ἰσομοίρου ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἥττον τε τοῦ θεοῦ προνοησομένου, διὰ τὸ μωσῆν εἰς τὸν παραλοῦντα, ὧν τε δὴ τῆς ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσαν αὐτῷ μετανοοῦντες, ἤλγουν. ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν εἰς δάκρυα προπεσόντα κρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῶν ποιῆσαι πάθος. μωσῆς δ' αὐτοῖς παρηγόρει, καὶ τὸν δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἅπαντα αὐτοὺς χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν οὕτως διελύθησαν. βούλομαι δὲ τὴν πολιτείαν πρότερον εἰπὼν, τήν τε μωσέως ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, καὶ μαθὼν παρέξων δ' αὐτὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν, οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν ἐν, ἕως ὅτε τὴν τῶν ἄλλων ἐξέπεσεν διάγνωσιν. γέγραπται δὲ πάντ' ὡς ἐκεῖνος κατέλιπεν, οὐδὲν ἡμῶν ὅτι καλλωπισμῶν προσθέντων, οὐδ' ὅτι μὴ καταλέλοιπε μωσῆς. νενεώτερισται δ' ἡμῖν τὸ κατὰ γένος ἕκαστα τάξαι. ἀπορεῖν γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατελείφθη γραφέντα, καὶ ὡς ἕκαστόν τι θεοῦ πύθοιτο.

τού-

τούτου χάριν, ἀλλ' ἡμῖν ἡγησάμην προσῆκον εἰπεῖν, μή τις ἡμῖν ὕστερον τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχάνοντα τῇ γραφῇ μέμψις ὡς ἀτελῆ τὰ περὶ τῶν ἱερῶν ἡμῖν εἰρημένα. ἔστι δὲ οὗτος ὁ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οὓς δὲ κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν κατέλιπε, τούτους ὑφηθήμην εἰς τὴν περὶ ἐθῶν ἐξήγησιν ἀποδοῦναι, ἵν' συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μιᾷ ταύτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι πρόθεσιν. ἐπεὶ δ' αὖ τὴν χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ σχολὴν ἤδη τοῦ χρῆσθαι τοῖς ἀγαθοῖς ἔχοντες, πόλεις τε τὰς λοιπὰς ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῇ θεῷ φίλα πράξετε, καὶ τὴν διὰ μακρὸν βεβαίαν ἕξετε. ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ, καὶ δι' ἀριστῆς δηλωθεῖσα, ἵν' αὐτὸς ὁ θεὸς αὐτῷ ἐξ ἀρχῆς προφητείας ἐξέλῃται. καὶ ναὸς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λοξὴν συγκειμένων. οἱ κονιάματι χριθέντες δ' ὀρεπτοῖς τε εἶεν καὶ καθάρειοι πρὸς τὴν θέαν. ἥδιστ' δὲ τούτων προσβασις ἔστω μὴ ἐξ ἀθρόου, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῷ τῇ φανερᾷ γινομένης. ἐν ἑτέρᾳ δ' πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε ναὸς ἔστω. θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἑβραίων γένος ἕν. Ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, κατα λιθοβολείσθω πρηνὴς ἡμέρας δ' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως ἐκφορὰς θαπτέσθω. Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς ἓν ἀποφαίνουσι πόλιν τὸν πάντα χρόνον τοῦ ἔτους οἱ ἐκ τῆς περάτων τῆς γῆς ἧς ἂν ἑβραῖοι κρατῶσιν, ὅπως τῷ θεῷ τῇ μὲν ὑπηργμένων ἀπαρχεισῶσι, καὶ περὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον εὖ θῶνται, ἐν συνιόντες ἀλλήλοις καὶ συνδιαγόμενοι περὶ φιλίας ὦσι. καλὸν γὰρ ἐστὶ μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλοις τε ὄντας καὶ τῆς αὐτῆς κοινωνοῦντας διατριβῆς καὶ παιδιᾶς. τοῦτο δ' ἐκ μιᾶς τῆς αὐτῆς διαμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῆς τε ὄψεως καὶ τῆς ὁμιλίας μηνύοντας αὐτῶν ἐπιτηδεύματα. ἀπεπίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. Ἔστω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἀφαίρεσις ἡμῖν, ἣν εἰς ἧς διετάξατο τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις δίδοσθαι. ἣ προσφασιζέσθω μὲν δεῖν τῷ πατρίδων, εἰς δὲ τὰς δωρεὰς ὑπηρετεῖσθω καὶ τὰς θυσίας αὐτῷ τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι, τῷ ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἵν' ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν, δεῖν τιμῇ τὸ δεδωκότος ἀποπλήσειν. Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς πόρνης ἱερεῖον μὴ τελεῖν. ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῷ ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρων δ' οὐκ ἐστὶν ἐκ τῆς δεῖ τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. Ὁμοίως μισθὸν ἐπὶ ὀχεύσει κυνὸς ἢ τοι θηρευτικοῦ, ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς θεοὺς, οἷς πόλεις ἄλλαι νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ὡς ἐπονομασθέντα ἢ πως τῷ θεῷ, κειμήλιον λαμβάνειν. μηδεὶς ἐξ ὑμῶν καλαῖς τὴν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου στολὴν φορείτω. τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταύτην ἀποδεδόχθαι. Συνελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν δεῖ τὰς θυσίας δι' ἑπτὰ, τὰς σκηνοπηγίας ἑορτὰς ἐνεστάσης ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ στὰς, ἐφ' οὗ γένοιτο ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοῖς νόμοις πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες εἰρηνεύσωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τοῖς ψυχαῖς ἐγγράφοντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, μηδέ ποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους.

scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus: qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritúsque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus. Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibúsque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem constabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam, speciem præ se ferant: ascensúsque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum, neque templum. Deus enim vnus est, *Leuit. 4. Deut. 16.* & Hebræorum genus vnum. Qui conuitium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam benevolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quique eisdem studiis delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicem esse oportet. Sint præterea decimæ fructuum *Deut. 18.* seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo malè loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipium quidem. Nam bonum est vt inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant.

Exod. 22. *Deut. 5.*

sic enim minus peccabunt, non ignari quid sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in delinquentium conscientiis, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt: ita vt nunquam non legis voluntas intus obuersetur, & quantas
Deut.6. pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cùm itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecuniis esse corruptos, aut manifestè coarguí possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi verò is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu prætet ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum facit. Quòd si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant.
Deut.19. Vni testi fides non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita antè acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est aut lucri causa aut præ metu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset.
Deut.21. Homicidio in aliquo agro commisso, si autor nusquam comparcat, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura propositis indici præmiis.

A οὔτως γὰρ καὶ οὐδὲ ἁμαρτάνοιεν μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τοῦ ἐν τοῖς νόμοις δεδογμένου. οἱ τε νόμοι πολλὴν ἰσχὺν ἐπὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἕξουσι παρρησίαν, ὡς ἐπιλογιζόμενον αὐτοῖς ἃ πεποίηκαν, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγενησόμενον δι' ἧς ἀκοῆς, ἃ πειθόμενοι. ὧν τι δὴ καὶ πᾶσιν εὖδον παρ' αὐτοῖς τοῦ θεσπίσαντος αὐτοῦ, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γεγόνασι. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς δικαιοσύνης αἴτιον. Δὶς δὲ ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον ὥρα τρέπεσθαι, μαρτυρεῖν τοῦ θεοῦ τὰς δωρεὰς αἷς ἀπαλλαγεῖσι αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παρέσχε δικαίας οὔσης φύσει τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἡμερωθείσης ἐπ' ἀμοιβῇ μᾶλλον τοῦ ὕδη γεγονότων, ὅτι δὲ προσέχοιτο τοῖς ἐσομένοις. διαγεάφειν δὲ καὶ τοῖς θεσπίσμασιν αὐτοῦ τὰ μέγιστα ὧν διηρήτησεν αὐτοῖς ὁ θεός, εἴ τι βραχέσιν ἕκαστον δηλοφαίνειν. ἔστι τι τοῦ ἰχνεύοντος ὑποσημαίνειν δυνάμενα τὸ θεοῦ καὶ τοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐνοίας φέρειν ἐγγεγραμμένα ὅτι τῆς κεφαλῆς καὶ τῶ βραχίονι, ὡς ἀδιάλειπτον παραχθῆναι τὸ εἰς αὐτοὺς εὐθυμεῖν τῶ θεοῦ. Ἀρχέσθωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἑπτά. οἱ καὶ τοῦ ἀριστίνδην καὶ τοῦ εἰδέναι τὸ δίκαιον ἀκουδὴν ἐσομένους. Ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τοῦ λευιτικοῦ φυλῆς. Ἐστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζοντες λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τινι ἐξεῖναι τῶν πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι τοῦ αἰδοῦς αὐτοῦ διαλαβεσθαι, ὡς τι τοῦ θεοῦ μὴ καταφρονεῖν ἀπηναγκασμένους. Οἱ δὲ δικασταὶ ἐπιφωνείσθωσαν κύριοι εἶναι τῶ δίκαιον αὐτοῖς ἔσεσθαι, πλὴν εἰ μή τι χρήματα λαβόντες τὰς αὐτοὺς ὅτι ἐξαφθορᾶ τοῦ δικαίου ἐνδείξηται, ἢ ἄλλως πᾶ αἴτιον ἐφορᾶσθαι καθ' ἑαυτοῦ οὐ καλὰς ἐλέγχει αὐτοὺς ἐπιφωνήσαντας· οὔτε γὰρ πάρεσι χαριζομένους οὔτ' ἀξιώματι ἐπισπᾶσθαι φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς αὖ οὕτως δόξει καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀδυνάτους ἐκείνων εἶς αὖ τὸν κρίνοντα ἰσχύειν ἐπιτήδεια τοῦ ψεύσασθαι πεπεῖσθαι. τῶ γὰρ θεοῦ ἰσχὺς ὅτι τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τῶ θεοῦ δυνατωτέρους ποιεῖ. Καθ' οἱ δικασταὶ μὴ νοσῶσι περὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξαπατηθέντων ἀποφώνησιν, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς αὐθρώποις, ἀκίνδυνον ἀναπεμπόντων τοῦ δίκαιον εἰς τοῦ ἱερὰ πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, καὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν. Εἰς δὲ μὴ πιστεύεσθω μάρτυς, ἀλλὰ δύο, ἢ τὸ τελευταῖον, δύο. ὧν τοῦ μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὸ προβεβουλευμένα. γυναικῶν δὲ μὴ ἔστω μαρτυρία δι' εὐσέβειαν τὴν θήλεος αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν δὲ μὴ τὰ δοῦλοι διὰ τοῦ τῆς ψυχῆς ἀδικίαν. οὐδὲ ἢ διὰ πάρεσιν, ἢ διὰ φόβον μὴ τελεσθῆ μαρτυρήσας. Ἂν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιστευθῇ, φανέντα ταῦτα ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Ἂν δὲ πραχθέντος φόνου τῷ τινι χώρᾳ μὴ δειφθῇ ὁ δράσας, μήδ' ὑπονοεῖταί τις ὡς διὰ μίσος ἀποκτονικὼς, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μὴ πολλῆς σπουδῆς μείονες προθύμως.

μηδενὸς

μηδενὸς δὲ τῷ τοιούτων μεμυόντος, αἱ ἀρχαὶ τῷ πό- A quòd si nullus exiſtat index, magiſtratus oppi-
λεων τῷ πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπεφάνη, & dorum vicinorum agro in quo cædes eſt facta,
ἡ γερουσία συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου & ſenatus conuenientes, metiantur à loco in
ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τῇ χώρᾳ. ὃ δὲ ἂν ᾖ πλησιέστα- quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum
τος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, φριάμβοι δάμαλιν, oppidum, eius oppidani emptam iuuencam &
καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀεὶ πεδίον ἀρόσῳ adductam in teſqua nec ſementi nec plantatio-
ἢ φυτοῖς χωρίον, τοὺς τένοντας κολάπτουσιν τῆς βοός, ni idonea neruis ceruicis abſciſſis cædant, &
καὶ χέρνιβας ἐλόμβοι ὕδωρ κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱε- ablutis manibus ſupra caput iuuencæ ſacerdo-
ρεῖς καὶ οἱ λᾶϊται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκεί- B tes & Leuitæ ac ſenatus illius oppidi, puras ſe
νης, καθαρὰς αἱμάβοσπάστους τὰς χεῖρας ἔχειν ἀ- manus ab ea cæde habere proclament, eámque
πὸ τοῦ φόνου. καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε δρωμένων πα- nec feciſſe ſe, nec, dum fieret interfuiſſe. inuo-
ρατυχεῖν. ὁπικαλεῖσθαι ἵλεω τὸν θεὸν, καὶ μηκέτι centque Deum vt propitius factus nunquam
τοιοῦτον δεινὸν συμβῶναι τῇ γῇ πάθος. Αειτοκρατία poſthac in ea regione tale malum accidere
μὲν σοὶ κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὸν βίος, καὶ μὴ λά- permittat. Optimum quidem eſt optimatum
βοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτῃ στέρ- regimen, & in ſic adminiſtrata republica viu-
γοιτε, τοῖς νόμοις ἔχοντες δεσπότας, κατ' αὐτοὺς ἕκα- ere, nec eſt cur aliam eius ſpecrem concupi-
στα πράττοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι). Βασιλέως ſcatis: ſed præſtat vt hac contenti in legum
δὲ εἰ ἡδοίτε ἔρως ὑμῖν, ἔστω μὲν οὗτος ὁμόφυλος, C & veſtra ipſorum poteſtate ſitis. Satis enim
φρόνησις δὲ αὐτῷ δικαιοσύνη καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, eſt, Deum habere præſidem. Attamen ſi regis Deut.17.
ὁμοπαντὸς ἔστω. πολλὰ χωρείτω ὁ οὗτος τοῖς μὲν νόμοις vos cupido cœperit, nemo ſit niſi veſtri gene-
καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν, πρασσέτω δὲ, ris & ſanguinis, & cui iuſtitia ſit cordi cum
μηδὲν δίκα ἢ ἀρχερίως, ἢ τῆς τῷ γερουσιαστῶν γνώ- cæteris virtutibus. Is quiſquis fuerit, plus le-
μης· γάμοις τὸ μὴ πολλοῖς χρώμενον, μηδὲ πλῆθος gibus & Deo quàm ſuæ ſapientiæ tribuat, ni-
δώκων χρημάτων, μηδ' ἵππων. ὧν αὐτῷ πολλὰ γίνο- hilque præter pontificis ac ſenatus ſententiam
μένων, ὑπερήφανον τὴν νόμων ἔσοιτο. κωλυέσθω faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis e-
δὲ εἰ τούτων τι δίχα ἀκουσθὲς ἴχοι γίνεσθαι τῷ συμφέ- quiſue plurimis gaudeat: quarum rerum copia
ροντος ὑμῖν δυνατώτερος. Ορος γῆς μὴ ἐξέστω κι- D facilè contemptor legum poſſet euadere. & ſi
νεῖν, μήτε οἰκείας, μή τ' ἀλλοτρίας πρὸς οὗ ὅρος ἐστὶν ὑμῖν talibus ſtudiis plus æquo fuerit deditus, ob-
ἐρμαῖος. φυλατέσθω δ' ἄπαρ θεοῦ ψῆφος βέβαιον ſtandum eſt ne potentior fiat quàm rebus ve-
εἰς αἰῶνα κειμένου ἀαιρεῖν, ὡς πολέμων ἐντεῦθεν ἢ ſtris expedit. Terminos terræ mouere non eſt Deut.19.
στάσεως γινομένων ἐκ τῶν πλεονεκτούντας πρόσωπον fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo paca-
ὁρᾶν βούλεσθαι τῷ ὅρου. μὴ δὲ μαχεὰν εἶναι τῷ tæ: ſed religiosè cauendum, vt tanquam Dei
καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τὸν ὅρον μετακινοῦ- calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc
τας. Γλῶ ὁ φυτεύσας πρὸ ἑτῷ παραφὼν αὐ καρπὸν præcipua cauſa ſit bellorum & ſeditionum, ſi
βάλῃ τὰ φυτὰ, μή τε τῷ θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀπο- E auaritia certis terminis non circumſcribatur.
φερίτω, μή τ' αὐτὸς χρήσῃ, οὐ γὰρ κῆ καιρὸν τῆτον ὑπ' Facilè enim legum præſcripta tranſilit, qui ter-
αὐτῶν ἐκλῆσαι· βιασαμένης δὲ τῆς φύσεως ἀώρους minis cupiditatem ſuam cohiberi non pati-
μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μητ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆ- tur. Qui terram plantauerit, ſi plantæ ante Leuit.25.
σθαι. τῷ δὲ τετάρτῳ ξυγάτω πᾶν τὸ γιγόμενον, τότε quartum annum fructum protulerint, nec
γὰρ ὅσιον εἶναι, καὶ σὺν ἀγαθῶν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κο- Deo primitias inde offerre oportet, nec in pro-
μιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ τὰ ἄλλου καρποῦ μὴ τῷ prium vſum conuertere, intempeſtiuus enim
φίλων διαχρώμενον αἰαλισκέτω, καὶ μετ' ὀρφανῶν F eſt talis fructus: quicquid autem præmaturè
καὶ χηρευουσῶν γυναικῶν. πέμπτου δ' ἔτους, κύριον à natura extorquetur, eius vſus nec Deo con-
ἔστω τὰ φυτὰ καρποῦσθαι. Τῷ ἀμπέλοις καταφύτον uenit, nec domino. quarto verò anno col-
γῆν μὴ ἀπείρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ζέφειν τοῦτο τὸ φυ- ligat quicquid iam tempeſtiuum, & in ſan-
τόν, καὶ τῷ δὲ ἀρότρου πίνων ἀπηλλάχθαι. Βουσὶν ἀ- ctam vrbem deferat, & cum reliqui prouen-
ρουῶ τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τῷ ἑτέρων ζώων συνδ' αὐτοῖς tus decimis in conuiuiis cum amicis conſu-
ὑπὸ ζυγλῷ ἄγοντας, ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη, καὶ mat, & cum pupillis ac viduis. quinto de-
κείνοις ποιεῖσθαι τὸν ἄροτρον. εἶναι δὲ καθαρώτατα σπέρ- mum anno arbitratu ſuo fructus colligat. A-
ματα καὶ ἀσπίμικτα, καὶ μὴ συνδύο καὶ ξία σπείρειν. grum vitibus conſitum ne ſemines. ſufficit e-
οὐ γὰρ τῇ τῷ ὁμοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν φύ- G nim quòd hanc plantam nutriat, nec opus eſt
σιν. Μὴ δὲ κτείνειν ἐπάγειν ὅσα μὴ συγγενῆ. διὸ γὰρ vt & aratro vexetur. Bubus aranda eſt terra,
ἐκ τούτου, μὲν ἀρχὴ καὶ μέχρι τῷ αὐθρώπων ἡ πρὸς nec aliud animal cum eis ſubiugandum, ſed
τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τῇ ἀρχῇ ὑπὸ τῷ σμικρὰ καὶ τὰ μικρὰ eiuſdem ſemper generis ſub idem iugum a-
καὶ τὰ φαῦλα πρότερον λαβοῦσα. Δεῖ δὲ μη- genda. Semina quoque debent eſſe pura &
δὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κατὰ μίμη- impermixta, nec duûm ſimul aut trium ge-
σιν πρόσχοπής τὰν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσοιτο. nerum ſunt ſeminanda. abhorret enim natu-
ra communionem diſſimilium. Neque diuer-
ſi generis iumentorum coitus ſunt admitten-
di. verendum enim ne hoc exemplo & ad
homines contemptus generis ſui perueniat,
vt ſolent à minimis principiis res in peius
proficere. Cauendum eſt autem magnope-
re, ne quid eiuſmodi permittatur, ex cuius
imitatione mores publici deprauari poſſint.
quapropter ne leuia quidem leges diſſimu-
lant, dum officio ſuo nuſquam deeſſe cupiunt.
ἀλλ' ὡς οὐ πρὸ τῶν τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις εἰσόσι προνοεῖσθαι τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀμέμπτου,

Deut.24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantùm ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantùm commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est.non enim æquum est vetare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam propriis se fatient: & siue indigenæ sint, siue exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios degustare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios,& quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis supereſt, benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit,plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cùm ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ Deut.26. in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratis actis, & sacrificiis iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit:

Deut.25.

A Ἀμώντας δ᾽ καὶ συναιρεσιώτας τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα τῆς δράγματων τοῖς βίου ἀπαιτίζουσιν ἔρημον εἶ) καὶ εὕρημα πρὸς ὀφελείαν. ὁμοίως δ᾽ καὶ τῆς βότρυος ἀπολιπεῖν τὰς ὀπωρολήθας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιῶνων παρεῖναί τι τῆς καρποῦ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰρ ἐκ τῆς ἐπ᾽ ἀκεραίας ἀπὸ συλλογῆς εὐπορία τοῖς δεομένοις ἐγίνετο, ὅση χάρις ἐκ τῆς δεομένων ἔλθοι. τότε θεῖον τῷ θεῷ γὴν προθυμότερον εἰς τὴν ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῶν καρπῶν ἀπεργάσονται, μὴ τὰ καθ᾽ αὑτοὺς προτιθέμενοι λυσιτελοῦς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλων ὠφέλειαν λόγον ἐχόντων. Μὴ δὲ βοὰν ὁπότε ζεύγνυσι τοὺς ἄχυρας, ἀποδεῖν τὰ στόματα δεῖ τῆς ἄλωος. οὐ γὰρ εἶ) δίκαιον εἶναι τοὺς συνεργασαμένους τὰ καρποῦ, ἐκ τοῦ ἐργάσασθαι αὐτὰ πονήσαντας. Μὴ δὲ ὁπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τοὺς ὁδῷ βαδίζοντας, ἀλλ᾽ ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἔξεῖναι ἐμπίπλασθαι, κἂν ἐγχεῖσι τὴν χάριν καὶ ξένοι, χάριν ἔχοντας ἔδει τῷ παρέχειν αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν μεταλαμβάνειν, ἔδει φέρεσθαι δ᾽ αὐτοῖς μηδὲν ἐξίσου. μηδὲ ζυγῶντες ὧν εἰς τὰς ληνοὺς κομίζουσιν εἰργέτωσαν τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐπεσθίειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κατὰ βούλησιν θεῖ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ἔδει μεταλαμβάνειν, τὰς ὥρας ἐν ἀκμῇ τε οὔσης καὶ ἀφθόνους ἀπελθεῖν, ὡς τῷ θεῷ κεχαρισμένον αὐτὸ εἶναι. καὶ ὑπ᾽ αἰχούνης πρὸς ὀκνοῦντας ἁψασθαι λαβεῖν ἔξω καλέσαντας, ὅσους μὴ ἰσοπολίτας ὡς κοινωνοὺς καὶ διαίτας ἀγαθῶν τῷ συζῆν, ἀφιγμένους δ᾽ ἀλλαχόθεν αὐθαιρέτους ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντες ὧν ὁ θεὸς καθ᾽ ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματα γὰρ οὐχ ἡγητέον ὅσα τις κτήσεται χρησόμενα ἀνείποις αὐθρώπῳ λαμβάνειν, τὰ θεοῦ τῷ ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντος, οὐκ ἐπὶ τὸ καρποῦσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ δίδόναι φιλοτίμως, καὶ βουλομένῳ τῷ

B

C

D

E

F

τρόπῳ τούτῳ τῷ ἰδίᾳ θεῷ τὸν τῆς ἰσοπολιτίας λαὸν εὔνοιαν, καὶ τῷ χορηγίας τῆς δαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ἐκ πολλοῦ τὸ θεῖόν τε αὐτοῖς καὶ κείνως μεταδιδόντων. Ὁ δ᾽ ὧδε ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾶ λειπούσας τεσσαράκοντα τῷ δημοσίῳ σκύτει λαβὼν τιμωρίαν τοιαύτην ἀγοίσειν ἐλεύθερος ὑπομενέτω. ὅπως τῷ κέρδει δουλεύσας, ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλὰς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπραγμένοις ἐν αἰγύπτῳ συμφορᾶς, καὶ κατὰ τὴν ἐρημίαν, θεήσεται τῷ ἐν τοῖς ὑμετέροις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας διπλείας ἐξ ἐλαίου θεωρίας τῷ θεοῦ, τῷ αὐτῷ ταύτῳ ἐξ ὁμοίου πάθους ἀπομειζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου θεῶπον τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς λεβίταις, τῷ δ᾽ ἑτέραν πρὸς τὰς διαγωγὰς, ζῆτην πρὸς αὐλὰς κατὰ τὸ ἔτος ζῆτον συμφέρειν εἰς δαπάνημα τῷ ἀπαιτίζοντων, γυναιξί τε χήραις καὶ πᾶσιν ὀρφανοῖς. Τὰν δ᾽ ὡραίων ὅπ καὶ πρῶτον ἑκάστῳ τύχη γιγνόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομίζεσθαι. Ἐπὶ τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτὰ γῆς ὧν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν εὐλογήσαντες, θυσίας αἷς ὁ νόμος αὐτοῖς ὑπὲρ σφῶν κελεύει θεῖ τελέσαντες, τούτων τὰ θεοτέλεια τοῖς ἱερεῦσι διδόναι. ἐπειδὴ δ᾽ ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων τῶν δεκάτων ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λεβίτας, καὶ τὰς διαγωγὰς τῶν ἀπαρχῶν ἀποπεμψῃ χώς, ἀπεῖναι μέλλῃ πρὸς αὐτὸν οἴκαδε, στὰς ἀπέναντι τὸ τεμένισματος, εὐχαριστάτω μὲν τῷ θεῷ, ὅτι τῶν ἀπ᾽ αἰγύπτου αὐτοὺς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἐδωκε καρπεύεσθαι.

μὴ τυ-

μαρτυρέμενον δὲ ὡς τὰς τε δικαίας, καὶ τοὺς μωσέως τελέσειν νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν ἰδίᾳ μὲν ἄλλων αὐτῷ δοῦναι παντὸς ἕνεκα, κοινῇ πᾶσιν ἱδρυμένοις ἁγαθύνειν, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθά, προσκτήσασθαι δὲ ὅσα δύνανται χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γνώμιμοι, παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν. ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζηλούτω συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ ἢ λυπῶν τὸν πρότερον αὐτῆς ἀνδρα. Δούλας δὲ, μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν ὑπ' ἔρωτος πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται, κρατεῖν δὲ τῆς ὑπερθυμίας τὸ εὐφρὲς, καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. Επι μηδὲ ἀταρμιθμίτος ἔστω γάμος, ἧς δὲ ὕβρεν τῷ σώματι τὰς ἐπὶ τῷ γάμῳ θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἂν προσοιτο. γένοιτο γὰρ ἂν οὕτω τοῖς παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια, καὶ πρὸς ἀρετὴν ὄρθια, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων ἀχρεῶν, μήδ' ἐξ ὑπερθυμίας οὐκ ἐλευθέρα συνελθόντων. Εἰπὲ ὡς παρθένον μνηστευσάμενον, ἔπειτα μὴ ζειαύτην εὑρεῖν, δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορείτω χρόνῳ εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν ἔχοι τεκμηρίοις. ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς ἂν μὴ τούτοις ἐγγυτέρω δοκεῖ τὸ γένους. καὶ κειθεῖσα μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνου ἀπεπέμπεσθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αὐτῷ φαίνοιτο, καὶ πρὸς ἃς οὐδ' αὐτεπιτῶν δυνατὸν. τὸ δὲ τολμηρὸς καὶ προπετὲς ἐπιτιμᾶν αἰτίαν καὶ βλαβόλιν πρόσιμον ἑκατὸν πλῆγας πεσαράκοντα μίας λειπούσης λαμβάνειν, καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀποτίνειν τῷ πατρί. αὐ δ' ἐλέγξῃ τὸν παῖδα ἐπιθαρρήσαντα, δημιᾶν μὲν οὐσίαν τῆς μὴ σωφρόνως προσῆναι τῆς παρθενίας ἄχει νομίμων γάμων καταλυόντα. αὐ δ' ἐκ ἱερέων ἢ γεγυμνημένη, καὶ ἔτω ζῶσα. δύο γυναικῶν οὐσῶν τινι, ἑ τῆς μὲν ἑτέρας ὑπὲρ πολὺ σφόδρα ἡ διανοία κειμένης ἢ δι' ἔρωτα ἑ κάλλους ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δ' ἑτέρας ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ τυγχανούσης, αὐ ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γνώμων, νεώτερος ὢν τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας φύντος, ἀξιοῖ δικαίως τὴν πρὸς τὴν μητέρα τῆς παιδὸς εὔνοιαν τοῦ πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τὸ διπλοῦν τὸ μέρος τῆς πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διατάξαμεν, μὴ συγκεχωρῆσθαι. ἄδικον γὰρ τὸν τῇ γνώσει πρεσβύτερον, ὃν τοῖς ἐκ τῆς αὐτῆς ἄνδρα ἥττονα δικαίως τῇ δικαίᾳ τοῦ πατρὸς τοῦ ὀφειλομένου αὐτῷ στέρεσθαι. ὁ κόρην ἄλλῳ καταγυήσας φθείρας, εἰ μὴ πείσας καὶ πρὸς τὴν φθορὰν συγκατανεῦσαν λαβών, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ πονηρὰ γὰρ ὁμοίως ἐκάτερα, ὁ μὲν τὸ ἄρχειν πείσας ἐκουσίως ὑπομεῖναί ἑ προσποιήσας τοῦτο τοῦ ἐλευθέρου γάμου τὴν κόρην. ἢ δὲ δικαίως αὐτὴν πειθεῖσα δι' ἡδονὴν ἢ δικαίᾳ κέρδος πρὸς τὴν ὕβριν. ἐὰν δ' ἄπου μόνη ἁρπασθῇ βιάσηται μηδενὸς βοηθοῦντος, μόνος ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένου μέτρῳ κατηγυημένην, αὐτὸς γαμείτω. ἢν δὲ τῷ πατρὶ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τῷ πιμῷ τῆς ὕβρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς δ' συνοικούσης βουλόμενος δικαζεσθαι καθ' αἱ δημοσίων αἰτίας, πολλαὶ δ' αὖ τοῖς αἰθρόποις τοιαῦται γίνοιντο, γεάμμασιν μὲν ἐπὶ τῷ μηδέποτε συνελθεῖν ἐχρεοῦσθαι. λάβοι δὲ αὖ οὕτως ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρῳ. πρότερον δὲ οὐκ ἐφετέον. εἰ δὲ καὶ πρὸς ἐκεῖνον κακοήθειν,

A testatúsque decimas se iuxta Moysis legem soluisse, precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conseruet, & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri maritatam, néve priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem,
B decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hæc ita obseruari valde interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsatam Deut. 24.
C postea talem non inuenerit, in ius vocatam accuset, afferátque argumenta quæ habet: puellæ verò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et si quidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, ísque nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua insontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minùs plagis acceptis, & quinquaginta sicles
D puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quòd si vitiata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eo quòd parum solicitè pudicitiam vsque ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si Deut. 21.
quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus beneuolentiæ honorísque detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd
E sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentiùs à patre habitam suo priuilegio fraudari. Deut. 22.
Qui virgini alteri desponsatæ stuprum obtulerit, si quidem persuasæ vt se præberet, si-
F mul cum ea capitalis esto. sontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio rem turpissimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariam alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constupraverit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta sicles iniuriæ precium numeret. Qui à coniuge quacunque de causa, vt sæpe
G hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi: alioqui diuortium non permittitur. Quòd si & alterum offenderit,

aut poſt eius mortem prior reducere eam voluerit, non licet vt ad eum redeat. Si cuius maritus nondum ſuſceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, ſortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & poſſeſſiones apud cognatos remanent, mulieri quoque leuior fit calamitas, cùm prioris mariti coniunctiſſimo victuræ. quòd ſi frater nolit eam ducere, mulier ſenatum accedens teſtetur, quòd volentem eam in familia manere, & ex ipſo liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò ſenatu cauſam, ſiue magnam ſiue paruam afferat, huc tandem res euadet: vxor fratris ſoluto viri illius calceo, & conſputa eius facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia diſcedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si quis vel virginem vel maritatam captiuam abduxerit, éique legitime coniungi voluerit, non antè ius eſto cubile eius tangere, quàm raſo capite ſumptóque lugubri habitu cognatos & amicos in bello amiſſos deplorauerit, vt ita mœrore ſatiata tum demum ad nuptiale conuiuium veniat. Bonum enim & iuſtum eſt, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non ſuæ tantùm voluptati indulgens, illius deſideria negligat. Elapſis autem luctus triginta diebus, tot enim ſapienti ad deplorandos caros ſufficiunt, tunc nuptiis dare operam liceat. Quòd ſi ſatiata concupiſcentia pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro ſerua quidem eam tractare ius habeat: ſed quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi poteſtatem habeat. Quicunque è iunioribus parentes ſuos contempſerint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & inſuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primùm verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicántque non voluptatis cauſa in matrimonium ſe conueniſſe, neque vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: ſed vt liberos acquirerent, qui ſe in ſenectute nutriant, & neceſſaria ſibi ſuppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, ſumma cura educauiſſe, nulli rei parcentes quæ ad eorum ſalutem & inſtitutionem pertinere viſa ſit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoſcendum eſt, ſatis ſit quòd officij hactenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita, quòd etiam Deus læſis parentibus offenditur, qui & ipſe humani parens eſt generis, & ad ſe pertinere iniuriam exiſtimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis eſt appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius abſit vt tu facias periculum. His verbis ſi arrogantia iuuenum emendata fuerit, per inſcitiam commiſſis debetur venia.

Deut. 25.

Deut. 21.

Deut. 21.

ἢ πλαδυτήσαντος αὐτὸ τελήσειε γαμεῖν ὁ φρότερος, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἑπανιέναι. τὸν ἄτεκνον αἰδρὸς αὐτῇ τετελδυτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν γλυόμενον τῷ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, ξυφίτω τὸ κλῆρος ἐχέδοχον. τοῦτο γὰρ καὶ τῆς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενοι, τῶν οἴκων οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων τοῖς συγγνίσι μενόντων. καὶ ταῖς γυναιξὶ κουφισμὸν ὀίσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῶν φρότερον αἰδρὸν συνοικούσας. ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, δῆλη τὴν γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυράσθω τὰδ' ὅτι βουλομένου αὐτοῦ δῆλη τὸ οἶκον μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ φρόσθ' ἔχοιτο ὑβρίζων τὸν τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμην. ἐρυμνὴς δὲ τῆς γερουσίας ἔξω ποίαν αἰτίαν ἀλλοξίους ἔχει φρὸς τὸν γάμον, εἴτε μικρὰν εἴτε μείζω λέγῃ, φρὸς ταῦτα ῥητέον. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ δελφοῦ τὸ σάνδαλα καὶ πτύουσα αὐτοῦ εἰς τὸ φρόσωπον, ὄξιον εἶ) παρ' αὐτῆς λεγόντων τυγχάνειν ὑβρίσαντα τὴν τ' κατοιχομένου μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπίστω τοιοῦτ' ἔχων ὄνειδος φρὸς ἅπαντα τὸν βίον. δ' ὃ παρ' ᾧ βουληθῇ πατὴρ δημόσιον, γαμείσθω. αἰ δὲ αἰχμάλωτον τις λάβῃ παρθένον, αὐτὸς καὶ γαμουμένου, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ φρότερον ἐξέστω δίνης ἀπέδεσθαι κοινωνίας, φρὶν ἢ ξυεμάτων αὐτὸν ἐ τὸ δημόσιον χῆμα ἀναλῶσαι, ἀποδριῶσαι συγγνῶς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐφ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἐπὶδ' οὕτως ἐφ' ἡμέρας ἕκαπῇ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ ἔ) καὶ δίκαιον παιδευτὴν ἀναλαμβάνοντα, θεραπεύῃ αὐτῆς τὸ βουληθὲν, ἀλλὰ μὴ τὸν ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτὸν ἀμελεῖν κεχαρισμένου. διάκοντα δ' ἡμερῶν δῆλη τοῦ πένθους διελθουσῶν, αὐτάρκης γὰρ δῆλη τοῖς δακρύοις αὐτὰ τὸν φιλτάτων τοῖς φερτίμοις, τότε χωρεῖν δῆλη τὸν γάμον. Εἰσὶ δ' ἐμπλησθεῖς τῆς ἐπιθυμίας ὑπερηφάνουσι αὐτὸν γαμετὸν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦσθαι αὐτὸν. ἀλλ' ἔστω βούλεται χωρεῖν ἀπέτω τοῦτο ἐλάθεσθαι ἔχουσα. Οσοι δὲ τὸν νεωτέρων φερφερασθοι τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμουσιν ἢ δι' ἀμελείαν ἢ δι' ὑβρισμὸν, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτοὺς, φρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετήσασθαι οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπιφύκασιν αὐτοὶ δικασταί. συνελθεῖν μὲν ἀλλήλοις, οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τῆς τῶν χρημάτων αἰξήσεως κοινῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων γνωμένων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτοὺς, καὶ ὧν αἱ δίαιται παρ' αὐτῶν ἔξουσι. γνόμενον δὲ μὴ χαρᾶς καὶ τῆς θεραπείας εὐδίκαιον τῶν μεγίστην ἀράμενοι δῆλα αὐτοὺς αἰωθρίσαμεν, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι τοῦ ἐ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τῶν σῶν καὶ παιδείαν τῆς ἀρίστων ἔ) χρησίμου. νῦν δὲ συγγνώμην γὰρ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασιν ἅπαξ, ὅπου χρήσοι ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὀλιγώρησας. καὶ μεταβαλοῦ φερὸς σωφρονίστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν δῆλη τοῖς εἰς πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ παντὸς αἰθρώπων γένους ὄζι, καὶ συναπωθεῖται δοκεῖ τοῖς τῶν αὐτῶν αἰτῆ φερσηρείαν ἔχουσιν, οὐχ ὧν φερσήκον αὐτοῖς ἔδρᾶ τῆς παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολοσὴς γίνεται τῆς τοιούτων ἀδικήματος, οὐ σὺ μὲν πιεσθείης. κἂν μὲν τούτοις θεραπεύσηται τὸ τῶν νέων ἤθαδες, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν δῆλη τοῖς ἡγεμονεύοντες ὀνείδων

οὕτω

οὕτως γὰρ ὅτε νομοθέτης ἀγαθὸς ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες εὐτυχεῖς, οὐκ ἐπαιδόντες, οὔτε υἱὸν κολαζόμενον, οὔτε θυγατέρα. εἰ δὲ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία τῆς σωφρονεῖν τὸ μηδὲν ἔτι φανοῦσιν, ἐχθροὺς δ' ἀπόνδους ποιεῖ τοὺς νόμους τοῖς συνιοῦσι καὶ τῷ χορείων τολμήμασι, σφαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς πόλεως τῷ πλήθει ἐπομβρίου, καταλελείφθω. καὶ μείνας δ' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς θέαν τοῦ ἁπάντων, θαπτέσθω νυκτός. Οὕτως δὲ καὶ οἱ ὑποσοῦν ὑπὸ τῶν νόμων ἀφαιρεθῆναι κατακεκριμένοι. θαπτέσθωσαν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι. καὶ νεκρὸς μηδεὶς γῆς ἄμοιρος κείσθω πλεονεκτήσῃ τοῦ δικαίου πιωσείας πινύων. Δανείζειν δὲ ἰδεαίων ὅτι τόκους ἐξέστω μηδενί, μήτε βρῶτον, μήτε ποτόν. οὐ γὰρ δίκαιον πεφυκέναι τοὺς ὁμοφύλους ταῖς τύχαις, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς χρείαις αὐτῶν, κέρδος ἔτι νομίζειν, τοῦ τ' ἐκείνων εὐχαριστείας, καὶ τὴν ἀμοιβὴν τοῦ θεοῦ παρὰ θεοῦ γλισχρομένου ὅτι τῇ χρηστότητι. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύρεια εἴτε πυρῶν καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοῦν αὐτοῖς τῷ θεῷ τῷ θεοῦ χορηγησάντων κομίζοντες, μετ' ἡδονῆς ἀποδιδότωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθήκαιοι εἰς τὰ αὐτῶν, καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἔξοντες. Αν δὲ ἀναχωρῶσιν περὶ τοῦ ἀποδοῦναι, μὴ πρὸς τοῦ οἰκίαν βαδίσαντες ἐνεχυριάζειν πρὶν ἡ δίκη περὶ τούτου γένηται. τὸ δὲ ἐνέχυρον αὐτῶν ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δ' αὐτῷ μηδὲν ἀπολέγοντα τῷ μὴ νόμου βοηθείας ἔτ' αὐτὸν ἥκοντι. κἂν ἀμφὶ δυσπορίας ἢ ὁ ἐνεχυριασάμενος, κατεχέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ δανειστής. εἰ δὲ πένης, ἀποπεσέτω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλιστα εἰ ἱματίου ἢ τοῦ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει τοῦ θεοῦ τοῖς πενομένοις ἵλεων νέμοντος. Μύλων δὲ καὶ τοῦ τούτοιν σιδίν, μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον. ὅπως μὴ στέρηται καὶ τοῦ πρὸς τὰ σῖτα ὀργάνων, μηδ' ὑπ' ἐνδείας πάθωσί τι τοῦ χρεώντων. Εἰ δ' ἀνθρώπου μὲν κλοπή, θάνατος ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν ἀποτινέτω. Κτῆνος δὲ ὅτι τοῖς κατ' οἶκον κλιπὸ ὀμόφυλος τὶς, ἀθῷος ἔστω κἂν εἰ πρὸς ἀμφύγματι τειχίου. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, τετραπλοῦν τοῦ ζημίαν ἀποτινύτω, πλὴν βοός. πενταπλοῦν δὲ ὑπὲρ τούτου καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ἐντίμιον ἄπορος ἀγαλύσασθαι, δοῦλος ἔστω τοῖς καταδικασαμένοις. Πραθεὶς δ' ὁμοφύλῳ τὶς ἐξ ἔτη δουλευέτω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἐλευθέρος ἀφειέσθω. Εαν δὲ τέκνον αὐτῷ γένηται δούλης κἂν τῷ θρεπτηρίῳ, ἅμα τοῦ δύοιαν, καὶ τοῦ πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοτεχνίαν βούλεται δουλεύειν, ἐαυτοῦ ἐσθλοῦ, πεντηκοντοῦ δ' ἐαυτὸς ὄζει, ἐλευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τοῦ γυναῖκα ἐλευθέρα ἐπαγόμενος. Εαν δέ τις, ἢ χρυσίον ἢ ἀργύρεον εὕρῃ κατ' ὁδὸν, ἐπιζητήσας τὸν ἀπολωλεκότα καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὸν ὑπολαμβάνων. Ομοίως καὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοι τις, κατ' ἐρημίαν πλανωμένοις, μὴ εὐρεθέντος τοῦ κυρίου ἄθλα χρῆμα παρ' αὐτοῦ φυλαττέτω, μέχρις ἐμοῦ τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ἐξεῖναι δὲ παρισάν κτῆνος τινὶ κακοπαθοῦντι ὑπὸ χειμῶνος πεπτοκότων ἐν πηλῷ. συνδιαφθείρειν δὲ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν. Μιᾶσθον δὲ καὶ ταῖς ὁδοῖς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα ἐπερωμένους αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλατὴ τοῦ ἑτέρου χρείας.

A hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudẽ,& ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiã legibus dare pœnas videant.quòd si hi sermones & præcepta nihil profecerint,sed cõtumacibus in parẽtes ausis pergat leges sibi infestas reddere,ab ipsis extra vrbem sequẽte turba productus obruatur lapidibus,& per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur.Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicium.
B Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ iaceat, vltrà quàm iustum est,pœnas exsoluens. Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neq; potum.non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium,sed præstat opem ferre illorum necessitatibus,& ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem,& Dei retributionẽ, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi.
C Qui verò acceperint mutuò siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum,vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt,quasi sua reponentes, & vsuri denuò si opus fuerit. Quòd si non pudeat eos non reddere,non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum.& pignus foris est expectãdum. is verò qui afferre debet,nihil cõtradicat ei qui cum legum auxilio ad se venit:& si quidem nõ inops fuerit,qui oppignerauerit,retineatur pignus,donec reddatur mutuum.sin autem pauper, restituat id creditor priusquam sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum.quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors.Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas,ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite : qui verò aurum aut argentum
E subtraxerit,duplum restituito.Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit,impune esto.Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui verò mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur.Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat, septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire
F maluerit, anno iubileo, is est quinquagesimus, liber esto, vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit:reddátque sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus,in quas errantes in deserto inciderit,si ignoretur Dominus,statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare
G nõ cupiat. Iumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas vtilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, prætérque mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israëlitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenum parauerat. Qui execæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi sæuerior. Bouem cornupetam Dominus iugulet. quòd si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibū veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidē lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quàm qui percussit, & precium vtriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere, quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit, accedens ad septē illos iudices, iureiurando Deum testem faciat, quòd nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorū parte vsus pòst perdiderit, ad redibēdum quod accepit, in solidum condemnetur. Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

Ibidem.

A Ομοίως μηδὲ βλασφημεῖτε τὸν ἄφωνον καὶ τὸν ἐνεόν. Ἐν μάχῃ τὶς ὅπου μὴ σίδηρος πληγὴς; ὡδαχεῖται μὲν ἐκδικείσθω ταύτην παθόντος τὸ πταῖσμα. αὐ δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὅλῃ πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῷος ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω παῖθ' ὅσα ὡδὰ τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀνάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, αὖ μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῆς δικαστῶν, ὡς ὡδὰ τὸ διαφθαρὲν ἐν τῇ μητρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. διδόσθω δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. Θνησκούσης δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦντος τὸ νόμου. Φάρμακον μήτε θανάσιμον μήτε τῷ εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένῳ ἰσεχνλιτῷ ἐχέτω μηδὲ εἷς. ἐὰν δὲ κεκτημένῳ φωραθῇ, τιθάσσω, τοῦτο πάσχων ὁ διέθηκεν αὐ σκεύεσι, καθ' οὓς τὸ φάρμακον λῷ παρεσκευασμένον. Ὁ πηρώσας, παρέχετω τὰ ὅμοια, στερίσκω οὗ παρ' ἄλλον ἐστέρησε, πλὴν οἱ μὴ τὰ χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένῳ, αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος πιέσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλεται ἡγεῖσθαι πικρότερος. Βοῦν τοῖς κέρασι πλήττοντα ὁ διαστὴς ἀποσφαττέτω. εἰ δ' ἐφ' ἅλῳ τινὰ κτείνειεν πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνησκέτω, μὴ δ' εἰς ζημίωσιν εὐχρήστους ἕξ) κατηξιωμένῳ. ἐὰν δὲ καὶ ὁ διαστὴς ἐλίγχεται, σφετερισθὲν αὐτῷ τιμὴν φύσιν, ἢ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς αὐτῷ τῷ ὑπὸ τοῦ βοὸς ἀπορριμμένῳ γεγωνιμένῳ. Ἐαὶ δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω. ξιάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος τοῦ βοὸς ἀποτινύτω τῷ διαστῇ τοῦ ἀπορριμμένου. Βοῦς δὲ ἐαὶ οὕτως πληγὴς ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας, καὶ τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων, οἱ διαστάται αὐτῶν διαιρείσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ὑπερμελὲς ποιείσθωσαν ὡς τὸ σανίσιν ὑπερβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, οὐχ ὅπως τινὲς εἴργοιντο ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδὲν κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δ' αὖ εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὼν βόσκημα τινὸς διαφθαρῇ, τιμὴν τιμὴν αὐτῷ τῷ διαστῇ καταβαλλέτω. σφετεβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς σίγλοις ἀπερ ὡς αὐτὶ τοίχοις ὄντα, σὺν ἐάσει τινὰς ἀποκυλισθέντας ἀποβάλλεσθαι. Παρακαταθήκην δ' ὡσπερ ἱερόν τι θεῖον χρῆμα ὁ σῴζεσθαι λαβών, φυλακῆς ἀξιούτω. Ἐ μηδεὶς ἀποστερῆσαι συνθείη τὸν πεπιστευκότα, μήτε ἀνὴρ, μήτε γυνή. μηδ' εἰ χρυσὸν ἄπειρον μέλλοι περδαίνειν καταφρονῶν τῷ μηδένα ἕξ) τὸν ὀφελήσοντα. καθ' ὅλου μὲν γὰρ τὸ συνειδὸς ὑπισχνούμενον τὸ αὐτῷ σωφρονεῖν ἕκαστον εὖ φερέτω. τὴ μάρτυς ἀρκούμενος αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἐπαινον αὐτῷ παρίξει. μάλιστα δὲ τὸν θεὸν ὃν οὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ὑπόβουλον δρᾶν ὁ πιστευθεὶς ἀπολείσει, ἀφικόμενος ὑπὸ τοὺς ἑπτὰ κριτὰς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν ὡδὰ τὸν αὐτῷ βούλησιν ἀπόλοιτο τῇ κακίᾳ, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ οὕτως ἀπαιτείσθω ἀπίτω. χρησάμενος δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῷ πεπιστευμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὐδὲ ἐλαβεν ἀποδοῦναι κατηγώσθω. Ὁμοίως δὲ τῷ περὶ ὡδὰ καταθηκῶν, κἂν μισθόντις ἀποστερήσῃ τῷ ὑπὸ σώματι τοῖς αὐτῶν ἐργαζομένων,

μεμνή-

μεμνῆσθω ὅτι οὐκ ἀποστερητέον ἀνδρὸς πένητος μισθόν, εἰδότας ὡς αὐτῇ γῆς καὶ τῆς ἄλλων κτημάτων ὁ θεὸς αὐτῷ τὴν εἰς παρεχικὸς. ἀλλὰ μηδὲν μιαβαλλέσθω τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτίνειν, ὡς οὐ βουλομένου τὸ θεοῦ τῆς ἐξ ὧν πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τὸν εἰργασμένον. παῖδας γὰρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ δι' αὐτὴν ἐκείνων αὐτῶν ἀρετὴν, οἵτινες μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους φυτὰς ἐκ φαύλων. Οὐδὲ μὴν παῤῥάσιν ἁμαρτίαν λογιστέον, τὴν νέων πολλὰ καὶ δι' αὐτὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ὑπεξεπόντων ἀφροσύνῃ τοῦ διδάσκεσθαι. Γ' ἄλλους ἐκτέμνεσθαι, καὶ σωφροσύνην φθείρειν τὴν μετ' αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄῤῥεν καὶ τὸν τῆς παιδοποιΐας καρπὸν, ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει τοῦ γένους ἡμῶν ὁ θεὸς παρέσχετο. ἐλαύνειν δὲ οὕτως, ὡς μὴ τέκνων σφαγὴ, καὶ θεοῦ τούτων ἀπολλυόντας τὸ ἐκείνων αἰδέσιον. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τὸ θηλυσμένης, μετεκομίσαντο θεοῖς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ κἂν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι. Μὴ ἐξεῖναι δὲ ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων ζώων. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων καὶ τὴν πολιτείαν διάταξις ἔστω, καὶ ὁ θεὸς ὑμῶν ἀσφαλισάσθω αὐτῆς τὸν κόσμον παρέξεται. γένοιτο δὲ χρὴν μηδὲ εἰς ὃς κινῆσαι τὸ τούτων καὶ θεοῖς τὸ ἐναντίον μεταβαλλοι. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἢ καὶ θεραπείσιν παρεχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ θεὶ τούτων βραχέα θεσπεσιάζωμεν, ὡς ἂν θεοσεβοῦντες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῆς σωτηρίας ἀπορεῖτε, καὶ μή τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἐπιζητοῦντες ἀπαρασκεύαστοι τοῖς καιροῖς ὑπάρχητε. γῆν ἣν ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε, πόνων καταφερομένην καὶ ψυχὰς θεοῖς ἀρετὴν ἠσκημένοις πολέμου νέμοιθε, κακημένοι αὐτὴν μήτε ἀλλοζήλων εἰς αὐτὴν ἐπὶ κακώσει στρατευσάντων, μήτε στάσεως ἐμφυλίου καταχούσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς ταὐτότητα παῤῥάσι τοῖς ἑαυτῶν θεράπουσι, ἀπολεῖτε τὰ ἐκείνοις νομισθέντα. χρώμενοι τε νόμοις οἷς ἀγαθοῖς δοκιμάσας ὁ θεὸς πάρεσθε δίδωσι διατελοίητε. ἔργον δ' ὅτι μὲν πολεμικὸν, ἢ νικᾶν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὅτι παίδων ὑμετέρων γένηται, πάρεστι τοῦ θεοῦ ἐπρόθυμον θεραπεῦσαι. μέλλοντας δὲ πολεμεῖν θεοῖς βίαι καὶ κήρυκας πέμπειν πάρεστι τοῖς ἑκουσίοις πολεμίοις. θεοῖς μὲν τῶν ὅπλων, καλὸν ἦ χρῆσθαι λόγοις θεοῖς αὐτοῖς, δηλοῦντας ὅτι καὶ στρατιὰ πολλὴ ἔχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, ἐ θεοῖ τούτων δ' ὑμῶν τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦτε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἁρπαζομένους ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος θεοσλαβεῖν. καὶ πειθομένων μὲν καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τὴν εἰρηνικὴν φυλάττεσθε, θεσποῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχὺν διαρέουσιν. εἰ δ' ἀδικεῖν ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγοῦ μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ θεῷ, ὑποστρατηγὸν δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τὸν ἀρετῇ προύχοντα. πολυαρχία γὰρ θεοῖς τῷ τοῖς ἀξίως τὸ θεράπτειν ἀνάγκην ἔχουσιν ἐμπόδιον ἦ, καὶ βλάπτειν πέφυκε τοὺς χρωμένους. σεαυτὸν δ' ἄγειν καθαρὸν ἐκ παντὸς τοῦ ῥύπου σωμάτων, καὶ ψυχῆς δ' ὁλμίας διαφερόντων. τὸ δὲ δηλοῦν ὑποκείναστε. μὴ τοῖς πολεμίοις θεοῖς τὸ ἔργον ξαπὸν εἰς φυγὴν ὠφελῆσαι. τοὺς τε νικῶσι δεικνυμένους οἰκίας,

A Cauendum ne quis virum pauperem mercede
sua defraudet, memor quòd is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo sortitus sit. proinde non
procrastinanda solutio, sed eadem die reddenda, cùm constet Deum nolle vt operarius
laboris sui fructu careat. Liberi ob parentum *Ibidem.*
iniquitatem puniendi non sunt, nimirum pro-
pter suam virtutem digniores miseratione,
quòd è talibus nati sint, quàm odio propter
illorum vicia. Neque patribus peccata filio-
rum sunt imputanda, qui contempta paren-
B tum disciplina multa sibi permittunt facere.
Spadones abominare & auersare, qui virilita-
te & genitura se ipsi priuauerunt, quam nobis
Deus ad incrementum & multiplicationem
addidit. Procul arcendum est hoc genus, quod
non modò posteritatem quantum in se est, sed
multò antè propriam innocentiam ac purita-
tem perdidit. Satis enim constat, quòd effæ-
minato primum animo etiam corpora habent
C muliebria. similiter abhorrere oportet quic-
quid inter portenta ducitur. Castrare nec ho-
minem licet, nec vllum aliud animal. Hæ pa-
cis leges & instituta sunto, & Deus propitius
inconcussam eam & imperturbatam conse-
ruabit. absit autem vt vllum tempus veniat
quod hæc innouet & in contrariam formam
transferat. Quoniam autem necesse est homi-
nes vel sponte vel inuitos in turbas ac peri-
D cula incidere, age etiam de his pauca præci-
piamus, vt scientes quid opus facto sit, cum
vsus erit in promptu habeatis salutaria consi-
lia, nec sitis hac parte imparati in ipso tem-
poris articulo. Faxitque Deus vt terram quam
vobis pro labore vestro ac virtute dedit, in pa-
ce & tranquillitate colentes possideatis, nec
hostibus incursantibus, nec domestica sedi-
tione turbante, quæ abrogatis patrum legi-
bus & institutis, in contrariam disciplinam
E vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo
comprobatarum obseruatione permaneatis.
Bella verò vel vobis vel vestris posteris geren-
da, extra fines Deus auertat. Cæterùm cùm *Deut. 20.*
bellum instabit, caduceatores primùm ad de-
stinatos hostes sunt mittendi. decet enim ante
arma verbis ad eos vti, docendo quòd quam-
uis & copiæ vobis adsint numerosæ, & equi,
& arma, & super omnia Deus auxiliator pro-
pitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, ne-
F que ex rebus illorū direptis ingrata lucra quæ-
rere. Et si quidem quod æquum est persuaderi
sibi patiantur, præstat pacem inuiolatam seruare: quòd si plus suis viribus tribuentes ius in ar-
mis reponant, exercitum contra eos educite,
imperium Deo committentes, creato vno ali-
quo forti viro qui vicarius illi sit, & quasi pro-
imperator. multorum enim imperium non
modò moram affert rebus strenuè gerendis, sed
non rarò plus nocet quàm prodest. Delectus
G autem habendus est virorū tantùm robore tam
animi quàm corporis præstantium: ignaui ve-
rò minimè admiscendi, ne dum res armis geri-
tur, in fugam auersi hostium conditionem po-
tiorem faciant. Immunes autem sint à militia,

qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi : tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt : & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt : ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis : & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo : sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quod cùm ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & aliò migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges verò antè quadragesimo anno conscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atque fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuisceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas reposceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem Orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem : diuisasque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ac sacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare : & rursum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam faustas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat : quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere : neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

Deut.22.

Deu.30.31. 32.33.34.

Deut.27. 28.

οἷς οὔπω χρόνῳ ἀπολαύσειας αὐτὴν ἐκαίσιος, ἢ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετεσχηκότας, ἐᾷν κῆ χώρας. καὶ τοὺς μνηστευσαμένους δὲ, καὶ νεωστὶ γαμηκότας, μὴ πόθῳ τούτων φεισάμενοι τῶ ζῆν καὶ τηρεῖτε ἑαυτοὺς εἰς τὸ τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι πρὸς τὰς γυναῖκας. στρατοπεδευσάμενοι δὲ, φρουρεῖτε μήτε τῇ δυσχερεστέρᾳ ἐργάσασθαι πολιορκοῦντας ἢ καὶ ξύλων ἀποδεομένους, εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν, ἣ μέρα δίνδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῇ ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς αὖ δυνήσασθαι διαμολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς οὐδὲν αἰτίαν γεγονότα τοῦ πολέμου πάσχοι κακῶς ἂν δίκην, εἰ δύναμις αὐτοῖς ἦ καὶ μετοικήσαντα ἀφ' καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες ἢ τῇ μάχῃ τοὺς μὴ παραξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τῶ χαναναίου ἔθνους, τούτους γὰρ παντελῶς ἀφανίσαι. φυλάσσεσθε δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὡς τε μήτε γυναικὶ καὶ ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δὲ ἔτι πρότερον τεσσαράκοντα ἔτεσι γεγραμμένους ἔδοσαν, πρὸς ἃν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τὰς δὲ ἑξῆς ἡμέρας, συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίασεν, ἀλλοίας αὐτοῖς δίδωσι καὶ κατάρας ὅτι τοὺς μὲν κῆ τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ ἔδαφισομένους τὰ ὑπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς αἰνίγμα, ἃ καταλέλοιπεν ἐν τῇ βιβλίῳ τῇ ἱερᾷ, προῤῥήσεις ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ἃ γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία ἔδωκε τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῶ κιβωτῶ, εἰς ἃ καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τῶ σκηνῶ. τῇ τε λαᾷ παρῄνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ἂν ὅτι τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησε κακῶς. ἐξελόντας ἢ τῶ χαναναίαν γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τῶ ἐν αὐτῇ πληθὺν κατὰ φρένα, τὸν βωμόν τε ἀνασῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τεξαμμένον, οὐ πόῤῥω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρεῖν, γαιζίου μὲν τὸ ἐν δεξιᾷ κειμένου, τὸ δὲ ἐν λαίου μεγάλου προσαγορευομένου. μεμιαθεῖσαν ἢ τῶ σεμνὰ καθ' ἑξ φυλὰς ὅτι τοῖν δυοῖν ὄρεσιν ἀνασῆναι, κῆ σὺν αὐτοῖς λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ὅτι τῇ γαιζίου γρομένους δίκαθαι τὰ κάλλιστα τοῖς θεῖ τῶ θρησκείαν τὸ θεοῦ κῆ τῶ τῇ νόμων φυλακὴν ἀσουδάζουσιν, ὧν γε μωυσῆς εἶπε μὴ ἔδαφεσαμένους, ἀφημεῖν ἢ τὰς ἑτέρας, καὶ τούτων πάλιν ἀρχομένων, τὰς πρώτας ἐπαινεῖν. ἔπειτα κῆ ταῦτα τοῖς ἔδαφισομένοις κατάρας τίθεσθαι, ὑποφωνούσας ἀλλήλαις ὅτι κυρώσει τῇ λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε ἐκλίπειν τῶ μέθησιν αὐτῶν ὑπὸ τὸ χέρνου· ἀφ' δὲ καὶ τῇ βωμῷ τελευτῇ ἐνέγραψε κατὰ πολυτελῆ ἑκατέραν, ᾗ καὶ φησὶ τὸν λαὸν θύσαι τὰ καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνῳ τῶ ἡμέραν οὐκ ἐπανεγκεῖν ἱερείων ἑτέρων· οὐ γὰρ εἶναι τόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὰ ἐθεσίων ἔθη, ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦσι διατελεῖ.

τῇ δ' ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ ἀδράποδα, ὅρκου τῷ νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσασθαι. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ διανοίας ἀκριβῶς λογισάμενος, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγνώμης χαριζομένους, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλῃ καθάπαξ αἰτίαν κινεῖσθαι τῆς τῷ νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ἀλλαγῆναι τούτοις. ἀλλ' αἴτιος τῷ ἐξ ἁπάντος συγχύσει καὶ καταλύσει ὅτῳ χειρὶ τιν' κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, εἴτε πόλις, ἀμυνεῖν αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὴ ἐξ αὐτῶν πᾶσαν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῷ ὑποκειμένων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀθυμοῖεν, λαβεῖν τιν' παραίνεσιν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βούλησιν ἰδίαν ταῦτα γίνεσθαι διανυῦσαι. καὶ τὸ μὴ πλῆθος ἄμυνειν. ἐδίδαξε δὲ αὐτοὺς, ὡς αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον καταδεισιδαίμονα ἤθοιντο. καὶ ὅπως αἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν, τεκμηρίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρότερον δεδήλωκα. προεφήτευσε δὲ καὶ ἅπασι μωυσέως παρόντος ἔτι πάντ' ὅσα ποιήσειν ἔμελλε τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, εἴτε πολίμοις καὶ κατ' εἰρηνικὸν νόμοις συντεθείς. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμπροφέρων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώσειν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι φυλάξαντες τὰν αὐτῶν θρησκείαν προεφθήσονται κακῶν, ὡς ὅπλων τε αὐτῶν πολεμίων πληρωθῶν τὴν χώραν καὶ κατασκαφῶν πόλεις. καὶ τὸν νεὼ κατασφαδῶν, καὶ κατασφάξαντας δουλεύειν αἰδεσίμοις οὐδένα ληψομένοις οἶκτον ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν. μεταγνώσειν δ' αὐτοὺς ἐπὶ μηδενὶ χρήσιμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μὲν τοι θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίτας ὑμετέρους ἀποδώσει, καὶ τὸν ναόν. ἔσεσθαι δὲ τὴν τούτων ἀπόβολὴν, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρορμήσας δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοὺς χαναναίους στρατιὰν ἄγοντα εἰς τῷ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς αὐτὸς ἐπεχείρησεν, καὶ πᾶσαν ἐπευφημήσας τὴν πληθύν. ἐπί φησι πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἅπειμι προγόνους, καὶ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν τῆς πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάριν ἔμοιγε αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προνοίας τε τῆς ὑμῶν, οὐ μόνον τῷ ἡμετέρων ἐπαίσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῷ κρειττόνων. ἔτι τε πονοῦντί μοι καὶ κατὰ πᾶσαν ὑπόνοιαν τῆς τοῦ βέλτιον ὑμῖν μεταβολῆς φροντίδα λαμβάνοντι συνηγωνίσατο, καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν διάκονα ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς οὗ ὁ καὶ τιν' ἀφήγησιν αὐτῷ δοὺς καὶ τὰ πάντα χαριζόμενος ὑπερεπήνεσέ μοι καὶ ὑπηρέτην, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν διεργατεῖν ἠθέλησε. αἰδ' ὧν προθυμηθῆναι τιν' τῷ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῖν, ἀπαλλαττόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμην, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, καὶ καταλειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε καὶ τιμᾶν προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τὸ πάριχνε, καὶ μήτε ἄμυνε δ' μήτις ἔτι παρίξει δώρημα κάλλιστον φυλάττων. ὡς δεινὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ αὐθέκαστος νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτῷ τῶν νόμων καὶ μήτιν χειμένων. θεοῦ δὲ μὴ προεσθέντος χαλεπαίνοντος ὑπὲρ ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς ὑμῖν ἔδωκε.

A Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem excluſis, iureiurando eos ad legum cuſtodiam adſtrinxit: vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque vllam aliam cauſam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præſcriptis diſcederent: ſed ſiue conſanguineorum vnus aliquis, ſiue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, B aut ſtatum carum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam ſi viciſſent, à fundamentis vt deſertricem reuellerent, & ne ſolum quidem ipſius ſi fieri poſſit ſupereſſe paterentur. ſin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, ſaltem teſtarentur ſe impietati alienæ non conſentire. hæc populus in foro iureiurando firmauit. Poſt hæc docebat eos quomodo ſacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo C expeditiones ſuſcipiendæ, captato ſigno ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Ieſus ſuperſtite etiam tum & præſente Moyſe vaticinatus eſt quicquid pro ſalute populi geſturus erat, vel foris bello adminiſtrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens inſtitutam eos præparans, diuino monitu ſe præſagire aiebat, quòd ſi patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipſorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipſos ſub haſta victoris venundandos, ſeruituróſque gentibus quæ afflictorum nulla miſeratione tangerentur: ac tum demum ſeram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipſorum conditorem, & vrbes ſuis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non ſemel tantùm amittant, ſed ſæpius. Deinde Moyſes *Deut.31.* E exhortatus Ieſum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturúmque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fauſta ominatus: Quo- *Deut.33.34.* niam, inquit, ad patres noſtros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præſentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus veſtris hactenus habuit, non ſolum depellendis aduerſis, ſed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac ſolicitudinem dum F veſtrum ſtatum in meliorem fortunam reducere conor, propicius ſemper adiuuit: imò verò ipſe & exorſus eſt rem & abſoluit, me miniſtro vſus & vicario in obeundis quæ ad veſtram felicitatem pertinere viſa ſunt. Quapropter æquum eſt, vt priuſquam decedam, eius potentiæ, qui & in poſterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, méque hoc debito exoluam, veſtræque memoriæ commendem, quòd hunc ſolum colere G & venerari conuenit: & leges eius habere in precio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in poſterum à propicio conferendis, longè ſint anteponendæ. Grauis enim aduerſarius eſt vel homo legiſlator, ſi conſtitutionibus ſuis autoritatem adimi ſentiat. Dei verò indignationem abſit vt experiamini, quæ legibus ipſius contemptis excitari poſſet,

Hęc poſtrema verba Moyſe loquente,& ſingulis tribubus ſua fata aperiente, vniuerſa multitudo in lacrymas erupit, vt & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem cōceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes præ ſe ferebant, quòd tanta eſſet viri virtus ac magnificentia,vt ne illam quidem ætatem latere poſſet.Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant,quòd priuſquam eius virtutem ſatis degustaſſent,iam carendum eo,ſeq; deſtituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum, vt quę præter Dei voluntatem ac naturæ leges nō veniat, viſo tamen affectu populi, à lacrymis temperare non valuit: dùm verò eò proficiſcitur,vbi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moyſes his qui longiùs aberant manu mota ſignificauit vt conſiſterent:propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes,vt quemadmodum cupiebat ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lacrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Ieſus. Vt verò in monte Abari vocato conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus latè Chananææ terrę proſpectum exhibet,ſenatum dimiſit.Cúmque poſt mutuos complexus Eleazaro ac Ieſu vltimum vale diceret,inter loquendum repentina nube circundatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum,veritus ne propter excellētem eius virtutem à Deo raptum prædicarent.Vitæ eius tempus vniuerſum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit,vno menſe minus. Mortuúſq; eſt vltimo anni menſe,die prima menſis qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris verò Adar:vir omnium quotquot vnquam fuēre prudentiſſimus,& qui conſilia bona optime noſſet exequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in aliis hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodo ſui deſiderium reliquit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem quotquot ſcripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt quæ de Moyſis exitu dicenda habuimus.

A μωυσέως δ' ταῦτα πρὸς τελευτῶ τῷ βίῳ φάσαντος, ἡ μετ' ἀλαλαγμοῦ ἀκάτου τῷ φυλῇ προφητεύσαντος τὰ ἡμέλλοντα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προῆκεν, ὡς τὰς γυναῖκας περιστυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ πεπηγὸς πάθος. οἱ παῖδες δ' θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀφηνίστευον κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ὅτι τ' ἀρετῆς αὐτοῦ κ' μεγαλουργίας παρ' αὐτῶν τὴν ἡλικίαν συνίεσαν. ὧν ἡ κατ' ὀλίγον τοῖς
B νέοις ἡ προσβυκνόσιν, ἄμιλλα τῆς λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἷον στέργοντο κηδεμόν, ὠδεῖ τὸ μέλλοντας ἀπηθρήνουν. τοῖς δ' καὶ ὧδε τούτῳ τὸ πένθος ἦν, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσαμένοις ὑπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῦ. τὴν δ' ἐπαρθολεῖν τῆς τοῦ πλήθους οἰκτωγῆς καὶ τῆς ὀδυρμοῦ τεκμαίρετο ἔστις ἐκ τοῦ συμβαίνοντος τῷ νομοθέτῃ. καὶ γὰρ πανσαμένῳ ἅπαντι τῷ χρόνῳ μηδὲν ὅτι μελλούσῃ τελευτῇ κατηφεῖν, ὡς κ' βούλησιν αὐτὸ πάσχοντας θεοῦ καὶ φύσεως νέμον, ὅτι τοῖς ἐκτὸς τοῦ λαοῦ θεατομένοις ἐκκλήθη δακρῦσαι. προϊομένῳ δ' εἶδεν οὐ ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες ἔπιπτον δεδακρυμένοι. μωυσῆς, τοὺς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε. τοὺς δ' ἐγγὺς λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυωτὸν ἀπαλλαγὴν ἐποιοῦντας. εἰ
D δ' κ' τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοιτες, τὸ κ' βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτῷ τὸν ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχουσι αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία προὔπεμψεν αὐτόν, κ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, κ' ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δ' ὅτι τῷ ὄρει τῷ ἀβαρεὶ καλουμένῳ ἐγένετο, τοῦτο δ' ὑψηλὸν ἱεριχοῦντος ἀπόκρης κεῖται, γῆν ἀρίστην τῶν χαναναίων ἐκ πλείστην παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτῷ κατοικοῦσιν, ἀπέπεμπε τὸν γερουσίαν. ἀσπαζομένου δ' κ' τὸν ἐλεάζαρον αὐτῷ κ' ἰησοῦν, καὶ προσομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφος αἰφνίδιον ὑπερ αὐτῷ στάντος, ἀφανίζει κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐ-
E τὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσωσιν εἰπεῖν. ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν ἑκάτον κ' εἴκοσι κ' ἑκατόν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δ' τῷ ὑστάτῳ μηνὶ τοῦ ἔτους, ὑπὸ μὲν μακεδόνων, δύστρου καλουμένου, ἀδὰρ δ' ὑφ' ἡμῶν μνημονίᾳ. συνίσασι τοῖς πώποτ' ἀνθρώποις ὑπερβαλών, ἐ χρησάμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν. ἐπῶν τε ἐ πλῆθεσιν ὁμιλοῦσαι κεχαρισμένος. πάντε ἄλλα ἐ
F τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ ὡς μηδὲ ἐκείνων τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτῷ, ἐ γνώσειν μόνον αὐτῷ τ' προσηνείας ἐν τοῖς παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτῷ. ἐ σπάνης μὲν ἐν ὀλίγοις. προφήτης δ' οἷος οὐκ ἄλλος, ὥς θ' ὅτι αἰ φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτῷ λέγοντος ἀκούεσθαι τοῦ θεοῦ. πανδεῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας ἑβδομήκοντα. λύπη δ' οὐκ ἄλλη κατέσχεν Ἑβραίους τὸ μέγεθος, ὅσον τότε μωυσέως ὄπεθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν, οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ ἐ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δι' ὧν ἐποιεῖτο τ' ἐπιζήτησιν, τὸ πρῶτον αὐτοῦ φ' ἀρετ' ἐκπλήττων λογιζόμενοι. ἐ τὸ μὲν κ' μωυσῆν τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΜΠΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩ. σήπυ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως Ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν Ἑβραίων πολεμήσας τοὺς Χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατεκληροδότησε, διένειμε ταῖς φυλαῖς. Κεφ. α.

Ως ὑποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, παραβαίνοντες οἱ Ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν. καὶ σωισάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μετὰ ταύτην ἡ χαιροσεγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀσυρίοις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Η δὲ κενίζε αὐτοῖς ἐλευθερία ἠφανίσθη. Κεφ. δ.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμαρτε, καὶ δεθέλθυσε μωαβίταις· καὶ ὑπὸ τίνος ἰσθοῦς τῆς δουλείας ἀπηλλάγη. Κεφ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοῖς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου τοῦ δεβέως. Κεφ. ς.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκίταις τοῖς ἰσραηλίταις συνήντησάν το, καὶ τὴν χώραν ἐπάκωσαν ἐπὶ ἑπτά. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοῖς ἠλευθέρωσεν ὑπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ ἡγήσαντο τοῖς πρὸς ἔθνεσι πολέμησαν ἐπὶ ἔτη κ. Κεφ. θ.

Περὶ τοῦ σαμψῶνος ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαισίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ ἱερεῖς ἠλὶ ὑπὸ ἰσραηλίτων ἐφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαισίνους μάχῃ. Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Iesus Hebræorum imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus. CAP. I.

Quomodo post mortem imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis DC. tantum fuere superstites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum est traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rursus à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus. CAP. V.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberauit. CAP. VIII.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt. CAP. IX.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi. CAP. XI.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & arcæ amissione prouolutus de throno exspirauit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER QVINTVS.

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum imperator debellatis ac cæsis Chananeis terram eorum sorte diuisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiúmque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionem instrui: mittítque exploratores in Hieri chuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde mouet maturè Iordanem traiecturus. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nam & huic tribui dimidiatæ Amoræā habitare permissum erat, quæ fuit Chananææ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Moysi fuissent polliciti: rogauítque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarent quæ promiserāt. illis verò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodùm speculatores aderāt, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per ocium considerauerūt, & mœnia qua parte magis aut minùs erant munita, & portarum quænam assultum minùs ferre possint, & capi essent faciliores. nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus dum curiositatē hospitū consuetam interpretātur, nec hostile adhuc quicquam suspicātur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddam diuersorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iámque cœna peracta de reditu cōsultabāt, indicatū est regi cœnanti, venisse speculatū quosdā è castris Hebræorum,

A

Κεφάλαιον α'.

Ὡς ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοῖς χαναναίοις καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληροδοτήσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ δὲ τὸν προφητικὸν ἐξ ἀνθρώπων ἀπολογησάμενος ἰησοῦς ἅπαντα ἤδη τὸν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐσχήκοτα, καὶ τὸ πένθους λελωφηκός, παρήγγελλεν ὅπλα στρατιᾶς ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος. πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἐξήγαγε τὸν στρατὸν, ὡς κατὰ καιρὸν διαβησόμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναγκαλισάμενος δὲ τοὺς τῆς ρουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τε γαδίδους καὶ μανασσήδος ἡμίσους, (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν ἀμορραίαν κατοικεῖν ἐπέτρεψαπο τῆς χαναναίων γῆς ἑβδόμην οὖσαν μέρος,) ὑπεμίμησκεν ἃ ὑπέσχοντο μανσῆ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῆτε ἐκείνου θεσποίᾳ μηδ' ὅτι ἀπέθνησκε θεὶς αὐτοὺς καμούσῃ, τῇ τε κοινῇ συμφέροντι, παρέχειν αὑτοὺς εἰς τὰ ὠφελούμενα προθύμους. τῷ δ' ἐπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς ἀβίλης ὅπου τὸν ἰορδάνην ἐξίει σταδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδεύσαντος αὐθὶς οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν ὠφελούντων τοὺς χαναναίους. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατανόησαν, τῶν τε τειχῶν, ὅσα καρτερά, καὶ ὅσα μὴ τοιοῦτον ἔχει τὸν ἔρυμα αὐτοὺς ἀσφαλῆ, καὶ τῶν πυλίδων αἳ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθένειαν συμφέρουσιν. ἡμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἰσοτιμίαν ξένοις προσπίπτουσαν, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐχὶ δρωσίᾳ πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρας ὁδὸς ἀπεχωρήσασιν εἴς τι καταγώγιον τοῦ τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προσῆλθον διηνοποιησάμενοι, καὶ θεὶ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φρουρὶς εἴη, μεμυημένη τῷ βασιλεῖ θεῖ δεῖπνον ὄντι, κατασκιδάμενοι πρὸς τὴν πόλιν διὰ τῆς ἰεριχοῦντος

στρατοπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῇ τῆς ῥαχάβης κα-
τα γωγίῳ, μὴ πολλῆς τῆς τῶ λαοῦ ἀνέσεως ὑ-
πάρχειν. ὁ δὲ δίδυς πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέλευσεν
εἰς αγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι τί καὶ
βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔροδον αὐ-
τῶν ἡ ῥαχάβη, λίνου δὲ ἀγκαλίδας ὅτι τὸ τείχους ἐ-
ψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀποκρύπτει.
τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τῶ βασιλέως ἔλεγεν ὡς ξέ-
νοι τινὲς ἀγαθοὶ ὀλίγῳ πρότερον ἢ δύναι τὸν ἥλιον
παρ' αὐτῇ διανυκτερεύσαντες ἀπαλλαγεῖεν. οὓς εἰ φοβερὸν
τῇ πόλει δοκοῦσιν ἢ κίνδυνον τῷ βασιλεῖ φέροντες
ἦσαν, ἄτοπον εἶναι λαβεῖν διωχθέντας. οἱ δὲ, τῆς γυ-
ναικὸς οὕτως αὐτοῖς ὑποθεμένης, οὐδένα ὑπονοήσαν-
τες δόλον, ἀπῆλθον, οὐδ' ἐρευνήσαντες τὸ καταγώ-
γιον. ἅμα δ' ὁρμήσαντες καθ' ἃς ἐνόμιζον αὐτοὺς
μάλιστα τὴν ὁδὸν ἀπέρχεσθαι, καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν
ποταμὸν φερούσας, οὐδενὶ γνωρίσματι ἐντυγχά-
σαντες, παύονται τῆ πορείᾳ. τῇ δὲ θορύβῳ καταταλέν-
τος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίν-
δυνον ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ὑπέλθοι σωτηρίας, ἀλογοῦσαν
δὲ ἀποκρύπτουσαν αὐτοὺς, οὐ κατὰ δίκαιον τῷ ἐν τῇ
βασιλέως τιμωρίᾳ, ἀλλὰ πανοικὶ αὐτῷ ὑπολείπεσθαι
κακῶς, πολλὰ παρακαλέσασα δίκαια μνήμης ἔχειν ὅταν ἐγκρα-
τεῖς τῆς χαναναίων γῆς καταστάντες, ἀμοιβὴν ἀπίσαν
δύνωνται τῆς ἀρτι σωτηρίας, χαρεῖν ἐκέλευσεν ὅτι τοὺ
οἰκείους, ὁμόσαντας ἢ μὴ σώσειν αὐτῷ καὶ τοὺς αὐτῆς
ὅταν τὴν πόλιν ἑλόντες, φυλάσσειν πάντας τοῖς ἐν αὐ-
τῇ κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτῶν γνωσθὲν. ταῦ-
τα δὲ εἰδέναι σημεῖον τοῖς ἐκ τῶ θεοῦ διδαχθῆναι.
οἱ δὲ, καὶ τὴν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολό-
γουν. καὶ σὺν τῇ αὐθις ἄμεινον ἔργῳ ἑτέρῳ ἀμοιβὴν
ἀποδώσειν. ἐπίκα δ' αὖ αἰδηται μέλλουσαι ἁλίσκε-
σθαι τῆς πόλεως, συνεβούλευον κτῆσιν τὸ τῷ αὐτῆς καὶ
τοῖς οἰκείοις ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον ὑποθεμένην
ἐγκαθεῖρξαι, σὺν τῇ θυρῶν αἱματίνεον φοινικίδας.
ὅπως ἰδὼν τὸ οἰκεῖον ὁ στρατηγὸς φυλάττηται κα-
κῶς ποιεῖν. μίμνσιν δὲ αὐτῷ ἔφασαν δίκα τὸ σὸν σώ-
ζεσθαι σπουδήν. εἰ δέτις ἐν τῇ μάχῃ πίπτοι τῇ σῶν,
αὐτὸς οὐκ αὖ ἡμῖν ἐπωνείδισας αἰτίαν. τὸν τε θεὸν ὃν ὀμω-
μόκαμεν παραιτούμενα, μηδενὶ ὡς ὅτι παραβαίνου-
σι τοὺς ὅρκους δυσχεραίνειν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμε-
νοι, ἐχώρουν δίκα τὸ τείχους καθημένην ἑαυτοῖς.
καὶ διατεθέντες πρὸς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα
ἀπέφηναν, ὅτι τῆς πόλεως. ἦκον. ἵνα σὺν τὸ τῇ ἀρ-
χιερεῖ ἐλεαζαρίῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φέρῃ τὰ τοῖς
στρατοῖς ὁμοθέτα πρὸς τὸν ῥαχάβην. οἱ δ' ὑπακύ-
σαντες τὸν ὅρκον. διὸ δὲ τὸ στρατηγοῦ τὸν δίκα
βαν, μέγας γὰρ ἦν ὁ ποταμὸς τῷ ῥεύματι, οὔτε γε-
φύρας πορευτὰς, οὐ γὰρ ἐζεύκτατο πρότερον, βουλο-
μένοις τε γερουσιαῖς, οὐκ ἔξεν σχολὴν διὰ τῷ πο-
λεμίων ὑπολάμβανε, πορθμῷ τὰ μὴ τυγχανόντων,
δίκαιον αὐτοὺς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιήσειν τὸν πο-
ταμὸν μειώσας αὐτῷ τὸ πλῆθος. καὶ δύο ὄντων
ἡμέρας ἱκανὰς, διαβίβαζε τόν τε στρατὸν καὶ τὸν πάντων
ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὸν κιβωτὸν ἔχοντες. ἔπειτα οἱ λευῖται, τὸν τε σκηνὸν καὶ
τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τοῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες. εἶπετο δὲ τοῖς λευίταις πᾶς ὁ λαὸς, μέ-
σους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ διελοὺς αὐτῷ μὴ βιασθῆναι ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. οἱ
δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρόσω ἐνέβασαν, πορευτὸς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τοῦ μὲν βάθους ὑπερκειμένου,

A & nunc diuertētes apud Rachaben hoc tantùm curare quomodo latenter se subducant. Ille verò confestim mittit qui eos comprehendant quæstioni admouendos vt causam aduentus sui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos siccabat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem à rege dixit, hospites quosdam ignotos paulò ante solis occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent regi, quasi detrimentum aliquod reipublicę allaturi, paruo negotio posse ab insequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam seriò loqui putabant, ne perscrutati quidem diuersorium abierunt, & excurrentes per vias quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo inuento, frustra laborare destiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto C suo periculo saluti eorum consuluisset, vt quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatóque vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam sibi rependerent pro accepta salute, iussit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipsorum decretum internecioni traditis: mulieri salus manebit incolumis. hunc enim euentum sibi D Deum iam antè significasse. illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc consilium dant, vt cùm præsenserit vrbem expugnandam contractis facultatibus & propinquis intra diuersorium, vestem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo daræ sibi salutis gratiam recipiat. quòd si aliE quis ex eius propinquis in pugna caderet, ipsi culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem præstandam iureiurando teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se fune de mœnibus demisissent: reuersíque ad suos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorúmque auctoritate iusiurādum ratum est habitum. Imperatore autem solicito de traiectu: amnis *Iosuæ 3.*
F enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderant: Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaque Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores essent ab
G impetu fluminis. Vt verò sacerdotibus primis ingressis vadabile est visū, & aqua decreuisset,

& glarea non amplius vi vndarum volueretur sed ſtabile ſolùm exciperet veſtigia, omnes iam intrepidè vadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Mens promiſerat. ſteteruntque in aluei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. quod vbi factum eſt, & ipſi egreſſi fluuium, liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichunte ſtadium caſtrametatus eſt
Ioſua.4.5. Porrò Ieſus ara exſtructa è lapidibus quos ſinguli tribuum principes ex alueo propheta iubente ſuſtulerant; vt monumentum eſſet prodigioſè refrænati fluminis, ſactum in ea Deo fecit: & paſchæ ſolemnitas eo loci celebrata eſt omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, poſt annum ex quo ea primùm vti cœperant quadrageſimum.
Ioſua.5. Cúmque hæc omnia ſecurè & impunè Iſraelitæ facerent, nuſquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus, expugnare vrbes eorum Ieſus decreuit. Itaque prima die feſtiuitatis, ſacerdotes arcam geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad vrbem ſeptem cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circumambulabant mœnia ſenatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retro in caſtra reuertebantur. Cúmque per ſex continuos dies idem feciſſent, ſeptima Ieſus contractis in vnum copiis, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, vrbem ea die ſine labore capiendam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus facilem aditum aperiente. iuſſítque omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neque laſſitudine, neque miſeratione, neque prædæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalem habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum ceſſurum reſeruãdo. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur: ſolam autem Rachaben cum ſua cognatione ſeruari, propter iuſiurãdum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructũ exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum arca ſacerdotibus, & cornuum claſſico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cúmque ſepties luſtrata pauliſper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla aliaui ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinã irrũpẽtes in Hierichutẽ omnes promiſcuè cędũt, inopinato mœnium caſu cõſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnã inutiles. paſſímq. cadauerib. viæ ſternebãtur, nullũ nec præſidiũ nec effugiũ incolis inueniẽtib. ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

τῆ δὲ κάλπικι τῆ μὲ πολυ ἔξ μὴ δ' ὅξυ κὴ ῥοῶ ὰδ' ὑποφέρεν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅτι τὸ ἰδάφους κειμήλιον, παῖτες ἤδη θαρσαλέως ἐπροβάινοντο τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς ἐποίησεν, τοιοῦτον καταναοωῖτες. ἵσησαν δὲ μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τὰ σφάλειᾶ ἀναλάμβανεν τύχη. παίντων δὲ διαβάντων, ἐξήισαν οἱ ἱερεῖς, ἐλθόντες ἀφίντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὲω συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, διὰ δὺς ἐπβαίντων αὐτὸν τῇ ἑβραίων νυξὶ, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα ἐξελθόντες στάδια, βάλλονται στρατόπεδον ὑπὸ δέκα σταδίαν τῆς ἱεριχοῦντος. ἰησοῦς δὲ, τόντε βωμὸν, ὃν ἐκ τῆ λίθων ἕκασος αἰείλετο τῆ φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ ἐξ ῥήτου κελεύσαντος ἱδρυσάμενος, τεκμήριον γενησόμενον τῆς αἰακιπῆς τὲ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτῆ τῷ θεῷ. καὶ τὲω φάσκα ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, παίντων ὄν αὐτοῖς φότερον συνίβαινε ἀπανίζειν, τότε ῥαδίως ἐπορουῖτες. τόν τε γὰρ σῖτον ἀναμίζοντα ἤδη τῇ χαναναίων ἐθίζειν, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὰρ αὐτοῖς καὶ ἡ τῆς μάννης ἐπελελοίπει ἑορτὴ, χρησαμένοις ὅτι ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δὲ ταῦτα ποιοῦντων τῇ ἰσραηλιτῇ, οὐκ ἐπεξήεσαν οἱ χαναναῖοι, τεχίρεις δ' ἠσύχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἰσχύς ἔγνω. καὶ τῇ ἑβδόμῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὲω κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες περὶ αὐτὲω ἐν κύκλῳ, μίαν ἢ τῇ ὁπλιτικὴν ἰσοῦς συναγαγὼν, καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, τὲω ἄλλωσιν αὐτῇ τῆς πόλεως ἀπηγγέλισατο. ὡς κατ' ἐκείνὲω τὲω ἡμέραν αὐτοῖς τὸ θεοῦ ταύτὲω παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ ἄνευ τὲ πόνου τὸ σφετέρου τῆ τειχῶν κατασχεθησομένων. κτείνειν μὲν οἱ παῖδ' ἕν τινα σὺν λάβοιν παρεκελεύετο. καὶ μήτε κάμνοντας, ἀπεσθαι τὲ φόνου τῆ πολεμίων, μήτε ἐλέῳ διαχωρήσαντας, μήτε δὲ ἁρπαγὲω γενομένους θέρος φύγοντας τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' ἂν ἄργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, ταῦτα σκέλδα συγκομίζοντας ἀπαρχὲω ἐξαίρετον τῇ κατορθωμάτων τῷ θεῷ τηρεῖν ἐκ τῆς θέρτεν ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας. σώζειν δὲ μόνὲω ῥαχάβὲω καὶ τὲω γένεν αὐτῆς, διὰ τοὺς γενομένους πρὸς αὐτὲω τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τὸν στρατὸν, προσῆγε ὅτι τὲω πόλει. ἐξήισαν δὲ πάλιν τὲω πόλιν ἠγουμένης τῆς κιβωτῆ καὶ τῇ ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοχωμένων τὲω δύναμιν φρὸς τὸ ἔργον. καὶ προελθόντων ἑπτάκις, καὶ φρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσενεχθείσης ὑπὸ τῇ ἑβραίων. οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, παίντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, πρὸς τὲω ἀδόξον τ τείχους ἀναῤῥοπὲω καταπεπληγότων, καὶ τ φρονήματος αὐτοῖς φρὸς ἄμυναν ἀχρείου γενομένου. ἀνῃροῦντο δ' οὐ ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑποσφαττόμενοι. παρῆπτο δ' οὐδὲν αὐτοῖς, ἀλλὰ πάντα ὑπέλλυτο ὥχρι κὴ γυναικῶν κὴ παιδίων. κὴ νε-

κὴ πυρὶ ἡ πόλις ἰῶ αὐτάλεως, καὶ διέφυγε οὐδέν. A
τιὼ δὲ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν καὶ τὸν χόρον. καὶ
τιὼ ῥαχάβιν σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμ-
φυγοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ πρὸς αὐτὸν ἐ-
σῆς ἀληθείας, χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς σωτηρίας τῶν
κατασκόπων. καὶ μὲν τῆς διηγήσεως ταύτης ἔλεγε ἐν
ταῖς ἀμοιβαῖς οὐχ ἧττονα φανήσεσθαι. δωρεῖται δ'
αὐτιὼ δύο ἀγροῖς, καὶ δόξῃ τιμῆς εἶχε τῆς ἁπάσης.
τῆς δὲ πόλεως, εἴ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατάσκαπτε. B
κὴ κῶ τῶν οἰκησόντων εἴτις παραθαδίσαν ἐγείρειν ἐθελή-
σειν ἀρὰς ἴθετο, ὅπως, θεμελίοις μὲν τειχῶν βαλλόμε-
νος, στερηθῆ τὸ πρεσβῦ παιδὸς, τελειώσας ἢ τὸν νεώ-
τατον τῶν παίδων ὑποβάλη. τῆς ἢ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠ-
μέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὕστερον ἐφῦμιν τὸ πρὶ αὐτιὼ
πάθος ἐξυμώμενον. ἅπαντες δὲ πλῆθος ἐκ τῆς ἁλώ-
σεως σὺν αθηρίζεται, ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, κὴ πρὸς
ἔτι χαλκοῦ, μηδενὸς ὠφελείτος τὰ διδυμώμενα, μηδ' C
εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ ἀφαιρησομένων. καὶ ταῦτα
μὲν ἱερεῦσιν τοῖς ἱερῦσιν, εἰς τοὺς θησαυροὺς ὠθεῖδόναι
κατατίθεται. καὶ ἱεριχοῦς μὲν, τῦτον ἀπώλετο τὸν
τρόπον. ἀχαρὲς δέτις, ζαβεδίου παῖς ὤν, ἐκ φυλῆς ἰούδα,
δίεφθειρε χλαμύδα βασίλειον, ἐκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφα-
σμένην, μάζαν ἢ χρυσοῦ σταθμὸν ἑλκουσαν σίκλους
διακοσίους, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος εἰ ὁ κινδυνεύσας
κύρατο κέρδος τῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος, δῦ- D
ναι φέρειν τῷ θεῷ καὶ μὴ δολερῷ, ὤρυγμα βαθὺ
ποιήσας τῇ αὐτῷ σκευῇ κατώρυξεν εἰς τῦτο, λήσειν νο-
μίζων ὡς τοὺς συστρατώτας οὕτω καὶ τὸν θεόν. ἐκλήθη
ἢ ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν ἰησοῦς γαλγάλ.ση-
μαίνει ἢ τῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. διαβάντες γὰρ τὸν πο-
ταμὸν, ἐλεύθεροι αὐτοῖς ἤδη ὄντο τε τῷ αἰγυπτίων καὶ
τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ πλανωμένης ἐγένοσαν. μῦ δὲ ἡμέ-
ρας ἐλήγας τῆς ἱεριχοῦς συμφορᾶς, πέμπει ζιγι-
λίους ὁπλίτας ἰησοῦς εἰς αἴναν πόλιν ὑπὲρ τῆς ἱεριχοῦ- E
τος κειμένην. οἱ συμβαλόντων αὐτοῖς τῷ αἴνατῷ ἑκα-
τόντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ καὶ ζιάκοντα. τῦτ' ἀγ-
γελθὲν τοῖς ἰσραηλίταις, λύπην τε μεγάλην καὶ δει-
νὴν ἐποίησεν ἀθυμίαν. οὐ κῶ τὸ οἰκεῖον τῷ ἀπολωλό-
των, καὶ τοιγε πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σπουδῆς ἀ-
ξίων διεφθαρμένων, ἀλλὰ κατὰ ὀπτησιν. πιστεύοντες
γὰρ ἤδη τῆς γῆς ἐγκρατεῖς εἶ, καὶ σὺν ἔξειν ἐν ταῖς
μάχαις τὸν στρατὸν οὕτως τῷ θεῷ πεφυτευμένον, τε-
θαρρηκότας ὠθαδίξως ἐώρων τοὺς πολεμίους. καὶ F
σύκους ἐπενδύντας, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ταῖς σολαῖς
ἐν θακρύοις ἦσαν καὶ πένθει, ζοφῆς οὐδὲ μίαν ὀλιζήτη-
σιν ποιούμενοι. μειζόνως δὲ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀ-
χθόμενοι. βλέπων ἢ οὕτως ὁ ἰησοῦς τιὼ τε στρατιὰν κα-
ταπεπληγμένην, καὶ πρὸς τῷ ὅλων ποιεῖν ἤδη τιὼ ἐλ-
πίδα λαμβάνουσαν, παῤῥησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν
θεόν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐχ ὑπ' αὐθαδείας προήχθημεν
ὡς ταύτιὼ ὑπάγεσθαι τοῖς ὅπλοις τιὼ γιὼ, ἀλλὰ μωυ-
σέως σε τοῦ δούλου πρὸς σ' ἡμᾶς ἐπαγαγόντος ὃς
ἐμὲ πολλοῖς τεκμηρίοις ἐπαγγέλλου κτήσεσθαι πα- G
ρέξειν ἡμῖν τιὼδε τιὼ γιὼ, καὶ τὸν στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ
τῶν πολεμίων φοβήσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. πνὰ μὲν
οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπλώτηκε τὰς σάς.
νῦν δὲ σῶν δόξαν ἐπλησάτης, καὶ τῆς δυνά-
μεως ἡμᾶς ὑποβαλόντες, ἐπί τε τούτοις ὡς οὐ βεβαίων

repletáque trucidatis vrbs & postremò incen-
sa rogum defunctis præbuit, in agros quoque
pari sæuiente incendio. Rachaben verò cum
domesticis qui in diuersorium confugerant,
exploratores periculo exemerunt: ac mox ad
Iesum adductę, gratiæ sunt ob seruatos specu-
latores actæ, dicente se meritis illam præmiis
remuneraturum, móxque agris donatam, in
honore postea semper habuit. Reliquias au-
tem vrbis quæ incendio supererant, ferro di-
ruit, diris execratus quisquis semel vastatam
instaurare aggrederetur: nimirum vt prima
fundamenta iaciens orbaretur filio primoge-
nito, & absoluto opere nato minimum è libe-
ris amitteret. Nec irritam esse voluit Deus im-
precationem, sicut suo loco dicetur. E dire-
ptione autem ingens vis argenti ac auri, atque
etiam æris in vnum aceruum est redacta, ne-
mine edictum non obseruante, aut sibi prędam
ac lucrum inde quærente. Eas manubias Iesus
sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit.
Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc
modum se habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tri- Ios.7.8.
bu Iudæ, nactus paludamentum regium totum
ex auro contextum, & massam auri trecento-
rum siclorum pondo, & iniquum ratus si nul-
lum periculi precium ad se rediret, sed obla-
tum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus
opus habenti offerret, intra tentorium in cu-
uum profundum defodit, putans sicut commi-
litones ita & Deum se posse fallere. Erant tum
castra in loco qui vocatur Galgala, voce lib er-
tatem significante. transgressi enim fluuium,
tandem se & ab Ægyptiis & ab ærumnis in de-
serto exantlatis liberatos existimabant. Paucis
autem pòst diebus quàm Hierichûs est excisa,
mittit Iesus tria millia militum ad vrbem Ai-
nam supra Hierichuntem sitam: qui cum Aina-
tis prælio congressi, & in fugam versi, triginta
sex è suis desiderauerunt. Huius incommodi ac
cepti nuncius postquam in castra peruenit,
maiorem quàm pro cæsorum numero mœsti-
tiam attulit: non tam propter amissos, tametsi
omnes viri fortes & honore digni fuerant, quã
propter desperationem. Credentes enim se iam
ea regione potitos, & illæsum exercitum habi-
turos vt Deus promiserat, nũc mirũ in modũ e-
latos hoc successu animos hostium videbant. Ita-
que saccos induti pèr totam diem hoc habi-
tu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullá-
que interim corporum curandorum ratione
habita, totos se dolori dediderant. Iesus autem
videns exercitum sic affectum, & nihil læti am-
plius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur:
Nos, inquit, non nostra temeritate adducti su-
mus, vt terram hanc armis subigere conare-
mur; sed Moyses seruus tuus ad hoc nos exci-
uit, cui multis attestantibus prodigiis pollici-
tus es, traditurum te nobis hanc terram possi-
dendam, & exercitum nostrum ope tua fre-
tum semper in conflictu aduersariis fore
superiorem, atque harum promissionum e-
uentum non semel iam sumus experti.
Nunc autem præter opinionem clade accepta
& militibus aliquot desideratis, hoc casu
territi, & de promissis tuis ac Moysis hęsitãtes,

& à præliis abſtinemus,& poſt talia belli exordia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus.Tu ergo Domine,potes enim, fer opem, & præſentem mœrorem victoriam largitus adime,deſperationémque in futurum attonitis eximè.Talibus exorabat Deum Ieſus,in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit, ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacrilegio & violata religione, hanc enim cauſam eſſe præſentis calamitatis: inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum fore victoriam.hoc oraculum Ieſus populo indicat,& vocato Eleazaro pótifice ac magiſtratibus ſortem per ſingulastribus mittebat.cúmque ſors in Iudæ tribum cecidiſſet, rurſum per cognationes eius mittebatur. & cum in Zachariæ cognatione maleficium eſſet inuentum eam rurſum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt.qui videns non eſſe locũ tergiuerſandi contra diuinum indicium, furtum faſſus res furtiuas in medium protulit: móxque affectus ſupplicio,noctu ignominioſæ ſepulturæ traditur, quemadmodum ſolent damnati iudicio público. Ieſus autem luſtratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſpoſitis circa vrbem inſidiis, diluculo hoſtem ad certamen prolicit.illis verò audacter ob proximam victoriam irruentibus, ſimulata fuga procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem exiſtimantes,& quaſi victoria iam parta inſolescentes. poſtquam autem ſubitò conuerſis copiis in faciem illis obſtitit,& aliis qui in inſidiis latebant ex compoſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainã feruntur, & auerſam eius portam occupant, pleriſque ciuium è muris ſuorum vt tum putabant victoriam ſpectantibus:vrbémque ingreſſi ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Ieſus obuios in fugam vertit:qui vrbem petentes integram adhuc rati, vbi hanc quoque ab hoſte captam ac cum vxoribus ac liberis incenſam animaduerterunt, per agros diſpalati, cùm ſibi inuicem præſidio non poſſent eſſe, alij aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt, & ſupellex ſine numero:pecudum item greges non modici,& inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues.atque hæc omnia Ieſus inter milites partitus eſt in eis caſtris quæ habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui non longè à Hieroſolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, iámque in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Ieſum quidem precibus flectere non tentauerunt, fruſtra eas fore putantes apud eum qui internecinum bellum cum Chananæis gereret : ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem aſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe euadere periculum niſi maturè prouiderent: quòd ſi ſuum conſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Quod vbi perſuaſerunt, mittunt legatos ad Ieſum de fœdere, quos

II. Ioſ.9.

καὶ χεῖρες ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς αἰρήσει, τῇ παρούσῃ τοιαύτῃ συντυχόντας. ἀλλὰ σὺ δίκαιος εἶ, δύναμις γάρ σοι τούτων ἔσται δῆλον, τότε παρὸν ἡμῖν λυπηρὸν νῖκος ἀφαιρούμενος, καὶ νῦν τὴν αὐτὴν λύπης ἀφορμὴν οὐ τοῖς ἔχθροις ἔξεις. ταῦτα μὲν ἱκέτευε δὴ σώζειν παντὸς ἡ φύσις τὸν θεόν. χρηματίσας δὲ παύσασθαι τοῦ θεοῦ, καθαίρειν τὸν στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τὴν τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. ἅμα γὰρ ταῦτα τὴν νίκην αὐτῆς ἥτταν συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος δὲ τοῦ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ περιζέσθαι τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν ἰησοῦς, καὶ καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει κατὰ φυλὴν ἐκλήρου. τούτου δὴ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς δηλωθέντος, κατὰ φράξίας πάλιν προτίθησι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δ' ἀληθὲς τοῦ κακουργήματος, ἐπὶ τὴν σαχαίου συγγένειαν διέσκεπτε. κατ' ἄνδρα δὴ τῆς ἐξετάσεως γινομένης, λαμβάνουσι τὸν ἄχαρον. ὃς δ' οὐκ ἔχων ἐξαρνος εἶναι δυνατὸς αὐτὸν τοῦ θεοῦ ἐκφοβήσαντος, ὡμολόγησε τὴν κλοπὴν, καὶ τὰ φύσια παρῆλθε εἰς μέσον· καὶ ὃς μὲν δίδυς ἀναιρεθεὶς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδίκῳ προσηκούσης τυγχάνει. ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν λαὸν, ἐξῆλθε δὴ τὴν αἶναι αὐτούς, καὶ νυκτὸς τὰ πεὶ τὴν πόλιν ἐνέδρας προλοχίσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῆς δὲ μὴ θρόσους αὐτοῖς δίδε τὴν προτέραν νίκην δηλούντων, ὑποχωρεῖν προσποιούμενος, ἕλκει τῇ ῥόπῃ τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς τῆς πόλεως, δοκοῦντας οἰομένους, καὶ ὡς δὴ νίκῃ καταφρονοῦντας. ἐπὶ δ' ἀναρρίψας τὴν δύναμιν κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖα δοὺς ἃ πρὸς τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνιστάμενοι, κἀκείνους δὴ τὴν μάχην ἐξανίσησιν. οἱ δ' εἰσπηδῶντες εἰς τὴν πόλιν τῆς ἐνδον φεὶ τείχεσιν ὄντων, οἷον ἦ καὶ πρὸς θέαν τῆς ἔξω τὴν γνώμην φερομένων. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν ἡρέθησαν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. ἰησοῦς δὲ, τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας βιασάμενος φεύγειν ἔρπετα. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀπέραντον τὴν πόλιν, ἐπεὶ κἀ ταύτην ἐκρώμην ἴσχον, ἐς καταπεφευγέναι ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, ἅμα τῷ ἀγρὸν πᾶσαν σκεδασθέντες, ἀμυνεῖν αὐτοῖς ὑπὸ μετρώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοὺς αἰνάτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἐάλω, καὶ γυναικῶν, καὶ θεραπείας, καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς ἄπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά. καὶ γὰρ πλούσιον λῶ τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις ἰησοῦς διένειμε, γλιχόμενος ἐν γαλγάλοις. γαβαωῖται δὲ κατοικοῦντες ἔγγιστα τοῖς ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη καὶ τὰ τοῖς αἰνάταις θεσπιστέντα, καὶ πρὸς σφᾶς μεταβάσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, ἰησοῦν μὲν προσκαλεῖν οὐ διέγνωσαν. οὔτε γὰρ τεύξεσθαί τινος τῆς μείζονος ὑπολάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων ἔθνους παντὸς πολεμοῦντος αὐτούς. κεφηνίτας δὲ καὶ καθιερημίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς δὴ συμμαχίαν παρεσκάλεσαν, καὶ δι' αὐτῶν δεξιὰς ἔ-

πίστιν λέγοντες εἰ φθάσαν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῆς ἱερουσαλὴμ. συμπείσαντες δὲ αὐτοὺς, διέγνωσαν δεξιὰς τὴν δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς ἰησοῦν

φιλίαν

φιλίαν ποιησομένους, οὓς μάλιστα τῇ πολιτικῇ ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς ποιῆξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς χαναναίους ὄντας ἀσφαλὲς ἡγούμενοι, διαβούλεσθαι δὲ τὸν δῆμον τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μηδὲν χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν, ἦκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς αὐτῶν, πολλὴν αὐσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξήεσαν οὔσας, ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς τεθρίφθαι. ξυχίνας γὰρ εἰς τὸ ταύτας πεποιῆσθαι πρὸς αὐτὸν δεήσεις ἔλαβον. στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῆς χαβαωνιτῶν καὶ τῆς ἀμείνονι πόλεων, πλείσονῶν ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' αἷς πάξιον αὐτοὺς ὀρκι σωθήκας. μαθόντες γὰρ ὡς θεοῦ χάριτος καὶ δωρεᾶς τινὶ χαναναίων αὐτοὺς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι, τούτοις τ' ἤλεγον ἥδεσθαι, καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῆς γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ δεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας, παρεκάλουν δὴ σωθήκας καὶ φιλίαν τοῖς ἑβραίοις. ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν τῶν χαναναίων ἐθνος, ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὄμνυσιν ἔξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσεσθαι κατ' αὐτῆς ἄδικον, τοῖς ὅρκοις δεισωμνύσαντος τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν δὴ ἦθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης, ἀπῆισαν πρὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς χαναναίας στρατεύσας εἰς τινὰ ὑπέρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόρρω τῆς ἱερουσολύμων τοὺς χαβαωνίτας κατοικημένους, καὶ τῶ ἡγεῖσθαι ὄντας τῶν χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῆς τοὺς ἡγεμόνας, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τῆς δ' οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην προφασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἰς αὐτὴν ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα ἐλεάζαρον καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς δικαιοῦντα ποιεῖν διὰ τῆς μὴ ἀδικεῖσθαι τὸν ὅρκον, ἀποδεικνύουσιν ἐπὶ τοιούτοις. καὶ οἱ μὲν τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν εἶχον ἀσφάλειαν εὑρόντο. τοῦ δὲ τῆς ἱερουσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος διὰ τὸ μεταξάσθαι πρὸς τὸν ἰησοῦν τοὺς χαβαωνίτας, καὶ τοὺς τῆς πλησίον ἐθνῶν προκαλέσαντος βασιλέας συμφέρεσθαι τῷ κατ' αὐτῆς πολέμῳ, τούτους παρόντας σὺν αὐτῷ, τέσσαρες δὲ ἦσαν, οἱ χαβαωνῖται ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους διὰ τινι πηγῇ τῆς πόλεως οὐκ ἄποθεν προσκαθίζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον ἰησοῦν. ὁ δὲ τούτοις μὲν αὐτοῖς τὰ πράγματα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων, ἀπολεῖσθαι πρόσδοκᾶν. ὑπὸ δὲ τῆς ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων ἡγούμενον στρατεύσαντων σωθήσεσθαι δεῖ τινὶ ἡγεμόνι φιλίαν ὑπολαμβάνει. καὶ ἰησοῦς παντρατιᾷ σπεύσας διὰ τινὶ βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς αὐσας, ὀρθρίοις προσβάλλουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. καὶ ξαπίνης εἵποντο δείματα δεῖ χοιρίων διπλοῦν. βήθορα καλεῖται. ἔνθα καὶ τινὶ θεοῦ σωτηρίαν ἔμαθεν, διπομβρίσαντος αὐτῷ βρονταῖς τε καὶ κεραυνοῦ ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τινὶ ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον ὡσὰν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ διακῇ τινὶ τῆς ἑβραίων ὁρμῆς σωίσησιν. ὡς τε ὑπολαμβάνει τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἐν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ μακχηδὰ, καὶ πολλοὺς πόντας;

maximè credebant ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati si se Chananæos fatererentur, & multò tutiùs si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobabant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas, sumpserant enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt saluis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cùm audisset Gabaonitas non longe à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cúmque decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterùm *Ios. 10.* cùm rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defecisse, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonitæ videntes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam, vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cúmque terga vertissent, per decliue fugientes est persecutus. Bethorais loco dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentib. prodigiis apparuit, cælo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur: quo factum est vt Iesus reges istos caperet in spelũca quadã latebras quærentes iuxta Macchida, de omnibúsq. suppliciũ su-

creuisse autem eam diem vltra consuetum, extat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. De bellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaserant, Iesus in Chananææ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædáque abacta, exercitum reducit in Galgala. cúmque latè per circunquaque sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, déque stupenda multitudine cæsorum, excitati sunt in eos reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campestria colit adscitis Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Berotham non longè à superiore Cædesa, quæ etiam in Galilæorum agro sita est. erántque omnes hæ copiæ, peditum trecéta millia, equitumdecem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo, adeo tam ipsum Iesum quàm cæteros Israelitas terruit, vt præ metu minimum à desperatione abessent. Sed cùm Deus exprobrasset eis formidinem, & quòd eius præsidio se non tam tutos putarent, pollicitúsque victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem: quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit. fítque conflictus validus, & strages maior quàm vt facilè credi possit est edita. in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi, adeóque sæuitum est in victos, vt hominibus sublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus est, neminéque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus suas peruenirent interficiebat. Iámque quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo superabat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis sacrum tabernaculum in vrbe Siluntе fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus, inquo tantisper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima, altare ita vt Moyses præceperat statuit: & diuiso exercitu, in Garizæo móte dimidium eius collocauit & in Gibale alterum dimidiũ, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibúsque peractis & in altari insculptis, in Siluntem sunt reuersi. Iesus autem iam senex, cùm videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter situm natura tutum, tum propter munitionos ad frustrandos hostium conatus arte additas: nam cognito Israelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad suum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cúmque frequens concursus factus esset res hactenus fortiter ac feliciter gestas recensuit, quales par erat Dei auspiciis à populo religiosissimo geri:

Iosue.11.

III. *Ioſ.13.14.*

A ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε πάντες σχεδὸν ἴσμεν, δηλοῦται δὲ τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν τῇ ἱερᾷ γραμμάτων. κατεστραμμένων δ' οὕτως τῶν ἐπὶ τοὺς βασιλέας, οἳ τοῖς Γαβεωνίταις πολεμήσαντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆει πάλιν τῆς Χαναναίας ὅλῃ τιμὼ ὀρεινῷ ἰησοῦς. καὶ πολεμῶν τῶν ἐν αὐτῇ φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρῆν εἰς τὸ ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. τοῦ δὲ πολέμου τῆς ἑβραίων ἀρετῆς λόγου πολλοῦ φοιτῶντος εἰς τοὺς πλησίον, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ πέριξ λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι. καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδίοις τῶν Χαναναίων παλαισίνους προσλαβόντες στρατοπεδεύουσι πρὸς βερόθη πόλει τῆς γαλιλαίας τῆς ἄνω καθήσης οὐ πόρρω. γαλιλαίων δὲ ὄζει καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. Οὗ δὲ στρατὸς παντὸς, ὁπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες ἑξήκοντα. μύριοι δ' ἱππεῖς καὶ ἅρματα δισμύρια. καταπλήττει δ' τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε ἰησοῦν, καὶ τοὺς

B ἰσραηλίτας. καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τῶν κρείττονος δύναμιν ἔσχον δι' ὑποβολὴν θεοῦ δῆσις. Θεοῦ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοὺς τὴν φόβον, καὶ εἰ πλέον τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας πεποιοῦσιν, ὑποχρομένου τε τοὺς ἐχθροὺς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι θαρσαλέος πρὸς τὰς ὑποχέσεις τοῦ θεοῦ ἡμύμνων, ἐξώρμησεν ὅλῃ τοὺς πολεμίους. καὶ δὴ πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν, συνέπιπτει. καὶ καρτερᾶ μάχη γίνεται, καὶ φόνος

C κρειττόνων πίστεως πρὸς τοὺς ἀκρωμένους. διώκων τ' ὅλῃ πλεῖον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν αὐθρώπων ὅπλελοιπότων φρὸς τὸ κτείνεσθαι, τοὺς ἵππους ἵππους αὐτῶν αἴρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρασι. τὴν τε χώραν ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς ὁλμῶντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἱρῶν, καὶ πάλιν ὅτι λάβοι

D φονεύων. ἔτος δὲ πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, καὶ χαναναίων οὐκέτ' οὐδεὶς ὑπελέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον ντεῖχος διέφυγον. ἰησοῦς δὲ ἐπὶ τῶν γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τὸν ὄρειον ἰσᾶ τὸν ἱερὸν σκηνῶν, κατὰ σιλουῶ πόλιν. ὀλιγόδενδρον γὰρ ἐδύκει τὸ χωρίον ὄρος κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ θεάσματα ἐδόκει. καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ὅλῃ σκιμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόντε ἵστησιν ὅπου θεσπέπε μωυσῆς. καὶ νείμας τὸν στρατιὰν,

E ὅλῃ μὲν τῷ γαριζεῖ ὄρει τὸν ἡμισείαν ἵστησι. ὅλῃ δ' τῷ γηβήλῳ τὴν ἡμισείαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμὸς ὄζει, καὶ τὸ λιθικὸν καὶ τοὺς ἱερέας. θύσαντες δ' καὶ ἀρὰς ποησάμενοι, καὶ ταύτας ὅλῃ τῷ βωμῷ γεγραμμένας καταλείποντες, εἰς τὴν σιλουῶ ἀνέζευξαν. ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τῶν χαναναίων πόλεις ἐφ' οὐκ ἀλώτους ὑπό τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυρότητος, καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξίᾳ προσβαλλόμενοι προσδόκων τοὺς πολεμίους ἀφίξεσθαι πολιορκίας δ' ὑπόγνωσιν τῶν λαβεῖν

F (καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τὰς ἰσραηλίτας ποησομένας τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, φρὸς τὸ τὰς πόλεις κρατερὰς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τὸν χρόνον) σωναγαγὼν τὸν λαὸν εἰς τὸ σιλουῶ ἐκκλησίαν παρήγγελε. καὶ ἀπροδηλῶν, τάττε ἤδη κατορθωμένα καὶ τὰς γεγραμμένας ἀρὰς ὡς εἰσὶν ἀρίσαι, καὶ τὸν θεῖον τὸν ὑποχόντος αὐτοὺς ἀξίαι, καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε,

βασι-

βασιλεῖς τε τριάκοντα καὶ ἕνα τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς A
χεῖρας ἐλθεῖν κἀκρατεῖσθαι δηλοῖ, καὶ σφαπαὶ ὅση
ποτὲ κατελπίσασα τῆς αὐτῆς δυνάμεως εἰς μάχην
συνῆψεν ἅπασαν διαρθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γένναι αὐτοῖς
ὑπολελεῖφθαι. τῆς δὲ πόλεων, ἃς μὲν πρὸ αἰῶνος ἑα-
λώκεσαν, ὑφ' ἃς δὲ δὴ χρόνου καὶ μεγάλης πολιορ-
κίας διὰ τὴν τῆς τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ τῶν δὴ ταύ-
της οἰκητόρων πεποίθησιν, ἠξίου τοὺς ἀπὸ τῆς περίας
τοῦ Ἰορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῆς κυ- B
δωνίων συναραμένους, ὄντας συγγενεῖς ἀπολύειν ἤδη
πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμεν ὁμολο-
γουμένας. ἵνα τε κατὰ φυλὴν αἱρετὴν προσύχειν μέρ-
τυρηθέντα πέμπειν. οἱ τῶν γῆν ἀμεμψησόμενοι πη-
χῶν; καὶ ὑπὲρ κακουργήσοντες δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδό-
λως αὐτῆς τὸ μέγεθος. καὶ ἐπειδὴ μὲν τούτοις πεποιθὼς
μένος τοῖς λόγοις, συγκατανεῦσαι ἔχειν τὸ πλῆθος. καὶ
αὖθις τοὺς ἀμεμψησομένους τῶν χώραν αὐτῆς ὀξέ- C
πεμψε, ἄνδρας αὐτοῖς τινὰς γεωμετρίας ὑπομνή-
νας, οἷς ταληθὲς οὐκ ἠμέλλε λήσεσθαι διὰ τὸν τέχνην.
ἐντολὰς δοὺς ὑπερίσασθαι τῆς τε διδαίμονος διαμέτρου
γῆς, καὶ τῆς ἅπασαν ἀγαθῆς. ἡ γὰρ φύσις τῆς χαναναίων
γῆς, τοιαύτη τίς ἐστιν. ὡς ἴδοι τὶς ἂν πεδία μεγάλα
καὶ καρπὸν φέρειν ἱκανώτατα. καὶ συγκεκομμένα μὲν
ἑτέρα γῆ, παντοδαίμονα νομισθησόμενα. τοῖς δ' ἱερε- D
μουντίων χωρίοις ἀνάλογα, καὶ τοῖς ἱεροσολυ-
μιτῶν, τὸ μηδὲν ἀφανισόμενα. καί τοι παντελῶς ὀλί-
γων αὐτῆς ἐπὶ τῶν γῶν συμβέβηκε, καὶ ταύτης ὀρει-
νῶν τῶν πολλῶν, ἀλλ' ὑποβολὴ εἰς καρπῶν ἐκφο-
ρίων τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολείπειν ἑτέρας. καὶ δὴ
τοῦτο τιμητοὺς μᾶλλον ἢ μεμπτοὺς τοὺς κλήρους εἶναι δίκη
ὑπάρβει, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου καὶ χιλίων ἀπο-
δίου γεωμέτρου. οἱ δ' ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δίκα δ'
ἦσαν, περιοδεύσαντες τε καὶ πεισθέντες τῶν γῆν ἐν
ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σηλωῦντα πό-
λιν, ἔνθα τῶν σκηνῶν ἐστάκησαν. καὶ ἐποιοῦς ἐλάζα- E
ρόν τε καὶ τῶν γερουσίαν καὶ συὺ τοῖς φυλάρχοις πα-
ρεκαλοῦν, νέμειν ταῖς ἑνέα φυλαῖς, καὶ τῆς μαναασι-
τῆς τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῆς φυλῆς
τῶν μέρησιν πεποιημένος. κληρώσαντος δ' αὐτοῦ, ἡ
μὲν Ἰουδὰ λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τῶν καθύπερ-
θεν Ἰουδαίαν. ἀπατάνουσαν μὲν, ἄχρι τῆς ἱεροσο-
λύμων. τὸ δ' εὖρος, ἕως τῆς σοδομίτιδος λίμνης κα-
θήκουσαν. ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκά-
λων καὶ γάζα. συμεωνὶς δὲ, δυτέρα γῆ λῶ, ἔλαχε F
τῆς ἰδουμαίας τῶν αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πρόσορ-
ρον οὖσαν. βενιαμίται δ', τῶν ἀπὸ ἰορδάνου ποτα-
μοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος. τὸ δὲ πλά-
τος, ἱεροσολύμοις ὁμιλοῦσαι καὶ βεθήλοις. ἐνότατος
δὲ ὁ κλῆρος ἔπεσε λῶ δίχα τῶν τῆς γῆς ἀρίστων. ἱερε-
μοῦται γὰρ, καὶ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαχον. ἡ δ' G
ἐφραίμου φυλὴ, τῶν ἄχρι γαδάρων ἀπὸ ἰορδάνου
ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν. εὐρέαν δὲ, ὅσον ἀπὸ
βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελμυτᾶ πεδίον. τῆς μαναασ-
σήπιδος οἱ ἡμίσεις, ἀπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δύσεως
πόλεως, πλάτος δὲ ἀπὸ βηθσάνων, ἣ νῦν σκυθόπο-
λις, καλεῖται. καὶ μετὰ τούτους ἰσάχαρ, κάρμη-
λόν τε ὄρος, καὶ τὸν ποταμὸν τοῦ μήκους ποτοσαμάν τέρμονα. τὸ δ' ἰαβύειον ὅρος, τοῦ πλάτους.
ζαβυλωνίται δὲ, τῶν μέχρι γηνσαεῖπιδος, καθήκουσαν δὲ ἐπὶ κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον.

reges triginta & vnum auſos manus conſerere deuictos, exercitúſque potentiſſimos prælio ſuperatos, internecione cæſos, vt ne reliquiæ quidem generis ſupereſſent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ eſſent, aliæ munitiores & ob hoc obſtinatiores longa oppugnatione opus haberent, cenſuit eos qui ex regione vltra Iordanem ſita in communem expeditionē profecti fuerant, & propter cognationem ſocios periculorum ſe adiunxerant, gratiis priùs actis ad proprias ſedes remittendos. deinde ex ſingulis tribubus ſingulos teſtatæ probitatis viros eligendos, qui regionem totam permenſi bona fide & abſque dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam ſententiam itum eſt ab vniuerſo populo: móxque eos viros miſit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibuſdam geometriæ peritis, qui propter hanc ſcientiam errare ac falli non poterant: híſque mandata dedit, vt æſtimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananææ natura talis eſt, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri poſſent: quòd ſi iidem ad Hierichuntinum aut Hieroſolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cùm tamen hi agri parui ſint & bona ex parte montani, ſed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis ſecundi hanc ob rem voluit iuxta æſtimationem potius quàm iuxta menſuram ſortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille aliis valeat. Decemuiri autem huic negotio deſtinati perluſtrata regione & æſtimatione terræ peracta, ſeptimo menſe reuerſi ſunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi ſedes erat. Tum Ieſus aſſumpto Eleazaro cum ſenatu ac tribuum principibus diuiſit regionem nouem tribubus & Manaſſitarum dimidiæ parti cuique tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cúmque ad ſortes ventum eſſet, tribui Iudæ obuenit tota ſuperior Iudæa pertinens vſque Hieroſolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat. in hac ſorte vrbes erant Aſcalon & Gaza. Secundo loco Simeonis ſortita eſt Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Bemianitæ deinde regionem ſorti ſunt, quæ à Iordane amne vſquè mare protenditur. latitudo verò eius patet Hieroſolyma inter & Bethela. anguſtiſſima autem hæc ſors fuit, propter agri bonitatem. Hieroſolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Iordane vſque Gadara in longum protenſam ſortita eſt, in latum patentem à Bethelis vſque magnum campum. Manaſſetidis item dimidia pars agrum à Iordane vſque Dora vrbem, latitudine vſque Bethſana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Poſt hos Iſacharis in longum patentem à flumine vſque Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vſque Geneſaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam ſunt ſortiti.

Quæ autem regio post Carmelum sita est conuallis ex re nomen habens tota Aseritis cessit quà ad Sidonem est obuersa. In hac portione fuit vrbs Arce, alio nomine Actipas. Quæ verò ad Orientem spectant vsque Damascum vrbem & superior Galilea Nephthalitis obtigit, vsque Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc monte oriũtur, quà fines sunt Arces vrbis versus septentriones sitæ. Porrò Danitæ adepti sũt quicquid vallis ad Occidentem solem vergit, Azoto & Doris terminati. horum est Iamnia & Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertingit vsque montem à quo Iudæ tribus initium fecit. Ad hunc modum sex gentium à filiis Chananæi denominatarum regionem Iesus diuisit, & nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoræam enim & ipsam ab vno ex filiis eius dictam Moyses iam ante duabus cum dimidia tribubus diuiserat, vt suprà diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, Amathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc diuisionem pertinuerunt. Cæterùm Iesus ætate iam defecta cùm non valeret consilia sua per se exequi, & qui vicem eius gerebant, negligentiùs tempublicam administrarent, præcepit vnicuique tribui, vt ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim consistere & ipsorum securitatem, & disciplinę ac religionis incolumitate: idque eos non ex Moysi tantùm monitis, sed suomet experimento didicisse: deinde vt Leuitis triginta octo destinatas vrbes redderent, iam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant. ex his in tribus profugis receptacula sunt instituta. nihil enim magis erat curæ, quàm vt nusquam à Moysis præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalitide Cedesis, quæ est in superiore Galilea. post hæc quod de præda in reliquum erat diuisit: supererat enim permultum. vnde non mediocris diuitiarum accessio & publicè & priuatim facta est. tantum erat auri & vestimentorum ac reliquæ supellectilis, tantum etiam iumentorum ac pecudum, vt numero comprehendi non possent. Posthæc aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem sita vnà militabant numero quinquaginta millia, in hanc sententiam locutus est: Quoniam Deus & pater qui est dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum mansuram nobis promisit: vósque opem vestram indigentibus ex mandato Dei alacriter & impigrè præstitistis, æquum est cùm iam nihil arduum supersit, missionem vobis dari & promptitudine vestra non abuti: quandoquidem certi sumus, si in posterum sit opus, nihilo segniùs operam vestram nobis paratam fore. Itaque gratias vobis agimus quòd socij periculorum esse voluistis, rogamúsque vt in hac mutua bene uolẽtia perseueretis, memores amicorum & quòd vos quoque vestras possessiones nostris auxiliis parastis, sicut nos ad hanc felicitatem Deo fauente & vobis adnitẽtibus peruenimus,

Lib. 4. cap. 7.

A τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ καρμήλου, κοιλάδα περιεχομένην ὑφ' ὃ καὶ τοιαύτην ἐστί, ἀσπείται φέρονται πᾶσαν τὴν ὑπισχνοῦσι τεῖχαμμῶν. ἀρκὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαι ἡ καὶ ἀκτιπτοῖς. τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τεῖχαμμῶν μέχρι δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν, νεφθαλίτας παρέλαβεν, ἕως τοῦ λιβάνου ὄρους, καὶ τῶν ἰορδάνου πηγῶν αἳ τὴν ὁρμὴν ἐκ τοῦ ὄρους ἔχουσιν, ἐκ τοῦ καθήκοντος τοῖς ὄρεσι κατὰ βόρειαν πόλεως ἀρκῆς παροικούσης. δανῖται δ', τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυόμενον τέτραπται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτῳ καὶ δώρεις ὁριζόμενοι. ἰαμνιαί τε πᾶσαι καὶ γίτται, ἀπ' ἀκάρωνος ἕως τοῦ ὄρους, ἐξ οὗ ἰούδα ἤρξε φυλή. καὶ ἐξ μὲν ἔθνη τῶν ἡμῶν τοῦ χαναναίου φέροντα τιὼ ἐπωνυμίαν διῴκησεν οὗτος ἐν σοῖς, καὶ τῷ χαμαθεῖ καὶ τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν νέμεσθαι. τῷ γὰρ ἀμορίτῃ, καὶ αὐτῷ οὗτος ἀφ' ἑνὸς τῶν χαναναίου παίδων καλουμένῳ μωυσῆς ἤδη προειληφὼς νεμεμήκει ταῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τὸν δὲ καὶ πρότερον διῳκηλώκειν. τὰ δὲ περὶ σιδῶνα, καὶ ἀρουκαίους, καὶ ἀμαθίτας, καὶ ἀριθαίους, ἀσχολώτερα λῷον. ἰησοῦς δὲ, τοῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πράττειν ὅσα καὶ νοήσειν, τῷ τε μετ' αὐτὸν τιὼ ἡγεμονείαν φοβηλαβόντων ἀμελῶς προστάντων τοῦ κοινῇ συμφέροντος, παρήγγειλε φυλῇ ἑκάστῃ, τῷ γένους τῷ χαναναίων μηδὲν ἐκλιπεῖν ἐν τῇ κατακληρουμένῃ γῇ. τῷ γὰρ ἀσφαλείαν αὐτοῖς καὶ τιὼ φυλαττῶ τῷ παρ' ἑαυτῶν ἐθῶν, ἐν μόνῳ τούτῳ καὶ μωυσῆ αὐτοὺς εἶναι πειθομένους, καὶ τοῦτ' αὐτοῖς πεπεῖσθαι. καὶ τοὺς λευίτας δὲ τὰς ὀκτὼ καὶ τριάκοντα πόλεις ἀποδιδόναι. προειλήφεσαν γὰρ ἤδη κατὰ τιὼ ἀμορίαν τὰς δέκα. τούτων δεῖς ἀπονέμει τοῖς φυγάσιν αἰκεῖν ἐν αὐταῖς. πολλὴ γὰρ ὦ πρόνοια, τοῦ μηδὲν ὧν μωυσῆς διέταξε φοβηλιπεῖν. τῆς μὲν οὖν ἰούδα φυλῆς χάβρωνα. σίκιμα δὲ τῆς ἐφραίμου. τῆς νεφθαλίτιδος ἦν κεδίσιν. ἔστι δὲ καὶ τῆς καθύπερθεν γαλιλαίας τοῦτο χωρίον. κέμει ἦν τῆς λείας ἔσται ὦ ἐπὶ λοιπά. πλείστη δ' ἐγένετο. καὶ μεγάλους πλούτους ἐπιβεβλήλυτο καὶ κοινῇ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἐσθήτων καὶ τῆς ἄλλης ὑποσκευῆς ἕνεκα. τεῖχαπόδων δὲ πλήθους, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ὦ προσῆκεν. μετὰ δὴ ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ τὸν ἰορδάνην κατὰ τιὼ ἀμοραίαν ἱδρυμένοις, συνεστράτευον δ' αὐτοῖς πεπαρασκευασμένοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ δικαιότης τοῦ ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην ἔδωκε, καὶ κτησθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχηται. συνεργίας δὲ τῆς παρ' ὑμῶν κατ' ἐντολὴν τιὼ ἐκείνου δεομένοις, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα προθύμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἔτι δυσκόλου φειδομένους ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φείδοι τῆς προθυμίας ὑμῶν, ὦ εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν ἡμῶν αὐτῆς, ἄσκευον ἕξομεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νῦν καμοῦσαν ἀνδρὶ βραδυτέραν. χάρις τοιῶ ὑμῖν ὧν συμπράττε καὶ νῦν. καὶ οὐχὶ νῦν μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὕτως μένοντας ἀγαθοὺς μεμνῆσθαι τῷ φίλων, καὶ φοβεῖσθαι κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῷ ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅπ τε τιὼ ἀπόλαυσιν τῷ ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ὑμᾶς ἀναβάλλεσθε, καὶ ποιήσαντες εἰς ἅπαν δίκαια θεῷ κατίσημον, ἐπεὶ ἅπας ἐκέρατε αὐτῷ μεταλαμβάνειν,

γόγοτε

χάριτος θεὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐν τῇ σεαυτοῦ πάσαις πλοῦτος ἄφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπαξόμενοι καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τοῦτων ὅτι πλέον, ἢ παρ' ἡμῶν δῶρα, καὶ θεὸς ὅτι βουληθήτε κατ' ἀμοιβὴν προθυμίαν. οὔτε γὰρ ὧν μωυσῆ θεσπίσαν ἀπειλείφθητε, καταφρονήσαντες ὀλίγου ἀνθρώπων ἀπολόντος, οὔτ' ἔστιν οὐδὲν, ἐφ' ᾧ μὴ χαρεῖσθε ὑμῖν οἴδαμεν χαίροντας οὖν ἡμᾶς ὅτι τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν. καὶ παρακαλοῦμεν μηδέν' τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὄνειδος ὑπολαμβάνειν. μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμὸς οὗτος ὄζῃ ἑτέρους ἡμᾶς νομίσητε καὶ οὐχὶ ἑβραίους. ἀβραάμου γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες. θεός τε εἷς τοιός τε ἡμέτερος πρόγονος καὶ τοῖς ὑμῖν αὐτῶν παρήγαγε εἰς τὸν βίον. οὗ τῆς θρησκείας ὅτι μελετᾶσθαι καὶ πολιτείας ὅτι, ἰὼ αὐτὸς ὀλίγα μωυσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τοῦ θεοῦ παρέξοντος εὖ καὶ σύμμαχον ἑαυτόν. εἰπὼν ἀπέπεμπεν ἢ εἰς ἑτέραν ἐνθένδε μίμησιν, ἐκτυφλωτέου μὲν τοῦ ἤθους ὑμῖν. ταῦτα εἰπὼν κατ' ἔνα τοὺς ἐν τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαν ἀπησπάσατο, αὐτὸς μὲν ὑπέμενεν. θεοῦπεμπτο δὲ αὐτοῖς ὁ λαὸς οὐκ ἀθυμοῦντι καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπελύθησαν. καὶ διαβάσαν οὖν τὸν ποταμὸν ἥτε ῥουβήλις φυλὴ καὶ γαδδίς, καὶ ὅσοι τῆς μανασσητῖδος αὐτοῖς συνεπέποντο, βωμὸν ἵδρυον τὰς ὄχθης ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου, μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γηγενομένοις, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν κατοικοῦντας οἰκειότητος. ἀκούσαντες δὲ οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι ὑπὸ τῶν ἐπολυθέντων, οὐ μὴν ἐς σαφῆ γνῶσιν αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεωτερισμῷ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπλῶς. ἀλλὰ περὶ τιμὴν θείαν θρησκείαν τιμῶν ἀβουλίᾳ πιθανῷ νομίζοντες, ἐνόπλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τῆς τῶν βωμῶν ἱδρυσαμένων, παραγωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κωλύσοντες αὐτοὺς τῆς διαβάσεως τῆς πατρίων ἐθῶν. οὐ γὰρ ἐδόκει τιμῶν συγγνώμαν αὐτοῖς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς τιμῶν αἰτίας εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ θεοῦ βουλητὸν, καὶ ᾧ ἕκαστος τιμώμενος χαίρει. καὶ οἱ μὲν, ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἰησοῦς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβαλλόντες ὑποπτεῦσαν αὐτῆς τῆς γνώμης λαβεῖν θεῶν. ἔπειτ' αἰ κακοσπῆ μάθωσι τιμῶν ἀγνοίαν αὐτῆς, τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβύτας θεὸς αὐτοὺς, φλινέσιον τὸν ἱερέα ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῆς ἐπιφανοῦς τοῖς ἑβραίοις, μαθησομένους τε καὶ φερνίσαντες, τὸν βωμὸν ὅτι τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ἀβουλήτως ἔσησαν. ὡς ἢ παραγωσομένων, κἢ φρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων ἐκκλησίαν συνελέγη, στὰς φινέσης, μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἢ ὡς τε λόγοις ὅτι τιμηθέντας τοιαῦτ' εἰδέναι φρὸς τὰ μέλλοντα πάλιν, οὐ φρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀβουλίας ἀποδόντας τοὺς ἐπ' ὅπλα καὶ τιμῶν ἐκ χρεῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, φρὸς δὲ τὸ συγγνῶναι καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν φερθῆναι σωφρόνως ἐκπέμψαντας οὕτω ποιήσασθαι τιμῶν πρέσβειαν, ἵνα τιμῶν αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς φερήχθητε τὸν βωμὸν καταβάλωσι, μήτε φερπτεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μεπόντες ὑμᾶς, κατὰ λόγον μὲν ὅσον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς ἀβουλίας ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. οὐ γὰρ ἠξιώμεν ὑμᾶς πείρᾳ τῆς θεῶν γνώμης σύτως γνῶσιμένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, ἐκλελυθέντας ἡμῶν καὶ παόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον,

A nec id ſine veſtræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati, eſtis, multúmque prædæ, auri, & argenti referetis, & ſuper omnia noſtram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moyſis mandatis ſatisfeciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad noſtram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad veſtras poſſeſſiones
B dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum exiſtimetis cognationem noſtram dirimere: néve propter flumẽ medium alios nos putetis quàm Hebræos. Omnes enim Abrahæ ſtirps ſumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus, vnus Deus tam noſtros quàm veſtros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moyſem inſtituta diligenter obſeruanda ſunt. hoc enim pacto futurus eſt adiutor & propicius: ſicut contrà ſi in alienos
C ritus degenerauerimus, & ipſe nos auerſabitur. Hæc locutus & ſingillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipſe quidem eodem loco reſtitit: reliqua autem multitudo vniuerſa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè à ſe inuicem diuellebantur. Itaque traiecto flu- Iiii.
uio Rubelis tribus & Gadis & quotquot Ma- Ioſ. 22.
naſſitarum eos ſunt ſecuti altare ſuper ripam Iordanis erigunt, monumentum poſteris & ſignum coniunctionis cum reliquis qui vltra
D Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Iſraelitas, cùm altare exſtructum ſcirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac ſuſpicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi parrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. exiſtimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erant crimine, quã diuinæ voluntatis rationem habendam. atque
E ita irati ad expeditionem ſe accinxerunt. Ieſus verò & pontifex Eleazarus cum ſenatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rẽ aggrediendam, & ſcitandum qua mente id fecerint: & ſi fortè malo animo factum deprehẽſum ſit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineeſem filium Eleazari & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoſcant quid ſibi volentes altare in ripa conſtruxiſſent. Vt verò traiecto flumine, &
F conuentu aduocato Phineeſes in concione conſtitit: Maius, inquit, veſtrum delictum eſt quàm vt verbis tantũ caſtigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repente ad arma conclamauimus vt pœnas ſumeremus, ſed reſpectu cognationis, & ea ſpe quòd fortaſſe admonitione ad ſanitatem reduci poſſitis, legationem ad vos ſuſcepimus, vt cognita cauſa extructi altaris, nõ temerè armaſſe nos in vos videamur, ſi piis rationibus adducti id feciſtis: ſin autem in culpa ſitis, iuſtam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perſpectam Dei ſententiam habetis, & legum eius auditores eſtis, diſiunctos à nobis & in veſtram poſſeſſionẽ reuerſos,

quam Deo ferre acceptam debetis, cuius prouidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari patrio, externos deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam prolabamini, ad domesticarum legum reuerentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obstinatè pertinatis, non grauabimur vllum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habitos, non secus atque illos exterminabimus. Cauete enim putetis quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos euasisse: vbiubi estis, omnia sunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere. Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapiendum esse obstaculo, præstat nouam agrorum diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est igitur vt resipiscatis, & à nouitatibus mutato proposito desistatis: rogamúsque vos per salutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis carissimum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis, contra quos minimè volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, vtrum pace nostra & vestris affectibus perpetuò frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere. Postquam hæc Phinees dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerunt: Viri fratres, nos neque è cognatione deficere volumus, neque in religione cuius nequaquam pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum nouimus Hebræis omnibus communem, & altare eius æreum quod est ante tabernaculum, nec aliud vnquam nostras excipiet victimas. Nam hoc quod nunc ereximus, quódque vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificiis placandum extructum est, sed vt perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nósque patriæ religionis admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, absítque vt nos affines existimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patriis moribus ac ritibus degenerauerit, absque capitali pœna expiari non valeat. His auditis Phineesses, collaudatáque eorum constantia, reuersus ad Iesum, rem totam apud populum exposuit. qui lætus quòd nec delectu opus esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: móxque soluto conuentu, reuersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem pòst vigesimo iam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adesse: primùm Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per quę ex rebus afflictis in tántas opes tantámq; gloriã peruenerãt hortatur deinde vt dent operam vt Deum in posterum æquè habeãt propicium, cùm sciant eius benecuolẽtiã nõ aliis retineri posse quàm pietatis artib.

Ios. 23.24.

A ὃν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου πρὸς ἡμᾶς προνοίας ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡμῶν πάτριος, ξενικοῖς θεοῖς ὑπηφέρειν τοῖς χαναναίων κακοῖς προσκεχωρηκότας. ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ παραστήσαντες μὴ μανίαντες, νόμων ἢ πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. εἰ δ' ὀλιγωρήσετε τοῖς ἡμετέροις, οὐ παραιτησόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον. ἀλλὰ περαιούμενοι τὸν Ἰορδάνην τούτοις

B βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείροντες. μὴ δὲ νομίσητε τοῦ διαβατικὸν τὸν ποταμὸν, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι, παντοχοῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐστί. καὶ ὑποδραῦαι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς δίκην, ἀδύνατον. εἰ δ' ἔστιν ἐνθάδε τὴν ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶ ἢ σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι καὶ ταύτην ἀνέπαφον μηλόβοτον.

C ἀλλ' ὑποπήσατε σωφρονήσαντες, καὶ ὅτι ναροῖς μεταθέμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ παθεῖν ὑμῖν ἀνάγκην ἀμυνάσασθαι. ὡς οὐκ ἐπὶ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τῆς φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐπικλήσει κειμένης, ἕτοιμοι βουλεύεσθε, λόγους ἡτιθαλοῦσαι συμφέρειν ὑπολαβόντες, ἢ πρᾶγμα ἔργων καὶ πολέμου ἀξιμάχου. τοιαῦτα δ' φινεέσου διαλεχθέντος, οἱ προιστῶτες τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο μὲν τῆς ἐγκλημάτων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, καὶ μήτε συγχύσεως πρὸς αὐτοὺς ἀποστῆσαι, μήτε κτ' οὐσιεισμὸν αἰσχύνην τὸν βωμὸν ἔλεγον. ἀλλὰ θεόν τε ἕνα γνώσεσθαι τὸν ἑβραίοις ἅπασι κοινόν. καὶ τὸν πρὸς τῆς σκηνῆς βωμὸν χάλκεον, ἐφ' ταῖς θυσίας ποιήσειν. τὸν μὲν τοι γε ναὸν ἀναστάντα, δι' ὃν καὶ ὕπατοι γεγόνασιν, ὑπὲ κτ' θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ἢ ὅπως εἴη, καὶ τεκμήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀνάγκη ἢ σωφρονεῖν κτ' τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ' οὐχὶ παβάσεως ἀρχηγὸς ὑπολοίπετο. μάρτυς δ' ἡμῖν ἢ ὅτι τοιαύτην τὸν βωμὸν αἰτίαν κατασκευάσαι γέγονεν ὁ θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα πρὸς ἡμᾶς ἔχοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγνώσκετε τούτων, ἐφ' οἷς ἐξαίρετος ἢ δίκαιοι πάντες ὅσοι ἢ ἀβρεμάμου γένους ἄντες νεωτέροις ἐπιχειροῦσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ συνήθους τρόπου παρηλλαγμένοις. ταῦτα εἰπόντος ὑπαρχίσας ὁ φινεέσης, παρῆν πρὸς ἰησοῦν, κτ τὰ παρ' αὐτοῦ ἀπήγγελε τοῦ λαοῦ.

F ὁ δ' χαίρειν ἔφη μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ στρατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κτ' ἀνδρῶν συγχυσιν, χαριστήριος γὰρ τούτων τοῦ θεοῦ θυσίας ἐπιτέλει. κτ ἀλύσας μὴ ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας ἀποῖς αὐτὸς ἐν σπίμοις διῆγε. ἔτει δ' ὕστερον εἰκοστῷ, γέρων ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τοῦ πόλεως, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς γερουσίας, καὶ τοῦ πλήθους ὅσον ἐν ἐφα-

G τὸν αὐτοῦ συναγαγὼν, ἐπὶ παρῆσαν, τάς τε εὐνοίας τοῦ θεοῦ ἀπεμίμνησκεν αὐτούς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινοῦ κτήματος εἰς τοσοῦτον δόξης κ εὐσεβείας προελθεῖσι. φυλάττειν τε τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν, ἔχουσαν οὕτως πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, κτ τῇ εὐσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον.

αὐτῷ

αὐτῷ γὰρ καλὸς ἦλθεν ἀπίναι μέλλοντι τῷ ζῆν παραίνεσιν αὐτοῖς ταύτην καταλιπεῖν. κἀκείνοις ἠξίου δι' μνήμης ποιήσασθαι τὴν παράκλησιν. καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν ἐπὶ κ' διακοσίοις μησὶ μὴ δεόντως διδασκαλίᾳ τῷ χρησίμων συνδιέζηψε πεντηκοντα. στρατηγὸς δ' μὲν τὴν ἀρχὴν τελευτὴν γενέσθαι, πέντε καὶ εἴκοσι. ἀνὴρ δ' μήτε σωφροσύνης ὧν ἐνδεὴς, μήτε τῷ τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα & τοὺς κινδύνους δύσψυχος κ' μεγαλόψολμος, φρονεῖν σαφῶς τε τὰ κ' τὴν εἰρήνην δεξιώτατος, κ' πρὸς ἅπαντα καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἁρμοσμένος. θάπτεται δ' ἐν πόλει θαμνᾷ τῆς ἐφραίμ φυλῆς. θνήσκει δ' κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν κ' ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φίνεσῃ τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην καταλιπών. καὶ μνημεῖον αὐτῷ & τάφος ἐν γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει. μὴ δ' τὴν τούτων τελευτὴν φινεέσης ἀρξαμένην κ' τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν χαναναίων ὁρμὴν τῇ ἰουδαίᾳ φυλῇ παρέχειν τὴν ἡγεμονείαν. κ' γὰρ τῷ λαῷ δόξα ἀπευδὴς ἦν μαχεῖν τι καὶ θεῷ δοκεῖ. κ' προσλαβοῦσα τέλη συμεωνίδα, ἐφ' ᾧτε ἐξηρεθέντων τῷ σιδήρων ὑπαντᾶν, καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ ἔτος ποιῶσιν.

Suum enim fuisse vt priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremò rogauit vt hanc admonitionem boni consulerent, essentque eius perpetuò memores. post hãc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ cẽtesimo decimo: quorum XL. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum vigintiquinque reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minùs in pace bonus & vtilis: denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditarium relinquens sacerdotium. sepulturæ & eius monumentum impositum extat in vrbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cuiúsnam foret imperium in bello Chananæo, respondit iubere Deũ vt Iudæ tribus ductu bellum gereret, quę mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquiis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus huius generis reliquiis, vicem rependeret.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς μετὰ Ἰησοῦν τὸν στρατηγοῦ θεραπεύοντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράσθησαν συμφορῶν, κ' κατασκαφέντων ὑπὸ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

CAP. II.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis DC. tantùm fuere superstites.

ΧΑναναῖοι δ' ἀκμάζοντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῷ θεαγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κ' ζεβέκηλω αὐτοὺς ὑπεμένον, τῷ βασιλεῖ τῷ ζεβεκηνῶν ἀδωνιβεζέκῳ τὴν ἡγεμονείαν διαβεβλαντες. τὸ δ' ὄνομα τοῦτο δηλοῖ, βεζεκηνῶν κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑβραίων γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἤλπιζόν τε κρατήσειν τῷ ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δ' αὐτοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς θεβεῖπεν, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς. καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν χαμαιλεοντίους, ξεφάνδουροι δ' τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν ἀδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησὶν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἀρα λήσεσθαι θεὸν ἐμέλλον τάδε πεπονθὼς ἃ κ' δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων θεράξας πρότερον οὐκ ἐνέβαπλεν. κ' ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως ἱεροσολύμων. τελευτήσαντα δ', γῇ θάπτουσι. καὶ διέκειτον αἱρούντες τὰς πόλεις. πλείστας τε λαβόντες ἐπολιόρκουν ἱεροσόλυμα. κ' τῶν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας. χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τείχων ὀχυρότητι καὶ φύσει τοῦ τόπου. ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς χεβρῶνα, κ' ταύτην ἑλόντες, κτείνουσιν πάντας. ὑπελείπετο δ' τὸ τῶν γιγάντων ἔτι γένος, οἳ δι' σωμάτων μεγέθη, καὶ μορφὰς οὐδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παραπλησίας, φοβερόν ἦσαν θέαμα, κ' δεινὸν ἄκουσμα. δείκνυνται δ' ἔτι καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς ὑπὸ πίστιν ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν μετὰ τῶν δισχιλίων πηχῶν. τὴν δὲ γῆν χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. οὗτος δ' ἦν τῶν κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τὴν χαναναίαν.

AT Chananæi quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabãt, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorũ lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, quòd Iesus Dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quos dixi, duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæsis decem millibus, dum reliquos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellũ circumferebãt: quorum bona parte capta, Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore eius parte, omnes habitatores terræ contrucidauerunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbéque vi capta, in oppidanos omnes sęuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus disparis, visu simul & auditu horribiles: quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moysis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moyses in Chananęam præmiserat. *Ios. 21.*

Habita est ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnatum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descendentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperũt. Euasit autem eos Gaza & Accarõ, quòd in planicie sitæ & abundantes curribus, inuadentes se malè mulctatos facile reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitæ verò in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo imposito habitatorib. eius pacem dederunt: & in posterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum vtrique se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis cõtenti pacem Chananæis dederut. Ephræmi verò tribus cùm assidẽdo Bethelis multo tempore ac labore impẽso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tãdẽ cõprehẽso vno ciuiũ qui in vrbẽ importabit necessaria, fide data & accepta, & iureiurãdo firmata, intromissos clàm ipsum cũ familia seruaturos proditione eius facti sunt vori compotes: cæsisque reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis do-
VI. minium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oraculo, bellum tamen non libebat suscipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec senatus vt antè legitur, nec magistratus solemnes creantur: dúmque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, & qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido
Iud. 19. Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parũ respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum vxore in gratiam reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parẽtib. habitus. quinta cũ decreuisset domum repetere, post meridiẽ iter ingreditur. cũctãter enim parẽtes filiã dimiserunt, nec nisi meliore dici parte transacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur

A διδόασι δὲ καὶ τοῖς ἱέθρου τοῦ μαδιανίτου ἀπογόνοις, μωυσέως γὰρ ἦν γαμβρὸς, γῆν ἵνα νέμωνται, τὴν γὰρ πατρίδα καταλειπόντες ἠκολουθήκεσαν ἐκείνοις καὶ συνῆσαν αὐτοῖς ὅπη τῆς ἐρήμου. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ καὶ συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὴν ὀρεινὴν τῆς χαναναίας πόλεις εἷλον, τὴν δὲ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ ἀσκάλωνά τε καὶ ἄζωτον. ἐκράτουν δ' αὐτοὺς γάζα καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας.
B καὶ αἱ δὲ μὴ αἱ τυλαὶ μεγάλως σπ᾽ πολεμεῖν δύναμιν ἠσκηκυῖαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ καταπήξαντες τὰ ὅπλα. βενιαμῖται γὰρ, τούτων γὰρ ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτῶν συνεχώρησαν φόρους τελεῖν. καὶ οὕτως παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν ἀπ᾽ κτίνεν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἠρξάμενοι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τὸ βενιαμίτου μιμησάμεναι ἐποίουν, & τοῖς τελουμένοις ἀρκούμενοι φόρους ἐπέταττον τοῖς χαναναίοις ἀπολέμους ἔτι. ἡ δὲ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βιθηλὲ τέλος οὐδὲν ἄξιον π χρόνου καὶ πόνων ἠνύσατο τῆς πολιορκίας. οἱ δὲ καί περ ἀχθόμενοι,
C τῇ καθέδρᾳ προσκαρτέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅτι κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, τὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ ὧν δεδόντι τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε & τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. κἀκεῖνος ὅτι τούτοις ὦμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν οὕτως προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων. οἱ δὲ,
D ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς οἰκοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν. & μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται· τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ὑπαδιδόντων, ὑπὸ ῥᾳστώνης τε καὶ δυνῆς τὸ κόσμιον ὀλιγώρησαν, καὶ τῆς πολιτείας τῶν νόμων οὐκέτ᾽ ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παροξυνθεὶς δ' ὅτι τούτοις τὸ θεῖον, ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαντο πρὸ τοῦ αὐτοῦ γνώμης τῶν χαναναίων. ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι κρείσσονα πολλῇ κατ' αὐτῶν ὁμόνοιαν κεκτημένοι. οἱ δὲ, καὶ
E πρὸς τὰ πρὸ θεοῦ, δυσθύμως εἶχον. καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀνδρῶς, πολλὰ τὸ πρὸ τῶν χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη διὰ τοῦ ζυφλοῦ ἐκλελυμένοι. καὶ συνέβαινεν ἤδη τοῦ ἀριστοκρατίαν διαφθαρῆναι, καὶ τὰς μαντείας οὐκ ἀπεδείκνυσαν, οὐδὲ ἀρχοῦ ἄλλου οὐδὲ μίαν τῶν πρότερον νενομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἄκροις ἡδυπὴ τὸ κερδαίνειν προσδεδωμένοι. καὶ διὰ τοῦ πολλοῦ ἄδικα, σάσις αὐτοὺς πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, καὶ προήχθησαν εἰς τὸ
F πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας. λεβίτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῆς ἐφραίμου κληρουχίας ὤν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γύναιον ἀπὸ βηθλεμῶν τῆς ἰούδα φυλῆς τὸ τ' ὄνομα τὸ χωρίον. ἐρῶν δ' σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ἀτιμήσας, ἀπῆλθε παρ' ἐκείνης οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοῤῥίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐκκαιομένου τῷ πάθει, σκέψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄν-

ἀνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ἀπῆλθεν, μησὶ τετάρτῳ. χαλεπῶς δ' φέρων ὁ ἀνὴρ ὅτι τῆς ἔρωτι, ἦκε πρὸς τοὺς πενθερούς. καὶ διαλυσάμενος τὰς μέμψεις, καταλλάττει πρὸς αὐτόν. καὶ τέσσαρας μὲν ἡμέρας πρὸς αὐτὸν διατρίβει, φιλοφρονουμένων αὐτὸν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπιέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶν δείλην ἔξεισι. βραδὺν γὰρ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὴν θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας ζιβλῶ ἐπιούσῃ. διεβάτην δ' αὐτοῖς εἰς εἰπτὸ-

καὶ ὁ-

καὶ ὄνος λεῖ αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γύναιον. γινομένων δὲ αὐτῷ κατὰ τὰ ἱερεσόλυμα, σταδίους δ' ἐληλυθησαν ἤδη ἑβδομήκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων καταχθῆναί που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὀδεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα οὐδὲ πόρρω πολεμίων ὄντας, τῇ καμεῦ πολλάκις ὕπισφαλῆ καὶ ὕποπτα πιστεύοντος καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι. χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἴκοσι σταδίους, εἰς οἰκείαν ἠξίου καταλύεσθαι πόλιν. καὶ κομισάσης τὴν γνώμην, παρῆσαν εἰς γαβαῶν, φυλῆς τῆς βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μισθενὸς ὄντι ξενίαν τῷ κῦ τῷ ἀγροῦ αὐτὸν ἐφαλεώτος, πρεσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατῶν, τῆς μὲν ἐφραμίτιδος φυλῆς ὤν, οἰκῶν δὲ τῇ γαβᾶ διατρίβοντος, σκυτυχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο, καὶ δι' ἃς αἰτίας σκέλλόμενος σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ, λάβιτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γυναῖκα δὲ ἐκ τῶν γονέων ἄγων, πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. τῷ δ' οἴκησιν εὐθὺ τυγχάνειν ἐν τῇ ἐφραμίτῃ κληρουχίᾳ. ὁ δὲ πρεσβύτης, ἐκ δὲ τῷ συγγνώμην, καὶ δὲ τὸ τῷ αὐτῷ φυλῇ νέμειν, ἐκ μὲν δὲ τῷ σκυτυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενιθησόμενον ἥκε. νεανίαι δέ τινες τῶν γαβαλιτῶν, ὅτι τῆς ἀγορᾶς τὸ γύναιον θεασάμενοι, καὶ τῷ ὑπερβάλλουσαν θαυμάσαντες, ἐπεὶ ἐκ τῶν πρεσβύτῃ κατηγμένον ἔμαθον, καταφρονήσαντες τῆς ἀσθενείας, καὶ τῆς ὀλιγότητος, ἦκον ὅτι τὰς θύρας. τὸν δὲ πρεσβύτην ἐκκαλοῦντες ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μὴ δὲ ὕβριν, ἠξίουν αὐτὸν ἐκδοχὴν τῷ ξένῳ, θεαγμάτων ἀπολλάχθαι. ὡς δὲ συγχωρῆτε λέγοντος, καὶ λάβιτην τὸν πρεσβύτου, κἀδράσιν αὐτοὺς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν τὸ δικαίου καὶ καταγέλων, ἀπείλουν ἢ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα ταῖς ὑπερθυμίαις αὐτῶν, εἰς ἀνάγκην ἐκβιαζόμενος, καὶ μὴ βουλόμενος τοὺς ξένους ὑβρισθῆναι ὑβρισθέντας, τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσειν τε τὸν ἐπιθυμίαν αὐτοὺς λέγων, νομιμώτερον δίκα τῆς εἰς τοὺς ξένους ὕβρεως, αὐτοὺς ἢ μηδὲν ἀδικήσειν οὓς ἐπεδέξατο τούτῳ τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τῆς ἀπουδῆς τῆς ὅτι τῷ ξένῳ ἐποίησαν, ἀλλ' ἐπέκειντο ταύτην ἐκλαβεῖν ἀξιοῦντες. ὁ μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν ἀθέμιτον. οἱ δ' ἁρπασάμενοι, καὶ προσθέμενοι μᾶλλον τῷ βιαίῳ τῆς ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τῷ γυναῖκα. ἣ δὲ ὅλης νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως, ἀπέλυσαν περὶ ἀρχομένην ἡμέραν. ἡ δὲ, πεταλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ὅτι τῷ ξενίαν. ἐκ τοῦ λύπης ὢν ἐπεπόνθει, καὶ τὸ μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ ἀνδρί, τοῦτον δὲ μάλιστα τοῖς γεγενημένοις ἔχειν αἰτίαν ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τῷ ψυχῇ ἀφῆσιν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ κατασχῆσθαι τῷ γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμενος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, πρωϊσθῆναι διεγνωκὼς, ὡς οὐκ ἐξ ἑκουσίου γνώμης αὐτῷ πρὸς τοὺς καθυβρίσαντας, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅτι ξενίαν αὐτῷ. ὡς δὲ τελευτήσασαν ἔμαθεν σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθος τῶν κακῶν, ὅτι θύμος τῷ κτίνει κεκρᾶν τὴ γυναῖκα νομίζει πρὸς αὐτόν. ἐκ δηλῶν αὐτὴν κῦ μέλος εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλῇ, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοῖς αἰτίοις τῆς τελευτῆς γυναικὶ, καὶ τῷ βίαν ταῖς φυλαῖς. οἱ δὲ ὑπό τε τῆς ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῶν βεβιασμένων κακῶς διατεθέντες, πρότερον οὐδενὸς τοιούτου πώποτε εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκράτου καὶ δικαίας εἰς τῷ σιλουὴ

cúmque emensi triginta ſtadia non longè abeſſent à Hieroſolymis, famulus dabat conſilium vt aliquò diuerterent: ne ſi nox iter faciẽtes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præſertim propinquis hoſtibus, cum ſerotina hora etiam amicorum loca ſuſpecta facere ſoleat. marito non placuit alienigenarũ vti hoſpitio. nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebátque progreſſus viginti ſtadia ad ſui generis homines diuertere. in hoc conſentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis ſerò admodum, cúmque in foro inueniret neminem qui ſe inuitaret ad hoſpitium, ſenex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, ſed Gabæ habitans, caſu repertum interrogat, quiſnam ſit, & cur crepuſculo demum cœnam è foro peteret. ille ſe Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione ſe habere domicilium. Tum ſenex reſpectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatus hoſpes viſus eſt ad ſe deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam, poſtquam ad ſenem illum diuertiſſe cognouerunt, contempta imbecillitate & ſolitudine, venerunt ad ianuam: rogantéque ſene vt abirent, & vim abſtinerent ac iniuriam, poſtulabant vt exhibita hoſpita quieti ſuæ cõſuleret. cúmque ille contrà diceret cognatam eſſe, & Leuitidem, peccaturos eos grauiter, ſi propter voluptatem leges violarent, iuuenéſque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes ſi obſtare libidini eorum pergeret, ſenex ait ſe filiam eis permittere, vt ſaluo hoſpitali iure cupiditatem explerent, volens quantũ in ſe erat tutos ab iniuria præſtare, quos exceperat. illis verò pertinaciter hoſpitam experentibus, & hãc omnino accipere volentibus, ſupplex orabat ne quid contra leges committerẽt, at illi furẽtes vi raptam mulierem domum abducunt, cúmque ei per totam noctem ad ſatietatem illuſiſſent, diluculo dimiſerunt: quæ ita miſerè affecta ad hoſpitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conſpectum venire, quòd hũc indigniſſimè rem laturum putaret humi collapſa expirauit. Leuita ratus ſopore oppreſſam, & nihil grauiùs ſuſpicans, excitare conabatur. conſolaturus eo quòd non ſponte ſe ad ſtuprum præbuiſſet, ſed vi in alienas ædes abrepta. vt verò defuncta ſenſit, ſatis prudenter pro calamitatis magnitudine ſe gerens, cadauer iumento impoſitum domum reportat: & membratim diuiſum in partes duodecim, ad ſingulas tribus miſit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum verò illi nunquam tali antè viſo vel audito ſpectaculo ad indignationẽ grauiter cómoti, & iuſto furore perciti apud *Iud. 20.*

conuentum faciunt,& congregati ante tabernaculum,Gabaenos hostiliter armis impetere decernunt.Hunc impetum senatus cohibuit, suadens non ita temere cognatis bellum inferendum,priusquam verbis agerent de criminibus:quando nec in exteros quidem ob iniuriam acceptam armari leges permittunt, nisi legatis prius de satisfactione missis.rectum igitur esse adGabaenos mittere qui fontes ad supplicium deposcant:qui si dedantur,horum pœna contentos esse debere.sin contumaces fuerint,bello in eos vindicandum.Itaque mittuntur ad Gabaenos accusaturi eos iuuenes qui vim pudicitiæ mulieris intulerant, & postulaturi vt pro violatis legibus morte iustas pœnas penderent.Gabaeni verò non dediderunt iuuenes,arbitrati sibi pudendum si alienis imperatis metu belli parerent,cùm multitudine ac virtute nulli se cedere videri vellent: erátque magnus apparatus totius tribus,cùm cæteri nó defuturos se promitterent, si quis eos vi & armis aggredi vellet. Quę postquàm Israelitis à Gabaenis renuntiata sunt,iureiurando sancitũ, neminem ex suis viro Beniamitæ filiam traditurum in coniugem:& acriore bello persecuturos se eam tribum,quàm maiores eorum Chananæos persecuti sint.Et confestim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt vigintiquinque armatorum millia, & insuper sexcentos.ex eo numero fuere quingẽti funditores peritissimi,qui læua manu feriebant. itaque commisso apud Gabam prælio,egregiè vicêre Beniamitæ, cæsis ex aduersa acie viginti duobus millibus.& fortasse plures cecidissent, nisi nox prælium diremisset.atque itaBeniamitæ læti se intra mœnia receperunt,Israelitę verò in castra insperata clade attoniti. Sequenti die prælium instauratur,& Beniamitis rursum vincentibus,decemocto millia cadunt ex parte Israelitarum,quo factum est vt castra metu desererent,profectique Bethela,quæ vrbs non lóge aberat,postridie ieiunio peracto supplicauerunt Deo per Phineesem pontificem vt ab ira desisteret,& contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hostem concederet.Deus verò precibus eorum annuit,& per eũdem vatem fauorem est pollicitus.Ergo diuisis bifariã copiis,dimidiam partem noctu circa vrbem in insidiis collocant, reliqua in aciem producta cum Beniamitis manus conserunt,móxque vt impares paulatim pedem referunt. eo magis Beniamitę instant sponte cedentibus quo longius hostem ab vrbe abstraherent, ita vt etiam illi qui in vrbe propter ætatem imbellem relicti fuerant , procurrerent quasi prædæ futuri socij.postquam autem satis longè à mœnibus discessum est, Hebręi reuersi in pugnã signum dant insidiatoribus : qui mox coorti cum clamore hostem à tergo inuadunt. Senserunt illi se deceptos,& cùm consilium in ancipiti metu non suppeteret,in conuallem quãdam cõpulsi, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει φρουροῦντας καὶ νέους ὑπολειφθέντας διὰ ἀσθένειαν συνεδραμεῖν αὐτοῖς πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπῆχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ ἑβραῖοι. ὑπεστράφεντες δ' ἵσαντο εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὃ συνέκειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες, μετὰ βοῆς ὄπισθεν τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ, ἅμα τε αὐτοὺς ἠπατημένους ἤδοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεστήκεσαν. καὶ εἴς τι κοῖλον συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον,

A συλλεχθέντες, καὶ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν διδοὺς ὥρμησε, καὶ χρήσασθαι τοῖς γαβαηνοῖς, ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ βουλή, πύθεσθαι μὴ δεῖν ὀξέως οὕτως ἀπὸ τοὺς ὁμοφύλους ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, τῷ νόμου μηδὲ ὅτι τοὺς ἀλλοφύλους ἐφιέντος δίκα πρεσβείας καὶ τοιαύτης ἀπὸ τὸ μετανοῆσαι πέρας, τοὺς δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰ ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖν ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένους
B πέμψας πρὸς τοὺς γαβαηνοὺς ἐξαιτουῦντας τοὺς αἰτίους. καὶ παρεχομένων μὴ, ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει. καταφρονησάντων δὲ, τότε τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς ἀμύνεσθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς γαβαηνοὺς κατηγορουῦντες τῆς νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτουῦντες τοὺς δράσαντας μὴ οὐ νόμιμα, ἡγουμένους δὲ δικαίους, αὐτ' αὐτῆς ἐκείνων ὑποθανεῖν. οἱ δὲ γαβαηνοὶ, οὔτε τοῖς νεανίσκοις ἐξίδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοφύλοις ὑπακούειν προστάγμασιν ἡγοῦντο πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες εἶ)
C χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ τὸ πλῆθος, μήτε δι' ἀλυσγίαν. ἦσαν γὰρ ἐν φιλοπολεμῇ μεγάλῃ καὶ τῇ ἀλλων φυλετῇ. σωματενοήθησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνούμενοι βιαζομένοις. ὡς δὲ ταῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσραηλίταις τὰ φρὰ τῆς γαβαηνῶν, ὅρκους ποιουῦτας μηδένα σφῶν ἀνδρὶ βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δὲ ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τοὺς προγόνους
D μῶν παρειληφαμεν ἡγουμένους. φράζεσθαι ἐξῆν ἐπ' αὐτοῖς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν. βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους ταῖς λαιαῖς τῶν χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὥς τε κὴ μάχης πρὸς τὴ γαβᾶ ἡγουμένης, ἔπιπτουσιν οἱ βενιαμίται τοὺς ἰσραηλίτας, ἄνδρες τε πίπτουσιν αὐτῶν εἰς δισμυρίους κὴ δισχιλίους. ἐφθάρησαν ἴσως δὲ καὶ πλειό-
E τες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοῖς ἔπεσε καὶ διέλυσε μαχομένους. κὴ οἱ μὲν βενιαμίται, χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλίται καταπεπληγότες κατὰ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑπούσῃ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμίται κρατοῦσι, καὶ θνήσκουσι τῶν ἰσραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι καὶ μύριοι. Ϛ δείσαντες τὴν φύσιν ὠφέλιμον τὸ στρατόπεδον. φράζησθαι δὲ εἰς βεθήλα πόλιν ἴγγιστα κειμένην, καὶ ἱκετεύσαντες κῦ τὸν ὑσεραίαν τὸν θεὸν ἱκέτευον διὰ φινεέσου τὸ ἀρχιερέως παύσασθαι τῆς
F ὀργῆς τῆς πρὸς αὐτούς. καὶ ταῖς θυσίαις αὐτῶν ἥτταις ἀρκεσθέντα, δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ φινεέσου προφητεύσαντος. ποιήσαντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν ἡμισείαν περιλοχίζουσι νυκτὸς πρὸς τὴν πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, συνέβαλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τὲ ἐγκειμένων. καὶ ἐδίωκον οἱ βενιαμίται τῶν ἑβραίων ὑποφευγόντων ἠρέμα, κὴ ὅτε πολὺ θελόντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν εἴπαντες, ὡς

ὡσει-

ἐξελόντες κατηκόντισαν, ὡς τὸ πάντας διαφθαρῆναι πλὴν ἑξακοσίων. οὗτοι δὲ συστραφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τῶν πολεμίων, ἔφυγον ὅπῃ τὰ πλησίον ὄρη, καὶ καταλάβοντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες ὡσεὶ δισμύριοί ὄντες, καὶ πεντακισχίλιοι ἀπέθανον. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, τὴν τε γαβαὼ ἐμπύρωσαν, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τῶν ἀρρένων τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο. τὰς τε ἄλλας τῶν Βενιαμιτῶν πόλεις ταὐτὰ δρῶσιν, οὕτως ἦσαν παροργισμένοι, καὶ ἀάβισον τῆς Γαλαδίτιδος οὖσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειν αὐτοῖς κατὰ τῶν Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ χιλίους ἐκ τῶν τάξεων ἀπέκτειναν ἀνελεῖν, καὶ φονεύουσι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξί, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ὅθεν τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς προσῆλθησαν τῷ κατὰ τῶν γυναικῶν πάθει προσλαβόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν αἵρεσιν τῶν ὁπλιτῶν. μετάνοια δ' αὐτοῖς λαμβάνει τῆς τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς. καὶ ἱκεσίαν ὑπ' αὐτοῖς προέθεντο, καὶ τοι δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τοὺς διαφυγόντας αὐτῶν ἑξακοσίους, διὰ πρεσβυτῶν ἐκάλουν. καθίδρυτο δ' ὅπῃ πέτρας τινὸς ῥοὰς καλουμένης. καὶ τὴν ἔρημον. οἱ δὲ πρέσβεις, ὡς οὐκ ἐκείνοις τῆς συμφορᾶς μόνοις γεγονυίας, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν ἀπολωλότων, ἀδυσώπητοι, πρᾴως ἐπειθον φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῆ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ὄλεθρον τὸ μεταξὺ αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. συγχωρεῖν γὰρ ἂν ὑμῖν ἔλεγον, τὴν ἀπάσης τῆς φυλῆς γῆν, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε. οἱ δὲ τῶν καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψῆφον γεγονότων κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, κατῆσαν εἰς τὴν πάτριον φυλήν, πανδημεὶ τοῖς προσκαλουμένοις. οἱ δ' Ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ἰαβίτιδας. ὡσεὶ δὲ τῶν ἑξακοσίων ἐσκόπτετο ὅπως κἀκεῖνοι γυναικῶν ἀπορήσαντες, παιδοποιῶνται. γεγονυίων δ' αὐτοῖς ὅρκων ὡς τὸ μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικῆσαι θυγατέρα πρὸ τοῦ πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβούλευον τῷ ὁμωμοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμόσαντες οὐ γνώμῃ κειμένῳ, τῷ θεῷ μηδὲν ἀναπόνητον ποιήσειν εἰ φυλὴν ὅλην κινδυνεύσασαν ὀπολέσθαι σῶσαι δυνηθείη, τὰς τε ὁπορκίας οὐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γίνωνται, χαλεπὰς εἶναι μὴ ὀκνηφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐκ κακουργίας ὀλισθάνωσι. τῆς δὲ γερουσίας πρὸς τὸ τῆς ὁπορκίας ὄνομα ἀντιλιασάσης, ἦν τις τούτοις γυναικῶν ἀπορίαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρήσειν τὸν ὅρκον. ἐρομένων δὲ τὴν ὁπώνοιαν, ἡμῖν, εἶπε, ξὺν τοῖς ἔτεσι εἰς σηλὼ συνιοῦσιν ἑορταὶ καὶ πανήγυρις αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἐφείσθω γαμεῖν Βενιαμίτας αἷς ἂν δυνηθῶσιν, ἡμῶν οὔτε προξενούντων οὔτε κωλυόντων. πρὸς δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας, καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοῖς αἰτίους φυλακῆς ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων. ὅπερ τὸ δεῖν τῆς ὀργῆς ὅθεν Βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησιμούσας αὐτῇ καὶ θάττον ἀμέρους. καὶ οἱ μὲν τούτοις πειθόντες, ψηφίζονται τὸν δεῖν τῆς ἁρπαγῆς γάμων τοῖς Βενιαμίταις. ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν ἑξακόσιοι, κατὰ δύο καὶ ἕξ πρὸ τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσομένας τὰς παρθένους ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον.

A circundatis expeditioribus qui eminus pugnare assueuerant, telis ferarum in mortem sunt cõfixi. Sexcenti tantùm euaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperent: & in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes sæuitum est: adeóque indignatio iusta eos efferauerat, vt ad expugnandam etiam Iabisum Galaditidis vrbem quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantùm quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquam resedit, subsecuta est pœnitentia dum vna è tribu diminutos reputãt. & quamuis iustis armis oppressos censerent, vt qui cõtra leges diuinas peccauerant, iciunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, missis legatis reuocãt. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quàm suam cladem conquesti, quod infectum esse non poterat, suaserunt æquo ferrent animo, & ad sui generis reliquos aggregarentur, néve quantum in se esset, vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros recipere, & prædam insuper quantam possent abigere. At illi agnoscentes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam, reuersi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiẽdam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, nõ deerant qui negligendum id sacramentum consulerent, quòd ab ira profectum esset, non à iudicio. Nõ ingratam rem Deo fore si quomodo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non quando necessariò fiunt periculosa esse ac grauia, sed cum astu malitioso committuntur. Cùm verò senatus succlamatione periurij mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere se consilium, quomodo saluo iureiurando Beniamitis vxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu iussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Beniamitis impune sit vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulauerint, dicemꝰ ipsos in culpa esse, qui filias negligẽter custodiuerint: & ꝙ nõ oportet iræ in Beniamitas nimis indulgere, qua iã antè plus satis cõtra cõsanguineos sint vsi. In hãc sententiam concessum est, decretúmq. vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instãte autẽ festo ducẽti illi bini triniue ante vrbẽ insidiabãtur aduẽtãtibus virginib. inter vineta & per alias latebras.

illę verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter faciebant.iuuenes autem coorti diſperſas corripiebant:atque hoc pacto quæſitis nuptiis, agriculturæ inſudantes,dederunt operam vt ad priſtinam felicitatem aliquãdo redire poſſent. Quo factum eſt vt Beniamitarum tribus quæ minimum ab internecione abfuit, prudẽti hoc Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: móxque magnis incrementis tam numero quàm opibus
VIII. eſt aucta.Hic finis fuit belli Beniamitici.Nec fe
Iud.18. licior per idem tempus fuit Daniana tribus,tali fortuna vſa.Iſraelitis iam deſuetis armorum exercitio,&in colendis agris tantùm occupatis Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias:non quòd ſibi timerẽt,ſed vt illata Hebræis aliqua memorabili clade,ſecuriùs in poſterum ſuas vrbes habitarent. & coniuratione facta,magnóque numero peditum armato, adiũctis etiam curribus,Aſcalonem & Accaronẽ in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerunt, & alias pleraſque campeſtres ciuitates :ita vt Danitæ in montana compellerentur,ne pedẽ quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorũ haberent,miſerũt ex ſuis quinque viros in mediterranea , diſpecturos nunquem locum inuenirent deducendis colonis idoneum.illi à campo magno Sidonis iter vnius dici progreſſi , non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili,rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana,cognominem vni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam.Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur,quòd neque ad laborẽ ſe exercerent,neque pietatem colerent. luxato enim reip.ſtatu, magna liẽtia pro ſuo quiſque libito viuebat,vt domeſtica Chanæorum vitia iam totam gentem impunè inundarent.

Cap. III.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus.

Iud. 3. HAnc ob rem irato Deo , felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac voluptatem breui diſperiit.Bello enim à Chuſarte rege Aſſyriorum petiti,& in acie multos amiſerunt,& oppidatim infeſtati,aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati,& alias varias iniurias ferre ſunt coacti per annos octo , quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

Cap. IV.

Libertas per Cenizum reddita.

Ibid. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus,hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre,ſed vt ad audendum pro libertate accenderetur,aſcitis paucis quibuſdam periculorum ſociis,quos preſentis ſtatus tædebat, & mutatũ

Α αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς οὐδὲν ὑποῤῥῶσαι δὴ τῶν μελλόντων ἀφυλάκτως ὄφεων. οἱ δὲ σκιδασθεισῶν εἵλκυσαν ἐξαναστάντες. καὶ οὗτοι μὲν οὕτως γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ πρόνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν. Βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ κινδυνεύσασα τελέως ἀφθαρῆναι, τῇ ἀφειμένῳ ξόφῳ καὶ τῶν ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται. ἰώθησάν τε ἀλλαχῆμα, καὶ ταχείαν εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποήσαντο τὴν
Β ἐπίδοσιν. ὅσῃ μὲν οὖν ὁ πόλεμος, οὕτως παύεται. ὅμοια δ' τούτοις παθὼν καὶ τῶν δανιαιτῶν συνέβη φυλῆ, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο ἀφαχθεῖσαν. τῇ ἰσραηλιτῇ συλλειποτάκτων ἤδη τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἀσκησιν καὶ ἀρετὴν ἔργοις ὅταν τῆς γῆς, χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῆς, συνεπείσαντο δύναμιν. οὐδὲν μὲν αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶντες, ὡς δ' βεβαίαν τὴν ποίησιν κακῶς τοις ἑβραίοις ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἁρματά τε συμ-
Γ παρεσκεύαζοντο, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. αἵ τε πόλεις αὐτῆς συνεφρόνουν, καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς τῶν ἀσκάλωνα καὶ ἀκκάρωνα παρεσκεύασαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῆς ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν, οὐδὲ ὀλίγον αὐτοῖς ὑπέβαλον τοῦ πεδίου καταλιπόντες. οἱ δ' οὔτε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοί, γῆν τε οὐκ ἔχοντες ἀρκοῦσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῆς πέντε ἄνδρας εἰς τὴν μεσόγειον, κατοψομένους γῆν, εἰς ἣν
Δ μετοικήσαιντο. οἱδ' οὐ πόῤῥω τοῦ λιβάνου ὄρους καὶ ἐλασσόνος ἰορδάνου τῆς πηγῶν ἔχ τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς προελθόντες, καὶ κατασκοπήσαντες γῆν ἀγαθὴν καὶ εὐμφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῆς. οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβου παιδὶ, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν. τοῖς δ' ἰσραηλίταις προὔβαινεν εἰς τε ἀπιστείας τοῦ ποιεῖν τὰ κακὰ καὶ ἀπὸ τῆς
Ε περὶ τὸ θεῖον ὀλιγωρίας. μεταχινηθέντες γὰρ ἅπαξ τοῦ κόσμου τῆς πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸ φρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ἐβίουν, ὡς ἔχ τῆς ὀλιγωρεῖν τοῦ θεοῦ ἀλλοτρίοις αἰεὶ πιμπλασθαι κακῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μὴ ταύτῃ τῇ κακοπραγίᾳ ἀστεῖσαντας αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀσυνείαις ἐδούλωσεν.

ΟΡγίζεται τοίνυν αὐτοῖς θεός. καὶ δὴ σὺν πάσαις μυρίοις δυσαιμονίαις κατήσαντο, ταύτῃ ἀπέβαλον δὴ ξυφεῖ. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθου τοῦ τῆς ἀσυρίας βασιλέως πολλοὺς τε τῆς ἰδιαταξαμένων ἀπώλεσαν, καὶ πολιορκούμενοι κ' κρατος ἠρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ δι' φόβου ἑκουσίως αὐτῷ προσεχώρησαν, φόρους τε ἐπ' δυνατὰ μείζονας ὑπέταξάν τε καὶ ὑβρεῖς παντοίας ὑπέμειναν, ἕως ἐτῶν ὀκτὼ. μεθ' ἃ τῆς κακῶν ἔτους ἠλευθερώθησαν.

Κεφάλαιον δ'.

Η δι' κενίζου αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη.

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τις, κενίαζος ὄνομα, δραστήριος ἀνὴρ, καὶ τὸ θεῖον μεγαλεῖος, χρηναθὲν αὐτῷ μὴ πειρατὴν ἐν τοιαύτῃ τοῖς ἰσραηλίταις ἀνάγκῃ κειμένοις, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾶν, θρασυδειλασάμενος συλλαμβάνεσθαι τ κινδύνων τινὰς αὐτῷ

(ὁλί-

(ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ὀλὴ τοῖς παροῦσιν ἐπύγχανε καὶ φροδυμία μεταβολῆς) θεῶντον μὲν τὸν παρ' αὐτοῖς οὖσαν φεύγειν ἢ χουσάρδου ἀλαθθείρει. προσχωρούντων δὲ πλειόνων τῷ συναγωνιζομένων, ἐν τῇ μὲν διαμάχῃ τοῖς μὲν τὰ θεῶντα ἢ ὀλιγάρησεως, μάχλιν τοῖς ἀσυρίοις συνάπτουσι. καὶ φρὸς τὸ παντελὲς αὐτῷ ἀπωσάμενοι, περαιοῦσθαι τὸν διφράτην ἐβιάζοντο. κενίαζος δὲ, ὡς ἤρξω πείσαν αὐτὸ λαμβάνῃ ὧδα τὸ πλῆθος ἀρχέιν, ὡς τε κρίνειν τὸν λαὸν. καὶ ἄξας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, καταβρέφει τὸν βίον.

Κεφάλαιον ε'.

Οπ πάλιν ὁ λαὸς ἐδούλευσε μωαβίταις, καὶ ὡς ἐλύθη τῆς δουλείας ἀπίλαγη.

ΤΕλευτήσαντος δὲ αὐτὸ πάλιν τὰ τῶν ἰσραηλιτῶν ὑπὸ αἰαρχίας ἐνόσησε θεῶνματα. ἐς τῷ μὲν θεὸν τιμῆς ἄλλην τὸν θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἐπὶ μᾶλλον ἐκακοῦτο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τῆς ἀκοσμίας τῆς καὶ τὸν πολιτείαν, ἔγλωνα τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον φρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων διαφερόντα, ὑποτάξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὸν δύναμιν ἐπανάσασθαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπιτάξαι τελεῖν. καθεδρύσας δ' αὐτῷ ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον, οὐδὲν τῆς εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλειπεν. εἰς τε πενίαν αὐτοὺς καταίσησιν, ὀλὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ τὰς ἱκεσίας αὐτῶν ὑπιλαθὼς, ἀπήλλαξε τῆς ὀλὶ τοῖς μωαβίταις ὕβρεως. ἦν δὲ θέρσος ἢ τῷ ξόπῳ τούτῳ. τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίας, ἰούδης μὲν τὄνομα, γένετο παῖδος, τολμηρός τε καὶ ἀνδριάτατος, ἐς τῷ σώματι φρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατότατος, τῶν χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ αὐτ' ἐκείνης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατώκει μὲν ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτός. συνήθης δ' γένεται τῷ ἔγλωνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων ἐς ὑπερχόμενος. καὶ δὴ ἦτο καὶ τοῖς φρὸς τὸν βασιλέα φρόσφιλὴ τυγχάνων αὐτόν. καί ποτε συὸ δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει ὑπεδήσατο μηκος εἰσπεσὼν φρὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, αὐείντο αἱ φυλακαί, ὑπό τε τῶ καύματος, ἐς φρὸς ἄριστον τεθαμμένων. δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ ἔγλωνι ὁ νεανίσκος, διέξιβε δ' ἐν τινι δωματίῳ δεξιὸς φρὸς θέρος ἦγον, φρὸς ὁμιλίαν ἐρέπετο. μόνοι δ' ἦσαν ἢ βασιλέως ἐς τοὺς ἐπισκόπους τῶν θεραπόντων ἀπιόντας κελεύοντος διῆναι τὸ φρὸς ἰούδην ὁμιλεῖν. καθεῖσο γ' ὅτι θεόνου, καὶ δίος εἰσπέσοι τὸν ἰούδην μὴ διαμάρτῃ, ἐς μὴ δὲ καιρίαν πληγήν. αἴσησιν οὖν αὐτὸν, ὅταρ εἰπὼν ἔχοι ἐν προσώπατος αὐτῷ δηλῶσαι ἢ θεοῦ. καὶ ὁ μὲν φρὸς τὴν χεῖρα τὴν ἢ ἀνείρατος αἰσθάνεται δὴ ἢ θέρους. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον κατάλιπὼν, ἔξεισι φερσκλείσας τὴν θύραν. οἵτε θεράποντες ἠρέμουν εἰς ὕπνον τεθάφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἰούδης τοῖς ἱεριχουντίοις ὑποσημαίνων κρυπτῶς, παρακάλει τῆς ἐλευθερίας αὐτὸν ἀντιλαμβάνεσθαι. οἳ δ', ἀσμένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἔθεον. καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώρην τοὺς ὑποσημαίνοντας κέρατα. τούτους δὲ συγκαλέσαντα τὸ πλῆθος, πάρεσιν λέγει. οἱ δὲ φθὲν τὸν ἔγλωνα πολλὴν μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος· ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑαυτοὺς λέγειν ἤρξατο, δείσαντες μή τι νεώτερον εἴη φθὲν αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

A cupiebant, primò præsidium suis à Chusarthe impositum interficit: tātúmque primus successus valuit, vt indies crescente suorum numero, iam aperto marte hosti pares viderentur. itaque congressi cum hoste vno prælio se in libertatē asserunt, reliquiæ fusi & fugati exercitus vltra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita defunctus est.

B

Cap. V.

Quomodo populus rursum à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

VIII. Iud. 3.

POst cuius mortem vacante principatu res Israelitarum rursum in peius ruere cœperunt, idquetanto magis quòd nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberent: quæ res in causa fuit, vt Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot præliis, sed omnibus victi ferocia posita iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos xviij. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus, habitabat ipse quoque apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se insinuauit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione priùs subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æstas & diei medium, quo remissiùs agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellitibus occupatis circa prandium, iuuenis igitur oblatis Egloni muneribus, qui tum in æstiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem soli, quia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat. sedebátque in sella, & Iodes verebatur ne fallente ictu plagam non satis lethalem inferret. Iubet igitur eum surgere, dicens habere se somnium, quod ex Dei mandato regi sit indicandum. cúmque ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clausis priùs foribus. regij famuli interim quiescebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clàm indicata, autorem se illis libertatis vindicandę præbuit. illi verò libenter hęc accipientes, & ipsi confestim arma capiebāt, & cornicines per totā eā regionē dimittebāt. Sic enim illic multitudinem conuocari mos erat: Eglonis autem domesticos diu latuit quod acciderat. sed cùm iam aduesperascēret, veriti ne quid nouihomini accidisset, ingressi sūt in cubiculū:

C D E F G

cúmque mortuum inueniſſent, hærebant inopes conſilij:& priuſquam ſatellitium conglobaretur, Iſraelitarum turba ſuperuenit, ex his pars in veſtigio confodiuntur,pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Iſraelitæ præoccupato Iordanis tranſitu,in fuga intercipiebant, maximè circa ipſa vada,ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet.Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excuſſerunt:Iodæ autem huius felicitatis autoris is honor conſenſu multitudinis eſt habitus,vt confeſtim princeps declaratus ſit.cum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignißimus:poſt quẽ Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

Cap. VI.

Quomodo ſub Chananæorum imperium redacti,& per Baracum in libertatem ſint repoſiti.

IX. *Iud.4.* ISraëlitæ verò,quos præteritę calamitates nihilo caſtigatiores reddiderant, in priſtinam impietatem atque inobediẽtiam relapſi,priuſquam ſatis à Moabitica ſeruitute reſpirallent, imperio Iabini Chananæorum regis ſubiugari ſunt.Is regiam habens apud Aſorum,quę vrbs ſita eſt ſuper Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta,equitum decem, prętérque currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Syſares primus inter amicos regios,congreſſus cum Iſraelitis in tantam deſperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria ſeruitute paſciſcerentur:quam per viginti annos ferre iunt coacti,præ nimia ſeruitute caput non audentes attollere,etiam Deo ſic volente,quo nimiam gẽtis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem reſipiſcentes, & agnita calamitatum cauſa,nimirum quòd à legum contemptu proficiſcerentur, Deboram quandam prophetidem adeunt : nomen hoc apem Hebræis ſignificat:rogantes vt precibus Deum ad miſerationem flectat,ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi.Deus autem exoratus ſalutem illis annuit,imperatore deſignato Baraco, viro tribus Nephthalitidis:cius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accerſito Baraco, iubet eum delectu habito, & conſcripto decem millium virorum exercitu in hoſtem ducere. Satis enim eſſe tot ad victoriam,quam Deus oraculo promiſerit.Baraco verò negante ſe accipere imperium,niſi & illa vnà ſecum adminiſtratura id eſſet:illa cõmotior,Tu,inquit, mulieri cedis honorem,quem Deus te habere voluit,ego verò non recuſo,& conſcriptis decem millibus,caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium.occurrit mox eodem Syſares,rege ſuo ſic iubente, & non longè ab hoſte cum exercitu conſedit.Baracum autem & Iſraelitas multitudine hoſtium retritos,& in tutiora ſe recipere volentes,retinuit Debora,iuſsitque eadem die prælio decernere.Victoriam enim penes ipſos fore, & Deum ſubſidium & opem allaturum. Itaque commiſſa pugna vehemens imber mixtus grandine ſuperuenit,quem ventus in aduer-

κὴ νικᾶν διέγνωσαν,εἰ ἀμηχανίᾳ καθυστέησαν. ἓ πρὶν τὴν φυγὴν συναφθῆναι,τῷ ἰσραηλίτῃ αὐτοῖς ἐπῆρχεν πλῆθος. κὴ οἱ μὲν ἀδιαξεπήμα αἰαγεσῶτες. οἱ δ' εἰς φυγὴν ῥέποντες ὡς ὅπὶ τὴν μαβίτιν σωθησόμενοι.ἦσαν δ' ὑπὲρ μυρίους. κὴ ἰσραηλῖται ἀφθονατελληφότες τὴν ἰορδάνου τὴν διάβασιν,διώκοντες ἔκτεινον. κὴ κῆ τὴν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν αἰαγεσῶσιν. διέφυγόντε οὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ εἰ μὲν ἑβραῖοι τούτῳ τῷ ῥόπῳ τῆς ὑπὸ τοῖς μαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν.ἰούδης δ' τῆς αἰτίας ταύτης πιπθεὶς τῇ τῶ πλήθους ἅπαντες ἡγεμονίᾳ τελοῦτα τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν ἐγδοήκοντα καταχὼν, αὖθις κὴ δίχα τῆς φερεφερμένης φαξέως, ἐπαύσατο δίκαιος τυγχάνειν.κὴ μὴν ἅζον, σαμάγεσς ὁ αἰάνθου πᾶς αἱρεθεὶς ἀρχὴν,εἰ τῷ φοίτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει κατέσρεψε τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

Ως χαναναίων αὐτοὺς κατεδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου.

ISραηλῖται δ' πάλιν,οὐδὲν ἧττον διδαχῆ ἓ πρόσθεν ς ἐλάμβανον τῷ πρότερον δυσηχημένων, ὑπὸτε ἓ μήτε σέβειν τὸν θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις,πρὶν ἢ κὴ τῆς ὑπὸ μαβίταις ἀσκηθεῖσης δουλείας πρὸς ὀλίγον,ὑπὸ ἰαβίνου ἓ τῷ χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦται. ἦσαν δ' ἐξ ἀσώρου πόλεως ὁρμώμενος, αὐτὴ δ' ὑπέκειτο τῆς συμεχωνίτιδος λίμνης, σταδίους μὲν ὀκτὼ δέοντα ἑξήκοντα μυριάδας. μυρίους δ' ἱππέας.ἑξακισχιλίους δ' ἁρμάτων δύπορει.ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυνάμεως σουσάρης,τιμῆς τῆς φερούσης ὧδε τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, ἐπάκουσε δικαίως, ὡς τὰ αὐτοῖς ὑπάρξαι τελεῖν φόρους. εἴκοσι μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνεσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυσχερείας ὄντες ἀγαθοί,καὶ τὸ θεοῦ πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τὴν ὕβριν, ἓ τὴν φρένα αὐτὸν ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι ἓ λοιπὸν,σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς ἀδιαφορησίας τῶ νόμων ὑπαρξάσας.δίκαιόν τινα θεσφάτην, μέλλοσαν δ' σημαίνει τοὔνομα κὴ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἱκέτευον δυνηθῆναι ἓ θεοῦ λαβεῖν οἰκτον αὐτῶν,κὴ μὴ ὑπεριδεῖν ὑποπολυθέντας αὐτοὺς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δ' θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς.ἓ στρατηγὸν αἱρεῖται βάρακον τῆς ἰεφθαλίδος ὄντα φυλῆς.βάρακος δ' ὄζιν ἀσραπὴ κὴ τὴν ἑβραίων γλῶτταν μεταπεμψαμένη δ' ἡ δεβώρα τὸν βάρακον, ὅπλίξαντα τῶν νέων μυρίους ἐκέλευε χωρεῖν ὅπὶ τοὺς πολεμίους. ἀποχρῆναι δὲ τοσοῦτον ἓ θεοῦ προειρηκότος καὶ νικᾶν ὑποσημήναντος. βαράκου δ' φαμένου μὴ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συνστρατηγούσης,ἀγαναπήσασα σὺ μὲν ἔφη, γυναικὶ ὧδε χωρεῖς ἀξιώματος ὅσου δίδωκαν ὁ θεός. ἐγὼ δ' οὐ παραιτοῦμαι. κὴ συναθροίσαντες μυρίους ἐστράτευσαν πρὸς ἀτταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπλοῦτα δ' αὐτοῖς ὁ σισάρης τῶ βασιλέως κελεύσαντος. κὴ στρατεύσαι τῷ πολεμίων κὴ ἀπωθεν.τοὺς δ' ἰσραηλίτας κὴ τὸν βάρακον καταπλαγῆτας τὸ πλῆθος τῷ πολεμίων,κὴ ἀναχωρεῖν διανοουμένους, ἡ δεβώρα κατεῖχε τὴν συμβολὴν ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνην κελεύσασα τὴν ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τὸν θεόν. συνέπεσαν οὖν καὶ θεσπεσίων αὐτῷ ὄμβρος ὄπτίνεται μέγας καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα.

τὸν

τὸν τε ὑετὸν καὶ θερόσωπον ἀλλαγὴν τῶν χαναναίων ἀ- A
πεμος τὰς ὄψεσιν αὐτῶν ὀλισθηρὸν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρή-
στους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οἵτε ὁπλῖται ὄντες τὸ κρύ-
ος χρῆσθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχον. τοὺς δὲ ἰσραηλίτας
ἦτον τε ἔβλαπτε κατ' ὄπιν γινόμενος ὁ χειμὼν, καὶ πρὸς
τιμὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον.
ὥς τε εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐ-
τῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, οἱ δὲ
ὑπὸ τῆς οἰκείας ἵππου ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ
τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ὑποθανεῖν. σισάρης δὲ κα- B
ταπηδήσας τοῦ ἅρματος, ὡς εἶδε τὸν ξοπτὸν γινομέ-
νον, φυγὼν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν κενεΐδων γυναῖ-
κα ἰάλην ὄνομα. ἣ κρύψαι τε ἀξιώσασα δέχεται. ἣ
ποτὸν αἰτήσαντι γάλα δίδωσι διεφθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν
τοῦ μέρους βαθυλίσερον, εἰς ὕπνον ἔπεται. ἡ δὲ ἰάλη
κοιμωμένου σιδηρέον ἧλον ἐλάσασα σφύρᾳ διὰ τοῦ κρο-
τάφου αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς περὶ τὸν βά- C
ρακον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπιδείκνυε τῇ γῇ πεφο-
πλωμένον. καὶ οὕτως μὲν ἡ νίκη αὐτῇ περίεσι καὶ τὰ
τοῦ δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα. βάρακος δὲ στρα-
τεύσας ἐπ' ἄστορον, ἰαβίνου τε ὑπαντήσαντα κτείνει. καὶ
τὸ στρατηγοῦ πεσόντος, καθελὼν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν
στρατηγεῖ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐπίκουόν τε
καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἔτη ἑπτά.

ΤΕλευτήσαντος δὲ βαράκου καὶ δεβώρας, καὶ τὸν
αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα μαδιηνῖται προσκαλέ-
σαντες ἀμαληκίτας τε καὶ ἄραβας, στρατεύουσιν ἐπὶ
τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας.
καὶ τὸν καρπὸν διώσαντες, τὴν λείαν ἀπήγοντο. ἦσαν δὲ
ποιοῦντες ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν ἰσραηλιτῶν ἀ- E
νεσάλη τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν. ὑπονό-
μους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, σῶν ὅτι τοὺς πολε-
μίους διέφευγον, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ δὲ μα-
διηνῖται, καὶ ὥραν θέρους στρατεύοντες, τὰ χειμῶνα γεωρ-
γεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέφερον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκό-
των αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δὲ λοιὸν καὶ ἀσθένις
ἔσχης, καὶ τρέπονται πρὸς ἱκεσίαν τοῦ θεοῦ σώζειν αὐ-
τοὺς παρακαλοῦντες.

Κεφάλαιον η'. F

Ὡς γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν.

ΓΕδεὼν ὁ ἰάσου παῖς, μανασσηΐδος φυλῆς ὢν ὀλί-
γοις, δράγματα σταχύων φερόμενος κρυπτᾶς εἰς
τὸν ληνὸν ἔκοπτε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανερῶς
ποιεῖν διὰ τῆς ἁλῳάδος. φαντάσματος δὲ αὐτῷ
παραστάντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ φήσαντος δύναι-
μιν καὶ φίλον τὸν θεόν. ὑποτυχὼν τοῦτο γοῦν ἔφη
τεκμήριον τῆς εὐδαιμονίας αὐτῷ μέγιστον, τὴν ληνῷ
μὲν αὐτὶ ἁλῳάδος χρήσασθαι. θαρσεῖν δὲ παρακε- G
λεύσαμένου, καὶ πιστεύσαι τὸν ἐλευθερίαν ἀνα-
σώζειν, ἀδυνάτους ἔχειν ἔλεγε. τὴν τε γὰρ φυλὴν
ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν ὄντα,
καὶ τηλικούτων πραγμάτων δυνατὸν ἀθενέστερον.
ὁ δὲ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο,

sos Chananæorum vultus ingerens,& proſpectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit:atque etiam ſcutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Iſraelitas verò tempeſtas à tergo imminens non ſolùm minùs offendebat,ſed alacriores etiam faciebat,manifeſtario Dei præſentis ac fauentis ſigno accenſos.itaque rupta aduerſa acie,turbatiſque ordinibus, ingentem hoſtium ſtragem ediderunt.atque ita pars talis Iſraeliticis cedebãt,pars à ſuomet ipſorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares verò vt vidit ſuos terga vertere deſiliens à curru, fuga delatus eſt ad quandam mulierem Cenetidẽ nomine Ialen.quæ latebras petentem excepit, & potum poſcenti lac acidum exhibuit: quod ille cùm auidiuis ingurgitaſſet, in ſomnum eſt ſolutus.quem Iale aggreſſa,ferreum clauum ſopito per tempora adegit malleo,móxque Baracianis ſuperuenientibus,ſolo affixum oſtendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præſágium autor fuit victoriæ.Baracus autem ducens ad Aſorum,Iabinum obuiam factum interfecit:& cęſo rege,ac vrbe ſolo æquata,quadraginta annis imperium Iſraelitarum tenuit.

Cap. VII.

Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraëlitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerunt.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodẽ ferè tempore, paulo pòſt Madianitæ ſociis Amalecitis & Arabibus expeditionem cõtra Iſraelitas fecerunt:& cõgredi auſos magno prælio vicerunt:vaſtatíſque frugibus prædam abegerunt.cúmque idem per continuos ſeptem annos facerent,Iſraelitas in montana compulſos campeſtri ſolo cedere cogerunt.qui ſpelũcis &ſubterraneis ędificiis excauatis,quicquid hoſtium violentiam euadere poterat,intrò receptum aſſeruabant. Nam Madianitæ per æſtatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Iſraelitas permittebãt,vt poſſent denuò labores eorum vaſtare.Itaque in perpetua fame ac egeſtate viuebant,nec iam vllum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus. *Iud.6.*

Cap. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauit.

PEt idem tempus Gedeõ Iali filius, vnus ex primatibus tribusManaſſeitidis,manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat.non enim auſus eſt propter hoſtem propalàm hoc in area facere.cúmque ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet , & felicem ac Deo charum appellauiſſet.reſpondens,Hoc,inquit,meæ felicitatis argumentum eſt maximũ, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubẽte vt bono eſſet animo,& de libertate vindicãda cogitaret,negabat fieri poſſe.nam & tribum ſuam cuiuis alteri cedere numero,& ſe iuuenẽ eſſe , & tam arduis negotiis imparẽ.Deus aũtquicquid deeſſet ſe ſuppleturũ pollicebatur, *Ibidem*

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibusdam iuuenibus communicauit, qui libenter credêtes oraculo, sine mora effecerunt, vt præstò essent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, vt sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potiùs quàm Deò tribuant, nimirum magnis copiis freti. vt igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, iussit vt circa meridiem cùm æstus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium: & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerêt, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. quod posteaquam ita vt iussus est fecit, trecenti inuenti sunt cum perturbatione aquam sumere, cauis manibus ori admouendo. imperauitque Deus vt his assumptis hostem inuaderet. Gedeone verò solicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iussit vt assumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria. ab illis enim accepturum occasionẽ fiduciæ. vadit ille quò iussus est, vno tantùm comitante famulo. cúmque ad quoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam ordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qui respondit interitum exercitus significari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes inquit, fruges ordeum est sine controuersia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè repetias viliorem quàm hodie sũt Israelitæ, vt meritò cõferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis vt omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est accensi hoc signo ad quiduis laboris aut periculi subeundum. tũ Gedeon circa quartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariæ. gerebántque singuli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, vt clã possent hostem inuadere nihil tale expectãtẽ: & in dextris cornu arietinum vice tubę: host ũ castra latè patebãt, eo quòd camelorũ magnum numerũ haberent: & cũ iuxta gẽtilitates distributitẽderẽt, omnes tamẽ intra cũdẽ ambitũ cõtinebãtur. Hebręi verò à duce antè præmoniti, cũ iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonãtes, & cõfractis amphoris, sublatóque militari clamore, certi Deũ adesse Gedeoni, cum facib. in castra impetũ faciũt.

Iud. 7.

καὶ νίκλω παρέξειν ἰσραηλίταις αὐτὸ στρατηγοῦντος. τοῦτ' οὖν διηγούμενος ὁ γεδεὼν τισὶ τῶν νέων ὅπλευέτο. καὶ φθάσαν ἦμα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον εἶ τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ὕπνος δὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεὼνι, τὴν τε αἰθερώδη φύσιν αὐτοῦ δηλῶν οὖσαν ἐδήλου, καὶ πρὸς τοὺς αὐτῇ διαφέροντας ἀπιχθανομένῳ. ὅπως τὸ τῷ νίκλῳ παρέντες τὸ θεοῦ δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες, καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὐ βοηθείας τῆς αὐτοῦ τὸ ἔργον, σωφρονοῦλε φῶ μισοῦσαν τῷ ἡμέραν, ἐν ἀμῇ τὸ καύματος ὄντος, ἄγειν τῷ στρατιᾷ δεῖ τὸν ποταμόν. καὶ τοὺς μὲν καταλιθέντας καὶ οὕτως πίνοντας, δύψυχοις ὑπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπ' ἀσμῴως καὶ μὴ θορύβου πίνοντες τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο παθεῖν καὶ καταπεπληχότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ κατὰ τὰ θεοῦ ὑποθήκας τὸ γεδεώνος, ἑξακόσιοι ἄνδρες εὑρέθησαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβου ἐφεστηκότι κάμψαι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. ἔφησε τε ὁ θεὸς τούτους ἐπαγόμενον, ὑπερβαλεῖν τοὺς πολεμίους. ἐστρατοπέδευον ἤ ὑπὲρ τὸ ἰορδάνου μέλλοντες εἰς τὸ ὑποῦσαν πεδιάδα. γεδεώνος δ' ἐν φόβῳ καθεζομένου, καὶ δι' ὑπνου ὑπηρετεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς προειρήκει, τὸ δεῖσαι αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος, καλύει προσλαβόντα τῷ στρατιᾷ ἕνα, πλησίον χωρεῖν ταῖς μαδιανιτῶν σκηναῖς. παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πειθεὶς δὲ εἶπ, φερούεαν τινὰ ἑαυτὸ θεράποντα φιλαλεῶν. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκηνοῦντι, ὡς τε ἀκούειν τὸν γεδεῶνα. τὸ γὰρ τοιοῦτον λῶ. μάζαν ἐδόκει κριθίνην ὑπ' ἀτελείας ἀθέρπους ἄθερον, διὰ τὸ στρατοπέδου κυλιομένην, τὴν τ βασιλέως σκηνὴν καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάντων. ὃ δ, σημαίνειν ἔλεθρον τ στρατοῦ τὸν ὄψιν ἐκεῖνε, λέγων ὅθεν, τ' αὐτῷ σωτηρίαν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ ἄσπερμα τὸ καλούμενον κρίθινον, δύτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. τ δ' ἀσιανοῦ παντὸς τὸ ἰσραηλιτῶν ἔθνος ἰδίαν νικᾶ ἀπιθότερον γεγυμνασμένον, ὅμοιον δὲ τῷ κ κριθίνῃ ὄγκει. καὶ τὸ θεῷ τοῖς ἰσραηλίταις νικᾶ μεγαλοφρονοῦν, τ' ἂν εἴη γεδεών, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τῷ μάζαν φῆς εἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀναξέπουσαν, δέδια μὴ ὁ θεὸς γεδεῶνι τῷ καθ' ἡμῶν νίκλῳ ὑπανέυυκε. γεδεὼν δ ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. καὶ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶ τοὺς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τῷ θεῷ πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ προαγγελλόμενα φρονηματιζόντες ὑπὸ τῷ δεδηλωμένων ἦσαν. καὶ κ τετάρτῃ μάλιστα φυλακῇ, προσῆγε τῷ αὐτῷ στρατιᾷ γεδεών, εἰς ἕξ μέρη διελὼν αὐτῶν. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. ἐκόμιζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἠμμένας, ὅπως μὴ κατάφωρος τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῷ γένηται. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κέρας, ἐχόντο δὲ τούτοις ἀντὶ σάλπιγγος. χωρῶν δ' ὁ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. πλείστην γὰρ αὐτοῖς εἶ συνέβαινε κάμηλον. καὶ κατὰ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἑνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν οἱ ἑβραῖοι, προειρημένου αὐτοῖς ὁπότ' ἂν γένωνται φυλακίων τῶν πολεμίων, ἐκ σωθήματος σάλπιγγί τε ἠχήσαντες καὶ τοὺς ἀμφορέας κατεάξαντες, ὁρμῶσαι μετὰ τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν θεοῦ γεδεῶνι βοήσαντος,

τὸ τ'

ταῦτ' ἐπίσησαν. ταραχὴ δὲ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώ- A
πους ἐπ τὸ ὑπνοώδεις, καὶ δείματα. νῦξ γὰρ ἦν, καὶ
ὁ θεὸς τ̃ ἐπ ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τ̃ῦ
πολεμίων. οἱ γὰρ πλείους, ὑπὸ τ̃ῦ συμμάχων, διὰ τὸ τῇ
γλώσσῃ διαφωνεῖν. ἅπαξ γὰρ καταστάντες εἰς ταραχὴν,
πᾶν τὸ προσυρόμενον αἰτίαν, νομίζοντες εἶ) πολέμιον. ὁ
φόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φήμης πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας
τ̃ῆς γεδεώνος νίκης ἀριθμῷ, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν.
Ὁ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τι- B
νὶ χαράδρᾳ διαβεβληκυίᾳ οὐ δυναμένους διαπερᾶ-
σαι χωρίον. καὶ προσελθόντες, κτείνουσιν ἅπαντας, καὶ δύο
τ̃ῶν βασιλέων, ὠρήβ τε καὶ ζίβον. οἱ δὲ λοιποὶ τ̃ῶν ἡ-
γεμόνων, τοὺς προσειληφότας τ̃ὴν στρατιὰν ἀναλύντας,
ἦσαν δὲ ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύονται
πόρρω πολὺ τ̃ῆς ἰσραηλιτ̃ῆς. γεδεὼν δ' οὐκ ἀπηγορδύ-
κει πονεῖν, ἀλλὰ διώξας μ̃ὴ παντὸς τ̃ῦ στρατ̃ῦ καὶ συμ-
βαλὼν ἅπασιν αὐτοῖς διέφθειρε τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς λοι- C
ποὺς ἡγεμόνας, ζεβεὶν καὶ ἐζαρβουὶν, αἰχμαλώτους
λαβὼν ἠνάγκασε. ἀπέθανον δ' ἐν αὐτ̃ῇ τ̃ῇ μάχῃ, μα-
διανιτ̃ῶν τε καὶ τ̃ῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀμφὶ
μυρίαδας δώδεκα. λείαν τε πολλὴν χρυσοῦ καὶ
ἀργύρου ἔ ὑπὲ ἔ κάμηλος, ἣν ὑποζύγια λαμβάνεται
τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν ὁ ὠφληκὼς εἰς ἐφραὶμ
τὸν ἑαυτ̃ῶν παῖδα, κτείνει τοὺς τ̃ῶν μαδιανιτ̃ῶν βασι-
λέας. ὁ δ' ἐφραίμιος φυλὴ, τ̃ῇ γεδεῶνος δυσφορίᾳ
δυσχεράνουσα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεισαν, τὸ μὴ
προσαγγεῖλαι τὸν ὁπηχέρησιν αὐτοῖς τὸν κ̃ῦ τ̃ῆς πο- D
λεμίων ἐγκαλωμένους. γεδεὼν δ', μέγιος ὢν καὶ πᾶσαν
ἀρετὴν ἄκρος, οὐκ αὐτὸς ἔλεγχε αὐτοκράτορα χρησά-
μενος λογισμ̃ῷ, τοῖς ἐγχωρίοις ὀνειδίσαι χρεὼν αὐτ̃ῶν,
ἀλλὰ θεοῦ κελεύσαντος. τὸν δὲ νίκην οὐχ ἧττον
αὐτ̃ῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τ̃ῆς στρατευκότων εἶ). καὶ τού-
τοις παρηγορήσας αὐτ̃ῶν τὸν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλ-
λον τοὺς ἐβοαίους ὠφέλησε τ̃ῆς ὅπ τ̃ῆς πολεμίων δυ-
σφορίας. ἐμφυλίου γὰρ αὐτοὺς στάσεως ἄρχειν μέλλον-
τας ἐρρύσατο. τ̃ῆς μὲν τοίνυν ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δί-
κην ἔξέπεσεν, ὑπ' ἀπλώσαντος κ̃ῦ κριτ̃ῶν ἴδιον. γεδεὼν
ἦ τὸν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιαθεὶς ἔχειν
αὐτὸν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βεβαιοῦν αὐτοῖς τὰ δί-
καια καὶ φόβῳ τ̃ῆς ἀφορέων ἐπ' αὐτὸν βαδίζόντων. πύ-
ελά τε πάντα μὲν τὰ ὑπ' αὐτὸν τελειούμενα. ἡ δ' ὁμὸ,
γηραιὸς τελευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τ̃ῇ παῖδι θάπτεται.

Qua arte, accedentibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ linguę homines eadem castra haberēt. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venēre occidunt, intérque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui *Iud. 8.* verò superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis cò properat, & iterum congressus postremò hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decreuit, eò quòd inscii ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis, obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cùm vellet imperium deponere, compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Κεφάλαιον Θ'.

Οπ μ̃ὴ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ γνήσιοι διάδοχοι τοῖς πᾶσι ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἰσχυρ̃ῶς χρόνῳ.

CAP. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

ΠΑῖδες δὲ ἦσαν αὐτ̃ῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, XI.
πολλαὶ γὰρ ἔγημε γυναῖκας. νόθος δ' εἷς ἐκ *Iud. 8. 9.*
παλλακ̃ῆς δρούμας, ἀβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μ̃ὴ
τὸν ἴδ πατρὸς τελευτὴν ἀσχαρήσας ὅπ σῶμα πρὸς
τοὺς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς, ἐστεύθη γὰρ ἐκ, ἢ λαβὼν ἀρ-
γύρ̃ιον παρ' αὐτ̃ῶν, οἷ διὰ πλ̃ῆθος ἀδικημάτων ἦσαν
ὄπιο ημοι, ἀρμᾶται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον.
κτείνει τε πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθάνου. σώζε-
ται γὰρ οὗτ δρασυτ̃ῆτι διαφυγεῖν δυνηθείς. ἀβιμέλεχος δὲ εἰς
τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅπ
βούλεται ποιεῖν, αὐτὴ τ̃ῇ νομίμων ὑποδύσας, ἢ δικαίᾳ πρὸς τοὺς ἴδ δικαίᾳ προϊσταμένους ἐκπαραγόμενος.

F

G

Itaque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebratur, ad quam plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cúmque illi magis etiam silerent intenti, dixit quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visúmque est, vti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis quot ficus recusauit, & simili modo etiam olea itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum. cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum necatis fratribus principatum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo pòst, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatē aliqua clade afficeret. cúmque instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuētes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se eò cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitę vt tantisper sui custodiam susciperet, dū vindemia peragitur: cœperúntque securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum conuitio iactare. & principis cognati dispositis circa vrbē insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarū primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum contra ipsum irritaret: hortatus etiam vt insidias ei ante vrbem tenderet. se enim Galem illò adducturum: atque ita fore facilè vt inimico gratiam qualem meretur referat. quo facto curaturum se, vt eum populo reconciliet. cúmq. Abimelechus locum insidiis aptū cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respōdente, vmbras esse cautium, iam propiores cernens, imo non vmbrę sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nónne tu Abimelecho ignauiam obiicis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis homine aggrederis? Gales verò turbatus excipit primū impetum: cúmque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit Zebellus arrepta oc-

καί ποτε δημοτελοῦς σικίμοις οὔσης ἑορτῆς, καὶ τοῦ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωθάνης, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ γαριζεῖν, ὑποκειται δὲ τῆς σικίμων πόλεως, ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, τῶ πλήθει ἡσυχίαν αὐτοῦ παρασχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. γυμνοῦσθαι δ' αὐτῶν, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην προσίεμένα, συνόδου γυμνοῦσθαι αὐτῶν δεηθεῖσι συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τῆς τιμῆς τῆς ὑπὸ τῶν καρπῶν οἰκείας σύσης ἀπολαύειν, οὐχ ὑπ' ἄλλων ἐξωθεῖσθαι προσγινομένης, τὰ δένδρα τῆς ὑπὸ τὸ ἄρκευθον φερούσης οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν ἀποδοῦναι. καὶ ἡ ἄμπελος κατακεκορυμβημένοις τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῇ ἐλαίᾳ πιπτομένων, ῥάμνος, ἐδεήθη δὲ αὐτῶν ὡς τὸ δυνατὸν βασιλεῦσαι τὰ δένδρα, πυρία γὰρ ἀγαθὴ σκιάζειν τὴν ξυλαίαν ὄζην, ὑπισχεῖται τὴν ἀρχὴν αἰσθήσεσθαι, καὶ ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μὴν τοι σωφρονίζειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν. εἰ δ' ὀλεθρον ἐπ' αὐτῇ φερούσαν, ὑπὸ τοῦ σιδήρου πυρὸς διαφθαρεῖν. ταῦτα δ' οὐ γέλωτος ἕνεκά φησι λέγειν, ὅτι δὲ πολλῶν ἀγαθῶν σὺν θεοῦ κύριος πεπεισμένοι, φείσεσθαι Ἀβιμέλεχον ὅτι τῶν ὅλων ὄντα φερεγγύτατον σφῶν αὐτῶν τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες. ὃν πυρὸς οὐδὲν διοίσειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν· ἡ δὲ τότε λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, διδοὺς ἐπ' ἔτη ξία τὸν Ἀβιμέλεχον. μετ' οὐ πολὺ δ' τῆς ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετανόησαν δὲ ὅτι τοῖς θεοῦ κύριος πεφορτισμένοις, ἐξελαύουσι τὸν Ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς. οἱ δ' κακοῦν τὴν πόλιν ἐφέστιζον. τῆς δ' ὥρας τῆς τὸ ξυλᾶν γυμνοῦσθαι ἐδίδοσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν φερόντες, μήτε δράσαι κακὸν αὐτοῖς Ἀβιμέλεχος. ὑπεδημίσαντο δ' πρὸς αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων τινὸς Γάλλου, σὺν ὁπλίταις καὶ συγγενέσι τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν οἱ σικιμῖται δόντα φυλάξειν αὐτοῖς, ἕως αὐξησωσι. προσδεξαμένου δ' ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, προήεσαν καὶ Γάλης σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκοῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε σὺν καρπὸς μὲν ἀσφαλείας συνάγεται, καὶ δειπνοῦντες καὶ συμμορίαι φανερῶς ἀποτόλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν Ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐνέδρας καταλαμβανόμενοι τὰ ὦδε τὴν πόλιν, πολλοὺς τοῦ Ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον. Ζέβελλος δέ τις τοῦ σικιμιτοῦ ἀρχων, ξένος ὢν Ἀβιμελέχου, ὅσα παροξύνει Γάλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρῆνει λοχᾶν ἐπὶ τῆς πόλεως. πείσαν δὲ Γάλλον ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπὶ ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνεσθαι, γυμνοῦσθαι δὲ τούτου, διαλλαγὰς αὐτῷ μηνεύεσθαι πρὸς τὸν δῆμον. ὅτε σὺν Ἀβιμέλεχος ἐπάδουσιν ἐνέδρων. καὶ ὁ Γάλης ἀφυλακτότερος διέξιβεν διὰ τὸ θεάσειν, καὶ Ζεβέλλης σὺν αὐτῷ. ἰδὼν δ' ὁπλίτας διαφερομένους Γάλης πρὸς Ζεβέλλαν ἔλεγεν ἄνδρας αὐτοῖς ἐπιέναι καθωπλισμένους. τὸ δ' σκιὰς εἶναι φαμένου τοῦ πρώτου, πλησίον ἤδη γυμνούμενων, τὸ ἀκριβὲς κατανοεῖν, οὐ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι λόχον δ' ἀνδρῶν. καὶ Ζεβέλλης, ἃ σὺ μὲν τοι φησὶν Ἀβιμελέχῳ κακίαν ὀνειδίζεις; νῦν ἂν οὐκ ὀνειδίσειας τὸ σὸν σῆς ἀρετῆς μέγεθος εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών. Γάλης δ' θορυβούμενος, συνάπτει τοῖς Ἀβιμελέχοις. καὶ πίπτουσί μὲν τινες τοῦ σὺν αὐτῷ. φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀρώμενος, καὶ Ζεβέλλης πολιτεύεται Γάλλον ἐκβεβληκότας τῆς πόλεως,

κατα-

κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνισαμένου. ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος ἑξακισχιλίους αὐτῶν κατὰ ξυμπτῶσιν τοῖς σικιμίοις, ἐπέδρας προλοχίσας τὰ πρὸς τῇ πόλει, καὶ προελθόντων, τὸ μὲν ἕτερον μέρος τῶν στρατιωτῶν καταλαμβάνει τὰς πύλας ἀφαιρησόμενον τοῖς ἐσόδου τοὺς πολίτας. οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταδιώκουσι· πανταχοῦ τε φόνος ἦν. καὶ καταβασκάψας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν, οὐδὲ αὐτείχει πρὸς ἀπολιορκίαν, ἅλας κατὰ τῆς ἐρημίας ἔσπειρε. καὶ σικιμίτας πάντες οὗτοι ἀπόλοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, οὗτοι συλλεγόντες ὅπη τινα πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχήσαί τε ταύτην παρεσκευάζοντο. ἔφθη τε τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀβιμέλεχος μαθών, ἐλθεῖν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ φακέλους ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τῇ χωρίῳ δι' αὐτοῦ φέρων ταὐτὸ ποιεῖν τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως περιληφθείσης τῆς πέτρας τοῖς ξύλοις, ἐπικύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει, καὶ μηρίνῳ αὐτοῖς φλόγα. καὶ ἐξαρθείσης μὲν ὅπη τῆς πέτρας οὐδεὶς, ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπόλοντο, ἀνδρῶν μὲν περὶ πεντακοσίους καὶ χιλίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε μειζόνως, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ λύπης ἡδομένης, πλεῖόν ὅπ καταδίκαι ἐπ' ἀνδρὸς διεργάσου συνθεῖσι κακὸν τελικοῦτον. ἀβιμέλεχος δὲ τοῖς σικιμίταις κακοῖς κατεπλήξας τοὺς ἰσραηλίτας, μειζόνων ἐφιέμενος ἦλθε, καὶ μηδαμοῦ προσχάψων τὴν βίαν, εἰμὴ τάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν δὲ ὅπῃ θήβας. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ὁδοιπορίας αἱρεῖ. πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τὸν παρεσκευάζετο. ἐπὶ αὐτὸν πλησίον ὁρμώντα τῆς πύλης, γυνὴ θεασαμένη μύλης βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δ' ὁ ἀβιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτὸν, μὴ τῆς γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ προσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτην τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀδικίας ποινὴν ἐξέπεσε. ἐπὶ μὲν σικιμίοις αὐτῷ τετολμημένων. τούτοις δὲ κατὰ τὸν ἰωθάμου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέν τοι σὺν ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν αἰσχρῶς ὅπῃ τὰ οἰκεῖα. τῷ δὲ ἰσραηλίτῃ τὴν ἡγεμονίαν ἰαείρης ὁ γαλαδηνὸς ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς παρελαμβάνει, ἀνὴρ τάτε ἄλλα δυσαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. ἑξήκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δὲ ἀρίστους καὶ τῇ κατὰ τὴν γαλαδηνὴν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἦσαν δύο καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν κατασχών, τελευτᾷ γηραιός. καὶ ταφῆς ἐν καμῶν πόλει τῆς γαλαδηνῆς ἀξιοῦται. πάντα δὲ τὰ τῷ ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῷ νόμων ἐφέρετο. καὶ καταφρονήσαντες αὐτῷ ἀμμανίται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν κατασχόντες, καὶ ὅπῃ τὴν τῷ λοιπῶν ἠδικτῆσιν ἐζεβάλλοντο ἐτόλμων. ἑβραῖοι δὲ συμφορηθέντες ὑπὸ τῷ κακῶν εἰς ἱκετείας ἐξάπτονται τοῦ θεοῦ. καὶ θυσίας ἐπιφέρονται τῷ δαιμόνιον αὐτῷ ἱλάσασθαι, καὶ πρὸς τὸν δίκαιον αὐτῷ ὑπαχθέντα παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἐμέλλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανιτῷ δὲ στρατεύσασιν ὅπῃ τὴν γαλαδηνὴν, ὑπήντων οἱ ὅπλιτικοὶ πρὸς τὸ ὄρος διόμενοι τοῦ στρατηγήσοντος.

A casione, calũniatus eum quasi volens malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemię reliquum exituri essent, insidias circa vrbem disponit. cúmque prodissent, tertiam suorum. partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbe pateret, cæteri verò dispersos circũueniunt. Itaque vbique plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, saléque in ruinis eius seminato, tum demum militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ
B sunt deleti. Quotquotautem per regionem dispalati periculum euaserant. collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quàm primùm id cognouit, exercitum eò adduxit. & arrepto fasce arido, iussísque cęteris idem facere, breui petram strue lignorum circũdedit: subiectóque igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vnà cum vxoribus & liberis absumerentur. nu-
C merus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam saris magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederũt ingratitudinis erga virum optimè de se meritum. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarũ internecione perterritis, videbatur non fore præsenti fortuna contentus, neque priùs conquieturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitum ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non
D mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cũ propius ianuam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum vt se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in suas quisque domos reuersus est.

E Israelitarum deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manassitide suscepit, vir tum rebus cæteris, tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex de functus, in Camone vrbe Galadenæ est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammanitæ & Palæstini cum validò exercitu regionem
F eorum ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatib. castigati supplices opem diuinã implorãt: & victimis numẽ placare conati, rogabãt vt irã finiret, aut certè moderatiùs exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cũ exercitu ingressis, incolę eius regionis obuiã illis cũ armis veniũt: sed imperatore carebant.

XII. Iud. 10.

Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabāt vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperiū ei tradituros. ille non admisit preces, causatus quòd nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cùm enim nō esset eadem matre natus, sed externa quam pater amore captus in ędes induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot ad se venirent stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cùm maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Masphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis aliis oratoribus respondit, ipsos potiùs iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulárque vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræâ, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis directurum. His dictis legatos dimisit. ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientésque persecutus est vsque vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi cōcessa: finéq; seruituti imposuit quā sua gēs per annos decē & octo pertulerat, fortunior militię quā domi. redeúti. n. obuiā facta est filia virgo, præterquā nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conquestus de importuno officio, indicauit victimā esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatā holocautoma obtulit, neque legitimū neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pēsi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur, primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerētur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat, vltro deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirēt. postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

Iud. 7.

A λῶ δέ τις ἰάφθης, ἀνὴρ ἐκ τέλους παῤῥώας ἀρετὴν δυνατὸς καὶ δι' οἰκείαν αὐτὸ στρατιὰν ἐξ ἑτέρου αὐτὸς μισθοτρόφων. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι παρέξειν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὸν χρόνον τέλους ἰδίαν ἡγεμονείαν. ὁ δὲ οὐ πρόσεται τὴν παράκλησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. οὐ γὰρ ὄντα ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ

B ξένον ἐκ τέλους μητρὸς δι' ἐφοπλίου ἐπιθυμίαν ἐπαχθῆσαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πατρός, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτὸ ἀδυνατίας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς ἐπιόντας οὐ παραιρούμενος πρὸς αὐτὸ ὅτι μισθοῦ δίχρημος. ἐκλιπαρησάντων δὲ αὐτὸν καὶ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστρατεύσατο. καὶ ποησάμενος ὀξείαν τὴν τοῦ στρατεύματος φρόνησιν, ἐν πόλει

C μασφάκῃ καθίσας τὸν στρατὸν, φρυσδείαν πέμπει πρὸς τὸν ἀμμανίτην, αἰτούμενος τῆς ἀλώσεως. ὁ δ', αὐτὸν μεμψάμενος ἠπάτητο τοῦ ἰσραηλίτου τὴν ἔξοδον τέλους ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τῆς ἀμοραίας αὐτοὺς ἠξίου παραχωρεῖν, ὡς πατρῴας οὔσης ἀρχῆθεν. ἀποκεκριμένος δ' ὁ ἰάφθας, ὡς οὔτε τῆς ἀμοραίας τοῖς προγόνοις αὐτοῦ δικαίως ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τῆς ἀμμανίτιδος αὐτοὺς ἔχειν ὀφείλουσι παριδόντας. δυνατὸν γὰρ μοῦσεῖ καὶ

D ταύτην λαβεῖν. παραχωρεῖντα ἰδίας εἶπεν γῆς, διὰ θεοῦ κατακτησαμένου μὴ ξιακόσια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔκρινεν. ἐ τοὺς μὲν φρίσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν. αὐτὸς δ' ὀξάμενος νίκην, καὶ θυσιάσειν ὑποχόμενος αἰ ζωὸς εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅτι καὶ πρῶτον αὐτῷ σωτυχεῖν ἱερουργήσειν, συμβαλόντα νικᾷ παραπολύ. καὶ φονεύων ἰδίωκε μέχρι

E πόλεως μανιάθης. καὶ ἑλὼν εἰς τὴν ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἐφαίρεσε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐτῶν ὀκτὼ καὶ δέκα ταύτην ὑπομείναντας. ἀνασρέφων δ' συμφορᾷ θεπίπλει κατ' οὐδὲν ὁμοία τοῖς καταρθωμένοις αὐτῷ. ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ. μονογενὴς δ' ἦν ἔτι παρθένος. ὁ δὲ ἀθυμήσας ὅτι τῷ μεγέθει τῆ πάθους, κατεμέμφετο τῆς θεοῦ τέλους ὑπάντησιν ἀπρονδῆς τέλους θυγατέρα. καθιερῶσαι γὰρ αὐτὸν τῷ θεῷ. τῇ δ' τὸ συμ-

F βησόμενον οὐκ ἀπλῶς προσέπεσεν, ὅτι νίκης μὲν παρὸς καὶ ἐλευθερίας τῇ πολιτῇ τεθνηξομένη. παρεκάλεσε δ' δύο μῆνας αὐτῇ θρηνῆσαι πρὸς τὸ, μὴ τῇ πολιτῇ ἀπερίλυπον τέλους νεότητα, πένθος ποιεῖν τὰ κατὰ δύχιν. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μὴ ἓν ἀπελθοῦσα θύσας τὴν παῖδα ὠλοκαύτωσεν, οὔτε νόμιμον, οὔτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ὑπειλῶν, μὴ ἀβασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ γρησόμενον οἷον τὸ προσχθὲν δόξει τοῖς ἀκούσασι. τῆς δ' ἐφραίμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσά-

G σης ὅτι μὴ κοινωνήσαιτο τὴν ἐπ' ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὴν ὑπὸ τοῖς προσχωμένοις δόξαν, ἐφ' ὃν μὲν ἐλεγμὸν οὔτε λόθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμοῦμενοι, καλούμενοι πρὸς συμμαχίαν ὑπὸ θεοῦ, δίκαιον καὶ πρὸ δίκης ἐγνωκότας ἐπιχθῆναι. ἐπειδὴ ὡς ἄδικα θεράπευον ὑπηρετοῦσι τοῖς πολεμίοις ὑπολιμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὑπὸ τοὺς συγγενεῖς ὡρμηκότες. ὑπέλιπε συὸ τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῷ ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ στρατιᾶς, ἢ μετάμεμπτος ἐκ τῆς γαλααδίτιδος ἐλήλυθει, φόνοντε πολὺν αὐτῷ ἐργάσατο,

καὶ διώ-

καὶ διώκων ἕως πέντας προλαβὼν μέρει τινὶ προσπε- A
σαλλόμῳ τοῦ ἰορδάνου τὰς διαβάσεις, κτείνει σὺν δι-
χιλίοις καὶ τετρακισμυρίοις γενόντας. αὐτὸς ὃ ἄρ-
ξας ἓξ ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτῇ παρίδι
σεβεί. τῆς γαλαδινῆς δ' ἔσω αὕτη. τελευτήσαντος
δὲ ἰάρθα, τὴν ἀρχὴν ἀψάνης παραλαμβάνει, φυλῆς
ὢν ἰούδα, βηθλεέμων δὲ πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες ἦ-
σαν ἑξήκοντα. τριάκοντα μὲν ἄρρενες, αἱ λοιπαὶ δ' θυ-
γατέρες, αἷς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν ἀν- B
δράσιν ἐκδοὺς, τοῖς δ', γυναῖκας ἠγάγετο. παρεξας
δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἐπιεικεῖ χρόνῳ λόγου καὶ
μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ
παρίδι τυγχάνει. ἀφραοὺς δ' οὗτος ἀποθανόντος,
οὐδὲ ὁ μετ' αὐτὸν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονείαν ἄλων
ἐπ' ἔτη δέκα καταχὼν αὐτὴν, φυλῆς ὢν τῆς ζα-
βουλῆς ἐπαξίαν οὐδὲν ἄξιον. ἄβδων δὲ ἄλωνος
παῖς, φυλῆς μὲν τῆς ἐφραΐμ δος, πόλεως δὲ τῆς φα-
ραθωνῆ δῶν γενόμενος, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς C
μετ' ἄλωνα, μίνης ἂν τῆς δυναστείας μνημονευθείη, δι'
τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν πραγμάτων, λαμ-
πρὸν μηδὲ αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος, υἱεῖς δ' ἦσαν
αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τούτων τὴν ἡλικίαν καταλει-
πόντες ἑβδομήκοντα ἤλασιν σὺν αὐτοῖς οὖσιν ἑβδομή-
κοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀρίστοις γεγυμνασμένοις, καὶ πάντας
ἀφ' ἧς ἀπολιπὼν. θνήσκει δὲ γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν φα-
ραθῶ λαμπρᾶς τυγχάνει.

Κεφάλαιον. ί.

Περὶ τῆς σαμψῶνος ἀνδρίας, καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος
παλαιστίνοις ἐγένετο.

MΕτὰ δὲ τοῦτον παλαιστῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι
τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβα-
νον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθεροῦνται
τῆς ἀνάγκης, τούτῳ τῷ τρόπῳ. μανώχης τὴν δανιτῶν ἐν
ὀλίγοις ἄριστος καὶ τῆς παρίδος ὁμολογούμενος πρῶ-
τος, εἶχε γυναῖκα ἐν ὑπορρείᾳ πρείβλεπτον, καὶ τὴν καθ'
αὐτὸ ἀγαθήν. παίδων δ' οὐ γινομένων αὐτῷ, δυσφο-
ρῶν διὰ τὴν ἀπαιδίαν, τὸν θεὸν ἱκέτευεν, ὅπως τὸ προάστιον
συνεχῶς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δοκῶσα ἀγαθοχιὼ
αὐτοῖς γηπίαν. μέγα δέ ἐστι τὸ πεδίον. ἰὼν ὃ καὶ
μανιώδης ὑπ' ἔρωτος ὅτι τὴν γυναῖκα, καὶ ἀγάπτου ζη-
λότυπος ἀκρατὴς· μονωθείσῃ δὲ τῇ γυναικὶ, φάντα-
σμα ὀπτανίνεται ἄγγελος θεοῦ καλὸς παραπλήσιος καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγγελιζόμενος αὐτῷ παῖ- F
δος γονὴν καὶ θεοῦ πρόνοιαν, καλοῦ τὸ καὶ ῥώμην ὅπο-
φανοῦς, ὑφ' ᾧ πομπεύσειν παλαιστίνους ἀνδρουμένῳ, παρή-
νειτε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ὑποκείρειν. ἔσται δ' αὐτῷ
πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ὑποτροφὴ, τοῦ θεοῦ τοῦτο
προστάξαντος, πρὸς ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν
ταῦτ' εἰπὼν, ᾤχετο, κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ.
ἡ δὲ τὰ δρὶ παραγενομένῳ τὰ ὦφθη ἄγγελου ἐκπλη-
γήσατο, θαυμάζουσα τε τὸ νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ
τὸ μέγεθος, ὡς ἐκεῖνον ἐν τῇ ἐπαύριον εἰς ἔκπληξιν κα-
τὰ ζηλοτυπίαν ἐλθεῖν καὶ ὑπόνοιαν τινὰ ἐκ τοιού-
των πάσοις κινεμένην. ἡ δὲ βουλομένη τὴν ἄλογον τ' ἀνδρὸς
λύπην σταλῶσαι, τὸν θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγ-
γελον, ὡς ἂν καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτὸν ὀφθείη. καὶ παραγίνε] πά-
λιν καὶ χαίρειν τὸν θεοῦ ὁ ἄγγελος ὄντων ἐν τῷ προαστίῳ.

piurimisque in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Iordanis occuparent, intercluso effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cũque nihil memorabile in principatu septenni gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignum. Qui deinde successit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & gloriosè gerendarum occasio. Filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atque egregiis equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes superstites reliquit. Mortuus est iam senex, & in Pharathone magnificè sepultus.

Cap. X.

De Sampsonis fortitudine, & quãta mala Palæstinis fecerit.

POst huius mortem Palæstini superauerunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum: Manoches quidam vir inter Danitas optimus, patriæ suæ sine controuersia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægrè ferens orbitatem, in suburbanum suum quod erat in campo magno cum vxore ventitans, crebris precibus solicitabat Deum, vt daret sibi liberos. Insaniebat autem in vxorem præ amore, erátque vehementer zelotypus. Cúmque aliquando sola ageret mulier, spectrũ se illius oculis obtulit angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore vt fauore Dei nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, cõpescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. iussítque ne capillitium ei detõderetur, vtque Deo sic volente ab omni alio potu abstineret, sola aqua contentus. postremò addẽs à Deo se missum abiit. illa marito reuerso angeli verba indicat, mirè prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de vxoris pudicitia male suspicari inciperet. quæ volens hunc marito stultum mœrorem adimi, supplex Deum rogauit, vt iterum angelum mittere dignaretur. quò ille à coniuge etiam posset cõspici: & impetrata hac gratia, rursũ in suburbano versantib. apparuit angelus soli mulieri.

καὶ τῇ γυναικὶ φάνεται ἀνδρὸς μεμονωμένῃ.

illa rogat vt pauliſper maneat dum virum adducit quo permittente,cum Manoche mox ad eum ruertitur.quo viſo,ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogauitque vt ſibi quoque eadem indicaret.illo reſpondente,ſatis eſſe quòd mulier ſciat:iubet quiſnam eſſet dicere: vt nato filio referre ei gratiam & munus aliquod donare poſſint.negauit ille ſibi opus muneribus,nec enim horum cauſa de filio lætum ſe attuliſſe nuncium.cúmque iterum rogaretur vt ſaltem hoſpitalem tractationem admitteret, non annuit.tandem exoratus vt pauliſper maneret.dũ aliquid affertur,cùm mactaſſet hædum Manoches,coquẽdúmque vxori dediſſet,paratis omnibus iuſſit deponi in petra & panes & carnes abſque vaſculis.quo facto virga quam geſtabat carnes attigit:confeſtimque flamma emicante cum panibus abſumptæ ſunt,& angelus fumo tanquam vehiculo in cælum aſcendere ab eis viſus eſt.Manoche autem ſolicito ne quid periculi immineret ex aſpectu numinis, vxor bono iubet eſſe animo,affirmans, magno ſuo bono Deum ſe vidiſſe: cúmque concepiſſet, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampſon eſt nomen inditum. quod robuſtum ſignificat:qui mox egregia animi ac corporis indole prẽditus,promiſſo capillitio victúſque ſobrietate diuinum neſcio quid præ ſe ferebat. *Iud.14.* Cúmque adoleuiſſet , comitatus parentes in Thamnam vrbem Palæſtinorum conuentus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit ſuos parentes,vt id connubium procurarent.quibus excuſantibus quòd diuerſi eſſent generis,quódque religio vetaret eiuſmodi nuptias,vicit iuuenis pertinacia, effecítque vt virgo ſibi deſponderetur.crebrò deinde ſpõſam interuiſens,in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occurſum declinauit licèt inermis,ſed nudis manibus adortus beluæ fauces eliſit,eiúſque cadauer in dumetum viæ vicinum abiecit.aliquot pòſt diebus eandem viam ad puellam remetiens,offendit examẽ apum mellificare in leonis pectore, & ſumptis inde tribus fauis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit.Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat , qui quòd vires eius haberent ſuſpectas,honoris ſpecie triginta aſſectatores ex æqualium numero iuueni adhibent iuſſos obſeruare nequid auderet. Conuiuis deinde vt fit hilareſcentibus ait ſe quæſtionem propoſiturum ſuis ſodalibus,quam ſi intrà ſex dies ſoluerent,cuique ſindonem ſe daturum & tunicam.qui tum quòd ſagaces videri cuperent , tũ quòd lucrum nõ faſtidirent , iubent eum proponere.Ille,Ex voraci,inquit,cibus prodiit, & ex immiti ſuauitas.in his explicandis cùm hæſiſſent triduo nec proficerent, puellã aggrediũtur minis ſimul & precib.vt expiſcata ſecretum è marito indicium ſibi faceret. Ille repulſis aliquãdiu blandiciis, cum rogãdi finẽ nõ faceret, *φιλοπικμένων δὲ ὁμοῦ τὸ σωνεπῆ δόξαι καὶ κέρδος δρᾶσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν, ὅτι τὸ πάμβορον γεγυμνήκει βορὰν ἡδίαν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀνδρῶν ὄντος. τῇ δ' ὅτι ζεῖς ἡμέρας οὐ δυνάμενον ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, προσκαλοῦνται τὴν τοῦ κόρλου μαθοῦσαν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνύσαι, ἢ δὲ ἠπείλησεν αὐτοῖς ἐμπρῆσαι τὸν μὴ παράσχωσιν. ὁ σαμψὼν δεομένης τῆς κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον αὐτῆς ἔσχεν. ἐγκειμένης δ' αὐτοῦ, καὶ εἰς δάκρυα προπίπτουσης, καὶ τεκμήριον τιθεμένης τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μηνύει τὰ προτεθὲν αἰαίρεσιν αὐτῇ τοῦ λέοντος, τρία βασάσας μέλιτος κηρία κομίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ὑφορώμενος δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡ δὲ σκάφασα τὸν λόγον τοῖς δεδηθεῖσι.*

A ἡ δ' ὅπως εἰδείη διδοῦσα ὡς αὖ ἀγάγοι τὸν ἄνδρα συγχωρήσας μάτεσι τὴν μάναχον. ὁ δὲ, θρασύμενος, οὐδ' οὕτως ἐπαύετο τῆς ὑπονοίας. ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μηνύσειεν. ἀρκέσειν δὲ φερσαύλοις ταύτην μόνην εἰδέναι, τὴν εἰκὼ λέγειν ἐπέλθειν, ἵνα τοῦ παιδὸς χθομθήου χάριν αὐτῷ καὶ δῶρεαὶ ἀποδόχωσι. τοῦ δὲ, μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, σὺ δὲ γὰ κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγελίσασθαι τῶν τῆς τῶ παιδὸς γονῆς, τὸ ἦ, μεῖναι ἀποκαλοῦντος καὶ ξενίων μεταχεῖν, οὐκ ἐπήνθησε. πειθοῦς δ' ὅμως λιπαρούντος δεῖπνεῖναι ὡς αὖ ξένιον αὐτῷ τὸ κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔρεφον
B μανώχῃ, ⁊ τὸ τὸν ὀπαῖ τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἰὼ δύξειπ', προστάξειν ὅπῃ τῆς πέτρας ἀποθέσθαι τοὺς τε ἄρτους καὶ τὰ κρέα χωρὶς τοῦ ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τοῦ κρεῶν. τὰ δὲ, λαμψάντος πυρὸς, ἅμα τοῖς αὐτοῖς ἐκαίετο. καὶ ὁ ἄγγελος ἀπὸ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ
C ἐκ πατος αἰθὴρ εἰς οὐρανὸν αὖθις φανερὸς ἰών. μανώχην δὲ φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαρσεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. ὅτι γὰ συμφέροντι τοῦ αὐτὸν τὸν θεὸν αὖθις ὠφεληθῆναι. καὶ κύειτα ἐκείνη, καὶ φυλακὴν εἶχε τοῦ ἐτέλων, καὶ χθομένην τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλοῦσιν. ἰσχυρὸν δ' ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. νῦξεν δ' ὁ παῖς ῥαδίως καὶ δῆλος ἰὼ θεοφιτεύσων ὑπὸ τῆς θείτλου δίαιζαν σωφρονικῆς καὶ τῆς τοῦ
D ἔτους αὐτοῦ. ἀφικόμενος δὲ μετὰ τοῦ γονέων εἰς θαμνὰ πάλιν τοῦ παλαιστῶν, παντύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένου τοῦ ἐπιτηδείων. καὶ προσκαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι θεὸς γάμον αὐτῷ τῶν κόρων. τοῦ δὲ ἀρνουμένων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶ, τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ ἑβραίων συμφέρον ὑπονοοῦντος τὸν γάμον, ἐπιτρέπειν μνηστεύσασθαι τῶν παρθένον. σωνεχῶς δ' ἀπερχόμενος θεὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, σωστυγ-
E χάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐκδοτέρω τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρων, ὑπτυγχάνει σμηνὶς μελιαστῶν ἐν τῷ σήθει τοῦ λέοντος ἀπείνου νενοσδυκότων. καὶ αἰρόμενος τρία μέλιτος κηρία σωὺ τοῖς λοιπῖς δώρεις οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδὶ. τῆς ἢ θαμνιτῆς ἀποδεχομένης τὸν δώρων τῶν τῆς γάμων, ἑτέρους δὲ αὐτοῖς ἅπαντας, διὰ δέος τῆς ἰχύος τὸ νεανίσκου τριάκοντα δόντων αὐτῷ
F τοὺς ἀκμαιοτάτους λόγῳ μὲν ἑταίρους ἑσομένους, ἔργῳ δὲ φύλακας μήτι ἀποδρᾶναι ἐθελήσειε, τὸν πόθον προβαίνοντος καὶ παιδιᾶς οὔσης, οἷα φιλεῖ ἀποδὲ τοῖς τοιούτοις παιγνίοις, ὁ σαμψὼν εἶπεν. ἀλλὰ προβάλλοντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ποιούμενοι τῶν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ.

κατὰ οὖ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν προβληθέντα λόγον αὐτῷ διαφθεῖν, πρὶν ἢ δύναι τὸν ἥλιον συνελθόντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀνδίστερόν τι τοῖς συντυγχάνουσιν, οὔτε ἥδιον μέλιτος χρωμένοις. ὁ δὲ Σαμψὼν εἶπεν, οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἥτις ὑμῖν ἐξεῦρε τὸν ἡμέτερον λόγον. καὶ τοῖς μὲν ἔδωσαν ἃ ὑπῆρχεν, λείαν ποιησάμενος ἀσκαλωνίτῃ τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνοντας. τὸν δὲ γάμον ἐκεῖνον παρῃτήσατο, καὶ ἡ παῖς ἐκφαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, συνῴκησε φίλῳ νυμφοστόλῳ γεγονότι. πρὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην, σαμψὼν παροξυνθείς, ἅπαντας ἔγνω συὼ αὐτῇ παλαιὸν εἰς μετοχὴν θεῖναι. θέρους δ' ὄντος, καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν ζιακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τῶν οὐρῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας, ἐξαπέπεμψεν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν παλαιστῶν, καὶ φθείρεται αὐτῷ οὕτως αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαιστοὶ δὲ γνόντες σαμψῶνος εἶδος τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἔπραξε, πέμψαντες τοὺς ἄρχοντας εἰς θαμνᾶ, τὴν γενομένην αὐτῷ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέκαυσαν, ὡς αἰτίους τῆς κακῶν γεγονότας. σαμψὼν δὲ πολλοὺς ἐν τῇ πεδίῳ τῶν παλαιστῶν ἀπέκτεινε μετὰ τῶν γυναικῶν αἷς κατῴκει πρότερον δι' ὀργὴν, τῆς Ἰούδα φυλῆς. παλαιστοὶ δὲ ἰσχύσαντες ἐπὶ τὴν φυλήν. τῶν δὲ οὐ δικαίως λεγόντων ποινὰς αὐτοὺς εἰσπεπρᾶχθαι παρὰ τῶν σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόβῳ αὐτοὺς τελοῦντας, εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ, ἀσπόνδων βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ὅτι τὴν πάτρην χιλίοις ὁπλίταις. καὶ καταμεμψάμενοι τῶν εἰς παλαιστινοὺς αὐτῶν τετολμημένων ἀνδρας ἅπαντα τὸ γένος τῶν ἑβραίων συμφορᾶν ἐπαγωγεῖν δυναμένους, ἤκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δῶσειν αὐτοῖς, ἐξίεσαν ἐκόντα τὸν ὑπομένειν. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τοιοῦτον ποιήσειν πεισόμενον. ἀλλὰ τοῖς ἐλθοῦσιν ἐγχειρεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλητῶν πίπτουσιν ἐξουσίᾳ. καὶεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον ὡδαδοῦναι τοῖς παλαιστίνοις. καὶ γλυκυμένων κατά τι χωρίον, ὃ σαγὼν καλεῖται νῦν δὲ τῶν σαμψῶνος ἀνδραγαθίαν ἐπ' αὐτῷ γλυκυμένῳ, πάλαι δ' ὠνόμαστο, οὐκ ἄποθεν ἱστρατοπεδευκότων τῶν παλαιστίνων, ἀλλ' ὑπαντώντων μὴ χαρᾶς καὶ βοήσεως ὅτι καταρθωμένοις οἷς ἐβούλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνου σαγόνα παρὰ ποσὶν οὖσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥσατο. καὶ παίων αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους ἐκπεπληγμένους. σαμψὼνι δὲ μείζω ἢ χεὶρ ὅτι τούτῳ φερομένῳ, οὐ κατὰ θεοῦ σωτηρίαν ἔλεγε γεγονέναι τὸ συμβαῖνον, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπῄρατο τῷ γεγονότι, σαγόνι τῷ πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν ἐκπλῆξαι δι' ἃ παρ' αὐτοῦ δίκας αὐχῶν. διψίοις δ' αὐτὸν ἰσχυρῶς καταχόντος, καταποθεὶς ὡς οὐδὲν ὄζων εὐθέως ἀρετῆ, τῷ θεῷ πάντα προσεμαρτύρει. καὶ καθικέτευε μηδὲν τῶν εἰρημένων πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι. ἐδεήθη δὲ βοηθεῖαι φρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι τ κακοῦ. προσ οὖν τὰς ἱκεσίας ὁ θεὸς, πηγὴν κατὰ τινος πέτρας αἴσιον ἀνῆκεν καὶ πολλὴν.

& lacrymans gratam ſe illi negaret, tandem nihil ſuſpicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita ſoluēdæ quęſtioni dies adeſſet, ante ſolis occaſum conuenientes: Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle guſtāti ſuauius. Ibi Sampſon ſubiecit, neque muliere doloſius, quæ vobis quæſtionem noſtram aperuit. Nihilominus illis perſoluit quæ promiſerat, ſpoliatis quibuſdam Aſcalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: ſed iratus mulieri remiſſo nuncio res ſuas ſibi habere iuſſit ac gerere. at puella contempta vt viciſſim illi moueret ſtomachum, nupſit eius ſodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contume- *Iud. 15.*
lia commotus Sampſon decreuit de tota gente pœnas ſumere: & commodum maturis ſegetibus tempus iam meſſis aderat. ergo comprehenſis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Paleſtinorum omnes dimiſit, quibus paſſim diſcurrētibus totus frugum prouentus momento ferè temporis concrematus eſt. Quo cognito gentis principes, & quid Sampſonem ad perpetrandum facinus mouerit, miſſis in hoc Thamnam ſatellitibus, vxorem quondam eius cum cognatis, damni dati reos priùs factos, viuos exuſſerunt publicè. Sampſon autem in Palæſtinos latè graſſatus cædibus, ad habitandam Ætam ſe contulit, ea eſt petra bene firma, ni tribu Iudæ ſita. At Palæſtini totam tribum bello impetunt: quibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampſonis culpæ eſſent affines, nec de ſolenni tributo quicquam diminuerent, reſponſum eſt non abſoluendos ab hoc crimine ni Sampſonis deditionem facerent. Illi volentes hanc ſuſpicionem à ſe amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expoſtulantes quod ſuis facinoribus Palæſtinos Hebræis infenſos redderet, qui irritati facilè poſſent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentéſque in hoc ſe veniſſe vt comprehenſum illis dederent, poſtulabant vt conſenſu ipſius facere hoc ſibi liceat. qui iureiurando accepto nihil præterea molituros, ſed hoſti tantùm deditionem faciendam, deſcendens de petra in cognatæ gētis poteſtatem ſe permiſit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæſtinis tradendum ducebant. cúmque ventum eſſet ad locum, qui obſcurus antè nunc ex Sampſonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abeſſent à caſtris hoſtium, procurrentibus obuiam Palæſtinis, & lætitiam re ex ſententia geſta clamore teſtantibus: Sampſon abruptis repente vinculis, arreptáque maxilla aſini quæ fortè iacebat prę pedibus, in medios hoſtes irruit: qua feriens quotquot aſſequi potuit, circiter mille interfectis cęteros metu dare terga compulit. qua victoria plus ſatis elatus, & opis diuinæ immemor, cùm totū ſibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudiſſet ac fugaſſet hoſtiles copias ingenti ſiti oborta, cōfeſſus nihil eſſe quāras libet vireshumanas, Deovictoriā acceptā retulit, ſuppléxq; rogauit vt arrogātię data venia, ſuccurreret & periculo ſe eximeret. nec irritę fuēre preces, ſed copioſus fōs ſubito è quadā petra

prorupit.loco Maxillæ nomẽ Sãpſon impoſuit, A quod in hodiernũ vſque durat.Poſt hoc prælio
Iud.18. iam Paleſtinos contemnens venit Gazam,& in publico diuerſorio egit.quo auditoGazæorum magiſtratus,ne clàm abire poſſet, ſtationes pro portis collocãt.Sampſon verò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus. cæteróque paratu reuulſas,& humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit.paulò verò pòſt à patriis inſtitutis deſciſcere,& in peregrinos mores degenerare incepit,quod ei omnium malorum fuit principium. cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet,nomine Dalalen,cõſuetudine eius delectabatur.Quamobrẽ qui apud Palæſtinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt vt eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris,propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus.Aſſentit illa,& C cùm prima occaſio data eſt inter computationem & muliebres blanditias extollens eius res geſtas,omni aſtu vtebatur vt cogneſceret cur tantopere virtute excelleret.Sampſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus cõtra mulierem vtens:ſi ſeptenis,inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans:communicatóque ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio,incluſaque in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accuratè vt ab ipſo didicerat vinxit.deinde excitato indicat adeſſe quoſdam qui illum vellẽt aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit.Mulier tunc fruſtrata paulò pòſt aliam opportunitatẽ nacta,grauibus querelis aggreſſa eſt virum,quòd amanti non ſatis fidens, celaret eam id,quod maximè ſcire cuperet, ac ſi E neſciat tacere,quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit:rurſúmque ſimili figmento cluſa eſt,cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret.experta enim hoc quoque nihil effecit:cúmque vrgere non deſiſteret tertio mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio,atque ita parari vincula,ac ne hoc quidem verum experta, poſtremò adhibitis omnibus artibus non priùs rogandi finem fecit,quàm fatali iam neceſſitate inſtante F victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculæ ſuum ipſe ſecretum prodidit:Deus,inquit,mei curam habet.& eius prouidentia natus hanc comam alo,cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt.nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere.Hoc cognito,neſcienti comam deraſit,&hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit,repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cùm iam capillus repullularet.cúmque ſolenne Paleſtinis adeſſet epulum, conſidentibus optimatibus in quo- G dam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur,accitus eſt & Sampſon vt miſero inter comportandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illi mores vleiſci non quiret,iubet puerum à quo manu ducebatur,vt ad illas columnas ſe acclinet,iam,vt tum ſimu-

ἔστιν ὁ σαμψὼν καλεῖ τὸ χωρίον σιαγόνα. καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται. μὴ δὴ ταύτῃ τῇ μάχῃ σαμψὼν, καταφρονήσας τῶν παλαιστινῶν, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἔν τινι τῶν καταγωγίων διέρχεται. μαθόντες ὃ τῶν γαζέων οἱ ἄρχοντες τῷ αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰς πρὸς τῇ πύλῃ ἐπέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼν δὲ, οὐ γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, ὠρὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα αἴρεται, τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τοῖς φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅσα τὰ ἄλλα ὠρὶ αὐταῖς ἦν ξύλωσις, ἀράμενος κατόμαδον, εἰς τὸ ὑπὲρ ἑβρῶνος ὄρος φέρων κατατίθησι. παρέβαινε δ' ἤδη τὰ παῖδια, καὶ τὴν οἰκείαν δίαιταν παρεχόμενος ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν. καὶ τοῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναῖκα γὰρ ἐταιρίζομένῳ ὧδε τοῖς παλαιστινοῖς ἐφάνη δαλάλης συμβῆναι αὐτῷ. καὶ τῶν παλαιστινῶν οἱ τὸ κοινοῦ φερεσπόντες φερσὶ θέντες ὡρὸς αὐτὴν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ὧδε τὸ σαμψῶνος τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἁλῶναι δύνασθαι τοὺς ἐχθροὺς. ἡ δ' ὧδε πως καὶ διαύτην συνουσίαν θαυμάζουσα τὰς φύσεις αὐτοῦ, ἐπιχειρεῖ μαθεῖν τίνι ποτὲ τρόπῳ τοσοῦτον φέρεται κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψὼν, ἐπὶ γὰρ φέρειν ἰσχυρὸς ἦν, αὐτοπάλαι τὴν δαλάλην φάμενος, εἰ κλήμασιν ἑπτὰ δεθεὶς ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ ῥᾳδίως δύναμαι, ἀδυνήτους ἂν πάντων ἔσεσθε. ἡ δὲ, τότε μὲν ἡσύχασεν. ὑποτιμώμενος δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστῶν, ἐπήρθησεν τῷ φρονήματι ἔνδον τινας, καθεύδοντα μεθύοντα, κατέδησε τοῖς κλήμασι κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀναβοήσασα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ, ῥήξας τὰ κλήματα βαθεῖαν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐποιεῖτο. καὶ ἡ γυνὴ συνεχῶς ὁμιλοῦντος αὐτῇ τοῦ σαμψῶνος, δεινὸς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ κατὰ πίστιν διανοίας τῆς πρὸς αὐτὴν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ δοῦναι, ὡς οὐ σιγησομένης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τῇ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὸν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεθέντα τὸν ἰσχὺν διατελέσειν. ἐπεὶ καὶ τοῦτο πιθήσασα, οὐδὲν ἰῶντο, ζῆλον εἰσφλῶσαι τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμιμεῖτο. ὡς δ' οὐδὲ τούτου γλυκυμόθου ἀληθὲς πυνθάνεται, δυσμενῆ τελευταῖον ὁ σαμψὼν, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ περιπεσεῖν χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὸν ἐκείνου φρόνησιν ἠνυθεὶς, κόμην ταύτην ἔφην παρεγκήσαντος μὴ ἀποκείρειν τοῦ θεοῦ. τὸν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὸν ταύτης αὔξησιν καὶ ὧδε μανθάνω. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ στρήσασα τῆς κόμης αὐτὸν, ὧδε διδόασι τοῖς πολεμίοις, οὐκ ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύνασθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δὲ, ἐκκόψαντες αὐτοῦ τὰς ὀφθαλμούς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἤυξατο ἡ κόμη τοῦ σαμψῶνος. καὶ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν τῷ αὐτῷ διωκουμένων, οἶκος ἦν ὑπὸ δυοῖν κιόνων στεγόντων αὐτοῦ τὸν ὄροφον, ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐν μέσοις αὐτὸν ὧδε τὸν ποιῶν. ὁ δὲ δεινότερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα ποιεῖ, προσαναπαύσασθαι χρῆζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίο-

κίοσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐσφαδὺς αὐ- A
τοῖς ὄπι καταβάλλει τὸν οἶκον, καὶ ἀξαπάντων τῶν κιόνων,
ξιχιλίοις ἀνδράσιν, οἳ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς ἢ κὴ
σαμψώνης. καὶ τὸν μὲν τοιοῦτον κατέσχε τέλος, ἀρξαν-
τος τῆς ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν ἢ ἄξιον τῆς
ἀρετῆς καὶ τῆ ἰσχύος, καὶ τὲ εἰς τέλος τελευτῶν μεγα-
λόφρονος τὸν ἄνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τὲ τελευ-
τᾶν πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁ-
λῶναι, δῆ τῆ φύσει τῶν ἀνθρώπων προσάπτειν ἥττονι
ἀκρατημάτων οὔσῃ, μαρτυρεῖν ἢ ἐκείνῳ τέλει εἰς τὰ ἄλ- B
λα πάντα τῆς ἀρετῆς ἔθεσσιαν. οἱ ἢ συγγενεῖς ἀράμε-
νοι τὸ σῶμα αὐτὸ θάπτουσιν ἐν σαρασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ
τῶν συγγενῶν.

labat, defatigarum. quibus admotus sic eas concussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam traherent, qua tria millia hominum sunt oppressa, & inter cæteros ipse Sampson. Hic finis viri fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirãdi ob incomparabilem animi simul ac corporis fortitudinem, qua in hostium perniciem vsque ad extremum halitum vsus est. Nam quòd à muliere deceptus est, humanæ infirmitati conuenit, pronæ ad eiusmodi vitia. cætera dignus sempiterna memoria virtutis nomine. cognati verò eius cadauer in patriam reportatum apud Saraſam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Κεφάλαιον ια'.

Ως οἱ υἱοὶ ἡλὶ τῶ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῆ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ.

CAP. XI.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi.

ΜΕτὰ ἢ τελευτὴν σαμψῶνος τελευτᾷ πρῶτος τῆς C
ἰσραηλιτῶν, ἡλὶς ὁ ἀρχιερεύς. ὃν τούτου λιμὸς
ἰσχυρὸς ἀβιμέλεχος ἐκ βηθλεμῶν, ἐστὶ δ' ἡ πόλις αὕ-
τη τῆς ἰούδα φυλῆς, ἀνέσχεν τῆ δεινῆ μὴ δυνάμενος
φέρειν, τελεῖ τὴ γυναῖκα νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ
αὐτῆς αὐτῷ γεγονότας ὑίους, χελλίωνα καὶ μαλλῶνα ἐπα-
γόμενος εἰς τὴν μωαβίτιν μετοικίζεται. καὶ προχω-
ρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τὰ πράγματα, ἀγάγεται τοῖς
ὑοῖς γυναῖκας μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν ὄρφαν, ῥου-
θὴν ἢ, μαλλίωνι. διατριβόντων ἢ δέκα ἔτη, ὅτε ἀβιμέ-
λεχος ἐτελεύτησεν καὶ μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες δ' ὀλίγον τελευτῶσι. καὶ ἡ D
νααμὶς πικρῶς ἔφερε τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, καὶ τὴν
ὑπὸ τῆ φιλτάτων ἐρημίαν οὐκ ὑπομένουσα, δ' οὗ καὶ
τῆς πατρίδος ἐξελαλύθει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττε-
το. καὶ γὰρ ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἐπεπράγετο
χωρεῖν. οὐκ ἀπαρτέρουν ἢ δακρύσασθαί μου αὐτῆς αἱ
νύμφαι, οὐδὲ παραμυθούμενοι βουλόμενας σωφρονεῖν
πείθειν ἐδύναντο. ἀλλ' ἐγκειμένων δεξαμένη γάμον δι-
τυχέστερον αὐταῖς οὖ δυσαρεστήσασα παρὰ τῆς αὐτῆς
γαμηθεῖσαι, καὶ τῆ ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅτι τὰ τὰ E
πρὸς αὐτὴν οὕτως ἔχει, μένειν αὐτόθι παρακαλεῖ, καὶ
μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῆ βουληθῶσι πραγμά-
των ἀλλων, τὴν πάροδον γὰρ καταλειπούσας. ἡ μὲν δὴ
ὀρφᾶ μένει. τὴν ἢ ῥουθὴν μὴ πειθῆσαι ἀπῆγαγε κοινω-
νὸν παντὸς ἧ προσυχόντος γίνεσθαι. ἐλθοῦσαι ἢ
ῥουθὴν μὲν τῆς πενθερᾶς εἰς τὴν βηθλείμων, βόοζος ἀ-
βιμελέχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. καὶ ἡ νααμὶς προσαγο-
ρεύοντων αὐτὴν ὀνομαστὶ τῆ πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε
μᾶλλον καλεῖσθαί με. σημαίνει δὲ κατ' ἑβραίων γλῶσ- F
σαν, νααμὶς μὲν εὐτυχίαν, μᾶλλον ἢ ὀδύνην. ἀμφὶ ἢ ὄντο
ὀξέως καλαμησομένῳ καὶ συγχύσεσθαι τῆς πενθερᾶς
ἡ ῥούθη, ὅπως ῥᾳδίως δύσεσθαι, καὶ εἰς τὸ βοόζου τυχεῖν
ἀφανεῖται χωρίον. ἀσπασάμενος ἢ βόοζος μετ' ὀλί-
γον, καὶ θαυμάσας τὸν κόρον, ἀνέκραγε τὸν ἀγροκόμον
ἐπὶ τοὺς παῖδας. ὁ ἢ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅ-
παντα προπεπομπευμένος ἐδήλου τῆ δεσπότῃ. ὁ ἢ, τῆς
ἐπὶ τῆ πενθερᾶ δυσίας ἅμα καὶ μνήμης ἧ παῖδος αὐτῆ
ὡς σεσιγήκοτος ἅπαν ἀσπασάμενος, καὶ δεξάμενος αὐτῆ πεῖραν
ἀγαθῶν, καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὴ οὐκ ἠξίωσεν, θερίζειν ἢ πᾶν ὅτι καὶ δύναιτο καὶ λαμβάνῃ ὅπου ἐπέλοιπε, προστάξας τῶ
ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὴ δύσκολον λυπεῖν λαμβάνουσαν, ἀρίστου τε παρέχειν αὐτῆ καὶ πότε, ὁπότε σπένδοι τοὺς θερίζοντας.

Rubr.

XIV. POst Sampsonis autem obitum præfuit Israelitis Elis pontifex, in cuius principatu fames valida eam regionem inuasit. quam non ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis, quod oppidum est tribus Iudæ, assumpta vxore Naami, & filiis communibus Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migrauit. cúmq. ibi prospera fortuna vteretur, filiis suis vxores dedit eius gentis fœminas, Chellioni Orphã, Ruthem Malloni. exacto autem decennio Abimelechus cum filiis breui tempore alius post alium obiit. quo casu Naamis in maximũ mœrorem coniecta, desolata à charissimis quorum consuetudinem amori patriæ prætulerat, mutato pro re consilio reuerti ad sua decreuit. iam enim res patriæ in meliori statu esse perceperat nurus autem eius non sustinebant ab ea diuelli & velit nolit comitari eam volebãt. at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filiis suis vixissent, & in reliquis rebus prosperitatem, & docẽs quòd in se nihil esset opis, rogabat vt manerent, néve relicta patria in euentum incertum sequi miseram socrum cuperẽt. His monitis Orpha paruit: Ruthem verò nolentem manere, cuiusuis fortunæ futuram sociam secum socrus abduxit. Quæ postquam vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hospitio. cúmque Naamis à ciuibus suo nomine appellaretur, iustiùs, inquit, vocaretis me Maram. significat autem Hebræorum sermone Naamis felicitatem, Mara dolorem. Et cùm esset messis tempus, Ruthe permissu socrus exhibat ad spicilegium, vt cibos sibi pararent, casúque in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò pòst superueniſſet, conspicatus puellam, de ea villicum percõtatur. is denarrauit omnia domino, quæ paulò antè ex ipsa cognouerat. qui exosculatus in ea beneuolentiam erga socrum, & affectum erga defũctum maritum, noluit spicilegio contentam esse, sed permisit vt sibiipsi mœreret quãtũ posset, ac sumeret: mandauítque villico ne eã prohibereret, & vt vnà cũ messoribus prãdiũ ac potũ ei præberet.

Rubr.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſeruauit ſocrui,& veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ſibi quaſdam partes ciborũ,quos ei vicini contulerãt.narrat deinde ſocrui,quid ei Bozus dixerit: auditóque ex ea quòd cognatus eſſet,& propter pietatem forſan curam earum habiturus,exiuit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cumBozi ancillis.poſt aliquot dies iam hordei tritura peracta venit Bozus in ſuum rus,& cubabat in area.hoc cognito cogitauit Naamis in rem ambarum fore ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitque cò Ruthem dormituram ad pedes eius.quę nefas rata non parere ſocrui, fecit quod iuſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiẽs, ſed circa mediam noctem experrectus, ſentiénſque eam vnà cubare,quæſiuit quænam eſſet,edidit illa nomen,& famulam ſe in eius poteſtate dixit.Tacuit ille tum, ſed mane ſummo priuſquam famuli ad opus ſurgerent,excitatam iuſſit hordei quantum ferre poſſet capere, & priuſquam aliquis eam ibi dormiſſe videat, ad ſocrum redire, cauendos enim tales rumores, maximè ſi non de nihilo oriantur. Cæterùm meum,inquit,conſilium eſt hoc. rogabis eum qui tibi propinquior eſt quàm ego,an te vxore opus habeat.quod ſi aiat,ſequeris eum: ſin minus,mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi renunciauit ſocrui, bonam ſpem habuerunt, Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem verò reuerſus ille in oppidum, ſenatum coire fecit:ac mox Ruthem & cognatum illum acciuit.Qui poſtquam venit,Abimelechi, inquit Bozus,& filiorum ſortem poſſides.falſus eſt alter poſſidere ſe,idque iure propinquitatis. Tũ Bozus, ergo non ex parte tãtùm legum meminiſſe oportet,ſed omnia iuxta præſcriptum earum facere.ecce adeſt mulier,quam ſi vis poſſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere iubet.at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit, quandoquidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus.Sibi enim iam & vxorem eſſe & liberos. Id Bozus apud ſenatum conteſtatus iuſſit mulierem accedere illum,& iuxta legem calceum ei detractum in faciem incutere.quo facto Bozus duxit Ruthem,& anno elapſo natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominauit, ſibi in ſenectute conſtituturę inſeruiturum. nam ea vox Hebræis inſeruientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Ieſſæus, ex hoc Dauid rex, qui poſteris ſuis regnum reliquit per viginti& vnam ætates duraturum.Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare,volens Dei potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Dauidem ex mediocribus maioribus oriundum. Portò Hebræi per hoc tempus rebus ſuis iam labantibus, bellum Palæſtinis inferunt ob cauſam talem: Eli pontifici duo filij fuerunt, Ophnes & Phineeſes.

Ruth.3.

Ruth.4.

XV.

1.Reg.2.

Α ῥοὺθη ὴ ἀλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἑκυρᾷ, καὶ παρὼν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῶν σαχόων. ἐτετηρήκει δὲ αὐτὴ καὶ ἡ νααμὶς ἀπὸ μοίρας βεσμάτων τισὶν αὐτῶν ἀπολυώρησιν αἰτιωμένους.

διηγεῖται δ' αὐτῇ καὶ τὰ ὠφελήματα τοῦ βοόζου πρὸς αὐτὸν εἰρημένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγενὴς ὄζει, καὶ τάχα ἂν δι' εὐσέβειαν προνοήσειν αὐτῆς, ἐξιέναι πάλιν ταῖς ἑπομένας ἡμέραις ὅπη καλάμης συλλέγων σὺν ταῖς τοῦ βοόζου θεραπαινίσιν. ἐλθόντα τε

Β μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ βόοζος, ἤδη τῆς κριθῆς λελικμημένης, ὅτι τῆς ἁλῴας ἐκάθευδε. τοῦτο πυθομένη ἡ νααμὶς, τυγχάνει ὠφελήματα τῷ ῥούθῳ αὐτῷ, ἢν γὰρ ἔσεσθαι χρηστὸν αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδί. καὶ πέμπει τῷ κόρῳ ὑπνωσομένῳ αὐτοῦ ὠφελοῦς τοῖς ποσίν. ἡ δ', πρὸς οὐδὲν γὰρ αὐτὸν ἐπλέγειν τῶν ὑπὸ τῆς ἑκυρᾶς κελευσμένων, ὅσον ἡγεῖτο, ὠφελήσεται, καὶ παρευτίκα μὲν λανθάνει τὸν βόοζον βαθέως καθυπνώσοντα. ἀφυπνωθεὶς δ' ἀφ' ἑσπέρου τὸ μέσον νύκτα, καὶ αἰ-

C θόμενος τῆς αἰθρώπου ὠφελησάσης μήνης, ἀνέκειντο εἶπε. τῆς δ' εἰπούσης τ' ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐτὸν δεήσοιτο συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσύχαιε ἄγει. ὀρθρίου δὲ φρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἀρξάσθαι κινεῖσθαι φρὸς τὸ ἔργον, ἀφυπνώσας αὐτῷ, κελεύει τὴν κεφαλὴν λαβοῦσαν ὅπη καὶ δύναιτο, πορεύεσθαι πρὸς τὸν ἑκυρᾶν φρὶν ὀφθῆναι ποὶν αὐτόθι κεκομισμένην. φυλάττεσθαι γὰρ σῶφρονι τὸν τοιούτοις ὀλιβολίοις, καὶ

D μάλιστ' ὅπη γενήσοι. ἀφὶ μέν τοι τ' παντὸς οἴσεσθαι φησὶν ἔσεσθαι, ἐφοτᾶν τὴν ἔγγιστα ἐμοὶ τῷ γένει τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ὄζει αὐτῷ. καὶ λέγοντι μὴν ἀκολουθήσειν ἐκείνῳ. παραστουμένου δ', νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἔξομαι. ταῦτα τῇ ἑκυρᾷ δηλώσασα, θυμία κατεῖχεν αὐτὰς ἐλπίδι, τ' φερέοικον ἕξειν αὐτῷ βόοζον. καὶ κεἰκὼς ἤδη μεσούσης τῆς ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, τοὺς τε γερουσίας συνεκάλυ. καὶ μεταπεμψάμενος ῥούθιλον, ἐκάλει καὶ τὸν συγγενῆ. καὶ

Ε ὠφελημένου φησὶν, ἀβιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δ', συγχωρεῖσθαι τῶν νόμων κ' ἀγγύην. οὐκ οὖν, φησὶ ὁ βόοζος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτούς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γυμάσιον, ὅπερ εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κ' τοὺς νόμους. ὁ δὲ βόοζος καὶ τ' κλήρου καὶ τῆς γαναικὸς ὠφελοῦς, συγχωρεῖ μὴν ὅτι καὶ αὐτῷ τῶν τελευτηκότων, εἴ

F δ' καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυράμενος οὖν ὁ βόοζος τοὺς γερουσίας ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὸν φοσελθοῦσαν κ' τὸν νόμον καὶ τύπτειν εἰς τὸ φρόσωπον. καὶ γλυμμένου τούτου, βόοζος γαμεῖ τοὺς ῥούθιλον, καὶ γίνεται παῖδιον αὐτοῖς μετ' ὀλιγοντὸν, ἄῤῥεν. τ' τὸ ἡ νααμὶς πυθομένη κ' συμβουλείαν τῶν γυναικῶν, ὠβήδην ἐκάλεσεν ὅπη γηροκομία τῆς αὐτῆς ξαφησόμενον. ὠβήδης γὰρ κ' δέκατον τοὺς ἑβραίων ἀποσημαίνει δυλοῦων. ὠβήδου δὲ γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης ὁ βασιλεὺς, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλειπὼν τοὺς ἡ-

γεμονείαν, ὅπη μίαν κ' εἴκοσι γλυεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲν ὠφὶ ῥούθην, αἰαγκαίως δηγησάμην, ὅπως δείξαι βουλόμενος τ' θ' δυναμιν, ὅτι τούτῳ ὠφέλιμον ἐφικτὸν ὄζει εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν κ' τοὺς ὑπὸ τυχόντας, εἰς οἷον αὐτὸν ἄγαγε καὶ διαδῆλον ἐν τοιούτων γλυόμενον. ἑβραίοις δ' τῶν θεαμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσιν παλαιστινοῖς, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἠλὶ τῶν ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνὶς τε καὶ φινεέσης.

οὗτοι

οὗτοι καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὑβρεις αἱ ἡδύμωροι, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, οὐδενὸς ἀπέχοντο παρανομήματος. καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῷ γέροντι καὶ τιμῶντι, ἃ δὲ ἐλάμβανον αὐτοῖς, ἁρπαγῆς ὄπιθεν, γυναῖκας τε τὰς ὅτι θρησκείᾳ παρανομούμενας ὑβριζον φθοραῖς, ταῖς μὲν βίαν προστιθέντες, ταῖς δὲ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δὲ οὐδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅθεν οὖν πατὴρ αὐτοῖς ὅτι τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον οὐδέπω προσδοκῶν ἥξειν ἐπὶ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ὅτι τοῖς πρατομένοις, τότε πλῆθος ἐδυσφόρει. καὶ πρὸ δὴ φράζει τὴν ἐσομένην συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, τῷ τε ἼΗλι, καὶ στομούμενος τῷ προφήτῃ παιδὶ τότε ὄντι, τότε φανερὸν ὅτι τοῖς ὑστέροις πάθος ἦν. βούλομαι δὴ τὰ πρὸ τοῦ προφήτου πρότερον διεξελθεῖν, ἔπειθ' οὕτως τὰ πρὸς τοὺς ἼΗλι παῖδας εἰπεῖν, καὶ τὴν δυσχέρειαν τὴν τοῦ παντὸς τοῦ λαοῦ Ἑβραίων ἐμφανίσαι. ἦν κώμη, λαμπρὸς ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς Ἐφραίμου πλησιοχώρας, ῥαμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, ἄνναν τε καὶ φεννάναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. τῇ δ' ἑτέρᾳ ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀριθμοῦντος δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν τὸν ἐλκάνου εἰς σηλὼ πόλιν θύσαι, ἐν ταύτῃ γὰρ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ ἐπεπήγει καθ' ἑορτὴν καιρὸν, καὶ πάλιν κατὰ τὴν δωρεὰν νέμοντος μοίρας κρεῶν τοῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, πᾶσα θεασαμένη τοὺς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητρὶ προσκαθημένους, εἰς δάκρυά τε προὔπεσε, καὶ τῆς ἀπαιδίας αὐτὴν ὠλοφύρετο καὶ τῆς μονώσεως. καὶ τὸν ἀνδρὸς φιλανθρωπίᾳ τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τὴν σκηνὴν ᾤχετο τὸν θεὸν ἱκετεύουσα δωρεῖσθαι γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ γενησόμενον καθιερώσειν ὅτι δῶρον τῷ θεοῦ, δίκτην οὐχ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιησάμενον. δακρύουσης δ' ὅτι ταῖς εὐχαῖς πολὺν χρόνον, ἡλίς ὁ ἀρχιερεύς, καθέζετο γὰρ πρὸ τῆς σκηνῆς, ὡς παρεγένοντο ἐπέλαβεν ἀπίναι. τῆς δ' ἐπιόν ὕδωρ φαμβρὸς, λυπουμένης δ' ὅτι παίδων ἔπρεπε τὸν θεὸν ἱκετεύειν, θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν θεὸν καταγγέλλων. ἐμφυομένη δ' ἐλπὶς πρὸς τὸν ἄνδρα, χορὸν χαίρουσα πρεσπίνεγκε. καὶ ἀναστρέφαντον εἰς τὴν παρθένα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παῖδιον αὐτοῖς, ὃν σαμουήλον προσαγορεύουσι. θεαίτητον αἴτησις εἶποις. παρῆσαν οὖν σὺν τῷ παιδὶ θύσοντες δεκάτας τὰ φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τῆς ἐχῆς τῆς ὅτι τῷ παιδὶ γεγομένης, παρεδίδου ἼΗλι, ἀνατεθεῖσα τῷ θεῷ προφήτην γενησόμενον. κόμη τε οὐκ αὐτῷ ἀνεῖτο, καὶ ποτὸν ὕδωρ ἰών. καὶ σαμούηλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ δίκην θεραπόντος. ἐλκάνη δ' ἐκ τῆς ἄνω οἰκίας τὸ γένος ἦν, καὶ θρῆς θυγατέρες. σαμούηλος δὲ πεπλησμένος ἔτος ἤδη δωδέκατον, προεφήτευε. καί ποτε κοιμωμένον ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ δ' νομίσας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως πεπρωπάσθαι, προσγίνεται πρὸς αὐτόν. οὐ φαμένου δ' καλέσαι τὸν ἀρχιερέως ὁ θεὸς εἰς τρὶς τοῦτο ποιεῖ. καὶ ἡλὶς ἐγνωκὼς, σιγᾷ ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦρον. θεὸς δ' ὅτι ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμαινε πρὸς αὐτὸν, ὅπ προσπυγχάνω· καὶ τοῦ θεοῦ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἠξίου λαλεῖν ὅτι τοῖς χρωμένοις, ἐπεὶ δὲ ὑστερήσῃ αὐτὸν ἐφ' οἷς αὐ θελήσῃ ἐγκωμίοις. ὁ θεὸς ἐπεί φησι προπυγχάνειν μείζοσιν συμφορὰν ἰσοπαλίταις ἐσομένοις λόγου μείζονα, καὶ πίστεως τοῖς προπυγχάνουσι. καὶ τοὺς ἼΗλι παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους,

A hi contra omne ius & fas omnia sibi licere volebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum locum, pudicitiam vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam iuuenum & pater ipse magnoperè detestabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquissimè ferebat. postquam autem illorum exitum
B Deus & patri & Samueli prophetæ etiamnum puero prædixit, tum verò non aliter quàm defunctos filios lugebat. Sed priusquam de clade in qua sunt absumpti dicam, quædam de hoc propheta narranda sunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræmitarum habitans duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum posteriore liberos suscepit, nihilominus alteram quanquam sterilem diligens. is cùm sacrificatum veniisset in
C Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre considentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis. cúmque consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, votúmque factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium se consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari
D more educatum. In huiusmodi precibus longas moras protrahentem animaduertens Elis pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tanquam parum sobriam iussit abire. quæ cùm respondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd liberis careat, precibus à Deo sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse iussit, pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis antè præ mœrore fastiditis vsa est. in patriam
E deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit, mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum à Deo. cúmque parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & sacrificaturi redissent, simúlque decimas ex more afferentes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratum, prophetámque futurum. itaque & comam alebat, & aqua tantùm in poru vtebatur, degebátque circa fanum, cuius ministeriis educabatur. Helcanæ autem alij præterea filij ex Anna nati sunt,
F & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo prophetam agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertiò fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel, nunc quoque vt antè silui, sed Deus te vocat. quapropter præsto esse te respondeque. Itaque rursum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: Quando, inquit, præsto es, audi imminere Israelitis cladē maiorē quā credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros, 1. Reg. 3.

& sacerdotium meum migraturum in familiã Eleazari. Elis enim pluris fecit suos filios quàm meum cultum, idque ne cum ipsorum quidem commodo. hoc oraculum cùm ab adiurato extorsisset pontifex, alioqui se non contristaturo certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis crescebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæstini sus-
XVI. cepta expeditione contra Israelitas, castrametati
1. Reg. 4. sunt apud vrbem Amphecam: & nemine ibi occurrente vlterius processerunt. tandem congressi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in castra cõpulsis. Quamobrem Hebræi periculum extremum instare putantes, mittunt ad pontificem atque senatum qui postulent arcam in aciem proferri, vt eius præsentia hostem superent, ignari eum qui sententiam semel aduersum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem esse quàm arcam, quæ propter ipsum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij accepto à patre mandato, si amissa arca viuere sustineant, ne vnquam in conspectum sibi veniant. quorum Phinees iam sacerdotio fungebatur, patre propter senium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac sitam existimantibus: contra hostes metuebant ne arca Israelitis esset præsidio. attamen vtrorumque expectationem euentus fefellit. Nam post conflictum sperata Hebræis victoria, Palæstinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi passi, cognouerunt frustra se in arca fiduciam collocauisse. namque primo impetu in fugam sunt auersi, in qua triginta hominum millia sunt amissa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoque in hostium potestatem deuenit.

καὶ τῷ ἱερωσύνῳ μετελθοσομφίῳ εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἰκίαν. ἦλις γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς καὶ ἑαυτῷ τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν προφήτην, οὐ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἔτι βεβαιοτέραν εἶχεν τὴν προσδοκίαν τῆς τῶν τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δ' ηὔξετο δόξα πάντων ὧν προεφήτευσεν, ἀληθιναῖν βλεπομέ-
B νων. καὶ τέως μὲν τὴν καθ' ἑαυτοὺς παλαιστοὶ στρατεύσαντες ὅπλοις τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀφεκάν. δι' ἓξ ἡμερῶν δ' ἐξ ὀλίγου τῶν ἰσραηλιτῶν, συμπέσαν εἰς τὴν ἐχομένην. καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστοὶ, καὶ κτείνουσι μὲν τῶν ἑβραίων εἰς τρεῖς χιλίους. τὸ δ' λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δ' ὡς εἰς τῶν ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὸν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρουσία αὐτῆς σωθησόμενοι, κρατῶσι τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν
C συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταύτην συνέβαινεν ἁλῶναι. παλιὸν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ἐπιστείλαντος, εἰ ληφθείησ τῆς κιβωτοῦ ζῶν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ σωθησόμενοι. φονεύσης δ' ἤδη καὶ ἱερᾶτο τοῦ πατρὸς αὐτῶν σκεκεχρημικότος διὰ τὸ γῆρας. θάρσος οὖν ἐπιγίνεται πολὺ τοῖς ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ σωθησομένοις
D τῶν πολεμίων. καταπλήττονται δὲ οἱ πολέμιοι, δεδιότες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. ταῖς μὲν οὖν ἑκατέραν προσδοκίαις, οὐχ ὁμοίαν ἀπέβησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, τῶν μὲν ἔλπιζον νίκην ἑβραῖοι, τῶν παλαιστινῶν αὐτὴν γίνεται. τῶν δ' ἐφεύγουσιν ἥττων οὗτοι, ταύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτοῖς μάτην ὅτι τὴν κιβωτὸν τεθαρσηκότας. ἐξέπεσόν τε γὰρ δύο εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῶν πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς ξισμυρίους, ἐν
E οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἥ τε κιβωτὸς ἤχθη πρὸς τῶν πολεμίων.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cede & arcæ amissione prouolutus de throno exspiranit.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἠλὶ ἀκούσας τὸν τῶν υἱῶν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

Ibidem HAnc cladem & arcæ captiuitatem postquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre seruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam sublimis in sella sedebat, audito eiulatu suspicatus id quod res erat, noui aliquid mali suis accidisse, iuuenem accersit. cúmque audisset euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem satis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præsciuerat. Solent enim longè grauius afflicere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam arcam in hostium potestatem factam cognouit, insperato malo ictus, & doloris impatiẽs, prolapsus è throno exhalauit animã, vitę anno nonagesimo octauo, principatus XL.

Ἀπαγγελθείσης δ' τῆς ἥττης εἰς τὸν σιλὼ, καὶ
F τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, [βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τὴς ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, σῶμα τετευχὼς τῷ γεγονότι,] πένθους αἰσθητὸν πᾶσα ἡ πόλις. καὶ ἠλὶς ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ κατ' ἐτέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὸν μάχην, ῥᾳον μὲν ὅτι τε τοῖς παισὶ καὶ τοῖς συνηγελμένοις περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς μὲν προειγνωκὼς σῶμα τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκώς. συνίχει γὰρ ἱκανῶς τὰ σῶμα τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἠκούσεν ἁλῶναι περὶ τῶν πολεμίων, ὑπὸ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὸ προσπεσεῖν, σφαλησόμενος ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ τοῦ θρόνου, πταίσας, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, ἦν πάντων τὰ τεσσαράκοντα κατασχὼν τὴν ἀρχήν.

Hæc

θνήσκει ὃ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν καὶ ἡ φινεέσου παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ὅτι τῇ πενθερὸς δυσυχία. κυούσῃ μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη τὸ περὶ τὸν ἀνδρα πάθος. τίκτει δὲ ἐπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα ἰωαχάβην προσηγόρευσαν, σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, διὰ τὴν προσπεσοῦσαν δυσκλειαν τότε τῷ γράτει. ἦρξε δὲ περὶ ὃς ἦλι, ἐδιάμπερ τὴ ἑτέρου τῆς ἀαρώνος ἦσαν οἰκίας. ἡ δὲ ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ περὶ τὴν ἱερουσίαν, πῶς πάλιν παρὰ ὀπίσω ἐχώρησεν τὸν τιμὴν. ἐκεῖνός τε φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτῆ παραδίδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης ὑὸς ὢν αὐτῆ τὸν τιμὴν παραλαβὼν, παιδὶ αὐτῆ βόκκει τὸ ὄνομα αὐτὸς αὐτὸν καταλειπων αὐτῷ. παρ' οὗ δεδέξατο ὄζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν ἦλις ἔσχε τὸν ἱερωσύνην, ἐφ' οὗ νῦν λόγος, ἐφ' ὃ τὸ γῆρας τὸ αὐτοῦ ἐκείνου, μέχρι τῆς καθ' τὸν σολομῶνος βασιλείαν κρατῆσαν. τότε δὲ οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτὸν ἀπέλαβον.

A Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ab hoc Ozis filius eius B accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν ἐν τῆς γῆς αὐτῶν, & πῶς ἔδοξεν ἀποπεμψαι αὐτὴν τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμυήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ως σαμύηλος δι' ὑπὸ γήρως ἀδυνὶς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐπιχείρησεν. Κεφ. γ.
Ως ὁ καλὸς προϊσταμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀπόδειξις βασιλέως σαοὺλ τεθνομένου, καλέσαντος τὸ θεῖον. Κεφ. ε.
Σαοὺλ στρατεία ἐπὶ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος, & νίκη. Κεφ. ς.
Ως στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαιστινοὶ ἡττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαοὺλ πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμος & νίκη. Κεφ. η.
Οτι σαμυήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ. Κεφ. θ.
Ως καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, ἐπὶ σαοὺλ βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, & ἥττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ως θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, σιωπῶκησεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοὺλος. Κεφ. ιβ.
Οτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ως πολλάκις & δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλ ἐξέφυγε. & σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ χωρήσαντα, ὥς τε αἰχμᾶν, & ἐλεήσατο. Κεφ. ιδ.
Ως στρατευσαμένων παλαιστινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, ἡττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, & ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit. Cap. IV.
Saulus iubente Deo Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad Dauid regiam potestatem, ex Dei mandato, clàm transfert. Cap. IX.
Quomodo nouam expeditionem aduersus Hebræos, Saulo regnante Palęstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Dauidis & Goliathi, secutáque Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Quòd rex Dauidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Quomodo Dauid aliquoties insidias regis ęgrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palestinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER SEXTVS.

Κεφάλαιον ά.

Φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, ἡ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν τοῖς ἑβραίοις.

ΛΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τῶν ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ προσθέντες τὸν αὐτῶν θεὸν ὡσανεί τι λάφυρον, δαγὼν δ' οὗτος ἐκαλεῖτο, πεσὼν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ, πάντες κατὰ τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσεκύνησαν τὸν θεὸν αὐτῶν, ὑπτιον κείμενον αὐτῷ τοῦτο ποιοῦντι τὴν κιβωτόν. ἔκειτο γὰρ σκηπτικῶς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἕστως διετέλει. καὶ βασάνοις πάλιν ἐφιζάνουσιν αὐτὸν ὁμοίαις, δυσφορήσασιν ὁμοῦ τῷ γεγονυίᾳ. πολλάκις δὲ φορτωθέντες τὸν δαγὼν, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὁμοῦ τοῦ προσκυνοῦντος τὴν κιβωτὸν χήματος κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίστανται. καὶ τελευταῖον ἀπόκλησιν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν θεοῦ καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας παθοῦς χαλεποῦ, καὶ τὴν αἰφνίδιον ὀξυτάτην ὁμοφέροντος, πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς διαθεῖναι ὑπολυθῆναι τὰ σώματος, τὰ σπλάγχνα ἀναφέροντες, ὀξυμοῦντες διαβεβρωμένα, καὶ παντοίως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δ' ὁμοῦ τῆς χώρας, μυῶν πλῆθος αὐχμηρὸν ἀπὸ τῆς γῆς κατιβλαφὲν, μήτε φυτῷ, μήτε καρποῖς δεσποζόμενον. ἐν δὲ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἄζωτοι, πρὸς τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἀντίχειν οὐ δυνάμενοι, συνῆκαν ἐκ τῆς κιβωτὸς ταύτης αὐτοῖς ἀναχεῖν, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν, οὐκ εἰς ἀγαθοῦ μεμνημένοι.

Cap. I.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ARTA de Hebræis victoria, 1. Reg. 5. sacráque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocãt. Sequenti verò die mane venientes vt adorarent deũ suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronũ prostratum ante arcam: quod ægrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cúmque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirẽt, stupor maximus ac perturbatio totum populũ inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorum vrbem atq; agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morbóq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valẽtes amplius tolerare, intellexerunt arcam in causa esse, & victoriã cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes vt arcam in ipsorum vrbem transferrent: qui nõ grauatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè arcam ad se receperunt, móxque eisdem quibus illis malis laborauerũt: cum arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas vrbes eam transmittebant.

πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς ἀναδέξασθαι. τοῖς δὲ, οὐκ ἀνδρὸς ἡ τῶν ἀζωτίων δύναμις προσέπταισεν. ἀλλ' ὑπεδέχοντο μὲν αὐτοὺς τὸ χαίρειν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμορίοις διενοῖς κατέστησαν. συνεξικόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀποπέμπουσιν ἀσκαλωνίτας. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις. κατὰ γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τοὺς ἐκμέτας ἀπολύουσι πόλεις.

atque in hunc modum quinque Palæſtinorum vrbes peruagata eſt arca, veluti tributum per ſingulas pœnam violatæ religionis exigens.
1.Reg.6. Quæ defeſſæ tot malis,& aliis exemplum factæ ne arcam reciperent talia hoſpitij præmia referentem,nihil ſupereſſe videbant,quàm vt bono aliquo modo à ſe eam ablegarent: & cùm conueniſſent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe arcam ad ſuos, cuius captiuitatem Deus vlciſceretur, quum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qui huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ iſti arcæ: cuius ſi tanta vis eſſet, aut ſi omnino Deo cara fuiſſet, nunquam illam in diuerſæ religionis hominum manus deuenire permiſiſſet: ſuadentéſque vt hos caſus æquo animo ferrent, & ſic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire: quæ & corporibus & rebus & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas temporum vices huiuſmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propoſitum negotium cenſere videbantur.His neque remitti arcam placuit, neque retineri. ſed pro quinque ciuitatibus quinque ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtimonium gratitudinis, quòd eius fauore ſeruati eſſent ex ea peſte quam humanis remediis euadere fuerit impoſſibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculum incluſis & ſuper arcam impoſitis plauſtrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plauſtro ſubiungi, incluſis domi earum vitulis, ne ſint impedimento matribus, & vt fœtuum deſiderio magis properent.ipſas verò deduci in triuium arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et ſi quidem ad Hebræorum regionem ſe verterint,ad eámque perrexerint, credere arcam fuiſſe calamitatum cauſam. ſin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnibus calculis eſt approbatum, quod mox opere ſunt exſecuti: & paratis quæ diximus, productóque in triuium plauſtro ac ibi relicto ipſi retrorſum diſceſſerunt.

A καὶ τοῦτον ἐξειρχθαι τὸν τόπον, τὰς πέντε τῆς παλαιστινῶν πόλεις ἢ κίβωτὸς, ἅπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης τοὺς ἐπ' αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δὴ αὐτῷ ἐπαγον. ἀπειρηκότες ὑπὸ τῶν κακῶν οἱ πεπιεσμένοι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν αὐτὰ διδασκαλία γινόμενοι, τὸ μὲν ἐπεσθαι τῷ κιβωτῷ πάντα ἐπὶ τοὺς ἐπ' αὐτοὺς ὅτι τοιούτῳ μαθόντας καὶ τίλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῶν. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίτης, ἀκκάρων & καὶ ἀσκάλων, ἔτι δὲ γάζης, καὶ ἄζώτου, ἐσκόπουν τὸ δεῖ ποιεῖν. ἐ τὸ μὲν πρῶτον, ἐδόκει τῷ κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ἀφανιοῦντος αὐτῷ τὸ θεοῦ, καὶ συνεπιμηνιοῦντων αὐτῇ διὰ τοῦτο τῶν δεινῶν, καὶ συνεισβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἔσαν δὲ οἱ λέγοντες, τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδὲ ἐξαπατᾶσθαι τῷ αἰτίαν τῆς κακῶν εἰς ἐκείνῳ ἀναφέροντας. οὐδὲ ταύτῳ εἶ τῷ δύναμιν ὑγρὰν καὶ τῷ ἰχνῶ. οὐδὲ ποτ' αὐτὰς κηδομένου θεοῦ τοσοῦτον αἰθερόπους ἠλιώδη. ὅσα χάζειν ὑ καὶ σεφάνους ἔχειν ὅτι τοῖς συμβεβηκόσι πεπόνθασι, αἰτίαν τούτων οὐκ ἄλλην, ἢ μόνην λαμβανομένους τῷ φύσιν, ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς ἢ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι κατ' χρόνων περιόδους πάντα τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ δὲ τὰς προφερομένας γνώμας αἰδρὰν σῶν τοῖς ἐπάνω χρόνοις συνίσει καὶ φερούσῃ πεπιστευμένῳ συμβουλίᾳ, καὶ τότε μάλιστα δοξάσαντας ἁρμαζόντως λέγειν τοῖς πορεύσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τῷ κιβωτὸν, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν αἰδριάντας ἐκ ἑκάστης πόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῷ θεῷ χαριστήριον, ὅτι φροντίσαι αὐτῶν τῆς σωτηρίας ἐ κατέχειν δὲ τῷ βίῳ διακωμῳδοῦς ὀξ αὐτῶ παθήμασιν, οἷς οὐκέτι ἐᾷ αἰτιβλέψαι. τοσούτους ὑ τὸν ἀριθμὸν μύας χρυσοῦς τοῖς καταναιμηθῆσιν αὐτοῖς καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοὺς καὶ θεῖναι ὅτι τῷ κιβωτὸν, ἁμάξαι αὐτῇ καινῷ κατασκευάσαι. καὶ βόας τοκάδας ἀρπτόκους, τὰς μὲν δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ καταχεῖν μὴ τοῖς μηρύσιν ἐμποδὼν ἐπόμεναι γλώσσαι, πόθῳ δ' αὐτῶν ὀξυτέραν ποιουμένας τῷ πορείαν. ἐκείνας δ' ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν φερούσας ὅτι ζιόδου καταλιπεῖν, αὐταῖς ὅπιξίφαντας ἢ βούλονται τῆς ὁδῶν ἀπελθεῖν. κᾆν μὲν τῷ ἰδεαίων ἀπίωσι, καὶ τῷ τούτων χώραν ἀναβαίνουσι, ὑπολαμβάειν τῷ κιβωτὸν αἰτίαν τῆς κακῶν. εἰ ὑ ἄλλῃ ζάπουσαι, μεταδιώξομεν αὐτῷ ἔφασαν, μαθόντας ὅτι μηδεμίαν ἰχνῶ τοιαύτῳ ἔχει. ἐκείναν δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δ' οὕτως τῷ γνώμῳ ἐπόσωσαν. ἢ ποιήσαντες μὲν τὰ προφερόμενα, προσάγουσι τῷ ἅμαξαν ὅτι τῷ ζιόδου, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

Cap. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibidem. VAccis autem veram viam ingreſſis, & rectà non aliter quàm ſi deducerentur tendentibus, principes Palæſtinorum ſequebantur, cupientes cognoſcere quò peruenirent, & vbi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt quidam in tribu Iudæ, nomine Bethſama. huc poſtquam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planitiem ante ſe haberent, vlterius tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt:

Κεφάλαιον β'.

Νίκη ἑβραίων σαμουήλου ἡγουμένου.

Τῶν ὑ βοῶν τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ἅπερ ἡγεμόνων τινῶν αὐταῖς ἀπόντων, οἱ τῶν παλαιστίνων ἄρχοντες ἠκολούθουν πυνθανόμενοι ἡ φορὸς τίνας ἕξει βουλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέ τις ὀξὶ τῶν ἰούδα φυλῆς βαθσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνουμένας αἱ βόες. ἡ πεδίον μεγάλου καὶ καλοῦ τῷ πορείαν αὐτῶν ἐκδεξαμένου, παύονται πρόσω χωρεῖν, στήσασαν τῷ ἅμαξαν αὐτόθι.

Διὰ ὑ

διὰ ἡ λιθ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ παρεχαρεῖς ἐγένοντο. θέ-
ως γὰρ ὥρα πάντες ὅτι τὰν συγκομιδὴν τῆ καρπῶν
ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὰν κιβωτὸν
ὑφ' ἡδονῆς ἀνεβόησαν, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν ἀ-
φέντες, ἔδραμον δι' ὅδος ὅτι τὰν ἅμαξαν. καὶ κα-
θέλοντες τὰν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τοὺς αἰδριάντας
εἶχε καὶ τοὺς μῦας πεθάσιν ὅτι πιθ' πέτρας, ἥτις λιθ
ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρὰς τῷ θεῷ, καὶ κα-
τευωχηθέντες, τὰν τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βόας ὁλοκαύ-
τωσαν. καὶ ταῦτ' εἰδόντες οἱ τῶν παλαιστινᾶν ἄρχοντες,
ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ δὲ θεὸς τῶ θεοῦ μάτεισεν,
ὅς τε ἑβδομήκοντα τῶν ἐν τᾶς βαθσάμις κώμις ὡς
οὐκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τᾶς κιβωτᾶ, ἱερεῖς γὰ οὐκ ἦ-
σαν, καὶ θεοσεβείας αὐτᾶ βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἐπλαυ-
σαν ἡ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ κωμῆται. καὶ πέν-
θος ἐπ' αὐτοῖς ἤγειραν, οἷον εἰκὸς ὅτι θυσπέμπω κα-
κῶ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπεδρύετο. τᾶ τε μὴ ἐν τὰν
κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀξίους ὑποφαίνοντες αὐτοὺς,
θεὸς τὸ κοινὸν τῶν ἐθναίων πέμψαντες, ἐδήλωσε ἀ-
ποδιδόδαι τὰν κιβωτὸν ὑπὸ τῶν παλαιστινᾶν. καὶ εἰ-
νοι γόντες τᾶτο, ἀπῳκίζουσιν εἰς καριαθιαρεὶμ πό-
τονα πόλιν τοῖς βνθσαμίταις. εὗδα τοὺς λεύιτου τὸ
γὰ θ', ἀμπαδάβου δόξαι ἔχοντος ὅτι δικαιοσυνῆ ἐ
τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τὰν κιβωτὸν
ἤγαγον, ὡς φρέποντα τῶ θεῶ τόπον ἐν ᾧ κατῴκει δί-
κᾳ θ' αἱθέριος. ἐθεράπευον ἡ τὰν κιβωτὸν οἱ τούτυ
παῖδες, ἐ δ' ὅλιμελείας ταύτης ἕως ἐτῶ εἴκοσι προέ-
σησαν. τοσαῦτα γὰ ἔμειναν ἐν τῇ καριαθιαρεὶμ, ποιή-
σασα φῶς τοῖς παλαιστινοῖς μυίας τίσαρας. τᾶ δὲ
λαοῦ παντὸς ἐκείνῳ τῶ χρόνῳ, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῶ κα-
ριαθιαρειμιτῶ πόλις τὰν κιβωτὸν, ἐπ' δ' χαῖς καὶ θυ-
σίαις ζεπέντος τᾶ θεοῦ, καὶ πολλὰν ἐμφανίζοντος τὰν
φρὲ αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ θεσβίτης σα-
μουήλος ἰδὼν αὐτῶν τὰν προθυμίαν, ὡς δίκαιον
θεὸς οὕτως ἐχοντας εὐπᾶν φρὲ ἐλευθερίας, καὶ τῶ
ἀγαθῶν τῶ ἐν αὐτῇ, χρῆται λόγοις οἷς ὥστο μάλιστα
τὰν διάνοιαν αὐτῶ θεοσέξεσθαι καὶ πείσειν. αἴδρις
γὰ εἶπεν οἷς ἔπι νῦν βαρεῖς ἰὼ πολέμοι παλαιστινοὶ,
θεὸς δ' ἀμῶν ἄρχεται γίνεσθαι καὶ φίλος, οὐκ ὀλι-
γωρεῖν ἐλευθερίας δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δ' ὧν
αἱ ἄλλοι θεὸς ὑμᾶς. οὐδὲ βούλεσθε μῆνιν θεάτ-
τοντες ἐξ ὧν τοιοῦτοι διαμένουσιν, ἀλλὰ γίνεσθε δί-
καιοι. καὶ τὰν ποινεῖαν ἐκβαλόντες τῶ ψυχῶν, καὶ
θεραπεύοντες αὐτὰν ὅλαις ταῖς διανοίαις θεοῖ-
πεσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες διατελεῖτε. ταῦτα γὰ ἀ-
μῖν ποιοῦσιν ἔξει τὰ ἀγαθὰ, δουλείας ἀπαλλαγὰ, καὶ
νίκη πολεμίων. ἁλαθεῖν οὐδ' ὅπλοις, οὔτε σωμάτων
ἀλκαῖς, οὔτε πλήθει συμμάχων δυνατόν ἐστιν. οὐ γὰρ
τούτοις ὁ θεὸς ὑπισχνεῖται παρίξειν αὐτὰ, τῶ δ' ἀγα-
θοῖς ἐῶ ἐ δικαίοις. ἐγ ἑτοιμὸς δ' αὐτὰ τῶ ὑποχίσειν,
ἐγὼ γίνομαι. τοῦτ' εἰπόντος ἐπευφήμει τὸ πλῆθος ἡ-
δεῖαν τῇ παραινέσει. καὶ καπέδοσαν αὐτὸ παρίξειν
καχαεισμβόν τῶ θεῶ. συνάγᾳ δ' αὐτοὺς ὁ σαμούη-
λος, ὡς τὰν πόλιν λειτρμβίλιν μασφάθ. κατυπὸ δύ-
αθμον τᾶτο σημαίνει χῶ τὰν ἐθναίων γλαῦταν. ἐν-
τεῦθεν ὁ θρόνος μβοί τε αὐτόθυσι τῶ θεῶ, καὶ δίκαιον
ἐνευσάντες ὅλιν τὰν ἡμέραν, ἐπ' δ' χὰς ζέποντας.
οὐ λανθάνουσι δ' τοὺς φαλιστινοὺς ἀκεῖ συναχθέντες. ἀλλὰ μαθόντες οὗτοι τὰν ἄθροισιν αὐτῶν,

A ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt concurſum. Cùm enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur: vt viderunt arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabát. demptam deinde arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractóque ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum
B ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos
C Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, 1.Reg.7. atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium, cura arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt.
D tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta.

Cúmque populus toto hoc vicennio votis & II.
ſacrificiis operam daret, magnámque religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraëlitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus
E veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantùm libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expulſiſque omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua li-
F bertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit vt conuenirent in oppidum Maſphatim,
G quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio publicè ſupplicatum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu aſſuêre,

ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubiis rebus petentes, nihil diſſimulantes non eſſe ſibi ſatis vel virium vel animi ad confligendum cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos ſi liceat, ne vltro ſibi perniciem accerſere videantur. conueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vtque ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos ſecuro animo eſſe, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactente, rogat Deum vt in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem acciperé. hac victima egregiè litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priuſquam totam flammam abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in conſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiamſi quis prædixiſſet. Primum enim terra iubente Deo ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem retinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant. tum ſubito Samuel in perturbatos irruit, cæſiſque plurimis, reliquos vſque Corrhæos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ victoriæ fugæque hoſtium termino, qui trophæi vice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vaſtauit, donec omnino ſuperbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abſtulerant, quàm latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananęi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant.

μεγάλῃ τραπῇ καὶ δυνάμει κατ' ἐλπίδα τὴν προσδοκῶσι μηδὲ παρασκευασμένους ὑπομεῖναι τοὺς ἐναντίους ὑπάρχοντας. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ φόβον. καὶ θορυβοῦντες πρὸς σαμοῦηλον, αἰσθανόμενοι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ τῆς παρούσης ἀπορίας ἔφασκον, καὶ διὰ τοῦτο ἀρεμεῖν ἵνα μὴ κινήσωσιν τὸν θεὸν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' ἀναγόντος ἡμᾶς ἐπὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοῖς καὶ ὁπλοις ἐπιστράτευσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν οὐκ ἄλλη σωτηρίας ἐστίν, ἢ παρὰ σοῦ καὶ τοῦ θεοῦ ἱκετεύσαντες ὑπὲρ σοῦ παρασχεῖν ἡμῖν διαφυλάξαι παλαιστινούς. ὁ δὲ θαρρεῖν τε παρῄνεσεν καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὅλον τῷ θεῷ ὁλοκαυτοῦν. καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ἵλεών τε γενέσθαι αὐτοῖς τῷ δικαίῳ, ἐν τῇ πρὸς παλαιστινους μάχῃ, καὶ μὴ παιδεῦσαι δεύτερον αὐτοὺς δυσυχήσαντας. ἐπήκοος δὲ γίνεται τῷ δίκαιον ὁ θεὸς, καὶ προσδέξάμενος, διαμαχεῖ καὶ συμμαχῶ τῇ προθυμίᾳ τοῦ θύσαντος, δηλοῖ νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. ἐπὶ δὲ τῷ βωμοῦ τοῦ θύσαντος ἔχοντος τὸ θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν ὅλην τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπαναλωθέσης, προσῆλθεν ἐκ τῆς στρατοπεδοῦ ἡ τῶν πολεμίων δύναμις, καὶ παρατάσσεται εἰς μάχην, ἐν ἐλπίδι μὲν νίκης ὡς ἀπειλημμένων ἐν ἀπορίᾳ τῶν Ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς δεῖ μάχην ἐκείνοις ἀπαντήσοντων. προσπίπτουσι δὲ, οἷς οὐδεὶς προσύλιξή τις, ῥᾳδίως ἐπιέσθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς κλονεῖ σωμα. καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑποῤῥέουσι καὶ σφαλερὰν κινήσας πίπτουσι, οἷς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διεσαλμένης εἰς εἶδος τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βρονταῖς δεινοφόροις, καὶ δεινοῖς ἀστραπαῖς, οἷς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις ἀφειλόμενος, καὶ τῶν χειρῶν σκληρύνας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δ' ὁ σαμοῦηλος μετὰ τῶν πολιτῶν, καὶ πολλοὺς κατασφάξας, καταπολουθεῖ μέχρι κορράιων τόπου τινός, οὕτω λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον ἄωτον ὅσον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῶν πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει σύμβολον τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ γεγομένης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκείνου τὸν πόλεμον, οὐκ ἐπεστράτευσαν δὴ τοῖς ἱεροσολίταις. ἀλλ' ὑπὸ δίους καὶ μυήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὅλ' ὅν παλαιστίνοις δῆλοι τοῖς ἐναντίους, τότ' ἐκείνων μὲν τὸν νίκην ἐγένετο. καὶ σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, αἱρεῖ πολλοὺς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τὸν χώραν ἀφαιρεῖται ὧν τῶν Ἰουδαίων ἀπέτιμον τὸ φρόνημα κατασάντες τῇ μάχῃ. αὖθι δ' ἕως μέχρι πόλεως ἀκκάρων ὁδὸν τῶν γίτης ὅρων ἐκπεταμένη. Ην γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς ἱεροσολίταις τὰ Χαναναίων.

Cap. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſit.

SAmuel autem rebus populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, ipſe ſingulis annis bis eas obibat, & iura reddebat. multóq; tẽpore hanc præcipuam curá habuit, vt patriis legibus reſp. adminiſtraretur,

Κεφάλαιον γ'.

Ως σαμούηλος δῆλα τὸ γήρας ἀδυνὰς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, υἱοὺς αὐτῷ παῖδα ταῦτα ἐπιτρέπει.

Ὁ δὲ προφήτης σαμούηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἑκάστοις, εἰς ταὐτὸν ἐπικάλυσιν συνερχομένοις περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δὲ δὶς τοῦ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλῷ ἐκράτει δυνάμει ὅτι κρόνον πολλὸν.

ἔπειθ'

ἔπειθ' ὑπὸ γήρως βαρυνόμενον, καὶ τὰ σωφρονεῖν
θεράπευειν ἀποδιζόμενον, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ
τὴν θεραπείαν τῶ πλήθους παραδίδωσιν. ὧν ὁ μὲν
πρεσβύτερος Ἰωήλης προσηγορεύετο. τῶ δὲ νεωτέρῳ
Ἀβία ὄνομα ἦν. διετέτατο δὴ τὸν μὲν ἐν Βεθήλῳ πό-
λει καθιζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βαρσουβᾶ,
μερίσας τὸν ὑπακουόμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγένοντο
δὴ σαφῶς οὗτοι παράδειγμα καὶ τεκμήριον, τῶ μὴ τὸν
ἔξοπον ὁμοίους τοῖς φύσασιν γίνεσθαί τινας. ἀλλὰ τάχα
μὲν χρηστοὺς καὶ μετρίους ἐκ πονηρῶν. τότε μὲν γὰρ φαύ-
λοις ἐξ ἀγαθοῦ παρέχον αὐτοὺς γνωριζομένους. τῆ γὰρ τῆς
παρόδου ἀπιστουμένων ἐκτρεπόμενοι, καὶ τὴν ἐναν-
τίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δίκαιον καὶ ἀκριβῆ τὴν δίκην
καθυρίεντο τὸ δίκαιον. καὶ τὰς κρίσεις οὐ πρὸς τὴν
ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, ἢ πρὸς
ξυφὸν καὶ πρὸς δῶρα πολυτελῆ ἀποκινδυνότες,
ὁρᾶτον μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἑαυτοῖς τοῦ θεοῦ. δεύ-
τερον δὲ τῆ περὶ τὴν πόλιν, ὃς πολλὴν τὴν τὸ
πλῆθος ἐν δίκαιον ἀπουσίαν εἰσφέρειν ἔμελλε.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς εὐκόλως περιεσκόπων ἑαυτῶν τῆς ἀρχῆς, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠνάγκασε βασιλεύεσθαι.

Οἱ δὲ λαὸς ἀχθεσθέντων εἰς τὴν περὶ τέκνων κα-
τάστασιν καὶ πολιτείαν τῆ τοῦ προφήτου παι-
δίαν, χαλεπῶς τὸ τοῖς πραττομένοις ἔφερε, καὶ πρὸς
αὐτὸν συνέχεον. διέβησε δ' ἐν ἁρμαθὰ πόλει. καὶ
τὰς τε τῆ ἰδία ἀνομίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γεραιὸς
αὐτὸς ὢν ἤδη καὶ παρειμένῳ ὑπὸ τῶ χρόνου, τῆ
πραγμάτων οὐκέτι τὸν αὐτὸν περιστῆναι δύνατο
τρόπον. ἐδέοντό τε καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα αὐτῶν
βασιλέα, ὃς ἄρξει τῶ ἔθνους καὶ τιμωρήσεται παλαι-
στίνους, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας τῆ περὶ τὸν ἀδι-
κημάτων. ἐλύπησε δὲ σφόδρα τὸν σαμβύηλον οἱ λό-
γοι διὰ τὴν σύμφυτον δικαιοσύνην καὶ τὸ πρὸς τοὺς
βασιλέας μῖσος. ἔστηκε γὰρ δικαίως τῆς ἀριστοκρατείας,
ἣν θείοις καὶ μακαρίοις ποιούσης τοὺς χρωμένους αὐ-
τῆς τῆ πολιτεία. τότε δὲ φρονήσει καὶ βασάνου τῆς
ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, οὔτε ξοφῶς ἐμεμφόμενον οὔτε ὕ-
πνου. δι' ὅλης δὲ τῆς νυκτὸς, στρέφων τὰς περὶ τῆ
πραγμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει. ἔχουσι δὲ οὕτως,
ἐμφαίζεται τὸ θεῖον, καὶ παραμυθεῖται μὴ δυσφο-
ρεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος. ὡς οὐκ ἐκεῖνον ἀπο-
φαίνοντας ἀλλ' αὐτόν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μόνον.
ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀπ' αἰ-
γύπτου μεταπεσεῖν τὰ ἔργα. λήθεσθαι μὲν τοίνυν οὐκ
ὀκνεῖν μακρὰν μετάνοιαν αὐτοὺς ἐπιπονον. ὑφ' ἧς οὐδὲν
μὴ ἀγλώττον ἔσαι τῆ ἰσομοίρων. ἐλεγχθήσονται δὲ
καταφρονήσαντες, καὶ βουλῆς οὐκ ἀγαθοῦ τοὺς θεοὺς
ἐμὲ καὶ τὸν σὸν προφητείαν λαβόντες. καὶ δίκαιον δὴ-
σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν αὐ ἐγὼ προείπω βασιλέα,
προδηλώσαντα ποῖον τὸ πεισεσθήσονται βασιλευό-
μενοι κακῶν, καὶ ἁμαρτυρόμενον ἐφ' ᾗ αὖ πανδί-
δωσι μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας σαμβύηλος, ἅμα
ἴως συγκαλέσας τοὺς ἰουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὁμολόγησεν. ἦν δ' δεῖν προῖτον αὐτοῖς
ἐκδημήσαντα τὰ πρὸ τῆ βασιλέων ἐσόμενα, καὶ ὅσοις συμπεσεῖται κακοῖς. γινώσκετε γὰρ ὅ-
τι πρῶτον μὲν ὑμᾶς ἀποστήσουσι τὰ τέκνα. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας ἑαυτῶ ποιήσουσι,

A Deinde senio grauante, vt confectis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum & curam reip. tradidit: quorum seniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitque vt alter in Bethelis, alter in Barsabe ius diceret, partito populo, & sua cuique iudici parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios, sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contrà ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diuersissimam viam ingressi, muneribus corrupti iustitiam opprimebant, & in iudicando non tam veritatis quàm lucri respectum habebant, solutique in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem, tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iustitia vigeret quàm maximè. 1111. 1. Reg. 8.

Cap. IV.

Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit.

POpulus autem videns rempub. cura & diligentia prophetæ optimè constitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodque ipse iam senio debilis, more solito præesse administrationi rerum non posset, obnixè precabatur vt regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hęc po- 1111.
puli voluntas vehementer Samuelem contristauit, qui propter innatam iustitiam non amabat regiam potestatem vt nimiam. Valde enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem existimans. adeóque res hæc hominem solicitum habuit, vt nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum ne postulata populi ægrè ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, quàm ad se, quem nolint sibi solum esse regem: idque moliri cœpisse iam inde ex quo primùm ope, sua ex Ægypto sunt educti. verum non multo pòst futurum est, inquit, vt eos consilij huius serò pœniteat: quando nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam erga me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare regem quem ego designauero: idque prius quàm facias, præmonebis quantum malorum sibi vltro asciscant, protestaberisq; eos te inuito ad mutationē status in deterius properare. His auditis Samuel, mane conuocatis Iudæis, declaraturum se illis regem promisit, addens velle se prius indicare, quæ erunt sub regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primùm quòd à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

alios equites & ſatellites & curſores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum ſuorum ac curruum aliorúmque inſtrumentorum fabros: præterea villicos agrorum ſuorum & aratores, & vinearum foſſores: & nihil eſt quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque veſtras facient ſibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia miniſteria compellent, quæ ancillæ neceſſariò verberum formidine obeunt. poſſeſſiones etiam veſtras vobis ablatas eunuchis ſuis & ſatellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è ſuis largientur. & vt compendio dicam, ſeruietis vnà cum omnibus veſtris regi, non ſecus atque domeſtici eius famuli. cúmque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti ſupplices Dei miſerationem implorabitis, vt vos à regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, ſed repulſos ſinet dare pœnas inconſultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat ſurda, nec à propoſito dimoueri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: ſed vrgebat obſtinatè vt miſſa futuri cura regem crearet: quandoquidem niſi regis ductu vindicare ſe de inimicis gentibus non valerent: nec eſſe abſurdum, ſi cùm finitimi omnes regnentur, & ipſi eandem reipub. formam accipiant. Samuel verò videns ſe prædictionibus ſuis parum proficere, ſed pertinaciter eos in ſententia manere: Nunc, inquit, abite domum quiſque ſuam, & cùm tempus erit accerſam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis regem Deus dare velit.

τοὺς δ' ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δρομεῖς δὲ ἄλλους καὶ χιλιάρχους. ποιήσουσι δὲ καὶ τεχίτας ὁπλοποιοὺς, καὶ ἁρματοποιοὺς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε καὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν δημιουργοὺς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων. καὶ οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ κελεύσμασι ποιήσουσιν, ἀνδραπόδων ἀργυρωνήτων δίκην. καὶ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψοὺς ἀποφανοῦσι καὶ ὀψοποιούς, καὶ σιτοποιούς. καὶ πᾶν ἔργον ὃ θεραπαρίδες ἀναγκαῖαι πληγὰς φοβούμεναι καὶ βασάνους ὑπηρετοῦσι. κτήσιν δὲ τὴν ὑμετέραν ἁρπάσονται, καὶ ταύτην δι' οἰκοφύλαξι καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τῆς αὐτῶν θεραπείας νεμοῦσιν. συνελόντι δ' εἰπεῖν δουλεύσετε μὲν πάντων τῷ ὑμετέρῳ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτοῦ οἰκέταις ἴσοι γενόμενοι. ἐμνήμην ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων γενέσθαι καὶ τὸ παρὸν εἶναι τότε. ἐμετανοήσοντες ἱκετεύσετε τὸν θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχεῖαν ἀπαλλαγὴν τῆς βασιλείας. οὐδ' οὐ θεοσδέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ δι' ἃ πέμψας ἰάσεται δίκην ὑποχεῖν ὑμᾶς τῆς αὐτῆς κακοβουλίας. ἰοὺ δ' ἄγε καὶ θεὸς τοὺς θεσπρώτους τῆς συμβησομένων αἰόντων τὸ πλῆθος καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τῆς ἀγνοίας κείσην ἤδη θᾶττον τῷ λογισμῷ καθιδρυμένην. οὐδὲ γὰρ ἐπιτράφησαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῆς σαμουήλου λόγων. ἀλλ' ἐκείνου λιπαρῶς, καὶ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, καὶ μὴ φερωτίζειν τὴν ἐσομένων. δηλοῖ γὰρ τὸ μωρεύεσθαι τῆς ἐλθούσης, ἀνάγκην τὸν πολεμήσοντα σφῶν αὐτοῖς ἔχειν. καὶ οὐδὲν ἄπορον εἶναι τὴν πλησιοχώρων βασιλευομένων τινὰ αὐτὸν ἔχειν αὐτοῖς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μηδὲν ὑπὸ τῆς θεοσπρεπῶν ἀπεστραμμένους ὁ σαμούηλος, ἀλλὰ δημένοντας, πῶς ἂν εἶπεν ἅπαντα θεὸς αὐτοῖς ἕκαστος. μεταπέμψω ὑμᾶς εἰς δίον, ὅταν μάθω παρὰ τοῦ θεοῦ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

CAP. V.

Saulus iubente Deo rex declaratur.

ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum ſtatura tum ſpecie, quibus reſpondebat & animus. Hic Cis cùm eximias aſinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amiſiſſet, filium cum vno famulo ad eas quærendas miſit. qui cùm perluſtrata ſua tribu eas non inueniſſet, ad alias venit: & cùm nuſquam comparerēt, decreuit redire, ne patri ſolicitudinis cauſa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonēte habitare ibi prophetam veridicum, cúmque omnino conſulendum eſſe: ſic enim ſcituros quid actum eſſet de aſinis: reſpondit, nihil ſe habere quod mercedem diuinationis daret. iā enim viaticum eſſe conſumptum. & dicente famulo, ſupereſſe quadrantem ſicli, cúmque dari poſſe, neſcicbant enim prophetā mercedes non accipere, itum eſt ad illum: inuentíſque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam ſit prophetæ domicilium. quę indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim cum epulum, & nihil eſſe in mora niſi vt ille primus accumbat.

1. Reg. 9.

Κεφάλαιον ε'.

Βασιλέως σαούλου ἀποδειχθέντος κελεύσαντος τοῦ θεοῦ.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενὴς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κῖς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἰοὺ δὲ γενείας τὸν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τό τε φρόνημα ἐν τοῖς ἡλίκοις ἀμείνων τῆς βλεπομένων. σάουλον αὐτὸν ἐκάλουν. οὗτος ὁ κῖς ἔνων αὐτῷ ἐκ τῆς νομῆς κελεύει ἕνα τῶν θεραπόντων, ἦν δὲ καὶ αὐταῖς ὡς ἐκ ἄλλῳ τινὶ τῆς κτησιάσιν, ἢ μόνῳ· ὃς ἐκ τῶν θεραπόντων δεῖ ζήτησιν τῶν κτηνῶν ἐξέπεμπε. ὁ δὲ δεῖ τὸν πάτειον ἐλθὼν φυλὴν ἐξερευνᾶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ἐπὶ δ' ἐν ταύταις δεῖ τυχὼν, ἀπίσω διανώκει, μὴ ποιήσῃ φόβον αὐτῷ τῷ παρεῖ λοιπὸν τὸ φροντίδα. τῶν δ' ἐπομένων θεραπόντων, ὡς ἐλθόντο καὶ τὰ ἀναμαθὰ πόλιν, ἐν προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντες ἀληθῆ, καὶ θεὸς αὐτὸν βαδίζῃ συμβαλόντες. γνόντες γὰρ παρ' αὐτῷ τὸ φόβον τῶν τέλος. οὐδὲν ἔχῃ προφασίζας εἶπεν αὐτὸ τὸ προφητείας ὁ καὶ παραχάσιν αὐτῷ. κελεύουσαν γὰρ ἤδη τῷ ἑορτίῳ. τῶν δ' οἰκέτων τὸ παρὸν αὐτῷ παρεῖναι σίκλον φήσαντος καὶ τοῦτο δώσειν, ὑπὸ γὰρ ἀγνοίας τῶν μὴ λαμβάνειν τὸν προφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, θᾶττον γ'. καὶ θεὸς τ' πύλας φρουροῦντας παρθένους ἐφ' ὕδωρ βαδίζούσας ἐρωτῶσιν αὐτὰς τ' προφήτου τὴν οἰκίαν. αἱ δ', σημαίνουσι, καὶ αὐτὸν παρεπαλεύσαν δ' πρὶν αὐτ' εἰς τὸ δεῖπνον καθεκλιθῆναι. πολλὰς γὰρ ἐφᾶν καὶ προκαθεκλίνειν τ' κεκλημένων. ὁ δὲ σα-

E

F

ὁ δὲ σαμουήλος ἐξ᾽ τοῦτο πολλοὺς ὅπι τῶν ἐσίων τότε συνήγαγε. θομῷ γὰρ κ᾽ πᾶσαν ἡμέραν αὐτῷ τοῦ θεοῦ, φωσπεῖν τίνα ποιήσει βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ τοῦτον ἐμέλλυσεν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς πινὰ νεανίσκον ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, κ᾽ τοῦτόν τῶν ὤραν. αὐτὸς ὧν ὅπι τοῦ δώματος καθεζόμην, ἐξεδέχετο τὸν καιρὸν ἡμέραν. πληρωθέντος δ᾽ αὐτοῦ, καταβὰς ὅπι τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. συναντᾷ ὁ τῷ σαούλῳ, κ᾽ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τοῦτον εἶ) τὸν ἀρξόμ μέλλοντα. σαούλος δὲ φοσέσεισι τῷ σαμουήλῳ. καὶ φοσπαγορεύσας ἐδεῖτο μηνύειν τῶν οἰκίαν τοῦ φοφήτου. ξένον γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τοῦ δὲ σαμουήλου φράσαντος αὐτὸν εἶ), καὶ ἄγοντος ὅπι τὸ δεῖπνον ὡς τῶν ὄντων ἐφ᾽ ὧν τῶν ζήτησιν ἐκπεμφθεὶς σεσωσμένων, πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, φοσευχὼν, ἀλλ᾽ ἥτιον εἶπεν ἐμὲ δίκαιον ταύτης τῆς ἐλπίδος καὶ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλείας παῖειν, ϛ παρίας ταπεινοτέρας τῆ ἄλλων παρίων. σὺ δὲ παίζεις καὶ γέλωτά με τίθεσαι φὸς μείζονων ἢ κ᾽ τῶν ἐμὴν χρείαν ἐξαλγόμην. ὁ δὲ φοφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν ὅπι τὴν ἑσίασιν καθεκλίνει, καὶ τὸν ἀκόλουθον ἐπάνω τῆ πεκλημένων. οὗτοι δ᾽ ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν. φοσετάσει δὲ τοῖς ὀψικόποις φαγεῖν τῷ σαούλῳ μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δ᾽ ἡ κοίτης ἦν φοσῆλθ, οἱ μὲν ἀναστάντες αὐλίσυν φὸς αὐτοὺς ἔκαστοι. ὁ δ᾽ σαούλος φαγὼ τῷ φοφήτῃ σὺν τῷ διεφθάρτι κατεκοιμήθη. ἅμα δ᾽ ἡμέρᾳ σαμουήλος ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τῆς κοίτης φοσῦπεμψε, κ᾽ χρόμβος ἔξω τῆς πόλεως ἐκέλδις, τὸν μὲν διεφθάρτα ποιῆσαι φροχθεῖν, ὑπολείπεσθαι δὲ αὐτόν. ἴχειν γὰρ αὐτῷ τὶ φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παόντος. καὶ ὁ μὲν σαούλος ἀπεπέμπετο τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δ᾽ ὁ φοφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κατεχεῖ τῆς τῆ νεανίσκου κεφαλῆς. κ᾽ καταπασάμ ϛ, εἶδι φησὶ βασιλεὺς ὑπὸ τῆ θεῆ κεχειροτονημ ϛ ὅπι παλαισίνους τε καὶ τῶν ὑφ᾽ ἑβραίων ἄμυναν. τούτων δὲ ἴσαι σοι σημεῖον ὅ σε βούλομαι φοσγινώσκειν. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ ξεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ φοσκυνοῦσας τῷ θεῷ πορδομ ϛους εἰς βεθήλα. ὧν τὸν μὲν φανῆτε, ξεῖς ἄρτους ὀφῇ κομίζοντα. τὸν δεύτερον ἐρίφον. ὁ ζίτος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀκολουθήσει. ἀσπάσονταί σε οὗτοι καὶ φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο. σὺ δὲ λήψῃ. κἀκεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ βαχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τῷ σισωθαί σου τοὺς ὄνους. ἀγγελιουμ ϛῶ. ἔπει τ᾽ ἐκεῖθεν ἐλθεῖν εἰς γαβαὰ, φοφήτας ἐκκλησιάζουσι ὅπι πύξη. ϛ χρόμ ϛ ϛ, φοφητεύσεις σεὺ αὐτοῖς, ὡς πάνθ᾽ ὁντινασοῦν ὁρῶντα ἐκπλήττεσθαι τε καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τοῦτο δὴ δαιμονίας ὁ κίσου παῖς παρῆλθεν; ὅταν δέ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα, τὸν θεὸν ἴσθι μὴ σοῦ τυγχάνοντα. ἀσπασαί τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετάπεμπτος εἰς γάλγαλα ὑπ᾽ ἐμοῦ ἵνα χαρισήεια τούτων θύσωμ ϛ τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ φοσειπών, ἀπέπεμπεν τὸν νεανίσκον. τῷ σαούλῳ δὲ πάντα κ᾽ τῶν φοφητείαν σαμουήλου ἀπίστησεν. ὡς δ᾽ ἦλθεν εἰς τῶν οἰκίαν τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἀδελφιδοῦ, καὶ γὰρ ἐκεῖνον τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἐστέργεν, αἰφνιδίως ϛ τῆς ἀποδημίας καὶ τῶν κατ᾽ αὐτὸν γεγονότων, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδ᾽ ὡς ἀφίκοιτο φαγὼ σαμουήλου τὸν φοφήτου, οὐδ᾽ ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σισωθαι τοὺς ὄνους ἔφρασεν.

A Samuel autem hac ipſa de cauſa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus eſſet Deum, vt certiorem ſe redderet quem creaturus eſſet regem, in craſtinum ſe id facturum pollicitus eſt: circa eandem enim horam miſſurum ſe Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem ſedebat in ſolario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam ſe conferebat. cúmque Saulum offendiſſet, Deus inſpirauit ei, hunc eſſe futurum prin-
B cipem. Saulus verò accedens eum, ſalutatum prius rogat vbi propheta habitet, hoſpitem enim ſe hoc ignorare. cúmque ille reſpondiſſet, ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, dicens non aſinas tantum quas quæreret ſaluas, ſed omnium omnia bona in poteſtatem eius fore: ſupra ſpem, inquit, meam ſunt iſta Domine, neque enim ea eſt mea tribus, quæ reges proferat, & familia mea humilior eſt aliis familiis.
C tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum ſupra alios vocatos. erant hi ſeptuaginta numero. iuſſitque miniſtris vt Saulo portionem regiam apponerent. cúmque iam hora dormiendi adeſſet, alij quidem ſurgentes domum quiſque ſuam reuertebantur. Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit, & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Poſtquam autem egreſſi
D ſunt vrbem, monuit vt famulo præcedere iuſſo, ipſe pauliſper ſubſiſteret. eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famu- 1. Reg. 10.
lum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfudit, ſimúlque regem ſalutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, quorum iniurias bello Palæſtinis illato vlciſci debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoſcere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis
E ergò tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, ſecundum hædum, hos tertius ſequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter ſalutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas eſſe aſinas. Inde progreſſus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino ſpiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Ciſi filio? his
F ſignis viſis certo ſcito Deum eſſe tecum: & ſaluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accerſente, vt pro his Deo pacificas hoſtias immolemus. His prædictis dimiſit iuuenem: & quicquid prædictum eſt occurrit ei in hoc itinere. Poſtquam autem domum rediit, percontante cognato ſuo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo ſucceſſiſſet peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuiſſet, & ex eo cognouiſſet inuentas eſſe aſinas.

de regno tantùm tacuit, ne ea res vel credita inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. quamuis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, quòd nemo constans in amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio felicitas contingat, tamen alios sibi præferri iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel populum in oppidum Maspha tim conuocat, & cùm frequentes adesse videret, in hanc sententiam alloquitur, Hæc iussit me Dominus suo nomine ad vos perferre, Ego vos in libertatem vindicaui, primùm Ægyptiorum seruos: deinde à vicinis regibus toties victos ac subiugatos. pro quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponitis, quòd abrogato mihi quantum in vobis est imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homini à Deo regi, vnum è vestro numero digniorem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, quidlibet in quemuis licere sibi volet. non enim fieri potest, vt homo erga hominem sic affectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso conditum. Eia quando plus apud vos potest temerarius animi impetus quàm vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo facto Beniamiticæ tribus sors exiit. dein familiarum nominibus in vrnam coniectis, Metri familiæ sors obuenit, postremo cùm viritim sortitio fieret Saulo Cisi filio regnum sortito obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, abdiderat, se videri volens inuitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, vt cum plerique vel modica felicitate potiti vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum rex declaratus ac dominus, non modo non ostentaret se, verùm etiam è subditorum conspectu subduceret, vt non absque negotio posset inueniri. cúmque nusquam comparente Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, vt latebras indicet, desideratúmque iuuenem exhibere dignetur. quòd vbi impetratum est, mittit qui eum adducant: & postquam venit, in medio populi iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt qui humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura maiestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat regem. contemplamini quantum omnibus præminet, quàm sit hoc honore dignus. Cúmque populus acclamasset, Viuat rex: propheta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub regia dominatione erant euentura, recitauit ea populo rege præsente, & librum in tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimisso{que} populo, ipse reuersus est Ramatha in patriam. Saulum verò in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo regi debitum officium præstantes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio vertebant,

A περὶ δὲ τῆς βασιλείας ὃ θεὸς κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ φθόνον ἀκουόμενα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ὤετο, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν. καὶ οὐδὲ πρὸς δύνοιαν σφόδρα δοκοῦντα εὖ καὶ φιλοστόργως ὑπὸ ἀφ' αἵματος ὑπ' αὐτοῦ κεκριμένον, ἀσφαλὲς ἢ σῶφρον ἔδοξε μηνύειν, λογισάμενος οἶμαι τὸν ἀνθρώπινον φύσιν οἵα ταῖς ἀληθείαις ἐστὶν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς δίκαιος, οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδὲ ἄχρι τοῦ θεοῦ λυμαίνεσθαι δύναται

B τὸν δίκαιον. ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐπιφοράς κακοήθεις τυγχάνουσιν ἤδη ὃ βάσκανοι. συμβούλους δὲ, συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς Μασφαθὰ πόλιν, καὶ πρὸς αὐτὸν διατίθεται λόγους, οὓς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἐλιζῷ τοῦ θεοῦ. ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκείνου θεραπόντος, ὃ τοὺς πολεμίους δουλώσαντος, ἀμνημονήσειαν τοῦ εὐεργέτου. καὶ τὸν μὲν θεὸν ἀποχειροτονοῦσι τῆς βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμφερόντατον ὑπὸ τ πάντων ἀρίστου πρεσβυ-

C τεῖσθαι. θεὸς γὰρ πάντων ἄριστος. αἱρεσιῶτιν δ' ἔχειν αὐθέκαστον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποτεταγμένοις καὶ βούλησιν καὶ ὀρμαῖς ὃ τοῦ ἄλλων παθῶν ὁρμᾶν χρήσεται, τῆς ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' οὐχ ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τοῦ αὐθεκάστου γένος οὕτω διατηρῆσαι ἀπεδόκει. ὁ θεὸς γὰρ κατ' αὐτὸν τὸν αἰτίαν κτίσαντα. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ κεκράτηκεν ὑπὸ πρὸς τὸν θεὸν ὕβρεις, ἔχθητε πάντες καὶ φυλάκ τε καὶ σπήλαια, καὶ κλήρους

D βάλλετε. ποιησάμενος δ' τοῦτο τοῦ θεοῦ ἐθεράπευσεν, ὁ τῆς Βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης δὲ κληρωθείσης ἔλαχεν μοῖρις καλουμένη παρία, ἧς κατ' αὖθις κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισαίου βασιλεῦσαι παῖς σαούλος. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ νεανίσκος φεύσας ἐκ ποδῶν αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βουλόμενος οἶμαι δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἑκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ πρωΐτερον ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν

E καὶ σωφροσύνην, ὡς τὰ τοῦ πλείστων οὐδὲ ὀλίγης μοχθηρᾶς διαφορᾶς τὴν χάριν καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι ἡδίστην φανερὰς πρεσβεύοντα. ὃ δὲ οὐ μόνον οὐδὲν ἐνέφηνε τοιοῦτον ὑπὸ βασιλεία, καὶ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν ὑποδεχθῆναι διανοήσεως. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τοῦ βασιλεύσοντος ἐξέκλεψε, καὶ ζητεῖν αὐτὸν καὶ πρὸς τοῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φροντιζόντων ὅ-

F τι γένοιτο ἀφανὴς ὁ σαούλος, ὁ προφήτης ἱκετεύει τὸν θεὸν, δῆξαι ποῦποτ' εἴη, καὶ πρὸς χεῖρας εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν δὲ πρὸς τοῦ θεοῦ τὸν τόπον σάθα κέκρυπται ὁ σαούλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν. καὶ προσγενόμενον ἵστησι μέσον τοῦ πλήθους. ἐξεῖχε δ' ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος μὲν βασιλικώτατος. λέγει δ' ὁ προφήτης, τοῦτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασιλέα. ὁρᾶτε δ' ὡς καὶ κρείττων ἐστὶ πάντων, καὶ τῆς ἀρχῆς ἄξιος. ὡς δ'

G ἐπευφήμησε πρὸς βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαός, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι καπὰ γράφας αὐτοῖς ὁ προφήτης, αἴρεται τοῦ βασιλέως ἀκροωμένου. καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκιᾷ, ταῖς μετέπειτα γνώσαις μαρτύριον ὧν προείρηκε. ταῦτ' διαπλείσας ὁ σαούλος, ἀπολύει τὸν πλῆθον. καὶ αὐτὸς δὲ εἰς ἀφανὲς πάλιν παρέρχεται πάλιν. παρέρχεται δὲ καὶ αὐτὸς. σαούλῳ δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὴν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ τοῦ προσήκουσαν βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες. πονηροὶ δὲ πολέμιοι, οἳ καταφρονοῦντες αὐτὸ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐχλεύαζον, καὶ οὔτε

καὶ οὔτε δῶρα προσέφερον, οὔτ' ἐν πρώτοις ἦν τῷ λόγῳ τὸ ἀρέσκεσθαι τὸν βασιλέα ἐπίστευον. μετὰ δὲ ὕστερον ἀρχὴ τῆς ὅλης πάντων αὐτῷ πρᾶξις ὁ περὶ Ναάσσην πόλεμος τὸν ἀμμανίτην βασιλέα. οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ τοῖς πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ κατοικοῦσι τοῖς Ἰουδαίοις διεπέπρακτο, μὴ πολλοῦ καὶ μεγίστου στρατεύματος ἐλθὼν ἐπ' αὐτούς. καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπάγεται. ἰσχύι καὶ βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοῖς χειροσάμενος. σοφίᾳ δὲ καὶ διανοίᾳ, πρὸς τὸ μηδ' αὖθις ἀποστάντας ἀνυπήνους, ἵνα μὴ ταχὺ δουλείας ἐκφυγεῖν, ἀδυνάτους ποιῶν. τοῦτο γὰρ ἦν κατὰ τοὺς ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανομένων πολέμου νόμῳ, τοὺς δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοπτε. ἐπόθει γὰρ τοῦθ' ὅπως τῆς ἀρίστης αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῆς θυρεᾶς καλυπτομένης, ἀχρήστου πανταλῶς εἶεν. καὶ ὁ μὲν τοῦ ἀμμανίτου βασιλεὺς ταῦτ' ἐργασάμενος τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅτι τοὺς γαλαδηνοὺς λεηλατοῦντας ἐπεξέπιπτον. καὶ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τοῦ πολεμίου, Ῥαββὶς δ' ἔστιν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις. καλέσων ἢ ὁμοδουλίαν σφᾶς αὐτοὺς ὅτι τοὺς δεξιοὺς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ἐξορύξας. ἢ πολιορκήσας ἑλὼν πόλει, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἀνάστατος. τίνι δ' αἱρεῖται ἐπ' αὐτοῖς ἦν; πότερον τὸ βραχύτατον τοῦ σώματος ἀποτμηθῆναι θέλουσιν, ἢ πάντας ἀπολωλέναι. οἱ δὲ γαλαδηνοὶ καὶ ταπεινότητι, πρὸς οὐδὲν ἕτερον μᾶλλον ἐτόλμησαν οὐδὲν εἰπεῖν, οὔτ' εἰ ὁμοδουλεύσουσιν αὐτοῖς, οὔτ' εἰ πολεμοῦσιν. ἀσχολὴν δ' ἡμέρας ἐπὶ λαβὼν ἐξίωσαν, ἵνα πρεσβεύσωνται πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, ὁμοκαλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμήσουσιν. εἰ δ' ἀπορεῖ ἐπὶ τοῖς παρ' ἐκείνων, ὁμοδουλεύσειν αὐτοῖς ἐφάσκον ὅτι τοῦ παρόντος ἕνεκα δεῖ πρὸ παντός. ὁ γὰρ ἀνὴρ κατεφρόνησε τῶν γαλαδηνῶν πλήθους, καὶ τῆς ἀποχείσεως αὐτῶν, δεδωκὼς τοῖς ἐκείνοις ἀσχολίαν, καὶ πέμπων πρὸς οὓς δὴ ἔλαθεν συμμάχους ὅπως ἔρχωνται. πέμψαντες οὖν οὗτος καὶ πολλοὶ τοῖς ἰσραηλίταις διήγγελλον τὰ ὅλα τῶν γαλαάδου, καὶ τὴν ἀμηχανίαν ἐν ᾗ κατεστήκεσαν. οἱ δ' εἰς δάκρυα καὶ λύπην ὑπὸ τῆς ἀκοῆς τῆς περὶ τοὺς ἰαβισηνοὺς ἐνεπέπτωκεσαν. καὶ πρὸς τούτοις οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο ἐφαίνετο συμφέρειν τοῦ βοηθεῖν. ὁμοιωθέντων δὲ τῶν ἀγγέλων καὶ ἐν τῇ σαούλου τοῦ βασιλέως πόλει, καὶ τοὺς κινδυνώδεις ἐν οἷς εἶεν συνέβαινε τοὺς ἰαβισηνοὺς φράσαι αὐτῶν, ὁ μὲν λαὸς ταῦτα τοῖς φράσασιν ἐπάκουσεν. ὠδύρετο γὰρ τὴν συμφορὰν τὴν περὶ συγγενῶν. ὁ δὲ σαοὺλος, ὑπὸ τῶν περὶ τὸν γεωργὸν βοῶν ἀγόμενος ἔργων εἰς τὴν πόλιν, ὅτι συγχάνει κλαίουσι τοῖς αὐτοῦ πολίταις. καὶ πυνθόμενος τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ ὅλα τῶν ἀγγέλων. καὶ εὐθὺς ἠμόμνυε, ὑπομένειν μὲν τοὺς ἰαβισηνοὺς, τὸν χόμενος αὐτοῖς ἥξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῆς ἡμέρας, καὶ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν, κρατήσειν τῶν πολεμίων, ἵνα καὶ νικήσας ἤδη καὶ τῆς φόβων ἀπηλλαγμένους ὁ ἥλιος ἐπιστείλαι ἤδη. τοσαῦτα δ' εἰπὼν διεπέμψατο, ἠγησομένους τῆς ὁδοῦ.

A & ipsi contempto rege nullis vel muneribus vel obsequiis gratiam eius demereri conabantur. V.
Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus vrbes eorum subiugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltrò deditis, quam vi subactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam scutum sinistro prospectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen est Iabes; oratores eò misit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, vt missis ad consanguineos nunciis postularent auxilium. & si impetratum fuerit, bellum gerant. sin minus, promittebant se deditionem factutos quacunque conditione hosti liberet. Naases autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permissis vndecunque suppetias implorare. qui eueſtigio per omnes Israëlitarum vrbes nuncios dimiserunt; significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed quocunque illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo se mouere auderet. cæterùm cùm ad regiam quoque veniſſent, & ibi etiam populus sicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens, Saulus rure domum reuertens; & animaduersa mœstitia populi, scitatus satin' saluæ res essent, & quæ noua causa tristitiæ: ex nunciis omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ite eos iubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes profligaturum, vt exoriens Ammanitas fusos ac fugatos, miseros verò ciues periculo exemptos inspiciat. atque his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

CAP. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum qui fortè ab opere veniebant neruos succidit, idem passuros minatus qui postridie cum armis ad

1.Reg.10

1.Reg.11

Κεφάλαιον ς'.

Σαοὺλος στρατεύει ὅπλα τὸ ἀμμανίτου ἔθνος καὶ νικᾷ.

Βουλόμενος ὁ Σαοὺλ ζημίᾳ τ' λαὸν ὅπλα τὸν πρὸς Ἀμμανίτας ὑπερθέσθαι πόλεμον, καὶ συνῆγεν αὐτοὺς ὀξύτερον, ἐπειπὼν τῇ αὔριον ἕωθεν τὰ ὅπλα, τῇ δ' ἡμέρᾳ ἡπείλησε τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τὴν

Iordanem non afforent, ſecuturi quocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu effectum eſt vt cùm omnes ad præfinitum tẽpus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis, inuenirentur ſeptingenta millia confluxiſſe, abſq; tribu Iudæ: quæ ſola armauit LXX. millia. Tranſgreſſus dein Iordanem & decem ſchœnorũ ſpatium nocte vna emenſus, ante ſolis ortum quò deſtinarat peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, vndiquaq; hoſtem nihil tale expectantẽ aggreditur: & acriter pugnando ingenti ſtrage edita inter cæteros Naaſen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomẽ apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longè lateq; fortitudinẽ viri celebrãte. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuerſum opinione nullo non honore dignum prędicabant. nam non contentus labeſenos ſeruaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtauit, & ditato ex præda exercito, gloriosè domum reuerſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiẽs, placebat ſibi quòd talem regem eſſet nactus, & illis qui inutilem fore dixerãt inſultabat, rogitans vbi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia multa iactabat, vt ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta cõtra autorum eius aduerſarios irritatur. Saulus interea ſtudiũ quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, ſed iureiurando affirmauit non paſſurum vt quiſquam è cõſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium: periniquum enim eſſe victoriã à Deo datam ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere vt poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monẽte opus eſſe alteris comitiis per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, conuẽtus fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta vnxit Saulum ſacro oleo, atque iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt vt mutato reipublicæ ſtatu regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe enim & diſcipulo eius Ieſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinã regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem cõſtituendo, quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta priuſquam comitia diſſoluerentur ſic eſt allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit: vt abſque pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiuſquam gratiam. Coarguite me ſi cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamen huiuſmodi munuſcula quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus ſumere, vitio verti non ſolcat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſſitates vſus ſum.

A ἰόρδανον ὡπλισμένοι κ᾽ τλὼ ὁπηοῦσαι ἀπαντήσουσιν ἡμέραι, ⁊ ἀκολουθήσουσιν αὐτῷ ⁊ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ᾽ ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῷ ᾗ δὶ ἀληθείαν τῆς καταπεπυσμένης χιλίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ὀκ ἀριθμεῖται ὁ βαλὲ τὴ πόλει τὸ πλῆθος. διέσκεψε ᾗ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους. τῆς ᾗ φυλῆς ἐκείνης, ὄσαι ἦσαν ἐπὶ ἀ μυριάδες. ἐξελθὼν ᾗ τὸν ἰορδάνην, καὶ ἀοίνως δίκα δι᾽ ὅλης τ᾽ νυκτὸς αὐτοῦ ὁδὸν, φθάνει μὴ ἥλιον αἴροντα. ἔτι δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ὅπῃπερ ἐπανταχόθεν αἰφνιδίως ⁊ προσδοκῶσι τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ὑποκτείνῃ τῷ ἀμμανιτῷ, κ᾽ ναάσσην τὸν βασιλέα. τοῦτο λαμπρὸν ἐπεφέρθη τῷ σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ παρὰ πάντας αὐτὸν τοὺς ἐβραίους διήγαγεν ἐπαρσύμενον, καὶ δόξης ὑπερλαίοντα θαυμασῆς ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ. ⁊ δὲ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτῷ καταφρονοῦντες, τότε μετέσησαν ὅλη τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἀρίστον νομίζειν. οὐ δὲ ἤρκησεν αὐτῷ τοὺς ἰαβισηνοὺς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆ τῷ ἀμμανιτῷ ὅλη ⁊ βαλὲ δύσας χώρα, πᾶσαν αὐτῶν κατασρέψασθαι. καὶ πολλῶν λαῶν λείαν, λαμπρὸς εἰς τλὼ οἰκείαν ὑπέστρεψε. ὁ δὲ λαὸς ὑφ᾽ ἡδονῆς τῷ σαούλῳ κατορθωμένῳ, ἐχαιρε λέγων ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς ᾗ τοὺς οὐδὲν ὄφελος αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς πρόσθεν λέγοντας ἐδόων, ποῦ νῦν εἰσὶν οὗτοι καὶ δότασαν δίκην. κ᾽ πάνθ᾽ ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ᾽ εὐπραγίαις ἡμετέραις πρὸς τοὺς ἐξελαύνοντας σάλαγος ποιεῖ τούτων αἰτίους. σαούλος δὲ, τούτων μὲν ἠνάσχετο τλὼ εὐνοίαν τῆ τλὼ θεοῦ αὐτῷ προθυμίαν. ὤμοσε ᾗ μήτινα θελήσειν θανάτῳ τῶν ὁμοφύλων αἰκίσασθαι ἐπ᾽ ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄπορον γὰρ εἶ τλὼ κατὰ τοῦ θεοῦ δεδομένῳ νίκην αἵματι φύραι καὶ φόνῳ, τῷ ἐκ ταυτοῦ γένους αὐτοῖς. φρίττων δὲ μᾶλλον ἢ μεθ᾽ ἡδονῆς ἐχαιμέρους ἑορτάζειν. σαμουήλου δὲ φήσαντος καὶ δευτέρας δεῖν χειροτονίας σαούλῳ τλὼ βασιλείαν ὅλην κυρῶσαι, συνίασι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐκέλευσε γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντ᾽ τῷ πλήθους ὁ προφήτης χεῖρα τὸν σαοῦλον τῷ ἀγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δευτέραν αὖ ἀναρρηθεῖς βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῷ ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ὅλη δὲ μωυσέως καὶ τῷ μαθητῇ αὐτῷ ἰησοῦ, ὃς ἐπ᾽ στρατηγὸς, ἀριστοκρατούμενος διετέλεσεν. μὴ δὲ τλὼ ἐκείνου τελευτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δίκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέχει. μὴ παῦται δ᾽ εἰς τὴν προτέραν ἐπανῆλθον πολιτείαν, τῷ κ᾽ πόλεμον ἀρίσῳ δέξασθαι γεγωνῆναι καὶ κατ᾽ ἀνδρείαν πρὸ τῷ ὅλων διακόζειν ἐπιζέποντες. καὶ δὴ τοῦτο τὸν χρόνον τοῦτον τῆς πολιτείας, κριτῶν ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν ᾗ σαμούηλος ποιήσας ὁ προφήτης τῷ ἑβραίων, ἐπόμνυμι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν αἰχμαλωσίας, καὶ τῆς ὑπ᾽ αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ᾽ αἰδοῖ χαριζόμενος, μήτε ὑποστελλόμενος φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθει ἁλοὺς παρεκχωρήσαντας εἰπεῖν, τί μοι πέπρακται σκαιὸν καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἰ μόχθον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσπεπάμενον ἀ πρὸς τροφὴν ἀνεμίσητον δικαίᾳ λαμβάνειν. ἢ εἴ τινῳ ὑποζύγιον εἰς ἐμὲ ὑπουργήσας χρείαν ἐλίπησα.

τούτων

τούτων ἐπικαπιπεῖν παρόντος ὑμῶν τοῦ βασιλέως. οἰ δ' οὐκ ἄρα μηδὲν τούτων ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι, προσῆκεν δ' ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν τοῦ ἔθνους. σαμουήλου δὲ ταύτης ἐξαπάντων αὐτῷ τῆς μαρτυρίας γενομένης, ἐπεὶ δεδώκατέ μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄτοπον ἔδ' ὑμᾶς ἐμοῦ δύνασθαι λέγειν, φέρε καὶ μετὰ παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἐμνημονεύθη δὲ ὑμᾶς θεσπέσιον, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις ἐκ τοῦ γένους ὑμῶν ὁ πάππος ἰακώβος δεῦρο λιμοῦ εἰς αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλαὶ μυριάδων ὀπτικνωθεισῶν, αἷς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ αἰγύπτιοι, ὁ θεὸς δι' ἀμφοῖν τοῖν πατέρων, χωρεῖς βασιλέως παρέχετε αὐτοῖς, ῥύσασθαι τῆς ἀνάγκης τὸ πλῆθος, μαυσῆν αὐτοῖς ἐξ ἀαρὼν πέμψας ἀδελφούς. οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τὴν δὴ τηλικαύτην γῆν ἣν νῦν ἔχετε. καὶ τούτων δεπολαύσαντες ἐκ τοῦ θεοῦ, θεσπεσίαν καὶ τοῦ θρησκείαν καὶ τὴν δι' εὐσέβειαν. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑποχειρίοις γενομένοις, ἠλευθέρωσε. πρῶτον μὲν ἀσυρίων καὶ τῆς ἐκείνων ἰσχύος ἰσχυροτέροις ἀπειργασάμενος. ἔπειτα, ἀμμανιτῶν κεκτῆσθαι σδαχὼν καὶ μωαβιτῶν, καὶ τελευταῖον παλαιστίνων. καὶ ταῦτα οὐ βασιλέως ἡγουμένου διεφέξαθε, ἀλλ' ἱερέως καὶ γεδεὼν ἐξεπηρωμένων. τίς οὖν ἔχει ὑμᾶς αἰτία, φυγεῖν μὲν τὸν θεὸν, ὑπὸ βασιλέα δὲ εἶναι θέλειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπόδειξα τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μὲν τοίνυν φανερὸν ὑμῖν ποιήσω τὸν θεόν. ὀρμιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν αἰρέσει, δηλώσω τοῦδ' ὑμῖν τὸν θεὸν παρασκευάσω δι' σημείων ἐναργῶν. ὃ γὰρ οὐδέπω θέρους εἶδεν ὑμῶν οὐδεὶς ἐπαῦθα γεγενημένον θέρος ἀκμὴ χειμῶνα, αἰτησάμενον τὸν θεὸν παρέξω τοῦτο τοῖν ὑμῖν ὀπτηναῖον. καὶ ταῦτα εἰπόντος θεὸς τὸ πλῆθος τοῦ σαμουήλου, βρονταῖς σημαίνει τὸν θεῖον ἀστραπαῖς καὶ χαλάζης καταφορᾷ, τὴν τοῦ θεοφήτου θεοῦ πάντων ἀλήθειαν, ὡς τοδαμεθικότας αὐτοὺς καὶ θεοδεεῖς ἡμορμένους, ἀμφοτάνειν τὸ ὁμολογεῖν, ἢ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο θεσπεσεῖν. καὶ ἱκετεύειν τὸν θεοφήτου ὡς πατέρα χρηστὸν καὶ δικαιοκῆ τὸν θεὸν αὐτοῖς δι' ἐμοῦ καταστῆσαι, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τοῦ ἁμαρτίαν, οὗ θεὸς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις καὶ παρανόμησαν θεσπεξηργάσαντο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ θεοκαλίσειν τὸν θεὸν συγγνώμην θεῖ τούτων αὐτοῖς καὶ πίστειν. σωσβούλους μὲν τοι δικαίους εἶ καὶ ἀγαθούς. καὶ μνημονεύειν ἀεὶ τῷ δεῖ τοῦ παραβάσεως τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων. καὶ τῷ σημείων τοῦ θεοῦ ἐκ τῆς μωυσέως νομοθεσίας, εἰσαγωγείας αὐτοῖς καὶ τῆς μὴ τοῦ βασιλέως δι' δημονίας ὀξὺν ὀπτυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσι, ἕλεγεν ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλην ἐκ θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ σαμουήλος μὲν ταῦτα τοῖς ἑβραίοις θεοφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ὀπὶ τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ θεοτέρου τῷ σαοὺλῳ τὴν βασιλείαν.

in his & similibus si quem offendi, nunc rege præsente dicite, Acclamatum est vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium regem poposciſtis. oportebat enim vos meminisse, quòd auus vester Iacobus, LXX. solis hominibus ve- 1. Reg. 7.
stri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cúmq; ibi in multa millia propagata esset eius progenies, eáque graui & contumelioſa seruitute ab Ægyptiis premeretur, inuocantibus vestris patribus, absque vllo rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Moyse & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dum eius ope vicistis primùm Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremò Palęstinos. atque hæc omnia confecistis nō regum auspiciis, sed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, sub rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram rempublicam, dabo euidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quisquam ætatis medio vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti extremáque timentes faterentur se peccasse, & per inscitiam in hunc errorem prolapsos, rogaréntque prophetam vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis Deum, & exoraturum: simulque consilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuo studerent, nec vnquam obliuiscerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidissent. meminissent prętereą prodigiorum Dei legúmque per Moysem latarum, si caram haberent vel suam ipsorum vel regis incolumitatem. quòd si hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipsis quàm regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

Cap. VII.

Palestini Hebræos bello aggressi vincuntur.

Rex autem delectu habito, cóscriptísq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitiũ, cum quibus ad habitãdũ Bethela se contulit: reliquos Ionathæ filij satellites esse iussit, VI. 1. Reg. 13.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς στρατευσάμενοι πάλιν ὅτι τοὺς ἑβραίους οἱ παλαιστινοὶ ἐπῆλθον.

Ὁ τος δ' ἐπελέξας ἐκ τῆς πλήθυος ὡς δεῖ χιλιάρχους, τοὺς μὲν δισχιλίους δεὺς ὧς τε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν, λαβὼν αὐτὸς διέζευξεν ἐν πόλει βεθήλῳ. ἰωνάθην δὲ τῷ παιδὶ τοὺς λοιποὺς δεὺς ὧς τε σωματοφυλακεῖν αὐτῷ,

quem misit in Gabam. ille verò expugnauit castrum quoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidiis ea communiuerunt, & omni prorsus ferri vsu eis interdixerunt. quamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Vt verò audiuerunt expugnatum castrum, indignati & non ferendam contumeliam dictitantes, arman̄t contra Iudæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum sex millia: & castrametati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, vt qui saluam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma capiat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans tales esse vt timeri debeant. sed vbi certo compertum est maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in speluncas ac loca subterranea se abdunt, plures verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accersit prophetam, vt de communi consilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies venturum, vt immolatis sabbato victimis, cum hoste prælio decernatur. at ille expectauit quidem quantum propheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cùm enim cunctari prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deseri, victimas ad altare obtulit. Cúmque nunciatum esset prophetam aduentare, honoris causa obuiam ei prodiit. Ille malè factum dixit, quòd neglectis suis mandatis, se absente preces & sacrificia quæ Dei voluntate facienda erant pro populo temere occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum dierum numerum: sed cùm milites audito hostem relicta Machma petere Galgala, metu se desererent, necessitate cogente properasse ad sacrificium: Consultiùs, inquit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cuius ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Samuel offensus regis facto domum est reuersus. Saulus autem cum sexcentis tantùm militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis instructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæstinorum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo rege cum filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem.

A εἰς γάβας ἔπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκεῖ φρούριον τῶν παλαιστινῶν οὐ πόρρω γεβάλλων. οἱ γὰρ τὰς γάβας παλαιστινοὶ κατασκοποῦντες τοὺς ἰουδαίους, ταῦτ' ὅπλα αὐτοῖς ἀφῃρεθῆτο, καὶ τοὺς ὀχυρωτάτους τῆς χώρας τόπους φρουραῖς κατελαμβάνοντο. καὶ σιδήρου φορεῖν χρῆσθαί τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. καὶ διὰ ταύτην τὴν ὑπόρρησιν οἱ γεωργοὶ ἔποτε δεόμενοι αὐτοὶ

B ὑπεσκιάσαι τὶ τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕννιν ἢ μαχαίριον ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐθεράπευον. ὡς δ' ἐκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ἡ τῆς φρουρᾶς αἵρεσις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ἡγησάμενοι, στρατεύουσι κατὰ τῶν ἰουδαίων. ἦσαν μὲν ἑξακόσιαι μυριάσιν, ἅρμασι δ' ἑξακισχιλίοις ἐπῆγοντο. καὶ στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει μαχμᾶ. τοῦτο σαοῦλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν,

C εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τῆς χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαόν, ὅπως τὸν πόλεμον τὸν πρὸς παλαιστινοὺς. τῷ δὲ μεγέθει αὐτῶν ἐκφοβιζόμενος αὐτῶν τὸ δυσάρεστον εἰς οὐκ ἐξιόλογον οὐδ' ὡς τι φοβεῖσθαι δυνάμενον πρὸς αὐτούς. καταγνόντες δὲ τὸ πλῆθος τῶν παλαιστινῶν οἱ τοῦ σαούλου, κατεπλάγησαν. οἱ μὲν, εἰς τὰ ἄντρα καὶ τοὺς ὑπονόμους ἐκρύφαν αὐτούς. οἱ πλείους δὲ, εἰς τὸν πέραν τοῦ

D ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὐτὴ δ' ἦν γάδου καὶ ῥουβήνου. πέμψας δὲ σαοῦλος πρὸς τὸν προφήτην ἐκάλει. ὃς αὐτὸν συνδιασπειρόμενον τοῦ τε πολίτου καὶ τῶν στρατιωτῶν. ὁ δὲ, δεδιὼς αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτόθι, καὶ μὴ σπουδάζειν θύματα. μετὰ γὰρ ἑπτὰ ἡμέρας ἐπὶ τὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῷ ἡμερῶν, ἵνα δ' οὕτως συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. καὶ δεδιὼς μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἐπέμεινε τοῖς δια-

E τεταγμένοις τῷ ἐντολεῖ. ἀλλ' ὡς εἶδε βραδύνοντα τὸν τῶν προφήτων, αὐτὸν ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ δ' τὸν συμβολὴν ἔκουσι προσιόντα, ὑπαντήσόμενος ἐξῆλθεν. ὁ δ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἐφ' ἁπλοικίᾳ πεποιηκέναι σπουδαίως ἐν ἐπιστολῇ αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τὴν παρουσίαν, διὰ τί βούλοιτο γινόμενος τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς τὰς ἐπὶ τῇ πανδήμῳ προσηλθεν, καὶ τὰς

F ἱερουργίαις καὶ προφήταις γινόμενος. ἀπολογουμένου δὲ τοῦ σαούλου, καὶ αἰτιωμένου μὲν τοὺς ἡμέρας, ὡς ὕστερον λέγοντος, ὑπὸ δ' ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν δεδιὼς φόβον στρατοπεδίας τῶν ἐχθρῶν ἐν μαχμᾷ καὶ ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν ὡς γάλγαλα καταβάσεως, ὅπλισθῆναι πρὸς τὸν θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ σαμούηλος. ἀλλὰ σύ φησιν εἰ δίκαιος ἦθα καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μηδ' ὧν ὑπέθετό μοι θεὸς τῶν

G παρόντων ὁ δι' ὀλιγώρησας, ταχύτερος ἂν συνέφερε τοῖς πράγμασι γενόμενος, σοί τ' αὐτῷ πλεῖστον ἂν βασιλεῦσαι χρόνον ὑπέσχηται, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις. καὶ σαμούηλος μὲν ἀχθόμενος ὅτι τοῖς γεγονόσι, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοῦλος δὲ εἰς γαβαὼν

πόλιν ἦλθεν ἑξακοσίοις μὲν ἑαυτῷ μόνον ἦσαν συνὼν ἰωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων δ' οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τῆς χώρας ἀπαιζούσης σιδήρου καὶ τῷ ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. οὐ γὰρ ἦσαν οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα εἰδότες, καθὰ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δὲ εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κατὰ τοσαύτας ὁδοὺς ἐπῆλθον, τὴν τῶν ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλέποντες τὸ σαούλου τοῦ βασιλέως αὐτῶν, καὶ τὸ παιδὸς ἰωνάθου, ἀμυνόμενά τε τῇ χειρὶ, μετ' ἑξακοσίων δὲ μόνων ἦσαν, οὐ δυναμένων.

καθ-

καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς ἀχίας ἀπόγονος ὢν ἠλεὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὃς ἦν βου-
νοῦ ὑψηλοῦ, καὶ τὴν γῆν λεπλατουμένην ὁρῶντες, ἐν
ἀγωνίᾳ δεινῇ καθεστήκεσαν. συντίθεται ὁ σαούλου
παῖς τῷ ὁπλοφόρῳ, κρύφα προελθόντος αὐτὸ εἰς τὴν
τῶν πολεμίων παρεμβολὴν εἰσδραμεῖν, καὶ παρέχειν
ἐμποιῆσαι καὶ θόρυβον αὐτοῖς. τοῦ δὲ ὁπλοφόρου πρό-
θυμως ἕπεσθαι φήσαντος ὅποι ποτ' ἂν ἥγηται, κἂν
ἀποθανεῖν δέοι, πρεσβεύειν τὴν τοῦ νεανίσκου συμπρ- B
ᾶξιν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολε-
μίους ἐπορεύετο. ἦν δὲ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ὃ δὴ
κρημνῷ, φασὶν ἄκραις εἰς λεπτὸν ἀπηκοντημέναις μῆκος,
πέτρας ἐν κύκλῳ περιεστεφανούσης, ὥσπερ προβόλοις
τὰς ἐπιχειρήσεις ἀποκλείουσαν. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμε-
λῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει πε-
ριεῖναι τῷ χωρίῳ τὸ ἀσφαλείας, καὶ πάντη νομίζεσθαι
ἀμήχανον εἶναι κατ' ἐκείνας οὐκ ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ C
καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον εἰς τὴν παρεμβολὴν,
ἰωνάθης παρεθάρρυνε ὁπλοφόρον. καὶ προσβάλωμεν
τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβῶσι κελεύσουσιν
ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰόντες, σημεῖον τοῦτο νίκης ὑπο-
λάμβανε. ἐὰν δ' ἀθρόως ἥκοντας μηδὲν ὡς οὐ καλοῦντες
ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐτῶν τῷ στρα-
τοπέδῳ τῶν πολεμίων, ὑποφαινούσης ἤδη τῆς ἡμέ-
ρας, ἰδόντες οἱ παλαιοὶ νοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὅτι
τῶν ἰουδαίων καὶ τῶν ἀπηλαίων προϊέναι τοὺς ἑβραί- D
ους. καὶ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δῆτ' ἔφα-
σαν ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς τιμωρησώμεθα
τετολμημένων ἀξίως. ἀναβασάμενος δ' ἰωνάθης ὁ
τοῦ σαούλου παῖς, ὡς νίκην αὐτῷ σημαίνουσαν, ὧδε μι-
κρὰ μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ οὗ περ ὤφθησαν τόπου τοῖς
πολεμίοις. ὧδε μεταξὺ ὢν τούτων δὴ τὴν πέτραν
ἦκεν, ἔρημον οὖσαν τῶν φυλαττόντων δηλ. τὴν ὀχυρό-
τητα. κἀκεῖθεν ἀναπηδήσαντες μὴ πολλῆς ταλαιπωρίας,
ἐβιάσαντο τὴν τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅτι τοὺς E
πολεμίους. ὑπτιάζοντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένους, ἀπο-
κτείνουσι μὲν εἴκοσιν. παρεχῆς δὲ καὶ ἐκπλήξεως αὐ-
τοὺς ἐνέβαλον. ὡς πᾶσι μὲν φυγεῖν τὰς πανοπλίας ἀ-
ποῤῥίψαντας. οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς δηλ.
τὸ ἐκ πολλῶν ἐθνῶν εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλ-
λήλους, καὶ δὴ καὶ ἐκαζον ἀναβῶσι πρὸς αὐτοὺς τὴν ἑ-
βραίων οὐδὲ τοὺς δύο μόνους, εἰς μάχην ἐῤῥάπτοντο. ἐν οἱ
μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι. τινὲς δὲ φεύγοντες F
κατὰ τὴν πρόσω ὡθούμενοι κατεκρημνίζοντο. τὴν δὲ τοῦ
σαούλου κατασκόπων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν
παλαιστινῶν φρασάντων τῷ βασιλεῖ, σάουλος πρόσπα
μίτης εἶπε τῷ αὐτῷ κινεῖσθαι μόνος. ἀκούσας δὲ τὸν υἱὸν
καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρ-
χιερέα λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύειν
αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. τοῦ δὲ, νίκην ἔσεσθαι καὶ
πρότερος κατὰ τῶν πολεμίων φέρεσθαι, ἐπεξέρχεσθαι τοῖς
παλαιστινοῖς, καὶ τεταραγμένοις προσβάλλειν, καὶ φο-
νεύουσιν ἀλλήλους. προσφέρουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρό-
τερον εἰς τὸ τοὺς ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμ-
φυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι παρὰ σάουλος. ἠλαλάζουσιν ὡς μυρίων ἤδη τῶν ἑβραίων, διώκειν τοὺς πολεμίους
καὶ πᾶσαν ἐπορπισμένους τὴν χώραν. εἶτε δὴ ὑπὸ τῆς δι' τὴν νίκην χαρᾶς οὕτω ἠλαλάζοντας, συμβαίνει δὲ
μὴ κρατεῖν τοῦ λογισμοῦ τοὺς οὕτως εὐτυχήσαντας, εἴθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν περιστῆσαι, καὶ πολλὰ
ἂν ἦν καὶ μέμψεως ἔργα. βουλόμενος δὲ αὐτῷ τε τιμωρῆσαι καὶ δίκην ἀπολαβεῖν ὧν τὰ τῶν παλαιστινῶν

A Occupauerant enim collem quendam cũ pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur quòd in se nihil esset præsidij. Filius verò Saulis cum armigero suo conspirat, vt clàm ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in in quemuis euentum pollicente, etiam si mori B oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentiùs custodiebantur, quia propter naturam loci non solùm ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armigerũ ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, vide- C rint, iusserintque ascendere, omen victoriæ accipiendum est. quod si tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cúmque propiùs ad hostilia castra accederent apparente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis protepunt Hebræi. deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo D consperti fuerant. sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata euaserunt ad hostem. aggressíq; sopitos viginti ex his interfecerunt. & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerunt, vt abiectis armis in fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus conflati essent, prò hostibus se inuicem inuadebant: & cùm non putarent duos tantùm Hebræos in E castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut vt fit in turba tumultuante, alij ab aliis protrudebantur. Cúmque renunciatum es- VII. set regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in speluncas & subterranea se abdiderant, & F ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iámque ad decem millia creuerant, hostémque tota ea regione palantem insectabantur. ibi rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per insciitiam, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

diris deuouit eum,quicunque intermissa cæde ante noctem cibum caperet,nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulò pòst cùm delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus refertã apibus,filius Sauli qui non exaudiuerat patris imprecationes,cásque consensu populi ratas habitas,fauum fortè nactus expressum inde mel edebat: & monitus quòd pater additis execrationibus interdixisset ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret,edere quidem destitit:negauit tamen rectè id à patre factum.maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse,si corpora cibo recurauissent,& longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaque cæsis Palæstinorũ multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt:& inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibúsque nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare,&carnes etiam tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicítque vt super illud pecudes iugulent, néve carnes cum sanguine comedant.quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cùm omnes parerent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma Deo incendit: idque altare omnium primum à Saulo extructum est, cúmque eadem nocte priusquam vires & animos relúmerent, hostium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere:Non temere est, inquit rex, hoc Dei silentium,qui antehac vltro solebat quod facto esset opus consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset,vt Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non secus quàm si de quouis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine vt hoc faciat,vniuersos confestim in vnumlocum statuit:& ipse cùm filio seorsũ, stans,sorte deprehẽsurus quis in culpa sit.cúmque sors Ionatham indicaret, interrogat quid fecisset,& cuius peccati sibi esset conscius. tum ille,Equidẽ pater,nihil aliud scio,nisi quòd heri dum hostem persequor,edicti tui nescius de fauo degustaui.Saulus verò iurat se eũ occisurũ pluris quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum priùs tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

A ἐπαρᾶται τοῖς ἑβραίοις ἵν' εἴπῃς ἀποχόμβος τῷ φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις οὗ νὺξ ἐπελθοῦσα τῆς αἱμαίρεσεως καὶ τῆς διώξεως αὐτοὺς παύσῃ τῷ πολεμίων, ὧδε ἐπάρατος ἦ. τῶ δὲ σαούλου τοῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐγένοντο βαθυὺ καὶ μελισσῶν γέμοντα, τῆς δ' ἀφραίμου κλεσυχίας, ὁ τῶ σαούλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς τῆς ᾱ παῖς ἀφαῖς, οὐδὲ τῆς ἐπ' αὐτῇ ᾱ πλήθους ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὸ

B κηρίον ᾱ μέλιτος ἤσθη. μεταξὺ ᾗ γνοὺς ὅτι μὴ δυνῆς ἀφαῖς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα ᾱ ἡλίου δυσμῶν, ἐώθιον μὲν ἐπαύσατο. ἔφη ᾗ οὐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλύσαι τὸν πατέρα, μὴ μείζονος δὲ ἰσχύος αὖ καὶ ᾱ θυμίας διώκοντας, εἰ ἔοφῆς μετελάμβανον πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τῷ ἐχθρῶν Ⓒ φονεῦσαι. πολλὰς δ' οὖν κατακόψαντες μυριάδας τῷ παλαιστινῶν, δείλης ὀψίας ὅτι ἀγχπαγὲν ᾱ σφαζπίδου τῷ παλαιστινῶν ᾔ ἐπιτεταγ. καὶ λείαν πολλὴν καὶ βοσκήματα λαβόντες, κατασφάζουσι καὶ ταῦτ' ἐν αἵμασι κατηθιον. ἀπαγγέλλεται ᾗ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῷ γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τὸν θεὸν ἁμαρτάνει θύσαν, καὶ φρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλυῦναι, καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς ἐδίοι. Ⓒ ὁ σαοὺλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. καὶ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτὸν τὸν ὄχλον τὰ ἱερεῖα. Ⓒ τὰ κρέα μὴ συὼ τῷ αἵματι δαίνυσθαι. ᾱ τὸ γὰρ οὐκ ἔᾳ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. ᾱ τὸ ᾗ παντων καὶ τιμὴ θεράπαξιν ᾱ βασιλέως ποιησάντων, ἵζησιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ σαοὺλος, Ⓒ ὠλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. ᾱ τὸν πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄχρι δ' δ' ὧδε ὅτι τιμὴ παρεμβολὴ τῷ πολεμίων ὅτι ᾱ ἀγκπαγὴ τῷ ἐν αὐτῇ βουλόμενος φρὶν ἡμέρας, καὶ τῷ στρατοπέδῳ ἐκ ὀκτοσιώτων ἔπεσε, πολλὴ δ' εἰς ἃ θεράπτει θρασυμίαν ἐνδικημάτων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βασίσασιν ὅτι τὸ στρατόπεδον τῷ ἐχθρῶν ἀγαθεῖραι τοῖς ἐν αὐτῷ τυγχάνουσας. εἰπόντος ᾗ ᾱ ἱερέως, μὴ ἀποκεῖνεσθαι τὸν θεὸν. ἀλλ' ᾗ δίκα αἰτίας εἶπεν ὁ σαοὺλος πυνθανομένοις ἡμῖν φωνὴ ᾗ δίδωσιν ὁ θεὸς, ὃς θρόπεσεν αὐτοῖς θρεμεύουσι πάντα, καὶ μηδ' ἐπιθρῶσιν ἔφθανε λέγων. ἀλλ' ἔοι τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα θρὸς αὐτὸν αἴτιον τῷ σιωπῆς. καὶ ὄμνυμί γε ᾱ τὸν αὐτὸν ᾗ μὴ κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης, ᾗ τὸ ἁμάρτημα ᾱ τὸ ἐργασάμενος ἀποκτάνειν αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν οὕτως ἱλάσασθαι, ὡς ἂν εἰ καὶ παρ'

F ἀλλοῖα καὶ μηδὲν ἐμοὶ θρόσκοντος, τιμὴ ὑπὲρ αὐτοῦ δίκιμον ἀπελάμβανον. ᾗ δ' πλήτους τοῦτο ποιεῖν ὑπισχνουμένους, ὡδάκρυμα παῖδα ἵζησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵστατο ᾗ καὶ αὐτὸς συὼ τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρῳ τὸν ἁμαρτικὸν μαθεῖν ἐπεζήτει. καὶ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς ἐᾗ ἰωνάθης. ἐπερωτώμενος δὲ ὑπὸ τοῦ παῖδος τί πεπλημμέληκε. καὶ τί ὠφελεῖ τὸν βίον οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ ὁσίως αὐτῷ διαφερόμενον συνέγνωκε, πάτερ εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνοῶν τιμὴ αἰτιᾶ αὐτῷ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου σαοὺλος δ' ἀποκτείνειν αὐτὸν ὄμνυσι καὶ τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς φύσεως καὶ τῷ φίλτρων θρο-

μήσας τὸν ὅρκον. ὁ δ' οὐ καταπλήττεται τιμὴ ἀπειλὴν ᾗ θανάτου. ὡδρασησάμενος ᾗ ἀγδυῶς καὶ μεγαλοφρόνως, οὐδ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύσω φείσασθαί μοι πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ὡσθ' τε δ' δυσεβείας γονόμενος, καὶ ὅτι νίκη λαμπρᾶ. μέγιστον γὰρ ὡδαμύθιον τὸ καταλιπεῖν ἑβραίους παλαιστινῶν κεκρατηκότας.

ὅτι

διὰ τούτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε καὶ συνέπαθεν. ὥμοσέ τε μὴ ὠφελῆσθαι τὸν αἴτιον τῆς νίκης, ἰωνάθλω ὑποθανόντα. καὶ τὸν υἱὸν οὕτως ἁρπάζουσι τῆς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς. αὐτοὶ δὲ δυνάμεις ὑπὲρ τὸ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ θεῷ, ὡς τ' αὐτὸν ἀπολύσαι τὸ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαοὺλος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. βασιλεύει δ' εὐτυχῶς καὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρωσάμενος τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιστινοὺς, ἰδουμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τῆς σῶβας. ἦσαν δ' οἱ παῖδες αὐτῷ ξεῖς υἱοὶ ἄρσενες. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς καὶ μέλχισος. θυγατέρες δ' μεροβ καὶ μιχαήλ. στρατηγὸν δ' εἶχε, τὸν τοῦ θείου παῖδα ἀβενήρον. νηρεὺς δ' ἐκεῖνος ἐκάλειτο. νηρεὺς δ' καὶ κὶς ὁ σαούλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δ' ἀβιήλου. ὧν δ' καὶ πλῆθος ἀριθμητὸν σαούλῳ, καὶ ἱππέων. οἷς δ' αὐτὸν ἐκόσμησε νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τοὺς ἑβραίους εἰς δυσεχθρίας καὶ μέγεθος δαιμονίας προήγαγε, καὶ τῷ ἄλλων ἀπέδειξεν ἀθρόων δυνατωτάτους. τῶν δ' νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο.

A Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miſerationem flexa eſt, iurántque nõ laturos ſe vt occidatur Ionathas autor tam luculentæ victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt vt ipſum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cęſis circiter ſexaginta millibus hoſtiũ Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæſtinóſque & Idumæos ac Amalecitas, & regem Obæ multas res geſſit proſperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Ieſum Melchiſum. Filiæ fuerũt B ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunque hoſte cõgreſſus ſemper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem ſtatum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis eſſent formidabiles. ex iuuenturis verò numero robore ac ſpecie præſtantiſſimum quenque in ſuum C deligebat ſatellitum.

Κεφάλαιον η'.

Σαοὺλ πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

Cap. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

ΣΑμοὴλος ὁ προφητεύμενος πρὸς τὸν σαοὺλον, πεμφθῆναι φησὶ πρὸς αὐτὸν ἐφασκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλέα προεχείρισε αὐτὸν ἀντὶ τῶν ὁ θεὸς ἀπέδειξε, καὶ ὅτι παρὰ τοῦ D τοῦτο πέπρακται καὶ κεκήρυκται αὐτῷ γενέσθαι, ὡς αὐτὸν μὴ ἔχοντος τὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, ἣν ὁ θεοῦ καὶ τὴν κατ' ἐκείνου καὶ τῶν ὅλων προσταγμάτων. λέγων τοίνυν ἔφασκε τὸν θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς ἑβραίους ἀμαληκῖται διέθηκαν κατ' ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς τὴν νῦν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν, κελεύω πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς ἀμαληκίτας, καὶ κρατήσαντα, μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, E καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοῖς προγόνοις ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μὴ τῶν ὑποζυγίων μήτε τῆς ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ κτῆσιν ἰδίαν. ἅπαντα δ' αἰσθάνεσθαι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ἀμαλήκου ὄνομα ταῖς μυσεώς καταλουθήσαντα ἐντολαῖς ἐξαλεῖψαι. ὁμολογεῖ δὲ ποιήσειν σάουλος τὰ προσταχθέντα· τὴν δὲ πειθαρχίαν τοῦ πρὸς τὸν θεὸν, οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τὸ πρὸς τοὺς ἀμαληκίτας στρατιὰν λογιζόμενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐτοιμότητα, καὶ τὸ τάχος F ἀναβολῆς καὶ μελλούσης ἐπὶ μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζει τε πᾶσαν τὴν δύναμιν, καὶ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, διείσπειρε τὴν ἰσραηλῖτιν ἔξω τῆς ἰούδα φυλῆς, ὡς τετρακοσίας μυριάδας. ἡ δὲ φυλὴ καθ' αὐτοὺς ὄντι στρατεύσασθαι ξισμυρίοις. σάουλος δ' ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους διὰ τὸν χείμαρρον ἔθησεν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τοῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδόκωσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπιππεῖν καὶ κυκλουμένους αἱρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, ἥττηται τοὺς πολεμίους καὶ διαφθείρει παίοντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, ταῖς πόλεσι, τὴν ἀμαληκιτῶν προσέβαλε.

Samuel autem ad Saulum veniens, ait ſe ad illum miſſum à Deo, vt eum commonefaceret electione Dei cęteris eum in regno prælatum, atque ideo par eſſe vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipſe præſit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, ſunt mãdata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deſerto multis affecerunt iniuriis, dum egreſſi ex Ægypto in eã quam nunc tenent regionem proficiſcuntur, oportet iuſto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere, fæuiréque in omnem ſexum ac ætatem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne iumentis quidem aliiſque pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vſurpare, ſed omnia Deo ſacra eſſe, vt iuxta Moyſis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus eſt Saulus facturum ſe omnia: & ratus obedientiam in hoc conſiſtere, ſi non pateret tantùm, ſed etiam quàm celerrimè mandata exſequeretur, confeſtim omnes vndique copias contrahit, & recenſito apud Galgala milite, abſque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex ſuo tantùm delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis inſidias circa torrentem diſpoſuit, vt non ſolùm marte aperto eos infeſtaret, ſed ex improuiſo etiam per vias circumuentos opprimeret. Poſtremò magno prælio in fugam verſos non priùs perſequi deſtitit, quã ad vnum omnes ferro tolleret. Quod opus poſteaquam ita vt diuinitus prędictũ fuerat ſucceſſit, oppidatim bellũ circũferre cœpit:

quorum aliquot machinis,alia cuniculis & operibus,nónulla fame, siti aliisque modis cùm expugnasset,vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est,nec crudele nec inhumanũ hoc ratus : primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei,cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum,cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus,seruare eum decreuit, idque non ex Dei sententia,sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi vsurpans.Deus enim ita Amalecitas oderat vt ne infantibus quidem parceret,quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt,in prædam cõtra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæteráque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi cõtemptibile.Itaque deiectis omnibus à Pelusio,quæ vrbs est in Ægypti finibus,vsque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit,sola Sicimitarum gente intacta , qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios ,vt secederent , néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret.Studere enim se eorum incolumitati , propter cognationem quæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqui ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis quæ propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat , sed omnia fuissent ad vnguem obseruata , lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi erat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam verterat , cùm ipse neutrum permisisset. Iniquum erat cuius ope victoria contigisset,eius mandata contemni , etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam,ait se pœnitere Saulum elegisse,qui non curet iussa sua exequi, sed malit quicquid ipsi visum fuerit facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus , per totam noctem fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à prophetа rogatus veniam regi non annuit, quòd non placeret,peccata donari in gratiam deprecatoris : quæ non aliunde magis nascantur, quàm ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur , imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt.Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit , & satis apparuit flecti eum non posse , prima luce Samuel ad regem , Galgalis tum agentem , proficiscitur, hunc quàm primùm rex vidit,accurrens salutauit , dicens se gratias agere Deo pro victoria : omniáque iuxta volũtatẽ eius esse peracta. Tum Samuel:

A Ἐ τὰς μὲν μηχανήμασι, τὰς δ' ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἐξωθεν αὐτοκοδομημένοις, τὰς δ' λιμῷ καὶ δίψει, τὰς δ' ἄλλοις ἔργοις ἐκπολιορκήσας, καὶ λαβὼν κατὰ κράτος δηὶ σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν, οὐδὲν ὠμὸν οὐδ' ἀθεμίτοις σκληρότερον ἀλλοφύσεσθαι φύσεως ἡγούμενος, ἐφῆκεν μὲν πλεμίοις ζῶντα δρᾶν, ἕπερτα θεσπίσματι θεοῦ ὧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα τῶν ἐχθρῶν ἄγαγον αἰχμάλωτον. οὗ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν, οὐκ ἐπὶ τούτῳ πιθὼν τῇ βούλησιν τοῦ θεοῦ, πάσῃ ἐνικώμενος ἰδίᾳ, καὶ χαριζόμενος ἀκαίρως περὶ ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἴκτῳ. ὁ γὰρ θεὸς οὕτως ἐμίσησε τὸ τῷ ἀμαληκίτῃ ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι θεὸς ἀ μᾶλλον ἔλεος γένεσθαι πάντας. σαοὺλος δὲ, αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὴν ἡλικίαν τῶν εἰς ἐβραίοις κακῶν ἔσωσε, τῆς μνήμης ὧν ἐπέστειλεν ὁ θεὸς, τὸ τοῦ πολεμίου κάλλος B δόξαν ποιησάμενος. σωτεχθήμεν δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῷ ὑποζυγίων καὶ τῷ βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, τάπι ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέτι μὴ αὐτουδὲς ἄξιον ἦν ὡς τε κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δὲ σαοὺλος ἅπαντας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου τῆς αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε τὸν τῷ πολεμίων, ὠλιγώρησεν τὸ τῷ σικιμιτῷ ἔθνος. οὗτοι γὰρ C ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι κατοίκουσαν. θεὸς δὲ τῆς μάχης πέμψας παρήγγελεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγχωρεῖς γὰρ αὐτοῖς ὄντας ραγουήλου τοῦ μωυσέως πενθερου, σώζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σαοὺλος μὲν ὡς μηδενὸς ὠφελοῦσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς ἀμαληκίτας ἀφίρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς δηὶ πᾶσιν ἐκείνοις ἀκειλᾶς πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἰκαδὲ πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε χαίρων δηὶ τοῖς D καταρθωμένοις. ὁ δὲ θεὸς, ἄχθεται τῇ τε τοῦ βασιλέως τῷ ἀμαληκίτῃ σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῷ βοσκημάτων ἁρπαγῇ τῆ πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτῷ ταῦτ' ἐποιήθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ φείγεσθαι τῷ ἐχθρῶν, ἐκείνου τῷ ἰσχὺν διδόντος αὐτοῖς. καταφρονεῖσθαι γὰρ καὶ ὠλιγωρεῖσθαι, μηδὲ ὡς αὐτοῦ πειθομένου βασιλέα. μεταμοεῖν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην σαμοῦηλον, δηὶ τῷ χρεοτονῆσαι βασιλέα τὸν σαοὺλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύοι πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοῦηλος συνεχύθη, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὠλιγα- F καλεῖν ἤρξατο τὸν θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαοὺλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγχώμῃ οὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν σαοὺλον αἰτουμένῳ τῷ προφήτῃ, λογισάμενος οὐκ εἰ δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. οὐ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ τὸ καταμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. θεραπεύους γὰρ δίκαι δικαιότητος καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτοὺς ζῶντα ἡμιωθέντας. ὡς οὖν ἀπεῖπεν ὁ θεὸς τῇ τὸ προφήτου δίκαιος καὶ

δῆλος ὢν μὴ μεταμελόμενος, ἀμ' ἡμέρᾳ σαμοῦηλος εἰς γάλγαλα ὠδήγησεν πρὸς σαοὺλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν, ὁ βασιλεὺς προσῄει, καὶ καταπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν ἀχαριστῶ, δόντι μοι τὴν νίκην. ἅπαντα μὲν τοι τὰ κελευσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεποίηκα. σαμοῦηλος δ' πρὸς τὸ ἀσολαβὼν,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων εἶπε, καὶ βοῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δέ, τὸν λαὸν ταῦτα εἰς θυσίας ἀπεκείναντο τετηρηκέναι. τὸ μὲν τοι γε πᾶν ἀμαληκιτῶν γένος ἅπαν ἐξαφανίσθαι καὶ τοῦ ὀνόματος. καὶ φείσασθαι ἄλλον μηδένα, πρὸς δὲ αὐτὸν ἀγαγεῖν τηρήσαντα μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. θεῷ οὖ τὰ δίκαια ποιεῖν βουλόμενα πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, οὐχὶ θυσίαι ἔλεγεν ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. οὗτοι δέ εἰσιν, οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο σπουδάζοντες καλῶς ὑφ' ἑαυτῷ νομίζοντες, ἢ ὅπως αὐτῷ ποιήσουσι τὸ θεῖον κεκελεύκοτος. καταφρονεῖσθαι γὰρ οὐχ ὅταν αὐτῷ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ἀπειθῇ δυνῇ. παρὰ δὲ τῷ οὐχ ὑποζυγίων οὐδ' ἀληθῶς μόνῳ τῷ θεῷ κεχαρισμένου θρησκεύοντων θρησκείαν, οὔτ' αἱ πολλαὶ καὶ πιμελεῖς καταθύσουσιν ἱερεῖα, οὔτ' αἱ κόσμου ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρουσι, δέχεται ταῦτ' ἀμύητος, ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δείγματα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσεβείας ἡγεῖται. τοῖς δὲ ἓν καὶ μόνον τοῦτ' ὅπερ αἱ φθέγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ θεὸς ἐξ μνήμης ἔχουσι, καὶ τεθνάναι μᾶλλον ἢ παραβαῖνάί τι τούτων αἱρεσιμώτατοι ὀφθῆναι. καὶ οὔτε θυσίαν ὀφείλοντι παρ' αὐτῷ. καὶ παραθύοντων ἢ κἂν ἡ λιτὰ, πανίας ἥδιον τῷ τιμῶντι ἢ παρὰ τῷ πλουσιωτάτων δέξεται. σὺ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τοῦ θεοῦ. καταφρόνησας γὰρ καταμελήσας ὧν ἐπέστειλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν αὐτὸν παρορᾶν ἐξ ὧν κατέλειπεν ἀποπλεόμενον, πλὴν εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὀλίθρου τὸ θύεσθαι ταῦτα τοῦ θεοῦ. προσδόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος καὶ τῷ ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τοῦ παραχόντος σοι θεοῦ ταύτην ἠμέλησας. σαούλος δὲ ἀδικεῖν ὡμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. φοβοῦμαι γὰρ τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου. καὶ μὴν τοί γε ὅπως καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ στρατιωτῶν φόβον μὴ κωλύσωσι διαρπάζοντας αὐτοῖς τὴν λείαν μηδὲ θύσειν. ἀλλὰ συγγνώσεται, καὶ φείσεται ἴσθι. συλλάξεσθαι γὰρ εἰς τὴν ἁμαρτίαν. παρεκάλει δὲ τὸν προφήτην ὑποστρέψαντα, θυσίας χαριστηρίους θύσαι τῷ θεῷ. ὁ δέ, ἐπεὶ γὰρ ἐώρα τὸν θεὸν διαλλαττόμενον, ἀπῄει πρὸς αὐτόν.

A Quî fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populũ hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetę consilio se decretum. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari Deum, sed viris bonis ac iustis. hos autem esse qui voluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilque à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum sacrificiũ non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id solùm meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis mãdata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabátque vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

B C D E

Κεφάλαιον Θ'.

Οτι σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα δαβίδην ὄντα.

CAP. IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

ΣΑουλος δέ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸ σαμουήλου, ἐλλαμβάνει τῆς διπλοΐδος, καὶ βιαίας τῆς ὁλκῆς ἐξέρρηξε τὸ μὲν ὁρμῆς ἀπεῖναι τὸν σαμουήλου ἠξιωμένης, ἐξαρκίζει τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ προφήτου τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτῷ ἐξαρκισθῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, ἀγαθὸν καὶ δίκαιον. ἐμεμψέν γὰρ τὸν θεὸν τοῖς περὶ αὐτὸν κεκελευκόσι, ὡς μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὴν γνώμην ἀνθρωπίνῃ πάσης ὄντος ἐκ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ σαοὺλος, ἀπεδύσατο μὲν ἔλεγε, ἀγνίσας δὲ ποιῆσαι τὰ προσταττόμενα μὴ δύνασθαι. τιμῆσαί γε μὲν αὐτὸν παρεκάλει τοῦ πλήθους ὁρῶντος σεαυτῷ ἀναγνόμενον τὸν θεὸν προσκυνῆσαι. δίδωσι δὲ τοῦτο σαμουήλος αὐτῷ, καὶ συνελθὼν προσκυνεῖ τῷ θεῷ. λέγεται δὲ καὶ ὁ τῆς ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς ἀγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πυνθανομένου πῶς εἶπε πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν. ὡς σὺ πολλὰς μητέρας ἐβραίων ὅτι τέκνων ὠδύρεσθαι καὶ πόνος ἄγει ἐποίησας, ὅτιος οὐ νοήσεις ὅτι σαυτοῦ ἀξιοθρήνητα τῇ μητέρᾳ. καὶ κελεύει ἀναχθῆναι αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

Vm Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantiùs discedebat, scissura facta est in vestimento. cúmque propheta dixisset, sic scindendũ eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum. Deum enim in proposito manere, neque similẽ esse homini natura mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri nõ posse. Rogabátq; saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratũ iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarũ. qui cùm, ô mortẽ amaram, exclamasset, audiuit à propheta: Quemadmodũ tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æquum est vt ipse matri tuæ mœstitiã afferas: iussítq. eũ ibid. in Galgalis

interfici:ipſe verò reuerſus eſt Ramathã. Rex verò tũ demũ sẽties in quæ mala offenſo Deo peruenisſet,ad Gaba regiã proficiſcitur, quod
1.Reg.16. nomẽ collẽ ſignificat:nec poſt illã diẽvnquã in prophetæ conſpectũ venit. Samuelι verò vicẽ eius moleſtè ferenti, Deus hanc curam mittere iuſſit,&aſſumpto ſacro oleo Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium,& ex eius filiis eũ vngere,quem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri.Cúmque propheta diceret vereri ſe,ne ſi Saulus hoc ſenſerit,vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur,iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictum oppidum peruenit. Eò loci magno hominum concurſu ſalutatus eſt,quærentibúſque aduentus cauſam,ſacrificatum ſe veniſſe dixit.Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas vnà cum filiis conuocat: viſóque natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuene, conijciebat inde hunc eſſe regnaturum. Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet,quem ipſe admiratus dignũ regno ducebat,reſponſum eſt,non eadem ſpectare Deũ quæ homines. Tu,inquit,viſa iuuenis pulchritudine,iam ſatis dignum principatu exiſtimas: apud me verò non eximiæ corporis formę prẽmium eſt regnum,ſed animi virtuti & cum requiro qui hac ſit perfectè excultus, pietatéque ac iuſtitia, obedientia & fortitudine animum exornatus.His auditis propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere: móxque & alij quinq; adfuerunt.horum nomina iuxta ætatis ordinẽ ſunt hæc:Eliabus,Aminadabus,Samma,Nathanaael,Rael,Aſamus.His quoque viſis,qui nihilo deteriores forma erant, propheta rogat Deum, quiſnam ex his eligendus eſſet,& audito quòd nullus,ſciſcitatur ex Ieſſæo, num quos præterea liberos habeat. Quo reſpondente,eſſe etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, propheta iubet vt confeſtim vocetur:non enim licitum eſſe abſque illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre venit,adoleſcens colore flauus, & martium quiddam tuẽs,alioqui liberali ſpecie tum propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, Hic eſt,inquit,quem regnare Deo viſum eſt,& cum dicto accumbit,& proximum ſibi adoleſcentem collocat,ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde ſacrum oleum, quo deliburum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat:præcipítque vt iuſtitiam colat, & operam det,ne vnquam à mandatis Dei diſcedat: Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum,& familiam vniuerſam illuſtre nomen conſequuturam: Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos, & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit, ſemper victorem redituram, inſignémque inde gloriam tam ſibi paraturum quàm poſteris relicturum. Poſt mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimúlque numen deſerto Saulo ad Dauidẽ cómigrat.

ἀποθανεῖν. καὶ αὐτὸς ἦ εἰς ἁρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοὺλος ἦ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὢν πεφοβημένος καὶ ἐχθρὸν αὐτῷ τὸν θεὸν καταστάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει ἦ βουνὸν ἑρμηνευόμενον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκεῖνον οὐκ ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἦλθεν ἦ τῷ προφήτῃ. σαμουήλῳ ἦ λυπουμένῳ ἐπὶ αὐτῷ, παύσασθαι μὲν ἐφ' ἑστιάσεως ἐκέλευσεν ὁ θεός. λαβὼν ἦ τὸ ἄλαον ἔλαιον, εἰς βηθλεμὴν ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠδίνδυ. ἐχρίσαι γὰρ ὑφ' αὐτοῦ ὃν ἂν αὐτὸς δηλώσῃ βασιλέα γίνεσθαι. ὁ ἦ, δεδιέναι φήσας μὴ τοῦτο μαθὼν σαοὺλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτόν, ἥκῃ φανερῶς, ὑποθεμένου τοῦ θεοῦ καὶ δόντος ἀσφαλείας ὁδόν, εἰς τὴν προειρημένην ἧκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δὲ ἧκειν ἵνα θυσίαν τῷ θεῷ. ποιήσας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖ. ν μετὰ τῶν τέκνων δεῖν τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτοῦ τὸν πρεσβύτατον τῶν υἱῶν ἀμυήθη καὶ καλόν, εἰκάσεν ἐκ τῆς ἀνδρείας τοῦτον εἶ) τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. ἁμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπηρώτησαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρὴ τὸν ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐθαυμάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινεν, οὐ τὰ αὐτὰ βλέπων ἀνθρώπους εἶπε καὶ θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβλὼν τοῦ νεανίσκου, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶ). ἐγὼ δὲ οὐ σωμάτων ἀνδρείας ἔπαθλον ποιοῦμαι τοῦ βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, καὶ ζητῶ ὃς τῆς ταύτης ὄντι τελέως ἀνεπιπλήκτως, ἀσυβείας καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ πανθοῖ ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς συνίσταται κάλλος κατακοσμημένος. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πάντας ἐπῆλθεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον υἱοὺς ἰδεῖν σαμούηλος. ὁ δὲ, πάντ ἄλλους ἐπίπονον ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμιναδάβος, σάλαλος ὁ ἕβδος, ὁ τέταρτος, ναθαναὴλος, καὶ ῥάηλος ὁ πέμπτος ἐπαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος ἄσαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χρέος τοῦ πρεσβυτέρου τῆς μορφῆς, ἐπηρώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' οὐδένα, πυνθάνεται τὸν ἰεσσαίου μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος ἦ εἶ) δεῖδην τοιοῦτον, ποιμαίνειν ἦ κὴ τῆς τοῦ βοσκημάτων φυλακῆς ὑπομελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει. καταλιθέντα γὰρ εἰς τὴν διατριβὴν οὐκ εἶ) δυνατὸν αὐτοῖς ἐκείνου μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, πυῤῥὸς ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, ὀμμὸς ἦ τὰς ὄψεις κὴ καλὸς ἄλλως, ὅπερ ὄντι εἰπὼν ἡσυχῇ φωνὸς αὐτὸν σαμούηλος ὁ βασιλεύειν αἱρεῖται τοῦ θεοῦ. καθάπτεται μὲν αὐτὸς, καθάπτει ἦ ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον κὴ τὸν ἰεσσαῖον μὴ καὶ τοὺς παῖδων. ἔπειτα λαβὼν ὁ φῶντος τοῦ δαβίδου τὸ ἔλαιον, ἀλείφεται αὐτὸν, κὴ φησὶ τὸ οὐδὲν ἠρέμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τοῦτ' ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἥρηται. παρῆνει δ' εἶ) δίκαιον κὴ κατήκοον αὐτοῦ τοῖς προσταγμάτων. οὕτως γὰρ αὐτῷ ἁδαμῶς τοῦ βασιλείαν ὅτι τάχιστ χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ πρεπόντων γενέσθαι. καταστρέψεσθαι δὲ καὶ παλαιστινοὺς, καὶ οἷς αἱ ἔθνεσι πολεμῇ, νικῶντα, καὶ πρεῶν τε τοῦ μάχου, κλέος τε ἀοίδιμον ζῶντά τε ἕξειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν. κὴ σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς ἦ τὸν δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὼν σαοὺλον.

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τ̃ θείου πνεύματος εἰς αὐτὸν μεταποιαμένου, τὸν σαοὺλον ὁ πονηρὸς πάθη δεινὰ & δαιμόνια, πνιγμοὺς αὐτῷ καὶ σπαργάλας ὑπαφέροντα, ὡς τοὺς ἰατροὺς ἄλλου μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ὑπονοεῖν. εἰ δέ τις ὀξὺν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ὑπὸ κιννύρᾳ, τ̃ζν ἐπίλυσιν ζητήσαντας ὀπόταν αὐτῷ προσῇ τὰ δαιμόνια, & ταράττοι, ποιεῖν ἐφ' κεφαλῆς ἑστάναι ψάλλειν, & τοῖς ὕμνοις ὑπολέγειν. σαοὺλ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον αὐθέρπον. ῥήσαντος δέ τινος τ̃ν παρόντων, ἐν Βηθλεέμει πόλει τεθεᾶσθαι ἰεσσαίου μὲν υἱόν, ἤπη ὄντα παῖδα τὴν ἡλικίαν, δυσειδῆ δ' καὶ καλόν, τὰ δ' ἄλλα πολλῆς ἀποδεῆ; ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὴν ἄσκησιν. πέμψας πρὸς τὸν ἰεσσαῖον ἐπέλυσεν ὑποσέλλειν αὐτῷ τὸν δαβίδην, τ̃ν ποιμνίων ὑπαποστάντα. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν πρὸ τῆς δυσμορφίας καὶ τῆς ἀνδρίας ἀκούσας τ̃ νεανίσκου. ὁ δὲ ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱόν, καὶ ξένια δοὺς, κομίσαι τ̃ σαοὺλ ἐλθόντος δ', ἠσθη καὶ ποιήσας ὁπλοφόρον, ἔσχε τιμῆς. ἐζήλωτο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τ̃ ὑπὸ τ̃ δαιμόνων ταραχὴν ὁπόταν αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοῖς ὕμνοις, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κιννύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτ̃ γίνεσθαι τὸν σαοὺλον. πέμπει δ' ἵνα πρὸς τὸν πατέρα τ̃ παιδὸς ἰεσσαῖον, ἐάσαι παρ' αὐτ̃ τ δαβίδην κελεύων. ἥδιστα γὰρ αὐτῷ βλεποιμένῳ καὶ παρόντι. τ δ' ἐκ ἀντειπεῖν τῷ σαούλῳ, συνεχώρησε ὁ πατήρ.

Κεφάλαιον ι'.

Αλλη στρατεία παλαισινῶν ὑπὸ τοὺς ἑβραίους.

Χρόνοις δ' ὕστερον οὐ πολλοῖς οἱ παλαισινοὶ συνελθόντες, & δύναμιν ἀθροίσαντες, μεγάλην, ὑπῆσαν τοῖς ἰσραηλίταις, & μεταξὺ σωροὺς καὶ ἀζήκους καταλαβόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντιπεξάγει δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν καὶ σαοὺλος, καὶ ὑπό τινος ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς παλαισινοὺς τὸ μὲν ἑῷον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὑπὸ ὁμοίῳ δέ τινος ὄρους ἀντικρὺ τ καταληφθέντος ὑπὸ τ σαοὺλου στρατοπεδεύσασθαι. διέχουσι δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσους αὐλῶνας τ̃ ὄρους ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς οὖν τις τ̃ παλαισινῶν στρατοπέδου, γολίαθος ὄνομα, πόλεως ὑπάρχων γίττης, αἰχμὴν παμμεγέθη στορέσας, ἦν γὰρ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τ σώματος ἀναλογοῦντα φορῶν ἔκειτο. θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα δ' κνημῖδας χαλκέας ὁποίας εἰκὸς ἦν ἀνδρὸς οὕτω μεγάλου φορεῖν τὸ μέγεθος σκεπάσαι μέρη. δόρυ δ' ἦν, ἡ κοῦφον βάσαγμα δέξιας, ἀλλ' ὑπὸ τ̃ν ὤμων αὐτὸ αἴρων ἔφερεν. εἶχε δ' κ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. εἵπετο δ' πολλοὶ βαστάζοντες τὰ ὅπλα. στὰς τοίνυν ὁ γολίαθος θᾶττ μεταξὺ τ̃ν παρατάξεων, βοᾷ τε ἀφνὼ μεγάλην καὶ πρὸς τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς ἑβραίους λέγει. μάχης ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ ἀνάγκη τὴν στρατιὰν ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν. δότε δ' ὅς τις ἐμοὶ μαχεῖται τ̃ ὑμετέρων, καὶ βεβουλήσθω τ̃ πολέμου τέλος ἐν τ̃ νικητ. δουλεύσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας ᾖ. πολὺ δ' κρεῖττον εἶ & σωφρονέστερον ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὁ βέλεται ἢ τ̃ν πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τ̃ν οἰκείων στρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, κ μάχει τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἃ διέλειπε προκαλούμενος ὑπὸ τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι αὐτὸν τ σαοὺλον

quo factum est vt hic concepto diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dęmoniacum incideret, ita vt præfocari ac strãgulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur: monuerúntque vbique inquirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidib. sacros hymnos caneret. Cúmque rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Iessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem: Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidẽ à gregibus: nunciántque patri, regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iessæus, simúlque munera per filium regi misit. Cúmque venisset confestim à rege admodum læto in satellitium assúmitur, in magno apud eũ pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cinnyram accinens, regem ad sanam mẽtem reducebat. Impetratum est igitur à Iessæo, vt filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

Cap. X.

Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.

ALiquanto autem pòst Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, vt prioribus castris relictis in munitiorem quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinque millia siclorum pendebat, huic moli respõdebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cùm inter vtranque aciem cõstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem Martis alcã vos subire? Date mihi aduersarium & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus: atque ita per quadraginta dies prouocare hostem prę dictis conditionibus non destitit, stupẽte Saulo

cum vniuerſo exercitu: qui prodibant quidem in aciem, ſed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hãc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiſerat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum ſigna regia ſequebantur, iſque ad gregum curam intermiſſam ſe receperat. Sed dum bellum ducitur magis quàm geritur, miſſus à patre venit in caſtra, viſurus quo in ſtatu res eſſent, & fratribus neceſſaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam inſolentior exprobrat, ne vnumquidem eſſe inter Hebræos qui in ſingulare certamen deſcendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domeſticis, auditiſque barbari conuiciis grauiter commotus, ſe paratum dixit vt hoſtem excipiat. At Eliabus maximus fratrũ obiurgat hominem, per imperitiam rerum ſupra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens ſatius eſſe vt ad patrem ac greges quàm primùm reuertatur. reueritus eſt Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites profeſſus eſt ſibi non deeſſe animum ad ſingularem pugnam, ita vt celeriter ad regem de hoc ſit perlatum. quare accitus & iuſſus quid vellet dicere, Non eſt, inquit, rex cur abiiciamus animos aut formidemus. Ego congreſſus cum hoſte inſolentiam eius compeſcam, & elatum ac ferocientem proſternam, & ex terribili deridendum reddam: tantóque erit tua ſimul & tuorum illuſtrior gloria, quòd ab adoleſcente magis quàm viro hoſtis deuictus videbitur. Saulo verò laudante generoſum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Nõ eſt, inquit, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non ſemel expertus ſum. Quum enim paternos greges paſcerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipſamque feram in me impetum vertentem cauda correptam, ſolóque afflictam occidi: neque mitiùs tractaui vrſum greges inuadentem: & hanc quoque belluam nihilo pluris facio, qui cùm in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cæleſte numen impune hoc illum auferre, ſed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis, vt rex omnia fauſta precatus ad pugnam eum mitteret, inſtructum priùs thorace regio ſimúlque enſe ac galea. Tum Dauid qui armis geſtandis non aſſueuerat, grauari ſe his magis quàm muniri ſentiens. Tuus ſit, inquit, hic ornatus, qui geſtare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capeſſere. & cum dicto arma deponit, baculúmque tantùm aſſumit: & conie&is in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hoſtem properat. Hunc apparatum poſtquam vidit barbarus, adeò contempſit, vt per ludibrium percontaretur,

καὶ τῶν σταπαί. καὶ παρετάσσοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δ' εἰς χεῖρας. τὸ δὲ πολέμου συνιστηκότος τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαιστινοῖς, σαοῦλος ἀπέστειλε τὸν δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἰεσσαῖον, ἀρκούμενος αὐτῷ τοῖς ἕξιν υἱοῖς, οἷς ὅτι συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδύνους ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι τὰ πίμνια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐδεήθη. μετ' οὐ πολὺ δ' ἔρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἑβραίων πυθόμενος τάχος, κομίσας τὰ τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναι τί πράττουσι. τὸν δὲ γολιάθου πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ὅστις ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῷ τολμᾷ καταβῆναι. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλοῦντι δαβίδῃ περὶ ὧν ἐπέστειλεν ὁ πατήρ, ἀκούσας βλασφημούντος τῶν στρατιωτῶν καὶ κακιζόντος τε παλαιστινοῦ πάντα ἀκτησε. καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ εἶπεν εἰ ἔμοιμος ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ τυράννῳ. πρὸς τοῦτ' ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν ἐλιάβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τὸν προσποιοῦντος εἶπών. σκέλλει σε πρὸς τὰ πίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταφρονεῖς δ' τὸν ἀδελφόν, ὑπερήφρονα, καὶ πρὸς πύας τῶν στρατιωτῶν ἀπολείπειν ὅπου θέλοι μάχεσθαι τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δ' οὗτος τῷ σαούλῳ τὸν τοῦ νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. κἀ συνθομένῳ τὸ βέλτιστον καὶ λέγει, μὴ ταπεινὸν εἶπεν ἔστω φρόνημα, μηδ' ὅλως ὧν βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὸν ἀλαζονείαν τοῦ πολεμίου χωρήσας αὐτῷ ἐγγὺς μάχης, καὶ τὸν ὑπηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ λήψω. ἠρώτα μὲν αὐτὸς οὕτω καταγέλαστος ἔνδοξον ἢ τὸ σὸν στράτευμα, εἰ μηδεὶς ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένου καὶ πιστευομένου φόβον καὶ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος καὶ ταύτῃ ἔχοντος ἡλικίαν ὀπτιθάνοι. ὁ δὲ σαοῦλον, τὸ μὲν τολμηρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀψυχίαν θαυμάζοντος, οὐ θαρρωῦντος ἢ ἐπ' αὐτῷ ἐκ τῆς ἡλικίας, ἀλλ' ἀθυμέστερον ἔτι ἐκ ταύτης πρὸς ἐδότα πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος, ταῦτ' εἶπε δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τῷ θεῷ θαρρῶν, ὅτι μετ' ἐμοῦ πεπίεσμαι γὰρ αὐτοῦ τῆς βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα μου ποτὲ τοῖς ποιμνίοις, καὶ ἁρπάσαντα ἄρνα διώξας καταλαμβάνω, κἀ τὸν μὲν ἄρνα ἐκ τοῦ στόματος ἐξαρπάζω τοῦ θηρός. αὐτὸν δ' ὁρμίσαντα ἐπ' ἐμὲ, τῆς οὐρᾶς βασάσας, κατέρριξας τῇ γῇ, ἐξαφθείρας. ταὐτὸ δ' καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος ἐξανεῖλα. νομίζω δὴ κἀ ὁ πολέμιος ἐκείνων εἷς τῶν θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τῶν σταπαὶ κἀ βλασφημῶν ἡμῶν τὸν θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποιήσει. τῇ προθυμίᾳ τοιγαροῦν καὶ τῇ τόλμῃ τὰ παιδὸς ὅμοιον γενέσθαι τέλος. ταῦτα δ' θεοῦ σαοῦλος ἐξάμενος, ἀπιέναι φησὶ πρὸς τὸν μάχιμον. κἀ προσιέναι αὐτῷ τὸν αὐτὸν θώρακα, κ' προσιζώσας τὸ ξίφος, κἀ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων, οὐκ ἐγγύμνασε δ', οὐ δὲ μεμαθήκει φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σὸς ἔστω κόσμος δ' καὶ βασάζειν δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς δούλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μαχαδιῶσαι. τίθησι οὖν τὰ ὅπλα, καὶ τὸν βακτηρίαν ἁράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βαλὼν εἰς τὸν πήραν τὸν ποιμενικὸν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χερσὶ φέρων, ὅτι τὸν γολίαθον ἐπορεύετο καταφρονεῖ δ' τούτου ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσέσκωψεν, ὡς οὐχ ὅσα πρὸς ἀθέρμονα ὅπλα νενόμισται ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι. οἷς δὲ κυνὰς ἀπελαυνόμενος καὶ φυλασσόμενα μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν αὐτὶ ἀνθρώπου κυνὸς ἔβ) δοκεῖ; ὁ δ' οὐχ A num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imò cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustatim feris alitibúsque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est, auferam enim tuum caput; B & reliquum truncum canibus tui similibus laniandam relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiúsque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contrà vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quàm vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

CAP. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, sequutáque Palæstinorum clades.

HVic Dauid impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduersam hostis frontem infligit, vt ad cerebrum vsque penetrauerit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantúmque in eo momenti fuit, vt è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis iacere, nullam ampliùs spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & vniuersus Hebræorum exercitus sublato militari clamore in trepidos irruunt, & quotquot assequi poterant cædentes, vsque ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Ceciderúntque Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus verò à persequendo reuersus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in suum tentorium reportauit & gladium eius Deo consecrauit.

Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odisse, hac potissimum occasione. Cùm enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierũ ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Dauidẽ decie millenos sustulisse. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse spectandum nisi regnum, suspectum eũ habere cœpit: & parum tutum putans armatũ circa se versari, ex satellite tribunũ fecit, nõ tã illius honori quàm suæ securitati consultũ volens, vt sæpe hostib. obiectũ aliquis casus è medio tolleret. Dauid autẽ nusquã diuina ope destitutus, quocũq. mitteretur rẽ feliciter gerebat:

1. Reg. 18.

Κεφάλαιον ια'.

Μονομαχία Δαβίδου πρὸς Γολίαθον, καὶ ἧττα τῶν Παλαιστινῶν.

ΑΠαντᾶ δὲ ὁ νεανίσκος μετὰ συμμάχου μὲν βλεπομένου τοῦ πολεμίου θεὸς δ' ἦν ὁδηγός. καὶ αἰωλόμενος ἀπὸ τῆς πήρας ὧν εἶχε λίθον ἕνα, καὶ ἀρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει ὅλῃ τὸν Γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τῆς ἐγκεφάλου τὸ βληθέν. ὡς εὐθὺς καρηβαρήσαντα πεσεῖν τὸν Γολίαθον ὅλῃ τῷ ὁπλισμῷ. δραμὼν δ' ἐφίσταται τῷ πολεμίῳ κειμένῳ, καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν οὐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὸν κεφαλὴν αὐτοῦ. πεσὼν δ' ὁ Γολίαθος, ἧττα καὶ φυγὴ γίνεται παλαιστῶν. τὸν γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἐρριμμένον, καὶ ταύτῃ τῶν ὅλων διέποντα, οὐκ ἔτι μένειν διέγνωσαν. ἀλλ' αἰχμῇ καὶ ἀκόσμῳ φυγῇ ἐχρήσαντο αὐτοὶ, ἁρπάζειν τῶν κινδύνων ἐπειρῶντο. σαοὺλος δὲ καὶ πᾶς ὁ τῶν ἑβραίων στρατὸς, ἀλαλάξαντες ἐπιπίπτουσιν ἐπ' αὐτούς. καὶ πολλοὺς ὑποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῶν γίτης ὁρίων καὶ τῶν πυλῶν τῶν ἀσκαλωνος. καὶ ἐνήσκουσι μὲν τῶν παλαιστινῶν εἰς ἑσμωμένους, διὸ δὲ σοοῦσι ἔκπυστα γίνονται. σαοὺλος δὲ ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, διαρπάζει τὸ καταφέρωμα καὶ ἐνέπρησεν. τῷ δὲ κεφαλῇ τοῦ γολιάθου δαβίδης εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, καὶ τὴν ῥομφαίαν αὐτὸς ἔθηκεν τῷ θεῷ. φθόνον δὲ καὶ μῖσος τῷ σαοὺλου πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐριθίζουσι. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μετὰ κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ παντοίας χαρᾶς, ἦσαν αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς σαοὺλος ἀπόλεσε παλαιστῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι δέ, ὡς μυριάδας δαβίδης ἀφανίσθη. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τῆς μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δὲ τῶν μυριάδων πλῆθος ἀναπεθείη τῷ νεανίσκῳ, καὶ λογισάμενος μηδὲν οὕτως μετὰ λαμπρᾶς εὐφημίας ἢ τοῦ βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτοῦ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν δαβίδην. καὶ τῆς μὲν φρουρᾶς τάξεως, ἐπεὶ τῷ δήμῳ πλησίον αὐτὸς καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίησε δὲ αὐτὸν ὁπλοφόρον, μετασήσας, ὑποδείκνυσι χιλίαρχον, ὅσις αὐτῷ χώρων ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεστέρων δὲ ὡς ἐνόμιζεν αὐτός. ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδύνοις τεθνηξόμενον. δαβίδης δὲ πανταχοῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατώρθου καὶ διαπρεπῶν ἐθελόντο,

vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitij cauſam. Promitto, inquit filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita afferat. 2. Reg. 17. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonũ erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeiis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil memorari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quàm elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliiſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Paleſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum nõ vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſyncerè à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hîc quoque vt in cæteris propitiũ numen expertus, rem ex ſententia confecit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

Cap. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1. Reg. 19. SAulus autem non valens tergiuerſari, quòd turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parũ tutũ hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm durũ eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: ciúſque necis Ionatham filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

A ὡς δὲ ὑποβολὴν τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἐραῖ καὶ τὴν σαοὺλου θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ τὸ παθος ὑποκεκρυμμένως ηὐξῆσθαι φανερὸν καὶ διεβλημένον πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δὲ ὡς ἀφορμὴν ζητοῦμενος τῆς ὅτι δαβίδην ὀλεθρεύσαι βουλῆς, ἡδέως ἤκουσε. καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τοὺς τὸν ἔρωτα μεμυσταγωγημένους αὐτῆς ἔφη, χρησόμενον ἀπωλείας, καὶ κινδύνων ἄτιον αὐτῷ λημψόμενον.

B καταγέλλω γὰρ εἶπεν αὐτῷ τὸν τῆς θυγατρὸς μου γάμον, αὖ ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ δὲ μὴ γέρας οὕτω λαμπρὸν προτεθέντος, ἐβουλόμενος ὑπ' ἐμοῦ φονεύεσθαι τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐπίσῳ λαβεῖν κλέος, ὁρμήσας μᾶλλον ὅτι τάχιστα, διαπαρήσειν τὴν ἀσπίδα παλαισμάτων, ἢ χωρίσῃ μοι τὰς κατ' αὐτὸν δυσφημίας, ἀπαλλαγήσομαι γὰρ αὐτὸς δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἐμαυτὸν κτείνας. διήκουσεν ἡ τῆς τε δαβίδου διανοίας

C κελεύει τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δὲ ἤρξαντο διαλέγεσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι σὲ μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βούλεται δὲ αὐτῷ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δὲ μικρὸν ἆρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν γενέσθαι βασιλέως. ἐμοὶ δὲ οὐχὶ τοιοῦτον φαίνεται, καὶ μάλιστα ὅτι ταπεινῷ, καὶ δύξης καὶ τιμῆς ἀμοίρῳ. σαοὺλος δὲ ἀγγελλάντων αὐτῷ τῶν οἰκετῶν τὰς τοῦ δαβίδου ὑποκρίσεις. οὐ χρημάτων ἐ-

D φη δεῖσθαι με φέρειν αὐτῷ, οὐδὲ ἐδόκει. ἀτιμοπολὰν γάρ ἐστιν οὕτως τὴν θυγατέρα, μᾶλλον δὲ συνοικίζειν. γαμβροῦ δὲ ἀνδρείαν ἔχοντος καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πᾶσαν, ἣν ὁρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βούλεσθαι δή μοι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, αὐτὸ τὸ γάμου τῆς θυγατρὸς, οὐ χρυσὸν οὐδ' ἀργυρον, οὐδ' ὅπως ταῦτ' ἐκ τῶν πατρῴων οἰκιῶν κομίσῃ, παλαισμῶν ἢ τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐ-

E τῷ ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τοῦτον οὐδὲν ἂν οὔτε ποθεινότερον οὔτε λαμπρότερον δῶρον γένοιτο. τῆτε παιδὸς πολὺ τῶν νομισμάτων ἐδνῶν ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μάρτυρι μάλιστα τὸν πολεμίων ἥττας. κομιδῆ δὲ τούτων φρὸς τὸν δαβίδην τῷ λόγῳ ἀνθεὶς, τὸν σαοὺλον ἑαυτοῦ δυσκήδεμονα νομίζων αὐτὸν πρὸς τὴν συγγένειαν, οὐδὲ βουλόμενον προμήνας, οὐδ' εἰ δυνατὸν ἢ δύσκολον ἔσται τὸ προκείμενον ἔρ-

F γον τῷ λογισμῷ προνοήσας, ὥρμησεν διὸ καὶ μὴ τῆς ἐταιρείας ὅτι τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ γάμου καταγγελλομένην προῆξιν. καὶ ὁ θεὸς γὰρ ὃν ὁ πάντα ποιῶν δύναται καὶ δυνατὰ, δίδωσι τῷ δαβίδῃ. κτείνας γὰρ πολλοὺς κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμών, ἤνεγκε φρὸς τὸν βασιλέα, δι' ἧς τοῦτον ὑπεδέξατο, τὸν αὐτῷ τοῦτον γάμον ἅπαντα τῷ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, συνῴκισεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοὺλος.

G ΣΑοὺλος δὲ οὐκ ἔχων ἀναφυγεῖν ἐκ τῶν ὑπεσχημένων, αἰσχρὸν γὰρ ὑπολαμβάνων, ἢ φεύσασθαι δόκειν, ἢ δι' ὀλιγωρίαν, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ὑπερῇρεν ὁ δαβίδης ὑποθάνῃ τὸν γάμον ἐπαγγέλλεται, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μείζονα ὀνόματι. ἔμελλε δὲ οὐκ ὀλίγου τοῖς γε-

γυμνωμένοις ἐμιδρίειν σαοὺλος ἀρὰ ὁρῶν γὰρ τὸν δαβίδην ὄντα πρὸ θεῷ, καὶ ὄντα πρὸς ὅλοις εὐδοκιμοῦντα, κατέδυσε. καὶ τὸν δαβίδην οὐκ ἔχων ὑποκρύπτεσθαι μειζόνων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρου στερηθῆναι συμφορὰ δεινὴ, κτείνειν τὸν δαβίδην διενοήθη. καὶ προσάγει τὸ αἴριστον αὐτῷ, ἰωνάθῃ τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τάτοις οἰκτίρῃ. ὁ δ᾽, τὸν πατέρα τῆς ὀπὶ τῷ Δαβίδ ἢ μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ὀπὶ μεῖζόνος ἀπὸ τῆς πολλῆς ἀνοίας, ἀλλ᾽ ὀπὶ θανάτῳ ἡδυμόρῳ, καὶ τὸν νεανίσκον ἀγαπῶν. Ἐπ᾽ ἀριστερὰ αὐτῷ καταδύομένῳ, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ περὶ τῆς ἀπορρήτου καὶ περὶ προαιρέσεως. συμβουλεύει μὲν οἱ φυλάττεσθαι ἡδυμόρου ἀποδρᾶναι τὸ ὀπιοῦσαν ἡμέραν. αὐτὸς δὲ ἀπαντήσεσθαι τὸν πατέρα. Ἐπὶ καιροῦ δὲ ἀφανεστέρου αὐτῷ διαλεχθήσεσθαι περὶ αὐτῆς, καὶ τίνα αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην ἀφαυλίσειν, ὡς οὐδὲν ἐστὶ αὐτῇ κτείνειν τοσαῦτα μὲν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, εὐεργέτην δ᾽ αὐτῆς γεγενημένον, δ᾽ ἃ καὶ συγγνώμης ἂν ὀπὶ τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως τύχοι. δηλώσειν δέ οἱ τὸ περὶ τοῦ πατρὸς γνώμης. Δαβὶδ δὲ πειθεὶς συμβουλίᾳ χρησθεὶς, ὑπεξίσταται τῆς βασιλείας ὄψεως.

Κεφάλαιον ιγ΄.

Οπι ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι τὸν Δαβίδην.

ΤΗ δ᾽ ὑστεραίᾳ πρὸς τὸν σαοὺλον ἰωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρόντα καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο λόγου αὐτῷ περὶ Δαβίδου προσφέρειν. τί κατεγνωκὼς μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὧν πέπερ προστάξας ἀνελεῖν ἄφρα, μέγα μὲν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγενημένον, μεῖζον δὲ πρὸς τοὺ παλαιστοῦ τιμωρίαν, ὕβρεως δὲ καὶ χλεύης ἀπαλλάξασα τὸ Ἑβραίων λαόν, ἐπεὶ δὴ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος τολμῷ ὑποστῆναι τοὺ πολεμίου πρόσκλησιν. καὶ μὴ ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπετάχθη κεφαλὰς τοῦ ἐχθροῦ. λαβόντα δ᾽ ἐπὶ τούτῳ γάμος τοὺ ἐμοῦ ἀδελφοῦ πρὸς γάμον. ὡς ἀλγεινότερος αὐτῷ γένοιτ᾽ ἂν ὁ θάνατος, ὃ δι᾽ τὴν ἀριστέων μόνον, ἀλλὰ καὶ δι᾽ τοὺ συγγένειαν. σεσωκὼς γὰρ αὐτὸ τοῦ θανάτου καὶ οὐ σὺν δυσκόλῃ, χρείαν ἔφην ἢ τῆς συμβιώσεως εἰς ὕστερον ἐλθεῖν μέλλουσα πενέσθαι. ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ μηδὲν παύσης κακὸν αὐτὸν, πρὸς τὸν μὲν ἡμᾶς διεργάσασθαι μεγάλου διεργετήσαντα τοὺ σοὺ σωτηρίαν, ὅτι σοι τὸ πονηροῦ πνεύματος καὶ τοῦ δαιμονίου ἐγκαθεζομένου, τὸ μὲν ἐξέβαλεν. εἰρήνευε δ᾽ ἀπ᾽ αὐτοῦ τῇ ψυχῇ σου παρέχε. δικαιότερον δ᾽ τοὺτων ὀπιλελῆσθαι. τούτους παρηγορεῖται τοῖς λόγοις σαοὺλος, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαβίδην ὄμνυσι τοῦ παιδὸς κρείττων γὰρ ὀργῆς καὶ φόβου, ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δὲ μεταπεμψάμενος τὸν Δαβίδην, σημαίνει τὰ αὐτῷ χρηστὰ καὶ σωτήρια τὰ περὶ τὸν πατέρα. ἄγει δὲ πρὸς αὐτὸν, καὶ παρέμενε τοῦ βασιλεῖ Δαβίδης ὥσπερ ἐμπροσθεν.

Κεφάλαιον ιδ΄.

Ως πολλάκις Δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε, καὶ σαοὺλον δὶς ἐπ᾽ αὐτῷ γενόμενον ὡς τε αἰσλῶν ἐδιεχρήσατο.

ΚΑτὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, τοῦ παλαιστοῦ στρατευσαμένου πάλιν ὀπὶ τοὺς Ἑβραίους, πέμπει μὲν στρατιὰς τὸν Δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστοῖς καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτοῦ ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπάνοσι πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ᾽ αὐτὸν ὁ σαοὺλος, οὐχ ὡς ἤλπισεν ὑπὸ τῷ καθ᾽ ἡδυμόρου τος, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ λυπηθεὶς, ὡς ὀπισφαλέστερος αὐτὸς ὢν τοῦ ἑκόντος προέξειν γενόμενος.

esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quòd non solùm amare talem iuuenem desiuerit, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simúlque consulit, vt saluti suæ maturè fuga prospiciat, neu in sequentem diem vsquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego patrem salutabo, & nactus occasionem de te mētionem iniiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullam enim existere posse idoneam rationem, cur optimè & de republica & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari. post colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio Dauid, séque quàm primùm è conspectu regis subtraxit.

Cap. XIII.

Quòd rex Dauidi necem sit molitus.

SEquenti autem die Ionathas patrem accedens, cùm hilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Dauide verba facere. Pater, inquit, quánam in re vel magna vel parua læsus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quíque quadraginta dierū ignominia populum Hebræum vindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus. idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. quò magis lugubris fiat nobis eius mors, non solùm ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem. Iniuria enim hæc ad filiam quoque tuam pertinet, quę priùs viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néve sæuias in virum primùm optimè de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo miserè vexatum pristinæ sanitati restitutum seruauit: deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregiè vindicauit. Indecorum enim fuerit horum omnium obliuiscī. His persuasus Saulus, iurat filio, posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm salutem ipsius cupere: reductúmque in aulam patri reconciliat, vt solita officia circa eū quēadmodum antè obiret.

Cap. XIV.

Quomodo Dauid aliquoties insidias regis ægrè elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

PEr idem tempus Palęstinis bellum redintegrantibus, Dauid cum exercitu contra illo mittitur: breuíque victor magna eorū strage edita ad regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo vt sperabat, vtq; post rē feliciter administratā excipi oportebat: sed successu mœstus, ei felicitatē periculosā sibi fore existimabat.

Cúmque rurſum intempeſtiis vt antè agitaretur, accitum in cubiculum in quo decumbebat ſpiculum manu tenens, iuſſit pſalmos ac hymnos incantare: & illo iuſſa exequente, ſpiculum in eum iaculatus eſt. quod cùm Dauid flexu corporis declinaſſet, domum refugit, ibique per totam eam diem manſit. Noctu verò miſit rex qui vſque mane ædes eius ſeruarent, ne clàm elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali ſententia damnaret. Melcha autem eius vxor & regis filia vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo eſſet, ipſáque vna cum eo renuncians, quo ſine viuere nec vellet nec poſſet. Caue, inquit, ne te ſol hîc deprehendat, aut nunquam poſthac te videbit. ſed fugedum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam ſalutem longiores faciat. alioqui ſcito quòd ſi te pater inuenerit, ſine mora eſt interfecturus. His dictis funè per feneſtram demiſſum periculo exemit. deinde parato lecto tanquam ægrotanti, ſtragulis iecur capræ recens exemptum ſubiecit, diluculóque venientibus, quos pater ad Dauidem miſerat, oſtendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris ſtragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare perſuaſit, addens totam noctem inquietam eum exegiſſe. Quod vbi renunciatum eſt regi, ea nocte in aduerſam valetudinem incidiſſe, iubet ſic vt erat eum aferi. omnino enim illi moriendum eſſe. qui cùm reuerſi ac retecto cubili artem mulieb rem tandem deprehendiſſent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expoſtularet quòd inimicum ſibi eripuiſſet, excuſationem veriſimilem commenta eſt. Ait illum mortem ſibi ni pareret ac adiutaret comminatum: itaque venia ſe dignam quæ hoc non ſponte fecerit, ſed neceſſitate compulſa. debere enim illi cariorem eſſe vitam filiæ, quàm inimici interitum. atque ita veniam conſequitur. Dauid autem fuga elapſus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eíque rem omnem quo erga ſe animo rex eſſet indicat, & quàm minimum abfuerit quin ſpiculo ab eo traiectus fuerit: idque cùm neque regem vlla in re læſiſſet, neque in bello ſegniter aut improuidè ſe geſſiſſet, ſed fauente Deo cuncta ex ſententia confeciſſet. atque hoc ipſum eſſe quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Danidem ad quendam locum deducit, cui no- Galbaath: ibíque aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum eſt regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehenſum ad ſe pertrahant. Qui poſtquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: móxque eodem ſpiritu afflati, & ipſi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehenſuros. quibus cùm idem quod prioribus accidiſſet, rurſum alios mittit. cúmque tertij quoque prophetico ſpiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipſe eò properat.

A ἐπεὶ ᾗ πάλιν προσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβει καὶ συνετάραττε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε, τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξᾴδειν αὐτόν. ἐκείνου ᾗ τὰ καλὰ θέντα πειρωμένου, ἐξετινάξατο ἀκοντίζει τὸ δόρυ καὶ τὸ μὲν προσεισάμενος ὁ Δαβίδης ἐξέκλινε. φοβηθεὶς δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὑτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄγει τῆς ἕω φυλάττεσθαι, μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος. ἵνα προαγρυπνήσας εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ κεῖσθαι δοὺς ἀπόκτεινῃ. μελχὰ ᾗ ἡ γυνὴ Δαβίδου θυγάτηρ ᾗ τοῦ βασιλέως, τῷ τοῦ πατρὸς μαθοῦσα βέβουλα, τῷ ἀνδρὶ παρίσταται δειλίας ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας καὶ περὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγων. ὅσα. οὐδὲ γὰρ αὐτῷ ζῆν ἐπιτρέψειν ἐκείνου σφηθῆσαν. καὶμή σε φησὶν ἥλιος εὑρηται θοῖ καθεύδοι. οὐ γὰρ ἔτ' ὄψηταί σε. φεῦγε ᾗ, ὡς τάχος σοι δύναται θαδρεῖν ἡ παροῦσα νύξ. καὶ πιθοει δὲ σοι ταύτῃ ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴδιαι γὰρ σαυτὴν ἀπόρρητος ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπωλούμενον. καὶ καθημάσασα ᾗ δι' ὀθονίδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα σκεδάσασα τὴν κλίνην, ὡς δὴ νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς βλεφάροις. ἧπαρ αἰγὸς, ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος δὴ τὸν Δαβίδην, ᾠχλήθαι δι' αὐτῆς νυκτὸς εἰπε, τοῖς παροῦσιν δὴ δείξασα τὴν κλίνην κατακεκαλυμμένην, ᾗ τῷ πεδήματι τοῦ ἥπατος σαλεύοντι τὴν δὴ τὸ βλέφαλαιον πιεσαμένη τὸ κατακείμενον τὸν Δαβίδην ἀδυναίνειν. ἀπαγγέλαντων ᾗ τῷ πεμφθέντων ὅτι ἠμύετο δι' αὐτῆς νυκτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν οὕτως ἔχοντα κομισθῆναι. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες ᾗ καὶ ἀνακαλύψαντες τὴν κλίνην, καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ πατρὸς αὐτῇ ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρὸν, κατασοφίσαιτο δ' αὐτὸν, ἀπολογίαν σκήπτεται πιθανήν. ἀπειλήσαντα γὰρ αὐτὸν ἀποκτένειν, ἔφησε τυχεῖν ἂν τοῦ θέους τῆς ὥρας τὸ σωθῆναι συνεργίας. ὑπὲρ ἧς συγγνώμης καλῶς ἔχειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ κατὰ προαίρεσιν γενομένης. οὐ γὰρ οὕτως ἐλεγχθ εἶμαι τὸν ἐχθρὸν ἐζητεῖς ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι. καὶ συγγνώσεσθαι μὲν τῇ κόρῃ σαούλος. ὁ δὲ Δαβίδης φεύγων τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸν προφήτην σαμουήλον εἰς ἁρμαθὰ, καὶ τῷ βιβουλλῷ αὐτῷ τῷ τοῦ βασιλέως ἐδήλωσε. καὶ ὡς ἐκ μικρᾶς ὑπ' αὐτοῦ τῆς θέρατι βλητεὶς ὑπὸ θανοι, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς ἡγούμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνάνδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ θεοῦ μου καὶ δικαίης. τὸ δ' ἐμὸν ἄπον σαούλῳ τῆς πρὸς Δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δ' ὁ προφήτης τὴν τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν ἁρμαθάν, ἄγων δὲ τὸν Δαβίδην δή τινα τόπον γαλβαὼθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν συνὼν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαούλῳ ὅτι τῷ προφήτῃ τυγχάνων ὁ Δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν σαμουήλον, καὶ καταλαμβάνουσι προφήτῃ συνηλισίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σαούλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὅτι τὸν Δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς προτέροις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὲ καὶ τῷ τρίτων, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, σαμουήλος πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ὁ Δαυὶδ πρὸς αὐτὸν Σαοὺλος, ὑπὸ πολλοῦ πνεύματος ἐλαυνόμενος, ἔκφρων γίνεται. καὶ τῷ ἐδήτε περιδύσας αὐτὸν, κατέπεσεν ἔκειτο δὲ ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, σαμουήλου τε καὶ Δαβίδου βλεπόντων. Ἰωνάθης δὲ ὁ Σαούλου παῖς, ἀφικομένου πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν Δαβίδου, καὶ ὡς ὑπὸ τῆς πατρὸς ἀποδυσσεμένου βλιβουλῆς, καὶ λίγοντος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, οὔτ' ἐξαμάρτων ἀπουδάζοιτο ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῷ φονευθῆναι. μήτε αὐτῷ τοῦθ' ὑπονοοῦντι πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς ἀγαθάλλουσιν εἴ πινες ἄρα εἰσὶν οἱ τὰ τοιαῦτα φρονοῦντες. ἀλλ' αὐτῷ θαρσύνειν καὶ θαῤῥεῖν. μηδὲν γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσαι γὰρ αὐτῷ πρὸ τούτου τι σύμβουλον ἄνευ λαβεῖν, τῇ κοινῇ γαμῇ καὶ τ' ἄλλα φαίνοντα. ὁ δὲ ἄμυνε μὴ οὕτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ' ἠξίου φρονεῖν αὐτῷ μᾶλλον ἢ καταφρονοῦντ' ὅτι τἀληθῆ τοῖς λόγοις. τὸ δὲ ἀληθὲς ὑπολαβεῖν ὅταν ἢ θανάσιμα πεφορτωμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λίγειν δ' αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτων ἔφασκε, εἰδότα τι ἀγαθὸν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ δόξαν. λυπηθεὶς δ' ἐφ' οὕτω πιστευσαμένῳ τὸν τοῦ Σαούλου φρονήσειν Ἰωνάθης, ἐπηρώτα τίνος ἂν αὐτῷ βούλεται τυχεῖν. ὁ δὲ, οἶδα γὰρ ἔφη πάντα σε χαρίζεσθαί μοι, καὶ παρέξειν ἐθέλοντα. νουμηνία μοι εἰς τὸ ὀπτοῦσιν ὄζειν, ἔθος δ' ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰδή σοι δοκεῖ, πορεύσεις ἔξω τῆς πόλεως εἰς τὸν πεδίον, λανθάνων δειμαίνω. σὺ δ' ὅταν ζητήσαντος αὐτὸ, λίγε πορεῦναί με εἰς τὴν πατρίδα βηθλεέμα, ἑορτὴν μοι τῆς φυλῆς ἀγούσης. προσιδεῖς, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας. κἂν μὲν οἷον εἰκὸς καὶ σώφρονες ὄζει λίγειν ὅτι φίλοις ἀπεδήμουν, ἴσθι ἀγαθὸν βεβούλευκεν ἐπ' ἐμοί· εἰ δὲ μηδὲν ὕπουλον παρ' αὐτῷ εἶναι μηδὲ ἐχθρόν. εἰ δ' ὡς ἄλλως ἀποκείνεται, τοῦτ' ἴσθι τεκμήριον τὸ κατ' ἐμοῦ βεβουλευμένων. μνεύσεις δέ μοι τὴν ἀγάπησιν τὴν τοῦ παιδός, οἰκτῷ τὸ νέμων τοῦτο καὶ φιλίᾳ, δι' ἣν πίστεις τε παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοῦναι διανοῆ ὧν εἰκότη σαφ. εἰδὲ δυείσεις τι ἐν ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς κτεῖνε καὶ φθάσον τὸν πατέρα. πρὸς δὲ τὸ τελευταῖον ἀνηκέστας τὸν λόγον Ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ' ἐπηγγείλατο, κἂν τι σπουδαιότερον ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τῷ ἀπίχθειαν ἐμφανίζων ἀποκείνεται μνεύειν. ἵνα δ' αὐτῷ θαῤῥῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαιθρον καὶ καθαρὸν αἰεὶ, οὐδὲν παρήσειν ἔφη τῆς Δαβίδου σωτηρίας ὠμνυε. τὸν γὰρ θεὸν εἶπε τοῦτον ὃν σὺ νῦν ὁρᾷς καὶ παντα χοῦ κεχυμένον, καὶ πρὶν ἐρμηνεῦσαί με τοῖς λόγοις τῷ Δαβίδου πᾶσι μου ταύτῳ εἰδότα, μάρτυρα ποιοῦμαι τῷ πρὸς σὲ σωθησόμενον, ὡς σὲ μὴ κτείνῃ τὸν πατέρα πολλάκις αὐτῷ τῆς φρενῶν ἀγάπησιν λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἴ τίς ἐστι καὶ ἐν τοῖς ἀπορρήτοις αὐτῷ τῆς ψυχῆς νόσος. καταμαθὼν δ' οὐκ ἀποκρύψομαι, καταμηνύσω ὁ θεὸς σε, ᾧ θεῖον ὄντα καὶ δυσμαθὲς ἀγαπᾶν. οἶδεν δ' οὗτος ὁ θεὸς, πῶς ἂν τὸν ἐμὸν μὴ σοῦ ἀγαπῶντος δίκαιος ὦ. ἐστι μὲν γὰρ νεῦ, καὶ οὐκ ἀπολείψει σε. ποιήσει ὃ τῷ ἐχθρῶν αὖθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμός, αὖτ' ἐγὼ, κρείττονα. σὺ μόνον μεμνῆσθαι τούτων, κἂν ἀποθανεῖν μοι γένηται, τὰ τέκνα μου σῶζε. καὶ τῷ ὑπὲρ τῆς παρούσης μοι ἀμοιβῆς, εἰς ἀεὶ τὰ κατάδου. ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπολύει τὸν Δαβίδ, ἰάμque non longè ab eo loco remotus, prius quàm in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetàm agere incepit. Cúmque ad deſtinatum locum peruenisſet, alienatus à mente, abiectóque veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò pòſt ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidiis conquerens, quòd ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille verò rogabat ne vel ipſe hoc temerè ſuſpicaretur, vel aliis fortè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem cõtra ipſum moliri, alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cùm abſque ipſius conſilio nihil agere ſolcat. Contrà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dicere, obteſtabaturque vt mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audierit. Nam patrem talia conſilia ideò cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam benuolétiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt quánam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis conuiuium, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in agro clam te præſtolabor. tu verò cùm requiſierit me, dic profectum in patriam Bethlema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat: idque permiſſu tuo factum. Quòd ſi vt mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabíſque mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuáque noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſeruo tuo voluiſti inire. qua ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectatis eius iuſſis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatem quam latè vides implet ac moderatur, quíque priuſquam eloquar mentem meam nouit, teſtis eſto initi inter nos fœderis, quódque non priùs patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus quòd ipſum tibi perpetuò propitium precor, vtque ſemper tuas res proſperet, quemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſiue pater meus ſiue ego tibi aduerſer, tu tamen ope illius nunquam non victor euades. Tu verò memor eſto huius noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Poſt hoc iuſiurandum Dauidem dimittit,

1. Reg. 20.

iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc vnà cum puero, & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero : iacere enim antè ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam ne quid tibi secus quàm velimus accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cúmque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterumque latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidem adesset, scisscitatus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesterna die adfuisset solennibus epulis Iessæi filius. Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simulque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cúmque filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetque impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera vt amico indicaret omnia, processit. peractísque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatóque in vrbem comite puero, fólitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

A εἴς τινα τόπον ἀπελθεῖν τῶ πεδίου φεάσας, ἐν ᾧ γυμναζόμενος διετέλει. γνοὺς γὰρ τὰ περὶ τῆ πάτρας, πέμψειν φησὶν αὐτὸν ἐφησον σκεῖνος ἐπιτόμενος παῖδα καὶ ξύλα ἀκόντια βαλεῖν ὅπῃ τὸν σκοπὸν κομίσαι τῷ παιδὶ φερσίαν τὰ ἀκόντια, κεῖθεν γὰρ ἔμφοβον αὐτὸ γίνωσκε μηδὲν εἶ φαῦλον πρὸς τῆ πάτρος. εἰ δὲ ταναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, καὶ τὰ ἐναντία πρὸς τῆ βασιλέως φρονοῦντα. τῆς μὲν τοι γε ἀσφαλείας τυγχάνῃ παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄτοπον. ὅπως δὲ μνησθῆς τούτων πρὸς τὸν τῆς διαφορᾶς.

B καιρὸν, σπόπει, καὶ τοὺς υἱοὺς μου γνησίου χρήσιμος. Δαβίδης μὲν οὖν ταύτας λαβὼν πρὸς Ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπελλάγη χωρίον. τῆ δ' ἐρχομένῃ, νουμηνία δ' ἦν, ἀγελοῦσας ὡς ἔθος εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ἤκειν δεῖ τὸ λεῖπον. ἢ πρὸς καθεζόμενον αὐτῷ, τῶ μὲν παιδὸς Ἰωνάθου ἐν δεξιᾷ, ἀβεννήεσυ δὲ τῶ ἀπρατηγοῦ ἐν τῆ ἑτέρων, ἰδὼν τὸν τῶ Δαβίδου κα-

C θέδραν κενὸν, ἠσύχασεν, ὑπονοήσας οὐ καθαρεύσαντα αὐτὸν ὑπὸ συνουσίας γυναικός. ὡς δὲ καὶ τῆ δευτέρᾳ τῆς νουμηνίας οὐ παρῆν, εἶπεν πρὸς τὸν παῖδα Ἰωνάθου, ὅτι καὶ τῆ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τῶ δείπνω καὶ τῆς ἑστιάσεως ὁ τῶ Ἰεσσαίου παῖς ὑπολέλειπται. ὁ δὲ πορευθεὶς κατὰ τὰς συνθήκας ἐφησεν αὐτὸν εἰς τὸν ἑαυτῶ παρεῖδα, τῆς φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ὑπερβέν-

D ψαντος αὐτό. πρὸς καλέσαι μὲν τοι καὶ τὸν ἐλθεῖν ὅπῃ τὸν θυσίαν. κἂν συγχωρῆς φησιν ἀπέρχομαι, τὸν γὰρ ἀδελφόν μου τὸν πρὸς αὐτὸν ὅπῃσασαι. τότε τὸν πρὸς Δαβίδην τῆ πατρὸς Ἰωνάθης ἐκπίπτω δυσμενείας, καὶ ζωσὰς τὸν ὅλον αὐτό βούλησιν εἶδεν. οὐ γὰρ κατέχει τῆς ὀργῆς σαούλος, ἀλλὰ βλασφημῶν ὀξ αὐτομόλων γεγηθυμένον καὶ πολέμιον ἀποκαλῶν, καὶ κρυπτὸν τῶ Δαβίδου καὶ σωτῆρον ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὸν μητέρα αὐτό, ταῦτα φερτοὺς τα,

E καὶ μὴ βουλόμενον παιδεῖαν τῆ δ' ὅτι μέχρι οὗ ζῶσι Δαβίδης βεβαίως αὐτῆς τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταπέμψας τοιγαροῦν αὐτὸν ἔφησεν ἵνα δρᾶδίκαιον. ὑπομένοντος δ' Ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα καλέσαι θέλεις, οὐκ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὸν ὀργὴν ὁ σαούλος ὀξελίσσεται. ἀλλ' ἀρπάσας τὸ δόρυ, αἰεπήδησεν εἰς αὐτὸν βοκλεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ἔδρασε δρᾶ κωλυθεὶς ὑπὸ τῶ φίλων. φασιὸς δ' ἐλύετο τῶ παιδὶ, μισῶν τὸν Δαβίδην, καὶ δρᾶ χρῆ-

F σεσθαι ποδῶν, ὡς πρὸς μικρὸν δὲ ἐκεῖνον αὐτὸ χειρ καὶ τῶ παιδὸς γενόμενα. καὶ τότε μὲν ὁ τῶ βασιλέως παῖς ἐκπεπδήσας ὑπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι δυνηθείς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ πρὸς μικρὸν ὑπολέσθαι, τοῦ καταυκεῖσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαβίδην ὠδυκτέρυσεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ, πρὸς τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενος μὲν, δηλώσων δὲ τῶ φίλῳ τὸν τοῦ παῖδος δρᾶδεσιν ὡς συμ-

G βαῖνοντα προσῆσαν. ποιήσας δὲ ὁ Ἰωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἐπόμενον ὑπολύει εἰς τὸν πόλιν παῖδα, ἐ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῶ Δαβίδ ἢ παρῆλθεν εἰς ὄφιν αὐτῶ τῶν λόγους. ἅμα φασὶ δ' οὗτος, πίπτει πρὸς τῶν Ἰωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνᾶν σωτῆρα αὐτὸ τῆς ψυχῆς ἀποκάλει. αὐίσποι δ' ὑπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, ἢ περιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρὰ τὰ παιάζοντο καὶ δεδακρυμένα, τῶν τ' ἡλικίαν ὑποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τῶν ἐφεστηκυῖαν ἐταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα δρᾶχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου δρᾶφέρειν.

μόλις

μόλις δ' ἐκ τῶν θρηνων ἀπαλλάξαντες, καὶ μεμνῆσθαι
τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις προσκαλοῦσάμενοι, διελύθη-
σαν. Δαβίδης δὲ φυγὼν τὸν βασιλέα Ϛ τὸν ἐξ αὐτοῦ πό-
λεμον, εἰς νωβαὶ προσγίνεται πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον
τὸν ἱερέα. ὃς, ὅτι τοῦ μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον
σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτην παρόντα, θαυμάσας, καὶ τὴν
αἰτίαν τοῦ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἠθέλησεν. ὁ δὲ,
πρόφασιν ἀποῤῥητον διατεταγῆναι πρὸς τὸ βασιλέως ἔ-
φη, εἰς ἣν σπουδὴν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἔ-
σχεν. τοὺς μὲν γὰρ θεραπόντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀ-
παντᾶν προστέταξε. δεῖσθαι δ' ἔφη λαβεῖν ἐφόδια. φίλου γὰρ
αὐτὸν ποτ' ἔργον προσχόντα, καὶ πρὸς τὸ παρεσκευ-
μένον συλλαμβανομένου. τυχὼν δὲ τούτων, εἴτε καὶ ὅ-
πλων τι μὴ χρείας, ῥομφαίας ἢ δορατίου. παρεῖναι δ' καὶ
σαούλου δοῦλος γνώμῃ σύρος, δώηκος δ' ὄνομα,
τὰς τῶν βασιλέως ἡμιόνους νέμων. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, ἔχειν
μὲν αὐτὸς οὐδὲν εἶπε τοιοῦτον. εἶναι δ' τῶν γολιάθου ῥομ-
φαίαν, ἣν ἀποκτείνας τὸν παλαιστὴν αὐτὸς αἱρεθεὶς τῷ
θεῷ. λαβὼν δ' ταύτην ὁ δαβίδης, ἔξω τῆς τῶν ἑβραίων
χώρας εἰς γίτταν διέφυγε τῶν παλαιστινῶν, ἧς ἀγχοῦ
ἐβασίλευσεν. ὑπογνωσθεὶς δ' ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως οἰ-
κετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ γνώμῃ μεμυθότων σκέ-
ψεων ὅτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαιστινῶν μυ-
ριάδας ἐστὶν, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θάνῃ, καὶ τὸν κίνδυ-
νον ὃν ἐξέφυγε πρὸ σαούλου παρ' ἐκείνου πεισθεὶς,
προσποιεῖται μανίαν καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κατὰ τοῦ σώ-
ματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα δ' ὅσα σωίζησι
μανίας πίστιν πρὸς τοῦ γιττῶν βασιλέα γνώσεσθαι τῆς
νόσου. καὶ τοῖς οἰκέταις προθυμερίας ὡς ἔκφρονα
πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν αὖθρωπον, ἐκέλευσε τὸν δαβί-
δην ὡς τάχος ἐκβαλεῖν. θαυμασθεὶς δ' ὑπὸ τῶν ἐν τῆς γίτ-
της, εἰς τὴν ἰούδα προσγίνεται φυλήν. καὶ ἐν τῷ
πρὸς ἀδυλλάμη πόλει σπηλαίῳ διατρίβων, πέμπει
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς εἴνα ἔσι. οἱ δ', μετὰ
πάσης συγγνείας ἦκον πρὸς αὐτόν. καὶ τῶν ἄλλων δ'
ὅσοις ἡ χρεία λοιδ' ἡ φόβῳ ἐκ σαούλου τοῦ βασιλέως,
συνερρύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ ἐκείνων δο-
κοῦντα ἐτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγένοντο δὲ οἱ πάντες
ὡς τετρακόσιοι. θαρρήσας δὲ ὡς καὶ χρείας αὐτῷ καὶ
συνεργίας ἤδη προσγεγενημένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀ-
φικνεῖται, πρὸς τὸν τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τοὺς
γονεῖς αὐτοῦ εἰς τὸν αὐτοῦ χώραν προσδιέμονον ἕως
ἂν ὑπογνῶ τὸ καθ' αὑτῶν τέλος ἔχειν παρεκάλει. κατ-
αινέσαντος δ' αὐτοῦ τὸν χάριν, καὶ πάσης τοὺς γο-
νεῖς τοῦ δαβίδου τιμῆς, παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτοῦ
χρόνον ἀξιώσαντος. αὐτὸς δὲ τὸ προφήτου κελεύ-
σαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέντα
δ' εἰς τὸν κληρουχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ διατρί-
βειν, προείπετο. Ϛ μεταγνόμενον εἰς σαοῦλον πάλιν
ἐν αὐτῇ κατιόντα. σαοῦλος δ' ἀκούσας ὅτι μετὰ πλή-
θους ὀφθείη δαβίδης, οὐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ
ταραχὴν ἐνέπεσεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τοῦ ἀν-
δρὸς, καὶ τὸν δ' τολμίαν, οὐδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀ-
ναπύθεσθαι ἔργον, ὑφ' οὗ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πονή-
σειν ὑπενόησε. Ϛ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡ-
γεμόνας, καὶ τῶν φυλῶν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν δῆτα τὸν βουνὸν οὗ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ καθίσας
ὑπ' ἀρούρης, τόπος δ' ἦν τις οὕτω προσαγορευόμενος, πικρᾶς πολιτικῆς δὲ αὐτὸν οὔσης τάξεως, καὶ
τῶν σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μὲν εἰδότες ὅτι τῶν ἐμῶν δι' ὀργησιν,

A ac vix tandem multis lamentis exatiati, obte-
statíque se inuicem vt mutuæ fidei perpetuò XIII.
meminissent, digrediuntur. Inde Dauid fu- 1.Reg.21.
giens infestissimum regem, in oppidum No-
bam ad Achimelechum sacerdotem peruenit:
qui solùm neque famulitio stipatum, neque a-
micis comitatum aduenisse videns, motus ad-
miratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à rege se habe-
B re dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu o-
pus esset. nam famulos in constituto loco sibi
occurrere iussos. poposcit autem ab eo viati-
cum. sic enim & amici officium facturum, &
ad præsens negotium opem collaturum. quo
impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut
hastam aut gladium. Fortè autem aderat qui-
dam Sauli seruus natione Syrus, nomine Doe-
cus, regiarum mularum curator. Pontifex verò
negauit sibi esse quicquam armorum. esse ta-
C men ibi Goliathi gladium, quem occiso Palæ-
stino Deo consecrauerat. Hoc accepto Dauid
extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam
Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus.
vbi agnitus à regis ministris, & indicio ad re-
gem perlato, hunc esse Dauidem qui tam mul-
ta Palæstinorum millia neci dederit: veritus ne
ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud
Saulum effugerat, apud hunc incideret, furo-
D rem ac rabiem simulat, ita vt ore spumam e-
mitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, qui-
bus morbo fidem apud Gittensium regem a-
strueret. qui iratus famulis quòd mente captum
hominem ad se adduxissent, iussit vt quàm pri-
mùm eiiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euasis- 1.Reg.22.
set, in tribum Iudæ peruenit, & agens in spe-
lunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fra-
tres qui eos doceret, vbinam ipse moraretur.
at illi cum tota cognatione se ad eum contu-
E lerunt, nec non & alij multi aut rerum noua-
rum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vl-
tro confluxerunt, operam suam ad omnem
eius nutum offerentes. quorum numerus ad
quadringentos creuit. quorum multitudine ac
ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum re-
gem proficiscitur, rogátque hominem vt pa-
rentes ipsius intra regni sui fines tantisper re-
ciperet, dum res eorum in meliore statu col-
locarentur. Quo impetrato, & parentibus in
F magno honore apud regem quandiu illic man-
serunt habitis, ipse iussu prophetæ relicto de-
serto in tribum Iudæ se cum suis transtulit,
apud Sarim oppidum se continens. Quod post-
quam ad Saulum delatum est, Dauidem cum
armatorum manu esse conspectum, in non
mediocrem metum ac perturbationem regem
coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem
ac fortitudinem, aliquid magnum molitu-
G rum suspicabatur, quod rebus regis aut peri-
culum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret. conuocatísque amicis & du-
cibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam
vrbem Gabam, sedens in loco cui nomen Ar-
uum, adstante honoratissimo quoque & toto
satellitio, sic eos est affatus: Viri contribules,

ſcio vos meminiſſe quantis à me affecti ſitis beneficiis, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Ieſſæi filio expectetis. ſcio enim vos omnes in illum propenſiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius ſententiæ autor eſt. non enim me latent clandeſtina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd conſilio & opibus aduerſariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, ſed quieti quò res euaſura ſit expectatis. Poſt hæc regis verba cæteris ſilentibus, ſolus Doecus Syrus mularum regiarum curator reſpondit, vidiſſe ſe Dauidem in Noab oppido, quò cùm ad pontificem Achimelechum veniſſet, ab eo de euentu rerum oraculum accepiſſe, adiutúmque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum eſſe. Accitus eſt mox cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua noſtra iniuria prouocatus excepiſti Ieſſæi filium, & regis inſidiatorem armis atque commeatu inſtruxiſti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidiſti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam proſequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè faſſus eſt hæc ſe non tam Dauidi præſtitiſſe quàm ipſi regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, ſed vt fidiſſimum miniſtrum & tribunum, & quod maius eſt generum, ac propinqua neceſſitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus ſit, inimicum eſſe, ac non potiùs cum primis beneuolum? Conſultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei reſpondi, ſed aliàs quoque ſæpenumero. Cúmque ſe diceret à te miſſum ad arduum negocium properare, non ſuppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non eſt quod de me malè ſuſpiceris, aut ſi quid noui nunc Dauidem moliri audiuiſti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduerſum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excuſatio quantumuis iuſta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumque illis religio eſſet viros Deo ſacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui aſſumptis ad hoc aliquot ſui ſimilibus facinoroſis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxque miſſi ſunt à rege Nobam ſacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel ſexus reſpectu, poſtremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantùm IX. Achimelechi filius, nomine Abiatharus ſeruatus eſt: idque totum iuxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius poſteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam ſæuo facinore perpetrato,

ὅτι καὶ ἀρχὴν πάσας ἐποίησα διαβάσας, καὶ τιμὴν τὴν ἐν τῇ πλήθει καὶ τάξιν ηὐξίωσα. πυνθάνομαι δ' ἡμᾶς ἐπὶ μείζονας τούτων δωρειὰς καὶ πλείονας ἀφ' ἧς τῷ Ἰεσσαίου παιδὸς ἐφεστόχατε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ ἐφεστήκατε, τοῦ μὲν γὰρ παιδὸς Ἰωνάθου αὐτοῦ τε οὕτως ἐφρόνησεν καὶ ὑμᾶς ταῦτα πείσαντος. οὐ γὰρ ἀγνοεῖ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Δαβίδην αὐτῷ γεγενημένας. οὐδὲ ὅτι σύμβουλος ὢν καὶ συνεργὸς Ἰωνάθῃ ὀξὺ τὴν κατ' ἐμοῦ συνεταγμένην. μέλει δ' ὑμῖν οὐδὲν ἐφ' τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀκίνδυνον ἄγειν ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων. Δόηκος δὲ ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων ἔτυχεν, ὡς εἶδε τὸν Δαβίδην εἰς νωβὰ πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ πεφηνύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὴν ῥομφαίαν τοῦ Γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μετ' ἀσφαλείας ἀφικέσθαι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν σάουλος, τί παθὼν εἶπεν ἐξ ἐμοῦ δηλονότι καὶ ἄκων, τὸν Ἰεσσαίου παῖδα προσεδέξω, καὶ σιτία μὲν αὐτῷ μετέδωκας καὶ ὅπλων, ὅτι τῆς βασιλείας ἐπιβουλὸς τὰ δὲ δὴ καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐχρημάτισας; οὐ γὰρ δήπου φεύγων ἐμὲ καὶ μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλήλυθεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐᾶν ἄρνησιν ἐξάπτα τῆς γεγενότων, ἀλλὰ μετὰ παῤῥησίας ταῦτα ἔφασκεν ὁμολογεῖν, οὐχὶ Δαβίδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρὸν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐκθεσὶς παρέχεσθαι τοὺς αἰθεφόπους, ἀλλὰ τοῖς δυνατοῖς καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀείσοις. προφασιοῦσθαι δ' οὐ νῦν πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι. φήσαντος δὲ ταῦτ' οὐ πεμφθῆναι κατὰ πολλοὺ ἀσυδήν δεῖν πρᾶξιν, τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν ὧν ἐπιζήτει, σοὶ μᾶλλον αἰτιλέγειν, ἢ ἐκείνῳ πρὸς αὐτῷ ἐλεγχόμενον. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις Δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τιμὴ τότε μου δοκοῦσα φιλανθρωπίαν ὑπεπλάσης. φίλον γὰρ κἠ γαμβρὸν σαυτοῦ καὶ χιλιάρχον ἀπέφηνα, οὐ πολέμιον. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεύς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σάουλον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος, μηδ' ἀληθῆς πιστεύειν ἀπολογία. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, περιστᾶσιν αὐτὸν, μὴ τῆς ὑβρεως ἀποκτεῖναι. μὴ θαῤῥοῦντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τῷ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον δυλαβουμένων μᾶλλον, ἢ τὸ ἀκοῦσαι τῷ βασιλέως, τῷ σύρῳ δόηκῳ προστάσσει τὸν φόνον. καὶ ἀφαλὼν ὁμοίως αὐτῷ ποτηρεῖ ἐκεῖνος, ἀποκτείνει τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες οἱ πάντες καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ σάουλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, οὐ γυναικῶν οὐ νηπίων, οὐδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτίκα τε ἐνέπρησε. διασώζεται δὲ παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν οὕτως συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἤλι, διὰ τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο ἁμαρτίας εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους. σάουλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὠμὸν οὕτως ἔργον διαπεραξάμενος, καὶ γε-

καὶ γλυκεῖαν ὅλην ἀρχιερατικῆς διασφάξας τιμῆς, μήτ' ὄπι νηπίοις λαβὼν οἴκτον, μήτ' ὄπι γέροντι αἰδῶ, καταβαλὼν δὲ καὶ τὴν πόλιν ἣν πατρίδα καὶ τροφὸν τῆς ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτὸν τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνην εἰς τοιούτους φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατανοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέχρις οὗ μὴ εἶσιν ἰδιῶται τινὲς καὶ ταπεινοί, τῆς μὴ δικαίας χρῆσθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ὑπεικεῖς εἰσὶ καὶ μέτριοι, καὶ μόνον δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ τὴν δύναμιν καὶ τὴν πᾶσιν ἀνωδὸν ἔχοντι. τοῦτο δὴ καὶ θεὸν τοῦ θείου πεπιστεύκασιν ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν τῷ βίῳ πάρεστι, καὶ οὐ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ θεατόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτα ἔσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δύναμιν, τότε παύεται ἐκεῖνα μετακυσαίμιοι, καὶ ὥσπερ ὄπι σκηνῇ πρόσωπεῖα τὰ ἤθη τοῖς τρόποις ὑποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τόλμαν, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτι μάλιστα διὰ τῆς δυσεβείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἦγκεται τοῦ φθονεῖσθαι γεγηθότες, καὶ πᾶσι φανερῶς ἐφ' οἷς αὐτοῖς πρόσωσιν ἢ πρόξωσι καθεστῶσι, πρὸ ὧς οὐκέτι βλέποντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, ἢ δι' αὐτὸν ἐξουσίαν δεδότος, οὔτως ὑπερφρονοῦσι τοῖς φαύλοις. ἃ δ' αὖ ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ στέρξωσι λόγῳ, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ θεῷ δοκοῦσι. τῷ δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ τιμαῖς μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δὲ, φθονοῦσι. καὶ ἐξαγαγόντες εἰς ὑπαίθριον, οὐ ταύτης ἀφαιρεθέντας μόνον τοὺς τυγχάνοντας, ἀλλὰ δι' αὐτὸν καὶ τῷ ζῆν ὑπὸ πονηρῶν αἰτίας, καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτὴν ἀπλήστως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὑπὸ διαβολῆς καὶ κατηγορίας ἀβασανίστους, οὐδὲ ὅσους δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ἀποκτεῖναι δύνανται. τοῦτο αἴσιλος ἡμῖν ὁ κισσίου παῖς, ὁ πρῶτος μὲν τῷ ἀεισυκεστάτην καὶ τῷ ὑπὸ ταῖς κεραῖς πολιτείαν ἰθέσιον βασιλεύσας, φανερὸν ποιήσας, ζιακοσίους ἀποκτείνας ἱερέας καὶ προφήτας ἐκ τῆς πρὸς ἀχιμέλεχον ὑποψίας. ὑπὸ κατεβαλὼν δ' αὐτοῖς καὶ τῷ πόλιν, καὶ τὸν ἐν ξόβῳ πρὸ ναὸν ἀποσυδάσας ἱερέων προφητῶν ἔρημον κατέσπασε, τοσούτοις μὲν αὐτὸν, μείνας δ' ἐάσας, οὐδὲ τῷ παῖδα αὐτὸν πρὸς τὸ μετ' ἐκείνους ἄλλους γνῶσθαι. ὁ δ' ἀβιάθαρος ὁ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ὁ μόνος ἐκφυγὼν δυνηθεὶς ἐκ τῆ γένους τῆς ὑπὸ σαοὺλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τῷ τῆς οἰκείων αὐτοῦ συμφορᾶν ἐδήλωσε καὶ τῷ τοῦ πατρὸς αἰσθέσιν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα πρὶ αὐτοὺς ἐσόμενα ἰδὼν τὸν δόμον. ὑπονοῆσαι γὰρ ἐκβληθήσεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τῆς βασιλέως καὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αὐτὸν ἠπάτω. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σὺν αὐτῷ ἐκατείδειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον οὕτως ἐξίσου. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιστινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὴν κιλλανῶν χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν σφαγιάζειν ἐφ' αὐτοὺς,

stirpe pontificia interneccione deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque grandæuos reuereritus, insuperque ciuitate quàm patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumque quoddam iustitiæ studium præ se ferunt: quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouáque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarúmque æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cùm ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cúmque omnes eorum non actiones solùm, verumetiam voluntàtes in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deinde iam honoratos per inuidiam non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quàm meritò, tantumque temerariis delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsósque excidio vrbis obruit, & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacrísque ministeriis orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cùm illic Doeçum videret: faciléque suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerriméque ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simúlque iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cùm indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eúmque quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto priùs propheta, 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret : confirmatúſque oraculo, & cum ſua cohorte hoſtem aggreſſus magna cæde repulit, prædáſque ex hoſtico egit, & Cillanis præſidio fuit dum fruges ex areis conuecherent. Reſciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter geſtæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoque aures permanaret, non ſine ipſius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit ſe iam rem factam habere, audiens inimicum ſe intra vnius oppidi mœnia concluſiſſe, & diuinitus hanc occaſionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo vt Cillam propere circumuentam tam diu premant obſidione, donec Dauidem in poteſtatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, niſi maturè ſuis rebus conſuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira regis ſe redimant, relicta vrbe in deſertum ſe cum quadringentis armatis contulit, ibíque collem quendam munitum inſedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam eſſet, expeditionem eam omiſit. Dauid verò ex deſerto in Cænam locum agri Zipheni ſe cum ſuis tranſtulit : quò etiam Ionathas regis filius præſto fuit ſalutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabatúrque eum vt bene ſperaret, néve præſentibus difficultatibus defatigatus cederet. omniuo enim regnaturum eum, & vniuerſo Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non ſolere ociosis contingere. Renouatíſque fœderibus & ſancita ſub Deo teſte in omnem vitam amicitia, additíſque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac ſolicitudine leuatum : ipſe verò domum ſuam repetiit. Zipheni verò gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro ſuo morari : pollicebantúrque ſuam operam, vt in manus regis traderetur. occupatis enim quibuſdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiíſque actis quòd inimicum ſibi indicaſſent, cumulatè ſe illis beneficium repoſiturum, pollicitus, miſit qui diligenter quærerent Dauidem, omnéſque deſerti latebras perſcrutarentur : dicens ſe breui cum exercitu ſecuturum. Atque ita Zipheni duces ſe regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, ſtudium ſuum erga ipſum non indicio tantùm declaraturi, ſed omnibus viribus conando vt in poteſtatem redactum regi traderent. Sed non habuit ſucceſſum iniqua eorum cupiditas, quibus cùm nullum periculum ex ſilentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæſitum, regi ſe tradituros erant polliciti. Dauid enim cognita eorum malicia, ſimulque regis aduentu, relictis locorum anguſtiis in quibus tum verſabatur, euaſit ad magnam petram quæ ſita eſt in deſerto Simonis. Nec Saulus deſtitit illum inſequi.

A εἰ ὁ θεὸς δῴη τῷ θεοφίλου τυθόμῳ νίκην. τοῦ δὲ, σημαίνειν φήσαντος, ἐξώρμησεν ὅλῃ τοὺς παλαισταὶς μετὰ τῆς ἑταίρου, καὶ φόνου τε αὐτῷ πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ φρουρὰς τοῖς κιλλανοῖς ἕως οὗ τὰς ἀλῶνας καὶ τὸν καρπὸν συνεῖδεν ἀσφαλῶς. σαοὺλῳ δὲ ταῦτ' βασιλεῖ μηνύεται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατ' ἄνθρωπον οὐκ ἐμένετ' παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ὅλη πᾶν εἰς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς τῶ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε σωτῆρα καὶ τὸν εὐεργέτην. χαίρει δὲ σαοὺλος ἀκούσας ἐν κίλλᾳ τὸν δαβίδ ἤδη. καὶ θεὸς ἤδη χερσὶ τοῖς ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπών, ἐπεὶ καὶ σωληὲμ ἦλθεν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λοιπῷ παντὶ φρουρὸν τάξειν ὅλῃ τῇ κίλλᾳ ὁρμᾶσαι, καὶ πολιορκήσαντα, καὶ ἑλόντα τὸν δαβίδην, ἀπαγαγεῖν. ταῦτα δ' αἰσθόμενος ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν παρὰ τοῦ θεοῦ ὅτι μένουσι παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλῖται, ἐκδώσουσι τῷ σαούλῳ, ἀναλαβὼν τοὺς ἑξακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς ἐγγελαὶν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφυγότα ἀπὸ τῆς κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δὲ ἐκεῖθεν ἀρὰς, εἴς τινα τόπον ἔρημον καλούμενον τὰς ζιφαίους ἀναχώρησεν. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ τοῦ σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπασάμενος, θαρρεῖν τε καὶ χρηστὰς ἐκ τῆς μελλούσης ἐλπίδας ἴσχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τὴν ἑβραίων δυνάμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖ δὲ τὰ τοιαῦτα συνὼ μεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους διανοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπρεσβεύσατο δαβὶδ τὰ συγκείμενα καὶ μεταλλομένῳ πρὸς τυραννίδα, τὸν μὲν αὐτὸν καταλείπει μικρὰ τῇ φρονήσει καὶ τῇ δίκῃ ὑπεκυφήσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δὲ ζιφαῖοι χαριζόμενοι τῷ σαούλῳ, μηνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς δεδέχθαι τὸν δαβίδην. καὶ δώσειν ἔφασαν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῶν τῆς ζιφίτης στενῶν οὐκ ἔτι φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπῄνησεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐλθεῖν αὐτῷ μεμηνυκότι. καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τῆς δίκης ὑποσχόμενος, αὐτοὺς, ἐπιμεῖναι τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκρίνατο. καὶ οἱ μὲν ὅλῃ τὴν θήραν καὶ τὸν σύλληψιν τοῦ δαβίδου προῆγον τὸν βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῷ μηνύσαι τὸν ἐλθεῖν αὐτῷ τὴν δίκην, ἀλλὰ καὶ τῷ δόξαι αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανερωτέραν κατασῆσαι. διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ὅλης ἐπιθυμίας, οἳ μηδὲν κινδυνεύειν ἐμέλλον ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῷ σαούλῳ φιλοτιμίας. δεῖ δὲ κολακείαν καὶ κέρδους προσδοκίαν δῶρα τοῦ βασιλέως, οὐδὲν ἂν θεοφιλῆ καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ἐπὶ θανάτῳ καὶ λαθραίαν δωρεάν, διάλλον. γνοὺς γὰρ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφαίων κακοήθειαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ στενὰ τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ὅλῃ τὴν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ σιμωνος ἐρήμῳ. ὁρμήσειν δ' ἐπ' ἐκείνην διάνοιαν σαοὺλος.

κη γὰρ

καὶ γὰρ τῷ ὁδὸν, ἀλλὰ χαρισάμενα ἐκ τῆς σπουδῆς, μόλις τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. ἐπιφερόμενος δὲ τὸν σαοὺλον ὑπὸ τῆς δόξης τοῦ Δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαιστινοὶ, πόλιν ὅτι τῷ τῶν ἑβραίων ἐξεπολέμησαν χώραν ἀκουσάντες. ὅτι γὰρ τούτους αὐέσπευδε, φύσει πολεμίους ὄντας, αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κελεύσας ἀναγκάσειεν, ἢ τὸν ἴδιον ἀπουσιάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, ἐφιέναι τῷ γῇ κακουργῆσαι. καὶ Δαβίδης μὲν οὕτως, ἐκ φάραγγος τὸν κίνδυνον ἐκφυγὼν εἰς τὰ σπήλαια τῆς ἐγγαδηνῆς ἀφικνεῖται. σαοὺλῳ δ' ἀναβάλλονται τοὺς παλαιστινοὺς, ἥκον ἀπαγγέλλοντες πῆς τὸν Δαβίδην ἐν τοῖς ἐγγαδηνοῖς ὄρεσι κρύβειν ὄρεις. λαβὼν δὲ χιλίους ἐπιλέκτους ὁπλίτας, ἐπ' αὐτὸν ἤπειγετο. καὶ γλυφάνου μὲν πόρρω τῆς τόπου, ὀρᾷ φάραγγα τῷ ὁδῷ ἀπάλαιον βαθὺ καὶ κοῖλον εἰς πολὺ καὶ μῆκος αἰωρῆς καὶ πλάτος, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαβίδην μετὰ τῆς ἑξακοσίων κεκρύφθαι. ἐπιγόμενος οὖν ὅτι τῷ καὶ φύσιν, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. θαθεὶς δ' ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ Δαβίδου, ὃ φράσαντος τὸ θρασυμάχου πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ φάραγγα τὸ θεοῦ κρατεῖν ἔχειν ἀμυνεῖν, καὶ συμβουλεύοντος τὸ σαούλου δεσπότην τῷ κεφαλῇ, ἢ τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι ὃ ζηλοτυπείας, μιᾶσαι δεσπότην τῷ πέπρωτο τὸ ἱματίου μόνου ὁ σαοὺλος ἀμπείχετο. μεταυοήσας δ' αὐθὶς, οὐ δίκαιον ἔφη φονεύειν τὸν ἑαυτῷ θρασύτατον, οὐδὲ τὸν ὑπὸ τῆς θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. τὸ δὲ σαούλου τὸ ἀπόλαυσιν ἐκλειφθέντος πρόσωπον ὁ δαβίδης αἰσχρὸν, ἀκούσας σαοὺλον ἀξιοῖ. ὅτις ἐφέντος δὲ τῷ βασιλέως, προσκυνεῖται αὐτὸν πιστὸν ὅτι φέρων ὡς ἴδιος, καί φησι, οὐ πονηρὸς ὁ βασιλεῦ καὶ ψυδεῖς πλάττουσι διαβολὰς παρέχοντα δεῖ τὰς ἀκοὰς, χαρίζεσθαι μὲν ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τοῖς δὲ φιλτάτοις δεῖ ὑπονοίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπῶν τῷ ἀπαίτιον διάθεσιν. διαβολὴ μὲν γὰρ ἀπατᾷ, σαφὴς δὲ ἀπόδειξις δίνοίας τὰ πραττόμενα. καὶ λόγος μὲν ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθὴς τε καὶ ψευδής. τὰ δὲ ἔργα, γυμνὸν ἐπ' ἄλλοις τῷ διάνοιαν πίθησι. τοίνυν, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν με πρὸς σὲ, καὶ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεύσας δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κατηγορεῦσιν, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλέμενος, μήτε δύνατα γνώσθαι, προσθήμενον διάκειν τῷ ἐμὸν ψυχῷ, ὃ μηδὲν, μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν δίχα φρενιτιδος, ἢ τῷ ἐμῷ ψυχῷ καὶ ἀφεῖσιν, ὧν ἀδίκως μεταπορδῆ. πῶς γὰρ ψυδεῖ πρὸς ἐμοῦ δόξαν εἴληφας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς οὐκ ἀσεβὲς τὸν θεὸν, αὐθεμπον τίμιον αὐτῷ μαρτῦσαν δικαίμον καὶ δίχα σοῦ λαβεῖν δίκῃ, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν εἶσοι κατ' ἐμοῦ πρείπεσθ, οὐκ ἂν αὐτὸς παρῆκας, δίχα κρίσεως πολλῶν νομίζων πολέμων. ὅτε γάρ σου τῷ πέφυγα τοῦ ἱματίου ἀπότομον, τότε σου τῷ κεφαλῷ ἢ δικαίαν. δηλοῖ δὲ τὸ ῥάκος ἰδίᾳ, πίστιν παρέχον. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχάμην δικαίας ἀμυνῆς φησίν. σὺ δὲ μῖσος ἀδικον οὐκ αἰδῆ κατ' ἐμοῦ φέρον. θεὸς ταῦτα δικάσει, καὶ τὸν ἑκατέρου τρόπον ἡμῖν ἐλέγξει σαούλῳ δὲ δεῖ τῷ πρὸς δεξιὸν τῆς σωτηρίας θαυμάσαι,

A cognito enim intet eundum quòd ſuperatis faucibus euaſiſſet, ad alterum petræ latus peruenit: futurumque erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, niſi rex trepidis nunciis reuocatus eſſet, qui Palæſtinos in diſpinem eius hoſtiliter irrupiſſe adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hoſtes vlciſci, agriſque ſuis quo minus vaſtarentur opem afferre, quàm ſtudio capiendi B inimici, regionem illis populandam prodere. atque ita Dauid præter omnium opinionem ſeruatus ad fauces agri Engadeni ſe contulit. Saulo autem poſt reiectos Palæſtinos nunciatum eſt, Dauidem intra fines Engadenorum morari: móxque aſſumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu ſelectis, properè eos 1.Reg.24. ad locum indicatum duxit. cúmque non longè abeſſet, offendit ſpeluncam longo receſſu opacam, & in penitiore ſinu latè patentem, in C quatum fortè Dauid cum ſua cohorte deliteſcebat: in eámque ſolus ad requiſita naturæ ſe inſinuauit. Animaduerſum eſt id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui cùm eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec eſſe negligendam occaſionem tot ærumnas finiendi abſciſſo infeſtiſſimi regis capite, laciniam tantùm regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium dominum ſæuire, quem D Deus ipſe ad imperij faſtigium electione ſua prouexerat. nec enim par eſſe iniuriis certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egreſſo deinde è ſpelunca Saulo, Dauid quoque in apertum progreſſus regem inclamat, & cùm ad agnitam vocem ſe conuertiſſet, ex more priùs adoratum ſic alloquitur: Quàm iniquum eſt rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vaniſſimis hominibus fidem adhibentem, de amicis ſpectatis E ſuſpicari, quos ex ipſorum factis potiùs iudicare oportebat. verba enim vel falſa poſſunt eſſe vel vera: ſed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum poteſt colligi, quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temere illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quòd ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exaſperauerunt, vt nocte atque die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. Annon vides vaniſſimam eſſe tuam opinionem, qua perſuaſus es me familiæ veſtræ inimicum, tuæque in primis necis eſſe cupidum? Aut quibus F oculis Deum putas immanitatem tuam aſpicere, qui hominem ad cædem experis, oblata vindictæ tali occaſione tibi patentem, quàm ipſe nactus nunquam elabi è manibus ſiuiſſes? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc veſtis laciniam. Simulque pannum protulit, qui verbis fidem aſtrueret. Egò certe ne iuſtæ quidem vltioni indulſi, & tu iniuſtas ſimulates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabítque vter noſtrûm G æquioribus moribus ſit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo eſſet ſeruatus,

modeſtiáque iuuenis attonitus, ingemuit: ſimilémque gemitum referente Dauide, rex ſe iuſtiùs gemere faſſus eſt. Tu enim, inquit, multorum bonorum cauſa mihi fuiſti, ego contrà tibi multarum calamitatum autor. Et nunc quoque declaraſti te à priſcorum æquitate non degenerem, qui inimicos in ſolitudine ad iniuriam expoſitos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaque hodie manifeſtè cerno regnum tibi à Deo repoſitum, & ſub tuum imperium vniuerſam Hebræorum gentem conceſſuram. quamobrem poſtulo vt iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitum obliuioni iniurias meas traditurum, & familiam meam ſaluam eſſe paſſurum. pollicitus eſt id Dauid interpoſito iureiurando, atque ita regem in regnum remiſit. In idem tempus mors Samuelis prophetæ incidit, viri qui ſuo merito in maximo ſemper apud Hebræos precio fuerat: illuſtréque virtutis ipſius ac ſuæ obſeruantiæ populus teſtimonium edidit, dum defuncti exequias & ſepulturam magnifico ſumptu concelebrat: & poſtquam iuſta exoluit in Ramatha patria ſepulto luctum in longum tempus prorogat, non quaſi in publico mœrore, ſed quaſi ad vnum quemuis propriè hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem iuſtitiam ac bonitatem à natura compoſitus, & ob has virtutes Deo longè acceptiſſimus. Præfuit populo poſt Elis pontificis obitum primùm ſolus annis duodecim, deinde Saule regnante annis decem & octo. cuius extremi dies in hæc, vt dixi, tempora inciderunt. In locis autem in quibus tum Dauid verſabatur erat Ziphenus quidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in paſcuis ouium tria millia, & capras mille: & ab his Dauid omnem iniuriam abſtinuit, grauiter interminatus ſuis ne vel cupiditate vel egeſtate, vel latendi ſpe impulſi quicquam violarent, ſed pluris iuſtitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunquam placuerunt, qui in alienas res manus auidè iniicerent. in hac diſciplina ſuos continebat, putans ſe in hominem probum & ſua beneuolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus verò (hoc erat viro nomen) homo erat agreſtis & malis moribus præditus, ſed honeſtæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è ſuis miſit ſalutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur: ſimúlque rogarent vt è facultatibus ſuis aliquid communicaret, cùm è paſtoribus intelligere poſſit, quòd longo iam tempore in ſolitudine verſati adeò nihil detrimenti attulerint gregibus, vt cuſtodes eorum fuiſſe potiùs videri poſſint. Quicquid autem in Dauidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc poſtulata homo ſuo more nimis durè dedit reſponſum. Percontatus enim quis eſſet Dauid, vt audiuit eſſe Ieſſæi filium, Nunc, inquit, fugitiui relictis dominis inſolenter ac ſuperbè ſe gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accenſus, quadringentis armatis aſſumptis, & ducentis ad cuſtodiam impedimentorum relictis (iam enim ſexcentorum manum coegerat)

καὶ τὴν τῆς νεαλίου μοῖραν ἐπαλαγεῖς, αὐέμωξε. τὸ δ' αὐτὸ κἀκεῖνου ποιήσαντος, αὐτὸν ἔφη δίκαιον εἶναι ἀπεκρίνατο. σὺ μὲν γάρ φησιν ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἀποδείξω δ' ἐμαυτὸν τὴν ἀρχαίων ἔχοντα σαυτὸν δικαιοσύνην, οἳ τοὺς ἐχθροὺς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν παρήγγειλαν. πέπεισμαι δὲ καὶ σοὶ τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς φυλάττει, καὶ κρατήσεις τὸ παντὸν τῆς ἑβραίων χώρας. δὸς δέ μοι πίστεις ἐνόρκους, μήμου τὸ γένος ἐξαφανῆσαι, μηδέ μοι μνησικακοῦντα τοὺς ἐκγόνους ἀπολέσαι. τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας δὲ καθὼς ἠξίωσε, Δαβίδης, σαούλου μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν. αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν αὐτοῦ εἰς τὴν μαδηρὸν ἀνέβη τὴν. ὅπερ θνήσκει δὲ κατ' αὐτὸν καιρὸν καὶ σαμουήλος ὁ θεοφήτης, ἀνὴρ οὐ τῆς τυχούσης ἀπολαύων δόξης παρὰ τοῖς ἑβραίοις τιμῆς. ἐπεφάνησε γὰρ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν τῶν πλήθους πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, τὸ πένθος, ὃ δὴ πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἦγε, καὶ ἐπὶ τῷ ταφῆναι αὐτὸν καὶ τὴν τῶν νομιζομένων ἀναλήψεσιν φιλοτιμία τε καὶ δαπάνη. θάπτουσι γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ παρ' ἑαυτοῖς ἁρμαθᾷ, καὶ δὴ πολλὰς πάντων ἡμέρας ἔκλαυσαν, οὐ κοινὸν τοῦτο πάθος ὡς ἐπ' ἀλλοτρίου νεκροῦ τιθέντες, ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος παθών. ἐγένετο δ' ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τὴν φύσιν, καὶ μάλιστα φίλος τοῦ θεοῦ. ἦρξε δὲ καὶ θεοφῆς τοῦ λαοῦ, μετὰ τὸν ἦλι τὸν ἀρχιερέως τελευτὴν, μόνος μὲν ἐπὶ δώδεκα. μετὰ δὲ τὸν σαούλου τοῦ βασιλέως, δέκα θεοὺς τῶν ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ σαμουήλου, τοῦτο τὸ πέρας ἔχέτω. ἐν δὲ τῇ ζιφηνῶν, ἐκ πόλεως ἐμμᾶ, πλούσιος καὶ πολυθρέμματος. χιλίων μὲν γὰρ αὐτοῦ ποίμνια θρεμμάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ φαρνάγγαις τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ θηριμίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τῆς ἐρημίας, καὶ τῷ δυνάσθαι λανθάνειν καταβλάπτειν. τούτων δ' ἁπάντων ἐπάνω τίθεσθαι τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. καὶ τὸ τῆς ἀλλοτρίων ἄπτεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ θεοῦσαντες τῆς θηρᾶς. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰόμενος αὐθρώπῳ χαρίζεσθαι ἀγαθῷ, καὶ ταύτης τυγχάνειν ἀξίῳ τῆς εὐνοίας. ὢν δὲ νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, ἐκ κυνικῆς διαίτης πεποιημένος τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς καὶ σώφρονος καὶ τὸ εἶδος αὐτῇ αἰσχρὸς λελογχώς. θεὸς οὖν τὸν νάβαλον τοῦτον καθ' ὃν ἔκεμε τὰ θρέμματα καιρὸν, πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τῷ σὺν αὐτῷ, δέξασθαι τούτων αὐτὸν ἀπαιτήσαι, καὶ συμβήσεσθαι τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἴσοις πολλά. φαδάχειν δ' ἐξ ὧν δύνατός ἐστιν αὐτῷ συμπαλαίει, μαθόντι παρὰ τῶν ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοῖς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τὸ κῆ τῶν ποιμνίων γεγόναμεν, πολὺν ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρίβοντες ἤδη χρόνον. μεταγνόντα δ' οὐδὲν δαβίδη φαδαχόμενος. ταῦτα δὴ τῶν πεμφθέντων διακομισάντων πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπαθεστάτως σφόδρα καὶ σκληρῶς ἀπήντησε. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς τίς ὁ δαβίδης, ἀφ' οὗ τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νῦν ἀρά φησι μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ δραπέται καὶ στασιῶται, τοὺς δεσπότας καταλιπόντες. ὀργίζεται δ' αὐτῷ θρασύνων ὁ δαβίδης, καὶ τετρακοσίους μὲν ὁπλισμένους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους δὲ φύλακας τῆς σκευῆς καταλιπών, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους, ὅτι τὸν

ὅτι τὸν ναβαλον ἐβάδιζεν, ὁμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺς κτῆσιν ὅλην ἀφανίσειν. οὐ γὰρ ἄχθεσθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάριστος εἰς αὐτούς, μηδὲν ὑπηδυὲ πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμένους, ἀλλ' ὅτι καὶ προσβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε, μηδὲν ὑπ' αὐτῶν λελυπημένος. δούλου δέ τινος τῶν τὰ ποίμνια φυλασσόντων τοῖς τοῦ ναβάλου, πρὸς τὴν δέσποιναν ἐλθὼν αὐτῆς, γυναῖκα δὲ ἐκείνου, κατεπόντος ὅτι πέμψας ὁ δαβὶδης αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα, μηδενὸς τύχοι τῆς μετρίου, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑβριστὴν βλασφημίας δεινᾶς, πάσῃ σπουδῇ αὐτοῖς προνοίᾳ καὶ φυλακῇ τῆς πολυτίμου χρησάμενος. γενομένης δὲ τούτου δεῖ τῆς κακοῦργος τῆς τοῦ δεσπότου. καὶ ταῦτ' ἐκείνου φήσαντος, ἀδιγαίᾳ, προσπορεύεται γὰρ οὕτως, δεῖσάξασα τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ μηδὲν εἰποῦσα τ' ἀνδρὶ (νάβαλ γὰρ μέθης αἰσθητὸς ἦν) ἐπορεύετο πρὸς δαβίδην. καταβαινούσης δὲ τὰ τοῦ ὄρους ἀπήντησε δαβίδης μὴ τετρακοσίοις ὅπλοις νάβαλον ἐρχόμενον. θεασαμένη δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ὅλη πρόσωπον, προσεκύνει. καὶ τῆς μὲν ναβάλου λόγων ἐδεῖτο μὴ μνησικακῆσαι. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. νάβαλος δὲ καὶ τοῦ ἑβραίων γλώττῃ, ἀφρονοῦν δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσασθαι τοὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγνώσεταί μοι φησὶν, καὶ τῷ θεῷ χάριν ἴσχε καλοῦντί σε μιαιφονίας αὐθρωπίνου αἵματος. μέλοντα γάρ σε καθαρὸν, ἐκεῖνος αὐτὸς ἐκδικήσει τοὺς τῆς πονηροῦ. ἃ γὰρ ἐκδίχεται κακὰ νάβαλον, ταῦτα καὶ τοὺς τῆς ἐχθρῶν σου κεφαλοὺς συμπεσεῖ, γνοῦ δ' ἐμμανής μοι, κρίνας ἄξιον, τῶν παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. ὃ τὸν θυμὸν καὶ τὸν ὀργὴν τοῦ ὅτι τὸν αἷδε καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, εἰς τοῦ ἐμοῦ τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρᾳ σοι τῷ φιλανθρώπῳ συγχώρησιν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύειν. ὁ δὲ, τὰ δῶρα δέξαμενος, ἀλλά σὺ φησὶν ὦ γύναι, θεὸς ἐμμανῆς ἦλθε πρὸς ἡμᾶς τήμερον. οὐ γὰρ αὖ τὸν ἐπερχόμενον ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶκον τὸν ναβάλου δι' ἣν δὲ τῆς νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέσαι, καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν, ἀπὸ αὐδρὸς πονηροῦ. ἀμελείσου πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους ἡμαρτήκατε. νῦν γὰρ φθάσασα προβάλλεις καταισχύνεσθαί μου τὸν θυμὸν, κινδυνεύοντος σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ νάβαλος μὲν, κἂν ἀφιδῇ νῦν δίκης σε τῆς τιμωρείας, οὐ φεύξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λαβεῖν αἰτίαν ἄλλων. ταῦτ' εἰποῦσα, ἀπολύει τὴν γυναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καταλαβοῦσα τὸν ἄνδρα μὴ πολλῶν, δαιτυμόνων πεπεμμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῆς γεγυμνασμένων διεσάφει. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα, παρθῆναι, καὶ πῶν ὑπ' αὐτῆς νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς λόγων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δέκα οὐ πλείους ὑπεζήσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέστρεψε ὁ νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὰ τοῦ τελευτοῦ ὁ δαβὶδης, ἐκδεδικῆσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλεγεν. ὑπὸ θεοῦ γὰρ νάβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρείας, καὶ δικαίως δίκην αὐτῆς καθαρὸν ἔχοντα τοῦ δεξιοῦ. ἐγὼ δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλεεινομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδὲν τῆς αὐθρώποις ὑπερφερῆτα, δίδυτα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ἀποφέροντα τοῦ ποιεῖν.

A contra Nabalum proficiſcebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & omnes opes eſſet euerſurus. Neque enim ſe tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltro conuiciis ſe impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è ſeruis paſtoribus ad heram ſuam, illius vxorem venit, nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam poſtulans non ſolùm nihil impetrauerit, ſed conuiciis etiam non ferendis ſit appetitus, cùm tamen in eam diem ſemper greges eius intactos præſtitiſſet: eámque inſolentiam domini poſſe illi magnam aliquam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliquam multis aſinis, & variis xeniis in ſarcinas congeſtis, inſcio marito & per temulentiam ſopito, ad Dauidem properat: eíque in vallis cuiuſdam deſcenſu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem poſtquam appropinquare vidit, de iumento deſiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt ne verbis Nabalis moueretur, qui reuera eſſet id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur inſipiens. Excuſábatque ſe neminem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Quare obſecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obſtitit, quo minùs humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe pro te pœnas ab his qui te læſerunt exacturus eſt. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuſcula admitte, & iram qua meritò in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum cui fata regnum deſtinauerunt. Ille verò muneribus acceptis: Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui craſtinam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum veſtram ſuberſurum, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meóſque contumelioſi. nunc verò Deus tibi in mentem immiſit, vt maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc conſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit maritum cùm æqualibus compotantem, iámque vino grauem, ideóque tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. ſequenti verò die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima pòſt die mortem obiret. Quod vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, ſdque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat: Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere. nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis quod illis dignum eſt rependi.

Mòxque missis ad vxorem eius nuncìis, accì-
uit eam in legitimum thorum coniugem sibi
inducturus. quæ præfata priùs se indignam vt
vel pedes eius contingeret, cum omni tamen
suo paratu venit:& vxoris loco posthac habita
est, hunc honorem ab eo consecuta tum pro-
pter modestiam bonósque mores,tum propter
eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & ante coniugem, ex Abesaro oppido oriũdam. Nam Melcham Sauli filiam priùs Dauidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocauit,
in oppido Gethla habitanti.Nec ita multo pòst
2.Reg.26. Ziphenorum quidam renunciauit Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse,& si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur:& superueniente nocte castrametatus est in quodam loco,cui nomen Sicella.Dauid autem cognito quòd rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem facerent,quónam vsque processisset:cumque audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus,duobus tantùm comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo,in castra hostium penetrat.Dormienteque Saulo & circum eum satellitio,simúlque imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit,neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem diuino suffragio creatum interimere, quantumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset.vtq; aliquod signum esset,quòd nactus potestatem regis opprimendi,non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit,intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus,partim nocturnis tenebris,partim audacia propria fretus. transgressúsque torrentem, & conscenso montis vertice vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cùm imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit: Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed qui factum est vt tu vir tantus & inter amicos regios maximè honoratus,tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo antè quosdam è nostris clàm in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quónam deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Dauidis voce,& cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cùm id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabatúrque vt bono esset animo, nihilque mali in posterum timens,ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi-ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi.

πέμψας δ' αὐτὸ πρὸς τὸν γυναῖκα, συνοικήσουσαν
καὶ γαμηθησομένην καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἦδ' αἰδεῖα μὴ
εἰ καὶ ποδῶν ἅψασθαι τοῦ ἐκείνου, πρὸς τοὺς παρόντας
ἐλεγεν. ἔμοιγε ἡ μετὰ πάσης τῆς θεραπείας ἦκε. καὶ συνέ-
κρινε μὲν αὐτῷ, ταύτῃ λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ δόξαν
τὴν. ζῆσαν σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐ-
τῆς, καὶ δόξαν τὸ κάλλος. εἶχε δὲ Δαβίδης γυναῖκα πρό-
τερον, μὲν ἐξ Ἀβισάρου πόλεως ἐγγύς. μελχὰν δὲ τὴν
σαούλου τοῦ βασιλέως θυγατέρα, τὴν γνησίαν τοῦ
Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τοῦ φύσει υἱὸν λισοῦ συνέ-
ζευξεν, ὢν πόλεως ὄντι γαθλαῖς. μετὰ ταῦτα τινὲς ἦδόν-
τες τοῦ ζιφλωῶν, ἀπήγγειλαν τοῦ σαύλωνος εἰς πάλιν
Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναιτ' ἂν συλλαβεῖν αὐ-
τὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δὲ, μετὰ χιλίων ἐπιλεκτῶν ἐ-
βάδιζεν ἐπ' αὐτόν. καὶ νυκτὸς ἐπιλθούσης, ἐπὶ στρατο-
πέδευσεν ὅπῃ τινὶ τόπῳ, συκέλλα λεγομένῳ. Δαβίδης
δ' ἀκούσας τὸ σαοὺλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κα-
τασκόπους, ἐκάλυψε δηλονοτὶ αὐτοῦ, ποῦ τὸ χώρας σαοὺ-
λος ἤδη παρεληλύθει. τοὺς δ' ἐν συκέλλᾳ φρασάντων,
δίχα νυκτὸς ἀδεῶς ἀδελφιδοῦν τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ σαού-
λου στρατόπεδον παραγίνεται, ἐπαγόμενος τὸν ἐκ τῆς
ἀδελφῆς αὐτοῦ σαρυίας ἀβισάϊον, καὶ ἀχιμέλεχον τὸν
χετταῖον. τῷ δὲ σαούλου κοιμωμένου, καὶ πρὸς αὐτὸν
ἐν κύκλῳ τοῦ ἐπιλοίπου, καὶ τῶ στρατηγοῦ ἀβενήρου κει-
μένων, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ
βασιλέως, οὔτ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν σαοὺλον, ὀπαδοῦσι αὐ-
τῷ τὴν κοίτην ἐν τῷ δόρατος. τοῦτο γὰρ αὐτοῦ φοβερὸν
ἐπῆγε. οὔτε τὸν ἀβισάϊον βουλόμενον φονεῦσαι, καὶ πρὸς
τοῦτο ὁρμητικῶς εἶασεν. ἀλλὰ τὸν τοῦ θεοῦ κεχει-
ροτονημένον βασιλέα φύσας ἔφη δεινὸν ἀποτίνειν κἀν
ἡ πονηρὸς, ἔξειν γὰρ αὐτοῦ φόβον τῷ δόντος τοῦ ἀρχὴν
σοῦ χρόνῳ τὴν δίκην, ἐπέχειν τῆς ὁρμῆς. σύμβολον δὲ τοῦ
κτεῖναι δυνηθεὶς ἀπῆλθεν, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ
τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τοῦ
σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ,
πάντων δὲ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ'
ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τὸ κομιεῖν δεδόντος αὐτῷ καὶ
τῆς τόλμης, δείξαντι τοῖς τοῦ βασιλέως. ἔβαι δὲ τὸν
χείμαρρον, καὶ ὅπῃ τινὶ κορυφῇ αἰνεῖσθαι τοῦ ὄρους ὅ-
θεν ἔμελλεν ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώ-
ταις τοῦ σαούλου, καὶ τῷ στρατηγῷ ἀβεινήρῳ, ἐγείρη-
σιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ ὕπνου. τοῦτον τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν.
ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τὶς ὁ καλέσας αὐ-
τὸν δεῦρ' ἐρωτῶν, Δαβίδης εἶπεν ἐγὼ, παῖς μὲν ἰεσ-
σαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τίδι ποτὲ, μίας τοῦ
ὢν, καὶ τῷ φρούρῳ ἴσχυ σῶσαι τῷ βασιλεῖ τηλικοῦ
οὕτως ἀμελῶς τὸ τοῦ διασώσοντος φυλάσσεις σῶμα; καὶ
ὕπνος ἡδίων ἐστὶ σοὶ τῆς τούτου σωτηρίας καὶ φρονοίας,
θανάτου γὰρ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵτε μικρὸν ἐμ-
πρόσθεν εἰσελθόντας τινὰς ἀμφὶ εἰς τὸ στρατόπεδον ἐ-
πὶ τὸν βασιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνόησατε.
ζήτησον οὖν τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕ-
δατος, καὶ μαθὼν πλείονα ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ὄντος
γενόμενον. σαοὺλος δὲ γνωρίσας τὴν τοῦ Δαβίδου φωνὴν,
καὶ μοθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἐκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ
τῆς τοῦ φυλασσόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως ἂν αὐτὸν αἰτιῶν, χάριν ἔχειν αὐ-
τῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρακάλει θαρροῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πείσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμε-
νον ἀναχωρεῖν δηὶ τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν οὕτως ἀγαπήσειν ὡς ὑπ' ἐκείνου στέργεται.

ὃς τὸν

ὃς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ A Se enim ſeruatorem ſuum, hominem ſpectatæ
δείγματα τῆς εὐνοίας παρεχόμενον ἐλαύνοι καὶ το- per multa officia beneuolentiæ, in exilium a-
σοῦτον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ ταῖς περὶ τὴν ψυχὴν ἀγω- ctum, & ſæpe in capitis diſcrimen adductum,
νίαις, ἠνάγκασε ζῆσαι φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐ- amicorúmq; conſuetudine orbatum perſequi
τὸς δ' οὐ παύεται πολλάκις ὑπὲρ αὐτοῦ σωζόμενος, non deſiſtere. illum verò pro hoſtili inſectatio-
οὐδὲ τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ ne ſalutem ſibi reponere. Tum Dauid iuſſit vt
δὲ Δαβίδης, πέμψαντα ἀπολαβεῖν ἐκέλευσε τὸ δόρυ mitteret qui & ſpiculum & lecythum reporta-
καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐπιστὰς ὡς ὁ θεὸς ἑκατέρῳ rent, hoc atteſtatus, quòd Deus futurus eſſet vtriuſque naturæ & morum ac geſtorum iudex,
τῆς ἰδίας φύσεως καὶ τῇ κατ' αὐτὸν πεπραγμένων B cui notum eſſet, quòd ea quoque die pepercif-
ἔσται δικαστὴς, ὃς οὐ τὸν παρόντα ἡμέραν ἀπο- ſet inimico, quem in manu erat interficere. At-
κτεῖναί σε δυνηθείς, ἀπεχώμενον οἶδε. καὶ σαοὺλος μὲν que hoc modo Saulus iam iterum clementia
δεύτερον διαφυγὼν τὰς Δαβίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασί- Dauidis incolumis è manibus emiſſus, retro in 1. Reg. 27.
λεια καὶ τὴν οἰκείαν ἀπηλλάττετο. φοβηθεὶς δὲ Δαβί- regiam ſe recepit. Cæterùm Dauid veritus ne ſi
δης, μὴ μένων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ σαούλου, diutius in eis locis hæreret tãdem comprehen-
συμφέρειν ἔκρινεν εἰς τὴν παλαιστίνην ἀπαβαὰς, διατρί- deretur, conſultius putauit in Palæſtinã tranſi-
βειν ἐν αὐτῇ. καὶ μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦ- re, & illic degere: quod cùm cæteris quoque vi-
σαν, ἀφικνεῖται πρὸς ἄγχωνα τὸν γίττης βασιλέα, ſum eſſet, vnà cum ſexcentorum manu ad An-
μίαν δ' ἐν αὐτῇ τῶν πέντε πόλεων. διξαμένου δ' αὐ- C chum ſe contulit regem Gittæ, vnius è quinq;
τὸν τοῦ βασιλέως συνοικεῖν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκη- eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto
τήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας, Ἀχινόην καὶ à rege cum duabus vxoribus Achima & Abi-
Ἀβιγαίαν, διῆγε ἐν γίττῃ. σαοὺλος δὲ ταῦτα ἀκούσας gæa habitauit. Saulus autẽ cautior factus poſt-
τοῖς, λόγος οὐκ ἔτ' ἐᾶν πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἐβούλετο. hac deſtitit contra eum aut proficiſci aut mili-
ἐπεὶ γὰρ ἤδη κινδυνεύσας ἐδόκει μικρὸν ἐπ' ἐκείνῳ γε- tem mittere, videns id ſibi iam bis malè ceſſiſ-
νόμενον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπορήσαντα. Δαβίδης δ' ſe, minimúmque abfuiſſe quin captando cape-
οὐκ ἐδόξει ἐν τῇ πόλει τῇ γιττῶν μένειν. ἀλλ' ἐδεήθη retur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta
τοῦ βασιλέως αὐτῷ ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν D manere, ſed petiit à rege vt ad priſtinam erga ſe
ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται, τόπον τινὰ τῶν χω- hoſpitalitatem hoc quoque adiiceret, & agri
ρῶν δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ διατρί- partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret.
βων ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἴη. δίδωσι Vereri enim ſe ne intra mœnia morando one-
δ' ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σικέλλαν καλουμένην. roſus Gittenſibus videatur. annuit eius preci-
ἣν βασιλεύσας ὁ Δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα ἐτί- bus rex, & vicum quendam nomine Sicellam
μησεν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ei donauit, quem Dauid poſtea regnum adeptus
ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος ὃν κατῴκησεν Δαβί- adeò dilexit, vt ſuam & poſterorum priuatam
δης ἐν σικέλλᾳ τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μῆνες τέσ- poſſeſſionem in perpetuum eſſe voluerit: qua
σαρες πρὸς ταῖς εἴκοσιν ἡμέραις. καὶ ἐπιχειρῶν ὁ E de re aliàs fuſiùs dicturi ſumus. totum autem
λάθρα τοῖς πλησιοχώροις τῆς παλαιστινῶν σαρίτας tempus quo Dauid apud Sicellam vixit, fuerũt
καὶ ἀμαληκίτας διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, βοσκὰς menſes quatuor, additis viginti diebus. ex eo
πολλῶν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέρφερεν. loco clancullariis excurſionibus Palæſtinæ gen-
ἀληθεύειν γὰρ ἀπείχετο, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν tis vicinos ſibi Saritas & Amaleçitas infeſtabat,
αὐτὸν πρὸς ἄγχωνα τὸν βασιλέα. τὸ μὲν τοι γε τῆς magnas iumentorum & camelorũ prædas abi-
λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπεμπε. τοῦ δὲ βασιλέως E gens. mancipia enim non abſtrahebat, veritus
πυθομένου, πόσην ὅλην πεποίηται τὴν λείαν ἀπὸ τῶν ne horum indicio res ad Anchum regem per-
πρὸς τὸν νότον τῆς ἰουδαίων τεταγμένων, καὶ ἐν F ferretur. De manubiis autẽ munera mittere ad
τῇ πεδιάδι κατοικούντων εἰπών, πρεῖδαι τὸν ἄγχουν regem ſolebat. quo percontante vnde eas præ-
φρονῆσαι οὕτως. ἤλπισε γὰρ δῆθεν, ὅτι Δαβίδης ἐπολέ- das ageret, meridionalem Iudæorum regionem
μησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν παρ' ὃν ζῶν χρό- campeſtrem incurſare ſe reſpondens, regi faci-
νον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. καὶ ὁ τὸν αὐτὸν τρόπον, lè perſuaſit vt crederet quod verum eſſe vehe-
τῶν παλαιστινῶν δῆτα τοὺς ἰσραηλίτας στρατιᾷ διαγω- mẽter cupiebat. ſperabat enim Dauidem ſi ho-
νίσεσθαι, καὶ πεμψάντων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅ- ſtiliter gẽrem propriam tractaſſet, præcluſo re-
παντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς ditu ſemper poſthac obnoxium ſe habiturum.
ῥηγάλαν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ὁρμᾶν δῆτα τοὺς G Et parabatur rùm bellum in Hebræos commu- XIIII.
εὐεργέτας, ὁ τῶν γιττῶν βασιλεὺς ἄγχους, συμμαχήσαν- ni Palæſtinorum decreto, indicto omnibus e- 1. Reg. 28.
τα τὸν Δαβίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν, δῆτα τοὺς ἐ- ius nominis ſociis die ad conueniendũ in Ren-
λευθερίους ἠξίου. τοῦ δὲ προθύμως ὑποσχομένου, καὶ φή- gam, vbi collectum exercitum Anchus in ho-
σαντος ἀφήσειν καμεῖν, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῷ ſtem ducturus erat: & inter cætera auxilia Da-
τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας ἀποδώσειν, καὶ ποιήσειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τῶν νηνι, καὶ τοῦ uidem cum ſexcentorum cohorte euocauerat.
ἀγῶνος τοῦ πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ νοῦν χωρήσαντος αὐτοῖς ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑποχέ- quo promptè operam pollicente, & dicente ad-
σειν τὸ πρόθυμον αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων. eſſe tempus referẽdæ hoſpitalis gratiæ, rex con-
trà quo magis eum ſibi deuinciret, promiſit ſe
eum re bene geſta in ſummo apud ſe honore
habiturum, & ſatellitio ſuo præpoſiturum.

CAP. XV.

Hebrei à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno ſuo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæteróſque ſimilis vanitatis homines eiecerat, ſolis prophetis retentis: cúmque audiſſet Palæſtinos Sonnam vſque vrbem progreſſos caſtra ibi metatos, & ipſe cum ſuis copiis illuc occurrit: & iuxta mótem quendam Gelboe dictum caſtra è regione hoſtium poſuit. vbi non mediocris trepidatio illum inceſſit, reputantem hoſtilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re ſolicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij ſciſcitans. Deo autem ſilente magis etiam territus prorſus animum deſpondit, præſagiens cladem imminere, poſteaquam Deus præter ſolitũ auxiliatricem manum ſubtraheret. quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel ſic rerum euentum prænoſceret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura ſciſcitantibus prædicunt. cũque indicio cuiuſdam familiaris ſui comperiſſet eſſe talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, aſſumptíſque duobus fidiſſimis famulis ad Endorum & mulierem fatidicam proficiſcitur: rogátque eam vt diuinet, educátque ad ſuperos animam viri cuius ipſe voluerit. illa autem repugnante & negante ſe edictum regis contempturã, qui hoc diuinaculorum genus à ſuo regno arceat: & obteſtãte ne nulla iniuria laceſſitus inſidias ſibi ſtrueret, quo deprehenſa vetitas artes attrectare ad ſupplicium raperetur: iurauit neminẽ hoc reſciturum, neque ſe reſponſum cum aliis communicaturũ, ſed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando perſuaſa eſt non timere, iuſſit eam Samuelis animam excitare. quæ cùm neſciret quiſnam fuiſſet Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in conſpectũ veniente, mulier ſpecie viri diuina & veneranda perterrita ac ſtupefacta, verſa ad regem, nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis cauſam, ait ſe videre aſcendentem virum diuina quadã ſpecie præditum. percontante deinde qua effigie quóve habitu eſſet ac ætate, ait ſenem eſſe venerandum, habitu ſacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem eſſe, & procidens adoratione ſalutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob cauſam elici ac ſuis moueri ſedibus iuſſerit, neceſſitate ſe huc adactum conqueſtus eſt. imminere enim grauem hoſtium exercitum, & ſe inopẽ eſſe conſilij deſtitutum à Deo, neq; per vates, neque per ſomniorũ viſiones futura præſignare dignante. quapropter ad eum ſe confugiſſe, cui res ſuas ſemper curæ fuiſſe ſit expertus. Samuel verò adeſſe iam regi extremum vitæ diem præuidens, ſuperuacaneum reſpondit ex ipſo futura ſcitari, eùm à Deo deſtitutum ſe agnoſcat. Audi tamen quæ dicturus ſum, & memoriæ mandata habe. Deus enim regnum tuum à te auellit, & Dauidi tradit, quod ob id quòd Amalecitis bellum indictum à me non ſuſceperis, & quòd ſpolia contra meum edictum ſeruaueris, ſtatuit. hæc ergo hodie futura ſunt. tu verò & filios tuos mecum habebis. & tu quidem in manus hoſtium incidens, ſupplicio afficieris: filij autem tui ad me venient. Hæc vbi audiuit Saulus, quòd ſe & filios ſuos mortem obituros ſciret, animo concidit, & ſine cibo totum diem & noctem ſequentem iacuit. Cùm autem mulier ei cibum apponeret, & ille abnueret, coacta eſt ab amicis vna cum famulis ad cibum capiendum ſuadere. Cùm verò ne ſic quidem ſuaſuros ſe videret, ſed ſtatuiſſe ieiunium ad finem vitæ producere, ſuadet vt ſaltem ſurgat, & ſe ſuſtentet, vt ſatis habeat virium ad fugam. Cùm verò ne ſic quidem ſuaſuros ſe videret, ſed ſtatuiſſe ieiunium ad finem vitæ producere, ſuadet vt ſaltem ſurgat, & ſe ſuſtentet, vt ſatis habeat virium ad fugam. Cùm verò ne ſic quidem ſuaſuros ſe videret, ſed ſtatuiſſe ieiunium ad finem vitæ producere, ſuadet vt ſaltem ſurgat, & ſe ſuſtentet, vt ſatis habeat virium ad fugam.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιε'.

Ως ὑπὸ τῶν ἀμφὶ τὸν Παλαισινὸν πάλιν ὑπὸ τοῦ ἰδιοῦ υἱοῦ ἡττήθησαν οἱ Ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Σαοὺλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος.

ΕΤυχε δὲ Σαοὺλος ὁ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἔξω τῶν θεσφατῶν. Ἀκούσας δὲ τοὺς Παλαισινοὺς ἤδη παρόντας καὶ ἐγγὺς τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ προσβαλόμενος πρὸς ὄρει τινὶ γαλεπῷ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον αἰπηρὸν τῷ πολεμίων. ταρασσόμενος δ' αὐτὸν οὐχ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα ὁ τῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλὴ τε οὖσα καὶ τῆς οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη. καὶ τὸν θεὸν ἐξ ἧς τῷ θεσφατῷ ἠρώτα περὶ τῆς μάχης, καὶ τίς περὶ ταύτην ἐσομένη τέλους θεσπίσειν. οὐκ ἀποκειναμένου δὲ τοῦ θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ Σαοὺλος καταπέπτωκεν, καὶ τὴν ψυχὴν κατέπεσεν, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς οὐ παρόντος αὐτῷ κατὰ χρῆσιν τοῦ θεοῦ θεσπεσόμενον. ζητηθῆναι δ' αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλούμενον, ἃς οὕτω γνωσόμενος εἰ κατὰ νοῦν χορεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ θεσπίσματα. τὸ δὲ τῶν ἐγγαστριμύθων γένος ἀπάγειν τῶν νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν θεραπεύειν τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μεμυθισμένος δ' αὐτῷ θεράπων τῶν οἰκετῶν εἶναί τι γυναῖον τοιοῦτον ἐν πόλει Ἐνδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπαλλάξας τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δύο παραλαβὼν οἰκέτας οἷς ἤδει πιστοτάτοις ὄντας, ἦλθεν εἰς τὴν εἴσοδον πρὸς τὴν γυναῖκα. καὶ παρεκάλει μαντεύσασθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, οὗπερ ἂν αὐτὸς εἴποι. τῆς δὲ γυναικὸς ἀποφασκούσης καὶ λεγούσης οὐ καταφρονήσειν τὸ βασιλέως, ὃς τοῦτο τῶν μάντεων ἐξήλασεν, ὁρᾷ αὐτὸν ὃ ποιεῖν κελεῦσαι ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ, εἰσιόντα δὲ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δ' ἀφ' ἑνὸς, ἅμα σε μηδὲν γινώσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτῷ ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὸν Σαμουήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοοῦσα τὸν Σαμουήλον ὅς τις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ᾅδου. φανέντος δ' αὐτῷ, θεασαμένη τὸ γυναῖον ἄνδρα σεμνὸν καὶ θεοφιλῆ ταράττεσθαι, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγέν, οὐ σύ φησιν ὁ βασιλεὺς Σαοὺλος; ἐδήλωσε γὰρ αὐτὸν ὁ Σαμουήλος. ὑπολαβόντος δ' ἐκείνου, καὶ τὸν ταραχὴν αὐτῆς ἐρωμένου πόθεν γένοιτο, βλέπειν εἶπεν αἰσθάνεται θεὸν τινὰ τὸν μορφὴν ἔχειν. τοῦ δὲ τὴν εἰκόνα φέρειν καὶ τὸ σχῆμα. θαυμάσαντος καὶ τὴν ἡλικίαν καλούσαντος. γέροντα μὲν ἤδη καὶ σύνδοξον ἐσήμανεν, ἱερατικὴν δὲ φαινόμενον διπλοΐδα. ἀγνώσειν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν Σαμουήλον ὄντα, καὶ πεσὼν ὑπὸ τὸν γῆν, ἠσπάζετο καὶ προσεκύνησε. τῆς δὲ Σαμουήλου ψυχῆς πυθομένης δι' τί κινήσειν αὐτὸν καὶ ἀναγκάζειν ἀναδύρετο, τοὺς πολεμίους ἐπικεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μήτε προῤῥήσεως τυγχάνοντα, μήτε δι' ἐνυπνίων, μήτε δι' ὀνειράτων. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ σὲ τὸν ἀεί μοι προνοησάμενον κατέφυγον. Σαμουήλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁρῶν, θεῖόν μοι εἶπεν ἔπος παρ' ἐμοῦ βούλεσθε μαθεῖν, τοῦ θεοῦ

τοῦ θεοῦ

τῆ θεοῦ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκουε γαμιὴ, ὅτι βασι- A
λεῦσαι δεῖ Δαβίδην, καὶ κατορθῶσαι τὸν πόλεμον. σὺ δὲ
καὶ τιὴ ἀρχιὴ καὶ τιὴ ζωιὴ ὑποπίσαι, τῆ θεῆ ὠδηκούσαντα, ἐν τῆ πρὸς ἀμαλικίτας πολέμῳ, καὶ τὰς
ἐντολὰς αὐτῆ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσά σοι
καὶ ζῶν. ἴδι τοίνυν καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐ-
χθροῖς γενησόμενον, καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πε-
σόντα ὅτι τῆς μάχης μετ' ἐμοῦ γενησόμενον. ταῦτ' ἀ-
κούσας ὁ σάουλος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο. καὶ B
κατενεχθεὶς εἰς τ' οὖδαφος, εἴτε διὰ τιὴ προσεσυ-
σαν ἐκ τῆ δεδηλωμένων ὀδύνιν, εἴτε διὰ τὴν ἔνδειαν,
οὐ γὰρ προσενίωκτο ζοφιὼ τῆ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τὸ
καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως κατενιώκτο. μόλις δ' ἑαυτῆ γενόμενον,
συνιωάγκασεν ἡ γυνὴ γεύσασθαι, ταύτιν αἰτουμένη
παρ' αὐτῆ τιὴ χάριν, αἰτὶ τῆς ὠδαβόλου μαντείας
ἰὼ οὐκ ὀλίγον αὐτῇ ποιήσασθαι διὰ τὸν ἐξ αὐτῆ φόβον
ἀγνοουμένου τὸς ἰὼ, ὅμως ὑπέστη καὶ παρέσχεν. αὐτὸ ὧν
παρεκάλει, ζάπιζώ τε αὐτῆ ὠδαδιὼαγ καὶ ζοφιὼ, C
ὡς αὖ τιὴ ἰσχυὸ συλλεξάμενος, εἰς τὸ τῆ οἰκείων ὑπο-
στραπεδον. αὐτυχόντα δ' καὶ τελέως ἀπεσταμε-
νοῦ ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔ-
χουσα δ' μόχον. ἕνα συνιόθη καὶ τῆς κατ' οἶκον ὑπηρε-
σίας καὶ ζοφῆς ἀξιούμενον ὑπ' αὐτῆς, ὡς γυνὴ χαρ-
νῆτις, καὶ τούτῳ μόνῳ προσαναπαυομένη τῆ κτήματι,
καταστάξασα τέτον, καὶ τὰ κρέα ὠδασκεύασα,
τοῖς οἰκέταις αὐτῆ καὶ αὐτῆ ὠδαπίθησι. καὶ σάουλος
μὲν διὰ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον. δίκαιον δ' D
ὑποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τ' γυναῖκα, ὅτι καὶ παρ τῆ
τέχνῃ κεκωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ τ' βασιλέως, παρ' ἧς
αὖ αὐτῆ τὰ κ' τ' οἶκον ἦν ἀμείνω καὶ διαρκέστερα, καὶ μη-
δέποτε αὐτὸν προτερον τεθαμμένη, ἐκ ἐμνησικάκησεν
τῆς ὀλιγωρίας ὑπ' αὐτ' καταγνωσθείσης, οὐκ ἀπεστρά-
φη δ' ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν συνηθείᾳ γεγενημένον.
ἀλλὰ συνεπάθησέ τε, καὶ παρεμυθήσατο, καὶ προς ἃ
διέκειτο λίαν ἀνδρῶς προσέφατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ
παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, τ' τε παρέσχεν ἐκτενῶς καὶ φιλοφρό-
νως, οὐδ' ὑπὸ δυσχερείας ἀμοιβῆς τινὸς γεγενημένης,
ἔτε χάριν μέλλουσαν ἀπεσομένην, τελουτήσοντα δὲ αὐ-
τὸν ἠπίστατο, φύσῃ τῆ ἀνθρώπων, ἢ προς τοὺς ἀγαθόν
τι παρεσχημένους φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ὧν αὐτὸ δύνων-
ται λαβεῖν ὄφελος τούτοις προθεραπεύοντων. καλὸν
οὖν ὄζι μιμεῖσθαι τιὴ γυναῖκα, καὶ ποιεῖν εὖ πάντας
τοὺς ἐν χρείᾳ γενομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄ- F
μεινον, μηδὲ μᾶλλον τι προσήκειν τῆ τῆ ἀνθρώπων
γένει τούτων, μηδ' ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν δύμῃ καὶ χορηγὸν
τῆ ἀγαθῶν ἔχωμεν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς, ἐν
τοσούτοις ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. τὸν δ' πόλεσι καὶ δήμοις,
καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προσήκοντα τοῖς
ἀγαθοῖς, ὑφ' ἃ πεφαχθήσονται πάντες ἀρετιὼ διώ-
ξειν, καὶ δηλοῦτα δόξαν, καὶ μνήμιν, αἰωνίαν πα-
εσαχεῖν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλιὼ καὶ βασιλεῦ-
σιν ἐθνῶν, καὶ ἄρχουσι πόλεων, ὑπὲρ θυμίαν καὶ σπουδὴν
τῆ καλῶν ἐνθήσοντα, καὶ πρὸς τε τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν
ὑπὲρ τῆ πατρίδων θάνατον προτρεψόμενον, καὶ πάν-
των καταφρονεῖν διδάξοντα τῆ δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν
ἣ λόγε τέτε, σαύλον ἢ τ' ἑβραίων βασιλέα. εἶδε γὰρ καὶ
παρ ἐμοῦ τὰ συμβησόμενα, καὶ ἢ ὑπερείμενον θάνατον,
ἢ προφήτε προτερηκότος, καὶ ἐγνω φυγεῖν αὐτ', ἐδὲ φιλο-

men, inquit, in fatis esse vt Dauid assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatum & vitam simul amittere; eo quòd in bello quod contra Amalecitas gessisti obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit neglexeris: Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, siue ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quòd ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset, tandem cùm ægrè ad se ipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hāc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantùm reposcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. resistentem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantùm non adegit improbis precibus vt assentiretur. cúmque vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem exercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem numquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est vt hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata ad fastiditum cibum sumēdū adhortata est: & quod solū mulieri pauperi superfuit, prōprè ac libēti animo apposuit, nec gratiā pro beneficio repēdēs, nec officio fauorē regis captans, quę iamiā morituru præsciebat: cùm tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat: quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potiùs quàm in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de mulière illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cùm populis ac gentibus profuturam, tum præcipuè viris eximiis & ad gloriam nati incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnū calcar ad honesta studia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportunè Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atque hoc modo regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totáque familia periculo se obiiciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere, potiùs quàm superstites relinquere, incertum qualésnam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatísque spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis alíssq; scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorúmque contemptores iure dici possunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni est communem martis aleam subire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius vti? contra nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem sibi si quando vsus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ sublimitatẽ adeò non licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere: verùm ne videar immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar.

1. Reg. 11.

2. Reg. 29. Palæstinis copias vndique contrahentibus, delectúque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite rex Anchus, quem secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte, quem vbi viderunt Palæstinorum duces, percontabantur regem vndénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc vt gratiam hospiti referat, vtque de Saule vindictam sumat, in auxilium venisse. at illis non probabatur, quòd veterem hostem in auxilium acciuisset: suadebántque vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem reconciliandi se domino, si hostibus eius detrimentum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidemque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum, quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: móxque accito Dauide: Equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huius expeditionis te assumpsi, sed cæteris ducib. hoc nõ probatur.

καθυβρίσαι ἢ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παραδοὺς αὐτὸν πανοπλὶ μὴ τοὺς τέκνων τοῖς κινδύνοις, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μὴ τούτων, ὑπὲρ τῆς βασιλευομένων μαχόμενος, ἢ τοὺς παῖδας ὑποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ σωθήσονται τὸν ζόπον. διαδοχὴν γὰρ ἡγήσατο τὸν ἔπαινον ἕξειν τὸν ἀγήρω μνήμην. ἔστι οὖν δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γένετο τοιοῦτος ἢ γένοιτο, τῶν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρπούσθαι πάντων ἀξιῶ. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὑπὲρ πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας καὶ σώους ὑποστρέψοντας, ἐπειδὴ αὖτη διαφθείρωνται λαμπρὸν, ἔμοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ὑποκαλουμένους, ὅσοι ὧδε τῆς τοιούτων ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι, τυγχάνειν ὑποδοχῆς. δύψυχοι δ' καὶ μεγαλότολμοι, καὶ τῆς δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ σαοῦλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδότας τὰ μέλλοι συμβήσεσθαι καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακισθῆναι ὧδε αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μελλόντι ὡδαδόντας αὐτοῖς, ἐᾶν αὐτὸ σαλεύειν, οὐδὲ οὕτως ἡνιαγον, κἂν ἔργα πολλὰ διαφθαρέντες τύχωσι. τὸ δ' μηδὲν ὑπὲρ τῆς δίκαιας χρῆσθαι φρονήσεως δοκοῦντας, ἀλλὰ φρενοδότας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τῶδε παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ δεδοικέναι, μὴ δὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐᾶν αὐτὸ χορῆσαι προγνωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείου ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σαοῦλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ὑπολαβὼν ὅτι πάντας μὲν φρονῆσαι τῆς μὴ τὸν θάνατον δύσκολον ἡγουμένους ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοὺς ταύτην καταλίποιεν. μάλιστα δ' τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς οὐ μόνον οὐ κακοῖς εἶναι τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' οὐδὲ μετρίως χρησοῖς. ἐπὶ τούτων πλείω δὲ σαοῦλον καὶ τῆς δύψυχίας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλην ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ἱστοθέσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπιεροκάλως αὐτῇ χεόμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπανειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τούτους ἐξέβην. κατεστρατοπεδευκότων γὰρ τῶν παλαιστινῶν ὡς προεῖπον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατραπείας ἐξαριθμουμένων τὴν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν ἄγχους, μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν δ' ὁ δαβίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν παλαιστίνων, πόθεν εἶησαν ἥκοντες οἱ ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα, ὁ δὲ δαβίδην ἔλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ παρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι, καὶ νεῦν τῆς χάριτος ἀμοιβὴν ἐκτίσαι βουλόμενον, καὶ τιμωρήσασθαι τὸν σαοῦλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δ' ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὅτι συμμαχίᾳ, πολέμιον. καὶ ἀποπέμπειν σπεύδοντα, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δ' αὐτὸν κακὸν τοῖς φίλοις ἐργασάμενος. καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν τὸ καταλλαγῆναι παρὸς τὸν δεσπότην, κακώσαντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ παραφέρομενον εἰς τὸν τόπον ὃν ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, ἐκέλευον ἀποπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τὸν γὰρ δαβίδην οὐ μάθησιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαιστίνων ἀπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν γιτῶν ἔκπλειν, καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν δαβίδην. ἐγὼ μὲν μαρτυρῶ σοι πολλὴν περὶ ἐμὲ σπουδὴν καὶ εὔνοιαν, καὶ διὰ τοῦτο σύμμαχον ἐπηγόμην, ὑμῖν δοκεῖ δ' ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἀπιδὼν μὴ τὴν ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑπονοήσῃς ἄτοπον, καὶ κεῖ φύλαξόν μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν τὴν πολεμίων εἰσβάλλωσιν. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο, συμμαχίας μέρος. καὶ Δαβίδης μὲν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ τῆς γυναικὸς βασιλεὺς, ἦκεν εἰς Σίκελλα. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαιστινοῖς ἀπῆλθε, τὸ τῆς Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν, αἴρει τὴν Σικέλλαν καὶ κρατῶν, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἔκ τε αὐτῆς ἐκείνης καὶ τῆς ἄλλης τῶν παλαιστινῶν χώρας λαβόντες, ἀνεχώρησαν. ἐκπεπορθημένην δὲ τὴν Σίκελλαν καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, καὶ διαρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτῶν, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις αἰχμαλωτισμένας, ἀδιαῤῥήκτους δὲ τοὺς ἱματισμοὺς. κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων, ὅτι τοσοῦτον περιῆν τοῖς κακοῖς, ὡς τε αὐτὸν ὑπολειφθῆναι ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. ἐκινδύνευσε δὲ καὶ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλγούντων ὅτι ταῖς αἰχμαλωσίαις τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ὑπετίθεσαν. αὐτῷ γὰρ τῶν γεγονότων ἠπόρουν. ἀναχωρήσας δὲ ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὸν θεὸν ἀνακτήσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθὰρ ἐνδύσασθαι τὸν ἱερατικὸν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν. καὶ προφητεύσας εἰ δώσει τοῖς Ἀμαληκίταις δίωξιν καταλαβεῖν, καὶ σώσει μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐληλυθότας. τοῦ δὲ ἀρχιερέως δώσειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο τοῖς πολεμίοις. προσχωρήσας δέ τινα χείμαῤῥον, βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ προσπεσών, αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπὸ ἐνδείας καὶ λιμοῦ παρειμένῳ, ζητοῦντι δὲ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, προσῆγον αὐτὸν ποτῷ καὶ ξηρᾷ προσφάγματι καὶ ἀναλαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ, γένος μὲν ἰσήμαινεν, αἰγύπτιος ὤν. καταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀῤῥωστίαν ἔφασκε μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δὲ αὐτὸν τὰ κατεφρηνιάσαντες καὶ διαρπάσαντες ἀλλά τε τῆς Ἰουδαίας καὶ τὴν Σίκελλαν ἐξ ὧν λησάμενος οὗτος ὁ Δαβίδης τούτῳ δὴ τοῖς Ἀμαληκίταις ὁδηγῷ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς δὴ τηνικαῦτα ἐρημικῶς, καὶ τοῖς μὲν ἀρίστοις τῶν, τοὺς δὲ καὶ εὐθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῆς λαφύρων καὶ τῆς λείας ἀπολαβόντας, ὅπλοις σὺν ἀφειδίᾳ, πολλὴν αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεῖν καὶ δαιτυμονεῖσθαι τραπόμενοι, πάντες ἦσαν δι' ἀκατέργαστοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἐπὶ τῆς τραπέζης κατακειμένων, ὅπλα καταλαμβανόμενοι παρ' αὐτῶν, ἀμηχανοῦσι, καὶ παρίσουν αὐτῶν τὰ σπλάγχνα καὶ τὸν οἶνον τὸ αἷμα, τοὺς δὲ δεξιωμένους ἀλλήλοις τὰς προπόσεις διέφθειρεν, ἐνίους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου κατενεγκόμενος. ὁπόσοι δὲ ἔφθησαν προενθέμενοι τὰς παντοπλίας ἐξ ἐναντίας αὐτῶν στῆναι, τούτοις οὐδὲν ἧττον δύσκολος τῶν γυμνῶν κατακειμένων ἀπόσφαγὴ. διέμειναν γοῦν, οἱ σὺν τῷ Δαβίδῃ καὶ αὐτοὶ ἀναχωρήσαντες ὑπὸ πρωΐας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ προλειφθῆναι τῶν Ἀμαληκιτῶν πλείονας ἢ τετρακοσίους. καὶ αὐτοὶ δὲ δρομάσι καμήλοις ὑπερβάντες διέφυγον αἰσθόμενοι δὲ τὰλλα πάντα ἃ διήρπασαν αὐτῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τὰς τε αὐτῶν γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες ἦκον ὑπὸ τὸν τόπον, ἔνθα ἑξακοσίους μὲν δυναμένους αὐτοὺς ἔπεσθαι, καταλελοίπησαν ὑπὸ τῶν σκευῶν, οἱ μὲν τετρακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τὸ καὶ λείας

A quare confestim agrum quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni; ne interim dum cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socij præstiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædáque tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem reuertebatur.
B Dauid autem vicum suum vastatum inueniens omnibúsque direptis vtramque etiam vxorem abductam, & pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non priùs flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum
C & liberorum militib⁹ saxis impeteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reiicerent. Postquam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit pontificem Abiatharum vt sumpto sacerdotali amictu Deũ consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnásque de hoste sumere: pontifice verò iubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cúmque ad torrentem quendam nomine Basselum peruenisset, incidit in
D quendam Ægyptium errantem, iámque inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberrauerat. hunc cibo & potu priùs refocillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen consequi eorum qui vastata Sicella finitimísque locis domum se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid vsus ad persequendos Amalecitas, assecutúsque eos in terram proiecto, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex
E præda quęsitis se oblectantes, ex improuiso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantùm ac compotationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multò maiore negotio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsque ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis ægrè quadringinti celeritate camelorum ab internecione sint exempti. cæterùm præda omnis est recepta, vxoréque tam ipsius quàm Dauidis commilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locũ peruenerunt, vbi ducẽtos minus expeditos ad custodiã impedimentorum reliquerant, quadringẽti illi nolebant eos in prędę partẽ admittere,

quòd per ignauiam in perſequendo hoſte delaſſati fuiſſent, aiebántque contentos eſſe oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim eſſe, vt victoria diuinitus conceſſa, receptíſque ex hoſte ſpoliis, vniuerſi milites ex æquo fruerentur, maximè cùm reliqui impedimenta interim aſſeruauerint. ex eo præiudicio mos in poſterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnę interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati. Reuerſus deinde Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atque in hunc modum circa Sicellam & in perſequendis Amalecitis res geſta eſt. Interea Palæſtini acri prælio cum hoſte cõgreſſi, & ſuperiores facti, plurimos ex aduerſa acie ſternunt. ibi Saulus & filij contra hoſtem egregiè certantes, & hoc tantùm agentes ne inulti caderent, vtque honeſtis vulneribus confecti luctuoſam hoſti victoriam relinquerent, totam vim hoſtium in ſe conuerterunt: & circunuenti multitudine, magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremo & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchiſus. poſt quorum caſum vniuerſus Hebræorum exercitus profligatur: dúmque nullo ordine trepidi fugiunt, inſtantibus à tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoque ſtipatus ſuorum caterua fugiebat: in quem Palæſtini immiſſis ſagittariis & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipſe verò poſt multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec ſubſiſtere, nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſecrauit armigerum vt ſe ferro transfigeret, priuſquam viuus in hoſtium poteſtatem fieret. quod cùm armiger ob maieſtatis reuerentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cùm deficientibus viribus traiicere ſe non poſſet, circunſpiciens iuuenem proximum rogat, quiſnam eſſet: auditóque eſſe Amalecitam, orat vt ſe iuuaret efficere, quod ipſe ſuis manibus non quiret. qui poſtquam eius optata exſecutus eſt, ademptis aureis armillis & corona inſigni regio, quantum potuit feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece, ipſe quòque ſe iugulauit. pari modo & vniuerſum eius ſatellitium vnà cum domino ſuo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem ſitam habitant, quíque campeſtres vrbes tenent, quòd Saulus rex cùm filiis & exercitu in prælio cecidiſſet, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quaſque vrbes confugerunt: quæ Palæſtini deſerta nacti, facilè occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè conſecuta eſt, dum cæſorum cadauera ſpoliant, inciderunt in Sauli filiorúmque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt:

1. Reg. 13.

A οὐκ ἠξίουν αὐτοὺς ἀπομερίζειν, οὐ συνακολουθήσαντας, ἀλλὰ μαλακιζομένους ἐπὶ τῇ ἀνέσει, ἀγαπήσειν δὲ σεσωσμένας τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαβίδης ὁ πυνθάνεται καὶ ἄδικον αὐτῷ ταύτῃ ἀπέφαινε τῇ γνώμῃ. εἰ γὰρ ἀξίους τοῦ θεοῦ φωραχόντος αὐτοὺς ἁμιλλᾶσθαι μὲν τοῖς πολεμίοις, κομίσασθαι δὲ πάντα αὐτῷ, πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς τραπεσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. ἡ ταῦτ' ὀπὶ φυλακῇ τῶν

B σκευῶν μεμψικότων. καὶ ἐξ ἐκείνου, νόμος ἔθετ' ἐπὶ τούτοις παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. ἡδόμενος δ' ἐπὶ σκέλλᾳ Δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἰούδᾳ φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις, ἀπομοίρας τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν τῇ τῶν σκέλλων πόρθησιν, καὶ ἁμαλπιτῶν ἀναίρεσιν, οὕτως ἐγένετο. τῶν δὲ παλαισινῶν συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαισι-

C νοί, καὶ πολλοὺς αἰωρεῦσι τῶν ἐναντίων. σαοῦλος ὁ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, γλυκαίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν, καὶ φωραβόλως ἐξακινδυνεῦσαι τοῖς πολεμίοις τῆς ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀποκειμένης, οὐδὲν γὰρ ἀσφαλέστερον τούτου εἶχον, ὑπισχνοῦσι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐκθεῶν φάλαγγα. καὶ ἀσφικλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν παλαισινῶν καταβαλόν-

D τες. ἦσαν ὁ οἱ σαούλου παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμιναδάβος, καὶ μελχισούς. τούτων πεσόντων, ἔπεται τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυσις γίνεται ἐν φόνοις ἀπεκειμένων τῶν πολεμίων. σαοῦλος ὁ φεύγει, καρτερὸν τῖφος ἔχων ἀσφὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παλαισινῶν ὑπερκειμένων ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται, πυκνὰς μὲν ἀποβάλλοι πλὴν ὀλίγων. αὐτὸς ὁ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ θαύματα λαβών, ὡς μηκέτι δύνασθαι καρτερεῖν, μηδ' αὐτύχειν ταῖς πληγαῖς, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν οὐκ ἠθέλησε, κελεύει ὁ τὸν ὁπλοφόρον, ἀπασάμενον τὴν ῥομφαίαν, ταύτῃ αὐτὸ δηλῶσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοῖς πολεμίοις. μὴ θελόντος δὲ τοῦ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν ἀπασάμενος, καὶ στήσας ὅπῃ τὴν ἀκμὴν, ῥίπτει καθ' αὑτῆς αὐτόν. καὶ μὴ δυνάμενος ὥσασθαι μηδ' ἐπερείσας δι' ἀβάλλειν αὐτοῦ τὸν σίδηρον ὑπερίφεται,

E καὶ ναπίσκου τινὸς ἑαυτοῦ, πυθόμενος τίς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ὄν, παρεκελεύσατο ἐπερείσασθαι τῇ ῥομφαίᾳ, δι' ἣ τὸ μὴ τὰς χεῖρας αὐτὸν τοῦτο δύνασθαι ποιῆσαι, φωράσειν αὐτῷ τελοῦντι οἷαν αὐτὸς βούλεται. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ φωραλόμενος ἐπὶ τῷ βεβασιλεῦσθαι αὐτοῦ χρυσοῦν ἐν τῶν βασιλικῶν στέφανον, ἐν ποδῶν ἐγένετο. θεασάμενος δ' ὁπλοφόρος σαοῦλον ἀπῃρημένον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δ' οὐδεὶς τῶν

F σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον ἐπὶ τῷ καλουμένῳ γελβοὲ ὄρει. ἀκούσαντες δὲ τῶν ἑβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σαοῦλος πέπτωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ὀχυρωτάτας ἔφυγον. οἱ ὁ παλαισινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑστέρᾳ σκυλεύοντες οἱ παλαισινοὶ τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς,

G τῶν ἑβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σαοῦλος πέπτωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ὀχυρωτάτας ἔφυγον. οἱ ὁ παλαισινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑστέρᾳ σκυλεύοντες οἱ παλαισινοὶ τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς,

ὑπεντυχάνουσι τῷ σαούλῃ, καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες, ἀποτεμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς.

καὶ τῶν

καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, πύθεσθαι ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν, ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀσταρτεῖον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν, πρὸς τὰ τείχη τῆς βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν ἰαβισὰ πόλει τῆς γαλααδίτιδος καθοικοῦντες ὅτι λελώβηνται τὸν σαοὺλ οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, δυνάμενοι ἀνηρ ἰσχυροὶ, ἀνεῖδον ἀπηλθότες, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότατοι καὶ τόλμη διαφέροντες, ἦραν δὲ πόλις αὐτῶν καὶ σώματα ἀλκίμους καὶ ψυχαῖς φέρει, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν βηθσάν. καὶ προσελθόντες τῷ τείχει τῷ πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα σαούλου καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς ἰαβισὰ, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοῖς κωλύσαι δυναμένων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ κλαύσαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας τόπῳ, ἀρούρης λεγομένῃ. καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, μήτε σιτοῦ, μήτε ζωφῆς γευσάμενοι. τοῦτο σαούλου τὸ τέλος ἔσχε προφητεύσαντος σαμουήλου, διὰ τὸ παρακοῦσαι τοῦ θεοῦ τῷ ἐπ' ἀμαληκίτας ἐντολῶν. καὶ ὅτι τὸν ἀχιμελέχου τοῦ ἀρχιερέως ἔκτεινε, καὶ ἀχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τὴν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δὲ, σαμουήλου ζῶντος ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος δὲ, δύο καὶ εἴκοσι. ἐβασίλευσε μὲν, ἕως κατέστρεψε τὸν βίον.

A & dimiſſis in hoc per totam ſuam regionem certis hominibus, hoſtes cecidiſſe nunciauerunt: quorum arma in templo Aſtartes dedicauerunt: porrò corpora eorũ circa mœnia vrbis Bethſanæ, quæ nunc eũ eſt. Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod poſteaquam auditum eſt in Iabiſſa vĩbe regionis Galaditidis, truncata eſſe Sauli ac filiorũ cadaucra, rem indignã rati eos extremó exſequiarum honore fraudari, aliquam multi fortiſſimi & audaciſſimi egrediuntur (alit enim hæc vrbs homines robuſtos ac feroces) factóque per totam noctem itinere, ad Bethſanæ mœnia peruenientes, dẽptis Sauli & filiorum corporibus Iabiſſam ea deportauerunt, nemine hoſtium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipſorum audente. Iabiſſeni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri ſui loco ſepeliuerunt, & in dicto ob regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum ſeptem in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non eſt exſecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho pontifice, vrbem quoque pontificalem ſubuertit. Regnauítque viuẽte Samuele annis decem & octo, & poſt mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem eſt ſortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τῶν δὲ ἄλλων πλήθους, ὁ σαούλου παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰεβόσθου φονευθέντος ὑπὸ ὀλιγουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησε δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειροσοφήσας, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν. Κεφ. ε.

Η ἡμομήν πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Παῖς δαβὶ τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ὑπέταξεν αὐτῷ. Κεφ. ζ.

Οτι τῷ πρὸ τῆς οἰκίας αὐτῷ στασιασάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος δὴ τὸν πατέρα δαβίδ ἐδίωκεν, ἀπόλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Παῖς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθεν, καὶ ἔζησεν δικαιοτέρως. Κεφ. ι.

Ως ἔτι ζῶν, σολομῶνα τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. CAP. I.

Ieboſtho amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit. CAP. II.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit. CAP. III.

Dauid Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur. CAP. IV.

Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit. CAP. V.

Damaſceni à Dauide vincuntur. CAP. VI.

Quomodo Dauid Meſopotamios vicerit. CAP. VII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt. CAP. VIII.

Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. CAP. IX.

Quomodo Dauid regno reſtituturus feliciter vixit. CAP. X.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit. CAP. XI.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER SEPTIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Ὡς Δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι, τῶν δ' ἄλλων πλὴν ὁ σαούλου παῖς.

ΤΝΕΒΗ δὲ ταύτῃ γενέσθαι τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν καὶ Δαβίδης τοὺς Ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς σίκελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτοῦ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῇ σικέλλᾳ, τῇ ξένῃ φθάσαντά τινα ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τῶν περὶ παλαιστινους ὁ τὸν σαοῦλον ἀποκτείνας, τούτου τε ἐφόρα τὰ βασιλέως διερρηγμένος, καὶ τοῦ κεφαλῆς τέφρα περιχεάμενος. καὶ παρεσκευάσας αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν ἥκοι τοιοῦτος, ὑπὸ τῆς τοῦ ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. γενέσθαι δ' αὐτὸς τὸ τέλος ἐλθὼν, πολλῶν μὲν ἀναριθμήτων τοῖς ἑβραίοις πεπτωκότων, παρόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ σαούλου, μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς ὡς δυστυχῶν τῇ ἔκπτωσιν τῶν ἑβραίων, καὶ τοῦ βασιλέως περιόντος. ὃν καὶ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, ὡς δὴ κληθεὶς αὐτὸς ὁμολογῶν. τῇ ῥομφαίᾳ δὲ αὐτὸν ὑπερπεσόντα, δι' τοῦ θανάτου ἐπορθολεῖν αὐτὸν ἀθυμῆσαι κατεργάσασθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπιδείκνυσι, τόν τε περὶ τοῖς βραχίοσι χρυσὸν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ περιδύσας τὸν σαοῦλον κεκομικέναι αὐτῷ. δαβίδης δὲ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τοῦ σαοῦλον θανάτου βλέπων, κατερρήγνυτο μὲν τοῦ ἐσθῆτος, κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων, διενυκτέρησε τοῦ ἡμέραν. ποιεῖ δ' αὐτῷ τοῦ λύπην τοῦ χαλεπωτέραν, καὶ ὁ σαοῦλος παῖς ἰωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγονυῖα. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τοῦ ἀρετὴν καὶ τοῦ πρὸς σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτι τοῦ θυμικὸν χαλεπὸς ὑπάρχειν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτῷ γένοιτο κατήγορος ἀπελθὼν τὸν βασιλέα, καὶ μηδὲν ὡς ἐπὶ παῖδος ἀμαληκίτου ἧμος, ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἀπολέσας. ἔκλαυσε δὲ καὶ θρηνῶν, καὶ ἀπιστεῖν ἐπέφευε

Cap. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

HOc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, capútque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratóque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa. cùm fortè in fugientem cum suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne vivus in manus hostium veniret: cùm enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum benevolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidiis appetitus, non solùm ægerrimè tulerit eius interitum, verumetiam interfectorem illius atrici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse sui accusator extiterit, regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia

2. Reg. 1.

in laudem Sauli & Ionathæ compoſuit,quæ in hodiernum vſque diem leguntur.His extremis officiis honorato rege,luctúque finito,cõſuluit Deum per prophetam, quámnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam ubi concederet. cúmque reſponſum eſſet Hebronem concedi, relicta Sicella eò commigrauit,ambabus vxoribus illò addictis,& cohorte domeſtica : móxque tota tribus ad eum locum confluens, regem cũ communi ſuffragio declarauit. Audito deinde quòd Saulum cum filiis Iabiſeni in Galaditide regione ſepeliſſent, miſit illuc qui collaudato eorum facinore,gratiam illis referendam ſuo nomine pollicerentur, ſimúlque nuntiarent, quòd Iudæ tribus regem ſe conſalutaſſet. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri,vir ſtrenuus,& ad magnas res obcũdas natus,quàm primùm cognouit ceciditſſe regem & Ionatham , alióſque duos eius filios, properè in caſtra delatus, reliquum ex omnibus filiis nomine Ieboſthum periculo eripit,& ſuperato vnà cum illo Iordane , totius populi regem cum conſtituit,excepta tribu Iudæ : regiámque ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur caſtrum. inde profectus eſt cum delectiſſimo milite,vt prælio cum Iudæ tribu decerneret,iratus quòd Dauidem regem creauiſſent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis ſororis filius , natus ex patre Suri,duos ſecum fratres,Abiſæum & Aſaelem, vniuerſúmque Dauidis exercitum ducens : & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidiſſet,aciem ad prælium explicat.Cúmque Abenerus dixiſſet cupere ſe experiri vtrius partis præſtantiores milites eſſent, ex pacto vtrinque duodeni ad certamen ſunt deſtinati.qui progreſſi inter vtramque aciem, emiſſis priùs pilis,gladios ſtringunt: comprehéſíſque aduerſariorum capitibus, latera & illa feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnũ ſe conficerent.quo facto exercitus etiam conflixerunt, & poſt acre certamen,partes Abeneri ſuccubuerunt. Verſos deinde in fugam Ioabus non deſtitit perſequi,ſed tergis eorum hærens hortabatur ſuos vt ne defatigarentur : idémque etiam fratres eius faciebant, præcipuè iunior Aſael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non ſolùm cum hominibus, ſed cũ equis etiam curſu contendere ſolitus.is tũ Abenerum rectà inſequebatur,nec in ſiniſtram nec in dextram deflectens.Conuerſus autem Abenerus, & impetum eius fruſtrari volens , primùm vnius militis armatura cum eo depaſci voluit,vt perſequi deſineret.deinde rogabat ne ſe in hanc neceſſitatem adduceret,vt illo interfecto,in fratris eius conſpectum poſthac venire non auderet. cúmque ille his verbis nihil moueretur ,ſed perſequi pergeret, ita vt verſa haſta fugiebat , imminenti lethale vulnus inſtigit , vt in veſtigio concideret. qui ve-

2.Reg.2.

σαούλου καὶ ἰωνάθου, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμῦ διαμένουσιν. ἐπεὶ δ' τούτοις ἐξετέλεσε τὸν βασιλέα, παυσάμενος δ' τῦ πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν ὁπᾷ τῦ προφήτου τινὰ δίδωσιν αὐτῷ καθοικῆσαι πόλιν τῆς ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτῦ δοθῆναι χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σικελλαν, εἰς ἐκεῖνα μεταβαίνει, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτῦ, δύο δ' ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δ' πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν σαοῦλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῳ τῆς γαλαδιτίδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, & χάριτας ἀποδώσειν αὐτοῖς τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας εὐσεβείας ὑπισχνούμενος, ἅμα δ' καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτόνηται αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ τῦ σαούλου μὲν ἀρχιστράτηγος ἀβέννηρος, ἦν δ' παῖς, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγωγε πρόσθεν τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτῦ παῖδας, ἐπιχθὲν εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν σφαλεπόμενον ἐξαρπάσας ἰόν αὐτῦ, ἐβόα δος δ' σκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τῦ ἰορδάνου, ἡ πάντες ἀποδείκνυσι τῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλευεν δ' ἐπέτεσιν αὐτὸς ζ', ἡ μὲν τὴν ὅλην ἐπιχώριον γλῶτταν, μεμάλιν. ἡ δ' ἑλλήνων, παρεμβολὰς λεγομένη. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀβέννηρος μετὰ τῆς στρατιᾶς ὅπλίτου συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς προαιρούμενος, ὁρμηθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδης. ἀπήντησε δ' αὐτῷ ἰώαβος, ὁ σαρβίας μὲν παῖς, παῖδος δ' σουεί, ἐκ δ' τῆς ἀδελφῆς δαβίδου γεγονώς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτῦ, μετὰ τῦ ἀδελφοῦ ἀβισαΐ καὶ ἀσαήλου, ἡ πάντων τῦ δαβίδου ὁπλιτῶν. καὶ συντυχὼν ὅτι που χριεὶς ἐν γαβαὼ πόλει διατάσσει πρὸς μάχην. τὸ δ' ἀβεννήρου φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθὼν βούλεσθαι πότερος αὐτῶν ἀνδρειοτέρους στρατιώτας ἔχῃ, συντίθεται παρ' ἀμφοτέροις δυοκαίδεκα μαχουμένους συμβαλεῖν. προσελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν διατάξεων οἱ πρὸς τὸ μάχιμον ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς εἰς ἀλλήλους ἀφέντες, ἀπαντῶσι τὰς μαχαίρας, ἡ τῶν κεφαλῶν ἐκλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτούς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἕως ἅπαντες ὡσαύτως ἐκ συνθήματος ἀπέθνησκον. πεσόντων δ' τούτων, συνέρρηξε & ἡ λοιπὴ στρατιὰ, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ τῦ ἀβεννήρου. ἡ ἔφθασαν ἐκ παίοντες ὁ ἰώαβος. ἀλλ' αὐτός τε ἐπέκειτο διωκαλούμενος τοῖς ὁπλίταις ἀποδοῦναι ἡ μὴ καμεῖν ἀναιρεθῶσιν, οἵτε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο. & ὁ διαφανέστερος τῦ ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος ἀσαήλος, ὅτι τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν. ἐκ δὲ αἱθερόφρις σὺν ἵππῳ μόνος, ἀλλὰ ἡ ἵππον καταστάντα εἰς ἄμιλλαν λέγουσι διαθρασεῖν. ἀλλὰ ἡ τὸν ἀβέννηρον ἐδίωκεν ἐκ τοῦ ῥύμης ἡ τῆς ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἑτέρων ἐγκλεισθεὶς τῦ μεσῶν. ὑπερφέροντος δ' τὸ ἀβεννήρου, καὶ καταστοχάζεσθαι τὸν ὁρμὸν αὐτῦ περιφερομένου, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόντος ἐνὸς τῦ ἑαυτῦ στρατιώτῃ ἀφέμενος τῆς διώξεως ἀπελαύνεσθαι τὴν πανοπλίαν. πάλιν δ' ὡς οὐκ ἐπείθετο τοῦτο ποιεῖν, καταχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραινοῦντος, μὴ κτείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τὸν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. οὐ προσέμενον δὲ τοῖς λόγοις, ἀλλ' ὑπομείναντα τῇ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τὸ ὀπίσω κατὰ νῶτον, διαπερᾶσαι ἀπέκτεινεν.

οἱ δ'

ὁ ἰ μετ' αὐτὸ διώκοντες τὸν Ἀβίνηρον, ὡς ἦλθον ὅπου A
τὸν τόπον οὗ κεῖσθαι συνέβαινε τὸν Ἀσαήλον, ἀφεστάντες
τοῦ νεκροῦ, οὐκ ἔτι τοῖς πολεμίοις ἐδίωκον. ὁ δὲ Ἰώαβος
αὐτός καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀβισαῖος, ἀθρόα φαμόντες
τὸ πάθημα, καὶ τῆς πλείονος ὁρμῆς τὸν Ἀβίνηρον ἀπουδῆς
αἰτίαν τινὰ ἐπὶ τῷ τελευτηκότι ὀργὴν λαβόντες, ἀ-
πίστῳ τάχει καὶ προθυμίᾳ χρώμενοι, μέχρι τόπου τινός,
ὀμματὸν καλοῦσι, ἐδίωξαν τὸν Ἀβίνηρον, ἤδη πρὸς δυ-
σμαῖς ὄντος ἡλίου. ἀναβαὶ δ' ὁρᾷ τινα βουνὸν, ὡς ἔστι B
ἐπ' ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μετὰ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐ-
τοῖς τε καταστάντα καὶ τὸν Ἀβίνηρον. τούτου ἢ ἀναχα-
γόντος καὶ φήσαντος μὴ δεῖν ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα
καὶ μάχην παροξύνειν. ἁμάρτειν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ Ἀσαήλον, ὃς παραγνοὺς τὸς μὴ διώκειν οὐκ ἐπεί-
σθη, καὶ δι' ἃ τοῦ βλαβὰς ἀπέθανε. συμφρονήσας καὶ
παρήκλησιν ἡγησάμενος τούτοις τοῖς λόγοις ὁ Ἰώαβος
ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι σημαίνας τοὺς στρατιώτας, καὶ
τῆς ὅτι πολὺ διώξεως ἐπέσχε. καὶ ἐκεῖ μὲν ἐπ' ἐκείνῃ C
καταστρατοπεδεύεται τῇ τόπου τοῦ νίκης ταύτην. Ἀβί-
νηρος ἢ δι' ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας καὶ περαιωσάμενος τὸν
Ἰορδάνου ποταμὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Σαοὺλ παῖ-
δα εἰς τὰς παρεμβολὰς ἐβοήθον. τῇ δ' ἐχομένῃ, ἐκ
νεκρῶν Ἰώαβος ἀφαιρήσας, ἅπαντας συνήθροισεν. ἔ-
πεσον δὲ, τοῦ μὲν Ἀβινήρου στρατιῶται, ὡς ἑκατὸν καὶ
ἐξήκοντα. τοῦ ἢ Δαβίδου, δέκα πρὸς τοῖς ἑνδέκα, καὶ
ἀσαήλος. οὗ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰώαβος καὶ
Ἀβισαῖος εἰς Βηθλέεμον, καὶ θάψαντες ἐν τοῦ πατρίῳ D
μνήματι, πρὸς Δαβίδην εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο. ἦρ-
ξατο μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς Ἑβραίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. καὶ διέμεινεν ἄχρι πολλοῦ, τοῦ μὲν μᾶλ-
λον Δαβίδου, κρείττονων αἰεὶ γινομένων, καὶ πλεῖον ἐκ τοῖς
κινδύνοις ῥεπόντων, τοῦ δὲ Σαούλου παίδων, καὶ τοῦ ὑ-
πηκόων αὐτοῦ, κατὰ πᾶσαν ἡμέραν ἐλαττουμέ-
νων. ἐγένοντο δὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ παῖδες τῷ Δα-
βίδῃ, τὸν ἀριθμὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν E
πρωτόγονος ἐκ μητρὸς Ἀχίνας ἐγένετο, Ἄμνων ἐκα-
λεῖτο. ὁ ἢ δεύτερος, ἐκ γυναικὸς Ἀβιγαίας, Δανίηλος. τοῦ
τρίτου δ' ἐκ τῆς Θολομαίου θυγατρὸς μαχαίνης φυὴν
τοῦ γενομένου βασιλέως Ἀβεσάλωμος ὄνομα. τὸν δὲ τε-
τάρτον, Ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς Ἀγγίτης προσηγόρευ-
σε. τὸν πέμπτον δὲ καὶ τὸν ἕκτον γεγενῆσθαι καὶ γάλα ἐ-
πανόμαστε. τοῦ δ' ἐμφυλίου πολέμου συνισταμένου, καὶ συμ-
πιπτόντων εἰς ἔργα καὶ μάχην πυκνὰς μὲν ἑκατέρᾳ τοῦ F
βασιλέως, Ἀβίνηρος ὁ τοῦ Σαούλου παιδὸς ἀρχιστρατη-
γὸς, συνετός τε ὢν καὶ σφόδρα δύνασθαι ἔχων τὸ πλῆ-
θος, πάντας συμμεῖναι τοῦ Ἰεβόσθῳ παρεσκεύασεν. καὶ
διέμειναν ἱκανὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον
δ' ἐν ἐγκλήμασι γενόμενος Ἀβίνηρος, καὶ λαβὼν αἰ-
τίαν ὡς συνείληθοι τῇ Σαούλου παλλακῇ, ῥαισφᾶ μὲν
τοιοῦτος, σιδάρῳ θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπὸ Ἰε-
βόσθου, θεραπεύσας καὶ θυμωθεὶς ὡς οὐ δικαίων τοῦ
παρ' αὐτὸ τυγχάνοι, τάσιν ποιούμενος πρὸς αὐτὸν χρώ-
μενος, ἐπαύλισε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς Δαβίδην πε-
ρισπάσειν, ὑπισχνεῖτο δ' ὡς οὐ δεήσει τὴν ἰδίαν ῥώμην
καὶ συνέσιν αὔξειν τοῦ πέραν Ἰορδάνου, δεῖ ἢ τὴν αὐτὴν στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς Χεβρῶνα πρὸς Δα-
βίδην, λαβεῖν ὅρκους τὸ καὶ πίστεως ἠξίου, ἢ μᾶλλον ἔξειν αὐτὸν ἑταῖρον καὶ φίλον ἀναπείσαντα τὸν λαὸν, τὸν Σαοὺλ μὲν
ὑποστῆναι παιδὸς, αὐτὸν ἢ ὑπὸ δίξαντα πάσης χώρας βασιλέα. τοῦ ἢ Δαβίδου ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη
γὰρ οἷς Ἀβίνηρος διεφρονεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ πρῶτον πειρᾶσθαι τοῦ συνθήκων ἀξιώσαντος,

rò cum eo Abenerum inſectabantur, poſtquam ad locum in quo Aſael iacebat peruenerunt, obliti amplioris perſecutionis circum cadauer conſtiterunt. Ioabus autem & frater eius Abiſæus, præter exanime corpus curſu prouecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vſque ad ſolis occaſum perſecuti ſunt Abenerũ, & vſque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminẽtiore cõſiſtit, Abenerũ cum Beniamitis fugientem proſpiciens. qui cùm exclamaſſet, ſatis iam indignationi indultum, nec eſſe viros conſanguineos improba inſectatione cogendos omiſſa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Aſaelem eſſe, quòd monitus ab inſequendo deſiſtere noluiſſet, & ideo ictus cecidiſſet: viſus eſt nõ malè admonere: móxque Ioabus dato receptui ſigno ſuos cohibuit: & in eo loco caſtris poſitis pernoctauit. Abenerus verò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Ieboſthi regiam ſe contulit. ſequenti die Ioabus recenſitis cæſorum cadaueribus omnes ſepultura dignatus eſt. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti ſexaginta: Dauidis nouemdecim, prætérque Aſael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intuliſſent, ad regem ſuum in Hebronem ſunt reuerſi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, ſed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contrà eorum qui ſub Sauli filij degebant imperio, in deteriores fierent. Interea Dauid ſex filios è totidem vxoribus ſuſcepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus eſt. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Geſſitorum, nomine Abeſalon. Quartus Adonias ex vxore Angite ſuſceptus, quintum verò & ſextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò poſt conflatum ciuile bellum, & crebos partiũ conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui quòd eſſet vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Ieboſthi permanerent. Deinde verò inſimulatus apud eum quòd conſuetudinem haberet cum concubina eius Ræſpha filia Sibathi, & ea de cauſa obiurgatus, dolore & indignatione motus quaſi non bona gratia ſibi pro fideli ſtudio redderetur: minatus eſt ſe regnum ad Dauidem tranſlaturum, & declaraturum quòd Ieboſthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipſius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. móxque miſit in Hebronem ad Dauidem, qui ſuo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione vt inter præcipuos regis amicos reciperetur, ſi populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuerſis Hebræis rex agnoſceretur. Qui cũ vehementer hoc nuncio lætus conditionem accepiſſet,

1. Reg. 3.

& quò magis ratum esset fœdus, postulasset vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Iebosttho. nam & huic Dauid scripserat, æquum esse vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos remoratum se quidem illos quo minus relicto Iebosttho ad Dauidem desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo comperisset hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio designatum esse; eundémque vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub iugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi iam in eorum sententiam Abenerum trãsisse, Dauidi in posterum apertè studuerunt. Supererat vt & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Iebosthi satellitium. ad quos quum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, vt præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisque in rebus suis sibi magis quàm alij fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam quoque Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exsequenda missus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitóque quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo antè abisset regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primùm inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse verò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit. ac primùm calumniis eum aggressus, persuadere conatur regi, vt caueat sibi, neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis aduenisse, & opratis potitum, cum certa spe insidiis circumueniendi Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per eius vestigia viam carperent, & assecuti eum Dauidis nomine reuocarẽt, quasi per obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Besira xx. stadiis ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptum summam

A αἰασώσαντα πρὸς αὐτὸν μελχόλλω τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ἀνηθῆσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις καὶ παλαιστῶν κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ σαύλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τὴν μελχόλλω, δι' οὐδὲν ἄσας φελτίᾳ, τὸν τε συνοικοῦντος αὐτῇ, καὶ πρὸς τοῦτο καὶ ἰεβόαθ συμπροθέμενος. ἐπιγράφει γὰρ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τοὺς γερουσιάρχας τοῦ πλήθους καὶ ταξιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ἀποστῆναι μὲν ἰεβόαθ, δαβίδῃ δὲ προσθέσθαι, ταύτης ἀποστρέψειν τῆς ὁρμῆς. νυνὶ μέντοι γε βδιαφέρεσθαι χωρεῖν εἰ βούλονται. τὸν γὰρ εἰδέναι τὸν θεὸν διὰ σαμουήλου τοῦ προφήτου, δαβίδην χειροτονήσαντα, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προειπεῖν δὲ ὅτι παλαιστινοὺς ἐκεῖνος αὐτοῖς τιμωρήσεται, καὶ ποιήσει κρατήσας ὑποχειρίους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς καὶ ἀβέννηρος γνώμην αὐτῶν εἶχον αὐτοῖς πρὸς τὰ πράγματα σύμφωνον προσέλαβεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πυθόντων δὲ τούτων, ἀβέννηρος συγκαλεῖται τὴν βενιαμίτην φυλήν, οἷς γὰρ ἐκ ταύτης ἅπαντες ἰεβόαθ σωματοφύλακες ἦσαν, καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθείς, ἐπεὶ μηδὲν αὐτὸν παρόντας ἐώρα, προσιόντας δ' οἷς ἐβούλετο, ὑποδεξάμενος ὡς εἰκὸς τὸν ἑταῖρον, ἦκε πρὸς δαβίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ ληψόμενος. αὐτὸς γὰρ πιστότερα γὰρ τὰ δι' ἄλλου πραττομένων ὅσα δι' αὐτοῦ ἕκαστοι ποιοῦμεν εἰδῇ δοκεῖ, καὶ προσέτι τοὺς ἡγουμένους αὐτοῦ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ δαπάνῃ ξενίσαντος ὅλῃ συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφιέναι ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρὼν καὶ βλεπόμενος θᾶσσον ποιήσῃ τὴν ἀρχήν. ἐκπέμψαντος δὲ τὸν δαβίδου τὸν ἀβέννηρον, οὐ δὲ ὀλίγον διαλειπὼν εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ, καὶ μαθὼν ὡς ἐπὶ παρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβέννηρος, καὶ μακρὰν ἐμπεσόντα ἀπηλλαγμένος ὅλῃ σωθέντα. καὶ ὁμολογίας τῆς ἡγεμονείας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσονται τάξει, σωτηρὸν τὸ τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τ' ἄλλα δεινὸν ὄντα σωπᾶν πράγματα καὶ τοὺς καιροὺς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθῆναι καὶ τῆς στρατηγείας ἀφαιρεθῆναι, καλοῦντος καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἄπειρον. καὶ πρῶτον μὲν ὅπως χειρεῖ διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὸ βασιλέα, φυλάττεσθαι πάντα νῶν, καὶ μὴ προσέχειν οἷς ἀβίννηρος συμπράττεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ὅλῃ τῷ βεβαιώσασθαι τῷ σαύλου παῖδι τὴν ἡγεμονείαν. ὅλῃ δ' ἀπάθῃ καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μᾶλλον ἧς ἐβούλετο νυνὶ ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν κατασκευαζομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε τὸ δαβίδην τούτοις, καὶ παρεξιωμότων ἑώρα, ζέπεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδὸν, καὶ κρίνας ἀβίννηρον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ὑπολιώξοντας. οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐπὶ δαβίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. ἀβέννηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων, κατέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τῆς χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑπειδόμενος τῶν συμβησομένων ὑπέστρεφεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

beneuo-

καὶ δεξιωσάμενος, ὡς μάλιστ' ἔνοις καὶ φίλος (ὑποκεί- A
νων) ἐδ' ἱκανὰς πολλάκις εἰς τὸ αὐτόπτου δ' ὑποβολῆς
τὰ τῆ ἀληθοῦς ἀγαθῶν οἱ θεήμασιν ἐγχειρεῖν τες
ἀτόπως) ὅποσα μὴ οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀποῤῥήτῳ
διαλεξόμενος. ὡδήγαγεν ἐς τὸ ἐρημότερον τ πύ-
λης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν ἀδελφῷ τῷ ἀδελφῷ, ἀπασσά-
μενος τ μάχαιραν, ὑπὸ τλιὰ λαγόνα πάρει. καὶ τελευτᾷ
μὴ ἀβίνηρος τῦτον ἐνεδρευθεὶς τὸν ξόπον ὑπὸ ἰωά-
βου, ὡς μὴ αὐτὸς ἔλεγε πεμφθέντος ἀσαὴλ τῷ ἀ-
δελφῷ ὃν διώκοντα βαλὼν ἀβίνηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ
θεὸς τῇ χεβεῶνι μάχῃ. ὡς ἢ τάλιθὲς ἔχοι, δείσαντος,
θεὶ τῆς στρατηίας Ϲ τῆς ὡδὲ τῷ βασιλεῖ τιμῆς, μὴ B
τύτων μὴ αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι ἢ ὡδὲ δαβίδου
τ θεόφιλιν τάξιν ἀβίνηρος. ἐκ τύτων αὖ τις κατανοή-
σειν, ὅσα Ϲ πηλίκα τλμῶσιν αὖθρωποι πλεονεξίας ἕ-
νεκα καὶ ἀρχῆς, Ϲ τὰ μηδενὶ τύτων ὡδαχωρῆσαι. κτή-
σασθαι γὰδ αὐτὰ ποθοῦντες, δεῖ μυρίων κακῶν λαμ-
βάνειν. καὶ δείσαντες ὑποβαλεῖν, πολλῷ χείρονι τὸ βέ- C
βαιον αὐτοῖς τῆς ὡδαιμονίας θεὶ ποιῆσιν, ὡς ἐκ ὁμοίου
δεινοῦ τυγχάνοντες περίσασθαι τηλικοῦτο μέγεθος ἐ-
ξυσίας, καὶ συνήθη τοῖς ὑπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς χρώμενον, ἔ-
τι ταύτῃ ὑπολίσαι, ἐδὲ ἀσφαλεῖ ἔχοντες συμφο-
ρᾶς. δεῖ τῦτο καὶ χαλεπώτερα μηχανᾶν) καὶ τολμᾶσι
ἔργα πάντες φόβῳ τῷ ὑποβαλεῖν. ἀλλὰ θεὶ μὲν τού-
των ἐν βεβαίοις ἀρκεῖ διηλῶσθαι. δαβίδης δ' ἀκέ-
σας αὐτῆ μὲν τὸν ἀβίνηρον, ἤλγησε μὴ τλιὰ ψυχλιά. D
ἐμαρτύρετο ἢ πάντας ἀπατεῶνα εἰς τὸν θεὸν τλιὰ δι-
καιοσύνη καὶ βοῶν, ὡς ἄτε κοινωνὸς εἴη τῆς ἀβινήρου σφαγῆς,
οὔτε κατ' ἐντολὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ὑποθάνοι. ἀφ' ἧς ἢ
κτῆ τῷ περφυδικότος αὐτὸν δίκας ἐπίθετο, καὶ τὸν οἶκον
αὐτῷ, καὶ τοὺς συμπροάξαντας, ὑποθύνους ἐποιεῖτο ταῖς
ὑπὲρ τῷ τετελευτηκότος ποιναῖς. ἔμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ
δόξαν ὡδὲ τὰς πίστεις καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ἔδωκεν ἀβινήρῳ
τῦτον εἰρηκέναι. θεσπέτας μὲν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, E
κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν
αὐτῷ τὸ σῶμα, θεῤῥηξαμένους μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐν-
δύντας ἢ σάκκους. ταῦτα ἢ ποιεῖν, θεφάροντας τ κλί-
νειν. αὐτὸς δ' ἐφέπετο μὲν τῷ γεγενεακότων καὶ τῷ ἐν
ἡγεμονίαις ὄντων, κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδυ-
κνύμενος τό τε δίκαιον τὸ θεὸς τὸν ζῶντα, καὶ τ ὀλι τε-
θνηκότι λύπλιν, καὶ ὅπι μὴ κτῆ τλιὰ αὐτῷ γνώμλιν αὐήρη-
ται. θάψας δ' αὐτὸν ἐν χεβεῶνι μεγαλοπρεπῶς καὶ
ὑπιταφίοις τε συγχαλάμενος θρηνοῖς, αὐτὸς ὀλι τῷ F
πάρος χρὰς θεῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλ-
λοις. ὕπως δ' αὐτὸν ὁ ἀβινήρου σωτὴρ θάνατος, ὡς μη-
δὲ ζοφλιὸ ἀναγκαζόντων αὐτὸν τῷ ἑταίρου λαβεῖν.
ἀλλ' ὤμοσε μνησθῆναι μηδενὸς, ἄχρι ἡλίου δυσμῶν.
ταῦτ' δίκαια αὐτῷ ὡδὲ τῷ πλήθους ἐχώρησεν. οἵ τε
γὰδ φρὸς τὸν ἀβίνηρον φιλοτόργως διακείμενοι, σφόδρα
αὐτῷ τλιὰ θεὸς αὐτὸν τιμλιὰ ὑποθανόντα, καὶ φυλακλιὰ
τ πίστεως ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσας τῷ νο-
μιζομένων ὡς συγχυῆ καὶ φίλον, ἀλλ' ἐκ ὡς ἐχθρὸν γε-
νόμενον ὑβρίσθεν ἀκόσμῳ ταφῇ, καὶ ἠμελημένῃ τότε.
ἀλλ' ὡς παῦ δὴ χρησῷ Ϲ ἡμέρᾳ τλιὰ φύσιν ἔχαιρε,
τ αὐτλιὰ ἑκάστου λογιζομένῳ θεόνοιαν εἰς αὐτ τ βα-
σιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὁποίων τυγχάνοντα τὸν ἀβινήρα
παρὸ ἐώρα. θεὸς τύτοις οὐ μάλιστα δαβίδην γλί-
χεσθαι δόξης ἀγαθῆς, ποιούμενον θεόνοιαν λὶ εἰκὸς, ὡς ἡδὺς ὑπνώσειν ὑπ' αὐτῷ φονεύσαντα τ ἀβίνηρον.

beneuolentiam præ ſe ferens (vt ſæpè fit cùm ad obtexendas inſidias malum aliquod facinus molientes ſummam bonitatem ſimulant) ſeorſum à cætero comitatu ſeducit, quaſi ſecretius aliquid cum eo colloqui vellet: atque ita abductum in locum portæ ſolitarium, vno tantùm fratre Abiſæo præſente ſtricto ferro per ilia traiicit. Hunc exitum habuit vir egregius, inſidiis à Ioabo interceptus, vt ipſe videri volebat in vltionem fratris Aſaelis, quem in præ- B lio ad Hebronem commiſſo Abenerus pertinaciter ſe inſequentem interemerat. re autem vera quòd miſerè timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc ſanè videre licet, quàm nihil non audeant homines ambitioni & auariciæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne quod ſemel nacti ſunt amittant, maiora etiam non reformidant: ſic exiſtimantes, leuius incommodum eſſe ad ſummum faſtigiũ non peruenire, quàm ab aſſuetis iam bonis excidere, ideóque plus illis ſemper audaciæ ſupereſt, dum timent ne priſtina felicitate priuentur. Sed de his ſatis eſt paucis admoniſſe. Porrò Dauid audita Abeneri nece vehementer indoluit, ſublatáque ad cælum dextera magna voce proteſtatus eſt, quòd nec iubente ſe nec conſcio cædes ea fuerit commiſſa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris ſocios præiudicio ſuo damnauit. Valde enim ſolicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuiſſe admiſſum, edixítque vt totus populus defleret ac lugeret, virum & ſolennibus funeralibus ei parentaret, ſciſſis veſtibus & ſaccos indutus: atque hoc modo exequias frequẽtari voluit, quas & ipſe vnà cùm honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lacrymis ſatis indicans vel benevolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum, quódque præter ipſius voluntatem interemptus fuerit, quin & magnificè apud Hebronem ſepultum, ac epitaphio à ſe compoſito honoratum, ſtans ſuper monumentum primus deplorauit, ſuóque exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adeóque grauiter Abeneri morte affectus eſt, vt nullis amicorum precibus ad guſtandum ea die cibum adduci potuerit, ſed inratus iciunium vſque ad ſolis occaſum ſeruauerit. quod ſanè non mediocrem ipſi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri ſtudioſi vehementer hunc defuncti extremum honorem & ſeruatam ad vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contuliſſet quæ in amicos conferri ſolent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominioſæ ſepulturæ tradidiſſet: tum conſiderantes pro ſe quiſque egregiam regis benignitatem, eadem ſibi quoque ab illo pollicebantur. atque hoc modo optimè Dauid famæ ſuæ conſuluit, nemine amplius ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum. quin & priuſ-

quam multitudo quæ ad funus celebrandum conuenerat digrederetur, docuit eos quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantúmque totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

Cap. II.

Ieboſtho amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit.

II. 2. Reg. 4. IEbosthus autem Sauli filius morte eius audita grauiter hoc tulit, quòd priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat vt in paternum regnum succederet, mirúmque in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cùm essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes si Iebosthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Iebosthum in cubiculo meridiantem, videntésque nec satellitum quenquam adesse, neque ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisóque capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensóque Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quòd à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam eius aurcam apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut fortè alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquam læsit, vos verò maxima etiam beneuolentia, summísque honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quę puratis de tali Iebosthi cæde libēter auditurū. Neque enim alio modo grauiùs existimationem meā lędere potuistis. Hęc locut° iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: capúrq; Iebosthi cū omni honore funeratū in Abneri monumētum intulit. His ira finitis vniuersi Hebręorum

Κεφάλαιον β'.

Οπ τὸ ἰεβόσθου φονευθέντος ἐξ ὀπιθεν ὑπὸ φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν Δαβίδης παρέλαβεν.

Ἀκούσας δὲ τὴν τελευτὴν αὐτὸς ὁ σαούλου παῖς ἰέβοσθος, ἐφέρετο λύπῃ, ἀνδρὸς ἐγγενέσθαι συγγενοῦς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ ὠδαμόθεν. ἀλλ' ὑπερεπάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβενήρου θάνατος. οὐκ ἐπὶ βίῳ δὴ οὐδὲ αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέμμανος υἱῶν, βαναάθα, τῷ δ' ἑτέρῳ θάννος ὄνομα ἦν, ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. οὗτοι γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος Βενιαμῖται, τῶν ἐφ' ὑπερτάτου τάγματος, λογισάμενοι δὴ ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν ἰέβοσθον, μεγάλων παρὰ Δαβίδου τεύξοιντο δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσαι, ὧδε τὸ δωμάτιον μόνον εὑρόντες μεσημβρίζοντα καὶ καταμάθοντες τὸν ἰέβοσθον, καὶ μήτε τοὺς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορέναι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπὸ τε τοῦ κόπου καὶ τῆς ἐργασίας ἧς μετεχειρίζετο καὶ τοῦ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε κατακεκλιμῆσθαι τὸν σαούλου παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας πορισάμενοι τὴν πορείαν ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τῶν ἠδικημένων, πρὸς τὸν ληφόμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τῷ δαβίδῃ τὴν ἰεβόσθου, σωίζειν αὐτοὺς ὡσεὶ δύνας, ὃς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀπηγκότας. ὁ δ' ὡς οὐκ ἤλπιζον οὕτως αὐτῷ προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ ὠδαμόθεν ἐμοὶ δίκην ὑφέξοντες. οὐκ ἴστε ὅτι ἐγὼ τὸν σαούλου φονέα, καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτῷ στέφανον ἠμυνάμην, καὶ ταῦτ' ἐκείνου χαριζόμενον τὴν ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' ἐξ ὧν τὸν αὐτὸν ὑποπτεύσατε, ὡς χαίρειν κακούργοις ἀνδράσι, καὶ χάριτας ἡγήσασθαι τὰς χειροκτόνους ὑμῖν φερούσης, ἀπηγκότων δὴ τῆς αὐτῷ κοίτης ἄνδρα δίκαιον, καὶ μηδὲν μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς δ' ὅλῃ πολλῆς δυνοίας καὶ τιμῆς ἐχηκότα. διὸ, δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τῷ νομίσαντες ἠδίως ἔχειν με τὴν ἰεβόσθου τελευτὴν, τῷ τὸν ἀνελεῖν. οὐ γὰρ ἐδυσώπησε μᾶλλον ἀδικῆσαι τὴν ἐμὴν δύζαν τοῦδ' ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς αἰκισάμενος, διεχρήσατο. καὶ τὴν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ἐν τῷ ἀβενήρου τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐνθήσασθε. τούτων δ' τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἅπαν ἅπαντες οἱ τῶν λαῶν τῶν ἑβραίων πρε-

προσῆλθον πρὸς Δαβίδην εἰς Χεβρῶνα, οἵτε χιλίαρχοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῷ, καὶ παρέδοσαν αὐτοὺς, τιμὴν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ἔτι καὶ σαοὺλου ζῶντος ἔχον πρὸς αὐτὸν ὑπομιμνήσκοντες, καὶ τιμὴν ἣν ἐτίμησαν τότε χιλίαρχον πεμφθέντες ὑπ' ἐκείνου, ὅτι τὸ βασιλεῖον τοῦ θεοῦ ὄντα σαμουήλου καὶ προφήτου χειροτονηθέντα, καὶ παῖδες αὐτῷ, καὶ ὡς τὴν ἑβραίων χώραν αὐτὸς σώσας καταγωνίσατο μόνος παλαιστινοὺς ἐδίδοσαν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ δὲ, ταύτης τὴν ὑποδοχὴν τῆς προθυμίας αὐτῶν, καὶ παρακαλέσας ἐθάμβυνεν, οὐ γὰρ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐπὶ τοιούτοις ἔργοις, καταυωχήσας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἐπέμψε τὸν λαὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ συνῆλθον, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς ὁπλίται ὡς ὀκτακόσιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, φορεῶντες ὅπλα θυρεὸν καὶ σιγμόσιν. οὗτοι δὲ, τῷ σαοὺλου παιδὶ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ ἰούδα φυλὴ, τὸν δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ τῆς συμεώνος φυλῆς, ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ τῆς λευίτιδος, τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα ἰώδαμον. μεθ' οὗτοι δὲ ὁ ἀρχιερεὺς σάδακος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁπλῖται τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ ταύτη μέχρι τοῦ νῦν καὶ σαούλου τινὰ βασιλεύσειν προσδοκῶσα. ἐκ δὲ τῆς ἐφραίμου φυλῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ τὴν δυνατωτάτην καὶ κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δὲ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς τὸ ἥμισυς, μύριοι ὀκτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τῆς ἰσσαχάρου φυλῆς διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁπλῖται δὲ μυσμύριοι. ἐκ δὲ τῆς ζαβουλωνος φυλῆς, ὁπλίτην ὅπλοις ἐκλεκτοῖς, πέντε μυριάδες. αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ μόνη πᾶσα πρὸς δαβίδην συνῆλθεν. οὗτοι πάντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τῆς γάδου φυλῆς. ἐκ δὲ τῆς νεφθαλίτιδος φυλῆς, ὄπισθοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χορηγοῦντες θυρεοῖς καὶ δόρασι. ἠκολούθει δ' ἡ φυλὴ ἀναρίθμητος οὖσα, ἐκ δὲ τῆς δανίτιδος φυλῆς, ἐκλεκτοὶ δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τῆς ἀσήρου φυλῆς, μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δὲ τῶν δύο φυλῶν τῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ τοῦ λοιποῦ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ὡπλισμένων θυρεοῖς καὶ δόρυ καὶ περικεφαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίαις ἐχρῶντο. ἦν δὲ τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβίδην συνῆλθε, μὴ πολλῆς παρασκευῆς σιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῶν πρὸς βοσκὴν παίντων, καὶ μιᾶ γνώμῃ τὸν δαβίδην βασιλεύειν ἐπέφηναν. ὅτι δὲ ἓξ εἰς ἡμέρας ἑορτάσαντος τοῦ λαοῦ, καὶ κατευωχηθέντος ἐν τῇ χεβρῶνι, ὁ δαβίδης μετὰ παίντων ἐκείθεν ἀρᾶς, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. τῶν δὲ κατοικούντων τὴν πόλιν ἰεβουσαίων, γένος δ' εἰσὶν οὗτοι χαναναίων, ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τοῖς ἐπιπεφραγμένους τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις καὶ πᾶν τὸ λελωβημένον ἐπισάντων ὅπλοις τῆς βασιλέως ὅτι τοῦ τείχους, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς ἀναπήρους, ταῦτα δ' ἐφρόντιζον καταφρονοῦντες τῆς τῶν τειχῶν ὀχυρότητος, ὁρμησὰς, πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ ἱεροσόλυμα. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος ὡς δι' αὐτὴν ἐλεῖν, δύθις ἐμφανίζων τὴν ἰσχὺν, καὶ καταπλήξαιμος εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις ζῆλον διέκειντο πρὸς αὐτὸ, λαμβάνει καὶ κράτος τὴν κάτω πόλιν. ἐπὶ δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω πᾶσι ὑποσχέσθαι καὶ γεραῖρειν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους ὅτι τὰ ἔργα τοὺς στρατιώτας διαφέρειν ἐποίησεν, καὶ τῷ δι' αὐτῶν ὑποσχεσθαι φαιδρύνων ὅτι τὴν ἄκραν αἱ ἁπάντη,

A proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt cum tribunis ac præfectis, seque & sua omnia illi dediderunt, cõmemoratis priùs veteribus officiis, quæ in eum viuente etiam tum Saulo contulissent, & quòd tribunum tunc regium in summo honore habuissent, & quòd diuino suffragio per Samuelem prophetam rex vnà cũ suis filiis declaratus esset: eique soli destinatum esset vt perdomitis Palæstinis Hebræorum rebus perpetuam salutem ac securitatem afferret. 2.Reg.5.

B At ille collaudato eorum studio, hortatúsque vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eo ampliùs. ex tribu Leuitica quatuor millia septingenti cum principe suo Iodamo. cum his erat pontifex Sadocus cum vigintiduobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc sustinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præstantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isachar ducenti futurorum præscij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectissimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus sola vniuersa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua trib° Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati. quos sequebantur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide selectorum viginti septem millia. ex tribu Aseri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus

C

D

E trans Iordanẽ habitãtib. & reliquo tribus Manassitidis armatorum scuto & hasta galeáq; ac gladio viginti duo millia. Reliquę quoq. tribus gladiis vtebãtur. Hę fuerũt copię quę in Hebronem ad Dauidẽ sũt collectæ cũ magno cõmeatu frumenti & vini, cæterorúmque ad victum commodorum, omnésque communi sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cúmque triduo illic festa celebrassent, epulísq; operati essent, Dauid cum omnibus his copiis Hierosolyma est profectus. Iebusæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis, clausis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cùm strenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris si qui similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decreuit propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare:

F

III. Iebusæi

G

promisitque ei qui per subiectam vallem in arcem euasisset,totius exercitus imperium se cõmissurum. & cum eo certatim omnes enitererentur,cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & conscẽsa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repopoſcit.

Cap. III.

Dauid vi captis Hierosolymis Chananæos inde populariter eiicit,vrbẽmque Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Eiectis deinde ex arce Iebusæis, & instauratis Hierosolymis,rex ea, ciuitatem Dauidis appellauit,ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tẽpus quo apud Hebronem solius tribus Iudæ rex fuit,septem anni fuêre,& mẽses sex. postquam autem Hierosolymis regiamsibi aptauit,in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregiis accessionibus quàm celebertima redderetur. Per idem tempus Iramus legatione in hoc missa in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros,qui regiam ei Hierosolymis exædificarẽt. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcẽ in ea conditam in vnum corpus redegit,cingẽdúmque eisdem munitionibus Ioabo demandauit.Igitur primus Dauid Iebusæis inde eiectis,à se ciuitatem denominauit.Nam tempore Abrahami generis nostri autorisSolyma vocabatur.nec desunt qui affirment etiam apudHomerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligendam.templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce,securitatem significante.Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chananæos imperator,deuictæ regionis agros suis diuisit, post quem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt,vsque ad hanc Dauidis expugnationẽ anni fuêre quingẽti & quindecim.Nec prætermittendus est per silẽtiũ Orphonas vir inter Iebusæos opulentus,cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à rege,tum propter perpetuã eius erga Hebræos beneuolentiam,tum quia priuato quodam officio demeritus est eũ,vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus.Dauid deinde alias quoque vxores duxit,& concubinas sibi adiũxit.filios etiam vndecim suscepit,quorum nomina,Amnas,Ellus,Sebas,Nathan, Solomon, Iebar,Eliel,Phalna,Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram.Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt,duo verò postremi è concubinis.Thamara autem Abesalomi germana fuit.

Cap. IV.

Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

IV. PAlestini aũt cognito quòd Hebræi Dauidẽ regẽ creassent,collecto contra eos exercitu & occupata cõualle quę dicitur Gigãtum non procul Hierosolymis sita,castra ibi posuerunt.

κὴ ταύτῃ ἐλόντι, στρατηγίαν ἅπαντος τοῦ λαοῦ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων δ' φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον ὀκνούντων ὑφίστασθαι δι' ὄρεξιν τῆς στρατηγίας, ὁ σαρουΐα παῖς Ἰώαβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνέβησεν ἀναβάς, φθὰς τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πολιορκήσας Ἱερουσάλημα Δαβίδης, κὴ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ᾤκησεν δ' ἐν αὐτῇ Ἰουδαίους.

Ἐκβαλὼν δ' τοὺς Ἰεβουσαίους ἐκ τῆς ἄκρας, κὴ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ Ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτῇ Δαβίδου προσηγόρευσε, κὴ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ δὲ χρόνος ὃν τῆς Ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν Χεβρῶνι, ἑπτὰ ἐτῶν ἑπτὰ, καὶ μηνῶν ἓξ. ἀποδείξας δ' βασίλεια ὄντα τὰ Ἱεροσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, θεοῦ προνοουμένου κρεῖττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν ὑπάρδοσιν. πέμψας δ' πρὸς αὐτὸν Ἴραμος ὁ τυρίων βασιλεὺς, φιλίαν κὴ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ κὴ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα κὴ τέκτονας ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, εἰ κατασκευάσειαν βασίλειον ἐν Ἱεροσολύμοις. Δαβίδης δ', τοῦ τε ἄνω πόλιν προσειληφὼς, καὶ τὴν ἄκραν συνάψας τῇ αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. καὶ προσετειχίσας ὑπερμεγέθη τοῖχον κατέσησεν Ἰώαβον. προῆκτος οὖν Δαβίδης τοῖς Ἰεβουσαίοις ἐξ Ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. διὸ δὲ ἀβέρμυθ ἦν πρόγονος ἡμῶν, σόλυμα ἐκάλεῖτο. μὴ ταῦτα δ' αὐτοῖς φασί τινες ὅτι καὶ ὁμήρου ταῦτα ὀνόμασεν σόλυμα. τὸ γὰρ ἱερὸν, τὰ σόλυμα καὶ τὴν ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν, ὅ ἐστιν, ἀσφάλεια. ἦν δ' πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἐξόδου τοῦ στρατηροῦ ἕως χαναναίους στρατείας, καὶ τοῦ πολέμου καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε ταύτην τοῖς ἑβραίοις, καὶ οὐκ ἔτι τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ Ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰσραηλῖται, μάχεις οὓς Δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια καὶ πεντακαίδεκα. ποιήσομαι δ' καὶ μνήμην ὀρφόνα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς τῶν ἰεβουσαίων, οὐκ ἀναιρεθέντος δ' ἐν τῇ Ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ χάριν τοῦ Δαβίδου δι' τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους εὔνοιαν αὐτοῦ, καὶ τινα καὶ χάριν κὴ σπουδὴν πρὸς αὐτὸν γνωμένῳ τὸν βασιλέα, ἐν μεγάλῃ ὕστερον δικαιοσύνῃ σημανῶ. ἔγημε δ' καὶ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς οὔσαις αὐτῷ Δαβίδης, καὶ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποιήσατο δ' καὶ παῖδας ἕνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν, Ἄμνας, Ἔλμους, Ἐβανάθαν, Σολομῶν, Ἰεβὰρ, Ἐλιλεὺ, Φάλνα, Ἐννάφεὺ, Ἰενάε, Ἐλιφαλέ. ἔτι δ' καὶ θυγατέρα Θαμάρας. τούτων, οἱ μὲν σύνεια, ἐξ Ἀχινόας ἦσαν γεγονότες. οὓς δ' τελευταίους εἰρήκαμεν δύο, ἐκ τῆς παλλακίδων. Θαμάρα δ' ὁμομήτριος Ἀβεσαλάμῳ ἦν.

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι Δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

Γνόντες δ' οἱ παλαιστινοὶ τὸν Δαβίδην, βασιλέα ὑπὸ τῶν ἑβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τῶν γιγάντων καλουμένην, τόπος δ' ἐστὶν οὐπόρρω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται.

ὁ δ'

ὁ ἢ τῷ Ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ ἄνευ θεοφορείας, καὶ τὸ κελεῦσαι τὸν θεὸν, καὶ ὡς τῷ ἐσομένων λαβεῖν ἐγγυητὴν ἑαυτῷ ἐκεῖνον ἐαυτῷ, ποιεῖν ἐπέτρεπεν) ἐκέλευσε τὸν ἀρχιερέα τὰ δοκεῖ τῷ θεῷ, καὶ ποδαπὸν ἔσται τὸ τῆς μάχης τέλος προλέγειν αὐτῷ. θεοφορηθεὶς ἢ νίκην καὶ κράτος, ἐξάγει τὸ δύναμιν ὅτι τοὺς παλαιστινούς. ὡς ἠμυνάμενος συμβολῆς, αὐτὸς κατ' ὄπιν ἀφνιδίως ὅπλισεν τοῖς πολεμίοις, ὃς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινε, τοὺς ἢ εἰς φυγὴν ἐξέβαλε. ὑπολαβὴν ἢ μηδὲν ὀλίγον τὸ τῷ παλαιστινῶν στρατιὰν ἐλθεῖν ὅτι τοῖς ἑβραίοις, τῷ τάχει τῆς ἥττης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ὅπλισάσθαι ἡμῶν, μηδὲ μάρτυρα ἄξιον, σοχαζόμενος αὐτῷ τὸ βαρύτητα καὶ τὸ ἀγχίνοιαν, ἀλλὰ γνωσκέτω συρίαν ἅπασαν καὶ φοινίκην, καὶ θεὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, ἢ τὸ πολέμου κοινωνῆσαι. ὃ ἢ μόνον ὠφέλησεν αὐτοὺς τοσαυτάκις αὐτοῖς νικωμένους, καὶ πολλὰς ἀποβαλεῖν μυριάδας, μὴ μείζονα ὀπτεύειν τοῖς ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, ἢ ταύτας παίσαντες ταῖς μάχαις, ξιπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ δαβίδῃ, καὶ εἰς ταυτὸ χωρεῖν ἀστρατοπεδεύσαντο. πάλιν ἢ τὸ βασιλέως τῷ ἰσραηλιτῷ ἐρωμένου τὸν θεὸν, ὡς τῆς ὡς τὸ μάχιμον ἐξόδου, θεοφορεῖ ὁ ἀρχιερεὺς, ὡς τοῖς ἄλλοις τοῖς καλουμένοις κλαυθμῶσι κατέχειν τὸ στρατιὰ, οὐκ ἀποθεν μὲν οὖσι τὸ τῷ πολεμίων στρατοπέδου. κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ θρόησεν, μηδ' ἄρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλδιέσθαι, μὴ πνέοντος αὐέμου. ὡς δ' ἐσαλδεύθη τὰ ἄλση, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν θεοῦπεν ὁ θεὸς παρεῖναι, ἤδη ὄπιχεν ἐφ' ἑτοίμῳ ἤδη καὶ φανερὸν ἐξῆλθε τὸ νίκης. οὐ γὰρ ὑπέμειναν αὐτὸν αἱ τῷ πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' εὐθὺς ὑπὸ τῆς συμβολῆς τροπὴν ἐποίουν κτεινόμενοι. καὶ διώκει μὲν αὐτοῖς ἄχρι πόλεως γαζαρών, ἡδὲ ἔστιν ὅρος αὐτῷ τῆς χώρας, ἁρπάσας αὐτῷ τὸ παρεμβολὴ, καὶ πολὺ ὄχλον ἐν αὐτῇ πλοῦτον, καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῷ ἀνέθηκεν. τοιούτου δὲ ὑποβαλὼν καὶ ταύτης τῆς μάχης τῷ τέλους, ἔδοξε δαβίδῃ συμβαλέσθαι μόνῳ μὲν τῷ γεφύραν καὶ γεφύρων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι τῷ ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας πρὸς αὐτὸν, τοῖς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοῖς ἱερεῖς καὶ λαΐτας, καὶ προαθήσαι εἰς καταθαρεὶμ, μεταπομψάσαι τὸ τὸ θεῦ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς ἱερουσάλημα, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἐγχωρίαις αὐτοῖς, θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἐπ σαούλου βασιλεύοντος ταῦτ' ἐφρόντισεν, οὐκ ἂν δεινὸν οὐδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τῷ λαοῦ παντὸς, καθὼς ἐβουλεύσαντο, ᾠδαγώγησαν ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸ κιβωτὸν, καὶ βαστάξαντες ἐκ τῆς ἀμιναδάβ οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ὑπόθεντες ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, ἔλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέτρεψαν μὴ τῷ βοῶν. προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες παν εἶδος μέλους ὑπερχόμενον, σὺν τε ἤχῳ ποικίλῳ κεχυσμένων καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῷ, ἔτι ἢ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, καταγόντες τὸ κιβωτὸν εἰς ἱερουσάλημα. ὡς δ' ἄχρι τῆς χαμὼνος ἄλωνος, τόπου τινὸς οὕτω καλουμένου προῆλθε, πλοῦτα ἔζας, κατ' ὀργὴν τοῦ θεοῦ. τῷ βοῶν γὰρ ὑπενεύσαντων τὸ κιβωτὸν, ἐκτείναντα τὸ χεῖρα καὶ καταρρῆξαι θελήσαντα, ὅτι μὴ ὧν ἱερεὺς ἥψατο ταύτης, ὑποθανεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς, ἐδυσφόρησαν ὅτι τῷ θανάτῳ τοῦ ὀζᾶ. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ ἐπελάβετο, ἔτι νῦν ὀζᾶ διακοπὴ καλεῖται.

A Iudæorum verò rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit pontificem quid tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos inuaserat, coniecturam inde faciens, quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen consociatis armis auxilium illis tulisse: quæ causa fuit toties victi, tam multis millibus desideratis, denuò bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaserunt, & eodē quo priùs loco castrametare sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oraculum consulente, respondit pontifex, in sylua quæ, fletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum cōtinendum, nec priùs ad pugnam educēdū, quàm sylua nullo perflante vento suapte sponte agitaretur. quod vbi primùm obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox vt ad manus vētum est terga vertit. nec segniùs Hebræus institit, fodiendóque terga fugiētium, & multos prosternendo, vsque Gezara, quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda poriti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de cōmuni seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorum ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, omnémque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur sicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatā, in plaustrūque nouum impositam, subiunctis bubus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est. bubus enim exorbitantibus plaustrum & arca inclinata, Oza cùm non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur.

2. Reg. 6.

Tum Dauid territus & cogitans se fortè idem passurum quod Oza, si ad se in vrbem arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in eam extensa morte mulctatus sit. supersedit illam Hierosolyma inducere: diuerténsque paulũ in villam hominis cuiusdam iusti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiúsque domum multis felicitatib. cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere & humili repentè vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderunt felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in vrbem suam transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur, déduceretúrque à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc vsum erectum. In ea festiuitate sumptuosè ac splendidè sacrificatum est, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulierib. quàm viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericij, & laganum frixum, & frustum de victima. atque his epulis populo pasto ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quæcunque Deus propitius largiri solet: reprehendit tamen quòd præter decorum tantus rex saltasset, ita vt in conspectu seruorum suorum & ancillarum partes quasdam inter saltandum denudarit. at ille non pudere se huius facti respondit, quòd sciret gratum esse Deo qui eum & patris ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturúmque se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, quàm indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterùm rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quòd cùm ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodum Moyses prædixerat. communicatóque super ea re consilio cum Nathane propheta, cùm is autor esset proposita exequẽdi, polliceretúrque Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam struendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionem apparuit, iubens vt Dauidi nuntiaret, gratiam quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittere vt is qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimum fanum construeret. Verumtamen postquam longam vitam rex ad vltimam senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio eius & successore,

2. Reg. 7.

Δείσας δὴ ὁ Δαβίδης καὶ λογισάμενος μὴ ταυτὸ πάθῃ τῇ ὀζᾷ διξάμενος τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνῃ διὸ μόνον ὀξέτεινεν τὴ χεῖρα πρὸς αὐτὴ οὗτος ὑποθανόντος, ἐκεισδέχε) μὴν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴ πόλιν, ἀλλ' ἐκνεύσας εἰς τι χωρίον αἰδρὸς δικαίου ὠβεδάμου ὄνομα, λεύίτου τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τὴ κιβωτὸν πίθησιν. ὑπομένει δ' ὅπι ἔξις ὅλους μῆνας αὐτόθι, καὶ τὸν οἶκον τὸν ὠβεδάμου πύξησέ τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας ὃ ὁ βασιλεὺς ὅτι ζῶντα συνέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθεόως δυσαίμων καὶ ζηλωτὸς ὢν πᾶσι τοῖς ἐφεξῆς καὶ πυνθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτὸ, θαρσήσας ὡς οὐδενὸς κακοῦ πεφροντισόμενος, τὴν κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μετακομίζει. τῶν μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δὲ χορῶν οὓς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς ἡγεμονεύοντων, αὐτὸς δ' ἐν κιννύρᾳ παίζοντος καὶ κρουομένου, ὥς τε καὶ τὴν γυναῖκα μιχαλὶν σαούλου ὂ θυγατέρα τὸ πρώτου βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τὸ τοιοῦτο χλευάσαι. εἰς κομῳδίαντες ὃ τὴν κιβωτὸν, πθέασιν ὑπὸ τὴν σκηνὴν ὃν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τὲ ἐπετέλεσε πολυτελεῖς καὶ εἰρηνικὰς αἰλίγκε. ἐ τὸν ὄχλον ἑστιᾷ παίζᾳ, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ παισὶ δίχαδοὺς κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐγκαρίτην καὶ λάγανον ταγηνιτὸν καὶ μελίδα θύματος. καὶ τὸν μὲν λαὸν οὕτω καταυωχήσας ἐπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτὸ ὢν δαγένεται. ὢν δ σᾶσα δ' αὐτῷ μιχάλη ἡ γυνὴ, σαούλου ὃ θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, ἐ ὢν δὲ τὸ θεῖ γένεσθαι ἤπει ναὶ θ' ὅσα ὢν δ σχεῖν αὐτῷ δυνατὸν, δύμενεῖ τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμψατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀρχούμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλοις καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δ' οὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τὸ πατρὸς αὐτῆς καὶ τῷ ἄλλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεῦσαι μηδένα τῶν δόξειν τοῖς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν καὶ αὐτὴ τὸ γινόμενον ποιησάμενος λόγον. ἡ δὲ μιχαλὴ αὐτὴ, δαβίδη μὲν συνοικοῦσα, παῖδας οὐκ ἐποίησατο. γαμηθεῖσα δ' ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτὼ ὁ πατὴρ ὁ σαούλος, τότε ὑποπασάσης αὐτὸς ἔτεκε, πέντε παῖδας ἔτεκε. ἐ θεοὶ μὲν δὴ τούτων κύριοι χάριν ὁμολωσόμενοι. ἐ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσαν τὰ θεάγματα αὐτῷ χεδὸν ἡμέραν ἀμείνω ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως, εἰ ὁμιζεν ἐξαμβλύνῃ αὐτὸ, εἰ μὴ ὢν αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρου πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε, ἐ καλλίσλευ τὴν ἄλλων κατασκευὴν ἔχουσι, θεσπρᾶ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένῳ. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ καθασκευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ θεῖ τούτων ναθάνᾳ τῷ προφήτῃ δηλεχθεὶς, ἐπεὶ ποιεῖν ὅτι περ ὥρμηται θεσπέταξεν αὐτὸν, ὡς τοῦ θεοῦ θεὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, εἶχεν ἤδη θεὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν θεσθυμότερον. τοῦ θεοῦ ὃ κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τῷ ναθάνᾳ φανέντος λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τὴν μὲν θεσαίρεσιν αὐτὸ καὶ τὴν ὀπθυμίαν ὑποδέχεται, μηδενὸς μὲν πρότερον εἰς νοῦν βαλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, τοῦ ὃ ταύτην τὴν δόξαν λαβόντος. οὐκ ὀπίσω ἔφη ὃ, πολλοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μὲν τοι γε τὸν θάνατον αὐτὸ, γηράσαντος καὶ μακρὸν αἰῶνα ζήσαντος βίον, ἑστᾶναι τὸν ναὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν θεδεξομένου, κληθη-

κληθησομένε ὑ σολομῶνος. ᾧ προσήσεσθαι Ϲ προνοεῖν ὡς πατὴρ υἱᾶ κατεπηγγέλλετο, τέλη μὴ βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις φυλάξων, Ϲ ὠφελήσων αὐ ἁμάρτῃ τύχη νόσῳ ἢ γῆς ἀφορία. μαθὼν ταῦτα ὁ δαβὶδ ἐκ τῦ προφήτου δαβίδης, καὶ ἅτε χαρᾶς ἠδόμενος ὅτι τοῖς ἐκγόνοις αὐτῦ τέλη ἀρχὴν διαμένουσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν οἶκον αὐτῦ λαμπρὸν ἐσόμενον Ϲ εὐδοκήσειν, πρὸς τέλη κόσμον ὠφελήσεται, Ϲ πεσὼν ὅτι πρόσωπον, ἤρξατο προσκυνεῖν, ἢ εὐεπαίτων διαλεγεῖν τῷ θεῷ, ὧν τε αὐτῷ παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινῆς ἢ ποιμένος εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονείας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν τε τοῖς ἐκγόνοις αὐτῦ καθυπέσχητο τῆς προνοίας, λῦ ἑβραίων Ϲ τῆς τύπων ἐλευθερίας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰπὼν ἢ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπηλλάσσετο.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, ἢ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξε αὐτῶν τελεῖν.

ΔΙαλιπὼν ὁ λίγον χρόνον, ἐγνω δεῖν ὅπῃ τοὺς παλαιστινοὺς ἐκστρατεύειν, ἢ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾴθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν ἠθιόμενον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοῖς ἐκγόνοις αὐτῦ βασιλεύοντας καταλίποι. Ϲ συγκαλέσας πάλιν τὴν στρατιὰν, ἢ ὡς ἀγαθὸν στρατηγὸν αὐτὴν πρὸς πόλεμον ἑτοίμην παρεσκευασμένην τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς, ἄρας ἐκ τῆς ἱεροσολύμων, ὅπῃ τοὺς παλαιστινοὺς ἥκειν κατήσας σὺν αὐτῇ τῇ μάχῃ καὶ πολλὴν τῆς χώρας ὑποτεμόμενος, ἢ προσελάσας ὅπῃ τῇ τῦ ἑβραίων, ὅπῃ τοὺς μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτῦ, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δ' λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπιτάξας κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ὅπῃ ἀδραζάρου τὸν ἀρᾶα μὲν υἱὸν, βασιλέα ὑ σωφηνῆς ἐστράτευσε. ἢ συμβαλὼν αὐτῷ ὠφελῆ τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τῦ μὲν πεζὸν αὐτὸ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους. τῦ δ' ἱππότων, ὡς πεντακισχιλίους. ἔλαβε δ' ἢ αὐτὸ ἅρματα χίλια. καὶ τὰ πλείω μὲν αὐτῦ ἠφάνισεν, ἑκατὸν δ' μόνα προσέταξεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

Κεφάλαιον ς'.

Ἡ ἡμιομένη θεὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, ἢ νίκη.

ΑΚώσας δ' ὁ δαμασκοῦ ἢ σύρων βασιλεὺς ἀδραδος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδραζάρου, φίλος ὢν αὐτῷ μὴ δυνάμενος ἦκεν ἰσχυρὰς συμμαχήσων, ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν πρὸς τῷ εὐφράτῃ ποταμῷ. πλείστους δ' τῇ μάχῃ, ἢ πολλοὺς ὑποβαλὼν τῦ στρατηγῦ. ἔπεσον δὲ καὶ τῶν ἑβραίων ἀναγεγυμνωμένοι τῆς ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δ' λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δ' τούτου τῦ βασιλέως Ϲ νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῆς ἱστορίας, λέγων οὕτως. μετ' δ' ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῆς ἐγχωρίων τις ἀδάδος ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας δαμασκοῦ τε ἢ τῶν ἄλλης συρίας, ἔξω φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δ' ὄξυ ἐνεγκὰς πρὸς δαβὶδ τὸν βασιλέα τῶν ἰουδαίων, καὶ πολλαῖς μάχαις κριθεὶς, ὑστάτῃ τε ὠφελῆ τὸν εὐφράτην ἐν ᾗ ἠττᾶτο ἄριστος ἐδόξεν εἶ βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ·

qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnúmque per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam nō vltra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lętus, quòd iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem accelebrem, ad arcam se contulit: procidénsque in facié adorauit Deū gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantámque gloriam euexisset: próque promissa posteris etiā suis felicitate, perpetuáque prouidentia qua res Hebræorū augere atque ornare non desineret: atque ita gratiis actis, hymnóq; decantato à tabernaculo digressus est.

CAP. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

NOn multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, vt quemadmodum Deus prędixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussísq; omnibus vt quàm instructissimi ad bellum essent, vt satis omnia parata existimauit, profectꝰ Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibúsque magno prælio victis, & bona agrorū parte multatis, hísque agris Iudęorum terrę contributis in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantùm pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo imposito contra Adrazarum Arachi filiū mouit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit. V. 2. Reg. 8.

CAP. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

INterim Adadus Damasci & Syrorū rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cùm esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cúmque & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partē amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suę consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hęc verba meminit. Lōgo deinde pòst tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus regē se & viriū & animi robore prestātissimum declarauit.

Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quique à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisque opportunis in locis præsidiis, & tributo impositio, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitum Adadi pharetras reliquámque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc postquam ad ea tempora ventum fuerit dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Bettæam & Machonem: easque vi expugnatas diripuit, in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quódque exercitum amisisset, timens sibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misitque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cũ Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non solùm quoties ipse rex bellum administraret rem prosperabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantùm, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure veram tantùm & æquum respiciebat. exercitui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentariis habuit Iosapharum Achili filium. Designauit etiam ex Phinees familia Sadocum pontificem cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Benaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit:

A πρὸς τούτοις ὁ Δ αὖ τὴν ὑπερόριον αὐτῷ φησι, ὡς μὴ τῷ ἐκείνου τελευτῷ, ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων, καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου, διάδοχοι δὲ δέκα γενεὰς ἐβασίλευσαν, ἐκ πατρὸς αὖ τὸ παῖς, ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ ὄνομα τὸ ἐκείνου λαμβάνων, ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ πάντων δυνηθεὶς, ὁ ἕκτος αἰσχύνεσθαι βουλόμενος τὴν τὸ προπάτορος ἧτταν, στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους, ἐπόρθησε τὴν καλουμένην Σαμάρειαν. οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας, ἔστι γὰρ ὅδε ὁ Ἄδαμος ὁ στρατεύσιμος ἐπὶ Σαμάρειαν, ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὗ καὶ χώραν ὕστερον ἐροῦμεν Δαβίδης ὁ στρατεύσιμος ἐπὶ Δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην Συρίαν, πᾶσαν αὐτῶν ὑπήκοον ἐποίησε. καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε, καὶ τὰς τε χρυσᾶς φαρέτρας καὶ τὰς παντοπλίας ἃς οἱ τὸ ἀδάτου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς Ἱεροσόλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σουσάκος στρατεύσας ἐπὶ τὸν υἱὸν αὐτὸ Ῥοβόαμον ἔλαβε, καὶ πολλὴν ἄλλον ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν ὅταν ἔλθωμεν ὅτε τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, τὸ θεοῦ συμπνέοντος αὐτῷ, Δ τοῖς πολεμίοις σπανίως κατορθοῦτο, καὶ τὰς καλλίστας τῶν Ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, Βετθαὲ καὶ Μάχωνι. καὶ λαβὼν αὐτὰς κατακράτος διήρπασε. χρυσὸς δ' ἦν αὐταῖς εὑρεῖν πάμπολυς καὶ ἄργυρος. ἔτι δὲ καὶ χαλκὸς, ὃν τοῦ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγεν, ἐξ οὗ καὶ ὁ Σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος θάλασσαν ὀνομαζόμενον ἐποίησε, καὶ τοὺς καλλίστους σκεύεσι λουτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δὲ ὁ τῆς Ἀμάθης βασιλεὺς, τὰ τοῦ τὸν Ἀδραζάρην ἐπύθετο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας τοῦ αὐτὸς, Ε καὶ τὸν Δαβίδην τὸν ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν φιλίᾳ καὶ πίστει γνοὺς ἐνδήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν Ἀδωράμην υἱὸν αὐτοῦ. καὶ τοῦ, τὸν Ἀδραζάρου ἐχθρὸν ὄντ' αὐτῷ πολεμῆσαι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν τε πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ποιούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα σκεύη τῆς ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀργύρεα καὶ χάλκεα. Δαβίδης δὲ πεισάμενος τὴν συμμαχίαν πρὸς τὸν Θαινον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τῆς Ἀμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτὸν τὴν ἴσην μετὰ τιμῆς τῆς πρεπούσης ἑκατέροις. τὰ δ' ἀνατεθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον ὧν ἐκ τῶν πόλεων εἵλετο καὶ τῶν κρατηθέντων ἐθνῶν, ἔθεσαν ἀναθήματα τῷ θεῷ. οὐκ αὐτὰ δ' πολεμοῦντα μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγουμένῳ τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν παρέχειν ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτὸ μὴ δυνάμενος εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἀβεσσαῖον τὸν Ἰωάβου τοῦ αὐτοστρατήγου ἀδελφὸν, δι' ἐκείνου τῶν ἰδουμαίων νικᾷ. ἐσθῆτες μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ ὀκτακισχίλιοι ἀβεσσαῖος διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τὴν ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἐχαλκεύων ὁ βασιλεὺς, φόρους τε τῆς χώρας, καὶ τῆς ἐκείνου κεφαλῆς παρ' αὐτῷ ἐδέχετο. ἦν δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. τὸν στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν Ἰώαβον. ὅτι δὲ τῶν ὑπομνημάτων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν ἀχίλλου κατέστησε. ἀπέδειξε δ' ἐκ τῆς φινεὲς οἰκίας τὸν σάδδωκον ἀρχιερέα μετ' ἀβιαθάρου, φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ γραμματέα δὲ σεισᾶν ἐποίησε. βαναίαν δὲ τοῦ ἰαδδου, τὸν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὸν ἀπέδειξεν.

οἱ δ'

οἱ δὲ πρεσβύτεροι πάντες αὐτοῦ, ἐπὶ τὸ σῶμα καὶ τῷ A
τούτου φυλακῇ ἦσαν. ἐμνήσθη ἢ καὶ πρὸς ἰωνάθαν
τὸν σαούλου παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκεί-
νου πρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγαθῆς. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλ-
λοις ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἐπὶ καὶ μνημονικώτατος
ἦν εὖ ποιησάντων πρὸ τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. καὶ
εἴτις ἐκ τῶν ἡλίους αὐτῷ σωζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἀφέ-
λειαν ἰωνάθῃ τῆς ἑταιρείας ἀποδώσῃ ἀχθέντος οὖν τι-
νος, ἠλθε τρεμούσῃ μὲν ὑπὸ σαούλε, δυναμένῃ ἢ γι-
νώσκειν τοῖς ἐκ τῶν ἡλίους αὐτῷ φθειρόμενοις, αἴ ἐκείνου εἴ B
τινα ἔχει λέγειν τῷ ἰωνάθῃ σεσωσμένον ζῶντα, καὶ
κομίσασθαι τὰς τῷ εὐεργεσιῶν χάριτας δυναμένου, ὧν
αὐτὸς ἔτυχε πρὸ ἰωνάθου. φασάντος δ' ὑὸν αὐτῷ πε-
ριλείπεσθαι, μεμφίβοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τοὺς
βάτεις. τῆς γὰρ τροφοῦ, μὴ τὸ παιδίον συμπεσόντος, ἁρ-
πάσασα μόνης καὶ φυγούσης ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτῆς κατενεχθῆ-
ναι καὶ βλαβῆναι τοὺς βάτεις. μαθὼν ὅπου τε καὶ πρὸ
τινος φέρεται, πέμψας πρὸς τὸν μάχειρον εἰς λαβαὶ C
πόλιν, πρὸς ὃν τότε γὰρ ὁ ἰωνάθου παῖς ἐξέφερετο, μετα-
πέμπεται πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν ἢ ὁ μεμφίβοσθος πρὸς τὸν
βασιλέα, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτῷ. ὁ
δὲ δαβίδης, θαῤῥεῖν τε προσέπεται καὶ τὰ βελτίω
προσδοκᾶν. δίδωσι δ' αὐτῷ καὶ τὸν πάππου οἶ-
κον, καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ
σαοὺλος ἐκτήσατο. συσσιτεῖν τε καὶ ὁμοτράπεζον
ἐκέλευσεν εἶναι, ἐν μηδεμίαν ἡμέραν ἀπολείπεσθαι τῆς
σὺν αὐτῷ τραπέζης. ἦν δὲ παῖς μεμφίβοσθος ἐπὶ D
τε τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δωρεαῖς, καλέσας τὸν σιβὰ, τὸν τὰ
πάντων οἶκον ἔλεγε δεδωρῆσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πᾶσαν
τὴν σαούλου κτῆσιν. αὐτόν τε ἐκέλευσεν ἐργαζόμενον
αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ φερνοούμενον, ἀπάντων τὰ πρόσο-
δον εἰς ἱεροσόλυμα κομίζειν. ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑ-
κάστην ἡμέραν ὅπου τὴν αὐτῆς τράπεζαν. αὐτόν τε τὸν
σιβὰ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῆς ἦσαν δ' αὐτοῖς πεντεκαίδεκα, καὶ
τοῖς οἰκέτας αὐτῆς, τὰ ἀριθμὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ
χαρίζεται μεμφιβόσθῳ. ταῦτα δὲ βασιλεύοντος ἔτι δαυ-
λέως, ὁ μὲν σιβὰς φερσκωμήσας, καὶ πάντα ποιήσας εἰ- E
πὼν, αἰ ἔχοι πόθεν. ὁ δὲ ἰωνάθου παῖς, ἐν ἱεροσολύμοις κα-
τῴκει, σωτηριώμενος τῷ βασιλεῖ, καὶ πάσης ὡς υἱὸς αὐ-
τῷ θεραπείας τυγχάνων. ἐγίνετο δ' αὐτῷ καὶ πᾶς, ὃν μά-
χαιρον φερσκηρύσσε. καὶ οἱ μὲν φθειλειφθέντες ἐκ τοῦ
σαούλου ἡλίους καὶ ἰωνάθου, τοιοῦτον ἔτυχον τοῦ δαβί-
δου τῷ τιμᾷ. τελευτήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον
τοῦ ἀμμανιτῶν βασιλέως ναάσσου, φίλος δ' ἦν αὐτὸς
αὐτῷ, καὶ διαδεξαμένου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖδος,
πέμψας δαβίδης πρὸς αὐτὸν, παρεμυθήσατο. φερώς
τε φέρειν ὅτι τῷ θανάτῳ τῷ παρὸς παραινῶν καὶ τὴν αὐ- F
τὴν φιλίαν μᾶλλον ἢ πρὸς ἐκεῖνον ἦν τοῦτο φερσδο-
κᾶν. οἱ δὲ τῶν ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, κακοήθως, ἀλλ' ὡς καὶ
τὸν τοῦ δαβίδου τρόπον ταῦτ' ἐδέξαντο. καὶ παρόξυναν
τὸν βασιλέα λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τῆς
χώρας δαβίδην ὑπὸ αὐτῷ δυνάμεως ὅτι προφάσει
φιλανθρωπίας. φυλάττεσθαι τε συνεβούλευον καὶ μὴ
προσέχειν τοῖς λόγοις αὐτῶν. μὴ ἐσφαλεὶς ἀπαρηγορή-

omnes regis seniores filij inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis venit illi in mentem amici quondam Ionathæ, fœderisque mutui quod inter eos intercesserat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ vnquam accepisset. Igitur scitatus est num quis superesset ex amici genere, cui gratiam referre posset pro iucundissima olim cum Ionatha acta consuetudine. cúmque adductus esset ad eum quidam è libertis Sauli, qui poterat superstites noscere, percontatus est num posset aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret: quo respondente superesse filium eius Memphibosthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua pater eius & auus ecciderant, dum rapto puero trepidè fugit prolapsum ex humeris læserat: diligenter peruestigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto misit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adduceret. Memphibosthus verò postquam ad regem peruenit, procidens in faciem adorauit illum. móxque iussus est bono animo esse, & omnia quæ cuperet de benignissimo rege sibi pollicere: & auitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: iussúsque est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. Cúmque adolescens lætur promissionibus & muneribus regis gratias agens adorauisset, rex accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus auitis possessionibus donasse: iussitque eum villicatione agrorum suscepta, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti seruis Memphibostho largitus est. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm si ipsi filius esset tractatus, nlium etiam ex se genitum Michanum nominauit. Atque hoc honore Ionathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterùm cũ per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, socius & amicus defunctus esset, filiúsque in regnum paternum successisset, Dauid per legatos officiosè eum consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, candémque quam pater expertus fuerat, amicitiam à se expectaret. Priores verò Ammanitarum, secus quàm de Dauide suspicari par erat, malitiosè hanc legationem missam interpretati sunt, cõcitauerúntque regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauẽdum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem sese coniiciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cũ iniuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte corũ barbis pręcisóque dimidio vestimẽtorum, factis non verbis animũ suũ declarauit.

VI. 1. Reg. 10.

τῳ συμφορᾷ ἐπέπεσεν. ταῦτ' οὖν δόξας πυθανώτερα λέγειν τοὺς ἄρχοντας ὁ τὰληθὲς εἰχνὸ τῷ ἀμμανιτῶν
βασιλεῖ ναάσσῃ παῖς, τοὺς πρὸς τὸν δαβίδ ἐπεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς ἐπιβουλεύσε. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ
ἥμισυ τῶν γενείων καὶ τὰ ἡμίσυ τῶν ἱματίων ἐπιτομῶν, ἔργοις ἀπέλυσε κομίζοντας ὁ λόγοις τὰς ἀποκρίσεις.

Quam rem Dauid indignissimè tulit, nihil dissimulans non neglecturum se iniuriam cum contumelia coniunctam, sed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra ius gentium legationis à rege eorum exacturũ. Quod posteaquam perlatum est ad regis barbari necessarios,& copiarum eius præfectos,conscij sibi violati fœderis,ac debitam pœnam metuentes,& ipsi ad bellum se parabant. & missis legatis ad Syrum Mesopotamenorum regem cum mille talentis societatem eius hac mercede impetrauerunt,adducto in suas partes & Suba.Hi reges habebant peditum viginti millia, conduxerunt etiam regem Michę regionis, & quartum nomine Istobum,qui & ipsi viginti-duo milia militum in armis habebant.

ἰδὼν ὁ ταῦτα Δαβίδης ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ὑπ' αὐτοῦ τιμωρίαν τὴν ὕβριν καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιπλακισμὸν, ἀλλὰ πολεμήσειν τοῖς Ἀμμανίταις καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τῆς παρανομίας τῆς εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰς ἐμὲ γενομένης τὸν βασιλέα. συνιέντες δ' οἱ τε Ἀμμανῖται καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρεσκευάσηται καὶ δῆλον ὡς ἐπὶ τούτων ὀρεῖλουσιν, ἐπαρασκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς Σύρων τὸν τῆς μεσοποταμίτιδος βασιλέα χίλια τάλαντα, συμμαχον αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ γενέσθαι τῆς μισθοῦ, παρεκάλεσαν καὶ συνεβαί. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν δύο μυριάδες. ἐπεστρατώσαντο δὲ καὶ τὸν τῆς μιχᾶς καλουμένης χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἴστοβον ὄνομα. καὶ τούτοις ἦρχον ὄντες μύριοι καὶ δισχίλιοι ὁπλίται.

CAP. VII.

Quomodo Dauid Mesopotamios deuicit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum appartus & inita cum regibus societas,Deo fretum,& scientem quòd bonam causam haberet,iussísque armis iniurjam sibi illatam vlciscereturIraque Ioabo commissa belli administratione, cum lectissimo milite eum contra hostem misit: qui mox ad primariam eius gentis vrbem castra admouit.Hostibus verò vrbem egressis,& duas seorsim acies explicantibus:alteram quæ ex auxiliis constabat, in patenti campo:alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat,pro portis quæ Hebræos spectabant:Ioabus hoc animaduerso & ipse ad militares artes confugit. & assumptis fortissimis militum, ipse Syro aliisque regibus se opposuit.reliquis Abisæo frætri traditis,iussit vt cõtra Ammanitas aciem dirigeret:admonito priꝰ vt si videret Syros sibi prævalere, adducto properè suo milite succurreret.idem se facturum si ipsum Ammanitas ægrè sustinere contingeret.cum his mandatis dimisso fratre, hortatúsque vt generosè & alacriter rem gereret,darétque operam ne quam ignominiam acciperet, ipse Syros aggreditur. qui cùm aliquantisper magna vi restitissent, multis suorum cadentibus terga vertere sunt coacti.quo viso Ammanitæ territi,Abisæum cum suo milite aduentãtem non expectauerunt,sed moti sociorum exemplo intra mœnia refugerunt.atque ita Ioabus malè mulctatis hostibus victorem exercitum Hierosolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit,vt experti se impares in posterum quiescerent.sed missis nunciis ad Chalamam Syrorum transeuphratensium regẽ eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicẽ in exercitu gerebat Sabecus, qui constabat ex octoginta peditum,equitum verò decem millibus.Tum Hebræorum rex intellecto quòd denuo tam magnas copias Ammanitæ contra se parauissent,nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere,ipse cum vniuerso exercitu Iordanem transgressus illis occurrit: & commisso prælio victor euasit,cæsis peditum quadraginta,equitum verò septem millibus.Sabecus quoque hostiũ imperator in eo prælio vulnus accepit à rege,ex quo postea curã nõ admittẽte mo-

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς Δαβίδης δὴ τοὺς μεσοποταμίους στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν.

ΟΥ κατεπλάγη δὲ τῷ στρατῷ καὶ τὴν τῶν Ἀμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ δικαίως αὐτοῖς αἰθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν. καὶ ἰώαβον τὸν ἀδελφιδοῦν ἐπιστρατηγὸν, δοὺς αὐτῷ τῆς στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον ἐξ αὐτῆς ἐπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν Ἀμμανιτῶν ἀράμαθα κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ διατοξαμένων οὐχ ὁμοῦ, δυχῇ δὲ, τὸ μὲν ἐδικώτερον ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὑτὸ ἐτάχθη. τὸ δὲ τῶν Ἀμμανιτῶν στράτευμα, πρὸς ταῖς πύλαις αὐτόθι τῶν ἐθναίων. ἰδὼν τοῦτο ἰώαβος, αὐτιπαρετάξατο. καὶ τοὺς μὲν ἀκροτάτους ἐπιλεξάμενος, αὐτιδιετάσσετο τῷ σύμπαντι, καὶ τῶν αὐτῷ βασιλεύσι. τὸ δ' ἄλλο διέδωκε τοῖς ἀδελφοῖς, τοῖς Ἀμμανίταις ἐκέλευεν αὐτιπαρατάξασθαι. εἰ πὼς αὐ τοὺς Σύρους ἤδη βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους, μεταχωρήσαι τὴν φάλαγγα βοηθεῖν αὐτῷ. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτός, αἰ τινα τῶν Ἀμμανιτῶν αὐτὸν κατανοήσειεν θέοντα. ἐπιμελόμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ παρεκάλεσας δύψυχος καὶ μὴ προθυμίας ἅπαντα δρασεῖν, αἰχμὴν φεύγουσι παρασύσης ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοῖς Ἀμμανίταις μαχησόμενον. αὐτὸς δὲ τοῖς Σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀλίγον αὐτοχόντων αὐτῷ καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ Ἀμμανῖται, καὶ δείσαντες τὸν ἀδελφὸν, καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ στρατιᾶς, οὐκ ἔμειναν. ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεφε. τοῦτο τὸ πάθημα τοὺς Ἀμμανίτας οὐκ ἔπεισεν ἠρεμεῖν. οὐδὲ μανθάνοντας τοῖς κρείττοσιν, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς Χαλάμαν τὸν τῶν πέραν Εὐφράτου Σύρων βασιλέα, μισθοῦνται τοῦτον ὑπὲρ συμμαχίας. ἔχοντα μὲν αὐτοκράτορα στράβεκον, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτώ. καὶ ἱππέων μυρίους. γνοὺς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς Ἀμμανίτας τοσαύτῃ δυνάμει συνηθροικότας, οὐκέτι δι' ἀγγέλων αὐτοῖς πολεμεῖν ἐκέλευεν. ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. καὶ αἱρεῖ μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς τέσσα-

ρας μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔφυγε δὲ, καὶ ὁ στρατηγὸν αὐτῶν Χαλάμαν στράβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν.

πόλιν. οἱ δὲ μεσοποταμῖται τοιούτου γνομένου τέλους τῆς μάχης, αὐτοὶς Δαβὶδ ἢ παρέδωσαν, καὶ δῶρα ἔπεμψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρα χειμῶνος ἀνέστρεφεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος, ἔπεμψε τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ δὲ τὴν τε γῆν ἅπασαν αὐτῶν ἐπιχειρήσας διέφθειρε, καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν μητρόπολιν συγκλείσας ἀραββαθὰ ἐπολιόρκει. σωέπεσε δὲ τῷ Δαβὶδ πάθημα δεινὸν, ὅτι δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ, καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις ἰσχυρῶς φυλάσσοντι. θεασάμενος γὰρ δείλης ὀψίας ἀπὸ στέγους τῶν βασιλείων ἐν ᾧ ὠδεπατεῖ κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας ἔθος, εἶδε γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίστην τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν. ὄνομα αὐτῇ Βηθσαβέ. ἥττηται τὸ τῆς καλλους τῆς γυναικὸς, καὶ τῆς ἐπιθυμίας καταχεῖν οὐ δυναμένους, μεταπεμψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. γνομένης δὲ ἐγκύου τῆς γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τὸ ἁμάρτημα σκέψηται πῶς λαθεῖν ἀδύν, ἀποθανεῖν γὰρ αὐτὴν καὶ τοῖς πατρίοις καθήκει νόμοις μεμοιχευμένην. μεταπέμπεται μὲν τὸν Ἰωάβου ὁπλοφόρον ἐκ τῆς πολιορκίας, ἀνδρα δὲ τῆς γυναικὸς, οὐρίαν ὄνομα. καὶ ἀσπαζόμενον, ὡς εἰκὸς τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς πολιορκίας ἀπήκειν. λέγοντος δὲ πάντα καὶ νοῦν αὐτοῖς πεχωρηκέναι τὰ πεπραγμένα, βασάσας ἐκ τῆς δείπνου μέρη, προσδίδωσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ δὲ οὐρίας τῷ μὲν οὐκ ἐποίησε, παρεκομίσθη δὲ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς δὲ γνοὺς ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἀπέκρινεν αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα ἔλθοι δι' τοσούτου χρόνου, πάντων αὐθρώπων ταύτην ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἔλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δ' οὐκ εἴα δίκαιον εἶπε, τῷ συστρατιώτῃ αὐτοῦ, καὶ τῷ στρατηγῷ χαμαὶ κοιμωμένων ἐν παρεμβολῇ καὶ τῇ τοῦ πολεμίων χώρᾳ, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαύεσθαι καὶ ξυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μεῖναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην πρόσταξιν, ὡς τὴν ὕστερον ἀποστείλοντα αὐτὸν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. κληθεὶς δὲ ὑπὸ δείπνου ὑπὸ τοῦ βασιλέως οὐρίας καὶ μέχρι μέθης προελθὼν ἐν τῷ πότῳ δεξιουμένου τοῦ βασιλέως αὐτὸν ὑπὸτινὸς ταῖς προπόσεσιν, οὐδὲν ἧττον πάλιν πρὸ τῆς τοῦ βασιλέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναικὸς ὑπὸθυμίαν. ὑπὸ τούτῳ δὲ συναναχέτησας ὁ βασιλεὺς, ἔγραψε τῷ Ἰωάβῳ κολάσαι προσάσσων τὸν οὐρίαν. ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου. καὶ τὸν τρόπον τῆς τιμωρίας, ἵνα μὴ γνῶσιν αὐτὸς τὸ βουληθὲς, ὑπέθετο. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐπίλεκτοι μέρος τῆς πολεμίων τάξαι, καὶ καθ' ὃ κινδυνώδη μαχόμενος, ἀπολεισθεὶς μόνος. τοῖς δὲ συμπαραστάτας ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης γνομένης ἐπέλιπε. ταῦτα γράψας καὶ σημηνάμενος τῇ αὐτοῦ στρατηγίδι, τῷ ὑπηρέτῃ ἔδωκεν οὐρία κομίσαι πρὸς Ἰωάβον. δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα Ἰωάβος, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀναγνοὺς, καθ' ὃν ἤδη τόπον τοὺς πολεμίους αὐτῷ κάλλιστοι γνόμενοι, κατὰ τοῦτον ἔστησε τὸν οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινας τῶν ἀρίστων τῆς στρατιᾶς. αὐτὸς δὲ ἀπάσῃ τῇ δυνάμει πρὸς ὑπόθεσιν ἐφησεν, εἰ δύναιτο ἀναβλέψαντός τι τείχους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ὄντα δὲ αὐτὸν γενναῖον στρατιώτην, καὶ δόξαν ἔχοντα καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀναπαύσεσιν ἤξίου. ὁ δὲ οὐρίας προθύμως ὑποδεξάμενος τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτοῦ καταστομώ-

ri eũ cõtigit. Meſopotamitæ deinde cognito tã triſti pugnę euẽtu, ſine mora legatione ad Dauidem cum muneribus miſſa, deditionẽ fecerunt. que ita appetente iam hyeme Hieroſolyma eſt reuerſus. Vere autem ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum miſit. Is longè latéque vaſtatis hoſtium agris, compulſos eos in Rabatham gẽtis metropolim obſidione cinxit: Quo tempore Dauid tametſi vir iuſtus ac pius & patriarum legum obſeruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cùm enim vergente iam die in ſolario regiæ more ſolito deambularet, proſpexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, inſigni forma præcellentem, cui nomen Bethſabe: victúſque eius pulchritudine, & à concupita ſibi temperare non valens, accitam ad ſe complexus eſt. Paulo pòſt mulier grauidiam ſe ſentiens, nunciat regi vt diſpiciat quomodo factum hoc latere poſſet, alioqui publicis legibus adulterij damnatam ſupplicium daturam. Rex itaque accerſitum ad ſe ex caſtris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex ſententia, partes ei de ſua cœna obtulit, iuſſítque vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, ſed inibi in regia & inter ſatellites regis noctem eam exegit. quo cognito rex ſcitatus eſt ex eo, quamobrem tanto pòſt tempore domum reuerſus, ad vxorem non iuiſſet, ídque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad ſuos redeunt. reſpondit ille, non eſſe æquum vt interim dum imperator ſuus & commilitones in hoſtili ſolo in caſtris humi cubitant, ipſe in vxoris amplexibus ſe oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iuſſit, ſequenti ad vicarium ſuum ducẽ dimiſſurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de induſtria crebrioribus propinationibus inuitante ad ebrietatem vſque progreſſus, nihilominus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris deſiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex ſcripſit Ioabo vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modúmque puniendi indicauit, ne manifeſtum fieret ſuo iuſſu hoc factum. iuſſit enim vt quà primum periculi eſſet hoſti opponeretur, móxque à ſociis, quo faciliùs oppriimi poſſet, deſtitueretur. his ita ſcriptis, & proprio ſigillo obſignatis, epiſtolam Vriæ commiſit ad Ioabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maximè ab hoſtibus infeſtari ſciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectiſſimis aliquot militibus, pollicitus eſt ſe cũ toto exercitu affore, ſi quà parte muri ſuffoſa aditũ intra vrbẽ patefeciſſent: hortatus eũ vt exiſtimationi quam tum apud regem, tum apud commilitones ſibi parauerat reſpondens, libenter potius quàm grauatim iuſſa capeſſeret. cúmque Vrias magna alacritate demandatum munus ſuſcepiſſet, manipulo illi adiungendo cĩã imperauit,

VII. 2. Reg. 11.

vt cùm primùm occurrentibus hostibus vrgeri hominem viderent, deserto illo in tutum se reciperent. Itaque cùm Hebræi fecissent assultum ad mœnia, veriti Ammanitæ ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisque recluſa repẽte porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Ioabi mandatorum, vno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferróque exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus regi per nuncium significat, quòd non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquam multis infecta re in castra redire sit compulsus. mandarat autem nuntio, si regem hoc factum ægrè ferre sentiret, vt de Vriæ quoque morte renuntiaret: id quod etiam euenit. Rex enim his cognitis malefactum aiebat, quod aperta vi mœnia rentassent, oportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit, vir alioqui fortissimus, quòd inconsultè difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissimum autem in re militari quid aliis benè aut secus cesserit considerando, cùm simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam autem indignabundo de Vriæ quoque morte relatum est, irasci desiit: iussitque Ioabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautiùs rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum propetè se recepit. cæterum Bethsabe audita mariti morte per aliquot dies eũ luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam rex coniugem sibi asciuit: ex qua mox puer masculꝰ ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per visũ nocturnum se obtulisset, regem grauiter incusauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans reges quoties suis affectibus rapiũtur, non magnum iuris respectum habere solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alter prædiues multorúmque armentorũ & gregum dominus: alter vnius tantũ ouiculæ possessor, eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, nõ alio affectu quã si esset filia. cũ verò hospes diuiti superuenisset, ille parcẽs suis pecorib. nullũ in amici gratiã mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis,

2. Reg. 12.

A νοις, ἰδία καταλιπεῖν ὅταν ἐξορμήσωσιν ἴδωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' οἰκεῖ τὴν πόλει τῶν Ἑβραίων, δείσαντες οἱ ἀμμανίται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ἐρῆμα σωτεῖχε τετάχθαι, φθάσαντες ἀναβαίνουσιν οἱ πολέμιοι, προσπεσόντες τοῖς ἀφυλακτοτάτοις αὐτῶν καὶ τῷ πύλῃ ἐπιόντες, ἀφυπνίσως καὶ μετὰ ῥώμης δρόμου πολλοῦ τοῖς ἐκθεοῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ οὐρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς ἰώαβος αὐτοῖς προεῖπεν. αἰσχυνθεὶς δ' οὐρίας φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπῶν, ὑπέμεινε τοῖς πολεμίοις, καὶ τῷ ὁρμῇ αὐτῶν ἐκδέξάμενος ἀναιρεῖ μὲν ὀλίγους κυκλωθεὶς δ' ὑπ' αὐτῶν ἐν μέσῳ τελευτᾷ. σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῷ ἑταίρῳ. τούτων οὕτω γενομένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰώαβος πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἂν πεδάσας μὲν ταχέως ἑλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν δὲ τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιαζόμενον. προσεθλιβὰς δὲ τούτοις ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπουσι καὶ τὸν οὐρίᾳ θάνατον. τὸν δὲ βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα πρὸς τὸν ἀγγέλων, δυσφορουμένος, φάσκοντος ἁμαρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχῃ προσβαλόντας, δίον ὑπονόμους καὶ μηχανήμασιν ἑλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἔχοντας παράδειγμα τὸν γεδεώνος υἱὸν ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπεὶ τὸν ἐν θήβαις πῦργον ἑλεῖν ἐβούλοντο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ ἀνδρῴότατος ὢν, ὅμως τὸ δυχερέστατον τῆς βουλῆς, αἰσχρῶς ἀπέθανεν· οὐ μεμνημένους, εἴδει μὴ προσίεναι τῷ τείχῃ τῶν πολεμίων. ἄριστον γὰρ ἀπάντων ἐν πολέμῳ πρᾶγμα τὸν καλῶς καὶ ὡς ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μνήμῃ ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ δ' οὕτως ἔχοντι καὶ τὸν οὐρίᾳ θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύεται μὲν τῆς ὀργῆς. ἰωάβῳ δ' ἐκέλευσε λέγειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τῶν πολέμων φύσιν ἔχειν τοιαύτην. ὡς τοτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις εὖ πράττειν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέροις. λοιπὸν μέντοι γε προνοεῖν τῆς πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ὑπολείσωσι κατ' αὐτὸν, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχαναῖς ἐκπολιορκίσαντας καὶ καθελόντας, τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δὲ ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἐντεταγμένα κομίζων πρὸς ἰώαβον ἀπῄει. ἡ δὲ, τὸ οὐρίᾳ γυνὴ βεθσαβὲ, τὸν θάνατον τ' ἀνδρὸς πυθανομένη, ὀλίγας αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τῷ ἐπ' οὐρίᾳ δακρύων, ὁ βασιλεὺς δῦδὺς ἀγάγετο γυναῖκα. καὶ πᾶς ἄρρεν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. τοῦτον οὐκ ἠδέως ἐπεῖδεν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν δαβίδην, τῷ προφήτῃ νάθαν φανεὶς καθ' ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ νάθαν, ἀγαθὸς ὢν καὶ σωφρονιστὴς ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τοῦ δικαίου νέμουσι, τὰς μὲν ὡς ἀπὸ τοῦ θεοῦ γεγενημένας ἀπειλὰς ἠσυχάσειν ἔκρινεν. ἄλλοις δὲ λόγοις χρησοῖς πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε. καὶ δὴ τοιοῦτόν τινα ἔοικεν, ὡς οὐ καί τι φρονεῖ, ποιῆσαι σαφὲς αὐτῷ παρεκάλει. δύο γὰρ ἔφησεν ἄνδρες τὴν αὐτὴν κατοικεῖν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ δούλων. τοῦ δέ τι δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε σιτία τε αὐτῇ τὰ σῖτα καὶ φιλοτιμίᾳ τοῦ αὐτοῦ χειμάρρου, ἢ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένου δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τὸν μὲν ἰδίων καὶ ἐκεῖνος βοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας εὐωχῆσαι τὸν φίλον. πέμψας δὲ τὸν ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀπέκτα-

ἄνδρες τὴν αὐτὴν κατοικεῖν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ δούλων. τοῦ δέ τι δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε σιτία τε αὐτῇ τὰ σῖτα καὶ φιλοτιμίᾳ τοῦ αὐτοῦ χειμάρρου, ἢ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένου δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τὸν μὲν ἰδίων καὶ ἐκεῖνος βοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας εὐωχῆσαι τὸν φίλον. πέμψας δὲ τὸν ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀπέκτα-

πάντα α-

παρασκευάσας εἰσήγαγε τὸν ξένον. A iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His
σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος ἕνα τὸν βασιλέα. καὶ πυνθάνεσθαι τὸν Νάθαν τὸν ἄνθρωπον εἰπεῖν ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀποφυγεῖν, καὶ τὸ τετραπλοῦν τὰ ἀπαιτήσαντα τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι, καὶ πρὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. νάθαν δ' ὑποτυχὼν αὐτὸν ἐλέγχειν ἐκεῖνον εἰ τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὑτοῦ κεκριμένον ζημιῶσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρηγόρουν τὸν ὀργὴν τὸ θεοῦ B
ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῆς ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον. ῥυσαμένου δ' ἔτι πρὸ τοῦ τῆς ἐκ τῆς σαούλου χειρὸς, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἃς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο. κατασφαγέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐσθῆτι θέντος, ὃς ἀλλοτρίαν γῆμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποβαλεῖναν ἐκδοὺς τοῖς πολεμίοις. διὸ δὴ οὐδὲ αὐτὸν ἀπὸ τούτων δίκης τοῦ θεοῦ. καὶ βιασθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' C
ἑνὸς τῶν παίδων. ὑπ' ἐκείνου δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἀμάρτημα κρύβα τοῦτο δράσαντα, φανερὸν τοῖς ἐπ' αὐτῷ δίκην ὑπέξειν. τοιαῦτα δὲ καὶ τὸν παῖδά σοι προφήτης τοῦ θεοῦ προεμήνυσεν. τοσαῦτα δὲ τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μετὰ δακρύων ὁ λύπης ἀσεβῆσαι λέγοντος, διὰ τὸ ὁμολογουμένως θεοσεβῆς, ὁ μηδὲν ἀμάρτων ἄλλως ἀφεῖλε τὸν βίον, ἢ τὰς ἀφεῖλε τοῦ ἰδίου γυναῖκα, οἰκτείρων ὁ θεός. καὶ δι' ἀλλάττεται φυλάξειν αὐτῷ D
καὶ τὴν ζωὴν καὶ τοῦ βασιλείαν ἐπαγγειλάμενος. μεταγνοοῦντι γὰρ ἀφεῖ τὴν γεγενημένην, ἐκεῖ χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ νάθας μὲν ταῦτα τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε. τοῦ δ' ἐκ τῆς ἰδίας γυναικὸς γεγενημένου παιδὸς δαβίδη, νόσον ἐνσκήπτει χαλεπὴν τῷ θείῳ. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, ζοφερὰν μὲν ὅτι ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ δίκην αἰαγκαζόντων τῶν οἰκείων E
ἐ προσιέμενος. μέλαναν δ' ἐνδεδυμένος ἐδήτα, πρὸς ἐπὶ σάκκου κεῖ γῆς ἔκειτο, τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα γὰρ ἔστεργεν αὐτοῦ τὴν μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τοῦ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεραπόντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλλον ὑποπτεύσῃ καὶ ζοφερῆς καὶ τῆς ἄλλης ὅπως ἐπιμελείας, ὡς αὐ ὅτι τοῦτο πάθῳ τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος ἔτως ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν ἐκάκου. παραπλησίως δ' ἀμηδόμενος τῶν F
οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ ταῦτα παρόντων ἃ μάλιστα συγκρύπτειν θέλουσι συμβαίνει, συνεὶς ὅτι τεθνήκειν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, ἐ μαθὼν τἀληθὲς, ἀνήσεται. ἐ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐδητα λευκὴν, εἰς τὸν σκηνὸν τοῦ θεοῦ προῆλθε. καὶ καλύσας δ' εἶπεν αὐτῷ προσπεσεῖν, πολλὴν ὅτι τῷ προλόγῳ τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν παρῆγεν, ὅτι μαθὼν τούτων ὅτι νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμοῦ G
τετελευτηκότος ἑώρατε. τοῦ τε αἰτίαν δεηθέντος δοῦναι τοῦ μὴ ζῶντος τῷ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτῷ δόντος ποιεῖν, τὸν θεὸν ἡγούμενος τούτοις δι' ἐμοῦ κατασῴσειν. ὑποθανόντος δ' οὐκέτι χρεὼν ἔφη λύπης μεταίας. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπήνεσαν τοῦ σοφίαν καὶ τὸν δεξιόσιαν τοῦ βασιλέως. συνεὶς θεὸν δὲ τῇ γυναικὶ βαθσαβεῇ, ἔγκυον αὐτὴν ἐποίησε. καὶ γεγενημένον ἄῤῥεν παιδίον, σολομῶνα προσηγόρευσε, καθὰ τοῦ προφήτου κελεύσαντος. ἰδιάσας δ', τῇ πολυορκίᾳ τὰς ἀμμα-

iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis rex grauiter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc auſum pronuntiauit iuſtúmque eſſe vt quadruplum pro adempta ouicula reſtituatur, & ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubiecit, ipſum eſſe qui hac pœna dignus ſit, ſuopte iudicio nefarij ſceleris damnatus. ac tum demum illi expoſuit in quantam indignationem numinis incurriſſet, cuius fauore vniuerſæ gentis Hebræorum rex conſtitutus, circumquaque vicinarum etiam gentium earúmque multarum & magnarum dominium conſecutus eſſet: nō ſemel antea liberatus è Sauli manibus. nunc cùm eiuſdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano ſimul atque diuino iure, alienam eum duxiſſe vxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur afore diuinam vltionem, & ipſius quoque mulieres ab vno è filiis per vim conſtuprandas, & ipſum inſidiis ab eodem appetendum, vt pro clàm admiſſo peccato, in propatulo pœnas perſoluat. quin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehementérque perturbato, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deū: erat enim vir pius, & qui hoc vno excepto in tota vita nihil admiſerat: placatus Deus recepto in gratiam promiſit. & regnum & vitam ei ſeruaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non ampliùs ſe iraſci. Atque ita Nathan poſtquam futura regi aperuiſſet, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo graui morbo corripitur, cuius vicem mœſtiſſimus pater dolenter ferens per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum deguſtaret: ſed atratus & ſacco amictus, humi proſtratus iacebat, & à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrē diligebat. Septima verò die mortuo puero, familiares nō audebant hoc regi indicare, veriti ne re cognita pertinaciùs etiam à cibo reliquáq; cura corporis abſtineret deſiderio defuncti infantis, cuius morbū tam impotēter tuliſſet. qui cùm turbatam familiam ſentiret, & aliquid mali celari facilè intellexit extinctum puerum: accitóque vno è famulis poſtquam veritatem cōperit, cōfeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptáque veſte candida, ad Dei tabernaculum properauit poſthac iuſſis famulis vt cœnā ſibi apponerent prēter omnem opinionem, admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis, ſtupēdo. quòd cùm nihil horū egrotāte puero feciſſet, nunc poſt eius obitū omnia ſimul faceret: impetrataq; priùs licentia, cauſam ſciſcitabantur. Tum ille: Non intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de ſalute eius ſperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem? nunc poſtquam is obiit, ſuperuacaneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis omnes ſapientiam eius laudauerūt. nec ita multo pòſt Bethſabe grauida exactis legitimis naturę menſibus filium ei peperit, quem Nathanis monitu Salomonem nominauit. In-

terea Ioabus Ammanitas acri obsidione premebat, præciſis aquæductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame simul & siti laboraretur, ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes, ne fortè in totum deficeret. Hęc Ioabus per literas regi significauit, hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fidéque, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabathā proficiscitur: eámque mox vi captam militi diripiendam permisit. ipse verò ex prędа nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem quā postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij prędа in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos priùs ad vnum interemit: nec mitiùs alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Post hanc victoriam domum reuerſo graue quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine vincentem, Thamarā nomine: ex eadem qua Abesalomus genitrice natam: huius amore correptus Amnon filiorū Dauidis natu maximus, cùm propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac palloré sibi contraheret, id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. videś enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere, accessit illum rogans vt causam sibi indicaret. Suspicari enim se amatoriā quādam esse hanc passionem. quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, quomodo optatis potiri valeat. suasit enim vt simulata ægritudine, simulatque pater visendi causa illum accessisset, roget vt sororem ad se mittat, cuius ministeriis releuatus eò citiùs conualescere possit. Paruit Amnon, & cùm nihil cūctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cùm pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine, petiit sororem ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manib' colyphia frixa afferret. Sic enim libentiùs se comesturū. quæ in cōspectu fratris farina subacta, formatisque colyphiis ac frixis, iuueni obtulit. at ille nō ea gustauit, sed famulis mandauit, vt quotquot pro forib. cubiculi obuersarētur, submouerēt, dicēs se absq; strepitu quiescere cupere. quo facto iussit sororē in intimū conclaue paratā cœnam inferre. quod cū puella fecisset, apprehensę suadere cœpit vt sui copiā faceret. At puella exclamat: Abstine vim frater, abstine, nefas est te rē tā turpē perpetrare. Desine à tā flagitioſacōcupiscētia, quę nihil prę ter dedecus & infamiam tori familiæ nostræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est, non per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit,

VIII. 2. Reg. 13.

A νίτας ἰσχυρῶς σκάκου, τῷ τε ὑδάτων αὐτὸς ἀποτεμνόμενος, καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἀπορίας, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ὑ δεία ποτὲ καὶ ἐνδεῶς, ἐξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἤρτητο, καὶ πύτῳ ὥς τι μὴ τελέως αὐτὸς ἀπολειπὴν τ πηγὴν ἀφαιρέσεσθαι χρώμενοι. γράφει γ τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν ἡ ὡς ἀναγκαῖον αὐτὸν ἀπὶ τ αἰρεσιν τ πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τὸν τίτλον αὐτὸς ἀπιγράφηται. ταῦτα ἰωάβης γράψαντος. ἀποδεξάμενος τῆς ἀνοίας καὶ τ πίστεως ὁ βασιλεὺς, ἀναλαβὼν τὸν σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ἀπὶ τὸν ῥαβαθᾶς πόρθησιν. ἡ κ κράτος ἑλὼν ἁρπάσας τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς γ, ην τ βασιλέως τῷ ἀμμανιτῷ λαμβάνει στέφανον, ἑλκοντα χρυσᾶ τάλαντον, ἡ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαπφείρυχα. ἐφόρει δ' αὐτὸν ἀπὶ τ κεφαλῆς δαβίδης. πολλὰ γ ἡ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ ἡ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. ταῦτα γ ἡ τὰς ἄλλας τῶν ἀμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κ κράτος. ἀναστρέψαντος δ' εἰς ἱερουσάλυμα τὸ βασιλέως, πάσμα αὐτὸ τὴν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἐτ, τὸ γ κάλλος ὑπερβάλλειν τὰς ἀμορφοτάτας γυναῖκας, θημάρα ὄνομα, τῆς δ' αὐτῆς ἀδελφὸς ἀβεσαλώμω μητρὸς κεκοινωνηκώς. ταύτης ὁ πρεσβύτατος τῶν δαβίδου παίδων ἀμνὼν ἐρασθείς, ὡς οὔτε δι' αὐτὸ παρθενείαν αὐτῆς, ὅτε δι' αὐτὸν φυλακὴν τυχεῖν ἐπιθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. ἡ τό τε σῶμα δ' ὀδύνης αὐτὸν καταθέσεως καταχαίνετο καὶ τὸν χρόαν μετέβαλεν. δῆλος γ ταῦτα πάσχων γίνεται ἰωνάδῃ τινὶ συγγενεῖ ἡ φίλῳ. σοφὸς δ' ἦν τὸν θεῖ ἐν τοῖς μάλιστα ἡ τὸν διάνοιαν ὀξύς. ὁρᾷ οὖν καθ' ἑκάστην ἐπιφοίτα τ ἀμνῶνα μὴ κ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, ἐπερωτᾷ τὸν ἠρέμα φράσαι τὸν αἰτίαν αὐτῷ. εἰπάζει μὲν τοίνυν αὐτὸς ἔλεγχον ἐξ ἐρωτικῆς οὔσης ἔχειν αὐτὸν διάθυμίας. τὸ γ ἀμνῶνος ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅπ τῆς ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχάνοις ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ ἡ μηχανᾶται εἰς τὸ ἐπιτυχεῖν τῶν δικταίων ὑπέθετο. πόσον γὰρ ἐπόθει ἐνεῖναι παρῆνεσεν. ἐλθόντα γ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ θέλοντα μέν, σπέλθοι ἐπὶ καλέσαι. φάναι γὰρ ἐσεῖναι ἡ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς νόσου. τούτου γνόμενον, καταπεσὼν ὁ ἀμνὼν ὅτι τὸν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο ἡ τὰς ἰωνάδου ὑπαθήκας. ἐπὶ γὰρ μὴν τ παρὸς ὁ σκεπτόμενος πῶς ἔχει, τὸν ἀδελφὸν ἐδύτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' ὡς ἐπέλθοιεν ἀχθεῖσαι. ἀκούσῃ γ προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτουργῷ χρομένῳ. προσοίσεσθαι γὰρ ἡδίον ὑπ τῶν ἐκείνης χειρῶν. ἀφ' ἑμβλέποντες τὰ δελφῷ φυράσασα τὸ ἄλευρον, ἡ πλάσασα κολλυρίδας. ἡ τηγανίσασα, προσήνεγκεν αὐτῷ. ὁ γ τοῦτο μὴ ἀπ ἐθέλυσατο. προστάξας γ τοῖς οἰκέταις παραγίνεσθαι πάντας πρὸ τὸ δωματίου. βέλεσθαι γὰρ ἀναπαύεσθαι, θορύβου ἡ ταραχῆς ἀπηλλαγμένου. ὡς γ τοῦτο κελεσθὲν ἐγένετο, τῷ ἀδελφῷ ἐπέλθυσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. ποιησάσης γ τοῦτο τῆς κόρης, λαβόμενος αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πάθην ἐπεῖπε. ἀναπηδήσασα γ ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε τοῦτο βιάσῃ με, μὴ γ ἀσεβήσῃς εἶπεν ἀδελφὲ τὰς νόμους ὑπάρχας, ἐ ἄνευ ἀφεβαλὼν σαυτὸ αἰσχύνῃ. παῦσαι δ' ὕπως ἀδίκου ἡ μιαρᾶς ὑπὸ θυμίας, ἐξ ἧς ὄνειδος ἡ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμῶν καρδανεῖ. συνεβούλευέ τε ἀφ' τούτου ἀφαλεχθῆναι τῷ παρ', συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον, ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλομένη τ ὁρμὴν αὐτοῦ τ ὀρέξεως. πρὸς τὸ παυσῆν ἀφυγεῖν.

ὁ δ'

ὁ δ' οὐ πείθεται, τῇ ἔρωτι καὶ ὀιδμῷ, καὶ τοῖς τῦ παθους κέντροις μυωπιζόμῳ βιάζεται τὴν ἀδελφήν. μῖσος δ' δ' ὕστερος μᾶλλον τοῦ ἔρωτος εἰσέρχεται τὸν ἀμνάνα, καὶ κελεύσας ἐξαναστῆναι καὶ ἐκβαλεῖν αὐτὴν κελεύει τὴν θεράπαιναν. ἡ δὲ, ἀλγοῦσα τὸν βιασμὸν καὶ τὴν ὕβριν, καὶ κραυγὴν ἀφιεῖσα μεγάλην, ἱκετεύει μὴ ἐκβάλλειν αὐτὴν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ἀλλὰ μᾶλλον ἀναμεῖναι τὴν νύκτα, ἵνα μὴ ἐν φανερῷ τοῖς οἰκέταις γένηται τὸ πάθος· ἀλλ' οὐ προσίετο. καλεῖ δὲ τὸν θεράποντα, καὶ κελεύει ἐκβαλεῖν αὐτὴν καὶ τὸν κόσμον ἀφελέσθαι τὸν ἐπὶ τῇ παρθενίᾳ δοθέντα· ἦν γὰρ ποικίλος καὶ πολυτελὴς ἐσθὴς ἐν τοῖς βασιλικοῖς παρθένοις· τοιαύτην γὰρ ἐνδύονται τὰς παρθένους αἱ βασιλίδες. ἐκβληθεῖσα δὲ ἡ θεράπαινα τὸν κόσμον ἀφῄρητο, καὶ τὴν κεφαλὴν κατεσπάραξε, καὶ τὴν ἐσθῆτα διέρρηξε, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τὰς χεῖρας ἐπιθεῖσα ἐβόα μέγα. ἡ δὲ ἀδελφὴ ἐπὶ τῇ βοῇ τῆς παιδὸς ἐκβληθείσης ἐκάλυψε τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον, καὶ ἐκλαυσεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀβεσαλώμου. ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ Δαβίδης τοῦ γεγονότος ἐλυπήθη· ἐφίλει γὰρ τὸν Ἀμνάνα πρωτότοκον ὄντα· ἀλλ' οὐκ ἐδύνατο λυπῆσαι αὐτὸν, ἐπεὶ καὶ ἐκεῖνος ἐλυπεῖτο ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ. ὁ δὲ Ἀβεσαλώμου μισῶν τὸν Ἀμνάνα διὰ τὴν ἀδελφὴν, ἐπεὶ καὶ ἐκεῖνος ἐμίσει τὴν ἀδελφὴν, ἐπὶ δύο ἔτη ἐσιώπησεν, οὐδὲν λαλήσας οὔτε καλὸν οὔτε κακὸν πρὸς τὸν Ἀμνάνα. μετὰ δὲ τὰ δύο ἔτη ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ τὴν κουρὰν τῶν προβάτων εἰς Βελσεφών, πόλις δ' ἐστὶν αὕτη τῆς Ἐφραϊμιτικῆς κλήσεως, παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστίασιν. ἀγανακτήσαντος δ' ἐκείνου καὶ μὴ βουλομένου, τοὺς ἀδελφοὺς παρεκάλεσε. πέμψαντος δὲ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὀπτήσαι ἱερεῖα παρεσκευασμένοις καὶ καιρῷ, νυστάσαντος αὐτοῦ φονεύσωσι, μηδένα φοβηθέντες.

A sed libidinis æstro percitus reluctantem per vim opprimit: atque post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conuiciis aggressus iubet vt è vestigio se inde facessat. quæ cùm hanc iniuriam priore grauiorem diceret, quòd constupratam vel vsque noctem illic manere non patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis suæ testibus occurrat: mandauit famulo vt eam eiiceret. illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam vrbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, scisitatus est quid mali haberet quòd ita sese afflictaret. cúmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquam multo tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porrò Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iámque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, inuitauit patrem ac fratres ad solenne conuiuium. quo excusante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filiis proficisci. quo impetrato suis iniunxit, vt quamprimùm animaduertissent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

B

C

D

Κεφάλαιον η'.

Οτι τῷ θεῷ τὸν οἰκίαν αὐτῷ κατασκάπτων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεκλήθη τῆς ἀρχῆς.

CAP. VIII.

Quomodo per interstinum familiæ dissidium Dauid à filio regno pulsus est.

Ὡς δ' ἐπείσθησαν τὸ πρόσταγμα, ἔκπληξις καὶ ταραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει. καὶ δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, ἐπιβάντες ἵππων ἔφευγον πρὸς τὸν πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἀπαγγέλλει ὑπὸ Ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τοὺς παῖδας πάντας. ὁ δὲ ὡς ὅμοιον τοσούτοις ἀπολωλόσι, καὶ τοῦτ' ὑπ' ἀδελφοῦ, τὴν λύπην καὶ τὴν κτείναντος δυναμένης πικρότερον συναπάγειν ὑπὸ τὴν πάθους, οὔτε τὴν αἰτίαν αἰτίαται. οὔτε ἄλλο τι μαθεῖν οἷόν εἰκὸς τηλικούτου πράγματος κακοῦ, ἐπὶ δὲ ὀλίγον ἀπιστίαν ἔχοντος παρεμένειν. ἀλλὰ καταῤῥήξαμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ὑπὸ τὴν γῆν, ἔκειτο πενθῶν τοὺς υἱοὺς ἅπαντας, καὶ τοὺς ἀποθανεῖν δεδηλωμένους, ἐπὶ τὸν αὐηρικότα. ὁ δὲ σαμᾶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ παῖς ἰωνάθης, αἰτίαν τῆς λύπης παρεκάλει. καὶ πρὸς μὲν ἄλλων μὴ πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν. οὐδὲ γὰρ αἰτίαν δύεσθαι ὑπολαμβάνειν. πρὸς ἀμνάνα δ' ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ὕβρεως ἀποτολμῆσαι τὸν ἀβεσαλώμου τὸν ἀναίρεσιν τοῦ ἐκείνου·

E *Quomodo per interstinum familiæ dissidium Dauid à filio regno pulsus est.*

F

G

VT verò perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abesalomo cæsos nunciat. qui non aliter quàm par erat amissis simul tot filiis, idque fratris scelere, graui dolore ictus, ne causam quidem rogauit: neque expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, conscissa veste humi prostratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipsum interfectorem. Ionathas verò Samnæ fratris eius filius hortabatur vt moderatiùs doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti inuenire posse: de solo Amnone dicens diligentiùs perquirendum. nã de hoc probabile esse, quòd memor iniuriæ sororis frater in eũ tale aliquid ausus sit.

interea ſonitus aduentãtium equorum,& quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo antè extinctos acceperat.denuóq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filiũm fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam,ibíque toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare,non ad ſupplicium,ſed vt eum apud ſe haberet:iam enim ira reſederat: vltro huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios rurí agentes rixam exortam adeò incruduiſſe,vt cùm ſoli eſſent,ac nemo adeſſet qui diſtimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabátque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædẽ expeterent,ſaluti eius conſuleret,ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret,nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat,præter maieſtatis regię reuerentiam. Cúmque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectutẽ meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clemẽtia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe,& indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpitio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum,dicens eum aſſecutum quod cupiebat, liceréque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege,& verbis eius libenter acceptis, eueſtigio Geſura properauit,& aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduentare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet,nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur, qua vti regium iuuenem par erat: ſed tã forma quàm ſtatura quoſuis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit:natique ſunt ei filij tres,& vna filia formoſiſſima,quę Solomonis filioRoboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

2.14.

μεταξὺ ἡ κτύπος ἵππων καὶ δρόμου θορυβῶδες ἐπιόντων τινῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἔσπευδον δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ ἀδελφαῖτε ὑπὸ τῆς ἐστιάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ἐλπίδα ὁρῶν οὓς ἀκμαίους μικρὸν ἔμπροσθεν ὑπολωλότας. ἦν δὲ πάντων δάκρυα καὶ γόος, τοῦ μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφοῦ τετελευτηκότι, τῷ βασιλέως δ' ὡς υἱῷ παιδὶ καταφαγμένῳ. φεύγει δ' Ἀβεσάλωμος εἰς Γασὺρα πρὸς τὸν πάππον τὸν μητρός, ἐνταῦθα δ' ἐκεῖ χώρας, καὶ ἔτεσιν ὅλοις τρισὶ παρ' αὐτῷ κατεμένει. τοῦ δὲ Δαβίδου πρόσωπον ἔχοντος ὅτι τὸν υἱὸν Ἀβεσάλωμον πέμψει, οὐκ ὀπὶ τιμωρίᾳ κατελθόντα, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. καὶ δὴ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τῷ χρόνῳ λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὖ πάλιν Ἰώαβος ὁ αὐτοστράτωρ παράρμησε. γυναῖόν γάρ τινα Θεκωῖτιν ἤδη προβεβηκυῖαν ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν ἡμέρᾳ πανδήμῳ, πάντων ὀφθῆναι τὴν ἀγροικίας αὐτῇ διαφερόντων καὶ πρὸς φιλονεικίαν ἕτοιμον, οὐδενὸς τὴν καταπαῦσαι δυναμένου φασκόντος, ἐλεγεῖα ὑπὸ θατέρου τὴν ἕτερον πληγὰς δοὺς θανεῖν. ἐξίουσι τῇ συγγλώττῳ ὡς ὀφθῆναι τὴν ἀμηχάνως ὀργιζομένην καὶ ζητουμένην αὐτὴν ἀπολέσαι, χαρίσασθαι τὴν σωτηρίαν αὐτῇ τοῦ παιδός, καὶ μὴ τὰς ὑπολοίπους τῆς γηραλεούσης αὐτῇ ἐλπίδας ἐκσυφαρίζειν. τοῦ δὲ αὐτῇ κωλύσαντος τοὺς βουλομένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. οὐ γὰρ ἐφίξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ τῆς συμμάχου, ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ. τῷ δὲ συγκατανεύσαντος ὡς τὸ γύναιον ἐκέκευσεν, ὑποβαλοῦσα πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν μὲν ἔφησεν εἰδέναι σοῦ τῇ ἐκ τοῦ παρόντος κατοικτείρασι τὸ μοῦ τε γένος καὶ τὸν οἶκον μικρὸν ἀπαιδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ οἴκοι τῆς σῆς μετὰ φιλανθρωπίας, τῷ σαυτοῦ παιδὶ φρόνιμον καταλλάξῃ, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφῃς. πῶς γὰρ ἂν πανδήμῳ ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς διδυκέναι χάριν, αὐτοῦ σου μίαν νῦν ἐφ' ἑμαυτοῦ ἀπεχθανομένου τῷ παιδί. αὐτὸν δ' ἂν οἶμαι φθῆναι τῷ οἴκοι γνώμῃ δόντα θανάτου καὶ ἄλλοτε ἑκουσίως. συνῆκε δ' ὁ βασιλεύς, ὑποβλητὸν οὖσαν τινὰ σκέψιν ἐξ Ἰωάβου καὶ τῆς τούτου συμβάσης, καὶ ἐπινεύει τῇ γυναικὶ τὴν προσβύτιδος πυθόμενος ἔτους ἔχον τ' ἀληθὲς ἔμαθε, προσκαλεσάμενος Ἰώαβον, ὅλην τε χεῖν τὴν προκειμένου καὶ νοῦν ἔφασκε, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. οὐδὲ ἐπὶ χαλεπῷ ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δ', προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς λόγους ἀπασάμενος ἐξῴρμησεν εἰς Γεσὺρ ἐνθένδε παραυτίκα, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον παραλαβὼν, ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα. προείπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἥκουσι παραχρῆμα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, οὔπω γὰρ οὕτως ἔχειν αὖ τ' ἀὐτὸν ἰδεῖν καταθύμια. καὶ ὁ μὲν, τοῦ παιδὸς πολλὰ σπουδάσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τὰ παρὰ τοῦ οἰκείου θεραπείας τυγχάνων. ἐκ δὲ βλασφήμου δ' εἰς τὸ κάλλος ἀπὸ τοῦ λύπης καὶ τοῦ μὲν τυγχάνειν τὰ προσηκούσης ἐπιμελείας ὑφ' βασιλέως. ἀλλ' ἐπὶ ἐξῆκε καὶ διέφερεν πᾶν τὸ εἶδος, καὶ τῷ μεγέθῃ τοῦ σώματος καὶ τῷ ἐν πολλῇ ξυφῇ διαλωλυμένους ὑπερβάλλειν. ἔστω δὲ μὴ ζητεῖν τὸ βάθος τοῦ κόμης αὐτῷ, ὡς μόλις αὐτὸν ἡμέραις ἀποκείρειν ἑκάστοτε, καθυβρίζουσα ἡ κλῶσα ἑξακοσίους. ἔτοι δ' εἰσὶ πέντε μναῖ. διέφερε μὴν τοι γ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, ἔτη μὴν ἀρρόνητον πατὴρ θυμούμενος, μιᾶς ἡ θυγατρὸς, ἣ μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος ὕστερον λαμβάνει, καὶ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, ἀβίας ὄνομα.

πέμ-

πέμψας δ' ὁ Ἀβεσάλωμος πρὸς Ἰώαβον, ἐδέετο αὐτοῦ πόλεως καταφαύναι τὸν πατέρα, καὶ δυνηθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι διαλαβεῖν τε καὶ προσειπεῖν. καταμελήσαντος δὲ Ἰωάβου, τῷ ἰδίων τινὰς ἀποστέλλας, τὴν ἀμητοῦσαν αὐτοῦ χώραν ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθών, ἵνα πρὸς τὸν Ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενος. ὁ δὲ στρατήγημα τοῦτ' εἶπεν εὑρεῖν ἀγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελοῦντα τῆς ἐντολῆς, αἰτίαν μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιούμενον. καὶ δὲ δέομαί σου παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν γεγυμνικότα, ὡς ἔγωγε δυνατέαν τῆς φυγῆς κεῖνο τὴν κάθοδον, ἐπὶ τοῖς παροῦσι σὺν ὀργῇ διαμωμένους. πιθανὸς δὲ ὁ Ἰώαβος, καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτῷ κατοικτειρήσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς περὶ τοῦ παιδός, οὕτως αὐτὸν ἡδέως διέθηκεν, ὡς δ' ἥδιος καλέσαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δ', ῥίψαντος αὐτὸν ὑπὸ τοῖς ἐδάφοις, καὶ συγγνώμην αἰτιωμένου τῶν ἡμαρτημένων αἴτησίν τε, καὶ τὴν γεγονότων ἀμνηστίαν ἐπαγγέλλεται. ὁ δ' Ἀβεσάλωμος, τοιούτων αὐτῷ τῶν παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποβαίνων, πολλοὺς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δ' ἅρματα ἐκέκτητο. καὶ ὁπλοφόροι περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὀρθρεῖος πρὸς τὰ βασίλεια παρῄνετο. καὶ τοῖς δὴ τὰς κρίσεις ἠκούσι καὶ ἐλαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὥς τε παρὰ τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τῷ παρόντι, τάχα δὴ αὐτῷ καὶ ἀδίκως ἐπὶ αἰκίᾳ περὶ τὸν κρίσιν, δύνοιαν αὐτῷ πάντων κατασκάσας, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην εἶχε τὴν ἐξουσίαν, πολλὴν αὐτοῖς ἐβεβούλευσεν εὐνομίαν. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχῃ ἤδη τὴν πρὸς τοῦ ὄχλου εὔνοιαν ἐνόμιζε, μὴ ὑπὸ τοῦ παρόντος αὖθις καταλλαγὴν πεισαρῶν. ἐπεὶ δὴ παρελήλυθότων, ἐδέετο πρεσβεῦσαι, εἰς Χεβρῶνα συγχωρῆσαι πορεύθῃ θυσίαν ἀποδώσων τῷ θεῷ. φοβούμενος γὰρ τοῦτο εὐξάμενος. τῷ δὲ Δαβίδου τοῦ ἀξίωσιν ἀφικνοῦτο, πορεύεται, ἐν πολλῇ ὑπεσυρρύσαν ὄχλος, ὑπὸ πολλοὺς αὐτοῦ διαπέμψαντος. παρῶν δὲ καὶ ὁ Δαβίδου σύμβουλος ὁ Γελμωνίτης Ἀχιτόφελος, καὶ διακόσιοι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἱεροσολυμίτης, οὐκ εἰδότες μὲν τοῦ ὑπεχείρησιν, ὡς δ' ὑπὲρ θυσίας μεταπεμφθέντες. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀποδεικνυται, τὸν γοῦν δὴ στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη ταῦτα Δαβίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ πρὸς τοῦ παιδὸς ἠκούσθη, δείσας ἅμα καὶ τῆς ἀσυβείας καὶ τόλμης αὐτὸν, θαυμάσας δ' ὅπη μηδὲ τῆς ὑπὸ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείροσι καὶ πρὸς δαιμονιωτέροις ἐπεβάλετο, βασιλεία πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένῃ, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ γεγυμνικότος, ἐγνω φοβεῖσθαι εἰς τὰ πέρα τοῦ Ἰορδάνου. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλων τοὺς ὀπαδεστάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀποστασίας κοινολογισάμενος αὐτοῖς καὶ πρὸς πάντων ὑπεξέφας κεῖσθαι τοῦ θεοῦ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάσσειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν ἐκ τῆς Ἱερουσαλήμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους πρόθυμος αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῆς ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἳ καὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ φυγῆς ἐκοινώνουν ὅτε ἔζη σαούλου. τὸν δ' Ἀβιάθαρον ὁ σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας, σὺν αὐτοῖς παρεῖναι αὐτῷ διεγνωκότας καὶ λοιποὺς ἅπαντας, μετὰ τῆς κιβωτοῦ ὠμόσαν ἕπεσθαι, ὡς ἂν θεοῦ καὶ μὴ μεταπεμπομένου αὐτῆς ῥυσαμένου. ἐκέλευσε δ' ἔχειν τῷ κιβωτῷ, λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ.

A Deinde misit ad Ioabum rogans, vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrē inuisere & alloqui. quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti quo suo merito damnum ab eo accepisset: respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoquidem mā-

B data de conciliando sibi patre negligeret. quam ob rem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriā quàm exilium fuerat, si ille indignatione sit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accuratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cùm supplex illi ad genua veniam pec-

C cati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium anteactorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris IX.
receptus breui magnum equitatum & multos 2. Reg. 15.
currus sibi comparauit, & satellitium armatorum quinquaginta: & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: dictitánsque malos adesse patri consiliarios, aut

D etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem autem ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota quæ in exilio conceperat persoluenda abire sibi liceat: permissúque eius profectus, mox vndique plurimos ad se acciuit, ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achito-

E phel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ, non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, rex ab vniuersis consalutatur. Cæterùm Dauid audita ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multò sceleratiora consilia cepisset, primùm vsurpandi regni, quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decre-

F uit vltra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatísque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filij, totum negotium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cùm alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abia-

G tharum verò & Sadocum pontifices, & quicquid Leuitici generis aderat, simul abire cupientes, arcámque asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens sine arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simulque mandauit vt de omnibus quæ inciderent per clanculários nuncios se certiorem facerent.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ-
stiterunt filij pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Ionathas. Ethæo quoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit vt maneret, quò
magis illustris fuit eius erga regem fides ac be-
neuolentia. Ascendenti autem per cliuum oli-
ueti montis, omnibus circa eum lacrymãtibus
renunciatum est etiam Achitophelem mutatis
studiis in partes Abesalomi cõcessisse: quo vix
aliud tristius ei in hac calamitate accidit. quã-
obrem precatus est Deum, vt Abesalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim
ne eius consiliis contra se vteretur, viri pruden-
tissimi & oculatissimi in dispiciendo quid fa-
cto opus esset. Quuméque in verticem montis
peruenisset, respiciebat ciuitatem, & cum mul-
tis lacrymis non aliter quàm regno eiectus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia constantem, nomine Chusim. hunc conspi-
catus scisso amictu & caput cineribus oppleto-
tum, & mutabilitatem rerum deplorantem, so-
latus est pro tempore iussum æquo animo pre-
sentem statum ferre: ac postremo obnixè pre-
catus est, vt simulato Abesalomi partium stu-
dio, diligenter secreta eius perscrutaretur, &
Achitophelis consiliis semper se opponeret: sic
enim cum magis partibus profuturum, quàm
si vnà maneret. atque ita persuasus à Dauide, eo
relicto Hierosolyma se cõtulit: quò paulò pòst
etiam Abesalomus peruenit. Interim Dauid
paulùm progressus obuiam habuit Sibã Mem-
phibosthi seruum, quem ipse ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miserat, agentem
præ se duos asinos necessariis ad victum onu-
2. Reg. 16. stos. Is obtulit ei vt quicquid vellet sibi ac suis
acciperet, simulque rogatus vbinam Memphi-
bosthum reliquisset, Hierosolymis relictum
respondit. sperare enim eum rebus turbatis, fo-
re vt ob Sauli meritorum memoriam ipse suf-
fragiis populi rex crearetur. quamobrem indi-
gnatus, omnia quæ priùs domino eius cõcesse-
rat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum vt talibus possessionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gauisus est. Dauidi verò
iuxta locum Bachoram superuenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, saxis eum si-
mul & conuitiis impetens: cúmque amici eum
protegerent, magis etiam exasperatus ad con-
uitia, sanguinarium & multorum malorum
causam appellabat, iubens vt impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiásque agebat
Deo, quòd per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum suum commiserat. Hac tam
sæua petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abisæo verò etiam interficere Se-
meim volente, Dauid eos cohibuit, negans
addendam ad præsentia mala noui alicuius
motus occasionem. Nihil, inquit, mouet hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in
nos immisit. Mirum verò si hæc ab isto pati-
mur, quando etiam filius pietatis est oblitus.
Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cuius fa-
uore tandem inimici nobis succumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei par-
te alia montis cursim cum conuitiis affectante.

A πιστοὶς δ' ἦν πρὸς πάντα δμηκόνους, παῖδας ἀχίμα-
ασον μὲν σαδώκου ἰωνάθην δ' ἀβιαθάρου. ἐθὶς δ' ὁ γίλ-
δαῖος, σωιξώρμησεν αὐτῷ, βιασάμενος τὸν δαβί-
δου βούλησιν. μένειν γὰρ αὐτὸν αὐέπειθεν, καὶ λέγε τοῦτο
μᾶλλον δῆλος αὐτῷ καταφαίνων. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
λέγε τὸ ἐλαιῶν ὄρος γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, & πάντων
σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
σὺν τῷ ἀβεσαλώμῳ, καὶ τὰ τούτου φρονῶν. ἐπέπεισε
δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκούσαι. καὶ τὸν θεὸν ἐπε-
καλεῖτο δεόμενος, ἀπαλλοξιῶσαι τὸν ἀβεσαλώμου
B διανοίαν πρὸς τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ μὴ τἀναντία
συμβουλεύων πείσειε αὐτὸν, αἀὴρ ὢν φρονήμης καὶ
συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ἐξύτατος. γλόμενος δ' ὀλίγον τῆς
κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀπισκόπει τὸν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν
δακρύων ὡς αὐ βασιλείας ἐκπεσών, ηὔχετο τῷ θεῷ.
σωλώτησε δ' αὐτῷ φίλος αἀὴρ καὶ βίβα, & χουσὶς
ὄνομα. τοῦτον ἐρῶν τῷ ἐθνῆτα κατερρηγμένον, καὶ τὴν
κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, καὶ θρηνοῦντα τὸν μετα-
C βολὴν, παρηγόρει καὶ παύσας τῆς λύπης παρεκά-
λει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν ἀβεσά-
λωμον ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε δπόῤῥητα τῆς
δμονοίας αὐτῷ κατανοεῖν, καὶ ταῖς ἀχιτοφίλου συμβε-
λίαις ἀντιφέρεσθαι. οὐ γὰρ τοσοῦτον ἀφελήσειν αὐτὸν
συνεχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνῳ γλιόμενον. κ' ὁ μὲν πρ-
θυμὸς τῷ δαβίδη, καταλήψεσθαι αὐτὸν, ἥκειν εἰς ἱεροσόλυ-
μα. ἀφικνεῖτο δ' εἰς αὐτὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἀβεσάλω-
μος. ὀλίγον δ' τῷ δαβίδη φροηθέντι σιβᾶς ὁ τοῦ μεμ-
D φιβόσθου δοῦλος συνέλήσεσθαι. ὃν φρονοῦμενον ἀπε-
σάλκει τῷ κτήσεων, ἃς δεδώρητο τῷ ἰωνάθου τοῦ σαύ-
λου παιδὸς ἰῷ, μετ' ζεύγους ὄνων καταφορτισμένων
τοῖς βλιτσδίοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε λαμβάνειν, ὧν αὐτὸς
τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. πυθομένου δ' πῦ κατα-
λέλοιπε τὸν μεμφίβοσθον, ἐν ἱεροσολύμοις ἔλεγε, φρονσ-
δοκῶντα χιερεσταν θήσεσθαι βασιλέα ἐξ τῆς ἰσραὴλ ἔχου-
σαν ταρχὴν, εἰς μνήμην ὧν δι' ἐργάτησεν αὐτοῖς σαύ-
λος. ἀγανακτήσας δ' ὀλίγῳ τούτῳ τὰ δ' ὅσα τῷ μεμ-
φιβόσθῳ παρεχώρησε, σιβᾶ χαρίζεται. πολὺ γὰρ δι-
καιότερον αὐτὸν ἐκείνου ταῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπίστευσε.
καὶ ὁ μὲν σιβᾶς ἀπεχαρὴς ἦν. δαβίδη δ' γλουμένῳ κ'
χώραν οὕτω καλούμενον τόπον, ἐπήρχεται τῷ σαού-
λου συγγενὴς ὄνομα σεμεῖ, υἱὸς δ' γηρᾶ. καὶ λίθους τε
ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει. ἀπιστάντων δ' τῶν φίλων
κ' σκεπόντων, ἔτι μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μιαι-
φόνον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν κακῶν ἀποκαλῶν. ἐκέλευε
F δὲ καὶ τῆς γῆς, ὡς ἀναγῆ & ἐπάρατον, ἐξελθεῖν. καὶ τῷ
θεῷ χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς βασιλείας αὐτὸν ἀφε-
λομένῳ, καὶ δίκῃ παιδὸς ἰδίου τὸν υἱὸν ὧν ἠμύρτην εἰς
αὐτὸ διαπότιον δίκην αὐτῷ εἰσπραξαμένῳ. πάντων
δ' ἐπ' αὐτὸν ἠρεθισμένων ὑπ' ὀργῆς, καὶ μάλιστα ἀ-
βισαΐου δεηθέντος βουλομένου σεμεῖ, δαβίδης
αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἐπέσχε, μή τῆς παρούσι κακοῖς ἕτερα
προσεξεργασόμενα φησι καιροτέραν ἀφορμήν. οὐδὲ
G δὴ τῷ προσλυσαντός μοι τοῦτο κυνὸς αἰδὼς τὴν ἢ
φρονῆς ὑφέξεται. τῷ θεῷ δ' εἶκω, δι' ὃν ῥᾴδιόν ἐφ' ἡ-
μᾶς ἀπενοήθη. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν ὑπὸ τούτου με
ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε καὶ παῖδες ἀσεβοῦς πεπεί-

ρασαι. ἀλλὰ ἴσως οἴκτος ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ. καὶ κατήσομεν τὴν ἐχθρῶν, τούτου θελήσαντος. ἦνυς
δ' οὐ τὸν ὁδὸν οὐ φρονπίζων τῷ σεμεῖ ἄλλα τὸ ἕτερον μέρος τῆς ὄρους διῆρχετο κ' κακηγορῶν.

ἄλλα-

ωδηγημένος δ' ὑπὸ τὸν Ἰόρδανον, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐνταῦθα κεκοπωμένους. ἀβεσσαλώμου δὲ καὶ ἀχιτοφέλου τοῦ συμβούλου ωδηγημένου εἰς Ἱεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, καὶ Δαβίδου φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν συνήνυχετο τῷ βασιλείαν εἰς αἰῶνα, καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτόν, τί δήποτε φίλος ὢν τοῖς ἐμοῖ μάλιστα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγονημένῳ, πρὸς ἅπαντας πιστὸς εἶ δόξας, οὐ σοὶ αὐτῷ νῦν ὄντι, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνει πρὸς αὐτόν. δεξιῶς ὑποκρίνεται καὶ σωφρόνως, εἰπὼν δεῖσθαι δεῖν αὐτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μὴ σοῦ δίκαιον γεγονημένων εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τῷ γὰρ βασιλείαν ἔλαβες ωδὲ τοῦ θεοῦ. τῷ αὐτῷ μοί τοι γε πίστιν καὶ εὔνοιαν σὺ δεῖ εἴκομαι, πιστεύομενος εἶ φίλος, ὧ οἶδά με τῷ πατρί σου παρεσχημένον. ἀγανακτεῖν δ' οὐδὲν προσήκειν τοῖς παροῦσι, οὐ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ βασιλεία μεταβέβηκε, μεμένηκε δὲ ὅπου τῆς αὐτῆς, ἐφ' οὗ ωδηγαβόντος. ταῦτα λέγων ἔπεισεν, ὑποπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τὸν ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρήνεσε, ταῖς τοῦ παρόντος αὐτῷ παλλακαῖς συνελθεῖν. ἐκ τούτου παρίσεσθαι τὸν λαὸν ἔλεγε, πιστεύσαντα ὡς ἀδιάλλακτά σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ὄντι, καὶ μὴ πολλῆς συστρατεύσεσθαι προθυμίας ὅπου τὸν πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν αἰσχύνεσθαι δεδιέναι, μὴ προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοήσειν. πειθεὶς δὲ τῇ συμβουλείᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ὅπου τοῦ βασιλείου, οὗ πλήθους ὁρῶντος, καὶ παρελθὼν, συνέρχεται ταῖς τοῦ παρόντος παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐπράττετο κατὰ τὸν νάθαν προφητείαν, ὃν τῷ Δαβίδ ἡ σημαίνων τὸν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐπαμύνειν ὀπάσειν προεφήτευσε.

A Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consiliario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè re-
B spondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo mę præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in
C eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quídnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus perseueraturum, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter cos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent,
D inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς στρατεύσας ἀβεσσάλωμος ὅπου τὸν πατέρα Δαβίδ, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

Cap. IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

E

ΠΟιήσας δ' ἀβεσσάλωμος τὰ παραινεθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐτὸν συμβαλεῖν νύξιον ἐφὶ τῷ πολέμου τῷ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλίτους αἰτήσαντος ἐκείνου, καὶ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτῷ σὺν αὐτῷ σώους ἀπαγαγεῖν ὑποχωροῦντος, καὶ βέβαιον τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, Δαβὶδ ὡς μηκέτι ζῶντος. ἀρέσκει τὴν γνώμην μεταλαβεῖν τὸν χουσῖν, τὸν Δαβίδου ἀρχέφιλον. ὕστερος γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλεσε. κἀ τὴν ἀχιτοφέλου γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί καὶ αὐτῷ δοκεῖ φρονεῖ αὐτὸς ἐπυνθάνετο. ὁ δ' συνιδὼν ὅτι γνωμῶν ὧν ἀχιτόφελος συνεβούλευσε, κινδυνεύσῃ Δαβίδης συλληφθεὶς ὑποθανεῖν, ἐναντίαν ἐπιφέρεται γνώμην εἰσφέρειν. οὐ γὰρ ἀγνοεῖς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, τὸν τοῦ παρόντος καὶ τὸν τῷ σὺν αὐτῷ νῦν ὄντων ἀνδρεῖον. ὅτι καὶ πολλοὺς πολέμους πεπολέμηκε, κἀ πάντα κρατῶν τῶν πολεμίων ἀπήλλαχε. νῦν δὲ εἰκὸς αὐτὸν ὅπου στρατοπέδου μένειν, στρατηγοῦσι γὰρ ἱκανώτατον, καὶ προσδοκᾶν ἀπάτην ἐπερχομένων πολεμίων. ἀλλὰ κἂν τὸν ἑτέραν ὑπολιπὼν τοὺς ἰδίους εἰς πάντα τῶν αὐλώνων αὐτὸν ὑποκρύψει, ἢ πρὸς πέτρα τινὶ λοχήσῃ. συμβαλόντων δὲ τῶν ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου, πρὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. θαρρήσαντες δ' ὡς τοῦ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος αὐτίς ἥσονται.

F Hoc Achitophelis consilium executus, iterum postulat quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus accersit Chusim Dauidis amicorum principem: sic enim eum ille vocabat: & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit. Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur, & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant.
G

1. Reg. 17.

interim ille ex improuiſo ſuperueniens, ſuis animum addet, noſtris verò metum ac conſternationem afferet. Expende igitur meum quoque conſilium, ſanè melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipſe aſſume, néve alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, ſi in aperto campo aſſequaris, quòd ille paucos circa ſe habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari ſibi occaſionem cupiunt declarandi quàm ſint tui nominis ſtudioſi. quòd ſi pater intra mœnia cuiuſpiam oppidi ſe concluſerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius ſententiam itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, vt Chuſis conſultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, ſuum & Achitophelis conſilium eis expoſuit: quódque ipſius comprobatum ſit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios ſignificarent, adhortarentúrque eum, vt ſine mora Iordanem tranſiret: ne fortè filius mutata ſententia perſequatur eum, & priuſquam in tutum ſe recipiat, comprehédat. Pontifices autem iam antè curauerant, vt extra vrbem laterent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miſerunt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandaúntque vt quantum poſſent properarent Dauidi hæc indicaturi. qui eueſtigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo ſtadia promouerant, quum à quibuſdam equitibus conſpecti, apud Abeſalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos miſit. Senſerunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hieroſolymitani nomine Bocchuram ſe dederunt, ibíque mulierem quandam rogaucrunt vt ſe abſconderet. ea mox demiſſis per funem in puteum, ós eius velleribus contexit: rogatáque à ſuperuenientibus perſecutoribus num eos vidiſſet, conſpectos ſibi non negauit. accepto enim à ſe potu ſtatim abiuiſſe dicebat: & ſi modo alacriter perſequantur, fore vt eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſequuti, retro ſunt reuerſi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non eſſe ampliùs periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rurſum extractos cœptum iter continuare iuſſit. Illi quanta potuerunt feſtinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abeſalomi conatus illi renuntiauerunt: qui ſuos confeſtim Iordanem tranſire edicit, quamuis nox eſſet, nihil cunctari paſſus. Porrò Achitophel vbi ſuum alterius conſilio poſthabitum vidit, conſcenſo iumento Gelmonem patriam petiit. Ibi conuocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis quæ Abeſalomo conſuluerat, addens quoniam non perſuaſiſſet, certo ſe breui periturum.

καὶ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ θλῖψεις ἐξαίφνης, τοῖς μὲν δ' ὑγιέσι φοβὸς τοῦ κινδύνου παρεσκεύασε. τοὺς δ' ἄλλους, καταπλήξεται. ἀλλ' οὐδὲν δὴ τοίνυν καὶ τῶν ἐμῶν συμβουλίων τῷ λογισμῷ. καὶ ταῦτ' ἔθλιψεν ἄρισα, τὴν μὲν Ἀχιτοφέλου γνώμην παράπεμψας. πέμψας δ' εἰς πᾶσαν Ἰωὴλ χώραν τ' Ἑβραίων, ἀλλὰ ζεῖλον αὐτοῖς Ἰωὴλ ὅπλ τὸν πατέρα σου σπεύσαι. καὶ ἀλλαβὼν τῶν δύναμιν, τὸ πολέμου μέγα στρατηγὸς, καὶ μὴ πιστεύσης τοῦτον ἐπέρῳ. νικήσεις γὰρ ῥᾳδίως αὐτὸν, αὐ ἐν φανερᾷ καταλάβῃς ὀλίγα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλαὶ ἔχων μυριάδας βελομένων τὴν σὴν σε ταυδὴν ἐπιδείξασθαι καὶ φρονήμαν. εἰ δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν ἀφικλείσῃ, μηχαναῖς καὶ ὀρύγμασιν ἀνορύξομεν καθαιρήσομεν ἐκεῖνο τῶν πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν δ' ἔδοκίμα σε μᾶλλον Ἀχιτοφέλου, τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου φρονεῖν παρ' Ἀβισαλώμῳ. θεὸς μὲν τοίνυν ὁ τῆ τούτου βλαβερὰ τῷ χρυσὶ συμβουλῶ σήσας ἀμείνονα εἶ δοκεῖν. ἀπόδοσας δ' οἷς ἀρχιερεῖς σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον, τὴν τε Ἀχιτοφέλου γνώμην ἐξέφαν αὐτοῖς καὶ τὴν ἑαυτῆς ἃ δ' ἔδοκεν, ταῦτ' ὑπ' αὐτοῦ παραινέθηνα φράζειν, ἐπιλάσε μὴ μένειν πέμψας Δαβίδη καὶ φανερὰ ποιῆσαι τὰ συμβουλεύματα. θεὸς δ' ἀπελάσασθαι ταχέως ἀγγέλους τὸν Ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτοῦ διέναι ὁρμήσῃ, καὶ φρὸν ἐν ἀσφαλείᾳ γένῃ, φθάσας καταλάβῃ. οἱ δ' ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες πρὸ ἡμῶν ἐξῶ τ' πόλεως κεκρυμμένους ἔχον, ὅπως ἀγγελοῦσι τῷ Δαβίδῃ τὰ φρασθέντα. πέμψαντες οὖν πιστὴν θεραπαινίδα φρὸς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ Ἀβισαλώμου, προσέταξεν μηδαμῶς δεῖν ταῦτα Δαβίδῃ σημαίνειν. οἱ δ' οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερίδοντο. λαβόντες δ' τὰς τῶν πατέρων ἐντολὰς, διαπερῶσιν ἅμα καὶ πρὸ γένοντο ἀγγελοι. καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ Ἰωὴλ ὀξύτητα κείναντες ἄριστον εἶ, ὑπείδοντο συμβαλεῖν Δαβίδῃ. ἐλθομένους δ' αὐτοὺς ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως δύο, θέονται τινες ἱππεῖς καὶ ἀγγελλουσι πρὸς τὸν Ἀβισάλωμον. ὁ δ' ἀθρόους ἔπεμψε τοὺς συλλημψομένους. νοήσαντες δ' τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες, ἐξαπίνης τῆς ὁδοῦ, ἀλλαχῆμα εἰς κώμην τινὰ ἔτι ἱερουσολυμίτῶν ἐκ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἐδωκαν. βοχχόρους ἐν ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδέξησαν τινὸς κρύψαι καὶ ἀλλαχεῖν αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δὲ καθιμήσασα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ καὶ πλάκας αὐτῶν ἐπείσον ἐπαλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτοὺς, καὶ περὶ αὐτῶν αὐτὴν ἐπυθάνοντο, εἶδόν οὐκ ἠρνήσατο. ἀπόντας γὰρ φαρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μὲν τοίνυν σπουδαίως διώξουσι, καταλήψεως φροφάλλῃ. ὡς δ' ὀλίγον πολὺ διώξαντες οὐ κατέλαβον, ἀπέστρεφαν ὀπίσω. θαρσαλέων δ' αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡσυχῇ καὶ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῶν ἔτι συλλήψεως εἶ, ἀναβήσασα δ' φροκειμένην ὁδὸν αὐτῇ παρελάσασα. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ χαρᾷ χρησάμενοι φρὸς τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον φρὸς Δαβίδην. καὶ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' Ἀβισαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δ', ἀγαθὸν γ' τοῖς Ἰορδάνου, τοὺς μὲν ἑαυτῷ φρεσέταξεν ἤδη νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δ' αὐτοῦ. ἀχιτόφελος δ', τῆς γνώμης αὐτῷ παραδοκιμηθείσης, ὑπὸ τὸ κτήνους ἐξώρμησεν εἰς γελμῶνα τοῦ πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν Ἀβισαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ ὡς ἀπιθεῖς, φανερὸς ὅτιν ὐκ ὡς μακρὰν ἀπολούμενος.

Δαβί-

δαβίδην ἢ κρατήσοντ μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν ὅπι τοῦ βασιλείας. ἄμεινον οὖν ἔφησεν εἶ τῷ ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγὼν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ ἀδόξως αὐτὸν εἰς κόλασιν δαβίδη, ὃς καθόλου πάντα συνέφερε τῷ ἀβεσαλώμῳ. ταῦτα διαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀπήρτησεν αὐτὸν. καὶ τὸν μὲν Ἀχιτόφελον, τοιούτου θανάτου δικαίως αὐτὸν γλυσάμμον, καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐνέθεσαν οἱ φροντισταὶ. ὁ δὲ δαβίδης, διαβὰς τὸν ἰορδάνην καθὼς προεῤῥήκαμεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ὀχυροτάτην πάλιν ἀφικνεῖται. διῆγον δ' αὐτὸν ἀμφιέστατα πάντες οἱ φρούριοι τῆς χώρας, κατὰ τὸ αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς, καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας διαφορᾶς. ἦσαν δὲ οὗτοι βερζίλαϑ ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφαρὶ ὁ τῶν ἀμμανιτῶν δυνάστης, καὶ μάχειρος, ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας φρούτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς ἐκείνου τῷ ὄντι δαβίδη παρέχον, ὡς μήτε κλίνας ὑπολειπὼν ἐστρωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθονίαν χορηγοῦσιν, καὶ τῷ εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα καὶ κοπετοῖς καὶ ξοφὴν χρησίμων διαφορᾶν διαφέρειν. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ὄντες ἀβεσάλωμος ἦν, ἀθεμίτως μεγάλῳ στρατῷ τῷ ἰσραὴλ ὅπι τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, οὐ πόῤῥω κατέζευξε τῷ παρεμβολῇ ἐν τῇ γαλααδίτιδι χώρᾳ, καταστήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἅμασαν, εἰς τὴν ἰωάβου τάξιν τῇ συγγενοῖς αὐτοῦ παῖδος μὲν δὲ λὶ, μητρὸς δὲ ἰεθὲρ ἰσμαηλίτου. μητρὸς ἦν, ἀβιγαΐας. αὕτη ἦν καὶ σαρουΐα ἰωάβου μήτηρ ἀδελφαὶ ἦσαν δαβίδου. ὡς δ' ἐξηριθμήσατο τοὺς σὺν αὐτῷ δαβίδης, ἐπὶ τριακοσιλίους εὗρεν ὄντας, οὐκ ἔγνω μέντοι ποτ' ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἦλθεν. προφθὰς ἦν τοῖς οἴοις χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις εἰς ἴσα μέρη τοῦ στρατοῦ, τὸ μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀβεσαΐᾳ. τὸν δὲ ἰθίτην μισθοῦται ἐπεχείρησεν ἑαυτῷ, συμπαθῆ μὲν ὄντα καὶ φίλον, ὅτι δὲ τῆς γειτνιώσης πόλεως ὑπῆρχεν. βουλόμενον δὲ συνεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ φίλοι, γνώμῃ καταχόντες σοφωτάτῃ. κινδυνεύοντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ, πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρησὴν ἔφασκον. εἰ δὲ ἡττηθέντες ὑπὸ μέρη τῆς δυνάμεως, τῷ λοιπῷ φεύξονται αὐτῷ φίλοσοι, ἀμείνονα ἀφορμὰς ἕξειν αὐτὸν ἐκεῖ. συνοπάσῃ δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς ὀξὺν ἄλλο μετ' αὐτοῦ στράτευμα εἶ). ἠθέλησε δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, μόνον μὲν αὐτὸν ἐν ταῖς παρεμβολαῖς ἔκεινεν. ἐκπέμπων δὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς στρατιώτας ὅπι τὸν πόλεμον παρεκάλει φερεθυμίαν ἐναποδύεσθαι, καὶ πίστιν τε καὶ μνήμην εἴπερ μεξίους ἔχοντος παρ' αὐτοῦ ἔτυχον. φείσασθαι δὲ καὶ τοῦ παιδὸς ἀβεσαλώμου, κατασκοπεύσαντας ἐπιβόλει, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηται τι τελευτήσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἡδέως αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκπέμπει τὴν στρατιάν. ἰωάβου δὲ διατάξαντος τῷ δυνάμιν αὐτῶν τῷ πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπιθεν ἐπεβλεπεδίῳ δρυμὸν, αὐτεξάγει τῷ στρατιᾷ καὶ ἀβεσάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶντο καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέροις ἐπιδείκνυτο. τῷ μὲν, ὑπὲρ τοῦ τῷ βασιλείας ἀπολαβεῖν δαβίδη παρεσκευασμένου καὶ πάσῃ φερεθυμίᾳ χρωμένου. τῷ δ' ἵνα μὴ καὶ τούτῳ ἀβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ καὶ δῆθ τῷ πατρὶ δίκης κολασθεὶς, αὐθ' ὧν ἐτόλμησεν, οὐδὲν ὀχνοῦντος, οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν, ἔτι δὲ τῷ πλείονας ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῶν σὺν ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων.

A Dauidem enim omnino ſuperiorem hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, è vita exire, quàm Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, excarnificãdum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſeipſe ſuſpendit. atque ita Achitophelem, ſuopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid ſuperato vt diximus Iordane, peruenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam eius tractus vrbem. Ibi cum ſumma beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitate motis, partim reuerentia priſtinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præbebant, vt nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, conſtitit non longè à Caſtro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpoſito exercitui cognato eius Amaſa. prognatus enim erat patre Iotharſa, & matre Abigæa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, ſorores erant Dauidis. Rex autem recenſitis qui circa ſe erant, comparatóque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diuiſóque in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitra oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentiſſima ratione. Si enim eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliquum fore. quòd ſi vna parte exercitus victi, cùm cæteri ad ipſum refugiſſent, reparandarum virium facultatem non defore. alioquin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſuaſus apud Caſtrum manſit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi nauarent: & vt poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret: atque ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterùm cùm Ioabus ex aduerſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſyluam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contrà eduxit: & congreſſi, acritérque pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abeſalomus & hoc priuetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cùm numero longè præſtarent, ignominioſum ducebant tanto paucioribus Ioabi militibus ſuccumbere:

contrà regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem vt erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis hostem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita vt multo plures in fuga caderent quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abesalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conscensa mula regia effuso cursu fugiebat. Cúmque per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eóque quinquaginta siclos promittente si illum confoderet, respondit, Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cùm omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret vbí nam pendentem viderit, móxque defixo incor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurum cõgestis saxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde quum receptui cecinisset Ioabus, suos à persequendo cohibuit, parcendum ciuili sanguini ratus. Porrò Abesalomus erexerat sibi in valle regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis dissitam, quam voluit vocari Manum Abesalomi, dicẽs quòd etiamsi liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: sicut pòst loco suo copiosiùs dicetur.

A ἀχμώλω δὲ αὐτὸς τούτοις ἔδωκε μισθόν. τῷ δὲ Δαβίδου σώματι ἵνα τῷ τοσούτων μυριάδων κρατήσουσιν οἱ Δαβίδου, γνώμη τε φεύγοντες, καὶ τῇ τῷ πολεμικῶν ὀπισήμη. φεύγοντας δὲ διὰ δρυμῶν καὶ φαράγγων, ἐπόμενοι τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς δ' ἀπέκτειναν, ὡς φεύγοντας πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπιπτον δὲ ὡς δυσμύελοι ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ τῷ Δαβίδου πάντες ὥρμησαν ὅπῃ τὸν Ἀβεσάλωμον. φα-
B νερὸς δὲ αὐτοῖς ὑπό τε τῆς κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους ἐγένετο. διώσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἔπιβας τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς, ἐφέρετο. φερόμενος δὲ μετὰ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τὸ σάλου ἐν τῆς κινήσεως τοῦτο ὢν ἐμπλακείσης αὐτῷ τῆς κόμης δρυὶ δένδρῳ μεγάλῳ ὑπολαβὸν κλάδος ἐκτραχήλῳ, ἀναδήσας ἀνεκρεμάτο. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ἐπικείμενον τὴν διαπότιν ἐπὶ φέρον ἐχώρει προσωτέρω. ὁ δὲ ἐν τῷ κλάδων ἐωρεμένῳ ἐκρατεῖτο τοῖς
C πολεμίοις. τοῦτο τις ἰδὼν τῷ Δαβίδου στρατηγῷ, ἀπήγγειλεν Ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀργυρίου αὐτῷ δώσειν ἔφη τὸν ἀβεσάλωμον, οὐδ' εἰ χιλίους εἶπεν ἔμελλεν μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν ἐποίησα μου τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα. καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαί σε τοῦ νεανίσκου ἐνετείλατο. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸν ἀβεσάλωμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τοῦ Ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παρισάντες τὸ δένδρον κατασφάσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ
D ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὡς ἀναπλησθῆναι, καὶ τὸ χῶμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. στηλίας δὲ ἀκανθικὸν ὁ Ἰώαβος ἀπέφερε τὸ δικαίωμα τοὺς οἰκείους στρατιώτας τιμᾶν τῷ πολεμίων δυνάμιν, φειδόμενος τῷ ὁμοφύλων. ἔστησε δὲ Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαίρουσαν δύο σταδίοις ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τῷ τέκνων αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τέκνα δὲ ἦσαν αὐτῷ θία μὲν ἄρρεν, θυγάτηρ δὲ μία Θαμάρα τοὔνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικήσας δ' αὐτῆς τῷ Δαβίδου υἱωνῷ Ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν Ἀβιᾶ. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

CAP. X.

Quomodo Dauid regno restitutus feliciter vixit.

DEfuncto Abesalomo populus eius domũ quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quódque diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc imperator, dicens non conuenire vt antehac afferre læta solitus, nũc de morte filij regem certiorem faceret: iussitq; eum ibi manere. sed vocato Chusi illi mãdauit, vt omnia quæ sciret ad regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriam tantùm nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusi antecurrit.

Κεφάλαιον ι'.

Πῶς Δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

ΜΕτὰ δὲ τὸν Ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη. Ἀχιμᾶς δ' ὁ Σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, Ἰωάβῳ προσελθὼν, ἐδεῖτο αὐτῷ τὸν νίκην ὑπαγγεῖλαι πορεύεσθαι Δαβίδῃ μεμυσμένῳ. καὶ ὅπως τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βοηθείας ἔτυχε τῇ προνοίας, διαγγελίσαιτο. καὶ τὸν μὲν οὐ προῆκεν εἰπὼν αὐτῷ καλὸν ἄγγελον ἀεὶ ἀγαθημένον, νῦν ἀπιέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. μένειν δ' ἠξίου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶν, ἐκείνῳ προστάξει τὸ ἔρρον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μεμυσμένῳ τῷ βασιλεῖ. τοῦ δ' ἀχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅπῃ τιμᾶ ἀγγελίαν ἀφέναι, ὡς μόνης δὲ αὐτὸν ποιήσασθαι τῆς νίκης, ἡσυχάσειν δὲ ὡς τῆς ἀβεσαλώμου τελευτῆς, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τιμᾶ ὡς τὸν Δαβίδην ἄφιξιν. καὶ τιμᾶ ὀπτομωτέρων ἐμβαλὼν τῇ ὁδῶν, καὶ δὲ μόνῳ αὐτιμᾶ ἐγίνωσκε, τὸν χουσὶ φθάνει.

χαθε-

καθεζομένῳ δὲ Δαβὶδ ἢ μεταξὺ τῆς πυλῆς καὶ σκε-
πομένου ποτ' αὐτοῦ τὸν ἐλθόντα ἀπὸ τῆς μάχης ἀπαγ-
γέλλει τὰ κατ' αὐτὸν, τῷ σκοπῶν τὸν ἰδόντα τὸν Ἀχιμαὰ
θέοντα, καὶ μήπω τὸν ὅτι γνωρίσαι δυνάμενον εἶπε
πρὸς τὸν Δαβίδην βλέπειν τινὰ προσφερόμενον πρὸς
αὐτόν. τῷ δ' ἀγγέλοι πάλιν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ'
ὀλίγον ἕτερόν τινα καὶ ἄλλον εἰδέναι αὐτῷ. καὶ-
κείνου δὲ ἄγγελον ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Ἀχιμαὰν
ὁ σκοπὸς ἐγγὺς ἤδη γεγονότα τοῦ σαδώκου παῖδα
τῷ ἀρχιερέως προσέχειν ἐσήμανεν. ὁ δὲ Δαβίδης, πε-
χαρὴς γενόμενος, ἀγαθὸν ἄγγελον τοῦτον ἔφησεν
εἶναι, καί τινων δικταίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης.
καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ Ἀ-
χιμαὰς, προσεκύνει τὸν βασιλέα. καὶ πυθομένῳ περὶ
τῆς μάχης, νίκην ἀπαγγέλλεται καὶ κράτος. ἐρομένου
δὲ τι καὶ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφα-
σκεν ἀθρόους ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τῆς ξοπῆς τῶν πολε-
μίων γενομένης, ἀκοῦσαι δὲ μεγάλης βοῆς διωκόν-
των τὸν ἀβεσάλωμον. κοὐ πλέον μὴ μαθεῖν ἄλλο τὸ παρ-
φθὰν ὑπὸ ἰωάβου ἀπολῦσαι τὴν νίκην γνῶναι. παρα-
χθομένου δὲ τοῦ χρυσὸ, καὶ προσκυνήσαντος καὶ
τῷ νίκην σημάναντος, περὶ τοῦ παιδὸς αὐτὸν αἰτήσει-
ναι. ὁ δ' ἐληθὴς εἶπε τοῖς οὖσι οἷα συμβέβηκεν ἀβε-
σαλώμῳ γενέσθαι. ἔστι ὁ λόγος, οὐδὲ τῷ δεῖν νίκη χα-
ρὰν ἔθεσιν, οὔτ' αὐτοῦ μείναι μείζονι οὔσαν, οὔτε τοῖς
στρατώταις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ἐπὶ τὸ ὑψηλότα-
τον τῆς πόλεως, ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμενος τὰ
στέρνα, καὶ τῷ κεφαλῷ σφοδρῶς κόπτων, καὶ παν-
τοίως αὐτὸν αἰκιζόμενος. καὶ τέκνον ἐμβοᾶν, αἰσθό-
μενοι τὸν θάνατον ἐπεληλυθεῖν ἐνηύρετο καὶ ἅμα σοι πολυ-
πῆσαι. φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἐπὶ μᾶλ-
λον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ δὲ καὶ ὁ ἰωάβ, ἀκού-
σαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν οὕτως ὁ βασιλεὺς, ἠχρώθη-
σαν μὴ τοῦ τῷ νενικηκότων χάριτος εἰσελθεῖν εἰς τὴν
πόλιν. κατηφεῖς δὲ καὶ δεδακρυμένοι πάντες ὡς ἀφ'
ἥττης παρῆλθον. κατακαλυψαμένου ἢ τοῦ βασιλέως
καὶ κλαίοντος τὸν υἱὸν, εἴσεισι πρὸς αὐτὸν ἰωάβ, καὶ
παρηγορῶν, ὦ δέσποτα, φησὶ, λανθάνεις ἀμβάλλων
σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντας σὲ καὶ πε-
ρὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν καὶ τῶν σὴν γυναῖ-
κα δοκεῖς μισεῖν. στέργειν δὲ τοὺς ἐχθροτάτους καὶ πολεῖν
οὐκέτ' ὄντας οἷ δίκη τεθνήκασιν. εἰ γὰρ ἀβεσάλωμος
ἐκράτησε, καὶ τῷ βασιλείαν βεβαίως κατέσχεν, οὐ-
δένες ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λείψανον. ἀλλὰ σωθέντες ἂν
ὑπὸ σοῦ καὶ τῆς σῶν ἀρετῆς ἄμοιροι τέκνων, ὑπολώλαμεν
ἂν τρόπῳ, οὐ κλαίοντων ἡμᾶς τῶν πολεμίων, ἀλλὰ
χαιρόντων, καὶ τοὺς ἐλεοῦντας ἐπὶ τοῖς κακοῖς κολα-
ζόντων. σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ποιῶν ἐκεῖ μᾶλ-
λον ἐχθρῶν, ὅτι σοὺς υἱοὺς ὧν ἀσεβὴς οὕτως ἐνηύρετο. σω-
φρόνως οὖν τῆς ἀδίκου λύπης, προελθὼν ἀφθη-
τι τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις καὶ τῆς νίκης αὐτοῖς ἐπὶ τῆς
θύρας τοὺς ἀγῶνας εὐθυμίας ἀντιχάρισαι. ὡς ἐγὼ τί-
μεσθαι, εἰ ὅτι μόνος τοῖς ἀπὸ στρατοπέδου, ἀναπει-
σας δεῦσαι σου τὸν λαὸν, καὶ τῶν βασιλείαν ἐπέρῳ
προδοθεῖσαν, τότε σοι σωτηρίαν καὶ ἀληθῆς
ποιήσω τὸ πένθος. ταῦτ' εἰπὼν ἰωάβ, ἀπέστρεψεν

A Sedente autem rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, ſpeculatorum vnus conſpecto Achima currente, necdum valens eum agnoſcere, ait ad regem, videre ſe quempiam accurrentem. Cúmque rex bonum eſſe nuncium ominaretur: paulo pòſt ſequi illum alterum quendam indicauit. Reſponden-
te rege, hunc quoque bonum fore nuncium,
B ſpeculator iam propiorem Achimam noſcitans, Sadoci pontificis filium ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profecto hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas regem adoratum ſalutat: & ſcitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum ſit, ait ſe verſis in fugam hoſtibus confeſtim iter arripuiſſe, audiſſe tamen clamorem militum Abeſalomum perſequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quòd
C iubente Ioabo properè diſcedendum fuerit, vt victoriam renuntiaret. iámque & Chuſis aderat regem adorans, & victoriam annuncians. qui ſimiliter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abeſalomo. Hæc verba in cauſa fuerunt, vt nullam ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipſe enim conſcenſa editiſſima vrbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus ſeſe afflictans, ac vociferans: Fili mi, vtinam mihi
D recum mortem oppetere contingeret. Cùm enim eſſet natura ſuorum amantiſſimus, præ cæteris hunc maiore affectione proſequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: ſed demiſſo capite lacrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebant. Cæterùm cùm rex operto capite gemere deſiderio filij perſeueraret, Ioabus conſolandi cauſa ad eum ingreſſus. Quid facis, in-
E quit, ô rex? an neſcis quòd hoc pacto tibi ipſe calumniam ſtruis, quaſi amicos pro tua ſalute periculis ſe exponentes, atque adeò teipſum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infeſtiſſimos, & iuſtiſſima pœna abſumptos deſiderare non deſinas? Nam ſi Abeſalomus viciſſet, & regnum ſuum conſtabiliſſet, nihil ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miſerabilem in modum perdidiſſet, non deflentibus nos inimicis, ſed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui noſtram vicem miſerarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimiciſſimum, qui quum eſſet tuus filius, tantopere in te fuit impius? Deſine igitur ab iniuſto luctu, & da te in conſpectum tuorum militum, & gratias illis age quòd ſua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui ſi quà cœpiſti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiámque vt iam grauiùs ac veriùs quàm antè lugeas. Talibus verbis Ioabus regi mœſtitiam excuſſit, eumque ad curam reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quo gratior eſſet militi eius conſpectus, pro foribus portæ conſedit,

ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ ἦγαγεν εἰς τὸν περὶ τῶν πραγμάτων λογισμὸν τὸν βασιλέα. μεταχειρίσας
γὰρ αὐτὸν Δαβίδης, καὶ ποιήσας ὑπηρέτειον εἰς τὸν τοῦ πλήθους θέαν, πρὸς τὰς πύλας ἐκάθισεν,

ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu clàdi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc essecto alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ susciplat. De hac re crebri nuncij veniebant ad regem: ísque mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandauit, vt principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui iussit, quî fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solùm veniam, quæ iam contigisset, verùm etiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidénsque ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, néve recepta potestate in se primum animaduerteret: reputarétque id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuerenti occurrisset. In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Ioabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem, quamobrem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccauerunt, neque in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

A ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ καταπάσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῇ ἐβεσαίων μετ' ἀβισαλώμου νικώμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἔκαστοι, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν διεργάσησαν αὐτοὺς Δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἣν ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων ἐρυσάμενος αὐτοὺς πολέμων παρέσχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐνεχείρησαν.

B καὶ νεῦσι τοιούτοις τοῦ κατασταθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, παρακαλοῦσι Δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, δικαίως δ' αὐτοῖς ἔχειν. τῇ δὲ φερομένων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ποιεῖσθαι πρόνοιαν τὴν βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαβίδη. κἀκεῖνος οὐδὲν ἧττον ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐγκελεύσωνται, ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἑαυτῆς Δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦτ' ὑμᾶς συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ἀμασᾷ τῷ στρατηγῷ προστάξειν αὐτοὺς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτὸ μὴ πείθει τὸ πλῆθος Δαβίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δ' παρ' αὐτοῦ, μὴ ἀλλαγὴν μόνον, τοῦτο γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπάντων τοῦ λαοῦ στρατηγίαν ἣν αὐτῷ καὶ ἀβισάλωμος

D παρέσχεν. καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ δ' τὸν Ἀμασᾶ ἔπεισαν τὰ μὲν τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐγχειρεῖν ταῖς ἐαυτοῦ φρεσίν. καὶ πείθει γε τὴν φυλήν, παραχρῆμα πέμψαι πρὸς Δαβίδην πρίσβεις, μὲν καλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰσοκλίται, πρὸς ἐ-

E φαμένου τοῦ Ἀμασᾶ. τῇ μὲν πρίσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα παρεγένοντο. πάντας δ' τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ Ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν Ἰόρδανον ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ Γήρα παῖς Σεμείας, μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οὓς ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπήγετο. καὶ σιβαὶ δ' ἀπελεύθεροι σαούλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πεντακαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετ' οἰκετῶν εἴκοσι. οὗτοι σὺν τῇ Ἰούδα φυλῇ τὸν πο-

F ταμὸν ἐγεφύρωσαν, ἵνα ῥᾷστα διάβῃ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ὅτι τὸν Ἰόρδανον, παπάσας μὲν αὐτὸν ἡ Ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' αἰδεῖσθαι ὅτι τῶν γέφυραν σεμεΐς, καὶ καταχὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἐδεῖτο συγγνώμης περὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ μνησθῆναι πικρὸν αὐτῷ, μηδὲ τοῦτον θρασὺν ἡγήσασθαι τὴν παιδείαν ἐν ἐξουσίᾳ γεγενημένον. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη θρασὺς ἐλθεῖν

G πρὸς αὐτὸν ἐπιτρέπεται. ταῦτα δὲ ἀπηλεγχῶτος αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, ἀβισαῖος ὁ Ἰωάβου ἀδελφός, ἔφη τοῦτο οὐκ εἶπεν οὐ πεφνίξη βλασφημήσας τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ καταστάντα βασιλεύειν; Δαβίδης δ' ὀργισθεὶς εἰς αὐτὸν, οὐ παύεσθ' εἶπεν ὦ σαρβία παῖδες. μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν κρίνας ὅτι τῆς προ-

τὰς ταραχὰς καὶ στάσεις. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἀρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίσιμαι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τῶν ἁμαρτόντων ἐπιξελθεῖν. σὺ τε εἶπεν ὦ σεμεΐα, θάρρει. καὶ δείσης μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ δὲ, προσκυνήσας αὐτὸν προσῆλθ.

ἀπὸ

ἀπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ σαούλου ἔγγονος μεμφίβοσθος, ῥυσῳδάγατε τιλὶ ἐδῆτα ἀφειμένῳ, καὶ τιλὶ κόμην βαθεῖαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μήτε γὰρ τιλὶ δαλίδου φυγῶν, οὔτε ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆρε τιλὶ ἐδῆτα, καταγείνας αὐτῷ συμφορὰν ταύτην ὅτι τῇ τῆς βασιλείας μεταβολῇ. διεβέβλητο δὲ ὑπὸ τοῦ ἰδίου γεώργου σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀσπασαμένου δὲ αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι τί δή ποτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἦν τῆς φυγῆς, ὁ δὲ ἀδίκημα τοῦτ' ἔληγεν εἶ σιβᾶ. καλῶς γὰρ προσδιάσεσθαι τὰ πρὸς τιλὶ ἔξοδον οὐκ ἐφέγγεσιν, ἀλλ' ὥσπερ αἰδραπόδου τινὸς, οὕτως παρήκουσεν. εἰ μήτοι γε τὰς βάσεις εἶχον ἐῤῥωμένας, οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, χρῆναι πρὸς τὴν φυγὴν ταύτην συνάμενον. οὐ τοῦτο ἦ μόνον ἠδίκησέ μου τιλὶ πρὸς σὲ δίκαιόν δυσέβειαν, ἀλλὰ καὶ προσδιέβαλε, καὶ διέφθαρται κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τούτων οὐδὲν ἦ ἀγνοεῖα ἢ σὴ προσέπλαγ, δικαίᾳ τε οὔσῃ, καὶ τὴν ἀλήθειαν λυῖ ἰσχύειν τε βούλεται, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπᾶσα. μείζονα γὰρ κινδυνεύσας παθεῖν ὑπὲρ τε παππου τοῦ μοῦ, καὶ τῆς ἄλης ἡμῶν ψυχαῖς ὀφειλούσης εἰς ἐκεῖνα ἀπολωλεκέναι, σὺ μέτριος καὶ χρηστὸς ἐφάνου, τότε μάλιστα πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν τῆς ὑφ' αὐτὸν τιμωρείας εἶχον ἡ μνήμη. φίλον ἦ σὸν ἔκεινας ἐμὲ καὶ ὅτι τῆς τραπέζης εἶχες ὁσημέραι, καὶ οὐδὲν ἀπέλειπον τῇ συνηθείᾳ τε μάλιστα πεμπόμενος. ταῦτ' εἰπόντος, οὔτε τὸν μεμφίβοσθον ἔγνω κολάζειν, οὔθ' ὡς κατεψευσάμενον τὸν σιβᾶ δικάζειν. ἀλλ' ὑφ' ᾧ μὲν τῷ σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρισάμενος φήσας, αὐτῷ ἦ συγχώρησιν ὑπέσχετο, τῆς οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ καλούσας ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ μεμφίβοσθος, πάντ' ἐχέτω μὲν εἶπεν ὁ σίβας, ἐμοὶ δ' ἀρκέσει τὸ, σὲ τιλὶ βασιλεύειν ἀπολαβεῖν. βαίρζελλον ἦ τὸν γαλααδίτιλον ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ παρεχόμενον ἐν ταῖς παρεμβολαῖς αὐτῷ. δαλίδης τε ἀσπασάμενος μέχρι τοῦ ἰορδάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῆδε ἱεροσολύμων. γηροκομήσειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς παῖδος ἐπιμελεῖσθαι, καὶ προσενέσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δ', πόθῳ τῆς οἴκοι παρῆν ἔτι τιλὶ μετ' αὐτὸ ἔγχειβιλῳ, καὶ τὸ γῆρας λίαν οὐ τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὥς τε ἀπολαβεῖν τὴν ἡδύν, εἰς ὑγιαίνοντα ἔτη προβιβηκότος, ἀλλ' ὡς τὸ κατὰ λύσιν ἤδη καὶ παρῆς προσιόν, ὅπη ταύτῃ ἥδιον βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν ἀπολῶσαι. οὔτε γὰρ τροφῆς οὔτε ποτῆ συνιέναι ἔχε τὸν χρόνον. ἀπεκαλεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἤχους καὶ μέλη τῆ ἄλλων ὀργάνων ὅσα ἁβρὰ βασιλεῦσι τέρπει τοὺς ἐνδιατρεμόντας. οὕτως δὲ λιπαρὰς δρομάδου, σὲ μὲν ἐᾶσαι, ἀπολύω, τὸν δ' ἀχίμαασον υἱόν, ἄφεσμαι, πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσει τῆ ἀγαθῶν. καὶ βαίρζελλον μὲν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ παίτων ἐπαυξάμενον αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει κῆ ψυχῆ, αἴκαδε ὑπέστρεφεν. ἁβδαλίτης δ' εἰς γάλγαλα δαβίδης, τῷ λαῷ παντὸς ἤδη τοῦ ἥμισυ περὶ αὐτὸν ἔχων, καὶ τιλὶ ἰούδα φυλλὶ. ἀφικνουμένῳ δ' εἰς γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χάρας πρῶτοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τιλὶ ἰούδα φυλλὶ κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαι,

A Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit obuiam, sordidatus & promissò ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque vestem purgauit, calamitatem eius non secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud regem falso delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad
B profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem cui tantopere studes diligas. Cùm e-
C nim in grauissimis periculis aui mei temporibus versatus sis, liceretque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quem è maximè necessariis apud te esse
D voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore ad-
E iutus fuerat, deducentem se Iordanem vsque, rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilque illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem domesticam conuictui regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse regiæ voluptatibus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura sollicitum: roganſque vt sibi cum bona regis gratia liceat suo
F more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorúmque instrumentorum, quibus aulici regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante: Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire sinito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege, omniáque fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid
G autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine: incusabántque Iudæ tribum, quòd insciis cæteris ad regem se contulisset,

cui omnes ſimul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant vt æquo animo ferrent quòd præuenti eſſent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum ſibi feruentioribus ſtudiis proſequerentur. neque enim ſe hac de cauſa vlla munera accepiſſe, vt meritò ægrè ferrè debeant, ſeriùs ſe ad illum peruenifſe. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inquiunt, fratres, quòd regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac ſi non omnium noſtrum cognatus ſit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præeſſe voluit. ergo cùm totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantóque potiores ſimus, præter æquum feciſtis, quòd
2. Reg. 20. nobis neſcientibus ad regem veniſtis. In hac principum altercatione exortus eſt vir quidam malus ac ſeditioſus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui ſublata voce in medio multitudinis exclamauit: Non eſt nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Ieſſæi filium: Simúlque cornicine iuſſo canere bellicum, omnes relicto Dauide illum ſunt ſecuti, ſola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hieroſolymorum eſt deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Abeſalomus congreſſus fuerat, in alias ædes traductis omnia benignè vt antè adminiſtrari iuſſit, ipſe verò poſthac non amplius eis eſt vſus. Amaſam deinde exercitui præpoſuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iuſſitque vt collectis quantis poſſet è tribu Iudæ copiis poſt triduum ad ſe veniret, vt eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die rex Ioabo dixit, non eſſe in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne fortè inſtructior factus plus damni det, plúſque exhibeat negocij, quàm modò Abeſalomus exhibuiſſet. Non eſt, inquit, vlterius expectandum, ſed cum his quæ nunc ad manum ſunt copiis, & ſexcentorum cohorte, cum Abiſæo fratre hoſtem perſequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam vt prælio decernatur: & caue ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & aſſumpto fratre ac cohorte, reliquiſque qui tum Hieroſolymis aderant militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cúmque Gabaonem, qui vicus quadraginta ſtadiis à Hieroſolymis abeſt, peruenifſet, obuiam ei factus eſt Amaſa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accintúſque gladio, accedente ad complectendum Amaſa, de induſtria gladium ſibi è vagina elabi paſſus eſt: eoque mox à terra ſublato, & altera manu barba Amaſæ ceu deoſculandi prehenſa, improuiſo ictu ventrem ei perfodit, hominémque confecit: facinus ſanè impium,

A ὡς δ' ἦν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπάτησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς ἰοὶδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν φθονηφθέντας. ἡ γὰρ συγγνεῖς ὄντες αὐτῷ, ἐκ τούτου μᾶλλον σπουδάζομεν, καὶ σπεύδοντες φθάσαι. οὐ μέντοι γε διὰ τὸ σπουδὴν δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ὅπη τούτῳ δυσφορῶσιν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. ταῦτα τὴν τῆς ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τὴν ἄλλων ἀρχοντες, οὐκ
B ἠνέσχοντο. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοί, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ὑποκλοπώτας μόνον συγγνώμην τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τῶν ἁπάντων ἐξουσίαν ἔχων διὰ τοῦ θεοῦ λαῶν, πάντων ἡμῶν ἐστὶ συγγνώμης κείνετα. καὶ διὰ τοῦτο μὲν λαὸς ἅπας ἔνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν δ' ἡμεῖς. καὶ σπουδαιότεροι ἐσμὲν, καὶ σὺν ἐποιήσατο δίκαια κρύφα καὶ λεληθότας ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, αἴρει τις πονηρὸς, καὶ τάσει χαίρων, ἄνομα
C σαβαῖος, υἱὸς βοχορείου τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, στὰς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, οὔτ' ἔχει τις ἡμῖν μέρος Δαβίδου μοίρας, οὔτε κλῆρον παρὰ τῷ ἰεσσαίου παιδί. καὶ μὴ τοὺς λόγους σαλπίσας πέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν σκεύῃ, δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέσησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν
D παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτῷ συνῆλθεν ἀβεσάλωμος, εἰς ἄλλου μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα προστάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ὀφειλόμενα τοῖς ὀφειλομένοις, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσαὶ στρατηγὸν, καὶ τὴν τάξιν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰώαβος ἦν δίδωσιν. ἐκέλευσε δὲ στρατιὰν ὅση δύναται συναγαγόντα ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ ἡμέρας τρεῖς, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα θᾶσσον αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχορείου. ἐξελθόντος δὲ τοῦ ἀμεσαὶ, καὶ σὺν τοῖς ἀθροίσαι τὴν
E στρατιὰν βραδύναντος, ὡς οὐκ ἐπαινεῖ, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰώαβον ἔλεγεν, οὐκ ἐᾶναι σύμφορον εἶναι ὀκνεῖν τὸν σαβαῖον διδόναι. μὴ γνώμενον ἐν πλείοσι θάσσοσιν, μειζόνων κακῶν ἡ πρᾶγμάτων αἴτιον ἡ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέσῃ γένηται. μὴ δὴ μένειν τοίνυν ἐπὶ μηδὲν ἀλλὰ τοῦ οὖσαν θᾶσσον λαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέσῃ γένηται. μὴ δὴ μένειν τοίνυν ἐπὶ μηδὲν ἀλλὰ τοῦ οὖσαν θᾶσσον λαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέσῃ γένηται. μὴ δὴ μένειν τοίνυν ἐπὶ μηδὲν ἀλλὰ τοῦ οὖσαν θᾶσσον λαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέσῃ γένηται.
F ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειρᾶσθαι συμβαλεῖν. ἐπούδασον δ' αὐτὸν φθάσαι, μὴ πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενον, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας θᾶσσον δώσῃ. ἰώαβος δ' οὐκ ἐπὶ μόλλειν ἔκρινεν. ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐπεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν σαβαῖον. ἤδη δὲ ἐν γαβαὼν, κώμη δ' ἐστὶν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα πεντήκοντα τῶν ἱεροσολύμων, γενόμενος,
G πολλὴν ἀμεσαὶ δύναμιν ἀγόντος, ἀπήντησεν αὐτῷ. θεὶς δὲ μάχαιραν, καὶ ζώσασθαι δὲ ἐσθῆτι ἐνδυσάμενος ἰώαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι τὸν ἀμεσαὶ, φιλοτέχνως τοῦ μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐπίσιον ἐκπεσεῖν. βασάσας δ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς χῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσαὶ ἐγγὺς γόμενον ὡς καταφιλήσων τὸν γενείου λαβόμενος, οὐ προσιδόμενον εἰς τοῦ γαστέρα πλῆξας ἀπέκτεινεν, ἔργον θαυμαστὸν ἀληθῶς αἰδοῖον,

ἀγαθὸν

ἀγαθὸν νεανίαν συγχρῶ καὶ μισθὸν ἀδικήσαντα ζηλο- A quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hæc enim de causa iam ante Abneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amasæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæso autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iussit proclamare ad exercitum, Amasam iure cæsum meritas pœnas dedisse: qui verò partes regis fouerent, Ioabum & fratrem Abisæum eius duces sequi debere. Iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longe à via remotam deposuit, & veste contexit: quo facto omnes Ioabum sunt secuti. Is quum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, indicio cuiusdam cognouit eum esse in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obsessa & circumuallata, iubet militem muros eius suffodere & euertere: valde enim irascebatur quòd portas ei clausissent. Mulier autem quædam honesta & prudens, videns patriã in extremo periculo, consensis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui postquam processit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, vt deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu verò nulla in re læsus, primariam Israelitarum vrbem expugnatum veniisti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem sibi mentem precatus, negauit se vel vnum è plebe occisum cupere, tantum abesse vt vrbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione confestim se deinde exercitum abducturũ. His auditis mulier Ioabum rogat vt paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus deiiciendum: móxque ad ciues reuersa: Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, eúmque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui resistere? Quibus rebus persuasi, præciso capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiiciunt: confestímque signo receptui dato dux obsidionem soluit: & Hierosolyma reuersus denuo vniuersis copiis imperator præficitur. Banaias quoque satellitibus & sexcentorum cohorti à rege præponitur. Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium fiunt principes. Susa scribis præpositus, pontificatus quoque Sadoco & Abiathar manet.

Post hæc fame regionem premente, rex supplex à Deo petiit, vt populum miseratus causam atque remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postulare Deũ vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus rex deceptos præter ius & fas interfecerat; XII. 2. Reg. 21.

τυπήσας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς φιλοτιμίας τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. διὸ καὶ τοῦτον μὲν τὸν αἰτίαν καὶ τὸν ἀδίκημα φεύγουσιν ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτῷ τὸ φιλοτίμημα σφαγὴν ἀνωφελῆ οὐγνωστον ἐδόκει πιεῖν, ὁ ἀδελφὸς ἀσυλλήπτως ἐκδεδικεῖσθαι νομιζόμενος. τὸ δ' Ἀμασᾶ φόνου οὐδὲν τοιοῦτον ἔχει φιλοκάλυμμα. ἀποκτείνας γὰρ τὸν στρατηγὸν, ἐδίωκε τὸν σαβᾶον καταλιπὼν ἕνα πρὸς τῷ νεκρῷ, βοᾶν ἐπιτελέσμενος πρὸς τὸν στρατὸν, ὅτι τεθνηκε μὲν Ἀμεσᾶς δικαίως, καὶ μετ' αἰτίας κολαζόμενος. εἰ δ' φρονεῖτε τὰ τοῦ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτῷ τῷ στρατηγῷ Ἰωάβῳ, καὶ ἀβεσαλὼμ τῷ τούτου ἀδελφῷ. κἀμοῦ γε τὸ σῶμα ὅπη τύχοι κείσθω, καὶ πάντες οἱ πλήθους ἐπ' αὐτὸ συρρέοντες, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον ἑστάμενοι, βαστάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κομίσας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, τίθησιν αὐτόθι καὶ καλύπτει ἱματίῳ. τοῦτον γνωσθέντα, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τῷ Ἰωάβῳ. διώξαντι δ' αὐτῷ διὰ πάσης τῆς Ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, δηλοῖ τις ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν Ἀβελμαχέα λεγομένῃ. πολιορκήσας δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ περικαθίσας τὴν πόλιν, καὶ χαράκωμα περὶ αὐτὴν πηξάμενος, ὑπορύσσειν ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη, καὶ καταβάλλειν αὐτά. μὴ δεξαμένων γὰρ αὐτὸν τῶν ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς πρὸς αὐτοὺς διατεθείς. γύναιον δέ τι σῶφρον καὶ σώφρον, ἕως ἐχάταις ἤδη τὴν παρεῖσα κειμήλιον θεασάμενον, ἀναβαὶ ὅπη τὸ τεῖχος, προσκαλεῖται διὰ τῆς ὁπλιτῆς τὸν Ἰωάβον. προσελθόντος δ' ἤρξατο λέγειν. ὡς ὁ θεὸς τοῖς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀποδύξειεν, ἵνα τοὺς πολεμίους τοὺς Ἑβραίων ἐξαίρωσι καὶ παρέχωσιν αὐτοῖς εἰρηνεύειν ἀπαίτιον. σὺ δ' ἀσεβάζεις μηδὲ πόλιν ἰσραηλιτῶν καταβαλεῖν καὶ πορθῆσαι, μηδὲν ἐξαμαρτοῦσαν. ὁ δ' ἄλλως μὲν δύκαται τὸν θεὸν αὐτῷ διαμύνειν. αὐτὸς δ' οὕτως ἔχειν εἶπεν, ὡς μηδένα τοῦ λαοῦ φονεῦσαι, οὐχ ὅπι πόλιν ἐξελεῖν βούλεσθαι τηλικαύτην. λαβὼν μὲν τοι παρ' αὐτῆς τὸν ἀντιφθόντα τῷ βασιλεῖ πρὸς τιμωρίαν σαβᾶον ἰὼν ἐς βοχορίαν, παύσεσθαι τῆς πολιορκίας καὶ τὴν στρατιὰν ἀπάξειν. ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ φθὰς ἐς Ἰωάβην, μικρὸν ὑπισχεῖν δεηθεῖσα, τῷ μὲν κεφαλὴν ἀθῶος αὐτῷ ῥιφθήσεσθαι ἐς πολεμίου, καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ βάλλει, εἰποῦσα, κακοὶ κακῶς μὴ τέκνων ἀπολέσθαι καὶ γυναικῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου πονηροῦ ὃς μηδὲ τὶς ὅτι γνώριμος, καὶ ἐς τὸν ἔχθιστον ἀντὶ Δαβίδου τοσαῦτ' ἀνηρτημένους ὑμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύναμιν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην αὐταρκεῖν μίαν πόλιν, πιθῆ, τῷ κεφαλὴν ἀποτεμόντας ἐς σαβᾶου, ῥίψαι ταύτῃ εἰς τὸ Ἰωάβου στράτευμα. τούτου γνωσθέντος σημάνας ἀναλπιτικὸν ὁ τῆς βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ φθάσαν γνώμης εἰς ἱεροσόλυμα, παντὸς ἀποδείκνυσι πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. καθίσησι δὲ ἐς βαναίαν ὁ βασιλεὺς ὅπη τῶν σωματοφυλάκων καὶ τῶν ἑξακοσίων, ἀφεσμὸν δ' ἐποίησεν ὅπη τῶν φόρων, καὶ σαβάδην καὶ ἀχίλαον, ὅπη τῶν ὑπομνηματογράφων, σουσὰν δὲ γραμματέα, σάδωκον δὲ καὶ ἀβιαθάρην, ἀπέφηνεν ἱερεῖς. μὴ δὲ ταῦτα τὴν χώρας λιμῷ φθειρομένης, ἱκέτευσε Δαβίδης τὸν θεὸν, ἐλέσαι τὸν λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἴασιν φανερὸν ποιῆσαι τὴν νόσου. τῶν δὲ προφητῶν εἰπόντων βούλεσθαι τὸν θεὸν σφαγὰς τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺλος ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἠσέβησεν ἐξαπατήσας,

& iuſiurandum quod illis olim Ieſus imperator & ſenatus iurauerat, violauerat. Quamobrē ſi Gabaonitis pro cęſis ciuibus pœnas quas ipſi voluerint exigere, permittat rex, fore vt placatus Deus populum è præſenti calamitate eximat. quod poſteaquam ex prophetarum relatione compertum eſt, accitis Gabaonitis percontatus eſt quid à ſe peterent: qui cùm ſeptem è Sauli progenie depoſcerent ad ſupplicium, rex perquiſitos eis tradidit, Memphibooſtho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum eſt in eos animaduerterunt: confeſtímque pluente Deo terra poſito ſqualore ad priſtinam felicitatem rediit, populúſque copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto pòſt rex bello Palæſtinos adortus, & prælio cum eis congreſſus, dum victos auidius perſequitur, vltra cæteros ſolus eſt longiùs prouectus. hunc iam laſſulum conſpicit Acmon filius Araphi, vnus è gigantum ſobole, indutus loricam circulis conſertam, & lanceam gerens trecentos ſiclos pendentem, accinctúſque gladio: & conuerſus è fuga haud dubiè confeciſſet regem, ni Abiſæus Ioabi frater repentè ſuperueniens eum protexiſſet iam proſtratum, & hoſtem trucidaſſet. quo regis periculo grauiter commotus eſt exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in poſterum cum aliis intereſſet prælio, ne ſi propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate quam ex ipſius adminiſtratione percipiebat orbaretur. Cúmque poſt hanc pugnam Palæſtini ad Gazam vrbem conueniſſent, rex quamprimùm hoc cognouit, exercitum contra eos confeſtim ire iuſſit, in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortiſſimis Dauidis militibus. complures enim qui ſe de gigantum genere iactabant, & viribus eximiis inſoleſcebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tunc Hebræus de hoſte reportauit. Redintegrantibúſque bellum Palæſtinis, & nouo exercitu in eos miſſo à rege, optimè ſe geſſit Nephanus cognatus ipſius. ſingulari enim certamine cum fortiſſimo Palæſtinorum congreſſus, occiſo illo effecit vt reliqui terga verterent: multíque hoſtium in ea pugna ſunt deſiderati. Nec ita multo pòſt rurſum caſtrametati ſunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorum finibus: fuítque in eo exercitu vir ſtatura cubitorum ſex: cui ſeni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius ſolus ſe oppoſuit, ſtratóque aduerſario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipſe fortiſſimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum ſe à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non auſa poſtea ſe contra Iſraelitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altiſſima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei compoſuit, partim trimetro verſu, partim pentametro: inſtrumentíſque muſicis comparatis docuit Leuitas ad pulſum eorum laudes Dei decantare, tam ſabbatis diebus, quàm in cæteris feſtiuita-

2. Reg. 22.

καὶ τοὺς ὅρκους αὐτοῖς οὓς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐαὶ τίνων δίκην ἐθέλουσιν οἱ γαβαωνῖ), λαβεῖν ἐκ τοῦ ἀνηρημένων ταύτην αὐτοῖς ἐδώκη, διαλλαγησεσθαι, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τῆς κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὖν ταῦτα ἐδοκεῖ τῷ προφητῇ ἔμαθεν ὀπιζητεῖν τὸν θεὸν, μεταπέμπει τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τίνος βούλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τῷ δὲ ἐκ τῆ γλώσης ἡ σαούλε ἐδοκει λαβεῖν ἑπτὰ παῖδας ἀξιωσάντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφθέντα φεισάμενος ἰωνάθου παιδός. ἐδοκει δὲ οἱ γαβαωνῖ), τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβούλοντο σπόλασαν. ἤρξατο δὲ ὑμῖν παρεχεῖμα ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονιμὸν καρπῶν ἀναπαλεῖν ἀπολύσας ἡ πρότερον αὐχμοῦ, καὶ πάλιν διέθηκεν ἡ τῷ ἑβραίων χώρα. στρατιᾶ) ὃ μετ' οὐ πολὺ χρόνον ὁ βασιλεὺς ὀθὶ παλαισπους, καὶ συναψας μάχην αὐτοῖς, καὶ ζ ἐφάμιλος, ἐμονώθη διώκων. καὶ γλόμιλος ἐκλυτος, ὥφθη ὑπό τινος τῆ φολεμίαν, ἄκμονος μὴ τομοῦμα, ἀράφε ὃ παιδός. ἐδεῖ δὲ μὴ καὶ ὀπόγονος τῆ γιγάντων. ἔχων ὃ καὶ ξυσόν, οὗ τὴν λαβὴν σιδήλκειν σταθμὸν, τριακοσίοις σίκλις, ἢ θώρακα ἀλυσιδωτὸν, καὶ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὀπισραφεὶς ὡς ἀποκτείνων τὸν τῆ πολεμίων βασιλέα, παρεῖτο γὰρ ὑπὸ κόπε. ὀπιφανεὶς δὲ ἐξαίφνης ἀβισαῖος ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὲν ὑπήσατο φθείρας κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. ἰδόντες δὲ ὅτι τῷ παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. ἢ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸ μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δὲ ἀνδρείαν καὶ θρασύμιαν παθὼν τὸ τῶ δλωδν, σβέσῃ τὸν λαὸν τῆ δὲ αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέχηκε, ἢ ὅσων ἔτι μαθέσθαι πολὺ βιώσαντος χρόνον. σωιελθόντων δὲ τῆ παλαισπῶν εἰς γαζαίαν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. πείσασα δὲ τότε ἐ σφόδρα διδοκίμησεν σβαχὶς ὁ χεττᾶιος, ὃς τῆ ἐπὶ δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τ' αὐχούντων φρονίους τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονοῦντων, αὐτός τε τ' νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκεῖνον τὸν ἦτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαισπνοὶ, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς διαβίδου πέμψαντος, ἐρίσασα νεφάνος ὁ συγγενὴς αὐτῆ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῆ παλαισπνῶν ἀπέκτεινεν αὐτ, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῆ ἀπέθανον μαχόμενοι. διελεπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τῆ ὄρεσιν τ' ἑβραίων χώρας οὐκ ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν. δακτύλους δὲ ἐν ἑκατέρῳ τῆ βάσεων καὶ τῆ χερῶν, ἑνὶ πλειοστοστεμες ἔιχε τῆ κῆ φύσιν. ἐκ τ' οὖν πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδ στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμᾶ ἱός. ἀνελέτε αὐτὸν, καὶ τ' ὅλης νίκης ῥοπὴ γλώμιλος, δόξαν ἀρίστας ἀπηνέγκατο. καὶ ἐδεῖ γὰρ ὁ παλαισπνὸς πῦχει τῶν γιγάντων ὀπόγονος εἶ). μετὰ δὲ ταύτην τὴν μάχην, οὐκ ἔτι τοῖς ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένος δ' ἤδη πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, ἢ βαθείας ἀπολαύων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ὠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρα ποικίλα. τοὺς μὲν γὰρ τριμέτρους, τοὺς δὲ πενταμέτρους ἐποίησεν. ὄργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν,

κατὰ

καὶ τὰ τ' τ καλαμῶν σαββάτων ἡμέραν, καὶ καὶ τὰς
ἄλλας ἑορτάς. ἡ ὃ τῷ ὀργάνων ὄζιν ἰδέα τοιαύτη τις τὸν
ξόπον. ἡ μὲν κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτε)
πλήκτρῳ. ἡ ὃ νάβλα, δωδέκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δα-
κτύλοις κρούε). κύμβαλά τε λεῖ πλατέα καὶ μεγάλα
χάλκεα. καὶ σφὲ μὲν τούτων δεῖ τοσοῦτον ἡμῖν ὡς τε
μὴ τελέως ἀγνοεῖν τ τῷ σφετερημένων ὀργάνων φύσιν,
ἀρκουέντως λέλεκ). τῷ ὃ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ σφὲ
αὐτὸν ἀδελφεῖοι. τούτων δ' οἱ δόκιμώτατοι καὶ λαμπροὶ
τὰς σφάξεις, ὀκτὼ καὶ ξ ἰάκοντα. ὧν πάντα μόνον διηγή-
σομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ ἔτας τῷ ἄλλων ἀρετὰς ἀρ-
κέσουσιν οὗτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν οὗτοι καὶ χώραν
ὑπάγεσθαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. σφῶτος μὲν
οὖν, ἰοσαιμος ἦν ὀνομάκει. ὃς πολλάκις εἰς τὸν πα-
ράταξιν ἐμπεσὼν τῷ πολεμίων, οὐ πρὶν ἀνεπαύετο
μαχόμενος, πρὶν ἐναπκοσίους αὐτῶ κατέβαλε. μεθ' αὐ-
τὸν ἦν ἐλεάζαρος ὁ δωδέου, ὃς μετὰ τὸ βασιλέως
ἐν ἀρασάμῳ. οὗτός ποτε, τῷ ἰσραηλιτῶν καταπλαγέν-
των τὸ πλῆθος τῷ παλαισπῶν καὶ φυγόντων, μόνος ἐ-
μεινε. καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῷ
πολλοὺς, ὡς ὑπὸ τὸ αἵματος σφοκολληθῆναι τὸν
ῥομφαίαν αὐτῷ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας
τεταγμένους ὑπ' αὐτῷ παλαισπνοὺς, καταβεβήκας δι-
ώκειν, καὶ θαυμασὼν καὶ σχεδόν τε τότε νίκην ἀράσθαι, τὸ
μὲν ἐλεαζάρε κτείνοντος ἐπομένε ὃ τὸ πλῆθος καὶ
σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθμένους. τέτος ὃ ἰώ, ἰλοῦ μὲν
υἱὸς, σεβαῖ ὃ ὄνομα. καὶ ἔστ ἐν τοῖς σφὸς παλαισπνοὺς ἀ-
γῶσιν, εἰς τόπον σκληρὸν λεγόμενον αὐτῷ ὡδαταξα-
μένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τὸν δύναμιν φοβηθέντες μὴ
ἔμεναν, ὑπέσπ μόνος ὡς στράτευμα καὶ τάξις, ἔ τοὺς μὲν
αὐτῷ, κατέβαλεν, τοὺς δ' ὃ καρτερήσαντος αὐτῷ τὴν ἰ-
σχὺν καὶ τὸν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποσραφέντας ἐδίω-
ξε. ταῦτα μὲν ἔργα χειρῶν, καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν ὃ καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος τῷ βα-
σιλέως, ἐπῆλθεν ἡ τῷ παλαισπνῶν δύναμις πολεμήσαι,
δαβίδης μὲν δεῖ τ' ἀκρόπολιν ἀπῆλθεν ὡς σφοερη-
καμένος, πευσόμενος τῷ θεῷ σφὲ τῷ πολέμου. τῆς ὃ τῷ
ἐχθρῶν παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κειμένης, ἡ μέχρι
πόλεως βηθλεὲμ διατείνει, σταδίως ἑβδομήκοντα ἀπε-
χούσης εἴκοσι, ὁ δαβίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ εἶ-
πεν ἔχειν ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ φρέαρ τῷ
λάκκῳ τῷ πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτῷ
πιεῖν αὐτὸ κομίσαι, μᾶλλον ἐθελήσαι, ἢ εἰ πολλὰ χρή-
ματα διδοίη. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι,
ὡδαχρῆμα σταδιάσαντες, καὶ διὰ μέσου τὸ τῷ πολε-
μίων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦκον εἰς βηθλεὲμ, καὶ τοῦ
ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τ παρεμβολῆς ὑπέστρε-
ψαν σφὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοῖς παλαισπνοὶς καταπλα-
γέντας αὐτῷ τὸ θράσος καὶ τὸν δύψυχίαν, ἠρεμῆσαι. ἔ
μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τ ὀλι-
γότητος. κομισθέντος ὃ τῷ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεύς,
κινδύνῳ καὶ αἵματι φήσας αὐθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι,
ἔ διὰ τοῦτο μὴ σφοσήκειν αὐτὸ πιεῖν. ἔστεισε ὃ ἀπ' αὐτῷ τῷ θεῷ, καὶ σφὲ τῆς σωτηρίας τῷ ἀνδρῶν δύνα-
μεως ἦσας αὐτῷ. μὴ τούτοις δὲ ἰωάβου ἀδελφὸς ἀβισαῖος. καὶ γὰρ οὗτος μιᾶ ἡμέρᾳ τῷ πολεμίων ἑξακοσίους
ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῷ ἡλίε. σφοκληθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν διαφόρων ἐν τῇ μωαβίτιδι
χώρᾳ κατ' ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῷ. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ ἦθος, θαυμαστὸν τὸ μέγε-
θος, σφοκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένον τῷ δόρατι, τὸ ἐκείνου λαβὼν ἀπέκτεινε. σφελόμενος γὰρ
αὐτὸν ἄκοντα καὶ ζάνδα ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

tibus. ſpecies autẽ inſtrumẽtorũ hæc fuêre: cinnyra decẽ chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cúmq. his aderant & cymbala ærea, bene magna atq; lata: quod quo ſanè de prędictorum inſtrumentorũ natura, ne prorſus ignorẽtur, dixiſſe ſufficit. Porrò rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus, xxxviii. quorum quinque tantùm virtutẽ commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gẽtes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemęi, qui non ſemel in aciem hoſtium irruẽns non priùs à cæde abſtitit, quàm nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum rege in Araſamo. hic in quodam prælio Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugã verſis, ſolus locũ ſuũ non deſeruit: & congreſſus cũ hoſtib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dexterã adglutinaretur: quo viſo reuerſi in prælium Iſraelitæ cedentem iam hoſtem vrgẽdo admirãdam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo verò militum proſtratos ſpoliãte. Tertius erat Illi filius Sebas. hic quoq. cum bello Paleſtino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræique rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliquos impreſſionem eius non ſuſtinẽtes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerũt facinora quæ hi tres in prælijs ediderũt. Eo verò tempore, quo rege Hieroſolymis agẽte Palæſtinorum exercitus vſque ad vrbem acceſſit, & dum ille cõſulturus Deũ de bello, arcẽ aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, quæ xx. ſtadiorum ſpacio vſque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O quàm bonam aquam habemus in patria mea, maximæ in ciſterna portæ vicina: ô ſi quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argẽti accipere: tres iſti his auditis veſtigio excurrerunt, & cùm per media hoſtiũ caſtra Bethlema pẽruenirent, hauſta aqua per eãdẽ viã ad regẽ ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatẽ eorũ contẽnere. eã aquam rex bibere noluit, dicens periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi non conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Ioabi frater Abiſæus, qui vna die dc. hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere ſacerdos, hic prouocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, vtrũque cõfecit. Rurſum ex prouocatione cũ miræ ſtaturę Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manibus extorta hominem confodit: quo inſignior fuit victoria, quòd adhuc viuenti adẽptis armis, priùs eum ſpoliauit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis, quãtum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in

quendam puteum illapſus eſt: cuius os quòd angustum eſſet, videbat breui fori vt id niuibus oppleretur: atque ita deſperato exitu, & ſalute rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & cùm deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterùm

XIII. Dauid volens cognoſcere quantus millium
2. Reg. 24 numerus recenſeri poſſet in populo, oblitus præceptorum Moyſis, qui prædixerat quoties cenſeretur populus in ſingula eius capita pendendum Deo ſemiſiclum, iuſſit Ioabum imperatorem vt iret ad cenſum peragendum. quo excuſante nihil opus eſſe, nihil motus cogit ſine mora ad imperata exequenda proficiſci. Ioabus autem aſſumptis ad hoc negocium principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſraclitarum regione, & cognito quanta eſſet populi multitudo, poſt nouem menſes & viginti dies Hieroſolyma reuerſus ad regem numerum ei populi reddidit, abſque tribu Beniamitica: quam nondum ad cenſum vocauerat, ſicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliquorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam eſſent idonei. In Iudæ verò tribu quadringenta millia cenſebãtur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem quòd Deum offendiſſet, ſupplex orare cœpit, vt propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per ſeptennium duraturam, aut bellum per tres menſes iniquo Marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum inter Hebræos ſæuituram. Illo verò hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta vrgente ad celerem reſponſionem, vt Deo renunciare poſſet: rex cogitans quòd ſi famem peteret, ſui magis quàm aliorum rationem habuiſſe videri poſſet: quandoquidem ipſi nihil periculi eſſet multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quòd ſi per tres mẽſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic quoque ſibi conſuluiſſe, qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius eſſe incidere in manus Dei, quàm in manus hoſtiũ. Hæc ita vt audiuit propheta Deo renũciante, peſtilẽtia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis abſumerẽtur, nec facilè eſſet morbum cognoſcere. Mors enim vna erat, ſed plurimis & incõpertis cauſis homines rapiebat, alius enim poſt alium efferebatur, & clanculũ obrepẽs malũ celeriter exitium afferebat. quidam enim repentè cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alij paulò lentiore vexati malo ne curationem quidem ferre poterãt, ſed inter officia medicorũ expirabãt. alij ſubitò tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

προσπεριθμῆσαι δ' αὖ τις αὐτὸ κ) τοῦτο τοῖς προειρημένοις πείθεσθαι, ἢ ὡς θεῷ τοῦτο αὐτῷ κατ' ὀλιγωρίαν, ἢ ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ θεοῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ὀλιθῶν ἐνέπεσε. τούτου δ' ὄντος τ σκότους, δῆλος ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφερόμενός αὐτὸ τῇ χιόνι. πόρρω οὖν οὐδένα βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας, ἐβόησε. τ δ' θεὸς ἀκούσας ὁ βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, καὶ πρὸς τὸν βόθρον ἐλθών, καταβὰς εἰς τὸ σκότος, πλήξας αὐτὸν μαχόμενον τῇ μὴ χειρὶ ξύλῳ, ᾧπερ ἔχρῆτο ἀπέκτεινε. κ) οἱ λοιποὶ δ' τριάκοντα ἕξ, τοιοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον. ὁ δ' βασιλεὺς δαβίδης, βιβλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τ λαοῦ, τῷ μωύσεως ἐντολῶν ἐπιλαθόμενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἀριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτὸ τῷ θεῷ τελέσθαι ἡμίσικλον, προσέταξεν ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πρευθέντι παῦτα τὸν ὄχλον ἀριθμῆσαι. τ δ' οὐκ ἀναγκαῖον δοὺς φήσαντος τ ποιῆσθαι, οὐκ ἐπείθη, προσέταξε δ μηδὲν μελλήσαντι, βαδίζειν ὅπῃ τῷ ἀριθμησιν τῷ ἑβραίων. ἰώαβος δ', τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν σὺν ἄλλοις κ) γραμματεῦσι, ὅπιων τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν χώραν, κ) τὸ πλῆθος ὅσον ὄζι κατανοήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μ) μηῶας ἐνιαυτοὺς κ) ἡμέρας εἴκοσι. ὁ δὲ τὸν ἀριθμὸν ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ τ λαοῦ, χωρὶς τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ἀριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν λευιτῶν φυλήν. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν ἁμαρτών. ἦν δ' τῶν ἄλλων ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐνενήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν κ) στρατεύεσθαι δυναμένων. ἡ δ' ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν τεσσαράκοντα μυριάδες ἦσαν. τῷ δ' προφήτῃ δηλωσάντων τῷ δαβίδ ὅτι δι' ὀργῆς ὄζιν αὐτῷ ὁ θεὸς, ἐκινεῖτο ἥρξατο καὶ παρακαλεῖν δίμοιρα γίνεσθαι καὶ συγγνώσεσθαι ἡμαρτηκότι. γάδον δ' τὸν προφήτην ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, ἕξ εἰς αἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἓν αὐ δοκιμάσῃ, πότερον θέλει λιμὸν γενέσθαι κ) τὴν χώραν ὅτι ἔτη ἑπτά. ἢ ἕξ εἰς μῆνας πολεμίους, ὑπὸ τῷ ἐχθρῶν πίπτειν. ἢ λοιμὸν ἐνσκῆψαι κ) νόσον ὅτι ἕξ εἰς ἡμέρας τοῖς ἑβραίοις. ὁ δ' εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν, ἐλιπᾶτο, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. τ δ' προφήτου, τοῦτο δεῖν ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι φήσαντος, καὶ κελεύσαντος ὑποκρίνασθαι ταχέως ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτῷ τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἰτήσειε, ἔδοξε τ πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ μὲν ἀρέσας, ὅτι πολλὰ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δ' βλαβερὸς. αἱ δὲ γε ἕλληνες τοὺς ἕξ εἰς μῆνας νικωμένους αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδρειοτάτους ἔχοι φόβῳ αὐτὴν καὶ φεύγειν, καὶ δι' τοῦτο μηδὲν φοβούμενος εἵλετο τὸν πόλεμον, ἡγήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δίκαιον ἴσον ἀπάντων γίνεται πρεσβύτερον ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ τὰς τῷ πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγγελε τῷ θεῷ. ὁ δ', τὸν λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἔπεμψε τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' οὐ μονοτρόπως. οὐδ' ὡς τι ῥᾴδιον κατανοῆσαι γενέσθαι τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν, ἐν ᾧ. μυρίαις δ' αὐτοὺς αἰτίαις κ) προφάσεσιν οὐδ' ὁπινοῆσαι δυναμένους ἀνήρπαζεν. ἄλλως γὰρ ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο. κ) λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ὀξείαι τ πολυτίν ἐπέφερε. τῷ μὲν αἰφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν κ) πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων. ἐνίων δ' μὴ μεταμελομένων τοῖς παθήμασι, κ) μηδ' εἰς κηδείαν ἐπιτρεπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς διαπονουμένων.

οἱ δ'

οἱ δ' ἀμφίδιον σκότοις αὐτοῖς τὰς ὄψεις ἐπισφραμόν-
τος, ἐθεπιγείοις ἑτοίμως ἔθαπτον. ἔνιοι δὲ καὶ οἰκείων τινὰ κη-
δευοντες, ἐναπέθνησκον ἀτελέστοις ταῖς ταφαῖς. ἀπώλον-
το δ' ἀρξαμένης ἕωθεν τῆς λοιμικῆς νόσου φθείρειν
αὐτούς, ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δ' ὁ
ἄγγελος τὴν χεῖρα ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κα-
κεῖσε πέμπων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο
κατὰ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δέομενος ἤδη λωφῆ-
σαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεθέντα παύσασθαι. ἀνα-
βλέψας δ' εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν
ἄγγελον δι' αὐτοῦ φερόμενον ὅπῃ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ μά-
χαιραν ἐσπασμένον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς μὲν
δίκαιος κολασθῆναι ὁ ποιμήν, τὰ δὲ πρόβατα σώζεσθαι
μηδὲν ἐξαμαρτόντα. καὶ λυπηθεὶς τὴν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ
τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκῆψαι, φείσασθαι δὲ τοῦ
λαοῦ. κατακούσας δὲ ὁ θεὸς τῆς ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοι-
μόν. καὶ πέμψας γάδδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν
ἀναβῆναι καὶ θυσιαστήριον εἰς τὸν ἄλω τοῦ Ἰεβουσαίου Ὀρνᾶ, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἀπο-
τελέσαι. Δαβίδης δ' ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἀνέβη
θυς ἔπεμψεν ὅπῃ τὸ προσταχθὲν αὐτῷ τόπον. ὁ δὲ Ὀρ-
νᾶς ὁ τὸν σῖτον ἀλῶν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα καὶ
τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντα ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ
καὶ προσεκύνησεν. ἰδὼν δὲ, τὸ μὲν ἦθος, Ἰεβουσαῖος, φύ-
λος δ' ἐν τοῖς μάλιστα Δαβίδου. καὶ ὀλίγα τοῦτ' αὐτὸν οὐ-
δὲν εἰργάσατο δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεσκέψατο ὡς
μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. τῷ δὲ Ὀρνᾷ πυθομένῳ
τὴ παρεῖη πρὸς τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὑπέσε-
σθαι παρ' αὐτὸ τὸν ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατα-
σκευάσῃ τῷ κυρίῳ, καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὸν ἅ-
λω εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν
χαρίζεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἡδέως δέχεσθαι τὴν θυσίαν
προέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀγαπᾶν μὲν αὐτὸν τῆς ἁπλό-
τητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν
χάριν. τιμὴν δ' αὐτὸν ἀξίου λαμβάνειν πάντων, οὐ γὰρ
ἐᾷ δίκαιον ἄροπα θυσίαν ὅπῃτελεῖν. τὸ δὲ ὀρόντα φή-
σαντος ποιεῖν ὅτι βούλεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται
παρ' αὐτὸ τὸν ἅλω. καὶ οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερούρ-
γησε καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας ἀνήνεγκεν εἰρηνικάς.
καὶ ἐπεφανεῖ ὁ τούτοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν δώροις γέ-
νεται. συνέβη δὲ εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἄθεσ-
μον τὴν αὐτῷ ἴσακον ὡς τε ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μέλ-
λοντος ἀποσφάττεσθαι τῷ παιδὸς κελεύσαντος ἐξαίφνης ἀνα-
φανῆναι παρεστῶτα τῷ βωμῷ, ὃν δὲ κατέθυσεν ὁ ἄθεσ-
μος, ἀντὶ τοῦ παιδὸς ὡς προειρήκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βα-
σιλεὺς Δαβίδης, τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γε-
γενημένον, καὶ τῷ θυσίαν ἡδέως δεξάμενον, ἔ-
κρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι τῷ
λαῷ παντὸς, καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ θεῷ. ταύτῃ
εὐσχόλως ἀφῆκεν εἰς τὸ γεωργούμενον τῷ φωνήν. ὁ δὲ θεὸς
τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔκελευ
οἰκοδομῆσθαι αὐτῷ τὸν υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν
βασιλείαν διαδέχεσθαι. μὴ δὲ ταύτῃ τὴν προφητείαν
ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοῖς παροίκοις, καὶ
εὑρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο
πλῆθος, ἐφ' ἁφέρειν τοὺς λίθους. καὶ χιλιάδες δὲ καὶ πεντακόσιοι τῶν ἐργαζομένων ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν.
ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ πάμμεγεθέστατα,

A nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est vt à matutina hora vsque ad prandium huc peste septuaginta millia hominum sint absumpta. iámque genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam quoque vrbẽ simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gla-
B dio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cæterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac suã familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missóque ad eum Gado propheta, mandauit vt confestim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qui mãdatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatũ locum se contulit. Oronna verò circa trituram
C frugum occupatus, vt regem vnà cum omnib⁹ filiis peraccedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis: quę causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestũ acciderit, quẽ admodum superiùs diximus. Hoc percontante, quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream &
D aratra & boues & holocautomata gratis largiri se dixit, precarique vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt preciumacciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Orõna verò dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit. extructóque ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius, vt antè, est redditus. Erat autem is locus in quem o-
E lim Abrahamus filium vt holocautoma faceret adduxerat, & cùm iamiam iugulãdus esset puer, aries repentè astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, vt iam antè scripsimus. Dauid autem cùm animaduertisset se exauditũ, & gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare vniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: quam eius vocẽ Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim
F propheta ad eum misso, illic templum extruendum prædixit à filio, quem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam iussit rex numera- XIV.
ri inquilinos, & inuenta sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliquos ad conuchẽdos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quin
G gentos operariis præfecit. magnam quoq. vim ferri ac eris ad horum operum vsum congessit; materiémque cedrinam multam & prægrãdẽ,

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat, dicebátque ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſura materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facile opus perfoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnũ adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filium patri, ipſi Deo curæ futurum: atque etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vtpote alienam nõ tantum ab externis bellis, verùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidẽ à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens, & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legéſque per Moyſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquã. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argẽti verò talentorum centum millia: æris itẽ ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehẽdi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cęmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris Deo, cúmque perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſantibus, cultui tantùm diuino vacarent, percepturos enim pro hoc pacem & bonũ ac legitimum reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autẽ abſolutum fuerit templum, iuſſit arcam in eo reponi, cæterámque ſacram ſuppellectilẽ, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mãdatum Dei neglexiſſent, qui præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, tẽplũ illi exædificarent. Hæ fuerũt Dauidis adhortationes, tã ad filiũ, quã ad principes. Pręgrauãte aũt iã ſenio, & corpore per ætatẽ frigeſcẽte, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis caleſieret: cúmque ex cõmuni medicorũ cõſilio decretũ eſſet, vt lectiſſima è formoſis totius regionis virginib. cũ rege cubaret: hoc.n. fore cõtra frigus remediũ, foueẽte eum puella inuẽta eſt in vrbe vna fœmina omniũ eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quę cũ rege cubitãs, nihil aliud quã recalfaciebat cũ: iã enim præ ſenio ad venereas res elãguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

XV. 2. Reg. 1.

τυείων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων ἢ σιδωνίων. ἐπιστέλλει γὰρ αὐτοῖς τοῦ τῶν ξύλων χορηγίαν, φησὶ τοῖς φίλοις ἔλεγε ταῦτα παρασκευάζεσθαι νεῦ, ἵνα τὸ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἑτοίμως τοῦ ὕλου τῆς οἰκοδομίας τὸ ναῦ καταλείπῃ, & μὴ τότε συμπορίζῃ νέος ὤν, & τῷ τοιούτων ἀπείρως ἔχῃ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρεσκευμένου ἔχοι, ὅπως τελῇ τὸ ἔργον.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς δαβίδης ἔτι ζῶντος σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξεν βασιλέα.

ΚΑλέσας οὖν τὸν παῖδα σολομῶνα, κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτὸν τῷ θεῷ ἐκέλευσε δι' ἃ δι' ἐμοῦ τοῦ βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτὸ βουλόμενον κωλύσειν ὁ θεὸς, αἵματι καὶ πολέμοις πεφυρμένον. προεῖπεν δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, πάις νεώτατος, καὶ τοῦτο κληθησόμενος τοὔνομα, οὗ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τοῦ δ' ἑβραίων χώραν, εὐδαίμονα κατασήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ δὴ τῷ μείζω πάντων εἰρήνην καὶ πολέμων ἀπαλλαγὴν καὶ στάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ προὸ τῆς ἡμέρας ἀποδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τοῖς νόμοις, οἷς δι' μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ παραβαίνειν ἐπίτρεπε. τὸν δὲ ναὸν οὐ ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, εἵλετο αὐτῷ ἡμέραν, ἣν οὐδασιν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ ἀποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, προ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς ἕτοιμα ποιήσω. γίνωσκε δὴ, χρυσοῦ μὲν τάλαντα συνειλεγμένα, μύρια. δέκα δὲ ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων. χαλκὸν δὲ καὶ σίδηρον, ἀριθμοῦ πλέονα συντέθεικα. ξύλων δὲ καὶ λίθων, ὕλην ἀφθονον. ἔτι δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ τεκτόνων. αἳ δέ τοὺς σοι προσδεῖ, σὺ προσθήσεις. γινομένου τούτου, ἄρισος ἔσῃ τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἔχων προστάτην. πρὸς παρεκελεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἀρχοντας τοῦ λαοῦ, τῆς οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, & σαίτων ἀδείας ὄντας τοῦ κακῶν, πρὸς τὸν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀχολεῖν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς αὐτὶ τούτων εἰρήνην καὶ ὁμοφροσύνην, οἷς ἀμείβεται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ θεὸς αὐθεφπους. οἰκοδομηθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὸν κιβωτὸν ἀποθέσθαι προσέταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, προ πολλοῦ ναὸν ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τοῦ ἐντολὰς τοῦ θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐστειλαμένους μὲν τὸν τόπον ἐν ᾧ καταχεῖν, οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν προὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαβίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. προεσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τῷ σώματος αὐτῷ ψυχομένου διὰ τὸν χρόνον, δυσεργὴς ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲ ὑπὸ τῆς ὀθονῆς ὢν πολλῶν ἱματίων ἐθυομένης αἰσθάνεσθαι. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως ἐκ πάσης τῆς χώρας εὐειδὴς ὀπλεχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, ἥτο γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ ῥῖγος ἔσεσθαι βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τῆς κόρης, ηὑρίσκεται ἐν πόλει ζωὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀβισάκη τοὔνομα. ἣ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ γήρως ἐκ τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀθενής. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ τέταρτος

ταρτος ὑὸς Δαβίδου, νεανίας εὐειδὴς Ϲ μέγας, ἐκ γυ-
ναικὸς αὐτῷ ἀγιώθης γεγονώς, ἀδωνίας ὃ προσαγορευό-
μενος, ἐμετρικὸς ὢν ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφοκτόνῳ, αὐτὸς ὡς
βασιλεύσων ὑπῆρτο. καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἐλεγεν, ὡς τὴν
ἀρχὴν αὐτὸ δεῖ ἁρπάζειν. κατεσκεύασε δὲ ἅρματα
πολλὰ, καὶ ἵππους, Ϲ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς πρόδρο-
μους. ταῦτ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπέπληττεν, οὐδ' ἐπέσχεν
αὐτὸ τῆς προαιρέσεως, οὐδὲ μέχρι τοῦ πύθεσθαι δι' ἃ τὰ
ταῦτα πρᾶττειν προήχθη. συνεργοὺς δὲ εἶχεν ἀδωνίας,
τὸ στρατηγὸν ἰώαβον, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἀβιαθάριον. μόνοι δ'
αὐτῷ προσετίθουν, ὁ ἀρχιερεὺς σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης νά-
θαν, καὶ βαναίας ὁ ὀβὴδ τῆς σωματοφυλάκων, καὶ σεμεΐ-
ου ὁ δαβίδου φίλος, Ϲ πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τοῦ δὲ ἀδω-
νίας παρασκευασαμένου δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ
τὸν καλούμενον τὴν πηγὴν τοῦ βασιλικοῦ παραδείσου, καὶ
καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς σολομῶνος, παρα-
λαβόντος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν ἰώαβον, καὶ ἀβιάθαρον, καὶ
τοὺς ἄρχοντας τῆς ἰούδα φυλῆς, τοὺς δὲ πρὸς τὸν ἀρχιερέα
καὶ νάθαν τὸν προφήτην, καὶ τὸν ὀβὴδ τῆς σωματοφυλά-
κων βαναΐαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ αἱρέσεως, οὐκ
ἐκάλεσεν ὀβὴδ τὸν ἑαυτοῦ. τοῦτο πρὸς τὸν σολομῶνος
καταμηνύσαι μητέρα βεθσαβεέ, νάθαν ὁ προφήτης, ὡς
ἀδωνίας βασιλεύει ὄντι, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ δαβίδης. συνεβού-
λευέ τε σώζειν αὐτὸν, καὶ τὸν παῖδα σολομῶνα βασι-
λεύειν. μεταξὺ δὲ ἀδωνίας τὴν ἀρχὴν ἤδη προσ-
λαβόν. ταῦτα ὃ τῷ βασιλεῖ δηλήσοντος ὁ προφήτης
εἰσελθόντα Ϲ αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ
ὅπως μαρτυρήσῃ. ἡ δὲ βεθσαβεὲ, πειθοῦσα τῷ νάθαν, πό-
ρρωσι πρὸς τὸ βασιλέα. καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰ-
τησαμένη, παρ' αὐτοῦ καθὰ ὁ προφήτης ὑπέθετο διεξ-
ἔρχεται, τότε δεῖπνον τε ἀδωνία, Ϲ τοὺς ὑπ' αὐτὸ κε-
κλημένους ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα, Ϲ ἰώαβον τὸν ἄρχον-
τα, Ϲ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ χωρὶς σολομῶνος, καὶ τῷ ἀναγ-
καίων αὐτοῦ φίλων μεμύσασα. ἐλεγέ τε τὸν λαὸν ἀφορᾶν
τίνα χειροτονήσῃ βασιλέα. παρεκάλει τε καὶ νοεῖν ἔχειν,
ὡς τε μὴ τὸν ἀπαλλαγεῖ αὐτοῦ βασιλεύσας, αὐτεῖ τε Ϲ
σολομῶνα τὸν ὑὸν αὐτοῦ ἀναιρήσῃ. δηλεγομένης δὲ ἔτι
τῆς γυναικὸς, ἤγγελλον οἱ τῶν δωματίων παρεστῶτες, ὅτι βού-
λεται νάθας ἰδεῖν αὐτόν. ἡ δὲ βασιλέως ἐκδέξασθαι κε-
λεύοντος εἰσελθεῖν, εἰ τήμερον ὑπὸ δείξει τὸν ἀδωνίαν
βασιλέα, Ϲ προσδοκᾶν τοῦ ἀρχεῖν ἐπινεύοντος. λαμ-
πρὸν γὰρ αὐτὸ ποιήσαντα δεῖπνον, κεκληκέναι τοὺς ὑοὺς
αὐτοῦ πάντας χωρὶς σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ ἰώα-
βον, οἳ μὴ κεῖνται καὶ παιδιᾶς εὐωχούμενοι πολλῆς
αἰῶνιον αὐτῷ συνευχόμενοι τοῦ ἡγεμονίαν. ἐκάλεσέ τε ὑμᾶς
ἐμὲ, οὔτε τὸν ἀρχιερέα σάδωκον, οὔτε βαναΐαν τοῦ ὀβὴδ
τῆς σωματοφυλάκων. δίκαιον δὲ εἶ ταῦτα γινώσκειν
ἅπαντας, εἰ καὶ τοῦ σοῦ γνώμου ἐγίνετο. ταῦτα τοῦ νά-
θαν φήσαντος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τοῦ βεθ-
σαβεὲ πρὸς αὐτόν. εἰσεχωρήκει γὰρ ἐκ τοῦ δωματίου, τοῦ
προφήτου προαγομένου. ἡ δὲ γυναικὸς ἐλθούσης, ὀ-
μνυμί σοι, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἢ μᾶλλον τὸν ὑὸν σου σολο-
μῶνα βασιλεύσῃ, ὡς καὶ πρότερον ὤμοσα, καὶ τοῦ τὸν ὀβὴδ
τοῦ μοῦ καθῆσθαι θρόνου. καὶ τοῦτ' ἔσται σήμερον. προσκυ-
νήσασης δὲ αὐτὸν ἡ γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένης
αὐτῷ βίον σάδωκον μεταπέμπει τὸν ἀρχιερέα, καὶ βα-
ναΐαν τοῦ ὀβὴδ τῆς σωματοφυλάκων, καὶ προαγομένων
κελεύει προσλαβεῖν νάθαν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς περὶ τὸν αὐλὸν ὁπλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβάσαντας τὸν ὑὸν

mentio. Cæterùm quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægiftha ei natus, nomine Adonias, Abefalomo quod ad ambitionem attinet fimilis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit vt ſibi principatum deferrent: parauítque ſibi currus multos & equos, & quinquaginta viros ſtipatores: id quod pater vidēs, nec obiurgauit eū, nec cōpeſcuit, ac ne ſcitatus quidem eſt, quid ſibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius reſiſtebant, pontifex Sadocus & propheta Nathan, & Banaias præfectus ſatellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortiſſimorum. Porrò Adonias paratis in ſuburbano epulis, ad fontem qui eſt in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, aſſumpſit ſecum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ ſatellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethſabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare inſciente Dauide: ſuaſítque vt tam propriæ ſaluti quàm filij regno conſuleret: ingreſſáque ad Dauidem ſola diceret ei, quòd ipſe quidem iuraſſet poſt ſe regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupaſſet. Hæc loquenti cū rege ſe quoque ſuperuenturum propheta pollicitus eſt, & verbis eius teſtem futurum. Paruit Bethſabe, & regem adiit. Quo adorato impetratáque dicendi copia, omnia ſicut propheta ſubmonuerat indicauit, expoſuítque ordine quēadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum pontificem Ioabúmque principem exercitus vocauerit, & filios regios abſque Solomone ac eius neceſſariis amicis. addebat etiā totum populum ſuſpenſum expectare, quémnam eſſet ſucceſſorē declaraturus: vt cogitet rogans, quòd ſe defuncto mori neceſſe eſſet tam ipſam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem veniſſe vt regem viſeret: ſtatímque admiſſus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum ſuum in illum transferat. Parato enim ſplendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes ſuauiter epulantes cum plauſu & alacritate fauſtis acclamatiouibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum pōtificem aut Banaiam ſatellitio tuo præpoſitum. quarę æquum eſt vt ab omnibus ſciatur, num hæc gerantur ex tua ſententia. His auditis rex iubet acciri Bethſaben, exceſſerat enim cubiculo propheta veniēte: qua introgreſſa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium, vt iam antè iuraui, cúmq. in ſolio meo ſeſſurum, ídque hac ipſa die. Ad quæ verba cùm mulier adorato rege longam ei vitam eſſet precata, Sadocum accerſit pontificem & Banaiam præfectum ſatellitum: quibus mox venientibus iubet vt aſſumpto Nathane propheta & cohorte regia, impoſitóque filio ipſius Solomone in mulam regiam, extra

vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion: vnctúmque sacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ iniunxit: mandauítque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine profequentium multitudo acclamaret: In ęternum Solomon rex in solio regio sedeat, vt notum fiat vniuerso populo, regem eum à patre declaratum, Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iustè ac piè præsit tum Iudæ tribui, tum vniuerso Hebræorum populo. Post hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbẽ ad fontem, oleóque vnctum, rursum in eam cũ faustis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: móxque adductum in regiam in solio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatémque animum aduertit, choris & tibiis sese oblectatus, vt præ concentu instrumẽtorum terra simul ac aer resonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuę audiuêre, vehementer sunt perturbati: & Ioabus imperator negauit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cúmque nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter visum iuuenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem exposuit. quo audito proripiunt se omnes è conuiuio, & suã quisque domum diffugiunt. Adonias autẽ veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur. quod vbi ad Solomonem est perlatum, quódq; rogaret fidem sibi dari de obliuione huius iniuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti quidẽ errati veniam ei concessit, sed præmonito vt caueret in posterum: alioqui si amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitij futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cùm venisset, nouúmque regem adorasset: iussit eum domum suam abire nihil solicitũ, ac in reliquum curare vt vir bonus sit, quandoquidem hoc ipsi maximè expediat. Dauid autem volens eum totius populi regem declarare, conuocat principes Hierosolyma, vnà eum sacerdotibus ac Leuitis, quibus recensitis inuenit eorum qui trigesimum annum excederent xxxviii. millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille supra viginti millia: iudices verò populi & scribas eorum sex millia: ianitorũ verò domus Dei quatuor millia. tantundémque eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis musicis à Dauide, vt diximus, in hoc præparatis vterentur. Hos diuisit in cognationes, & separatis à reliqua tribu sacerdotibus, vigintiquatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. instituítque vt vna cognatio ministraret Deo per dies octo, à sabbato vsque sabbatum: atque ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari pontificum & omniũ prin-

A αὐτὸ σολομῶνα ὅτι τῷ βασιλικῷ ἡμίονον, ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ὅτι τῷ πηγῷ τῷ λεγομένῳ γιών. ☩ ὡδηγήσαντας τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἀποδεῖξαι βασιλέα. τοῦτο ἦ ποιῆσαι προσέταξε σάδωκον τὸν ἀρχιερέα, καὶ νάθαν τὸν προφήτην, ἀκολουθοῦντάς τε προσέταξε ἀπὸ μέσης τῆς πόλεως, ταῖς κέρασιν ὅπισαλπίζοντας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τὸν σολομῶνα τὸν βασιλέα καθίσαι ὅτι τοῦ βασιλικοῦ θρόνου. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ἀποδεδειγμένον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς βασιλέα. σολομῶνι δ' ἐπέταξε ὡδὶ τὰ ἀρχῆς, ἵνα εὐσεβῶς B καὶ δικαίως προσῇ τῷ θεῷ ἑβραίων ἔθνους παντὸς καὶ τὰ ἰδία φυλῆς. βασιλεὺς ἦ ἀξιωθεὶς τὸν θεὸν σολομῶνι εὐμενῆ γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν ὑφελεῖπόντες, ἀναβιβάζουσιν ὅτι τοῦ ἡμίονον τὸ σολομῶνα. καὶ προάγοντες ἔξω τὸ πόλεως ὅτι τὸ πηγοῦ, ☩ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπιφημοῦντες, ☩ τοῦ βασιλέως αὐτῷ γενέσθαι πολυχρόνιον ἀγόμενοι. καὶ ὡδηγήσαντες εἰς τὸ οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν ὅτι τοῦ θρόνου. καὶ πᾶς C ὁ λαὸς ἐπ' εὐωχίαν αὐθὶς ἐξάπτη καὶ ἑορτοῦ, χορδῶν καὶ αὐλοῖς τερπόμενος, ὡς ὑπὸ τοῦ πλήθους τῇ ὀργάνων ἅπασαν ὡδεῖχεῖσθαι τοῦ γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δ' ἤκουσαν τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε καὶ οἱ παρόντες ὅτι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὅ τε στρατηγὸς ἰώαβος ἔλεγεν οὐκ ἀρέσκεσθαι τοῖς ἤχοις ἀλλὰ τῇ σάλπιγγι. ὡδαπειμένων ἦ τὸ δείπνου, καὶ μηδενὸς γνωμένου, πιστῶν δ' ἐπ' εὐνοίας ὑπαρχόντων, εἰσέρχεται πρὸς αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἀβιαθὰρ πᾶς D ἰωνάθης. τοῦ δ' ἀδωνίας θαρσαλέως τὸν νεανίαν ἰδόντος, καὶ προσφθόνως ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ ὡδὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τὴν δαβίδου βασιλέως γνώμην. αἰσθησάντες δ' ὡς τοῦ συμποσίου ὅτε ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι παῖδες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δ' ἀδωνίας τὸν βασιλέα ὡδὶ τῷ γεγονότων, ἐκέτης γίνεται τοῦ θυσιαστηρίου, ὃ δὴ προεῖχεν ἐλλαβόμενος. δηλοῦ ἦ τοῦτο σολομῶνι πεπεισμένος, καὶ πίστεις ἀξιῶν παραὐτὸν λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσαι, μηδ' ἐργάσασθαι E δεινὸν αὐτῷ μηδέν. ὁ ἦ, ἡμέρως παύει καὶ σωφρόνως, τῆς μὲν πάντα ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῶον. εἰπὼν δ' εἰληφθήναι πάλιν κακοποιῶν, ἑαυτῷ αἴτιον τὸ τιμωρίας ἔσεσθαι, καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίησιν ἀπὸ τῆς ἱκετείας. ἐλθόντα ἦ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τὰ λοιπὰ παρέξειν αὐτῷ ἀγαθὸν, ὡς αὐτῷ τοῦτο συμφέρον ἠξίου. βουλόμενος ἦ δαβίδης, παντὸς τοῦ λαοῦ ἀποδεῖξαι τὸν υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, F καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας. ἐξαριθμήσας ἦ τούτους ὡδὲ τὸν, εὑρίσκει τοῦ ἀπὸ τριάκοντα, τρισμυρίας ὀκτακισχιλίας, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ὅτι μολυντὰς τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, δισμυρίας τοῦ ἑξακισχιλίας. κριτὰς ἦ τοῦ λαοῦ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίας, πυλωροὺς ἦ τοῦ ἑξακισχιλίας τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ τοσούτους ὑμνωδοὺς τοῦ θεοῦ, ἀδόντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατασκευάσε καθὼς προειρήκαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς καὶ πατριάς, ☩ χωρίσας ἐκ τῶν φυλῆς τοὺς ἱερεῖς εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας πατριάς. καὶ ἐκ μὲν τοῦ ἐλεαζάρου οἰκίας, ἑκκαίδεκα. ἐκ ἦ τῆς ἰθαμάρου. ὀκτὼ. διέταξε ἦ μίαν πατριὰν διακονεῖσθαι τῷ θεῷ, ὅτι ἡμέρας ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτου, ὅτι σάββατον. καὶ οὕτως ἀν αἱ πατρίαι πᾶσαι διεκληρο-

σαντο, δαυίδ παρόντος, καὶ σαδώκ καὶ ἀβιαθὰρ παρόντων τοῦ ἀρχιερέων, καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων. ☩ ἡ φορὰ τοῦ μὲν

μὲν ἀναβάσα παξιὰ ἐγράφη πρώτη. ἡ δ' ἑυτέρα ἀκολούθως ἄχει τῷ εἴκοσι πεσαράων. καὶ διέμεινεν ἕως ὁ μερισμὸς ἄχει τ σήμερον ἡμέρας. ἐπίπσε δ' ἡ λδίπδος φυλῆς, εἴκοσι μέρη καὶ πεσαρα. καὶ κληρωσαμένων κ τ αὐτὸν ἀπέβησαν ἔρον ταῖς τῷ ἱερέων ἐφημερείσιν, ὅπ ἡμέρας ὀκτώ. τοῖς δ' ὀπογόνοις τ μωυσέως ἐπίπσεν. ἐποίησε γὰ αὐτοὺς φύλακας τῷ θησαυρῶν τῦ θεοῦ, τῷ ἀναθημάτων ἃ συνίβη τοὺς βασιλεῖς ἀναθῆναι. διέταξε δ' πᾶσι τοῖς ὠπ τ λδίπδος φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλδύειν νύκτα τ ἡμέραν τῷ θεῷ, καθως αὐτοῖς ἐπέσειλε μωυσῆς. μὴ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τλὴ σραπὰ εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι τ ἑκατονταρχαις καὶ τεξιάρχαις. εἶχε δ' ἑκάση τῷ μοιρῶν, διομυείας καὶ τεξαχιλίας, ὧν ἐκέλευσε προσεδρδύειν κ δ ξιάκοντ' ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης ἕως τῆς ὑςάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατονταρχοις. κατέσησε δ' καὶ ἄρχοντας ἑκάσης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν ἦδη τ δίκαιον, ὅπῃ ὅπους τὰ τῷ θησαυρῶν, καὶ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν ἄλλας, καὶ κτηνῶν, ὧν ὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνησθῆναι τῷ ὀνομάτων. ὡς δ' ἕκασα τούτων κ τὸν εἰρημένον διέταξε ξόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῷ ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῷ διαιρέσεων, τ τὲς ὅλη πάσης πρώξεως ἢ κτήσεως τ βασιλέως τεταγμένους, σὰς ἐφ' ὑψηλοτάτῳ βήματος ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς. γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθεὶς, χρυσόν τε πολὺν παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύριον ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δ' θεὸς ἐκώλυσέ με διὰ τῦ προφήτου νάθαν, διά τε τοὺς ὑμῶν πολέμους καὶ τὰ φόνῳ τῷ ἐχθρῶν μεμιάνθαι τ δεξιάν. τ δ' υἱὸν ἐκέλευσε τ δεκάτον τλὴ βασιλείαν κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῷ προγόνων ἡμῶν ἰακώβῳ δυοκαίδεκα παίδων γενομένων, ἕνα τὸν ἰούδαν ὑπερδεθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῷ ἀδελφῶν ἓξ ὄντων προκριθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ τ θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, οὕτως ἀξιῶ κἀγὼ τοὺς ἐμαυτῦ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους σολομῶνος τ βασιλείαν παρειληφότος, ἀλλ' ὅπερ σταμένους ὡς ὁ θεὸς αὐτ ᾑρέλέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν δεσπότην. ἀ δεινὸν γὰ θεῦ θέλοντος ἀφ' ἑλλοξίω χρατῆτι δουλδύειν. ἡσθεὶς δ' ἐπ' ἀδελφῷ ταύτης τυχόντι τ τιμῆς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. δίκαιον δὴ τοὺς ὑποχέσης τῷ θεῷ παρελθεῖν εἰς τέλος, τ τλὴ δυδαιμονίαν ταύτλη αἰὰ πᾶσαν τ χρόνον σαφλῶσαι, καὶ τὸν ἅπαντα ταύτῃ προδιαμεῖναι χρόνον, ἐν αὐτὸς ἐπηγγείλατο παρέξειν ὅτι σολομῶνος βασιλέως. ἔσαι δ' αὐτοῖς βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πρὸς, αὐ δύσεβῆ καὶ δίκαιον σαυτ ἑ φύλακα τῷ παρόντων παρέχῃς νόμων ὧν τέκνον. εἰ δ' μὴ, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα προδαίνων. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους ἐπαύσατο. τ δ' γραφεῖ καὶ τ δόσιν τῆς οἰκοδομίας τῷ ναῦ, πάντων ὁρῶντων ἑδδεκα σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερώων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος ἔμελλον, ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τούτων τ σταθμὸν ὥρισεν. πρὸς παρῳρμησε δ'

cipũ, & cuius prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima, & poſt hãc ſecũda, deincépſque vſque vigeſimam quartam: quæ quidem diuiſio durat vſque in hodiernum diem. Leuiticã quoque tribum in partes vigintiquatuor diuiſit: & ſortitione facta, & illis quemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moyſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum quę reges ſolẽt dedicare. inſtituítque vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdiu noctúq; circa cultum diuini numinis verſarentur, ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit, eíſque tribunos, centuriones & præfectos aſſignauit. continebat quæque pars millia vigintiquatuor: voluítque vt ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuique ſuum ducem præfecit, virum iuſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorúmque cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, quos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtquam autem omnia ſicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magiſtratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus qui negotij & facultatibus regiis præerant, è ſuggeſtu celſiore in hũc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, quòd cùm voluiſſem templum extruere, multum auri eum in vſum & argenti centum millia talentorum comparaui. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regníque ſucceſſorem templum ſibi iuſſit extruere. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quòd etiam maiores noſtri Iacobi filij cùm duodecim eſſent, Iudas tamen conſenſu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm ſex fratres eſſent, poſthabitis illis Deum ad me regnum detuliſſe, nec eotũ quenquam id factum iniquè tuliſſe: ita ego quoque poſtulo, vt Solomone imperium conſecuto, cęteri mei filij nèc contra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitẽt, ſed ſcientes hunc diuinitus electum, libẽter eius dominio ſint ſubiecti. Cùm enim æquum ſit, ſi Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non ſecus quàm eiuſdem honoris participes. Ego ſanè nihil magis in votis habeo quàm vt promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quam primùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia rectè euenient, ſi te fili mi pietatis & iuſtitiæ, patriarúmque legum cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formã dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm ſuperiores, earúmque numerus & quantitas ac capacitas deſignabatur: tum quo pondere quæque vaſa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit,

hortatúſque eſt eum vt ſummam diligentiam ad hoc opus adhiberet: ſimúlque principes & tribum Leuiticam, vt eum adiuuarẽt, tum propter ætatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificandum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorúmque ac cæmentariorum multitudine, & ſmaragdis aliiſque omnis generis gemmis. Poſtremò nunc ſe in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſſimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra arcam ſtare eámque protegere. Poſtquam autem Dauid finem loquendi fecit, ſecuta eſt magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoque conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium. obtulerunt enim ſe contributuros talentorum auri quinque millia, & ſtateres decem mille. argenti verò centum millia, ferri quoque talentorum multa millia. & ſi cui lapillus aliquis erat precioſus, afferebat & tradebat in thetauros reponendum: quorum curæ præpoſitus erat vnus è Moyſis poſteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid viſa principum ac ſacerdotum reliquorúmque omnium promptitudine, clata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fabricatorémque rerum tam humanarum quàm diuinarum, & præſidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorúmque felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſſi. Poſt hæc precatus omni populo bona omnia, priuatímque filio mentem bonam & iuſtam, omníque virtute præditam, iuſſit vt populus quoque Deo laudes perſolueret. Illi verò proſtrati humi Deum adorauerunt: verſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequẽti verò die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque ſacrificia multis millibus victimarũ matatis: & tota ea die rex vnà cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomónque denuò eſt inunctus & legitimus rex declaratus: ſimúl Sadocus pontifex totius multitudinis deſignatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum obedientes ei fuerunt.

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

XVI. 3. *Reg.* 2. PAVLO autem pòſt Dauid accedente ad ſenium morbo, videns iam inſtare ſibi mortem, accito Solomone ſic illum eſt affatus: Ego, fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc ſunt, quíve pòſt erunt communem ingredior, quam remetiri non licebit, nec quid in hac vita geratur reuiſere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atque iterum te moneo quæ & antè conſului, vt iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deũ, qui te hoc regno cohoneſtauit: vtq; cuſtodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moyſẽ demiſit:

Ἐλάγοις αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον. καὶ τοῖς ἀρχομένοις ἐπὶ τὴν τοῦ λευιτικοῦ φυλοῦ, συναγωνίσασθαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὸν θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι τὸν οἰκοδομίας τε ναοῦ, καὶ τῆς βασιλείας διαδεξόμενον. δύμορφη δ' αὐτοῖς καὶ ἡ σφόδρα ὄπιπτον τὴν οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν αὐτό. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη παρεσκευασμένα, σμαράγδου τε καὶ πάσης ἰδίας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νεὼ δ' ἐπὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς διακονία καὶ ἄλλα χιλίατα τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἐλέγθ εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς οὓς ἐφεστάναι δεήσει τὴν κιβωτὸν καλύπτοντας. σωφρόνισεν οὖν τὸν Δαβίδου, πολλὴ καὶ τοῦ ἀρχόντων καὶ τοῦ ἱερέων καὶ τῆς λευίτιδος φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοφρενεῖς ἐγένετο. χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχοντο εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια, καὶ στατῆρας μυρίους. ἀργυρίου δὲ μυρία τάλαντα, καὶ σιδήρου μυριάδας τριάκοντα πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμιζε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυροὺς. ὧν ἐπέστησεν ὁ μωυσέως ἔκγονος Ἴαλος. ὅτι τούτοις, ἤθη τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ Δαβίδης τὴν εὐδοξίαν καὶ τιμὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἀρχόντων καὶ ἱερέων, καὶ τοῦ ἄλλων ἁπάντων ἐρρωμένως, καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ γένεσιν τῶν ὅλων ἐπικαλῶν, καὶ δημιουργὸν αἰθερίων καὶ θνητῶν, οἷς αὐτὸ κόσμησεν προφήτην τε καὶ κηδεμόνα γένους ἑβραίων καὶ τῶν τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτοῦ βασιλείας ἔδωκεν. ὅτι τούτοις εὐξάμενος τοῦ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῦ παιδὸς σολομῶνι ἐγένοντο ὑγιῆ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένῳ, ἐκέλευσε καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὅτι τὸ γένος προσεκύνησαν. ἀνανεύσαντες δὲ καὶ δαβίδῃ εὐθὺ πάντων ὧν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἐβεβαίουν ἀπέλαυσαν. τῇ δ' ὑστέρᾳ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσχον, μόχους χιλίους, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνοὺς, οἷς ὅλοκαύτουσαν. ἔθυσαν δὲ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων κατασφάξαντες. καὶ δι' ὅλης ἡμέρας εὐφραίνον ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. καὶ σολομῶνα, δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. καὶ σάδωκον, ἀρχιερέα τῆς πληθύος ἁπάσης. εἰς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, καὶ καθίσαντες αὐτὸν ὅτι θρόνῳ τῷ πατρώου ἀπ' ἐκείνης τὴν ἡμέρας ὑπήκουον αὐτῷ.

Κεφάλαιον ιβ.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

ΜΕΤ' ὀλίγον δὲ χρόνον, καὶ δαβίδης κατακοιτὸν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ συνιδὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τοῦ τε νεῦ ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων προδρόμους, ἧς οὐκέτ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναι τὰ κατ' τὸν βίον θεμιτόν. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ ὡρὸς αὐτοῦ γεγονὼς ὄντως τὸ τελευταῖον, παραγνῶσοι ταῦθ' ἃ κατὰ θεσπέσιον ἔφθην συμβουλεύσας, δικαίως μὲν οὖν ὡρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ ὡρὸς τὸν τῆς βασιλείας δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτὸ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμῖν, Ϲ μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μητ' ἐπιθυμίᾳ μητ' ἄλλῳ πάθει προσκεκλιμένον τούτων ἀμελήσαι. τὸ γὰρ τῷ θείῳ φόβος σαυτὸν ἀνόσιον ἀπωλείας, φυλάξαι τὰ νόμιμα, Ϲ φόβος ἅπαντ' αὐτῷ τὰ ἀγαθὰ ἀποτρέψῃς προνοίαν. τοιοῦτον δέ σε αὐτῷ παρίσχου, ὁποῖον εἶναί τε δεῖ, καλῶ δὲ καλῶ, καθέξεις ἡμῶν τὴν βασιλείαν τῷ γένει, καὶ οἶκος ἄλλος ἐβραίων ἐκ αἰῶνος διαπόσται, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ σχήσομεν τὸ παντὸς αἰσθνος. μέμνησο δὲ καὶ τὸ ἰωάβου τὸ στρατηγοῦ φόνου μίας, ἀποκτείναντος δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθούς, ἀβενῆρον τὸν νηρεὼς παῖδα, καὶ τὸν ἀμεσσαὶ ἰόνα ἰεθραίου. ὃν ὅπως αὖ σοι δόξῃ, τὸν θάνατον ἐκδίκησον, ἐπεὶ καὶ κρείττων ἐμοῦ καὶ δυνατώτερος ἰωάβος ὢν, μόγις ποτὲ τὴν δίκην διέφυγε. φυλάττομαί σοι, καὶ τοὺς βερζελλαῖ τὸ γαλαδίτου παῖδας, οὓς ἐν τιμῇ πάσῃ Ϲ προνοίᾳ τοῦτο ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις. οὐ προκατάρχομαι δὲ δυσκολίας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ φυγὼν ὑπῆρξέ μοι χρεωλυτοῦμαι. καὶ τὴν γῆν ἔχειν σεμνεῖν, τὸν υἱὸν τοῦ βενιαμίτου φυλῆς, ὃς πολλὰ βλασφημήσας με φυγὼν ὅτ' εἰς παρεμβολὰς ἐπορευόμην, ἀπήντησε δίπλ τὸν ἰορδάνου, καὶ πίστεις ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸ παθεῖν τότε, νῦν δὲ ζητήσας αἰτίαν δίκαιον, ἀπώλεσα. ταῦτα παραινέσας τῷ παιδὶ σοφέ τε ἄλλων στρατευμάτων, καὶ σοφὲ φίλων, καὶ οὓς ἤδη τιμωρίας ἀξίους γεγονότας, ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἑπτὰ μὲν ἐν χεβρῶνι τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ μῆνας ἕξ, ἐν ἱεροσολύμοις δέ, ἁπάσης τῆς χώρας, ἔτη τριάκοντα. οὗτος ἄριστος ἀνὴρ ἐγένετο, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχων ἓν ἔδει τῷ βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐθνῶν σωτηρίαν ἐπιμελουμένῳ προσῆναι. ἀνδρεῖος τε γὰρ ἦν, ὡς οὐκ ἄλλος τις, ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τῆς ὑπηκόων ἀγῶσι, σωφρόνως μὲν τοὺς κινδύνους ὥρμα, τοῦ πονεῖν καὶ μάχεσθαι προκελευόμενος τοὺς στρατιώτας μᾶλλον τοῖς ἔργοις, ἀλλ' οὐχὶ τῷ προστάττειν ὡς δεσπότης, νοῆσαί τε Ϲ συμβουλεῦσαι Ϲ σοφὲ τῷ μελλόντων, καὶ τὸ τῷ ἐπικινδύνων οἰκονομίας, ἱκανώτατος, σώφρων, ὑπήκοος, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐπὶ συμφοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἁπλῶς μόνοις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἰς προσῆκε. μεθ' ὅλως προσέτι τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας ἁμάρτητον, ἢ τὸ περὶ τὴν ἰδίας γυναῖκα κατέλειπε δίκης πλεῖστον, ὅσον ἐκ ἄλλος βασιλεὺς, οὐδ' ἑβραίων ἔτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἔθαψε δὲ αὐτὸν ὁ παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις ἐνδόξως, τοῖς τε ἄλλοις οἷς προσῆκε κηδείαν νομίζειν βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ καὶ πλεῖστον αὐτῷ πολυτελῆ καὶ ἄφθονον σωτηρίαν. ὧν τὴν ὑπερβολὴν τεκμήρασθαι αὖτις ῥᾴδιον ἐν τῷ λεχθησομένῳ. μετὰ γὰρ ἔτη χίλια Ϲ ἑξακόσια, ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ δυσεβοῦς ἐπικληθέντος, υἱὸς δὲ δημητρίου, βουλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ τοῦ λῦσαι τὴν πολιορκίαν, καὶ τὴν στρατιὰν ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν ἐκ δύναται, ἀνοίξας οἶκον τῷ τοῦ δαβίδου μνημάτων, καὶ βαστάσας ἑξακόσια τάλαντα μέρος ἔδωκεν αὐτόχῳ, καὶ διέλυσεν οὕτως τὴν πολιορκίαν. καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ διηλώκαμεν. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐτῶν πολλῶν διαγενομένων, πάλιν ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἔτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. τὰ μὲν δή γε θήκας τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῷ ἐπέτυχεν. ἦσαν δὲ ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκευθυμένα, θεοῦ τὸ μὴ φανερὰ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν, ὅτι τοσοῦτον ἀπόχρη διηλῶσθαι.

A & caue ne vel gratia vel aſſentatione aut cupiditate aliáve affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, niſi ſeruatis eius legibus, alioqui ſuam prouidentiam à te auertet. Quòd ſi talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia noſtra maneat, & nulla vnquam alia domus præter noſtram in Hebræos dominationem
B obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iuſtos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amaſam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euaſit, quòd meipſo eſſet potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea cauſa omni honore ac ſtudio proſequeris, non conferens in eos beneficium, ſed referens, pro officiis quæ pater illorum in me exulem liberaliter congeſſit, & per quæ nos ſi-
C bi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulſum multis affecit conuitiis quãdo Caſtrum petebam, móxque ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occaſionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Repub. & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis ſeptuaginta vitæ annis, poſtquam regnaſſet apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos ſeptem, & menſes ſex, Hieroſolymis verò vniuerſæ regionis rex an-
D nos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, quas regem tot gentium incolumitati proſpicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro ſubiectorum tutela ſuſceptis primus ſe periculis obiiciebat, exemplo ſuo militem ad præclara facinora excitans & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in conſiliis prudentiſſimus, & egregiè callens quid in præſens, quídve in futurum conduceret. adhæc ſobrius, mitis, benignus erga calamitoſos, iuſtus, humanus, quę quidem præcipuæ ſunt regum virtutes. nec in tanta poteſtate vnquam ab æquitate deflexit, niſi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias
E hæredi reliquit, quantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hieroſolymis magnificè, præter ſolẽnia illa in regum funeribus, inlatis etiam in monumentum eius maximis diuitiis, quarum magnitudinem facilè ſit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam poſt annos
F MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obſidionem ſolueret. nec valens aliunde ſumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talẽtorũ millibus, eorúmq; parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo ſe exemit, ſicut & alibi indicauimus. Ac rurſum poſt multos annos elapſos Herodes rex alia cella aperta
G magnam pecuniã ſuſtulit. ad loculos tamen qui regũ cineres continent, neuter eorũ peruenit. ſingulari enim arte ita erãt ſub terrã conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixiſſe ſufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν ἔλαβεν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τῶν πλούτου, καὶ ὅτι ὠκοδόμησεν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ὠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ως τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου τὴν δέκα φυλὰς ἱεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα, τὴν δὲ δύο φυλὰν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ως σούσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Σξατεία ἱεροβόαμου τοῦ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ὅτι τὸν τοῦ ῥοβοάμου, καὶ ὅτι τῶν ἱεροβόαμου γενεὰ βασάνης τὸν ὄνομα διαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ὅπλα στρατία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτῶν ἀσάνου τοῦ ἀβιᾶ παιδὸς, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ς.

Ως δ' ἀδεισαρὼθ ἡμιὰς διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμβρὴς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ως ἄδερ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασίλεως. Κεφ. θ.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. CAP. I.

De Sapientia Solomonis & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit. CAP. II.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus verò duabus imperauit. CAP. III.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum transportauit. CAP. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit. CAP. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanũ sub Asano, & exercitus eorum interitus. CAP. VI.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amatinus & Achabus filius regnum obtinent. CAP. VII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. CAP. VIII.

De Iosaphato rege Hierosolymorum. CAP. IX.

Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. CAP. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER OCTAVVS.

Κεφάλαιον α'.

Ὡς σολομῶν τὴν βασιλείαν παραλαβών, τοὺς ἐχθροὺς ἀπέκτεινε.

ΕΡΙ μὲν οὖν Δαβίδου καὶ τῆς ἀρε- A
τῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος
γεγόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους
τε καὶ μάχας ὅσας καθορθώσας γη-
ραὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύ-
της βίβλῳ διεληλύθαμεν. Σολομῶ-
νος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, ἡ βα-
σιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ δι-
αστάτην, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βέλησιν καθίσαντος ὅτι τὸ θεῖ- B
ον, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπεφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχο-
μένῳ βασιλεῖ, τελευτῆσαι καλῶς αὐτῷ τὰ πράγμα-
τα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρῆ καὶ παυδυσαί-
μονα τὴν ἡγεμονίαν. Ἀδωνίας δέ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ζῶν-
τος, ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν καταλαβεῖν, παρελθὼν πρὸς
τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα Βεθσαβεέν, καὶ φιλοφρόνως
αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δῶρόν τι πα-
ρὼν αὐτῇ ἀφῖκται, ☞ δηλοῦν κελεύσης ὡς ἡ-
δέως παρεξομένης, ἠξίωσε λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν [C]
βασιλείαν ☞ αὐτὴν καὶ δῆλα τὴν ἡλικίαν, καὶ δῆλα τὴν τοῦ
πλήθους προαίρεσιν οὖσαν αὐτοῦ. μεταβάσης δὲ πρὸς
σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην σέρ-
γει καὶ ἀγαπᾷ τὴν ὑπ' αὐτὸν δουλείαν, καὶ τοῖς παρ-
οῦσιν ἤδη πράγμασιν. ἐδεῖτο δ' οὖν διακονῆσαι πρὸς
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦναι τὴν τοῦ παῖ- D
συγκοιμωμένην πρὸς γάμον αὐτῷ Ἀβισάκην. ἡ δὲ
πλησιάσασα τὸν πατέρα δῆλα τὸ γῆρας αὐτοῦ, μένει δ'
ἔτι παρθένον. ἡ δὲ Βεθσαβεὲ, καὶ διακονήσειν αὐτῷ δοκεῖ
ὑπέσχετο, καὶ καταπράξασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα,
τοῦ τε βασιλέως χαρίσασθαί τι βουλομένου, καὶ δεησο-
μένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν, ἐλπὶς ἀπαλλάττει
πρὸς τοῦ γάμου. ἡ δέ, τοῦ σολομῶνος μητὴρ, ἐλθοῦσα ὥρμησεν
ὅπως τὸν υἱὸν, δεησομένη πρὸς ὃν Ἀδωνίας δεήσεται κα- E
τηγορήσαι. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ
προσπλακέντος, ἐπὶ παρήγαγεν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον οὗ
συνέβαινεν αὐτῷ καθῆσθαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθί-

Cap. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

DE Dauide igitur & eius vir- 3. Reg. 2.
tute, quantorúmque bonorum suæ genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm posteaquam Solomon eius filius, ætate etiam tum iuuenis, regnum adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio consedit, populus quidem totus, vt nouis regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus est regnum, accessit ad regis matrem, eámque blandè salutauit. Qua quærente nunquid venisset quòd opera sua opus haberet, omniáque benignè pollicente, orsus est dicere, ipsam quoque nosse, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi consensu regnum sibi deberetur. sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium eius Solomonem, se quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogauit deinde vt apud fratrem pro se intercederet, eique persuaderet vt bona eius pace liceat sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, quòd pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Berhsabe verò promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene eum sperare voluit, tum quòd rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris essent accessuræ: atque ita plenum spe hominem dimisit: móxque ipsa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiserat. cui cùm rex occurrisset, complexúque eam excepisset, deducta in cubiculum in quo tum erat regia sella, sedit, iussítque alteram matri à dextris poni.

Quę postquam consedit, Vnam, inquit, gratiam A
fili petenti mihi annue, neque tuo renutu tri-
stiorem facias. Respondit ille, iuberet, quicquid
vellet, pium enim esse, matri quidlibet cõcede-
re: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturũ
suspicaretur, sed certam impetrãdi spem habe-
re. tum illa rogat, vt virginem Abisacen Ado-
niæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit
matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mi-
ratique se quòd nõ eadem opera postularet, vt B
regnum ei tanquam natu grandiori cederet,
quando Abisacæ coniugium expetat, habens a-
micos potentes, Ioabum imperatorem copiarũ
& Abiatharum sacerdotem. Móxque accito
Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt A-
doniam fratrem interficeret. Vocato deinde A-
biatharo sacerdote, Te, inquit, supplicio exi-
mũt tum alij labores acti cum meo patre, tum
illud præcipuè, quòd vnà cum eo arcã transtu-
listi. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes C
sequuto, vt neque hîc maneas, neque in cõspe-
ctum meum venias: sed abi in patriam tuam, &
illic ruri viue. atque ibi vsque ad mortem dege,
quandoquidem talia commisisti, propter quæ
indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc ita-
que causam ablatus est sacerdotalis honor à
domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo
Abiathari, & trãslatus est in genus Phineesis ad
Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontifica-
tus in Ithamari domo fuit, post Elim primum D
ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente
priuatam vitam egerunt hi: filius Ioseph pon-
tificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami
verò Maræothus, & Maræothi Arophęus, Aro-
phæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui pri-
mus Dauide regnante pontifex est creatus. Por-
rò Ioabus imperator audita nece Adonię, valde
extimuit. eius enim amicitiam magis quàm re-
gis coluerat, & ideo non immeritò malè sus-
picans ad altare confugit, impunitatem se in- E
de quæsiturum existimans, propter notam re-
gis erga Deum pietatem. Qui posteaquam de
Ioabo renuntiatum est, misit Banaiam qui cita-
ret eum ad suum tribunal causam dicturũ. Ioa-
bus autem negabat se fanum relicturum, sed i-
bi potiùs quàm aliàs moriturum. Hoc eius res-
ponso per Banaiam accepto, rex iussit vt inibi
caput eius ita vt vellet abscideretur, & hãc pœ-
nam lueret pro duobus imperatoribus, quos
cõtra omne fas ac nefas peremerat. Corpus ve- F
rò sepeliri, vt peccata eius apud posteros mane-
rent, ipse verò ac pater innocentes essent quod
ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exequu-
tus mandatum, ipse in imperium copiarum ei
successit. Post hęc abrogato Abiatharo pon-
tificatu, rex solum Sadocum id sacerdotium o-
btinere voluit. Semei deinde imperauit, domo
Hierosolymis extructa inibi apud se manere,
interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si
secus fecerit, esse capite mulctandum. nec con-
tentus interminatione, iureiurando ho- G
minem ad id mandatum seruandum adegit.

σας ἐπέλθοιεν ἕτερον ἀντ' ἐκείνου τυθῆναι τῇ μητρί. καθεσθῆσα δ' ἡ Βεθσαβῆ, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ χάριν αἰτουμένη μοι κατάνευσον καὶ μηδὲν ἀχαρίστεων δυσκολύνῃς ἀκαθέκτον ἀπεργάσῃ. τῆς δ' ὁλομιῶς θρασυτάτων κελεύοντος, πάντα γὰρ ὅσιον εἶναι μητρὶ παρέχειν, καὶ τὰ θεσμοφυλάκια τὴν ἀρχὴν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἦλθε βεβαίας τυχεῖν ὧν ἀξιοῖ ποιεῖ τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀφῆσον ὑποθεσμίαν δουλείαν τῷ παρθένον αὐτὸν ἀβισάκην Ἀδωνίᾳ τὸν ἀδελφὸν θεὸς γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ θεὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ὑπεπέμπετο μὲν τὴν μητέρα, μειζόνων δ' ὀρέγεσθαι θεσμάτων εἰπὼν Ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς οὐ συνεχώρησεν ἡ τῆς βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ συμπαλεῖ, τὸν γάμον αὐτῷ τὸν Ἀβισάκης αἰτουμένῳ, φίλους ἔχοντι δυνατούς, ἰώαβον τὸν στρατηγὸν, καὶ Ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μεταπεμψάμενος Βαναίαν τὸν υἱὸν τὸν στοματοφυλάκων ἀνατεῖναι θεσπίζει αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν Ἀδωνίαν. καλέσας δ' τὸν Ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, θανάτου μὲν εἶπε, ῥύεταί σε τὰ τε ἄλλα ὅσα τῷ πατρί μου συνέπαθες, καὶ ἡνίκα τὸν, ὡς συνῆν αὐτῷ μετὰ φυγάς. ταύτην δέ σοι τὴν τιμωρίαν ὑπ' ἐμοῦ τάξαμένῳ μὴ Ἀδωνίᾳ καὶ τὰ ἐκείνου φρονήσαντι, μήτε οἰκάδε ἰέναι, μήτε εἰς ἄγρὸν ἀπαντᾶν τῷ ἐμῷ, ἀλλ' εἰς τῷ παρίδα πρωΐζειν, ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆν, καὶ τοῦτον ἄχρι τελευτῆς ἔχειν τὸν βίον, ἀμφότερα τὰ μηκέτι ἐφ' ὁμοίῳ ἐν ἀξίᾳ. καταλύεται μὲν οὖν ὑπὸ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὁ Ἰθαμάρου οἶκος διὰ τὸν θεσπιφημένην αἰτίαν, καθὼς τῷ Ἀβιάθαρον πάππῳ θεσπίσαι ὁ θεὸς ἦλι. μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέσσου γένος, ὡς σάδωκον. οἱ δ' ἰδιωτεύσαντες ἐκ τοῦ φινεέσσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν Ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἦλι θεόντος ὧδε λαβόντος, ἦσαν δὲ οἱ τοῦ ἀρχιερέως ἰωσήπου υἱὸς, βοκκίας. τούτου δ' ἰωάθαμος, ἰωαθάμου δ' μαραιώθου δ', ἀροφαῖος, ἀροφαίου δ', ἀχίτωβος, ἀχιτώβου δ', σάδωκος, ὃς θεόντος δὴ Δαβίδου τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο. ἰωάβου δ' ὁ στρατηγὸς, τὴν αἵρεσιν ἀκούσας τὴν Ἀδωνίᾳ, θεὶς δὲς ἐγένετο. φίλος δὲ μᾶλλον αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον δύνοιαν οὐκ ἀλόγως ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν ὅπου τὸ θυσιαστήριον. ἀσφάλειαν δ' ἐνόμιζεν αὐτῷ θεῖναι ἐκ τῆς πρὸς τὸν θεὸν δυσεβείας τὸ βασιλέως. ὁ δ', ἀπαγγελέντων αὐτῷ τὴν ἰωάβου γνώμην, πέμψας βαναίαν, ἐκέλευσεν ἀναιρήσαντα αὐτὸν ὅπου τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ἀπολογησόμενον. ἰώαβος δ' οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ τεθνήξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. βαναίου δ' τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως δηλώσαντος, θεσπίζει σολομὼν ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτεμεῖν καθὼς βέλεται, καὶ ταύτην λαβεῖν τὴν δίκην, ὑπὲρ τῶν δύο στρατηγῶν, οὓς ὁ ἰώαβος ἀνοσίως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε καταλείπῃ τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τῆς δ' ἰώαβου τελευτῆς, αὐτός τε καὶ ὁ πατὴρ ἀθῶοι τυγχάνωσι. Βαναίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ὑπὸ δείνου στρατηγὸς πάσης δυνάμεως. σάδωκον δ' ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἀβιαθάρου τόπον ἐν μετοικήσαντος. σεμεὶ δ' ὧδε προσέταξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν ἱεροσολύμοις αὐτῷ θεσπίζοντα, καὶ μὴ δύνασθαι ἐκβαίνειν τὸν χείμαρρον κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. θαμοῦσαντι δὲ τούτῳ, θάνατον ἔσεσθαι τὸ πρόσιμον. τῇ δ' μεγέθει τῆς ἀπειλῆς, καὶ ὅρκοις αὐτὸν προσηνάγκασεν ποιήσασθαι.

σεμεὶς

σημέιοις ἢ χάριν οἷς προσέταξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήσας καὶ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τελεῖ ἀφικόμενος εἰς τοὺς ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων δ' ἐτῶν ἐκείνῳ ἀκούσας δύο δούλους ἀποδρᾶντας αὐτοῦ εἰς γίτθη τυγχάνοντας, ὥρμηται ὅπως τοὺς οἰκέτας. ἐπανελθόντος δὲ μετ' αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς αἰδόμενος, ὡς καὶ πρὸ ὀλίγου αὐτῷ, καταφρονήσαντος, καὶ τὸ μεῖζον πρὸ ὅρκων τὸ θεοῦ μηδὲ μίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε. καὶ καλέσας αὐτὸν, οὐ σύ φησιν ὤμοσας μὴ καταλήψειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; οὐκ ἂν ὑποδράσης τελεῖ τῆς ἀποφορίας δίκην, ἀλλὰ καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου ὕβρεσι τελεῖ φύγην ὑβρεισας τιμωρήσομαί σε πονηρὸν γεγονότα, ἵνα γνῷς ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτοῖς τὰ δικήματα κολασθέντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ ᾧ νομίζουσιν ἀδεῖς εἶ μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται καὶ γίνεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ἐπεὶ ἂν παρ' αὐτίκα πληρωθῆσαν ἔδοσαν. καὶ σεμεΐ μὲν κελεύθοις βαναίας ἀπέκτεινεν. ἤδη δὲ τελεῖ βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, καὶ τῷ ἐκθρῶν κεκολασμένων, ἄγει τελεῖ φαραώθου τὴν τῷ αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ κατασκευάσας τὰ τεῖχη τῷ ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω καὶ ὀχυρώτερα τῷ πρόσθεν ὄντων, διέπεμπε τὰ πρόσταγματα λοιπὸν ὅτι πολλῆς εἰρήνης. μηδ' ὑπὸ τῆς ἡσυχίας πρός τε δικαιοσύνην καὶ φυλακὴν τῶν νόμων, καὶ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ τελεύτῳ ἐπέστελε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάνθ' ὅσα οἱ τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μὴ πολλῆς ἀκριβείας ὑπετέλουν.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῆς σοφίας σολομῶνος, & τῆς σωφροσύνης, καὶ τοῦ πλούτου καὶ, ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

ΕΓνω δὲ εἰς χεβρῶνα προσηυξάμενος, ὅπως τὸ χαλκοῦν θυσιαστήριον τὸ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυσέως, θύσαι τῷ θεῷ. καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. τοῦτο δὲ ποιήσας μεγάλως ἤρεσε τὸν θεὸν τετιμηκέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ἐκείνης τῆς νυκτὸς, ἐκέλευσεν αἰτεῖσθαί τινας αὐτὸ τῆς δωρεᾶς δώσειν αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν δὲ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα & θεῷ προσφέρειν ἥδιστα, καὶ λαβεῖν αὐθρώπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ἠτήσατο. οὐ γὰρ χρυσὸν οὐδὲ ἄργυρον, οὐδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον ὡς ἄνθρωπος καὶ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ προσηνέχθαι. ταῦτα γὰρ φαῦλα νενόμισται παρὰ τοῖς πλείστοις μόνα ἀποῦσης ἀξία, καὶ θεοῦ δῶρα εἶναι. ἀλλὰ δός μοι φησὶ διάνοιαν νοερὰν ὑμῖν, καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν τὸν λαὸν τὰληθῆ καὶ τὰ δίκαια λαβὼν αἰσκείνομι. τούτοις ἥδη τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, καὶ τὰ τε ἄλλα πάνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη παρὰ τελεῖ σολομῶνι, δόξαν, νίκην πολεμίων, καὶ πάντων σπουδὴν καὶ σοφίαν, οἵαν οὐκ ἄλλην τὸν αὐθρώπων ἔσχεν οὔτε βασιλέων οὔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τελεῖ βασιλείαν ὅτι πλεῖστον ὑπάρξειν χρόνον, αἰ δίκαιός τε ὢν δικαιοῦν καὶ πειθόμενος αὐτῷ καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα τοῦ θεοῦ σολομὼν ἀκούσας, ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κοίτης. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τῆς σκηνῆς μεγάλας ὑπερτελέσας θυσίας, κατεῴχετο τοῖς ἰδίοις ἀπαντᾶς.

Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triēnio dein exacto, cùm audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum vnà cum illis reuersum, ęgrè tulit non præscriptum modò suum contemptim habitum, sed sacramētum etiam Dei violatum. Accitóque mox, Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulantiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatū puniantur, sed per omne tempus quo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, quam iamdudum sunt promeriti. atque ita Semeim iussu regis Banaias interfecit.

Solomō autem sublatis iam inimicis, regnóque constabilito, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit vxorem: instauratisque Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace Rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæque iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat. II. 3. Reg. 3.

Cap. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocautomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte cùm in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorū pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimū quiddam ac maximum petiit, quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum. Non enim aurum aut argētum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hęc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectū bonum, vt his acceptis populū hunc verè ac iustè iudicare valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam alia quę non petierat, additurum, diuitias & gloriam, sed antè omnia talem intellectum ac sapientiam, qualē antehac nemo habuerit vel regum vel priuātorum. Adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iustus esse pergat, Deóque per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripuit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis antè tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparēt. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eademque hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxtà cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuū illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indiciis deprehendi, & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter quod meum est abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminéque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatque vt stricto gladio puerum vtrumque secet in duas partes: quo vtraque dimidium accipiat tam viui quā mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem: sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potiùs alteri addicendum infantem: sibi enim satesse si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animaduertens rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hęc reuera mater esset. alterius verò malitiam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ, & ex illa die non secus quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus cāpus erat sub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat & ea regio quæ vsque Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam vsque montem Libanum, vrbésque in eis sexaginta magnas ac bene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsque præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiā nomine Basimā. Maritimā verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat.

3. Reg. 4.

ταύτας ὁ τῆς ἡμέρας κρίσις ἐπ' αὐτὴν ἦλθη δυσχερής, οὗ τὸ τέλος εὑρεῖν λίαν δύσκοπον. τὸ δὲ πρᾶγμα ὡς οὐ σαφὲς ὂν εἶδε τῷ δίκῃ, ἀναγκαῖον ἡγησάμενος δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τό τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώριμον ὑπάρξῃ, καὶ τοιούτων μεταξὺ πραγμάτων γινόμενοι, λάβωσιν ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τῆς τοῦ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ ῥᾳδίως δοκοῦν φαίνεσθαι περὶ τῶν ζητουμένων συνιδεῖν. δύο γυναῖκες ἑταῖραι τὸν βίον, ἦκον ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μοι εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέραις ἡμῖν ὀλίγαις ἡμέραις διαστῆναι καὶ τῷ αὐτῷ ὥρᾳ ἄρρενα παιδία. τρίτης δ' ἡμέρας ἐλθούσης, ὑπνώσασα τοῦ αὐτῆς παιδίου αὐτη, τεθνηκὸς ἐποίησε. βαρέσασα δὲ τοὐμὸν ἐκ τοῦ γονάτων πρὸς αὐτὴν μετέφερε, καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. πρωὶ δὲ θηλάσαι βουλομένη τοῦ παιδίου, τὸ μὲν ἐμὸν οὐχ εὗρον. τὸ δὲ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι σαφέστερον. ἀκριβῶς δὲ κατανοήσασα τοῦτο ἐπέγνων. ὅθεν ἁπαιτῶ τὸν ἐμὸν υἱόν, καὶ οὐκ ἀπολαμβάνουσα, καταφεύγω δέομαι τοῦ σοῦ βοηθεῖν. τὸ δὲ εἶδος μάτην, ἐμοῦ μηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυναμένων φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς ἀρνουμένη πρόσωπον. ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς αἰσθέσθαι τοῦ ἑτέραν τὸ τοῦ ἐμπειροτέρους αὐτὴν ἔχει δ' ἡ ἀρνουμένη τοῦτο πεπονθυίαν, τὸ δὲ παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῶν λεγούσης, τὸ δὲ τῆς αὐτιδίκου τεθνηκέναι, μηδενὸς ὁπωσοῦν τοῦ κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι πρὸς τοῦ εὕρεσιν αὐτοῦ πάντων ὀξυωπίᾳ τετυφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπινόησέ τι θεῖον. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον μεταπέμπεται πρὸς τὴν σωματοφυλάκων, καὶ στασάμενον πρόσταξε τοῦ μάχαιραν, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκάτερα λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ τοῦ ζῶντος καὶ τοῦ τετελευτηκότος. δῆτα ζητῶ, πᾶς μὲν ὁ λαὸς λανθάνων ἐχλεύαζεν ὡς μειρακίου τὸν βασιλέα, μεταξὺ δὲ τῆς μὲν ἀληθοῦς μητρὸς αἰσχροχαρούσης τοῦ μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ παραδιδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀρκεῖσθαι γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλοτρίου δοκῇ. τῆς δὲ ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαιρούμενον ἰδίων τὸ παιδίον, καὶ πρὸς ἐπιβασανισθῆναι καὶ αὐτοῦ αἰτιούσης, ὁ βασιλεὺς ὀπτήσας τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γεγυμνωμένας, τῇ μὲν αἰσχροχαρούσῃ τὸ παιδίον ὡρισε μένειν. μητέρα γὰρ αὐτοῦ ἀληθῶς εἶναι. τῆς δὲ ἄλλης κατέγνω πονηρίας, τό τε ἴδιον ἀποκτείνασης, καὶ τὸ τῆς φίλης ἀνυβριζούσης ἀπολλύμενον θεασαμένης. τὸ μέγα δεῖγμα καὶ τεκμήριον τῆς τοῦ βασιλέως φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. καὶ ἐξ ἐκείνης λοιπὸν τὴν ἡμέραν, ὡς θείαν ἔχοντι δόξαν διαίτῃ αὐτῷ προσεῖχον. στρατηγοὶ δὲ αὐτῷ καὶ ὑπήκοοι ἦσαν οἱ χῶραν ἁπάσης, οἵδε. τὴν μὲν Ἐφραίμου κληρουχίας, οὔρις. δῆτα ἡ τῆς βιβλίμης τοπαρχίας ἦν ὁ κλῆρος. τῷ δὲ τὴν δώδεκα τῷ Ναβαλίαν ἀμασάδαβος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ γεγαμηκὼς τὴν σολομῶνος θυγατέρα. τὸ δὲ μέγα πεδίον ἦν ὑπὸ βαναΐᾳ τῷ ἀχίλου παιδί. προσυπῆρχε δὲ τῆς ἀχεὶ ἰορδάνου πάσης. τῷ δὲ γαλααδίτῃ καὶ γαυλωνίτῃ ἕως τοῦ λιβάνου ὄρους καὶ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβαρὶς ἐλέγετο. ἀχιναδάβος δὲ, τῆς γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπῆρχεν, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασίμᾳ τοὔνομα. τῷ δὲ ἀρκεῖ ὡς γαλίαν εἶχε βαναάκατης.

σαφά-

σαφάτης δὴ, τὸ ἰταβύριον ὄρος καὶ κάρμηλον, καὶ τὴν A Saphates Itabyrium montem & Carmelum,
γαλιλαίαν ἄχρι τ̃ ποταμοῦ ἰορδάνου χώραν, ὅλη δὴ totámque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem
τούτων πᾶσαν ἐπετ̃ἐπο. σουβεὶς δὲ τὴς βενιαμίτι- trans Iordanem sitam sub se habuit. & rursum
δος κληρουχίαν ἐγκεχειρισμένος. ταβαρὴς ὢν εἶχε τὴν his omnibus vnus præerat princeps. Mirádum
πέραν τ̃ ἰορδάνου χώραν. ὅλη ὢ τούτων εἰς πάλιν ἀρ- autem in modum per id tempus auctæ sunt res
χὴν ἀποδιδύκτο. θαυμαστὴν ὢ ὅπόσον ἔλαβεν ὅτι Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorũ
τ̃ ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν colendorum studium conuersó. Pace enim po-
τραπέντων καὶ τὴν τ̃ γ̃ς ὅλης ἐπιμελείαν. εἰρήνης γὰρ ἀ- titi, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad
πολαύοντες, καὶ πολέμους καὶ ταραχὰς μὴ φεύγοντες ἀ- hæc optatissima libertate auidè perfruentes, in
μέλμοι, καὶ προσέτι τ̃ς ποθεινοτάτης ἐλευθερίας ἀπο- hoc potissimùm erant intenti, vt suas quisque B facultates augeret, & maioris precij faceret. Erant præterea regi alij præfecti, qui Syrorum
τ̃ς ἡμφορέμμοι, πρὸς τὸ συναύξειν ἕκαστος τὰ οἰκεῖα cæterorúmque barbarorum Euphratem inter
καὶ ποιεῖν ἄξια πλείονος ὑπ̃ρχεν. ἦσαν ὢ ἕτεροι τ̃ & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari con-
βασιλέι ἡγεμόνες, οἱ τ̃ς τε σύεσν γ̃ς καὶ τ̃ ἀλλοφύ- ferebant in quotidianos regiæ mensæ sumptus
λων, ἥτις ἐπ' εὐφράτου ποταμοῦ διήκουσα μέχρι similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venatio-
τ̃ς αἰγυπτίων, ὑπ̃ρχον συλέγοντες αὐτ̃ φόρους ὧδε num, quæ constabant ceruis ac bubalis, prętérque C aues & pisces. Tãtam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliquiverò sparsim per villas regias degebãt. & qui regiis impensis prærat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, cò conuehendo vbicumque rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret, præcellebat etiam eos qui per idem tempus in maxima opinione sapientię fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hyssopo vsque cedrum: idem fecit de pecoribus & cęteris terrestribus animantibus, natatilibúsque & quæ per aërem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inscrutatam reliquit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. quin & eam rem diuinitus consecutus est ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pellũtur: & cóiurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant: atque hoc sanationis genus nunc vsque plurimum apud nostrates pollet. Vidi. n. ex popularibus meis quendã Eleazarũ, in præsẽtia Vespasiani & filiorũ & tribunorũ reliquorũq; militũ, multos arrepticios percurãtẽ. Modus verò curationis erat hic. Admoto narib. dęmoniaci anulo, sub cuius sigillo incluſa erat radicis species à Solomone indicatę, ad eius olfactũ per nasũ extrahebatur dęmo-

βασιλέι προσηνέχθη ἐξ ὧν ὑπέδειξε σολομὼν, ἵππους ἐξείλκυεν ὀσφραινομένῳ δὲ τ̃ μαντήριον τὸ δαιμόνιον.

nium:& collapso mox homine,adiurabat id ne amplius rediret,Solomonis interim mentionē faciens,& incantationes ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabátque dæmonio hominem exeunti vt his subuersis signum daret spectantibus quòd reliquisset hominem. quo facto nemini dubiū erat quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia. quamobrem libuit hoc quoque narrare, vt omnibus nota sit eximia regis huius natura: quámque charus Deo fuerit,& in omni genere virtutum excellentissimus. Porrò Tyriorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum successisset, vehementer est gauisus: nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem. per quos Solomon scripsit ad eum in hunc ferè modum. Solomon Iromo regi: Scito patrem meum cùm voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum. neque enim priùs à subiugandis hostibus destitit, quàm omnes sibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo pro pace qua nunc fruimur, & præsenti otio decreui vti ad extruendum cœlesti numini domicilium. id enim à me fabricandum, iam antè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum, ad materiem cædendam: quandoquidē hanc artem Sidonij melius callent quam nostrates. mercedis autem quanta huiusmodi operariis persoluenda sit, te arbitrum facio. Eam epistolam Iromus libenter legit, Solomoníque in hunc modum rescripsit. Rex Iromus regi Solomoni. Gratia Deo quòd tibi paternum principatum tradidit, viro sapienti & omni virtutum genere prædito. Quare cùm nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis, per meos ad mare deducendas curabo: eosdémque iubebo vt compactis ratibus ad quemcunque volueris tuæ regionis locum eas appellant, vnde pòst per tuos Hierosolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones, vt exportandi ad nos frumenti potestatem facias, quo vtpote insulares maximè indigemus. Harum literarum exemplaria hodiéque durant, tam in nostris quàm Tyriorum annalibus: & si cui libuerit hæc certiùs cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum conseruatoribus visendi copia, comperiet eorum scripta consonare cum his quæ à nobis produntur. quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, sciant nos nihil veris affingere, neque verisimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere, atque deinde postulare, vt lector nihil amplius disquirendo fidem nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione à decoro discedere absque nefario scelere non licet. quapropter non recusamus quin scripta nostra reiiciantur, nisi talia sunt vt eorum veritas validissimis argumentis approbari possit. Cæterùm Solomō rex ex priscis regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis eū est

3.Reg.3.

καὶ πονίλος ἀνὴρ τὸν αἰθέρα πνεῦμα, μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπαρελθεῖν ὥρκιε, σολομῶνος τε μεμνημένος, καὶ τὰς ἐπῳδὰς αἷς συνέθηκεν ἐκεῖνος ἐπιλέγων. ἐκέλευσε δὲ πεῖσαι καὶ ἀναδῆσαι τοῖς ἀναγκαίοις ὁ ἐλεάζαρος, ὅπ ταύτῃ ἐχθρὸν ἰχνεύειν, ἐπεὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ πρόσωπον. καὶ τοῦ δαιμονίου ἀφεστῶτος ἐξιόντι τὸν ἄνθρωπον, ταῦτ' αἰσθέσθαι καὶ ἀναδεῖξαι ἅπασιν ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένης δὲ τούτου, σαφὴς ἡ σολομῶνος κατέστατο σύνεσις καὶ σοφία. δι' ἣν, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως ἐν ἀνθρώποις, καὶ λάθῃ μηδένα τῆν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἅ βασιλέως ἀρετὴ ὑπερβολὴ, δεῖ πᾶν εἶδος ἀρετῆ ὑπερβολὴ, δεῖ τοῦτον εἰπεῖν ἀφηγήσομαι. ὁ δὲ τῆς τυρίων βασιλεὺς ἰέρωμος, ἀκούσας ὅτι σολομὼν τὸν πατρὸς διαδέξατο βασιλείαν, ἐχάρη. φίλος γὰρ ἐτύγχανε τῷ δαβίδῃ. καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετο τε καὶ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. ὅπισθεν δὲ ἦρώτα αὐτόν. Σολομὼν ἰέρωμῳ βασιλεῖ. ἴσθι μοι τὸν πατέρα βουληθέντα κατασκευάσαι τῷ θεῷ ναὸν, ἐπὶ τῷ πολέμῳ καὶ τῷ συνεχῶν στρατιῶν κεκωλυμένον. ὃ γὰρ ἐπαύσατο πρότερον τοὺς ἐχθροὺς καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐπῆσαν. ἐγὼ δὲ χάριν οἶδα τῷ θεῷ τὴν παρούσης εἰρήνης, καὶ δι' ταύτην ἀσχολίαν, οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ βούλομαι τὸν οἶκον. καὶ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ τοῦτον ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαι πρὸς τοῖς ἐμοῖς εἰς λίβανον τὸ ὄρος, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομεῖ ὕλης, ἐπιστημονέστερον ἔχουσι τῆν ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὁρίσῃς τοῖς ὑλοτόμοις παρέξω. ἀναγκαῖος γὰρ τὸ ὄρος λίβανος ἔρεμος, καὶ τοῖς ἐπεσταλμένοις ἡδὺς ἀνταποφέρει τῷ σολομῶνι. Βασιλεὺς ἔρεμος, βασιλεῖ σολομῶνι. τὸν μὲν θεὸν ὑμνεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τῷ παιδὶ ταῦτα παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ τούτοις ἥδομαι, ἃ πάντα ὑπουργήσω τὰ ἐπεσταλμένα. τεμῶν γὰρ ξύλα πολλὰ καὶ μεγάλα κέδρε τε καὶ κυπαρίσσους, ἀπὸ τῆς ἐμῆς ὅπη θάλασσα καταπίνω καὶ κελεύσω τοὺς ἐμοὶ σχεδίας πήξαμένους εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον τῆς αὐτοῦ χώρας πλύσαντας ἀποθέσθαι, ἔπειθ' οἱ σοὶ ἀπάξουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως δ' ἀφέξῃς ἡμῶν ἀντὶ τούτων σίτου, ἃ μάλιστα τὸ νῆσον οἰκεῖν ἀναγκάζει, χρῄζομεν. ἀπαιτεῖ δ' ἄχει τῆς τιμῆρον, τὰ τῆς ἐπιστολῶν τούτων ἀντίγραφα, οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τυρίου. ὡς τ' εἴπῃς θελήσεις τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δυνατὸς τῆν ἐπὶ τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, ἄρας συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς τισι καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν ἀναμιγνύοντες, τὴν μὲν ἐξέτασιν φεύγειν προῃρήμεθα, πιστεύεσθαι δ' ἀξιοῦμεν. εἰ δὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν κατέζευκται μέτρον τῆς πραγματείας, ἀθῴους ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ἐκδοχῆς τυγχάνειν ἀναγκαίως, ἂν μὴ μετ' ἀποδείξεως καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ παρὰ τοῦ τυρίων βασιλέως γράμματα, τὴν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν δύνοιαν ἐπήνεσε.

καὶ οἷς

καὶ οἷς ἠξίωσε, τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο. σίτου μὲν αὐτῷ κατ' ἔτος πέμψας δισχιλίους κόρους, καὶ τοσούτους ἐλαίου βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωρῆσαι ξέστας ἑβδομήκοντα καὶ δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον καὶ οἴνου παρεῖχεν. ἡ μὲν οὖν εἰρήνου φιλία καὶ συνομωσία ὑπὸ τούτων ἐπὶ μᾶλλον ηὐξήσατο, καὶ διαμένειν ὡμολόγησαν εἰς ἅπαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας ξισμυρίους, οἷς ἅπαντα τὸν ἐργασίαν κατέτεμνε, μερίσας αὐτοῖς συνεργοὺς. μυρίους γὰρ ἐπέμπετο κόπτοντας ὅλον μῆνα ἕνα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μείνας ἀναπαύεσθαι ἐδεδώκει μῆνας ὅλους τὰ οἰκεῖα, μέχρις οὗ πάλιν οἱ δισμύριοι τὸν ἐργασίαν πληρώσωσι κατὰ τὸν ὁρισμένον χρόνον. ἐπεὶ δ' οὕτως συνέβαινε τοῖς φερομένοις μυρίοις ἀπὸ τετάρτου μέρους ἀπαντᾶν ὅλον ἔργον. γίγνεται δὲ ὁπισθόπους τοῦ φόρου τούτου ἀριθμός. ἦσαν δὲ ἐν τῷ παρείκων, ἃς Δαβὶδ κατελέλοιπει, τοῖς μὲν ἀποκομιζόντων τὸν λιθείαν καὶ τὸν ἄλλην ὕλην, ἑπτὰ μυριάδες. τοῖς δὲ λαξομώντων, ὀκτάκις μύριοι. τούτων δὲ ὁπισάτας ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι. φερεστάτας δὲ λίθους μὲν αὐτοῖς τέμνειν μεγάλους, εἰς τοὺς τοῦ ναοῦ θεμελίους. ἁρμόσαντας δὲ φέρειν καὶ συνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατακομίζειν οὕτως εἰς τὴν πόλιν, ἐγλύπτο δὲ ταῦτα οὐκ ἀπὸ τοῦ οἰκοδόμων τοῦ ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ εἰρήνης ἔπεμψε τεχνίτης. τῷ δὲ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ συλωμὼν ἤρξατο, τετάρτην ἤδη τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων μικρὸν δευτέρῳ, ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι δὲ ἴαρ, μῆ ἔτη πεντακόσια καὶ ἑνενήκοντα καὶ δύο, τῆς ἀπ' αἰγύπτου τοῦ ἰσραηλιτοῦ ἐξόδου. μῆ δὲ χίλια καὶ εἴκοσι ἔτη τῆς ἀβραάμου εἰς τὸν χαναναίαν ἐκ τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. ὑπὸ δὲ τῆς ἐπουρανίας μῆ χίλια καὶ τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα. ὑπὸ δὲ τὸ τροφίμου ἡγουμένου ἀδάμου ἔως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ σολομών, διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη ξιχίλια καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. κατὰ δὲ ὃν ἦρξατο ὁ ναὸς ἠρξατο οἰκοδομεῖσθαι χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἦδη τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας ἐνδέκατον ἐνεστήκει εἰρήνῃ. ὑπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως τύρῳ εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ διαγέγονε χρόνος ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ διακοσίων. βάλλεται μὲν οὖν τοῦ ναοῦ θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὅλης μίκιστον τῆς γῆς βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ φρὸς χρόνον αὐτέχειν δυναμένης. οἵ τε τὴν γῆν συμφύεσθαι ἔμελλον καὶ ἄσφαλες καὶ ἄρεσμα τῆς ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ τὴν κάτωθεν ἰσχύν, οἷς ὑπόνως τὸ μέγεθος τῆς ἐποικοδομηθησομένων, καὶ κάλλους πολυτελοῦς, ἡ βάσις ἃ ἔμελλον οὐχ ἥττονα ἕξειν τῆς ἄλλων ὅσα φερὸς ὕψος καὶ φερὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ τῆς μεγαλουργίας, ἐπινοεῖτο, αὐήξανον δὲ αὐτὸν ἄχρι τῆς θεμελίου ἐκ λευκοῦ λίθου πεποιημένου. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν ἐξήκοντα πηχῶν, τῆς δὲ αὐτῆς, καὶ τὸ μῆκος, ἴσος δὲ ἑκάστοις. κατὰ τοῦτο δὲ ἄλλος ἦν ὑπογαρμένος ἴσος τοῖς μέτροις. ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τοῦ ναοῦ, πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τέτραπλοι δὲ φερὸς τὴν ἀνατολήν. τὸ δὲ φέρναον αὐτοῦ, φερίστησαν ὅλαι πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, φερὸς τὸ εὖρος τοῦ μήκους τεταγμένου. ἦν δὲ πλάτος, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ ἐπηγμένον, πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι. φερῳκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τριακοσίοις οἴκοις. οἱ συνοχὴν τοῦ παντὸς ἔμελλον ἕξεσθαι διὰ πυκνότητα καὶ πλῆθος ἐξωθεν κρεμάμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἔκρυσε δὲ τοῦ οἴκων τούτων,

A remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia regũ horum exorta, maiorib úsque incrementis aucta, in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma duraverit. Solomon autem à populo suo millia xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor sentiretur.
B Decem enim millia iussit in Libano syluam per mensem integrum cędere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est prępositus. Præter hos erant in opere inquilini illi
C quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorum cæteręque materiæ LXXM. & cementarij LXXXM magistríque horum termille & c c. iis mandatum fuerat vt saxa prægrandia exciderent in vsum fundamentorum templi, caque in monte priùs in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conuecherent: idque non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctum.

Exorsúsque est Solomon fabricam hanc anno regni sui quarto, secundo mense, quem Ma- III. cedones Artemisium vocant, Iar verò Hebræi, 3. Reg. 6.
D annis DXC. duobus postquam Israelitæ Ægypto excesserant: mille & xx. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationẽ: post diluuiũ verò annis MCCCCXL. quòd si ab Adamo creato vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni MMMCII. Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quę condita est
E CCXL. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur rex in altissimam terræ profunditatem fundamẽta templi è saxis validissimis, quę contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cùm contigua terra coalita solũ ac firmamentum imponendis substructionib⁹ præberent, & propter inconcussam soliditatem facilè molem ędificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad
F amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices allaborata sunt. extruxerúntque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ędificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu eius e-
G rat viginti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi constituxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externè parietes templi fulciebant. erántque inter se peruiæ, & patebant singulæ in longum vigintiquinque cubitos, ac totidem in latum,

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia A
ſeries cellarum erat extructa, ſuper quam rurſum aliæ, omnes inter ſe numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam ſuperius non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem ſuum quæque tectũ habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longiſſimis trabibus erat conſertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipſi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. B
His trabibus ſubnexa erant laquearia politiſſima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incruſtati, ita vt omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrẽs perſtringeret. Tota verò ſtructura ex lapidibus politiſſimis conſtabat, ita ad vnguem inter ſe quadrantibus, & commiſſuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vſquam mallei aut cuiuſlibet fabrilis inſtrumenti veſtigium appareret, ſed connata potius omnia quàm arte cõgeſta viderentur. C
Porrò aſcenſum in ſuperiorem templi partem ſic commentus eſt rex, vt cochleam in hunc vſum craſſitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam ianuam vt inferior, ſed à lateribus inerant parua hoſtiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ ſe inuicem complectentes, & craſſis catenis inter ſe conſtrictæ. D
Diuiſo deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit acceſſibile, reliquum quadraginta cubitorum ſpatium in vſum ſacerdotum conſecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore ſeparante fores appoſuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatiſſimis, hyacinto, purpura, cocco, byſſóque ſplendidiſſimo ac molliſſimo diſtinctis. Poſt hæc in adyto viginti cubitos quaquauerſum patente dedicauit duos cherubinos ex auro ſolido, vtrumque quinque cubitorum altitudine. E
vterque duas alas habebat ad quinque cubitos protenſas: quapropter non longo ſeiunctos interuallo ſtatuit, vt vna ala auſtralem parietem attingeret, altera ſeptentrionalem: reliquæ duæ ſeſe contingentes in medio ſitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quánam ſpecie fuerint, nemo vel coniicere poteſt vel eloqui.
Pauimentum etiam templi conſtrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis proportione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omiſit, quod non inauraret. Oppanſum eſt præterea aulęum & huic ianuæ, ſimile illi quod interior ianua habuit. Cæterùm porticus nihil tale habebat. F
3. Reg. 7. Poſt hæc Solomon accerſiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Iſraelitis oriundo, operariũ inſignem in quauis materia, ſed præcipuè in auro & argento ac ære. Huius opera vſus eſt G

δύσεις μὲν εἶχεν εἴκοσι πέντε πήχεις μήκους ἢ τοὺς αὐτοὺς, ὕψους ἢ εἴκοσι. ἐπωκοδόμηντο ἢ τούτοις αἴθουσιν οἴκοι ἕτεροι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτὴν ἴσοι καὶ ταῖς μέζοσι τῷ ἀριθμῷ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τὴν κάτωθεν οἴκων τριακοντάπηχυν. ὁ δὲ ὑπέρθους οὐκ ἴσῳ πεπερικοδομημένος. δέσμος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρος. καὶ τοῖς μὲν οἴκοις ἦθος ἓν ἐκάστῳ, πρὸς τοὺς πλησίον οὐ συνάπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη δ' ἀλλήλων διεστηκυίᾳ μικίσταις δοκοῖς, καὶ διοικούσας ἁπάντων ὡς τοὺς μέσους τοίχους ὑπ' αὐτῇ συγκατατιθεμένους ξύλων ἐρρωμενεστέροις δι' ἃ τὸ γένεσθαι. τὴν δ' ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγην τῆς αὐτῆς ὕλης ἐβάλλετο πᾶσιν ἐξεσμένην εἰς φατνώματα καὶ πρὸς κόλλησιν χρυσοῦ. τοὺς δὲ τοίχους, κεδρίναις δέλτοις σανίσι, χρυσὸν αὐταῖς ἐπέτριβον, ὡς τε φίλειν ἅπαντα τὸν ναὸν καὶ θελγόμενον τὰς ὄψεις τῇ ἐπιστάσει ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία, καὶ πολλὴν τέχνην ἐκ λίθων ἀφεστόμων ἐχούσης συντεθέντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου τεκτονικοῦ τοῖς καταναοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι. ἀλλὰ δίκην τῆς τούτων χρήσεως πᾶσαν ἡρμῶσθαι τὴν τούτων ὕλην φέρεσθαι. ὡς ἐπούσιον τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῷ ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν ὁ βασιλεὺς καὶ ὁδὸν εἰς τὸν ὑπερῷον οἶκον διὰ τοῦ θύρου τοῦ τοίχου. οὐ γὰρ εἶχον θύραν μεγάλην καὶ τῆς ἀναβάσεως ὡς εἶχεν ἡ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δὲ τὸν ναὸν καὶ ἐνδοθεν καὶ ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἅλυσι πανταχόθεν συνδεδεμένοις. ὡς τε μήτ' ὀχεσμάτων καὶ ῥάμμης τῶν αὐτοῖς χρῆσθαι. διελὼν δὲ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲν ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἀδυτον. τὸν δὲ, τεσσαράκοντα πηχῶν ἄγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἑπταμυῶν δὲ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐταῖς πολυτελῆ ἐργασάμενος, καὶ τορείαν ποικίλλειν. καταπέτασε δὲ ταύτας ὑφάσμασι δυσδιαβάτοις, ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου πεποικιλμένοις. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. ἐπέθηκε δὲ εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, τῷ δ' αὐτῷ καὶ τὸ μῆκος, δύο χρυσοῦς ὁλοχρύσους πήχεις ἑκάτερον τὸ ὕψος ποιήσας. δύο δὲ ἦσαν ἑκατέρου πτέρυγες, ὅτι πέντε πήχεις ἑκάτερα μέρη. διὸ οὐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀφίστησιν. ἵνα τῇ μὲν πτερύγων, τῇ μὲν, ἅπτωνται τοῦ κατὰ νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου. τῇ δὲ, κατὰ βορρᾶ. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συνάπτουσαι, τὸ διάστημα μεταξὺ αὐτῶν τῇ κάτωθεν στέγῃ τὸν χαλκώσι. τοὺς δὲ χερουβεὶς, οὐδεὶς ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν οὐδ' εἰκάσαι δύναται. κατέστρωσε δὲ καὶ τὸν ναὸν τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε δὲ καὶ πρὸ πυλῶνι τοῦ ναοῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τοίχου συμμέτρους, εὖρος ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. καὶ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, ὑδὲν εἴασε τοῦ ναοῦ μέρος, ὅτι ἔξωθεν ὅτι ἐνδοθεν ᾧ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε δὲ καὶ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. καὶ δὴ καὶ πύλη, τέσσαρα ὠδῶν εἶχε. μεταπέμπεται δ' ἐκ Τύρου σοφὸν ὠδὲ εἰς ἔφυε τεχνίτην, χείραμον ὄνομα. μητρὸς μὲν ὄντα, φυλῆς Νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἀνὴρ δὲ πατρὸς ἦν φυλῆς. πατρὸς δὲ Τυρίου, γένος ἰσραηλίτων. ἐξῆν, ἅπαντος μὲν ὁτουοῦν εἶχεν ἔργου. μάλιστα δὲ, τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν.

ἐρ

ὑφ' οὗ δὴ καὶ πάντα κτλ. τὴν τῶ βασιλέως βούλησιν τὰ
ὧδε τὸν ναὸν ἐξεμηχανήσατο. κατεσκεύασε γὰρ ὁ χάλκεος
θεὸς καὶ σύλοις δύο χαλκοῖς ἑστῶσαν τὸ πάχος τετρά-
ορον δακτύλων. ἰῶ γ τὸ μὲν ὕψος τῶν κίονων, ὀκτωκαί-
δεκα πηχέων. ἡ δὲ περίμετρος, δέκα καὶ δύο πηχῶν.
χωνεὺτὴν δὲ ἑτέραν κεφαλὴν κρίνον ἐφεστῶσαν τὸ ὕ-
ψος ὅλη πέντε πήχεις ἐπιμεμετρημένον. ᾧ περικεῖτο δίκτυον
ἐλάτη χαλκοῦν περιπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ κρί-
να. τούτου δὲ ἀπήρτηντο κτ. δισσαὶ, καὶ ῥοαὶ δέκα κρε-
μαί. τούτων τὴν κιόνων, τὸν μὲν ἕτερον κτ. τῶ δεξιὰ
ἔστησε τῆ προπυλαίου φλιᾶ στάδα, καλέσας αὐτὸν ἰα-
χειν. τὸν γ ἕτερον κτ. τὸν ἀριστερὰ, ὀνομάσας αὐτὸν,
βοάζ. ἐχώνευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῶ εἰς ἡμι-
σφαίριον ἐκμετρισμένον, στηλίδι γ τὸ χαλκούργη-
μα, θάλασσα δέκα τὸ μέγεθος. ἰῶ γὰρ ὁ λουτὴρ τῶ
δέκα μέτρον πηχῶν δέκα, καὶ ὅλη παλαιστιαῖον πάχος
κεχωνευμένον. ὑπέρισο δὲ κτ. τὸ μεσαίτατον τῆ κύβοις
ἀστερίσκοις ὠρεαγωγημένη εἰς ἕλικας δέκα. ἰῶ δὲ τῶ δέκα
μέτρον πηχῶν. περιεστήκεισαν γ δὲ αὐτῶ μόχοι δώ-
δεκα, πρὸς τὰ κλίματα τῆ τετραόρων ἀνέμων ὑπο-
βλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῆ ζεῦς, ἴσω τὰ ὀπίσθια
πεπυκότες, ὥστ' αὐτοῖς ὑπερκαθέζεσθαι ἡμισφαίριον,
κτ. περιαγωγῶ ἔνδον ὑπεῖνον. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασ-
σα, βάθος δισχιλίους. ἐποίησε δὲ καὶ λουτῆρας δέκα
βάσεις χαλκᾶς τετραγώνων. τούτων ἑκάστη μῆκος γε-
γόνει πηχέων πέντε, πλάτος τετραόρων, ὕψος ἓξ. συμπε-
πέκλειτο γ τὸ ἔργον κτ. μέσης τετορευμένον, οὕτως τέσ-
σαρες ἦσαν κιονίσκοι κτ. γωνίαι ἑστῶτες τετράγωνοι, τὰ
πλευρὰ τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐν αὐτοῖς ἔ-
χοντες ἐξηρμοσμένα. ἰῶ γ ταῦτα ζυγὴ δηρημένα, ἑ-
κάστω γ χώραν ἄσος ἐπεῖχεν εἰς ὑπόβασιν κατεσκευ-
ασμένον. ἐφ οἷς ἑτετόρευτο, πρὸμὲν λέων, πρὸδὲ ταῦρος
καὶ αὐτός. ὅλη γ τῆ κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς
κτ. τὰ πλευρὰ τετορευμένοις. τὸ γ πᾶν ἔργον ὅλη τετρά-
ορον ὑπορύμνων ζυγὸν εἰσῆκει. χωνευτοὶ δ' ἦσαν οὗτοι,
πλήμνας καὶ αὐτυγας πήχεως καὶ ἡμίσου ἔχοντες τῶ
δέκμετρον. ἐθαύμασεν αὐτὸς τὰς ἀψίδας τῶ τροχῶν θεα-
σάμενος, πῶς συντετορευμέναι καὶ τοῖς πλευροῖς τῆ βά-
σεων προσιωμέναι ἀριστονίως τ αὐτυξιν εἰσεκεντο. ἦ-
σαν δ' ὅμως οὗτοι ἔχουσαι. τὰς δὲ γωνίας αὖωθεν
συνέκλειον ὦμοι χειρῶν αἰαττομένων. οἷς ἐπεχά-
θητο ἀστερίσκος κτ. κλοιὸν ὑπεκειμένη τὸν λουτῆρα ταῖς
χερσὶν ὑπαναπαυόμενον ἀστῶ καὶ λέοντος αὐτοῖς ἐφαρ-
μοσμένων, ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶ δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι.
μεταξὺ γ τούτων φοίνικες ἦσαν τετορευμένοι. τοιαύτη
μὲν ἡ κατασκευὴ τῆ δέκα βάσεων ὑπῆρχε. προσεξειρ-
γάσατο γ καὶ κυθρογαύλους δέκα λουτῆρας χρογγύ-
λους χαλκοῦς, ὧν ἕκαστος ἐχώρει τετραάκοντα χοᾶς. τὸ
δὲ ὕψος εἶχε τεσσάρων πηχῶν, καὶ τοσούτων ἀπ' ἀλλή-
λων αὐτοῖς διεστήκει τὰ χείλη. τίθησι γ δὲ τοὺς λουτῆρας
τούτους ὅλη τῆ δέκα βάσεων τῆ κληθεισῶν μεχε-
νώθ. πέντε γ λουτῆρας ἐξ ἀριστερῶν μέρους τ ναοῦ.
ἑτέτρατο γ δὲ τοῦτο κτ. βορέαν ἄνεμον. τ δ τούτους ἐν τ
δεξιοῦ πρὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὸν ἀναβολέα. κα-
τὰ δ' αὐτὸ καὶ τὴν θάλασσαν ἀνέθηκε. πληρώσας δ' ὕδατος, τῶ μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νί-
πτειν τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῆ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ἐπὶ
τὸν βωμόν. τοὺς δὲ λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τῆ ὁλοκαυτουμένων ζώων, τ τοὺς πόδας αὐτῆ.

A in omnib⁹ quæ artificiosè in templo fieri voluit
Is fecit duas columnas æreas crassitudine qua-
tuor digitorum, altas decem & octo cubitos,
quarum circumferentia duodecim cubitos cō-
plectebatur. his imposita erant capitella fusilia
liliata, proceritate quinque cubitorum: quibus
circundata erant retiacula ærea, quæ operiebāt
lilia, dependebántque inde duæ series malorum
punicorum ducentorum numero. Has colum-
B nas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris
nominatam iachin, alteram à sinistris nomina-
tam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semi-
oribis specie, quod propter capacitatem appel-
latum est mare. Erat enim labrum patens per
dimetientem lineam in cubitos decem, crassi-
tudine palmari. eius meditullium sustinebatur
spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit
cubitalis. Id labrum circūstabāt duodecim iu-
uenci ad tractus quatuor ventorū obuersi ter-
ni, quorum postica subsidebant, vt eis orbicu-
C lare illud vas incumberet, in medio sui depres-
sius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria
millia. Fecit præterea labrorum decem bases ę-
reas quadrangulas. harum quæque longitudi-
ne fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor,
altitudine trium. huius operis partes seorsim
fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant
columellæ per totidem angulos dispositę qua-
drangulæ, quibus latera basium vtrinque inse-
rebantur: erant autem hæc tripartita, & inter
D iuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effi-
gie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque
eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum verò o-
pus quatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles e-
rant, habebántque modiolos & radios, sesqui-
cubitali inter vtramq; extremitatem interual-
lo. erátque mirum videre rotarum circumferē-
tias, quomodo lateribus basium coaptatæ can-
tis suis insistebant. Angulos autem supernè
continebant fusiles humeruli manuum exten-
sarum. his imposita erat spira, cui labrum inse-
E rebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua
parte effigies leonum & aquilarum sic erant ad-
aptatæ, vt connatas putares, interuenientibus
inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit
decem basium structura. Deinde ex eodem ære
fecit decem labra rotunda conchæ specie, quo-
rum quodque capiebat congios quadraginta.
erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tan-
tundem spatij patebat inter margines. Ea labra
F decem illis basibus imposuit, quas mechenoth
sua lingua appellabant. horum quinque ad sini-
strum latus templi septentrionale collocauit
totidem ad dextrum australe, ita vt Orientem
spectarent: quo loco etiam mare illud dedica-
uit. Omnibus deinde aqua repletis, mare
quidem in eum vsum assignauit, vt inde sa-
cerdotes templum ingredientes manus ac pe-
des abluerent, ad altare ascensuri: labra autem
G vt eorum aqua purgarentur intestina ac pedes
animantium ad holocautoma destinatorum.

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine,totidem latitudine, altitudine decem,in quo holocautomata incenderentur.Fecit item vasa eius ex ære omnia,lebetes& amulas,tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia.Mensas quoque multas dedicauit rex,&in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes:reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialàs &pateras aureas vigesies mille,argentearum quadraginta millia. Candelabrorũ item fecit decem millia,iuxta præceptum Moysis:ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem,sitam ad septẽtrionale templi latus ex aduerso cãdelabri.id enim ad australe latus,collocauerat. medium autem inter vtrũque locum obtinebat altare illud aureum.Hæc omnia continebat anterior illa tẽpli pars quadraginta cubitos longa,& velo disparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparauit,& phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum.Lancium item aurearum, ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia,duplum verò argentearum.Craterarum quoque in quibus similam oleo subigebant,sexaginta millia aurearum , & alterum tantum argentearum. Mensurarum verò quales Moysi hin vocantur,& assaron,aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia:& aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in vsum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in vniuersum mille.Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit,vnica fuit,& vsque in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssо fieri curauit, cũ decies mille zonis purpureis,& tubarum quales Moyses præscripsit CCM. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia.Instrumentorum præterea musicorum,quæ naula & cinnyræ vocantur in vsum hymnodiarũ ex electro confecit quadringenta millia.Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit , nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hæc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, exclusurum profanam multitudinem,& solos sacerdotes admissurum,extra hoc septum erat fanum,porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens : quarum singulæ singulos ventos spectabant , & foribus auratis claudebantur,in hoc fanum cuilibet è populo , puro modò ac casto, & præscriptorum legis obseruanti,accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi , quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis,tam profundis, vt ad prospectũ oculi caligarẽt,& aggesta ad quadringẽtos cubitos terrarum ἔξωθεν ἱερόν.μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, καὶ ὄλως βάθος ἄπειρον ὑπὸ ὄχθων νοῦσαι γὰρ ἂν ἰδεῖν,

A κατεσκεύασε δὲ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος,καὶ τοσοῦτον εὖρος,τὸ δὲ ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ αὐτὸ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα,ποδιστῆρας καὶ ἀναλημπτῆρας, ἃ μὲν ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, ὧν πᾶν σκεῦος ἐδημούργησεν ὁ χαλκοῦ, τῷ αὐγῇ ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. ἐξαπίζων τε τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεύς,καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν,ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοῖς ἄρτοις τῷ θεοῦ. καὶ ταύτης ἐξαπλασίας μυρίας πρὸς αὐ ἑτέρῳ ἔσπῳ γεγενημένας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη,φιάλας τε καὶ ἀσσαρίδας, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τεξακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε καθ' ἑπτάμυξον. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ ἐξαπίζας μίαν ὑπερμεγέθη ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀπέκειτο τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ καθ' νότον ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσοῦς βωμός, μέσον αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα ἐχρῆν ὁ τῷ τεσσαράκοντα πήχεων οἶκος, περὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἐμελλε κεῖσθαι. οἰνοχόας δ' ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρύσεων δέκα. ἀργύρεας δὲ διπλασίονας. πινάκων δὲ χρύσεων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πυρευομένης σεμιδάλεως τῷ βωμῷ μυριάδας ὀκτὼ,ζύτων δ' ἀργυρεῖς διπλασίονας. κρατῆρας δ' οἷς ἐκέρνων τὸ σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου,χρυσοῦς μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυρίους δὲ, δὶς τοσούτους. τὰ μέτρα δὲ τῆς μανσούας ἃ καὶ ἐσαρὼν ὠνόμασε,χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρια δὲ, διπλάσια. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκομίζετο θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν,δισμύρια.ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια,οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ὅτε τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ,πεντακισμύρια.στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χηλίας. ἣ δὲ τιάρα εἰς ἣν μανσοῦς τὸν θεὸν ἔγραψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς,ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἑκάστην πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων καὶ μανσούας ἑκατὸν μυριάδας εἴκοσι.καὶ στολὰς τοῖς ὑμνῳδοῖς τοῖς λευϊτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ εἰς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξεμυρίσατο ναύλας καὶ κιννύρας ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τεξακισμυρίας. ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τιμὴν θεοῦ πολυτελῶς καὶ μεγαλοφρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ χρησάμενος τὸν ναὸν κόσμῳ χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς θεοῦ. ᾠκοδόμησε δὲ περίβολον λίθου τὸν ναὸν κύκλῳ, γῆσον μὲν καλοῦσι τὸ ἐπιχώριον γλῶττα,θρεπτὸν δὲ παρ' ἕλλησι λεγόμενον,εἰς ὃ εἰς πύλας ἀναγαγὼν τὸ ὕψος,εἴρξε πανταχόθεν τοὺς πολλοὺς τοῦ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου,μόνοις δὲ ἀνέῳξεν αὐτὰ τοῖς ἱερεῦσι σεμνυνόμενα.τούτου δὲ ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ χώρᾳ στοὰς ἐπιφανεῖς μεγάλας καὶ πλατείας, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀνεῳγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τέσσαρσι χρυσέαις κλειομένη θύραις εἰς τὸ τοῦ λαοῦ πάντες οἱ δεξιφέροντες ἀγνείᾳ καὶ καθαρισμῷ τῷ νομίμων εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγῳ παντὸς ἀπέφηνε,μᾶλλον δὲ εἰπεῖν καὶ τῇ ὄψει,τὸ τὸ

B

C

D

E

F

G

καὶ ἀναβιβάσας εἰς τεσσαράκοντα πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκεύασε. καὶ δὴ τοῦτο ὕπαιθρον ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιελαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοαῖς διπλαῖς μὲν τὴν κατασκευήν. λίθοι δ' αὐτοφυεῖς τὸ ὕψος πόσον ἐπεπρεσμένοις. ὀρόφαι δ' αὐταῖς ἦσαν ἐκ κέδρου φατνώμασιν ἐξεσμέναι. τὰς δ' θύρας τῷ ἱερῷ τετρώ πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη τῆς τε οἰκοδομημάτων, καὶ τῆς εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσας, καὶ πλούτου καὶ θεοθυμίας ἐπίδειξιν ποιησάμενος ὡς οὔ τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῷ παντὶ κατασκευασθῆναι χρόνῳ ταῦτα ἐν οὕτως ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκεκινόμενα τοῦ ναοῦ συμπερανθῆναι, χράψας δ' ἡγεμόσι καὶ πρεσβυτέροις τῶν ἑβραίων, ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸ λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς μόνον τε τὸν ναὸν καὶ μεγαλομοιῶται τῷ θεῷ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ παρελθεῖσα δ' εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πᾶσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνίασιν. ὑπὸ μὲν τῆς ὀπωρείων θουεῖ, ὑπὸ δὲ τῆς μακεδόνων καρπεριταίῳ λεγομένῳ. συνέδραμε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὁ δὲ σκηνοπηγίας καιρός. ἑορτῆς σφόδρα παρὰ τοῖς ἑβραίοις ἁγιωτάτης καὶ μεγίστης. βασάσαντες οὖν τὴν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν μωυσῆς ἐπήξατο, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν λειτουργίαν τῆς θυσίας τοῦ θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. προσῆν δὲ μὴ θυσίαν αὐτὸς τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας ἐκ οἰκιδίων. ἀπορδαῖς τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματι τὴν ὁδὸν καπαντλουμένοις, καὶ θυμιαμάτων πλῆθος. ὡς ἅπαντα τὸν περιξ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς πρώτοις τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ὀσμὴν θεοῦ καὶ καθαρμὸν καὶ ἀνθρωπίνη δόξαν, εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ δὴ ὑμνοῦντες ὠδὴ χορεύοντες ἕως ἐφ' ὁρὸς τὸν ναὸν ἦλθον ἕκαστον. τέτῳ μὲν οὖν τῷ τρόπῳ τὴν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τοῦ χερουβεῖν τοῦ δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τοὺς θαρσοὺς συμπλέξασαι, καὶ δὴ ὕπτιοι ἦσαν ὑπὸ τὸ τοῖχοι καθασκευασμένοι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινὶ καὶ σόλῳ κατεσκέπασαν. ἦν δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοὺς δέκα λόγους ἔχουσι τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ λαληθέντας ἐν σιναίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐταῖς ἔσωζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸν θυμιατὸν τὸν χρύσεον, ἔστησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ τοῖς αὐτοῖς τόποις, οἷς ἐκ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστησι πρὸ τοῦ ναοῦ ἀπέναντι τῆς θύρας, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ καταπρόσωπον εἶναι καὶ βλέπεσθαι τὰς ἱερουργίας καὶ τὴν τῆς θυσίας πολυτέλειαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα συναλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ ταῦτα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ σκεύη τοῦ κιβωτοῦ ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆθος νεφέλης ὁ σκληρὸν, οὐδὲ οἷον ὥρα χειμῶνος ὑετοῦ γέμων ἴσασι, κεχυμένον δὲ κατεφαινόμενον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύη. καὶ ταῖς ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐπισκότει. ταῖς δὲ διανοίαις τὰ ἅπαντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ θεοῦ κατελθόντος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκηνοῦντος ἥδιστα ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν δὴ ταύτης εἶχον αὐτὰ ἐννοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε γὰρ καθεζόμενον, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν θεὸν

eam vertici montis, in quo templum extructũ A
est æquauit: atque hoc modo factum est vt area
sani cum solo templi æquaretur. hãc cinxit du-
plicib. porticibus, quas columnę è natiuo saxo
sustentabant, & laquearia cedro expolita rege-
bant. Fores verò habebant omnes ex argento I V.
fabricatas. His tam magnis ac pulchris operib. 3. Reg. 8.
& donariis septennio perfectis. non ad opulen-
tiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ
enim ætatem integram hominis posse ere vide- B
bantur, tam breui si ad magnitudinẽ cõferatur
tempore erãt absoluta: Solomon rex per litteras
iussit magistratus ac seniores Hebræorum totũ
populum Hierosolyma congregare, ad spectan-
dum templum, & ad transferendam illuc arcã
Deo sacratam: denuntiatáque omnibus profe-
ctione Hierosolymitana, septimo demum mẽ-
se conuenerũt, qui nostratibus est thuri, Mace-
donibus hyperberetæus: incidítque in idem tẽ- C
pus scenopegia, festum apud Hebręos sanctissi-
mum & maximum. Tollentes igitur arcam, &
tabernaculum quod Moyses construxerat, &
omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei
parata, transportauerunt in templum: accesse-
rúntque illò cum victimis tam rex quàm vni-
uersus populus ac Leuitæ, libaminibus & mul-
to hostiarum sanguine via perfundentes, & in-
finitam vim odoramentorum adolentes, vt cir- D
cumquaque totus aër suauitate repletus etiam
longè remotis sentiretur, constanti omnium o-
pinione, aduentare Deum ad inhabitandum re-
cens extructum ac dedicatum sibi locum. nam
neque hymnos canentibus, neque choreas du-
centibus, lassitudo est oborta, dum ad templum
peruenirent. atque in hunc modum arca est
translata. Quum verò iam in adytum inferri de-
beret, reliqua quidem multitudo abscessit, soli
verò baiulantes sacerdotes inter duos cherubi- E
nos eam depositerunt: quę effigies coniunctis
alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fe-
cerat) arcam velut sub vmbella aut tholo pro-
texerunt, cõtinebat hęc nihil aliud quàm duas
tabulas lapideas, quę decem præcepta, Dei ore
in monte Sina prodita, insculpta eis conserua-
bant. Candelabrum autem & mensam & altare
aureum statuerunt in templo ante adytum, eis-
dem locis in quibus in tabernaculo priùs sita
fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cę- F
terùm altare æreum pro foribus templi est po-
situm, vt apertis illis in conspectu esset sacrifi-
ciorum magnificentia. reliquum verò vasorum
instrumentum omne in vnum congestum, in-
tra templum est repositum. Postquam autem
omnibus quę ad arcam attinebant ritè peractis
sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente glo-
bus nebulę, non asper, nec qualis hiberno tem-
pore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus G
ac temperatus in templum influxit: & primò
sacerdotum visum vt vix se inuicem cernerent
obscurauit, deinde in omnibus eam cogitatio-
nem excitauit, quòd Deus in templum descen-
dens, præsens ac libens hoc domicilium sibi o-
praret. His talia voluentibus animo, rex qui tũ
fortè sedebat, assurrexit: verbísque & se & Deo

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu quidem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibiipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe,quæ cælo,aëre, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis.hoc verò templum ideo tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi quòd & hîc ades, & nuſquam interim abes.Cùm enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quo minus vbicunque te dignum eſt habites,à nemine alienus,& omnibus proximus,præcipuè his qui te deſiderant nocte diéque præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæque euenerint, quæque euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet:quódque paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet prænunciaſſe. ergo cùm vaticinium magna ex parte euentu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es retinendus, quam voce, quam ex aëre hauri-mus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihiipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti:precórque vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: quemadmodum patri meo & viuo & mortuo es pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimúlque meis omnibus virtutem qua potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cæli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt proprium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro & tãquam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus,ob hoc te affligẽte aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit,qualibus in pietatis prẽuaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex cõfugerit, ſalutem votis expetens:exaudi tanquam præſens,

A οἷς τῇ θείᾳ φύσῃ πρέποντας ὑπελάμβανε, καὶ καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγειν· σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, κἀξ ὧν σαυτῷ εἰργάσω γεγονότα τὸ θεωρεῖν οἴδαμεν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, δι' ὧν ἅπαντα τὸν κό-σμον τούτοις ἀρκούμενος κεχώρηκας. τὸν δέ σοι κατασκευάσαι τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σοι τὰς δυ-νὰς θύοντες καὶ καλλιεροῦντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν ἀέρα. καὶ πεπεισμένοι δέχεται μὲν ὅτι παρῇ, καὶ μακρὰν

B οὐκ ἀφέστηκας ἀφ' ἑαυτοῦ. τῷ μὲν γὰρ πάντα τε ἐφορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν, καὶ δὴ νῦν ὅτι σοι θέμις οἰκεῖν ἀπολεί-πεις τοὺς πάντας, μάλιστα δὲ πᾶσιν ἔγγιστα εἶ. μάλιστα δ' ἐκάστῳ καὶ βουλομένῳ καὶ δέχεται νύκτας καὶ ἡμέρας συμπαρῆ. ταῦτ' ὀπιθάσας πρὸς τὸν θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων τοῦ θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαβίδῃ τῷ πατρὶ, ὄντι τῶν

C μελλόντων ἅπαντα καθὼς ἀποβέβηκεν ἤδη τὰ πολ-λὰ δηλώσαντι, τὰ λείποντα δηλώσας, καὶ ὡς αὐτὸς ὀπι-θεν ὄνομα τῷ μήπω γεγενημένῳ, καὶ τίς μέλλοι κα-λεῖσθαι προείποι. δὲ ὅτι τὸν ναὸν ἔδει ὑπ' ἐκείνου οἰκοδομηθῆναι αὐτῷ βασιλεὺς μὲν ὁ πατὴρ τελοῦντων ἐμέλλομεν. ἀβλέ-ποντας καὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν ὀπιτέλει, τὸ θεὸν εὐ-λογεῖν ἠξίου. καὶ μὴ περί τινος ἀπομνώσκειν ὧν ὑπέχοι

D πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς οὐκ ἐσομένων, πιστεύοντας ἐκ τῶν ἤδη βλεπομένων. ταῦτα δ' ἀναλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. καὶ τὰ δεξιὰ εἰς τὸν ὄχλον ἀνασχών. ἐμοὶ μὲν εἶπεν οὐ δυνατὸν ἀνθρώπους ἀποδοῦναι θεῷ χάριν ὧν εὖ πεπόνθασιν. ἀπρεπὲς γὰρ τὸ θεῖον ἁπάντων κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. τὸ δὲ τῶν ἄλλων ζώων ὑπὸ σοῦ δίκαιον κρείττονες γεγόνα-μεν, τῷ τιμᾶν σοῦ δυνάμεως μεγαλειότητα πρέπει, καὶ

E τῷ τὸν ὑπηργμένων εἰς τὴν ἡμετέραν οἶκον, καὶ τὴν ἑβραί-ων λαὸν δύνασθαι ἀνάγκη. τίνι γὰρ ἄλλῳ ἱλάσασθαί τε μειλιοῦσθαι, καὶ δέεσθαι δυνάμεθα δεξιώτερόν ὄντιν' ἡμῶν, ἢ φωνὴ, ᾗ δὲ ἀέρος ἔχομέν τε, καὶ δι' αὐτοῦ πά-λιν ἀνιοῦσαν εἰσάγομεν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῆς ὀφείλω σοι, περί τε τοῦ παρόντος θεσπίσαντι, ὃν δὲ ἀφανοῦς εἰς τοσαύ-την ἀνήγαγες δόξαν. ἔτι δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ πάντα μέ-χρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας πεποικότι. δέο-μαι δὴ τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν ὅσα θεῷ δύναμις ἀνθρώποις

F ὑπὸ σοῦ τετιμημένοις καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἅπαν, ὡς καὶ ὡμολόγησας Δαβίδῃ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ ὡδὶ τελευτήσαντι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασι-λεία μενεῖ, καὶ τὸ ἐκείνου γένος αὐτῷ δίκαιος ἀμεί-ψει μισθούς. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετῇ ἢ συγχαίρεις ἀεὶ ἄγαν. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινὰ τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἐποικίσαι, ὡς ἂν καὶ ὅπῃ γῆς ἡμῖν εἶ δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ μακρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν εὐρυχωρές. καὶ τῷ κεῖ τοῦ-τον ὄντων κύτος, οὐχ ὅπως γε δεῖται ὁ τυχὼν ναός. ἀλλὰ φυ-λάσσειν τε ἀπόρθητον ὡς ἴδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἅπαν,

G καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείου κτήματος ἄνωθεν καλῶς. κἂν ἁμαρτόντων ποτὲ ὁ λαὸς, ἔπειτα πληγῇ τινι κακωθῇ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκ σοῦ γῆς ἀκαρπίᾳ ἢ φθορᾷ λοιμικῇ εἴ τινι τούτων τῷ παθημάτων, οἷς σὺ τὸ ἀνθρώπινον πᾶν ὁσίων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθεοιδεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δεόμενος, ἐπήκοος αὐτῷ γενό-μενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλεήσῃς καὶ τὴν συμφορὰν ἀπαλλάξῃς.

ταύ-

ταύτῃ δ' οὐχ ἑβραίοις μόνον δίομαι ἀλλὰ σοῦ τὴν βοήθειαν εἰ σφαλεῖσιν, ἀλλὰ κἂν ἀπὸ περάτων τῆς οἰκουμένης τινὲς ἀφίκονται, κἂν ὁπόθεν, εὐξάμενοι καὶ τυχεῖν τινὸς ἀγαθοῦ λιπαρησάντες, δὸς αὐτοῖς ἐπήκοος ἱλεώμενος. οὕτως γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐβουλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευάσαι σοι τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμὲν, οὐδ' ἀλλοξένως πρὸς τοὺς οὐχ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ πᾶσι κοινὴν τὴν ἀπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ τὴν περὶ ἀγαθῶν ὅτησιν, ὑπάρχειν ἠθελήσαμεν. εἰπὼν ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὑπὲρ τὸν χῶν, καὶ ὑπὲρ πολλοὺ ἄρας προσκυνήσας, καὶ ἁγιάσας θυσίας τῷ σώματι προσήνεγκε. καὶ γνώσεως τὴν ὁλοκλήρωσιν ἱερείων ἐναργέστατα τὸν θεὸν ἤδεως ἔγνω τὴν θυσίαν προσδεξάμενον. πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρος ἀθρόαν καὶ πάντων ὁρώντων ὑπὲρ τὸν χῶμον ἀΐξαν, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ κατεδέσατο. ταύτης δὲ τῆς ὑπονοίας γνωσθείσης, ὁ μὲν λαὸς ἄλλος ἦν τὸ εἰκάσας εἶναι τὸ ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ ἀγαθῶν ἐσομένης. καὶ ἡ ἀνὴρ προσκυνεῖ πᾶσιν ὑπὲρ τοῦ ἀφ' ὧν βασιλεὺς ἀνελογεῖτο τὸ ἄρξασθαι, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν παρώρμα, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας, δεομένους δὲ τοιαῦτα ὑποβάλλειν ἀεὶ τὰ παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῖς καθαρὰν ὑπὸ πάσης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν αἷς ἀρὰ μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ θεὸς ἀρασάμενος. ἔσεσθαι γὰρ οὕτως εὐδαίμονα τὸ ἑβραίων ἔθνος, καὶ πάντας ἀνθρώπων μακαριώτερον. παρεκάλει τε μιμνῄσκειν ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγαθὰ, τούτοις αὐτὰ καὶ βέβαια ἕξουσι, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσουσι. οὐ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, ἀλλὰ ταῦτα προσῆκεν ὑπολαμβάνειν. εἰ δὲ τοῖς ἀνθρώποις οὕτως μέγα τὸ κτήσασθαί τι τῶν οὐχ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ παρεσκευασμένα καὶ μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην αὐτῶν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἀγαλλιασθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, ἀγαλλίει τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων ἑβραίων. ὡς μόχθος μὲν κατεθύσας μυρίους καὶ χιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν δὲ ναὸν τότε πρῶτον ἐγκαινισε ἱεροσυλημάτων. καὶ κατευωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἑβραῖοι. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν, πρὸ τοῦ ναοῦ λαμπρῶς καὶ μεγαλοφρεπῶς δὴ δὶς ἑπτὰ ἡμέρας ἤγαγον ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατευωχούμενοι. ἐπεὶ δ' εἶχαν αὐτοῖς ὑποχωροῦντας ταῦτα, καὶ μηδὲν ἐνδεῖν τῇ περὶ τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτοὺς ἔκρυσι τοῦ βασιλέως ὑπολύσαντος ἀπῆσαν, ἀγαλλιασάμενοι τῷ βασιλεῖ, τῆς τε περὶ αὐτοὺς προνοίας, καὶ ὧν ἐπεδέξατο ἔργων, καὶ δῶρα μισθοὺς τῷ θεῷ ἀποδοῦναι αὐτοῖς εἰς πολὺν χρόνον εὐλογοῦντα βασιλέα. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν θεὸν ᾄδοντες, ὡς ἀπὸ τῆς ἡδονῆς ὑπόνους τὴν ὁδὸν τὴν δὴ τὰ οἰκεῖα πάντας αἴσιας. καὶ οἱ μὲν τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἰσορήσαντες αὐτῆ, καὶ θυσίαν ἐπ' αὐτῇ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὕστερ δ' ὑπέφανεν τῷ βασιλεῖ κατὰ τὴν ὕπνους, ἐσήμανεν αὐτῷ τῆς δεήσεως ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν, καὶ διαπαντὸς ἐν αὐτῷ μένοι τῷ ἐκείνων αὐτῷ καὶ τῆς ἁπάσης πληθύος τὰ δίκαια ποιούσης.

A & miſeratus eos è calamitatibus eripiat. Nec ſolis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: ſed etiam ſi ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluiſti, & nos nec inhumani ſumus, nec alienigenis iniqui, ſed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem eſſe, tum bonarum rerum omnium largitorem.

B Hæc locutus & pronus humi ſtratus, cùm aliquandiu adorauiſſet ſurrexit, hoſtiáſque ad altare adhibuit: quumque id ſolidis victimis repleuiſſet, litatum Deo manifeſto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibúſque inſpectantibus in altare delapſus, correptas victimas abſumpſit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen eſſe habitaturum, & præ gaudio procidens in ſolum, vnanimiter adorauit.

C Rex autem ad laudes Dei verſus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem ſigna vidiſſent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem ſe exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe cuſtodiat in iuſtitia & religione, quo poſſint præcepta per Moyſem diuinitus tradita conſtanter obſeruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicisſimum omnium, & cæteris moralibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminiſſe, quòd quibus artibus parauiſſent tanta bona, eiſdem & hæc retenturi eſſent, & alia maiora atque cumulatiora quæſituri. Neq; enim aliter exiſtimandum, quàm iuſtitiæ ac pietatis merito hæc illis contigiſſe. eſſe autem facilius parare quæ deſint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimiſit, ſacris primum factis tam pro ſe quàm pro populo:

D mactauítque vitulorum duodecim millia, agnorum cẽtum & viginti millia: nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum eſt, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo ſunt excepti. Prętereà ſcenopegię feſtum ante templum ſplendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerſo populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermiſſo, dimiſſi ſunt ſuam quiſq; domum, actis priùs regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus abſolutis, precatiq; vt eis omnipotens

F Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac geſtientes, hymnóſque ſacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo ſentirent. Cæterùm illata in templum arca, 3. Reg. 9.
& ſpectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, feſtiſque diebus inter ſacra & epulas exactis, cùm iam ſinguli ad ſuas vrbes eſſent reuerſi, rex in ſomnis eſt admonitus,

G gratũ Deo fuiſſe eius ſacrificium, & vota exaudita eſſe: quódque ſeruaturus eſſet ſuum templũ, & ſemper inhabitaturus, donec ipſius poſteri cum ſubiecto populo iuſtitiam colerent:

in primisque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iuda tribu regem defore. Quòd si prodito & oblitioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus cum excidendum: & neque generis ipsius reliquias mansuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso carum calamitatum rumore, & multis ob carum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diuitias, maximámque gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio, vt dictum est, durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix tertiodecimo anno consummauit. neque enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuisset, & regi non Deo structuretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamē pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit. Basilica erat magna & pulchra multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valuis cælatis ad ornamentum loci simul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vsum reginæ facta, & aliæ aulæ quò se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita vt solent regiæ vel templa, incrustatæ pretioso marmore, quod è locis eo nomine celebribus apportatur.

A αὐτὸν ὁ θεὸς ἐμμένοντα τοῖς τῶ πατρὸς ἔθεσι ἐπὶ τὸ ὕψος καὶ μέγεθος δόξης ἀνοίσειν ἀπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τοὺς ἐκ τῶ γένους αὐτοῦ καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. φοβοῦντα μὴν τοι τὰ ὅπλα τῶν καὶ λήθην αὐτῶν ποιησάμενον, ⁊ ξενικοῖς θεοῖς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, φέρριζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τῶ γένους τι λείψανον αὐτῶν ἐάσειν, μήτε τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παρέψεσθαι.

B πολέμοις δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις. καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοφύλους κατασήσειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νεῶ οἰκοδομηθέντα κατασκαφησόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. κατασκάψειν δὲ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶν πολεμίων. καὶ ποιήσειν μυρίων ἄ-ξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δὲ ὑφ' ὅλην μεγέθους ἀπιστίας, ὡς τοὺς περιοίκους ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμο-

C νεῖν, δι' ἣν οὕτως ἐμισήθησαν Ἑβραῖοι τῶ θεῶ, πέντε δὲ εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτοῖς ἀφιγμένης. καὶ ἀφ' ἧς τὴν ὑπολειπομένην ἀκούειν, ὁμολογουμένην τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τῶν πατρίων νομίμων ἀφαιρέσεις. ταῦτα μὲν αὐτῷ τὸν θεὸν εἰπεῖν, ⁊ τινὰς ὑπογραφὰς. μετὰ δὲ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, ἔτεσιν ὑπὲρ ἃ καθὼς προεῖπα μικρὰ γενομένην, τὴν τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν καταβάλλε-

D το, δι' ἐτῶν ⁊ δέκα μόλις ἀπάρτισεν. οὐ γὰρ τὴν αὐτὴν ἐσπούδαζε τέρψιν, ὃν περ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καὶ περὶ ὃν μέγα καὶ θαυμαστὴν δόξαν καὶ ἀφάνειαν τυγχάνοντος, ἔτι καὶ θεοῦ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγίνετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἐλάβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῶ μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτοιμάσθαι φιλοτιμίας, καὶ

E βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεοῦ γενέσθαι, βεβαίαν ἠύξη. καὶ αὐτὰ μὲν οὐκ ἀξιολόγως ⁊ τὴν δ' δαμονίαν τῆς ἑβραίων χώρας καὶ τὰ βασιλέως οἰκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' οὕτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι καὶ σωρᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῇ γεαφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος ἦν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἐρηρεισμένος, οἳ εἰς τὰς χρείσεις

F τὴν τῶν πραγμάτων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, καὶ χωρῆσαι συνόδου αὐθρώπων ὅλη δίκας συνελθούσων κατασκάσασιν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, εὖρος δ', πεντήκοντα. τὸ δὲ ὕψος τριάκοντα. τίσσι μὲν τραγώνοις λιθίνοις ἐκκαίδεκα πᾶσιν. ἐστεγασμένον δὲ κοδανθίνοις. ἰσομέτροις δὲ φλιαῖς, καὶ θυρώμασι ξυλύφοις, ἀσφαλῶς ὁμοῦ ⁊ κεκαλλωπισμένοις. ἕπετος δ' οἶκος ἦν ἐν μέσῳ ⁊ ὅλου τοῦ πλάτους τεταγμένος, τραγώνου. εὖρος πηχῶν τριάκοντα,

G αὐτοκρὴς ἔχων ναὸν, παχέσι σύλοις ἀπεστεγασμένον. ἦν δ' ἐν αὐτῷ ἐξέδρα ἐλαφρᾶς, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἦ παρέζυκτο κατασκευασμένος ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσσῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ θεὸς τὴν διαγωγὴν, καὶ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα, μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀπόλαυσιν, ἐσκεπασμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσατο λίθοις δεκαπήχεσιν, ἔπειτα δὲ ὁρίσῳ τοὺς τοίχους καὶ πολυτελεῖ κατηφιεσμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλείων εἴκων διωρεία ἢ μεταλλεύεται τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπωνυμουμένη.

καὶ τὸ μὲν

καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτοῦ κάλλει δεῖ ξυσιχίαν λιθ ἐνυφασμένον, τῇ δὲ μοίρᾳ γλυφίων παρεῖχε θαυμάζειν δεινήμενα. ὑφ' ὧν πεποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοία σώματα ταῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἐκκρεμαμένοις αὐτῶν πετάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ ἢ σαλεύεσθαι δι' ὑπερβολὴν λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτοῦ λίθον. τὸ δὲ ἄλλο μέρος τῆς στέγης ἦν λιθ κατεπεποικιλμένον χρώμασι καὶ γλυφαῖς. θεοῖς κατασκεύασε δὲ θεοῖς τούτοις ἄλλά τε θεοῖς ξυφλιθ οἰκήματα, & δὴ καὶ σταῖς μυρίσας, καὶ ἐν κάλλει τῇ βασιλείων κειμένας, ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμπόσια χρυσοῦ θεσπλεῖν. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τέτον ἔχειν ἔδει θεοῖς τλιθ τῇ ὀξιωμένων ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκεύασε. δύσκολον δ' ὀξὺν καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τλιθ ποικιλίαν τῇ βασιλείων, ὅσα μὲν λιθ αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδεέστερα, καὶ πόσα ὑπόγαια ἢ ἀφανῆ, τό τε τῇ αἰνιγμένων εἰς ἄεξα κάλλει, καὶ τὰ ἄλση θεοῖς θεωρείαν δεῖ περιπετάτην, καὶ θέρους ὑποφυγὴν καὶ σκέπην εἶ τοῖς σώμασι. ἐν κεφαλαίῳ δ' εἰπεῖν τλιθ ὅλλιθ οἰκοδομίαν ἐκλίδου λιθκοῦ, & κέδρου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐποιήσατο. τοὺς δὲ ὄφρους καὶ τοῖς τοίχοις τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσῷ λίθοις ἐγκενθίσας τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τῷ θεοῦ ναὸν τούτοις κατηγλάϊσεν. ἐργάσαντο δὲ καὶ ἐξ ἐλέφαντος θρόνον παμμεγέθη, σκαπτὸν, ἐν κατασκευῇ βήματος. ἔχοντα μὲν, ἐξ ἀναβαθμοὺς, ἑκάστῳ δὲ τούτων ἐξ ἑτέρου μέρους δύο λέοντες ἐφεστήκεισαν, τοσούτων ἄλλων παρεστώτων. τὸ δ' ἐπὶ πᾶσι τῷ θρόνου, χεῖρες ἦσαν ἐκτεθμέναι τὸν βασιλέα. ἀνεκάλειτο δὲ εἰς μόχθε θεότομον τὰ κατ' ὄπιν αὐτοῦ ἐλέφαντος, χρυσῷ δὲ πᾶς ἐστεφθμένος. ταῦτα ὁ σολομὼν εἰκοσαετίᾳ κατασκεύασας, ἐπὶ πολὺν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πλείω δὲ ἄργυρον ὁ τῇ τυρίων βασιλεὺς εἰσφορᾶς εἰς τλιθ οἰκοδομίαν συνεξύγκει, ἔτι δὲ καὶ ξύλα κέδρα καὶ πίτυος. αὐτεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλαις δωρεαῖς τὸν εἰσφορὸν, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖ τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς ἢ θερειρήκεμεν ἤδη, χρῄζων διετέλει. θεοῖς τούτοις δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸν ἀριθμὸν, οὐ πόρρω τῆς τυρίου κεμένας ἐχορήγησατο. αἷς ἐπελθὼν καὶ κατανοήσας εἰσφορὸς, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ, πέμψας θεοῖς σολομῶνα μὴ δῶσθαι τῇ πόλεων ἔλεγεν. καὶ ἔκτοτε θεσπιζορδήσασα χαβαλὼν γῆ. μεθερμηνευόμενον δὲ τὸ χαβαλὼν κατ' φοινίκων γλῶτταν, οὐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λόγοις αἰνιγματώδεις διεπέμψατο θεοῖς τὸν σολομῶνα ὁ τῇ τυρίων βασιλεὺς, ὧν δὲ καλῶν ὅπως αὐτῷ τούτοις σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀπορίας τῇ ἐν αὐτοῖς ζητουμένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δ', δεινὸν ὄντα & συνετὸν, οὐδὲν τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῇ λογισμῷ, καὶ μαθὼν αὐτῷ τλιθ ἀσέβειαν ἀπεφώνησε. μέμνηται δὲ τούτων τῇ δύο βασιλέων, καὶ μάλιστα θρῶ ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων ἀναλέκτου τὰ τυρίων ἀρχαῖα εἰς τλιθ ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων οὕτως. τελευτήσαντος δ' ἀβιβάλου, διεδέξατο τλιθ βασιλείαν παρ' αὐτοῦ ὑὸς εἰσφορὸς, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα ξία, ἐβασίλευσε ξιήκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος ἔχωσε τὸ δύρυ χωρίον, καὶ τὸν τῇ χρυσοῦ κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλλιν ξύλων ἀπελθὼν ἤνεγκεν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου λιβάνου εἰς τὰς τῇ ἱερῶν στέγας. καθελών τε τὰ ἀρχαῖα ἱερά,

A Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus verò sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod supererat vsque ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in quibus splen-
B didissima triclinia referta auro, vt quæ aurea supellectili ad omne regij conuiuij ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aularum, tam maiorum quàm mediocrium, tum quæ sub terra latebant, quæve in aërem elegantissimè attollebantur. In summa totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atque argento constabat: dispositis per parietes
C & laquearia variis lapillis auro inclusis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, quòd sex gradibus ascendebatur, in quorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis supernè imminentibus. qua verò parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus e-
D rat iuuencus tergum suum respiciens: totumque tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens & vinum atque oleum, quibus maxime opus habebat, vt diximus, eo quòd insulam incoleret. Præterea Galilææ op-
E pida numero viginti non procul à Tyro dissita ei donauit: quæ cùm ille perlustrata satis considerasset, & non valde probasset, renuntiari iussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis. & ex eo terra Chabelon est appellata: voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens huiusmodi rerum ac na-
F tura prudentissimus, nihil inexplicatum relinquebat: sed omnia ratione peruincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissimè declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos
G xxxiiii. hic aggessit ad insulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqua templa, Herculi & Aſtartæ noua inſtauranit: primuſq; Herculi ſtatuam erexit menſe Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos ſuſcepta, quòd debita tributa non perſoluerent, ſubactis illis victor eſt domum reuerſus. Huius temporibus erat Abdemonus adoleſcens, qui problemata à Solomone Hieroſolymorum rege iniuncta diſſoluebat. Meminit & Dius ſic ſcribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is Orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè ſeparatum erat, medio ſpatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donariis ornauit. conſcenſo deinde Libano materiem ad ſtructuram templorum cæcidit. Addítque Solomonem Hieroſolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata miſiſſe, ſolutionem eorum poſtulantem: quòd cùm ille non valuiſſet, magna pecunia mulctatum eſſe. Deinde per Abdemonem quendam virum Tyrium propoſita explicuiſſe, & ipſum alia propoſuiſſe: in quibus ſoluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remiſiſſe. Et Dius quidem ita ſcribit. Cæterùm rex cùm videret mœnia Hieroſolymorum turribus & propugnaculis ad ſecuritatem egere, nec ea dignitati vrbis ſatis reſpondere, & muros inſtauranit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam vrbes vel præcipuis aunumerandas, Aſorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæſtinæ vrbem, quam Pharao rex Ægypti bello aggreſſus expugnauerat, occiſiſque ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo rex eam exædificauit, quòd eſſet natura munita, & ad bella rerúmque nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad receſſus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuúmque vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingreſſus deinde in deſertum quod eſt ſuper Syriam, eiuſque regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à ſuperiore Syria diſtantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde ſex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, cauſa eſt hæc, quòd mediterranea per deſertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validiſſimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum ſit vt omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quique multis annis auum noſtrum Abrahamum præceſſit, vſque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti ſint,

A καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε τῷ Ἡρακλείους, καὶ τὸν τῆς Ἀστάρτης. ἀρξάντος τε τοῦ Ἡρακλείους ἔτους ἐποιήσατο ἐν τῷ Δείτειῳ μηνί. τοῖς τε Αὐκίοις δὴ πεσεπεπόνθει μὴ ἀποδιδοῦσι τοὺς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὐτῷ, ἀνέστρεψε. δὴ τούτου ὧν Ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἀεὶ εἰώθει τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέτασε Σολομών, ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δὲ καὶ Δίωνος λέγων οὕτως. Ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτοῦ Ἴρωμος ἐβασίλευσεν. ἔδωκε τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσοίκοις, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ

B τῷ Ὀλυμπίου Διὸς τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν Λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὸν τοῦ ἱεροῦ κατασκευήν. τὸν δὲ συνεννοοῦντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν Ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τοῦ χρυσίου εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. ἔπειτα δὲ Ἀβδήμονά τινα τύραννον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τοῦ ἱερώμου προσαποτίσαι χρήματα. καὶ Δίων μὲν οὕτως εἴρηκεν. ἐπεὶ δ' ἐώρα τὸ τοῦ Ἱεροσολύμων τεῖχος ὁ βασιλεὺς, πύργων προὶς ἀσφάλειαν δόμημα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, πρὸς δὲ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἠγεῖτο δεῖν καὶ τοὺς προβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπισκευάζει, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεῖρσε. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις τρεῖς ταύτας ἐναείσμους, ἄσωρόν τε Ⓒ μαγεδὼν, τὸν τρίτον δὲ γαζαρὰ τὸν τῆς παλαιστινῆς χώρας ὑπάρχουσαν, ὧν Φαραὼν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος καὶ πολιορκήσας, αἱρεῖ καὶ κεράτος, ἀποκτείνας δὲ πάντας τοὺς

D ἐνοικοῦντας αὐτὴν, κατέσκαψε, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, Σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνῄρηται ὁ βασιλεὺς αὐτὴν οὖσαν ὀχυρὰν φύσει καὶ

E πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῶν καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην ἔτι δυναμένην. οὐ πόρρω δ' αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βηθαχόραν τὴν ἑτέραν ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα, βαλὲθ ἐκαλεῖτο. πρὸς κατασκεύασε δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ ξυφλὴν ἡδυπαθείως ἐχούσας τῇ τε τοῦ ἀέρος κρασίᾳ, καὶ τοῖς ὑραίοις ὀφυεῖς, καὶ νάμασιν ὑδάτων εὐδρόσους. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὸν ἔρημον τὸν ἐπάνω συρίας

F καὶ καταχὼν αὐτὸν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δ' Εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν τὸ μῆκος. αἴτιον δὲ τοῦ τὴν πόλιν οὕτως ἀπὸ τῆς οἰκουμένων μερῶν τῆς συρίας ἀπωκεῖσθαι, τὸ κατὰ τέρμα μὲν οὐδαμοῦ τῆς γῆς ὕδωρ ἐστὶν, πηγὰς δ' ἐν ἐκείνῃ μόνῃ τῇ πόᾳ διῳκῆσθαι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυροτάτοις περιβαλὼν, Θαδαμόρων

G ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς σύροις. οἱ δὲ ἕλληνες αὐτὴν Παλμύραν. Σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀνέτλων διετέλει. πρὸς δὲ τοὺς ὑπολαμβάνοντας, ὅτι πάντες οἱ τῶν αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μιναίου τοῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο τοῦ πάππου ἡμῶν Ἀβράμου, μέχρι Σολομῶνος, πλειόνων ἐτῶν ἑξακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διειλημμένων, φαραὼνες ἐκλήθησαν,

ἀπὸ τοῦ

ὑπὸ τῦ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἀρξαντας βασιλέως φαραὼ τὴν θεσπιῳδίαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω καὶ ποιήσω τὴν ὀνόματος φανερὰν τῷ αἰτῆσαι. ὁ φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐπειδὰν δὲ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ πάτριον γλῶτταν μετονομάζεσθαι. καὶ γὰρ οἱ τῆς ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, τῶν ὀλεμαίων προσηγορεύθησαν ὑπὸ τῦ πρώτου βασιλέως. καὶ οἱ ῥωμαίων δὲ αὐτοκράτορες ἐκ γένετῆς ἀπ' ἄλλων κεκλημένοι ὀνομάτων, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑπὸ τῶν πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀνομάζοντες. νομίζω δὲ καὶ ἥδιστον τὸν ἁλικαρνασέα ἴσχειν τοῦτο μὴ μιαίνειν τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν ξιάκοντα καὶ τεσσαρακοσίους βασιλέας αἰγυπτίων γένεσθαι λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅπερ φαραώθ ἐκαλοῦτο. καὶ γὰρ μὴ τὴν τούτων παλαιτέραν γυναικὸς βασιλευσάσης λέγει τοὔνομα νικαύλην καλεῖν. δῆλον, ὡς τῶν μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τῶν δὲ γυναικῶν οὐκ ἐπ' ἴσης ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο εἰπεῖν αὐτὴν τὸ φύσει δῆσαν ὄνομα. ἐγὼ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐπιχωρίοις ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μὴ φαραώθ τὸν σολομῶνος πενθερὸν, οὐκ ἐπ' οὐδενὸς τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλεῖ αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦλθε πρὸς σολομῶνα ἡ προσημένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. δεῖ μὲν οὖν ταύτης, μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. νυνὶ δὲ τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα φανερὰν ποιήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις περὶ πολλῶν ὁμολογούμενα. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, τοὺς ὑπὸ τῆς χαναναίων οὐχ ὑπακούοντας (οἷς ἐν λιβάνῳ διέξιον ὄρει ἡ μέχρι πάλεως ἀμμάθης) ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρον αὐτοῖς προστάξας, καὶ πρὸς τὸ ἁπτύειν αὐτῷ καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκτελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος ὑπὸ αὐτῶν ἐξελέγετο. τῆς γὰρ ἑβραίων οὐδεὶς ἐδουλεύθη, οὐδ' ἦν σύλλογον ἔθνη πολλὰ τῦ θεοῦ δωρικότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δίον ἐκ τούτων ποιεῖσθαι τὸ θητικὸν, ἐκείνους καταγνῶν εἰς τοῦτο τὸ χρῆμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων ἐγκατηγυμένοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες ἦσαν. τῆς δὲ χαναναίων, οὓς εἰς τὴν ἱκετείαν ἀπήγαγεν, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῶν ὑπεξῆσαν εἰλήφεισαν τῆς βασιλέως, ὡς τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς ἀναγκαίας ἐφ' ἃς αὐ αὐτῶν ἐχρῆζεν. ἐναυπηγήσατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἔν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωγάβερος. αὕτη γὰρ βερενίκη καλεῖται, οὐ πόρρω ἐλανῆς πόλεως, ἡ χώρα τὸ πρὸς ἰουδαίων νῶτον. ἔτυχε δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς ὕλης ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῇ θαλάσσῃ ὁδηγήσοντας ἔπεμψεν ἱκανοὺς ὡς ἐκέλευσε, πλεύσαντας μετὰ καὶ τῶν ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴν πάλαι μὲν σωφείρα, νῦν δὲ χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς ἰνδικῆς ὄζειν αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. καὶ συναθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν δὲ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

A à quodam rege nomine desumpto: operæpretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptiis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, quamprimùm reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis priùs nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo eius vrbis rege: B & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasseus cùm cccxxx. reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint omnes. Cùm enim C post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, quòd soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentariis reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum ampliùs hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac pau- D lo pòst dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum qui per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas E adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deuictis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin & F classem rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, nõ procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Iromi regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiç, olim G Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. Hi collectis circiter quadringentis talentis retro ad regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæque reginam, 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam, & cætera quoque egregiam, Solomonis virtutem ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm hominem viſendi: ſic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, qui ſæpenumero falſi eo quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo pòſt euaneſcunt: decreuitque ſuſcepta longinqua peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulẽto apparatu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro & variis aromatibus lapilliſque precioſis. Rex verò honorificentiſſimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facilè explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magiſque etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè diſpoſitum ędificiorum ordinem, quòd hîc quoque ingenium regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatúmque miniſterij. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquam ſcitè omnia miniſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantáque cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, ſed apud regem ingenuè faſſa eſt, quamtoperè huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inquit, rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantiùs credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare, ſicut nunc oculis noſtris ſubiiciuntur. de me quidem fatendum eſt, quòd cùm de fide eius hæſitaſſem, nè fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorúmque precioſiſſimorum. Aiunt etiam quòd balſami plantam, cuius hodiéque ferax eſt noſtra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre quæ ipſa à rege recepit, optione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti negatum eſt, ſed libentiùs quàm illa peteret largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

A σοφίᾳ δ' ζηλωτοποιηθῆναι καὶ τἄλλα θαυμάσαι, ἀκούσαντα τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φήμην, ἐπιθυμίᾳ τοῦ ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῆς ὁσημέραι δι' ἐκείνου λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἠληθείας πιστωθῆναι. οὐ γὰρ τοῖς πίστεσιν, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῆς ἀκοῆς, ἰδὼν εἰκὸς ὄζει τὴν ψευδεῖ δόξῃ συγκατατίθεσθαι καὶ μεταπίπτειν πάλιν, ἔλπιδος δὲ τοῖς ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα καὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λαβεῖν πεῖραν, αὐτὴν προτίνασα, καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς ζητήσεως δυνηθεῖσα. ἦκεν οὖν εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου διδασκαλῆς. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ' αὐτὴν ἀφικομένην ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα φιλότιμος ἰδεῖν καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενον, θαῦμα ἦν προσδόκημα τοῖς ἐπελύετο. ἥδ' ἐξεπλάγη μὲν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶνος οὔτως ὑπερβάλλουσαν αὐτὴν καὶ τῆς ἀκουομένης τῇ πείρᾳ κρείττω καταμαθοῦσα. μᾶλλον δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τὸ τε κάλλος καὶ τὸ μεγέθους. οὐχ ἧττον ἢ τῆς ζητήσεως τὴν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ πολλὴ τοῦ βασιλέως καθυφέρεσθαι φύσιν. ὑπερεξεπλήττετο δ' αὐτὴν ὅτε οἶκος θρυμμὴ ἐπικαλούμενος λιβάνου, καὶ ἡ τῆς καθημέραι δίπτων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ καὶ διακονίας, ὅτε τὴν ὑπηρετούσαν ἐσθῆτα, καὶ τὸ μετ' ὄψεως αὐτῶν εἶδος τῶν διακονίας δ' ὑφαπές. οὐχ ἧκιστα δ' καὶ καθ' ἡμέραν ὁλοκαυτούμενα τῷ θεῷ θυσίαι, καὶ τὸ τὴν ἱερέων καὶ λευίτην εἶδος αὐτὰς ὁλοκαυτούμενα. ταῦτ' ἐφ' ἑαυτὴν καθ' ἡμέραν ἐθαύμαζε, & κατασχεῖν οὐ δυνηθεῖσα τῶν ἔκπληξιν τὴν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτοῦ θαυμασικὴν διακειμένου. πρὸς γὰρ τὸν βασιλέα προσῆλθε λόγους εἰποῦσα ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σοφὸς ἐκ τοῦ διάνοιαι ὅτι τῆς προειρημένοις ἠτιμένη. πάντα μὲν γὰρ εἶπεν ὁ βασιλεῦ τὰ δ' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ' ἀπιστίας διαγίνεται. τὴν δ' σῶν ἀγαθῶν ὧν αὐτὸς τὸ ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὲ τοῦ σοφίας καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ ὧν ὁ βασιλεία σοι δέδωσιν, οὐ ψευδὴς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ' οὖσα ἀληθὴς, πολὺ καταδιεσέρα τοῦ δ' ἀμφοῖν ἀπέφηνεν ἧς ὁρῶ νῦν παροῦσα. τὰς μὲν δὲ ἀκοὰς πύθειν ἐπιχείρει μόνον. τὸ δὲ ἀξίωμα τῆς θεαμάτων, οὐχ οὕτως ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶναι σωίσησιν. ἐγὼ δ' οὖν, οὐδὲ τοῖς ἐπαγγελλομένοις δι' πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιθαυμάζω πιστεύουσα, πολλῷ πλείω τούτων ἱστόρησα. καὶ μακάριόν τε τῆς ἱεραίων λαοὶ εἶ κεῖνο, δοῦλοις τε τοῖς σοῖς & φίλοις, οἳ καθ' ἡμέραν τῆς σῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. εὐλογήσειν αἴτιος τὸν θεὸν ἀγαπήσαντα τὴν δὲ τοῦ χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας οὕτως ὡς τέ σε ποιῆσαι βασιλέα. θαυμάσιον δὲ καὶ διὰ τῆς λόγων, πῶς αὐτοῦ διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, ἔτι καὶ ταῖς δωρεαῖς τοῦ διάνοιαι αὐτῆς ἐποίησε φανερόν. εἰκοσι μὲν γὰρ αὐτῇ τάλαντα ἔδωκε χρυσίου. ἀρωμάτων τὸ πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθου πολυτελῆ. λέγουσι δ' ὅτι καὶ τοῦ ὀποβαλσάμου ῥίζαι οὗ ἐπ νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δούσης ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχομεν. αὐτοδωρήσατο δ' αὐτοῦ καὶ Σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μάλιστ' ὧν κατ' ὀπθυμίαν ἐξελέξατο, οὐδὲν γὰρ οὗ ὅτι δυνηθῆναι λαβεῖν οὐ παρέσχεν, ἀλλ' ἐπιμώμενος ὧν αὐτὸς κ' τὴν οἰκείαν ἐχαρίζετο προαίρεσιν, ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἠξίου προθύμως τοῦ μεγαλοφρόσυνον ὀπδ' ἐκείνου.

C

D

E

F

G

Ἡ μὲν

καὶ ἡ μὲν τῆς αἰγυπτίων καὶ ἡ αἰθιοπίας βασίλισσα, ὧν προεῖρηκα μικρὰ τὰ χρύσα, ⁊ μεταδοῦσα πάλιν τῆς βασιλείας τῆς παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. κ⁊ ὃ τὸν αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ἀπὸ τῆς χερσοῦ καλουμένης ξηρᾶς λίθων πολυτελῶς τῷ βασιλεῖ, καὶ ξύλων πευκίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα τοῦ ναοῦ καὶ τῆς βασιλείου κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τῶν μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κινύρας τε καὶ νάβλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ λευῖται τὸν θεόν. πάντων δὲ τῆς πόσης κομισθέντων αὐτῷ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπεχθέντα, καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβοι δ' ἂν τις ὅτι τὰ τῆς πεύκης ξύλα τοῖς νεῶ εἰσὶ λεγομένοις, καὶ ταύτην ὑπὸ τῶν παρασκόπτων τὴν προσηγορίαν ἐπὶ καταπλήξει τῶν ὀνομάτων λαμβάνουσιν ἔστι δὲ διαφανέστερα. ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν εἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκινοῖς γίνεται. λευκότερα δέ ἐστι ⁊ σιλβοειδέστερα πολλῷ. τοῦτο μὲν πρὸς τὸ μηδὲν διαφορὰν ἀγνοῆσαι, μηδὲ τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς πεύκης, ἐπεὶ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως χρείαν ἐμνήσθημεν αὐτῆς, δίκαιον εἶναι καὶ φιλάνθρωπον δηλῶσαι νομίσαντες εἰρήκαμεν. ὁ δὲ τοῦ χρυσοῦ σταθμὸς τῶν κομισθέντων αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια ἑξήκοντα καὶ ἓξ, μὴ συναριθμουμένου καὶ τοῦ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ὠνηθέντος, μηδ' ὧν οἱ τῆς ἀραβίας τοπάρχαι ⁊ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεάν. ἐχώνευσε δὲ τὸ χρυσὸν εἰς διακοσίων καὶ σταδίων θυρεοὺς ἀνὰ σίκλους ἑξακοσίους. ἐποίησε δὲ καὶ ἀσπίδας διακοσίας, ἑξήκοντα μνᾶς χρυσίου ἑκάστης ἐχούσας. ἀνέθηκε δὲ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶκον τὸν δρυμώνα λιβάνου καλούμενον. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκπώματα διὰ χρυσοῦ. καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἐσίασιν ὡς ἐνὶ μάλιστα φιλοτέχνως κατασκευάσας καὶ τῶν ἄλλων τῶν σκευῶν διαφερόντως χρυσᾶ ἅπαντα ἐμηχανήσατο. οὐδὲν γὰρ ἦν ὅτι τῆς ἀργύρου ἐπώρασεν ἢ πάλιν ἐωνεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπῄει εἰς τὰ ἑσπέρια τῆς ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν προστάξων. ὧν ἐξεμπολουμένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς ἐκομίζετο τῷ βασιλεῖ. καὶ πολὺς ἔλεφας αἰθιοπίς τε καὶ πίθηκοι. τὸν δὲ πλοῦν ἀνατιοῦσαί τε καὶ ἐπανερχόμεναι τελεῖν ἔτεσιν ὠοῦσιν. φάνη δὲ λαμπρὰ πᾶσα ἐκ κύκλῳ τῶν χώρων περιέρχεται διαβοῶσα τῶν σοφίας καὶ σοφίαν, ὡς τοὺς τε πανταχῆ βασιλέας ὀρθυμεῖν εἰς ὄψιν αὐτῆς ἐλθεῖν, πῶς λεγομένους δὲ ὑπερβολὴν ἀπιστούντας, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις προσεμφαίζειν τῷ θεῷ αὐτὸν ἀπουδήν. ἔπεμπον δὲ αὐτῇ, σταδὸν χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλουργεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων ὕλην πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἅρματα, καὶ τῶν ἀλφαφιέρων ἡμιόνων, ὅσους καὶ ῥώμῃ καὶ κάλλει τὴν τοῦ βασιλέως ὄψιν εὖ διαθέσθαι ἐπιλέγοντο, ὡς τε τοῖς οὖσιν αὐτῇ προτέροις ἅρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τῆς πομπομένων προσαυξάντα ποιῆσαι τὴν ἁρμάτων ἀριθμὸν, τριακοσίοις προϊσχύτερον. ἦν γὰρ αὐτῇ προτέρων, χίλια, ὑπῆρχον γὰρ αὐτῇ δισμύριοι ἵπποι. ἦσκηντο δ' οὗτοι, πρὸς δὲ μορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκπρεπεστέρους ἄλλους εἶναι συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους, ἀλλὰ κάλλιστοι τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀθαμίλλητον αὐτῶν εἶναι τὴν ὀξύτητα. ἐπεκόσμουν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρέπον αὐθοῦντες, ἐπιπρεπεστάτῃ, τὸ δὲ ὕψος ὄντες θεοειδεῖς, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες, μηκίσας μὲν καθ' ἡμᾶς χαίτας, ἐνθέσθυμοι δὲ χλανίδας τῆς τυρίας πορφύρας. ψῆγμα δὲ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτῷ ἐπιπίπτει ταῖς κόμαις, ὡς σίλβειν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀνταναλωμένης.

A Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus, in patrium solum reuertitur. Per idem tempus allatis ex VII.
Aurea sicut vocant terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiusque parte vsus est ad instrumenta musica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos solent accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat.
Sed nemo sic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæve ad alliciendos emptores hac
B appellatione mangonizant negociatores, illis esse similia. illa enim aspectu ficulnaem materiem referunt, nisi quòd candidiora sunt & fulgentiora: id quod admonere officij nostri duximus, ne quis per ignorantiam in his discernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod
C priuatim negociatores mercati sunt, nec eo quod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos siclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum singuli trecentas minas penderent: atque hæc omnia in aula Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex auro solido parauit, & è lapide precioso, & in vsum conuiuij singulari arte fabre
D facta, reliquámque omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim nauigia rex in mari quod vocatur Tarsicum habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iussit, pro quibus exportatis aurum & argentum regi ferebant. multumque eboris, & mancipia Æthiopica & simias. Ea
E nauigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiam celeberrima per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quò certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosos eius se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea quàm argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea currusque &
F muli subuehendis sarcinis, qui vel robore vel pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticiis quadringenti currus accederent. Habuit enim priùs currus mille, equorum viginti millia. hi quum pulcherrimi fuêre, tum ad cursum exercitatissimi, vt collati ad cæteros omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera statura, promissoque capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. ad hæc ramenti auri capillum quotidie spargebant, vt ad solarium radiorum con-
G tactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

Hi armati & pharetris ſuccincti regium curſum ſtipabant, quo ſublimis inuectus, & amictus veſte candida, mane ſolebat vrbem egredi. Aberat ab Hieroſolymis duorum ſchœnorum ſpacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum ſimul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia ac prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & cùm eſſet elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermiſit, ſed & harum quotquot Hieroſolyma regiæ ſedem ducebant, ſilice conſtrauit, tum vt vltro citróque commeantibus eſſent faciles, tum ad oſtentandam hac quoque parte principatus ſui magnificentiam. Diſtributiſque oppidatim curribus, & in ſingula certo numero ad alendum præfinito, circa ſe quidem paucos reſeruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hieroſolymis eſſe fecit, quanta fuit ſaxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa viſas, in campis eius adeò multiplicauit, vt Moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad ſe adducerent, in ſingulas bigas ſexcentarum argenti drachmarum precio conſtituto: quos deinde ad Syriæ reges & tranſcuphratenſes mittere ſolebat. Cumque eſſet omnium regum glorioſiſſimus & piiſſimus, & opibus ac prudentia omnes ſuperaſſet, qui ante illum rem Hebræorum adminiſtrauerant, deterior factus eſt ante obitum: & à patriis moribus deſciſcendo, indignum antè geſtis rebus vitæ exitum habuit. Nam inſaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus ſuæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis ſemel Moyſi inſtitutis, quæ non niſi gentis eiuſdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipſam rem legiſlator præcauere voluerat, ne per hanc occaſionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones ſe transferrent. Sed hæc Solomon contempſit, voluptate irrationabili victus: ductíſque vxoribus è principibus viríſque illuſtribus prognatis ſeptingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia adeò conſuetudine earum eſt captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim ſeneſcente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei ſui neglexit, & mulierum exterarum ritibus aſſuecuit: quamuis iam antè quoque à præſcripto legum diſceſſerat, quando æreas boum effigies baſi maris illius addiderat, ſicut ſolio ſuo leonum pòſt appoſuit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domeſticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad poſteros reliquerat,

3. Reg. xi.

Α πύτον ὡδὲ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καὶ θορυβούμενον καὶ πέζα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, καὶ λαμπὴν ἀμφιεσμένος ἐσθῆτα, θοὰς ἐπ' ἴδος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἓν δ' χωρίον ἦν δύο χώρων ἱεροσολύμων ὁ καλεῖται μὴν ἅττα, ὧδε δ' ἀέσις δὲ καὶ ναμάτων ὑπερβολὰς ὑπερφυεῖς ὁμοῦ καὶ πλούσιον. εἰς τοῦτο τὰς ὁδοὺς ἐφύμνος ἐποιεῖτο. θεία δὲ ὡδὲ πάντα χρώμενος ὑπνοίᾳ τε καὶ ἀκουδῇ, καὶ λίαν ὢν

Β φιλόκαλος, οὐδὲ τῷ ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειον οὔσαν, λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, θοὰς τὸ ῥᾴστην εἶ τοῖς βαδίζουσι, καὶ θοὰς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τοῦ πλούτου τε καὶ μεγαλοψυχίας. ἁγνεύσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ ἐξετάξας, ὡς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ἀσφαλῆ ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν ὡδὲ αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα. τὰς δὲ πόλεις ταύτας, ἁρμάτων θεσπηρέτησε. τῷ δ' ἀργυρείου τοσοῦτον ἐποίησε πλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βα-

C σιλεύς, ὅσον ἴδιον καὶ τῷ λίθων; καὶ τῷ κεδρίνων ξύλων οὐ θεόπεσον ὅτων ἄπειρ τε τῷ δρυῶν τῷ συκαμίνων πλήθει τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. θεσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις αἰγύπτου κομίζουσιν αὐτῷ, παθεσκεύειν, τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρείου. αὐτός τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσι τε καὶ τοῖς πέραν διφράτου διέπεμπεν αὐτούς. γενόμενος ἦ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φερνῇ καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τῷ θεῷ

D αὐτὸ τὸν ἐθεράπων ἀρχὴν ἐχθρόταν, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τὸν τῆς παρῶν ἐθισμῷ φυλακὴν, οὐκ εἰς ὅμοιον οἷς θεσειρήκαμεν αὐτὸ τέλος κατέστρεψεν. εἰς ἦ γυναῖκας ἐμμανεὶς καὶ τὸν τῆς ἀφροδισίων ἀκρασίαν, οὐ ταῖς ἐπιχωρίοις μόνον ἠρίσατο, πολλαὶ ἦ καὶ ἐκ τῆς ἀλλοφύλων ἐθνῶν γάμους, σιδωνίας καὶ τυρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρίδη μὲν τοὺς μωυσέως νόμους, οἳς ἀπη-

E γόρευσε συνοικεῖν ταῖς οὐκ ὁμοφύλοις, τοὺς δ' ἐκείνων ἤρξατο θρησκεύειν θεοὺς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τῷ θεὸς αὐτὰς ἔσπ χαριζόμενος. τῶτ' αὐτὸ ὑπεισελθόντου τῷ νομοθέτου θεσεπόντος μὴ γαμεῖν ταῖς ἀλλοφυλογάμοις, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐπιπλακεῖς ἐθεσι τῷ παρῶν ἐκτρέπωσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων σέβωνται θεοὺς, παρεὸντες τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν καταμέλησεν ὑπεισελθοῦς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαγόμενος ἦ γυναῖκας ἀρχόντων καὶ ἐξαστῶν θυγατέ-

F ρας ἐπ' ἀκοσίας τὸν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς ἑξακοσίας, θοὰς ἦ ταύτης καὶ τῶν τῆς βασιλέως τῷ αἰγυπτίων θυγατέρα, δ' ὃς μὲν ἐκρατεῖτο θοὰς αὐτὸν ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνων, καὶ τῆς διανοίας ἐφιλοσοφίας ἠναγκάζετο παρέχειν αὐταῖς δῶγμα τὸ ζῆν ὡς αὐταῖς πάτριον ἦν. θεσβαρύσης δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τῷ λογισμοῦ δῆ τὸν χρόνον ἀθενοῦντος

G αὐτέχειν θοὰς τὸν μιμεῖσθαι τῷ ἑλληνείων ἑλλησμάτων, ἔτι μᾶλλον τῷ ἰδίου θεοῦ κατολιγώρησε. τοὺς δὲ τῷ γάμων τῷ ἐπεισέκτων πρῶτ διετέλει. καὶ θοὰς τούτων ἦ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι ὡδὲ τὸν φυλακὴν τῷ νομίμων. ὅτι τῷ χαλκᾶν βοῶν ὡμοιώματα κατεσκεύασε τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ αἰαθήματι, καὶ τῷ λεόντων τῷ ὡδὲ τὸν θρόνον τὸν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον ὡδεῖγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τὸν ἐκείνου δόξαν, ἓν αὐτῷ συνέβη καταλειπεῖν δῆ τὸν θεὸν δυσέβειαν,

οὐ μι-

οὐ μιμησάμενον αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τοῦ θεοῦ
κ) τοὺς ὕπνους φανέντος καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι
παραινέσαντος, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προ-
φήτης ὑπὸ τοῦ θεοῦ πεμφθεὶς, οὔτε λανθάνειν αὐτὸν
ὅτι τοῖς παρανομήμασι λέγων, οὔτ' ὀλίγον χαρί-
σεσθαι τοῖς πατρῴοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν
οὐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπὶ τῷ πατρὶ
δαβὶδ δὴ τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπέχειν δόξαν ποιήσειν
ἐκείνου. τελευτήσαντος δὲ τὸν υἱὸν αὐτῷ ταῦτα δια-
θήσειν, οὐχ ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ,
δέκα δὲ φυλὰς μόνας παραδοὺς αὐτῷ τῷ δούλῳ, δύο
δὲ καταλειπὼν τῷ ἐγγονῷ τοῦ δαβίδου, διὰ αὐτὸν ἐκεῖ-
νον ὅτι τὸν θεὸν ἠγάπησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν ἱεροσό-
λυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔχειν ἐβουλήθη. ταῦτα ἀκούσας σο-
λομὼν, ἔπληττε, καὶ σφοδρᾶς συνεχύθη, πάντων αὐ-
τῷ κεδνὸν ἀγαθῶν ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβο-
λὴν ἐρχομένων πονηρὰν. οὐ πολὺς δ' ὕστερος χρό-
νος ἀφ' οὗ κατήγγειλεν ὁ προφήτης αὐτῷ τὰ συμβησό-
μενα, ἦν πολέμιον ἐπ' αὐτὸν διὰ θεὸς ἤγειρεν ὁ θεὸς,
ἄδερον μὲν ὄνομα. τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἔχθρας, λαβόν-
τα τοιαύτην. παῖς ἦν αὐτῷ ἰδουμαῖος, γένους ὢν βα-
σιλικῶν σπερμάτων. καταφυγόντος δὴ τὸν ἰδουμαίων ἰωάβου τοῦ δαβίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς
ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους διαφθείραντος
μηνὶ ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν φαραώνην τὸν αἰγυ-
πτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμε-
νος, οἶκον τε αὐτῷ δόσει καὶ χώραν εἰς διαγωγήν.
καὶ γυόμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ
γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὸν ἀδελφὸν, ὄ-
νομα θαφίνας. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γυόμενος, τοῖς τε
βασιλέως παισὶ συναυξάφη. ἀκούσας οὖν τὸν δα-
βίδου θάνατον ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὸν ἰωάβου, πρόσ-
ελθὼν ἐδεῖτο τοῦ φαραώνου ἐπιτρέπειν αὐτῷ βα-
δίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δὲ βασιλέως ἀπαγορεύον-
τος, τίνος ἕνδειαν ὧν ἢ τι παιδῶν ἐπιδεῖται καταλι-
πεῖν αὐτὸν, ἐπιχλάζοντος πολλάκις καὶ παρακαλοῦν,
τότε μὲν οὐκ ἀφείθη. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, καθ'
ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πρόγματα κακῶς ἔχειν ἤρχετο
διὰ τὰς πρημένας παρανομίας, καὶ τὴν ὀργὴν
τὴν ἐπ' αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, συγχωρήσαντος τοῦ θεοῦ
φαραώνῃ, ὁ ἄδερος ἦκεν εἰς τὴν ἰδουμαίαν. καὶ μὴ
δυνηθεὶς αὐτὸν ἀποστῆσαι τοῦ σολομῶνος, κατεί-
χετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς καὶ σὺν ἰῷ ἐλαύνειν δι'
αὐτῶν οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ γυμνητισμὸς, ἁρπάσας ἐκεῖθεν,
εἰς τὴν συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ὀκεῖ πρὸς ραα-
ζαρῶν μὲν τοιοῦτον, τὸν δὲ τῆς συρίας ἀποστάντα
πρὸς βασιλέα ἀδραάζαρον διαπόντιον ὄντα, καὶ λη-
στεύοντα τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔχον-
τα δὲ αὐτὸν σίφος λησεικὸν, αἰδαίνει. καὶ κατα-
σχὼν τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεὺς αὐτῆς ἀποδείκνυ-
ται. καὶ καταβὰς ἔχων τὴν ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει
κακῶς, καὶ διήρπαζε σολομῶνα ἔτι ζῶντος. ἡ ταῦ-
τα μὲν ἐκ τοῦ ἄδερος συνέβαινε παθεῖν τοὺς ἰ-
σραήλους. ἐπιθέσθαι δὲ σολομῶνι, καὶ τῶν ὁμοφύ-
λων τὴς ἱεροβοάμου υἱὸς ναβαταίου, κατὰ θεοπρο-
πείαν πάλαι γυομένην αὐτῷ τοῖς θεάμασιν ἐπιλπίσας. παῖδα γὰρ ὑπὸ τῷ πατρὶ καταλειφθέ-
ντα, καὶ ὑπὸ τῇ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς εἶδε γυναῖον καὶ τολμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα,
τὴν ἐπὶ τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτε τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον περιέβαλεν.

A discedens ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaque ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clàm esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt
B non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idque ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic volente exortus est, cui nomen Aderus, regi infen-
C sus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cúmque Ioabus copiarum Dauidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis qui per ætatem arma ferre possent internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem euasit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentia illius est consecutus: &
D postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio regẽ, adiuit rogans vt sibi in patriã reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quáve sua iniuria prouocatus relinquere amicum benemeritum cuperet, & si non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cùm iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non ampliùs
E ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu in Idumæam reuertitur. & cùm non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cùm incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latro-
F num manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret Hieroboamus Nabatæi filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cùm e-
G nim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Eius operis curam tanta solertia gessit, vt rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, cum Iosephi tribui præficeret. Ad quam dum Hierosolymis egressus iter faceret, obuiam ei fit propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is salutatum eum de via paulùm seduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: scissoq; in duodecim frusta pallio, quo ipse amictebatur, iussit Hieroboamum decem inde sumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, scisso imperio Solomonis, eius filio, propter promissionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus est: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum se deuouit. Quare sciens causam propter quam Deus ab illo est alienatus, iustitiam colito, & legum perpetuus custos ac cõseruator esto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi sit propositum, nimirum vt tantus euadas, quantum scis Dauidem priùs fuisse. His prophetæ verbis erectus ad spes magnas Hieroboamus, cùm esset alioqui ambitioso & inquieto ingenio, quamprimum in suam prouinciam peruenit, non immemor prælagij prophetici solicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipsique principatum deferret. Cuius conatibus & insidiis cognitis Solomon volebat eum comprehensum occidere. At ille ad Susacum Ægypti regem profugus & præsens periculum euasit, & manendo illic vsque Solomonis obitum regno se Israëlitico incolumen seruauit.

Cap. III.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

SOlomon autem iam admodum senex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ verò nonaginta quatuor: sepelitúrque Hierosolymis, omnium regum felicissimus & opulentissimus atque prudentissimus, excepto peccato ad quod iam senescens à mulieribus est pertractus, de quo & consecutis mox Hebræorum calamitatibus satis dictum est. Cæterùm defuncto Solomone, & succedente in principatum eius filio Roboamo quem è Noma Ammanitici generis muliere susceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miserunt, qui Hieroboamum reuocarent. qui cùm ad eos in vrbem Sicima veniisset, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Israelitarum illic habito, regnum de populi consensu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de seruitio remitteret, & patre suo vellet esse mitior. Graui enim illius iugo se pressos fuisse. Sic enim firmius ei fore imperium, si amari mallet quàm metui. Ille post triduum ad postulata responsurum se pollicitus, statim in suspicionem venit, quòd sine mora votis eorum non annuisset.

VIII. 3. Reg. 12.

οὗτος ὑπὸ τοῦ θεοῦ πεμφθεὶς, ὡς τὸν βασιλεύσοντα αὐτὸν ἀποδείξατο, καὶ γέρας αὐτῷ στρατηγίαν δῶσι τῆς ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπορχεμένῳ τῷ ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τῆς ἱεροσολύμων, συμβαίνει προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν σιλὼ, Ἀχία ὄνομα. ὃς προσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγεν ἐκ τῆς ὁδοῦ μικρὸν ἀποδύσας εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδεὶς ἄλλος, σχίσας δ' εἰς δώδεκα φάσκει τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν ἱεροβοάμον λαβεῖν τὰ δέκα· προεῖπεν ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βούλεται, τὴν σχίσας τὴν σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τοῦ τούτου διὰ τὸν πρὸς δαβίδην γνώμης ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυλὴν καὶ τὸν ἐξῆς αὐτῇ δίδωσι σὺν ᾗ, τὰς δίκας σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἐξομόσαντας, καὶ ταῖς γυναιξὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδιδωκότος. εἰδὼς οὖν τὸν αἰτίαν, δι' ὃν μεταθήσει τὴν αὐτοῦ γνώμην ὁ σολομῶν ὁ θεὸς, δίκαιός ἐστι, καὶ φιλοτίμως τὰ κύριμα, πρὸς κειμήλιον σὺν τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς πρὸς θεὸν τιμῆς ὀθνεῖον μᾶλλον τῷ ἀπαίτου, χρήσασθαι τηλικούτῳ, πλείονι εἰδὼς δαβίδη χρώμενον ἐπαμθεῖς οὖν τοῖς τὰ προφήτου λόγοις ὁ ἱεροβόαμος, φύσει θερμὸς ὢν καὶ νεανίας καὶ μεγάλων ὀρεγόμενος πραγμάτων, οὐκ ἠρέμει· ἦν γὰρ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τῶν ὑπὸ ἀχία διειλεγμένων, δ' ὧν αἰσθάνεσθαι ἐπιχείρει τὸν λαὸν ἀφίστασθαι σολομῶνος, καὶ κινεῖν τὰ πράγματα εἰς αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν. μαθὼν δὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὴν εὐβουλίαν ὁ σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀνελεῖν. φυγὼν δὲ τοῦτο ἱεροβόαμος, πρὸς σουσακον φεύγει τὸν αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μένει τῆς σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τότε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθὼν ἐπέρχεται τὸ βασιλέως φυλαχθῆναι.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀφίστατο τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου, τὸν δίκαιον φιλῶν ἱεροβόαμον ἀποδείξει βασιλέα.

ΑΠοθνήσκει δὲ ὁ σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲν ἐνενήκοντα ἔτη, ζήσας δὲ ἑβδομήκοντα τέσσαρα. θάπτεται δὲ ἐν ἱεροσολύμοις. πάντας ὑπερβάλλων δ' ἀμφοτέρα τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γήρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθείς, παρεωράθη. ἐφ' οἷς καὶ τὸν δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἑβραίοις, εἰς καιρὸν ἔπεσεν εὐδοξήσαι δράσαφῆσαι. μὴ δὲ τὸν τοῦ σολομῶνος πλοῦτον ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονὼς, νόμιμα τοὔνομα, πέμψαντες δ' οὗς εἰς τὴν αἴγυπτον οἱ τῶν ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλεσαν τὸν ἱεροβόαμον. ἀφικομένου δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πόλιν, καὶ ῥοβόαμος εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδόκει γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς ἱεροσολίταις, ἀποδείξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τοῦ λαοῦ, καὶ ἱεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες αἰτεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ χρήσασθαι χρηστότερον τοῦ πατρός. βαρὺν γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δυνούστερον δ' ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ἐπιείκειαν, ἢ διὰ τὸν φόβον. ὁ δὲ μὴ ξένως ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι περὶ ὧν αἰτοῦσιν, ὑποπτος μὲν ἦν τοῖς γίνεται, μὴ δόλῳ χρῆμα ὑποθέμενος αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονὴν πρὸς-

πρέπειν γὰρ ἠξίουν εἶναι τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι τὸ μὴ παραυτίκα ἀπειπεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι. συγκαλέσας δὲ τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, πῶς ἂν πιθανὴν δοῖ πεισθῆναι τῷ ἀνδρὶ εἶναι πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἅτε εἰκὸς τοὺς δύνοις καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ κατὰ βασιλείας ὄγκον. χειρώσεσθαι γὰρ οὕτως εἰς δύνοιαν αὐτὸν, φύσει τοῦ ὑπηκόων ἀγαπῶντων τὸ πρᾶον καὶ ταπεινὸν καὶ μικρὸν ἰσόπυον τοῦ βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὴν οὔπω καὶ συμφέρουσαν ἴσως πρὸς τὸ παρὸν, εἰ μὴ πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτι δεῖ χθέσθαι βασιλέα, γνώμῃ ἀπεσκάφη, τῷ θεοῦ ποιήσαντος οἶμαι καταπειθῆναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας δὲ τοὺς μειρακίσκους τοὺς συντεθραμμένους, καὶ τὴν τοῦ πρεσβυτέρων αὐτῶν συμβουλίαν εἰπών, ἣ δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς σκέλδος λέγειν. τοὺς δ', οὔτε γὰρ ἡ νεότης, οὔτε ὁ θεὸς ἐφιέναι ἔκρινεν τὰ κρείττω, παρήνεσαν ὑπερεῖδεσθαι τοῦ λαοῦ, τὸν βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ σκληρουχίας ἐπιθέσθαι σκέπτοιτο, πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πείραν δυσκόλου, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐκεῖνος ἐνουθέτει, σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν. τούτοις ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας πρέπειν τῇ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ὑπόκρισιν, ὡς συνῆλθεν ἀκουσόμενον τὸ πλῆθος τῇ ἕκτῃ τῆς ἡμέρας, μετεώρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος λέγοντος ἀκούσαί τι τοῦ βασιλέως ἐπιεικέστερον, οἰομένου δέ τι καὶ φιλάνθρωπον, τὴν τοῦ μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τοῦ φίλων ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπράττετο καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν Ἀχίας. πληγέντες δὲ ὑπὸ τῆς λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρου καὶ ἀλγήσαντες, ὡς ὅτι πέρα τοῖς εἰρημένοις ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες οὐκέτι οὐδὲν αὐτοῖς ἔδει συγχύσεις πρὸς Δαβίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκεῖνον ἔφασαν τὴν ἡμέραν. παραχωρεῖν δ' αὐτῷ μόνον τὸν ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἀπείλησαν. οὕτως δ' ἔχοντι πρὸς καὶ τοῦ ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτοῦ τὸν ὅτι τῆς φόρον ἀδώραμον ἵνα συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἶτα προπετῶς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον ἰδεῖν αὐτοῖς, ποιήσειε μᾶλλον σκληρότερος, οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν ῥοβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτειναν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας, μὴ καὶ ἔρξῃ πάθῃ τὸ δεινὸν, ὅπερ ἐδεδοίκει δὲ θυὸς ὅτι ἁρματος, ἔφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴ, καὶ ἡ βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῶν δαβίδου παίδων ἀπέστη, τῷ ἱεροβόαμον ἀποδείξαι τῶν ἁρμάτων κύριον. ῥοβόαμος δ' ὁ σολομῶνος παῖς, σκηνοποιίαν ποιήσας τῶν δύο φυλῶν, αἳ εἶχον ὑπηκόους, οἵους τε ἦν λαβὼν ὀκτωκαίδεκα μυριάδας ἐπιλέκτους, ἐξῆλθεν ὅπως τὸν ἱεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δὲ ὑπὸ θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, οὐδὲ ἐπὶ δίκαιον τοῖς ὁμοφύλοις πολεμεῖν, ἔπεισε. καὶ ταῦτα καὶ τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν τῆς τοῦ πλήθους ἀποστάσεως γεγενημένης, οὐ κατέξηλθε. διηγήσομαι δ' ὅσα ἱεροβόαμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, εἶτα δὲ, τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ ῥοβοάμου τοῦ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως γεγενημένα διηλώσομεν. φυλαχθεὶς δὲ αὐτοῦς ἄχρι παιδὸς τῆς ἱστορίας τὸ σύνταγμα.

A Decere enim eius ætatem putabant præcluem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei suberat: quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat quale responsum populo dari oporteat. qui quum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probè callerent, suaserunt vt comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facilè B illum amaturos, quòd natura ita comparatum sit, vt subiecti delectentur regibus mansuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam vtilis in omne tempus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat, vtiliora cer- C nere, autores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, duriùs etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum, postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & D existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio, ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem iam esset peruentum, per indignationem vno ore exclamant, nihil sibi futurum ampliùs cum Dauidis progenie, haberet ipse templum quod pater extruxisset, manifestè defectionem præ se E ferentes. Adeoque pertinax ira fuit, vt Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandósq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in famulo saxis impetitum, veritúsque ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru quantum potuit Hierosolyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tri- F bus communibus suffragiis regem cum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarũ indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per prophetam intercessisset, admonens nefas esse ciuile bellũ mouere, præsertim cùm G Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, actum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, A inibi domicilium optauit:nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret,populus captus religione templi & ceremoniis,facile mutata voluntate, séque relicto ad priorem regem accedere posset, idque non dominationi suæ tantùm, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc modo rebus suis consulere.Duas vitulas ex auro fecit,& constructis totidem delubris,altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique consecrauit:& conuentu indicto decem tribuum quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus:Viri populares, notũ vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur:sed vbique vota exaudit, vbique cultores suos respicit.Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis,alteram in Dana,vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluẽtes, illic Deum ritè adoretis. Nèc deerunt sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati,ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis.Ergo quicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet,quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populũ decepit, autor ei factus patriæ religionis deserẽdæ:quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum,vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatẽ abducerẽtur,sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi E mensis festiuitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare posuit: móxque assumpta pontificis persona cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cúmq; iam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere,Deo mittẽte superuenit à Hierosolymis propheta, nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege 3.Reg.13. ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc F dicit Dominus. Exoritur quidam de genere Dauidis,Iosias nomine,is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, iubens hominem G comprehendi: móxque sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, torpente membro haud secus quàm si esset exanime. Altare quoque dirutum impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat.

ὁ τοίνυν ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν σπίμη πόλει, ἐν ταύτῃ τῳ δίψαντα ἔιχε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἐν φανουήλα πόλει λεγομένῃ. μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνίστασθαι μέλλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ὁπτεύσῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντι, καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγαγεῖν, μεταγνῶσαν ἴσως, καὶ ἀλλαξαμένην τὸν τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τῷ θεῷ, καταλείψῃ μὲν αὐτὸν, προσχωρήσῃ δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσει τούτου γενομένῳ τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, βουλευσάμενος τοιοῦτον. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἵνα ᾗ μὲν ἐν βαθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον δὲ ἐν δάνῃ, πρὸς ἑσπέραν δὲ ὄντι πρὸς τοῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, τίθησι τὰς δαμάλεις ἑκατέρῳ τῷ ἐν ταῖς προειρημέναις πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τὰς δεκαφυλὰς ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, καὶ οὐκ ἔστιν ὃν ἀποδιδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν. ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν οὔ μοι δοκεῖ καλῶς ἔχειν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν οὕτως ὁδὸν προσκυνεῖν. ἄνθρωπος γὰρ κατεσκεύακε τὸν ναόν, ποτοίηκα κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τῷ θεῷ, καὶ τὴν μὲν ἐν βαθήλῃ πόλει καθίρωσα, τὴν δ' ἐν δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τούτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατοικοῦντες προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. ἀποδείκνυμι δέ τινας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῶν λευίτου φυλῆς καὶ τῶν ἀαρὼν οἴκου. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσενεγκάτω μόσχον τῷ θεῷ καὶ κριόν, ἃ καὶ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρὼν παραλαβεῖν. τοῦτ' εἰπὼν, ἐξαπάτησε τὸν λαὸν, καὶ τὸν παρόντα θρησκείας δεσπότας, ἐποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς ἑβραίοις, καὶ τῷ πολέμῳ κεκακωθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καιρὸν χώραν δηλώσομεν. ἑστάσης δὲ τὴν ἑορτὴν ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν βαθήλῃ ταύτην ἄγαγεῖν, ὥσπερ ἐώρταζον καὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως. γενόμενος δ' αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὑπὸ τὸν ὠμὸν αἱμαβαίνῃ σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ' ὑπὲρ ἐπιφέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὕψει τοῦ λαοῦ παντὸς, προφήτης ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης ἰάδων ὄνομα, θεοῦ πέμψαντος. ὃς στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει τῶν βασιλέως ἀκουόντων, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεσθαί τινα προλέγει ἐκ τοῦ δαβίδου γένους ἰωσίαν ὄνομα, ὃς θύσει σοὶ τοὺς ψευδοιερεῖς τοὺς καὶ ἐπὶ σοῦ τὸν καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀποστατῶν, ἐπὶ σοῦ κεκαύσει. ἵνα μὲν τοίνυν πιστεύσωσι οὗτοι τῷθ' οὕτως ἕξειν, σημεῖον αὐτοῖς προφέρει γενησόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτοῦ πιμελὴ τῶν ἱερείων, ἐπὶ γῆν χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβοάμος, ἐξέτεινε τῆς χειρὸς καθ' οὗ κειμένου συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ, οὐθὺς παρείθη, καὶ οὐκ ἐπῆλθεν αὐτῷ πρὸς ἑαυτὸν ἀπαγαγεῖν. ἀλλὰ ναρκήσασα καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης.

μαθὼν

μαθὼν ὁ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θείαν ἔχοντα πρόγνωσιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν θεόν· τὴν αὐτοῦ ἀνθρωπείαν ὁ δὲ τὴν χεῖρα τὸ κατὰ φύσιν ἀπολαβοῦσα, χαίρων ἐπὶ αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ' αὐτῷ· ἀάδων δὲ ἔφη, οὐ μὴν μένειν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτόν, οὐδὲ πιεῖν ἄρτου οὐδὲ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. ἦν γὰρ αὐτῷ τοῦ θεοῦ ἀπειρημένον, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ δι' αὐτοῦ ποιήσῃ τὴν ὑποστροφήν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ἔφασκε. τὸν μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας· αὐτὸς δ' ἐπὶ φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν προειρημένων, οὐκ ἀγαθὴν ὑπονοῶν. ἐπὶ δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱεροβόαμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ὃς τότε μὲν κλινήρης ἐπὶ δόξῃ τοῦ γήρους ἀθένει. τῷ δὲ παίδων αὐτοῦ διηγησαμένων τὰ περὶ τοῦ παρόντος ἐξ ἱεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν γεγονότων, καὶ ὡς παρεθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν ἱεροβόαμος, ἐξαμένης πάλιν οὐκ ἔνης ζῶσαν ὑπολάβοι. δύσας μὴ παρὰ δοκιμήσῃ αὐτὸν ὁ ξένος ἐπὶ τῷ βαπλεῖ, καὶ πλείονος ὑπολάβοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν ὄνους ἐπισάξαι τὸν ὄνον, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ ἐπισκευάσαι. τῷ δ' ἀπελθόντων ὁ προστάξας, ἐπέβας ἐδίωξε τὸν προφήτην. καὶ καταλαβὼν αὐαπαυόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιερὸ ἔχοντι δρυός, δύμενόν τε ἦν ἀσατο τὸν ἔσω. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. τοῦ δ' φήσαντος κεκωλύσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ γεύσασθαι ἐπί τινι τῷ ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἀλλ' οὐχὶ παρ' ἐμοὶ πάντως ἀπηρόσκοπόν σοι τὸ θεῖον ἐπιθέσθαι ἔφη. προφήτης γὰρ εἰμὶ κἀγώ, καὶ ἐν αὐτῇς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸ θρησκείας. ἐπαρεμυθεῖτο ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγῃ σὲ πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δ', ψευσαμένῳ πειθθείς, αἰσχρὸν ἔφην. ἀριστοῦντων δ' ἐπὶ φιλοφρονουμένων, ὁ θεὸς ἐπιφαίνεται τῷ ἰάδωνι. καὶ ἐπιβάντα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἡμερίαν ὑφίξεν ἔλεγε. καὶ ποδαπὴν, ἐδήλου. λέοντα γὰρ αὐτῷ καὶ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ, συμβαλεῖν ἔφασεν, ἀφ' ἑ δι' αὐτὸν διαφθαρήσεσθαι, καὶ ἐν τοῖς παρῳδοῖς μνήμασι ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο οἶμαι καὶ τῆς τοῦ θεοῦ βούλησιν, ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τοῦ ἰάδωνος λόγοις ἱεροβόαμος ἐλεγχόμενος ψεύδους. πορευομένῳ τοίνυν τῷ ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβάλλει λέων. καὶ καταφάσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸ μὲν ὄνον οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. παρατιθεζόμενος δ', ἐφύλασσε καὶ κεῖνον, καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἂ τινες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγελλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τοῦ ψευδοπροφήτου. ὁ δ', τοὺς υἱοὺς πέμψας κόμισεν εἰς τὴν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελοῦς μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐστειλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸ ἀποθανόντα, σὺν ἐκείνῳ θάψαι λέγων, ἀληθῆ μὲν ἐφ' πάντ' ὅσα προεφήτευσε κατὰ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου. ὑφειλκύσεσθαι δ' αὐτὸς μετὰ τὸν τελευτὴν σὺν σὺν ἐκείνῳ ταφείς, τῶν ὀστῶν ἀγνωσθησομένων. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς. πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς πρόσφορος τοῦ ἱεροβόαμος. καὶ τί δήποτ' ἐταράχθη εἰπὼν ὑπὸ τοῦ τοῦ ἀνδρὸς λόγων; ὡς ὂν καὶ τὰ περὶ τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ καὶ τὸν αὐτὸν χεῖρα, δηλήσασθαι ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄριστον δόκιμον, ἤρξατο ταύτην αὐτοῦ τὸν δόξαν ἀναλύσῃ κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς περὶ τὰ γεγενημένων χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτὸν τὴν ἀλήθειαν.

A Ibi rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. quod cùm ita factum esset, lętus recepta sanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi cõtra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eandem viã reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de
B se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

Erat in ea vrbe malus quidam pseudopro- IX.
pheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus, cúmque audisset à filiis de aduẽtu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram
C ad illius preces sanam recepisset: veritus ne rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filiis vt euestigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè iussa executis conscenso iumento per vestigia prophetę properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa, primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referẽte vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vr-
D be cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit sumere. nam ego quoque propheta sum eiusdẽ cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq. modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur, nec in paternũ monumentũ inferatur. Hæc autem Deo volente contigisse opinor,
E quo minus apud Hieroboamum Iadonis verba fidẽ inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiã detractum de iumento necauit, nihil lęso asino imò & illum & prophetę cadauer seruabat accubans. donec viatores quidam rẽ visam pseudoprophetæ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibiq. magnificè sepeliit, monitis filiiis vt se quoq. post mortẽ in idẽ monumẽtũ inferrent.
F Vera. n. esse quęcũq. ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetę reddita, & iniuncta filiis mandata, cùm esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inquit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem
G Dei vatémque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

Aiebat enim præ laſſitudine manum eius obtorpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare quoque recẽtis etiam tum ſtructuris, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremò vatis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil diuinum nec in vita nec in verbis eius fuiſſe. His dictis regi perſuaſit, & mentem eius à Deo & iuſtis ac pijs operibus in totum auerſam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim poſthac contra omne ius ac fas debacchatus eſt, vt nihil aliud quæreret, quàm quomodo in dies magis ac magis ſemetipſe nouis ſceleribus ſuperaret.

X. Sed hoc omiſſo de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas cõdidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipa, Mareſa, Zipha, Adorem, Lachis, Azeca, Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ ſitæ. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica ſorte muniuit, ſinguliſque ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumẽto, vino, oleo, cæterisque commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lanceārum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt ſacerdotes & Leuitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac iuſti patrias ſuas relinquebant, vt Hieroſolymis Deum colere liceret, offenſi Hieroboami tyrannide, qui eos ad ſuarum vitiarum adorationem vi adigere volebat. quo factum eſt vt Roboami regnum integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiuſdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt. & quamuis etiam ex aliis vxoribus liberos haberet, præ omnibus tamẽ amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò ſexaginta. Abiam verò Machæ filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiusque fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque vrbes credidit. Sed vt plerunque ſolẽt mortales fortuna blandiẽte corrumpi. Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad iniuſtas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis, ita vt etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, vt cùm principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi depraueãtur, quorum modeſtia ceu norma corrigi debebãt, & pro virtutibus vitia eorum ſequantur: alioquin niſi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo cõtigit, populo leges ac pietatem egregiè cõtemnente, ne iuſtitiæ ſtudiis regem ſuum offenderet.

ὅπηρδρεῖ γὰρ πεῖθεν αὐτὴν ὡς ὑπὸ κόπου μὴν ἡ χεὶρ αὐτοῦ ναρκήσαι βασάζουσα τὰς θυσίας. εἶτ' ἀνεθεῖσα πάλιν, εἰς τὸν αὐτὸν ἐπανέλθοι φύσιν. τὸ δ' θυσιαστήριον δὲ καινὸν καὶ διξάμηνον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥᾳδίως δ' πεσοῦσι διὰ βάρος τῶν ἐπενεχθέντων. ἐδήλου δ' αὐτοῖς καὶ τὸν θάνατον τὰ σημεῖα ταῦτα προειρηκότες, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπολεῖται. ὅτου δὲ ἕνεκεν ἢ τί ἔσχεν, οὐκ ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἶπον, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὴν δίκαιον αὐτοῦ τελέως ὑποστρέψαι ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν δικαίων καὶ θείων ἔργων ὅπῃ τὰς ἀσεβεῖς προέξεις παρόρμησεν. ὅτε δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρῳκύνησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τι καὶ ἐν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐργάσηται. καὶ τὰ μὲν καθ' ἑαυτὸν Ῥοβοάμου, ὅπῃ τοῦ παρόντος ἡμῶν διηλώθω. ὁ δὲ Σολομῶνος υἱὸς Ῥοβοάμης, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προειρήκαμεν. ὠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, Βηθλεέμ, καὶ Ἠταμέ, καὶ Θεκώε, καὶ Βαιθσὺρ καὶ σωχὼ καὶ Ὀδολάμ, καὶ εἰπὰν, καὶ Μάρησαν, καὶ Ζιφᾶ, καὶ Ἀδωραΐμ, καὶ Λαχεῖς, καὶ Ζηκᾶ, καὶ Σαραΐμ, καὶ Ἠλὼμ, καὶ Χεβρῶνα, ταύτας μὲν ἐν τῇ Ἰούδα κληρουχίᾳ προέτας ὠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ Βενιαμίδι κληρουχίᾳ. καὶ τειχίσας, φρουρὰς τε κατέστησεν ἐν ἁπάσαις καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον παντὶ ἄλλῳ προεξεφόδιον ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων διαφυλάξας ἀπέθετο, πρὸς δὲ τούτοις θυραιούς καὶ σιδηρᾶς εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον δὲ αὐτῷ πᾶσι τοῖς ἰσοπαλίταις ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ Λευῖται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι τῶν πλήθους ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, καταλιπόντες τὰς αὑτῶν πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν Ἱεροσολύμοις τὸν θεὸν, ἃ δὲ ἠδίως εἶχον προσκυνεῖν ἀναγκάζοντος τὰς δαμάλεις αὖ Ἱεροβοάμης κατεσκεύασε. καὶ ἤυξησαν τὴν Ῥοβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γάμους δὲ συνῆψέ τινας καὶ ἐξ αὐτῶν ποιησάμενος ἐξ αὐτῶν παῖδας, ἔγημε τὸ ὕστερον καὶ τὴν ἐκ τῆς Ἀβεσαλώμου θυγατέρος Θαμάρης, μαχάνην ὄνομα καὶ αὐτῷ οὖσαν συγγενῆ. καὶ παῖς ἄρρεν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, Ἀβίαν προσαγορεύσας. ἔσε. τέκνα δὲ εἶχεν καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν, πλείονα πασῶν δὲ μᾶλλον ἔστεργε τὴν μαχάν. εἶχε δὲ, τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς δὲ, ἑξήκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ ἐγένοντο, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. ἐδίδαξον δ' ἀπέδειξε βασιλείας, τὴν ἐκ τῆς μαχάνης Ἀβίαν. καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῷ καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐπίστευσεν. αἷπον δ' οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ δυσημερίας τοῖς αἰθέροις τὸ τῆς προαγμάτων μέγεθος, καὶ τὸ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτὸν ἔκπτη. τὸν δὲ βασιλείαν αὐξανόμενον οὕτω βλέπων Ῥοβοάμης εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ὁδοὺς ἔπεσε πράξεις, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας κατεπεφρόνησεν, ὡς καὶ τὸν ὑπ' αὐτῷ λαὸν μιμητὴν γενέσθαι τῶν ἀνομημάτων. συνέβαινε δὲ τοῦτο διὰ τὰ τῶν ἀρχόντων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων ἔθεσι. καὶ ὡς ἔλεγον τῆς ἐκείνων ἀσεβείας τὸν αὐτὸν σωφρονίζων τρόπον, ὡς ἀρετῇ ταῖς κακίαις αὐτὸν ἔπονται. οὐ γὰρ ἐνὸν ὑποδέχεσθαι δοκεῖν τὰ τῶν βασιλέων ἔργα μὴ ταῦτα πράττοντας. ἔτι τοίνυν συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ Ῥοβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβεῖν τοὺς αὐτὸν καὶ ὑπομιμεῖσθαι, ὡσυδαζειν μὴ προσκρούσωσι τῷ βασιλεῖ, θέλοντες εἶναι δίκαιοι.

Κεφα-

Κεφάλαιον ϛ΄.

Ὡς σούσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατευσάμενος ἐπὶ ἱεροσόλυμα, καθεῖλεν τὴν πόλιν τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετώκισεν.

Τιμωρεῖται ὁ θεὸς εἰς αὐτὸ ὕβριον ὁ θεὸς ὃ ἐπήμυνε τῇ αἰγυπτίων βασιλείᾳ σούσακον. φέρει ὃ πλησθὺς ἡ ἱερὰ βίβλος τὰς πράξεις αὐτοῦ σεσυρμένως πως διαπίπτει. δοκεῖ γὰρ ὁ σύσακος, πέμπτῳ ἔτει τῆς ῥοβοάμου βασιλείας, ἐπιστρατεύειν μὲν πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἁρμάτων μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ ἑξακόσια τὸ ἀριθμὸν ἐξομολογοῦνται ἱππέων ὁ μυριάδες ἑξήκοντα. πεζῶν ὁ μυριάδες τετρακόσιαι. τούτων τοὺς πλείους λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνει τὰς ὀχυροτάτας τῆς ῥοβοάμου βασιλείας ἁμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἐχώρει ἐπὶ τοὺς ἱεροσολύμους. ἐγκεκλεισμένου δὲ τοῦ ῥοβοάμου καὶ τοῦ πλήθους ἐν αὐτοῖς δέει τὸν σουσάκου στρατιάν, ἧς ὁ θεὸς ἐκεκώλυτο, δεήσεως νίκης καὶ σωτηρίας, ἀλλ' ἐκ ἔπεισαν τὸν θεὸν ἀλλθῆναι μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ θεοφήτης σαμμίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπολεῖν ἐγκαταλείψαντας αὐτούς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλειπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, λύπης τῆς ψυχαῖς αὐτῶν ἔπεσον. ἐν μηδενὶ δὲ σωτηρίου ὁρῶντες, ὁμολογεῖσθαι πάντες ἅρμοσαν, ὅτι δικαίως αὐτοῖς ὁ θεὸς προσφέρεται ὠμωμένοις εἰς αὐτὸν ἀσεβεῖς, ἐν συγχύσει τὰ νόμιμα. καταδὼν δ' αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐᾶσαι μὲν ἁλῶναι, καὶ τὰς ἀμαρτίας αὐθομολογησαμένους, ἐκ ἀπολέσθαι αὐτοὺς εἶπεν ἐκ θεοῦ ἐν θεοφήτου. ποιήσει μέντοι γε τοῖς αἰγυπτίοις ὑποχείριος, ἵνα μάθωσι πότερον αὐθρώπῳ δουλεύειν ὄζιν ἢ τὸν ὑπὸ τούτου, ἢ θεῷ. ταῦτα λαβὼν ὁ σύσακος ἁμαχητὶ τὴν πόλιν, διεμένει τῆς ῥοβοάμου βίβλου φόβον, ἐκ ἐμένει τῆς ἡμερησίας συνθήκας. ἀλλ' ἐβούλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξενέγκασε τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ βασιλικοῦ, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βασάνας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολεπών. ἐφείλετο δὲ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. ἐκ εἴασε δὲ καὶ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαβίδης τῷ θεῷ, λαβὼν ἁλοὺς τῆς σοφίνης βασιλέως. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμαται δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἁλικαρνασεὺς ἡρόδοτος φέρει μόνον τὸ τοῦ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλος τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν παλαιστίνων συρίαν ἐδῄωσατο, λαβὼν ἁμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φαίνεται δὲ ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βούλεται δηλοῦν κεχλευασμένον ὑπὸ τῆς αἰγυπτίας. λέγει γὰρ ὅτι σήλας καταλείπων ἐν τῇ τῶν ἁμαχητὶ ἁλόντων αὐτοὺς αἰδοίας γυναικῶν ἐγγράφας. ῥοβοάμος δὲ αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἁμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ δὲ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων ἀποτομήν. φοίνικας γὰρ καὶ σύρους οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον οὐδὲν ὄζιν ὅτι μηδένες ἄλλοι ἀποτέμνουσι τῶν ἐν παλαιστίνῃ σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἑκάστοι λεγέτωσαν ὅτι ἂν αὐτοῖς δοκῇ. ἀναχωρησάντος δὲ σουσάκου, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσῶν θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χαλκέα ποιήσας, τὸν αὐτὸ ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῶν βασιλέων φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τοῦ μὴ στρατηλάτου δηφανοῦς, καὶ τῆς ἐν τοῖς θεήμασι λαμπρότητος δέχεται, ἐβασίλευσεν δὲ ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δίκῃ, πάντα τὸν χρόνον ἐλθεῖν ὃν ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ

CAP. IV.

Susacus Aegyptiorum rex captis Hierosolymis diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

HAnc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitũ LXM. peditum CCCCM. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionẽ, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cũ suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum nõ potuit, vt victoriã annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullã salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperũt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic effectos, & peccata sua cõfitentes, per prophetam denuntiauit, nolle se eos perdere subditutum tamen Ægyptiis, vt experiantur vtrum cõmodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente vrbem, conditiones non seruauit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidẽ relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophenę rege acceptas: atque ita cum opima præda domũ est reuersus. Meminit autẽ huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantũ errans, & quòd peruasis multis aliis gentibus etiam Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus non expectata vi deditionem facientibus. Apparet autem satis quòd nostram gentẽ dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos qui prius quàm Martẽ experitẽtur deditionẽ fecissent, in quibus pudẽda muliebria insculpta fuerint. Roboamus aũt is fuit rex noster, qui vrbẽ antequã oppugnaretur dedidit. Idẽ ait Aethiopas quoq. ab Ægyptiis circũcisionẽ viriliũ didicisse. Phœnicas. n. & Syros Palęstinos fateri schãc ab Ægyptiis accepisse. Cõstat aũt quòd nulli alij circũcidãtur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sẽtiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaq. scutariis & excubitoribus suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cohibẽte, cò quòd perpetũ illi esset cum Hieroboamo diffidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septẽ in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, vt qui propter spretũ paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octauum iam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnũ obtinente.

XI. Et quoniam huius regis exitum, diximus, superest vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignámque tanta impietate pœnam, non multo pòst Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cúmque filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam mutato cultu, sumptóque priuato habitu, ad Achiam prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauítque vt quasi peregrina de filio percontaretur, esset-ne præsentem morbum euasurus. Illa habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Siluntem vbi tum Achias degebat, peruenit. Iámque aduentante ad illius ædes muliere, cæcutiéti prę senio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata respondendum sit. Et cùm iam pro foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniux, quid teipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauítque quid tecum loqui debeam. Vade igitur ad maritum, & hęc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi, & abscisso à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadauera vestra à canibus atque alitibus deuorabuntur. constituam enim regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturque defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans, plangénsque misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersáque domum illum quidem ita vt propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiauit.

3. Reg. 14.

Βασιλεύσας δ' αὐτῶ, ἐπαναιρήσεσθαι. τὸν ξύπνον ἀλαζὼν αἰὴρ καὶ ἀσκὸς, καὶ δίκη τὸ μὴ πεισέχειν τοῖς πατρῴοις φίλοις, τιλὼ ἀρχιλω ἀπολέσας. ἐπάφη δ' ἐν ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τῶ βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸ τιλὼ βασιλείαν, ὁ υἱὸς ἀβίας, ὃς δοὺν ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἱεροβοάμου τῶ σίκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μὲν, τοιοῦτον ἔχε τέλος. τὰ δ' ἑξῆς ἱεροβοάμου ἀκόλουθα τούτων ἐχομεν πῶς κατέστρεψε τὸν βίον διεξελθεῖν. ἐφ' ᾧ δὲ οὐ διέλειπεν ἡδὲ ἡμέρησεν εἰς τὸν θεὸν ὑβρίζων, ἀλλὰ καθημέραν ὅπι τῶ ὑψίλοφ βωμοὺς ἀνίστας, καὶ ἱερεῖς ἐκ τῆ πλήθους ἀποδείκνυς διετέλει. ταῦτα δ' ἔμελλεν οὐκ εἰς μακρὰν τ' ἀσεβήματα καὶ τιλὼ παῖδα αὐτῶ δίκην εἰς τιλὼ αὐτῆ κεφαλὴν, καὶ πάσης αὐτῆ τῆς γενεᾶς ξύψειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτῶ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸ παιδὸς ὃν ἐβούλω ἐκάλεσεν, τιλὼ γυναῖκα αὐτοῦ προσέταξεν, τιλὼ σολὼ ἀποθεμένω, καὶ χῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορεύθῶαι πρὸς ἀχίαν τὸν προφήτην. ἔνθ' γὰρ θαυμαστὸν ἀνδρα, ὃς τῶ μελλόντων πρόσει τὴν. καὶ γὰρ ὃς τῆς βασιλείας αὐτῶ ζῶτον δεδηλωκέναι. ὃς δ' ἐγὼ μέλλω δ' ἐκέλευσε ὃς τὸν παιδὸς αἰσθέσθαι ὡς ξένη, εἰ δύναιτο τιλὼ νόσον. ἡ δὲ μεταχηματισαμένη, καθὼς αὐτῆ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ ἀχιάς. καὶ μελλούσης εἰς τιλὼ εἰσίναι αὐτοῦ εἰσέτι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένου δὲ τὸ γῆρας, ὑπεφανείς ὁ θεὸς, ἀμφότερα αὐτῶ μηνύει, τιλὼ τε ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τὰ δεῖ ὃς ἂν πάρεσιν ὑποκρίνασθαι. παριούσης δὲ τῆς γυναικὸς εἰς τιλὼ εἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης αἰσθόμενος, εἴσελθε ὦ γύναι ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτιλώ; τὸν γὰρ θεὸν οὐ λανθάνεις, ὃς ἀφιγμένην τέ μοι φανεῖς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε τίνας ποιήσομαι τοῖς λόγοις. ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφεζεν αὐτῶ ταῦτα λέγω. ἐπεὶ σὲ μείζονα ὄντα μικροῦ καὶ μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, καὶ ὑποχίσας τιλὼ βασιλείαν ἀπὸ τ' δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δ' τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τιλὼ ἐμὸν θρησκείαν καταλείπων, χωνευσὶς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους ἐτίμας. οὕτως σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ὁλοθρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γένεσθαι βασιλεὺς γὰρ ἐξαίρεται τοῦ ὑπ' ἐμοῦ λαοῦ παντὸς, ὃς οὐδὲν ὑπολείψει τοῦ ἱεροβοάμου γένους. ἁθροίξει δ' τῆς πανωρίας καὶ τὸ πλῆθος σκήπτων τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρεὶς εἰς τοὺς πέραν εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους θρησκευεῖ θεοὺς, τιλὼ ἐμιλὼ θυσίαν ἐγκαταλείπων. σὺ δ' ὦ γύναι, ταῦτα προαγγέλλουσα αὐτοῦδε πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δ' ἐμὸν καταλήψη τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολείψει τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσεται δ', κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ πλήθους παντὸς, κοινῶ τιμηθεὶς πάθει. καὶ γὰρ μόνος τῶ ἐκ τοῦ ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς ἔστι λῶ. ταῦτα δὲν προφητεύσαντος, σκιρτήσασα ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ πρὸ τοῦ προειρημένα παιδὸς θανάτω πρεσαλγὴς, θρηνοῦσα δι' τὴν ὁδὸν, ἐπὶ τὴν μέλλουσαν τοῦ τέκνου κοπομένη τελευτὴν, ἀθλία τοῦ παιδὸς ἐπέγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ ἀπαθὴ μὲν αὐτὴ χεσμένη δι' ἑαυτὴν ἐμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπεισθεῖσα θάνατον ὀφεῖσθαι νεκρὸν, αἰσχρὰν δ' ἀνδρα, ἐπὶ ἀναιρεθέντι τὸν μὲν σκεπτευκότα καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης εὗρε, τοῦ δ' βασιλεῖ, παῖδα ἀπήγγελε.

Κεφά-

Κεφάλαιον ε'.

Στρατία ἱεροβοάμου κατὰ τοῦ υἱοῦ ροβοάμου, καὶ ἧτται. καὶ ὅτι βασιλεὺς τοῦ ἱεροβοάμου γένους ἐξωλοθρεύσας, αὐτὸς τοῦ βασιλείου ἔσχεν.

Ιεροβοάμος δὲ οὐδὲν τούτων φροντίσας, πολλῷ ἀριθμήσας στρατιὰν, ὅτι τὴν ροβοάμου παῖδα τῶν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ παιδὸς ἀγαθὴν οὖσαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. κατεφρόνει γὰρ αὐτοῦ διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ δὲ ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν ἱεροβοάμου, φεύγει αὐτῷ ὑποχωρήσας, θυμούμενος δ' ἐπάνω καὶ νόστου τῆς φρονήματι καὶ τῇ ἐλπίδος τοῦ πολεμίου, στρατιὰν ὀπλίτας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῷ ἱεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμάραν. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν μάχην ἡτοίμαζεν. ἦν δὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες τεσσαράκοντα. ἡ δὲ τοῦ ἱεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους αὐτοπαρετάσσετο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου ἀβίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν ἱεροβοάμου ἀκούσαι ποιῶν αὐτοῦ μὴ ἡσυχίας ἠξίωσε. θυμούμενος δὲ σιωπᾶν, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μὴ τὴν ἡγεμονίαν ὁ θεὸς δικαίᾳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατὰν δοσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, οὐκ ὑμεῖς ἀγνοεῖτε, θαυμάζω δὲ πῶς ἀποστάντες τὴν μὲν παιδὸς, τῷ δούλῳ ἱεροβοάμῳ προσέθεσθε καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν ὅτι τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένους πολεμήσοντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τὴν μὲν γὰρ πλείω μέρει νῦν ἱεροβοάμος ἀδίκως ἔχει. ἀλλ' οὐκ οἶμαι ταύτης αὐτὸν ἀπολαύσειν ὅτι πλείονα χρόνον, ἀλλὰ δοὺς καὶ τοῦ παρελθόντος δίκην τῷ θεῷ, παύσει τὴν ἀνομίας, καὶ τῶν ὕβρεων ἃς οὐ διαλέλοιπεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς ἀναπείσας. οἳ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ τοῦ παιδὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν ἐκκλησιάζων ὑμῖν ἐλάλησεν, αὐθρώπων πονηρῶν συμβουλείᾳ πειθόμενοι, ἐγκαταλείπετε μὲν τὸν δοκεῖν ὑπ' ὀργῆς ἐκείνον, τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἐκείνου νόμων ἀπεστατήκατε. καίτοι σωφρονικὴν καλῶς ἔχων ὑμᾶς, ὑ λόγων μόνων δυσκόλων, ἀλλὰ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρός τι δυσχερὴς ἢ νεότης αὐτὸν, ἢ ἀμαθία τῶν πραττομένων ἐξήμβλυε ἔργον, ἀλλά τι σολομῶνα τὸν πατέρα, καὶ τὰς εὐεργεσίας ἐκείνου. παραίτησιν γὰρ εἶχε δεῖν τὰ τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας. τὰς τῶν πατέρων εὐποιΐας. ὑμεῖς δ' οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, οὔτε τότ' ὄντες νέοι. ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι δὲ πεποιθότες ἐλθεῖν τῆς νίκης; ἢ τοῖς χρυσοῖς δαμάλεσι, καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσεβείας ὄζειν ὑμῶν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς εὐέλπιδας ἀπεργάζεται, τὴν ἡμετέραν στρατιὰν ὑποβάλλον; ἀλλ' οὐδὲν ἴσως μυριάδων στρατοῦ μὴ ἀδικημάτων πολεμουμένου. ἐν γὰρ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα τὸ κράτειν τῶν ἐναντίων ὑποκεῖσθαι συμβέβηκεν. ἥτις ὄζει παρ' ἡμῖν τετηρημένον ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἴδιον θεὸν σεβομένοις. οὐκ ἀνθρώπινοις ἐποίησεν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, οὐδὲ ὄπινοια πονηροῦ βασιλέως ὅτι τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργον ὄζειν αὐτοῦ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν, παύσασθαι τοῦ πολεμεῖν. καὶ τὰ πάτρια καὶ τὸ φοβεῖσθαι ὑμᾶς ὅτι τοσοῦτο μέγεθος εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

A

Cap. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Baſanes Hieroboami generis extirpator, ipſe regnum occupauerit

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem
B eius non ſatis adminiſtrandis rebus maturam, ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille verò audito aduentu Hieroboami haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra quàm hoſtis ſperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. Habebat autem in caſtris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numeroſiores fuêre. Vt verò pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex aduerſo cõſtitêre, Abias occupato editiore quodam loco,
C manu mota ſilentium ab hoſte petiit. Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere: Quòd Dauidi atque eius poſteris regnum in multas ætates duraturum diuinitus ſit conceſſum, ne ipſi quidem ignoratis: quo magis miror cur deſerto meo patre, Hieroboamo eius ſeruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis iuſto Dei
D ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulſuri. maiorẽ enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſcelerũ, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis conſiliis ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, irati
E deſeruiſtis non tam illum quàm Deum optimũ maximum, legéſque eius omnium quæ vnquã fuêre ſanctiſſimas. Atqui æquum erat veniam dediſſe nõ ſolùm verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, ſed etiam ſi re aliquid per ætatẽ peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata cõdonari. Vos verò nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem
F habetis, ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celſioribus, quæ non religionis ſed impietatis veſtræ argumẽta ſunt? An fortè multitudo qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quãtũlibet innumera vis exercitus, pro iniuſtitia cõtra ius arma ferentis. In ſola enim pietate ac iuſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quę profectò penes nos eſt, qui
G cõſtãter in ſeruãdis legibus & veri numinis cultu perſeueramus: quẽ nõ manus artificis è materia fragili ſculpſerũt, neq; ſceleſtus rex commẽtus eſt ad imponẽdũ vulgo ignobili: ſed qui cõditor eſt omniũ, & principiũ huius vniuerſitatis ſimul & finis. Quãobrẽ nũc quoq. ſuadeo vt reſipiſcatis, & ſecuti meliora conſilia deſinatis contra inſtituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem perueniſtis.

Dum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorũ conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnémque fiduciam in Deo ponere illum certè nullis hominũ inſidiis circumueniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt. Nec defuit cęleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus quod hoſtiũ vigorem retudit, Abianis longè præpollentib⁹. Tantam enim ſtragem ediderunt, quanta in in nullis vel Græcorum vel Barbarorum inuenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & vibes eorum munitiſſimas vi captas deripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, itémque Iſanam & huic coniunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuêre, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultúſque eſt Hieroſolymis in maiorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus è mulieribus XIV. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hęc ſunt quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cùm regnaſſet annis viginti duobus, ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eóque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Paleſtinorum vrbẽ putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis eius amicis Baſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius ſtirpem excidit, euenítque iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, à canibus laniati abſumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exoluit.

A ταῦτα μὲν ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπὶ δ' αὐτῶ λέγοντος, λάθρα πως τὴν στρατιὰν ὁ ἱεροβόαμος ἔπεμψε περικυκλωσομένους τὸν ἀβίαν ἐπίναν ὑφαιρεῖσθαι τὸ στρατόπεδον μεθ' αὑτοῦ περιελθόντος τὴν πολεμίων, καὶ μὲν στρατιὰ κατέδυσε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀνέπεσεν. ὁ δ' ἀβίας παρεθάρρυνε καὶ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ θεῷ παρεκάλει. τέλος δὲ ἐκ κυκλῶσις πρὸς τὴν πολεμίαν. οἱ δ' ὁμῶ πάντες ὑπεκαλέσαντο τὸν θεὸν τε συμμαχίαν, τὴν ἱερέων τὴ σάλπιγγι σημαναίτων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ὅπη τοὺς πολεμίους. τὸν μὲν, εὐθαρσοῦντα τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ὀξύλυσεν ὁ θεός. τὴν δ' ἀβία στρατιὰν, ἐφ' ἑτέραν ἐπίπνευσεν. ὅσους δὲ ἀδέπτε ἐμνημονεύθη φόνος ἐν πολέμῳ γενόμενος, ἐθ' ἑλλήνων ἢ τε βαρβάρων, τοσούτους ἀπεκτείναντες τὴ ἱεροβόαμον δυνάμεως, θαυμαστὴν καὶ ἀξιόπιστον νίκην ὤφλα τὸ θεοῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῶν ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυροτάτας ἑλόντες καὶ χώρας, τήν τε βηθήλων καὶ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῖς, καὶ τὰ ἰσανὰ, καὶ τὴν ἐπαρχίαν αὐτῶν. καὶ ἱεροβόαμος μὲν, οὐκ ἔτι μετ' αὐτὰ τὴν ἡττῶν ἴσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας ἐβίω χρόνον. τελευτᾷ δ' οὗτος ὀλίγον τὴ νίκη χρόνον διαζήσας, ἔτη βασιλεύσας ἕξ. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει δ' υἱοὺς μὲν δύο καὶ εἴκοσι. θυγατέρας δ' ἑξκαίδεκα. πάντας δ' τούτους ἐκ γυναικῶν δεκαπεσάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸ τὴ βασιλείαν ὁ υἱὸς ἄσανος. καὶ ἡ μητὴρ τῶ νεανίσκω, μαχαία τοὔνομα. τούτω κρατοῦντος, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τὴ ἰσραηλιτῶν εἰρήνης, ἔτη δέκα. καὶ τὰ μὲν θεῖα τὴ βοὰμ τὴ σολομῶνος, ἅπερ παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ ἱεροβόαμος ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸ ὁ παῖς ναδάβος, δεύτερον ἔτος ἤδη τὴ βασιλείας ἀσὰ ἀνειληλυθότος. ἦρξε δὲ ὁ τοῦ ἱεροβόαμου παῖς ἔτη δύο, τῷ παρὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴ πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν δὲ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατευσάμενος ὅπη γαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων ἦσαν πολιορκία λαβεῖν αὐτὴν προσέμενον. ὑπεκλυθεὶς δὲ ἐκεῖ τινὸ φίλου τινὸς βασάμου ὄνομα, μαχαίρᾳ δὲ παιδὸς, ὑπεθυμήκει. ὃς μετὰ τελευτὴ αὐτὸ τὴ βασιλείαν παρελαβών, ἅπαν τὸ ἱεροβόαμου γένος διέφθειρε. καὶ συμπαθὴς καὶ τὸ θεῖον προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει τῶν ἱεροβόαμου συγγενῶν ὑποθυμήκοντας ὑπὸ κυνῶν σπαραχθῆναι καὶ διαπανθῶναι, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβόαμου οἶκος, τῆς ἀσεβείας αὐτὸ καὶ τῶν ἀνομημάτων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

B

C

D

E

F

CAP. VI.

Aethiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitu eorum interitus.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cæleſtis numinis obſeruantiſſimus, quíque nihil vel cogitaret vel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis. habuítque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu ité Beniamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducẽta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nõ-

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ὅπλιτεία τὴς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος ἀσάνε, καὶ διαφθορὰ τῶ στρατῶ.

G Ὁ δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος λῶ, τὴν ἕξιν ἄριστος καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφοσιῶν, καὶ μηδὲν μήτε πρᾶττων μήτ' ἐνοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν εἶχε καὶ τὰ τῶν νομίμων φυσικὰ τὴν αἵρεσιν. κατέρθωσε δὲ τὰ αὐτὴ βασιλείαν ἐκκόψας εἴτι πονηρὸν ἦν ἐν αὐτῇ, καὶ καθαρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος. στρατὸν δ' εἶχεν ὁπλιτικὸν ἀνδρῶν ὡπλισμένων θυρεὸν καὶ σειρομάστην, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος, ἀσπίδας φορούντων καὶ τοξοτῶν, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη δὲ αὐτοῦ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλῃ δυνάμει ζαραῖος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς,

σὺν ἑκατὸν μὺρ πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων ἢ δέκα, ξιακοσίοις δὲ ἁρμασι. καὶ μέχρι πόλεως Μωρήσας, ἔστι δὲ αὐτη τῆ ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντος αὐτὸ μὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως, ἀπήντησεν Ἄσανος. ⁋ καὶ παταξάμενος αὐτὸ τ τραπαὶ, ἐν τινι φάραγγι σαφαδὰ λεγομένη, τῆς πόλεως ὐκ ἄποθεν, ὡς εἶδε τὸ πλῆθος αἰθιόπων πλῆθος, αἰαβύσας, νίκην ἤτει ωαρὰ τὲ θεὲ, ⁋ τὰς πολλὰς κτείνειν μυριάδας τῆ πολεμίων. ὐδὲ γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας ἔλεγεν, ἢ τῆ παρ' αὐτὲ βοηθεία δυναμένη ⁋ τοὺς ὀλίγους ἀπεργάσασθαι κρείττους τῆ πλειόνων, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῆ ἰσχυόντων, ἁπαν τῆσαν θεὸς μάχην τῆ ζαραίῳ. ταῦτα λέγοντος ἀσανίε, νίκην ἐσήμαινεν ὁ θεός. ⁋ συμβαλὼν μὺρ χαρὰς τῆ θεοδεδηλωμένων ὑπὸ τὲ θεὲ πολλοὺς ἀπέκτεινε τῆ αἰθιόπων. καὶ ξαπένας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τῆς γεραρίτιδος χώρας. ἀφέλμυοι δὲ τῆς ἀναιρέσεως, ὅτι τὴν ἁρπαγὴν τῆ πολεμίων, ἄλλο δὲ γέρρων, ἐχώρησαν, καὶ τῆς παρεμβολῆς αὐτῆ, ὡς πολὺν μὺρ ἐκπορῆσαι χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους καὶ ὑποζύγια, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. ἄσανος μὺρ ὢν καὶ ἡσυχῃ αὐτῷ στρατιὰ τοιαύτην ωδὲ ⁋ θεὸ νίκην λαβόντες καὶ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς ἱερουσόλυμα. ωδε γενομένης δὲ αὐτοῖς ἀπλώτησε καὶ τὴν ὁδὸν ωροφήτης ἀζαρίας ὄνομα. ὃς ὑπαντῆσαι καλέσας τῆς ὁδοιπορείας, ἤρξατο λέγειν ωρὸς αὐτοὺς, ὅτι ταύτης εἶεν τ νίκης παρὰ τὲ θεὲ τυγχάνοντες, ὅτι δικαίως καὶ ὁσίως αὐτοὺς παρέχον, ⁋ πάντα καὶ βάλησιν τὲ θεοῦ πεποιηκότας. ὅτι μὺρ οὖν ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τῆ ἐχθρῶν, καὶ τὸ ζῆν μὴ δυσμενίας παρίξειν τὸν θεόν. ὑπολείπουσι ὑπὸ τὴν θρησκείαν, ἅπαντα τούτων ἐναντία συμβήσεσθαι, καὶ ηὐσεβῆσαι χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς διρεθήσεται ωροφήτης ἐν τῷ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις ἀάστατοι ηὑρήσονται, καὶ τὸ ἔθνος ⁋ πάσης ταραχῆσεται γῆς, ἔπηλυν βίον καὶ ἀλίτηλον βιωσόμενον. καμεῖν δὲ αὐτοῖς ἔχουσι συνεβάλλετο ἀγαθοῖς γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς ὠμμυείας αὐτοῖς τὲ θεὲ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ⁋ ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, καὶ πολλὴν ωροθυμίαν ἐπεσωῦτο, κοινῆτε πάντες καὶ κατ' ἰδίαν τ θείε. διέπεμψε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῆ νομίμων ὀπαδοσομένους. καὶ ταῦτα μὺρ ἀσανίε τ βασιλέως τῆ δύο φυλαὶ ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπάνειμι δ' ὅτι τὸν τ πλῆθος τῆ ἰσραηλιτῆ βασιλέα βασανίσαντα τὸν ἱεροβοάμου γὸν ναβαδου, καὶ καταχόντα τὴν ἀρχήν. ὃς γὰρ ἐν θάρσῃ πόλει διαζίβων, καὶ ταύτην οἰκητήριον πεποιημένος, εἴκοσι μὺρ ἐβασίλευσεν ἔτη καὶ τέσσαρα. πονηρὸς δ' καὶ ἀσεβὴς ὡῆρ ἱεροβοάμου καὶ τὸν γὸν αὐτὲ γλυόμενος, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, καὶ τὸν θεὸν ὠξύβρισεν. ὃς αὐτὸς πέμψας μισθῶ τὸν ωροφήτην ωρεῖπε διαφθείρειν αὐτὲ πῶν γλυὸς, καὶ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν ἱεροβοάμου κακοῖς. ωρεβάλλων οἶκον ὀξελάσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτὲ γλυόμενος, οὐκ ἠμύναστο τὴν ὑβρισίαν τῆ δικαίου ωροσλῶν τ πλήθους καὶ ἀσεβοῦς. ἅπερ αὐτοῖς ωρῶτον τοῖς οὖσι τοιούτοις ἀγαθὰ, ἔπειτα τῆ θεῆ φίλα. τὸν δ' κάκιστον ἱεροβόαμον ἐμιμήσατο, καὶ τῆς ψυχῆς ὑπολομένης τῆς ἐκείνε τὴν πονηρίαν ἀνεδέξατο. εἰς πᾶσαν οὖν ἕξειν εἰκότως ὁμοίως συμφορᾶς αὐτ' ἔλεγεν, ὅμοιον αὐτῆ γλυόμενον. βασάνης δ' ωροακηκοὼς τὰ μέλλοντα αὐτῆ συμβήσεσθαι κακὰ μὺρ ὅλης τ γλυκαῖ ὅτι τοῖς τοιαυτομμύοις, ὑφορὸς τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν, ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ὑποδύνῃ, καὶ ωρὸ τ παροχμένων ἐν τ τότε ἦν μι-

A genta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progresso vsque Maræsam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinē exclamauit Deum inuocans, oránsque vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Venisse se ad dimicandum B cum Zaræo sola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hæc precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo viso rex alacris cum hoste consli-xit, cæsísque plurimis, reliquos terga vertentes vsque in agrum Gerarenum persequutus est. Versi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. idem & in castris hostium factum est: vnde multum auri egestum est, prædáque abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta C ditati omnes reuertuntur Hierosolyma: iámque non longè aberant quum illis propheta Azarias fit obuiam, is posteaquam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hanc victoriam diuino fauore eis contigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quòd si ita vt cœperant pergerent, in posterum quoque victorias de hoste & vitam fortunatam eiusdem fauore illis expectandam: sin verò à religione desciuerint, omnia contraria illos manere: se-D quuturúmque tale tempus, in quo neque propheta verax in populo reperiatur, neque sacerdos iustitiæ cultor. Túncque & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam, erronumque more vitam actu-ram nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus esset probitati studerent, & diuinum fauorem sibiipsis non inuiderent. His auditis rex vnà cum populo gauisi sunt, dederuntque operam & publicè & priuatim vt religio tarta recta maneret, dimissis à rege per totam regionem à quibus hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duatum tribuum regis rebus, reuertor ad Basanem Israelitarum regem, qui Nadabo Hieroboami filio ęso regnum eius occupauerat. Hic in Tharse vrbe electo domicilio vigintiquatuor annis regnauit, sceleratior, magisque impius quàm vel Hieroboamus vel illius filius afflictor populi, & aduersus Deum contumax. F Quapropter misso ad eum Gimone propheta prædixit se totum ipsius genus excisurum, & eisdem quibus prius Hieroboamum cladibus 3. Reg. 16. profligaturum: eo quòd rex à se constitutus ingratus fuisset, nulla in administrādo regno pietatis aut iustitiæ ratione habita, quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator, omnib. eius vitiis sese cōtaminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam similem exitum habiturum. At Basanes posteaquā cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit vt correctior in

posterum & anteactorũ pœnitens placato numine vitaret exitium. sed velut proposito præmio si strenuè pergeret, ac si per prophetã ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset seipso factus nequior, indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantẽ quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam muniebat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionib⁹ regnum Asani vastarent. Veritus autẽ eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad regem Damascenorum legaros cum pecuniis, ambiens eius societatem, & admonẽs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: móxque suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt videlicet Achionem, Danam, & Abelmanen. His auditis Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad tuas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomẽ Gaba, alteri Malpha. Nec postea Basanes bellũ instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultúsque est in Atsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidię partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorum quàm militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vrbis occupati fuêre.

A τανσήσας συγγνώμης ὧν ἀφ' θεῦ τύχοι. ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' αὐτῷ ἢ προθύμως, ἐὰν ἐλλείπωσι φθάνοντες, οὕτω καὶ βασάνης προειρηκὼς αὐτῷ τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ἐλέθρῳ γένους καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγένετο. καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς φθάσι αὐτὸ πόνοις προσεπίθη. τελευταῖον, τὴν στρατιὰν ὅλην ἀλαλαβὼν πάλιν ἐπῆλθε

B πόλει τινὶ τῇ οὐκ ἀφανεῖ ῥαμαθῶνι τοὔνομα, σταδίων ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα. καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὡχύρου προθυμότερον καταλεπεῖν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τὴν ἀσάνου βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ ἄσανος τὴν ἐπιχείρησιν τῆς πολεμίου, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ ὄφελος κακὸν τὸν ὑπ' αὐτῷ βασιλευόμενον πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν ῥαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν δαμασκηνῶν

C βασιλέα πρέσβεις καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ὅπως καλῶν συμμαχίαν, καὶ τὸ μεμνῆσθαι ὅτι καὶ πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἔστιν αὐτοῖς. ὁ δὲ καὶ χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, ὄφελούσας τὴν πρὸς τὸν βασαν φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐκέλευε κακοῦν αὐτάς. οἱ δὲ, τὰς μὲν ἐνεπίμπρασαν. τὰς δὲ διήρπασαν προσθέντες, τὴν τοῦ ἰωαὰν λεγομένην, καὶ δᾶνα, καὶ ἀβελ-

D λάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, τοῦ μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τὴν ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μὴ δὲ ἀπούσης ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις αὐέστρεψεν. ἄσανος δὲ, ὡς τῆς ὠφελουμένης ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλις αἰσχρὸν ἐν αὐτῷ τόπῳ δύο καρτερὰς, ἡ μὲν γαβὰ ὠνομάσθη, ἡ δὲ, μασφά. καὶ μὴ ταῦτα μὲν καιρὸν οὐκ ἔχων ὁ βασάνης τῆς ὅλης τὸν ἄσανον στρατιᾶς, ἐφθάδη δὲ τοῦτο τῶν χρεῶν. ὑπόπτευε μὲν ἐν ἀρσανῇ πόλει. ὠνόμασε δὲ

E αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παῖς ἤλανος. ὃς ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ, φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ὑπουλείας ζαμβρίου τοῦ ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. κατωνομάσθη δὲ αὐτὸν ὧν ὁ τῆς οἰκονομίας αὐτῷ ὠσὰ τὄνομα, πείσας ὑπο-δραμεῖν τῷ ὑφ' αὐτὸν ἱππεῶν τινας, ἀπάτησε δὴ αὐτὸ μεμνωμένον τῆς ὧν αὐτῷ ὁπλιτῆς καὶ ἡγεμόνων. οὗτοι δὲ ἅπαντες ὧν τὴν πολιορκίαν τῶν γαβαθῶν ἐλύνοντο τῶν παλαιτινῶν.

F

Cap. VII.

Basane stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius, regnum obtinent.

DEinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatẽ, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eáque expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectóque igne simul cũ ea se quoque cõcremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, aliis Thamanũ, aliis Amarinũ regnare volẽtibus. Cuius factio quum tandem vicisset, occiso Thamano tot⁹ populi regnũ obtinet.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς τῆς βασάνου γένους ἀφανισθείσης, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμβρίης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος.

ΦΟνεύσας δὲ τὸν ἤλανον ὁ ἱππαρχος ζαμβρὶς, αὐτὸς βασιλεύει. καὶ πᾶσαν τὴν βασάνου γένεαν καὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν ἀφανίζει. τῷ δὲ αὐτῷ τρόπῳ σωθεὶς τὸν οἶκον αὐτοῦ προῤῥιζον ἀπολέσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ ἀσέβειαν, ὡς καὶ τὴν ἱεροβοάμου ἀφανισθεῖσαν μεγάφαμεν. ἡ δὲ πολιορκήσασα τὴν γαβαώνων στρατιὰ, πυθομένη τὸν φθείραντα τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι ζαμβρὶς ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχει τὴν βασιλείαν, καὶ αὐτὴ τὴν ἡγεμόνα αὐτοῦ ἀμβρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα. ὃς ἀπὸ τῆς γαβαώνης ἀναστήσας τὸν στρατὸν, εἰς

Θαρσὶν ὧν ἀφικνεῖται τὸ βασίλειον. καὶ προσβαλὼν τῇ πόλει, κατὰ κράτος αἱρεῖ. ζαμβρὶς δὲ τὴν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέτρεχεν εἰς τὸ μαχάτατον τῶν βασιλείων. καὶ ὑποφρήσας αὐτὸ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. ἐλιση δὲ διὰ τὸ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸς. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν θάμαναν βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δὲ τὸν ἀμβρῖνον. νικήσαντες δὲ οἱ τὸν ἄρχειν ἀξιοῦντες, ἀποκτείνουσι τὸν θάμαναν,

καὶ

καὶ παντὸς βασιλεύει ὁ ἀμαρεῖνος τὸ ὅλον. ἑξακοσιοστῷ δὲ ἔτει τῆς ἀσσὰνε βασιλείας, ἦρξεν ὁ ἀμαρῖνος ἔτη δώδεκα. τούτων τὰ μὲν ἕξ, ἐν Θαρσῇ πόλει, τὰ δὲ λοιπὰ, ἐν μαρέωνι, ὅπερ ἐστὶν ἑλλήνων σαμαρεία καλουμένη. προσηγόρευσε δὲ αὐτὴν αὐτὸς σαμάραιον, ἀπὸ τοῦ ὄρους ἀποδομένου αὐτῷ, ἐφ' ᾧ κατεσκεύασε τὴν πόλιν, σαμάρεον. διέφερε δὲ οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποστήσωσιν ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὸν λαὸν, τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι. καὶ δι' αὐτὸ καὶ διὰ ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἀλλοτρίους, καὶ μηδένα τοῦ γένους ὑπολείπειν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ οὗτος ἐν σαμαρείᾳ. διαδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ παῖς ἄχαβος. μαθεῖν δὲ ἔστιν ἐκ τούτων ὅσῳ τὸ θεῖον ὑπερτρέφει ἐχθρὸν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ προῤῥίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ διὰ τὴν δυσσεβείαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες εὑρέθησαν καὶ τὸ γένος αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν ἱεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ἅπασος, καὶ δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, εἰς μακρὸν καὶ εὐδαίμονα τοῦ θεοῦ προήχθη γῆρας, καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἓν ἄρξας ἔτος, εὐμοίρως ἀπέθανε. τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονείαν υἱὸς, ἰωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς ἀβίδας τὸ ὄνομα γεγονὼς. τὸν μιμητὴν δαβὶδ τῆς προπάππου κατά τε ἀνδρείαν καὶ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα τοῦτου τοῦ βασιλέως οὐ κατεπίπτει νεῦν λέγω. ὁ δὲ ἄχαβος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν σαμαρείᾳ τὸν δ' ἀρχὸν κατέσχεν, ἕως ἐτῶν εἴκοσι καὶ δύο. μηδὲν κινήσας τῶν περὶ αὐτὸν βασιλέων, εἰ μὴ, ὅσα γε πρὸς τὸ χεῖρον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα δ' αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὸν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τὸν ἱεροσυλίαν ζηλώσας ἀδικίαν. καὶ γὰρ ἔστι δαμάλεις, τὰς ὑπ' ἐκείνου κατασκευασθείσας προσεκυνήσε. καὶ τούτοις ἄλλα ἀδιδόξα ἐμηχανήσατο. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκα, θυγατέρα ἰεθβάλου τοῦ τυρίων καὶ σιδωνίων βασιλέως, ἣ ἰεζάβελ ὠνόμαστο. ἀφ' ἧς τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς προσκυνεῖν ἐμαθεν. ὧν τὸ γύναιον δρασηλιόν τε καὶ τολμηρόν. εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν προῆλθεν, ὥς τε καὶ ναὸν τοῦ τυρίων θεοῦ, ὃν βὲλ προσαγορεύουσιν, οἰκοδομῆσε. καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε. κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ θεῷ. καὶ ὡς τοὺς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τιμᾷ τοὺς ἀδικοῦντας αὐτὸν εἶχεν, οἵοις ἡ πονηρία πάντας ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ προφήτας. δέ τις τοῦ μεγίστου θεοῦ ἐκ πόλεως θεσβώνης τῆς γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν ἀχάβῳ, προλέγει αὐτῷ τὸ θεὸν ἔφασκε μήτε ὑσθῆναι αὐτὴν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς τὴν χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτοῦ. καὶ τούτοις ἐπομώσας· ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος διαδοχὴν μάρρῳ τινὶ τῶν ἀραβίων, ἐξ οὗ καὶ τὸ ποτὸν εἶχε. τῶν δὲ κρεῶν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον. ἀναχωρησάντος δὲ τοῦ προφήτου δι' αἰσθησίαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν οὐκ ἄπωθεν τῶν σιδώνος ἐν τύρῳ, μεταξὺ δὲ κεῖται, διαβαίνεται τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. εὑρήσει δὲ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τροφάς. ὧν δ' οὐ πάρρωθεν τῆς πύλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τοῦ δὲ θεοῦ δηλώσαντος ταύτην εἶναι τὴν μέλλουσαν αὐτὸν διαθρέψειν, προελθὼν ἠτήσατο. καὶ κομισαμένης ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης μεταπεμψάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ' ὁμοσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα,

A Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliquos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit, à Samaro, de quo mõtem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil à priorib. regib. differebat, nisi quòd illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tãtùm agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit vt alius alium tolleret, & cum toto suo genere extirparentur.

B Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contrà funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem breui tẽpore alius ab alio cũ totis familiis sublati sunt. Asanus verò Hierosolymorum duarúmque tribuum rex ob pietatẽ ac iustitiam feliciter Dei fauore viuẽs ad extremam peruenit senectam,

C & post vnum & quadraginta regni annos bona morte decessit. cui mox Iosaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum paulo pòst dicetur.

Cæterùm Achabus Israelitarum rex habita- XIII.
nit Samariæ vbi vigintiduobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid fortè deterius commentus est. Omnium enim impietates repręsẽtauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas

D ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomẽ Iezabela: móxq. ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hęc muliercula audax & temeraria, adeóque impotẽtis insaniæ, vt nó verita sit tẽplũ Beli deo Tyriorum exędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum fre-

E quens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes antè se reges superans. Hunc 3. Reg. 17.
propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiam illis annis datur sit, nec rorẽ, donec ipse vates non cõpareret. Ad ditóque iurciurãdo quo magis rẽ confirmaret, secessit ad tractũ australẽ, vbi ad torrẽtẽ quẽdã degebat, vnde potũ haberet. Nã cibus ei quoti-

F die per coruos afferebatur. qui postquã ob inopiã imbriũ exaruit, iubẽte Deo profectus est Sarepẽã, quod oppidũ Tyrũ inter & Sidonem sitũ est. Illic enim se mulierem viduam inuẽturum prænonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Iámque non longè à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo hanc fore eius altricem, salutatam prius rogauit vt aquam potabilem afferret

G abeuntémque iam reuocans, & panem portare iussit. Iurauit illa nihil sibi domi esse prẽter vn-

nicū farinæ pugillum & olei paululū : veniſſéqueſe eò vt collectis lignis ſibi ac filio pané coqueret,quem vbi comediſſent fame abſumerétur,quandoquidem nihil ſupereſſet aliud.Tum propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora ſperans:&primùm mihi paululū paratum affer. polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo farinam defore,nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam.Paruit mulier,& quęcunque propheta petierat fecit:deincépſque & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas. Meminit autem huius inopię pluuiarum etiam Menáder in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic ſcribens.Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit ab Hyperberetæo menſe vſque ad inſequentis anni Hyperberetæum continuus,qui cùm ſupplicationes indixiſſet,ſequuta eſt magna vis tonitruū.Hic Botrym in Phœnice condidit,& Auzaten in Africa. His verbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo,cuius tẽpore Ithobalus apud Tyrum regnauit,Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autẽ illa prophetæ hoſpes cùm filius eius morbo prævalente expiraſſet,eiulans & voces quas dolor exprimebat emittens,querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexiſſet , ideò multatam ſe filij morte dictitans. Ille conſolabundus iubet eã ſibi tradere filium, breui recepturã viuum:acceptúmque mox in propriũ cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuũ lectulum,exclamauit ad Deum,non bonam hoſpitij gratiam altrici relatã extincto ipſius puero:rogabátque vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſtitueret. Itaque Deo genitricem miſeriãte,& prophetæ gratificante,ne videretur infortuniũ ſecum in hoſpitium intuliſſe,præter omnem expectationem recepit puer ſpiritum. At illa gratias egit vati,dicens nunc demum ſe agnoſcere
3.Reg.18. diuinæ mentis interpretem.Paulo deinde pòſt Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur , indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per totam regionem,& magna rerum ad victũ neceſſariarum penuria,vt non ſolùm hominibus panis deeſſet,verùm etiam equis cæteriſque iumentis terra negaret pabulum:tanta erat vbiq. ſiccitas.Rex igitur vocato diſpẽſatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat,iuſſit vbique fontes & torrentes perquirere,ſicubi inueniretur herba ad ſecandum iumentis pabulum. Cámque multum quæſitus propheta Eliasn uſquam compareret , iuſſit Obediam quoque ſe ſequi.Partitis deinde itineribus,aliam rex, aliã diſpenſator viam ingreditur.Erat autẽ vir pius & quo tempore Iezabel regina in prophetas ſæuiebat cædibus , centum ex eis in cauernis ſubterraneis abdiderat,pane & aqua ſuſtentãdos.Huic à rege digreſſo Elias occurrit , & ex percontatione agnitus à venerabũdo ſalutatur. Mox propheta mandãte vt aduentũ ſuum regi nunciet;quo,inquit,meo merito me mittis ad eum qui te vbique gentium ad necẽ perquirit?

καὶ ὀλίγον ἔλαιον, πορεύεσθαι ἢ συνειλεχέναι τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ Ⓒ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μὴ ὀκνεῖν δὲ, ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος ἐλέγχου. ἀλλὰ θαρσοῦσα εἶπεν ἄπιθι, καὶ τὰ χρείαστα προσδοκῶσα, καὶ ποιήσασα πρῶτόν μοι βραχὺ κόμμον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ὀλιγεῖσθαι ἀλεύρου ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἐλαίου τὸ κεράμιον, μέχρις οὗ ἂν ὕσῃ ὁ θεός. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, ὡς ἠγνόησεν πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα, καὶ αὐτὴ τε ἔσχε, καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τροφὴν ἀδιαλείπτως Ⓒ τῷ προφήτῃ. ἐπελίπετο δ' οὐδὲν αὐτοὺς τούτων, ἄχρις οὗ καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνηται ἢ τῆς ἀνομβρίας ταύτης, καὶ Μένανδρος ἐν τοῖς ἱστορίαις τοῦ Τυρίων βασιλέως Θεράξεσι λέγων οὕτως. ἀβροχία τὰ ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους ὑπερβερεταίου. ἱκετείαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, κεραυνοὶ ἱκανοὶ βεβλῆκέναι, ἔδοξε πόλιν βόζρα ἔκτισε τὴν ὅτι φοινίκη. Ⓒ αὐζατῖτ ἐν λιβύῃ. καὶ ταῦτα μὲν δηλοῖ τὴν ἐπ' Ἀχάβου γενομένην ἀνομβρίαν, ἣν δὲ ζοῦτο καὶ Ἰτθόβαλος ἐβασίλευε Τυρίων, ὁ μήτηρ αὐτὸς ἀναγέγραφεν. ἡ ἢ γυνὴ Θεὸν πρὸς τούτων εἶπεν, ἡ τὸν Θεοφήτην διαβάλουσα, τὸν παῖδος αὐτῇ καταπνίσοντος εἰς νόσον, ὡς ἂν τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι καὶ δόξαν νικῆσαι, ἀναπλαγομένη καὶ φοναῖ οἴας ὑπηνόρευε τὸ παῖδος ἀφιεῖσα, κατηπάλει δ' παρ' αὐτὴν παρουσίας τὸν Θεοφήτην, ὡς ἐλέγξασα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, καὶ δῆθεν τοῦ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ ἢ παρεκελεύετο θαρρεῖν καὶ Θαρσύνειν ἱερὸν αὐτ. ζῶντα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. Θαρσύνεις οὖν αὐτὴν, βασάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθεὶς ὅπῃ ἡ κλίνη, ἀνεβόησε πρὸς τὸν θεὸν, ἐ καλῶς ἀμείψασθαι τὴν ἀποδεξαμένην καὶ θρέψασαν, ἣν ἐγὼ αὐτῆς ἀφῃρησάμην. ἐδεῖτο τε τὴν ψυχὴν εἰσαπέμψαι πάλιν τῷ παιδὶ καὶ Θαρρεῖν αὐτῷ τὸν βίον. Ⓕ ἢ θεοῦ καθικτηρίσαντος μὲν τὴν μητέρα, βουληθέντος ἢ καὶ τὴν προφήτην χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαν Θεὸς αὐτὴν ὅτι κακῶς παρεῖναι, Θαρρεῖ πᾶσαν προσδοκίαν ἀνθέωσαν. ἡ δ' ἀχαρίστει τῷ προφήτῃ. Ⓒ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ ἀληλέγξῃ. χρόνῳ δ' ὀλίγῳ διελθόντος, Θαρρεῖ πρὸς Ἀχάβον ἡ βασιλέα, καὶ βέλτιον ἦ θεῷ, δηλώσων αὐτῷ τὸ ἡμισόμμον ὑετόν. λιμὸς ἢ τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, Ⓒ πολλὴ μὲν ἀναγκαίων ἔνδεια, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτων ἀναπίζειν, ἀλλὰ Ⓒ τὴν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ὅτι χρήσιμα διὰ τὴν ἀνομβρίαν. ἔτρεφον δ' ἄνθρωποι. τὸν οὖν ὑπομελῶμενον αὐτοῦ τῷ κτημάτων, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς καὶ ὑδάτων, καὶ τοὺς χειμάρρους, εἴ πῦπου παρ' αὐτοῖς διῳκημένα πόα, ταύτην εἰς ζορφὸν ἀμισάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. καὶ Θεσπέμψας καὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἠλίαν, ἐκ δόξῃ σωτῆρα εἶναι ἐκέλευσε καὶ κεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἐξορμᾶν αὐτοῖς μερισάμενοι τὰς ὁδοὺς, ὅτῃ ὠφελίας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπῆσαν ἕτερος ἑτέραν τῶν ὁδῶν. συνεβεβήκει ἢ καθ' ὃν ἰεζάβηλ ἡ βασίλισσα κατὰ τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τοὺς τον ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογαίοις σπηλαίοις κρύψαι προφήτας, καὶ ζῆσαι αὐτοὺς ἄρτῳ χορηγοῦντα μόνον καὶ ὕδατι. μαθὼν δ' αὐ ἀπὸ τοῦ βασιλέως ὠφελία, συνελθόντων αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὰς εἰκ. καὶ μαθὼν, προσκαλέσασθαι αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρεῖη πρὸς αὐτόν. ὁ ἢ τὰ κακὰ ὑπ' αὐτῆς πεπονθὼς πρὸς τὸν ἀποκτείναι ζητοῦντα καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα καὶ γῆν, πέμπειν αὐτόν.

ὅτι

ὅπ μηδένα τόπον κατάλιπεν εἰς ὃν οὐκ ἀπέστειλε τοὺς ἀ-
νάξοντας εἰ λήσοιεν ὅλη θανάτῳ. κὴ γὰρ ὀλιγοθεΐᾳ πρὸς
αὐτὸ ἔφασκε μὴ τ θεοῦ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλ-
λον ἀπέλθοι τόπον. εἶτα ὀλιγωρτῶν αὐτὸ πέμψαντος
τ βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένου δρεῖν ὅπου ποτ' εἴη
γῆς, ἐντοθάμ. προνοεῖν οἰωὶ αὐτὸ τ σωτηρίας παρεκά-
λει, τὸν ὡδὶ τοὺς ὁμοτέχνους αὐτὸ ἀσεβῆν λέγων, ὅπ
σωσθεν ἐκατ θεοφήτας, ἰεζαβέλας πάντας τοὺς ἄλλως
ἀπερκμένους, κὴ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς Ⓒ ζεφομένους B
ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δ', μηδὲν δεδιότα βασίζειν ἐκέλευε θεὸς
τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστις ὁ ὅρκους, ὅπ πάντας καὶ'
ἐκεῖνον ἀχαβῳ φανήσεται τὴν ἡμέραν. μιμνύσαντος δ'
τῷ βασιλεῖ τ ὠδεῖδε τὸν ἠλίαν, ὑπήντησεν ὁ ἄχαβος. κὴ
δι'ρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἶη ὁ τὸν ἑβραίων λαὸν κα-
κώσας, κὴ τ ἀναρπίας αἴτιος γεγονημένος. ὁ δ' οὐδὲν
ὑποδὺς τεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποικέ-
ναι, Ⓒ τὸ ἦθος αὐτ, ξενικοὺς εἰσεννεχότας τῇ χώρᾳ θεοὺς,
κὴ τούτοις σεβομένους, τ ἴδιον αὐτ ὃς μόνος ὄντι θεὸς, ἀπο-
λελοιπότας. νεῦ μὴν τοίνυν ἀπελθόντας ἐκέλευε πάν-
τα τὸν λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι πρὸς αὐ-
τὸν, κὴ τοὺς προφήτας αὐτ, καὶ τοὺς τ γυναικὸς εἰπὼν ὅ-
σους τὸν ἀριθμὸν εἴησαν, κὴ τοὺς τῆ ἄλσεων θεοφήτας
ὡς τετρακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δ' συνέδραμον
πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος, ἀχάβ διαπέμψαντος,
σταθεὶς αὐτοῖ ὁ προφήτης ἠλίας μεταξύ, μέχρι πότε C
δμοπαθοῦς αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ Ⓒ τ δόξης, οὐπ' διώ-
σφ ἐνασκεῖν νομίσαντας μᾶλ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀλη-
θῆ Ⓒ μόνον, ἔπειθεν τούτῳ κὴ τ ἐντολαῖς αὐτ παρμέ.
μηδὲν δ' τ τῶν ἑβραίων, ἀλλὰ θεοὺς τῆ ξενικῶν ὑπεπλη-
φοῖας, ὡς ἐκείνοις δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβούλευε
καταμολουθεῖν τ δ πλῆθος μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀπο-
κρινομένοις, αἰτίασεν ἠλίας πρὸς διάπειραν, τ τε τῆ ξε-
νικῶν θεῶν ἰσχύος, κὴ τ τ ἰδίᾳ, μόνος ὢν αὐτὸ προφήτης,
ἐκείνων δ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτοὺς τε βοῦν.
κὴ ζεύξαντα θύσαι ἐπιθέντας ξύλοις, πυρὶ δὲ μὴ ὑφάψαντας.
κἀκείνους τοῦτο ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοῖς ἰδίοις
θεοῖς ὡς κατάσχοιεν τὰ ξύλα. ἐγνωμάμην γὰρ τάδε, μαθήσε-
σθαι τότε τὴν ἀληθῆ φύσιν τ θεῶν. ἀρεσάσης δ' τ γνώ-
μης, ἐκέλευσεν ἠλίας τοῖς θεοφήταις ἐκλεξαμένοις
βοῦν, θεοῖς τε θῦσαι, κὴ τοὺς αὐτῶν ἐπικαλέσασθαι
θεούς. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἀπήντα τῶν δ' ἀρχῆς κὴ τῆς ἐπι- F
κλήσεως θύσασι τοῖς θεοφήταις, σκοπῶν ὁ ἠλίας,
μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς. ἢ γὰρ ἀ-
ποδημεῖν αὐτούς, ἢ καθεύδειν. τῶν δ' ἀπ' ὄθρου τοῦτο
ποιούντων μέχρι μέσης ἡμέρας, κὴ τεινόντων αὐτούς,
μαχαίρας κὴ πελέκεις τὸ πάτριον ἔθος, μᾶλλον
αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τοῖς μὲν ἀπα-
χωρῆσαι τοὺς δ' ἐγγὺς θεσπελθόντας τηρεῖν αὐτ, μὴ
πῦρ λάθρα τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τὸν δ' ὄχλον θεσπελ- G
θόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, κὴ φυλὴν τ λοιπ τῶν
ἑβραίων, ἀνέστησεν ἐξ ἧς ἦν θυσιαστήριον, Ⓒ περὶ αὐτὸ
δεξαμένῳ ὤρυξε βαθυτάτην. κὴ συνθεὶς τὰς χεῖρας
ἐπὶ τὸν βωμὸν, κὴ καθ' αὑτὸν ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας
ὑπὸ τῆς κρουνίας ὑδρίας θεύσετεξε πληρωθείσας ὕδα-
τος, κατασκεδάσαι τ θυσιαστηρίῳ, ὡς ἂν βάλλειν αὐ-
τὸ καὶ τὸν δεξαμένην ὕπασαν ὑδατος γεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο
δ' χεσθαι τοῦ θεοῦ καὶ καλεῖν αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τοῦ πεπλανημένου πολλὸν ἤδη χρόνον λαοῦ, φανερὸν τὸν
αὐτὸ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τ οὐρανῦ, τ πλήθους ὁρῶντος, ὅπ τὸν βωμὸν ἔπεσε,

A Quis enim locus eſt ad quem attracturos te nō miſerit? Nunc fieri poteſt, vt dum ego regem adeo, te Dei ſpiritus quo agitaris alhò rapiat. & rex te non reperto fruſtratus in caput meum ſæuiat. Noli eſſe in meo periculo tam ſecurus, quum ſcire poſſis quàm ſim ſtudioſus tui ſimilium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nūc eis in latebris alimenta ſuggero. Prophera cōntrà iubet vt nihil metuēs regem adeat, ſacramento interpoſito ſe quoque
B eadem die in eius conſpectum venturum. Quo indicio poſtquam Achabus Eliam adeſſe didicit, in occurſum eius properat: & cum indignatione. Tun' ille es, inquit, Hebrēorum turbator? túne ſterilitatis huius autor? At ille nihilo blādior, ipſum & eius familiam cum ſuis externis ſacris cauſam malorum omnium aſſeuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu ſuppoſitis. Mox iubet vt eat, &
C totum populum in Carmelum montem ad ſe conuocet, ſimúlque ſuos & vxoris vates, quorū numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à rege ad conſtitutum locum cōfluxerunt, Elias in medio conſiſtit, &, Quouſque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum noſtrum verum & ſolum creditis, hunc & mandata eius ſequimini: quòd ſi non huic,
D ſed externis diuinos honores deberi exiſtimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc reſpondente, Elias poſtulat, vt quo certiore argumēto vel proprij vel alienorum probetur potentia, ſolus ipſe Dei ſui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum ſtruem impoſito, ſed nullo igne ſubdito. idem oportere & illos facere, atque ita inuocare ſuos deos, vt ligna velint accendere.
E Hoc enim pacto veram Dei naturam dignoſci poſſe. Quæ ſententia poſtquam placuit, iubet Elias prophetas illos electo boue priores ſactā rem facere, & ſua nominatim inclamare numina. Cúmque ſuis precibus & in vocationibus nihil proficerent, ludens Elias, altiùs eos iubet vocem attollere, ſi fortè aut peregrè abſint aut dormiant. Illis verò à mane vſque meridiem fruſtra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis ſuacorpora incidentibus, cùm iam
F ſuæ vices ſacrificandi veniſſent, amoris ſacrificis illis fanaticis iuſſit vulgum propius obſeruare, ne fortè clàm ignem admouerent: qui poſtquam acceſſit, acceptis duodecim lapidib⁹, iuxta numerum tribuum Iſraeliticarum altare ex eis inſtaurauit, fodítque circū illud foſſàm bene profundam. & coaptata ſuper altare ſtrue lignorum victimáque deſuper impoſita, quatuor hydrias fontana aqua plenas ſuper altare iuſſit effundi, ita vt foſſa quoque repleretur aquis ſuperfluentibus. Quibus peractis, cœpit inuocare Deum, precarſque vt erranti iam diu populo oſtendat ſuam potentiam: & ecce adhuc illo orante, ignis repente de cælo in altare

lapsus inspectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfusam absumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viso Israelitæ prostrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximũ & solum verum confitendo: cęteros nihil aliud esse quàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus conficta: móxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elia sic iubente: qui & regem abire ad prandium iussit, nec esse amplius solicitum: breui enim visurum pluuiã quo abeunte Elias verticem Carmeli conscendit, & cùm humi desedisset, caput genibus applicuit, iussítque famulum ascensó quodã scopulo ad mare prospicere, & indicare sicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimò reuersus ait se vidisse in aëre nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubẽs vt rex properè in vrbem redeat, prius quàm profusus imber occupet. Qui postquam ad Israelam vrbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber superuenit: & propheta correptus numine regium currum vsque Israelam Azari vrbem currens prosequutus est.

3. Reg. 19. Iezabela verò Achabi vxor audito prodigio per Eliam patrato, quódque prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in vrbem Bersube, quæ est in extremis tribus Iudæ finibus, Idumeę contermina: relictóque ibi famulo, ipse in desertum abiit. Cúmque precatus esset mortem, quòd non esset cæteris melior, vt illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam ac cibum appositum. & cùm comedisset collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum vsque montem peruenit, in quo Moyses à Deo legem accepisse proditur: vbi nactus amplum quendam specum, ingressus habitare illic decreuit. Allapsa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem relicta vrbe desertum coleret: ait se occisis externorum deorum vatibus persuasisse populo, quòd vnicus sit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à regina expeti. Mox eadem voce iussus in crastinum sub diuum prodire auditurus quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & terræmotus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. sequutóque mox silentio, diuina voce nihil terreri præsentibus iussus est, neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatúmque mox vt domum reuersus declaret populi regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizæum constituat, ex Abela vrbe oriũdum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum quibusdam

καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλωθῆναι καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ φαφαρὸν γενέσθαι τὸν τόπον. οἱ δ' ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ὅτι τὸν θεὸν κὴ προσεκύνουν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα ὑπὸ φαύλου Ϲ ἀοήτου δόξης πεποιημένα. συλλαβόντες δ' αὐτοὺς καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἡλίᾳ τοῦτο παραγγείσαντος. ἔφη δ' καὶ τῷ βασιλεῖ προθύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἔτι φροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὕοντα. καὶ ὁ μὲν ἄχαβος, ἀπηλλάγη. ἡλίας δ' ὅτι τὸ ἀκροτήριον τοῦ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ὅτι δ' γῆς, προσπρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλήν. κὴ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀπελθόντα ὅτι πνα σκοπιὰν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἀν εἴδῃ νεφέλην ἐγγεμμένην πόθεν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθαρὸν εἶ συνέβαινε τὸν ἀέρα. τοῦ δ' ἀναβάντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδομον ἤδη βαδίσας ἐωρακέναι μελανόμμορον εἰπέ τι τοῦ ἀέρος, ὑ πλέον ἴχνος ἀνθρώπου. ὁ δ' ἠλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τ πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. κὴ ὁ μὲν εἰς ἰεσραέλ πόλιν ᾤχετο. μετ' οὐ πολὺ δ τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμα τε λαῦρον ὀλιγίστου, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δ τοῦ προφήτης ἔνθεος γενόμενος, τῷ τε βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰσραήλας ἀζάρου πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δ' ἡ τοῦ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τάτε σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ ἡλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δ' αὐτῷ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τὰς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσαι. φοβηθεὶς δ' ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβὲ λεγομένην. ἐπ' ἐσχάτοις δ' ἦν αὕτη τ χώρας τ τῆς ἰούδα φυλῆς ἐχόντων κ τὴν ἰδουμαίων γῆν καταλειπὼν δ' ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. ἐξάμηνος δ' ἀποθανεῖν, ἢ γὰρ δὴ κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῶν γλίχηται, κατοικοιμήθη πρὸς τινι δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὐτὸν πνὸς, ἀναστὰς εὑρίσκει παρακειμένην αὐτῷ ἐσχάραν καὶ ὕδωρ. φαγὼν δ' καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς ἐσχάρας ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σινᾶον καλούμενον ὄρος παραγίνεται, ἔ μωυσῆς τοὺς νόμους παρὰ θεοῦ λέγεται λαβεῖν. ἐν ᾧ δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἴσεισι. καὶ διατελεῖ ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. ἐρομένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρεὶς καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. δεῖν τὸ, κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δ' τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη θεὸς ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσαν ἔφησε, ζητεῖσθαι ὅτι πύθῳ πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς τ βασιλέως. πάλιν δ' ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαθρον τῇ ὄψει, γνώσεσθαι γὰρ οὕτως τὰ δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τ σπηλαίου μὴ ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὸν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γενομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταράττεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν παρακελεύεται, κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῆς ἐλθεῖν αὐτοῦ. προστάξαί τε ὑποστρέφαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδεῖξαι τ πλήθους βασιλέα ἰηοὺν τὸν νεμεσσαίου παῖδα. ὃν δαμασκοῦ δ τῆς σύρων ἀζάηλον. αὐτὸ δ' αὐτοῦ δ προφήτην ἐλισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ

γενόμενος ἐκ πόλεως ἀβελᾶς. ἐξαφθεῖσι δ' τ ἀσεβεῖς ὄχλῳ, τὸν μὲν, ἀζάηλος, τὸν δ, ἰηοῦς. ὁ δ' ἠλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἑβραίων χώραν. καὶ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα,

κὴ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν πνας ἄλλους, ἐλαυνόντας ζεύγη δώδε- A
κα, προσελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ
ἐλισαῖος εὐθέως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν
τοὺς βόας, ἠκολούθησεν ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι
αὐτῷ τοῖς γονεῦσι ἀποτάσασθαι, μὴ κελεύσαντος τοῦτο
ποιεῖν, ἀπὸ ταξάμενος αὐτοῖς εἵπετο. καὶ ἦν ἠλίᾳ τὸν ἅπα-
ντα χρόνον τοῦ ζῆν ὑπηρέτης καὶ ὑπήκοος. ὑπὲρ μὲν
οὖν τοῦ ἐλισαῖου προφήτου, ἱκανὰ ἔστω. ναβοῦθος δέ τις ἀ-
πὸ πόλεως ἰεζραέλης, κληρονόμων ὢν τοῦ βασιλέως ἀχα- B
αὰβ ἐκαλεῖτο. οὗτος ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ πλη-
σίον αὐτοῦ τῷ ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα σιταύλας ἐν αὐτῷ ποιή-
σηται κῆπον. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, δίκαιον
ἐκλέξασθαι τῷ ἀγρῶν τινὰ τῶν ἐκείνου. τοῦ-
το μὲν οὐ φησι ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τῶν ἰδίων
κατακτήσασθαι γῆν, ἣν ἐκληρονόμησε τοῦ πατρός. λυ-
πηθεὶς δὲ ὡς ἐφ' ὕβρει τῇ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ
βασιλεὺς, ὥστε λουτρὸν προσηνέγκατο, ὥστε δοῦναι. ἡ δὲ C
ἰεζαβέλης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ πυνθανομένη ὅτι λυπεῖ, καὶ
μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ προσφέρεται, μήτε δεῖ-
πνον, διηγήσατο αὐτῇ τὴν ναβούθου σκαιότητα. καὶ ὡς
κεκομψότερον ὑπεκέκρουσε πρὸς αὐτὸν λόγοις, καὶ βασιλικῆς
ἐξουσίας ὑποδεεστέροις ὑβρισθείη μὴ τυχὼν ὧν ἠξίου. ἡ
δὲ, μὴ μακροψυχεῖν ὅτι τούτοις παρεκάλει. παυσάμενον
δὲ τὸν λύπης, ὅτι τὴν σωτηρίαν ἔσεσθαι τῷ σώματος πρό-
νοιαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ τοῦ ναβούθου τιμωρίας. καὶ
τοιοῦτον μὲν πέμψαι γράμματα πρὸς τοὺς ἐν τῷ πόλει D
τῇ ἰσραηλιτῶν, ἐν τῷ ἀχάβου ὀνόματος. νηστεῦσαί τε κε-
λεύσασα, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲν
αὐτῶν ναβοῦθον. εἶναι γὰρ αὐτὸν γένους ἐπιφανοῦς. ἐπιβου-
λεύσασθαι δὲ αὐτοῖς τολμηροὺς τινας τοὺς καταμαρ-
τυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν θεὸν τε εἴη βλασφημήσας καὶ
τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι, καὶ οὕτω διαχρήσασθαι τοῦ
βίου. καὶ ναβοῦθος μὲν ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ὥστε
καταμαρτυρηθεὶς βλασφημήσαι τὸν θεόν τε καὶ ἄχαβον
βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ E
ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, εἰσῆει πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κληρονο-
μεῖν τοῦ ναβούθου ἀμπελῶνος προῖκα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ
ἄχαβος ἤδη τοῖς γεγυμνωμένοις, καὶ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὴν
κλίνης, ὁρμὴν ἦκε τὴν ἀμπελῶνα τὸν ναβούθου. ἀγα-
νακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην ἠλίαν εἰς τὸ
ναβούθου χωρεῖον, ἀχάβῳ συμβαλοῦντα, καὶ φάναι τῷ πα-
ραγεγυμνῶσθαι ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπό- F
την τῆς χώρας κληρονομήσειν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε
πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τοῦ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσα-
σθαι αὐτῷ, αἰρεῖν γὰρ ὅντα ἐγγὺς ἀμπελῶνα ληφθῆναι
ὑπ' αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τοῦ ναβούθου νε-
κρὸν ὑπὸ κυνῶν διασπασθῆναι συνέβη, τότε αὐτὸς αἷ-
μα, καὶ τὸν γυναικὸς χυθήσεσθαι, ἃ πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος
ὀλεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαντα τολμηρότερον, καὶ παρὰ
τοὺς πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότα. ἀχάβῳ G
δὲ, λύπη τῶν παραγεγυμνῶσθαι εἰσῆλθε καὶ μετάμελος, καὶ
σακκίον ἐνδυσάμενος, γυμνοὺς τοῖς ποσὶ διῆγεν, οὐχ ἁ-
πλῶς ἔοφῆς, ἀνομολογούμενος ἃ τὰ ἡμάρτημένα, καὶ
τὸν θεὸν ἱλεοῦμενος. ὁ δὲ ζαλῶς μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸν
προφήτην εἶπεν, ὑπερβαλεῖσθαι τὸν τοῦ γήρους τιμωρίαν, ἐπεὶ τοῖς γε τολμηθεῖσι μεταγνοῦσι. τελέσθη δὲ ὁ ἀπει-
λὴ ὅτι τῷ υἱῷ τοῦ ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

aliis impellentibus iuga duodecim, acceſſit & ei pallium ſuum iniecit: qui eueſtigio prophetare occœpit, relictisque bubus, ſectator Eliæ factus eſt. Rogauit tamen vt priùs ſibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato illum ſequutus eſt, indiuiduus poſthac miniſter ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita ſe habuerunt.

Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis A- XIV.
zari, quum prædium haberet regiis fundis 3. Reg. 21.
contiguum, ſæpe rogatus ab Achabo vt ei quãtolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut ſi mallet vnum aliquod è regiis pro eo ſibi eligeret: negauit ſe id facturum, gratius enim ſibi eſſe, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, quia non licebat alienam occupare, contriſtatus, nec lauare voluit, nec cibum ſumere. Iezabela verò ſcitante quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium faſtidiat, quàm ruſticus ſit Nabuthus ei denarrat. Vſum ſe apud eum comi ſermone, & infra regiam maieſtatem demiſſo, pro qua humanitate nihil niſi repulſam retuliſſe. Mulier contra hortatur vt magno ſit animo, & mœrore miſſo ad conſuetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Móxque literas Achabi nomine ſcriptas mittit ad Iſraelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio concionem aduocare, & in ea primùm locum Nabutho propter illuſtre genus attribuere. Deinde ſubornatis tribus viris nihil non auſuris, horum teſtimonio conuictum eum blaſphemiæ populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt regina ſcripſerat factum eſt: & Nabuthus tali teſtimonio conuictus Deo ac regi feciſſe conuitium, à populo eſt ſaxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum eſt, regem accedit, ſuadétque vt ſine ſuo ſumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium eueſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogétque quid ita occiſo vero domino eius prædij hæreditatem iniuſtè ſibi vſurpet. Quem vbi ad ſe venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior faſſus erratum, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, loco vbi Nabuthi cadauer à canibus abſumptum eſt, fundendum & regis & reginæ ſanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia ſubiit, & indutus ſaccum, nudiſque pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denuntiat, ſe quidem vſque poſt eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

3. Reg. 20. DVm hæc circa Achabum geruntur, eodē tempore Adadi filius Syrorum & Damasci rex contractis è toto regno suo copiis, ascitisque vltra Euphratem trigintaduobus sociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligēs se imparem eius copiis, à congressu quidem abstinuit, sed coactis ex agris in vrbes munitissimas omnibus ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obsessam vrbē oppugnare cœpit. missoque caduceatore ad Achabum, petiit vt sibi liceret legatos ad eum mittere, proposituros quidnam peteret: quo impetrato quo venissent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores esse Adadi. quod si ipse quoque fateatur & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere abducto exercitu regem obsidionem soluturum. Achabus verò iubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatésque vniuersas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans vt quandoquidem ipsius confessione omnia sua essent, ad mitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisque liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secunda legatione Syri, aduocata concione, dicit se libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos suos, omnésque facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiisse. Nunc verò misisse eum famulos qui omnium ædes scrutentur, & nihil in eis quod sit pulcherrimum relinquant, nimirum belli ansam quærentem: vt quandoquidem sciat propter amorem ciuium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum se tamen, quicquid ipsis visum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responso referendum dedit, quòd primis postulatis nunc quoque consentiat securitatis ciuium gratia, posteriora non admittat. atque ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se verò parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò respōdēte, inter armatos non verbis sed factis decernēdum, legati reuersi cœnanti tum fortè cum triginta sociis regibus responsa referunt. Ille euestigio mādat circūuallari vrbē & aggerē, erigi,

Κεφάλαιον ή'.

Ως Αδερ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη.

Τῶν δὲ περὶ τὸν ἀχαβον ὄντων τοιούτων καὶ τὴν αὐτὸν καιρὸν, ὁ τοῦ ἀδάδου υἱὸς, βασιλεὺς τῆς σύρων καὶ δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους πεὶ πέραν εὐφράτου βασιλέας πεντήκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἄχαβον. ὁ δὲ οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ τὰς στρατιὰς, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρετάξατο, πάντα δὲ εἰς τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμενεν ἐν σαμαρείᾳ. τείχη γὰρ αὕτη λίαν ὀχυρὰ περιεβέβλητο, καὶ τὰ ἄλλα, δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ σαμάρειαν, καὶ περικαθίσας αὐτῇ τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς ἄχαβον, ἠξίου πρεσβύτας δίξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τί βούλεται. ὁ δὲ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς πέμψας ὅπερ ἐρώτησε, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, τὸν ἀχάβου πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάδου τυγχάνειν. αὐὸς δὲ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτὸν τούτων ὅσα βούλεται συγχωρήσῃ, τὴν στρατιὰν ἀπάξει καὶ παύσεται πολιορκῶν. ὁ δὲ ἀχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐπίλυσεν πορευθεῖσι λέγειν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου παῖτες, κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. τοῦτα δὲ ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ὁμολογηκότα εἶ παῖτα τὰ ἐκείνου δίξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ὑπερκειμένην ὑπ' αὐτοῦ δούλους, οἷς ἐρευνήσουσι, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐκέλευσε διδύναι παῖ ὅτι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον. τὰ δὲ ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψουσιν. ἄχαβος δὲ ἀγαθὸς, ὅπι τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τοῦ βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχειν ἑτοίμως ὑπὲρ σωτηρίας αὐτοῦ καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας παραδίδοσθαι τῷ πολεμίῳ καὶ τέκνα, καὶ πάσης ἀφαιρεῖσθαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ ὁπόσης ἐπρεσβεύσατο σωτῆρος ὁ σύρος. νῦν δὲ ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε παίτων οἰκείας ἐρευνῆσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐτοῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, πρόφασιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῶν μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισαίμην, ἀφορμὴν δὲ οὐκ ἂν τῷ δι' ὑμετέρων ἀνδρῶν σφαγματευόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσω μὲν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τῷ κατ' αὐτὸν συμβούλευεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβευταῖς ὑπερκειμένοις λέγειν ἀπελθοῦσιν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐμμένει ὁ τῶν πολιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ἀξίωσιν οὐχ ὑπανούει, ἀπέλυσεν αὐτούς. ὁ δὲ ἄδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας, ἔπεμψε πρὸς ἄχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερον τῶν τειχῶν, οἷς καταφρονεῖ, χῶμα ξύσειν αὐτοῦ τῷ στρατιᾷ, καὶ δράκα γῆν λαμβάνουσαν. ἐμφανίζων αὐτῷ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπλήττων. τοῦ δ' ἀχάβου μὴ παυσαμένου δεῖν ὑπερκειμένου καθωπλισμένου, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρείττω γενόμενον, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ διπνοοῦντα καταλαβόντες τὸν βασιλέα μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν ὑπόκρισιν. ὁ δὲ, εὐθέως τοῦτο προσέταξε, καὶ φθείρουσι τὴν πόλιν, καὶ κό-

ἢ χώματα βάλλεσθαι, & μηδένα ἔτι τόπον ἀπολειπῶν πολιορκίας. ἐν δ' ἀχαὰβ τούτων φροντίζων ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. θαρρεῖ ἢ ἢ τῶν φόβων ἀπολύει, προφήτης τινὸς αὐτῷ προσελθόντος. ἢ φήσαντος αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπισχνεῖσθαι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τῶν πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. πυθομένων δέ, ἐξ ὅτων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, ἐξ τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡγουμένου σοῦ ἐξ ἀπείρου σφίσιν. καλέσας δὲ τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς διῴθησεν ἐν ὡς ἑξακόσιοι καὶ χιλιάκοντα δύο, μαθὼν τὸν σύρον πρὸς δυωδίαν & ἄσιτον τεταμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας τῶν δ' σκοπῶν ἀπλωσάντων τῷ ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος αὐτοῖς μὴ εἰς μάχην ἐλθεῖν προσελαυνόντας, ἵνα δήσαντες ἀγάγωσι πρὸς αὐτὸν, αἰ δ' ἢ εἰρηνικῶς, ὅπως ἢ τὸ ποιῶσιν. εἶχε δ' ἑτοίμους ἄχαὰβος καὶ τοὺ ἄλλου στρατιὰ ἐντὸς τῶν τειχῶν. οἱ δ' παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνωσι. καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι ἢ στρατοπέδου διώκουσιν. ἰδὼν δ' τοῦτο νικῶντας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τοὺ ἄλλου στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δ', αἰφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύροις. ἐκράτησεν αὐτῶν. εἰ γὰρ προσδόκων αὐτὸς ἐπιχειρήσεσθαι. καὶ δὴ ἢ τὸ γυμνοῖς καὶ ἀθύροις προσέβαλλον, ὡς τε τὰς παρόπλιας ἐκ τῶν στρατοπέδων φεύγοντας καταλείπειν, καὶ ἢ βασιλέα ἐξαστυθλῶσαι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον ἢ φυγήν. ἄχαὰβος δ', πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς σύρους ἔπεμψεν, ἀναφορὰν αὐτός. ἁρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλοῦτος δ' οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου, καὶ τὰ ἅρματα ἢ ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. ἢ δ' προφήτου θεσπιῳδήσαντος φήσαντος, καὶ τοὺ δύναμιν ἑτοίμου ἔχειν, ὡς τῷ ὀπώρᾳ πάλιν ἐτεῖ στρατεύοντος ἐπ' αὐτὸν ἢ σύρου, ὁ μὲν ἄχαὰβος, πρὸς τοῦτοις δή. ὁ δ' ἀδάδος, ἁλισθεὶς ἐκ τῆς μάχης, μόλις ἐσώθη στρατιᾶς, συνεβούλευσατο τοῖς αὐτῇ φίλοις, πῶς ἂν ὀλιστρατεύσηται τοῖς ἰσραηλίταις. οἱ δ' ἐκ μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδόκουν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τούτοις, καὶ δι' ἢ τοῦτο νικᾶσθαι ὑπ' αὐτῶν νικᾶσθαι. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποησαμένους τοὺ μάχου. συνεβούλευόντο πρὸς τοῦτο, τοὺς μὲν βασιλέας οὐκ ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τοὺ δ' στρατιὰν αὐτῶν καταλέξαι, αὐτ' ἐκείνων σαξάπας καταστήσαντα. εἰς δ' τὸν τῶν ἀπολωλότων τάξιν, στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τῆς χώρας. ἢ αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσαι δὲ ταῦτα εἰρῆσθαι καλῶς ἔτους διακόσμησε ἢ δύναμιν. ἀρξαμένου δ' ἢ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθε δὴ τοὺς ἑβραίους, & ἠθροισμένους πρὸς πόλει τινὶ, ἄφεκα δ' αὐτῆ τοὺ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. ἄχαὰβος δ' ἀπαντήσας αὐτῷ μὴ τῆς δυνάμεως, αὐτὸς στρατοπεδεύσατο. σφόδρα δ' ἦν ὀλίγον αὐτῷ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντιπαρεβάλλομεν. ἢ δ' προφήτου προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν ἢ θεὸν αὐτῷ φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξῃ, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πεδίοις ὑπάρχουσαν ὅπερ καὶ ἔδοξεν τοῖς σύροις, ἐπεὶ καὶ μιᾶς ἀντιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑστάτῃ τέτραι, ὡσὰν ἢ ὄρθρου προελθόντων ἐκ ἢ στρατοπέδου ἢ πολεμίων, & παταξαμένων πρὸς μάχην, ἀντεπῆγε καὶ ἄχαὰβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, ἔφυγον τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

A & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimũ à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret: Per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd B Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant, siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubiis, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod vbi succedere Israelitarum C rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt relicta in castris armatura fugerent, & rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spacio Syros persequutus est, cędendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis, captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuersus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum D paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus seruatus è clade cum reliquiis exercitus, aduocatis amicis, consultabat quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt vt dimissis regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplemẽ E tumque in sua ditione tam equitum quàm peditum conscriberet. Placuit regi consilium, deditque operam vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset propè oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi F progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contra quàm opinabatur sentiret Deum Israelitarum non minus potentem in campis quàm in mõtibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit,

Nec mora collatis ſignis acriter vtrinque pugnatum eſt, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam proſequentibus, confuſum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruũ, à ſeipſis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus: qui & ipſi murorum ruina oppreſſi ſunt circiter viginti ſeptem millia in prælio verò centum millia hoſtium ceciderunt. Adadus aliquot fidiſſimis famulis comitatus in quandam ſubterraneã cellam ſe abdidit. quibus clementiam Iſraelitici regis prædicantibus, & ſpem veniæ facientibus, ſi conſueto ſupplicum habitu ad eum mitterentur, permiſſi ſunt hoc facere. Illi induti ſaccos, & reſtibus capita redimiti, qui tum priſcus apud Syros ſupplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & ſalutis tantùm gratiam petere Adadum ſignificant, deditítium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quòd è pugna euaſiſſet, fratriſque loco eum ſe habiturum pollicitus eſt. Famuli accepta ſacramenti fide nihil mali paſſurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum ſublimis curru vehebatur. Et quum adoraſſet, Achabus porrecta dextra in currum eum ſuſtulit, exceptúmque oſculo iuſſit eſſe bono animo, & nihil ſe indignum timere, Adadus actis gratiis quàm longa ſibi vita daretur memorem ſe fore huius beneficij profeſſus eſt, rediturúmque Iſraelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam poteſtatem commeandi Damaſcum, ſicut pater ipſius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in ſuum regnum remiſſus eſt. Poſt talem Syrorum contra Iſraelitas expeditionis exitum propheta quidam, nomine Michæas, acceſſit ad quendam Iſraelitam iuſſitque eum vtvulnus ſibi in caput infligeret, addens Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incurſu periturum. Quod quum ita euenisſet, alterum propheta adiit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem ſaucius, obligato capite venit ad regem, dicens ſe commilitonem eius eſſe, & à tribuno captiuum quendam aſſeruandum accepiſſe: quo fuga elapſo periclitari ſe nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus ſit ſi captiuus effugeret. Reſpondente verò Achabo meritò id paſſurum, ſoluto capite agnoſcendum ſe Michęas præbuit. Hac autem arte vſus eſt, quo maiorem vim verbis ſuis adderet. Ait enim Deum in regem animaduerſurum, quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permiſiſſet. Futurum enim vt ipſe ab eo cui pepercit interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate prophetæ offenſus, iubet eum in carcerem conijci, & vehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

A καὶ διώκων ἐτίνετο κτείνων. οἱ δ', ὡς ἀπὸ τῆς ἁρμάτων, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἴσχυσαν δ' ὀλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τὴν Ἄφεκα πόλιν αὐτῇ ἀπέθανον δ' καὶ αὐτοί, τῷ τειχέων αὐτοῖς ὀπτεσόντων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄνδρες μυριάδες δέκα. ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς σύριον ἀδαδος, φεύγων μετά τινος πιστοτάτου τῶν οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τοῦτον δ', φιλανθρώπως καὶ ἐλεήμονας ἐν

B φησάντων τοὺς τῆς Ἰσραηλίτου βασιλέως, καὶ δυνήσεσθαι τῆς σωτηρίας ἕνεκα τῆς ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν αὐτῷ δοθῆναι παρὰ Ἀχάβου λαβεῖν εἰ συγχωρήσειεν αὐτοῖς, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δ', σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ χοινίκια ταῖς κεφαλαῖς περὶ θέμενοι, οὕτως δὴ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ σύροι, πρὸς Ἄχαβον παρεγένοντο, καὶ δεῖσθαι τὸν ἀδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς

C ἀεὶ δοῦλον αὐτοῦ τῆς χάριτος ἱδρυσόμενον. ὁ δ', σωτήριον εἶναι φήσας αὐτῷ τὸν ἄνδρα, καὶ μισθὸν ἐν τῇ μάχῃ πονηθότι, τιμὴν καὶ δύναμιν ἴσην αὐτῷ ἀδελφῷ προσέφατο καταπηγείλατο. λαβόντες δ' ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φαύοντα, προσάγουσι παραδόντες ἐκ τοῦ οἴκου ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προσκυνοῦσι τῷ Ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δ', προσεκυνήσεν αὐτῷ. Ἀχαβος δ' ὑπέδυσε αὐτῷ τὴν δεξιὰν, ἀνεβίβασεν ὑπὲ τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας, θαρρεῖν ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τῶν ἀπόντων προσδοκᾶν. ἀδαδος δ' εὐχαρίστει, καὶ παρ'

D ὅλον τὸν τοῦ ζῆν χρόνον ὑπομνημονεύειν τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τῷ Ἰσραηλίτῃ ἃς ἀπήνεγκαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. καὶ Δαμασκὸν, ὡς τὸν πατέρα εἰς Σαμάρειαν εἶχον τοῦτο ποιεῖν, ἀνέσειν. ὀμοσάντων δ' αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτὸν Ἄχαβος, ἀποπέμπει εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν πρὸς τῆς ἀδάδου τοῦ σύρων βασιλέως στρατείας, ὅτι Ἄχαβον καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας, τοιοῦτον

E εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις μιχαίας τοὔνομα, προσελθὼν ἑνὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. ὃ τὸ μὲν ποιήσαι, κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ. ὃ δὲ μὴ πειθόντος προφήτου αὐτῷ ἀκούσαντι, τῶν τοῦ θεοῦ προσταγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρῆσεσθαι. συμβαίνει δὴ τοῦτο τῷ ἀνθρώπῳ, πρός τινα ἕτερον πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προσάσσων. πλήξαντος δὲ ἐκεῖνον, καὶ τραύσαντος αὐτοῦ τὸ κράνιον, καταδησάμενος

F τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, σωσθῆναι, καὶ παραλαβεῖν ὅτι φυλακὴν τινα τῶν αἰχμαλώτων παρὰ τὴν τάξιν. φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τῶν παραδεδωκότος ἀποθανεῖν. ἀπολῆσαι γὰρ αὐτὸν εἰ δραφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτείνειν. δίκαιον δ' φήσαντος Ἀχάβου τὸν θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν. ὑπογνώσεται ὑπ' αὐτοῦ μιχαίας ὁ προφήτης ὢν. κέχρηται δ' σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ ἡγουμένῳ πρὸς

G τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ θεὸς ἀφέντα αὐτὸν διαδρᾶναι τὴν πεῖραν ἀδάδου βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελθοῦσαν, καὶ ποιῆσαι μὲν ἀποθανεῖν αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, τὸν δ' λαὸν ὑπὸ τῶν σύρων σωθῆναι. παροξυνθεὶς δ' Ἄχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸν μὲν, ἐγκλείσθεντα φυλακῇ ἐκέλευσεν. συσκευωρούμενος δ' αὐτὸς ὅτι τοῖς μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Περὶ ἰωσαφάτου τῦ ἱερεσολύμων βασιλέως.

Καὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις λῶ, ἐπάνειμι ἤδη τὸν ἱερεσολύμων βασιλέα ἰωσάφατον. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τοῦ ὑπηκόου χώρᾳ καταστήσας, ὃν ἦν ἥτλον ὑπὸ ἀβιᾶ τῦ πάππου καταλειφθέισαις τῆς ἐν ἐφραὶμ κληρυχίας, ἱερεβοάμου βασιλεύοντος τῶν δέκα φυλῶν, φρουρᾶς ἐγκαθείρυσεν· ἀλλ' εἶχεν δίκαιός τε καὶ σωτὴρ τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ εὐσεβὴς, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀεὶ ποιῶν καὶ θεσπιῳδῶν τῷ θεῷ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ πέριξ βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς πλεῖστόν τε ποιῆσαι βαθύτατον, καὶ δόξαι ἀραθαι μεγίστην. ἔτι δ' βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας, ἐπέλυε τὸν λαὸν τὸν περὶ αὐτὸν διδάξαι τὴν τῆς πόλεως τὸ νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους, καὶ ἀποδύζειν περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἦλθε πᾶν τὸ πλῆθος οὗτος, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. εἶτα περιῴκουν διετέλουν σέβοντες τὸν ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρηνεύοντες ἄγοντες. οἱ δὲ παλαισινοὶ, τακτοὺς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἄραβες ἐνόμισαν κατ' ἔτος ἀρνας ἑξακόσια καὶ ἑπτακοσίους. καὶ ἑπτακοσίους τραγους. πόλεις τε μεγάλας ὀχυρῶσιν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους πυρίπλουν· ἦν δὲ καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες ἑπτακόσιαι, ὧν ἐστρατήγει τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωαννῆς ὄνομα, μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ἡγεμὼν, καὶ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτὼ καὶ δέκα· τὸ πλῆθος τῷ βασιλεῖ προσένειμε, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρωτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ ἰωσάφατος τῷ ἀχάβου θυγατέρα τὸ τῶν δέκα φυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. πορευθέντα δ' αὐτὸν μετὰ χρόνον τινὰ εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἄχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀκολουθήσαντα στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ θυμάτων ἀφθονία. παρεκάλεσε δὲ συμμαχῆσαι καὶ τὸ σύρῳ βασιλέως, ἵνα τῷ ἐν γαλαδαῖτι πόλιν ἀράμαθαν ἀφέλῃται. τὸ γὰρ παρὸς αὐτῷ περὶ τοῦ τυγχάνουσαν, ἀπῃτήθαι τὸν ἐκείνου πατέρα. τὸ δ' ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγελλομένου, καὶ γὰρ εἶχε δύναμιν αὐτῷ, μὴ ἐπιλάθῃ τῆς ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένου τῷ δύναμιν ἐξ ἱερεσολύμων εἰς σαμάρειαν, προελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ὅτι τὸ ἴδιον θρόνου ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν δίνεμον. ἰωσαφάτης δὲ ἐπέλευσεν εἴ τινές εἰσι προφῆται, καλέσαντ' αὐτοὺς ἀναχεῖναι, περὶ τῆς ὅτι τὸν σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αὐτῷ ποιήσασθαι τῷ στρατιάν. καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τοῦ ἀχάβου πρὸς τὸν σύρον ὑπῆρχεν, ὅτι ἔτη ἤγαγον τρία, ἀφ' οὗ λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

Cap. IX.

De Ioſaphato rege Hieroſolymorum.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum regem reuertor: qui aucto ſuo regno, & præſidiis per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deuum habuit, quòd eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies dabat operam vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt vt & ipſi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur, id quod miſſitandis ad eũ muneribus declarauerunt, vthinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio conuocatis principibus & ſacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moyſis, earúmque obſeruãtiam atque religionis cultum docere quod adeò libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Palæſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annios ſexcentos triginta agnos, parémque hædorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iudæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octoginta ſcutatorum millia abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuêre diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cúmque libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſſimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quę ſuum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatúſque eſt ab Achabo, vt contra Syrorum regem arma cum eo coniungeret. ad recipiendam vrbem Ramatham in regione Galaditica, quam de ipſius Syri patre ceperat. Ioſaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis copiis, progreſſi extra mœnia duo reges, & ſedente in ſuo quiſque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus verò cenſebat (ſi qui prophetæ eſſent) accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello laceſſitus in prælio victus occiditur.

A Chab° verò accitis ſuis prophetis numero quadringẽtis iuſſit eos ex Deo ſcitari, an daturus ſit regi bellum contra Adadum mouenti victoriam, & vrbis dominium propter quam bellum inſtaurare placuit. Prophetis verò bellum ſuadentibus: vincendum enim Syrum, & in poteſtatem venturum, quemadmodum antea: Ioſaphato ſuboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falſi vates eſſent: percõtatusque eſt Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, vt certiùs etiam futura præſcire valeant. Reſpondit ille, eſſe quidem & alium, ſed ſibi inuiſum, quòd malum euentum prædicat, foréque vt ipſe à Syrorũ rege occiſus pereat, & ob eam cauſam in carcerem eum nunc eſſe incluſum. Eum vocari Michæam Iembleæ filium. Ioſaphato verò poſtulante eum produci miſſus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Reſpondit vates, ſibi non licere contra quàm Deus moneat mentiri, ſed dicturum ſe quicquid ex eo de rege cognouerit. Vbi verò ad regem peruenit, adiuratus vt vera loqueretur: ait ſibi Deum oſtendiſſe Iſraelitas fugientes, & inſequentibus Syris diſperſos, non aliter quàm greges ſublatis paſtoribus. Hoc quoque ſignificare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, ſolus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michea, verſus ad Ioſaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quàm malè mihi velit iſte. Michæa verò conſtanter aſſeuerante ſe nihil niſi iuſſu Dei prædicere, illum verò ſpe victorię ſolicitari à pſeudoprophetis ad bellum, in quo ipſi cadendum ſit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pſeudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michęas garriat. nihil enim veri eũ prædicere, argumento eſſe prædictionem Eliæ, qui ſine dubio melius quàm iſte futura cerneret. illum enim prædixiſſe, apud Iezraelam in Nabuthi ſuburbano lambendum à canibus regis ſãguinem, quemadmodũ lampſiſſent cruorem Nabuthi opera ipſius lapidati à populo. perſpicuum igitur eſſe iſtum mentiri, qui longe præſtantiori prophetæ non vereatur cõtrarium dicere, quòd periturus ſit rex ab hinc die tertia. ſed mox fore euidentius etiam quàm verax ſit aut afflatus diuino ſpiritu. Percuſſus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, ſicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm cõprehẽdi eum prophetam iuſſiſſet. Puto enim te audiuiſſe quòd hoc ita factum ſit. & cum dicto inflixit ei alapam. cúmq. ei nihil mali propter hoc accideret, ſecurus iam Achabus non ampliùs dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim opinor, fati vis, plus fidei fallis quàm veris prophetis aſtruens, & cauſas ad futurum euentum præſtruens. Sedecias verò aptatis ſibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum ſignificare ventilandã cornibus vniuerſam Syriã. Michæa contrà aſſeuerante breui fore vt Sedecias

Κεφάλαιον ί.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων τραπυσάμενος ἀπέθανε τῇ μάχῃ, & αὐτὸς ἀπώλετο.

Καλέσας δ' ἄχαβος τοὺς αὑτοῦ ψευδοπροφήτας, τετρακοσίους τὸ ἀριθμὸν ὄντας, ἐπέλευσεν ἐρέσθαι τὸ θεὸν, εἰ δώσουσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ ὑπὲρ τῆς ἀδάδου νίκην & καθαίρεσιν πόλεως, δι' ἣν ἐκφέρειν μέλλει τὸν πόλεμον. τῷ δὲ ψευδοπροφήτῃ συμβουλοί σαντων ὑπὲρ στρατεῦσαι. κρατήσειν γὰρ τῶν σύρων, καὶ λήψεσθαι ὑποχείριον αὐτὴν ὡς καὶ τὸ πρόσθεν. σωσεὶς δὲ τῷ λόγων ἰωσάφατος, ὅτι ψευδοπροφήτας ὠδαπυγχάνουσιν, ἐπύθετο τὸν ἄχάβου, εἰ μὴ ἕτερός τις ὄζοι προφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' ἄχαβος, ἔφη μὲν ἔφη, μισεῖν δὲ αὐτὸν καὶ προφητεύσαντα, ὡς τεθνήξεται νικηθεὶς ὑπὸ τῶν σύρων βασιλέως, καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ μιχαίαν, υἱὸν ἰεμβλέου. τὸν δ' ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας οἰνοῦχον, ἄγει τὸν μιχαίαν. ᾧ δὲ τὸν ὁδὸν ὁ οἰνοῦχος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἐξὸν αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ δοκῇ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπη. ὡς ἦκε πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγει αὐτῷ ταληθὲς σώζεσθαι, δείξας τὸν θεὸν αὐτῷ τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ διασκορπιζομένους, καθάπερ ποιμένων αἰρημένων τὰ πρόβατα. ἐλεγέ τε σημαίνειν τοὺς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀναχωρήσειν εἰς τὰ ἴδια, πεισθῆναι δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος τοῦ μιχαίου πρὸς ἰωσάφατον, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἔγωγε μικρὸ ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τῶν ταὐθρώπου πρός με διάθεσιν. τοῦ δὲ μιχαίου εἰπόντος, ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τῶν ὑπὸ θεοῦ προλεγομένων, καὶ ὡς παρορμήσειν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, ᾗ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲν ἐπ' ἐνοίᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τῷ μὲν μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρήνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθῆ. τεκμηρίοις δ' ἐχρήσατο οἷς ἠλίας προεφήτευσεν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα σωφρονεῖν. καὶ γὰρ τὸν ἔλεγε προφητεύσαντα ἐν ἰεζαρὲ πόλει, ἐν τῷ ναβουθαίου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασθαι προειπεῖν, καθὼς καὶ ναβούθου τὸν δι' αὐτὸν καταλιθοβοληθέντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ὄζοι ψεύδεται τῷ κρείττονι προφήτῃ τἀναντία λέγων, ὃς πρὸ ἡμερῶν ἕξ ἰσχὺν φάσκων ταύτης τεθνήξεσθαι. γνώσεσθαι δ' εἰσπερ ὄζοι ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύματος τῷ δύναμιν ἔχει. δύο γὰρ ῥαπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαφάτω μου τῷ χειρὶ, ὥσπερ ἰάδων τῷ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι τοῦτο πάντας γεγονέναι. ὡς σὺν πλήξαντος αὐτῷ τὸν μιχαίαν, σωφρονεῖν μηδὲν παθεῖν, ἄχαβος θαῤῥήσας ἄγειν τῷ στρατιὰ πρόθυμος ἦν ὅτι τὸν σύρων. σὺν ἐκεῖνα γὰρ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ πιθανωτέρους ποιεῖ ταληθοῦς, τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὴν ἀφορμὴν τοῦ τέλους. σεδεκίας δὴ, σιδήρεια ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τυφλοῖς πᾶσαν καταστρέψαι συρίαν, μιχαίου δὲ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας εἰπόντος

πρ

τ σεδεκίαν ταμεῖον ἐν ταμείῳ κρυβησόμενον ἀμείψῃν, A
ζητοῦσα τυχεῖν τῆς ψευδολογίας τὴν δίκλω, ἐκέλευ-
σεν ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι πρὸς ἀχάμω-
να τ τ πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ
ὕδατος αὐτῷ θᾶσσον. καὶ ἄχαβος μὲν, καὶ ἰωσά-
φατ, ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς
δυνάμεις, ἦλασαν εἰς ἀραμάθην πόλιν τ γαλααδίτι-
δος. ὁ δ τῶν σύρων βασιλεὺς ἀκούσας αὐτοῦ τ στρατείαν,
ἀντεπῆγε αὐτοῖς τ αὐτ στρατιάν. καὶ οὐκ ἄποθεν τ B
ἀραμάθης στρατοπεδεύει). συνέβαινε δ, ὅτι ἄχαβος καὶ
ἰωσάφατ, ἀποθέσθαι τὸ βασιλικὸν σχῆμα. τ δ ἱεροσο-
λύμων βασιλέα, τ αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα σπᾶσαι ἐν τῇ
παρατάξει κατασοφιζόμενον τὰ περὶ τοῦ μιχαίου προ-
ειρημένα. εὗρε δ αὐτὸν τὸ χρεὼν καὶ δίχα τοῦ σχήματος.
ὁ μὲν γὰρ ἄδαδος ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς, παρήγγελε τῇ
στρατιᾷ δίχα τῶν ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν,
μόνον δ τὸν βασιλέα τῶν ἰσραηλιτῶν. οἱ δ σύροι, τῆς
συμβολῆς γενομένης, ἰδόντες τὸν ἰωσάφατον ἐστῶτα C
πρὸ τ τάξεως, καὶ τ ἄλλων εἰκάσαντες εἶ τὸν ἄχαβον, ὥρ-
μησαν ἐπ' αὐτ, καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες
ἔγνωσαν μὴ ὄντα τ ἄλλων, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀχο-
μένης δ' ἡσυχῆ δείλης ὀψίας γενομένης, μαχόμενοι
καὶ νικῶντες, ἀπέκτειναν οὐδένα κ τὴν τοῦ βασιλέως
σὺν ὅλῳ. ζητοῦντες τὸν ἄχαβον ἀνελεῖν μόνον, καὶ δύρειν
οὐ δυνάμενοι. πᾶς δέπις βασιλικὸς τοῦ ἀδάδου ἄμα-
νος ὄνομα, ζεξύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πρώσκει τὸν
βασιλέα δίχα τοῦ περάκος, καὶ τοῦ πνεύμονος. ἄχαβος D
δ τὸ μὲν συμβεβηκὸς οὐκ ἔγνω ποιῆσαι τῷ στρατεύμα-
τι φανερὸν μὴ βασιλέα. τὸν δ' ἡνίοχον ἐκέλευσεν ἐπι-
στρέψαι τὸ ἅρμα καὶ ἐξαγαγεῖν τ μάχης. χαλεπῶς
γὰρ βεβλῆσθαι καὶ καιρίως. ὁ δυνάμενος δ, ἔστη ὅλη τοῦ ἅρ-
ματος, ἄχει δυνοίζος τοῦ ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας, ἀπέ-
θανε. καὶ τὸ μὲν σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης,
ἀνεχώρησεν εἰς τ παρεμβολήν. δηλώσαντος δ τοῦ στρα-
τηγικοῦ ὅτι τέθνηκεν ἄχαβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια.
κομίσαντες δ τ ἄχαβον νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπ-
τουσι. καὶ τὸ ἅρμα ἀποπλύναντες ἐν τῇ ἰεζαρὰ κρήνῃ,
ἐν δ καθημαγμένον τῷ τοῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ
τ ἠλία προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες, ἀπέλει-
μήσαντο τὸ αἷμα. αἱ δ ἑταιρίζόμεναι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ
λοιπὸν λουόμεναι τούτῳ διετέλουν. ἀπέθανε δ ἐν ρα-
μὰθ γαλαάδ, μιχαίᾳ τέτε προειρηκότος. συμβάντων οὖν ἀ-
χάβῳ τῶν ὑπὸ τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα F
τι τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντὰχοῦ καὶ σέ-
βειν, καὶ τ ἀληθείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν ἢ βούλησιν πο-
θεινότερα δοκεῖν. ὑπολαμβάνειν δ' ὅτι προφητείας,
ἢ τ δίχα τῆς τοιαύτην προγνώσεως οὐδὲν ὄφελος
μείζον, παρέχοντος οὕτω τοῦ θεοῦ, τὸ δεῖ φυλάξασθαι.
λυμαίνεσθαί τε πάλιν ἐν τῷ πόλει τ βασιλέα ἡμερῶν
σχολαζομένους προσῆκε τ τοῦ χρεὼν ἰσχύειν, ὅτι μηδὲ
προγνωσκόμενον αὐτὸ δύναταί τις ὄντως. ἀλλ' ὑπὸ τῆς)
τῶν ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύον χρησταῖς, αἰσθεὶς τὸ πάθος αὐτῷ κρατήσαν ὠφελίας. φαίνε) σωὶ καὶ
ἄχαβος ὑπὸ τούτου τινὸ δύνοιαν ἀπατηθείς, ὡς ἀπιστήσας μὲν τοῖς προλέγουσιν τ ἥτταν. τοῖς δ τὰ πρὸς
χάειν προφητεύσασι πιθανὰς, ἀποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς ὀχοζίας διεδέξατο.

è cella in cellã fugiat latebras quæritãs ne luat
pœnas vaniloquij, iratus rex iubet eum apud
Achamonẽ magistratum vrbis haberi in custo-
dia, nec aliud quicquam præter panem & aquã
ei præberi. Atque ita duo reges versus Rama- XV.
ram cum copijs profecti sunt, quo audito rex 3. Reg. 22.
Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul
à Ramatha castra posuit. Conuentum autem e-
rat inter reges socios, vt Achabus priuato ha-
bitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus
verò sumpto Achabi cultu staret in acie, quo
faciliùs Michææ vaticinium eluderent. sed in-
uenit eum fatum etiam sine insignibus. Ada-
dus enim mandauit per tribunos militi, vt ne-
minem alium occideret, sed solum regem Isra-
elitarum. Syri verò primo congressu videntes
Iosaphatum stantem ante aciem, rati esse A-
chabum impetu facto eum circumuenerũt: sed
postquam è propinquo cognouerunt esse aliũ,
omnes se retro receperũt. à mane autem vsque
ad vesperam pugnantes & vincentes occide-
bant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solũ
Achabum ad necem quærendo, nec tamen in-
ueniendo. tãdem vnus ex Adadi famulis Ama-
nus nomine, missa in incertum sagitta, regem
per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus
autem noluit hoc scire suum militem, ne terga
verteret: sed aurigam iussit currum extra præ-
lium euehere, quòd graue ac lethale vulnus ac-
ceperit. Cúmque vehementer cruciaretur, per-
stitit tamen in curru vsque ad solis occubitum,
& tandem profluuio sanguinis viribus deficiẽs
interiit. iámque appetente nocte Syri se in ca-
stra recipiunt: & quamprimùm per caduceato-
rem de Achabi morte cognitum est, solutis ca-
stris domum quisque reuertitur. Cadauer regis
Samariam relatum, illuc sepulturæ traditur. &
cùm currus regius cruore fœdatus ad Iezarę fõ-
tem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis
euentus comprobauit. Canes enim lambebant
eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo
fonte aquabuntur. Mortuus autem est apud Ra-
matham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quo-
niam vtriusque prophetæ prædictionem euen-
tus consecutus est, veneranda sunt illorum o-
racula, eisque semper plus oportet tribuere,
quàm eorum qui ad gratiam loquuntur ser-
monibus: nec aliter existimare quàm quòd ni-
hil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diui-
nitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea
reputatio hoc loco subit animum, quòd insu-
perabilis sit fati necessitas, quæ etiamsi præsciа-
tur, præcaueri tamen non potest: sed tamdiu
homines sibi vana spe blandiuntur, donec in
illius casses incidant. nam hoc quoque Achabo
fatale fuerat, vt prænuntiantibus cladem non
crederet, & à prophetantibus ad gratiam decep-
tus in mortem rueret, cui in principatum O-
chozias filius succedit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως στρατευσάμβρος ὁ ἀχάβου παῖς, ἰώραμος ὅτι μωαβίτας, κρατήσαν αὐτῷ. Κεφ. α.
Ως ἰώραμος βασιλεὺς τῷ ἱεροσολυμιτῷ, τὴν ἀρχὴν πᾶσαν λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.
Οτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτῷ πᾶσα διεφθάρη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πλὴν ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ πρὸς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γεγόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε. Κεφ. γ.
Στρατία τοῦ ἰωράμου τῷ ἱεραπλιτῷ βασιλέως ὅτι ζοὺς σύεσις. Κεφ. δ.
Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ αἱρεθεὶς τὸ ἱππαρχου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.
Οτι ὁ ἰηοὺς ἐβασίλευσε τῷ ἱεραπλιτῷ ἐν σαμαρείᾳ ἑξακόσιων, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅτι γυναῖς τέσσαρας. Κεφ. ς.
Ως γοθολία, τῷ ἱεροσολυμιτῷ ἐβασίλευσεν ὅτι ἔτη πέντε. ὑφ' οὗ ἐλων αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας, τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.
Αζαήλου τοῦ δαμασκίων βασιλέως ὅτι πρὸς ἱεραπλίτας καὶ ὕστερον ὅτι ζοὺς ἱεροσολυμίτας στρατίαι. Κεφ. η.
Ως ἀμασίας, ὁ τῷ ἱεροσολυμιτῷ βασιλεὺς, στρατευσάμβρος ὅτι ἰδουμαίους, ὑφ' οὗ ἁλωναίτας εἵλκυσεν. Κεφ. θ.
Ως ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἱεραπλιτῷ βασιλέα ἰεὶασον, ἡττᾶται. Κεφ. ι.
Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πάτρια ἔθνη ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.
Οτι στρατευσάμβρος ἀράσιν ὁ δαμασκῶν βασιλεὺς ὅτι ἱεροσολυμίτας, ἰωὰχαζ ἠνάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πῶσαι τούτοις αὐτὸν, ὅτι δαμασκὸν στρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.
Ως ὑπὸ κρότος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. ὑφ' οὗ διέφθαρε μὲν αὐτῷ τὸν βασιλέα. ζοὺς δ' αἰθιόπους αἰχμήσας εἰς μηδίαν, ἔπειρε ἔθνη κατώκησεν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.
Ως σαλμανάσαρος ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε ὑπὸ κρότος τὴν σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τῷ ἱεραπλιτῷ φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατῳκήσας ἐκ τῆς περσίδος τὸ τῷ κουθαίων ἔθνος εἰς τοῦ ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. CAP. I.
Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.
Quomodo inuadentibus Ioramum Arabibus, exercitus eius deletus fuerit, ac filiis peremptis, vnico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo inuisus miserâ morte sublatus sit. CAP. III.
Expeditio Ioramí Israelitarum regis aduersus Syros. CAP. IV.
Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. CAP. V.
Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies. CAP. VI.
Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, quâ post sextum annum cæsâ pontifex Ioadus Ochoziæ filium regem constituit. CAP. VII.
Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. CAP. VIII.
Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit. CAP. IX.
Amasias pugnans contra Ioam Israelitarum regem vincitur. CAP. X.
Quomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. CAP. XI.
Rasè Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante Achazes eorum rex magnis muneribus missis coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. CAP. XII.
Assyriorum rex vi expugnatâ Damasco, & occiso rege, populum traducit in mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. CAP. XIII.
Quomodo Salmanassas Assyriorum rex, Samariâ expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare iusserit. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER NONVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως στρατευσάμενος ὁ Ἀχάβου παῖς Ἰώραμος δίκην μικτὰς κρατήσειεν αὐτῶν.

CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

ΙΩΣΑΦΑΤΗ δὲ τῷ βασιλεῖ, A
ΙΩΣΑΦΑΤΗ δὲ τῷ βασιλεῖ, ὑποστρέφοντι εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπήντησε προφήτης Ἰηοῦς, καὶ ἐπιπλήξας αὐτῷ τὴν πρὸς Ἄχαβον κηδεμονίαν, ἔσωσε μέντοι τὸν βασιλέα, διὰ τὴν πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν· ἐπιστρατεύσαντι γὰρ τῷ Ἀχάβου παιδὶ Ἰωράμῳ τῷ τῶν Μωαβιτῶν βασιλεῖ πολεμίῳ τῷ Ἰωσαφάτου καὶ ὡς προεῖπον ἡμῖν, ἐπεὶ ὁ προφήτης συντυχὼν ἠπιάτο τὸν πρὸς Ἄχαβον συμμαχίας αἴθεσπον ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. τὸν γὰρ θεὸν, ἀνδρὶ μὲν ὅτι τούτῳ διαπεθηναι. ῥύσασθαι μέντοι, καὶ παρ' ἀξίαν ποτὲ, διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν φύσιν σῶσαν ἀγαθὴν ἔλεγεν ἐκ τῶν πολεμίων. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἐυχαριστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἔρχεται τοῦ θεοῦ. μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε διερχόμενος ἐκ κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, τάτε νόμιμα τὰ διὰ μωυσέως ἐκ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν εὐσέβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς κατὰ δίκας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκάλεσε μηδενὸς οὕτως ὡς τοῦ δικαίου προνοουμένους, κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώροις, μήτε ἀξιώματος τιμῇ ἐκ ὑπεροχῆ δίκαι πλοῦτον ἢ δίκαι γένους εἰδότων. βεβαιοῦν δὲ ἅπασι τὸ ἴσον, ὅπερ αὐτὸς ἔπει, καὶ τὴν κρίσιν θεατὴν ὁμένων, ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, καὶ πόλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐν τῷ ἱερέων, καὶ ἐν τῷ λευιτῶν, καὶ τῶν τὰ πρῶτα τοῦ πλήθους φερόντων. παραινέσας ὅπως ἐλεῖς καὶ δικαίας ποιεῖσθαι πᾶσας μὲν τὰς κρίσεις. ἂν δὲ πρὸς μειζόνων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μὴ πλείονος ἀπουδῆς ἀποφαίνεσθαι δικαίως πρὸς τῶν πραγμάτων. μάλιστα γὰρ τὰς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τὸν ναὸν ἵδρυτο τοῦ θεοῦ συμβέβηκε καὶ δικάζων ὁ βασιλεὺς ἔχει, πρόσφορον ἀπουδαίας εἶδ καὶ δικαιοτάτας. ἀρχοῦσι δὲ

Osaphato autem regi post 4. Reg. 3. 2. paralib. 19.
Osaphato autem regi post iuppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuertenti propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deum enim indignè tulisse hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam B bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, vniuersam suam ditionem perlustrauit, populum leges diuinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutisque oppidatim magistratibus hortatus est eos, vt solius iustitiæ respectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibúsque quod æquum est C redderent, scientes quòd etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cùm per singulas duarum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hic quoque iudices è sacerdotum ac Leuitarum ordine, & è primatibus optauit, & hos priùs monitos vt iustè & accuratè iura populo redderent. Quòd si grauiores controuersiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis vrbibus, de horum negotiis maior etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maximè æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & D regia. eius summos magistratus ex amicorum

numero præpoſuit, Amaſiá ſacerdotẽ, & ex Iudæ tribu Zabadiã. Per idẽ tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Aſphaltitæ lacui vicinam caſtra metantur, trecentis ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam, cuiusager egregia palmeta fert, & balſamum. Ioſaphatus autem cùm audiſſet hoſtes ſuperato lacu in regnum ſuum iam irrupiſſe, territus concionem aduocat: & ad templum verſus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei ſuggerat, quantum ſatis ſit ad ſumendam de hoſte pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoſte immineat periculum, ibi populus coràm numen præſens inuocet, diuináque ope adiutus inuaſores ſuos malè mulctatos arceat, volentes quæ ſemel diuina munificentia contigêre, per vim ad ſe retrahere. Sic precatus eſt lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis ſupplicatione. Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuiſſe, & ipſum pugnaturum ſe polliceri pro ſuæ religionis hominibus. Mox edicit vt in craſtinum ſe parent, ituri obuiam hoſtibus, & occurſuri eis Engaddam inter & Hieroſolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoſte confligant, ſed pugnantem tantùm pro ſe Deum quieti ipſi ſpectatores conſiderent. Poſt hoc oraculum rex & totus populus proſtrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis ſuis hymnos canebant. Diluculo verò progreſſus rex in ſolitudinem ſubiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum eſſe prædictioni propheticæ, & non ſtruendam quidem aciem, ſed in primo agmine conſtituendos ſacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendáſque Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoſte patria. Placuit omnibus regis conſilium, idque mox etiam exequuti ſunt. Deus verò terrorem & conſternationem immiſit Ammanitis & eorum ſociis, ita vt alij in alios ruentes hoſtiliter in ſe inuicem debacchantur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Ioſaphatus verò proſpiciens in vallem in qua caſtra hoſtium fuerant, cùm totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd ſibi citra ſudorem & ſanguinem victoria concontigiſſet, permiſit ſuo militi caſtra diripere, & ſpoliare cadauera: tantáque fuit multitudo vt ægrè per integrum triduum omnia ſpolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto poſtea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus ſit. Inde reuerſus cum exercitu rex Hieroſolyma, per aliquot dies in ſacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificę victorię fama perlata, eam regi sãctitatis ac pietatis opinionem conciliauit,

A αὐτῶν ἀποδίωκουσιν, ἀμασίαν τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἀπὸ τῆς ἰούδα φυλῆς ἐταίρους. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, τεῖχον τὸν χόρτον διέζωσε τὸ στρατόπεδον. κ᾽ ἦν τὸν αὐτὸν χαρακα, ἐστρατευον ἐπ᾽ αὐτὸν μωαβῖται καὶ ἀμμανῖται, συμμαζαλαβόντες καὶ ἀράβων μεγάλων μέρεσιν, καὶ κατεστρατεύοντας πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν πεμπόντων πρὸς τὴν ἀσφάλτιδα λίμνην, ἑξακοσίους ἀπέχουσαν σταδίους τῆς ἱεροσολύμων. γίνεται ἢ ἐν αὐτῇ φοινὶξ ὁ

B κάλλιστος, καὶ ὀποβάλσαμον. ἀκούσας ἢ ἰωσαφάτης ὅτι τὸν λίμνον διαβάντες οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὸν βασιλούμενον ὑπ᾽ αὐτοῦ χῶρον, δίσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τὸν δῆμον τῆς ἱεροσολυμίτης εἰς τὸ ἱερόν. καὶ στὰς κ᾽ πρόσωπον τοῦ ναοῦ νύκτα, καὶ ἐπικαλεῖται τὸν θεὸν παρακαλῶν αὐτοῦ δύναμιν καὶ ἰσχύν, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοὺς ὑπ᾽ στρατεύσαντας. ἐκ δὲ τούτου διεθεῖσαν τοὺς τὸ ἱερὸν καθαγιασμένους αὐτοῦ, ὅπως

C ἐφόρμαχῆ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τις ἐπ᾽ αὐτοῦ ἐλθὼν μόσωντας ἐλθεῖν ἀμέλητα, οἳ τὸν αὐτὸν αὐτῷ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάρεσιν αὐτοῖς. ταῦτ᾽ ἀκούσας ὁμόθυμος, ἐδάκρυσε. καὶ σύμπαν ἢ τὸ πλῆθος, γυναῖξιν ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευεν. ἰαζίηλος δέ τις προφήτης παρελθὼν εἰς μέσον τὸν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, τοῦ τε πλήθους λέγων, καὶ τοῦ βασιλέως, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεως καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. προσέταξε ἢ τῇ ὑπούσῃ τὸν στρατιὰν ἐξελάσαν-

D τα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. διέμενεν δὲ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων κ᾽ ἐγγάδδης ἀναβάσεως, λειπομένη δ᾽ ἐξοχή. καὶ μὴ συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, στάντα ἢ μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. τοῦ δὲ προφήτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ μὲν βασιλεὺς κ᾽ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὑπὸ πρόσωπον, προσεκύνουν τοῦ θεοῦ καὶ προσεκύνουν. οἱ ἢ λευῖται, τοῖς ὀργάνοις ὑπερέλαμον ὑμνοῦντες. ἅμα δ᾽ ἡμέρᾳ προσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἔρημον, τὸν ὑπὸ κάτω θεκόαι πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος. ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τοῦ προφήτου εἰρημένοις. ἐ μὴ προτάσσεσθαι μὲν αὐτοῖς εἰς μάχην. προσηκαμένους ἢ τοὺς ἱερεῖς μ᾽ τῇ σαλπίγγων, καὶ λευίτας μ᾽ τῇ ὑμνοῦντων, ἀγαγεῖν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὸν χῶραν ἡμῶν ἀπὸ τῆς πολεμίων. ἤρεσε δ᾽ ἡ τοῦ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ᾽ ἐποίησαν. ὁ ἢ θεὸς, εἰς φόβον αὐτοὺς ἔβαλε καὶ ταραχὴν τοὺς ἀμμανίτας. οἱ ἢ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀπέκτεινον, ὡς ἐκ τῆς τοσαύτης στρατείας αἰσθεσθῆναι μηδένα. ἰωσαφάτης δ᾽ ἀναβλέψας εἰς τὸν φάραγγα, ὅν ἦ συνέβαινε στρατοπεδεύειν τοὺς πολεμίους, κ᾽ πλήρη νεκρῶν εἶδεν, ἤδη μὲν ὅτι τοῦ προφήτου ἡ τοῦ θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πνέσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι᾽ ἑαυτοῦ τὴν νίκην ἔδωκεν. ἐπέστρεφέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὸν παρεμβολὴν τῆς ἐχθρῶν καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. κ᾽ οἱ μὲν ὅτι ζῶντες ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦν τὸ τῆς σπορημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ ἢ συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον κ᾽ φαραγγώδη τόπον, τοῦ θεοῦ δύναμιν κ᾽ τὴν συμμαχίαν εὐλόγησεν, ἀφ᾽ οὗ κ᾽ προσηγορίαν ἔχει ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δ᾽ ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, ἔθυσεν πρὸς εὐωχίας κ᾽ θυσίας ὅτι πολλὰς ἡμέρας μ᾽ μὴ τοῖς

κ᾽ τ᾽ τ᾽ πολεμίων αὐτοῦ διαρθορὰν, ἀκηδιάσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πάντες οὗτοι κατεπλάγησαν αὐτὸν,

ὡς

ὡς φανερὸς αὐτῷ τῷ θεοῦ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. καὶ
ἰωσαφάτης μὲν ἔκτοτε μεγάλης ἀξίας ὅλῃ τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διῆγεν. υἱὸς δὲ
φίλος καὶ τοῦ τ' ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τῶν ἰσραηλιτῶν, πρὸς ὃν κοινήσας ὅπως κατασκευῇ νηῶν, εἰς τὸ
πόντον πλεουσῶν, καὶ τὰ ὅπῃ θρᾴκης ἐμπόρια, διήμαρτε
τῆς κτήσεως. ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ
δι' ἣν τοῦτο οὐκ ἔτι πρὸς ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν
περὶ τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσαφάτην οὕτως εἶχεν.
ὁ δ' ἀχάβου παῖς ὀχοζίας, ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν, ὢν
καμβρεὶα ποιούμενος τὴν διαγωγὴν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα
ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμῳ τῷ
πρώτῳ ζηλωτὴς γενόμενος, καὶ τὸν λαὸν ἀπατᾶν ἀρξάμενος. τὴν δὲ βασιλείαν ἔτους ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τῶν
μωαβιτῶν ἀρίστας βασιλεὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς φόρους οὐκ ἔμπροσθεν ἐτέλει τῷ παρ' αὐτοῦ ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύσατο. συμβὰν δὲ τὸν ὀχοζίαν καταβαίνοντα ἀπὸ τῆς στέγης
τῆς οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς
τὸν ἀκκάρων θεὸν μύιαν, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ θεῷ, πυνθάνεσθαι περὶ τῆς σωτηρίας. φανεὶς δ' ὁ τῶν ἑβραίων
θεὸς ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προσέταξεν αὐτοῖς τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πυνθάνεσθαι αὐτῶν εἰ
θεὸν ὁ ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει ὅτι ἔπεμπε πρὸς
τὸν ἀλλόφυλον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τῆς σωτηρίας πυνθανομένους. ἐπέλθοντα δὲ αὐτοῖς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι
τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ δεδόχθαι τινὶ νόσον. τῶν δὲ ἠλίᾳ
πεισθέντων ἃ προσέταξεν ὁ θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν
βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τινὰ
αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς
ἄνθρωπον. καὶ κωλύσαι μὲν προσωτέρω χωρεῖν, ἀναστρέψαντας δὲ σοὶ λέγειν ἐξ ἐντολῆς τῶν ἰσραηλιτῶν θεοῦ,
ὅτι κάκιον ἕξει νόσος. τὸν δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτῷ
τὸν ταῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, αὐθωπὸν ἔλεγον δασυειν, καὶ ζώνῃ πρόσεζωσμένον δερματίνῃ. σωθεὶς δὲ
ἐκ τούτων ἠλίας ἦλθε τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν τάξιαρχον, καὶ πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀναβῆναι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἰδὼν δὲ τὸν ἠλίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ὅτι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους
καθεζόμενον, καταβαίνειν ἤκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα. κελεύειν γὰρ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειν, ἄκοντα βιάσασθαι. ὁ δ' εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὅτι πῦρ ἀπὸ οὐρανοῦ πεσὸν ἀπωλέσειε τοὺς στρατιώτας καὶ αὐτὸν, δύναται, καὶ
σοῦ κατενεχθεὶς, διαφθείρει τόν τε ταξίαρχον καὶ τοὺς
σὺν αὐτῷ. τῆς δ' ἀπωλείας τῆς τούτων δηλωθείσης
τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον
ὅτι τὸν ἠλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσους καὶ τοὺς πρώτους ἀπέστειλεν. ἀπολομένων δὲ καὶ τούτου τῷ προφήτῃ βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν εἰ μὴ κατέλθοι βουλόμενος, εὐξαμένου κατ' αὐτοῦ πῦρ διαρρήσασθαι καθὼς καὶ τὸν ἄλλον ταξίαρχον. πυνθανόμενος δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦτον ὁ βασιλεὺς, ζῆτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὤν, καὶ λίαν ὅπως εἶχε τὸ ἦθος, ἐλθὼν ὅτι τὸν τόπον οὗ συνέβαινεν εἶναι τὸν ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γινώσκειν δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως δίκαιον προστάγματι παρεῖναι πρὸς αὐτὸν, καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ καὶ τοῦτο αἰτίαν ἦλθον. ἐλθόντα δὲ ζητεῖσθαι αὐτὸν ἠξίου τοὺς σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβαίνειν πρὸς τὸν βασιλέα.

A vt res eius sub diuini numinis tutela esse pro
comperto crederent : manſitque vsque extremum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat: cum quo inita ſocietate parandarum nauium, quæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Nauigia enim abſumpta ſunt naufragiis, quòd non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum
B eſt vt hac cura vacauerit in poſterum. Atque hactenus de Ioſaphato.

Achabi verò filius Ochozias regnauit apud Iſraelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & vtrique parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraelitarum ſe ductoris æmulus. Eius regni anno ſecundo Moabitarum rex defecit, & tributa quæ patri eius ſolitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autē vt Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gra-
C dus prolaberetur, morbóque ex hoc caſu contracto Accaronem ad Myriodis (id deo nomen erat) oraculum ſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ prophetæ mandauit, vt nunciis ab eo miſſis occurrens percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum non haberent, quandoquidem rex ad alienum mitteret de ſalute interrogaturos: iuberérque eos reuerti, & regi dicere cum nō reualiturum,
D Quod quum Elias feciſſet, nunciis his auditis confeſtim ad regem reuerſi ſunt. Quo demirāte celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiūt ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vlterius progredi: iuſſiſſéque renunciarent ſuo regi Iſraelitarum Dei nomine, quòd morbus in peius proficiet. Rege verò iubente vt ſibi figuram hominis illius deſignarent, dicebāt hominem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cùm intellexiſſet Eliam per hæc
E deſcriptum à nunciis, miſit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice deſcendere iuſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſſum, vt ni ſponte ſua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, quo verus propheta noſceretur, & igne ad ſuas preces cælitus miſſo ipſum vnà cum militibus,
F conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt móxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipſe cum prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſequeretur, & hunc ad preces eius ignis abſumpſit quemadmodum alterum. Quo cognito rex miſit tertium. Is quòd eſſet cordatus & manſuetis moribus, poſtquam peruenit ad locum
G vbi tum erat Elias, & amicè eum ſalutauit: Nō ignoras, inquit, quòd vt regis mandato paream inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me venerunt. Miſertus igitur mei & horum militum volēs ac libēs deſcēde, nóſque ad regē ſequere.

Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita vt Elias prædixit decedens, quòd liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cùm aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionib. dedidit vir alioqui nõ ignauus, & ad res gerẽdas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominib. exẽptus est, nec in hodiernũ vsque mortaliũquisquã scire potuit quisnã fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia, & Enocho qui fuit antè vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterùm Ioramus accepto post fratrem regno, Moabitarum regi Mise bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ego postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solùm vẽturum auxilio promisit, sed Idumęorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosoma, & splendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi sententia visum esset per Idumeæ deserta, qua minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cùm rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tanta iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deũ quánã sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitque perquiri, num quis in exercitu propheta adesset, per quem quid faciendum Deus posset consuli. & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suasu Iosaphati tres reges ad illum vadunt: quúmque ad illius tabernaculum venissent, quod fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiã Iosaphati viri probi & pij

III. 4. Reg. 3.

A Ὑποδεξάμενος ὁ τὴν δικαιότητα τοῦ λόγων καὶ τὸ ἀστεῖον τῶν ἤθους ὁ ἠλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. συναγωμόμενος ὁ πρὸς τὸν βασιλέα, προσεφώνευσεν αὐτῷ καὶ τ' ὀργὴν ἐδήλου λέγων. ἐπειδὴ κατέγνως αὐτὸ ὡς ἐκ ὄντος θεοῦ, καὶ περὶ τ' νόσου οὐδὲν ἀληθὲς προεῖπεῖν δυναμένου, πρὸς ὁ τὸν ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμπες παρ' αὐτὸ πυνθανόμενος πάλαπον ἔσαι σοι τὸ τέλος τ' νόσου, γίνωσκε ὅτι τετύπξη. καὶ ὁ μὲν, ὀλίγου στόμα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν ἠλίας ἀπέθανε, διαδέχεται δ' αὐτὸ τὴν βασιλείαν, ὁ ἀδελφος ἰώραμος, ἅπαις B μὲ κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δ' ἰώραμος ἔλαβε, τῶν παρὰ τὴν πονηρίαν χρησάμενος, καὶ ἀσεβείαν πρὸς τὸν θεόν. παρεὶς μὲ τὸ τῶν θρησκεύειν, τοὺς ξενικοὺς ἐσέβετο. ἐν δὲ τἄλλα δραστήριος κατ' ἐκεῖνον ὁ τὸν καιρὸν, ἠλίας ἐξ αἰθέρων ἐφανίθη. καὶ οὐδεὶς ἔγνω μέχρις τ' σήμερον αὐτὸ τ' τελευτήν. μαθητὴν δ' ἐλισαῖον κατέλειπεν, ὡς ἔ προέτρεψεν ἐδηλώσαμεν. περὶ μὲν δὴ τοῦ γε ἠλίας καὶ C ἐνώχου τ' ἐμφερῆ πρὸς τ' ἐπιμέλειαν, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγεγραπται βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀθάνατοι. θάνατον δ' αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. ἐπολέμων ὁ τὴν βασιλείαν ἰώραμος, ὅτι τὸν μωαβιτῶν ἐγνω στρατεύειν βασιλέα, μισᾶν ὄνομα, φόρους τελοῦντα ἀγαθῷ τῷ παρ' αὐτὸ, μυριάδας εἴκοσι προβάτων σὺν τοῖς πόκοις. συναθροίσας οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε καὶ πρὸς ἰωσαφάτην, φίλον ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτ' τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μωαβίταις D ἐπιφέρειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτὸ τῆς βασιλείας. ὁ δ' οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο. ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγαγόντα ὅσα ὑφ' ἑαυτὸν στρατεύεσθαι. ἰώραμος δὲ τοιούτων αὐτῷ τῶν παρὰ τοῦ ἰωσαφάτου περὶ τῆς συμμαχίας κομισθέντων ἀναλαβὼν τοὺς αὐτὸ στρατιὰ ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τ' βασιλέως τῶν ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς ἐξελθεῖν τῆς ἐρήμου τῆς ἰδουμαίας ποιησομένοις τοὺς ὁδοιπορείαν ὅτι τοῖς πολεμίοις, οὐ γὰρ προσδοκήσειν αὐτοὺς ταύτῃ ποιήσασθαι τὴν ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς σὺν τῷ ἱεροσολύμων. ὁ τε τούτων αὐτῷ, καὶ ὁ τῆς σαμάρειας. καὶ ὁ τῆς ἰδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ προελέσησαν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῷ ἡγουμένων, ὡς ἀγωνιᾶν μὲν ἅπαντας, μάλιστα δ' τὸν ἰώραμον, καὶ τὸ λύπης σκοῦσαι πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν αἰπασάμενος ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἁμαρτεῖν ἀδιδόντας αὐτοὺς τῷ μωαβίτῃ βασιλεῖ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ἰωσαφάτης δίκαιος ὢν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον συλλαβεῖν γνώναι εἴτις αὐτοῖς τ' θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ θεοῦ, τί ποιητέον ἡμῖν ὄξιν. οἰκέτου δέ τινος τῷ ἰωράμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν ἠλία μαθητὴν ἐλισαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπάσιν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, ἰωσαφάτου παραινέσαντος. ἐλθόντες δ' ὅτι τῶν συλλαβεῖν τ' προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατασκηνωκὼς ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅτι τ' στρατιᾶς. μάλιστα δ' ὁ ἰώραμος. τ' ὃ, μὴ διοχλεῖν αὐτῷ φράσαντες, ἀλλὰ πρὸς τὰς τ' πατρὸς αὐτ'. καὶ τ' μητρὸς βαδίζειν προφήτας, ἐκ γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδεῖτο προφητεύειν ἔ σώζειν αὐτούς. ὁ δ' ὁμώσας τὸν θεὸν οὐκ ἂν ἀποκεκρίθαι αὐτῷ, εἰμὴ διὰ ἰωσαφάτην ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον.

ἀχθέν-

ἀχθεὶς τε αὐθεφπου πνὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπι- A Accito deinde psalte quodam, sic enim vates
ζήτησεν χδ αὐτὸς, θεὸς τὸν ψάλλοντα ἔνθεον γλυ- postularat, eo psallente correptus diuino spi-
μμῳ θεσπίταξε τοῖς βασιλεῦσιν, ἐν τῷ χειμάῤῥῳ ritu, iussit reges in alueo torrentis multas fos-
πολλοὺς ὠρύζαι βόθεους. οὔτε χδ νέφους, οὔτε πνεύ- sas facere. nam absque vento & pluuia visu-
ματος γλυμμμου, οὔτε ὑετῦ καταῤῥαγήντος, ἔψεσθε ros alueum repletum aquis, ita vt militi & iu-
πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ τὸν στρατὸν καὶ mentis abundè potu suppetente, nullum am-
τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ τῦ ποτῦ. ἔστι δὲ ὑ- pliùs à siti periculum timeatur. Nec hoc so-
μῖν οὐ τῦτο μόνον φῶς τῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κατά- lùm, inquit, vobis à Deo continget; sed &
στητε τῷ ἐχθρῶν καὶ καλλίστας καὶ ὀχυρωτάτας πό- B copias hostium eius ope profligabitis, & ar-
λεις λήψεσθε τῷ μωαβιτῷ, καὶ δένδρα μὲν αὐτῶν bores excidetis, & regionem vastabitis, &
κόψετε, τλὺ δὲ χάρακα δώσετε, πηγὰς δὲ καὶ ποτα- fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto pro-
μοὺς ἐμφράξετε. ταῦτα εἰπόντος τῦ προφήτου, τῇ pheta, sequenti die prius quàm sol oriretur,
ἐπιούσῃ ὥρᾳ ἡλιον ἀνασχεῖν, ὁ χειμάῤῥους σφοδρὰς torrens magno impetu ferri cœpit, auctus
ἐῤῥύει. πολὺ χδ ἀπὸ τειῶν ἡμερῶν ὁδῦ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ τὸν θεὸν ὕσαι συνέπεσεν, ὡς τε ῥεῖν τλὺ imbribus, qui in Idumæam trium dierum itine-
σπαπὴ, καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν re inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus co-
οἱ μωαβῖται τοὺς ζῆς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βα- pia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres
δίζοντας, καὶ ὅτι τῆς ἐρήμου ποιουμένους τλὺ ἔφο- C reges contra se aduentare, à deserto inuasu-
δον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δ' ὑὺς συλλέξας σπαπὴ ἐκέ- ros, excita omni sua militia, iussit eos in fi-
λλυσε, ὅτι τῷ θεῷ συμβάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα nibus occurrere, nec clàm in ditionem suam
αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τλὺ χάρακα ἐμβαλόντες οἱ πο- impetum facerent. qui videntes ex oriente so-
λέμιοι. θνασάμενοι ὑ ὑπὸ τλὺ αἰματολλὺ τῦ ἡλίου le aquam in torrente (non procul enim à ter-
τὸ ἐν τῷ χειμάῤῥῳ ὕδωρ (καὶ χδ οὐδὲ μακρὰν λὶ τῆς ra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd
μωαβίτιδος) αἵματι τλὺ χροὰ ὅμοιον, τότε χδ μάλι- eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet,
στα πρὸς τλὺ αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, φλὸς falsò opinati sunt hostes propter sitim in se-
δόξαν τοῖς τῷ πολεμίων ἐλαμβυσον ὡς ἀπεκτεινο- D metipsos arma vertisse, & eorum sanguinem
κότων ἑαυτοὺς ὅτι δίψος, καὶ τὸ ποταμῦ αἷμα αὐ- per torrentem defluere: & cum hac persua-
τοῖς ῥέοντος. τῦτο τοίνλω οὕτως ἔχειν ὑπολαβόντες ἠ- sione regem suum adeuntes, rogabant vt eos
ξίωσαν αὐτοὺς ὅπὶ διαρπαγὴν τῷ πολεμίων ἐκπέμ- ad diripienda hostilia castra ire permitteret,
ψαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὡρμήσαντες ὡς ὅπὶ ἑ- quo impetrato ruentes velut ad paratam præ-
τοίμλω ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῷ ἐχθρῶν στρατόπε- dam, ad Hebræorum castra perueniunt. Sed
δον ὡς ὀπολωλότων. καὶ ὅτε φλὸς ἦσταν μὲν αὐτοὺς ἡ valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus
ἐλπὶς αὕτη. θεισάντων δὲ τῷ πολεμίων οἱ μὲν αὐτῶν enim in eos vndique hostibus partim cæsi
κατεκόπησαν. οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τλὺ ἰδίαν χώ- E sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in ter-
ραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τλὺ μωαβιτῷ οἱ ram suam euaserunt. Reges verò agros Moa-
βασιλεῖς, τάς τε πόλεις καταπαίαντες τὰς ἐν αὐ- bitarum ingressi, dirutis oppidis totam regio-
τῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνι- nem prædis abactis exhauserunt, & rura eo-
σαν πληροῦντες τῷ ἐν τῷ χειμάῤῥων λίθων, καὶ τὰ rum glarea torrentis operierunt, & optimas
κάλλιστα τῷ δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέ- quasque arbores exciderunt, fontésque aqua-
φραξαν τῷ ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἰ- rum obturauerunt, mœnibus vbique solo æ-
δάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ μωαβιτῷ συνειλούμενος quatis. Rex ipse compulsus in quandam vr-
τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τλὺ πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν ἁλί- F bem, & obsessus, veritus ne expugnata illa ca-
σκεσθαι καταπεφάτος, ὥρμησε μὲν ἐπὶ ακοσίων ἐξελ- peteretur, erumpere cum septingentis equitibus
θὼν ὅτε τῦ τῷ πολεμίων ἐξαπαίσασθαι στρατοπέδου, tentauit, qua parte negligentiores excubiæ vi-
καθ' ὃ μέρος αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀϊδεῖς. ἐ sæ sunt. quod vbi præter spem non successit,
πιεσθεὶς, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν, ὅπιτυγχάνει χδ ὅπι- in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis &
μελὰς φευγομμῷ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τὴν desperationis aggreditur. seniorem enim fi-
πόλιν, ἔργον ὑπωπώσεως, τὴ δεινῆς ἀνάγκης διεφέ- lium qui regni successor destinatus fuerat, pro-
ξατο. τὸν γὸν τὸν πρωτοτόκεον, ὃς μετ' αὐτὸν βασι- ductum in mœnia, toto hostili exercitu inspe-
λεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ὅπὶ τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι ctante holocaustoma Deo sacrificat. Reges ve-
φανερὸν γλυέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλο- rò hoc viso tantam necessitatem miserati, &
καύτωσιν τῷ θεῷ. θνασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, humanarum vicissitudinum memores, soluta
κατοίκτειραν τῆς ἀνάγκης. καὶ παδότης αὐθεφπίνου τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκασος obsidione domum quisque suam reuersi sunt.
εἰς τλὺ οἰκίαν ἀπέστρεφεν. ἰωσαφάτης ὁ φδαγλυμμμος εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρλύης ἄγαγων, ὀλί- Iosaphatus verò post hanc expeditionem pa-
γον ὑπερβάσας χρόνον μὴ τὴν στρατείαν ἐκείνλω ἀπόθανε, ζήσας ἀριθμὸν ἐτῷ ἑξήκοντα, βασιλεύσας δὲ catus quidem, sed non diu Hierosolymis su-
ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις, ἡ χδ λὼ μιμητὴς τῷ δαβίδ peruixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni
δλυ ἔργων. vigesimo quinto: sepultúsque est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitato-
rem sepeliri decuit.

CAP. II. A Κεφάλαιον β'.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

Ως ἰώραμος βασιλεὺς τῆς ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν πᾶσαν λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

EFiliis quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obcdiæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribúsque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus, ad propheram reuersa, rem toram illi retulit. Ille consuluit vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est.

4. Reg. 6. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuitium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis derectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodátque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam vrbe Elisæus habitet: renunciatúmque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio:

Κατέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, ἡλικίᾳ δὲ ἀπόλυξε, τὸν πρεσβύτερον ἰώραμον. τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα τῆς μητρὸς ἀδελφῆ, βασιλεύοντι δὲ τῆς ἰσραηλιτῶν, ἀχάβου ὑὸς παιδί. ἐπανῆλθε δὲ ὁ ἰώραμος ἀπὸ τῆς μοαβίτιδος ὁ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς σαμάρειαν, εἶχε συὼ αὐτῷ ἐλισαῖον τὸν προφήτην, οὗ τὰς προρρήσεις βούλομαι διελθεῖν. λαμπραὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσοτείας ἀξίαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπιγνώσεσθε. προσελθοῦσα γὰρ αὐτῷ φασὶ τοῦ ὠβεδίου, τοῦ ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας περιέσωσεν, ὑπὸ τῆς ἀχάβου γυναικὸς ἰεζαβέλας ἀναιρεθησομένους ἑκατόν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτὸ δανεισαμένου ξαφιῶν κεχρυσωμένους. ἡ μὴ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτῶσαν ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτοῦ τὰ καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε δῆτα ταύτῃ τοῦ ἐργασίαν τὰνδρὸς ἐλεήσαι τε καὶ βοηθεῖν τινα βοήθειαν. πυθομένῳ δὲ αὐτῇ τί ἔχοι δὴ τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ τὰς θύρας ἐπικλείσασαν τῷ δώματος, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν δὲ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς, τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἓν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθούσῃ ἐπιδόσθαι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. χρήσεσθαι δὲ τὴν καὶ αὐτὴν ἐπὶ τοσοῦτον ἐκ τῆς πιπῆς τοῦ ἐλαίου, ὃ πρὸς ἀρκοῦσαν τὴν τῷ τέκνων καταχρήσεσθαι. καὶ ἐλισαῖος μὲν οὕτως ἀπήλλαξε τὴν χρεῶν τοῦ γυναῖκα, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δανείοις ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ φράσων, εἰ γὰρ ἐν αὐτῷ σύροις πανὶ τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν αἱρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, οὐκ ἐπὶ τοῦ θύραν ἄρμησε τῷ προφήτῃ πειθόμενος. ἄνδρ δὲ, τῆς βουλῆς ἁμαρτεῖν, ὡς τῶν ἰδίων αὐτῷ καταμηνυσάντων τοῦ ἐνέδρας πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προσέταξε τὸν προφήτην αὐτῷ, καὶ θάνατον ἠπείλει, φανερᾶς τῆς ἐπιχειρήσεως, ἣν μόνοις ἐκείνοις ἐπέστευσε, τῷ πολεμίῳ γνωσθείσης. φήσαντος δὲ τινος τῷ παρόντων μὴ φθονοδοξεῖν αὐτὸν, μηδ' ὑπονοεῖν αὐτῷ ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ κατειρηκότων τοῦ ἐκπεμφθῆναι τῷ αἱρησόμενον αὐτόν. ἀλλὰ γνώσεσθαι ὅπη ἐλισαῖος ὄξιν ὁ προφήτης ὁ πάντα μηνύων αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βεβουλευμένα, προστάξει πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαὶμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἅρμα δὴ τοῦ πόλιν δύναμιν πολλὴν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τοῦ πόλιν πᾶσαν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου διάκονος, καὶ ὅπ ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μετὰ βοῆς καὶ τάχους δεομένῳ πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρρυνε, καὶ τῷ θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν, ἀδεὴς ἦν.

παρε-

παρεκάλεσε τὸ τοῦ ἐλισσαίου θεὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν εὐέλ- A rogauitque Deum, vt ad confirmandum famu-
πιδα θάρσος ἐμφανίσας τῶν αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν lum præsentem se & auxiliatorem ostenderet.
ὡς δυνατόν. ὁ δὲ θεὸς, ἐπήκοος τοῦ δικαίου τῷ θεσπί- Tum Deus exoratus speciem magni equitatus
του γενόμενος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τοῦ θεσπε- & curruum circa Elisæum famulo videndam
σίου περὶ τὸν ἐλισσαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι exhibuit, ita vt animatus his suppetiis, nec ipse
παρέσχεν. ὡς αὐτὸν ἀφιδεῖν μὲν τὸ θεῖος, αἰσθησιν quicquam timeret amplius. Post hæc vates ite-
δὲ θεὸς τῶν ὄμμασι τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισ- rum Deum orauit, vt obscuraret oculos hostiũ,
σαῖος δὲ μετὰ ταῦτα, καὶ τὰς τοῦ πολεμίων ὄψεις ἀμαυ- caligine immissa præ qua agnoscere ipsum ne-
ρώσας τὸν θεὸν παρεκάλει, ἀχλῦ αὐταῖς ὑπβαλόν- B queant: & impetrato hoc quoque, dedit se in
τα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γνωμόμου δὲ καὶ medium illorum, interrogans quem quærerẽt
τούτου παρελθόντος εἰς μέσους τοὺς ἐχθρούς, ἐπηρώτησε quibus respondentibus, Elisæum prophetam se
τίνα ὀφίζητοῦντες ἥλθον. τοῦ δὲ, τὸν θεσπέσιον ἐλισ- quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis,
σαῖον εἰπόντων, ὑπεδέδοσθαι ὑπ' αὐτοῦ, εἰ θεὸς τὴν πό- si ad vrbem in qua esset ipsum sequerentur. at-
λιν ἐν ᾗ τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, que ita, qui & oculis & mẽte à Deo cæcati fue-
ἡγουμένῳ τῷ προφήτῃ τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ κρυβέν- rant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos
τας ἐπισκοτισμένοις ἀπουδάζοντες εἵποντο. ἀγα- vbi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit
γὼν δ' αὐτοὺς ἐλισσαῖος εἰς σαμάρειαν, ἱκετεύσας μὲν C portas claudere, & Syris suum militẽ circum-
τοῦ βασιλέως θεσπέσιαν ἔκλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ θεῖ- dare: precibus deinde rursum ad Deum missis
σῆσαι τοῖς σύροις τοῦ αὐτοῦ δύναμιν. τοῦ δὲ θεοῦ ἤνοξαν impetrat, vt hostium oculis caliginẽ illam tol-
καθάραι τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὸν ἀχλῦν αὐ- leret. at illi recepta oculorum acie, conclusos
τῶν ἀπελεῖν. οἱ δ' ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφεν- se animaduertunt in mediis hostibus. cúmque
τες, ἑώρων αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. attoniti & inopes & consilij hærerent in tam
ἐν ἐκπλήξει δὲ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τοῦ σύρων οἷον εἰ- prodigioso negotio, rege quærente ex prophe-
κὸς ἐφ' οὕτως θείῳ καὶ θαυμαστῷ θεάματι καὶ μείζο- ta, an iaculis eos deberet configere, id quidem
νων, καὶ τὸ βασιλέως ἰωσάμου πυθομένου τὸν θεο- D facere vetuit. solos enim bello superatos hostes
φήτην εἰ κτενοῦσιν αὐτοὺς κατακοπεῖσαι, τὸ μὲν occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius di-
ἐκώλυσε ποιεῖν ἐλισσαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας tione, Dei voluntate & potentia ignaros o-
πολέμου, ἀποκτείνειν ἔλεγε δίκαιον. τούτοις δὲ μηδὲν mnium eò loci esse productos. consuluit igitur
κακὸν ἐργάσασθαι τὸν ἐκείνου χάριν. θεία δὲ δυνά- vt hospitali mensa refectos incolumes abire
μει θεὸς αὐτοὺς οὐκ εἰδότας ἐλθεῖν. συμβούλου δέ permitteret. Itaque Ioramus prophetæ monitis
τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ ξαπέζης, ἀπολύειν obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos
ἀβλαβεῖς. ἰώραμος μὲν οὖν τοῦ θεσπέσιου πειθόμε- Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi re- 1111.
νος, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς σύ- E uersi omnia quæ eis contigêre suo regi renun-
σους, ἀπέλυσε θεὸς ἄδερ τὸν αὐτῶν βασιλέα. τοῦ δ' tiant: qui in tãto prodigio manifestam Dei po-
ἀφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, tentiam admiratus, simúlq; vatis diuinitatem,
θαυμάσας ὁ ἄδερ τὸ θαῦμα καὶ τὸν τοῦ θεοῦ τοῦ nihil posthac contra Israelitarum regem clàm
ἰσραηλίτου ὑπεροψίαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν θεσπέ- molitus est: sed decreuit aperto Marte rem ge-
σιον ᾧ τὸ θεῖον οὕτως ἐναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν rere, potẽtiorem se ratus, & numerosiorem exer-
οὐκέτι διένοω τοῦ ἰσραηλίτου ὑποχειρεῖν βασιλεῖ τὸν citus dominum: comparatísque ingentibus co-
ἐλισσαῖον διδοικώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἐκεῖνος, τοῦ F piis, vniuersas contra eum educit. qui putans se
πλήθει τῆς στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων ὑφίστα- imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit,
σθαι τοῦ πολεμίου. καὶ στρατεύει μὲν μεγάλης δυνά- intra Samariam se cõtinuit, fretus vrbis muni-
μεως ὅλῃ τὸν ἰώραμον. ὃς οὐχ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξιό- tionibus. Adadus verò cogitans, si non machi-
μαχον εἶ τοῖς σύροις, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν σα- nis, fame tamen eam se in potestatem redactu-
μάρειαν, θαῤῥῶν τῇ τοῦ τειχῶν ὀχυρότητι. ἄδερ δὲ λο- rum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem
γισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχα- Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter
νήμασι, λιμῷ μήν τοι καὶ ἀταίῃ τοῦ ὑπερδείων περα- nimiam indigentiam intra Samariam veniret
σήσασθαι τοὺς σαμαρεῖς, θεσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν octoginta denariis argẽteis caput asini, & quin-
πόλιν. οὕτω δὲ ἐπέλειπε τὸν ἰώραμον ἡ τοῦ ἀναγ- G que denariis Hebræi columbini stercoris sex-
καίων ἀπορία, ὡς δεῖν τὴν ὑποβολὴν τῆς ἐνδείας tarium vice condimenti emerent: nihilq; ma-
ἐν τῇ σαμαρείᾳ θεραπῆναι, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν gis verebatur rex, quàm ne quis fame adactus,
νομίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δὲ ἀργυρῶν νο- & non ferens inopiam, vrbem hostibus prode-
μίσματος, ξέστην κόπρου περιστερῶν αὐτὶ ἁλῶν ἀνεῖσθαι τοὺς ἑβραίους. ἰὼ δ' ἐν φόβῳ μὴ δεῖ τὸν λιμὸν ret. quamobrem per singulos dies obibat ipse
θεοδοῦς τοῖς ἐχθροῖς τὴν πόλιν ὁ ἰώραμος. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκπορεύετο τὰ τείχη καὶ τοὺς φύ- mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbẽ
λακας μή τις εἴδοι εἴη παρ' αὐτῷ σκεπτόμενος. ἐπὶ τοῦ βλέπεσθαι καὶ φορτίζειν ἀφαιρεῖσθαι καὶ τὸ βούλεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ταύτην τὴν τῶν γυναικῶν ἤδη λαμβάνειν ἔφασαν. ἀπαιρεσιώνης δέ τι clàm admitteretur, & singulari diligentia hu-
ἐν γυναικός, δίαστοτα ἐλέησον. νομίσας αὐτῶν τι μέλλειν αὐτοῖς τοῦ θεὸς ζοφοῖν, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο iusmodi occasiones adimens. Cúmque mulier
αὐτῇ τὸν θεόν, καὶ μήτε ἁλῶσαι αὐτῷ, μήτε λῆνοις ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι καὶ δώσοιεν αὐτῇ λιμώττῃ. quædam exclamasset, Miserere domine, pu-
tàs eam aliquid cibi petere, commotus ira ma-
lè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel
torcularia, vnde ipsi impartiri posset aliquid.

illa verò dicente nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait se cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se priùs suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cælesti numine impetrare subsidium: confestimque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt, hominem venientem excludunt: móxque Ioramus ad se reuersus, & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interuentu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem seruaturus. quò vt ventum est, incusare eum cœpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus dispiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum rex ad se venerat, fururam magnam rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno siclo vęniret satum similæ, & vno æquè siclo duo sata hordei. His dictis rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri subleuans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpositus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter sæuientẽ famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sęuire hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hęc sententia postquàm comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. Reg. 7.

τῆς δ' οὐδενὸς μᾶλλον χρῄζειν εἰπούσης τούτων οὐδ' ἀνέχεσθαι ζοφῆς ἕνεκα. κελεῦσαι δ' αὐτοὺς ἀξιούσης ἐᾶσαι ἄλλην γυναῖκα. κελεύσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν ἐφ' ὧν δεῖται. συνθέσθαι ἔφη ποιήσασθαι μὴ τῆς ἑτέρας γυναικὸς χειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπὶ τὰ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας ἐῶσι διήκειν, ἕως δ' ἄρρεν ἑκατέρᾳ παιδίον, εἰς μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. καὶ ὁ φησι πρώτη τοὺμὸν κατέσφαξα. καὶ τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν, τοῦ μὲν ἐξαφεῖμεν ἀμφότεραι. ἡ δ' οὐ βέλεται ταὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ συγκαίτει τὴν συνθήκην, καὶ τὸν υἱὸν ἀφανῆ πεποίηκε. τοῦτ' ἐλύπησε σφοδρῶς ἰώραμον ἀκούσαντα, καὶ ἐκρήξαμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἀνιάσας, ἅπαντα ὀργῆς δι' τὸν προφήτην ἐλισαῖον πληρωθείς, ἀπελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ δῦναι τὸ θεοῦ πνεῦμα αὐτοῖς τὴν ἐφεστῶσαν τῷ προφήτῃ κακῶν δύνασθαι. τόν τε ἀποτεμοῦσθαι αὐτῷ τὴν κεφαλήν, ἀπέστειλε. καὶ ὁ μὲν ὅτι τὴν αἵρεσιν ἐποίησατο τοῦ προφήτου τὸν ἐλισαῖον σὺν ἔλαθεν ἑαυτὸν βασιλέως ὀργήν. καθίζομεν δ' οἰκοδεσπότης ἐν αὐτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι ἰώραμος ὁ τοῦ φονέως υἱὸς πέμψας τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τοῦτο πρεσβεύσας ἀφίκηται, φυλάξασθε εἰσιέναι μέλλοντα προσκαθλίψαι τῇ θύρᾳ καὶ καταχεῖν. ἀκολουθήσας δὲ αὐτῷ πρὸς ἐμὲ βαδίζομεν ὁ βασιλεὺς, μεταβουλόμενος. ἐγὼ δὲ μὲν τὸ κελεύσθεν εἰς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως δι' τὴν αἵρεσιν τοῦ ἐλισαίου ἐποίησαν. ἰώραμος δ' κατανοήσας τὸν δι' τὸν προφήτην ὀργῆς, καὶ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τοῦτο πρεσβεύσας, ἐπανδυσε κωλύσαι βλέπειν τὸν φόνον, καὶ διασῶσαι τὸν προφήτην. ἀφικόμενος δὲ πρὸς αὐτὸν, ἠπάτητο ὅτι μὲν βαδίζει τοῦ θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τῶν παρόντων κακῶν αἰτεῖν, ἀλλ' ἕτερος ὑπ' αὐτῶν φθειρομένους ὁρᾷ. ἐλισαῖος δὲ, εἰς τὴν θλιβοῦσαν ἐπαγγέλλετο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἵνα ὁ βασιλεὺς ἀφίκητο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν δ' περίαν ζοφῆς. καὶ φαθήσεσθαι μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλῳ δύο κριθῆς σίτου. ἀντὶ δὲ τοῦ σεμιδάλεως σῖτον σίκλου. ταῦτα τὸν τ' ἰώραμον καὶ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν ἐξέφηνε. πιστεύσαι γὰρ τῷ προφήτῃ ἀγαθὴν δι' τοῖς προπεπραμένους ἀληθῆ ἐκ ὄνειρον. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐνδεὲς τὴν ἡμέρας καὶ ταλαίπωρον ἀποσβεσθῆναι κῆφον αὐτοῖς ἐποίησε. ὁ δὲ τῆς μοίρας ἐμεμοίρατο βασιλεῖ φίλος ὢν, καὶ τότε φέρων αὐτὸν ἐπερηρεισμένον, ἄπιστα εἶπε λέγειν ὦ προφήτα. καὶ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκ χέαι τὸν θεὸν ἐξ οὐρανοῦ καταρράκτας κενδεῖς ἢ σεμιδάλεως, οὕτως ἀμήχανον καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γενέσθαι. καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν, ταῦτα μὲν εἶπεν ὄψῃ τε τοῦτο λαμβάνοντα τὸ τέλος. οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τῶν ὑπαρξάντων. ἐξέβη τοίνυν τοῦτον τὸν χρόνον τὰ ὑπὸ ἐλισαίου προειρημένα. νόμος ἐν τῇ σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρᾳ ἔχοντας καὶ μὴ καθαρεῖς ὑπὸ τῶν τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τῆς πόλεως. ἄνδρες ἦν τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν προὸ τῆς πύλης μένοντες, μηκέτι μενόντος αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ λιμοῦ ζοφῶδες ἐπιφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν ἐκεκωλυμένοι διὰ τὸν νόμον, κἂν ὑπομείνῃ δ' αὐτοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δὲ ἀποθνῄσκειν κἂν αὐτόθι μένωσιν ὑπολαμβάνοντες ζοφῆς, ἐδεδοίκεσαν τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἐκείνας. ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν ζῳοτροφήσοντες. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, διὰ θανατήσοντες. ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῆς πολεμίων,

ἦρχε-

ἤρχετο δ' ἤδη τοὺς σύρους ἐκφοβεῖν καὶ ταράττειν ὁ θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς ταῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐνηχῶν, καὶ ταύτῃ ἐγγυτέρω φέρεσθαι αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τοῦτον τὸν ψόφον ὑπ' αὐτῆς δειστίδησαν, ὥς τε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες συνέδραμον πρὸς τὸν ἀδίκως λέγοντες ὡς ἰωάχαζος ὁ τοῦ ἰσραηλίτου βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχους, τόν τε τοῦ αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τοῦ θησων, ἐφ' αὐτοὺς ἄγει. φερομένων δὲ αὐτοῖς, ἐπακούειν τοῦ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἄδερ, καὶ δὴ αὐτὸς φερεφοβεῖτο ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τοῦ πλήθει, προσέχε. καὶ μὴ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου καταλειπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ δὲ λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τοῦ σύρων στρατόπεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ γλυκάμενοι πρὸς τὴν παρεμβολὴν, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον οὖσαν. καὶ παρελθόντες δὴ εἴσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς οὐδ' ἕνα ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πίοντες ἐβάστασαν ἐσθῆτα, καὶ πολὺν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τρίτον, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀπακεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατεγίνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλωσάντων τῷ ἰωσάμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὲ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τοῦ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν ἰώσαμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας ἐνέδρας καὶ τὸ χεῖρον ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τῶν τοῦ σύρων βασιλέως, ὑπονοήσαντος ὑμᾶς τῆς λείμας ἁρπασθαι, ἵν' ὡς προθύμους ἐπὶ ἁρπαγὴν ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς ἀφυλάκτως ἐπέθησθε. καὶ ἴδειν μὲν αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δ' ἕλη τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῶν παραινῶ, ἀλλὰ φυλακὴς ἔχειν αὐτὴν, φρονήσαντας τῆς τοὺς πολεμίους ἀπακεχωρηκέναι. φρόνιμος δέ τις, ὡς ἄρτι μὲν καὶ σωτηρίαν ὑπονοήσει. πέμψαι γὰρ συμβουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τοὺς τὴν ἄχει ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες ὑπολοχώντων τῶν πολεμίων ἁρπασθεῖεν, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, τὸ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν αὐπόπλως προελθοῦσαν. προσαριθμήσει δέ φησι τοῖς ὑπὸ τὸ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἱππεῖς, κἀν ὑπὸ τοῦ ἐλθόντων ληφθέντες ἀπώλων). ἀρεσθεὶς δὴ τῇ γνώμῃ τότε τοὺς κατοψομένους ἔπεμψεν. οἱ δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἅπασαν, μεστὴν δὲ σατίων καὶ ὅπλων εὗρον. ἃ ἁρπάσαντες τὸ κοῦφοι πρὸς τὸ φόβητρον ἔβαλον, ῥίπτοντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅτι διαρπαγὴν ἐν τοῦ στρατοπέδου τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. ὀλίγοι δ' οὐδὲν οὐδ' ὀλίγον ὠφελοῦντο, ἀλλὰ πολὺν μὲν χρυσὸν. πολὺν δ' ἀργυρον. ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν. ἔτι γοῦν σίτου μυριάδας δύο κριθῆς, αἷς οὐδ' ὅ, τι ἁρπάσαι ὅπλιτα χρὴ, τοῦ μὲν προτέρου κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δ' εἶχον ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλου. συμμάλεως δὲ σᾶτον σίκλου κῆ τοῦ ἑλιασαίου προφητείαν. ἰσχύει δὲ τὸ σᾶτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικὸν μόνος δὲ πάντων οὐκ ὠφελήθη τοῦ ἀγαθοῦ ὁ τῆς ἕβδης μοίρας ἡγεμών. κατασταθεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὅπ τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi currum & armatorum aduentantium, adeò vt crescente magis ac magis suspicione consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Ioramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt cæteris: & per summam trepidationem omnes
B sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis, & iumentis, & diuitiis maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique vlterius, & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum
C quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt priùs: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regiis idem renuntiant.
D Rex cognito negotio amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu simulato abitu Syri sibi insidias struant, desperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculosè obiiciant. Hoc
E consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites qui omnia Iordanem vsque explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & cuestigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & fru-
F mentum reliquásque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgatis præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantũ nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei sicio
G emerentur, & eodem pretio satum similæ, iuxta Elisæi vaticinium. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

vt cohiberet protuctis multitudinis impetum, ne se inuicem conculcando obtererēt, ipse hoc passus est: atque ita interiit, quemadmodum Eliſæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ
4. Reg. 8. abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascū reuersus incolumis, vbi cognouit diuinitus immisso terrore se vnà cum exercitu in fugam cōiectum, & vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se habere numen, per animi ęgritudinem in morbum etiam corporis incidit, cumque per idem tempus Eliſæus Damascum inuiſeret, hoc cognito fidiſſimum è familiaribus ſuis Azaelē honoris cauſa ei miſit obuiam, non ſine muneribus, ſcitaturum quiſnam futurus eſſet morbi exitus, & num euaſurus eſſet hoc periculum. Azael aſſumptis x l. camelis quicquid optimum ager Damaſcenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos impoſuit: & obuiam factus Eliſæo, reuerenter eum ſalutat, dicens ſe ab Adado rege miſſum vt offerret ei munera, & de morbo conſuleret, num quod leuamen ſperare debeat. propheta nuncio nihil mali renūciare iuſſo, tantùm moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Eliſæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, proſpiciens quanta mala paſſurus eſſet ſuus populus poſt Adadi obitum. Azaele deinde rogante cauſam triſtitiæ, Fleo, inquit, quòd me Iſraelitarum miſereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitiſſimas eorum vrbes incēdes, & infantes ad ſaxa allides, & diſſecabis prægnātes mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait ſibi diuinitus ſignificatū, quòd ipſe regnaturus ſit in Syria. Itaque Azael reuerſus ad ſuum dominum, melius eum habiturum nunciat: & ſequenti die reti vuido in eū iniecto, prefocati à ſe regiam occupat, vir alioquin ſtrenuus, & gratioſus apud Syrorum ac Damaſcenorum multitudinem: quo factum eſt vt vſq; in præſens tam Adadus quàm Azael eius ſucceſſor diuinis apud Syros colātur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damaſcenorum vrbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, neſcientes quòd non admodum ſint veteres, & nondum centum ſupra mille anni ab eorum ætate interceſſerint. Cæterum Ioramus Iſraelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus reſpirauit, lætus tandem aliquando licere ſibi in pace viuere.

V. Alter verò Ioramus qui Hieroſolymis imperitans eodem, vt dixi, nomine cenſebatur, mox vt
4. Reg. 8. principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum poteſtatem auſpicatus, videbatur cum Iſraeliticis regibus certamen ſuſcepiſſe, ne inferior haberi poſſet, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magiſtram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultū didicit.

A ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κατ-
νεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ἀθούμενοι συμπατηθέντες ἀ-
πολεῖσθαι, ταῦτ' αὐτὸς ἔπαθε. καὶ τὸν τοῦ θανάτου
τὸν ξόπον, τῷ τελευτὴν αὐτῷ προφητεύσαντος Ἐλι-
σαίου, ὅτε τοῖς ὑπ' αὐτῷ περὶ τῆς ἐσομένης δ' τροφῆς
τῷ ὄχλῳ διετυθέντων λεγομένοις, μόνος οὐκ ἀπαίτων ἐπί-
στευσεν. ὁ δὲ τῷ σύεσον βασιλεὺς ἄδερος ἀγασωθεὶς εἰς
δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν τὸ καὶ τέλευ
B στραται αὐτῷ πᾶσαν εἰς τὸ δίος καὶ τὴν παροῦσαν ἐκεί-
νην ἐνίβαλλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγχύσῃ,
σφόδρα τῷ δυσμενῆ τὸν θεὸν ἴσχειν ἀθυμήσας εἰς νό-
σον κατέπεσεν. ἐπαθημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρό-
νον εἰς δαμασκὸν ἐλισαίου τὸ προφήτου, γνοὺς ὁ ἄδ-
δερ, τὸν πιστότατον τῷ οἰκετῶν ἀζάηλον ἔπεμψε ὑ-
παντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας
ἔρεσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ ἐκφύγοι τὸν ἐξ αὐτῆς
C κίνδυνον. ἀζάηλος δ' μὴ καμήλων ναυαράκοντα τὸν
ἀριθμὸν, αἳ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ πιώτατα, τῷ ἐν δα-
μασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερον
δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλισαίῳ, καὶ προσαγορεύσας
αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγε παρὰ ἄδερος τοῦ βασιλέως
πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρα τε κομίσαι καὶ πύθε-
σθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴον ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ προ-
φήτης, τὸν μὲν ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν
D τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τελευτήξει. καὶ ὁ μὲν
οἰκέτης τοῦ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ
ἐλισαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, προσ-
εφέρετο δ' ἃ πείσεσθαι ὁ λαὸς ἐμελλε κακὰ, μὴ τέλει ἄδ-
δερος τελευτῇ. ἀπαλειφάμενος δ' αὐτὸν ἀζάηλος τὴν
αἰτίαν τῆ συγχύσεως, κλαίειν, φησὶ, τὸ πλῆθος τῷ ἰσρα-
λιτῷ ἐλεᾷ, ὧν ἐκ σοῦ πείσονται δεινά. ἀποκτενεῖς γὰρ
αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐμ-
E πρήσῃς, καὶ παιδία μὲν ἀπολεῖς, ἐγκύους δὲ ῥήξας πίξας,
τοὺς δ' ἰσχύοντας ἀναῤῥήξεις ξιφήρεις. τῷ δ' ἀζάηλος
λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶ συμ-
βεβήκειν ἂν τοιαῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ
δηλῶσαι τῷ ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν.
ἀζάηλος μὲν οὖν ἀναχωρήσας πρὸς τὸν ἄδερα,
τῷ μὲν τὰ βέλτιστα περὶ τῆς νόσου κατήγγειλε. τῇ δ' ἐ-
πιούσῃ δίκτυον ὑπέβαλεν αὐτῷ δήβεσχον, τὸν μὲν
F στραγγάλῃ διέφθειρε, τέλει δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε,
δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἴσχων ἀνὰ τῷ συ-
ρίαν εὔνοιαν καὶ τοῦ δήμου τῷ δαμασκηνῶν. ὑφ' οὗ
μάχει τινὶ αὐτὸς τε ὁ ἄδερ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν
ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται δι' τὰς δ' ἱερουσίας καὶ τῷ
ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τέλει τῷ δαμα-
σκηνῶν πόλιν πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν
δεῖπνα τιμῇ τῷ βασιλέων, ἢ στρατιώτῃ τέλει τούτων
G ἀρχαιότητα, οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροί εἰσι, καὶ οὐκ ἔ-
χουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια ἢ ἑκατόν. ὁ δὲ τῷ
ἰσραηλιτῷ βασιλεὺς ἰώραμος ἀκούσας τὸν ἄδερος τε-
λευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῷ φόβων, καὶ τῇ δίκης ὁ δ' αὐ-
τὸν εἶχεν, ἀσεβῶς εἰρωνικὸς λαβόμενος. ἰώραμος ὁ
τῷ ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ᾧ πρότερον ἐμνήσθην ὄνομα, ἀχαλαβὸν τὸν
ἀρχὴν, διὸς ὅτι σφαγὴν τῷ ἀδελφῶν αὐτῷ, ᾧ τῷ πατρίων φίλων οἳ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρ-
χὴν καὶ τέλει ἐπίδειξιν τῆς πονηρίας ἑαυτοῦ θεὸν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διλιγωρήσας τῷ τῆ ἰσραὴλ βασι-
λέων, οἳ πρόσθοι παρεμόησαν εἰς τὰ πάτρια τῷ ἑβραίων ἔθη, καὶ τὴ τῆ θεοῦ θρησκείας. ἐδιδάχθη τε αὐτὸν
τά τε ἄλλα κακὰ, ᾧ δὴ καὶ ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, ἰοθολία θυγάτηρ μὲν ἀχάβου συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς δι' ἑαυτὸν Δαβὶδ τὴν ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τούτου τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἐώσαμος δ' οὐ διέλιπεν ἑαυτὸν ἐκκαίων ἐπιτηδεύμασιν ἀσεβείας καὶ λύμη τὴν ἐπιχωρίων ἐποιεῖτο. ἀποστάντων δ' αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὴν Ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτείναντων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτῷ τῷ πατρί, ὃν δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ καταστήσαντων, ἐώσαμος μὲν τὴν πρὸς αὐτῶν ἐπιπίπτων καὶ τὴν ἀρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. καὶ τοὺς μὲν πέριξ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε πορρωτέρω δ' οὐ προῆλθεν. οὔτε γὰρ μόνος τοῦτο ποιήσας εὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην Λαβίναν νεμόμενοι. οὕτω δ' οὗτος ἐμμανὴς ὡς τε τὸν λαὸν ἀναγκάζειν ὄρη τὰ ὑψηλὰ τὴν ὀργὴν ἀναβαίνοντα προσκυνεῖν τοῖς ἀλλοτρίοις θεοῖς. ταῦτα δ' αὐτῷ προστόντι καὶ πλέον ἐκβεβληκότι τῆς ἀγαθοίας τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἠλιοῦ τοῦ προφήτου ἐπιστολήν, ἣ τὸν θεὸν ἐδήλου μεγάλων παρ' αὐτοῦ λημμάτων δίκην, ὅτι τὴν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἠθέλησε, τοῖς δὲ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνανάγκασε τὸν τε Ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφίστας τὸν ὄντως τοῦ ἐπιχωρίου θεοῦ θρησκείας, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ Ἄχαβ τοὺς ἰσραηλίτας ἐβίασατο. ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς ἀνεῖλε, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς αὐτῶν ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τὴν τε τιμωρίαν, ἣν αὐτοῖς τούτων ὑφέξειν ἔμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὄλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι πεπλήξεται νόσῳ τῆς γαστρὸς, ὅτι πολὺ βασανισθεὶς, καὶ τὴν ἔμπροσθεν αὐτοῦ διὰ χαρδολίων τῶν τῆς ἔντερος ἐξαφθορᾶς ἐκρυήσεται. ὡς δ' αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθοῦντα δυνάμενον, ἔπειθ' οὕτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ Ἠλίας.

A Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus irritare cum, & populi regionem deprauare non destitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæso rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium imposito: quam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irruit: & exustis vicis finitimis non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione B quicquam profecit, nisi quòd plures defectiones secutæ sunt, excutientibus ejus iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad C sectandam Israeliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum regis & domesticam fa- D miliam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

Κεφάλαιον γ'.

Ὅτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτῷ πᾶσα διέφθαρται, καὶ οἱ παῖδες αὐτῷ πάντες ἐνὸς ὄντος ἐπιλοίπου, ᾧ θεὸς πύπτειν αὐτὸν ἀσιτίᾳ ἠβούλοντο, καὶ οὕτως τὸν βίον καταστρέψαι.

Cap. III.

Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ στρατὸς ἀράβων τῆς ἐγγὺς τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν Ἰωράμου βασιλείαν ἐνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἐπὶ δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δὲ αὐτῷ κατελείφθη τῶν παίδων ὀχοζίας ὄνομα. μεθ' ὃν τούτῳ τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὴν προφητικὴν νόσον ὑπὸ τοῦ προφήτου δηλωθεῖσαν νοσήσας χρόνον, ἐπόνησε γὰρ εἰς τὴν γαστέρα τὸ θεῖον αὐτῷ τὴν ὀργὴν, ἐλκώσας ἀπέθανεν, ὑπὸ δὲ αὐτοῦ τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα. ἐτάφη δὲ αὐτῷ καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἶμαι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, καὶ μεῖον θεοῦ, μὴ δι' ἀνδρίας τῆς βασιλεῦσι πρεπούσης ἄξιον εἶ τυχεῖν, οὔτε ταῖς παρ' ἐκείνου τιμαῖς ἐπεκόσμησαν αὐτὸν θάψαντες, οὔτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ὀκτώ. ἐδεδιδάκει δὲ τὸν ἀρχὴν ὁ θεὸς ὁ τῆς Ἱεροσολυμίτιδος τῷ παιδὶ αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

E Nec multo pòst exercitus Arabum qui versus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Iorami regnum inuadit; qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum F fuit superstes, egrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malunt in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans, quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec cum regio funere dignatus est, nec paterno G monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

CAP. IIII. A Κεφάλαιον δ'.

Damascenorum rex Israelitarum regem bello impetit.

Στρατία τῶ ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅπι τοὺς σύρους.

VI. ISraelitarum autem rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathę toto exercitu, cui Ieum Amasiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatã recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vni è discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum regem appellaret, dicerétque se autoritate diuina regem cum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, iussit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eius conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedénsque ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum priùs Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiêre funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de causa veniisset iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium. quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum, nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Venerátque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

4. Reg. 9.

Ιωραμος ὁ τῶ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μὴ τολμῶ ἄδειος τελευτᾶν, ἐλπίσας ἀραμάθην τὴν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύει μὲν ἐπ' αὐτοὺς μὴ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν δὲ τῆ πολιορκία τοξεύθεὶς ὑπό τινος τῶ σύρων οὐ καιρίως, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζαρὶν πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῆ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῆ ἀραμάθη τολμᾶ στρατιὰν ἅπασαν, καὶ ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηουῦ. ἤδη γὰρ αὐτοῦ εἰλήφει κῦ κέρατος. προῦκειτο δ' αὐτῶ μὴ τολμᾶν στρατείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισσαῖος δ' ὁ προφήτης ἵνα τῶ μαθητῶ αὐτοῦ δοὺς αὐτῶ τὸ ἄλειον ἔπεμψεν εἰς ἀραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηουῦ, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα, ἀλλά τι πρὸς τούτοις εἰπεῖν ὑπισείλας ἐκέλευσε, καὶ φόβῳ φυγῆς πεισάσθαι τῶ πορείαν, ὅπως λάθη πάντας ἐκβὰν ἀπιών. ὁ δ' ἡγεμὼν ἐν τῆ πόλει, τὸν ἰηουῦ διείσκει καθεζόμενον μὴ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλιασαῖος αὐτῶ προεῖπε. προσελθὼν δ' ἔφη, βούλεσθαι πρός τινων αὐτῶ ἀγγελιῶν. τοῦ δ' αἰρεσάντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχειν αὐτῶ τῆς κεφαλῆς, ἔπειτα θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ἐλεύθρω τῶ ὄχλου τῶ ἀχάβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας ἀθρόνομον ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν περ οἱ ἱεροβοάμου τῶ ναβαταίου παῖδες καὶ βάασα προρρίζῳ δηθῆναι τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῆ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου ὄχλου. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τῶ ταμείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ὅλη τῆς στρατιᾶς ὁρᾶσθαι. ὁ δ' ἰηουῦ προσελθὼν ἦκεν ὅπι τὸν τόπον εἰθὰ μὴ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθίζετο. πυνθανομένων δὲ, καὶ φέρειν αὐτοῖς παρακελευόντων τι παρὰ αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ προσέπι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. καὶ γὰρ τοιαῦτα μεμιλῶτός ἐποίησατο. σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι καὶ διομόσασθαι, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα τῶ πλήθους εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος παρεσθύων αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῶ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηουῦ ὅτι βασιλέα. ὁ δὲ, ἀθεσίας τῶν στρατιᾶν, ἔμελλεν ὁρμᾶν ὅπι ἰώραμον, εἰς ἰεσραέλαν πόλιν. ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομεν, ἐτετραπύετο τῶ πληγῆν, ὧν ἔλαβε πρὸς τῆ ἀραμάθης πολιορκία. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφηγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. υἱὸς γὰρ ὢν αὐτῶ τῆς ἀδελφῆς ὡς καὶ προειρήκαμεν. ὀθνεῖσθαι δ' οὐκ ἔχοι ἐκ τῶ ζώματος ὁρᾶ τῶν συγγένειαν ἐληλύθει. ἰηουῦ δὲ βουλόμενος, αἰφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίου μηδένα τῶν στρατιωτῶν ἀποδρᾶντα μηνῦσαι ταῦτα τῶ ἰωράμω, τέως ἔσεσθαι λαμπρὰν ὀπόδειξιν αὐτῶ τῆς διανοίας, καὶ τοὺς ὁρκισμένους οὕτως ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κεφά-

Κεφάλαιον ε'.

Ως Ἰωσαμος ἀπέκτεινε τὸν Ἰησοῦ ἀναιρεθεὶς τὸ ἐπ' ἄρχου, καὶ ἡ ἡγεμὼ αὐτῆς, καὶ ὁ τῆς Ἱερουσαλὴμ βασιλεὺς Ὀχοζίας.

Cap. V.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδέως ποιήσαντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς Ἰεσραέλα δόλα λάθοι μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν Ἰησοῦς, τῷ ἱππικῷ ὅπλῳ κεκοσμημένος ἀναλαβὼν, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν Ἰεσραέλα ἐπορεύετο. ἡγουμένου δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὃν ὁ βασιλεὺς Ἰωσαμος καθιστήκει, τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μὲν στόλῳ θορυβαλέως ἐλαύνοντα τὸν Ἰησοῦ, ἀπήγγειλε Ἰωσάμῳ θορυβαλέως ἐλαύνουσαν ἱππικὴν ἴλλω. ὁ δὲ ἀνδρὸς ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ἐστιν ὁ θορυβῶν γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν Ἰησοῦν ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα περὶ τῆς εἰρηνικῆς στρατιᾶς, πυνθάνεσθαι γὰρ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μὲν περὶ τούτων πολυπραγμονεῖν ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δὲ αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ἑώρα, ἀπήγγειλεν Ἰωσάμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγνύμενον τῷ πλήθει τῷ θορυβοῦντι, σὺν ἐκείνοις φέρεσθαι. πέμψαντος δὲ καὶ δεύτερον τὸν βασιλέως, ταὐτὰ ποιεῖν θορυβαίτερον Ἰησοῦ. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς Ἰωσάμῳ, πέλυτάζον αὐτὸς ὄπισθεν ἅρματος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῆς Ἱερουσαλύμων βασιλεῖ, παρὰ γὰρ αὐτὸς ὡς ἔφημεν ἔμπροσθεν ὠφόμην αὐτὸν, πῶς ἐκ τραύματος ἔχοι δεῖ συγχύσεως, ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. χολαίτερόν τε καὶ μετ' ἀταξίας ἅπαντες Ἰησοῦ. καταλαβὼν δὲ ἐν ἀγρῷ Ναβούθου τοῦ Ἰεζραελίτου, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν Ἰησοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ἐπονειδίσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐπίδρα καὶ δόλῳ κατεστρατηγῆσθαι. Ἰησοῦ δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τῷ βέλει διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέντος. καὶ Ἰωσαμος μὲν δι' ὀδὺς πικρὸν ὅτι γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. Ἰησοῦ δὲ πρόσταξε βαδίκῳ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν Ἰωσάμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Ναβούθου, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἐλίᾳ προφητείας ἣν ἀχαάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν Ναβωθον ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀποκτείνας αὐτός τε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθεζομένους ὀπίσθεν τοῦ ἅρματος τοῦ ἀχάβου λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ προφήτου. καὶ δὴ τοῦτο συνέβη γενέσθαι, κατὰ τὸν προρρηθέντα τὸν ἐκείνου. πεσόντος δὲ Ἰωσάμου, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξέλαυσεν, λήσεσθαι τὸν Ἰησοῦν ὑπολαβών. ὁ δὲ διώξας καὶ καταλαβὼν οὐ πολὺ προσβάσῃ, τοξεύσας ἔτρωσεν. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ὄπισθεν ἵππῳ φεύγει τὸν Ἰησοῦ εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενον μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δὲ εἰς Ἱερουσάλυμα, τῆς ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἑνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς γενόμενος.

MIlites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Ioramum illis insciis peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Iesraelem sublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, speculator à rege constitutus vt venientes in vrbem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduehi, renuntiauit Ioramo aduentare agmen equitum. illi euestigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum aliis. hoc speculator cùm vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem vt cognatum inuisendi gratia illò veniſſe diximus, exiuit illi obuiam. nam lentè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satín saluæ sint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & venefica meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circũuentos se dolo ac insidiis. Ieus verò sagitta per cor transfixũ de curru eũ præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Ioramí in Nabuthi agrum proiiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cùm post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita vt prædictum fuerat euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At ille assecutus cum ad quendã cliuum, sagitta ictum fauciat. qui relicto curru equum properè conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, vbi paulo pòst ex eo vulnere mortuus, relatúsque Hierosolyma, illic sepultus est, cùm regnasset anno vno, patre suo longè sceleratior.

Κεφάλαιον ς'.

Οπ ὁ Ἰησοῦς ἐβασίλευσε τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐν σαμαρείᾳ δεκαπέντε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας.

Cap. VI.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies.

IEu verò veniente Iesraelam Iezabela ornatu regio stans in turri, ô seruum egregium, inquit, qui dominum suum occidit. Ille suspiciẽs rogauit eã quænam esset, iubẽs ad se descẽdere.

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ ἐλθόντος εἰς Ἰεσραέλα, κοσμησαμένη ἡ Ἰεζαβέλα, καὶ στᾶσα ἐπὶ τοῦ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ δολοφονήσας τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς εἴη.

tandem eunuchis ipsius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruëtatis mœnibus, vbi solum attigit ab equitibus conculcata & obtrita periit. post hæc Ieus ingressus regiam cum amicis refecit se ab itinere, mandauitque Iezabelæ famulis vt eam sepelirent in honorem generis, quòd nata esse è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, consumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus est Eliæ mentem diuinam, qui eam reginam in hac ipsa vrbe malè perituram prædixerat. Et
4. Reg. 10. quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas cò literas Ieus, alteras ad eorum pędagogos, alteras ad vrbis magistratus, misit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, equi & currus illis non deessent, creato ex eo numero rege qui per ætatem maximè videri posset idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt, & cogitantes se huic qui duos maximos reges oppressérat, esse impares, rescripserunt ipsum esse dominum, se verò imperata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altoribus imperant, vt occisis illis præfecta capita ad Ieum transmittant. illi nihil miserti iussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Israelam miserũt. Quæ cùm eò perlata essent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iussit construi: quo facto, diluculo ad ea visenda progressus, vertit se ad populum: & si ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebátque eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solùm, sed prænuntiante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisis quotquot etiam apud Israelitas ex ea cognatione inuenirentur, versus Samariam iter ingressus est. Et cùm incidisset in cognatos Ochoziæ regis Hierosolymorum, rogauit quónam tenderent. Aiunt se venire salutatum Ioaramum, & cum eo regem suum Ochoziam. nesciebant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehensos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo pòst occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitus. Ieus verò suasit ei vt conscenso curru quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim quòd nemini malo parceret, sed falsos vates ac sacerdotes,

A καὶ καταβάσαι ἦκεν πρὸς αὐτὸν ἐπίλουσι. καὶ τέλος τοῖς δυνούχοις προστάξει αὐτῶν ὑπὸ τὸ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δὲ, τότε τοῖχος προσέῤῥαγε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. τούτων δὴ γλυκομένων παρελθὼν ἐπὶ εἰς τὰ βασίλεια συὶ τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ αἰεκτᾶτο, προστάξας τοῖς οἰκέταις ἐζάβελαν θάψαι διὰ τὸ γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δὲ οὐδὲν τῶν σώματος αὐτῆς οἱ προσκαθέντες τῶν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ ἀκροτήρια. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἰησοῦς, ἐθαύμαζε τὴν ἡλίου προφητείαν. οὗτος γὰρ αὐτῷ εἰς ἐσχάτην προεῖπε τὸν ἀπολέσθαι τὸν ζῆτον. ὄντων δ' ἀχάβω παίδων ἑβδομήκοντα, ἐφορμῶν δ' ἐκ σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς ἰησοῦς, τῷ μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τῷ δ' ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῆς σαμαρίων, λέγων ὡς τὸν αἱρετώτατον τῶν ἀχάβου παίδων, B ἀποδείξει βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ αἱρετώτατον αὐτοῖς ἦν πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ στρατιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, εἰκὸς ἐπίεσθαι δίκην ὑπὲρ τῶ δεσπότου. ταῦτα δ' ἔφη, βλάπτειν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων βλαυσίας. αἰσχυνθέντες δὲ τὰ γράμματα, οἱ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων C ἀκρότησε βασιλέων, αἰτίγραφαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα αἰτίγραψεν, αὐτῷ τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς ζοφεῖς τῶν παίδων, προστάξαι ἀποκτείνασιν αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς ἰηοῦν. οἱ δ' οὐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἐπράξαν. D καὶ συνελόντες εἰς πίνα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἐπέμψαν εἰς ἰεσδράηλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται διπνοοῦντι μετὰ τῶν φίλων τῷ ἰηοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆσαι βουνούς. γενομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ προελθὼν ὠφθη, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὑπὸ τῶν δεσπότων E τῶν αὐτῷ στρατεύσαντο, κἀκείνους ἀποκτείνειε. τούτους δὲ πάντας οὐκ αὐτὸς ἀνελεῖν. γινώσκειν δὲ αὐτοὺς ἄξιον τῆς ἀχάβου γένεσεως, ὅτι πάντα κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτῷ καθὼς ἠλίας προεῖπεν ἀπόλωλε. προσδραφθείσας δὲ καὶ τοὺς φίλους τῆς ἰεσδραηλίτας διῤῥιφέντας ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰστορᾶτο. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τοῖς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τῶ βασιλέως τῶν ἰεροσολύμων ἀνέκειτο αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀσπασάμενοι τε ἐώρακον καὶ τὸν αὐτῶν F βασιλέα ὀχοζίαν ἦκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. ἰησοῦς δὲ, καὶ τούτους συλλαβόντας ἀναιρεθῆναι προστάξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, πεντεκαίδεκα δύο. σωσαντα δ' αὐτῷ μετὰ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δικαίῳ ἰωνάδαβ ὄνομα, φίλος αὐτῷ πάλαι γενόμενος. ὃς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τῶν οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τῶν ἀχάβου. ἰησοῦς δ' αἰσθάνεται δὴ τὸ ἁρμα, σωσιεσθῆναι αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων ἐπιδεῖξειν, πῶς οὐδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς,

G τοὺς

καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τιμὴ μὲν τοῦ μεγίστου θεοῦ θρησκείαν ἐγκαταλειπῶν, τοῖς δὲ ξενικοῖς προσκυνεῖν, πεμφθήσεται. κάλλιστον δ' ἦν θέαμα, καὶ ἥδιστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ κολαζομένοις πονηροῖς. τούτοις πειθόμενος ὁ ἰωνάδαβος ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς σαμάρειαν ἀπεδήμησεν. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς ἀχάβου συγγενεῖς ἐνοικοῦντας, ἀπέκτεινεν. βουλόμενος δὲ, μηδένα τῶν ψευδοπροφητῶν, μηδ' ἱερέων τῶν ἀχάβου θεὸν τιμωρίαν ἐκφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, διπλασίονας ἂν ἀχάβος θεὸν εἰσπηδήσατο προσκυνεῖν, καὶ τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἐξίου καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας γὰρ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας δέπτελεῖν τοῖς ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀπολειφθέντα τῶν ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ δὲ θεὸς ἀχάβου, βαὰλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν καθ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν εἰς πάσαν τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν χώραν, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τοῦ βαὰλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τοῦ φίλου ἰωναδάβου, μήπως ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρωτήσας προσέταξεν. οὐ βούλεσθαι γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον προσπυγχάνειν. τῶν δὲ εἰπόντων μὴ οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, ἐξείργειν ἔξω δεν ὀγδοήκοντα τοὺς ἀριθμὸν ἄνδρας οὓς ἦδει πίστει τῆς ὁπλιτῶν. κελεύσας αὐτοῖς ἀποκτείνειν τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νῦν τοῖς παρεῖσι ἔθεσι τιμωρεῖν προλιπὼν ἤδη χρόνον ὀλιγορημένοις, ἀπειλήσας ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκφυγόντων τὰς ἐκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν οὕτως ἀπὸ τῆς ξενικῶν θεῶν τιμῆς σαμαρείαν. οὗτος ὁ βαὰλ, τυρίων μὲν θεός. ἀχάβος δὲ τῷ πατρὶ βουλόμενος χαρίσασθαι ἱδρύσατο τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ταῦτ' αὐτῷ κατασκάσας ἐν σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἔξιεν. ἀφωσιωσάμενος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐποίησε. ταῦτα διαπραξάμενος καὶ προνοήσασθαι τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν, ἐπὶ τέτταρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύσειν τῆς ἰσραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ ἰηοὺ ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

A qui populo ſeducto autores fuerint relicta patria religione externa ſacra ſuſpiciendi, ad vnum omnes ſupplicio dederet. iucundiſſimum ſpectaculum fore viro bono, inſpicere malos dantes meritas pœnas anteactorum ſcelerum. Paruit regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus eſt. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquiſitione facta inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falſis prophetis & ſacerdotibus profanis euadere, dolo vniuerſos circumuenit. Conuocato enim populo ait ſe omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex ſententia ſacerdotum ipſius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad ſe conuenire. Celebrandum enim ſolennibus victimis diem feſtum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea feſtiuitate ſi quis ſacerdotum abfuerit, capitale fore. dimiſſis deinde per omnem Iſraelitarum ditionem qui ſacerdotes ad ſtatum diem Samariam deducerent, iuſſit omnibus veſtes donari. eas cùm accepiſſent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui ſcrutarentur ne quis alienus admixtus ſit: nolle ſe dicens, vt ſacris eorum alienus ac profanus vllus ſeſe ingerat. illis verò negantibus quemquam talem adeſſe, & iam ſacra ſua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidiſſimis armat: quibus mandat vt pſeudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciſcantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiſerit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt. & regia ipſa incenſa vrbem externis ſacris profanatam purificauerunt. Iſte Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis ſoceri ſui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu aſſignatis. huius ſacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Iſraelitis adorare permiſit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduerſio, qui per prophetam ſuum ſignificauit, per quatuor generationes poſteros eius apud Iſraelitas regnaturos.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς γοθολία τῆς ἱερουσαλημῖτιδος ἐβασίλευσεν ὀκτὼ ἔτη πάντα, καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς τῶν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν.

CAP. VII.

Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, qua poſt ſextum annum ceſſa pontifex Ochoziæ filium regem conſtituit.

ΓΟθολία ἦν ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκουσάσα τὸν ἰωεράμου τὰδελφοῦ καὶ τοῦ ὀχοζίου τὸ παιδὸς, ἐπὶ τῷ γένει τῆς βασιλείου ἀπώλειαν, ἐπουδάζε μηδένα τῆς ἐκ τῆ δαβίδου καταλειπῶν οἴκου, πᾶν δ' ἐξαφανίσαι τὸ γένος· ὡς δὲ μηδεὶς εἰς ἐξ αὐτῆ βασιλεὺς ἔτι γένοιτο. καὶ τὲθ' ὡς μὲν ὤητο διεπράξατο. διεσώθη γὰρ εἷς υἱὸς ὀχοζίου, ζώπυρος δὲ τοιούτῳ τινὶ τῶν λοιπῶν διέφυγε. ἰωσαβεθὴ ὄνομα. ταύτην σωτὴρ ὁ ἀρχιερεὺς ἰωδαδὲ,

VII. 4. Reg. 11.

A Dum Ieus homines nefarios in hunc modum perſequitur, Gotholia regis Achabi filia comperta filij morte & generis ſui pernicie, decreuit etiam è Dauidis familia neminem ſuperſtitem relinquere, ne quis huius ſanguinis poſthac Hieroſolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipſa fuit perfecit. Seruatus tamen eſt vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana ſoror, Ioſabetha nomine, pontifici Ioado nupta.

hæc regiam ingreſſa,cùm inter cæſorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, & ſolo marito conſcio ſex annis in templo clàm aluit, quàm diu Gotholia Hieroſolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt communicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáque & accepta ſilentij fide ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adſciti peragrata tota regione ſacerdotes ac Leuitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis euocatos ſecum adducunt. ille habere ſe vtile reipublicæ conſilium ait, aperturúmque eis, ſi id apud ſe continere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantùm, ſed etiam auxilio. Cúmque ſacramentum ab eis accepiſſet,tutò ſe poſſe quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat: Hic eſt,inquit,rex veſter, ex illa natus familia,quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrûm partem cuſtodiam eius in tẽplo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ ſupereſt, patentem portam qua itur in regiam ſeruate. reliqua verò multitudo in templo inermis ſit,neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos.præterea certos è ſacerdotibus ac Leuitis ſelectos mãdauit ſatellitij more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere,& poſito omni metu ſeruandi tantùm regis curam gerere.illi approbato pontificis conſilio rem ſtatim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Leuitis quantum ibi haſtarum inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat.atq; ita armatos templo circundedit conſertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu quos intereſſe non oportebat excluderent.adductoque in medium puero,corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo regem pronunciat.populus quoque gaudens ſimul & plaudẽs fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum ſatellitio proſiliret à regia.Venientẽ deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt,ſed armatos cum ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterùm Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantẽ, redimitúmq; corona regia diſciſſa veſte ſua,magno clamore iubet interfici inſidiatorẽ, & occupatorem tyrannidis. Ioadus cótrà accitis cẽturionibus,iubet mulierem arripi,duciq; in torrentem cedronis,atque illic pœnas luere.

A εἰσελθοῦσα ἡ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀποσφαγμένοις τὸν ἰώασον, τοῦτο δὲ θεσπεσιῳδοῦντο τὸ παιδίον ἐνιαύσιον, ἐγκεκρυμμένον δι' ἐρῆμου μὴ τῆς ζητούσης, βαστάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λανθάνοντες αὐέθρεψαν αὐτή τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώαδος ἐν τῷ ἱερῷ ἦσαν ἕξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῶν ἱεροσολύμων, καὶ τῶν δύο φυλῶν. τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος τοῖς ἰώαδος πέντε τὸν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχαις, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνεπιπλέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειρουμένοις, τέλει δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμφέρειν ποιῆσαι, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τε ἀδεῖς ἔδωκε τῷ συνεργοῦντων βεβαιοῦται, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει ταῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσι. οἱ δ' ἄνδρες οὓς ὁ ἱερεὺς ἰώαδος κοινωνοὺς τῆς θεάξεως παρείληφει, πορεύονται εἰς ἅπασαν τὴν χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν θεοίσηκότας, ἦκον ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δ', πίστιν ἔπεσεν αὐτοὺς σύορκον, ἣν μέλλω φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόῤῥητον παρ' ἐμοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμφεράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτῷ λέγειν ὁμωμοκότων ἐγένετο, ἔδειξεν ὃν ἐκ τῆς Δαβίδου γένους ἔτρεφεν, εἰπὼν, βασιλεύς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἔστι θεὸς ὑμῖν θεσπίσαντα βασιλεύειν ἄχρι τοῦ παντὸς χρόνου. παραινῶ δὴ τὸν μὲν τρίτον ὑμῶν μοίραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τὸν δὲ τετάρτον τὰς φυλακὰς ἐφεστάναι τοῖς τεμένους ἅπασαις. ἡ δὲ μὴ ταύτην ἐχέτω τὴν τῶν αἰσθομένων καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδ' εἰσπολίτων εἰσελθεῖν ἑάσητε ἢ μόνον ἱερέας. θεσπεσιετάξατο δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λευίτας θεῖναι αὐτὸν εἰς τὸν βασιλέα, τὰς μαχαίρας ἀνὰ χεῖρα σπασαμένους, θορυφορεῖν τὸν δὲ τολμήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον αἰρεῖσθαι παραυτίκα, δίσαντες δὲ μηδένα θεμένην τῇ φυλακῇ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πειθόντες, ἔργῳ τὴν θεσπέσιον ἐδήλωσαν. αὐοίξας δὲ ἰώαδος τὸν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην ἣν Δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαντ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴ τι ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ θεῖ τὸ ἱερὸν σωσαφαμένους τὸ χεῖρα καὶ τὴν εἴσοδον τῆς οὐ θεσήκουσιν οὕτως ἀποτειχίσοντας. σωαγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν. καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰώαδος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαίρον καὶ κροταλίζον ἐβόα σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τῆ δὲ θορύβου καὶ τῆς ἐπαίνων γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, τεταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μὴ τῆς ἰδίας ἐξεπίδηστε σατραπὰς ἐν τῷ βασιλείου. θορυβουμένῳ δὲ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῷ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσὶν χοντας. τοὺς δ' ἐπομένους ὁπλίτας εἴρξαν εἰσελθεῖν οἱ θεσεστῶτες ἐν κύκλῳ τῶν ἀπὸ τοῦ ἀρχιερέως τῆτο θεσταγμένων. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ὅτι τῆς στολῆς ἐστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν θεκεκαίυμον στέφανον, θειῤῥήξαμένη καὶ δεινὸν αἰαχεάζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ὑπουλεύσαντα αὐτῇ, καὶ τῷ ἀρχῷ ἀφελέσθαι ἀσυνδάσωτα. ἰώαδος δὲ καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὴν γοθολίαν εἰς τὸ φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀπελεῖν ἐκεῖ.

μὴ γὰρ

μὴ γὰρ βούλεσθαι μιαίνειν τὸ ἱερὸν αὐτόθι τῷ ἀληθείαν A
τιμωρησαι δρῶν. προσέταξε γ', καὶ ὁπόσων τὰς προσέλ-
θοι, καὶ κεῖνον αἰρεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς γοθολίας
οἱ προσταγθέντες τῷ αἱρέσιν αὐτὴν ὅτι τὴν πύ-
λην τῶν ἡμιόνων τ̄ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρή-
σαντο. ὡς δ' τὰ περὶ τῷ γοθολίαν τ̄τον ἐστρατηγὸν τὸν
ξόπον, συγκαλέσας τόν τε δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας ἰωά-
δος εἰς τὸ ἱερὸν, ὤξώρκησεν ὀμνύειν τῷ βασιλεῖ, καὶ προ-
νοεῖν αὐτ̄ τῆς σωτηρίας, καὶ τὴν ὅτι πλεῖον ἀρχῆς. ἔ- B
πειτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα πιάσθη τὸν θεὸν, καὶ μὴ παρα-
βαίνειν τοὺς μωυσέως νόμους, ὁδοῦναι πίστιν ἠνάγκασε. καὶ
μετ' ταῦτα εἰσδραμόντες τ̄ τ̄ βααλ οἶκον, ὃν ἡ γοθολία
ᾠκοδόμησε καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώραμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν
τ̄ παρρησίου θεοῦ, τιμῇ δ' τ̄ ἀχάβου, κατέσκαψαν, καὶ τὸν
ἔχοντα τῷ ἱερωσυνίαν αὐτ̄ μαθὰν ἀπέκτειναν. τῷ
δ' ὅτι μέλειαν καὶ φυλακὴν τ̄ ἱερῶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ
λευίταις ἐπέτρεψεν ἰωάδος, κατ' τ̄ διαίδου τ̄ βασιλέως C
διάταξιν, κελεύσας αὐτοῖς δὶς τῆς ἡμέρας ὁλοκαυτώσεων
τὰς νενομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν
ἀκολούθως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δ' τῷ λευιτῷ τινας καὶ
πυλωρεῖς ὅτι φυλακὴ τῶ τεμένους, ὡς μηδένα μεμιασ-
μένον παρεῖναι λανθάνοντα. τούτων δ' ἑκάστῳ διέτα-
ξας, μετ' τῶν ἑκατοντάρχων καὶ χιλιάρχων καὶ τῶ λαοῦ
παντὸς ἐκ τ̄ ἱεροῦ κατήγαγεν τὸν ἰώασον εἰς τὸ
βασίλειον, καὶ καθίσαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐ- D
πευφήμησέ τε τὸ πλῆθος, καὶ πρὸς διωχίαν ἐτράποντο
ὅτι πολλὰς ἑόρτασαν ἡμέρας, ἡ μὲν ὅλη πόλις, ὅτι τ̄
τὴν γοθολίαν ἀπεθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἓν δ' ἰώασος
ὅτε τῷ βασιλείαν παρέλαβεν, ἐτῶν ἑπτά. μήτηρ δ' ἦν
αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα σαβία, παρ' ἴδος δ' βηρσαβεέ. πολ-
λῷ δ' ἐπεμελήθη τῶν νόμων φυλακῇ, καὶ πρὸς τῷ τοῦ
θεοῦ θρησκείαν φιλοτιμίαν, πρὸ πάντα χρόνον ὃν ὁ ἰωά-
δος ἐβίωσεν. ἔγημε δ' καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς E
ἡλικίαν δόντος τῶ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ κ'
θηλείαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν περὶ τοῦ βασι-
λέως ἰωάσου ὡς τῷ τῆς γοθολίας ὅτι βουλῇ διέφυ-
γε, καὶ τῷ βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις διηλώ-
καμεν.

Κεφάλαιον η'.

Αζαηλ τῶ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας, κ' ὕστερον
ὅτι τοὺς ἱεροσολυμίτας, στρατείαι. F

ΑΖαήλος δ' ὁ τῆς συρίων βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς ἰσ-
ραηλίταις, κ' τῷ βασιλεῖ αὐτῶν ἰηοῦ, διέφθειρεν
τῆς πέραν ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὴν ἀπατολὴν τῆς
ῥουβηνιτῆς, καὶ γαδιτῆς, κ' μανασσιτῆς, ἔτι δ' κ' τῶν γα-
λααδιτῶν κ' βαταναίων, πυρπολῶν πάντα κ' διαρπά-
ζων, καὶ τοὺς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων. οὐ
μὴν ἔφθη αὐτὸν ἰηοῦς ἀμυνάμενος κακοῦντα τῶν χώ-
ρων, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰς τὸ θεῖον ὑπεροπτὴς γενόμενος, καὶ G
καταφρονήσας τῆς ὁσίας καὶ τῆς νόμων ἀπέθανε βα-
σιλεύσας ἔτη τῶν ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτέθη
δ' ἐν σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον ἰωάζον τὸν υἱὸν
καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰώασον
ὁρμὴ τις ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀνακαρίσαι τῷ θεοῦ, καὶ τὸν
ἀρχιερέα καλέσας ἰωάδον εἰς ἅπασαν ἐπέλυσε
πεῖραν τῶ χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερέας αἰτή-
σοντας ἀφ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυροῦν,
εἰς ὁλοκαύτωσιν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ἰωσάμου καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

neque enim fas esse templũ veneficæ supplicio polluì. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductã extra portam mulorum regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio contra Gotholiam successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templũ, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnóque augendo daturos operam. eodem iureiurando mox regem astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad obseruationem legum, quas Moyses cœlitus ac ceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram cõcurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo constructam, in veri Dei cõtumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & custodiã sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis regis institutum Ioadus commisit, iussítque vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & suffitum iuxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hęc vbi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totóque populo ex templo Ioasum in regiam deduxit: cúmq. collocato in solio denuò alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus festiuitatẽ per aliquot dies egit, omnibus scelestæ mulieris cædem libẽter ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adsciretur annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autẽ legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus fuit superstes: duxítque vxores duas postquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem pontifice: ex quibus vtriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioaso quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est. 4.Reg.12.

Cap. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

AZael autẽ Syrorum rex bellum cum Israelitis & Ieo rege eorũ gerẽs regionis trãs Iordanẽ sitæ orientales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebãtur. nec nõ Galaditicam & Batanęã, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à maioribus per manus aceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum XXVII. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatóque pontifice Ioado iussit eum per totam suam ditionẽ Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in vsũ eius instaurationis, eò quòd sub Ioramo & Gotholia, & eorũ liberis ruẽdi & sartiẽdi tẽpli cũ VIII. 4.Reg.13.

ra penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc nō fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio regE incusante quòd voluntati suę non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligēdam pecuniam commentus est, quod nō grauatim tulit populus. arcam parauit ligneam, in qua bene clausa vnum tantùm foramen supernè reliquit. eam cùm in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quātum liberet per foramen immittere, in templi instaurationem cōferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam verò singulis diebus præsente rege exinaniebant scriba gazophylacij & sacerdos eius custos, numeratáque pecunia & recondita rursùm vnde fuerat tulerant reponebant. & cū primùm videretur collatum quantum sat esset, pōtifex & rex conduxerunt fabros & cæmētarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei cōparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperquequotidianis sacrificiis altare adolebatur atque hæc tantisper dum Ioadus vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tū quòd Dauidici generis seruator fuisset, in regum monumenta illato, rex Ioas à pristina religionis cura facilè defciuit: móxque & primates populi ad eundem modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potiùs haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationē misit prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum qui propter contemptum legum cū totis familiis perierant, neq. prophetarū cōminationib. moti resipiscerēt, & ad relicta honesta studia reuerterētur. Quin & Zachariā pōtificis Ioadi filiū rex in ipso tēplo saxis iussit obrui, oblitus patris eius beneficiorū tātū, quia propheta diuinitus cōstitutus, pro cōcione populū & regē adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est, si moniti parere cōtēnerēt. Moriēs tamē Zacharias testē & iudicē Deū inuocauit, φ p bono cōsilio & patris sui beneficiis, à Ioa mortis amarū præmiū sibi repēderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael. n. Syrorū rex impressione in regnū eius facta, & Gitta primū direpta atque euersa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorúmque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus in extremū rerum suarum discrimen adduceretur. Ille tā ingenti pecunia corruptus, vim exercitus àregia vrbe abstinuit.

A ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπίστατο, συνεὶς ὡς οὐδεὶς
ἑκουσίως προήσεται τὸ ἀργύριον. ξύλινον δ' καὶ εἰ-
κοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει μεταπεμψάμενος τὸν βασι-
λέως αὐτὸν τε καὶ λευίτας, καὶ ὡς ἐπήκουσαντας ὧν
προστέταξεν αἰτιασάμενος, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλ-
λον προνοεῖσθαι τῆς ὑπηκοίας τοῦ ναοῦ, στρατηγήματι
χρῆται πρὸς τὸ συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς,
ᾧ τὸ πλῆθος ἑκόντως εἶχε διὰ τοῦτο. ξύλινον κατασκευ-
άσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ
B μίαν ἀνοίξεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν πρὸς τὸν βωμὸν,
ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν διὰ
τῆς ὀπῆς, εἰς τὸν ὑπηκόων τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ
λαὸς εὐ διετίθη. καὶ πολὺ ἀργύριον καὶ χρυσὸν φιλοτι-
μούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἤθροισαν. καιρὸν δὲ τὸν
θησαυρὸν ἐκ παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ
συνειλεγμένον ὅ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τοῦ ταζοφυ-
λακίων, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο
C ἐπίοντι ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἀποχρῶντος τοῦ πλή-
θους ἐδόκει ἐκλέγειν τοῦ χρήματος, ἔπεμψαν μισθώσοντες
λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωάδος καὶ ὁ βασι-
λεὺς Ἰωάσος, καὶ ὅπως ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕ-
λης. ὑπηκόους ἀθροίζοντες τοῦ ναοῦ, τὸν ἐπολειφθέντα χρυ-
σὸν καὶ ἄργυρον, ἐκ ὀλίγου δ' ἰδίᾳ, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνο-
χόας καὶ σκεύη καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίαις τε πολυτελέσιν ὅσημέραι τὸν βωμὸν παίοντες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰωάδης χρόνον
D ἔζη, τῆς προσηκούσης ἐτύγχανε τιμῆς. ὡς δ' ἐτελεύτησεν ἐκεῖνος, ἔτη μὲν βιάσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα,
δίκαιος δὲ καὶ χρηστὸς ἡγούμενος καὶ ἐτάφη ἐν ταῖς βα-
σιλικαῖς θήκαις ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅτι τοῦ Δαβίδου ἡγούς
τοῦ βασιλείαν κατήσατο, προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰωά-
σος τοῦ ὑπομένειαν τοῦ πρὸς τὸν θεόν. συνδιεφθάρη-
σαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ τοῦ πλήθους προτιμῶντες, ὡς τε πλημ-
μελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἀρι-
στα εἶναι. δυσχεράνας δ' ὁ θεὸς διὰ τῆ μεταβολῆ τοῦ βασι-
E λέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρο-
μένους τε τὰ πεπραγμένα, καὶ παύσοντας τῆς πονη-
ρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρῶν ἔφασκον καὶ δικαίως ὑπὲρ τῶν
ἀρὰ ταύτης ἔχειν, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξυβρί-
σαντες εἰς τὰ νόμιμα παρανομοῦντες ἔπαθον,
μηθ' ὅσα οἱ προφῆται προὔλεγον πειθόντες μετανοῆ-
σαι, καὶ μεταλθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα παρηνομήσαντες
ἐξάπτησαν. ἀλλὰ καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἰωά-
F δου λίθοις ὁ βασιλεὺς συμβαλόντα βληθῆναι ὑποθανεῖν
ἐν τῷ ἱερῷ, τῆ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀνεμνησμένον χαριτόμενος,
ὅτι τοῦ θεοῦ προφητεύοντα αὐτὸν ὑποδεξάμενος εἰς τὸ
μέσον τοῦ πλήθους, συνεβούλευεν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασι-
λεῖ τὰ δίκαια προάγειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλων ὑ-
φίξεσι μὴ πειθόμενοι, προὔλεγε. τελευτῶντι μέντοι Ζα-
χαρίας, μάρτυρα τὸν δικαιότατον ὧν ἔπαρχε τὸν θεὸν ἐποιεῖ-
G το, αὐτὴ χρησῆς συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέ-
σχεν Ἰωάσῳ πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος. ἐδωκε μὲν
δὴ καὶ εἰς μάχην ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρενόμησεν. ἐμβαλόντος γὰρ Ἀζαήλου τοῦ σύρων βασιλέως εἰς
τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα καταστρεψαμένου καὶ λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς Ἱεροσόλυμα. φοβη-
θεὶς δ' ὁ Ἰωάσος, πάντας κενώσας τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυροὺς, καὶ τοὺς τῶν βασιλέων τε καὶ αὐτοῦ ἀναθήματα καθαλὼν,
ἔπεμψε τῷ σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὲν ὑπ' αὐτοῦ δυνάμει τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων. ὁ δὲ πειθεὶς τῇ τοῦ χρη-
μάτων ἐμφορᾷ, τοῦ στρατοῦ οὐκ ἐπήγαγεν ὅτι τὰ Ἱεροσόλυμα, τόσῳ μέντοι χαλεπῶς διέκειτο Ἰωάσος,

ὅτι θε-

ὅπι θεμένων αὐτῷ τῶν φίλων τῆς ζαχαρίου, οἳ τὸν θάνατον ἐνδικοῦντες ἰωάδου παιδὸς ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη φεὺς αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐν ταῖς θήκαις ἢ ταῖς βασιλικαῖς τῶν φεογόνων, ἀσεβὴς γενόμενος. ἐβίωσε δὲ ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντηκοντα. A

Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pontificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἀμασίας τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ ἰδουμαίους καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν.

Cap. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

Τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ διαδέχεται ἀμασίας ὁ παῖς. B εἰκοστῷ δὲ καὶ φεώτῳ τοῦ ἰωάσου βασιλείας, παραλαβὼν τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἡγεμονίαν ἰωάζας ὁ τοῦ ἰηοῦ ἐν σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτά, τὸν μὲν πατέρα δὴ αὐτὸς μιμητὴς γενόμενος ἀσεβήσας, καὶ οἱ φεῶτοι τοῦ θεοῦ καθαφεγήσαντες. ἐξαπέστειλε δ' αὐτὸν καὶ σωτῆφειλεν ὁ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν σύφων βασιλεὺς εἰς ἑπτάζας μυρίας καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς στρατεύσας ἐπ' αὐτόν, πόλεις τε μεγάλας C πολλὰς αὐτοῦ ἀφελόμενος, καὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δὲ ἔπαθεν ὁ τοῦ ἱεροσολυμιτοῦ λαὸς, καὶ τὴν ἐλισαίου φεοφητείαν, ὅτε ἀζάηλον βασιλεύσαντα τῶν σύφων καὶ διαμασκηνῶν, διακτείναντα τὸν διαδοχον. ὢν δὲ ὁ ἐλισαῖος ἤδη καμφοῖς ἰωάζας, ὅτε δέησιν καὶ ἱκετείαν τοῦ θεοῦ κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν ἀζαήλου χειφῶν αὐτὸν ἀδεκαλεῖν καὶ μὴ φεοϊδεῖν ὑπ' ἐκείνου γενόμενον. ὁ δὲ θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἀφετὴν ἀποδεχόμενος, C καὶ νεωτέφων μᾶλλον τοῖς δυναμένοις τελέως ἀπολλύειν, δοκοῦν αὐτῷ, D δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δὲ καὶ χάφιτος λαβομένου, καὶ ἱδρυμένου πάλιν εἰς τὴν φεοτέφαν κατάστασιν, καὶ δυνάμεως. μὴ δὲ τὸν ἰωάζου τελευτὴν, ἐνδέχεται τῷ ἀρχικῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰώας, ὃς ἕβδομον ἤδη καὶ ἑκκαιδέκατον ἔτος βασιλεύοντος ἰωάσου τοῦ ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν σαμαρείᾳ τῶν ἱεροσολυμιτῶν. καὶ γὰφ αὐτὸς τὴν αὐτοῦ εἶχε φεοσηγορίαν τοῦ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑκκαιδέκα. ἀγαθὸς δ' οὐ καὶ ὅμοιος τοῦ πατρὸς τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιφὸν ἐλισαῖος τὸν φοφήτου, γηραιὸς μὲν ἤδη καὶ τυγχάνοντος, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπλωκότος, ἦκεν ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς φεὸς αὐτὸν ὁπισκοπούμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, καὶ ποτνιᾶσθαι, πατέρα τε αὐτὸν ἀποκαλεῖν, καὶ ὅπλον. δὲ αὐτῷ γὰφ μηδέποτε χρήσασθαι φρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τῇ ἐκείνου φοφητείας ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, νεῦ δ' ἀπεῖναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δ' ἐξοπλισμένους τοῖς σύροις καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις, ἔτ' αὐτοῦ τοίνυν ζῆν ἔτι ἀσφαλὲς ἔλεγε, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν καὶ συνεξορμᾶν αὐτῷ τὸν σωτῆφα θεόν. ταῦτα ὀδυφόμενον ἐλισαῖος παφεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆναι, ἐντεῖναι τε τοῦτο πεισάντος οὐδὲν διωφεπὲς τοῦ βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ, ἐκέλευσε τοξεύειν. ἑνὸς δὲ βέλη αὐτοῦ φοφθέντος, εἶτα διαπαυσαμένου, πλείω μὲν εἶπεν ἀφεῖς, ἐκ ῥιζῶν δὲ τῶν σύφων βασιλείαν ἐξελεῖς. ἐπεὶ δὲ ἓξιν ἠκέκτητο μόνοις, τοσούτοις καὶ μάχαις κρατήσῃς, συμβαλὼν τοῖς σύροις, ἵνα τοὺς χείφους, οὓς ἀπεστειλεν τοῦ σοῦ παιδὸς αἰακτήσῃ. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ φοφήτης ἀπέθανεν. αἰὴρ, ὅτι δικαιοσύνῃ διαβόητος καὶ φανεφὸς αὐτοδιδάκτῳ ὑπὸ θεοῦ. θαυμαστὰ δὲ καὶ ἀπόδεξα δι' αὐτοῦ φοφητείας ἐπεδείξατο ἔργα.

Regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Ioasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Ieo successit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni regibus impius, qui palàm omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias rex Syriæ tãtopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti supererent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostiũ non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orãs Deũ, vt se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autẽ qui non solùm perpetuã innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cùm perdere possit si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eũ è bellĩ periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui rediit. Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Ioæ regnantis in tribu Iudæ. nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuitque regnum annis XVI. Hic optimus vir erat. nihil paterni ingenij referens: & cùm Elisæus iã admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamẽtari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatũ Syris & aliis hostibus obiici, quamobrem adepto tali præsidio, sibi quoq; optabilius vnà cũ illo hãc etiã relĩquere. His querimoniis motus Elisæus, regẽ cõsolatus afferri arcũ postulat, cũq. regẽ iubet intẽdere: deinde iniecta in eũ manu iubet iaculari. & cũ emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totũ Syrorũ regnũ excindere. nũc quia tribus solis contentus fuisti, totidẽ præliis vinces Syros, & regionẽ quã tuo patri ademerunt recipies. His auditis rex abiit, & propheta paulo pòst defunctus est, vir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè charissimus. multa enim & miranda diuinę mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clariſſima. ſepulchro etiã honoratus eſt magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptiſſimum. Contigit autem aliquando vt latrones occiſi à ſe viatoris cadauer in monumentũ eius abderent, quod mox reuixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & viui & defuncti vatis opera. Azacle autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Iſraelitarum rex tribus prælijs victo omnem eam regionem abſtulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipſius captos complexa eſt: quod & ipſum Eliſæus iam antè prædixerat. poſtquam verò etiam Ioas fato functus eſt, Hieroboam eius filius excepit imperium.

A ἐ μὴν λαμψεῖς ὥδε τοῖς ἑβραίοις ἀξιωθέντα. ἔτυχε δὲ καὶ ταφῆς μεγαλοφρεποῦς καὶ οἵας εἰκὸς ἦν τὸν ὕπτιον θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. σωιέθη δὲ καὶ πάντα λησῶν πολλὰν ῥιφάντων εἰς τὸ ἐλισαίου τάφον ὅτ' ἦσαν αἰηνικότες, τὸν νεκρὸν τῷ σώματι αὐτοῦ προσπολληθέντα ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐλισαίου τὸν προφήτην, ζῶν τε ὅσα προεῖπε, καὶ ὡς μετὰ τὴν τελευτὴν ἔτι δύναμιν ἔχει θείαν διεληλύθαμεν. πολυτιμήσαντος δὲ τὸν σέβεσθαι βασιλέως ἀζαήλου, εἰς αδὰδ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία παρεγένετο. πρὸς τοῦτον σωιάπτει πόλεμον ἰώασος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ ξυσὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀζαήλος πόλεις καὶ κώμας τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τὸ μὲν οὖν καθ' ἑλισαίου προφητείαν ἐχώρει. ἐπεὶ δὲ σωιέθη καὶ ἰώασον τελευτήσαντα, καθῆκεν εἰς ἱεσωζον ἡ ἀρχὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

B

CAP. X.

Amaſias pugnans contra Iſraelitarum regem Ioam vincitur.

C

Κεφάλαιον ί.

Ὡς ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον ἡττᾶται.

IX. SEcundo autem anno Ioę regis Iſraelitarum regnum accepit Amaſias Hieroſolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iuſtitiam colebat, tametſi ætate adhuc iuuenis. Regni adminiſtrationem exorſus à necis paternæ vindicta, qui amicorum inſidiis ſublatus fuerat. eósque omnes in poteſtatem redactos affecit ſupplicio, parcens tamen ipſorum liberis, iuxta leges à Moyſe præſcriptas: qui iniquum cenſuit pro parentum culpis à liberis eorum pœnas repoſcere. Poſt hęc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, conſcripto flore iuuentutis, vrpote ætatis annorum plus minus viginti, cẽturiones his copiis idoneos attribuit. deinde miſit ad Iſraelitarum regem qui viginti ſcutatorum millia conducerent ſtipendio talentorum argẽti cẽtũ annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorũ atque Gabilitarũ gẽtes exercitum ducere. iãq. propediem moturus erat in eos, cùm interueniens propheta dimittere Iſraelitas conſuluit. eſſe. n. hoc hominum genus impiũ, & cladẽ certã imminere oraculo ſe monitum, ſi talibus rex vtatur auxiliis. alioqui Deo fauẽte vel modica manu deuĩci poſſe hoſtiles exercitus. Rege aũt ægreferẽte, quia iã publicè ſtipẽdiũ Iſraelitis numerauerat, hortatus eſt propheta vt Dei voluntatẽ ſequeretur, quo propitio nõ defore pecuniã. illos itaq. dimiſit, præfatus ſe donare illis quicquid mercedis nomine accepiſſent, & cũ domeſticis tãtũ copiis cõtra prędictas gẽtes profectus eſt. Quibus vno prælio victis interfecit x. millia, & totidẽ millia captiuorũ abducta in magnã pettã quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq. ita victor cum opima præda domũ rediit. Interea vigĩti illa Iſraelitarũ mercenariorũ millia, ignominioſã rati ſuã miſſionẽ ac ſi p inutili dãnata eſſet eorũ opera, impetũ in eius regnũ faciũt: & progreſſi vſq. Bethſemera, regionem populari sũt, abacto magno iumentorũ numero, cęſisq; tribus colonorũ millibus. Amaſias verò poſt victoriã factus inſolẽs autorem eius Deum cœpit habere cõtemptui, & pro eo venerari aſportata de Amalecitis

D

E

F

G

Δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς ἰωάσου βασιλείας τῆς ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας ὁ ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰεδδαν τοὔνομα, πολίτιδος δὲ τὸ γένος. θαυμαστῶς δὲ τὰ δίκαια φρονέοι, καὶ ταῦτα νέος ὤν. παρελθὼν δ' ὅλη τὰ φεάγματα καὶ τὰ ἀρχεῖα, ἔγνω δεῖν φεῶτον ἰωάσῳ τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ, καὶ τοὺς ὁπλοφόρους αὐτῷ φίλους κολάσαι. καὶ τούτοις μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, οἷ δὲν εἰργάσαντο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιεῖν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδίκαιωσε δεῖν πατέρων ἁμαρτίας, τέκνα κολάζειν. ἔπεμψε στρατιὰν ὁπλίταις ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ εὐεὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ συναθροίσας εἰς ἑκατὸν μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχοις κατέστησε. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα, μισθὸν δίκα μυριάδας ὁπλιτῶν, ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου, δεηγόρει. δὲ τοῖς ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ ἰδουμαίων καὶ γαβιλιτῶν ὁπλίτας συναγαγὼν, παρεσκεύασε μὲν τὰ πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ὁρμᾶν, ὁ προφήτης τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ὑπολῦσαι συμβούλευσεν. εἰ γὰρ ἀσεβεῖν, τὸν γὰρ θεὸν ἥττας αὐτῷ προλέγειν χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις. θεῖσθαι δὲ τῶν πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βεβουλημένῳ τὸ θεῖ. δυσφορήσαντος δὲ τὸ βασιλέως ὅτι τῷ ὀφθῆναι τὸν μισθὸν διδοκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, παρήνει πιεῖν ὁ προφήτης ὅ, τι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δὲ αὐτῷ πολλὰ παρ' αὐτοῦ χορηγήσεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ὑπολύει, χαρίζεσθαι τὸ μισθὸν εἰπὼν αὐτοῖς ὃ μὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὅτι τὰ προειρημένα τῷ ἐθνῶν ἐράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, πεντακισχιλίους δὲ ζῶντας ἑλὼν, εἰς ὅτι τὸ μεγάλων ἀγαγὼν πέτρων, ἥπερ ἔστιν ὅτι τὸ ἀραβίαν, ἐπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν. ἀπήγαγε τε λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ πάντων ἐθνῶν. ἀμασίᾳ δὲ ἐν τούτοις ὑπάρχοντος, οἱ τῶν ἰσραηλιτῶν, οὓς ἀπέλυσε μισθοφόρους, ἀγανακτήσαντες ὅτι τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβριν εἶναι τὸ ἀπόλυσιν, οὐ μόνον αἱ τε παῖδων μὴ κατεγνωσμένους, ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι βηθσεμήεσσον προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, χιλίους δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς καθ' ὑπόμασιν ἐπαρθείς, τὴν μὲν τούτων αἰτίαν αὐτῷ θεὸν ἡγεμόνα, ὑπερορᾶν ἤρξατο. ὃς δ' ἐκ τῆς ἀμαληκιτῶν

χώρας

χώρας ἐκόμισε, τούτοις σεβόμενος διετέλει. προσελθὼν δέ ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγε εἰ τούτοις ἡγεῖται θεοῖς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐτιμῶντο μηδὲν ὤνησαν, μηδὲ ἐκ χερῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνης, ἀλλ' ἀφορήτοις πολλοῖς τε αὐτῶν ἀπολλυμένοις, καὶ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας. κακομοίρας γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα τούτῳ τῷ ξόπῳ, καθὼς ἂν τις τῶν πολεμίων πυκὰς ζωγρήσας ἤγαγε. τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προσέταξεν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ κολάσειν, εἰ πολυπραγμονῇ. καὶ ὁ μέν, ἡσυχάζειν εἶπεν. οὐκ ἀμελήσειν δ' ὧν ἐπιχείρηκε νεωτερίζων πρὸς θεὸν προὐλεγεν. ἀμασίας δέ, κατέχειν αὐτὸν δοκῶν τοῖς δυσφορήτοις οὐ δυνάμενος, εἰ καὶ θεοῦ λαῶν εἰς αὐτὸν ἐξύβριζεν, ἀλλὰ φρονηματισθείς, ἔγραψε ἰάσῳ τῷ τῆς ἱερουσαλὴμ βασιλεῖ, καλόν ἐστιν ὑπακούειν αὐτῷ σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ, δαβίδῃ καὶ σολομῶνι. ἢ μὴ βούλεσθαι ἐθέλειν πολέμῳ δεῖ τῆς ἀρχῆς κεκριμένον. αὐτέγραψε δὲ ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βασιλεῖ ἀμασίᾳ. λίβανος ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος πεμφθείς, ἠξίωσε θυγατέρα αὐτοῦ δοῦναι γάμον τῷ παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τὶ παρερχόμενον κατεπάτησε τὴν ἄκανθον. ἆρ' οὖν ἔξεστί σοι σοφίσμασι τὸ μὴ μείζονα ἐφιέσθαι, μηδ' ὅπως τῷ θεῷ ἀμαληκίτας μάχῃ νικήσας, δίκην ταύτην γενόμενος σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους ὅπασας. ταῦτα δὲ ἀναγκοῖς ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον δίκην τῶν στρατιῶν παροξυνθείς, τῷ θεοῦ παρορμήσαντος αὐτὸν οἶμαι πρὸς αὐτῶν, ἵνα τῶν φθαρησομένων εἰς αὐτὸν δίκην ἀπολάβῃ. ὡς δὲ ἔξηγε μὴ τῆς δυνάμεως δίκην τὸν ἰώασον, καὶ συνάπτειν μάχῃ ἔμελλον, τὸ ἀμασίᾳ στράτευμα φόβος ἀφνίδιος καὶ κατάπληξις οἵαν θεὸς οὐκ ἀνθρώπων τίθησιν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἅπαν ἀρέντων ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῷ, μονωθέντα τὸν ἀμασίαν, ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον. ἠπείλησε δὲ αὐτῷ θάνατον εἰμὴ πείσοι τοὺς ἱεροσολυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὴ τῆς στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης καὶ πρὸ τοῦ ζῆν θέλειν, ἐποίησεν εἰσελθεῖν τὸν πολέμιον. ὁ δὲ δίακόσιας τῶν τείχους ὡς τεσσαράκοντα πήχεων, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε διὰ τῆς διακοπῆς εἰς ἱεροσόλυμα τὸν ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριός τε τούτῳ τῷ ξόπῳ γεγόμενος τῷ ἱεροσολύμων, τοὺς τῶν θεοῦ θησαυροὺς ἀνείλετο, καὶ ὅσος ἦν τῷ ἀμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ἔτος αὐτὸν ἀπολύσας τῆς αἰχμαλωσίας, ἀπέδειξεν εἰς σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο τοῖς ἱεροσολυμίταις ἔτει τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ τ' ἀμασίου βασιλείας. ὃς μὲν ταῦτα βουλευθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, φεύγει μὲν εἰς λάχισαν πόλιν, ἀναιρεῖται δ' ὑπὸ τῶν βουλῶν πεμφάντων ἐκεῖ τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαντες εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέσχε δ' οὗτος ἀμασίας τὸν βίον, δέκα τὸν νεωτερισμὸν τῆς πρὸς τὸν θεὸν ὀλιγωρίας, βιώσας μὲν ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' εἴνεα καὶ εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conuentus est, mirari se dicente si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se non pertinētes cædi & captiuos trahi passi sint. quī & ipsos belli iure abductos inter reliquam captiuorum turbā Hierosolyma peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium si negotiis alienis miscere se pergeret. tū ille, se quidem quieturum dixit, Deum tamē vltorem huiusmodi nouitatibus non defore. Nec multo pòst Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, nō capiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ regi Israelitarum, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi, & Solomoni paruit: quòd si nolit vltro facere officium, bello esse decernendum de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba rescripsit. Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petit filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens cōculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par est appetas, néve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exolueret. Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinque acie, tantus repentè pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquàm manus consererentur, iam terga verterent: & aliis aliò diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus persuasit ciuibus vt hostem reciperet. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum spaciū mœnibus, curru per id interstitium triumphabundus inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum est, totum asportauit: ac tum demum demisso rege reuersus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasię Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas
4.Reg. 14. regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem qua maiores eius Samariæ regia. Hic rex cùm esset vehementer impius, totúsque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prędixit, quòd deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsque Amathen vrbem, ad meridiem verò vsque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oracluo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum proditurum, nó dissimulabo quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim.
Ionas 1. Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Ioppē nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita vt periculum esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cúmq. turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerunt sortitò quærere quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percōtantibus quisnam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque vt ipsum in mare iacerent, si vellent præsens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primùm quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem vrgente periculo & nauim tantùm non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciunt. Et tēpestas quidem sedata est, Ionam autem ferunt à ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem pro fectus est, & cùm in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asię: & cum hoc
4.Reg. 14. 15. dicto abiit. Hęc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentariis. Hieroboamus autē exactis feliciter in suo principatu XL. annis mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias itē successit Amasię anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

Κεφάλαιον ια'.

Ως ὀζίας τὰ πλείω ἔθνη ἐχειρώσατο.

Ιαδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας ὄνομα, πεντεκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς σαμαρείας βασιλείας ἐβασίλευσε τῆς ἰσραηλιτῶν ἰωάσου υἱὸς ἱεροβόαμος ἐν σαμαρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα· οὗτος ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς τὸν θεὸν ὑβρεισὴς καὶ παράνομος διετέλει, εἰδώλα τε σεβόμενος, καὶ πολλοῖς ἀτόποις ἐξένοις ἐγκεχωρηκὼς ἔργοις, τῷ δὲ λαῷ τῷ ἰσραηλιτῶν, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρξε. τούτῳ προεφήτευσέ τις ἰωνᾶς, ὡς δὴ πολεμήσαντα τοῖς σύροις αὐτὸ κρατῆσαι τῆς ἐκείνων δυνάμεως, καὶ πλατῦναι τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, τοῖς μὲν κατὰ τὴν ἄρκτον μέρεσιν, ἕως ἀμάθου πόλεως, τοῖς δὲ κατὰ τὸ μεσημβρινὸν, ἕως τῆς ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τῆς χαναναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ἐδείκνυσε. στρατεύσας οὖν ἐπὶ τοὺς σύρους ὁ ἱεροβόαμος, κατεστρέψατο πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνᾶς. ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τῶν πραγμάτων ἐκδεδωκὼς ὑπομνήματος, ὅσα καὶ περὶ τὸ προφήτου τούτου εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. καλῶς γὰρ ἔχειν τοῦ θεοῦ, προδηλοῦντος μὲν εἰς τὴν νίνου βασιλείαν, κηρύξαι δὲ ἐκεῖ γνώμενον ἐν τῇ πόλει, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπολείσῃ, δείσας οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν θεὸν, εἰς ἰόππην πόλιν, καὶ πλοῖον εὑρὼν ἐμβαὶς, εἰς ταρσὸν ἔπλει τῆς κιλικίας. ἐπιγνωσθέντος δὲ χειμῶνος σφοδροτάτου καὶ κινδυνεύοντος καταδύναι τὰ σκάφος, οἱ μὲν ναῦται καὶ ὁ κυβερνήτης, καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος, εὐχὰς ἐποιοῦντο χαρισπείους εἰ δύναιντο κατασχεῖν τὴν θάλασσαν. ὁ δὲ ἰωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὢν τοῖς ἄλλοις ἑώρα ποιοῦντας, μιμούμενος. αὐξόντος δὲ ἔτι μᾶλλον τοῦ κλύδωνος, καὶ βιαιοτέρας γιγνομένης ὑπὸ τῶν πνευμάτων τὰ θαλάσσης, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδίκως τινὰ τῶν ἐμπλεόντων ἄτιον αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος, συνέθεντο κλῆρον, τὸν ὅς τις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρουμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τε πόθεν τε εἴη καὶ τί μετέρχοιτο, τὸ μὲν γένος ἔλεγε, ἑβραῖος εἴη, προφήτης δὲ τοῦ μεγίστου θεοῦ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτοῖς εἰ θέλουσιν ἀποδρᾶσαι τὸ παρὸν κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτὸ εἰς τὸ πέλαγος, ἄτιον γὰρ αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος. οἱ δὲ, τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐτόλμων κελεύοντες ἀσεβημα εἶναι ξένον ἀνδρα πιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὸν οὔτως ἀπόλειαν ἐκβιβάσαι. τελευταῖον δὲ ὑπερβιαζομένου τοῦ κακοῦ, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζεσθαι τοῦ σκάφους, ὑπό τε τοῦ προφήτου παρορμηθέντες, καὶ ὑπὸ τοῦ δίους τοῦ πρὸς τὸ ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τὸν θάλασσαν. καὶ ὁ μὲν χειμὼν ἐστάλη. τὸν δὲ, λόγος ὑπὸ τοῦ κήτους καταποθέντα ἐπὶ ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβεβλῆσθαι πόντον, ζῶντα καὶ μηδὲν τοῦ σώματος λελωβημένον. ἔνθα τοῦ θεοῦ δηθεὶς, συγγνώμην αὐτῷ παρασχεῖν τῶν ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινεμίων πόλιν. καὶ σαθεὶς ἐπὶπολὺ ἐκήρυσσεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τῆς οἰκίας, καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. διεξῆλθον δὲ τὴν προφητείαν αὐτοῦ δήπουθεν, ὡς εὖ εἶχεν ἀναγεγραμμένην. ἱεροβόαμος δὲ ὁ βασιλεὺς, μὴ πάσης δὲ δικαιοσύνης τὸν βίον ἠσκηκώς. καὶ ἀρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. καὶ θάπτεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ· διεδέξατο δὲ αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δὲ ἔσπερ καὶ ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤδη τέταρτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβόαμου, τῆς δύο φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς

μητρὸς ὢν, ἀχίας μὲν τοὔνομα, ἀσῆς δὲ τὸ γένος. ἀγαθὸς δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ προνοῆσαι τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμενος δὲ καὶ ὅτι παλαιστινοὺς, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἔλαβε καὶ κράτος, ἐπὶ τούτων καὶ ἀμμίαν, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὰ τείχη. μετὰ δὲ ταῦτα τὴν στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς τῆ αἰγύπτῳ γειτνιάσιν ἀράβοις. καὶ πόλιν κτίσας ὅπι τῆ ἐρυθρᾷ θαλάσσης, κατέσπασεν αὐτῆ φρούριά. ἔπειτα τοὺς ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ὁρίσας τελεῖν, καὶ πάντα μέχρι τῆς αἰγυπτίων ὅρων χειρωσάμενος, τῆς ἱεροσολύμων ἤρχετο πιεῖσθαι τὸ λοιπὸν τὴν ὅπι μέλειαν. ὅσα γὰρ τῆς τειχῶν, ἢ ὑπὸ τοῦ χρόνου καταβέβλητο, ἢ ὑπὸ τῆς ὀλιγωρίας τῆς πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, ταῦτα τὰ μὲν ᾠκοδόμει καὶ κατεσκεύαζεν, ὅσα τε ἐν ὄρεσι κατεσκαμμένα, ὑπὸ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὄτου τὸν πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχμάλωτον τὴν ἀμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. πρόσοικοδόμησε δὲ καὶ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ φρέατα δὲ κατεστήσατο τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. καὶ πολλοὺς ὀχετοὺς ὤρυξεν ὑδάτων. ἐν δὲ αὐτῷ καὶ ὑποζυγίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. ἄφθονος δὲ ἐν ἅπασι καὶ πρὸς νομάς. γεωργικὸς δὲ ὢν σφόδρα τῆς γῆς ὅπως ἐπιμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς πανθαλῶς ἀπέρμασι. στρατιᾶς δὲ εἶχεν ὅπλίτου πρὸς αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξίαρχοι καὶ χιλίαρχοι γενναῖοι καὶ τῶν ἀλκῶν αὐτοπρόσωποι, τὸν ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δὲ εἰς φάλαγγα τὸν ὅλον στρατιὰν καὶ ὁπλίσας, ῥομφαίαις δοὺς ἑκάστῳ, καὶ θυρεοὺς καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι δὲ καὶ πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκεύασε. πετροβόλα τε καὶ δορυβόλα. καὶ ἁρπάγας, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. γαυρούμενος δὲ ἐν ταύτῃ τῇ σπουδαιότητι καὶ ὠμότητι, διεφθάρη τὸν διάνοιαν ὑπὸ τύφου, καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ φρονήσει τῆς ἀθανάτου καὶ πρὸς ἅπαντα ἰσχυροῦ τὸν θεὸν ἰσχύος ὠλιγώρησεν. αὐτὸς δὲ ἦν ἐν τῷ πρὸς τὸν θεὸν δυσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὠλίσθανε δὲ ὑπὸ δυσφορίας, καὶ κατῆν ἐχθρὸς τοῖς πάλαι ἁμαρτήματα. χθρὸς δὲ κἀκεῖνον ἡ τῶν ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῆς φρονήματος, οὐ δυνηθέντα φρονῆσαι καλῶς αὐτῆς ἡγεμών. εἰσιὼν δὲ ἡμέρας ὀπισήμου, καὶ πανδήμου ἑορτὴν ἐχούσης, ἐνδὺς ἱερατικὴν στολὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θεῖον ὅπι θυσιάσων ὅπι τῆ χρυσῆ θυμιατηρίῳ τῷ θεῷ. ἐπὶ δὲ ἀρχιερέως ἀζαρίου, ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν ἃ θέμις ἐξὸν ὅπι θύειν εἶπον. μόνοις δὲ ἐρεῖσθαι τοῦτο τοῖς ἐκ τοῦ ἀαρὼν γένους. καταβοώντος δὲ ἐξιέναι καὶ μὴ φρονεῖν εἰς τὸν θεὸν ὀργισθείς, ἐπέλησεν αὐτοῖς θάνατον, εἰμὴ τὴν ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ δὲ, σεισμὸς ἐκλόνησε τὴν γῆν μέγας. καὶ διαστάντος τοῦ ναοῦ, φέγγος ἡλίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῆ τοῦ βασιλέως ὄψει προσέπεσεν. ὡς τοῦ μὲν δυσμικοῦ λέπρα ἐπιδραμεῖν, πρὸ δὲ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐσχάρᾳ τοῦ ὄρους ἀπορράγνυσι τὸ ἥμισυ τοῦ κατὰ τὴν δυσμὴν, καὶ κυλισθὲν τέσσαρας σταδίους ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος ἔστη. ὡς τάς τε παρόδους ἐμφράγνυσι, καὶ τοὺς βασιλικούς. ἐπεὶ δὲ κατελημμένην τὸν ὄψιν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τῆς λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τε αὐτῷ τὸν συμφορὰν, καὶ ἐκέλευον ἐξιέναι τῆς πόλεως, ὡς ἐναγῆ. ὁ δὲ ὑπ' αἰσχύνης τοῦ συμβεβηκότος δεινοῦ καὶ τοῦ μηκέτ' αὐτῷ παῤῥησίαν ἔχειν, τὸ καλούμενον ἐποίει,

tre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendísque rebus solers & industrius. is susceptа expeditione in Palæstinos, prælio victor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Iamniam & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributóque genti præfinito, & omnibus locis vsque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam vrbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum rex Amasia patre huius capto diruerat, quando vrbem victor ingressus est. his addidit non paucos turres cētum quinquaginta cubitorum altitudinis & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelā dispositit: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam iumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio esset apta pascuis. cúmque admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarúmque plantarū generibus excoluit. habuit præterea selectorum militū trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generosi & inuicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinē struere in aciem, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dúmque in his studiis & paratib⁹ versatur, corruptus est arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternā cœpit non magnificare, nec religionis nec pietatis admodum obseruās, ita vt ad paternā impietatē videretur procliuior, ad quā & ille prolapsus fuerat, quòd fortunę fauorē & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cùm venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templū ad aureum altare Deo suffitum facturus astitit. Ac currit eò mox Azarias pontifex octoginta sacerdotum globo stipatus, & regē cōpescuit, vociferans ac negās hoc illi fas esse, sed solis sacerdotib⁹ datū sulfire, qui sint ex Aaronis genere. iubebátque vt exiret, & Deū talibus factis prouocare ad iram desineret. Tū rex cōmotus mortem illis ni quiescerēt minatus est: & ecce tibi terra vehementer concutitur, fissóque supernè tēplo radius solis os regis impro bū ferit, quod cuestigio lepra cōtactum est. accessit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræmotu ante vrbem in loco qui dicitur Eroge, dimidiū mōtis ad Occidentē vergētis reuulsū, per quatuor stadia volutū, obiectu demū Oriētalis mōtis cō stitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquā in facie regis lepra animaduerterūt, diuinitus inflictā ei plagā indicaucrūt, & vt tāquā pollutus & im-

puratus vrbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, superbiæ cum impietate coniunctæ tam miserabili pœna mulctatus. & cùm aliquandiu priuatus extra vrbem vixisset, filio Iothamo rempub. administrante, mœrore tandem cõfectus obiit anno ætatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultúsque est in suis hortis in monumento solitario. Israelitarum autẽ rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab vno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Iabesi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima pòst die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam vrbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Selesmum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obfirmatis portis noluerunt regem admittere. at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaque agrum vastauit, & postremò vrbẽ quoque vi cepit: & quòd esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatẽ reliquum faciens. quę enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decẽnio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus millia talẽtis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hãc summam Manaemo populus contulit. exactis L. drachmis in singula capita. Nec multò pòst mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantùm annis regnauit: quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit aut hic Phaceias principatum annis XX. dubium impius magis an iniustus. Huius tẽpore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicináque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymorũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & reipub. studioso. quicquid enim in staurationẽ opus habebat, diligenter sartiẽdum curauit. in templo vestibulum refecit & porticus-mœnium partem labantẽ restituit, & additis magnis ac firmis turrib° communiuit. Ammanitas etiã prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talẽta cẽtũ & tritici coros decies mille, & totidẽ hordei. In tãtúmque regnũ auxit, vt tã domi felix esset, quã foris formidabilis.

A τῆς ὑφ' αὑτὸν ἀσεβείαν, καὶ τῆς ἀληθοῦς τὸν θεὸν ἀσεβείας παλαίσαντα οὔτε καὶ οἰκείας ὑπομίνας δίκην. καὶ χρόνον μέν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτην ἀποζῶν βίον, τὸν παῖδος αὐτῷ ἰωθάμου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος, ἕπειτα ὑπολύπης καὶ ἀθυμίας ἀπάγανεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑκτὸν καὶ ἑξήκοντα. τούτων ὃ βασιλεύσας πεντήκοντα. δύο. ἐκπεύθη ὁ μόνος, ἐν τοῖς ἑαυτῦ κήποις. ὁ δὲ τὸν ἱεροβοάμου παῖς ζαχαείας ἐξ μιῶας βασιλεύσας μῆ ἰσεραηλίτῃ, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ φίλου τινὸς, σελήσμου μὲν ὀνόματι, ἰαβέσσου δὲ υἱοῦ. ὃ, καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παραλαβών, οὐ πλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτὴν κατέσχε δέκα. ὁ γὰρ στρατηγὸς μαναήμος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν θαρσῇ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν ζαχαείαν ἀκούσας, ἀράς μὲ τάσης τῆς στρατᾶς ἦκεν εἰς σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, αἱρεῖ τὸν σέλησμον. ⁋ βασιλεία καθίσησας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς θαψὰν παραγίνεται πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλῷ κλείσαντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτούς, τὸ πέριξ ἐδήωσε χώραν καὶ τὴν πόλιν κατὰ κράτος λαμβάνει πολιορκίᾳ. φέρων τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς ὑπὸ τὴν θαψαῖτιν προσεχθεῖσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φεισόμενος, ὠμότητος ὑφ' ὁντινοῦν ἐκ καταλειπὼν ἐν ἀχριότητος. ἃ γὰρ οὐδὲ πρὸς ἀλλοφύλων τινὰς συγγνωστὰ ἐλάβανεν ἡγούμενος ὑποχείρους, ταῦτα τοὺς ὁμοφύλους οὕτως εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν πρὸ τοῦ πρὸ τούτου ὁ μαναήμος ἐπ' ἔτη δέκα σκυθρὸς καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φύλλου τοῦ ἀσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπήντα τοῖς ἀσυρίοις. πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦ συνωλέγετο τοῦ πλῆθος μαναήμῳ, σεκελθὲν κατὰ κεφαλὴν δραχμὰς πεντήκοντα. τελεσθέντος δὲ μὴ ταῦτα, κινδύνευται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. καταλείπει δὲ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν φακεΐαν διάδοχον. ὃς τῷ πατρὸς κατακολουθήσας ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μὲ φίλων ἀπέθανε, φακεΐου τινὸς ὃς ἦν χιλίαρχος δολεβουλεύσαντος αὐτῷ παῖδος δὲ ῥομελίου. κατέσχε δὲ ὁ φακεΐας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ μὲν καὶ ἄθεμος. ὁ δὲ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς θεγλαφαλάσαρ τοῦνομα, ὑπερατυσάμενος τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τὴν τε γαλαδηνὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου χώραν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν τὴν γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ κύδισαν, καὶ ἀσώρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετέστησεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἀσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω. ἰώθαμος δὲ ὁ υἱὸς παῖς, ἐβασίλευε τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ἀσῆς ἰερωνὼς καλουμένης ἐξ ἱερᾶσης. ἦν δὲ ὁ βασιλεὺς οὐδεμιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' ἀσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ἐπιμελητὴς δὲ τῆς τε τῆς καὶ τῆς πόλεως. ὅσα γὰρ ἐπισκευῆς ἐδεῖτο καὶ κόσμου.

ταῦτα φιλοτίμως ἐξεργάσατο. τοὺς μὲν τοὺς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας ⁋ προπύλαια. τὰ δὲ καταπεπτωκότα τῆς τειχῶν ἀνέστησε, πύργους τε μεμελημένῃς καὶ συναλώτους οἰκοδομήσας. καὶ τ' ἄλλων εἴτι καὶ τ' βασιλείαν ἐμελεῖτο, πολλὴν ἐπεστρέφετο. στρατευσάμενος δὲ καὶ τοὺς ἀμμανίτας, ⁋ κρατήσας αὐτ' ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους καὶ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἀργυρ' τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. ἐπύξησε δὲ καὶ τὴν βασιλείαν, ὡς τε ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτὴν ἐν τῷ πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

lus

λῶ δέ τις κῆ τῆτον τ κηρὸν προφήτης νάουμος τοιῦ- A
τον, ὃς πρὸ τ ἀσσυρίων καταστροφῆς & τῆς νίνου προ-
φητεύων ἔλεγεν ὅτι. ἰὼ νίνυας κολυμβήθρα ὕδατος
κυκωμένη, οὕτως καὶ ὁ δῆμος ἅπας ταραττόμενος, καὶ
κλυδωνιζόμενος οἰχήσεται φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλ-
λήλους, στῆτε στῆτε, σύρατε ἀργύριον σύρατε χρυσόν· αὐτοῖς γὰρ καὶ ἀργύριον
ἀρπάσατε. ἔσται δὲ οὐδεὶς βουλησόμενος. στάσις γὰρ αὐ-
τοῖς ἐπελεύσεται τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δει-
νὴ γὰρ αὐτοῖς ἐν ἀλλήλοις ἕως ἔξει καὶ θρῆνος, παρεσίς B
τε τῆς μελαίνης, αἱ τε ὄψεις ὑπὸ τῆς φόβου μέλαιναι τε-
λέως αὐτοῖς γενήσονται. ποῦ ἡ ἕως τὸ κατοικητήριον τ
λεόντων καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγε δέ σοι ὁ θεὸς νίνυα,
ὅτι ἀφανίσω σε, καὶ οὐκέτι λέοντες ἐκ σοῦ πορεύσονται
διατάξουσι τῷ κόσμῳ. καὶ ἄλλα ἃ πολλὰ περὶ τού-
των, ἃ προεφήτευσεν οὗτος ὁ προφήτης περὶ νινυΐτης,
λέγειν ἐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμην. ἵνα ἡ μὴ τοῖς ἐντυγ-
χάνουσιν ὀχληρὸς δοκῶ, παρέλιπον. σωιέσθω ἡ πάντα τὰ
προειρημένα περὶ νινυΐτης, μετ' ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαί- C
δεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων, ἱστορήσαντας ἡμῶν διδή-
λωται.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς στρατεύσαμενος ἀράσης ὁ δαμασκῆ βασιλεὺς ὅτι ἱεροσολυ-
μίταις ἐπάγκεσεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα πίσαι τὸν βασιλέα ἀσυ-
ρίων ὅτι δαμασκὸν στρατεύσαιτο.

Ὁ δ' ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν καὶ τεσ- D
σαράκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν, ἐκκαίδεκα. θάπτε-
ται δ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἤρξε δ' εἰς τὸν υἱὸν αὐτῶ ἀχάζιον ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβέστατος εἰς
τὸν θεὸν γενόμενος, καὶ τοὺς πατρίους φυλάξας νόμους, ζηλῶ
ἰσραηλιτῶν βασιλέως ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν ἱεροσολύ-
μοις ἀνασήσας, & θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ
ἄδων ὁλοκάρπωσε παῖδα, κατὰ τὰ χαναναίων ἔθη, καὶ τού-
τοις ἄλλα φάρμακα διαφέρετο. ἐχόντος δ' αὐτοῦ E
καὶ μεμιλωότος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς σύρων καὶ δα-
μασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, καὶ φακείας ὁ τῆς ἰσραηλι-
τῶν. φίλοι γὰρ ἦσαν. καὶ συναγαγόντες αὐτοὶ εἰς ἱεροσόλυ-
μα, ὅτι πολιὰ ἐπολιόρκουν χρόνον ἀγὰ τ τῆς τειχῶν
ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ δ' τῆς σύρων βασιλεὺς, λα-
βῶν πάλιν πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ πόλιν ἤλασε, καὶ τοὺς
ἐνοικοῦντας ἀπέκτεινας, ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύρους.
τοὺς δ' ἐν τοῖς φρουρίοις ὁμοίως καὶ τοὺς πέριξ ἰουδαίους
διαφθείρας, καὶ λείαν πολλὴν ἀπαλάσας εἰς δαμα- F
σκὸν, μετὰ τῆς στρατιᾶς αὐξάνει. ὁ δὲ τῆς ἱεροσολυμιτῶν
βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, καὶ νο-
μίσας ἀξιόμαχος εἶ τῷ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, τὴν
δύναμιν ἐφ' αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη καὶ
μεῖον ἢ θεοῦ, ἰῶ ὅτι τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτῶ πολλοῖς
ἅμα καὶ μεγάλοις ἐχρῆτο. δώδεκα γὰρ αὐτῶ μυριάδες καὶ
ἑπτὰ τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνῃρέθησαν.
ἐν ὁ στρατηγὸς ζαχαρίας τὸν υἱὸν ἀπέστειλε ἐν τῇ συμ- G
βολῇ τ βασιλέως ἀχάζιε, ἀμάσι ὀνόματι, καὶ τὸν ὄπισθο-
φύλακα τῆς βασιλείας ἅπασης ἐνίκησε, καὶ τὸν τ ἰούδα φυ-
λῆς στρατηγὸν ἔλαβε, ἀχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ τῆς
βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρησαν
εἰς σαμάρειαν. ἐβόησε δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ
πρὸ τῶν τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τὴν νίκην αὐτοῖς οὐ διὰ τὴν οἰκείαν ἰσχὺν ἐδόκει γεγενῆσθαι.

Hoc regnante propheta quidam extitit, Nau- XII.
mus nomine, qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc verba vaticinatus est. Eccè Niniue piscina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuãs fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argentum. & nemo valet. mallent enim vitam seruare quã facultates. occupabit enim eos graue dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorũ præ pauore fient luridæ. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: Delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc nõ est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo onerans. Euenerũt autem omnia quæ de Niniue prædicta sũt, post annum cxv. Et de his quidem hactenus.

Cap. XII.

Rase Damascenorum regẽ Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

IOthamus autẽ è viuis abiit ætatis anno XLI. XIII.
cùm regnasset annos sexdecim: & quo in regiis conditoriis depositus, regnum ad Achazen eius filium hereditario iure peruenit. qui erga Deum impiissimus, omnium, & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificãs, quibus etiam propriũ filium holocaustoma obtulit ritu Chananæorũ, & his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rases Damascenorũ & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socij: & compulsum Hierosolyma multum diuque frustra oppugnauerũt, quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrũ Elam vrbẽ occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domũ reuersus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognouit Syros abiisse domum, putans se Israelitarũ regem non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cùm irato Deo commisisset prælium propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hierosolymitarum exercitu. In eodẽ prælio Zacharias supremus dux Israelitarũ cũ Amia filio Achazę cõgressus, superatũ occidit, & pari modo Ericã prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Iudę copiarum ducem viuum in potestatem suam redegit. magnum præterea captiuorum vtriusque sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidã 4. Reg. 16.
qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partã asseuerabat,

sed quòd Deus regi Achazæ irasceretur. incusabátque eos quòd non contenti præsenti felicitate, ausi sint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere: & suadebat vt hos illæsos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. post hanc admonitionem Israelitæ in concionem conuenientes deliberant quid facto opus esset. Exurgens autem quidam magnę inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabant se passuros vt ciues sui captiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet. satis esse prę teritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis milites, permiserunt illos, quicquid vellent, arbitratu, suo agere. Tum prædicti viri assumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiserunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vsque Hierichuntem & vlterius, cúmque non longè abessent à Hierosolymis, repetierunt Samariam.

ἀλλ' ὁ τοῦ θεοῦ χόλον οὐ εἶχεν ἐπ' ἄχαζον τὸν βασιλέα. καὶ κατεμέμφετο, τῇ μὲν ἀσεβείᾳ τῇ καθ' αὑτὸ μὴ ἀρκεσθέντας, ἀλλὰ τολμήσαντας τοὺς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος συγγυμῆς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβούλευέ τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθῶς. ἀπειθήσαντες γὰρ τῷ θεῷ δίκην ὑφέξειν. ὁ δὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθὼν, ἐπεσκέπτετο περὶ τούτων. εἷς δέ τις βαραχίας ὀνόματι τῶν δοκιμωτάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν εἷς, ἔλεγον οὐκ ἐᾶν ἐφίεσθαι τοὺς πολίτας εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολώμεθα ἀπὸ τοῦ θεοῦ. μόνον γὰρ ἀπόχρη τὰ πρὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἐξαμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ἃ ἐδόκει συμφέρειν. λαβόντες οὖν οἱ προφρημένοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐλυσάν τε τῆς δυσμενείας καὶ δύντες ἐφόδιά, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. οὐδὲν ἧττον καὶ τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθον, καὶ μέχρις ἱεριχοῦντος πέμψαντες ἐκ ἄπωθεν τῶν ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς σαμάρειαν.

CAP. XIII.

Assyriorum rex vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traducit in Mediam aliis gentibus Damascum in coloniam deductis.

Κεφάλαιον ιγ.

Ὡς κατὰ κράτος ἐλασεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκὸν, καὶ διέφθειρε μὲν αὐτὴν τὸν βασιλέα, τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν δαμασκῷ.

4. Reg. 16. 17.

ACHazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Israelitas & Damascenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens in præsens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem postquam audiuit, ipse in auxilium Achazæ profectus est, & vastata Syria, expugnatáque Damasco, Rasem quoque regem occidit. Damascenos verò in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdã Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros adhunc modũ tractatos, rex Achazes sublato quãtum erat auri & argenti in regiis thesauris, atque etiam in ipso templo & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, & sicut antè pactus fuerat, omnia regi Assyriorum tradidit, actísque pro beneficio gratiis reuersus est Hierosolyma. Erat autẽ hic rex tam stultus & incogitans, vt quamuis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen deos colere non desineret, sed in eorũ ceremoniis, tanquam victoriã inde sibi pollicens, pietatem collocare pergeret. post cladem verò acceptam, Assyriorum venerari cœpit numina, quibus potius adoraturus, quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum est. In tantum autem religionis contemptum prolapsus est, vt spoliatum priùs donariis templum clauderet, ne illud solennibus sacrificiis honorare liceret. post has insanas impietates tandem moritur, cùm vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filia.

Ἀχάζης δ' ὁ βασιλεὺς ταῦτα παθὼν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τὸν ἀσσυρίων βασιλέα θεγλαφαλασσαρίλω, συμμαχίαν αὐτῷ παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ σύρους καὶ δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δὲ, τῶν πρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦλθε σύμμαχος ἀχάζῃ, καὶ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς σύρους, τῶν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, τὸν δαμασκὸν καὶ τὸν βασιλέα ῥαάσιν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τὴν ἄνω μηδίαν. καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν ἀσσυρίων μεταστήσας τινὰς, εἰς τὴν δαμασκὸν κατῴκησε. τῶν δὲ Ἰσραηλιτῶν γῆν κακώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτῷ διαπραξαμένου τοῦ σύρως, ὁ βασιλεὺς ἄχαζος ἁρπάσας τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τὸ ἀργυρον, καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ, καὶ εἴτι κάλλιστον ἀνάθημα, πέμψας ἤνεγκεν εἰς δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τῶν ἀσσυρίων βασιλεῖ καὶ τὰς ὁμολογίας, καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὡμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἐν δὲ οὕτως αὐτὸς καὶ τοῖς συμφέρουσιν ἀσυλλόγιστος ἦν ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸν οὐδὲν πολεμούμενον ὑπὸ τῶν σύρων ἐπαύσατο τῶν θεῶν αὐτῶν προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτοις σεβόμενος ὡς παρεξομένοις αὐτῷ τὴν νίκην. ἠττηθεὶς δὲ πάλιν, τοὺς ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεούς, καὶ πάντας ἰώμενος μᾶλλον τιμήσων, ἢ τὸν παρόντα καὶ ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τῆς ἥττης ὀργιζόμενος ἐν ἄγει. ὅτε τοσοῦτον δ' ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ τέλεον ἀποκλεῖσαι τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ἀνενέγκειν, καὶ ἀφιδύσαι τὰ ἀναθήματα αὐτόν. ταῦθ' ὑβρίσας τὸν θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη ἐν βιώσας ἓξ καὶ ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα. τὸν υἱὸν δ' ἐζεκίαν διάδοχον καταλιπών.

ἀπο-

ἀπέβαλε δ' ἅμα τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ὑπὸ βουλευσάντος αὐτῷ φίλου τινὸς ὠσηὲ τοὔνομα. ὃς χρὼν τῆι βασιλείαι ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ἦν, καὶ τῷ πρὸς θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσαρος, καὶ κρατήσας αὐτοῦ, τὸν θεὸν γὰρ οὐκ εἶχεν ἴσως εὐμενῆ καὶ συμμαχον ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὠσηέ, ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ὁ ἐξ ἱερεμσολύμοις, ἀχάζου μὲν υἱός, ἐξ Ἀβίας δὲ αὐτῷ τὸ γένος. φύσις ἦν ἀγαθὸς αὐτῷ πρὸς καὶ διάνοια καὶ θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν οὐδὲ ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε θρησκεύειν τὸν θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, ὡς ἀγνοεῖτε μὲν ὡς διὰ τὰς τῶν πατέρων ἁμαρτίας τὸ μὴ πρόσφορον τοῦ θεοῦ σέβας ὑμεῖς πολλὰ ἐπιεράσθητε, καὶ μεγάλων κακῶν διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διάνοιαν, καὶ οὐκ ἀπειθήσετε ἃ αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεοῖς τούτοις προσκυνεῖν, πάσχοντες δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δεινὸν τὸ ἀσεβεῖν τούτου μὲν ἤδη λήθην ποιήσασθαι, καθάραι δ' αὐτοὺς ἐκ τῶν προτέρων μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ συμελθόντας οὕτως αἰτεῖσθαι τὸ ἱερόν, καὶ καθάραντας αὐτὸ ταῖς ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ πάτριον ἀναγαγεῖσθαι τιμήν. ἕτω γὰρ τὸν θεὸν ἵλεων ποιήσασθαι μόνον, ἀθέντα τὴν ὀργήν. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς αἰσθόμενοι τὸ ἱερὸν καὶ δύσ ἐπίσαντες τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τὰς ἐξ ἔτους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπήνεγκαν. διαπέμψας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, ἐκάλει τὸν λαὸν εἰς ἱερεσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄξοντα. πολλὴν γὰρ ἐκλελοίπει χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων ἀνομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὸν ἀπὸ βίον, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανελθεῖν σωφροσύνην, καὶ τὸ σέβεσθαι τὸν θεόν. καὶ γὰρ ὅπως ἔπεμπεν αὐτοῖς διαγγελομένους εἰς ἱερεσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄγοντα, καὶ συμπαρηγορίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δὲ ἔλεγε, διανοούμενος οὐχ ὅπως ὑπακούσωσιν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλωσι, διὰ τὰ ἐκείνων συμφέροντας ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, διαγελασθέντες τῶν πρέσβεων, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ διὰ τοῦ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείσθησαν. ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πάσονται μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ διέτριβον. καὶ τελευταῖον συλλαβόντες αὐτούς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε διανοεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ χείρω τῶν προειρημένων ἀπεγνώκοτο. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐπάπεσεν ὑποχρίσις. καὶ περὶ μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέν τοι τῶν μαναασσίδος φυλῆς καὶ ζαβούλου καὶ ἰσαχάρου πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν εἰς εὐσέβειαν μετεβάλλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς ἱερεσόλυμα πρὸς ἐζεκίαν συνέδραμον ὅπως τοῦ θεοῦ προσκυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ἔθυσεν αὐτοῦ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἐρίφους τοσούτους. θιγόντες δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceias Iſraelitarum regnū cum vita amiſit, cæſus per inſidias cuiuſdam ex charioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cùm regnum ſcelere quæſitum per annos ix. obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hūc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum eius auxilio facilè ſubiugauit, & præfinita tributa coegit pēdere. Quarto autem anno regni huius Oſeæ E-
B zecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iuſto ac pio præditus. nam ſtatim ab inito principatu nullam magis neceſſariam vel vtilem tam ſibi quàm ſubditis curam exiſtimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & ſacerdotum Leuitarúmque concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidē ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nō redditos Deo
C debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, vt eos quos ille deos putabat coleretis. Ergo quandoquidē veſtro malo didiciſtis quàm pernicioſa res ſit impietas, hortor vt illa obliuioni tradita purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum ſacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & luſtratum priùs expiatúmque ſacrificiis legitimis in priſtinum
D honorem & reuerentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatiſque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem cōuocat multo iam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, vt relictis conſuetis ſuperſtitionibus ad priſcam illam pietatem
E & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum vt Hieroſolyma venientes azymorū feſtum vnà cum ſuis ciuibus celebrent. Hęc autem ſe ſuadere non vt ſuum negotium ageret, ſed ipſorum vtilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ verò audito quid legati à ſuo rege afferrent, adeò mentem non adhibuerunt, vt eos ludibrio habuerint, &
F prophetas quoque eodem cohortantes, & præmonentes quantæ calamitates inſtarent, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremò comprehenſos necauerunt. nec his facinoribus contenti ad peiora etiam ſunt prolapſi, ita vt non priùs deſiſterent, quàm ob extremam impietatem Deus vltor in poteſtatem hoſtiū eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atq; Iſacharis prophetarum monitis parētes ad pietatē ſunt conuerſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciā cōfluxerūt, vt Deū adorarēt. Poſtquā aūt ea multitudo cōuenit, rex aſcēſo tēplo vnà cū principib. & populo, immolauit pro ſe tauros ſeptem, & totidē arietes, parémque hircorum numerum. & cùm primùm manus in

capita victimarum imposuissent tam rex quã principes, sacerdotibus mactandas reliquerũt. illi verò iugulabant, & solidas concremabant, Leuitarum corona circumstante cum instrumentis musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui verò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues septuaginta, arietes c. agnos cc. populo verò ad epulum largitus est boues DC. & reliqui pecoris tria millia. Cúmque omnia ritè sacerdotes perfecissent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante verò azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabãt per continuos dies septem. populo etiam, præter eũ numerum, quem ipsi mactauerunt, taurorũ duo millia, pecorum septem millia rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum festum tam magnificè est celebratum à Solomonis temporibus in eum vsque diem. peracto festo vrbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum spurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem rex de suo fieri mãdauit, & sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cũ primitiis fructuum, vt possent esse circa diuinum cultum assidui. Quo factum est vt populus omne genus fructuum conferret Leuitis & sacerdotib⁹: rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde singulis partes distribuerentur cum vxoribus & liberis. atque in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita cõstitutis rex Palæstinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vsque Gazam suæ ditioni adiecit. Interea rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subiugaturũ, nisi tributa, quę priùs pater ipsius, penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suáque pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc rege.

A τᾶις κεφαλᾶις τ῀ ἱερείων αὐτὸς δ' ὁ βασιλεὺς κ῍ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιρρεῖν ἀφῆκαν. ℭ οἱ μὲν ἔθυόν τε κ῍ ὠλοκάυτουν. οἱ δ῍ λεύϊ ὠδεισφῶτες ἐν κύκλῳ μ῍ τ῀ μουσικῶν ὀργάνων, ἃ δὴ ὕμνες εἰς τὸν θεὸν, κ῍ ἔψαλλον ὡς ἐδεδάχθησαν ὑπὸ τ῀ Δαβίδου. οἱ δ῍ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπισάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δ῍ ἡμουμένων, δὴ θεόπεμπτον ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ τε βασιλεὺς κ῍ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τ῍ θεόν. ἔπειτα θύει μὲν βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἀρνας ἑξακοσίους. τ῀ πλήθει δ῍ πρὸς δωρέαν ἐχαρίσατο ταῦς μὲν ἑξακοσίους, τὰ δ῍ λοιπὰ θρέμματα χιλία. κ῍ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐποίησαν τ῀ νόμῳ. τούτοις δ῍ ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος, ὠνοχάλλετο μ῍ τ῀ λαοῦ, τ῀ θεῷ χάριν ὁμολογῶν. ἑορτάσαντες δ῍ τῆς τ῀ ἀζύμων ἑορτ῀, θύσαντες τὸ λεγόμενον πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τ῀ δ῍ πλήθει πάρεξ ὧν ἐπαλλείρησαν αὐτοὶ, ταῦροι μὲν δισχίλιοι, θρέμματα δ῍ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ῍ αὐτὸ κ῍ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μὲν ταύρους ἐδόσαν αὐτοῖς, θρέμματα δ῍ χίλια κ῍ πεντακοσίους. κ῍ τὸν τὸν ζόπυρον ὑπὸ σολομῶνος τ῀ βασιλέως οὐκ ἀφθείσας ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς κ῍ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δ῍ τὰ πρὸς τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πρέπ῀ ἦλθον, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤγνισαν αὐτὴν, κ῍ τὴν πόλιν δ῍ πάντες ἐκάθηραν μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τ῀ ἰδίων ὑπετελεῖτο προστάξει κ῍ τὸν νόμον, κ῍ τοῖς ἱερεῦσι κ῍ λευίταις τὰς δικαίας ὥρισε πρὸς τὸ πλῆθος ἀποδίδοσθαι, κ῍ τὰς ἀπαρχὰς τ῀ καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσεδρεύωσι, κ῍ τῆς θεραπείας ὦσιν ἀχείρωτοι τ῀ θεοῦ. κ῍ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι ℭ τοῖς λεύϊταις. ὑποθήκας δ῍ κ῍ τιμεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἐκάστῳ δίνειμε τ῀ ἱερέων κ῍ λευιτ῀, κ῍ πᾶσιν αὐτοῖς ℭ γυναιξί. κ῍ οὕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δ῍ τὸν προειρημένον ζόπυρον ὁ βασιλεὺς κατασπασάμενος, πόλεμον ἐξεύηκε πρὸς τοὺς παλαιστινοὺς, ℭ νικήσας, κατέσχεν ἁπάσας τὰς ὑπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τ῀ πολεμίων. ὁ δ῍ τ῀ ἀσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἐπόλει πᾶσαν αὐτὴ κατασκάψας τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, οὓς ὁ πατὴρ αὐτ῀ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσ῍. ἐζεκίας δ῍ ὁ βασιλεὺς, τ῀ μὲν ἀπειλὰν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθαῤῥεῖ δ῍ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, κ῍ τ῀ προφήτῃ πίστει, παρ' οὗ παντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπυνθάνετο. κ῍ ὡς μὲν ἡμῖν δὴ ὅτι τ῍ παρόντος ἐχέτω τὰ πρὸς τοῦτο τ῍ βασιλέως.

B C D E F

Cap. XIV.

Salmanasar capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cuthaeos in eorum regionem migrare iubet.

XV. Salmanasar autem Assyriorum rex compertò quòd Israelitarum rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nõ receptus ab eo, post tertiũ obsidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiusdẽ regis nono, Ezecię verò Hierosolymorũ regis anno septimo: extinctóque funditus Israelitarũ imperio, populum traduxit in Mediã & Persidẽ,

4. Reg. 17.

Κεφάλαιον ιεʹ.

Ὡς σαλμανάσαρης τὸν τ῀ ἰσραηλιτ῀ βασιλέα ἀπέκτεινε, ℭ ὡς τοὺς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῴκισε, τὸ δ῍ καθαίρων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν.

Σαλμανασάρης δ῍ ὁ τ῀ ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ δ῍ ἠγάλλη αὐτῷ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς ἔφη, πέμψας κρύφα πρὸς σόαν τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, παρεκάλει αὐτὸν ὅπως συμμαχίαν τιν῀ κατ' αὐτ῀, παροξυνθεὶς, ἐπράττουν ὅπως τιν῀ συμβρέαν ἔτει ἑβδόμῳ τῆς ὥσηου βασιλείας. οὐ διξαμβάνει δ῍ αὐτὸν τ῍ βασιλέως, ἔτσι πολιορκήσας ζῶσιν, εἶλε κ῍ κρατεῖ τιν῀ συμβρείαν, ἔνατον μὲν ἔτος ὥσηου βασιλεύοντος, ἕβδομον δ῍ ἐζεκίου τ῍ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. κ῍ τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἀῤῥὴν ἀφαίρει, κ῍ πάντα τὸν λαὸν μετάγει εἰς τὴν μηδίαν κ῍ παρσίδα, ἐν οἷς

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὡσέηλῶ ζωντα ἔλαβε. καὶ με-
τασήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χούθου τόπου
τινός, ἔστι γὰρ ἐν περσίδι ποτᾶμὸς τοῦτ' ἔχων τοὔνομα,
κατώκισεν εἰς τὼν σαμάρειαν, καὶ τὼν τῆς ἰσραηλι-
τῶν χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῆς ἰσ-
ραηλιτῶν ἐκ τῆς ἰουδαίας μὴ ἐλάσσω ἀριθμὸν ἐνακο-
σίων τεσσαράκοντα ἐπῶν, ἀφ' οὗ χρόνου τὼν αἴγυπτον
ἐξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τὼν δὲ κατέχον τὼν
χώραν. ἀπὸ δὲ στρατηγιῶτος ἰησοῦ ἐτῶν ὀκτακοσίων.
ἀφ' οὗ δὲ ἀποστάντες ἀπὸ ροβοάμου τοῦ δαβίδου ἐγω-
νοῦ τὼν βασιλείαν ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι κ
πρότερον δεδήλωται, ἔτη ὅσ' διακόσια τεσσαράκον-
τα, μῆνες ἑπτά, ἡμέραι ἑπτά. καὶ τέλος μὴν τοῖς ἰσ-
ραηλίταις τοιοῦτο κατέλαβε, μὴ βαβάντας τοὺς νόμους, ἐ
μὴ ἀκούσαντας τῆς προφητῶν, οἳ προὔλεγον ταύτὼν
αὐτοῖς τὼν συμφορὼν, μὴ παυσαμένοις τῶν ἀσεβη-
μάτων. ἦρξε δ' αὐτῶν τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστα-
σίασαν πρὸς ροβοάμον, τὸν τούτου δοῦλον ἀποδύ-
ξαντες βασιλέα, ὃς εἰς τὸ θεῖον ἐξήμαρτεν, ἐμβὰν
αὐτοῖς τοῦτο ἐποίησε μιμησαμένοις τὼν ἐκείνου πα-
ρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἦν ἄξιος δίκης ταύ-
τὼν ὑπέχων. ὁ δὲ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε
πολεμῶν πᾶσαν τὴν συρίαν καὶ φοινίκην. τὸ δ' ὄ-
νομα τούτου τοῦ βασιλέως, ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις ἀ-
ναγέγραπται. ἐστράτευσε γὰρ καὶ τύρον βασιλεύοντος
αὐτοῖς ἐλουλαίου, μάρτυρεῖ ὁ τοῦτο καὶ μέναδρος, ὃς
τῶν χρονικῶν ποιησάμενος τὼν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ
τῶν τυρίων ἀρχεῖα μεταφέρασας εἰς τὼν ἑλληνικὼν
γλῶτταν, οὕτως ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐ-
βασίλευσεν ἔτη τεσσαράκοντα ἕξ. οὗτος, ἀποστάντων νι-
ναίων, ἀναπλεύσας, προσηγάγετο αὐτοὺς πάλιν. ὅθεν
τούτοις πέμψας ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοι-
νίκῃ πολεμῶν ἅπασαν. ὃς τις σπεισάμενος εἰρήνῃ,
μὴ πάντων ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπῆρε τε τυρίων, σι-
δῶν καὶ ἄκκη καὶ ἡ πάλαι τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι
πόλεις, αἳ τῷ τῶν ἀσσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδω-
σαν. διὸ τυρίων οὐχ ὑποταγήντων, πάλιν ὁ βασιλεὺς
ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε, φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ
ναῦς ἑξήκοντα, καὶ δικρότους ὀκτακοσίους. οἷς ἐπι-
πλεύσαντες τύριοι ναυσὶ δεκαδύο, τῶν μὲν τῶν ἀντι-
πάλων διαφθαρεισῶν, λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους
ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐπετάθη δὲ πάντων ἐν τύ-
ρῳ τιμὴ δεῖ ταῦτα. ἀναζεύξας δ' ὁ τῶν ἀσσυρίων
βασιλεὺς, κατέσησε φύλακας ὅπῃ τοῦ ποταμοῦ, καὶ
ὑδραγωγῶν οἳ διέκωλύουσι τυρίους ἀρύσασθαι. καὶ
τοῦτο ἔτεσι πέντε γενόμενον, ἐκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ
φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις
γεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμανασσάρου τοῦ ἀσσυρίων
βασιλέως ταῦτ' ἔχει. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς σαμά-
ρειαν χουθαῖοι, ταύτῃ γὰρ ἐκέκλητο μέχρι δεῦρο τῇ
προσηγορίᾳ, διὰ τὸ ἐκ τῆς χουθᾶς καλουμένης χώ-
ρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἔστὶν ἐν τῇ περσίδι, καὶ
ποταμὸς ἔστ' ἔχων ὄνομα, ἕκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον
θεὸν εἰς τὼν σαμάρειαν κομίσαντες, πάντα δ' ἦσαν,
καὶ τούτοις καθὼς καὶ πάτριον αὐτοῖς σεβόμενοι
παροξύνουσι τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐπέσκηψεν, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ
μηδεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν εὑπορούντες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον

A cum quo etiã Oſeas rex viuus captus eſt. Deinde migrare iuſſa quadam Perſica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, ſedes ei deſignauit in agro Samariæ, cæteráque Iſraelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Iſraelitarum ex ſuis ſedibus poſt annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egreſſi armis ea loca ſuę ditionis fecerunt: poſt principatum Ieſu annis octingentis. poſt defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de
B qua ſuprà diximus, annis CCXL. menſibus ſeptem, diebus ſeptem. atque hic fuit finis Iſraelitarum, qui neque legi ſubditi eſſe voluerunt, neque prophetas audire, prænunciantes adeſſe pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate deſiſterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa ſeditio, per quam à Roboamo defecerunt, ſeruo ipſius
C in locum eius rege conſtituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per ſuum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto, indignationem cæleſtis numinis eis conciliauit, & ipſe quoque meritas pœnas non effugit. Porrò Aſſyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus ſcriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante
D ibi Elulæo, atteſtante etiam Menandro, qui in ſuis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam linguam tranſlatis ſic ſcribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta ſex. hic deficientes Gittæos cum claſſe eò profectus ſub imperium ſuum retraxit. contra quos miſſo exercitu Aſſyriorum rex Phœnicen totam inuaſit: facta deinde pace, cum copiis domum reuerſus eſt. paulo
E pòſt Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Aſſyriorum regem defecerunt: & cùm ſoli Tyrij facere eius impetrata detrectarent, reuerſus eſt contra eos cum ſexaginta nauibus, quas Phœnices inſtruxerunt, impoſitis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus diſiecta hoſtili claſſe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore non mediocrem rei naualis gloriam ſibi comparauerunt. Reuertens autem rex Aſſyrius, cuſtodes ad fluF uium & aquæductus diſpoſuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinque annos fieret, coacti ſunt effoſſis puteis inde ſe ſuſtentare. Hæc ſunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanaſare Aſſyrio ſcripta inueniuntur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, ſic enim tum appellabantur, quod à Perſidis regione Chutha, & flumine Chutho eſſent traducti, cùm
G quinque gentium eſſent, totidem deos patrios ſecum attulerunt, quos ritu ſuo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta eſt enim ſæua peſtilentia, à qua cùm popularentur, nullam inuenientes opem oracuło admoniti ſunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis

præſentem ſalutem allaturum eſſe. miſ- A
ſis igitur ad regem Aſſyrium legatis, pe-
tierunt vt ſacerdotes aliquot è captiuis Iſraeli-
tis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei
colendi rationem ab eis edocti diligenter eum
cœperunt colere: mòxque ceſſauit peſtilentia,
permanéntque nunc quoque in ea religione
Chutæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritę,
qui pro præſenti ſemper conditione tempo-
rum mutabiles, quoties feliciter degere Iu-
dæos viderint, cognatos ſe eorum appellant, B
vtpote à Ioſepho oriundos, & hac ratione ſan-
guine illis coniunctos. quando verò in re-
bus aduerſis eos aſpiciunt, nihil ad ſe perti-
nere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuo-
lentiæ, cùm ipſi ex longè remotis gentibus ad
ea loca venerint: de quo aliàs dicetur oppor-
tuniùs.

αὐτοῖς ὃν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὴν ἀσυρίαν
βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἔλαβεν
αἰχμαλώτων τινὰς ἰσραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖ-
λαι. πέμψαντος δὲ τὰ τε νόμιμα, καὶ τὸν
θεὸν τοῦτον ὁσίαν διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φι-
λοτίμως. καὶ δὴ λοιμοῦ παῦλαν ἐποιήσαντο.
χεφιμφοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν ἤθεσι διατελοῦ-
σιν, οἱ καὶ μὲν τῶν ἑβραίων γλῶτταν χουθαῖοι, καὶ
δὲ τῶν ἑλλήνων σαμάρειται. οἱ πρὸς μεταβολὴν
καὶ συγγένειαν ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι
τοὺς ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσή-
που φυέντες, καὶ τῶν ἀρχῶν ἐκεῖθεν τῆς πρὸς αὐ-
τοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πταίσαντας ἴδω-
σιν, οὐδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, οὐδὲ εἰ
δίκαιον οὐδὲν αὐτοῖς ξυνοίας ἢ γένους, ἀλλὰ μετοίκους
ἀλλοθενεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. εἰ μὲν οὖν τούτων ἕξομεν ἀκριβέστερον εἰπεῖν.

TAAE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στρατία τῶ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβου εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τῆ βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.

Ως ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾶ νύκτι, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν αἰαζοὺξας οἴκαδε, ὑπὸ βουλῆς τῶν τεκνων ἀπέθανεν. Κεφ. β.

Ως τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρήνης ὀλίγων ἐζεκίας ἐπελθούσης, ὀλίγοχρον τῆς βασιλείας μανασσῆ καταλιπών. Κεφ. γ.

Οτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς, & νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, καὶ καταχόντες αὐτόθι πολλὼ χρόνον, εἰς τὴν αὐτῶν βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.

Ως τὸν αἰγυπτίων βασιλέα νεχαῶν, στρατευσάμενον ἐπὶ βαβυλωνίους, καὶ πειρώμενον ὀλίγα τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύειν ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἠπάτα, μάχης ἢ γλυφίδος, ἐαυμαστίας κομιθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα τελευτᾶ. καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωάζην ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμίται βασιλέα. Κεφ. ε.

Ναβυχοδονοσόρου τῶ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωάκιμον, φίλον ἑαυτῶ ποιήσασθαι ἢ σύμμαχον. Κεφ. ς.

Ως μὴ τὴν ἀναχώρησιν τὴν τοῦ βαβυλωνίου πάλιν ἰωάκιμος ἐφέρησε τὰ τῶν αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.

Οτι μετανοήσας καὶ στρατεύσας ὕστερον ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου γίνεται, ὡδηγηθεὶς ἑαυτόν. Κεφ. η.

Οπως σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. θ.

Ιερουσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.

Ως ναβυχοδονόσορος τελευτήσας, ὀλίγοχρον κατέλειπε τῆς βασιλείας, τὸν υἱὸν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις καὶ τῶν τόπων, ὡδὲ τοῖς βαβυλωνίοις. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana,& Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est,& quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace,decedens Manassę filio regnum reliquit. CAP. III.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus,post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Quomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Iosias,ac pugna commissa,vulneratus & Hierosolyma reductus obierit:eiusque filium Ioazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum inuadens Syriam,Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Ioacimum Ægyptiorum rebus rursum fauentem Nabuchodonosorus cum exercitu reuersus interficit,& Ioachimum eius filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet,deditúmque vltro captiuum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori,& quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit,& quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezecia regis oppugnatio.

Στρατεία τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβ εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως ἑζεκίου.

4. Reg. 18.

EZecię duarum tribuum regis anno quartodecimo Senachetribus Assyriorum rex cū instructissimo exercitu cū aggressus est, omnésq; vrbes vi cepit, quotquot sunt in Iudæ tribu & Beniamitica. Iámque ducturus erat Hierosolyma, cùm ad illum venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittens. Senacheribus verò auditis legatis decreuit omisso bello postulata regis ad mittere, & pollicitus est, si argenti talenta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quòd ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezecias exhaustis thesauris mittit eam pecuniam, ratus hoste remoto posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cum copiis cōtra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacē ducē cum duobus aliis ad cōtinuādū Hierosolymitanū bellum reliquit. collegarū nomina erāt Tharata & Anacharis. vt verò admoto mœnib. exercitu castrametati sunt, per nunciū postulauerunt, vt Ezecias ad se prodiret in colloquiū. ille φ sibi metueret prodire nolēs, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Ioachum à commentariis. hi cùm prodiissent, ante duces constiterunt. quos intuitus Rapsaces iussit regi suo referre hæc: quòd magn^s rex Senacherib. scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolens exercitū in vrbē nō recipiat. an fortè Ægyptiis,

A

B

C

ΕΖΕΚΙΟΥ τοῦ ἡβῆ δύο φυλῶν βασιλέως, τέταρτον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος δ' ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς σεναχήριβος ὄνομα, στρατεύῃ μὲν πολλῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτόν. καὶ κρατήσας τὰ ἅπασας αἱρεῖ τὰς πόλεις τὰς τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τὴν δύναμιν ὅπῃ ἱεροσόλυμα, φθάνει πρεσβεύσαμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπακούσεσθαι, καὶ φόρον ὃν ἂν τάξηται τελέσειν ὑπισχνούμενος. σεναχήριβος δὲ μαθὼν τὰ δῶρα τῶν πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τῷ ἀξίωσιν προσδέχεται, καὶ ἀργυρίου μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσίου δὲ τριάκοντα λαβών, φίλος ἀναχωρεῖν ὡμολόγησε, πίστεις δοὺς τοῖς πρεσβεύταις ἐνόρκους, ἢ μὲν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν οὕτως ἀναστρέψειν. ὁ δ' ἑζεκίας παιδεύσας, καὶ πείσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ πολέμου, καὶ τοῦ φόβου τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῶν μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, καὶ αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν ραψάκην μετὰ πολλῆς ἰσχύος συὺ καὶ δύσιν ἄλλους τῶν ἐν τέλει καταλείπει, πορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα, θαραθὰ καὶ ἀνάχαρις ἦν. ὡς δ' ἐλθόντες πρὸ τῶν τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν ἑζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ δ', αὐτὸς μὲν οὐκ ἠθέλησε, δύο δὲ τοὺς ἀναγκαιοτάτους φίλους αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ἐπίτροπον ἐλιακίμον ὄνομα, καὶ σομναῖον, καὶ ἰώαχον τὸν ἐπὶ τῶν ὑπομνημάτων. οἱ μὲν οὖν προσελθόντες ἀπήντησαν τοῖς ἡγεμόσι τῶν στρατιῶν τῶν ἀσσυρίων ἔσησαν. θαρσάλμιος δ' αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς ραψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας ἑζεκίᾳ λέγειν. ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχήριβος πυνθάνεται αὐτοῦ τίνι θαρρῶν καὶ πεποιθὼς φρονῶν διατέλει αὐτὸς, καὶ ἀπειθῶν μὴ θέλει, καὶ τῷ στρατιᾷ αὐτοῦ ὑποδέχεται τὴν πόλιν. ἢ ἐλπὶς τοὺς αἰγυπτίους,

τῷ

τῶν ἑαυτῶν στρατιὰν ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτῷ κατα- A
γωνίσασθαι εἰ ἢ τὸ ἀφεστάναι, δηλοῖ αὐτῷ ὅτι ἀ-
νόητός ἐστι, καὶ ὁμοίως αἰθέρι, ὃς καλάμῳ ἐπερειδό-
μενος τιθλασμένῳ, ἀφ' ὃ τὸ καταπίπτειν ἔτι καὶ τὴν
χεῖρα διαπαρεὶς ἤλαυνε τὸ βλάβος. εἰδέναι δ' ὅτι οὐ βε-
λήσει θεῷ τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν πεποίηται, ὃς αὐτῷ
καταῤῥίψασθαι καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλείαν δέδω-
κεν, ἵνα τὸν αὐτὸν ζόπον, οὐ τοῖς ἀλλοφύλοις ὑπ' αὐτοῦ
διαφθαρῆ. Ταῦτα ὁ τὸν ῥαψάκην ἑβραΐδι λέγοντα, τῆς B
δὲ γλώττης εἶχεν ἐμπειρίαν, ὁ ἐλιάκιμος φοβούμενος
μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συεισὶ
κεράζειν ἠξίου. σιωπῆς δ' ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ
οὐ τὸ ἐπ' αὐτοῦ δίος, μείζονι δ' ἀφιέρωτῃ φωνῇ χρώ-
μενος ἀπεκρίνατο αὐτῷ ἑβραΐδι λέγων, ὅπως ἀκούσαν-
τες τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα πάντες τὸ συμφέρον
ἕλωνται. πλανῶντες αὐτοὺς ἡμῶν. δῆλον γὰρ ὡς τὸ λαὸν
ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι ψευδαισθόμενοι μα-
ταίαις, αὐτὸς μὲν πείθετε. εἰ δ' θαῤῥεῖτε, καὶ τὴν δύναμιν C
ἡμῶν ἀπώσεσθε νομίζετε, διχιλίους ἂν τῆς ἐμοὶ παρού-
σης ἵππου εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν ἑτοίμως ἔμοιγε
ἰσαρίθμους ὀλιβάτας δόντες, ἐμφανίσατε τὴν αὐτῶν
δύναμιν. ἀλλ' οὐκ ἂν οὐδ' ὑμᾶς γε μὴ ἔχετε, τούτοις μὴ δόντε.
τὴν τούτων χρείαν βεβαιώσετε ψευδισθόναι σφᾶς αὐτοὺς
τοῖς κρείττοσι, καὶ πληθυομένοις ἡμᾶς καὶ μὴ θέλοντας; καί
τοι τὸ μὲν ἑκούσιον τῆς ψευδόσεως, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ
δ' ἀκούσιον πολεμουμένοις ὀλίγοις κίνδυνον, καὶ συμφορῶν
αἴτιον φαίνεσθαι. ταῦτ' ἀκούσαντες ὅτε δῆμος καὶ οἱ πρέσ- D
βεις τοῦ στρατηγοῦ τὴν ἀσυρίων λέγοντες, ἀπήγγελλαν ἐ-
ξεκίαν δ' ὡς ταῦτα, τὸν βασιλικὸν ἀποδυσάμενον ἐσθῆτα,
ἀμφιασάμενος σάκκους, καὶ χρῆμα ταπεινὸν ἀναλα-
βών, τῷ παρόντι νόμῳ πιστὸν ὅτι προσέσται, τὸν θεὸν ἱ-
κέτευε, καὶ βοηθῆσαι τῇ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἐχούσῃ
σωτηρίας ἰδοὺ πόλει. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν
ἱερέων πρὸς Ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ
θεοῦ, καὶ παρασάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας
παρακαλεῖν αὐτόν, νεμεσῆσαι μὲν τοῖς περὶ πολεμίων
ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτῶν λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα E
ποιήσας, χρῆμα τήσαντος αὐτῷ παρὰ θεοῦ παρεθάῤῥυνε καὶ
τὸν βασιλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἀμαρ-
τεῖν τοὺς πολεμίους ἡγεμονεύοντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς,
καὶ οὐχὶ μόνον οὗ νῦν εἰσὶ θέρους. τὸν γὰρ θεὸν προνοεῖν
ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τὸν τῶν
ἀσυρίων στρατηγὸν διαμαρτόντα τῆς ὅτι τοῖς αἰγυπτίοις F
ἐπιβουλῆς, ἀναχωρήσαντα τὸν οἶκον, καὶ παρερχόμενον εἰς τὸν οἰκίαν
ἀπολεῖσθαι σιδήρῳ προῤῥηθῆναι. ἔτυχε δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν
καιρὸν καὶ γράφων τῷ ἐζεκίᾳ ὁ ἀσυρίων βασιλεὺς,
ἐν οἷς ἀπέτεμνε μὲν αὐτὸν ἔλεγεν ὑπολαμβάνοντα τοῖς
ὑπ' αὐτῷ διαφθείρεσθαι δουλείᾳ, ἔθνη πολλὰ καὶ με-
γάλα κεχειρωμένων. καὶ πείθει δὲ πανολεθρίᾳ διαφθείρειν
αὐτὸν ψευδαλεῖν, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἑκὼν αὐτῷ
δέξηται τοῖς στρατιὰν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνοὺς, G
καταφρονεῖ δὲ τοῖς ἀπὸ θεοῦ πεποίθησιν. τὰς δὲ θύ-
ρας εἰς τὸν ναὸν εἴσω κατέθετο. πάλιν δὲ τῷ
θεῷ τὰς χεῖρας αὐτὸς ποιησαμένου ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ
τῆς ἀπάντων σωτηρίας, ἀναστὰς ὁ προφήτης ἐπήκοον αὐτὸ

sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere, & similem esse homini qui fragili arundini innititur, qua non solùm non sustinetur, sed laps' etiam manum transfigitur. Scire autem eum oportere, quòd non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut antè de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraicè dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid alter metueret, maiore etiam voce Hebraicè respondit: debere eos audire mandata regis, & ꝙ in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio quòd vos & vester rex populum vana spe seducentes, vt resistat suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitum nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed nō potestis dare quos non habetis. Quid igitur cūctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maximè cùm spontanea deditio tuta sit: contrà cùm fit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cùm audissent ex duce tam legati quàm populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum 4. Reg. 19.
regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, vt cùm alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, vt frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oraculo iussit regem atque amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victū discessurum cum ignominia, & posituru feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum quoque Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabatúrq; internecionem omnibus, nisi sponte patefactis portis exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quibus vrbis salus Deo commendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere timentes neminē. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrati suos conatus videns infectis rebus

φάσκειν γεγονέναι. καὶ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν μὴ πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ τῶν ἀσυρίων. τῷ δὲ μέλλοντι πάντων ἀδεῶς
ὑπ' αὐτοῦ ἡγουμένους χειμάσειν μετ' εἰρήνης, καὶ τὴν ἰδίαν ὅπλων κτημάτων, ὧν ἐν φοβουμένους. τοῦ
δὲ χρόνου διελθόντος, καὶ ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς διαμαρτὼν τῆς ὅτι τοῖς αἰγυπτίοις ὅπλων βουλῆς,

rediit ex causa tali. Multum temporis contri- A uit in apparanda oppugnatione Pelusij:iámque aggerem penè mœnibus æquauerat,& videbatur assultum propediem facturus,cùm audiuit aduentare Tharsicem regem Æthiopum,Ægyptiis latorum suppetias,& per desertum copias ducere,vt improuisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum suis abiit.Herodotus autem hunc cõtra Vulcani sacerdotem bellum gessisse dicit,ni- B mirum quòd idem & rex esset & sacerdos.Oppugnãs,inquit,Pelusium,hac de causa obsidio-
IIII. nem soluit.Rex Ægyptius implorauit opẽ sui numinis:quod exoratum magnum Arabi incõmodum attulit. nam & in hoc erat quòd pro Assyrio scribit Arabem.Vna,inquit,nocte murium vis tanta extitit,vt hostium arcus & reliqua arma corroderent:quod factum est vt exarmatus rex à Pelusio suum exercitum abduceret.Berosus autem Chaldaicarum rerum scriC ptor Senacheribi regis meminit: & quòd apud Assyrios regnauerit,totámque Asiam atque Ægyptum bello infestauerit,his verbis narrat.

Cap. II.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est,& quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit.

D

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum,quẽ sub Rapsacis imperio reliquerat. peste diuinitus immissa deletum , prima nocte posteaquam vrbem oppugnare cœperat,absumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV.millibus militũ. qua clade territus , & de reliquis copiis solicitus, maximis itineribus in regnum suum contẽdit, ad regiã quæ Ninus dicitur.Vbi paulo pòst per E insidias seniorum è filiis suis, Adramelechi & Selennari,vitam amisit,occisus in ipso templo Arasci,quem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulsis,& in Armeniam fugientibus , Assaracliodas minor filius in regnum successit.Atque hic fuit huius expeditionis exitus.

Cap. III.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cum aliquandiu vixisset in pace, decedens Manasse filio regnum reliquit.

F

EZecias autẽ præter omnẽ opinionẽ liberatus periculo,vota ꝓ incolumitate Deo per-
III. soluit quandoquidẽ manifestũ erat huius solius
♣Reg.20. ope hostem partim peste deletum,partim metu similis exitij ab oppugnatione vrbis absterritũ Dúmque totus circa Dei cultum occupatur, G paulo pòst in grauem morbum incidit,ita vt à medicis pro deploratо haberetur , nec amicis quidquam melius sperantibus:nec tam vitæ periculum angebat regem , quàm quòd sine liberis decedente generis successio in eo deficere videbatur,&regnũ sine legitimo hærede futurũ.

ἀπῆρεν ἀπὸ Αἰγύπτου καὶ ἦλθεν εἰς Ἰουδαίαν μετὰ πολλῆς δυνάμεως. καὶ ἐγγίσας τῇ πόλει αὐτὸς μὲν καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἱππεῖς καὶ ἡγεμόνες καὶ ἄρχοντες ἐστρατοπεδεύσαντο, τὸ δὲ πλῆθος τῶν Ἀσσυρίων ἐπῆλθε τῇ πόλει καὶ τῇ παρεμβολῇ. ἐν δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιπεσὼν λοιμὸς τοῖς Ἀσσυρίοις ἀπέκτεινεν αὐτῶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας. ἐπεὶ δὲ ἐξηγέρθησαν ἅμα τῷ ὄρθρῳ, ἐπὶ νεκροὺς ἐγένοντο πάντες. καὶ ἐν τῷ παραυτίκα ἐκείνῃ φόβῳ καὶ ταραχῇ ἀναστὰς ὁ Σεναχηρεὶμ μετὰ τῶν ἀπολειφθέντων ἀπῆρεν ἀπὸ Ἰουδαίας καὶ ἀπελθὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐκάθητο ἐν Νινευΐτιδι. χρόνου δὲ διελθόντος ἱκανοῦ ἐπανέστησαν αὐτῷ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἀδραμέλεχος ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀράσκης, Σελεννάρος δὲ ὁ νεώτερος ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ. καὶ Ἀδραμέλεχος μὲν καὶ Σελεννάρος ἐφυγαδεύθησαν εἰς τὴν Ἀρμενίαν, Ἀσσαραχιόδας δὲ ὁ νεώτερος ἀδελφὸς ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτῶν. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τῆς Σεναχηρεὶμ στρατείας.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν Ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ὑπουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

ΥΠοστρέψας ὁ Σεναχηρεὶμ ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων πολέμων ὅπου τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τὴν ὑπὸ τῷ στρατηγῷ Ῥαψάκῃ δύναμιν, τὸ θεοῦ λοιμικῷ ἐπισκήψαντος αὐτὸ τῷ στρατῷ νόσον, καθ' ἣν τῶν Ἀσσυρίων ἡ πολιορκίας νύκτα, διεφθείρησαν μυριάδες ἑκατὸν καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης ἢ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας τὸν στρατὸν πᾶσι, φοβῇ μὴ τῆς λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὸν αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τὴν Νίνου ἐπισπεύσωσιν. καὶ διατρίψας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐπὶ τοῦ πρεσβυτέρων παίδων Ἀδραμελέχου καὶ Σελεννάρου, τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ ἀνετέθη, τῷ ἰδίῳ ναῷ Ἀράσκῃ λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες διὰ τὸν φόνον τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἀπῆλθον. διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Σεναχηρεὶμ Ἀσσαραχόδας. καὶ τὸ μὲν τῆς Ἀσυρίων στρατιᾶς τῆς ἐπὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας τέλος, οὗτος συνέβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μετ' εἰρήνης διάγων ἐζεκίας ἐπλεύτησεν, διαδέχεται τὴν βασιλείαν μανασσῆς καὶ ἀμών.

ΕΖεκίας δ' ὁ βασιλεὺς ὡδαδόξως ἀπαλλαγεὶς τῶν φόβων, χαριστηρίους σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπετέλεσε τῷ θεῷ, μνήμης ἄλλης αἰτίας τῶν πολεμίων, οὓς μὲν διαφθειράσης, οὓς δὲ φόβῳ τῆς ὁμοίας τελούσης ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τῆς συμμαχίας τῆς ὑπὸ τοῦ θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησάμενος σπουδῇ , καὶ φιλοτιμίᾳ ἔχει τὸν θεὸν , μετ' οὐ πολὺ , νόσῳ χαλεπῇ ἔκειτο , ἀπέγνωσο μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. χρησὸν δὲ ἦν αὐτῷ οὐδὲν προσδόκων οὐδὲ οἱ φίλοι. τῇ δὲ νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτὸ τοῦ ἀπαιδίαν λογιζομένου , καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλείπων τὸν οἶκον καὶ τῷ ἀρχῇ γνησίας διαδόχης.

καμνων

κάμναν οὖν ὑπ' αὐτῆ τῆ δυσνοίας μάλιστα καὶ ὀδυρόμενος ἱκέτευε τὸν θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδοῦναι μέχρι τέκνων γονῆς, καὶ μὴ πρότερον ἢ πατὴρ τέκνων γένηται, τὴν ψυχὴν αὐτῆ ἐάσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ θεὸς, καὶ τῆ εἰπίας ὑποδεξάμενος, ὅτι μὴ δηθὲν τὸ μέλλειν στερεῖσθαι τῆδε τῆς βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τὴν ὑπονοηθεῖσαν τελευτὴν, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δεηθεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλὰ τῶν παῖδας αὐτῷ γενέσθαι τοὺς ὑποδεξομένους τὴν ἡγεμονείαν ἐκείνης, πέμψας ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ ὅτι ἀγαθύξει τελεῖ νόσον μὴ ἐξ ἡμέρας, καὶ βιώσεται μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα καὶ παῖδες αὐτῷ γένησονται. ταῦτα τοῦ προφήτου φήσαντος κατ' ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, δηλῶν τὴν ὑπερβολὴν τῆς νόσου, καὶ τὸ παράδοξον τῆς ἐπαγγελμάτων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι ἐκ τεράστιον ἠξίει ποιῆσαι τὸν ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκοντι παρὰ τοῦ θεοῦ. τὰ γὰρ παράλογα καὶ μείζω τῆς ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πιστοῦται παραμυθίαν. ἐρωτήσαντος δ' αὐτὸν, τί βούλεται σημεῖον γενέσθαι, τὴν ἥλιον ἠξίωσεν, ἐπειδὴ σκιὰ δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνας ἤδη ποτε ἔτυπεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, δεῖ τὸν αὐτὸν ἀναστρέψαι τύπον ποιήσας αὐτὴ πάλιν παράσχειν. τοῦ δὲ προφήτου θεὸν παρακαλέσαντος, ὡς τε τὸ σημεῖον ἔστι δεῖξαι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, λύθης λυθεὶς τῆς νόσου, ἀνέσιν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τῷ θεῷ προσευνήσας, ᾠδὰς ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, σωθεὶς τὴν τῆς ἀσεβείας ἀρχὴν ὑπὸ μηδῶν καταλυθῆναι. δηλώσω δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, βαλάδας, ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσαντας, σύμμαχόν τε αὐτὸν εἶχε παρακαλεῖ καὶ φίλον. ὁ δὲ τοὺς πρεσβύτας ἡδέως ἀποδεξάμενος, καὶ ξενίασάμενος, καὶ τοῖς θησαυροῖς ἐπιδείξας αὐτοῖς, καὶ τὴν τῶν ὅπλων παρασκευὴν, ἔτι τὴν ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ βαλάδῳ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. ἡσαΐας δὲ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενος, ἔτυθανόμενος πόθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐν βαβυλῶνος ἔλεγε παρὰ τὸν βασιλέως ἐληλυθέναι αὐτούς, ὅπως εἰδόντες τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν, ἐν τούτῳ σοχαζόμενοι, συμμαχίαν ἔχωσι τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ προφήτης ὑποτυχὼν, ἴσθι φησὶν ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σου τὸν παῖδα ταθησομένους τὸν πλοῦτον, καὶ τοὺς οἰκήτορας δυναχθησομένους, καὶ ἀποστατοῦντας τοῦ ἀνδρὸς ἐμοῦ, τοῦ βαβυλωνίων δηλαδὴ βασιλέως. ταῦτα δὲ προλέγων ὁ θεὸν. ὁ δὲ ἐζεκίας λυπηθεὶς ὅτι τοῖς εἰρημένοις, ἐρημωθήσεται οὐκ αἰβούλεται τοιαύτας συμφορὰς τὸ ἔθνος αὐτοῦ ἐπιπεσεῖν. ἐπεὶ δ' οὐκ ἐνῆν δυνατὸν τὰ τοῦ θεοῦ διεδομένα μεταβαλεῖν, ἤυχετο μέχρις αὐτοῦ ζωῆς εἰρήνην ὑπάρξειν. μνημονεύει δὲ τοῦ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως βαλάδα ἐπιφανοῦς. ὧν δὲ δεῖ ὁ προφήτης ὁμολογουμένως θείος καὶ θαυμάσιος τὴν ἀλήθειαν, πεποιθὼς τοῦ μηδὲν ὅλως ψεύδεις εἰπεῖν, ἅπαντ' ἔσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις, κατέλειπεν ἐν τῷ τέλους γνωρισθησόμενα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. καὶ οὐκ ἔστι μόνος ὁ προφήτης ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν. καὶ πᾶν εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γένηται παρ' ἡμῖν, κεῖνται τὴν ἐκείνων ἀποβαίνει προσηπειλημένα. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον. ὅτι δὲ ὁ προειρημένος χρόνος ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας καὶ πάντα τὸν ἐν εἰρήνῃ διάγων, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μὲν καὶ τέταρτον ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, εἴκοσι δὲ βασιλεύσας καὶ ἑνέα.

hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet sobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Misertus autem Deus, idq. eo libentiùs quòd non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantùm germanam principat⁹ quæreret, misso ad eũ propheta Esaia, iussit nũtiari quòd post triduũ morbũ euaderet: & superuiuẽs annos 15. nonnisi relicto hærede filio decederet. Hæc cũ propheta ita vt iussus erat ad regẽ perferret, ob magnitudinẽ morbi & inopinatũ nuncium dubitans prodigiosum aliquod signum ab Esaia postulat, vt certò posset credere, missum illum ad se à Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationẽ esse videntur, eorum solet hoc pacto cõfirmari veritas. Et rogãte propheta quódnam signum exhiberi sibi postulet, voluit vt quando umbra in suo solario iam ad decimã lineam processerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cùm Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita vt voluit tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate ad tẽplum ascendit, & adoraro Deo vota persoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Assyriorum per Medos dissolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autẽ rex Baladas missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad societatem & amicitiam. Ille excepris legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis thesauros etiam ostẽdit, & apparatum armorum, & quicquid precio sum auro constabat ac gẽmis: atque ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaia, rogatúsque quinam essent qui venerant: ait è Babylone missos à rege venisse: ostendisseque se illis omnia, vt vilis diuitiis colligentes ex his ipsius potentiam, regi suo renunciare possent certiùs. tum propheta respondens: Scito, inquit, quòd hç diuitię paulo pòst transferẽtur in Babyloniã, & posteri tui virilitate amissa eunuchi seruient regi Babylonio. Hæc. n. prædicit dominus. Ezecias cõtristatus hac prędictione, ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, sed quando aliter visum sit Deo, precari vt saltem ipse possit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorum regis Berosus meminit. Cæterùm propheta hic cùm esset diuinus, & vsque ad miraculum veridicus, certus se nihil à vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos aliàs singillatim percensebimus.

Ezecias porrò cùm quãtum iam diximus superuixisset in pace, obiit post annum vitę quartum & quinquagesimum, regni verò nonum & vigesimum. IIII.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Reg. 21. HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studiis contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prętermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atque adeò totam vrbem & reliquam ditionẽ quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne prophetis quidẽ cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium prophetam ad regem simul atque populũ, per quos easdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorũ Israelitæ aliquanto antè perpessi fuerant. At illi nolẽtes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

V. Cùm enim in eisdem perseuerarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldęorum & Babyloniæ. is misso in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem quoque dolo interceptum & abductum, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterùm clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam si posset abolere priorum peccatorum etiã memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templum consecrauit denuò: & in reliquũ totus fuit in eo vt gratitudinem Deo posset approbare, & quod viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidisset infortuniũ ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religonis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanásque arces cum aliis necessariis tum in primis commeatibus muniret. Adeóque in melius mutatus est, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitæ tẽpore prędicatus sit beatissimus. Cúmque vixisset annos LXVII. in viuis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis prøpriis: regnum excepit

Κεφάλαιον δ'.

Οτι στρατεύσαντες ἐπὶ τὸν μανασσῆν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μετὰ πολὺ χρόνον εἰς τὴν αὐτῶν βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

Διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβαᾶς Ιεροσολυμίτιδος πολίτιδος γεγονώς, ἀπέρρηξε μὲν αὐτὸν τῆς τῶν πατρῴων ἐπιτηδευμάτων, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐξήσκησε, πᾶν εἶδος πονηρίας ἐπιδιεξάμενος ἐν τῷ ἔθνει, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς παραλιπών, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν παρανομίας, οἳ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιαίνει δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἔφειδε, καθ' ἑκάστην δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαξεν, ὡς τῷ αἵματι ῥεῖσθαι τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς τούτοις, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἐπέλυσε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς ἅς σωίδη προεῖπεῖν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἔπίστευον παρ' ὧν ἠδύναντο κωλύσαι τὸ, μηδενὸς πειρᾶσθαι κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ ὑπὸ τῶν προφητῶν. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ἐκίνει, ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατείαν ἔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα μανασσῆν, δήλω λαφθέντα ὑπὸ τοὺς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν ἐβούλετο πραγείαν εἶχεν εὐοχώτερον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε σωφρονεῖν ἐν οἷοις κακοῖς ὄντι, καὶ πάντων ἄπορον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ συγγνώμην αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμον. χαρίζεται δὲ τῆς ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως ἀπασώζεται. γνοὺς δὲ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τὴν μὲν πρότερον ἁμαρτημάτων σὺν τὸν θεὸν καὶ τὴν μνήμην ἐπαύσατο εἰ δυνατὸν αὐτῷ γένοιτο τὴν ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβαλλόμενον ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι σὺν αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἦν τῷ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν ὁμοίως πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δὲ αὐτὸς πράττειν τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸ μικροῦ ἐχρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. θυσιάσας δὲ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπιτελεῖ καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικήσαμενος δὲ τὰ σὺν τὴν θρησκείαν ὃν δὴ τρόπον καὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὡς τε παλαιὰ τείχη μὴ πολλῆς ἐπισκευάσας ἀπουσῆς, καὶ ἕτερον αὐτοῖς ἐκβαλεῖν, ἀνασῆσαί τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων παντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποῆσαι. ἀμέλει δὲ τῇ περὶ ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, οὕτω τὸν μετὰξὺ διῆγε βίον, ὡς μακαριστὸς εἶ καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου τὸ χρόνου λογιζόμενος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν σέβειν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ θαφείοις. ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ διέρχεται ἄμωσον. μετὰ δὲ ἐμμανασσῆς μὲν

μὴ ὄνομα τετυχηκότα. ἐκ ἡ πόλεως Ἰαβάτης ὑπαρχούσης. οὗτος μιμησάμενος τὰ τοῦ παιδὸς ἔργα, ἀνέος ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν οἰκείων τὸν αὐτοῦ βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετῆλθε δὲ αὐτὸ τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τῷ παιδὶ συνθάπτουσι τὸ ἀμωσὸν, τὴν ἡ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ἰωσία παραδιδόασι, δεκαετεῖ τὴν ἡλικίαν ὄντι.

A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & à simulibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosię nominato tradidit, octo tum annorum puero.

B

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ Ἰωσίου.

CAP. V.

De Iosia rege.

Ωμητὴρ δὲ πόλεως μὲν Βοσκὲθ, Ἰεδὴ δὲ τὸ ὄνομα, ἣ δὲ φύσιν αὐτὸς ἀρίστος ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρετὴν εὖ γεγονὼς, διαδέδεκται τὰ βασιλέως ὑπομνήματα καὶ σκοπὸν ἐν κανόνι τοῦ ὅλης τοῦ βίου ὑπομνήσεως κεχειρικώς. ἡμόμενος δὲ ἐτῶν δυοκαίδεκα, τὸ δυσέβειαν καὶ τὸ ἀνομοσυνίαν ἐπεδείξατο. τὸ γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε καὶ παρώδευε τοῦ τῶν εἰδώλων δόξης ἐκεῖ θεὸν ὄντων ὑποστάντας, σέβειν τὸ πάντων θεόν. τότε τῶν προγόνων ὑπομνημάτων ἔργα, τὰ μὲν ἀμελητθέντα διόρθωσε καὶ τοῦς ὡς ἂν ὁ φρεσβύτατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος. ὅσα δὲ δύσκολα εὖ γεγονότα, καὶ κτίσεσιν, ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. ταῦτα δὲ ἐποιεῖτε, σοφίᾳ καὶ ὑπνοίᾳ τοῦ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν προεσβυτέρων παιδόμενος συμβουλείᾳ καὶ ὠφελησόμ. τοὺς γὰρ νόμους ὡς ἂν κατακολουθῶν οὔτε πρὸς τὸν τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείας, δυσθεῖν τε συνέβαινε, ἀλλὰ τὸ τὸν τούτων ὠφελημίαν μὴ τυγχάνειν ἀλλ' ἐξηφανίσθη. πρεῖν γὰρ ὁ βασιλεὺς τὸν πόλιν καὶ τὸν χώραν ἅπασαν, τότε ἄλση τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοψε καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, εἴτι δ' ἂν ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο, πρεῦδείζων, κατέαγα. καὶ τούτῳ τῷ ζόπῳ, τὸ λαὸν ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτοὺς δόξης, εἰς τὸν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπιστρέψε. καὶ τὰς συνήθεις ὑπεφέρει θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἀπὸ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ τινας κρίτας καὶ ὑπισκόπους, ὡς ἂν διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, πρεῖ πάντες τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς ὑκ ἔλασσον αὐτὸ πρεῖποντες. διαπεμψάμενος δὲ κατ' πᾶσαν τὸν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοῖς βουλομένοις συνέλεγε κομίζειν, ὡς ὑπισκοδομὴ τοῦ ναοῦ ὅσον τὸς ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως ἕκαστ. κομιζόντων δὲ τῶν χρημάτων, τῆς ὑπομελείας τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς εἰς τοῦτο διαπάνης προέσησε τὸν τε ὑπὲ τῆς πόλεως ἀμαίαν, καὶ τὸν γραμματέα σαφὰν, καὶ τὸν γραφέα τῷ ὑπομνημάτων ἰωαὰτλν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἑλιακίαν. οἳ μηδὲν ἀφειδήσαντες μὴ δ' ἀναβολῇ δόντες, ἀργυρέτάτονας καὶ πάνυ ὅσα πρὸς τὸν ὑπισκοδομὴν χρήσιμα προσκευάσαντες, εἶχοντο τῷ ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς οὕτως ὑπισκευασθεὶς, τὸν τοῦ βασιλέως δυσέβειαν φανερὸν ἐποίησεν. ὄγδοον δ' ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἦν, πέμπει πρὸς ἑλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ πρεῖασον τῶν χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ πατανδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὸν ὑπηρεσίαν. ἔτι δὲ μὴ ὅσος αἱ ἡ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο προσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη διαπῆσαι. προκομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἑλιακίας, ἐν τυγχάνει τὰς ἱερὰς βίβλους τὰς μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμένας, καὶ προκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ σαφὰν, ὁ ἢ ἀναγνοὺς, ἀπαγγέλλει πρὸς τὸν βασιλέα,

D. *Reg.* 22.

C D E F G

rasset omnia facta indicauit.præterea libros recèns inuentos ei legit. Qua lectione audita rex scidit sibi vestem,& cõuocatis intimis aliquot amicis,ipsóque scriba,& Eliacia pontifice,misit eos ad prophetissam Oldam, vxorem Sallumi,viri clari ac nobilis,vt persuaderent ei Deũ placare,& propitium genti suæ reddere.timendum enim esse ne propter neglectas à maioribus leges Moysis graues casus immineant, néve electi patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant.Auditis regiis mandatis prophetissa iubet ei renunciari,quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit,quæ nullis supplicationib⁹ irrita fieri possit: vt populus eiiciatur propriis sedibus,& omnibus præsentibus cõmodis propter non seruatas leges mulctetur.quandoquidem concesso ad resipiscendum tãto temporis spatio,ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium:& ideò decretum id mutari non posse,vt ipso euentu discãt esse Deum,& in prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij,quibus certam suã voluntatem hominibus indicare solet. attamẽ propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem:sed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum
4. Reg. 23. missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant,qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nunciis,iussit Hierosolyma conuenire sacerdotes ac Leuitas,& omnes omnis ætatis homines. & cùm congregati essent omnes , primùm eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis,& seruandas leges Mosaicas:quod illi magno consensu facturos se receperunt. móxque sacra facientes & mactantes victimas Deũ precabantur vt propitius adesse dignaretur.Postremò iussit pontificem,si quod vas in templo superesset à maioribus dicatum idolorum externorum vsui,vt inde eiiceretur: & cùm non pauca essent collecta,omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. denique sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienis interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiit peregrè , & quicquid per totam regionem honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit , deleuit funditus:& ossa pseudoprophetarum super altare,quod primus Hieroboamus extruxerat,combussit:sicut superius diximus,iã tum cùm super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse prophetam, & in præsentia totius populi prænũciasse,quòd vnus ex Dauidis progenie,nomine Iosias, hoc esset facturus : cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexagintavnum secutus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant,eisque persuasit vt omissis impiis actionibus,&religionibus externis,Deum maximũ ritu patrio colerẽt,eiq. soli adhærerẽt.nec hoc cõtẽtus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est,ne quid suspectum int⁹ delitescceret.quadrigas etiã solis , quas su-

A κὴ πάντα ὅσα κελεύσῃ χρεία τέλος ἔχοντα ἐδήλου, ὡς ἐγένετο· ὃ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας ὁ καὶ ὡς εἰρήκει ἀψευδῆ τὴν ἐπῳδὸν τὴν προφῆτιν, τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἐ-
λιαχίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτά-
των φίλων τινάς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν Ολδᾶ, γυ-
ναῖκα ὁ σαλλήμου τοῦ ἐν δόξῃ τινὸς, καὶ δι' ἀσφαλείας
ὑπῆρχεν, καὶ προσελθόντας, ἐκέλευε λέγων ἱλάσκε-
σθαι τὸν θεὸν, καὶ πρεσβεύσασθαι περὶ ἑαυτῶν. δίκαιος γὰρ
ἦν μὴ ἀναβαλέσθαι τοὺς μωυσέως νόμους τοῦ προγόνων
B αὐτῶν κινδυνεύσωσιν ἀνάσατοι γενέσθαι, καὶ τῆς οἰκείας
ἐκπεσόντες, ἐν ἀλλοδαπαῖς ἔρημοι πάντων, καταφρέψω-
σιν οἰκτρῶς τὸν βίον. ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις ἀναβὰς
πρὸς τοὺς πεμφθέντων ταῦτα αὐτῶν δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς,
ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπελθόντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέ-
γειν, ὅτι τὸ μὲν θεῖον, κατ' αὐτῶν ψῆφον ἐνέγκειν, ἣν οὐκ
ἐκεσίας αὐτοῦ ἄνευ ποιήσειν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ
τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τοῦ νεὼ
C παρόντων ἀγαθῶν ἀναβεβήκατος τοὺς νόμους, καὶ τοσού-
τῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μεταποήσαντας, τοῦ τε πρεσβεῦ-
σαι τὸ παραγενόμενον σπουδάσειν, καὶ τοῦ ὅπως τοῖς ἀσεβή-
μασι τιμωρίαν περιενέγκωσιν, ἵνα ἴδωσιν ὅτι ὁ
θεὸς ἔστι, καὶ ἐδίκαιόν ἐφυλάττετο τούτων ὧν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ
προφήτου κατηγγέλη, πάντως αὐτοῖς πιστόν. εἰ δ' αὐτὸν
μὲν τοῖς δίκαιον γενόμενον ἐρίζειν ἐπὶ τοῖς συμφοραῖς, μὴ
ὑπὸ τοῦ ἐκείνου τελευτοῦ, τὰ κατεψηφισμένα πάθη τοῖς
ὄχλοις ὑπομένειν. οἱ μὲν οὖν τῆς γυναικὸς προφητευ-
D σάσης, ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ πέμ-
ψας πανταχοῦ τοὺς λαοὺς, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὸ ἱερο-
σόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν
προστάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δ' αὐτῶν πάντων
μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα στὰς ὑπὸ τοῦ
βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ὑπὲρ πίστεως ἔθετο καὶ
πίστεις παρ' αὐτῶν, ἢ μὲν θρησκεύσειν τὸν θεὸν καὶ φυ-
λάξειν τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τε ἤνεσαν,
καὶ τὰ ὡρισμένα ὑπὸ τοῦ βασιλέως πίστεσιν ὑπέσχη-
E σαν. θύοντές τε ὡς ἔθος καὶ καλλιερούντες τὸν
θεὸν ἱκέτευον, δίκαιον καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ
ἀρχιερέα προσέταξεν ἐκ τῶν ἱερῶν ὑπὸ τοῦ προγόνων
σκεῦος τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν ἐν τῷ
ναῷ τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων δὲ πολλῶν
καταπρήσας αὐτὰ τὴν ἀποδοῦναι αὐτῷ διέταξεν. καὶ τοὺς
ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, ἓξ ὄντας ἐκ τοῦ ἀρχαίου χρόνου ἀ-
πάκτεινε. ταῦτα δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαπραξάμε-
F νος, ἦλθεν εἰς τὴν χώραν. καὶ κατασκευάσας ἐν αὐτῇ
ὑπὸ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν
θεῶν, ἠφάνισε. καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ὑπὸ τοῦ
βωμοῦ ὃν κατεσκεύασε πρότερος ἱεροβοάμος, κατέκαυ-
σε. ταῦτα δὲ προφήτου κατελθόντα πρὸς ἱεροβοάμου
θυσιάζοντος αὐτοῦ, καὶ πάντος ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προ-
κατηγγείλατο τὰ γενησόμενα, ὅτι τις ἐκ τοῦ δαυίδου γέ-
νους, ἰωσίας τοὔνομα, πίστιν τὰ προειρημένα. σημεῖον δὲ
ταῦτα λαβεῖν τέλος, μὴ ἔτη ἑξακόσια καὶ ἑξήκοντα ἐν. μὴ
δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας πορευθεὶς καὶ πρὸς τοὺς ἄλ-
λους τῶν ἰσραηλιτῶν, ὅσοι τῷ αἰχμαλωσίαν καὶ τῷ
δουλείαν ὑπὸ τῶν ἀσυρίων διέφυγον, ἀρεῖναι μὲν
τὰς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς
τοὺς ἀλλοφύλους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τὸν τε πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, δυσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέ-
χειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἡρώτησε καὶ τὰς πόλεις, μήπως ἔνδον ἔχοιτε τῶν εἰδώλων ὑπονοῶν.

ἃ μὲν

ἢ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς βασιλευομένοις ἱερεῖα ἄρμα τὰ ἀκατασκεύαστον οἱ θεῶνοι, καὶ εἴπ ἄλλο τοιοῦτον ἦν ὁ θεοτεκμὼν ὡς θεῷ ἐθάσατο. καὶ καθαίρας οὕτω τὴν χώραν ἅπασαν εἰς ἱεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε, κἀκεῖ τὴν ἄζυμον ἑορτὴν, καὶ τὴν πάσχα λεγομένην ἤγαγε, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεανίας εἰρφς ἀρνας, ἐσμυρίους, βοῦς δὲ εἰς ὁλοκαυτώματα χιλίους. παρεῖχον δὲ καὶ τῶν ἱερέων οἱ θεῶτοι δι' τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἀρνας δισχιλίους ἑξακοσίους. καὶ τοῖς λευίταις πεντακισχιλίους ἀρνας ἔδωσαν οἱ θεσεσῶτες αὐτῷ, βοῦς δὲ πεντακοσίους. καὶ γνωμένης θύσεως τῶν τῷ ἱερείων δυσπορίας, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς μωυσέως νόμοις, ἑκάστου τῷ ἱερίων ἐζηλουμένου τοῖς ὄχλοις. καὶ τὸ μηδεμίαν ἄλλην ὕστερον ἀληθῶναι τοῖς ἑβραίοις ἑορτὴν ἀπὸ τῷ σαμυήλου τὸ θροφήτου χρόνων ἄνω λέγω τὸ, πάσχα καὶ νόμος καὶ τὸ ἀρχαῖον θεσατήρησιν τὸ παρ' ἐκείνοις συνηθείας δηπιτελεσθῆναι. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνῃ μὴ ταῦτα ἰωσίας, ἐπί τε καὶ πλούτῳ καὶ τῇ θεσῇ πᾶσιν δόξῃ, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον. Κεφάλαιον ς'.

Ὡς νεχάων ὁ νεχάω τῷ τῶν βαβυλωνίων βασιλεῖ, καὶ ὑποστρέφειν εἰς αἴγυπτον, ἦλεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτὸν ἰωσίας τὸν ἀδελφὸν ἀντικρὺς ἀπέκτεινε δοκοῦντα.

NEχάως ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐλείας στρατιὰν ὅπλων διέβασε ποταμὸν, μήδοις πολεμήσων καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, οἳ τὴν ἀσσύριον κατέλυσαν ἀρχὴν. τῆς δὲ ἀσίας βασιλεύσας, πόθον εἶχεν. ἐλθὼν δὲ αὐτοῦ καὶ μύδην πόλιν, ἣν δὲ αὐτῆ τῶν ἰωσίου βασιλείας, μὴ δυνάμεως εἴρξειν αὐτὸν δοκῶν τῶν ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας τὸ ὅτι τοῖς μήδοις ἔλασιν, πέμψας ὁ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ νεχάως, ἐκέλευε αὐτὸν στρατεύειν ἐλεγεν, ἀλλ' ὅτι τὴν εὐφράτην ὁρμᾶσθαι. μὴ παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἐπὶ λόδιον ὥστε πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντα βαδίζειν ἐφ' ἃ διέγνωκεν. ἰωσίας δὲ ὁ προσέτο τὰ θεσπρεπῆ τοῦ νεχάω, ἀλλ' οὕτως ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι, τὸν παρορμήσεως ἀλαζονίας οἶμαι εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμήσαντος, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. διαστάσεντος δὲ αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρματος ὑπὸ κέρως ὑπὸ κέρας ὀχουμένου, ἐξεύσας τις αὐτὸν τῷ αἰγυπτίων, ἔπαυσε τὸν πρὸς τὸ μάχιμον ἀσπιδῆς. τῷ θαύματι δὲ θεσιαλγὴς ὢν, ἐκέλευσεν ἀναληθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτᾷ δὲ ὢν τὸν πληγὴς ἐκεῖ τὸν βίον, καὶ κηδεύεται μὲν ὢν τῷ παρόαις θήκαις μεγαλοφρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη ξιακονταεννέα, βασιλεύσας δὲ τούτων, ἓν καὶ ξιάκοντα. πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα τῷ λαοῦ παντὸς ἦχθη πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένου καὶ κατηφοῦντος. ἱερεμίας δὲ ὁ θροφήτης, ὃ καὶ σωτάξε μέλος θρηνητικὸν, ὃ καὶ μέχρι νεῦ ἄδεται. ἔστι ὁ θροφήτης, καὶ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει ἄνω θροεκήρυξε, ἐν γράμμασι καταλειπὼν, καὶ τῷ νεῷ ἐφ' ἡμῶν γνωμένῳ ἅλωσιν, τῷ τε βαβυλωνίων ἄρεσιν. οὐ μέσιον δὲ ἔστι θροεθέασισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ καὶ ὁ θροφήτης ἰεζεκίηλος, ὃς θεῶτος θεὶ τούτων δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δὲ οἱ δύο τῷ γένει ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱεροσολύμοις διῆγε, ἕως ἐπὶ ξισκαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις καὶ ὁ ναός. τὰ μὲν τοίνυν συμβάντα θεὶ τοῦτον τὸν θεοφήτην, καὶ χρόνον δηλώσομεν. τελευτήσαντος δὲ ἰωσίου καθὼς προειρήκαμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται ἰώαζος

A & si quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitus dignabatur, de medio sustulit. Cęterùm lustrata ad hunc modum regione vniuersa, populum Hierosolyma conuocauit ad celebrandũ festum azymorum, quod dicitur pascha: dedítque populo ad epulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes quoque sacerdotum contulerunt sacerdotibus ad idem festum agnorum duo mil-
B lia & sexcentos: & similiter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinque millia, boues quingentos. cúmque tanta esset victimarum copia, immolabantur omnes iuxta leges Moysis, sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo suo reliquo populo præeuntibus, & quòd à Samuelis prophetæ temporibus in eam vsque diẽ nulla talis festiuitas celebrata fuerit, causa est quia tum omnia iuxta præscripta legum & antiquas consuetudines peragebant.

C Post hæc Iosias cùm pace, diuitiis & gloria floruisset, vitæ finem habuit huiusmodi. VI.

Cap. VI.

Nechao rege Aegypti contra Babylonis per Iudaam exercitum ducere volente, Iosias vetare conatus prælio victus occiditur.

NEchaos Ægypti rex magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit con-
D tra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium euerterant, volens sibi Asiæ regnũ quærere. Cúmque processisset vsque Menden, oppidum ditionis Iosiæ, opposuit se ei, vetans per sui iuris regionem iter contra Medos facere, tũ Nechaos caduceatore misso, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare. non esse sibi imponendam necessitatem præter propositum cum obstante dimicandi. Iosias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, sed perseue-
E rabat in ea sententia, vt per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occasionem aduersus eũ inueniret. Dum enim aciem instruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam sagitta icto bellandi studium exemit. laucius enim & cruciatum non ferens, iusso exercitu deflectere, Hierosolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere est mortuus. Sepultus est magnifico funere in monumentis
F paternis, cùm vixisset annos triginta nouẽ, regnasset triginta vnum. Luxit eũ populus multis diebus lamentis, & tristitia mortẽ eius prosequens. Hieremias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic propheta & instantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & nostri etiam seculi clades prædictas mandauit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argu-
G mẽto scriptos reliquit. erãt aũt hi duo sacerdotalis generis, quorũ Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno 13. regni Iosiæ vsque dũ templum vnà cum vrbe est dirutũ: cuius suo loco mentionẽ faciemus. Porrò mortuo quemadmodũ diximus Iosia, regnum suscepit filius eius Ioazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiã habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius cẽtum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est cùm regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic quoque malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

τουῦομα, ἀλλὰ ζῆτον καὶ εἰκεσὸν ἤδη ἔτος γεγονώς. καὶ ὅστε μὲν ἐν ἱεροσολύμοις ἐβασίλευσε μῆνας ἀμεταλής, ἀσεβὴς ἢ καὶ μιαρὸς τὸν τρόπον. ὁ δὲ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς μάχης, μεταπέμπεται τὸν ἰώαζον πρὸς αὐτὸν εἰς σαμαθὰ καλουμένην πόλιν, ἥτις ὄρος τῆς συρίας, καὶ τὸν μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὁμοπατρίῳ ὄντι ἐλιακίμῳ τοὔνομα τὴν βασιλείαν παραδίδωσι, μεταθεμένος αὐτὸν ἰωάκειμον. τὴν δὲ χώραν ἐπέταξεν, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἐν οἷς χρυσίου. καὶ τὸ μὲν ἐτέλει ὁ ἰωάκειμος τὸ πλῆθος τῷ χρημάτων, τὸν δὲ ἰώαζον ἀπήγαγεν εἰς αἴγυπτον, ὃς καὶ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα. ἡ δὲ τοῦ ἰωακίμου μήτηρ, καλεῖτο ζαβουδα, ἐκ πόλεως δὲ λιβνᾶς ἀβύμας. ἐτύγχανε δὲ ὢν τὴν φύσιν ἄδικος καὶ πανοῦργος, καὶ μήτε πρὸς θεὸν ὅσιος, μήτε πρὸς ἀνθρώπους ἐπιεικής.

CAP. VII.

Nabuchodonosorus inuadens Syriam Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem quarto ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratẽ sitam petiit bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum toti Syrię dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. & collatis signis cum eo congressus amissis multis millibus coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsque subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellũ inferũt magnis viribus, dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille timore suadẽte pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persoluit.

4. Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nã Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babyloniis, & Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoresque fuerunt etiam aliis ne in eum sæuire pergerent. Adducebántque rationem, nõ hunc solùm mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse, & multos alios, quorũ nemo à sui temporis regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio.

Κεφάλαιον ζ.

Ναβυχοδονοσόρ στρατεία εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν ἰωάκειμον φίλον ἐποιήσατο ἑαυτῷ καὶ σύμμαχον.

ΕΤος δὲ αὐτοῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἐχοντος τὴν βαβυλωνίων ἀρχὴν παραλαμβάνει τις ναβυχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν μὲν μεγάλης παρασκευῆς ὅπλα καρχαιμὶν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δὲ αὕτη πρὸς τῷ εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τῶν αἰγυπτίων στρατῷ, ὑπὸ τοῦτῳ γὰρ ἦν ἅπασα ἡ συρία. μαθὼν δὲ τὴν τῶν βαβυλωνίων προαίρεσιν καὶ τὴν ὑπ' αὐτῷ στρατείαν ὁ νεχάω, ἐδὲ αὐτὸς ὠλιγώρησεν. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χρεὶ τὸν ναβυχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ὥρμησεν ὅπὶ τὸν εὐφράτην. συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττήθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. ἐλαύνει δὲ τὸν εὐφράτην ὁ βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι πηλουσίου παραλαμβάνει συρίαν πάρεξ τῆς ἰουδαίας. τέσσαρα δὲ ἔτη βασιλεύοντος ἤδη τοῦ ναβυχοδονοσόρου, ὄγδοος ἦν τῷ ἰωακείμῳ τῷ τῶν ἑβραίων ἐχοντι τὴν ἀρχήν, καὶ στρατεύει μὴ πολλῆς δυνάμεως ὅπὶ τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόρους αἰτῶν τὸν ἰωακείμον, καὶ πολεμήσων ἀπειλῶν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, καὶ τὴν εἰρήνην αἱρούμενος καταλλαξάμενος τῶν χρημάτων, ἦν ἔγνωκεν αὐτῷ φόρους, οὓς ἔταξεν ὅπὶ ἔτη ξία. τῷ δὲ ἕκτῳ, στρατεύειν τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ὅπὶ τὸν βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ γὰρ αἰγύπτιοι ποιήσασθαι τὴν στρατείαν οὐκ ἐθάρρησαν. ταῦτα δὲ ὁ θεσπίτης ἱερεμίας καθ' ἅπασαν ἡμέραν προὐλεγεν, ὡς μάτην ταῖς παρὰ τῶν αἰγυπτίων ἐλπίσι προσανέχουσι, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τὸν βαβυλώνιον βασιλέως αἰχμάσαι γενέσθαι, καὶ ἰωακείμῳ τῷ βασιλεῖ χρησθῆναι ὑφ' αὑτόν. ταῦτ' εἰς οὐδὲν χρήσιμον οὐκ ὄντων τῶν σωθησομένων ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ καὶ τὸν βασιλέως τὸν θεσπίτην τὸν ἱερεμίαν ἠπείλουν, ὑπάγοντες δίκην καταψηφισθῆναι πρὸς τιμωρίαν ἀξίαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὠργίσθησαν τοῖς ψήφοις κατ' αὐτοῦ, οἱ καὶ ἀπέγνωσαν τῶν πρεσβυτέρων. οἱ δὲ σοφῆς ὄντες διανοίας, ἀπέλυσαν τὸν θεσπίτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν διαθρεῖν κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ οὐ μόνον τοῦτον θεολέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν οὐδεὶς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς θεσπίτης τ' θεοῦ τιμῆς ἔτυχε.

τούτοις

τούτοις καταπραϋναντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύσαντο τῆς καταψηφισθείσης αὐτῷ κολάσεως τὸν Ἱερεμίαν, ὃς ἁπάσας τὰς αὐτῷ θεοφητείας συγγραψάμενος, νηστεύοντος τοῦ δήμου, καὶ ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους Ἰωακείμου βασιλείας, ἀνέγνω τὴν βίβλον, ἣν ἔδει τῷ μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἅπασιν ταχέως. ἀκούσαντες δ' οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε καὶ τὸν γραμματέα Βάρουχον ἐκποδὼν ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή πῃσι δῆλοι γένωνται. τὸ δὲ βιβλίον αὐτό, φέροντες τῷ βασιλεῖ δίδασιν. ὁ δὲ παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῇ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεύς, διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε. ζητοῦντας δὲ τόν τε Ἱερεμίαν καὶ τὸ γραμματέα Βάρουχον ἐκέλευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν διέφυγον αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

A atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragiis prophetam eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis prophetiis, ieiunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi eiusque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad regem pertulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant.

B

Κεφάλαιον η'.

Ὡς Ναβουχοδονόσορ τὸν Ἰωακείμον πάλιν τὸ τῷ αἰχμαλώτων φρονήσαντα ἀπέκτεινεν, Ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα.

CAP. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Aegyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

C

Μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον στρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα δίκτα, καὶ τὸ δίος τὸ ὑπὸ τῷ θεοφορημένων ἐπὶ τῆς θεοφήτου. τούτοις οὐδὲν νομίζων πίστεσθαι δεινὸν μηδ' ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δ' εἰς αὐτήν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῷ Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βασιλέως Ἰωακείμου, οὓς ἔταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τῶν τειχῶν. τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Ἰωάχιμον κατέστησε βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τοὺς δ' ἐν ἀξιώματι χιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα, ἐν δὲ τούτοις ἦν ὁ θεοφόρητος ἐζεκίηλος παῖς ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον Ἰωάχιμον τὸν βασιλέα κατέσχε, διώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ χιάκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἕνδεκα. ὁ δὲ διαδεξάμενος αὐτὸν τὴν βασιλείαν Ἰωάχιμος, ἐκ μητρὸς μὲν νοσῆ ὄνομα, πολίτιδος δὲ, ἐβασίλευσεν μηνὶ ἓξ ἡμέρας δέκα.

D

E

F

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι μεταυδίας, ἐγκρατὴς τῶν Ἰωαχίμου θυγατέρων ἑαυτὸν γίνεται.

CAP. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

Τὸν δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τῷ βασιλείαν Ἰωαχίμῳ, θυμὸς ἔλαβε δεινός. ἔδεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τοῦ παιδὸς αἱρέσεως, ἀποστήσῃ τὴν χώραν αὐτοῦ. πέμψας οὖν στρατεύσας δύναμιν πολιορκεῖ τὸ Ἰωάχμου ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. ὁ δὲ φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν θεωρᾶν. ἀλλὰ ἀπάσας τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς, θυγατέρας τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβὼν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν μήτε τὴν πόλιν, οἷς οὐδὲ σφισιν αὐτοῖς ἐμεινεν. οὐ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτὴν Βαβυλωνίων βασιλεύς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπίστευσεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους εἰς τὴν ἐλευθερίαν,

G

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Aegyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

NOn multo pòst venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in vrbe, territus prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo sibi non timeret, neque excluſit, nec ad bellum se parauit. At ille receptus non seruauit fidem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vnà cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia iussit proiici: & pro eo Ioachimum filium regem vrbis & regionis constituit. eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnauit vndecim. Successor autem eius Ioachimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nosta, regnauit menses tres, dies decem.

Cap. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

BAbylonium autem regem statim dedisse regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Missò igitur exercitu Hierosolymis eũ obsedit. qui cùm esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio rege violante eam, & mandãte per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent,

IX. 4. Reg. 25.

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

A καὶ τεχνίτας, διδιμώους ἀγαγὼν εἰς αὐτόν. ἦσαν δὲ οὗτοι πάντες, εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τριακονταδύο. καὶ τὸν Ἰωάχιμον μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. τούτους κομισθέντας εἰς αὐτὸν ἔσχεν ἐν φυλακῇ.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babyloniis conſtituitur.

Κεφάλαιον ι'.

Ὅπως ὁ βαβυλώνιος Σεδεκίαν τὸν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

B

PRo Ioachimo autem Sedeciam eius patruum regem conſtituit, iureiurando aſtrictum quòd nihil in ea regione eſſet nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cùm principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Ioacimus, ſed iuſti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, C obteſtans vt omiſſis impietatibus iuſtitiæ curam gereret: néve aut ducibus mentem adhiberet, quòd eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbem Babylonium vincendumque bello peritum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec euentura eſſe vnquam. Sedecias verò tantiſper dum audiebat prophetam, agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diuerſum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Iezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eámque prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimùm de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc verò diſcrepare videbatur Iezeciel, quòd negaret Sedeciam viſurum Babylonem, cùm Hieremias aſſeueraret, omnino futurum vt captiuum eum Babylonius rex ſecum abduceret. quare cùm hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans ſi cum illis vires coniungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtatáque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem audito in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis regi eiúſque ſubditis inſtaret belli periculum,

Τὸν δὲ θεῖον τοῦ ἰωαχίμου Σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκοις φρικώδεσι λαβὼν μὴ μόνον φυλάξειν αὐτὸν τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις συνοίσειν. Σεδεκίας δ' ἦν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνός, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν Ἰωακίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῆς δ' ἀκριβοῦς καὶ τοῦ δέοντος ἀφρόντις. καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὑβρίζειν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο κελεύων, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, φροντίζειν δὲ τοῦ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἄρχουσιν, εἰ δέ τι καὶ τοῖς πονηροῖς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατᾶσθαι περὶ τῆς πίστεως αὐτὸν πιστευκέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι κρατήσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδ' οὕτως ὀφείλοντα γίνεσθαι. ὁ δὲ Σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ συνήδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πιστευκέναι. διέφθειρεν δ' πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ διῆγον ἀπὸ τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προεφήτευσε δὲ καὶ ἰεζεκιὴλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τῷ ναῷ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα. τὰς δὲ προφητείας αὐτῶν Σεδεκίᾳ ἠπίστησαν, ἐκ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν ἐφαίνη, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ Σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διέφωνησε δ' ἰεζεκιὴλος εἰπὼν, οὐκ ὄψεσθαι βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ ὅτι διδυμώους αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς. καὶ δῆλον τό, μὴ ταὐτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ περὶ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς οὐδ' ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνοὺς, καὶ τοι πάντα αὐτῷ κατὰ τὰς προφητείας ἀπήντησε, ἅπερ δικαίως ἂν δηλώσομεν. τῷ συμμαχίαν καὶ τῷ πρὸς τοὺς βαβυλωνίους δηλ ἔτι ὀκτὼ καταχὼν, δίλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσέθετο καὶ λύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἃ μετ' ἐκεῖνον ἐγένοντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτῷ, καὶ τὰ φερύρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦκε τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτόν. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ὄντων ὁ σύμμαχος αὐτῷ Σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκε εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ ἐξελάσας αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ὅλης διώκει τῆς συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησαν ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ἐξεπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν Σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους,

οὔτε

οὔτε ἀναστήσειν ἐκ τῆς εἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μὴ A quódve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imò etiam captiuos reddituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliauerat. At Hieremias adito rege omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed victis illis Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturũ, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posteriſque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. quorũ ope dimissi, & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hęc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum contemnebant. Cúmq; aliquando libuisset ei natale solũ Anathoth reuisere, quòd à Hierosolymis XX. stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuius cõprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. propheta contrà negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedecię, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & cõtinuata per XVIII. menses obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. prætet externam autem oppugnationẽ duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruãdos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe hostili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hostẽ perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidẽ pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebãt, incusabántq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem eneruantẽ. illos enim paratos pugnare pro patria, hũc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omnino subuertẽdam esse. Rex verò suopte quidem ingenio nõ exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret volũtari eorum resistens, permisit eis vt de propheta quicquid liberet facerent: quo impetrato cõfestim carcerem petentes, exemptum inde in quẽdam cœnosum puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vsque collum mersus ibi manebat. interim quidã è seruis regis charioribus, genere Æthiops,

οὐτε ἀναστήσειν ἐκ τῆς εἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μὴ πάντων ἧκειν τοὺς αἰχμαλώτους τοῦ τε ναοῦ σκευῶν, ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τε νεὼ. τὰ ἐναντία δὲ τούτων καὶ ἀληθῆ παρῄνει ὁ ἱερεμίας προσεφήτευσεν, ὡς ἐξαπατῷσι μὲν κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα. ὄφελος δὲ τοῦ αἰγυπτίων οὐδὲν ὄψιν αὐτοῖς ἔφελος, ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ Βαβυλώνιος, ὅπλα τε πάντα εἰς τὰ ἱεροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσει τε καὶ τοῦ λιμοῦ ἀφαιρεῖ τὸν δῆμον, καὶ τοὺς περιλειφθέντας αἰχμαλώτους ἕξει, καὶ τὰς οὐσίας διαρπάσῃ, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον ἀναφορήσας εἰς καὶ αὐτὸν ἐμπρήσει, καὶ καταστρέψει τὴν πόλιν. καὶ δουλοῦσομαι αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι δ' ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας πέρσαι τε καὶ μηδοι, καταλύσαντες Βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τὴν δὲ ἀποκαθιστὰς οἰκοδομήσομαι τὸν ναὸν πάλιν, καὶ τὰ ἱεροσόλυμα καθαρὰ ποιήσομαι. ταῦτα λέγων ὁ ἱερεμίας ὑπὸ μὲν τοῦ πλείονος ὄχλου ἐπαίετο. οἱ δὲ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὡς ἐξεπικότα τοῦ φρενῶν αὐτὸν οὕτως ἐξεφαύλιζον. δόξαν δὲ αὐτοῦ που εἰς τὴν παρόδον συλλαβόντες λεγομένην ἀναθοθ, κατάδικον ἐποίουν ἱεροσολύμων εἴκοσι, σωτυχὼν κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατάγει, συκοφαντῶν ὡς προὸς τοὺς βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δὲ φόβῳ μὲν ἐκεῖνον ἔλεγεν αἰτίαν ὑπὲρ ἧς ἀποφέρειν αὐτοῦ, βαδίζειν δ' αὐτὸν ἔφασκεν εἰς τὴν παρόδον. ὁ δ' οὐ πειθὼς, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγεν εἰς δίκην προὸς τοὺς ἄρχοντας, ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰτίαν καὶ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυλάττετο προὸς τιμωρίαν. καὶ χρόνον μέν τινα δίκῃ, οὕτως ἀδίκως πάσχων τὰ προειρημένα. ἔτει δ' ἑνάτῳ τῆς σεδεκίου βασιλείας, ᾗ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου μηνὸς, στρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τοῦ βαβυλωνίων βασιλεὺς ὅπλα τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ προσκαθήσας αὐτῇ μῆνας ὀκτὼ καὶ δέκα, μὴ πάσης πολιορκεῖ φιλοτιμίας. συνεπέθετο δ' εἰς ταυτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱεροσολύμοις, δύο τὰ μέγιστα τοῦ παθῶν, λιμός τε φθορᾷ λοιμικῇ, ἐνσκηψάντων σφοδρός. ἐν ᾗ τῇ εἱρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας οὐκ ἡσύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκράγει, καὶ ἐκήρυττε παραινῶν τοῦ πλήθει δέχεσθαι τὸν βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ αὐτοὺς ταυτὶ τοῦτο προάξαντας, εἰ δὲ μὴ διαφθαρήσεσθαι. προῤῥήλεγε δ' ὡς εἰ μὲν ὅπλα ἐν τῇ πόλει παῖτας ἀπολεῖται θανάτῳσι λιμοῦ δαπανηθεὶς, ἢ σεδήρῳ τοῦ τοῦ πολεμίων. εἰ δὲ φύγοι προὸς τοὺς πολεμίους, διαφθάρσεται τὸν θάνατον. οὐ δὲ ἐν αὐτοῖς δὲ ὄντες τοῖς δεινοῖς ὅπλισεν οἱ ταῦτ' ἀκούοντες τοῦ ἡγεμόνων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες προὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγορῶντες, ὡς ἠπάλητο τὸν προφήτου ὡς μεμιλωότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκατακλάντα, καὶ τὰς τοῦ χειρόνων καταγελίαις προθύμον ἐκλύοντα τὸ πλῆθος. ἕτοιμον δὲ εἶ αὐτὸ ἁπὸ αὐτοῦ καὶ τῆς παῖδος. ὁ δὲ ἀπιλεῖ προὸς τοὺς πολεμίους φόβῳ, ἁλῶσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἀπολεῖσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης, οὐδὲν ἰδίᾳ παρεξιώσῃ, ἵνα ᾖ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπηθαίνεται πάντα τοιοῦτον καιρὸν ἀπαρεῖτον τῇ προαιρέσει, τὸν προφήτου ἐφῆκεν αὐτοῖς πιεῖν ὅπ ἀθέλωσιν. οἱ δὲ τοῦτο ἐφέντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως, ἀΐδυς εἰς ἣ εἱρκτὴν εἰσελθόντες, καὶ πάλαι βόρβορε πλήρη καθιᾶσαι, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ. ὁ δὲ προὸς ἣ αὐχένος ὑπὸ τοῦ πλήθους προσχεθεὶς, ἐν τούτοις ἦν. τῇ δ' οἰκείᾳ τὶς τοῦ βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, αἰθίοψ τὸ γένος,

renunciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non rectè principes ſtatuiſſe & amicos, quòd vatem in cœnum demerſerint, & grauiorem quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris conſilij, quòd principibus prophetam in poteſtatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta ſocios è ſuo famulitio ſibi aſſumere, funeſque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus ſit, & quantum poteſt propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops aſſumptis quemadmodum iuſſus erat ſociis, extractum è cœno permiſit abire liberum. Accitus deinde clàm ad regem, interrogatus eſt ecquod poſſet diuinitus afferre ad rem præſentem remedium. ille habere ſe ait, ſed neminem crediturum ſibi, aut præceptis ſuis obtemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quaſi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc ſunt impoſtores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam ſæuias. Sed cùm rex iureiurando confirmaſſet, nec ſe illum interfecturum, nec amicos id facere paſſurum, fretus accepta fide, conſuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim ſe internuncio iubere Deum, ſi modò velit incolumis eſſe, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs ſolo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipſum fore omnium malorum cauſam tam ſibi ac ſuæ familiæ, quàm vniuerſo populo. Tum rex, ſe quidem cupere facere quę vates in rem communem conſuleret: ſed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accuſatus apud regem traderetur ſupplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem eſſe dictitans. nihil enim mali paſſurum, ſi ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: manſurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimiſit: iuſſum nemini ciuium communicatum inter ipſos conſilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, ſi cognito collocutos ſe eſſe, percontarentur, cúrnam eſſet à rege accerſitus: ſed prætexendum quòd venerit rogatum, ne poſthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum eſt à propheta: volebant enim ſcire quánam de cauſa acceſſiſſet ad Sedeciam.

A τὸ περὶ τὸν προφήτου πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων οὐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῷ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τῷ ἀγαθῷ τῷ δεσμῷ θανάτου πικρότερον οὕτως ἐσόμενον βεβουλευκότας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐπὶ τῇ παραδόσει τὸν προφήτου τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν Αἰθίοπα, ξιάκοντα τῷ βασιλικῶν δορυφόρων, καὶ
B ἀγχοτία, καὶ πᾶν ὃ πρὸς τὴν τοῦ προφήτου σωτηρίαν ἐπινοεῖν χρήσιμον, μὴ ἀπουδῆς αἰτήσαντα τὸν ἱερεμίαν. ὁ δ' αἰθίοψ, δορυφόρων οὓς ἐπιτάξη, αἰτήσασθαι ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ ἀγαγεῖν ἀφύλακτον. μεταπεμψάμενος δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ δύνατα φράζειν αὐτῷ δορυφόρῳ τοῦ θεοῦ, καὶ πρὸς τὰ παρόντα σημαίνειν ἐκέλευε. ἔχειν μὲν ἔλεγε, οὐ πιστευθήσεσθαι δ' εἰπόν, οὐδὲ παραινέσας, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ἀπολέσαι διώκουσιν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ ποῦ νῦν εἰσὶν οἱ
C τὸν βαβυλώνιον οὐκ ἐφ' ἡμῖν ὑπερατείνειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες. δύναμαι δὲ νῦν γε τὰ ἀληθῆ εἰπεῖν, μή με κατακρίνῃς θανάτῳ. τῷ δὲ βασιλέως, ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν αἱρήσει, οὔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαρρήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ δορυφόρῳ τὰ τῇ πόλιν τοῖς βαβυλωνίοις. ταῦτα ὁ αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτὸν προφητεύειν ἔλεγε, εἰ μὲ βούλεται σώζεσθαι, καὶ
D τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον δραφυγεῖν. καὶ μήτε τὰ πόλει εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν δὲ τούτων παραίτιον ἔσεσθαι τῷ κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ παντοίοις τῆς συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, ποιεῖν δ' ἀναρρεῖ καὶ λέγει σωσούσην αὐτῷ γνώμην. δεδιέναι γὰρ τοὺς αὐτομολήσαντας τῷ φίλων πρὸς τοὺς βαβυλωνίους, μὴ δραβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ πολαθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μήτ' ἐν
E νοεῖν τὰ τῶν σημείων ἔλεγε. οὐδένος γὰρ κακοῦ σεσεσθήσεσθαι, δραδόντα τῆς βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας· μένειν γὰρ καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν μὲν ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, φρουρὰς αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὸ δίκαιον αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ ἂν τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντας αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μεταπεμφθέντα γεγονέναι πυνθάνονται τί λεληθὸς εἴποι πρὸς αὐτὸν φράζειν τι τούτων· ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθεὶς, μὴ
F ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε. ἐπυνθάνοντο γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτου, τί πρὸς αὐτοῦ ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκήπτεσθαι. ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέχθη.

Cap. XI.

Captis Hieroſolymis Nabuchodonoſorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hieroſolymis, extructis aggeribus, & erectis turribus, è quibus arcebat propugnatores ſtãtes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq. excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec ſegniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec peſti ſuccũbentibus,

Κεφάλαιον ιά.

G Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗς δὲ πολιορκίας τῶν ἱεροσολύμων ὁ βαβυλώνιος ἐπιτεταμένως σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀείρων τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δὲ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τῶν πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ οὔτε πρὸς τὸν λιμὸν, οὔτε πρὸς τὸν νόσον τῶν λοιμικῶν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ περ ὄνδον ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῇ παθῶν, τὰς ψυχὰς ἔῤῥωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε φρὸς τὰς ὀθνείας τῇ ἐχθρῷ καὶ τὰ μηχανήματα καταπλητόμενοι, ἀλλ' αὐτὰ μηχανήματα παρ' ἐκείνων αὐτὰ πυνθανόμενοι τῶς, ὡς ἓν τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συνέσεως, τῇ μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι τῷ αἰφρεσιν αἰρεμένων ἓν τῆς πόλεως, τῇ ὃ τὴν στρατείαν οὐκ ἐν ἄλλῳ πεθυμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν αὐτοφυρίσκοντας οἷς μάταια τὰ τῇ ἐχθρῶν ἀπελεγχθήσεται μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμειναν, ὅτι μῆνας ὀκτὼ καὶ δέκα, ἕως οὗ διεφθάρησαν ὑπὸ τῦ λιμοῦ, καὶ τῇ βελῶν, ἅπερ ἐπὶ τῇ πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πολέμιοι. ἠρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, τῇ τετάρτου μηνὸς τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ. εἷλον δ' αὐὸ οἱ ἡγεμόνες τῇ βαβυλωνίων, οἷς ἐπίστευσε τὴν πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐρρωμένῃ διέτελε πόλει. τὰ ὄ τῇ ἡγεμόνων ἑνόματα εἴτις ἐπιζητήσειε γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσύλημα πορθήσαντες ὑπέταξαν, νηρηλέασος, ἀρέμαστος, ἐμεγάσος, ναβώσασις, ἐχασαμψαεὶς. ἀλούσης ὃ τῆς πόλεως περὶ μέσην νύκτα, καὶ τῇ ἡγεμόνων τῇ πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, ἅμ' ἁλαβὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φθασάντων δὲ τῦτο τινὰ αὐτομόλων τοῖς βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλαβόντες ὃ οὐκ ἄπωθεν ἱεριχοῦντος, κύκλωσαν αὐτόν. οἱ ὃ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῇ σεδεκίᾳ ἀπὸ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσπάρησαν, ἄλλῳ ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. ἐλειφθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῇ τέκνων καὶ τῇ γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. φθαμφύθμον δ' αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ παρεῖσαν οὐδὲν ὑπολελεῖφθαι, καὶ ἀμήχανα τῇ πρὸς αὐτὸν λόγων, οἷς ἐποίησατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χάριν ὑποχόμῳ. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτοῦ μὲν λαβόντι τὴν βασιλείαν, ἰακίμου δ' αὐτῷ οὖσαν ἀφελόμενον ἐκείνῳ δοῦναι, χρησαμένῳ ὃ τῇ δυνάμει κατὰ τῦ φθαρέντος. ἀλλὰ μέγας ἔπεστιν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σου τὸν τρόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς ἐκέλευσε φθαρῆναι καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτοῦ τε σεδεκίου καὶ τῇ ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τῦ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτοῦ σωιέδη, ἃ ἱερεμίας τε καὶ ἰεζεκίηλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτοῦ, ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτοῦ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυφλωθεὶς ὃ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτῃ οὐκ εἶδε καθὼς ἰεζεκίηλος προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανὰς ἐμφανίσαι δυνάμενα τῷ τῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ὄντι καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἀπαντᾷ τεταγμένως, ἅτε διὰ γνώμης προλέγει, τῇ τε τῶν ἀνθρώπων ἀγνοίας καὶ ἀπιστίας, ὑφ' ἧς προσιδεῖν οὐδὲν ἐδύνασαν τῶν ὑποκειμένων, ἀφύλακτοι δὲ τῆς συμφορᾶς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι, τῷ ὀλίγων αὐτῶν πίστιν διαφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐπὶ τῦ δαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέστρεψαν τὸν βίον.

sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verumetiam artibus, dum illi his potissimum sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per mẽses decem & octo, donec tandem succubuêre, partim inedia victi, partim superne è turribus telorũ multitudine oppressi. Capta est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperuntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quòd siquis requirat eorum ducum etiã nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdã angustas in desertũ. quod cùm Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub autoram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt quà quemque tulit spes effugij. Ipse penè desertus cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquàm in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinẽ, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, acceptа potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, cuestigio iussit ipso & aliis inspectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendum. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Iezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. quòd captus abducetur ad Babylonium, & coràm cum eo loquetur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cum Babylonem perductus esset videre eam non potuit, Iezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ inscitiæ & incredulitatis insigne exemplum hîc eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, vt templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata vrbem à fundamentis diruere, populum in Babyloniam traduceret. Qui cùm eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoque illud grande quod Solomon dedicauerat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis templum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam incendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis ex quo extructum fuerat elapſis CCCCLXX. menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A diluuio autem vſq; ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito vſque ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis, & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos: pontificem Saream, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam regium, & alios principes viros ſexaginta. quos omnes vnà cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò pontificem & principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam pontificum enumerare nomina, qui regum tempore per continuas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recèns à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Ioramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterùm rex Babylonem reuerſus,

Anni mundi.

A εἴκοσι μὲν καὶ ἓξ ἡμέρας μέχρι τοῦ πολιόχου βασιλίως. ἐπὶ δὲ πάντας βασιλεύσαντας, πεντακόσια καὶ δισχίλια, καὶ μυριάδας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τοῦ ἀρχὴν κατέχοντος Σαοὺλος ἦν βασιλεὺς σαούλου, οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ δὲ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ναβουζαρδάνην εἰς ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ

B λαὸν εἰς τὴν βαβυλωνίαν μετάστησαι. ἧς ἡμέρας ἐν τῇς ἱερουσολύμοις ὁ δισχίλιος ἐπὶ τῆς σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βαστάζει τὰ σεβάσμα τοῦ θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι καὶ νῦν τοὺς τύλους τοὺς χαλκοῦς καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τρυπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὲ ταῦτα, καὶ τὸν ναὸν μὴ πίμπλῳ, τῇ τουμηνίᾳ ἐνδεκάτῃ τῆς σεδεκίου βασιλείας ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς ναβυχοδονοσόρου. ἐνέφρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψεν ἐνεπρήσθη δὲ ὁ ναὸς, μὴνὸς πεντεκοστὸν ἔτι καὶ ἑβδομηκοστὸν, καὶ μυριάδας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' οὗ κατεσκευάσθη. τῇ δὲ ἐξ αἰγύπτου μεταστάσει τοῦ λαοῦ, τότε ἦν ἔτη χίλια ἑξηκοντατρία, μυριάδες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τῇ δὲ κατακλυσμοῦ μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ καθιδρύσεως, χρόνος ἦν ὁ πᾶς ἐτῶν χιλίων

D ἑνακοσίων, πεντήκοντα μυριάδων ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ οὗ δὲ ἐγκτίσθη ἀδὰμος μέχρι τῆς τοῦ ναὸν συμβάσεως, ἔτη ὀκτὼ χιλιὰ πεντακόσια δισχίλια, μυριάδες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ πᾶν τῆς ἱστορίας πλῆθος, ὅσα ἐφικέσθη, καθ' ἕκαστον τῆς συμβεβηκότων διεληλύθαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως, κατασκάψας τὰ ἱερουσόλυμα, καὶ τὸν λαὸν μετανάστησας, ἤγαγεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρίαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφανίαν, καὶ τοὺς

E φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, ζεὺς δὲ ἦσαν οὗτοι, καὶ τὸν ὕπαρχον τῆς πλείστων δυνάμεων, καὶ τοὺς φίλους τοῦ σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μεθ' ὧν ἐσύλησε σκῦλα ἀνόμησε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τοὺς μὲν ἀρχιερέας καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ἐπέλυσεν ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς ἀποτιμεῖν. αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν

F σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐφύλαττε καὶ ἐφρούρουν τὸν ἀρχιερέα, ὄντα γὰρ σαρίαν τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινε ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥιβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρόσθεν ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ τὸ χρόνος διεξήλθεμεν τὸ τῶν βασιλίων, καὶ τίνες ἦσαν διεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην καὶ τῶν ἀρχιερέων ἐπιὼν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὰς

G ἀρχιερωσύνας καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν σάδδικος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τοῦ ναοῦ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς ἀχιμαᾶς ἐδιάδεξεται τὴν τιμήν, καὶ μετ' ἀχιμαᾶς ἀζαρίας. τούτου δὲ ἰωάθαμος. τοῦ δὲ ἰωαθάμου ἴσος. μετ' αὐτὸν ἀξιώραμος. τούτου δὲ φιδίας, τοῦ δὲ φιδίου σουδίας. τοῦ δὲ σουδίου, ἰούλος. τοῦ δ' ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου δὲ οὐρίας. οὐρίου δὲ, νηρίας. τοῦ δὲ νηρίου, ὠδίας. τούτου δὲ σαλδοῦμος, σαλδούμου δὲ, ἑλκίας, ἑλκίου δὲ σαρίας, τοῦ δὲ ἰωσάδδικος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. οὗτοι πάντες παῖδες ὄντες τάξιν διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην. ὡς δὲ ἡγεμὼν ὁ βασιλεὺς,

σεδε-

σεδεκίαν μὲν εἶχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἰρκτῇ, θάψας ἢ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροσολύμων συληθέντα τοῦ ναοῦ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς. τὸν δὲ λαὸν κατῴκησεν ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ. τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τοῦ δεσμοῦ. ὁ δὲ στρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τοῦ ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλειπεν, ἀναδείξας αὐτοῖς ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, ἀϊκάμου παῖδα τοῦ ὠ γενομένου, ἄνδρα καὶ δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τῶν χώρων ἐργασαμένοις, τοῦ βασιλεῖ τελέσαι φόρον ἀφορισμένον. ἱερεμίαν δὲ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἔπεισεν εἰς βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ ἀπελθεῖν. κεκελεῦσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλεται, φίλον αὐτῷ ποῦ μένειν δίδωσιν, ἵνα τοῦτο δηλώσῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἑπέσθαι ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε ποῦ μένειν, ἥδιον δ' ἐν ἐλάχιστοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς ταλαιπώροις αὐτῆς ἔμελλε λειψάνοις. γνοὺς δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ γοδολίᾳ προσέταξε, ὃν καταλέλειπεν, πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ χορηγίαν ὅσων αὐ δέοιτο, δωρησάμενος δ' αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθᾷ καλουμένῃ, παρακαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ συναπολύσῃ τὸν μαθιτοῦ βάρουχον, νέον δὲ παῖδα ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ διαφέροντα πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπραξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοὺς βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀνακεχωρηκότας, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωάνης υἱὸς καρέου, καὶ ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ἐν δὲ τῷ βασιλικοῦ γένους, ἰσμαὴλος, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ συνεδήλου αὐτῷ τὸν χρόνον ἀκεῖνον. τούτους τοίνυν γνωμένους αὐτοῦ γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτόθι μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν, οὐδὲν ἀποσεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμοῦ αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταύτην λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς εἰπὼν ἐνοχλοίη, τύχεσθαι τῆς προθυμίας, συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς ἓν ἕκαστος βούλεται πόλιν, ὑποστέλλειν τε μετὰ τῆς ἰδίου, καὶ αἰκτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν προτρέπει. φιλοσοφάζεσθαι δὲ αὐτοὺς ἔως ἔτι καιρός ἐστι, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι δεῖ τοῦ χειμῶνος τρέφεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διάγειν τὰς χώρας, εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διασημοῦσι δὲ φήμης, εἰς τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ὑπὸ τῆς φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατῴκησαν. κατανοήσαντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν τοῦ γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωάνης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ἐφηπάσαντο αὐτὸν, καὶ βασιλῆα τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμψειν ἰσμαὴλον ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως,

A Sedeciam in carcere vſque ad mortem eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa clarum ſepeliit. vaſa quibus Hieroſolymitanum templum ſpoliauerat, ſuis conſecrauit numinibus. populo in Babylonia ſedes attribuit, pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præpoſito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto ſuaſit vt iret ſecum Babylonem: iuſſum enim ſe à rege, vt ei neceſſaria omnia præbeat. Quod ſi ſequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc regem per literas certiorem poſſit reddere. Propheta verò neque ducem ſequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miſeras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commẽdauit hominem, mandans ne quid ei deeſſe pateretur: donatóq; vate magni precij muneribus, ipſe quoque domum profectus eſt. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Maſphatam, impetrata priùs à Nabuzardane gratia, vt ſecũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, inſigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obſidionis Hieroſolymitanæ tẽpore diffugerant, poſtquàm Babylonios receſſiſſe audierunt, vndique collecti venerunt ad Godoliam Maſphatam. Eorum principes erãt, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Iſmael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & doloſiſſimus, qui tempore obſidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad ſe venientibus, Godolias ſuaſit vt ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis: poſſe enim eos impunè regionem colere. interpoſitoque iureiurando paratum fore ſuum auxilium ſi quis moleſtaretur, conſuluit vt vnuſquiſq; habitaret in quo vellet oppido, dicens miſſurum ſe vnà aliquot è ſuis, & darum operam vt diruta inſtaurentur, & habitentur denuò. illos verò debere donec tempeſtiuũ eſt, curare ne frumentum & vinum ac oleum deſit in futuram hyemem quo ſuſtẽtentur. hæc locutus permiſit quemque arbitratu ſuo quem liberet locum incolere. Quę fama poſtquàm ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad ſe venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos aſſignaret, impoſito certo tributo quòd pẽderetur Babylonio, vndiq; concurſum eſt ad eũ, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum aliis principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonuerũntque eum quòd Bathales Ammanitarum rex ideo miſiſſet Iſmaelem, vt ipſum clàm dolo interficeret,

& principatum inter Israelitas occuparet, cùm sit è genere regio: securum autem fore ab insidiis, si eis permittat Ismaelem clàm occidere. Vereri enim se, ne si ipse insidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant, ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile eum qui in tanta inopiæ necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidiis non posset sine scelere non succurrere, eum sua manu interimere conetur. Attamen etiamsi vera essent quę deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abiit. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis sociis adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cædibus tam in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inscij quæ acciderant. quos videns Ismael intrò vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio trucidauit, cadaueráque eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli autem ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. quibus promissis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum regem profectus est. Ioannes autem cum cæteris ducibus audita Masphatensium clade, & morte Godoliæ, indignissimè tulerunt, & assumptis suis quisque militibus, Ismaelem hostiliter persecuti sunt, cúmque apud fontem Hebronensem deprehenderunt. quibus visis captiui Ismaelis læti, rati id quod erat auxilium sibi venire, omnes ad Ioannem transiuerunt. Ismael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterùm Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibique ea die manserunt. Voluerunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in illos sæuirent.

ὅπως αὐτὸς ἀρχὴν τοῦ ἰσραηλιτῶν, εἰ) γὰρ ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ. ῥύεσθαί γε μὲν τῆς ἐπιβουλῆς ἔλεγον αὐτὸν, εἰ αὐτοῖς ἐφῆ κτεῖναι τὸν ἰσμαήλην ὡς οὐδενὸς γνωσομένου. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονεύσῃς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελὴς ἀπόλεια γένηται τοῦ ὑπολειπομένων τῶν τοῦ ἰσραηλιτοῦ ἰχνῶν, εἰ δ' αὐτοῖς ὠμολόγει, καὶ αὐδρὸς εὖ πεποιηκότος, ἐπιβουλεύοντα τοιαῦτα ἐμφανίσειν. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶ), φόνῳ τηλικαύτῳ ἐρημίαν ὧν ἔχοντι μὴ βλαμβάνεσθαι, οὕτως πονηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ σώσαντα δύρεθῆναι, ὡς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ἐπιβουλευόμενον σῶσαι, αὐτουργὸν δὲ αὐτὸν, αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτοῦ γενέσθαι. οὐ μὴν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δεῖν δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκον ὑποθανεῖν αὐτὸν ἀφ' ἑκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν αἴθρωπον καὶ πεύσαντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ δεδιότα θάνατον αὐτοῦ, ἐξαφθεῖραι. καὶ ὁ μὲν ἰωάνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν γεδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνου δ' διελθόντος ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, φόνος γίνεται πρὸς γεδολίαν εἰς μασφαθᾶ πόλιν ἰσμαήλου, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οὓς λαμπρᾶ ξενίζει καὶ ξενίοις ὑποδέξαμενος, εἰς μέθην τρέπει, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαήλου, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. θιασάμενος δ' οὗτος αὐτὸν ἐχοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀναθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαήλου, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων δεσπότῃ τὸν γεδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, κατακειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτον ἀναίρεσιν, ἐξ ἡθεὶς νυκτὸς, ἀπαίτας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῆς σαπωθῆ. τῇ δ' ὑπούσῃ μετὰ δώρων ἦκον πρὸς γεδολίαν τῆς ἀπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ἰσμαήλου, εἵστατε καλεῖ πρὸς γεδολίαν, καὶ παρῆσθόντων, ὑποκλείσας τοῦ αὐλοῦ, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς αἱ ἁφαὴ ἦροιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δ' τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἳ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῷ παραδῶσι, σῖτόν τε ἐδωτας καὶ σῖτον. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαήλου. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὰ βασιλέως θυγατέρας, ἃς ταβαζαρδάνης ὁ τοῦ βαβυλωνίων στρατηγὸς, παρὰ γεδολίᾳ κατελείπετο. ταῦτα ἀναλαβὼν ἀπῆρεν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωάνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πραχθέντα ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ τὸν γεδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος παραλαβὼν ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν ἰσμαήλην, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τόν ἰωάνην ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, δι' ὑμως διετάθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτήσαντα, πρὸς τὸν ἰωάνην μετεχώρησαν. ἰσμαήλου μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δ' ἰωάνης βαλαβὼν οὓς ἀπέστασεν ἐκ τοῦ ἰσμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς δυνούχους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς τινα τόπον μαίδ ραν λεγόμενον βαλγίνεται, καὶ τοῦ μὲν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπέμειναν αὐτόθι. διεγωχεισαι δ' ἐκεῖθεν ἅραντες, εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γεδολίᾳ τοῦ καταστα θέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὁρμηθέντες πορευομένου.

ὅτιτων

ὄντων δ' ὑπὸ ταύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν Ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, Ἰωάνης ὁ τοῦ καρέου, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δηθῆναι τοῦ θεοῦ, ὅπως ἀμηχανοῦσιν αὐτοῖς, καὶ τί χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς ὑποθέξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ Ἱερεμίας εἴπῃ. ὑποχομένου δὲ τοῦ προφήτου δέξασθαι αὐτοῖς παρὰ τὸν θεὸν, σωιβῆ μὴ δίκα ἡμέρας αὐτῷ φανεῖται τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι Ἰωάνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ παντὶ, ὅτι μένουσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσαι, καὶ προέσται φόβος τῶν βαβυλωνίων οὓς δείδιασιν ἀπαθεῖς. παραυτίκα δὲ εἰς αἴγυπτον ἀπελεύσεσθαι, καὶ ταῦτα δέξασθαι ὁρκωθεὶς ἃ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἔμπροσθεν οἴδασι παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ Ἰωάνῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, οὐκ ἐπίστευσε, ὡς κατ' ἐντολὴν τὴν ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύει, χαριζόμενον ὃν βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ καταφιλοδοξεῖν μὲν τοῦ θεοῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτούς, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων δέξασθαι σῶσι. φθάσαντες οὖν ὅπως λαὸς καὶ ὁ Ἰωάνης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἣν αὐτοῖς δέξῃ τοῦ προφήτου παρώσαντο, ἀπῆρεν εἰς τὴν αἴγυπτον, ἄγων καὶ τὸν Ἱερεμίαν καὶ τὸν βαροῦχον. ἡνιωμένων δ' αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ὑπὸ τοὺς αἰγυπτίους τὸν βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προειπεῖν ἐπελθόντα τῷ λαῷ, τὴν τε ἄλωσιν τῆς αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτενεῖ. τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβὼν, εἰς βαβυλῶνα ἄξει· καὶ ταῦτα σωιβῆ. τῷ δὲ πέμπτῳ τῆς ἱεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ δὴ ξέτον καὶ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχοδονοσόρου στρατεύει ὁ αὐτὸς ὑπὸ τὴν κοίλην συρίαν. καὶ καταχὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ μωαβίτας, ποιησάμενον ἃ ὑπῆκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐπέβαλεν εἰς τὴν αἴγυπτον καταστρεψόμενον αὐτήν. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα, κτείνει, καθίσησας ἕτερον, τοὺς δὲ ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἐβδομήκοντα ἔτη τοιούτῳ τέλει ἡνύσθη παρειλήφαμεν δὲ εἰς ἐλθὸν πέρας τῆς διφθέρου. ὑπὸ ἀσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσον ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὡσῆ. ἔπειτα τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβουχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπελείφθη τῶν ἱεροσολύμων ἀλώτων. σαλμανασάρης μὲν οὖν ἀπαγήσας τοὺς ἰσραηλίτας, καθίκησεν εἰς αὐτὴν τὸ χρυσαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τὴν τῆς χώρας εἰς ἣν κατωκίσθησαν προσηγορίαν ἀπαλλαξάντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, τοὺς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, οὐδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱεροσόλυμα καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸν δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας, ὑπὸ τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐλαλύθει, ἔτη ρλ' μηνῶς ἓξ, ἡμέρας δέκα συμβῆ γενέσθαι. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος τοὺς ἀγχιστάτων λαβὼν τῶν ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς σπερμίου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ καὶ τοῖς ἀκμαῖς τῶν σωμάτων, καὶ ταῖς εὐμορφίαις τῶν ὅλων ἦσαν προβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ προσέδωσι, ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοῖς ἐν τῇ ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεστρέψατο ληφθεῖσιν ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας ἐξαθεῖς, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ ἐπιχώρια,

A priùs tamen conſulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt vt hæſitantibus oraculum expediret quídnam faciendum ſit, iurati facturos ſe quicquid ille iuſſerit. cúmq; propheta operam ſuam eſſet pollicitus, decima demum die Deus apparens iuſſit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: ſi manſerint in ea regione, auxilio futurum, & prouiſurum ne quid incommodi à Babyloniis quos timebant accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infenſúmque tali calamitate affecturum eos, quali paulo antè fratres eorum caſtigatos eſſe viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei ſententia iuberet eos manere: ſed putauerunt cum falsò verbis ſuis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi diſcipuli, ne poſſint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei conſilio quod per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto ſimul Barucho & Hieremia. Quò poſtquàm peruentum eſt, Deus ſignificauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Aegyptum: iuſſitque prædicere populo, quòd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur: id quod etiam factum eſt. quinto enim poſt excidium Hieroſolymitanum anno, qui fuit regni ipſius Nabuchodonoſori vigeſimus tertius, cum magnis copiis inuaſit Cœlen Syriam. qua ſubacta bellum geſſit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hoſtiliter eſt ingreſſus: occiſoque qui tunc regnabat, & alio rege conſtituto, repertos ibi Iudæos rurſum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Aſſyrios decem tribus è Samaria ſunt abductæ, regnante Oſea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonoſorum Chaldæorum & Babyloniorum regem captis Hieroſolymis. Sed Salmanaſar in vacuas Iſraelitarum ſedes deduxit gentem Chutheorum, qui priùs in intima Perſide & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. rex verò Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem repoſuit: quo factum eſt vt Iudæa cum Hieroſolymis ac templo per LXX. annos deſerta maneret. tẽpus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duarum reliquarum tranſmigrationẽ interceſſit, anni fuêre centum triginta, & menſes ſex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonoſorus ſelectis nobiliſſimis Iudæorum pueris, & Sedeciæ regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conſpicui, pædagogos eorum curæ aſſignauit, excectis quibuſdam ex eo numero, quemadmodum ſolitus eſt facere & aliarum gentium deuictarum formoſis adoleſcentibus: præbebátque eis de ſua menſa victum,

XII. Daniel. 1.

& Chaldæorum diſciplinis inſtituendos curabat ac literis, in quibus ſanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Miſael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltaſarem, pro Anania Sedrachem, pro Miſaele Miſachem, pro Azaria Abdenago appellari iuſſit: eoſque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cúmque viſum fuiſſet Danieli cum cognatis victitare duriùs, & à regiæ menſæ abſtinere eduliis, atque adeò ab animatis omnibus, acceſſerunt Aſchanem eunuchum qui curæ eorum erat præpoſitus, rogantes vt quæ mittebantur à rege in ſuos vſus conuerteret, ipſis legumina tantùm & palmulas in alimenta præberet, & ſi quid aliud præterea vellet inanime. ſe enim aliis faſtiditis talem victum appetere. ille verò ait ſe gratificari eis cupere, ſed vereri ne hoc rex deprehendat extenuatis ipſorum corporibus, & immutata ſpecie, quòd neceſſe ſit vt habitudo & color rationi victus reſpondeat: idque magis fore conſpicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatiùs: atque ita propter eos adduci ſe poſſe in capitis periculum. Itaque nacti Aſchanem nondum admodum difficilem, perſuadent vt ſaltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd ſi corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perſeuerare, qui compertus ſit innoxius. ſin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus ſpecioſi facti quàm alij, ad priſtinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non ſolùm non lædi eos talibus, ſed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non eſſent conferendi qui cibis veſcebãtur regiis, ſed Daniel cum ſociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tẽpore ſecurè Aſchanes partes quæ de regia mẽſa mittebantur pueris, ſibi retinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi verò vtpote puros iam habentes animos & ad percipiendas diſciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quòd neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc ſimili de cauſa emollirẽtur, facilè omnem perdidicerũt doctrinam tam Hebraicam quàm Chaldaicam: ſed præcipuè Daniel peritus talium artium, cõiectandis quoque ſomniorum ſignificationibus ſtuduit, viſiones etiam *Daniel.2.* diuinas videre ſolitus. Exacto autem biennio poſt Ægypti populationem Nabuchodonoſorus cùm vidiſſet mirandam viſionem, cuius etiam euentum Deus ei in ſomnis indicauerat, mox vt è ſtratis ſurrexit eius oblitus eſt. Accerſitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait ſe ſomnium vidiſſe, & quoniam oblitus ſit quale fuerit, velle vt & ſomnium ſibi indicent, & eius ſignificationem. Illis autem reſpondentibus hoc ſupra humanas vires eſſe,

καὶ τὰ τῶν χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα, ἦσαν δ' αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοὶ, ὥστε λῶν ἐκέλευσε ἐκλέξειν. ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τοῦ σεδεκίου γένους, πάσαρες καλοὶ τὰ καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιήλος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἀνανίας, ὁ δὲ μισαήλος, ὁ δὲ πέμπτος ἀζαρίας. τούτοις ὁ βαβυλώνιος μετονόμασε καὶ κελεῦσαι σφίσι τάξειν ἑτέροις ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲν δανιήλον, ἐκάλει βαλτάσαρον, τὸν δὲ ἀνανίαν σεδράχην, μισαήλον δὲ μισάχην. τὸν δὲ ἀζαρίαν ἀβδεναγώ. τούτοις ὁ βασιλεὺς δι' ὑπερβολὴν εὐφυΐας καὶ σπουδῆς τῆς περὶ τὴν παίδευσιν τῶν γραμμάτων καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ γενομένους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ στέργων διετέλει. δόξαν δὲ δανιήλῳ μὴ τῶν συγγενῶν σκληραγωγεῖν αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς ἑστιάσεως ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν ἀρχιτῷ τῶν εὐνούχων ἀξιοῖ τῶν ὀπτερεαμμένων δύνοιχα, τὰ μὲν ὧδε τῷ βασιλεῖ αὐτοῖς κομιζόμενα παρακέλευσιν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς ἐκλογήν, ἐφ' οἷς ἂν τῶν ἀνύχων ἕτερον βούλοιτο. πρὸς γὰρ τῷ τοιούτῳ δίαιταν αὐτοὺς ἐκκεκινεῖσθαι, τῆς δ' ἑτέρας πρόφασιν. ὁ δὲ, εἰ μὴ ἕτοιμος ὑπηρετεῖν ἐλέγχῳ αὐτὸν τῇ προαιρέσει, ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ κατάδηλοι τῷ βασιλεῖ γένωνται, ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς τροφῆς τῶν χαρακτήρων, συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων διαφθειρόντων, ἐλεγχθέντες αἴτιοι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῷ καταστῶσιν. ἐχόντα τοίνυν πρὸς τοῦτο διάβασιν τὸν ἀρχιτῶν, πείθουσιν ὅτι δέκα ἡμέρας ταῦτα πρᾶξαι αὐτοῖς πέρας ἔτεκα, καὶ μὴ μεταβαλλούσης ὧν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, ἐπιμένειν τῆς αὐτοῖς ὡς οὐδὲν ἔτι εἰς αὐτῶν βλαβησομένων. εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ὅτι τῶν προτέραν αὐτοὺς δίαιταν ἄγειν. ὡς δὲ, οὐ μόνον οὐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τῶν ζοφῶν ἐκείνων προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εὐκαφέστερα τὰ σώματα, καὶ ἐπιπολὺ μείζονες γίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐδέσεσι ὑπολαμβάνειν, οἷς τὴν βασιλικὴν συνέβαινεν ἐν χορηγίᾳ, τοὺς δὲ μὴ τῶν δανιήλου, δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ ζυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μὴ ἀδείας ὁ ἀρχιτὰς ἀ μὲν ὑπὸ τῶν διαίτου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δὲ αὐτοῖς τὰ προειρημένα. οἱ δ' ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς ἥδη τῶν τοιῶν καθαρῶν καὶ πρὸς τὴν παίδευσιν ἀκραιφνῶν γεγενημένων, ἢ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν δυνατωτέρων, οὔτε γὰρ ἐκείνας ἐλωβοῦντο καὶ βαρείας ἔχον ὑπὸ ζυφῆς ποικίλης, οὐδὲ ταῦτα μαλακώτερα ἦν τῶν αὐτῶν αἰτίαν, πᾶσαν ἑτοίμως ἐξέμαθον παιδείαν, ἥτις ἦν παρὰ τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δὲ δανιήλος, ἱκανὰς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, καὶ κρίσεις ὀνείρων ἐπισοφάκει, ᾗ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐ-

ηλθετο. μεθ' ὃ ἔτος δεύτερον τῆς αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, οὗ τῶν ἔκβασιν αὐτὸς αὐτῷ καὶ τοῖς ὕπνοις ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, τούτου μὲν ὅπλαι θάνεται, ἐξαναστὰς ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μαίτεις, ὡς εἶπε ὅναρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς. καὶ τὸ συμβεβηκὸς μὲν τῶν λήθην ὧν εἶδε μενύων, ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν ὅπερ τῶν ὄναρ, καὶ τί τὸ σημεῖον. τῶν δὲ, ἀδύνατον εἶναι λεγόντων ἀνθρώπους τοῦθ' ὑρᾶν, εἰ δ'

εἰ δὲ αὐτοῖς ἔκθοιτο τὸν ὄνειρον τῷ ἐνυπνίου φράσειν τὸ σημεῖον ὑποχομένων, θάνατον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προστάξει δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιήσας τὸ καλούμενον ὁμολογήσαντας μὴ δύνασθαι. Δανιὴλος δὲ ἀκούσας ὅτι προστάξει πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῆς συγγενείας κινδυνεύειν, προσεισιν ἀρίστῳ τῷ τῶν σωματοφυλάκων τῷ βασιλέως ἀρχοντι πεπιστευμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὸν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἰς προστάξεως ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς, καὶ Χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ πρᾶγμα τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κινδυνεύοντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτῷ δηλοῦν ὑπέλειπον μόνῳ, φήσαντος μὲν Δανιὴλου, παρεξιέναι αὐτὸν, παρακάλεσε τὸν ἀρίοχον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτην τὸν ἀναίρεσιν ὑπέχειν. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτῆς Δανιὴλος τοῦ Θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ ἀρίοχος ταῦτ' ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ Δανιήλου ἀξιοῦν. καὶ ὁ μὲν καλέσει τὸν αἴρεσιν τῆς μάγων ὑπέχειν, ἕως παρὰ τὸν ὑπόχεσιν τοῦ Δανιήλου. ὁ δὲ παῖς, μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν Θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοῖς μάγοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις, οἷς δεῖ καὶ αὐτοὺς σωτηρίαν, ῥύσασθαι τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τῷ ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δήλων ἧς ὁ βασιλεὺς ὑπηλέγησε τῆς παρελθούσης νυκτὸς, ἰδεῖν κ' τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ Θεὸς ἅμα τοὺς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν Δανιήλου τῆς σοφίας ἀγασάμενος, τότε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τῷ πρόσθεν, ὡς δὲ καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. Δανιήλος δὲ χαρὰ τοῦ Θεοῦ ταῦτα, εἰσελθὼν πρὸς τὸν βασιλέα ἐπίστατο, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀπεγνωκότας ἤδη τὸ ζῆν καὶ πρὸς τὴν τεθνάναι τὸν θάνατον ἔχοντας, εἰς εὐθυμίαν καὶ τὰς περὶ τοῦ βίου ἐλπίδας. ἐκχαρισάμενος δὲ τῷ Θεῷ κατ' αὐτῷ ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἐρωτᾷ ἡμέρας προσγένεται πρὸς τὸν ἀρίοχον, καὶ ἄγειν αὐτὸν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα. δηλώσας γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν πρὸ τῆς παρῳχηκυίας νυκτός. εἰσελθὼν ὁ πρὸς τὸν βασιλέα Δανιήλος, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων Χαλδαίων καὶ μάγων. ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ δύρειν δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλοι λέγειν. οὐ γὰρ κατ' ἰμπειρίαν, οὐδ' ὅτι τῶν ἄλλων αὐτῶν μᾶλλον ἐκπεπόνηται, τοῦτο γίνεσθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησὶν ὁ Θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, Δανιὴλ φησὶ τε τῆς ἐμαυτῷ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὸν κρίσιν αὐτῷ φανερὸν ἐποίησεν. οὐχ ἧττον γὰρ τῆς ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθῆσι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῶν λύπης, σοὶ τῆς σῆς αὐτῷ δόξης ἐφρόντιζον, ἀδίκους οὕτως ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς κἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς οὐδὲν μὴ εὐθαπίνης σοφίας ἐγκόμιον προστάξας, ὃν δ' ἐμὸν ἔργον Θεοῦ, τοῦτ' ἀπήτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φροντίζοντι πρὸ τῶ, τῆς ἀρχῆς τῆ κόσμου παντὸς, μετὰ σὲ, κατακοιμηθέντι βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ Θεὸς τοὺς βασιλεύσοντας, ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν αἰθέριόν μέγα ἑστὸς. οὗ τὸν μὲν κεφαλὴν συνέβαινεν εἶ χρυσίαν, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυρᾶν, τὸν δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας, σιδηρᾶς.

A quòd si expdneret visionem somnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussissent occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adiit Ariochum regij præfectum satellitij: rogauítque causam cur ita rex statuisset in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animaduertere: & cognito B quòd cùm oblitus esset somnij, iussissetque eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à rege peteret. spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cùm per Ariochum regi essent renunciata, iussit eædem magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer verò cum sociis digressus in suum C cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione quam rex præterita nocte visam clabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quàm eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantùm de morte cogitantibus: hortatúrque vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt se ad regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primùm deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantíque mihi pro mea populariúmque vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea triftitia, quòd à te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cùm tot viros bonos & honestos necari iuberes, ídque iniuria, quòd non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cuperes. Ergo cùm hæc te cura teneret, quisnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.

deinde saxum vidisti abruptum à monte in A statuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, sed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: cúmque ingruente venti vi diffiatum in terras diuersissimas. Saxum verò illud tam magnum accepisse incrementum, vt quantum est terrarum sua mole opprimeret. Et hoc quidem est quod vidisti somnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te sig- B nificat, & alios reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus regibus vestrum imperium delebitur. illorum quoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoque vires debellabuntur ab alio ferro simili, cui propter naturam ferri nihil poterit resistere, quòd ea sit auro, argento ac ære validior. adiecit & de saxo interpretationem Daniel, sed mihi hoc narra- C re non libuit, cuius propositum est præterita, non etiam futura, scribere. quod si quis veritatis auidus non desistit inquirere, futurorum quoque obscuros euentus cupiens discere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter sacras literas. Porrò Nabuchodonosorus his auditis agnoscens suum somnium, attonitus est Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quam Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus D honoribus. Nec hoc contentus imposito ei Dei sui nomine, vniuersæ ditioni suæ præpositum esse voluit, cum eóque simul eius consanguineos: qui ob hæc inuidiosi facti in periculum inciderunt, offenso rege propter causam talem. Rex fabrefacta aurea statua, alta sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno Babylonis eam statuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni sua ditione principes, eisque mandauit, vt quamprimùm tuba dari signum E audierint, procidentes in faciem adorent statuam. quod qui non fecerit, pœnam proposuit vt coniiciatur in ardentis fornacis incendium. Cùm igitur omnes audito tubæ signo adorarent eam statuam, Danielis cognati negauerunt se hoc facturos, quòd nollent patrias leges transgredi. móxque delati, & in ignem coniecti diuina seruati sunt prouidentia, & præter omnium opinionem euaserunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, sed quasi sentiens iniustè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim suam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendauit, quòd probos & Deo charos esse animaduerteret: quo factum est vt semper in maximo apud eum honore haberentur. Non multò deinde pòst, rursum aliud dormiens rex vidit in somnium, quòd priuatus regno vi- G tam acturus esset inter bestias, & post exactum eo modo septennium, denuò restituendus esset in pristinum imperium. quo viso rursum conuocatis magis percontatus est quid significet.

Daniel.3.

Daniel.4.

ἔπεσεν λίθον εἰδὲς ἀπὸ ὄρους ἀπερράγδητα, ἐμπεσεῖν τῇ αἰδριάντι, καὶ τὸν τοῦτον καταβαλόντα, σωζῆναι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκόν, ἀλδύρου λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν ὅλον αὐτοῦ ὄγκον πνεύσαντος σφοδροτέρου, ὑπὸ τῆς βίας ἁρπαγῆναι ἀφανισθῆναι. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον, ὡς ἅπασαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ, ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλου, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τοῦ ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δ' ἑπομένων ἑτερός τις ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκὸν ἡμφιεσμένος. καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τοῦ ἰσχυὸς, ὁμοία σιδήρῳ, καὶ κρατήσει εἰς ἅπασαν ὑφ' ἣν τῆ σιδήρου φύσιν, εἴπερ γε αὐτὴν στερροτέραν τῆς τοῦ χρυσοῦ & τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῦ λίθου δανιήλης τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔδοξε τοῦτο ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημένα συγγράφειν, οὐ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας γλιχόμενος οὐ ῥᾳδίως ἔσται πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ τοῦτ' ἀδήλων εἰ γνήσεται βούλεσθαι μανθάνειν, ἀπουδασάτω τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι τοῦ δανιήλου, δι' ἡσυχίας δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ἱεροῖς γεγράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος ἀκούσας ταῦτα καὶ θαυμάσας τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ὕπτιος πρόσωπον, ᾧ ζόπῳ τὸν θεὸν προσκυνοῦσι, τούτῳ τὸν δανιήλην ἠσπάζετο, καὶ θύειν ἐκέλευε καὶ θυμιᾶν ὡς θεῷ προστάξας. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τοῦ θεοσημείαν αὐτῷ τὸ ἰδίου θεοῦ δῆμεν, ἁπάσης θλίψοπεν τῆς βασιλείας ἐποίησε, & τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βασιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον αἰδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δ' ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερώσειν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς τρόπους, τρόπον αὐτοῖς προστάξας, ὅτε σημαινούσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν αἰδριάντα. τοὺς δὲ μὴ πεισθέντας, ἀπείλησεν εἰς τὸν τοῦ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν μὲν τὸ σημαινούσης ἀκούσαντας τῆς σάλπιγγος & προσκυνούντων τὸν αἰδριάντα, τοῦ δανιήλου συγγενεῖς οὐ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, δικαίως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θεία σώζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφθείρουσι τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ λογισμὸν οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐχ ἥψατο, καίειν δ' ἀσθενὲς ὂν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τοῦ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε μὴ διαπνηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παραδόξως διασῴσαντος. τοῦτο συνίσησιν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς. διὸ μὴ πάσης ἀξιούμενοι παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ καὶ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μὴ θηρίων ἔχει τὴν διαίταν, καὶ βλαζήσας οὕτως ὑπὸ τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀποληψεται. τοῦτο θεασάμενος τοῦ-ναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοῖς τὸ ἐνύπνιον, καὶ τὴ σημαῖνει λέγειν ἠξίου. τῷ μὲν

τῷ μὴ οἱῷ τ' ἄλλων οὐθεὶς ἐδυνήθη τὼ τὸ ἐνυπνίου A Eius intellectum nemo alius inuenire & regi
δήλωσιν εὑρεῖν οὐδ' ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, δανιὴλος δὲ μόνος καὶ ταῦτα ἔκεινε, καὶ καθὼς ἔδει τὰ indicare potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura assecutus est: & qualem hic prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine septennio toto audente inuadere dominium, exorato Deo rursum in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quòd hæc ita vt in antiquis libris inuenio, scriptis meis insero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis huius
αὐτὰ προεῖπεν ἀπέβη, δηλοῖ γὰρ ὅτι τῆς ἐρημίας τὸν προερημοῦντα χρόνον οὐδενὸς τολμήσαντος ὑπο- B historiæ, palàm profitens me tantùm Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Cæterùm Nabuchodonosorus cùm regnasset annos XLIII. vitam finiit, vir industrius, & prioribus regibus longè fortunatior. Meminit eius & Berosus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis.
δύσαντος τοῖς προγεγραμμένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ βασιλείαν ὑποληφθῆν, πάλιν εἰς αὐτοὺς ἐπανήρχετο. ἐγκαλείσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἕκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι ἀφ' ἧς γεγραφῆς, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις δι' εἰσκω βιβλίοις. καὶ γὰρ δι' ὃν ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς ὀνειδίζοντάς τι ἧς προγεγραμμένων ἢ μεμψομένους ἠσφαλισάμην μόνον τὰ μεταφράζειν τὰς ἑβραϊκὰς βίβλους εἰς τὴν ἑλληνίδα γλῶσσαν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προστιθεὶς τι τοῖς προγεγραμμένοις αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπομένων. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ἔτη πεντεκαιεικοσιτρία βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. C Pater autẽ Nabuchodonosorus audito quòd Satrapa quem Ægypto & Cauæ Syriæ Phœniciæque præfecerat, à se defecisset, cùm non posset ampliùs ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit hunc contra illum proficisci. qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deuicit, & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cum regnasset annos XXI. Nabuchodonosorus vero non multo pòst patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negotiis, demandataque amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cùm assumpsisset regni administrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius reditum, factus est totius paterni imperij dominus. ac primùm omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias distribuit: deinde spoliis bello partis Beli templum & alia quædam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis alueo, ita ne hostes eo possent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra vrbem extruxit, & totidem foris circũdedit, omnes è coctilibus laterculis. cúmque memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorum modum ornasset, paternæ regiæ cõtiguam extruxit aliam regiam, cuius substructiones & reliquam magnificentiam fortè superuacaneum esset dicere: vnum silere non possum, quòd tam amplum & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac regia moles saxeas fornicibus suspendit, montium speciem referentes, superne consitas variis arborum generibus,
XIII.
αὐτὸς δὲ εὐσεβὴς καὶ τῷ θεῷ αὐτῷ βασιλέων δυτυχέστερος ἡγούμενος. μέμνηται δ' αὐτοῦ τῆς θεσέξεως καὶ βηρωσσὸς ἐν τῇ ζίτῃ τῆς χαλδαϊκῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορος, ὅτι ὁ ταγμάτων σατράπης, ὃν ἀγύπτῳ καὶ τοῖς περὶ τὸν κοίλων συρίαν καὶ τὸν φοινίκων τόποις, ἀποστάτης αὐτοῦ γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἔτι κακοπαθῶν συνῆσας τῷ ναβουχοδονοσόρῳ ὅτι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. D συμμίξας δὲ ναβουχοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ καὶ παραταξάμενος, αὐτὸν τε ἐνέφησε, καὶ τὸν χώραν ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τὸν αὐτοῦ βασιλείαν ἐποιήσατο. τῷ δὲ πατρὶ τῷ ναβουχοδονοσόρῳ συνέβη κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ βαβυλωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασιλεύσαντι εἰκοσιέ. αἰσθόμενος δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τὸν τὸ πατρὸς τελευτὴν ναβουχοδονοσόρου, καὶ καταστήσας τὰ κατὰ τὸν αἴγυπτον στρατεύματα καὶ τὸν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων, καὶ τῷ κατὰ τὸν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ συντάξας ποσὶ τῷ φίλων μετὰ τῆς βαρύτητος δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ὠφελείας ἀνακομίζειν εἰς τὸν βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς ἀφ' τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς βαβυλῶνα. προσλαβὼν δὲ τὰ στρατεύματα, διοικούμενα ὑπὸ τῷ χαλδαίων, καὶ διατεθυμμένα τὸν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ βελτίστου αὐτῶν, κυριεύσας ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις προσταγμοῖς, συνέταξεν ἀποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δ' ὑπὸ τῷ ἐν τῷ πολίμου λαφύροων, τό τε τὸ βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὸν τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν χρησάμενος, καὶ ἀναγκάσας, πρὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέψαντας ὅπη τὸν πόλιν κατασκευάζειν. περιεβάλετο δὲ ζείς μὲν τῆς ἔσω πόλεως περιβόλοις, ζείς δὲ ἔξω, τεῖχος ἧς ὀπτῆς πλίνθου. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὸν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἰσοφαρίπως, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασιλεία ἐχόμενα αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν ἀνάστημα καὶ τὸν λοιπὸν πολυτέλειαν, περισσὸν ἴσως ἂν εἴη λέγειν. πλὸν ὅσον τὰ τὰ μεγαλεῖα καὶ ὑπερήφανα συνετελέσθησαν ἡμέραις δεκαπέντε. ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις πύργοις, λιθίνα λίθινα λαξευτὰ συνετελέσθησαν, τὸν ὕψιν ὑποδεεστάτην τοῖς ὄρεσι.

atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim cum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historiis, quòd hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc rege apud historicos inuenio.

Cap. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint.

CÆterùm post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totáque cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abimalarodacho post decimumoctauum regni sui annum defuncto Nigliſar filius successit, cúmque regnasset annos quadraginta, vitam cum morte mutauit. continuata deinde successione ad Labosordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm mensibus hæsisset, post mortem eius transiit ad Balthasarem, qui Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cùm ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumeliosa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem, qua visione territus conuocauit magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum.

Daniel.5.

A καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαποῖς, ἐξεργάσατο καὶ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον. ἀλλὰ τὸ τῶν γυναικῶν αὐτοῦ ἐπιθυμεῖν τῆς οἰκείας ἀλλοδόσεως, ὡς ἐν τοῖς κατὰ μηδίαν τόποις. καὶ μεγαθοσθένης δέ, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἰνδικῶν, μνημονεύει αὐτοῦ, δι' ἧς ὑποφαίνειν πειρᾶται τοῦτον τὸν βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῷ μεγέθει τῶν πράξεων, ὑπερβεβηκότα τὸν ἡρακλέα. κατα-
B στρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ λιβύης τὴν πόλιν, καὶ ἰβηρίαν. καὶ διοκλῆς δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περσικῶν, μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως, καὶ φιλόστρατος ἐν ταῖς ἰνδικαῖς αὐτοῦ καὶ φοινικικαῖς ἱστορίαις. ὅτι δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε τύρον ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τύρου. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ πάντων ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ταῦτα ἦν.

C

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡς ναβουχοδονόσορος τελευτήσας ἀβδαλον καταλείπει τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη ἰουδαίοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους.

D Μετὰ δὲ τὸν ναβουχοδονοσόρου τελευτὴν ἀβιλαμάραδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει ὃς δὴ τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰεχονίαν τὴν δεσμῶν ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἐναγεστάτοις φίλοις εἶχε πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δούς, καὶ ποιήσας αὐτὸν ὑπὲρ τὴν ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλείων. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τὸν πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῷ ἰεχονίᾳ, παραδοὺς μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας
E ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς αὐ μὴ καταστραφείη ληφθεῖσα τὴν πολιορκίαν, καθὼς προεῖρήκαμεν. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαραδάχου μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλίσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνει. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἔτη πεντηκοντα, καταστρέφει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τῆς βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μιᾶς ποιήσασα παρ' αὐτοῖς τοὺς πάντας ἐνιαυτὸν, τελευτήσαν-
F τος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοναΐδηλον παρὰ βαβυλωνίοις. ἐπὶ τούτου στρατεύουσι κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι καὶ τέρατον θέαμα συνέβη. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σκιδνᾶν ἦν πολὺς ἀρχόντων, εἰς ἑστιάσιν πεποιημένων βασιλικὴν, μετὰ τῶν παλλακίδων καὶ τῶν φίλων. δέξας
G δὲ αὐτῷ, κομιδῇ ἅβρᾳ καλδάϊ ἐν τῷ ἰδίου ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μόνῳ, εἰς δὲ τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δὲ ὑπὸ θράσους πεσὰν ἐπὶ, ὡς τὰ αὐτοῖς χρῆσθαι, μεταξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐν τῷ τοίχῳ ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τῷ τοίχῳ τινὰς συλλαβὰς ἐγγεγράφουσαν. ταραχθεὶς δ' ὑπὸ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτο ὅσον ἦν ἐν τοῖς βαρβάροις, τά τε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς αὐ αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα.

τῷ δ

τῷ ἢ μάγων οὐδὲν διείσειεν, οὐδὲ συνιέναι λιχνεύοντων, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τῆς δὴ τοῦ Ἀδραδόξου λύπης, κῆ πᾶσαν ἐκήρυξε τὴν χώραν, τῷ τὰ γεγράμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην διάνοιαν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερχουσμένῳ, στρεπτὸν ἀξιαυχένιον χρύσεον, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τῶν Χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. τούτου γνωσθέντος τὸ κηρύγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες καὶ φιλοτιμησάμενοι πρὸς τὴν εὕρεσιν τῆς γραμμάτων, οὐδὲν ἔλαττον ἀπόρησαν. ἀθυμοῦντα δ' ὅλη τούτῳ διασαλεύσαι τὸν βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, Δανιὴλον ἀνεῖναι ἤρξατο, καὶ λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς Ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐπεῖθεν τὸ γένος, ἀνὴρ θεὸς ἁγίου τοῦ ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος ἱερὸν ὄλυμπος Δανιὴλος ὄνομα, σοφὸς αὐτὴρ καὶ θεῖος ἐξαίρετα τὰ ἀμήχανα, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ γνώριμα, ὃς ναβουχοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ ἐκείνου ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν ἅπερ ἐν ἐχρῆζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν, ἐξίου παρ' αὐτοῦ πυνθάνεσθαι περὶ τῶν γραμμάτων, καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τῶν οὐχ ἑρμηνεύειν αὐτὰ κατακείνειν, κἂν συνθεσπὸν ἢ τὸ ἐκ θεοῦ σημαινόμενον. ταῦτ' ἀκούσας, καλεῖ τὸν Δανιὴλον ὁ Βαλτάσαρ. καὶ διαλεχθεὶς ὡς πύθοιτο περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνῳ ἐξαίρετον ἱκανώτατος ἃ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς δήνεια ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, καὶ τὴν σημαίνει μανύειν ἐξίου. τοῦτο γὰρ ποιήσαντι πορφύραν δώσειν περιβάλλεσθαι, καὶ χρύσεον περὶ τὸν αὐχένα στρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν δήπουθεν τῶν βίου. ὅπη μενεῖ οἷς ὁ θεόγονος αὐτὸς ἔχει τὰς εἰς θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τούτοις ἐμάθεν δυσεβεῖν, καὶ μηδὲν ἐναρὴ τὸν αἰθερόπλαν φύσιν μηχανᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ ναβουχοδονοσόρου μετασχόντος εἰς ἅπαντα θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μὴ πολλαὶ ἱκεσίαι καὶ δάκρυα ἐλεηθέντος, ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ ἔχει ταῦτα τὸν θεὸν ὡς τὸν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ θεογενούμενον τῷ αἰθέρων μέχρις οὗ καὶ ἐπολύπονον ὑμνοῦντος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων. ἃ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δὲ σεβίσειν αὐτὸ μὴ τὰν παλλακίδων διακονεῖτο. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν θεὸν ὁρμηθῆναι αὐτῷ, καὶ ἔχει τῷ γεγραμμένων θεοκατάγνωσιν, εἰς οἷον αὐτὸν καταστέλλας δὴ τέλος. ἐδήλου δὲ τὰ γεγραμμένα τάδε. μανῆ, τοῦτο δ' ἑλληνὶ ἑλλάδι γλώσσῃ σημαίνοντ' ἀριθμός, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τοσοῦτον χρόνον, καὶ τῆς ἀρχῆς ἠρίθμησεν ὁ θεὸς, καὶ θεὸς δὴ σοὶ βεβαιοῖ χρόνον. θεκὲλ, σημαίνει τοῦτο σταθμὸν, στήσας σοῦ σου λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφθερομένῳ δηλοῖ. φαρὲς, καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ κῆ ἑλλάδα γλῶσσαν. κλάσει τοιγαροῦν σου τὴν βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐτὴν κῆ πέρσαις δέχεται. Δανιὴλου δὲ ταῦτα σημαίνειν τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γεγράμματα, τὸν μὲν Βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ' οὕτω καλεσαμένοις τοῖς δηλωθεῖσιν λύπη καὶ συμφορὰ κατέλαβεν. οὐ μὴν εἰς ἀσφάτῃ κακῶν αὐτῷ γεγενημένῳ ταῖς δωρεαῖς αἷς ἐπῆρτο δώσειν οὐ δίδωσι,

A magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit magorum concursus, certatim
B sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis abductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro quæ opus erat interpretatum, cùm id eo tempore posset alius nemo. rogabátque vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ
C literæ, vt coarguta cæterorum inscitia, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Baltasar accersit Danielem: & præfatus se rescisse de eius sapientia, deque spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquemque aureum, &
D ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scisciando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum
E numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac deinper totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam. hunc verò oblitum domestici exempli, voces impias iactasse in Deum,
F & potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus superesse. Thecel, quod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem
G vergere. Phares, quod est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta rex non poterat non vehementer tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum prænuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit,

ſic cogitans, quod non bona audierit, ſui fati culpam eſſe, non prophetæ: imò illum boni viri officio functum eſſe, quiſic interpretatus ſit vt erat euenturum, tametſi parum lætus euentus ſequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipſe & vrbs in Cyri Perſarum regis poteſtatem deuenit. Sub Baltaſare enim capta eſt Babylon, anno regni eius decimoſeptimo. Hic finis fertur poſterorum Nabuchodonoſori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro ſuo cognato, annum agebat ſexageſimum ſecundum, qui fuit Aſtyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam aſſumptum ſecum duxit in Mediam, cúmque maximo honore apud ſe habuit. erat enim vnus è tribus ſummis ſatrapis, qui ſub ſe habebant alios CCCLX. ſatrapas. tot enim à Dario primùm inſtituti ſunt.

XIIII. *Daniel.6.* Itaque cùm tam charus & honoratus apud regem eſſet, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio conſulenti pareret, non effugit cæterorum inuidiam, quemadmodum fieri ſolet inter eos qui aliquem ſibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. cúmque æmuli occaſionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cùm enim eſſet contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe ſibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accuſandi anſam inuenire poterant. nec tamen deſtiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cùm animaduertiſſent Danielem quotidie ter Deo ſupplicare precibus, commenti ſunt occaſionem qua eum poſſent perdere: aditóque Dario renuntiant ei, viſum eſſe ſatrapis eius & principibus, per triginta dies populo dari intermiſſionem: quibus nec ab ipſo, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & ſi quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum coniici. Rex verò non perſpiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait ſibi placere hoc decretum: pollicitúſque ſe id confirmaturum, edictum propoſuit in publicum quo ſatraparum decretum promulgabatur. Id cùm omnes præ metu ſeruare conarentur, magnum fuit vbique ſilentium. Daniel verò nihil hæc curabat, ſed more ſolito ſtans in conſpectu omnium, adorabat Deum ſuum & deprecabatur. Tum ſatrapæ nacti occaſionem quam dudum captauerant, regem adeunt properè, Danielémque accuſant, quòd contempto edicto ſolus ex omnibus deos precari auſus ſit, ídque non ob pietatem, ſed ob hoc ipſum quòd obſeruari ſe ſciret ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati ſui contemptori facilè veniam daturum crederent,

A ἀλλὰ πάσας παρέχε, τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσεσθαι λαμζόμενον, ἴδιον αὐτῷ καὶ τῆς περιφρονήσεως ἀλλ' οὐκὶ τῷ θεοφητεύσαντος εἶ). τὰ δὲ ὡμολογημένα χεῖναι αὖθις εἰς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ σκυθρωπὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἔκεινε. μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον, αὐτός τε ἑλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τῶν πρώτων βασιλέως ἐπ' αὐτὴν στρατεύσαντος. Βαλτάσαρος γὰρ ὄνομα ἐφ' οὗ τὸν αἴρεσιν τῆς Βαβυ-
B λῶνος συμβῆναι γράφουσι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ, ἔτη ἑπτακαίδεκα. τὸν μὲν οὖν ναβουχοδονοσόρου τὸν βασιλέως ἔγγονον, τὸν τέλος τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. δαρεῖος δὲ πρὸ καταλύσαντα τὴν Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μὴ κύρου τοῦ συγγενοῦς, ἔτος ἓν ἐξηκοστὸν δεύτερον ὂν τὴν Βαβυλῶνα εἶλεν. ὃς ἦν ἀσυάγου υἱός. ἕτερον δὲ ὄνομα τοῖς ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα. ὃς δὲ δανιήλου τὸν θεοφήτην λαβὼν, ἦγεν εἰς μηδίαν σὺν αὐτῷ, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς μετεδίδου, ἦγε συν αὐτῷ.
C τὸν ἕνα δὲ σατραπῶν ἦν, οἷς ὅτι τὸν ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους δὲ ἐποίησε δαρεῖος. δανιήλος τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ δὲ τῷ δαρείῳ, καὶ θεὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτῷ μόνῳ ὡς ἂν ἴσχυν τὸ θεῖον πεπιστευμένῳ ἐφορᾶν. βασκαίνουσι δὲ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἐπὶ
D πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητοῦντες δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῶν ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ διδαχμοῦσι παρὰ τῷ δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίαν οὐδεμίαν. οὐ γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος ἀδεισεῶν, ἄῤῥις αὐτῷ δῶρων, κἂν ὑπὲρ ὧν δικαίων καλῶς θεὸς τὸ λαβεῖν, οὐδὲ λυπεῖσθαι τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων ἄῤῥισιν παρεῖχεν. οἱ δὲ ὡς οὐδὲν εἶχον ὃ κατεῖπόντες αὐτῷ θεὸς τὸν βασι-
E λέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τὸν παρ' αὐτῷ τιμὴν αἰχμὴ καὶ διαβολὴ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν δανιήλον, ἓξ τῆς ἡμέρας θεσπεσιόμενον τῷ θεῷ, θεόφατον ἔγνωσαν ἀῤῥησίαν, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ θεὸς τὸν δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὡς τοῖς σατράπαις αὐτῷ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅτι ἑξήκοντα ἡμέρας αἰτῆναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τὰς, μήτε τοῖς θεοῖς δεόμενον αὐτῶν καὶ δι' χρόνους εἴη. τὸν μὲν
F τοίνυν αὐτῶν ἐβεβαίωσε ταύτην τὴν γνώμην, εἰς τῷ λεόντων ἔκειναι ῥίψαι λάκκον ἀπολούμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐ σωιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, οὐδὲ ἐπὶ τὸν δανιήλον ταῦτα κατασκάσαμένους ὑπονοήσας, ἀῤῥέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἔφη δεδογμένοις. καὶ κυρώσειν τὴν θεσπίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλόμενον, θεσπίζησι θεόχραμμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. ὁ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ παραβῶσι τὰ θεσταγμένα, ἠρέμουν. δανιήλῳ δὲ φερόντες οὐδὲ πρόσω τούτων ἦν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἱσάμενος νύχετο τῷ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι τῆς ἀφορμῆς αὐτοῖς ἦν ἐπιτυγχάνειν λα-

βεῖν ὅτι τὸν δανιήλον παραφανείσης, δι' ὃς ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, κἀ κατηγόρουν ὡς παραβαίνοντος μόνου τὰ δανιήλου τὰ θεσταγμένα, μηδενὸς τῶν ἄλλων τολμῶντος θεοσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ τοῦτ' οὐ δι' ἀσέβειαν ἀλλὰ δι' ὑπερηφανίαν καὶ ὑπερτέρησιν ὑπὸ τοῦ φθόνου. ὑπὸ δὲ μείζονος ἦς θεσπεδίκου δυνάμεως τοῦτο ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καὶ καταφρονήσαντα τῶν ἐκείνου θεσταγμάτων, συγγνώμην ἑτοίμην νέμειν, καὶ αὐτὸ τοῦτο βασκαίνοντες τῷ δανιήλῳ, οὐ μεταβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον,

ῥίπτειν

ῥίπτειν δὲ αὐτὸν ἠξίουν καὶ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας δὲ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃ δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκάλουσεν αὐτὸν ὁ θυμὸς φέρειν τὰ συμβαίνοντα, καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ὀπὴν τῷ σημίου κείμενον αὐτῇ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν. καὶ ὅλης ἄσιτος τῆς νυκτὸς καὶ ἄυπνος διῆγε, ἀγωνιῶν περὶ τῷ Δανιήλου. μεθ' ἡμέραν δὲ ἀναστὰς ἐπὶ τὸν λάκκον ἦλθε, καὶ στωμύλῳ τινὶ σφραγίδι δύεσιν, ἣ σημείωμα ἦν τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε καλῶν τὸν Δανιήλου, πυνθανόμενος εἰ σώζεται. τοῦ δ' ἐπακούσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου τῶν θηρίων. οἱ δὲ ἐνθεοὶ θεασάμενοι τὸν Δανιήλου, μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ θεῖον καὶ τιμῶν τούτου θεήσειαν, οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι. πεπληρωμένους δὲ τοὺς λέοντας ζοφῆς μὴ ἄφεσθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τοῦτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, ἐμβληθῆναι μὲν πολλὰ καλύει τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δ' αὐτῶν τοὺς ἐνθεοὺς τοῦ Δανιήλου προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ ἄρα κόρου αὐτοῖς οὐ προσθήξουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς δὲ ἐγένετο Δαρείῳ τῶν ματαιόπων ἐμβεβλημένων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλου. οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεπαράττοντο ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς οὐ τὸ πεινᾶν οἶμαι, μᾶλλον ἐμπεσθῆναι ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησμένους, ἀλλ' ἢ τῷ αὐθρώπων κακίᾳ. δὴ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις αὐτὰ ζώοις πρὸς τιμωρίαν ἠλλοιοῦτο, τοῦ θεοῦ προαγορεύοντος. ἀλαθαρσήτων οὖν τῷ βουλευσάντων Δανιήλῳ τὸν τὸν ζόφον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλων ἔπεμψε τιμῶν χώραν ἐπαινῶν τὸν θεὸν ὃν Δανιήλος προσκυνεῖ, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ πᾶν κράτος ἔχοντα. ἔσχε δὲ καὶ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὧν δὲ οὕτως ἐπίσημος καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης τοῦ θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς μηδικοῖς βαρὶν, ὑπερφυέστατόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἣ μέχρι νῦν μὲν ὄζει καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προφάτως κατασκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἑκάστης ἡμέρας ἴσον εἶναι γεγονέναι. οὕτως νεαρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γεγηρακὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ κατασκευάσματα ταὐτὸν ἀνθρώποις καὶ παλαιοῦται, καὶ τῷ ἰσχνὸν λυσιμελὲς ὑπὸ τῆς ἡλικίας, καὶ τῷ διαφέσεια μαραινόμενα. θάπτουσι δ' ἐν τῇ βαρεῖ τοὺς τε μήδων βασιλεῖς, καὶ περσῶν καὶ πάρθων ἄχρι τοῦ δεῦρο. καὶ ταύτῃ πεπιστευμένῳ, ἰουδαίῳ ὄντι ἱερεῖ, καὶ τοῦτο γίνεται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον δὲ τανδρὸς τούτου καὶ ὃ μάλιστα θαυμάσαντό τις ἂν ἀκούσας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ παραδόξως ὡς ἐνί τινι τῶν μαλίστων δυνηθῆναι προφήτῃ, καὶ πάντα τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμὴ τε καὶ δόξα πάντα τῷ βασιλέων καὶ τῶν πολιτῶν, καὶ τελευτήσας δὲ μνήμην αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ὅσα δὴ συγγεγράφηκεν καταλέλοιπεν,

A hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam, postulauerunt vt iuxta latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestiis, hortatus est eum vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidem qui ori foueæ incumbebat vice ostij, domum reuersus est: totámque eam noctem sine cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem
B surgens ad foueam se contulit: & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram superne Danielem inclamauit, quærens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cùm ille responderet illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum
C saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obiici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat si propter saturitatem eos non attingat, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exemp-
D ta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam sinerent. Cùm igitur ad hunc modum vatis insidiatores perissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm antè honore habuit, primum inter amicos locum ei
E tribuens. qui cùm ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum: tàntam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter a-
F liorum ædificiorum consuetudinem, quæ æquè atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solùm, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat vsque in præsens tempus vt in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atque Parthorum: eiúsque custodia sacerdori Iudaici generis hodiéque concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est ad-
G miratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas vt prophetæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud reges quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miſcuerit. non ſolùm enim futura prædixit quemadmodum alij prophetæ, verumetiam tempus quo euentura eſſent præfiniit. & cùm alij prophetæ calamitates prædicerent, idcóque malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem quidem beneuolentiam omnium ſibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Extat enim in eius ſcriptis vnde maximè illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis vrbem cum ſodalibus prodiſſe in campum, & ibi terræmotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis ſolum eſſe derelictum, ſeipſum quoque conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe quendam excitantem ſe & iubentem vt ſurgeret ac videret quæ poſt multa ſecula euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celſius. verſis deinde ad Occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtrauiſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupiſſe pro eo quatuor alia, obuerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod poſtquam eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiáque vetiturum per dies MCCXCVI. hæc eſt viſio quam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eámque Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his reges, & horum vltimum deſignari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præſtantiſſimum. Per hircum verò indicari, & fore aliquem è Græcorum regibus, qui cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totúmque eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte extans primum regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius neque alioqui ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hiſque exoriturum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam inſtitutæ iuxta has reipublicæ auferat: ſpoliatóque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio,

Daniel. 8.

A ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν, καὶ πεπίστευκε μοι ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλ ὁμιλεῖ τῷ Θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζε, εἰς ὃν ταῦτα γενήσεται. καὶ τῷ προφητῷ τὰ χείρω προλέγοντι, καὶ διὰ τούτων δυχεραινομένων τὸ τῷ βασιλέων καὶ τῷ πλήθους, Δανιὴλ ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς διὰ μὲν τῆς εὐφημίας τῷ προλεγομένων, εὐνοιαν ὅλιαν ἁθροίσαι παρὰ πάντων. διὰ δὲ τὸ τέλος αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ

B θεότητος, παρὰ τοῖς ἄλλοις διαφέρεσθαι. καταλιπὼν γὰρ γράψας, ὃν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας σῳζόμενον ἀπολέλακτον, ἐποίησε δῆλον. φασὶ γὰρ αὐτὸν ἡδύμενον ἐν σούσοις, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μὴ ἑτέρων αὐτῷ συνεσμοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης ἡδυμόρου. καὶ καταληφθεὶς μόνον, φυγόντων τῶν φίλων, καὶ πέσοι

C μὲν ὕπτιος σῶμα ταραχθεὶς ὅλη τὰς δύο χεῖρας, πρὸς δ' ἀναμφόρου αὐτῷ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μὴ πολλὰς ἡμέρας. ἀναστὰς δ' αὐτῷ, διαβλέψαι κελεύσαντος σημαίνει μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, τελευταῖον δ' αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὸν δύσιν, θεάσασθαι δὲ ζάγον ἀφ' ἑαυτῆς δι' ἀέρος φερόμενον, συρράξαντα τῷ κερατι καὶ τοῖς κέρασι ἀεράξαντα δίς, καταβαλεῖν αὐτὸν ὅλη τὴν

D γῆν, καὶ πατῆσαι. εἶτα τὸν τράγον ἰδεῖν, ἐκ τοῦ μετώπου μέγιστον ἀναφυέντα κέρας, οὗ κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων τεταγμένα. ἐξ αὐτῶν δ' ἀναφῦναι καὶ ἄλλο μικρότερον ἀνέγραψεν. ὃ αὐξῆσαι ἔλεγεν αὐτῷ ὁ τοσαῦτα ἐπιδείκνυς θεὸς, πολεμήσειν αὐτῷ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν πόλιν αἱρήσειν καὶ κράτος, καὶ συγχεῖν, τά θ' ἱερὰ τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ἐπὶ ἡμέρας ασηϛ.

E ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσοις ὁ Δανιὴλος ἐγράψε. κεῖναι δ' αὐτῷ τινὲς τῶν φαντάσματος ἐδήλου τὸν θεόν οὔτως. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας τὰς περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύσειν μέλλοντας. τὸ δ' ἕκατον κέρας σημαίνειν τὸν ἕκατον βασιλέα. τοῦτον γὰρ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ τῆς ἑλλήνων τὸν βασιλεύσοντα ἔσαι, ὃς τῇ πόρσῃ συμβαλὼν δὶς, κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ

F καταλήψεται τινὰ ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι δ' ὑπὸ τοῦ μεγάλου κέρατος τὸν ἐκ τοῦ μετώπου τοῦ τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τινὰ τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος, ἑκάστου, καὶ τινὰ πρὸς τοὺ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῷ ἀποστροφὴν ἐκάστου, τοὺς ἐκγόνους μὴ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμεῖσι μὴν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, οὔτε δὲ παῖδας αὐτῷ τούτοις ὄντας, οὔτε συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γενέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῷ, καὶ τὴν πόλιν τούτους ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἔτη τρία κωλύσοντα ὅλη τελεσθῆναι. καὶ δὴ ταῦτα ἡμῖν συνίβη τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ βλιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ Δανιὴλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον Δανιὴλος καὶ τῷ ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, καὶ ὅτι

καὶ ὅτι ὑπ' αὐτῷ ἐρημωθήσεται. τοῦτα πάντα ἐκεῖνος θεοῦ δείξαντος αὐτῷ συγγράψας, κατέλιπεν, ὡς τοὺς ἀπαγινώσκοντας, καὶ τὰ συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν ὅτι τῇ παρὰ θεοῦ τιμῇ τὸν Δανιήλον, καὶ τοὺς ὀλικουρείους ἐκ τούτων ἐλέγχειν πλανημένους, οἳ τοῦ τε θείου ἐκβάλλουσι τὴν πρόνοιαν, καὶ τὸν θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν ὀπιζοπεύειν τοῖς πράγμασιν, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως ὁλομοιοῦ τῷ ὅλων οὐσίας κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἡνιόχου καὶ φρουροῦ τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ τῶν ἀφεστάτως ἐῶ τὸν ζόφον, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἃ καὶ τὰ ἅρματα φθείρεσθαι μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας συνέβαινε, δηλονότι τῆς ἀπροόπτου φορᾶς ἀπωλόλοι καὶ διέφθειρεν. τοῖς γοῦν προειρημένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσι μοι σφόδρα ἀληθοῖς δόξης διαμαρτάνειν, οἱ τῷ θεῷ μηδεμίαν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων ἀποφαινόμενοι πρόνοιαν. οὐ γὰρ ἂν κατὰ τοῦ ἐκείνου προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτομάτως τὰ τοῦ κόσμου διέγειν πάντα ὁρῶμεν ἀποβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν ἅπερ τούτων ὡς εὖ εἶχεν καὶ διέγνων, οὕτως ἔγραψα; εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο περὶ αὐτῶν, ἀδίκλητον ἐχέτω τοῦ ἐπεξηγεῖσθαι.

A & quantam vaſtitatem illaturi eſſent noſtris hominibus. Hæc omnia diuinitus ſibi demonſtrata ſcripto tradidit, & poſteris legenda reliquit, vt videntes euentum non diſcrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam inſignem honorem illi à Deo habitum: ſimúlque Epicureorum errot coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuerſitatem à beata illa & immortali eſſentia vel B conſeruari vel gubernari, ſed ſine rectore & curatore mundum ſuopte impetu ferri aſſeuerant. qui ſi ita vt illi autumant careret præſide, quemadmodum naues ſine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currúſque aurigis deſtitutos euerti ac confringi: ita & ipſe perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia conſidero, non poſſum non damnare iſtorum inſciC tiam, qui Deo negant curæ eſſe res mortalium. quî enim fieri potuit vt prophetiis eius reſponderet euentus, ſi temere in mundo gererentur omnia? Verùm ego hæc ita vt inueni in literas retuli, quòd ſi quis mauult diuerſam opinionem ſequi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἰσορικῆς τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ πρσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α.

Οτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τῦ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β.

Ως κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτῦ σφαλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑςάσπου βασιλεύσας πρσῶν ἐτίμησε τὸ γένος ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ.

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτῦ ξέρξης, οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη. Κεφ. ε.

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικρῦ τὸ γένος ἰουδαίων σὺν τῷ ἔθνει ἐκυδωνεύσε δι' ἀμανίου δόλον. Κεφ. ς.

Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τὸν ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ.

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος εὐηργέτησεν αὐτὸν, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η.

HÆC IN VNDECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Cyrus Perſarum rex Iudæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes repetere permittit, collatâ eis in ædificationem templi pecuniâ. Cap. I.

Regij duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. Cap. II.

Cyro mortuo, Cambyſes eius filius & ſucceſſor Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. Cap. III.

Darius Hyſtaſpis filius Perſarum regnum adeptus Iudæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. Cap. IV.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. Cap. V.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. Cap. VI.

Bagoſes penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium multis iniuriis Iudæos afficit. Cap. VII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. Cap. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER VNDECIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Ὡς κύρος ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπίτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

CAPVT I.

Cyrus Perſarum rex Indæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

ΤΩ δὲ πρώτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμᾶς μετανάστας ἔλαβεν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς Βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῷ παλαιπώρῳ. καὶ καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς ἐξ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν καταστρέψαι τὴν πόλιν, ὡς μὲν τὸ δουλεῦσαι Ναβουχοδονόσορι καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκατάστασιν ἥξειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσιν, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέχει. παρορμήσας γὰρ τὴν κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι καὶ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, ὅτι κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, τῆς οἰκουμένης ἀπάσης βασιλέα, πέπεισμαι τοῦτον εἶναι ὃν τὸ τοῦ ἰουδαίων ἔθνος προσκυνεῖ. καὶ γὰρ τοὔνομά μου προεῖπεν ὄνομα ἐξ ἐκείνου τοῦ προφήτου, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτῷ οἰκοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δὴ ἐγὼ κύρος, ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῆς αὐτοῦ προφητείας ὁ ἡσαΐας κατέλιπε, θεῷ ἐταῦ σί. οὕτω γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεόν, ὅτι βούλομαι κύρον ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀποδείξαι βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαί μου τὸν ναόν. ταῦτα ἡσαΐας προεφήτευσεν ἐμοῦ ζῶντος καὶ κατασκαφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ῥμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμὴ τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τοὺς ὑπερόχους τῶν ἐν Βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὑτῶν πατρίδα, καὶ οἰκοδομῆσαι τὴν τὴν πόλιν ἱερουσαλὴμ,

ΠΡΙΜΟ autem anno regni Cyri, qui fuit tranſmigrationis noſtræ Babylonicæ ſeptuageſimus, miſeratus eſt Deus captiuitatem & calamitatem ærumnoſi illius populi: & ſicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quòd poſtquam ſeruierint Nabuchodonoſoro eiúſque poſteris per annos ſeptuaginta, rurſum eos reſtituturus eſſet in patriam, & ædificato templo redituri eſſent ad felicitatem priſtinam, ita eis omnia præſtitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuerſam Aſiam ſcriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem conſtituit, hunc illum eſſe credo quem Iſraelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per ſuos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus ſim Hieroſolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui Eſaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipſius ætatem conſcriptas. Hic enim ſecretum hoc Deum ſibi indicaſſe dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus eſſet, remittere populum ſuum in terram Iudæam, & templum ſuum ædificare denuò. Hæc Eſaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuaſtatum eſt. Quibus lectis rex admiratus vatis diuinitatem correptus eſt cupidine exequendi quæ ſcripta legerat: conuocatiſque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait ſe illis permittere vt proficiſcantur in patriam, vrbemque Hieroſolyma,

1. Eſdr. 1.
3. Eſdr. 2.

& Dei templum ædificent denuò. Nã & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulque Leuitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferũt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinẽtes poſſeſſiones ſuas relinquere. Quò cùm peruenisſent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebántque ad templi ſtructuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: ſoluentéſque vota quibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, quaſi vrbem denuò conderent, & priſtinum patrij ritus vſum reciperent. Nam & vaſa quibus olim templum ſpoliauerat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſeruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt quàm primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. quin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit. Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permiſi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuerſi vrbem denuò conderent, & templum Dei Hieroſolymis ędificarent eodem quo priùs loco. miſi autem cò etiam ærarij mei præfectũ Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudęorum, vt fundamentis iactis templũ ſuperſtruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, & vnũ ligneum è materie quam fert ea regio: ſimiliter & altare ſuper quo ſacrificent Deo: quos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa quoq; quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prędatus eſt, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum principem, vt ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: quorum numerus eſt hic: pſyctęres aurei L. argenti CCCC. thericlea pocula aurea L. argentea CCCC. ſitulæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argenta CCC. phialæ aureæ XXX. argenteę MMCCCC. prętera vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eoſdem reditus quos maiores eorũ ſoliti ſunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducentaquinque millia quingentas, & in ſimilam artabas duo millia quingentas, atque hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabúntque ſacerdotes has victimas iuxta Moyſis legẽ Hieroſolymis, & inter ſacra precabũtur Deum pro ſalute regis eiúſque generis, vt regnum Perſarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hęc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atque hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum qui captiuitate conuenerant Hieroſolyma XLII. millia fuêre, & inſuper CCCCLXII.

καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τὸν σύμμαχον, αὐτὸν τὸ γράψειν τοῖς γειτνιάουσιν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ τῇ ἰουδαίων, ἡγεμόσιν καὶ σατράπαις, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ θυμοὺς τούτοις θρέμματα θεοῖς τοῖς θυσίας. ταῦτα κύρου καταγγέλλοντος τοῖς ἱερομηνίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς ἰούδα καὶ τῆς βενιαμίτιδος, οἵ τε λεβῖται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. καὶ θαυμασμοῖς αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τὸν ναοῦ κατασκευὴν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τῶν ὑὸς ἀπολύσαντας τῷ θεῷ, καὶ ταῖς νομιζομέναις τῷ παλαιῷ θυσίαις ἐπιτέλουν, ὥσπερ αἰακτιζομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ αἰωθούσης τ' ἀρχαίας θεοῖς τιμῆς θρησκείας συνηθείας. ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς κύρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος εἰς τὴν βαβυλῶνα ἐκόμισεν παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν μιθριδάτῃ τῷ ταμίᾳ φυλάττειν αὐτά, προστάξας θεῖναι αὐτὰ ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ. τελεσθέντος δ' αὖτε, παραδῶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τοῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν θέσθαι δοθησόμενα. πέμπει δὲ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐν συρίᾳ σατράπας κύρος, τάδε λέγουσαν. βασιλεὺς κύρος σισίνῃ καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίους τοὺς ἐπὶ τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικοῦντας ἐπέστειλα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πατρίδα, τήν τε πόλιν οἰακτίζειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τοῦ θεοῦ, ὅλη τῇ αὐτῇ τόπου ἐφ' οὗ καὶ πρότερον. κατέπεμψα δ' ἐμοῦ καὶ τὸν ταμίαν καὶ μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τῶν ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τοῦ ναοῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πῆχεις ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθου μὲν ξεστοῦ ξοῖς ποιησαμένους δ' ὁμοῦ. καὶ ἵνα ξύλινον ἐγχώριον. ἐμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' ᾧ θύσουσι τῷ θεῷ. τὴν δὲ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ χρημάτων βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη ἃ ἐσύλησεν ἐκ τοῦ ναοῦ ναβουχοδονόσορος ὁ βασιλεύς, ἔπεμψα θεοδοτῷ μιθριδάτῃ τῷ ταμίᾳ, καὶ ζοροβάβηλι τῷ ἄρχοντι τῶν ἰουδαίων, ἵνα ἀγαγόμενοι εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ἀποκατάστασιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοσοῦτος. ψυκτῆρες χρύσοι ν'. ἀργύρεοι ύ. θηρίκλεια χρύσια ν'. ἀργύρια ύ. κάδοι χρύσοι ν'. ἀργύρεοι φ'. σπονδεῖα χρύσια λ'. ἀργύρια τ'. φιάλαι χρύσαι λ'. ἀργύρεαι ϐυ'. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν ἐπιφερομένην εἰσπραξιν ἐτησίως ἐμοῦ καὶ σίτου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, ἐκ τῶν συρίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας ϐφ'. κελεύω δὲ τοὺτων χορηγίαν, ἐκ τῆς σαμαρείας γίνεσθαι φέρειν. ἐποίουν δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κατὰ τοὺς μωσέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες εὔχονται τῷ θεῷ ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ τε βασιλέως καὶ τῶν γόνων αὐτοῦ, ὅπως ἡ παρ' αὐτῶν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δὲ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ δισχίλιοι υξϛ'.

καύσαντας τούτων καὶ ἀνυβρίσαντας, ἀνασταυροῦσθαι βούλομαι, καὶ τὰ οὐσίας αὐτῶν εἰς βασιλικὰς. καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ ταῦτ' ἐδήλου. τῷ δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ δισχίλιοι υξϛ'.

Κεφά-

Κεφάλαιον β'.

Οπ ἰουδαίους διεκώλυσαν οἱ τῦ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις.

ΒΑλλομένων δὲ τοὺς θεμελίους τῦ ναοῦ, καὶ περὶ τὴν οἰκοδομὴν αὐτῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ ἀφεῖξ ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ χουθαίων, οὓς ἐκ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγαγὼν σαλμαναζάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς ὑπομνηματογράφους, ἐμποδίζειν τοὺς ἰουδαίους πρὸς τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τὴν τῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ δὲ καὶ χρήμασι διαφθείροντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χουθαίοις τὸ φθεῖν τοὺς ἰουδαίους ἀμελεῖς καὶ ῥᾴθυμον τῆς οἰκοδομίας. κύρῳ γὰρ φθεῖν τε ἄλλοις ἀσχολουμένῳ πολέμοις ἄγροια τούτων ἦν, καὶ στρατευσαμένῳ ὑπὲρ μασαγέτας διὸ καὶ συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ τοῦ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίτιδι, καὶ μωαβίτιδι, καὶ σαμαρείᾳ, γεγράφουσιν ὕπατον καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δίκαιόν σοι παῖδες σου, ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ πραττόμενα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τῆς βουλῆς τὴν συρίαν καὶ φοινίκην κείμενοι. γινώσκειν σε θεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν πόλιν ἀποστάτην πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ὑπισκοδομοῦσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἰσθι μὴ τοίνυν τούτων γινομένων, οὔτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν νομιοῦντας, οὔτε ὑπακούειν ἐθελήσοντας. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀπειθήσουσι, καὶ ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐνεργουμένων οὖν τῶν θεῖ τὸν ναὸν καὶ σπουδαζομένων, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ θεῖδεῖν, ὅπως ὑπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ὑπατείας τε τῶν βασιλέων ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ δὴ καὶ τὸ καὶ πυῶν ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτο σοι δηλῶσαι, ἀγνοοῦμεν ἴσως, ὅτι τῆς πόλεως οὕτως σωφρονισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τῶν τειχῶν ὑπολαβούσης, ὑπόκλειστάι σοι ἡ ὁδὸς ἡ ὑπὸ κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην.

Κεφάλαιον γ'.

Ως καμβύσης ὁ κύρου ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

ΑΝαγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ὑπατολὴν, ἐφύσει πονηρὸς ὢν, κινεῖται πρὸς τὰ δηλωθέντα, καὶ γράφει τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ πραττόμενα, καὶ βελσεμῷ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συντασσομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐπέλαβον ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γεγυμνωμένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες πραγματευόμενοι. καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἐγκαθίδρυσαν δυνατοὺς καὶ βιαίους, φορολογήσαντας κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν προστάττω μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

Cap. II.

Regij duces & ſatrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti ſunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perſide ac Media traductis Salmanaſar Aſſyriorum rex in Samaria Iſraelitis inde ſublatis nouas ſedes dederat, rogabant ſatrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minùs vrbem ac templum inſtaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis ſuam circa demandatum officium ceſſationem & negligentiam, Cyro neſciente vtpote diſtracto in alia negocia, qui demum Maſſagetico bello periit. Cambyſe deinde in paternum principatum ſuccedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarúmque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epiſtola. Domine, ſerui tui, Rathymus commentarienſis, & Semelius ſcriba, & magiſtratus Phœnices ac Syriæ. Cognoſcere te oportet rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem noſtram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam reſtituunt, forúmque rerum venalium: reparant etiam mœnia & templum extruunt. quòd ſi ita pergere ſinantur, ſcito eos nec tributa perſoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim ſeipſos regibus imperare potius quàm ſeruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, viſum eſt noſtri officij non diſſimulare hoc negotium, & admonere vt inſpicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum deſertores & hoſtes, vrbémque ipſorum ob hoc crimen deſolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quòd ſi hæc vrbs incolatur denuo, mœniúmque ambitum abſoluat, intercludetur tibi via in Phœnicen & cauam Syriam.

II. I. Eſdr. 4.

Cap. III.

Cambyſes Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAmbyſes autem lecta epiſtola, cùm eſſet alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus reſcripſit hoc modo. Rex Cambyſes Rathymo commentarienſi, & Belſemo, & Semelio ſcribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas miſiſtis literis, iuſſi inſpici maiorum meorum commentarios, vbi inuentum eſt vrbem iſtam ſemper inimicam fuiſſe regibus, habitatoreſque eius ſeditioſos perpetuò ſtuduiſſe concitandis bellis & rerum nouitatibus. quódque reges habuerint potentes ac violentos, qui cõtinuis tributorum exactionibus, Phœnicem & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis euestigio conscensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibuerúntque Iudæos ne vrbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos IX. vsque in secundum annum regni Darij Persarum regis. Cambyses enim cum per B sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis rem declarauerunt.

μὴ δὴ πλέον αὐξωθῆ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν, ἢ χεόμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ὀλιγα πολέμησι. τούτων αἰσθομένων τὸν γραμματικὸν, ὁ ῥάθυμος καὶ σεμέλιος γραμματικὸς, καὶ οἱ τούτοις συντεταγμένοι ὑποζύγιον ἐπιβησάμενοι ἵπποις, ἔσπευσαν εἰς ἱεροσόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ. καὶ διακωλύσαι οἰκοδομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. Ϛ ταῦτα μὲν ἐπράχθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς δαρείου βασιλείας τοῦ περσῶν· ἐπὶ δὲ καμβύσου ἐβασίλευσε, καὶ τρισὶ μόνοις ἐνιαυτοῖς κατέσχον, οἱ λεγόμενοι ἐπ' αἴσι τοῦ περσῶν, τὸν ὑστάσπου παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

CAP. IIII.

Darius Hystaspis filius Iudæis templum ædificat.

Κεφάλαιον δ'.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ᾠκοδόμησεν.

1. Esdr. 5. 6. IS adhuc priuatus vouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & forte fortuna per illud tempus venerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, sperarum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos quàm Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarúmque præsides ab Indis vsque ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cúmque ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisque diuersorium, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponendam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium fore promisit vsum purpuræ & aurei poculi: in cubatu quoq; ac vectatione vsurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. post hæc promissa quærit ex primo nũ vinum maximè polleat, ex secundo num reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit megistanas & satrapas ac toparchas, residensque vbi solebat iura reddere, iubet satellitum illorum quenque coram toto cœtu respondere ad quæstionem sibi propositam quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, equidem vino potétiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentem subuertit, & vel regis animum sic afficit,

Ὅστις ἰδιώτης ὢν εὔξατο τῷ θεῷ εἰ γένοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τὰ τοῦ θεοῦ, ἃ μετῆλθεν εἰς τὴν ταύτην τὴν ἐν βαβυλῶνι, κομίζειν εἰς τὴν ταύτην τὴν ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱεροσολύμων ζοροβάβελος, ὃς ἦν ἀρχηγὸς τῶν ἰουδαίων ἡγεμὼν δεδηλωκώς. πάλαι γὰρ αὐτῷ φίλος πρὸς τὸν βασιλέα. ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κελεύσας ἄξιον, ἀπέλαβεν ἧς ἔλαβε τιμῆς. τῇ δὲ ὑστάτῃ τῆς βασιλείας ἔτει δαρείου ὑποδέχεται λαμπρῶς, καὶ μετὰ πολλῆς παρασκευῆς, τούς τε ἄλλους καὶ τοὺς οἴκοι γεγονότας, Ϛ τοὺς τῶν μήδων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῆς περσίδος, καὶ τοπάρχας τῆς ἰνδικῆς ἄχρι τῆς αἰθιοπίας καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ρκζ σατραπειῶν. ἐπεὶ δὲ κατηυωχημένοι ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς, αὐλίσαι κοιμηθησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ὅτι τὸν κοίτην, καὶ θεραπεύσας τῆς νυκτὸς αἰαπαυσάμενος, ἐξυπνος γίνεται. καὶ μηκέτι κατακοιμηθῆναι δυνάμενος, ὡς ἐμιλίαι ξέπεται μὴ τῶν ζιφοφυλάκων, καὶ τὸν λόγον ἐρωτᾷ, ὅτι ὧν αὐτὸς αἱρήσειν μέλλει, τὸν ἀληθέστερον καὶ σωφρονέστερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπερεῖται νικητήριον, πορφύραν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐκπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσίου καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρυσῆν. καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν πρωτεῖα διὰ τὴν σοφίαν, τῇ συγγενὴς μου ὀνομασθήσεται. ταύτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ὑπερισχύει, τὸν δεύτερον δὲ, εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν ζίτοι ἢ εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἠύξατο. ὄρθρου δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῇ σωματοφυλάκων ἑκάστου εἰσέλθοντος πάντων ἀκουόντων ὑποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τοῦ προκειμένου. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τοιάδε περὶ τοῦ οἴνου δύναμιν, οὕτως αὐτὸν ἐμφανίζων. ἄνδρες δέσποτα, ἐγὼ τοιοῦτόν ἐστιν τὸ οἶνον τεκμαιρόμενος, τάδε ὑποβάλλουσιν εὑρίσκω τούτῳ τῷ ξύπνῳ. σφάλλει γὰρ τοῦ πιόντος αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως,

τὴν τοῦ

τῇ τῶ ὀρφανοῦ ⁊ δεομένου κηδεμόνος, ὁμοίαν πάθοι, κὴ τὼ τοῦ δούλου διηγείρει σοὺς παῤῥησίαν τῆ ἐλευθερίᾳ. ἥτε τῆ πένητος, ὁμοία γίνεται τῆ τῶ πλουσίου. μεταπιεῖ γὰρ καὶ μεταγλυνᾷ τὰς ψυχὰς ἐν αὐταῖς γλυόμενος, καὶ τῆ μὲν ἐν συμφορᾷ καθεσηκότων, σβέννυσι τὸ λυπεῖν, τοὺς δ' ἀλλοφύλια χρέα λαβόντας εἰς λήθην ἄγει, κὴ ποιεῖ δοκεῖν αὐτοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὴ μικρὸν φθέγγεσθαι, τἀλάντων δὲ μεμνῆσθαι κὴ τῆ τοὺς δυσδαίμοσι σοφισηκότων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατηγῶν κὴ βασιλέων ἀναισθήτους ἀπεργάζεται, καὶ φίλων καὶ συγγενῶν ἐξαίρει μνήμην, ὁπλίζει γὰρ τοὺς αὐθρώπους, κὴ κῆ τῆ φιλτάτων, κὴ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοφυλωτάτους. κὴ ὅταν νήφαντες τύχωσι κὴ καταλίπη δι' ἃς τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, αἴσθανται μηδὲν ὧν ἔπραξαν σοφὸν τὴν μέθην εἰδότες. τούτοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος δείσειν τὸν οἶνον ὑπερισχυρότατον πάντων καὶ βιαιότατον. ὡς δ' ὁ σοφὸς ὑποφιλαίμενος σοὶ τῆς ἰσχύος τῶ οἴνου τὰ σοφισμένα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν σοὶ τῆς τῶ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ὑποδεικνὺς τὸν ἰσχυροτάτην κὴ πλέον τῆ ἄλλων δυναμένην, ὅτα βίαν ἔχει ἢ συμπαν δοκεῖ. τὸν δ' τρόπον τῆς ὑποδείξεως, οὗτος ἂν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν εἶπεν αὐθρώπους σοὶ κρατεῖν, οἳ καὶ τὸν γῆν καταναγκάζουσι καὶ τὸν θάλασσαν ἐν χρησίμῳ αὐτοῖς σοὸς ἃ θέλουσι. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ τὸν ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ δ' ⁊ κρατίστου καὶ ἰσχυροτάτου ζῴου δεσπόζοντες, αὐτοπάρβλητοι τὸν δύναμιν οὖσι καὶ τὸν ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ὀλιτάτους ⁊ κινδύνους τοῖς ἀρχομένοις, ἀκούοντας, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ὅπη τοὺς ἐχθροὺς, καταπαθεῖς δι' τὸν ἰσχὺν τὸν αὐτῶν ἔχουσι, καὶ ὅρη μὲν καταργάζεσθαι καὶ τίχη δι' αὐτῶν καὶ πύργους καλοῦσι. καὶ κτίνεσθαι δ' οἱ καλοῦντες καὶ κτίνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ ⁊ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν σοστάγματα. νικήσαντες δ' τὸν ὠφελείαν τὸν ἐκ ⁊ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. κὴ οἱ μὲν στρατευόμενοι δ', ἀλλὰ γὰρ ἐργαζόμενοι κὴ ἀροῦντες, ὅταν πονήσαντες ⁊ πᾶσαν τὸν σῆ ἔργων ταλαιπωρείαν ὑπομείναντες, θερίσωσι κὴ τὰς καρποὺς συνέλωσι, τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ δ' αὖ ἐδεδιὼς εἴπη κὴ κελεύσῃ ⁊ τὸ ἐξ ἀνάγκης ἑαυτὸν ὑπερβαλλόμενον γένεσθαι. ἔπειθ' ὁ μὲν τρυφῆς ἁπάσης κὴ ἡδονῆς ἀπαπολαύμενος καθεύδει, φυλάττει δ' ὑπὸ χρησεύοντων, καὶ ὡσανεὶ δεδεμένων ὑπὸ ⁊ φόβου. καταλιπὼν δὲ οὐδεὶς τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῆ ἰδίων ἀναχωρήσας, ποιεῖσθαι σοφοίαν. ἀλλ' ἐν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, τούτῳ σοφσμένει. πῶς ἂν οὐκ ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τὸν πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ᾧ τοσοῦτο πλῆθος πείθεται κελεύοντι σιωπήσαντος δ' κὴ τούτου, σοὶ ⁊ τῆ γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος ζοροβάβελος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων οὗτοι ἰσχυοὶ μὲν καὶ ὁ οἶνος καὶ ὁ βασιλεὺς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῆ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε δὲ βασιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, κὴ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσὶν αἱ τίκτουσαί τε καὶ τρέφουσαι. καθ' ὅλου δ' οὐδέν ὄζιν, ὃ μὴ σοὶ τούτων ἔχομεν. καὶ δὲ τὰς ἱδῶτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον δι' ταύτας ὑπομελίας ⁊ φυλακῆς ἀξιοῦν). καὶ οὐκ ἔστι ἡμῖν ὑποζυγίῳ γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν σωλὺν κτησάμενοι κὴ ἄργυρον. κὴ ἄλλό τι ⁊ πολυτελὲς, κὴ σπουδῆς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα,

vt non ſecus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: ſeruum quoque ſuæ conditionis oblitum ad dicēdi libertatem cōcitat, & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas ſubingreditur. nam & calamitoſorum extinguit triſtitiam, & ære alieno atque vſuris oppreſſos facit aliquantiſper videri ſibi omnium ditiſſimos, vt obliti ſui nihil ſonent humile, ſed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quàm regum illis ſenſum ac metum eximit, & omnem amicorū ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduerſus chariſſimos, cóſque facit videri alieniſſimos. cúmque edormito temeto per noctem ſobrij fuerint redditi, ſurgunt omnino inſcij quæ eis per ebrietatem patrata ſūt. quo fit vt his argumentis perſuas⁹, vinū ducam rem omniū lōgè potētiſſimam ſimul & violētiſſimā. Poſtquā primus prolata ſua de vino ſententia dicendi finē fecit, tū ſecūdus cœpit extollere poteſtatē regiā, huius vires aſſeuerans eſſe maximas omniū quę intellectu ac potēria prędita ſunt. id conatus eſt probare his rationibus. Omnium rerum penes homines eſſe imperium, qui & terras & maria ad quoſcūque vſus ſeruire ſibi adigunt. at ipſis hominib⁹ reges imperitare, eíſque quidlibet pro ſuo mādare arbitrio. proinde qui in fortiſſ. animalium habent dominium, eorum vim ac virtutē meritò exiſtimandā inſuperabilem. quid quòd dū ad bella & pericula ſubditos mittūt, oēs eorū imperata obſequēter faciunt, ſiue dū per eos obiiciūtur hoſtib. ſiue dū cogūtur cū mœnib. ac turrib. atq. adeo cū mōtib. ipſáque rerū natura bellum gerere ipſorū iuſſu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis vſque digredi? parta deinde victoria, belli commoda vniuerſa ad regem redeunt. Iā verò qui alieni à militia dant agris colēdis operā, poſt lōgos labores & ſudores comparatis fructib⁹ regi tributa perſoluunt: & quicquid ille iuſſerit, hoc neceſſariò ſine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus delicijs & voluptatib. dormit in cubiculo, excubantib. ante fores ſatellitibus, & ceu vinctis metu nuſquā diſcedētibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, ſed vnā hanc curā putans neceſſariam, in hac vna eſt aſſiduus. Et quî fieri poteſt, vt non is ſit omnium potentiſſimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis ſucceſſit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta ſit, quamque præpolleat cæteris rebus omnib. ſic docere aggreſſus eſt. Cōfeſſū eſt & vinū pollere plurimū, & regē cui omnes obtemperant, maior tamen eſt potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus eſt, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: nihil eſt omnino quod non illis acceptū ferendum ſit. nam & veſtimenta nobis texūtur harū opera, & rei domeſticæ cuta his eſt concredita: nec vllo pacto poſſumus carere fœminis. ſed licèt argento multo abundemus & auro, precio-

sísque rebus aliis,simul atq. mulierem formosam cõspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in visę pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus,modò adamata forma frui liceat.Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorũ sæpenumero propter mulieres obliuiscimur:ac ne commori quidem cũ illis refugimus.addam & aliud argumẽtum earum potentiæ non minimum, quicquid terra marive longo labore quæsitum nónne totum hoc mulieribus committimus?Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia,concubina sua cædi alapis,nec hoc tantùm ferre, sed vt sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret,ridentem cum ridẽte,& irata illa mœrẽtem,& adulatoriè se ad affectus illius attemperando humiliter satisfaciẽtem si quid eam offensam animaduerteret. Interim dum satrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum.Dixi,inquit,& declaraui quantum mulieres polleant,verùm tamen nec hæ,nec rex veritati vllo modo conferendus est. Nam cùm terra sit maxima,cælũ item immensæ altitudinis,& sol celeritatis ineffabilis,cúmque hæc Dei voluntas gubernet ac moueat,qui Deus iustus est & verax,consequitur vt veritas sit rerum omnium longè potentissima, contra quã iniustitia nihil omnino valeat.præterea reliqua omnia quantũuis pollere videátur, mortalia sunt,& celeres habent exitus,veritas verò immortalis est atq. sempiterna.Quin & ea quę ab illis percipimus,nec mortalia sũt,nec iniuriæ tẽporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia,sed iusta & legitima,secretáque ab omni labe iniustitiæ.his dictis Zorobabel sermoni finem imposuit.Acclamãte verò auditorio quòd dixisset optimè,& quòd sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertẽ habeat,iussit eũ rex postulare aliquid ex his quæ paulo antè vltro fuerat pollicitus.Libẽter.n.se cõcessurũ,vt viro sapienti,& qui prudẽtia vincat cęteros. quare posthac,inquit,assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit eũ vori,quo se obligauerat si adipisceretur potestatẽ regiã:id aũt erat, denuò cõdere Hierosolyma,& ibi Dei tẽplũ instaurare,ac deinde sacra vasa olì per Nabuchodonosorũ inde sublata,& Babylonẽ perlata,restituere. Hęc est, inquit,mea postulatio,quã nũc mihi permittis sapiẽtẽ me virũ iudicãs. Tum rex lętus assurgẽs
IV. excepit eũ oscvlo,móxq.scripsit toparchis & satrapis,iubẽs eos deducere Zorobabelẽ,cósq.qui vnà pfecturi erãt ad instituẽdã & absoluẽdã tẽpli fabricã.Mandauit etiã per literas Phœnices ac Syriæ magistratib.vt materiã cedrinã in Libano excisã deportarẽt Hieros.& instaurãtẽ eã vrbẽ adiutarẽt:in quib.literis hoc quoq.adscriptũ erat,iubere & velle regẽ liberos esse oẽs Iudęos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint.& procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsus à Iudęis exigere:& quantúmque agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cauę habitatoribus imperauit,vt agros qui aliquãdo Iudæorum iuris fuissent antiquis possessoribus

πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τοῦ εἴδους δ' ὀρεχθέντες φερόμεθ', κ' ἁρπάζομεν ὡς χορηγοῦσαν τῆς ὄντων ἡμῖν, ἵνα δ' κάλλους ἀπολαύσωμεν κ' μεταλάβωμεν. ἐγκαταλείπομεν δ' κ' πατέρα κ' μητέρα κ' τ' θριγαμβρίων γῆν, κ' τῆς φιλτάτων λήθην πολλάκις ἔχομεν δι' τὰς γυναῖκας, κ' τὰς ψυχὰς ἀφιέναι μετ' αὐτῶν καρτεροῦμεν. ὅτου δ' ἂν μάλιστα τ' ἰσχὺν τῶν γυναικῶν κατανοήσαντες· οὐ γὰρ πονοῦντες κ' πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες κ' δι' γῆς κ' θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν ἐπιθυμήσωσί τινα ἐκ τῶν πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς διαπονήσαις τ' γυναιξὶ διδόαμεν. καὶ τ' βασιλέα ὄντ' τοσούτων κύριον εἶδον ποτὲ ὑπὸ τ' ῥαβδίζουσ' δ' ὑπὸ τῆς παιδὸς ἀπάμης, παλλακῆς δ' αὐτοῦ, ῥαπιζόμενον, κ' τὸ διάδημα ἀφαιρουμένης, καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ ἐπιτιθείσης αὐχόμενον, κ' μειδιῶντος μὲν μειδιῶντα, ὀργιζομένης δ' σκυθρωπάζοντα, κ' τῇ τῆς παιδὸς μεταβολῇ κολακεύοντα τὴν γυναῖκα, κ' διαλλάττοντα ὅτ' τ' σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν ποιεῖν ἔποτε δυσχεραίνουσαν ἔλειπεν. εἰς ἀλλήλους δ' ἀφορῶντων τῶν σατραπῶν κ' ἠμείνων ἐπὶ τ' ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μὲν εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀδυνάτους δ' ὅμως ἐπ' αὐτῇ κ' βασιλεῖς τ' ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη κ' ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς, κ' ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα δ' πάντα κινεῖ κατ' βούλησιν τ' θεοῦ, ἀληθὴς δ' ἐστὶν ἐπ' ἐπ' δίκαιος, ὁπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ κ' τ' ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, κ' μηδὲν πρὸς αὐτ' τὸ ἄδικον δυνάμενον. ἔτι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα, θνητὰ κ' ἀκύμορα ἐστί· συμβέβηκε, τῆς ἰσχυρᾶς ἐχόντων· ἡ ἀλήθεια δ' ἀθάνατον ἰσχὺν κ' αἰώνιον. παρέχει δ' ἡμῖν ὐκ ἄλλο χρόνῳ μεταπίπτον, οὐ δι' οὐσίαν ἀφαιρεῖται ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα, διακρίνουσα ἀπ' αὐτῆς ἄδικα καὶ ἀπελέγχουσα κ' καταπαύει μὲν ὁ Ζοροβάβελος τ' φρὲν τῆς ἀληθείας λόγον. ἐπιβοήσαντες δ' τ' πλῆθος ὡς ἄρίστα εἰπόντας, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχυρὰ ἄγαθον κ' ἀήττητον μόνον ἔχει φορὸν ἔταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρ' ἐκεῖνον ὧν αὐτὸς δεῖ ὑπεσχημένος. διόπερ δ' ἔτι σοφὸς, καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντα συνετῶς. συγκαθεδούμην δ' μοι φησὶ καὶ πλησίον συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτ' τῆς ὑπ' ἐμοῦ ἐποιήσατο, εἰ λάβοι τινὰ βασιλείαν. αὖθις δ' δεῖ ἀποδομῆσαι μὲν ἱερὸν σύλημα κατασκάψασιν δ' ἐν αὐτοῖς τὸν τ' θεοῦ ναὸν, ὅτ' κατέστησαν δ' καὶ τὰ σκεύη ὅσα Κῦρος ἐκβαλὼν Χαλδαίους ἀνέθηκεν ὁ Ζοροβάβελος ἐκόμισεν. καὶ τ' περὶ τοῦ αἴτημα ὅτι ἐμοὶ πρῶτ' ὅτε ἔπιες αἰτήσασθαι, κελεύσαντ' σοφὸ καὶ συνετῶς· ἡδέως δ' τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς κατεφίλησέ τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις γράφει, κελεύων προπέμψαι τ' Ζοροβάβελον, καὶ τοὺς συν' αὐτῷ μέλλοντας δεῖ τ' οἰκοδομὴν ὀξέως τ' ναοῦ. ἐπέστειλε δ' καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα κατακομίζειν ἐπ' λιβάνου τεμόντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ συγκατασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἐγγράφειν ἐλευθέρους ἐφ' τοὺς εἰς τ' ἰουδαίαν τ' αἰχμαλώτους ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἐκείνῃ σατραπῶν σκύλλειν, διατάττει τοῖς ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας, ἀπάγειν τε πᾶσαν ἐπ' κατέχειν δωρεὰν τῆς χώρας, ἀτελῆ φέρειν αὐτοὺς νέμειν. προστάττει δὲ καὶ τοῖς ἰδουμαίοις καὶ σαμαρείταις καὶ τοῖς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας αἷς τ' ἰουδαίων

ἰουδαίων κατῆγον, καὶ πρὸσέτι τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι, θύειν τε αὐτοὺς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ θεραπεύουσι τὸν θεὸν ὅτε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐν τῇ ἰδίων γένεσθαι, καὶ τοῖς λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τῷ ναῷ, προσέταξε κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ κεφάλαιον ἔτους ὠρισμένου τι πρὸς τὴν τοῦ βίου χρείαν ἀργύριον. πέμψας τε καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα κύρος πρὸ αὐτοῦ ἐβεβλήθη πρὸς τῆς τῶν ἰουδαίων ὑπὸ καταστάσεως, ταῦτα καὶ δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν δὲ τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐχαρίσειν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ὡς δαρείου παρόντος ἔλαβεν. οὐ γὰρ ἂν τοῦτον ἀξιωθῆναι, μὴ σὺ φησὶ δίκαιος τυχὼν δύναιο. ταῦτ' οὖν πρὸς τῷ παρόντων δυχαριστήσας τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς βαβυλῶνα. ἃ δὲ τοῖς ὁμοφύλοις δυηγγέλισατο τὰ πρὸς τὸ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον γῆν. εἰς δὲ πότον καὶ κώμους ἅπαντες, ἐπ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοῖς ἀναβησομένοις εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν συνεγγεῖ καὶ τέκνοις, καὶ ὑποζυγίοις ἐπελέξαντο. οἱ δαρεῖος συμπέμψας ἕως τῶν ἱεροσολύμων ὧδωον μετὰ χαρᾶς καὶ ξυφῆς, φαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ ἀνιφοφούμενοι τοῖς κυμβάλοις. ἀφῆκε δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπῆσαν ἐξ ἐκείνης πατρίας ἀριθμὸς ὄντες ὠρισμένοι. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ τῶν ἀναγινωσκόντων ἀηδίαν τῆς συναφῆς τῶν πραγμάτων ὑποπτεύσας, δυσαρεστήσω αὐτοῖς ποιήσας τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπαχθέντων ἐπὶ ιβ. τὴν ἡλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος μὲν μυριάδες ἑξβ. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λευῖται δὲ τεσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν δὲ ἀναμὲξ καὶ παιδίων σώματα μὲν τετρακισμύρια ἑπτακόσια πεντακόσια δύο. πάρεξ δὲ τούτων λευῖται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ρκή. πυλωροὶ δὲ ρί. δοῦλοι δὲ ἱεροὶ τιβ'. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὲν εἶ τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἀποδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν ξνβ. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἠγημένοι γυναῖκας, ὧν οὔτ' αὐτοὶ τὸ γένος εἰπεῖν, οὔτ' ἐν ταῖς γραφολογίαις τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων εὑρέθησαν. ἦσαν δὲ ὡς φασί. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος, εἵποτο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τετρακόσιοι τετρακόντα ἑπτά. ᾄδονται δὲ καὶ ᾄδουσαι σμέ. κάμηλοι υλέ. ὑποζύγια φασί. ἡγεμὼν δὲ τῆς κατηριθμημένης πλήθους ἦν, ὁ σαλαθιήλου παῖς ζοροβάβελος, ἐκ τῆς γυναικὸς τοῦ δαβίδου, γεγονὼς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως, πρὸς τούτοις ὁ μαρδοχαῖος καὶ σερεβαῖος, ἐκ τοῦ πλήθους κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ σωβάλλοντο ναῦς ἐκ χρυσίου ρ. ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. οὕτω μὲν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῆς ἰουδαίων, ὅσον μὲν ἐν τῇ βαβυλῶνι, κατῴκισθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

redderent, atque insuper L. talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacráque vestes in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciũt, de suo præberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus vrbis atque templi certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, déque Iudæorum restitutione, confirmauit omnia quæ priùs Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiã à rege consecutus, quàm primùm egressus est regiam, susciens in cælum gratias agit Deo, quòd coram rege inter concertatores visus sit sapientior cõfitens totum hoc diuini esse beneficij: peractáque gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducentibúsque quos Darius ad hoc ipsum miserat, gentialiter viã emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantùm dicam compendio, fuisse pubertatẽ egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui diceb ant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum sexcenti quinquaginta duo, reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur, erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXLV. cameli CCCCXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recẽsui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cũ eo Iesus Iosedeci pontificis filius, & Mardocheus ac Serebeus: hi duo tribuliũ suffragiis adducatũ electi, qui etiam contulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centũ, argenti verò quinquies mille. atque in hũc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quędam populi Iudæorum, qui tum apud Babylonem erat ad habitãda Hierosolyma sunt deducti, reliqua verò multitudo paulisper discedẽtes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mẽ- A se postquam Babylonem exiuerant, Iesus pontifex & Zorobabel princeps, dimissis circum oppida nunciis è tota regione populum Hierosolyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum eorum conuenientem: & ædificauerunt altare in quo priùs fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia iuxta leges per Moysem traditas. Quæ dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à finitimis gentibus, quibus exosi erant omnib⁹. Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, & post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, victimásque sabbatorum atque omnium sanctarum festiuitatum. tum qui vota vouerãt, reddebant ea sacrificantes à nouilunio mensis septimi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum qui conuchebant materiem. Hoc enim Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes ce- C drinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Ioppensem portum eas perducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum à Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Iudæorum secundo, mense secundo, quando iactis templi fundamentis prima die Decembris cœperunt superstruere: præposuerúntque operi curando Leuitarum quotquot vigesimũ annum attigerant, & Iesum cum filiis ac tribus D fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Abinadabi filium, eiúsque filios: quibus summa cura & diligentia commissum negotium tractantibus, celeriùs opinione crescebat templi ædificium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes ornatu suo cũ tubis, & Leuitæ Asaphique progenies canebant sacros hymnos, in Dei laudem à Dauide quondam institutos. Sacerdotes autẽ & Leuitæ cognationúmque principes ętate prouectiores, qui & illud priùs templum videre meminerant magnum & opulentum, & hoc E recèns pro præsentium fortunarum tenuitate deterius fieri animaduertebant, reputãtes quãtum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde mœstitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autem contentum erat præsenti templo, vt quod nulla priorum temporum comparatione seipsum cruciabat, nec vllum detrimẽtũ factũ quibat animaduertere. cõtrà seniorum ac sacerdotum multo deteriore conditione res F suas esse existimantium gemitus, vix concentu tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem inimici auditis tubis, & lætantium atque dolentium promiscuis vociferationibus, accurrerunt volentes causam discere: & cognito quòd Iudæi è captiuitate Babylonia postliminio reuersi templum instaurarent, adeunt Zorobabelem ac Iesum, principesque cognationum postulantes vt eos admitterent ad templum communi sumptu ædificandum. Nam se quoq. aiebant Deum colere, & eius gloriari nomine, religionémque eius studiosos fuisse iam inde ab illo G tempore quo Salmanasar Assyriorũ rex è Chuthia & Media gentẽ eam in loca illa trãstulerat.

εἰς τὰς ἰδίας αἰεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ τῆς ἀπὸ βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, ἀθροίσαντες ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν Ἰησοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα παντηχεῖ, μηδὲν τῶν ἐθῶν ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἦν αἱ οἰκοδομηθὲν τόπου ὄντως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐν αὐτῷ τῷ θεῷ κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιουῦντες, οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς προσχώροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. ἤγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατὰ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης ἐπ' αὐτῇ διετάξατο. καὶ προσφορὰς μὲν ταῦτα, καὶ τοὺς καθυμνίους ἐν διλεγησιοις, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων τε πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν. οἵ τε πεπιστευμένοι τὰς δίκας ἀπεδίδοσαν θύοντες ὑπὲρ παραβάσεως τῶν ἐβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τῶν τε λατόμων καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τοῖς προς ξοφὼ τὴν εἰσαγομένων. τῶν τε σιδωνίοις ἡδὺ καὶ κοῦφον ἦν, τάτε κέδρινα κατάγουσι ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα δήσασιν αὐτὰ καὶ σχεδίαν πηξαμένοις, εἰς τὸν τῆς ἰοππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ προῖτην μὴν κύρος ἐκέλευσε, τότε δὲ δαρείου κελεύσαντος ἐγένετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱεροσόλυμα καθόδου, τῇ ἰουδαίων μηνὶ δευτέρῳ ἀφηγουμένων, συνείχετο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, καὶ τοὺς θεμελίους ἀγείραντες τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς, τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπῳκοδόμουν, προεστάμενοι τῶν ἔργων, λευιτῶν τε τοὺς εἰκοσὸν ἐτῶς ἤδη γεγονότας, καὶ ἰησοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ζωλιμηλ τὸν ἀδελφὸν ἰούδα τοῦ ἀμιναδάβου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ὁμοῦ ναὸς, πάσῃ χρησαμένων σπουδῇ τῷ τοῦ θεμελίου ἐγκεχειρισμένων, θᾶττον ἢ προσεδόκησεν αὐτὸς ἔλαβε τέλος. ἀπυρπαθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς ταῖς συνήθεσι στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖδες, αἰνέσαντες ὕμνουν τὸν θεὸν, ὡς τοῦ εἰς αὐτὸν δικαίου δαβίδης κατέδειξε πρότερος. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ τῶν πατρίων οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν ταῖς μνήμαις ἀναπλουῦντες μείζονά τε καὶ πολυτελέστερον, καὶ τὸν μεγεθυνόμενον ὁρῶντες ὑπὸ πλουτείας ἐν δευτέρου τῷ πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας δαιμονίας ὑποβεβηκὸς καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμενοι, κατήφεσι τῆς ὑπὸ τούτῳ λύπης κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, μέχρι θρηνῶν καὶ δακρύων προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοῖς παροῦσι, τὸ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, τοῦ πρότερον ἄντος κάδηνα λόγον ποιούμενος, ὑδὲ ἀνάμνησιν, οὐδὲ πρὸς τὴν σύγκρισιν ἐκείνου βασανίζων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττωσιν οἷς ὑπέλαβεν. ὑφηρεῖτο δὲ τὸν τῆς σαλπίγγων ἦχον, καὶ τὸν τοῦ πλήθους χαρὰν, ἡ τῆς πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν τοῦ κατασκαφέντος, οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς τῆς σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ σαμάρειται, ἐπύγχανον γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰουδαίων φυλῇ καὶ τῇ βενιαμίτῃ, συνέδραμον τὴν αἰτίαν τοῦ θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας εἰς βαβυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν, προσίασι τῷ ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις τοῦ παρόντος, ἀξιοῦντες αὐτοὺς δηθῆναι συνκατασκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας σεβόμεθα γὰρ οὐκ ἔλαττον ἐκείνων τὸν θεὸν ἕκαστον, καὶ τοῦτον ἐπικαλούμεθα. καὶ τῆς θρησκείας ἐσμὲν δηθυμηθέντες ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐκ τῆς χουθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίας, ἐνθάδε πάντους

Ταῦτας αὐτῷ ποιησαμένων τοὺς λόγους, Ζοροβάβελος καὶ A
Ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῆς πατρίδων ἡγεμόνες τῶν Ἰσραηλιτῶν, πρὸς αὐτοὺς ἔφασκον. τῆς μὲν οἰκοδομίας αὐτοὺς ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῶν προσταχθέντων κατασκευάσαι τὸν ναὸν, πρότερον μὲν ὑπὸ Κύρου, νεωτὶ δὲ ὑπὸ Δαρείου. προσκυνεῖν δὲ αὐτοῖς ἐφίεναι, καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν εἰ βούλονται πρὸς αὐτοὺς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀφικνεμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Χουθαῖοι, τιμωρεῖν μὲν προσηρέαν οἱ σατράπαι B
ταύτην ἔχουσιν, ἠγανάκτησαν καὶ πείθουσι τοὺς ἐν συρίᾳ ἔθνη τῶν σατραπῶν διακωλύειν τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν πρόθυμοι πρότερον, εἶτ' ὀλίγῳ καμβύσου μετ' αὐτὸν, ὅπως ἐγκόπτειν τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, καὶ ἀπεδίδοσαν μὲν αὐτὴν τοῖς Ἰουδαίοις ἀναβολὴν καὶ ζημίαν προσγινόμενον, καὶ τὸν χρόνον τοῦτον, ἀναβαίνοντας εἰς Ἱεροσόλυμα σισίνου τοῦ συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχου, καὶ σαραβαζάνης καὶ τινων ἑτέρων, οἳ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ἰουδαίων ἐρωτῶντες, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος οὕτως C
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν ἢ μᾶλλον ἢ ἱερὸν, καὶ τί ἐπὶ τοῦ τοὺς τοίχους ἐπιβεβλήκασι τὴν πόλιν σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς, δῆλοις μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶναι τοῦ μεγίστου θεοῦ. τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὖθις κατασκευάσθαι ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν δυσδαίμονος, καὶ πάντας ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ, πολλοῦ δέ μοι χρόνου. ἐπεὶ δὲ τῶν πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεὸν, ναβουχοδονόσορος ὁ βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν καὶ κρατήσας αὐτῆν τε D
καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν μετῴκησεν αἰχμαλώτους, μεταγαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας καὶ περσίδος βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ πάντα ὅσα μετήνεγκεν ἐξ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη, ζοροβαβέλῳ παραδοὺς καὶ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι προσέταξε κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον ἵδρυσασθαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. ἔτους γὰρ ἐπέστειλεν ἐν τάχει γενέσθαι, ἀβάσαρον πελδύσας ἀναβάντα εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι πρόνοιαν. ὡς μὴ τὸ λαβεῖν παρὰ κύρου γράμματα παρημελημένους, δείσαντες τοὺς ἡγεμόνας καταβάλλεται. καὶ ἐκ τούτου τοῦ χρόνου κατασκευαζόμενος μέχρι καὶ τοῦδε, ἀλλὰ τῶν ἐχθρῶν κακοπραγμάτων ὄχλοι ἀτελής. εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα βασιλεῖ, ὅπως ἐπισκεψάμενος τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα, εὕρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. Ταῦτα εἰπόντων τοῦ ζοροβαβέλου καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ σισίνης καὶ οἱ συνεῖναι αὐτῷ, τῶν μὲν οἰκοδομίαν ἐπισχεῖν οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ δαρείῳ. ἀντιγράμμα δ' αὐτῷ περὶ τούτου ἔγραψαν. τῶν δὲ Ἰουδαίων καταπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύσ- G
προφῦται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαρρεῖν αὐτοὺς παρῴμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πι-

Ad quæ poſtulata illi de communi ſententia reſponderunt, ad ſimul ædificandum admitti eos non poſſe, cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius ipſos ædificare iuſſerint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam cũ omnibus hominibus eò venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, ſic enim nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt: & inſtigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas rogarent quemadmodum ſub Cyro primũ ac mox ſub Cambyſe, vt templi ædificationẽ impedirent, Iudæorúmque conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcendit Hieroſolyma Siſines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibuſdam aliis, rogauerúntque Iudæorum principes, cuius permiſſu templũ ſic ædificarẽt, vt arx potiùs quàm fanum exiſtimari poſſit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxiſſent. Reſponderunt Zorobabel & Ieſus, ſeruos ſe eſſe Dei maximi, cui templum hoc extructum à quodã eius gentis rege fortunatiſſimo & in omni virtute excellentiſſimo per multas ætates incolume ſteterit. Deinde ob maiorum ſuorũ impietatem per Nabuchodonoſorum Babyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta vrbe, templóque ſpoliato ac incenſo, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Perſidis & Babyloniæ regno potitus ſit, regio diplomate mandaſſe templi inſtaurationẽ, & donaria vaſaque per Nabuchodonoſorũ ſublata tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ærarij ſui præfecto, vt ea deportarẽt Hieroſolyma, rurſúmque in templum inſtauratum reponerẽt. eiuſdem enim regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam vrbem, vt daret operam vt id templum primo quoque tempore abſolueretur. eũ acceptis regiis literis confeſtim veniſſe, & fundamenta iecisſe. atque ex eo tempore nunquam inimicas gẽtes interturbare ædificationem, atque impedire deſtitiſſe. Quare ſi illis ita videretur, ſcriberent Dario, vt inſpectis regiis cõmẽtariis manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis Siſines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Iudæis autẽ ſolicitis & metuentibus ne regem pœniteat iuſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo prophetæ qui tum erant in populo, Aggeus & Zacharias bono animo eos eſſe iubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credens populus aſſiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cúmque Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Iudæos quòd vrbem muniant, templúmque arci quàm fano ſimilius extruãt: aſſeuerantes non eſſe hoc in rem regis, & oſtendentes Cambyſis epiſtolã,

στεύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐπετάμβους εἶχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδημίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι. δαρεῖος δὲ τῶν σαμαρειτῶν αὐτῷ γραψάντων, κατηγορουμένων δι' ὀλίγου τῶν Ἰουδαίων, ὡς τήν τε πόλιν ὀχυροῦσι, καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι, λεγόντων δὲ μὴ σιωπᾶν αὐτῷ τὰ παράλογα, καὶ προστάττειν τοὺς ὑπάρχους διαπυνθάνεσθαι τοῦ καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur.

Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidib⁹ politis tres, & ligneum vnum è materie quam ferret ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Vtque cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiúsque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudæos & eorũ principes sinerent templum struere: ipsi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis suæ prouinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinũ, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucẽ agatur, & facultates eius fisco addicãtur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationẽ vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sicini & collegis eius hoc modo: Rex Darei⁹ Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterisque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inueni: volóque vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque susceptа cura sacræ fabricæ, adiuuabãt Iudæos magistratúsque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio⁹ iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zachariа: absolutúmque est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesimatertia die mensis vndecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitę cũ reliqua Israelitarum multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate próque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerúntque Leuitæ iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerúntque id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

A μαθὼν παρ' αὐτῶν οὐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτῶν τὴν τῶν ἱεροσολύμων ἀνακατάστασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ καὶ τὰ ὧδε τῶν σισίνου καὶ τῶν συνάρχων κομιδῆ τὰ αἴτια γράμματα, προστάξειν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. καὶ εὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις τῇ βάρει τῇ ἐν μηδίᾳ βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει κύρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τῶν ἱεροσολύμοις, ἧ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μὲν πηχῶν ἑξήκοντα, πλάτος ὁμοίως τῶν αὐτῶν, ἐξ

B ξύλων, καὶ ξυλίνου δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τοὺς εἰς ταῦτα δαπανῆσαι ἐκ τῶν τοῦ βασιλέως γινόμενα διετάξατο. προστάξαι δὲ καὶ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱεροσολυμίταις. τοὺς δὲ ἐπιμέλειαν τούτων ἔχειν ἀβασσάρην τὸν ἐπάρχον, καὶ τὴν συρίας τε καὶ φοινίκης ἡγεμόνα, καὶ τοὺς συναρχοντας αὐτοῦ. ὅπως αὐτοὶ μὲν, ἀφέξωνται τοῦ τόπου. τοῖς δὲ δούλοις τοῦ θεοῦ ἰουδαίοις καὶ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ὅπως ἐ-

C γκαινίσωσιν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ συλλαβέσθαι δὲ φόρου τὸ ἱερὸν διατάξαι, καὶ τὸ φόρου τῆς χώρας ἧς ἐπέχουσιν, τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἅλας καὶ οἶνον, καὶ τ' ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν. εὔχονται δὲ ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ παίδων. τοὺς δὲ παραβαίνοντι τι τῶν ἐπισταλμένων, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασταυροῦσθαι, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὸ βασιλικὸν κατατιθῆναι κτῆσιν. ἧ κατεύ-

D ξατο πρὸς τούτοις τοῦ θεοῦ, ὅπως εἴτις διατρίψοι ἢ κωλύσειε τὴν οἰκοδομίαν τοῦ νεοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς διέλοι τῆς ἀδικίας. ταῦτ' οὖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ νέου δαρεῖος, ἀντιγράφει τοῦ σισίνη, ἧ τοῖς συναρχοῦσι αὐτοῦ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνη τῷ ἐπάρχῳ, καὶ σαραβαζάνῃ καὶ τοῖς συναρχοῦσι αὐτῷ χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν τῆς ἐπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τοῦ νέου, ἀπέσταλκα. καὶ βούλομαι γίνεσθαι πάν-

E τας, καθὼς ἐν αὐτῷ δεδήλωται. μαθόντες οὖν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ὁ σισίνης ἧ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτῃ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπιστάσεως οὖν τῷ ἱερῷ ἔργων συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἰουδαίων, καὶ τῷ προήγοντο τοῖς ἄρχουσι. καὶ ἐνύετο κατὰ πόλιν αὐτοῖς ἡ κατασκευὴ τοῦ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου, κατὰ τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ μετὰ βουλήσεως τῆς κύρου τε

F καὶ δαρείου τῶν βασιλέων. ᾠκοδομήθη δὲ ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τοῦ δὲ συνάντου τῆς δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι καὶ ξίτῃ μηνὸς ἐνδικάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν ἄδαρ, μακεδόσιν δὲ δύστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῆς ἰσραηλιτῶν πλῆθος, ἀνάστατικὸς τῆς προτέρου ἀγαθῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὸ ἱερὸν ἀναφανὲν ἀπαθὲς πάντων ῥ'. κερασὶ σ'. ἄρνας υ'. χιμάρους ρ'. καὶ φυλὰς,

G τοσαύτας γάρ εἰσιν αἱ τῆς ἰσραηλιτῶν φύλαι, κατὰ ἓν ἡμάρτανεν ἑκάστη. ἀπέστησάν τε καὶ τοὺς μωυσέως νόμους, οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος. ᾠκοδόμησαν δὲ οἱ ἰουδαῖοι, καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ στοὰς ἔνδοθεν ἱερᾶς. ἐκ χάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, μετὰ τὴν πρώτην, καὶ μὴν μακεδόνας ξανθικὸν λεγομένῳ, καὶ ἧ ἡμεῖς νισὰν, συνέρρυη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἑορτὴν ἦγαγον ἀγνεύοντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τὴν πάτριον νόμον,

καὶ τὴν

καὶ τὴν πάσχα θεσσαρακοστὴν ἡμέραν ἑορτάσαντες χαρᾶς μεστοὶ ἐγένοντο, ὅτι ἐκ μεταβολῆς τοσαύτης εἰς εὐθυμίαν ἐτράποντο· ἐπὶ γὰρ ἑπτὰ ἡμέρας ἄθυμοι καὶ κατηφεῖς διῆγον, ἐν αἷς ἐθυσίαζον ὁλοκαυτώματα, καὶ τὸν θεὸν ἐξιλεοῦντο· καὶ τὸν ἐν τῇ πόλει ναὸν ἐκαθάρισαν, καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ θησαυροφυλακίου ἐξενεγκόντες ἀπέδοσαν τοῖς ἱερεῦσιν. ἐπεὶ δὲ ἐπυνθάνοντο τὰ περὶ τὴν θυσίαν ἐκ τῶν ἱερέων, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς τὰ ἐκ τῶν φόρων ἀναλίσκεσθαι τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τὰς θυσίας. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν ἀναστροφὴν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας Ἰουδαίων ἐκ τοιούτων καὶ τοσούτων συνέβη γενέσθαι.

Οἱ δὲ Σαμαρεῖς ἀπεγνωσμένως πρὸς αὐτοὺς καὶ βασιλέως δεινοπαθοῦντας, πολλὰ κακὰ τοῖς Ἰουδαίοις εἰργάσαντο. πλούτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγγενείᾳ προσποιούμενοι τῶν Περσῶν, ἐπιδήμιον ἐκεῖθεν ἦσαν. ὅσα τε γὰρ ἐκελεύσθησαν ἐκ τῶν φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς Ἰουδαίοις, παρῆγον οὐκ ἤθελον. τοῖς τε ἐπάρχοις ἀπειλοῦσι καὶ διδάσκουσιν εἰς τοῦτο καὶ συνιοῦσιν ἔχοντες, ἄλλα τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς Ἰουδαίους, οὐκ ἀπέκνουν. ἔδοξεν οὖν προσβαλοῦσι μὲν τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῶν σαμβρεστῶν. καὶ προσέβαλον Ζοροβάβελος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέσσαρες· ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ τὰς αἰτίας αἷς κατῆρξαν τῶν σαμβρεστῶν ἐπέφερον, ἔγραφε πρὸς τοὺς ἐπάρχους ὁ βασιλεὺς, δι' ὧν αὐτοῖς ἐκέλευε, κομίζειν πρὸς τοὺς ἐπάρχους τῶν σαμβρείας καὶ τοῦ βουλεύματος. τὰ δὲ γεγραμμένα ἐν τοιάδε. βασιλεὺς Δαρεῖος, Ταγγαναῖ καὶ σαμβαβαῖ τοῖς ἐπάρχοις σαμβρεστῶν, σαδράκῃ βοβήλοις, καὶ τοῖς λοιποῖς συνδίκοις αὐτῶν τοῖς ἐν σαμβρείᾳ. Ζοροβάβελος καὶ ἀνανίας καὶ μαρδοχαῖος, Ἰουδαῖοι πρεσβευταὶ ἥκασιν ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοὺς πρὸς τοῦτο οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀβαλώματα. βέλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τοῦτο τὸ ἐπιστόλιον, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γαζοφυλακίου τῶν φόρων τῆς σαμβρείας, παῖδ' ὅσα πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἔστι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς αἰτοῦσιν· ἵνα μὴ διαλείπωσι καθημέραν θύοντες, καὶ εὐχὰς ἐμοῦ καὶ παρόντων δεήσεις τοῦ θεοῦ. καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ, τοῦτον ἐσχήκει τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ε'.

Οπ ξέρξης ὁ δαρείου οἰκείως διετέθη τοῖς Ἰουδαίοις.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος ὁ βασιλείαν αὐτοῦ παῖς ὁ ξέρξης, ἐκληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τὸ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὴν τιμήν. ἅπαντα γὰρ ἀκολούθως τῷ πατρὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐποίησε, καὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔσχε φιλοτιμώτατα. κατ' ἐκεῖνον ἦν τὸν καιρὸν ἀρχιερεὺς ἐν Ἰουδαίᾳ παῖς, ἰωακίμου ὄνομα· ὑπῆρχε δὲ ἐν Βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ἐπιφανοῦς ἀγαθῆς ἐπὶ τῷ πλούτῳ, θεσσαῖος ἱερεὺς τοῦ καλουμένου

na epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo. atque ita summa liberalitate in re diuina vsi incoluerunt Hierosolyma, institutа ea reip. forma, quæ per optimates administratur. penes pōtifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis tēporib. egerunt sub regibus per annos DXXXII. menses sex, dies decē. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati Iudices, qui reipub. status plus quàm quingentis annis durauit post Moysis & Iesu imperium. Hoc igitur modo habebant se Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autē infensa gens & inuida, multis molestiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essentoriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitū interim conniuentibus: & quacunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lędere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis aliis quatuor collegis. Cæterùm rex cognitis criminibus quę per legatos Samaritis obiiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquíque eorum conseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudęorum legati accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus, quódque non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ęrario in quo tributa Samarię seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tam pro me, quàm pro Persarum gente deprecentur.

Cap. V.

Xerxis Darij filij in Iudaeorum gentem beneficia.

DEfuncto autem Dario successit Xerxes V. filius, sicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudęos summa benеuolentia prosecutus est. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Iesu filius: apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius sacerdos erat Esdras, 1 Esd. 7.

vir iuſtus,& de quo optimus rumor fuit apud populum.is cùm eſſet legum Moſaycarum peritiſſimus,in regis amicitiam peruenit.& cùm decreuiſſet proficiſci Hieroſolyma, ſecúmque aliquos è Babyloniis Iudæis ducere,petiit à rege cómendatitias ad Syrię ſatrapas literas,quas & impetrauit hoc modo ſcriptas. Rex regum Xerxes Eſdræ ſacerdoti,& lectori legis Dei, S. Decretum eſt à me & ſeptem meis conſiliariis, vt quicunque in regno meo de Iſraelitis & ſacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecũHieroſolyma petere,per meam benignitatem hoc ei liceat facere,& inuiſere Iudæam iuxtaDei legem:vtque Iſraelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus.præterea facio tibi poteſtatem auferendi omne aurum & argentũ quantumcumque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ ſuper altare Dei veſtri immolandæ:& fabricandi ex auro ac argento vaſa quęcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vaſa quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis:& ſi quid aliud in hunc vſum opus fuerit,pro tua prudentia fieri curabis, & de noſtro fiſco eos ſumptus facies. quin & præfectis ęrarij apud Syriam &Phœnicem te commendaui,ſcribens eis,vt quicquid Eſdras ſacerdos & lector legis Dei petierit,ſine mora dent.Et vt Deus propitius ſit mihi & meis liberis , volo vſque centum coros tritici Deo ſecundùm legem dari. Vobis quoque magiſtratibus præcipio,vt à nemine ſacerdotum,Leuitarum,ſacrorum cantorum , ianitorum, ſacrorum ſeruorum quicquam exigatis, néve vlla onera eis imponatis.Tu verò Eſdra iuxta conceſſam tibi diuinitus ſapientiam conſtitue iudices , qui per Syriã ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam ſcienti:quin & neſcientes doce liberè,vt quiſquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, ſaut etiam dãnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam , ſed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Eſdras gauiſus adorauit Deum , & gratias egit,illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur exiſtimans.Aduocata deinde Iudæorũ concione qui apud Babyloně degebant,& perlecta epiſtola,ipſam quidem retinuit:exemplar verò eius in Mediam ad omnes ſuæ gentis homines tranſmiſit.qui cognita regis erga Deum pietate,& erga Eſdram beneuolẽtia, omnes vehemẽter ſunt lętati:multi verò ex eis aſſumptis ſuis facultatibus Babylonem venerunt,cupientes reuerti Hieroſolyma. reliqua Iſraelitarum multitudo aſſuetum iam domiciliũ noluit relinquere.quapropter duæ tantùm tribus per Aſiam & Europam ſub Romano degunt imperio:decem autem tribus nũc quoque vltra Euphratem ſũt,infinita hominum millia, quę vix eſt numero comprehendere.Cæterùm ad Eſdrã magna multitudo cõuenit tã ſacerdotũ &Leuitarũ,quã ianitorũ ſacrorũq.vel cantorũ vel miniſtrorũ.Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriã reuerti volebãt ad Euphratẽ cõgregauit:

A ἔσδρας.ὃς τῷ μωυσέως νόμων ἱκανῶς ἐπιστήμης ὢν, γένεται φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνὺς ἀναβῆναι εἰς τὰ ἱεροσόλυμα,καὶ ἐπαγαγέσθαί τινας τῶν ἐν βαβυλῶνι τυγχανόντων ἰουδαίων,παρεκάλεσε τὸν βασιλέα, δοῦναι αὐτῷ πρὸς τοὺς σατράπας τῆς συρίας ὑπισχνεῖσθαι, ἀφ' ἧς αὐτοῖς γνωρισθήσεται τὰ εἴη. ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς σατράπας ὑπισχνεῖσθαι τοιαῦτα. βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ & ἀναγνώστῃ τοῦ θείου νόμου

B χαίρειν.τῆς ἐμαυτῶ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νομίσας τὸ, τοὺς βουλομένους ἐκ τοῦ τῶν ἰουδαίων ἔθνους, καὶ ἱερέων καὶ λευίτων ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, σωναπάρειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τοῦτο προστάξαι. καὶ ὁ βουλόμενος ἀπίτω,καθάπερ ἔδοξέ μοι καὶ τοῖς ἑπτά μου συμβούλοις, ὅπως κατὰ τὰ ἰουδαίων ὑπισχνέωνται τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ ἀκολούθως,καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἰσραηλιτῶν θεῷ, ἅπερ ηὐξάμην ἐγώ τε καὶ οἱ φίλοι, καὶ ἀργύριον & χρυσίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν βαβυλωνίων ἀνομασμέ-

C νον τῷ θεῷ τοῦτο παῖς εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας.πάντα τὰ ὅσα ἐὰν ἐξ ἀργύρου & χρυσοῦ κατασκευάσαι,ποιεῖν ἐξέστωσι μετὰ τῶν ἀδελφῶν.καὶ τὰ διδόμενά σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις. καὶ ὅσων ἂν ὑπάρχειν λάβῃς,καὶ ταῦτα προστεχώρησεν, τοῦ ἐκ αὐτοῦ δαπανῆσαι ἐν τῷ βασιλικοῦ ποιεῖσθαι χαζοφυλακίῳ.ἔχραψα δὲ καὶ τοῖς χαζοφύλαξι, τῆς συρίας καὶ τῆς φοινίκης,ἵνα τῶν ὑπὸ ἔσδρα & ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τῶν & θεοῦ νόμων ὑπισχνίσωσιν ὑπομεληθῆσαι. ὅπως δὲ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμοὶ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοῖς

D ἐμοῖς ἐκγόνοις,πάντα ἀξίως καὶ μέχρι & πυρὸς κόρων ἐκατὸν ὑπιτελεῖσθαι τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον.καὶ ὑμᾶς δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις καὶ ἱεροψάλταις καὶ θυεροφύλαξι καὶ ἱεροδούλοις καὶ γραμματεῦσι τῶν ἱερῶν,μήτε φόρους ὑπιτάξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν ὑπίδυλον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γλίσχῃ. καὶ σὺ δὲ ἔσδρα κατὰ τὴν & θεοῦ σοφίαν διάδυξον κειτὰς, ὅπως δικάσουσιν ἐν συρίᾳ & φοινίκῃ πάσῃ,τοὺς ὑπισταμένους σου τὸν νόμον. καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι δὲ παρέξεις

E αὐτὸν μαθεῖν,ἵν' ἄν τις τῶν ὁμοεθνῶν σου παραβαίνῃ & & θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικόν, ὑποχρὴ τιμωρίαν ὡς ἐ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν παραβαίνων, ἀλλ' ὡς ὑπισταμένου μὴν,τολμηρῶς δὲ παρακούων καὶ καταφρονῶν. κολασθήσονται δὲ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἐῤῥωσο. λαβὼν δὲ ἔσδρας ταύτην τὴν ὑπιστολὴν, ἐφρήσθη καὶ τοῦ θεοῦ προσκυνεῖν ἤρξατο, τῆς τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν

F χρηστότητος ἐκεῖνον αἴτιον ὁμολογῶν γεγενῆσθαι, καὶ ὅλας τοῦ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ χάριν εἴληφυ οἰκείαν. ἀναγκοῖς δὲ ἐν βαβυλῶνι τὴν ὑπιστολὴν τοῖς αὐτόθι παρεῦσιν ἰουδαίοις,αὐτὴν μὲν κατέχει.τὸ δὲ αὐτόγραφον αὐτῆς,παρὰ πάντας ἐπιμελῶς τοὺς ὁμοεθνεῖς, τοὺς καὶ τὴν μηδίαν ὄντας.μαθόντες δὲ οὗτοι & βασιλέως καὶ τὴν πρὸς & θεὸν δικαιότητα, καὶ τὴν πρὸς τὸν ἔσδραν δύνοιαν, ἅπαντες μὲν ὑπερηγάπησαν. πολλοὶ δὲ αὐτῶν καὶ τὰς

G κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, παθουῶντες τὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δὲ τῶν λαὸς τῶν ἰσραηλιτῶν,καὶ χώραν ἔμενε. διὸ καὶ δύο φυλὰς εἰς συμβέβηκεν ὑπὸ τε τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, ῥωμαίοις ὑπακουούσας. αἱ δὲ δέκα φυλαί, πέραν εἰσὶν & εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι, καὶ ἀριθμοῦ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. φρὸς δὲ ἔσδραν ἀφικνουῶτας, ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ θυεφόρων, καὶ ἱεροψαλτῶν καὶ ἱεροδούλων, πολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συναγαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν & εὐφράτου,

καὶ ἓξ εἰς

καὶ ξηρὰς διαβάσεις ὡκεῖ ἡμέρας, πηρίαν αὐτοῖς παρήγγελεν, ὅπως δύχας ποιήσωνται τῷ θεῷ περὶ τ αὐτοῦ σωτηρίας, & τὸ μηδὲν κῆ τλιὼ ὁδὸν παθεῖν ἄπορον, ἢ πρὸς τὸν πολεμίων, ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου προσπεσόντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ ἔσδρας εἶπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι δίκασόσ αὐτοὺς ὁ θεός. καὶ οὐ κατηξίωσεν ἵππεῖς αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς προπέμψοντας. πεποιήμενοι γὰρ τὰς δύχας, ἅπαντες ἀπὸ τὸ διφθέρου δωδεκάτη τὸ πρώτου μηνὸς τὸ ἑβδόμε ἔτους τῆς ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ τοῦ αὐτὸ ἔτους. καὶ ὡδήγησε μὲν τοὺς γαζοφύλακας ὁ ἔσδρας (ἦσαν γὰρ τῆ τῷ ἱερέων φύσις) παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρίε τάλαντα χ'. σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντον ρ', χρυσᾶ σκεύη τάλαντον κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, σταθμῷ τάλαντον ι β'. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτῦ, καὶ πάντες οἱ ἐν βαβυλῶνι μένοντες ἰσραηλῖται. ὡδήγησε δὲ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ ἔσδρας, ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ἐν τῷ ὁλοκαυτώσεων γενομισμένας γίνεσθαι θυσίας, ταύρους ιβ'. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς & ἀρνας ο β'. ἐρίφους εἰς ἁμάρτησιν τῷ ἡμαρτημένων ιβ'. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ γράμματα τὰ τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ προσταχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀναγκαῖον ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτῷ χρείαν συνήργησαν. ταῦτα μὲν οὖν κῆ αὐτὸς ἐβουλεύσατο ἔσδρας. προσεχάρησε δ' αὐτῷ κρίναντος αὐτὸν ἄξιον εἶναι τῆ θεῆ τῷ βεληθέντων δι' χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην. χρόνῳ δ' ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινὲς & κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῷ ἱερέων καὶ λευιτῷ παραβεβήκασι τὴν πολιτείαν, κῆ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγαμήκοι γυναῖκας κῆ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, δι' ὁμοίων δ' βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινῇ ὅλη πάντας οἰ γὰρ λαβὼν, πάλιν αὐτὸς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲν δύο τοὺς ὑπὸ λύπης τὰ ἐσθῆτα, κῆ τ κεφαλὴν ὁ ἀπαράσων, κῆ τὰ γόνατα ὑβρίζων, ὅλη τ γῆν τε ἑαυτ ἔῤῥιψεν ὅλη τῷ τ αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοῖς προφήτης τῷ λαῷ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐαὶ ἐκβαλεῖν αὐτὸς τὰς γυναῖκας, κῆ τὰ ἐξ αὐτῷ προσάξῃ τέκνα ὡς ἀκουσθήσε), διέμενεν ὅλη τ γῆς κείμενος. συνέῤῥεον οὖν πρὸς αὐτ οἱ μέῤῥιοι πάντες, κλαίοντες κῆ αὐτοὶ, τ ὅλη τῷ γεγονημένῳ λύπης συμμεταλαμβάνοντες. αἰασὰς δ' ἀπὸ τ γῆς ὁ ἔσδρας, & τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τ ὐρανὸν ᾐχμείεθαι μὲν ἤρξατο εἰς αὐτὸν ἀναβλέψας διὰ τὰ ἡμαρτημένα τῷ λαῷ, ὃς τ μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πάρ ἀσιν ἠμῶν διὰ τὸν ἀσέβειαν αὐτῷ συμπεσόντα. παρεκάλει δ' τ θεὸν ἀφέματι κῆ λίψασον ἐπὶ τ τότε συμφορὰς αὐτῷ κῆ αἰχμαλωσίας πεισώσαντα, κῆ πάλιν εἰς ἱερουσόλυμα κῆ τ οἰκείαν γλῆν ἀποκατασήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτῷ, κῆ συγγνωμονῆσαι τοῖς νῦν ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτε πεποικόσιν, ἐπὶ δ' ὅλη τῇ τ θεῦ χρηστότητι & τέτοις ἀφεῖναι τ κολάσεως. κῆ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῷ δ' χῶν. θρηνούντων δ' πάντων ὅσοι πρὸς αὐτ συνῆλθον, ἀχώνιός τις ἐνόμισε, προσῆναι τῷ ἱεροσολυμιτῷ προσελθεῖν, αὐτοὺς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἀλλοεθνεῖς ἐνοικισαμένους γυναῖκας. ἔπειθε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῷ γεγονημένα. κωλυσθήσεσθαι δ' τοὺς οὐχ ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ πιθεὶς ὡς τούτοις ὁ ἔσδρας, ἐποίησεν ὁμόσαι τοὺς φυλάρχους τῷ ἱερέων & τῶν λευιτ & ἱερατιτῶν, ἀποπέμψασθαι τὰς γυναῖκας & τὰ τέκνα κῆ τ ἀχωνίε συμβουλίᾳ. λαβὼν δ' τοὺς ὅρκους, εὐθὺς

A vbi peracto triduano ieiunio, votisque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum xii. Hæc enim erant dona regis eiúsque amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundùm legem holocautomata, tauros xii. pro communi salute populi, arietes & agnos lxxii. hircos pro peccatis xii. procuratoribus etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cùm eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde pòst comperit quorundam indicio, quòd quidam è vulgo sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis vxoribus ordinem sacerdotalem confuderint: rogatúsque ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuò communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse aduituros, si iuberet eos vxores cum liberis eiicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorũ quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissimè Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites cõserua, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis errati, mortem quidem commeritis, verùm tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, cõfitens illos peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasitque ei vt omnes adiuuaret, vt vxores cum nota ex illis prole abiicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurandũ à principibus Leuitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto exiuit tem-

plũ & cõtulit ſe in domiciliũ Ioãnis & Eliaſibi, ibíque totã eã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Propoſito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuerſi intra biduum aut triduum Hieroſolyma conuenirẽt, & quiſquis per cõtẽptũ nõ adfuerit intra præſcriptũ tẽpus, vt excommunicetur, bonáque eius ſacro ærario addicãtur, intra triduum cõuenerũt vtriuſq. tribus homines, vigeſima die noni menſis, quem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæũ nominant. cúmque conſediſſent in ſuperiore parte tẽpli præſentibus etiam ſenioribus, & frigus propter anni temp⁹ eſſet moleſtũ, ſurgẽs Eſdras accuſauit eos qui cõtra leges duxiſſent vxores alienigenas. nũc ſi velint rẽ Deo gratã & ſibimetipſis vtilem facere, ablegãdas eſſe vxores eiuſmodi. acclamatũ eſt facturos id oẽs æquo animo, ſed eſſe earũ nõ paruũ numerũ, &, tẽpus eſſe hybernũ, nec poſſe rem eam intra vnã aut alterã diẽ perfici. itaque opus eſſe vt negociũ hoc differatur aliquãtiſper, & tũ demũ principes aliquot qui ſint alieni ab hac culpa, cũ ſelectis vndecũque ſenioribus inquiſitionẽ faciãt eorum, qui contra legis præſcriptũ vxores duxerint. cõſenſerũt oẽs in eã ſententiã, & prima die mẽſis decimi cœpta inquiſitione, quę durauit vſque primã diẽ menſis ſequẽtis, inuenerũt multos tã ex Ieſu põtificis cognatione quã ex cæteris ſacerdotibus ac Leuitis & aliis Iſraelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos ſine mora abiecerunt, pluris faciẽtes legu obſeruantiã, quã naturales affect⁹ quátúuis violentos: móxque ad placãdũ Deũ arietes immolauerũt. quorũ nomina recẽſere nõ eſt neceſſe, atq. ita Eſdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malã in hoc conſuetudinem emẽdauit, vt in poſterũ hæc reformatio ſtabilis ac firma pmaneat. Septimo aũt mẽſe dũ ſcenopegię feſtũ celebratur, & fermè totus populus cõuenit, accedẽtes ad patentem templi partem quæ Oriẽtalẽ portã ſpectat, rogauerunt Eſdram vt eis legem Moyſis legeret: quod & fecit, ſtans in medio multitudinis, à mane vſq. meridiẽ. ex qua lectione non ſolũ in præſens & futurũ diſcebant quid eſſet iuſtum, ſed etiã præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur hic cogitãtes, quòd nullas calamitates fuiſſent perpeſſi, ſi præſcripta legis diligẽter obſeruaſſent. Eſdras aũt vidẽs eos ad hũc modũ affectos, iuſſit vt domum abirent: feſtũ.n. feſtum, nec licere ea die flere. quĩ poti⁹ hortabatur vt ad epulas verſi, ita vt feſto die decet, hilariter agerẽt: & hac anteactorũ pœnitẽtia in futurũ ſe munirẽt, ne in ſimiles caſus incurrerent. at illi ſequentes eius monita cœperũt re vera feſtũ agere, quod cùm per octo dies feciſſent, digreſſi ſunt in proprias partias, magnam gratiam Eſdræ habentes ob reformatam rempublicam: quo factum eſt vt poſt comparatam ſibi apud populum egregiam gloriam ſenex vita defunctus apud Hieroſolyma ſit magnificè ſepultus. Quo tempore cùm etiam Ioacimus pontifex eſſet mortuus, filius eius Eliaſimus in ſacerdotiũ ei ſucceſſit.

Ieſd. 10.

A ὥρμησεν ἐπὶ τ̃ ἱερεῖ εἰς τὸ πασοφόριον ἰωαίνου τ̃ ἐλιασίβου, κ̀ μηδενὸς ὅλως ὀφ̀ τὴν λύπην γευσάμενος ἐκείνῃ τ̃ ἡμέρᾳ διήγαγεν αὐτόθι νηστεύων ὃ κηρύγματος ὡς τ̃ πάντας τοὺς ἀπὸ τ̃ αἰχμαλωσίας συνελθόντας εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς τ̃ ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις ἐπὶ ἀπαντησάντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τ̃ πλήθους, κ̀ τ̃ οὐσίας αὐτ̃ κ̀ τ̃ φυλ̃ τ̃ φρεσβυτέρων κείσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἐκ τ̃ ἰουδαϊκ̃ς κ̀ βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τ̃ ἐνάτου μηνός, ὅς κ̀ μηνὶ ἑβραίοις τεβέθος κ̀ ὃ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖ. καθισάντων ὃ ἐν τ̃ πλατείᾳ τ̃ ἱερ̃, παρόντων ἅμα κ̀ τ̃ φρεσβυτέρων, καὶ ὑπὸ τ̃ κείσις ἀνδ̃ς ὀχλουμένων, ἀναστὰς ἔσδρας, ἠρ̃ατο ἐκείνης, λέγων παρανομ̃σαι γήμαντας ἐκ τ̃ ὁμοφύλων. νῦν μὴν τοι γε ποιήσειν αὐτοὺς, τ̃ μὴ θεὸν κεχαρισμένα, συμφέροντα ὃ αὐτοῖς, ὑπερημαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ ὃ πάντες μὴν τ̃το πάντες ἐξεβόησαν, τὸ ὃ πλ̃θος εἶ πολὺ, κ̀ τὴν ὥραν τ̃ ἔτους χειμερίαν, κ̀ τὸ ἔργον ὑμιᾶς, ὡ ὃ διετέρας ὑπαρχ̀ν ἡμέρας. ἀλλ' οἵτε ἡγεμόνες τούτοις, κ̀ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, ὠφελ̃θῆναι, λαβόντες χρόνον, κ̀ φρεσβυτέρους ἐξ ἑ αἱ θελήσωσι τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τ̃ γεγαμηκότων πλ̃θος. καὶ τ̃το δόξαν αὐτοῖς, ἀρξάμενοι τ̃ νουμηνίᾳ τ̃ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας ταῖς ἀλλοεθνέσιν, ἕως ἐπὶ τ̃ μηνὸς τ̃ ἐχομένου νουμηνίας, πεισάμενοι τὴν ἔρδυναν, πολλοὶ ἐκ τε τ̃ τ̃ ἰησοῦ ἐκγόνων τ̃ ἀρχιερέως, κ̀ τ̃ ἱερέων κ̀ λευιτ̃ν, καὶ ἰσραηλιτ̃ν, οἳ τὰς γυναῖκας κ̀ τὰ ἐξ αὐτ̃ γεγεννημένα, τὰς τ̃ νόμων φυλακὴς ἢ τ̃ πρὸς αὐτὰ φίλτρων ποιήσαντες πλείονα πόνον, ἀνδρὸς ἐξέβαλον. κ̀ θυσίας ἐξευμενίζοντες τὸν θεὸν ἐπήνεγκαν, κριὸς καταθύσαντες αὐτ̃. τὰ ὃ ὀνόματα αὐτ̃ λέγω, οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶ. τὸ μὲν οὖν ἀμέλημα τὸ περὶ τοὺς γάμους τ̃ προειρημένων, οὕτως ἐπανορθώσας, ἔσδρας, ἐκαθάρισε τὴν ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτην τ̃ λοιπὸν μόνιμον εἶ. τ̃ ὃ ἑβδόμῳ μηνὶ τ̃ σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, κ̀ χαρὰν παντὸς τ̃ λαῦ συνελθόντος ἐπ' αὐτ̃, ἀπελθόντες εἰς τὸ ἀειμένον τ̃ ναοῦ πρὸς τὴν πύλην τὴν ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν ἀπέβλεπουσαν, ἐδιδάχθησαν τὰ ἔσδρα τοῖς νόμοις αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοὺς μωυσέως. ὁ ὃ μέσος τ̃ πλήθους ἐπὶ τὰς ἀνίγνω, κ̀ τ̃το ἐπίσην ἀπ' ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ ὃ ἀκούσαντες ἀναγνωσκομένων τ̃ν νόμων, δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶ, πρὸς ὃ τ̃ παρελθόντων ἐδυσφόρουν, τὸ μέχρι τ̃ δακρύων προήχθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἀπ' τ̃ πεπραγμένων κακῶν ἔπαυον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ ὃ ἔσδρας οὕτως ὁρ̃ν αὐτοὺς ἔχοντας, ἐκέλευσεν ἀπίεναι πρὸς αὐτοὺς κ̀ μὴ δακρύειν. εἶ γὰρ ἑορτ̃ κ̀ μὴ δεῖν ἐν αὐτ̃ κλαίειν, οὐ γὰρ ἐξεῖναι. προσεῖπετο ὃ μᾶλλον πρὸς ἡδωχὴν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τ̃ ἑορτ̃ κεχαρισμένα. κ̀ μετάνοιαν κ̀ λύπην τ̃ ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν ἐξημαρτημένοις, ἀσφάλειαν τε ἕξειν ἐ φυλακὴν τ̃ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ ὃ ταῦτα ἔσδρα πρὸς ἡδωνοῦντος ἑορτάζειν ἤρξαντο. καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μ̃ ὕμνων τοῦ θεοῦ, τ̃ς ἐπανορθώσεως τ̃ περὶ τὸ πολίτευμα πρὸς ἀνομηθέντων ἔσδρα χάριν εἰδότες. ὡ συνέβη μ̃ τὴν πρὸς τὸ λαῷ δόξαν γηραιῷ τελευτ̃σαι τὸν βίον, καὶ ταφὴν μ̃ πολλ̃ς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. τοῦτο δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ ἰωακεὶμ τοῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτὸ ἐλιάσιμος τὴν ἀρχιερωσύνην διεδέξατο.

τὴν ὃ

τῶν δὲ αἰχμαλωτισθέντων τῶν Ἰουδαίων οἰκέτης τοῦ βασιλέως ἀρταξέρξου, Νεεμίας ὄνομα, προελθὼν πρὸ τῆς μητροπόλεως πρώτην οὔσαν, ξένων τινῶν ὑπὸ μακρᾶς ἀδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας ἑβραΐδι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐπυνθάνετο πόθεν εἶεν προσηγόμενοι. ὑποκριναμένων δ' ἥκειν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, πῶς αὐτῷ ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ μητρόπολις Ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρετο πυνθανόμενος. κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῆς εἰς ἔδαφος τὰ τείχη, καὶ τὰ πέριξ ἔθνη πολλὰ δύσποτμα κακὰ τοῖς Ἰουδαίοις, ἡμέρας μὲν καταστρέχοντα τὴν χώραν καὶ διαρπαζόντων, νὺξ δὲ νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολλοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ ἐξ αὐτῆς Ἱεροσολύμων αἰχμαλώτους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δυείσης καθημέραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ Νεεμίας, ἐλεήσας δὲ συμφορᾶς τοιᾶς ὁμορύλους, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄρχει τίνος εἶπεν ὦ δέσποτα κύριε, τοσαύτη ταῦτα πάσχει τὸ ἔθνος ἡμῶν, οὕτως ἄπεπτα παίτων καὶ λάφυρον γεγόναμεν; διατριβόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τῇ πύλῃ ἐφ' ᾧτινι ὑπεδυόμενον, προσελθὼν τὴν ἡγεμόνα εἶπεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη καταλύειν τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀδὺς ὡς εἶχε μὴ ἀπολουσάμενος, διακονήσων ἔπεσθαι τῷ βασιλεῖ τῶν ὅπη τῆς πότου διακονίαν. ὡς δ' μετὰ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διῆλθε, καὶ ἡδέως αὐτὸν ὁρῶντα ἀπέβλεψεν εἰς τὸν Νεεμίαν, κατασκυθρωπάζοντα θαυμάσας δέ τι καταφὺς εἶπεν αὐτῷ. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ δωρεὰν χάριν πρὸ καὶ παιδὸς ἔφασκεν αὐτῷ λέγοντι. πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύναμαί σοι μὴ βλέπεσθαι τοιοῦτος, μνήσθητι τῶν ψυχῶν αἰτῶν, ὅπου τῆς πατρίδος μου Ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων τῶν ἐμῶν εἰσιν, ἀκούω βεβλῆσθαι καὶ τὰ τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὐτῆς. ἀλλὰ χάρισαί μοι πορευθέντι τὰ τείχη ἀναγεῖραι, καὶ τὸν ἱερὸν τὸ λοιπὸν προσοικοδομῆσαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, δόντα τὸ αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατάδεσι, καὶ πρὸς τοὺς σατράπας κομίσαι γράμματα, ὅπως πάντες τὸν αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ πᾶσαν διάθεσιν χορηγῆσαι, εἰς ἅπερ βούλεται. πέμψαντος δὲ φησὶ λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τὸ λοιπὸν διακόνει. ὁ μὲν οὖν Νεεμίας προσκυνήσας τὸν θεὸν, καὶ τὸν βασιλέα τῆς ὑποχείσιος ἐξαρισάμενος, τὸ κατηφὲς τοῦ προσώπου καὶ συνεχόμενον, ἀπεκάθηρε τῇ τοῦ ἐπαγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δ' αὐτὸν τῇ ὑστεραίᾳ, δίδωσιν αὐτῷ πρὸς σταδίους ὀκτὼ κομίσαι τὸν τῆς συρίας καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας ἔπαρχον, ὃν ἦν δεῖ τοῦ παρὰ τοῦ Νεεμίου, καὶ χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπιστάλκει. ἐξάμηνος οὖν ἐν βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων ἐπιλέκτους ἀπολουσθεμένους αὐτῷ ἀναγαγὼν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος ξέρξου. καὶ δίδωσι τῷ θεῷ τὰς ὀφειλὰς τοῖς δανοδίδωσι τῷ σταδίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαρχίαις, καὶ συγκαλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα, εἰς ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ, τοιούτους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους. ἄνδρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴστε μιμήμενοι τοὺς πατέρων ἀβραάμ, καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβου, εὐδαιμόνοντα, καὶ δι' ἐκείνων δικαιοσύνης; οὐκ ἐγκαταλείποντα τὴν ὑμῶν πρόνοιαν. ἀμέλει συνήργησέ μοι καὶ τοῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῖν τὸ τεῖχος ἀνασήσω, καὶ τὸ λειφθὲν τοῦ ἱεροῦ τελειώσω. βούλομαι δ' ὑμᾶς τὸ μὲν γεγονὸς ἤδη ὑμῖν ἐθνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅπ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν εἰ μάθοιεν ἡμᾶς εὐθὺς τούτων φιλοτιμουμένους, ἐπιστήσονται καὶ πολλὰ πραγματεύσονται πρὸς αὐτῶν ἡμῖν ἐμπόδιον,

A Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cùm hospites quosdam post lõgum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se confabulari animaduertisset, accedens ad eos rogabat vndénam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & B caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essẽt, & circunuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéque agros excursionib. ac rapinis populãtes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducẽtes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, patieris Domine gentem nostram tãtis malis opC primi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam & ob hęc lamentãte, & accedens quidam nunciauit ei, regem iam accubitũ ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat. Rex verò post cœnam iam hilarior, videns Neemiam 2.Esd.2. subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum priùs precatus vt suadæ gratiã priùs verD bis suis adderet: Quî possum, inquit, rex alium vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorũ, in qua extant sepulchra maiorum meorũ ac monumenta, & portas incẽsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi cõcedes, permitte mihi vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simúlq. literas ad satrapas commendatitias, vt & honorẽ E ei haberent, & præberẽt quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & posthac libẽs nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq. regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, abstersò à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequẽti verò die accitus, accepit literas regias, quas Sadęo Syrio, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandũ opus sit. cùm igitur F Babylonẽ venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tãdem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimo quinto: & ostendens priùs suis literas, Sadæo magistro equitũ collegisq. eius reddidit. cõuocato deinde Hierosolyma vniuersopopulo, stãs in medio tẽpli sic eos est allocutus: Viri Iudæi scitis quòd Deus optimus maxim⁹ memor maiorũ nostrorũ Abrahami, Isaaci & Iacobi, eorúmque pietatis, quaillos quõdã, eadem nos quoq. prouidentia dignatur: & ecce illius G fauore nũc apud regẽ obtinui, vt mihi permitteret mœnia restituere, & quod superest ad absoluẽdũ tẽplũ perficere. Quãobrẽ nũc ita faciẽdã cẽseo, vt quoniã non ignoratis quã infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligẽtia nihil nõ moliẽtur, quo vestros conatus quantum in se erit impediant,

primùm forti animo ſitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè reſiſtet illorum importunis inimicitiis:deinde nec die nec noctu operis ſtructuram intermittatis,ſed omni cura id opus continuetis,quandoquidem nunc maximè tempeſtiuum eſt hoc facere.Hæc locutus continuò iuſſit magiſtratus dimetiri mœnia,& operas partiri in populum,attributo certo modo in ſingulos vicos & oppida:pollicituſque ſe quoque cũ domeſticis velle adiutare impigrè, cõcionẽ dimiſit.Iudęi verò eius autoritate permoti ad opus ſe expediebant:quæ appellatio tũ primùm illis & regioni eſt indita,quãdo à Babylonia ſunt reuerſi,quia Iudę tribus iam olim ca loca occupauerat.Eius rei fama vbi ad Ammanitas & Moabitas Samaritaſque & Syriæ Cauæ incolas perlata eſt,iniquiſſimè tulerunt, nec vmquam ceſſauerunt inſidiari & conatus ipſorũ impedire:interceptíſque multis Iudæis, tentauerũt ipſum Neemiam per cõductitios ſicarios tollere.crebros etiam terrores eis incutiebant,rumores ſpargentes quaſi magni diuerſarum gentium exercitus eos eſſent inuaſuri,ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere deſiſterent:Neemiam verò nihil horum ab inſtituto deterrere potuit, ſed ſtipatus aliquot ſatellitibus intrepidꝰ pergebat,præ nimio ſtudio nullum laborem ſentiens.eam aũt ſalutis propriæ curam nõ ideo habuit,quòd mortẽ timeret,ſed quia certò ſciebat ſe extincto ciues ſuos non reparaturos mœnia.iuſſitque in poſterum ædificatoresaccinctos opus facere. & cæmẽtarius quidem nõ ſine gladio erat,ſimilitérque qui materiam ei ſuggerebat:ſcuta verò nõ longè inde in promptu eſſe voluit,&tubicines interuallo quingentorum paſſuum,vt ſicubi ſe hoſtes aperuiſſent, ſigna canerent, vt populus arreptis armis reſiſteret, néve inermis ab hoſte poſſet opprimi.ipſe verò noctu circũquaque vrbem obibat, nunquam defeſſus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec ſomno vtens niſi quantum poſtularet neceſſitas:atque ad hunc modũ perduꝛauit duobus annis & tribus mẽſibus.tãtũ. n. tẽporis elapſũ eſt donec abſoluerẽtur mœnia,28.regniXerxis anno,menſe 9.Permunita deíde vrbe Neemias & populus Deo ſacrificauerũt,& 8.dies in epulis trãſegerũt.quæ res vbi Syriæ gentibus eſt audita,graues indignationes in eis commouit.Neemias aũt videns nõ ſatis magnã in vrbe populi frequẽtiã,perſuaſit circũquaq. vicinis ſacerdotib.& Leuitis vt migrarẽt in vrbẽ inibi habitaturi,extructiseis de ſuodomiciliis:&agricolarũ plebẽ decimas in vrbẽ cõferre iuſſit,vt eſſet vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerẽt,nec auocarentur à diuino cultu ac cæremoniis : quod quidẽ illi perlibẽter fecerũt:& hoc pacto factũ eſt vt vrbs magis frequẽtaretur in poſterũ.Poſt hęc& alia multa honeſta & laude digna opera Neemias iã ſenex defũctꝰ eſt,vir ad virtutẽ & iuſtitiã natus,& in populares ſuos beneficẽtiſſimus relicto ſẽpiterno ſui monumẽto in Hieroſ.mœnibus.atq. hæc sũt quæXerxe regnãte geſta sũt.

1.Eſd.4.6.

A Θαῤῥεῖν μὲν τῷ θεῷ πεποιθότα, ὡς Ꝯ θεὸς τὰ ἐκείνων ἀπόθεσιν ποιησόμενον, μήτε δι' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοὺς ἀνιέναι τῆς οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς τοῦτο ἴδιόν ὄντ. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν ἤδη τοῖς ἀρχοντας μερῖσαι τὸ τεῖχος, καὶ διανεῖμαι τὰ ἐργασίαν αὐτοῖς τοῦ λαοῦ, κατὰ κώμας καὶ πόλεις, καὶ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ὑποδόμενος ὁ Ꝯ αὐτὸς μὴ τοῦ οἰκεῖ συλλήψεσθαι θεὸς τὰ οἰκοδομίαν, διέλυσε τὰ ἐκκλησίαν. καὶ ἰουδαῖοι θεὸς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. ἐκλήθησαν ὁ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας αἰχμάλωσαν ἐκ βαβυλῶνος, ἀπὸ τὰ ἰούδα φυλῆς, ἧς θεφότης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοὶ τὰ Ꝯ ἡ χώρα τὰ θεοσπορείας αὐτὰ μετέλαβον. ἀκέσαντες ὁ τὰ τοῦ τειχῶν οἰκοδομίαν σπουδαιοῦ ἀμανῖ Ꝯ μωαβῖ καὶ σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ ἐμόμωσι, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ διεκώλυον βλιβυλὰς αὐτοῖς συντιθέντες τὸν θεραίρεσιν αὐτοῦ ἐμποδίζοντες. πολλοὺς τε τοῦ ἰουδαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὰ ἐζήτουν τὰ νεμίαν ἀφανίσαι μισθώμενοι τινας τοῦ ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὰ αὐέλωσιν. εἰς φόβον ὁ Ꝯ ἔμελλον αὐτοὺς ἐνίβαλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέσκλλον, ὡς πολλαὶ βλιστρατεύειν ἐαυτοὺς μελλόντων ἐθναν. ὑφ' ὧν ἐκπερασθόμενοι, μᾶλλ τὰ οἰκοδομίας ἀπέσησαν. τὰ ὁ νεμίαν, ὡδὶν τούτων ἀφίεσησ τῆς σπουδῆς τὰ θεοῦ τὸ ἔργον, ἀλλὰ ζῆρος τι φυλακῆς ἕνεκα τῶ σώματος θεβαλλόμενος, ἀζήτητος ὑπέμενεν, ἀεὶ τὰ εἰς τὸ ἔργον βλιθυμίας ἀναιθητῶ καὶ τὰ ἔμελλ πορίας. ἕτοιμος τὸ σκυτοτομικῶς καὶ θεονοητικῶς τὰ σωτηρίας ἔχειν, οὐχὶ φοβούμενος τὸ θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος ὅτι μὴ τὸ αὐτὸ τελεῖν, ἐπ' ἴσ' αὐτοῦ τοῖς πολίταις ἀναστρέφ τὰ τεῖχη. σκέλεσι ὁ ἐξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα θεζωσμένους ἐργάζεσθ. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν. εἶχε, Ꝯ ὁ τὴν ὕλην θεμακόμιζον. θυρεοὶ δὲ ἔγγιστα αὐτῶ σκέλεσι καῖθ, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πεντακοσίων ἔστησε ποδῶν, θροσάξας αὐ βλιφανῶσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημᾶναι τοῦ λαοῦ, ἵνα ὡπλισμένοι μάχων Ꝯ, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς βλιπέσωσιν. αὐτὸς ὁ νύκτωρ θεκήρχετο τὰ πόλεως τὰ κύκλον, ὡδὶν κάμνων οὐδὲ τοῖς ἔργοις, οὐδὲ τῇ διαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, ὡδὶνι τούτων θρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ θεὸς ἀναγκὴν ἐχρῆτο. καὶ ταύτην ὑπέμενε τὴν ταλαιπωρίαν, ἐπ' ἔτη β Ꝯ μησὶ δ'. ἐν τούτῳ δὲ τοῦ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος, ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ τὰ ξέρξε βασιλείας ἔτει, μηνὶ θ'. τέλος ὁ τοῦ τειχῶν λαβόντων, νεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τοῦ θεοῦ ἕνεκ τὰ ταύτην οἰκοδομίας, καὶ δῆμον ἐφ' ἡμέρας ἡ δωρούμενοι. τὰ μὲν ἄν ἔθνη τὰ ἐν τῇ συρίᾳ κατοικοῦντα, τὰ τοῦ τειχῶν οἰκοδομίας πᾶρας ἔχειν ἀκουσίσης, ἐδυσφόρει. νεμίας ὁ τὰν πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπουμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ πέλ ἐξ πόλεως ἐκλιπόντας, μετελθεῖν εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τοὺς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἰδίων ἀναλωμάτων. τόν τε χωρογοῦντα λαὸν τοὺς δεκάτας τοῦ καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ζέφεσθαι δίκαιος ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖ), μὴ καταλείπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς

B

C

D

E

F

G

ὁ νεμίας διετάξατο, πολυανθρωποτέραν ὁ τὴν τ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτος σωίβη χρόν. πολλὰ ὁ Ꝯ ἄλλα καλὰ, καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. αὐὴρ ὁ ἐχρήσατο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ θεὸν τοῦ ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὐτοῦ καταλιπὼν τὸ τοῦ ἱεροσολύμων τεῖχη. ταῦτα μὲν οὕω ὅπῃ ξέρξε βασιλέως ἐχρήσατο.

Κεφά-

Κεφάλαιον ς'.

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου, μικροῦ δεῖν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκλείπωσιν διὰ ἀμάνου δόλον.

A

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.

ΤΕλευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν κῦρον ὃν ἀρταξέρξην ἕλληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβῆναι. τούτου τὴν πρώτων ἔχοντος ἡγεμονίαν, κινδύνου ἐνέστη τὸ γένος ἰουδαίων ὅλον ἄφωρον σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὀλέθρου. τὴν δ' αἰτίαν μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. ἐπείγει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν ἰουδαίαν γυναῖκα, τῶν ἡμῶν οὖσαν τοῦ βασιλικοῦ, ἣν καὶ σώσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν ὁ ἀρταξέρξης, καὶ καταστήσας ὑπὸ ἰνδίας ἄρχειν αἰθιοπίας τὴν σατραπείαν, ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ οὐσῶν ἀρχόντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τοῖς τε φίλοις καὶ τοῖς πρώτων ἐθνῶν καὶ τοῖς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδεξάμενος εἰσία πολυτελῆ, οἷον εἰκὸς παρὰ βασιλεῖ τοῦ πλούτου παρασκευάζομένῳ τὴν ἐπίδειξιν ποιήσασθαι ὅλων ἡμερῶν ρπ. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς ὁρισθέντας αὐτῶν ἐν σούσοις ὅλας ἡμέρας κατευώχησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γεγενημένον. σκηνώματι πηξάμενος ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὕφη λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, οἷς τε πολλαὶ μυρσίναι καταπλέκεσθαι. διηκονοῦντο δὲ ἐκπώμασι χρυσέοις καὶ τοῖς ἀπὸ λίθου πολυτελοῦς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν παρεσκευασμένοις. παρεσκεύαστο δὲ καὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ βιάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς παρασφίγγοντας, ὡς καὶ παρὰ πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ὅπως ἐθέλουσιν αὐτοῖς, καὶ ὡς ὁ βούλεται τὴν κατακειμένων ἕκαστος φιλοφρόνησιν. ἀγαπήσας δὲ καὶ τῇ τῶν χόρων παρηγγείλεν αἰδεῖσθαι τὴν ἔρχων ἀφεμένους, καὶ ἑορτάζειν γὰρ τῆς βασιλείας αὐτῷ πολλὰς ἡμέρας. ὁμοίως τε τὴν γυναικῶν ἡ βασίλισσα οὐάστη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἵν' ὅπως ἦν βουλόμενος ἑστιωμένοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκάλεσεν αὐτὴν εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τῆς παρὰ πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπαγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τινὲς δυνάμενοι ὑποστείλαντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον αἰσθόμενοι παρητοῦντο τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὴ τὸ συμπόσιον. διασάντα δὲ καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς πρώτων, οἳ τὴν τῆς νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθὴν παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. πεισθέντες δ' οὗ δηλοῦ τινα κατ' αὐτῆς νόμον ἐξέζουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μουχαίου ὄνομα εἰπόντος, οὐκ αὐτῷ μόνῳ γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονουμένοις ὑπὸ τῆς γυναικῶν, αἴσχιστα διαγεγονέναι τὸν βίον. οὐδεμίαν γὰρ τῶν συνοικούντων αἰδοῦς αἰδῶ ποιήσεται, παράδειγμα τὴν τῆς βασιλίσσης παρῳκηκυῖαν πρὸς σὲ τὸν κεκτημένην ἅπαντων, ἔχουσα. παρακελευομένου τοῦτου ἐνυβρίζουσαν αὐτῷ ζημιώσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα, διαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὸ περὶ τῆς βασιλίσσης κηρυσσόμενα, ἔδοξε τοῦ οὐάστην ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

B

C

D

E

F

G

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso rege dicenda sunt, quî factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsque Æthiopiam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat regem opulentum magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, pencs quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset: iubérque, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderétque tam contumacem erga ipsum multari grauissimè, idque decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem.

Rex verò qui vehementer eam amabat,nec diſ- A
iungi ab ea ferebat,nec tamen retinere propter
legem poterat,mœrens quòd volũtati ſuæ non
Eſth.2. liceret ſatisfacere. Qua in anxietate videntes
eum amici, conſulunt vt inutilem mulieris a-
morem ex animo eiiciat , & facta per totum
orbem formoſarum virginum perquiſitione,
quam aliis prætulerit optet ſibi coniugem.no-
ua enim inducta prioris aboleri poſſe deſide-
rium , & eius recenti conſuetudine amorem
paulatim diſtractum in totum poſſe euaneſce- B
re. Probauit rex conſilium, móxque mandauit
certis hominibus vt forma celebres virgines
ex toto regno ſelectas ad eum adducerent. id
mandatum illis diligenter exequentibus inu-
enta eſt Babylone Eſther puella vtroque pa-
rente orbata,quę apud patruum Mardochæum
educabatur.is erat tribus Beniamiticæ,vnus ex
Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris
omnibus excellebat pulchritudine , & gratiis
vultus in ſe oculos conuertebat. itaque vni C
eunuchorum commendata , tractata eſt apud
eum delicatiſſimè , odoramentis atque vn-
guentis precioſiſſimis quibus principes fœ-
minæ corpus curare ſolent , quotidie delibu-
ta. atque hac tractatione per ſex menſes vſæ
ſunt quadringentæ numero virgines. quando
verò ſatis iam curatas exiſtimabat , & regis le-
cto tempeſtiuas , vnam ſingulis diebus mitte-
bat ad eum , qui pòſt complexus eam ad eun-
dem eunuchum remittebat. Perducta verò E- D
ſthere delectatus eius conſuetudine , & amore
correptus , legitimam coniugem eam ſibi ad-
iunxit , nuptiáſque celebrauit anno regni ſui
ſeptimo , menſe XII. qui Ader dicitur: dimi-
ſitque quos Angaros vocant , per omnes gen-
tes nuptiale feſtum eis indicens. Ipſe verò Per-
ſas & Medos,& primates aliarum gentium ac-
cepit conuiuio nuptiali per menſem integrum:
& ingreſſæ regiam vxori diadema impoſuit:
atque ita cum ea conuixit , nunquam interro- E
gata quónam eſſet nata genere. patruus verò
eius & ipſe Babylone Suſa migrauit , ibique
degens obuerſabatur quotidie circa regiam,
ſciſcitans , de puella quomodo ſe haberet. di-
ligebat enim eam haud ſecus quàm propriam
filiam. Rex autem legem tulit , vt nemo è do-
meſticis , inuocatus eum accederet , tantiſ-
per dum ſederet in regio ſolio : adhibitis in
hoc etiam lictoribus cum ſecuribus, vt ſi quis
contrà faceret , plecteretur capite. rex inte- F
rim virgam tenebat auream , quam quoties
aliquem ex inuocatis venientibus ſeruare vel-
let , porrigebat ad eum : iſque virgæ contac-
tu eximebatur periculo. Et de his quidem
hactenus dixiſſe ſufficit. Aliquanto deinde
poſt cùm Bagathous & Theodeſtes eunuchi
conſpiraſſent contra regem , Barnabazus al-
terius ſeruus genere Iudæus , deprehenſas inſi-
dias patruo reginæ indicat. at Mardochæus G
per ipſam regi inſidiatores prodidit. rex verò
territus , veritatem per quæſtiones inuenit:

ἐχαλέπαινε δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐφυσικῶς καὶ
μὴ φέρων τὴν ἀχάριστιν , καταλλαγῆναι μὲν αὐτῇ
διὰ τὸν νόμον οὐκ ἐδύνατο. λυπούμενος δ' ὡς ἐπ' ἀ-
δυνάτοις οἷς ἤθελε διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν οὕ-
τως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὲν
τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελού-
μενον ἐκβαλεῖν. ζητῆσαι δὲ πρέπειν ἀφ' ὅλης τῆς
πρεπούσης ἔχειν εἰς γυναῖκα. σβέννυσθαι γὰρ τὸ
πρὸς τὴν ἑτέραν φιλόστοργον ἑτέρας ἐπισπωμένης, καὶ
τὸ πρὸς ἐκείνην πόθου ἀπαναύμενον καὶ μικρὸν γί-
νεσθαι τῆς συνουσίας. πειθὼς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύ-
τῃ, προστάξει πᾶσι διελέξασθαι τοὺς δοκίμους
ἐπ' εὐμορφίᾳ τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν
πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν δὲ πολλῶν, εὑρέθη τις ἐν
Βαβυλῶνι κόρη, τὴν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴν ὑπὸ
τοῦ θείου μὲν δοκαίου, τοῦτο γὰρ ἑλληνικὸν ὄνομα αὐτῷ, ἐκφε-
μένη. ἦν δ' ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ἣν δὲ
πρώτων ὑπὸ τοῖς ἰουδαίοις. πασῶν ἡ τὴν ἐδέαν
σωμάτων, τοῦτο γὰρ ἑλληνικὸν ὄνομα αὐτῇ, τὴν κάλλει ἀφαφί-
ρειν, καὶ τὴν χάριν τῶν προσώπου τὰς ὄψεις τῶν θεω-
μένων μᾶλλον ἐπίγεσθαι. ὑπαδεδεῦσα ἡ αὕτη παι-
δὶ τὴν ἀνοῦχον εἰς ἐπιμέλειαν, πόσης ἐπυγχανε προ-
νοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίᾳ καὶ πολυτελείᾳ τῶν ἀλειμ-
μάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καταρδομένη. καὶ τού-
των ἀπέλαυον ἐπὶ μῆνας ς'. τῷ ἑκάστῃ τὸν ἀριθμὸν
οὖσαι. ὅτε ἡ ἐνόμιζεν ἀποχρώντως τῇ προειρημένῃ
τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ τὸ καθῆκον
αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη γενέσθαι, καθ'
ἑκάστην ἡμέραν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνιοῦσαν. ὁ
δὲ πλησιάζων δ' ἂν ἀπέπεμπε πρὸς τὸν δεύτερον. ἀ-
φικνοῦντο δὲ τὰς ἐδέας πρὸς αὐτὸν ἠθέλε αὐτῇ καὶ
πᾶσιν τῆς κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτῷ ἄγειν
γυναῖκα. καὶ γάμον αὐτῇ ποιεῖ τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ
ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀδήρω καλουμένῳ.
διέπεμψε δὲ τοὺς ἀγγάρους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος,
ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους ἀπαγγέλλοντας. αὐτὸς δὲ
πέρσας καὶ τοὺς μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰ-
σίᾳ δεῖπνα ὅλον ἀπὸ τῶν γάμων αὐτοῦ. εἰσελθούσης
δὲ εἰς τὸ βασίλειον, ἐφέπεθεν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ
συνῴκησεν οὔπω ἐώρακα, μὴ πυθομένης φανερὸν αὐτοῦ
τὸ ἔθνος ἐξ οὗπερ εἶη τὸ γένος. μεταβαὶ δὲ καὶ
ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τῆς βαβυλῶνος εἰς σοῦσαν τῆς περ-
σίδος, αὐτόθι διατρίβων ἐκάστης ἡμέρας, πρὸς τοῖς βασι-
λείοις διαβαίνων, καὶ πυνθανόμενος ἐφ' ἕκαστα
τίνα διάγει τρόπον. ἔστεργε δὲ αὐτὴν, ὡς αὐτοῦ θυ-
γατέρα. ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς οἵτινα μηδένα
τῶν ἰδίων αὐτοῦ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπηνίκα δὲ
τοῦ θρόνου καθίζοιτο. φυλακὴ κατῆν τὸν θρόνον αὐ-
τοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄθρόοι, πρὸς τὸ κολάζειν
τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆτο μὲν τοι
λύχνον χρυσοῦν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἐὰν ὅταν τινὰ
σώζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξίτεινε
πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἁπλόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνον ἐᾶν.
καὶ πρὶ μὲν τούτων, ἀκηκοώτας ἡμῖν δεδήλωται. χρόνῳ δὲ ὕστερον βιβουλδασάντων τῷ βασιλεῖ βα-
γαθώου καὶ θεοδέστου, βαρνάβαζος τῷ δινούχων οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ γένος ὢν ἰουδαῖος, συνεὶς
τὴν βιβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος δὲ διὰ τῆς ἐδέας,
φανερὰν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τοὺς βιβουλδώσαντας. ταραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, ταλαπωρίᾳ ἐζήτει.
καὶ τοὺς

καὶ τοὺς μὲν δὴ νόμους αὐτοὺς παρέφερον, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς ἀπὸ τῆς σωτηρίας γενόμενον, μόνον δὲ αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, καὶ θεραπεύειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὅτα φίλον ἀναγκαιότατον τῷ βασιλεῖ. ἀμὰν δὲ Ἀμαδάθου μὲν υἱὸν, τὸ γένος δὲ Ἀμαληκίτην, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσεκύνουν οἵ τε ξένοι καὶ πέρσαι. ταύτην αὐτῷ τιμὴν μόνῳ ἀπαξίμου καλοῦντος γενέσθαι. Μαρδοχαίου δὲ διὰ σοφίαν καὶ τὸν οἰκοθεν αὐτῷ νόμον οὐ προσκυνοῦντος αὐθρωπον, φυλάξας ὁ Ἀμάνης, ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. εἰς οἱ μὲν ἐλεύθεροι πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτὸν, σὺ δὲ δοῦλος ὢν, οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλασιν φυγὰ τὸ βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι, ἐκ φύσει τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθέστο, ὅτι καὶ τὸ γένος τῶν Ἀμαληκιτῶν ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπαρθαι δὲ τοῦτο κατὰ πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένην οἰκουμένην, ἄμικτον, ἀσύμφυλον, οὔτε θρησκείαις τοῖς αὐτοῖς τοῖς ἄλλοις ἔχον, οὔτε νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τοῖς ὀπτηδεύμασι τῷ σῷ λαῷ καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διεργασίαν καταθέσθαι, κελεύσας φθεῖραι ὁπόλεσαι, μηδέ τι αὐτῷ λεῖψανον καταλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν τινὰν φυλαχθέντων, μή τε αἰχμαλωσίαν, ἵνα μηδέποτε μὴ ζημιωθῇ τοῖς φόροις τοῖς παρ' αὐτῷ γινομένοις, ἐκ δὲ ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάντων ἀργυρίου δέκα. ὅπου δὲ κελεύσειε. ταῦτα δὲ τὰ χρήματα παρέχειν ἡδέως ἔλεγε, ἵν' ὑπὸ τούτων εἰρωνευθῇ τῷ κακῶν ἡ βασιλεία. ταῦτα τῷ Ἀμάνου ἀξιώσαντος, ὁ βασιλεὺς τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται, καὶ τοῖς αὐθρώποις ὡς τε ποιεῖν αὐτοὺς ὅπ βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν ἐπιθυμῷ Ἀμάνης, φθέγμα πέμπει διάταγμα ὡς τοῦ βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη φοβερὸν τοῦτον τὸν ζόφον. βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑκατὸν καὶ ἑπτὰ σατραπῶν ἄρχουσι, τάδε γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην κρατήσας οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑφηφάνον μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ὑπεικὴς καὶ φρόνιμον ἑμαυτὸν φυλάττων καὶ προνοούμενος εἰρήνης καὶ ὁμονοίας αὐτοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τούτων ὑπολαβεῖν αὐτοῖς ἡδέως. τῷ δὲ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τὴν πρώτην μοῖραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντες, καὶ μετ' ἐμὲ δευτέραν δὲ πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν ἁμάνῃ, κηδεμονικῶς ὑποδείξαντός μοι πάντα πᾶσιν αἰθρώποις ἀναμεμίχθαι δυσμενῆ ἔθνος καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἀνυπότακτον. καὶ παρηλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τὴν μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι, κελεύω τοὺς δηλουμένους ὑπὸ τοῦ δευτέρου μου πατρὸς ἁμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὁπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἔλεος πλέον ἢ τοῖς ἐπεσταλμένοις πειθομένους φυλάξαι τῷ γραμματείῳ. καὶ τοῦτο γένηται τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ ιβ' μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ πανταχόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, τὸν λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

A & illis in crucem ſuffixis, Mardochæo tunc quidem pro ſalute ſua quam ei debebat præmij nihil perſoluit, tantùm nomen eius in commentarios ſuos referri iuſſit & annotari, ipſum verò verſari in regia, receptum inter amicos regis neceſſarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita Eſth 3.
ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Perſæ quàm exteri, idque ipſius Artaxerxis iuſſu. Mardochæo verò propter patriam inſtitutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obſeruaſſet, percontatus eſt cuias eſſet. & audito eſſe Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cùm ingenui Perſæ adorarent eum, ſeruum iſtum dedignari idem facere: volénſque pœnas de Mardochæo ſumere, parum putauit ipſum ad ſupplicium depoſcere, niſi gentem eius vniuerſam perderet, quòd eſſet natura Iudæis infeſtus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipſe erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orſus eſt accuſationem, eſſe gentem quandam malam, ſparſam per vniuerſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuerſis ceremoniis & legibus vtentem, infenſam & moribus & ſtudiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, ſi vis ſubditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel ſeruo ſuperſtite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi XL. talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus, modò regnum tuum repurgetur ab iſta hominum colluuie. Hæc Amane poſcente, rex & argentum illud ei ſe remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman autem voro potitus, confeſtim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat in hanc ſententiam:
E Rex magnus Artaxerxes CXXXII. ſatrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouinciis præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè volui dominio potitus, cùm nihil ſuperbum aut ſęuum in ſubditos admitterem, ſed manſueto ac miti moderare eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona poſſent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iuſtitiam mihi ſemper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem ſecundum poſt me locum obtinente Amane, eſſe permixtam hominum generi gentem inimicam, & ſuis quibuſdam legibus vtentem à cæteris diuerſis, inobedientem regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negocia noſtra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorum parcentes, neque miſerationi plus quàm noſtro edicto tribuentes: idque fieri iubeo decima tertia die duodecimi menſis præſentis anni: vt vna die deleris in totum noſtris hoſtibus in poſterum pace ac ſecuritate frui nos liceat.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in diem præscriptum sese expediebant, idemque studium erat & Susis in vrbe regia. Rex interim & Aman conuiuiis vacabant & compotationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione suspensa. At Mardocheus re cognita, scissis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere ferebatur per vrbem, iniquum facinus clamitans, maximam gentem internecioni esse addictam: & vociferando talia vsque regium palatium delatus, ibi demum constitit. non enim fas erat illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denuntiatam sibi cladem lugentibus & lamentantibus. Vt verò reginæ nunciatum est, Mardochæum in tam miserabili habitu stare pro foribus palatij, perturbata hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent. Qui cùm id recusaret facere, quòd nondum cessasset causa propter quam eum habitum sumpserat, vocatum ad se eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, misit ad eum, scitatum quid mali accidisset homini, vt talem cultum sumeret, ac ne ipsa quidem rogante vellet deponere. ibi Mardochæus omnem causam eunucho exponit ordine, & quòd edictum regium per vniuersam ditionem esset diuulgatum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit Aman, vt internecionem eius gentis à rege redimeret. ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, vt supplex regem adiret super hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate suæ gentis ad tempus infra dignitatem sese demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius secunda sit post regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accusationibus. Hoc cognito regina rursum Mardochæo nunciat, nec vocatam se à rege, & capitale esse inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolumitatem donare volens, virgam auream protenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc fortè contingeret. Quibus ille auditis rursum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam respectum habere salutis propriæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omnino laturum suis auxilium, ipsam verò cum sua familia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Esther non mutato nuncio iubet patruum Susis concionem Iudæorum aduocare, & pro reginæ salute triduanum ieiunium indicere: se quoque idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam si ita vsus veniat. Paruit ille reginæ & indicto suis publico ieiunio, ipse quoque supplex Deum precatus est, ne populum suum deleri permitteret, sed quemadmodum antea sæpe saluti eorum prospexisset,

Esth. 4.

τούτου κομισθέντος τὸ φρεσταγμα εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίων ἀπωλείας καὶ παντελῆ ἐξολίθρωσιν, εἰς τὴν ὡρισμένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐπαύλιστο δὲ τοῦτο, καὶ ἐν τῇ σούσῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμάνης, πρὸς διωχίας καὶ πότους ἦσαν, ἡ δὲ ταραχὴ δι' ὅλης ἦν ἡ πόλις. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, διερρήξατο μὲν τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον ἐνεδύσατο, καὶ κατασάρωσιν ἀσυρίας, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικήσαν ἔθνος αἰκίζεται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῆς βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξὸν εἰσελθεῖν αὐτὸν τοιοῦτον σχῆμα ἐνειμένῳ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν ταῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ πρὸ τούτων προστέτακτο γράμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς κατηγορίας αὐτοῖς συμφορὰς ἐδυσφόρουν. ὡς δ' ἀπήγγειλάν τινες τῇ βασιλίσσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν οὕτως οἰκτροῖς ἱματίοις πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταραχθεῖσα πρὸς τὸν ἀκολουθοῦντα, ἐξέπεμψε τοὺς μεταμφιέσοντας αὐτόν. οὐ πεισθέντος δ' ἀποδύσασθαι τὸν σάκκον, οὐ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκασθῆναι λαβεῖν ἔφη παῦσαι τοῦτο, προσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον Ἀχράθαιον, καὶ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρών, ἀπέστειλε πρὸς Μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωποῦ πάσχει, καὶ τί ῥῆμα τοῦτο προσκείμενος, οὐδὲ αὐτὸς προσκαλούμενος, ἀπέστη. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, ἐπιδείξας τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, ὅτι γράμμα τὸ κατὰ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν ἐξαπεμφθὲν, καὶ τὴν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣν τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους ὠνήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀμάνης. δοὺς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ αὐτογράφον τῶν ἐν σούσοις προτεθέντων, κομίσαι τῇ Ἐσθήρᾳ, καὶ πρὸς τούτων δηλῶσαι τὸν βασιλέως ἐντέλλεσθαι, καὶ σωτηρίας ἕνεκεν τοῦ ἔθνους μὴ ἀδοξήσαν λαβεῖν ῥῆμα ταπεινὸν, ὡς παραιτήσεται τοὺς Ἰουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολλύσθαι. τὸν γὰρ τῶν δευτέραν ἔχοντα τῷ βασιλεῖ πρὸς τὰ Ἀμάνην, κατηγορήσαντα τῶν Ἰουδαίων, παραξυγκέναι κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, πέμπει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον δηλοῦσα, ὅτι μήτε κληθεῖσα πρὸς τὸν βασιλέως, καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος, ἀποθνήσκει, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βουλόμενος προτείνειν τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ γὰρ αἴτιον τοῦτο ποιήσειν ὁ βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, ἐδεῖ οὐκ ἀποθνήσκειν μόνον, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὸν σώζεται. Μαρδοχαῖος δὲ τούτοις κομίσαντος αὐτῷ τοῦ εὐνούχου παρὰ τῆς ἐσθήρας τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ ἀμελήσειε τοῦτο ποιῆ, ἕστεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν πρὸς τοῦ θεοῦ πάντως, αὐτὴν δ' ἢ τὴν παροῦσαν εἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῆς ἁλιγωρηθέντων ἀφανισθήσεσθαι. ἡ δ' ἐσθήρ, ἀπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ τὸν αὐτὸν πέμψασα ἀγγελον, εἰς σοῦσα πορευθέντα, ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν. ἐνηστεῦσαι πάντων ὑπὲρ αὐτῆς ὅτι ἓξ ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαι μετὰ τῶν θεραπαινίδων, τό τε προσελθεῖν τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπῆκτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, τοῦτο ὑπομένειν. ἐμαρδοχαῖος μὲν οὖν τὰς τῆς ἐσθήρας ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, καὶ τὸν θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ὑπερίδεῖν αὐτὸ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτὸ πολλάκις πρόνοησε, καὶ ἀ-

καὶ ἁμάρτων τι συγγνώμην, καὶ τοῦ αὐτὸ ῥύσασθαι τ καὶ τὴν γενομένης ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ ἁμάρτειν τι κινδυνεύει ἀνελεύθερος ἀποθανεῖν, ἀλλ' ὡς τὸν ἐξ) τὴν αἰτίαν τῆς ἁμαρτίου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσκυνήσας μηδ' ἰδιωτὶ δίκαιος φησὶ τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἐκείνῳ ἀποδοῦναι ὑπέμενεν, ὀργισθεὶς ταῦτα καὶ τῷ μὴ ἀβασανίστως τοῖς σοῖς νόμοις ἐπιχειρήσαντι. τὰς δ' αὐτὰς ἀφίει καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, ἀδιαλείπτως προσευχόμενον τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐν ἀπάσῃ γῇ ἰσορρόπως ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτῶν εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. καὶ ἐβδόμην ἱκέτευε τὸν θεὸν τῷ πατρίῳ νόμῳ, ῥίψασα καὶ τῆς γῆς ἐαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα περιβαλομένη, καὶ ζοφερᾷ καὶ ποτῷ καὶ τοῖς ἡδέσι δοκοῦσα ἀπολαύσαμένη, ἐπὶ ἡμέρας ἔτει τὸν θεὸν ἐλεηθῆναι μὴ αὐτὴν, δίξας δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ, πιθανὴν μὲν τοῖς λόγοις ἀδικαλοῦσαν, τὸ δὲ εἶδος δ' ὀρεπτὸν ἔχειν τῆς προσώπου οὖσαν, ἵνα ἀμφοτέρως καὶ πρὸς τὴν παραίτησιν τῆς ὀργῆς εἴπ παρεξωθεῖσι πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς χρήσαιτο, καὶ πρὸς ἅπαν σωτηρίαν τῷ ἐμοεθνεῖ, ἐν τοῖς ἐχάτοις σαλεύοντων. μίσος τε γὰρ ἔδεται τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῷ Ἰουδαίων, καὶ ἀπώλειαν αὐτοῖς τῷ μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ καταφρονάσαντας. ταῦτα ἱκετεύουσα τὸν θεὸν δὴ ξεῖς ἡμέρας, ἀπεδύσατο μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ χῆμα μεταβάλλει. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τῷ βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδομένῳ αὐτῷ κούφως ἔφερεν, ἡ δ' ἐπομένη, τὸ βαθὺ τῆς ἐνδύματος καὶ μέχρι τῆς γῆς κεχυμένον ἄκρους ἀπώρει τοῖς δακτύλοις, ἥκει πρὸς τὸν βασιλέα, μετὰ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, φοβερὰν δὲ τὴν σεμνὸν ὑπικειμένη τὸ κάλλος. εἰσῆκει δὲ πρὸς αὐτὸν μὴ δίους. ὡς δ' τὴν πρόσωπον αὐτῷ καθεζομένου ὑπὸ τῷ θρόνου γίνεται τὸν βασιλικὸν προκειμένου κόσμον, ὃς ἦν ὡς ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δ' καὶ λίθου πολυτελοῦς, φοβερώτερον δ' αὐτὰ μᾶλλον θεασαμένη, καὶ τι κἀκείνου προσιόντος αὐτῷ ἀπηνέστερον, τὴν δεκαεπταμένῳ ὑπὸ τῆς ὀργῆς ἴδ προσώπῳ, πάρεσις δ' ὑδὺς αὐτῷ ὑπὸ δίους λαμβάνει, καὶ τοῖς ἅπαξ πλωθὲν οὖσιν ἀχανὴς ἐπέπεσεν. ὁ δ' βασιλεὺς δ' βούλησιν οἴμαι τῷ θεοῦ, τὸν δέμνιαν μετέβαλε. καὶ δίσας πρὸς τῆς γυναικὸς μὴ καὶ πάθῃ τι τῷ χειρόνων ὑπὸ τῷ φόβου, ἀνεπήδησεν ὑπὸ τῷ θρόνου, καὶ τῆς ἀγκάλας αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνέκτατο, καταπαύζομένος τε καὶ προσομιλῶν ἰδίως, καὶ θαῤῥεῖν ἀποκαλῶν καὶ μηδὲν ὑποπτεύειν σκυθρωπὸν ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἔλθοι. τὸν δὲ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι. τὸν δ' ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐστήρισε τῇ χειρὶ, καὶ τὸν ῥάβδον ἔκτεινεν δὴ τὸν αὐχένα αὐτῆς ἅψ τὸν νόμον, δι' λαβοῦσα αὐτὸν ἀπολύων. ἢ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα, δίκαιόν τα εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον τῆ συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως ἀπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν δ καλὸν καὶ φοβερὸν, δι' ὑς ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα, καὶ κατελείπομεν ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὐτῆς καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μὴ ἀθυμίας, αὐτόν τε ἀγωνία καὶ ταραχὴ κατελάμβανε, καὶ τὸν ἐθνεα δ' ψυχεῖν καὶ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεσκάρμενεν, ὡς αὐτὸ καὶ τὰ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δίοιτο τούτων ἀποχωρήσοντος αὐτῇ. ἡ δὲ ἐσθῆτα δὴ ἐσίασιν αὐτὸν μετὰ ἁμάρτου τῷ φίλου πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρεσκευακέναι γὰρ αὐτὸν δεῖπνον ἔλεγεν. ὡς δ' ἐπέδυσε καὶ παῆσαν, μεταξὺ πίνων,

A & indulſiſſet peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim ſua culpa ſe veniſſe in diſcrimen infamis ſupplicij, ſed ideo ſæuire Amanem ira percitum, quòd ſoli Deo debitum adorationis honorem à ſe non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè ſeruatam, vniuerſo generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum vt eorum ſaluti proſpiciat, & totum genus Iſraeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur ſibi habere præ oculis. Regina quoque ſupplicabat more patrio humi in faciem proſtrata, & amicta veſtitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabátque miſeratus daret ei apud regem quali maximè opus eſſet facundiam, & maiorem quàm vnquam antea formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipſam hat indulgentior, & popularibus ſuis in extremo periculo
C conſtitutis patrocinantem æquis oculis aſpiciat. Vtque in rege odium inimicorum ingeneret, omniúmque imminentium in eorum perniciem, ni ipſe auertat infortunium. His precibus ſolicitata per triduum diuina miſeratione, denuo mutat habitum: & ſumpto cultu qui reginam deceat, cum duabus pediſequis, quarum altera ſuſtinebat innixam leniter, altera à tergo ſinuoſam & fluentem in terram veſtem ſummis attollebat digitis, ad regẽ
D venit, rubore genas ſuffuſa, & maieſtate mixtá venuſtatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conſpexit ſublimem in ſolio, inſignémque cultu diſtincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente ſubiit: & fortè toruiùs eam ac ſubitato vultu inſpexerat: móxque attonita fluentibus membris in ſuſtinentem ad latus totam ſe reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & ſolicitus ne quid grauius
E coniugi accideret, è ſolio ſe proripuit: blandéque in vlnas exceptam refouebat ſuaui alloquio, iubens bono animo eſſe ſecuram quòd inuocata venerit. legem enim illam latam eſſe in ſubditos, ipſi verò vt regni ſociæ, licere omnia. Hæc locutus ſceptrum in manum eius inſerui, & ceruicem eius virga permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non poſſum, quid mihi repente
F acciderit, vt enim te conſpexi tanta maieſtate verendum, continuò refugiens interius defecit me animus. & cùm hæc verba ægrè languida & exili voce proruliſſet, magis etiam ſolicitus ſolari eam cœpit prolixius, paratum ſe quiduis gratificari pollicens, vel ſi dimidium regni ſibi depoſceret. Eſther autem hoc tantùm rogauit, vt ad cœnam ſibi
G paratam conuiua cum Amane amico veniret. Quod cùm annuiſſet, ambóque veniſſent,

inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libēter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cùm obiter in palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reuersúsq; domum aduocata vxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo esset tam apud regem quàm apud reginam. nam cùm ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinam quoque se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cúmque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege potestate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia iussit familiares curare vt eiusmodi trabs erigeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id quod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam allatis commentariis res tam à se quàm à maioribus gestas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè gestam donatum amplis possessionibus in regione, cuius nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precij maximi. tandem ventum est ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cùm scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit eum rex, percontatus an non sit adscriptum redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale scriptum, iussit eum desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quòd esset iam diluculum, mandauit vt viserent quisnam amicorum adesset pro palatij foribus, sibíque renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis verò renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum intro vocari. cui ingresso, Cùm sciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis benevolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans quancunque sententiam protulisset, in rem suam fore, quòd ipse præ cæteris regi carus esset: indicauit ei quòd putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus: & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam vrbem quòd sic honorabitur quem rex honorare voluerit.

Esth. 6.

A τιμὴ ἐθέλει ἐπίλυσιν αὐτῷ δηλοῦν τὸ βούλεται. μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' αἰτοῦντος τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἢ γὰρ εἰς τιμὴν ὑπόυσαν αἰσθάλλετο φράζειν αὐτῷ τιμὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετὰ ἀμάνου πρὸς ἑστίασιν. τῇ δὲ βασιλέως ὑποχομένου, ὁ ἀμάνης ὀξήλθε φιλοφάρης, ὅτι τῷ μόνον ἠξιῶσθαι συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ ἐθήρᾳ, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης τυγχάνει καὶ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ μαρδοχαῖον ὑφηγανάκτησεν, οὐδὲν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτῷ διασαμόυ πρὸς τιμὴν ἐγένετο. καὶ παριλθὼν πρὸς αὐτὸν, τὴν γυναῖκα ζαράζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τὴν τιμὴν, ἧς οὐ μόνον τὸ βασιλέως ἀπολαύοι μόνου, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης. ἔλεγέ τε μὴ ἀρίσκεσθαι, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν ἰουδαῖον. τῆς δὲ γυναικὸς αὐτῷ ζαράζας ἐκούσης κελεῦσαι ξύλον κοπῆναι πηχῶν ν', καὶ πρωὶ παρὰ τοῦ βασιλέως αἰτησάμενον ἀνασταυρῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαγγέλλειν τὴν γεφύραν, παρεστάξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμάσαι μόνον, σπουδὴν τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίου. καὶ τὸ μὲν ἐν ἑτοιμον. ὁ δὲ θεὸς καταγελᾷ τῆς ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμφέρον αὐτῷ εἰδώς, ἐστέρητο τῆς γλυκυσμοῦ. τῇ γὰρ βασιλέως δέᾳ νυκτὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὁ δ' οὐ βουλόμενος ἀργῶς διατελέσαι τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτὸν αἰσθέσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τὰ πρὸς αὐτὸ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τὰ ἰδίᾳ πράξεων, ἀναγινώσκειν αὐτῷ παρεστάξεν. κομίσαντος δὲ καὶ ἀναγινώσκοντος, εὑρέθη τις δι' ἀρίσεως ἐν τοῖς γέρας εἰληφὼς χάριτος, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐπέγραπτο. ἕτερον δὲ δὴ πάλιν δωρεᾶς τυγχάνοντα μείζονος, ἦλθε καὶ δὴ βαγαθὼ καὶ θεοδέστην τοὺς ἐπιβουλεύσαντας δυοῖν εὐνούχοις τοῦ βασιλέως, ὧν μαρδοχαῖος μηνυτὴς διὰ γλώσσης. φράσαντος δὲ μόνον τοῦτο τοῦ γραμματέως, καὶ μεταβαίνοντος εἰς ἑτέραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεύς, πυνθάμενος εἰ μή τι ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἴη, καλέσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα πρὸς τὴν αὐλὴν εἰσελθών. ἦν δὲ τοῦτο τεταγμένον ἐπυνθάνετο. μαθὼν δέ, ὡς ὀρθὸς ὀρθρίζων ἕστηκεν ἤδη, παρεστάξε τῶν φίλων ὃν ἂν πρὸ τῆς αὐλῆς ὕστερον ἤδη παρόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δὲ ὥστε ἀμάνιν διελθεῖν. θάττον γὰρ τῆς συνήθους ἄρας ἐληλύθει, φθεῖραι τὸν μαρδοχαίου θανάτου διανοούμενος αὐτός. τοῦ οὖν διερμηνεύοντος ἐπόντος, ὅτι ἀμάνης εἴη πρὸ τῆς αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλεῖσαι. εἰσελθόντος δέ, φίλον εἶπεν εἰδώς σε ἐμαυτῷ μόνον εὔνοιαν, συμβουλεῦσαι μοι παρακαλῶ, τῶν αὖ τιμήσαιμι τινὰ στεργόμενον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τῆς ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως. ὁ δὲ ἀμάνης λογισάμενος ἐν αὐτῷ δ' ἐμὲ γνώμην ταύτην δώσειν ὑπὲρ αὐτοῦ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνον, ἐν ᾧ ἦτο ἀρίστην εἴη, ταύτην φανεραὶ ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βούλοιο τὸν ἄξιον, ὃν φῂς ἀγαπᾶν, δόξῃ φερεβαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα σοι φορεῖν τὰ, καὶ φερεμανίνιον χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ φθάνοντα τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα, κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.

ὁ μὲν

ὁ μὲν οὖν ἀμάν, ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥκειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἠνώχλει τῇ παραινέσει. Φθάσας φησὶ, ἔχεις γὰρ καὶ τὸν ἵππον, καὶ τὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον, ὅπως ζήτησον Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα ἐκείνῳ δοὺς, κήρυττε Φθάσαι αὐτοῦ τὸν ἵππον. σὺ γὰρ ἔφη μοι φίλος εἶ ἀναγκαῖος, καὶ ἴσθι δίκαιος ὢν χρηστὸς σύμβουλος ἐμοί, ταῦτα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσαι σώσαντί μου τὴν ψυχήν. τούτων ἀκούσας Φδὰ πᾶσαν ἐλπίδα, τὴν δίκαιοσύνην συνεχύθη, καὶ πληγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν Μαρδοχαῖον δι' ἐσθῆτος πρὸς τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκπίλδυσιν ὑποδεδεμένον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ οὐκ εἰδὼς ταλανθὲς, ἀλλὰ χλιδάζεσθαι νομίζων, ὡ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων εἶπεν, οὕτως ἡμῖν τὰς συμφορὰς ὑπηγελᾶς; πεισθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἶη διδοκώς, ἀντὶ τῆς σωτηρίας, ἵν' αὐτῷ παρίχε, τοὺς τότε ὑπερβουλεύσαντας δυσχερεῖς ἐλέγξας, ἐνδύεται τὴν πορφύραν, ἵν' ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φοροῖν διετέλει, καὶ περιτίθεται τὸ περιαυχένιον, καὶ ὑπερβαὶ ὑπὲρ τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιέπι τὴν πόλιν, ἀμαύρου προάγοντος καὶ κηρύσσοντος, ὅτι τοῦτ' ἔσαι, Φδὰ τῷ βασιλέως, ὃν αὐ σέρξη καὶ τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δ' ἐπανῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν Μαρδοχαῖος, εἴσω πρὸς τὸν βασιλέα, ἀμάν δ' ὑπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν οὐ Φδαγένεται, καὶ μὴ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τοῖ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' οὐκέτ' ἀμυνάσθαι τὸν Μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ θεὸν ἔχ' σὺν αὐτῷ. ταῦτα δ' τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἦκον οἱ τῆς ἑσθήτος δίνοῦχοι τὸν ἀμάν δεῖπνον ὑπαντήσοντες. σαβουχάδας τε τὸν δίνούχων εἷς, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ὑπὲρ Μαρδοχαίου παρεσκευάκεισαν, καὶ πυθόμενος Φδέ τινος τὴν οἰκετῶν ὑπὲρ τί τῶν ὧδαν ἑτοιμασμένον, γνοὺς δὲ ὡς ὑπὲρ τὸν τῆς βασιλίσσης θεῖον, τὸν γὰρ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι Φδὰ τῆ βασιλέως πρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς μὴ τῆ ἀμάνου διωχληθείς, ἠξίου τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνος βούλεται δωρεᾶς ἐπιτυχεῖν ὡς ληψομένην οὗπερ αὐ ὑπεθυμήθη ἔχῃ, τὸν τῆ λαοῦ κίνδυνον ὑποδύρετο, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μὴ τῆ ἔθνους ἐνδεδόσθαι, διὸ καὶ ποιεῖσθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. οὐ γὰρ αὖ ἠνωχληκέναι αὐτῷ, οἱ πρὸς δουλείαν πεπρᾶν ἐπίλδυσιν αὐτοὺς ἀπεμπολῆσαι. μέτειον γὰρ τῶν τὸ κακὸν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τῆ βασιλέως ὑπὸ τίνος εἴη ταῦτα γεγυμνιάσα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου, καὶ τοῦτον ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατασκευάκεναι τὴν βουλὴν ἔλεγε. ταραχθέντος δὲ πρὸς τοῦτο τῆ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τῆ συμποσίου, τῆς ἑσθήτος ὁ ἀμάν ἤρξατο δείσας, καὶ παρακαλῶν συγγνώναι τῆ ἡμαρτημένων. σωπᾶν γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ὅτι τε τῆς κλίνης αὐτῆς ἀπ' αὐτοῦ πεσόντος, καὶ τὴν βασίλισσαν Φδὰ καλοῦντος, εἰσελθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὴν ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν ὡ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων καὶ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ὑπενοεῖς, ἀμάνου ἦ πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος, καὶ οὐδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ σαβουχάδας ὁ δίνοῦχος παρελθὼν κατηγόρει τοῦ ἀμάνου, ὡς εὗρεν σταυρὸν ὑπὲρ τῆς οἰκίας αὐτῷ παρεσκευασμένον ὑπὲρ μαρδοχαίου.

A Id conſuluit Aman putans hunc honorem non alij deberi quam ſibi. Rex verò lætus: Ergo, inquit, vade, & ſumpto equo, veſte ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & ſic ornatum equo inſidentem ipſe præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & conſilium quod dediſti exequeris optimè, debetur enim honor hic meæ vitæ conſeruatori. His præter omnem ſpem auditis vix fuit compos animi, & cùm non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo; purpura & torque aureo: inuentúmque ante aulam Mardochæum B ſacco amictum, iuſſit eo depoſito induere purpuram. Qui veritatem rei neſciens, ſed illudi ſibi putans: Sceleſtiſſime, inquit, adeóne calamitati noſtræ inſultas? Perſuaſus tandem quòd rex hoc ei præmium pro accepta ſalute redderet, próque detectis eunuchorum inſidiis, induit purpuram qua rex ipſe vti eſt ſolitus: & ornatus torque, conſcenſóque equo vrbem ob- C equitabat, præcedente Aman & clamante: Sic honorabitur quem rex honorare voluerit. Perluſtrata deinde vrbe, Mardochæus ad regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum ſe contulit, & cum fletu vxori ac amicis quę contigerant narrauit. Reſpõderunt illi, ademptam iam ei omnem occaſionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifeſtè Deus ſit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, D venerunt Eſtheris eunuchi, Amanem ſine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas viſa cruce defixa in ipſius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, ſcitatúſque è quodam famulo in quem vſum parata ſit: vt cognouit quòd reginæ patruo, quem Aman volebat à rege ad ſupplicium depoſcere, tũc quidem ſiluit. *Eſth. 7.* Cæterùm poſtquam rex cum Amane ſuauiter epulis acceptus, iuſſit reginam indicare quid- E nam eum ſibi largiri cuperet, acceptúrum quicquid petierit: cœpit deplorare periculũ ſui populi, dicens ſe ad interitum cum tota ſua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim ſe negotia eius interpellaturã fuiſſe, ſi in amaram ſeruitutem vendi eos iuſſiſſet, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: nũc verò orare, vt ſe ab imminenti clade eripiat. Quærente autem rege, quiſnam hoc moliretur, iam apertè accuſando in Amanem inuecta eſt, dicens hunc, quòd peſſimè erga eos affectus eſſet, F autorem talis conſilij. Tum rex turbatus recepit ſe in hortos è conuiuio: & Aman paratum ſibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum ſuum agnoſcere, & precari veniam: ſimúlque in lectum eius procubuit. Interim ſuperueniens rex, & hoc viſo magis etiam commotus: Sceleſtiſſime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiſcere quidem valente, ibi verò Sabuchadas eunuchus ac- G cedens accuſabat Amanem, quòd in ædibus eius inueniſſet crucem Mardochæo paratam.

id enim ſibi compertum ex ipſius famulo, cùm ad inuitandum eum veniſſet. eſſéque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipſum afficere ſupplicio, quàm quod in Mardochæum excogitauerat: iuſſitque vt confeſtim in eam crucem ſublatus necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam potentiam, iuſtitiámque ac ſapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non ſolùm Amanem merito ſupplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inuentoris illo inſcio conuertit. Atque ita Aman immodicè amicitia regis vſus periit, & facultates eius reginæ donatæ ſunt. Mardochæus autem à rege accitus, qui iam cognatum eſſe coniugis ex ipſa didicerat, annulum accepit ab eo qui priùs Amani fuerat concreditus. regina verò poſſeſſiones Amanis ei largita eſt. rogauit deinde regem vt Iudæis præſentem de vita metum adimeret, docens cum de Amanis Amadathis filij literis, ſparſis quàm latè pateret imperium. neque enim ſe poſſe viuere, niſi & patria ſalua, & ſuis popularibus. rex autem pollicitus eſt nihil ipſa inuita ſe mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contrà iturum. Permiſit etiam vt ipſius nomine quicquid vellet de Iudæis ſcriberet, & regio ſigillo obſignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim regio ſignaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur ſcribis regiis, iuſſit eos pro Iudæis ſcribere ad magiſtratus omnium gentium, quæſitæ ſunt Indiam inter & Æthiopiam ſub centum x x v i i. ſatrapis. quarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magiſtratibus noſtris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non ſolùm erga inferiores exercent ſuperbiam, verumetiam contra ipſos autores beneficij non verentur inſoleſcere, quantum in ſe eſt tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ vſquam eſt inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abuntur ea contra illos, per quos eam adepti ſunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant ſe poſſe fallere. Ex his quidam propter amicitiã præpoſiti cum poteſtate adminiſtrandis publicis negotiis, priuatis indulgẽt odiis: & decipiẽtes eos quos penes ſummum eſt imperium, falſis criminibus ac calumniis efficiunt vt indignentur innoxiis, atq; ita miſeros adducunt in ſalutis periculum: id quod non è priſcis exẽplis aut fama auditis vobis poteſt eſſe perſpicuum, ſed ex facinore quod ſub noſtris admiſſum eſt oculis: vt poſthac non oporteat mentem adhibere qualibuſcunque criminibus vel potiùs calumniis, ſed de cognitis cauſis iudicare: & ſi quidem peccatũ ſit, ſeuerè animaduertere: ſin contrà, abſoluere: & rebus non verbis credere. Nanq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi non Perſici ſanguinis,

Eſth. 8.

A τοῦτο γὰρ αὐτῷ πυθανομένῳ τὸν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτι καλέσειεν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ δεῖπνον ἐλθόντα πρὸς αὐτόν. ἐπὶ δὲ τῷ σταυρῷ ἐλέγετο, ὑπὲρ πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ ἐβούλετο χρῆσθαι τὸν ἀμάνιον, ἢ τῇ κατὰ Μαρδοχαίου μηχανωμένῃ. καὶ κελεύει αὐτὰ τὰ χρήματα αὐτὸν ἐκ τοῦ σταυροῦ κρεμασθέντα, ὑπὸ θανεῖν. ὅθεν ἔπεστί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὸν ἀμάνου κολάσαντος ποινῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν κατ' ἄλλου μεμηχανημένου τιμωρίαν,

B ταῦτα τοῦ ἐκείνου ποιήσαντος ἐξ). καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν οὕτως γνώναι παρεχόμενος, ὡς ἃ καθ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνει κατ' ἐαυτὸν πρᾶγμα ἑτοιμαζόμενον. ἀμαίνης μὲν οὖν ἀμεζέτῳ μὲν τῷ βασιλέως χρώμενος τιμῇ, τὸν διεφθάρη τρόπον. τὸν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. μαρδοχαῖον δὲ μεταπεμψάμενος, καὶ γνόντα ἐδήλωσεν

C αὐτῷ τὸν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἐοῦσα, ὃν ἔδωκεν ἀμάνης δακτύλιον, τοῦτον μαρδοχαίῳ δίδωσι. δωρεῖται δὲ καὶ ἡ βασίλισσα μαρδοχαίῳ, τὸν ἀμάνου κτῆσιν, καὶ δίδωσι τῷ βασιλέως, ἀπαλλάξας τοῦ φόβου τῆς ζωῆς τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, δηλοῦσα τὰ γραφέντα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ ἀμάνου τοῦ ἀμαδάθου. τῆς γὰρ παρούσης αὐτῆς διαφθορείσης, καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑπομεῖναι τὸν βίον.

D ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ ἐπουδακέναι, μηδ' οἷς βούλεται σκαιὸν ἔσεσθαι. γράφειν δὲ ἃ βούλεται προστάξαι τοῖς ἰουδαίοις ἐκείνῳ ἐκ τοῦ βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημαναμένῳ αὐτὰ τῇ σφραγίδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἀσφαλισμένας ἐπιστολὰς, οὐδὲν τοῖς ἐγγεγραμμένοις ἐπιπλήσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματοῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ρκζ σατράπαις ὑπερκειμένοις. τὰ δὲ γεγραφέντα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς ἡμετέροις φρονοῦσι, χαίρειν.

E πολλοὶ διὰ μέγεθος εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ἵν' δὲ ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεχόντων ἐκαρποῦντο, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ἐξυβρίζουσιν, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς ἀδικεῖν ὤκνησαν τοὺς εὐεργετουμένους, τὸ εὐχάριστον ἐξ ἀνθρώπων ἀναιροῦντες. καὶ δι' ἀπειροκαλίαν τῆς οὐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, κάρη εἰς τοὺς αἰτίους ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ἐπὶ τούτοις νομίζουσι, καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ ἀφαυδρίζεσθαι δίκην.

F οἱ δὲ τούτων προστασίαν προαγμάτων ἐπιζητοῦντες παρὰ τῶν φίλων, καὶ μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, παραλογισάμενοι τοὺς κρατοῦντας ψευδέσι αἰτίαις καὶ ἀβολαῖς ἔπεισαν κατ' μηδὲν ἀδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς κινδυνώδεσαν ἀπολέσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων οὐδ' ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν, οὕτως ἐστὶν ἐχον, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τοὺς

G ἡμετέρους ὄψεις τετολμημένων, ὡς ἀβολαῖς μὴ καὶ κατηγορίαις μὴ προσέχειν ἐπὶ τὸ λοιπὸν, μηδ' οἷς ἕτεροι πείθειν ἐπιχειροῦσι, κρίνειν δὲ ὅσα τις αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὴ ἐπὶ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δ' ἀεὶ ἑτέροις ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσεπέμενον. ὡς μὴ οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν αἵματος,

ὑπὲρ-

ὑπεξενωθεὶς ἡμῖν ἀπήλαυσε τῆς παρ' ἐκείνου χρηστότητος, δεῖ τοσοῦτον ὡς πατέρα μου τὸν λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον ὑπ' ἐμοῦ τυγχάνειν, καὶ μεθ' ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς ἁπάντων τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τῷ δ' ὑπερβαλόντι τὸ μέγεθος τῆς ἀγαθοεργίας οὐκ ἐπαρκεῖν λογισμῷ τὸ μέγεθος τῆς ἀγαθοεργίας ἐπαμύνειν, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπιβουλεύσαί με καὶ τῆς ψυχῆς τὸν αἴτιον αὐτῷ τῆς ἐξουσίας, ἀφελίσθαι τὸν ἐργέτην μου καὶ σωτῆρα Μαρδοχαῖον, καὶ τῷ κοινωνὸν ἡμῖν τοῦτο βίου καὶ τῆς ἀρχῆς ἑλέσθαι, κακούργως καὶ μὴ ἁπλῶς ἐπὶ ἀπώλειαν αἰτησάμενον. τούτῳ γὰρ με τῷ τρόπῳ τῷ δυνατωτάτων ἐρημώσας, ἐβούλετο τῷ ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου παρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας Ἰουδαίους, οὐ πονηροὺς κατανοήσας, ἀλλὰ τὸν ἄριστον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ θεῷ προσανέχοντας, οἷς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τῷ βασιλείᾳ διεφύλαξεν, οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ἐκ τῶν προκειμένων ὑπὸ Ἀμαλήκου γεγραμμάτων τιμωρίας, οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοῖς ἅπασης τυγχάνειν βούλομαι· καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ ἐν Σούσοις βασιλείου ἀνεσταύρωσα μετὰ τῆς γυναικός, τοῦ παντα ἐφορῶντος θεοῦ, ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ἀπολάβοντος. κελεύω δ' ὑμᾶς τὸ ἀπήμερον τῆς ἐπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοὺς Ἰουδαίους ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους, ζῶν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἐτύγχανον καιροῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμύνωνται, τῇ ιγ' τοῦ ιβ' μηνὸς, ὅς ἐστιν Ἄδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν. ἔστω δὲ ἀγαθὴ μὲν τοῖς δυνατοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ τῆς τῷ ἐπιβουλευσάντων κολάσεως. εἰδέναι μὲν τοι γε βούλομαι, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, ἅτε τῷ γεγραμμένων τινὸς ἀκούσῃ, ὅπ καὶ πρεῖ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν τοι γεγραμμένα, προτεθέντα καθ' ὅλης τῆς ἡμῖν ὑπηκόου χώρας, καὶ παρασκευάζεσθαι πάντας εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τὰς ἐπιστολὰς διακομίζοντες, διὰ τὸ σπουδασθῆναι τὸ προσταχθὲν ἐδόθη ἤνυσαν. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ὡς ἀπαλλαγὴν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν σπαθοειδῆ περιθέμενος προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν οὕτως τετιμημένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν Σούσοις ὄντες Ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν διάσωσιν αὐτῶν. χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον φῶς ἐκπεπτωκότων τῷ τοῦ βασιλέως γεγραμμάτων, καὶ τοῖς κατὰ πόλιν τῷ Ἰουδαίων, καὶ τοῖς κατὰ χώραν ἐπῆλθεν. ὡς πολλοὶ καὶ τῷ ἄλλων ἐθνῶν, διὰ τὸν ἐκ τῷ Ἰουδαίων φόβον περιτεμόμενα τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου περιγματύσασθαι. καὶ γὰρ τοῦ ιβ' μηνὸς τῇ ιγ', ὃς κατὰ μὲν Ἑβραίους Ἄδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ Μακεδόνας Δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γεγράμματα ἐδήλουν, ὅπως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπειῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γεγραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς Ἰουδαίους. ὁ γὰρ ἐκ Μαρδοχαίου φόβος ἰσχὰν αὐτοὺς ἐποίησεν. τοῦ δὲ γεγράμματος τοῦ βασιλικοῦ, διὰ πάσης τῆς ὑπ' αὐτὸν χώρας γνωσθέντος συνέπεσεν,

A hoſpitij iure primùm receptus, deinde per noſtram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atque ſecundum poſt nos locum obtinere, felicitatem ſuam ferre non potuit, neque ſobria mente magnitudinem honoris metiri: ſed regno meo ſtruxit inſidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac ſeruatore Mardochæo priuare me B voluit, ſimúlque vitæ ac regni ſocia Eſthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amiciſſimis, imperium poſtremò voluit adimere. Ego verò quoniam à ſceleſto homine deſtinatos neci Iudæos non malos eſſe compertum habeo, ſed optimis inſtitutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus eſt & ſeruat hoc imperium, non ſolùm abſoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per C Amanem ad vos tranſmiſſis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore perſequamini, nam cum qui his perniciem molitus eſt, cum tota familia proportis Suſorum in cruces ſuffixi, omnipotente Deo iuſtiſſimas pœnas à ſceleſto exigente. Iubeóque vt tranſcriptis in plurima exempla & per totam noſtram ditionem vulgatis his literis, Iudæos ſinatis ſuis legibus in pace viuereſíque ſitis auxilio, vt poſſint pœnas ſumere de illis qui eorum aduerſis temporibus iniurias eis facere auſi ſunt: ídque decimatertia die menſis duodecimi qui eſt Adar: quandoquidem Deus eam diem per interneciua ſalutarem eis eſſe voluit: quæ quidem felix ſit iis qui nobis bene cupiunt, & monumentum vltionis de inſidiarum machinatoribus. Notum eſſe volo omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunque aliquid ex his quæ nunc E mandamus per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vaſtabitur. atque hę literæ proponantur per vniuerſam noſtram ditionem, & accingant ſe vtique in præſcriptam diem, vt ſe de inimicis ſuis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimiſſi ſunt. Mardochæum verò cultu regio coronáque aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt videre Iudæi, felicitatem eam ſibi quoque communem interpretati ſunt. Ingens præterea gaudium, quaſi noua ſalutis luce oborta, F dum per ſingulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes quotquot vel oppida vel agros habitarent occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circuncidentes verenda, ſecuritatem ſibi hoc pacto quærerent. Nam ad decimamtertiam diem menſis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dyſtrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant G Iudæos, vt qua die ipſis imminebat exitium, ea in inimicos impune ſæuirent. quo factum eſt vt procuratores, magiſtratus, ſatrapæ, tyranni, reges, in precio Iudæos haberent, omnibus modeſtiam indente metu ex Mardochæo. poſt diuulgatas enim vbique regias literas,

etiam apud Susa interfecerunt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm rex coniugi indicaret cæsorum inter mœnia numerum: nã incompertum esse quantus sit in aliis ciuitatibus, rogarétque ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoque die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Iudæis concessum est, rege nolente Estheri in vlla re contradicere. At illi rursum cateruatim decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersariis, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoq; quartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de conuiuiis sibi mittũt inuicem. Scripsitque Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio de gentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã celebrẽt, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phuræa vocantes, quasi conseruatoria. Cæterùm Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt suprà quàm vel sperare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ euenêre memorabilia.

ὡς τε καὶ τοὺς ἐν ταύσοις Ἰουδαίους ἀπεκτεῖναι τὴν ἐχθρῶν σὺν πεντακοσίοις. τῇ δὲ βασιλέως τὴν ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν ἑαυτῇ, καὶ σὺν τὴν ὅπῃ τῆς χώρας τί πετ' εἴη γεγονὸς ἀμφιβολοῦντος, εἴτε σὺς τούτοις ἐπ' αὐτοῖς γνώσεσθαι βούλεται πυνθανομένου, σεαχθήσεσθαι δὲ, παρεκάλεσεν ὁμοίᾳ χρήσασθαι τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τῶν ὑπουσῶν ἡμέραν οὔτε χρήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τὴν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δέκα τὸ ἀμάνου παῖδας ἀνασταυρῶσαι. καὶ τοῦτο μὲν σεσόταξε τοῖς Ἰουδαίοις ὁ βασιλεὺς, μηδὲν ἀπολείπειν ἑαυτῇ βουλόμενος. οἱ δὲ πάλιν συναφσόντες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δύσεου μηνὸς, ἀπέκτειναν τὴν ἑνακοσίων ὡς τριακοσίους. καὶ οὐδενὸς τὴν ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπέθανον δὲ καὶ τοῦ τὴν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν Ἰουδαίων, τὴν ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἐπὶ ἀκισμυρίοις καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτοις μὲν ἀπέλειπεν τῇ ἕκτῃ καὶδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τὴν δὲ ἐπομένην ἑορτάσιμον ἐπέσησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς σούσοις Ἰουδαῖοι τὴν πεσαρεσκαιδεκάτην ἐπομένου τοῦ μηνὸς, σωσάθεισθέντες διῳκήθησαν. ὅθεν καὶ νῦν πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν Ἰουδαίοις, ταύτας σαφυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις σαδιδοῦναι, τοῦ σὺς πάντα ἀμείναι τὸν χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἕνεκα τοῦ καὶ μὴ λήθῃ σαπολέσθαι. μελλήσαντας δὲ αὐτοὺς ἐν ταύταις ἀμφιβάλλεσθαι τοῖς ἡμέραις τοῦ ἀμάνου, δίκαια ποιήσειν, εἰ ἀμφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοῖς δὲ ἐχθροῖς τιμωρησάμενοι, σωτηρίου αὐτὰς ἀναιτιοῦντες τῇ θεᾷ. ἀφ' ταῦτα μὲν Ἰουδαῖοι τὰς σεσειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, σεσαγορδίοντες αὐτὰς φουρείους. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τε ἐν καὶ λαμπρὸς σαρὰ τῷ βασιλεῖ, καὶ συνδιῴκησεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, ἀπολαύων ἅμα καὶ τῆς κοινωνίας τοῦ βίου τῇ βασιλίσσῃ. ἐν δὲ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις τὰ σεάγματα δι' αὐτοὺς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τὰ μὲν τούτοις βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβάντα τῶν ἔσχε τὸν ξόπον.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis inuioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐξύβισεν.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure suscepit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt prius quàm quotidianas hostias offerrẽt, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus. huic quòd amicus esset Bagoses, pontificatum se daturũ est pollicitus. hac fiducia Iesus cùm liberiùs cum fratre in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplũ extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως ἐλιασίβου, τὴν ἀρχιεροσύνην Ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου τὴν τιμὴν ὁ Ἰωάνης ὑὸς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, δι' ὃν καὶ Βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς Ἰουδαίοις, πρὶν τὰς καθημερινὰς ἀναφέρειν θυσίας, ὑπὲρ ἀρνοῦ ἑκάστου τελεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ δραχμὰς πεντήκοντα. τούτου δὲ τὴν αἰτίαν τοιαύτην σωσθῆναι. ἀδελφὸς ἦν τοῦ Ἰωάννη Ἰησοῦς. τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ Βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιεροσύνην παρέξειν. ὑπὸ ταύτης οὖν τῆς πεποιθήσεως Ἰησοῦς ἐν τοῦ ναοῦ διεχεθεὶς τοῦ Ἰωάννη, παροξύνει τὸν ἀδελφὸν, ὡς τὸν αὐτὸν αἰτεῖν δικαίως τὴν ὀργήν. τὴν λικοῦτον δὲ ἀσέβημα δέδοται κατ' ἀδελφοῦ τὸν Ἰωάννην ἱερωμένον, δεινὸν ὄν. καὶ τὸ δεύτερον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε σαρὰ βαρβάροις ὧν οὔτε καὶ ἀσεβὲς σεάγμα γεγονέναι.

τὸ μὲν

τὸ μὲν τοι θεῖον οὐκ ἐμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὸν τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. βαγώσης ὁ στρατηγὸς ἀρταξέρξου γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, ἐπὶ τοῖς Ἰουδαίοις μετὰ θυμοῦ ἦρξατο λέγειν, ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. πορευόμενος δὲ αὐτὸς εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, πῶς οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τοῦ ἀνῃρημένου ἐν τῷ ναῷ; καὶ τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσῆρχετο. ταύτῃ μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ὀργῇ βαγώσης, τοὺς Ἰουδαίους ἔτεσιν ἑπτὰ ἐν ὑβρει τῆς ἱερωσύνης τελευτῆς μετῆλθε. καταστρέψαντος δὲ τὸν Ἰωάννου τὸν βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰαδδοῦς. ἦν δὲ καὶ τούτῳ ἀδελφὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ συναβαλλίτης ὁ Σαμαρείτης ὁ Χουθαῖος εἰς Σαμάρειαν ὑπὸ Δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως, σατράπης, γαμβρὸν τοῦτον ἠγάγετο, ἐξ ὧν καὶ οἱ Σαμαρεῖς εἰσὶν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πόλιν τὴν Ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς ἀσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ κατοικοῦσι τοὺς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πεφύκοντας, ἀσμένως συνῴκισεν τῷ αὐτοῦ θυγατέρα, νικασὰ καλουμένῃ, οἰόμενος τὴν δυναμίαν, ὁμπρον αὐτῷ γενήσεσθαι, πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους παντὸς εὔνοιαν.

A Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis sceleste in templo vestro cædem perpetrare? & cùm conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quàm cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, regésque eius multa negotia tam Assyriis quàm Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

B

C

Κεφάλαιον η'.

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοῖς ἰουδαίοις ἐχαρίσατο.

Cap. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν αἰγαίαις ὑπὸ παυσανίου τοῦ καεράου, ἐν δὲ τῷ τῶν ὀρεστῶν γένους ὄντος ἐπιβουλευθεὶς, ἀπέθανε. διαδέχεται δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν ἑλλήσποντον, πρῶτα μὲν τοὺς δαρείου στρατηγοὺς, ὅτι γεγαμηκὼς συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τῇ λυδίᾳ, καὶ τὴν ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν καρίαν ὁπλοφορουμένην, τοῖς ἐν παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. οἱ δὲ τῶν ἱεροσολύμων ἀρισβύτεροι, δυσκολαίνοντες ὅτι παρὰ τὸν ἰαδδοῦν τὸν ἀρχιερέως ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνῳκισμένην μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐστασίαζον πρὸς αὐτόν. ἠρώτων γὰρ τὸν τοῦτου γάμον, ὑπεβάθρα τοῖς ἀνομεῖν ἐπὶ τὰς τῶν γυναικῶν συνοικήσεις βουλησομένοις γένεσθαι. καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς καινωνίας ἀρχὴν τοῦτο ἔσεσθαι. ὑπάρξαι μέν τοι καὶ τῆς προτέρας αἰχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ περὶ τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας καὶ ἀγαλόθαι γυναῖκας οὐκ ὀπχωρίους. ἐπῆλθον οὖν τὸν μανασσῆν ἀναζεύγνυσθαι τῆς γυναικὸς, ἢ μὴ προσιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ. τοῦ δὲ ἀρχιερέως ἀναναστοῦντος τὸν λαὸν, καὶ ἐργοντος τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παρεκελεύοντο ὁ μανασσῆς πρὸς τὸν συναβαλλίτην, σέργειν μὲν ἑκόντα αὐτὸν τὴν θυγατέρα νικασώ, τῆς μὲν τε ἱερατικῆς μοίρης οὔσης ἐν τῷ ἔθνει, καὶ τῶν μεγίστων ὑπαρχούσης, οὐ βούλεσθαι δὲ αὐτὸν στρέφεσθαι. τοῦ δὲ συναβαλλίτου μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχιερατικὸν παρέξειν δυνάμενον καὶ τιμὴν ὑπερχουσῶν, καὶ πάντων ἀποδώξειν ὧν αὐτὸς ἐπήρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ὄρει τοῦ γαριζὶν ὄρους τοῦ κατὰ τὴν σαμάρειαν,

D

E

F

G

Per idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægæas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidiis interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductóque per Cariam exercitu inuasit in Pamphyliam sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægreferentes Iaddi pontificis fratrem & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubiis, atque ita fore vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legem peccantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cùm pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem eum facturum, modò filiã suam vxorem retineat: ædificaturúmque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior:

idque polliceretur ex consensu regis Darij se A facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se pontificatum dante rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cúmque multi sacerdotes & Israelitæ intricati essent eiusmodi coniugiis, non leuiter turbabatur Hierosolymorum respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adVIII. iutante ambitionem generi. Quo tempore Da- B rius audito quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis vlterius procederet, contractis tam pedestribus quàm equestribus copiis, decreuit Macedonibus occurrere priusquam totam Asiam sibi subiicerent. Itaque vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pol- C licita, quàm primùm rex reuerteretur post victoriam. persuasum enim erat non ipsi tantùm, sed & omnibus Asiaticis, ne primùm quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longè alius fuit euentus quàm ipsorum opinio. Rex enim collatis cum Macedonibus signis victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & vxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexander verò in Syriam D veniens cepit Damascum, & occupata Sidone Tyrum quoque oppugnabat: scriptísque ad Iudęorum pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt quæ priùs Dario conferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia. fore enim vt illum non pœniteat. cúmque pontifex nunciis respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore quàm diu ille vixerit: i- E ratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen hæc capta mox se ductum contra pontificem, vt omnes discant, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici præsidij præfectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, à Dario defecit: & assumptis octo mil- F libus de sua prouincia, in Alexandri castra se contulit. cúmque offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuiis manibus exceptus, liberè iã quid vellet elocutus, ait se generum habere Manassem, Iaddi Iudæorum pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum extruere. idque fore in rem ipsius regis, G

ὁ τῶν ἄλλων ὀρῶν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσῃ ἐπαγγελλομένου μὲν τῆς Δαρείου γνώμης ἢ βασιλέως· ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποχίσεσιν ὁ μανασσῆς, παρέμενε τῷ σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἕξειν Δαρείου δόντος. καὶ γὰρ συνέβαινε τὸν σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶναι. πολλοὶ γὰρ ἱερέων καὶ ἱεραπλιτῶν τοιούτοις γάμοις ὑπεπλεγμένων, κατεῖχεν οὐ μικρὰ ταραχὴ τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίστατο γὰρ ἅπαντες πρὸς τὸν μανασσῆ, τῷ σαναβαλλέτου γαμβρῷ τὰ αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώρων εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν δαψιλεῖς ὄντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τὸν γαμβρὸν συμφιλοκαλοῦντος. ἐπεὶ δὲ τοῦτον τὸν γαμβρὸν Δαρεῖος ἀκούσας, ὅτι τὸν ἐλλήσποντον διέβαινε ἀλέξανδρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ μάχῃ νικήσας, πρεσβυτέρῳ χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν συναθροίζειν, ἀπαντήσας ἀγαγοὺς τοῖς μακεδόσι πρίν πᾶσαν αὐτοὺς ὑπὸ ὀπτὸν καταστρέψασθαι τὴν ἀσίαν. προκωσάμενος οὖν τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ χιλίκιον ὄρος ὑπερελθών, εἴσω τῆς κιλικίας τοὺς πολεμίους ὡς ἐπὶ μαχησόμενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡθεῖς δὲ τῇ Δαρείου καταβάσῃ ὁ σαναβαλλέτης, δι' ὃν ἔλεγε τῷ μανασσῇ τὰς ὑποχίσεις τελεῖν, ὡς αὐ Δαρεῖος κρατήσας τῷ πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπυστο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδ' ἐν χείρας τῆς πέρσας ἥξειν τοὺς μακεδόνας διὰ τὸ πλῆθος. ἀπέβη δ' οὐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπολέσας, λιφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τῆς μητρὸς καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἐφυγὴν εἰς πέρσας. ἀλέξανδρος δὲ εἰς συρίαν διαβὰς, Δαμασκὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύρον. ἥξίου τε ἀποστέλλας γράμματα, πρὸς τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ὅσον Δαρείῳ πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τούτῳ διδόναι, τὴν μακεδόνων φιλίαν ἑλόμενον, οὐ γὰρ μετανοήσειν ὅτι τούτοις. τῷ δ' ἀρχιερέως ὑποκρινομένου τοῖς γράμμασι φόβους ὡς ὅρκους εἶναι Δαρείῳ δεδομένους, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτοις ἕως αὖ ἦ Δαρείῳ ἐν τοῖς ζῶσι μὴ παραβήσεσθαι φήσαντος· ἀκούσας ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὴν μὲν τύρον οὐκ ἔφη καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι. παρασκευάμενος δὲ ταύτην, ἠπείλησε στρατεύειν ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν πάντας πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τὴν τύρον. κατασκευάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὴν γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τὴν τε γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα βαβημίσην, ἐπολιόρκει. νομίσας δὲ καιρὸν ὑπὸ πόδιον ἔχειν ὁ σαναβαλλέτης τῆς ὑπολοιπῆς, Δαρείου μὲν ἀπέγνω. καὶ λαβὼν ὀκτακισχιλίους τῶν ἀρχομένων παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξανδρον ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγεν αὐτὸν παραδιδόναι τούτοις, καὶ δωρεὰν κατέχειν ἅπερ αὐτῷ Δαρείου τοῦ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν πρόσδεξαμένου, θαρρῶν ἤδη πρὸ τῶν παρόντων ὁ σαναβαλλέτης αὐτοῦ λόγους προσέφερε, φήσας, ὡς γαμβρὸν μὲν ἔχοι μανασσῆν, τοῦ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέως ἀδελφὸν δὴ καὶ ἀδελφόν. πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρέντας τῆς ὁμοεθνοῦς θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δ' εἶναι τοῦ βασιλεῖ συμφέρον,

εἰς δύο

εἰς δύο διαιρεῖσθαι τ̃ ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν
τὸ ἔθνος, μηδὲ συνιὼν εἰ ποτε ἐφίσταιτο, χαλεπὸν ᾖ τοῖς
βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς ἀσσυρίοις ἀρξαν
ἐβούλετο. συγχωρήσαντος δ' ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσιὼν καὶ
μῶλος ἀνεδήν, ἐκαθόμισεν ὁ σαναβαλλήτης τ̃ ναόν, &
ἱερεῖα τ̃ μανασσῆ κατέσπασε, μέγιστον λέγων ἡγησόμε-
νος, τοῖς ἐκ τ̃ θυγατρὸς ἡμῖν γεγονόσι τοῦτ' ἐσεσθαι. μηδὲν
δ' ἐπὶ τῇ τύρῳ πολιορκίᾳ διαλιπὼν θάττον, καὶ δύο τῇ
γάζῃ, ὁ μὲν σαναβαλλήτης ἀπέθανε. ὁ δ' ἀλέξανδρος
ἐξελὼν τὴν γάζαν, ὅθεν τὸν τ̃ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν
ἀναβαίνειν ἐσπεύδειν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς τοῦτο ἀκού-
σας, ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδό-
σιν ἀμηχανῶν, ὀργὴ μὲν τ̃ βασιλέως ὅτι τῇ πρότε-
ρον ἀπειθείᾳ, ὧν ἐφοβήθη, ἐπῆγε, καὶ θυσίαν μετ' αὐτ̃ τ̃ θεῷ πρέσφερεν, ἐδόκει ἐκφυ-
γεῖν τῇ ἔθνει, καὶ τ̃ ὑπερχομένων κινδύνων ἀπαλ-
λάξαι. κατακοιμηθεὶς δ' μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν
αὐτ̃ καὶ τοῖς ὕπνοις ὁ θεὸς θαρρεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὴν
πόλιν, ἀνοίγειν τὰς πύλας. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις λαμπρῆς
ἐσθῆσιν, αὐτὸν δ' μετὰ τῶν ἱερέων ταῖς νομίμοις στολαῖς
ποιεῖσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν περὶ δόκησιν πίσε-
σθαι δυνάμεως, περὶ τοῦ μόνου τὸ θεῖ. ἀφικομένῳ δ' ἐκ τ̃ ὕ-
πνου, ἐχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτ̃
πᾶσι μηνύσας, & ποιήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτ̃
παρηγγέλη, τὴν τῆ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυ-
θόμενος δ' αὐτὸν, ἐκ πόρρω τ̃ πόλεως ὄντα, προέρχεσθαι μετ' τ̃
ἱερέων καὶ τ̃ πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροφορεῖσθαι καὶ ἀγαφέ-
ρεσθαι τ̃ ἄλλων ἐθνῶν παύεσθαι τὴν ὑπάντησιν εἰς
τόπον τινὰ σαφὰ λεγόμενον, τὸ δ' ὄνομα Ϝ̃ μεταφερό-
μενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν σκοπὴν σημαίνει,
τότε δὲ ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν συνίδεσθαι ἀ-
φορᾶσθαι. τ̃ δ' φοινίκων καὶ τ̃ ἀκολουθούντων χαλ-
δαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὅλῃ ἐπ' αὐτοῖς,
τὴν τε πόλιν ἁλῶναι φάσθαι, καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰτίας
ἀπολέσθαι λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐλπίζειν. ὁ δὲ
ἀλέξανδρος ἐπὶ πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν ταῖς
λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δ' ἱερεῖς φοινικίσι τε καὶ ταῖς βυσ-
σίναις αὐτ̃, τὸν δ' ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ ἁλουρ-
γεῖ στολῇ, καὶ ὅτι τῆς κεφαλῆς ἐχόντα τὴν πέταλον καὶ
τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ Ϝ̃ θεοῦ ἐγεγράπτο
ὄνομα, προσελθὼν μόνος προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ Ϝ̃
ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τ̃ δ' ἰουδαίων παύτων
ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ πε-
κλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ
λοιποὶ Ϝ̃ τοῦτο ποιήσαντος, κατεπλάγησαν καὶ διεφθάρθαι
τ̃ βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον. περιθυμίους δ'
μόνε προσελθόντος αὐτ̃ καὶ πυθομένου, τί δήποτε
προσκυνήσειεν αὐτὸν ἀπαίτων αὐτὸς προσκυνήσῃ τ̃
ἰουδαίων ἀρχιερέα; Ϝ̃ τον εἶπε προσκυνῆσαι, τὸν δ' θεὸν
ἐν τῷ ἀρχιερωσύνῃ αὐτὸς τετιμηκέναι. Ϝ̃ τον δὲ καὶ κ̃
τοὺς ὕπνους εἰδὼν ἐν τ̃ καθ' ἑαυτὸν χρήματι, ἐν δίῳ τῆς μακε-
δονίας τυγχάνων, καὶ πρὸς ἑαυτὸν διανοπλουμένῳ μοι
πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς ἀσίας παρελθὼν μὴ μέλ-
λειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς δὲ ἡγήσεταί
μοι τῆς στρατίας, καὶ τ̃ περσῶν καταλύσει
ἀρχήν. ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θαυμάζων ἐν τοιαύτῃ στολῇ, Ϝ̃ον δὲ τὸν ἐνδὺν καὶ τῆς κ̃ τοὺς
ὕπνους ὁπτασίας ὄψεώς τε καὶ προκαλύσεως, νομίζω θεῖα σοιεῖσθαι τὴν στρατίαν πεποιμένος,
θαρσεῖν παίσειν, καὶ τ̃ περσῶν καταλύσειν δύναμιν, καὶ παῖδ' ὅσα κατὰ τοῦτ' ἔτι μοι προχωρήσειν.

A si diuidatur Iudæorum potentia: ne forte de communi sententia rebellantes tributa regibus recusent, quemadmodum dudum Assyriis imperantibus. quod vbi impetratum est omni ope adnitens templum reædificaret, & Manassem eius sacerdotem conturbaret, amplissimum hunc honorem filiæ suæ posteris relicturum se existimans. Septem autem mensibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus absumptis, Sanaballetes fato functus est: Alexander verò expugnata Gaza Hierosolyma properè petiit. Iaddus verò pontifex postquam hoc audiuit, solicitus hærebat inops consilij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, iratũ eo, quòd antea neglexisset imperata eius facere. Ergo indictis populo supplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificiũ nocte, in somnis ei Deus apparuit, iubens vt bono esset animo, & coronata vrbe portas aperiret: vtrque populus in albis vestibus prodiret obuiam, ipse verò cum reliquis sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de Dei prouidentia. Experrectus autem è somno lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in somnis præmonitus fuerat, regis aduentum præstolabatur: & cùm renunciatum esset eum iam non procul ab vrbe abesse, progressus est cum sacerdotib⁹ & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vsque ad locum qui dicitur Sapha, quę vox speculam significat, quòd ibi & vrbs & tẽplũ in prospectu sit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi sperarent sibi licere quicquid iratus rex posset permittere, direptionem vrbis, & pontificis exquisitum supplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & sacerdotes ante agmẽ in amictu byssino, pontificémque in stola hyacinthina auro distincta, riatam in capite gestãtem cum præfixa aurea lamina insculpta Dei nomine: solus ad eum accedens nomen illud adorauit, & salutauit pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum consalutantib⁹, & in orbem cingentibus, Syrię reges & reliqui obstupuerunt, vix credentes regem mentis cõpotem: solus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc se adorasse respondit, sed Deo, cuius pontifex esset, honorem eũ exhibuisse. hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cùm adhuc essem in Dio Macedonię, qui me deliberantem quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum traiicere. nam suo ductu potiturum me Persarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoscens hunc & visionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & sublato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter cõplexus pontificem, deducentibus sacerdotibus in vrbem peruenit. & ascendens in templũ immolauit Deo ex sacerdotis præscripto, ac pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostensóque sibi Danielis libro, in quo Græcum quẽdam Persas debellaturum significat, hunc ipsũ se esse interpretatus, lætus dimisit multitudinẽ. Sequenti verò die vocatis eis iussit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patriis legibus viuere sibi liceat, vtque septimo quoque anno concederetur eis tributorũ immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoque Iudęos, qui Babyloniam ac Mediam colerẽt, sineret vti institutis propriis, hic etiam postulatis eorum satisfacturũ se esse pollicitus. Et cùm fecisset eis potestatem, si qui vellent saluis suis ritibus sequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hierosolyma actis, mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cúmque ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ quorũ tunc caput erat Sicima sita ad mõtem Garizin, & habitata à desertoribus gentis Iudaicæ, vidẽtes quòd Alexander Iudæos tractaret tam magnificè, decreuerunt se quoque Iudęos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, vt & ante diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant se cognatos, veritatem tunc dicendo. cùm verò affulgere eis fortunam viderint, confestim in societatem irruunt, attinere ad se affirmando, & à Ioseph o eiúsque filiis Manasse & Ephræmo seriem generis sui deducendo. Igitur splendido paratu & magnam alacritatem præ se ferentes, regi occurrunt penè in Hierosolymitano agro: collaudatíque ab Alexandro omnibus, Sicimitę eum adeunt, assumptis secum militibus quos Sanaballetes miserat: rogantes vt inuisat ipsorum vrbem, & illud quoque templum præsentia sua honoret. ille pollicitus est hoc in reditu se facturum. cúmque postularent vt septimi anni tributum sibi remitteretur, nãne se quidem in eo seminare: quæsiuit quinam essent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hębræos quidem se esse, sed Sicimitas vocari à Sidonijs: iterum quæsiuit an Iudęi essent. Negantibus illis: equidem, inquit, Iudæis id concessi, reuersus tamen & re diligentiùs cognita faciam quod æquum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimisit. Sanaballetis autem milites iussit vt se in Ægyptum sequantur: ibi enim se agros eis diuisurum: id quod paulo pòst fecit in Thebaide, iussis ei regioni esse præsidio. Post obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter successores est diuisum: templũ verò in Garizin monte situm mansit incolume, & si quis apud Hierosolymitas aut illiciti cibi sumpti, aut violati sabbati, aut similis criminis reus ageretur, ad Sicimitas cõfugiebat, calũniã se passũ dictitãs. Eodẽ verò tẽpore etiã Iaddus pontifex obierat, Onia filio successore: atque in eo statu res Hierosolymitanæ tunc fuêre.

A ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, καὶ δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, τοῦ ἱερέων πολὺ πλήθους, εἰς τ πόλιν εἰσήγαγε. καὶ ἀναβὰς ὅπου τὸ ἱερὸν, θύει μὲν τῷ θεῷ κατὰ τὴν τοῦ ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτὸν δὲ τ ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. διηγησαμένου δ αὐτῷ τ δανιήλου βιβλον, ἐν ᾗ τινα τῶν ἑλλήνων κατάλυσιν τ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας αὐτὸς εἶ ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡδέως ἀπέλυσε τὸν πλῆθος. τῇ δ ὑστεραίᾳ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτοὺς

B αἰτῆσαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τοῦ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, καὶ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνεῖσθαι φόρου, συνεχώρησε πάντα. προσκαλεσάντων δ αὐτὸν ἵνα καὶ τοὺς ἐν βαβυλῶνι & μηδίᾳ ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπὸ βασιλέως νόμοις χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπῆκτο ποιήσειν ἃ περ ἠξίωσαν. εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βούλονται στρατεύειν τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες, εὐτόλμως ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν. ὁ μὲν οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διακοσμήσας

C ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ὀξέως πάντων ἐκράτησεν ὑπὸ τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτῷ πρὸς ἃς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, σαμαρεῖς μητρόπολιν τότε τ σίκιμα ἔχοντες, κειμένην πρὸς τῷ γαριζὶν ὄρει, καὶ κατῳκημένην ὑπὸ τῷ ὑποστάτῳ τῶν ἰουδαίων ἔθνους, ἰδόντες ὅτι τοὺς ἰουδαίους ἀλέξανδρος ὕστερον τετίμηκεν, ἔγνωσαν αὐτοῖς ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ σαμαρεῖς τοῦτο τ φύσιν, ὡς ἤδη καὶ πρότερον διεδηλώκαμεν. ἐν

D μὲν τ συμφορᾷ οὐδὲν τοῖς ἰουδαίοις, ἀρνοῦνται συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν. ὅταν δέ τι φῶς αὐτοῖς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ὑποπτεύουσιν αὐτῷ τῇ κοινωνίᾳ, φεύγειν αὐτοὺς λέγοντες, καὶ ὡς τῷ ἰουδαίων ὀνόματι ἁλισκόμενοι αὐτοὶ ἐκ γόνων ἐφαίμου καὶ μανασσῆ μὴ λαμπρότητος οὐδὲ πολλοῦ διαφέρειν φάσκοντες αὐτῷ θυμίαν, ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ, μικροῦ δεῖν ἐγγὺς τῷ ἱεροσολύμων. ἐπαινέσαντος δ' αὐ-

E τοὺς ἀλεξάνδρου, οἱ σικιμῖται προσελθόντα αὐτῷ πρὸς παραλαβόντες καὶ ὡς ἀναβαλλέτης πρὸς αὐτὸ στρατιώτας ἀπέστειλε. καὶ παρεκάλουν ἐφοδιαζόμενον πρὸς τὴν πόλιν αὐτῷ τιμῆσαι καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μὲν αὖθις ὕστερον ἤξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' ἀφίναι τ φόρον αὐτοῖς τῷ ἑβδομαικοῦ ἔτους. ἐπεὶ γὰρ αὐτοὺς ἔσπειρεν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες ταῦτα ἐκαλοῦσιν ἐπυνθάνετο. τοῦ δ' εἰπόντος, ἑβραῖοι μὲν εἶ, χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τοῦ δ' οὐκ εἶ φαμένου, ἀλλ' ἔγωγε εἶπεν ἰουδαίοις ταῦτ' ἔδωκα. ὑποσχέσεως μὲν οὖν ἐγὼ & διδαχθεὶς ὑπ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ὕστερον ἀπετάξατο. τοῖς δὲ τῶ σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἴπποις εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ

G θηβαΐδι φρουρεῖν τῶν χώραν αὐτοῖς φυλάξας. τελευτήσαντος δ' ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ' ὅπως τὸ γαριζὶν ὄρος ἱερὸν ἔμεινεν.

εἰ δέ τις αἰτίαν ἔχει πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας κοινοφαγίας, ἢ τῆς ἐν τοῖς σαββασι βλασφημίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, πρὸς αὐτοὺς σικιμίτας ἐφευγε λέγων ἀδίκως ἐσκεκλῆσθαι. τελευτήσει δ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν & ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, & τὴν ἀρχιεροσύνην ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ
Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ & ἀπάτῃ κατελαβὲν τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς δὲ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκησεν. Κεφ. α.

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλλησικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ αὐτοῦ ἔθηκε τῷ θεῷ. Κεφ. β.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, & πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν. Κεφ. γ.

Ἐκ τῆς γλυκυμυθίας ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τωβίου ποιησαμένη φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ὄψιφανῆ. Κεφ. δ.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. Κεφ. ε.

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο, αὐτίοχον τὸν ὄψιφανῆ. Κεφ. ς.

Οτι στρατευσάμενος αὐτίοχος ὅτι ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ.

Ως αὐτίοχου κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατηφέθησε τὸν βασιλέως, καὶ τοὺς αὐτίοχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.. Κεφ. η.

Ματθίου τελευτήσαντος, γηραιοῦ μὲν ὄντος ἤδη, πεφανέντος δὲ καὶ τῶν θαυμάτων θεοφιλεστάτου τοῖς πᾶσιν. Κεφ. θ.

Ως αὐτίοχου στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἠττηθεὶς ἀπέθανεν. Κεφ. ι.

Η σίλωνος καὶ γοργίου στρατηγία ὅτι τὴν ἰουδαίαν καὶ ἥττα, & διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ια.

Οτι στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ὅτι ἀμμανίτας, καὶ τὴν γαλαδίτιν, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὅτι τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ιβ.

Ως ἀντίοχος ὁ ὄψιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ.

Ως ἀντίοχος ὁ ὀνομασθεὶς εὐπάτωρ στρατευσάμενος ὅτι ἰουδαίους μὲν λυσίᾳ, καὶ νικήσας ἐπολυόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ.

Οτι πολλοῦ χρόνου τὴν πολιορκίαν ξυνεχομένην, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, ἀφορμὴν ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος. Κεφ. ιε.

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς, ὄψιστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἀφεστῶτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις.

Ως νικάνωρ μετὰ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπόλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. ιζ.

Οτι πάλιν ὅτι τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη.

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. Κεφ. ιθ.

HÆC IN DVODECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat. CAP. II.

Quomodo honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis ius ciuium eis concessum sit. CAP. III.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum. CAP. V.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit. CAP. VII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus. CAP. VIII.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo diuitiis copiis Iudas Ammanitas, Simon verò eius frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Iuda fœdus fecerit, & ex Iudea discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus infecto negotio ad suum regem reuertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria. CAP. XVIII.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DVODECIMVS.

Cap. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex in ſuam poteſtatem redacto Perſarum imperio, & conſtitutis vt iam dictũ eſt Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperio verò in multos ſucceſſores diſtracto, Antigonus Aſiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lyſimachus Helleſpontum, Macedoniam Caſſander, Ptolemæus Lagi Ægyptũ. Qui dum ſeditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante lõgo bello, & vrbes multæ afflictæ ſunt, & habitatores earum plurimi per diuerſa præliorũ certamina deſiderati ſunt: id quod tota Syria tum paſſa eſt ſub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hieroſolyma occupauit, dolo tamen circumuẽta. Ingreſſus enim vrbem ſabbato velut ſacrorũ gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hoſtile ſuſpicarentur, & alioquin eum diẽ in ocio & quiete agentib⁹, ſine difficultate potitus dominio, acerbè eã & inclemẽter tractauit. Atteſtatur nobis Agatharchides Cnidius, qui ſucceſſorum Alexandri res geſtas conſcripſit, ſuperſtitionẽ nobis exprobrans, quòd propter eam libertatẽ amiſerimus. Sic. n. ſcribit: Eſt gẽs quę Iudęorũ dicitur, vrbẽ incolẽs magnam & bene munitã, nomine Hieroſolyma. hãc paſſi ſunt in Ptolemęi poteſtatẽ peruenire: & dum, propter ſuperſtitionem grauantur arma ſumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de noſtris hominibus hæc prodidit. Cæterùm Ptolemęus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hieroſolymorũ vicinia, Samariáque & Garizin mõte in Ægyptũ traductos iuſſit ſedes ibi figere: & cùm Hieroſolymitas pertinaciſſimè iuriſiurãdi fidẽ ſeruare cõpertum haberet ex reſponſo quod Alexãdri

Κεφάλαιον α΄.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ἁλοὺς τὰ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴ περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν τὴν ἰουδαίαν διεσημήνατο καθεσπάσμενος ὅπου, τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλοὺς τῆς ἀρχῆς, ἀντίγονος μὲν τῆς ἀσίας ἐπεκράτει, σέλευκος δὲ βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, λυσίμαχος δὲ τὸν ἑλλήσποντον διέπει, τὴν δὲ μακεδονίαν εἶχε κάσσανδρος, πτολεμαῖος δὲ ὁ λάγου τὴν αἴγυπτον εἰλήφει. στασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων περὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πολέμοις τε συνεχοῦς καὶ μάχαις συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀπόβαλλειν τῶν οἰκητόρων, ὡς ἔτι τὴν εἰρήνην ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, σωτῆρες τότε χρηματίζοντος, τὰ εἰκότα παθεῖν αὐτὴ τῇ ἁπλότητι. κατέχει δὴ σαββάτῃ καὶ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν ἰουδαίων αὐτὴν ἀμυνομένων, οὐδὲ γὰρ ὑπενόουν πολέμιον, καὶ δίχα τοῦ αὐτοπτον καὶ τῶν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐγκρατὴς γίνεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἤρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δὴ αὐτῶν ἀποβαλοῦσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ὅτως. ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑπὸ πτολεμαίῳ γενομένην, ἅπλα λαβεῖν ἐθελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀκαίρου δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπέμειναν ἑαυτῶν διὰ τὴν ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τῶν ἐθνῶν ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλὴν ἀχμαλώτους λαβὼν, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς ἰουδαίας καὶ τῆς περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τῆς ἐν γαιζίν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς αἴγυπτον ἀγαγών. εὐνοικῶς δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς ἱεροσολύμων, περί τε τὴν τῶν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκρίνατο ἀλιξάνδρῳ,

προσ-

πρεσβυσαμένῳ παρὰ αὐτοῖς, μετὰ τὸ κρατῆσαι Δαρείου τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας, καὶ τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τὰ παραδεδομένα τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. οὐκ ὀλίγοι δ' οὐδὲ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο, τῆς τε ἀρίστης τοῦ τόπου αὐτοῖς, καὶ τῆς τοῦ Πτολεμαίου φιλοτιμίας, προσκαλουμένης. στάσεις μὲν οὖν τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς σαμαρείτας, τὴν πάτριον αἰχμὴν τοῦ ἔθνους ἀποσώζειν προῃρημένοις ἐγένοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τοῦ μὲν Ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων. τοῦ δὲ σαμαρειτῶν εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος καλοῦντων.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς Πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς Ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀπέστειλε τῷ Θεῷ.

ΕΠειτα τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου παραλαβὼν ὁ φιλάδελφος καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἑνὸς δέοντος τεσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἡρμήνευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν Αἰγύπτῳ τῷ Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας διὰδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Δημήτριος ὁ φαληρεύς, ὃς ἦν ὅπ' αὐτῷ βιβλιοθηκῶν τῆς βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συναγόμενος, ἔπραττε μόνον ἀκούσας σπουδῆς ἄξιον ἢ ἤδη τῇ τοῦ βασιλέως προαιρέσει, μάλιστα γὰρ ἐφρόντιζε τῆς συλλογῆς τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως, συμπληροῦτο. ἐρομένου δ' αὐτὸν ποτὲ τοῦ Πτολεμαίου, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων, τοῦ μὲν ὑπαρχόντων εἶναι φάσκοντος εἰκοσι, ὀλίγου δεῖν χρόνῳ, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμαθηκέναι δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ ἄξια τοῖς Ἰουδαίοις τοῦ παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶσσαν. δοκεῖν μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῆς σύρων γραμμάτων ὁμοίαν ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιόξενον δὲ αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας δυσπορεῖσθαι, ἔχειν δὲ τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν Δημήτριον φιλοτιμούμενον εἰς τὸ πλῆθος αὐτῶν τῶν βιβλίων ἐπισπεύδειν, γράφει τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γενέσθαι. ἀρισταῖος δέ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ βασιλέως, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μεθιότητα, πολλάκις μὲν ἐν πρότερον ἤγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς Ἰουδαίους, ὅσοι ἐν τῇ βασιλείᾳ ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δὲ ἔλαβε τότε διαφέρειν τὴν δέησιν, θεασάμενος τοὺς ἀρχοντας τῶν σωματοφυλάκων, σπουδῇ τοῦ παρακαλεῖν καὶ αἰδοῖ, συναγωνίσασθαι θεὶ ὧν ἐντυγχάνειν μέλλει τοῦ βασιλέως παρακαλοῦν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τὴν τῶν προειρημένων γνώμην ὁ ἀρισταῖος, προσελθὼν τοῦ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸν τοιούτους ἐποιήσατο. δεῖ χρὴ ἀπατωμένους ἡμᾶς ὦ βασιλεῦ θεωρᾶν, ἀλλὰ τἀληθῆ ἀπαλίσγειν. τοὺς γὰρ τῶν Ἰουδαίων νόμους οὐ μεταγράφειν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεῦσαι δεόντως εἰς τὸ σὸν παραγενόμε-

legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terrę allecti, partim Ptolemęi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, instituta patria pernicaciter retinẽtes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sacrosãctum esse affirmant, & victimas à Iudęis nõ aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

Cap. II.

Ptolemeus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

POst hunc Philadelphus assumpto Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero cẽtum viginti millia, idque ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operã, vt, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coëmens quotquot vbicunq. audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducẽta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertũ sibi certis indiciis multos esse apud Iudęos, qui leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorũ lingua & literis, & exhibituros negotium his qui velint eos in Græcum sermonẽ vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non desint sumptus, in bibliothecam suã referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirẽdos libros studio, scribit Iudęorum pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristęus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cùm iamdudum animum haberet rogare eum vt Iudęos in suo regno liberatos restitueret: ratus adesse iam optimã occasionẽ supplicãdi, primũ cũ præfectis satellitib. Sosibio Tarẽtino & Andrea cõsiliũ hoc cõmunicat, multũ obtestatus vt preces suas apud regẽ quãtũ possũt adiuuẽt: & postquã intellexit ipsis quoque rẽ cordi esse, adito rege sic eũ allocutus est: Quia nõ decet nos rex verũ dissimulare, sed ingenuè proloqui: cũ hoc agam⁹ vt Iudęorũ leges non transcribantur tãtũ, verũctiã vertãtur, quónam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi huius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia. liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sanè de ea re inquirèti peruestigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio, præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has precesofferre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Paruáne igitur tibi Aristæ videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quado militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristęi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehẽdebantur non hi solùm quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant, & cùm eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poscere, ne hęc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quo illustrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt & subacta Iudæa mancipia inde in regionem nostram eiúsque vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuẽditi sunt, hos omnes liberos volo fieri, próque singulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cũ cętero stipendio, reliquos verò à mensariis regiis. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captiuitatẽ abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hãc multitudinem. Quapropter iustitię respectu, & commiseratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudęos omnes, qui seruitutem seruiunt, dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictũ proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mãcipiorũ numerũ: id enim & mihiipsi profuturũ existi-

A πίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο ποιήσαιμεν ἄν, πολλὰ γὰρ Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλεύοντων; οὓς τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι πειθὼ ἀκολούθως λύσον τῆς ταλαιπωρείας, τιμῶν βασιλείαν σου διέποντος τοῖς θεμένοις τοὺς νόμους αὐτοὺς θεῦ, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. πάντα γὰρ ἀπαντᾷ συσταθῆναι θεὸν, καὶ οὗτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα. ζῶμεν καὶ οἱ ντες αὐτὸν ἐτίμιον, ἀπὸ τοῦ σύμπαντα ἐμφύειν τὸ ζῆν τιμῶν δὲ πλεῖσθαι αὐτὸ νοήσαντες. ἔθεν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, τοῖς ἐξαίρετον τιμῶν εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τιμῶν πατρίδα, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ βίον ἀπειλησόσιν. ἴσθι μὴν ὅτιγε ὦ βασιλεῦ, ὡς οὔτε γένει προσῆκεν αὐτοῖς, οὔτε ὁμοφύλος αὐτὸν ὢν ταῦτα σοὶ αὐτῷ αἰτοῦμαι· πάντων γὰρ ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων θεῦ, καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς ἀποκρίνεσθαι, δικαίῳ τούτῳ καὶ σὲ προκαλοῦμαι. ταῦτα εἰπόντος θ' ἀριστέως, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ καὶ γεγηθότι τῷ προσώπῳ, πόσας εἶπεν ὑπολαμβάνεις τῶν ἀπολυθησομένων εἶναι μυριάδας; ὑποτυχόντος δ' ἀνδρέου, παρεισπίπτει γὰρ, καὶ φήσαντος ὀλίγου πλείονας εἶναι τῶν ἑκατὸν μυριάδων. ἦ μικρὰν ἄρα ἡμῖν εἶπεν ἀριστεὺς δωρεὰν αἰτεῖς, σωσθῆναι δ' οὐ τῷ παρόντων φησάντων ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖ δ' αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τῷ παρεχηκότι τιμὴν βασιλείαν θεῷ χαρίσηλον ποιήσασθαι. ἀγαθὸς ὑπ' αὐτῷ, ἐκέλευσεν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὰ μισθοφορικὰ, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ ὡδὶ ὑπὲρ ἄξιον, προσθεὶναι γράμματα ὑπέταττο μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τιμῶν ἀριστέως προαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ ὑπὲρ τούτης τιμῶν θεοῦ βούλησιν. καθ' ἃ οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ πατρὸς ἀχθέντας αὐτοῖς καὶ τοὺς ἐμοὶ στρατείας ἀπολύειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, εἴ τινες αὐθις ἐπεισήχθησαν, πλείσιον ἢ τεττάρακοσίων ταλάντων τῆς ἀπολυτρώσεως γεγενῆσθαι φαμένων ταῦτα τε συνεχώρει. καὶ τὸ ἀντίγραφον τῶν προστάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνων ἀναγράψαι, ἵνα ᾖ τι οὗτο. ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῶν τῷ πατρὶ, τιμῶν τε συείαν ἢ φοινίκην ἱππάδραμον, καὶ τιμῶν ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, ἀπεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τιμῶν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπεμπόλησαν, οἵς τε πρὸ αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ. εἴ τινες οὖν εἰσήχθησαν τούτοις ἀπολυέτωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ μὲν στρατιῶται μὴ καὶ τῶν ὀψωνίων, οἱ δ' λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτο τιμῶν πατρὸς προαίρεσιν καὶ τὸ δίον αἰχμαλωτίσαι. τιμῶν δὲ χώραν αὐτῶν ἀγαθὸν τιμῶν στρατιωτικῶν αὐθάδειαν κακακοῶσαι. καὶ ἀγαθὸν εἰς ἀγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν καὶ τοῖς κατανενοσημένοις καὶ τὸ προσῆκον ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄντας ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφάλαιον τοῖς κεκτημένοις. μηδένα δὲ τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς προγεγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ὅτι τρεῖς ἡμέρας ποιεῖσθαι, προς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, ἀναδικνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν.

προστα-

προσταγμάτων ἢ τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βελόμενος, A
ὧν τὰς οὐσίας εἰς τὴν βασιλικὴν κτῆσιν ἀνενεχθῆναι βέ-
λομαι. τούτου ἢ τῷ προστάγματος ἀνενεχθέντος τῷ
βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνης ἢ λειπόντος τῷ
φίλῳ τῷ πρώτῳ καὶ τῷ αὖθις εἰσπεμφθέντων ἰουδαίων
μὴ διεσκάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοψύχως καὶ
τὸ φίλῳ τούτων φιλάνθρωπον. καὶ τελεῖ τῷ φόρων δόσιν
οὖσαν ἀθρόαν ἐπέλυσε τοῖς ὑπηρέταις τῷ ταγμά-
των ὑπομείσαι, καὶ τοῖς βασιλικοῖς ἑξαπλασίοις. ἡμο- B
μένης ἢ τούτου, ταχέως ἐν ἑξ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος
ἐπλήρει τὰ διχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα ἢ ὡσεὶ ξ
καὶ υ τῷ λύρων ἐγένοντο. καὶ γὰρ ὡσεὶ τῷ πτῶν εἰσέ-
φερεν οἱ διατόται τὰς κ καὶ ρ δραχμὰς, ὡς τῷ βα-
σιλέως καὶ ὡσεὶ τούτων διάνοιαν καλύσαντος ἐν τῷ
προσγράψαι ὡσεὶ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προ-
ειρημένον. ἐπειδὴ ἢ ταῦτ' ἐγένετο κῷ τὸν τῷ βασιλέως
βούλησιν μεγαλοφρόνως, ἐπέλυσε τὸν δημόσιον ἐπι-
σκευὴν καὶ τὸ ὡσεὶ τ' τῷ ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς C
δόγμα. ἐδόκει γὰρ εἰκὸς τοῖς βασιλεῦσιν φιλονόμοις, πάντα
ἢ μὴ πολλῆς διαμελείας ἐπιφέρεσθαι, διὸ δὴ τὸ τ' εἰσ-
δόσεως ἀντίγραφον δὴ τὸ τῷ ὄγκων κατασκευήν, καὶ τὸ πλῆθος τῷ ἀποσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ'
ἑκάστου κατασκευασθέν, ὡς ἀκριβεστάτων ἔσῃ τὴν τῶ τα-
χείου τοῖς ὄρεσι μεγαλουργίαν, καὶ ὅλως τὴν τῷ κατα-
σκευασμάτων ἔξοχήν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν ἔσῃ δι-
δάσκων γνώμονα, τ' μὲν τοίνυν εἰς δόσεως τὸ ἀντίγραφον, D
ὑπῆρχε τοιοῦτον. βασιλεῖ μεγάλῳ δωρὰ δημοσίῳ.
προστάξαντός σου ὦ βασιλεῦ, περὶ τῶν τῷ ἐν λειπόν-
των, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμά-
των ὅπως συναχθῇ, καὶ ὡσεὶ τῶν διεπεπλωκότων ὅπως
τ' δεύσης διαμελείας τύχῃ, πάσῃ κεχρημένος ὡσεὶ τού-
τῳ αὐτοῦ ἦ, δηλαδὴ σοὶ τὰ τ' ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία
λείπειν ἡμῶν συὶ ἐπίτηδες. χαρακτῆρσι γὰρ ἑβραϊκοῖς γε-
γραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐνδικῇ, ἔστιν ἡμῶν ἀσαφῆ. συμβέ- E
βηκε δ' αὐτὰ, καὶ ἀμελίσθαι ἢ ἴσῃ σεσημάνθαι, διὰ τὸ
βασιλικῆς ἕπω τετυχηκέναι φροντίδος. ἔστι ἢ ἀναγκαῖον
ἦ καὶ ταῦτα πᾶσι σοὶ, διαπεπλωκότα. φιλοσοφωτέραν
γὰρ καὶ ἀκήρατον τὴν νομοθεσίαν ἦ συμβέβηκεν ὡς ἂν ἐ-
στὶν θεοῦ. διὸ δὴ τοῖς φροντισταῖς αὐτῆς, καὶ συγγραφεῖς τῶν
ἱστοριῶν, ἐκ ἐμπεδίαν φησὶν ἑκαταῖος ὁ ἀβδηρίτης, ἐ-
δ' τῶν κατ' αὐτὴν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς
ἕσης, δὴ μὴ δίον αὐτὴν βεβήλοις σώμασι διασαφεῖσθαι. F
ἐὰν οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, χρήσεις τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρ-
χιερεῖ ὅπως ἐπιλέξῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἑκάστης
φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τῶν
βιβλίων σαφὲς δὴ σύμφωνον εὖ μαθόντες, καὶ τὸ τ' τελεῖ
ἑρμηνείαν ἀκριβῆ λαβόντες τῶν προσταγμάτων, ἀξίως
ταύτης τ' σῆς προαιρέσεως σπουδάσωμεν. τοιαύτης ἔν-
τ' εἰς δόσεως γεγραμμένης, ὁ βασιλεὺς ἐπέλυσεν ἐλεαζά-
ρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν ἰουδαίων χαρακτῆναι ὡσεὶ τούτων, ἅ- G
μα καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν δουλευόντων παρ' αὐτοῖς ἰουδαί-
ων δηλοῦντας αὐτό. καὶ πρὸς τοῖς δεδομένοις δ'
κρατῆρσι καὶ φιάλαις καὶ σπονδείοις, ἔπεμψε χρυ-
σοῦ μὲν ὁλκῆς τάλαντα ν'. λίθων δὲ πολυτελῶν
ἀσυλλογίστου τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοῖς φύ-

mo. Eum verò qui parêre noluerit, cuiuis de-
ferre liceat, mulctandum facultatibus quę fiſ-
co noſtro debēt cedere. Hoc edictum cùm pri-
mum oblatum eſſet regi, nec tamē diſertè cau-
tum eſſet illis quoque, qui vel antè vel pòſt ca-
pti fuerant, liberaliter & illis indultum eſt ea-
dem regis beneficentia: iuſſitque vt ex collectis
iam tributis diſtribueretur pecunia in militem
& in menſarios regios. Quo facto, intra ſeptem
dies peractum eſt quicquid rex iuſſerat; im-
penſis in redemptionem quadringentis ſex-
aginta talentis: quia domini exigebant & pro
infantibus illas cētum viginti drachmas, quaſi
regis edictum etiam hos complecteretur, vbi
adſcriptum erat pro ſingulis mancipiorum ca-
pitibus eam ſummam numerandam. Hæc vbi
ex ſententia regis magnificè ſunt peracta, iuſſit
Demetrium euulgare decretum de tranſcribē-
dis Iudęorum codicibus. nihil enim temerè fie-
bat à regibus, ſed omnia diligenter præmedita-
ta: quapropter & ſuggeſtionis exemplar & e-
piſtolarum in commentarios relatum eſt, &
multitudo miſſorum donariorum, & quòd à
quoque factum eſt, vt primo aſpectu pateat ex
ipſis operibus tam autorum quàm artificum
præſtantia. Suggeſtionis ſanè exemplar fuit ta-
le, Regi magno Demetrius. Quia mandaſti rex
vt quod deeſt tuæ bibliothecæ ſuppleamus, &
libros qui hactenus noſtram inquiſitionem ef-
fugerunt perquiramus, nihil mihi ad ſummam
circa hoc negocium diligentiam reliquum fa-
ciens, ſcire te velim inter eos quos adhuc deſi-
deramus eſſe Iudæorum legis codices. Hebrai-
cis enim characteribus & vernacula ipſorum
lingua ſcripti cùm ſint, intelligi à nobis non
poſſunt. ſunt etiam negligentius quàm par eſt
habiti, eo quòd nondum eis regia prouidentia
contigit. neceſſe eſt autem vt & hos habeas di-
ligenter accuratos. Sapientiorem enim & ſin-
ceriorem legiſlationem continent, vtpote diui-
nitus proditam. Et hæc eſt cauſa, vt Hecatęus
Abderita refert, cur nullus vel poëta vel hiſto-
ricus mentionem eius legis faciat, aut viro-
rum qui iuxta eius præſcriptum res ſuas admi-
niſtrauerunt: quod ſacroſancta ſit, & profano
more tractari non debeat. Itaque ſi idem tibi vi-
debitur rex, ſcribes Iudęorum pontifici, vt mit-
tat ſenos ex ſingulis tribubus ſeniores, legum
earum peritiſſimos, ex quorum interpretatione
apertum ac conſonum ſenſum eorum li-
brorum accipientes, dignum aliquid tuo deſi-
derio colligamus. Ad hanc igitur ſuggeſtionē
iuſſit rex ſiros, vt ad Eleazarum Iudæorum pō-
tificem de hac re ſcriberent, ſimúlque per caſ-
dem literas certiorem facerent de Iudæis per
Ægyptum priſtinæ libertati redditis. præterea
ad faciendos crateres & phialas ac libatoria,
miſit auri talenta quinquaginta, & gemmarū
copioſam multitudinem: iuſſítque cuſtodes
arcarum in quibus gemmæ ſeruabantur, libe-
ram artificibus electionem permittere. man-
dauit etiam pecuniæ pro ſacrificiis & reliquis
templi vſibus centum talenta erogari. Di-
cam autem & opera & eorum ornatum

λακας τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τελῶν ἐπιλογὴν τοῖς τεχνίταις αὐτῶν οὗ παρ' ἂν ἐθελή-
σωσιν εἶδος διατρέπειν. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας ἕως ἑκατὸν τά-
λαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. διηγήσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν,

vbi primùm expoſuero exemplar epiſtolę ſcriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc ſacerdotij faſtigium hoc modo conſecutus eſt. Onia pontifice defuncto filius ei Simon ſucceſſit, luſtus cognominatus, quòd & Deum piè coleret, & ciues ſũma potiretur beneuolentia. Quo mortuo, ſuperſtite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, pontificatũ aſſũpſit: cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit. Rex Ptolemęus Eleazaro pontifici ſalutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Perſæ dum rerum potirentur captiuos eò pertraxerãt, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vſus amplis ſtipendiis conductorũ aliis etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum aſſignata, vt eſſent terrori indigenis. Ego verò poſtquam principatũ adeptus ſum, cùm in cæteros benignitate ſum vſus, tũ maximè in tuos ciues: quorum ſupra centum millia in libertatem vindicaui, reſtitutis de meo preciis eorum ſupra cẽtum millia in libertatem vindicaui, reſtitutis de meo preciis eorum poſſeſſoribus. ex his per ętatem idoneos allegi in militiam: nonnullos quorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accẽſui, ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus eſt rebus preſicere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbẽ Iudęis gratum faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam linguã vertere, & ita verſam in bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, ſi idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaque ſex viros bonos iam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum peritiſſint preſtare bonos interpretes. Spero enim ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream prefectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi chariſſimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum miſimus, talenta argenti centum. Reſcribes autem quicquid volueris, facturus nobis rem gratiſſimam. Hac epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit quàm potuit honorificẽtiſſimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemęo S. Si vales cum regina Arſinoe communibúſque liberis, noſtrę quoque res ſe habent optimè: Acceptis tuis literis gauiſi ſumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem. Aduocataque concione eas legimus, teſtes pietatis qua colis Deum maximum. oſtendimus etiam phialas quas miſiſti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & menſam dedicandam, centúmque illa talenta quæ in victimas & alios templi vſus attulerunt Andreas & Ariſteus amici tui chariſſimi, viri boni ac docti, tuáque amicitia digniſſimi. quare ſcito nos tibi gratificaturos etiã ſi quid præter ingenium noſtrum facere oporteat. prouocati enim beneficiis in ciues noſtros collatis non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiã. Quamobrem continuò pro te ſororéque tua & liberis & amicis hoſtias obtulimus, & populꝰ vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, & pro pacato regni tui ſtatu, vtque hæc legis verſio tam felix tibi ſit quàm cupis maximè.

A μὴ τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἐπιστολῆς τῆς γραφείσης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, παύσω λαβὼν τὸν μισθὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. τελευτήσαντος οὖν τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ σίμων γίνεται ἔνδοξος ὁ καὶ δίκαιος ἐπωνυμίαν, ἐξ οὗ τὸ ἀρχὴν τοῦ θεοῦ δύσκολές καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους δύσκολον. ὑποθανόντος δὲ τούτου, καὶ νήπιος ὢν καταλιπόντος τὸν κληθέντα ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τοῦ ἀρχιερατικοῦ παρέλαβεν, ᾧ γράφει πτολεμαῖος τοῦτον τὸν τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατοικισμένων ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτεύσαντες ὑπὸ πέρσαις ὄντ' ἐκόμισεν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν διὰ μείζονα μισθοφορίας, τοὺς δὲ ἡγουμένους ἐν αἰχμῇ τῷ αὐτῷ, τὰ φρούρια καὶ τοὺς τούτων φυλακὴν παρέσταξεν, ἵνα τοῖς αἰγυπτίοις ὦσι φόβεροι. τοῦ δ' ἀρχοῦ ἐγὼ φιλανθρώπως B ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς οὖσι πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας αἰχμαλώτων δουλευόντων, ἀπέλυσα τοὺς δεσπότας αὐτῷ ἐκ τῆς ἐμῆς λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τῇς ἡλικίας, εἰς τὸν στρατιὸν καταλόγον κατέταξα. πιστοὺς δὲ τῷ θεῷ ἐμοῦς καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς πιστῶν ὄντ' δυναμένων, τούτους ἐξίσωσα νομίζων καὶ τοῦ θεοῦ τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας αἰσθήσεσθαι. τὸ καὶ μείζονα ἀναθήσειν. βουλόμενος δὲ καὶ τούτους χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οἰκουμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἦναι μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμμασιν ἑλληνικοῖς ἐν τῇ βασιλικῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ὁπλίσαι ἄνδρας, οὓς ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ καὶ δύνανται τὸν χρόνον ἱκανῶς ἔχουσι τοὺς νόμους, καὶ δυνήσονται τοῦ ἑρμηνεῦσαι αὐτῷ ἀκριβῶς ποιήσασθαι. νομίζω δὲ τούτων ὁπτηλιάσαντων, μείζονα C δόξαν ἡμῖν περιγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δὲ σοι καὶ τούτων ἐκλεξομένους ἀνδρῶν τὸν ἀρχιστρατοφύλακα καὶ ἀριστέαν, ἐμοὶ τιμιωτάτους· δι' ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῷ ἄλλων ἀπέσταλκα, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. καὶ σὺ δι' ἡμῶν ὁπτήλλων, ὅσα ἂν αὐτὸς θέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα. ὁ οὖν ὁπτολλῆς τοῦ βασιλέως κομισθέντος πρὸς ἐλεάζαρον, ἀντιγράφει πρὸς αὐτὸν ὡς οἷόν τε μάλιστα φιλοτίμως. ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐῤῥωμένων σοῦ τε καὶ τῆς βασιλίσσης ἀρσινόης καὶ τῷ τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἂν καὶ πάντα τοῦ δ' ὁπτολλοῦ λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ὅτι τῇ προαιρέσει σου. καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἐμφανίζοντες αὐτῷ σοῦ τὴν ἕξις πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δὲ αὐτῷ καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ'. καὶ ἀργυρᾶς λ'. καὶ κρατῆρας ε'. καὶ τράπεζαν εἰς ἀναθεσιν. ἃ πάντες θυσίαν καὶ εἰς ὁπτολλοῦ ὧν αὐ δέῃ τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκόμισεν ἀνδρίας καὶ ἀριστέας οἱ τιμιώτατοί σου τῷ φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, ἐξ ὧν ἀρετὴ ἄξιοι. ἴσθι δὲ ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον καὶ ἡ τὰ θεῷ φύσει, ἐπορθμεύοντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τοῖς σοῖς εὐεργεσίας ἀπολυμεῖν ἐς τοὺς ἡμετέρους ἀπο- D λίτας κατατιθύσας. δίδυς οὖν ἐπὶ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῷ τέκνων καὶ φίλων προσηκόντως θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος ἔχαις ἐποίησατο ἡδέσθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναί σου τοῦ βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τοῦ τε τοῦ νόμου μεταγραφὴν, ὅτι συμφέροντι τῷ σῷ λαοῖν ὁ προαιρεῖ τέλος

ὁπτολέ-

δὴ λέξαμθν ἢ κὴ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης, οὓς πεπομφαμθν ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσται ἢ τῆς σῆς δυσεβείας κὴ δικαιοσύνης τὸ, μεταχαράξαντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μὴ ἀσφαλείας τθ̃ κομιζόντων. ἐῤῥῶσο. ταῦτα μθν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶ) τὰ ὀνόματα τθ̃ ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐκόμιζον, ὑπὸ ἐλεαζάρου πεμφθέντες δηλοῦν. ἰνὰ δὲ ταῦτα ὑπογεγράμμθα. ἐν τῇ ἐπιστολῇ. τὸν μθν τοιᾶτ τθ̃ ἀναθημάτων πολυτέλειαν κὴ κατασκθν ἰνὰ ἀπέχειν ὁ βασιλεὺς τῆ θεῷ, οὐκ ἀπιθάνιον ἡγησάμενος δηλθσαι, ὅπως ἅπασιν ἡ τῆ βασιλέως ἐπὶ τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἐφθονει δὲ τὸν εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, κὴ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥαθύμως εἶα γίνεσθαι τθ̃ κατασκευασμάτων, ὧν ἐκάστου ὡς οἷόντε, τὸν πολυτέλειαν δηλώσαι. τῆς μὲν ἰσορίας ἴσως οὐκ ἀπαγγελίσης τὸν ἀπαγγελίαν, τὸ ἢ τῆ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον, οὕτως συνήσθν τοῖς ἐντυχοῦσιν ὑπολαμβάνων. πρῶτον ἢ τὰ περὶ τῆς τραπέζης ἐπιθήσομαι. εἶχε μὲν ἂν δὲ ἐννοίας ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέθη ποιῆσαι τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. πρωτοτάξει ἢ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις τραπέζης, πόσον τὲ ὄγκον, καὶ εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευασθῆναι μεγεθος ἢ καὶ τὴν οὖσαν ἡλίκη τὶς ἦν, καὶ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι, φήσας κὴ παντὰπασιν τῆς ὑπαρχούσης τθ̃ μεγέθους βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι ἢ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος ᾖ τὴν ὑπερβολὴν τὲ μεγέθους γένηται. βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ πρὸς τὰς λειτουργίας ὄχρηστα. καὶ δὴ τοῦτο λογισάμενος σύμμετρον κατασκευάσαι τὴν τραπέζαν, ἀλλ' οὐ δὴ ταλάντιν χρυσοῦ, τθ̃ μεγέθει μθν ὑπερέχουσαν ὑπερβαλεῖν, τθ̃ ἢ ποικιλία κὴ τθ̃ κάλλει τῆς ὕλης. ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς ἢ ὢν κατιδεῖν τραπεμάτων παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβεῖν ὀθόνιον ἔργων καμνῶν ἐπιδόξων, κὴ ὅσα ἰνὰ ἄγραφα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων δὴ τὴν συνέσιν, κὴ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, ἐπέλευσε ταῦτα κατασκευάζεσθαι. κὴ τὰ ἀναγεγραμμθα πρὸς τὸν ἀκρίβειαν αὐτθ̃ ἀποβλέποντας ὁμοίως ἀπεργάζεσθαι. ὑποστησάμενοι δέ τινες πτίσασθαι τὸν τράπεζαν, δύο μθν κὴ ἡμίσεις πηχῶν τὸ μῆκος, ἐνὸς ἢ τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος ἐνὸς κὴ ἡμίσους, ἐκ χρυσοῦ τὴν ὅλην κατασκευὴν τῷ ἔργῳ ποιούμενοι, τὴν μθν οὖν σφαῖραν παλαιστιαίαν εἰργάσαντο. τὰ ἢ κυμάτια στρεπτὰ, τὴν ἀναλυφὴν ἔχοντα χοινικοειδῆ, τῇ τορείᾳ θαυμαστῶς ἐκ τθ̃ ἴσου μεμερισμένην. ζυγώνων γὰρ ὄντων αὐτθ̃, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς κατυπώσεως εἶχε δόσιν, ὡς στρεφομένων αὐτ', μίαν κὴ μὴ διάφορον τὴν ἰδίαν αὐτοῖς συμφερόντως. τῆς ἢ σφαίρας, τὸ μθν ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἰνὰ κεκλεισμένον. σφαῖραν ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δὲ ἔξωθεν φαινόμενον, ἐπὶ μᾶλλον τθ̃ κάλλει τῆς ἐργασίας ἰνὰ ἐπιπονημθν, ὡς ὑπὸ ὄψιν καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ καὶ τὸν μθν ὑποκάτω ἀμφοτέρων τθ̃ μεσῶν ὀξείαν σωτέχνης γένεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τελείαν οὐσῶν ὡς προειρήκαμθν πρὸς τὸν μετεγγελὶν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδέκετο δὲ ταῖς κοινίσι τῆς θορίας, λίθοι πολυτελεῖς διάφθροι, περῶναι χρυσαῖς διὰ ξηλμάτων κατειλημμένοι. τὰ δὲ ἐκ πλαγίθ τῆς σφαίρας κὴ ὑπὸ ὄψιν ἀνατείνοντα, ὡσὴν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θύρις κατακεκόσμηϒ, ῥάβδος τὸν ἀναγλυφὴν ἐοικότων πυκναῖς, αἳ πρὸς τὸν κύκλον τῆς τραπέζης ἤλλυτο. ὑπὸ δὲ τὸν ὠσὴν διάτυπωσιν, στέφανον περιῆγον οἱ τεχνῖται,

A Delegimus etiam ſenos per tribus preſbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuę autem pietatis erit ac iuſtitiæ, vt tranſcripta lege ad nos eá tutò remittas vnà cum eius deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt quæ reſcripſit põtifex. ſuperuacaneum autẽ viſum eſt apponere LXX. ſeniorum nomina qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola, donariorum tamen quæ ex Deo miſit ornatum &
B magnificentiam ſilentio prętерire non poſſum, vt omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim ſumptus ſuppeditãs & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſiduè viſẽdo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nũc recenſebo ſingula, non quòd hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quòd digna ſit quæ prædicetur regis liberalitas: primúmque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longè
C maiorem facere mandauit explorari eius quæ tum Hieroſolymis erat magnitudinem, quanta eſſet, & an maior poſſet fieri: & comperta eius menſura, quódque maior etiam eſſe poſſet: ait ſe eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet vtilis. Cupere. n. ſe ea donaria non ſolùm ad oſtentationem, ſed ad vſum etiam eſſe accommodata: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia
D parem priori facere: quod non erat integrũ addere magnitudini, id compẽſauit varietate ornatus & operis pulchritudine. cùm enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primùm conſtituto menſę modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem vnius, altitudine ſeſquicubitali, totum o-
E pus ex auro facientes loricam ei palmum latã circundederunt: cuius cimæ verſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cùm enim eſſent triangulę per ſingulos angulos eędem erant figurationes vt conuerſę non alia, ſed eadẽ ſpecie oculis occurrerent. loricę verò pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quòd hę totę eſſent conſpicuę. quin & cymę il-
F lę facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari menſura oculis ſubiiciebant. reſticulis autem illis ſculptilibus inſertę erant gemmæ precioſę paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſę. exterior autem loricę facies gẽmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgatũ, quę per circuitũ meſę voluebãtur

huic ſubiecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis,& ſpicis emergentibus,& malis punicis interſertis:quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentib⁹, & auro circũ totam mẽſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis cum virgatis pleræque ſculpturis viſebatur: vt ex vtraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia,etiam in lorica & cymarũ ordine:ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificium vſque imos pedes pertenderet.ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuersã menſæ latitudinem,in eam pedes eius inſeruerunt,quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt mẽſæ iuxta loricam,vt his inſiſtens quaqua verteretur,eandem ſpeciem oſtenderet.In menſa autem ſculptus erat mæander, magni precij gemmis per medium tanquã ſtellis variegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, aliisque generibus quę vbique grata ſunt propter pretiu.Propter mæandrum verò reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rombo circa medium ſimiles,in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria coniunctim cum magna grata ſpectabantur.pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſã ſe reflectentibus,cùm germen alioquin rectũ videretur,baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine:erãtque ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo,hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos diſcurrentibus,in diſcreta verorum ſimilitudine.tanta enim erat artis ſubtilitas,vt perflante vento agitata, naturę non artis opus viderentur.conſtabátque totum opus trimembri cõpoſitione,ſed tanto artificio, vt cõmiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa:quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certè nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duę, ſquamatæ, à baſi vſque præcincturam, ſpiras habentes variis gemmis diſtinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum : & ſuper eum virgatam ſculpturam, & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra romborum ſpecie interueniente. addebant gratiam, inſertæ gemmæ ſcutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atq; implexis inter ſe palmitib. vuas ferẽtibus.

παντοίᾳ καρποῦ φύσιν ὑποτυποῦμένον, ὡς ὑποκρέμασθαί τε βότρυς, καὶ στάχυς ἀνασπᾶσθαι, καὶ ῥοιᾶς ἐπακολουθεῖν. τοῖς δὲ λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν θεωρημένων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὴν οἰκείαν τετυπῶσθαι χρόαν ἐξεργασάμενοι, συνέδησαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλην τὴν ἔμπροσθεν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τοῦ ὠοῦ διάθεσις πεποίητο, καὶ ἡ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τῆς τραπέζης, ὡς ἑπαμφότερον μέρος ἔχειν τοῦ αὐτοῦ τῆς ποικιλείας τῷ ἔργων καὶ γλαφυρότητος θέαν καταπεπασμένῳ, ὡς καὶ τοῦ τῶν κυμάτων θέσιν καὶ τοῦ τῆς στεφάνης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἑτέρου μέρους ἑναλλαττομένης γνώσεως διαφορὰν. τοῦ δ' αὐτοῦ ἄχει καὶ τῷ ποδῶν ὄψει τὴν διαπεπλάσθαι. ἕλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλου τὸ τῆς τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέθεσαν. ἔπειτα περόναις καὶ κατακλείσεσιν αὐτοὺς ἐνέσφιγγον τῇ τραπέζῃ κατὰ τοῦ στεφάνου, διὰ τοῦ θέσεως τῆς καμπυρίας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ᾧ τις ἂν σταθῇ τοῦ τραπέζαν μέρει, παρέχωσι τοῦ αὐτοῦ. ὅθεν δὲ τῆς τραπέζης, μαίανδρον ἐξέλυψαν, λίθοις αὐτῷ κατὰ μέσον ἀξιολόγοις ὥσπερ ἀστέρας ποικίλης ἰδίας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἡδίστην παρεσαυγάζοντας αὐτῷ ἑκάτερον τοῖς ὄψεσι, τῷ τε ἄλλων χλωρῶν ὅσοι θεραπεύδασοι ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τοῦ πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοινοειδὲς ὠφέλκετο, ῥόμβῳ τοῦ κατὰ μέσον ὄψιν ἑμπαρές, ἐφ' ᾧ κρύσταλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωτο, τῇ γοῦν ὄψει τὴν ἰδίας χρῆσιν, ψυχαγωγίαν θαυμασίως παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῷ δὲ στοῦν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἀφύσεις, τῷ πετάλων ὑπὸ τοῦ τραπέζαν ἀνακλωμένων. εἰς ὀρθὸν δὲ τὴν βλάστησιν ἔνθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτῶν ὦν ἐξ ἀίθεσκος λίθου παλαιστιαία πεποιημένη χῆμα κρηπίδος ὑποτελοῦσα. τὸ δὲ πλάτος ἑκτὼ δακτύλων ἔχουσα. καθ' οὗ τὸ πᾶν ἕλασμα τῷ ποδῶν ἐρήρεισο ἀνεγλυφὰν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τῷ ποδῶν ἕκαστον, χιτῶνα αὐτοῖς καὶ κλῆμα τὰ ἀμπέλων σὺν βότρυσιν ἐκφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ δὴ ποῖς τὸ πνεῦμα διὰ λεπτότητα καὶ τὴν ἐπάνω αὐτῷ ἔκτασιν κινούμενα, φαντασίαν τῷ κατὰ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνῃ μιμητῷ παρεῖχεν. σκιαιοὺ γὰρ ὄντων ὥστε τεῖπυχον εἶναι τὸ χῆμα τὰ ὅλης κατασκεύασαν ἁρπέζης, τὰ ἁρμονίας ποῖς ἄλληλα τὰ μερῶν ἅπτος συνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδὲ ὑπονοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως οὐκ ἔλαττον τῇ ἁρπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἀνάθημα τοῦτο κατὰ πολλοῦ τὸ βασιλέως φιλοτιμίαν τοιοῦτο, τῇ τε πολυτελείᾳ τὰ ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τὰ καλλονῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν τορείαν τῷ τεχνίτῃ συνεπιλέσθαι. πασκδάσαντος εἰ καὶ μὴ τῷ μεγέθει τὰ θεραπευομένης τοῦ θεοῦ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μὲν ζωγραφίᾳ, καὶ τῇ καμπυρίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς, πολὺ κρείττονα καὶ ἀβλεπτον ἀπεργάσασθαι. τῷ δὲ κρατήρων, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φωλιδῶν δὲ εἶχον ὑπὸ τῆς βάσεως μέχρι τὰ ὀλαζώματος τὰ ξύλου, λίθων τὰ ἀπείρους ποικίλας ἐνδεδυμένων. εἶτα ἐπ' αὐτῆς μαίανδρος πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξείργασο, καὶ στεφάνοις λίθων παντοίων τὴν ἰδέαν. κατ' αὐτὸ δὲ ῥαβδώσεις ἀνεγλύπτο. καθ' ἧς πλέγμα ῥομβωτὸ δικτύου ἐμφερὲς ἕως τὸ χείλους ἀνείλκυσο. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀποίδλα τε ἀδαχτύλων ἀνεπλήρου τὸ κάλλος. ὠμπεριέφετο δὲ τὰ χείλη τὰ κρατῆρος κείλιον σμίλαξι καὶ ἀθημίσι καὶ βοτρύων χοινίαις εἰς κύκλον ὠμπεπλεγμέναις. τούτοις μὲν ἦν χρυσοῦς κρατῆρας, δύο φορεύτας ἑκάτε-

ερν

ρον ἀμφορίας τῆτον κατεσκεύασαν τὸν τρόπον. οἱ δ' ἀρχιερεῖς τὸν ἐσόπλεθρον τὸ λαμπρότητα πολὺ διαφέρειν γενόμενον, ὡς ἕκαστος ἀφ' ἑκάστης τὰς τῶν προσφερομένων ὄψεις ὁρᾶσθαι. προσκατεσκεύασε δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς καὶ φιάλας λ'. ὧν ὅσα χρυσᾶ ἦν ἀλλὰ μὴ λίθῳ πολυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι κισσοῦ καὶ πετάλοις ἀμπέλων ἐσκίαζο φιλοτέχνως ἐντετορευμένων. ταῦτα δ' ἐσπούδαζε μὲν καὶ ἀφ' ἑκάστου ἐμπειρίαν τῶν ἐργαζομένων θαυμασίων ὄντων ἔχειν τοῦ τέχνου, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τῆς βασιλέως αὐτοῦ καὶ φιλοτιμίας ἀφαφεύγοντος ἀπορρίζετο. ἐπὶ γὰρ ἡ χορηγία τὸ ἄρθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματίζειν τοῖς δημοσίοις σώμασιν ἀπειρηκὰς αὐτὸς τοῖς κατασκευάζουσι παρῆν, καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. αἴτιον δὲ ἦν τοῦτο τῆς τῶν τεχνιτῶν ὀκνηρολεσίας. οἱ γὰρ τῆς βασιλέως καὶ τῆτου αὐτοῦ σπουδὴν ὑποβλέποντες, φιλοπονώτερον τοῖς ἔργοις προσελάμβανον. ταῦτα μὲν τὰ πεμφθέντα εἰς ἱεροσόλυμα, ὑπὸ πολεμαρχῶν ἀναθήματα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος ἀσπασάμενος αὐτὰ, καὶ τιμήσας τοὺς κομίσαντας, καὶ δῶρα δοὺς τοῦ βασιλέως κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν βασιλέα. διαγνωσθέντων δ' εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀκούσας πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τὰς ἑβδομήκοντα τοῦ πρεσβυτέρου ἑλληνιδόξας, δύο μεταπέμπεται τὸν ἀνδρίαν καὶ τὸν ἀρίσταιον τοὺς πρώτους. οἱ δὲ ἀριθμόν, τάς τε ὀπτασίας αἷς ἐνόμιζον αὐτοῦ διὰ τῆς ἀρχαιρεσίας ἀπέδωσαν, καὶ ὅσα φάσζειν ὑπὸ λόγων ἐπυθέτο, ταῦτα ἐδήλωσαν. ἀποδοὺς δ' ἐντυχεῖν τοῖς ὑπὸ τῶν ἱεροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ὅλη τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους ὡς χρειῶν ἕνεκα παρεῖναι συνέταξεν, ἐπέλυσεν ὑπολύσαι, διαδόξον τοῦτο ποιῶν καὶ διὰ τὸ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοιούτων αἰτιῶν ἀχθέντες, ὅλα πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσέσαν, οἱ δὲ πρεσβύτατοι, ὅλα μιᾶς. τότε δίκαιον ὑπολύσας ἐκείνους, τὰς πεμφθείσας ὑπὸ ἐλεαζάρου ἐδείκνυεν. ὡς δὲ ἐδείλθον μὴ καὶ δῶρόν οἱ λέγοντες, ἃ τοῦ βασιλέως κομίσαι ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τῆς διφθέρας, ἀφ' ἧς ἐγγεγραμμένους εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς ἐκέλευε τὰς βιβλίων. ὡς δ' ἀποκαλύψαντας τὴν ἐνδεδημένην ἀπόδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τῆς ἰσχνότητος τοὺς ὑμένας, καὶ τὰ συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον, ἔτι τε γὰρ ἥρμοσο, καὶ τῷ τοιῆσαι χεῖρα πλείονι, χάριν εἰπὼν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τοῦ πέμψαντος, ἐκέλευσε πάντων τοῦ θεοῦ, ἃ τοὺς νόμους εἰς συμβιβάσαι. ἐκβοησάντων δ' ὑφ' ἑνὸς τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τῶν συμπαρόντων γενέσθαι τὰ ἀγαθὰ τοῦ βασιλέως, δι' ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα ῥαπῆσαι, φύσει δ' μεγάλης χαρᾶς παρούσης καὶ τὰ τῆς λυπηρᾶς σύμβολα. καλύσας δὲ τὰ βιβλία δῶναι τοῖς ὅτι τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠσπάσατο. δίκαιον εἶπεν εἶναι πρῶτον ἐμὲ ἐν αὐτοῖς μετασχεῖν ἁγίων τοῖς λόγοις, ἔπειτα καλεῖν προσφωνῶν. τὴν μὲν τοίνυν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον ὁρᾶς αὐτὸ, ὅτι φανῆ ποιήσῃ, καὶ κατ' πᾶν ἔτος ὅτι ἱερομηνίαν εἰς ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγείλατο. ἔτυχε δὲ ἡ αὐτὴ ἔν τῆς παρουσίας αὐτῆς, καὶ τῆς νίκης, ἐν ἀντίγονον ναυμαχίᾳ νίκησε. συνεσιαθῆναι τε αὐτοῖς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε διαθῆναι τὰς καλλίστας, πρὸς τῇ ἄκρᾳ. ὁ δὲ ὅτι ὁ τοῦ ξένου ἀποδοχῆς τεταγμένος νικάνωρ, διαφέρειν καλέσας, ὃς εἶχε τοῦ πρὸ τούτων φροντίσαι ἐκέλευσεν ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τοῦ διαίτων. διετέτακτο δ' τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον,

A & ornatus quidem vtriusque erat hic, amplitudo verò quæ amphoram caperet. argentea verò quæ quis specula splendore vincebant, certius etiam reddentes inspectantium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quib⁹ quicquid spatij gemmis erat vacuum, frondibus edere & pampinis sculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non solùm artificum ingeniis ornabantur vsque ad miraculum, sed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentiùs accurabantur: qui non satis putãs quòd sine parsimonia sumptus præberet, relictis etiam seriis negotiis sæpe adibat officinas & inuisebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione versabantur in opere. atque hæc sunt donaria ab hoc rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerant, nõ sine muneribus ad regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam sunt reuersi, rex cognito eorum simul & septuaginta seniorum aduentu confestim legatos Andream & Aristeum, acciuit: ab eisque & epistolam pontificis recepit, & multa præterea scisciscando didicit. Et cùm vehementer cuperet congredi cum septuaginta senioribus qui Hierosolymis ad interpretandã legem venerant, quicunque priuatorũ negotiorum causa expetebant eius colloquium, præter morem suum dimitti iussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tum verò illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. vt verò senes illi venerunt cum muneribus à pontifice missis, & cum membranis quæ legem aureis literis inscriptã continebant, primùm de libris eos rogauit, vt verò ex inuolucris deprõptos obtulerunt, multum diúque miratus membranæ subtilitatẽ, & commissuras quæ ita latebant, vt visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed lõgè maximas Deo cuius leges attulerint. cúmque seniores eorúmque comites vno ore omnia fausta regi acclamassent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quę quidem mœroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit: iussiq́ue libros accipere quorũ hoc erat officium tum demum viros salutauit, præfatus æquum fuisse vt pri⁹ de ea re propter quã acciti fuerant percontatus, deinde illos quoq. compellaret. diem quidem aduentus eorum tã gratum sibi confessus est, vt quoad viueret, per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret. fortè enim eadem erat qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluitq́ue vt conuiuæ sibi essent, & diuersoria mandauit eis assignari sub ipsa arce pucherrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex disposuerat, vt ex eis ciuitatibus quę in ratione

victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorũ omnia pararentur, vt tractati more consueto suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitũ est, Dorotheo hac cura commissa, quòd his callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus strauit, rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextrã suam discumbere, reliquam verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorẽ eorum pertinens. postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus quorum est à suis precatiunculis auspicari conuiuium, locus hic non fuit: sed vnum ex conuiuarum numero sacerdotem Eliasæum nomine precatione mensã consecrare ipse rex iussit: qui stãs in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausũmque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto fruebantur appositis. cúmque rex siluisset quantum satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignã. illis verò disertè ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum cõsuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi librũ quem hoc argumento cõscripsit. Quos sermones cùm nõ solùm rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiam, eóque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse fassus est, per quos didicisset quomodo regnũ administrare oporteat: iussitque datis priùs in singulos ternis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis transiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam rogauitque vt quandoquidem ad opus iam ita instructi sint, vt nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi verò nõ parcẽtes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, vsque horam nonam assidẽtes operi: reliquũ deinde tẽporis curando corpori dabãt, præter aliam copiam etiã de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo ita vt mandatũ ei fuerat. mane aũt regiã ingressi salutato rege in eundem locum ad institutum negocium se referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ vbi versa fuerat, præsentibus etiã interpretibus, perlegit codicẽ. concio verò & seniorum interpretationẽ approbauit,

A καὶ γὰρ πόλιν ἐκάλει, ὅσαι οὐ τοῖς κτίσταις χαίρουσιν ὡς ἐπὶ διαγωγὴν, διὰ τοῦτον ὀλιγανθρώπους. ἐκ τοῦ τὴν ἀρχαιομυθίαν εἰς αὐτὴν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς ὡδαιδάλτο, ἵνα τῇ συνηθείᾳ χόπῳ τὸ διαίτης δύσχρημοι μᾶλλον ἥδιον ᾖ, καὶ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοδίαις ἔχοι δυσχεραίνουσιν. ὁ δὲ καὶ τούτοις ἐγίνετ', ὡς ἐκεῖθεν ὁρμᾶτ' ἐπὶ τὸν βίον ἀκεῖσθαι, διὰ τούτοις καθηγεῖτο. συνέπρωσε δὲ
B πάντα δι' αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιδοχάς. καὶ διμερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, οὕτως προσάξαντος τοῦ βασιλέως. τοῖς μὲν γὰρ ἡμίσεις ἐπέλθοιεν αἱ χεῖρα κατακλιθῆναι. τοῖς δὲ λοιποῖς, μὴ τὴν αὐτοῦ κλισίαν, οὐδὲν ἀπολιπὼν τῆς εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ' οὕτω κατεκλίθησαν, ἐπῆλθε τὸν διωρισθέντα εἰς ἕκαστα χρόνον διηγεῖσθαι τοὺς ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένους, καὶ ταῦτα ὑπηρετῶν. διὸ τοὺς ἱερεῖς καὶ
C τοὺς καὶ τοῖς ἄλλοις οἷς τὰς κατοικὰς ἐποιοῦντο παρατίθεσθαι. τῇ δὲ ἑβδομηκονθήμερον ἵνα ἐλάσσονα ὄντα ἱερεῖα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς παύσασθαι κατοικάς. ὁ δὲ τοὺς εἰς μέσον, ἤρξατο τοῦ βασιλέως τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοὺς ἀρχομένους ὑπ' αὐτοῦ. ἔπειτα κρότος ἦν ἀπάντων μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ἄρθη. καὶ παυσάμενοι, πρὸς διωγὰν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς παρασκευασμένων ἐξ ἀπάσης. ἐθαύμαζεν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἐδόξει δυνατὸν εἶναι καιρὸν
D εὖ, φιλοσοφεῖν ἠξίωσε, καὶ ἕκαστον αὐτῶν, λόγους ἐπενεγκὼν τυχικοὺς, καὶ πρὸς τὴν ζητουμένων θεωρίαν. ἀκεβὰς δὲ ἐκείνων πάντας οὐ πόσους ὁ λόγος αὐτοῖς προελθὼν ἐθαυμάσθη, ἐδόμηδος, τοσοῦτον ἐφ' ἡμέρας ιβ' συμπόσιον ἐποίησατο. ὡς τῷ βουλομένῳ τὰ καθ' ἡμέρας γενέσθαι τῇ ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, εὖ μαθεῖν, αἰσχύνη τὸ ἀφιερωθὲν βιβλίον ὁ συνέγραψε δεῖ
E ταῦτα. ἐθαυμάζοντος δὲ αὐτοὺς, οὐ μόνον τὸ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τὸ φιλοσόφου προνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα φύσεως, καὶ δεῖ τὸν εἰκὸς καὶ τὸ λόγου δύνασθαι καὶ κάλλος διῆλθεν, παύσεσθαι μὲν δεῖ τούτων δηλονότι. χαίρειν δὲ αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν ἥδη παρόντων αὐτῷ, ὠφελῆσθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ μεμαθηκότα πᾶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύει τε αὐτοὺς, αἰεὶ ζῆν ἀδόντας τέλεστα, καὶ τοὺς ἀπεκατασταθέντας ὑπὸ τοῦ κατοίκου. ἐλθοῦσιν δὲ ζῶν ἡ-
F μέρας, ἐδέξαθαι αὐτοὺς ὁ δημήτριος, καὶ ἐλθὼν τὸ ἐπίλοιπον ὅλον χῶμα ὁ θαλάσσης πρὸς τοῦ πόντου, καὶ ὁδὸς πρὸς τοῦ γέφυραν, προσελθὼν ὑπὸ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποιήσατο ἐν τῷ ἐδᾳ τοῦ ὄντα καταπαυσαμένῳ οἴκῳ, πρὸς ὁδῷ σκῆνα προαγμάτων ἡρμένας καλὰς ἔχοντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλεσε πάντων, ἐν αἷς ἐνδεῖν εἰς τοῦ ἑρμηνείαν τῶν νόμων, παρόντων ἀκωλύτως ὑπομενεῖν τὸ ἔργον. οἱ δὲ ὡς ἐνι
G μάλιστα φιλοτίμως, φιλοπόνως τοῦ ἑρμηνείας ἀκριβῶς ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἑβδόμης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες. ἔπειτ' ὑπὸ τοῦ τὰ σώματος ἀπηλλάσσοντο θεραπείας, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τοῦ διαίτην χορηγουμένων, καὶ πρόσθεν τὰ δωρεῶν πολλὰ καὶ τῶν ἐδασκευαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε γὰρ, αὐτοῖς παρέχοντος. ἐπεὶ δὲ πρὸς τοῦ αὐλοῦ ἐδαγόμενοι, καὶ τὸ πολυμαθὲς ἐκπαλαίοντες, πάλιν ὑπὸ τὸ αὐτὸν ἐπέσων τόπον. καὶ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀποπλυνόμενοι, καὶ καθαίροντες αὐτοὺς, ὅτως ὑπὸ τοῦ τῶν νόμων ἑρμηνείαν ἐξέπεσον. μεταγραφέντος δὲ τοῦ νόμου καὶ τὸ κῦ τῆς ἑρμηνείας ἔργου τέλος εἰς ἡμέρας ἑβδομήκοντα καὶ δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοὺς ἰουδαίους ἔπαντας εἰς τὸν τόπον ἐν᾽ᾧ καὶ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παφέντων καὶ τῆς ἑρμηνείων, ἀνέγνω τούτοις.

τὸ δὲ

τὸ ὑ πλῆθος ἀπεδέξατο μᾶλ καὶ τοὺς δόξαντας φρισβυτέρους τὸν νόμον. ἐπήνεσαν ὑ καὶ τὸν δημήτριον τῆς διανοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς δόρεάν γεγυμνασμένον. παρεκάλεσάν τε ἀεῦναι καὶ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτι ἱερεῖς καὶ τῆ ἑρμηνίων οἱ φρισβύτεροι, καὶ τὸ πολιτεύματος οἱ φρεσβευταί, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας ἀπήρτισαι ὑ δόξαμεν ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ἁπάντων ὑ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώμην, ἐκέλευσαν εἴτις ἢ φθειρόντα φρεσγεγραμμένον ὁρᾶ τῆ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν διορθοῦν. συμφέρειν τοῦτο καὶ ποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, συμφέρειν τοῦτο φρόντοντας, ἵνα τὸ κεῖσθαι ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ δόξαμεν. ἐχάρη μᾶλ οὖν ὁ βασιλεὺς ὑ ὅτι τούτῳ τὴν αὐτῆ φρομήρισιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένον. ἤδη δὲ μᾶλιστα τῆ νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῆ, καὶ τοῦ δόξαντος καὶ τοῦ σοφίας ἐξεπλάγη τὸ νομοθέτου, καὶ φρὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς οὕτως θαυμασῆς οὔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς οὔτε τῆ ἱστορικῶν αὐτῆς, οὔτε τῆ ποιητῆ ἐπεμνήσθη. ὁ δὲ δημήτριος μηδένα τολμῆσαι τῆς τῆ νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι, δόξαι τὸ θεῖαν αὐτὴν εἶ καὶ σεμνοῦ ἔφασκε, καὶ ὅτι βλασφεῖσθαί τινας τούτοις ὑπ' χειρήσαντας ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλοῦν ὡς θεόπομπός τε βουληθεὶς ἱστορῆσαί τι φρὸ τούτων ἐν τοῖς ἐν τῶν δόξαις, πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἡμέραις, καὶ φθορᾶ ταῖς αἰτίαις ἐξελάσειε τὸν θεόν, ἐστραῦθαι αὐτῆ ἠμέλειαν τῶν φθορεσύνων ὑπονοεῖν. οὐ μᾶλ' ἀλλὰ καὶ ὅναρ εἶδεν, ὅτι τῶν αὐτῆ συμβαίη φρειεργαζομένῳ τὰ θεῖα, καὶ τῶν ἐκφέρειν δεῖ κοινοῖς αἰθρώποις δηλήσαντι. καὶ ὑπεχόμενος κατέσῃ τὴν δόξαν. ἐδήλου ὑ καὶ φρὸ ἱστορικὸν τῆ τρεγωδίαν ποιῆ αἰφρεῖσθαι, ὅτι βουληθεὶς σ' ποι δράματα τῆ ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μυθολογίαν, τὰς ὄψεις γλαυκωθεὶς ὑ συνεισδὺν τοῦ αἰτίαν ἀπαλλαγῆν τῆ παίδος, ἐξομνύμενος τὸν θεόν. φθαλεῶν δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς φθρὸ τῆ δημοτείου καθοὺς φευείρηται, φρεσπεμψάμενος αὐτοῖς ἐκέλευσε πολλοὺς ποιεῖσθαι τῆ βιβλίων τοῦ δημόλεσαι, ἵνα δόξαμεν ταῦτα καθαρῶς. τοὺς τε ἑρμηνεύσαντας παρεκάλεσε συνηθῶς φρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς ἰουδαίας φθραγίνεσθαι. τῦτο γὰ αὐτοῖς ὑ φρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτῆ, καὶ φρὸς ἃς ἐπὶ τῆ δωρεᾶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νῦν μᾶλ γὰ εἶ δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν ἔλεγεν, ἐκουσίως ὑ φρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τύχεσθαι πάντων, ὧν ἔτι αὐτῶν ἔσῃ σοφία δηλαῖα τυγχῶν, καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοφρεσύνη φθρὸς χεῖν ἱκανή. τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτούς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας ξ εἷς, ὑ χρυσοῦ τάλαντα δύο. καὶ κυλίκιον τοῦ τάλαντον, καὶ τοῦ τῆ συμποσίου στρωμνῶ. καὶ ταῦτα μᾶλ ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῆ δ' ἀρχιερεῖ ἐλασζάρῳ δ' αὐτῶν ἔπεμψε, κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τοῦ ἀκόλουθοι αὐτῆ θησαυρῶ, καὶ κυλίκιον τοῦ τάλαντον λ'. φρὸς τούτοις ὑ καὶ στολὰς ἐ πορφυρᾶς, καὶ στέφανον δόξαρεπῆ, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἱστοὺς ἑκατόν. ἔπ γεμῶ φιάλας καὶ ζυβλία, καὶ σπονδεῖα, ὑ κεστῆρας χρυσοῦς φρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν ὁ δῆ τῆ ἐπιστολῶν, ὅπως εἰ τῆ ἀνδρῶν τούτων θελήσειέν τινες φρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, δύναιτο, φθεῖ πολλοῦ ποιούμενον τοῦ μὴ τῆ ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων σπουσίαν, ὑ τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχειν καταπίπτειν. ὁ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμῶν τῆ ἰουδαίων τοιαῦτα φθρὸ πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου σπουδῆ γενέσθαι.

A & Demetrium ipſum collaudauit, cuius ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſet: rogauerúntque vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & ſacerdos & ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulauerunt, quandoquidem feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat. quæ ſententia cùm omnibus placuiſſet, iuſſerunt vt priùs ſi quis aliquid deprehenderet vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligẽtiùs inſpectum & indicatum corrigeret, quando conſultum eſſet vt res ſemel approbata rata eſſet in perpetuum. Quamobrem rex multum gauiſus eſt, videns hanc quoque ſuam voluntatem in publicum ceſſiſſe commodum: ſed maiorem etiam percepit voluptatem dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legiſlatoris ſapientiæ: cœpitq; de ea re conferre cum Demetrio, rogans qui factum ſit vt tam admirandarum legum nec hiſtoricus vllus nec poëta mẽtionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit, neminem auſum eam attingere, quam conſtaret diuinam eſſe & omni veneratione digniſſimã: & punitos eſſe quoſdam à cœleſti numine, qui illam temerè attrectare non ſint veriti. Theopompum enim volentem inde quædã ſuis ſcriptis inſerere, mente motum fuiſſe diebus xxx. & per interualla inſaniæ precibus Deum placaſſe, facilè coniicientem quę morbi cauſa fuerit. atque etiam in ſomnis admonitum hęc ideo pati, quòd fuiſſet circa res diuinas curioſior, caſque voluiſſet proferre profanis hominibus. quare cùm à cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodectę etiam poëtę, cùm in quadã tragœdia vellet aliquid è ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cùm erratũ agnouiſſet, exorato Deo redditã aciem. acceptos deinde à Demetrio libros rex cùm adoraſſet, aſſeruari iuſſit diligenter, vt incorrupti manerẽt: rogauítque interpretes vt crebrò è Iudæa venientes ipſum inuiſerent. id enim eis non minus cõmodum fore quàm honorificum. Nunc enim æquum eſſe vt remittantur: ſed ſi vltro ad eum venerint, conſecuturos quicquid vel ipſorum ſapiẽtia dignum ſit, vel regia munificentia. Tum quoque remiſsi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſinguliſque vnius talenti calicibus, & toris diſcubitoriis. præterea pontifici per eoſdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauítque eum per literas, vt ſi quis ex his viris veller ad ipſum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, & diuitias libenter in eiuſmodi inſumeret. Atque hæc ſunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

CAP. III.

Honor à regibus Asiæ Iudaeorum genti habitus, & quòd in ciuitatibus à se conditis ius ciuium ei concesserint.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτιμήσαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

LII. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in cõditis à se per Asiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluítque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis cõditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cùm Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipuè ipsorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus nihil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quàm præsentis offensionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam satis suppliciorum exoluisse: eos verò qui nihil peccassent, non esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur. Ionibus enim cõtra hos seditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quẽ Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulãtibus vt siquidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque deos colerent: cùm res ad iudicum cognitionem deuenisset, viceruntcausam Iudæi: obtinueruntq; vt sibi liceret suis moribus viuere, patrocinio Nicolai Damasceni adiuti, Agrippa enim pronũciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negociũ. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neque enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani verò & Titi magnanimitatem meritò quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bello gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiúsque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè mulctarentur,

ΕΤυχον δὲ καὶ τῆς παρὰ τῶν βασιλέων τῆς ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ Σέλευκος ὁ νικάτωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοῖς ἔξίωσε, καὶ τοῖς ἐποικισθεῖσιν ἰσοτίμως ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὸν πολιτείαν ταύτην ἕως καὶ νῦν ἔχειν. παραμένει δὲ τοῖς ἰουδαίοις μὴ βουλομένοις ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρήσασθαι, λαμβανόντων ἀργυρίου τὸ, παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἐλαίου τιμὴν ἀργύριον. ὃ τῷ δήμῳ τῷ ἀντιοχέων ἐν τῷ νεῷ πολέμῳ λύσαι σπουδάσαντος, μουκιανὸς ἡγεμὼν οὐκ ἔτι τῆς συρίας ὑπάρχων μὴ ταῦτα κρατῆσαι τῶν οἰκείων, διδόντος οἱ ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μήτε τοῖς ἰουδαίοις, οἷς ὑπῆν τυχεῖν. ἐξ ὧν τὰς αἰτίας κατανοήσαντες τῶν ῥωμαίων ὑπεροψίαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μήτε λῦσαι δίκαια ἀσπάσασθαι καὶ τότε. ὅτι καί τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικροῖς πρὸς αὐτοὺς ὄντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μόγις ἑκάστου πολιτεύματος ὑπείκοντος, οὐδὲν τοὺς αὐτοὺς τῷ ὑπερέχοντι καὶ τὰ πρεσβεύοντα πολιτείας ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρόσθεν ὀργῆς καὶ τῆς τῷ ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μᾶλλον ἀφῆκαν πλείονας ἐκφάσεσιν. ὡς τε μηδὲν μήθ' ὑπὲρ ἑαυτῶν πρὸς τοὺς ἕλληνας, μηθ' ὑπὲρ τῶν πρὸς τοὺς παλαιοὺς μισοπονηρίας, ἐκδικῶσι πρὸς τὸ λυσαι τὰ τῷ ἀρχαίῳ τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπως. ἀλλὰ τοὺς αὐτοεξουσίους αὐτοῖς ὅπλα ἐκ χωρὶς σώζεσθαι ἐᾷ μὴ χρῆσθαι πανοπλίαις φύσεως, τοὺς δ' οὐδὲν ὠφελοῦντας, οὐ δίκαιον ἀπεστερῆσθαι τῷ ὑπερέχοντι. ὅμοιον δέ τι τούτων ἐκ μᾶλλον ἀχρήστως φρονήσαι ἔδοξε τῷ ἰουδαίων οἰκήτορι. τῷ γὰρ ἰώνων κινδύνων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ διορθῶσαι τὸ ἀμείπτως, ἵνα τῆς πολιτείας ἐν αὐτοῖς ἔδωκεν αὐτόχρης ὁ σωτὴρ θεὸς, ὁ δῆμος τοὺς ἕλληνας θεοὺς λεγόμενος, μόνοι μετέλθωσιν, ἀξιοῦντων δ' εἰ συγχωρεῖς εἶναι αὐτοῖς ἰουδαίοις, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, ἐκ δίκαιος ἔφη τοὺς αὐτοὺς σεβομένοις, ὑπάρχειν ἰουδαίοις τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, συνεφέσεως ἐκ αὐτοὺς κωλύειν τὸ δικαιοῦν. ὁ γὰρ ἀχρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτῷ κρινόντι εἶναι. τὸ δ' ἀκριβὲς οὔπω βουλεύεται καταμανθάνειν, ἀπαγγέλοντι τῷ πολέμου ἱστορίαν τὰ ἐκατοστὸν εἰκοστὸν βιβλίου καὶ τετρακοσιοστὸν μὲν ὧν τῷ ὑπ' ἀγρίππου κεκρίσθαι, οὐπω ἔστιν ἴσως θαυμάζειν. οὐ γὰρ ἐπολέμει τότε ῥωμαίοις τὸ μέγεθος ἔθνος οὐδὲ ἀσπάσασθαι δ' αὖτις ἐκ πᾶν ἔλαβε μεγαλοφροσύνῃ εἰκότως ἐκπλαγείη, μὴ πόλεμον καὶ τηλικούτους ἀγῶνας οἷς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, ἐνέγκαντα δικαίως. ἐπαναγκάζω δὲ τὸν λόγον ὅθεν χωρεῖν ὅθεν τοὺς ἰουδαίους ἐπ' αὐτόχρη τῷ μεγάλῳ βασιλεῦσιν τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτοῖς τε πολλὰ παλαιπωρήσαι τῆς χώρας αὐτῶν ἕνεκα, καὶ τοῖς τῷ ναῷ θεοῖς εὐεργεσίαν ἡμοιβότος. πολεμοῦντος γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸν δυνάστην πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῷ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ ἡττωμένου, ταῦτα πάσχειν, ὡς οὐ-

ὡς οὐδὲν ἀπέλειπον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πονουμένης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τῶ κλύδωνος· μεταξὺ τῆς δυσχειμερίας τῆς αὐτόχου, καὶ τῆς ὑπὸ Σκόπα δευτέρου αὖτις τροπῆς τῆς πραγμάτων κειμένου. νικήσας μὲν γὰρ τὸν πτολεμαῖον ὁ αὐτόχος, τιμῶ ἰουδαίαν προσήγετο. πολυτίμητος δὲ τῷ φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὖτις μεγάλῳ ἐξέπεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν Σκόπαν, ὑπὲρ τοὺς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ. ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις εἷλε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον ὑπὸ αὐτῷ προσέθετο. μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸν Σκόπαν αὐτόχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς ταῖς πηγαῖς τῶ ἰορδάνου, καὶ πολλὰ αὐτῷ τῆς στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δ' αὐτόχου χειμασαμένου τὰς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκόπας κατεῖχεν, καὶ τιμῶ σαμαρείαν, ἑκουσίως αὐτῷ προσέθεντο ἰουδαῖοι. καὶ τῇ πόλει δίξαμενοι, πάσῃ αὐτῷ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῷ ἱεροσολύμων φρουρεῖς πολιορκοῦντι, προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν αὐτόχος, δίκαιον ἡγησάμενος τιμῶ τῷ ἰουδαίων προὶς αὐτὸν εὐνοιᾶν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, μάρτυράς τε τοῖς ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν δίδοσθαι προὶς αὐτῶν, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνω δεδόχθαι αὐτοῖς, ἐμφανίζων. δεδόχθαι γὰρ ἔμοιγε ὑπὸ τὰς ὑπογραφεῖσας, προσελθὼν εἰς μάρτυρά τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις, πολύβιον ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν γὰρ τῇ ις τῶν ἱστοριῶν αὐτῷ, φησὶν οὕτως. ὁ δὲ τῶ πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας, ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς τῶ Σκόπα νικηθέντος ὑπὸ αὐτόχου, τιμῶ μὲν βατανίαν καὶ σαμάρειαν, καὶ ἄβιλα καὶ γάδαρα παρέλαβεν αὐτόχος. μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προσαχυρούμενον ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ οὗ καὶ πλείονα ἔχειν λέγοντας, καὶ μάλιστα δι' τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ὑπόφασιν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθήσομαι τὴν διήγησιν. καὶ πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ὅθεν τιμῶ διήγησιν, ἐδεήθημεν πρῶτον τὰς ὑπογραφὰς τῶ βασιλέως αὐτόχου. βασιλεὺς αὐτόχος πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν ἰουδαίων καὶ παρευτύκα μὲν ἥνικα τῆς χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν ὑπαδεξαμένων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ δεδηλωμένους δ' εἰς τιμῶ πόλιν αὐτῷ λαμπρῶς ἐκδεξαμένων, καὶ μὴ μόνον τ' χορηγίας ἀπαντησάντων, ἀφθόνων δὲ τῶν χρησίμων τοῖς στρατιώταις ⁊ τοῖς ἐλέφασι παρεχομένων, συνεξελόντων τ' καὶ τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῷ αἰχυπλίων. ἠξιώσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῷ ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην ὑπὸ τῷ πρὸς τοὺς αἰθεφόπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῷ διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. πρῶτον δ' αὐτοῖς ἐκείναμεν δίκαιον τιμῶ δ' σύνεσιν δεδόχθαι τὴν εἰς ταὶ θυσίας σύνταξιν, κτίσαντα τε θυσίμων ⁊ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ λιβανωτοῦ, ἀργυρίου τιμὴν, μυριάδων ⁊, καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς κῆ τὸν ὑπηκόοντα νόμον, πυρῶν μεδίμνους αυξ', καὶ ἁλὸς μεδίμνους τοί. πολεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς καὶ εἴ τι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἢ ἔστι τῶν ξύλων ὕλη, κατακομιζέσθω δὲ αὐτῆς ⁊ ἰουδαίας, ⁊ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τῆ λιβάνου, μηδενὸς προσαναγκάζειν τέλεσι. ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς ἂν ὑπάρχειν γένηται τὴν τ ἱερᾶ ἐπισκευὴν δέοι.

A non aliter quàm nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui & multas eius vrbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem pòst Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cúmque recepisset occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptúmque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus equum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuit. earum exemplar subiiciam, citato priùs Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius XVI. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorum gentem subegit. ac paulo pòst in eodem libro narrat quomodo victo Scopa Antiochus Bataneam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: móxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cùm multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hîc priùs Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum sumus ingressi studium erga nos suum declarauerunt, & in vrbem suam venientes splendidè exceperunt senatu obuiam progresso, exercituíque nostro & elephantis copiosè victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primùm decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinque, volóque vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo absoluatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Iudæa quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quíve ante hyperberetæum mensem eò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsque in triennium: remittimúsque eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati priùs fuerint. Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus quæ Iudæis vetitum est attingere, ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantùm solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductantē exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degētibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curā meam deposcere. Quaptopter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarium cum tota supellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia cæleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam maiorū nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur vt eos, licèt difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colēdum aruis & vinetis idoneos: immunitatémque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terrę prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, vt benignè à nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat.

A πολιτευέσθωσαν ὑπὸ πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους κατὰ τοὺς πατρίους νόμους. ἀπολυέσθω δὲ καὶ ἡ γερουσία καὶ ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ καὶ ἱεροψάλται, ὧν ἐφ' ἑκάστης κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ στεφανίτου φόρου, καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ ἄλλων. ἵνα δὲ θᾶττον καὶ πόλις κατοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νῦν κατοικοῦσι καὶ κατελθοῦσιμένοις, ἕως ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἀτελεῖς εἰς μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπολύομεν δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τοῦ τρίτου μέρους τοῦ φόρου, ὡς τὰ αὐτῶν ἀπολωλότα τὴν βλάβην. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτούς τε τούτους καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν γενηθέντας ἐλευθέρους ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν. ἃ ὠμὼν οὖν ὅλη σοὶ, ταῦτα σοὶ ἔγραψε. σημαίων δὲ καὶ τὸ ἱερὸν, φέγγαμμα τοῦ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, τοιοῦτον τοιόνδε. μηδενὶ ἐξὸν ἔστω ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν τέμενον εἰσιέναι τοῦ ἱεροῦ, πλὴν ἀπηγορευμένοις τοῖς ἰουδαίοις, οἷσπερ οἷς αὐ ἀγορεύεται ὁ νόμος τοῦ πατρίου νόμου. μηδ' εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων καὶ λαγωῶν, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μηδὲ ταὐδορὰς εἰσφέρεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ ζῆν τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δὲ τοῖς θυσιαστικοῖς θύμασιν ἐφ' οἷς καὶ πρὸ τοῦ καλλιερεῖν, θύεται ζάφθαι χρῆσθαι. ἐὰν δὲ τούτων τι παραβαίνῃ, ἀποτινύτω τῷ ἱερῷ, ἀργυρίου δραχμῶν χιλίας. ἔγραψε δὲ μάρτυρον ἡμῖν δύσβουλά τε καὶ πίστιν ἰδίκα ναυτιζόντα τὰ πρῶτα τοῦ φρυγίαν, καὶ λυδίαν ἐπύθετο. καθ' ὃν καιρὸν, ἐν ταῖς αὐτοῦ σατραπείαις καλδαίων ζεύξιν τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν καὶ ἐν τοῖς μάλιστα φίλον πέμψαι πρὸς τὸν ἡμέτερον ἐκ βαβυλῶνος εἰς φρυγίαν, γράφει οὕτως. βασιλεὺς ἀντίοχος ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔρρωσαι εὖ ἂν ἔχοι. ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός. πυνθανόμενος τοὺς ἐν λυδίᾳ καὶ φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης ὀλιγωρίας ἡγησάμην τοῦτό μοι δεῖσθαι. καὶ βουλευσαμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τί δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ φρούρια καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῶν ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας καὶ βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκοθεν δισχιλίους συνοικῆσαι μεταγαγεῖν. πίστεσιν γὰρ εὕρομεν αὐτοὺς ἔσεσθαι τῶν ἡμετέρων φύλακας, ἕνεκα τοῦ θεοσεβεῖς τὸν θεὸν αὐτῶν δι' ὁσίαν, καὶ μαρτυρουμένους δ' αὐτοὺς ὑπὸ τῶν προγόνων εἰς πίστιν οἴδα καὶ προθυμίαν εἰς ἃ ἂν παραγγέλωμεν. βουλόμεθα τοίνυν καὶ παρ' ἐμοῦ δοῦναι τοῦτο μεταγαγεῖν, ὑποχόμενον νόμοις αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ' αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τὰ οἰκοδομαὶ οἰκιῶν δοῦναι αὐτοῖς τόπον ἱκανόν, καὶ χέρσον εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν ἀμπέλων. καὶ ἀτελεῖς τοῦ ἐκ τῆς γῆς καρποῦ αὐτοὺς εἶναι ἔτη πέντε. μεχρὶ δὲ καὶ ἄχρις ἂν τοὺς ἐκ τῆς γῆς καρποὺς λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τοῦ θεραπόντων δαπάνας. διδόσθω δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὐτάρκες, ἵνα τῆς παρ' ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερον παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. φόβου δὲ θεοῦ καὶ τοῦ ἐθνους καὶ τὸ δυνατὸν, ὅπως ἐπὶ μηδενὸς ἐνοχλῆται. περὶ μὲν οὖν τῆς αὐτόχου φιλίας τοῦ μεγάλου πρὸς ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν ἀποχρώντως εἰρήσθω.

μὴ ὃ

μὴ δι' ταῦτα φιλίας καὶ συνθήκας πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ποιήσαιτο, καὶ δι' ὧν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, δῶρα χωρήσας αὐτῷ τῆς κοίλης Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ἰουδαίας καὶ Φοινίκης, φερνῆς ὀνόματι. καὶ διαριθμήσαντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τὴν φόρων, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῇ ὑπερθέσει ὠνοῦντο παρίδιας φορολογίας, καὶ συναθροίζοντες τὸ προστεταγμένον κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐπέλεγον. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὐπραγοῦντες πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἐνόσει δὲ ταῦτα διὰ ἀρχιερέως Ὀνίου· τελευτήσαντος γὰρ Ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς ἔλαβε. μεθ' ὃν καταστρέψαντα τὸν βίον, Ὀνίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ δικαίου κληθέντος. σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς Ἐλεαζάρου καθὼς προεῖπον. ἦν δὲ Ὀνίας, βραχὺς καὶ τὸν θράσσοιαν, καὶ χρημάτων ἄτιτων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν εἰς τὴν ἰδίαν, τάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην, ὃς καὶ πατὴρ τοῦ Φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα πρεσβευτήν, ἠπείλησε τὸν Ὀνίαν, εἰ μὴ δοίη τοῖς φόρους. καὶ ἐπέλεγε κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ὀλίγαν, καὶ πέμψειν τοῖς ἐποικήσουσι στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ Ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν δὲ Ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε παρὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

A Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæáque & Samaria: diuisísque inter vtrumque regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub
B Onia pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

Is Onias pusillanimis erat, & auarus: quæ IIII.
causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram com-
C mouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam quòd tributum non redderet: minabatúrque ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudæi perterriti sunt, licèt Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐκ τῶν ἡμιμέρους αὐτοχείας ἐπανόρθωσις ὑπὸ Ἰωσήπου τοῦ νεωτέρου, πεισαμένου φιλίας πρὸς Πτολεμαῖον.

Cap. IIII.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

D

Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἐπὶ τῇ ἡλικίᾳ, δεῖ συμβάντι δὲ καὶ σοφίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔσχεν ἐκ τῶν ἱεροσολυμίτας, τοκέων μὲν πατρὸς, ἐκ δὲ τῆς Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, διαλαμπούσης αὐτοῦ τῆς μητρὸς τῷ τοῦ θρασσοῦ ἀφανείᾳ, ἔτυχε γὰρ αὐτὸς δεκαδύο ἐτῶν εἰς φιλόλαον κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ
E Ὀνίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τοῦ πλήθους, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βουλομένῳ ἐμβιβάσαι διὰ τὴν τοῦ χρημάτων ὀλιγωρίαν, δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν προστασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἐλαττοῦσθαι. εἰ δ' ἐφοβεῖτο οὗτος ἐμὲ τὸν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὸ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ἀπορίαν, καὶ πᾶν ὁπωσοῦν παθόντας αὐτοὺς τοὺς πολίτας, συνεβούλευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δηλῶσαι αὐτῷ ἃ πάσχουσι· καὶ παρ' ἐκείνου τὴν χρημάτων ἃ μέρους.
F G τοῦ δὲ Ὀνίου μήτε ἄρχειν θέλειν ἀποκειμένου, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δ' εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν δοτὸν θέσθαι λέγοντος, μήτε ἀπαλλάσσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ πρεσβεύειν αὐτῷ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συγχωρεῖ παρὰ τοῖς ἔθνους, ἐπηρώτησε. φήσαντος δὲ δεῖξειν, αἰδεσθεὶς ὁ Ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρλύει τὸν Ὀνίου τοῦ θείου περὶ αὐτῶν ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῆς παρὰ τῆς συνθεσποτείας ἐλπίδος θράσσοιαν αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου. πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὃν μηδὲν ἀδικοῦσιν.

IOsephus autem quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus è sorore Oniæ pontificis, cùm indicio matris cognouisset de aduentu legati, fortè enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modò pecuniis parcat, coniiceret in periculum populum, à quo & reipub. administrationem & pontificalem honorem acceperat. Quòd si tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam sustineat & patriam & ciues in discrimen adduci, iret saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neque principatum se morari, & pontificatum etiam, modò liceat libenter se depositurum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Oniæ sui auunculi negligentia, sed missa mœstitia meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persuasurúmque ei quòd irascatur immeritò.

Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipſe verò egreſſus ex templo legatum regium excepit hoſpitio, & donatum pretioſis muneribus, lautéque per aliquot dies acceptum, præmiſit ad regem, dicens ſe quoque mox ſecuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accenſus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat vt in Ægyptum veniret, operámque ſuam obtulerat: effecturum enim ſe vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus eſt liberalibus honeſtiſſimi iuuenis moribus. Cæterùm reuerſus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Ioſephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter pontificis ſegnitiem ſuſceperit. Tantis denique iuuenem aſſiduè ornabat laudibus, vt & rex & regina Cleopatra erga abſentem adhuc affecti eſſent optimè. at Ioſephus miſſis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo ſumerent, ſatis iam inſtructus ad profectionem iumentis, veſtibus & poculis, impenſis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipſo tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium principes ad emenda vectigalia, quæ ſingulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Ioſephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam. qui cùm apud Alexandriam audiſſet, Memphi Ptolemæum eſſe, profectus eſt illi obuiam. Sedente autem rege in curru vnà cum regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hieroſolymis hoſpitio Ioſephi vſus fuerat) conſpicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc eſſe illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hieroſolymis reuerſus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum ſalutauit, & currum iuſſit conſcendere. quo facto Oniam accuſare cœpit. At Ioſephus: Danda eſt, inquit, ſenectuti venia. Scis enim quòd ſenes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio noſtro non deerimus, vt nihil de nobis meritò poſſis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex deguſtata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare vt iuberet eum diuerſari in regia, & quotidie ſuæ menſæ adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indignè ferebant. Cúmque dies auctionis veniſſet, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles ſuæ quiſque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœleſyriæ Phœniceſque & Iudææ ac Samariæ, accedens Ioſephus culpabat illos licitatores, tanquam de compoſito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum confiſcationibus, quę priùs publicanis ſolebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente,

καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκούσαν, ἠυχαρίστει τῷ Ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ τε ὑποδέχεται τὸν Ἀθηνίωνα τῷ τοῦ πολεμαίου παρισθμίῳ, καὶ φιλοφρονούμενος αὐτὸν πολυτελέσι δωρειαῖς, καὶ δὴ πολλὰς ἐπιτάσας φιλοτίμως ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ γὰρ ἔτι μᾶλλον ἐγηγόνει πρόθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν Ἀθηνίωνα τὸν βασιλέα, τῷ παρισθμῷ τῷ προξενήσαντος, ἐπαρμήσαντος εἰς ἀγυπτίους ἰέναι, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται Ἀθηνίωνα τοῦ πτολεμαίου τυγχάνειν αὐτὸν ποιήσειν ὑποχνουμένου. τὸ γὰρ ἐλεύθερον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν παρισθμὸς τὸν ἐλθόντα εἰς τὴν ἀγυπτίων, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀγωνοθεσίαν, καὶ ὡς τῆς τοῦ ἰωσήπου χρηστότητος ἐδέησεν, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥξειν, παραιτησόμενος τῶν ἁμαρτημάτων τὸ πλῆθος. ἔστι γὰρ αὐτῷ πρόσταγμα. ἀμέλει τοσαύτη ὡς τῷ ἐγκωμίων τοῦ νεανίσκου διετέλεσε χρόμενος ἀφθονία, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κλεοπάτραν, ἀφορμὴν ἔχειν πρὸς τὸν ἰώσηπον οὔπω παρόντα. ὁ δὲ ἰώσηπος ἀναπέμψας πρὸς τοὺς φίλους εἰς σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἑτοιμασάμενος ἐσθῆτας τε καὶ σκεύη καὶ ὑποζύγια, καὶ ταῦθ' ὡς ἦν δισμυρίας δραχμὰς ἀφορμὴν ἀσάμενος, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῆς πόλεων τῆς τῶν συρίας καὶ φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ὅπως τὰς τελῶν ὠνῶνται. κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῆς ἐκάστης πόλεως ὑπάρχειν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν οὗτοι κατὰ τὴν ὁδὸν τὸν ἰώσηπον, ἐχλεύαζον αὐτοῦ τὴν πενίαν καὶ λιτότητα. ὡς δὲ εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τὸν βασιλέα πτολεμαῖον ἔλαβεν ὄντα, ὑπαντιάσας αὐτῷ καθεζομένῳ τοῦ βασιλέως ὑπὸ ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετὰ ἀθηνίωνος τοῦ φίλου, ἔφη δ' ὦ ὁ ἀθηνίων, ἀνδρὸς ἰουδαίου, θεασάμενος αὐτὸν ὁ ἀθηνίων, ἃ δὴ ἔποιει τῷ βασιλεῖ γνώριμον, λέγων τοῦτον εἶναι, ὡς οὐ προσῆκεν ἐξ ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθὸς τε εἴη καὶ φιλότιμος πανύσῃ. ὁ δὲ πτολεμαῖος, φράσας τὸ αὐτὸν παυάσασθαι, καὶ ἀναβλῶψας ὑπὸ τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καθεζομένου δὲ τοῦ ὀνία φέρεσθαι ἤρξατο ἐγκαλῶν. ὁ δὲ συγγίνωσκε φησὶν αὐτῷ ἔτι τὸ γῆρας. οὐ γὰρ λανθάνει σε πάντας, ὅτι καὶ παῖδας καὶ γέροντας τὸν αὐτὸν ἔχειν συμβέβηκε. προσῆκεν ἡμᾶς ἔτι σοι τῷ νέῳ ἅπαντα, ὥς τι μηδὲν αἰτιάσασθαι. ἡθεὶς δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ διετρυφᾶτο τῷ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπειραμένον ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς σὺν τοῖς βασιλείοις αὐτὸν καλοῦσαν συνδιαιτᾶσθαι, καὶ καθημέραν ὅτι τὰ ἐπάσεως τὰ ἰδίας ἔχειν. γενομένου δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ τῷ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸ ἰώσηπον, ἀνδρῶς ἔφερον. διέτασσε δὲ ἡμέρας καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πωλεῖσθαι τῆς πόλεων, ἠγόραζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν ταῖς παρίσι διαφέροντες εἰς ὀκτακισχίλια δὲ τάλαντα συναθροιζομένων τῆς τῆς κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τῆς φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ ἰώσηπος, τοὺς μὲν ἀνουμένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγην αὐτῷ τιμὴν ὑφίσασθαι τῆς τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ὑπεχέτω. καὶ τῆς ἁμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπροσέκειτο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοιτο τῷ φρονήματι αὐτοῦ κατακυρώσων τὴν ἀνδρῶν τῆς τολμῆς ἐκείνῳ φήσαντος, ἐγγυήσομαί σοι καὶ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχει δοῦναι, σφόδρα ἀστείως ἀπεκρίνατο, δώσειν δ' εἶπεν αὐθρώπους ἀγαθοὺς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγειν δ' τούτους οἵτινες εἰσὶν εἰπόντος, κἀμὲ τὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν, ὑφ' ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῆς ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοῖς ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν ἀγῶνα ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρὰ δοκιμηθέντας. οἱ μὲν ἐτάνυσον εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι παρρησίας μετ' ἀσχημοσύνης. ὁ δὲ Ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως περὶ στρατιώτας χιλίους, ἐξέωσε μὲν τινὰ βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ διάζευξιν. καὶ δανεισάμενος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, παρὰ τοῦ βασιλέως φίλων, τάλαντα πεντακόσια, εἰς συρίαν ἐξώρμησε. γνόμενος δ' ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν τοὺς Ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ προσύβριζον αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ καὶ τὰ γεγονότα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τῷ φρονήματος, καὶ τῷ πεπραγμένῳ ἐπαρθείς αὐτὸν, ἐφίησιν αὐτῷ ποιεῖν ὅτι βούλεται. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ σύριοι κατεπλάγησαν, καὶ παράδειγμα τῆς ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοῖς τῆς Ἀσκαλωνίτιδος ἄνδρας αἱρημένους, ἀνοίγοντας τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν Ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ὑπερφρονοῦντα δὲ καὶ σκυθοπολίτιδι ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, οἷς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ἐπεκτείνας τοῖς φρόνοις, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τῆς ἀνῆς τῆς τολμῆς, εἰς τὸ διαμεῖναι τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς οὖσι κατεχρήσατο, τὴν ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τότε δυτυχίας παρεῖν, φρόνιμον ἡγούμενος, ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰρ ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶρα ἔπεμψε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δυνατοῖς, ἀνούμενος διὰ τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν. ἀπήλαυσε δὲ ταύτης τῆς δυτυχίας, ἐπ' ἔτη κδ'. πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ'. πεπαιδοποιημένος δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σολυμίου θυγατρὸς ἕνα υρκανὸν ὄνομα. γαμεῖ δὲ ταύτην ὀξ αἰτίας τοιαύτης. συὼ τὰδελφῷ ποτὲ εἰς ἀλεξανδρείαν ἐλθὼν ἄφνω καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν συνοικίσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος Ἰουδαίων, καὶ διαπονῶν τοῦ βασιλέως, ὀρχηστρίδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον διαφερούσης, ἐρασθεὶς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦτο μηνύει, παρακαλῶν αὐτὸν ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται τοῖς Ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα καὶ δάκρυον ἀγαθὸν γνόμενον, τοῦ χεῖν αὐτῷ ὡς τὸ πλεῖστον τῶν ἐπιθυμιῶν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως δέξασθαι τὴν δικαιοσύνην, κοσμήσας τὴν αὐτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἦγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατοικίσησεν. ὁ δὲ ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνίρχεται τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τούτου γνομένου πολλάκις, πράξαι σφοδρότερον. ἔφη δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρᾶν τῆς ὀρχηστρίδος, εἰ μὴ ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ δοῖ χωρήσειν τὸν βασιλέα.

& vt amplificatori redituum ſuorum addicturum ſe promittente, rogante tamen ecquos fideiuſſores haberet, feſtiuè reſpondit, daturum ſe homines probos & honeſtos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret poſtulatus: Te, inquit, rex dabo, tuámque coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridens permiſit eum abſque fideiuſſione habere vectigalia. id quod valde moleſtum fuit his qui poſthabiti fuerant, non ſine pudore in patriam reuertentibus. Ioſephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt poſſet contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis quingenta talenta, profectus eſt in Syriam. Et cùm veniſſet Aſcalonem, tributúmque à ciuibus exigeret, & non ſolùm nihil acciperet, ſed conuitiis etiam appeteretur: comprehenſos circiter viginti eorum primates affecit ſupplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam tranſmiſit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permiſit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exemplo recenti caſtigatæ in Aſcalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Ioſephum excipientes tributa ſoluebant. Cúmque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more ſolito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem miſit: comparatiſque multis pecuniis & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad conſtabiliendam præſentem potentiam vſus eſt, prudenter exiſtimans optimum eſſe iam partam felicitatem tueri ex ipſius reditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto ſibi concilians. Vſus eſt autem ea proſperitate per annos XXII. ex vna vxore procreatis ſeptem filiis, ſuſcepto etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occaſione duxit coniugem. Cùm aliquando veniſſet Alexandriam cum fratre, ducente ſecùm filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingreſſam in conuiuium formoſam ſaltatriculam adamauit, ſolíque fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, ſubſeruiret ei vt clàm ea potiri poſſet. Frater verò libenter operam ſuam pollicitus, ornatam filiam ſuam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum ſobrius, per errorem cum fratris filia congreſſus eſt: & cùm hoc ſæpius feciſſet, magis etiam in amorem accenſus, conqueſtus eſt apud fratrem quòd periculum eſſet, ne non poſſet excutere amorem ſaltatriculæ, quam fortè rex nollet ei cedere.

Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei fruí amata muliere, atque etiam vxorem eam ducere: falsus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in se admittere. Iosephus collaudata tam fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eáque genuit quem diximus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim adulescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Iosephus enim volens cognoscere quísnam ex his ad virtutem esset idoneus maximè, vnumquemque misit ad eos qui tum professione disciplinarum erant celebres: illi verò propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuersi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, vt illic sementem faceret: sed prius subtractis clàm loris, quibus arator boues ad iugum solet astringere. Quò postquàm peruentum est, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, suadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolénsque interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bubus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proscindi iusserat, sementéque facta, domum rediit. Pater autem reuersum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, vt solum germanum filium, magis etiam posthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd regi Ptolemæo natus sit filius: versíque omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Iosepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem susципere: & recusantibus cæteris, quòd se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, suadentibúsque vt Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum aduocat: rogátque ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet. qui cùm promptè eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu siluisset, suasit patri ne domo quicquam munerum regi mitteret: sed vt ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, vt pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille verò ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filij consilio, scripsit procuratori Arioni,

A τῷ δ' ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγωνιᾶν ἀβασκάλωτος, ἀποδημεῖν δ' ἧς ἱρᾷ μὴ ἀδίκως, καὶ γυναῖκα ἔχειν. αὐτίκα φύσαντος, καὶ παῖδα ἀπὸ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἔλοιτο μᾶλλον τὴν ἰδίαν ὑβρίσαι θυγατέρα, ἢ ἀδελφῶν ἐλάττων ἐν αἰχμὴ γλιόμενον. ἐπαρίσας αὐτὸν ὁ Ἰώσηπος τῆς φιλαδελφίας, συνέφηνεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν ὑρκανὸν ὄνομα ὡς προειρήκαμεν. ἐπεὶ δὲ ὁ

B ιγ' ἐτῶν οὗτος ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὴν φυσικὴν αἰδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δικαίως αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φθονηθῆναι δυνάμενον, τῶν δ' Ἰωσήπου γνώμην θελήσαντος τὶς αὐτῶν τῶν ἡλῶν πρὸς ἀρετὴν εὐτύφρονα, καὶ καθόλα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὴν ὑπὸ ῥαθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, αὐόκνοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μὴν δ' ἐκείνους τὸν νεώτερον ὑρκανὸν ὁδοῖς αὐτῷ τ' ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν β' εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπεργασάμενος τὴν γῆν, δασκρύψας τοὺς ζυγατῆρας ἱμάντας. ὁ δὲ νεανίσκος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοὺς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὴν τοῦ βουλατοῦ γνώμης κατελόγισε, συμβουλεύοντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομισοῦντας τινὰς τοὺς ἱμάντας. τὸν δὲ καιρὸν ἠγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύειν ἀσημάντους τοὺς ἀποσταλησομένους, ἐπεσόμενος τῷ ἐσχατικῷ καὶ τῆς ἡλικίας ἀφεστῶτες. κατασφάξας δὲ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε. τιμὰς δὲ τὰς δορὰς αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐνέδυσε τούτοις τὰ ζεύγλια, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀρότρια, ἐὰν ὁ πατὴρ αὐτῷ προστάξειν γῆν, ὑπέστρωσε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ἀσπασάμενος τὸ φρονήματος, καὶ τὸν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαρίσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἐπὶ μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν δηὶ τούτῳ. ὡς δ' ἀπήγγειλε τὶς αὐτῷ, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν υἱὸν τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γεγονέναι, καὶ πάντες οἱ φρόντιστοι τῆς συνείας καὶ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες τὴν γενέσιον ἡμέραν τοῦ παιδίου, μετὰ μεγάλης

F δαψιλοῦς εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὴν ὑπὸ γήρως κατέχετο. τῷ δ' υἱεῖ ἀπαντᾶσθαι εἴ τις αὐτῷ βούλεται ἀπιέναι πρὸς τὸν βασιλέα. τῷ δ' ἀρισταίτερον παραγενομένῳ, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγχεμάτερον ἔχοντι φησάντων, τὸν ἀδελφὸν δ' ὑρκανὸν πέμπειν συμβουλευσάντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν ὑρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμος ἔστιν αἰτήσειεν. ἐπαγγειλαμένου δὲ παρέσεσθαι, καὶ δῶρα χρημάτων οὐ πολλὰν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ ὀλιγικῶς, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δεκαχμὰς μυρίας, ἥδετο τῇ παιδὸς τῇ φρονήσει. ἐλάλιπτον δ' ὀλίγον ὁ παῖς συνεβούλευσε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτόθι μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δ' ὀπτολλὼ πρὸς τὸν ἀλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρίχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ δὲ νομίζων δέκα ταλάντων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαρίσας ὡς παραγενοῦτα καλῶς, γεάφει τῷ οἰκονόμῳ ἀρίωνι, ὃς ἄ-

ὃς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διῴκει, οὐκ ὄντα ἐλάττω ἑξακισχιλίων ταλάντων. ὁ γὰρ Ἰώσηπος τὰ ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ προθεσμίας ἐνεστώσας καθ' ἑκάστους ἔδει τῷ βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἔγραφε τῷ ἀρίωνι τοῦτο ποιεῖν. πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαντήσας τὸν πατέρα καὶ λαβὼν ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμησεν. ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς δὲ Πτολεμαῖος εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ ἀρίωνι τὴν ἐπιστολὴν, ἐπερωτήσας αὐτὸν, πόσα βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δ' αἰτήσειν δέκα, ἢ βραχεῖ τούτων πλείω, εἰπόντος χιλίων χρῄζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτους ζημιοῦντι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ σωφρονίζοι τὴν οὐσίαν, ὡς ποθῶν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτίχα ἐδίδου, καὶ μιμεῖσθαι αὐτὸν ἠξίου ἡδέως τὸν γηγενῆ. δώσειν δ' οὐδὲν πλέον τριάκοντα δίκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ. παροξυνθεὶς ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ τοῦ ἀρίωνος γυναικὸς, τοῦτο ἀπωσαμένης τὴν κλεοπάτρα, καὶ δηθείσης ὅπως ἐπιπλήξῃ τῷ παιδὶ, σφόδρα γὰρ ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ, φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ κλεοπάτρα. ὁ δὲ πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν ὑρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε πῶς δικαιοῖ πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς, οὔτε ὀφθεὶς αὐτῷ, καὶ πρεσβύτερον δόντα τὸν οἰκονόμον. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μεμῦσαι ἐπέλευσεν. τὸν δὲ φασὶν ἀποκεκαμμένον τῷ πρὸς τοῦ βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ὄζοι παρ' αὐτῷ κωλύων τὸν ἡγεμονεύοντα γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ θεῷ. κἀ δὲ τοῦτον τὸν λογισμὸν, οὐδὲ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, δεδιέναι γὰρ κομίσαι τοῦ πατρὸς δυσγένειαν ἡγουμένῳ. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι κελεύσαντα ὧν προσέταξε. διαφέρειν γὰρ οὐδὲν, ἢ μικρὸν εἶναι τινὰ διαφορὰν ἢ μέγαν. αὖθις οὖν μὴ κολάζοιμι τοὺς τοιούτους, ἢ οὐ προσδοκᾶν ὑπὸ τῶν ἀρχομένων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐτράπη, καὶ τὸν μεγαλοφρονούμενον τοῦ παιδὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δ' ὁ ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς διετίθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μεγάλη βοήθεια ὄζοι αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῶν δεσμῶν ἀπελύθη. καὶ ξένης ἐκλιπὼν ἡμέρας ὁ ὑρκανὸς, ἠσπάσατο τοὺς βασιλεῖς. οἱ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλοφρόνως εἰσίασαν ἐκ τοῦ πρὸς τὸν πατέρα τιμοῦ. λάθρα δὲ πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας ἐκ ἑκατὸν γεγραμμένους ἐπιτηδείους καὶ ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον τάλαντου. ἑκατὸν δὲ παρθένους τῆς αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστίασιν πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ τῶν τροφίμων τῆς χύτρας, ὑποκατακλίνεται πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐπὶ τοῦ ἡλικίαν ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους καὶ τοῦ ἀξίωμα δεχομένων. τῶν δὲ συγκατακειμένων πάντων τῶν μερῶν τὰ ὀστᾶ, αὐτὸς γὰρ αὐτοῦ τὰς σάρκας, σαρδόνιον ἐμπεφυκὸς τοῦ ὑρκανοῦ, ὡς πλησίασαν τοῦ βασιλέως αὐτῷ ζάπεζαν, ζύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ πρὸς τὰ σπλάγχνα καὶ τοὺς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας αἰεὶ δέκτο, προκαλεσάντων αὐτὸν τῶν καταπεπωκότων τῇ ζαπέζῃ, παρεστὼς τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ προκείμενα ὑρκανοῦ ὀστᾶ; ἐν πάντου γὰρ ἴσασι ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν οὐσίαν ἅπασαν ἀφείλετο, ὡς ἔστι. ταῦτα τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε.

A qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eò mittere, & quoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: móxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, vt eum aliquo modo perderent.
B Vt verò exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quótnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi opus esse, iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebátque vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem
C coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. iubebátque vt veniret, ac causam eius facti diceret.
D Ille contrà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquam adito templo mactasset victimas: eáque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona quæ offerret regi de parente suo bene merito. Seruum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas. expectandum
E mox ipsi regi vt contemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. móxque clàm aditis negotiatoribus,
F emit ab eis centum pueros formosissimos, & literatura peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad conuiuium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectabatur, propter scommata & facetias
G hominis, rogatus à conuiuis ad regem se vertit, & Vidén, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus,

Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries: Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abiicere ossa, quod & ego homo cùm sim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus: simulauit se dolere, quòd non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Iosephus propter exilitatem muneris, vbi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quàm vt se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendaticiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cùm cognouissent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad vrbem cùm exciperetur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

A γελάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν τοῦ ξύφους λόγον τὸν Ὑρκανὸν, καὶ ἐρομένου τὸν ὑρκανὸν ὅτι τοσαῦτα ὀστᾶ ἀπῆν δηλήσεται ὁσᾶ, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κυνὰς τὰ ὀστέα σὺν τοῖς κρέασι καταδίειν ὥσπερ οὗτοι, πρὸς τοὺς καταχειμάρους ἀπορρίπτων, ὅτι μηδὲν ἐμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο. οἱ δ' ἀνθρωποι, τὰ κρέατα ἐσθίουσι, τὰ δὲ ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν. ὅπερ αἰσθόμενος ὢν κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ σοφὴν οὖσαν ἠμείψατο, πάντας ἐκέλευσεν αἰδεσθῆναι, τῆς δὐτραπελίας ἀποδεχόμενος αὐτόν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ἕκαστον τῶν τοῦ βασιλέως φίλων παρελθὼν, καὶ τῶν ἄλλων δυνατῶν, τοὺς μὲν ἠσπάζετο, ἄλλοις δ' ἤτει τὴν οὐσίαν ἀπεπυνθάνετο, τί μέλλουσι δίδοναι τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἡμέρᾳ. τῶν δὲ τοὺς μὲν, αἱ δώδεκα τάλαντα δίδοναι φρονοῦντων, τοὺς δ' ἐν ἀξίᾳ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, ὑπεκρίνετο λυπεῖσθαι ὡς τὸ μὴ δύνασθαι τοσούτῳ προσοίσειν δῶρεαί. πλέον γὰρ πέντε ταλάντων οὐκ ἔχειν. οἱ δ' ἀκούσαντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγνωσθησομένου τοῦ ἰωσήπου, καὶ προσκρούσοντος τῷ βασιλεῖ δι' τὴν τοῦ βεαχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐτάσεως τῆς ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ τάλαντα οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, οὐ πλεῖον εἴκοσι. ὁ δ' ὑρκανὸς οὐς ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, ταῖς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τοῦ δώρου πολυτέλειαν, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι καὶ τοῖς περὶ τὸν θεραπείαν τῷ βασιλέως οὖσι, πολλῶν ἄξια ταλάντων δῶρα ἐδώκει, ὡς διαφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον. τούτοις δὲ ἐπαγγειλάμενος αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ διαλλάξασθαι τὸν ὑρκανὸν. πολεμῶν δὲ τὸν μεγαλοψυχίαν ἀπατασάμενος τῷ μειρακίου, προσέταττεν αὐτῷ δωρεὰν ὃν βούλεται λαμβάνειν. ὁ δ' οὐδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῷ γράψαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, καὶ γράψας τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τυγχάνοντα τὸν ὑρκανὸν παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ μεγάλης ἐπιτιμήσεως τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ διαφθεροῦντες αὐτὸν, καὶ τοῦ πατρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος γὰρ αὐτῷ ἔνεκεν τῆς εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφρόντιζε τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. τὴν ὀργὴν μὲν τοι τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. παρεγενόμενον δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ μηδενὸς ἐδέχετο, δείσας αἰτιώρησιν εἰς τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φοβούμενος τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἀσίας, σέλευκος ὁ σωτὴρ ὀνομαζόμενος, υἱὸς ὢν ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. πλουτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ ὑρκανοῦ πατὴρ ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν ἰουδαίων λαὸν ἐκ πενιχρᾶς καὶ ταπεινῆς ἀδυναῦ, εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας,

εἴκοσι

εἴκοσι ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας καταχών. ἀπέδωκε δὲ καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτῷ διάδοχος τῆς τιμῆς αὐτῷ ὀνίας γίνεται, ᾧ πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἀρεὺς, πρεσβείαν ἔπεμψε καὶ ὑπομνηματισμούς, ὧν τὸ ἀντίγραφον ἔστι τοιοῦτον.

A per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onia filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar extat. V.

Κεφάλαιον ε'.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

B

Cap. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice.

ΒΑσιλεὺς λακεδαιμονίων ἀρεὺς, ὀνίᾳ χαίρειν. ἐντυχόντες γεγραφῇ τινὶ, εὕρομεν ὡς ἐξ ἑνὸς εἰσὶν ἡμῖν ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς περὶς ἀβρααμ συγγενείας ὑπάρχοντες. δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, γράφειν περὶς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιησόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, καὶ τὰ ὑμέτερα ἴδια νομιοῦμεν, καὶ τὰ αὐτῶν παρ' ἡμῖς ὑπάρχειν ἐξόμεθα. δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα, ἐσφράγισται τοῖς ὀπισθογράφοις. τὰ γεγραμμένα δὲ ἐστὶ τετράγωνα. ἡ σφραγὶς δέ ἐστιν ἀετὸς δρέπων ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ὑπατολὴ ἡ πατρῴα τοῦ λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον ἀφεῖκε τὸν τρόπον. ἀποθανόντος δὲ ἰωσήπου τὸν λαὸν συνιέναι ἐπὶ πολὺ περὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τῷ γὰρ πρεσβυτέρῳ πολλῶν ἐξεπιτηδείων ὄντων, ὃς ἐκαλεῖτο ὑρκανὸς, ὁ ἰωσήπου πάππος, ἐδόκει τὸ πλῆθος καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχουν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σίμων ἐβοήθει τῷ συγγένειαν. ὁ δὲ ὑρκανὸς ἐπὶ πολλοῖς μὲν χρόνοις ἐπὶ δήμου εἰς λεοντόλυμα. ἐφεδρεύσας δὲ τοῖς πέρᾳ τοῦ ἰορδάνου, πανυχὶς ἐπολέμει τοῖς ἄρχουσι, ἃς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἐπιφανεῖς, καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. οἰκοδόμησε δὲ βάσιν ἰσχυρὰν, ἐκ λίθου λευκοῦ κατασκευάσας ἀφανῶς μήκει καὶ τῇ τάχει, ἐγγλύφας ζῷα παμμεγεθέστατα. ἀφῆκεν δὲ αὐτῇ εὐθεῖαν μέγαν καὶ βαθύν. ἐπὶ δὲ τῆς κατ' αὐτὴν τοῦ ὄρους πέτρας ἐδείμησεν αὐτῇ τὸ ἐρείδον, αὐτήλεια πολλὰ σφόδρα τὸ μῆκος κατασκεύασεν. ἐποίησε οἴκους ἐν αὐτῇ, τοὺς μὲν εἰς συμπόσια, τοὺς δὲ εἰς ὕπνον καὶ διαίτησιν ἐπιτήδειον. ὑδάτων δὲ ῥύσεων πλῆθος, ἃ καὶ πάρῳθεν ἐκ καὶ κώμης τῆς πόλεως, εἰσήγαγε. τὰ μὲν οὖν σώματα τῆς αὐτηλείου, ὅπως ἂν ἀπ' αὐτῆς εὐσκοπίαν καὶ μᾶλλον πλείους, βραχύτατα ἐλύειξε. καὶ ταύτ' ὠκοδόμησε ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολυορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεύσῃ ληφθῆναι, κατασκεύασεν. ἐφεστιοκόσμησε δὲ καὶ αὐλῇ τῷ μεγέθει διαφερούσῃ, οὗ καὶ εὐθηνείους ἐκόσμησε παραδείσους. καὶ τοιοῦτον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον, τέως ἀνέκλεισεν. οὗτος ὁ τόπος ἦν μεταξὺ τῆς τετραπόλεως καὶ τῆς ἰουδαίας πέρᾳ τοῦ ἰορδάνου, οὐ πόρρω τῆς ἱεριχωντίδος. ἦρξε δ' ἐπείσου τῆς μοίρης ἔτη ζ'. τοῦτον τὸν χρόνον ὃν σέλευκος τῆς συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος γὰρ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτίοχος ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βρέφη τὴν ἡλικίαν,

C

D

E

F

G

RExLacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem interceſſiſſe inter noſtras origines, & noſtrum quoque genus non eſſe alienum à poſteris Abrahæ. Æquum igitur eſt, vt quum fratres noſtri ſitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res veſtras tanquam noſtras exiſtimabimus, noſtras item vobiſcum communes habituri. Demotheles eſt qui has vobis reddidit literas, in pagina quadrangula ſcriptas, & obſignatas aquilæ ſigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epiſtola quidem hæc continebat. Ioſepho autem mortuo, populus ſeditionibus agitatus eſt propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant ſenioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hieroſolyma quidem noluit repetere. ſed vltra Iordanem habitans aſſiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abſtrahens. Ædificauit etiam caſtrum munitiſſimum, è marmore candido extructis vſque rectum eius parietibus, habentibus inſculptas diuerſorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium foſſa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppoſiti montis prominentem petram perforans, ſpeluncas in ea fecit multorum ſtadiorum longitudine. aulas etiam in eo caſtro fecit aptas conuiuiis, diætáſque alias & cubicula: ſalientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem ſimul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idque de induſtria factum eſt ſecuritatis ac turelæ gratia, ſi quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, cáque hortis ſpatioſis ornauit, & locum hoc pacto inſtructum & abſolutum vocauit Tyrum, qui eſt in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem ſitæ, non procul regione Eſſebonitide. præfuitque illi tractui per ſeptennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: poſt cuius obitum Antiochus eius frater in regnum ſucceſſit, qui cognominatus eſt Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipſe eodem cognomento Epiphanes dictus, ſuperſtitibus duobus filiis impuberibus:

quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

Cap. VI.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

VI. 1. *Mach.* 1. IS defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, móxque in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secesserunt ad Antiochum, dicentes se velle relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerúntque eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. quo impetrato, adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoque non essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vsus fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta priùs in potestatem Memphi, locísque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tantùm perstrinximus, vt necesse sit idem altiùs repetere.

A ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, φύσκων δὲ ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς δὲ ὁρῶν μεγάλῳ δυνάμει ἔχοντα τὸν ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ δίκῃ τῶν εἰς τοὺς ἄραβας αὐτῷ πεπραγμένων, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτὸς γενόμενος. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίοχος λαμβάνει.

B

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις ἐν Ἱερωσολύμοις Ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο ἀντίοχον.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος καὶ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Ἰησοῦν τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι, ὁ δὲ παῖς ὢν ὀνίας καταλελοίπει, νήπιος ἔτι ὤν, δηλώσομεν δὲ τὰ περὶ τοῦ παιδὸς τούτου καὶ χρείαν ἕξει. Ἰησοῦς δὲ, οὕτως γὰρ ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ὀνίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφηρέθη, προσορμηθέντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὀνίᾳ τοὔνομα. σίμωνι γὰρ οὗτοι ζῆς ἐγένοντο παῖδες, καὶ εἰς τοὺς ζῆς ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς διδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, Ἰάσονα ἑαυτὸν μετονόμασε. ὁ δὲ ὀνίας ἐκλήθη μενέλαος. στασιάσαντος οὖν τοῦ πρεσβυτέρου ἀρχιερέως Ἰησοῦ, πρὸς τὸν μὴ ταῦτα καταδιάιτα μενέλαον, καὶ τῷ πλήθει ὀχληρὸν ὄντος ἐκ τῆς μενελάου μοίρας, οἱ τοβίου παῖδες ἐγένοντο. τὸ γὰρ πλεῖστον τοῦ λαοῦ τῷ Ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' οὗ καὶ πιεζούμενοι, ὅτε μενέλαος καὶ οἱ τοβίου παῖδες, πρὸς αὐτίοχον ἀπεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοὺς πατρίους νόμους καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἐπιδεῖξαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ὑπογράψαι αὐτοῖς, οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ τὴν τοῦ αἰδοίου ἀκροτομὴν ἐπικαλύψαι, ὡς αἰεὶ καὶ τὰ πρὸς τὴν ὑπόδυσιν ἕλλην. τάτε ἄλλα πάντα ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. ἀντίοχος δὲ τὰς βασιλείας αὐτοῦ χωρούσης καὶ τέρπον, ὑπὸ τὴν ἄγυπτον διέγνω στρατεύεσθαι, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ δίκῃ τὸ τοῦ πτολεμαίου παίδων καταφρονεῖν, ἀδίνων ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πρέγματα πλείονα διέπειν δυναμένων. γνόμενος οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τοῦ πλούσιον, καὶ δόλῳ τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον περιελθών, καταλαμβάνει τὴν ἄγυπτον. καὶ γνόμενος ἐν τοῖς πρὸς μέμφιν τόποις, καὶ κατισχὼν ταύτην ὥρμησεν ὑπὸ τὴν ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παρασησόμενος αὐτὴν, καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρωσόμενος πτολεμαῖον. ἀπερρύη δὲ οὐ τῆς ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ ὧδε γνωμάσαντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδηπου καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις διδηλώκαμεν. δικαίωσομαι δὲ καὶ μέρος τι τοῦτο βασιλέα, ὃς τὴν ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῆς ἐπιμνησθείς, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τὴν ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῆς ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφάλαιον ζ.

Οπ φατυσάμενος αὐτόχος ἐπὶ ἱεροσόλυμα, πόλιν τε πόλιν παείλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

CAP. VII.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, tẽplum etiam spoliauerit.

ΥΠοστρέψας ἀπὸ τῆς αἰγύπτου διὰ τὸ φοβεῖσθαι ῥωμαίων δίος ὁ βασιλεὺς αὐτόχος, ἐπὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ ἡγούμενος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τείτῳ, μετὰ τοὺς ἀπὸ σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοίξαντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου προστάσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ γενόμενος τῶν ἱεροσολύμων ἡγούμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. συνέβη δὲ μὴ ἔτη δύο τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει, μηνὸς πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ἧς καλεῖται κατὰ μὲν ἡμᾶς, χασλεύς, κατὰ δὲ μακεδόνας, ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ρνγ', μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβεβηκὼς τὸν βασιλέα εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ φρονοποιησάμενον εἰρήνῃ ἀπάτῃ φθεῖραι τὴν πόλεως. ἐφείσατο δὲ τότε, οὐδὲ τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν, διὰ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας, χρυσὸν γὰρ ἐώρα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμενε τὰς πρὸς ἐκείνους αὐτῷ σπονδὰς φυλάττειν. φειδόμενος οὖν τοῦ ναοῦ ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ βασάνῳ, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ θυμιατήριον χρύσεον, καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀποχώμενος, ἅπερ ἦν βύσσου καὶ κόκκου πεποικιλμένα, περιώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοὺς ἰουδαίους, ἐπὶ τούτοις πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἃς προσέφερον τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαπάσας πάσῃ τῇ πόλει, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναῖξιν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς τῶν ζωγρηθέντων πρὸς μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνίδρυσε δὲ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τῇ ἐν τῇ κάτω πόλει ᾠκοδόμησεν ἀκρᾳ. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ὑπερκειμένη τὸ ἱερόν. καὶ διὰ τοῦτ' αὐτῇ ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔθνος δ' οὐδὲν ἧττον ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ τὸ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸν βίον, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτῃ θύειν. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους τοῦ περὶ τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένοις σέβεσθαι, οἰκοδομήσαντας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτῶν καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς καθημέραν. ἐκέλευσε δὲ, καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας εἴτις παρὰ ταῦτα ποιοῖ δρᾶσειν. καθίστησε δὲ καὶ ἐπισκόπους, οἵτινες προσαναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπιταλθέντα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντι, οἵ καὶ δι' ἀλάβειαν τῆς ἐπιταλθείσης τιμωρίας, κατηκολούθουν ὡς ὁ βασιλεὺς διέτασσε. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς ἀγαθοὶ, οὐκ ἐφρόντισαν αὐτῶν, τῶν δὲ παρόντων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχον, ἢ τῆς τιμωρίας, ἃν ἀπειλούμενοι ὑπέμενον αὐτούς. καὶ διὰ τοῦτο καθ' πᾶσαν ἡμέραν αἰκιζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ

A

Reuersus ab Ægypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus
B eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptísque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesima quinta eius mensis qui Chasleus, nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his
C quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cùm essent maximi precij, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensáque propositionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita vt nihil o-
D mnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptáque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter
E bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis sceleratissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie
F iugulare victimas. Comminatus est etiam gra- VI.
uem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis regiis. qui verò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios.
G quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi &

lacerati corpora, viui adhuc & ſpirantes ſuffigebantur crucibus. Vxores autem eorũ & circumciſos liberos ſtrangulabant iuxta mandatũ regium,& ſuſpendebant à crucifixorũ parentũ ceruicibus. abolebatur etiam vbicunq; repertũ eſſet ſacrum volumẽ aliquod,& ipſi apud quos inuentũ eſſet mali malè peribãt.Samaritæ autẽ videntes in tali calamitate cõſtitutos Iudæos, non amplius profitebãtur ſe cognatos eorum, neq; Garizitanum templum eſſe Dei maximi, nihil abſonum facientes à ſuo ingenio, de quo antè diximus:ſed dicentes ſe Medorum & Perſarum colonos, vt re vera ſunt, miſerunt legationem ad Antiochum,cum epiſtola ſcripta in hãc modum: Regi Antiocho Deo illuſtri ſuggeſtio à Sidoniis in Sicimis habitantibus. Maiores noſtri compulſi crebris ſuæ regionis peſtilentiis,& inducti veteri quadam ſuperſtitione, morem fecerunt obſeruandi eam feſtiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatũ: & extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo ſolennes victimas. Nunc autem ex quo tibi viſum eſt in Iudęos,vt eorum malitia dignum eſt,animaduertere,qui exequuntur mandata regia,exiſtimantes nos hæc propter eorum cognationẽ facere, volunt nos in cõmuuem cum illis cauſam inuoluere,cùm ſimus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in noſtris annalibus. Rogamus igitur te ſeruatorem ac beneficũ, vt mandes Apollonio noſtro preſidi,& Nicanori procuratori regio, ne quid poſthac nobis moleſti ſint quaſi hęrẽtibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuerſi ſumus moribus quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, poſthac vocetur Iouis Greçanici.hoc enim pacto erimus à moleſtiis liberi: & ſecurius intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa ſoluere.Poſt hanc Samaritarum ſupplicationem rex & ipſam & talem epiſtolam remiſit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui ſunt apud Sicima miſerunt ad nos ſuggeſtionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum conſilio ſatis approbauerunt qui in hoc miſſi ſunt, quòd alieni ſint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Greçorum inſtituta viuere,abſoluimus eos quantum ad hãc cauſam & eorum templum attinet,quod poſthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magiſtratui ſcripſimus, anno quadrageſimo ſexto, menſis Hecatombæonis vndecima.

Cap. VIII.

Antiocho vetante Iudaos vti patriis legibus ſolus Aſſamonæi filius Matthias regem cõtempſit, profligatis etiam eius ducibus.

1.Macch.2. EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudęæ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Aſſamonęo geniti, ſacerdos ex vice Ioaribi, Hieroſolymita genere: erántque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur,Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazar qui

τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦντο. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οὓς περιέτεμνον, κατὰ τὸ τοῦ βασιλέως πρόσταγμα ἀπήγχον, ἐκ τῶν τραχήλων αὐτοῖς τοὺς ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἐφαίνετο δὲ ἔστιν ὅπου βιβλίον διῳκισμένον ἱερὸν καὶ νόμον, καὶ παρ' οἷς διῳκισμένοι καὶ οὗτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ Σαμαρεῖται πάσχοντας τοὺς Ἰουδαίους, οὐκέθ' ὁμολογοῦσιν αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς αὑτῶν, οὐδὲ τὸν ἐν Γαριζεὶν ναὸν τὸ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀκόλουθα, ὃν διεσαφήκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοῖς μήδων ἔποικοι, καὶ περσῶν, καὶ γάρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν αὐτόχειρα βρίσβεις, καὶ ὑπομνήματα ἐδήλωσαν τὰ ὑπογεγραμμένα. Βασιλεῖ αὐτόχῳ θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν Σικίμοις Σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι προγονοι ἀλάστας συχνοὺς τῆς χώρας λοιμοῖς παρακολουθήσαντες πρόφασίν τινι δεισιδαιμονίᾳ ἐθος ἐποίησαν σάββατον τὴν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις λεγομένην σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῷ γαριζὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτῷ τὰς καθηκούσας θυσίας. σοῦ δὲ τῆς Ἰουδαίους τὰς πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένου, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι κἀ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιέπεσον, ὅταν ἡμᾶς τὸ μὴ ἐκ παθεν σιδωνίους, καὶ τοῦτο φανερόν ὄζιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν διηγήτην καὶ σωτῆρα, προστάξαι Ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικῷ φράτορι, μηδὲν ἡμῶν ἐνοχλεῖν προσάπτουσι τὰς τῶν Ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ γένει καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοφύλων ὑπαρχόντων. προσαγορεῦσαι δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν Διὸς ἑλληνίου. γενομένου δὲ τούτου παυσόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας προσανέχοντες, μείζονας σοι ποιήσεσθαι τὰς προσόδους. ταῦτα τῷ σαμαρείτῃ ἐπέστειλαν, αὐτόπτωμα αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. βασιλεὺς αὐτόχρ νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέσησαν οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ πᾶσι ἑλληνικοῖς ἔθεσιν ἀγορεύειν χρώμενοι ζῶν, ἀπολύομέν τε αὐτοὺς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορεύεσθαι διὸς ἑλληνίου. ταῦτα δὲ καὶ ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέστειλα. ἔτει ἕκτῳ καὶ ταραακοστῷ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ιή.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς αὐτόχου κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσαι τοὺς Ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας καταφρονήσας τοῦ βασιλέως, τοὺς αὐτόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἦν τις οἰκῶν ἐν μωδεὶμ κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ὄνομα ματθίας υἱὸς ἰωαννου, τοῦ συμεώνος, τοῦ ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερίας ἰωαρίβος, ἱεροσολυμίτης ὢν τῷ γένει· ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ πέντε· ἰωαννης ὁ καλούμενος γαδδῆς, καὶ σίμων ὁ καλούμενος ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεάζαρος

ζαρθ ὁ κληθεὶς αὐρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀφφοῦς. ἐθλίβετο οὖν ὁ ματθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν καταίσασιν τῷ πραγμάτων, καὶ τῷ τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τῷ ναοῦ τῷ σύλησιν, καὶ τῷ πλήθους τὰς συμφοράς. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως. ἐλθόντων δὲ εἰς τὸν μωδεὶμ κώμην τῶν τοῦ βασιλέως καθισταμένων ἐπὶ τοῦ ποιεῖν αὐτοὺς ἀναγκάζειν τοὺς ἰουδαίους ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ κελεύουσιν ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, δόξαν δὲ τῷ δόξαι, τὴν τε δόξαν τἆλλα, καὶ δόξαν τῷ δ' παιδίαν, ἀξιούντων τὸν ματθίαν προκατέχειν τῶν θυσιῶν, κατακολουθήσαν γὰρ αὐτῷ καὶ τῆς πολίτας, καὶ δόξαν τέτο τιμηθήσεσθαι πρὸς τοῦ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδ' εἰ τἆλλα πάντα ἔθνη τοῖς αὐτοκράτορος προστάγμασιν ἢ δόξαν φόβον, ἢ δι' ἀρίστησιν ὑπακούοι, προδώσεσθαί ποτ' αὐτὸς μὴ τῶν τέκνων τὸ πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ σιωπήσαντος αὐτοῦ, προσελθών τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατὰ τὰ προστεταγμένα ὁ ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας. καὶ αὐτὸν τε ἐκεῖνον διέφθειρε καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπελλῆν, ὃς ἐπικαλούμενος διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τοὺς βωμοὺς καθελὼν αἵματος, εἶπε ζηλωτὴς ὢν τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ θρησκείας, ἑπόμενος φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ὥρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἄλλοι ποιήσαντες μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς ἀσυλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶχον συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν ἱεροσολύμων διαλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν πείθειν, μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὡς τι αὐτοῖς χρῆσθαι πολέμιον νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ τἀναντία φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτων ἡμέρᾳ. ὡς εἶχον αὐτοὺς ἐν τοῖς ἀσυλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τὴν δὲ ἀμύνεσθαι δόξαν τῶν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲ ἐν κακοῖς ὧδε βλάβην τῶν τὴν σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἀρχὴν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ τόμμον ἐστὶν. ἀποθανεῖν μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπνιγέντας τοῖς ἀσυλαίοις, ὡς χίλιοι πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες, τῷ ματθίᾳ προσέθεντο, καὶ ἐκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδαξε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο φυλακτόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῷ μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνου τοῦ ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτοὶ δ' οὐκ ἀμυνομένων. κωλύσῃ τὸ μηδὲν, οὕτως ἅμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτοὺς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, τὰ σαββάτοις εἴποτε δήσῃ μάχεσθαι. ποιήσας οὖν δύναμιν πολλὴν ὠθεῖ αὐτὸν ματθίας, τούς τε βωμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμβρύτους ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ἀλάβεσθαι διασῶσαι εἰς τὰ πάτρια ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς οὐ περιτετμημένους, ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς δὲ τῶν κωλύσαι καθισταμένους ἐκβαλών. ἄρξας δ' ἐνιαυτὸν καταπεσὼν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ προσησάμενος αὐτοὺς. ἐγὼ μὲν εἶπεν ὦ παῖδες ἅπερ μ

A zarus qui & Auran, Ionathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, depræda tione templi cæteríſque calamitatibus, aiebátque præstare mori eos pro patriis legibus, quàm sic inglorie viuere. Cúmque venissent in eum vicum in hoc à rege constituti, vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes à rege B præmia: negauit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi vt patriam religionem deserant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filiis armatus gladiis: nec solùm eum trucidauit, sed etiam Apellem regium ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: C dirutáque ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cú dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familiis in idem desertum profugerunt, ibíque victitabant in speculis. Quo audito duces regij, præsidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primùm verD bis persuadere conati sunt vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem sæuiendi hostiliter: & cùm nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita vt erant in speluncis exusserunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim propter religionem dici repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem sabbati, quando lex iubet feriari ab E omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille. multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, eúmque principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occationem obseruantibus, & non nisi sabbato illos aggredientibus. atque ita fore vt vel sine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos F hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnẽt etiã sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus veriti fuerant, expulsis qui ad hoc vt vetarent constituti erant ab Antiocho. Exacto autem VIII. anno post principatum morbo correptus conG uocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iã fa-

talem viã ingredior,interim commendo vobis meum propoſitum, & rogo ne per ignauiam ceſſetis id exequi: ſed potius memores paternæ voluntatis ſeruate ritus patrios,& rẽpublicam tantumnó collapſam reſtituite: neque illis accedite qui aut ſponte aut vi eam prodiderunt hoſtibus. Præſtate vos mihi germanos filios, contemptáque omni vi ac neceſſitate,parati ſitis pro legum tutela vel mortem oppetere,ſi ita res poſtulet, cogitantes quòd Deus vos tales non deſpiciet, ſed delectatus veſtra virtute in priſtinam patriis moribus viuendi libertatem reſtituet, corpora quidem habemus mortalia, & fatali neceſſitati obnoxia,ſed præclarè geſtorum memoria vice immortalitatis eſſe poterit. cuius amatores vos aſpirare volo ad gloriam, adeò vt nõ grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura ſit concordiæ,& quibus quiſque præcellit artibus,his vtatur reliquis concedentibus:Simonémque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes eius conſiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciſcetur ſuæ gentis iniurias repulſis hoſtibus. Ad hoc autem negotium adhibete quotquot vſquam ſunt iuſti ac pij, & hoc pacto vires veſtras aug•bitis.

τὴν δ' εἰμαρμένης πορείαν. παραπίθεμαι δὲ ὑμῖν, τοῦ μὲν φρονήματος, καὶ παρακαλῶ μὴ χεῖρόν με κακοῖς αὐτῶν φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τὰ φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένου προαιρέσεως, ἐτοίμως τὸ σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσαν οἴκεσθαι τὴν πάροικον πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι. μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ δεῖ βουλήσεσιν ἢ δι' ἀνάγκην παραδιδοῦσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ἐπάνω ἡγεῖσθαι τὰς ψυχάς· οὕτως παραπεμψομένους, ὡς τὸ ὑποθανεῖν ὑπὲρ τῶν ὁμοίων οὐ δεινὸν λογιζομένους τὸ δ' ὅπως τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὀφθῆναι, οὐχ ὑπερόψεται. τῆς δ' ἀρετῆς ἀγαπάμονον, ὑποδεδόσθαι πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, καὶ τοῖς ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζῆσεσθαι μετ' ἀθανασίας τῷ ἰδίων ὑπολαύοντας ἐθῶν ὑποκατασπόν. θεντὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῖν καὶ θνήσεα, τῇ δὲ τῶν ἔργων μνήμῃ, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐραδεστάτους ὑμᾶς θέλομαι διώκειν τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθνῆσκειν τὸν βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ πρὸς ὃ τῆς ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων διάθεσις, πρὸς ἔτι ἐοικότας ἀλλήλοις, οἰκείας χεῖσθαι τὰς ἀρετάς. καὶ σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν συνιέναι πρεσβύτατα, πατέρα ἡγεῖσθαι, καὶ οἷς ἂν οὗτος συμβουλεύῃ, πείθεσθαι, μακκαβαῖον δὲ τῆς στρατιᾶς δι' ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, στρατηγὸν ἕξειν. τὸ γὰρ ἔθνος θέλει ἐκδικῆσαι καὶ ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους. προσίεσθαι δὲ καὶ τοὺς δικαίους καὶ θεοσεβεῖς, καὶ τῶν δυνάμιν αὐτῶν αὔξειν.

B

C

D

Cap. IX.

Matthia defuncto Iudas filius ſuccedit.

1.Mach.3. HÆc locutus filiis, precatúſque Deum adeſſe illorum conatibus, & populo priſtinum viuendi morem reſtituere, non multò pòſt moritur, & in Modim ſepelitur: & poſt exhibitum ei publici luctus honorem,Iudas filius cognomine Maccabæus adminiſtrationi rerum præficitur,anno CXLVI.qui adiutus impigrè à fratribus,cæcto hoſte, & impiis tribulibus necatis,totam eam terram luſtrauit à præteritis piaculis

Κεφάλαιον θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα παραδοχὴ αὐτῷ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ καὶ τὸν θεὸν δεξάμενος συμμαχον αὐτῶν ἡγεῖται, καὶ τῷ λαῷ τὴν ἰδίαν ἀνασῶσαν πάλιν τὸ βίου συνήθειαν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν μωδείμ. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα τὸ λαοῦ παντὸς ποιησαμένων διεδέξατο τὴν προστασίαν τῶν θραυσμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακκαβαῖος ἑκατοστῷ ἔτει καὶ πεντακοσιοστῷ ἕκτῳ. συναραμένων δ' αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἄλλων, τοὺς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τῆς χώρας, καὶ τοὺς παρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ καθαίρεσιν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τῷ νῷ.

E

Cap. X.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cótra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, ſed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã eius potitus velut opimo ſpolio,plurimis etiam hoſtium vulneratis,& caſtris eorum direptis,ditatus præda rediit.Seron autem Cœleſyriæ præfectus cognito, quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa ſe copias habeat, & ad confligendum cum hoſte idoneas,decreuit contra eum ducere, ſui putãs officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus,adiunctis etiam Iudeorũ perfugis,& impiis, progreſſus vſq; Bethora vicũ Iudeæ,caſtra eo loco metatus eſt. Iudas autẽ

F

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἀπόλλωνιος στρατηγὸς σαμαρείας ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἐμβαλὼν ἥττηθεὶς ἀπέθανεν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, οὗ καὶ τὴν μάχαιραν ἣ χρήσασθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον σκυλεύσας εἶχε. πλείους δὲ ἔτραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τῆς στρατοπέδου λαβὼν τῷ πολεμίῳ ἀνεχώρησε. σήραν δὲ ὁ τῆς καίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσκεχωρήκασι τῇ ἰούδᾳ, καὶ δυνάμιν ἤδη προσβεβλῆσθαι πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἔγνω στρατεύσασθαι, προσήκειν ὑπολαμβάνων τοὺς εἰς τὰ τῆς βασιλέως προστάγματα παρανομοῦντας, πρέπειν κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅσην παρῆν αὐτῷ, προσκαταλείπει ὃ τῷ ἰουδαίων τὰς φυλακὰς ἀσεβεῖς θέλει τὸν ἰούδαν παρελθεῖν. προσελθὼν δὲ ἄχρι βεθώρων κώμης τῆς ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δὲ ἰούδας ἀπαντᾷ

ἀπαντήσας αὐτῷ ἐς συμβαλεῖν σφεμεγύθμος, ἐπὶ τοὺς στρατιώτας ἰόσα πρὸς τ μάχην ὁρᾷ τ τλῶ ὀλιγότητα καὶ δι' ἀστρατείας, νεηνδύκεισαν γδ, ὀνειδίζοντες παρεθάρσυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν ἔχει καὶ τῷ πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον δ' σεβεῖν. καὶ τούτου σαφέστατον ἴσχειν ὑδὲ δίγμα τοὺς προγόνους, οἳ ὑπὲρ δικαιοσύνης καὶ τ περὶ τῷ ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλαὶ πολλάκις ἠτίησαν μυριάδας. τὸ γδ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δ ὑάμις. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τ πλήθους τῷ ἑαυτῶν, ὁμόσε χωρῆσαι τῷ σήμερον, καὶ συμβαλὼν, ῥίπτει τοὺς ὑσεῖς. πίπτοντ γδ ἕως ἑκατὸν οὗ, πάντες φόβῳ ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἀποκειμένης. ὑπολιπόμενοι δ' ἄχρι τ πεδί' υ, κτείνει τῷ πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν ὕδαλίαν.

Κεφάλαιον ια'.

Η λυσίου & γοργίου στρατηλία ὑπὲρ τ ἰουδαίαν ἐν ἔτη.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχ, μεγάλως ἀργίσθη τοῖς γεγνημένοις, καὶ πᾶσαν τλῶ οἰκείαν δ ὑάμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῷ νήσων μισθοφόρους ἀναλαβών, ἑτοιμάζετο ἐφ' ὁλῶ τ ἀρχὴ τῷ ἔαρ εἰς τλῶ ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν δ ὑνάμεως, ἐώρα τοὺς θησαυροὺς ὑπολείποντας, καὶ χρημάτων σ̈δ ὁσων οὔσαν (οὔτε γδ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο, δι' τὰς τῷ ἰθνῶν κτάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος ὑκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν) ἔγνω φρόνιμον εἰς τλῶ παρούσαν πορεῖαν τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν ὑπὲρ τῷ πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τῷ αἰγύπτου σατρῶν καὶ τῆς κατὰ θην ἀσίας ἀπ' ὀφρύος τοῦ διήκοντα ποταμοῦ, καὶ μέρος τι τῆς δ ὑνάμεως καὶ τῷ ἐλεφάντων, ῥίφον μὲν τὸν αὐτόχθονα τὸν ἰὸν αὐτῷ μὴ πάσης φροντίδ, ἐντείλατο ἕως ἂν ὑδρωθήνται. καταστρεψάμενον δὲ τλῶ ἰουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδραποδισάμενον, ἀφανίσαι τὸ ἰερόσυλημα, καὶ τὸ χῶρ αὐτῷ ἀπολέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐντειλάμενος τῷ λυσίᾳ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχ, ἐξήλασεν εἰς τλῶ περσίδα μυζ' ἔτει. καὶ περαιωσάμενος τὸν ὐφράτλν, ἀνέβαινε ἐπὶ τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ λυσίας ὑπερεξάμενος πολεμαῖον τὸν δορυμένους καὶ νικάνορα καὶ γοργίαν ἄνδρας δ ὑνατοὺς τῷ τῆ βασιλέως φίλων, καὶ ἀπέστειλε αὐτοῖς πεζοὺς μὲν δ ὑνάμεως μυριάδας ἑξ', ἱππεῖς δὲ ἐπ' ἀμφιχιλίους, ἐξέπεμψεν ὑπὲρ τλῶ ἰουδαίαν. οἱ δ' ἐλθόντες ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδιάδι κατεστρατοπέδ' σαν. ἐπεγένοντο δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἔθνη τῆς συρίας καὶ τῆς μιᾶς χώρας, καὶ πολλοὶ τῷ περιόντων ἰουδαίων. ἦσαν μὲν καὶ τῷ ἐμπόρων πολλοὶ οἱ ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲν νομίζοντες ἐᾶς δ ὑσουσι τοῖς ληφθησομένοις, ἀργύριον δὲ ἢ χρυσὸν τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ ἔθνος πανταχοῦ καὶ τὸ πλῆθος τῷ ἑαυτῶν ὁ ἰούδας καταγνοὺς, ἔπειθε τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαῤῥεῖν, & παρεκάλει τοὺς ἐλπίδας τ νίκης ἔχοντας ἐν τῇ θεῷ, τὸν ἱκετεύειν τῷ παρόντι νόμῳ, σάκκους ἐζωσμένους, καὶ τὸ συνήθως αὐτῷ χῆμα τῆς ἱκετείας ἀναλαβόντας περὶ τοὺς μελλόντους κινδύνους ὑπομένειν. παρακελευσάμενος αὐτοῖς τὸ κῷ τῷ ἐθνῶν κρατεῖν:

A occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites ſuos parum alacres partim propter hoſtium multitudinem, partim quia ipſi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis ſitam victoriam, ſed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertum plurimis maiorum ſuorum exemplis, qui iuſta arma pro legibus ſuis & liberis ferentes, multa ſæpè hoſtium millia profligauerint. Inuictum enim robur eſſe innocentiæ. His dictis perſuaſit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone ſignis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Proſtrato enim duce omnes in fuga ſpem ſalutis poſuerunt: quos perſequutus vſque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaſerunt in regionem maritimam.

CAP. XI.

Lyſia & Gorgia contra Iudæos expeditiones & clades.

AVditis his rex Antiochus vehementer Iratus, omnes vndique copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæam irrumpere. Cúmque numerato ſtipendio videret thaſauros ſuos exhauſtos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipſe vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius Perſide, regionis eius tributa exigere. Commiſſa igitur rerum adminiſtratione Lyſiæ, amico probatæ fidei, & prouinciis Aſiæ quę Ægyptum inter & Euphratem ſitæ ſunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoque & elephantorum parte, iuſſit vt Antiochum filium diligenter educaret vſque in ſuum reditum: eidémque mandauit, vt ſubacta Iudæa, & habitatoribus eius ſub haſta diuenditis, deleret Hieroſolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus eſt in Perſidem CXLVII. anno, & traiecto Euphrate aſcendit ad ſuperiores Satrapias. Lyſias autem delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributiſque eis peditum quadraginta millibus, equitum ſeptem millibus, in Iudæam miſit eum exercitu. qui vſque Emauntem vrbem progreſſi, in campeſtribus eius caſtrametati ſunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis caſtris negotiatores non pauci empturi mancipia, & inſtructi compedibus, paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduerſa hoſtium multitudine, hortatus eſt ſuos milites vt forti eſſent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis ſupplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti ſaccos ſolent orare veniam, vt Deus ad miſerationem flexus vires contra hoſtem eis adderet.

Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, qui quiue agros recés sibi comparauerant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè: Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cùm igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, cos animos concipite, qui vobis in craftina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certè gloriam. His suos Iudas hortatus, dum cogitat de futuro prælio certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidénsque hostem armatum egregiè, & castra ex arte dispositа, hortatus primùm suos vt non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eámque suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentésque Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepidè se retro in tutum receperunt. Iudas verò

1. Mach. 4.

A διατάξας δὲ τὴν ἀρχαῖον αὐτοῖς τρόπον καὶ πάτριον, κατὰ χιλιάρχους καὶ ταξιάρχους, καὶ τοὺς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τοὺς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένους, ὅπως μὴ δι' ἐκείνων αὐτῶν ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀπολιπόντες μάχωνται, κατασὰς τοιούτοις παρορμᾷ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας. καιρὸς ἡμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος τοῦ παρόντος ὦ ἑταῖροι εἰς ἀψυχίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καταλείπεται. νῦν γὰρ ὄντως B εὐδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν καὶ δι' αὐτὴν ἅπασι ἀγαπητὴν οὖσαν, ἡμῖν ὑπ' ἐξουσίας τὸ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἐπιπολυθεωτέραν εἶναι συμβέβηκεν· ὡς οὐ σὺν τῷ παρόντι κράμεθ' ὑμῖν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν δι' ἅμα καὶ μακάριον αὐτὴν πᾶσαν ἀγαπητὴν βίον, ἐν ᾧ μὲ ὁ κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τὴν πάτριον συνήθειαν, ἢ τὸ αἰσχρὸν παθεῖν, ἢ μηδὲν ἀπέρμα τῶν ὑμῶν ὑπὸ λοιδορίαν καὶ κακῶν ἐν τῇ μάχῃ γενομένων, οὕτως ἀγωνίζεσθε. C τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν ἢ μὴ πολεμῆσαν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγούμενοι. τὸ δὲ ὑπὲρ τηλικούτων ἐπάθλων ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, εὐσεβείας, αἰώνιον τοῖς ἐκλείπειν καταπαύσειν πάντας δικόπους. ἐπιμάζεσθε τοίνυν ἐρρωμένως τὰς ψυχάς, ὡς αἰεὶ ἐν ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις. καὶ ὁ μὲν Ἰούδας ταῦτα εὐθαρσεῖς τοῖς στρατιώταις ἔλεγε. τὸν δὲ πολεμίων, D πεμφάντων γοργίαν μὲν πεντακισχιλίων πεζῶν, καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως ἐκ τῆς νυκτὸς ἐπιπέσῃ τῷ Ἰούδᾳ, καὶ πρὸς τοῦτο ὁδηγοὺς ἐχόντων αὐτῷ παῖδας τῶν περὶ Ἰούδαίαν, αἰφνιδίῳ ὁ τῆς μαθήσεως πεῖρα, ἔγνω καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ἐπιπεσεῖν, καὶ ταῦτα διαρραμμένης αὐτῷ τῆς δυνάμεως. κατ' ὄρθρον οὖν ἐπιπορευσάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ, δι' ὅλης ὠδεύσας τῆς νυκτὸς ἐπὶ τοῖς ἐν Ἐμμαοῦς τῶν πολεμίων. καὶ ἡσυχῇ σὺν E τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ γοργίας, ἀλλ' ἐσφονήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι νεκρύφθαι, προθυμεῖσθαι ἐγκαταλιπεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ὠδὶ δὲ τὸν ὄρθρον ἐπιφανεὶς τοῖς ἐν Ἐμμαοῦς πολεμίοις ὁ Ἰούδας μετὰ χιλίων φαύλως ὡπλισμένων διὰ πενίαν. καὶ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς κρείττω παρεσκευασμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, παρεσκευάσατο τοὺς Ἰουδαίους, ὡς καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δίοι, καὶ τὸ θεῖον ἐπιπέμψειν καὶ τοῖς ὕπνῳ ἔχουσι τὸ κατ' ἐπιπόνων καὶ ὡπλισμένων κράτος ἐδώκειν, ἀναπείθων αὐτοὺς τὸ δι' ἀψυχίας, σκέλεσι σημῆναι τοὺς σκληρίκας. ἐπιπεσὼν δ' ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ σκηνὰς αὐτῶν τῶν ἡγεμόνων καὶ παρεμβολὰς, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν αἰδισαμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, καὶ τῶν πεδίων τῆς Ἰδουμαίας καὶ Ἀζώτου καὶ Ἰαμνείας. ἔπεσον δ' αὐτῶν ὡς μὲν χιλίους· Ἰούδας δὲ τῷ μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν· τοῖς αὐτῷ στρατιώταις, ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀλλοτρία τινὰ καὶ μάχην εἶναι πρὸς γοργίαν καὶ τὴν συνὼ αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας δὲ καὶ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, τὸν μόνον ἐχθρὸν καὶ μηδὲν ἕτερον ἐνδεχομένους. ἔτι δὲ αὐτῷ λαλοῦντος καὶ ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπιφύναντες οἱ τοῦ γοργίου τὴν μὲν στρατιὰν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσιν τεταγμένην, τὸ δὲ στρατόπεδον, ἐμπεπρησμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ἦσι, τὸ συμβεβηκότος δήλωσιν ἔφερεν. ὡς δὲν ταῦθ' ὕπως ἐχόντα ἔμαθον οἱ σὺν γοργίᾳ, καὶ ζῶν μὴ Ἰούδαν πρὸς φυγὴν ἑτοίμους κατανόησαν, καὶ αὐτοὶ δύσαντες εἰς φυγὴν ἐξάπτησαν. ὁ δὲ Ἰούδας ὡς ἀμφ-

ὡς ἀμαχητὶ τῷ χορηγίου στρατηγῷ ἡττημένων, ὅπο- A
στρέψας ἀνῃρεῖτο τὰ σκῦλα. πολλὰ δὲ χρυσὸν καὶ
ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβὼν, εἰς τὴν
οἰκείαν ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι
τοῖς καταφρονουμένοις. οὐ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νί-
κη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. λυσίας
δὲ συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῷ ἐπιπεφθέντων ἥττῃ, τῷ
ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ἐπιλέκτων συνα-
θροίσας ἑξ, καὶ πενταχιλίους λαβὼν ἱππεῖς B
ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀ-
ρεινὴν ἐν Βεθσούρῃς κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ἐστρατο-
πεδεύσατο. ἀπαντήσας δὲ μετὰ μυρίων Ἰούδας, καὶ
τὸ πλῆθος ἰδὼν τῆς πολεμίων, εὐμεγέθη ἐσεσθαι
τὴν θεὸν δύναμιν, συμβαλὼν τοῖς πρεσβεύσασι
τῆς πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φανδίσας αὐτῆς
ὡς πεντακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐμβάλλει φόβον. ἀ-
μέλει κατανοήσας ὁ λυσίας τὸ φρόνημα τῆς Ἰουδαί- C
ων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι πολεμεῖν εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύ-
θεροι, καὶ δόσας αὐτοῖς τὴν ὑπόγνωσιν ὡς ἐχρῆν,
ἐπαλαβὼν τὸν λοιπὸν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἀν-
τόχειαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ πρα-
σκευαζόμενος μετὰ μείζονος στρατιᾶς εἰς τὴν Ἰου-
δαίαν ἐμβαλεῖν. τοσαυτάκις οὖν ἡττημένων ἤδη
τῆς αὐτόχου τῆς βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ἰούδας συ- D
καλησάμενος ἔλεγε μετὰ πολλὰς νίκας ἃς ὁ θεὸς αὐ-
τοῖς ἔδωκεν, ἀναβῆναι δεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν
ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσ-
φέρειν. ὡς δὲ πᾶς ὁ λαὸς μετασταθεὶς τῆς πόλε-
ως εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ
κατακεκαυμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ἐκ τῶν
ἐρημίας αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ βεβλαστηκότα, θρη-
νεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ὅτι τῇ ἄλλῃ τῆς ναοῦ
συγχυθείς. ὅπλιξε δὲ πᾶς τῆς αὐτῆς στρα-
τιᾶς, προστάξει τοὺς ἐπιλεκτοὺς τῶν τῶν
ἄκρων φυλάττοντας, ἄλλοι αὐτὸς τὸν ναὸν αὖθις E
ἁγνίσῃ. καθάρας δὲ ὅπιμελῶς αὐτὸν, εἰσκόμισε
καὶ κατὰ σπουδὴν, λυχνίαν, τράπεζαν, βωμὸν, ἐκ χρυ-
σοῦ πεποιημένα. ἀπήρτησε δὲ καὶ τὰ καταπετάσμα-
τα τῶν θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. κα-
θελὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμ-
μίκτων ᾠκοδόμησεν, οὐ λελαπισμένων ἐκ σιδή-
ρου. πέμπτῃ δὲ καὶ εἰκάδι τοῦ χασλαίου μηνὸς, ὃν
οἱ Μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦλαν τὰ φῶτα ὅτι F
τῆς λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅτι τοῦ βωμοῦ, καὶ ἄρ-
τους τὴν τραπέζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν
ὅτι τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δὲ ταῦτα κατὰ
τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι καθ' ἣν καὶ μετέ-
πεσεν αὐτῆς ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ και-
νὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρη-
μωθέντα ὑπ' ἀπόχου θλιβερὰν τοιοῦτον ἔπεσι συνέ-
βητε σιν. ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ πεντακοσοστῷ καὶ G
ἑκατοστῷ ταῦτα πρὸ τοῦ ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ
εἰκάδι τοῦ ἀπελλαίου μηνὸς, ἣ καθαρὸς δ' ἐγένετο
ἡ καὶ ρ' καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' καὶ ν' καὶ δ'. τὴν
δ' ἐγκαίνισιν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιή-
λου προφητείαν, πρὸ ὑ καὶ ἡ γενομένην ἐτῶν. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑορτα-
ζε δὲ Ἰούδας μετὰ τῶν πολιτῶν ἀνάκτησιν τοῦ πρὸ τοῦ ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας η', μηδὲν ὅλως λιπὼν ἡδο-
νῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς θυσίαις κατακοσμῶν αὐτούς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς

sine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatúsque cum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthóque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quę haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouum exercitum parauit: contractísque lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinque millibus equitum, Iudææam ingressus, mōtana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cùm videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò statutum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quàm vires, copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se vt ad primam opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderēt Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: vbi cùm inuenisset templum desertum, & portas eius incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accuratè factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremò fores quoque apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis constructum. Vigesima autem & quinta mensis Chasłei, quem Appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: idque accidit eadem die qua ante triēnium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum quadragesimum quintum, & diem Apellęi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem CLIII. renouatum est autem eadem die CXLVIII. anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel antè anno CCCCVIII. disertè dicens à Macedonibus profanandum. Celebrauit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei verò laudem hymnis & canticis

perſonabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quę iuberet quotannis hoc feſtum reparati cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamúſque hanc feſtiuitatem luminum, opinor ideo quòd ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundatis deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuítque Bethſuram oppidum, vt eo tanquam arce vti poſſet contra conatus hoſtium.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſtè ferétes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſſiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumęos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Bataris filiorum caſtella, vnde Iudęos infeſtabant, vi capta cęſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductiſque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incędit, atque ita domum victor reuerſus eſt. Sed quàm primùm XII. vicinæ gentes ſenſêre eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti ſunt. at illi refugiętes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi eſſent à Timotheo, rogantes vt ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilęorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

Cap. XII.

Quomodo diuiſis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperat.

IVdas igitur proſpiciens vtrorumque neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitãtibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cùm octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat virium Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit vt abſtinerent à pugna tantiſper dum ipſe ad eos reuerteretur. Simon igitur poſtquam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus vſque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cum tota ſupellectile in Iudæam tranſtulit. Interea Iudas

τὸν θεὸν ἐφ' ἡμῖν, αὐτοὶ ὄντες πάροικοι, τοσαύτην δι' ἐλαχίστων ἐδέξαντο εὐεργεσίαν τοῦ ἐθνῶν ἥδονῆς, μὴ χρόνον πολὺν ἀνεχομένης ἐν ἐξουσίᾳ γεγονέναι τῆς θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὸν ἀνάκτορον τῆς ἐφεξῆς τὸν ναὸν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. καὶ ἐξ ἐκείνου μέχρι δεῦρο, τὴν ἑορτὴν ἄχρι φωτὸς καλοῦντες αὐτὴν φωτὰ, ὡς τῆς παρ' ἐλπίδας εἶναι ταύτην ἡμῖν φωτὸς τὴν ἐξουσίαν, τὴν θρησκείαν ἀγαθοῦ τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δὲ ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ θεὸς τὰς ὑπαρχούσας τῇ πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. καὶ τὴν Βεθσούραν ἣ πόλις ὠχύρωσεν, ὅπως αὐτὴ φρουρεῖν αὐτῇ πρὸς τὰς ὁρμὰς τῆς πολεμίων ἀναγκαίας ἐχῇ χρῆσθαι τούτων οὕτω γεγονότων, τὰ πρὸς ἔθνη πρὸς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς Ἰουδαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλοὺς ὑπομένοντα διέφθειρε, σὺν ἀνδράσι καὶ ὑπὸ βουλαῖς αὐτῶν ἐξεκάθηρε γενόμενα. πρὸς δὲ τούτοις πολέμους συνεχεῖς ἐποιεῖτο Ἰούδας· ἐπέχειν αὐτοὺς τὰ κατὰ δρομὰς, ἐν οἷς ἐποίουν κακὰς τοῖς Ἰουδαίοις ἐπειρᾶτο. ἐν τοῖς ἐνιαυτοῖς δὲ ἐκείνοις Ἰδουμαίους κατ' ἀκραβαττίνην ὑπεστρατοπέδευσε, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ ἐσκύλευσε· συγκλείσας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ Βαιάνου λοχῶντας τοῖς Ἰουδαίοις, ἐξεκαθάρισε τὴν πολιόρκειαν. καὶ τοὺς τε πύργους αὐτῶν ἐνεπύρισε, καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ὥρμησε πρὸς τοὺς Ἀμμανίτας ὁρμήσας, δύναμιν μεγάλην καὶ πολυανθρωπον ἔχοντας, ἧς ἦρχε Τιμόθεος, καὶ τούτους χειροσάμενος, τὴν Ἰαζὼρ ἐξῃρε πόλιν, καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνέστρεφε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γεγονότα τῆς ἐθνῶν ἀναστροφὴ συναθροίζεται εἰς τὴν Γαλααδῖτιν ὑπὸ τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσιν αὐτῆς Ἰουδαίους. οἱ δὲ καταφυγόντες εἰς Δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς Ἰούδαν, ἐδήλωσαν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπιβάλλει ὁ Τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφύγασιν. ἀναγινωσκομένων δὲ τῶν ὑπιστολῶν τούτων, ἦλθον τῶν Γαλιλαίας ἄγγελοι διαῤῥήγνυντες ἱμάτια, ἀπαγγέλλοντες ὑπεστρατηγῆσθαι τοὺς ἐκ Πτολεμαΐδος καὶ Τύρου καὶ Σιδῶνος, καὶ τῆς ἀλλοφύλων τῆς Γαλιλαίας.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὅτι στρατευσάμενοι Ἰούδας καὶ Σίμων, ὁ μὲν ὑπὲρ Ἀμμανίτας καὶ τῆς Γαλααδίτιδος, ὁ δὲ Σίμων ὑπὲρ Τυρίους καὶ Πτολεμαεῖς, ἐνίκησαν αὐτούς.

Πρὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῆς Γαλιλαίας χρείας σπεύδοντες ὁ Ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σύμπαντα μὲν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνα διατάξει εἰς χιλίους τῆς ὁπλίτων λαβόντα, τοῖς ἐν Γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν Ἰουδαίοις. αὐτὸς δὲ καὶ Ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μετὰ στρατιᾶς ὀκταχιλίων ὁρμῆσαι εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. κατέλιπεν ἢ ὑπὸ τῆς ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως, ἰώσηπόν τε τὸν τοῦ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίαν, ἀφεστάξας αὐτοῖς φυλάττειν ὑπὸ μόλαις τὴν Ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν Σίμων ἐμβαλὼν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐναντίοις, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. καὶ μέχρι τῆς πύλης τῆς Πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινον αὐτῶν ὡς τρισχιλίους. καὶ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῶν ἀναιρεθέντων καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν Ἰουδαίους, καὶ τὴν ὑποσταθεῖσαν αὐτῷ ἀποσκευὴν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκείαν αἰσρεψιν. Ἰούδας δὲ ὁ Μακκαβαῖος, καὶ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης διαβαίτας τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ ζεὼν ἀύσαντες ἡμερῶν, τοῖς ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι, καὶ διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ἀπειλημμένοι, καὶ ταῖς πόλεσι ταῖς γαλααδίτιδος, καὶ σπουδαιοτάτων αὐτῷ ἀπαντᾶν ὅτι τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, παρεσκευάσθη ὑπέρ τε εἰς τὴν ἔρημον, καὶ προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τοῦ Βοσόρρα κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτοὺς, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μάχεσθαι δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆψεν. ἐπηγγυμένης ἤδη νυκτὸς, οὐ δι' οὔπου ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδὸν ἄσας διὰ αὐτῆς ἐπὶ τὸ φρούριον, οὗ τοὺς Ἰουδαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, περικαθεζομένου τὸ χωρίον πανθύσει μὴ δυνάμενος, ἕως ἐγγὺς ἐπ' αὐτὸ προσήνεγκαν. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι προσβεβληκότας τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς μηχανήματα προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν δεινὸν ἀγωνιζομένους προθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸν στρατὸν ἐπιπίπτει κατὰ νώτου τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν πάνθυσιν ἀμυνόμενοι, ὅτι μαχαιρᾶς ἦν, πεζεραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις δυτυχίας εἰληφότες, εἰς φυγὴν ἔρπουσιν. ἐμπόμπῳ δὲ μὴ τῷ στρατεύματι ὁ Ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν ὀκτακισχιλίους. ἀπονεύσας δὲ εἰς μάλλιον πόλιν οὕτω λεγομένην τοῖς ἀλλοφύλοις, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτῶν ἐμπίπρησιν. ἀρὰς δὲ ἐκεῖθεν τὸ τε χάσωμα, καὶ βοσόρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τὰς γαλααδίτιδος καταστρέφεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον οὐ πολλῷ πρόθυμον δυνάμεων μεγάλων ἀθροισθέντων, καὶ συμμάχους ἄλλους τὸ πλῆθος τῶν γαλαάδων καὶ ἀράβων πανταχόθεν πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέραν τοῦ χειμάρρου ῥαφῶν αὐτῶν. πόλις ἦν ἡ αὐτη. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώταις εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χείμαρρον. διαβαίνειν γὰρ ἦν αὐτοῖς προύλεγεν. Ἰούδας δὲ ἀκούσας προθυμότερον τὸν πρόθυμον πρὸς μάχην, ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεσε δὲν ὅπη τὸν πολέμιον. καὶ περαιωσάμενος τὸν χείμαρρον ἐπιπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπαντιάζοντας ἀνῄρει, πολλοὺς δὲ εἰς δίωξιν ἐμβαλὼν, ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἐποίησε. καὶ πολλοὶ μὲν αὐτῶν διέφθαρσαν. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον, ἐν καρναὶν τέμενος, συμφυγόντες, ἤλπισαν τάξεσθαι σωτηρίας. Ἰούδας δὲ τὴν πόλιν καταβαλόμενος, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλῃ χρησάμενος ἰδίᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι Ἰουδαίους μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τὰ ὑπαρχόντα αὐτοῖς ἅπαντα, οἷός τε ἦν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπανάγειν. ὡς δὲ ἦκεν ὅπη τινα πόλιν ἔμπροσθεν ὄνομα, Βεθσὴν τῆς ὁδοῦ πεμφθείσης, καὶ ἔτι ἄλλοι αὐτοῦ ἐπομένων βαδίζειν δυνατὸν ἦν, ἔτε αἰσθόμενοι ἠθύμησεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας ὅπη ἐπέλθῃ αὐτοῦ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τὰς τε γὰρ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τὴν διέξοδον ἐπετήρουν. μὴ πθομένων ἢ τὴν ἔμφασιν, παρορμήσας τοὺς μθ' ἑαυτὸν καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς προσκαθίσας, ἐξαίρει τὴν πόλιν. καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταρήσας ἅπασαν

cum fratre Ionatha trium dierum iter emensi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio compererunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitique vt properè illis succurrerent per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisque ad vnum puberibus, tecta igni subiecto concremauerunt. Cúmque interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsque castellum, in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cùm manè peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussóque tubicine canere, & cohortatus suos vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis tribus copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem iam antè suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, eáque expugnata mares omnes neci tradidit, ædificia incendio sunt consumpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis euersa sunt. Aliquantò pòst Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam: ibi hortatus est suos milites vt strenuè pugnarent, arcéntque Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim illam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito quòd Timothæus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectóque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugâ compulit, armis etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cùm venisset ad Ephronem oppidum, per quod necessariò transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cùm ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cineres traduxit

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus vt in trãseundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudęam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuásque hostias mactarũt pro incolumitate exercitus: quãdoquidem post tot conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilęam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudęæ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amisérũt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudęæ finibus. hæc autem clades meritò illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste conferrent: nã hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discessissent. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnatáque Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastatísque agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

Cap. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIIII. 2. Mach. 6. EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem prædiuitem Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedẽtem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladẽ cùm ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis quos ad Iudaicum bellum reliquerat ducibus, déq; Iudæorũ in dies crescẽte potẽtia. Accedẽte igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbũ sibi cõtraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligẽs adesse fatale tẽpus, amicos conuocat: eíſq; & vim morbi & causam indicat: nimirũ quòd pœnas ob afflictã Iudæorũ gentẽ lueret, atq; ob spoliatũ sacrilegio templum, & cõtemptum cęlestis numinis. atq; his dictis exhalauit animã. Quamobrẽ demiror Polybiũ Megalo-

A αὐτῷ ὁδὸν ἔχε. τοσοῦτο δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος ὡς ἐπ' αὐτῶ. βαδίζειν τῶν νεκρῶν. διαβάντες δὲ τὸν ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, οὗ κεῖ) κῆ
B πρόσωπον πόλις Βηθσαὶν καλουμένη πρὸς ἑλλήνων σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγένοντο, ᾄλλοντές τε καὶ ὑμνῳδοῦντες καὶ τὰς συνήθεις ἐν τοῖς νικητηρίοις παιδιὰς ἄγοντες. ἔθυσαν δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπὲρ τῶν κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν στρατευμάτων σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ
C ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν. Ἰάσωνος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας καθ' οὓς καιροὺς σίτων μὴ ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμοῦσι πρὸς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν
D ἀρετῆς ποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ ἤνυσαν, τὸν ὑπ' αὐτοὺς δυνάμενοι ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰαμνίαν. Γοργίου δὲ τὸν τῆς Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος συμβολῆς γενομένης ὀλίγοι ἀπέβαλλον τῆς στρατιᾶς, καὶ φεύγοντες ἄχρι τῶν τῆς Ἰδουμαίας ὁρῶν ἐδίωκον. συνέβη δ' αὐτοῖς τὸ πάθημα τοῦτο ἀθυμοῦσαν
E ὧν αὐτοῖς Ἰούδας ἐπέστειλε, μὴ συμβάλλειν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτὸ στρατηγήμασι, καὶ τὸ καὶ πῶς πρὸ τοῦ Ἰώσηπον καὶ τὸν Ἀζαρίαν πάθημα θαυμάσαι ἂν τις, ἐ συνῆκεν εἰ θαρσαλεώτεροι τῶν ἐπιταλμάτων αὐτοῖς ἐσόμενοι. ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους ἐκράτησαν, ἀλλ' ἐνέκειντο παντοδαπῶς αὐτοῖς, μέχρι τε χαράδρα πόλιν καταλαμβανόμενοι, ἔσον
F διὰ ὀχυρᾶς αὐτῆς κατεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήωσαν τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μάρισσαν πόλιν. εἶτε ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν, πολλὰ δὲ σκῦλα καὶ λείαν νομίσαντες, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεφαν.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς αὐτόχειρ ὁ ὀπφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις.

ΥΠὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, τὴν ἄνω χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες ἔϐ). ἔπηλε μὲν ὅπλα καὶ θώρακας ἃ καταλιπεῖν ἐπιτηδεύετο τὸν υἱὸν τὸν φιλίππου, βασιλεῖα δὲ μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ὅπως τὴν ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῶν δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀπεχόντων, ἀπορούμενος τῆς ἐλπίδος. ἀπεστάλμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὡς τ' αὖ πὴν ἐλθεῖν εἰς βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, προσῆλθε γέλλουσι τις καὶ τὴν τῶν στρατηγῶν ἧττᾶν, οὓς πολεμήσαντας τοῖς ἰουδαίοις καταλελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν ἰουδαίων. προσχθεσθεὶς οὖν, καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ προτέρᾳ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τὰ παθήματα, συνεὶς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συνεκάλει τοὺς φίλους. καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν οὖσαν ἐμήνυε, καὶ τὸ ὅπλα τὰ πάσχειν κακῶς τὸν ἰουδαίων ἔθνος παρελθόν, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τὸ θεὸν καταφρονήσας καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὡς τε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

λίτων. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ὑποθανεῖν λέγει τὸν Ἀντίοχον, βελησθέντα τὸ τὲν πέρσας ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τὸ γὰρ μικρὰν ποιῆσαι τὸ ἔργον βουλευσάμενον, οὐκ ἔστι πικρείας ἄξιον. εἰ δὲ δόξει τοῦτο πολυθρύλητον δοκεῖν καταστρέψαι τὸν βίον Ἀντίοχον οὕτως, πολὺ πιθανώτερον δόξει τὴν ἱεροσυλίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ τελευτῆσαι τὸν βίον. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων οὐ διαφέρεσθω, τὴν ὑπὸ τῶν μεγαλοπολίτων λεγομένην αἰτίαν, ἣν δὲ τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζουσιν.

A litanum. qui vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periisse, quòd conatus sit Dianę templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantùm, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. quòd si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persoluere, multò verisimilius est ob exhaustum sacrilegis Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

B

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς Ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ Ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει Ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

Cap. XIIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet.

Ὁ δ' Ἀντίοχος πρὶν τελευτᾶν καλέσας φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τὴν βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι. καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, αὐτῷ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα ἐπιδοῦναι κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς ἐκείνου τῆς ἀναθροφῆς, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἕως ἥβης. ἀπέθανε δὲ Ἀντίοχος θ' καὶ μ' καὶ ρ' ἔτει. Λυσίας δ' αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ ἦν τὴν ἐπιμέλειαν, ἀναδείκνυσι βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῷ Ἱεροσολύμων φρουροὶ τὴν φυγὴν τῶν Ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐπράσσοντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐκπίπτοντες οἱ φρουροὶ, διέφθειρον. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, Ἰουδας ἐξελεῖν διέγνω τὴν φρουράν, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτῳ δ' ἑνὶ τοῦτο τῆς ἀρχῆς τοῖς ἀπὸ Σελεύκου ρ' καὶ ν'. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐπὶ πᾶσαν φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν, καὶ τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦκον πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα, οὐκ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ὑποφερέσθαι δ' ὑπὸ πάντων ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ταῦθ' ὑπομένοντας ὧν τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὴν μὲν πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, τῷ δὲ προστάξει τούτου ποιουμένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς ὑπὸ τῆς βασιλέως καταστάντας, εἰ μήτις παρ' αὐτοῦ βοήθεια πεμφθείη. ταῦτ' ἀκούσας ὁ παῖς Ἀντίοχος, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκάλεσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πολὺς λίαν, ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δὲ δισμύριοι. ἐλέφαντες δὲ βκ' λ'. ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς Βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, ὀχυρὰν μὲν καὶ ἀνάλωτον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δὲ αὐτῶν τῶν Βεθσουραίων, καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν τῶν μηχανημάτων ἐμποησάντων, ἐπεξελθόντες αὐτῶν, πολλοὺς ἔβαλον καὶ τὴν πολιορκίαν ἐδύσκολαινον. Ἰούδας δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίστατο

Ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ ἐπὶ τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν ἐν τῷ ἱερῷ λαὸν ἐστρατεύσατο.

Cæterùm Antiochus prius quàm extremum suum diem obiret, accitum ad se vnum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: traditóque ei diademate regali stola & annulo, iussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere; multum obtestans vt educationis curam haberet, & regnum ei seruaret, vsque dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo quadragesimo nono. Lysias autem postea quàm populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum sub sua tutela tum pontum regem constituit, impósito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui sacrorum causa templum adibant: conficiebãt eos non magno negotio, quòd arx ipsi templo esset supra verticem. Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare id præsidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adiunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis tribulibus redactos despiceret: maximè cùm patrii ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum esse ne Iudas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse maturè suis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus est, accersítisque amicis & ducibus, iussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita vt breui confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam cõmissa Lysię administratione vniuersi exercitus: & progressus vsque Idumęã. inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omissa

XIIII.

A

B

C

D

E

F

G

oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas castra metauerat: & quàm primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositam. Cúmque non posset elephantos explicare per acici latitudinem propter locorum angustias, iussit vt vnus post alium incederent, attributis qui stiparent singulos mille peditibus, & equitibus quingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliquum autem exercitum ab vtroque latere iussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu mõtium. nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto forti ictu impetu hostium, circiter D c. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi, vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atque ita non tamen inultus interiit generosè inter aceruos hostilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritæ territi apparatu regio, maximè cùm commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hostis a se iniuriam omnem abstineat: quod quidem a rege non nisi salute tenus seruatum est: alioqui nudis eiectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multũ tempus cum tenuit templi obsidio, quod fortiter a Iudæis defensum est. nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est vt multi se clàm subducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanserit. Cæterùm rex & Lysias imperator cognito quòd Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam militem quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduentu Philippi, iussit rex Lysiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici temporis, quòd locus esset munitissimus, & com-

A μὴν τ τὴν ἄκραν πολιορκεῖν. ἀπαιτήσας ὁ τῷ βασιλεῖ, ἐάλλ' ἐν στρατοπέδου ὅθι τὴν στενὰν, εἴπερι τόπῳ βηθζαχαρία λεγομένῳ, σταδίους ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ὀ. ὁ δ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς βηθσούρας, ἦγαγε τ δυνάμιν ὅθι τὰ στενὰ, καὶ τὸ τ ἱππικὸν στρατόπεδον. ἀὐ ἡμέρᾳ ὁ θεὸς μάχην διέτασε τὴν στρατιάν. τοὺς μὴν οὖν ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἑπομένους ἐν τῇ στενοχωρίᾳ, οὐ δυναμένων αὐτῶν ὅθι πλάγιοι τετάχθαι. εἰς δὲ κύκλον ἐλέφαντος ἑκάστου, συναπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι. B ἔφερον δὲ οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. τὴν δὲ λοιπὴν δυναμιν ἐκατέρωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν ὅθι τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς μετατάξας. κελεύσας δὲ ἀλαλάξαι τὴν στρατιὰν, μετεμβάλλει τοῖς πολεμίοις, συμύοντας τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥς τε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπήχει δ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταυτα ὁρῶν ὁ Ἰούδας καὶ κατάπληξιν, δεξάμενος δὲ θυμαίως C τοὺς πολεμίους, τ μετρίων ὡδὶ ἑξακοσίους ἀνῄρει. ἐλεάζαρος δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὃν αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τ ὑψηλότατον τ ἐλεφάντων ὁπλισμῷ δωμένον βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῷ τὸν βασιλέα εἶναι, παρεβάλλετο σφόδρα δὴ καρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὲν τῷ μετὰ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν. ὑποδὺς δὲ ὑπὸ τὸν γαστέρα καὶ πλήξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὃς δὲ ὅθι πατάσσει D ἐπ' αὐτὸν ἐλεάζαρον, διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῷ βάρει. καὶ οὕτω μὲν ἀνύποχος πολλοῖς τῶν ἐχθρῶν ἀπολέσας τῷ ἔρωτι τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν ὁ Ἰούδας· ὁρῶν τὸν τῷ πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύάζετο. αὐτίοχος δὲ, τὸ μὲν τῆς στρατιᾶς εἰς βηθσούραν ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτοῖς, τῷ λοιπῷ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὅθι τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν βηθσουρῖται τὸν E ἰσχὺν καταπλαγέντες, καὶ ἀπορίᾳ ὄντα βλέποντες τὰ ὑπάρχοντα, ὡς ἐδίδασαν αὐτοὺς, ὅρκους λαβόντες ἀπὸ τῆς μηδὲν πείσεσθαι δ' ὧν ὑπὸ τ βασιλέως. αὐτίοχος δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν οὐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, ῥᾳδίως δὲ κατέσχεν ἰδίᾳ· ἐπεὶ τῇ πόλει πολλῷ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις περιεκάθιζετο, καρτερῶς τῷ σώματι ἀμυνομένων. ποιεῖ ἕκαστον δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἵστησι μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν F ἀντεμηχανῶντο. ξοφὴ δ' αὐτῷ ὁπλοποιεῖ, τὸ μὲν ὄντος ἀπαπλωμένου καρποῦ, τῆς δὲ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργουμένης, ἀλλὰ ἕβδομον ἔτος κατὰ ὁ νόμος ἦν ἡμῖν ἀργὴν ἔᾶν τὸν χόρτον, ἀποφόρου μεθημερίας. πολλοὶ τοιγαροῦν τῷ πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τῷ ἀναγκαίων ὑποστασίαν ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι. καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ, πιαῦτα συνέβαινεν τὰ πράγματα. λυσίας δὲ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς φίλιππος ὡς τῆς ὑπὸ τῆς περσίδος ἦκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν καθεστηκυίας εἶναι· ἔχων μὲν ὡς τ τὴν πολιορκίαν

ἀφεστῶτες, ὅτι τ φίλιππον ὁρμᾷν. ἐ μὲν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἐγνωσαν, ἀλλ' ἐκέλευσε τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τῷ περὶ φιλίππου ἐφαπτόμενον, τ δὲ πολιορκίαν ὅτι χρησιμωτάτη ἡμῖν εἴη διηλῶσαι, καὶ τὴν ὀχυρότητα τ χωρίου, καὶ ὅτι τὰς

τὰ τῶν ζοφῆς αὐτοῖς ἤδη ὑπολελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ κατασῆσαι τῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶ) ποιεῖσθαι φίλους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ὑποσχέσθαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ὑπὶ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα τῷ λυσίου φήσαντος, πρίσθη τότε τὸ βέλτιστον καὶ ἡμέρους τῇ γνώμῃ.

A meatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia quæ opus esset regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos vti patriis legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellauerant, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quę sententia per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

Κεφάλαιον ιε'.

Οτι πολλοῦ χρόνου τῇ πολιορκίᾳ τειθομένου, φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ἰουδαίους, καὶ ἀρχιερέως αἱρεθέντος ὑπ' αὐτῶν Ὀνίου τοῦ Ἰουδαίας ὁ αὐτόχρ.

B

Cap. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iudæ fœdus facit & amicitiam.

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρωνίᾳ τὰ ὑπηγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δὲ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δὲ αὐτόχρ εἰς κῶτο, καὶ θεασάμενος ἐχυρὸν οὕτως τὸ χωρίον, παρίβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τῷ δυνάμει περιβαλεῖν, καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ Μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν Μενέλαον ἀπελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς Ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τὸν γὰρ ἀρχὰς τῶν κακῶν, πείσαντα αὐτῷ τὸν πατέρα τοὺς Ἰουδαίους ἀναγκάσαι τῷ πατρίων θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν Μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς Βέρροιαν τῆς Συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὴ ἔτη ι'. πονηρὸν δὲ ἡγούμενον καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτὸς ἄρξῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβαίνειν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν τὸ Μενελάου θάνατον Ἄλκιμος ὁ καὶ Ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτόχρ, δύο ἤδη τὸν Φίλιππον κεκτῆνται τῷ πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ζῶντα χείρων ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ τὸ ἀρχιερέως υἱὸς Ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφεῖσθαι τῷ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ Μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀπέλων, τῷ ἀρχιερωσύνῃ Ἀλκίμῳ δέδωκεν οὐκ ὄντι τῆς ἀρχιερείων γένους, ἀλλ' ὑπὸ λυσίου πεισθεὶς μεταθῆναι τῷ τιμῇ ὑπὸ ταύτης τὴν οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Αἰγύπτου βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιόσας ἐν τῷ νόμῳ τῷ Ἡλιοπολίτῃ. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὐδὲ δικαιότερον ἡμῖν ἴσως διηγεῖσθαι.

C

D

Κεφάλαιον ις'.

Ως Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς διαστρατευσάμενος τοῖς Ἰουδαίοις, ἀπράκτως αἰσχρῶς πρὸς τὴν Βασιλέα.

E

Cap. XVI.

Bacchides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν Δημήτριος ὑπὸ Ῥώμης ὁ Σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος τῆς συρίας τρίπολιν, περιέθηκε μὲν αὐτῷ διάδημα. συναγαγὼν δὲ πᾶς περὶ αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἑκόντων προσδεχομένων καὶ ὡς δεδόντων αὐτούς, συλλαβόντες δὲ καὶ αὐτόχρ τὸν βασιλέα καὶ Λυσίαν, ζῶντας ἀνάγουσιν αὐτῷ. καὶ οὗτοι μὲν κελεύσαντος ὡς δὴ χρῆμα Δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος

F

Eodem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptóq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenariis regnum inuadit: cúmque certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obuiis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni

XV. 1. Mach. 7.

Antiochi annum alterum, ſicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum regem confluxerunt multi Iudęorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accuſabántque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd poſt interfectos omnes amicos & fautores regis, ſe quoque eiecíſſent è patria: metu coactos ſolum vertere: poſtulabántque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognoſceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum, cui tum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: & cómendato illi Alcimo, traditóque exercitu, iubet vt Iudam & eum ſequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, poſtquam peruenit in Iudæam, miſit ad Iam & fratres, inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei ſe credere, quòd videret adeſſe exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali paſſuros nec ſe nec eiuſdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt, Bacchides autem non ſeruata fide ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaque amoto exercitu à Hieroſolymis poſtquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & quoſdam è populo, & occiſis omnibus iuſſit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuerſus eſt. Alcimus autem volens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo ſingulis ad gratiam, breui numeroſam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & miniſteriis vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuiſſe illis potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipſe quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è ſtudioſis Alcimi. Qui videns ſe viribus imparem, quo poſſet diutius reſiſtere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam ſolicitabat contra Iudam illius animum, accuſans quòd plurimas ab eo paſſus eſſet iniurias, plures etiã paſſurus, niſi maturè miſſo illuc exercitu, vir audax & facinoroſus pœnas debitas lueret.

A αὐτόχου ἔτι β', καθὼς ἤδηπου καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συνεφεύγοντες δὲ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, κατηγόρουν τοῦ ἔθνους παντὸς, καὶ τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτεινεν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες καὶ συμμένοντες αὐτῷ ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπολωλεκέναι, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας
B γῆς ἐκβεβόντας, ἀλλοφύλων ἐπήλυδας ποιήσαι. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δ' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τοῦ πρὸς τὸν Ἰούδαν πεπολεμημένα. ὁ δὲ δημήτριος παροξυνθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην τὸν φίλον αὐτοῦ τὸν ὑπατικὸν τῆς μεσοποταμίας ἄνδρα χρηστὸν, καὶ τῇ μεσοποταμίᾳ ἄπασαν πεπιστευμένον δυνάμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα προσθέμενον αὐτῷ Ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι τοὺς
C Ἰουδαίους καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς. ὁρμήσας δὲ ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ὁ Βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ πρεσβεύσας νόμῳ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ πρὸς φιλίας καὶ εἰρήνης δόλῳ. δόλῳ δὲ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δὲ οὐκ ἔπιστευσεν. ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς παρέσται τοσαύτης, μεθ' ὅσης ἐπολέμησε τὸ πρῶτον, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μέντοι τοῦγε τοῦ δήμου πρόσεσχον οἷς ὁ Βακχίδης ἐκήρυξεν, καὶ νομίσαντες οὐδὲν αὐτοὺς ὑπὸ Ἀλκίμου πείσεσθαι δεινὸν ὄντα ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν. καὶ
D λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ἐπὶς δύσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τοῦ ὅρκων, ξ' μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ ἄλλους, ὅσοι διεφθάρησαν πρὸς αὐτὸν ἀναχωρήσαντες, ἀπέστρεψε, τοῖς προτέροις τοῦ πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς Ἱεροσολύμων ἀπῆλθεν, κατὰ κώμην Βηθζηθὼ λεγομένην ἐγένετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινας τοῦ λαοῦ, καὶ πάντας ἀπέκτεινας προσέταξε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πάσῃ,
F ὑπακούειν Ἀλκίμῳ καὶ μὴ στρατὸς τινὸς ἐν ἔχῃ τηρεῖν τοῦ χώραν αὐτοῦ καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς αὐτόχειραν πρὸς τὸν βασιλέα δημόσιον ὑπέστρεψεν. Ἄλκιμος δὲ τοῦ ἀρχῆς αὐτοῦ βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ σωθεὶς ὅτι κατεπολέμησε δύνασθαι τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρησθὲς ἅπαντας ὑπήγετο λόγοις. καὶ πρὸς ἕνα τοῦτον ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὲ μάλα χρῆσθαι πολλοῦ καὶ δυνάμιν προσεβάλλετο. τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῆς ἀσεβῶν καὶ παράνομοι ἀνδρῶν, οἷς ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας χρώμενος, ὑπῆρχε τοῦ χώρας, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τοὺς Ἰουδαῖς φρονοῦντας διέσωσεν, ἐφόνευεν. ὁρῶν δὲ τὸν Ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γινόμενον, καὶ πολλοὺς διαφθαρέντα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τοῦ ἔθνους, καὶ αὐτὸς διαπορούμενος τοῦ χώρας, διέφθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ Ἄλκιμος αὐτὸς μὲν Ἰούδα μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἠττώμενον αὐτοῦ τῇ ἰσχύι, ὅτι τοῦ πρὸς τὸν βασιλέως συμμαχίαν ἦκεν ἔρασθαι. πρὸς γνώμενος οὖν εἰς αὐτόχειραν, παρῄτησεν αὐτὸν ὅτι τῶν Ἰουδαίων κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲν ὑπ' αὐτοῦ πονηρὰ καὶ πονηρά. πλείω δ' ἤνοιτ' ἂν εἰ μὴ προκαταληφθείη, καὶ δὴ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἀσφαλίσης.

Ως νι-

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς νικάνωρ μὴ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς φαπηλὸς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

Ὁ δὲ δημήτριος, τοῦτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ φράσμασιν ὑποφαλὲς ἡγησάμενος εἶ), τὸ πρεσβῦν ἰούδαν ἐν ἰσχύϊ τοσαύτῃ γλυέμενον, ἐκπέμπει νικάνορα, τὸν δυνούσταζον αὐτοῦ καὶ πιστάζον τῶν φίλων. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ κῆ ἀπὸ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών, καὶ δοὺς δ' αὐτῷ ὅσην ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐκέλευσεν αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν ἔθνους. ὁ δὲ νικάνωρ παραγενόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδενὶ οὐ διέγνω τῷ ἰούδᾳ, δόλῳ δ' ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, προσπέμπει λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶ) φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκοις δ' αὐτῷ διδόναι πρὸς τὸ μηδὲν πείσεσθαι δεινόν. ἦκειν γὰρ μετὰ φίλων ὅπως τῷ ποιῆσαι φανερὸν αὐτοῖς τὴν διαφορὰν τοῦ βασιλέως πρόνοιαν, ὡς πρὸς τὸ γένος αὐτῶν φέρει. ταῦτα διαφορισθέντος μὲν τοῦ νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πιθανώτατοι, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδασι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν ἰούδαν καὶ μεταξὺ προσομιλῶν, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τὶ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὴν βουλὴν, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερὰς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπίφρας ὁ νικάνωρ γενομένης, πολεμεῖν ἔκρινε τῷ ἰούδᾳ. καὶ συλλεγείσας καὶ ἀθροισθείσας πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατά τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν φυγεῖν. ἐπεὶ δ' αὐτῷ κατόπιν ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῷ ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων παρέζουσι, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα ἐλθόντες τὴν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις λύπην προέπεσον, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῆς πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῆς ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγένετο κατά τινα κώμην, ἐνθουσιῶν λεγομένην αὐτὸν στρατοπεδεύειν, προσχωρεῖν αὐτῷ καὶ ἄλλης ὑπὸ συμμαχίας δυνάμεως. ἰούδας δὲ ἐν ἀδασοῖ, ἑτέρᾳ κώμῃ σταδίους ἀπέχούσῃ τριάκοντα τῆς ἐνθουσιῶν στρατοπεδεύει), εἰς χιλίους ἅπαντας ἔχων. τούτοις παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδ' λογίζεσθαι πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ οἷον ὑπὲρ θεῶν κινδυνεύουσιν εὐσυμμάχους, δι' ὑπερβολὴν ὁρμῆς χαρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἤρξε τὴν μάχην ἐξάγειν. συμβαλὼν δὲ τῷ νικάνορι, καὶ κατισχὺς τῆς μάχης γενομένης, κατέκτεινε τῶν ἐναντίων πολλοὺς, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρὸς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, οἱ δὲ τὸ στράτευμα ἔμφυτον, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐξάπασαι ῥίψαντες τὰς πανοπλίας. ὑπεδέκοντο δ' οἱ ἰούδας ἐφόνευε, καὶ ταῖς σάλπιγξι ταῖς πατρίοις ἐσήμαινεν, ὅτι νικᾷ τοὺς πολεμίους. οἱ δ' ἐν αὐτῇ ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἔκτεινον αὐτοὺς κύκλῳ

Cap. XVIII.

Nicanor poſt Bacchidem dux contra Iudam miſſus vnà cum vniuerſo exercitu internecione periit.

DEmetrius verò ne ſuis quidem rebus tutum exiſtimans, ſi ita Iudæ vires augeri ſineret, Nicanorem mittit, amicorum chariſſimum ſimul & fidiſſimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributóque quantum ſatis contra Iudam putabat exercitu, iuſſit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hieroſolyma, & primum diſſimulans hoſtem, decreuit ſpecie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil eſſe cauſæ cur belli ſubire deberent aleam. paratum ſe illi cauere iureiurando ſanctiſſimo, ſi quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantùm ſe veniſſe cum amicorum comitatu, vt mentem ſui regis ei notam faceret, quàm propenſus ſit in fauorem Iudaici generis. hac legatione perſuaſi fratres, nihil amplius hoſtile ſuſpicati, data viciſſim & accepta fide exceperunt eum hoſpitaliter cum toto exercitu. Cúmque poſt primam ſalutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, ſignum quoddam ſuis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis inſidiis properè ad ſuos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vtrumque ſe vertit. Commiſſo deinde prælio prope vicum Capharſalamam, inferior inde diſcedens Iudas in Hieroſolymitanam arcem compulſus eſt. Reuertenti deinde præter templum Nicanori ſacerdotes facti ſunt obuiam, oſtentantes victimas, quas ſe dicebant oblaturos Deo pro ſalute regis Demetrij. at Macedo ne à conuiciis quidem in Deum temperans, minatus eſt niſi populus Iudam ſibi traderet, breui ſe reuerſurum, & in templum ipſum ſæuiturum, ita vt ad ſolum vſque id diruat. atque cum his minis reliquit Hieroſolyma. at ſacerdotes tali denunciatione mœſti cum lacrymis Deo ſupplicauerunt, vt ſacratam ſibi ædem vnà cum ſuis cultoribus tutaretur ab hoſtium iniuria. Nicanor verò egreſſus Hieroſolyma caſtris locum optauit apud vicũ Bethoron, vbi ſe cũ eo coniunxit alia manus recẽs tũ è Syria veniẽs. Iudas quoq; caſtra poſuit ad aliũ vicũ nomine Adaſo, triginta modò ſtadiis diſtante ab hoſtibus, habẽs circa ſe nõ plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hoſtiũ multitudine, néve cogitẽt cũ quàm multis decernerẽt, ſed quales ipſi, & pro qualib. præmiis cõtenderent, iuſſit forti animo hoſtem aggredi & pugnam capeſſere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderũt ex hoſtibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis ſtrenui perfunctus officio. quo iacẽte ne cętera quidem acies ſubſtitit amplius, ſed amiſſo duce verterunt terga, arma iactantes quo expeditiùs fugerẽt. Iudas verò impigrè cũ ſuis perſequens ſęuiebat cędib⁹: & tuba ſignificabat vicinis oppidis & vicis victoriã: móxque vndique armati proſilientes, proſtigatis inconditè ruẽtib: oc-

currebant infestis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot.n.in vniuersum fuerant. Ea victoria cõtigit decimatertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: eáque die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem pontificivolenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in tertam ptocidit, & cruciatus non paucis
XVII. diebus miserè periit, post exactum in sacerdo-
1. Mach. 8. tio quadriennium: quo defuncto pontificatum populus communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & reges Perseum, Philippum, magnúmque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit vt in societatem reciperetur & amicitiá, & vt Demetrio scriberent ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. móxque senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque prębere hostibus eorum triticum aut naues aut pecuniam. vtque si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum fiant auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

Cap. XVIII.

Bacchidis demùm missi in Iudæam victoria.

XVIII. 1. Mach. 9. DEmetrius autem accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilęæ castra posuit: & expugnatis illis speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, propetabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suũ cõtineret militẽ, raptim contra eũ duxit peditũ viginti, equitũ verò duo millia, cũ Iudas nõ pl⁹ haberet, quàm mille milites. ex his quidã territi multitudine Bacchidis militũ, delectis castris diffugerũt, ita vt octingẽti tãtũ reliqui fuerint.

νοι κ᾽ ἐφέσπετον., ὡς τε ἐκ τ᾽ μάχης ταύτης οὐ δὶς δὶ φυγὼν, ὅτων αὐτ᾽ ἐναντιχιλίων. τὴν ᾗ νίκην συνέβη ἡμέᾳ ταύτῃ τῃ τῦ. τῷ μὲν τῶν λεγομένῳ, ᾗ παρ᾽ ἡμῖν ἰουδαίοις ἄδαρ, κ᾽ ᾗ μακεδόνας δύστρον. ἄγουσιν δ᾽ ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κ᾽ πᾶν ἔτος, κ᾽ ἑορτὴν νομίζουσι τῇ ἡμέᾳ. ἐξ ἐκείνου μὲν τοι χρόνου ἐφεξῆς ὀλίγον τὸ τ᾽ ἰουδαίων ἔθνος τ᾽ πολέμων ἀναπαυσάμενον, κ᾽ εἰρήνης ἔτυχε λαβόν, ἵπτε τ᾽ εἰς ἀγῶνας πάλιν κ᾽ κινδύνους κατέστη. τοῦ δ᾽ ἀρχιερεῶς τοῦ ἀλκίμου βουλομένου καθελεῖν τὸ τεῖχος τ᾽ ἁγίου, ὃν παλαιὸν κ᾽ κατασκευασμένον ὑπὸ τ᾽ ἁγίων προφητῶν, πληγὴ τὶς αἰφνίδιος ἐκ τῦ θεοῦ προσέπεσεν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνός τε ὀλίγ μὲν γὸν κατηνέχθη, κ᾽ βασανιστὴς ὀλίγ συχαὶ ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ᾽. πελώτησαντος δὲ τούτου, τὴν ἀρχιερωσύνην, ὁ λαὸς τε ἰούδᾳ δίδωσιν. ὃς ἀκούσας περὶ τ᾽ ῥωμαίων δυνάμεως, κ᾽ ὅτι συμπεπολεμήκασι τῷ τε γαλατίᾳ κ᾽ τῷ ἰβηρίᾳ, κ᾽ καρχηδόνι τ᾽ λιβύης, κ᾽ πρὸς τούτοις τῷ ἑλλάδι κεχείρωνται, κ᾽ τοὺς βασιλέας περσέα τε κ᾽ φίλιππον, κ᾽ τὸν μέγαν ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας συμ᾽ οὖν τῷ ῥώμῃ τῷ αὐτ᾽ φίλων δ᾽ πόλεμον τὸν ἰουδάνε υἱόν, κ᾽ ἰάσονα τὸν ἐλεαζάρου, παρακάλει δ᾽ αὐτῷ συμμάχους εἶ, κ᾽ φίλους, κ᾽ δημοτείαν χράψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντας ᾗ εἰς τὴν ῥώμην ταῦ ᾧδε τῦ ἰούδα ἀρεσθέντας, κ᾽ σύγκλητος δίχεται, κ᾽ ἐβουλεύσατο περὶ ὧν ἐπέμφθησαν. τὴν συμμαχίαν ἐπινεύσαι ποιήσασθαι ᾗ περὶ τούτου δόγμα, τὸ μὲν ἀντίγραφον εἰς τὴν ἰουδαίων ἀπέστειλε. αὐτὸ δ᾽ εἰς τὸ καπετώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγράψαντες δέλτους ἀπέθεσαν. ἔστ᾽ ᾗ τοιοῦτον δόγμα συγκλήτου, περὶ συμμαχίας κ᾽ φιλίας τῆς πρὸς τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων. μηδένα τῶν ὑποτελῶν ῥωμαίοις πολεμεῖν τῷ ἰουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐπὶ ᾗ ἐπέσπει τοῖς ἰουδαίοις βοηθεῖν ῥωμαίους αὐτοῖς, κ᾽ τὸ δυνατόν. κ᾽ πάλιν αὖ, τῇ ῥωμαίων βούλεσθαι τοὺς ἰουδαίους αὐτοῖς συμμαχεῖν. αἰ δ᾽ τι προσθεῖ τούτοις τῶν συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο ποιῇ ἡμῖν γνώμῃ τῇ δήμου τῶν ῥωμαίων. ὁ δ᾽ αὐ προσεθῆ τοῦτ᾽ ἔξ᾽ κύρων. ὑγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ δ᾽ πολίμου τῦ ἰουδάνου παιδὸς κ᾽ ὑπὸ ἰάσονος τῦ ἐλεαζάρου, ὅτε ἀρχιερέως μὲν τῦ ἔθνους ἰούδα, στρατηγοῦ δ᾽ σίμωνος τῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. κ᾽ τῶν μὲν πρώτων ῥωμαίοις πρὸς ἰουδαίους φιλίαν κ᾽ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον ιη᾽.

Ὅτι πάλιν ἐπὶ τ᾽ ἰουδαίων βακχίδην ἐπεμφθῆς ὑπάτους.

ΔΗμήτριος δ᾽ ἀπαγγελθέντος αὐτῷ τῆς νικάνορος τελευτῆς, κ᾽ τῶν ἀπωλείας τῶν σὺν αὐτῷ στρατοῦ μέντος, πάλιν τ᾽ βακχίδην μὲν δυνάμεως εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ἐκ τ᾽ ἀποχωρίας ἐξορμήσας κ᾽ ἐλθὼν ἐγγὺς μόνος εἰς ἰουδαίαν ἐν ἀρβήλοις πόλει τῆς γαλιλαίας στρατοπεδεύῃ. κ᾽ τοὺς ἐν τοῖς ἐκεῖ σπηλαίοις ὄντας, πολλοὶ γὸ εἰς αὐτὰ συνεπεφύγασιν, ἁπαντήσαντας κ᾽ λαβὼν, ἀρὰς ἐκεῖθεν ὁδὸν τὴν ἐφεσόλυμα ἐπορεύθη. μεθέων ᾗ τὸν ἰούδαν σὺν τοῖς καὶμη βηρζηθὼ τοῦνομα κατεστρατοπεδευμένον ἀπ᾽ αὐτὸν ἱστορήσας μ᾽ πλῆθος ἀνῃρέσατο ἐδ᾽ σαν, κ᾽ τ᾽ παρεμβολὴν κατελιπόντας, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὠ-

ἰούδας

Ἰούδας δὲ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῆς οἰκείων στρατιᾶς καὶ πολεμίων ἐπικειμένων, καὶ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ἐπιδεικνύντων, οἷός τε ἦν μὴ τὴν ὠμότητα συμβαλεῖν τοῖς μὴ τὸ βακχίδου. καὶ προσδεομένους γε τούτους διὰ ψυχῆς ὑφίσασθαι τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ὅπλα τιμῶντας. τῶν δὲ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλλόντων δὲ νῦν μὲν αὐτοὺς χωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ σωναγαγόντα τοῖς ἰδίοις, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μὴ τοῦτ' εἶπεν ἥλιος ὑπιδεῖν ἠμύοντα, ἵνα εἰς τὰ νῶτα μὴ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ καὶ τελευτῶ ὁ παρὸν μοι καιρὸς φέρει, καὶ δεῖ πάντως ἀποθανεῖν μαχόμενον, σπουδὴν ποιήσομαι γενναίως πᾶν ὑπομεῖναι τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη κατορθωμένοις καὶ τῇ περὶ αὐτὸν δόξῃ προσβαλὼν τινὰ ἐκ τῆς νῦν φυγῆς ὕβριν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ἐθάρρυνεν, τὸ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἔπεισεν.

Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si mori nũc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

CAP. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuit.

Ὁ δὲ βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς στρατοπέδου τὴν δυνάμιν ἐπὶ μέγαν παρετάξατο. καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρου τοῦ κέρατος ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προεπέμψατο ἀπαντᾶσθαι τῇ φάλαγγι. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. οὗτος δὲ συντάξας τὴν στρατιὰν ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τοῦ πολεμίων στρατοπέδῳ, σημήνας τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαν προσπεσεῖν. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ ἡ μάχης μέχρι δυσμῶν διατεινομένης, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν βακχίδην καὶ τὸ κέρας τὸ ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τυγχάνον τῆς στρατιᾶς, προσβαλὼν τοῖς δυσχερεστάτοις, ἄρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διέφθειρε τὰ αὐτῶν τοῦ φάλαγγα. ὡσάμενος δ' εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐποιήσατο, καὶ διώκει μέχρις αὐτᾶ ἔρους τοῦ λεγομένου. θανάσιμοι δὲ ἦσαν καὶ ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ δυσώνυμον ἔχοντες, ἐκύκλωσαν τὸν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν ἠμύοντες. ὁ δὲ φυγεῖν οὐ δυνάμενος, ἀλλὰ προεσχημένος ὑπὸ τῶν πολεμίων τὰς ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν αὐτοπάλων ἐκ κατάκοπος ἠμύοντος, ἐκ αὐτὸς ἔπεσεν, δεῖ καλοῖς μὲν προτεθνηκὼς γεγηθυῖαν, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτι ἀπέθανε τῷ ψυχῷ ἀφείς. πεσόντος δὲ ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορὰν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ δὲ τοιούτου στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα τῶν πολεμίων ὑπαντήσαντες οἴμων καὶ ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν μωδεὶμ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπται, κηδεύσαντες δὲ συχνὰς αὐτὸν τῶν πλήθους ἡμέρας, καὶ τιμήσαντες κοινῇ τοῖς γενομένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέχει ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γεγόμενον, καὶ τῷ τοῦ παρόντος ἐπόλεμον μνήμονα, καὶ πάνδ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐλευθερίας καὶ δράσαντα καὶ παθεῖν ὑποστάντα. τοιοῦτος οὖν τῷ ἀρετῷ ὑπάρξας, μέγιστον αὐτῷ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθεροῦσας τὸ ἔθνος, καὶ τῆς ὑπὸ μακεδόσιν ἁρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τῷ ἀρχιερατεύσαντι ἔτος ἕνα κατασχὼν, ἀπέθανεν.

Nn 3

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩ-σήπου ἱστορίῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α
Ως πολεμήσας βακχίδῃ, ἀνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας. Κεφ. β
Οτι ἀλέξανδρος ὁ τοῦ ἐπιφανοῦς αὐτόχρων υἱὸς ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξεμάχησε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ
Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ
Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας καὶ ὑπερβαλὼν τὰ παρὰ δημητρίου, καὶ ἀποστήσας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχῶν ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε
Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὅμοιον. Κεφ. ς
Οτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ
Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς πλεύσας εἰς συρίαν ἀπὸ κρήτης καὶ πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η
Ως ζύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, αὐτόχρων τοῦ ἀλέξ ἀδελφοῦ υἱοῦ παρέλυσε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ
Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ ζύφων, παρεσπάσατο τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι
Ως σίμων τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, καὶ ἀπὸ δόξης αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια
Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησε τὸ δῶρος ζύφωνα συμμαχοῦντος ἀντιόχου τοῦ δημητρίου ἀδελφοῦ, τοῦ καὶ δ' σεβεῖ ἐπικληθέντος. Κεφ. ιβ
Ως ζύφωνος ἁλωθέντος, ἀντιόχου ἐπολέμησε σίμων, καὶ κατεδίωξεν τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τὰς ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ
Οτι ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ
Οτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τῶν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε
Ως στρατευσάμενος ἐφ' ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ εὐσεβής, καὶ περισπασθεὶς τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ τάλαντα τ', καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν θέμενος. Κεφ. ις
Υρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν. Κεφ. ιζ
Ως ἀντίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς σαμβρδσι πτολεμαΐδος διέφυγε. Κεφ. ιη

HÆC IOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ionathas defuncto fratri ſuo Iudæ in principatu ſuccedit. Cap. 1.
Ionathas feſſum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. Cap. 2.
Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. Cap. 3.
Demetrius miſſa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit. Cap. 4.
Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes ſuas traducit. Cap. 5.
Onias in amicitiam à Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hieroſolymitani ſimilitudinem ædificat. Cap. 6.
Quòd Alexander poſt mortem Demetrij Ionatham in ſummo honore habuit. Cap. 7.
Demetrius Demetrij filius cùm è Creta in Syriam traieciſſet, deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. Cap. 8.
Tryphon Apamenus poſt deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitiam Ionatha. Cap. 9.
Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. Cap. 10.
Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum ſimul & copiarum imperium detulit. Cap. 11.
Simon Tryphonem in Dora compulſum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. Cap. 12.
Poſtquam Tryphon interfectus eſſet, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur. Cap. 13.
Quòd Simon à genero ſuo Ptolemæo in conuiuio per dolum occiſus eſt. Cap. 14.
Quomodo fruſtratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus eſt. Cap. 15.
Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obſeſſis Hieroſolymis placatus ccc. talentis fœdus cum eo iniit. Cap. 16.
Hyrcani expeditio in Syriam. Cap. 17.
Quòd Antiochus Gyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. Cap. 18.

Ot

Οτι φλαβαλαῖος ἀριστόβουλος τὴν ἀρχὴν, διάδημα πρῶτος ἐπιτίθεται. Κεφ. ιθ
Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ
Πτολεμαῖος ὁ λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχῃ καὶ νίκᾳ. Κεφ. κα
Ως στρατόνικος δημήτριος ὁ ἐπίκλητος ὑπὸ ἀλεξάνδρου, συνεκάτεσεν αὐτῷ. Κεφ. κβ
Αντιόχου τοῦ διονύσου λεγομένου, στρατεία ἐπὶ ἰουδαίαν, καὶ ὡς συνεκάτεσε τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ
Ως μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέχει. Κεφ. κδ

Quòd Aristobulus primus diadema sibi imposuit. Cap. 19.
Alexandri Iudæorum regis res gestæ. Cap. 20.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. Cap. 21.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. Cap. 22.
Antiochi Dionysij in Iudęam expeditio. Cap. 23.
Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit. Cap. 24.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSTERTIVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τ' ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος κατεδουλωσαμένων αὖτε τῶν μακεδόνων αὖτε τῶν διαδόχων τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὅσων καὶ πολλῶν ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἰούδας, ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ διεληλύθαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτὴν ἰούδα πάλιν ὅσον ἐπὶ τῇ ἀσεβείᾳ καὶ φιλοβασιλήτων τὴν πάτριον πολιτείαν ἐπεφύη τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀμείζον ἐπάκουεν. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὸν χώραν καταλαβών. ὡς πολλοὺς δηλοῦν τὸν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων ἀπὸ τε τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἐλθούσης δηώσεως αὐτοῖς αὐτοῦ, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς μακεδόνας. βακχίδης δὲ τῆς ἰουδαίων τοῖς ἀπὸ τάντας τῆς πατρίου συνηθείας, καὶ τὸν κοινὸν βίον περιλημβάνοντας συναθροίσας, τούτοις ἐπιχείρησι τῶν τῆς χώρας ἐπιμέλεσθαι. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες τοὺς ἰουδαίων φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ βακχίδῃ παρέδοσαν. ὁ δὲ, βασανίζων αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αὐτοῖς χρώμενος, ἔπειθ' οὕτω διέφθειρε. ταύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις πλειστὴν γενομένης, ἥλικος οὐκ ἦσαν παρεσκευασμένοι μετὰ τῶν βαβυλωνίων ἐπανελθόντων, οἱ περιλειφθέν-

Cap. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.

VEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudæorum à pietate desciuerant, resumptis animis infestant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersariis ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatósque ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate cóstituti Iudęi, quanto post captiuitatẽ Babylonicã nunquã experti fuerant: quotquot

1. Mach. 9

erant reliqui ex Iudæ ſociis, veriti gentis interitum adiuerunt Ionatham eius fratrem, rogabántque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus: nec ſineret totam gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculum. Tum Ionathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi,& viſus dignus qui Iudę fratri ſuo ſuccederet,communibus Iudæorum ſuffragiis adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat,decreuit eum dolo tollere: ſed hoc eius propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti aſſumpta ſociorum manu in deſertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cùm veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Portò Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias, & poſitis vltra Iordanem caſtris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, miſit fratrem ſuum Ioannem Gaddin ad Nabathæos Arabas,vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cũ Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in itinere inuaſerunt eum Medabenſes Amaræi filij, direptiſque impedimentis & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſociis: cuius facinoris paulò pòſt pœnas dederunt eius fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem diei.at ille cohortatus ſocios, & oſtenſo periculo quòd niſi viri eſſent, non poſſent euadere, clauſi à tergo amne, à fronte hoſtibus: votíſque Deo factis pro victoria, impigrè hoſtem aggreditur: & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt. ſed cùm ille cautè ictum declinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commiſerunt ſe flumini, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis traiicere, ſed ad Hieroſolymitanam arcem reuerrentibus, deſideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impoſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus: ſed nihil æquè vt Hieroſolymitanam arcem muniit,in qua acceptos à Iudęorum primatibus filios obſides incluſit, vt ii cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus, quòd Amaræi filij celebraturi eſſent nuptias,& adducturi ſponſã ab

A τὴς τῶν ἑταίρων τῦ ἰούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ, καὶ τὴν ὑπὲρ τῦ ὁμοφύλων προῖσαν ἄξιον ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ προέσθαι ἀφρόντιστον τὸ ἔθνος, μηδὲ ἐν οἷς φθείρεῖ. ὁ δὲ ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῦ καὶ νομισθεὶς καὶ μηδὲν ἧττον χρέος τῷ ἀδελφῷ, στρατηγὸς ἀποδείκνυ τῶν ἰουδαίων. ὁ δὲ βακχίδης ἀκούσας τῦτο καὶ φοβηθεὶς

B μὴ φθάσῃ πράγματα παρασκευάσαι τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον ἰούδας, ἀποκτεῖναι διόλω τῦτον ἐζήτει. ταύτῃ δὲ ἔχων τὴν προαίρεσιν, οὐκ ἔλαθε τὸν ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ σίμωνα. ἀλλὰ γνόντες οὗτοι καὶ φοβηθέντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τὴν ἔξωθεν τῆς πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον. καὶ παραγενόμενοι ὅπου τὸ ὕδωρ τὸ

C καλούμενον λάκκου ἀσφάρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δὲ βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπειρηκότας, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ πρέαν τὸ ἰορδάνῃ στρατοπεδευσάμενος, ἀπελάμβανε τὴν δύναμιν. ἰωνάθης δὲ γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν ἰωάννῃν τὸν καὶ γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτῶν ἀποθηται τὰ ἀποσκεύη ἕως οὗ πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰρ

D φίλοι· τὸν δὲ ἰωάννῃν ἀπόντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, ἐνεδρεύσαντες ἐκ μηδάβας πόλεως οἱ ἀμβαίου παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τὸν ἰωάννῃν καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτῦ πάντας. δίκην μὲν τοίγε τούτων ὑπέχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῦ τῶν ἀξίαν, ὧν μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. ὁ δὲ βακχίδης γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τῦ ἰορδάνῃ κατεστρατοπεδευμένον, φυλάξας τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν, ἐπ'

E αὐτὸν ἦκεν, ὡς δὲ μαχόμενον ἐκείνῃ δῆλα τὸν νόμον. ὁ δὲ παρορμήσας τοῖς ἑταίροις, καὶ φεῖ τῆς ψυχῶν αὐτοῖς ἦ τὸν κίνδυνον εἰπὼν μέσοις ἀπειλημμένοις τῦτο ποταμῦ καὶ τῆς πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἐμπεσεῖσθαι ἔφασαν, ὁ ποταμὸς δ' ἦν κατόπιν αὐτῶν. δύξαντος δὲ καὶ τῆς θεῆς νίκην αὐτοῖς φέρειν συνάπτῃ τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὺς καταβαλὼν, ἐπεὶ ζάμπρης εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῆ τὸν βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τῦ δὲ προ-

F εἰδομένου καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίναντος, ἅμα πηδήσας μετῆ ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διεκπίπτει, καὶ τῦ ζῆν ἀπογνόντος τὸν ζόπον εἰς τὸ πέραν τῦ ἰορδάνου, τῆς πολεμίων οὐκ ἐπὶ τὸν ποταμὸν διωξάντων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος δύθις τῦ βακχίδου εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἦκεν. ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς ὡς χιλίους, πολλὰς δὲ κατέλαβε καταλλομένας πόλεις ἀχύρωσε, καὶ τὰ ἰεριχοῦντα καὶ ἐμμαοῦν, καὶ βαιθωρὸν, καὶ βαιθήλαν, καὶ θαμναθᾶ, καὶ φαραθὼ,

καὶ τοχόαν, καὶ γάζαρα, καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῆς πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περιβαλὼν αὐταῖς κρατεῖ, καὶ τῆς μεγάθει ὀχυρώσας, δ' ὑναμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦ ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὰ ἐν ἱεροσολύμοις ἦκεν ἰσχύρωσε. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῆς πρώτων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὰ ἄκρα αὐτοὺς ἐνέκλεισε, καὶ τῦτον ἐφύλαττε τὸν ζόπον. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δὲ καιρῦ παραγενόμενός τις πρὸς ἰωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ σίμωνα, τοὺς ἀμβαίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ἑπιτελοῦντας, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, ὑπὸ

γαδα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς οὕτω τῶν ἐπιφανῶν
ἅμα τοῖς ἄγουσι μέλλουσαν γίνεσθαι ἅμα ἀποπομπὴν τῆς
κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ περὶ τὸν ἰωνάθην
καὶ σίμωνα, καιρὸν ὁπτιμώτατον εἰς τὴν ἐκδίκησιν
τοῦ ἀδελφοῦ νομίσαντες αὐτοῖς προφαίνεσθαι, καὶ λήψεσθαι
τιμὴν ἀξίαν ἰωάννου δίκην παρ' αὐτῶν, ὅτι πολλῆς ἐξου-
σίας ὑπολαβόντες, ἐξάρμησαν εἰς μηδέπω, καὶ τοὺς
ἐγγεγεῖς ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔκτεινον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς
ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν
αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ
τῶν ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν
ἄλλην ὅσην τότε εἶχεν λείαν τοῖς αἱρεσιώταις, λαβόντες
ὑπέστρεψαν. καὶ πένθος μὲν ἦν ἰωάννῃ τῷ ἀδελφοῦ
τῷ δὲ γάμος ἀμφοῖν, τοιαύτην ἀπέλαβον. καὶ τοί τε
δὴ ὅτοι καὶ οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν
καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες ὑ. σίμων μὲν οὖν καὶ
ἰωνάθης εἰς τὰ ἕλη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι
κατέμενον. βακχίδης δὲ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρουραῖς
ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεφε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε
μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ περὶ ἰουδαίαν ἠρέμησε πράγματα.οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην
καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ πολλῆς ἀδείας ἐνδεχομένους τῇ
χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον
τὸν βασιλέα παρακαλοῦντες, ὅπως σφίσι βακχίδην
δῷ τὴν ἰωνάθου σύλληψιν. ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς ἀπόνως
ἅπαντας, καὶ νυκτὶ μιᾷ μὴ προσδόκησιν αὐτοῖς δώ-
σοντας, ὅπως τεύξονται ἁπάντων. τῷ δὲ βασιλεῖ ἐκπέμ-
ψαντος τὸν βακχίδην γνώμην ἦν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ,
πᾶσιν ἐγράψε τοῖς φίλοις καὶ ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις,
συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν ἰωνάθην. αἰσθόμενος δὲ πάντων
καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τῷ ἰωνάθου, ἐφυλάττετο
γὰρ τὴν ὅλης ἀπιστίαν, ὁ βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς
φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα,
πεντήκοντα αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας συλλαβὼν, ἀπέκτει-
νεν. ὁ δὲ ἰωνάθης σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς
βηθαλεγὰν ἀναχωρεῖ, κώμην ὄσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φο-
βηθεὶς τὸν βακχίδην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ
τείχη περιβαλόμενος, αὐτὸν ἔχειν ἀσφαλῶς προσυ-
ρηκέναι. βακχίδης δὲ ταῦτα ἀκούσας, τήν τε μαθ' ἑ-
αυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τῷ ἰουδαίων τοὺς συμμάχους
προσκαλεῖται, ὅπως τὸν ἰωνάθην ἕλῃ, καὶ προσβαλὼν
αὐτῷ τοῖς ὀχυρώμασιν, ὅπως πολλὰς αὐτῷ ἡμέρας ἐπο-
λιόρκει. ὁ δὲ, πρὸς τὴν ἀπορίαν τῆς πολιορκίας οὐκ ἐνδι-
δοὺς, ἀλλὰ καρτερῶς αἰρέσεις, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελ-
φὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τῷ βακχίδῃ πολεμήσον-
τα. λάθρᾳ δ' αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξέρχεται, καὶ συνα-
γαγὼν χεῖρα πολλὴν προσέρχεται τῷ τὰ αὐτὰ φρονοῦντι,
νυκτὸς ὁπλίσει τοῦ βακχίδου στρατοπέδου. καὶ συν-
τόμως αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς ἐστὶ τῷ ἀδελφῷ σίμωνι
καὶ τοῖς ἐγγεγεῖς ὁπλίσασιν. καὶ δὴ ἐπὶ τοῦτο αὐτῷ
ὁρμᾷ καὶ τοὺς πτοουμένους, ἐπέξεισιν αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μη-
χανήματα τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν εἰσφορὰς τε μι-
σοδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ βακχίδης ὑπὸ τῆς ἐγγεγεῖς ἐπιθυμού-
μενον, καὶ τοὺς μὲν ἅμα φεύγειν αὐτῷ, τοὺς δ' ὄπισθεν πρεσβευομένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τῆς διά-
νοιας ἐνέπεσεν, τῷ παρ' ἐλπίδας καταβαίνειν τὴν πολιορκίαν συγχυθείς. τὸν μὲν τοίνυν τούτων θυμὸν, εἰς
τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο αὐτὸν, ἐπόκλωσε, ὡς ἐξαπατήσας. ἐβούλετο δὲ
τελέσας τὴν πολιορκίαν ἀνύποπτος, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν.

A oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: eámque puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidiis in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteráque præda reuersi sunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidiis dispositis, ad regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionem securè versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios sollicitauerunt Demetrium, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte posse omnes eius milites insperato incursu opprimi. qui vbi iussu regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cúmque omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, vt qui dolum præsenserat: iratus Macedo transfugis, putánsque & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: cúmque muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copiis, adiunctísque Iudæorum suæ factionis auxiliis contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictóque ad oppidi tutelam Simone fratre clàm egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit vt frater aduentum suum cognosceret. quàm primùm enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas vt impostores, quorum opera missus à rege fuerat, vnam cogitás quomodo ex dignitate sua & regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

Cap. II.

Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

1. Mach. 9 QVa eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem soluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iurciurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisque & receptis captiuis, Antiochiam ad suum regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degēs apud Machmam oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab huiusmodi contagionibus.

Cap. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II. ANno autem sexagesimo supra cēteſimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum qui eam tenebant præsidio, moréſque Demetrij oderant, vt parum comis & superbi admodum. Incluſus enim in regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ab Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipublicæ cura degebat in ocio per segnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi à nobis dictum est. Audito igitur quòd Alexander occupassēt Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus est.

Cap. IV.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1. Mach. 10 MIsit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxilium, ídque eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham interceſſerant: cui mandabat vt haberet delectum militum, & arma pararet reciperétque Iudæorum obsides, quos Bacchides in Hieroſolymitanam arcem incluſerat. Talis cōditio cùm offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hieroſolyma, & legit regias literas audiēte tā populo quā arcis præſidio. quib. lectis impij & transfugæ qui in arce erāt, vehemēter ſunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitū colligere permitteret, & obsides recipere: quos ſuis quemque parentibus reſtituit. Atque ita Ionathas Hieroſolymis habitabat, ſuo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iuſſit ſaxo quadrato extrui, quo firmiora eſſent contra aſſultus hoſtium. Quod vbi ſenſerunt qui diſperſi erant per præſidia, omnes relictis illis receperunt ſe Antio-

Κεφάλαιον β'.

Ως ιωνάθης πολεμήσας βακχίδῃ, ἀναγκάσει φιλίαν ποιησάμενον σφᾶς αὐτὸν ἀπιλθεῖν ἐκ τῆς χώρας.

MAθὼν δ' αὐτὸ τὸν βάκχιδαν ἰωνάθης, πρεσβεύει πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας, καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις οὓς αἰχμαλώτους ἐκάτεροι, νομίσας ἢ ταύτην δ' ἁρπαγὴν ὁ βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, πρόθυ μῶς πρὸς τὸν ἰωνάθου φιλίαν, καὶ ὤμοσαν μὴ στρατεύσειν ἐπ' ἀλλήλων. καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους, ἀπέδωκε, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ μὴ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, ἔτι ἐπὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπέβαλεν. ὁ δ' ἰωνάθης ταύτης τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιεῖται ἐν μαχμᾶ πόλει τὴν διαγωγὴν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διέπων τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Οπ ἀλέξανδρος ὁ τὸ ὀνόματος ἐξέπεμψε πόλεμον πρὸς δημήτριον.

ΕΤει δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρον τὸν ἀπὸ ἀντιόχου ἐπιφανοῦς μὲν καλούμενα εἰς συρίαν, συμβὰν καταλαβέσθαι πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῶν ἐνοικούντων. ἀπεχθὴς γὰρ ἦν πρὸς τὸν δημήτριον διὰ τὴν ὑπερφρόνησιν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσπρόσιτον. κατακλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τετράπυργόν τι βασίλειον, ὀλιγοστεύσας αὐτὸς οὐκ ἀπόδυτος τῆς αὐτοκρατορίας, οὐδένα προσίετο, ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα ῥᾳθύμως εἶχε καὶ ὀλιγωρῶς, ὅθεν αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὸ μῖσος τῶν ὑποταγέντων ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γνόμενον οὖν ἐν πολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἦλθε πᾶσαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος.

ΕΠεμψε δὲ καὶ πρὸς ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ δώρων. φθάσαι γὰρ τὸν ἀλέξανδρον βούλεται, μὴ προλαβεῖν ἐκεῖνος αὐτόν, ἢ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. τοῦτο δὲ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τῆς ἔχθρας συναπάντας. προστάξειν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ προκατασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους οὓς τῷ ἰουδαίων ἐκλεῖσαι βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ ἱεροσολύμων, ἀπολαβεῖν. τοιούτων οὖν αὐτῷ τῶν παρὰ δημητρίου προσταττόντων, ὁ ἰωνάθης ἀθροίζεται εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὴν πόλιν αἴρειν τε βασιλέως, ἀκουόντων τοῦτο λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἐδείσαν, ὅπως τροφότε ἰωνάθη τὸ βασιλέως πρόσταγμα συλλέγῃ καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολάβοι. ὁ δὲ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ οὕτως ὁ ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τά τε τῆς πόλιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ βάλησιν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ἦ πρὸς τοὺς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τε ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες

πάντας ἔφυγον εἰς αὐτόχειραν, παρεὶς τῷ ἐν Βεθσούρᾳ πόλῃ, καὶ τῷ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῷ ἱεροσολύμων. οὗτοι γὰρ ἡ πλείων μοῖρα τῷ ἀσεβῶν ἰουδαίων καὶ παφλαγόνων ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο τὰς φεύγειν οὐκ ἐγκατέλιπον.

chiam, exceptis ſolis qui Bethſuram tenebant & arcem Hieroſolymis. nam horum maximà pars conſtabat ex Iudæis religionis deſertoribus, & ideo præ metu non ſuſtinuerunt præſidia relinquere.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας καὶ ὑφ' ἑαυτὸν τὰ ἐκείνῃ δημόσιον, καὶ ὑποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

CAP. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionatham in partes ſuas traducit.

ΓΝοὺς δ' ἀλέξανδρος τὰς τε ὑποσχέσεις αἷς ἐποιήσατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὁπόσοι διέθηκε πολεμῶν τοὺς μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ δημητρίου καὶ βακχίδου τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ, σύμμαχον ἐκ ἂν εὑρεῖν ἰωνάθου ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἐλέγχῳ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ὄξὺν ἀνδρεῖος, καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχῃ πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοίνυν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν καὶ δημητρίου, τοιοῦτος ἐστὶν ἐκ ἄλλος τις χρησιμώτερος ἂν προσκαλεῖν αὐτὸν ὅτι τάχιστα συμμαχίαν. δόξαν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τὸν ἰωνάθην, γράφει τοιαῦτα ὑπατολαί. βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν ἀνδρείαν σου καὶ πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν πρὸς σὲ φιλίας καὶ συμμαχίας. χρεστόν οὖν ἡμῖν σήμερον ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, καὶ προσκαλοῦμαί σε πιμηθέντα ὑφ' ἡμῶν, ὁμοίως γίνεσθαι πρὸς ἡμᾶς. διέξαμεν δ' ὑμῖν τὴν ὑπατολὴν ὁ ἰωνάθης, ἐνδυσάμενος τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτάσης μῆνα ἕβδομον, ἐν τῇ τέσσαρα, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰούδαν ὑπεδέξατο. καὶ γὰρ οὐδὲ μετὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεὺς τῶν ἰουδαίων, καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, καὶ προσκαλοῦμαί σε πιμηθέντα ὑφ' ἡμῶν, ὁμοίως γίνεσθαι πρὸς ἡμᾶς. διέξαμεν δ' ὑμῖν τὴν ὑπατολὴν ὁ ἰωνάθης, ἐνδυσάμενος τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτάσης μῆνα ἕβδομον, ἐν τῇ τέσσαρα, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰούδαν ὑπεδέξατο. καὶ γὰρ οὐδὲ μετὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεὺς τῶν ἰουδαίων καὶ τὴν ἔθνους τῶν ἰουδαίων χαρὰν. ἐπειδὴ διετήρησατε τὰς πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ πεισάσαις ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐ προσέθεσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῖν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, καὶ προσκαλοῦμαι τοῖς αὐτοῖς ὑπομένειν, ὑπολήψομαί δὲ ὑμᾶς ἐμοὶ καὶ χάριτας. τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῖν ἀνῆκα τὸν φόρον καὶ τὴν συντάξεων ἃς προσετέλειτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι ἐμοί. νυνὶ τὰ ὑμῖν ἀφίημι τοῖς φόροις οἷς ἀεὶ παρέχετε. πρὸς τούτοις καὶ τιμὴν ὑμῖν χαρίζομαι τὴν ἁλῶν, καὶ τὴν στεφάνων οἷς προσφέρετε ἡμῖν, καὶ αὐτὶ τῆς ζήτου τὴν τ' καρποῦ καὶ τὰ ἡμίσους τ' ξυλίνου καρποῦ τὸ ἡμίσυμον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ὑφ' κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τὴν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ τὴν ζιὰν τοπαρχιῶν τὴν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας καὶ περαίας, τούτοις προστάσσω ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὁρίων αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν. τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἀφίημι τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν ἰωνάθῃ, οὓς ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστοὺς καὶ φίλους, τούτους ἐν

Alexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiſerit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo ſe geſſerit contra Macedonas, tum qualiter vexatus ſit à Demetrio eiúſque duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium inuenire quàm Ionatham: qui & virtute ſit eximia, & peculiares odij cauſas contra Demetrium habeat, quod datis viciſſim & acceptis cladibus exacerbatum fuerat. Itaque ſi idem ipſis videatur, adeſſe occaſionem inuitãdi hominem ad amicitiam. cúmque id purpuratis quoque ſuis probari animaduerteret, ſcripſit talem epiſtolam. Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iamdudum audiuimus de fide tua ſimul & fortitudine, mittimus ad te qui de ſocietate agant, & amicitia: & noſtro ſuffragio hodie te pontificem Iudæorum conſtituimus, & in amicorum noſtrorum numerum aſcribimus. mitto etiam tibi munera, ſtolam purpuream, & coronam auream, & rogo vt ſic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas pontificiam ſtolam induit, in ipſo ſcenopegiæ feſto, poſt quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cùm vacaſſet interim ſacerdotium: móxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, & damnans ſuam cunctationem, quòd non præueniens æmulum, eblanditus ſit Ionathæ fœdera, ſed elabi ſibi hanc occaſionem, & ab Alexandro arripi paſſus ſit. Scripſit tamen etiam ipſe pontifici & populo in hanc ſententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorum genti ſalutem. Quoniam ſeruaſtis noſtra fœdera, & ſolicitantibus vos inimicis noſtris non acceſſiſtis, equidem laudo veſtram fidem, hortórque vt conſtantes ſitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi, quàm his qui me præceſſerunt regibus: inſupérque ſalis precium & aurum coronarium. & tertiam ſeminis, dimidiámque partem fructus arborei ſolitam mihi cedere, ab hodierno in poſterum vobis remitto: ſimúlque quod in ſingula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hieroſolymitanam vrbem ſacram eſſe volo, & ius aſyli habere, immunémque eſſe cum ſuis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici veſtro Ionathæ, vt quos ipſe fidos & amicos probauerit, in

præsidio eius constituat. Eos quoque Iudæos qui iure belli capti seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinam libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos qui in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idque ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam vt patriis vtantur legibus & ipsi & tres attributæ eis præfecturæ: vtque pontifici curæ sit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergô adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, & quod pecuniæ superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunque etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanúmque contiguum, siue ob debitam regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quàm eorum facultates. Permitto etiam vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendáque præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatísque signis sinistrum cornu Demetrij oppositam sibi aciem tergà coegit vertere: hærentésque diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circundatum enim corona confixerunt iaculis, at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam antè demonstrauimus.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia adificato.

IIII. ONias aũt põtificis Oniæ filius, qui profugus Alexãdrię degebat apud Ptolemęum Philometorẽ, vtiã antè dixim⁹, videṡ Iudæam

αὐτῇ φρουρὸς καταστῆσαι ἵνα φυλάσσων ὑμῖν ἀποτίν. καὶ ἰουδαίων ⸗ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δ' ἀλλό- ντας ἐν τῇ ἐμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω δὲ μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τὰ ἰουδαίων ὑποζύγια τὰ ⸗ σάββατα καὶ ἑορτὴ ἅπασα, καὶ ⸗ εἰς αὐτὸν τὸν ἑορτὴν ἡμέραι, ἔστωσαν ἀτελεῖς. ⸗ αὐτὸν ⸗ ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ κατοικοῦντας ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ αὐτεπιτρόπους ἀφίημι, καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις δοῦ- ναι ⸗ πω, καὶ μέχρι ⸗ τριάκοντα χιλιάδων ὁρίζω τὸν. τῶν δ' αὐτῶν ὅποι ἂν ἀπίωσι πύξον ⸗ ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνῃ. κατασήσω δ' αὐτῶν, οὓς μὲν εἰς τὰ φρού- ρια, τινὰς ⸗ καὶ περὶ τὸ φυλακὴν ⸗ σώματος, καὶ ἡγε- μόνας ⸗ πιστοὺς περὶ τὴν ἐμὴν αὐλήν. δοκεῖ δὲ ⸗ τοῖς παρ' ὑμῖν χρῆσθαι νόμοις, καὶ τούτοις φυλάσσειν, καὶ τοῖς ⸗ τοῖς περιλειμμένοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ νόμοις, τοῦτο τοίνυν βούλομαι. καὶ τῶν ἀρχιερεῖ δημοσίων ἔξω, ἵνα μηδὲ εἰς ἰουδαῖος ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μό- νον τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. δίδωμι δ' ἐκ τῆς ἐμῆς εἰς τὴν δαπάνην τῆς θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας ιε'. τὰ ⸗ πρασσόντα τῆς χρημάτων ὑμέτερα ⸗ βούλομαι τὰς ⸗ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ βα- σιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, δίχα τοῦ προσήκειν αὐτὰς τοῖς ἱε- ρεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν. ὅπως λελυθῶσιν οὗτοι, ⸗ τὰ ὑπάρχο- ντα αὐτοῖς, στοᾶ ἔστω ὅπως ⸗ καὶ ἀναγκάζειν τὸ ἱε- ρὸν καὶ οἰκοδομεῖν, ⸗ εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῆς ἐμῆς γινομένης, καὶ τὰ τείχη ⸗ συγχωρῶ τὰ ⸗ πόλεως οἰ- κοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦ- τα ἐκ τῆς ἐμῆς αἰτιᾶται. εἰ δέ τι καὶ περιείδον ὅτι ὁ συμφέρῃ τῇ ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῆς ἐμῆς κατασκευασθήσεται. ταῦτα ὑπισχνούμενος καὶ χα- ριζόμενος ἔγραψε δημοσίᾳ ⸗ τοῖς ἰουδαίοις. ἀλέ- ξανδρος ⸗ ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγα- γὼν μισθοφόρων, καὶ τῶν προσιόντων ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ἐπὶ τὸν δημήτριον ἐστράτευσε. ⸗ μά- χης γενομένης, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τοῦ δημητρίου, ἔφη ⸗ τοὺς ἑαυτοῦ εἰς φυγὴν, ⸗ ἐδίωξεν ἄχρι πολ- λοῦ, κτείνων τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζει τὸ στρατό- πεδον. τὸ ⸗ δὲ ἀριστερὸν οὐ συνέβαινεν εἶναι τὸν δημητρίου, ἀντ- τάσσει. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημήτριος δὲ γενναίως μαχόμενος, οὐκ ὀλίγους μὲν ἀναιρεῖ τῶν πο- λεμίων, δίωκων ⸗ τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνει τὸν ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρευτον. ἐνθα συμβὰν πε- σόντος αὐτοῦ τοῦ ἵππου, μηδὲν ἀμύνασθαι δύνασθαι ἀναι- ρεθῆναι. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς θεὶς αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέ- μιοι ἀπέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν δημήτριον, πάν- τος ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ δὲ, πεζὸς ὢν, γενναίως ἀπε- μάχετο, καὶ πολλὰ ⸗ τραύματα λαβὼν πολλὰ, ⸗ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτο τὸν δημήτριον κατέλαβεν, ἔτη βασιλεύσαντα ια', ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

Κεφάλαιον ς'.

Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, ⸗ ὡς ᾠκοδό- μησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναόν.

ΟΔὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, ὃς ὠνόμασται δὲ ὧν τῷ πατρὶ, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ὀπίκαλούμενον φιλομήτορα διῆλθε, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν ἰουδαίων κακον-

καταφθαρῆναι ὑπὸ τῶν μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, βουλόμενος αὐτῷ μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τῆς ἰδίας χώρας καταστήσῃ. ἔπραξε δὴ ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα τῇ προφητείᾳ ἡσαΐου, ὃς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἑξακοσίοις πλέον γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς ἰουδαίου. ἐξ οὗ ταῦτα οὐκ ἐπιπρεπὴς ὁ ὀνίας, γράφει πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιαύτην ἐπιστολήν. πολλάς μοι μεγάλας ὑμῶν χρείας τοπολεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις μετὰ τοῦ θεοῦ βοηθείας, καὶ χθὲς ὑμῶν ἐντυχὼν τῇ κοίλῃ συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, καὶ εἰς λεόντων δὲ πόλιν τὴν ἡλιουπολίτου συνεῖς τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος τὰ ἔθνος, καὶ πλείστους διεφθαρμένους τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερεῖς, καὶ διὰ τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὃ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ ἐπὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, ὅπως δυνατώτατον διορθώσωμαι τὸν τόπον ἐν τῷ προσαγορευομένῳ τῆς ἀγρίας βουβάστεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων μεστὸν, δίομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδέσποτον ἀνακαθάραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς αὐτοῖς μέτροις, ὑπὲρ τε σοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὴν αἴγυπτον κατοικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ἐξυπηρετῶν χρείαις. καὶ γὰρ ἱστορίας ὁ προφήτης ἔφη τοῦτο ἔσεσθαι, ἔσαι θυσιαστήριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ δὲ προφήτευσε ἄλλα τοιαῦτα περὶ τοῦ τόπου. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ὀνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. κατανοήσας δ' αὐτὸς τὴν δυσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς αὐτάρκως ἔσχε διὰ σολῆς, τὴν γὰρ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν, εἰς τὸν ὀνίου κεφαλὴν ἀπέθεσαν. ἀπέγραψαν γὰρ οὗτος. βασιλεῖ πτολεμαίῳ καὶ βασίλισσα κλεοπάτρᾳ ὀνίας χαίρειν. ἀπεγνωκώς σου τὴν δυσεβῆ ἀξιοῦντος δυνατὸν εἶναι σοι τὸ ἐν λεοντοπόλει τῆς ἡλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορευόμενον δὲ τῆς ἀγρίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν εἰ ἔστιν τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυόμενον ἱερὸν ἐν ἀσελγεῖ τόπῳ, καὶ πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ ὡς φησὶν ἡσαΐας τὸν προφήτην ἐν πολλοῦ χρόνου τοῦτο προειρηκέναι συγχωρεῖν μοι, εἰ μέλλει τοῦτο ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὥς τε μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον δὲ καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη νῦν οὐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν, ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῆς ἰουδαϊκῆς πολέμων ἀναγέγραπται. ἔρις δ' ὀνίας καὶ ἰουδαίους πᾶσι ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου, ἀρκούντως ἡμῖν διείλεκται. τοὺς δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν γαριζὶν προσκυνοῦσιν ἱερὸν, καὶ τοὺς ἀλεξάνδρου χρόνους, στασιάσαντας πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῆς ἱερῶν ἐπ' αὐτῷ πτολεμαίῳ διε-

A vastatam à Macedonibus corúmque regibus; & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè prophetæ Esaiæ vaticinio, qui ante sexcentos amplius annos prænunciarat fore omnino vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam. Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo, varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliisque in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneũ inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia tectísque animalibus, rogo vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini, iámque collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atque liberorum vestrorum: vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alent mutuam cõcordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror eius ac coniux Cleopatra declarauerunt suam pietatem per epistolam quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & præuaricationem legis à se in Oniæ caput reiecerunt: sic enim rescriptum habet. Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas in quibus postulas, vt tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptum esse Deo templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniam ais prophetam Esaiam iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræquè opulentum. Mensuram verò eius & vasa nunc non libet repetere, commemorata iam antè in septimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Leuitæ sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui sub Alexandro magno Garizitani templi religionẽ induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorũ, ita vt res ad regis cognitionẽ

peruenirent: dum Iudæi contendunt iuxta Moysi præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatúmque est ad regem & amicorum eius consessum, vt ab his causa audiretur, & vtrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iurauerúntque per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret eum qui iusiurandum non seruasse deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Iudæi verò qui Alexandriam habitabant valde erant soliciti pro tuentibus iura Hierosolymitani templi ægrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cùm Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico vt prior diceret, ortus ex lege approbare eius sanctitatem & religionem, ostendénsque per continuas pontificum successiones, sacerdotij vsque in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus maiestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani verò ac si omnino nullum esset, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit regi vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabban verò & Theodosium addiceret supplicio. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

A κείνοντο. τ μὲν ἰουδαίων λεγόντων κ τὰς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ ὑ σαμ̃έων, τὸ ἐν γαριζίν. προσεκάλεσάν τε σὺν τῆς φίλοις καὶ δίσαντα τὸν βασιλέα, τοὺς μὲν ἕτέρων ἀκύσαι λόγους, καὶ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ ζημιῶσαι τὸν μὲν οὖν ὑπὲρ τ σαμ̃έων λόγον, σαββᾶος ἐποιήσατο κ θεόδοσος, τοὺς δ' ὑπὲρ τ ἱεροσολυμιτ̃ν κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσαλάμου. ὤμοσαν ὑ τὸν θεὸν καὶ τ βασιλέα, ἢν μὲν ποιήσασθ τὰς ἀποδείξεις κ τ νόμον, παρεκάλεσάν τε τ πολεμαῖον ὅπως οὖν αἱ λάβῃ ὧν ἐψεύσαντο τοὺς ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τ φίλων εἰς συμβουλίαν προσκαλεσάμενος, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τ λεγόντων. οἱ δ' ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων περὶ τ πάντων οἷς ἀναπέπλεκτο περὶ τ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερ̃ συνέβαινε. χαλεπὸν γὰρ ἦν ἰδεῖν εἰ τοῦτο τινὲς καταλύσουσι, ὕστερον ἀρχαῖον κ ἁγιασμότατον τῷ κ τ οἰκουμένην ὑπάρχον. C τ σαββαίου κ θεοδόσιον συγχωρησάντων τοῦ πάντα τὸν νόμον ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῆς ἀποδείξεως ἐκ τ νόμου κ τῆς ἁγιωτάτων τ ἀρχιερέων, ὡς ἕκαστος παρὰ πατρὸς τ παῖδα ἐκδέχεται, ἤρξε τοῦ ναοῦ, κ ὅτι πάντες οἱ τ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι κ λαμπροτάτας δωρεαῖς. τοὺς δ' ἐν γαριζὶν ὡς οὐδὲ ὄντας, οὐδεὶς λόγον οὐδ' ὑπερορίως ἐποίησατο ταῦτα λέγων ἀνδρόνικος κ πολλὰ τούτοις D ὅμοια, πείθῃ τ βασιλέα εἶναι μὲν κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, δεῖν ἀποκτεῖναι σ σαββαῖον καὶ θεοδόσιον. καὶ τὰ μὲν ἡμέρωμα τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ πτολεμαῖον τὸν φιλομήτορα, ταῦτα ἦν.

CAP. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.

V. CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens vt se affinitate dignetur, post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deiectum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussitque vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexãdro & Ionathas pontifex, & cùm venisset ad reges, amplísque muneribus vtrunque donasset, ab vtroque in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauítque suis ducibus vt in medium vrbis eo producto, præconis voce ediceret, nomini licere accusationem contra

1. Mach. 11.

Κεφάλαιον ζ.

Οτι ἀλέξανδρος ἐπεθάνατο ὁ δημητρίου σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην.

E ΔΗμητρίου δ' ὄντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τ συρίας ἐβασίλευσε, γράψας τῷ φιλομήτορι πτολεμαίῳ μνηστευόμενος αὐτ πρὸς γάμον τὴν θυγατέρα. δίκαιον εἶ λέγων τοῦ τὴν παρ' αὐτοῦ ἀρχὴν κομισαμένῳ, καὶ ὑπὸ τ θ τυχεῖν εἰς αὐτὸν προαιρουμένῳ καὶ κατασταθῆναι δημήτριον, καὶ μηδὲν τἆλλα ἰσοῦσθαι τῷ πρὸς αὐτὸν οἰκειότατος ἀξίᾳ συναύξῃ συγγένειαν. πτολεμαῖος δὲ προσδέξάμενος F δέως τὴν μνηστείαν, ἀπήντησε, χαίρειν τε λέγων ὅτι τῇ τοῦ ἀρχῆς αὐτοῦ παρούσῃ οὔσαν ἀπειλημμένην, καὶ τὴν θυγατέρα δώσων ὑπαντᾷ. ἀπαντᾷ δ' αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἄγειν ἐκπέμψειν, αὐτὸς δὲ αὐτὸν μέχρι ταύτης προπέμψειν ἀπ' αἰγύπτου, καὶ κεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας ἐβούλετο μὴ σπουδῆς εἰς πτολεμαΐδα, κλεοπάτραν ἄγων τὴν θυγατέρα. δύεσιν δ' ἐκεῖ τὸν ἀλέξανδρον G καθὼς ἐπὶς ἐλπὶς προσαπιστηκότα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ φερνὴν, ἄργυρόν τε χρυσὸν ὅσον εἰκὸς ἦν δοῦναι βασιλέα τῷ γαμοῦντι δημητρίου, ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τοῦ ἀρχιερέως χάριν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα ὡς ἀγησόμενος τοὺς βασιλεῖς, κ δωρησόμενος αὐτοὺς λαμπρῶς, τ παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε πάντες ἀλέξανδρος ὃ αὐτ̃ ἠνάγκασε, κ δόξαν ἐβεβαίωσεν ὃν τ εἰκείαν ἐδώκατο, λαβὼν πορφύραν κ συγκαθεδῆναι ποήσας αὐτ̃ ἐπὶ βήματος, προστάξε τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσον μετ' αὐτοῦ προελθόντων τὸν πόλιν κηρύξαι, μηδένι λόγῳ κατ' αὐτοῦ

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὲ ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων ὁρῶντες τὸν φιλίαν τοῦ βασιλέως κακηγοροῦντα παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μὴ καὶ προσλάβωσί τι κακόν, δεδιότες. τοσαύτη δὲ ἀπεδέχθη πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐχρήσατο, ὥστε αὐτὸν καὶ πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

A hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negotium. quo facto cùm manifestum esset quanti rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς δημήτριος ὁ δημητρίου πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος.

Cap. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

ΕΤει δὲ ε', καὶ ξ' πρὸς τοῖς ρ' δημητρίου ὁ δημητρίου μὲν πολλῶν μαθοφόρων, οὓς παρέχεν αὐτῷ λασθένης ὁ κρῆς, ἀρὰς ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς κιλικίαν. τῶδε δὲ ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἀνέβαλε. καὶ πρόφασμα ἐκ τῆς φοινίκης, εἰς αὐτέχειαν ἔσπευσεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ φρενὶ δημίῳ ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῇ. κατέλιπε δὲ κοίλης συρίας ἀπολλώνιον τὸν δάον ἡγεμόνα. ὃς μὲν πολλῆς δυνάμεως εἰς ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα λέγων δεῖν μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, οὐχ ὑποτασόμενον τῷ βασιλεῖ. τοῦτο δὲ ἀπρεπῶν ὀνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτάξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενον ἐξαπάτα, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἡμετέρᾳ στρατιᾷ συγκείσῃ, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης δηλώσει τὸν ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοὺς ἀρίστους ἑκάστης πόλεως ἡμῖν συνεστρατιῶσθαι. ἐγὼ δὲ τοὺς σοὺς προγόνους ἀεὶ νικῶντες εἰσὶν ἔτοι. ποιήσῃς ἢ πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ χώρᾳ, ἐν ᾗ λίθοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅπλοις ἀμυνώμεθα, οἱ δὲ τόπῳ εἰς ὃν ἢ τρόπῳ φεύξῃ. παροξυνθεὶς δὲ ὑπὸ τούτοις ὁ ἰωνάθης, μυρίους ὁπλίτας συναγείρας, ὥρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων, μετὰ καὶ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ χωρίῳ ἐν ἰόππῃ, συστρατιὰ δύο τὰς πόλεως ἔξω, τῶν ἰοππιτῶν δυσκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φοβηθέντες γὰρ σύνδον εἶχον ὑπὸ ἀπολλωνίου καταπεφθεῖσαν. τῇ δὲ ἰωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν ἀθροσκυζομένου, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ καταπεφθεῖς, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκούσας τὸν ἰόππην ὑπὸ ἰωνάθου καταληφθῆναι, τρισχιλίους ἱππεῖς ἀθροίσας, καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν αἴρας, ἐρήμα καὶ βάδιον ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀνελθὼν δὲ εἰς τὴν ἰόππην, ἀναχωρεῖν, ἔλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον τῇ ἵππῳ καταφερσάν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν εἰς τὴν ἄζωτον τὸν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ εἰς ἐν τῷ πεδίῳ ἡγήσασθαι συνέβη τὸν πολέμιον, ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. τῶν δὲ ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνέδραν ἔν που χαμαρρίῳ κατόπιν ὑπεφανεῖν τοῖς πολεμίοις, ἀγαθόμορος ὁ ἰωνάθης ἐκπλαγὴν τάξας ἢ στρατιὰν ἐν πλαισίῳ, κατ' ἀμφότερα τοὺς πολεμίους ἀμυνάσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ πρόσωπον ἐκ' ὄπισθεν ἐπαλλοσυμβόλους ἑκατὸν αὐτοτάξας. ἡ δὲ μάχης ἴσως ἐπείρας προβαινούσης, δοὺς σίμωνι τὰδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τὸν μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῇ ἐχθρῶν.

B *Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.*

ANno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenariis militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: móxque è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius ante Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens: eum solum pro suo arbitrio viuere non subiectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, quòd eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrûm sit virtute præstantior. Ne sis tamen inscius, quod è singulis vrbibus fortissimi mecum militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cùm peruenisset Ioppen, extra vrbem castra metatus est, excluſus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cúmque veniſſet Ioppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est vt prælium committeret. cúmque mille equites in insidiis positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cúmq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalãge cõfligere.

Ipse verò suis mandauit vt obiectis scutis excíperent tela immissa ab equitibus. qui cùm hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec tamen quenquam læserunt. non enim penetrabant ad corpora, sed obiecta scutorum ceu testudine, densitate eorum facilè repellebantur, & cadebant irrita. Vbi verò iaculando à mane vsque post meridiem lassatum hostem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & vsus egregia suorum opera hostem coegit fugere. quo viso equites, ne ipsi quidem locum suum tenuerunt: sed fessi diutina iaculatione, & videntes nihil amplius spei situm in peditibus, nullo ordine confusi fugiebant, dissipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum vsque persequens, multis cæsis reliquos desperata salute in templum Dagonis, quod est in ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu, & ipsam & circumuicinos vicos incendit. ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & fanum ipsius & quotquot eò confugerant concremauit. fuitque numerus tam eorum qui exusti sunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo millia hominum. Deiecto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Ascalonem admouit copias. & cùm extra vrbem castra posuissent, prodierunt ad eum Ascalonitæ cum hospitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuersus est illinc Hierosolyma, multam secum ducens prædam, quam abegit deuictis hostibus. Cæterùm Alexander audito quòd victus esset dux eius Apollonius, simulabat se lætum, quandoquidem ille præter animi sui sententiam aggressus esset Ionatham, amicũ & socium: & misit ei virtutis ergô fibulam auream, quod gestamen solis cognatis regis concedebatur, & Accaronis toparchiã ei possidendam in perpetuum addixit. Per ídem tempus Ptolemæus Philometor cum nauálibus & terrestribus copiis venit in Syriã, Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ipsius iussu ciuitatibus vsque Azotum, vbi obtundebatur querimoniis deplorantium Dagonis templi incendium: accusábantque populariter Ionatham autorem eius iniuriæ, qui & agros eorum vastasset ferro ac flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio, Ptolemæo penè dissimulanter audiente eorum querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cùm vsque Eleutherum fluuium regem deduxisset, reuersus est Hierosolyma. postquam autem Ptolemaidem peruenit, minimum abfuit quin oppressus sit Ptolemæus, Alexandri insidiis per Ammonium eius amicum appetitus. quibus detectis scripsit Alexandro, deposcens Ammonium ad supplicium, quod meritum aiebat, propter structas sibi insidias. qui cùm non dederetur, intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse autorem, & cœpit eum magno odio prosequi.

A αὐτὸς ὁ Σὶς σὺν αὐτῷ προσέταξε φέρειν ἀμφίους τοῖς ὅπλοις, ἀπὸ δ' ἵππου τὰ βέλη τὰ ἀφιέμενα τὴν ἵππον ἐκ[ώ]λυον, καὶ οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν. οἱ δὲ τοξόται τῶν ἵππων ἐπ' αὐτοὺς ἀφιέντες τὰ βέλη μέχρι μὲν ἐξεκενώθησαν, ἐδόκουν αὐτοὺς βλάπτειν· ἀπὸ δὲ τῶν σωμάτων τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμένους ὑπὸ τῶν ἀσπίδων καὶ σωματοφυλάκων ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφίεμενα, ῥᾳδίως ἐκρατοῦντο, καὶ ἀπράκτους ἐφέρετο. ὡς δὲ παρείδησαν ἀπὸ

B ὥρας μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, τοσοῦτον σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς, συμβάλλει τῇ φάλαγγι, καὶ θορυβίᾳ χρησάμενος πολλῇ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ, τρέπει τοὺς ἐναντίους εἰς φυγήν. θεασάμενοι δὲ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, καὶ αὐτοὶ μύουσιν, ἀλλὰ παρέζωνται ὄντες αὐτοῦ ἕως τὰ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τῆς δὲ ὥρας τὴν πεζὴν ἐλπίδος αὐτοῖς ἀπολωλείσης, ἀκόσμως καὶ συγχυθέντως

C ἔφευγον, ὡς διαχυθέντας αὐτοὺς διὰ παντὸς διασπορπισθῆναι τὸ πεδίον. διώκων δ' αὐτοὺς ἕως ἀνάδης μέχρι τῆς ἀζώτου, καὶ πολλοὺς αἱρῶν ἀπογόντας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν ὅτι τὸν τοῦ Δαγῶνος ναὸν καταφυγεῖν, ὃς ἦν ἐν ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ἐπιφορμῆς ἀνάδης τὴν πόλιν, αὐτήν τε ἐνέπρησε, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπέχετο δ' οὐδὲ τοῦ Δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐνέπρησε καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας διέφθειρε. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων

D καὶ καταφλεχθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων, ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας δὲν τοσαύτης δυνάμεως, ἁρπάσας ἀπὸ τῆς ἀζώτου εἰς ἀσκάλωνα ᾤχετο, καὶ κατασταθμεύσας ἔξω τῆς πόλεως αὐτοῦ, προσῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ οἱ ἀσκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ δ', ἀπολαβὼν αὐτοὺς προαιρέσεως, ἀπέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τοὺς πολεμίους. ἀλέξανδρος δὲ ἀκούσας ἠτιμῶσθαι τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ἀπολλώνιον, προσεποιεῖτο

E χαίρειν ὅτι τῷ δὲ τοῦ αὐτοῦ γνώμῃ συνέβαλεν Ἰωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ, καὶ πέμπει πρὸς Ἰωνάθην μύρτους χρυσᾶ, καὶ γέρα καὶ τιμὰς δίδωσι, πόρπην χρυσῆν ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τῶν βασιλέων συγγενέσι, καὶ τὴν Ἀκκαρῶνα καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, εἰς κληρονομίαν ὑπάρχειν. τὰ δὲ τούτων τῶν κρειττόνων καὶ

F βασιλέως Πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικὴν ἄγων δύναμιν, καὶ πεζὴν εἰς συμμαχίαν ἦκε, συμμαχήσων Ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν Ἀλεξάνδρου καλέσαντος ἐκδεχόμεναι παρέπεμπον ἕως Ἀζώτου πόλεως, ἔνθα πάντες κατέβαινον αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐμπρησμὸν ἱεροῦ αὐτῶν Δαγῶνος. κατηγόρουν τε Ἰωνάθου τοῦτο ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος,

G καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας ἠνέσχετο. Ἰωνάθης δὲ εἰς Ἰόππην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνει, καὶ τιμῆς ἁπάσης. ἔνθα πρεσβείας πέμψας αὐτὸν ἕως τοῦ ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ, πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. χρώμενος δ' ὁ Πτολεμαῖος ταῖς πάσαις προσδοκίαις μικρῷ διέφθαρτο· Πτολεμαῖος γὰρ ὁ θυγατρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φασὶ γάρ τινες τῶν θυμοσόφων, Πτολεμαῖος γρόφος τοῦ Ἀλεξάνδρου, πρὸς κόλασιν ὀξυτέρου τοῦ ἀμμωνίου βουλευθῆναι λέγων πρὸς αὐτὸν, καὶ δίκην δοῦναι τοῦτ' αὐτὸν ἀξιῶν ὑπομένειν. καὶ ἐκδιδόντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, σωθεὶς ἐκεῖνος εἰς τὸν βουλεύσαντα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη.

τοῖς

τοῖς δ' ἀντιοχεῦσι καὶ προτέρων ἰδίᾳ προσπεπορευκὼς ἀλέξανδρος διὰ τὸν Ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθεσαν κακά. πανοῦργος μὲν οὖν ὁ τοιοῦτος Ἀμμώνιος ὑπάρχει, καταφαγεῖν αἰσχρῶς ὡς γυνὴ κρύπτων ἑαυτὸν ἀπολάσας σολὴ γυναικείᾳ, καθὼς ἐν ἄλλοις διεσαφήκαμεν. Πτολεμαῖος δὲ μεμφόμενος αὐτὸν ἔτι συνοικίσας τὴν θυγατέρα Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τὰ συμμαχίας τῆς πρὸς Δημήτριον, διαλυθεὶς πρὸς αὐτὸν συνήθειαν. ἀποστάσας γὰρ τῷ θυγατέρα, πέμπει πρὸς Δημήτριον δοὺς συμμαχίας καὶ φιλίας, συνεπιθέμενος τῷ θυγατέρα δόσιν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ κατάστασιν αὐτὴν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ Δημήτριος ἡδεῖς τοῖς πραττομένοις, διήλλακται τὰ τὸν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἐπὶ δὲ τῷ Πτολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι Δημήτριον, ἐπιχθοὺς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ὑφ' ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρηνόμησε. κατεπράξατο δὲ καὶ τοῦτο, μισοῦντες γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον οἱ ἀντιοχεῖς διὰ τὸν Ἀμμώνιον ὡς διηλλαγμένῳ, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀντιοχεῖς Πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν ἀναδείκνυται. καὶ ἀναλαβὼν δύο διαδήματα, τὸ μὲν τῆς ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς αἰγύπτου χρησάμενος ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τῷ λαμπρῷ οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογίσασθαι σωφρόνως, φέσασθαι τὸ μὲν δόξαι εἶναι τοῖς ῥωμαίοις ἐπιφθονος ἔχειν. καὶ συναγαγὼν τοὺς ἀντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν Δημήτριον αὐτοῖς, λέγων ὡς οὐδένος μνησικακήσειν αὐτοῖς πρὸ τοῦ παρόντος, αὐτοὺς δὲ ἐργάσεσθαι, διδάσκαλον τὰ ἀγαθὰ αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἕξεσθαι διομολογησάμενος, καὶ φαύλοις εἰς χεῖρας ἐλθοῦσι πράγμασιν, οὐκ ὀλίγην ὑπάρχοντος, αὐτοῦ δὲ ἐφάσκειν ἀρκεῖν τὸ τῆς αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν Δημήτριον. τῷ δὲ Ἀλεξάνδρου στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ προσπεσόντες ὁρμήσαντος ἐκ τῶν χιλιάδας εἰς συρίαν, καὶ τὸ Ἀντιοχέων γῆν διαφθείραντας καὶ διαρπάσαντας, Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε μετὰ τοῦ γαμβροῦ Δημητρίου. ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὸ θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν Ἀλέξανδρον. ἔνθα οὖν εἰς ἀραβίαν φεύγει. σωθεὶς δὲ ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τοῦ Πτολεμαίου φωνῆς ἀκούσαντος ἐλίφαντος ταραχθῆναι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀποσείσαντα βαλεῖν. τοὺς δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ ξαυράσαντας πολλὰ δόντας αὐτοῦ καὶ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν περὶ θανάτου καταστῆσαι. τοῦ δὲ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπὸς οὔπως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας, μήτε σωφρονεῖν τι, μήτε φθέγγεσθαι δυνηθέντα. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τὸν κεφαλὸν ὁ τῆς ἀράβων δυνάστης ἀποτεμὼν Ζάβηλος, ἀπέστειλε Πτολεμαίῳ. ὃς τῇ τοῦ ἡμερῶν ἀναδήκας ἐκ τοῦ ξαυμάτων καὶ φρονήσας, ἤδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα τὸν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀκούσῃ καὶ θεᾷ. καὶ μετ' οὐ πολὺ πληθεὶς τῆς ἐπ' ἀλεξάνδρῳ τιθυκότι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ Θάλλης λεγόμενος, ἔτη ἑπτὰ, καθὼς ἐν ἄλλοις διεσαφήκαμεν. ἐβασίλευσε δὲ καὶ τὴν βασιλείαν Δημήτριος ὁ νικάνωρ ὀκτωκαίδεκα, ὑπὸ πανουργίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τοῦ Πτολεμαίου

A Antiochenos autẽ iam antea propter eũ Ammoniũ infenſos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnã Ammonius, turpiter vt mulier cæſus, dũ amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodũ in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandi pœnitens, & lati aduerſus Demetrium auxilij, abſtracta à marito filia cõfeſtim ad Demetrium mittit legatos de ſocietate & amicitia, his conditionibus, vt data ipſi B in matrimonium filia, in paternum regnum eũ reſtitueret. At ille &, amicitiam eius & oblatã coniugem perlibẽter amplexus eſt. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochenſibus perſuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exoſum & Alexandrum, facilè impulſi ſunt, vt eum ex vrbe eiicerent. Atque ita elapſus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingreſſus, & à C ciuibus rex conſalutatus eſt & ab exercitu, coactus duo ſibi imponere diademata, alterum Aſiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm eſſet natura iuſtus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidioſus fieri, aduocata Antiochenſium concione, perſuaſit eis vt Demetrium reciperent, pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum, quæ D illis cum patre eius interceſſerant. Se quoque affirmauit monſtratorem ei fore vitę rectè inſtituendæ & adminiſtrandæ reipublicæ: nec paſſurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quoad dominationem attineat, contentum ſe eſſe Ægypti imperio. atque ita perducti ſunt in eam ſententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuaſiſſet Syriam & Antiochenum agrum E vaſtaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero ſuo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexãder compulſus eſt fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi cõſternatus barritu elephanti eum excuteret, proſtratúmq; aggreſſi hoſtes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerẽt, ni ereptus eſſet interuentu ſatellitum. attamen F per integrum quatriduum ſopitis ſenſibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynaſta reciſum miſit ad Ptolemæum, qui die quinta demum reſpirans à vulneribus, & ad ſe reuerſus iucundiſſimo ſibi rumore ſimul & ſpectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multò pòſt exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipſe vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obG tinuit, ſicut aliàs indicauimus. Demetrius autẽ cognomine Nicanor, regno potitus cùm eſſet prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens interceſſerat. Illi verò peroſi hominis ingratitudinem receperunt ſe Alexandriam, elephantis tamen in eius poteſtate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copiis, aggreſſus eſt oppugnare arcem Hieroſolymis & Macedonicum præſidium, cum deſertoribus religionis qui cò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd ſatis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot ſceleſti elapſi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cúmque perueniſſet vſque Ptolemaidem, acciuit eum ad ſe per literas. Ille non intermiſſa oppugnatione, cum ſenioribus populi & ſacerdotibus aurum, argentum, veſtem, aliáque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatúſque honorificè, confirmatus eſt in pontificatu, quemadmodum à ſuperioribus regibus. Accuſatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verumetiam rogatus vt pro Iudæa vniuerſa tribúſque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa, trecenta tantùm talenta penderentur, conceſſit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum gẽti gaudium. Exemplum epiſtolæ quam ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro, miſimus ad vos vt ſciretis: Rex Demetrius Laſtheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis noſtris & iura amicitiæ ſeruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum ſuis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid ſolebant ante me reges accipere à ſacrificantibus Hieroſolymis, aliáque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea ſalinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in poſterum. Cura igitur vt huius ſcripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illuſtri aliquo loco templi ſanctiſſimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem ſuam pacatam, & nihil timendum periculi, dimiſit exercitum, & ſtipendia militum minuit, ſolis exteris mercedem ſoluens, quos ſecum è Creta aliiſque inſulis collectos adduxerat. quamobrem odium ſibi concitauit apud proprium militem, cui ipſe nihil numerabat, ſolito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore ſtipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent, ad ſubeunda quoties opus eſſet pericula.

στρατιωτικὸν, ἅτε συμμαχίας ἐκλελοιδορώς, καὶ ὅτι πρὸς θεὸς ἦν αὐτῷ, καὶ δι' ἃ τὸν τὰ κλεοπάτρας γάμον συνῆγε νυμφικὸς. οἱ μὲν δὴ στρατῶται, φεύγουσιν αὐτὸν τὸν πονηρὸν εἰς ἀλεξάνδρειαν, τῷ δὲ ἐλεφάντων δημήτριος ἐγκρατὴς γίνεται. ἰωνάθης δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάσης τῆς ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν, ἔχουσαν μακεδονικὸν φρούριον, καὶ τοὺς ἀσεβῶν πνας καὶ τὰ παραβάτων τὸν πάτριον συνήθειαν. οὗτοι δὲ τὸ μὲν πρῶτον καταφρόνουν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο πρὸς τὸν αἴρεσιν, πεποιθότες τῇ ὀχυρότητι τοῦ χωρίου. νυκτὸς δέ τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦκον πρὸς δημήτριον, καὶ τὸν πολιορκίαν αὐτοῦ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δὲ τοῖς ἠγριωμένοις παροξυνθεὶς, παραλαβὼν τὸν δύναμιν, ἦλθεν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐπὶ τὸν ἰωνάθην. χρόνῳ δὲ ἐν πτολεμαΐδι, γράφει καλῶν αὐτὸν σπεύδοντα πρὸς αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα. ὁ δὲ τὸν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ ἐδωροῦτο καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα, καὶ πλῆθος ξενίων κομίζων, ἦλθε πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ τούτους δωροσάμενος αὐτὸν, προσπαθεῖ τὸν ὀργὴν τοῦ βασιλέως. καὶ πιθανὸς ὑπ' αὐτοῦ, λαμβάνει βεβαίαν ἐχθὴν τὸν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ ἐδόθη τῷ πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἐκέκτητο. κατηγορούντων δὲ αὐτοῦ τῶν φυγάδων, ὁ δημήτριος οὐκ ἐπίστευσεν. ἀλλὰ καὶ ἐδεκαλέσατο αὐτὸν ὅπως ἀφῇ τῆς ἰουδαίας ἅπασης, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, σαμαρείας καὶ ἰόππης καὶ γαλιλαίας, τριακόσια τάλαντα πάλαι δίδωσι, καὶ ἐδόθη πάντων ἐπιστολὰς αἳ ἐφεξῆς τὸν τρόπον τοῦτον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἔγραψα λασθένει τῷ συγγενεῖ ἡμῶν, ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς δημήτριος λασθένει τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων ἔθνει ὄντι φίλῳ, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντα, τῆς διανοίας ἕνεκα χάριν ἀποδοῦναι καὶ τοὺς ἐμοὺς νόμους ἀφιέναι, καὶ λύσαι, καὶ φόρους, καὶ τὰ ἁλῶν καὶ τοὺς στεφανικοὺς, οἷ τῇ ἰουδαίᾳ προσετάξαμεν ὑπὸ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τὰ προσκυρούντα τούτοις, ἐπὶ τὰ ὅσα ἀπὸ τοῦ νῦν ἐν ἱεροσολύμοις ἑλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα δοὺς τοῦ καρπῶν τῆς γῆς καὶ τοῦ φυτοῦ, καὶ πάλλια τὰ προσήκοντα ὑμῖν, καὶ τὰς λίμνας τοῦ ἁλῶν, καὶ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεφάνους, ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδὲν ἀποδιαδήσεται τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν, οὐδὲ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. φροντίσατε οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται, καὶ δοθῇ ἰωνάθῃ, καὶ ἐν ἁγιάσματι τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τεθῇ. τὰ μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἰδὼν ὁρῶν ὁ ἡ δημήτριος εἰρηνεύουσαν οὖσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον, μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατείαν. καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε. καὶ μόνοις τούτων ἐχορήγει τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συναυξήσαν ἐκ κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρα δὲ ἦν αὐτῷ καὶ μῖσος ἐκ τούτου γίνεται, πρὸς τὴν στρατιὰν, οἷς αὐτὸς μὲν, οὐδὲν οὐκ ἔτι παρεῖχεν. οἱ δὲ πρὸς αὐτὸ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' ἀνυποπτοτέρους ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ἐπ' αὐτοῖς ἀγῶσιν εἰ δέοιτό ποτε προθύμους.

Ως ξύ-

Κεφάλαιον Θ'. A CAP. IX.

Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, αὐτόχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, πιστωσάμενος & αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην.

Tryphon Apamenus poſt deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſeruit, recepto in amicitiam Ionatha.

Α Μέλει ταύτῃ νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλεξάνδρου τοὺς στρατιώτας, ἅτε μεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ ἐπίκλην τρύφων ἐπῆλθε, πρὸς μάλχον τὸν ἀραβα ἀγαγὼν ἐκεῖνον ὃς ἔτρεφε τὸν πρὸς μάλχον τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον. καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τὴν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον, ὅτι φύσει αὐτῷ δύναται τὸν ἀντίοχον. βασιλέα δὲ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν τοῦ πατρὸς ἀποκατάστασιν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, αὐτεῖχεν ὑπ' ἀπιστίας. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσασης τοῦ τρύφωνος ἐκνικᾶται τὴν προαίρεσιν εἰς ἃ τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν πρὸς τοῦτον τὸν τρόπον ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἐπεχείρησεν βιαλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ ἱεροσολύμων καὶ τοὺς ἰουδαίων φυγάδας & ἀσεβεῖς, & τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τὰ ἰουδαίας ἐκβαλεῖν. ὁ δὲ οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ & μείζω τούτων ὑπισχνεῖτο μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. τοῦτο γὰρ νῦν ἀσχολεῖν. ἠξίου δὲ αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι δηλῶν ὅτι ποθεῖ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. καὶ ἰωνάθης μὲν χιλίους ὅπλα ἔχοντας στρατιώτας, ἔπεμψεν. αὐτοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ὡς ὧν παθόντες ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δὲ αὐτῷ & ὡς τὸν πατέρα δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτήματα, καιρὸν ἐπιθέσεως λαβεῖν κατ' ὀλίγον ἐβούλοντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρεῦσαν τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίῳ, & συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν ἀθρόισαι δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες ἐπικαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ ἐπεξιόντες τοῖς βασιλείοις αὐτῷ ἑῴου πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους ἐφαλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τῇ αὐτοχείρων ἐκπολιωμένον ἐπὶ αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, ἐφεφαλαβὼν τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς αὐτοχθοσι & διαφθείρει ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ δὲ ἦσαν μυριάδες ἐπὶ τοῦτο. βλέποντες δὲ τοὺς αὐτοχεῖς κρατουμένους ἰουδαίους, ὅτι τὰς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβάντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς αὐτοχεῖς. καὶ τὰ μὲν αὐτοῖ τὴ πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες πορρωτάτω δὲ τὸ ὕψος, πεισθέντες δὲ αὐτοὺς κακῶς δρᾶν τὸ ἀλλόθεν μάχεσθαι, τῶν συμφύγων αὐτοὺς οἰκιῶν ἀπώσαντο. & ταύτας ὑπὸ δύτης πῦρ ἐπῆκαν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ἑαυτὸ δρατείνουσα τὴν πόλιν, πᾶσαν τὴν οἰκίαν ὑπῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων φκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. οἱ δ' αὐτοχεῖς μὴ δυναμένοις βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τῶν πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐξέπεσαν. τὴν δὲ ἰουδαίων ὑπὸ δώματος ὑπὸ δώμα δρασπευόντων, & τὸν αὐτοὺς διωκόμενον τὸν τρόπον, ὧδε ἔδοξε συνέβη γενέσθαι τὴν δίωξιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς αὐτοχεῖς, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐκπορευομένους, καὶ δρᾶν τὸ μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ὑπισχνεῖτο συνθηκῶν. & συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς αἰσθόμενοι ῥίψαι τὰς παντοπλίας, & ὧδε δοῦναι αὐτοὺς τῷ δημητρίῳ. συλλαβὼν δὲ αὐτῶν τοὺς τὸν τοιοῦτον μισθὸν ἀποδόντας, καταπαύει τὸν στάσιν. δωρησάμενος δὲ τοὺς ἰουδαίους τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀφαιρεθέντων, καὶ οἷς αἰτίοις αὐτῷ νίκης γεγονόσιν ἀχαριστήσας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην.

EAm alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicaſſet ei quàm infenſi eſſent Demetrio milites, ſuaſit vt ſibi Antiochum traderet. effecturum enim ſe, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem ſe præbebat, quòd non ſatis ei fideret: tandem Tryphon euicit aſſiduis precibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hieroſolymitanæ arcis præſidium, & impios transfugas, reliquóſque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus miſſa ad Demetrium, rogabat eum vt præſidia de Iudeæ caſtellis eiiceret. Qui non hac tantùm in re, ſed maiora etiam gratificaturum ſe ei pollicitus eſt, quàm primùm leuatus eſſet præſenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. poſtulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem ſui milites ad hoſtem deficerent: móxque tria millia delectorum militum Ionathas ad regem miſit. Cæterùm Antiochenſes exoſum habentes Demetrium, tam propter ipſius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occaſionem aggredi: videntéque auxilium ei veniſſe à Ionatha, & conſiderantes breui augendas eius vires niſi maturè præuenirent, correptis armis circumſteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in poteſtatem ſuam redigere. Qui videns populum armatum hoſtiliter ſe impetere, aſſumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochenſibus, & ſuperatus numero, compulſus eſt cedere. Tum Iudæi receperunt ſe in tectum regiæ, & è ſuperiore loco maſſilibus feriebant populum: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum eſt propter denſitatem ædificiorum, quæ tota ferè conſtabant è materia lignea. Antiochenſes verò non valentes ædibus flagrantibus ſuccurrere, in fugam ſe verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud tranſilientes, miris modis eos inſectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideò intermiſiſſe prælium, per diuerſos angiportus eos aggreſſus, multis occiſis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & conceſſa audaciæ venia, ſeditionem compeſcuit, donatóſque Iudæos præda quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quaſi autores eius victoriæ remiſit ad Ionatham

I. Mach. 11.

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſeruauit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſetque etiam ni impeditus eſſet à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuerſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema eius capiti impoſuit: & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & vno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens miſſis literis & legatis ad Ionatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & pocula veſtémque purpuream & ius vtendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum præpoſuit. Ionathas verò lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturúmque vnà bellum contra communem hoſtem Demetrium, multa de eius ingratitudine queſtus, quòd pro beneficio iniuriam ſibi repoſuiſſet. cùm igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus eſt militibus. & cùm Aſcalonem veniſſet: hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: quos & ipſos hortatus eſt, quemadmodum alias vrbes Cœleſyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſuaſis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem inuenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes deſerto Demetrio parti aduerſæ ſe coniungere. quare Ionathas irritatus eſt, vt & agros vaſtaret, & vrbem conaretur vi capere: relictáque ad eius obſidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos ſæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & ſpem quoque incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimauerunt illo omiſſo neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Ionatham nunciis recepti ſunt in ſocietatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt quid ſit vtile, cùm deberent ſapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius

μάρτυρον αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον δὲ πυνθανόμενος εἰς αὐτὸν ἐλπίζειν, καὶ τὰς ὑποχρεώσεις διενοεῖτο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τοῖς φόροις αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τῷ Ἰουδαίων ἔθνει ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἀδυνατῶν μὴ ξύφους αὐτὸν ἐπέχειν, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην αὐτῷ παρασκευὴν ἀπιστίας ἔσχεν εἰς τοὺς περὶ αὐτῷ φρονοῦντας. ὑποστρέψας δὲ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τὴν συρίαν μετὰ τοῦ παιδὸς ἀντιόχου, μέγιστον δὴ τῶν ἐπὶ τούτου βασιλέων, περιέθηκεν αὐτῷ τὸ διάδημα. ἐπεὶ δὲ πάντες ἐχωρίσαντο τοῦ στρατιωτικοῦ παντὸς, ὃ κατέλειπε τὸν δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλέφαντας, καὶ τὴν τῶν ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν ἐνήττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν. ὁ δὲ παῖς ἀντίοχος πέμψας πρὸς ἰωνάθην πρεσβύτας καὶ γράμματα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ἐξεβαίωσε, καὶ τ' τεσσάρων παρεχώρει νομῶν, οἷ τῶν χώραν τῷ Ἰουδαίων πρεσεστήσαν. ἔπι γε μὴν σκεύη χρυσᾶ καὶ σκπάσματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα χρῆσθαι τούτοις ὑπῆρξεν ἀπὸς φλε. καὶ πορπὴ δ' αὐτὸν δωρεῖται χρυσέα, καὶ τῶν πρώτων αὐτῷ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτῷ σίμωνα, στρατηγὸν τ' στρατιᾶς ἀπὸ τῶ κλίματος τῆς τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. ἰωνάθης ὁ τούτοις παραγενόμενος εἰς αὐτὸν ἀθεῖς, πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ ξύφωνα πρεσβύτας, εἶναί τε φίλος ὁμολογεῖ καὶ σύμμαχος, καὶ πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς οὐ δι' αὐτῷ χάριτας ἀποδώη, πολλῶν παρ' αὐτῷ χρηστῶν ἐν οἷς ἐτύγχανε τυχών, ἀλλὰ πρεσβεύσειν αὐτῷ ὧν δὴ παθοι. συγχωρήσαντος οὖν αὐτῷ δυνάμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἔκπυρσείας φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμήσοντι στρατηγοῖς, διέθηκε ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. οἱ δὲ λαμπρᾶς μὲν ἐδέξαντο, στρατιὰν δὲ οὐκ ἔδοσαν. ἐκβαλόμενος δ' ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῶν ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μὴ δόντων ὑπαντήσαντων, αὐτούς τε τούτους παρεκάλει, καὶ τῶν ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἐκέλευεν, ὅπως στῶσαν δημητρίου, πρόσθεν ἀδικούμενοι ὑπ' ἐκείνου, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμοῦσαι πρέπεσθαι τῶν δημητρίου δίκαια λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. εἰ δ' αὐτῶν βουλομένοις ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας. πείσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν ἀπόχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς γάζαν παρεγένετο, πρόσχωρος καὶ τῶν τούτων δύνοιαν ἀπόχῳ. πολὺ δ' ὕδρει τῆς πρόσθεν ἰδίας τοὺς γαζαίους ἀλλοιεώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν δημήτριον εἶχον καταλιπόντες, τὸν ἔγνωσαν ἀπόχῳ προχωρῆσαι. τοῦτο παρέξειν εἰς πολιορκίαν τὸν ἰωνάθην καὶ τῆς χώρας τῶν κάκωσιν. μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς προκαθίσας τῇ γάζῃ, τὸ λοιπὸν τῶν ὄχλου αὐτὸς ὅπλων διέφθειρε καὶ ἐνέπιμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ὑπὸ δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυπεῖν ἦδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ προσγενόμενοι, σῶσον ἔκειναι εἶν' αὐτῷ ἀφ' ὧν πεπόνθεσαν δύνειν. πέμψαντες ἐν πρὸς τ' ἰωνάθην, φιλίαν τε αἰτοῦσι καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι πρὸ πείρας τ' δ' ἀνδρὸς, ἐ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἐν τοῖς κακῶς ζημιούμενοι τύχωσι, τότε γνόντες μαχήσαντες ἃ μηδ' ὅλως ἐλαβεῖν

τας

τας ἄμφω τοῦ ποιεῖν, ταῦτα ὑστερεῖ ζημιωθέντος αὐ-
τοῦ). ὁ δὲ συμβάλλεται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τοὺς μὲν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα,
αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι δαμασκοῦ.
τῇ δὲ δημητρίου στρατιᾷ αὐτῷ προσελθόντων εἰς κέ-
δασαν πόλιν συνῳκισμένην πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δέ ἐστιν αὕτη
τῆς τυρίων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπάξειν δὲ αὐτὸν
ἐκ τῆς συρίας ὑπέλαβον, ὅτι τοῦ γαλιλαίαν ὡς συμ-
μαχον. τοῖς δὲ γαλιλαίοις ὄντας αὐτῷ οὐ προσήκειν πο-
λεμουμένους, ὑπεδέξατο αὐτοὺς, τὸν ἀδελφὸν σίμω-
να καταλιπὼν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς
χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐνῆν ἰσχυρότατον, τοῦ βεθσύ-
ραν πολιορκῶν προσκάθηται, χωρίον τῆς ἰουδαίας
ἐχυρώτατον. κατεῖχε δὲ αὐτὸ φρουρᾷ δημήτριος. δε-
δήλωται δὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. ὡς δὲ χώματα μὲν
ἐπῆγον τῷ σίμωνος, μηχαναῖς δὲ ἐπεστάτουν καὶ
πολλῇ σπουδῇ χωμάτων τοῦ τοῦ τῆς βεθσύρας πο-
λιορκίαν, ἐδέοντο οἱ φρούροι, μὴ κατὰ κράτος ἁλόντες
ἐν τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν
σίμωνα, ἠξίουν ὅρκοις λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ
παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς δημήτριον
ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις ἐκβάλλει
μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν κατέστη-
σεν ἰδίαν. ἰωνάθης δὲ ἀρὰς δὲ τῶν ἰ-
δάτων τοῦ χειμασαρῶν λεγομένων, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν
στρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον ἀσὼρ πεδίον προ-
ῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτοῦ τοὺς πολεμίους. μα-
θόντες δὲ προῆλθον οἱ τὸ δημητρίου μέλλειν
ἰωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ καὶ τοὺς
λοχήσαντας ἐν τοῖς ὄρεσι καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν σ στρα-
τιᾶς ἁπάντων εἰς τὸ πεδίον. οὓς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑτοί-
μους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους
στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἠδυνήθη. τῶν δὲ εἰς
τὴν ἐνέδραν ὑπὸ τῆς δημητρίου στρατιᾶς κατασα-
θέντων καὶ τοῖς ἰουδαίοις ἐλθομένων, δείσαν-
τες μὴ μέσοι λειφθέντες ἀπόλωνται, φόβῳ ὥρμη-
σαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλιπον.
ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμειναν ὡς αὐτὸν, καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου, καὶ ἰούδας ὁ χα-
ψαίου, τῆς ἁπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. τολ-
μηρῶς δὲ καὶ μετὰ ἐπαγωγῆς εἰς τοὺς πολεμίους ὡσά-
μενοι, τῷ τε θάρσει κατέπληξαν αὐτούς, καὶ τοὺς χερ-
σὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τῷ ἰω-
νάθου στρατιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ἔμπαντας,
ὁπισυλλεγόντες ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν,
καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχρι κεδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον
ἦν τῶν πολεμίων. κατασας οὖν ἰωνάθης τὴν μάχην
λαμπρῶς, καὶ σχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέ-
στρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δὲ ὅτι πάντ' αὐτῷ κατ'
εὐνοιαν θεοῦ χωρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβευτὰς
ἀπέστειλεν αἰανιώσαντας βουλόμενος τὸν ἡγεμόνα τῷ
ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἐμπεδῶσαι φιλίαν. τοῖς δὲ αὐτῷ
πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ὑπὸ τῆς ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τοῦ πρὸς αὐ-
τοὺς ὑπομνῆσαι φιλίας καὶ τοῦ συγγενείας. οἱ δὲ ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν ῥώμην παρεγενόντες εἰς τὴν βουλὴν αὐτῶν
καὶ τὰ παρὰ ἰωνάθου τοῦ ἀρχιερέως εἰπόντες ὡς πέμψειν αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν, τῆς βου-
λῆς ὑπακουσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ περὶ τῆς ἰουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δόντες ὑπὲρ ὁδοὺς πρὸς
ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ δ' ἑκάστης, καὶ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν. ὅπως ἀσφα-
λῶς τῆς εἰς τοῦ οἰκείαν κομιδῆς δ' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τοῦ σπάρτου παρεγένοντο. καὶ τὰς
ὑπὲρ ὁδοὺς αὐτοῖς ἔλαβον παρὰ ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δὲ ἀντίγραφον ἦν τόδε. ἀρχιερεὺς ἰωνάθης τῷ ἔθνει

A quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obſidibus, & miſſis Hieroſolyma, digreſſus inde, totam regionem vſque Damaſcum obibat. cúmque Demetrij validus exercitus acceſſiſſet ad vrbem Cedaſam, quæ propinqua eſt Tyriorum agro & regioni Galileæ, vellentque Ionatham abſtrahere à Syria, laturum opem Galilæis ſuæ ditionis hominibus, occurrit eò properè Simone fratre ad Iudææ
B præſidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethſuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitiſſimum, & inceſſum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cùm aggeribus ſimul ac machinis vehementer infeſtarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, vt ſibi liceret relicta ipſi Bethſura, incolumibus decedere & proficiſci ad Demetrium. ille verò data eis in hoc vt poſtulabant
C fide, pro Macedonico ſuum ibi collocauit præſidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis à ſtagno Genneſara caſtris quæ primùm poſuerat, in campum Aſor progreſſus eſt, neſcius hoſtem eſſe in eo. Demetriani verò qui ante vnum diem aduentum eius præſenſerant, collocatis prius in monte inſidiis, ipſi in campo ei ſe oppoſuerunt. Quos conſpicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipſe ſuos pro
D tempore ad certamen inſtruit. Sed cùm à tergo ſe inſidiatores Iudæis oſtendiſſent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam ſe dederunt, ita vt penè omnes Ionatham deſererent in periculo. Soli duces Matthias Abſalomi & Iudas Chapſæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanſerunt: qui à deſperatione ſumpta audacia, tanto impetu aduerſam hoſtium frontem im-
E pulerunt, vt territi ceu furentibus cederent. Tum verò illi qui Ionatham deſtituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hoſtium aciem, reuerſi in prælium, iam in apertam fugam verſos perſequebantur, donec ad Cedaſa ventum eſt, vbi intra caſtra compulſi ſunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit ſe Hieroſolyma. Et cùm omnia ſibi ex ſententia Dei fauore videret cedere, miſit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obi-
F ter inuiſerent Lacedæmonios, eóſque cognationis admonerent atque fœderis. qui poſtquam Romam venerunt, expoſitis ad ſenatum poſtulatis Ionathæ pontificis, quòd cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptíſque literis commendatitiis ad reges Europæ & Aſiæ, quo tutiùs poſſent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha pontifice, quarum
G exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gen-

tis Iudæorum, & ſenatus ac populus Iudæorum, Ephoris Lacedæmoniorum, ſenatuique & populo fratribus ſuis, Salutem. Si valetis, & res veſtræ tam publicè quàm priuatim proſperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem noſtrum, ab Ario rege veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra, cuius exemplar ſubiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis. Quòd verò non prius vos cognatos aguouerimus, ideo factum eſt, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere. Interim eo tempore ex quo renouata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem diuinam facientes: etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota nuncupauimus. Et cùm multis circumquaque bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iaſonis, viros ſenatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam noſtram amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos quoque nobis ſcripſeritis, & ſignificaueritis, ſi qua in re vobis opera noſtra poſſit eſſe vſui, ad omnia obſequia promptos nos habituri. Itaque Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum ſectæ erant, quæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: vna Phariſæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in ſua poteſtate eſſe aiũt, vt vel fiãt vel nõ fiãt. Eſſeni verò omnia in fati poteſtate eſſe affirmãt, nec quicquã hominibus præter fati decretũ accidere. At Sadducæi fatũ omnino negant, & è rebus tollũt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe, vt tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, quàm infortunij, ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentiùs tractauimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes accepta clade abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham. qui comperto eorum aduentu propere in Amathenſem agrum occurrit: nolebat enim eos ſine impedimento Iudæam inuadere. cúmque ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cùm exploraſſent omnia, & quoſdam captiuos noctu adduxiſſent, indicantes quòd ex improuiſo hoſtis vellet eos aggredi, maturè omnia communiit, diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, iuſ-

A τ̃ ἰουδ αίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τ̃ ἰουδ αίων, λακεδ αιμονίων ἐφόροις κ̀ γερουσίᾳ κ̀ δήμῳ τοῖς ἀ- δελφοῖς χαίρειν. ἐῤῥωμένοι ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χαρεῖν κ̀ νοῦν, οὕτως ἂν ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐῤ- ῥώμεθα ὴ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις πο- μισθείσης ὀνίας τ̃ γνωμένου ἀρχιερέως παρ' ἡμῖν, ὧδε ἀρείου τ̃ βασιλεύοντος ὑμῶν ὅτι σὺν δημοτέλει, ὧδε τ̃ ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς ὑποστάτης τὸ ἀπόγραφον, τίνι τρόπῳ σὺν ἐδεξάμε- B θα προθύμως, καὶ τ̃ δημοτέλει καὶ τ̃ ἀρείῳ δι' νοϊκῆς διετήρημεν. οὐ δεόμενοι τῆς τοιαύτης ὑποδέ- ξεως, διὰ τὸ ἐκ τ̃ ἱερῶν ἡμῖν πεπιστεῦσθαι γραμμάτων. τὸ μὲν ἐν προκατάρχῃ τ̃ ἀναγωγείστως, οὐκ ἐδοκι- μάζομεν, μὴ καὶ προαρπάζειν δοκῶμεν τ̃ παρ' ὑμῶν δεδομένην δόξαν. πολλῶν ὴ χρόνων διαγεγενημένων ἀπὸ τ̃ ἐξ ἀρχῆς ἀναπολήθησις ἡμῖν οἰκειότητος, ἐν τ̃ ἱεραῖς κ̀ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ θεῷ προσ- C φέροντες, καθὼς ὑμετέρας σωτηρίας τὸ καὶ νίκης αὐτ̃ ὧδε καλοῦμεν. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων περι- στάντων διὰ τ̃ γειτνιώντων πλεονεξίαν, οὐθ' ὑμῖν ἔτ' ἄλλῳ τ̃ προσηκόντων ὑμῖν ἐνοχλεῖν ἐκείναμεν. κα- ταγωνισάμενοι ὴ τοὺς πολεμίους, πέμποντες πρὸς ῥω- μαί- ους νουμήνιον τ̃ Ἀντιμάχου, κ̀ Ἀντίπατρον τ̃ Ἰάσω- νος, τοὺς ἀπὸ σ̀ γερουσίας ὄντας ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐ- τοῖς κ̀ πρὸς ὑμᾶς ἐντολὰς, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν D πρὸς ὑμᾶς ἡμῖν φιλίαν. καλῶς ὖν ποιήσετε κ̀ αὐτοὶ χρήσαντες ἡμῖν, καὶ εἴ ὧν αὖ δύνασθε ἐντέλλοντες, ὡς εἰς ἅπαντα προθυμηθησομένους ὑμᾶς ὑμετέρας προαιρέσεως. οἱ μὲν ὖν λακεδ αιμόνιοι τοὺς τε φαρι- σβύτας φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησά- μενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀ- πέστειλαν. κ̀ ὴ τ̃ χρόνου τὸ τῶν ἓξ αἱρέσεις τ̃ ἰουδ αί- ων ἦσαν, αἳ περὶ τ̃ ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφό- E ρως ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ σαδδουκαίων, ἡ δὲ τρίτη ὴ ἐσσηνῶν. οἱ μὲν ὖν φαρισαῖοι, πινὰ μὲν ἁπάντα τ̃ εἱμαρμένῃ εἶναι λέγουσιν ἔργον. πινὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ οὐ γίνεσθαι. τὸ ὴ τῆς ἑσσηνῶν γένους, πάντων τ̃ εἱμαρμένῃ κυρίαν ὑποφαίνει, κ̀ μηδὲν ἐμὲ κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώ- ποις ἅπαντα. σαδδουκαῖοι ὴ, τ̃ μὲν εἱμαρμένην ἀναι- ροῦσιν, ὑδὲν εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, ὅτε κατ' αὐτ̃ τὰ ἀν- θρώπινα τίθεσθαι, ἵ πάντα ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς πί- F πτειν, ὡς κ̀ τ̃ ἀγαθῶν αἴτιους ἡμᾶς αὐτοῖς γινομένους, καὶ τὰ χείρω ὧδε ἡμετέραν ἀβουλίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τ̃ τῶν ἀκριβεστέραν ποιήσομαι δήλω- σιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τ̃ ἰουδαϊκ̃ πραγματείας. οἱ ὴ τὸ δημοτέλει στρατοπεδ τ̃ γεγυμνωμένην ἦτζαν ἀνα- μαχέσασθαι βουλόμενοι, πλείω τῆς φρουρᾶς δύ- ναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ὅπῃ τὸν Ἰωνάθην. ὃ δ' ὀλίγον τινὰ πυθόμενος, ὀξέως ὑπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθῖτιν. οὐ γὰρ ἐγνω χολὴν αὐτοῖς ὧδε ἐκεῖν ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδ δυσὶ μεν G ὸν δὲ τῆς πολεμίων ἀπόδον σταδίοις ν'. πέμψας τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολήν, καὶ πῶς ἔχει σκεπασθεὶς νυκτός. τῆς δὲ κατασκόπων παντ̀ αὐτῷ φρασάντων, καὶ τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ὀλίγου τοὺς πολεμίους ἐπιθήσεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐπέλυσεν, προηγουμένους ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τ̃ στρατοπέδου, καὶ τὴν δ' ὠλαμὶν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους ἔχ̃, καὶ τὰς διανοίας

νοίμις ὕτως ἔχειν ὡς καὶ νύκτωρ εἰ δεήσοι μαχητομῆσαι, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τὴν ἐπιχείρησιν. οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸν Ἰωνάθην ἐγνωκότα, οὐκ ἐπὶ τοῖς γνώμοις ἦσαν ὑγιέσι, ἀλλ' ἐτάραττον αὐτοὺς τὸ καταφανὲς τοῖς ἐχθροῖς γενόμενα, καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτῶν ὅπλα ἐπιφέρειν ἑτέρῳ, τῆς ἐπιβουλῆς διαμαρτημένης. ἐκ δὲ τοῦ φανεροῦ διακινδυνεύοντες, οὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Ἰωνάθου ἀξιόμαχοι φυγὴν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς αὖ ὁρῶντες οἱ πολέμιοι ὀφύειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνοιεν ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ Ἰωνάθης ἕωθεν προσμίξας αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεὶς ὅτι παρέβαλον ἐδίωκεν. οὐ μὴν τοι φθάνει καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸν ἑλώδεσον διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὴν ὁδὸν εὐθὺ πρὸς ἀραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς βαβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα ἀπέδοτο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν, καὶ τὴν παλαιστίνην ἕως ἀσκάλωνος, ἠσφαλίσατο, φρουρίοις, καὶ ποιήσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομήσασι καὶ ταῖς φυλακαῖς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς ἰόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς ἰοππαίους βουλομένους τοῖς δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν διοικησάμενος ὅτε σίμων καὶ ἰωνάθης, ἦλθον εἰς ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν ἰωνάθης, συνεβουλεύετο τῆς ἱερουσολύμων ὀπισθοδόμου τεῖχη, καὶ τὸ καθηρημένον τὸ πρὸς τὸ ἱερὸν πρὸς βόλου, πάλιν αἰᾶσθαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυροῦσθαι τὰ πρὸς αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος οἰκοδομησαμένους, ὑποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουρεῖς τὴν πόλιν, καὶ τῆς δ' πρείας αὐτοὺς τῆδ' σπίων τοῦτον ὑποκλείσαι τὸν τρόπον. ἔτυχε μὲν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τοῦ πλήθους καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν οἰκοδόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ δημήτριος διαβὰς, εἰς τὴν μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν βαβυλῶνα καταλαβεῖν, καὶ τῆδ' αὖθ σατραπῶν ἰσχυρὰς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλας τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ δὴ οἱ ταύτῃ κατοικοῦντες ἕλληνες καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο θᾶσσόν μὲν αὐτοὺς ὑπαντιάσοντες, συγκαταπολεμήσων δ' ἀρσάκῃ τὸν πάρθων βασιλέα. ταύτας ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ἄρμησε πρὸς αὐτούς, εἰ καταπλήξαιτο τοὺς πάρθους, καὶ ῥᾳδίως ἦλθε δυνάμεις, τὸν ξύφωνα πολεμήσων δεινῶς, καὶ δ' συείας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν προθύμως τῆδ' ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δυνάμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκην, καὶ τῶν στρατιᾶς ἅπασαν ἀπολαβὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare A
opus sit, ne quid eos hostium conatus falleret. Demetrij verò duces vt sensêre Ionatham præmonitum hærebant inopes consilij, hocipso turbati, quòd viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discesserunt, At Ionathas mane castra adortus, postquam
B deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed fruſtra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactáque præda & captiuis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atque ita communita regione armis & ædificiis,
C Ioppen contendit: eique occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribúsque altis additis munitiorem redderent. vtque alium murum excitarent in
D ter arcem & vrbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudeæ locis curaret, dedit negotium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit
E in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam cõtra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facilè se
F inde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ: vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu bellũ Arsaci intulit, & superatus prælio, amissóque exercitu, ipse viuus in potestatẽ hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

IX. TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, 1.Mac.12. 13. sed cogitabat quónam pacto eo sublato regnum posset ipse inuadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, B quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamobrem ad Bethsan profectus est, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata C Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret faciliùs. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcésque finitimas, dicens se in hoc venisse, vt D has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credénsque verè & beneuolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim ita vt præmoniti fuerant claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. móxque missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia E necopina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euasserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuersi sunt.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit. F

1.Mach.13. HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo coorituri, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quàm primùm enim auditum est necatum esse Ionathã, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem grauiter gerere, quin & ipse

Κεφάλαιον ί.

Ως Δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων παρεσκεύασε τὰ ἰωνάθῃ, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξεύηκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα.

ΤΡύφων δ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τὸν δημήτριον ἔγνω τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτ' ἐν αὐτῷ βέβαιος. ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς ἀνέλοι τὸν ἀντιόχου, τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὴν προαίρεσιν ταύτην ὁ περὶ ἰωνάθου φόβος φίλου τυγχάνοντος ἀντιόχου. καὶ δὴ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν ἀντίοχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κρείττας αἱρεῖν, εἰς ἔριν ἔσεσθαι τοῦ ἀντιόχου φανέντα, τὸν καλουμένην ὑπ' ἐλλήνων συνδρομὴν, εἰς ἣν μετὰ πασῶν αὐτῷ μυριάδων ἰωνάθης ἀπιὼν ἔτυχεν ὁπλίτην στρατὸν, πολεμήσων τὰ δ' αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἐπῆλθε δώροις αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσῃ, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ περιδαρεῖν ἰωνάθῃ προστάξει, τούτοις πιστόσασθαι βουλόμενος δώροις, καὶ πᾶσαν ὑποψίαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, οὐδὲν προφερόμενον. τῷ τε στρατιὰ συνεβούλευσεν ὁπολύσαι. καὶ δῆτα οὐ διόντας αὐτῷ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. κατέχοντα μέντοι γε πρὸς αὐτὸν ὀλίγους, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. πρὸς δύο γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τά τε ἄλλα πάντ' ὄντα καὶ τὰ χρήματα εἶναι ὀχυρώματα, ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ, καὶ δὴ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὲν δὴ ἰωνάθης οὐδὲν τούτων ὑποπτεύσας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ γνώμης ἁπλοτέρας τὸν τρύφωνα συμβουλεύσαι ταῦτα πρὸς δύσας, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε. τεχιλίους δὲ κατασχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετὰ χιλίων ἤλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τῇ δ' ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλείσαντες τὰς πύλας, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησαν, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε δὴ καὶ ὅπη τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τῷ περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἔφθησαν φρονήσαντες ἀπὸ τοῦ τρύφωνος ἀποσταλμένους ἀφικέσθαι σὺν ὅπλοις, ἐπὶ τὴν χώραν ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ια'.

Ως σίμωνι ἡ στρατηγία ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος & ἀπόλυσις αὐτῶν αἰχμαλώτων.

Οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθου σύλληψιν, καὶ τὸν τοῦ σὺν αὐτῷ στρατοῦ ἀπώλειαν, αὐτόν τε ὀλέθριον δὴ τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο. καὶ δ' ἀνὴρ τἀνδρὸς ὅπη ζήτησις πᾶσιν ἦν, δίος τε μέγα καὶ κατὰ λόγον ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τὸν ἰωνάθην ἀνδρείας ἅμα καὶ φρονήσεως ἀφηρημένοι, τὰ πέριξ ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ δὴ ἰωνάθην πρεμῆντα, νῦν αὐτοῖς ὅπισθεν, & πολεμοῦντες εἰς τοὺς περὶ τὴν ἐχάτων κινδύνους ἀναστήσωσι. καθίσταται. καὶ δὴ τε τ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθην ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐν τῇ ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοὺς ἰουδαίους ἀπορροῦντας ἡγεμόνος. αὐτὸς δ' ὁ τρύφων

ὁ Τρύφων δύναμιν συναγαγὼν, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοῖς ἐν αὐτῇ. σίμων δὲ ἰδὼν πρὸς ταῦτα τοὺς Ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ναὸν τοῦτον προθύμως ὁπλίσασθαι τὸν Τρύφωνα παρρησιωτέρους ποιῆσαι τῷ λόγῳ, συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοῖς παρεκελεύσατο. τὸ μὲν γὰρ ὑμέτερος ἐλευθερίας ὁμόφυλοι μὲν καὶ παῖδες ἐγώ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐπολεμήσαμεν καὶ μόνοι ἀπεθανεῖν, ἵνα τὸν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας διαγωνίσωμαι, φόβος οὐδεὶς ἔσαι τηλικοῦτος, ὃς ταύτην ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς, αὐτεισάξῃ δ' εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δόξης καταφρόνησιν. ὅθεν οὐκ ἀποροῦντες ἡγεμόνος οἷόν τε καὶ πάσχειν ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μέγιστα καὶ δρᾶν, ἕπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' οὓς ἂν ἡγῶμαι. οὔτε γὰρ κρεῖττον ἐγὼ τῶν ἐμαυτοῦ ἀδελφῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, οὔτε χεῖρον ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε τὸ τελευτᾶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας ὑμᾶν, τοῦτ' ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν δείξω. θαρρῶ γὰρ ὡς καὶ δίκαιον ληφόμενος παρὰ τῶν πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τοῦ θεοῦ διαφυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ πολεμεῖν ὁρμητήριον. τούτοις ποιησαμένου τὸν σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδεδωκὸς ὑπὸ δειλίας, ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς αὐθέντας πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ αὐτὶ τοῦ ἰούδα καὶ ἰωνάθου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τὸν πρεσβύτερον ἔχειν. ἔσεσθαι γὰρ πρὸς ὅτι καλλίστους, πειθομένους. συναθροίσας δὲ πᾶν ὅτι ἦν τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἔτι δὲ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν ἰωνάθῃ τινὰ φίλον ἀναλώσιμον παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς ἰόππην, προστάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μὴ παραδῶσιν οὗτοι τὴν πόλιν τῷ τρύφωνι, αὐτὸς δὲ ὑπομείνας ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τρύφων ἄρας ἐκ πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεγένετο, καὶ τὸν ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπεύτησε δὲ αὐτῷ καὶ σίμων μὴ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως, εἰς ἀδηδὰ πόλιν, ἥτις ἐστὶ ὄρεσι κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ τρύφων ἡγεμόνα τὸν σίμωνα ὑπὸ τῷ ἰουδαίων καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν ἀπάτῃ καὶ δόλῳ θελεῖν βουλόμενος. καλοῦσιν αὐτὸν, εἰ θέλει λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ρ' ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων ἰωνάθου ὁμήρους, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν ἰουδαίαν βασιλέως. ἀπὸ γὰρ αὐτὸν δι' ἃ τὸ ἀργύριον ὀφείλει, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ σίμων τὴν τέχνην τὴν τοῦ τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συνεὶς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπολέσῃ δοὺς καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσει, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τοὺς παῖδας ἐκδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος δὲ μὴ δι' αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πλήθους ὡς αἴτιος αὐτὸς τὸν ἀδελφοῦ θανάτου γεγόμενος,

A Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus do-
B mesticis exemplis excitatus, cùm non nouum sit in nostra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cùm non desit vobis dux paratus, pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener vt quod illis semper visum est longè pul-
C cherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potiùs certum est germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vósque vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi
D quòd existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciâ, & posita formidine ausa est meliores spes cõcipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonẽ imperium accipere, & in locũ fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere, numquã enim se detracturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbẽ mœnib. cingere, cõmuniréq; celsis & validis turribus. quo opere per-
E fecto, misit Ioppẽ vnũ ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam ducens secum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum suis copiis iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum
F campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito, quòd Simon Iudæorum princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabátque vt si vellet dimitti fratrem Ionatham, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vin-
G culis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

aduocato in concionē exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quòd subesſent insidiæ: pręstabilius tamen esſe & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus suſpicionem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non seruauit fidem, nec dimisit Ionatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumęam ascendere Hierosolyma, peruenitq; vsque Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò consectabatur, castra castris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem, vt properè sibi commeatus mitteret, iussit paratum esſe equitatū, quasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed quia per eam noctem multa nix delapsa, viam opertam difficilē maximè equis reddiderat, irritum factum est eius propositum, & motis inde castris, in Cœlesyriam rediit properè: obitérque in Galaditica regione interfecto & sepulto Ionatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem à Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: vbi amplissimum monumentum extruxit patri simul & fratribus suis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas è singulis lapidibus, opus admiratione dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus, cuique vnam erexit, mira tam magnitudine quàm pulchritudine, quæ durant vsque ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domestici quàm magnificentissimo sepulchro essent cōditi: qui defunctus est. exacto pōtificatus simul & imperij anno quarto. Cuius successor Simō constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idque accidit post annum centesimum septuagesimum, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis instrumentis quàm in scripturis publicis adiicerēt, actum esſe anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente sua meriti. nam huius principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas de finitimis hostibus retulêre victorias. Deuastauit enim Gazarā & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hierosolymorum arce, solo eam æquauit, ne posthac esſe posset hostibus receptaculum, néve inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto visum est ei operæ pretium, si mons quoque in quo sita fuerat complanaretur, vt solum templum emineret: effecítque id commemoratis pro concione malis, quæ à præsidiariis in eā diem Iudæi passi fuerāt quęq; etiā in posterū ferre cogerētur, si extern⁹

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μὴ τοῖς υἱοῖς ἔδωκεν ὡσὶ αὐτ, συναγαγὼν τὴν στρατιὰ, ἐδήλωσεν ὡς ἀὐτῇ τὰ τοῦ ζύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα μὴ ἐνέδρας καὶ δόλου ἕνεκά ἐστιν, ὅμως ἀμεινόν ἐστιν ἔχειν πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ, καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ ζύφωνος θορυβαλλομένοις μὴ ὑπακούσαντα, λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ σίμων μὲν, τοὺς τε ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ ὁ ζύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην.

B ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν ἐπορεύθη τὴν χώραν, καὶ ἀφ' ὁδοῦ τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διενοήσατο τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ὡς ἀφῆλθεν ἦκεν εἰς δῶρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. αὐτὸν παρῆγε δ' ὁ σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ κατὰ στρατόπεδα ἀντιπαρατασσόμενος ἐξεναντίας αὐτῷ. ἡνίκα δ' ἐν τῇ ἄκρᾳ πεμφάντων πρὸς ζύφωνα, καὶ ἐκάλουν αὐτὸν ἀπόντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ τέρατα αὐτοῖς πέμψαι, παρασκευάσας τὸν ἵππον ὡς ἀφ' ἧς νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν ἀφ' ἧς νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵππαις μάλιστα ὀδὸν ἐποίησε βάθους τὴν πρόσοδον παρίχουσα διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ ζύφων, εἰς τὸν κοίλων ἀφικνεῖται συρίαν. ἀπουδὴ τὸν εἰς τὸν γαλααδίτην ἐμβαλὼν, τόν τε ἰωνάθην ἀπεκτόνας αὐτόθι καὶ ταφῆναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν ἀντιόχειαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ

D πόλιν μετακομίζει τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, καὶ κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν μωδεὶν τῇ πατρίδι, πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δὲ καὶ μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ αἰεξισμένου, εἰς πολὺ δ' αὐτὸ καὶ θεσπέσιον ἀναγαγὼν ὕψος, στοὰς περὶ αὐτὸ βάλλεται καὶ σύλους μονολίθους, θαυμαστόν τι ἰδεῖν χρῆμα παρέσεσι, πρὸς τούτοις δὲ καὶ πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ

E μίαν ᾠκοδόμησεν εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τὸ σύνεγγυς καὶ κάλλους ποιησάμενος, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ θεῖα μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς καὶ τῆς πρὸς μνημεῖον οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, τοσαῦτα μὲν ἀκούσαμεν ἡμεῖς. ἀπέθανε δὲ ἰωνάθης, ἀρχιερατεύων ἔτη τέσσαρα πρὸς τοῖς τρισὶ τὸ γένος. καὶ τὰ μὲν θεῖα τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις ἴσω. σίμων δ' καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τὸ πλῆθος,

F τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ μακεδόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δ' ἐλευθερία καὶ τὸ αἰείσφορον τοῖς ἰουδαίοις μετὰ ὀ καὶ ρ' ἔτη τῆς ἀσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου σέλευκος ὁ νικάνωρ ἐπικληθεὶς κατέσχε συρίαν, ὑπῆρξε. τοσαύτη δ' ἦν ἡ τοῦ πλήθους πρὸς τὸν σίμωνα φιλοτιμία, ὥς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους

G συμβολαίοις, καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ἐπὶ τοῦ πρώτου ἔτους γράφειν σίμωνος τοῦ ἀρχιέρεως ἰουδαίων ἡγ ἰθναρχου. ἀντύχησαν γὰρ ἐπ' αὐτῷ σφόδρα, ἡγ τὸν ἐχθρὸν τῶν πολεμίων ἀπεώσατο. καταστρέψατο δὲ σίμων, γάζαράν τε πόλιν ἡγ ἰόππην ἐπ' ἰάμνιαν. ἀκπολιορκίσας δὲ τὸν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴν καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἢ καταλαμβανομένοις αὐτὴν τὰ κακῶς ποιεῖν ὡς ἡγ τότε. ἐπὶ τοῦτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶναι, ἡγ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τὸ ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ἢ τὸ ἱερόν. ἡγ δὴ τὸ ἔπραξεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτοῦ γίνεσθαι, ὧν τὰ ἔπαθον ὑπὸ τῶν φρουραρχῶν ἡγ τῶν φρουρῶν ἰουδαῖοι ὑπομιμήσκων, ἅτε πάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν κατάσχοι τὴν βασιλείαν

ἀλλό-

ἀλλόφυλος, φεύγειν ἐν αὐτῇ κατασταθύσης. ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος ἐθελοντὰς αὐτῷ τοὺς ἀμφότερα, καὶ πάντας περιβαλὼν τοὺς καθήρειν τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου, τρισὶν καὶ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδιὰν λειότητα. καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεῖχεν ἅπαν τὸ ἱερὸν, τῆς ἄκρας καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ᾧ ἦν ἀπορριφέντος. καὶ τὰ δὴ τοῦ Σίμωνος πραχθέντα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

A aliquis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoque permotus est eius exhortatione populus vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ὁ Σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν Δώρᾳ τρύφωνα, σύμμαχος ἡμέρᾳ αὐτοχρῷ τῆς Δώρας.

Cap. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

B

Μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸν αἰχμαλωσίας τὸν Δημητρίου, τὸν Ἀλέξανδρον ἡγεμόνα αὐτοχρῶ, ὃς καὶ Θεὸς ἐπεκλήθη, ζύφων διέφθειρεν ὀκτὼ ἔτη βασιλεύσαντα. καὶ τὸν μὲν, ὡς χειρίζεσθαι δοκοῦντα δόλῳ, τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ διδόναι εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτὸν, Δημήτριον μὲν ὑπὸ πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μεμυθωκὼς, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ αὐτοχρῶ παρελθόντα εἰς τινὰ ἀρχεῖα πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ τῆς καταστάσεως ἀμυνόμενον. εἰ δὲ ἐλπίσαντες διὰ τοῦτο ἐκ τῆς ζύφωνι δεδομένης βασιλείας, ἔπεισεν αὐτὸν ἄρχοντα. χρώμενος δὲ τῇ πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ ζύφων, διέδειξε τὴν αὐτοῦ φύσιν οὖσαν πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὤν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μειρακιώδεσι ὑπηκρίνετο, δηλαζων αὐτοὺς εἰς ἄπαρ ἐβούλετο. τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν ὑπόκρισιν, καὶ ὁ ἀληθὴς ζύφων ἦν. τοὺς οὖν ἐχθροὺς δεῖ ταῦτα ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτῷ μισοῦν ἀφίστατο πρὸς κλεοπάτραν τὴν Δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελευκείᾳ μὴ τῆς τύχης ἐγκλείσαντος. ἀλισκομένου δὲ αὐτοχρῶ τοῦ Δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, καὶ μεθιστᾶσι αὐτὸν πόλεις δεχομένης δὲ ζύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὴν τε γάμῳ καὶ βασιλείᾳ. ἐπαλθὼν δὲ τὸν αὐτοχρῶ δὴ τούτοις, ἅμα μὲν τῆς φίλων αὐτὸν ἀποστησάντων, ἅμα δὲ καὶ πόλιν διδόντων παρὰ ἐν σελευκείᾳ τὸν ζύφωνι δίωσαν. χρώμενος δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ ὁ αὐτοχρῶς, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένην, ἄρμησε πολεμήσων τὸν ζύφωνα. καὶ κατάσας αὐτὸν τῇ μάχῃ, καὶ πᾶσαν συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν φοινίκην διώξας ἄχρι ταύτης, εἰς τὸν δώρων φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμπει δὲ πρὸς σίμωνα τὸν ἱουδαίων ἀρχιερέα φίλος καὶ συμμαχίας αἰτῶν. ὁ δὲ πρόθυμος αὐτῷ ἀξίωσιν, καὶ χρήματα πολλὰ καὶ δοὺς, τοὺς τῶν δώρων πολιορκοῦντας στρατιώτας, πέμψας πρὸς αὐτοχρῶ, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τῆς αἰσχροκερδείας αὐτῶν πρὸς ὀλίγον χρημάτων κενωθῆναι φίλων. ὁ μὲν γὰρ ζύφων ἐν τῇ δώρᾳ φυγὼν εἰς ἀπάμειαν καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη ζία.

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς τρύφων αἱρεθεὶς αὐτοχρῶ ἐπολέμησε σίμωνι, καὶ τὴν δίκαιον τῶν στρατηγῶν αὐτῷ ὑπάρχουσαν τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν.

Cap. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur.

Ὁ δ' αὐτοχρὼς ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην τῶν εἰς σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρεσιῶν ποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν κενδεβαίῳ τῷ δοὺ τῆς φίλῳ, ὅτι τὴν ἰουδαίας πόρθησεν, καὶ

XII. On muko autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: sparsóque rumore, quod iner exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus, vt sibi regnũ deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint, illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperiũ ei continuo deferunt. Tum verò adeptus iam concupitã potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quo magis animos hominũ sibi conciliaret. quàm primùm enim rex declaratus est, absque persona Tryphonẽ agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim perteli eius mores, defecerũt ad Cleopatrã vxorẽ Demetrij, quę tũ in Seleuciã cũ liberis se incluserat. Et cũ Demetrij frater Antiochus cognomine Soter obcrraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. Quo post- XI. quam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnãtes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat.

XII. Cæterum Antiochus ob innatam a- XIII. uaritiam beneficiorum immemor traditis amico Cendebæo copiis, misit eum vt vastata Iudęa Simonem in potestatem

redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus locis inter angustias insidiis, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Cap. XIIII.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

XIII. 1. Mac. 16. IS per octo annos Iudæis præfuit, postremò in conuiuio cæsus, insidiis generi sui Ptolemęi: quivxore etiam eius & duobus filiis comprehensis ac coniectis in vincula, misit quodam vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simúlq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum recepisset.

Cap. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIIII. 1. Mach. 16. ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm litatum esset, eduxit cõtra Ptolemęum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturũ eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlciscereturtur homines sibi natura coniunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modò nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quàm primùm verberati & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cúmque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotyiam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

Historiarũ Biblicarũ sion.

A τὸν σίμωνος ἄλωσιν ὀξαπίνης γλε. σίμων δ' ἀκούσας τὸν ὑπ' αὐτοῦ δολοφονίαν, καὶ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τῆ μὲν ἡλικίᾳ τὴν δολοφονίαν τυχόντων παρορμηθεὶς, τὴν δ' ἡλικίας φρόνημα κρεῖττον λαβὼν, ναυτικὰς ἐστρατήγει τῆ πολέμου, καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς μετὰ τῶν μαχιμωτέρων ἐφεπόμπευε στρατιωτῶν, αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος ἐφοίτα μετὰ δυνάμεως καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τῆ ὄρους τόπου εἰς ἐδρας καταστήσας, ἀγαμβρὰ μὲν οὐδεμιᾶς τῆ ὑπαχθήσεσθαι, κρατήσας δὲ ἅπασι τῆ πολεμίοις, ἐν εἰρήνη τὸν λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος ἐκ αὐτὸς φιλίαν ῥωμαίοις συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Οπ ὁ σίμων ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν.

B ΗΡξεν οὖν ἡ τὰ πάντα τῆ ἰουδαίων ἔτη, πλὴν τῷ δὲ ἐξ βουλῆς ἐν συμποσίῳ, πτολεμαίου τοῦ γαμβροῦ ταύτην αὐτῷ συνεστιαμένου. ὃς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεσμώτους ἔχων, ἔπεμψε ἐκ ὅπι ἰωαννην τὸν ἕτερον, τοῦτον δὲ καὶ ὑρκανὸν ἰὼ ὄνομα, τοὺς ἀδελφοκτονῶν. αἰσθόμενος δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, ἐκφεύγει τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαρρῶν τῆ πλήθει ἀπὸ τὰς τοῦ παρόντος ὠμότητος, καὶ ἀπὸ τοῦ

C πτολεμαίου τοῖς ὄχλοις μῖσος. ἀποσοβήσαντα δὲ καὶ πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης, ὁ δῆμος ἀποσαξ, τὸν ὑρκανὸν ὧδε προσδεξάμενος.

Κεφάλαιον ιε'.

Οπ πτολεμαῖος τῶ ἀρχῶ ἐπιχείρει καταχεῖν, καὶ πῶς ὑφορᾶται τῶ ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΚΑὶ ὁ μὲν εἰς σὺν τῶ ἐπιχοῦντα ἐμμάτων ἀνεχώρησεν, δαγὼν λεγόμενον. δεξαμενὸς δὲ τὴν πάτριον ἀρχιερωσύνην ὑρκανὸς, καὶ τὸν θεὸν θρώσκειν

D θυσίας ἀναστησάμενος, ὅπι τὸ πτολεμαῖον ἐξεστράτευσεν, καὶ προσβαλὼν τῷ χωρίῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις παρεῖλκεν αὐτῷ, ἡττᾶτο δὲ μόνῳ τῆ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτῳ. τούτους γὰρ ὁ πτολεμαῖος ἀνάγκην ὅπι τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπερκείμενος, καὶ κατακρημνίσειν οὐκ ἀρισαμένου τὴν πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον αὐ ἐνδῶν τῆς πρὸς τὴν ἄρσιν τὸ χωρίου ἀνοιδεῖς, τὸ τὸ χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ πρόθυμον. ἡ μὴν τοι μητὴρ ἀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δι' αὐτὴν,

F ἀλλὰ πολλῆ πλείονι ὀργῆ χρώμενον, ἑλεῖν ἀνοιδάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸ ἐχθρὸν ὑπ' αὐτῷ ποιήσαντα, τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. ἡδὺν γὰρ αὐτῇ τὸν μετ' αἰκίας ἐξ θάνατον, εἰ δίκαιον ὑπάρχοι τ' εἰς αὐτοὺς ἁμαρτίας ὁ ταῦτα παθὼν πολέμιος τὸν δ' ὑρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγούσης τ μητρὸς, ὁρμὴς ἐλάμβανε πρὸς τ' ἄρσιν τῆ φρουρίου. νικᾶ δ' αὐτὴν τυπτομένην ἰδοὶ καὶ σπαραττομένην, ἐξελύετο ἐκ τῆς ὅπι τοῖς εἰς τὴν μητέρα

G στρατιωτικοῖς συνεταθείας ἡττῶν ἐγίνετο. ἐλκομένους δ' οὕτως εἰς χρόνον τῆς πολιορκίας ἐπίσταται τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθ' ὃ συμβαίνει τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. κ' δ' ζ' ἔτη τῆτο διατρεῦσιν ὡς ἑβδομάσιν ἡμέρας. καὶ πτολεμαῖος ὑπὸ ταύτης αἰσθόμενος τ' αἰτίας τῆ πολέμου, ἀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς τῆ ὑρκανοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τῆτο δράσας πρὸς ζήλωσα φόβῳ τὸν ὅπιπλησθέντα κοινόλεων, συναναβάντα τ' φιλαδελφέων πόλεω.

Ως δρα-

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς στρατοπεδεύσας ἐφ' ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ εὐσεβὴς, λαβὼν τάλαντα τ' συμμαχίαν ποιεῖται αὐτὸν ἐπὶ πόλεμον.

ΑΝτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλε, δ' ᾧ ἔτει τ βασιλείας αὐτὸς, ἀφ' ἧς τ ὑρκανοῦ ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ' καὶ ξ' καὶ ϛ'. δηώσας ὃ τ χώραν, τὸν ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν, ᾗ ἐπὶ στρατοπέδοις ἐφείλαβεν, ἥνυε μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρᾶτον, δι' ἰσχὺν τ τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀφετὴν τ ἐμπολιορκουμένων. ἔπι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυοῖν μησὶν πλειάδος. κ' ὃ τὸ βόρειον μέρος τ τείχους καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὀλίγιστον εἶναι, πύργους αἰρόμενος ρ' ξυλοφόρους, ἐνέβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα, καὶ προσβολὴν ὁσημέραι ποιούμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ εὖρος καὶ διπλῆν τειχίσματι ἀπέτυχε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δ' πολλὰς ἐκδρομὰς αὐτοσχεδιάζοντες, εἰ μὲν ἀφύλακτοι που προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτοὺς, αἰφνιδιαζόμενοι δ' ἀνεχώρουν δι' ὀλίγου. ἐπεὶ δ' βλαβερὰν κατενόησεν ὑρκανὸς τ πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τ τῶν ἐνδεδημένων τάχου ἐπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἐκ πολυχειρίας ὄφελος γινομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἐκπεῖναι ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἦν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον τ τὸ μόνον κατέσχεν. ἀντίοχος μὲν ἐν τοῖς ἐκτὸς λειφθέντας, ἐξ ἧς ἔθυεν ἐκώλυεν. οἱ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ προσαναλούμενοι τῷ λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ἐνστάσης γε μὴν τ σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεήσαντες αὐτοὺς οἱ ἐντὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' ὑρκανοῦ πρὸς ἀντίοχον, καὶ παρακαλοῦντος ἐπ' ἀγαθῇ τὴν ἑορτὴν ἀξιώσαντος γλυκάναι, τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ ἔκκων παρέδη, καὶ προσέτι θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοφρεπῆ ταύροις χρυσοκέρωτας. καὶ μετὰ παντοίων ἐδεσμάτων ἐκπώματα, χρύσεά τε καὶ ἀργύρια. καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι ὡς ἀγαθὰ τ κομιζόντων, οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες ἄρουσιν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀντίοχος δὲ τὴν στρατιὰν εἰσίᾳ, πλεῖστον ἀντίοχον τῶν ὑπαρχόντων διενείκας, ὅς τὴν πόλιν ἑλὼν, εἰ μὲν καταθυσειν ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ, τ νεὼ δ' τῷ ζωμῷ τούτων προσέρραινε, συνήθειαν τὰ ἰουδαίων νόμιμα & τὴν πάτριον αὐτῶν δεισιδαιμονίαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως ἔχε. τοῦτον μὲν τοὺ ἀντίοχον δι' ὑποβολὴν τῆς θρησκείας δι' ὅλων πάντες ἐκάλεσαν. ἀποδεξάμενος δ' αὐτὸν τὴν ὑπόκρισιν ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν παρὰ τοῦ θείου ἀκουδήν, ἐπορισβεύσατο πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δ' ἀποδεξάμενος τὴν συμβουλὴν τῷ βουλομένους ἐξελεῖν τὸ ἔθνος ἐκ τ πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν δ' ἀμιξίας, ἐκ ἐφέντες. πυθόμενος δ' κατ' εὐσέβειαν πάντα ποιεῖν τοῖς πορισβεύτ ἀπεκρίνατο, ὡς δώσειν μὲν τὰ ὅπλα τοῖς πολιορκουμένοις, & δεσμὸν αὐτῷ πλεῖν ἰόππης, & τ ἄλλων πόλεων, πάρεξ τ ἰουδαίας, φρουρὰν τ δεξαμένους δηλονότι τοὺς ἀπηλλάχθαι τ πολέμου. οἱ δ' τἄλλα μὲν ὑπέμειναν. τ δ' φρουρὰν ἐκ ἀνελοῦσιν, ἐκ ἐφιέμενοι πρὸς ἀλλήλους. αὐτὶ μὲν τοιγὰρ τ φρουρᾶς, ὁμήρους ἐδίδοσαν & τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. ὧν δοθέντων τ', καὶ τοὺς ὁμήρους προσδεξαμένου τοῦ βασιλέως ἔδοσαν, ὃν εἷς ἦν ὁ ὑρκανοῦ ἀδελφὸς καθεῖλε δ & τ στρατιὰν τ πόλεως. δηλονότι μὲν οὖν

CAP. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius ducto contrà Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit.

ANtiochus autē memor incōmodorū quę XV.
à Simone acceperat, Iudæā aggressus est, ex quo regnare cœperat anno 1111. principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secūda supra centesimā Olympiade: vastatisq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. eam septenis castris cùm cinxisset, primū nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiā aquarum penuria, cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsque tertiam contignationem, impositisque in eas cohortibus. quotidie tentabat mœnia: duplicique fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentiùs custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quòd si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in tutiora facilè. Hyrcanus autem postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita vt miserabiliter oberrantes mœnibus conficerētur inedia. sed cùm superuenisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus vt gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea, referta omne genus aromatibus & exercitui præbuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum asperserat, violatis Iudęorum legibus simul & ceremoniis: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes vt liceat sibi patriis viuere legibus. tum rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem, & discretam instituto à reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppes, cæterarúmque extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturū his conditionibus. Assensserunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorū consuetudinem: quod ne reciperent maluerunt regi dare obsides & talenta insuper: quorum c c c. mox re præsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectáque mox lorica quę im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est vnà cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hęsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est quod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. quo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in aliis commentariis diximus.

A αὐτόχρ τ̃ πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς ὁ τὸν δαβίδου τάφον ἀνοίξας, ἐς πλοῦτῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, ξιχλια μὲν τάλαντα ἐξενέγκας, ὁρμώμενος δ' ἀπὸ τούτων πρῶτος ἰουδαίων ξενοζοφεῖν ἤρξατο. γίνε) δ' αὐτῷ καὶ πρὸς αὐτίοχον φιλία κ) συμμαχία, κ) δεξάμενος αὐτὸν εἰς τ̃ πόλιν, ἀφθόνως πάντα τ̃ στρατιᾷ, κ) φιλοτίμως παρέσχε. καὶ ποιουμένῳ τ̃ ὁδὸν πάρδους αὐτῷ στρατιὰ συνιζάνησεν ὑρκανός. μάρτυς ὁ τούτων ἡμῖν ὅδε καὶ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ἔτος ἱστορῶν. ζόπαγον ὁ ςήσας αὐτίοχος ὅθι τῷ λύκῳ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτλιν τὸν πάρθων στρατηγὸν, αὐτ' ὀλίγων ἡμέρας δύο, δεηθέντος ὑρκανοῦ τὸ ἰουδαίου ὄχλ πανήγυριν πάσχειν, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις οὐκ ἦν νόμιμον ὁδὸν ὁδεύειν. καὶ ταῦτα μὲν οὐ ψεύδεται λέγων. ἐτύγχανε γὰρ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μ) τὸ σάββατον. οὐκ ἔστιν ὁ ἡμῖν οὔτε ἐν τοῖς σαββασιν, οὔτε ἐν τῇ ἑορτῇ ἐναντίον δύο. συμβαλὼν ὁ αὐτίοχος ἀρσάκῃ τῷ πάρθῳ, πολλὴν τ̃ στρατιᾶς ἀπέβαλε κ) αὐτὸς ἀπόλλυται. τὴν δὲ τ̃ σύριον βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ δημήτριος, ἀρσάκου αὐτὸν ἐκ τ̃ αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ' ὃν χρόνον αὐτίοχος εἰς τὴν παρθυαίων ἐνέβαλεν, ὡς κ) πρότερον ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

B

C

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XV. CÆterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt antè dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatisque omnibus Idumæis edixit vt circuncliderentur, nisi mallent è propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circuncisionem & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: vbi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octauo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucij filio Mentina, & Caio Sempronio Caij filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, vt Ioppe & portus, Gazaráque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néve mi-

D

E

F

G

Κεφάλαιον ις'.

Υρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν.

ΥΡκανὸς ὁ ἀκούσας τ̃ αὐτόχρ θάνατον, εὐθὺς ἐπὶ τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς ἀμύρειν ὅπερ ἦν ἐρήμους τ̃ μαχίμων κ) ῥώσθαι δυναμένων. κἀδαβαν μὲν ἐν πολλαῖς σ' στρατιᾶς αὐτῷ ταλαιπορηθείσης σ' μῆνι εἷλεν. ἔπφτα καὶ σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς αἰρεῖ, σίκιμά τε πρὸς τούτοις κ) γαριζὶν τὸ τὸ χουθαίων ὄρος, ὅπερ ᾠκὴ τ̃ εἰκαθ' ὑτὸν τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῷ ναόν, ὃν ἀλέξανδρος ἐπέζευξεν οἰκοδομῆσαι σανaβαλλίτῃ τῷ στρατηγῷ δι' τὸν γαμβρὸν μανασσῆ τὸν ἰάδδου τὸ ἀρχιερέως ἀδελφόν, ὡς καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. συνέβη δ' τ̃ αὐτὸν τῶν ἐρήμων ὠφελῆσθαι μ) ἔτι σ'. ὑρκανὸς δὲ καὶ τ̃ ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, κ) μάδεσαν. κ) ἅπαντας τοὺς ἰδουμαίους ὑπομένειν τὸ αὐτὸ ἰουδαίοις ποιήσαντας, ἐπέζευξεν αὐτοῖς μόνῳ ἐν τ̃ χώρᾳ οἰκεῖν μηδὲ τ̃ πατρίων τε τὰ αἰδοῖα κ) τοῖς ἰουδαϊκοῖς νόμοις χρ̃ᾶσθ' θέλοιεν. οἱ δ' πόθῳ τ̃ παρ' αὐτοῦ γ̃ῆς καὶ τ̃ ἀποτομῆς καὶ τ̃ ἄλλου τ̃ βίου διαφθαρ̃ῆναι ὑπέμειναν τὸ αὐτὸ ἰουδαίοις ποιήσασθαι. καὶ χρόνος αὐτοῖς ὑπ̃ῆρχεν, ὥστε ἓν τὸ λοιπὸν ἰουδαίους. ὑρκανὸς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἀναπεσάσθαι τ̃ πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. καὶ ὁ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ' αὐτῶν γράμματα ποιεῖ) πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ. φαύιος μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλῇ συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ, παρόντος λευκίου μαννίου λευκίου υἱῦ μεντίνα, καὶ γαΐου σεμπρωνίου γαΐου υἱῦ φαλέρνα. περὶ ὧν ἐπρέσβευσε σίμων δοσιθέου, κ) ἀπολλώνιος ἀλεξάνδρου, κ) διόδωρος ἰάσωνος, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τῶν ἰουδαίων, οἱ κ) δηλέχθησαν περὶ φιλίας τ̃ ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους, κ) τῶν δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τ̃ ἰόππην καὶ λιμένας κ) γαζάραν, κ) πηγὰς, ὅσας πόλεις αὖτῶν ἄλλας καὶ χώρας πολέμῳ ἔλαβεν αὐτίοχος παρὰ τὸ τ̃ς συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκατάθ', ἵνα τε τοῖς στρατιώταις

πώτας τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ διὰ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι. καὶ ὅπως τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' αὐτοῦ χωρὶς τοῦ τῆς συγκλήτου δόγματος, ἄκυρα γένηται, ἵνα τὰ πρέσβεις πέμψαντες ἀποδοθῆναι τῆς αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἁρπασθέντα, καὶ τῆς χώρας διαπεμήσωσι, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ διεφθαρμένα, ὅπως τε αὐτοῖς φίλος τε βασιλεῖς καὶ δῆμοι ἐλεύθεροι χρήματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τῆς εἰς οἶκον ἐπανόδου. ἔδοξεν οὖν τοῖς τούτων ταῦτα, καὶ ἀνανεώσασθαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὖθις ἀγαθοὺς, καὶ ὑπὸ δήμου πεμφθέντας ἀγαθοῦ καὶ φίλου. περὶ μέντοι γραμμάτων, ἃ πρὸς ἐκεῖνον βουλεύεσθαι ὅταν ἀπὸ τῆς βουλῆς ἡ σύγκλητος διαχολήσῃ, ὅσου δέπω τὸ τοῦ λοιποῦ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτο γένηται, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν φάντιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως αὖ εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φάβιος μὲν οὖν ἦν ὅτος ὁ πέμψας τοὺς τῆς ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου πρὸς τοὺς ἀγαπέμψαντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξόμενος τὴν οἰκάδε παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. δημήτριος δὲ ὁ τοῦ βασιλέως πρεσβυτέρου στρατεύειν ὅτι ὑρκανὸν, οὐκ ἐξεγύμνου καιρὸς οὐδ' ἀφορμὴ, τῆς τε σύμπαν καὶ τῆς στρατιᾶς πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμφθέντων πρὸς πτολεμαῖον τὸν φύσκωνα ὅπλιθήκατα πρέσβεις, ὅπως πρὸς τῆς ἐκ τοῦ σελεύκου γένους ἄρχοντα αὐτοῖς δοθῇ λαμβάνων τὴν βασιλείαν. τῷ δὲ πτολεμαίου πέμψαντος ἀλέξανδρον μετὰ στρατιᾶς ζεβινᾶ ὅπλισμένον, καὶ μάχης πρὸς τὸ δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς πτολεμαΐδα. καὶ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τῆς γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς τύρον ἀπελθὼν, ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῆς μισούντων ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, φιλίαν ποιεῖται πρὸς ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ἐπράξατο πολεμήσαντος αὐτῷ τοῦ δημητρίου παιδὸς αὐτοῦ τοῦ χρυσοῦ ὅπλισθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὅπὸ δημητρίου. παραλαβὼν δὲ τὴν συρίας βασιλείαν αὐτοκράτωρ, ὅτι μὲν τῶν ἰουδαίων στρατιᾷ οὐ λαβὼν διέβη, τὸν ἀδελφὸν ἀκούων τὸν ὁμομήτριον, αὐτοκράτορα δὲ καλούμενον, δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ κυζίκου συλλέγειν. μίαν δὲ χώραν, ἐγὼ παρασκευάζειν αὐτὸν ὅτι τὴν ἔφοδον τὴν τοῦ ἀδελφοῦ. ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπλήθη, δόξαν τοῦ φανῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, παῖς δ' ἦν αὐτοκράτωρ σωτῆρος ὑπολειφθέντος, ὃς ἐν πάρθοις ἀπέθανεν. ἦν δὲ ὁ ἀδελφὸς οὗ δημητρίου τοῦ χρυσοῦ παῖς. συνέβη μέντοι μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι κλεοπάτραν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις ἱστορήκαμεν. ὁ δὲ κυζικηνὸς αὐτοκράτωρ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ πολεμούμενος εἰς συρίαν, πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλεσε. ὑρκανὸς δὲ πάντα ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ δὲ αὐτὸς μὴ τὴν ἐπὶ πόντον πλοῦν τὴν τῶν μακεδόνων ἀπέστη, καὶ οὔτε ὡς ὑπήκοος, οὔτε ὡς φίλος αὐτοῖς ἀδὲν ἔτι παρεῖχεν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ὀλιγοστῇ πολλῇ καὶ ἀκμῇ κατὰ τὴν ἀλεξάνδρου τοῦ ζαβινᾶ καιρὸς, καὶ μάλιστ' ὅτι τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ δὲ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος, σχολὴν ὑρκανῷ καρποῦσθαι ἰουδαίων ἐπ' ἀδείας παρέχων, ὡς ἄπειρόν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. τὰ μὲν τοίνυν κυζικηνοῦ τὸν γὸν κακοῦτος, φανερὸς καὶ αὐτὸς τὸν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἐπεδείκνυτο. καὶ τῆς ἀπ' αἰγύπτου

litibus regiis liceat per regionem ipſorum aut ſubditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum ſenatus, fiant irrita: vtque legati à ſenatu miſſi, curent reddi quicquid Antiochus abſtulerat, & precium agrorum æſtiment qui eo bello vaſtati ſunt. & vt literæ commendaticiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius poſſint reuerti in patriam. Quibus de rebus viſum eſt ſenatui renouare ſocietatem & amicitiam cum viris bonis, & miſſis à bono atque amico populo. De literis autem ſcribendis reſponſum eſt curæ futurum ſenatui, quàm primùm ab aliis negotiis vacauerit, & daturum operam ne vlla poſthac eis inferatur iniuria, mandatúmque eſt prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodiùs ſe referre poſſent in patriam. atque ita publico ſumptu legatos prætor domum remiſit, cum commendaticiis ad eos per quorum loca erant tranſituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerum ſtatus ſic fuit. Demetrius autem rex cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuiſus ex æquo tam Syris quàm militibus, propter mores improbos, ita vt miſerint ad Ptolemæum Phyſconem, rogantes vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem poſſent regem ſibi conſtituere. cúmque is miſiſſet Alexandrum Zebinam, commiſſo prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem excluſus eſt ab ea: delatúſque inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu miſerè vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæſus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ conſecutus non auſus eſt expeditionem contra Iudæos ſuſcipere, audito quòd frater ipſius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra ſe apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare ſe contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus ſit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qui à Parthis occiſus eſt. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri poſt alterum nuberet, ſicut aliàs diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus eſt, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim poſt Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iámque nec vt ſubditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: ſed maximis ſucceſſibus res eius auctæ ſunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo ſe atterebant mutuo, occaſionem Hyrcano præbuit, vt ſecurè frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vaſtante fratris regionem, non diſſimulauit & ipſe quid moliretur: vidénſque Antiocho

XVII.

nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunque facilè despexit.

CAP. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Matissenis, colonis Iudæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cùm itaque vrbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritæ, vt coacti vesci cibis insuetis homini, postremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui eùm venisset propere victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus vsque Scythopolim, ægrè euasit. at illi reuersi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Prolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantùm non imperio per eam deturbatus miserat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens quidem aperto Marte decernere, quòd esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum vt Hyrcanus obsidionem Samariæ solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifestè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obsessis profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam solo eam æquauit, ductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem superesset eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idque mox progressus renunciauit multitudini, & paulò pòst certiùs comprobatum est eius oracullum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore vt non Hierosolymis solùm, sed & apud Alexandriam reliquámque Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudæorum successibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lainthuro dissidens, copiis suis duces præposuit Chelciam & Ananiã filio Oniæ, qui templum

συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τὸ αὐτόχθον, καὶ αὐτόν τε φράττοντα κακῶς καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησε.

Κεφάλαιον ιη'.

Ὡς αὐτόχθων ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν Σοαδήσαις τοῖς σαμαρεῦσι, φεύγει δειλίᾳ.

ΚΑὶ στρατεύει μὲν ὅτι σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, ἣν οἱ μὲν καλοῦσι νῦν σεβαστὴν καθιδρυσάμενοι ὑπὸ ἡρῴδου, καὶ σχολῇ δηλώσομεν πρόσφορον εἶναι τοῖς αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοὺς σαμαρεῖς, ὑφ' ὧν μυριάσιν ἰουδαίων ἐποίκους ὄντας ἰουδαίων καὶ συμμάχους ἠδίκησαν, ὑπακούοντας τοῖς τῶν συρίων βασιλεῦσι. προσβαλὼν οὖν τάφρον παντὸς ἔχουσαν τὴν πόλιν, καὶ διπλοῦν τεῖχος ὑπὸ σταδίων π', τοὺς υἱοὺς ἐφίστησιν, αὐτίγονον καὶ ἀριστόβουλον, ὧν ὑπὸ μιᾶς ἐπὶ τοῦτο αὐάγκης ὑπὸ λιμοῦ πρόσκλισις τοῖς σαμαρεῦσι συνέπεσεν, ὡς ἄφαντος μὲν τὴν ἀπόθεσιν, διὰ καλέσασθαι τὴν βοηθὸν αὐτόχθονα τὸν κυζικηνόν. ὃς ἐπίμως ὅτι τὴν συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τῶν φρουρούντων ἀριστόβουλον, πίτταν διωχθεὶς ὑπ' ἄλλου συνοδοπόλεως ὑπὸ τὴν ἀδελφῶν, διέφυγεν. οἱ δ' ὅτι τοὺς σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες συνεκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς καὶ δεύτερον διακαλέσασθαι σύμμαχον. πέμψαντες τὸν αὐτὸν αὐτόχθονα. ὃς ἀπὸ πτολεμαίου τοῦ λαθούρου μεταπεμφθέντος αὐτοῦ ἐξακισχιλίους, οὓς ἀκούσης τῆς μητρὸς ἐκείνης ἔσον ὑπὸ τὴν ἀρχὴν αὐτὸν ἐκβεβληκυίας ἐξαπίνης ἔλε, τὸ μὲν πρῶτον διῶν, ἐπόρθει τὴν ὑρκανοῦ χώραν μὴ τολμῶν ἀγωνίσασθαι κατὰ κράτος μάχῃ· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο πολλῷ δεινότερος ἢ κατὰ δύναμιν αὐτῷ, νομίζων τῇ κακώσει τῆς γῆς, ἀναγκάσειν ὑρκανὸν λῦσαι τὴν τῶν σαμαρέων πολιορκίαν. ἐπεὶ δὲ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπώλλυεν ἐνέδραις δειλίᾳ πρὸς, ἀπῆρεν εἰς ζίπολιν, καλλιμάνδρῳ καὶ ἐπικράτει τὸν πρὸς τοὺς ἰουδαίους πόλεμον διαχείρας. καλλίμανδρος μὲν οὖν, θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσενεχθείς, εἰς φυγὴν ἐτράπη καὶ διεφθάρη. ἐπικράτης δὲ ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε σκυθόπολιν καὶ ἄλλα πρὸς ταύτῃ χωρία, προὔδωκε φανερὰς τοῖς ἰουδαίοις, τῶν σαμαρείας πολιορκίαν, ἀχαλύτων ἔτι ἠδυνάτων. ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλών, σιταυτῇ πολιορκήσας, οὐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ὥστε κλύσιν τοῖς χειμάρροις ποιήσας. ἀγασκάλας γὰρ αὐτὴν ὤκτε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τῆς γενομένης ποτὲ πόλεως αὐτῆς ἀφείλατο. ἔδοξεν δέ τισι τῆς ἀρχιερείας ὑρκανὸς λίαν, ἵνα ἔφην αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἔλθῃ. φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσαι φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ νενικήκασιν ἀρτίως τὸν αὐτόχθονα. καὶ τοῦτο προφθὰν ἐν τῷ ναῷ, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε, καὶ συνέβη οὕτως γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ὑρκανὸν, ἐν τούτοις ἦν. καὶ ἔτυχε τότε καιρὸν μὴ μόνον τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ ἰουδαίοις διάγειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦσι καὶ ἐν αἰγύπτῳ καὶ κύπρῳ. κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν διαφερομένη πτολεμαῖον τὸν λάθυρον ὀνομαζόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν καὶ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίου τοῦ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν

ἐν τῷ

ὲν τῷ ἡλιουπολίτῃ νόμῳ θεὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, A in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hie-
ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἔδοξε δοῦσα ἡ γυ-
νὴ πλεοπάτρα τῷ σεβασμῷ, οὐδὲν ἧττον τοῖς τού-
των γνώμης ἐφαπτόμενοι, ὡς μάρτυρες καὶ σεβάσμιοι ἡμῖν
ὁ καταπάδδε, λέγων οὕτως. οἱ γὰρ πλείους οἵτε συμ-
παλαθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ἐπιπεμπόμενοι ἔδοξε
τῆς πλεοπάτρας εἰς νόσον, μεταβάλλοντα ἔδοξε-
χθημα θεὸς τὸν πολεμαῖον. μόνοι δὲ οἱ ἐκ τῆς ἀνίε
λεγόμενοι σωσίμοροι ἰουδαῖοι, ἔδοξε τὸ τοὺς πολίτας
αὐτῶν δοκιμῶν μάλιστα ἔδοξε τῇ βασιλίσσῃ χελ-
κίας τὸ καὶ ἀνανίας. ταῦτα μὲν οὖν ὁ σεβάσμιος φησί.
ὑρκανὸς δὲ φθόνον ἐπίπονον ἡ διαφορὰ ἔδοξε τῆς ἰου-
δαίων. μάλιστα δὲ οἱ φαρισαῖοι κακῶς θεὸς αὐτὸν
εἶχον, αἱρέσις ὄντες μία τῆς ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς
ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσαύτῃ δὲ ἔχουσι τῷ ἰσχυῷ
ἔδοξε τοῦ πλήθους, ὡς κἂν βασιλίσσης τὰ λέγοντος καὶ
κατ' ἀρχιερέως, δῆθεν πιστεύεται. μαθητὴς δ' αὐτοῦ C & accepisset comiter, postquam animaduer-
ἦν καὶ ὑρκανός, καὶ σφόδρα αὐτῷ ἠγαπᾶτο. κἀ δὲ
καλέσας αὐτοὺς θεὸς ἑσθίασιν, κἀ φιλοφρόνως ὑπο-
δεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδέως ἑώρα λέγων ἤρ-
ξατο θεὸς αὐτοὺς, ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶ-
ναι δίκαιον, κἀ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρίσκεσθαι τοῦ θεοῦ,
καὶ αὐτὰ δὲ φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν. ἠξίου γε μὴν εἰ
βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δι-
καίας ἐκβεπόμενον, εἰς αὐτὴν ἐπανορθοῦν. τοῦ γὰρ μάρ- D dem vnus è conuiuis El azarus, vir malus &
τυρησάντων αὐτῷ τὴν ἀρετὴν, ὁ μὲν, ἔδοξε τοῖς ἐπ-
αγουσιν. εἰ δέ τις τῶν καταχειρίων ἐλεάζαρος ὄνο-
μα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ στάσει χαίρων, ἔφη εἰ φησὶν
ἐξίστασας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος,
τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, κἀ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρ-
χειν τοῦ λαοῦ. τὸν δ' αἰτίαν αὐτοῦ πυθομένου, δι' ἣν ἀπο-
θοῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ἣν φησὶ ἀκούομεν ἔδοξε
τῶν φαρισαίων αἰχμάλωτόν σε γενέσθαι τὴν μη-
τέρα βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. φλυᾶρος ἦ E ri. Tum Ionathas quidam è Sadducæorum se-
ὁ λόγος ἦν. καὶ θεὸς αὐτὸν ὑρκανὸς παροξύνθη, κἀ
πάντες δ' οἱ φαρισαῖοι, σφόδρα ἠγανάκτησαν. τῶν δ'
ἐκ τῆς σαδδουκαίων αἱρέσεως οἱ τὸν ἐναντίαν τοῖς
φαρισαίοις θεσπέσιον ἔχουσιν, ἰωνάθης τις ὢν τοῖς
μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων φαρισαίων
γνώμῃ, ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἐλεάζαρον ἔ-
λεγε, καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ'
ἐκείνων, τίνος ἄξιος ὄζιν ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις πολίσσεως, F
τῶν δ' ὑρκανοῦ τοὺς φαρισαίους ἐρωμένου τίνος αὐτὸν
ἄξιον ἡγοῦνται παιδείας, πρόθυμος δὲ οὐ μὴν τ' ἐκεί-
νων γνώμης γενέσθαι τὰς βλασφημίας, τιμωρησάμε-
νον αὐτὸν τοῦ μέρους τ' δίκης, πλησίον ἔφασαν εἶ δεσ-
μῶν. οὐ γὰρ ἐξὸν κακοδοξίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν,
ἄλλως τὸ κὰ φύσει θεοῖς τοὺς πολίτας ὑπήκοως ἔχειν
οἱ φαρισαῖοι. θεὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπηνε, καὶ θεὸς
τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν G
ἀθεώτατον ἐνόμισε. μάλιστα ἦ αὐτὸ ὑπεπαροξύνεν ἰω-
νάθης, κἀ διέθηκεν ὕστερος, ὅστε τῇ σαδδουκαίων ποι-
ῆσαι θεοδίδομοίρα, τ' φαρισαίων δόσεσι, & τοῖς
ὑπ' αὐτῶν καταστᾶσι νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦ-
σαι, καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν
ἐντεῦθεν αὐτῷ τε & τοῖς υἱοῖς ἔδοξε τε πλήθους δι-
ῤῥύη. ἔδει μὲν τοι τούτων αὖθις ἐφεξῆς μνησθῆναι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ πατέδοσαν
τῷ δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων ἀγαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, κἀ διὰ τοῦτο

in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hie-
rosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex ho-
rum sententia regina gerebat omnia, sicut &
Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique
enim qui priùs nobiscum venerunt in Cy-
prum, quive pòst à Cleopatra illò missi sunt,
confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli ve-
rò ex Oniæ factione Iudæi constanter manse-
runt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias
B & Ananias apud reginam essent in precio. Hęc
Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felici-
tas inuidiam peperit. sed præcipuè Pharisæo-
rum secta malè ei volebat, de qua suprà men-
tionem fecimus tanta autem eorum autorita-
tis est apud populum, vt etiamsi regi obloquantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus
habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fue-
rat, in primis charus hoc hominum generi.
quos cùm aliquando vocasset ad conuiuium,
& accepisset comiter, postquam animaduer-
tit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos
suam voluntatem, quòd nihil magis cuperet
quam iustus esse & omnia iuxta Dei placita fa-
cere, quemadmodum & ipsi docent. attamen
si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iu-
stitiæ præscriptis aberrantem deprehenderent,
officij illorum esse vt admonitione corrigant,
cùm verò omnes eius virtutem comprobarent,
vehementer gauisus est eorum testimonio. tan-
dem vnus è conuiuis El azarus, vir malus &
seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cu-
pere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica
te pontificatu, & contentus esto principatu
populi. Illo verò causam rogante cur ita hoc
postularet: Quia, inquit, audiuimus à na-
grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse,
regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem e-
rat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyr-
canus offensus est, nec minùs Pharisæi cæte-
ri. Tum Ionathas quidam è Sadducæorum se-
cta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus
Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuitiatũ Eleazarum: quod
si dubium videatur, manifestum fore interro-
gatis illis qua pœna hominem dignum cen-
seant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, di-
cens ex pronunciata ab illis sententia se cogni-
turum an ex eorum consensu factum sit sibi
conuitium, & illi satis putarunt si vinculis ca-
F stigaretur & verberibus, quòd iniquum vide-
retur capite hominem plecti ob maledicen-
tiam, & alioqui hoc genus clemens sit in ani-
maduersionibus vehementer exacerbatus est,
quasi iam compertum haberet eos esse autores
opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit
Ionathas furenti calcar addere, intantum vt de-
sertis Pharisæis ad Sadducæos deficeret, & ab-
rogatis illorum constitutionibus earum ob-
G seruatores pœnis afficeret: atque hinc factum
est vt ipse & eius filij parum gratiosi apud vul-
gum fuerint: quemadmodum aliàs opportu-
niùs dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd
multas constitutionum à maioribus per ma-
nus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ
non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes A oportere eas tantùm ſeruari quæ ſcripto continentur. atque hinc magna inter vtroſque exorta eſt controuerſia, dùm ditiores ſtant à Sadducęorum partibus, Phariſæi cæteræ multitudinis vtuntur fauoribus. Sed de his duabus ſectis & Oſſennorum tertia ſatis docuimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem ſeditione ſedata, & poſt hanc exacta vita feliciter, elapſiſque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis ſuperſtitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus eſt futurorum præſcientiam, vt prædixerit duos maiores natu è ſuis liberis, non diu fore paterni principatus cõpotes: quorum exitium operę precium eſt cognoſcere, quo magis patris eluceat diuinatio.

Cap. XIX.

Ariſtobulus primus diadema ſibi impoſuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Ariſtobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema ſibi primus impoſuit, poſt CCCCLXXXI. annos', & menſes tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad priſtinas ſedes poſtliminio reuerſus eſt. cúmque fratrem ſuum ſecundum Antigonum amaret, in ſocietatem dominationis eũ aſſumpſit, cęteros verò in vinculis habuit. matrem etiam cõiecit in carcerẽ principatus æmulam (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eò crudelitatis proceſſit, vt fame necaret in vinculis. poſt matrem verò interfecit fratrem quoque, quem prę aliis diligere videbatur, & in regni ſocietatem admiſerat, alienatus ab eo per calumnias, quas primò quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus ſolenne ſcenopegiæ feſtum celebrat, accidit vt Ariſtobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus ſacris, ſplendidiſſimè ornatus in templum aſcenderet cum armatorum comitatu, potiſſimum pro ſalute regis vota facturus. Tum hi quibus ſtudium erat excitare inter fratres diſcordiam, nacti occaſionem è rebus proſperè geſtis Antigoni, & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam eſſe ſupra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifeſta indicia: aiebántque venturum breui cum valida armatorum manu ad occidẽdum regẽ, quòd ſtultum exiſtimet cùm regno ſolum potiri liceat, communicato honore cõtentum eſſe. Ariſtobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen proſpiciens quomodo poſſet & ſuſpicionem vitare, & ſecuritati ſuæ conſulere, collocauit ſatellites in loco quodam obſcuro & ſubterraneo (decumbebat aũt in turri quæ pòſt mutato nomine Antonia

ταῦτα τὸ σαδδ ὐκαίων γλῶσ- ἐκβάλλῃ, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθ νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. κ) περὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς κ) διαφορὰς γενέσθαι μεγάλας, τῶν μὲν σαδδ ὐκαίων, τοὺς δυνάμεις μόνον πιθόντων, τὸ δ' δημοτικὸν οὐχ ὑπόμονον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δ' φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τ δύο κ) τ ἑαυτῶν ἐν τῇ δ' ἑτέρᾳ μου τῶν ἰουδαϊκῶν, ἀκριβῶς διῆλθόμεθα. ὑρκανὸς δ παύσας τ στάσιν, κ) μηδ' αὐτ διώξας δι' ἀμότητος κ) τ ἀρχὴν δ. οἰκησάμενος τ ἄριστον βίοτον ἔτεσιν εἰσὶ κ) λ' πλὰ τῷ, καταλιπὼν υἱοὺς ἑ. ζιῶν τ μείζιστον ἄξιος ὑπὸ τ θεοῦ κειθεὶς, ἀρχῆς τε ἔθνους. κ) τ ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὴν τῶν μελλόντων προγνωσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι, κ) προλέγειν αὐτοῖς, ὡς τι κ) περὶ τ δύο τ πρεσβυτέρων αὐτῷ παίδων, ὅτι μὴ μένουσι τ πραγμάτων κύριοι προφήτην. ὧν τὸν κατὰ τροφὴν εἰς τὸ μανθάνειν ὅσον τ παῖδ ὑπῆρχεν ἀτυχίας, ἄξιοι ἀφηγήσασθαι.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ως Ἀριστόβουλ- τὸν ἀρχὴν, διάδημα περιτ- ἑαυτῷ ποιεῖται.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος ἀριστόβουλος, τὸν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι δόξας, ἐπεκεῖνα γὰρ οὗτος, διάδημα πρῶτος ἑαυτῷ περιτίθησι μετὰ υ' ἀριθμὸν ἔτῶν, κ) π' κ) ά, κ) μῆνας γ', ἀφ' οὗ τ ἀπὸ βαβυλῶνος δουλείας ἀπαλλαγὴς ὁ λαὸς, εἰς τὸν οἰκείαν ἐπανῆλθε. στέργων γὰρ τὴν ἀδελφὴν τὸν μετ' αὐτὸν αὐτίγονον, τὸν μὲν, τῷ ὁμοίων πίξίν, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἴρξε δὲ κ) τὴν μητέρα περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν. ἐκείνην γὰρ ὑρκανὸς, τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει. κ) μέχρι τοσούτου ὠμότητος προῆλθεν, ὡς' αὐτὴν κ) λιμῷ διαφθεῖραι διελομένου. προσέθηκε δὲ τῇ μητρὶ κ) τ ἀδελφὸν αὐτίγονον, ὃν στέργειν ἐδόκει, μάλιστα δὲ κ) κοινωνὸν εἶχε τ βασιλείας, ἐπ' διαβολαῖς ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον, οὐκ ὄπις δυ, τὰ μὲν ὑπὸ τῷ φιλεῖν αὐτὸν εὐ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δ' κ) φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλεσθαι τ δ' αὐτίγονον ποτὲ λαμπρὰς ὑπὸ στρατιᾶς ἐπανῃθέντος, κ) τ ἑορτὴν κατ' ἰδ σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ, κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν ὑστάσης, ἔτυχε τ μὲν ἀριστόβουλον εἰς νόσον κατακεῖσθαι, τὸν δ' αὐτίγονον ὅπλοις λευκοῖς τὸν ἑορτὴν αἰσθέσθαι λαμπρὰς σφόδρα κεκοσμημένον, μετ' τῷ πρὸ αὐτὸν ὁπλιτῶν εἰς τὸ ἱερὸν, κ) τὰ πλείω πρὸ τ τἀδελφοῦ σωτηρίας εὔχεσθαι. τοὺς δ' ποιητὰς κ) θεραπεύσαντας τὸν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐστουδακότας, ἀφορμὴ χρησαμένους τῇ πρὸς τ πομπὸν τῶν αὐτίγονον φιλοτιμίᾳ, κ) τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατορθωθεῖσιν, ἐλθεῖν πρὸς τ βασιλέα, κ) κακοήθως ὅπ τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ πρὸ τ πομπὴν τ ἐν τῇ ἑορτῇ, κ) ὡς οὐ κατ' ἰδιώτην ἕκαστον δεῖ τῷ χιομένων, ἀλλὰ φρονήματος πρὸ ἀξίαν ἔχειν βασιλικοῦ τὰ πραττόμενα, κ) ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μετ' ὀλίγους ἐλπιδὸς καιροῦ, λογιζομένου δ' ἤδη αὐτὸν βασιλέα ἐν ὀργῇ, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δ τούτοις ἄλλων πειθόμενος, κ) τὸ αὐτοπτ- ἐν τἀδελφῷ φρονῶν, κ) τ ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, δίεσπε τοὺς σωματοφύλακας ὡ τινι τῶν ὑπηλίων ἀφωτίσῳ. κατέκειτο δ ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δ αὐτωνίᾳ, κ) προσ-

καὶ προστάξαι αὐτόπλου μὴ ἄοπλον μηδένα. κλείειν δὲ τὸν αὐτήγονον αὐ ὁπλισμῷ πρὸς αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μέντοι πρὸς τὸν αὐτήγονον αὐτὸς αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ Βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' αὐτήγονον, πείθουσι τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσαιτο ὅπλα κ κοσμῶν πολέμιον, προσκαλεῖται αὐτὸν προσκαλεῖ ὡπλισμένον, ὅπως ἤδη τὸν κατασκευὴν. ὁ δὲ αὐτήγονος μηδὲν ὑποπτεύσας κακοῦργον, ἀλλὰ θαρρῶν τῇ πρὸς τὸν ἀδελφοῦ ἀγαθότητι, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν παντοπλίαν προσγίνεται πρὸς τὸν ἀριστόβουλον ὑπὸ δείσων αὐτῷ τὰ ὅπλα. καλούμενον δ' αὐτὸν κ τὸ στράτωνος καλούμενον πύργον ὃ συμβαίνει ἀφώπιον εἶναι σφόδρα τὴν πάροδον, ὑποκτείνουσιν οἱ σωματοφύλακες. δεδοξέναι γε μὴν ὁ τούτου θάνατος ὅτι μηδὲν φθόνου μήτε ἀγχολῆς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι μᾶλλον δύνοιαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διίστησιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' αὐτὸς θαυμάσαι καὶ ἰούδαν τινά, ἑαυτὸν μὲν τὸ ἦθος, οὐδέ ποτε ἂν ἐν οἷς προεῖπα ἀγαθοσύμβουλον τάληθές. ἰδὼν τὸν αὐτήγονον παιδιόμενον τὸ ἱερὸν αἰσθόμενον ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἳ διδασκαλίας ἕνεκα προλέγειν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς δεῖ θανεῖν αὐτὸν καλὸν διαφθορμένῳ ζῶντος αὐτήγονου, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προεῖπον ἐν τῷ καλουμένῳ στράτωνος πύργῳ προϊόντα ὁρᾷ, ἧ προεῖπε μὴ σαλίους ἀπέχοντα νῦν χ', ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, τῆς ἡμέρας ἤδη τὸ πλείονος ἠνυσμένου, ὡς αὐτὸν κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεύδεσθαι. ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καταφωῶντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς αὐτήγονος ἐν τῷ περιπάτῳ, ὃ καὶ αὐτὸ στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ προαιρέσει. τὸν μὲν οὖν μάντιν, τοῦτο διετάραξεν. ἀριστόβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας δὶ' ὃς εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς ἀγχοίας ὑπὸ τῆ μίσους κακακωμένης, ὡς ἀγαθαρσόντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκαθάρτου τῆς ὀδύνης τῷ ἐντὸς, αἷμα ἀναφέρειν. ὃ τῷ ἀκουσμένων τὰς παίδων κ' δαιμόνιον οἶμαι θεῖναι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οὗ σφαγάτος αὐτήγονου αὐτοῖς ἐπὶ τῷ αἵματος ἐκείνου συμβαίνειν εἶναι κομίζων, ὀλιγῶν ἀνέχεται. θλιβομένης δὲ βοῆς προσῆλθον ὡς τὸ παιδὸς ἀναπιπτούσης ἐκχέοντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀριστόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἐπὶ μᾶλλον ἐπτοεῖτο μαθεῖν, φύσει τῷ ἀνθρώπων ὑπονοοῦντων ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δὲ ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, πάλιν ἔπρον, προεῖπε μὴ αὐτῷ πληγὴν τὴν ἀγχόνιον ὑπὸ τῆ σωφρόνος πολλὰ δάκρυα, βύθιον δὲ ἀναμώξας οὐκ ἄρ' εἶπε λόγον ἐπ' ἀσεβείαν οὕτω καὶ μιαροῖς τολμήμασι τὸν θεὸν ἔμελλον, ἀλλὰ μὲ ταχεῖα ποινὴ συγχύσει φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχρι τίνος ἃ σῶμα αἱμαίσατον ψυχαὶ ὀφειλομένῳ ἀδελφῶν καὶ μητρὸς καθέξεις δ' αἵμασι. τί δ' ἐκ ἀθέσεως αὐτὴν ταύτην ὑποδύσῃς, κ μέσος δ' ὀπαδείσθω τοῦμοῦ αἵμα τοῖς μιαφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποθνήσκει τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην. πολλὰ δ' διεργασάμενος τῷ παρίδια, πολεμήσας ἱτουραίαν, καὶ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, αἰαγκάσας τὸ τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι,

A mandauítque vt ſi quidem ſine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd ſi armatus aduentaret, vt trucidaretur, præmiſit tamen ad eum qui rogaret, vt inermis, veniat. At regina & reliqui inſidiatores, perſuaſerunt nuncio vt contraria diceret, audiſſe fratrem quòd armaturam eximiam ſibi comparaſſet, cuperéque ita armatum contemplari. Antigonus verò nihil mali ſuſpicans, & fretus fratris beneuolentia, ita vt erat cum tota armatura venit ad
B Ariſtobulum, contemplandum ſe præbiturus. cúmque peruenisſet ad turrim Stratonis, qua valde obſcurus erat tranſitus, à ſatellitibus interfectus eſt. Huius autem caſus facile oſtendit quantum poſſint liuor & calumnia, & quam ſint efficaces ad ſubuertendam etiam naturalem beneuolẽtiam. Sed illud maximè admiratu dignum eſt, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus
C eſt. Is cùm videret Antigonum accedentem ad templum, apud diſcipulos, qui eum ob hanc ſcientiam affectabantur, exclamauit: pœnitere ſe iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat; quoniam locus ille abeſſet D c. ſtadiis & diei pars maior exacta eſſet: atque ita periculum eſſe ne mentiatur ſuum oraculum. Ad hunc modum ſolicito nunciatur Antigonum cæſum ad cellam ſubterraneam turris, quæ & ipſa
D Stratonis vocabatur, ſicut & illa maritima quę pòſt Cæſarea nominata eſt, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Ariſtobulum autem continuo cœpit fraternæ necis pœnitentia: quę res morbum eius aggrauauit, dum factum ſuum continenter deteſtaretur, ita vt poſtremò creſcentibus doloribus ſanguinem vomeret, eum quidam è minſtris efferens, diuina opinor ita volente prouidentia, prolapſus in eo ipſo loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta
E habebat veſtigia. quo facto ingens eorum qui viderant clamor exoritur, quaſi data opera puer illic effudiſſet ſanguinem, ita vt clamoris cauſam ſciſcitaretur Ariſtobulus, omnib. autem dicere tergiuerſantibus, tanto magis contendebat cognoſcere, quòd natura ita comparatum ſit, vt ſuſpecta nobis ſint quæ diſſimulantur ſilentio, tandem vbi minis ac terroribus expreſſit vt fatererentur veritatem, conſcientia grauiter ictus animũ, plurimas effudit lacry-
F mas, & gemitum eximo pectore ducens. Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac ſceleratum facinus, quãdo tam cito repoſcor pœnas cognati ſanguinis, ô corpus impudens, quouſque retinebis animam, quam materni ſimul ac fraterni manes flagitant? cur non ſemel eam reddis, ne ſic per partes opus ſit libare meum ſanguinem, atq; ita parentare oppreſſis
G per nefas & parricidium, vix ea fatus erat cùm exalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id eſt Græcorum amator, poſt auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnáque eius parte attributa ad Iudæę limites: cuius habitatores cõminatione exilij coegit circunciſionẽ

cæterósque Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modestus, vt attestatur Strabo ex autoritate Timagenis sic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuictam circũcisionis fœdere.

Cap. XX.

Alexandri Iudæorum regis res gestæ.

XIX. POst Aristobuli obitum Salome eius vxor quam Græci Alexandram nominant, solutis eius fratribus, quos ipse vt diximus vinxerat Iannæum qui & Alexander est regem constituit, ætate cæteros præcedentem atque modestia: cui accidit vt mox natus, exosus patri factus sit, nec vnquam dum ille viueret in eius conspectum admissus. eius odij causam ferunt hanc. Cùm aliquando in somnis ei Deus apparuisset, rogauit de successore, solicitus de Aristobulo & Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiem designasset contristatus quòd is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno post defunctum Aristobulum, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit, alterum contentum priuata & otiosa vita in honore habuit. Constitutis deinde rebus imperij, prout sibi visum est conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm prosperè pugnasset victos intra mœnia compulit, cósque obsessos oppugnare adortus est. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ supererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim, & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus suas vires attererent, nihil præsidij ab eis expectandum erat Ptolemaidentibus: verùm Zoilus tyrannus cum iis quos alebat militibus eorum quoque dominationi propter discordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athletis similes, quos cùm defessi sint certamine, pudet tamen aduersario manus dare, sed per interualla se ad instaurandum certamen refouent. Supererat vna species ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra à regno iectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur missis legatis, orabant vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei spem fecissent quòd delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaidenses in suis partibus, simúlque Zoilum & Sidonios multósque alios adiutaturos, elatus promissis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum apud suos ciues autoritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus vt mutarent sententiam, conducibilius dicens incertam cum Iudæis belli aleam subire, quàm in

καὶ κῆ τοὺς ἰουδαίων νόμους ζῶῦ. φύσει δ' ὀξυκοΐα κέχρητο, καὶ σφόδρα αἰδοῦς κρείττων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ σεμβῶν ἐκ τῶ τιμαχίδος ὀνόματος λέγων οὕτως, ὀξυκοὴς τε ἐγένετο ἔδειν ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, καὶ τὸ μέρος τῆς ἰτουραίων ἔθνους οἰκειώσατο, διὰ μὲν συμμαχίας τῆς αἰδοίων προστομῆ.

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία.

ΤΕλευτήσαντος δὲ ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δὲ ὑπὸ ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προεφήκαμεν, ἰαννάϊον τὸν ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τὸν καθ' ἡλικίαν προύχοντα καὶ μετριότητα, ᾧ καὶ σωφρονεῖν ἠλυθόντι δοκεῖ μισηθῆναι ὑπὸ τοῦ παχέος, καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μηδὲ πρόσοψιν αὐτοῦ. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγεται γεγονέναι. σέργων μᾶλλον τῶν παίδων ὑπνικὸς τοὺς πρεσβυτέρους, αἰτησάμενον καὶ ἀριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν θεὸν ἐπερέσθαι, τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλει ἔσεσθαι διάδοχος. τοῦ δὲ θεοῦ τοῦ τούτου χαρακτῆρας δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων οὐδὲν ἔσῃ κληρονόμος, ᾠήθη δεῖν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μὲν οὖν θεὸς οὐ διέψευσατο τὸν ὑπνικόν. τῷ δὲ βασιλείαν μὴ τῷ ἀριστοβούλου τελευτῷ, δεῖν ὡδαλαβών, τὸν μὲν τῶν ἀδελφῶν ὀπηχιερεωσύνη τῆ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τὸν δ' ἕτερον, ἀτρεμούντως ζῶντα προσεφύλαττεν, εἶχεν ἐν τιμῇ. κατασασάμενος δὲ τῷ ἀρχῷ ὃν ᾤετο συμφέρειν αὐτῷ τέρπιν, στρατεύσας ἐπὶ πτολεμαΐδα, τῇ ὑπομονῇ κρατήσας, ἐνέκλεισε τοὺς αἰθέροπους εἰς τὴν πόλιν, καὶ ὠμηκάδισας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν τῇ ὡδαλίᾳ πτολεμαῖς αὐτῷ ζάζα μόναι χρεοσθῆναι ὑπελείποντο, ζωΐλος ὁ καταχὼν τὸν στράτωνος πύργον τύραννος καὶ δωρεά. τὸν δὲ φιλομήτορος αὐτοκράτορος, καὶ τὸν ἀδελφοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμοῦντων ἀλλήλοις καὶ τὰ αὐτῶν δυνάμεων ἀπολλυόντων, ἵνα οὐδεμία τοῖς πτολεμαΐδαι βοήθεια παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ πονεμένοις τὴν πολιορκίαν, ζωΐλος ὁ τὸν στράτωνος πύργον κατεχηκὼς καὶ τὰ δωρεά, παρὰ σωτῆρος πρέσβυς στρατηγικὸν, καὶ τυραννίδι ὀπηχιερέων δέχεται τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἀμιλλαν, μᾶλλον τοῖς πτολεμαΐδαι παρεβοήθει. οὐδὲν γὰρ οἱ βασιλεῖς οὕτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτοὺς, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ ταυτὸ τοῖς ἀθλητῆς ἔπαθον, οἱ τῇ δυνάμει μὴ ἀπηρρωκότες, αἰσχυνόμενοι ὑπὸ ἀναχωρῆσαι διετέλουν, ἀρχὰ καὶ ἀναπαυσὶ διαφέροντες τὸν ἀγῶνα. λοιπὸν δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ὡδὲ τῶν αἰγύπτου βασιλέων, καὶ τοῦ κύπρον ἔχοντος πτολεμαίου τοῦ λαθούρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον, ἐκ τῶν ἀλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπιπλεύσαντος δ' αὐτὸν τοῦ πρέσβεως ὡς δόλου εἰς συμμαχίαν ἔξει ζαζαίους ἐκ τῶν πτολεμαέων καὶ ζωΐλον, ἔπεμψε μιὰ σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἅμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τὴν ἔκπλουν ἔσπευδεν. ἐν τούτῳ δὲ τοῖς πτολεμαεῖς δηλαίνετος πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν μεταβαλλέσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶναι φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ ἡγησομένῳ δόκιμον κινδυνεύειν πρὸς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ φανε-

A

B

C

D

E

F

G

φανερὸν ἐποίησαν δουλείαν διαπότῃ ὑποδεδόντας αὐτούς, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὸν παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὸν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ Κλεοπάτραν οὐ ῥᾳδίως ἔδοξαν δυνάμιν αὐτῷ κατασκευάζομένην Πτολεμαῖον ἐκ τῆς Κύπρου, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς. ἀπεδίδοσαν γὰρ αὐτὴν ὥστε καὶ τῆς κύησεως τὸν υἱὸν ἐκβαλεῖν. εἰ δὲ Πτολεμαῖος μὲν διεμαρτήσειε τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν Κύπρον, αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος καὶ τὸν πόρον μαθὼν τὴν τῶν Πτολεμαιέων μεταβολὴν, οὐδὲν ἧττον ἔπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην Συκάμινον, ὅταν δοὶ τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν, ἦν δὲ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι σὺν τετρακισχιλίοις, οἷς προαγαγὼν πλησίον τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοῖς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τοὺς λόγους ἠνείχοντο, μεγάλως ἐφρόντιζεν. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωΐλου τε καὶ τοῦ Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πορθουμένης αὐτῶν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λύει μὲν τὴν πολιορκίαν δείσας τὸν Πτολεμαῖον ὁ Ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λαθεῖν μὲν τὴν Κλεοπάτραν δοκῶν τὸν Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμενος. καὶ τετρακόσια δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν αὐτὴ τούτων ἀποδοῦναι τὴν Ζωΐλου κακοδοξίαν ποιησάσῃ τὸν τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προσενεῖμαι. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χαίρων τὸν Ζωΐλον. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύει τοὺς γεγενημένους πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δ' ὅπῃ τῆς πολιορκίας στρατηγοὺς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τὸ λοιπὸν τὴν Ἰουδαίων κατασκοπούμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὴν τοῦ Πτολεμαίου διάνοιαν μαθὼν σωμήθεισε καὶ αὐτὸς εὐθὺ πάντα μανιάδας τὴν ἐγχωρίων. ὡς δ' ἔνιοι συγγραφεῖς εἰρήκασιν ὀκτώ. καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἅπασαν τὴν τοῦ Πτολεμαίου. Πτολεμαῖος δ' ἐξαίφνης ὄπισθεν ἀποστὰς ἐπιπίπτει τῇ τῆς Γαλιλαίας πόλει σκύθροπον ἄρειν καὶ κεράστος αὐτὴν, καὶ πολλὰ μὲν σώματα καὶ πολλὴν ἐτέρεαν ἔλαβε λείαν.

A certissimam seruitutem accito domino se dedere, & insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed maius etiam ab Ægypto imminēs. Cleopatram enim non permissuram Ptolemæum vires sibi parare è vicinia; sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat. futurum autem vt si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò ciues in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuauit, & cùm appulisset ad Sycaminum, eò loci copias exposuit, quæ constabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cùm neque legatos eius admittere, neque verba audire vellent, in magnam coniectus est solicitudinem. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans. quin & c c c c. argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiã ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilũ capit: deinde verò comperto quòd ille clàm ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositũ, & ipse ex sua ditione collegit circiter l. millia, vel vt quidã scriptores malũt, lxxx. millia, & cũ his hosti iuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cœpit; & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Κεφάλαιον κα'.

Πτολεμαίου τοῦ Λαθούρου πρὸς Ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

Cap. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

Πειράσας δὲ καὶ συμφόρων μικρὸν ἄποθεν τῆς πεπορθημένης πολλοὺς ὑποβαλὼν ἤει πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ. ἠπείγετο δ' αὐτῷ πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν Ἀλέξανδρος, ἔστι τινα τόπον λεγόμενον Ἀσωφὼν οὐ πόρρωθεν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ κάλλιστα στρατόπεδον πλησίον τῆς Πτολεμαΐδος. ἔσχε μὲν οὖν τοὺς προμαχομένους ὀκτακισχιλίους οὓς ἑκατονταμάχους προσηγόρευσαν ὑπηλάκους κεκοσμημένους τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς Πτολεμαίου στεμματοφόροις ὑπήλακοι αἱ ἀσπίδες. τοῖς μὲν οὖν γε ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τοῦ Πτολεμαίου διέβησαν σὺν φόβῳ εἰς τὸν κίνδυνον, θάρσος δὲ αὐτοῖς ἐκ ὀλίγου ἐποίησεν ὁ Ταχμὼς φιλοσόφανος, διαβῶσι καλύσας τὸν ποταμὸν, οὐ μεζὺ ἦσαν ἐσχατοπεδευκότες. Ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτοὺς τοῦ διέβησαν οὐκ ἔδοξεν.

Deinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum dissitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur: Et cætera quidem inferiores, sibi visi cunctantiores erãt ad prælium: confirmabat autem eos non parũ Philostephanus aciei struendæ artifex, iubens transire fluuiũ supra quem castra habebãt, nec Alexandro transitũ eorum impedire placuit, rato faciliorẽ sibi forevictoriã, si hostis à tergo haberet fluuiũ, & è pugna nõ posset refugere.

& primùm quidem æquo Marte certabatur, multis vtrinque cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites ſuperiores fieri inciperent, Philoſtephanus cum patre ſuorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret ſuppetias, deſtituti ope proximorum fecerũt fugæ initium, cæteróſque exemplo ſuo traxexunt. contra Ptolemæi milites acriter inſtando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eouſque inſecuti ſunt interficiendo, donec laſſatis manibus ferrum quoque hæbeſceret. Ferunt xxx. millia cecidiſſe in eo prælio. Timagenes autẽ L. millia in ſuis ſcriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga ſeruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm poſt victoriam longè latéque excurriſſet, ſerò tandem in quoſdam Iudæorũ vicos ſe recepit, quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi vt promiſcuè iugulatos & in fruſta conciſos, in lebetes feruentes membratim coniicerent, vt qui effugerant è prælio hoſtem crederent humanis veſci viſceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, ſicut aliàs indicauim⁹. Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, ſubiecta Gazæorum vrbe, & Iudęorum regione impune peruaſtata, non permittendum duxit vt ille magis creſceret, maximè cùm circa Ægypti portas obuerſaretur, & immineret ei imperio. quapropter continuò tam nauales quàm terreſtres exciuit copias, quarum ſupremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Iudæos eſſe voluit: bonam etiam diuitiarum ſuarum partem cum nepotibus, & teſtamento apud Coum inſulam depoſuit. Iuſſóque Alexandro filio cum magna claſſe Phœnicen appellere, & deficientibus ad ſe eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde excluſa oppugnationem eius vrbis inſtituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in Ægyptum, ſperans ex improuiſo occupaturum ſe præſidiis vacuam, ſed opinione ſua fruſtratus eſt. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœleſyriam Ptolemæum perſequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex ſententia ſucceſſerat, miſſa eò parte exercitus omnino cum ea regione expulit. atque ita rurſum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, ſimul cum præſidiariis expugnat. Quò cùm veniſſet Alexander cum muneribus: & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cúmque quidam amicorum reginę ſuaderent, vt illã quoque regionẽ occuparet, nec ſineret tantam bonorum Iudęorũ multitudinẽ vnius viri parere nutib⁹: Ananias contrariũ conſuluit, iniquum facinus

A νόμισε γὰρ εἰς κῆ νεῦρον λάβοιεν τὸν πόλεμον, ῥᾴον αἱρήσειν τοὺς πολεμίους, φόβῳ ἐκ τῆς μάχης οὐ δυναμένους. κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν πᾶν ἀμφοτέρων ἴσον ἔργα χλεῶν καὶ εὐθυμίας ἐπλήσθη, καὶ πολὺς ἐγένετο φόνος ἐξ ἑκατέρων ἐφεστώτων. ὑπερτέρουν δὲ τῷ ἀλεξάνδρου χαρακώμασιν, φιλοστέφανος δηλῶν τὸ δυσὶ μὲν δεξιὰς τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπικούρει. μηδενὸς δὲ τοῦ

B κλιθέντι μέρει τῶν ἰουδαίων ἐφεσβοηθοῦντος, τοὺς μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθούντων τῷ πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων τῆς φυγῆς. οἱ δὲ τὸ πολεμαίου τάναντία τούτων ἐφέροντο, ἑπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τοὺς ἰουδαίους, καὶ τὸ τελευταῖον τροπῆς αὐτοὺς ἅπαντας ἰδίωσαν οἱ φονεύοντες, ἕως οὐ κῆ ὁ σίδηρος αὐτῶν ἠμβλυώθη κτείνουσι, καὶ αἱ χεῖρες παρείθησαν.

C τεσσαρείους γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν. πεμφθεὶς δὲ, πανταχοῦ μανείους εἶρκτε. τῶν δὲ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα δραφεύγειν χωρία. πτολεμαῖος δὲ μὴ τῷ νίκῃ ἐφεσταμένων τῷ χάρᾳ, ὀψίας γνομένης ἐν τισι κώμαις τῆς ἰουδαίας κατέμεινεν, ἃς γυναικῶν δίχα μεστὰς καὶ ἱππέων εὑρὼν τοὺς στρατιώτας, ἀποσφάττοντας αὐτοὺς κῆ πρωϊζοῦντας, ἔπεμπε εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπαρχόμενον. τοῦτο δὲ ἐφεστήκει,

D ἵν' οἱ δραφεύγοντες ἐκ τῆς μάχης καὶ ἐφ' αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγους ὑπολάβωσιν εἶ) τοὺς πολεμίους, καὶ δι' τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγοῦσι ταῦτ' ἰδόντας. λέγει δὲ καὶ στράβων καὶ νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοὺς ἐχρήσατο τὸν τρόπον καθὼς καὶ μοὶ ἐφρέπκα. ἑλὼν ἦ καὶ τὴν πτολεμαΐδα κῆ πεδίος, ὡς κῆ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποίηκα. κλεοπάτρα δὲ ὀφθεῖσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τὴν τε ἰουδαίαν ἀδικῶς πορθοῦντα, καὶ τὴν γαζαίων πόλιν ὀπίσσον ἔχοντα, ὡς μὲν δὴν

E οὐκ ἄγαν τῶτον ὅτι τῆς πόλεως ὄντα καὶ ποθουμένα τὴν τῷ αἰγυπτίων ἀρχὴν μείζω ἡγούμενον, ἀλλὰ παρασκεύῃ καὶ μὴ ναυτικῆς ἢ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξόρμησεν, ἡγεμόνας τῆς ὅλης στρατιᾶς ὑποδήξασα χιλίαν καὶ αἰσίαν τοὺς ἰουδαίους. τὰ ἦ πολλὰ τῶ πλούτου, καὶ τοὺς ἑῶνοὺς καὶ ὁλοθήκας πέμψασα κόσμος παρέθηκεν. κελεύσασα δὲ τὸν υἱὸν ἀλέξανδρον σὺν μεγάλῳ στόλῳ ἐκπλεῖν εἰς φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταξὺ τῆς ἴκεν εἰς πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων

F δὲ αὐτὸν τῶν πτολεμαίων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. πτολεμαῖος δ' ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς αἴγυπτον ἔσπευσεν, αἰφνίδιος αὐτὸν οἰόμενος κενὴν οὖσαν στρατιᾶς καθέξειν. ἀλλὰ διαμαρτὼν τῆς ἐλπίδος. κατὰ τέλος δὲ τὸν χεῶνα σεισθεὶς καὶ χαλκίαν τὸν ἕτερον τῶν τῆς κλεοπάτρας ἡγεμόνων ὑποθανεῖν ὑπὸ κοίλῃ συρίᾳ διώκοντα πτολεμαῖον. ἀκούσασα δ' ἡ κλεοπάτρα τὴν διαχείρισιν τῶν τῷ υἱοῦ, καὶ ὅτι τὰ ὑπὸ τὴν

G αἴγυπτον οὐχ ὁ ἥσσητον τόπον προκεχώρηκεν αὐτῷ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ὑπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριψε ἐν γάζῃ. κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τὴν τε πτολεμαΐδα φρουρὰν λάβοι ἐκ πολιορκίας καὶ τὴν πόλιν. ἀλεξάνδρου δ' αὐτῇ μετὰ δώρων προσελθόντος, καὶ στρατιᾶς οἵαις ἄξιον ἦν πεποιθότος μὲν κακῶς ὑπὸ πτολεμαίου, καταφυγῆς δ' οὐκ ἄλλης ἢ ταύτης δυσεφικτου, πῶς μὴ τῷ φίλων κῆ ζῶντα σεισθούλδιον αὐτὴν λαβεῖν, κῆ τὴν χώραν ὑπελθοῦσαν κατασχεῖν, κῆ μὴ ὠφελῆσθαι ὅτι ἐπ' αὐτῷ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν ἰουδαίων κείμενον. αἰσίας ἦ σεισθούλδιος τότοις ὑπατίαν, λέγων ἄδικα ποιήσειν

ποιήσειν

ποιήσῃ αὐτῷ, εἰ σύμμαχον αὐθεφτον ἀφαιρήσεται τῆς ἰδίας ἐξουσίας, καὶ ταῦτα συγγενῆ ἡμέτερον ὄντα· ἐγὼ γὰρ σε βούλομαι φησὶν ὅτι τὸ πρὸς τοῦτον ἄδικον ἐχθρούς ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ἰουδαίους καταστήσει. ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος, ἡ κλεπτέρα πείθεται μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν σκυθοπόλει τῆς κοίλης συρίας. ὁ δὲ τῷ ἀπὸ πτολεμαΐδος φόβῳ ἐλευθερωθεὶς, στρατεύεται μὲν ἐπὶ Γάδα τὴν πρὸς τῷ κοίλῃ συρίᾳ. αἱρεῖ δὲ μετὰ πολιορκίαν ἐνιαυτοῦ μῆνα. αἱρεῖ δὲ καὶ ἀμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῷ ὄντι τῶν Ἰορδάνου κατωκημένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα τοῦ Ζήνωνος ἦν. ὃς οὐ προσδεξαμένων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων, μυρίους αὐτῶν ἀποκτείνας, καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἀλεξάνδρου διαρπάζει. ταῦτα μὲν οὖν οὐ κατέπληξε τὸν ἀλέξανδρον, ἀλλὰ στρατεύει τοῖς ὑπερθαλαττίοις μέρεσι, ῥαφίᾳ καὶ ἀνθηδόνι, ἣν ὕστερον ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἀγρίππιαδα μετονόμασε, καὶ κῶμας ἔλαβε καὶ ταύτην. ὁρῶν δὲ τὸν πτολεμαῖον ἐκ τῆς γαζης εἰς κύπρον ἀναχωροῦντα, τὴν μητέρα αὐτοῦ κλεοπάτραν εἰς αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς γαζαίοις ὅτι πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθόν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐδῄου. ἀπολλοδότου δὲ τοῦ στρατηγοῦ τῶν γαζαίων, μετὰ διχιλίων ξένων καὶ χιλίων ἐκ τῆς, νύκτωρ ἐπιτιθέντος τοῖς Ἰουδαίοις στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, ἰσχυον οἱ γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπεληλυθότος αὐτοῖς πτολεμαίου. γενομένης δὲ ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι τὰληθὲς, ἐπιστρέφονται, καὶ τοῖς γαζαίοις ἐπιβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν ὡσεὶ χιλίους. τῶν δὲ γαζαίων αὐτοχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀναιρουμένων ἐνδιδόντων. (πῶς γὰρ ὁπωσοῦν ὑπέμενον παθεῖν, ἢ ὑπὸ τοῦ πολεμίου ἡμίεσθαι) ἐπεισπίπτει δ' αὐτοῖς τῷ προθυμίᾳ καὶ ἀρέτῃ ὁ ἀραβίων βασιλεὺς ὑπόδεξις ὢν ἄξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπηλπλάμενος. ἀλλὰ σπεύδει πρῶτον τὸν ἀπολλόδοτον διαθαρρῦναι λυσίμαχος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὅτι τοῦ πρὸς τοῖς πολίταις δόξαν εἶχεν, κτείνας αὐτὸν ἐστρατοπεδευκότα συγκρύψας, ἐπιδίδωσιν ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δὲ δοὺς μὲν εἰσῆλθεν ῥῆμα, μὴ ἓν ταῦτα τῷ δυνάμενον ἐπαφῆκε τοῖς γαζαίοις, ὑπερῖδας τιμωρεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῇ τραπόμενοι, τοὺς γαζαίους ἀπέκτειναν. ἦσαν δ' οὐδὲ ἐκείνοις τὰς ψυχὰς ἀζήμιοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀναπίπλουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους οὐκ ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μενοῦμενοι τὰς οἰκείας ἐπεμέλοντο ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἰς τοὺς πολεμίους λαθεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγένοντο, τὰς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς δουλείας οὕτως ἀπαλλάττειν νομίζοντες. τῷ δὲ βουλομένῳ ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ ἀπόλλωνος ἱερόν. στασιαζόντων δὲ τῶν ἐνδόξων συνέβη γενέσθαι. ὁ δ' ἀλέξανδρος τούτους τε αἱρεῖ, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ὑπακαταστάσας ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα ἐνιαυτῷ πολιορκήσας. ὑπὸ δ' αὐτῶν δὲ τῶν καιρῶν καὶ ἀντίοχος ὁ γρυπὸς ὑπὸ πλήθους ἀπὸ θήκης ὑπὸ ἠρακλίωνος ὑπεβουλεύθη, βιώσας μὲν ἔτη μέ. βασιλεύσας δ' ἐνέα καὶ κ. ἡδελφάμβος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ σίλδικος, ἐπολέμει μὲν

A dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbique gentium Iudæos à se alienaret: His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Ga-
B dara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas deposuerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexãdri diripuit. Nec tamen hac clade rex absterritus est quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Hærodes
C rex mutauit nomen in Agrippiadem quam & ipsam armis in potestatem suam redegit, & eũ animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatrã in Ægyptum, infensus Gazæis quòd acciuisset illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit
D in castra Iudæorum: & quàm diu nocturna erat pugna superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus, sed quàm primùm dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamẽ ne sic quidem quamuis grauante inopia voluerunt cedere, parati quiduis potius præferre, quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilij spem ostentãs. Sed
E priusquam ille veniret, Apollodoro peremptо ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita vrbem Alexandro tradidit. qui primò pacatus introgressus est, deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamẽ illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. alij verò
F desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero 500. in Apollinis cõfugerãt: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & diruptа insuper vrbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tẽpore etiã Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ quinto &
G quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellũ gessit

cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum necitradidit. Nec ita multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes peruenit Aradum, & imposito sibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem, vnà cum regia & ipsum & amicos concremauerunt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Selouci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atque exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Guido, regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus, breui extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnũ remansit pænes duos fratres. Philippum atque Demetrium, sicut alias narratum est. Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cùm per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare coniecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus. quin & conuitiis impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: & extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente vsque ea loca ad quę solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto accebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas, nam Syris infensus, non vtebatur eorum operæ. Deuictis deinde Arabibus, tributa, Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathunten diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cùm camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara, vicum Galaditidis, ægrè euasit ipse incolumis: delatúsque fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm x. millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti quid se vellent facere, ore vno respõsum est, vt seipsum
XX. interficiat: móxque miserunt ad Demetrium Eucærum, qui ab illo auxilia peterent.

A τῇ τε πατρὸς ἀδελφῇ αἰτήσαν, ὃς ἐπικαλεῖται κυζικηνός, γυμνάσας δ' αὐτὸν, καὶ λαβὼν ἀπάτορα μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸ κυζικηνοῦ παῖς αὐτοκράτωρ καὶ αὐτοπάτωρ ὁ εὐσεβὴς καλούμενος Ἀντίοχος εἰς ἄφοδον, καὶ ἀδελφὸν ἐκδίκησιν πολεμῶν τῇ συλλήψει, καὶ κρατήσας ἐξέλασεν αὐτὸν εἰς ἀπάτορα φυγήν. ὁ δὲ φυγὼν εἰς κιλικίαν, καὶ ἐνοικήσας ἐν τῇ μέλλουσα ἐσεσθαι αὐτοῖς οἰκεῖα τέλη. ὁ δὲ τῆς μητρὸς ἔθνος, ἀγανακτήσας, ἀφῆκεν αὐτὸν βασιλεῦσι, καὶ ἐπέφερεν αὐτῷ καὶ τῷ φίλῳ, κατόπιν τὸ κυζικηνοῦ παιδὸς βασιλεύσαντος τῆς συρίας, κατόπιν ὁ συλλήκου ἀδελφὸς, ἐμφύλιος πόλεμος ἐστὶν αὐτὸν, καὶ κιναδὸς ἀπάλλυται μὲν τῆς στρατιᾶς. μὲν δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ φίλιππος βασιλεύς ἐδέδωμα, μέρος τινὰς τῆς συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δὲ ὁ λάθουρος τὸν τέταρτον αὐτῷ ἀδελφὸν δημήτριον, τὸν δίκαιον λεγόμενον, ἐκ κιλικίου μεταπεμψάμενος κατέστησεν εἰς δαμασκηνὸν βασιλέα. τούτοις δὲ τοῖς δυσὶ ἀδελφοῖς καρπεῶν αἰσχυνόμενος αὐτοκράτωρ, πολέμους ἐπέφερεν. ἐν λαοδικίᾳ γὰρ ἐλθὼν συμμαχήσων τῇ τῆς γαλαδίτιδος βασιλίσσῃ παρθυαίοις πολεμούσῃ, μεγαλοψύχως ἐμάχετο. τέλει δὲ συρίας κρατῆσαι οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος καὶ φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δὲ τῆς οἰκείας ἐπὶ αὐτὸν στασιασάσης, ἐπειδὴ γὰρ ἐν αὐτῇ τὴ ἑορτῇ, σκηνοπηγίας ἄγομένης, καὶ ἑστῶτος αὐτοῦ ἐπὶ τὸ βωμοῦ καὶ θύειν μέλλοντος, κίτρια αὐτὸν ἔβαλλον, νόμιμα ὄντα ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἐγκύπτους ἐν φοίνικας καὶ κίτρια. διεβλήκασιν δὲ καὶ πολλοὶ ἐν ἄλλοις. ἐφεστηκότα δ' αὐτὸν ὡς ἀγχιβάλλοντα γελοῖα, καὶ τὰς πάτρας καὶ τὰ θεῖα διαίρεσιν. ἐπὶ τοῖς ἀγνώσι, πεσόντας μὲν αὐτοῦ ὡς ἑξακισχιλίους, διώρυξεν δὲ ξύλινον περὶ τὸν βωμὸν καὶ τὸ ναὸν βαλλόμενος μέχρι τοῦ δεκτικοῦ, ὡς ἂν μόνοις ἱερεῦσι βατοῦ. ἔτερα δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ἐμηχανᾶτο ἐπιθέσεις. ἔτρεφε δὲ καὶ ξένους πεζοὺς καὶ χιλίους. σύνεσις γὰρ πολέμου οὐκ εἰχῶν κρατεῖ. κρατούμενος δὲ τέλει ἀράβων μεταβὰς καὶ γαλαδίτας, εἰς φόβον ἀπεσκεύασε, καταβάλλει καὶ ἀμαθοῦντα, ἐπειδήπερ μὴ πλημμύρᾳ αὐτοῦ συμβουλεῦσαι. σπεύσας δὲ μόνον ἐπὶ ὀβεδᾶν τὸν ἀράβων βασιλέα, ἐπὶ πολὺν εἰς ἐρήμους ἐν χερσὶν ξηρὸν ἐν δυσβάτους, ὑπὸ πολλοὺς καμήλων εἰς βραδύτητα κατεβράχθη φάραγγα καὶ γάδαρα κοίλου. τῆς γαλαδηνίδος, ἡμάλις αὐτὸς ἀφανίζεται. φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς ἰεροσόλυμα ἀφικνεῖται, καὶ ἐπὶ τέλει κακοπαθείᾳ αὐτοῦ ἐπεβούλευσε τὸ ἔθνος, πολεμίους ἐπὸς αὐτὸ ἔτη ἑξ, ἀπωρῶν τὸν ἰουδαίων ἐν ἔλαττον ἢ μυριάδας. ἐκκαλοῦντός τε αὐτοῦ εἰς διαλλαγὰς, ἐπὶ μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν ἐξ ὧν ἐκέλευε συμβαίνοντα. πεισθέντων δ' αὐτοῦ τὰ ἀρέσκοντα. ἠρώτησεν, πότερ ἐβούλοντο ἀποθανεῖν αὐτὸν, ἢ πρὸς ἐκείνους τὸ δίκαιον ἐπιμεμφόμενοι ἐκκαλοῦντος ἐπὶ συμμαχίᾳ.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit se cũ eis qui se acciuerant, & circa Sicima, castra posuit. Alexander verò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorúmq; suæ factionis viginti millibus illi

Κεφάλαιον κβ'.

Ὡς φατιυδίτης ὁ ἀράβων βασιλεὺς ἐπὶ ἀλέξανδρον ἐπεμψάμενος αὐτῷ.

Οἱ δὲ μὴ φανὲν ἐλθὼν, καὶ ἀθροίσας πολὺ ἐπικαλεσάμενος, καὶ ἀπὸ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων, ἰουδαίων τὸ αὖθις δυσμενῶς οἱ ἐφέροντο τὰ ἐκείνου

Ga-

Φιλαδελφῶν, ἀντεπῆλθε τῷ Δημητρίῳ. τούτῳ δ' ἦσαν ἵπ-
πεῖς μὲν ἕξ χίλιοι, πεζῶν δ', μυριάδες δ'. πολλὰ μὲν οὖν
ἑκατέροις ἐπροφάσθη, τῶν μὲν ἀποστῆσαι τοὺς μισθοφόρους
ὡς ὄντας Ἕλληνας πειθομένους, ἢ δ', τοῖς σὺν Δημητρίῳ
Ἰουδαίοις. μηδετέρων δὲ πεῖσαι δυναμένων, ἀλλ' εἰς μά-
χην συμβαλόντων, νικᾷ Δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι
μὲν οἱ Ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα
καὶ ἀνδρείας δόξαν προσκτώμενοι. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Δη-
μητρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δ' Ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη,
κατ' ὀλίγον δὲ μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ Ἰου-
δαῖοι ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δείσας, ὑπεχώ-
ρει Δημήτριος. μετὰ δὲ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπο-
λέμουν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνη-
σκον ἐν ταῖς μάχαις. καταπλείσας δὲ τοὺς δυνατω-
τάτους αὐτῶν ἐν Βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν
πόλιν, καὶ λησάμενος ἱκανὰ τῶν αὐτῶν, ἀπήγαγεν εἰς Ἱε-
ροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ὀγιώ-
μενος γὰρ ἐν ἀποπλῳ μὴ τῷ παλλακίδων, ἀναστενο-
σας προσέταξεν αὐτῶν ὡς ὡ. τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ
τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, ὑφὸ τὰς ἐκείνων ὄψεις ἐ-
πίσφαττεν, ὑφ' ὧν μὲν ὠνηδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ
ὑφ' οὐθενὸς ταύτῃ εἰσφερόμενος τῷ δίκῃ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἐῷ εἰκὸς ἐπαλαπωρήθη τοῖς
περὶ αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τοῦθ' ἅτην ἦλθε κινδύνου
ψυχῆς τε περὶ καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκούμενον ἀγωνίζε-
σθαι καθ' σφᾶς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων,
καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἐῷ
κατασπάσαι γῆν ἐν μωαβίτιδι καὶ γαλαδίτιδι καὶ τὰ
ἐν αὐτῇ χωρία τῷ ἀράβων τῷ βασιλεῖ ἀποδοῦναι,
ὅπως ἂν μὴ ξυναρθῇ σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτὸ πόλεμον,
ἀλλά τε μύρια εἰς ὕβριν αὐτὸ καὶ ἐπήρειαν προσαίτιον.
ἀλλ' οὐδ' οὐκ ὀλιγωδίως δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε
δι' ἐκεῖνο τῆς ὠμότητος ἐπιβουλὴν, ὀνομασθῆναι αὐτὸν
ἀπὸ τῆς Ἰουδαίων, Θρᾳκίδαν. οἱ δ' αὖ περιφανῶς
αὐτὸ τὸ πλῆθος ὄντες ἀπὸ ὀκτακισχιλίους, φεύγουσι
νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον Ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ
φυγῇ. καὶ ἐκεῖνος μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐκ τούτων τα-
ραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἡρεμίας ἐβασίλευσε. Δη-
μήτριος δ' ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς Βέρροιαν, ἐπο-
λιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πε-
ζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δὲ ἱππέων. στράτων δ' ὁ τῆς
Βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τὸν ἀρά-
βων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, ᾧ μυθριδάτου τὸν σινά-
κου, τὸν παρθυαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολ-
λῆς δυνάμεως καὶ πολιορκουμένων Δημήτριον ἐντὸς τῶν
χαρακωμάτων, εἰς ὃ τοῖς τε τοξεύμασι καὶ τῇ διψῃ
συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν σφᾶς αὐτοὺς σὺν αὐτῷ
δοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ
τὸν Δημήτριον ἁλόντες, τὸν μὲν, τῷ μυθριδάτῃ
τῷ τότε βασιλεύοντι παρῆσαν, ἔπεμψαν. τῷ δ' αὐτο-
χθόνων ὅσους αἰχμαλώτους ἔλαβε συνέβαινε, τούτους ἀφῆ-
κε τοῖς αὐτοχθοῦσιν ἀποδοῦναι. μυθριδάτης δ' ὁ τῷ
παρθυαίων βασιλεὺς τὸν Δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ
πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέστρεψε Δημήτριος τὸν βίον. φί-
λιππος δὲ, ὑπὸ τῶν μάχης δυθὺς, ὅτε αὐτοχείρα ἐλθὼν, καὶ κατασχὼν αὐτοῦ, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

A occurrit: habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cęterùm postquã
B Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abiit. Post hęc Iudęi propriis viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in po-
C testatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõmisit longè immanissimum. epulans enim cũ pallacis excelsiore loco, vnde prospectus patebat, ad DCCC. iussit suffigi crucibus: in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis; quæ tamen inhumaniores fuerunt, licèt sępe ab inimicis afflictus, in extremum vitę & regni periculum adductus fuerit dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremo in eam
D necessitatem eum compellunt, vt quę loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, nec & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: prętèr alia quę in eius contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatẽ Thracidę cognomen apud Iudęos inuenerit. Cęterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt: & toto tempore
E quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atque ita demum liberatus à tumultibus, securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Berœam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Berœę tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum exciuit, & Mithridatem Sinarem prefectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno
F exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere cogerunt: abductáque ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, do-
G nec ibi morbo absumptus est. at Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius, Damascum principatum ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, vrbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursùm Damascum amisit, progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: móxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsque ad Ioppense mare, qua solum patebat accessus: excitatóque muro, & per interualla castellis ligneis per CL. stadia, præstolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum X. equitum millibus apparuisset, occurrēs ei Antiochus, præliatus est acriter, iámque de victoria certus occisus est, dum alterū suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium, quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dion oppidum admoto milite, eóque vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suā potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectísque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Appoloniam, Ioppen, Iamniam, Azotū, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæā regionem Adora & Marissam, rotámq; Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonē, Zaram, Aulonē Ciliciū, Pellam, hanc vltimā diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere possidebant & alia Syriæ non obscura opida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Ale-

Κεφάλαιον κγ'.

Ἀντιόχου τοῦ Διονύσου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν.

ΕΠειτα ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς Δαμασκὸν ἀφικνεῖται, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐπικρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. ὑστερήσαντος δ' αὐτοῦ ὅτι τοὺς Ἄραβας, φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ὅτι Δαμασκὸν ἦλθε. μιλήσιος δ' ὃς καταλέλειπτο τῆς ἄκρας φύλαξ, καὶ τῶν Δαμασκηνῶν ἀφαιδόντος αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀχάριστος εἰς αὐτὸν γενόμενος, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ἀφικνούμενον, ἀλλὰ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ βουληθεὶς δοκεῖν ἀφαιρεῖσθαι τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίου, διαφεύγων αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπεπλήσθη, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῶν Δαμασκῶν. ὁρμήσαντα δὲ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν αὐτῷ διεφύλαξεν. ὁ δὲ ἀκούσας τὰ περὶ τὸν φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς ἀραβίας. στρατεύεται δὲ αὐτὸς, ἐλθὼν ὅτι τὸ ἰουδαίων ὁπλίτας μὲν ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ ὡς δισχιλίους δὲ ἀλέξανδρος τῶν ἔφοβον αὐτῷ, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς καισαρείας καταρξάμενος, ἣ νῦν αὐτοπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς ἰόππην θαλάσσης, ἣ καὶ μόνον ἐν ὑπέλιπεν. τεῖχος τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναστήσας ξυλίνους, καὶ μεσοπύργια, ὅτι σταδίους ρ ν', τὸν αὐτίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δὲ ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διεβίβαζε ταύτῃ τὴν δύναμιν ὅτι τῶν ἀράβιαν. ἀναχωρουῦντος δὲ τὸν ἄραβος τὰ ὀπίσω, ἔπεσε μὲν μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ὑπὸ φαίνεται ὑπὸ πάσας τοῖς αὐτίοχος, καρτερῶς ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε δεδεκτῶν τῷ πονοῦντι μέρει. πεσόντος δὲ αὐτίοχου, καὶ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῶν λιμῷ φθείρεται. βασιλεύει δὲ μετὰ τοῦτον τῆς κοίλης συρίας ἀρέτας, καλεθεὶς εἰς τὸν ἀρχὸν ὑπὸ τῶν τὸν δαμασκὸν ἐχόντων, ὄχλῳ τὸ φρὸς πτολεμαῖον τὸν μεννάου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐπὶ ἰόππην ὅτι τὸν ἰουδαίαν, καὶ δεῖ ἀδίδα χωρίον μάχῃ νικήσας ἀλέξανδρον ὅτι συνθήκας ἀναχώρησιν ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἀλέξανδρος δὲ ἰλάσας αὖθις ὅτι δίαν πόλιν, αἱρεῖ ταύτην. καὶ στρατεύεται ὅτι ἴασαν, οὗ τὰ πλεῖστα ἄξια ζιώνων συνέβαινεν εἶ. καὶ ζιὰς μὲν περιβάλλει τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δὲ λαβὼν τὸν πόλιν, ὅτι γαύλανας καὶ σελεύκειαν ἐξώρμησε. προσλαβὼν δὲ καὶ ταύτας, προσεξεῖλε καὶ τὸν ἀντίοχον λεγομένην φάσηλα καὶ γάμαλα τὸ φρούριον. ἐγκαλεῖν ἦ δημοχίῳ πολλὰ τῶν τὸν ἀρχόντι, προεῖδυσαν αὐτὸν, καὶ ξίζον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὸν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῶν ἰουδαίων δεχομένων τὸν δυναστείαν. κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἤδη τῶν σύρων καὶ ἰδουμαίων καὶ φοινίκων, πόλεις εἶχον ἰουδαῖοι. προς θαλάσσης μὲν στράτωνος πύργον, ἀπολλωνίαν, ἰόππην, ἰάμνειαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκούραν. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ καὶ τῶν ἰδουμαίαν, ἄδορα, μάρισσαν, καὶ σαμάρειαν καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ ἰταβύριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανίτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτας ἰασηβὼν, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, χιλίων κώλωνα, πέλλαν. ταύτην δὲ κατέσκαψαν, οἰκ ὑποχωρούντων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων ἐθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις προσπεύσας τῆς συρίας, αἳ ἦσαν καταστρεμμένα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀλέ-

ξανδρος

ξυδρος ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ μέθης εἰς νόσον καταπεσών, καὶ τρισὶν ἔτεσι τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχεῖς, οὐκ ἀπέστη τῆς στρατείας ἕως ἐξ ἔθους ἐξαλωθείς, ἀπέθανεν ἐν τοῖς γερασηνῶν ὅροις, πολιορκῶν ῥαγαβᾶ φρούριον πέραν τοῦ ἰορδάνου. ὁρῶσα δὲ αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑπογράφοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, τῆς μελλούσης ἐρημίας αὐτήν τε καὶ τοὺς παῖδας ὀδύρεσθε, καὶ τίνι καταλείπεις οὕτως ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοηθείας δεόμενα πρὸς αὐτόν; ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πῶς ἔχειται πρὸς σὲ δυσμενὴς τὸ ἔθνος. ὁ δὲ συμβούλευεν αὐτῇ, πείθεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσονται, πρὸς τὸ τέλος βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων. κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτὸς πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως αὐ ἐξέλῃ τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς αὐ νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα παρελθοῦσα, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ παράσχειν. τούτους γὰρ ἐπαινοῦντας αὐτῷ αὐτὴ τῆς τιμῆς, δύνασθαι κατασκοπῆν αὐτῇ τὸ ἔθνος. δύνασθαι δὲ πολὺ παρὰ τοῖς ἰουδαίοις τούτους ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦντας, καὶ φίλοις ἐξαιτήσασθαι ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι παρὰ τῷ πλήθει πρὸς ἂν αὐ μὴ φθονοῦντες, τί χαλεπὸν λέγωσιν, αὐτὸν ἐπ' εὐσεβοῦσαν τῷ ἔθνει ἐξ ἑτέρας ἔλεγε, ὑβρισθέντας παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν εἶπεν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις γενομένη, μετάπεμψαι μὲν τοὺς φαρισαίους καὶ τοὺς ἀντιπάλους αὐτῶν. ἐπιδείξασα δὲ τὸ σῶμα τὸ μὲν ἐμὸν, ὅπως μοι θέλῃς χρῆσθαι μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας δέησεται. εἴτε καὶ ὑβρίζειν ἀταφίᾳ μου δοκήσουσι τὸν νεκρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλῳ τινὰ κατ' ὀργὴν αἰκίαν τῷ σώματι φέρειν βουλήσονται. ἐμοὶ μὲν δίκας ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ διαφερέσθαι ὑπολοιπῶ. ταῦτά σε φρονοῦσι αὐτοῖς εἰπούσης, ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι φρονῶν αὐτῶν κηδείας, ἧς αὖ τύχοιμι σὲ, μηδὲν δίκαιον ποιῶν μου κακῶς τὸν νεκρὸν δίκαιον θάπτειν θελήσαντα. σὺ δὲ βέβαιος ἄρξεις. ταῦτα φράσασα τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσας ἔτη ζ καὶ κ, βιώσας δὲ ἐνὸς δέοντος ν'.

A xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus, obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cùm nõ ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filiis regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortem, tantisper dũ castellum illud capiat. deinde postquã victrix magnificè Hierosolyma reuersa fuerit. Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quàm quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis, permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & projecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sęuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sentẽtia gesturam in administrando imperio, his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis, post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui XXVII. vitæ verò vndequinquagesimo.

B

C

D

E

Κεφάλαιον κδ'.

Ὡς μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τὴν βασιλείαν κατέσχε.

Cap. XXIIII.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις ἐπιθήσει, καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις θεμένη, τὰ μὲν περὶ τοῦ νεκροῦ, καὶ τὰ περὶ τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλέξανδρον ἔπαυσεν. δύνοις δὲ ὑποπτοις καὶ φίλους. οἱ δὲ εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις τοῦ ἀλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ὑπελοιπετο βασιλεὺς, καὶ τὸν θάνατον εἰς πάντας, καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὡς τε καὶ λαμπρότερον ἤ τινα τῶν βασιλέων, αὐτὸν ἐκήδευσαν. δύο μέντοι υἱοὺς ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ ἀριστόβουλον, τὸν δὲ βασιλείαν εἰς τὸν ἀλέξανδρον διέθετο. τῷ δὲ πρώτῳ, ὑρκανῷ μὲν ἀθενὴς φρόνημα ἐνῆν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, δραστήριός τε μὲν καὶ θαρσαλέος. ἐστέργετο μὲν οὖν ὑπὸ τῆς πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, συγχωρεῖν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ὑρκανὸν ἀπέδειξεν, διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἀσεβεῖν αὐτὸν, καὶ πᾶσι τοῖς φαρισαίοις διάφορον

ALEXANDRA verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis benęuolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac regẽ funerauerint sumptuosiùs. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo quòd semper visa sit ægrè tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obuenit, non tam ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gerę-

F

G

XXII.

bantur omnia : quibus etiam plebs parere A
iussa est : & si quid constitutionum Hyrcanus.
fecer abrogauerat quas Pharisæi iuxta maiorũ
traditiones induxerant, id totum sancitum est
denuo. Nomen igitur regni erat penes reginã,
penes Pharisæos verò administratio. nam hi &
exulibus reditum, & vinctis solutionem pro-
curabant. quædam tamen etiam per se prouidebat mulier & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, viresque suas ita augebat vt terrori esset circumuicinis tyrãnis & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt sumendi de D C C C. simul viris supplicij: móxq; vnum ex his iugulãt Diogenem, deinde alium post alium donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferẽs non placere sibi quæ fierent, & si occasio daretur non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quódque hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit: rogabántque eam ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebántque si quidem cõtẽti sint iam occisis aduersarij propter innatum affectum quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatẽ. quòd si illi sæuire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neque enim nisi ipsius reginæ permissu quæsituros sibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Araben & reliquos tyrannos, quàm si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim E
vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne
hoc quidem velit concedere, & malit indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidem fortuna ita perſequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cùm dicerent, & ad misserationem tam cæsorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ: sed F
maximè Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qui fœminę ambitione imperande præter æquum commiserunt regi habenas, quasi verò deessent posteri. Tum illa inops melioris consilij, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in quib. res sibi charissimas recondiderat. Nec G
multo pòst Aristobulum filium cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domũ rediit. Per idẽ tẽpus nũciatũ est, Tigranẽ Armeniorũ regẽ cũ D. militũ millibus inuassisse Syriã, & breui in Iudęam esse venturũ. ea fama nõ immeritò

ποιεῖν, οἷς μὴ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε, φυλάττειν, μὴ εἴ τι ἢ μὴ τῶν νομίμων ὑρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῷ κατέλυσεν, ὡς εἰσήνεγκαν οἱ φαρισαῖοι κατὰ τὴν παράδοσιν φυλάσσειν, τοῦτο πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, τοῦ τε δύναμιν οἱ φαρισαῖοι. καὶ γὰρ φυγάδας οὗτοι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ οὐδὲν διαστόλλ διέφερεν. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας πρόνοιαν. καὶ πολὺ μισθοφορικὸν στῖσησι, μὴ τοῦ ἰδίαν δύναμιν ἀπεργάζεσθαι πλείονα, ὡς καταπλήττω τοὺς πέριξ τυράννους, μὴ λαβεῖν ὅμηρα αὐτῶν. πρέμει γὰρ ἡ χώρα πᾶσα παρὰ τῶν φαρισαίων. οὗτοι γὰρ ἐπετάραττον τοῦ βασίλισσαν, πείθοντες ὡς κτείνοιεν τοὺς ἀλεξάνδρῳ δῶρα δόντας ἀνελεῖν τοὺς ὡ. εἶτα αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι διεγχίλιοι, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλος ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῶν ἀρίσοβουλος, ἐώκει γὰρ τοῖς νομίμοις δυσανασχετῶ, καὶ ὅλως εἰ καθάπαξ εἰ ἀφορμῆς γένοιτο μὴ ὅπως ἐφῶν τῇ μητρὶ, ἀνεμίμνησκον ὅσα κατορθώσαντες τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν τὸ σφῶν βέβαιον τῆς πίστεως, ὡρῶς τὸν διαστόλλ ἐπεδείξαντο, αἰθ' ὧν ὑπ' αὐτοῦ μεγίστων ἠζιώθησαν. καὶ ἐδέοντο μὴ ἄχει τὰ πάντες ἔμπαλιν ἐξέψας σφῶν τὰς ἐλπίδας. ἀποφυγόντας γὰρ τὰ ὑπὸ πολεμίων κίνδυνον, ὑπὸ τῆ οἰκία ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην ὠσκημάτων κόπτεσθαι, ἀνδρείας ὕσης. ἔλεγόν τε, ὡς εἰ μὲν ἀρκεθεῖεν τοῖς ἀνηρημένοις οἱ ἀντίδικοι, δῆλα τὸ ὡρῶς τοὺς διαστόλλας γνῶσιν μᾶλλον οἷσιν τὰ ξυμβάντα. εἰ δ' ἀῶ μέλλοιεν ταῦτα μετιέναι, ἤτω τὸ μάλιστα μὲν δοθῆναι σφῶν ἀπαλλαγήν. εἰ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι χωρὶς αὐτῆς ποήσασθαί τὸ σωτήριον, ἀλλ' ἀσμένίζειν θνήσκοντες ὡρὸς τοῖς βασιλείοις ὡς μὴ συγγνῶν αὐτοῖς. ἄρχος τε εἶναι σφῶν καὶ τῇ βασιλίσσῃ εἰ ὡρὸς αὐτῆς ἀμελούμενοι, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τε ἀνδρὸς ἐκδιχθείησαν. ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν τιμήσασθαι ἀρέσκειν τε τὸν ἄραβα, καὶ ταῖς μοναρχαις, εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσούσδε ἄνδρας, οἷς ἦν τάχα φερεκύδης καὶ βύνομα ὡρὶν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μὴ, τόγε δεύτερον, εἰ τοῖς φαρισαίοις αὐτῆ ἀφορμὴν ἴσχυσαι, καταξαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδε δ' ἁίμων τις ἐνεμίσησεν τῇ ἀλεξάνδρου οἴκῳ, αὐτοῖς γε μὲν ἂν ἀποδίξαι καὶ ἐν ταπεινῷ σχήματι βιοτεύοντας. πολλὰ δὲ λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον τῆ τεθνεώτων, καὶ τῆ κινδυνευόντων τοῖς ἀλεξάνδρῳ δαίμονας ὑπικαλουμένων, ἅπαντες οἱ ἀφιεστῶτες ὥρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δὲ ἀρίσοβουλος ὅπως ἴχοι γαμμὲν ἐδήλου, πολλὰ τὴ μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν αἴτιοι σφῶν αὐτοῖς τῆ συμφορῶν ἐχθρόντο, καὶ φιλαρχίαν ἐκλελυσσκυῖα γυναικὶ δῶρα τὸ εἰκὸς βασιλεύειν γένεας ἕνεκα μὴ οὔσης ὅπῃ ἐφαντες. ἡ δὲ, οὐκ ἔχουσα ὅτι φρονεῖ μὴ τῶ δώρητοις, τοῦ φυλακὰς τῆ χωρίων σφῶν ὑπίστευσεν, ὅτι μὴ ὑρκανίας καὶ ἀλεξανδρείου, καὶ μαχαιρεσῶντος, ἵνα τὰ πλείστου ἄξια ἐῶ αὐτῆ. καὶ μετ' ὀ πολὺ τὸν υἱὸν ἀρισόβουλον, μὴ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ὅπῃ δαμασκὸν, καὶ πτολεμαίῳ τῶ μεννάου τῶ λεγομένου, ὃς ἔαρις ἐῶ τῇ πόλει γένετον. ἀλλ' ὁ μὲν οὐδὲν ἐργασάμενος ἀπρουδὴς ἄξιον ὑπέστρεψε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται πηρώσης ὁ τῆ ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῆ ν', ἐμβεβληκὼς εἰς τοῦ συρίαν, καὶ ὅπῃ τοῦ ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τοῦ βασιλισσαν καὶ

σαν καὶ

σαν. ἐπὶ τὸ ἔθνος καὶ οἶκον ἦν πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πάσχουσαν αὐτὴν καὶ φρίσσουσαν. παραγενόμενοι δὲ πολεμαΐδα βασίλισσα μὲν Σελήνη, ἣ καὶ κλεοπάτρα καλεῖτο, ἦρχε τῆς Συρίας κατὰ τὴν Τιγράνου ἐπικράτειαν· ἐπιτήδειος δὲ τοῖς ἐποικοῦσι τὴν χώραν ἦν καὶ συνεώρακεν ἐν αὐτῇ, καὶ ἐδόκει δεῖν πρὸς τὴν βασίλισσαν καὶ τὸ ἔθνος συλλαμβάνειν. ὁ δὲ ἐπεμελεῖτο ξένιά τε αὐτοῖς καὶ ἐν ἡμερήσιοις θεραπείαις, ἐπαινέσας ὑπέθετο χρῆσθαι. ἐρωτᾷ δὲ ὁ πολεμαΐδης ἀλεξάνδρειαν, ἀγγέλλεται τιγρανῆ, λεύκολλον διώκοντα μιθριδάτειον, εἰσέτι μὴν ἀμφίβολον, εἰς τοὺς Ἴβηρας εἰσαφιγμένος, τὴν ἀρμενίαν πορθήσοντα πολιορκεῖν. τιγρανῆς δὲ παῦσαι κελεύει, ἀνεχώρει τε ἐπ' οἶκον. μὴ δὲ τοῦτο τῆς βασιλίσσης εἰς νόσον χαλεπὴν ἐμπεσούσης, δόξαν ἀρίστοβούλῳ τοῖς θεράπουσιν ἐπιτίθεσθαι, καὶ νυκτὸς ὑπεξελθὼν μόνος τῇ θεραπόντων, εἰς ἃς ἐτύγχανε τὰ φρούρια, ἵνα οἱ παῖδες παρεκαθήσαιντο αὐτῷ φίλοι. πάλαι δὲ ἀχθόμενος, οἷς ἐφρόντιζε καὶ μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδεισε μὴ ἀποθανούσης, ὅτι τοῖς φαρισαίοις τὸ πᾶν ἦθος αὐτοῦ ὑπῆρξεν. ὡς ἐκ τοῦ αὐτοῦ τοῦ μέλλοντος ἐξαδελφοῦσθαι τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῷ ἀδελφῷ. ζῶσα δὲ ἡ γυνὴ τῇ φύσει μᾶλλον, ἢ τῷ κρατεῖν αὐτὸν μὴ δι' ἦθος· καὶ φεύγων ἀφικνεῖται εἰς ἄγαβα, ἔνθα γαλαιστὴς ἦν τῆς δυνάμεως, ὑπεδέχθη πρὸς αὐτοῦ. μέσης δὲ τῆς βασιλίσσης αἴσθησις γίνεται τῆς ἀρισταβούλου φυγῆς, καὶ μέχρι τινὸς, ὥστε χαρᾶναι τε καὶ ἀσχάλλειν· οὐκ ὀλίγοι γὰρ ἦσαν οἱ παροξύνοντες αὐτήν. ὡς μηδὲ ἔχειν ἀσχαλλοῦντες ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ὅτι κατείληφε τὸ φρούριον καὶ τὸ δεύτερον, καὶ ξύμπαντα, αὐθις δὲ ὡς ἀρξαμένου πάντα ὑπήκοα πρὸς τὸ ἐκείνου βούλημα, τότε δὴ ἐν μείζοσι ταραχαῖς ὑπῆρχεν ἥ τε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ἤδεισαν γὰρ οὐ πόρρω τὸ δύνασθαι τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῆς κρατοῦντα τὸν ἀρίστοβουλον ὄντα. μάλιστα δ' ἔδεισαν μὴ ποινὴν εἰσπράξηται ὧν παρῴνησαν αὐτῷ τε οἴκοι. δόξαν δὲ τῷ γυναίκα αὐτὸν καὶ γῆμαι εἰς τὸ ὑπὸ τῷ ἱερῷ φρούριον κατέθεσαν. ἀρίστοβούλῳ δὲ ὡσὰν ἐν πολλοῖς ἀμυναλωίσθη, ἀφ' ὧν δὴ καὶ κόσμος ἦδη βασιλικὸς ἀπεῖναι αὐτῷ ἦν. χρόνῳ γὰρ ὀλίγῳ εἰς ἡμέρας ιε', χωρίων ἐκράτησεν καὶ ὅπλων ἀφορμὰς ἔσχεν, στρατιὰν ἤθροιζεν ὁπόσην λυδάων καὶ τραχώνων, καὶ τῷ μονάρχῃ. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τοῦ πλείονος ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως ὑπήκουσαν, ἄλλως δὲ νομίζοντες εἰ ξυλλάβοιεν αὐτοῦ τὸν μὲν πατέρα δουλώσεσθαι, κἂν ἧττον χαρήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ὡς αὐτοὶ τὸ κρατῆσαι προφάσεως ηὑρήκοντες. τῷ δὲ ἰουδαίων οἱ φαρισβαῖοι καὶ ὑρκανὸς, εἰσήεσαν εἰς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἐδέοντο ὑποθέσθαι γνώμην αὐτῇ τὴν ἐπιοῦσαν. ἡ γὰρ ἀρίστοβουλον, τὸν πάντων χρόνῳ ἤδη κυριεύειν, ὁπότε χωρίων τοσούτων κρατήσειε. δέοιτο δὲ εἰ καὶ τὰ μάλιστα κήδοιντο ἀδεοῦσης αὐτῆς καὶ σφᾶς βεβουλεῦσθαι. ἀφεῖσθαι δὲ τὸν κίνδυνον οὐ δεῖ μακροῦ σφίσιν. ἢ δὲ αὐτοὺς ἐπιλύσασθαι ἐφῆκεν ὅτι δοκοῦσι χρήσιμον εἶ, πολλοὺς δὲ αὐτοῖς ἀφορμὰς λαβεῖν, τὸ ἔθνος ἱππόμαχον, καὶ δυνάμεως, καὶ τὰ ἐν ταῖς χαζοφυλακίοις χρήματα. αὐτὴ δὲ μᾶλλον ἐπὶ μέλει τῇ θεραπείᾳ, ὡς ὑπολύοντος ἤδη τὸ σώματος. ζῶντ' ἐπιοῦσα μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη θ'. τὰ δὲ σύμπαντα διάσασα γ' καὶ ὁ'. γίνεται τῷ ἀδυνεῖ τὸ φύλον κατ' ἀνδρεῖαν ἐπιτηδεύμη. δοκεῖ γὰρ εἰς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα ἡμερῶν δυνάμεις ἔρωτος τότε θεραπικὸν ἐν αὐτῇ γνώμης, καὶ τὸ ἀνεπίφθονον τε ἀεὶ πλούτου ἐφ' ἑαυτὴν ἀνδρῶν.

reginam & totam gentem terruit miserúntq; ad eum legatos cum magni precij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidē. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat vt Tigranem excluderet. Ibi inuentum regem legati rogauerūt, vt bene sibi de regina sua déq; tota Iudæorū gēte polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo venisset ad exhibēdū sibi officiū, iussit oīa bona spare. Capta verò Ptolemaide nūciatur Tigrani, Lucullū dū persequitur Mithridatē, illū quidē non assecutū, qui iā in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressū vastare eā regionē: quo cognito ille statim domū reuersus est. Post hæc cùm regina in morbū difficilē incidisset, & visum est Aristobulo iā adesse tēpus aggrediendi negotiū, noctu egressꝰ vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quib. paterni amici erant præpositi. Iā dudū. n. molestē ferena quæ mater gerebat, tum verò lógè magis timebat, ne illa mortua totū suum genus veniret in potestatē Phariseorū: & videbat quàm ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Cōscia verò fuit eiꝰ conatꝰ sola vxor quā domi reliquit cū liberis. ac primū venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potētibus, à quo perlibēter exceptus est. Sequēti verò luce regina sensit Aristobuli absētiā: nec tamē statim suspicata est illū ad res nouādas esse profectū. Verū postea quā venerūt nuncij alij super alios, q̄ iā hoc, iā illud castellum occupasset: nā vno incipiēte statim reliqua oīa in eiꝰ potestatē se dediderūt: tū demū in magna cōsternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gēs. sciebāt enī nō multū abesse Aristobulū, quin sibi vsurparet gēris īperiū: & vehemēter timebāt ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerāt. placuit igitur vt vxor eiꝰ cū liberis custoditetur in castello quod tēplo erat appositū. ad Aristobulū autē magnꝰ fiebat cōfluxꝰ, vt iā nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella viginti duo. in quib. habēs receptaculum, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitide & à tyrānis. homines enim semper plurib. se agglomerantes libēter obtēperabāt, sperātes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas moliētē euexissent ad dignitatis regiæ fastigiū. Iudæorum autem seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant vt præsentibus reb. aliquod expediret consiliū. Aristobulū enim iam penè totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorū opportunitatib. se autem non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite cōsultare absque illius conscientia. periculum autē iam esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent reipub. conducere. habere eos magnā facultatē, vires gentis, milites, & in ærario multā pecuniā: sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationē, nimirū deficiēte corpusculo. his dictis non multo post extremū halitū reddidit, exacto anno regni ix. vitæ tertio supra septuagesimū mulier supra sexū suū egregia, vt quæ mirū in modū honorū & imperandi cupida, operibus declarauit suā industriā, quasi exprobrās viris inscitiā, qui parū feliciter administrāt respublicas

semper enim præsentibus magis quàm futuris intenta, & omnia post habendo moderatæ gubernationi, neque ab honestate neque à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo pòst amiserit: quia & cum inimicis familiæ suę sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: quin & post obitum eius ex reliquiis malæ ipsius administrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen quàm diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιοῦσα τῶν μελλόντων, καὶ πάντα διὰ τῆς τῶν πραγμάτων ἐπιμελείας ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις ἄρχειν, ὅπως καλῶς, ὅπως δικαίως ἕνεκά γε τούτων ἐπιτρέφετο. εἰς γοῦν τοῦτο τὸ οἶκον ἀτυχίας τὰ σφάλματα ὠφελήσαντα, ὥστε ἂν μὴ πλείστων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν ὠφειλήσατο δυναστείαν, ὑπὸ θυμίᾳ τῶν μὴ σφετέρων γυναικὶ, χρόνοις δὲ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς εἰθ' ὑπὸ μισθοὺς ἔχουσι πρὸς τὸ ἦθος αὐτῆς τῷ αὐτῆς γνώμῃ φερομένοις δοῦναι, τῷ δὲ ἀρχῇ ἔρημον τῆς φερομένων ποτισιδήκη καὶ ξυμφορῶν ὑπὸ εἰκάλησι καὶ ταραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μὴ τῷ πλάτει τὸ βασίλειον. ὃ μὲν ἄλλῃ καιρὸν ἔτος ἄρξασα, εἰ εἰρήνη τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲν δὴ ἐπ' ἀλεξάνδρᾳ, τέλος ἔχει.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ λόγῳ τῆς Ἰωσήπου ἱστορίων τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντες ἔκριναν βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν. Κεφ. α.

Περὶ Ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἄμα τοῖς παισὶ προῆλθε, καὶ ὑρκανὸς φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα. Κεφ. β.

Ὡς Ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνελήφθη ὑπὸ Ἱεροσολυμιτῶν. Κεφ. γ.

Τρωμαῖοι καὶ Ἀριστοβούλου πρεσβεῖαι πρὸς Σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ.

Ὡς Ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας δικαιολογούμενοι. Κεφ. ε.

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν. Κεφ. ϛ.

Ὡς Ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις. Κεφ. ζ.

Ὡς πομπήϊος αἱρεῖ καὶ κρατεῖ τὸ ἱερὸν, καὶ τίνα κατὰ πόλιν, καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτοῦ. Κεφ. η.

Ὅτι Σκαύρου στρατεύσαντος ὑπὲρ τῆς βασίλειον ὄσαν τῷ Ἀρέτᾳ, Ἀντίπατρος πείθει τὸν Ἄραβα συμμαχεῖν περὶ αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ.

Ὡς Ἀλέξανδρος ὑπὸ Γαβινίου περιπεσὼν τῇ μάχῃ καὶ εἰς φρούριόν τι καταφυγὼν πολιορκεῖται. Κεφ. ι.

Ὡς φυγόντα ἐκ ῥώμης Ἀριστόβουλον εἰς Ἰουδαίαν λαβὼν Γαβίνιος αὖθις πάλιν ἀπέστρεψεν εἰς ῥώμην. Κεφ. ια.

Κράσσου καὶ τῶν ὑπὲρ Πάρθους στρατιᾶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβάσεις, καὶ σύλησις τοῦ ἱεροῦ χρημάτων. Κεφ. ιβ.

Φυγὴ πομπηΐου εἰς Ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς Συρίαν ὁρμή. Κεφ. ιγ.

Καίσαρος ἐπ' Αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς Ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ.

Ἀντιπάτρου ἀρετὴ καὶ φιλία πρὸς καίσαρα. Κεφ. ιε.

HÆC CONTINENTVR IN IOSEPHI LIBRO DECImoquarto Antiquitatum Iudaicarum.

Post contentionem de regno inter Aristobulum & Hyrcanum, conuentum est vt Aristobulus regnaret: Hyrcanus priuatam vitam degeret. Cap. I.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. Cap. II.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma. Cap. III.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium. Cap. IV.

Quomodo Hyrcanus & Aristobulus apud Pompeium de regno disceptauerint. Cap. V.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit. Cap. VI.

Hyerosolymitani portas Romanis claudunt. Cap. VII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat. Cap. VIII.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo feriit. Cap. IX.

Alexander à Gabinio victus in quodam castello oppugnatur. Cap. X.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa caprus, à Gabinio Romam remittitur. Cap. XI.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & sacrilegium. Cap. XII.

Pompeij in Epirum, & Scipionis in Syriam aduentus. Cap. XIII.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit. Cap. XIV.

Antipatri res gestæ, & cum Cæsare amicitia. Cap. XV.

Καίσαρος ὑπὲρ τῶν πρὸς Ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις.
Ὅτι Ἀντίπατρος τοῖς πᾶσι Ἡρῴδην μὲν τὸν Γαλιλαίας προνοίαν, Φασαήλῳ δὲ τὴν Ἱεροσολύμων. καὶ ὡς Σέξτος Καῖσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν Ἡρῴδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ.
Ὡς κάσσιος τότε Ἰουδαίοις ἐπέκεισε, καὶ τάλαντα τὰ ὡς παρ' αὐτῶν εἰσεφέρετο. Κεφ. ιη.
Ὡς Μάλιχος ὑπεβάλλετο, Ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ.
Ὡς Ἡρῴδης ὑπὲρ τοῦ Μαλίχου τὸν κάσσιον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ.
Ὡς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου βουλόμενον τῶν πατρίων τυγχάνειν Ἡρῴδης ἀπαντήσας τρέπεται καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα.
Ὅτι Ἡρῴδης ἐν Βιθυνίᾳ Ἀντωνίῳ πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν αὐτόν, διὰ τοῦτο τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουληθέντας οὐκ ἐδέξατο. Κεφ. κβ.
Πῶς Ἀντώνιος εἰς Συρίαν Ἀντιγόνου Ἡρῴδην καὶ Φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ.
Στρατεία Πάρθων εἰς Συρίαν, καθ' ἣν τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν Ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ.
Ὡς οἱ Πάρθοι Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε.
Ὡς Ἡρῴδης εἰς τὴν Ῥώμην Ἀντωνίου ἀπεδήχθη· ὑπὸ δὲ συγκλήτου βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας. Κεφ. κς.
Ἐκλοις Ἡρῴδου ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ μάχη πρὸς Ἀντίγονον. Κεφ. κζ.
Πῶς ὑπὸ Σωσίου καὶ Ἡρῴδου Ἀντίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη.

Cæsaris literæ, & senatusconsulta de Iudæorum amicitia. CAP. XVI.
Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimẽ committit: & quòd Sextus Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit. CAP. XVII.
Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.
Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.
Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit. CAP. XX.
Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat, quo factum est, vt ille accusatores eius non admiserit. CAP. XXII.
Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaëlo tetrarchas constituit. CAP. XXIII.
Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captiuos abducunt. CAP. XXV.
Herodes Romæ à Senatu Iudææ rex declaratur. CAP. XXVI.
Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum. CAP. XXVII.
Antigonus à Sosio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSQVARTVS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quę deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes quàm ne quid vel per ignorantiam vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio, ne suam fidem sequentes fallant & inducant in errorem aliquem. Cùm igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit. in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antè diximus. reliqui etiam eius factionis homines cùm victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & fratrem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptáque fide, iunctísque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

Κεφάλαιον α'.

Ἀριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντος ἐκείνῳ βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δ' ἰδιωτεύειν.

ΤΑ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δ' ἑξῆς ἀκόλουθα καὶ πρέποντα νῦν ἐρεῖν, οὐκ ἄλλου τινὸς, ἢ τῆς μηδὲν παραλείπειν τῶν πεπραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ὀκνηρίαν ἢ δι' ὀλιγωρίαν τῆς μνήμης, προμηθούμενοι. τὴν μὲν ἱστορίαν καὶ τὴν μίμησιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πεπραγμάτων δι' τὴν ἀρχαιότητα δηλοῦμεν, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τέτ' ὄξιν ἔκτε τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀναγνωσομένοις ἔχειν, ὡσὰν μὴ χαρίεντός τινος, καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπρέπειαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δ' μᾶλλον, τῆς ἀκριβείας ταῖς συγγραφεῦσι σοχάζεσθαι δεῖ, καὶ τῷ ταληθῆ λέγειν ὡς ἐν ἐκείνοις αὐτοὶ, πιστεύειν αὐτοῖς μέλλωσι. ἀρξαμένου τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης ὑρκανοῦ τῷ γ' ἔτει τῆς ζ καὶ ὁ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμος, ὑπατευόντος Ῥωμαίων Κοίντου ὀρτησίου, καὶ Κοίντου μετέλλου, ὃς δὴ καὶ κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον δίδυς ἐπέφερε πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλος, καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γενομένης πρὸς ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῷ στρατοπέδῳ αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, οὓ γενομένου, φόβῳ πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ὑρκανὸς, ἔνθα συνέβαινε κατεῖρχθαι τὴν ἀριστοβούλου γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ ὑπὸ τῆς μητρὸς καθὰς προεῖρηκα μεν. καὶ τοὺς ἀπιστασιώτας δὲ καταφυγόντας εἰς τὸν τοῦ ἱεροῦ περίβολον, αἴρει προσβαλών. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τὴν ἔχθραν ὅτι τῷ βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα ὅτι τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταπασασάμενοι τῇ πλήθους παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑρκανὸς δ' ὡς ἰδιώτης, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀριστοβούλου.

Περὶ

Κεφάλαιον ϛ'.

Περὶ ἀντιπάτρου τοῦ γένους αὐτοῦ, καὶ πῶς ἔσχεν εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ περιβεβλημένος. καὶ ὑρκανοῦ φυγὴ πρὸς ἀρέταν τὸν τῶν ἀράβων βασιλέα.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

ΦΙλος δὲ τῷ ὑρκανῷ ἰδουμαῖος ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν δυσπόρων χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστὴς, ἀλλοφύλως εἶχε πρὸς τὸν ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν πρὸς ὑρκανὸν οἰκειότητα. νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, τὸν μὲν υἱὸς εἶναι τοῦ πρώτου ἰουδαίων, τοῦ δὲ βαβυλῶνος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος ἡρῴδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τοῦ ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς γενομένῳ. ὡς ἐν καιρῷ δηλώσομεν. ὄνομα τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦτο ἦν τοὔνομα. ὃν ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ γραπτῶν ὑπεδεξάντων ὅλης τῆς ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμογνωμονοῦντας αὐτοῖς ἀράβας καὶ γαζαίους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλοὺς αὐτοὺς καὶ μεγάλους ἐξιδιωσάμενον δωρεᾶις. τοῦ οὖν τοῦ ἀριστοβούλου δυναστείαν ὀνειδίσεως ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μήπι παθὴ δι' ὃ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, δόσεωις ἢ κρύφα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τοῖς ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἄδικον εἶναι λέγων πλεονεξίαν ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν ταύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτοῦ ἔσαν ἐκεῖνα διὰ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις τε συνεχῶς πρὸς τὸν ὑρκανὸν ποιούμενος διατριβὰς, καὶ ὅπως κινδυνεύσῃ τοῦ ζῆν, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους τοῦ ἀριστοβούλου μᾶλλον ἀθυμεῖν καιρὸν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀφεῖναι, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις ὑρκανὸς ἡδέως μὲν τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ δι' ἀβουλίαν δὲ ὑπείκων ὁ πρωτεύων ῥᾳδίως. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν τὸ ἄφοβον καὶ τὸ παρημελημένον τῆς διανοίας, τοῖς ὄρεσιν ἀγρυπνεῖ καὶ ἀνανδρον ἐδόκουν. τῆς δ' ἐναντίας φύσεως ἦν ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διαπυρούμενος τὸ φρόνημα. ἐπειδὴ τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, καὶ προσέχοντα ἤδη τοῖς λόγοις τὸν ὑρκανον, καὶ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας πλατόμενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλον, ὡς ἐπὶ νεῖναι θέλοντα, καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθῃ, πρὸς ἀρέταν αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν ἀράβων βασιλέα. πεισθέντι γὰρ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχος ὑπισχνεῖται. ὁ δὴ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι δ' ὅμορος τῇ ἰουδαίᾳ ἡ ἀραβία. καὶ δὴ πέμψαι πρῶτος ὑρκανὸς πρὸς τὸν ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον, πληθόμενον πίστεως, ὡς ἂν σωθῶσι τοῖς ἐλθοῦσι ἱκέτην αὐτοῦ γενόμενον. λαβὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρος, ὑπέστρεψε πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀλίγον λαβὼν αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν νύκτωρ, καὶ πολὺν ἀνύσας ὁδὸν, ἤκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια τοῦ ἀρέτα. μάλιστα δὲ ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ, κατέλυε τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν παρακαλῶν, καὶ τὴν ἐκείνης ἡμέρας πλείω καὶ οὐκ ἀνίεις, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς προτείνων, πείθῃ τὸν ἀρέταν. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ ὑρκανὸς ὑπῆρχετο αὐτῷ καταχθεὶς, καὶ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τήν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῷ ἀραβῶν ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λιβιὰς, θαραβασὰ,

AMicus autem quidam Hyrcani Idumæ- II.
nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quòd ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primùm vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quẽ ab Alexandro rege & eius vxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multísque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancularijs obtrectationibus effecit vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vsurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, cúmque ætatis prærogatiua spoliasset, eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret. quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cùm igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandem vrgendo ægrè obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: ídque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antiparet ad regem, acceptúrus ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò pòst assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quàm erat Aretæ regia: & quòd esset regi amicissimus, rogabat eum vt Hyrcanum in III.
Iudæam restitueret, & instando quotidie dandóque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa,

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens quinquaginta millia pedeſtris ſimul & equeſtris exercitus, móxque vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deferentibus Ariſtobulum. ſed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur inſtante azimorum feſto quod Paſcha vocamus, optimates Iudæorum relicta ſua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias vir iuſtus & Deo carus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras ſe abdidit. ciuile bellum præſentiens, hūc in caſtra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Ariſtobulum, & quotquot eius factionem ſequebantur: id cùm diu recuſans cogeretur à turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus vniuerſi huius mundi rex, quoniam & hi qui mecum ſtant tuus ſunt populꝰ, & qui oppugnantur tui ſacerdotes ſunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum quidam ex Iudæis viri perditi, & obruerunt lapidibus, quam crudelitatē Deus vltus eſt continuo, cædíſque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſuperuenit Paſcha, in quo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. quibus quia carebant obſeſſi, rogauerunt ſuos tribules vt accepta quantam poſtularent pecunia, victimarum copiam ſibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiſerunt precium. at illi accepta pecunia non reddiderunt victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem quibus perpactorum ſpeciem illuſum fuit, orauerunt Deum vt pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

ἄγαλλα, ἀθώνη, ζώαρα, ὀρώνη, μαρίσσα, ῥύδδα, λοῦσα, ὄρυβα.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συμβάλλεται τῷ Ἀρέτᾳ καὶ εἰς Ἱεροσόλυμα.

ΤΟύτων αὐτῷ τῷ ὑποσχέσεων γενομένων, ἀρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἀριστόβουλον, μετὰ μυριάδων ἱππικοῦ ἅμα καὶ πέζης στρατοῦ, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μὴ τῷ νίκῃ φεύγειν ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ ἀριστόβουλος, ἔφυγε εἰς Ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τῷ ἀράβων βασιλεῖ πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγών, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προσδεομένου καὶ τοῦ δήμου τοῦ ὑρκανοῦ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰς στρατοπέδας τῷ ἀράβων καὶ τῷ ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γενομένων κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς ἣν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς αἴγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος καὶ θεοφιλὴς, ὃς καιρομβρίας ποτὲ οὔσης ὗσαι τῷ θεῷ λύσας αὐχμόν, καὶ γῆ ὑόμενος ἐπήκοος ὁ θεὸς ὢν, ἐκρυψε αὐτὸν ἀφ' ὧν τὸν πόλεμον ὁρᾶν ἐβουλεύοντο. συναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῷ ἰουδαίων, κίονιον ὡς ἔπαυσε τὸν καιρομβρίας ὑόμενος, ἵν' οὕτως ἀρὰς κατὰ ἀριστοβούλου καὶ τῷ συστασιαστῶν αὐτοῦ ὀμόσῃται. ἐπεὶ δὲ αἰτιλόγων καὶ ἀδαιτύμῳ ἐοικότα τὸ πλῆθος, τὰς μάσους αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῷ ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν ἐστῶτες σοὶ δῆμος ὄντες, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνους ἀκοῦσαι, μήτ' ἐκείνων ἀδίκως τούτοις ἀδικαλοῦσιν εἰς τέλος ἀγανῆν. καὶ τὸν μὲν ταῦτ' δέξαμενον φείσασθαι οἱ πονηροὶ τῷ ἰουδαίων κατέλυσαν. ὁ δὲ θεὸς ταύτης αὐτοὺς ἀδικήματα ἐπεμωρήσατο τῆς ἀμότητος, καὶ δίκλιν εἰσεφέρατο τῆς ὀνίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων γὰρ τῷ ἱερέων καὶ τῶ ἀριστοβούλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν ἧς λῶαι τὴν καλουμένην φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ἀποροῦντος δὲ δήμου οἱ φὲ τὸν ἀριστόβουλον, δέξασαν αὐτοῖς τὰς ὁμοφύλους ἀδικεῖν, χρήματα λαβόντας αὐτὶ τῷ θυμάτων ὅσα θέλουσιν. τῷ δὲ, εἰ βούλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελεύοντες, προθύμως ὑπέσχοντο. ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπίσησαν, καὶ δίκλιν τῷ τειχῶν καθιμήσαντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς τοῦτο πονηρίας ἦλθον ὥς τε ἀδαβῶσαι τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ φεῖς τῶν θυσίαν μὴ ἀδαχόντας τοῖς δομῴοις. ἀδαπορηθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς, εὔξαντο τῷ θεῷ, δίκλιν αὐτῶν εἰσφέρασθαι ἀδὰ τῷ ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τῶν πωρείαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἐπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἀπάσης τ' χώρας διέφθειρεν, ὡς τ μόδιον τ σίτου τότ' αὐτοῖς ὀξωνεῖσθαι δραχμῶν πεντεκαίδεκα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Υρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος πρεσβεῖαι πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπει καὶ σκαῦρον εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲν καὶ μετέλλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἠρηκότας δύο ἐφ', αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἠπείγετο. ἐπαγγελλομένου δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' ἀμφοτέρων πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιοῦντος ἑκατέρῳ. ὑπισχνουμένων δὲ, ἀριστοβούλῳ μὲν, ὡ δώσοντι τάλαντα, τῷ δὲ ὑρκανῷ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, ὡς σαφὲς ἦν τὸν ἀριστοβούλῳ ὑπάρχειν χρήματα· πορίσαι γὰρ οὐ δυνατὸς ἦν, καὶ μεγαλόψυχος ἦν, καὶ μᾶλλον ἐξιώτερον ἠξίου τυγχάνειν. ὁ δὲ καὶ πάνυ ἦν, καὶ γλίχρος ὢν μᾶλλον τὸ ἄπιστον πρᾶσσειν ἐπαγγελίαις. οὐ γὰρ ἴσον ἦν βίᾳ πόλιν ἑλεῖν, ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν καὶ δυνατὴν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν καὶ τὸ ναβαταίων πλῆθος, οὐκ ἄν πρὸς πόλεμον ὡρμημένους. τούτῳ τοίνυν προθύμως ἐπὶ τὰς προειρημένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὴν ἀρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν ῥωμαίων ἀποδεῖξαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μὴ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τὴν ἀρέταν καὶ ὑρκανὸν ἐστρατεύσατο. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὅπου τὸν καλούμενον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει περὶ ἑπτακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καφαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαμολογούμενοι.

ΜΕΤ' οὐ πολὺ δὲ πομπήϊος εἰς δαμασκὸν ἀφικομένου, καὶ κοίλης συρίας ὅπου τοὺς, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ὡς ὅλης συρίας καὶ αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἐστεμμένον δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ὃν πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων οὕτως, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσοῦ τετρακισχιλίων. καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἔτι ἄμπελος, εἴτε κῆπος, τρυφὴν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. τοῦτο μὲν τοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διὸς τοῦ καπιτωλίου, ὑπογραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν ἰουδαίων βασιλέως. ἐτιμήθη δ' εἶναι, πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγοντα πέμψαι τῶν ἰουδαίων δωσόμενον. μετ' οὐ πολὺ δ' ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ ὑρκανοῦ, νικόδημος δ' ὑπὲρ ἀριστοβούλου. ὃς δὲ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, γαβινίου μὲν πρότερον, σκαύρου δ' ὕστερον, τοῦ μὲν ἑξακόσια, τοῦ δὲ τριακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθροὺς καὶ τούτους αὐτῷ κατασκευάζων. κελεύσας δ' ἦκειν τοὺς ἀμφισβητοῦντας, ἐνίσταμένου τοῦ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τοῦ χειμαδίου, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν δαμασκηνὸν, καὶ τοῦ τε ἄκεσε ἐν παρόδῳ τοῦ ἐν ἀπαμείᾳ κατασπαφενίου ὁ κυζικηνὸς ἐπέσχεν αὐτοκρ. καὶ τοῦ πολέμαρχου τοῦ ἰδουμαίου χωρὶς κατενόησεν αἰδρὸς πονηροῦ, καὶ ἐδὲν ἐλάττονος δυνατοῦ τοῦ ξιπολίτου τοῦ πολεμαρχήσαντος, οὗ πρὸ καὶ δύο ἐτύγχανεν αὐτῷ,

A

B

C

D

E

F

G

Cap. IV.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

INterea Pompeius Scaurum misit in Syriam, I V.
ipse in Armenia distentus bello, quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damascum venit, recèns captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt obuiam, tã ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cùm Aristobulus polliceretur cccc. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cùm maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem adeò munitam & validam, quam profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denuncians Aretæ vt recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæsis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

Cap. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerant.

NOn multo autem post cùm Pompeius Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atq; Iudæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus τρυφολὴ, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiã nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri regis Iudæorum: extimabatúrque quingentis talentis. fertur autem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulo pòst iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos qui acceperant pecuniam, primùm Gabinius, deinde Scaurus, ille ccc. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cùm iussissent eis ad se disceptatorem venire, ineunte verè copiis ex hybernis reuocatis in Damascenum agrum profectus est: obitérque arcem in Apamia diruit, quàm Antiochus Cyzicenus munierat: & Prolemæi Mennæi ditionem considerauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionysius Tripolitanus, qui securi percussus est, affinitate etiam ei coniunctus

mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella Damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit, & eorum principes: qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vt eam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quòd cùm maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eum è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuę gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimoniũ citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamantáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violẽtia dimiſit eos placidè: promittens ſe vẽturum in eorum ditionem, quàm primum inſpexiſſet res Nabatheorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſſis profectus eſt ad oppidum Delium, & inde in Iudæam ſe contulit,

VI.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupauerit.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteráque Syria copiis auxiliaribus, aliiſque Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeij rurſum in arcem ſe recepit. idque iterum & tertiò fecit, ſimul

A χιλίοις μέντοι ταλάντοις ἐξωνησαμένου τὸν ἐκ τῆς ἀμβρακίας τιμωρίαν, οἷς πομπήιος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδα χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διῆλθεν δὲ τὰς πόλεις τὴν τε ἡλίου πόλιν καὶ χαλκίδα, καὶ τὸ διείργον ὄρος, ὑπερβαλὼν τὴν κοίλην συριαν ὁρμωμένου συείου, ἀπὸ τῆς πέλλης εἰς δαμασκὸν ἦκεν. ἔνθα δὲ καὶ τῶν ἰουδαίων

B διήκουσε καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἳ περὶ τε ἀλλήλους διεφέροντο ὅτε ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος περὶ ἀμφοτέρους. τὸ μὲν γὰρ ἀξιοῦν βασιλεύεσθαι, παρὰ δίκαιον ἦν ἐν τοῖς ἱεροῖς οἵτινες τῶν πατρίων ἦρχον. ὄντας δὲ τούτους δυνάστας τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μεταγαγὼν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως καὶ δοῦλοι γένοιντο. ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅτι προεσβύτερος ὢν ἀφαιρεθείη τὸ πρωτεῖον ὑπ' ἀριστοβούλου, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὑτῷ, τὰ δὲ ἄλλην βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ

C τὰ πειρατήρια τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῦτον εἰς τὸν συσήσαντα διέβαλλεν. οὐκ ἂν οὐδὲ ἀποστῆναι λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιος τε καὶ ταραχώδης ὑπῆρχεν. συνηγόρουν δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων αὐτοπαγῶς ἀδικουμένων. ὁ δὲ τὸ μὲν ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς ἀρχῆς, τὸν σκέπτον φύσιν ἠσπάτο ἄπρακτον ὄντα, καὶ δι' ἣν τοῦτ' ἐκαταφρόνητον. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φέβω τῷ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆναι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ ὑπελθεῖν.

D πρωτοπροδοσίᾳ δ' αὐτὸν, τοῦτο ὅπερ ἐκ ἀλέξανδρον τὸν πατέρα καὶ δι' ἃ μάρτυρας τούτων σκάλει τοὺς υἱοὺς καὶ σοβαρωτέρους, ὧν ἐβδελύττοντο τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ δίκην ὑφέξοντας, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προσιόντες ὑπέκειντο. πομπήιος δὲ τούτων ἀκούσας, ἐκ κατηγορίας ἀριστοβούλου βίαν, τὴν μὲν αὐτοῦ ἀπέπεμψε δεδεμένην ἐφ' ἁλεχθεὶς προφάσει, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ τῆς ναβαταίων φρούρια

E ἴδοι. τοὺς δὲ σκέλδυσιν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων δίμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν δοποσήσῃ καὶ δι' ἀκλειδίᾳ τὴν παρόδων. ἔτυχε μέντοι τοῦτο ἐξ ἀριστοβούλου γνώμωμον. οὐ γὰρ ἀπαμείνας οὐδὲν ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήιος, εἰς δίλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς πομπήιος στρατηγήματι χειρώσατο τὰ φρούρια παρέλαβεν.

ὈΡγίζετο δὲ διὰ τούτους πομπήιος, καὶ τὴν διὰ τοὺς ναβαταίους ἀπάλαβὼν στρατιὰν, ἐκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας ἐπακουρίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ ἐγγὺς μειφάθου πέλλης καὶ συνεδόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας δεξιόντι τὴν μεσόγαιον, ἔνθα ἔστι φοβερὰ χαλλὲς ὄρυμα, ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστοβούλου συμπεφευγότος, πέμψας σκέλδυσιν ἧκεν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ἐγγυσάμενος πολλὰ μὲν πολεμεῖν ῥωμαίοις κάτοσι, καὶ διαμολογησάμενος πρὸς τὰ ἀξιούμενα, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει πομπήιος συγχωρήσαντος. καὶ ἓξ τὰ ἑπόμενα δίκην ἔξις, ἅμα

μὲν

μὴ τ' κολακεύων ὑπ' αὐτ' φδὲ τ' βασιλείας ἐλπίδα, καὶ φοὸς ἕκαστον ὧν σκεύδυσε πομπηίῳ ὑπακούειν ὑποκεινόμυος. ἅμα ὃ αἰαχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ὑφ' τῶ μὴ καθαλύειν αὐτὸν, καὶ φοὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτ' φδασκδιαζόμυος, διδιὼς μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν φδεισήσῃ. κελδόντος δὲ πομπηίου φδαδιδόναι τὰ ἐρύματα, καὶ τοῖς φρουεάρχαις ὅπι σέλλειν τῇ ἑαυτῶ χειρὶ, φδαδίχεδαι δ' ἄλλος ἀφείρεδ, πείδεται μὴν, δυσαναχετῶν δ' αἰσχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἐν φδασκδῇ τῶ πολεμεῖν ἐμένεδ. καὶ μετ' οὐ πολὺ πομπηίῳ φραπὰν ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμυοι τινὲς ἀπὸ πόντου, τὴν μιθριδάτου τελδυτὴν ἐμηύοντι, δῆλα φαρνάκου τῶ παιδὸς αὐτ' ἠμομδηκότος.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

ΜΕταπιδυσάμυος δὲ δὴ ἱεριχοῦντα, οὗ τ' φοίνικα ξύφεδαι συμβέβηκε, καὶ τὸ ὀποβάλσαμον μύον ἀκρότατον, ὃ τῶν θαμνων τμνομδμύων ὄξυ λίθῳ αἰαπιδύει ἄσπιρ ὀπὸς, ἕως δὴ ἱεροσόλυμα ἐχώρ. καὶ μετανοήσας ἀριστόβυλος, ἀφικνεῖ φοὸς πομπηῖον. καὶ χρήματα διδοὺς, καὶ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδιχόμυος, παρεκάλει παύσασδ τῶ πολέμυ, καὶ φοάττειν μετ' εἰρλνης ὅπ βούλεται. συλλογοὺς δὲ πομπηίῳ αὐτ' δομδῶ, πέμπει γαβίνιον καὶ στρατώτας, δῆ τε τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν, οὐ μὴν ἐφεάχθη τι τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ γαβίνιος τῆς τε πόλεως ἀποκλειδθεὶς, καὶ τὰ χρήματα μὴ λαδὼν τῶν ἀριστοδούλου στρατιωτῶν οὐκ ὀπίζεφάντων τὰ συγκείμυα ἡμίν. ὀργὴ δὲ δὴ τούτοις πομπήιον λαμδάνει, καὶ τὸν ἀριστόβυλον ἐν φυλακῇ καταστήσας, αὐτὸς δὴ τὴν πόλιν ἤρχε, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἔσαν ὀχυρὰν, μόνῳ δ' τῶν βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσαν. φδειήρχε γὰρ αὐτὴν φάραγξ δύρεῖά τε καὶ βαδεῖα ἐντὸς ἀπολαμδάνουσα τὸ ἱερὸν, λιδίνῳ φδιδόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμύον.

Κεφάλαιον η'.

Ως πομπηίῳ αἱρεῖ κρατὸς τὸ ἱερὸν & τὴν κάτω πόλιν, καὶ φδὶ τῆς θεοσεδείας αὐτῶ.

ΗΝ δ' τῶν αὐθρώπων σύδὲν σάσις, ἐχ ὁμογνωμόνων φδὶ τῶν ἐντὸς τῶν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει φδαδιδόναι πομπηίῳ τὴν πόλιν, οἱ δὲ τὰ ἀριστοδούλυ φρονεωῦντες, ἀποκλείειν τε καὶ πολεμεῖν παρήνουν, τῶν κρείττονα ἔχειν δοκοῦντα. φδάσαντες δ' οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμδάνουσι, καὶ τὴν τείνουσαν ἀπ' αὐτῶ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοπτον, εἰς πολιορκίαν δ' ἐφίζόμυοι. οἱ δ' ἕτεροι δεξάμυοι τὴν στρατιὰν, ἐνεχείρησαν πομπηίῳ τὴν τ' πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. πομπηίου δ' πείσαντα τὸν στράτηγον πέμπας σὺν στρατῷ, τὴν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια ἐφεύρει, καὶ τὰς οἰκίας τὰς φοὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ἔσα ἦν ἔξω, φδὶ τὸ ἱερὸν ὠχύρου. καὶ τὸ μὲν φρόντον, λόγοις συμβατηρίοις τοῖς ἐντὸς φροσφέρειν. οὐχ ὑπακουόντων δὲ εἰς ἃ φροσεκαλεῖτο, τὰ πρὸς ἑσπέραν ἐτείχισε χωρία, φοὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ φροθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπηίῳ δὲ ἔσωθεν στρατοπδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον τῶ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἦν δὴ μάχη. αἰσήκεσαν δὲ καὶ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρος δ' ὀρώρυκτο, καὶ βαδεῖα φρείχε φάραγγ. ἀπερρώγει γὰρ καὶ τὰ φοὸς τὴν πόλιν, τῆς γεφύρας ἀπτεθαμμύης

A spe regni Pompeio obsecundãs, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioquin: paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo pòst Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Põto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

B

Cap. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cùm prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima & opobalsamum prouenit inter vnguẽta præcipuũ, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modũ scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus antè actorũ pœnitẽs obuiã ei venit, & oblatis pecuniis etiã intra Hierosolyma cũ admittẽs, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Põpeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehemẽter Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantùm è septentrionali latere iniurijs expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur.

C

D

VIII.

Cap. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam cẽsebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi cum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliáque propinqua ędificia muniebat. & primùm conditiones pacis eis obtulit: quas cùm non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus poscceret. Pompeius verò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia, sublato põte,

E

F

G

qua parte Pompeius erat cum ſuo contubernio.erigebántque quotidie magno labore aggerem Romani,cędentes circumquaque arbores, quod opus vbi perfectum eſt, ægrè completa foſſa propter immenſam altitudinem,admotis machinis à Tyro aduectis, quatiebat tẽplum ſaxis miſſilibus. ſed niſi patrius nobis mos eſſet per otium ſeptimum quemque diem exigere,non potuiſſent abſoluere aggerem vetantibus aduerſariis. prohibere enim vim inferentes lex permittit, ſed opus facientem hoſtem impedire nos nõ ſinit, quod vbi animaduerterunt Romani, ſabbatis neque eminus inceſſebant telis Iudæos, neque manus cum eis conſerebant:tantùm erigebãt aggerem & turres,machináſque admouebãt, vt eius poſtridie aduerſus nos vti poſſent. Facile eſt autem vel hinc diſcere,quanta pietate Deum colamus,& quàm obſeruantes legum ſimus,quandoquidẽ oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus ſolemnia peragerentur ſacrificia,bis per ſingulos dies mane & circa nonam horam ſuper altari immolantibus noſtris ſacerdotibus, ac ne in extremo quidem diſcrimine ſacra intermittentibus.etenim capto templo tertio demum menſe,die iciunij, CLXXIX. Olympiade. C. Antonio,M. Tullio Cicerone Coſſ.hoſtis quidem irrupens iugulabat omnes obuios:illi verò nihilominus ſacris operabantur, neque metu mortis,neque iam cæſorum multitudine abſterriti,paſſuri quicquid liberet victori potius quàm deſerturi altaria, aut aliquid omiſſuri præſcriptum patriis legibus. quòd autem hæc non famula ſit in pietatis laudem confícta, ſed rei veritas,atteſtantur omnes qui res à Pompeio geſtas conſcripſerunt,& in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæque conditor hiſtoriæ T. Liuius. Nam concuſſa turri maxima crebris arietis ictibus, collapſaq; & ſecum ruinam trahente muri proximi,certatim infuderunt ſe hoſtium agmina.ſed primus euaſit per ruinas Cornelius Fauſtus Syllæ filius, ſequẽte cohorte militum.mox alia parte Furius centurio cũ ſuis manipularibus:& inter vtrumque Fabius & ipſe centurio cum manu ſuorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confoſſi cadebant, alij mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta ſemetipſos iactabant,aut ſubiectis in ædes ignibus concremabantur,non ſuſtinentes ſpectare quæ patrabantur ab hoſtibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia. Romanorum perpauci deſiderati ſunt. Captus eſt Abſalom⁹, patruus ſimul & ſocer Ariſtobuli. Læſa etiam eſt non mediocriter templi religio, humanis antehac nec veſtigiis,penetrati, nec oculis. Introgreſs⁹ eſt enim in illud Pompeius,& vnà cum eo nõ pauci alij, & inſpexerunt quę nefas eſt videre niſi ſolis ſacerdotibus. cúmque intus eſſent ex auro menſa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia,præterea in theſauris ſacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, ſed hic quoque ſui ſimilis fuit,& nihil cõmiſit

A ἐφ' οὗ δὴ τὸ πομπήϊος. καὶ τὸ χῶμα ὀσημέραι τάλαι-
πωρούμενον ἐπήγειρτο, τῶν μὲν τὴν πρὸς ἕλω ῥω-
μαίων. καὶ ἐπειδή ποτ' εἶχεν ἱκανῶς, μέλις πλησθείσης
τὰ τάφρου βάθος ἄπρακτον, προσβαλὼν μηχαναῖς τε
ὀργανα ἐκ τύρου κομισθέντα, βλητήσας κατέσεσε
τὸ ἱερὸν τοῖς πυροβόλοις. εἰ δὲ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀργεῖν
τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, ἐκ ἂν πνύθη τὸ χῶμα, κα-
λυόντων ἐκείνων. ἄρχοντας γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας
B ἀμυνάσθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρᾶντας τοὺς
πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ κὴ ῥωμαῖοι συνιδόντες, κατ'
ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἃς δὴ σάββατα καλοῦσιν, οὔτ'
ἔβαλλον τοὺς ἰουδαίους, οὔτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπῆντων.
χοῦν δὲ καὶ πύργους αἴρεσαν, καὶ τὰ μηχανήματα
προσῆγον, ὡς τοῦτο αὐτοὺς ἐκ τὴν ὕστερον ἐργᾶται τού-
τοις εἴη. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὴν ὑμᾶς βολὴν
ἧς ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείας, καὶ τὴν φυλα-
κὴν τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας, δεῖ φό-
C βου ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς
τῆς ἡμέρας περὶ τε καὶ περὶ ἑπτάτην ὥραν, ἱερουρ-
γούντων ἔνδον τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' ἐν τῷ πρὸς
προσβολὰς δύσκολον εἶναι, τὰς θυσίας παρεκτείνειν.
καὶ γὰρ ἁλούσης τῆς πόλεως περὶ τέτταρα μῆνα τῆς νη-
στείας ἡμέρᾳ κὴ τῶν ἑπτάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ
ἑκατοστὴν ὀλυμπιάδα, ὑπατευόντων γαΐου αὐτω-
νίου, καὶ μάρκου τυλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι
μὴ εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ
D πρὸς ταῖς θυσίαις οὐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέ-
λουν, οὔτε διὰ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τὰς ψυχὰς, οὔτε
διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἤδη φονευομένων. αἰσχυνόμε-
νοι δεισιδαίμονα. πᾶν γὰρ ὅτι δίοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐ-
τοῖς ἀνομεῖνται τοῖς βωμοῖς προσῆττον εἶναι νομίζοντες.
ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὅτι δὲ οὐ λόγῳ ταῦτα
μόνον ἐστὶν ἐγκώμιον φιλοθεὸς δεισιδαίμονα ἐμφαίνων,
ἀλλ' ἀληθεία, μάρτυρες οἱ πάντες οἱ τὰς κατὰ πομ-
πήϊον πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς καὶ στράβων καὶ
E νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις, τίτος λίβιος, ὁ τῆς
ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ δὲ τοῦ μηχανή-
ματος προσπεσόντος, σφαδεὶς ὁ μέγιστος τῶν
πύργων κατεφλίχθη, καὶ παρέῤῥηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο
μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δὲ αὐτῶν κορνήλιος φαῦ-
στος σύλλα παῖς συὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ στρατιώταις ἐπέβη
τοῦ τείχους. μεθ' ὃν αὐτὸν, φούριος ἑκατοντάρχης, ἄ-
F λλοι τῶν ἑπομένων κὴ ἑξῆς. μέσων δὲ
φάβιος κὴ αὐτὸς ἑκατοντάρχης σὺν σφίσι καρτε-
φόνει δ' ἦν πάντα ἀπλῶς. κὴ τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν κατὰ
ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων αὐτοχειρίᾳ. εἰσὶ δ' οἳ καὶ
κὴ κρημνῶν ἑαυτοὺς ἔῤῥιπτον, κὴ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς
οἰκίας ἐνεπίμπρασαν. τὰ γινόμενα καρτερεῖν οὐκ
ἰσχύοντες, ἔπεσον δὲ, τῶν μὲν ἰουδαίων, εἰς μυ-
ρίους καὶ δυσχιλίους, ῥωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἐλή-
φθη δὲ ἀρχιμέλαιτος καὶ ἀψαλώμος, θεῖος ἄμα
καὶ πενθερὸς ἀριστοβούλου. παρῆν δὲ οὐ μικρὰ
καὶ τὰ ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις καὶ ἀό-
ρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἔντος ὁ πομπήϊος, καὶ τῶν
περὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν
τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δὲ τετρακίς τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἱε-
ρᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χρημάτων δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων
εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καθ' τούτῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως

ἐπράξεν

ἐωσεβξεν ἀρετῆς. τῆτε ὑστεραίᾳ καθαίρεν Ἡσαγγέλος τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπόλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἐπιφέρειν τῷ θεῷ, τὸν ἀρχιερωσύνῃ ἀποδοκεν ὑρκανῷ, δι' ἃ τε τἄλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τὸν ἰουδαίους ἀριστοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς αἰτίους τε πολέμου, τῆς πόλεως διεχρήσατο. τὸν δὲ φαῦστον καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος πρόθυμως ἐπέβησαν, τῇ πρώτῃ ἀριστείων ἠξίωσε, καὶ τὰ μὲν ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου ῥωμαίοις ἐποίησεν. αἳ δὲ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο τῆς κοίλης συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τὴν σφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος ὃ πρὶν μέγα πρότερον ἀειρόμενον, ἐντὸς ἠδίων ὅρων συνέστειλεν. καὶ γάδαρα μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν κατασκαφεῖσαν, αὖ ἔκτισε, δημητρίῳ χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελεύθερῳ ἑαυτοῦ, τὰς δὲ λοιπὰς ἵππον καὶ πανδόπλιν, καὶ πέλλαν, καὶ δῖον, καὶ σκυθόπολιν, ἔτι τε μάρισσαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰάμνειαν, καὶ ἀρέθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χώρις τῶν κατεσκαμμένων. γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ ἰόππην, καὶ δώρα, καὶ στράτωνος τὸν πύργον, ἃ κτίσαντες αὐτοῖς ἡρώδου μεγαλοφρόνως, καὶ λιμέσι τε καὶ νεῴς κοσμήσαντος, μετωνομάσθη καισάρεια, πάσας ὁ πομπήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ φορολογήτους τῇ ἐπαρχίᾳ. τοῦτον τοῦ σαθοις τοῖς ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τὸν τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλομεν, καὶ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέστημεν. καὶ τὸν χρόνον ὃν τοῖς ὅπλοις ἐπησάμεθα τοὺς σφετέρους ἀφελόμενοι, ταύτῳ ὑπηκόους ἐγενόμεθα ἀποδοῦναι τοῖς σφετέροις. καὶ προσέτι πλείω ἢ μύρια τάλαντα ῥωμαίοις ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο, καὶ βασιλείας πρότερον τοῖς κατὰ γένος ἀρχιερεῦσι διδομένης τιμῆ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγήματο. καὶ τοῦτο μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐροῦμεν. πομπήϊος δὲ τὸν κοίλην συρίαν ἕως εὐφράτου ποταμοῦ καὶ αἰγύπτου σκαύρῳ ἐπέστησε καὶ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅθι κιλικίαν ἔχετο, ἐπομένους εἰς ῥώμην. ἐπέστελλε δὲ, μετὰ τῆς χώρας καὶ ἀριστόβουλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ πρότερος αἰτήσας, συνεκομίζετο εἰς ῥώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

A indignum cæteris virtutibus. Sequēti verò die iussis purgare templum ædituis: & instauratis legitimis sacrificiis pontificarum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustóque & aliis qui primi murum cōscenderunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidē pop. Rom. fecit stipendiaria, vrbes verò quas eorū B ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem priùs elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè dirupta instauravit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scytopolim, Pellam, Dion, Samariā, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: easque in mediterraneis, præter variis bellis dirutas. Maritimas verò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, C quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorū omniū malorū causa fuēre Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se diffidentes inuicem. nam tum primùm libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis D coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterùm Pompeius Cœlesyria vsque ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxítque secum Aristo- E bulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι σκαῦρος στρατεύσας ἐπὶ πέτραν βασιλέως οὔσης τῆς ἀράβων, αὐτίκα τε πείθει τὸν ἄραβα συμμαχίαν αὐτῷ ποιήσασθαι.

Cap. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo ferit.

IX. Scauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad F eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibúsque fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missúsque ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atque his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia.

Καίσαρος δὲ ὅτι πέτραν τῆς ἀραβίας στρατεύσαντος, ἧς ὁδὸς τὰ ἐν κύκλῳ δυσπετὴς αὐτῆς, ἦν τε στρατεύματος λιμώττοντος, ἀπόκρημνος κατὰ ἑκάτολιν ὑρκανοῦ ὄντων ἐν τῆς ἰουδαίας καὶ τἄλλα ὅσων ἐνδεῖ παρεῖχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς ἀρέταν ὑπὸ σκαύρου, ὃς τὸν ὑποῦσαν ξενίαν, πείθει ἐπ' αὐτὸν ἀγόμενον ἐπὶ μὲν δυσὶν ἢ χιλίοις ταλάντοις μετὰ ταῦτα λύσασθαι τὸν πόλεμον σκαῦρος, μὴ ἐπ' ἴσοις αὐτὸς ἢ συμβάσεσιν ἀρέτᾳ ἐπιθυμεῖν ἢ τὸ χρυσίον βουλόμενος.

CAP. X.

Alexander à Gabinio vitlus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiquanto autem pòst Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem susceptt, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectisque properè decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum iuxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabũ. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus, atque ita Romani cõiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assũptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandriũ inuitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaque Gabinio relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat, atque hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idque mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntẽ, & postremò Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cúmque Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. móxque dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum, & suum sacerdotium. deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iure peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hiericuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicque liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ & εἰς φρουρίων τινα κατακλεισθεὶς πολιορκεῖται.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀλεξάνδρου τὴν ἰουδαίαν καταξέχοντος τῶν ἀριστοβούλου παίδων, στρατηγὸς γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ δὴ ἀλέξανδρον ἐστράτευσε μηκέτι ὑρκανοῦ φρονοῦντα τὸν ἐκείνου ῥώμην αὐτίχεν δυναμένου, ἀλλ' ἀπειρήκειν ἤδη, καὶ τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχος ὀπτηευρωῶτος ὅπερ εἶλε πομπήιος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ σύνταῦθα ῥωμαῖοι. φρουρίων δὲ ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὁπλίσας τῶν ἰουδαίων, καὶ συμέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ φρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ φρὸς τοῖς κορυφῆς ἔρυμα, καὶ μαχαιροῦντα φρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἐρχεται οὖν ὑπ' αὐτὸν γαβίνιος, μάρκον αντώνιον φροπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δὲ ἐπὶ σαντες ῥωμαίων τοῖς ἑπομένοις καὶ σὺν τούτοις τοῖς ὑπηκόοις ἰουδαίοις, ὧν πειθόλαος ἦρχε τε καὶ μάλιχος, φρουλαβόντες δὲ καὶ τὸ ἀντιπάτρου ἐταιρικὸν ὑπλίτην ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθει δὲ καὶ γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ εἰσχωρεῖ μὲν εἰς τὰ ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπίπτουσι δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γινομένης, κτείνουσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων φρὸ τεσχιλίους, ζωγροῦσι δὲ, οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅτι τὸ ἀλεξάνδρειον ἐλθών, φροὐκαλεῖτο τοὺς ἐνδον εἰς ἀσφάλειαν, συγχωρήσεσθαι φρὸ τῶν φρόσθεν αὐτοῖς ἁμαρτημάτων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν φρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς αὐτίκα οἱ ῥωμαῖοι, μάρκος αντώνιος ὁπλισάμενος ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἔδοξεν ἥκιστα δικέναι. γαβίνιος μὲν οὖν μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὅτι τὴν ἄλλην ἰουδαίαν εἶπε καὶ ὅσας γε ἐνέτυχε καθῃρημένας τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνεκτίσθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, καὶ σκυθόπολις, καὶ ἀνθηδὼν, καὶ ῥαφία, καὶ δῶρα, μάρισά τε καὶ γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δὲ αὐθεφόπων πειθομένων οἷς ὁ γαβίνιος φροστάττει, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γινομένας. ταῦτα δὲ διαφερόντως κατὰ τὴν χώραν ἐπαίνεσιν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τὴν πολιορκίαν αὖθις κατασώσαντος διαχωρισθέντι φρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρον. συγχωρῆσαι τε αὖθις τῶν ἡμαρτημένων δόμους, καὶ φρὸς ἅπασι τοῖς ἐρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιροῦντα, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς φρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ ἐφρόνει τὰ ῥωμαίων, τοῦτε αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου. καὶ διοικησάμενος τὰ φρὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγεν εἰς ἱεροσόλυμα, χρήσοντα τῷ τῆς ἱερωσύνης διημέλειαν. πάντα δὲ συνέσταξε κατασήσας εἰς ἴσας μοίρας διανέμων τὸ ἔθνος. καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν γαδάροις, οἱ δὲ ἐν ἀμαθουῶντι, τέταρτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐν ἱερειχουῶντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόραις τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ δήμου.

Ως

Κεφάλαιον ια.

Ὡς φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην.

ΑΡιστόβουλος δὲ ἀναδραμόντος ἐκ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλέξανδρειον ὅπερ ἐπὶ νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀπατειχίζειν παρασκευαζόμενον, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἱππέας, σισέννάν τε καὶ αντώνιον καὶ σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλημψομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' ἀριστοβούλῳ τῷ ἰουδαίων κατὰ τὴν παλαιὰν ἔκλειαν προσέρρεον, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίροντες πράγμασι. πειθόλαος γοῦν τὶς ὑποστράτηγος ἐν ἱεροσολύμοις ὤν, μετὰ χιλίων ἡυτομόλησε πρὸς αὐτόν, πολλοὶ δὲ τῷ προσιόντων ἦσαν ἄοπλοι. διαγωνιᾶς δὲ εἰς μαχαιρουῦντα ἀπανίστασθαι ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ἀσθενεῖς ὄντας. οὐ γὰρ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους ὡσεὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ᾤχετο. καὶ προσπίπτουσιν αὐτοῖς τῷ ῥωμαίων καρτερῶς, ἤττηνται τῇ μάχῃ γενναίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασαμένων τε τῷ πολεμίων, εἰς φυγὴν ἐρίπτονται. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδυνάσθησαν σώζειν αὐτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μὲν πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιρουῦντα διέφυγε, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, καὶ προέτεινε κακῶς οὐδὲν ἧττον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχε. δύο δ' ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ θαύματα λαβών, ἀχιμάλωτος μετ' αὐτηγόρου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ πεφύγει ἐκ ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτῃ μὲν ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς αὖθις κατείχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', αὐὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γενόμενος. τὰ μὲν τοι τέκνα αὐτοῦ αὖθις ἡ σύγκλητος, γαβινίου γράψαντος τοῦθ' ὑποκρίσεσι τῇ μητρὶ θαρσύνῃ τὰ ἐρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανέρχονται. γαβινίῳ δ' ὅτι παρθους στρατεύοντι, καὶ τὸν διοφάντου πεπραγματευμένῳ μετέσβεσεν εἰς αἴγυπτον ὑποστρέψαντα, κατασῆσαι πολεμάρχου εἰς αὐτὸν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι καὶ τῶν στρατιωτῶν ὑφ' ὑρκανοῦ ἐκυλίετο, αὐτίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα, καὶ τοὺς ἐπὶ πηλούσιον τῆς ἰουδαίας ὁδοὺς αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῆς εἰς τὸν αἴγυπτον εἰσβολῆς. ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὸν συρίας στάσιν καὶ ταραχὴν νοσοῦσαν. ὁ γὰρ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ὅτι τὸν ἀρχὸν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῆς ἰουδαίων ἀπέστησεν. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὸν χόρην ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ὅπλων τύχοι τῆς ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον γαριζὶν συμφυγόντας, ᾧ προσέκειτο πολιορκῶν. ὁ δὲ γαβίνιος τοιαῦτα κατὰ τὸν συρίαν καταλαβὼν, αὐτίπατρον, συνετὸς γὰρ ἦν, προπέμπει πρὸς τοὺς νεωστικοὺς, εἰ πάυσαι δυνηθείη τῆς διαφθορᾶς αὐτοὺς, καὶ πεῖσαι πρὸς τὰ ἡμέτερα λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνησε καὶ προσηγάγετο τῷ λόγῳ, τὸ δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη καταχεῖν. στρατὸν γὰρ ἔχων μυρεάδας ἰουδαίων,

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio, Romam reuittitur.

CÆterùm cùm Aristobulus Roma profu- XII.
gus, reuersus esset in Iudæam: & conaretur Alexandrium recèns dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari non sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo cõfluxu multi fuêre non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machæruntem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptísque tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper, impressione facta coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter quinque millibus. reliqui verò dissipati, vt quisque potuit salutem sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machæruntem: muniebátque id castrum, & quamuis rebus afflictis, bene sperare non destitit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atque ita reflante fortuna rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postquam regno & põtificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimisit senatus, cũ ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorũ matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæã reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiicienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatum est. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectóque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiũ. Alexãdro verò potiri nõ potuit. is. n. habẽs secũ xxx. Iudæorum millia,

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd ausugissent in patriam: tantísque rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

CAP. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, & sacrilegium.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam sacram quàm Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totóque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos cõstat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & iustus) sed cùm concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: viderétque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cùm prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inserta erat trabi cauæ lignææ, quod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egessit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cùm omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cùm alij multi, tũ Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitã & templũ, pecunias in Coũ misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quib. nihil erat à Mithridate periculi. Idé Strabo alibi testatur Syllã quo tẽpore in Græciam traiecit, gesturus bellum cõtra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenẽ

A ἀπήντησεν γαβινίῳ καὶ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων ὀκτὼ τὸ ἰταβύριον ὄρος. κατασησάμενος δὲ γαβίνιος τὰ κ' τὴν ἱεροσολυμίτων πόλιν, ὡς ἐκ αὐτοπαθῶ θέλοντι, ὅτι ναβαταίους ἔρχεται. καὶ κατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ. πάρθων ὁ μιθριδάτου καὶ ὀρσάνου φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, πρεσβύτερος, τῷ ὁ λόγῳ, ἀπέστρεψαν αὐτόν. καὶ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα κ' λαμπρὰ κ' τὴν στρατείαν διάσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμην, κράσπεδον ἔθνους τὸ ἀρχαῖον πρὸς δὲ τὴν πομπήϊου τ γαβινίου στρατείας ὅτι ἰουδαίους, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς τ γράβων ὁ καππάδοξ, οὐδὲν ἕτερον παρὰ ταῦτα λέγων.

B

Κεφάλαιον ιϛ'.

Κράσσου κ' τὴν ὑπὸ πάντους στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν καὶ ἅλωσις, τ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

C ΚΡάσσος δ' ὅτι πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τ ἰουδαίαν. τ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα ὁ πομπήϊος καταλελοίπει, δισχίλια δ' καὶ ταλαντα, βασάσας, οἷος τ ἦν τ χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα ἦν τ ὅσα ἦν ἡ, ὠφειλόμην τ ταῦτ. λαμβάνει ὁ τ δοκὸν ὁλοσφύρηλατον χρυσοῦ, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένον. ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἴχει λίτρας ϛ' καὶ ἥμισυ. παρέδωκε, αὐτῷ ταύτην τ δοκὸν ὁ τῆς θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, οὐ δίκαιον πονηρίαν, ἀγαθὸς γὰρ ἦν καὶ D δίκαιος, ἀλλὰ πεπιστευμένος τὴν τῶν καταπετασμάτων τ ναοῦ φυλακήν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τὴν κατασκευήν, ἐκ ὧν τ δοκοῦ ταύτης ἀπρεμαμένων, ἐπεὶ τὸν κρᾶσσον ἐώρα ἐπὶ τ τῷ χρυσῷ μνόμενον συλλογὴν, δείσας ἐπὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τ ναοῦ, τ δοκὸν αὐτῷ τ χρυσῆν, λύτρον αὐτὴ πάντων ἔδωκεν, ὅρκοις παρ' αὐτ λαβὼν μηδὲν ἄλλο χινήσειν τ ἐκ τ ναῦ, μόνῳ ὧν ἀρκεθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτῷ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντι μυριάδων ἀξίῳ. ἡ ὧν δοκὸς E αὕτη ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ. κ' τοῦτο, τοὺς μὲν ἄλλους ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ ὧν ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μὲντοι κράσσος τ ταύτην ὡς ὑδενὸς ἀφόμενος ἄλλου τῷ ἐν τῷ ἱερῷ λαμβάνει, τ ὤμοσε τοὺς ὅρκους ἅπαντα τὸν ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησε. θαυμάσῃ ὧν μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἐν πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τῶν κ' τὴν οἰκουμένην ἰουδαίων κ' σεβομένων τὸν θεὸν, εἴπ ὧν καὶ τῷ θεῷ τ ἀσίας κ' τ διασπορᾶς, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι F ὧν ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τ θεοσεβῶν χρημάτων οὐδὲ ὑπὸ ἀλαζονίας ἡμετέρας καὶ φιλοτιμίας, ὅτι τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος. ἀλλὰ πολλοὶ τε ἄλλοι τ συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, κ' γράβων ὁ καππάδοξ οὕτω λέγων. πέμψας ὁ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἐθησαύριστο ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, κ' τὰ τῶν ἰουδαίων ὡς τάλαντα. ἡμῖν ὧν δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τ θεοῦ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετελθὼν καὶ εἰς κῶ τὰ χρήματα, οἱ ἐν τῇ G ἀσίᾳ ἰουδαῖοι, διὰ τὸν ἐκ μιθριδάτου φόβον. οὐ γὰρ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τοσαύτην ἔχοντας, καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, τοῦτ' ὄντ ποιῆσαι, μηδὲν μιθριδάτου δεδιότας. μαρτυρεῖ ὧν καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ γράβων, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν διέβη σύλας εἰς τὴν ἑλλάδα πολεμήσων μιθριδάτῃ, κ' λάκολλον πέμψας ὅτι τὴν ἐν κυρίῃ

σαν

ζάσιν τ' ἐθνους ἡμῶν, ὧν οἰκουμένη πεπλήρωκε λόγων ἔ-
πος. τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῇ κυρηναίων, ἥτε
τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, ξένη δ' ἡ τῶν μετοίκων,
καὶ τετάρτη ἡ τ' ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη
παρειλήλυθεν, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν ὃ οἰκου-
μένης, ὃς οὐ δέδεκται τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὑπ-
οκατέστη ὑπ' αὐτοῦ. τῷ τε αἰγυπτίῳ καὶ τῷ κυρη-
ναίῳ, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυγχάνουσιν, τῷ τ' ἄλλων
συχνὰ, ζηλώσαντα συνέβη. καὶ δὴ τὰ συντάγματα τῶν
ἰουδαίων θρέψαι δοξαζόντως, καὶ συναυξῆσαι χρήμα-
σι τοῖς παρ' ἑαυτοῖς τῶν ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν αἰγύ-
πτῳ κατοικία τῶν ἰουδαίων ἐστὶν ὑποδεδεγμένη, χωρίον
καὶ δ' τῶν ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισται μέγα μέρος
τοῦ ἔθνους τούτου. καθίστα) γ' ἐθνάρχης αὐτῶν, ὃς δι-
οικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαιτᾶ κρίσεις, καὶ συμβολαίων
ὑπεύθυνος ἐστὶ καὶ προσταγμάτων, ὡσὰν πολιτείας ἄρ-
χων αὐτοτελοῦς. ἐν αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ ἔθνος,
διὰ τὸ αἰγυπτίους εἶ) ἐξ ἀρχῆς ἰουδαίους, καὶ διὰ τὸ
πλησίον ἔσεσθαι κατοικίας, τοὺς ἀπαλλάττοντας ἐκεῖθεν.
εἰς δὲ τὴν κυρηναίαν μετέβη, διὰ τὸ καὶ ταύτην ὁ-
μορον εἶ) τῇ τῶν αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν ἰουδ-
αίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης προτέρου. σφό-
δρα δὲ οὖν ταῦτα λέγ. πέφυκος ἅπαντα διοικήσας
ὅπως αὐτὸς ἐβούλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ὅθεν τὴν παρ-
θυαίαν. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ συν αὐτῷ διεφθάρη τῷ
στρατῷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. κάσιος δὲ εἰς
συρίαν φυγὼν καὶ προσποιησάμενος αὐτὴν παρθοις
ὑποδὰς λῦ, ἐκ ξίφους ἐπ' αὐτὴν ἀφῆκεν τὴν κατὰ
κράτος νίκην. ἀνὴρ ἦν εἰς τὰ μέγιστα ἀφικόμενος, αἰδέσ-
μιος καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν. τειχίας μὲν οὖν διὰ τάχους προσ-
ποιεῖν αἱρεῖ, καὶ δεῖσμενείους αὐθρώπους ἀναστα-
τίζει, πειθόμενόν τε τὸν τὴν ἀριστοβούλου στάσιν ἀφα-
νισμένον κτείνει, πρὸς τοῦτο αὐτὸν ὑπάτου προ-
φασισαμένου, ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτῷ συνέβαινε δύ-
νασθαι, καὶ πλείστου τότε ἄξιον ἦν, καὶ δὴ ἰδουμαίους, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῶν ὑπατικῶν ἐξ ἀ-
ραβίας, κύαρεν ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ πάσαρις ἐγένοντο
παῖδες, φασάηλος, καὶ ἡρῴδης, ὃς ὕστερον βασιλεὺς γέ-
νη), ἰώσηπός τε καὶ φερώρας, θυγάτηρ δὲ σαλώμη.
ἔσχε δ' αὐτοκράτορος ἐπιποίητο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυ-
νάστας φιλίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα δ' πρὸς τὸν ἄραβα,
ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς ἀριστόβουλον παρέδε-
το. κάσιος μὲν οὖν ἀναστατώσας δυσάμβους, ὅτι τ'
ἀφεστήκεσαν ἐπέσχε, ὑπανιπάσαν τοῖς ἐκεῖθεν ὅπου-
σιν, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιγ'.

Φυγὴ πομπηίου εἰς ἔφεσον, & σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις.

Χρόνῳ δ' ὕστερον καῖσαρ καταλαβὼν ῥώμην μετὰ
τὸ πομπήιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ φυγεῖν πρὸς
τὸν ἰόνιον, ἀπαλλάξας τῶν δεσμῶν ἀριστόβουλον εἰς
συρίαν διαπέμπει πέμπτον, δύο μὲν ἀπὸ τάγ-
ματα, ὡς αἱ δέξαιτό τε τὴν κατὰ ταύτην δύναμιν
ὧν. ἀριστόβουλος δὲ οὐκ ἀπέστατο τῆς ἐλπίδος, ἐφ'
αἷς ἔτυχε τῆς ἀπὸ καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὴν
φθάσαντες οἱ τὰ πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ δια-
φθείρουσιν, θάπερ δι' αὐτὸ οἱ τὰ καίσαρος θεραπεύοντες. ὁ δὲ νικηθεὶς [αὐτὸς] ἐκήδετο ἐν μάλα
κακηδεμένος ἐπὶ χρόνον πολύν, ἕως αὐτώνιος αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐν τῇ βασιλικῇ
θήκῃ ἐποίησε τεθῆναι. σκηπίων δ' ὑπατεύσαντος αὐτῷ πομπηίου ἀποστεῖλαι ἀλέξανδρον τὸν ἀριστοβούλου,

A agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit: Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subrepsit. nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum ritus admiserunt: alúntque congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè etiam coloniæ sunt eius gentis, absque eo quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, non aliter quàm fit in absoluta republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto, eo quòd antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyreniacam verò regionẽ inde transiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionẽ inuasit: vbi cum omnibus copiis periit: sicut aliàs narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cùm venisset Tyrum, inuisit etiam Iudæam. vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes fouebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natã, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus, & Herodes qui postea regnauit, & Iosephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi cõiunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibíque Parthis se opposuit, quemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

Cap. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

ALiquanto autem pòst Cæsar occupata XIV.
Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ci duabus legionibus quo facilius ordinaret prouinciam, sed is breui frustratus est sua spe, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in regum conditoriis. Scipio verò iussu Pom- XV.
peij securi percussit Alexandrũ Aristobuli filiũ

eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat,& hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio.fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli,iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias,quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem.deinde verò occiso prius eò Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

Cap. XIIII.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

XVI. POst Pompej autem obitum & victoriam Cæsaris,bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator,idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente tranlire per Pelusium, & circa Ascalonẽ hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio, eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt.nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens,& vrbes penè vniuersæ.Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium,& non receptus ab eius loci hominib. vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primúsque deiecta quadam muri parte,aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est.Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij,qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit,maximè cum ostendisset Hyrcani pontificis literas.in quibus rogabantur,vt amicos se præberent Cæsari, eúmque commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessariis. Qui moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

Cap. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui Castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates,sinistrum Antipater.In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est,videbarúrq; cladem accepturum,nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater,qui iam aduersarios profligauerat, exemptis sociis periculo, Ægyptios iam-vincentes coegisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem infectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingẽtos desideA αἰαπσάμῳ & τὸν νεαίσκον δὴ τοῖς τὸ πρῶτον εἰς ῥωμαίους ἐξημβδτηδμένοις, τῷ πολέμει διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐν αὐτοχείρι τελδτᾷ, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ μιναίου παρέλαβε, δυνασ-

B τδῶν χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει, καὶ πέμψας τὸν υἱὸν φιλιππίωνα εἰς ἀσπάλωνα ἅδδᾳ τῷ ἀεισοβούλου γυναῖκα, ἐπέλδσεν αὐτῷ συναποστέλλειν τὸν υἱὸν αὐτίγονον, καὶ τὰς δυγατέρας, ὧν τὴν ἑτέρας ἀλεξάνδρας ἐρασθεὶς φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα. μὴ δὲ ταῦτα αἰδγὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖται τῷ ἀλεξάνδρᾳ, καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς θεήσεια ποιούμενος διετέλει.

Κεφάλαιον ιδ'.

Καίσαρος ἐπ' αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

ΜΕτὰ δὲ τὸν πομπηίου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ καίσαρι πολεμοῦντι καὶ αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέχειν αὐτίπατρος ὁ τῶ ἰουδαίων δημοτελητὴς ἐξ ἑτοιμῆς ὑρκανοῦ. μυθριδάτῃ γὰρ τῷ περγαμηνῷ κομίζοντι δπλικὸν καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι δι' πλῆσιν ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ὠφελῆσαι δὲ ἀσκάλωνα δι' αἰβίοντι, ἦκεν αὐτίπατρος ἄγων ἰουδαίων

C ὁπλίτας χιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπεσταλμένος δσατο τοὺς ἑτέρους, καὶ δι' αὐτὸν οἱ κατὰ τὴν συρίαν ἅπαντες ὑπηκούεσαν, ὑπολειπόμενοι τῆς καίσαρος εὐθυμίας καὶ θέλοντες. ἰαμβλιχός τε ὁ δυνάστης καὶ πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ θολομαῖος ὁ σοήμου λίβανον ἔχοις οἰκῶν, αἵτε πόλεις σχεδὸν ἅπασαι.

D μυθριδάτης ἦρας ἐκ συρίας εἰς πτολεμαΐδα ἐφικνεῖται. καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τῶν αὐθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἡμέρᾳ δὲ αὐτίπατρος, καὶ θρασὺς καταστὰς τὸ τεῖχος ὁδὸν εἰς πίστιν παρέχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πτολεμαΐδα οὕτως εἶχεν. τοὺς δὲ περὶ αὐτίπατρον καὶ μυθριδάτην ἀπόντας πρὸς καίσαρα, διεκώλυον εἰσὶ δαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τὴν

E ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πείθει δὲ καὶ τούτους τὰ αὐτῶν φρονῆσαι καὶ τὸ ὁμόφυλον αὐτίπατρον, καὶ μάλιστα διαδέξας αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως διπλοκάς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶ καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια καὶ πάντα τὰ δπιτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν ὡς ἑώρων τὸν αὐτίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα σωζθόντας ὑπήκουον. τούτοις δ' θεσθυμουμένοις ἀκούσαντες οἱ θεὶ μέμφιν, σκάλουν

F καὶ αὐτοὶ τὸν μυθριδάτην θεὸς αὐτούς, καὶ κἀκεῖνος ἐλθὼν κ' τούτοις θδαλαμβάνει.

Κεφάλαιον ιε'.

Αντιπάτρου ἀρετὴ, καὶ φιλία θεὸς καίσαρα.

ΕΠεὶ δὲ τὸ καλούμενον δίλια ὡς ἤδη παρελθεῖν, συμβάλλ τοῖς πολεμίοις θεὶ τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μυθριδάτης, τὸ δὲ εὐώνυμον, αὐτίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνει τὸ τῆς μυθριδάτους κέρας, κ' παθεῖν ἂν ἐκινδύνευσε τὰ δ' ἀριστερὰ, εἰ μὴ θδὲ τῷ

G ἥδονα τῆς ποταμοῦ σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις αὐτίπατρος θδαθὼν νικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μὲν ῥύεται, θέπ δὲ εἰς φυγὴν τοὺς νικηκότας αἰσχύνει, ἄρχ δὲ αὐτῶν κ' τὸ στρατόπεδον, δπιμείας τῆ διώξει, τὸν τε μυθριδάτην ἐκάλει πλεῖστον ἐν τῇ ζοπῇ διαχόντα. ἔπεσον δὲ τούτων μὲν θεὶ ὀκτακόσιοι,

τῷ

τῷ δὲ ἀντιπάτρῳ πεντήκοντα. μιθριδάτης δὲ ὡς τοῦτων ὀλιγώλει κρίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸν ἀντίπατρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαι δὲ ὡδὲ πάντα τὸν πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, καὶ δὶς καὶ ἐξωθλῶν σωθέντα ὡδὲ ταῖς ἀγῶσιν αὐτῷ. καταλύσας μὲν οὖν καίσαρ μετ' ἐνίκον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς συρίαν ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανῷ μὲν τὴν ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν τε ῥωμαίων δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχοῦ. λέγεται δ' ὑπὸ πολλῶν ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατείας, καὶ ἐλθεῖν εἰς αἴγυπτον. μάρτυρεῖ δέμου τῷ λόγῳ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ἐξ ἀσινίου ὀνόματος ἄντος, μετ' ὀλίγον τὸν μιθριδάτην εἰσβάλλειν εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ ὑμκεράτους ὀνόματος λέγων ἄντος, τὸν μὲν μιθριδάτην ἐξηγεῖται μόνον, κληθέντα δ' εἰς ἀσκάλωνα ἀντιπάτρου, ὑπ' αὐτοῦ τὸν τῶν ἰουδαίων ὁπομάχων τρισχιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαραλαβόντα, καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας πρὸς ἑαυτὸν ποιησάμενον, καὶ κοινωνήσαντα τῆς στρατείας, καὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ταῦτα μὲν στράβων φησίν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἀντίγονος ὁ ἀριστοβούλου τότε πρὸς καίσαρα, τιμωρίαν τοῦ πατρὸς ἐπιζητῶν τυχεῖν, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ὑποθάνοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κτείναντος πτολέμου σκιπίωνος. ἐδόκει τε λαβεῖν οἰκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένου. ὑρκανῷ δὲ ὅτι τούτοις καὶ ἀντιπατρου κατηγόρει βιαίως ἐξηγουμένων τὰ ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν ὡδανομησάντων. παρῆν δὲ ἀντίπατρος ἀπολογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτοῦ τῶν κατηγορίαν ἠγουμένων, γνωτέρους δὲ ἀπέφαινε τοὺς ὡδὲ τὸν ἀντίγονον καὶ σασιώδεις, ὅσα τε πονήσειν αὐτὸς καὶ συνεργήσειν ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς στρατηγήμασι, πιστούμενος τοὺς λόγους, ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς. δικαίως δὲ ἔλεγεν ἀριστόβουλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναφανδὸν γεγονέναι πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε δύναμιν ὑπάρξαντα ῥωμαίοις. τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατηθέντα ὅτι λησταῖς ὑπὸ σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' οὐκ ἰδίαν καὶ ἀδικίαν τι παθὼν ἢ δράσαντος. τοιούτοις ἀντιπατρου ποιησαμένου τοὺς λόγους, καίσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν, ἣν αὐτὸς προῃρεῖτο, τούτου ἕνεκα αὐτῷ ποιησάμενος τὴν χρίσιν, ὅτι τε ἄριστον αὐτὸν ἀπεδείκνυε τῆς ἰουδαίας.

A Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tũc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminib⁹ etiam vulnera accepit: Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar, magnos honores contulit, tum in Hyrcanum quem confirmauit in B pontificatu, tum in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: postquam Mithridates Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcan⁹ Iudæorum pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatẽ primò solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem C Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hísque Hyrcanum põtificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cęsarẽ veniẽs, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobul⁹, & frater suus à Scipione securi percussus. rogabátque vt sui misereretur, paterno principatu eiecti. Præterea Hyrcanũ accusábat & Antipatrum, quòd per vim principatum gẽtis gererent, nec abstinerent ab ipsius iniuriis. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonúmque seditionis & nouarũ rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem meritò Romã vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum popul. Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse: & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος ὁπόσαι & δόγματα συγκλήτου περὶ τῆς πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

Cap. XVI.

Cæsaris literæ & senatusconsulta de Iudæorum amicitia.

Ἐπιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀναστῆσαι τείχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τὴν χάριν. ἔρρωτο δὲ ἔτι πομπηΐου καταβαλόντος. καὶ ἔτι δόγματα συγκλήτου τοῖς ὑπάτοις εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ καπετωλίῳ καὶ τὸ γνώμωμα τοῦτο τῆς συγκλήτου δόγμα ἔστον ἔχει τὸν τρόπον. λούκιος ἀμάλιος λουκίου υἱὸς στρατηγὸς, συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοῖς δεκεμβρίαις ἐν τῷ νεοδόμοις ναῷ γραφομένῳ τῷ δόγματι, παρῆσαν, δὲ λούκιος κοσπώνιος, λουκίου υἱὸς, καὶ παπίριος κυρινᾶς, ὡδὲ ὧν ἀλέξανδρος ἰάσονος, καὶ νεμήνιος ἀντιόχου, καὶ ἀλέξανδρος σωσθένους, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

Hyrcano verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam iacebant enim vsque ad id tempus, ex quo à Põpeio fuerant diruta. deditque hac de re in vrbẽ literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idib⁹ Decembribus in æde Concordiæ. præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum, viri optimi & socij nostri

petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorum atque portus secure possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miserúntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idque multorum constat testimoniis: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benemerendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergô corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæque esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortentúrque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus, ante omnia diiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tũ minis agens tum cõsiliis. Fore enim, vt si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruẽdo suis quisq; possessionib. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex reb. turbatis capient, se quidẽ pro præside habituros dominũ,

XVIII.

A διελέχθησαν, ὡ ἀνεψιὸν τὰς φρεσπρυγμίας φερὸς ῥωμαίους χάριτας. καὶ τ φιάλην, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τ συμμαχίας ἠρωϊσμένην, ἀνήνεγκαν ὑπὲρ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματ' αὐτοῖς ἐξίωσαν δοθῆναι, φερός τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις & φερὸς βασιλεῖς, ὡσφ τ τὴν τ χώραν αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἐδόξε ἡ συνεδρία φιλίαν καὶ χάριτας φερὸς αὐτοὺς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυγχάνειν ταῦτ' αὐτοῖς δοθῆναι, & τ κομισθῆσαν ἀσπίδα φερσδέξεσθαι. ταῦτα ἐγράφε δὴ ὑρκανῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχου, ἔτους ἑνδεκάτε μηνὸς πανέμε. πῦθετο ἡ καὶ δοθῆναι τῷ ἀθηναίων δήμῳ τιμὰς ὑρκανὸς, πολλὰ χρήσιμος γεγονὼς εἰς αὐτούς. ἔπεμψάν τε ψήφισμα γράψαντες αὐτῷ, τῦτον ἔχον τὸν τρόπον. δόξη ἀρυτανέως καὶ ἱερέως Διονυσίᾳ τῦ Ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπόντος, ἐπὶ δὲ τοῖς φερεδροις ψήφισμα ἀθηναίων, δοκεῖ ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. Δικλῆς μυριάδρου Ἀλιμούσιος ἐγραμμάτευε μουνιχιῶνος ἐνδεκάτῃ τῆς ἀρυτανίας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ φερίσρων. ἐπεψήφισε δωρόθεος ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συμφερόδροι τῷ δήμῳ. Διονύσιος Διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθναρχης τῶν Ἰουδαίων διατελεῖ κοινῇ τ τῷ δήμῳ & ἰδίᾳ τῷ πολιτῶν ἑκάστῳ δύνασθαι, & πάσῃ προθυμίᾳ φερὶ αὐτοὺς ἀναδῆται, & τοὺς φιλογενομένους Ἀθηναίων, ἢ καὶ φρεσβείαις, ἢ κατ' ἰδίαν φέρασιν ὡς αὐτὸν ἐποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ φερπέμπῃ τ ἀσφαλοῦς αὐτῶν ἐπανόδου φρονοήμως, εὐφρυρήθη μὲν καὶ φερότερον φερὶ πύτων. δέδοκται δὲ καὶ τοῖς θεοδοσίῳ τῷ θεοδώρου συμπαρεῖναι ἐπιγνωσαμένοις καὶ φερὶ τ ἀνδρὸς ἀρετῆς ἐπομνήσαντος τὸν δῆμον, καὶ ὅπ φεραίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅπ ποτ' ἂν δύνωται ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀρετῆς ἕνεκεν καὶ τῦ νόμου, καὶ στῆσαι αὐτῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ τεμένει τ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀναγράψαι δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, Διονυσίοις τραγῳδῶν τ καινῶν ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ὅπως μεληθῆναι ἡ τοῖς φερὶ τοὺς ἀγῶνας διαιθύοντί τε αὐτῷ, καὶ διαφυλάττοντι τὴν φερὶ ἡμᾶς δύναμιν, ἵνα πᾶν ὅτι ἂν δυνησόμεθα εἰς τιμὴν, καὶ χάριν τῆς ταύτης ἀνδρὸς ἀρετῆς καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γενομένων φαίνηται ὁ δῆμος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς φερσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξιῶν, καὶ ζηλώσῃ τ φερὶ ἡμᾶς ἀρετὴν ὀφ τ ἤδη τετιμημένων. ἐλέσθαι δὲ καὶ φρίσθεις ἐξ ἁπάντων Ἀθηναίων, οἵ τινες τε αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ παρακαλέσουσι φερσδέξασθαι τὰς τιμὰς φειρᾶσθαί τι ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῶν τὴν πόλιν. ἐμοὶ μὲν οὖν παρὰ ῥωμαίων καὶ τὸ δήμου καὶ τῶν Ἀθηναίων τιμαὶ φερὶ ὑρκανὸν ἡμῖν δεδήλωνται ἐγκεκλεῖς. ὁ καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ καίσαρα φερέπεμψας ἐκ τῆς συρίας ἀντίπατρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπερῆλθεν, ἀνεκτίσατο μὲν διὰ τὸ τὸ τεῖχος, ὑπὸ πομπηίου καθῃρημένον, καὶ τὸν περὶ τὴν χώραν δόρυβον, ὅπως κατέστελλον, ἀπειλῶν τὰ ἄμα καὶ συμβουλεύων ἠρεμεῖν. τοὺς μὲν γὰρ ὑρκανοῦ φερισπῶντας, ἐκ δὲ δαμασίᾳ διαξειν, καὶ βιώσεσθαι τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀταράχως. φερσδεομένους ἡ τῆς ἐκ τῶν νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι φερσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἕξειν αἰτὶ φερσάτου διαπότου,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ἢ αὐτὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους δὲ καὶ καίσαρα πικροὺς αὐθ' ἡγεμόνων πολεμίους. οὐ γὰρ ἀξίους μετακινεῖσθαι ὧν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων καθίστα δ' ἑαυτῷ τὰ κ' τὴν χώραν.

A Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarē acerbos hostes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam composuit.

Κεφάλαιον ιζ'.

Οτι αὐτίπατρος τοῖς παισὶ ἡρῴδῃ μὲν τὴν τῆς γαλιλαίας τετραρχίαν, φασαήλῳ δ' ἐπίτροπα τὰ ἱεροσολύμων, ὡς οἴεσθαι κοινὰ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν ἡρῴδην ἐποίησεν.

Cap. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quòd Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

B

Ραδὼν δ' ὁρῶν καὶ νοῶν τὸν ὑρκανὸν, φασαήλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τῆς περιξ, στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τῷ δὲ μετ' αὐτὸν ἡρῴδῃ τὴν γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ παντάπασιν ὄντι, ἐ γὰρ αὐτῷ ἐγγένοιτο μέτα ἔτη. βλάπτει δ' οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὧν τὸ φρονήματος ἡλικίᾳ ὁ νεανίας, ἀφορμὴν δείσεως ἔλαβε χρῆναι εἰς δεῖξιν τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐζεκίαν τὸν ἀρχλῃστὴν, τὰ πρῶτα τῆς συρίας, καταφέροντα σὺν μεγάλῳ σίφει, τοῦτον καταχὼν, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. ὀφθέντα δ' αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ σύροι, ποθοῦσι γὰρ αὐτοῖς ἀπαλλαχθῆναι τῶν λῃστηρίου τὴν χώραν, ἐκκαθάρσαντα. ὕμνουν γοῦν αὐτὸν δι' τούτῳ κ' κώμας καὶ πόλεις, ὡς εἰρηνεύσαντα αὐτοῖς παρεχηκότα, καὶ ἀσφαλῆ τὴν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐνῆν δὲ δῆλα τοῦτο καὶ σέξτῳ καίσαρι γνώριμῳ, ὄντι συγγενεῖ τοῦ μεγάλου καίσαρος, καὶ διέποντι τὴν συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τῷ ἡρῴδῃ πρὸς ταγμῶν, φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν διάδοκίμησιν αὐτοῦ κινηθείς, φιλοτιμήσασθαι μὴ ἀπολειφθῆναι τῆς ὁμοίας δόξης. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, δυνατοὺς ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, οὔτε δ' ἀπειθοκαίλως τοῖς πρόσταγμασι προσφερόμενος, οὔτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. ταῦτ' αὐτίπατρον ἐποίει θεραπείας τοῦ ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ τιμῆς οἵων αὐτὸς μεταλαμβάνοι τῆς ὅλων ὢν διαστάσης. ὑπὸ μὲν τοῦτοις ἐκ τούτων λαμπρότατος, εἶτα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, οὐδὲν τῆς πρὸς ὑρκανὸν διανοίας καὶ πίστεως παρίβη. οἱ δ' ἐν τέλει τῆς ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν αὐτίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, διανοίᾳ τε τῇ πρὸς τὸ ἔθνος καὶ προσόδῳ τῇτε πρὸς τῆς ἰουδαίας καὶ τῆς ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν αὐτίπατρος ἐῶν πεποιημένος πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πείσας πέμψαι τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν δοκίζεται τὴν δωρεὰν, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δηδότος πεμφθεῖσαν. ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ὡς δ' εἶδεν δ' ἦσαν οἱ φρόνιμοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρῴδην βίαιον καὶ τολμηρὸν, κ' τυραννίδος ἐπιθυμοῦντα. καὶ προσιόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν αὐτιπάτρου, κ' μέχρι πότ' ἔφασαν δῆτα τοῖς προτιθεμένοις ἡσυχάζεις; ἢ οὐχ ὁρᾷς αὐτίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διεζωσμένους, σαυτὸν δ' τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθάνειτοσε ταῦτα, μηδ' ἀκίνδυνον ἡγοῦ, ῥᾳθυμῶν δεῖ τι σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ. ὡ γὰρ δικαίως σοι σου

C

D

E

F

G

Æterùm cùm Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sociis. quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est vt Antipater haud secus quàm si rex esset, à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum: nec tamen rebus tam secundis more cæterorū hominum deprauatus est, quo minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecunis & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum; adeuntésque Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néve te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi priùs damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, priùs quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, togantes vt Herodes coram concessu iudicium facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. at ille præstò fuit, præmonitus tamen à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficiẽtem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis si contrà feciisset additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum est, nequa tristiore iudicum sententia ferireture, quandoquidem amabat eum non secus atque filium. Cúmque constitisset ante iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed hærebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidem iudices, túque rex, nec ipse vnquam vidi quenquam qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam, sed quisquis hactenus apud hũc concessum iudicandũ se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculũ ac captantis misericordiam, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus, & tam graui obnoxius crimini, adstat hìc purpuratus & crine bellè composito, cum armatis stipatoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verùm isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suæ quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & regi qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quòd iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquãdo & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & regem quoque sustulit, excepto vno Samea. hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia pòst obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens iudices propensiores

A τῇ τῶν πραγμάτων αὐτοκράτορος, καὶ οἱ παῖδες αὐτῷ μὲν εἰσι, μὴ ὄντα σαυτὸν τοῦτο οἰόμενος, ἀλλὰ δυναστεύειν φανερῶς ἀναμένοντα. καὶ γὰρ Ἡρῴδης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, παρὰ τὸν ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἀδίκως ἕνα ἀναιρεῖν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθείη τοῦτο παθεῖν, ὑπὸ τοῦ συνεδρίου, μὴ λαβὼν δὲ ἐξουσίαν παρὰ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν. ὀργὰς δὲ ἀκούσας B ταῦτα, πείθεται. προσεῖναι γὰρ αὐτῷ τὴν ὀργὴν τὰς μητέρας τῶν ὑπὸ Ἡρῴδου πεφονευμένων. αἳ τῷ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρακαλοῦσαι τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον ἵνα δίκην Ἡρῴδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῷ πραγμένων ὑπόσχῃ διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὀργὰς Ἡρῴδην καλεῖ δικασόμενον, ὡφ' ὧν διεβάλλετο. ὁ δ' ἦκε, τοῦ πατρὸς αὐτῷ παραινέσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μὴ δ' ἀσφαλείας προσελθεῖν, C φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα. τὰ κῶμα τῷ γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ μετὰ ἵππεως ὀκτὼ ἀπαντήσαντα αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε δεῖσθος ὀργὰς δόξειε μεῖζον παραγνόμενος τάγματος, μήτε γυμνὸς κατυλάκησεν πρὸς τὴν δίκην. σὺν τοῖς μὲν τοὶ τῆς συνεδρίου ἡμέρων, χάριν παρακαλῶν ὀργὰν ἀπολῦσαι τὴν Ἡρῴδου ἐκ τῆς δίκης, καὶ προσαπειλῶν παρακούσαντι. τὸ δ' ἦν ἀφορμὴ καὶ τὰ παρὰ τῶν ἑξῆς χρήματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τῆς συνεδρίου D παθόντα ἀπολῦσαι τὸν Ἡρῴδην, ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καταστὰς ὁ ἐν τῷ συνεδρίῳ μὴ τῷ σὺν αὐτῷ τάγματι Ἡρῴδης, κατάπληξιν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν οὐδείς, τῷ πρὶν ἀφικέσθαι δεδιότων, ἀλλ' ἦν ἡσυχία, καὶ τὸ πρᾶγμα ποιεῖν ἀπορία. δεδεμένων δ' οὕτως, εἷς τις σαμέας τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δι' ἃ τὸ τῆς παῤῥησίας κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες συνέδροι καὶ βασιλεῦ, ἐς E δίκην μὲν οὔτ' αὐτὸς οἶδά πινα τῷ πώποτε ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων οὔτε θεασάμενα. οὔτε ὑμᾶς ἔχειν εἰκὸς ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις δέποτ' οὖν ἀφῖκται εἰς τοῦτο τὸ συνέδριον κεκριθησόμενος, ταπεινὸς φέρεται, καὶ χρήματα δεδοικότος, καὶ ἔλεον ἐπιφωνοῦν παρ' ἡμῶν, κόμην τε ὀπιζέμενος καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος. ὁ δὲ βίλιπος Ἡρῴδης φόνῳ δίκην φεύγων ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἵστησι τὴν πορφύραν θρασυνόμενος, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τῆς κόμης, καὶ θρασὺν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' αὖ κατακρίνωμεν αὐτὸν καὶ τὸν F νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς δ' σωθῇ βιασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' Ἡρῴδην μὲν ἐπὶ τούτοις οὐκ ἂν μεμψαίμεν, εἰ τὰ αὐτῷ συμφέροντα ποιεῖται θρασύτερον ἢ τὸν νόμον, ὑμᾶς δὲ καὶ τὸν βασιλέα τοιαύτην ἀδεσίαν αὐτῷ παρασχόντας. ἴστε μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ οὗτον ὃν νῦν δι' ὀργὴν ὑπερλῦσαι βουλεσθε, κολάσοι ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. διήμαρτε δ' οὐδὲν τῶν εἰρημένων. ὁ γὰρ Ἡρῴδης τὴν βασιλείαν θρασυλαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, πλὴν ὑρκανὸν αὐτὸν, χρεὼν τῷ σαμέου. σφόδρα γὰρ αὐτὸν ἔσχε τὴν δικαιοσύνην ἐπίμησε. καὶ ἔτι τῆς πόλεως μὴ ταῦτα πολιορκουμένης ὑπὸ τοῦ Ἡρῴδου καὶ σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δίδοσθαι τὸν Ἡρῴδην, εἰπὼν, ὅτι τὰς ἁμαρτίας οὐ δι' ὠμότητα φυγεῖν αὐτόν. καὶ θεὶ μὴ τούτων κατὰ χώραν ἐγένετο. ὑρκανὸς δ' ὁρῶν ὡρμημένους πρὸς τὴν αἵρεσιν

ἡρῴδου

ἡρῴδου τὴς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡμέραν
ἀνεβάλλετο. καὶ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρῴδην, συνεβού-
λευεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. οὕτω γὰρ τὸν κίνδυ-
νον ἀσφαλῶς ἔφη. καὶ ὁμῶς, ἀνεχώρησεν εἰς δαμασκὸν ὡς
φεύγων τὴν βασιλέα. καὶ ὠδαγχόμενος πρὸς σέξ τον
καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὑτὸν ἀσφαλισάμενος, οὕτως εἶ-
χεν, ὡς εἰ κελεύοιτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὲρ δίκην ἐχ
ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ
τὸν ὑρκανὸν ἐπέρρωντο διδάσκειν, ὅτι πάντα ταῦτ' εἴη
κατ' αὐτοῦ. τὸν δ' οὐκ ἐλέσθαι μὴ, θεάσεσθαι δ' ὑδὲν
εἶχεν ὑπὸ ἀναισθησίας καὶ ἀνοίας. σέξτου δὲ ποιή-
σαντος ἡρῴδην σεσαφῆ τὴς κοίλης συρίας, χεν-
μείτων δ' αὐτῷ τοῦτο ἀπέβαινε, ὑρκανὸς μὲν ἐν φόβῳ
μὴ σεσταλῆναι ἡρῴδης ἐπ' αὐτόν. οὐ πολὺ δὲ τούτου
τοῦ δέους ἐβεβάδιωεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρῴδης
σεσαὶ ἐπ' αὐτόν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ καὶ
τὴν κληθῆναι πρὸς τὸ λόγον ὑποχεῖν ἐν τῷ συνεδρίῳ.
διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς ἱεροσολύ-
μοις ὑπαντήσαντες, ὅτε πατὴρ αὐτῷ πάππος καὶ ὁ ἀ-
δελφὸς, καὶ τοῦ ὁμιλοῦ αὐτῷ καταπαύσαντες καὶ
ὠδαγκαλίσαντες, ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, κατα-
πλῆξαι δὲ μόνον, μὴ χορῆσαι περαι-
τέρω τῷ ὠδαχόντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν
τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε ὠδὲ τὸν κληθέντα ὅτι δίκην
ἐλθεῖν ἀγανακτοῦντα, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέσεως, καὶ
χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ σκυθρωπό-
τερον ἀπαντᾶν, ὠδὲ δὲ τὴς σωτηρίας ἀχαρίστειν.
λογίζεσθαι δὲ ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βεβαδίοι τὸ
θεῖον, πλέον ὅσῳ τῆς σεσταίας τὸ ἀδηλον. διὸ μὲν τῷ
νίκᾳ μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πολεμεῖν βα-
σιλεῖ καὶ σωτῆρι, καὶ πολλὰ μὲν διεργασάμενον,
μηδὲν δὲ χαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ, ὠδὲ δ' ὧν
ἐγκαλοῖν ἀλλὰ πονηροὺς συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δ' αὐ-
τὸν. τοιούτοις αὐτῷ καὶ σκιὰ δυσκόλου πρὸς παρε-
χομένῳ. πείθεται τούτοις ἡρῴδης, ὑπολαβὼν εἰς
τὰς ἐλπίδας ἀποχρῆναι αὐτῷ καὶ τῷ ἰδίῳ ὅτι δεί-
ξασθαι τοῦ ἔθνους μόνον. καὶ τὰ μὲν κατὰ τῶν ἰουδαί-
ων οὕτως εἶχεν. ὁ δὲ καῖσαρ διελθὼν εἰς ῥώμην, ἕ-
τοιμος ἦν πλεῖν ἐπ' ἀφρικὴν πολεμήσων σκιπίωνι καὶ
κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐτὸν παρεκά-
λει βεβαιώσασθαι τῷ πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμ-
μαχίαν. ἔδοξε δ' αὐτῷ καλῶς ἔχειν μοι πάσας ἐκθέσθαι
τὰς γεγενημένας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐ-
τῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα
μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς ἀ-
σίας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς δι' ἀπουδῆς ἔχουσι τι-
μᾶς, τῷ τε αἱρεῖσθαι ἡμῶν καὶ τῷ πίστιν ἀγαπή-
σαντες. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ διὰ τῷ πρὸς ἡμᾶς δυσμέ-
νειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ περσῶν καὶ μακεδόνων ἀνα-
γεγραμμένοις ὠδὲ ἡμῖν, τοῦ μὴ καὶ ταῦτα πάντα χοῦ
μησὶ ἐν τοῖς δημοσίοις ὑποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ'
ἡμῶν τε αὐτοῖς, καὶ πῶν ἄλλος τῶν βαρβάρων, πρὸς
δὲ τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἐκ ἔστιν αὐτοῖς ἀντιφέρειν. εἴ τε
καὶ δημοσίοις ἀνάκειται τόποις τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ νικῶ
ἐν τοῦ καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλαις ἀναγέγραπται χαλκαῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ καῖσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξαν-
δρείᾳ ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκὴν στήλην ἐδήλωσεν, ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσὶν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ
τῶν ὑπόδειξιν. ὠδαπόμαι γὰρ καὶ τὰ ἡμῶν, ὑπό τε τοῦ συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος,
πρός τ' ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γαΐου ἰουλίου καίσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον,

A ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clàm cum admonuit, vt fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atque ita ille secessit Damascum quasi regem fugiens: cúmque conuenisset Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palàm præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cùm Sex. Cæsar accepta pecunia Herodē præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd ita ssus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placantium cum & rogantium, vt terruisse contentus, re ipsa læderet neminem, néve vlterius aduersus autorē suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiam habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoque quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atque eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra regem suũ & altorem bellum mouetur, verùm etiam benemeritum: ipse nulla affectus iniuria: nã si quid illi nunc obiiciat, non ipsius esse culpam, sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Parùit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiam genti declarauerit, atque eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm XIX. Cæsar Romam reuersus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cõfirmaret cœptã societatem & amicitiam. Nũc videtur mihi operæprecium percensere omnes honores genti nostræ à Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tam ab Europæ quàm ab Asiæ regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in vrbibus atque etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterũ,

Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui & pop. ſalutem. Si valetis bene eſt, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, vt in publicis veſtris monumẽtis reponatur, inſcriptum Græcis & latinis literis in ærea tabula. Eſt autem hoc: Iulius Cæſar, Imp. iterum & pont. max. de conſilij ſententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudæus & nũc & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in noſtris negotiis præſtitit, ſicut ei multi Imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M D. militibus, & ad Mithridatem à me miſſus virtute ceſſit neminj: has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum eſſe iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuò retinere more patrio, eſſeque ipſum & filios eius noſtros ſocios, & in amicorum noſtrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificialia habere ipſum & filios decerno. & ſi qua controuerſia exorta fuerit de Iudaica diſciplina, iudicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata ſibi loca poſſideant: vt pontifex ipſe ac ethnarcha Iudæorum in iniuriarum caſſis adſit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. dedicariſque æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atque Græcis literis: vtque hoc decretum apud omnes omnium vrbium queſtores ac magiſtratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, Imp. dictator, conſul honoris, virtutis & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiúſque filios pontifices ac ſacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiúſque gentis, iure quo & maiores eorum hoc ſacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintùm Cos. decreuit habere & munire Hieroſolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, & vt Iudæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunéſque ſint ab angariis & vectigalibus. C. Cæſar Imper. iterum ſtatuit vt ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua ciuitate, Loppe excepta, abſque anno ſeptimo quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo neque fructus arborum colligunt neque ſeminant: vtq; in Sidone ſecundo quoq; anno tributum reddant quartam partem ſatorum:

A σιδωνίων ἀρχῃσι, βελῇ, δήμῳ, χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσθε, καλῶς ἂν ἔχοι, κἀγὼ δ' ἔῤῥωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ γνωμένης ἀναγραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ πρὸς ὑρκανὸν υἱὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθναρχην ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνακείηται γράμμασι. βούλομαι δὲ καὶ ἑλληνιστὶ καὶ ῥωμαϊστὶ ἐν δέλτῳ χαλκῇ ἅπερ αὐτοθῆναι. ἔστι δὲ ἡ ἐπιστολὴ ἰουλίου καίσαρος, αὐτοκράτορος τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερέως· μετὰ συμβουλίου

B γνώμης ἐπέστειλα. ἐπεὶ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἰουδαῖος, καὶ νυνὶ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις καὶ τῇ εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ πίστιν τὴν καὶ εὐνοιαν ἧς τὰ μέγιστα ἔργα ἐπεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, ἐν τῇ ἴσῃ ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦλθε σύμμαχος, καὶ ἐς μυθριδάτην διαπεπαλεϊκὼς ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρεῖα τοῖς ἐν τάξει παρέβαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθναρ-

C χας ἰουδαίων εἶ βούλομαι, ἀρχιερωσύνῃ τῶν ἰουδαίων, διὰ παντὸς ἔχειν κατὰ πάτρια ἔθη, εἶναι τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῶν, ἔτι τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα φίλοις ἀειδημίδαι. ὅσα τε κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἐστὶ· ἀρχιερατικὸς ἢ φιλαθηναιος, τοῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. αἱ δὲ μεταξὺ γραφαὶ τῆς ζητήσεως περὶ τῆς ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι κεῖσθαι παρ' αὐτοῦ. ἀξιοχρεωσίαν δὲ, ἣν χρήματα πεφασκέναι αὐτὸν

D δοκιμάζω. γαΐου καίσαρος ὑπάτου, δεδογμένα, συγκεχωρημένα, προσκεκειμένα ἐξ ἐτῶν ἔχοντα. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶν ἰουδαίων ἔθνους ἀρχῃ, καὶ τοὺς δεδεμένους τόπους καρπίζωνται. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθναρχης τῶν ἰουδαίων προστῇ τῶν ἀδικουμένων. πέμψαι δὲ πρὸς ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, πρεσβευτὰς τοὺς περὶ φιλίας, καὶ συμμαχίας διαλεξομένους. ἀναστῆναι δὲ καὶ χαλκῆν δέλτον ταῦτα

E περιέχουσαν, εἴτε τῷ καπετωλίῳ, καὶ σιδῶνι καὶ τύρῳ, καὶ ἐν ἀσκάλωνι καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἵνα χαραχθεῖσα μένῃ γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἴς τε τοὺς φίλους αὐτοῦ γένωνται, καὶ ξένια τοῖς πρεσβευταῖς ἀποδοθῆναι, ἐν δέλτοις πέμψαι πανταχοῦ. γαΐος καῖσαρ αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ

F ὕπατος, τιμῆς καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας εἵνεκεν, συνεχώρησεν δῆτ συμφέρειν, ἵν' συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου τῶν ῥωμαίων, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ τῶν ἐθνους εἶναι δῆτ τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τῷ ἱερωσύνῃ κατέσχον. γαΐῳ καίσαρι ὑπάτῳ τὸ πέμπτον εἶπεν, τοῦτους ἔχειν καὶ τειχίσαι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτὴν, ὑρκανὸν ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα ἰουδαίων καὶ ἐθναρχην, ὡς αὐτὸς προ-

G αιρεῖται. ὅπως τε ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μεθ' ὡσεὲ τῆς σαββάτου πόρον ἀπεξέλωνται. καὶ μήτε ἀργολαβῶσι τινὲς, μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσι. γαΐῳ καίσαρι, αὐτοκράτορι τὸ δ' ὕστερον, ἵστασι κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππης ὑπεξαιρουμένης, χωρὶς δ' ἐβδόμου ἔτους, ὃ σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπεὶ δὲ ἐν αὐτῷ μήτε σπορὰν τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ β' ἔτει τὸν φόρον ἀποδιδῶσι, τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων,

ἐκ

πρὸς τούτοις ἔτι καὶ ὑρκανῷ καὶ τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ τὰς A & ad hęc Hyrcano eiúſque filiis decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: néve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quęcunque etiam poſtea parauerint vel emerint, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cũ ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum XXMDCLXXV. excepto anno ſeptimo quẽ vocãt Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundẽ Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerãt, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes. quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſſéque ius Hyrcano eiúſque finis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar. Imper. IIII. Coſ. V. perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæiſque tam in prouinciis quàm apud S. P. Q. R. & hoc homine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiiſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Cos. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetaríque eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cùm alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

τοὺς ἔτι ὑρκανοῦ καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ τὰς δεκάτας τελῶσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ πρεσβεύτης ἐν τοῖς ὅροις τῶν Ἰουδαίων ἐπιστῇ συμμαχέαν, καὶ στρατιώτας ἐξείη, ἢ τὰ χρήματα ἵππων εἰσπράξῃ, ἢ εἰς ἐφοδιασμίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνόματι, ἀλλ' εἶεν πάντα χόθεν ἀνεπηρέαστοι. ὅσα τε μὴ ταῦτα ἔχον, καὶ ἐπεθυμήθησαν, ἢ ἐωρίατο, ταῦτα πάντα αὐτοὺς ἔχειν. ἰόππην τε πόλιν ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον Ἰουδαῖοι ποιεύμενοι τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν, αὐτὴν εἶ καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἡμῖν ἀρέσκῃ, φόρους τε ὑπὲρ ταύτης τῆς πόλεως, ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ παῖδας αὐτοῦ, ὧνπερ τὴν χώραν τῶν ἡμιόνων, χώρας, καὶ λιμένος ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν σιδωνιωδίους δισμυρίους χοί. ὑπεξαιρεμένῳ τὸ ἔτος ὃ σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ ἔτος τὰ δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. τάς τε κώμας τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον ἐξεκατέχον, ἀρέσκῃ ἔχειν συγκλήτῳ ταῦτα ὑρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους διὰ τοῖς δικαίοις οἷς καὶ πρότερον εἶχον. μένειν τε καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια, ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἦν, ταῦτ' φιλάνθρωπα, ὅσα τε τῶν δήμων ψηφισαμένων καὶ ἡ συγκλήτου ἔχον. δεῖ δὲ τούτοις τὸ τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν λύδδοις. τούς τε τόπους καὶ χώρας καὶ ἐποίκια ὅσα βασιλεῦσι συρίας καὶ φοινίκης συμμάχοις οὖσι ῥωμαίων καὶ δωρεαὶ ὑπῆρχε, κατὰ ταῦτα δοκιμάζειν ἡ σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν ἐθνάρχην καὶ ἰουδαίους ἔχειν. δίδοσθαί τε ὑρκανῷ, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβευταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, εἴτε πομπῆ μονομάχων καὶ θηρίων καταδρομέας, μετὰ τῆς συγκλητικῆς θεωρεῖν. αἰτησαμένους δὲ δικτάτορος ἢ ὅταν ἱππάρχου παρελθεῖν ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ δόκιμα αὐτοῖς δοσθίδωσιν ἐν ἡμέραις ι ταῖς ἁπάσαις, αἷ τὸ δόγμα γράψῃ. Γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὕπατός τε τὸ ι. δικτάτωρ δοσθίδε δεκεμβρίῳ δεκάβίου. λόγους ἐποιήσατο περὶ τῆς δικαίων τῆς ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου τοιούτους. τῆς μὲν ἐμοῦ αὐτοκρατέος ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μάρτυρας ἐπῄνουν ὑρκανὸν ἀρχιερέα ἰουδαίων καὶ ἰουδαίους ὅτι τε συγκλήτου καὶ δήμου ῥωμαίων, διαφερόντως τε τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτῆς, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ὑπομιμνῄσκειν καὶ φροντίζειν ὅπως ὑρκανὸς καὶ τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ παισὶ ὑπὸ συγκλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς διανοίας αὐτῶν, καὶ ὧν διηργάσαντο ἡμᾶς χάρις ἀποδοθῇ. Ἰούλιος γάϊος, στρατηγὸς ὕπατος ῥωμαίων. παρεῖναι ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἐντυχόν μοι ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καὶ τινες τῶν παρόντων ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσβεων. καὶ ἐπεφάνσαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κωλύετε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ τοίνυν οὐκ ἀρέσκει καὶ τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γένεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συνόδους ἀνα, καὶ τὰ ἱερὰ ἀναφέρειν, κατὰ τὸ ποιεῖν αὐτῶν μηδὲν ἐν ῥώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰρ γάϊος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπατος, ἐν τοῖς διατάγμασι κωλύων διάσους συνάγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, οὔτε χρήματα συναναφέρειν, οὔτε συνόδους ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους διάσους κωλύων, τούτους μόνους οὐκ ἐκώλυσα

iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem, & erga nos beneuolentiam. Post mortem autem Cæsaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per vniuersam Asiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolabella Imperator Ephesiorum magistratibus s. p. q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Iudæorum, mihi retulit de ciuibus suis quòd militare non possint, eo quòd neque arma gestare, neque iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; victum more patrio possent sibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me Imperatores immunes eos volo à militia, permittóque vt patriis vtantur moribus, conuenientes sacrorum causa sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. volóque vt hæc ipsa scribatis per vrbes prouinciæ singulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergò esse immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobreis. Multa itaque extant & alia huiusmodi senatusconsulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliásque vrbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum præsides, de quibus propter hæc quæ hoc loco inseruimus credere facile est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vsque durantibus, duraturísque in posterum, omnia hîc apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem fore tam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano interceßit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus è Pompeianis per insidias interfecto Sexto Cæsare ipse occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis ducibus contra eum venientibus cum equestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, idcóque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans.

καὶ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα συνάχθαι τ' ἐς ἱερὰν. ἐὰν ὑμᾶς ἐν καλῷ ἔχῃ, εἶπ καὶ τῷ ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα ἐποίησατε, τοῦτο ἀκυρῶσαι δεῖ τ' αἰδοῖ ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετῆ καὶ δύναμιν. μὴ γὰρ τοῦ θανάτου, μᾶρκος αὐτώνιος καὶ πόπλιος δολοβέλλας, ὑπάτοι ὄντες τὴν τ' συγκλητον συνήγαγον καὶ τὰ ὑρκανῦ πρίσβεις εἰσαγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν, καὶ πάντα συγχωρῆσαι αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅταν τυγχάνειν ἐθέλοντο. καὶ δολοβέλλας δὲ λαβὼν παρὰ ὑρκανῦ γράμματα, ἐπιστέλλει τοῖς κατὰ τὴν ἀσίαν ἅπασαν, καὶ τῇ ἐφεσίων πόλει, πρωτεύουσῃ τῆς ἀσίας οὔσῃ. δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύσας ὑρκανῦ, ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχου τ' ἰουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι περὶ τ' μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτῶν, διὰ τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν δι' ἡμέρας, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαββάτων, μήτε τροφῶν τῆς πατρίων καὶ συνήθων κατ' αὐτοὺς ἐμπορεῖν. ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ὑπάτοι δίδωμι τὴν ἀσυλίαν, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσι, ἱερῶν ἕνεκα καὶ ἀγίων συναγομένοις καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ τῆς πρὸς τὰς θυσίας ἀφορμῆς. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις. καὶ ταῦτα μὲν δολοβέλλας ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λεύκιος δὲ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ βῆμα τοῦ δεισιδαιμονίας ἕνεκα στρατείας ἀπέλυσε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρίων. πολλὰ οὖν ὄντα καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγονότα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τοὺς τῆς ἡμετέρων δικαίων ὁπλοτελὰς αἰτιαφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι, πρὸ ὧν ἅπαντων ἐξ ὧν ἔλαβεν ἀφορμὰς πιστεύειν τοῖς ἀναγωσομένοις οὐ βασκαίως ἡμῶν τὴν συγχαρὰν πάρεσιν. ἐπὶ γὰρ εὐαρχῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς ῥωμαίους ἡμῶν φιλίας γνησίως, ὅπου δεικνύοντες αὐτὰ χαλκᾶς στήλας καὶ δέλτους ἐν τῷ καπετωλίῳ μέχρι νῦν ὑφιστῶντα, καὶ ὑφεστῶτα, τὴν μὲν πάντων ἔλαθεν ὡς εἰπεῖν τε ἅμα, καὶ ἀτερπῆ παρῃτησάμην. οὐδένα δ' οὕτως ἡγησάμην σαφῆ, ὃς οὐχὶ πρὸς τῆς ῥωμαίων ἡμῶν πιστεύσῃ φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ ὑπὲρ πλειόνων ἐπεδείξατο πρὸς ἡμᾶς δοκιμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐχ ὑπολήψεται πρὸς ἂν εἰπεῖν φαμὲν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ἐπεδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν καὶ ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἐμνημόνευσα, δεδηλώκαμεν. συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, παραχθῆναι τὰ τῆς τὴν συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βάσσος κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ πομπηίου φρονούντων, ἐπιβουλὴν συνθεὶς ἐπὶ σέξτον καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῦ παραλαβὼν, ἐκράτει τῆς παραλίου. πόλεμός τε μέγας ἦν ἀπέμεινε συνέσῃ, τῆς καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππικοῦ καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ ἡ ἀντίπατρος συμμαχίαν ἔπεμψε μετὰ τῆς τέκνων, ἐπ' μνήμην ὧν εὐεργετήθησαν ὑπὸ καίσαρος, καὶ διὰ τοῦτο ἡμερῶν αὐτῷ καὶ δίκην παρὰ τοῦ πονηροῦ κτείνοντος εἰσπράξασθαι δίκαιον ἡγούμενος.

φερνι-

χρηματίζοντος ὑπὸ τῶν πολεμίων, μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σέξτου. καῖσαρ δὲ ὑπὸ τῶν φίλων καθ' ἑκάστην ἡμέραν βοηθούμενος ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κτείνεται, καταρχὼν τὴν ἀρχὴν ἔτη γ' καὶ μῆνας ς'. τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐν ἄλλοις διεσάφηται.

A Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti ſucceſſor, & interim Cæſar ab his qui cum Caſſio & Bruto coniurauerant in ſenatu occiditur, exactis in principatu ſuo tribus annis cum dimidio, ſicut & ab aliis ſcriptoribus memoriæ proditum eſt.

Κεφάλαιον ιη'.

Ὡς καῖσαρ τὴν τε ἰουδαίαν ἐμάκωσε, καὶ τάλαντα ὡς παρ' αὐτῶν εἰσεπράξατο.

Cap. XVIII.

Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit.

Τοῦ δὲ δὴ τὸν καίσαρος θανάτῳ πολέμου συνερρωγότος, καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων δὴ σπασὶ συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διασπαρμένων, ἀφικνεῖτο κάσσιος εἰς συρίαν, ὃν βαλιφόλμος τὸν ἐπὶ τὰ ἀπάμεια στρατόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους ἐπεσάγεται, τόν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος, ὅπλα τε ἐσπειράτας συνήθροιζε, καὶ φόροις αὐταῖς μεγάλοις ἐπέτιθει. μάλιστα δὲ τὴν ἰουδαίαν ἐμάκωσεν, ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπραττόμενος. αὐτίπατρος δ' ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταραχῇ τὰ πράγματα, μερίζει τοῖν υἱοῖν χρημάτων εἰσπραξιν, καὶ ἑκατέρῳ τῶν ἡλῶν συνάγειν δίδωσι, τὰ δὲ μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δὲ ἄλλοις φροντίζειν εἰσπράττεσθαι. καὶ πρώτος ἠφόδησε δόπο τῶν γαλιλαίας εἰσπράξάμενος ὅπερ καὶ αὐτῷ πρόσταγμα, φίλος ἦν εἰς τὰ μάλιστα καίσαρι. σῦφρον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίους ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' ἀμφοῖν κατασπάζειν δύνασθαι ἐν τῷ ἀλλοβίων πόνων. ὅπως πράσσοιτο δ' αὐτοῖς ἕκαστα ὅσα τῶν ἄλλων πόλεων ὑπεμελήτα. καὶ τέτταρες πόλεις ἐξαίρετοι δίζηται κάσσιος. ὧν ἦσαν αἱ δυνατώτατοι, γόφνα τε ἐμμαοὺς, πρὸς ταύταις δὲ λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δ' αὐτοῖς ἐπ' ὀργῆς κάσσιος ὡς τι καὶ μάλιστα ἀνιάσων, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτὸν, εἰ μὴ ὑρκανὸς δ' αὐτιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐπέσχε τὴν ὁρμῆς. ἐπεὶ δὲ κάσσιος ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλιστα βουλεύειν αὐτιπάτρῳ, τοῦ τούτου τελευτῶν, ἀσφάλειαν ὑρκανοῦ τῆς ἀρχῆς ἔσεσθαι νομίζων. οὐ μὴν ἔλαθε τὸν αὐτίπατρον ταῦτα φρονοῦν. ἀμφότερος γὰρ ἐκείνως, ἐχώρει πρὸς ἰορδάνου, καὶ στρατὸν ἀράβιον ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε. δεινὸς μέντοι ὢν ὁ μάλιχος, ἤρεσκε τοῦ βουλομένου, ἀπολογούμενος μὲν ὅρκοις αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασκόντων μὲν τὰ ἱεροσόλυμα φρουρεῖν τοὺς, ἠρέσθαι δ' ἔχοντος τοῦ φρουραρχοῦ τῆς ὅπλων, οὐδὲ εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτον οὐδέν. ὁρῶν δὲ τοῦ ἀπορίαν καταλλάσσει πρὸς τὸν αὐτίπατρον, καὶ σὺν ἔβησαν, μάρκου τὴν συρίαν στρατηγοῦντος. ὃς αἰδόμενος ἰσοστασιάσαντα τῷ ἰουδαίᾳ τὸν μάλιχον, ἦλθε μὲν ὡς τι καὶ μικρὸν εὐτὸν ἀφήσειν, αὐτιπάτρου δὲ δεηθέντος ἐφείσατο.

B Bello deinde ciuili poſt cædem Cæſaris exorto, conſularibus aliis aliò diſcurrentibus ad parandos exercitus, Caſſius in Syriam venit, occupaturus eum qui circa Apamiam erat exercitum: ſolutáque obſidione tam Marcum quàm Baſſum in ſuas partes pertraxit: obeundóque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. ſed maximè Iudæam afflixit, plus quàm ſeptingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho ſibi parum amico, partē quibuſdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Caſſium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur conſilium, iam tum Romanorum alieno ſumptu captare beneuolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipſæ ciuitates venum dabantur vnà cum ſuis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Caſſius haſtæ ſubiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum interfecturus fuerit, niſi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de ſuo miſſis, furorem eius leniſſet. At ille poſt Caſſij diſceſſum maximè inſidiatus eſt Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi ſecuritatē ſe paraturum exiſtimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius conſilia. nam cùm hoc ſenſiſſet, vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verùm Malichus vir callidus inficiabatur inſidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd Phaſaëlo Hieroſolymorum præſidium tenente, Herode verò habente armorum cuſtodiam, ne in mentem quidem ſibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non ſuccedere quod propoſuerat, reconciliatus eſt Antipatro Marco Syriæ præſidēte, qui poſtquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamē Antipatri precibus donauit incolumem.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς μάλιχος ὑπεζωλεύσατο αὐτίπατρον.

Cap. XIX.

Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit.

Ἐλαθεν ἄρα φρονήσας αὐτίπατρος αὐτὸν τὸν μάλιχον. καίσαρος μὲν γὰρ μάρκος στρατὸν ἀθροίσαντος, τὸν ὅπλα μέλλοντα ἅπασαν ἐνεχείρησαν ἡγεμονίαν, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν κοίλης συρίας ἐποίησαν, πλοῖα δίκροτα καὶ δύναμιν ἱππικὴν τὴν παζιανὴν, ὑπὲρ χώματος ἢ τὴν βασιλέα τῆς ἰουδαίας ἀφαιρήσειν μὴ πόλεμον, συνεπίκλητον γὰρ τότε, φεύγοντα τὸν ἀντώνιον καὶ τὸν νέον καίσαρα. μάλιχος δὲ τότε μάλιστα τὸν αὐτίπατρον

G Cæſius coacto exercitu Herodem totius Cœleſyriæ ducem fecerunt, attributis ei nauali bus, equeſtribus, & pedeſtribus copiis, regnum etiā polliciti poſt finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cęſarem. Malichus verò tū maximè timens Antipatrū,

decreuit è medio tollere. corruptóque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu susceptit ciuitatis gubernacula. Cæterùm postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: séque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, cámq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionē vicissim comiter tractare Malichum.

Cap. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

Attamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parētis iniuriam: clàm etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cúmque capta à Cassio Laodicia, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illū in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibi ipsi principatum eius acquirere. Sed cōsiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominem: quo facto Hyrcanus adeò est attonitus vt obmutuerit. tandem ęgrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum

ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. καὶ πείσας ἀργυρίῳ τὸν ὑρκανοῦ οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἐκάτεροι εἰσιόντες, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ ὁπλίτας ἔχων νυξὶ πίπτει τὰ κῆ τῶν πόλιν. γνόντων δὲ τοῦ ἔθνους τῶν κατὰ παντὸς ἡρώδου καὶ φασαήλου, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἡρεῖτο πάντα ὁ μάλιχος, καὶ ἐξαρνοῦμαι τὸ φόνου. καὶ ἀπίπαξ μὲν δυσεβείᾳ καὶ δικαιοσυνῃ διεγνωκὼν, καὶ τῇ πρὸς τοῦ παρίδια σπουδῇ, τῶτον ἐπολιόρκησε τὸν τρόπον. τῷ δὲ παίδων αὐτῷ ἡρώδης μὲν δοὺς ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μετὰ στρατιᾶς ὅπι μάλιχον ἐλθών. φασαήλῳ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει πρᾶγίνεσθαι τὰ δρὸς, μὴ πολέμου καταρχειν νομισθῆσιν ἐμφυλίου. τοῦ τε οὖν ἀπολογίαν μαλίχου προσδέχεται, καὶ πιστεύειν ὑποκείνεται, μηδὲν αὐτὸν πρὸς τὸν αὐτοπάτορα κακουργῆσαι θάνατον, τάφον δὲ ἐκόσμει τῷ πατρὶ, κῆ φιλοτιμούμενος ἡρώδης εἰς σαμάρειαν καὶ καταλαβὼν αὐτοῦ κεκακωμένου, αἰσχρά τε κῆ τὰ εἰκῆ διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις. μετ' οὐ πολὺ δ' ἐπιόσης τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς φιλονείκεται σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν. κῆ δείσας μάλιχος, ἐκώλυεν ὑρκανὸν μὴ ὑπερβάλλειν αὐτῷ εἰσιέναι κῆ πάθεται μὲν ὑρκανὸς, προσβέβληται δ' αἰτίαν τῆ ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνεύοντος εἰσδέχεσθαι πλῆθος. ὀλίγον δ' ὑπερπίσας ἡρώδης τῆς ἀγγέλων, νύκτωρ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, κῆ φοβερὸς μὲν τῷ μαλίχῳ, ὁ δ' οὐκ αὐτίκα τὴν ὑποπτείαν, ἀλλ' ἐδάκρυεν αὐτοπάτορα κῆ αὐκαλεῖτο φανερὰς ὡς φίλος, κρύφα δ' φαλακὴν τῷ σώματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε δ' καὶ τοῖς περὶ ἡρώδην μὴ ἀπολείπειν αὐτῷ τὴν προσποίησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶς εἰς τὸ αὔριον πλοῦν, αὐτοφιλοφρονεῖσθαι τὸν μάλιχον.

Κεφάλαιον κ'.

Ως ἡρώδης ὑποτειλάντος αὐτῷ καισίου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Καισίῳ μὲν τοι περὶ τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρώδης ἐπέστελλε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος εἴη τὸν τρόπον μάλιχος, αὐτεπίστελλε τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, καὶ λάθρα σλαπέμπει πρὸς τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμπροθύμως ἡρώδῃ, δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς δ' λαοδίκεια ἡρπκότος καισίου, πρὸς αὐτὸν ἀπήισαν κοινῇ, στρατιώτας τε αὐτῷ κῆ χρήματα κομίζοντες, ἡρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ γλυκύμορον. ὁ δὲ πρὸ τύρου τῆς φοινίκης ὑπεισδύμενος τὸ πρᾶγμα μειζόνων ἐφίπτετο. καὶ τῶ παιδὸς αὐτῷ ὁμηρεύοντος ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τῶτον τὸ ὑπεκκλέψαι, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπάρειν, ἀποδόντος τε ἐπ' αὐτόνιον καισίου, τὸ ἔθνος ὑποστήσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δ' ἐβουλευμένοις, ὅτε δαίμων αὐτόπρακτος, καὶ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὴν προαίρεσιν αὐτῷ καταμηνύσας, πρεσβεύεται πέμψας θεράποντα, τῷ μὲν δοκεῖν ὑπὲρ δείπνου προσκαλῶν, κῆ γὰρ εἰσάσειν αὐτοὺς ἅπαντας προθύμους, ταῖς δ' ἀληθείαις πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ἐπὶ μάλιχον πείθει μετὰ ξιφιδίων. οἱ δ' ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ προσεπιτυχόντες ὑπὲρ τῆ αἰγιαλοῦ, κατακεντοῦσι τὸν ἄνδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὑπ' ἐκπλήξεως τῆ γεγονότος εἰς ἀφωνείαν ἐτράπη. μόλις δ' ἀνενεγκὼν, ἐπυνθάνετο τῷ προσὼν τὸν ἡρώδην, τί ποτ' ἐστὶ τὸ γεγονὸς καὶ τίς ὁ μάλιχου ἀπηρηκώς; ἐπύνθανον δ' καίσιον τῶτο

τῦτο προσταξαι, ἐπήνεσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ εἶναι πάντυ, καὶ τῆς παρίδος ἐπιβουλον. καὶ Μάλιχος μὲν ταύτῃ μὲν τῆς εἰς αὐτίπατρον φονικίας δίκην ἐξέτισε. καισίου δ' ἐκ συρίας ἀπαίροντος ταραχὴ γίνεται κατὰ τὴν ἰουδαίαν. ἔλιξ γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ἐπὶ φασάηλον. ὅτε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. ἡρώδης δὲ πρῶτον φάβιον ἐπορεύετο ἐν δαμασκῷ στρατηγοῦντα, καὶ βουλόμενος προσβαλεῖν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται. ἕως οὗ φασάηλος δι' αὐτοῦ, ἕλικος κρείττων γνώμῃ, καταλείει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα δὲ ὑπόσπονδον ἀφίησι. τὸν τε ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν δὴ παθόντα ὑπ' αὐτοῦ, συμφεύγοντα δὲ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς μαλίχου τότε κρατήσας οὐκ ὀλίγα χωρία ἐφεύρει, καὶ μάσαδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ὅθεν μὲν οὖν τοῦτον ῥαΐσας ὁ ἡρώδης ἐκ τῆς νόσου φανίεται, καὶ ἀφελόμενος αὐτὸν πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑπόσπονδον ἀπέλυσεν.

A esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Porrò Cassio profecto è Syria, apud Iudæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phasaelus per se superato Felice, in turrim primùm compulsũ, B incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impẽderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes cõtra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit. C

Κεφάλαιον κά'.

Ως ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου βοηθούμενον ὑπὸ τοῦ τυρίων τυράννου, ἡρώδης ἀπαιτήσας πρόσπτα ἐκ τῆς ἰουδαίας ἐκβάλλει.

Cap. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudea pellit.

ΑΝτίγονον δὲ τὸν ἀριστοβούλου, στρατιὰ ἀθροίσαντα, καὶ φάβιον τὸν στρατηγοῦντα χρήμασι, κτᾶται πτολεμαῖος ὁ μηναίου δι' ὃ καὶ δῶρα. συμμαχεῖ δ' αὐτῷ καὶ μύριον ὃν τυρίων καταλείπει καίσιος τύραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν συρίαν ἔδοξε ὁ αἰνὴρ, ἐφεύρησεν. ὁ δὲ μύδιον καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ὅμορον οὖσαν ἐνέβαλε, καὶ χία κατὰ λαβὼν ἐρύματα, δι' ἃ φεύγειν εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ δίκην τῶν ἡρώδης, ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τοὺς δὲ τυρίων φεύγοντας, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἔστιν οἷς καὶ δωρεὰς δούς δι' ὃ τοὺς τὴν πόλιν δύνασθαι. ταῦτα δι' ἃ πραξάμενος ὑπέλυσεν αὐτὸν, D καὶ μάχην αὐτῷ συνάψας νικᾷ, καὶ ὅσον οὔπω τὴν ἄκραν δέξασθαι τῆς ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα δὲ παραγενόμενον, στεφάνοις αἰδεῖται ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐγγαμβρεῖται δὲ ἤδη κατ' ὁμολογίαν τῷ ὑρκανῷ γήμει, καὶ δι' ὃ μᾶλλον αὐτῷ προσίσχυε μέλλον ἄγεσθαι τὴν ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου θυγατέρα, ὑρκανοῦ δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τριῶν μὲν ἀρρένων, δύο δὲ θηλειῶν. ἔλαχτο δὲ καὶ προτέραν γυναῖκα δημότιν, δορὶν ὄνομα ἐκ Ϝ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς, ἀντίπατρος.

E ἐπιμάχου συμμάχους καὶ ὑπολύτησεν αὐτὸν, καὶ μάχην αὐτῷ συνάψας νικᾷ, καὶ ὅσον οὔπω τὴν ἄκραν δέξασθαι τῆς ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα δὲ παραγενόμενον, στεφάνοις αἰδεῖται ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐγγαμβρεῖται δὲ ἤδη κατ' ὁμολογίαν τῷ ὑρκανῷ γήμει, καὶ δι' ὃ μᾶλλον αὐτῷ προσίσχυε μέλλον ἄγεσθαι τὴν ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου θυγατέρα, ὑρκανοῦ δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τριῶν μὲν ἀρρένων, δύο δὲ θηλειῶν. ἔλαχτο δὲ καὶ προτέραν γυναῖκα δημότιν, δορὶν ὄνομα ἐκ Ϝ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς, ἀντίπατρος.

Κεφάλαιον κβ'.

Οτι ἡρώδης ἐν σιδυνίᾳ συγγενόμενος πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν αὐτόνιον, διὰ τοῦτο τοῦ κατηγορεῖν αὐτῷ συλλυθέντας οὐκ ἐδέξατο.

Cap. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: quo factum est vt ille accusatores eius non admiserit.

ΚΑσιον μὲν οὖν χειρωθὲν αὐτόνιός τε καὶ καῖσαρ ἐπὶ φιλίππους. μετὰ τὴν νίκην καῖσαρ μὲν γαλλίας ἐχώρει, αὐτόνιος δὲ εἰς τὴν ἀσίαν ἀπῆρε. γνωμένῳ δ' ἐν τῇ σιδυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπάντων πρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ ἰουδαίων οἱ ἐπίλοιπ, κατηγορήσοντες τῦ ἡρώδου φασάηλον καὶ ἡρώδην, ἐπόχημα μὲν ἐπὶ λέγοντες τὴν βασιλείας ὑρκανόν, τούτους δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. ἡρώδου δὲ αὐτόνιος δι' πολλῆς

G Cæterùm Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare deuicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudeorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solùm regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset pænes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno

honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat: quo factum est vt ne ad colloquium quidē aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum præstò fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans vt quos Iudæos Cassius præter ius belli captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatē vindicaret: & agros per Cassium ademptos gēti restitueret. Quorum postulata Antonius ęqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simúlque ad Tyrios misit decretum hanc sentiam continens. M. Antonius Imper. Hyrcano pōtifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Iosephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam priùs Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris benenolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm ex operibus vestram amiçitiam, & mores cōpositos ac pios non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac pop. Rom. incursauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: non tam priuatum nostrū negotium agentes, quàm suspecta defensione reipublicę in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessúsque à nobis, addidit se Cassio socium exitij. qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiā conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo colligere se incipit. Cùm igitur etiam de te cum tua gente agendo ornādoque cogitem, curæ mihi erit quicquid in rē vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, vt quotquot vel liberi vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianísve venundati sunt, liberè dimittantur. Volóque vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuò rata sint. Tyrios quoque iubeo vt iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem quam misisti accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Sal. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

εἶχε πιθῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορούντων, καὶ δῶρά τε συνέβη μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς αὐτοκρατώτας. διεπέπρακτο γὰρ τοῦτο χρήμασιν Ἡρώδης παρ' αὐτοῦ. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτόνιος ἔπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ δῶρα καλοῦσαν τοὺς αἰχμαλωσθέντας ὑπὸ κασίου ἰουδαίους ἐκ πόλεμου, χράψαντα τοῖς κῶν τὰς ἐπαρχίας ἐλεύθερους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐν τοῖς κασίου κρατοῦσιν ἀφηρέθησαν, ἀπὸ δ' ἦναι. ταῦτα κρίνας αὐτόνιος δίκαια τοὺς ἰουδαίους ἀξιοῖ, δόγμα ἐγράψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπίστειλε δὲ ἅμα καὶ τυρίοις, διάταγμα τοιοῦτον τοῦτο. μάρκος αὐτόνιος αὐτοκράτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσθε, εὖ ἂν ἔχοι. ἔῤῥωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύματος. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μωναίου, καὶ ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύται ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τιμὴν τε ἐμοῦ ἐποιήσαντο ἐν ῥώμῃ τελεθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀναιώσαντο, καὶ τιμῶν ὧν σὺ καὶ τὸ ἔθνος ἀπουδαίως διέθητο, ὧν ἔχεις δύνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὐδὲ καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀράρος ὑμῶν ἦθος καὶ τὸ θεοσεβὲς κατανοήσας, ἴδιον ἡγήσομαι, καταδραμόντων δὲ τὴν ἀσίαν ἅπασαν τῶν ἐναντιωθέντων ἡμῖν τὸ καὶ τῶν δήμων τῶν ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἱερῶν ἀποχωμένων, μήτε ὅρκους οὓς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς οὐχ ὑπὲρ ἰδίου μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινοῦ, τοὺς αἰτίους καὶ τῶν εἰς ἀθεμίτους φθονομανῶν, καὶ τῶν εἰς θεοὺς ἀνομημάτων, ἠμυνάμεθα. δι' ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀποστρέφεσθαι δοκοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀπλῶς ἐπὶ δὲ τὸ δεῖν καίσαρος μῖσος. ἀλλὰ τὰς βουλὰς αὐτῶν τὰς θρομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ μακεδονία, καὶ καθάπερ ἰόν τινα αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων ἀὴρ, καὶ τῶν σύγχυσιν τῆς ἡμμανοῦς κακοήθως γνώμης, ὧν κατὰ φιλίππους τῆς μακεδονίας συνεστῶτων, καὶ τόπους δυσεῖς καταλαμβανόντων μόνοι μέχρι θαλάσσης ἀποτειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ τῶν πάροδον ταμιεύσασθαι, τῶν θεῶν αὐτοὺς δίκαιος εἰχειρήμασι καταψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. καὶ βεβῶτος συμφυγόντων εἰς φιλίππους, καὶ συγκλειθέντος ὑφ' ἡμῶν, ἀκοινώνητον κατασίῳ τῆς αὐτῆς ἀπολείας. τούτων κεκολασμένων, εἰρηνικὸν τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαύσασθαι τῶν ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. κοινῶν οὖν ποιούμεθα τοῖς συμμάχοις τῶν ὑπὸ θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ τῆς ἀσίας σῶμα νῦν δὲ τῶν ἡμέτερον νίκῃ ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ δίκαι μνήμης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φρονήσω τῶν ὑμῖν ἐγκαφερόντων. ἐξέθηκα δὲ καὶ γράμμα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐωράχθησαν ὑπὸ ζαίου κασίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν οὗτοι, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίους τε κωλύω βιαίως ἔχειν ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, τοῦτα ἀποκαταστῆσαι κελεύω, τὸν δὲ στέφανον ὃν ἔπεμψας ἐδεξάμεθα. Μάρκος αὐτονίῳ αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανὸς τῆς ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρ-

ἐθναρχου προσβυτὴν χάριν αὐτὴν ὑμᾶς κατέχειν λεγόντων, εἰς ἣν ἐπέπτη, καὶ τὴν σεαυτοῦ μῶν ὑπηκρότειαν, ἐπεὶ τὸν περὶ τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδεξάμεθα, καὶ τὴν δύσεβῶν καὶ δικαίων ποιούμενοι προνοίαν ἠμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ὑπομνημονεύσαντας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ τοῖς ὑμῖν εἰρηνεύουσι τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν. καὶ ὅσα μὲν τὴν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. ὅτε γὰρ ἐπαρχίας ἐκείνων ἐθνὶς ὅτε στρατόπεδα τῆς συγκλήτου δύσις ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσαντο βιαίως τοῖς παρὰ δίκαιον χρησίμοις αὐτοῖς ἡγεμόσι. δίκαιον αὐτὴν εἶναι ἀποδοκοῦντων τοὺς τε συμμάχους τοὺς ἡμετέρους ὅσάπερ ἔσχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτους δικαιοῦσθαι, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑρκανῶν ὄντα τῶν ἐθναρχου ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ γοῦν κάστον πόλεμον ἢ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα, ἀποδιδόναι τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν ἣν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ, βίαντα αὐτοῖς μηδεμίαν παρασφέρειν ὅλῃ τῇ ἀθηνεῖς αὐτοὺς ποιεῖν τὴν ἰδίων διαιτόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολογίαν, ὅταν ἔλθωμεν ὅλῃ τοὺς τόπους, ἔξεσται ὑμῖν ταύτην χρῆσθαι, ἡμῶν ἕκαστα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς λειμασι φυλασσόντων. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. διάταγμα ἐμὸν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς· ὃν βούλομαι ὑμᾶς φανερὸν ποιῆσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίους συντάξητε δέλτους, γράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ὅλῃ φανερωτάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων αἰ ἀγνώσκεσθαι δύνησται. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἀνδρῶν καταστάντων ἐπὶ τῆς δημοσίων πραγμάτων ἐπιτροπῆς. ἐπεὶ γαῖος κάσιος, ταύτῃ τῇ ὑποστάσῃ ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατειλημμένος ὑπὸ στρατοπέδων καὶ συμμάχους ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολέμησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῷ ῥωμαίων δήμῳ, τὴν ὀπόνοιαν τὴν ἐμὴν τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, διατάγμασι καὶ κρίμασιν ἐπανορθούμεθα τὰ ὑπ' αὐτοῦ διεφθαρμένα, ὡς τε δόντα κατὰ στάσιν ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. καὶ ὅσα ἐκρέφθη ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφεθῆναι, τὰ μὲν σώματα ἐλευθέρα, ἃς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς πρότερον κυρίοις. τὸν δ' ἐκ ὑπακούσαντα τῷ ἐμῷ διατάγματι, βούλομαι. κἂν ἄλῳ, τότε κρίνειν τὴν τοῦ φεύγοντος ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν τὸν ἐκ ὑπακούσαντα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ σιδωνίων καὶ ἀντιοχέων καὶ ἀραδίων ἔγραψα. παρεθέμεθα σοὶ καὶ ταῦτα εὐκαίρως, τιμήσεια ἡγησόμενα ἂν φανῇ ῥωμαίους ποιήσασθαι πρόνοιαν καὶ τῶν ἡμετέρων ἐθνῶν.

A Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pōtificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello susceptō, iustitiæ pietatique prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiā vobis pacem esse cum nostris sociis; & quicquid ab aduersariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus B dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus vt socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vósque si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis: néve vllam vim C interponatis quo minus ad pristinos dominos redeant, quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primùm ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam sociis nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab D omnibus. M. Antonius Imper. ac triumuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam populo Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris sociis. & siue corpora Iudæorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem E hæc ad pristinos reuertētur dominos. qui verò contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visúmque est hoc loco etiam hæc inferre, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Roma nus populus.

Κεφάλαιον κγ'.

Πῶς αὐτώνιος εἰς συρίαν καταβὰς ἡρώδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν.

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς συρίαν ἀντώνιος καταβὰς, πλειστάρχα μὲν χιλιάδων ἐντυχοῦσα, δὲ ἔρωτος αὐτὸν ἐκπλήσσοντο. καὶ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι, καταβάντες πρὸς αὐτὸν κατηγορεῖτες ἡφόδου, καὶ τὴν μὲν αὐτὸν, προσπαίσαντι σφῶν αὐτὴν τοὺς δυνατωτάτους λέγειν. ἀντέλεγε δ' αὐτοῖς μασσαλὼς ὑπὲρ τ πατρίσιων, παρόντος δὲ ὑρκανοῦ,

POst hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiā, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum è Iudæorum gente potentissimi venerunt ad eum vt accusarent Herodem vnà cū suis, electo ad hoc eloquētissimo quoq; è suo numero. Iuuenē autē causā defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano,

qui iam ſocer factus fuerat. Antonius verò audita vtraque parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, vtra pars melius adminiſtraret rempublicam. Qui cùm reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſariis xv. coniecit in vincula, occiſur⁹ etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis nec ſic quidem ceſſarunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrium, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corrupt⁹ à fratribus, imperauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret: & Herodi adiutor eſſet ad principatũ patandum. Herodes verò ante vrbem diuersãtes in littore accedens, hortatus eſt eos vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum ſi cõtendere pergerent: quod illi contempſerunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim ſauciauerunt: reliqui verò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſſit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multũ apud eum poterat.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: & quibuſdam eis occurrentibus peruaſerunt vſque Hieroſolyma. Vbi adiungentibus ſe aliis iam multum aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. móxque ferentibus opem his qui fratrum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: cóq; in templo cõpulſo,

A ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανον ἤδη γεγόμενος. ἀκροασάμενος δὲ ἀμφοτέρων ὁ ἀντώνιος ὅτῃ διάφοιτο, πυνθάνεται ὑρκανοῦ, πότερος τῷ ἔθνει ἄμεινον προΐσταιτο. φήσαντος δὲ τοὺς περὶ ἡρῴδην, ἀντώνιος ἅτε πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτούς, διά τε τὴν παρουσαν ξυνήλικα συνωμοσίαν πατρῴαν ἐπεποίητο πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, τούτους μὲν ἀμφοτέρους, τῆς ἀρχὰς καθίστησι, καὶ τῆς Ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει πραγματα. γράφει δὲ καὶ γράμματα, καὶ ἱ τῆς αὐτοσιασῶν ἕλησε. μέλλοντος δὲ καὶ κτείνειν αὐτούς, παρητήσαντο οἱ περὶ ἡρῴδην. ἠρέμουν δὲ οὐδ' οὕτως ἐπανελθόντες ἐκ τῆς παρθυαίας, ἀλλ' ἀπὶ ὧν πάλιν ἀντωνίῳ χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀναπλεύσαι. καὶ ὁ ἀντώνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, ὑπὸ τε ἡρῴδου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῷ καὶ τόπον ἀρχοντι παρατάξε κολάσαι τοὺς παρθυαίους τῆς Ἰουδαίων, νεωτέρων ὄντων πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ ἡρῴδην συγκαθίσαι τῷ ἀρχῷ. ταχὺ δὲ ἡρῴδης, ἱδρυτο γὰρ ὅπῃ τῆς φάυμου παρὰ τὴν πόλεως, παρῆν ἀπιόντα παρεκελεύετο, σωλῶν δὲ αὐτοῖς καὶ ὑρκανὸς, ὡς μεγάλου κακοῦ, εἰ παρέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσομένου. καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. ὡς δὲ χρῆμα δὲ ἐκδραμόντες Ἰουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. πλέους δὲ κατέφωσαν. οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες ἐποίκου παρεδρεῖς ἠσύχαζον. τῷ δὲ θέρει καταβοᾶντος ἡρῴδου, παρεξιωθεὶς ἀντώνιος τοὺς δεδεμένους ἀθῴους ἔστειλε. δευτέρῳ δ' ἔτει συρίας κατέσχον, παίκορος τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης ὠν πάρθων. πολυτρόπῳ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ μυναίου, καὶ τῷ ἀρχῷ αὐτῷ ὁ παῖς λυσανίας ὠφελεθεὼν, διαπρεπεῖ φιλίαν πρὸς αὐτίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς τε τὸ χρήσιμον τὸν σατράπην ὠφελεθεὼν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

Κεφάλαιον κδ'.

E Σπατεία παίδων εἰς συρίαν, καθ' ὧν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν αὐτίγονον εἰς τὴν βασίλειαν καταγαγον.

ΑΝτίγονος δ' ὑπισχνεῖτο χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν ὑρκανὸν ἀφελόμενοι ὠφελήσουσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς περὶ ἡρῴδην ἀπέλοιεν. οὐ μὴν ἔδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ τέτο δὴ τὴν ἰουδαίαν ἐπράτδοσαν, κατάγοντες αὐτίγονον. παίκορος μὲν διὰ τῆς παραθαλαττίου, ὁ δὲ σατράπης διὰ τῆς μεσογείου. τύριοι μὲν οὐ προσεδέξαντο παίκορον, σιδώνιοι δὲ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἴλην μὲν τε παίκορος ἱππικὴν εἰς τὰ ἰουδαίων ἐξέπεμψε, κατασκεψομένην τε τὰ κατὰ τὴν χώραν, καὶ αὐτίγονῳ συνεφέξουσαν, ἠγεμόνα τὸ ὁμώνυμον τῷ βασιλέως οἰνοχόον. ἐκ δὲ τοῦ περὶ καρμήλου τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς αὐτίγονον ἐλθόντων, καὶ συνεισβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, προσεδόκα διὰ τ' χώρας μέρος τι μαθεῖν ὁ αὐτίγονος, ὁρμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται. καὶ τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ αὐθόρμοι. προσχωμούντων δέ τινων, πολλοὶ συνεφέποντες, ὅτι τὰ βασίλεια ἦκον, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τοῖς περὶ φασαήλην καὶ ἡρῴδην. καὶ μάχης γενομένης κατὰ τὸν ἀγρὸν, νικῶσιν οἱ νεαζόκοι τοὺς πολεμίους. καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν,

πέμπου-

πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρυ- A miſerunt armatos quoſdam in propinquas ædes vt eis eſſent præſidio. in quos coortus populus, deſtitutos auxilio cum ipſis concremauit ædibus: quam iniuriam populo pòſt Herodes vltus eſt, aduerſarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cúmque quotidianæ velitationes inter eos fierent, hoſtes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecoſten, quam vocant, feſtiuitatem. Quæ dies poſtquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata ſunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes ſeruabat cũ paucis militibus eius murum Phaſaelus cuſtodiebat: Herodes verò cum ſuorum cohortibus erupit in hoſtem agentem in ſuburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templũ, partim etiam intra vallum quoddã in propinquo poſitum. in ea pugna & Phaſaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in vrbem ingreſſus eſt, prætextu quidem quaſi ſeditionis compeſcendæ gratia, ſed reuera principatum illi aſtruere cupiens. quin poſtquam à Phaſaelo occurrente exceptus eſt hoſpitio, ſuaſit ei vt legatus iret ad Barzapharnẽ, inſidias hoc pacto inſtruens. ille nihil ſuſpicatus paruit, non probãte hoc factum Herode propter Barbarorũ perfidiam, hortantéq; vt potius Pacorum & alios ad ſe venientes opprimeret. Itaque profecti sũt in eam legationem Hyrcanus atque Phaſaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam vẽtum eſt, armati eis occurrunt qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donátque muneribus: deinde ſtruere inſidias incipit. Phaſaelus verò cum ſuo comitatu deductus eſt in propinquum iuxta mare diuerſoriũ. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis eſſet pollicitus, ſuſpectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari inſidias, & clàm adhiberi cuſtodiam. Et certè cepiſſent eos, niſi expectaſſent donec relicti Hieroſolymis Parthi Herodem caperent, ne his ſublatis ille præſentiens effugeret. id quod verum eſſe mox apparuit, conſpectis cuſtodibus. quare nõ defuerunt qui horrarentur Phaſaelum, vt nihil amplius expectans conſcẽſo equo ſe inde proriperet, præcipuè Oſilius. qui id ſecretum cognouerat è Saramalla Syrorum tũc ditiſſimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: ſed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiuſmodi cõſilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturũ à ſe quàm ab Antigono: & alioquin turpe eſſe legatos ſuam fidem ſecutos inſontes interficere. At barbarus hæc audiens deierebat non eſſe vera, & inanibus eum turbari ſuſpicionibus: móxque ad Pacorum abiit.

ρήσοντας αὐτὰς, οὓς ἐπανασὰς ὁ δῆμος συμμάχων ἔν- τας ἐρήμους, πεὶ αὐτοῖς οἴκοις κατέφρησεν. ὑπὲρ ὧν οὖν τῆς ἀδικίας ταύτης ἠφόδης, μετολίγον πμωρίαν ἀλλὰ τῇ αὐτησασιωτῇ λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γινομένων δὲ ὁσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, αἰεὶμὲν οἱ πο- λέμιοι τὸν ἐκ τῆς χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην πεν- τηκοστὴν, ἑορτὴ δέ ἐστιν αὕτη, μέλλοντα ἥξειν. ἡ δ' ἡμέ- ρας ἐνστάσης πολλαὶ μὲν τὸ ἱερὸν ἀθεμίζον μυριά- δες ἀθρόων, ὡπλισμένων τε καὶ ἀόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν ἔτι τὴν πόλιν οἱ παόντες, πλὴν τῆς μὲν τὰ βασι- λεῖα. ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ μὲν ἡρώδην ἐφρούρει. φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν. ὑ- ρώδης δὲ λόχον ἔχων, ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ μὲν πρῶτον καρτερῶς μαχεσάμενος πολλὰς τῶν μυρι- άδας ζέπεμψε, τὰς μὲν εἰς τὴν πόλιν φυγόντων, τὰς δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔνθ' ἦν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα. ἦν γάρ τι καὶ τό- θι, παρεβοήθει δὲ φασάηλος. πάκορος δὲ ὁ πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις καὶ παγόνυ δηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἦρχε, λόγῳ μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπροάξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. φασαή- λῳ δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξαμένου ξενίᾳ, πάκορος πείθει προσβάσεως δὲ βαρζαφάρνην αὐτῷ, δόλον τινὰ τῶν συνθέντων. καὶ φασάηλος ἀδὲν ὑπόπτως πείθε), μὴ ἐπαινοῦντος ἡρώδου τοῖς προσβεβημένοις, δεῖ τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ πάκορος καὶ τοῖς ἥκουσιν ἐπιτίθεσθαι καλοῦσι. ὥχοντο δὴν προσβεβάντες, ὑρ- κανός τε καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ καταλιπὼν ἡρώδῃ ἑξακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν ἀλαβάρχων λεγομένων, προὔπεμψεν αὐτούς. ἡμουμένοις δ' ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μὴ ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τῆς πόλεων ἐφεστῶτες. καὶ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἀσμένως δέχε) προθύμως καὶ δώροις δίδωσιν, εἶτα ἐπιβουλεύει. πλη- σίον δὲ μὴ ἱππέων ἦν θαλάττης οἱ μὲν φασάηλον καταλαμβάνουσι. καὶ ἐπεὶ ταῦτα ἀκούσαντες, ὡς αὐτίχρημα ὑπόκοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ' τοῖς πάρ- θοις κατ' αὐτὸν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρβά- ρους. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἐπιβαλλομένους αὐτοὺς ἀπῆγλέ τις, φυλακῆς αὐτοῖς ἐκπεφασοὺς μεῖζα- μένης. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ μείμνησεν ἕως ἂν οἱ μὲν ἱεροσόλυμα παρθοι ἡρώδει συλλάβοιεν, μὴ προαισθομένων τούτων ἐκεῖνος αἰφνίδιος ἐκ- φύγῃ. ὧν ταῦτα οὕτως ἐχόντων καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν ἐωρῶντο. φασάηλῳ μὲν οὖν παρῆνει τινὲς δὴ θὺς ἀ- φιππάσασθαι καὶ μὴ μένειν. μάλιστα μέντοι πρὸς ταῦτα αὐτὸ ὀφέλλιος ἐπῆγεν, ὃς ἀκμαιότατος ἐκ πα- ραλλὴ πλεουσῶν τῶν συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα πρὸς τὴν φυγὴν ὑπῆρχεν. ἐγγὺς γὰρ ἦν ἡ θάλασσα. ὁ δ' ὑρκα- νὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἠξίου, οὐδὲ ἐκινδυνεύειν τὸν ἀ- δελφὸν. προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βαρζαφάρνην, οὐ δί- καια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βουλεύοντα πε- ρὶ αὐτῶν. χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ, πλείονα ἔσεσθαι παρ' αὐτοῦ ὧν αἰτίζοιτο δίδωσι. καὶ ἄλλως, δεινὸν ἂν) πρὸς αὐτὸν δόξαι πίστει συνελθόντας προσβεβά- τας ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ βάρβαρος ταῦ- τα λέγοντι, ὅμως μηδὲν ἀληθὲς ἂν) τῇ ὑπονοου- μένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν ὑποψίας ταράξαι, ἀπῆει πρὸς τὸν πάκορον.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos adducunt.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum dereſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniã hoſtes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cùm ſcirent omnia dolosè diſſimulabant: aiebántque oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quàm benè Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nõ credidit, vt qui ex aliis de fratre capto audierat. quã eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi deſpõſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd nõ placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in reb° tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumẽta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matréque ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitióque ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundem ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi man° inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iámque gladiũ ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniuriis relinqueret. neque enim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere. partim igitur vi, partim, pudorę coact° deſiſtere ab incepto facinore, refota matre & pro tempore adhibitis remediis,

Κεφάλαιον κέ.

Ὡς οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἤλασαν.

Ὁ δὲ χρόνος ἦν, τῶν πάρθων ἐνίσμυόν τινες ὑρκανὸν καὶ φασάηλον, πολλὰ δ' ὑποφρίας κακίζοντα τοὺς πάρθους. ὁ δ' ὅπως τὸν ἥρωδ' ἐκ τῶν ἀπόρρητων ἀποκαλυφθῇ δύνοῦ χος, ἐπέλας ἦγε περαιτέρω αὐτὸν ἔξω τοῦ τείχους συλλαμβάνων. ἐπεὶ χρόνῳ ἤδη φασάηλος πυνθάνεται ὅτι ἀληλώσοι τῆς πάρθων ἀπιστίας. οὐ τῶν πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς ἡρῴδης ἐπόησε πανόρῳ καὶ τῶν πάρθων τοῖς δυνατωτάτοις, ὡς οὐσι τῶν ἄλλων διαφόρους. οἱ δὲ τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο δολίως. καὶ δὴν αὐτὸ ἔφασαν μὴ σφῶν ἀξιόχρεον ἐπὶ τοσοῦτον ἐπὶ τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν. οὐδέπω γὰρ αὐτοὺς εἰληφθαι ὑπὸ τῶν ἀπιστιωτῶν. ὕστερον μὲν γὰρ δηλούντας ὅσα καθ' ὑπόσταιν φασάηλος. τοῦτοις ἡρῴδης οὐκ ἐπίστευεν. καὶ δὴ συλλαμβάνει τὸν ἀδελφοῦ παρ' ἐλπίδα. καὶ θαμινούσης ἤδη τῆς ὑρκανοῦ θυγατρὸς, ἧς ἐπιγήμητο τὸ πρῶτον, ἐπὶ μᾶλλον ὑπόπτως ἔχειν τοὺς πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῇ οὐκ ἐπετίθεντο, αὐτὸς δ' ἐπὶ δυσὶ λίαν ἐμφερῶς γυναιξί. βουλευομένων δὲ τῶν πάρθων τὸ χρὴ ποιεῖν. οὐ δὲ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐπιχειρεῖν αὐδρὶ τηλικούτῳ, καὶ ὑποθεμένων ἐς τὸ ὑστεραίαν, ἐν τοιαύτῃ ταραχῇ ἡρῴδης ἠνύσθη, καὶ μᾶλλον ὡς ἤκουσε περὶ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῆς πάρθων βουλῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις ἐπιθύμου, ἐπεὶ ἐρας ἐπιλθούσης ἔγνω ταύτῃ χρῆσθαι, καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τῶν πολεμίων κινδύνοις. κἄρας οὖν σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίταις, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ἐπιθέμενος, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴν, καὶ ὧν ἔμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον ἀλιξάνδρου θυγατέρα τὸ ἀριστοβούλου παιδὸς, τὴν τε ταύτης ἐντέρα, ὑρκανοῦ δ' ἦν θυγάτηρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τήν τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ἐπὶ ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν οὐδεὶς πω οὕτω τεθρόηκε τὴν φύσιν ἀνθρώπου, ὃς τότε παρὼν τοῖς περὶ τοιμῶν, οὐκ ἂν ἔκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναῖκα ἀπαγομένων ὑπὸ τέκνα, καὶ μετὰ δακρύων καὶ ὀλοφυρμῶν ἀπολειπουσῶν τὴν πατρίδα, καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ σφᾶς αὐτοὺς οὐδὲν ἔτι ἐλπίδων περισῳζομένους. ἀλλ' ἡρῴδης ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῷ δεινῷ πλαγὰς τὸ φρόνημα ποιούμενον, αὐτός τε ἦν πρὸς τὸ δεινὸν δύσκολος, καὶ πρόσω κατὰ τὴν ὁδὸν θαρρῶν ἦκεν παρελθὼν καὶ μὴ παρέχειν αὐτῷ ἐνδοιαν τῇ λύπῃ. τὸ γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγὴν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς μόνῃ ἐῶδεν συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν ὑπ' ἡρῴδης παρήγετο, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπειρῶντο. μεταξὺ δ' αὐτὸν διεχρήσατο τὸ ζῆν ἐξιέντα, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῷ κινδυνευούσης ἀποθανεῖν, ὅτε τὸ τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθος, καὶ ὅτε τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, ἔτι τὸ ἐπ' ἐκείνῃ χλυομένης. ἀναπαύσασθαι δὲ αὐτῷ τὸ ἵππος ἐμέλλοντα πλήθει αὐτῶν, κατέχον οἱ παῖδες. τῷ δὲ πλήθει καταχύσαντες, ἐν ὡς ἐκ ἐχρῆν αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λόγοντες. ἐγὼ δὲ ἔτι ἡμαίμην, τῷ δ' ἀνδρὶ αὐτὸν ἐλθεῖν παρασκευάσαντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ἐφιέντων. διαθεὶς δὲ ὅπως ἔχοιεν τῶν κατ' αὐτὸν τολμήματος, αἰδοῖ τὸ τῷ λειπομένων, καὶ πλήθει τῷ οὐκ ὑπεξιόντων αὐτῷ τῇ χρεὶ δέκεσθαι οἷς ἐπεθύμη), ἀσπασάμενος τὸ μητέρα, καὶ θεραπείας ἧς ἡ κρείσσων ἤπειγεν ἀξιώσας

ἐκάστης

ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σωτηρωτέραν ποιοῦμενος τὴν πορείαν εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς γὰρ μάχας πρὸς τοὺς ἐπιξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν παρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔμενε δ' αὐτοῦ μηδαμῆ φυγὴν, οὐδὲ τὰ μηδαμῆ τῶν ἰουδαίων ἀσφαλῆ. σωληνόθεντο γὰρ οὗτοι ἡμισείους ὑπὸ στασιώτων ἐξήκοντα τῆς πόλεως, προσκαλούντες αὐτὸν ἐπὶ χάρακα ἐρημώσοντα καὶ τὴν ὁδὸν. οὐδὲ δὴ καὶ ξενίσαμενος καὶ κρατήσας οὐχ ὡς ἐν ἐπορεία καὶ ἀνάγκης τοιαύτης καθεστὼς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μὴ πολλοῦ δεόντος, πρὸς πόλεμον μηδαμῶς ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν ἰουδαίων ἐπεκράτησε μὴ χρόνον βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλεῖον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, ἡρῴδιον προσηγόρευσε. ἡμισείῳ δὲ τῆς ἰουδαίας ἐν θρήσατα χωρίῳ οὔπω καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς ἰώσηπος ὑπήντησε, καὶ βουλὴν περὶ τῶν ὅλων ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν πολλοῦ μὲν πλήθους ἐποιοῦντο, ἐν δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, τὴν χωρίς τε μασάδας, εἰς ὃ προὔκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ἐπὶ δίχα τοσοῦτον ὄχλου. τριῶν μὲν οὐ πλείους ἀπέλυσεν ἅπαν γὰρ ἐντὸς χιλιάδας ἔντας, ἄλλοι ἄλλαχῆ κελεύσας, δίχα τὴν ἰδιωμίας σώζειν αὐτοὺς, δοὺς ἐφόδια. ὅσοι δ' ἦσαν κοῦφοι, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους ἐκλαβόντες εἰς τὸ ἔρυμα ἐσήγαγε. καταθέμενος αὐτοῦ, τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἁπάντων ἐκ περικούτους, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὅπλα πέρσας τὰ ἀραβίας. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἐλῄστευσαν οἱ πάρθοι πλὴν τὸ βασίλειον, μόνων ἐπέσχοντο τῶν ὁρκανοῦ χρημάτων. τὰ δ' ἐκ εἰς τὰ ξιανθικὰ τάλαντα. πολλὰ γὰρ τὰ ἡρῴδου διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσα μὴ προκομίζειν ἐπεμήθησαν τὰνδρες εἰς τὴν ἰδουμαίαν ἐφθακέναι. τὰ μὲν δὴ καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχησε τοῖς πάρθοις, ἀλλὰ μὴ τὴν χώραν αὐτὴν ἐξιόντας ἐκέκουν, μάλιστα τὴν πόλιν δυνατὰ αἰσθησιν. μὴ ἀντίχρονος μὲν οὔπω καταχθεὶς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως, ὑρκανὸν καὶ φασάηλον δεσμώτας λαμβάνει. σφόδρα δ' ἦν ἄθυμος τὴν γυναικῶν αὐτὸν διαφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνθυμεῖτο δέσποι, τοῦτον αὐτοῖς μὴ τὴν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχόρημος. φοβούμενος ὁ τὸν ὑρκανὸν, μή τὸ πλῆθος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν δι' οἰκειότητα τῶν ἀνδρῶν, ὑπερείτο ὁ ὑπὸ τῶν πάρθων, δι' οἰκείωσιν αὐτοῦ τὰ ὦτα, προαγματεύομενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν ἀρχιερωσύνην διὰ τὸ λελωβῆσθαι, τὸ νόμου τὴν ὁλοκληρον εἶ τὸν πάλαι ἀξιοῦντος. φασάηλον δ' αὖτις θαυμάσας δ' ὑψυχίας, ὃς γνοὺς αὐτὸν δι' ἀποσφάττεσθαι μέλλοντα οὐχὶ τὸν θάνατον ἠνέσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθρῶν τοῦτο παθεῖν οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας οὐκ ἴσχυε λαθέσθαι ὑπὸ δεσμῶν πρὸς αἱμάρισιν, πέτρᾳ προσρήξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν τοῦ ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα δὲ τοιαύτην δουλείαν, δ' δ' ἐξουσίας τοῦ κτεῖναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν, ἀφείλατο τὸν πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς θαύματος μεγάλου ἠξιώθη, φαρμάκοις αὐτὸν ὑποτέμψας ἰσχυοὺς ἀπήνωτος, ὡς δὴ θεραπεία διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ θαῦμα. πρὸ μὲν τοῦ τὸν πολίτου ἀφεῖναι τὴν ψυχὴν ὁ φασάηλος, ἀκούσας δέ τινος γυναίου τοῦ ἀδελφὸν ἡρῴδου

A pergebat inſtitutum curſum petens caſtellum Maſſadam quàm maximis compendiis. in quo itinere non ſemel impugnatus à Parthis perſecutoribus, ſemper victor diſceſſit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt. ſed ſexageſimo ab vrbe ſtadio illum aggreſſi in pugnã pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quaſi non ex neceſſitate, ſed multò antè præparatus conflixiſſet: in eo loco vbi Iudæos vixit, poſtquã regno potitus eſt regiam cõdidit cum primis memorabilẽ, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Poſtea verò quàm ad Reſſam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Ioſephus, vbi conſultatum eſt inter eos quid facto opus eſſet, cùm tantam turbam ſecum traherent, etiam abſque milite conductitio: Maſſada verò, ad quod caſtellum decretum erat confugere, tantam multitudinem nõ caperet. Maiorẽ igitur partem dimiſit, numero ſupra nouẽ millia, iuſſis aliis aliàs per Idumæam ſalutem ſibi quærere, additóque viatico: expeditioribus autem quibuſque, & ſuis intimis neceſſitudinibus aſſumptis in caſtellum ingreſſus eſt: depoſitiſque ibi cum ſuo comitatu mulieribus, quorum omnium numerꝰ ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia neceſſaria ſuppeterent, ipſe properauit ad Petrã Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hieroſolymitanorum bona direpta ſunt per Parthos vnà eum ipſa regia, ſola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remanſit. Herodis etiam facultatum magna pars euaſit, præſertim quas ille maturè prouidens in Idumeam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egreſſi agrum quoque latè populati ſunt, & Mariſſam vrbem opulentam euerterunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phaſaëlum vinctos accepit. Vehementer autem triſtatus eſt, quod mulieres effugiſſent, quas Pharthis tradere conſtituerat, & vnà cum pecunia daturum ſe promiſerat. Veritus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum reſtitueretur, qui à Parthis aſſeruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum eſſet idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, niſi ei qui integro ſit corpore. Sed maximè miranda eſt Phaſaëli generoſitas, qui vbi neci ſe deſtinatum cognouit, nõ tam mortem indignè ferens, quàm miſerabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus ſibi inferre non poſſet propter vincula, alliſo ad ſaxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali neceſſitate conſtituto, viſum eſt honeſtiſſimum, adempta inimico poteſtate ſæuiendi in ſe pro libidine. Fertur autem quòd ſauciato vehementer capite, Antigonus ſubmiſſis medicis, pro remedio venenũ in vulnus indiderit. antè tamẽ quã exhalaret animam, audito ex quadã muliercula quòd Herodes frater

hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquēs, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantiū magnitudine, expediebat consilium ad moliēdas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam antè obligatum proficiscitur, cùm maximè opus haberet mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quàm primùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cùm occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat autem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater pænes eos depositerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cùm cōsultiùs videretur discedere, valde molestè abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tunc quidē in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleoparra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemęus. Et cùm inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructāq; triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quòdque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu asportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

τοὺς πολεμίους ὀλιγοφυλάκτους, σφόδρα τ' πολλῆν δι-
δύμως ὑπάρξας, καταλιπὼν τ' ἐκβιαιότατα τ' ἀνα-
τον αὐτῷ, & τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον. ῥᾳ-
δην ἢ τὸ μέγεθος τ' ἀξιοχρεώτων αὐτὸν κακῶν, ἐ κα-
πάπληττεν, ἀλλ' ἐποίει δ' ἀφορμὰς διαίσιμφ βλαβολὰς ἔρ-
ῶν ἀγαθόλων. σπεύδων γὰρ μάλιστα τὸν ἀράβων βασιλέα,
πολλὰ σπεύδων διεργαστικῶς ἀπῆει τ' ἀμοιβὴν κο-
μούμενος ὅτι μάλιστα ἐθέλοι, χρήματα ληψόμενος,
εἴτ' δανείσαι εἴτε δωρεὰν, ὡς ἀγαθῷ πολλῶν ὄντι αὐτῷ τυ-
γχάνοντος. ἐ γὰρ εἰδὼς τὰ κ' τ' ἀδελφὸν, ἐπεὶ δὲ λυ-
ξώσαντος τ' πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ κατα-
βαλὼν νόμισμα, ἑκατὸν ταλάντων. ἐπῄγετο ἢ
κ' τὸν φασάηλον παῖδα ἀγὰ ταύτην τ' αἰτίαν, ἐπ' αὐτῷ
τυγχάνοντα, παρέξων αὐτ' ἐνίσχυσιν τοῦ ἄρξειν. ἀγ-
γέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων ἀγὰ τὰ μάλιστα, δι'
ὧν ἐπέλαβον αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγγελκέναι γὰρ αὐ-
τῷ πάρθους μὴ δύνασθαι. ταῦτα δ' ἐχρῆτο
προφάσει ὑπὲρ τ' μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, ἢ τῷ ἐπιτρέ-
ψαι τοῖς ἄρχουσιν εἰς τ' τῶν ἐπάγοντων, ὅπως διατεμῶ-
σωσι τὰς ἀγὰ καταδίκας, αἷς ἀγὰ τὸν αὐτοκράτορα
λαβόντες ἐτύγχανον. ἀπεκρίνατο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλῆ-
σειν ἀφικόμενος πρὸς αὐτοὺς, μόνον ἢ ἀγαλλιόμενος ἀγὰ
τῷ αἰδεῖ καμοτάτων αὐτῷ προσμάτων. ἐπεὶ τε δόξαν
ἀναχωρεῖν, ἀπῆλθε σωφρόνως τ' ἐπ' ἀγυπτον. ἢ
πότε μὲν ἐπὶ ποταμοῦ τινι ἱερᾷ κατάγη). καταλελοίπει γὰρ αὐ-
τόθι πολλοὺς τῷ ἐποιμένων. τῇ ὑστεραίᾳ ἀναζυόμε-
νος εἰς ῥινόκουρα, ἐκεῖ ἐ τὰ πρὸς τ' ἀδελφὸν ἤκουσε.
μάλιστα ἢ μετεγνώκει ἢ μεταθέσθαι τὸν ἡγεμόνα, εἰ
δεῖν τοῦτο πρᾶξαι ἐβούλετο. προῤῥωτάτω γὰρ ἤδη
ἀπεδίδρα τ' δεῖσαν πλοῦσιν. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα
νῆες ὁρμοῦσαι αὐτόθι ἐῤῥωτ' τ' ἐπ' ἀλεξάνδρειας πλεῖ-
τοῖς ἡγεμόσιν ἐν τυγχάνῃ. ὑφ' ὧν κατ' αἰδῶ ἢ πολλὴν
ἐνέσπειν προπεμφθεὶς εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ πλειστά-
ξας κατέσχετο. πεῖσαι μέντοι μέντοι αὐτὸν οὐκ ἠδυνή-
θη, εἰς ῥώμην ἀπαντῶμενον, χειμῶνος τ' ὄντος, ἢ
τῷ κ' τὴν ἰταλίαν ἐν ταραχῇ ἢ σάλῳ πολλῷ δι-
λαμβάνων. ἀναχθεὶς ὢν ἐκεῖθεν ὑπὸ τυμφυλίας, ἢ χει-
μῶνι σφοδρῷ προσπεσόντι, μόλις εἰς ῥόδον ἀγασώ(ε),
φορτίων ἀποβολῆς γιγομένης. ἢ δύο μὲν ἑταίρων αὐτῷ
φίλων αὐτῷ συνεπέμψαν, σαπφίνας τε ἢ πτολε-
μαῖος. διεσῴ ἢ τ' πόλιν ὑπὸ τ' πρὸς ἑκάτερον πολέμιε
κακοπαθοῦσαν, οὐδ' ἄπορος ὢν τῷ ποιεῖν αὐτὴν ἄπαν-
σεν, ἀλλὰ & ἀγὰ δυνάμιν αὐτῇ ἐπικατέστη. ξύμπα
τε κατασκευάσας, & ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φί-
λοις ὑπὶ ἰζαλίαν εἰς βρεντήσιον κατάγη). κἀκεῖθεν εἰς
ῥώμην ἀφικόμενος, πρώτῳ μὲν αὐτοκράτορι φράζῃ τὰ
συμβάντα αὐτῷ κ' τῷ ἰουδαίᾳ, ἢ πῶς ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ φασάηλος ὑπὸ πάρθων ἀπόλλυται συλληφθείς,
ἢ ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχεται. ἢ ὡς αὐ-
τοῖς ἀντίοχον κατασήσαι βασιλέα, χρήματα δώσων ὑπο-
σχόμενον χίλια τάλαντα. & γυναῖκας φ', μ' τῷ πρώ-
των ἢ τὰ γένη τῷ αὐτῶν ἐπιλέξαι ὑπάρξει. ἢ ὅτι
ταύτας νυκτὸς ἐκκομίσαι, ἢ ὀλιγοῦσι τοῖς τῷ ἐ-
χθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείναι ταλαιπωρίας. ὅτε
δὲ ἠξίωσι δεῦρο αὐτῷ τοὺς οἰκείους αὐτῷ πολιορ-
κουμένους, ἢ ὡς πολλοῦ τε ὄντος χειμῶνος, ἢ πάντως
καταφρονήσας δ' αὐτοῦ, ἀποδοῦναι δὲ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτῷ ἢ τῷ μόνῳ βοηθείας.

CAP.

Κεφάλαιον κϛ'.

Ὡς ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην ἀφικόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆ συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

ΑΝτώνιον δ' οὐκ εἰσῆρχε τῆς ἡρῴδου μεταβολῆς, καὶ τῷ κοινῷ ζηλώσαντα λογισμῷ φέρεσθαι ἐν ἀξιώμασι τοσούτοις καθεστῶντα, ὡς καὶ κείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν καὶ μνήμην τῆς αὐτοπαθοῦς ξενίας, τὰ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ ἡρῴδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς ἔφθημεν ὁ τετραρχης ὑποδέδεκτο, πολὺ μᾶλλον δὲ τὸ φερὲς αὐτῷ μῖσος, ὃ πᾶσι μὲν καὶ ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸ ὑπελάμβανεν, φεύγοντος ἦν οἷς ἡρῴδης παρεκάλει συλλαμβάνειν. καῖσαρ μὲν οὖν ἔτι δὲ καὶ τὰς αὐτοπάτορος στρατείας, ἃς κατ' Αἴγυπτον αὐτῷ τῷ πατρὶ συνδιήνεγκε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος ἔτι Ἀντωνίῳ, σφόδρα φέρει τὸν ἡρῴδην ἐπουδακότι, φερὲς τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν ὧν ἐβούλετο ἡρῴδης συνεργίαν, ἑτοιμότερος ἦν. συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν μεσσάλας καὶ μετ' αὐτὸν ἀτρατῖνος, ἐπῄνεσάν τε τὸν ἡρῴδην, τάς τε τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διεργεσίας διῆλθόν. καὶ μὴν αὐτὸς φερὲς ῥωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπομιμνήσκων, κατηγορῶν τε ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνων αὐτῖγονον, οὐκ ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ψεύσαιντο αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, ῥωμαίους ὑποδύς. τῆς δὲ βουλῆς ἐπὶ τούτοις παροξυνθείσης, παρελθὼν αὐτώνιος ἐδίδασκεν αὐτούς, ὡς ἔφερε τὸν καὶ πάρθων πόλεμον, ἡρῴδῃ βασιλείαν συμφέρει. καὶ δίκαια τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν τῆς ἀντωνίου φιλίας τὸν ἡρῴδην ἀποδεῖξαι, ὅτι μὴ μόνον ὑπὲρ τὴν βασιλείαν ἐκ ἐλπίζοντα φιλοτιμήσατο. οὐ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη τοῦτον αἰτήσομενος. οὐ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτὸν τοῖς ῥωμαίοις παρίξειν, τοῖς ἐν τῷ ζῆν ἴδιος ἔχοντας αὐτὸν διδόναι, ἀλλὰ δεῖν τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφοῦ λαβεῖν ἀξιώσων ἀλεξάνδρου, υἱωνοῦ τυγχάνοντος φερὲς μὲν πατρὸς ἀριστοβούλου, φερὲς δὲ μητρὸς ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις παρέζειν αὐτῷ τυχόντι τῶν ἐδέσμων προσδοκηθέντων ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἰταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρῴδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατ' ἐμὲ δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρῴδην αὐτώνιός τε καὶ καῖσαρ ἐξῆσαν, φερόμενον ἅμα ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τῷ ὑπάτων, θύσοντές τε καὶ τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπιτώλιον. εἰσία δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν ἡρῴδῃ τῆς βασιλείας αὐτώνιος. καὶ ὁ μὲν οὕτως τὴν βασιλείαν ἔλαμβανε, τυχὼν αὐτῆς δὴ τῆς ῥ καὶ π καὶ δ' ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος γαΐου δομετίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πολίωνος. τοῦτον δ' ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτῷ ἐπολιόρκει τοὺς ἐν μασάδῃ, τῷ μὲν ἄλλων αὐτοῖς ὑπηρεσίων ὑπαρχόντων, μόνα δὲ ἀναίζοντος ὕδατος, ὡς καὶ δεῖν τὸ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδου ἰώσηπον σὺν ἑξακοσίοις τῇ οἰκείᾳ ὑποδραμεῖν βουλὴ ἐπιθεῖναι φερὲς ἀράβας. ἐκπλεῦσαι δὲ καὶ μᾶλλον τὸ εἰς ἡρῴδην ἁμάρτημάτων μετανοεῖν. κατέχε δ' αὐτὸν ὕσας δεῖ τὸ νυκτὸς ὁ θεός. τὸ δὲ εὐδιφίλιον πλησθέντων τῶν ὑδάτος, ἐκ ἐπὶ τὸ φυγῆς ἐδίδοτο, ἀλλὰ τεθαῤῥηκότες ἤδη, καὶ πλέον τὸ εὐπορεῖαν τῶν ἀναίζοντος ὡς ἐκ θεῖα φερονοίας τοῦτο αὐτοῖς γεγονυῖας ἀπεξίοντες, καὶ συμπεκεμφθέντες τοῖς φερὶ τὸν αὐτίγονον τοῖς

A

CAP. XXVI.

Herodes Roma à ſenatu Iudæa rex declaratur.

ANtonium verò mutatæ Herodis fortunæ commiſeratio ſubiit, reputantem quòd etiam ab illo faſtigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hoſpitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, ſi eius ope rex fieret, quemadmodum ante poteſtatem tetrachæ conſecutus fuerat. ſed præcipuè huc impellebat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infeſtiſſimo, ad iuuandum Herodem erat propenſior. Cęſar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipſius toleratam, & hoſpicij ius ac reliquâ beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valdè ſtudioſum Herodis ſciebat, ad dignitatem ipſius tuendam & conatus promouendos erat paratiſſimus, conuocatóque ſenatu Meſſala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quâ ipſius beneficia & ſtudium Romani nominis commemorantes: ſimúlque accuſauerunt & hoſtem declarauerunt Antigonum, nó ſolùm ob vetera crimina, verùm etiam quòd contẽptis Romanis à Parthis accepiſſet imperium. quibus rebus cùm ſenatus eſſet offenſus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: ídque mox omnium ſuffragiis approbatum eſt. Quo inſignius fuit Antonij erga illum ſtudium, non ſolùm quia præter ipſi ſpem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc ſibi conceſſuros, ſolitos hunc honorem regio ſeruare generi: & ideò coniugis ſuæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Ariſtobuli, ex matre Hyrcani: ſed etiam quia intra ſeptem dies inſperata felicitate ornatum dimiſit ex Italia. Hunc adoleſcentem poſtea Herodes interfecit, vt ſuo loco indicabimus. Cæterùm dimiſſo ſenatu, Antonius & Cęſar medium habentes Herodem exiuerunt, conſulibus cæteriſque magiſtratibus deducentibus, aſcenderúntque in Capitolium ſacra ibi facturi, & ſenatuſconſulta depoſituri: & nouus rex primo regni ſui die conuiuio acceptus eſt ab Antonio. atque hoc pacto ille regium faſtigium adeptus eſt CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Aſinio Pollione Coſſ. Tota autem eius abſentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Maſada, abundantem quidem cætero commeatu, ſed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de cauſa Ioſephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officioſus in Herodem fuiſſet. id conſilium mutauit imbre noctu de cælo demiſſo. ciſternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: ſed haud ſecus quàm diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excurrebant, & conſerentes manus cum Antigonianis, modò

XXIII.

apertè, modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio, vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, vt ipse sperabat, succurrerent.

μὲν φανερᾶς, τοῖς ἢ κὴ λαθραίως, πολλοὺς αὖτ' διέφθειρεν. καὶ τούτῳ βεντίδιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ὑπὸ συρίας ὡς τ' πάρθους ἀπώσαιτο, μετ' ἐκείνους εἰς ἰουδαίαν παρέλαβε, τῷ λόγῳ μὲν ἰασόμενος συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ἦν αὐτῷ στράτημα, χρήματα παρ' αὐτοῦ λαβεῖν. ἄλγιστα γὰρ ἱεροσολύμων στρατοπεδοῦσιν ὅμως, ὑποχρεώτατος ἠρνήσατο τ' ἀπίγονον. κὴ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα δὲ μὴ καταφρονηθῇ τὸ τόλμημα, σίλωνα μετὰ μέρους τινὸς στρατιωτῶν κατέλιπεν. ὃν κὴ αὐτὸν ἐθεράπευσεν ἀπίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλοίη, προσδοκῶν κὴ πάλιν αὐτῷ πάρθους ἐπαμύνειν

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

Κεφάλαιον κζ'.

Ἐκ τῶν ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης ἐς μάχην πρὸς ἀπίγονον.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, vt Herodem in suum regnum deducerent: quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus quos irruptio Parthorum excitauerat, Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimēro fuit Ioppe: quā occupatam ab hoste opus erat primùm capere, ne quam hostilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cùm Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant. alij propter ipsius gloriam, nónulli quòd amborum deuincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cúmque ad Occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus deinde quibusdam cateruatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caducearorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurū. ad hæc Antigon' ita respōdebat verso sermone ad Silonē ac Rom. milites,

ΗΡώδης δ' ἐκ τ' ἰταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τ' πτολεμαΐδα, κὴ συναγοχὼς δύναμιν οὐκ ὀλίγην ξενίων τε ἅμα κὴ ὁμοφύλων, ἤλαυνε δι' τ' γαλιλαίας ἐπ' ἀπίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ, σίλων τε κὴ βεντίδιος, πεισθέντες ὑπὸ δολίᾳ συγκατάγειν ἡρώδην, τὸ πεμφθέντος ὑπ' ἀντωνίου. βεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς ταραχὰς τὰς δι' τὴν πάρθους ἐν τ' πάλαιστινῇ οὔσας καθιστάμενος, σίλων δ' ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' αὐτοῦ διαφθαρμένος. ἡρώδης μέντοι φθάσαντι κὴ πᾶσαν ἡμέραν δύναμις ἤυξατο, κὴ πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. ὡμυκῶτο δ' αὐτῷ ὅτι τοὺς ἐν μασάδᾳ, αὐταναγκαῖον ἦν αὐτῷ τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἱέμενον γενέσθαι. πολεμίαν γὰρ οὖσαν αὐτῷ, ἐκβαλεῖν ἔξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κὴ νώτου τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωρεῖν τοὺς ὅτι ἱεροσολύμων. ποιησαμένου δὲ καὶ σίλωνα ταύτῃ πρόφασιν τῆς ἀπαναστάσεως, ἐ τῆς ἰουδαίων διακόπτειν αὐτὸν, ἡρώδης μετ' ὀλίγου στίφους ἐπέξεισι. κὴ ξύπτεται μὲν τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα δ' σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἐλθὼν δ' τὴν ἰόππην, ἐπανῆλθε δὲ ῥυσόμενος τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους. τῇ δ' ὑπερκειμένοι, οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν παρούσαν προσοχέουν φιλίαν, οἱ δὲ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν. ἄλλοι δ' κὴ ἀμοιβὴν τ' παρ' ἀμφοτέρων ἐλογίσαντο. οἱ πλείους δὲ διὰ τὰς ἐλπίδας, ἃς ὑπὲρ βασιλείας ἔβαλέν τὰ λοιπὰ ἔχον. ἔθορυβοῦντο δ' αἱ δυνάμεις βαρεῖαι, ἐ προϊόντος αὐτόθεν τῇ παρόδων τοὺς ὑπονοουμένους τόπους ἐφόδρας καὶ λόχοις κατελάμβανεν. κὸ καθάπαξ οὐδὲν ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἦν μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. ἡρώδης δὲ τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους ἐπαναλαβών, κὴ ῥᾷστα τὸ φρούριον, τῇ πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, σωθέντο δ' αὐτῷ τὸ μὲν σίλωνος στρατιωτικὸν, καὶ πολλοὶ τῇ ἐκ τ' πόλεως τῶν ἰχνῶν καταπλαγέντες. στρατοπεδουσαμένου δὲ κὴ τὸ πρὸς δύσιν τ' πόλεως κλῖμα, οἱ κὴ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες, ἐπέξεσάν τε καὶ ἠκόντιζον πρὸς αὐτόν. σίων δὲ καὶ κὴ στίφος ἐκπεσόντων, καὶ τοῖς πρωτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, ἡρώδης τὸ πρᾶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν θεὶ τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παροίη τὸ δήμου καὶ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τῇ ἐχθρᾶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρίξων καὶ τοῖς διαφορωτάτοις ἀμνηστίαν τῇ εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. τῇ δὲ αἰτήσεως πρὸς τὸ κῆρυξ τ' ῥώμης κηρυχθέντα λέγοντος, πρὸς τε σίλωνα κὴ τὸ τ' ῥωμαίων στράτευμα

εἰς ὃ δὴ,

ὡς ἀδίκως τὴν αὐτῶν δικαιοσύνῃ πρὸδηλον δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἰδουμαίῳ τουτέστιν ἡμιιουδαίῳ, δίον τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἕνεκα παρίχθαι ὡς ἴδιόν ἐστιν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ νεῖμαι φασὶ αὐτὴν ἔχουσι χαλεπῶς, καὶ τὴν βασιλείαν ὡς λαβόντα παρθικὴν, ἀφελέσθαι διανοοῦνται, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῖς τοὺς λυσιτελοῦντας καὶ νόμον τοῦ βασιλεύειν, οἱ μηδὲν ἀξιωματικότερος πρὸς ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν εἰκότα πάσχοιεν ἐν πᾶσι σταθμοῖς. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν λεγόντων, καὶ προϋθύμων εἰς βλασφημίας ἀπίεναι· ἀμυνάσθαι τοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπέρχεται, τοῖς ἰδίοις. οἱ δὲ, τοξεύοντες καὶ πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χρώμενοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πύργων ἐξέβαλον. τότε καὶ σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν διαφθοράν. καθῆπτο γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν ἐκ ὀλίγους, ἀπαιτῶν ἐκ τῶν ὁπλιτικῶν καταβοᾶν, καὶ χρήματα εἰς δόφας αἰτεῖν, καὶ χαμαίσοντας ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ὁπλιτικοὺς τόπους, ἔνθεν πόλιν ὄντων ἐρήμων, ὅθεν τὸ τῶν τῶν αἰτητῶν στρατιωτῶν αἴσιον ἀδῆ. ἐκίνει τε τὸ στράτευμα, καὶ αἰσχρῶς ἐπειρᾶτο. πρώδης δὲ ἐκείνῳ παρεκάλει τοὺς τε τοῦ τῶν σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, καίπερ τε καὶ αὐτωνίου καὶ τῆς συγκλήτου φροντίσαντων αὐτῶν. προνοήσθη δὲ αὐτῶν τῆς εὐπορείας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ἐν ὁπλίταις ῥᾳδίως. καὶ μὴν τῶν δήσεσι δὲ δύο ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, οὐκ ἔτ' οὐδεμίαν σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως προφάσιν ὑπελείπετο. πλῆθος γὰρ ὅσον οὐδεὶς ἤλπισέ τις τῶν ὁπλιτικῶν εὐόμισε, τοῖς τε ἄλλοις σαμάρειαν φιλιωμένοις πρὸς αὐτὸν, ἐπέστελλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τάτε ἄλλα πάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, τῷ μηδὲν τὰς ἐξῆς ἡμέρας τῇ χορηγίᾳ τοῖς στρατώτας ἀπολιπεῖν. οὐκ ἐλάνθανε δὲ ταῦτ' αἰτήσαντα, ἀλλ' οἱ δὲ ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς ἐρήξοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοῦντας. οἱ δὲ πειθόμενοι τοῖς αἰτητοῦ προστάγμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν φθάσαντες ἱεριχοῦντα σωσθησόμενοι, παρεφύλαττον δὴ τὴν ὁρᾶν καθεζόμενοι τοὺς τὰ ὁπλιτικὰ χομιζόντας. ἐμοὶ δὲ πρώδης τούτων προαισθόμενος πρίν ἐς χεῖρας ἐλθεῖν, ὧν πάντες μὲν ῥωμαίων, πάντες δὲ ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μεθορίοις μεγάλας πρὸς οἷς ὀλίγοις τὸ ἱππικὸν, δὴ τὴν ἱεριχοῦντα φθάνοντας. καὶ τοὺς μὲν πόλιν ἐκλελειμμένην κατέλαβον, φ' ἧς τὰ ἄκρα κατειληφότας σὺν γυναιξὶ καὶ γλυκεῖς, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών. ῥωμαίοι δὲ διαστάντες διήρπασαν τὴν πόλιν μεταξὺ ὁπλιτυχόντες παντοίων κειμηλίων τῆς οἰκίας. ἱεριχοῦντος μὲν ὑπεφείσατο ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπόσπονδον. ἔχμαίσσουσι δὲ ῥωμαίων στρατιὰ εἰς τὰς προσεχωρηκυίας ἔλαφον, ἰδουμαίαν γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ αὐτὴ σὺν δίωνος αὐτῇ φ διαφθορίας, ὥστε τὸν δεξάμενον στρατιὰ μοίραν ἐν λύδδοις, ἑκατὸν ἱππέων αὐτόθεν. ῥωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις ἦσαν, αἰσθόμενοι τὴν ὅπλων. πρώδης δὲ οὐκ ἐδίκη μᾶλλον ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅτι τὴν ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν ἀσφαλῶς σὺν τοῖς χιλίοις ὁπλίταις, καὶ ὑ ἱππεῦσιν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ εἰς σαμάρειαν παρεγενόμενος, καὶ κατασθέμενος αὐτόθι τὸν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξεληλυθότας ἤδη ἐκ μασάδος, ὅτι γαλιλαίας ἦλθε, ἐξαρπάσων πρὸ τῶν χωρίων ὑπ' αἰτητοῦ φευγόντας κατειλημμένα

A iniquum eos facere qui Herodi regnũ aſtruãt, homini priuato & Idumæo, hoc eſt ſemiiudæo, cùm id more gentis debeatur ſucceſſioni generis. nam ſi offenſi quòd ipſe à Parthis regnum accepiſſet, ideò velint hoc auferre, non deeſſe multos ex eo genere qui legitimè poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquum ſit priuari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter ſe contendentibus, & vſque con-
B uitia prorumpentibus Antigonus permiſit ſuis vt arcerent hoſtes à mœnibus, qui cùm ſtrenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarẽt, abducíque ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularent, vaſtatis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti eſſent vi-
C tæ neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contrà Herodes rogabat Silonis tam duces quàm milites ne ſe deſerereut, miſſum tum à Cæſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo, ſibi curæ futurum ne quid exercitus deſideret, atque etiam vt abundè adſint quæcunque requirerent. poſt quas preces continuò dimiſſis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit. maior enim quàm quiſquam ſperaret rerum neceſſaria-
D rum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Hierichuntem comportarent, vt & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, ſed continuò dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores interciperent. qui ſicut iuſſi ſunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeſſiſque montibus, intenti obſeruabant eos,
E qui commeatus conueherent. Nec Herodes interim ſegnis erat: ſed aſſumptis x. cohortibus, quarum v. è Roman. totidem è Iudæis conſtabant, adiunctiſque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petiit: offendénſque vrbem relictam ab habitatoribus, & d. ex his ad montium vertices confugiſſe cum familiis, hos quidem captos dimiſit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus re-
F bus precioſiſſimis. Rex igitur relicto in ea præſidio reuerſus eſt, & Rom. exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Roman. exercitus intro Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Roman. degebant in magna rerum copia, ab armis tantiſper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Ioſepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipſe in Samariam profectus,
G & depoſita ibi matre cognatiſque aliis quos è Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædã loca ab Antigono inſeſſa præſidiis

cúmque Sephorim cælo ningente peruenisset, A Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos coiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro acies cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptaculis, numeratisque viritim c L. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in spelúncis degentes duxit militem. Erant autem hæ speluncæ sitæ in præruptis montib', angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus, in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem mõtis ascendere daretur nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ complerę erant militibus hastas falcatas gestãtibus, ad attrahendos repugnãtes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immẽsam altitudinem: & in speluncis non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces more impatiens, illis exire cunctantib. & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit: cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio.

λίβυθεν δ' εἰς σέμφοειν νίφοντος τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς αὐτηγόνου φρουρᾶς ὑπεξιόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ὀπτασιάσιοις. εἴτ' ἐκεῖθεν λῃστῶν τινῶν ἐν ἀπηλαίοις κατοικούντων, ἵππον ἐπ' αὐτοὺς ἴλην ἐκπέμπει, καὶ ὁπλιτικοῦ ξένα τέλη, παῦσαι κακουργίας ἐγνωκώς. ἐγγὺς δ' ἦν ταῦτα κώμης Ἀρβήλων λεγομένης. εἰς δὲ τεσσαρακοστὴν ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παρατάξ, καὶ θρασέως ἐξελθόντων τῆς πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος. ὑπαφαιρεῖς δ' αὐτοὺς μὴ σῖφος, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας. αἱρεῖ δὲ τοὺς φεύγοντας. ἐνέκειτο δὲ διώκων τοῖς πολεμίοις ἄχρις Ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ κατεστήσατο μὲν πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς ἀπηλαίοις κατοικούντων. διανέμει δὲ καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δραχμὰς ρ', δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ Σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῆς ἐν τοῖς χειμαδίοις, αὐτηνόου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μιᾶς γὰρ οὐ πλέον ὁ αἰὴρ αὐτοῖς ἤρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κειμένους, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ῥωμαῖοι τῆς ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἡ ὁδὸς δὲ τῷ μὲν τούτων πρόνοια, φερούσῃ τὰ νεωστάτῳ τῆς ἀδελφῆς ἐπιζεύξει, κελεύσας αὐτὸν ἀπατεχίζειν καὶ Ἀλεξάνδρειον. ὁ δὲ ταχέως τὸ τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῆς ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε Ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. ὡσὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἀντώνιος μὲν ἔτριβεν ἐν Ἀθήναις. κατὰ δὲ συρίαν οὐεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ἐπὶ τοὺς πάρθους, ἐπέστειλε πρῶτα μὲν ἡγεμονίᾳ συλλαμβάνεσθαι τῶν τῆς πολίμου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ἀπηλαίοις λῃστὰς ἐστρατεύσατο, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν ἐν πόλῳ. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξάρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐν ὄρεσι τὰ ἀπήλαια τελέως ἐξερρωγότα, καὶ τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτραις ὀξείαις ἐμπεφυκότα. ἐν δὲ τούτοις μετὰ πάντων τῆς οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς λάρνακας ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας ἀπὸ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν αἰσίαν ἀπὸ τὴν ὀξύτητα τοῦ ὄρους ἀναβαίνειν, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρνακες πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθεστῶτας ἁρπαγόμενοι κτείνειν καταφερόμενοι. τὴν μέντοι κατάθεσιν τῆς λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γινομένην. ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ὁπλιτικὰ εἶδη. ὡς δὲ καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρνακες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς ἐσπεσεῖν τῆς ὁπλῆς τῶν, ἀλλ' ὡσὰ δίους ἠέμουν, μάχαιράν τις ἐσείσατο μὲν τῆς ὁπλοφόρων, καὶ τὴν χεῖρα ἀμφοτέραν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆκε δὴ τὰ σῶμα, δυχεράνας τῷ τείβειν τῆς ἐπιξιέναι μὴ τολμώντων. καὶ χρόμενος κατὰ τὸ σῶμον, ἔρριπτε μὲν πάντοῖς αἰακόπτων τοὺς πολλοὺς τῆς ὁπλῆς τὸ σωμίον. ἔπειτα ἅρπη τοὺς ἀνθεστῶτας ὁπλιτικὸμενος ὥθει κατὰ τὸ κρημνοῦ, ἐς τῶν ἔνδον ἐπεισελθὼν, ἀπροφάτῳ πολλοὺς, καὶ εἰσβιασθὼν εἰς τὴν λάρνακα ἠσύχασε. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τὸ αἰμωγῆς ἀκούσας, ἐς τὸ σωτηρίας ἀπόγνωσις. τὸ μὲν

τὸ μὲν τοίνυν πᾶν ἔρυμα ὑπέσχεν ὑπεξῃρημένου τινὸς. καὶ πολλοὶ συγχωρήσαντος τοῦ βασιλέως ὑπεκηρυκεύσαντο μὲν καὶ παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τοῖς δ' αὐτοῖς τρόπῳ καὶ κατὰ τὸν ὑπόντα ἐχρήσαντο τῇ περιβολῇ, μᾶλλον ἐν τοῖς πλέγμασιν ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κατὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ὑλαφθέντων τε τῶν αὐτρῶν. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. πρεσβύτης δέ τις ἀπειλημμένῳ σὺν υἱοῖς καὶ γυναικὶ, δεομένων τούτων ἀσφᾶς ὑπεξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, στὰς ἐπὶ τοῦ στομίου, τὸν ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ πάντας διεχρήσατο. ἔπειτα ἐπὶ τὴν γυναῖκα, καὶ βίψας κατὰ κρημνοῦ τοὺς ἑαυτοῦ, ὅπως καταβαλὼν ἑαυτὸν θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ γὰρ πρῶτον ὠνείδισεν τὸν Ἡρῴδην εἰς ταπεινότητα, καίτοι τοῦ βασιλέως, ἐπὶ γὰρ αὐτῷ ἀποπλανᾶται τὰ γινόμενα, δίκαιά τε πρὸς τεινόντως καὶ πᾶσαν ἀδειαν. τὰ μὲν οὖν ἀπήλαυνε τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐκχειρούσης. κατασήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν πολεμικὸν εἰς τὸ σαμάρειαν ὥχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ὁπλίτας δὲ τετραχιλίους ὡς μάχῃ κεκοσμημένους πρὸς αὐτῆγονον. ἐμὲν τοῦ πολεμαίου πρεσβύτερον τὰ κατὰ τὸν στρατηγὸν, ἀλλ' οἱ καὶ πρότερον τὴν γαλιλαίαν ταράξαντες, ἐπεξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο. καὶ τοῦτο δράσαντες συμφόρουσιν εἰς τὰ ἕλη καὶ τὰ δύσβατα τῆς χωρίων, ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες τὰ αὐτόθι πάσαν. παρωρεῖτω δ' τούτους ἡρῴδης ἐπανελθών. τοὺς μὲν γὰρ αἰσθόμενοι τὴν ἐπόστάντων, τοὺς δὲ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πολιορκίᾳ ὕδατος στέρῳ, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δὲ παύσας οὕτως τὰ νεωτεροποιΐαν, καὶ τὰς πόλεις ῥᾳδίως. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῶν παρθων πεπτωκότων, πέμπει βοηθὸν ὁ βεντίδιος ἡρῴδῃ μαχιμωτάτους σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ὅπως δώσοντες αὐτανίῳ. μαχαιρᾶς μὲν οὖν αὐτὸν καλοῦντος αὐτὸν ὕδατος τῶν ἡρῴδου γνώμῃ, χρήμασι διαφθαρμένῳ ἀπίει ὡς κατασκεψόμενος αὐτοῦ τὰ πράγματα. τῶν δὲ ἰδίων ὑπεισδύντων αὐτοῦ τῶν ἀτίξεως αὐτῷ τρόπους οὐδὲ προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν αὐτίρρησε καὶ διεκώλυσε τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. αὐτὸς δὲ τὰ βέλτιστα ἡρῴδην αὐτοῦ ὕδατος νοῦντα καὶ ἑαυτὸν διμοιρτικότα, ὕδατος κούσαντα τῆς ἐκείνου συμβουλίας ἀνεχώρει μὲν εἰς ἐμμαοῦς πόλιν. ὅς γε καὶ τῶν ὁδὸν ἰουδαίοις προσπύλεμος, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρούς τε καὶ φίλους, ὁρμιζόμενος ὡσὶ ὧν παρόντος παρῆν ἢ ὅτι τοῦτοις ὁ βασιλεὺς ὅτι συμβουλείας ἦει. πρὸς γὰρ αὐτοῦ ἔγνω προῖ τούτων ἀφικέσθαι, δεῖσθαι γὰρ οὐχὶ τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους. ἐξαρκεῖν ἢ καὶ αὐτὸν πρὸς τῶν αὐτοῦ καθαίρεσιν. ὕδατος δὲ ἀκολουθῶν ὁ μαχαιρᾶς, ἐδεῖτο μένειν. εἰ ἢ οὕτως ὥρμησεν, ἀλλὰ τὸν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰώσηπον ὕδατος καθιστάναι σφίσιν πρὸς πολεμοῦσιν αὐτοῦ. καὶ δὴ ἀλλάττεται μὲν τὸ μαχαιρᾶ πολλὰ δεηθέντος. καταλιπὼν ἢ ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ὑποκινδυνεύειν, μηδὲ τοῦ μαχαιρᾶ ἀφαιρεῖσθαι. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτοῦνιον ἔσπευδε, ἐτύγχανε δὲ πολιορκῶν σαμόσατα τὸ πρὸς τῷ εὐφράτῃ χωρίον, σὺν ἱππότῃ τε καὶ πεζοῖς καὶ συμμαχίαν αὐτῷ παροῦσι. ὕδατος δὲ ἀγχόμενος ἐς αὐτοχειαν,

A eos tamen conatus impediuit nox interueniẽs, multíque rege per præconem pollicente veniã deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodẽ vſi ſunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & ſubiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehenſus intus cum vxore ac ſeptem filiis, rogatus ab eis vt ſe fugere hoſtem permitteret, ſtans ante oſtium, primùm quemq; exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & B vxorem vltimam: deinde præcipitatis cadaueribus, poſtremò ſeipſum ſuperiecit, mortem ſeruituti præferens. primò tamen in obſcuritatem Herodis multa eiecit conuitia, licèt rex è ſpecula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ ſunt. Rex autem Ptolemæo præpoſito ei regioni, in Samariam profectus eſt cum ſexcentis equitibus, & tribus millibus C peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo ſua præfectura non bene ceſſit: nam inuaſus ab his qui & antè Galilæam turbauerant, interfectus eſt. quo facto receperunt ſe in paludes & loca inacceſſibilia, totum cum tractum rapinis infeſtantes & excurſionibus. Herodes autem reuerſus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugiẽtes in loca munita expugnatos ſupplicio tradidit, & arces ipſas diruit: D atque ita ſublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talẽtis mulctauit. Interea cæſo in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Vẽtidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum ſe contulit, tanquam inſpecturus eius negotia. At Antigonus ſuſpectum habens eius aduentum, non admiſit hominem, ſed per E funditores glandibus impetitum arcuit, ſatis declarans ſuum animum. ille tum demum Herodem bene monuiſſe, & ſe non obtemperantem erraſſe intelligens, in Emauntem vrbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt, interfecit nullo amici aut hoſtis diſcrimine, iratus ob ea quæ ſibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de cauſa adire Antonium, aliis ſibi opus dicti- F tans, quàm his qui ſe magis quàm hoſtem læderent. alioqui ſufficere vel ſeipſum ad opprimendum Antigonum. Machæra verò conſecutus eum rogabat vt maneret: aut ſi certum eſſet pergere, ſaltem Ioſephum fratrem ſibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Ioſepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in diſcrimen adduceret, néve cum Machæra contenderet. Ipſe verò properauit ad Antonium G oppugnantem Samoſatam ſitam ad Euphratẽ fluuium, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. poſtquam autem peruenit Antiochiã,

repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cædibus, bono animo esse iussis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco, donec viatorum agmē perueniret in planiciem. Cúmque iam primi pertransiuissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini inuaditur à fermè quingentis equitibus: qui cùm primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non pauca gerebant sarcinas, simúlque mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cùm plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirentur, hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multísque ex eorum numero cæsis secutum sequentibus se iter præstitit. illi verò seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiam Antonius, propter adducta auxilia & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multúmque gauisus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutauit comiter, in summóque honore habuit vt regem recèns à se declaratum. Antiocho autem paulo pòst id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatóque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & à Machæra quinque cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes cōstabant è tyronibus non admodū rei militaris peritis, quòd plerique è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, quinquaginta talentis à Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machęra autem Gittham castellum muniebat. Regi verò apud Daphnen Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iam antè tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quib. nō obscurè

A καὶ πολλοῖς δεδυτυχὼν ἠθεσισμένοις, καὶ φεὸς αὐτὸν οὐ μὴ βαδίζειν ἔχουσι ἀσφαλῶς, τῶν μὲν ἄλλων δὲ ὅλως τὸ καὶ τὰς ὁδοὺς δεδιέναι τοὺς βαρβάρους καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν, ὁ τολμήτας ὁρμᾶσθαι, ἀδεῶς παρῆσαν αὐτὸς ἡγεμὼν γίνεσθαι τῆς ὁδοῦ. καὶ ἦν σταθμὸν διέχον τῆς σαμοσάτων, ἐλόχα μὲν αὐτόθι τῶν βαρβάρων ἱππεῖς τὸν φοιτῶντας φεὸς αὐτόνιον. ὁρυμὴ δὲ τὰς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία ὑφαλαμβανόντων, φεοσκόζουσι αὐτόθι τῶν ἱππέων οὐκ ὀλίγους ἡρεμήσαντας ἕως αὖ εἰς τὸ ἱππάλλειν οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ φῶτοι διεξῆλθον, ὑποφυλάκει μὲν ἡ φάλαγξ, φεοσπίπτουσι ὁ ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῶν ἐνέδρας, ὄντες εἰς φ'. καὶ ξεφαμένων τοὺς φῶτους, ὑπεδραμὼν ὁ βασιλεὺς τῇ ῥύμῃ τῇ φεὶ αὐτὸν φόβημα μὲν ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπιγίνεται δὲ τὸ τῶν οἰκείων φόβημα, καὶ παῤῥαλίους ἀπεργάζεται, καὶ τῶν τάλαι φθυόντων, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, ἐκτείνοντο πάντα χόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπῆκειτο ὁ βασιλεὺς ἀναῤῥῶν, τὰ διῤῥαγμένα, πολλὰ δ' ἦν σκολοφέα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος φεοήει. καὶ πλείόνων αὐτοῖς ὑπαντησάντων τῶν ἐν τοῖς δρυμῶσιν, οἳ πλησίον τὸ εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις φεοσμίξας αὐτὸς μὲν ἵππους καρτεροὺς ζεύξατο, καὶ πολλοὺς αὖτ' ὑποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ δὲ σωτῆρα καὶ φοστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ δὲ πλησίον τῆς σαμοσάτων ἐγένοντο, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτόνιος σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμῶν ἡφόδη ταύτῃ ὑποτιμῶν, καὶ ὑπακουείας ἕνεκα. τιμᾷ γὰρ τῆς βαρβάρων ἐκκόπου κατ' αὐτὴν ὑπόθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεφραγμένα μαθών, ἐδεξιοῦτο καὶ μᾶλλον ἐθαύμαζεν, αὐτός τε φείλαβῶν αὐτὸν αὐτόνιος εἰς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. φρυτάνεις ὡς νεωστὶ βασιλέα ὑποδέξας. αὐτίκα δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἔρυμα φῶς δόντος, καὶ δέξασθαι τοῦ πολέμου, σοσίῳ μὲν αὐτόνιος φῶς δίδωσι, φῶς καλδυσάμενος ἡ φάλαγξ συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπ' ἄγυπλον ἐχώρει. καὶ σόσιος μὲν δύο τάγματα, διακουρήσαντα ἡφόδη, φρὸς πύλας εἰς τ' ἰουδαίαν, αὐτὸς ὁ μετὰ τοῦ πλείονος στρατεύματος ἠκολούθει. ἔτυχε δ' ἤδη καὶ τῶν ἰουδαίων τινὰς ἰώσηπος ζόπρα τούτῳ. λιπὼν μὲν ὢν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς φεὸς αὐτόνιον αἴρεσθαι λαμβάνει στρατὸν δυσάμενος ὁ αἰὰ τὰ ὄρη (ἐνδὲ αὐτῷ ἀπείρας μαχαιρᾶς δόντος, διακουσῶν ἡπείγετο βουλόμενος ἐνθεῖσαι τὸν σῖτον αὐτῷ) καὶ νεοσυλλέκτου ῥωμαίου στράτευμα ὄντος, καὶ πολέμου ἀπείρως ἔχοντος, καὶ δὲ πολὺ ἐκ συείας ὧν καθηλεμένου, διακομίων αὐτόθι τῶν πολεμίων, δεδληφθεὶς ἐν δυσχερείᾳ, αὐτός τε δεθνήσκει γενναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν. ὁ δὲ αὐτοῦ διεφθάρησαν. κεφαλὴν δὲ τῶν νεκρῶν αἰτήσας, δεπέμψει τ' ἰωσήπου κεφαλὴν ὁ τάλαντον αὐτ' ῥυομένου φερώσα τὸν ἀδελφοῦ. καὶ μὴ τοῦτο δεδιότες γαλιλαῖοι τῶν φάσι δυνατῶν, τοὺς τὰ ἡφόδου φρονοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κα-

B

C

D

E

F

G

τεπόντωσαν, καὶ τῆς ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. μαχαιρεὰς δὲ γιτθὰν χωρίον ὀχυρόν. παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῷ πεφραγμένων φεὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐν διαφορᾷ τῆς ἀντιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὸν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχον, φεοσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ δόξαι τινὰς ἐνεῖσθαι ὄψεις, τερατεὺς φεοφαι-

προφαγνύσας τὸν τῦ ἀδελφῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς οὖν κ τὴν πρείαν, ὡς κ λίβανον τὸ ὄρος γίνεται, ὡς ἀμφὶ τὴν αὐτόθι προετλαμβάνων ἔχων δὲ καὶ ῥωμαϊκὸν ἐν τάγμα, εἰς πτολεμαΐδα ὡδήγειτο, κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναστὰς μετὰ τὸ σταθ, πρωΐ ἀφ' ἧς γαλιλαίας. ὑπήντων δ' οἱ πολέμιοι. καὶ κρατηθέντες τῇ μάχῃ κατεκλείσθησαν εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμηκότες τῇ προτεραίᾳ. προσβολὰς δὴ τοιαύτας ἔωθεν ἐποιεῖτο, καὶ πολλὰ χαμᾶθεν καταῤῥαγίζος ἀδὴν ποιεῖν δυνάμενον, ἀπάγει τὴν στρατιὰν εἰς τὰς πλησίον κώμας. ἐλθόντος δ' αὐτῷ παρ' ἀντωνίου καὶ ἄλλου τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλειπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπειδὴ ἐντεῦθεν ἐπὶ ἱεριχοῦντος, ἡμωρήσαθαι κ νομὸν ἔχων αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ. ἐπεὶ δὲ κατέζευξεν, εἰσία μὲν τοὺς ἐν τέλει, μετὰ δὲ τὴν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύσας τοὺς παρόντας. ὑπαὐθα ἴδοι τις ἂν τὸ βασιλέως τὴν ἐπὶ τοῦ θεοῦ δύναμιν. πίπτει μὲν γὰρ ἀπ' ὀροφῆς οἰκήματος, ὑδέν δὲ ἀπολαβοῦσα διέφθειρεν, ὡς τε πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡρῴδην εὖ θεοφιλῆ, μέγαν ὄντα καὶ ἀδάμαστον δραστηρίοτα κίνδυνον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῷ πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καταντες τῷ ὄρων εἰς μάχην ἐφόδουν τοῖς ῥωμαίοις. οἱ δὲ γυμνῆται προσίοντες, τοῖς πελτοῖς ἐβαλλον καὶ λίθοις τοὺς περὶ τὸν βασιλέα ὀξυλισθότας, αὐτόν τι πελτοῦ τὸν ἀπὸ τοῦ λαπάραν ἔβαλεν. ἀντίγονος δ' ὅτι τοῦ σαμάρειαν πέμψει στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, συὺ δυνάμει τινὶ, βουλόμενος ἀποσχεῖν τοῖς πολεμίοις δόξαν πολεμοῦντος ἐπ' οἰκείας. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαιρᾷ τοῦ στρατηγοῦ παίσκθητο. ἡρῴδης δὲ ἑ πόλεις ἀπέβαλεν ὅτι τοῖς ἐγκαταλειφθέντας ὑπὸ ἀριστίας ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτὰς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ὅτι τὸν πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δ' ἤδη ὅτι κώμῃ ἴσάρας καλουμένῃ, καὶ πολλῶν αὐτῷ προσιόντων ἐπ τῆς ἱεριχοῦς καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐπὶ πλησίον γίνεται τῷ πολεμίων ἐπεξιόντων αὐτοῖς ὑπὸ θάρσους, συνεβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ πιμπρᾶσι τὰ ἀδελφῷ, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπίκειτο κτείνων. πεπλησμένων δὲ τῷ οἰκίων ὁπλιτῶν καὶ πολλῶν ἀναφυγόντων ὅτι τὰς στέγας, κεραυνοῦται τούτων, καὶ τῷ ὀρόφων τοὺς οἴκους ἀνασκάπτων, ἐμπλέα ζώντα τῷ στρατιώτῃ ἑώρα ἀθρόον ἀπειλημμένων. τούτοις μὲν οὖν πέτρας ἄνωθεν βάλλοντες σωρηδὸν ἐπ' ἀλλήλοις ἀνῄρουν. καὶ θαῦμα ἦν τὸ δεινότατον ἰδεῖν κ τόνδε τὸν πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ἐντὸς τῷ τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, ἦν τὸ ἔργον μάλιστα τὰ φρονήματα τῷ πολεμίων ἔκλασεν, καίπερ δοκούντων τὸ μέλλον. ἐωρῶντο γὰρ παμπληθεῖς τοῖρρωθεν συγκομιζόμενοι ὑπὲρ τὴν κώμην, οἳ τότε ἔφευγον. κ εἰ μὴ χιὼν ἐπέσχε βαθεῖα, ἦκεν ἂν κ ὅλη ἐκείνη στρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῇ νενικηκέναι, κ τὸ πᾶν ἰδεῖν ἐν εἰργασμένον. κ γὰρ ἀντίγονος ἤδη τὴν παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει ἐπαναστάσιν ἐκ τῆς πόλεως. τότε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ὀλίγας γὰρ ἦν, δι' ἀπονοίαν ἐδοκίμαζε κωλύειν τοὺς στρατιώτας αὐτός τε ἐκεκμηκὼς γὰρ, εἰσελθὼν εἰς τι δωμάτιον, παρὰ λευκὸν ἦν. ἔνθα κ κίνδυνος αὐτῷ μέλιστος συνέπεσεν, ὃν κ θεοῦ προνοίαν διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτοῦ, ἐ μὴ παιδός ἑνὸς ἀκολουθοῦντος, ἐκ τῷ ἐντὸς οἰκήματος τῷ πολεμίων τοὺς ὡπλισμένους συμπεφυγότας αὐτόθι ὀλίγα φέβεν ἦσαν. κ μᾶλλον λυομένου, ὁ φρῶτος ἐπεξέρχεται

A de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractáque cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hîc videre licuit res regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est vt omnes Herodem Deo charum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cùm hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorúmque velites procursando iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter MM. in eis interfecit, & incensis oppidis cóntra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem prę audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscèdi fratris cupidine, sequendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis supernè impetentes aceruatim conficiebat: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra parietes. & hoc facinus maximè fregit hostiũ audaciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tempestas interuenisset, regij victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissèt. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitás vrbem deserere. At rex iam vespere iussis parare cœnã militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximum discrimen adiit, quod tamen euasit Dei prouidẽtia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantũ pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebãt quidam hostium armati, quos metus eò compulerat. dúmque ille se abluit, primus prodiens stricto

gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, vt illæso tege contenti essẽt fibi ipsis fuga salutem quærere. Sequenti verò die præciso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Phærorae in vlionem fratris. nam is eum fua manu interfecerat. Post hęc vbi tempestas desciuit, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope vrbem metatus est, anno tertio postquàm Romæ declaratus rex fuerat: quib. mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisque huic operi viris idoneis, durare etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexãdri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

Cap. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis verò nuptiis venit per Phœnicem Sosius, præmissisque per mediterranea copiis, mox & ipse affuit habens secum multos tam pedites quàm equites. venit etiam rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter xxx. millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Rom. ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Iudæi ex tota ea regione collecti & concluſi intra mœnia, templum Domini iactantes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisq; extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinãtes opportuna loca præoccuparet insidiis, & commeatus additis præsidiis etiam è longinquo conueheret, vt breui necessaria victui abũdarent in exercitu. adhæc operarum frequentia facilè absoluti sunt tres illi aggeres. æstas enim erat, & opus feruebat, nulla interturbatũ æris intẽperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepidè repugnabant, comatus eorum eludentes variis artibus. excurrentes enim crebrò incepta, modò iam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantùm rei militaris cedebant. Tum pro disiecto machinis muro intus recentẽ extruebãt,

A ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ οἷς θυρῶν χαρεὶς, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους καὶ τρίτον ὡσαύτως ὁπλισμένους, οὐδὲν βλάψαντες ἢ ἐκπλήξει μόνον ἐκπλήξαντες, ἀγαπῶντας ἦν τοῦ μηδὲν αὐτοὺς παθόντας εἰς τὸ φεύγειν ἀποτρέψαι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ἤδη πόππαου κεφαλὴν, ἀδελφὸν ἦν, διοσκόρους φερούσας ἐπιπλέοντας αὐτῷ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ παθών, ἔδει γὰρ αὐτὸν ἐκείνου γενέσθαι· ἀνὴρ δὲ τὸν χειρόβωλον, ἄρας ἐκεῖθεν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἦλθε, καὶ πλησίον στρατοπεδεύεται τῇ πόλει. ἔστιν δ' αὐτὸ ἦν τὸ ἔθνος ἐξ οὗ βασιλεῖς ἐρρύη κατὰ δὲ ἑκατὸν πεντήκοντα ἐνιαυτοὺς ἀμφισβητούμενος δὲ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τοῦ τείχους καὶ τὸ ὄπισθεν κρατήσας, περὶ τὸ ἱερὸν κατεστρατοπεδεύκει, προσκαλεῖται διαγωνίσασθαι καὶ φεύγειν ποτὲ παρεσκεύασε. ἔστι δὲ ἀγχοῦ χώμασιν τὸν τόπον πύργους αἴσιον, πολλὴ τε χερὶ πρὸς τὸ ἔργον χρώμενος, καὶ τέμενος τῶν πέριξ ὕλαν. ἅμα δὲ κατασπάσας ἦ τοὺς ἔργους τοὺς ὑπονηλίους, B ἰσχυρὰς ἐπὶ τὰς στρατιὰς, αὐτὸς εἰς σωμάτων δὲ ἦ χάλκον ὤχετο ἐξ ἰμβρου τῶν ἀλεξανδρέων τὸ ἀφιστοβόλον συγκατέσα. ταύτην δὲ ἐν ἦ γυμνασίῳ, ὡς μοι ἦ πρόπερον εἴρηται.

Κεφάλαιον κδ'.

Πῶς ὑπὸ σοσίου ἐπράθη ἀντίγονος. διηγήσις.

C Μετὰ δὲ τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν ἐξ φοινίκης σόσιος, πρεσβυτέρας τὸν δύναμιν ἔχων ἐκ μεσογείας. ἦλθε δὲ καὶ ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρῆλθόν δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ σαμαρείτιδος, ἐκ ὀλίγων πρὸς τὸ παλαιὸν στρατὸν ἄγων, οἳ ἦσαν μείζους γὰρ ἦσαν. πάντες δὲ ὅτι τὸ ἱεροσολύμων περιέζοντο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο πρὸς τῷ βορείῳ τοίχῳ τῆς πόλεως, στρατὰ σὺν ἕξ μὲν ὅσα τάλη ὁπλιτικὸν, ἦ δὲ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα ἦ ὅπλα νευικὰ, ἅτε ἦ συρίας. δύο δὲ ἡγεμόνες, σόσιος μὲν ὑπ' αὐτοκράτορος σταλεὶς D σύμμαχος, ἡρῴδης δὲ ὑπ' αὐτοῦ, ὡς αὐτῷ γνοὺς ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν ἀποδειχθέντα ἐκ ῥώμης πολέμιον, αὐτὸς αὖτ' ἐκείνου βασιλεύσῃ κατὰ τὸ συγκλῆτου δόγμα. μετὰ πολλῆς δὲ σπουδῆς καὶ ἔρωτος, ἅτε σύμπαντος ἀθεσιμάχου τῇ ἴδιᾳ, εἰ ἰουδαῖοι τοῖς ἐκεῖ τὸν ἡρῴδην αὐτὸν πολέμιον, καταλειφθέντες ἐντὸς τοῦ τείχους, πολλά τε ἐπιφέμιζον ἐκεῖ τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐπ' ὀφθαλμίᾳ τῷ δήμου, ὡς ῥυσομένου τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, τότε ἐντὸς τῆς πόλεως ἀποκλεισθέντα, ὡς μηδ' ὅσα τροφὴν δύνασθαι ἔσω εἰσαγαγεῖν ἢ αἰθεσόποις ἢ ὑποζυγίοις, λησταῖς τε λάθρα χωρίοις, ὑποσίαν παρέχον. ταῦτα δ' ἡρῴδης συνιδὼν, ἐκ μὲν τοὺς λῃστὰς, τοὺς ὀλιγαχοῦ τόπους ἐκείλε χεῖ. ἐκ δὲ τὰ ὀλιτικὰ ἔθνη, πέμπων ὁπλιτικὰ τάλη παρέμενεν ἀγορὰν συνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὰ ἀφθονίαν αὐτοῖς ἡμέρας τῆς ἀναχωρῶν. ἦν δὲ αὐχμὸς ἤδη πολλῆς χρόνος ἐργαζομένης καὶ τὰ τεῖα χώματα διέπιπτεν, θέρος τε ἦν, καὶ οὐδὲν ἐμποδὼν πρὸς τὸν ἀέρα, οὔτ' ἄνω τὰ ἄερος, οὔτ' ὀπὸ τῆς ἐργαζομένου. τότε μηχανήματα προσάγοντος. κατέσκαπτον τὰ τεῖχος, καὶ πάσης ἐχρῶντο πύρας. οὐ μὲν ἐξεπλήττοντο τοὺς σῶν, ἀλλ' αὐτοτρόπως κρίκινοι πρὸς τὰ ὅπλα τούτων χαλεπὰ οὐκ ὀλίγα. ἐπεὶ δὲ ὀστίς τε, τὰ ὑπὸ ἡμέρας ἐκπέμφεσαν, τὰ δὲ ὀξυργασμένα, οἷς τε χεῖρας ἴοντες, οὐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς πάλμας. ὀπισήμη δ' ἐλείποντο, πρός τε

φεὸς τ τὰς μηχανὰς αἰτείχιζον ἐρῤποιμένων τ φρά-
στον οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γλῶ τε ἀπαντᾶν τοὺς μεταλ-
λάσσοντας διημάχοντο. ὑπονοίᾳ δὲ τὸ πλέον ἡ φεοθυ-
μία χεώμενοι καὶ φεοσελπίσεσιν τῷ πολέμῳ εἰς
τοῦ χατον, καὶ ταῦτα μεγάλου σρατῷ φθειραθημέ-
νου σφαῖ καὶ λιμῷ παλαιπωρούμενοι καὶ ἀπαίσει τῇ
ὑπηντηλίων. τὸν γὰρ ἑβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν σαββά
κασι τοῖς ταυτὸν ἄγ). ἀναβαίνουσι δὲ ὅπῃ τὸ τεῖχος φρά-
στον μὲν λοχάδες κ'. ἔπειτα ἑκατοντάρχης σοσίου. ἡ-
ρέθη γὰρ τὸ μὲν φρῶτον τεῖχος, ἡμέραις μ'. τὸ δὲ δεύ-
τερον, ιέ. καί τινες τῶν ἀμφὶ τὸν ἱερὸν ἐνεφρήθησαν σταῖν,
ὡς ἡρῴδης αὐτίχρονον ἐμορφῆσαι διβάλλοι, μῖσος
αὐτῷ φεαγματεύόμενος ὡς δὴ τὸν ἰουδαίων ἡγού-
μενον. ἡρημένου γὰρ ἔξωθεν τοῦ ἱεροῦ κὴ τ κάτω πόλεως,
εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν ἰουδαῖοι σω-
έφυγον. διὸ καὶ τοὺς μὴ δέχεσθαι κωλύοντας αὐτοὺς οἱ ῥω-
μαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ὑπὲρ τελεῖν τῷ θεῷ.
φροσδόκων τας ὑπὲρ ἐκείνων καλοῦντας θύματα αὐτοῖς
μόνον εἰσκομίζεσθαι. ὁ δ' ὡς ἐνδώσοντας αὐτοὺς συνε-
χώρει ταῦτα, καὶ ἐπὶ μηδὲν ἧσσον μόλις παρ'
αὐτῶν ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρὰς αἰτίας ἔχοντας ἀφ' τῆς
αὐτηγόνου βασιλείας, φεοσβαλὼν κατὰ κράτος εἶ-
λε τὴν πόλιν, καὶ πάντα δὴθ' ὑπ' φόνων ἀνάπλεα.
τῷ μὲν ῥωμαίων ὑπὸ τραῦμα τῆς πολιορκίας διωργισ-
μένων, τῷ δὲ ἀφ' ἡρῴδου ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπο-
λιπεῖν ἀνδρὸς ὑπ' αὐτῶν. ἰσφάττοντο δὲ συμπε-
χεῖς ἔν τε τοῖς συνωφοῖς κὴ κατὰ τὰς οἰκίας συνωθούμενοι, καὶ τῶν νεκρῶν φεοσφέροντες. οὐ τε οὖν νη-
πίων οὔτε γήρως ἐλεῶ, οὔτε γυναικῶν ἀσθενείας φρ-
δόν, ἀλλὰ καίτοι φρὸς πάντ' τὸ βασιλέως καὶ φεί-
δεσθαι φρὸς καλοῦντ' οὐδεὶς ἐκέκτητο τῆς δε-
ξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμιλωμένοι, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπε-
ξήεσαν. εἴδε καὶ αὐτηγὸν μήτε τὰς παλαιὰς μήτε τῆς
τότε τύχης οἰκτοις λαβὼν, κάτεισι μὲν ἀπὸ τῆς βά-
ρεως, φεοσαίτιος δὲ τοῖς σοσίου ποσί. καίτοι ἐνδὸν μηδὲν
αὐτὸν οἰκτοίρας φρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκέτησε
μὲν ἀκρατῶς, καὶ αὐτηγὸν σκάλδυσεν. οὐ μὴν ὡς
γυναῖκα γε φέρουσᾶς ἐλάθρεφε ἀφῆκεν. ἀλλ' ὁ μὲν
λῃστὴς ἐφυλάττετο. φεῖσθαι δ' ἰδίᾳ ἡρῴδη κρατοῦντι
τῆς πολεμίων, τῷ κρατῆσαι κὴ τ ἀλλοεθνῶν συμ-
μάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθος, ὅπῃ θέαν τῷ τε
ἱερῷ ᾧ τῆς κὴ τ ναὸν ἀγίων. ἐὴ βασιλεὺς τοὺς μὲν
φροκαλεῖν, τοὺς δ' ἀπῳλεῖν, ἔστι δ' οὓς κὴ τοῖς ὅπλοις
αὐτὸς εἶλεν, ἡτῆς χαλεπωτέρων ὑπομένων τὴν νί-
κην, εἰς τῆς ἀθυμίαν παρ' αὐτοῖς ὀφθείς. διακω-
λύει τ κὴ τὰς κὴ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ δεηθεὶς
τόμενος φρὸς σόσιον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν ῥω-
μαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείπουσιν αὐτὸν ἐ-
ρημίας βασιλέα, καὶ ὡς δὴ τοσούτῳ πολιτῇ φό-
τῳ, βεαχὺ καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν αὐτάλ-
λαγμα κείνει. τῷ δὲ αἰτὴ τ πολιορκίας τὰς ἁρπα-
γὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις δῆτ' ἔπειν φασθῆν, αὐ-
τὸς ἔφη δωρήσεσθαι τῇ ἰδίων χρημάτων τοὺς μι-
σθοὺς ἑκάστοις. οὕτω τε τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος
πόλιν, τὰς ὑποχείους ἐπλήρωσε. λεωφορὰς μὲν δὲ-
κατον στατιώτῃ, ἀναλόγως δὲ τοῖς ἡγεμόνας, κα-
στιλικιάρχας δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο σόσιον, ὡς πάντας ἀπλοῦν χρημάτων δ' πορεμένους. τοῦτο τε πᾶσι
συνέβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν ῥώμῃ μάρκου ἀγρίππα, κὴ κανδίδου γάλλου, ὅπῃ τῆς ρπ ὀ

A & cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam ſub terra manus conſererent, vtentéſque deſperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, ídque obſeſſi à tam numeroſo exercitu, ipſi fame ſimul laborantes & inopia. nam in ſabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaſerunt in mœnia primùm lectiſſimi viginti milites, deinde Soſij centurio. captus eſt enim primus murus die quadrageſima, ſecundus verò quin-
B tadecima: & quædam porticus circa templum exuſtæ ſunt quas Herodes Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiota templi & ſuperiorem vrbem refugerunt: timentéſque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt vt has tantùm ſinerentur introducere. Rex verò annuit, ſperans remiſſa tandem obſtinatione
C ceſſuros. Vt verò ſpem ſuam fruſtratam vidit pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: móxque omnia repleta ſunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduerſam factionem extirpare funditus: erátque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente ſupplices. non ætati vlli parcebatur, non ſexui, ne imbelli quidem: & quamuis ob-
D ſtante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, ſed veluti furore perciti ſæuiebant nullo ætatis diſcrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis ſuæ fortunæ ratione ſatis habita deſcendit è turri, Soſióque ad genua procidit. & ille nihil miſeratus mutatam eius fortunam inſultauit homini Antigonam appellans. non tamen incuſtoditum reliquit tanquam fœminam, ſed vincto cuſtodes addidit. Cæterũ Herodes deni-
E ctis hoſtibus, non minus negotij habuit in cõpeſcendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad viſcendum non fanum ſolùm, ſed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi quid eorum quæ videri fas non eſt, veniret in conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Soſium rogitans, ſolitudiniſne
F ſe regem Romani facturi eſſent, exhauſta vrbe rapinis ſimul ac cædibus: exiguúmque dicens ſibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam ſi totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem meritò permitti militi, promiſit ſe de ſuo mercedem numeraturum ſingulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promiſſa perſoluit.
G Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Soſio verò etiam regiè dedit munera, ita vt omnes bene nummati diſcederent. Ea clades Hieroſolymorum incidit in conſulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV.

Olympiade, menſe tertio, feriis quibus ſolenne fit ieiunium, tanquam recurrente in idem temporis monumentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem conſecrata Deo corona aurea profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne aſſeruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud ſenatum iure ſecum contenderet, docens ſe regio natum ſanguine, Herodem verò plebeium, & quòd ſi ipſe propter offenſum Rom. pop. indignus eſſet qui regnet, certè filiis eius inſontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium vt Antigonum tolleret. quo facto tum demum Herodes metu liberatus eſt, atque ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annum centeſimum vigeſimumſextum: quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorem ſacerdotij, facinoráque maiorum egregia, quibus propugnauerũt Iudæorum rempublicam. Verùm hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere, & ſubiecto regibus. Atque hunc Aſſamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

A ὀλυμπιάδος, τρίτῳ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐπ' ἀμφότερα τῆς ἡμοφθορίας ὅτε πομπηίου τοῖς ἰουδαίοις συμφορὰς, καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἐάλωσαν ἡμέρᾳ, μετὰ ἔτη κζ. σόσιος δὲ χρυσοῦν ἀναθήμα τῷ θεῷ στέφανον, ἀπάρξαν ἀπὸ ἱεροσολύμων αἰτήγονον ἄγων δεσμώτην αὐτονίῳ. δείσας δὲ ἡρῴδης, μὴ φυλαχθεὶς αἰτήγονος ὑπ' αὐτονίου, καὶ κομισθεὶς εἰς ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ διαμαρτύροιτο) πρὸς τὴν σύγκλητον, ὅτι δ' εἰκὸς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, ἡρῴδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι προσῆκεν αὐτοῦ βασιλεύειν τοὺς παῖδας ἀλλ' τὸ μέρος, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπεξήλθετο. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν αὐτόνιον αἰρεῖν τὸν αἰτήγονον. οὐ γὰρ οὐμὴν, τοῦ δίους μὲν ἡρῴδης ἀπαλλάττεται. πάσσατται δ' οὗτος ἡ τῶ ἀσαμωναίου ἀρχὴ, μετὰ ἔτη ρκς. οἶκος λαμπρὸς ἦν ὧν, καὶ δόξαν μέγα ἐκτήσατο καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τὰ ὑπὲρ τῶν ἐθνῶν οἱ γενεῖς αὐτοῦ διεφέξαντο. ἀλλ' οὗτοι μὲν δόμοι τῶν πρὸς ἀλλήλους εἰσὶν, τῶν ἀρχῶν ἀπόβαλον. μετέβη δ' εἰς ἡρῴδην τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τῶ ἀσαμωναίων γένους παρειλήφαμεν.

B

C

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ
τῆς ἰωσήπου ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Ὡς ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρῴδου, αἰτήγονος μὲν αἰτήγονον ἀπολίκισεν ἐν αἰτοχείᾳ, ἡρῴδης δὲ μετὰ τῶν ἐκείνου φίλων φρώτους ἱεροσολυμιτῶν ἀπανελθὼν ἀπέκτεινεν, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν. Κεφ. α.

Ὅτι τὸν ὑρκανὸν, φρατοῦς βασιλέως ἰουδαίων καὶ ἀρχιερέως, ἀφεθέντα ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως ἀρσάκου, πρὸς ἡρῴδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β.

Ὡς ἡρῴδης ἀριστόβουλον τὸν δ' γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν. Κεφ. γ.

Ὡς κλεοπάτρα τῆς ἰουδαίων καὶ ἀράβων διεβουλεύσατο βασιλείας, μέρη λαβεῖν αὐτοῖν ἴσχυσεν παρ' αὐτονίου. Κεφ. δ.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε.

Ὡς ἡρῴδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν αὐτόνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἀκτίον νικᾶται μάχῃ. Κεφ. ς.

Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ.

Λόγος ἡρῴδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ παρόντα, καὶ τὴν ἅπτεσθαι γενομένου. Κεφ. η.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVINTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes verò XLV. ex primatibus Hieroſolymitanis de factione Antigoni interimit, & ciuibus pecuniam extorquet. CAP. I.

Quomodo Hyrcanus antea Iudæorum rex & Pontifex à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt. CAP. II.

Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit. CAP. III.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus. CAP. V.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt. CAP. VI.

De terræmotu qui Iudæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum aduerſis caſibus territum. CAP. VIII.

Ως

Ως αὐάγχλιω ἔχων ἡρώδης ἀπεῖναι πρὸς καίσαρα νεωτερισόντα, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ.
Ως ἡρώδης ἔσχεν ἐκ ῥώμης καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι.
Ως ἐπανελθὼν φιλίππῳ ἀχθομένῃ συνῳκίσθη τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀπεκτονώς. Κεφ. ια.
Περὶ τοῦ λιμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς ἐθεσπισε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἐ-
ρώδης. Κεφ. ιβ.
Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ.
Ως καὶ θελὼν ὁ ἱεροσολύμοις τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον αὐέστησε. Κεφ. ιδ.

Herodes ad Cæsarem, necessariò profecturus Hyrcanum interficit. CAP. IX.
Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit. CAP. X.
Herodes reuersus Mariammem calumniis oppressam interficit. CAP. XI.
De fame quæ Iudæam & Syriam afflixit, & quomodo Herodes multis ciuitatibus saluti fuit. CAP. XII.
Cæsaræa conditus. CAP. XIII.
Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSQVINTVS.

CAP. I.

Κεφάλαιον α'.

Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis, Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

Ὡς ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, αντίγονος μὲν ὑπ' αντωνίου ἐπελέκισεν, ἡρώδης δὲ τῶν ἐκείνου φίλων τοὺς ἐπιφανεστάτους ἀνεῖλεν.

HIEROSOLYMORVM expugnationem Soſij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni ſuperiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta ſunt dicemus. Poſtquam tota Iudæa potitus eſt Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nondum regnum adepto faucrat, eos viciſſim promouebat: aduerſæ autem factionis homines quotidianis abſumebat ſupplicijs. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Phariſæus, & Sameas huius diſcipulus. dum enim obſiderentur Hieroſolyma, hi conſulebant ciuibus vt Herodem in vrbem reciperent, cámque ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim capitis reo Herode, Hyrcano cæteríſque iudicibus prædixit opprobrans, quòd abſolutus eorum ſententijs ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hieroſolymis, omnem regiam ſuppellectilem in vnum congeſſit: à diuitibus quoque ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiúſque amicis donauit. Interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni appoſitis ad portas cuſtodibus, qui etiam cadauera ſcrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis abſumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni ſabbatici, quo nobis nó eſt fas ſerere. Cæterùm Antonius accepto Antigono volebat cũ vinctum ſeruare ad triumphum: ſed vbi audiuit gentem ad res nouas ſpectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

ΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης ὡς κατακράτῳ ἔλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τούτοις αἰχμάλωτον αὐτίγονον, ἢ πρὸ ταύτης ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλῳ. τὰ δὲ ἐκείνης συνεχῆ, νῦν ἐροῦμεν. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐκεχειρώθη τῷ ἀρχὴν ἡρώδης, τὴν κατὰ τὴν πόλιν πλῆθος, ὅσον μὲν ἦν ἰδιωτεύοντες ἔτι τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, εἰς προαγωγὴν τούτους ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ τὰ τῷ ἐναντίον ἐλοιδόρους, οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ καλόζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπυνθάνετο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλίωνα φαρισαῖον καὶ σαμέαν ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων οὗτοι συνεβούλευον δέξασθαι τοὺς πολίτας τὸν ἡρώδην, αἰτίαν δ' ὧν καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλίων οὔτε καὶ κεινοῦ πρὸ ἡρώδου, τὸν ἐπὶ θανάτῳ, προεῖπεν ὀνειδίζων ὑρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς ὀφείσοιτο ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς ἐπελεύσεται, καὶ τοῦτο χρόνῳ προῦβη, τῆ θεοῦ τοὺς λόγους εἰς τέλος ἀγόντος. ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον. ἔτι καὶ τοὺς δυνάστας ἀφειδούμενος, καὶ συναγαγὼν πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου, παντὶ τούτῳ τὸν αντώνιον ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲν τοὺς ἐκ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν, φύλακας προσθεὶς τὰς πύλας τῷ τείχους, ἵνα μή τις συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι, καὶ τοὺς νεκροὺς ἡρώδου, καὶ πᾶν τὸ διεσκορπισμένον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ τι κειμήλιον ἀνευρίσκων τῷ βασιλεῖ, πρὸς τε κακῶν οὐδὲν ἐᾶν. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τῷ κρατοῦντι διαφόρει εἰς χρείαν χυομένου, τὴν δὲ χώραν μένειν ἀγεώργητον, τὸ ἔδαφος πικὸν ἐᾶσαι καζειν ἔτος. ἐπεισήκει γὰρ τότε, καὶ αὐτείρειν ἐν ἐκείνῳ τὸν γῆν ἀπηγορευμένον ἔζιν ἡμῖν. αὐτίγονον δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν αὐτίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τοὺς πρὸς ἡρώδην μίσους δίκαιον αἰτιῶνται δίκαιον, ἔγνω τότον ἐν αἰτιολογίᾳ πολε-

πολεμίσαι. μόλις γὰρ οὐδαμοῦ ἡρμένοι δύνανται τοὺς Ἰουδαίους μετρεῖν. λέγων δὲ τοῦτο καὶ Στράβων ὁ καππάδοξ λόγων οὗτος. Ἀντίγονος μὲν οὖν ἀπήγαγον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντόχειαν πελέκει, καὶ ἔδοξε μόνος δὴ πρώτος Ῥωμαίων βασιλέα πελέκισαι, οὐκ εἰνθὺς ἐπιέναι ὕστερον μεταθεῖναι αὐτὰς γνώμας τῷ Ἰουδαίων ὡς τὸ δίκαιον τὸν αὐτοῦ ἐκείνου καθεσπικότα ἡρῴδην. οὐδὲ γὰρ βασανιζόμενοι βασιλέα αὐτὸν ἀπαρρησίαν ὑπέμειναν, οὔτως μέγα τι ἐφέροντο τῆς τοῦ πρώτου βασιλέως. τὸν οὖν ἀτιμίαν ἐνόμισε μειώσειν τὴν πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώσειν ἢ τὸ πρὸς ἡρῴδην μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ Στράβων. καταχόντος δὲ τὴν βασιλείαν Ἡρῴδου, πυθόμενος Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεύς, ἦν δὲ πάρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς Ἡρῴδην τὴν αἰχμαλωσίας λυθεὶς τρόπῳ τοιούτῳ. Βαρζαφάρνης καὶ Πάκορος οἱ τῶν πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους Ὑρκανὸν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα γεγενημένον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρῴδου Φασαήλην, εἰς πάρθους ἀπῆγον. ὁ δὲ Φασαήλος μὲν οὐ φέρων τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰχμαλωσίαν, πᾶσιν δὲ ζωῆς χρείττονα τὸν μὴ δέχεσθαι δουλείας θάνατον, αὐτὸς ἑαυτὸν γενναίαν φονεὺς, καθὼς προεῖπον.

Κεφάλαιον β'.

Ὅν τρόπον Ὑρκανὸς ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν πάρθων πρὸς Ἡρῴδην ὑπέστρεψεν.

Ὑρκανὸν δ' ἀναχθέντα, φασάηλος ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς, ἐπ' αὐτὸν ὀπτικέστερον προσηνέχθη τὸ τε δι' ὑγιείας αὐτοῦ δίκαιον προσπυνθανόμενος. δηλοῦτο δὲ μόνῳ μὲν ἀφῆκεν, ἐν Βαβυλῶνι δὲ καταζῆσαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν Ἰουδαίων. ἡγεῖτο δὲ Ὑρκανὸν ἐπίμονον ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ παρὰ τὸ μέχρις οὐ φερόμενον νεμόμενον Ἰουδαίων ἔθνος, τῷ δ' ἦν ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δὲ καὶ Ἡρῴδης παρελπίσας τὴν βασιλείαν, ἀπὸ μεταχωρεῖν ἐλπίσιν ἐξ ἀρχῆς φιλοτίμως διακείμενος, καὶ τὸ χρεὼν δυσμενῆ ἡγούμενος ἔσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κενούμενον καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι, τῷ κινδυνεύειν καὶ τὸ πολιτεύεσθαι ἐβούλετο. λόγους δὲ ἐπεφέρετο τοῖς Ἰουδαίοις, ἰσχὺν παρ' αὐτὸν ἐπουδακόσι. οἱ δὲ ἐβεβαιοῦντο καὶ μᾶλλον ἀξιοῦν, τὰς ὑπουργίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς ἐδίδου ἑκάστοις αὐτοῦ τῆς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῶν ἔτι, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δυνάμενος, κατὰ λόγιον τὸ σῶμα καὶ ὑπ' αὐτοῦ πάθοι, τὰς τε χάριτας οὐχ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι τῷ βασιλέως. αὐτὸς δὲ εἶναι καιρὸν αὐτῷ μὲν ἐπίσασθαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ ζημιοῦσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀδικοῦσθαι, ἐκείνῳ δὲ καμίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων Ὑρκανῷ, πέμπει καὶ τῷ Φασάηλον προσδυσωπήσαι Σαραμάλλαν, καὶ δῶρα πλείω, μὴ διακωλῦσαι τὰς εἰς τὸν διάφορον αὐτῷ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρώπου ὄντος. ἦν δ' ἐκ τούτου ἡ αἰτία, διὰ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸν ἀρχὴν, ἰδιώτην τὸν ἐξ ὀλίγων μεταβολὰς, καὶ τὸν Ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἑαυτῷ δόλῳ, ἢ καὶ παντάπασιν ἀποδοῦναι ποιήσασθαι.

A cum ſecuri percutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Teſtis eſt Strabo ſic ſcribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam ſecuri ſubiecit: Romanorúmque primus affecit regem hoc ſupplicio, ratus non aliter poſſe adduci Iudæos vt Herodem pro illo regem conſtitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant vt appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis exiſtimatio: B quare viſum eſt ignominioſa morte obſcurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum aſſecutus ſit, reuerſus eſt ad eũ, in hunc modum dimiſſus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primò pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phaſaëlum, captiuos abduxerãt: quorum Phaſaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi C vitæ honeſtam mortem præferens, ſeipſe interfecit, ſicut ſuprà diximus.

Cap. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt.

HYrcanum autem ad ſe perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem D generis comiter habuit: & vinculis ſolutum permiſit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi ſolùm, ſed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitat: ita vt non admodum præſentis fortunæ pœniteret hominem. Sed poſtquã reſciuit Herodem ad regiam dignitatem euectum, ad nouas ſe ſpes tranſtulit, natura ſuorum amans, & gratiam ab eis expectans, quòd E aliquando de capite periclitantem ſeruaſſet in iudicio. Cœpit igitur de profectione conſultare cum Iudæis, officij cauſa inuiſere illum ſolitis: qui tamen vt maneret ei ſuadebant, commemorantes obſequia ſua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere poſſe, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges ſolere meminiſſe accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna ſint mutabiles. F nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ deſiderium. Herodes quoque ei ſcripſit, rogaret Phraatem & eius regni Iudæos, ne ſibi inuiderent communem cum genero futuram poteſtatem, nunc enim adeſſe tempus referendæ ſuo quondam & altori & ſeruatori gratiæ. Simúlque etiam ad ipſum Phraatem legatum miſit Saramallam cũ multis muneribus, eblanditurum ne obſtaret cupienti referre gratiam homini de ſe optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: ſed quia G ipſe grauis eſſet princeps, cauens mutationis occaſiones, quærebat Hyrcanum in poteſtatem ſuam redigere, aut etiam omnino tollere;

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit: primúmque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patrémque appellitando, lactabat hominem quo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia vxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariamnen Herodis coniugem, insignis pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negotia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinē, nec minus Mariamnem regiam coniugem, felicémque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus persuasit vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primùm Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates vndecunque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueat adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cùm satisfeciſſet Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente vt fratri debitum pontificatum redderet, dicentéque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandrā inuectus est: eā & clàm regno suo insidiatā, & per Cleopatrā id agere vt ope Antonij à se regimen transferatur

Α Κτο γὰρ ἐφοβεῖτο ἐν ὑστέρῳ. τότε μὲν οὖν γε ἐπὶ δὴ τῷ παρόντι πιστεισμῷ, ἀφ' οὗ τε τῆς πάππου καὶ τῶν ἰουδαίων χρήματα ἐλάμβανον, ἀπέστη τιμῆς ἀλεξάνδρου αὐτὸν, εἴ τε τοῖς συλλόγοις τὸν πρώτον ἐνέμετο τόπον, καὶ ἐλάσσω τὰς ὁδιτάσεις ἐφεκατέλιπεν ἀξιπατα, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ δικαίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ τοῖς ἐναντίοις ὑπέθετο. ὑποκαθίστατο δὲ καὶ τὰ ἄλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ πρὸς τὸν ὄχλον ἱστασιάθη. φυλατίμενος γάρ τινα τῶν ἐπισήμων ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ, μετεπεμψάμενος ἐκ τῆς βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων ἀνανήλον ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔδωσεν. ἀλλ' οὐ πολὺν χρόνον ἐπῆρκεσεν ἀλεξάνδρα τῷ ἐπιρεῖσαι. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δὲ ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἄρα κάλλιστον, ἀριστόβουλον καλούμενον, τῷ δ' ἡρῴδῃ συνοικοῦσαν μαριάμμῃ, δι' μορφὴν ἐζήτησεν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τῷ ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ ἐξεύοντος ἐκείνου, τῷ ὀλιγίστου τῆς ἀξιούτης τῆς ἀρχιερωσύνης. καὶ γράφει κλεοπάτρᾳ μυσυργοῦ τινὸς αὐτῇ συμφεραγματευομένου τὰ περὶ τῶν κομμῶν τῷ γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' ἀντωνίου τῷ παιδὶ τῶν ἀρχιερωσύνην. ἀντωνίου δὲ ῥᾳθυμότερον ὑπακούοντος ὁ φίλος αὐτῷ δίλλιος εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν ὑπὸ πάσης χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριστόβουλον, ἠράσθη τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, οὐχ ἧττον δὲ τῶν μαριάμμῃ συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δίλος ὢν καλλίπαιδά τινα τῶν ἀλεξάνδρων διειληφώς. ἐκείνης δὲ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πόθεν γραφαμμίῳ ἀμφοτέρων εἰκόνας, ἀντωνίῳ δίκαιον γενέσθαι. θεασαμένῳ γὰρ οὐδένας ἀθρόως ὧν ἀξιοῖ. τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας ἀντωνίῳ καὶ δίλλιος ἐπεκάλεσε λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτοὺς δοκεῖν, ἀλλά τινων θεοῦ γένεσθαι τοὺς παῖδας, ἐφεραγματεύετο δὲ δι' αὐτῷ θεὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν ἀντώνιον. ὁ δὲ, τῷ μὲν κόρῳ ἡδέως μεταπέμπεσθαι, γαμεμμένῳ ἡράσθη, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν ὀχθολὰς ἐκ τοιούτου φυλατίμενος. ἐπέστειλε δὲ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν δωρεαῖς, θεσσαλὸς, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπενεχθέντων θεὸς ἡρῴδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρᾳ τὸ κάλλιστον ὄντα τὸν ἀριστόβουλον, ἐκκαθέκτης γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ γῆρει θεοῦ χόντα πέμπει θεὸν τὸν ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς οὐκ ἄλλος τότε ῥωμαίων, ἕτοιμον δὲ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀθρόας καλύπτως ἐκ τοῦ δικαίου ποιεῖσθαι μᾶλλον. ἀντέγραψεν οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, ἰουδαίων ἐλπισάντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις δὲ θαρσήσαντος τὸν ἀντώνιον, ἔγνω μὴ μέχρι παντὸς ἀπομάζειν τὸν παῖδα καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς δοῦναι τὸν ἀδελφὸν τῆν ἀρ-

χιερωσύνην, καὶ συμφέρον αὐτῷ κρίνων, ἵνα μηδὲν δυνατὸν ἢ τεθνημένῳ. σύλλογον ποιήσας τῶν φίλων, ἠπάτησε πολλὰ τὸν ἀλεξάνδραν, κρύφα τὸν βασιλεύσαι λέγων τῆς βασιλείας, καὶ ὡς ἐκλεοπάτρας θρόνῳ ἵππος αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῆ τὸν ἀρχῶν, τὸν δὲ μειράκιον ἀντ' αὐτοῦ θαλάσσοι τὰ θρόνα

δι' ἀν-

δὴ αὐτονίου. καὶ ταῦτα βούλεσθαι μὲν ἐκείνῳ ὑ δι- A in puerum: idque tanto iniustius eam moliri,
καίως, ὁπότε καὶ τὴν θυγατέρα σὺν αποστερῶν τῆς quod & filiam suam interim honore parto priu-
οὔσης αὐτῇ πομπῆς, καὶ τὰς ἀρχὰς ὅλῃ τῇ βασιλείᾳ πρα- are conetur, & regnum perturbatione reipu-
γματοῦσθαι, πολλὰ πονήσαντος αὐτοῦ, καὶ κτησαμένου blicę aliis parare, quod ipse quæsisset multis su-
κινδύνοις τοῖς οὐ τυχοῦσιν. οὐ μὴν ὑπομιμνῄσκειν doribus ac periculis, se tamen præteritorum li-
αὐτὸς ὢν οὐ καλῶς ἐκείνη προέξειν, ὑποσήσεσθαι τῷ benter obliuiscì, nec desinere pietatem erga eã
δίκαιον εἶναι πρὸς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔφη διδόναι cæteráque necessitudines colere: & nunc eius
τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι προκατα- filio pontificatũ reddere, cui Ananelus hacte-
σήσεσθαι τὸν ἀνανήλου, παιδίου παντάπασιν ὄντος nus propter ætatem immaturam prælatus sit.
B ἀρτιβούλου. τοιαῦτα λέγοντος οὐκ ἀσκόπως, ἀλλ' Hæc postquam elocutus est verbis meditatis,
ὅπερ ἦν ἐξ ἀρχῆς μάλιστα προσηνῶς, εἰς ἀπάτην quo magis fucum faceret mulieribus & ami-
γυναικῶν καὶ τῶν συμπαθησάντων φίλων, δεινὰ corum consistorio, Alexandra vix sui compos
παθὼν ἅμα, καὶ χαρᾷ τῷ εὖ προσδοκηθέντων, καὶ tum præ gaudio tũ quòd se suspectam intelligeret, cœpit cũ lacrymis pro se verba facere. fas
λύσει τῆς ὑποψίας, ἀλεξάνδρα μετὰ δακρύων δια- sa pro sacerdotio nihil non tentasse indignita-
λογεῖται. δεῖν μὲν τῆς ἱερωσύνης φάσκων, πᾶν ὅπουν tis & contemptus impatientia: regnum autem
ὑπ' ἀδοξίας ἀπουδάσαι. βασιλείᾳ δὲ μήτε δόκιμ negans se vel ambisse vnquam, vel etiam si vl-
σθαι, μήτ' αὖ εἰ καὶ προσοίοι, βούλεσθαι λαβεῖν καὶ tro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris
νῦν ὑποχώρησιν τιμῆς ἔχουσα, δι' τὴν ἀρχὴν τὴν C sibi videri, quòd filiam cũ ipso regnare videat,
ἐκείνου, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐκ τοῦ δύνασθαι satisque ita consultum securitati totius fami-
μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτόν, ἅπαντα τῇ γνώμῃ προ- liæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine
οῦσαν. νῦν τε νενικημένην τὰς ἐργασίας, δι' ἃ δεῖν accipere se honorem filij, futurámque posthac
μὲν εἰς τὸν υἱὸν τὴν τιμὴν. ἔσεσθαι δ' ἂν πρὸς πάντ' ὑπή- regi obsequentissimam: veniámque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris discesserunt, omni vt tum videbatur suspicione sublata.

κοον, δεῖσθαι δὲ καὶ εἰπεῖν δι' ὃ τὸ γνώμῃ καὶ τὴν οὖσαν αὐτῇ παῤῥησίαν προπετέστερον ὑπ' ἀναξιοπαθείας δράσαι. οὕτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ ταπεινότερον ἢ δεῖτον ἐνδείξεως διελύοντο, πάσης D ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς Ἡρῴδης ἀριστοβούλου τὸν ἐκ γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα κατασήσας, μετ' οὐ πολὺ δι' ἀφορμὰς παρεσκεύασεν.

Cap. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curauit.

ΟΔὲ βασιλεὺς Ἡρῴδης, δι' ὃν μὲν ἀφῃρεῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀνάπλεων, ὅτι μὲν ὡς κατ' ἐκεῖνον οὐκ ὀλιγώρειον, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ διφέτλεω ἀπρωκισμένων Ἰουδαίων. οὐ γὰρ ὀλίγαι μυριάδες τοῦδε τοῦ λαοῦ δεῖ τὴν βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, σύστημα ἦν ἀνάπλεως, ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ πάλαι κατ' συνήθειαν πρὸς ἣν ἀπουδαζόμενον. τοῦτον αὐτὸς μὲν ἐτίμησε, ὅτι τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ὅλῃ τῇ παύσας τὰς οἰκείας παραχὰς θεσμόν ποιῶν. οὐ γὰρ ἄλλος γέ τις ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν ἅπαξ θεσμαλαβών. ἀλλὰ φαῦλος μὲν αὐτὸς ὁ ὄλιφαῖος ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν ἱκανῶν, καταστήσας τὸν ἀδελφὸν ὀνίαν. δ' δεύτερος δὲ ἀρισόβουλος ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν. ἡγεμὼν δὲ τρίτος αὐτὸς ἀρτιβούλου τοῦ παιδὸς κ' τότε μὲν ἐδόκει τεθεραπευκέναι τὸ δεῖν τὴν οἰκίαν. οὐ μὴν ὅπερ εἰκὸς ἐνθελλαγῆς αὐτοπόθως διετέλεσε. τὴν ἀλεξάνδραν ὅλῃ τε τοῖς ἐγχειρεῖν ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἠξιωκὼς δεδοικέναι. προστάττει οὖν σὺν τοῖς βασιλείοις διαζῆν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας δρᾶν. ὑπηρέται τε ἦσαν αὐ φυλακῆ, λανθάνοντος οὐδ' ὅτι πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν διαιταν ὑπηρετοῦσιν. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτὴν ἐξηγρίου, καὶ μῖσος ὑπεφύετο. φρονήματος γὰρ ἐμπλέως οὖσα γυναικείου, ἐκ τῆς ὑπάτου ὑπηρεσίας αἰσχυνόμενον, παντὸς οὖ πλέον ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παῤῥησίας στερομένη, πικρῶς δ' ἀφορμίᾳ, μὴ δουλείας

TVm rex confestim pontificatum abrogat III.
Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratẽ traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea depositit quo familiam suã componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotiũ fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterũ quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat, malens quiduis potius pati, quã amissa licentia, honoris specie in seruitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans vt opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clàm in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis in has se & filium inclusit, iussis famulis conscijs, vt noctu has afferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabant nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æsopus ipsius seruus effutiuit, putans eum non insciũm eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita. quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Iámque instabat Scenopegia, festum apud nos cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoque data est occasio per inuidiam, quo magis acceleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniásque decenter tractabat ipse, eximia forma & statura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, quàm sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cúmque loci eius natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primùm spectabant natantes quosdam è sociis & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, amicorum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantẽ, & quasi per lusum ac petulentiã mergentes non priùs destiterũt quàm

A κὴ φόβῳ κατασχεῖν. ἔπεμπεν οὖν ὁ Ἡρώδης τὴν Κλεοπάτραν ἐπ' οἷς εἶη συνεχῶς ὀδυρομένην, καὶ τὸν Ἡρώδην καλοῦσα βοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ δὲ λαθοῦσαν ἐπίλυσιν ἐπ' αὐγύπτῳ σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν διαδιδράσκειν. ἐδόκει δὲ ταῦτα, καὶ τοιάδε τινὰ δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν σίτου ἐσφορὰν ἐμπεπλεσμένην, ταύτας αὐτὴν καὶ υἱὸν ἐσβαλεῖν, ὅπως τάξασα τοῖς οἰκέταις τοῖς συνήθεσι, δι' νυκτὸς ἐκφέρειν. ἦν δὲ τοῦτο θεῖναι δόλῳ πελάτας ὁδοὺς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον ὃ διαπλεύσειν εἰς τὴν αἴγυπτον ἔμελλε Σαμπσιγέραμος τῷ Σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλῳ ἀγωνιῶντι οἰκέτης αὐτὸς ἀπαγγέλλει προσιόντα, ὡς εἰδὼς φράσας. ὁ δὲ Σαββίων, κὴ γὰρ ἦν ἐχθρὸς Ἡρώδῃ πρότερον, ὅτῳ τῷ δόλῳ βουλευσάμενον αὐτὸν πάτρῳ κατὰ τὸν φαρμάκευσιν εἰς ὑποψίαν ἦγεν, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῆς πρὸς τὸν μειράκιον δύνοιας προσποίησιν. καὶ καταλήγει τῷ βασιλεῖ τὸν τῆς ἀλεξάνδρας δόλον. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἕως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προσελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ δρασμοῦ συνέλαβε. παρῆκε δὲ τὸν ἀμύρτιαν, χαλεπὸν μὲν οὐδὲν, εἰ καὶ σφέδρα βουλόμενον ἰδεῖν αὐτῷ δηλῶσαι, τολμήσας. οὐ γὰρ ἀναχέσθαι κλεοπάτρας, αἰτίαν ὅτι τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν. ἐμφαίνων δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ὑπεικείας αὐτοῖς συνεγνωκέναι. προῦκειτο μὲν τοῖς πατράσιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πραγμένοις, ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν. καὶ τῆς σκηνοπηγίας ἑστώσης, ἑορτὴ δ' ὄζει αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τιμωμένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑφῃρέλλετο, καὶ πρὸς ἀφορμὰς αὐτὸς τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως καὶ τῷ τοιούτων ὀλισθεῖσαι τὰ δεῖ τὸν πρόφασιν ἐμφανεῖς παροξυσμῶν ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον ἀριστόβουλος, ἔδοξεν ὅτι τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ὅτι τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῆς ἀρχιερέως, καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐκτελῶν, κάλλει τε κάλλιστος καὶ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ἐφάνη, τῷ γε μὴν δεῖ τῷ ὄγκους ἀξιώματος πλεῖστον ἐν τῇ μορφῇ διαφαίνων, ὁμοῦ τε τοῦ πλήθει πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐγένετο, καὶ τῷ ἀειεὐβούλῳ τοῦ πάππῳ παραγμένων ἀναργὴς μνήμη παρέσχη. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς δόξας, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχόμενοι, καὶ φωναὶ εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφίεσαν εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι τὴν εὔνοιαν τῷ ὄχλῳ, καὶ προπετεστέραν ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὠμοπόνθητον ὁμολογίαν. δὴ τούτοις πᾶσιν ἡ ὁδὸς ἦγεν ἡ προαίρεσιν ἣν εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ ἡ ἑορτὴς παρελθούσης, εἰσιέναι μὲν ἐν ἱεροχωΐᾳ, δυσχερῶς αὐτοῖς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος δὲ τὸ μειράκιον κὴ προσέλκων εἰς ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμος ἦν συμπαίζειν καὶ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. τῷ δὲ δεῖ τὸν τόπον ἰδιώματος δεσποτέρου τυγχάνον-

τος συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, κὴ τῆς κολυμβήθρας δύντες, αἱ μεγάλαι δὲ ἦσαν ἐν τῷ παλατίῳ, ἀνέψυχον τὸ θερμώτατον τῆς ἡσυχίας. καὶ πρῶτον μὲν ἐώρων τοὺς νέους τῷ οἰκείῳ καὶ φίλων. ἔπειτα προσελθόντος καὶ τὸ μειρακίου τοῦ καὶ τὸν ἡγεμόνα παροξύνοντα, τῷ φίλων οἷς ταῦτα δύντας ἐπιτήδειος δύντες, βαρυνῶντες ἀεὶ κὴ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ πηχέως, οὐκ ἀπῆκαν ἕως καὶ πάντας

πάντας

παντάπασιν ἀποπνίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν οὕτως ἀρχιερεὺς Ἀλέξανδρος, ὀκτωκαιδέκατον μὲν ἄγοντα βιοὺς ἔτη, πλεῖστον δὲ ἱερωσύνῃ κατασχὼν ἐνιαυτὸν, ἐφ' ᾧ αἰσίοις ἐκοσμήσατο πάλιν. ἐξαγγελθέντος δὲ τοῖς παροῦσι τὴν γυναῖκα δεῖν ἐκ μεταβολῆς θρήνου λαμπρὸν ἐπὶ τῷ νεκρῷ καὶ πένθος ἄχεσιν, ἥτε πόλις ἅπασα λόγου διαδοθέντος ἐπλήγη, πᾶσα οἰκία κατεῖχε τὸν συμφορᾶς ὡς οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ γιγνομένης. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐκπλαγὴς ἐφ' ἑαυτῇ τῆς ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθὲς οὐκ ἦν γνώσεσθαι ὅπως ἐπεφάνθη πλεῖον ἔχουσα, τὸ δὲ κατιδεῖν αὐτὴν ἀναγκαῖον ἦν μείζονος κακοῦ περισθυίας ποιουμένην. καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρίᾳ ἀφανίσαι βίον, ἐπέσχεν δ' ὅμως εἰ δύναιτο ζῶσα περισωθῆναι τῇ κατ' ἐπιβουλὴν εὐόμως διαφθαρμένῳ, τὸ πλεῖον ἐντεῦθεν αὐτῇ παρεκελεύετο βίον, καὶ τὸ μνησικακῆσαι ὑποψίας ἐπιδοῦναι ἢ καὶ περίοικα βασιλίδι ἢ υἱῷ ἱκανὸν εἰς δικαιολογίαν ἀμελῶς ἐνομίζετο. καὶ εἰ μὲν ἐγκρατὴς ἦν τοῦ ὑποψίαν, ἠρώδης δὲ πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανὰς ἐποιεῖτο, μὴ μετὰ περιοίας γνώσεσθαι τὸν παῖδα τὸν θάνατον, οὐχ ὅσον πένθῳ ἐπιτηδείων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, χρώματι, καὶ σύγχυσιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν. τάχα μὲν καὶ τὸ πάθος ἐπιτείνοντος αὐτὸν, ἐν ὄψει τῆς τε ὥρας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ μὴ περὶς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τῷ παιδὶ ἐνομίζετο, δῆλον δ' ὡς ἐπολογίαν αὐτὸ περιεποιεῖτο φόβος. τὰ μὲν εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ταφῆς καὶ μᾶλλον ἐφειλκύσατο, πολλὴν μὲν τιν' ἐπιδοῦσι δεῖ τε τὰς ὥρας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποτισάμενον, πολὺν δὲ συγκατασπάσαν κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ λυπηρὸν δ' ἐν ταῖς γυναιξὶν ἀλγηδόνος καὶ ἐπιμυθήσασθαι τούτῳ τῷ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πλεονάσασα τῇ πρὸ Ἰουδαίων καὶ ἀμέλειαν ἐπιβουλεύουσα βασιλεία, μέρη λαβεῖν αὐτῆς ἰσχυσε παρ' αὐτοκράτορος.

Τὴν δ' Ἀλεξάνδραν οὐδὲν ἔπαυσε μὲν οὐδὲν τοιοῦτον. ἀεὶ δὲ καὶ μᾶλλον ἡ μνήμη τοῦ κακοῦ παρέχουσα τῷ ὀδυνηρῷ ὀδυρτικὸν ἐποίει καὶ φιλόνεικον. καὶ γράφει τῷ ἐπιβουλεύσαντι Ἡρῴδου τὴν κλεπτοῦσαν, καὶ τοῦ ἀπολέσαντος τὸν παῖδα, ἡ δὲ, καὶ πάλαι αὐτὸ δυσφορία περισαρκίσασα διαμένη, καὶ τὰς αἰτιάσεις οἰκτείρουσα δ' Ἀλεξάνδρας, αὐτὰς ἐποιεῖτο τὸ πᾶν περὶ μηδενὸς αὐτῶν ἐᾶν ἀδίκως πάσασθαι τὸ φόνον τοῦ παιδὸς παροξυνόμενος. οὐ γὰρ ἄξιον Ἡρῴδην δι' αὐτὸ καταστῆναι βασιλέα τῆς οὐδὲν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοιαῦτας βασιλεῖς τοιαύτας ἐπιδεικνύμενον ἀφορμάς. τούτοις αὖ παρεπιδόμενος αὐτῶνιος, ὡς ἐπὶ λαοδικείας ἐστάλη, πέμπει καλοῦντα Ἡρῴδην ἐλθόντα περὶ ὧν ἐβούλετο ἀπολογήσασθαι. παρεγένετο γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὴν ἐπιβουλὴν, εἰ δι' αὐτὸ γέγονεν. ὁ δὲ, τῶν τε αἰτίας δυναμένας καὶ τῶν κλεοπάτρας δυσμενείας, ὡς οὐκ ἀπῆναν ἐξεργαζομένη κακοῖς αὐτὸν τὸν αὐτωνίου ἔχειν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν, οὐδὲν δὲ ἄλλο τι φρονεῖν εἰδὼς, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτοῦ Ἰόσηπον ἐπίτροπον τῆς ἀρχῆς καὶ τῇ ἐκεῖ περιμένειν, ἐντειλάμενος λελησθότος εἰ παθή τι παρ' αὐτωνίῳ, ἀναιρεῖν καὶ τὴν μακαρίτιν ἀδελφήν. οὕτως τι δὲ ἔχει φιλοτίμως πρὸς τὴν γυναῖκα,

A omnino aqua præfocatus sit. Hic fuit Aristobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. hic casus vbi mulieribus renunciatus est, versa repente rerum facie lamentatio exoritur supra cadauer iuuenis & luctus inconsolabilis: totámque vrbem rumore sparso mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. sed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam & si dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali necesse habuit: & sæpè ad inferendam sibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repressit, si fortè superesse posset extincto per summum nefas filio, & retenta diutius vita nullam significationem dare quòd data opera necatum sensisset, donec aliquando se offerret vltionis facultas. quapropter dissimulanter hoc tulit, nullam suspicionem præ se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, se inscio casum hunc contigisse, non luctum solùm fingens, sed & lacrymas & mœstitiâ veræ similimam. ac fortasse veræ etiam miserationis nonnihil sentiebat ad conspectum extincti in ipso flore ætatis ac pulchritudinis, tametsi mortem eius plurimum ad securitatem suam existimaret conducere: sed potissimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Caeterùm quod ad magnificentissimum funeris apparatum attinet, nihil sibi ad summam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & aliis rebus pretiosissimis, quo maius miseris mulieribus hoc pacto afferret solatium.

Cap. IV.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALexandra tamen nullo modo emolliri potuit, sed in dies magis ac magis exacerbante mœstitia, per luctum accendebatur ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatræ indicat, simúlque filij sui miserabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miserata mulieris infortunium, non secus quàm proprium curauit hoc negotium: nec vnquam destitit incitare Antonium ad vlciscendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotus Antonius postquam Laodiceam peruenit, accersiuit ad se Herodem dicturum causam de obiecto nocis Aristobuli crimine: factum enim improbabat, si quidem ipse Herodes autor eius fuisset. At ille nec causæ suæ satis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indesinenter Antonium contra se irritantis, de cæde quidem parere: neque enim aliter facere poterat, sed commissa regni cura Iosepho patruo, clàm ei mandauit, vt si Antonius in se grauius aliquid statuisset, confestim Mariamnen interficeret. sic enim se affectum erga vxorem,

vt etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebátque totum hoc negotiũ exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atque his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus creditum sibi regimen administrans, & sæpissimè Mariamnem conueniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mẽtio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius asseuerationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis cò prouectus est: vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quòd neque sine ea viuere substineret, neq; vel morte ipsa ab ea disiungi. quæ Iosephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quàm exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cùm reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra verò etiam Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primum si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiam. Deinde sperandum esse consequuturam quiduis Mariamnen, si in Antonij conspectum venerit, atque etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode superuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit quę in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliquúmque honorem quo se dignaretur Antonius, ad consessum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idq; non cessante à criminationib. Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnũ id sibi vsurparet, omnib. modis quærebat illũ perdere. Sed quia iustũ se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, ventúmq; breui constabilito tã regno quàm amicitia. nec relictã Cleopatrę cupiditati vllã spẽ,

καὶ διδοικέναι τὸν ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος ἐκείνου κατ' ὀλιγωρίαν ἄλλῳ τινὶ προσδάζοιτο. τὸ δὲ σύμπαν ἐπέφαινεν ὁρμὴν αὐτοκίου πρὸς τὸν αἴθεσπον, ὅτι καὶ πάλαι προσκεκοὼς ἦν τῆς εὐμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρῴδης μὲν οὖν ὑπεστείλατο ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας οὐκ ἀσφαλεῖς ἔχων, ὑπὲρ τῆς ὅλων ἀπήει πρὸς αὐτόνιον. ὁ δὲ ἰώσηπος ὑπὸ τῆς διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μαριάμμῃ, πρός τε πραγματείας, καὶ πῶς ἔνεκεν ὡς ἔδει βασιλεύοντι παρ' αὐτὸ γίνεσθαι καθ' εἰς συνεχῆς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆς ἡρῴδου πρὸς αὐτὴν διαίνοιας, καὶ φιλοστοργίας ἐξειργασμένου δὲ γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑφ' ἑαυτοῦ δακὼς ὁ ἰώσηπος ὑπεδύετο τὸν ἔρωτα τὸν βασιλέως, προσήχθη, καὶ τὰ πρὸς τὸν ἔπαινον εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δυνάται, κἂν εἰ πρόσχοιτο δεινὸν οὐκ ἀξιοῦντος οὐδὲ θανάτῳ δεδιέναι χθόνα. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, οὐ τὸ φιλόστοργον τῆς πρὸς τὸν ἡρῴδην ἔρωτος, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδὲ ὑπὸ θανάτου σωθήσονται ὑστερήσαι ἀπωλείας, καὶ θανάτου τυραννικοῦ προσλαμβάνουσαι χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ῥηθέντος εἶχον. ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐχώρει κατὰ τὴν πόλιν τῇ ἱεροσολυμίτῃ πρὸς τὴν ἐν ἔθει τὸν ἡρῴδην ἔχοντα ὡς αὐτόνιος ἀνακαλεσάμενος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη, πάντας ὑπὲρ ἐτάραττεν ὡς εἰκὸς τοὺς περὶ τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ τὸν ἰώσηπον ἀναπείθει τῇ βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐταῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τὸ ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε πρὸς τὴν πόλιν ὑπὲρ φρουρᾷ τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν ἡγουμένου ἰουλίου. δέδοικε γὰρ τοῦτο πρῶτον μὲν εἴ καί τις ἀπαντήσειεν ταραχῇ πρὸς τὴν αὐλὴν ἐν ἀσφαλεστέρῳ δέξειν αὐτοὺς ῥωμαίους ὑμνεῖς ἔχοντας. ἔπειτα καὶ τὸ δόξειαν πάντας ὑπὸ πείθειν τὸν ὑριάμμην αὐτονίου θανασμόν, δι' οὗ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν δυνατείᾳ βασιλικῇ γεγονόσιν. ὑπὸ τούτων δὲ τῇ λογισμῷ τυγχάνουσιν αὐτοῖς, χρήματα παρ' ἡρῴδου πρὸς τὴν ἕλωσι ἀφίκετο τῆς φήμης ἑκάστοτε, καὶ τῇ προσληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένετο παρ' αὐτονίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν αἰκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τῆς ἱεροσολύμων. ταχὺ δ' ἐν ταῖς ὁμιλίαις παρεσήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵτε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὸν ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἔτ' ἔτον ἐδυνήθησαν. οὐ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν αὐτονίῳ βασιλέα πρὸς τὴν κατὰ τὸν ἀρχὴν γεγυμνῶσαι δυνάμεως ἀπαρτεῖν. οὔτως γὰρ αὖ οὐδὲ βασιλεῖς εἶεν, δόντας δὲ τὸν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐὰν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὴν κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖσθαι πρὸς τὰς ἀρχὰς ἐλυσιτέλει. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν ἡρῴδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῆει τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' αὐτονίῳ συνθρονῶν ἐν ταῖς ἐξαγωγίσιν, καὶ συνεστιώμενος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς ἐξαβολὰς αὐτῇ τῆς κλεοπάτρας οὔσης, ἣ πάθῃ τῆς χώρας ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσγενέσθαι, πάντα τρόπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. δικαίου μὲν τοι τυγχάνων αὐτονίου, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερὲς, ἀλλὰ καὶ θαῤῥεῖν βεβαιοτέραν τὴν δύναμιν τὴν παρ' αὐτῷ προσγεγενῆσθαι τῇ βασιλείᾳ, καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς

πλεονε-

πλεονεξίας, δόντος αὐτοῦ ἀντωνίου αἰτήσαντι τὴν κοίλην A quando Antonius pro eius postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Iudæam peteret, & vt molesta esse desineret: His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id consilium, sed quàm primùm deducto aliquātisper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Iudæā reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome etiam maritum suum Iosephum criminata est, B Mariamnes consuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter simultatē veterem, quod regina elati animi fœmina inter muliebres contētiones exprobraret ei obscuritatem generis. Portrò Herodes qui semper ardenter amauit Mariamnen coniugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos. ægrè tamen se continens, ne à recta ratione transuersum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariamnen C percunctatus est, ecquid haberet cum Iosepho commercij. illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid insons fœmina posset in defensionem adducente, rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus amore vxorio, ita vt postremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuisset rumoribus: agebátque ei gratias pro seruata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans tandem vt mos est amantium prorumpen- D tibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cùm tamen nondum vxori amoris sui fidem faceret, tantóque magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mandare si quid humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus præ dolore confestim eam è complexu dimisit: vociferabatúrque cappillos sibi lacerans, tenere se manifestò deprehensam constupratam à Iosepho coniugem. nun- E quam enim proditurum fuisse data sibi priuatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus licet ægrè cohibuit se tamen. Veruntamē Iosephum ne in conspectum quidem admissum iussit interimi, & Alexandram vt malorum omnium causam, vinctam coniecit in custodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra nō IV. F desinente in omnes ineitare Antonium: quem hortabatur vt auferens cuique suam dynastiam ipsi contribueret: multúmque apud eum poterat irretitum suis amoribus. cúmque natura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primò fratrem cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum xv. deinde Arsinoen sororem suam Ephesi in templo Dianæ supplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunque spes assulgeret, neque templum, neque sepulchrum, G neque asylū vllū vnquā violare dubitauit, modò ad illā reditēt spolia quæsita vel sacrilegio, miscebátq; sacra profanis, fas nefas, vt augere-

tur lucris vel iniquissimis. ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo solicitabat, vt aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitauit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris solùm, sed etiam beneficiis eius captus videretur: puduit tamen eum tam insignis iniustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de vtriusque regione ablatas ei largitus est: ad hæc vrbes quotquot sunt intra fluuium Eleutherum vsque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate sciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

τῆ δ' ἀδικούσης πλεονεξίᾳ. τὸ δ' ὅλον ἡδὺν οὐ ταρκὲς ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δυαλθούσῃ τὸ ἐπιθυμίας, μὴ καὶ τὰ πάντα σφῶν τὸ ὄνομα ἐνδεῖν ὧν ἐπιτυδάκει. διὰ ταῦτα καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐπῆγε ἀεί τι τῶν ἄλλων ἀφαιρεσύμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ διαβᾶσα σὺν ἐκείνῳ τὸν Εὐφράτην ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν τὸν Πτολεμαίου πάρθοις αἰτιασαμένη τοῖς σφάγμασιν ἐπάγει, κτείνουσιν. ἤτει δὲ παρ' αὐτοῦ τὴν τε Ἰουδαίαν, καὶ τὴν Ἀράβων ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτὸν ἀφελέσθαι. τῷ δ' Ἀντωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἡττᾶσθαι συνέβαινε τὸν γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐν ταῖς ὁμιλίαις, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπακούειν εἰς ὅ τι αὐ ἐκείνη θέλει. τὸ μέν τοι σφοδρὸν τῆς ἀδικίας ἐξεδυσώπει μὴ μέχρι τοσοῦτον κατάκοον γενέσθαι, ὅτι μεγίστοις ἁμαρτάνειν· ἵν' οὖν μήτ' ἀρνηθῇ παντὶ πᾶσι, μήθ' ὅσα προσέταττεν ἐκείνη διαφθείρηται σφαγεῖσι δίξῃ κακὸς, μέρη δ' χώρας ἑκατέρας παρελάμβανε, τούτοις αὐτὸν ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ τὰς ἐντὸς ἁλὸς θέρους ποταμοῦ πόλεις ἄχρις αἰγύπτου, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, ἐκ προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῇ δοθῆναι.

CAP. V.

Cleopatræ regina in Iudæam aduentus.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsque Euphratem prosecuta, reuertitur: obitérq; adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: vbi excepta ab Herode, concessã sibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod vnguentorum longè precioſissimum ibi tantùm prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorẽ prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratã impudentiam, & reiecturus si petulantiùs pergeret, tenuit. deinde cum amicis consultauit, num habens eam in sua potestate deberet occidere. sic enim multis molestiis leuare posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera eius opus habeat. Huc procliuiorẽ cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantẽ negotiis in manifestum se periculum coniicere, & obsecrantes ne quid ageret temerè. non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipso augendum eius desideriũ, quòd per vim atque insidias amissse eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, quin mulier sit omnium eius ætatis lógè

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρουσία.

Τοιούτων ἡ Κλεοπάτρα τυγχάνουσα, καὶ ὧδε πέμψασα μέχρις Εὐφράτου τὸν Ἀντώνιον, ἐπ' Ἀρμενίαν στρατεύομενον, αὐτὴ στρέφεται, καὶ γίνεται μὲν ἐν Ἀπαμείᾳ καὶ Δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἡρώδου συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τὴν τε Ἀραβίας τὰ δοθέντα, καὶ τὰς ἐν τῷ Ἱεριχοῦντι φερούσας ἡρώδου μισθώσασθαι μόνον. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ πιμάστατον τῆς γῆς, καὶ φοίνικας μόνους φύεται, τούς τε φοίνικα πολλαὶ καὶ καλούς. ἐν τούτοις οὖσα, καὶ πλείστῳ αὐτῆς συνηθείας τὸν ἡρώδην γινομένης, διεπείρασεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῆς βασιλείας, φύσει μὲν ἀκολάστως τοῖς ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χρωμένη, τάχα δ' ἴσως καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικόν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐπ' ἄρχειν τινὰ τῶν ἐπ' αὐτῷ γενησομένων ὕβρει ὑποκατασκευάζουσα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ἐπιθυμίας ἡττᾶσθαι διέφερεν. ἡρώδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐκ ἀδύνοις ἦν τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπῶς εἰς ἅπαντας ἐπιτιθέμενος, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δ' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο προείσει, καὶ φθορὰν πλείστου ποιούμενος, εἰ συνεδρεύουσα τοιούτοις ἐγχειρήσεσι, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο. βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ἀποκτεῖναι. πολλὰ γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας, οἷς ἐγένετό τι ἤδη χαλεπὸν καὶ προσοδυκᾶτο. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ Ἀντωνίῳ λυσιτελήσειν, οὐδὲ ἐκείνῳ πιστῆς ἐσομένης, εἴπερ αὐτὴν κρείσσων ἐρωτικὴ κατάσχοι, τοιοῦτον διανοούμενον. ταῦτα βουλευόμενον, ἐκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζονα προστασίαν, κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκαλούμενοι δὲ καὶ δι' ὀμμάτων ἐπιτηδεύειν. οὐδὲ Ἀνταχίδαν τὸν Ἀντώνιον, οὐδ' εἰ σφόδρα τῆς αὐτῷ τὸ συμφέρον σήσειν πρὸ τῆς ὀμμάτων. τὸν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑπακούσεσθαι, τὸ δοκεῖν δίκαια καὶ δικαίως βουλεύειν αὐτὸν αὐτῆς στρέφεσθαι, μείζονί τε οὐδὲν εἰς τὴν ἀπολογίαν φαίνεσθαι, τῶν μὲν ἐπιχειρήματος εἰς γυναῖκα ἐγκλημάτων, μέγιστον ἀξιώματος τῆς κατ' ἐκείνου ἐχθρᾶς

ἐχπεμψαι τ χρόνον, ὁ δ' ἀφελείας ἐκ ἦ ταύτην τὴς οἰκειότητος, σὺν αὐθαδείᾳ καὶ καταγνώσει τ ἐκείνου ἀδικήσεως φευσομένης. ἐξ ὧν ἐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων καὶ ἀπεύστων κακῶν αἰτιωθήσοιτο τὰ οἴκοι τὸν ἀρχὴν αὐτῷ ἐπὶ τὸ ἦθος, ἐξὸν ὑποκρουσάμενον τ ἁμαρτίαν, εἰς ἣν ἐκείνη προκαλεῖ, θᾶσσόν τε καιρὸν διαφυγεῖν. τοιαῦτα διαλογιζόμενοι ἐπὶ τὸ κινδυνωδες ἐξ εἰκότος προθυμότερον ἐπίχουν αὐτὸν τῆς ἐπιχειρήσεως. ὁ δὲ, τιμὴν κλεοπάτρᾳ δωρεᾶς ἀντιδόσας, ἐπ' αἰσίοις ἐπεμψεν. αὐτάνιος δὲ, τιμὴν ἀρμενίαν καταλαβὼν, ἀρτιβάζην τὸν τιγράνου υἱὸν τοῖς παισὶ συζεύξας, δίσμιον εἰς αἰγυπτον ὑπέπεμψε, δωρούμενος τούτοις τὴν κλεοπάτραν, καὶ τῷ πάντι κόσμῳ τ βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. ἀρμενίας δὲ ἐβασίλευσεν ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνου παίδων, ἀγόμενος ἐκ τῆς τότε. καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ νέων καῖσαρ σεβαστὸν, πατρώαν τὴν ἡμέτερον ἀδελφὸν, δὴ τὴν βασιλείαν κατέλαβον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον. τοῖς δὲ φόρους οὓς ἔδει τελεῖν, τῆς ὑπ' αὐτανίου δωρέας χάριν, ὁ μὲν ἡρῴδης δίκαιον ὢν, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενον δίδοναι τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δὲ ἀράψ, ἡσσόν του τιμᾶσθαι δοκῶν, χρόνον μὲν πρὸς παρεῖχεν ἑαυτῷ τὰ ἥμισυ τελούμενα. μετὰ ταῦτα δὲ κακοήθης ὢν καὶ βασκὸς εἰς τὰς δόσεις, καὶ μόλις ἐν μέρει πᾶσι διαλύσειν, οὐδὲ ταῦτα δίδοναι δοκῶν ἀζημίως.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἡρῴδης ἐπολέμησεν ἀράβοις, καὶ ὅτι κρείττων αὐτῶν ὢν καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἐκεῖνον νικᾶται μάχῃ.

ΗΡῴδης ὁ τὸν τ ἔρανον ἀγωνισάμενος, ἐπὶ τελευτῶντος οὐδὲν ἔτι τ δικαίων ποιῶν ἐθέλοντος, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἐπιλυσόμενος, προθυμίᾳ ὁ ἐχρήσατο ῥωμαϊκῷ πολέμῳ. τ γὰρ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης προσδοκωμένης, ἣν ὅπερ τ ζ ἐπὶ ρ ὀλυμπιάδος γενέσθαι συνέβη, καῖσαρ μὲν αὐτοκράτωρ ἐκεῖ τῶν ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθαι περὶ μάτων. ἡρῴδης ὁ ἦ τ χεῖρας διβότου μενούσης αὐτῷ πολεμεῖν ἤδη χρόνον, ἦ προσῆκεν ἦ δι' ἑαυτῶν διρημένων, αὐτοκράτορι συμμαχίαν κατέλεξεν ἐπιμελεστάτας τῆς προθυμίας χρησόμενος. αὐτοκράτωρ δὲ, τῆς μὲν ἐκείνου συμμαχίας οὐδὲν ἔφη δεῖσθαι, τὸν δὲ ἀράβα, καὶ γὰρ ἐπικρίνει προθέ τε αὐτῷ ἐκ τῆς κλεοπάτρας τὴν ἀπιστίαν, ἐπιέναι οἱ πρόσταττε. ἦν δὲ ἡ κλεοπάτρα ταῦτα λυσιτελεῖν αὐτῇ, τ ἕτερον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχειν ἡγουμένη. τούτων αὐτῷ παρ' αὐτοκράτορος λεχθέντων, ὑποστρέψας ἡρῴδης συνεῖχε τὸ στρατιωτικόν. ἐ δὲ Ἰουδαίους εἰς τὸν ἀράβιον ἐμβαλεῖν, καὶ προθυμοτάτου ἵππικοῦ ἦ πεζῆς δυνάμεως, εἰς διάστολιν ἀφικνεῖσθαι τῆς ἀράβων ἐκεῖ συναντώντων. οὐ γὰρ ἐλελήθει τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτοὺς, καὶ μάχης καρτερᾶς γνωσθείσης, ἐπιέναι οἱ ἰουδαῖοι. μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴ φατὶ τῆς ἀράβων εἰς καινὰ σκηνὰς, χωρία δ' ἐστὶ ταῦτα τῆς κοίλης συρίας. ἡρῴδης ὁ προσπεσόμενος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος ἧς εἶχεν δυνάμεως. καὶ πλησιάσας ἐν καιρῷ στρατοπεδεύεσθαι διενοεῖτο, χάρακά τε καλλύσθαι ἐξ ἀμφοῖν τῶν μάχης ἐπιχωρίων. ταῦτα δὲ αὐτῷ διατιθεμένῳ, ἐβόα τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων, παρελόμενοι δ' ἔφασκον, εἰ μὴ τοὺς ἀράβας. ὥρμητο ὁ καὶ τῶν σκηνωμάτων πιστεύειν καλῶς, καὶ τὰς προθυμίας

A honoratiſſima, & ſi quid vtilitatis ex eius nece poſſit exiſtere, coniunctum ſit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura ſint in regno & familia regis ipſius, cùm nihil vetet recuſata illius illicita poſtulatione, res pro præſenti ſtatu rectè diſponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus oſtendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus regina, verſus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius ſubiugata Armenia Artabazē
B Tigranis filium cum filiis ſuis ſatrapis vinctum in Ægyptum miſit, munus Cleopatræ, & quicquid precioſum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòſt Archelaus & Nero Cæſar per vim à ſe pulſo iuniorem ipſius fratrem ſucceſſorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono
C acceperat, Herodes ea iuſtè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occaſionem maleuolentiæ. Arabs verò poſtquam eorum exactio ad Herodem ſpectare cœpit aliquandiu ſoluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum ſegnior, vix partes quaſdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

CAP. VI.

D

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus eſſet Romanorum contentionibus. cùm enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæſar de imperij ſumma decertaturus erat
E cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum poſſeſſor regionis pacatæ & refertæ paſcuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remiſit, negans ſibi opus eſſe. verùm quia tam ex ipſo quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iuſſit in illum bellum vertere. nã & regina hoc in rē ſuã fore exiſtimabat, ſi alter ab altero mutuis atterere-
F rētur cladib. Igitur Antonij iuſſu reuerſus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuaſit Arabiam equitatu ſimul & pedeſtribus copiis inſtructiſſimus, Dioſpolim petens quò occurſuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Poſt acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Poſt hæc rurſum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus eſt in Cœleſyria: quod præſentiens Herodes duxit contra eos maxi-
G mam exercitus ſui partem. cúmque vellet munitis vallo caſtris per occaſionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & cõfeſtim in Arabas duceret. Faciebat autē eis animos, tũ quòd pulchrè inſtructam aciem habere ſe crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cùm igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostē, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferri eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actúmque de eis fuisset, ni Athenio Herodem in uasisset, ciúsque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, nō imparatus pugnæ euentum expectabat, quicturus si Arabes vincerent: Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nā Iudæi viribus in professos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multáque vulnera accipiebant in locis asperis & inæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehemēter laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. nec vna erat exitij facies, paucísque in castra euasserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocādos qui illis succurrerēt. nec tamē licet festinus, affuit in tēre, sed Iudæorū castra capta sunt. Arabibus autē non mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, à qua plurimùm aberant, & hostium validum exercitum opprimūt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiā castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciēs & continuis exercitiis præparans ad abolendā tandem ignominiam.

Cap. VII.

De terræmotu qui Iudæam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius cōflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali nūquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vt pote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominib. nulli iam superessent aduersarij. ligatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, móxque magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitū.

A ἄμφον ἐχόντων δοσι Πλεῖ ϖρώτην μάχην τετικήκεσαν
ἐδ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ὑπῳξάμενοι τῆς πολεμίους. δο-
ρυβεῖσθαι δ' ἐν ϗ πᾶσαν ὑπιδ ϗκνυμένων ἀσεδῆν, ἔγνω
τῇ ϖροθυμίᾳ ϖ πλήθους ὁ βασιλεὺς ὑποχήσασθαι, ϗ
ϖροφϖὸν ὡς ϗ λελειψὲ) τ' ἐκείνων ἀρετ' ϖραΐως ἐν
τοῖς ὅπλοις ϗήσατο, πάντων καθ' οἰκεία τάλη συναχο-
λυθησάντων. ἔκπληξις ἦ δίθις ἐμπίπτ ϖ τοῖς ἀράψιν,
αὐτισάντες γὰ εἰς ὀλίγον, ὡς ἐώρων ἀμάχους ὄντας, ϗ
B μεσοὺς ϖροσήμιζος, ἔφυγον οἱ πλείους ἐκκλίναντες. κἀν
διεφθάρησαν, εἰ μὴ Ἀθηνίωνος κακόσαντος Ἡρώδην ϖ
τινὲς Ἰουδαίων. ἔδεισε γὰ ὢν στρατηγὸς μὴ κλεοπάρασθῇ
τῆ ἐκεῖ, δέος ἦ ἡρώδ ϗ, τὸ μέλλον οὐκ ἀσφα-
σιδίως ἐσκόπτ, δρασάντων μὴ πλαμφεῖν τ' ἀρά-
βων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν. ἡττομένων ἦ ὁ ϗ συνέβη,
τοῖς ὑπὸ τ' χώρας συνελυθόπ τῆ οἰκείων ἀσφα-
σθέντος ὑπιπίπτ τοῖς Ἰουδαίοις. ϗ τότε κεκμη-
κόσι τε ϗ νικᾶν οἰομένοις ἀσφσδοκήτως ὑπισσῶν,
C πολὺν ἐποίϗ φόνον. τάς τε γὰ ϖροθυμίας εἰς τοὺς ὁμο-
λογμένους ἐχθροὺς ἐκδαπανήσαντες Ἰουδαῖοι, καὶ τῇ
νικᾶν ἐπ' ἀδείας χωρῶντες, ταχὺ τῆ ὑπιχειρησάν-
των ἡττῶντο, καὶ πολλὰς ἐλαμβανον πληγὰς ἐν χω-
ρίοις ἀφίπτοις καὶ πρόσφατον, ἂν πλείω τὸ ἐμπε-
ίαν εἶχον οἱ τὸ ὑπίθεν ϖοιησάμενοι. κακῶς δὲ
παχόντων οἵ τε ἄραβες αὐτοὺς ἀνειλήφεσαν, καὶ πά-
λιν ἐπιστρέψαντες, ἔκτειν' ἤδη τεθαμμένους. γέ-
D νοντο δὲ πανταχόθεν κ πανυμένων ἀπόλειαι, καὶ τῆ
ἐλαπῆ ὄντων, οὐ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπε-
δον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡρώδης, ἀπογνοὺς τὰ κ' τὸ
μάχιμον, ἀφιππάζ) βοήθειαν ἄξων, οὐ μὰν διέφθη
καὶ πρὸ ἐπιτουδαίους ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὴ στρατό-
πεδον ἤλω τῆ Ἰουδαίων. οἱ δὲ ἄραβες, οὐ μέχρις δύ-
τυχήκεσαν ἐκ φδαλόγου, νίκιν τε ἧς πλεῖστον ἀπο-
δόντες ἀνειληφότες, κ πολλῶν τῆ ἑαυτῶν ἀφῃρε-
E μένοι δυνάμων. τοὐντεῦθεν, ὁ μὲν ἡρώδης λησείας
ἐχρῆτο, καὶ τὰ πολλὰ καταξίχων τὸν τῆ ἀράβων
ἐπάκου τοῖς ὑπερορμαῖς στρατοπεδευόμενος ὑπὸ τῆ
ὄρους, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ὀξίστατο κ' τὸ μάχεσθαι εἰς
χεῖρας ἐλθεῖν, οὐκ ἀζημίως δὲ χαιόμενος τῆ συνε-
χείᾳ, ϗ τῆ φιλίππου, τῆ τε οἰκείων ἐπιμελέστατα
F ἐπιτὶ ξόανον τὸ πλῆθος διορθούμενος.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ κ' τῶν Ἰουδαίων.

ΕΝ τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης συνεστα-
μένης καίσαρι ϖρὸς ἀντώνιον ἐβδόμου ὄντος
ἡρώδ ϗ τῆς βασιλείας ἔτους, σφοδρὸν ἡ γῆ τῆ Ἰου-
δαίων, ὡς οὐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῆ ἐν τῇ χώρᾳ κτη-
νῶν πολλῶ φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν δὲ καὶ τῆ
G ἀνθρώπων ὑπὸ τὰς ϖπ' ωκίας οἰκείας, ϖὸ μυ-
είους. τὸ μὲν τοι στρατωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διατ-
τόμενον, οὐδὲν ὑπὸ τῆ ϖάθους κατεβλάβη. ταῦ-
τα πιστευθησομένοις τοῖς ἄραψιν, καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ὄχλον γελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τοὺς
ὑπὲρ τῆ γεγονότων λόγους τῆ μίσῃ τῆ ἀκουσομένων ἐχαείζοντο, μεῖζον ἐπῆει φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώ-
ρας αἰαστεφομένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθορότων τῆ ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς αὖθι-
παλον καταλελείφθαι δοκεῖν. καὶ τῆ τε Ἰουδαίων τοὺς φρονήσβεις, ἦκον γὰ ὅτι τοὺς γεγλυμμένους εἰρήνῃ
ποιησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης ϖροθυμίας ἐχώρουν ὑπὸ τὸ στρατωτικὸν αὐτῶν.

οἱ δ'

οἱ δ' ὅτε τ' ἔφοδον ἐξεδίξαντο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, προῆντο τὰ πράγματα πλέον ὑποψώσεως ἐπ' αὐτοῖς ποιούμενοι. ἐδόκει γὰρ ἔτ' ἰσοτιμίας ἐλπὶς προσπίπτειν τοῖς μάχαις, ὅτε βοηθείας κακοπαθῶν αὐτοῖς τῷ οἴκοι πρᾶγμα ἦν. οὕτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆλθε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πειρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτῶν πεπτωκότα τὰ φρονήματα. προθαρρύνας δὲ καὶ πᾶσαν θαρρύνας τὴν ἀμείνονα, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τῷ πλήθει διαλέγεσθαι, φέρειν οὐκ ἀνὰ κράτος αὐτὸ μὴ καὶ καλεπῶς χρῆσθαι τοῖς ἀτυχήμασι. παρεκάλει δὴ τοιούτοις ποιούμενος εἰς τὸν ὅλον τοὺς λόγους.

A at illi non ausi aduentum eorum prestolari, vtpote dejecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multùm à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat conando animum illis addere. cúmque generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem priùs viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consulatus simul & cohortatus est.

Κεφάλαιον η'.

Λόγος ἡρῴδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Οὐκ ἀγνοοῦμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πρὸς τόνδε τὸν καιρὸν γεγόνασι πρὸς τὰς πράξεις ἡμῖν ἐναντιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, μᾶλλον τοὺς πλείστων ἀνδραγαθίᾳ διενηνοχότας. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν, καὶ τὴν γενόμενον οὐδὲν ἔστι τοιοῦτον, ὃ μηδενὸς ἄρχου καλῶς πράξαντος ἐπανορθώσασθαι, θαρραλέως παρεισιόντι ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, εἰ ὧν αὐ ἐμέμψησθε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βούλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιοῦμαι δηλῶσαι, ἔπειτα τὴν ὕβριν τὴν ἐναντίων ἰδίᾳ κατασκοπῶν. μέγιστον γὰρ εἰ μάθοιτε τοῦτο, προθυμίας αἴτιον ὑμῖν ἔσαι. μετὰ δὲ τοῦτο δηλῶσαι διότι καὶ τὴν ἐν ἡμῖν διάνοιαν οὐδὲν ὄκνον, καὶ πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δ' ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. ἔτ' γὰρ τὴν ἀράβων ἀθανομίαν ἴστε μὲν δήπου καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως ἀπίστως διακειμένους, ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ αἰσχρόπλουτον θεοῦ, πλείστα μὲν τοι προσκρούσαντα ἡμῖν πλεονεξίᾳ. καὶ φθόνῳ, ὃ τ' ταραχὰς ἐφεδρεύοντες ἐξυπογύου. καὶ τὰ μὲν πολλά, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τῆς οἰκείας ἀρχῆς ἐκπεσεῖν, καὶ δουλεύειν κλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι τῶν ἴδιον ἀπήλλαξαν, ἢ ἐμὴ πρὸς αἰτόνιον φιλία, κἀκείνου πρὸς ὑμᾶς διάθεσις αἰτία γεγένηται, μηδὲ τούτους αἰσχρόν τι παθεῖν, φυλαττόμενόν τὸν δρὸς μηδὲν ὑπεναντιοῦσθαι, ὃ δ' ὠφελοῦντι αὖ ὑποπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ' ὅμως κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ προσχεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμην ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἴδια, τὰ μὲν ἀσφαλεῖς ἀμφοτέροις ἐπεισάμην, τὰς δὲ δαπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, διακόσια μὲν δόντος τάλαντα, διακοσίων δ' εἰσγυητὴς γενόμενος, ἃ τῆμὲν γῇ προσοφειλομένη γενόντει, αὐτοὶ δ' ὑπὸ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων ἰουδαίοις φόρον, ἢ τῆς χώρας ὑπόμοιραν τελεῖν. εἰ δ' ἔν, ἀλλ' οὐχ ὑφ' γε τούτων οἷς αὐτοὶ σεσώκαμεν, οὐδὲ τοὺς ἄραβας ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅτι τὸν ἀρχηὸ ἐδέχοντο τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ὑποστειρωμένους, καὶ ταῦτα οὐ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἦγε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' οὐ δὴ τούτοις οἵ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δὲ ἀδικεῖν οὐκ ὀκνηρόν, εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθῶν. ἔστιν οὖν ὅτι ζητήσας ὑμῖν ἀδικῶ

B his verbis consulatus simul & cohortatus est.

C

D

E

F

G

Non ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quę hactenus acciderũt talia sunt vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primùm de bello verba faciam, declarabóque nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc quæ nos contristant, esse tam grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primùm de eo disseram quod priùs proposui, vósque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipuè infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam, perpetuis iniuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, qui eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quòd & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtraque regione portiones quædam ei decidérentur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum cc. talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqui æquum erat nos Iudęos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutem suã debẽt, indignũ erat quicquã expendere. Sed multò iniquius est, eos qui negare non possunt suã libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiã hosti seruanda, multò magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctũ, & iniuriã impunitã esse debere, quæ lucri gratia cõmittitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij

esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubétque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quàm Barbarorum est crudelissimum, hoc cælis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimáque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostib. conciliare potest. Quid igitur magis nefariũ, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ: verũ isthæc oratio indigna est nostris hominib. cũ quib. enim iustitia est, cũ illis etiam Deus. vbi autem Deus est, ibi nec multitudo neq; fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionẽ. victores deinde nos Athenio non indicto bello ex insidiis aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas. Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint qui quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciũt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiã fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quãm re vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timiditatis, eadẽ causa sit. Illi enim nũc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij. sed quia nos afflictos credũt calamitatib. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nã neque admodum afflicti sumus, neque, vt quidam putãt, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mirũ ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militasse tis vnà cum liberis & vxoribus, neminẽ vestrum desideraretis. Hæc cogitantes: & quòd maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam nec amicitiæ iura, neq; fœderum fidem seruantem,

A τοὺς ἀδίκους τιμωρήσασθαι, ἢ πανηγύρεις θεῶν ἐκλιπεῖν, καὶ
ἀγγέλλεσθαι τοὺς ἀεὶ μισεῖν ἢ ὑβρεῖν, καὶ ἢ ἀδικίαν, καὶ
ταῦτα οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον
ἐπιόντων. ἃ δὲ μολογεῖται βαρυνόμενα τοῖς τε
Ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπράξαν εἰς τοὺς ἡ-
μετέρους πρέσβεις ἀσεβέστατα· οὐ γὰρ μόνον ἐλ-
λήνων ἱεροὺς καὶ ἀσύλους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμέν, ἡ-
μεῖς δὲ καὶ πάλιν τοῦ δικαίου, καὶ τὰ ὁσιώτατα
ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων ἐκδεδόμεθα τοῦ θεοῦ μαθό-
ντων. τὸ γὰρ ὄνομα καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς ἐμφάσεως
ἄγειν, καὶ πολεμίους πολεμίοις ἀλλάττειν δυνατω-
τέρου οὐ μεῖζον ἂν ἡγοῖτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις
ἀποκτεῖναι, τοῖς ἐπὶ τὰ δικαίου ἀγαλλομένοις;
πῶς δ' ἂν ἔτι δικαίως, ἢ πρὸς τὸν βίον διαθεῖν, ἢ
πρὸς τὸν πόλεμον εὐτυχῆ τοιούτων αὐτοῖς παρεγ-
γύων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκοῦσι. ἴσως τοί-
νυν ἐρεῖτε, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, αὐ-
τοὺς δὲ πλείους ἐκείνοις τυγχάνειν. ἀλλὰ
φαῦλον μὲν ἀνάξιον ὑμῶν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ
δίκαιόν ἐστιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεοῦ δὲ πρόνοι-
αν, καὶ πλῆθος, καὶ αἰδρεία παρέσειν. ἵνα δ' ἡ καὶ τὰ καθ' ἑαυ-
τοὺς ἐξετάσωμεν, ἐπικύσαντες μὲν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμ-
βαλόντας τὸν λῃστήριον, οὐδὲ αὐτίκα ἡμῖν, ἀλλ' ἔφυ-
γον δ' ὑπὸ οὐχ ὑπομείναντας τὴν ἔφοδον, καὶ τὰ φο-
νήματα. νικῶσι δ' ἡμῶν ἀθρόων ἐπεδίδου πόλεμος
ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον οὖν ἀνδραγαθία ταυτόσιν ἐ-
κείνων, ἢ δεύτερα εὐδαιμία, καὶ συνέδραξιν οὖν ἧττο-
τον φερνεῖμεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας
πῶς δ' οὐ καταπλαγείημεν, τοὺς ὅταν μὲν ὀξ ἀλη-
θείας ἀγωνίζωνται πάντες νικωμένους, ὅταν δ' κρα-
τεῖν νομισθῶσιν ὀξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ'
οὐκ εἰκὸς ἡμᾶς ἡγεῖσθαι τοὺς αὐτοὺς, ἢ παρ' αὐτὸ τοῦτο
καὶ μᾶλλον ὁρμηθείη; τὸ γὰρ δύψυχον, οὐκ ἐκ τοῦ τοὺς ἀ-
δικοῦντας ἐπιχειρεῖν, ἀλλ' ἐκ τοῦ δύνασθαι καὶ τοῦ ἰσχυ-
ρότερον κρατεῖν. εἰ δ' ἄρα καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα
πάθη, καὶ τὰ ἀεὶ τὸν σεισμὸν συμβεβηκότα, φρόνη-
μα μὲν ἐνοηθήτω, ἐπὶ τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς ἄραβας ἐξα-
πατᾷ, μείζω τὰ ῥηθέντα τῆς ἀληθείας ὑπειληφό-
τας. ἔπειτα, ὡς οὐ καλὸν ἐκείνους πατάξαι καὶ ἡμῖν
δῆλόν ἐστιν αὐτὸ αἰτίαν ἡγεῖσθαι. οἱ μὲν γὰρ, οὐκ ἐξ
οἰκείας τοὺς ἀγαθῆς τὸ δύψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς πε-
ρὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμεῖς
δ' χορήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, θαῤῥήσομεν μὲν ἐκεί-
νων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀλαμψόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μηκέ-
τι θαῤῥεῖν μάχαις. καὶ γὰρ οὐ τὰ κακὰ πέπονθα τοσαῦτα,
ἢθ' ὅσα εἴωνται τοῖς ὀργὴν θεοῦ παρέχειν τὸ μεγαλοῦς,
ἀλλὰ τοῦτα συμπτώματα γίνεται καὶ πάθη πεπ. καὶ
εἰ μὴ θεοῦ γνώμῃ πέφευκται, δῆλον ὡς καὶ πάπυ-
κῆ τῷ ἐκείνου γνώμῃ ἀφικουμένοις τοῖς μεγαλοῦσι. βου-
λόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, οὐκ ἂν μετεβάλλετο.
τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι καὶ θέλει τὸν αἱρεῖσθαι, καὶ δί-
καιον εἶδεν, διδάσκων αὐτός. ἐκεῖνοι γὰρ ἐν τῷ σεσ-
μῷ φεῦ τῷ χέρσον ἀπολωλέναι, οὐδεὶς οὐδὲν ἔπα-
θεν τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἰσώθησαν, φανε-
ρὸν ποιοῦντος τοῦ θεοῦ, διότι καὶ εἰ παιδία μετὰ
τέκνων καὶ γυναικῶν ἐς ἐπιβάλλοι, φθεῖρον ἂν ὑμῖν
μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ἔτι φρονεῖν πάντα καιρὸν περιεστάμενοι ἔχετε
τὸν θεόν, ἐπεξέλθατε δικαίας ἀδραγαθίας, τοὺς ἀδίκους μὲν ὡς φίλιαι, ἀσεβοῦσι δ' ἐν ταῖς μάχαις,

αἰσχίους

ἀνοσίους δὲ ἐς πρέσβεις, ἀεὶ δὲ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἡττημένους. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐγίγνοντο πρὸς τὴν μάχην. ἡ μὲν δὴ θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μὴ ἀσυδῆς ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγεν ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. καὶ τῇ μὲν πολεμίων στρατοπεδεύεται πλησίον, ἐδόκει δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. οὗτος γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφελήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ θᾶττον συνάψαι τὸν μάχην, καὶ εἰ παρελθεῖν δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ παροικοδομήσειν τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τοῖς Ἄραβων προστατοῦσιν, ἄμεινα γίνεσθαι τὰ χωρία. καὶ πρῶτος μὲν ἀκροβολισμὸς, εἶτ' ἤδη καὶ πλείοσιν εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέροις ἔπιπτον, ἕως ἠττηθέντες οἱ τῆς Ἀράβων ἀπεχώρησαν. τοῦτο δὲ Ἰουδαίοις εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις οὐ μικρὸν ἐγένετο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἐσάγειν βουλόμενοι, θεασόμενοι ἐπεχείρησαν αὐτὸν τὸν χάρακα διαβαίνειν, καὶ τὸ στρατόπεδον προσάγειν ἅπαντες τούτοις γὰρ ἐμβιαζόμενοι, προσήσαν ἀτακτοι, καὶ προθυμίας ἢ δι' εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος οὐδαμοῖ ἐγκρατεῖς, ὅμως δ' οὐδεὶς χεῖρας ἦσαν, πλείους τε ὄντες καὶ δι' ὃ τὸ κατεπείγον ὑπὸ τῆς παρούσης στρατηγούμενοι. καὶ μάχη γίνεται καρτερά, πίπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος τρεπόντες οἱ Ἄραβες ἔφυγον. ἐπὶ δὲ τοσοῦτος φόνος ἐκλινάντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῆς πολεμίων θρέψεσθαι, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς ἀδαπάνους γίνεσθαι τῆς καπῆς, ὑπό τε πλήθους, καὶ φοβερᾶς ἀπείκτου συμπατουμένων, καὶ ἀθρόως πίπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐγένοντο νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συφυγεῖν. εἶχεν δ' οὖν ἐς βεβαίαν τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορία τῆς ἐπιτηδείων, καὶ μᾶλλον ὕδατος. οἵ τε Ἰουδαῖοι διώκοντες συνεισπεσεῖν μὲν οὐ κατίσχυσαν, ἀθρόως δὲ τὸν χάρακα, καὶ διαπεσόντες εἰσόδους τε τοῖς ἐπαρκοῦσι καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἶργον. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες, ἐπρεσβεύοντο πρὸς τὸν Ἡρώδην, τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὲρ διαλύσεως. ἔπειτα, τὸ γὰρ δίψος ἤπειγεν, πᾶν ὁτιοῦν ὑφίστασθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιοῦντες. ὁ δὲ οὔτε πρέσβεις, οὔτε λύτρα τῆς ἡλικότητος, ὅτ' ἀλλότριον μέζιον προσῆγε, φιλότεκνος ὢν ἐκολάκευσε τὰς πρὸς τὰ ἐκείνων ἀγχιμαθίας. καταναγκαζόμενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῇ δίψει, προεῖντο αὐτοὺς ἐπιχειρεῖν ἄγειν καὶ διΐν. καὶ πέντε μὲν ἡμέρας, τρισχιλίους τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, δείσαντες ἐξέπεμψαν πολέμου τὸ μὴ χωρίσαντες ὅτι τοὺς ἐναντίους ἐγχειρῶν, εἰ καὶ δέοι τι πάσχειν αἱρούμενοι, καὶ μὴ ἀδιαφθείρους κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δ' γράντες, ἐξῆλθον μὲν τῷ χαρακώματος, διήρκεσαν δ' οὐδαμοῦ τῇ μάχῃ, λαμπρὰς μὲν ἀγωνίσασθαι κακοκακούμενοι καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τόπον οὐκ ἔχοντες. κέρδος δ' οὐ ἐπόησαν τῷ συμφορᾷ τῷ ζῶν πονούμενοι, καὶ πίπτουσιν αὐτοῖς ἐν τῇ φυγοπραίᾳ μάχῃ δεῖ ἐπ' ἀκροχελίοις. πεισάντῃ δὲ πλεῖστῃ χρησαμένων, φρουρήσεις αὖθ' ὅσον ἐῶ αὐτοῖς φεύγειν ἀφειδῶς. τεθνηκότες δ' ἐν ταῖς οἰκείαις συμφοραῖς τῷ ἡρῴδου στρατηγίαν, ἐς τε τὸ λοιπὸν εἶχεν, καὶ φυγεῖν ἀπὸ φίλων τῷ ἔθνους.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatúsque castra non procul hostibus, decreuit castellum intra vtrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cúmque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamẽ contractum est. ac primùm telis velitati eminus, deinde manus conserunt, vtrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tãtillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: cõseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij procularentur, alij suis ipsorum telis se induerent, itaque quinq; millia desiderata sunt. cætera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil denique æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti inter alia mala prægraunte, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tã viribus quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitáque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt clientelam se dederunt.

Herodes ad Cæſarem profecturus neceſſario Hyrcanum interfecit.

Πῶς ἀπάγχει ἔχων ἡρῴδης ἀπίναι πρὸς καίσαρα, διέθετο ὑρκανόν.

QVa felicitate ille multùm clatus domum reuertitur, aucta ob rẽ bene geſtam exiſtimatione. Sed dum maximè res ſuas conſtabiliſſe videtur, ſummũ diſcrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæſaris. Tum enim actum de ſe putauit, non ipſe ſolus, ſed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune fore tantam Antonij amicitiam. quo factum eſt vt amici quidem nihil diſſimularent deſperationem, inimici verò condolere ſe fingentes, clàm gauderent, pollicentes ſibi in futurum meliorem ſtatum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem ſupereſſe regij generis, ſtatuit eum è medio tollere: ſiue euaſurus eſſet periculum, tutiùs ratus neminem extare digniorem imperio: ſiue opprimendus eſſet à Cæſare, ſucceſſionem illi inuidens. Hæc ſecum volutanti, ab ipſius Hyrcani familia præbita eſt occaſio. qui quòd eſſet miti ingenio, toto vitæ ſuæ tempore nullis ſe admiſcuit negotiis, omnia fortunæ permittens & quamcunque illa conditionem attuliſſet, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitioſa fœmina, & mutationis ſpem modeſtè ferre neſciens, ſolicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem ſuæ familiæ, ſed potiùs ſibi quoque caueret, ſéque ſperatæ fortunæ ſeruaret. conſuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti ſcriberet, peteretque ab eo tutelam & hoſpitium. Si enim contingat Herodẽ malè mulctari ab offenſo Cæſare, dubio procul ad ipſum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia ſuadentem Hyrcanus primò repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctúque cãdem cantilenam de futurorum ſpe, déque Herodis inſidiis occinentis: ad Arabem literas dat amico cuidam Doſitheo: in quibus ſcriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Aſphaltitem lacum deducerent. Diſtat à Hieroſolymitanis finibus per trecenta ſtadia. Hæ literæ ideò Doſitheo potiſſimùm creditæ ſũt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exoſum ei Herodem non vna de cauſa videbatur veriſimile. nã Ioſephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto antè fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides ſeruata eſt. Pluris enim ille faciens præſentis regis gratiam, oſtendit ei epiſtolam. qui actis primùm gratiis, vnũ etiam ab eo poſtulauit miniſterium: vt complicata epiſtola, & obſignata Malcho eam redderet, & reſponſum ab illo reciperet. multùm enim ſua referre, ſi etiã illius mentem intelligat. Quod vbi Doſitheus ſedulò executus eſt, Arabs reſcripſit paratum ſe & ipſum

Ὁ δὲ πλεῖσον δὴ τοῖς δι' ἡμερήματων ἠξιωκὼς φερνεῖν, αὖ ἐστρεφεν εἰς τ' οἰκείαν, μέγα φρονῶν ἐπὶ τῇ πεπραγμένῃ εὐεργεσίᾳ, καὶ δὴ καὶ τούτῳ τῷ αἰδραγαθίᾳ. τὰ μὲν οὖν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσπραγήτῳ κατὰ πάντα γεγονυίᾳ. κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τὴν ἀφ' ὅλων κεῖσθαι ἐπάγων, αὐτάνιον καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπήγγελτο αὐτῷ τὸ ἡρῴδῃ τὰ πράγματα, καὶ τοῖς φίλοις αὐτοῦ ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. οὐ γὰρ εἰκὸς ἀπιμώρητον μεμφῆναι τοσαύτης αὐτῷ πρὸς αὐτάνιον φιλίας γεγενημένης. ὧν μὲν οὖν, τίς μὲν φίλος, ὑπάγνωσις τῆς κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθροὶ εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς σεσᾶσθαι. πάθος γὰρ ἐλεηθὲς ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονι πεπτώκοσι τῆς μεταβολῆς. αὐτός τε ἡρῴδης τὸν ὑρκανὸν ἔρωτι μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, σωφρέναι οἷός τε μηκέτ' ἐπιδοὺς ἐᾷν. εἰ μὲν πρεσθείαν καὶ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὴς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτὸν καιροῖς ἐφορμᾶν, αἴδρα τυχὼν τ' βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δὲ καὶ πάσχοι τι δι' καίσαρος, φθάσῃ τὸν μόνον δὴ τῆς βασιλείας ἡγησόμενον ὅπη θυμὸν ἐξελεῖν. ταῦτα δὲ αὐτὸν δι' ἐνοίας ἔχοντος, ἐκεδόθη τι κὴ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὅπως ἐκ βόπου καὶ τό τ' κὴ τ' ἄλλον χρόνον, ἐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν ἐδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τε δι' ἐκείνου μνόμενον ἠγαπηκέναι. φιλόγυνος δ' ὢν ἀλιξάνδρα καὶ τῶν ἐλπίδα τ' μεταβολῆς ἀκράτως φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τ' πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς αἰχμαλωσίαν τῶν ἡρῴδου ὀδυνομένην εἰς τὸν αὐτῶν οἶκον, ἀλλὰ πρόσθεσιν ἀσφαλείᾳ τοῖς αὖθις ἐλπίδας. ἠξίου τε πρὸς τούτων μάλιστα γράφειν τῷ τῶν ἀραβίων ἔθνει, δέξασθαι τὸ αὐτοὺς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπῆρχε γὰρ οὐ τὰ πρὸς ἡρῴδου ἔτι χωρὶς ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ καίσαρος, αὐτοὺς ἔτι τοῖς τῶν ἀρχῶν ἀπολαμβάνοντας μόνοις, καὶ δι' τὸ γένος κὴ δι' τὴν οὐσίαν τῷ ὄχλων. ταῦτα πειθοῦσης, ὁ μὲν ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους. φιλόγυνον δ' τι κὴ γυναικῶν αὖ τ' ἐπιθυμίας, κὴ μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολήπουσης, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς τοὺτον κὴ τ' ἡρῴδ' πρὸς αὐτοὺς ἀπειλῆς δι' αλεγομένης, αἰτιᾶσθαι τέλος ἀπεσολὴν δοῦναι, δοσιθέῳ πρὸ τ' πρὸς αὐτ' φίλον, ὃν ἦ συντέτακτο πέμψαι αὐτῷ τ' ἄραβα τοὺς ἀναληφομένους καὶ ἀπαγγέλοντας ἐπιστείας ἀπὸ τῶν ἀσφαλῆ λίμνην. αὕτη γὰρ ἀπέχει τῆς ἱεροσολυμιτῶν ὁδὸν, σταδίους τ'. ἀπῆλθε δὲ τῷ δοσιθέῳ, ἐπεσταλκὼς καὶ αὐτὸν κὴ τῶν ἀλιξάνδρα, καὶ τῆς πρὸς ἡρῴδην δυσνοίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰωσήπου τε γὰρ, ὃν ἐκεῖνος ἀπῆκτο, συγγενὴς ἦν· κὴ τῆς ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπ' αὐτάνιον πρότερον ἀδελφός. οὐ μὴν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἡγεῖσθαι. προσπέμψας δὲ τῇ ἐκείνου τοὺς ἐκ τῆς βασιλείου ἐλπίδας, ὅπη δώσων ἡρῴδῃ τὴν ὅπης ολήν. ὁ δὲ τ' δυνοίας ἀποδεξάμενος, ἔτι καὶ τῆτο προσυπουργῆσαι παρεκελεύετο. πύθεσθαι τὴν ὅπης ολὴν, καὶ κατασημήνασθαι δεδῆναι τῷ μάλχῳ. κὴ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. ἐ γὰρ μικρὸν τὸ διαφέρον, κὴ τ' ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα γῆ τῷ δοσιθέῳ ὑποθύμως προσυργήσαντος, ὁ μὲν ἀραψ αἰτησάμενος παρ' αὐτοῦ τ' ὑρκανὸν δι' χε-

δ' ἐχεσθαι & πεῖσαι αὐτῷ πάντας, ἢ & Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δύναμίν τε πάμφυλον καὶ μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσασθαι, κἂν πρὸς μηδὲν ἐνδεήσῃ ὧν ἐκεῖνος. ὡς δὲ καὶ ταύτην ἡρώδης ἐδέξατο τὴν ἐπιστολὴν, μεταπέμπεται τὸν Ὑρκανὸν, καὶ πρῶτον τῶν γνωμόνων αὐτοῦ συνήθων πρὸς τὸν Μάλχον αἰτεῖται. ἀρνησαμένου δὲ, τὰς ἐπιστολὰς δείξας τῷ συνεδρίῳ, διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα. ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τοῦ βασιλέως ἡρῴδου πεπεισμένοι. τοῖς δ' ἄλλοις, οὐ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ ἡρῴδην οὐκ ἐπὶ τοιούτοις δοκοῦσι, ἀλλ' ἐπιβουλῆς μᾶλλον ὑπαιτίῳ τῷ αἰτῆσαι ἐπαγαγόντι, κατὰ τοῦτον τρόπον ἀποκτεῖναι. γράφουσι γὰρ οὕτως. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λόγον ὑπαγαγεῖν περὶ φέρειν, εἴ τινας ἐπιστολὰς παρὰ τοῦ Μάλχου λάβοι. καὶ τὸν μὲν, ὁμολογήσαι περὶ παρόντων γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καὶ τινα δῶρα εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπερέσθαι; τὸν δὲ, μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τοιοῦτον ἐπαναφέρεται δωροδοκίας καὶ προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προστάξαι τὸν ἄνδρα. τεκμήρια δὲ τοῦ μηδὲν ἁμαρτεῖν τοιοῦτον τελευτῶν, καταλογίζονται τὴν ἐπιείκειαν τοῦ τρόπου, καὶ τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ πονηρίας ὑπόνοιαν παρασχεῖν, μηδ' ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ταύτην τὰ πλεῖστα τῆς καὶ τὴν διοίκησιν, αὐτοπάτορος ἀφαιρεθέντος. τότε δὲ πλείω μὲν ἢ τῶν ἡγεμόνων ἐτύγχανεν ὤν, κρατοῦντα δὲ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν ἡρῴδην ἐβεβαίωσε. ἐβεβαίωσε δὲ καὶ τὸν ὑρκανὸν, τὸν ἐν τῷ πόλει τιμήσας αὐτὸν, καταλιπὼν ὅλως, ἐπ' ἐκείνων τε γνησιώτερον ἐγχειρεῖν τι καὶ καινοτέρων ἅπτεσθαι πάντων ἀπαθανατίζων, καὶ οὐ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκηψιν ἡρῴδου γενέσθαι. τὸ μὲν τὸ τέλος ὑρκανῷ συνέπεσε τὸν βίον, ποικίλοις καὶ πολυτρόποις χρησαμένῳ τῇ ἐν τῷ ζῆν τύχῃ, δυσὶ μὲν ἐπ' ἀρχῆς βασιλεύουσι αὐτῷ τῆς μητρὸς Ἀλεξάνδρας, ἀρχερεῖ κατασταθέντι τῶν Ἰουδαίων ἐθνους, ἔτεσιν δ' ὕστερον ἀποθανόντος μὲν ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ. κατάγει δ' αὖθις ὑπὸ Πομπηίου. καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀπολαβών, ἔτη μὲ διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς δὲ τὸ δ' ὑπὸ Παρθυαίου, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα αὖθις παρθυαίοις αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανήει χρόνῳ, διὰ τὰς ἐξ ἡρῴδου προσγινομένας ἐλπίδας. ὧν οὐδὲν αὐτῷ καὶ προσδοκίαν ἀπιστότατα, πολυπαθείᾳ βίον χρησαμένῳ. τῷ δυσχερίσαντι δὲ ὡς προειρήκαμεν ἐν μικρᾷ τέλους οὐκ ἀξίου τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ δικαιοκρισίᾳ καὶ μέτρῳ ἐν πᾶσι γενέσθαι. καὶ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς, ὑπὸ διοικητῇ ἄγαν, οὐ πολυπραγμονῶν, οὐ δὲ δεινὸς ὢν βασιλείας δόξαι τε. ἀπιππάζῳ τε καὶ ἡρῴδῃ μέχρι τοῦδε προελθεῖν ἐγένετο, διὰ τὴν δόξαν ἐπιείκειαν τὴν ἐκείνου. καὶ τὸ πέρας οὔτε δίκαιον, οὔτε δυσεβὲς ἐξ αὐτοῦ δόξαν τοιούτου τέλους. ὁ γὰρ ἡρῴδης ὡς καὶ τὸν ὑρκανὸν ἐκποδὼν ἐποιήσατο ἀπολύσων προσκαίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσαι αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων δυνάμενος χρῆσθαι ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ αὐτῷ πρὸς αὐτοκτονίαν φιλίας, ὅποιόν μοι ἔσχε τὸν ἀλεξάνδραν, καὶ τῷ καιρῷ συνεπιθεμένῳ τὸ πλῆθος ἀποστῆσαι καὶ συ-

A & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missúmque instructam manum quæ eos tutò deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, B sed quasi regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim sic: In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum ampliùs interrogasse, num quod etiam munus accepisset. cúmque respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem C traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, móxque hominem duci iussisse. Insontem autem periisse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationem dederit, ac ne tum quidem cùm ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri administratione fuerit sententia. Tunc verò iam octogesimum annum excesserat, sciebátque opes Herodis D in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictísque qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio rediit, vt sub illius potestate viueret, quo minus verisimile est eum molitum facinus à sua natura alieniſſimum, confictáque videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam qua tota vita circumactus est. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum E honorem obtinuit: cui defunctæ cùm in regũ successisset, elapsis tribus mensib. ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeij ope restitutus. receptísq; omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquãto pòst domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortunæ varietatem; & quod omF nium est maximè miserabile, vt modò diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiúmque maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi consci. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterùm Herodes Hyrcano sublato ad Cæsarem properans, G & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem cõcitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum perturbaret. quare mandata regni cura Phæroræ suo fratri,& matrem Cypron,& sororem, & totam denique cognationem in Masada deposuit:iussitque fratrem, si quid sibi accidisset durius,habenas regni retinere, Mariamnen verò vxorem, quia propter simultatem cum matre eius & sorore degere nō poterat,in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit,commissa quæstori suo Ioseph & Soheme Ituræo castelli custodia, viris & antè semper fidissimis, & tunc honoris causa his mulieribus regiis adhibitis.Verùm his quo que mandatum dederat,vt si quid quod nollet accidisse sibi cognoscerent, confestim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis eius ac Phæroræ fratri conseruarent.

Cap. X.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæsare obtinuit.

His mandatis properauit Rhodum vt illic Cæsari occurreret. Quò postquam appulit,posito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit:admissúsq; ad colloquium tum maximè ostendit animi sui magnitudinẽ, neque ad supplicationes (vt in tali fortuna mos est) versus, neque preces adhibens quasi rogando veniam,sed facti sui rationem reddés intrepidè.Fatebatur enim apud Cæsarem & amicitiam sibi intercessisse maximam cum Antonio,& totis viribus se conatum vt pænes illum esset rerum imperium:non armis quidem coniũctis quòd tum distineretur bello Arabico, sed misso ad illum frumento simul atque pecuniis. nec tamen se hac parte sibiipsi satisfeciſſe. professum enim amicum pro benè de se merito non opes solùm,sed caput etiam & salutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem suam esse, quòd ne post Actiacam quidem cladem illum deseruerit,neque fortuna iam apertè mutata ad nouas spes se transtulerit. quo tempore si non auxilio, at consilio à se adiutum hominem, commonstrando quo vno modo seruari posset,nec omnino in ordinem redigi,videlicet si Cleopatram interficeret. hoc enim maturæ perpetrato, licebat illi in eius opes succedere, atque ita facilliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam consilium meum aspernatus est : atq; hoc pacto tibi magis quàm sibi consuluit. Nunc igitur si odio Antonij meum quoque studium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore prosecutus sim.quòd si amoto personarũ respectu , hoc tantùm in disquisitionem vocas , qualis sim amicus, & quã memor beneficiorum,licet tibi quoq; hoc experiri.mutato enim nomine nihilomin⁹ manebit amicitia,& laudẽ sinã merebitur.His verbis cùm magnam generositatem præ se ferret, non mediocriter allexit Cæsarem , virum liberalem ac magnificum: vt occasione dicendę causæ paulatim insinuaret se in illius amicitiam.

A πάσης τὰ περὶ τὴ βασιλείαν θεάματα. παρεπίθετο δὲ πάντα φερώνυμα τὰδελφῷ, καὶ τὴ μητέρα κύριον καὶ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τὴ γυναῖκα πᾶσαν ἐν μασάδοις κατέστησε, φρουρὰν ἐπιτιθεὶς αὐτοῖς τὸν περὶ αὐτοῦ ἀκούσῃ δυσχερές, ἐὰν δὲ τὰ θεάματα μὴ διάμμιλλον ἢ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, δυνατὸν δὲ οὐκ ἦν ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ μητέρα τὸν ἐκείνης διάπυρον ἔτι αὐτῶν ἔχειν, ἐν ἀλεξανδρείᾳ συνὼν ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατέστησατο, δόσπορον τὸν ταμίαν καὶ τὸν ἱππουρῶν σύμοιρον, B ἐπ' αὐτῷ καταλιπών, πιστοτάτους μὲν ὄντας ἀρχῆθεν ὑπομένοντας αὐτῷ, τότε δὲ θεραπόντων τιμῆς, φρουρεῖν δοκοῦντας τὰς γυναῖκας. ἦν δὲ καὶ ἐκείνοις ἐντολή, μηδὲν τὰ περὶ αὐτοῦ δυσχερὲς ὄζ αὐτῆς ἀμφοτέρας διαχειρίσασθαι, τῶν τε βασιλείας εἰς δύναμιν τοῖς παισὶν αὐτοῦ καὶ τὰ δελφοῦ φιλοφρονεῖσθαι.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἡρώδης ἔσχε καὶ τὰ περὶ καίσαρος τὸν βασιλείαν.

C Ταῦτα διετάξατο, εἰς ῥόδον ἀπέπλευσε καίσαρι συντυχεῖν, καὶ παρὰ δὲ κατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν, ἀφαιρεῖ μὲν τὸ διάδημα, τὰ δ' ἄλλου περὶ αὐτὸν ἀξιώματος οὐδὲν ὑφείκατο. ὅτε δὲ καὶ κοινωνήσας λόγου κατὰ τύχην συντυχίαν ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐπίφωνε τὸ μεγαλεῖον τὸ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ὅτ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὂν τοιούτοις τραπόμενος, οὔτε δίκην τινὰ παρητεῖτο, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, δόντος δὲ τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων αὐτὸς τιμήτου. ἔλεγε γὰρ περὶ καίσαρος, καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην γενέσθαι πρὸς ἀντώνιον, καὶ πάντα πρᾶξαι κατὰ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου γένοιτο τὰ πράγματα, στρατείας μὲν οὐ κοινωνήσας κατὰ φιλονεικίαν τὴν ἀράβων, πέμψας δὲ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' εἰ μεγίστου τῶν ὑπαλλάττοντα αὐτῷ γένοιτο. τὸν γὰρ ἐναντιούμενον μὲν εἰ φίλον, διεργάτην δ' ἐκείνου ὑπειλημμένον, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ οὐσίας συγχωρεῖν δίον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ καλὰς αἰτίας ἔφερεν, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σαφῶς δίκαιος καλῶς ἐκπεπονῆσθαι, τὸ μηδ' ὑπ' ἀνάγκης τῶν ἐν αὐτῷ μέχρι καταλιπεῖν, μηδὲ συμπαθῆναι τοῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τῆς τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ σωφρονιστικῶς ἀξιόχρεων, ἀλλὰ σύμβουλόν τε ἀξιώτατον αὐτοκράτορι τῶν μίαν αἰτίαν τὰ καὶ σώζεσθαι, καὶ μὴ τῷ θεάματον ἐκπεσεῖν, θεοδοσιωτάτην κλῆσταξαι ὑπαντίλεσθαι. θεὸς γὰρ ἀπρομήθης δὲ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῷ θεάματον ἀρχεῖν ὑπεῖναι, καὶ τοὺς θεοὺς σὺ συμβάσεις ῥᾴον διεῖσθαι τῆς ἔχθρας. ὧν οὐδὲν ἐκεῖνος ἐνεπόδισε, ἀλυσιτελὰς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δὲ σοὶ θεραπεύσας τὸν ἀβουλίαν. νῦν οὖν ἐὰν μὲν τῇ θεὸς αὐτοκράτορι ὀργῇ κεῖνος καὶ τῷ ἐμῷ θεάσθαι, εὐκαταμέμπτου γὰρ μοι τῶν πεπραγμένων ἀρνήσις, οὐδὲ ἀπαξιώσω τὰ ἐμαυτοῦ θεὸς ἐκείνου δύνασιν ἐκ τῶν φανερῶν λέγειν. εἰ δ' τὸ θεράποντον αἰδεῖσθαι, τίς ἐμοὶ θεὸς τοὺς διεργάτας, καὶ τοῖς φίλοις ἐξεπάζοις, ἔστι σοι πίστεα τῷ ἤδη γεγυμνασμένων ἡμᾶς εὑρίσκειν. τὸ γὰρ ὀνόματος ὑπαλλαγὴν τοῦ, οὐδὲν ἔλαττον αὐτὸ τὸ τῆς φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν ἀδοκιμεῖν δύνασθαι. τοιαῦτα λέγων, καὶ παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἐλεύθερον, ὁ μετρίως ἐπαναστάσας τὸ καίσαρα φιλότιμον οὐ πάνυ ἔχειν θεὸν, ὡς τὸ αὐτῷ τοῖς τῷ ἐγκλημάτων αἰτίας, αὖθις ἤδη τὸ θεὸς ἐκεῖνον δύνασιν θεραπεύσας.

καὶ τότε

καὶ τὸ τε διάδημα πάλιν ὑποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ
προσεφάμιλλον μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρό-
τερον ἐπὶ τὸν αὐτοκράτορα φαίνεσθαι, διὰ πάσης ἄγε
τιμῆς, προθυμίς ὅτι καπήλου γράψειεν, ἁπάσῃ
προθυμίᾳ τὰ πρὸς τοὺς μοναρχας αὐτῷ συλλα-
βέσθαι τὸν ἡρῴδιον. τοσαύτης δὲ ὑποδοχῆς ἀξιούμενος
καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐκ ὑπαρχῆς βε-
βαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόσει καίσαρος καὶ δό-
γματι ῥωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέ-
βαιον ἐπεραγματεύσατο, παρέπεμψεν ἐπ' αἰγύ-
πτου καίσαρα ξενισόμενος ὑπ' αὐτοῦ καὶ δυνάμεν αὐτὸν τε
καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφανῶν μεγαλο-
ψυχίαν, ἣ τεῖτο δὲ καὶ τῷ καίσαρι συνήθων ἀλέξανδρον, ὡς
μηδὲν ἀπόκεσον παθεῖν. ἀλλὰ τούτου μὲν οὐκ ἔτυ-
χεν, ἔρχῳ προκατειλημμένου καίσαρος. ἐπανεῖν δὲ
πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥη-
σίᾳ, καὶ τῆς τὰ ἐναντία προσδοκήσασιν ἔκπληξιν
παρέχειν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῆς κινδύνων
κατ' ὀλίγον τοῦ θεοῦ προσεπικτώμενος. δὶς δὲ
μὲν οὖν πρὸς τὴν ὑποδοχὴν ἐπὶ καίσαρος δεῖ
συρίας εἰς αἴγυπτον εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καπει-
δὴ παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν πτολεμαΐδι πά-
σῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέχει δὲ καὶ τῷ στρατεύματι
ξενία καὶ τὴν ὑπηνδίων ἀφθονίαν, κἂν τοῖς δυνα-
στάταις ἐξετάζειν, τάς τε δυνάμεις ἐκτάττοντος
συνιππαζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλους
ἀνδράσιν ῥ' καὶ ν' πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ πλοῦ-
τον ὑπηρεσίας ἱκανωμένοις. παρέχε δὲ καὶ τῷ ἀνυ-
σρίαν διερχομένοις, τῷ τῆς ἐπειγόντων χορηγίαν
ὡς μήτε οἴνου, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἂν χρείᾳ
στρατώτας, ὑστερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν καίσαρα τα-
λάντοις ὡ ἐδωρήσατο, καὶ παρίσησιν ἅπασιν σύ-
νοιαν λαβεῖν ὅτι τῆς βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω
καὶ λαμπροτέρα τὰ κατὰ τὰς ὑπουργίας ἐνεδείξα-
το. τῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίσιν δίκαιος καὶ προ-
θυμίας ὑπισχνίσῃ, καὶ πλέῖον ἐπέσκατο τῇ χρείᾳ τὸ
καιρῷ τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὴ καὶ πάλιν ἐπα-
νιόντων ἀπ' αἰγύπτου τῷ ῥωμαίων οὐδενὸς τὰς ὑπη-
ρεσίας ἤτλων ἐφάνη.

A Quare diademate reſtituto hortatus eum, vt nō minus ſuam quàm, quondam Antonij amicitiam coleret, in ſummo honore habuit, addens ſcripſiſſe Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiut° ſit. Ergo vbi præter ſpē acceptum ſe vidit Cæſari, & ope eius denuò confirmatum in regno, ſenatusconſulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius ſibi conciliauit, & ani-
B mi declarauit magnitudinem. Conatus eſt etiã Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæſar animaduerſurum ſe in illum iurauerat. Reuerſus deinde in Iudæam auctus honore ac poteſtate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quaſi Dei benignitate ſemper illuſtrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit ſe ad excipiẽdum redeuntem ex Ægypto Cæſarem, qui poſtquam venit, omni regia magnificen-
C tia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hoſpitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodatum copiam. quo factum eſt vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare ſolitus dum traducuntur copiæ, tractánſque tum ipſum tum amicos miniſterio virorum CCL. ditiſſimo & ſumptuoſiſſimo cultu inſignium. quin & ſqualida ac inaquoſa loca trãſeuntibus nihil deeſſe paſſus eſt, non vinum, non aquam, qua miles
D tum magis etiam delectabatur. Ipſum quidem Cæſarem talentis DCCC. donauit: adcóque ſatisfactum eſt omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos ſe faterentur: quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vſus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis ſibi parauit. rurſúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis proſecutus eſt, vt nemini
E mortalium hac parte cederet.

Κεφάλαιον ια'.

*Ὡς ἡρῴδης ψευδίσι διαβολαῖς παροξυνθεὶς τὴν γυναῖκα μαρ-
μάμμην ἀπέκτεινε.*

CAP. XI.

Herodes Mariammen calumniis oppreſſam interficit.

ΤΟτε μὲν τοιγὰρ ἡδόμενος ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ
χαλεπῶς ἔχουσαν τὴν γυναῖκα μαριάμμην καὶ τὴν
μητέρα τὴν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. οἰηθῆναι γὰρ ὅπερ
ἦν ὑποπτον ἤκ εἰς ἀσφάλειαν τῷ σωμάτων εἰς ἐκεῖ-
νο καταθῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουρὰν, μήθ'
ἑὸς μήτε τῷ ἄλλων μήθ' αὑτῷ ἐξουσίαν ἔχειν, χα-
λεπῶς ἔφερον. ἦτε μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τῷ
βασιλέως, ὑπόκεισθαι ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέ-
ρον αὐτῷ ἡδομένῳ ἀπάτην ὑπολαμβάνειν. ἦν δὲ
τῷ μηδ' εἰ φόβοι τι δεινὸν ἐκείνῳ ἐλπίδα τῷ διώ-
χεσθαι δι' αὐτὸν ἐχρηναι. καὶ τὰς ἰωσήπῳ δοθεί-
σας ἐντολὰς ἀπομνημόνευον, ὥστ' ἤδη δέᾳ θεραπείας
εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν σόαμον, ὃν ἐκείνῳ τὸ
παῖδα πεισαμένη. σόαμος δὲ ἦν μὲν τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἰῷ, οὐδὲν ὧν ἡρῴδης ἐνετέταλτο παρεῖς. λόγοις δὲ καὶ
δωρεαῖς λιπαρίσεσιν τ γυναικῶν ἐνδιεφθαρμένος αὐτ, πλᾶτο κ μικρὸν ἤδη κ τίνος ὀξέως ἀπόσας

Ἦτε μὲν οὖν ἡδόμενος ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ
χαλεπῶς ἔχουσαν τὴν γυναῖκα μαριάμμην καὶ τὴν
μητέρα τὴν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. οἰηθῆναι γὰρ ὅπερ
ἦν ὑποπτον ἤκ εἰς ἀσφάλειαν τῷ σωμάτων εἰς ἐκεῖ-
νο καταθῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουρὰν, μήθ'
ἑὸς μήτε τῷ ἄλλων μήθ' αὑτῷ ἐξουσίαν ἔχειν, χα-
λεπῶς ἔφερον. ἦτε μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τῷ
βασιλέως, ὑπόκεισθαι ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέ-
ρον αὐτῷ ἡδομένῳ ἀπάτην ὑπολαμβάνειν. ἦν δὲ
τῷ μηδ' εἰ φόβοι τι δεινὸν ἐκείνῳ ἐλπίδα τῷ διώ-
χεσθαι δι' αὐτὸν ἐχρηναι. καὶ τὰς ἰωσήπῳ δοθεί-
σας ἐντολὰς ἀπομνημόνευον, ὥστ' ἤδη δέᾳ θεραπείας
εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν σόαμον, ὃν ἐκείνῳ τὸ
παῖδα πεισαμένη. σόαμος δὲ ἦν μὲν τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἰῷ, οὐδὲν ὧν ἡρῴδης ἐνετέταλτο παρεῖς. λόγοις δὲ καὶ
δωρεαῖς λιπαρίσεσιν τ γυναικῶν ἐνδιεφθαρμένος αὐτ, πλᾶτο κ μικρὸν ἤδη κ τίνος ὀξέως ἀπόσας

Sed cùm primùm in regnum reuerſus eſt, perturbatam familiam inuenit, infenſámque ſibi vxorem Mariamnen & ſocrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò ſuſpicabantur. non ſecuritatis cauſa ſe in id caſtellum concluſas, ſed quaſi in carcerem, ita vt nec ſuis nec alienis bonis frui poſſent, egerrimè ferebant. Mariamne quoque maritum ſimulare amorem credebat, quòd ei bonum eſſet atque commodum. ſed nihil moleſtius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto ſpes relinquebatur ipſam fore ſuperſtitem: nec vnquam excidebant mandata olim Ioſepho data, ita vt omnibus modis demereri conare-
G tur cuſtodes, præcipuè Sohemũ, nõ ignara inco lumitatẽ ſuã ſitã in ei° manib°. ille verò principio fid° erat, nõ diſcedẽs ab Herodis præſcripto: deinde munuſculis ac blãditiis mulibribus paulatim mollitus eſt: poſtremò effutiit õnia

mandata regia, præsertim quòd non speraret eum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facilè retentaris. Quòd si Herodem rebus ex sententia cõfectis redire contingeret, nihil cum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam rex amaret. His ille de causis à mãdatis discessit. Mariamne verò iniquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula: votáque faciebat ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem: id quod postea nec dissimulauit, apertè fassa quid se vereret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primò vt par erat vxori lætum de hac re attulit nuncium: eámque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundissimam cõsuetudinem salutauit & complexus est. Mulier verò narrante eo suos successus, súsque déque ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat: sed vt erat ingenuis minimèque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat: narrationéque eius contristari magis quàm gaudere videbatur: vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem: quam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem, & odium ambigebat, vt cùm sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnẽ affectũ vt videre soror eius & mater, oportunissimum tempus se nactas putauerunt: móxq; assiduis calumniis concitabát hominẽ accẽdẽtes eius odiũ ac zelotypiã: quas ille nec reiiciebat, nec tamen libebat credere, & sequire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magísq; ac magis exasperabatur, dũ nec illa curas suas occultat, & ipse amorẽ vertit in odium. Ac fortasse iam tum sequius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset extinctis Antonio & Cleopatra Cæsarem Ægypto potiri: cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamne commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdam Iudææ partis ei dominium impetrauit. Cæterùm Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberiùs iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiã eius regno Gadara,

IX.

τὰς ἐντολὰς τῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν ὑφ' ἑλπίσας αὐτὸν ὄπι τ' αὖτ' ὀπισρέψφ ἐξουσίας. ἐν ᾧ γ μᾶλλον ἐκφοβῦγων τὸν ἀπ' αὐτ' κίνδυνον. ὑ μικρὰ χαρίσασθ ταῖς γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, αἷς ἰῶ εἰκὸς ἂν ὀπολιπέσθαι τὸ ἀξιόντος ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ πλέον ὡς τ' ἀμοιβὼ ἐξεῖναι βασιλεύοντος ἢ τῦ βασιλεύοντο ἀλχοῦ γλυκομένης. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν οὐχ ἥττον ὑ γ πάντα κῆ νοῶ φερέξας ὑποσρέψειν ἡρῴδης, μηδὲν ὅπι τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε αὐτεῖπεῖν. ἠπίσατο γὰρ τὸν φερὸς τὸν μαριάμμιον ἔρωτα, μείζονα λόγου τῷ βασιλεῖ. ταῦτα τὰ φερσκλύσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγέλλαι. μαριάμμη ὁ χαλεπῶς μὲν ἤκουσε, ὡ μηδὲν πέρας αὐτῇ τῷ ἐξ ἡρῴδου κινδύνων ἔσαι. χαλεπῶς ὁ διέφερο, μηδενὸς μᾶλ τυχεῖν αὐτὸν τῷ ἴσων δ' ὁμοίως, δυσὶ τοῖσιν δ' εἰ τύχη τὸν μετ' αὐτὸ βίον κρίνουσα. κῆ τὸ διὰ δείξειν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ὅπι περιφανῶς τῇ κατ' αὐτὸν πάθους. ὁ μὲν γὰρ ὅτι μεγάλοις οἷς φαρ' ἐλπίδας δ' τυγχάνει καταπεπλεκώς, φρώτη μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ φερὶ τούτων δ' ἡγγελίζετο. μᾶλλον δ' ἐκ πάντων ὀφὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὸν οὖσαν αὐτῷ συνήθειαν φερπιπτῶν ἠσπάζετο. τῇ δ' οὔτε τὰς δ' ἡμερείας ἀπηρυμένῃ χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, οὔτ' ὅπι κρίνεσθαι τὸ παθῶ δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ὑπ' ἀδοξίας κῆ τ' ἀφειδίας δ' ὀργῆς, φερὸς μὲν τοὺς ἀσπασμοὺς αἰέσενε, τοῖς δὲ διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχωρῶν ἐνέφαινεν, ὡς οὐχ ὑποπτα μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφανῆ γινομένα τὸν ἡρῴδην ὅπιτα ἐτίθειν. ἀδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ ἀβάλλον τῆς γυναικὸς φερὶ αὐτὸν μίσῳ ἐκ ὑποκεκρυμμένον. ἤχθετο ὁ τῷ φερίγματι καὶ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶ, ταῖς τε ὀργαῖς καὶ ταῖς δ' ἀλλαγαῖς, οὐκ εἰώμενον, ἀεὶ δ' ἐκ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ὑποψίαν. οὕτως ἰῶ ἐν μέτῳ τῷ σύγχ καὶ σίργῃ ὑπολειφθείς, καὶ πολλάκις ἕτοιμος ὢν ἀμύνασθαι τῆς ὑφορφανίας αὐτῷ, δ' τὸ φερκατειλῆφθαι τῷ ψυχῷ ἀσθενέσερος εἰς τὸ μετασήσασθ τῷ αἰθέρον ἐγένετο. τὸ δὲ σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῳ κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτὸ μείζονα τῷ τιμωρίαν ὑποθανούσης εἰσφερπίπτωμεν. σωιδοῦσαι δ' αὐτὸν οὕτως ἔχοντα φερὸς τὸν μαριάμμιον ὅτε ἀδελφὴν κῆ ἡ μητὴρ, κάλλιστον ὠήθησαν τ' καιρὸν τ' φερὸς ἐκείνῳ μίσους εἰλῆφθαι. κῆ διαλάλουν οὐ μικραῖς παροξύνουσαι τ' ἡρῴδην δ' χολαῖς, μῖσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομέναις. ὧ δ' οὔτε τῷ τοιούτων ἀνδρῶν ἔχουσι λόγων, οὔτε δρᾶν τι κῆ τῆς γυναικὸς ὡς πεπισευκὼς ἐπιθαρρεῖ. χεῖρον μὲν τοι φερὸς αὐτὸν εἶχεν ἀεί, κῆ τὸ πάθος αὐτῷ ξαίνετο, τῆς μὲν οὐκ ὀπορυπτομένης τὴν δ' χθεσιν, τῇ δ' τ' ἔρωτα φερὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος, κἀν δ' θυμῷ φερέχθη τί τῷ αἰτηκέσων. νυνὶ δ' καίσαρος ἀγγελθέντος κρατεῖ τῷ πολέμῳ, καὶ τεθνηκότων αὐτωνίου καὶ κλεοπάτρας ἔχειν ἀγύπτον, ἐπειγόμενος εἰς τὸ καίσαρι ἅπαντ' ἂν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ φερὶ τῷ οἰκίαν.

ἐξιόντι δ' μαριάμμη φράσασα μένῃ τ' σέμον, πολλήν τ' χάριν ὁμολογῶν, κῆ μεγαλαρχέα αὐτῷ φράτ' βασιλέως ἢ πόησατο. καὶκεῖνος μὲν τυχὼν τ' τιμῆς. ἡρῴδης δ' χθόμενος ἐν αἰγύπτῳ, καίσαρί τ' μὲν πλείονος συντυχὼν τ' παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, κῆ μάλιστα ἠξιώθη. τ' τ' γὰρ κλεοπάτραν δορυφορήσαντων γαλατῶν αὐτ' ἐδωρήσαθ, κῆ τ' χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν. ἐν δ' ἐκείνης ἀφηρέθη. φερσέθηκε δ' κῆ τῇ βασιλίσ

λεα γάζαν καὶ ἵππον καὶ σαμάρειαν, ἐπὶ τῆς ὡδαλίης γάζαν καὶ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππην, καὶ στράτωνος πύργον. ὑπετύχων δὲ καὶ τούτων λαμπροτέρας λῦ. καὶ τὴν μὲν καίσαρα, παρέπεμψεν ἐπ' ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανῆλθεν ὅσον οἴετο τὰ πράγματα αὐτῷ δὴ τῷ ἔξωθεν ὑπηδόνμι φορὰς διδαμονίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τῆς οἰκείοις καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον δύτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. ἴσχετα γὰρ ἀδενὸς ἐλάττω τῷ ἰσορεμένων ἐπιπόνθει μὴ τὰ δικαίᾳ τῆς μαριάμμης. ἡδὲ, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν λῦ, εἶχε δέπι καὶ γυναικεῖον ὄμως καὶ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἰκανῶς μὲν ἐν ξυφῶσα διδουλωμένῳ δὴ τὴν ὀπιθυμίαν. ἐ τὸ βασιλεύειν ἐ κρατεῖν ἄλλων αὐτῆς ὑ συγκαταλογιζομένη τῷ καμρῷ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσενέχθη, καὶ ἔτ' ἐκεῖνος ἀξιόχρεως ὢν ὁμόφρων ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μειζόνως. ἀναφανδὸν δὲ τὰν μητέρα ἐ τὸν ἀδελφὸν, ὅτι δυσκολία διεκλοιδάζοι καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς ἤδη τάσιν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἶ καὶ μῖσος ἄπορον, ἐν δὲ τῷ τότε καὶ δι' ὀλίγου μείζονας. ἥτε ὑποψία ξενομένη παρέτεινεν ἐπὶ αὖτ' μῆκος, ἐξ ἧς ὧδε καίσαρος ἠρώδης ὑπερόφει. τέλεον μέν τοι προοικονομούμενον ἐκπλεῖον ἐξερράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐμπεσούσης. καθαπλιόμενος ὁ βασιλεὺς ἀφαπαύσασθαι μεσημβρίας ὥρας, ἐκάλει τὸν μαριάμμιον ὑπὸ φιλοσοφίας ἧς ἀεὶ περὶ αὐτὸν ἔχεν. ἡ δὲ, εἰσῆλθε μόνον, ἐμὸν καὶ κατεκλίθη, καὶ διαλέζοντος ἐκφαυλίσασα καὶ προσλοιδορηθεῖσα, τόν τε πατέρα καὶ τ' ἀδελφὸν αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνοτ. χαλεπῶς δ' ἐκεῖνα τ' ὑβρει ἐκλογόμενος, καὶ γελῶντος εἰς προπέτειαν ἑτοίμου, δ' ταραχῆς αἰσθομένη μείζονος ἡ τῆ βασιλέως ἀδελφὴ σαλώμη παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τὸν οἰνοχόον ἐκπέμπει, κελεύουσα λέγειν ὡς πείθοι μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκαταδικεῦσαι τῷ βασιλεῖ. κἂν ταραχθῇ καὶ πυνθάνηται τί ποτε τοῦτ' ἐῶ, λέγειν ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτὸ δὲ διακωλῦσαι ὠδὰ καλουμένῳ, μὴ κινηθέντος δὲ ὅπι τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀρχὸν ἐᾶν, ὑδένα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει διαλεξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπρονδὴς εἰσῆει, δῶρα μὲν αὐτῷ τῷ μαριάμμῃ παρεχῆσθαι λέγων, αἰσχυνθεὶς δὲ φίλτρον αὐτῷ δοῦναι. πρὸς τοῦτο δὴ κινηθέντος, τὸ φίλτρον ἔλεγεν εἶ φάρμακον ὑπ' ἐκείνης δεδόμενον, ἔ τῷ δύναμιν, αὐτὸς οὐκ εἰδέναι, διὸ καὶ προσαγαγεῖν, τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ τῷ βασιλεῖ διαπρόζα. τοιαῦτ' ἀκούσας ὁ ἠρώδης λόγων, ἐ προτέρων κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον πρεθίσθη, τότ' δύσκολος ὢς λῦ τῇ μαριάμμῃ πιστότατος ἐβασάνιζεν ὡς τὸ φαρμάκου, γνώσκων ὡς χρεὼν ἐκείνα ἐ δυνατὸν λῦ ἔτε μεῖζον ἔτ' ἔλαττόν τι πεπονθέναι. ὀργόμενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ αὐθέντης, ὑδὲν μὲν ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μὲν τοι τῆς γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη γνώσεσθαι, δὲ τοῖς λόγοις οὐδ' ὁ σύμος αὐτῇ φράσαι. ταῦτα δ' ἔτι λέοντος μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς ὑκ αἰ ἔφη σύμον πιστότατον ὄντα τὸν ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε καὶ τῇ βασιλείᾳ κατὰ προδοῦναι τὰς ἐντολὰς, εἰμὴ καὶ πρωτέρου προῳλίδη τῆς πρὸς τὸν μαριάμμην κοινωνίας. καὶ τ' μὲν σύμον δοῦναι τοῖς ἐκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ, κρίσιν ἀποδοῦναι, σωφρονιστὴν τοῖς οἰκειοτάτοις αὐτῷ, καὶ τῷ

Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam; Anthedonem, Ioppen, Stratonísque turrim; quæ illi non mediocris fuit ad regium splendorẽ accessio. Deducto deinde vlq; Antiochiã Cæsare, in regnum reuersus sensit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduersam; maximè quod ad coniugium attinet, qua parte sibi antè videbatur felicissimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamnes amore quã qui ardentissimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à scriptoribus proditur. ea fœmina cẽtera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita regiæ potentiæ ratione, non ratò contumeliosius eum tractaret, quam tamen ille dissimulanter & moderatè ferebat, licèt solitam apertè & sorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occasio: cæque suspiciones paulatim crescẽtes duratuerunt integrum annum post Herodis à Cæsare reditum, tandem diu præmeditatũ odium in hunc modum erupit. cùm meridiano tempore quietis causa in cubiculum se rex contulisset, pro coniugali affectu Mariamnen accersiit. hæc autem introgressa quidem est, sed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & insuper patris ac fratris sui necem opprobrãs. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, postquam ex strepitu commotiorem eum sensit soror, submittit iamdudum subornatum pincernã, qui indicaret solicitam se à Mariamne vt ei operam cõmodaret in propinando regi amatorio poculo: & si amplius scisciteretur qualénam id esset, diceret pharmacum penes ipsam esse, à se requisitum tantum ministerium. quòd si rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipse fileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipso temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is composito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriam afferens, ait se largitione à Mariamne solicitatum, vt amatorium regi misceret. quò audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam sibi oblatum, cuius ipse vim ignoret: ideóque id renunciare, quòd hoc & regi & sibi rutius existimet. Ad hæc verba Herodes, iam antè satis commotus, cùm magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariamnes fidissimum tormentis examinauit, sciens quòd sine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum sit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantùm prodidit, offensam esse mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & sibi antehac & regno fidissimum non fuisse hæc proditurum, nisi aliquid commercij secretioris inter ipsos intercessisset. móxque Sohemum comprehensum imperat interfici, vxorem verò causam suam iubet agere aduocato intimorũ amicorum cõsilio, accusationẽ

accuratam exorſus, & cõflictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij poſtulat: quo factum eſt, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui adeſſent ſuffragiis damnata ſit, qua ſententia prolata, viſum tamen eſt tam ipſi quàm aliis quibuſdam præſentibus, non eſſe eius ſupplicium præcipitandum, ſed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum ſua factione modis omnibus dedit operam vt mulier ſine mora necaretur: quò tanto facilius regem perpulerunt, quòd dicerent timendum eſſe aliquem motum in populo, ſi ſciretur viuam aſſeruari in carcere. atque ita Mariamne ducta eſt ad ſupplicium. Id conſpicata Alexandra, & intelligens ſimilem exitum ſibi expectandum ab Herode, omiſſa priſtina ferocia valde indecorè mutata eſt. Volens enim oſtendere ſe non eſſe conſciam eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus ſceleſtiſſimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ auſa ſit tam immane facinus. nõ enim pro merito tractatum maritum amantiſſimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolutura vt videbatur capillos miſeræ, etiam alij meritò damnabant ineptam eius ſimulationem, ſed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipſa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vllo eam dignata eſt, neque vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelſo animo improbare ſe illius turpem dementiam vultu ſignificabat. ipſa intrepida ſpecie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, genetoſam indolem extremo quoque ſuo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, ſed non ſatis modeſta, & paulo contentioſor. Cæterùm formæ venuſtate, & comitate cum maieſtate coniuncta dici non poteſt, quantum omnes ætatis ſuæ fœminas ſuperauerit, quæ potiſſima cauſa fuit quo minus iucundè cum rege vitam degeret. Obſequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil moleſtum expectans, licentioſius æquo ſe gerebat. moleſtè etiam ferebat ſuorum caſus. idque apud ipſum quoque fatebatur. Tandem effecit vt exoſa eſſet regis & matri & ſoroti, atque etiam illi ipſi, à quo ſolo nihil timebat. Ea perempta impotentius etiam flagrare cœpit rex, iam antè miſerè affectus ſicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, ſed cùm penè ad inſaniã vſq; indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè ſibi viſus eſt irato Deo necaſſe Mariamnen. ſæpe inuocabat eius nomen, ſæpe etiam indecorè lamentabatur. excogitabat autem oblectamẽta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adcóq; dolori ſuccubuit, vt ſæpe miniſtros iuberet vocare Mariamnen, quaſi illa adhuc viueret. Sic affecto ſuperuenit

A κατηγορίαν ἐποιεῖτο πολύν μὲν ὄχλον καὶ τὴν κῆ
τὰς δεήσεις φίλτρων καὶ φαρμάκων. ὡς δὲ ἀπεκρί-
νετο ἐν τῷ λόγῳ καὶ κείσεως ὀργιλώτερος, καὶ τὰ
οὕτως ἔχοντα γνώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θάτ-
τον ἐπὶ τῇ κατεψηφίσαντο. διενεχθείσης δὲ τῆς γνώ-
μης, ἐπηλθέτο μὲν ἡ καὶ τοιοῦτον, αὐτῷ τε καὶ τοῖς
παροῦσιν, μὴ θορυβώδης οὕτως αἱρεῖν. κατὰ δίοδον ἦ
εἰς αὖ τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐπεσπεύσθη ἦ
δὲ τῆς ἐν τῇ σαλώμης, ὅπως δὴν πεισθῇ τὸν αὖ-
τοκράτορα. καὶ μᾶλλον ἐπῆρε τὸν βασιλέα τὰς παρα-
χὰς τῆ πλήθους εἰ ζῶσα τύχῃ φυλάξασθαι συμβου-
λεύουσαν μὴ διὰ μιᾶν μὴ οὕτως ἤγετο ἢ ὅπι θανάτῳ
συνθεωρήσασα ἦ ἢ καρδίαν ἡ ἀλεξάνδρα, ἢ ὅτι μικρὰς
ἐλπίδας ἔχῃ μὴ καὶ αὐτὴ τῆ ὁμοίων ἐξ ἡρῴδου τύ-
χοι, ἐκστῆσα πρὸς τὸ παρὸν θεάτρου ἢ λίαν ἀφρε-
πῶς μετεβάλλετο. βλασφημίαν δὲ ἐμφύλιον ἢ τὴν ἀγριό-
τητα ἐκείνης τὰς ἡμέρας εἶχε, ἐκπηδήσασα ἢ λοιδορου-
μένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἐβόα κακὴν καὶ
ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα γεγενῆσθαι, καὶ δίκαια πά-
σχειν ὅπι τῆς τοιούτοις τολμήμασιν. ἐγὼ δὲ ἀμείνω δοκῶ
δεῖν τὸν πατέρα αὐτῶν δυσερωτήτην. τοιαῦτα μεταξὺ
καθυπεκρίνετο μέχρις ἀχρηστίας, ἢ τολμᾶσης ἐφάπτε-
σθαι ἢ τῆ ξίφους. πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς ἢ καθ' ἑαυτὸν ἐν
ἅπασιν ἢ κατάγνωσις ἐπὶ τῆς ἀναιρέσεως ἐγένετο,
μᾶλλον ἦ ἐφάνη παρ' αὐτὸ τὸ ἀπολλυμένης. ὅτε γὰρ
λόγον δοῦσα τὸ ἀρχῆν, οὐδὲ παρεκλθεῖσα πρὸς τὸ ἐκεί-
νης δυσχέρειαν ἐπεβλεπε, ἀλλ' ὡς ἐπὶ φορτίοις τοῖς
ἁμαρτίαις καὶ μᾶλλον ἀχθεσθῆς πρὸς φανερὰς ἀχαριστού-
σης ἐπέβλεπε. οὕτω γε μὴν ἄξιον ἦν τῆ καταστήματι
καὶ τῆ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸ θάνα-
τον ἀπὸ τοῦ βίου ἐκεῖνον οὐδὲ ἐν τοῖς ἐχάτοις ἄδη-
λον τοῖς θεωροῦσιν αὐτὴν ἐμφανίσασα. καίπερ οὖν
οὕτως ἀπόθανε, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς
μεγαλοψυχίαν ἄριστα γεγυμνασμένη. τὸ δὲ θηλυκὸν ἐλάτ-
τον αὐτῇ, καὶ πλεῖον ἐν τῇ φύσῃ τὸ φιλότεκνον. κἀλλῆ
δὲ σώματος καὶ τῷ πρὸς τὰς ἐντολὰς ἀξιώματα
μειζόνως ἢ ὡς φέρουσα, τὰς κατ' αὐτοῦ ὑποβλήδην, ὅτε
πλείων ἀφορμὴ τὸ μὴ κεχαρισμένως τῷ βασι-
λεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγένετο. διεφθαρμένη γὰρ ἤδη τὸν ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς οὐδὲν ἐξ
ἐκείνου προσδοκῶσα τὸν παρρησίαν ἀσυμφορωτέραν
ἔσχεν. πίνειν δ' αὐτοῦ ἢ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, ἢ τοῦ-
τα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπιπόνθει λέγειν ἤξίου. καὶ πέρας
ἐξεκίνησεν ἐχθρὸς αὐτῇ γενέσθαι τὸν τε πατέρα καὶ
τὸν ἀδελφὸν τὸ βασιλέως, καίπερ αὐτὸν ἢ μόνον
τὸ μὴ παθεῖν τὰ δυσχερῆ ἀπασῶν. αἰωρεῖσθαι
δὲ τὰ καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ πρὸς τὸν θάνατον
τὸ βασιλέως, ἔχοντα μὲν οὕτως ὡς καὶ πρότερον
ἐδηλώσαμεν. οὐ γὰρ ἀπαθὴς οὐδ' εἷς ἂν εἴη
θείας ἐκ πρὸς αὐτὸν ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερον
ἦρξεν ἐνθουσιαστικὰς, καὶ ἢ παρρησίᾳ τῆς συμβαίνοντος
οὐκ ἀπεικὸς ἦν μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μέντοι καὶ
μᾶλλον ἐδόκει καὶ πίστιν τινὰ τῆς κῆ τὸν μυριάμ-
μην ἀπωλείας ὅπι θεῖναι. καὶ πολλάκις μὲν ἀκούσα-
σῆς ἦσαν αὐτῆ, πολλάκις ἢ καὶ θρηνοῦς ἀχθέσων. ἐπεὶ δὲ
ἢ τῶν εἰς ἄνακτα εἰς ψυχαγωγίαν πότους καὶ συνουσίας αὐτῷ πρεσβεύσαντος, καὶ ἥκειν οὐδὲν ἧττον ἢ
δοικήσῆς τὸν καὶ τὴ βασιλείαν παρητεῖτο. καὶ τοσοῦτον ἦλθε τὸ πάθος, ὡς τ' αὐτὸ ἤδη καλεῖν τὸν μυριάμ-
μην ἀποστάξαι τοῖς ὑπηρέτας, ὡς ζῶσαν ἔτι καὶ διαμένουσαν ὑπακούειν. οὕτως δὲ ἐχόντος, ὅπως ἐτα-
λοιμώ-

λοιμώδης νόσος, ἣ δὴ τῶν ὄχλων καὶ τῶν φίλων τοὺς πλείους καὶ ἐπιφανεστάτους διέφθειρε, καὶ παρέσχεν ἅπασιν ὑποψίαν καὶ μῆνιν τοῦτο θεοῦ συμπεπλέχθαι, διὰ τὴν γεγενημένην ἀδικουμένου δίκης τῆς μυριάμνης. χεῖρον οὖν διετέθη καὶ τότ' αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν διδοὺς, καὶ προφάσει κυνηγεσίων τούτων ἀναδημονῶν, οὐκ ἔφθη πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, καὶ προσπεσὼν νόσῳ δυσχερεστάτῃ. φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πῦσις ἔνδον, καὶ ἡ ὀργὴ ἀδιάλλακτος. τῷ δὲ θεραπευμάτων οὐδὲν ὅπερ δὴ πρὸς ὠφέλειαν ἐξήνυεν, ἀλλ' ἐναπούμενα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦγεν. ὅσοι δὲ περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασι, κἀδὲν ὑπήκουσε νόσου, τὰ δὲ καὶ τῶν βασιλέως οὐκ ἐχόντος ἄλλως. ἦ καὶ τὸ διαζόμενον τῆς ἀρρωστίας διαπτᾶσθαι, πάντ' οἷς ἐκεῖνος ἐπιτρέπειν παρίσχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀναπτάντες τῇ τύχῃ. καὶ κεῖνος μὲν ἐν σαμαρείᾳ τῇ κληθείσῃ σεβαστῇ τὸν τρόπον ἐνοσηλεύετο. ἐν Ἱεροσολύμοις δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, εὐπρεπῶς ἔσπευδε τῷ θεῷ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατῆ ἡμῖν σῴζειν. δύο δ' ἦν, ἐν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ τὸ ἱεροῦ. καὶ πάντων οἱ κρατοῦντες, τὸν χείριστον τὸ πᾶν ἔθνος ἐχθήραντες. τὰς μὲν δὴ θυσίας οὐκ ἀδύνατον οἷόν τε ἦν διαζῆν, τὸ δὲ μὴ ταύτας συμπεπλῆσθαι οὐδενὶ Ἰουδαίων δυνατὸν, τῷ ζῆν ἑτοιμότερον ἂν ἅπαντας χρῆσαι τῶν ἐξ ἡμῶν ἢ τὰς θρησκείας λῦσαι εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι συμπλέκειν. τοῖς οὖν δὴ τούτων τὰ φυλακτήρια ἀλεξάνδρα προσῆψε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτὴν ἐν τοῖς ἐξ ἡμῶν καὶ τοὺς ἅπαντας παῖδας, μὴ καὶ φθῆναι κείνης μεταλλάξαντος, ἕτερος ἀπολαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων. ῥᾳθυμήσαντος γὰρ, οὐδὲν ἀσφαλίσεσθαι τῶν οἰκείων δυνατὸν. τούτοις τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ὀκνήσας ἤνεγκαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοὶ ὄντες, ἐπὶ μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμειναν, μίσος τε τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τῶν μισθὸν ὅσον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡρῴδην ἀπαγωγέα. φίλοι γὰρ αὖθις ἦσαν, εἷς δ' αὐτῷ καὶ αἰεμὸς τῶν βασιλέως ἀχάβος υἱὸς. δὴ δὺς οὖν ἐξήγγελαν πέμψαντες ἐκείνῳ τὴν γνώμην τῆς ἀλεξάνδρας. ὁ δὲ τὸ μὲν οὐδὲν ἀπεβαλλόμενος δοκεῖναι πρόσταξεν. αὐτὸς δὲ μόλις καὶ σὺν κακοπαθείᾳ δυσφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς λῦ ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος ὁμοῦ πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσας καθ' αἰτίας ἑτοιμότερος εἰς πιμωρίαν τῷ ὑποπεσόντων ἐχρῆτο. φονεύει δὲ καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους κοσόβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν καλούμενον αἰτίπατρον, ἔτι δὲ δοσίθεον ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. κοσόβαρος λῦ γὰρ ὢν μὲν ἰδουμαῖος, ἀξιώματος τῷ πρώτων παρ' αὐτοῖς, καὶ προγόνων ἱεραλδουσαίτων πρὸ κοίλης. θεὸν γὰρ τὸν ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ὑρκανοῦ δὲ τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μεταστήσαντος, προῆλθε τὴν βασιλείαν σὺν ἀλαβαβὰν, ἄρχοντα τῶν ἰδουμαίας καὶ γάζης ἀποδείκνυσι τὸν κοσόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν σαλώμιλον ἰώσηπον ἀπελῶν τὸν εἰληφότα προτέρου αὐτοῦ, ὡς ἐδηλώσαμεν. κοσόβαρος γὰρ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ σὺν δίκῃ, ἤρθη μᾶλλον ὑπὸ τῶν δυτυχίας, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξέβαινεν ἐθ' αὑτῷ καλὸν ἡγούμενος, ἄρχοντος προῆλθε τὸ προσταλμένον ποιεῖν, οὐ τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι τοὺς ἰδουμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνου ἐᾷ. καὶ διαπέμπει πρὸς κλεοπάτραν, τῶν ἰδουμαίαν φάσμενος ἀπὸ τῆς ἐκείνης προγόνων γεγενῆσθαι, καὶ διὰ τῶν δίκαιον αἰτεῖσθαι παρ' αὐτοκράτορος τὴν χώραν. αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος εἶ

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit, omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine postremò in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intrà paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nõnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potiùs malum viderentur, res minimùm à se desperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret: in incertum euentum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinêt, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis quòd si contingat eum sanitatem recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quòd & Alexandram oderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. ille sine mora eam iussit interfici: superatóque tandẽ morbo refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem nè ab intimis quidẽ amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo, occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorũ, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primùm regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret; indignum ratus Idumæos sequire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius reginæ paruisse. proinde nunc quoque impetrãdã esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur non quòd Cleopatram mallet habere dominã, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nam spem ei faciebat tam generis claritas quàm pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater quàm soror: ita tamen cum donauit illarum precibus, vt nũquam posthaç illi fideret. orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellum repudij marito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri permissu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortiũ, & ad fratrem se conferens ait se prætulisse fraternam beneuolentiam coniugali fœderi. conspirasse enim eum ad res nouas moliendas cum Lysimacho, Antipatro & Dositheo: suisque rebus fidẽ astruebat per Babæ liberos, quos ille iam per duodecim annos seruasset incolumes. erat autem hoc verum, & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius animum perculit. Quod enim ad Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquãdo tollere, aduersatos semper suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa, propensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. sed obsistebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quòd putarent eum regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Costobarus destinatus ad obseruãdos vrbis exitus, ne quis aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitãs illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clàm in suis agris habuit. Ac tunc quidem licet suspectus Herodem periurio fefellit, negans se quicquam scire quò illi deuenerint: rege deinde per edicta præmium promittente indicij, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non impune sibi hoc fore post primam negationẽ, pergebat eos occultare, iam necessitate etiam non modo beneuolentia. Hoc postquam sororis indicio rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iã reliquũ esset ex Hyrcani cognatione, sed sublatis omnib' quorum excellebat dignitas, arbitratu suo posset quicquid vellet agere,

μεταφέρειν τὴν δύνοιαν εἰς ἐκείνην. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα τῇ κλεοπάτρᾳ ὡμὼ οὐδέν τι μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρέσκομεν. εἰδὲ παρεδείκνυτο πλάνων ἡρώδης, ἀδιαπειρήτον ἡγούμενος καθ' αὑτὸν ἀρχὴν ἢ τὴν ἰδουμαίων ἔθνους, καὶ μείζονα παρεσκεύαζε δυνάμεως ἐλπίδα, ἐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων καὶ χρήματων, ἃ μὴ δικαίοις ἀρχομένοις ἐπορίσατο, καὶ μικρὸν οὐδὲν ἐπενόει πλεονεκτεῖν μόνον οὖν αὐτοῦ ἀπιστήσασα τὴν γνώμην ἡ κλεοπάτρα δεηθεῖσα τοῦ ἀντωνίου ἐπὶ τὴν ἀραβίαν τὴν ἀποστολὴν ποιεῖται. ἡρώδης δὲ οἱ λόγοι, καὶ κἂν εἰ ἔτιμος ὢν ἀποκτείναι τὸν κοτύβαρον, ἐμὸς δ' ἀδελφὸς αὐτῷ δεηθείσης καὶ τῆς μητρὸς, ἀφίησι καὶ συγγώμης ἀξίωσεν, ἐκ ὑπόπτου αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς ὑπηρεσίας τὸ πιστὸν. χρόνου δὲ διαγενομένου, ἐπεὶ σωφρονεῖν τὸν σαλώμην κατέκρινε τοῦ πρὸς κοτύβαρον, πέμπει αὐτῇ βιβλίον γραμματοφόρον ἀπολυομένην τὸν γάμον οὐκ ἔξεστι γὰρ τοῖς ἰουδαίοις νόμοις. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δὲ οὐδὲ ἀφ' ἑαυτῆς καθ' αὑτὴν γαμηθῆναι μὴ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀφέντος. οὐ μὴν ὁ σαλώμη τὸν ἐν ὄψει μόνον, ἀλλὰ τὸν ἐπ' ἐξουσίας ἐλομένη, τάς τε συνθήκας προαπηρθρωσε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡρώδην ἐλεγεν ὡς διὰ τὰς εἰς ἐκείνους δύνοιας ἀποστῆναι τὰνδρὸς ἐγνωκέναι δὲ αὐτὴν μετ' αὐτοῦ πάσης καὶ λυπημένην, καὶ δοσιθέου νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε τὸν λόγου, ὡς βαβᾶ παῖδας, ὃν διασώζοντο παρ' αὐτῷ χρόνον ἑαυτοῦ ἤδη δώδεκα. τοῦτο δὲ εἶχεν οὕτως. καὶ πολλοὶ ἐκπληξιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ἐκεῖνο τὸ μᾶλλον ὑπὸ τῷ ὠδηδόξῳ τοῦ λόγου. τὰ δὲ πρὸς τοὺς βάβα παῖδας ἀπροόπτως ποτὲ ἐπιξηνθεῖσι αὐτοὺς, δυσμενεῖς ἡγουμένους τῇ διαθέσει. τότε γὰρ διὰ τὸ μῆκος τοῦ χρόνου καὶ τὸ μηκέτι προσελπίζεσθαι. ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοιούτων ἰσχύον. ἀπηγόρευτο τῶν βασιλείων ἔχοντα, ἡρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν. ὑπὸ δὲ λιμοῦ καὶ κακῶν ὅσα πολιορκουμένοις προΐσταται, πλείους ἦσαν οἱ τὸν ἡρώδην ἀπεκαλοῦμενοι, καὶ πρὸς ἐκείνου ἀπονενοσηκότες ἤδη τὰς ἐλπίδας. ὄντες δὲ ἐν ἀξιώματος οἱ τὸ βάβα παῖδες, καὶ ὠδὲ τοῦ πλήθους δυνατοὶ, πρὸς διετέλουν ἀπηνῶς. τὸν τε ἡρώδην διέβαλλον ἀεὶ, καὶ συμπυλάττειν τοῖς βασιλεῦσιν τὴν ἐν ὄψεις ἀρχὴν πρεσβύτερον. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ὅτι τοιούτων ἐπολιτεύοντο. τῆς δὲ πόλεως ἁλισκομένης, καὶ κρατούσης τῷ πραγμάτων ἡρώδου, κοτύβαρος ὑποδεχθεὶς τὰς διεκβολὰς ἀναφράττειν καὶ φυλάσσειν τὴν πόλιν, ὡς μὴ διαπίπτειν ἐξ αὐτῆς τοὺς ὑπὸ χρεὼν τὸ πολιτικὸν ἢ τὰναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, εἰδὼς ἐν ὑπολήψει καὶ τιμῇ τοὺς τὸ βάβα τῷ παντὶ πλήθει, καὶ νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ ἔσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τὸ πρᾶγμα τὸ σωτηρίαν, ὑπεξίστο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. τότε μὲν ἡρώδην, διέλυθη γὰρ ἡ τῆς ἀληθείας ὑποψία, πίστωσάμενος ὅρκοις, ἢ μὴν οὐδὲν εἰδέναι τῷ κατ' ἐκείνους, ἀφεῖτο τῆς ὑπονοίας. αὖθις γὰρ μιμούμενα καὶ κηρύγματα βασιλέως ἐκπεμπόμενος, καὶ πάντα ζόπον ἐρώδης ἐπινοοῦντος, οὐκ ἤλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τῷ τὸ πρᾶτον ἔξαρνος γενέσθαι τὸ φανερωθῆναι τοὺς ἄνδρας αὐτοτιμῶν αὐτῷ παρεσκευάζετο, μὴ μόνον ἐκ τῆς δυνοίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης ἤδη τῶν λανθανόντων αὐτοὺς προεῖχε. προεῖντων οὖν ἐλθόντων αὐτῷ διὰ τὴν ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς διαφέρειν ἐμνήσθησαν, ἐκείνους τε καὶ τοὺς συγκαταπαιδεύσας ἀπέκτεινεν, ὥστε μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τῆς ὑρκανῆς συγγενείας, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν αὐτῇ ξύσιον αὐτῷ,

μηδὲ-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἰσαιωζτοῖς πατρίοις μένοις. μᾶλλον δὲ τοῦ μὴ μᾶλλον ἐξέβαινε τῶν παρόντων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑποδιέφθειρε τὰ πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεγχείρητον ἔσαν, ἐξ ὧν ὀλίγα καὶ πρὸς τὴν αὐθις χρόνον ἡδικημένα, ἀμνημόνευτον ὅσα. πρόσθεν δὲ τὸ δυσέβημα ἦγε τοὺς ὄχλους. πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων καθίστατο καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν. αὖθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, θέαι πολυτελεῖς μὲν ἀμφοτέρως καὶ τῇ πολυτελείᾳ, καὶ ἢ κατὰ τοὺς ἰουδαίους ἔθους ἀλλόξια. χρῆσις τε γὰρ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπίδειξις, οὐ προσήκουσα. ἐπεὶ δὲ πανηγυρικὸν ἐπῆν θεατὴν ἐπὶ πενταετηρίδος συνεπτέλει, καταγέλας τε τοῖς πάλαι, καὶ συκοφαντῶν ἀπὸ τῶν παντοθεν ἐθνῶν. οἱ δ' ἀθληταὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς ἐκαλοῦντο καὶ ἐλπίδα τῶν ἀναλωμάτων, καὶ τὴν νίκης ἀξίαν. συνελέγησαν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαγωνιζομένοις καὶ θυμελικοῖς καλουμένοις, προὐτίθει μέγιστα νικητήρια, καὶ διανοούμενος πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν ἀμιλλαν. προὔθηκε δὲ καὶ πομπεῖα καὶ συνωρίσι καὶ κέλησιν οὐ μικρὰς δωρεάς. καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπιτηδεύεται, φιλοτιμίᾳ τοῦ ἡγεμόνος αὐτῷ γενέσθαι τὸν ἐπίδειξιν. ἐξεμιμήσατο. τὸ γε μὴν θέατρον ἐπηρεφὴ κύκλῳ περιεῖχον κίονες, καίσαρος, καὶ ζόπαια τῷ ἔθνει ἃ πολεμήσας ἐκείνους ἐκτήσατο, χρυσοῦ τε ἀπόφθεγκτον καὶ ἀργύρου πάντων αὐτῷ πεποιημένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ἐδεῖτο ἵππους ἦν, ἢ τ' ἐδήτος τίμιον, οὔτε σκληρᾶς λίθου, ὃ μὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀγωνίσμασι συνεπιδείκνυτο. θηρία δὲ καὶ ξηρίων ἐγχωρίων, λεόντων τε πλείστων αὐτῷ συναχθέντων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τὰς ἀληθεῖς ὑπερβαλλόντως ἔχει καὶ τὴν φύσιν δεινότατα. λύτων αὐτῷ τὸ πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῷ καταγωνισμένῳ ἀθρόοπων ἐπιτηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις, ἐκπλῆξις ὁμοῦ καὶ δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῷ θεῷ τὴν θέαν κινδύνων, τοῖς δ' ἐγχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῷ πεποιημένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. αἰσθεὶς μὲν γὰρ ἐκ προφάσεως κατεφάνητο, ξηρίοις ἀνθρώπους ὑποβρίπτων, ὅπερ τέρψις τοῖς ἀνθρώποις θέας. ἀσεβεῖς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς πατρίους. πάντων γὰρ μᾶλλον ἐλύπει τὰ ζόπαια, δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶναι τὰς τοῖς ὅπλοις θεοειδήμενας, ὅπερ μὴ πάριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μέτριος ἐδυσχέραινον. ἐλαίνθανον γὰρ ὑδὲ τὴν θεοδῆν ἐπαναστάθμοι, καὶ βία μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ᾤοντο. καθωμίλει δ' ἑνίους ἐπὶ παρηγορίᾳ, τὰ δ' ἴσα δ' ἀμφοῖν ἀφαιρεῖσθαι. ἐπ' μὴν ἔπειθεν. ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, εἰ καὶ πάντα δοκεῖν οἷτα, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ ζόπαια λέγοντες. ἐπ' γὰρ εἶναι πάριον αὐτοῖς. ἠρώτησε δὲ ἑστηκότας ὁρᾶν κατὰ μικρὸν ὡς μεταπεισθέντας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτοῖς τοὺς ἐπιφανεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρήγαγε, κατὰ δὲ τὰ ζόπαια, πόθεν δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπιτηδεῖα. τὸν δ' ἐκ-

A nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt vt X.
magis ac magis diſcederet à patriis ritibus,& peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumperet inuiolabilia: quo tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio,labante diſciplina qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo : deinde in campo amphitheatrum vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum , ſed
B alienum à Iudaicis moribus,apud quos nullus eſt horum vſus , nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit , denunciatam circunuicinis atque etiam longinquis gentibus, propoſitiſque præmiis magnus vndique athletarum cæterorúmque certatorum concurſus factus eſt, confluxerúntq; exercitatiſſimi quique in hoc
C genere. euocabantur enim magnis præmiis non hi tantùm qui gymnicis certaminibus dant operam , ſed mulici etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici : necnon quadrigarij ac trigarij , & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt : magna contentione regis, ne quid deſideraretur , quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris , & trophæis deuictarum ab illo gentium, auro atque
D argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet , non veſtes pretioſiſſimæ , non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis : conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus , cæteriſque vel robore ſpectandis , vel aliquo naturæ miraculo.hæ modò inter ſe modò cum damnatis hominibus committebantur : quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atque delectationis afferebant , indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cùm eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret , per
F vim nihil agere voluit , ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebantur,ſed credentes eum grauiter peccare,vno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominum imagines:ſic trophæa vocabant : hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos,& ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero,in theatrum adductis,rogabat eos , oſtẽſis trophæis,quidnam hoc eſſe putarent,cúmq; reclamaſsẽt,hominũ eſſe imagines,iubet detra
G hi ornatũ appoſititiũ, & oſtẽdit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio cõcepta ex ſuſpicione imaginum. atque ita ſedato mul-

κοπτε πάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ὅπλοις ἀφαιρεθείσας τὸν θεοειδέσιμον κόσμον, ὅπλοις ἔκρυπτον αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὰ δ' ὑπὸ τῶν ὄχλων ὑποσυληθέντα, γέλωτος καὶ πλείονος εἰς ὄχλησιν ἐδημήθη, τῷ καὶ θεότερον αὐτοῖς ἐν ἱερουσίᾳ πεθεῖναι τὰς κατασκευὰς τῷ ἀγαλμάτων. τὸν δὲ ζόπον αὐτὸ θεραπευσαμένου

titudinis tumultu, plerique iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaueruntque sui officij, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerunt contempto periculo, sicásque vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam patatus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperante nec ipsum regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergô in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingressuro apperit. is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatẽ ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo pòst delator eorum inuisus omnibus, à quibusdam interfectus frustatim concisus est & obiectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à consciis quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiã tumul-

A τὸ πλῆθος, καὶ τὴ ὁρμὴν ἣν ἐπεπόνθεσαν ἐξ ὀργῆς ἀχθέντος, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλῆσθαι, καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔπηνές δ' αὐτῶν, ἐπάθμου τῷ δυσφορίᾳ τὸ οὐκ ἐξ ἔθους βλάπτειν δόμάτων, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων πλεμφοι ἀρχὴν κακῶν. ὅσον ὑπ' ὠμότητος ἔπασχον ὑπὸ κινδυνεύσας μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ἐξαλλαττόμενος αὐτοῖς τὰ πολίτειας, θεωρᾶν ἠρέσθην πρὸς βίαν ἐπισπάσοντα τὰ μὴ δ' ἔθους ὄντα, καὶ λύσῳ μὴν βασιλέα, τῷ δ' ἔρξω πολέμιον φανέσθαι τῷ παντὸς ἔθνους. B ἐκ ὧν τάτε συνωμοσάμενοι πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι καὶ τὸν πολιτῶν ἄνδρες, καὶ ξιφίδια τῶν ἱματίων ὑπολαβόντες. ἦν δ' αὐτῶν δ' ἀναξιοπάθημα ὧν ἤκουσαν καὶ τὸν διεφθορέναι τὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς συναμυσμένος, οὐχ ὡς συμπερῆσαί τι καὶ λίαν εἰς τὴν ὑπομονὴν ἱκανὸς, ἀλλ' ὡς ἑτοίμῳ καταπιθεὶς αὐτὸν παθεῖν εἴ τι περὶ κεῖνον συμβαίη δυσχερές. ὡς δ' μὲν μᾶλλον τὸν ὁρμὴν τοῖς ὑπερφρονοῦσι δι' αὐτὸν ἡδυπάθειαν. ταῦτα γνόντες δεῖν συνθέμενοι C μεζόνεις τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲν ὑδ' αὐτὸν πρόδηλον διαφθορεῖσθαι τοσαυτάκτων δ' ἀφανοῦς, πολλοὺς δ' εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν ἐκείνους, τὸν δεῖ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενοι. καὶ τῶν αὐτοὺς ἀρκέσειν εἰ καὶ θνήσκοιεν, εἰς σῶσαι δὲ ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, ἐκ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἐκείνοι μὲν θεοκατασκεύτες, δεῖν τοιαύτας ἦσαν θεσθτομίας. εἷς δ' τὸν ἐφ' ἡρόδε πολυπραγμοσύνῃ καὶ διαγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένου D ἐξαίφνης ὅλων τὸν βλέποντα, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατειλεύσειν. ὁ δ' οὐ γὰρ εἰκὸς ἐκεῖνον ὠνθῆναι τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορᾶν ὁ συνιόντι ἐξάγειν τῷ πλειόνων αὐτῷ, καὶ τὰς παραχὰς τὰς δεῖ τοῖς καθίστασι γινομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς αἰτίοις ἐκάλει. παρεστηκότων δ' αὐτοῖς τῷ ὑπηρετῶν αὐτόφωρα λαμβανόμενοι, τὸ μὲν εἰς οὐκ ἀδιαφόρως ἤλεσαν, ἐπακόσμησαν δὲ τῶν αἰσχίστοις κατασφαγεῖ τίνος. E τῷ μηδὲν ὑφεσιν τῷ φρονήματος. οὐ γὰρ ἐστρεβλοῦντες οὐδ' ἀρνουμένοις τῶν ἐξίφη, ἀλλ' ὁμολογοῦσι πρὸς τὸν ἐξίφη. ὁμολογήσαντες δὲ καλὰς καὶ σεμνὰ δυσεβείᾳ τῶν συνωμοσίαν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι, πάρδος μὲν οὐδενὸς, οὐδ' οἰκείων εἶναι παίδων, τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ τῷ κοινῶν ἐθῶν, ὃ καὶ πᾶσι φυλάττειν ἢ θνήσκειν θεῖ αὐτὸν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ θεραπείᾳ τῆς βλβουλῆς ὑπαφρασασάμενοι, θεῖναι F τάντων αὐτοῖς τῷ βασιλικῶν ἤρχοντο, καὶ πᾶσαν αἰκίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν παῦτα ὑλωύσαντα κατὰ μίσος ἀρπασάμενοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον. ἀλλὰ καὶ μελὶ διελόντες, θεῷ ὕσαν κυσίν. ἐκ ἐφ' τὸ δὲ πάλλοις τῷ πολιτῷ τὰ γινόμενα, καὶ κατειλεύσειν οὐδὲ εἷς, ἕως ἔρρουν ἡρόδου παχεῖαν καὶ φιλόνεικον πεπομένου τὴν ὄρεξιν, ἐκδικασαι διδύσας γυναῖκας τινὰς ὁμολόγησαν ἐ θεραπεύειν εἶδον. καὶ τὸν μὲν ἐκφρονοῦντα, ἐχθίστη κακοποιεῖ τὸν θεραπεύειν αὐτὸν ἐκεῖνον· ὁ δ' θάμενος τῷ πλήθους καὶ τὸ δ' ἐκ τῷ νόμων πίστεως ἀκατάπαυστον, οὐ ῥᾴδιον ἐποίῃ τὸν ἡρόδην, εἰμὴ μὴ πλέονες ἐπαναλείας κρατεῖν. καὶ δέγνω παίσειν θεῖ πληθῦν, ὡς μὴ νεωτερεῖζόντων, φανερὸν ἡγεῖσθαι τῶν δεῖσαν. ἐξαγομένους οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς δὲ ἡ θεατῶν, τῷ δ' ἱερῷ τῇ θεῖ τὸ φρούριον ὀχυρώτατον τὸ καλούμενον Αντωνίαν τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτῷ, τρίτον καὶ τῷ λοιπῷ σωμάτων ἐνίσπουν ὑπερίσχυσεν, κελεύσας μὲν αὐτὸν σεβασὴν, οἰόμενος ἢ κῇ δ' χώρας οὐδὲν ἧττον ἰσχυρότατον τὸν τόπον, ἀπέχοντα μὲν ἱεροσολύμων μικρὸν ὁδὸν ἡμέρας, δέχεσθαι δ' ὄντα καὶ

κοινὸν

κοινὸν ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει γινομένοις. παρ' ἣν ἔθνει παντὶ φεύγειν ἐνομοθέτησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον Στράτωνος πύργον, καισάρειαν δ' ὕστερον αὐτὴν μετονομάσθην. οὕτω τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῷ ὀνομαστοτάτῳ ἱππέων ἐπιλεξάμενος, καὶ αὐτὸν ἀποκληρώσας, χωρίον συνέκτησεν ἐπί τε τῇ γαλιλαίᾳ γαβάλα καλούμενον. καὶ τῇ περαίᾳ τὸν ἐδωμοῦντην. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἀσφαλείας ἕξ- A
δρείσατο, καὶ ἐξαλαμβάνων φυλακῆς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἥκιστα μὲν ἀπ' ἐξουσίας, εἰς πᾶς παρεγγὺς φοβηθείη, αἷς καὶ μεταξὺ κινήσεσιν ἐγχωρίοις συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δὲ μηδ' οἱ ἀδιακινήτως, ἐφεστηκότων ἀεὶ πάνυ πλησίον οἳ καὶ γυμνάσειεν καὶ κωλύειν ἐδύναντο. τότε δὲ τὸν σαμάρειαν ὡρμημένῳ τειχίζειν, πολλοὺς μὲν τῶν συμμαχησάντων κατὰ τοὺς πολέμους, πολλοὺς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν B
ἐπιπόνως, ὑπό τε φιλοτιμίας τοῦ νέον ἐγείρειν, καὶ ἅμα τὸ φρούριον οὐκ ἐν ταῖς ἐπιπολαίοις οὖσαν, καὶ μᾶλλον ὅπως πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ἐπιτηδεύσειν. τὸν τε περιτοιχίαν ὑπήλλαττε, σεβαστὴν καλῶν, καὶ τῆς χώρας ἀρίστην οὖσαν τὸν πλησίον, καταμίσγειν τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπὶ δυοῖν ἐν ἀδιαφορίᾳ συνιόντας οἰκεῖν. καὶ τείχει κατὰ τὸν πόλιν ἐκβαλεῖν, τότε τῷ χωρίῳ περιστάντες εἰς ἐρυμνότητα κατασκευάζόμενον, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ C
πρῶτον, ἀλλ' ὅστε μηδὲν ἀποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων ἐξαλαμβάνων. σταδίοι γὰρ ἦσαν κ'. ἐντὸς δὲ καὶ κατὰ μέσον, ξυστὸν ἡμισταδιαῖον τέμενος ἀπέκλεισε, παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγάθει, καὶ κάλλει τῷ ἐλλογιμωτάτων ἥγαρεν, ὥστε τοῖς κατὰ μέρος ἔτι τούτων ἐπιφέρειν κοσμεῖν τὸν πόλιν. τὸ ἰδρυθὲν ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὄρος, καὶ τῇ D
τῆς ἀποβόλων ἐρυμνότητι φεύγειν αὐτὸ πειρώμενος ὑπὸ τῇ εὐεξίᾳ. τὸ δ' ὄφελος, ὡς ἐν ὀλίγῳ τὸ φιλοκαλεῖν, μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ κατ' τὴν Ἰουδαίαν γενομένου.

ΚΑτὰ δὲ τὸν μὲν ἐνιαυτὸν ἔτι ὄντα τῆς πρώτης βασιλείας, πάσῃ μείζονα ἡ χώρα ἐπέβαλεν. εἶτ' ἐπ' ἔτη δύο μετὰ τοῦτον, ἡ γῆ καθ' ὅλου ἀπαντήσαντος τοῦ κακοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ ἀφορίαις ἐνόσησε. καὶ ἀπὸ τοῦ τοιούτου ἄκαρπος ἡ γῆ, μηδ' ὅσοις κατ' αὐτὴν ἔθος ἦν αὐξανόμενα φέρουσα. ἔπειτα E
καὶ τῆς λοιμῆς καὶ τῶν σπερμάτων ἐπὶ σπάνιον ἐξαλλαττομένης, τόσου τοῦ σπόρου καὶ παντὸς ἤδη λοιμικὸν ἐκφέρειν ἀδύνατα ἀτρεφοδαιζομένων αὐτοῖς τῆς κακίας. τότε γὰρ ἀπορεῖσθαι θεραπείας καὶ ἐφόδου, ἐπὶ τέλος εἰς πλέον ἀξιοπενθήτου ἐρημοῦσθαι τὸν λοιμώδη νόσον, ἤτε φθορᾷ τῶν οὕτως ἀπολλυμένων, ἀφορήτου καὶ τοὺς περιόντας δυσθυμίας, ἐπὶ προσφορᾷ ταῖς ἀπορίαις ἐξ ὀλιγωρίας οὐκ ἐῶ. φθαρέντων γε μὴν F
τῶν ἐν ἔτεσι καρπῶν, καὶ τῶν ὅσοι περίεργοι ἀπέκλυσαν διαπαντὸς ἐλπίδα χρηστὴν ὑπολείπεσθαι, μᾶλλον ἢ καὶ προσδοκίαν ὀλιγοστοῦ τοῦ κακοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς μὲν οὐδὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι δὲ τῶν περιόντων τὰ σπέρματα, μηδ' ὅπως κτίσεως ἀ γῆς. ἔτι αὐλίκη, πολλὰ ὄφελος τοῖς χρείας ἐπαναγκάζ. καὶ τοῖς ἀπορείας ὑπ ἐλάττους ἦν συνέβαινον αὐτοῦ τῷ ἔτει-

tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsareā appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo, sorte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Perea. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, ademptā est vulgo leuissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recèns ortos cōpescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatē rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim xx. stadiorum circuitus. in eius meditullio fanum sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Cap. XII.

De fame quæ in terram Iudæam incubuit.

EOdem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant tunc temporū viciſſitudines. Primùm siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerūt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientib. etiam superstites per desperationē curam suorum relinquebant, nō profuturā in tantis rerū difficultatibus. itaq; absumptis veteribus frugibus, & nullis in earū vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant,

dum fraudatur agrorum reditibus, abſumpta in ędificationem vrbium vetere pecunia: adcóque omnia variis malis vaſtabantur, vt vix eſſet cui ſuccurri poſſet. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod ferè ſoleat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos eſt regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, ſed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum neceſſarias venderent, eadem preſſi inopia, nec pecuniarum tantum ſupereſſet, quãtum poſſet omnibus ſufficere. attamen videns opus eſſe vt omnes ad ferendam opem conſilia conferrent, quicquid erat in regia ſupellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vaſis ad vſum neceſſariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum quam tum Petronius obtinebat pro Cæſare. is licèt obrutus multitudine ob talem neceſſitatem ad ſe confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & ſeruatos cupiebat eius ſubditos, præ aliis eis conceſſit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis ſalutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto fruméto, & approbata populo ſua diligentia, nõ ſolùm mutauit auerſorum à ſe animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui ſibiipſis frumentum quærere non poterant, diuiſit omnibus accuratiſſimè diſpenſans. Deinde quia multi erant qui propter ſenium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis piſtoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduerſus hyemis aſperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia veſtium abſumptis pecoribus, & lanis aliisque tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic neceſſitati proſpectum eſt, propinquis quoque Syrorum vrbibus ſolicitudinem impendit, diſtributis ad ſementem faciendam frugibus. quod ſanè & ipſi fuit commodũ, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta ſupperetent. & quamprimùm ſegetes meſſi maturæ factæ ſunt, ad L M. hominum quos ipſe aluerat dimiſit per agros: atqua ita res penè perditas reſtituit ſua diligentia, non mediocriter ſubleuatis etiam finitimis qui eiſdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nõ pro ipſius dignitate adiuuerit: ſed & caſtella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numeroſiore familia, ad illum confugientes neceſſitati inueniebant remediũ: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum inſumpſerat, reperta ſint frumenti cororũ x. millia. corus autem capit x. medimnos Atticos. intra regni verò ſui pomœria LXXX. millia cororũ expenſa ſunt. quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia, tantum apud Iudæos valuit omnium ſermone celebrata, vt poſitis odiis quicquid hactenus vel adminiſtrando regno, vel tranſgrediendis patriis ritibus peccauerat, li-

A λει, τῷ τ φόρων οις ἐλάμβανεν ὑπὸ τ γῆς ἀφηρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπισκυάζειν, ἵνα τ οὐδὲν ὅτι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, πρὸς κατηλφότας τὸ κακοῦ, κ μῖσος εἰς αὐτ ἐκ τῷ ἀρχομένων. τὸ γὰρ οὐκ εὖ πρᾶττ, φιλαίτιον ἀεὶ τ τ πραγμάτων. ἐν τοῖτοις διενοῆτο βοηθεῖν τῷ καιρῷ, χαλεπὸν δ' ἦν, οὔτε τῷ πλησίον ἐχόντων ὑποδιδόναι σῖτα, τῷ μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων τε οὐκ ὄντων εἰ καὶ δυνατὸν ἦν ἱκανὸν B ὅτι πολλοῖς διαρκέσαι. καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὸ βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸ συνέκοψεν ἀργυρίου κ χρυσίου, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ὑπομελείας, μήτ' εἴπ τέχνη τίμιον ἦν, πόνου φεισάμενος. ἐπεμπε δ' ἐπ' αἰγύπτου τὰ χρήματα, πρᾶγμα τῷ ἀρχῷ ὑπὸ καίσαρος εἰληφότος. ἦδη οὐκ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν καταφυγόντων δι' τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδιᾷ τε C φίλος ὢν ἠρῴδη, καὶ δεδομένα ἔθελων τοῖς ὑπ' αὐτὸν, ὡρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δὲ κατὰ τῷ ὠνῷ καὶ τὸν ἔκπλουν συνήργησεν, ὡς μέγα μέρος ἡ τὸ πᾶν ἡγεῖσθαι ταύτης τ βοηθείας. ὁ γὰρ ἡρῴδης τούτων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῇ τῷ ἐπιμελείαν τῷ αὐτῷ ποιεῖσθαι, οὐ μόνον αὐτομετέστησε τὰς γνώμας τῶν πέριξ χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστου ἐποίησατο τῷ δηδ εἶχεν τῆς D δυνάμεως, καὶ τῆς ἡγεμονίας. ὡς τοίνυν μὴ γὰρ ἔσοις οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν τὰς ζοφὰς ἐκποιεῖν, σεσιμε τὸ αὐτοῦ τῷ ἐκταξιν ἀκριβεστάτῳ ποιούμενος. ἅπαντα πολλῶν ὄντων οἳ κῦ χῆρας ἢ τὰ ἡγεμονεύουσαι ἄλλῳ ἀσθένειαν οὐκ ἱκανὰς εἶχον αὐτοῖς διασπάζειν τὰ σῖτα, ἡγεμόνας καταστήσας ἀρτοποιοὺς, καὶ παρέχων ἐτίμως ζοφάς. ἐπιμελείαν δὲ καὶ τῶ μὴ δι' χειμῶνας μὴ κινδύνων αὐτοὺς, ἐποιήσατο, συγκατειληφὼς καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφθαρμένων κ παντάπασιν ἐξαναλωθέντων τῷ βοσκημάτων, ὡς οὔτε ἐρίων ἔθ' ἕξειν, οὔτε τῷ ἄλλων σπασμάτων. ἐκποιεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τούτων, ταῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπιβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, αὐτίκμητα τοῖς ἐν συείᾳ διδοὺς. καὶ τέτ' ὤνησεν οὐχ ἧττον αὐτῷ, δι' ὃς τε χυδαίσης εἰς διαφορὰν τῆς E χρείας, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ παρὰ τὰς τροφὰς ἡμέρας. τὸ δὲ σύμπαν ἀμητῶ παρὰ τῷ γλῶ ὑπαφανέντος, οὐκ ἔλαττον ἢ ἐμυριάδας αἰθεροπων, οἷς αὐτὸς ἔθρεψεν εἰς τὸν χρόνον διέπεμψε, καὶ τούτῳ τῷ ζέπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τῶν βασιλείων, ὑπὸ πάσης αὐουδῆς ἀναλαβὼν, οὐχ ἥκιστα καὶ τοὺς πέριξ ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούρισεν. οὐ γὰρ ἐᾶν ὅς τις ὑπὸ χρείας ἑτυχὼν, ἀπολείφθη μὴ βοήθειαν δρᾶσαι κῦ τῶν ἀξίων. ἀλλὰ καὶ δῆμοι κ πόλεις, καὶ τῷ ἰδιωτῷ ὅσοις ἀπορία δι' τὸ πλειόνων περιστᾶσαν συμπτύχαιεν, ἐπ' αὐτὸν καταφυγόντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε ἡγεῖσθαι λογιζομένους, τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δεδόντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δὲ κόρος δ' ὑπατικὸς μεδίμνους ἀττικοὺς ί. τοὺς δ' εἰς αὐτῶν τῶν βασιλείων περὶ ὀκτάκις μυρίους. ταύτῶν δὲ αὐτὸ τῶν ἐπιμελείαν καὶ τῶν τῆς χά-

εἰτος δ' καιρίαν, ἅτος ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχῦσαν συνίδη, κ δι' βοηθῆναι τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ μὲν πάλαι μίσει κινηθέντα δι' τὸ πρὸς ἑκατέρους ἔθνος τῷ ἐθῶν κ τ βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι τ παντὸς ἔθνους,

αὐτικα-

ἀπιμεταλλαγμα ᾖ φαίνεσθαι, τὴν ἐν τῇ δυσθεσίᾳ τῆς δόξης τῶν φιλοτιμίαν, δυκλεᾶ ἢ κἀκ τοῦδε τὴν ἔξωθεν ἢν. καὶ δοκεῖ τὰ δυσχερῆ συμβῆναι μὲν αὐτῷ μείζω λόγῳ, καὶ πολιτικῇ ἢ τὴν βασιλείαν, οὐχ ἥκιστα πρὸς εὐδοξίαν ὠφελῆσαι τὸ δὲ ἐν τῇ ἀπορίας μεγαλόψυχον καὶ δόξαν ὅσην δι' ἀνυμίδυος, αὐτιμετέσησε τοὺς ὄχλους, ὡς ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν οὐχ οἷον ἦν πρίν τὴν παλαι γεγονυῖαν, ἀλλ' οἷον ἦν μετὰ τῆς χρείας ὑπομένουσαν. πρὸς δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἐπεμψε μισθοφόρους φ' ὑπλέκτους τῆ σωματοφυλάκων. οὓς γάλλος αἴλιος πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἦγεν, εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γενομένους. πάλιν οὖν αὐτῷ τὴν πρεσβυτέρων πρὸς ὑπόδοσιν δ' ἀνομῶν βασίλειον ἐξῳκοδόμησε τὴν ἄνω πόλιν, ὑπερμεγέθεις οἴκους ἐπιφανεῖς καὶ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεστάτῳ χρυσῷ καὶ λίθων καὶ κατακλισμάτων, ὡς ἕκαστον αὐτῶν κλισίας μὲν ἔχειν παμπόλλους ἀνδρας ἱκανὰς δέχεσθαι, καὶ μέχρι καὶ τὰς περιστερίας, ἡ μὲν γὰρ καίσαρος, ἡ δὲ ἀγρίππα ἐκέκλητο. περιελάμβανε δὲ καὶ γάμου αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ὑπεθυμίας, μνηστὴν τὴν τοῦ οἰκείαν ἡδονὴν ζῆν, ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ δ' αὐτῷ τῶν γάμων ἐγένετο τοιάδε. σίμων ἦν ἱεροσολυμίτης, υἱὸς βοήθου τινὸς, ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ὢν τοῖς γνωρίμοις. εἶχε δ' θυγατέρα καλλίστην τῶν τότε νομιζομένων. ὅθεν ἦν λόγος οὐδὲ τοῖς ἱεροσολυμίταις περὶ αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀκοῆς κακινῆσαι τὴν ἡρῴδην συνέβαινεν. ὡς δ' μὴ θυασάμενον ἐπὶ παιδὸς ἐξέπληττεν ὥρα, τὸ μὲν ἀπ' ἐξουσίας χρώμενος ἅπαντα ἀπεδοκίμαζεν, ὑπὸ δ' ὧν ὅπερ ἦν, εἰς βίαν ἐτρέπετο ἁρπάσαι. βουλευσάμενος δ' ὅπως γάμου τῆς κόρης λαβεῖν. καὶ τοῦ σίμωνος ἐντὸς ἀδοξότερα μὲν ἢ πρὸς οἰκότητα, μείζονος δ' ἢ καταφρονεῖσθαι, τὸ δυσκινέστερον τρόπον μετιὼν τοῦ θυμίου, καὶ ξένων αὐτοῦ καὶ τιμιωτέρους ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ἰησοῦν τοῦ φάβητος, ἀφαιρεῖ τὴν ἀρχιερωσύνην, σίμωνα δ' καθίστησιν ὑπὸ τοῦ πιπῆς, καὶ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν συνάπτει. πολεμοῦσι δ' αὐτῷ τοῦ γάμου, προσκατασκευάσας φρούριον ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐν οἷς εἶπα ἰουδαίοις, ὅτε τὴν ἀρχὴν ἐκπεσόντες αὐτίγονος ὑπὸ τῆς πομπηίου ἦν. τὸ δ' τὸ φρούριον ἀπέχει μὲν ἱεροσολύμων περὶ ξ' σταδίους, φύσει δ' ὀχυρόν, καὶ πρὸς κατασκευὴν ὑπερβολὴν ἐπίστασθαι. ἔστι γὰρ εἰς ὑπεικὴς κολωνὸς, εἰς ὕψος αἰτίων χειροποίητον, ὡς ἐν μασσείᾳ τῷ περιφορᾶν. διείληπται δ' κυκλοτρέσι πύργοις, ὀρθίαν ἔχων ἀνοδον, ξεστῆς λαθμίσιν ἐξῳκοδομημένοις εἰς σ'. ἐντὸς δ' αὐτῷ καταγωγαὶ βασίλειοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ καὶ κόσμον πεποιημένοις. περὶ δὲ τὴν βάσιν τοῦ λόφου, διατείνει κατασκευῆς ἀξιοθεάτου, τάπη ἄλλα καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῷ ὑδάτων, οὐ γὰρ ἔδει ὁ τόπος ἔχειν, ἐκ μακροῦ δὲ καὶ ἐξ πλειόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ δ' ὑπαίθρια περιῳκοδόμηται, πόλεως οὐδὲ μιᾶς ἐλάσσω, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης οἰκήσεως. πάντων δὲ αὐτῷ περικεχωρηκότων εἰς δίον ὧν ἠλπίκει, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ παραχὰς οὐδὲ ὁποσιοῦν δ' ὑποψίας εἶχεν, ἑκατέρωθεν ὑπηκόους ὄντας κατασκευασάμενος, φόβῳ μὲν ὧν ἀνοίγπτος εἰς τὰς πομπείας, τὴν ὑπεμένειαν ᾖ μεγαλόψυχος ἐν ταῖς περιστείαις δ' εἴσκετο. περιβάλλετο δὲ τῷ ἀσφάλειαν, ὥσπερ ὑπερέσμα αὐτῷ, καὶ τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος. πόλεσι μὲν γὰρ ἀμείλῃ δίξιος

benter obliuiſcerentur, bene compenſatum putantes eius liberalitate, qua vſi ſunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen regis illuſtratum ſit, & quantum damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis neceſſitatibus tantam oſtendiſſet magnanimitatem, omnes non qualis antè fuiſſet reputabant, ſed qualem tum recèns experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos è ſuo ſatellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, corúmque ſæpe forti opera vſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori vrbis parte ædificauit, extructis ædibus ampliſſimis, exornatisque auro & marmoribus & ſubſellijs, vt magnum virorum numerum poſſent capere: domibus etiam pro cuiuſque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæſaris, Agrippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem nouarum nuptiarum fuit hęc. Erat inter Hieroſolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebátque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi ſermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus eſt, deinde conſpectæ amore captus noluit vti ſua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluítque in legitimum thorum puellam introducere. Cúmque Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quo cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id quod æquius viſum eſt elegit, vt videlicet honoris acceſſione eum ornaret. mox igitur Ieſu Phabetis filio pontificatum abrogat. & ſucceſſorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis nouum caſtellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem à Hieroſolymis circiter LX. ſtadiis, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim eſt leniter accliuis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtque diſtinctus teretibus turribus: aſcenſu arduo, qui per CC. gradus lapideos ſcanditur. intus autem diuerſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno ſumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificiis referta eſt ad iuſtæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſſimum modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum quę nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis neceſſitatibus: cōmuniebátq; ſe accuratiſſimè, quaſi incolumitas ſua pertineret etiá ad rempublicā. Ciuitatibus ſe cōmẽ

A

B

C

XII.

D

E

F

G

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quòd innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est vt cùm apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiúmque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, vt multum à patriis institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit, & templa extruit, licèt non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostras statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cęsarem Romanósque tanto magis sibi deuinciés, quòd in eorum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

καὶ φιλανθρώπως, καὶ τοὺς δυνάστας ἐθεράπευεν ἐν δὲ κομιδαῖς, ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζους τὰς χαρίτας ἐμποιῶν ᾗ τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν δωρεπῶς ἔχων. ὡς δ' αὐτῷ πάντα ἀεὶ πάντων αὐξομένοις πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωροῦντων. ὑπὸ δὴ καὶ εἰς τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τῆς θεραπείας, ᾗ ἐθεράπευε κομίσασα καὶ ῥωμαίων τοὺς πλείσους δυναμένους, ἐκβαίνειν τῶν πατρίων ἠναγκάζετο, καὶ πολλὰ τῶν νομίμων ὑφαρπάζειν, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας ᾗ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τῶν ἰουδαίων. οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνέσχοντο τῆς τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα ᾗ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ζῆν τρόπον. τῷ δ' ἔξω χώραν καὶ τὰς πόλεις οὕτως κατεσκεύαζεν. ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ὑπ' ἐντολῆς καὶ πρὸς ἀναγκαίων ταῦτα ποιεῖν. καίσαρι δὲ καὶ ῥωμαίοις, τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τῆς ἐκείνων πιθῆς ἐσχαζόμενος. αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτὰ σχαζόμενος, ἢ ᾗ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχῆς τοῖς αὖθις ὑπολείπεσθαι. ὅθεν καὶ πρὸς τὰς ὑπερκειμένας τῶν πόλεων ἐκεκίνητο, καὶ πλείστας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

CAP. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgo quum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratissimè, tã regiis palatiis, quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eo quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas, quòd Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunque naues mercibus onustæ, in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquagenta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximè & pulcherrimè nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi cáusa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

πάντα λιμένα, ἀφίησι δὲ τοῖς ἑλοῦσιν ἥδιστος.

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑλλίστων δὲ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ἁρμοδιώτατον ἐξελέξατο πόλιν, ἣ πάλαι στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος, τῇ τε ἀσφαλείᾳ μεγαλοπρεπῶς ἐπιβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν αἰσίας ἅπασαν οὐ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λιθικῆς πέτρας, ᾗ κόσμων βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις, καὶ διαίταις πολιτικαῖς. τὸ δὲ μέγιστον καὶ πλείστην ἐργασίαν ἀναλῶσαν, ἀκλύστῳ λιμένι, μεγέθους μὲν καὶ τὸν πειραιᾶ, καταγωγὰς δ' ἔσω ἔχοντι καὶ δι' ἑστρίας ὑφόρμους, τῇ δομήσει ἀφέλκυστον ὅτι μηδὲν ἐκ τοῦ τόπου τῷ ἁρμοδιότητα δ' μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις καὶ πολλαῖς ἐξετελειώθη ταῖς δαπάναις. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, κατὰ τὸν εἰς αἴγυπτον ἀνάπλουν, ἰόπασης μεταξὺ καὶ δωρῶν. πολισμάτια ταῦτ' ἐστὶ σμάλια, δύσορμα διὰ τὰς κατὰ λίβα προσβολὰς, αἳ τὰς ἐκ τοῦ πόντου θῖνας, ὅτι τῷ νότῳ σύρουσαι, καταγωγὰ οὐ μετρίχον διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύραις. τοῦτο τε δυνατὸν τῆς χώρας διορθούμενος, καὶ προσγράψας τὸν κύκλον τῷ λιμένι ἐφ' ὅσον ἱκανὸς αὐτάρκης πρὸς τὴν χάρσιν μεγάλοις σώλοις ἐνορμεῖσθαι, λίθους ὑπερμεγέθεις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσι, οἵ πλείους ἦσαν τῶν ποδῶν ἥσαν τὸ μῆκος, καὶ πλάτος οὐκ ἔλαττον ε ἡ, τὸ βάθος δὲ θ'. τούτων οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους. ἡ δὲ ἐνδόμησις ὅσην ἐνεβάλετο τῆς θαλάττης σ' πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ προβέβλητο πρὸς κυμαγωγίας ὡς ἂν μάχεσθαι προκλώμενον ἐκεῖ τὸ κλύδωνα. προκυμάτια γοῦν ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ λοιπὸν, προσεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διαλαμπόμενον, ὧν ὁ μέγιστος δρούσου ὀνομάζεται πάνυ καλὸν πρόσημα, τιμῶν προσηγορίαν εἰλήφως ἀπὸ δρούσου τοῦ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. φαλίδες δὲ ἐντὸς πολλῷ σωρηδὸν κατηγμέναι τοῖς ναυτίλοις. τὸ δὲ πρὸς αὐτῷ ἀνάβασις πλατεῖ κύκλῳ προεστεφάνωκε τὸν ὁ δὲ εἴσπλους, καὶ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορρᾶ, ὃς αἰ-

ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἀθεμιτότατος. βάσις δὲ τοῦ ἀμφιβόλου παντὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλέουσιν, πύργος ἀφειλκυσμένος ὅτι πολὺ τοῦ ῥοώδους αἰτέχων. κίονες δὲ δύο λίθοι μεγάλοι, καθ' ἑκάτερα πύργου μείζους, ὀρθοὶ δὲ καὶ συνεζευγμένοι. ἀφεικται δὲ κύκλῳ λιμένα, λιθοτάτοις λίθοις κατασκευῇ, συνεχεῖς οἰκήσεις, κατὰ τὸ μέσον κολωνὸς τις ἐφ' οὗ νεὼς καίσαρος ἄποπτος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, ῥώμης, τὸ δὲ, καίσαρος, ἥτις πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς τῆς ὕλης καὶ κατασκευῆς τυγχανεῖα. τὰ δ' ἐπ' αὐτῷ ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι, θεαμάτειαν οὐκ ἐλάττω τῆς ὑπερκοσμημένων ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν θάλατταν. μία δὲ ἐξαίρουσα πάσας ὑπέζωκεν, ὡς τοὺς τε ὄμβρους ὑδάτων καὶ τὸ λύματα τῆς οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τόν τε θάλατταν ὅταν ἔξωθεν ὀπτήσηται διαῤῥεῖν, καὶ τὸν σύμπασαν ὑποπλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτὴν καὶ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ τῷ λιμένι ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πολλὴν ὄψιν εὐθέσπιον διδοῦσαν θαλάσσης δι' ὅλου, καὶ κείμενον ἐπιτηδείως, ὑποπεσεῖν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, οὕτως ἐξετελέσθη δωδεκαετῇ χρόνῳ, καὶ ταῖς ἐργασίαις οὐκ ἐγκαμόντος καὶ ταῖς δαπάναις ἐπαρκέσαντος τοῦ βασιλέως. ὅτι τοιούτοις δὲ ὢν καὶ τῆς σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς ῥώμην ἀλείξασθαι καὶ ἀριστοβουλεῦσαι σωτηδξομένους καίσαρι. τούτοις αἰεὶ θοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ πολλίωνος οἶκος, ἀνδρὸς τῷ μάλιστα συνδιατρίβοντι τῷ πρεσβύτου φιλίαν, ἐφεῖτο δὲ καὶ τοῖς καίσαρος κατάγεσθαι. καὶ δὴ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν ἐξόδῃ τῷ βασιλείᾳ ὅτῳ βούλεται βεβαιοῦν τῷ ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ἔπι τὸν τε τείχους καὶ βαταναίας καὶ ἀβρανίτην. ἔδωκε δὲ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ζημιούμενός τις ἐμεμέμφετο τὸν οἶκον τοῦ λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς ἐξόδους οὐκ ἦρκει. λῃστήρια δὲ ἔχων ἐν τῷ τραχῶνι, πλείω τῶν ἐξόδων ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ὑποπτοίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἳ τὰ δαμασκηνῶν ἐληίζοντο. καὶ ζημιούμενος οὐτ' εἴργε, καὶ αὐτοὺς τῆς ἀφελείας ἐκοινώνει. καπεὶ δὲ πάχοντες οἱ πλησιόχωροι, οὐ μόνον κατεῖδον τοῦ ἠλεημονοῦντος, καὶ χρᾶσθαι ἠξίουν καίσαρι τῷ ζημιοδόξου τῶν ἀδικίας. καίσαρ δὲ, αἰνεσθέντων τούτων, ἀπέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τῶν δὲ χώραν ἐξόδῳ προσνέμειν, ὡς δι' ἐκείνου, μηκέτ' ἂν ὀχληρὸν τῷ περὶ τὸν τραχῶνα ζημιουμένοις τοῖς πλησίον. οὐδὲ γὰρ ῥᾴδιον ἦν ὅπῃ χῶν αὐτοὺς, ἐν ἕδρᾳ τὸ λῃστεύειν πεποιημένους, καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. οὔτε γὰρ πόλις αὐτοῖς, οὔτε κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τὰς γῆς καὶ ἀπήλαια, καὶ κοινὴ μὲν τῶν βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχάνηνται δὲ καὶ συναγωγὰς ὑδάτων καὶ θησαυροὺς σπουδαίους ποιῶν, καὶ δυνάστας πλεῖστον ἐξ ἀφανοῦς αὐτῶν ἐπιτυχεῖν. αἴτιον τῶν εὐόδους εἶναι καθ' ὅλα παρερχομένοις, τὰ δὲ ὅδον ἀπίστως μεγάλα, καὶ πρὸς δύρυχείαν ἐξειργασμένα, τὸ δ' ἐπὶ τὰς οἰκήσεις ἐδαφῶν οὐχ ὑφηλόν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαίθρου. πέτρα δὲ τὸ σύμπαν σκληρὰ καὶ δύσοδον, εἰμὴ τεθύρωται τῆς ἐξ οἰκήσεως. οὐδὲ γὰρ αὐτὰς κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας ἐξελίττονται, τούτοις ἐπῳδὴ τῷ εἰς τοὺς πλησίον

A ventorum ſereniſſimum. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum fluctibus: à dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longè conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, alteB ra Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vbi tam materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies faciliùs in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Extruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere amphitheatrum capaciſſiC mum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: erátque eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamē etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, feciſtque HeD rodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filiis quemcunque vellet hæredem regni deſignaret, aucto prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa. Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexaE ti propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum F refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi periti poſſent fatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quę non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cesare. eum quòd esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cùm salutasset, in Iudæam reuersus est. Cæterùm Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de causa, vt tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendentes de iure possessionis apud iudices pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimoseptimo demum eius regni anno Cæsar venit in Syriam: móxque Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se destiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabant, idque aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius erga suos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius, violatisque ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinẽ. & prima quidem die qua cõgressi sunt, facta est horum mẽtio, deinde verò interruptum est hoc negotiũ. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacientes necauerunt: atque ita cùm seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordiis ruptis sanguine multo per secessum profluente apud An-

κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καταλλήλων λῃστείας ζῆτος, ὡς μηδὲν ἀσφαλὲς ἐν τούτῳ λελῃφθαι. λαβὼν δὲ τὴν χάριν Ἡρῴδης παρὰ καίσαρος, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἀμφιείᾳ, πάσῃ τε πονηρουμένοις αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀδεῆ τὴν εἰρήνην παρέσχεν. ὁ δὲ Ζηνόδωρος ἀχθόμενος, φρᾶτον μὲν ὅτι τῆς τῶν ἐπαρχίας ἀφαιρέσῃ, μᾶλλον δὲ ἢ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν Ἡρῴδου μετειληφότος, ἀπῆλθεν εἰς Ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἀπρεπέστερος αἰσχρέφει. πέμπεται δὲ ἀγρίππας τὴν πρώτην ἐπὶ νίᾳ ὁδὸν χος καίσαρι. καὶ τούτῳ ὡδὲ μιτυλίνην χειμάζοντι συντυχὼν Ἡρῴδης, ὧν δὲ ἐς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνήθης, εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν ἀνασρέφει. γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορεῖν τοῦ Ἡρῴδου, καὶ τούτους ἐκεῖσε οὐδὲν λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε ἄραβες καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν Ἡρῴδου διεκεκίνηντο, καὶ σασιάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδόκουν δυναστείας. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀπογινώσκων ἤδη τὴν καθ' αὑτὸν, ἐφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐχενίαν αὐτοῖς ἀποδόσθαι τάλαντον πεντήκοντα. ταύτης ἐωνημένης τῇ δωρεᾷ καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθέντος, δημοσθένους, πολλάκις μὲν τὰς καταδρομὰς, καὶ τὰ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικηολογίαν ἰόντες. αἰσχυνόμενον δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τ σεβαστῆς, ἢ δυσμενεῖς ὄντας, ἐλπίζοντας ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντας, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς φρονοῦντες τὰ βίᾳ. ταῦτα ἐκ μακροῦ γινώσκων Ἡρῴδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δυσμενῶς, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ παρηγόρησε τὰς ἀρχὰς οὐκ ἀξίαν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι. ἤδη δ' αὐτῷ τῆς βασιλείας ιζ παρελθόντος ἔτους, καίσαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τὴν γάδαρα κατοικούντων οἱ πλείστοι, καταβοᾶν Ἡρῴδου, βαρὺν αὐτὴν ἐν τοῖς ὑπάτοις καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δ' ἀπεπέλπων, μάλιστα μὲν ἐγκειμένου καὶ διαβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου καὶ ὅρκους ὀμόντος, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀπελέσθαι μὲν τῆς Ἡρῴδου βασιλείας, φοβήσειν δὲ τῇ διοικήσει τὸν καίσαρα. τούτοις ἀπειθοῦντες οἱ γαδαρηνοὶ μικρὰν καταβολὴν ἐποιήσαντο, θεάσει τὸ μηδὲν τοῖς ὑπ' ἀγρίππα δεδομένοις ἐνδιδόντας ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφθείρειν Ἡρῴδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου. ἢ γὰρ εἴ τις ἄλλος ἐδόκει δυσδιάλυτος μὲν τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ τοῖς ἀλλοφύλοις ἁμαρτάδας ἀφιέναι. κατηγορεῖτο δὲ ὑβρεις, καὶ ἁρπαγὰς καὶ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν Ἡρῴδης ἀκατεργάστους ἑτοίμως εἰς τὴν ἀπολογίαν. ἐδέξατο δὲ καίσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς ταραχῆς τὸ πλῆθος μεταβαλὼν τῆς διανοίας. καὶ ἢ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν, οἱ δὲ τούτων ἐρέσθησαν λόγοι, ταῖς δ' ἑξῆς οὐκέτι προσῆλθε δέησις. οἱ γὰρ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε καίσαρος καὶ τῶν συνεδρίων, ἢ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐκδοθήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰτίας, οἱ μὲν ἀπόσφαττον αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψος ἀφίεσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες, ἑκουσίῳ διεφθείροντο. ταῦτα δὲ ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τῆς προπετείας καὶ ἁμαρτίας, σὺν δὲ μελήσας ὁ καίσαρ ἀπέλυε τὰς αἰτίας πρὸς ἡμᾶς. ὅπου μέγιστον δύτυχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγέντος αὐτῷ τοῦ ἀλάγνου, καὶ πολλοῦ καὶ τὴν ἀδηφαγίαν ὑποχωρουμένου αἵματος, ἐν αἰπο-

ἐν αὐτοχείρᾳ τῆς συρίας ἀπολείπει τὸν βίον. καῖσαρ δὲ καὶ τῷ τούτου μοίραν οὐκ ὀλίγην ἔσαν, ἡρῴδῃ δίδωσιν, ἣ μεταξὺ Φ ξάκωνος καὶ τῆς γαλιλαίας ἰῶ, ἀλάθαν καὶ παναάδα καὶ τῷ περιξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δὲ αὐτὸν καὶ τοῖς ὑπερπεύσι τῆς συρίας, ἀντιλάμψους μὴ τῆς ἐκείνῳ γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε συμβολον εἰς Φτο προῆλθεν δυτυχίας, ὥς τε δύο τούτων τῷ ῥωμαίων ἀρχῷ διεπόντων, τοσοῦτο δὲ τὸ μέγεθος ἔσαν, καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, κ῍ τῷ πρὸς αὐτὸν δύνοιαν, καῖσαρ μὲν ἀδύνα μετ' ἀγρίππαν ἡρῴδου προετίμησεν, ἀγρίππας δὲ μ῍ καίσαρα. τοσαύτης δὲ ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερόρᾳ ὅλα καίσαρος ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς ὑπονείμας ἐκ τῆς βασιλείας, τρόσοδον ῥ ταλάντων, ὡς εἰκὲ πάσχοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχῃ, καὶ μὴ τοὺς ἰοὺς αὐτῷ κρατεῖν. καίσαρα δὲ ὅτι θαλαττα προπέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ ζωοδώρου πρικαλλέστατον αὐτῷ ναὸν ἐλαίρει πέτρας λευκῆς, πλησίον Φ πανίου καλουμένου. ἀπέλαιον ἐν ὄρει περικαλλές ὄζιν, ὑπ' αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίσθημα, καὶ βάθος ἀπερρῳῶς ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον. καθύπερθεν δὲ ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ δὲ τὸ ἀπέλαιον ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ Φ ἰορδάνε ποταμοῦ. τοῦτον ἐπισημότατον ὄντα τὸν τόπον, καὶ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν οὐ ἀφιέρωσε καίσαρι. τότε καὶ τὸ τέτον μέρος ἀφῆκε τῷ φόρου τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, πρόφασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀκτώμενος ἔχοντας δυσμενῶς. κ῍ γὰ τῷ ἐξεργασίαν τῷ τοιούτων ὑπονοῦμάτων ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς δυσεβείας, καὶ μεταπτόντων τῷ ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον, κ῍ λόγος δὲ πάντων ἐγένετο παρεξιωμένων ἀεὶ κ῍ ταραττομένων. ὁ δὲ κ῍ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλῷ ὑπεμέλειαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς δυκαιρίας, ὑπατίων δὲ ἀεὶ γίνεσθαι πρὸς τοῖς πόνοις. ἰῶ δὲ ὅτε συνόδος ἐφειμένη τοῖς πρὸ τῷ πόλιν, ὅτε κοινωνία πρὸς πάτου καὶ ἁγίτης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα, καὶ χαλεπαὶ τῷ φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε καὶ φανερῶς καὶ λελησθότας, εἰς τὸ φρούριον ἀναγόμβοι τῷ ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείροντο. κἀν τῇ πόλει, κἀν ταῖς ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ ζοὺς συνιόντας εἰς ταυτὸν ὑπισκοπιοῦντες. ἤδη δέ φασιν ἐπ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούζου τὰ μέρεις, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου χῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς ζοὺς ὄχλους, καὶ πρόφασιν αὐτῷ ἰῶ ἔχουσιν οἱ πρὸ τῆς ἀρχῆς λαμβάνῃν. πρὸς μὲν οὖν πανταπασιν ἐξαυθαδιαζομένους, πρὸς τὸ μὴ συμπαραφύεσθαι τοῖς ὑπεναντίοις, πάντας ἐπέζευε πρὸς ζόπους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠξίου πρὸς τῷ πίστιν ὑπάγεσθαι, καὶ συνηνάγκασεν αὐτῷ ἑκόμενον τῷ δύνοιαν ἢ μὲν διαφυλάξειν ὑπὲρ τῷ ἀρχῷ ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοί, κ῍ θεραπείαν καὶ δίκην, εἰκὸν οἷς ἠξίου. τοὺς δὲ φρονήματος μεταποιουμένους καὶ δυσχεραίνοντας ὑπὲρ τῷ καταναγκάζεσθαι, παντὶ ζόπῳ σκοπὸν ἐποιεῖτο. συνεπείθει δὲ καὶ τοὺς περὶ πολλίωνα τὸν φαρισαῖον καὶ σαμέαν καὶ τῷ ἐκείνοις συνδιαζιβόντων πλείοσις ὁμνύειν. οἱ δ' οὔτε συνεχώρησαν, οὔθ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἀκολάθησαν, ἐξοπῆς δὲ τὸν πολλίωνα τυχόντες. ἀφέθησαν δ' αὐτοῖς καὶ ἀπάτης καὶ οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι. γένος δ' Φτ' ὑπὲρ ἁγίτην χρώμενον τῇ παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. πρὸς τέτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι. τοὺς δὲ ἐπιλοιπους ἀφ' οἵας αἰτίας τιμᾶ μεῖζον τι φέρουσιν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ κ῍ τῷ θνητὴν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον,

A Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem, sanè non contemnendam, donauit Herodi: quę sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Pancadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitque vt omnia ex eius sententia fierēt. Denique eò tum felicitatis prouectus est Herodes vt cùm in toto quàm latè patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini
B maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini: qua mutua beneuolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neque subiiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum construxit è marmore candido, pro-
C pe Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eique subiecta in immensum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo extructo in honorē Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidē vt post sterilitatem se reficerent, re autem ve-
D ra vt placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere: vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & iubens sua quemque agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appositísque etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrà facerent propositis. nam multi clā
E & propalàm abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibíque dabant supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscūque rei gratia, adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunque pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacra-
F mento obstringebat, iusiurandum exigens quòd nō discessuri essent à fide & officio. atq; ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Samcæque sectatoribus pleriſq;: quod cùm nō impetrasset, non tamen in eos vt in cæteros tales sæuit, Pollio-
G nis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de quibus alibi narraui prolixiùs.

nunc prætereundem non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cùm alias vitæ honeſtę & probatæ hominum teſtimonio, tum verò diuinitus etiam conceſſum habens donum fatidici ſpiritus. hic conſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitẽs. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu poſteriora eius permulcens verius quàm feriens, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verberum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſtitia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licèt alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret, Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante rege nũ decem annos duraturum ſit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit. & ex eo ſemper Eſſenos in pretio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

Cap. XIIII.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

DEcimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conueniente celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata cõcione ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quę ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimũ ſeruiũt per quæ factũ eſt vt res Iudaicę nũc magis quã vnquã ãtea floreãt. quare vt dicere cœpi, non opus eſt ſingulatim percenſere

οὐ γὰρ ἀφρικτὸς ὁ λόγος φωνεῖται τῇ τῆς ἰσοτιμίας γένει, δῆλα δηλαδὴ καὶ τῶν ὑπὲρ τούτων ἐπαλήψεων. ἰδὼν τὸν τῆδε ἰσχυρὸν μεγάνημος ὄνομα, καὶ τἄλλα κρίνων τὸν θεοφόρητον τοῦ βίου καλοκαγαθίᾳ μάρτυρόμενον, καὶ θεόγνωστον ἐκ θεοῦ τῇ μελλόντων ἔχων. ἔτι παῖδα τὸν ἡρῴδην εἰς διδασκάλου φοιτῆτα καταδὼν, βασιλέα ἰουδαίων θεοσημάρδιον. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἑαυτὸν κατειρωνεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἐπεμύκησεν ἰδιώτας ὦν. μεγάνημος δ' ἐπιδιάσας πρῖμα καὶ τύπλων τῇ χειρὶ κατὰ τὸν γλουτὸν, ἀλλά τοι καὶ βασιλεύσεις ἔφη, καὶ τῶν ἀρχῶν δὲ αἰμόνως ἀπάρξεις. ἀξίωσον γὰρ ἐκ θεοῦ, καὶ μέμνησο τῆδε μεγανήμου πληγῶν, ἅς τε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶ τῆδε κρῖνων τύχης μεταπλάσεων. ἀρίστης γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, εἰ δικαιοσύνῃ ἀγαπήσας, καὶ θεὸν τὸν θεὸν δ' εὐσέβειαν, δικαιεύχειά τε πρὸς τοὺς πολίτας. ἀλλ' οὐ γὰρ οἶδά σε τοιοῦτον ἔσεσθαι, τὸ πᾶν ὑπεραίμων. δ' τυχὸν ὧν γὰρ ἔσον οὐκ ἄλλῳ διοίσῃς, καὶ τὰδίκη δίκης αἰσιώσῃ, λήθῃ δ' δ' εὐσεβείας ἕξεις καὶ τὸ δικαίου. ταῦτα δ' οὐκ ἀν λάθοι τὸ θεῖον ὑπ' κατασκοπῆ τοῦ βίου τῆς αὐτ' αὐτῶν ἐργῆς ὑπομνημονευομένης. τούτοις αὐτίκα μὲν ἤκιστα τὸν νοῦν προσοῦχον ἐλπίδι λοιπόμενος αὐτῶν ἡρῴδης. χῆ μικρὸν δ' ἐρθῆς, ἕως καὶ τοῦ βασιλεύειν καὶ δ' τυχεῖν, ἐν τῇ μεγάθει τῆς ἀρχῆς μεταπίμπει τὸν μεγάνημον, καὶ θέῖ τοῦ χρόνου πόσον ἄρξει, ἐπιπυθάνετο. μεγάνημος δ', τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν. ὡς δ' σωπῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δίκαια φρονήσοντα δ' βασιλείας ἑαυτοῦ, προσεπύθετο, καὶ ἔσεσθαι φάσκοντος, ἐπιπλέον, ὅσον οὐκ ἐπέθηκε τῇ τέλει δ' προσθήσεως. ἡρῴδης δ' καὶ τούτοις ἀρκεθείς, τὸν τε μεγάνημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ ταύτης ἐπ' ἐκείνου τοὺς ἰσοτίμους τιμῇ διετέλει. ζαῦτα μὲν οὖν εἰ μὲ παράδοξα, δηλοῦσι τοῖς ἐντυγχάνουσι ἐξιόσαμεν καὶ θέῖ τῇ παρ' ἡμῖν ἐμφιλῶαι, διότι πολλοὶ δὴ τοιοῦτον ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τῆς τῇ θείων ἐμπειρείας ἀξιοῦνται.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρῴδης κατέλυσε τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν, ἄλλον κτίσας.

Τότε γοῦν ἐπὶ τῆς ἡρῴδου βασιλείας γεγενῆσθαι ἑαυτῷ μὲν τὰς προειρημένας πράξεις, ἔργων οὐ τὸ τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν ναὸν τῷ θεοῦ δ' αὐτὸ κατασκευάζῃ, μείζω τε τὸν θέσιν, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοφρητότατον ἐγείρῃ, πᾶσιν ὁμόθυμος ἀπάντων αὐτῷ τῇ προαιρέσεως, ὑπεσημήνατο ἐπιτρέψειν ἑαυτῷ ἐκπυλεῖσθαι τοῦτο, καὶ πρὸς αἰῶνιον μένειν ἀρκόσῃ αὐχῆ τοιμὴν δ' τὸ πλῆθος ὑπερβάλλῳ, οὐδ' ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ὑπερχειρήσεως, ἐξίου λόγῳ προκατασκευάζῳ ἐγχειρῆσαι τῷ παντὶ, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲν ἄλλα μοι τῇ κῆ τῶν βασιλείαν προσμάτων αὐδρὸς ὁμόφυλοι, πλεῖστον ὑπολαμβάνω λόγῳ, καὶ τοι τε τῶν ἐλθόντο τὸν τρόπον, ὡς ἐλαχίστῳ μὲν ἡμῖν τὸν αὐτ' αὐτῶν κόσμον, πλείω δ' ὑμῖν τῶν ἀσφάλειαν φέρειν. οὔτε γὰρ ἐν ταῖς δυχρηστάτοις ἀμελήσας τῆδε εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, οὔτε ἐν τοῖς καταπαυόμενοις ὑπολυσας ἑαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ πᾶσιν ὑμῖν ἀπεπρίασον, οἶμαι σὺν τῷ θεοῦ βουλήσῃ, θεὸς δ' αμονίαν ὅσον οὐ προτέρων ἀγαθοχάνας τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος ὀξεργασάσθαι δεῖ τὸν χρόνον

χώραν καὶ πόλις, ὅσας ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς βασιλικοῖς ἐκόσμησε τοῖς κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ χθὲς ὑμῖν ηὐξήσαμεν, ἀφίεμαί μοι δοκεῖ λέγειν εἰδότι. τὸ δὲ τῆς βασιλικῆς οἰκοδομήσεως ἧς νῦν βασιλεῦσι βούλομαι, παντὸς δὲ σεβίσασθαι καὶ κάλλιον ἐφ' ἡμῖν γενέσθαι νῦν ἐκφανῶ. τὸν γὰρ ναὸν τοῦ θεοῦ τοῦτον ὠκοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μετὰ δὲ ἐκ Βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ἐνδεῖ δὲ αὐτῷ πρὸς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ὑπερέσχεν ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν Σολομὼν ᾠκοδόμησε. καὶ μηδεὶς ἀμέλει δυσσεβείας τὸν πατέρων καταγνώτω. γέγονε γὰρ ὑπ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ ταῦτα καὶ κῦρος καὶ δαρεῖος ὁ ὑστάσπου, τὰ μέτρα τῆς δομήσεως ἔδοσαν. οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ἀπογόνοις δουλεύσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους μακεδόσιν, οὐκ ἔσχον δικαίαν τὸν πρῶτον τῆς δυσσεβείας ἀρχέτυπον εἰς ταὐτὸ ἀναγαγεῖν μέγεθος. ἐπῆλθε δὴ νῦν ἐμοὶ μὲν ἀρχὴ θεοῦ βουλήσει, ἀφίεσι δὲ καὶ μῆκος εἰρήνης, καὶ κτῆσις χρημάτων, καὶ μέγεθος πρόσοδων, τὸ δὲ μέγιστον, φίλοι καὶ διάνοιας οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν κρατοῦντες ῥωμαῖοι, πρόσομαι τὸ παρημεμηνὸς αἰδοῖον καὶ δυσλεία τῆς πρότερον χρόνοις διορθώσωμαι, τολμῶσι δοὺς δύναμιν τοῦ θεοῦ τῆς αἰθ' ὧν ἔτυχον τῆς δὲ τῆς βασιλείας δυσέβειαν. ὁ μὲν ἡγεμὼν ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληξε δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος οὐδὲ δόξαν ἐμπιστῶν. καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον, ὡς ἐπήγρετο αὐτῆς. ἀδημόνει δὲ μὴ φθάσας καθαλῦσαι τὸ πᾶν ἔργον, ὡς ἐξαρκέσῃ θεοῖς τέλος ἀγαγεῖν τῆς προαιρέσεως. ὅτε κίνδυνος αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς ὁρμῆς. ὅτε δ' αὐτῶν ἀσχαλώντων, παρεθάρρυνεν ὁ βασιλεύς, καὶ πρότερον καθαιρήσειν φάσκων τὸν νεὼν ἢ πάντων αὐτὸν εἰς τὸ συντέλεσαι παρεσκευασμένων. καὶ ταῦτα πρὸν οὐκ ἐψεύσατο. χιλίας γὰρ διεπέμψας ἁμάξας, αἳ βασάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας δὲ μυρίους τοὺς ἐμπροσθοτάτους ὁπλίξάμενος, καὶ ἱερεῦσι τὸν ἀριθμὸν, χιλίοις ἑκατονταπλασίως ὠνησάμενος στολὰς, καὶ τοὺς μὲν διδάξας οἰκοδόμους, ἐπέρους δὲ, πέντε μυρίους, ἧπερ τὸ κατασκευῆς, ἁπάντων αὐτῷ προθύμως προσφερομένων. αὐτῶν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καὶ καταβαλόμενος ἑτέρους, ἐπ' αὐτοῖς τὸν ναὸν ἤγειρε. μικρὰ μὲν ῥ' ὄντα πήχων, τὸ δ' ὕψος κ' πρὸς τοῖς, οὓς τῷ χρόνῳ συνεζησάντων τῷ θεμελίων ὑπέβη. καὶ τὸ μὲν καὶ τοὺς νέους καιροὺς ἐπεγείρειν ἐγνώκεμεν. ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναὸς, ἐκ λίθων μὲν, λευκῶν τὸ καὶ κεκραμένων τὸ μέγεθος ἑκάστων πρὸς ἑ καὶ κ' πήχων ὅτι μῆκος, ἡ δὲ ὕψος. εὖρος δὲ πρὸς ιβ'. καὶ πάντος αὐτοῦ καθότι καὶ βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν σθένει σθένει ταπεινότατον, ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς πρόσοπον ἐκ πολλῶν σταδίων εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἴ πῃς κατ' ἐσαυτὸν οἰκοῦντες ἢ προσιόντες τύχοιεν. θύρας δὲ ἔσται τοῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις, ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμηται, τὰ μὲν ἔθη ἀλουργῆσι, χίονας δ' ἐνυφασμένοις. καὶ ὑπερθεν δ' αὐτῶν ὑπὸ τοῖς ζυγώμασι, ἄμπελος διεπέτατο χρυσῆ, τοῖς βότρυς ἀπηωρημένοις ἔχουσα, θαῦμα καὶ τῷ μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐκ πολυτελείας τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἰδεῖν. προσελάμβανε δὲ καὶ σοφῆς μεγίστας τὸν ναὸν ἅπαντα πρὸς τὸ αἰαλογίαν ὅπη τε δύσιν, καὶ τὰς διαπύλας τῷ φρῖν ὑπερβαλλόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος πω ἐδόκει ὅπη κεκοσμηκέναι τὸν ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα τείχους, αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον αἰθρόπους ἀνεθέντας. λόφος ἦν πρὸ ὠδῆς, αἰάστης, ἠρέμα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑπορρέων. τοῦτον δὲ τὸν κορυφὴν ἄκρον.

vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipſam,tũ alias huic contributas regiones excoluimus: ſed illud potius vobis nũc proponam, quod maximè vel ad religionis cultũ,vel ad regionis ornatũ attinet. Tẽplo huic quod poſtliminio reuerſi à captiuitate Babylonica patres noſtri inſtaurauerũt, deſunt ad priſcã altitudinem ſexaginta cubita.tãto enim celſius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum noſtrorum accidit,per quos nõ ſtetit quin par illi priſtinę ſtructura ſurgeret:ſed hãc menſuram præſcripſerũt Cyrus & Darius Hyſtaſpis filius: ſub quorũ imperio,quia illi tũ vixerunt,ſicut poſtea Macedonum,nõ potuerunt aſſequi primũ illud pietatis archetypum.Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta,magni reditus ſuppetunt,& quod maximum eſt, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operã, vt quod maiores ſub alieno nutu viuentes non ſatis accurauerunt ſuppleã,& quicquid deeſt ad honorem Dei,memor acceptorũ beneficiorũ,gratè ac piè perſoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi ſunt attoniti, quòd ſupra ſpẽ polliceri videretur:& angebãtur magna ſollicitudine,ne fortè demolitus vetus ædificium, nouũ non poſſet abſoluere. quare periculoſum videbatur conſilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit rex, iuſſit eos bono animo eſſe. manſurũ enim vetus tẽplũ integrũ, nec demoliẽdũ tantiſper dũ omnis materia cõparetur, quæ ſit ad futuram fabricam neceſſaria.neq; eos fefellit. Mille enim plauſtra parauit quæ lapides conueherẽt:& ex omni artificũ copia peritiſſimos ſelegit ad decẽ millia, & inſuper mille ſacerdotes ſtolis ſacerdotalib. ſuo ſumptu veſtitos, partim cæmẽtariæ, partim lignariæ fabricæ nõ imperitos: hóſq; omnes adhibuit operi,materia iã ante conuecta.Sublatis deinde veteribus fundamentis,& nouis repoſitis,deſuper templum extruebat, lõgitudine cẽtum cubitorum, altitudine totidem & viginti amplius.qui viginti cubiti aliquantò pòſt ſidẽtibus fundamentis deceſſerũt, cóſq; denuò addere decreuerũt noſtri Neronis tẽporibus.Cõſtabat autem ſtructura è lapidibus candidis firmiſſimis,magnitudine viginti quinq; cubitorũ in longũ,octo in altũ,latitudine verò cubitorũ duodecim. habebãtq; baſilicæ ſimilitudinem, hinc & inde humilius, media ſui parte excelſum,à multis ſtadiis conſpicuũ, maximè ex aduerſo habitantibus aut aduẽtãtibus.Ianua verò penè ipſi templo par, & ſuperliminare aulæis variegatis ornabatur,floribus purpureis diſtinctis,& habẽtibus columnas intextas,ſub quarũ capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum ſanè opus tam manus quàm materiæ precio. Cinxit etiã totũ templum ampliſſimis porticibus,quæ reſpõderent reliquæ magnificẽtiæ,& priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricoſus,arduus à vertice sẽſim verſus Oriẽtale vrbis latus reſupin⁹.

huius verticem primus Solomon rex noſter inſtinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui verſus auſtrum ſubiecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpacium, & in profundum deſcendens, vt miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmiſſimas. Hoc opus poſtquam æquatum eſt vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumultum expleta eſt, vt complanatis omnibus fieret area, & circũ quadriporticus quatuor ſtadiorũ circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cuius Orientale latus quàm longum eſt duplicem habet porticum, ſpectantem ianuam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Aſamonæorum qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repoſitorium ſtolæ pontificiæ, quæ non promebatur, niſi pontifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate fuit, vſque Tiberij Cæſaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quò gratiam eis referret, vt iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam: fuerúntque Iudæi eius cuſtodes vſque Agrippæ regi obitum. poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Iudææ procurator, iuſſerunt eos denuò ſtolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, quemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat ſub ſigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & præſidij Romani præfectum, & recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc quoque turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi: & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor

A τοῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺσας σολομῶν κατ' ὀπτασίαν θεσπρεσβύτην θεοῦ, μεγάλας ἐρύσασθαι ἀπειλήχει αἰῶνα τὰ περὶ τὸν ἄκρον. ἀπὸ τείχει δ' κατωθεν ὑπὸ τὸ βίζης ἀρχόμενος, ἐν βαθεῖα περιθεῖ φάραγξ κατὰ λίβα· ταις πέτραις μολίβδῳ δεδεμέναις πρὸς ἀλλήλας ὑπολαμβάνων ὑπὸ τῆς ἔσω χώρας, καὶ πρὸς βάθος, ὡς ἄπορον εἶναι τότε μέγεθος δ' οἰκοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τετραχώνου γινομένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ὑπὸ μετώπου καὶ τὴν ὄψιν ὀ-

B ρᾶσθαι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα συνέχειν τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τὸ δ' ἐργασίας ὕπερ συναπτούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀπεργασάμενος αὐτὸ τὸν κορυφὴν, καὶ τὰ κοῖλα τῷ θεῷ τὸ τεῖχος ἐμπλήσας, ἰσόπεδον τῆς καὶ τῶν ὄψεως τῶν ἄκρου καὶ λεῖον ἐποίησε. τὸ τὸ ἦν τὸ πᾶν θεοβόλος τετραρίων σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μήκος ὑπολαμβάνουσης. ἐσόδους δ' τούτου καὶ παρ' αὐ-

C τῶν τῶν ἄκρων ἄλλο τεῖχος αἰῶνα λίθινον θεμένη, καὶ μὲν ἑῴαν ῥάχιν, ἰσομήκη τῷ τείχει σταδίῳ ἔχον δι-πλοῦν ἐν μέσῳ τὸ νεὼ τετυχηκότος, ἀφορώσαν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. ταύτῳ πολλοὶ βασιλεῖς οἱ θεόθεν κατασκεύασαν. τὸ δ' ἱερὸν πανταχοῦ ἐν κύκλῳ πεπηγμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς ἡρώδης ἀνέθηκε, θεοδότεις ὅσα καὶ τὴν ἀράβων ἔλαβε. καὶ ὁ τῶν βόρειον πλευρὸν, ἀκρόπολις ἐγκώ-

D νιον διερκὴς ἐπετείχισο, διάφορον ὀχυρότητι. ταύτῳ οἱ θεοὶ ἡρώδου τὸ ἀσαμοναίων γένους βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς φκοδόμησαν, καὶ βαρὶν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τῶν ἱερατικῶν αὐτοῖς ὑποκεῖσθαι στολῶν, ἐν ὅ-ταν δίκη θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. ταύτῳ ὁ βασιλεὺς ἡρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ πύργῳ, καὶ μετὰ τῶν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ ῥωμαίοις ἦν, μέχρι τῆς π βιτέλλιος καίσαρος χρόνων. ὅπ τούτου δ' οὐιτελλίου ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν ὑπισχνήσας τοῖς

E ἱεροσολύμοις, δεξαμένου τὸ πλῆθος αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς δ' ποιᾶς ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τῷ ἱερεῖ στολὴν ὑπὸ τῶν αὐτοῦ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε περὶ τούτων τιβερίῳ καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε. καὶ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τ ἱερατικῆς στολῆς τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. καὶ τοῦτον δὲ καίτοι λογίῳ, ὁ τῶν συρίαν τότε διοικῶν, καὶ κούασιος φάδος ὁ τ ἰουδαίας ὑπάρχος, κελεύουσι τοὺς ἰουδαίους εἰς τῶν αὐτωνίαν καταθέσθαι τῶν στολῶν. ῥωμαίους γὰρ αὐτῆς ἔτι δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρότερον ἦσαν. πέμπουσιν ὧν ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς κλαύδιον καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν αἰτησάντων ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένου οὐιτελλίῳ τῆς τ συρίας ὅπως φυλακὴν ἐπιτηδείαν. πρότερον δ' ἦν ὑπὸ σφραγῖδος

F τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τ ἑορτῆς, ὅπ τὴν ῥωμαίων φρουάρχον αἰτοῦντες οἱ γαζοφύλακες, καταμαθόντες τῶν ἑαυτῶν σφραγῖδα, τὴν στολὴν ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τ ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τ αὐτ κομίσαντες τόπον, καὶ τῆς φρουάρχη δείξαντες σύμφωνον τ σφραγῖδα κατεσήμαντο. ταῦτα μὲν ἦν ὑπὸ τ πάθους τ ὑπερβεβηκότων παρελήλυθη. τότ δ' ἦν ὁ τ ἰουδαίων βασιλεὺς ἡρώδης καὶ ταύτην τ βαρὶν ὀχυρώτεραν καταστήσας, εἰπ' ἀσφαλείᾳ καὶ φυλακῇ τ ἱερῦ, χαλιζόμενος αὐτωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτ ῥωμαίων ἄρχοντι, προσηγόρευεν αὐτωνίαν. ἐν ᾧ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τ προβόλε, πύλας

πύλας δ' ἐφίσασαν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, ἡ δὲ μέσῳ φάραγγος εἰς δ' ὁδὸν ἀπειλημμένης. αἱ δὲ β', εἰς τὸ πρὸς ἕω, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμοῖσι πολλοῖς κάτω τὸ εἰς τὴν φάραγγα δι-ειλημμένην, καὶ ὑπὸ ταύτης αὖθ πάλιν ὑπὸ τὸν πρόσβασιν. αὐτὴ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τῷ ἱερῷ, θεατροει-δὴς οὖσα, πρὸς μεσημβρίαν βαθεῖα φάραγγι κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μετέπιπτε τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας καὶ μέσον. ἐπ' αὐτῇ δὲ τὴν βασιλικὴν στοὰν, ξυστὸν καὶ μῆκος διτ-τοῦσαν ὑπὸ τὰς ἑώας φάραγγος ὑπὸ τὸν ἑαυτῆς. οὐ γὰρ ἦν ἐκτεῖναι προσωτέρω δυνατόν. ἦρτο δ' ἦν ἀξιοα-φήγητος τοιάδε ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ τῆς φάραγγος αἰολήμματος, καὶ οὐ δυνατὸν καταδῆν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν εἰσκύπτοι, παυμέγεθες ὕψος ἐν αὐτῷ τὰς στοὰς ὑπέσκεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τ' ταύ-της τόγους ἄμφω συμπεσὼν τὰ βάθη διοπτεύοι, σκο-τοδινιᾶν, οὐκ ἐξικουμένης τ' ὄψεως εἰς ἀμέ ξητον τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφίστασαν κατ' αὐτίσχον ἀλλήλοις ὑπὸ μῆκος τέτρακα. συνεδέδετο γὰρ ὁ τέταρτος τοῖ-χος λιθοδομήτῳ τείχει. ὧ πάχος μὲν ἐκ ποδῶν κίονος, εἰς ζεῦξιν ὑπὸ συναπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς πε-ριελαβέτην. μῆκος δὲ ποδῶν κζ διπλῆς ἀσπίρας ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξϛ, κιονοκεφά-λων αὐτοῖς κατὰ τὸν κοσμίδιον τρόπον ἐπεξειργασ-μένων γλυφαῖς ἐκπληξιν ἐμποιούσαις δι' τὴν τῶ παντὸς μεγαλουργίαν. παραρῶν δὲ εἶχον ὄντων, ζεῦ-γος ὑπολαμβάνουσι τὰς δι' μέσου χώρας ταῖς στοαῖς. τῶν δὲ αἱ β' ἀνδρόγυνοι, τὸν αὐτὸν γεγόνασι τρόπον, εὖ-ρος ἑκατέρας, ποδῶν λ', μῆκος δὲ σταδίου, ὕψος δὲ ποδῶν ὑπὲρ ν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. αὐτῆς γὰρ πλεῖσον ἀνδρῶνας ἑκα-τέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐζήσκηνται γλυ-φαῖς, πολυχρόοις χημάτων εἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέ-σης βάθος ὑπὲρ μεῖζον ἦγερτο, ἀνειστημένου τοῖς ὑπερυλίοις τετμετωπιδίου τείχη, κίονας ἔχοντος ἐν-διαδομημένους, καὶ ξεστοῦ παντὸς ὄντος, ὡς ἀπίστα τοῖς οὐκ εἰδόσι καὶ σὺν ἐκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐντυ-χάνουσιν εἶναι. τοιοῦτος καὶ ὁ πρῶτος περίβολος ἦν. ἐν μέσῳ δ' ἀπέχων οὐ πολὺ δ' τοῦτος, προσβατὸς κα-θαρῶν ὀλίγαις. ὃν περιέχε ἑρκίον λιθίνη δρυφάκτου, γραφῇ κωλύων εἰσιέναι τὸν ἀλλοεθνῆ, θανατικῆς ἀ-πειλουμένης τ' ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς περίβο-λος, καὶ μὴν τὸ νότιον καὶ βόρειον κλῖμα, ξυστοὺς πυ-λῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας. καὶ δὴ ἡλίου βολαῖς, εἶα τὸν μέταν, δι' οὗ παρῆσαν ἀγνοὶ μετὰ γυναικῶν. ἐστατέον δὴ κἀκείνου γυναιξὶν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνου δ' ἐσώτερον ἕστι, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἔξὸν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμός ἦν, ἐφ' οὗ ταῖς θυσίαις ὁλοκαυτῶ μὴν τῷ θεῷ τούτων εἰς οὐδέ-να τῷ ξιδν ὁ βασιλεὺς ἱερόσδης παρῆλθεν. ἐκεκώλυτο γὰρ οὐκ ἂν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶν τοῖς ἱερεῦσι τὰ πρὸ ταῖς στοαῖς καὶ τοῖς ἔσω περιβόλοις ἐπεραγματεύετο, καὶ ταῦτα οἰκοδόμησεν ἔτεσιν ἡ. τῷ δὲ ναοῦ ἄλλῳ τῷ ἱερέων οἰκο-δομηθέντος, ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ϛ', ἅπας ὁ λαὸς ἐπλη-ρώθη χαρᾶς. καὶ τάχος πρᾶτον μὲν τῷ θεῷ τὰς εὐ-χαριστίας ἐποιοῦντο, μᾶλλον δὲ καὶ τῇ περιθυμίᾳ τ βασι-λέως, ἑορτάζοντες καὶ κατὰ φῆμιν τὸν αἰάκτειον. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἑκατὸν βόας ἔθυσε τῷ θεῷ δέας,

A portas habebat: harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio interiectam: duæ ferebant in suburbia, postrema in vrbem; gradibus multis vsq; Imam vallem dispositis; & inde aliis sursum per accliue tendentibus: Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem por-
B ticum basilicam lõgitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi pectaculum erat, si vllum alium sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita vt calligarent despicientium oculi, desuper extructa erat præalta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam cõtemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, prius-
C quam ad imum pertingeret. In eius porticibus stabãt paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines consertis inter se complecti brachiis: longitudo viginti septem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexaginta duo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His quaD ternis ordinib. fiunt per interualla ternę porticus, ita vt in vno quoque latere duę pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtranque. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris variis. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distinE cto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis septum habebat lapideum, cũ inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interitus septum tam austrino quàm septẽtrionali latere patebat ternis ianuis equidistantibus; ab Oriẽte verò vna magna, per quam intrarent casti vnà cum vxoF ribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quib. profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutóque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundẽ sacerdotum opera sesquiãno perfecit. Quo factoG ingens gaudiũ exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instauratione templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit,

& alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: eáque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἱ κατ' ἰδίαν δυνάμιν, ὧν οὐκ εἶσιν τὸ τοῦ ἀριθμοῦ εἰπεῖν. συμπεπτώκει γὰρ τῇ θεοδοσίᾳ τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν ἔργου, καὶ τὴν ἡμέραν τῆς βασιλεῖ τὴν ἀρχῆς ἰδίᾳ ἐξ ἴσου ἑορτάζειν, εἰς ταυτὸν ἀλθεῖν, καὶ θεσπεσιωτάτην. δι' ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν χαρὰν διπλασιάσθη. ἔτι δὲ κρυπτὴν διώρυχα τῷ βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας μέχρι τοῦ ἐσωθεν ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτὸς καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ δι' αὐτοῦ ἀσφαλῶς εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τὸν ἐν τῇ πόλει νεωτερισμὸν δεδιὼς τοῖς βασιλεῦσι φυλακτήριον. λέγεται δέ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, ταῖς μὲν ἡμέραις οὐκ εἶναι, ἀν ᾖ τις νυκτὶ, γίνεσθαι τοῖς ὄμβροις εἰς μὴ κωλύσαι τὸ ἔργον. καὶτοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῶν παρέδωκαν, ἀσφαλῆ ἔσαν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις θείαις τὴν ἐμφάσεσιν τοῦ θεοῦ τὰ μὲν πρὸ τοῦ τὸν ναὸν, ἐξωκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῶν ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Οτι ζόπυρ ἀλέξανδρος ἡ ἀριστόβουλος ὑπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς σαλώμη καὶ φερόρας οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ ἢ κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο. Κεφ. α.

Ως γυναῖκας δοὺς τοῖς περὶ ἀλέξανδρον, ἡρῴδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β.

Ως ἡρῴδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸν βόσπορον. Κεφ. γ.

Εντεῦξις τῶν κατ' ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππᾳ παρόντος ἡρῴδου, περὶ ὧν ἠδίκηντο τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ.

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρῴδης δὲ εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν. Κεφ. ε.

Ως ἐταράχθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρῴδου, περὶ μὲν, καὶ παίζων τὸν πρεσβύτατον υἱόν, χαλεπῶς δὲ τῶν περὶ ἀλέξανδρον φερόντων τὴν ὕβριν. Κεφ. ς.

Ως αἰτιᾶται διαβεβλημένος ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἡρῴδης ἄγων δίκῃ καίσαρος αὐτῶν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ.

Αλιξάνδρου ἀπολογία δίκῃ καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η.

Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἡρῴδης δίκῃ καισαρείας κτίσμ. Κεφ. θ.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρηνίης καὶ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς καίσαρα περὶ ὧν ἠδίκηντο τοὺς ἕλληνας, καὶ αἰτήσαφα δίκαιολαῦ, αὖ καῖσαρ δὲ ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς πόλεσιν. Κεφ. ι.

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρῴδης, κατῆλθεν εἰς τὸν δαβίδ τάφον. Κεφ. ια.

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδόκων βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ παρὰ δίκην ἀπήλλαξεν. Κεφ. ιβ.

Απόστασις τῶν ἡρῴδου βασιλείας τῶν ζάχωνα οἰκούντων. Κεφ. ιγ.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ.

Ως κατηγόρησε σύλλαος ὁ ἄραψ δίκῃ καίσαρος, ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς τῆς εἰς τὴν ἀραβίαν τοῦ ἡρῴδου. Κεφ. ιε.

Διαβολαὶ δίρυκλίους κατὰ τῶν παίδων πρὸς ἡρῴδην. Κεφ. ις.

Ως καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν βηρυτῷ τοῖς τοῦ συνεδρίου κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρῴδης, καὶ θάνατος τῶν ταυτίσκων. Κεφ. ιζ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEXTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reuersi Salomes ac Pheroræ calumniis appetuntur. Cap. I.

Quomodo Herodes vxores filiis suis dederit, & ad Agrippam nauigarit. Cap. II.

Herodes rursus ad Agrippam nauigat Bosphorum petens. Cap. III.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam præsente Herode accusant. Cap. IV.

Agrippæ priuilegia Iudæis concessa confirmat, Herodes verò in Iudæam reuertitur. Cap. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus euehit, & filij Mariamnes contumeliam grauiter ferunt. Cap. VI.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. Cap. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. Cap. VIII.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio aduersus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad ciuitates. Cap. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subiit. Cap. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.

Trachonitarum defectio. Cap. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. Cap. XV.

Euryclis calumniæ contra Herodis filios. Cap. XVI.

Concessa Herodi à Cæsare in filios potestate, accusantur à patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. Cap. XVII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEXTVS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorae calumniis appetuntur.

INTER cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam priuatas iniurias tam in vrbe quàm in agris compescere, nouam legē tulit priorib. dissimilem, quam ipse sanciit, vt perfossores parietum liceret vendere in seruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionem patriarum consuetudinem. Seruire enim apud exteros,& diuersam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit,religionem magis lædebat, quàm ipsos conuictos sceleris. Qua de re satis cautū erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furē quadruplum reddere: quòd si non sit soluendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam,sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgò interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quàm regium sapere, non sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebatúrque hoc nomine rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tēpus nauigauit in Italiam,salutatum Cæsarē, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissimè tractato filios reducendos domum reddidit, satis iā instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, quòd essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi,& modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hęc ad inuidiam Salomē sororem regis, cęterósq; quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat,metuentes suæ potentiæ, quū viderent nō defore vltores materni interit⁹. Hinc igitur occasione

Κεφάλαιον ά.

Οτι πρὸτον ἀλέξανδρος ⁊ ἀριστόβουλος ἀπὸ ῥώμης ἐπανέρχονται πρὸς τὸν πατέρα ⁊ ὡς σαλώμη ⁊ φερώρας τῆς κατ' αὐτῶν διαβολὰς ἐχέτωσαν.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τ̄ ὅλων πραγμάτων ἐπιδιακὼς ὁ βασιλεὺς τὰς κ̄ὰ μέρος ἀδικίας αἰσχύλας, τῇ πρὸς τὴν πόλιν ⁊ τὴν χώραν ἁμαρτανομένων, τίθησιν νόμον ἐναντιούμενον τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐθέμην, τοὺς τειχωρύχους ἀποδιδόμενον ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ ἦν οὐκ εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν παρόντων φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ καταλύσεως εἶχον τῶν πατρώων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσι διαιταν τῷ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάντ' ὅσα πρόσταττον ἐξ αἰτίας ἐκείνοι ποιεῖν, ἁμάρτια πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, οὐ κόλασις τῶν ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τῆς τοιαύτης τιμωρίας. ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι τετραπλάσιον καταβαλεῖν τὸν κλέπτην, οὐκ ἔχοντα δὲ πωλεῖσθαι μόν, ἀλλ' οὔτε τοῖς ἀλλοφύλοις, οὐδ' ὡς τὸ διὰ παντὸς τῆς δουλείας ὑπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μετὰ ἓξ ἔτη. τὸ δ' ὥσπερ ὠφέλιμον τοῦτο καλεπτὴν καὶ πρόσφορον ἡγεῖσθαι τὴν κόλασιν, ἀσφαλείας ἕνεκεν μέρος, οὐ βασιλικῆς, ἀλλὰ τυραννικῆς αὐτό, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῆς ἀρχομένων ὀλιγωρίας δύναμιν τῶν τιμωρίαν γενησόμενον. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τῶ κοινοῦ τρόπου γινόμενα, μέρος ἦν τῆς διαβολῆς, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, καίσαρί τε συντυχὼν ὁρμηθεὶς, ⁊ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διαζῶντας. καίσαρ δ' ἦ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, ⁊ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄχρι εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τ̄ Ἰταλίας, σπουδὴν ἐποιοῦντο πρὸς τὰ μειράκια τῆς ὄχλου λύπ, ⁊ φιλοπόνοι πᾶσιν ἐγεγόνεσαν, τῆ τε μεγέθει τ̄ σωμάτων αὐτοὺς ψυχῆς κοσμήμασι, ⁊ βασιλικῇ κ̄ῇ τὰς μορφὰς ἀξιώμασος οὐκ ἀποδεόντες. ἐπιφθονοί τ̄ δὲ τοῖς ἐδόκουν, σαλώμη τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, ⁊ τοῖς μετὰ μέλα τῆ διαβολαῖς κατηγωνισμένοις. οὔτε γὰρ φόνος δ' ὑμᾶς δέος, εἰ μὴ δίκην δώσειν τῆς εἰς τὸν μητέρα τὸν ἐκείνων ἀδικηθέντων. τ̄ αὐτὸν οὖν τοῦτον

τοῦτον

ταύτῃ ὑποθέσιν τῆς δίκης, εἰς ἣ κατ' ἐκείνων ἐβάλοντο λιθοβολιῶν μετέφερον. λοιδοροῦντες οὐ καθ' ἡδονὰς σωθῆναι τὴν παῖδα, βάλλοντες τὸν τῆς μητρὸς θάνατον, ὡς μὴ ὅσιον εἴη δοκεῖν ὅτι ταὐτὸν σωθῆναι τῇ τὸ τεκοῦσης φονεῖ. ταῦτα γὰρ ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακουῦν ἐδυώαντο, καὶ τῆς βίνοιας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. οὐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν αὐτικρὺς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσκόρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡρῴδην ἀφορμῶν ὑποκατασκάζετο μῖσος οὐδὲ αὐτῇ τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον.

A arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diumabât exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς γυναῖκας δοὺς τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἡρῴδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσε.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

ΕΝ μὴν τοι τῇ τότε πάσης ὑποψίας ἐβάλοντος μείζονι χρόμῳ ὁ βασιλεὺς τῇ τῆς γεγυμνικέναι φιλοτιμίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς ἔδει μεταδίδου, καὶ γυναῖκας ἐν ἡλικίας γεγονόσιν, ἐζεύγνυεν ἀριστοβούλῳ μὲν τὴν σαλώμης θυγατέρα βερνίκην, ἀλεξάνδρῳ δὲ τὴν ἀρχελάου τῆς καππαδόκος βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας ἐπειδὴ καὶ μάρκον ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τ' ἰταλίας εἰς τὴν ἀσίαν, ἐπειχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τε τὴν βασιλείαν αὐτὸ παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει ὡδὲ ἀνδρὸς ξένου, καὶ φίλου. κἀκεῖνος μὲν εἴσας λιπαρῶς ἐγκειμένου, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ἡρῴδης δὲ οὐδὲν ἀρετῆς ἀπέλειπεν, ἔν τε ταῖς νεοκτίσοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτὸ ταῖς κατασκευαῖς ἐπιδεικνύς, πᾶσαν δαπάλαυσιν ἐξαίτιος, καὶ πολυτελείας ἐξαλλαττῶν αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, σύν τε τῇ σεβαστῇ, καὶ καισαρείᾳ πρὸς τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένον, καὶ τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλῶς δαπάναις ἐξῳκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρῳ καὶ ἡρῴδιον, καὶ τὴν ὑρκανίαν. ἦλθε δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τὴν ἱεροσολυμιτῶν, ὑπαντῶντος τὸ τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἑορτώδει στολῇ, καὶ δεχομένου τὸν ἄνδρα συνῳδίαις. ἀγρίππας δὲ τῷ θεῷ μὲν ἑκατόμβῃ κατέθυσεν, εἰσίᾳ δὲ τὸν δῆμον οὐδενὸς τῷ μείζονι πλήθει λιπόμενος. αὐτὸς δὲ ὅσον ὅτι τῷ καθ' ἡδονὴν καὶ ἔτι πλείους ἐπιμείνας ἡμέρας ἀφ' ἧς καιρὸν ἐπείγετο τὸν ἐπὶ πλοῦν ὁρμαίνοντος τοῦ χειμῶνος, οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκότος ἡρῴδου, καὶ συνῳδαῖς τοῖς ἐπισημοτάτοις.

B Sed tum nondum frigescente paterna pietate, rex nihil mali suspicans in eo quo parerat honore illos habuit, & quòd iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicē, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo inuitauit eum in regnum suum, vt venire dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato, nihil prætermisit quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quàm amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsariensem portum, & in extructis à se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In vrbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festiuo cum fausti acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturiùs abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus.

C

D

E

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρῴδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσε πρὸς τὸν ἀγρίππαν.

CAP. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

ΟΔὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρ ὑπείγετο σωτυχεῖν αὐτῷ, τὴν εἰς βόσπορον ἐπὶ δοὺς στρατιὰν πρωηρημένον. καὶ πλεύσας διὰ ῥόδου, καὶ κῶ προσέσχεν ἐπὶ λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι ἀγρίππαν. ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν ἀπολαμβάνειν πνεῦμα βάρειον εἶργον τὴν ἀναγωγήν. ὁ δὲ διέτριβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. ἔ πολλοὺς μὲν τῶν προσιόντων αὐτῷ δεξιούμενος ἀπελάμβανεν βασιλικαῖς δωρεαῖς. αὐτῆς δὲ τ' πόλεως ἰδὼν περιωκίαν σοὶ, ἣν ἐν τῷ μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, οὐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα δι' μέγεθος καὶ κάλλος ἀναθῆναι ῥᾴδιον ἦν, χρήματα δοὺς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ περιττεύειν ἐδυώατο πρὸς τὴν συντέλειαν τῆς κατασκευάσματος, ἐπετέλλετο μὴ προϊεσθαι, ἀλλὰ δι' τὸν ἐγείρειν, δι' καθιστάντας τῇ πόλει

F

G

ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primùm Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam. Iam vltra Cyaneos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex insperato visus cum classe appellere: fuitque gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quòd euidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem intermissis propriis negotiis præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indiuisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat quũ remittendus esset animus, solus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolentiã, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placauit non reuerti nauigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac maiorem Phrygiam terrestri itinere peruenerunt Ephesum: & inde rursum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per singulas ciuitates in multis Herodi gratificatus est, ad eius preces multorum subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solùm pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verùm etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem aliũ facilius voti compos factus est. Cúmque etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea quę neminem læderét, non leue erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunque in re singulis opus esset, affuit.

Cap. IIII.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

POstquam autem ventum est in Ioniam, præstò fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem questi sunt de indigenarum iniuriis, quòd nec legibus suis eos viuere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerentque se ad expeditiones & munia publica conuertendámque in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynastis, in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum maiorum opem incumbit necessitas: nobis verò etiam

τὸν ἴδιον κόσμον. αὐτὸς δὲ λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μυτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ἀφικόμενος, ὡς ἤκουσεν ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου ἤδη παλαιόπλουν τὸν ἀγρίππαν, μετέπεμψεν ὡς ἑαυτόν. καὶ ἅμα συνάπλουν τοῦτον ἐν τῷ πόντῳ καταλαβών, ἀφεστόκοντα μὲν ἀφθονίας ναυσὶ φορτίων. ἀσμένως δὲ ἐφάνη, πολλαὶ τὸ φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε καὶ μεγίστην πίστιν εἰληφόσι δοκιμωτάτου, διὰ νοίας καὶ φιλοτεχνίας τὰ εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦτον αὐξάντων τῷ βασιλέως, οὐκ ἀπολιφθέντος τῆς ἐκείνου χρείας, ἵν' μὴ τὰ καταλιπὼν ἀρχαῖα καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων ἐπιτυραννίδα ἔθετο. πᾶν γοῦν ἦν αὐτῷ κατὰ τὴν σπαπάνην ἡδονῆς, εἴτε τοῖς φιλοτεχνικοῖς συναγωνισὴς, καὶ τοῖς κατ' μέρος σύμβουλος. ἡδὺς δὲ καὶ ταῖς ἀντέσεσιν, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ἐχλιπαῖν μὲν ἀπὸ τοῦ ἰδίου, ἡδίων δὲ ἀπὸ τοῦ τιμίου. ὡς δ' αὐτοῖς κατείργασο καὶ τὰ πρὸς τὸν πόντον, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐστάλη, τοῦ ἀνακομιδὴν οὐκ ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλόυσιν. ἀλλὰ διαμειφάμενοι τοῦ τε παφλαγονίας καὶ καππαδοκίας, καὶ κεῖθεν διὰ τ' μεγάλης φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν δὲ ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν διέργασίαι τῷ βασιλεῖ καὶ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐγίνοντο. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἢν ἀξιώσεως, οὐ παρέλειπεν ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος. καὶ τῶν παρ' ἀγρίππα τινὰ ὀπτζομένων μετίης ἦν, © διεσφάτιζε μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὄντος δὲ καὶκείνου χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἀξιοκόσιν ὠφέλημα ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπῃ, πλεῖσον ἢ τὸ βασιλέως ἐποίει ῥοπὴ, προσέπουσα πρὸς τὰς διεργασίας οὐ βραδυόντα τὸν ἀγρίππαν. ἰλιεῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσεν ὑ χίοις τὰ πρὸς τοὺς καίσαρος ὀπτεύοντας χρήματα, καὶ τὴν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς δὲ ἄλλοις καθὸ δεῖν ἑκάστοις παείσατο.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐντυγχάνουσι τῷ κῷ ἰωνίας ἰουδαῖοι ἀγρίππα, περὶ ὧν ἠπάτησαν τοὺς ἕλληνας.

ΤΟῦτο περὶ τῶν ἰωνίαν αὐτῶν γινομένων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις ᾤκει φόρους, καιροῦ καὶ παῤῥησίας ἐπειλημμένοι. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον αἷς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐῶμενοι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδόναι κατ' ἐπήρειαν τῶν δυνατωτάτων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τὰ εἰς ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀπαιτουμένων ἀφαιρεῖσθαι, σεσπῶν καὶ λειτουργῶν ἀναγκάζόμενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ ῥωμαίων αὐτοῖς ὀπτεφαίνοντων, κατὰ τοὺς οἰκείους ζηλῶνόμους. τοιαῦτα καταβοώντων, παρεσήσατο μὲν ὁ βασιλὰς ἀκοῦσαι τὸν ἀγρίππαν αὐτῶν διαλεγομένων. νικόλαον δὲ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων, ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. τοῦ δὲ ἀγρίππα ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ σωέδρους ποιησαμένου, κατασὰς ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γενομένοις, ἀνάγκη καταφυγὴν ὅτι τοὺς ἀφελέσθαι τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυνησομένους, τοῖς ὑ νῦν ἐντυγ-

poinsamdúou, katasàs ó nikólaos, hyp tỹ ioudaíon élexen. ápasi mỳ ô mégiste agríppa toîs en chreía genomménois, anánke katafýgin hóti toùs aphelésthai tàs epireías aútôn dynesoménous, toîs hỳ nŷn entyg-

ἐντυγχάνειν καὶ παῤῥησία. τυγχάνοντες γὰρ τοιούτου οἷοις
ἔξεστι πολλάκις, τὸ μὲν τὰς χαρίτας ἀφαιρεῖσθαι δι'
ὑμᾶς αὐτοῖς τοῖς τηλικούτοις, καὶ ταῦτα εἰληφότες
μὲν αὐταὶ παρὰ τούτων, οἷς μόνοις δεδόναι δικαίω-
μεν, ἀφαιρούμενοι δι' ὑπερβολὴν οὐδενὸς χρείττονος, ἀλλ'
οἷς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένοις ὁμοίως ὑμῖν ἴσασιν.
καίτοι γε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἐπαινετὸν ὅτι τοῖς
τηλικούτοις, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐτοὺς ἀξίους, εἴτε
μικρῶν αἰρεῖσθαι μὴ καὶ ταῦτα βιβαιοῦν τοὺς δεδωκό-
τας. οἵγε μὲν ἐμποδὼν ὄντες καὶ πρὸς ἐπήρειαν
χρώμενοι ἰουδαίοις, εὔδηλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τοὺς
εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς, οἷς οἱ πρόπαπποι
ἐμαρτύρησαν ἐν τοῖς καὶ τοιαῦτα δεδοκέναι, καὶ τοὺς
δεδωκότας εἰ τὰς χαρίτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦ-
σι γενέσθαι. εἴ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων θάτερον
ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη,
τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, αἷς τοῖς νομι-
ζομένοις θεοῖς ἑορτάζουσι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλ-
λον αἱρήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαί τι τῶν πατρίων.
καὶ γὰρ τοὺς πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται,
φυλαττόμενοι μὴ παραβαίνειν αὐτὰ, καίτοι εὐδαιμο-
νίαν, ἐὰν νικῶ τὸ συμπᾶν τῆς αἱθεσίαν γένος δι' ὑμᾶς
ἔχειν τούτῳ μεζόνως, πρὸς ἕξιν καὶ χάριτα ἑκάστοις τὰ
οἰκεῖα τιμῶσιν ἄγειν, καὶ διαζῆν. τὸ μὲν οὖν οὐκ αἰ-
σχρὸν παθεῖν ἑλόμενοι βιάζονται δρᾶν κατ' ἄλλων,
ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβεῖς, εἴτε τὴν οἰκείαν εἰς θεοὺς
ὁσίους ἀμελοῦσιν, εἴτε τὰ οἰκεῖα ποιοῦν ἀνοσίως κατα-
λύοντες. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσομεν. ἔστι τὶς δῆμος
ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος αἱθεσίους, οἷς οὐ μέγιστον ἀ-
γαθὸν πέφυκεν ἡ θεοσεβεία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, καὶ
τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἂν τις ἀνύσεως τὰς
ἐντεῦθεν εἰς χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ μανόμενος. οὐδὲ
γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ μὲν
οἵ τινες ὦν ὑμεῖς ἔθητο παραβαίνοντες, βέβαιον οὐδὲ
αὐτοῖς οὐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσι ὑπολείπουσι. καί τοι
τὰς μὲν τούτων χάριτας, οὐδὲ μεζόνως δυνατὸν ὄζειν.
εἰ γὰρ ἐκελεύσαντο τὰ πᾶσαν βασιλείαν, καὶ τὰ νεῦ
ἀρχὴν πολλῶν ὄντων ὅσα θεοὶς δι' αἱθερίαν εὐτοῖς
ἐπέδωκεν, ἵνα κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλους,
ἀλλὰ ἐλευθέρους φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμ-
πρῶς θεατόντων, οὐκ ἔστι δύφθονα. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ
μετ' ἄλλων δ' ἐγχωρῶμεν, καὶ τούτου μόνου μετέχειν ἠ-
ξιώσαμεν ἀκωλύτως τὰ πάτρια διασέβεσθαι δίκαιον
ὄντα, ὃ καὶ καθ' αὑτὸ δόξειεν οὐκ ἐπίφθονον, καὶ
θεοὶς τῆς συγχωρούσης ἕξ). τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει πε-
ρεούμενον, χαίρει τοῖς ἐπιζήτουσι τιμᾶν. ἐθῶν τε τῶν
ἡμετέρων, ἀπάντεσσιν μὲν οὐδὲν ὄζει, διασεβῆ πάν-
τως καὶ τῇ συνούσῃ δικαιοσύνῃ συνεπιτιμῶμεν. καὶ
ἔτ' ἐπερωτᾶσθαι τὰ δεδογμένα, οἷς χρώμε-
θα πρὸς ἅπαν σεμνήμασιν τ' ἐσθῆτι, καὶ τῇ αἱθε-
ραπείαν ἐπιτηδ' ὑμῶν, πάντ' ἐξεδόμην τῇ ἡμεροῦ
αἰτίᾳ τῇ μαθούσῃ τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, με-
λετᾶν ἄστερ ἄλλα πρὸς, ἃ τούτων αἰτιωμένους ἕξ) ὧν
οὐκ ἐμπεπλήσμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐστὶ σκοπεῖν τὶς καὶ
καθ' αὑτοὺς τὰ ἔθη, παλαιὰ ἢ ἡμῖν καὶ μὴ πάνυ δοκεῖ,
ὡς' αὐτῶν καὶ ἧττ' ἂν χρόνῳ τιμῆς τὸ ἀναπόδεικτον ἕξ) τοῖς
θείοις παρέληφόσιν, καὶ ἀκριβοῦν τούτων ἡμᾶς ἀφαιρεῖ) καθ' ἑπάρχειαν, χρήματα μὲν ἃ τοῖς θεοῖς συμ-
φέροντα ἑπάνυμεν, διαρπάζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, τέλη δὲ ἐπιθέντες, ἃ τοῖς ἱερεῦσι δόντες ἐπιθήσο-

A impetrandi quæ petimus adeſt fiducia. Neque enim aliud poſtulamus, quàm quod iam antè veſtra beneficentia conceſſum eſt: quódque hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos veſtro ſubiecti ſunt imperio: Atqui ſi magnum eſt veſtrum beneficium, digni ſumus qui id retineamus, hoc ipſo quòd nos dignos eo iudicaſtis. ſin paruum, turpe fuerit, ne parua quidem vos poſſe concedere. Quamobrem ſatis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quo-
B que pertinere, quorum iſti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd ſi ipſo aliquis interroget, malintne vita carere, an patriis inſtitutis, pompis, ſacrificiis, feſtiuitatibus, quibus honores deorum ſuorum concelebrant: ſat ſcio quiduis potius paſſuros quàm diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis ſæpenumero ſuſcipiuntur, & huius (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac
C felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet ſuo more viuere, & pietatem colere. Quod igitur ipſi nullo pacto ſuſtinuerint, hoc aliis inferre conantur: quaſi verò non perinde ſit, vel tuam vel alicuiam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud conſideremus. Eſtne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non ſummam ſuæ felicitatis in veſtro principatu & Romana potentia collocet? éſt ne qui veſtram gratiam velit eſſe irritã?
D Nemo ſanè, qui modò ſapiat. Nemo enim eſt, cuius id vel priuatim vel publicè non referat. Atqui iſti dum veſtra nobis beneficia conantur auferre, ne ſibi quidem ipſis vllum ius ſaluum relinquunt, eorum quæ veſtra benignitas conceſſit, quæ tamen ſunt inæſtimabilia. Quale enim vel illud eſt, quòd quum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi ſub tutela Romanorum principum in libertate felicisſimam vitam exigunt? Noſtræ autem res, etiamſi ne-
E mo ſit moleſtus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis veſtris ſubditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poſcimus, niſi vt liceat patriam pietatem colere: quòd nec per ſeipſum eſt inuidendum & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores ſuos ſemper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim eſt in noſtris ritibus quo quiſquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iuſtitia? Neque te-
F nim celamus præcepta vitæ quæ ſequimur, aut ſtudia quæ exercemus: ſed ſeptimo quoque die ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiſcẽdis legibus operam damus, iudicantes hanc diſciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus noſtri cùm per ſe quoque in diſquiſitionem vocati, nihil habeant reprehenſibile, nunc vetuſtate etiam, contra quam multi opinantur, conſecrati ſunt: vt non
G poſſit non eſſe religio, tot ſeculis ſancita deſerere. Hæ ſunt iniuriæ quas iſti nobis per vim inferunt, Deo dicaram pecuniam per ſacrilegium diripientes, immunibus tributa imponẽtes, feſtis dieb⁹ ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla necessitate exigente, sed tantùm in religionis nostræ contumelia, quam ipsi sciunt immeritò se iniustis atque illicitis odiis prosequi. Vestrum enim imperium omnibus ex æquo consulens, & beneuolentiam mutuam subditorum alit, & obsistit odiis. Has iniurias, Agrippa præstantissime, rogamus vt à nobis prohibeas, vtque in posterum quoque detur nostris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduersariis plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non solùm iustum est, sed concessum etiam vestra clementia: & extant de hac re multa senatusconsulta, in Capitolio æreis tabulis consecrata, quæ hodiéque leguntur, dubio procul propter expertam nostram fidem atque beneuolentiam, & alioqui sacrosancta etiamsi nullum præcessisset meritum: quandoquidem non solis nobis, sed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de pristinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem spē reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percensere præsentis temporis angustia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur nostra officia, omissis præteritis, satis testari potest vel rex noster qui tibi assidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ vestræ nō exhibuit? vbi fides eius desiderata est? quod non in honorem vestrum excogitauit? ad quā necessitatem non primus præsto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda est patris huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæsar in Ægypto gessit cum MM. militū auxiliariorum affuit: in quo ita se gessit, vt tam terrestribus quàm naualibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tūc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus sit: cùm potius à principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator scripsit senatui, quibus à populo Romano honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc solum argumentum sufficere ad declarandum non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam sperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege nostro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum est nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúsve votis illum honoraueris: vtque populum epulo exceperis, & mutuis hospitalitatis officiis delectatus sis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipsis Herodis penatibus. Per hæc te obtestamur in ipsius regis præsentia, nihil aliud quàm vt quæ ipsi concessistis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum se opposuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, sed supplicatio tantùm offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, sed hoc solum facto prætexebant, quòd oneroſi sibi essent inquilini Iudæi.

εια, ἢ θεαγματείας ἄλλας, οὐ χρείαν τῷ σωαλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπίδειξιν τῆς θρησκείας, ἵν' ἢ συνίσασιν ἡμῖν, μῖσος δ' δίκαιον οὐδὲ αὐτοξύστον αὐτοῖς πεποιθότες· ἢ δὲ ὑμετέρα κοινὴ πάντων ἀρχὴ γλυμμένη μία, τὴν μὲν δύσνοιαν ἐκβεβληκυῖα, τὴν δ' εὔνοιαν ἀρχὴν ποιεῖ τοῖς τοιοῦτον αὐτ' ἐκείνῳ θεραπευομένοις. ταῦτ' οὖν ἀξιοῦμεν ὦ μέγιστε ἀγρίππα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάζεσθαι μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τῶν ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιάζομεθα τούτοις, ταῦτα τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα θεμιτὸν ἐστι, καὶ δικαιούμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ τὰς ἐν τῷ καπετωλίῳ κειμένας δέλτους, ἐφ' οἷς τούτων ἀξιοῦμεν. ἃ δίκαιον μὲν ὡς μηδὲν πεῖσαι τὰ ἡμέτερα εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐνδεῖν, κυρία δ' ἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε. χρεὼν γὰρ οὐ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ τοῖς ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα ἐφυλάξασθε, μείζω δὲ τῶν ἐλπιζόντων θεραπεύοντες, διέρχεσθε τῷ κρατεῖν. καὶ δύναται αὐτοῖς ἐπιζεῦξαι τὰς ἐκάστων δυτυχίας, ἃς δι' ὑμᾶς ἔχουσιν, ἀφειλόμενον ποιῆσαι τὸν κόρον. ἵνα μὲν τοι καὶ δικαίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ὁμολογῶμεν, ἀρκεῖ θεὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὰ θεότερον σωπῆσαι τὸν βασιλεύοντα νῦν ἡμῶν, καὶ σοὶ θαρσαλεώτερον εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν εὔνοια θεὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον θεβαλέλληφεν; ποῖα δὲ πίστις ἐνδεὴς ὄφλισται; τίς δὲ οὐ νενόηται τιμή; ποία δὲ χρεία μὴ εἰς φανερὸν ὁρᾷ; τί δὲ κωλύει, καὶ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῷ εἰς τοσοῦτον εὐεργεσιῶν ἀριθμὸν ἐλθεῖν. δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὸν τῆς παῤῥησίας ἀπαράγγελτον θεβαλιπεῖν ἀνδραγαθίας ἀμνημόνευτον, ὃς αἰγύπτιον εἰσβεβληκότος καίσαρος δισχιλίους ὁπλίτας βοηθήσας, οὔτ' ἐν τοῖς κατ' ἐμὲ ἀγῶσιν, οὔθ' ὁτενεδὴ ἔδει δεύτερος ἐξητάζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσῳ ἐκεῖνοι παρέχον ῥοπὴν τῷ τότε καιρῷ, καὶ πόσων καὶ πίνων δωρεῶν ὑπὸ καίσαρος ἠξιώθησαν; ἀθῶον δέον ὑπομεῖναι τῷ δίκτολον, ἃ ἐγράψατο τότε καίσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμᾶσθαι πολίτειαν ἔλαβεν αὐτὸς πατρός. ἀρκέσει γὰρ ταῦτα τεκμήρια τῶ καὶ τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ θαρσοῦντα τὸ βέβαιον αὐτῷ αἰτεῖν, παρ' οὗ κοὐ θεότερον μὴ δυθῆσαι λίαν ἐλπίσαι, τὴν τῶ βασιλέως θεὸς ὑμᾶς δίαθεσιν κατ' ὑμετέραν θεὸς αὐτὸν ὁρῶσιν. ἀπαγγέλλει δ' ἡμῖν τοῦτο τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπάβης τῆς χώρας εὐμενῶς, ὡς δὲ ἀπέδωκας τῷ θεῷ τέλεια θύματα, πλεῖστα αὐτοὺς δεπιτελεῖσαι εὐχαῖς, ὡς δ' ἤγαγον ἑορτάσας, κατὰ τὰ παρ' ἐκείνοις ξένια θεοσέβειν. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ἔθνει, ὃ πόλει θεὸς ἀνδρὸς τοσούτων δεδηλωτῶν θεαγμάτων δίξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἣν ἀπέδωκας τῷ ἰουδαίων ἔθνει, ἀφ' ἡγεμόνος θεοξενίσας αὐτοῦ ἑστίας. τούτων ὑπομνήσοντές σε, κατ' αὐτὰ τὰ παρόντος καὶ συγκαθεζομένου βασιλέως, ἠξιώκαμεν θεῖτον οὐδὲν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ θεϊδεῖν ἀφαιρουμένους. τοιαῦτα δὲ τὸ νικολάου διελθόντος, ἐλύετο μὲν οὐδεμία τῶν ἐλλιπῶν αἰτιολόγησις. οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, θεὶ τῷ θεοκειμένων διελάμβανον, ἀλλ' ἡ ἐντεύξις ὧν ἐδιάζοντο. κἀκεῖνων ἀπολογία μὲν οὐδεμία, τὸ μὴ ταῦτα ποιεῖν. θεόφασις δ' ὡς τὴν χώραν αὐτῶν νεμόμενοι, πάντα νῦν ἀδικοῖεν.

οἱ δὲ

οἱ δὲ δύσκλειᾶς τε αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, καὶ τῷ τὰ οἰκεῖα τιμᾶν, μηδὲν λυπεῖσθαι οἰκεῖν.

A At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus viuere.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἡρώδης εἰς ἰουδαίαν κατέπλευσεν.

Cap. V.

Herodes in Iudæam renertitur.

Σὺν τοῖς δὲ οὖν ἀγρίππας διαζομένους, ἀπεκρίνατο ταῦτα, ὅτι μὲν τῷ ἡρῴδου πρὸς αὐτὸν δύνοιάν τε καὶ φιλίαν, ἕτοιμος εἴη πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι ἰουδαίοις ἀξιοῦσιν, καὶ καθ' αὐτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὲν ἐδέοντο καὶ πλειόνων, οὐκ ἂν ὠκνοῦσαν, τάχ' ἂν μὴ λυπεῖσθαι τῷ ῥωμαίων ἀρχῷ δόξαιεν. ἐπεὶ δὲ ἃ μὴ πρόσθεν εἰλήφασιν ἄκυρα μὴ γένοιτο, βεβαιοῦν αὐτοῖς ἀπροφάσιστον ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν διέλυσεν τὸν σύλλογον. ἡρῴδης δὲ μεγίστως κατησπάζετο, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὁμολογάχαριν. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν αὐτεμπλεκόμενος, καὶ καταπαζόμενος. ἡ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ λέσβου. πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸν ἀγρίππαν προπεμψάμενος ἀνήχθη. καταίγεται δὲ εἰς καισάρειαν, ἃ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πνεύμάτων ὀλιγοδρομίων τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συνήγαγε ἐκκλησίαν πανδημον. ἐν δὲ πόλει κἀκ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, ἀπολογισμόν τε τῆς ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ὅσοι κατὰ τὴν ἀσίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν ἀνεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν, ὑπεμνήσατό τε σύμπαν ὀλίγαις ὕστερον ἡμέραις, καὶ τῇ λοιπῇ τῆς ἀρχῆς, ὡς μηδενὸς πράγματος ἐπιμελήσοιτο πλὴν ἐκείνοις συμφέροντος, ἀπαλλάττόμενός τε τὸ τέταρτον τῆς φορᾶς ἀφίησιν αὐτοῖς τῶν παρῳχημένων ἐτῶν. οἱ δὲ κατὰ τὴν χάριν, καὶ τῷ λόγῳ μεθημαγωγημένοι, μετὰ πλείστης ἀπέστειλαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ συνευχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

Quamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, hic respondit: se non solùm propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quãtum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἐτεκμήρατο τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρῴδης, περιμίξαι μὲν αὐτὰ πάλιν τὸν παρόξυντατον ἰόν, χαλεπῶς δὲ τὴν περὶ ἀλεξάνδρου περάσειν τὴν ὀργήν.

Cap. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Πρόβαινε δὲ ἀεὶ τὰ κατὰ τὸν στάσιν τῆς οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν διάδοσιν, αἰτιμεταλαβούσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατ' ἐκείνων μῖσος τῆς σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον δυσκαμήκει κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν εἰς ὑπόνοιαν καὶ θεάσους λαμβάνουσης, μηδένα τῶν ὀξὺ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσαιτο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ τῆς ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τῶν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσκωφον εἰς τὸν γεγυμνότα, μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα πάθοι ὑπὸ τῶν ἀξίαν, καὶ τῇ τῶν κρατεῖν ὑπερθυμίᾳ, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγείρει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ὀξὺ ἐκείνων εἰς τε τὸν σαλώμην, καὶ τὸν φερώραν, κακοπάθειαι δὲ τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μετὰ θεαμάτων ὑπόκλισις. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἦν ἀμφοτέροις ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος οὐ μισεῖν, οὐκ ὄμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῶσαι, καὶ θρασυνεῖσθαι πρὸς δύσκλειᾶς ὑπὸ τῆς ἀνανδρίας οἰόμενοι τὸ τῆς ὀργῆς ἀνυπόστολον. οἱ δ' ὑπὸ τοιοῦτον τρόπον, ἀλλὰ θρασυμαθικῶς, καὶ κακοπαθῶς ἠρῶντο τὴν ὀχθολαΐς, θρασυλλοιδορίας ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θεασοῦ καταλογιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι πρὸς τὸν γεγυμνότα. τὸ γὰρ οὐκ αἰδεῖσθαι ταῖς τῆς μητρὸς ἁμαρτίαις, ἢ δ' οἷόν δίκαια παθεῖν, ἐκείνῳ, ἄχετον εἶναι πρὸς τὸ μὴ τὸν αἴτιον δοκοῦντα τιμωρήσασθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν ἀνεπλήσθη

Interim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppressérat, audaciam assumente, & hoc agente ne quis superesset, qui posset vlcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuitia iactantibus illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercẽtibus & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contrà maleuolè ac astutè calumniis viam præstruunt, prouocantes adolescentium ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis, hoc argumentò colligẽtes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectæ cõtẽderẽt. Iáq; fabula erat

torius ciuitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentiosi, non illius modò vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic dissidio magnum incrementum absentia regis addidit.

IIII. Qui postquam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tũ à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus palàm iactantibus non impunè laturos qui matrem interfecissent. his affinxerũt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quòd ope illius peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est, tanto magis quòd eadem & ab aliis renunciabantur: & per hęc anteactorum admonebatur, quòd propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuerit: futuráq; ex præteritis colligens, & maiorem aliquã calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spẽ fortuna vtebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant; vt meritò ambigẽdum sit, posítne pensari tãta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium qui etiamnum priuatus erat accersere, comprimendísque adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euchere: is dicebatur Antipater: nõ quòd vellet sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse vt sibi solis seruetur tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se iam prospexisse adolescentibus vt posito fastu tractabiliores se patri prębeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam summam interpretabãtur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propensum ad hoc, vt (quod iste vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantùm cauens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios cõsiliorum socios rem ageret, qui neque suspecti essent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hunc noua spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie benuolentiæ

A πᾶσα ἡ πόλις τῷ τοιούτων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἐλέγετο μὲν ἡ τῶν μειρακίων ἀ-
πειρία, κατῄχουε δ' ἡ τῆς σαλώμης ἐπιμέλεια, καὶ
ὥσπερ αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς τοῦ μὴ φιλεῖν λέ-
γειν ἐλάμβανε. οἱ δὲ οὕτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ
τῆς μητρὸς, ἐπῃδὴ καὶ κείνῳ, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς
ἔλεγον, ἐφιλονείκουν. ἐλέγετο μὲν ὥσπερ ἐν ἀποφάσει
τινὶ καταστροφὴ τῆς μητρὸς, ἐλέγοντες ἢ αὐτοὺς δεῖ τῆς
ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζονται συζῆν, καὶ τῆς αὐτῆς
μεταλαμβάνειν. ταῦτα φερόμενα μείζους καιρὸν ἐλάμ-
βανον ἐν τῇ τάφου ἐκφορᾷ τῆς βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡρῴδης, καὶ τῷ πλήθει διελέξατο καθὼς προ-
εῖρηκα μικρῷ, προσεπῆλθον δοῦδοι οἱ λόγοι, ὡδέ τε τῷ
φερόρᾳ, καὶ τῆς σαλώμης μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον
εἶναι, τὸν ὑφ' ὧν τοὺς νεωτέρους ἀναφανδὸν ἐγκαλοῦν-
μένων, ὡς οὐκ ἀνέξονται μὴ ποινάμενοι τὰς μητέρας
τὸν φόνον. προσεπῆλθεν δέ τι καὶ ὡς ταῖς παρ' ἀρ-
χελάῳ τῷ καππαδόκῃ ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δ' ἐ-
κείνου πρός τε καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορή-
σοντες τῶν παίδων. ἡρῴδης δὲ, τὰ μὲν πολλὰ τούτων ἀ-
κούσας τοιούτων ἐξεπλήττετο δὲ μᾶλλον ὅτι καὶ τῆς
ἄλλων πρὸς ἀπῄγελλον. καὶ ἀνεκαμπτε τὴν συμφο-
ρὰν τάδε πρὸς τὰ καταλογιζόμενος, ὡς οὔτε τῆς φιλτά-
των, οὔτε τῆς ἐρχομένης αὐτῷ γυναικὸς ὤατο, ἀβλα-
βὴς ἐξηνομίας ταύτας καὶ τοιαύτας ἐν τῇ οἰκίᾳ. πότερα μέλλοντα τῶν
θρασυτέρων ἤδη βαρὺ καὶ μεῖζον ἐκείνων ὑπολαμβάνειν, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἦν. τῷ γὰρ ὄντι
πλείστα μὲν τῷ ἔξωθεν, καὶ πρὸς ἐλπίδας εἰς δύ-
τυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προστίθει. μέγιστα δὲ τῇ
οἴκοι, ἐν μηδὲ προσδοκίμοις, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέ-
βαινεν, ἑκατέρου προσόντος ὡς οὐκ αὖ τις ὤηθη, καὶ
παρίοντος ἀμφίεσιν τῇ ἀβουλίᾳ, εἰδέναι τὴν
ποσαύτῃ δυτυχίᾳ τῷ ἔξωθεν πραγμάτων, ἀλ-
λᾶξαι τῷ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τῷ περὶ
τοὺς οἰκείους συμφορῶν ἀφυγεῖν ἐν τῷ μηδὲ τὰ βα-
σίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. ταραττόμενος δὲ
καὶ ἀχανίζομενος τὸν ζόφον τῶν ὅλη καθαιρέσ τῷ
μειρακίων, ἕτερον αὐτῷ ὑφιέμενον ἰδιωτεύοντα παῖδα
προσάγαι, καὶ τῶν ἐδόκει τιμᾶν. ἐκαλεῖτο δὲ αὐ-
τιπάτρῳ. οὐχ ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ καὶ πάλεως ὑπ' ἀθλίας
αὐτῷ, καὶ πάντ' εἰς ἐκείνον ἀναφέρων, οἰόμενος δὲ
ἀφαιρεῖσθαι τῷ θεάσεως τοὺς ἐν μυριάμμης, καὶ μᾶλ-
λον εἰς κουδοσίαν τῷ ἐκείνων οἰκοδομῷ αὐτόν. τὸ
γὰρ αὐθαδὲς οὐκ ἂν εἴη πρὸς αὐτοῖς εἰ τῷ προ-
ὠθεῖν, ἢ μὴ μόνος, μηδὲ ὀξὺ ἀνάγκης ἡ ἐξαδοχὴ τῆς
βασιλείας ὀφείλῃ. διὸ δὴ καθάπερ ἕτερόν τινα τῶν
αὐτιπάτρου εἰσήγαγε, οἰόμενος ὀρθῶς ποιεῖν, καὶ
καταπαλαίσων τῷ μειρακίων ἐξείναι εὐκαίρως χρῆ-
σθαι βελτίοσιν. τὸ δ' οὐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς
τε γὰρ παισὶν οὐ μετρίως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐ-
τοὺς ἐπιμελείᾳ, καὶ δῆτα ὧν τ' ἔρωτον αὐτιπάτρου, ἐπεμ-
πε δὲ παρρησίας τινὸς τῆς ἐ πρότερον οὔσης ἐλπίδ' ἐ-
αὐτεπισπάσαθ, μίαν ἔχειν ὑπάθειαν κακοῦ, τοῖς ἀδελ-
φοῖς μὴ ὠδαχορεῖν τῷ ὡρωτείων, ἀλλ' ἐνέχεσθαι τὸ παρὸς, ἤδη καὶ ὑπὸ ἐλλοξικαμβάτου ἐξαβολαῖς δι-
μεταχθείσι δ' οὗτος εἰς ὅπερ ἐπανδάκῃ πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ ῥιέσθαι τοῖς ἐξαβεβλημένοις ἅσαν αὖ
οὗτοι παρ' αὐτῷ μόνοι οἱ λόγοι, φυλατθόμενοι δ' αὐτῷ δέξαι τὰ τοιαῦτα καταμινύθη, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο
συνεργοῖς τοῖς αὐτοπόποις, καὶ ἐξ τῶν δ' νοιαν τ' θεοῖς τ' βασιλέα πις δυσνομένοις αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη δὲ
πλείοις γεγόνεισαν οἱ κἀκείνου ἐφ' οἷς ἠλπίκει διεκπεύσοντες, καὶ τὸν ἡρῴδην ἐν τῷ δοκεῖν κατ' εἶναι τὰ τοιαῦ-

τὰ τοιαῦτα λίγην ὑπαγόμενοι. Ϲ τούτων πολυπρεσ-
τώπως ἢ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ
μᾶλλον αἱ τῶν νεανίσκων ἀφορμαὶ προσηύξοντο.
ἦ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις διὰ κατ' ἐπήρειαν ὧν ὑπ-
έμενον, Ϲ ἡ ὑπὲρ ἀδίκησις, Ϲ τὸν πατέρα φα-
νερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους οὐ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπε-
τίθουν. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῷ πρέσβει τ' ἀν-
τιπάτρου καθεφυλάττετο μῖσος, καὶ μειζόνως πρὸς τὸν
Ἡρῴδειον ἐξαγριαίνετο μῖσος, προσβαίνειν οὐ μικρὰν ἀ-
περγαζόμενα τὴν τ' οἰκίας σάλον. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βα-
σιλεὺς ταῖς διαβολαῖς, καὶ ταπεινοῦσθαι βουλόμενος, τοὺς
ἐκ τ' μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν ἀντιπάτρῳ
παρεῖχεν. καὶ τέλος ἦλθεν εἰς, ἐπισπάσασθαι τὴν ἐκείνου
μητέρα. καίσαρι γὰρ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ
ἰδίᾳ συνήθη ἀπεδείκνυτο. ἀφίκετο οὖν αὐτὸν
εἰς τὴν ῥώμην, μετὰ τὴν δοκιμασίαν τῆς ὅπλ τῆς οἰκίας
δικαιοῦ γεγυμνασμένον, πλεύσας ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, Ϲ
συντυχόντων μόνον τὸν ἀντιπάτρου ἐπηγάγετο, καὶ
παρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀνάγειν μετὰ πολλῶν δώρων,
καίσαρι φίλον ἐσόμενον, ὡς τ' ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ'
ἐκείνῳ, καὶ παρεῖσθαι παντάπασιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ
μειράκια.

A captabant: cúmque per multas eásque inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quàm antè occasionem illis præbebant. nã & lacrymæ sæpe eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patrémque iam apertè vt parum æquum amicis incusabant. quæ omnia malitiosè ab Antipatri coniuratis obseruabantur; móxque affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domesticum dissidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæsari etiam sæpè pro eo scribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus.

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἀντίπατρος διατρίβοντος ἐν ῥώμῃ τοῦ θεοῦ ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων δεῦρο καὶ τοὺς ἀδελφοὺς κατηγόρησεν.

Cap. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ φρονεῖν εἰ δοκεῖν ἀντιπάτρῳ προσέκειτο τὰ κ' τὴν δοκιμασίαν. ἦ γὰρ ἐν τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπεσταλκότος ἡρῴδου, τοῖς φίλοις διάφορος ἦν. ἤχθετο δὲ τῷ μὴ παρεῖναι μηδὲ ἔχειν ἐξ ἀκαίρου διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, ἦ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν τὲ παιδὸς εἰπὼν καὶ καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν ὑπεισιέναι εἰς τοὺς ἐκ τ' μαριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὲ δι' ἐννοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τ' ἑαυτῷ φρασμοῦ; ἀλλὰ καθεῖδεν ἔτι ἀνιάσειν τι ἦ παροξύνειν ἤλπιζεν τ' πατέρα κ' τῷ ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπέστελλεν. φρόφασιν μὲν, ὡς ὑπὲρ ἀγωνίων αὐτῷ. τὸ δὲ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσῃ κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὴν οὖσαν ἐμπορδόμενος, ἕως εἰς τ' τοῦ φθόνου τὸν ἡρῴδην ὀργῆς ἦ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὴ ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν δὲ τὸ κατοικεῖν εἰς τοιοῦτον ἀνθρώπου παίδος, ὡς μητ' ἀμαλὸν, μητ' ἐκ φρονητείας ἁμάρτανοι, κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τῷ παίδων κατηγορεῖν φθόνῳ καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐκβαίνη παίδος, ὃ δὲ δεῖ μέγεθος τ' ἀσεβείας ὑποπτεύοντι. ὡς ἦ αὐτὸν εἰς τὴν ῥώμην ἐλθόντα μὴ μέχρι τῆς ἀκυλίας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐπεχρόνισεν. ἐλθὼν δὲ εἰς λόγους, Ϲ καιρὸν αἰτησάμενος ὅτι μεγάλοις οἷς ἐδόκει δυσυχεῖν, παρεσκεύαστο μὲν τοὺς παῖδας, ἠπιάτο ἦ τ' ἐπιτονοίας, Ϲ τ' ὀπιχρήσεως, ὡς ἐλθόντας ἔχουσιν ἅπαντα τρόπον ἑαυτοῦ δακόντες μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, Ϲ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ φθαλαβεῖν. ὁ δὲ οὐδὲ θνήσκων ἐξαναγκης μᾶλλον ἢ κείσῃ φθαδοῦναι τῷ θυμαίνοντι πρὸς αὐτὸ δυσβιεσέρῳ φθῷ καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοντος. οὐκ ἐν τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ ἦ ταύτης στερεῖτο ἦ τὸ ζῆν ἔλαττον λόγος, εἰ μόνον ἀποκτεῖναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν. οὕτως ἀχθὸς τι ἦ μικρὸν ἐντεκνίαν τῆς ψυχῆς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκαδῶσαν

B Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæsari etiam sæpè pro eo scribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & reciC piendum in Cæsaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus.

D Ea peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum molestè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem se præberet erga Mariamnes filios. Hæc assiduè cogitans non desistebat à proposito: & abE sens quoque per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius solicitus, sed reuera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus esset adolescentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timerétque ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur paruti pius erga filios. quò F postquam peruenit, non inuentum ibi Cæsarem Aquileiam vsque persecutus est: & cùm venisset in colloquium, rogassétque vt de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coràm filios accusauit insolentiæ tentatíque veneficij, conquerens eò processisse illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cùm sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinquendi cum successorem, qui in pietate erga patrem sit constantior. G illos verò etiamsi principatus non accedat, cõtentos esse patris exitio, idque etiam cum suæ vitæ periculo quærere: tam immane ac scelestũ odium inueteratũ esse in eorũ animis. Eã calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi

aperire Cæſari, & aures eius talibus inquinare ſermonibus. & quo tandem ſuo merito? quáve iniuria? aut quomodo eos æquum putare, vt quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiſſet, eius non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem pro merito, vt ad hoc præmium ſpectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maximè cùm ſaluo naturæ iure ne fas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. neminem enim poſſe affectare parentis regnum, niſi qui eiuſdē optet interitum, quandoquidem viuo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe eorum quę regiis liberis ab amantiſſimo patre præſtari conueniat, non ornamenta, non miniſterium, non delicias, coniugia quoque procuraſſe illuſtriſſima, alteri ſuæ ſororis. alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa patria ſe poteſtate in eos vſum, ſed ad communem benefactorem Cæſarem adduxiſſe, & decedentem ex iure vel patris violati, vel regis per inſidias appetiti, ex æquo ſe cum eis apud talem arbitrum diſceptare, rogare tamen ne impune ſit illis tantum facinus, néve ipſe cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat poſt tam nefarios conatus ſolem inſpicere, & impunitatem auferre poſt proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina poſtquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæſare, adoleſcentes qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata cauſa toti in fletus effuſi ſunt, nullius quidem tantæ impietatis ſibi conſcij, grauem tamen accuſatorem patrem ſuſtinentes: quòd neque decorum eſſet contra eum liberè dicere, neque tutum cauſam ſuam deſerere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miſerationem ſibi quærentes, & hoc ipſo ſoliciti, ne viderentur perturbante conſcientia, defenſionem ſui expedire non poſſe, cùm potius iuuenili imperitia & conſternatione impedirentur: quod tamen Cæſaris prudentiam non latuit. adeóque omnium quotquot aderant mouebant miſericordiam, vt ne pater quidem accuſator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

A τιῶν ἐξηγεῖτο καίσαρι, καὶ μικρὸν αὐτοῦ τὰς ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καί τινι τὸ μὲν εἰπεῖν παῖδάς τινας ἐξ αὐτοῦ δυχερεῖς; δεῖ τὸν ἢ μέμφον ἢ καρύνοντ; πῶς δ' οἷόν τ' ἢ δίκαιον ἦν αὐτὸς ἐκπίσασθαι πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχὴν, ταύτης οὐκ ἐᾶν κύριον εἶναι, κρατεῖν τε, καὶ διδόναι ᾧ κατ' ἀξίαν; ὡς ἔτι γε μᾶλλον ἄλλων ἄλλων δ' εὐσεβείας ἐκτίθετ' ἢ μέλλοντα ποτὲ χρήσεσθαι τούτῳ τ' ὀφειλομένης τε καὶ τ' ἀμοιβῆς τοσῆσδε ἔσης ὀφεῖναι χάριν. ὅτι δὲ μηδὲ δυσεβὲς αὐτοῖς ἐφ' τούτου πολυπραγμονεῖν, δῆλον. ὁ γὰ ἀεὶ τὸ σῶμα τῆς βασιλείας ἐνδυμούμενο, συγκαταλογίζεται τὸν θάνατον τῷ γηρῳτικότος, μεθ' ὃν ἄλλως οὐκ ἔστι τινὶ ἀρχὴν ἀναλαβεῖν. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις, καὶ βασιλέως παισὶν οὐκ ὑστέρησεν, μέχρι τοῦ δοῦναι δόσεις, οὐ κόσμον, οὐκ ὑπηρεσίαν, οὐ ξυφίν, ἀλλὰ καὶ γάμους τοὺς ὀνησιμωτάτους παρεχέσθαι, τῷ μὲν, ἐκ δ' ἀδελφῆς, ἀλεξάνδρῳ δὲ τινὶ ἀρχελάου τοῦ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον οὐδὲ ὀφεῖ τοιούτοις ἐᾶν εἶναι ἐξουσίαν τοιαύτην κατ' αὐτῶν χρησάμενο ἀγαγεῖν ὀφεῖ τὸν κοινὸν εὐεργέτην καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτοῦ πᾶν ὅσον ἢ πατὴρ εὐσεβοῦμενο ἢ βασιλεὺς ὀφειλόμενο δύναται, κείσεως ἰσοτιμίᾳ παρεσκεύαι. δεινὸν μὲν τοι καὶ παντάπασιν αὐτὸν ἀτιμώρητον γενέσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις κατάζευ, οὐδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντας ἐφ' οἷς ἐνεδυμήθησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ νεῶν ἀχαφδ' ἔργον ἔργῳ μέγεθα τῷ αἰθεροπίων καὶ δράσαντας καὶ πεισομένους. Ταῦτα ἡ ἡρῴδης ἐμπαθῶς ἠπείσατο πρὸς καίσαρα τοὺς αὐτοῦ παῖδας. τῷ δὲ ναυσὶν ἤδη μὲν καὶ λίγοντο δάκρυα καὶ σύγχυσις ἦν, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν ἡρῴδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γὰ ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας γενέσθαι, τὸν λόγον πιστὸν εἶδεν ἐκ τοῦ συνειδότι, τὸ δ' ἐκ τοῦ πατρὸς ὀφιφίεσθαι τὰς ἀχθολὰς, δυσπαρόητον, ὥσπερ ἦν, οὐκ ἀναμενούσης οὐδὲ τῆς καρρησίας λόγου τοῦ πρὸς τὸν κρείττονα, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ καὶ κατ' αὐτοὺ ἦν ἐλέγχειν ἐπιλαμβάνον. ἦν οὖν δάκρυα τῷ δ' ἰώσασθαι λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, διδοικότων μὲν οἱ δύξειν ἐκ τοῦ συνειδότος ἐπιρῥᾴθαι, ῥᾳδίας δ' οὐκ ἀναπομένων τῶν ἀπολογίων ὑπὸ νεότητος καὶ παρεχῆς ἧς ἐπιπόνθησαν. οὐ μὴν ἔγε κρῆσαν ὀφελέπειν αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀσύντεκτον ἐπιεῖσθαι τὸ μὴ κατ' συνείδησιν ἀναπόντως, ἀλλὰ ὀξ ἀπλείας, καὶ μεξιότητος ἐκνεῖν. ἐλεφοί τε ἐγεγόνεσαν τῶν παρόντων ἰδίᾳ, & τὸν πατέρα ἐλαίνησαν ἀληθιφῆ τε πάθει συνεχόμενον.

B

C

D

E

F

Cap. VIII.

Alexandri defenſio & cum parente reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obſeruauerunt & illum iam flecti & Cæſarem, cæteróſque partim condolentes ſibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander verſa ad ipſum patrem oratione, ſic aggreſſus eſt obiecta diluere: Pater, quàm beneuolo ſis erga nos animo, ſatis declarat hoc ipſum iudicium. Si enim aliquid triſte de nobis ſtatuiſſes, nunquam ad omnium ſeruatorem nos adduxiſſes. poteras enim vel pro regia, vel pro patria poteſtate inſontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc teſtem ac arbitrum facere, ſeruare volentis argumentum eſt. nemo enim

Κεφάλαιον η'.

Αλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ ἢ συνῆδον ὠμφέρα πνὰ καὶ παρ' ἑαυτοῖς, καὶ ἐφθέγξατο καίσαρος, καὶ τ' ἄλλων ἢ ἕκαστον, τοῖς μὲν συνδακρύουσι, πάσχουσι ἢ συναλγοῦσι, θάῤῥος αὖτ' ἀλέξανδρος, ὑπεκλασάμενος αὐτ', ἐπιχείρᾳ διαλύσασθαι αἰτίας. καὶ πάτερ ὑπὲρ, ἢ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς εὔνοια δῆλη. καὶ παρ' αὐτὴν τ' κείσεως. οὐκ ἂν γὰ εἶ τι δυχερὲς ἑαυτοῖς ἐφ' ἡμῖν, ὅτι τ' πάντα σώζοντα προσήκαμεν καὶ γὰ ἐξὸν, προεῖσθαι μὲν ὀξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρεῖναι ἢ ὡς περὶ τοῖς ἀδικοῦντας ἐπιξενίαν. τὸ δ' εἰς ῥώμην ἄγειν, καὶ τὸν παῖδα παιδεύειν, σώζοντας ἦν. ἀδικεῖς γὰ ὑπο-

ἀποκτεῖναι τινὰ θεραπεύμενος, εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἄγῃ. τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη κεῖται. οὐ γὰρ ἂν ὑπομείναιμεν ἔτι ζῆν, εἰ τοιοῦτον ἀδικηκέναι πατέρα πεπιστεύμεθα. καὶ μὴ τοῦτο σὸν ἐκείνου κρῖνε, μὴ τῇ τεθνεώσῃ μηδὲν ἀδικοῦντας, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτεύομένους. εἰ γὰρ ἓν δίκαιον λόγον ἡ ἀληθείας ἡ παῤῥησία μακάριον καὶ σὲ πεῖσαι, καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν. εἰ δ' οὕτως ἡ διαβολὴ κρατεῖ, θᾶττόν τοι ἡμῖν ὁ νεὼ ἥλιος. ὅτι δὲ βλέπειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φαίης βασιλείας ὅπῃ θυμεῖν, δίκαιος εἰς νέους αἰτίᾳ, καὶ τὸ θεοῖσι θέναι τὸν τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς πρώτης τοῦ νεῶ ἀτυχίας ἐξεργάζεσθαι. βλέφον δὲ εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσῃ γὰρ οὐδὲν τῷ βασιλεύοντι, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητὴρ αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πάντας ὑποπτους εἶ τῷ πατρὸς δοκεῖν βουλομένους δοκεῖν. ἀλλ' οὐ τὸ ὕποπτον θεὸς τοιαύτῳ ἀσεβήσαι ἀρκετόν. εἰπάτω δή τις ἡμῖν εἰ τοσοῦτον ἰσχὺν διαβολῆς λαμβάνει; φαρμάκου πεῖρασιν ἐλέγχῃ δυνατή τις, ἢ συνωμοσίαν ἀλλοτρίῳ, ἢ ἀφανοῦς οἰκετῶν, ἢ γράμματα καὶ σοὶ γεγραμμένα; καί τοι τούτων ἕκαστον ἔστ' ὅπῃ καὶ μὴ γνώμονι σὺν διαβολῆς ἐπλάσθη. χαλεπὸν γὰρ οὐχ ὁμοίως οἶκος ἐν βασιλείᾳ καὶ τὴν ἀρχὴν ἰδοὺ σὺ φὴς ἔπαθλον δυσσεβείας, συμβαίνει, πολλάκις αἰτίαν γνῶσθ τοῖς ποιητοτάτοις ἐλπίδων, δι' ἃς ἡ δὲ μίαν ὑποτολὴν ποιεῖν κακονοίας. ἀδίκημα μὲν ἴσον, οὐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμᾶς. τὰς δὲ διαβολὰς, πῶς ἂν λύσῃεν, ὃ ἀκοῦσαι μὴ θέλω; ἐλαλήσαμέν τι μὴ παῤῥησίας; οὐκ εἰς σε, τοῦτο γὰρ ἦν ἄδικον, ἀλλ' εἰς τοὺς οὐδ' ὅπ λελάληκε μὴ σωφρονοῦντας. τὴν μητέρα τίς ἡμῶν ἔκλαυσεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τεκοῦσα κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. ἀρχῆς ὅπῃ θυμεῖν, ἧς ἔσμεν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί δὲ θέλοντες; εἰ μὲν εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων ἄσπερ εἰσὶν, ἃ κενοσπουδεῖ ἐμοὶ; εἰ δ' οὐκ εἰσὶν, οὐκ ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισάμενοι κρατήσειν τῶν βασιλείων θεοσεβήσαμεν, οἷς οὔτε γῆ βάσιμος, οὔτε πλωτὴ θάλαττα μὴ τοιοῦτον ἔργον; ἢ τῷ ἀρχομένων δυσσέβεια, καὶ θρησκεία τῶν παντὸς ἔθνους, ἰσχύετο ἂν παροικτίνους ὅπῃ τῷ θεάτρων, καὶ εἰς τὸ ἀκίνητον ὑπὸ σοῦ κατασκευασθέντα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ καὶ τῷ ἄλλων κατεφρονήσαμεν, ἐδυνάτο τις φονεύσας, ἀπιμώρητος μένειν, ζῶντος καίσαρος; οὔτ' ἀσεβεῖς οὕτως ἐγένησας, οὔτε ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοὶ κακῶς εἶχεν. εἰ δὲ μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ὅπῃ βουλῇ διείσεις, τί σοι θεὸς πίστιν αὐτάρκη τοιαύτης δυσσεβείας; ἢ μητὴρ τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνην, ἃ παρεξύνῃ ἡμᾶς ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν ἀπολογεῖσθ βουλόμεθα, λόγον δ' οὐκ ὅπῃ δύχεται τὰ μὴ γνώμενα, διόπερ ὅπῃ τῷ πάντων διαστάτῃ καίσαρι μεσιδιόντι ἢ παρόντα καιρὸν, συντιθέμεθα ταύτην ἢ συνθήκην, εἰ μὲν αὐτόπτον ἐξ αὐτῆ ἢ ἀληθείας ἢ θεὸς ἡμᾶς διάθεσιν ἀπολαμβάνῃς ὦ πάτερ ζήσωμεν, εἰ δ' ἔτως μὲν δυτυχῶς. δύνον γὰρ ἢ μεγάλων κακῶν καὶ ψευδῶς αἰτία. παρεύσης ὃ πρὸς ὀργὴν δίας, σὺ μὲν σῶζῃ καὶ σαυτὸν δυσσεβείας μένε, δώσομεν ὃ λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἐχθρὸς ὁ βίος ἡμῖν πᾶσιν, ὡς ἔχῃ αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ ἢ διαβολὴ. τοιαῦτα δ' λέγοντος, ὃ καίσαρ ἐδὲ θεὸς ἔφη

A ad fana ac templa adducit quem velit perdere: quod sanè causam nostram aggrauat, qui quidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læsæ erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim satius mori innoxios, quã tanti sceleris suspectos viuere? Quare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euaso discrimine. Quod si vincit calumnia, superuacaneum fuerit nos solem hunc cernere. quid enim hoc non amota

B suspicione profuerit? Videtur quidem in nostram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obsecro, an non idem crimen in quemuis nostri similem torqueri possit. Nihil enim prohibet quicunque rex habeat liberos defunctæ matri superstites, eos in suspicionem vocare, quasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age proferat qui potest argumentum

C tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat astruere. Potéstne quisquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cùm tamen horum singula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res est dissidens inter se regiæ & spes principatus, quem tu ais pietatis præmium, sæpe ad nefarios conatus praua ingenia

perpulit. Nos certè nullius facinoris conuin-

D ci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures quî possumus? Sed liberius quasdam voces iecimus. At non in te pater, quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt, effutiunt. Matrem aliquis nostrum defleuit at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non co-

E natus noster est superuacuus? Sin minus, certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec terræ laturæ sint, nec maria? Quid subditorum pietas, & totius gentis religio, tulisset scilicet parricidas scelere parto regno potiri, & sanctissimum à te instauratum templum ingredi? Quid, si cæteros contemneremus, possétne quicunque interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti

F neque tam stultos, sed infortuniores fortè quã tuis etiam rebus est conducibile. Quòd si neq; quod accuses, habes, neque quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed quid opus est excusare quæ nunquã facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare,

G & nunc nostro arbitro, hoc tantum petimus, vt si re vera de nobis suspiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miserius quàm temerè insimulari criminis grauissimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate salua: nostram et sététia dãnemur. nec enim vsq; adeò chara nobis est vita, vt eã cum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar ne antè quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus non sine regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenúmque in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & prę mœstitia humẽtes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremò Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. Periniquum enim esse habere eum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuũ amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres vtrinque diligentius coleretur pietas. Post hãc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus qui aderãt tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes ccc. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: aliísque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cùm ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quàm diu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam repetit. Quo absente Trachonitæ, non parua ditionis pars ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigãtes cùm appulissẽt Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius gener egregiè refellisset obiecta crimina: datísque vicissim regiis muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratáque humanitate Cæsaris, & aliis rebus quas illos quoque scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicósque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

A πιστεύων τῷ μεγέθει τῆς διαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, καὶ συνεχὲς εἰς τὸν Ἡρώδην ἀπέβλεπεν ὁρῶν κἀκεῖνον ὑποσυγχυνόμενον. ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν ἐνεπεπτώκει, καὶ περὶ τὴν αὐλὴν ὁ λόγος διαδοθεὶς, ἐπίφθονον ἐποίει τὸν βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τῆς διαβολῆς καὶ τὸ περὶ τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεεινὸν, ἐπεσπᾶτο βοήθειαν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπειδὴ καὶ τῷ λόγῳ δεξιῶς καὶ μετὰ φρονήσεως ὑπήντησεν Ἀλέξανδρος. B ἦν δ' οὐδ' ἐκείνοις ἔτι ταὐτὸν σχῆμα, κλαίουσι μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τὴν γῆν νενευκόσιν. ἡ δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτὸς ἐπείθετο ἄλογα κατηγορηκέναι, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. καῖσαρ δὲ μικρὸν ἐπισχὼν, τοὺς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς διαβολῆς δοκοῦσιν, αὐτό γε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς παρασχεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ γενέσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. C Ἡρώδην δὲ παρεκάλει πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, διαλλάττεσθαι τοῖς παισίν. οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον, οὐδὲ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα κατὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ. δύνασθαι δὲ τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέροις οὐ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παροξῦναι δὲ τὴν εὔνοιαν, ἐν ᾧ τὸ προπετὲς ἑκάτεροι τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι, σπουδῇ πλείονι περὶ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι. τοιαῦτα νουθετήσαντος, ἐνδόντος τοῖς νεανίσκοις, ἐκείνων δὲ βουλομένων ὑποπεσεῖν ἐπὶ δεήσει, προκατα- D λαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας, ἠσπάζετο παρέκαστον ἐν μέρει περιπτύσσων, ὡς μηδένα τῶν παρατυγχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γενέσθαι. τότε μὲν οὖν εὐχαριστήσαντες καίσαρι, μετ' ἀλλήλων ἀπῄεσαν, καὶ σὺν αὐτοῖς Ἀντίπατρος ὑποκρινόμενος ἥδεσθαι ταῖς διαλλαγαῖς. ἐν δὲ ταῖς ὑστέραις ἡμέραις Ἡρώδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τριακοσίοις ταλάντοις, θέας τε καὶ διανομὰς ποιούμενον τῷ Ῥωμαίων δήμῳ. καῖσαρ δὲ αὐτῷ τοῦ μετάλλου τοῦ E Κυπρίων χαλκοῦ τὴν ἡμίσειαν πρόσοδον καὶ τῆς ἡμισείας τὴν ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, καὶ τἆλλα ξενίαις καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησεν, καὶ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν ἀφῆκεν, ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων διάδοχον καθιστάνειν, ἢ καὶ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς τιμῆς εἰς πάντας ἐλευσομένης. ἐκείνου δὲ ἤδη θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν. μετὰ τοῦτο ἐπανῄει F πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντος δὲ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέστη τῆς ἀρχῆς, τὰ περὶ τὸν Τραχῶνα, καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χειρωσάμενοι, πάλιν ὑπακούειν ἠνάγκασαν. Ἡρώδης δὲ πλέων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐγένετο κατὰ Κιλικίαν ἐν Ἐλεούσῃ τῇ μετωνομασμένῃ νῦν Σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῆς Καππαδοκίας Ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ὑποδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος ἐπὶ ταῖς τῶν παίδων διαλλαγαῖς, καὶ τῷ τὸν Ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν G αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι. δωρεάς τε ἀντέδοσαν ἀλλήλοις, ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν Ἡρώδης, ἐπὶ Ἰουδαίας ἐλθὼν, καὶ γενόμενος ἐν τῷ ἱερῷ, περὶ τῶν πεπραγμένων κατὰ τὴν ἀποδημίαν διελέγετο, τὴν καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνην, καὶ τἆλλα διεξιὼν ὅσα κατὰ μέρος αὐτῷ πραχθέντα συμφέρειν ἡγεῖτο καὶ τοὺς ἄλλους εἰδέναι, τέλος ἐπὶ νουθεσίᾳ τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν παρακαλῶν,

καὶ τοὺς

καὶ τοὺς ὑοὺς ὡσὶ αὐτὸν ὄντας ψευδῆ βασιλέας ὑφ' ἑαυτῷ, πρᾶτον μὲν ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μριάμμης ἀλέξανδρον, καὶ ἀριστόβουλον. ἐν δὲ τῷ τότε πάντας ὀφείλειν εἰς αὐτὸν ἀφορᾶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων ὁμολογεῖν, μήτε γήρᾳ ἀποδιδόμενον, ἐν ᾧ τῷ χρόνου τὸ πρὸς ἀρχὴν εὐπειθέστατον ἔχειν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ὅπλοις δεύτερον εἰλατόμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλεῖσι κρατεῖν, καὶ παρὰ δίκην ἄρχειν. τοὺς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στράτευμα, εἰ πρὸς σφᾶς βλέποιεν αὐτὸν, ἀτάραχον ἕξειν τὸν βίον ἄνευ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀφορμὴν καὶ ἀμφοτέρους ἐξ ἀλλήλων ὁμοίως. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφῆκεν τὸν συνέδριον τοῖς πλείοσιν ὧν αἱρεσιν διελεγμένος, οἷς δ' οὐχ ἑκάτερος. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῆς ἐλπίδων αἷς ἑκάτερος τοῖς παισὶν, ἐτεταράχατο πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφίεμενα.

A nuncians filios post se regnaturos primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se vnum respicere, & pro rege habere atque domino, non obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & subditi in officio continentur, & liberi. milites quoque cum suis ducibus si se vnum respicrant, felicem vitam acturos absque vllis perturbationibus. His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secius. iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

B

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἡρώδης ὁ καὶ παρεία κτίσας.

Cap. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συνετελέσθη ἔλαβεν ἡ καισάρεια σεβαστὴ ὑπ' ἀνοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς τέλει ἐληλύθυσα αὐτῷ τῆς ἐπὶ λίμνης κατασκευῆς, ἐκπεπυσμένης δὲ τῆς παρασκευῆς εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δ' δυτίεσι ἑβδομηκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατόν. ὧν οὐδὲ δίθει πρὸς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ ἀφάσεις πολυτελέστατα κατηγγέλκει μὲν δὲ ἀγῶνα μουσικῶν, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις πᾶσιν ὀλυμπιονίκαις. ἀνετίθει δὲ καὶ τούτων τῷ ἀγῶνα καίσαρι, καὶ πενταετηρίδα παρεσκευασμένῳ ἄγειν αὐτόν. ὃ δὲ αὐτῷ πᾶσαν τιμὴν εἰς τὰ τοιαῦτα ἀφιερωκὼς, ὅσην τῷ οἰκείων διαπέμπεται τιμὰ φιλοτιμίαν ὑπερβαλλομένῳ. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος ἰουλία, τὰ πολλὰ τῷ ἐκεῖ πολυτελίσαντων ἀπῆρτιλεν, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα σεμνυνόμενα, παλαιόντων πενταετηρίδων. συνελθόντος δ' εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείονος καὶ θεωρίαν, καὶ πρεσβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεισαν διεργασίας, ἅπαντας ἐξενίζατο κατὰ γωγαῖς, καὶ ξαπέζαις, καὶ δεῖπνοις ἑορτῆς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ὑπὸ τῷ θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν ταῖς εὐφροσύναις, καὶ τῇ εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς δόξαι μὴν χρύσθαι τῇ μεγαλοψυχίᾳ αὐτῷ. εἰς πάντα γὰρ ἅπερ αἱ ὑπερβολαὶ ἐφιλονείκει τῇ τῷ ἤδη γεγυμνασμένων ὑπὸ εἰς ἐξιν ἀφορᾶλλεσθαι. καὶ φασὶν αὐτὸν τὸ καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ὑποδοῖεν τὰ τῆς ἀρχῆς ἡσσόν τῆς οὔσης ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας, ἄξιον γὰρ εἶ καὶ σωφροσύνης ἁπάσης, καὶ ἀγνύστου τῇ βασιλείᾳ ἴσχειν. μετὰ δὲ τῇ πανηγύρεων ταύτῃ, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον εὔυδρον καὶ χώρων ἀρίστῃ φυτοῖς ἐκλέξας, ποταμοῦ τε ῥέοντος τῇ πόλει αὐτῇ, καὶ κυκλίσει τῇ μετὰ δένδρα φοινικῶνα ὑπὸ αὐτῷ ἅπαξ ἑ παῖδος, αὐτῷ παξίδα περιπόρφυρον ἐπώνυμον ἧ τῇ μητρὶ χρέος· ἐκ ἐκ χώματος οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τὸ διάφορον, καὶ κατηγωγαῖς ἥδιστον, ἐκάλεσεν πύργους. φανεκάλεσε δὲ τῷ ἀδελφῷ

C Per idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno VIII. supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarū comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Conseceratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatū rex suo sumptu magna ambitione vndecunq; curauit conuchi, multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Iulia, & mittente permulta preciosa ex Italia, vt omnibus computatis sumptus ad D. talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à diuersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersoriis & mensis & continuis hilaritatibus dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuiis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quæque maiorem admirationem sui facerent: fertúrque ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quòd maior quàm pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atque Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidū extruxit in cāpo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plātis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidū, & luco circundante pulcherrimarū arborū. hūc à suo patre Antipatro denominauit Antipatridā. deinde castellū matrē suā nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulū imposuit, communito egregiè, & instructo amœnis domiciliis. nec fraterni affectū

D

E

F

G

oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichūtinam condidit, quà itur ad septentrionalia: quo factum est, vt circumquaque situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quòd Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæsare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus vrbem maximam habitantibus secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius subdiualem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus quo splendidius & sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum. ediuerso si iniurias eius & sæuitiam in subditos etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia. atque ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunque ab vna causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: quare quod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliquando malè quærere. Deinde sciens se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile, neque enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaque abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem tolleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter sæuiebat nō aliter quā in hostes, nullo cognatorū aut amicorum discrimine, quòd

μνημεῖα δι' αὐτοῦ γεγυμνασμένου πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν αἰτιῶνται τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀνασήσας, οὐδὲν ἐλάττω τοῦ κατ' αὐτὸν φάρου, ὃν προσηγόρευσεν φασάηλον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέρος ὄντα, καὶ μνήμης τῇ τετελευτηκότι δι' αὐτοῦ προσηγορίαν. ὁμώνυμον δὲ αὐτῷ, καὶ πόλιν πρὸς τῷ αὐλῶνι τῆς ἱεριχουντίας ἔκτισεν, ἀπὸ τῶν κατ' αὐτὸν βαρβάρων αἱρεθέντα· δι' ἣς καὶ τοῦ πρὸς ἑσπέραν ἔρημον οὖσαν ἐργατέραν ἐποίησε τοῖς ἐπιμελείαις τῶν οἰκητόρων, φασαηλίδα καὶ τοῦτον καλέσας. τὰς δὲ ἄλλας δωρεὰς ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν ταῖς πόλεσιν, εἴτε συνεχᾶ, καὶ κατὰ τὴν ἑλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' αὐ ἀποδημήσας τύχοι. καὶ γὰρ πλείους λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ἐπιμέλειαν τῶν πρότερον ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χορηγεῖσθαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα, καὶ ἐξαισιώτατα τῶν πεφαγμένων αὐτῷ, ῥοδίοις μὲν τότε πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλείστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. Ἀντιοχεῦσι δὲ τοῖς ἐν συρίᾳ, μεγίστην πόλιν οἰκοῦσιν, ἣν κατὰ μέσον τέμνει πλατεῖα, ταύτην αὐτὴν στοαῖς παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τὸ ὕπαιθρον ὁδὸν ξεστῷ καταστρώσας, πλεῖστον εἰς κόσμον, καὶ τὴν τῶν οἰκούντων διαχρησίαν ὠφέλησεν. τὸν γὰρ ὀλυμπιάσιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς προσηκούσης ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρημασίας διατεθειμένον, πρωτεῖον ἐποίει, χρημάτων προσόδους κατασήσας, καὶ πρὸς θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐκκομιοποίησεν τῇ πανηγύρει. διὰ δὲ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διὰ γενεᾶς ἀγωνοθέτης ἁπάσῃ πᾶσι πλείοσιν ἀναγράφη. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπάρχεται θαυμάζειν τὸ διεστὸς τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, καὶ τὰς δι' ἐργάσας ἀποδώμεθα, ὡς ἐκίνητο πρὸς ἅπαντας εὐεργέτης, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἂν τις αὐτὸν καὶ τῆς ἐλαττον τετιμηκότων ἠρνήθη μὴ συνομολογεῖν δυσγενεστάτη θηριώδη δοκεῖν, καὶ πάσης μετεώτητος ἀλλότριον. εἶδεν καὶ διάφορον τινὰ καὶ μαχόμενα ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γίνεσθαι τοῦ θεραπεύσαντος. ἐγὼ δ' οὐχ οὕτως ἔχω, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνων. φιλότιμος γὰρ ὤν, καὶ τούτου τοῦ πάθους ἀτελεμφύτου ἰσχυρός, προσήκετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἴπου μνήμης εἰς αὖθις ἢ καὶ τοῦ παρὸν διαφημίας ἐλπὶς εἰσπέσοι. ταῖς δ' ἀπανωτάταις τῶν διώξεων χρώμενος, ἀναγκάζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς οὓς ἐδαπάνα πολλὰ μνήμματα, κακὸν ποιεῖσθαι ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐποίει. καὶ συνειδὼς ἐφ' οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισοῦντας ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν, οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. αὐτεφιλονείκει δὲ τῷ δύσνοιαν αὐτῷ δι' ὑποψίας ἀφορμὴν ποιούμενος. εἴθε μὲν οὖν τοῖς οἰκείοις εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ἑαυτὸν ὁμολογούμενος, ἢ δεξιᾶς εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ προσκυνεῖν, οὐκ ἱκανὸς ἑαυτῷ κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθον ὁμοῦ συγχυθείς, καὶ φίλοις, ἴσως πολι-

ζειν. οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. αὐτεφιλονείκει δὲ τῷ δύσνοιαν αὐτῷ δι' ὑποψίας ἀφορμὴν ποιούμενος. εἴθε μὲν οὖν τοῖς οἰκείοις εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ἑαυτὸν ὁμολογούμενος, ἢ δεξιᾶς εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ προσκυνεῖν, οὐκ ἱκανὸς ἑαυτῷ κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθον ὁμοῦ συγχυθείς, καὶ φίλοις, ἴσως

πολεμίοις τιμωρούμενος, ἐπὶ τῷ μόνος θέλειν τιμᾶσθαι τοὺς τοιούτους ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον δέ μοι τούτου τὸ παίδευσις ὅτι μέγιστον ἔδωκεν αὐτὸν ἑαυτῷ, καὶ τὸ γινόμενα κατὰ τὰς καίσαρος καὶ ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς ἀρείττονας, τούτοις καὶ αὐτὸς ἠξίου θεραπεύεσθαι, καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ᾤετο παρέχειν, τοῖς ὁμοίοις ὑπεμίμνησκε δόξαν. τὸ γὰρ μὴ ἰουδαίων ἔθνος ἀλλοτριώτατα νόμῳ θεοὺς τιμᾶν τοὺς τοιούτους, καὶ συνειδὼς τὸ δίκαιον αὐτῷ τῆς θεοὺς δόξαν ἠγαπηκέναι, δι' ὅπερ οὐκ ἐν αὐτῷ κατεγίνωσκεν ὅτι μὴ δυνατὸν οἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ὑπερβάλλουσιν, κολακεύειν τὴν βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία δὲν αὕτη μοι δοκεῖ τῆς ἐφόδου εἶναι μὴ τοὺς οἰκείους, καὶ συμβούλους ἁμαρτίας, εἶναι τοὺς ἔξω, καὶ μὴ θεραπεύοντας ἐργασίας.

A solus vellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæterisque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudęis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

B

Κεφάλαιον ι'.

Πρεσβεία τῶν ὑπὸ κυρίων ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

CAP. X.

C

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

ΤΟὺς δὲ κατ' ἀσίαν ἰουδαίους, ἐν ὅσοις ἡ πρὸς κυρήνῃ λιβύη κατέχει συνάκουεν αἱ πόλεις, τὸ μὲν πρόσθεν βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχομένων, ἐν δὲ τῷ τότε δι' ἀπειρίας ἁπάντων τῶν ἑλλήνων αὐτοὺς, ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ὑπὲρ μέρους. πάσχοντας δὲ κακῶς, καὶ πρέσβεις οὐδὲν διέλιπον τοὺς τῶν ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐφ' οἷς διέσαντο πρὸς καίσαρα, ἐν ᾧ τούτων. ὁ δ' αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, χράσας τοῖς καὶ τὰς ἐπαρχείας, ὧν ὑπετάξαμεν τὰ ἀπόγραφα μαρτύρια τοῦ δόγματος ἔχοντα δὲ ἡμᾶς ἀνωθεν οἱ κατὰ τὴν. Καίσαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπράθη τὸ ἔθνος τὸ τῶν ἰουδαίων δυσχείρωτον δύρεθη, καὶ μόνον ἐν τῇ ἐνεστῶτι καιρῷ, ἀλλὰ ἐν τῇ προγεγονυμένῳ, καὶ μάλιστα ὅτε τὸν ἐμὸν πατέρα αὐτοκράτορος καίσαρος θεοῦ τὸν δῆμον τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ συμβουλίῳ μὴ ἀρκομοσίας γνῶναι δῆμε ῥωμαίων, τοὺς ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς καὶ τὸν παρ' αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ὑπὸ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως θεοῦ ὑψίστου, τάττειν ἱερὰ εἰς ἐν ἀσυλία, καὶ ἀποπέμπεσθαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποδιδόσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχεύσιν ἱεροσυλήμασι, ἰσχύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοῖς ἐν σάββασιν, ἢ τῇ πρὸ ταύτης ἕνδεκάτῃ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἔκτε σαββατεῖα, ἔκτε αἰδρανὸς εἰς αὐτὸν ἱεροσύλου, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐπιζημιῶσαι εἰς τὸ δημόσιον τῶν ῥωμαίων. τοῦτο ψήφισμα τὸ δοθὲν μοι ὑπ' αὐτῶν, ἐπὶ τῇ ἐμῇ δ' σεβείᾳ, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ γαΐου μαρκίου κηνσωρίνου, καὶ τοῦτο τὸ δόγμα, κελεύω ἀναθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ ἡμιθέντι μοι ἐπὶ τῷ κοινῷ τῆς ἀσίας ἐν ἀρτέμιδι. ἐὰν δέ τις φωραθῇ τῶν θεοφρημένων, δώσει δίκην ἐν μεζίαι. ἐστολισμένος δὲ ἐν τῇ καίσαρος ναῷ. Καῖσαρ κορβουλὼ φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαῖοι δοσι ποτ' ἔν εἰσιν οἱ ἀρχαίαν συνήθειαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες, ἀποπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο ποιείτωσαν. καὶ ταῦτα καῖσαρ. ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων τὸν ὅρον τοῦτον. Ἀγρίπ-

D

E

F

G

Quàm autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæterisque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudęis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

ATIatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earū regionum ciuitatibus, qui cùm à priscis regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cúmque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem çonqueri. is reſcripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum aliis. cuius reſcripti exemplar subiicimus, quo teſtatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cęsar Aug. Pont. Max. Trib. poteſtatis ita censet: Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus sicut vtebantur tempore Hyrcani Pon. Dei Max. & fanis eorum ius asylii manere: licereque eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hieroſolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam IX. in paraſceue. Quòd si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religioſis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. popu. Suggeſtionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illuſtri loco, quem vniuersa Asia meo nomini conſecrauit apud Argyram. quòd si quis cõtra decretũ ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inſcriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flasco S. Iudęis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hieroſolyma mittere nemine prohibẽte liceat. Hæc Cęsar. Agrippa quoq; pro Iudæis ſcripsit in hũc modũ. Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. A S.Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæis sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus B scripsit Flauio Libyæ præsidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nũc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardinorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morẽ collectas pecunias Hierosolyma mittere. quate ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Iul. Antonius procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudęi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem D Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patriis legibus & moribus, primitiasque suo quemque arbitratu pietatis ergò conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogauerúntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine prohibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt quoniã scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, E ostendere eis iam inde maiorum ętate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patriis moribus, imò illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebriùs inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in F his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tam Græcis quàm barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nósque omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo. G

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ. χαίρειν. τῷ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, ἃ ὑπομέλφαι, & φυλακὴν, βούλομαι τοὺς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους ποιεῖσθαι κὴ τὰ πάτρια. τούς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τῶν ἰουδαίων καταφρόνοντας τ εἰς τὰς ἀσυλίας βούλομαι ἀποτίνεσθαι, & ἀποδίδοσθαι τοῖς ἰουδαίοις, ᾧ δικαίῳ ἀποτίνονται οἱ ἱεροσυλοι. ἔγραψε δὲ καὶ σιλουανὸς τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασιν μηδεὶς ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγύας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυρίναίων ἄρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρίνῃ ἰουδαῖοι ὡς ὧν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἐπεμψεν εἰς τ ἐν λιβύῃ στρατηγὸν τότ ὄντα φλάβιον, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς τ ἐπαρχίας ὑπομνήματα ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἔξιν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχόν μοι πρὸ ὡς ὑπό πινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν ταῖς φάσῃ τινῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. οἷς ὑποκαθίζειν κὴ μηδένα ξένον ἐνοχλουμένοις, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηται τῷ πόλεων τοῖς εἰς ταῦτα ὑποκειμένοις, καὶ ταῦτα διορθῶσαι τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάϊος ὀρβανὸς φλάκκος αὐτοκράτωρ σαρδηνιῶν ἄρχουσιν χαίρειν. κᾆσαρ μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι αὐτῶν κὴ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε ὅτι κᾆσαρ κἀγὼ οὕτως θέλομεν γίνεσθαι. οὐδὲν ἧττον κὴ ἰούλιος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδοῖς φεβρουαρίοις δικαιοδοτοῦντι μοι ἐν ἐφέσῳ ὑπέδειξαν κᾆσαρα τὸν σεβαστὸν κὴ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις κὴ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε αἷς ἕκαστος αὐτῶν ἐν τῆς ἰδίας θρησκείας εὐσεβείας εἵνεκα τῆς θεοῦ τὸ θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορευομένοις, πιεῖν ἀνεμποδίστως. ἤτουν τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τῦ σεβαστοῦ κὴ ἀγρίππα δοθεῖσιν τῷ ἐμῷ γνώμῳ βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς τῦ σεβαστοῦ κὴ ἀγρίππα βουλήμασιν, συνεπιτρέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι κὴ ποιεῖν κὴ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῷ ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τοὺς ἕλληνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πάσης τιμῆς ἀπωθεν ὑπετυγχάνοντες, οὐδὲν τῷ πατρίων ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῷ ἀρχόντων σέβεσθαι, ἀλλὰ κὴ συνεργοὺς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῷ εἰς τὸν θεὸν τιμῷ. ποιοῦμαι δ πολλάκις αὐτῶν τὴν μνήμην ὑπὲρ ἀλλάττων τὰ ἤθη, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας ἀλογίστους ἡμῶν τε κἀκείνου μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενος. ἔθεσιν μὲν οὐδὲν ὅτι ἧττον, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται κὴ πόλεις, εὖ ὅπου πολλῆς ἐγνωμένης τῆς διαφορᾶς. τὸ δίκαιον δ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ὑπὲρ τηλύει λυσιτελέσαν, ὃν ἕλλησίν τε καὶ βαρβάροις οὐ πλεῖσον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, δύνοις κὴ φίλους ἀπεργάζονται. διὸ κὴ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, κὴ δίον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῷ ὑπὲρ διαπεσόντων ὁμάτων οἰκεῖν τὸ ἀλλόφυλον, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνθρώπων καλοκαγαθίαν ὑπὲρ τηδείως ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν ἅπασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῷ ἀνθρώπων βίον. ἐπαίρω δ' ὑπὲρ τὰ συνηθῆ τῆς ἱστορίας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ιά'. A

Ὡς Ἡρῴδης χρημάτων πρόσοδος κατῆλθεν εἰς τὸν Δαβίδου τάφον.

Ὁ γὰρ Ἡρῴδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἴς τε τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀνήκοος ἐπὶ τάχιον ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύσας, ἀνοίξας τὸν Δαβίδου τάφον ἀργυρείου λάθοι, χιλίατάλαντα, χρήματα πολὺ πλείονων καὶ ἐπὶ δυναμείων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τὰς χορηγίας, ἐκπλέοντος ὡμὸν ἐννοίας εἶχεν τὸν ὅλον χείρησιν. ἐν δὲ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται πρόχειρος δυσάμυνος ἦκεν ὡμὸν ἐν τῇ πόλει φανερὸς εἶναι, παρειλημμένος δὲ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ὑπόθεσιν ὡμὸν ἦν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολυτελῆ, ὧν ἀπέλαβε πάντα. ἀπορούμενον δ' εἶχεν, ὅπως λήσεται τοιοῦτόν τι ὑφανάν, ἐκδοτέρῳ τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς ὡμὸν ἦν Δαβίδου, καὶ τοῦ σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτῶν τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς σὺν θείου ἐκπνοῦσιν ἀπαντώσης ὡς ἐλέγετο. πρόφοβος δ' αὐτὸς ἐξῆλθε, καὶ τοῦ δόντος ἱλασμὸν μνῆμα λευκοῦ λίθου πρὸ τοῦ τοιούτου κατασκευάσας πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ. τούτου δὲ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος, ὃ μὴν ὅτι καθῆλθεν, οὐκ ἀνέγραψεν τὴν πρόξιν ὑπεκτάμνων. διαφέρει δὲ τὰ ἄλλα τοῦ τῆς τόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ σὺν αὐτῷ κεχαρισμένως ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν αἰεί γεγραφεν, μόνον ἁπλοῦς τὸν πρὸς δόκλειαν αὐτοῦ φέροντεν. πολλὰ δὲ καὶ ἀμφανῶς ἀδίκως αὐτὸν κατασκευάζων, καὶ μὴ πάσης ἀνυδρὸς ὑπικρυπτόμενος, ὅς γε τὴν μαριάμμης θάτερον, τῶν παίδων αὐτοῦ ἁμοῦ τοῦ βασιλέως πρεσβυτέρων, εἰς ὑπόκρισιν αἰσχύνης ὑπομένος, ἐκείνης τὸ ἀσέλγημα, τῶν νεανίσκων ὑπερβολὴς κατηγόρησεν. τὰ μὲν οὖν ἐπὶ τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πρεσβυτέρῳ δικαίως τοῦ βασιλέως, φειδόμενον εἰκῆ μάζων, ὡς ἂν ἐκ τῶν ἀναμφισβητήτων ἀνυδρὸς ὁμολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν ἦν, πολλὴν αἰτίας ὡς ἔφην ἔχει τοῦ συγγράμματος. καὶ γὰρ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τοῦ βασιλέως ταύτην ἐποιήσατο. ἡμεῖς δὲ καὶ γένους ὄντες ἀρχοῦ τοῦ ἐξ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ δι' ἐκ τὸ σεμνὴν τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαι τὰ περὶ αὐτῶν οὐκ εὐπρεπὲς ὑπολαμβάνοντες, καθαρὰς καὶ δικαίως ἐκπέμπομεν τὰς πρόξεις, πολλὴν μὲν τοῦ εὐγενοῦς τοῦ ἐκείνου βασιλέως ἐπιδεδωκότες, πολὺ δὲ εὐσεβοῦς ἔχοντες, τὴν δ' ἀληθειαν πρὸ ἐκείνων τετιμηκότες, ἵνα ὅτι δικαίως ἐγκλίνῃ συνίδῃ τὰ παρ' αὐτοῖς ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρῴδης δὲ διὰ τὸ δικαίρησιν ἵνα ἐποιήσατο τοῦ τάφου, χαῖρον ἐδόκει προσθήκην ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν οἰκίαν, εἴτε δὲ μνήματος δικαίους εἰς ἃ μάλιστα καὶ πρόσεσον ἐκόσμησε, πλείω χρήματα πρὸς αὐτοὺς ἐξῆλθεν συμφορᾶς, εἴτε καὶ τὸ τύχης ἐν ἐκείνοις τὸ δικαίου ποιούμενος, ἐν οἷς τὸ κατ' αὐτὸν αἰτίαν εὑρεῖν οὐ μικρὸν πίστιν παρεῖχε. διὰ τὸ ἀσέβειαν αὐτοῦ τοὺς συμφορᾶς ἀπλωτικέναι. σῶσις γὰρ ἵνα ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου κατὰ τὸν αὐλῶν, ἐμίσει πρὸς ἀλλήλους αὐθυπερβαλλομένων τὸ διαβολαῖς. ἐστρατήγει δ' ἀεὶ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτίπατρος, δεινὸς ὢν, ἔξωθεν μὲν, προβάλλειν αὐτοῖς τοῖς αἰτίας, ὅπως ἂν πολλάκις ὑπολογισμένου τὸν λαμβάνῃ, ἵν' ἡ τὸ δοκοῦν εὔνουν πιστὸν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ὑπηκόους ὦν ἐδόκει. κατὰ τούτῳ τοῦ τρόπῳ πολλὰς ἐπροξενήσατο τὸ πατρὸς μόνος ἵνα τὸ ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα προστάτην αὐτὸς πεποιημένος, ὁ δὲ

Cap. XI.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Dauidis subyit.

HErodes multum pecuniarum domi forisque profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit, recluso Dauidis sepulcro tria millia talẽtorũ argẽti extulisset, superesséque multo plura, quæ possint quantumuis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum sepulcrum ingreditur, cùm priùs accuratè cauisset ne hoc resciret populꝰ, assumptis tantùm amicorum fidissimis. depositas tamen pecunias non inuenit sicut Hyrcanus, sed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde sustulit. his inuitatus ad diligentiùs scrutandum, interius processit vsque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. vbi duos satellites amisit, erumpente (vt fertur) ex aditis flamma contra progressos temerè. quo casu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum se in aditu sepulcri monumentum è candido marmore cõdidit sumptuosissimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius tẽporis scriptor meminit, sed non item de descensu regis, præter decorum id factum existimans: idque more suo fecit. Viui enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere visa sunt. quin & multa eius apertè iniusta facinora aut alia specie affricta fucauit, aut quantum potuit occultare studuit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios speciosam causam astruere conatur: illam impudicitiæ, hos insidiarũ patri paratarum insimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iustè rex gessit nimiis extollens laudibus, contraria verò diligenter excusans. Sed illi ob quam dixi causam danda venia, non tam ad posteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum suo regi scribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Asamonæos reges contingimus, & sacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res gestas exponimus, salua reuerentia posterorum regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habẽtes cum ipsorum quoque venia. Cæterùm Herodis domus post violatum sepulcrum cœpit labi in deterius: siue diris vltricibus in eam partem incumbentibus, quæ iam ante malè habebat: siue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri possit impietatis præmium. Dissidium enim erat in aula bello ciuili simile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificiosa machinatio, qui per alios inuolues illos falsis criminationibꝰ: ipse patrocinij eorũ sæpe simulabat, vt approbata sua beneuolentia facilius iuuenes clã posset opprimere eratq; talibꝰ versutiis circũueniebat patrẽ, vt putaret hũc solũ incolumitatis suę curã gerere. quapropter

etiam Ptolemæum procuratorem ſuum rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit conſilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & inſeſum cum redderent his, quos exoſos regi eſſe ipſorum intererat. Mariamnes verò filij rem indies ferebant ægriùs, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoueri ac deterioribus cedere, & tantùm non in ordinem redigi. Quin & vxores ipſorum eiſdem laborabant paſſionibus; quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo proſequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd inſolentiùs ſe erga filiam eius gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam ille ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat à diſcordia. habebat enim priuatã cauſam ſuſpicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, vt oblatam ſibi à rege in coniugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum à ſe tot beneficiis, & penè regni ſocium, non reſpõdere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cùm non valeret Pherorã ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quẽ ſtultum ſit priuare ſe regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi vtile, quod iam antè calumniis appetitus veniam à rege cõſecutus fuerat, mulierem iam filij matrem ex ſe factam ablegat: & regi pollicetur ducturum ſe filiam eius alteram: condixítque diem xxx. ad celebrandas nuptias, iureiurando interpoſito nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercij. elapſo autem præfinito tempore intantum amori ſuccubuit, vt non ſtaret pollicitis, & rurſum reuolueretur ad priſtinam mulieris conſuetudinem. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe iaciebat voces quaſdam, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iámque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarũ turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas natura volebat eſſe cariſſimas: Nã & Salome infenſa Mariamnes filiis ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteri ſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia: & ſi quid vt aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus. quo factum eſt vt ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellę quoq; iuuenẽ exoſũ redderet. illa verò in matris gratiã ſæpe narrabat, quòd illi quoties ſoli eſſent, crebrã mentionem Mariamnes faceret, & odiosè de patre loqueretur,

A ἡ Πολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῆς τ βασιλείας πραγμάτων αὐτοπάτῳ συνίστη, καὶ μὴ τ ἐκείνης μητρὸς ἄνευ τ ἐπιτρόπων ἐβουλεύετο, & καθόλα τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα, καὶ πράττῃν ὅσα θέλοιεν. ἡ πρὸς δύσνοιαν ἄγαν τ βασιλέα τῆς ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς Μριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, καὶ τ ἀτιμίαν ὑπ' ὀλιγωρίας οὐκ ἔφερον παρεώσμενοι, καὶ τάξιν ἀπιστοτέραν ἔχοντες. αἵγε μὴν γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ ἀρχελάου Γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τὴν σαλώμην, κατά τε τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα διάθεσιν, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑφηφανώτερον διαιτᾶσθαι. συνῴκει μὲν γὰρ ἀριστοβούλῳ, τὴν δ' ἰσοτιμίαν αὐτῆς, ἀξιοπάθει γλαφύρα. δ δευτέρας οὐδ' ταύτης ἔειδ ἐμπεπωκυίας, οὐδ' ὁ τῆ βασιλίως ἀδελφὸς φερόρας ἔξω τα ἐκ τῆς οἰκίας, ἰδίαν δὲ ὑπόθεσιν ὑποψίας καὶ μίσους εἶχεν. ἐμπεπώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δουλοδύσης B αὐτῷ γυναικὸς, ἥτις δὲ τῆς αὐθεφόρου μεμνημένος ὅτι τοσοῦτον κρατοῦμαι, ὡς' αὐτῷ καὶ τῆς τ βασιλίως εἰς γυναῖκα ἐξυπνιάσης θυγατρὸς, τὴν μὲν ὑφηφανῆσαι, πρὸς ἣν τῇ δ' ἄλλῃ τὸν νοῦν εἶχεν. ἤχθετο δ' ἀπιμαθὴς ἡρῴδης τῷ πολλὰ μὲν δυσεργετῆσαι τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει δ' καὶ κοινωνὸν ἔχειν τῆς βασιλείας, οὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, καὶ τῷ πρεσβύτῳ δυσυχεῖν ὤφετο. καὶ τὴν μὲν κόρην μὴ τυχὸν φερόρᾳ διγάμῳ, παιδὶ φασαήλῳ δίδωσιν. αὐτὸς δ' ἥρμοσε διελθόντος οὐδὲ μῆνας C ἤδη πυρπυμακέναι τὸν θυμὸν τὰδελφῷ, ὃν ἐπ' τῇ πρώτην ἠπάτο, καὶ τὸν δευτέραν ἠξίου λαμβάνειν, πρὸς δ' ἐκάλειτο. φερόρας δ' συμβουλεύῃ πάσαλεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τ ἀδελφὸν ἀπιμίας, καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἶ δούλης ἡττᾶσθαι, ὅπως ἐρεῖν μὲν αὐτὸν τῆς δυνοίας τῆς πρὸς βασιλέως, αἴτιον δὲ κἀκείνῃ ταραχῆς καὶ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίσασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τῷ καὶ πρότερον ἐν ὀλιγωρίᾳ γεγόμενος D συνιγωνίσθαι τὸν μὲν ἀδελφὸν ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ὅπου πίπτ). βασιλεῖ δ' ὁμολογήσῃ λήψεσθαι τὴν δευτέραν αὖτε θυγατέρα, καὶ ζιακοσίων ἡμέρας συνέσεσθε τ γάμου, συνεπομνύμενος ὡς ἀδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὴν ἀποπεμφθῆσαν ἔσαι. διελθουσῶν δὲ τ ζιακοσιοστὴν ἡμέραν, τοσοῦτον λῖ ἦν τῶν ἔρωτος, ὥς τε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δ' διαπλεῖν ὅτι τῇ πρώτῃ. ταῦτα E φανερὰς ἤδη τὸν ἡρῴδην ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ πρὸς ἀπίστοις παρ' αὐτῷ, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν τῷ βασιλέως ἀφορμὴν τῆ κ' φερόρου διαβολὴν ἐποιοῦντο. διέλειπεν δ' οὐκέτι τὰς ἡμέρας οὐδ' ὥρας, καθ' ἃς ἀζημείῳ αὐτῷ συνίβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσέπιπτεν καινῶν ἀγωνισμάτων συγχρόνων καὶ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους ποιημένων. τοῦτο μὲν γὰρ σαλώμη χαλεπὴ & δύσνους οὖσα τοῖς ἐκ μριάμμης, οὐδὲ τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν ἀριστοβούλῳ πατρῴῳ τῷ νεανίσκων εἶα τῇ τοῦ γάμου πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγῃν ἐπιλαλήσαι κατ' ἰδίαν αἰσθομένη ἡ μνήμῃ ἑαυτῇ, F κἂν τοῖς προσομόσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δ' ὧν αὐτὴ μὲν, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἠμέλησεν, δύσνουν δὲ τὴν παῖδα τῷ νεανίσκῳ ἐποιήκει. χαλεπαινομένη δ' ἐκείνῃ τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μεμνησικακοῖεν μὲν ἐξαζόντες ἐκεῖνοι τῆς μριάμμης, ἐσυγήκασι δὲ τὸν πατέρα,

συνεχὲς

συνεχὴς ἢ διαπαλαῦσαι εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρ- A minarentúrque si principatus ipsis contingeret, reliquarum regis vxorum filios scribas se facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias si quando viderent matris ornamenta vsurpare, pro præsentibus deliciis vestituros se ciliciis, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: quæ ille tametsi permolestè ferret, emendare tamen B malebat quàm punire. maximè autem exasperabatur suspicionibus & indies seipso peior; omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum responsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aítque se audisse ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyram: nec posse hunc affectum excutere. C hoc audito iuuenis zelotypus vehementer excanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspicione concepta ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre cum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit; quamobrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falso tam turpis cri- D minis, multa quærens de suorum malitia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã. Móxq; accersitum Pheroram adortus iurgio: Pessime, inquit, omnium mortalium, eóne ingratitudinis prolapsus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nónne deprehendo tuum propositum, quòd non conuitio tenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus vt iste filius, paterE tur patrem suspectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram gladium inseruisse, quo parentem conficeres? aut quid tibi voluisti, cũ & ipsam oderis, in me tantùm calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant, apage te hinc post tam peruersum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conscientia fruere: ego verò dabo operam F vt sim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficiis eos prosequens. Sic stomachante rege Pheroras cùm in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones perfectos esse. Quo audito illa (nam fortè aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamat, non esse hæc sua, & omnes hoc vnum agere vt eã inuisam regi faciant, & de medio tollant Herodis G amantissimam, & præcauentem ipsius pericula. nunc verò etiã maioribus se appeti insidiis. solam enim autoré fuisse fratri, vt abiecta qua se oblectabat mulierecula filiã regis duceret, & hãc esse causã odij. hęc illa loquente, simulque capillos sibi vellẽte, & pectus plangẽte, species quidem negãtis erat verisimilis, sed mala mẽ

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, ne prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cùm non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione durauit aliquandiu. tandem rex perræsus & fratrem & sororem ablegauit: collaudatáque filij temperantia, & quòd hos sermones ad se detulisset admodum sero ad curam corporis se contulit. Post hãc contentionẽ malè audiebat Salome, quòd videretur autor huius calũniæ: & vxores regiæ malè ei volebãt, quòd scirẽt morosam & variabilem, & pro tẽpore nunc inimicã, nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia verò eius administrabat Syllæus vir callidus ætate florens & corporis specie. hic cùm propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eã adhibuit: compertóque esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa quæ deteriùs quàm antè tractabatur à fratre, & nonnihil tacta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cùm per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa, quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus scisscitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent quò tenderent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob causam reuersus, & collocutus de hac re cum Herode, postulauit vt Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cùm ille ad sororem retulisset, percõtando an ei nubere sit animus, mulier facilè assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accenseretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc nõ sustinuit, lapidandum se dicens à popularibus si faceret: atque ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores regiæ, dicentes eam consueuisse cum Arabe. Et puellam quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato è Costabaro, mutauit sententiam persuasus à Pherora, negante adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquiùs censente vt ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchię dominiũ. quod vbi is persuasit, impetrauit prioris offẽsæ veniã. Mutatis igitur spõsalib. puella data est nuptũ adolescẽtulo, addita c. talentorũ dote. Nec interim cessabãt turbę domesticę, imò augebãtur etiam

A τῆς γλυκυθυμίας ὑπεκρίσεως ἀπεσήμαινεν. ὁ δὲ Φερώρας
ἐς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν δ' ἧττον εἰς ὑπολογίαν
ἔχων, ἐπεὶ μὴ ὡμολογηκὼς, ἀκούσας δ' ἐπὶ δυσ-
μίαις. ἐγίνετο δὲ πλείονος ἤδη συρροῆς, καὶ τοῦ λόγου
εἰς ἀλλήλους ἄμιλλα. τέλος δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν ἀδελ-
φὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμψιμοιρεῖ, ἀπαλλάσσετο, καὶ
τὸν μὲν ἐπαινέσας τῆς ἐγκρατείας, καὶ τῷ θεῷ αὐ-
τὸν εὐπειθεῖν τοῖς λόγοις ὀφείλειν παρακελεύσας
τῷ σώματι ἐχρῆτο. τοιαύτης δὲ τῆς μάχης ἐμπε-
σούσης κακῶς ἤκουσεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτῶν δὲ ἐ-
δόκει κεκινῆσθαι τὰ περὶ τὸν ἄβροβολον, αἵτε τῆ βα-
λέως γυναῖκες ἤχθοντο φύσει δυχερεστάτῳ εἶδος,
καὶ γνωμῶν ἄλλοτ' ἄλλων κατὰ καιρὸς ἴσθεσαν
καὶ φίλων. ἐλοιδόρουν οὖν ἀεί τι περὶ τὸν ἡρῴδην κατ'
αὐτῆς, καὶ τὰ συμπεσὸν δὴ μεῖζον ἤγαγεν τὸν εἰς
τοῦτο παρρησίαν. ἦν μὲν γὰρ ὁ τῆς ἀραβίας βασιλεὺς
ὀβόδας ἀπεράγμων καὶ ἀοδὴς τὸν φύσιν, σύλλαι δ'
αὐτῷ διώκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὸν ἡ-
λικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. οὕτω τοῦ χρείας οὖσ'
ἦλθεν ὡς τὸν ἡρῴδην, συνῆν εἰκότως ἤδη τὸν
σαλώμην, καὶ τὸν νοῦν ἔχει πρὸς αὐτόν. γενο-
μένων δ' ὅτι καὶ χάρις τυγχάνει διαλέγετο. σαλώμη
δὲ καὶ χρῆσιν ἦν πάλαι φερεμόρῃ τῷ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ
τὸν γεγαμηκότα οὐκ ἀπαθῶς ὁρῶσα πρὸς τὸν γάμον ἄρ-
μητο, ταῖς τε μεταξὺ φοιτώντων δήπου τὸ δοῦπον ἐπε-
φαίνετο πλέον τε καὶ μὴ μεῖζον τῆς ἐπείνων ὁμολογίας.
ταῦτα δὴ αἱ γυναῖκες αἱ φέρωρ τοῦ βασιλέως, διαγελᾶ-
σαι τὸν ἀχρηματοσωλον ἡρῴδην, ὃν καὶ τῷ τοῦ φερώ-
ρα προσεπαυθάνετο, καὶ πορρῶ ἦξιον τῷ τοῦ δοῦ-
πον, πρὸς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐχόντα ἐκείνῳ δὲ,
ἀπαγγέλλων ἔτι καὶ νῦν μᾶσσον, καὶ βλέμμασιν, οὐκ ἄ-
δηλοι τὰ ὁρμῆς εἰσιν ἀμφότερα. μετὰ ταῦτα, ὁ μὲν ἀρά-
βιππος ὢν ἀπῆει. διαλιπὼν δὲ δύο μῆνας ἢ ἕξ ἦρ-
χεν πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὰ τὸν λόγον ἡρῴδης προσ-
φέρων, ἀξιῶν αὐτῷ τὸν σαλώμην δοθῆναι πρὸς γά-
μον. ἐσκεδάννυ δὲ οὐκ ἀλυστελὲς τὸ κῆδος ὑπομίξας
τῷ ἀράβων ἀρχῇ, ἵν' αὐτῷ καὶ τοῦ ἤδη παρεῖναι
δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλοιτο. τῷ δὲ ἡρῴδου τὸν λό-
γον ἀναφέροντος, καὶ σπουδάζοντος τὸ ἀδελφῆς, εἰ
πρὸς γάμον ἐτοίμως ἔχοι, παλαιὸς μὲν ἐκείνη προσή-
κετο. σύλλαιος δὲ ἀξιοῦτον αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς
τῶν ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τὸν γαμεῖν, ἄλλως δὲ οὐκ
ἐξ δυνατὸν, οὐχ ὑπομένοντας, ἀλλὰ καὶ καταλιθοῦ-
σθαι πρὸς τῶν ἀράβων αὐτόν, εἰ τοῦτο πράξειεν,
ἀπαλλάττεται. σαλώμη οὖν ὅτε φερώρας ἤδη δι-
βάλλειν εἰς ἀσεβείαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέ-
γουσαι κοινωνίαν αὐτὴν γεγύσθαι πρὸς τὸν ἄραβα
τοῦ δὲ πόρρω ὢν ὁ ἀδελφὸς κατεπαγόμενος ὁ βασιλεὺς,
ὢν ὁ μὲν φερώρας οὐκ ἔλαβεν ὡς προσῆκεν ἐπίθε-
μῆ τῶν γυναικῶν, αὐτούσης σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν
ἐκ κοστοβάρου γεγυμένην, ὥρμητο μὲν ἐκείνῃ συμπε-
πῶσαι. μεταπεθέντων δὲ τὸν τῷ φερώρᾳ τὸν γαμβρὸν
οὐκ ἔτι τοῦ ἐσεσθαι λόγους, διὰ τὸν ἀπόλειψιν
τῆ παιδὸς, καὶ διαφόρους ἔτι λαβεῖν τὸν αὐτῷ παῖδα
τῆς προαρχίας ὄντα διάδοχον. οὕτω δὲ συγγενόμενοι ἦ-
τῶντο, καὶ μετέπεισαν αὐτούς. ἐκείνη μὲν οὖν αὐτο-
ματαθύσας τῆς ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ φερώρᾳ μειρακίῳ, φόρτον ὑπισχνουμένου ἑκατὸν τάλαντα τῷ βασιλέως.
οὐκ αἰσίου δὲ τὰ κατὰ τὸν οἰκείαν ἀεὶ, καὶ μείζους τὰς παραρχὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτει τοῦτον

ὃς

ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ ἀφ' ὁρμητοῦ χωρῆσαν ἢ προέσω κ' A à turpibus initiis progressæ vsque ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis; tertius cubicularius, quorum opera etiam in seriis regni negotiis vti est solitus. hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati ecquid cum illo habuissent consuetudinis, rem fassi sunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris se esse conscios, admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate; ministris magis magisque in gratiam Antipatri sæuientibus aiunt Alexandrum innatum cõtra parẽtem odium alere: hortatúmque eos vt Herodem desererent iam inutilem, facientémque fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio. quin potius sibi adhiberent animũ potituro vel inuito patre regno debito, expectaréntque breui dignitatem primariam. iam enim non tantùm generis prærogatiuam sibi suffragari, sed instructa etiam ad inuadendam dominationem omnia statutos pro se mukos duces militum multos amicos regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipsius gratia. His auditis Herodem totum ira & timor occupat; quòd filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur ne quid grauius contra se conflatum esset; quàm vt eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palã inquirire: per dimissos clancularios rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: quarum adeò nulla erat finis, vt quo quisq; ei coniunctior esset, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potẽtior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, móxque ad suam securitatem pertinere putabat illorũ interitus. Postremò etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos versi sunt, tutissimos rati qui alios præuenirẽt calumniis, certissimúmque hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se conciebant inuidiam, videbantúrq; meritò retaliandi, & sic accipiẽdi, vt ipsi tractassent alios. lámque etiam priuatas simultates hoc modo exercebant: móxque deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulò pòst ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne similia posthac faceret, sed contentus erat delatores eorum pari mulctasse supplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Mulis etiam intimis amicis denunciauit ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuertendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regẽ tam legationibus quàm consiliis iuuerant, filiósque eius instituerant, & maiorem cæteris habebát fiduciam,

ἀφ' ἁπλῆς μὲν οὐκ ἀφορμητοῦ χωρῆσαν ἢ προέσω κ' δυχέρειαν. ἦσαν δύνηχοι τῷ βασιλεῖ ὀξὺ κάλλος οὐ μετρίως εὐπρεπεῖς μύωνες. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δ' ἢ κατακοιμίζειν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς· καὶ πῶς ἄλλῳ τῷ βασιλεῖ ὀλιγωρῶν τούτοις ὑπὸ ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς δῆλοι πολλοῖς χρήμασιν. ἀναχεῖνοι δὲ πρὸς τὸ μεγαλομανὲς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολογοῦν. ἄλλο ἢ οὐδὲν δυχερὲς εἰς τὸ πατέρα σωφρόνως. βασανιζόμενοι ἢ μᾶλλον, καὶ ἐν τῷ αἰσχύνης ὄντες, ὅτι τῷ νόσῳ ἀεὶ τῷ ὑπηρετοῦν, καὶ χαριζόμενοι τῷ αὐτοπαίζω τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμενὲς πρὸς τὸ πατέρα, καὶ μῖσος ἔμφυτον ἀλεξάνδρῳ. φαίνοιν δ' αὐτοῖς ἡ πρόνοια μὲν ἀπεγνωκέναι φίλτρον ἤδη τετυχηκότα, καὶ τῷ γήρᾳ φαρμάκου μιγὲν τῷ χρόνου ποιοῦμενον, μελαίνοντα τὰς ἔθιχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ' αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νῦν ὠφελούμενῳ τῆς βασιλείας, ἵνα καὶ μὴ βουλομένῳ τῷ παιδὸς οὐκ ἄλλο τινὸς εἴη, ταχὺ τὸν φρόνιμον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. οὐ γὰρ μόνον ὀλίγῳ τὸ γῆρας, ἀλλ' ἤδη καὶ τῆς φαρμακίδος ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν εἴη. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεῖχον ἐχθροὶ πονηροὶ πᾶν ὅτι οὖν ἐν ὁρᾷν καὶ πάσχειν. τούτων τῶν λόγων ἀκούσας ἡρώδης, ὄλως ἐγκρίνει τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ τοὺς μὲν εἰς ὕβριν ῥᾳθύμως χαλεπῶς, τὰ δ' εἰς ὑπόνοιαν ἐκ ἀκινδύνως ἐκλαβών. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐλαθρίᾳ μηκέτι τῆς ἀληθείας συνεσκιάσθαι ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸ κακόν. οὗτον δὲ ἐκ φανερᾶς τὴν ἔριδιν ἐποιεῖτο, κατασκόπους ἢ τῶν ὑπονοουμένων δι' ἐπιμελείας, ὑποψία τε, καὶ μίσει πρὸς ἅπαντας ὡς, καὶ τῶν ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλῷ καὶ τῶν οὐκ ἀξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. πρέσας τε οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ μᾶλλον οἰνομιζόμενοι μᾶλλον ὡς αὖ καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες· ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί. τοῖς δ' οἷς οὐκ ἂν σωνήθη πλείω ὀνομάσαι μόνον ἐδόκει, καὶ μέρος δ' ὑπὸς ἀσφαλείας, ἐδόκουν ὀπολλύμενοι. τέλος τὸ οἱ πρὸς αὐτὸν, ἐν τῇ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας ἐπ' ἀλλήλους ἐξάπτουσιν, νομίζοντες μὲν εἰ φθάσας ἕτερος ἕτερον δικαίως, τῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, διαφθοροι δ' ἐποτε τύχοιεν ἂν ἀξίως γιγόμενοι καὶ τῇ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη οὖν οἰκείας πρὸς ἔθεας ἐπεξήεσαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ καὶ καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγίνοντο, τὸν κρεῖν ὥσπερ ὄργανον, καὶ πάντη ὅτι τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ὧν ἐπέρχοις ἐπιβούλλοιον. ἤτε καὶ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ ὀλίγα τὸ μὴ φρενοβλαβὴς ἀμὸ τοιαύτας αἱρεῖν ἐπιγίνεσθαι, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν, ἐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ τιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐν δόξαμοίοις ἀπορρίζειν. τοιαύτη μὲν ἦν τῷ πρὸς τὴν αὐλὴν ταραχή. πολλοῖς δὲ τῶν φίλων ἤδη, ὃ τῦτ' αὐτὸ προσῆκεν ὡς οὐδ' ἐμφανίζεσθαι δίον αὐτῷ λοιπὸν, οὐδ' εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτην δὲ τὴν φαδιουργίαν ἐποιεῖτο, κατὸ μὲν παρρησίας ἐλάττονος, ἢ πλείονος ἐπιζοπῆς μεμηλκὼς. κατὸ αὐθρόμαχον καὶ γέμελλον, αὐθρας αὐτῷ φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν πρὸς ταῖς βασιλικαῖς χρείαις, εὖτ' πρεσβείας, καὶ συμβουλίας ὑπισχνεῖτο αὐτῷ τὸ οἶκον, συμπαιδεύσαι τας ἢ καὶ τοῖς υἱοῖς, καὶ τί κατὸ τὸν παρρησίας

amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello verò quòd ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat,& Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset,ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse autoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentiùs. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primùm tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accēdebat hominis sæuitiam:& tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primùm rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent cōscij. illi verò immoriebantur cruciatibus, quòd nihil haberent dicere.atque hoc acrius incumbebatur quæstionib. quòd præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum quidē maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle,quàm à fide erga dominos & amicos discedere,vrgebátque vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non ferens ait se non semel audisse iuuenem dicere; quoties laudaretur à proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterisque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamēta sibi magis concessa quàm beneficia.patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quādo simul inambulent contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire,quòd norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tū regnum postulaturus Romam perfugeret. Inuentæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ,conquerentis de patre,non rectè factum,quòd Antipatro addixisset agros ex quibus ad eum redirent c c. talenta annua, tum verò Herodes probabili, vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexādro comprehenso iubet iniici vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet neque enim excogitare poterat cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbātur,nec verisimile post manifestum patricidiū voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumētum inuenire,solicitéque cauens ne videretur filiū temere damnasse ad vincula,& quæstioni subiiciens honoratiores Alexādri amicos,non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cūq; tota regia tumultu,terrore ac tormētis perstreperet, iuuenis quidam in tali necessitate cōstitutus,dixit Alexandrū Romā ad amicos literas misisse,rogantē vt curarēt se accersiri à Cęsare,

A Τόπον ἐχθικότας παρητήσατο τὸν πρὸς τοῦτον, ὅτι δημήτριος ὁ παῖς αὐτῷ σωτήσης ἰῶ ἀλεξάνδρῳ γέμελλον ἦ δύτουν ὀπαδὸς ἀμφότερος ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἐφοβαῖς, καὶ τῇ παιδείᾳ συναγωγεύς, καὶ τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ συνοδοιπόρος ἐβεν ὑπὸ δημήτριον. παρητήσατο ἦ καὶ τούτους, ἡδέως μὲν αὐ καὶ ἔχων. τὸ δὲ τῷ μὴ κατ' αὐδρῶν οὐκ ἀσήμων ἔχειν τὸν ἄγχιστον παῤῥησίαν, τῷ τε τιμᾶν, καὶ τὸ δύνασθαι κωλύειν ἁμαρτάνοντας συμφορῶν. ἰῶ δὲ τούτων ἁπάντων αὖθις ἀντίπατρος, ὃς
B ἐπειδὴ τὸ γενόσηκος τῆς τῶ πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἔκπαλαι μὲν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει τι περαίνειν εἰ τῷ αὐτὸν ἔχειν δυνατώτερος ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. τότε γοῦν τῷ φοβεῖσθαι τὸν αὐδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ὠΐετο πιστοὺς ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις αἰκίσειν εἶτα κατ' αὐτῶν πλημμελῶν εἰσέπεσαν. οἱ δὲ ἀπέθνησκον οὐδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δ'
C ἰῶ φιλονεικίας ἄμοιρον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον ἐνόει κακῶς ἀνείσκητο. καὶ δεινὸς αἰτίπατρος τὸν μὲν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας αἰσχρὸν εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν ἀλλαξάλειν, ὅπ παρεξιέναι δὲ ζητεῖν ἐπλειόνων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ τὶς ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐπαινοῦμεν αὐτὸς τύχοι τότε σῶμα ὡς εἰη μέγας, καὶ τῶν τοξικῶν δύσχες, καὶ τἄλλα τὰ περὶ ἀρετῶν ὡσαύτως ἅπαντας,
D ἐπ ταυτὰ αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢπερ ἀγαθὰ ὄντα τῇ φύσεως ἔσιν. ἄχθεσθαι δὲ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὲν ἅμα περιπατῶν συσκιάλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μείζον ὀφᾶσθαι. τοξεύων δὲ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου παρόντος ὑποσκοπεῖν ῥίπτειν. τῶν δὲ φιλοτιμίαν εἰδέναι τὸ γεγωνικότος, τούτων δύσκιμοῦντων. βασανιζόμενοι δὲ οὐ τὸ λόγου, καὶ προσχωρούμενος αὐτῷ τῷ σώ-
E ματι, προσπίθει ὅτι καὶ συνεργὸν ἔχειν τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φεύγειν εἰς ῥώμην, ἐπειδὰν τάχ' αὐτῷ προσχῇ τῶν βασιλείαν αἰτησόμενος. ἐφέρθη δὲ καὶ γράμματα τοῦ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιῆσαι, αὐτὸν πατρῷῳ χώραν ὑπενέμοντα προσόδων ἑκατὸν τάλαντων φέρουσαν. ὅπ τούτοις ἐφθόνει μὲν ἐδοξέν τι πιστὸν ἔχειν πρόφασις ὡς ὠΐετο, κατὰ τῆς τῶν παίδων ὑποψίας. καὶ
F συλλαβὼν, ἔδησεν τὸν ἀλέξανδρον. αὖθις δὲ, οὐκ ἀλλὰ χαλεπὸς ὢν, τὰ μὲν οὐδ' οἷς ἤκουσεν ἄγαν πιστὸς δικῶς, ἀπαλογιζόμενος δὲ ἄξιον μὲν ὅπ βουλῆς ἐξ αὐτῶν οὐδὲν ἐφαίνετο. μέμψεις δὲ καὶ νεανικαὶ φιλοτιμίαι, καὶ τὸν κτείναντα φανερῶς εἰς τὸν ῥώμην ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἠξίου δὲ καὶ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς περὶ τὸν υἱὸν φθονομίας τεκμήριον, καὶ φιλότεκνος ἦν μὴ δόξαι προπετῶς τὰ δεσμὰ κατηγωνικέναι. τῷ δὲ φίλων τῷ ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει,
G διέφθειρεν αὐτῶν οὐκ ὀλίγους, οὐδὲν εἰπόντας, ὧν ἐκεῖνος ὠΐετο. πολλῆς δὲ τῆς εἰς τὸ ζιοῦτον ἐζημότητος οὔσης, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς περὶ τὸ βασίλειον, εἷς τὶς τῶν νεωτέρων, ὡς ἐν τοῖς αἰσχροῖς ἐφέρετο, βασάμενος ὅτι τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τὸν ἀλέξανδρον ἀξιοῦντα κλητῶν παρ' αὐτοῦ καίσαρος, ἔχειν δὲ αὐτῷ προῖξιν ἐπ' αὐτὸν συνισαμένω μίσους, μισθο-

μιθριδάτην τὸν βασιλέα πάρθων τῇ παρθῶν ἠρκιδώκατὰ ῥωμαίων φίλον. εἰ δὲ αὖτις, καὶ φάρμακον ἐν ἀσκάλωνι ἐνδασκιάσμενον. τούτοις δὴ τοῖς δυσὶν ἡρῴδης, καί πνα ἐνδαμυδίαν τῆς θεοπτείας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς, ὑπὸ τῆς χειρόνων κολακευόμενος. καὶ τὸ μὲν φάρμακον διὰ τὸ ἐπουδαῖον ζητεῖν οὐχ εὑρέθη. τὸν δὲ ὑπερβολὴν τῆς κακῶν ἀλέξανδρος ἐκ φιλονεικίας ὑπερῆρσαι θέλων, εἰς μὲν ἀφίνησιν οὐκ ἐξάπτετο. μετῆκε δὲ τὸν θεοπτείαν τῆς παρθὸς ἁμαρτίαν μείζονι, τάχα δὲ καὶ ὀφθὲ τοῦτο δυσωπῆσαι βουλόμενος τὸ πρὸς τὰς ἐγκλήσεις ἕτοιμον, οὐχ ἥκιστα δὲ εἰ μὴ ἔτυχεν πιστευθεὶς κακοῦν αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν θορυβήσων. γράμματα γὰρ γράψας ἐν βιβλίοις τέτταρσιν ἀπέστειλεν. ὡς οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ πραγμάτων χορὸν. ἠπίστατο γὰρ τὴν βουλὴν, καὶ ταύτης συλλαμβάνειν τὸν τε φερόραν, καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων. σαλώμην δὲ καὶ νύκτωρ ἐπελθοῦσαν ἀκοντὶ μιγῆναι, καὶ πάντας δὴ ταὐτὸν ἥκειν, τὸ θάνατον ἐκπλῆξαι ποιησαίμενος, ἀδείαν δὲ ἀεὶ θεσπιδοκίας ἔχειν. ἐν τούτοις καὶ πολεμᾶς διεβάλητο, καὶ σαπίνιος οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ. καὶ τι γὰρ εἰ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης καὶ ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τοθηρίωντο, μήτ' ἀπολογίας, μήτ' ἐλέγχου τόπον, ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ γινομένης ἀκρίτου πινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. καὶ τὸ μὲν δεσμᾷ, τῷ θανάτου, τῷ δὲ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχία τε καὶ κατηφεία τὸ βασιλείον ἀπεκόσμει τῆς φρύγης δὲ αἱμορίας καὶ χαλεπὸς ἦν ἡρῴδῃ πᾶς ὁ βίος ἐκτεταραγμένῳ, καὶ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα δὲ θεσπιδοκίας κολαστήριον ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανίσταμενον αὐτῷ τὸν υἱὸν, ἢ καὶ ξιφήρη παρεστῶτα δόξῃ φαντασίας ἐλάμβανεν. ὅτου ἡ ψυχὴ, καὶ νύκτα, καὶ ἡμέραν θεὸς τέτῳ ῥυομένῃ, πάθος ἀπεμάξατο μανίας καὶ ἀγνοίας οὐκ ἔτι δὲν. καὶ τὰ μὲν θεῖ ἐκεῖνον εἶχεν οὕτως.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἀρχέλαος ὁ κατπαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξε.

ΑΡχέλαος δὲ ὁ τῆς καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τὸν ἡρῴδην, ἀγωνιᾶν τὰ περὶ τῆς θυγατρὸς, καὶ τὸ νεανίσκου, καὶ συναλγῶν αὐθρὶ φίλῳ, τῆς δὴ τοσύνδε ταραχῆς, ἦκεν οὐκ ἐκ παρέργου θέλων τὰ πράγματα. καὶ καταλαβὼν οὕτως ἔχοντα, τὸ μὲν ὑπιπτᾶν, ἢ φαῦλα ῥυείσης τι θεοπτείας αὐτῷ τελέως ἀποίκειον εἰς τὸν κηδεστὴν ἠγήσατο. φιλονεικήσων γὰρ κακακωθέντος, καὶ μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι ἀποδώσοντα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεσθαι. μετῆκε δὲ τάξιν ἑτέραν τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς ἁμαρτημένων, ὀργιζόμενος τῇ νεανίσκῳ, καὶ κεῖνον ὑπεικῆ λέγων, τῷ μηδὲν ἐκ θεοπτείας ἐργάσασθαι. πάντα γάμον ἀχαλύσῃ ἔφη θεὸς τὸν ἀλέξανδρον, καὶ μηδὲ ἀπὸ τῆς θυγατρὸς φεύσασθαι δικαίως εἴη συνειδυῖα τούτῳ οὐ κατομώμυκεν. τοιούτου δὲ ὄντος οὐ κατὰ θεοπτείαν ὧν ὁ ἡρῴδης ᾤετο, τὸ δὲ πλέον ὑπὸ αὐτὸν τὸν ὀργὴν ὑπιδεικνυμένου, μετέπιπτεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐκ τοῦ δικαίου δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεποικέναι, καὶ μικρὸν εἰς τὸ τῆς παρθὸς ἀπιμοθίστατο πάθος. οἰκτος δὲ ἦν ἀμφοτέρους, ὅτε μὲν ἀπελύοντο πρὸς τὰς τοῦ νεανίσκου ἐγκλήσεις εἰς ὀργὴν ἐκπαρατόμενος. ἐπειδὴ δὲ

A indicaturum de quibusdam contra illum conspirationibus quãdo pater societati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credidit, consonantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inuentum est. Cæterùm Alexander oppressus malis adeò non cessit, neque inficiatus est, vt patrem exasperaret
B amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: siue vt, si fortè crederet, inuoluret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis pluribus. Structas enim insidias, participesque eorum esse Pheroram & amicorum fidissimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito se esse congressam, omnésque eò tendere, vt illo sublato optatam assequerentur
C licentiam. eiusdem conspirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cæteris regi fidissimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in se inuicem efferabantur homines pridem amicissimi, non defensione, non coargutione expectata tantisper dum veritas pateret, iudicium præueniente supplicio. alij vinciebantur alij necabantur, alij nihil lætius exD pectantes moras ipsas quàm repræsentationem malorum ægriùs ferebant: ingénsque mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem regiæ. Ne Herodē quidem ipsum vitæ in tali perturbatione nō tædere poterat, cui quòd nemini se auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpéque illi obuersabatur irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimū abesset ab insania.

Cap. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

E

DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & iuuene genero solicitus, tum amici quoque vicē miserás inuoluti tam perplexis & turbatis negotiis, officij sui putauit profectionem ad eum suscipere, Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit, si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueF ret. fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens regem nihil præter equitatem, sed omnia rectè fecisse. Se quoque dirempturum illud cōiugium, ac ne filiæ quidem parsurum, si sceleris conscia non fecisset indiciū. Tū Herodes vbi præter opinionē vidit hominē pro se lęto tam grauiter excādescere,
G asperitate remissa, & factū suū iusta ęstimatione volēs expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Iamque vtroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad irā cōmouebatur rex: postquāverò

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos qui deprauarent hominem iuuenem, & rudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem regis vrgens suspicionibus nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, attratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facilè, tam citò flectere offensum regis animum. Satius esse vt ipse à fratre veniam peteret, priùs confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniẽdam iracundiam, ac tum demum se quoque opportuniùs deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtrique cessit feliciter. nam & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus & Pherorum Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cũ muneribus dimissus est pretiosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: fecerúntque simul iter vsque Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

Cap. XIII.

Trachonitarum defectio.

Sed interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitiùs degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quãdo rex nauigauit in Italiã Alexãdrũ accusaturus & cõmẽdaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu, defecerũt reuersi ad pristina latrocinia. tũc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterùm XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugiũ: à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebántque prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romano peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronib. cũq; nõ posset eos in potestatẽ suã redigere, quòd essent sub tutela Arabum

A ἀρχέλαον συγκατηγόρει, θεοὺς δάκρυα καὶ λίτην οὐκ ἀπαθῆ μεθιστάμενος. εἰδὼς γὰρ ἐκεῖνος μήτε δριμὺν τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἐλάττονα ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκηκεν. ἀρχέλαος δὲ θᾶττον ὑπεικέστερον, εἰς τὸ τοὺς φίλους μετάφερειν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων εἰ) λίγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀκήρατον διαφθεῖραι. τότε ἀδελφὸν αὖτις μᾶλλον εἰς ὑποψίαν κατέστη. τῇ γὰρ ἡρῴδου καλεπῶς καὶ θεοὺς τὸν φερόραν ἔχοντες,

B ὁ μὲν ὑπερεία τῆ διαλλάξαντος ἀρχέλαον ὁρῶν μάλιστα δυνάμενον, αὐτὸς τυχὼν θεοὺς ἐκεῖνον ἐξάπτετο μελανείμων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τῆς μὴ μικρὰν ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαός τε οὔτε ὑφεῖλεν τὴν σύστασιν, οὔτ' ἔφη δυνατὸς εἶ) ταχὺ μεταπίθειν οὕτως ἔχοντα τὸν βασιλέα βίλτιον δὲ εἶ) αὐτῷ θεοσέβειαν καὶ δίκαιον τῷ πάντων ἄριστον αὐτὸν ὁμολογοῦντα, ὠφελήσῃ γὰρ οὕτως τὸ θυμοῦ τὸ θεῖτον, αὐτὸς δὲ πιθήσεται παρών. ταῦτα δὲ θεισθέντος αὐτῷ,

C συὼ ἀμφοτέροις ἦν διαπραγμάτιον. αὐτὸ διαβολαὶ ὑφ' ὧν δὴ ἐξ ἀφθόνου τὸ νεανίσκου, καὶ φερώρας ἀρχέλαον διαλλάξας, οὕτως εἰς παράδοξον ἀπῆει κεχαρισμένος, ὡς οὐκ ἄλλον ἐν τῇ τότε θεστάσῃ τῷ καμρῶν ἡρῴδη ἡδύνατο. ὅθεν καὶ δώρεας αὐτὸν ἐπίμπλησιν πολυτελεστάτας, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγαλοφρόνως ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐπέπλησατο δὲ καὶ συνθήκας εἰς ῥώμην ἐλθὼν,

D ἐπειδὴ θεὶ πάντων ἐγράψατο καίσαρι, καὶ μέχρις αὐτοκράτορος ὁδὸν τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ καὶ τὸν ἡγεμόνα συρίας τίτον ἐν διαφορᾶς ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡρῴδης, καὶ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ἀπόστασις τῶν τραχωνιτῶν.

Γενομένῳ δὲ ἐν τῇ ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέστη πόλεμος θεοὺς τοὺς ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἰκητικοῦντες τὸν τραχωνᾶ, καίσαρος ἀφελομένου ζημιόδωρον, καὶ θεοδόντος ἡρῴδῃ τῶν χώραν, ληστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἐπιγεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. τοῦτο δ' οὐκ ἐκείνοις οὐχ αἱρετὸν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ ποτὲ ντων. ὅμως ἦ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκ δεῖπόντος ἦ βασιλέως, ἀπεῖχοντο τῶν εἰς τοὺς θεοίκους ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ διὰ τοῦτο ἦν, δι' ὁδὸς τῆς ὑπεμελείας ἡρῴδου. πλούσαντος δὲ εἰς τὸν ῥώμην, ὅτε καὶ τὸν παῖδος ἀλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ θαθησόμενος ἀπέπεμψεν τὸν υἱὸν παρελπλύθει καὶ σαρ, λόγον ὡς ὀπολωλὼς εἴη διαφθείροντες οἱ τὸν ζάχαναν νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέσησαν, καὶ πάλιν ὅτι τὰ συνήθη τοὺς πλησιοχώρους ἀδικεῖν ἐξέπεσεν. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ τοῦ βασιλέως διέστησαν, ἐχειρώσαντο. θεὶ τετραφήκοντα δὲ πρὸς ἀρχέλαον κατὰ δίος τῷ ἑλικότων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς δὲ τὴν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλαίου δεξαμένου μὲν τὴν ἀτυχίαν τε σαλώμης γάμου, τόπον τε ἔρυμνον ἐκείνου δόντος, ᾤκησαν, καὶ κατατρίχοντες οὐ μόνον τὴν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κοίλην συρίαν ἅπασαν ἐλυμαίνοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια τῷ

συλλαίου, καὶ κακῶς ποιοῦσιν ἄδεταν. ἡρῴδης δὲ ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῷ οἰκείων αὐτῷ κακωθέντα. καὶ τῷ μὲν ληστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος γενέσθαι δι' ἀσφάλειαν, ὧν ἐκ δὲ τῷ ἀράβων

θεσσα-

περιστασίας ἐποείσατο, χαλεπῶς ἢ ἔχων αὐτὸς τῆς ἀδικημάτων, φειδόμενος τῶν ἰδίων ἀνδρῶν τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὧν ἐπεπόθεισαν, ὄντος αὐτοῖς καὶ νόμου πάντα τρόπον ἐπεξιέναι τοὺς τῶν οἰκείων φονεῖς, ἀνυποπτήτως τὴν ἡρῴδου πᾶσαν ἀγορὰν καὶ φιλίαν διετέλουν. ἐκεῖνος δὲ διελέγετο περὶ τούτων τοῖς καίσαρος ἡγεμόσιν Σατορνίνῳ τε καὶ Οὐολομνίῳ, τιμωρὸν αὐτοῖς καλούσης τοὺς λῃστὰς ἐξαιτούμενος. ὅθεν ἔτι καὶ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πλείους μὲν ἐγίνοντο, πάντα δὲ ἐτάρασσον ἐπαναστάσεσι, τῆς ἡρῴδου βασιλείας χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῆς αἰθρόπων ὀλισθάνοντας, ὡς ἐν πολέμῳ τιμωρίαις ἐωκῆσαι. ἐγεγόνεισαν γὰρ ἤδη περὶ χιλίους, ἐφ' οἷς ἀχθόμενος ἡρῴδης, τούς τε λῃστὰς ἐζήτει, καὶ χρέος ὁ βασιλέως συλλαίου δανείσας ἔτυχεν ὀβόδα τάλαντα ἑξήκοντα, παρηκούσης αὐτῷ τῆς προθεσμίας ἀπολαβεῖν ἤδη. σύλλαιος δὲ τὸν μὲν ὄβοδαν παρεισταμένου, αὐτὸς ἢ ἅπαντα διοικῶν, τούς τε λῃστὰς ἐξαρνος ἦν μὴ κεῖσθαι τιμωρίαν ἐν, καὶ περὶ τῶν χρημάτων ἀπεβάλλετο, περὶ ὧν δὴ τὸ σατορνίνου καὶ οὐολομνίου τῆς συρίας ἀπιστούντων, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος ἢ συνέβαινε διὰ ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, τά τε χρήματα τὸν ἡρῴδην ἀπολαβεῖν, καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ οὕτω μὲν ἡρῴδῃ, τῆς ἀράβων οὐδεὶς διέφθη τὸ σύμπαν, οὔτε ἐπ' ἀδικίαις, οὔτε κατ' ἄλλον τρόπον. οἱ δ' ἄραβες, ἠλέγχοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

Κεφάλαιον ιεʹ.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν ἀραβίαν.

Διελθούσης ἢ τῆς προθεσμίας ὁ σύλλαιος, οὐδὲν τῆς δικαίων ποιοῦντος, εἰς ῥώμην αἴρεται. ρυσία δὲ τῆς χρημάτων, καὶ τῆς παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡρῴδης ἐποιεῖτο, καὶ τὸ περὶ τὸ σατορνίνου καὶ οὐολόμνιον, διαβεβαιούντων ἀγωνιουμένους ἐπεξιέναι. στρατιὰν τὲ ἔχων, προσήγαλλε εἰς τὴν ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἐπὶ σταθμοὺς ἑξήκοντας. καὶ ἠλπίκοντες δὴ τῇ προσβολῇ τοὺς λῃστὰς ἔχοντος, αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς, κατασκάπτει ἢ τὸ χωρίον, ῥαιπὰ καλούμενον. τῆς ἢ ἄλλων οὐδὲν ἐλύπησεν. ἐκβοηθησάντων ἢ τῆς ἀράβων ἡγουμένῳ ναβάθῃ, μάχη γίνεται. καὶ ὀλίγοι μὲν ἡρῴδου, ναβάθης ἢ ὁ τῆς ἀράβων στρατηγὸς, καὶ περὶ εἴκοσι πάντες τῆς συνεπιπτον. οἱ δ' ἄλλοι, πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. πεσόντος δὲ τούτοις, χιλίους ἰδουμαίων ἐπὶ τῇ τραχωνίτιδι κατοικίσας, ὥρμᾳ λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε περὶ φοινίκην οὖσιν, δηλῶν ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγωνιουμένους ἐπεξελθεῖν ἐᾶσι τοὺς ἄραβας αὐτῷ πεπραχέναι. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι πολυπραγμονοῦντες, ἔμενον οὐ φθάσοντες.

Κεφάλαιον ιεʹ.

Ὡς σύλλαιος ὁ ἀραψ ὑπὸ καίσαρος ἡρῴδου κατηγόρησεν.

Ἄγγελοι ἢ συλλαίῳ καταπλαγέντες, εἰς ῥώμην τὰ πραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς ἕκαστοι τὸ γεγενημένον αἴροντες. ὁ ἢ ἤδη μὲν ἐπεπραγμένα ἐδόκει γνώσεσθαι ὑπὸ καίσαρι. τότε ἢ περὶ τὸ αὐλὴν αἰσθόμενος, ὡς ἤκουσεν, ἐνδὺς μεταμφιέσατο μέλαιναν ἐσθῆτα καὶ παρελθὼν, ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμῳ τὰ περὶ τὴν ἀραβίαν ἐπὶ κακῷ κομιζόμενος, καὶ πᾶσα

A nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrato Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionibus. Tũ rex ad præsides à Cæsare missos Saturninũ & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu
B se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum incideret, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iã enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda ipse ad-
C ministrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodẽ prorsus nemo Arabum inuentus vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verùm Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

Cap. XIIII.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Cæterùm postquam aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectóque
E exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cúmque peruenisset ad castellum in quo se latrones continebãt, primo impetu id cœpit: ipsámque munitionem nomine Ræptã diruit nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorũ procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò viginti quinque cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latro-
F nes vltus Idumæorum tria millia in Trachonẽ deduxit, vt coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas concesso ab eis iure vsus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

Cap. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

G Sed aliter Romam properatis nunciis Syl- X.
læo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatium obuersans, his auditis confestim mutata veste atratus eum adiit, denarrãsvt bello afflicta sit Arabia, totũq;

regnum euersum ab Herode ingresso cum exercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo milia & quingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptásq; magnas opes apud Rheptam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentéque quòd nec ipse hanc profectionem suscepturus erat ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neque se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar querela commotus percontatus est ex Herodis amicis qui tum aderant, & ex suorum quibusdam recèns reuersis à Syria, hoc tantùm ad Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neque acceptam mutuo pecuniam persoluere, neque pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturũ se pollicitus: quem iratũ sciebat Aretę quòd se incõsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cũ muneribus misit ad Cęsarem, & in his multorũ talentorũ coronã auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodã, quo etiã viuo inuasisset rerũ administrationẽ, vxores Arabum adulterans, & cõflato ęre alieno viã sibi ad occupandum principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatúsque eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cęsarem, cogebatur perferre omnes iniurias.

A αἰάζεσθε ἡ βασίλειος σκηνὴ πορθήσαντος αὐτῶν ἐπιόδου. δακρύων δὲ, πεντακοσίους μὲν ὅτι δισχιλίοις ἀράβων ὑπολωλεκέναι τοὺς πρώτους ἔλεγεν, αἰσθάνεσθαι δὲ καὶ σφετερὸν αὐτῶν νάκεβον, οἰκεῖον αὐτῷ, καὶ συγγενῆ, πλοῦτον δὲ διηρπάσθαι τὸν ἐν ῥαίπτοις. καταφρονηθῆναι δὲ τὸν ὀβόδαν, ὡς ἀδυνάτου οὐκ ἀρκέσαντα τῷ πολέμῳ, δίχα τοῦ μήτ' αὐτὸν, μήτε τινὰ ἀραβικὸν δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τοῦ συλλαίου λέγοντος, πεισθέντος ὅτι φθόνως οὐδὲ αὐτὸς ἐπέλθοι τῇ χώρᾳ μὴ πιστεύσας ὅτι καίσαρι μέλοι τινὸς εἰρήνης ἅπασιν εἶναι πρὸς ἀλλήλους, μηδὲ εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸν πόλεμον ἡρῴδῃ, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λεγομένοις ὁ καῖσαρ, αὐέκεινε τῷ ἡρῴδου τοὺς παρόντας, καὶ τῷ ἰδίων τοὺς ὅτι συείας ἔκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τινὸς σκαπανὴ ἡρῴδης κατάγοι. τῷ δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν αἰάγκλιον ἐχόντων, τὸ δὲ ἐφ' ὅτῳ οὐκ ἀκούοντος, ὀργὴ τε μείζων ἐγένετο τῷ καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς τὸν ἡρῴδην, τάτε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο δ' ὑπισχνεῖται τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, νυνὶ ὑπηκόῳ χρήσεται. χρᾴφει δὲ καὶ σύλλαῳ ἐπὶ τούτοις τοῖς ἀράβων. οἱ δὲ ἐπαρθέντες, οὔτε τῷ λῃστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, οὔτε τὰ χρήματα διελύτουν, νομὰς τε ἃς ἐκείνοι μισθωσάμενοι δίκα κατεῖχον, ἀμισθὶ ταύτας ἐνέμοντο, ταπεινωμένου τοῦ τῷ ἰουδαίων βασιλέως δίκα τὴν ὀργὴν τοῦ καίσαρος. ὅτι πίθηται ἢ τῷ καίρῳ καὶ οἱ τὴν ξαχαίτην ἔχοντες, τῷ τῷ ἰδουμαίων φρουρεῖς καταξεστάντες, καὶ λῃστρικοῖς χρώμενοι μέτρῳ ἀράβων, οἳ ἐλευθέρουν τὸ ἐκείνων χώραν, οὐκ ὀλίγοι ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μισοκακίας χαλεπῶς τοῖς ἀδικίας ὄντας. ἡρῴδης ἢ ταῦτα πάντα φέρων ἰσχύετο, μεταβολικῆς αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, ἵν' εἶχε δίκα καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῃρητο τοῦ φρονήματος. οὐδὲ γὰρ πέμψαντος αὐτῷ φρισβείαν ἀπολογησομένῳ ὁ καῖσαρ ἰσχύετο. πάλιν δὲ τοὺς σταλέντας, ἀπρᾴκτους ἀπέπεμψεν. ἵν' δ' οὖν ὅτι τούτοις ἀθυμία, καὶ δίος ὅτι σύλλαος οὐ μετρίως ἐλύπει, πίστις τε καὶ παρὼν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε δὲ καὶ μειζόνων ἁπλόου. ὁ μὲν γὰρ ὀβόδας ἐτεθνήκει, ἀπαλαμβάνει δ' τινὰ τῷ ἀράβων ἀρχὴν αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. τοῦτον γὰρ ἐπιχείρει δίκαβολαῖς παρασκευάμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τινὰ ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ δίδοις τοῖς περὶ τὸν σύλλαν, πολλὰ δὲ καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ τῷ μὲν τὸν ἀρέταν ὑπισχνούμενον παρέσεσθαι αὐτῷ βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δὲ καινῶν ὑπισχνούμενος καὶ δώρα τῷ καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἦ δὲ ὑπισχνούμενος κατηγόρει σύλλαον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὀβοδᾶν τε φαρμάκοις δίκαφθεῖραι. καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῷ ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δανείζόμενον, ὡς ἐξιδιώσασθαι τινὰ ἀρχὴν. παρέσχεν δὲ οὐδὲ τούτοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ὑποπέμπει μηδὲν τῷ δώρων λαβών. τὰ δὲ περὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἀράβιαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπιδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα φειδόμενον. τῷ γὰρ βασιλέων, ὁ μὲν οὔπω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἰκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας. ἡρῴδης δὲ ἐφ' οἷς ἠμύνετο, τάχον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἁπάσας ταῖς εἰς αὐτὸν ὠφελημίαις φέρειν ἰσχυρίζετο.

πρὸς

πέρας δ' ἐδὲν ὁρῶν τῶν παρεστώτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴ τι δύναιτο μεζιώτερον δύρεῖν δι' ἀμφοτέρων τε τῶν φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν καίσαρα τιμὴ δυτυχίαι ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆει νικόλαος.

A Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Διαβολὴ εὐρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς ἡρῴδην.

ΕΞεταίρατο δὲ τὰ πρὸς τὸ οἰκεῖα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ πολυχρόνιος ἐκπεπολεμωμένους πρὸς τὸ καιρὸν ἐποίησεν. ὅλως μὲν γὰρ, οὐδὲ τὸ ἔμπροσθεν χρόνον ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυσχερέστατον τῷ ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπείλῃ τὴν βασιλείαν ὀφὶ τὸ τύχης· ὑπέβαινεν δὲ καὶ μᾶλλον νυξὶ δὴ τότε πρὸς τοιαύτην αἰτίαν. δύρυκλῆς γὰρ ὁ λακεδαιμόνιος ἀνὴρ ἄσημος τὸ σκέλει, κακὸς δὲ τὴν ψυχὴν ἀνθρωπος, καὶ πρὸς ζυφὴν καὶ κολακείαν ὀφρὸς ἑκατέρων αὐτῶν ἔχων τὸ, καὶ μὴ δοκεῖν, ὅτι δημώσας ὡς τὸν ἡρῴδην, δῶρα τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν ταῖς δικαιολογίαις τῷ σὺν τάξει ἐνεφορμήσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γενέσθαι βασιλέως. ἐπὶ δὲ αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς ἀντιπάτρου, πρόσοδος δὲ καὶ συνήθεια, πρὸς τὸν ἀλέξανδρον. ἀρχόμενος γὰρ ἔλεγεν ἐξ τοῦ καταδέχεσθαι ὀφὶ ἀνθρώπου, ὅθεν ἐπὶ τὸν γλαφύραν ὑπεκείνατο τιμεῖν, καὶ πολὺς ἐπὶ ἀφανεῖ μὲν ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λανθάνουσιν ἢ γνωσθεῖσιν προσέχων, ὡς ἐξ αὐτοῦ αὐτοῖς χαρίζεσθαι τὰς ὀφελείας. τέλος δὲ τοιοῦτος ἐκάστῳ κατὰ τὰς συντυχίας ὑπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν ἐξ φίλος, πᾶσι δὲ ἄλλοις δοκεῖν κατὰ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ προσεῖναι. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ πρὸς ὧν ἐπαπόθει μηδενὶ μὲν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδεῶς πεπεισμένον ἐξεῖναι λέγειν. ἐπέφαινεν οὖν ἀθέμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ περὶ τὴν μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸν αἰτίπατρον, ὅτι παροδοῦμενος αὐτοὺς τῆς τιμῆς, τὰ πάντα ἤδη διώκασται. τούτων δὲ ἀνεκτὸν οὐδὲν ἔφη κατασκιασμένου πρὸς μῖσος ἤδη τὸ πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς ἐφ' οἷς ἤλγει τοὺς λόγους δύρυκλῆς ἀπατᾷζω τούτοις ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς οὐχ ἑνεκα σοῦ ταῦτ' αὐτὰ ποιεῖν, νικᾶσθαι δὲ ὑπὸ σοῦ νικῶντος μὲν τῷ μεγέθει τῶν θεσπισμάτων, καὶ φυλάττεσθαι τὸν μελλόθρονον τὸν ἀλέξανδρον. ὁ γὰρ ἀποδοὺς τοῦτο ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς ἐξ τὸ αὐτοχειρίας. αἰτίπατρος μὲν οὖν δῶρον ὑπολαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέκαστα δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη, πείθει πρὸς τὸν ἡρῴδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' οὐκ ἐῶν τὸ ἀλέξανδρον δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκριβῶς διηγούμενος ἀπῆν, ἀλλ' οὕτω διέθηκε τὸν βασιλέα πρὸς ἀεὶ τοῖς ῥήμασιν καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν καιρόν. δώδεκα γὰρ δύρυκλεῖ δόντα πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ ταῦτα λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῆς καππαδοκῶν, τὸν ἀλέξανδρον ἐπῄνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς ἀλλαγὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γενέσθαι. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου φρὶν καταφωραθῆναι τῆς κακοηθείας ἀπῆει. δύρυκλῆς μὲν οὖν, οὐδὲ ἐν τῇ λακεδαίμονι παυσάμενος ἔζη μοχθηρὸς ὢν πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεστερήθη τῆς παρόδου. ὁ δὲ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς οὐχ

B Per idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim iam antè nunquam prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id maximè ob talem causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed vtrunque vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cũ C eo conuersatus effecit vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexãdro quoque propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & idcò simulabat se Glaphyram obsequiis colere, cúmque videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeò se blandis D colloquiis insinuauit vnicuique, vt illi soli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis putaret ei soli tutò se posse querelas suas ouneredere. aperiebat igitur ei dolorem suum, quòd pater esset à se alienatior, casúmque matris narrabat: & quòd Antipater præcepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipsis nec conuiuia nec colloquia communicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum E amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem & consultum ei velle, vt caueret ab Alexandri insidiis. non enim cum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem parricidij. Post hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo persuasus est vt F ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eò deductus est verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim L. talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se cõtulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commemorauit quã vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiã: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã G deprehenderetur hominis malitia discessit. Reuersus deinde in patriam, cùm tibi quoque similibus artibus vteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porrò Iudæorum rex non iã

CAP. XVI.

Euryclis calumnia contra Herodis filios.

XI.

vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexãdri & Aristobuli, proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & scisscitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cętera Euaratum Coum cómunicasse cum Alelandro consilia. videbatúrque nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus, & omnib. certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quòd esset exercitatissimi honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se solicitaros ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simúlque indicauerunt aurum defossum in equorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij correptus similiter examinatus est: huic obiectum est quòd eos intra castellum reciperet, pollicitúsq; eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius eius accedés vera esse dixit omnia: protulítque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimùm Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur vt quemadmodũ estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato habuit, paratas sibi à filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatũ suum characterem, eséque Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in similibus deprehensus dedit supplicium, eos verò qui torti sunt rex apud Hierichũtem produxit ad populum, vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere asseruandos tradidit. eò nemo admittebatur. adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iámque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socrum ad misérationem præsentis calamitatis, eiúsque autoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit, periculũ imminet, delatę quòd spe nuptiarũ Sylleo de omnib. quæ hic fiũt per literas significes? quę verba mulier statim fratri retulit ille non amplius se continens vinciri eos iu-

ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρός τε τὸν ἀλεξάνδρον, καὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τοὺς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη δι' ἰσους οἰκείῳ ζηλωτυπούμενος αὐτοὺς, εἰ καὶ μή τι λέγοι τις ἐξεργάζετο. ὧν τηρῶν ἕκαστα, καὶ πανταχοῦ θανάσιμον, καὶ πᾶσιν ἐνεδίδους τοῖς βουλομένοις εἴ τις ἔχοι τί κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, δι' ἀράτου τὸ κακὸν ἀλεξάνδρῳ συνεισέφερεν. καὶ τοῦτο μὲν οὐ καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἥδιστον, ἡρῴδης ἐλάμβανεν. ὑπῆρχε δὲ καὶ τῷ πατρὶ πρὸς τοὺς παῖδας μεῖζόν τι, σπουδαιοτυμούμενος ἀεὶ τὴς κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλου τοῦτου προκειμένου, λέγειν τί περὶ ἐκείνων δυσχερὲς, ὃ πρὸς τῆς τῦ βασιλέως ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν ἡρῴδη δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος τιμώμενοι, ἰουκοῦνδος καὶ τύραννος. οὗτοι προσκεχρυσωμένοι αὐτῆς τῦ βασιλέως ἀπορρήτοις, τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἦσαν συνιπποκαζόμενοι, καὶ κατὰ γυμνασίαν τιμώμενοι, καί τι χρυσίον, καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. διὸς οὖν καὶ τούτους ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δὲ διαμαρτύραντες πολὺν χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτοὺς ἡρῴδῃ ἀλέξανδρος, ὅτι περὶ σφᾶς κυνηγέσιον θηρίων διώκων προσβάλοι. δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν, ὡς ὑπὸ τῦ ἵππου κατενεχθεὶς, ἀναπαρείη τοὺς ἑαυτῦ λόγχαις. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτον γεγονὸς πάθος. ἐπὶ δόξαν δὲ καὶ χρύσιον μὴ ἐπαινῶν καταφρονούμενον, καὶ τὴν ἀρχικωτέραν ἐζηλοτύπουν, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δοῦν βασιλικὰς, καὶ τοῖς ἀλεξάνδρου θεραπεύουσιν ὅπλα καλοῦντος ἐκείνου. μετὰ τούτους ὁ φερεσάρχου ἀλεξάνδρειου ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δίκαιον τῇ φερυρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς ναύταις χρήματα ὑπεσχῆσθαι τὰ κείμενα τῆς βασιλικῆς κατ' ἐκεῖνο τὸ φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν, οὐδὲν ὡμολόγησεν. ὁ δὲ αὐτὸς, παρελθὼν, ταῦτα ἔφη γνῶναι, καὶ γράμματα ἐπιδοῦναι ὡς ἔοικεν εἰκάσαι τὸς ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντος οὖν ἅπερ εἰπεῖν ἃ προσῆκεν ἅπαντα, ἤξομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ φυλάσσεσθε καθὼς ὑπέσχεσθε δέξασθαι ἡμᾶς τῇ φερυρᾷ. μετὰ τοῦτο τὸ γράμματον, ὁ μὲν ἡρῴδης, οὐκέτι εὐδιαπίστως εἶχε πρὸς τῆς τῦ παίδων εἰς αὐτὸν βουλῆς. ἀλέξανδρος δὲ διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' ἀπάτης κακοῦργησθῆναι τὸ γραμματίδιον. ὁ γὰρ διόφαντος ἐθάδης τοιαῦτα δεινός. τὸ ὕστερον δὲ διελεγχθεὶς ὑπ' ἄλλους, οὕτως ἀπέθανε. τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος προσήγαγε τῶν ἐκκλησιαστῶν κατηγορῆσοντας τῶν παίδων. καὶ τούτους μὲν οἱ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἐκτειναν. ὡρμημένων δὲ καὶ τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο διὰ πτολεμαίου καὶ φερόρα τὸ πλῆθος αἰδεσθείς. εἰς δὲ φυλακὴν, καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσήκει μὲν οὐδὲν, πάντα δὲ ἐπίπονα εἶτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. καὶ τί γὰρ ἦν κατάδηλον ἔχον ἀδοξίαν καὶ νόσος. ἔτι ἐρῶς ἦ αὐτῶν ἀριστόβουλος ἀκαρυθμίας ἐπαγόμενος καὶ ἦ ἑαυτῷ τὴν θυγατέρα καὶ πενθερὰν, συναλγεῖν αὐτῷ τῆ συμφορᾶς, καὶ μισεῖν τὰ τοιαῦτα πράγματα. οὐ γὰρ ἔφη καὶ σοὶ κίνδυνος ὄπολείας, ἀβασανίστως συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα τὰ νῦν θαλλόμενα προμηνύειν; τούτοις ἐκείνη τὴν χὺ μάλα παλιλφᾶ προσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ οὐκ ἔτι κατασχὼν αὐτὸν, δῆσαι τε κελεύει,

κελεύει, καὶ διαφησάντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ὅτι τῷ πατρὶ, ταῦτα γραμματίοις διαφέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγχειροῦσιν, ὑπεβουλίαν μὲν οὔτε νοῆσαι κατὰ τὸ παραυτίκα, οὔτε συνιδεῖν ἀσαφῶς, φεύγειν δὲ ὑπεβαλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀπάγχειν ὑπάτου καὶ δυχερείας ὄντες αὐτοῖς τοῦ βίου. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος ἀπὸ καππαδοκίας πρεσβύτου μὲν ἀρχελάου μίλα τινὸς, ὃς ἦν δυνάστης τῆς ἐκείνου, βουλόμενος Ἡρῴδης ἐνδείξασθαι τινὰ δυσνοιαν ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἐκάλεσε τὸν ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ πῶς ἐγνώκεσαν ἀπογωρεῖν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος πρὸς ἀρχέλαον ἔφη, καὶ κεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα διαπέμψειν. ἀλλ' οὐδὲν οὔτε ἄτοπον, οὔτε δυχερὲς ἐν παιδικῇ παιδὸς, οὐδὲ ὅσα συνωμόσαι κακοπραγίας πρὸς ἐναντίων ἀληθὲς εἶναί τι τούτων. βουλεύεσθαι δ' αὐτοὺς, καὶ τοὺς περὶ τὸ ἔσχατον εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλεστέραν. ἀλλὰ καὶ τούτους ἀπολέσαι θάττον, αὐτιπάτρου τοῦ πλήθει τοὺς ἰδίους ἐγκαθέτους φίλους. οἱ δὲ τὰ λεγόμενα, συνέλυσαν ἅμα τόν τε μίλητα, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τινὰ ἀρχελάου, ἣ πιεσθέντα παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει πρὸς εἰς ὑπεβουλὴν ἡρῴδου γιγνομένων. ὡς δ' ἦκεν, δύο μὲν ἢ γλαφύρα δεσμώτιν ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ κατεπλήξαμένη, μέγα καὶ συμπαθὲς ἀφῆκεν. ἐπὶ δὲ καὶ τῷ νεανίσκου διάφορα, καὶ πρὸς τὸν ὄχλον ὀδυνηρὰ τοῦ θεάματος πλέονος, οὐδὲ ἐφ' οἷς ἦκεν εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι δυνατὰ μένων. ἐφ' ᾧ δὲ πολεμαίου, τοῦτο γὰρ ἄγχιστα αὐτὸν ἐπιτάττειν, φεύγειν κελεύσαντος, εἶτα πρὸς τοιοῦτον ἢ γυνὴ συνοῖδεν εἰπὼν, τί δὲ οὐκ ἂν ἔρη συνειδὼς ἐγὼ τῆς ψυχῆς ἐμοὶ σπουδομένη πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; τί δὲ πρὸς ταῦτα ῥᾳθυμήσουσιν, ὡς συνειδὼς ῥᾳθυμῶ οὐδὲν ἄτοπον. εἰ δὲ φεύγομεν πρὸς συνειδέναι τινὰ ἐκείνου τὸ καὶ κατ' αὐτῆς τι φλύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος, πάντως μὲν οὐδὲν εἶπεν οὐδὲ ἂν ὑπενοοῦμεν, οὐδὲ ἤκουσε λέγειν, οὔτε αὐτὸς ἐνόησα, οὔτε οὐδὲν οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον δυσχερῆ ἐγνώκεισαν καὶ κεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα καὶ κείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν ἡρῴδης, ἀρχέλαον ἐξελήλεγχθαι τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, διδύσιν, ὀλύμπῳ καὶ οὐολουμνίῳ γράμματα, κελεύσας ἐν ἀδήλῳ μᾶλλον ἐλέσθαι τῆς πλησίας πρεσβύτας, ἀρχέλαῳ τὰ περὶ τούτων δοκοῦντα, καὶ μεμφαμένους ὅτι τῆς ὑπονοίας ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν εὕρωσιν αὐτοὺς ἀντί τι νεώτερον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυχεραίνῃ, καὶ σαρα, διδόναι τοὺς ὑπηκόους, καὶ τοὺς ἐλάσσους αὐτῷ καὶ τῷ νεανίσκῳ κατασπάσασθαι μόνους ἀπίσχλειν. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δίκαιον μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας δεῖν τὸ συμφέρειν αὐτοῖς τε καὶ ἐκείνοις, καὶ τῷ πατρὶ, μὴ χαλεπαίνειν τι προσεθέλειν κατ' ὀργὴν ἀνυπόπτως ἔχοντες ἐστασίαζον, οὐ μὴν καὶ πρὸς καίσαρα πέμψειν, οὐδὲ ἀλλότριον καὶ δύστοκον τινὰ πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογήσειν τοῖς νεανίσκοις. οἷς δὲ τινὰ ῥώμην ἀποκομιδέντας, ἔχον τι καιρὸν ὑπόνοιαν τὰ χρήματα τῷ καίσαρι, διαλλαγέντων τυχόντας ἡρῴδῃ. τὰ δὲ περὶ τὸν νικολάου πρεσβείαν, ἀπόδηλον τὸν τρόπον. ὡς αὐτὸν εἰς τινὰ ῥώμην, καὶ περὶ τὴν αὐλὴν ἐγκλείσαι. πρᾶξαι μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐλπισθὲν μόνον, ἀλλὰ καὶ συλλαβεῖν κατηγορῆσαι δεῖν. καὶ οἱ κρῆτες δῆλοι περὶ τὸ σύστοιχος ἦσαν αὐτῷ πάνυ πολλοῦντες,

bet, & seorsum quemque quid contra patrem moliti sint scripto prodere. hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quòd non posset amplius ad hunc modum suspecti & soliciti viuere. Eodem tempore cùm venisset è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volēs Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis: & rursum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuissent discedere. Ad Archelaum, ille respōdit, pollicitum quòd inde Romam mitteret. Cæterùm contra parētem nihil durius aut parum pietati conueniēs se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationib. cupiuisse etiam vt Tyránus cum sociis examinaretur cautius: sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clarè ingemuit. iuueni quoque manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum porerant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilij conscia: quî potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali se esse conscium. quòd si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia: sed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaū maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationē quòd filiis conatuū fuisset particeps, Romā inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarē, redderent ei literas, & argumenta quę ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & diffidia durius in eos statueret: nō tamen missurum fuisse ad Cæsarē, nec confirmaturū eos in maleuolentia: Romā autem delati inuenerunt iam Herodi reconciliatū Cęsarē, eique literas reddiderūt. Nā Nicolai legatio ad hūc modū se habuit. Quāprimū Romā venit & in palatiū, prętereā mandata quę habebat, Syllæū accusandū suscepit. animaduertit enim diffidere inter se

Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt,& hoc autore necatos pleroſque conatos Obodæ manifeſtè coarguerunt ex ipſius literis intercepti per aduerſarios.

XII. Qua fortuita occaſione Nicolaus vti non neglexit, ſtudens Herodem reducere in gratiã Cæſaris. Sciebat enim ſi defenſionem regis ordiretur, difficilem ſe habiturum iudicem. quòd ſi accuſaret Syllæum, non defore occaſionem pro ſuo rege ſatisfaciendi. conteſtata igitur lite, & præſtituta ad agendum die, Nicolaus aſſiſtentibus ſibi Aretæ legatis acriter accuſauit Syllæum, interfectorem aſſeuerans domini ac regis ſui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronáſque arguens corruppiſſe tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauiſſimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæſarem, quem nihil veri de geſtis ab Herode docuerit. ad hunc occaſionis locum poſtquam ventum eſt, Cæſar interlocutus iuſſit cum omiſſis cæteris hoc tantùm de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus ſit. Ad hæc Nicolaus, de his ſe vel maximè ait docere poſſe, nihil horum aut certè minimam partẽ ita ſe habere, quemadmodum ab illo relata ſint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cùm Cæſar attentiùs auſcultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò sũptis, déque ſyngrapha in qua aſcriptum erat, licere poſt elapſum præſtitutum tempus pignora ex vniuerſa regione capere: deinde, non expeditionem hoſtilem hanc fuiſſe, ſed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquam permittente ſyngrapha, ſed appellaris priùs ſæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præſidibus: poſtremò apud Berytum in horum præſentia Syllæo per Cæſaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum ſe & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præſtitiſſet, aditos rurſum præſides Herodi permiſiſſe pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc eſt, inquit, illud bellum quod aduerſarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî poteſt bellum vocari, permiſſu præſidum & ex pacto illatum, poſt periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæſaris? reſtat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu ſupplicij, receptaculum ſibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agróſque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipſos eodem iureiurando tenebatur reſtituere cum mutuatitia pecunia ad præſcriptum terminum. nec potuit oſtendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipſis aliquot euaſe rũt. Nũc cõfutata etiã de captiuis inuidioſa ſycophantia, audi Cęſar mendaciſſimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus eſt.

A ὑποτοξεύσαντες ὀξ αὐτοῦ, καὶ τῷ νικολάῳ προσελθόντες, ταῖς ἀδικίαις ἀπάσας ἐμήνυον, ⁊ τῷ ὀβάδῃ ὡς ὀλιγοθαρσέστερον πλείστων ἐκφανῆ τεκμήρια παρίχοντες, ἦν γὰρ καὶ τῶν γραμμάτων αὐτοῦ καὶ τῆς ἀποστάσεως ὑφηρημένα, ὀλίγα τούτων ἤλεγχον. ὁ δὲ νικόλαος ὅπως τυχὼν ταύτην ὁρᾷ αὐτῷ προσωμολογημένην, δι' αὐτὸ ἐπροσλαμβάνετο τὸ μέλλον, ἐπίγων ἐλθεῖν ὡς ὀλλαγὰς ἡρῴδῃ ποιήσαι καίσαρα. σαφὰς γὰρ ἔπιστο ὀκνοῦντι μὲν ὑποληψόμενος ὡδὶ ὧν ἔπροξεν οὐκ ἔστιν παῤῥησίας. ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλαμβάνεσθαι καὶ φανερὰ ποιῶν ἡρῴδῃ λέγων. συνεστῶτων δὲ ἐπ' ἀλλήλους, καὶ δοθείσης ἡμέρας, νικόλαος παρῆν τῶν αὐτοῦ τὴν ἀρίστην βιῶν, τά τε ἄλλα κατηγορῶν ⁊ συλλαμβάνειν, τοῦ τε τῆς βασιλέως ἀπωλείας λέγων, καὶ πολλῶν ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεσμένος ἐπ' οὐδὲν ὑγιὲς, καὶ μοιχείας ὀξελέγχων, οὐ τὴν ἐν ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. προσετίθει δὲ τὸ μέγιστον ὡς ὀξαναστήσαι καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῆς ἡρῴδῃ προῤῥηθέντων. ὡς δὲ ἥκειν ὅπου τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν καῖσαρ ὀξεῤῥῆγνυ αὐτὸ ⁊ τοῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ ἡρῴδῃ λέγειν, ὡς ἐστρατεῦσθαι ἐπὶ ἀραβίαν, μὴ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείναντα τῶν ἐκεῖ, μηδ' αἰχμαλώτους λαβόντα χώραν διαπράσαντα. πρὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τούτων ἔφη καὶ μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστά γε αὐτῶν οὐ γέγονεν ὡς σὺ τὰ ἀκούσας, καὶ δίκαιον εἶναι χαλεπαίνειν ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς ὃ τὸν ⁊ δόξαντα καίσαρος ἐδόντος αὐτῷ ἀκροατὴν, τὸ δάνειον εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὴν συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο προσγεγραμμένον ὀξεῖναι τῶν προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ὀξ ἁπάσης τῆς χώρας, τὸ μὲν στρατεῦσαι, ⁊ στρατεῦσαι ἔλεγεν, ἀλλὰ δικαίων τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. καὶ μηδὲ ταχὺ ταύτην, μὴ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαὶ, πολλάκις μὲν δὴ σὺ παρὼν ἐλθόντα καὶ ὁλόμυον τοὺς τῆς συρίας ἡγεμόνας, τελευταῖον δὲ, ἐν βηρυτῷ τούτων ἑαυτὸν συλλαβὼν τοῖς τυχοῦσι ἐπομόσαντα, ἢ μὴν ἐντὸς ἡμερῶν τεσσάκοντα παρίξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρῴδου προφυγόντας. ὧν οὐδὲν ποιήσαντα συλλαβὼν πάλιν δὴ τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρῴδῃ, καὶ κἀκεῖνον ἐφεστῶτα αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις οὕτως ὀξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς οὗτοι προῤῥωδοῦντες ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὅπλων τοιαῦτα. καίτοι τοὺς μὲν εἰκὸς πόλεμος, ὅπλα φανέντων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδοικυίας δὲ τὰς συνθήκας, ἠσεβημένους δὲ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ τὸ σοῦ καίσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ ὡδὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ἐξὸν ἤδη λεκτέον. λῃσαμένων ξάνθον κατοικούντων, παραῤῥάκοντα τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ εἴτα αὖθις πλείονες τὰς ἡρῴδου κολάσεις ὑφορῴζοντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν ἀραβίαν. τούτοις ὑποδεξάμενος σύλλας ὅπλα πάντας αὐθρώπους ξένους, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῆς λῃστείας αὐτοὺς ἐλάμβανεν. ὁμολογήσας ⁊ καὶ τούτοις ὅπλα τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ὅποδώσειν καὶ τὰ αὐτῶν ⁊ δανείου προθεσμίας. καὶ δ' ὡμάρτο αὖ οὐκ ὅπλα δίκαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλόν τινα τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ὀξηρημένους, οὐδὲ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. οὗτος σὺν καὶ τὰ τῆς αἰχμαλωσίας ὅπλα φθόνον συκοφαντήμασος προῤῥωσόν, μέγιστον ὦ καῖσαρ κατάμα θ πλάσμα καὶ ψεῦσμα προὸς τὸν σὸν ὀργὴν αὐτοῦ ποιηθέν.

φημὶ

φημὶ γὰρ ἐπελθούσης ἡμῖν τῆς ἀράβων δυνάμεως, καὶ τοῦ Ἡρῴδου πεσόντος ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένους νικῆσαι τὸν στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ ὡς πέντε καὶ εἴκοσι τοὺς πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, διχιλίους πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε. ταῦτα μᾶλλον σμίνῃ τὸν καίσαρα, καὶ ὡς πρὸς τὸν σύλλαιον ὑπεστράφη, ὀργῆς μεστός, αἰτιώμενον ὁπόσοι πεθνήκασι τοῦ ἀράβων. ὑποθυμούμενος δὲ αὐτῷ, καὶ παλαιᾶθεν λέγοντος, αἵ τε συνθῆκαι τοῦ δανείου ἀναγινώσκοντο, καὶ τὰ ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσαι λῃστήρια κατηπάντο. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατῆρε καῖσαρ, ὡς τῷ μὲν συλλαίῳ καταγνῶναι θάνατον. Ἡρῴδῃ δὲ ἀλλάττεσθαι, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐν ὀλιγωρίᾳ πεποίηται ἔγραψεν αὐτῷ πεπονθώς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν σύλλαιον, ὡς αἰσχύνοιτο αὐτὸν ψεύδει λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲν σύλλαιος ἀπέπεμπτο τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ὕστερον κολασθησόμενος. ἀρίστᾳ δὲ ἐκ δεμνῆς ἐπὶ καίσαρι, ὅτι τῷ ἀρχελάῳ μὴ δι' ἐκείνου καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγκαίνει γὰρ καὶ τῷ ἀραβίαν Ἡρῴδῃ δίδοναι. διεκάλυπτε δὲ τὰ πρὸς ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. ἦν γὰρ πρὸς τὸν ὄλυμπον, καὶ ὁλόμνιον δύμφῃ καίσαρος πυθομένοις, διὰ τοῦ ἐδόξεν ἐκ τοῦ λῆς Ἡρῴδου, τὰ πρὸς τοῦ παίδων γράμματα, καὶ τοὺς ἐλέγχους ἀναδιδόναι. καῖσαρ δὲ ἀναγνοὺς, τὸ μὲν ἀρχελάῳ ἄλλου προτιθέναι γέροντι, καὶ κακῶς πρᾴττοντι τὰ πρὸς τοὺς παῖδας, ἐκ οἰκίου καλῶς ἔχειν. διεξάμενος δὲ τοὺς πρὸς αὐτὸν, καὶ τοῦτο μόνον ὑπετιμήσας ὡς προπετείᾳ χρήσαιτο τοῦ μὴ παρ' αὐτοῦ τῷ βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα προσήκατο, καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐβεβαιώσατο. Ἡρῴδῃ δὲ γράφει διαλλαγμένος, ὅτι τε τοῖς παισὶν ἄχθεσθαι λέγων, καὶ ὅτι, εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπιξεῖναι παραλόγως ὄντας. αὐτῷ γὰρ ἀφιῶναι ταύτῃ τῷ ἐξουσίαν. εἰ δὲ δρασμὸν ἐνεώσησαν, ἄλλως τεθαρρηκότας μηδὲν ἀπόκοπον διαπεράσειν. συμβαλόντων δὲ ἔγνω αὐτοῦ συνέδριον ἀποδίξαντα πρὸς βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ παραλαβόντα, τούς τε ἡγεμόνας, καὶ τὸν βασιλέα τῆς καππαδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τῆς ἄλλων οἴεται φιλίας τε καὶ ἀξιώματι εἶναι ὑπερφανεῖς, μὴ τῆς ἐκείνου γνώμης ὄντι χρὴ διαμφισβητεῖν. καῖσαρ μὲν τοιαῦτα ἐπέστελλεν.

A Affirmo enim quòd cùm Arabum manus nos inuasisset, & vnus atque alter è nostris cecidisset, tum demum Herodes repugnare coactus Nacebum, & cùm eo XXV. non amplius cecidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit quot Arabes ea pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt syngrapharum conditiones, & rescripta præsidum, literæque vrbium continentes querelas de latrociniis. Advltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quòd calũniis permotus duriùs scripsisset, hoc quoque Syllæo opprobrauerit, illius mendaciis impulsum se discessisse ab officiis amicitiæ. In summa, remisit eum in prouinciam vt postquam satisfeciſſet creditoribus, daret supplicium. Cæterùm Aretæ indignari pergebat, quòd regiam dignitatem ac potestatem vsurparet, priusquam à se acciperet: volebátque Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt redditæ ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissísque legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis quòd rex eorum temerariè principatum sumpsisset non expectata sua sententia, admisit munera, & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicem eius qui tales haberet filios, deberéque eum, si quid cõtra pietatem ausi sint, vt in parricidas animaduertere. se enim liberam ei potestatem permittere. quod si tãtùm fugam meditati sint, ipsum quoque salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. quare suum consilium esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilio, & adhibitis præsidibus cum rege Cappadocum Archelao, amicísque cæteris & viris illustribus, de communi sententia quid statuendum sit dispiciat. atque hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris.

XIII.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ως καῖσαρ ἐξουσίαν δόντος ἐν βηρυτῷ τῷ ἐπὶ τοῦ συνεδρίου καταγνῶναι τοῦ παίδων Ἡρῴδης, καὶ θανάτου ψηφίσασθαι.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

ΟΔὲ Ἡρῴδης τοῦ γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, ἀδεέστερος μὲν διὰ τοῦτο ὅτι ταῖς ἀρχαῖς ἐπιγόνοις, ἀδεέστερος δὲ καὶ τοῦ πάντα ἐξεῖναι κατὰ τοῦ παίδων αὐτοῦ. καὶ πῶς τὸ μὲν διαφέρειν, ἐν τοῦ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὕστερον θεραπεῦσαι, ὕστερον πεπεῖν, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τοῦ τέκνων παρεῖχεν αὐτόν. ἐν δὲ τοῦ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ὑπολαβόμενος, τὸ μῖσος ἐπανορθώσει τῷ ἐξουσίαν. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, σμῖνον γὰρ δι' ἔχθος ἂν ἧττον φθάσειν, ἢ καὶ τῇ θεραπείᾳ νομίζων ἀμπόδων ἔσεσθαι. γνωμῶν δὲ ἐν βηρυτῷ, τοῦ τε ἡγεμόνων, καὶ τοῦ ἄλλων ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐπάλεσεν

F *Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.*

QVa accepta Herodes supra modum gauisus est, tum quòd rediisset in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filiis potestatem liberam: & nescio quo pacto accidit, vt qui priùs in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta pristina fiducia, nouo more laxauerit habenas odiis. Ergo conuocat per nuncios quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, vel quòd hominem oderat, vel quòd vereretur ne obsisteret suo proposito. & postquam Berytum cõuenerunt cùm præsides, tùm cæteri exciti è diuersis vrbibus,

filios quidem,quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere.ipse verò solus introgressus, coram concessum c L. virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multáque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literásque ab ipsis scriptas legebat:in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantùm de ineunda fuga concilium, & conuitia signa offensi animi.ad quæ postquam ille peruenit vociferabatur quasi in confessis insidiis: rémque exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cùm sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos,quâ vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto rege,& iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse, vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ,potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multísque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat,& Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adiicere.Post illum ipsius tres filij,qui legati patris erant,eandem sententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat,qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Móxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit:quò cùm Nicolaus appulisset à Roma veniens, rex priùs expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filiis. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, coniiciendósque vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentiùs negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere. sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multúmque tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cęsaream vētum est,mox omnes fuerunt de filiis soliciti, euentū expectantes. valde enim metuebāt ne propter inueteratum

A τοὺς μὲν παῖδας, οὐ βουλόμενος ἄγεσθαι εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ σιδωνίῳ ἔσχε, πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔσχεν εἰ κλητοὶ ἔλθοιεν. μόνος δὲ καθ' αὑτὸν εἰσελθών, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγορίᾳ κατηγορίαν οὐκ ἀδυνατῶν ὡς πρὸς αἰδῶ καὶ ἀλλην ὧν ἠτύχει, πλεῖον ἢ ἀπονοίᾳ ἢ παρρησίᾳ ἔπραττε. βίαιος γὰρ ἦν, καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς ἐπὶ τὸ ἀποδεῖξαι ἑαυτὸν ἐστρέφετο, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀχριότητος ἐνεδίδου σημεῖα· τοὺς δὲ ἐλέγχους οὐκ εἰσέφερεν ὑπὲρ ἐκείνων ὧν ἐγκαλεῖτο, ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς προσῆγεν, παῖδι καὶ παίδων ἀγνώμοσι, καὶ τὰ γραφόμενα δ' αὐτοῦ ἐκείνων ἀναγινώσκων. ἐν οἷς ὅπη βουλὴ μὲν ἦν τοῖς ὑπὸ νοῦν διατριβείας οὐκ ἐμηχανᾶτο, μόνον δὲ ὡς φυγεῖν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαι πρὸς αὐτὸν ἐνῆσαν ἀφειδοῦσαι δι' ἃ τινὰ δύσνοιαν, ἐφ' αἷς ἐκεῖνος ὡς ἤλγησε, μᾶλλόν τε ἐξεβόα, καὶ τὸ φεύγειν εἰς ὁμολογίαν τῆς ἐπιβουλῆς δι' ἐκείνων, ἤυξανε, παρομύθιον ὡς ἥδιον αὐτοῖς ἐφεύροντο ζωῆς, ἢ τοιαῦτα ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ πολυτελέστατον εἰπὼν ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ καίσαρος δόσει πλείω ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσέθηκε καὶ τοιοῦτον αὐτῷ νόμον, ὃς ἐκέλευσεν, εἰ τῶν κατηγορηθέντων οἱ γονεῖς ἐπιθοῖεν τῇ κεφαλῇ τοὺς χεῖρας, ἐπιπαλλεῖν δεῖ τοῖς φεύγουσι βάλλειν, καὶ τὸν ἀποκτείνοντα ἔχειν ὅπου. ὅπερ ἑτοίμως ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ παρρησίᾳ καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιῆν, ὅμως αἰσχύνῃ τὰ ἐκείνων κρίσιν. ἦκεν μὲν οὖν, δικαστὰς μὲν οὐχ οὕτως ἐπὶ φανεροῖς οἷς ἐν τοῖς παῖδων ὀλίγῳ πάθει, συνοργιάσαι δὲ πρὸς ὀργὴν ἔχοντας, ὡς οὐδενὶ καὶ τῷ πόρρω γενομένῳ ἀμελῆσαι τοιαύτης βουλῆς ἄξιον. τοιοῦτο τῷ βασιλείᾳ εἰπόντος, καὶ τῷ πατρὶ πιστὸν οὐδὲν ὅσης τῆς ὁμολογίας παρημένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ἐπιβουλῆς καὶ ἑλλαγῶν χεῖρον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐδεδώκεσαν αὐτῷ. καὶ φράτης μὲν σατορῖνος αὐτὸν ὑπατικὸς, καὶ τῷ ἐν ἀξιώματος, ἀπεφήνατο γνώμην αἰδημονεστάτην φεισάσθαι χρῆναι. ἐφ' ᾧ κατακρίζειν μὲν τῇ ἐρωδου παίδων, κτείνειν δὲ οὐκ εὔδειν δίκαιον, αὐτοὺς παῖδας ἔχων, καὶ τὸ παῖδας μείζονος ἔστος, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτοὺς ἐδυσύμησε. μετ' ἐκεῖνον, οἱ σατορίνου παῖδες, εἶπον γὰρ αὐτῷ ξένοις ὄντες ὁρισθῆναι, τὸ αὐτὸ γνώμην ἀπεφήναντο. οὐολούμνιος δὲ ἄκριτον ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς οὕτως ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τῷ ἐξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτι ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ κατεδεδικάδαι τὸν δικὴ θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν δύο, ἡ ἐρωδος ἦκεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ τὸν νικολάου πλύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐναυθήνετο, προσδεχομένου τὸ ἐν βηρυτῷ, ἵνα παῖχοιεν γνώμην καὶ τῷ παίδων αὐτῷ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖνος ἔπεμψεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνους καὶ σὲ ἐγνωσμένα, χρῆναι μέν τοι αὐτοὺς κατάρξαντα, δεσμώτας φυλάττειν. καὶ εἰ μὲν ἔτι σοὶ δοκοίη, κολάζειν αὐτούς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι. εἰ δὲ ταναντία, δεσπολύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτον εἶη σοι τὸ ἁμάρτημα. τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείοσι τῷ σῶν φίλων. καὶ ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο συμφορᾷ, καὶ καίπερ ἐκέλευσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς καισάρειαν, γίνεται λόγος δοῦναι τῷ παίδων, καὶ μετέσχε ἡ βασιλεία ποτὲ χαρᾶσθαι τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκβεβηκόσιν. δεινὸν γὰρ ὑπῆν πάντας δὴ ἐν κα-

ἐκ παλαιᾶ καταστάσει ζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλ- A
θεῖν. καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἐδυχέραινον, εὐκ ἦν δ' οὐδ' εἰ-
πεῖν τι θερπτὲς, οὔτ' ἄλλο λέγοντος ἀκούειν ἀκίνδυ-
νον, ἀλλ' ἐκεκλῳσμένοι τ' ἦσαν, ὀδυνηρὰς μὲν, αἰσθά-
δως δ' τ' ὑφροσύνην τ' πάθους ἔφερον. εἷς δ' αὐτῷ παλαι
στρατιώτης, ἐνόματι τίρων, υἱὸς αὐτῷ καθ' ἡλικίας ὄν-
τος ἀλεξάνδρῳ φίλου, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπο-
δυόμενα δι' ἡσυχίας ἦν, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητος ἐξ-
ελάλει, & βοᾶν ἠναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν B
ἀθρόα καλύπτως λέγων, ὡς ἀπόλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια,
τὸ δ' δίκαιον ἐκ τ' ἀνθρώπων ἀφῃρημένον εἴη, κεκλεῖσθαι δὲ
τὰ φρονήματα καὶ ἡ κακοηθεία, & τοσοῦτον νέφος ἐπά-
γειν τοῖς θεάμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέχρι τ' ἀνθρωπίνων
παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν. τοιοῦτος ὢν, ἐδόκει
μὲν οὐκ ἀκαίρως παρρησιάζεσθαι. τὸ δ' ἄλογον, ὅτι νυ
πάντας, οὐκ ἀναιδῶς αὐτῷ θεὸς τ' καιρὸν ἐσταμένου.
διὸ & πάντα ἅπερ αὐτὸς εἴποιεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν
ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὐτοὺς ἀσφαλὲς ἐν C
παῤῥησίᾳ θεωρούμενοι τ' ἐκείνου παῤῥησίαν ὅμως ἀπε-
δέχοντο. τὸ δὲ θερσὸν καὶ μόνον πάθος, ἐκάλεσε πάν-
τα ὅτινα οὖν ὑφ' αὐτῷ λαλεῖν. ὁ δ' & θεὸς τ' βασι-
λέα μὴ πάσης παῤῥησίας ἀσάμβους, μόνος μόνῳ λέ-
γειν ἠξίου, καὶ συγχωρήσαντος, ὀδυνώμενος εἶπεν, ὦ βα-
σιλεῦ δυσκαρδίᾳ ὅτι τοιούτῳ πάθει τ' τολμηρὰν ταύ-
την παῤῥησίαν, ἀναίδειάν σοι, καὶ συμφέρουσαν οὐ
λάβοι τί χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, φρένες τ' ἐμῆς ἀσφα- D
λείας. ποῖ ποτε τὸ ὦχρον τὸ σὸν, καὶ πεπόνηκεν ἐκ τ' ψυ-
χῆς αἱ φρένες; ποῖ δ' ἡ ὁ θερσίτης ἐκεῖνος νοῦς, ὃν πολ-
λοὶ καὶ μεγάλα κατόρθωσας; πῆς δ' τ' φίλων καὶ συν-
ήθων ἐρημία; κεἰνω δ', οὐδὲ παρόντας αὐτοὺς εἶ συγ-
γενεῖς ἢ φίλους, οἳ θερίσασι τοιοῦτον μῖσος ὅτι τῇ μακα-
ριζομένῃ πόλει βασιλείᾳ. σὺ δ' & σκέψῃ τὸ θερτόμε-
νόν ἐστι; δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς γε-
γηθυιῶνας, εἰς πᾶσαν ἀρετ' ἄκεσις αἰωρήσας, σεαυτ'
ἐν χάρᾳ καταλιπὼν ἐφ' οἷ παιδὶ κακῶς οἰκονομή-
σαντι τ' εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, & συγγνώσιν ὧν αὐτὸς ἤδη
τοσαυτάκις κατέγνως θάνατον; οὐκ ἐννοήσῃς, ὅτι καὶ
τῷ ὄχλων ἡ σιωπὴ, τὴν ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ & μισεῖ τὸ
πάθος; ἦτε στρατιὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ φρονοῦν-
τες, ἔλεον μὲν τῷ ἀτυχοῦντι, μῖσος δ' τῷ ταῦτα δρᾶ-
σαι τολμήσαντι ἐχήκασιν; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεύς; ἐν
ἀρχῇ μὲν οὐ παντάπασιν ἀγωνιώδως, ἀλλά τι δεῖ
καὶ λέγειν διεκίνησεν ἑαυτὸν ἀφαμμύων τὸ τίρωνα & F
ἐναρχθῆς, τῷ τε πάθους καὶ τῆς φιλοτιμίας τοὺς οἰκείους ἀπει-
σίας. ὧδε δὲ ὁ μὲν ἐπεδίδου κἀμὲ μικρὸν ἀμύξω καὶ
στρατιωτικῇ χρώμενος παῤῥησίᾳ. τὸ δὲ ἀπαιδεύτου
ἐξέπιπτε τῷ καιρῷ. ταραχῆς δὲ περόδης ἐνεπίμπλα-
το, καὶ μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ θεὸς τὸ συμ-
φέρον ἀκούειν τῷ λόγῳ, ἐπεὶ καὶ τοὺς ἁλισκομένους
στρατιώτας, καὶ τοὺς ἀγανακτοῦντας ἡγεμόνας ἐπυ-
θετο, θερσίτῃ τῷ τὸ ὄνομα δηλωθέντων ἁπάν-
των, καὶ τὸν τίρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τού-
του γνωσθέντος, ὅπως ἔσται τῷ καιρῷ καὶ ξύφων τὴς
κουρεὶ τῷ βασιλέως, ὃς ἔφη θερσιλεῖν ὡς πολλάκις ὁ τίρων, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα
ξυρῷ τὸν λαιμὸν ἀποτεμεῖν, ἴσως δ' ἐν θρώτοις τοῖς θεὶ ἁλίξανδρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦ-
τα οἰπόντα, συλλαμβάνειν κελεύει, & μὴ ταῦτα, βάσανος ὢν τῷ τε τίρωνος, καὶ τῷ παιδὸς αὐτῷ, καὶ τῷ
κουρέως. δηλαδὴ θερσιτικῶς τε τῷ τίρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη διακείμενον,
ἔχοντα δὲ οὐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τ' θεῖ τὸν πάντα δυσχερείας θερσιτικῶς,

diſſidium immineret eis exitium. cúmque dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictum aliquod liberiùs vacabat periculo: ſed in ſinu miſericordiam celantes, taciti dolorem diſſimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipſe liberè eloquebatur; & ſæpe exclamare cogebatur in turba, periſſe veritatem & iuſtitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis malitiam: eóque tantam caliginem inductam negotiis, vt ne grauiſſima quidem errata ſua homines animaduerterent. hæc loquendi libertas quamuis non abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat, quòd non ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore: libentérque hæc audiebant ſinguli, & cùm ſibi cauerent ſilentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuiſſet à quouis commiſerationis voces exprimere. Ille verò etiam ad regem magna libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod vbi conceſſum eſt: Non poſſum, inquit, ô rex diutiùs ferre hãc anxietatem animi: quæ me cogit audaces voces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi velis, vtiles. Vbi nunc eſt tua mens? vbi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc eſt tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſcelus ſuſtinent in quondam felici regia. quid tui quid agatur non diſpicies? occidéſne duos iuuenes è regina vxore ſuſceptos, & in omni virtute eximios, teipſum hac ætate commiſſurus vni filio alenti ſpes improbas, & cognatis quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? An non animaduertis tacitum vulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? adhęc tum militaris turba, tum ipſi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò ſat æquis auribus accipiebat rex, admonitus tam ſuæ calamitatis, quàm domeſticorum perfidiæ. Sed illo immodeſtè ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quinam eſſent illi ægre referentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipſo Tirone vinctos iuſſit ſeruari in carcere. Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor regis accedens eum ait ſe non ſemel à Tirone ſolicitatum, vt inter curandum, guttur ei nouacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: móxq; tortus eſt & tonſor & Tiro cũ filio, qui videns patrem ſæuiſſimè tractatum, obſtinatè cruciatus perferre, nec tamen ſupereſſe vllam ſpem ſalutis ex crudelitate regis coniiciens,

ait se indicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptáque in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atque ita perpetrato facinore libenter quiduis passurum in Alexándri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem ejecta ex pectore omni si qua priùs inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec vllum relinquens locum resipiscentiæ, properauit exequi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, tonsoréque indice, omnes accusauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit. Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in adolescentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tándem in odium coniecerint immedicabile: an in ipsius ductricia, & cupiditatem tam gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potiùs in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, vt necessariò consequantur: eámque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem vt arduum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiosè suspicaces, & linguæ temperate nescij, ac per hoc geminas ansas præbentes suis obseruatoribus, & ad iucundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solùm gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela

A ἔφη μηνύειν τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ συγχωρηθείη δηλῶν
τὸν φόνον τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ αἰτίᾳ αὐτῷ τοῦ ζῆν τὸν πατέ-
ρα. δόξας δὲ πίστιν δοῦναι τούτοις, ἐλεύσεσθαι εἰς συνήθειαν τοῦ
θανάτου δι' αὐτοχειρίας βασιλεῖ τὸν υἱόν. τοσοῦτο δὲ ἦν
δεῖν δύσοργον εἶναι μόνον μόνῳ, καὶ δρᾶσαι πάντα παθεῖν
τι τῶν ἐκείνων οὐκ ἀμύνειν ἀλέξανδρον χαλεπόν ἦν.
Ταῦτα μὲν ἐκεῖνος εἰπών, ἐξαιρεῖ τὸν πατέρα τῶν ἀλγεί-
νων, ἄδηλον εἴτε τὴν ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φράζειν, εἴτε
καὶ θανάτου νούσας τινὰ τούτων τῶν
κακῶν αὐ-
τῷ, καὶ τῆς γαμβρικοπληξίας ἡ ὀργὴ, εἰ δεῖ τὸ ἀφύτορον
ἐνδιάσημον ἰδεῖν αὐτῆς ἀεὶ τὸ πικροτονίας, τούτῳ τόπον
B μὴ χώραν καταλειπούσης ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν
ἐξηνεμωμένος τὸ δυνάμενον αὐτῷ μετάνοιαν ἐμποιῆσαι λογι-
σμοῦ ἀφῆκεν, ἐπὶ δυσὶ νὺξ ἐπὶ τοῖς δυσὶ τῇ
ἀναιρέσει. Καὶ ἀναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, ξιφοκόσιους
τε τῶν ἐγκρίτων τοὺς ἐν αἰτίᾳ γνωσθέντας, καὶ τὸν πάππον
αὐτοῦ τὸν παιδὸς, καὶ τῶν ἀπὸ ἐκείνου διελέγχοντα κυρεῖ,
C κατηγορίαν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐποιήσατο. κἀκείνους μὲν
τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς ἀφθαρτοῦσι βάλλοντες, ἀπέκτει-
νεν. ἀλέξανδρος δὲ καὶ ἀριστόβουλος ἀχθόμενοι ἐπὶ σεβα-
στὸν, ὅτι τάξαντος τὸ παῖδας, σφαλῆναι κτείνοντ' ἂν
σώματα νύκτωρ εἰς ἀλεξανδρίου ἀπόθετα, ἢ τὸ μη-
δετέρους ἐκεῖ, καὶ τῶν πλείστων αὐτοῖς ἀπορούντων χρη-
μάτων ἴσους μὲν οὐκ ἄλλον εἶναι καταφανῆ, ξεφόρημα δὲ πολλοῦ τὸ κύριος, οὕτως ἀφῃρῆσθαι, καὶ πα-
ρατέρου ἀπορῆσθαι, διανοηθέντες τὸ φύσει. ὑπέστησαν δὲ
λόγου αὐτὸ ἑκάτερος εἶναι ὡς τοὺς παιδικοὺς εἰδοτοῦ τὴν
ἐπιβουλὴν αἰτίαν ἀπὸ ὀργῆς ἀπαγγέλοντας τὸν
πατέρα, ἐξ ἀγνοίας ἀφῃρημένους ὑπὸ χαλεπω-
τέρας αἰτίας αὐτῶν. εἶτα καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπε-
λθόντας ἐξ ἀπόρου δεῖσθαι τὸν ἀρχῆς,
καὶ τῆς ἄλλης διδαξίας, ὡς μηδὲν οἰκεῖον ἀφῃρη-
μένους, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βουλόμενον ἀκίνητον ἔχειν, καὶ μὴ τὸν
τύχην παντὸς δυσκόλου λογισμοῦ κρείττω τιθέν δύ-
ναμιν ἐχούσης. ἔδοξε καὶ τῷ δήμῳ τοὺς αἰδοιοτόμους
ἀφεῖναι ὑπ' ἐκείνου προσκαθαιρεθέντα τὸ δήμου
πάντας ἀθῴους, καὶ πολλοῦ μὲν αὐτὸ ἐμπλησθέν, ὡς ἐ-
θνικὸν ὄντας, ὁ μὲν δὲ καὶ τὸν γόητα: τὸν μὲν οὖν τὸν
λόγον ὡς μείζω πρὸς ἐκείνου ἀρκίσαι χωρὶς, ἡμῖν τε
αὐτῶν ἀποδοῦναι π, καὶ τοὺς ἀμφοτέρους τῷ ἔπειτα δι-
κασταῖς οὐκ ἀδύνατος ποιοῦσι, ἃ πρὸ ἡμῶν ἔδοξε
περιλοσόφως καὶ τὸ τόμε. τῷ δὲ ἄλλων δύο, τὸ μὲν
δὲ τῷ παιδῶν μέρους) αὖ τε αὐτῶν, ἐπὶ τε αὐθε-
D δείας τοιαυτομοῦς, καὶ βασιλικὰς αἰτίους, ὅτι καὶ
ἀμφοτέρων ἐπιβουλὴν κρυπτὸ τὸ πατρὸς, καὶ τῷ πρε-
σβυτέρῳ αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, οὐκ ἀδικοῦς ὄντων ἀξι-
ωτέρων, καὶ κρυπτόντες μὲν ἐπιποθῶν, ἀμφοτεῖς δὲ λέ-
γῃ, ἀλλοτε δ' ἀλλοτε ἀμφότερα τοῖς ὑπομνήσεσι αὐ-
τοῖς, καὶ πρὸς χάριν κατεμιλήσιον. ὁ μὲν τοιαῦτα
E οὐδὲ ἐξετοῖς ἐπιπλέον ἄξιος φαίνεσθαι τῷ δεῖ ἐπιπόνως
ἀσεβήματος, ὃς οὔτε πάσιν ὑπεύθυνος ἀναρχῶ λο-
γῶν, οὔτε ἀφθαρτοῦσι ὑπὸ εὐρήσεως ἀλέγχθέντας,
ἐπὶ πλείστων ὑπολειπόντων τοὺς δὲ ἀπὸ φύσεως, φύσεως
μὲν τὸ σώματος, καὶ ἀφεσπασθέντας τῶν τοῦ
ἀλλοτρίους, οὐκ ἀναδίοντας δ' ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἐ-
F που ἀπρᾶν ἢ γυμνάζεσθαι τὸ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὲρ
τῷ ἐκπεπόνων ἔθει. τοῦτον γὰρ ἀπόνων φυσικῶν,
ἀλέξανδρον δὲ καὶ μᾶλλον ὁ ἀριστόβουλος ἄρειον γὰρ ἐν καὶ ζώντας ὁμοίως ἐν ἀποθανεῖς, ἢ ξυ-
στιδίοντας ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλῳ ἀσφάλειαν
αὐτῷ ἀβεβαιοτέρῳ τοῦ φορτικῶν δεσπόσιν,
δ' ἢν

δι' ἣν ὑδὲν ἧττ ἐξ ἐφόδ ᾳ Ϲ βία παθεῖν ἐδύνατο. τὸ γ ὄπο κτεῖναι ταχὺ, καὶ φεὸς ἡδονὴν τῶ νικᾶντος αὐτὸν πάθους, ἀσεβείας τιμώμενον αὐτοτιμήτου. Ϲ τ' ἡλικίας ἐν οὔσης σωὸ γήρᾳ τοσοῦτον ἐξήμβρυν. ἤγε μὴν παρελκὼ, καὶ τὸ χρονίζον συγγνώμην οὐκ αὐτῷ τινα φέρει. ταχὺ ωὸ γὸ ἐκπλαγῆντα καὶ κακινηθὲν χωρῆσαι φεὸς τ τῆ ἀτόπων, εἰ Ϲ δυχερὲς, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν ὑπισχόμ γ Ϲ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μελλήσαντα, τὸ τελεῖαν γ ὑποσῆναι Ϲ διαφεύξασθαι, φονώσης καὶ δυσμετακινήτ ψυχῆς ὑπὸ τῆ χρόνων. ἐδήλωσε γ καὶ τοῖς αὐθις οὐκ ὄπο χόμβους οὐδὲ τῆ φιλοίπων ὄσους ἐδοκῆ φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲ δίκαιον ἐλαττον ἐπείᾳ συμπαθεῖας τοὺς ὑπολλυμένους, τὸ γ ὠμὸν ὅμοιον ἑω, τῆ μηδὲ ἐκείνων φεισαμένῃ. διέξιμεν γ ὑπὲρ αὐτῶν ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

A positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam citò eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ: maximè cùm esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neque enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & B deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur carissimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorũ temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν ἡ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τῆς ἀντιπάτρου τῆ ἡρῴδ ου κακοηθείας.	Κεφ. α.
Περὶ Ζαμάριος ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος.	Κεφ. β.
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κ' ἡρῴδου.	Κεφ. γ.
Ὡς ἡρῴδης ἔπεμψε τὸν ἀντίπατρον φεὸς καίσαρα.	Κεφ. δ.
Τελευτὴ τῆ φερώρα.	Κεφ. ε.
Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων φερώρα, οἷς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρῴδης ἔγνω τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς.	Κεφ. ς.
Ὡς ἀντίπατρος κατηγορηθεὶς θάνατον ἐδίδη.	Κεφ. ζ.
Περὶ τ ἡρῴδ ου νόσου, κ' στάσεως τῶν ἰουδαίων.	Κεφ. η.
Ἀντιπάτρου αἵρεσις.	Κεφ. θ.
Ἡρῴδου τελευτὴ, διαθήκη Ϲ ταφή.	Κεφ. ι.
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε φεὸς τὸν ἀρχέλαον.	Κεφ. ια.
Στάσις ἰουδαίων φεὸς σαβῖνον, καὶ ὡς οὐδεὶς τοὺς ἀντίους αὐτῆς ἐκώλυσε.	Κεφ. ιβ.
Ὡς κατέσαν τὰς ἡρῴδου διαθήκας βαβαῖος ἐποίησε φυλάξας τοῖς ἰδίοις ἐπὶ τέλ' διαδοχῆ.	Κεφ. ιγ.
Περὶ Ψευδαλεξάνδρ.	Κεφ. ιδ.
Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίεννα.	Κεφ. ιε.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEPTIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

De Antipatri Herodis filij malitia.	Cap. I.
De Zamari Iudæo Babylonico.	Cap. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ.	Cap. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.	Cap. IV.
Pheroræ obitus.	Cap. V.
Pheroræ vxor accusatur veneficij à libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.	Cap. VI.
Antipater capitis damnatus in vincula coniicitur.	Cap. VII.
Herodis morbus & Iudæorum seditio.	Cap. VIII.
Antipatri exitium.	Cap. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio.	Cap. X.
Populus seditionem mouet contra Archelaum.	Cap. XI.
Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit.	Cap. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat.	Cap. XIII.
De Pseudalexandro.	Cap. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.	Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem ſublatis fratribus agitatus diris, gradu iam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ ſpei ſatisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorum metu, qui poſſent in principatus ſocietatem venire, in aliam maiorem difficultatem parandi ſibi regni incidit videlicet odiũ quo populariter inuiſus erat omnibus. huc accedebat quòd illum magis etiam haberet ſolicitum, alienati militum animi: à quibus pendebat regum ſecuritas, ſi quando gens ipſa videretur nouarum rerum cupida, quç mala ſuamet culpa ſibi germanis oppreſſis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre adminiſtrabat res Iudæorum credente ſe Herode eius fidei, & id factum quo ſupplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quaſi ſaluti regis conſulens illos prodidiſſet, non morem gerens odio quo tam illos quàm patrem proſequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus inſeſſus furiis: dabátque operam vt nulli eſſent, qui inſidias eius detegerent, aut ad quos poſſet Herodes aperta vi petitus refugere. ſed tum longè magis ſtimulabatur cœptos conatus perſequi. Nam eo defuncto proponebat ſibi certum imperium: quòd ſi diutiùs vitam protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo ſuis technis patrem haberet infenſiſſimum. Ideò nullis parcebat ſumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentiſſimis munerib. ſibi conciliãs, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ prçerat. Spes etiã erat fratrem ipſius corrumpi poſſe donorum magnitudine: paritérque regis ſororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat. n. callidiſſimus ad deuinciendos per beneuolẽtię ſpeciem hominũ ani-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

Περὶ τῆς ἀντιπάτρου τοῦ Ἡρώδου κακοηθείας.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩ δὲ ἀραμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς, ἀσεβεία τε τῇ ὑςάτῃ καὶ ἀλαζονείᾳ τῇ ἐπ' αὐτοῖς τὸ πατέρα ἐπιβεβληκότι, καὶ πω γνώμην ἡ ἐλπὶς τοῦ αὐδιὸς εἶε ἦν. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβε τοῦ ὀπίσω ἀρχὴν ἔχε τὸ τῷ ἀδελφῶν μὴ ὁπλοποιωνήσον, ἐργωδέςερον καὶ ἄπορον αὐτῷ διείσκεν τὸ τὴν βασιλείαν ἁρπαχθέν, τοσόνδε φύλῳ ἔθνει μῖσος πρὸς αὐτόν. ὅτος γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦ χαλεπῶς, πλήρωσε παροξύνῃ τὸ στρατιωτικὸν ἀλλοίως ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς οὓς τὰ πάντα ἐν τοῖς βασιλεῦσιν ἀνακείμενα τῷ οἰκείῳ ἀσφαλοῦς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ὀρεγνώμον πρᾶγμάτων. τοσόνδε κίνδυνον ἐμήχευσεν αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τῷ ἀδελφῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ σωτηρίᾳ τε τῷ παρεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὤν, καὶ δόκησεν ἐτο παρ' αὐτῷ μειζόνως, ἐξ ὧν ἀπολωλεκὼς καλῶς εἶχεν, διὰ νοίας βεβαιώματα δίκημμένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τὴν ἡρώδε τοὺς ἀδελφοὺς ἐκδεδῳκὼς, ἀλλ' οὐκ ἐχθρᾳ τῇ πρὸς ἐκείνους, καὶ πρὸ αὐτῶν ὁρῶς τὸν πατέρα. τοιαῖδε αὐτὸν πρὸ ἐπαρδον ἀραὶ, ἅπερ δὲ πάντα μηχαναὶ τῆς ὁδοῦ τὸν ἡρώδε ὁδοῦ ἵσαντο αὐτὸν ἀπάξω, ἐρημωθῆναι αὐτὸν μὴ κατηγορῶν ἐφ' οἷς πρὸ εἶτειν διενοεῖτο, ἡρώδε δὲ αὖ καταφυγῆς, εἰ βουλεῖεν αὐτῷ τὸ αὐτοκράτορος φανερὰς πολεμίου καταστάντ. ὥστε μίσος μὲν τοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἐπρεπε τέλει ὁπὶ βουλῇ τῷ ἀδελφῶν. τότε δὲ ἤπλετο μειζόνως τὸ ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξεσθαι τῆς πρᾶξεως. ὑπονοήσαντος μὲν γὰρ ἡρώδου, βεβαίως αὐτῷ πρεσβυομένης τῆς ἀρχῆς, ἐξικνουμένε δὲ εἰς τὸ πλέον ὁπιζῶν, κινδύνων αὖ πρεσσάντων ἐξαίρετε ἡγουμένης τῆς πράξεως, ἧς συνθέτης μεγάνως, πολέμιον ἠνάγκαζε τὸν πατέρα καταςῆναι. καὶ ὅλως τὸ χαλεπῶς πολυτελὴς ἦν τοῖς πρὸς τὸν πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήσσων τὸ τῷ αὐθρώπων μῖσος πρὸς αὐτὸν, καὶ μάλιστα τοὺς ὁπὶ ῥώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν δύνοις καὶ δισταμένους, πρὸ πάντων ὃ σατορῖνον, τὸν τῆς συρίας ὑπαρχον. τοῦτο δὲ ξαδαῖ τὸ ἐλπὶς αὐτῷ καὶ τὸν σατορῖνε ἀδελφὸν μεγέθει δώρων ἀνδιδοῦ, καὶ τὸν ἀδελφῷ τῷ βασιλέως αὐτῷ πρώτῳ τῷ πρὸ τὸν ἡρώδην σωποιοῦσαν τῷ αὐτῷ ζόπῳ χρώμενος. φιλοτιμούμενός τε φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δ φιότατος τὸ πιστεύθαι. καὶ μὴ μι-

καὶ μῖσος ἀφάμβυος ἐφ' οἷς πινας ὑπεκρύφαθ συνε- A mos,& dissimulandi odij summus artifex. Non
πάτα ζος. οὐ μὴν ὑπάτα γε τὴν τὴν διδα θεοκλέ νε- tamen fallebat amitam, quę iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat
νοκτίας ἐκ πλείονος αὐτ', κ μηκέτ' οἷόν ἦσαν φθα- eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam
λησιάθηναι, ἐ διὰ τὸ ἤδη φθασθῆ τῇ πάσῃ ἀντιπα- eius anunculo, quam ipse Antipater post Ari-
χράθ αὐτὸ θεὸς τὸ κακόξοπον. καί τοι συναξὶ αὐτ stobuli mortem ei iungendam curauerat.
συνῳκει δεῖν θεὸς μηδὲς ἀντιπάζου θεσπολία τῇ Nam alteram mariti matris filius Callæas vxo-
ἐκείνου, καὶ διαφθάξει λαβὼν τὴν κόρην θεὸ τερ- rē duxerat. sed nec affinitas hęc effecit quo mi-
ἀριστοβύλῳ γαμηθμόνιον. τὴν δὲ ἑτέραν ἐκ τ' αὐδρὸς nus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior
αὐτῆς καλλαία παῖς γυναῖκα εἶχεν. ἀλλ' οὐδὲν ὅτι τῷ B illa consanguinitas extinguere meritum odiū
μὴ καταυοεῖσθαι πονηρὸν ὄντα, ἡ ὑπογαμία τεῖχ, potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupiē-
ὥσπερ οὐδ' ἡ θεότερον συγχύσα θεὸς τὸ οὐ μεμι- tem nubere, Herodes compulit ad Alexæ
σῆσ. τὴν γ σαλώμην, ἡρῴδης ἐπιουδακίαν συλ- coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret
λαίᾳ τῷ ἀδελ γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ὑπὸ θυμίαν persuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iu-
βιάζε τῷ ἀλεξᾷ συνοικεῖν, συμθεραπούσης αὐτῷ rato ni consensum præberet alienaturum se ab
ἰουλίας καὶ πειθούσης τὴν σαλώμην μὴ ἀθετεῖν ea benenolentiam. quare illa paruit autoritati
τὸν γάμον, μὴ καὶ ἐχθρὰ καθίσαιτο αὐτοῖς θεοῦπος, vxoris Cæsaris, alioquin etiam vtile danti
ὁμωμοκότος ἡρῴδ μὴ ἂν δύνοιτ' σαλώμη μὴ συν- consilium. Per idem tempus remissa est ad pa-
C δεξαμδρὴ τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο καίσαρ τὸ trem Cappadocum regis Archelai filia, quon-
ἴδιη γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβουλδούσῃ πάνυ dam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex
συμφέροντα. ἐν τούτῳ δ' καὶ τ' ἀρχελάου θυγατέρα τὸ fisco regio, nequid ea de causa exoriretur con-
βασιλέως ἡρῴδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμψεν trouersiæ.
ἀλεξάνδρῳ συνῳκηκυῖαν, ἐκ τῆδ αὐτὸ τ' θεῖα ἀπο- Ipse autem filiorum liberos educabat ma- II.
δοὺς, ὥστε ἀμφισθήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶ. αἰέ ξεφε δὲ gna diligentia. Alexander enim è Glaphyra
αὐτὸς τῷ παίδων τὰ τέκνα πάνυ ὑπιμελῶς. ἦσαν γὰρ duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice
τῷ μὲν ἀλεξάνδρῳ ἐκ γλαφύρας ἄρσενες δύο, ἀρι- Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos ali-
στοβούλῳ δὲ ἐκ βερνίκης τῆς σαλώμης θυγατὸς ἄρ- D quando præsentibus amicis commendans, &
σενές τε τρεῖς, καὶ θήλειαι δύο. καί ποτε παρόντων αὐ- filiorum deplorans infortunium, Deum pre-
τῷ τῷ φίλων φθασπουδάσθω τὰ παιδάρια, κ τῷ catus est nequid simile contingeret eorum li-
ἡέων ἀπαλλάσας τὴν τύχην, ἣν ἔχετο μηδὲν τοιόνδε beris: sed potiùs virtutibus cum ætate aucti,
παθεῖν τοῖς ἐκείνων συμελθεῖν, αὐξηθέντας δὲ ἀρε- gratiam sibi nutricationis reponerent. despon-
τῇ, κ συμφορᾷ τ' δικαίᾳ, τὰς τροφὰς ἀμείψασθαι αἷς sauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex
ποιεῖτο. ἐνεχ ὑπό τε εἰς γάμου ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς ὥ- Alexandri filiis Pheroræ filiam: Aristobuli ve-
ραν τὴν ἐκ αὐτῷ, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῷ ἀλεξάν- rò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam iti-
δρου παίδων φερόρου θυγατέρα, τῷ δὲ ἀριστοβού- dem Antipatri filio. alteram autem filiam, He-
E λου τὴν ἀντιπάτρου. καὶ θυγατέρα τὴν ἀριστοβούλου rodi suo filio, nato ex filia pontificis. mos e-
ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ ἀντιπάτρου, τὴν δὲ ἑτέραν τῷ nim nobis est patrius, plures simul vxores ha-
ἀριστοβούλου θυγατέρα, ἡρῴδ ἡ παιδὶ τῷ αὐτῷ. γά- bere. Hæc connubia rex procurauit miserati-
μεται δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς τ' ἀρχιερέως θυγατός. one pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad
πάνυ γὰρ ἐν ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῖν συνοικεῖν. ἐθεράπευε E caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem er-
δὲ τὰς μνησείας τῷ παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ τῷ ὀρ- ga pueros animum obtinuit quem erga paren-
φανῶν, εἰς δύνοιαν αὐτῶν διὰ τὴν ὑπογαμίαν τ' ἀντι- tes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis
πάτρον θεοκαλύμμος. ἀντίπατρος γὰρ γνώμης τῆς θεὸς circa eos cura, ne fortè adulti officerēt suæ po-
τοὺς ἀδελφοὺς πολλοῦ ἐν οὐκ ἔλιπεν, κ θεὸς παῖδας tentiæ. Archelao quoque rege adiutante nepo-
F αὐτοῖς γενομένους, ἵνα τὸ παῖδος ἀπορρὴξ αὐτοῖς, tulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupilla-
χρείαζεν αὐτὸν μείζονα ἴσασθαι τῷ ἀδελφῶν θεοσδε- rum alterum filio suo coniugem. Eodem inci-
χόμενον, ἐ μάλιστα ὁπότ' αὐδρωθεῖεν, ἀρχελάου προσ- tabatur propter studia populi, miserantis or-
δεχομένου τοῖς θυγατροῖδοῖς βασιλέως αὐδρὸς, κ φε- batos parentibus, & ipsum autorem eius cala-
ρόρου τῷ ὑῷ ληψομένου τὴν θυγατέρα. τετράρχης mitatis odio prosequentis, & parati aliquan-
δὲ ἐξέπλω. ἐπήνεσε δ' αὐτὸν, κ τὸ πᾶν πλῆθος ἐλέῳ do per occasionem detegere eius erga fratres
μὲν τῷ θεὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμενον, μίσει δ' τῷ θεὸς maleuolentiam. quapropter machinabatur de
αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν οὐκ ἀπολλαγμένον κα- hoc negotio decreta patris irrita facere, ægrè
G κοξοπίας τῆς ὑπὸ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτο ἂν δ' ἀλύ- laturus si deberet eos habere potestatis partici-
σιν τῷ τῷ παῖδι ἀγνωσμένων, ἐν δ εὐπροθύμῳ εἰ pes: flexitque Herodem precibus, vt ipsi filiam
θεοσλήφθη τῆς δὲ αὐτοὺς ὁμιλήσαι δυνάμεως. κ μετέπιπτ ἐν ἡρῴδης εἰκὰν δυσχερῆ αὐτῷ, ὥστε αὐ- Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Phero-
τὸν μὲν τὸν θυγατέρα ἀριστοβούλου γαμεῖν, κ τὸν φερόρου τ' υἱὸν αὐτ'. κ τὰ μὲν τῷ ὁμολογιῶν τ' γάμου, rę filiam: itaque præter eius sententiam mu-
τῶν κινεῖ τ' ξόπον ἄκοντος τ' βασιλέως. ἡρῴδη δ' τῷ βασιλεῖ κ τ' χρόνον σωνῴκει ἐννέα γυναῖ- tata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem
κες, ἧς αὐτῷ μήτηρ, ἐ ἡ θυγάτηρ τ' ἀρχιερέως, ἐξ ἧς ἐ ὠμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. ἴδ δὲ καὶ ἀ- tempore nouem vxores habebat. vna erat An-
δελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ αἰεψία σωὶ αὐτῆς, καὶ ταῦτα μὲν τέκνον οὐδὲν ἐφόν. tipatri mater, altera summi pontificis filia, ex
qua puer natus est patrē nomine referēs. erāt inter has & fratris filia, & cōsobrina, sed steriles.

præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Ronaxam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alterã Phasaelo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

Cap. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes faciliùs ex propinquo posset inuadere. Cúmque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quę sita est ad Daphnen, degere, vbi à Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptóque agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. erátque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simúlque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergô petentibus, quo tutiores essent à latrociniis: multíque vndique ad eum confluxerunt Iudęi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatẽ quæ illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit. porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixiùs. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode: exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his Iacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regíque Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

A ἦν δ' ἐν τῶν γυναιξὶν καὶ τῶν σαμαρέων ἔθνους μία, καὶ παῖδες αὐτῇ ἀντίπας, καὶ ἀρχέλαος, καὶ θυγάτηρ ὀλυμπιάς. καὶ ταύτην μὲν ὕστερον ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὤν. ἀρχέλαος δὲ καὶ ἀντίπας παρά τινι ἰδιώτῃ τροφὰς εἶχον. κλεοπάτρα τε ἱεροσολυμῖτις γεγάμητο αὐτῷ, καὶ παῖδες ἐξ αὐτῆς ἡρώδης τε ἐγεγόνεισαν, καὶ φίλιππος, ὃς καὶ αὐτὸς ἐν ῥώμῃ τροφὰς εἶχεν. καὶ παλλὰς δὲ ἦν ἐν τῶν γαμετῶν, φασάηλον πεποιημένη αὐτῷ παῖδα. B πρός γε μὴν ταύταις φαίδρα, καὶ ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, καὶ σαλώμη. τὰς δὲ πρεσβυτέρας αὐτοῦ θυγατέρας ὁμομητρίας τῶν περὶ ἀλέξανδρον ὧν περιεώρα φερώρας τὸν γάμον, συνῴκισε τὴν μὲν ἀντιπάτρῳ τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, φασαήλῳ δὲ τὴν ἑτέραν. καὶ οὗτος ἡρώδου ἀδελφοῦ παῖς ἐγεγόνει. καὶ τοῦτο μὲν ἡρώδου τὸ γένος ἦν.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ ζαμάρεως ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος.

C ΤΟτε δὲ βουλόμενος πρὸς τραχωνίτας ἀσφαλὴς εἶναι, κώμην πόλεως μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν ἔγνω ἰουδαίων κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε ποιεῖν τὴν αὐτοῦ, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐξ ἐγγίονος ὁρμώμενος, ἐμβαλὼν ἐκ τοῦ ὀξέως κακουργεῖν. καὶ ἐπιστάμενος ἄνδρα ἰουδαῖον ἐκ τῆς βαβυλωνίας ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτοξόταις πᾶσι, καὶ συγγενῶν πλήθει εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν εὐφράτην διαβεβηκότα κατὰ τύχας, ἐν ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ δάφνῃ D τῆς συρίας διαιτᾶσθαι, σατορνίνου τοῦ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, οὐάλαθα ὄνομα αὐτῷ, μετεπέμπετο τοῦτον σὺν τῷ πλήθει τῶν ἑπομένων, παρέξειν ὑπισχνούμενος γῆν, ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ βαταναίᾳ, ὡρίζετο δὲ αὐτὴ τῇ τραχωνίτιδι, βουλόμενος πρόβλημα τὴν κατοίκησιν αὐτοῦ κτᾶσθαι, ἀτελῆ τε τὴν χώραν ἐπηγγέλλετο, καὶ αὐτοὺς εἰσφορῶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν αἳ εἰώθασι, ἐγκατοικεῖν τὴν γῆν ἄπρακτον παραχόμενος. τούτοις πεισθεὶς ὁ βαβυλώνιος ἀφικνεῖ- E ται, καὶ λαβὼν τὴν γῆν, φρούρια ᾠκοδομήσατο, καὶ κώμην βαθύραν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. πρόβλημά τε ἦν οὗτος ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς τραχωνίτας, καὶ ἰουδαίων τοῖς ἐκ βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις διὰ θυσίας ἐπὶ ἱεροσολύμων τοῦ μὴ λῃστείαις ὑπὸ τῶν τραχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἁπανταχόθεν οἷς τὰ ἰουδαίων θεραπεύεται πάτρια. καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδείᾳ τῶν ἐπὶ F πᾶσιν ἀτελειῶν, ἃ περιέμεινεν αὐτοῖς ἡρώδου ζῶντος. φίλιππος δὲ δεύτερος ἐκείνου, παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, ὀλίγα τε καὶ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπράξατο. ἀγρίππας μέντοι γε ὁ μέγας, καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ καὶ ὁμώνυμος, καὶ πάνυ ἐξετρύχωσαν αὐτοὺς, οὐ μέντοι τὰ τῆς ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, τὸ μὲν ἐλεύθερον καὶ αὐτοὶ τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ἐπιβολαῖς δὲ τῶν φόρων εἰς τὸ πάμπαν ἐπίεσαν αὐτούς. καὶ περὶ μὲν τούτων ἀκριβώσομαι προϊόντος τοῦ λόγου. τελευτᾷ δὲ ζάμαρις ὁ βαβυλώνιος, ὃν ἐπὶ κτήσει ταύτης τῆς χώρας ἡρώδης ποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας λειπόμενος ἀγαθοὺς, ἰάκιμον μὲν, ὃς ἀνδρείᾳ γνώριμος ἐπιφανὴς ἱππεύσιν, συνεκρότησε τοὺς ὑφ' αὐτῷ βαβυλωνίους, καὶ ἴλη τις ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τοὺς βασιλέας. καὶ ἰάκιμος ἐν γήρᾳ τελευτήσας, φίλιππον ἄνδρα χεῖρας ἀγαθὸν κατέλιπεν τὸν υἱὸν, καὶ τὰ ἄλλα ἀρετῇ χρῆσθαι, παρ' ὅν τινα σὺν ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πιστὴ, καὶ εὔνοια ἀσφαλὴς αὐτῷ πρὸς ἀγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα. στρατιὰν δὲ ὁπόσην ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, οὗτος ἀσκῶν διετέλει, καὶ ὅπη ἐξοδεύειν δεήσειεν ἡγούμενος.

Κεφάλαιον γ'.

Ἐπβουλαὶ ἀντιπάτρου κατ' Ἡρῴδου.

Ἡρῴδου δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα Ἀντίπατρος εἰς αὐτὸν τέλος, καὶ ἐφ' οἷς ὠφελήσει κυρῶν, οὐκ ἀπήλλαττε ἐξουσίας, ὅπως χαριεῖται τῷ τε πατρὶ, ἐλπίδι δύνοιας, καὶ πίστεως, ὡς καὶ πρεσβύτερον κατάδηλον ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμήσας καθιστάμενον, διὰ τὴν ἄδηλον τοῦ παλαιοῦ ἕξιν κακουργῶν, καὶ ἐφ' οἷς εἶπον πιστὸς ὤν. καὶ τε πᾶσι φοβερὸς οὐκ οὔσης ἰσχύος ἀλλ' ἐξουσίας, ὡς τὸ κακοήθους τοῦ προμηθοῦς μᾶλλον ἢ αὐτὸν φερώρας ἐθεράπευον, καὶ αὐτοθεραπεύετο δ' ἐκεῖνος, πάνυ τῷ αὐτιπάτρου δεισιχόλῳ τὸν αὐτὸν καὶ τὸν γυναικωνῖτιν συνιστάμενος τὰ πρὸς αὐτόν. ἐδεδύλωτο γὰρ φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισῶν τὰς αὐθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτῷ παρθένων. ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, φέρειν τε οὐ δὶν ἦν δίκα τῷ γυναικῶν ἐκπεφοβῆσθαι δυκέων τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀλλήλοις δύνοίᾳ συμφέρειν τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ αὐτίπατρος ὑπῆκτο αὐταῖς, καὶ δι' αὐτῆ, καὶ δι' ἐκ τῆς μητρός. ταύτην γὰρ αἱ δὶς αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. φερώρᾳ δὲ πρὸς αὐτίπατρον ἐπ' οὐδαμινοῖς ποτὲ αἱ γνῶμαι διήλλαττον. εἰκάσασμα δ' ἦν αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ φθονοποιοῦσα τὰ πλείονος τὰ πάντα, καὶ τὴν δύνοιαν αὐτῶν δι' ἐκείνοις τοῖς ἡρῴδου φρονοῦσιν, διό τι τε ἡ μισεῖν οὐκ ἀποτετρωμένη. καὶ γόντες ἐν ἀπορρήτοις βασιλεῖ τὴν δύνοιαν αὐτῶν, ὅτι ἐκείνοις τοῖς ἡρῴδου φρονοῦσιν οὖσαν, ὅτι νοεῖν ὥστε φανερὸν μὲν μὴ εἶναι τὰς πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν συνόδους, μίσους δὲ καὶ ὑποψίας εἰ καιρὸς φανείη, καὶ μάλιστα ἡρῴδου φθονοῦντος ἢ ἑτέρου πρὸς αὐτὸν ἀπαλλαγήσεσθαι μέλλοντος. κρυπτῶς γὰρ τὰς τῆς δύνοίας ἐχυρώτερα καθίστασθαι. καὶ ἐφρόντιζον οὕτως. ἐλάνθανε δὲ τὸν συλλύσιλλον, οὔπω πρόσω ἡ δόλοια αὐτῶν ὑπὸ τοιοῖσδε ὠρμημένων, οὔτε ἐπιδὴ τῶν δὲ χρῆσθαι οὐκ ἀπήλλαττε αὐτῇ. πάντα αἰνίγματά τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μείζονος ἐκπλήξεως ἀποπειρωμένη, συνόδους τε κρυπταὶ καὶ πότους, βουλευτήρια τε ἀφανῶς κατασκευαζόμενα, ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ ἑκείνου συντιθεμένων κἂν πεφανερῶσθαι μὴ κεκωλῦσθαι. πιὼ γὰρ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ φρονεῖν διαφόρους, καὶ τὰ πάντα ὑπὸ ἐλάθης τῆ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς γὰρ τε ἀφανεῖς τοῖς πολλοῖς τὴν δύνοιαν αὐτῶν ὁπότε ἀλλήλοις συμφωνοῦντες φιλίᾳ φέρεσθαι μὲν ἀπηλλαγμένους ὁμολογῶν, πολεμεῖν δὲ πρὸς οὐ λανθάνειν χρώμενοι δύνοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπιτυδάκοιεν. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα αἰνιγμά τε καὶ ἀκέλευστος συντυγχάνουσα τῇ ἀδελφῇ αὐτίφιρι, συνιέναι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτὴν, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν οὐ δίχα φθόνου ὑποτοιεῖν καθιστάμενον ἀβολαῖς τὴν ἀδελφῆς. καὶ ἐν μέσῳ τι ἰουδαϊκῶν αἰθρώπων ἐπ' ἀκεβάσῃ μέγα φρονοῦσι τὴν πατρίδα νόμε, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον θεσπιουμένων ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῶσι δυνάμενοι μάλιστα αὐτῶν φέρεσθαι, φθονηθεῖς καὶ τῷ φρονεῖν τι εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ ἐλάσσω ἐπηρμένοι. πάντας γὰρ τῷ ἰουδαϊκοῦ ἐβεβαιώσαντος δ' ὅρκων ἢ μὲν δύνοῆσαι καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι. καὶ τοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ φερώρου γυνὴ τὸν ζημίαν ἐκτίσαντος αὐτῶν εἰσφέρει.

Cap. III.

Antipatri contra Herodem inſidiæ.

Cæterùm in eo rerũ Herodis ſtatu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, poſtquàm ſemel proſpiciendi ſuis commodis poteſtatem accepit à patre, bene ſperante de fide ipſius ac beneuolentia: qua tamen poteſtate ille audaciùs abutebatur, callidè tegens ſuam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: erátque omnibus formidabilis ob verſutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo viciſſim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & ſocrui & ſorori, quamuis exoſas eas haberet propter iniurias illatas filiabus ſuis virginibus. attamen ferendæ erant, & abſque illis nihil facere poterat, res eius perueſtigantibus, & mutuò ſe inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditiſſimus, tum per ſe, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres conſentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quaſdam res non ſatis conueniebat, diuellente eos regis ſorore: quę iamdudum explorabat omnia, ſciens eos in regis tantùm perniciem conſpirare, & parata ei eius indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam ſuam amicitiam ſuſpectam hoc nomine regi & inuiſam, hoc contra excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictíſque conuiciis ſimularent diſſidium: maximè præſente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clàm autem alerent & confirmarent mutuam beneuolẽtiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum eſt, nec poſtea cùm cœpit fieri. omnia enim peruestigabat, móxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clãcularias cõſultationes, mirum ni euaſura in ipſius perniciem, ſi maturè ſibi non proſpiceret. In aliorum enim conſpectu diſſidentes & iactantes inter ſe conuitia, celare amicitiam: deinde quando ſoli ſint conſentire, dubio procul conſpirantes in eos quibus occultam velint eſſe ſuam amicitiam. Hęc illa & peruestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per ſe nonnihil intelligentem, ſed cohibentem ſe adhuc, quòd ſuſpectum haberet etiam ſororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum ſecta exactiorẽ patriæ legis cognitionem ſibi vindicãs, quibus tanquã Deo vt videri volebant cæteris, addictum erat hoc mulierum ſodalitium. Hi Phariſæi vocantur, genus hominum aſtutum, arrogans, & interdum regibus quoque infeſtum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cùm tota gens Iudæorum fidem ſuam iureiurando obligaſſet regi & Cæſari, hi ſoli nõ iurauerũt: excedẽtes ſex milliũ numerũ: quib. hoc nomine à rege mulctatis, Pherorę vxor pro eis mulctam

persoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebãtur futura præscire ex Dei colloquijs, prædicebant, decretum esse Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit. & quòd aulicorum quosdam solicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Phariseorum aliquot deprehensos interfecit, præcipuos autores huius consilij, cùmque his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos quoscunque è domestica familia cum Pharisæis conspirasse ipsorũ indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parẽs & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessura nouo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.

IIII. Herodes porrò conuictis Pharisæis ac supplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accusationem instituit. quòd ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres ferat dissidia, quibuscunque valeat tam verbis quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa conscium esse totius recentis conspirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quãdoquidem ei aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec nisi illa refecta mansurum sit integrũ germanitatis vinculum. Pheroras autem quãuis vehementi regis oratione grauaretur, tamẽ aiebat se & fraternæ pietatis iura persanctè culturum, & à coniugali caritate haudquaquam discessurum: emoríque se malle, quàm sine dilecta vxore viuere. Tum Herodes licèt graui se iniuria existimaret affici, irasci tamen fratri distulit, contentus Antipatro & eius matri interdixisse Pheroræ consuetudine, & vetuisse mulierum regiarum conuenticula. illi facturos se iussa regis polliciti, per latentes quoties dabatur comessationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque stupri habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

Cap. IIII.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrem, & veritus ne vlterius serpendo eius odia ad se quoque peruenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quàm primùm se ad Cæsarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum preciosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat, aut si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi è filia summi pontificis. eodẽ tẽpore etiã Syllæus Arabs Romã ptofectus est, non factis imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminũ reũ egit apud ipsum

οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Φέροραν τὴν δόκησιν αὐτὸ, προγνώσιν δ' ἐπιστεύοντο ὅτι προειπόντ τ θεοῦ, προὔλεγον ὡς ἥροδ ἡ ὑμῶν καταπαύσεως ἀρχὴς ὑπὸ θεῦ ἐνηφισμένης αὐτῷ τε καὶ γόνῳ τῷ ἀπ' αὐτ, τῆς τ βασιλείας εἰς τε ἐκείνω μεθιεξούσης καὶ φερώραν, παῖδας τε οἳ εἶεν αὐτοῖς. καὶ τάδε, οὐ δὲ ἐλάνθανε τὸν σαλώμην, ἐξαγγέλτα βασιλεῖ ὧν, καὶ ὅτι τῷ μὲν τὸν αὐλὸν ἐχαφθείρεσθαι πνας. ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ τε φαρισαίων τοὺς ἀπιστάτους αἱρεῖ, καὶ βαγώαν τὸν εὐνοῦχον, καθ' ὃν τε τῷ τότε προὔχοντα ἀρετῇ τε σώφροσι καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτ. κτείνει δ' καὶ πᾶν ὅτι τε οἰκείου συνειστήκει, οἷς ὁ φαρισαῖος ἐλεγχθ. ἤρτο δ' ὁ βαγώας ὑπ' αὐτῷ, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομαζόμενος τε ὑπὸ τ καταστησαμένου προῤῥήσ βασιλέως. κ' χάρα δὲ ἐκείνῳ πάντα εἶ), παρίξουσι αὐτῷ γάμου τε ἰχνῶ, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων. ἡρῴδης δ' κολάσας τῷ φαρισαίων τοὺς ὑπ' τοῖσδε ἐλεγχομένους, συνέδριόν τε ποιεῖται τῷ φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς φερώρου γυναικὸς, τόν τε ὕβριν τῷ παρθένων τῇ πόλιῃ τ γυναικὸς αἰτιᾶται, καὶ ἔγκλημα ταύτῃ ἀτιμίας αὐτῷ ποιοῦμος, ὥστε ἀγωνοθετεῖν σῶσιν αὐτῷ πρὸς τ ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτῆς κ' λόγῳ καὶ δ' ἔργων ὅσα δύναιτο. τόν τε ὀχάλυσιν τ ζημίας τ ὑπ' αὐτῷ ὑπερβληθείσης τέλεσι ἀχαφθόχθῃ τοῖς ἐκείνης, τῷ τ νῦν πρεσβευομένων οὐδὲν ὅτι μετ' αὐτ. αἰθ' ὧν φερώρα καλῶς ἔχ, οὐ δίκῃ οὐδ' γνωμῷ εἰσηγήσεως τῷ ἐμῷ, αὐτοκέλευστον ἀπὸ πέμπεσθαι γυναῖκα ταύτῃ, ὡς πολέμου τῷ πρός με σοὶ αἰτίαν ἐνομίζειν. καὶ νῦν εἴπερ αἰτιοῖ συγχύσεως τῆς ἐμῆς, ἀπέπεμψα τόν τ τῷ γαμετῷ. ἐμοὶ γὰρ σύτως ἐμὸς ἀδελφός τ καὶ στέργω οὐκ ἀπαλλαγμένος. φερώρας δὲ καίπερ λόγων ἀρίστῃ πειθομένου ἐμοῦ, οὔτε συγχύσεως τ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγε κινῆσαι δίκαιον οὐδὲν, οὔτε τῷ πρὸς τῷ γαμετῷ δύνοιαν. αἱρεῖσθαί τε πρότερον θανεῖσθαι ἢ ζῶν τολμᾶν ἀπεστερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ κεχαρισμένης. ἡρῴδης δ' φερώρα μὲν ἀφιεβάλλετο τῷ ὅτι τούτοις ὀργῷ καίπερ ἀήδονον ἡμερεῖαν εἰσπεφαγμένον. αἰτιάζω τε αὐτῖπε καὶ μητρὶ τῇ ἐκείνου φερώρα τὲ μὴ ὁμιλεῖν καὶ τῷ γυναικῶν φυλάττεσθαι τὸ εἰς ταὐτὸν συνιόν. οἷ δ' ὡμολόγουν μὲν, συνίεσαν δὲ ἡ κρείσσ, καὶ συνεκώμαζον φερώρας καὶ αἰτίπατρος. ἐφοίτα δὲ ὁ λόγ, ὁμιλεῖν καὶ αἰτιπάτρῳ τῷ φερώρου γυναῖκα συμπεφαγούσης αὐτοῖς τὰ εἰς τῷ συόδων τὸν αἰτιπάτρου μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἡρῴδης ἔπεμψε τὸν αἰτίπατρον πρὸς καίσαρα.

ΥΦορώμενος δὲ τὸν πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ ὡς πλεῖον προχωρήσειεν τὰ τ μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους καλδίων ὅπως τάχιστ' ἡρῴδῃ, πέμψῃ τ τάχος αἰτίπατρον ὡς καίσαρα. ὃ γνωμύσ ἔπεμπεν ἡρῴδης αἰτίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, & δὴ & διαθήκην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν αἰτίπατρον ἀπεδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος ἢ τελευτᾶν ἡρῴδην, τὸν ἐκ τῆς τῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς γε αὐτῷ γεγεννημένον. σπεύδοντα δὲ αἰτιπάτρῳ καὶ σύλλαιος ὁ ἀραψ μηδὲν ὧν προστάξει καίσαρ διαπρεσβεύεσθαι. καὶ αἰτίπατρος αὐτῷ κατηγορεῖ ὅτι καὶ-

καίσαρος, ᾧ ἦν πρεσβύτερον νικόλαος. κατηγορεῖτο δὴ
ὑπὸ ἀρέτα σύλλαιος, ὡς πολλοὺς ἀπέκτεινεν ἐν πό-
λει ἀξιολόγων, ἔνθα γνώμην τ' αὐτῷ, & μάλιστα σώ-
φρονα ἄνδρα τῇ πάντα ἀρετῇ τιμᾶσθαι δικαιότατον, ἀπο-
κτεῖναι δὴ κατὰ φάβατον καίσαρος δ' ἕνεκα. κατὰ σύλλαιος αἰ-
τίαν εἶχεν ἐκ τοιᾶσδε ἐξαπατήσεως. κόρινθος ὢν ἡρώ-
δου σωματοφύλαξ τῷ βασιλέως μάλιστα πιστευόμε-
νος ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει σύλλαιος δεῖν χρήματα με-
γάλως ἠρεμοῦντα ἀποκλέπτειν, κατὰ ὑπῆρχεν. μαθὼν οὖν φά-
βατος συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος ἀπαγγέλλει πρὸς
τὸν βασιλέα. ὁ δὲ κόρινθος βασανίζει συλλαβών, καὶ
πάντα ἀνάπτεται ἐπ' αὐτοῦ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἄρα-
βας καταγορεύει τῇ κοίτῃ πυθόμενος, & ἑνὸς φύ-
λαρχον ὄντα, τὸν δὲ συλλαίου φίλον. οἱ & αὐτοὶ, βασα-
νίζει γὰρ αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ὡμολόγουν ὅτι παρεῖεν
ἐξορύττοντες μὴ μαλακίζωσι κόρινθον, καὶ εἶπον δη-
σᾶν, καὶ συγχειρουργήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. & σατορ-
νῖνος δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ ἡρώδου γνωμέ-
νης, εἰς ῥώμην ἐξέπεμπεν αὐτούς.

A Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se inuito patratas obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei regis sui cædem fit pollici-
B tus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simúlque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideò se venisse vt Corinthũ vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in
C opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τοῦ φερώρα.

Φερώρας ἡ ἰχυραῖς ἐμμένοντα διανοίᾳ τ' γυναικὸς
αἰμαχωρεῖν εἰς τ' αὐτῷ ἡρώδης κελεύῃ. ὁ δὲ ἀσμέ-
νως ὅτι τὴν ἀρχαίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὁμόσας ὑ φερώ-
ρας ἥξειν ἐπύθετο ἡρώδην τετελευτηκότα, ὡς & ἐκ
νοσήσαντος τῷ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ὅτι πιστὸν πι-
στεύσειν ἐντολαῖς ὧν ἤμελλε τελεῖν, οὐχ ὑπήκουσεν
ὅτι τῇ τιμῇ τ' ὅρκου. οὐ μὲν ἡρώδης γε μιμεῖται
τ' ὅτι τοιοῖσδε ἐκείνου γνώμῃ θεραφηρημένῳ καὶ
ἔχει, ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν φερώραν ἐπειδὴ ὕστερον ἀρ-
νοσεῖν, καὶ μετακλήσεως αὐτῷ μὴ ἠμελήκει. θα-
νόντα δὲ θεισύλας ὅτι ἱεροσολύμων ἀγόμενον ταφῆς
ἔξιν, καὶ πένθους μέγα ἐπ' αὐτῷ θεραπεύετο. τοῦτο
αὐτοπαθῶ καί τοι γε ὅτι ῥώμης πεπλευκότι κακῶν ἐ-
ρχὴ ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πνευμάτ' θεῖ.
δηλώσομαι γὰρ πάντα θεῖ αὐτῷ λόγων, ἔνθα δεῖγμα
τοῦ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, τὸ ἀρετῇ πολιτεύεσθαι
ὅτι πᾶσιν.

D

E

Κεφάλαιον ς'.

*Καταγορεία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῆ ἀπελευθέρων φερώ-
ρα, ὡς αὐτοκτόνησε φαρμάκῳ, & ὡς ἡρώδης ἔγνω τὰς αὐτοπαθοῦς
ἐπιβουλάς.*

Ἐπειδὴ φερώρας τελευτᾷ, ταφεῖ γ' ἐγένοντο αὐ-
τοῦ ἀπελεύθεροι δύο τῆ φερώρα τιμίων. ἔνοι
θεραπεύοντες, ἡρώδην ἐξιέναι μὴ ἀδίκητον καταλι-
πεῖν τ' ἀδελφοῦ τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιῆσθαι τ'
ἀλόγου τε καὶ δυσχεροῦς μεταστάσεως. τῇ δ' ὑπερα-
φεύτος τοῖς λόγοις, πρὸς γὰρ ἐδόκει, δ' ἐπιθέσθαι μὲν αὐτ'
ἔλεγον ἔνθα τῇ γυναικὶ τῇ θερμότερα τ' νόσου, φάρ-
μακόν τε θερμοποιὸν ἐν βρώματι μὴ θερμότερον
εἰωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομι-
σθῆναι μέν τοι γενέσθαι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ
τ' ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅτι θεραποιήσοιτο ἐρώτων, φίλ-
τρον γὰρ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τῷ δ' ἀληθὲς ὅτι τῇ φε-
ρώρου τελευτῇ. φαρμακίστρια δ' εἶναι γυναικῶν αἵ
ἐκ τῆς ἀραβίας. ἦ δὲ ταῦτα ἐπικάλουν, κατὰ τ' συλλαίου
ἐνομένης ἐν ταῖς μάλιστα ὠμολόγητο εἶναι φίλη. πεί-
σεσθαί τε αὐτὴν ὅτι θερμότ' φαρμάκου, ἐς τοὺς τόπους ἐλελύθεσαν, ἵνα μητὴρ τῆς φερώρου γυναικὸς

CAP. V.

Pherorae obitus.

PHeroram autem obstinatè permanentem in amore cõiugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iurereiurando nunquam se reditarum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòst decumbente rege vocatus ad accipienda quædam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cùm Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatum Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

CAP. VI.

Pherorae vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

PHerora mortuo Taphanitæ duo è libertis V. eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem: vtque inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentiùs aurem simul ac fidē prębente illorum sermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnasse ea die quæ morbi fuit initiũ, venenúmque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod gustatum pernicicm attulerit homini. id venenum allatum ab Arabissa quadam muliercula, nomine quidem amatorium, re autem vera Pheroræ letiferum. sunt enim Arabũ mulieres veneficæ maximè. hæc autē quę tũ insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima. ad eã cõparandi veneni causa profectæ fuerãt vxoris Pheroræ matre

& ſoror, & cum illa reuerſæ ſunt pridie quàm ille cœnam letiferam ſumeret. His auditis rex ad iram concitatus torſit ancillas earum & quaſdam etiam ingenuas: & cùm nulla quicquam fateretur aut detegeret, poſtremò quædam dolore victa nihil aliud protulit, quàm quòd imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoquidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permouit, ita vt extorqueret earum ſecreta omnia, comeſſationéſque illas & occulta conuentiuncula, tum ſermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, vt abſtineret Pheroræ colloquiis. Addebant ancillæ quanto patrem proſequeretur odio, vtque ſæpenumero apud matrem de eius longæuitate quereretur, dum interim etiam ipſe conſeneſceret, vt non multum ſe iuuare poſſet tam ſera ſucceſſio. adhæc ſimul nutriri multos fratres ac fratrum filios, vt ne ſperare quidem tutò liceat: quandoquidem iam nunc ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio non filio. addere his ſolitum accuſationem ſæuitiæ, non temperantis nec à filiis: cuius metu Romam ſibi diſcedendum eſſet, Pheroræ verò in ſuam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ ex ſorore antea rex audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſamque in tam malitioſis conatibus Doridem matrē Antipatri, ſpoliatam multorum talentorum ornamentis eiecit è regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed nihil magis eius contra filium indignationem commouit quàm Samarita Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cætera de eo confeſſus eſt, quòd letale venenum Pheroræ tradidiſſet, quo ſe abſente ac per hoc minimè ſuſpecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum vnum ex amicis Antipatri, miſsū inde à Theudione auunculo ipſius Antipatri, fratre Doridis: haberíque apud Pheroræ vxorem, à marito ad aſſeruandum acceptum. De quo rogata per regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox quaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam deiecit, nec tamen letalis fuit caſus, quia fortè in pedes cecidit. ex quo poſtquam ſe recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem promeret; contrà extremos cruciatus minato ſi quid per obſtinationem celare pergeret, iurauit ſe omnia dicturam ita vt acta ſint: &, vt multorum tū fuit opinio, nihil omnino mentita eſt. Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſſione medici. Theudio deinde in domum noſtram intulit, & ego ſeruaui acceptum à meo Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Poſtquā igitur maritus in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, καὶ ἐπανῆκον αὐτὴν ἀφ' ἑσπέρας τῇ πρὸ μιᾶς. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τὴν λόγων παρεξιωθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τῆς γυναικῶν καὶ τινας ἐλευθέρας, καὶ ὄντος ἀφανοῦς τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ μηδεμίαν ἐξειπεῖν, τελευταία τις θρηνοῦσαν αὐτὴ τὴν ἀληθῆ φωνὴν, ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὴ καλῶς ἔχοι τοιαῦτα δὲ αἰτίας δύσας θρεμβαλεῖν τὴν Ἀντιπάτρου μητέρα, κακῶν τὴν ἐπιτρόπων αἰτίαν πᾶσι νομιζομένην. ταῦτα εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἀγγέλλει, καὶ τὰ πάντα βασάνοις τῶν γυναικῶν αἰάπτα λῶ, οἵ τε κώμοι, καὶ αἱ κρυπταὶ συνόδοι, καὶ δὴ καὶ λόγων θεὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρημένων ἐξοίσοις θεὸς τὰς Φερώρου γυναῖκας. λῶ δὲ τάλαντον ἑκατὸν δωρεὰ δεδικρόπιδαι φράζειν θεὸς Φερώραν τὸν Ἀντιπάτρῳ κελεύσας ὑπὸ τῶ πατρὸς μίσος τε θεὸς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ θεὸς τὴν μητέρα, ὡς δὴ μήκιστον τῶ πατρὸς βιοῦ ἐξηγμένου, καὶ αὐτὸ μηδὲν ἐλάττον τῶ γήρως ὑπεκειμένου, ὡς μηδ' ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως διαφέρειν ποτ' αὐτόν. ὧν ἀφεδεὶς τε πολλοὺς δὴ τῇ βασιλείᾳ καὶ ἀδελφοὺς, καὶ ἀδελφῶν παῖδας, οὐδαμῶς ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου τὸ σφαλεῖς. καὶ γὰρ δὴ καὶ νῦν εἶπε πάσχειν αὐτὸν, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτῷ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δίδοσθαι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τῦ βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τὸ μὴ καὶ αὐτῶν ἅπτοιτο ἢδη, τὸν μὲν δὴ ῥᾴμης ἁρπάσαι τάχιον δυνησόμενον, φερώραν δ' ἐν τῇ τῆς αὐτῷ τετραρχίας. ταῦτα, συνῆδε γὰρ τοῖς λόγοις τὰς ἀδελφῆς καὶ πολὺ, τὸ μὲ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, συνῆγε αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κεκτυπάμενον δὴ κακίᾳ τ' Ἀντιπάτρου τὴν δυσεῖδα τὴν μητέρα αὐτῷ, πάντα τὸν ἐκεῖ αὐτῷ κόσμον ταλάντων πολλῶν ὄντα ἀφειλόμενον, ἔσεσθαι αὐτὴν ἀποπέμπεται, καὶ τὰς φερώρου γυναῖκας φιλίαν ἐπείσατο. μάλιστα δ' ἐξώργισεν εἰς ὀργὴν κατὰ τοῦ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμψείτης ἀνὴρ Ἀντίπατρος, δίτροπος ὢν τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως Ἀντίπατρον, ἀλλά τε αὐτῷ ἐς τὰς βασάνους κατεῖπεν, καὶ ὅτι φαρμακοῦσθαι φάρμακον θανάσιμον, δόλῳ φερώρᾳ κελεύσας δῶναι τὴν ἀποδημίαν αὐτῷ, ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστήκει τῆς ἐν τούτοις ὑποτοπασμοῦ τῆς πατρὶ δοθῆναι. καὶ κομίσαι μὲν αὐτὸν φίλων ἐξ Αἰγύπτου τὸ φάρμακον, σῶα τῆς Ἀντιπάτρου φίλων. καλεῖσθαι δὲ ὡς φερώραν δῶναι δὲ θεοδίωνα, μητρὸς Ἀντιπάτρου ἀδελφοῦ τῦ βασιλέως παιδὸς, καὶ οὕτως ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν φερώρου, δόντα φυλάσσειν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ δὲ ὁμολογεῖ μὲν αὐτὰ εἰναι τοῦ βασιλέως, καὶ δρᾶμοῦσα ὡς κομίσῃ, ῥίπτει κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτὴν, οὐ μὴν τελευτᾷ δὴ πόδας τῆς πτώσεως ῥυομένης. καὶ οὕτως ἐπεὶ ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἄδεια τε αὐτῇ ὑπισχνοῦμενος καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ τἀληθοῦς ἐρωμένῃ, ῥίψειν γὰρ αὐτὸν κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγωνιοῦντα προθεμένῳ ὑπισχνεῖται, καὶ ὤμοσεν, ἢ μὴν ἐρήσθη τὰ πάντα ὅτ' ἐπέχθη ζόπυρος, λέγουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τ' ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. ἐκομίσθη γὰρ ἐκ τ' αἰγύπτου τὸ φάρμακον ὑπ' Ἀντιφίλου, ἀδελφὸς τ' ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν ἐπόησεν. καὶ θευδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλαττεν αὐτὸ, φερώρᾳ δὲ λαβοῦσα δῶσι ὑπ' Ἀντιπάτρου ἠπιωμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐκόσμει φερώρας, καὶ ἐπέρριψε αὐτὸν

ἐκ

τοῦ

αὐτὸν ἀφικόμενον, ὁρῶν σοῦ τῷ δυνάσαι, ἐκ τῶν δεῖ αὐτὸν ἐλθεῖν, ἐπικλάσθη τε τῇ ἀγανοίᾳ, καὶ μεταπαλέσας με, ὦ γύναι φησὶν, ἐξεώθουσέ με ἀντίπατρος ὁ δεῖνα τῷ πατρὶ μὲν τῷ ἑαυτοῦ, ἀδελφῷ δὲ τῷ ἐμῷ, θανάσιμόν τε γνώμην συνθεὶς καὶ φάρμακον ὃ δράκοντί σοι τῷ αὐτῷ πεπεισμένος. νῦν οὖν ἐπειδὴ ὅτε ἀδελφὸς ἐδόκει μέχρι τῆδε φαίνεσθαι ἐμοῦ ὑφειμένος ὅπῃ, ἐμέ τε ἐλπὶς ἤδη εἰς μακρὰν ἀπέστεψεν τὸ βίου φέρειν μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ δι' ὁποισαμοῦν προγόνους τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ τοῦ φαρμάκου, καίπερ ἐμοῦ βλέποντος. κομίσασάν τε ἤδη εἰς ἀναβολὰς προέσθαι τὸν ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς. καὶ τὸ μὲν πλεῖστον καύσασαν τοῦ φαρμάκου τυχεῖν, ὑπολειπόμενον δὲ ὀλίγον, ἵνα εἰ φερόντων μεταστάντος τοῦ πατρὸς κακῶς αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, μεθίστηται τῆς ἀφαιρέσεως ποιούμενον τοῦ ἀναγκαίων. ταῦτα εἰποῦσα, τότε φάρμακον καὶ τῷ πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆγεν. καὶ ἀδελφὸς δὲ αὐτοφίλου ἕτερος καὶ μήτηρ αὐτοῦ, ἀναγκασθέντες καὶ βασάνων προσφερομένων, ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὸ πυξίδα. κατηγορεῖτο δὲ καὶ τοῦ ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ, γυνὴ δὲ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως ἐξεπιστήσασα αὐτά. καὶ δὴ τάδε ἡ Ἡρῴδης ἐπύθετο τε ἐξεβάλετο, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλεγξε τῆς δικαστικῶν εἰς ὃ βασιλεῦσι μετ' αὐτὸν καὶ τὸν πενθερὸν τοῦ ἀρχιερωσύνου ἀφέλετο σίμωνα τὸν τοῦ βοηθοῦ. καθίσᾳ δὲ ματθίαν τὸν θεοφίλου ἱερωσυλήσοντα ἔτει. ἐν τούτῳ δὲ καὶ βάθυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθόντες ἀ πτόλεμος παρῆν, καὶ βασανισθεὶς, ἐξεύρετο φάρμακον κομίζων, δώσειν τε τῇ αὐτοῦ μητρὶ καὶ φερνῇ, ὡς εἰ τὸ φερόμενον μὲν ἀπολοιτο τοῦ βασιλέως, τούτῳ χρῶ μεταχειρίζοιντο αὐτόν. ἀρίκετο δὲ γράμματα ἔκ τῆς ἐν ῥώμῃ φίλων τῆς Ἡρῴδου, καὶ ὑπαγορεύοντα αὐτοῦ, ὅτι κατηγορεῖα ἀρχελάου καὶ φιλίππου συγκείμενα, ὡς δῆθεν βλάβαλλοιεν τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῆς τῆς περὶ ἀριστόβουλον καὶ ἀλέξανδρον, δι' οἶκτου δὲ καὶ αὐτοῖς λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ καὶ ἐπαλωμένου ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὐχ ὡς ἐφ' ἑτέροις, ἀλλ' ὅτι τῆς κατεῖνος προσαπολωλείας τῆς κλήσεως αὐτῷ γινομένης. ταῦτα δὲ μεγάλαν μισθῶν οἱ φίλοι τοῦ ἀντιπάτρου συνέφερον. γράφει δὲ καὶ αὐτὸς ἀντίπατρος τῷ πατρὶ περὶ αὐτῶν ὑπομνήσεις τῆς αἰτίων, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει φάσκων αὐτὰ μειρακία, τῆς δὲ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἀνάθεσιν ποιούμενος. αὐτὸς δὲ δι' ὧν τὰ περὶ σύλλαιον ἠγωνίζετο, καὶ περὶ θεραπείαν τῆς προτέρων ἀνδρῶν ἐγεγόνει, κόσμος τε ἀνθρωπείας ταλάντων ἐώνητο ἑξακοσίων. θαυμάσῃς δ' ἄν τις ὅτι πρώην δὲ ἐν ἱεριχοῖ καὶ αὐτὸς κεκινημένων μισὶ πρότερον ἔτει, οὐδὲν αὐτῷ δῆλον ἐγένετο. αἴτιον δ' ἦν τὸ ἀκρίβεια καὶ φυλακὴ τῆς ὁδῶν, καὶ μῖσος τῆς ἀνθρώπων τὸ πρὸς ἀντίπατρον. ἐδόκει γὰρ ὡς προθύμως κινδύνῳ τῷ αὐτοῦ, πορείας τῆς ἐκείνῳ ἀσφαλείαν καθίστατο.

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἀντίπατρος κατηγορεῖται ἐπὶ θανάτῳ.

ΗΡῴδης δὲ ἀντιπάτρου μητρὸς πρὸς αὐτὸν ὡς τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεφαγμένος πρόσω ἦλθεν ἐν πάσῃ, ὥστε μυλλόων καὶ βοῶν ἐπὶ τῷ ὀργῇ ἀντεπεπίθει καλοῦντα μὴ βραδύνειν εἰς τὸν ὁδὸν, μηκέτι πάσχοι πρὸς τῶν ἐπιθημίαν αὐτοῦ. καὶ ἅμα

A cum & curandum venisti, motus ille, & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, ô vxor, inquit, circumuenit me Antipater, dum pestiferis consiliis & veneficis ministeriis suū patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me visus est video decedere, & mihi instare vitæ terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inspectante venenum illud exure. tum se sine B mora prolatum iuxta viri mandatum concremasse, paulo seruato vt si post mariti mortem rex eam tractare vellet durius, posset ei necessitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque vnà cum pyxide in medium protulit. Post hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam agnoscendo. Accusabatur autem etiam pontificis filia regis vxor; quasi secretorum horum omnium participes; C sed conscieneiam dissimulans. quapropter & ipsam rex abiecit, & filium eius è testamento deleuit, vbi successor destinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio sacerdotio priuato surrogauit Matthiam Theophili filium Hierosolimitani genere. Interim Romā venit Bathyllus libertus Antipatri, & subiectus quæstionibus fassus est attulisse se venenum quod daret patroni sui matri & Pherorę; vt si prius illud parum fuisset efficax, hoc po- D steriore Herodem aggrederentur. Simúlque venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, instinctu Antipatri scriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accusabātur, quòd crebrò crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Aristobuli, miserarenturque fatum germanorum innocentium, iam enim & ipsi reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus accessio fierent: hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant, E magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripsit de adolescentibus, quasi eos excusās, & verba eorum ætati imputans. Ipse interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem est, quòd cùm per septem menses ante eius reditum tam multa cōtra eum in Iudæam mota sint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerum obseruatio, & via- F tum custodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui suo periculo illius incolumitatem vellet quærere:

CAP. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula coniicitur.

G CÆterùm Herodes ad Antipatri literas, VI quibus significarat rebus ex sententia peractis breui se rediturum in patriā, dissimulata ira insidiosè rescripsit, properaret ne quid sibi per eius absētiā quod nollet accidert. Simúlq;

modicè de matre eius quæstus est, pollicendo A remissurum se querelas post aduentum illius: modisque omnibus magnam caritatem præ se ferebat, veritus ne ille tuspicione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant priùs iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre B veneno tollendo non præstiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contristatus matris ignominia: & amicorum quoque variabant sententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis sine mora domum nauigare consulentibus. facilè enim dissoluturum criminationes omnium, quandoquidem nunc quoque non aliunde, quàm ex illius absentia aduersariis audacia virésq; ad calumniandum C creuissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appellítque ad portum Sebastum, quem Herodes magno sumptu constructum sic appellauit in honorem Cæsaris. Iámque manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutante aut accedente hominem, quem priùs votis & fastis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant: tunc verò cõtrariis votis licebat eũ deuouere diris fraterni sanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hierosolymis D erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc verò ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà sedentibus superuenit Antipater omnium inscius, & ita vt erat purpuratus in regiã ingressus est. quo mox admissõ, amicorum comitatus per ianitores exclusus est. Id primùm mentem eius perculit, iam sentientem quòd deuenisset: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & co- E gitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in crastinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: móxque obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat se vt in iudicio subsisteret. Sequenti deinde luce præsidente Varo ac rege, adhibitísque in cõfessum vtriusque amicis, acciti sunt etiam cognati regis & F Salome, tum illi qui secreta consilia prolaturi erant, quíque tormentis examinati fuerant: nouissimeq; serui matris Antipatri capti paulò antequam ipse rediret in patriam. apud hos deprehensæ fuerant literæ, quarum hæc erat summa. ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint consilia omnia, vnicúmque ei refugium superesse Cæsarem, & si caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua supplex orabat ne G de causa sua priùs decerneret quàm cognosceret, sed defensioni rem integram seruaret: rex verò postquam iussit eum in medium sisti, deplorauit infelicitatẽ suam in procreandis

τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον, καθίσειαν μέμψεις ἐπαγγελλόμενος τὰς πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο, παντὶ τρόπῳ φιλότητα τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνδείκνυτο, δεδιὼς μηκέτι ἐπιστομίσας, ὡς βάλλοιτο μὴ ὁδοὺς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ ῥώμῃ ἐνδιατρίβων καὶ τήσῃς ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δέ τι ἐπιβουλεύσοιτό πῃ αὐτῷ. Τούτοις ἐν χιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ἐπιτυγχάνει. Τῆς δὲ τὴν φερόρου τελευτὴν δεδιὼς φοῦσιν, ἐν τάχει πρότερον, δεινὰς τὰ ἤνεγκεν οὐκ ἀνοίᾳ τῇ φερόρου, διότι δὲ τοῦ πατρὸς τὴν αἵρεσιν οὐ διαφεύξαμενος ὥσπερ ὑπέθετο, ἀπέθανεν. πρὸς δὲ κελεύσειεν τῆς χιλικίας ἡμέρας ἐπεδίαζεν ἤδη πρὸς τοῦ οἰκεῖα πλοῦν, δέ ὡς τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῇ φίλων οἱ μὲν, ἐπέλθοιεν αὐτὸν ταῦτά πη καθεδοκοῦντα ἐπέχειν. οἱ δὲ, μὴ διαμέλλειν τὸν οἰκεῖα πλοῦν. λύσιν γὰρ ἀναβλύσαντα αἰτίαν πᾶσαν, ὡς καὶ νῦν συχνότερον ἦν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνου δύναμιν, ἰσχυρὸς τοῖς κατηγόροις ἐπανήξειν. Τούτοις πειθόμενος ἔπλεεν καὶ προσέσχε τῷ σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατασκευάσας ἡρῴδης πολλῶν χρημάτων δαπάνῃ τιμῇ τοῦ καίσαρος, καλεῖ σεβαστόν. ἐν προσπλοῖς δὲ ἦν αὐτῷ παρόδῳ ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσιόντος αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἐξήει μετ' ἀγαθῶν ἐπιφημισμάτων. τὰς δὲ ἐναντιωτάτας ἀρὰς οὐκ ἐκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι ποινὴν τοῖς ἀδελφοῖς δοτίνειν ὑπειληφότες. ἐτύγχανεν δὲ ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν οὔαρος κυϊντίλλιος, διάδοχος μὲν σατορνίνῳ τῆς ἐν συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, ἥκων δὲ αὐτός τε σύμβουλος ἠρῴδῃ, πρὸς τὴν ἐπιοῦσαν αὐτῷ δικάσων. καὶ αὐτῶν συνεδρεύοντων, παρῆν ὁ ἀντίπατρος οἰκείως αὐτῷ ἐπὶ πύλου γεγονότος. εἰσῆσι δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἐπιπορφυρίδας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν διέχονται οἱ δορυφόροι, αἴρουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο δὲ ἤδη σαφῶς οἱ ἐλπίδι κατανοῶν, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῷ προσόντα ὡς ἀπησάμενος ἀπώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ἐπικαλῶν, καὶ βούλεσθαι ὀλέθρου τοῦ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τὰ ἀκριβέστατα καὶ δικαιοῦν ἴσεσθαι οὔαρον τῇ αὔριον. καὶ ὁ μὲν θεοὺ τοῦ κακοῦ ἅμα τε ἀκριβαθέντες καὶ παρόντες τῷ μεγέθει ἀφιερεύμενον ὤχετο. ὑπανακάζουσι δ' αὐτὸν ἥτε μήτηρ, καὶ ἡ γυνή. αὗται δὲ ἦσαν, ἡ γλυκυμὴν ἀπηγόρῳ παῖς τοῦ πρεσβυτέρου ἡρῴδου ἰουδαίων βεβασιλευκότι, παρ' ὧν τὰ τὰ πάντα ἐκμαθὼν ἐν φάσκουσας τοῦ ἀγῶνος λῦσαι. τῇ δ' ἑξῆς, συνέδριον μὲν οὔαρός τε καὶ ὁ βασιλεύς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, σὺν ταῖς μισοῦσιν ἕωλλον, καὶ ὧν πρὸς βάσανον γεγόνασι, δοῦλοί τε μετρίως τοῦ αὐτοκράτορος μικρῷ πρότερον συνεφλεγμένοι ἢ ἐκεῖνον ἥκειν, δεισολὴν φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῇ γεγραμμένων ἦν, μὴ ἐπαισθέσθαι ὡς πάντων τῷ παρεληλυθότων εἰς πίστιν, μόνως τε αὖ καταφυγὴν αὐτῷ λιπέσθαι καίσαρα, καὶ σὺν αὐτῇ τὸ μὴ τῷ παρεῖναι ὑποχείριον γενέσθαι. αὐτοκράτορ δὲ προσαισθόμενος τῷ παρεῖναι πρὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντος μὴ προδιαγνῶναι μόνῳ καταξῆναι δίκην, ἀλλ' ἀκριβάσεως αὐτῷ γενομένης ἔφη τῷ παρεῖναι, ἀκριβείας μένειν δυναμένῳ, ἥτις τοὺς καλέσας ἡρῴδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς ὡλοφύρατο τὴν παίδων τῆς ποιήσεως, ὧν ὅπῃ τοιαύτας αὐτῷ τύχας

τύχαις ἡνιοχήσω, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A talibus liberis, quódque ſenecta ætate incidiſſet in Antipatrum. enumerauit deinde curas educationis & inſtitutionis, quámque benignè ſuggeſſiſſet illi ex opibus quantum ipſe cuperet: quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe quo minùs capitalibus appeteretur inſidiis, vt regnum quod iure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præmium cederet. Mirarique ſe Antipatrum quánam ſpe elatus in tantam peruenisſet audaciam. Succeſſorem enim principatus iam ſcripto teſtamento deſignatum fuiſſe: viuenti quoque ſibi ex æquo participem dignitatis, ſplendoris, poteſtatis. Habuiſſe quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiſcentem inſtructum fuiſſe CCC. talentorum viatico: Obiiciebat deinde fratrum accuſationē, quorum ſiue fontium idem accuſator atque imitator, ſiue innoxiorum circumuentor ac parricida fuerit. Se enim nec comperiſſe de eis quicquam niſi hoc indice, nec in eos ſtatuiſſe niſi ex huius ſententia. eam nunc per ipſum irritam quodammodo fieri, qui quaſi hæres in patricidium illis ſuccederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cùm abrupiſſent, rogauit Nicolaum Damaſcenum amicitia & domeſtica conſuetudine coniunctiſſimum, & pulchrè eius negotij gnarum, vt proſequeretur quæ attinerent ad examinatos conſcios & ad conuincendum filium. Sed ille præueniens, cauſámque ſuam exotſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ beneuolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pietatis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe ſolerter quid facto opus eſſet, & ſicubi res operam ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia: nec æquum eſſe vt qui patrem eripuerit ab aliorum inſidiis, ipſe nunc eiuſdem reus agatur criminis, & teſtatæ iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quæ enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cùm ſucceſſionem deſignatus rex haberet magis quàm ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet particeps? neque enim probabile eſſe, affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam ſpem contemptam certam infamiam, maximè cùm is conatus fratribus non ſucceſſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnitere geſtorum, quæ argumento ſint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecus ac numini nemo poſſit imponere: extaréque eius de hoc literas, quas periniquum ſit inimicorum & improborum hominum poſthaberi calumniis, quibus nihil magis ſit cordi, quàm regiam familiam inter ſe committere, nactis comminiſcendi otium per ſuam abſentiam, quòd ſe præſente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæſtionibus, per quas neceſſitas exprimeretur loquendi ad torquētis gratiā, & poſtremò ſe quoq; torquendū offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium

βασιλείαν ὥδε μᾶλλον εἶν, ἢ φύσεως νόμῳ μεταξάντος, B δίκη τε ἦν πατρὸς καὶ δίκη. τόν τε ἀντίπατρον θαυμάζειν, ὅπως ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ὅτι τοιαῦτα χωρεῖν μὴ δυνήσαιτο. ἐξάδηλον μὲν γὰρ ἀποφήνασθαι ἐξ ἀκριβοῦς τῆς ἀρχῆς, ζῶντος δὲ ἔτι οὐδενὶ πλουσιωτέρῳ, ἀξιώματός τε ὑπερφανείᾳ καὶ δυνάμει ἐξουσίας. πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον προσόδου κομισάμενον, ἀκριβῶς δ' εἰληφότα, ὁδῷ δὲ εἰς ῥώμην ξιακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπικαλεῖ δὲ καὶ τὴν ἀδελφῶν, εἰ μὴ ποιηρὰν γεγονότα κατηγορίαν προθεμένῳ, μιμητὴν γεγονότι εἰ μή, ἐξ ἀκαιρῶν τοιούτων ἐπαγωγῶν ἐπάγοντι αὐτῷ τὴν συμφοράν. τὰ δὲ C πάντα οὐδαμόθεν, ἀλλὰ μηνύσει τῆς ἐκείνου μεμαθηκότα προῖξαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεφραγμένα γνώμῃ ἐκείνου. οὓς ἀπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τῆς παρόντος ἀκαθαρσίας αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦθ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα ἐξέπιπτε, λέγειν τε ἀπορῶν ἐλέγχῳ. καὶ ὁ Δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιατρίβων ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πεφραγμένοις ὁπόσα D ἐχρῆν εἰδὼς, ἐπιδίδωσι τῷ βασιλεῖ τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὁπόσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων ἐχόμενα ἐῶν. καὶ τοῦ αὐτοπάθους καὶ δικαιολογίαν ποιεῖσθαι τοῦ πατρὸς τεταγμένου, καὶ ὁπόσα εὐεργετήματα δ' εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τὰς τιμὰς αἷς ὑπῆρχον αὐτῷ προφερόμενος ἄν ποτε ἡνιόχει μὴ οὐκ ἀρετῆς ἀξίῳ πρὸς αὐτὸν γεγονότι. καὶ ὁπόσα προϊδεῖν δεήσοι πάντων προβουλεύειν σωφρόνως, εἴτε πᾶν ἐλεῖν χρεὼν πόνῳ τοῦ αὐτὸ ἐκπεφρᾶχθαι τὰ πάντα, εἰκὸς τοὐκ ὂν τοῦ μὴ ἀλλαχόθεν ὑπουλοῦν τὸ πατρὸς ἐξελόμενον αὐτὸν ὑπουλοῦν καταιῶναι, καὶ ἀφαιρίζοντα ἀρετὴν ἑαυτῷ ἐπ' ἐκείνοις ἐμμαρτυρεῖσθαι, κακίᾳ τῇ ὑπὲρ τοῖσδε μέλλουσι σωισέναι. καίτοι γε τὰ μέλλοντος ἀγαθοῦ προαποδεδιῆχθαι, καὶ τὰ σωσαπολωσομένου τιμᾶν, εἰ εἰς τὸ παρὸν ἐφεῖσαν, οὐκ ὑπεκκαλύψαι. εἰκὸς τε οὐκ ὂν τοῦ ἀπόντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τιμᾶν ἅμα, μὴ φόνων καὶ κινδύνων ἐφιέντα. ὅλως, δῆλον εἰ συναιμῶν ἐφιέμενος, καὶ ταῦτα τιθέμενον τιμᾶν τὴν ἀδελφῶν, καὶ μᾶλλον μὲν καὶ κατηγορητὰ γνώμενον λανθάνειν δυναμένων, κολασθῆναι τε ἐπὶ φανερᾷ κατέστησαν πονηρὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντας. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τῷ ἐστανθαπεπισμένων ἀδικήματα ἦν, τὰ δὲ ἀκεράτῳ διανοίᾳ πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένων. τῷ δ' ὄντι ῥώμης μάρτυρα ἦν καίσαρα, ὅπισθε τὴν διαβολὴν ἀπαντηθῆναι μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστει ἦν τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμματα τὰ ἐπιστάλματα, ὧν οὐ κάλλος ἔχειν ἰσχυρότερος G ἦν τὰς διαβολὰς τῷ στασιάζειν αὐτοῖς προδεδιέναι, τοῖς πλείοις ἀποδημίᾳ τῇ αὐτοῦ συμπεπλῦναι χολὴν τοῖς ἐχθροῖς ἐγχωμούσης, ἵνα οὐκ ἂν αὐτοῖς ὑπόδημοῦτο διαβολάς. διαβάλλοντος δὲ καὶ τοὺς βασάνοις εἰς ψευδολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης διδάσκειν τοῖς ὑποπιπτοῦσι, ἡδονὴν τὸ πολλὰ τῷ ἐρεσχήτῳ λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον. ὑπὸ τούτοις τε πᾶς τὸ συνεδρίου ἡνιοχήσας,

miſerabiliter lacrymante Antipatro & ſibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos ſubiret miſeratio, Herodésque ipſe quantumuis diſſimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accuſationem à rege cœptam proſequens, exaggerabat ſingula, proferebátque teſtimonia, & indicia criminis collecta ex quæſtioni ſubiectorum confeſſionibus. ad hęc extollebat regis de eo merita in educandis ac inſtituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuiſſe priorum temerariam ſtultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis conſiliariis naturales affectus pietatis aboleuiſſent, ambitione principatus magis quàm opum cupidine. Sed Antipatri ſtupendam eſſe tam ſceleratam audaciam, qui ſæuior nocentiſſimis beſtiis, à benefactoribus tamẽ iniuriam abſtinentibus, nihil mollitus ſit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipſe, inquit, ô Antipater index fuiſti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti ſunt, tu in conuictos animaduertiſti. nec improbamus quòd eos iuſta indignatione proſecutus ſis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoq; te non ad ſecuritatem patris, ſed ad fratrum feciſſe perniciem, vt deteſtando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipſe in eum ſæuire poſſes impunitiùs, quod tandem facere aggreſſus es. Dum enim fratres fontes addicis ſupplicio, & parcis eorum ſociis, omnibus facis perſpicuum bene conuenire tibi cum eis: quorum poſthac vti poſſis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepiſti tuis dignam moribus: alteram palàm quaſi re bene geſta gloriabundus ſublatis fratribus: alteram clàm maiore facinore per occultas inſidias conãdo patrem ſubuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè deteſtatus eſſes illorũ malitiam, nunquam imitandam tibi propoſuiſſes. Nimirum hoc agebas iſtis artibus, vt dignioribus ſublatis nullos haberes ſucceſſionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent inſidiæ, quibus oppugnaſti germanorum capita, & non ſolùm ipſe meritũ ſuppliciũ effugeres, verùm etiam miſerũ parentẽ pœnę tuæ vicarium ſupponeres? inaudito ad hoc æui parricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri inſidiatus es, ſed amantiſſimo ſimul & indulgentiſſimo, iam regiæ poteſtatis particeps, iam ſucceſſor deſignatus, tum præſenti fruendi voluptate ante tempus permiſſa, tum in futurum ſpe teſtamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modũ non ex illius bonitate, ſed ex tua malitia ſtatuebas nõ cõtentus ſocietate patris indulgentiſſimi, niſi quoq; ſuã partem præriperes: & cuius te ſeruatorẽ verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, nõ ipſe tantùm ſceleſtus, ſed matri quoque inu-

A σφόδρα γὰρ ὤκτιζεν ὁ Ἀντίπατρος, δάκρυσίν τε καὶ αἰκίαις τὸ πρόσωπον ῥωμένου, ὡς τε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δι' οἰκτου καταστῆναι, φανερὸν ἦ καὶ ὑφῆδη ἤδη καμπτόμενόν τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἐκδηλον εἶναι, νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο λόγοις. μειζόνως ἐκδιῆλθεν, καὶ ὁπόσα ἐκ βασάνων ἦν μαρτυρίαν σωζόμενα τοῦ ἐπιβουλίου τοῦ εἰς τὴν βασιλέως, ἥπερ εἰς τε B ζοφαὶ καὶ παιδοβίωτα χρησάμενος τὸ ἦθος, οὐδαμόθεν δύεσθαι ὀνησιφόρον αὐτὸν ὠήθη παίειν ἐτέροις ἀφ' ἑτέρων. καί τοιγε οὐχ ὅπως θαυμάζειν τὴν πρὸς τέκνων τοῦ πατρὸς ἀβουλίαν. παλίσσους γὰρ καὶ κακίᾳ συμβάλλων διεφθαρμένους ἀπαλοῦ ἔθη τὰ τῆς φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς θᾶσσον ἢ χρημάτων μεταποιεῖσθαι σπουδάσαντας. αὐτὸς δὲ ἀδίκως τὴν μερίδα καταπλαγῆναι, μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ πατρὸς διεργασθέντα τὸ λογισμὸν ἅπαντα τὰ ἰσχυρότατα τῷ ἐρωτικῷ μὴ μαλαχθέντος, καὶ τοι- C γε καὶ κείνοις τισὶ ἐγκωμίῳ μᾶλλον κακίας τὸ ἀδικεῖν τοὺς διεργάτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ οὐ μιμητὸν αὐτῶν κατασῆναι τὸ ὠμότητος ἐμποδὼν ἑαυτοῦ. καὶ τοιγε ὠαὐτὸν ἔταξε τῶν ἀδελφῶν μιαιφονίας τε ἂν τολμήσαι αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρασυνητὴς τῶν ἐλέγχων, καὶ κολαστὴς τῶν πεφωραμένων. καὶ οὐ τῶν ἐκείνοις ἐγκαλουμένων δυνάμει καὶ πάθει μὴ ἐλλείποντος, ἀλλὰ τῷ μιμεῖσθαι τὸν ἀσύλληπτον ἀποδύσαντος ἑαυτὸν D πλήμμυρα, διείσκοντας κἀκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεπραγμένα, ὅπως μισοπονηρία τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι πιστευθῇ, ἀδικίαν ἐπ' αὐτῷ κακουργῶν δυνάμεων. ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις παρέσησας. ἅμα μὲν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἃς ἐφ' οἷς ἤλεγχας πονηροὺς γεγονότας, καὶ τοὺς ὑποπεπτωκότας αὐτοῖς οὐχ ὑπεύθυνους, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς, ὡς καὶ συνθάπτειν αὐτοὺς καὶ τοὺς τῶν πατέρας ποινασάμενος, ἐπεὶ εἶλε κατηγορεῖν, βουλόμενος σοὶ τὸν ἐπιβουλεύοντας παρθαίνειν καὶ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν δι- E φεσωμένῳ καρπούμενος, ἑνὸς τοῦ σοῦ ἀξίαν. φανερὸν μὲν τὸ καὶ τῶν ἀδελφῶν, ᾧ καὶ ἠγάλλου ὡς ὄντι τοῖς μείζοσι. καὶ διὸ ἄξιον οὕτω φορεῖν. εἰ δὲ μήγε, σὺ χάριν οἷς κρύπτειν δόλον καὶ τὸ πατέρας σωτηρίοις, ἐκείνους μᾶλλον, οὐχ ὡς τῷ πατρὶ ἐπιβουλεύσαντας μισῶν. ᾧ γὰρ αἰσχύνας αὐτὸς αὐτοῖς ὀπὶ φυγὴν ἀπαλλαγὰν. ἀλλ' ὡς ἀγαθοῖς ἐγκαλούμενος ὑπὲρ F δικαίου ἐμοὶ ἀγωνιζομένοις. τὸν δὲ πατέρα ἐπιφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα θάσσων ὡς ἐκείνων ἐπικατάθεσθαι μὴ ἐλεγχθῆς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας ἀφέχειν ἄξιος ἦν, τούτῳ ἀφῆ τὸ δυστυχὲς ἐπαγαγὼν παῖς, ἐπιτοῦ πατρὸς ἐπιβουλίαν οὐ κοινὴν, ἀλλ' οἵαν μέχρι νῦν οὐκ ἴσόρροπον ὁ βίος. οὐχ ὑὸς γὰρ μόνον πατρὶ ἐπιβουλεύων, ἀλλὰ καὶ φιλοπάτωρ καὶ διεργατικὸς, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ἐν τοῖς ἔργοις καὶ ὁμόλοχος φανεὶς. καὶ τῷ μὲν ἰδίῳ τῆς ἐξουσίας ἤδη φαλαινόμενος μὴ ἐπικαλυμμένῳ, ἐλπίδα δὲ τῷ εἰσαῦθις γνώμῃ τοῦ παῖδος καὶ χρόμενος φρονήματος. ἀλλ' οὐκ ἀρα τῇ ἐξόδου ἀρετῇ τὰ σφάλματα, γνώμῃ ἦ καὶ ποινὴ ἐκείνης τῇ ἐμοῦ,

βουλόμενος τ πάντων σοι ὑπακούσαντος παιδὸς, καὶ τὸ μέσος ἀφαιρεῖσθαι, καὶ ἐν φρονήσει τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς ποινὴς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ τῷ μητέρα ᾧ ἐπ-

φ ἐπ᾽ ὀφ πμπλας, καὶ στασιποιῶν τ δύνοιαν τοῖς ἀ- A reus eiusdem notam sceleris, & fratrum dis-
δελφοῖς τ τολμῶ θηρίον ἀποκαλεῖν τ πατέρα, παν- turbans benetuolentiam, dissidiisque miscens
τὸς ἐρπετῶ χαλεποτέραν τ δξάνοιαν κατασκδασμέ- omnia: & post hæc ausus es patrem vocare be-
νος, ἢ τ ἐκεῖνον ἰὸν ὅπ τοὺς συγγνεστάτους καὶ πιὸς ὅπ stiam, ipse venenatissimis quibusq; bestiis no-
πασύτοις σ᾽εργέτας παρεκάλς ὅπ συμμαχίας φυ- centior, proprio veneno abutens in coniun-
λάκων, κ᾽ τ᾽χαις αὐδρᾶν τ γυναικῶν φεραυχμῶ- ctissimos optiméque de te meritos, muni ens-
κῆ τ γέροντος, ὥσπερ ἐκ ἀρκύσης σε τ δξάνοίας μῖσος que te custodibus ac variis tam virorum quã
τὸ ὑποκουρῶν ὠδάσησαν. κ᾽ νῦν ἐλήλυθας μ᾽ βα- mulierum technis contra vnum senem, quasi
σάνους ἐλδὼν θέρων οἰκετῶ αὐδράσι τ γυναιξὶν δξ σε B non tua sola scelesta mens satis esset ad explẽdũ
γεγονίας, μηνύσς τ σωσαμοτῶ, αὐτὸς ἐγὼ τῆ ἀλη- odium. Et nunc post tortos tua causa viros &
θείας ἀπόδωρον, κ᾽ ἐγὼ μόνον τ πατέρα αἱρεῖν μεμε- mulieres, seruos & ingenuos, post aperta con-
λετηκὼς ἐκ τ αὐθεροπείου, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ νόμον κῆ σοῦ iuratorum indicia, audes veritati contradice-
γεγραμμένον, καὶ τ ἀρετὴν τὸ ἄρχου, καὶ τὸ δικαίω τ re: & qui dudum patrem sperasti è rebus hu-
φύσιν. οὕτως ἄρα ψδεῖς λέγων τὰς βασάνους τῶν manis tollere, nunc quantum in te est conaris
προβεβασανισμένων, ἵν᾽ οἱ μὲν ῥυόμενοί σου τὸν πα- legem quoque contra tui similes scriptam abo-
τέρα ἐκκεχυδαῖσιν τῶ πληθδικήναι. αἷ γ σαὶ βάσανοι lere, simúlque Vari æquitatem, omnémque
δοξοποιαί. οὐ ῥύσῃ οὖν ἀρ᾽ τ βασιλέα τ ἐπηρείας τῶν quanta est in rerum natura iustitiam: an ideò
συγγνωστῶν; οὐδ᾽ ἀπολεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ᾽ ὀλέθρω C mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem
μῶ τῶν ἀδελφῶν δύνοιαν προπεποιήμενον τ πατρός, abroges patris tui seruatoribus? tibi scilicet
εἶθα γ μέλλοις κῆ μήν κε τοχέως ἀποίσασθαι τ βασι- in tormentis plus credendum est. Non libera-
λείαν, πάντων αὐτῷ θανασιμώτατον ἀναφαινόμενον; bis regem Vare à cognatorum iniuriis? non da-
γνοὺς ὅτι πατροκτονία κοινόν ὄστιν ἀδίκημα καὶ τ φύ- bis neci hanc pessimam bestiam, pietatem er-
σεως καὶ τ βίου, πηρυκῶν οὐδὲν ἧττον ὡς τ βεβου- ga genitorem simulantem in fratrum pernici-
λευμένω. καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὸν φύσιν. προστι- em, ac deinde vt solus regnet deprehensum
θεὶς ἤδη τὰ τ μητρὸς αὐτοπάτωρ, ὁπόσα πρὸς τίνας instruendis illi capitalibus insidiis? Scis parri-
ἐμῶ κουφολογίᾳ γυναικείως εἰρημένα. μαντείας τε D cidium non priuatum esse crimen, sed publicã
καὶ θυσίας ὅπ τῇ βασιλεῖ γεγονίας. καὶ ὁπόσα μῆ vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiã
τῶν φερόβου γυναικῶν αὐτοπάτωρ ἠσέλγητο μῆ οἴ- non minus quàm perpetratum contaminet: i-
νου καὶ λύσσης ἐρωτικῆς. τῶν τε βασάνων τὰς ἀνα- mo quod qui nõ punit, & ipse in naturã parẽ-
κείσς καὶ ὁπόσα μάρτυρίων ἐχόμενα, πολλὰ δ᾽ καὶ tem est iniurius. Post hæc matris eius quædam
παντοῖα ἐμῶ, τὰ μὲν προπεποιημένα. τὰ δ᾽, πρὸς adiecit: quæ illa garrulitate muliebri effutie-
τὸ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι ἐφορ- rat. consultos vates de regno, & sacris exitia-
μημένα. οἱ γὰρ αὐθρωποι κᾶν εἴπ κατὰ φόβον τὸ αὐτο- libus impetitum regis caput: tum libidinosas
πάτορος μὴ δξαδρασάμενοι τὸ αὐτὸ σιγῇ παρεδίδο- & ebriosas Antipatri volutationes cum Phe-
σαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὑπεύθυνον ταῖς κατηγορίαις τῶν E roræ mulieribus. quæque ad testimonia perti-
ἀρξ ὑπὸ τῶν γεγονότα, καὶ τίνι ποτὲ πολλοὶ αὐτῷ συ- nerẽt per tormenta elicita, multa & varia, par-
στᾶσαν τύχῃ, προφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ὠδα- tim præmeditata, partim repentina necessitate
δδικῆσθαι, οἳ καὶ ἁπλήστως μίσους τὸ πρὸς αὐτὸν ἐπ- expressa, atque hoc ipso certiora. Homines e-
φορεῖτο. κατόπιν δὲ οὐτοσοῦτον ἐχθρὰ τῶν ὑπε- nim quicquid antea metu Antipatri silentio
κχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγάθη τόλμης ὧν ἐπι- texerant, post versam eius fortunam videntes
τόνουσαν κακιῶν καὶ δυσμυείας τῆς πρὸς τὸν πα- accusationibus inimicorum obnoxiam, odia
τέρα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς στάσεως, καὶ ἀλληλοφθο- in eum sua exaturabant. Attamen non ita alio-
ρείων ἀπεπλήκεις τ εἰκότ. κ᾽ μήτ μίσῃ κῆ δίκην, μή F rum odiis grauabatur: vt propriis sceleribus,
τ φιλίᾳ δὲ δύνοιαν χρώμενος, ἀλλ᾽ ὡς μελλήσοι αὐτῷ hostili in patrẽ animo, disturbata fratrum cõ-
συμφέρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ πλέον ἢ αὐτοῖς οἱ πολλοὶ cordia, commissis inter se domesticis omni-
προπεποιημένοι, οἵπερ δὲ μάλιστα ἀρίστη πρίσιν πε- bus: vt qui nunquam nec odia iusta exercerẽt,
φύκασιν ὅπ τοῖς πρὸ μασι, δξᾷ τὸ κ᾽ ἔργῳ ἀπηλλα- nec amicitiæ fidem colerẽt, nisi quatenus sibi
γμένους ὅπ ψηφίζῃ τοῖς γεγομένοις, τε καταβοᾶς ἐν videretur commodum. idque cùm iamdudum
τοῖς πρὶν ἐγχθέστης ποιεῖσθ, ὠδαχθυομένης ἀδείας à multis esset obseruatum, quo quisque erat
ἐξ᾽ φερον ἐκ μέσου ὁπόσα εἰδεῖεν. πολύζοποί τε κα- æquitatis amantior, eò grauiòr illi fuit aduer-
κῶν ὑποδεξξ ἦσαν, κἀμοῦδεν ψδεῖς αἰτίαν ἐγκα- sarius: & quàm primùm tutò licuit, magnis
λεῖσθ δυνάμενοι, δξᾷ τὸ μήτ δύνοίας τῆ πρὸς ἡφαῖστ- vociferationibus reum vrgebant, quicquid sci-
λέγειν τοὺς πολλοὺς, μήτ ὑποψίαν κινδύνων, σιγῆς ἐφ᾽ rent certatim prodentes: cúmque varioru
οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐγκαλυμένης. ἀλλὰ τῶν πονηρᾶ τε ἠ- criminum proferrentur indicia, nihil tamen
γεῖσθ τὰ πρὸ μασι, κ᾽ τ αὐτοπάτορος ἐκ ἀσφαλείᾳ τῆ fingi apparebat, quòd neque ad regis gratiam
ἡρῴδ, πονηρίᾳ γ τῆ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. πολ- loquerentur, neque periculi metu silentio
λὰ τε ἐμῶ καὶ ὠδᾷ πολλῶν οἷς παρηγγέλλετο εἰπεῖν ἀγορδύμενα, ὧς τ τ αὐτοπάτορος καὶ πρὸ δικὴν πολεῖ- quicquam tegerent, sed damnarent omnes sce-
σον πάντα δεινότατον ὄντα ψδῶσασθαι, καὶ ἀπρυθριάσαι, μηδὲ ὅσον ὑπὸ φωνῆς δικὴν τὸ αὐτὸ λέγειν lestos conatus Antipatri: eúmque non tam ob
patris securitatem quàm suo metipsius meritò
de medio tollendum censerent, & tradendum
supplicio. nec hi soli qui interrogabantur
eum accusabant, verùm etiam spontanei
delatores plerique aderant: ita vt licèt cal-
lidissimus esset mendaciorum artifex, &
frontis perfrictissimæ, tamen ne hiscere quidẽ

contrà valeret. Postquam autem Nicolaus accusare eum & conuincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare scire: quàm ne in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens, Deũ conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis. cùm autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoque Antipatro vsu euenit: qui cùm antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltione destitutus iuris præsidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cùm crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deũ tantùm inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quánam vi præditum sit experimento posset colligere: quod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominem. quo facto surgens abiit è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quòd illic esset Syrorum regia. Herodes verò confestim vinxit filium, omnibus ignorãtibus quænam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia, coniectura tamen erat cuncta regẽ facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiam qui coràm eloquerentur mandata, docerentque quàm scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrũ ex Ægypto missæ literæ: quibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam vt rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epistolæ: rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam præterea. & cùm diutiùs hærerent, vnus ex amicis regiis animaduersa quadam futura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptáque est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meam missæ: qua lecta scio quòd pœnas ab ea tanquá ab inuidiatrice exiget. Ea verò quam à Salome scriptam videri

VII.

τὴν ἰσχὺν εἰσφέρεσθαι. νικηθέντος δὲ παντελῶς τοῦ τὰ λόγων καὶ τῆς ἐλέγχου, οὐδένος ἐκέλευσεν αὐτὸν πατέρα ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆς ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτῷ ἔδοξαν ἀπολύσασθαι τὰ μὴ ἐόντα τοῖς ἐγκαλουμένοις ἔτι. καὶ γὰρ αὐτὸς ἠξίωσαν καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῆς ὁμοίων ἀδικημάτων φωρᾶν. ὁ δ' ὅλῃ τῷ σώματι ἔκειτο αἰτιατικαμένῳ, τῆς τε ἀρᾶς, καὶ πᾶσι θεοῖς ἐπιβοᾶν τὰ δικαιότατα αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τοὺς οἰκείους ἐμφανίσαι ἔδοξαν, καὶ οὐκ ἐβούλετο αὐτὸν τὸ πατρὸς γενέσθαι. εἰωθότες μὲν καὶ πάντες οἷς ἐπιλείπει ἀρετῆς, ὁπόταν μὲν ἐγχειρῶσί τινα κακῶν, εἰ οἷόν τ' ἐστὶ πάντα τὸ τυχὸν ἀφορήσαντες γνώμῃ τῇ αὐτῶν ἐᾶν τὰ ἔργα χωρεῖν. ὁπόταν δὲ φωραθῶσι καὶ κινδυνεύσειν δίκην ὑποσχεῖν, κατ' ἐπίκλησιν αὐτὰ μάρτυρα τὰ πάντα ἐπιβοᾶσθαι. ὃ δὴ καὶ τῷ πατρὶ συνεβαίνεν. τὰ πάντα γὰρ ὡς εἰ ἐρημίᾳ τοῦ θείου διῳκηκὼς μετὰ τοῦτο, καταφρονήσας αὐτὸν παντάπασιν τῆς δίκης ἐκείνης τῆς ἀλλαχόθεν διαφυγόντων οἷς ἐπολύσατο τὰ ἐγκλήματα, αὖθις ἐπιτρέπει τῇ ἀρετῇ τῇ θείου, μάρτυρα ἐπικαλῶν αὐτῷ, ὅπερ ἰκνεῖτο τῇ ἐκείνου φθεισάσῃ εἰς μέσους φθέγγεσθαι, ὁπόσα φθὰς τοῦ κατηγόρου ἐπάρασθαι οὐκ ἐκώλυεν. ὁ δ' οὐδενός, ἐπειδὴ πολλάκις αἰσχρῶν τὸν αὐτάνατον, οὐδὲν διέφυγε πλέον τῆς ἀνακλήσεως τὸ θεοῦ, ὁρᾶν ἀπέφαντον ὂν τὸ ψεύδεσθαι, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τίνι φθονοῦσα αὐτῷ δ' ἐπάμυν. καὶ κομισθέντος, τῷ δὲ θανάτῳ τὸν ἀλωκότων πάνυ καλοῦσαν οὐαρου, καὶ φθορεῖμα ἔθυσε. τότε δὲ ἐξαίφνης ἀπέρει τὸ συνεδρίου, καὶ τῇ ἐξῆς ἐπ' αὐτοφώρῳ, οὗπερ δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαί, ἐξῆ τὸ σύριος τέκτονα βασιλέως ἔβη. ἡσθεὶς δὲ φθορεῖμα μὲν ἔδωκε τὸν υἱόν. ἄδηλοι δὲ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ οὐαρου φθὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπηλλάγθη. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου φθάσαν ὁπόσα ἔδει τὸν αὐτίπατρον ἐπράξειν. δύσας δὲ αὐτὸν εἰς ῥάκεσιν ὡς καίσαρα ἐκπέμπει γράμματα φθὶ αὐτῷ, καὶ τοὺς δοκοῦντας ἀλώσεις ἐδίδοσαν τὸν καίσαρα τῶν κακίαν τῷ αὐτιπάτρου. ἀλίσκεται δὲ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐμέσεως, καὶ βασιλῆ ὑπὸ αὐτιφίλου φθὸς αὐτὸν ἀγγελλομένῳ, ἐν αἰγύπτῳ δὲ αὐτὸς διέτριβε, καὶ λυθῆναι ὑπὸ τῷ βασιλέως πάσῃ ἰσθμοῦ. ἐπιμελά σοι τῶν σαρ' ἐκείνῃ βασιλῆ μὴ φείσασθαι τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶσθα γὰρ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο οἰκιῶν ἐὰν γνωσθῶ. σὺ δ' εὐτυχῶς φθὸ τὸ πρᾶγμα. καὶ ἡ μὲν βασιλῆ τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τῶν ἑτέρων βασιλῆ. οὐ μὴν φανερὸς γε ἦν, καὶ ὁ τῷ αὐτιφίλου δοῦλος τῶν ἐπιστολῶν ἔφερεν, ἀρνεῖτο ἑτέραν φθαλῆναι. διαρρίπτουν οὖν ἐζήτουν τὸν βασιλέα, τῇ φίλων τις τῇ τῷ πέρδου θεράποντος ἐπαμυνόμενος τῷ δούλου τὸν αὐτὸς χιτῶνα, ἐνεδεδύκει γὰρ δύο, ἔσχισαν αὐτὸς τὰς βασιλικὰς χρύπτοντα τὰ γράμματα. καὶ λῦ δ' οὕτως. λαμβάνουσιν οὖν τὸν βασιλῆ, ἐγγεγραμμένα τε ἦν ἐν αὐτῇ, τάδε. ἐκμὶ αὐτιπάτρῳ. ἔγραψα τῷ σατερέ σου οἷα ἤθελες βασιλῆ. καὶ αὐτίγραφον ποιήσασα τῇ φθὸς τὸν ἐμὸν κυρίαν ὡς φθὸ σαλώμης ἔγραψα. λῦ αἰσχυνοῖς, οἵδ' ὅτι πιμπρήσεταί σαλώμη ὡς βασιλέα. λῦ δὲ ἡ φθὸ σ σαλώμης δοκοῦσα

ἢ) πρὸς τὴν διάνοιαν αὐτῆς, ὑπ' αὐτοπάτερ ὑπ' ὀνόματι τῆς σαλώμης, ὅσα χρῆν ἡ δέλτος δῆλοι ὑπαγορεύομένην, λέξει δὲ συνέκειτο αὐτῆς. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. ἀκμὴ βασιλεῖ ἡρῴδῃ. ἐγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν σε λανθάνειν τῶν κατὰ σοῦ γινομένων, διεγοῦσα δέ σε σαλώμης πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν καὶ σοῦ γεγραμμένην δέει κινδύνου ὡσαύτως ἐμαυτῇ σοὶ δὲ ὠφελήμως ἐξεγραψάμην καὶ ἀπέστειλά σοι. ταύτην δὲ ἐκείνη ἔγραψε γάμου συλλαβεῖν θέλουσα. κατέχισον οὖν τὴν δέλτον ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. πρὸς δὲ αὐτὸν ἐγέγραπτο ὁ ἀντίπατρον, δηλοῦσα ὅτι δηλοκωμῴη καλλίσματα τῇ ἐκείνου αὐτῇ τε γράψῃ πρὸς ἡρῴδην, ὡς σαλώμης δέη βουλῶς αὐτῇ πεφάνειν ἐπειγομένης τὰ πάντα. καὶ ἀντίγραφον τῆς ὡς πρὸς διάνοιαν τὴν ἀντῆς πεμφθείσης δέλτου ὑπὸ σαλώμης ὑποπέμψαι αὐτῇ. ἦν δὲ ἡ ἀκμὴ, ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε δὲ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυναικὶ, καὶ ἐπράσσετο ταῦτα φιλίᾳ τῇ αὐτοῦ ἕξου, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτῆς μεγάλῃ δόσει χρημάτων συγκακουργεῖν κατά γε πατρὸς καὶ κατὰ τῆς πατρίδος. ἡρῴδης δὲ ἐκπλαγεὶς μεγάθει τῆς ἀντιπάτρου κακίας, ὥρμησε μὲν καὶ αὐτὸν αἰτίαν ὡς κύκνθρον μεγάλων γεγενότα πραγμάτων. καὶ μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀδελφῇ δέη βεβουλεῦσθαι, καὶ τὸ καίσαρος διαφθαρῆναι τιμωρίᾳ. ἐξαίφνης δὲ αὐτὸν καὶ ἡ σαλώμη στρογγυλομένη καὶ κτείνειν αὐτίκα κελεύουσα εἴ τινος δέη τοιοῦδε πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων εἶναι τὸ διαφθεῖραι ἔχοιτο. ἡρῴδης δὲ μεταπέμψας, αἰτίκειτο τὸν υἱόν, κελεύων εἴπερ αὐτῷ πεῖν ἔχει, λέγειν μηδὲν ὑπεισάμενον. ἐπεὶ δὲ ἀγανὲς ἦν, ἤρετο αὐτὸν ἐπὶ δὲ πάντα τοῦ πρόσθεν πρόφασιν ποιησάμενος, τοὺς γοῦν συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλῆσαι κατειπεῖν. ὁ δὲ ἀντίπατρος τὴν πάντων αἰτίαν αἰτίθεται, ἔτερον δ' οὐδένα προτίθεται. ἡρῴδης δὲ θεραπόντων ὥρμησε μὲν πέμπειν δέη ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς καίσαρα λόγον ὑφέξοντα τῶν δέη τοῖσδε βεβουλευμένων. ἐπέσχε δὲ μὴ βοηθείᾳ τῶν φίλων δι' εἴσποιτο τὸν κινδύνου διαφυγὼν, αὐτὸν μὲν δίσμιον ὡς καὶ πρότερον ἐφύλαττεν, αὐδις δὲ φρίσβις ἐξέπεμψε καὶ γράμματα δέη κατηγορίαν τοῦ υἱέος, ὑπόσων τε ἀκμὴ συγκακουργήσειν αὐτῷ, καὶ ἀντίγραφα τῶν δέλτων.

A volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito Salomes nomine, ipſius arbitratu & commodo ſcripta, ſed Acmes miniſterio. Eadem & regi ſcripſit in hanc ſententiam. Acme regi Herodi. Cùm mihi ſit curæ ne quid te lateat ad ſalutem tuam pertinens, inuentam Salomes epiſtolam contra te ſcriptam ad meã dominam, non ſine periculo tranſcripſi, & ad te miſi: in qua poſtulabat vt ſibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando B propter eam vitæ diſcrimen adeam. Sed hoc commentum prodebãt quæ ad ipſum Antipatrum ſcripſerat, ſignificans ſe voluntati eius obſecutam, & literas ad Herodem miſiſſe, & inſertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad ſuam dominam, quæ inſidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæſaris, operámque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua cõtra amitam ſimul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc C malitia, minimum abfuit quin illum eueſtigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non ſolùm ſuam & ſororis ſalutem in periculum adduxiſſet, ſed diſciplinam etiam corrupiſſet domus Cęſaris. eódem incitabat eum & Salome, pectus plangẽs, & mori non recuſans, ſi vllum extaret violatæ à ſe fidei argumentum idoneum. Rex autem accerſito filio iubet illum cũ fiducia promere, ſi quid haberet quod pro ſe afferre poſſet: Qui cùm ad hæc ne hiſcere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehenſus in maleficio ſaltem ſocios ſceleris proderet: omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi faucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæſaris tribunal parricidij cauſam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur peri- E culo, ipſum quidem in vinculis vt antè retinuit: legatos autem & literas accuſatrices miſit ad Cæſarem, ſimul indicans adiutum eum Acmes opera, epiſtolarum quoque adiunctis exemplaribus.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆς ἡρῴδου νόσου, καὶ στάσεως τῶν ἰουδαίων.

Cap. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum ſeditio.

Καὶ οἱ μὲν φρίσβις, δέη τὴν ῥώμης ἐπήγοντο, ἐπόσα τε αὐαχεινομένους δήσοι λέγειν, προσκιδναχθέντες, καὶ τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον ἦ ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν, διεθήκας γράφει τὸν νεωτάτῳ τῶν υἱῶν ἦ βασιλείαν δίδοι, μίσει τοῦ πρὸς τὸν ἀρχέλαον καὶ φίλιππον ὧν τῶν ἀντιπάτρου διαβολῶν, καίσαρι τάλαντα χίλια, καὶ γυναικὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος καὶ τέκνοις καὶ φίλοις καὶ ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. οἰκέται δὲ καὶ τοῖς υἱοῖ χρήματα καὶ προσόδους καὶ ἀγροὺς, ἐ υἱοῖ τοῖς ἑαυτῶν. σαλώμην τε δέη μέγα ἐπλούτησεν ἦ ἀδελφὴν, δίνων τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὸν ὀφειλομένην καὶ μεμαρμάθι θεραπευομένην κακουργεῖν. ἀπαγωνιακὸς ἦ προϊσάμη, καὶ δὴ πρὸ ἑπτὰ ἐβδομηκοστὸν ἔτος, ὀξυχρίωσεν ἀκεάτῳ τῇ ὀργῇ καὶ πικρίᾳ εἰς πάντα χρώμενος. ἄτοπον δὲ ἔδοξε τοῦ καταφρονεῖσθαι καὶ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτοῦ τὸ ἔθνος φέρειν. ἄλλως τε

F testamentum condidit, ſucceſſionem regni relinquens natorum minimo, exaſperatus in Archelaũ & Philippũ calũniis Antipatri: Cæſaríq; legauit mille talẽta, & vxori Iuliæ liberiſq; eius & amicis atque libertis talenta quingẽta. Suis quoq; filiis diſtribuit pecunias & agros ac reditus, ſimiliter etiam nepotibus. Salomes etiã ratio eſt habita, quã propter perpetuam & inconcuſſam beneuolentiam ditauit egregiè. Deſperata deinde ſalute, quòd G iam ad ſeptuageſimum ætatis annũ accederet, mirum in modum efferatus eſt, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in cauſã erat opinio contemptus, quódque exiſtimaret gentem lætari ſuis infortuniis: quã opinionẽ

confirmauit quorundam apud populum gratioſorum ſeditio, mota ex cauſa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctiſſimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præſtantiſſimi, ob idque cari populo quòd iuuentutem diſciplinis inſtituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi poſtquam cognouerunt morbum regis eſſe incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt ſublatis operibus quæ rex præter patriam conſuetudinem fecerat, propugnatores pietatis ſe oſtenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc eſſe regi cauſam cùm calamitatum domeſticarum tum poſtremò præſentis morbi, videlicet quòd contemptis legibus multa nouare auſus ſit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores deſiderabant. Inter cætera ſupra maiorem portam templi dedicauerat donum precioſum. aquilam auream magni ponderis, cùm lex noſtros homines vetet imagines ſtatuere, aut conſecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant ſuis diſcipulis, vt aquilam illam detraherent. Etſi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum eſſe honeſtum obitum, ſi contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem ſempiterna fama nullo ſeculo paſſura ſit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxtà ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, ſi ex communi neceſſitate honorem ſibi decerperent, & cum hoc ſolatio è præſenti vita diſcederent. magnum enim leuamen eſſe honeſtis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem tranſmiſſam ad nepotes ac poſteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quàm fœminæ veniant, quo quid eſſe poſſit optabilius? Hac exhortatione accenſis iuuenibus rumor ſuperuenit extinctum regem nuncians, & propenſos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie aſcendentes detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conſpirationem metuens, occurrit eò cum valida ſuorum manu cohibiturus demolitores aquilæ, & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis diſiectis & cedentibus circiter XL. iuuenes reſiſtere auſos comprehendit, cúmque his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omnéſque ad regem perduxit. Quo rogante quo freti, auſi ſint ſacratam imaginem demere, aiunt ſe & deliberaſſe id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, ſuccurrimus, & legem cuius diſcipuli ſum' vindicauimus. Nec eſt quod mireris ſi tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyſes autore & doctore Deo pertulit:

A ἐπῳδὴν τινες τῶν δημικοτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπανίστησαν αὐτῷ δρᾶν τοιοῦτον αἴτιον. ἦν γὰρ Ἰούδας ὁ σαριφαίου, καὶ Ματθίας ὁ μαργαλώθου Ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' οἷς πᾶς τῶν πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, αἱρέσεως καὶ δήμῳ προσφιλεῖς διὰ παιδείαν τὴν ἀκριβεστέραν. ὁσημέραι γὰρ δημοσίᾳ μέρους αὐτοῖς πάντες οἷς προαιροῖντο ἀρετὴν ἐπιτηδεύειν. οἵ τε πυνθανόμενοι τὸν βασιλέως τὸ νόσον θεραπεύῃ ἄπορον οὖσαν ἐξήρασι τὸ νεώτερον, ὡς τε ὁπόσα παρὰ τὸν νόμον τὸν πάτριον κατασκευάσαι ἔργα ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ταῦτα καθελόντες ἀσεβείας ἀγωνίσασθαι παρὰ τὸν νόμων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ διὰ τὸν τόλμαν αὐτῶν παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος ὁ ποιήσεως, τάδε ἄλλα αὐτῷ συνετυγχάνοις ὧν παρὰ τὸ εἰωθὸς ὁ αἰθέριον διεξίεν, καὶ δὴ καὶ τὸν ἰσόν. ἦν γὰρ τοῦ πεζοῦ ἡ πύλη ἀναθεματισθέντα παρὰ τὸν νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλουν οἱ περὶ τὸν Ἰούδαν καὶ Ματθίαν κατασκευάσει ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῷ πυλῶν μεγάλου τοῦ ναοῦ ἀνάθημα καὶ λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει δὲ ὁ νόμος εἰκόνων ἢ ἀναστάσεις ὑπονοεῖν καὶ τινων ζώων ἀναθέσεις ὑπομιμνήσκεσθαι τῆς βιοῦ κατ' αὐτὸν θεσπεσιωτάτους, ὡς τε ἐπέλθοιεν οἱ σοφισταὶ τὸν ἀετὸν καταπτᾶν. καὶ γὰρ εἴ τις ἀνθρώποις κίνδυνος περὶ εἰς θάνατον ἀκμάζωσι, πολὺ φέρειν τὸν ζῶν ἡδονῆς λυσιτελεστέραν φαίνεσθαι τὸν θεοτιμήτου ἀρετῶν ὑπ' αὐτοῦ, τοῖς ὑπὸ σωτηρίαν καὶ φυλακὴν τῶν πατρίων μελλήσουσι τελευτᾶν, διὰ τὸ ἄτιμον ἐπαινεῖσθαι φήμην καταστήσασι μόνοις, εἰ τε τοῖς νῦν ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις ἀειμνημόνευτον καταλιπεῖν τὸ κλέος. καί τοι γε τοῖς ἀκινδύνως διατεθνηκόσιν ἄφυκτον ἓν τὸ συμφορᾶν, ὡς τε καλοῖς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀφειλομένοις τὸ κατηφισθέντος αὐτῶν μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῆς δεχομένοις ἀπόνοιαν τοῦ βίου. φέρειν καὶ κούφισιν πολλὴν τὸ δὴ καλοῖς ἔργοις, ὧν μνησθέντα τὸν κίνδυνον ἓν), τελευτᾶν, καὶ ἅμα ὑπὲρ τοῖς αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι τῇ συγγλυοῖς καταλείποιντο αὐτῶν ἄρρενες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε προσποιῆσαι ὄφελος δικλείαν τῇ ἀπ' αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆγον τοὺς νέους. ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φεύζων τὸν βασιλέα, καὶ σωτηρίαν τοῖς σοφοῖς. καὶ μέσης ἡμέρας αἰθρίου τῆς κατάπαυσιν, καὶ πολέμειν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ ἐξατενιζόντων. καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ βασιλέως, αἰσθόμενος γὰρ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, ἅτε μείζονι διανοίᾳ ἢ ἐπρέπετο, ὑπολαβὼν, αὐτοῖς χαίρει πολλῷ ἀγόμενος ὁπόσοι ἀθρόοι ἐν τῷ πλήθει τῶν πεφωνημένων καθαρεῖν τὸ ἀνάθημα, δηπεσὸν μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ' ὑπὸ ὄχλος φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τολμηκόσι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τοῦ ὀνήσαντος προαισθομένοις. τῶν τε νέων οὐκ ἐλάσσους πεντήκοντα αἱρεῖ, οἷ δὲ πάρος ἔμφρον δηόντα εἰς φυγὴν τὸ λοιπὸν πλῆθος καταστάντα συλλαμβάνει, καὶ τοὺς εἰσαγηγὰς τῆς τολμήματος Ἰούδαν καὶ Ματθίαν, ἄδοξον ἡγουμένους ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτῶν, καὶ ἀπήγαγεν δηὶ τὸ βασιλέα. ἐρομένου δὲ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως εἰ τολμήσαι αὐτῶν τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλὰ καὶ πεφήνηται γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, καὶ πάρεσκεν τὰ πεπραγμένα μετ' ἀρετῆς αὐδρᾶσι παρεπισταμένοις. ἦ τοι γὰρ θεία ἀξιώσεως πεπιστευμένα βεβουλήσθαι ὑφ' ἡμῶν, καὶ τὸ νόμου τῆς ἀκριβείας πεφρονηκέναι. θαυμαστὸν τε οὐδὲν εἰ τῶν σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τετηρῆσθαι ἡμᾶς τοὺς νόμους, οὓς μωυσῆς ὑπαγορεύσας καὶ διδαχῇ τοῦ θεοῦ γραφάμενος κατέλιπεν.

ἡδο-

ἡδονῆ τε τὸν θάνατον οἴσουσιν, καὶ τιμωρίαν ἣν τινα
δικαίως, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ φι-
λίᾳ τῇ δυσεβοῦς μέλλει συνίστασθαι τὸ ἐφορμιῆσαι
αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον οὐδὲν ἐλλιπέ-
στερα τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου ποιοῦντες, ὁ δὲ θαρσήσαντες τὸ
ἔργον προσίετο οὐκ ἀπεικότως. βασιλεὺς γὰρ αὐτοὺς
καταδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς Ἱεριχοῦντα, καλέσας Ἰου-
δαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ ἐκφορηθεὶς ἐκκλη-
σιάσας εἰς τὸ αὐτὸ διατρυφῆς κλινιδίου κείμενος
ἀδυναμίᾳ τῇ σώματος, τὴν ἀγωνίαν τε ἐφ' ὅσον οἷός
τε ἦν ἐπ' αὐτοῖς γεγονυῖαν ἀνεθυμεῖτο, καὶ τὸν ναὸν
τοῦ κατασκευῇ ὡς μεγάλοις τέλεσι τοῖς αὐτοῦ χρόνοις
τὸ, μὴ δυνηθέντες ἔτεσιν ἑκατὸν εἰκοσιπέντε τὴν ἀ-
σαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τοιοῦδέ τι δῶρον τιμῇ
προσάξαι τῷ θεοῦ. κοσμήσαι δὲ καὶ ἀναθήμασιν ἀξι-
λόγοις. αὐτὸς ὢν ἐλπίδα μὲν αὐτοῦ χρήσθαι καὶ μετὰ
θάνατον καταλελειφέναι μνήμην τὸ αὐτοῦ καὶ δύ-
ναμιν. καταβάτες ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζειν
ἐπέχοιντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας ἤδη ἐν ὄψει τὸ πλη-
θύον ὕβρει χρωμένους ἁλῶσαι τὴν ὑπ' αὐτοῦ αἰκια-
μένων. καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντα; τὰ ποιεῖσθαι, λόγῳ
μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δ' εἰς ὀξυτάτοις τῶν γεγονότων
ἐφορμοῦντας. οἱ δὲ δῆμος τοῦ αὐτοῦ μὴ δὲ
καὶ κατ' αὐτὸν ἐξαρίωσας εἰσφορᾶς τοῦτο τιμωρίαν,
οὔτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ προσήκειν τῇ αὐτῶν, φά-
σκειν δαί τε αὐτοῖς οὐκ ἀπηλλαγμένα κολάσεως αὐτὰ
εἶναι. ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐπιεικέστερος ἦν. Ματθίαν
δὲ τὸν ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶσθαι ὡς αἴτιον τῆς μέρους
τούτων γενόμενον, καθίστα ἕτερον ἀρχιερέα, ἀδελ-
φὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ. δῆλα δὲ τῷ Ματθίου τούτου ἱε-
ρωμένου, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα κατασκευῇ
πρὸς μίαν ἡμέραν, ὃν Ἰουδαῖοι νηστείαν ἄγουσιν. αἰ-
τία δ' ὅτι ἦδε. ὁ Ματθίας ἱερωμένῳ ἐν νυκτὶ τῇ
φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣν νηστεία εἶστο, ἔδοξεν ἐν ὀνεί-
ρατι ὁμιλῆσαι γυναικί. ἧς δῆτα τότε οὐ δυναμένου ἱε-
ρουργεῖν, ἰώσηπος ὁ τοῦ ἐλλήμου συμπροσάτο αὐτῷ
συγγενὴς ὤν. ἡρῴδης δὲ, τόν τε Ματθίαν ἐπαύετο
τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον Ματθίαν ὃς ἐγηγέρ-
κει τοῦ στάσιν καὶ ἄνδρας ἐκτῆνε ἑταίρους αὐτοῦ ἐκαυσε
ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν. νό-
σος δὲ μείζονος ἡ νόσος ἐπεκράτει, δίκην ἀν
ἔδοξεν θεομήσαι ἐπιφερομένου τοῦ θεοῦ. πῦρ μὲν
γὰρ μαλακὸν ἦν, οὐδὲ πολλοῦ ἀπεσημαίνετο τοῖς ἐπι-
φερομένοις τοῦ φλέγεσιν, ὁπόσοι τοῦ ἐντὸς ἐφεστη-
κότες τοῦ κάκεσιν. ὀδυνμία δὲ ἦν τοῦ δέξα-
σθαι τοῦ ἀπ' αὐτοῦ. οὐδὲ ἦν μὴ οὐχ ὑπουργεῖν. καὶ
ἕλκωσις τῆς ἐντέρων καὶ μάλιστα τοῦ κόλου δει-
νὴ ἀλγηδόνες. καὶ φλίγμα ὑγρὸν περὶ τοὺς πόδας
καὶ δακτύλους. ἐφαπλησία δὲ καὶ περὶ τὸ ἦτρον κά-
κωσις ἦν. ναὶ μὴν καὶ τοῦ αἰδοίου σῆψις σκώληκας
ἐμποιοῦσα. πνεύματος τε ὀρθία σύτασις καὶ αὖτη λίαν
ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τῶν ὀσφρήσεως, καὶ τῷ πυκνῷ τοῦ
ἄσθματος. ἰσχνασμόν τε περὶ πᾶν μέρος ἰσχνὸν
οὐχ ὑπομονητὸν περσπαθοῦντι. ἐλέγετο οὖν ὑπὸ
τῷ θεραπόντων, καὶ εἷς ταῦτα περιαποφθέγγεσθαι σοφία
τοῦ, ποινὴν τε πολλῶν ἀνοσιουργιῶν ταύτην ὁ θεὸς εἰς-
πεπρᾶχθαι τῷ βασιλέως. καὶ περ δὲ μείζονος ἡ αἰτίας οἱ τηλικοῦτοι πάθη, ἐπὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπο-
σφῆλαι τοῦ, ἰατροί τε μεταπέμπειν, καὶ ὁπόσα αἰρωγὰ ὑποφορίσασθαι χρῆναι μὴ ἀποτετραμμένῳ.

A nec recuſamus mortem ac ſupplicium quodcunque nobis intuleris, conſcij nos non ob maleficium, ſed pietatis cauſa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad conſtanter patiendum alacres, atque antè ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos miſit Hierichuntem: móxque accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores ſuos exB hauſtos pro republica, tum inſtauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Aſamonæorum regum ad honorem Dei valuiſſet perficere. nec extructum id tantùm à ſe, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donariis templo digniſſimis. ob hæc facta ſperaſſe ſe vel poſt obitum ſempiternam, & memoriam, & gloriam. nunc proh nefas viuo etiam ac ſuperſtiti pro beneficiis reponi iniuriam: & medio die inC ſpectante multitudine ſua dona ſacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licèt in ipſum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius ſacra compilata ſint. Tum honoratiores quiqueveriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in ſe quoque grauiùs animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipſorum ſententia, videríque ſibi, admiſſam eſſe rem dignam ſupplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ pontifici ademit ſacerdotium, quaſi non D alieno ab hoc conſilio, eíque ſucceſſorem dedit fratrem vxoris ſuæ Ioazarum. Huius Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad vnam diem ſubſtitui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, viſus eſt ſibi per ſomnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non eſſet idoneus, Ioſephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus eſt. Cæte-
E rùm Herodes poſt mulctatum Matthiam ſacerdotio, alterum Matthiam ſeditionis autorem eiúſque ſocios viuos exuſſit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi ve- IX.
rò morbus factus eſt grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viſcera. aderat & vehemens voracitas, cui neceſſe eſſet continuò cibos ſuggerere: ſimúlque vexabatur
F inteſtinorum exulceratione & colicis paſſionibus. pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, ſimilitérque inguina. ipſa quoque verenda putrefacta ſcatebant vermiculis, accedente fœda nec minus moleſta tentigine, non ſine fœtore grauiſſimo. ſuper hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem conſtans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, regē læſę tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui
G tametſi grauiùs affligeretur, quàm vt videretur poſſe morbo perferendo ſufficere, tamen euaſurum ſe ſperabat, accerſendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis vndique,

profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Callirroen, quæ præter vim medicam potu quoque iucundæ sunt. Hę aquę in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fouendus in refertum oleo solium, visus est illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullámque amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atque amicos, rursũ Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æquo siue sontibus seu innoxiis, vniuersos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritóque eius Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qui debeatur regibus. nó enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiã tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quã aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictæ lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non priùs vulgandum quàm mãdatum executi sint, iubere deinde vt circumuentos vnà omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæsis duplicem se eis habituram gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam pérque omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Nunc sanè etiamsi quis præteritã eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest, quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus curabat vt ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & carissimorum desiderium coniiceret, nec læsus à quoquam eorum, nec valens eis quicquam obiicere: cùm hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

A ποταμόν τε περάσας Ἰορδάνιον, θερμοῖς τοῖς κατὰ
καλλιρόην αὐτὸν παρεσκέυου, ἅπερ συμβαίνει τῇ εἰς πάντ'
ἀρίστῃ καὶ πόσιμός ἐστιν. ἔξεισι δὲ τὸ ὕδωρ εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς
ἰατροῖς δοκῆσαν ὡς τὸν αἰθαλώσειν αὐτὸν, καθεῖναι εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μεταστάσεως
ἐμποιῆσαι αὐτοῖς. τῇ δ' οἰκετῇ οἰμωγῇ χρωμένην
παρεκελεύσατο, καὶ μηδ' ἕν τινα ἀμφὶ τὸ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις αὐτὰ πεντήκοντα
B δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ δὲ καὶ τοῖς
ἡγεμόσιν αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, καὶ πάρεσι
αὖθις ὀλίγοις ἐπιχρῶσι. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἔρρηξε πᾶσιν ἐξαγριάνασα, ὡς τε δὴ τελευτῆσαι, θεάσασθαι παιδία δύνασθαι. ἀφικομένων στρατόπεδα τῶν αὐτοῦ Ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τοῦ ἔθνους ὅσου ποτ' ἀξιολόγου,
πολλοὶ δὲ ἐγίγνοντο ὡς τοῦ παντὸς ἔθνους κατακεκλυσμένου, καὶ πάντων ἀκεραιωμένων τὰ δίκαια μάχης,
C εἰς δὲ θάνατον ἑῷ ἀνακείμενα τοῖς ἀληθήσασι τῆς ὄψεως,
ἐμμαινομένου πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς
τε αἰτίοις καὶ παρεγκύρσασιν αἰτίαις, συγκλείσας αὐτοὺς
πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ τέλει τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ συναλώμενον καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς Ἀλέξαν μεταπέμψας,
παθηξόμενος μέν, ἃ πρόρρησιν ἔλεγεν, ὅτι τοσούτοις τῶν ἀλγηδόνων αὐτὸν ἀφειλόμενος. καὶ τόδε μὲν οἷόν τε καὶ
πᾶσι φίλον ἀδάκρυτον γενέσθαι. ὀλοφυρμῷ δ' ἄφατον
καὶ πρώτους ἐνδεᾶ ὀπίσω ἔλιπε βασιλεῖ θεάσασθαι αὖ,
D μάλιστα αὐτῷ λυπηρόν ἦν. οὐ γὰρ ἐπισκοπεῖν τέλει
Ἰουδαίων ἀγέλαις, ὡς δίκτυόν τε αὐτοῖς καὶ πάνυ παρεισμόν τε ὁ θάνατος αὐτῷ, ἀλλὰ τὸ καὶ ζῶντες ἔτι
ἐπόψεσθαι καὶ ὕστερα τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐφημισθέντος. ἔρρωτο δ' ἄρα ἐκείνων ἦν, κούφισιν τιὰ αὐτῷ
ψηφίσασθαι τῷ ἔτι τοιοῖσδε ἀλγεινοῦ. τὰ αὐτὰ γὰρ
δὴ φρονῆσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπεπαυμένων μίσους
αὐτοῦ τὸν ἐπιτάφιον γνῶσεσθαι, καὶ ὀπίσω οὐδ' ἄλ-
E λων βασιλέων, καὶ πάνδους ἀλλ' ἔθνους ἅπαντος ἐκ
ψυχῆς ὀλοφυρομένων ἔτι παιδία καὶ γέλωτα αὐτοῦ.
ἐπὰν οὖν θεάσονται τὸν ψυχὸν ἀφεὶς αὐτὸν, παρεισήσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγαγεῖν
ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μὴ γὰρ φθάσειν εἰς τοὺς πολλοὺς ἀξυνωμεῖν ἅπαξ θεάσαι, κελεύειν ἀκοντίσαι
τοὺς εἱρκθειργμένους καὶ πάντας τοῦτον αὐτίκα τὸν
τρόπον ἅμα τὸν αὐτὸν οὐχ ἁμαρτήσαντας τοῦ δι' ἐφη-
μοσύνου, κυρώσαι τε ὧν ἔτι εἰλήφει αὐτοῖς μέλλοντα τε-
F λευτᾶν, καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τεμμῆσθαι. καὶ ὁ
μὲν μὴ δακρύων πατρικώμυος, καὶ ἅ συγγνοὺς τοῦ
δύνασθαι καὶ πίστιν τοῦ θείου θεσπίσαι,
μὴ ἠμελῆσθαι ἀξιῶν. καὶ εἶτοι ὡμολόγουν ἐ θεά-
σεσθαι. κατανοήσαι δ' ἔστι τοῦ δίκαιον αὐτοῦ τοῦ
αἰθρώπου, καὶ ὅτῳ τὰ θεότιμα ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ τοῦ
φιλοζωΐας θράξειε τὰ εἰς τοὺς συγγνώσεις πεποιημένα,
ἐκ χρόνου τῷ ἀπὸ ἐκείνου οὐδὲν αἰθρώπειον ὑπο-
φερομένῳ, εἴγε καὶ ἀπὸν τοῦ βίου θεῖόν ἐστι ἔχειν
G ὡς ἐπὶ πόθει καὶ ἐρημίᾳ τῷ φιλτάτου τὸ πᾶν κατασκήσειν ἔθνος, εἶτα ἑκάστου οἴκου κελεύειν μετα-
χειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας,
μήτε ἐφ' ἑτέρους ἐγκλήματος κατηγορίας αὐτῷ γνωμένης, ἐκποδὼν οἷς θεσπίσεως ἀρετῆς καὶ θεῶν
πρὸς ἐν δίκῃ ἐχθρὸς γεγονότας. Τοιοῦσδε καιροῖς τὰ μέσα καταπνεῦσαι.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Αντιπάτρου ἀναίρεσις.

ΤΑῦτα δ' ὀδυσέλλοντος αὐτῷ τοῦ συγγενεῖς, γράμματα παρὰ τῶν ἐκ ῥώμης πρίσβεων ἀπεσταλμένων εἰς καίσαρα. καὶ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς τῆς τε ἀκμῆς ὀργῇ τῇ καίσαρος ἀπηρημένης, ἐφ' οἷς αὐτίπατρον συγκακουργήσειεν. αὐτόν τε αὐτίπατρον, ὡς δὴ γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖσθαι ὡς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσειε, εἴτε κτιννύειν. τούτων ἀκροώμενος ἡρῴδης, βραχὺ μέν τι ἀπέλωγεν ἡδονῇ τῇ γηραμμένων, θανάτῳ τ' ἀκμῆς ἐπαιρόμενος, καὶ ἀρχαίᾳ τ' ὀργῇ τοῦ παιδὸς πικρείας. ἀνεδύετο δ' εἰς μέγα τὸ ἀλγηδόνων, ἀνείετο τεταλαιπωρημένος σιτίων, καὶ ἤτησε μῆλον καὶ μαχαίριον. ἦν γὰρ ἐν ἔθει καὶ ἀνέτεμνον αὐτῷ, ἀπολέψαντι αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐδίδουν. λαβὼν δὲ καὶ ἀνασκιρτήσας, γνώμην εἶχεν ὡς παίσων ἑαυτόν. κἂν ἐπανέσχεν, μὴ φθάσαντος αὐτοῦ καταλαβεῖν τὸν δεξιὸν ἀγχάβου, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτῷ. καὶ μέγα ἀνακραγόντος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου τοῦ βασιλέως. καὶ αὐτίπατρος, πιστεύει γὰρ τέλος ἀληθῶς τὸν πατέρα ἴσχειν, θάρσος τε εἰσῄει δὴ τοῖς λόγοις ὅλος ὡς ἤδη τοῦ δεσμοῦ ἀφησόμενος, καὶ τὸν βασιλείαν ἀκονιτὶ δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τὸν εἱρκτοφύλακα ἀφεῖ ἀφέσεως ἦν αὐτῷ δίκαιος μεγάλα ὑπισχνούμενον εἰς τὸ παθεῖν, καὶ τὸ αὖθις, ὡς ἂν φεῖ τοῦνδε τ' ἀγῶνος ἀνεσηκόως. ὁ δ' οὐ μόνον ἀπειθὴς ἦν φεύγειν ἐφ' οἷς ἠξίου αὐτίπατρος, ἀλλὰ καὶ τοῦ βασιλεῖ ἀπημαίνει δίκαιον τὸν ἐκείνου, πολλῶς καὶ φρονήσεως παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δὲ ἡρῴδης καὶ φεύγειν οὐχ ἁσύμενος οὐδ' ἀνοίᾳ τοῦ υἱοῦ, ἐπεὶ ἤκουσε τοῦ εἱρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀνασυφάμενος τὸν κεφαλὴν, καί πῃ ἐν τῇ ὑσταίᾳ ἐδίδου. καὶ δὴ ἀγκῶνα φέρας ἑαυτὸν, κελεύει πέμψας τινὰ τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν τοῦ ὀξέως κτείνασιν αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ τάφους ἀσήμους ποιεῖσθαι.

Κεφάλαιον ι'.

Ηρῴδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ τάφοι.

ΤΑς δὲ διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς αὐτῷ φέρει τῶν διάνοιαν γνωμένης. αὐτίπαν μὲν ὃν τῶν βασιλείαν καταλελοίπει, τετράρχου καθιστὰς γαλιλαίας τε καὶ περαίας, ἀρχελάῳ δὲ τῶν βασιλείαν χειρίζομένῳ, τῶν τε γαυλωνίτων καὶ τραχωνίτου καὶ βατανείας καὶ παναιάδα φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τοῦ αὐτοῦ, ἀρχελάου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ τετράρχου ὄν). ἰάμνιαν δὲ καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ κατανέμει, καὶ ἀργυρίου δηναρίου μυριάδας πεντήκοντα. φερυνόησε δὲ καὶ τῷ λοιπῷ ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δόσεσι καὶ φερνῶν ἀναφορᾶς ἑκάστοις ἐν δ' ποιείᾳ καθιστάμενος. καίσαρι δὲ, ἀργυρίου μὲν δηναρίου μυριάδας χιλίας, χρυσὸν δὲ σκεύη τὰ μὲν χρυσοῦ, τὰ δ' ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυναικὶ, καί ποιν ἑτέρας πεντακοσίας μυριάδας. ταῦτα φράξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃ αὐτίπατρον κτείνει τὸν πολίτᾳ, βασιλεύσας μὲν ὁ μὲν αὐτὸς αὐτὸν ἔτη τέσσαρα καὶ ἑβδομήκοντα, μεθ' ὃ δὲ ὑπὸ ῥωμαίων ἀποδέδεικτο ἔτη ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἀπὸ δὲ ἀμφοῖν μεθ'

Cap. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsúmque Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululũ recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrassétque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: móxque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animam: quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem cõcepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpítque cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qui iam antè malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus erexit se in cubitum, iussitque vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Cap. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quẽ prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum verò Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Batanæam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai, Iamniam autem, Axotum & Phasaelida Salomę sorori suę attribuit, & argẽti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundéque prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoq; legauit argẽti signati cẽties cẽtena millia, prætérque sua vasa tã aurea quã argentea, magnúmq; vestis pręcioſę numerũ. Iuliæ autẽ Cęsaris vxori, & quibusdã amicis quinquagies cẽtena millia. His ita ordinatis quinta die pòst quàm Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post detrusum regno Antigonũ anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus est anno XXXVII. vir in omnes

ex æquo ſæuus, iræ ſeruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vſus, ſi quis alius. ex priuatis enim natus regnũ aſſecutus eſt, & innumeris circumdatus periculis ſemper euaſit feliciter, vixítque longiſſimo tempore. quantum autem ad domeſticos & filios attinet, hic quoque felix fuit ſua ſententia, oppreſſis inimicis & aduerſariis, ſed infeliciſſimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priuſquam regis mors innoteſceret, in circo clauſos domum ſuam quémque dimiſerunt, dicentes ipſum ita iubere, vt in agros digreſſi curarent ſuametipſorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio vniuerſam gentem ſibi deuinxerunt. Indicata deinde regis morte, congregatáque in Hierichuntinum amphitheatru omni militia, primùm legerunt literas eius ſcriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabátque vt eandem ſeruarent & Archelao filio, quem regni ſucceſſorem ſibi ſubſtitueret. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis ſignatorius creditus fuerat, teſtamentum perlegit, quod non aliàs ratum habendum eſſet, quàm accedente conſenſu Cæſaris. Móxque acclamatum eſt regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum ſuis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præſtitiſſent fidem atque operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Poſt hæc funus parabatur regi, Archelao curante vt exequiæ patri fierent quàm ſplẽdidiſſimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, diſtincta variis gemmis precioſis, & inſtrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, impoſito capiti diademate, & deſuper corona aurea, ſceptróque in manu dextera. lecticam ſtipabãt filij & cognatorum numerus. Hos ſequebantur milites diſtributi per nationum genera: primùm ſatellites, deinde Thraces, poſt hos Germani, & deinceps Galli, omnes inſtructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata ſub ſuis ducibus ac centurionibus. hos ſequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa proceſſit Herodium vſque per octo ſtadia, vbi quemadmodum antè mandauerat ſepultus eſt. Et Herodes quidem ſic defunctus eſt. Archelaus autem per ſeptem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum aſcendit: & quacunque tranſiret excipiebatur gratulationibus ac fauſtis acclamationibus. Tum conſenſo ſuggeſto ſublimis in aureo ſolio reſidens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipſe viciſſim omni comitate reſpondebat multitudini, agebátque grates quòd obliti patris ſui duriciæ, nihilo deteriùs erga ipſum affecti eſſent, pollicebatúrque parem pro eorum ſtudiis gratiam. adhuc tamen abſtinere ſe à regis nomine, quòd ab autoritate & aſſenſu Cæſaris pendeat, penes quẽ ſit teſtamẽti à patre ſcripti confirmatio. quamobrẽ ne ab

XI.

εἰς πάντας ἐμοίως, καὶ ὀργῆς μὲν ἅπασιν, κρείττων ὢν τῶν δικαίου, τύχῃ δ' εἰ καί τις ἕτερος κεχαριτωμένος ἀνθρώπων. ἐκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καταστὰς, καὶ κινδύνοις περιρραγέντας μυρίοις, πάντων ποιεῖ ἀμφάσιν, καὶ τὴν ζωὴν ὅτι μάκιστον ἔζησεν. ὁπόσα δὲ τὰ καθ' οἶκον ἐφ' ἑαυτοῦ τοὺς ἀεὶ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ ἐκείνου, καὶ πάνυ δεξιᾷ κεχαριτωμένος ἀνὴρ τὸ κείνας ἐχθρὰς καθεῖναι οὐκ ὑστέρησεν, δοκεῖ δέ μοι καὶ πάνυ δυσυχὴς. σαλώμη δὲ καὶ ἀλέξας ὡρὶν ἔκπυστον γενέσθαι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ὅτι τὸν ἱπποδρόμου καθοπλισμένους ἐκπέμπουσι ὅτι τὰ αὐτῶν, φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἀπιέναι αὐτοῖς ὅτι τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. θορυβεῖται τε αὐτίκα ἤδη διὰ ἐργασία μεγίστη εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερώθη δ' ἤδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως, καὶ σαλώμη καὶ ἀλέξας, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν Ἱερεχοῦντι, πρῶτον μὲν ὅπισθεν ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένα, ὅτι τε πίστεως δ' χαριστήρια καὶ διανοίας ἧς εἰς αὐτὸν, καὶ παρακαλοῦσι τὸ ὁμοίων παρέξειν ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα καθίστατο. εἰ δὲ τι μήτοι πολεμίους τὸ σημαντῆρα τοῦ βασιλέως πεπιστευμένος τὰς διαθήκας ἀνέλεγχε. αἳ λήψεσθαι κύρωσιν οὐκ ἄλλως ἔμελλον, ἢ καίσαρος ἐντυχόντος αὐτοῖς. ἐν ᾗ δὲ διαθήκῃ ἐσημαίνετο ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται καὶ σὺν τοῖς ἡγεμόνες διανοίας τε ὑπερβολῇ καὶ προθυμίας τοῦ αὐτοῦ, καὶ συλλήψεσθαι τοῦτον παρεκάλουν. ἐντεῦθεν δὴ τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, μελήσασι ἀρχελάῳ πολυτελεστάτην γενέσθαι τὴν ἐκκομιδὴν τοῦ παιδὸς, καὶ πάντα τὸν κόσμον προκομίσαντες εἰς ὃ συμπομπεύσοντα τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο δὲ ὅτι κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης. στρωμνὴ δὲ ἁλουργὴς καὶ ἀμπίσχετο πορφυρίσιον ὁ νεκρὸς διαδήματι ἠσκημένῳ, ὑπερκειμένου στεφάνου χρυσέου, σκῆπτρον τε τῇ δεξιᾷ ἐφειστήκει κείμενον. πρὸ δὲ τοῦ κλισίου εἵπετο καὶ τὸ πλῆθος ὅλον τῆς συγγενείας. ὅτι δὲ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν καὶ οἰκείας προσηκορείας διέκειντο αὐτοῖς νεμηθέντες. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι. μετὰ δὲ τὸ θράκιον, ὅτι δὲ τούτοις ὁπόσοι γερμανοὶ, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτοὺς, ἐν κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικῷ. τούτων δὲ κατόπιν ἦδη πᾶς ὁπλίτης ὡς ἐς πόλεμον ἐξωδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι, καὶ τοῖς ταξιάρχοις αὐτῶν. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τῆς οἰκετικῆς ἀρωματοφόροι. ἦσαν δὲ ὅτι ἡ ὁδὸς στάδια ὀκτώ. τὴν δὲ αὐτῷ ἐγκύρσασαν αἰκίαν τελοῦσιν τῇ αὐτῇ. ἡρῴδης μὲν δὲ τὸν ἐτελεύτα τὸν βίον. ἀρχέλαος δὲ, ὅτι μὲν ἑβδόμῃ ἡμέραι πένθους τῆς ἐν τῷ παρατεμένῳ διετέλει. τόσας γὰρ διαγορεύει τὸ νόμιμον τοῦ πατρίου. ἐπιτάσας δὲ τοῖς ὁμίλοις καὶ καταλύσας τὸ πένθος, αἴνεσιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δὲ δ' φημίαι καὶ ἔπαινοι καθ' οὓς πᾶς τις ἕκαστος τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοπρωμυμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσθαι ταῖς δ' φημίαις. ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθὼν, καὶ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ πεποιημένον ἀπεδέξατο τοὺς ὁμίλους, χάριτα τῆς εὐφημίας τῶν εὐνοίας αὐτῆς ἡδονῇ φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτῷ μνησικακοῖεν ἀφ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσθη καὶ παρεσκευάσθαι μὴ ἐλλείπειν ἀμειβόμενον τὸ προθυμον αὐτῶν. ἀρτι μήτοι φειδομένου τῆς βασιλείου ὀνόματος. τεθνεῶτα δὲ αὐτὸν τῇ ἀξιώσῃ, εἴπερ βεβαίως κύριον ὄντα ἐκύρωσεν τὰς διαθήκας, αἳ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγράφησαν αὐτῷ. διὰ ταῦτα οὐδὲ τοῦ

στρατοῦ-

στρατεύματος ἐν ἱεριχοῦντι ἑκόντα αὐτῷ προσφέ- A
σθαι προθυμούμενον, δέξασθαι τὸ προσμάχητον τῆς
ἐνδεδεμένης τιμῆς, ἕως τὸ μηδέπω τὸν κύριον ἀποδώσοντα
φανερὸν ἦν προσχόμενον. ἀσφαλέστερον μὲν γὰρ εἰς
αὐτὸν τὴν εὐεργεσίαν ἐκλείψειν ἀρετῆς ἐπιμελόμε-
νον τὴν διάνοιαν αὐτῆς. ἀπεδόκουν γὰρ ἐν πᾶσιν τὰ πρὸς
αὐτὸν φανεῖσθαι ἢ πατρὸς ἀμείνων τὰ πάντα. οἱ δὲ,
ὡς ὄχλος εἴωθεν φιλεῖν, οἰόμενοι τὰς πρώτας τῆς
ἡμέρας τὰς διανοίας ἐμφανίζειν τὴν παρόντων δύ- B
τοιάσδε ἀρχὰς, ὅσῳ πρᾴως καὶ θεραπευτικῶς ὁ ἀρ-
χέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μείζοσιν τὸ ἐχρῶν-
το τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τὰς αἰτήσεις ἐπιεικεστέρας ἐποιοῦντο.
οἱ μὲν εἰσφορὰς αὖ ἐνιαυσίους φέρειν ὑπισχνοῦντο
βοῇ χρώμενοι, οἱ δὲ αὖ δεσμωτῶν, οὓς ὑφ' ἡρῴδου ἐδέ-
δεντο, πολλοὺς δ' ἦσαν ἐκ πολλῶν χρόνων, ἀπολῦσιν, εἰ-
σὶν δὲ οἱ ἀρᾶς τὴν τέλων, ἃ ὑπὲρ πράσεων ἢ ὠνῆς ἐμι-
σείας ἐπεβάλλετο, πρᾳοτέρας παρὰ ἠτοῦντο.
ὧν πάλιν τὰ μὲν ἡδέως ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἤρξατο ὁμιλεῖν ἀπε- C
δαῶς ὢν πρᾶξαι πάντα, ἐκ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα
εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς γίνεσθαι, τὴν εὔνοιαν αὐτῷ
τῆς πλήθους. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ θεῷ καὶ δωρεὰν
τράπεται μετὰ τῶν φίλων.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς ὁ λαὸς ἐτάραττε πρὸς τὸν ἀρχέλαον.

ΕΝ τούτῳ δέ τινες τῶν Ἰουδαίων συνελθόντες, νεω- D
τέρων ὑπὸ θυμοῦ πρᾳγμάτων ὠδύροντο μαρ-
θίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἳ πρᾳ-
γμα τῆς εἰς τὸ πανθυδὸν τιμῆς φόβῳ τοῦ σκέ-
πτεσθαι ἀπεστέροντο, ἦσαν δὲ οἱ τῶν ὑπὸ καθαιρέσει τῶν χρυ-
σῶν ἀετῶν καταδικασμένων, ὑπὸ μέγα τε τῆς βοῆς
καὶ οἱ μεγάλης χρώμενοι, καί πως ὡς κοίφοις φέρειν
τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπορρίπτουν εἰς τὸν βασιλέα. συνόδου
τε αὐτοῖς γινομένης ἠξίουν τιμωρίαν αὐτῶν ὑπ' ἀρ-
χελάου γίνεσθαι κολάσει τῶν ὑπὸ ἡρῴδου τιμω- E
μένων, καὶ πάντων μὲ καὶ πρῶτον καὶ ἐπιτηδειότατον
ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα παύσαντα, νομιμώτε-
ρόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερᾶσθαι ἄνδρα αἱρεῖσθαι.
τούτοις ἀρχέλαος μὲν ἁπαξ ἀνὰς φέρειν τῷ ὀρ-
γίλῳ αὐτῷ ἐπῴδυε, ἔχων τὸν ὅτι ῥᾴμης ὁδὸν αὐτέ-
σθαι, προκαμόντι αὐτῷ τάχος, ὅτι πρόσκοποι
τῷ δοξάντων καίσαρι. πέμψας δὲ τὸν στρατηγὸν
πείθοι χρῆσθαι, καὶ τῆς ὅτι δικαίους τιμωρίας ἀποστέ-
ντας σκοπεῖν, θάνατόν τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῷ F
συμπίθοι μὴ νόμων γεγονότα καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς
ὅτι μέγα τὸ ὑβρίζειν προῖοιεν, τούστε καμεῖσθαι ἐκ
τοιοῖσδε ἔφη, μᾶλλον δὲ τὸ ὁμονοεῖν ἕως κατα-
στασιάσῃ τοῦ ἀρχικοῦ, ὅπως δύσῃ τῇ καίσαρος ἀφί-
κοιτο ὡς αὐτούς, τότε γὰρ κοπὴ βυλδύειν φρὴν ὧν ἀ-
ξιοῖεν σὺν αὐτοῖς, ἄρτι δὲ αὐξηθῆναι, μὴ καὶ στασιάζειν
φρονοῖεν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπεπτόν καὶ διδάξας τὸν
στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοήσ- G
αντες λίαν τε ἐκ εἶεν, καὶ εἰς κίνδυνον τὸ ἀπολογου-
μένου ἑαυτῶν καθίσταιεν, καὶ τῶν ἄλλων ὅσις γε ὅτι
σωφρονισμοῦ καὶ ἀποξοπῆ τῶν τοιούτων ὀεργᾶσθαι
τολμήσῃ φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, ὡς τὸ πάντα
βουλήσῃ τῇ αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῶν ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε ἡρῴ-
δου σφίσιν τῶν φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτοῦ γνωμῶν τῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἁρμοστὰς τὰς γνώ-
μας, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μελλήσοι ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

exercitu quidem apud Hierichuntem vltro of- A
ferente ambitiosum diadematis honorem se
accipere voluisse, cùm nondum constaret de
legitimi collatoris animo: cæterùm quàm pri-
mùm constabilitus esset in imperio, curæ si-
bi fore vt benevolentia omnium videatur di-
gnissimus: daturúmque operam, vt per om-
nia patre suo sit illis commodior. Illi verò, si-
cut vulgus solet, rati primis diebus aperiri
mentem huiusmodi potestates ineuntium, B
quo mansuetiùs & officiosiùs eos colloquebā-
tur Archelaus, eò maioribus eum ferebant
laudibus, poscebántque sibi ab illo beneficia:
quidam vt leuius annuum tributum penderēt:
alij solutos dimitti quos Herodes non paucos
vinxerat, & in his plerosque diu in carcere
detinuerat: nonnulli vectigalium immunita-
tem, quibus grauabatur forum rerum ve-
nalium, magnis flagitabant vociferationibus.
Horum nihil ille negabat, hoc agens vt con-
ciliaret sibi multitudinis animos, non leue in C
eo momētum rerum suarum situm existimās,
postremò re diuina peracta conuiuium cum a-
micis iniit.

Cap. XI.

Populus seditionem mouit contra Archelaum.

INterea Iudæorum quidam nouarum rerum XII.
cupidi per conuenticula deflebant Matthiā
& socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi
quoniam metu coerciti non ausi fuerant lu- D
ctu honorare aquilæ aureæ violatores recèns
neci traditos, tunc cum clamoribus, & e-
iulatu in defunctum regem iactabant conui-
tia, quasi in mortuorum solatium: congre-
gatíque in vnum, in vindictam eorum ab Ar-
chelao deposcebant ad pœnam quosdam ex
his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia
postulabant sacerdotium abrogari creato ab
illo pontifici, & subrogari hoc honore di- E
gniorem alium. Archelaus autem licèt im-
portunitatem eorum indignè ferret, compes-
cere tamen placidè conabatur, quòd pararet
profectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæ-
saris cognosceret. Itaque misso ad eos magi-
stro militum, per eum hortatus est, vt omisso
vindictæ studio, considerarent legibus pœnas
dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad
hæc postulata eorum non carere iniuria, &
tempus hoc alia consilia poscere, opúsque es- F
se concordia, donec ad ipsos reuerteretur con-
firmatus rex assensu Cæsaris. tum demum di-
spiciendum super his rebus, & statuendum de
communi sententia: interim quiescerent ne
seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata
exponenti reclamatum est strenuè, periculum
intētantibus quicunque conaretur verbis eos
ad saniorem mentem reducere: quòd plus suę
voluntati tribuerent,, quàm autoritati præ-
sidentiū, & indignū ducerēt, si amicorum quos
viuo Herode amisērāt, ne mortuo quidem illo
impetraretur vltio. adeò enim cōcitati erāt vt
id tātū ius & fas putarent, quod ipsis volupta-
tē allaturum videbatur, ne sui quidem periculi

memores,dum inimicos lædere cupiũt.& cùm multi ad eos à rege mitterentur, qui partim ipſius nomine, partim ex ſua perſona verbis ſedarent turbidos, neminẽ audire ſuſtinebãt,ſed ad maiorem ſtrã accendebãtur, auſuri aliquid ſi maior acceſſiſſet numerus.Cúmque feſtum inſtaret quo patriũ Iudæis eſt veſci nõ fermentatis panibus(Paſcha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo ſumma alacritate maiorem ſolito populus mactat victimarum numerum,& infinita turba, nonnullíque etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) ſeditioſi deploratores legis doctorum Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu quem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum inſolentia procederet,mittit tribunum cũ cohorte,qui compeſcerent homines, priuſquã cętera turba huius furoris inficeretur contagio. & ſi quorum emineret in concienda ſeditione ferocia, illos vt ad ſe adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exaſperauerunt, & ferientes ſaxis pleroſque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt ſaucij. quo perpetrato rurſum ſacris operati ſunt. Archelaus portò de rerum ſumma periclitari ſibi viſus eſt, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, ſimúlque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum ſuccurrere, & quotquot ex eis peditum cuaſiſſent, iam in tuto ſe exiſtimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæſa ſunt, reliqui fuga ſe in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in ſua diſcederent. illi metus grauioris mali feſtiuitate relicta abiſetunt, quamuis audaces & ſine diſciplina homines.Tum Archelaus ad mare deſcendit vnà cum matre ſua, ducens ſecum Nicolaum & Ptolemæum, multóſque ex amicis alios, & familia & regno cõmiſſis Philippi fratris ſui fidei. Simul etiam profecta eſt Salome Herodis ſoror, ducens ſecum ſuam progeniem. alij quoque ex cognatis ſequebantur multi, quaſi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in templo facinus incuſaturi. Cùm hoc comitatu eunti occurrit apud Cæſaream Sabinus procurator Cæſaris in Syria, in Iudæam properans ad aſſeruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accerſitus per Ptolemæum. ita ille in præſidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, neque theſauros obſignauit regios, omnia relinquens in poteſtate Archelai, tantiſper donec Cæſar de his aliquid ſtatueret: & hæc pollicitus manſit Cæſareæ. Sed poſtquam alter Romam nauigauit,

XIV.

A ὑπ' αὐτοῦ, προεσιδόζ τε ἀμαθῶς, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ δυσὶν ἐπιβολῆς αὐτῷ γλυκυθύμους τῆς ὅλης χρῆμα ἡδονῆς ἐκ τῶ πεμφθήσεσθαι τοὺς ἐχθίστους δυκοῦντας αὐτοῖς. πολλοὶ γὰρ ὑπὸ ἀρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τῷ δ' οὐχ ὑπ' ἐκείνου. γνόμη δὲ τῆ αὐτῶν δοκεῖν πλείονται ὅπως εἰς τὸ προαύτειον κατασήσονται αὐτοὺς, οὐδὲν ὑγιὲς ἐλογίζοντο εἰπεῖν. αἰάστασίς τε ἰῶ λίαν ὀργῆ χρωμένων. φασὶ γοῦν ἔτι ἦσαν δὲ

B μέγα αὐξήσοντες τὸν ἀριθμὸν πλήθους ἐπισυρρυέντος αὐτοῖς. ἐστάσης δὲ κατὰ τὸν δὲ τὸν καιρὸν ἑορτῆς ἐν ᾗ ἰουδαίοις ἄζυμα προτίθεται πάτριον, (φάσκα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀπαρσεως αὐτῶν γλυκυθύμως, καὶ θύουσιν αὐτῆ προθύμως, πλῆθος τὸ ἱερεῖων ὡς οὐκ ἄλλη κατακόπτειν ἔστιν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι δὲ πλῆθος ἀναρίθμητον ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῆς ἰδουμαίας δὲ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ) καὶ οἱ νεωτερισταὶ τοὺς

C περὶ τὸν ἰούδαν καὶ ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀλυγόθυμοι, συστάντες ἐκ τῶν ἱερῶν τροφῆς ὑποφωῶντο, τοῖς στασιώταις οὐκ ὀκνοῦντας μεταιτεῖν αὐτούς. καὶ δίσας ἀρχέλαος μηκέτ' ἐᾶν βλάπτειν αὐτῷ τὴν δοσιν, πέμπει ἀσπείρων τὸ ὁπλιτῶν χιλίαρχόν τε τῶν ὁμίλων τῶν ἀνιαίτατον προτρέπων τὸν πάντα ὅμιλον τῶ μανιώδους αὐτῶν μὴ πλέω κατασκῶψαι, καὶ εἴ τινες ὀλίγοι πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίστατο

D προθυμία τῶ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ὅτι τοὺς οἱ στασιῶται τῶν ἐξηγητῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαγρίωσαν, βοῆ καὶ ὀλακελυσμῶ χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὅτι τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐξαίφνης καταλαβόντες τοὺς πλείστους αὐτῶν. ὀλίγοι δὲ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τῆς μὲν ταῦτα προέξασιν ὀλὰ χειρῶν αὐθις ἡ θυσία ἦν. ἀρχελάῳ δὲ ἄποθεν ἐδόκει σύζεσθαι τὰ πάντα, μὴ οὐκ αἰακόφωτα τὸν ὅτι τοιοῦσδε ὁμίλου τῆς πλησθῶ. ἐκπέμπει δὲ πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἳ

E τοὺς ἐ αὐθις ἐπιλυσκότας κωλύοιεν τοὺς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθῶν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῆ πόλεῶ δέχοιντο αὐτοὶ λῶφθ ἐ ἀσφαλοῖς ἤδη πιστευκότας. καὶ εἰς μὲν χιλίους αἴδρας ἔκτειναν οἱ ἱππεῖς. τὸ δὲ λοιπὸν ὤχετο ὅτι ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκύρωσε δ' ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ὅτι τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἱ δὲ ἀπήσαν τῶν ἑορτῶν καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ

F μείζονος, καὶ περ θρασεῖς ὄντες δὲ τὸ ἀπαιδεύτον. ἀρχέλαος δ' ὅτι θαλάσσης κατίσει μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τὰδελφῷ τὰ πάντα ἐφᾶς καθίσασθαι τῶ οἴκου καὶ τῆς ἀρχῆς. συνεξῆσι δ' αὐτῷ καὶ σαλώμη πρόσθου ἀδελφὴ τῶν ἡγεμὼ ἀγομένη τῶν αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνιούμενοι τῷ ἀρχελάῳ ὅτι κτήσῃ δ βασιλείας, ἔργῳ δὲ αὐτομοιζόντες, καὶ μάλιστα θεὶ τῶν προαγομένων ἐκ τῶν ἱερῶν ποινομένοι καζοδαί.

ὑπαντιάζει δ' ἐν καισαρεία τὸν ἀρχέλαον σαβῖνος κρίσεως ὅτι τοῦτος τῶν ἐν συρίᾳ προαγμάτων, εἰς ἰουδαίαν ὡρμημένος ὅτι φυλακῆ τῶν πρόσθου χρημάτων, καὶ αὐτὸν τῆς ὅτι τοῖσδ' ὁρμῆς ἔχειν ὁ σεβαστος παρελθών. ὅλως δὲ πτολεμαίου μετάστημα τος ὑπ' ἀρχελάου παρῶ. καὶ οὐάρῳ σαβῖνος χαιρεζόμενος, οὔτε τὰς ἄκρας ὅσας γε ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἅπασα παρέλαβεν, οὔτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημειώσατο, εἶα δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι καίσαρι δόξειεν ἢ αὐτὸν, καὶ ἴσμεν ἐν τῆ καισαρείᾳ, τῷθ' ὑπερχούμενος. ἐπεὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν ὅτι ῥώμης ἀρχέλαος,

οὐάρῳ

ἠαρῳ δ' ἐπ' αὐτοχείας ἐληλύοντο κομιδῇ, σαβῖν- A
ὸν δὴ ἱεροσολύμων χωρήσας, ϖ̃ϑαλαμβάνει τὰ βασί-
λεια. μεταπέμψας ὃ τοὺς ϕρουεάρχους, καὶ ὁπόσοι διοι-
κηταὶ τῆ ϖραγμάτων ἦσαν, λόγους τ' ἀπαιτεῖν ϖρό-
δηλος ἦν, καὶ τὰς ἀρχὰς καθίσατο ἢ αὐτῷ δοκοῖεν μὴν
οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο,
ἀλλ' ἔμπυον σώζοντες τὰ πάντα ἢ ϖροστέτακτο αὐ-
τοῖς, καίσαρι ὃ ϕυλάσσειν ἕκαστα ἐῶσι ϖροσποίουν αὐ-
τοῖς. πλεῖ δὲ καὶ τὸν τὸν καμηλὸν δὴ ῥώμης ὁ ἀντίπας, B
ἐκ δὲ μὲν παῖς, δὴ αὐτοποιῷ τ' ἀρχῆς, ὑποχέσει
σαλώμης ἡμῶν δὴ τῷ ἄρξειν, ὁ πολὺ δικαιό-
τερος ἀρχελάου ϖ̃ϑαλήθειᾳ τὰ ϖρόγματα, ἐξεω-
κὼς καὶ τὰς ϖροτέρας διαθήκας βασιλεὺς ἀποϕαί-
ϑαι, ἃς ἀσϕαλεστέρας εἶ τῷ δὴ γραφεισῶν. ἐπήγετο
δὲ ϖαῦτ τῷ τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελϕὸν τὸν νικολάϊ
ϖτολεμαῖον, ϕίλων τε ἐκ δὴ τιμιώτατον γεγυμνά-
σιον καὶ αὐτῷ ϖροσκείμενον. μάλιστα δ' αὐτὸν ἐπή-
ρθη ἐπ' ἀντιποίᾳ τῆς βασιλείας ϕρονεῖν εἰρηνᾶ- C
ῥήτωρ ἀνὴρ, καὶ δόξῃ δεινότητ- τῆς ϖρὸς αὐτὸν
τῷ βασιλείαν ϖεπιστευμένῳ. διὸ δὴ καὶ τῆ κελεύ-
όντων ἥκειν ἀρχελάῳ ϖροσβυτέρῳ, ὄντι κατὰ τὰς δὴ-
διαθήκας ὑπὸ τῷ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ,
οὐκ ἐῶ ἐχετο. ἐπεὶ δ' εἰς τὸν ῥώμην ἀφίκετο, καὶ
πάντων τῆ συγκλήτου ὑπόστασις ἐῶ ϖρὸς αὐτὸν, οὐκ
ἀνοίᾳ τῆ ἐκείνου, μίσῃ δὲ τῆ ϖρὸς ἀρχέλαον, μά-
λιστα μὲν ὑπ' ἐθυμοῦντες ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ ῥω- D
μαίων ϲρατηγῷ τεταχθαι. εἰ δ' ἄρα τις αὐτοπαίη λυ-
σιτελέστερον ἀρχελάου τὸν ἀντίπαν λογιζόμενοι,
συνίϲτασαν αὐτὸν τῷ βασιλείαν. καὶ σαβῖν-
ὸς κατηγορεῖ ϖρὸς καίσαρι τῶ ἀρχελάου δια-
γραμμάτων. καίσαρ δὲ ἀρχελάου τε εἰς πέμψαν-
τ- εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα
ϖροστίθει τὰ αὐτῷ, καὶ τῷ διαθήκῃ τῶ πατρὸς
καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆ ἠρῴδου χρημάτων αὐτῷ ση-
μαντῆρι νομίζοντα ϖτολεμαῖον, ϖαραδόχει τὸ μέλ- E
λον. ὁ δὲ, ταῦτά γε αἰσχρὰ τὰ γράμματα, καὶ τὰς
ϖ̃ ἀρου καὶ σαβίνε ὑπιόλας ὁπόσα τε χρήματα ἐῶ καὶ
τὸ ἐπ' ἔτ- ἐϕοίτα, καὶ ὡς ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσῃ τ'
βασιλείας ἐπιπόμφει γράμματα, σιωπῇ δὴ πα-
ϱαχωρῆ γνωμῇ τοὺς ϕίλους. σιωῖς οἷς καὶ γαΐῳ τὸν ἀ-
γρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτῷ θυγατρὸς υἱὸν,
ποιητὸν δὲ αὐτῷ μεγονότα. ϖρῶτον τε καθεδούμενον
παρέλαβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλευομένοις ϖερὶ F
τῆ ἐπεγκόντων. καὶ ϖρῶτ- ὁ σαλώμης ὑὸς ἀντίπα-
τ-, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐναν-
τιώτατος, ἔλεγεν ἀρχελάῳ παθεῖν τὸν ϖερὶ τῆς ἀρ-
χῆς εἰ λόγον, ἔργῳ τιμὼ δυνάμων αὐτῆς ϖρότερον
ὃ καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληϕότι δὴ τοῖς ὑπολω-
λόσι καὶ τὴν ἑορτιμὼ. ὧν μὴ ἀδικούντων ἄλλως, ἔχειν
τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χεῖρας δυναμένους ἀπα-
κειμένῳ εἶ), καὶ μὴ ὑπ' αὐθρὸς ϖροσϕάτως; εἰ μὲν
βασιλέως ἀδικουῶτος τὸ καίσαρ- δ' ἀγνοίαν ϖε- G
ρὶ αὐτῷ ἐπερχόμενον. εἰ δ' ἰδιώτου, πολὺ χεῖρον.
ὡς δὲ τὸ μηδεμίας βασιλείας ἀντιποιουμένῳ, κα-
λῶς αὖ τι συγκεχωρεῖσθαι, δὲ τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθάπερ δὲ αὐτῷ ἡγε-
μόνων τινῶν ἐν τῷ ϲρατιωτικῷ μεταναστάσης δικαλῶν, καὶ ϖροκάθισιν δὴ θρόνου βασιλείου, καὶ δικῶν
διαλύσης ὡς ὑπὸ βασιλίσας ἡγουμένας, καταδύσης τε αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ πάν-
των διάϑεσιν, ὧν οὐδὲν μειζόνως δικαιοῦσαν καθιεμένου ὑπὸ τῷ καίσαρ- εἰς τὸν ἀρχεῖ-

A alter versus Antiochiam profectus est; ipse Hierosolyma petiit, & occupauit regiam. acciti deinde præfectis artium, & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per
B Salomen, quasi Archelao præferendus, eo quòd prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quàm illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vir eloquens, & diu versatus in regiis negotiis. quapropter suadentibus quibusdam vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui
C postquam Romã peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quàm Archelaũ, studebãt illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus ac-
D cusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentum patris; simúlque rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipsò anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Variique ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum reditum, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in consilium aduocat, & in his Caium Agrippæ &
E Iuliæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, primum ei locum in consistorio tribuens: móxque potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus oxoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibriũ nunc de regno agere, cuius potestatem iamdudum inuasisset non expectato assensu Cæsaris,
F dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragiũ; siue priuato, quod peius esset etiam. quare immeritò nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quãtum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obiiciebat ei mutatos
G authoritate propria quosdam duces militiæ: quódque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset, annuissetq; postulatis populi, denique nihil non fecisset quod per Cæsarem confirmatus posset facere:

ab illo quoque dimissos aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multáque afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recèns euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lacrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cùm tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, vt annuto eius regnum accipiat, cùm iam antè non aliter se gessisset, quàm si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idq; die festo, quando tam hospites quàm indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem prætexeret, quo faciliùs tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidē vnquam patrem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: imò in potioribus tabulis eius aduersariū successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Imò etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contrà afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non priùs à tumultuando destiterent, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd non solùm malitiam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo, qui tumultuātes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrū, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se prorsus trahere. Cætera quoq; de quibus Archelao

A ἀντίθει δὲ αὐτῷ καὶ τῷ ἐκ τῆς ἱπποδρομίου δεσμωτῷ τὸν ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ δὲ πρὸς δύναμιν δυνάμενα δὴ τὸ φύσιν ἔχειν γίνεσθαι ὑπό τε νεωτέρου καὶ φιλοτιμίας τοῦ ἀρχὴν προλαμβάνοντος τὴν ἐξουσίαν. πένθους τε τοῦ δικὴ πρὸ παρῆ ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνου τελευτῇ γεγονότας. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τὸν πλῆθος ἀρχὴν τοῦ ταράζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα διεργάσαντο τὸν αὐτὸν τοῦ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκότο τοιοῦσδε ἀμείβεσθαι τὸν υἱέα, ὥσπερ δὴ σκηνῆς δακρύειν μὲν προσποιούμενον τὰς ἡμέρας, ὑπολαβόντα δὲ ἡδονῆς τῇ δικὴ τῆς ἀρχῆς ὅσας νύκτας, φανεῖσθαι τὸ καὶ ἐπὶ τὸν καίσαρα τοιόνδε ὄντα ἀρχέλαον συγχωρεῖν τὴν βασιλείαν ὁπῷ γένοιτο καὶ ἐπὶ τὸν πατέρα. χορεύειν γὰρ καὶ ᾄδειν ὥσπερ ἐληρῶν πεισόντο, ἀλλ' οὐκ ἀνδρὸς οὕτως ἐθὴ συγγενοῦς πολιτεῦσθαι δ' διεργατεῖν ἐξημμένου, δ νότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο. νῦν ἥκειν δικὴ καίσαρα καταυδίσῃ τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ προπεποιημένων ὁπόσα γένοιτο ἂν ὑπ' αὐτὸ καὶ βεβαίως ἤδη τοῦ αὐτοκράτορος παρεχηκότος. πρᾶγμα μάλιστα δὲ τὸν σφαγὴν τῷ ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἐδείνοντο λέγω καὶ τὸν δυσσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τε ἐπισκήψας, καὶ ἱερείων ἐν τεύχῳ σφαχθεῖεν οἱ μὲν ξένοι, οἱ δὲ, ἐγχώριοι. πλησθεὶν δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, οὐχ ἁλλοφύλου, ἀλλὰ καὶ μετὰ νομίμων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένου τῆς πρόξεως, ὅπως δυνηθεῖη πληρῶσαι τὴν φύσῃ τυραννίδος τὸν πᾶσιν αἰθεφόπος μεμισημένῳ ἀδικίᾳ. δὲ ὧν μηδὲ ὅναρ ποτὲ ὀρᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτῷ τὸν πρὸς πατρός. βλέπεσθαι γὰρ αὐτὸ τὸν τρόπον, καὶ τὸν ἐλθεῖν αὐτῷ ἐπὶ τὴν διαθηκῶν τὴν ἰσχυροτέρων αὐτίπατρον καθίστασθαι. κληδόνα γὰρ τοῦ πατρὸς δικὴ τὸν βασιλείαν οὐχὶ ἥκειν ὄντος πρὸς τὸ σώματι καὶ τὸν ψυχῇ, ἀλλὰ ἀκρασίᾳ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένου, ἀλκὴ δὲ σώματος τῆς προσώποις ἐφισκήπτος. εἰ δὲ καὶ προτίεσθαι εἰς αὐτὸν βλέπους τῆς παῖδα διαπειρᾶσθαι πατρὸς, ὅπου περᾴνεσθαι ποτὲ ἂν ὑμῖς βασιλεύς, τὸν μὲν κύριον ἀφαιρεῖν τὸν βασιλείαν καίσαρα ἀφῃρημένον τοῦ δουῶναι τὸν ἐξουσίαν, τοῖς δὲ πολίτας ἰδιώτην ὄντα ἀκμὴν σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ ὅποτε τεθαμμένον. καὶ αὐτίπατρος μὲν τοιάδε εἰπών, καὶ μάρτυρον παρασκάσας τὰ εἰρημένα κατωμόσατο πολλοῖς τῷ συγγενῶν, παύεται τοῦ λέγειν. αἰτίαται δὲ νικόλαος ὑπὲρ ἀρχελάου. * τοῖς γὰρ δικὴ τοιοῦσδε ἄρχοντας, οὐ μόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζουσιν ἐξ πονηρούς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τὸν ἄμυναν αὐτῷ διγνωμονεῖν προαιρουμένων. ὡς δὲ πλέον ἄδρων λόγῳ μὲν κατ' ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς καίσαρα φανερὸν ἐξ. τοῖς γὰρ ὑβρισμένοις κωλύτας ἐπιχωρουμένους, καὶ ὑπ' ἀρχελάου πεπομφότας κτεῖναι δικαιουμένους, οὔτε τοῦ θεοῦ, οὔτε τ νόμου δ ἑορτῆς ἐν φροντίδι χωρούμενος, ἐν αἰτίαν ἂν μὴ χύτεσθαι ἐπιλαμβάνεσθαι καθιστάμενον, δικὴ θεραπείᾳ ἔχθρας δ αὐτὸ πρὸς ἀρχέλαον, ἢ φύσῃ τ ἀρετῇ διηγεῖτο. οἱ παρελθόντες καὶ μὴ πρὸς ἐλαυνομένους ἀρχοντας ἀδίκων ἔργων, οἱ δὲ εἰσιν οἱ βιαζόμενοι καὶ μὴ θέλοντας τοῖς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. αἰτιῶμ' ἢ καὶ τὰ λοιπὰ

πᾶσι

πᾶσι τοῖς ἐν βελῇ τῆ κατηγόρων. οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ὧν A laum accusauerant; in eos ipsos accusatores
μετὰ γνώμης τῆς αὐτῶν γεγλυμμένον αἰτίᾳ τῆ ἀδι-
κεῖν ὑπάγεσθαι. οὐ τῇ φύσῃ τοιούτους αὐτὰ γεγονότα
πονηρὰ εἶ), ἀλλὰ τῇ βλάψειν αὖ δοκεῖν ἀρχέλαον.
τοσοῦδε αὐτοῖς ἔνι βουλῶ τῶ ὑβρισθῆτ@ εἰς αὖ-
θρα συγγνώμη, καὶ παῖδός μὲν διεργάτιν, σωφθεὶ δὲ
αὐτοῖς καὶ ἀφ' παντὸς οἰκείως πεπολιτευμένον. πάς γε
μὲν διαθήκας τὰς τε σωφρονοῦντ@ γεγράφθαι ὑ
βασιλέως, καὶ κυρωτέρας τῶν γεγραμμένων ὑσ- B
τέρων, διὰ τὸ καίσαρα διαφέρειν τῶν ὅλων καταλεῖ-
φθαι ὑφὸς τὸν κρίσιν τῶν ἐν αὐταῖς γεγραμμένων.
μιμήσεσθαί τε οὐδαμῶς καίσαρα τὸν ὕβριν αὐτῶν,
οἳ τῆς προόδου ταυτοίως ἁπαλαύσαντες, παρ' ὃν ἔζη
καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάντα δεῖν ὕβρει γνώμης ἐποί-
ουντο αὐτῶ, οὐδ' αὐτῶν ὑφὲ τὸν συγγνώμη τοιούτων
γεγονότων. οὕτως καίσαρά τε αὐδρὸς ὑπ' αὐτῶ πε-
ποιημένου τὰ πάντα καὶ φίλου καὶ συμμάχου κατα-
λύσῃ τὰς διαθήκας, δεῖ πίστει τῇ αὐτῶ γεγραμμέ- C
νας. οὐδὲ μιμήσεσθαι καίσαρα τὸν ἐκείνων, τὸν καί-
σαρ@ ἀρίστῳ καὶ πίστιν, ὑφὸς ἅπασαν τὸν οἰκου-
μένην αἰνεσίασον γνωμένων, καὶ μανίαν καὶ λογισ-
μοῦ ἔκστασιν καταγείνειν αὐδρὸς βασιλέως, ᾧ ἐν μὲν
ἀγαθῷ τῶν διδασκάλων καταλελοιπότος, πίστει δὲ τῇ
αὐτῶ ὑφηφυλάκτος. οὕτε ἁμαρτάνειν ἡγεμόνων πο-
τὲ ὑφὲ κρίσιν ἦ διδάσκου, σωφρονοῦντ@ κεχρημένου
δεῖ τῇ καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα ποιεῖσθαι. ᾗ νικό- D
λαος μὲν τοιαῦτα διελθὼν, κατεπαύσ ἦ λόγον. καῖσαρ
δὲ ἀρχέλαον ὑφαστησόντα αὐτῶ ὑφὸς τὰ γόνατα,
φιλοφρόνως τε εἶπεν, φάμενος ἀξιώτατον εἶ) τῆς βα-
σιλείας. πολλῶ τε ἀπέφηνε ζοπὴν γνώμης τῆς αὐτῶ
οὐκ ἄλλα ὑφίξειν, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε διαθῆκαι ὑπη-
ρόθουν, ᾗ ἀρχελάῳ συνέφερεν. οὐ μὴν τοιγε ἐκεκύ-
ρωτο οὐδὲν, ὡς αὐτίκα ὑφαδείγματι χρώμενον ἐπ'
ἐλπίδας ἀρχέλαον εἶ). ᾗ διαλύσαντος τῶν αὐδρῶν γνω-
μένης ἐκποπεῖτο καθ' αὑτὸ εἴτε ἀρχελάῳ ἦ βασιλείαν E
εἴη κυρώσων, εἴτε κοινῶ αὐτῶν ποιεῖσθαι παντὶ τῶν
ἡγεμόνων γνώμῃ, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς ἐπικουρίας
δεομένων.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις Ἰουδαίων ὑφὸς σαβῖνον, & ὡς οὐάρος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασεν.

ΠΡότερον ἦ ἡ κύρωσιν ποιᾶ τούτων γνώσθαι μὲν
θάνατος τε ἡ ἀρχελάου μητρὸς, νόσῳ τελευτῇ, καὶ
ὑφὸ ὑαρῶ τῶ συρίας στρατηγοῦ παρῆν γράμματα τ
Ἰουδαίων δυστυχῆ διαφέροντα. ἦ γὰρ ἀρχελάου μετὰ F
τὸν ἔκπλουν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθν@, ᾗ οὐαρ@ αὐ-
τὸς, ἐπεὶ παρῆν, τοὺς αἰτίους τῆς κινήσεως τιμωρίᾳ
ὑφεβαλὼν, ᾗ ἦ πλείστου τῆς στάσεως δήμου ποιη-
σάμενος πολλῆς γνωμένης, ἐπ' αὐτοχειρίᾳ τὴν αἰτίαν
ἐποιεῖτο, τάλαντα τ' στρατιᾶς ἐν ἱεροσολύμοις λει-
πόμεν@, τῶν Ἰουδαίων νεοτεροποιίαν δηλουμένων
τοὺς. οὐ μὴν ἐπεφαίνετό γε οὐδὲν δεῖ παύλῃ τοῦ μὴ ἦ G
στασιάσοντ@ αὐτῶ. ὅτε γὰρ οὐαρ@ ἀπῆν, καὶ σα-
βῖν@ δήτ ερπ@ τοῦ καίσαρ@ ὑπομένας αὐτὸς
δι' μεγάλως τοὺς Ἰουδαίους κατεπόνει, σκεπτείᾳ
τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστεύων ὡς καὶ ὠφείσατο αὐτῶν, καὶ τῷ πλήθει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας ὁρμη-
φόρους, ἐχρῆτο αὐτοῖς ἐπίσχον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ἐκπαγέντων δεῖ διαστάσ. τάς τε γὰρ ἄκρας ἐφάζε-
το ὑφαλωμενέων, καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἰρδίᾳ ὑφορμῶς βίᾳ διὰ κερδῆ καὶ

laum accusauerant; in eos ipsos accusatores
referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum
sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quàm
ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Ar-
chelao noceant. Tantam illis inesse cupidi-
nem lædēdi cognatum hominem, cùm de pa-
tre benemeritum, tum ipsos omnibus semper
prosecutum officiis. Testamentum certè à re-
ge mentis compote esse scriptum, & poste-
riores semper potiores esse tabulas, has verò tan-
to magis, quòd Cæsari rerū domino autorita-
tem, confirmandi relinquant. Nec Cæsarem
iniquitatem istorum imitaturum, qui cùm
maximis ab Herode viuo affecti sint beneficiis:
nunc extremam eius voluntatem violare co-
nentur: quin potius viri amici ac socij, & om-
nia fidei suæ permittentis: testamentum ratum
habiturum. multum enim interesse debere in-
ter horum malitiam, & Cæsaris virtutem at-
que fidem toti orbi cognitam. quapropter non
iudicaturum parum sanæ mentis decretum e-
ius, qui probo filio successionem reliquerit;
& insuper ad ipsius fidem confugerit: quando-
quidem verisimile non sit in deligendo succes-
sore erasse; qui tam prudenter sententiæ Cæ-
saris subiecisset omnia. In hunc modum Ni-
colaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæ-
sar Archelaum ad genua sibi accidentem ere-
xit humanissimè, dignum esse regno pronun-
cians: præ se ferens nihil se facturum, nisi
testamento præscriptum & Archelao ipsi
commodum: vidénsque hac promissione con-
firmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius
super ea re statuit. Et dimisso concilio so- XIV.
lus secum dispiciebat, vnine regnum ratum
faceret, an commune fineret Herodis gene-
ri, præsertim cùm omnes eius ope indigeant.

Cap. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit.

SEd priusquam quicquam certi de hac re
determinatum sit, Marthace Archelai ma-
ter morbo vitam finiit, & à Varo Syriæ præ-
side venerunt literæ defectionem Iudæorum
significantes. Nam discessum inde Archelai
sequuti sunt magni in ea gente tumultus, ad
quos compescendos cùm Varus venisset, auto-
ribus eius motus affectis supplicio, & maxi-
ma ex parte seditione compressa, reuertens
Antiochiam, legionem vnam reliquit Hiero-
solymis, vt Iudæis nouandatum rerum facul-
tatem præriperet. nec tamen quicquam hac
ratione profecit. Quamprimùm enim Varus
abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistēs
vexabat Iudæos, fretus relictis illic copiis, &
parem se iam putans populo. nam armatis
multis satellitibus, contra Iudæos his vtebatur
molestans eos, & ad defectionē irritans: vt qui
& arces occupare conaretur, & violētas pecu-
niæ regiæ scrutationes faceret, priuati lucri &

prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, sicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia nõ solùm religionis gratia, verumetiam indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex Iudæa grauiùs offensa, sed è Galilæa quoque ac Idumæa, tum à Hierichunte, & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expeterè. partitique trifariam hoc modo castra faciunt. pars vna Circum occupat. reliquarum duarum altera templum à Septẽtrionali & Orientali regione circumsidet. ab Occidentali altera quà sita erat domus regia Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum: quibus decretum esset aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans vt properet, relictámque legionem præsenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipse conscensa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat vt in Iudæos eruptionem facerent: & cùm ne amicis quidem se auderet committere, postulabat vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obiicerent. qui postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit accerrimus. & quamuis strenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licèt multis cadentibus, sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus, quæ erant in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantùm adiutores suorum, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contrà missilibus ad se pertingere, cóque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subiiciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quòd esset pice ac cera ob inaurationem perunctа, facilè correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improuiso perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati sunt, pars à circumstantibus telis confixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet gladiis confecti sunt. quòd si aliqui refugientes quà ascenderant in tutum se recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita vt ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani quà se incendium remisit alij ab aliis protrusi, penetrauerunt ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto

πλειονεξιῶν ὅπη θυμίας. ὅπῃ σίσοις δὲ τῆς πεντηκοστῆς, ἑορτὴ ἦν ἡμῖν ὄτι πάτριος τὸ τοῦτο κεκλημένη, οὔτε κατ' θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τ παρουσίαν τ σαβίνου ὕβρεως, μυελάδες συνηθροίσθησαν αὐθρώπων καὶ πάνυ πολλαί, γαλιλαίων τε καὶ ἰδουμαίων, ἰεριχουντίων τ ἡ πληθὺς κ ὁπόσοι περαίωντες ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῶν τε ἰουδαίων πλῆθος ἱκὸν, ὃ σφᾶς πάντας συνῆλθε, κ πολὺ σφοδρότεροι τῆ ἄλλων ὅπλισις τὸ σαβίνου ἁρμόσασα. ἐξία μάρτυσι γενόμενοι ὅτι τοιαῦτα στρατοπεδεύονται, χωρίων. οἱ μὲν τ ἱππόδρομον καταλαβόντες, καὶ τῆ δὲ λοιπῶν δύο μοιρῶν οἱ μὲν τῆ βορείῳ τὸ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν τεταγμένοι, οἱ δ' τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον, μοῖρα δ' αὐτῶν ἡ ἑξῆς, τὰ πρὸς δυσμὰς ἥλιον κεῖται κ τὸ βασιλέων ἱκὸν. ἐπεφάσκετο δ τὰ πάντα αὐτοῖς ὅπῃ πολιορκίᾳ τῆ ῥωμαίων ἀπαντᾶσθαι αὐτοῖς ἀποκεκλεισμένοις. καὶ σαβῖνος, ἰδόμενος τότε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα αὐθρῶν, ὡς ὀλίγῳ τ θανεῖν ποιουμένων ὑπὸ τῆ πλάθος μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς αὐτὸ κεῖνται αὐτὸ νικᾶν, ὥβαλε γράμματα τ ὡς τ τάχιστα ἔπεμπε χράμματα, καὶ τὸ συνήθως οὐκ αἰνῆ καλῶν ὡς τῆ ὀξέως βοηθεῖν ὡς κινδυνεύοντος μᾶλλον τὸ ἐγκαταλαβεῖν στράτευμα ῥωμαϊκόν, ὅπῃ τὸ μὴ εἰς μάκρον ἐλπίζειν κατακοπήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς δὲ τ φρουρίου τὸν ὑψηλότατον τῆ πύργων καταλαβόμενος φασαήλου, ὅπῃ τιμῇ τὸ ἡρῴδου ἀδελφοῦ φασαήλου ὠκοδομημένον τε κ οὕτως εἰρημένον, πολλῆς ὑπὸ παρθαίων αὐτῷ γενομένης, κατέσφε τοῖς ῥωμαίοις ἐπεξιέναι τῆς ἰουδαίους. αὐτὸς μὲν οὐδὲ εἰς τοὺς φίλους τολμῶν κατιέναι, τοὺς δ' ἄλλους παρεπροθυμήσατο αὐτῷ τῆς πλεονεξίας ἕνεκεν. τολμησάντων δ' εἰς τὴν ἔξοδον τῆ ῥωμαίων μάχη σκληρὰ καρτερά, καὶ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἤρχον σκεδασίων, οὐ μὴν τὰ φρονήματά γε τοῖς ἰουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τῆ δεινοῦ πολλῶν αὐτοῖς πεπτωκότων. ἐφιππεύσαντες δ' αἰφνης ὅπῃ τὰς στοὰς, αἳ περ ἦσαν τῆ ἱεροῦ τὴν ἔξοδον ἐφεῖλον ἐφεῖχον, καὶ πολλῆς μάχης γενομένης, λίθους τὲ ἀφεῖσαν, τοὺς μὲν ἐκ χειρὸς ὑπάγοντες. οἱ δὲ σφενδόναι, ἀθλητὰς ἔρωτας τοιαύτης μάχης ὄντες. καὶ οἱ τοξόται πάντες ἐβλαπτον τοὺς ῥωμαίους, ὅτε τὴν δεξιοὶ ἦ), καὶ ὅπῃ χειρεῖσθαι μὲν ἄπορον ὅτε τὸ ἀνίφικτον τοῖς εἰσακοντίζειν ἐθέλουσιν ἦ), ῥᾴους δὲ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχοντες. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἡ μάχη συνέστη τοιάδε οὖσα. ἔπειτα ῥωμαῖοι δεινὰς φέροντες τοῖς ἰουδαίοις πῦρ ἐνίασιν τὰς στοὰς, λαθόντες ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν προσεπιθέμενον, καὶ μὴ τῆ ἐναίρειν φλόγα δυναμένων, ἅπτετο τῆ ὀρόφου ἡ τάχος. ἡ δὲ ξύλωσις παρῆγεν πάσης τε καὶ κηροῦ πλέον ἔτι δὲ κηρὸν χρυσὸν ἐπαλλήλιμμένον δ' ἄθεως ἄκεν. ἔργα τε μεγάλα σκεύη καὶ ἀξιολογώτατα ἠφανίζετο. κ τοὺς ὑπὸ τῆ στοᾶς ὄλεθρος ἔβη ἀπροσδόκητος κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰρ τῆ ὀρόφου καταῤῥαγέντος συγκατεφέροντο αὐτῷ. τοὺς δὲ προεπαθὼν ἐβαλλον οἱ πολεμίοι. πολλοὶ δ' ἀπορία τε σωτηρίας, καὶ σκληρὸν κακοῦ τὸ προσπεσόντος, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ ἐσίεσαν ἑαυτούς. οἱ δὲ κ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι ἐχείρουν ἑαυτούς. ὁπόσοι δὲ εἰς τὸ κατώπιν χωρήσαντες ὀλίγῃ ἀπεβέβηκεσαν ἐσώζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτεινον γυμνούς τε ὄντας καὶ τὰ φρονήματα κεκλεψμένους, οὐδὲν δ' ὑποψίας ὅτε τὸ αὖθις βοηθεῖν δυναμένης. ἐσώθη δὲ τῆ αἰεὶ θόντων ὅπῃ τὸ τέρος οὐδ' ὁτιοῦν. κ ῥωμαῖοι ὅτε ἦ πυρὸς ἢ παρείκοι ἀφθόντες, ἐκράτησαν ἦ θησαυροῦ, καθ' ὃν ἱερὰ ἦν χρήματα, κ διεκλάπη μὲν πολλὰ

πολλὰ ὑπὸ τ̃ στρατιωτ̃ῶν, σαβῖνος δ̓ ἀφειστήκει εἰς τὸ φανερὸν τριακόσια τάλαντα. ἰουδαίους δ̓, ἐλύπει μὲν τὸ πάθος τ̃ῶν φίλων οὐ σὺν τ̃ῇ ἔπεσθαι τ̃ῇ μάχῃ, ἐλύπ ̣ δ̓ κ̀ τ̃ὸ ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ἐ μὲν, ἀλλ̓ ἔπαρ αὐτοῖς ἐτύγχανεν συνεστραμμένων κ̀ μαχιμώτατον, λύτρῳ ἐμφερὲς ἔχοντες τὸ βασίλ ̣ον, ἢ πεῖλ ̣ν πῦρ τὸ ἐνεῖσθ ̣ν αὐτ̃ῷ, Ϲ πάντας κτείν ̣, κελεύοντες ἢ τάχος ἀπιέναι, κ̀ πρὸς θορυβ ̣ους ὑπαχθέντας ἀδ ̣μεῖν κ̀ σαβίνῳ σὺν αὐτοῖς. κ̀ τ̃ βασιλικ̃ῶν τὸ πλεῖστον ἠυτομολήκεσαν σὺν αὐτοῖς. ῥᾴφος δ̓ κ̀ γρᾶτος χ̣ιλίους τ̃ μαχιμωτάτους ἢ ἡρῴδ ̣ στρατιώτας ἔχοντες ἄνδρας τοῖς σώμασι θρασυτέρους, ῥωμαίοις προσεπέθεσαν. καί τ κ̀ ἱππικὸν μὲν ὑπὸ τ̃ῷ ῥούφῳ τεταγμένον, ὃ κ̀ αὐτὸ προσθήκη τ̃ῶν ῥωμαίων ἐγένετ ̣ ἰουδαίοις. δ̓ οὐκ ἠμέλητο ἡ πολιορκία, ἀλλὰ κ̀ τὰ τείχη μετήλλαττον, κ̀ τοῖς μεταβαλλομένοις ἐπέκειντο μὴ ἐμποδίσαις ἔξ τὸ ἀποληφθὲν χρόνου παρ̃οῦσαν αὐτοις ἐλευθερίαν τ̃ῶν πάντ ̣ων. σαβῖνῳ μὲν οὖν δίκην μὲν ἀπιέναι μ̀ τ̃ στρατιωτ̃ῶν, πιστεύειν δ̓ οὐκ οἷός τε ἦν ἃ τὰ προσταχθέντα. κ̀ τὸ λίαν μὲν δύσνωμον τ̃ῶν πολεμίων ἐπ̓ ἀποστροπ̃ῇ τ̃ῶν κατασκοπουμένου εἶχεν. ἅμα δ̓ κ̀ τὸν οὖαρον ἔξειν προθύμων ὑπὲρ αὐτ̃οῦ ἐν τ̃ῇ πολιορκίᾳ. ἐ τούτῳ δ̓ κ̀ ἑτέρα μέρ ̣α θορύβων ἐχώρησα τ̃ῶν ἰουδαίων κατελάμβανε, πολλῶν πολλαχόσε κατ̓ οἰκείων ἐλπίδας καρδῶν κ̀ ἰουδαίων ἑ θέας ὅτι τὸ πολεμεῖν ὡρισμένων. δισχίλιοι μὲν τ̃ῶν ὑφ̓ ἡρῴδ ̣ ποτὲ στρατευσαμένων κ̀ ἤδη καταλελυκότες ἐν αὐτ̃ῇ ἰδίᾳ συστάντες προσεπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, αἰτησαμένους αὐτοὺς ἀχαΐβα τὸν ἡρῴδου ἀνεψιὸν, κ̀ τ̃ῷ μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνασωσμένου δ̓ ἐμπειρίᾳ ἢ εἰς τὰ πολεμικὰ τ̃ῶν ἀνδρῶν, ταῖς δ̓ δυσχωρείαις σώζοντος ὁπόσα δ̓ωνατά. ἰούδας δὲ ὁ ἐζεκίου τ̃οῦ ἀρχλησοῦ υἱὸς ὅτι μέγα δ̓υνηθέντος, ὑφ̓ ἡρῴδου δὲ μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. ἔθει οὖν ὁ ἰούδας θεὶ σπουδὴν ἡ γαλιλαίας συνεστάμενος πλῆθος ἀνδρῶν ὅπου ἐνομένων ὅλεθρον τ̃ῇ βασιλε͂ πορεύ͂, κ̀ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ἁρπάζει τοὺς θεὶ αὐτὸν καθ̓ ἕνα, κ̀ ὑποφέρ ̣ χρήματα ὁπόσα καταλήφθη αὐτόθι, φοβερὸς ἦ ἅπασιν ἦν ἄγων κ̀ φέρων τοὺς προστυγχάνοντας, ὑπερθυμίᾳ μ̓ζόνων πραγμάτων, κ̀ ζηλώσ ̣ βασιλείου πομπ̃ῆς, οὐκ ἀρετ̃ῆς ἐμπειρίᾳ, ἢ ὑβρίζειν θέλουσά, κτήσασθαι προσδοκ̃ῶν τὸ ἐντεῦθεν γέρας. ἰὼ δ̓ κ̀ σίμων δοῦλος μὲν ἡρῴδου τ̃οῦ βασιλέως, ἄλλως δ̓ ἀνὴρ εὐφυὴς, κ̀ μεγέθει κ̀ ῥώμῃ σώματος ὑπὲρ μέγα προέχων τε κ̀ πεπιστευμένος. ἔθει ἀρθεὶς τ̃ῇ ἀκρασίᾳ τ̃ῶν πραγμάτων, δ̓ᾳδήματί τε ἐτόλμησε προσιέσθαι, κ̀ τινος πλήθους συστάντος κ̀ αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς μανίᾳ τ̃ῇ ἐκείνων, κ̀ θ̀ ἄξιος ἐλπίσας παῤ ὀντινοῦν, τὸ ἐν ἱερουσαλὴμ βασίλειον πυρσοῖσιν δ̓ ἁρπαγ̃ῆς ἄγων τὰ ὑγκαταλελειμμένα, πολλαί τε κ̀ ἄλλαι τ̃ῶν βασιλικ̃ῶν οἰκήσεων, πολλαχοῦ δ̓ χώρας πῦρ ἐνεὶς ἀφαιρεῖν τοῖς ἐνεστηκόσι λείαν ἀναγκαῖον τὰ ὑγκαταλελειμμένα θησέπων. ἐπέσπευδε δ̓ αὖ τι μεῖζον ἀπ̓ αὐτ̃ῶ μὴ ταχείας θεραπ̃ῆς γνομένης. ὁ δὲ γρᾶτος τ̃ῶν βασιλικ̃ῶν στρατιωτ̃ῶν ῥωμαίοις προστεθειμένος μὲν ἦς ἐχε δυνάμεως ὑπανιστάζει τὸν σίμωνα, κ̀ μάχης αὐτοῖς μεγάλης θεὶ πολὺ γνομένης, τό τε πολὺ τ̃ῶν περαίων ἀσυντάκτως ὄντες, κ̀ τόλμῃ μᾶλλον ἢ θεσπέσῃ μαχόμενοι διεφθάρησαν. κ̀ αὐτὸ ἅμων

A militum disperiit, ad Sabinum autem propalàm quadringenta talenta ex ea præda relata sunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti sunt, desideratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & insuper spoliato sacrario, facto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt regiam, incensuros se eam & omnes intus occisuros minitantes, nisi quamprimum discederent: quòd si mox abirent, impunitatem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars stabat. Rufus quoque & & Gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt: simúlque equitatus Rufo duci parebat, non mediocris sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iudæi nihilo segniùs instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & aduersarios hortantes vt abirent, néve diutius vindicantibus se in libertatem à maioribus acceptam obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxisset milites, sed fidem promissis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per XV. Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemque aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in vnum collecti bello impetebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nusquam æquo loco eos sustinere ausus vt veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim vrbem Galilææ collecta circa se hominum desperatorum manu incursabat regis ditionem: & potitus eius armamentario, armatísque inde suis ad vnum omnibus, pecúniam quoque regiam in illis locis occupauit: iámque formidādus accolis spoliabat in quoscunque incideret, aspirans ad regnum, affectánsque hoc fastigium non bonis artibus quarum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita vbique turbatur, etiam Simon Herodis regis seruus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatúsque numerosis copiis, & rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ quouis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichuntina regia: passimque crematis aliis regis palatiis, & præda concessa suæ factionis hominibus, maiora etiam ausurus videbatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gratus regiorum militum dux, tũ Romanorũ partes fouens, suas copias contra Simonem duxit: vbi post acerrimũ conflictum tũ famnani homines incompositi, & ferociter magis quàm peritè pugnãtes deleti sunt. ipsum Simonẽ per

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini appositá palatium regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum vt ipsis videbatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque duceret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributam obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: durauitque diu potestas huius, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exequitur: maximè in Romanos cædibus sæuiens, & milites regios, vtrisque ex æquo infensus: his propter licentiam qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebántque vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductorémque eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam spectantes superueniens cum regio milite Gratus seruauit, relictis cæsorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionē conferentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus: tandē & ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliquam, quòd eius copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoque Archelao se dedidit. sed id aliquanto post factū est. Tunc verò Judæa plena erat latrociniis, & vt quisque seditiosorum cœtus coiuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos, ipsi verò inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliquis (nam tres in

XVI.

A φυλῇ δέ τινος φάραγγος στένοντος αὐτὸ μέτρως ἐντυχὼν τῷ περαλλῷ διατέμνει. κατεφρόνηθη δὲ καὶ τὰ ἔθνη τῆς Ἰορδάνη ποταμοῦ ἐν ἀμαθοῦς βασίλεια ὑπὸ πανδήμου συρρύντων ἀνδρῶν σίμωνι ὁμοπλησίων. οὗτος πολλὴν ἀσεβουσίαν ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, δέ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον οὐκ ἔχ) τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθος ἀρίστῃ. τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονιστὰς τῶ μὴ συρρασπάσοντος τῷ αὐθρώπων, ὑπερκαυμα αὐτῶν δέ τε τῶ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡμέρας. ἐπεὶ καὶ ἀθεής γης ἀνὴρ οὔτε προγόνων ἐπιφανὴς ἀξιώματι, οὔτε ἀρίστῃς φρουσίᾳ, ἢ πολὺ πλήθει χρημάτων, ποιμὴν δὲ καὶ αὐτὸς ἀφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὢν, ἄλλως δὲ μεγάθει σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ δεδοκιμάκων, ἐτόλμησεν ὅλῃ βασιλεία φρονῆσαι, καὶ δέ τὸν ἡδονὴν τῶ πλέον ὑβρίσαι. καὶ θάνατον οὐκ ἐν μεγάλοις πίθεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ ὅλῃ τοιοῦτος δὲ αἰάλωμα ἡμισόμορον. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ὅλῃ μεγάλα προῦχειν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπιστευμένοι, προβλημα ἐξ) τῆς καθέξεως ἢ βασιλείας δικοῶντες. λόχου τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγεται δὲ μεγάλη πληθὺς περὶ αὐτούς. καὶ οἱ μὲν ς ρατηγοὶ ἦσαν, καὶ ὑπερέτεινον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῶν. ὁ δὲ διάδημα περιθέμενος, βουλευτήριόν τε ἦγεν ὅλῃ τῶν ποιητέων, καὶ τὰ πάντα γνώμη αἱρεθέντα ἔχων τῇ αὐτῷ. διέμενέ τε ὅλῃ πολὺ τῷδε τῷ αἰδρὶ ἰσχύι, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, καὶ ἃ προέσται ἐθέλοι μὴ ἀποστερουμένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ὅλιμάχα προπεσόμενοι ῥωμαίων τε καὶ τῷ βασιλικῶν μίσει, πολιτεύοντες ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους. τούτοις μὲν ὕβρει ἢ χρήσαντο ὅλῃ τῆς ἐξόδου ἀρχῆς, ῥωμαίους δὲ εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ ὅλῃ πλεῖον ὁμοίως ἐξηγριώθησαν. δέ φθονεῖς τε οὐκ ἐν τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ συνηθείᾳ τῷ φονεύειν. ὅλιπίπτοντες δὲ τότε καὶ ῥωμαίων λόχῳ κατὰ ἐμμαοῦντα, οἳ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς ραπαῖς ἔφερον. καὶ προϊσάντες ἄρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἡγεῖτο τῷ τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῷ πρὸ αὐτὸν, πλὴν τοὺς κρατίστους κατανόντιζον. οἱ δὲ λοιποὶ, δείσαντες περὶ τὸ πάθος αὐτῶν, χράζουσι τοῖς βασιλικοῖς, οἳ πρὸ αὐτὸν ἦσαν σπένης αὐτοῖς ἡμομένης, σώζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. καὶ πολὺ μὲν χρόνον τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίους τε παρελύπησαν οὐκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος ἐπάκουσαν ὅλιμάχα. χειρωθέντες δ' ὑπὸ χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν χράτῳ συμβαλὼν, ὁ δὲ πολεμίῳ. καὶ τὸν πρεσβύτατον ἀρχελάου λαβόντες, ὁ τελευταῖος πάθει τε τῆς ἐκείνου λελυπημένος, καὶ ἄποθεν ὅλῃ πλέον ὁρῶν τὸ συνηθείαν ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ φιλωθὲς τῆς δυνάμεως, ὅλῃ δεξιᾶς καὶ πίστεσι ἢ θεῷ ἀρχελάῳ προδιδόασιν αὐτόν. καὶ τὰ δὲ μὲν ὕστερον γέγραπται. ληστρικὸν ἦν ἰουδαίοις ἔμπλεως ὅλῳ, καὶ ὡς αἰ προτύχοιεν τινὲ οἱ συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεῖς προσ-

γράμμος ἐπ' ὀλίθρῳ τῷ κοινοῦ ἐπάγοντο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηρὰ καθιστάμενοι, τῷ δὲ ὁμοφύλου φόνου μίκιστον ἐμποιοῦντες. ἔαρος ἦν, ἐπεὶ δὲ τὸ πρῶτον πιωθέντες τὰ πεπρεγμένα, σαβίνου γράφοντος πρὸς αὐτὸν, δείσας ὅλῃ τῷ ζίπου τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ μὴ ἀλαβών, ζία γὲ ὅλῃ

συείας

συρίας τὰ πάντα ἰών, καὶ ἵλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσαι τοῦ βασιλικοῦ καὶ ἢ βασιλεῖς ἢ τινες τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθῶν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ τότ' πολιορκουμένοις. εἴρητο γὰρ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι προσεξεπέμποντο. διεδόκουν τε αὐτῷ καὶ βηρύτιοι διὸ καὶ αὐτῷ τὴν πόλιν βασιλικοῦς πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει δὲ καὶ ἀρέτας ὁ πετραῖος ἔχθει τε τῷ Ἡρῴδου φιλίαν τε τὴν Ῥωμαίων κτώμενος συμμαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρεῖς πεζοὶ τε καὶ ἱππέων. συναχθείσης δ' ἐν Πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος τι ταύτης τῷ υἱῷ Ἡρῴδου, καὶ σὺν τῷ αὐτοῦ φίλων, χαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἳ τὴν τῶν Πτολεμαΐδος ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. ὃς ἐμβαλὼν τοὺς τε αὐτοκατασάντας εἰς μάχην ἐξέπεσε, καὶ στεφθεὶς ἑλὼν, τοὺς μὲν οἰκήτορας διαδρᾶσι δοὺς, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ οὖαρος διὰ σαμαρείας τοῦ παντὸς στρατοῦ πορευσιών, τῆς μὲν πόλεως ἀπέχει δίχα τὸ αὐτόκλητον διὰ τοῖς νεωτερισμοῖς ἔθος. στρατοπεδεύει δέ ποι κώμῃ Πτολεμαΐδος κτήματι, ἄρεσι ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ ἄραβες μίσει τοῦ Ἡρῴδου ἐμπίπτουσιν αὐτῷ, ἐχθρῶς καὶ πρὸς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προϊόντες συμφωνὶ κώμῃ ἑτέραν διήρπασάν τε οἱ ἄραβες, καὶ ἔκαυσαν πάνυ ἐρημωθεῖσαν καὶ ὀχυράν. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ, οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἰών. πίπτουσα δὲ καὶ ἐμμαοῦς, οὐ μέσου καλοῦσιν ἐπ' ἐκδικίᾳ τοῦ πολυτελεστάτου, προκλειφθεῖσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἱεροσολύμοις ἤδη συνῆπτε, καὶ Ἰουδαίων οἱ μὲν πολιορκίαν τε τάγματος τοῦδε στρατοπεδευόμενοι, τὸν ὄλεθρον τῆς πορείας τοῦ στρατεύματος οὐχ ὑπομείναντες ᾤχοντο ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις Ἰουδαῖοι δῆλοι ἦσαν ἀφ' ὁσίων ἐγκαλεῖν τοὺς ἀπολυόντο τὰς αἰτίας, ὡς τοῦ σωτῆρος τὴν πληθὺς δίχα τῶν ἑορτῶν ἠλευθέρου, ἢ ἂν πολέμιε μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῶν, τάλλη τοῦ ἐπολυδοῦν, συνηθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσαπεῖπε δὲ τοῦ οὐάρου, ἰώσηπος τε αὐχμὸς ἡρῴδου βασιλέως, χρέος τε καὶ ῥοῦφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς τοῦ στρατοπέδου ἄρχοντας, καὶ τοῦ ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. σαβῖνος δὲ οὐκ ἀφίκετο οὐάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως διὰ θαλάσσης. οὔαρος δὲ καὶ τὸν χόρτον πέμψας τοῦ στρατοῦ μέρος, ἐπεζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ σημαινομένων, οἷς μὲν ἐπόλασεν ὡς αἰτιωτάτοις, εἰσὶ δ' οὓς ἀφῆκεν. ἐγένοντο δὲ οἱ δίχα ταύτην τὴν αἰτίαν σταυρωθέντες διχίλιοι. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν ὑπὸ δυτὲ στρατιὰν ἀπὸ πέμπεται, χρήσιμον μὲν ἐρῶν ἐπ' οὐδαμινοῖς οὖσαν τοῖς φεύγουσι. πολλὰ γὰρ ἠτάκτησαν αὐτῶν καὶ παρήκουσαν τοῦ δογμάτων, καὶ ὧν ἧξιον οὔαρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ ἐκ τῆς καπουργίας ἐφείλοντο αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ μυρίους Ἰουδαίους συνιστάμενον πανδημούμενος, ἠπείγετο εἰς καταλαμβάνειν αὐτούς. οἱ δὲ οὐκ ἦλθον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς γνώμῃ τῇ ἀγαθῇ συνιόντες. καὶ ὕδατος τοῦ πλήθους συγχωρήσαντος τὰς αἰτίας τοῦ ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι καὶ σὰ ὁπόσοι ἠγνόησαν ἦσαν αὐτοῦ. καὶ σὰ ὁ τοὺς μὲν αὐτοῦ πολλοὺς διῆκεν, ὁπόσοι τοῦ συγγνώσης ὄντες πρόθυμοι, συνεστράτευον αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἐκόλασεν μόνους, οἳ μηδὲν φεισάμενοι τοῦ δικαίου καὶ τοῦ οἰκείων ἐς ἔριν ἔδοσαν.

vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam vt obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem præteruendo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non patuam manum misit tam peditum quàm equitum. postquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, móxque incendunt, quamuis munitissimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vári iussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum territi diffugerunt, oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpati, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse, bellum verò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia suspectum: & se adeò non oppugnasse Romanos, vt potius vnà cum illis oppugnati fuerint. & iam antè obuiam ei processerant, Iosephus Herodis regis nepos Gratúsque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clàm ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos; alios vt sontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actique sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius; quique contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum confluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à nefariis armis abstinuerint.

XVII. Itaque Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reuersus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans vt eis liceat suis legibus viuere: erántque legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cúmque Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se extructam cócilium amicorum & primariorum ciuium, venerunt eò legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore vt diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse vlterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm lõgè deterior fuerit conditio superstitum, quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisséque gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cùm annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam seruorum qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniurioſam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quàm paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quàm si sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatum, quòd ita putarent, fieri nõ posse, quin quicũq; tãdẽ Herodi succederet, moderatiùs multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratum

A ἔαρος μὲν δὴ ταῦτα κατασησάμενος, καὶ φρουρὰν ἱε-
ροσολύμων τὸ Ϛ΄ σφέτερον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ' αὖ-
τοχείας ἀπῄει Ϛ. ἀρχελάῳ δ' ὅτι ῥώμης ἕτερον πρᾶ-
γμάτων ἐφύοντο αὐχαὶ καὶ τοιαύτας αἰτίας. ἀφίκετο
εἰς τὴν ῥώμην πρεσβεία ἰουδαίων ἀφ' ὑποσόλυον αὐ-
τὴν τῆς ἔθνος ὅτι κεχωρηκότος ἐπὶ αἰτήσεως αὐτονο-
μίας. καὶ ἦσαν οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμη
τοῦ ἔθνους πεντήκοντα, συνίστατο δ' αὐτοῖς τὸ ὅτι ῥώμης
B ἰουδαίων ἐπὶ ὀκτακισχίλιοι. καίσαρος τε συνεδρίου
φίλων τὸ πλῆθος, Ϛ ῥωμαίων τοὺς πρώτους συναγαγόν-
τος ἐν ἱερῷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτοῦ ἱ-
δρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μὴ τὸ πλῆθος τῶν αὐτόθι
ἰουδαίων ἀφικνεῖσθαι, ἀρχέλαος δὲ μὴ τῶν φίλων, ὁπόσοι δὲ
συνῆλθον εἰσὶν οἱ καίσαρος, ἀρχελάῳ μὲν συνιστα-
σθαι διὰ μῖσος, τὸ πρὸς αὐτὸν ὑστέρων, τοῖς δὲ πρέσβεσιν
ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτοῦ δ' ἦνόει ἡγεῖτο, ἐν αἰχύνῃ τῇ αὐτοῦ
C οἰόμενοι γίνεσθαι εἰ καίσαρι κατ' αὐθρὸς οἰκείου
τοιάδε πράσσειν προσθιμεῖσθαι. παρῆν δὲ καὶ φίλιπ-
πος ὑπ' εὐνοίας, ἐξοξύνατος αὐτῷ ἀφ' ὑὸς, τὸ μὲν κεφά-
λαιον, ὅτι συνηρεία τἀδελφῷ, πάντως δ' οὐκ ἄφρος
αὐτῷ. γνωμίμης δὲ βασιλείας μεταπίπτουσης, καὶ τά-
δε ὑποπτεύειν οὐκαίρως, νέμησιν αὐτῆς γίνεσθαι διὰ τὸ
πολλοὺς εἶναι τοὺς αὐτονομίας ζηλωτὰς, οὐχ ὑγιείων
τῶν κατ' αὐτὸς μοίραν αὐτῆς τινα φέρειν. λόγου δὲ ἐν τοῖς
ἰουδαίων πρέσβεσι δοθέντος, οἳ ὅτι καζαλύσαι τὴν βασι-
D λείας ἤλπιζον λέγων, ὅτι κατηρεία τὴν ἡρῴδου πα-
τρῴαν ὁμοῦ ζῆσαι). βασιλεία μὲν ὀνόματι ἀποφαίνον-
τες, τῷ ὄντι δὲ τυραννίσιν ἑκάστης τὸ αἰτήκεσι σαδέξα-
μενον εἰς αὐτὸ ἐπ' ἐλέθρῳ τῶν ἰουδαίων συνθέντα χρῆναι,
τὰ πολλὰ καὶ φύσῃ τῇ αὐτοῦ πρὸς κακουργίαν ἐκ ἀπαλ-
λαγμένον. πολλῶν γὰρ ὄντων οἳ ὀλέθρου ἀπολώλεσαν,
οὐχ ἱκανὸν τὴν πρότερον πολλὴν δυσχερείας τὸ
πάθος ἐκείνων τοὺς ζῶντας εἶναι. οὐ μόνον ὧν ὀλιγ καὶ ἀφα-
νοῖα ἐπ' αὐτοῖς αἰσθῆναι, ἀλλὰ καὶ ὧν τὰ οὐσίας. πόλις
E μὲν γὰρ τὰς μὲν θειοικίδας, καὶ ὑπὸ ἀλλοφύλων οἰκου-
μένας κοσμοῦντα μὴ παύσασθαι καζαλύσαι τε καὶ ἀφα-
νισμὸν τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ κατῳκημένων. πανίας δὲ
ὅπου τὸ ἔθνος ἀναπεπλησμένας, συνὸ ὀλίγοις δ' ὅλαμον
παρῳληφότα, τὰ δὲ παζιδῶν ὁπότε κτείναι αὐτοὺς
ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις ταῖς οὐσίας ἀποφερόμενον, καὶ οἷς συ-
χωρήσαι τὰ ἄδικα τῶν ζῶν, ψίλωσιν χρημάτων καταδι-
κάζοντα. καὶ χωρὶς μὲν πράσσεσθαι φόρους ὑπβαλ-
λομένους ἑκάστοις τὸ ἴσον ἔτος, χωρὶς δὲ δωρεὰς εἶναι
F δίκαια καταβολὰς αὐτῶν τε καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις, καὶ
τῶν δούλων, οἳ ἐπ' εὐπορίᾳ τῶν φόρων ἀξιοῦσι, δίκαι τὸ
μὲν εἶναι κτῆσιν τῶν ἀνδρείσου, μηδὲ ὅπως μηδὲ ἀργυρίων
διδομένων. παρθένων μέντοι φθορὰς, καὶ γυναικῶν αἰ-
σχύνας, ὁπόσας ὅτι παρανία καὶ ἀπανθρωπία δρωμέ-
νας, σιγᾶν, δίκαι τὸ, ἡδονὴν ἴσην εἶναι τοῖς πεπονθόσι, τὸ μὴ
μεγαλοψυχίαν, τῶν ἐν τῷ αἰσχύνῃ αὐτὰ εἶναι. τοσοῦτο δὲ ἡρῴ-
δου ἐπεισάγεσθαι τὸν ὄχλον αὐτοῖς, ὁπόσον οὐκ ἂν
G ἄπειρον ἀνθρώπων ὄντας ἀν δυνάμεως αὐτῷ σφαγ-
γομένης. πολλῶν γοῦν ἀνασάντων σφαλαζόντων
τὸ ἔθνος, οὐδεμίαν ἰσορῶσαν πώποτε τοιαύτην δυσχέρει
ὑπολαβοῦσαν αὐτῷ, σφάδ' εἶναι μὴ κακώσεως, ἢ αὐτὸ
ἡρῴδης ἐπιτίθει τὸ ἔθνος. καὶ δίκαι ταῦτ' εἰκότως ἂν γε-
νέσθαι τὸ ἀσμένως ἀρχέλαον βασιλέα σφετέρων, οἰο-
μένους πάντα ὀπταναῦν τὸν ὅτι βασιλεία ἐσόμενον ἡρῴδου μετριώτερον φανεῖσθαι, καὶ τὸν τε πατέρα συνολο-

φύρασθαι

φύσεως δὲ αὐτῷ θεραπεύοντας, εἰ δεῖ μείζω τυχεῖν δυνηθεῖεν, καὶ τἀλλὰ οἰκειωμένους. τὸν δὲ δίσταντα μὴ οὐχ ἡσθήσεσθαι γνήσιον πεπυσόμενον υἱὸν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τῆς ὀξείας ἐπάξειν αὐτῷ δίκην τῆς ἀγνοίας αὐτοῦ, καὶ ταῦτα μηδέπω τέλεον κεκτημένον ἡγεμονίαν, ἀλλὰ τὸ δεῖν κρίνεσθαι δόκησιν, εἰ μὴ, τῷ ἐξουσίαν εἶναι. καὶ ὅλως δὲ ἕκαστα τῶν εἰς αὐδῆς ἀρετὴν πεφυκότων τοῖς ἀρχομένοις μεγίστην, εἰ δύναμις, ἢ χρήσαιτο αὐτοῖς, δοκεῖν ἐν ἁπάντων δοκιμωτάτοις θεραπεύειν. τὸν δὲ τοῖς πολίταις, καὶ τῷ θεῷ, χιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὰς ἐν τῷ τε μένει ποιησάμενον. πῶς οὐκ ἂν ἤδη δικαίως μισεῖσθαι κατ' αὐτὸν, θεοῖς τῇ λοιπῇ ὠμότητι, καὶ εἰκλήματα τῆς ἀπιστίας καὶ ἀπλοΐας δεῖν τῇ ἀρχῇ θεοσφιεύμενον; ἵν' ὃ κεφάλαιον αὐτοῖς τῆς ἀξιώσεως, βασιλείας καὶ τοιαύτης ἀρχῶν ἀπολαύσθαι, θεοδότην ἡ συρίας γενομένας, ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐκείνου πεμπομένοις στρατηγοῖς. φανεροῦσθαι γὰρ ὄντας εἴτε ἀληθῶς στασιώδεις εἴτε καὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ θεραπεύοντας. εἴτε δὲ τάχιστα μείζονα τυχόντες οἱ δίστασιν) αὐτοῖς. τοιαῦτα δὲ περὶ Ἰουδαίων εἰρηκότων, Νικόλαος ἦν τὸ βασιλεῖς ἀπηλλάσσειν τῆς εἰκλήματος, ἡδονὴν μὲν, τῆς παρ' ὃν ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον. καὶ γὰρ δεῖν τοὺς εἰκαλεῖν ἔχοντας δεῖν μείζοσι, καὶ ζῶντος πειρᾶσθαι λαβεῖν δυναμένους, δεῖν νεκρᾷ κατηγορίᾳ σωπηθέντα. τὰ δ' ὑπ' ἀρχελάου θεραπευόμενα ὑβρεῖ τῇ ἐκείνων αἰτιᾶσθαι. οἱ δὲ ἐγκαλοῦντες θεραπευμάτων οὐδὲ τοὺς νόμους, καὶ σφαγὰς ἄρξαντες τοῦ κωλύειν ὑβρίζοντας θεομηδουμένων, ἀμείνους ἐνομίζοντο ἐγκαλεῖν. ἐκκαλεῖ δὲ νεωτεροποιίας αὐτοῖς, καὶ τῷ στασιάζειν ἡδονῇ ἀπαιδεύτους ἢ πείσεσθαι δίκην καὶ νόμοις, ὑπὸ τοῦ θέλειν τὰ πάντα νικᾶν. ταῦτα μὲν οὕτω Νικόλαος.

A luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad cõciliandam sibi eius benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editúmque mox subditis futuræ virtutis aëc modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium B Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur, & rerum nouationi- C bus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obiiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res non con- D cessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, essèque gentem omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ως καίσαρ τὰς ἡρώδου διαθήκας ἐκύρωσεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν διαδοχήν. E

Cap. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Καῖσαρ δὲ ἀκούσας διαλυθῆναι τὸ συνέδριον, ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀποφαίνει, τοὺς δὲ ἡμίσους τῆς χώρας ἣν ἡρῴδης ὑπετέλει ἐθναρχίαν καθίστησι, ἡμίσει ἀξιώματι βασιλείας ὑπερχουμένῳ ἐκεῖνον τῷ εἰς αὐτὸν ἀρετῷ θεοσφίσαντι. τῷ δὲ ἑτέρων ἡμίσειαν, νείμας διχῇ, δυσὶν ἡρῴδου παισὶν ἑτέροις παραδίδου, φιλίππῳ καὶ αντίπατρον τῷ θεὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι θεῖ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥτε τραχὼν, καὶ τὸ γαλιλαῖον ὑπετέλει, φόρῳ δὶς χίλια τάλαντα διακόσια τὸ ἐνιαύσιον. βαταναίᾳ δὲ σὺν τραχωνίτιδι, καὶ αὐρανίτιδι σὺν τινι μέρει οἴκου τῷ ζηνοδώρου λεγομένῳ, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν θεοσφέρειν. τὰ δὲ ἀρχελάῳ σωτελοῦντα, ἰδουμαία τε καὶ ἰουδαία, τὸ τρισαμβρεινὸν. τεταρτον μέρος οὗ τοῖς τῷ φόρου θεραλέλυντο, καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ σωφρονεστέραν τῇ λοιπῇ πλησθεῖ. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, στράτωνός τε πύργος, καὶ σεβαστὴ σὺν ἰόππῃ καὶ ἱεροσολύμοις. γάζα δὲ καὶ γάδαρα καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἀπορρήξας αὐτοὺς τῆς ἄκρας ἕως συρίας θεοδότην ποιεῖ). θεοσπέσι δὲ ἀρχελάῳ φόρῳ χρημάτων τὸ κατ' ἐνιαυτὸν, εἰς τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς. καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρῴδου υἱοῖς τῆς πατρῴων παρῶν.

Cæsar verò his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quę Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quàm primùm ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. F Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & cc. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis eum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Iudæa & Idumea, prætérque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in G ius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. Dc. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaũ. atque hoc fuit Herodis filiorũ patrimoniũ.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentique ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebátque ex ſubiectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt teſtamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta ſibi à patre, accepêre ex Cæſaris munificentia ducena quinquagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum ęſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

σαλώμῃ ϗ θεὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν ταῖς διαθήκαις ὀνόμασε, ἰαμνία δὲ ἦν ταῦτα καὶ ἄζωτος, ϗ φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ἔπεσημου μυριάδες πεντήκοντα, καὶ σαρ χαρίζεται καὶ τὴν ἐν ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. ἦν δὲ καὶ ταύτη φερόδος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα ἐφ' ἔτος, καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἦν ἐν τῇ ἀρχελάου ἀρχῇ. κομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῆ βασιλέως συγγενεῖς ὁπόσα αἱ διαθῆκαι διωρθοῦν. δυσὶ δὲ αὐτῇ θυγατράσι παρθένοις χρεὼν ὁ πατὴρ κατέλιπε, καίσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπέθηκε μυριάδων ἀργυρίου πέντε καὶ εἴκοσι ἔπεσημου, ϗ συνώκησαν αὐτὰς τοῖς φερόρου υἱοῖς. χαρίζεται ϗ καὶ ὁπόσα αὐτῇ κατέλειφθη τοῖς παισὶ τῆ βασιλέως, ὄντα πεντακοσίων τάλαντον ϗ χιλίων, ὀλίγα τῆ σκυλῶν ὑπερβεβληκώς, οὐχ οὕτω μεγέθει τέλεως ὡς μνήμῃ τῆ βασιλέως αὐτῇ κεχαρισμένα.

Cap. XIIII.

De Pſeudalexandro.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

XVIII. Hîs ita ordinatis per Cæſarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptrauit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium quotquot vtrunque viderant oculis: atque hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaque aſcito tribuli quodam fraudis ſocio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandatum ſit eius interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non deſinebat fucum facere: cúmque Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum inſulam vbi magnam pecuniæ vim quæſiuit prætextu regiæ proſapiæ. Et iam ſperans recepturum ſe paternum principatũ, remuneraturúmque beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cúmque adnauigaſſet Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis ſimul fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idque aliis non dubitabant aſſeuerare iureiurãdo interpoſito. Quod poſtquam Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluentéque certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationib. vt fieri ſolet in re præter ſpẽ incolumi.

Τούτων δὲ ταύτῃ διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, νεανίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅθεν δὲ τ σιδωνίων πόλεως αἰχμαλωτισθεὶς μέν τινι τῆ ῥωμαίων ἀπελεύθερος, εἰσφύσησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἡρῴδου συγγένειαν, ἐμφερὴς τὴν μορφὴν τῷ ἀλέξανδρον αὐτῇ τὸν ἀπηρημένον ἡμῶν ὑπ' ἡρῴδου ἐμβρυτεῦσαι δοκοῦσι τοῖς θεωροῦσι. καὶ τοῦτο παρόρμημα ἦν αὐτῷ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοτεχνήμονα παραλαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον δὲ τῆ ἀμφὶ τὸ βασίλειον, πονηρὸν δὲ ἄλλως, καὶ παραξαι μεγάλα πεφυκότα φύσιν ἔχοντα, ϗ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῇ γενόμενον, ἀπέφηνεν αὐτὸν ἀλέξανδρον, ϗ ἡρῴδου παῖδα ὄντα ὑπακηκλεισμένον ὑπό τινος τῆ ἀνελεῖν αὐτὸν ἐσταλμένων. κτείναντα γὰρ ἕτερον οἱ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς θεωροῦντας, αὐτίνα τε ποιῆσαι Ϲ τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτὸς τε ἐπέρρωτο, ϗ τοὺς συντυχάνοντας οὐκ ἀπήλλαττε ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρίτῃ θεσπεσιωθεὶς ἰουδαίων ὁπόσους εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπῆγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων ἀπορηθεὶς δόσῃ τῆ ἐκείνων, ὅθι μήλου διῆρει. πολὺ δὲ ἦν ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ θεοπέσια χρήματα, θεοφάσῃ τῆς βασιλικῆς συγγενείας, ϗ ἐλπίδι τῆ ἀπολαβεῖν τὴν πάτριον ἀρχήν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς διεργέτας, ὅτι ῥώμης ἠπείγετο, θαρσαλεωτέρᾳ τῆ ἰδιοξενίων. καὶ δημαρχία θεσσαλῶν ἐκ τύχῃ Ϲ τοὺς τῆδε ἰουδαίων ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης θεσσαλαγέσθαι. θεσπεσάν τε ὥσπερ βασιλεῖ οἵτε ἄλλοι, ϗ ὁπόσοις ξενία θεὸς ἠρώδην, ϗ δ' νοιαν ἦν. αἴτιον δὲ ἦν, τῷ ἀθρώπων τὸ ἡδὺ δεχόμενον τοὺς λόγους συν τῷ φερεγγύῳ τῆς μορφῆς. καὶ γὰ τοῖς πάνυ ὁμιλητικόν ἀλέξανδρῳ, πολὺ τὸ πιθὸν ἐπιθεῖ τῷ μὴ οὐχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς ᾖ, καὶ θεὸς τοὺς πλησίον ϗ ὦμυσαν. ὡς τε καὶ θεοπελθόντος εἰς τὴν ῥώμην λόγου Ϲ θεὶ αὐτῷ, πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντες ἐξέπεμψαν, τῷ θᾷ δόξαν τ σωτηρίας θειάζοντες τὸ ἔργον, Ϲ χάρμα πιεῖν ὅλῳ τὸ μεῖζον αὐτ γένος ὁπόσ χερσὶν ϗ τ στενωπῶν διαφερόμενος. Ϲ τὸν βασίλεον θεὶ αὐτ χῆμα ἦν ἀναλάμπειν τῷ ἰδιοξένων, μεγάλαι τ θεσιάσεις ἐγίνοντο τ πλήθους, ὅτι-

Coπόσεις τ δῆμοι, ϗ ὁπόσα οἶκος τοῖς οὕτω παρ' ἐλπίδα σωθῆσι συντυχάνῃ οὐδὲν ὅτι οὐκ ἐθέσατο.

καίσαρι

καίσαρι δὲ ὡς ἀφίκετο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ, ἠπίστει μὲν ὅλῳ τῷ μὴ αὐ ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἡγεμόνι ἐν πρά- γμασιν δὴ μεγάλα αἰήκουσιν αὐτοῦ. δι᾽ ὀλίγου δὲ τῇ ἐλ- πίδι κέλαδον τῷ αὐτοῦ τινὰ ἐξηγωνισμένον ὡμιληκότα τοῖς μειρακίοις, πέμπει κελεύσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν ἀλέξανδρον. ὁ δ᾽ αἰσθήσει οὐδέν τι βέλτιον δὴ τῇ κρίσει τῶν πολλῶν ἠλιόμην. εἰ μὲν καῖσαρ ἀπάτησε. ἀλλ᾽ ἴσως μὲν ἀμφιρρὶς εἰ μὴ ὡς τε ἀπατῆσαι τοὺς σωφρόνως ἐκλογίζεσθαι δυναμένους. αὐτομολία τε γὰρ ἐτεχνάζατο ὁ ψευδαλέξανδρος, καὶ πρὸς τὸ σκληρὸν ῥᾳδίως τὸ σῶμα τοῦ ξοφῆς καὶ γυμνάσιος σωφρονούμενον, ὅλως τὰ ἐναντία τῶν δὲ δὴ σκληρότερον ἐξεβεβήκει τὸ σῶμα. θεασάμενος δὲ ἐν συμπεσμῷ δὴ ψευδολογίᾳ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ, καὶ λόγων τολμηρῶν συλλήψεσιν, ἐξήτασε πρὸς ἀριστόβουλε τί καὶ γεγόνοι συνεκλαπέντος αὐτῷ, καὶ δι᾽ ὧν αἰτίαν ὁ πρόσγενής μεταποιούμενος τῆς ἀξίας, ἧς προσῆκε τυγχάνειν τοὺς ἐκ τοιούτων γεγονότας. φαμένου δ᾽ ὅτι νήσου τῆς κυπρίων καταλειφθείη, κινδύνων ὑποφόβου τὸν καὶ θάλασσαν, εἰ πρὸς αὐτὸν συμβαίη τι δεινὸν μὴ παντελὲς ἐξαλείφειν τὸ μειλίμμενος ἦθος, ἀλλὰ πρέπων ἀριστόβουλος μόνοις τοῖς ὑπεβεβληκόσι. ταῦτα διϊσχυριζομένου, καὶ συνεστῶτος αὐτοῦ τὴν μηχανοποιΐαν τῆς πράξεως, καῖσαρ καταμόνας ἀπολαβὼν τὸ μέρημνον, ἀλλὰ σοὶ μισθὸς εἶπε προκείσεται τὴν μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτην χρησαμένῳ τὸ μὲν ἀπολλύμενον τῆς σωτηρίας, φράσει δή μοι αὐτὸν τὸν ὃς ὢν τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε ἐξετόλμησε δόλου. μεῖζον γὰρ τὸ ὑπεβεβληκὸς μηχανῆς ἧς ἐμηχανήσατο, χρόνων ὢν γεγονὼς τυγχάνεις. καὶ δὴ, εἰ γὰρ ἄλλως πράσσῃ, φράζε πρὸς τὸν καίσαρα τὸ ὑπεβεβληκὸς, ὅντα ξόπον, καὶ ἐφ᾽ ᾧ τυγχάνοι συγκαίμενον. καὶ ὁ καῖσαρ τὸν μὲν ψευδαλέξανδρον, εἰ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τὴν πρὸς αὐτὸν, δραπέτευσιν ὁρῶν αὐτομολήσας τῷ σώματι, ἱρέσσῃ ἐν τοῖς ναύταις καταλέγει. τὸν δὲ αἰσθόμενον τὸ κτείνει. καταδίκη δ᾽ ἦν μυρίοις ὅσοις τετέλεκεν εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον ἀγαπητῶς ἀναλωκέναι. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν ψευδαλέξανδρον τολμηρῶς συντεθέντα, ἅπας ἀκριβὴς ἔσχεν.

A Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illò mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat B duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quòd ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul erepto Aristobulo, aut cúrnam ille non venisset, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum C mansisse, metu periculorum quibus mare nauigantes expositi sunt: vt si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed supereſſet saltem Aristobulus. Hæc illo asseuerante, simúlque concinente autore huius fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te D ad hæc audenda impulerit. neque enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cùm non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, vt pollicita seruaret, in remigum ordinem allegit, quòd esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio. cæterùm Meliis abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus. E

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίεννα.

CAP. XV.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

Ἀρχέλαος δὲ τὸν ἐθναρχίαν ἐφαλεθῶν, ἐπεὶ εἰς ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, ἰωάζαρον τὸν βοηθοῦ ἀρχιερωσύνῃ, ὃν καλῶν συζάνει τοῖς σαμαίταις, ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου διαδεξάμενος ἀδελφόν. ἀνοικοδομεῖ δὲ καὶ τὸν ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον ἐκφρικῶς, ἔν τε ὑδάτων ὁπόσα νεαρὰν τὸν κόμμιν ὀφείλει διαῤῥέοντα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγαγὼν αὐτῷ ποικίλμους τρεῖς πεδίῳ φοινίξιν ὑπ᾽ αὐτὸ πεφυτευμένῳ. κόμμιν δὲ κτίσας, ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ πόλεται, καὶ τὸ παρθένιον ἐκβάσαν ποιησάμενος, γλαφύραν μὲν τὸν ἀρχελάου θυγατέρα, ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὸν γενομένην ἐξ ἧς καὶ τέκνα ἔσχεν αὐτῇ, ἀπόμοιρον ὂν ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. ἐξαρέσει δὲ ὑπ᾽ ὀλίγου ὁ ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ὅπως καταστάντος αὐτοῦ ζώντι ἰησοῦ τοῦ παιδὸς. δικάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς ἀρχελάου, οἱ πρῶτοι τοῦ ἀδελφῶν ἀνδρῶν ἔντε ἰουδαίοις, καὶ σαμαρείταις μὴ φέροντες τὸν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ὅτι καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν ἀβεβηκότα τοὺς ἐντολὰς αὐτοῦ,

F

Cæterùm Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, insimulato quòd seditiosis consenserit: eámque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Neara vicus iuuabatur, dimidio deriuato in palmetum recèns à se in subiecto campo consitum. nouum etiam vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viuentis locum Iesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cùm scirent eum contra ipsius mandatum fecisse,

à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præesse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine. nec dignatus quicquam scribere, Vade inquit, & quàm primùm illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudeam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicátáque voluntate Cæsaris, ad profectionem, hortatus est. Mox vbi venit, Cæsar auditis eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium, quæ est vrbs Galliæ, mulctatum priùs omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bubus absumi: experrectúsque non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit, quibus dissentientibus cùm variaret interprætatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterùm decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iámque instare Archelao dominationis terminum. Sic illè hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum nupsit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoq; defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuolentiæ, téque liberabo ab hoc opprobrio, mihique te meam vindicabo. hoc somnium cùm illa exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hîc referendum putaui, quòd sermo sit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.

A ἵνα δικαίως αὐτὰς κρίνῃ. πρὸς αὐτὰς ὁ τύραννος καὶ σπουδὴν ἔχων, ἀργὴν φέρων τὸ δικαιότατον ἀρχέλαῳ τὸν ῥώμης πρωτεύοντα, ἀρχέλαος ὢν ἐκ Ἰστρου ὄνομα ἦν, μεταπεμψάμενος, χρήματα μὲν ἀρχελάῳ παραχρῆμα ἔπεμψε. σὺ δὲ ἀδελφὴν μὲν φησὶ πλείων μισθὸν εἰς ἀσέβολας ἐπιτάξῃ αὐτὸς πρὸς ἡμᾶς. ἐς ἅπλουν δὲ τὸ ὀξέως ποιησάμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς Ἰουδαίαν λαμβάνῃ τὸν ἀρχέλαον ἐν διωρίᾳ ἄντα μὲν τῷ φίλων, πάντα τὰ ὄμματα ἀπονεμαίνει τὸ πρόσωπος καὶ ἄρρητον αὐτὸ εἰς τὸ ἔξοδον. καὶ ὁ B κρῖνας ἀφικομένου ὅτι πάνυ κατηγόρων ἀκρεᾶ. ἐκ δὲ λόγητος καὶ ἐκεῖνον μὲν φυγάδα ἐλαύνει, δοὺς εἰκοσιέτιον αὐτῷ βίστιναι πόλιν τὸ γαλατικὸν, τὰ δὲ χρήματα ἀπεμάξατο. φόβητρον δὲ ἐλθεῖς ὅτι ῥώμης αἰσθῶν ἀρχέλαος, ὅτι μὲν πάνυ δὲ ἐκδικητὴν τοῖς φίλοις. δικασμὸς ἀστάχυς δέκα τὸ ἀριθμὸν, πλέως πυροῦ τὸ ἰδίων ἀκμὴν ἀπρίληφότας, δὲ ἓξ ἀλλ' αὐτοὶ βιβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. κὴ διεγερόμενος, C φόβητρον δὲ εἰς μέγα δόξαν τὸ ἔθνη αὐτοῦ, μεταστέλλει τοὺς μάγους, οἷς θεὶ ὀφείλειν ἦσαν αἱ αἰσθροφαί σημαινόντων ἕτερον ἐφ' ἑτέροις, οὐ γὰρ εἰς σῖτα ἔκειτο τῶν ἀρήσεις, σίμων αἰὴρ γῆς ἐκτάσεως, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν πραγμάτων ἔλεγεν ἀρχελάῳ φόβητρον τὸ ὄθνειον οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς πρέσβεσιν, βόας μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ἔκτασιν φέρειν, διὰ τὸ ἔργους ἔντα λαμπρεῖν τὸ ζῷον. μεταβολὰς δὲ αἱ πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν, πόνῳ τοῦ ἐκείνων ἀριθμὸν, ἐν ταὐτὸ μένειν οὐ δύνασθαι. τοὺς δὲ ἀστάχυας δέκα ὄντας, τοσόνδε ἀριθμὸν σίτου τὸ εἶζῃ. πρὸ ἐτῶν γὰρ σῶς θερίζεσθαι θέρος, ἐκ τὸ χρόνου ἐξήκειν ἀρχελάῳ τὸ ἡγεμονίας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτη δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ ἡ ὄψις ἀρχελάῳ συνελθεῖν, ὁ αἰσκαλούμενος ἀρχέλαος πομπὸς εἰς Ἰουδαίαν ὑπὸ καίσαρος ἀφίκετο. Γλαφύρα δὲ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τυγχάνῃ, βασιλίσσης ἀρχελάου θυγατρὶ ὄ- E σῃ. ἡ ὡς περὶ τὸν ὕπνον, συνόφῃ παρθένον λαβοῦν ἀλέξανδρος ὑεῖόν μὲν ὑὸς, ἀρχελάου δὲ ἀδελφός. ἐπεὶ δὲ συμβαίνῃ τὸ ἀλέξανδρον ὑπὸ τὸ παρὸς τελευτῆσαι, ἰόντα τὸν λιβύων βασιλεῖ γαμεῖ. μετασαίντος δὲ τὸ λιβύος χηρεύουσαν ἐν καταδοκίᾳ ἔδοξε τῷ πατρὶ, ἀρχέλαῳ ἄγῃ τὸ συνοικοῦσαν αὐτῷ μυριάμμιλιον ἐκβαλλῶν, τοσοῦτον δὲ αὐτὸν τῆς Γλαφύρας ἀπέστρεψεν ἔρως. καὶ συνοῦσα τῷ ἀρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ ἰδᾶ. ἐδόκει τὸν ἀλέξανδρον βαπτίζεσθαι θυασμῷ, χαίρειν τε καὶ F ἐκβάλλειν προθύμως. τὸν δὲ κατάμεμψιν τὸ αὐτὸ ποιεῖσθαι, καὶ φαίη, Γλαφύρα, συγγόρεις ἄρα λόγῳ, ὃς ἅπαντα ἐλεγχθῇ ἓν γυναῖξιν ἢ συνωμολογήσασά μοι κὴ αὖ κατοικισθεῖσα παρθένῳ, παῖδιον ἡμῖν γεγονότων, λάθρᾳ παρεισδῦσα ἕρωτας τοὺς ἐμοὺς, δεύτερον βαπτισμὸς γάμων. πλησίον δὲ σοι οὐδὲ οὕτως ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ ξίφος τὸ λάμψασα αὐτῇ θαλάμου νυμφίον, ἀφροτρὸς καὶ αἱματωμένους βαπτισοῦσα οἶκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ γάμῳ συμπεθερὰν θεὸς ἀρχέλαον, αἵδρα μὲν ἀνεψιᾶς, ἀδελφὸν δὲ ἡμέτερον. ἀλλ' οὐκ ἔγωγε λήσω ποιησομαί δίκοις τὸ σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε παντὸς τοῦ ὀνειδισμοῦ, ἐμὲ δὲ πατὴρ ἐμὸς ἀρχέλαος κατασιδήρου ἀμύνῃ. ταῦτα διηγησαμένη θεὸς τὰς συνήθεις τῆς γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸ βίου. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀλλάξια νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἰς ὃ δὲ τὸ θεῖ τῆς βασιλέων αὐτὸ συνεσπουδάκῃ, κὴ ἄλλως ὅτι θαῦμα δὲ ἐμὲ πέφηνε, τὸ τὰ ἀμφὶ ταῖς ψυχαῖς ἀθάνατος ἐμφορεῖς, ἐκ τὸ θεῖ προμηθείας τὸ αὐθεφόπτα δεδήλωτος τῇ αὐτῷ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν.

ὅτῳ

ὅτῳ ϗ ἀπίς εἶται τὰ τοιάδε, γνώμης ἀνάμβυος ϛ ἑαυ- κώλυμα οὐκ ἂν γένοιτο τῷ ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ σπεύδειν φέρεσθαι. ϛ ϗ ἀρχελάου χώρας ὑποτελοῦς προσνεμηθείσης τῇ σύρων, πέμπεται κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἀνὴρ ἱππικὸς, ἀποτιμησόμβυος τὰ ἐν συρίᾳ, καὶ τὸν ἀρχελάου ἀποδωσόμβυος οἶκον.

A Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & aliis non obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, missus est illò à Cęsare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἰσορειῶν ϛ ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Ως κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας Ϲ ἰουδαίας, καὶ ἀποδομόμβυος τὸν ἀρχελάου οὐσίαν. μεταπεσούσης τῆς ἰουδαίας εἰς βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς κωπώνιος ὁ ϛ ἱππικοῦ τάγματος, ἐπάρθη ἔπαρχος ἰουδαίας. καὶ περὶ ἰούδα ϛ γαλιλαίου. Κεφ. α.

Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁπόσαι φθοραὶ ἰουδαίοις φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β.

Ως ἡρῴδης, καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ.

Ως πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενεῖκαι εἰς ἱεροσόλυμα τοὺς καίσαρος, γνοὺς δὲ ὁ λαὸς, ἐστασίασε πρὸς αὐτὸν, ἄχρι ἐξεκάμοσιν αὐτὰς ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ.

Τὰ συμβαίνοντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου. Κεφ. ε.

Οὐιτελλίου ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς πθέριος καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ ἀρταβανῆ μὴ πρὸ πάρθοις πεῖσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς ἀρέταν δὲ πολεμεῖν. Κεφ. ϛ.

Πόλεμος ἡρῴδου ϛ τετράρχου πρὸς ἀρέταν τὸν τῶν ἀράβων βασιλέα Ϲ ἥττα. Κεφ. ζ.

Ἀπόστολοι ἀγρίππα ϛ βασιλεως εἰς ῥώμην πρὸς πθέριον καίσαρα, Ϲ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, καὶ ὀλίγον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μετὰ πθερίου τελευτήν. Κεφ. η.

Ως ἡρῴδης τετράρχης ἀνέβας εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο γαΐῳ ἀγρίππας. Κεφ. θ.

Στάσις τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, καὶ ἑλλήνων, Ϲ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι.

Ως γαΐος, πέμπει πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δοὺς ἐντολὰς συναγαγόντα δύναμιν, πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὰ ἀνδριάντα. Κεφ. ια.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, περὶ ἀσιναίου καὶ ἀνιλαίου τῶν ἀδελφῶν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOOCTAVO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quirinius mittitur ad censendam Syriam & Iudæam, tum vt Archelai facultates in potestatem suam redigeret. ac Iudæa in formam prouinciæ redacta venit Coponius vir equestris ordinis, vt eam tanquam procurator Cæsaris administraret: vbi etiam de Iuda Galilæo. CAP. I.

Quæ & quot sectæ fuerint apud Iudæos, & quæ cuiusque dogmata. CAP. II.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ. CAP. III.

Vt populus tumultuatus sit propter clàm illatas Hierosolyma à Pontio Pilato Cæsaris imagines, quoad Cæsaream à Hierosolymis deportatæ sunt. CAP. IV.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum superatus est. CAP. VII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus est. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cùm Romam profectus esset, accusatus ab Agrippa in exilium missus fuerit, & eius tetrarchiam Caius Agrippæ donauerit. CAP. IX.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio, & vtriusq; partis ad Caium legatio. CAP. X.

Caius in Syriam legatum mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam. CAP. XI.

Quo in statu res Iudæorum fuerint apud Babylonem, & de Asinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSOCTAVVS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad cõsulatum vsque prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatesque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmę equitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Ioazari, qui Boëthi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Extitit tamen pòst quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Pharisæo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quàm manifestum seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atque ita dici vix potest quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuísque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorum cædibus prætextu quidē propugnādæ libertatis publicæ, sed re vera priuatorū lucrorū studio. Itaque conficiētibus se mutuò ciuibus,

A

Κεφάλαιον α'.

Ὡς κυρίνιος ἀπὸ κάσσεως ἐπέμφθη τιμητὴς οὐσίας, καὶ ἰουδαίας, ἐπὶ τοῖς κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ ὡς ἰούδας ὁ γαλιλαῖος.

KΥΡΗΝΙΟΣ δὲ τῷ εἰς τὸ βουλεύειν συναγομένων ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς διαπεπλεκὼς, καὶ δι' ἃ πασῶν ἐδόξασε, ὑπατος γενέσθαι, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μέγας παρὼν ὀλίγοις, ὅτι συείας παρὼν ἀπὸ κάσσεως, διαμοδάτης τε ἔθνους ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῆς οὐσίας γενόμενος. κωπώνιός τε αὐτῷ συγκατάπεμπται, τάγματος τῆς ἱππέων ἡγησόμενος, ἰουδαίων τῇ ὅλῃ πάσῃ ἐξουσίαν παρὼν δὲ καὶ κυρίνιος εἰς τὸ ἰουδαίων ἐπεστάλην συρίας γενομένης, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχελάου χρήματα. οἱ δὲ καίπερ τὸ καθ' ἁρχὰς ἐν δυσφορίᾳ φέροντες τὴν ὅλην ἀπογραφὴν ἀκούσασιν, ὡς οὐκ ἐπὶ κακῷ σφίσιν ἐπὶ πλέον εὐπορουῦσι πείσαντες αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς ἰωαζάρης, βοηθοῦ ὢν ὄντος υἱὸς λυ. καὶ οἱ μὲν ἀπιθάνοις τοῦ ἰωαζάρου τῷ λόγῳ, ἀτίμων χρήματα μηδὲν ἐνδοιάσαντες. ἰούδας δὲ γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα γαμάλα, σὺν δούκῳ φαρισαίῳ προσλαμβανόμενος, ἀπέστη τῆς ὑποταγῆς, τοῖς τε ὅλοις πᾶσιν οὐδὲν ἄλλο, ἢ αὐτὴν δουλείαν ὑπαφέρειν λέγοντες, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐπ' αὐτὴν ἐλπίδα προκαλούμενος τὸ ἔθνος. ὡς παρίσχον μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ δύνασθαι ἀκμὴν ἐκείνης τῆς κτήσεως, ἀσφάλιστον δὲ ὂν τὸ πᾶν τῆς θείας ἀγαθοῦ, πολὺ καὶ πλέον ποιήσεσθαι τὸ μεγαλόφρον, καὶ τὸ θεῖον οὐκ ἄλλως ἢ ὅτι συμπροθύμως τῇ βουλήσει εἰς τὸ κατορθοῦν συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, ἢ μεγάλων ἔργων τὴν δίκαιον καθιστάμενον, μὴ ὀξαφίων φόνου ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἡδονὴν γὰρ τοῖς ἀκούσασιν ὧν λέγοιεν εἶναι τοῖς αὐθαδεστοις, φύσει πᾶσι μεγάλη ὁπλοθήκη τὸ τολμήματος. κακὸν γὰρ ἐστιν οὐ μὴ φύσεως ἐκ τῆς τῆς ἀνδρὸς, καὶ παραπόδου ἐπὶ τὸν ἀνάπλουν τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ἰσχὸν τε ἀπαυστον τῆς βίας ἔχειν, καὶ δυστέρησιν φίλων, οἳ καὶ ἐπαλαφρώσειν τὸν πόνον. λησπείων δὲ μεγάλων ὁπλισθέντες καὶ δυσφθορᾶς ἀνδρὸς τῆς φρούτων, δύξα μὲν τῆς ὀρθομένου τῆς κοινῆς, ἔργῳ δὲ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν σοφὸς τε ἐφύησαν δι' αὐτὰς,

καὶ

κὴ δόξος πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίᾳ τῇ αὐθεφόπων, εἰς τὰ ἀλλήλοις, καὶ αὐτῶν χεωμένων ὑπὸ θυμίᾳ τῇ μὴ λείπεσθαι τῆς αὐτικαθεσηκότων. ὁ δὲ, τῷ πολεμίων. λιμός τε εἰς ὑστάτην ἀνάκειμένος ἀναγκαιότατον, & πόλεων ἁλώσεις, καὶ κατασφαγάς, μέχρι δὲ & τὸ ἱερὸν ὑπὸ θεῶν ἐνέμματο πυρὶ τῷ πολεμίων χεῖρι στάσις. ὅπως ἄρα τὰς τῶ παρίων κενώσεις καὶ μεταβολὰς: μεγάλας ἔχῃ χρείσεως ὑπὸ λυμένης τοῖς σωφρονοῦσιν, εἶτα καὶ ἰουδᾶς, καὶ σαδδουκος, τὸ τέρτην φιλοσοφίαν ἐπεισακτον ἡμῖν ἐγείσαντες, καὶ ταύτης ἐφεταὶ διορηθέντες, πρός τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέπλησαν, καὶ τῇ αὖθις κακῶν κατειληφόσιν ῥίζας ἐφυτεύσαντο τῷ ἀσωνήθει προτέρων φιλοσοφίας τοιάσδε, πρὸς ἧς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τ', ἐπεὶ καὶ τῷ κατ' αὐτῷ ἀπεδιαδεκότι τοῖς νεωτέροις ὁ φθόνος τοῖς παρίσμασι συμπτύχει.

Κεφάλαιον β'.

Τίνες αἱρέσεις παρὰ ἰουδαίοις, καὶ ὁπόσαι.

Ἰουδαίοις φιλοσοφίαι ἓξ εἰς ἦσαν ἐκ τῆς πάνυ ἀρχαίας τῷ παρίων, ἥτε τῷ ἐσσηνῶν, καὶ ἡ τῶν σαδδουκαίων, τρίτην ἡ φιλοσόφων, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μὲν τοι πρὸς αὐτῷ ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δ' δευτέρᾳ βίβλῳ τῆς ἰουδαϊκοῦ πολέμου. μνησθήσομαι ἢ ὅμως, καὶ νῦν αὐτῷ ἐπ' ὀλίγων. οἵτε γὰρ φαρισαῖοι, τὰ δίκαια ἐξ δυπαλίζουσιν, οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνειδότες, ὧν τὸ λόγος κείνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ὅπερ ἢ τῇ ἡγεμονίᾳ, πρὸς μάχην ἡγούμενοι τὴν φυλακὴν τοῦ πρὸς ἁρπάζειν ἠθέλησε. πλὴς γε τῆς ἡλικίας πρὸς κουσι πρὸς χωρεῖν, οὐδὲν ἐπ' αἰτιλίξῃ τῷ εἰσηγηθέντων ταῦτα θεάσῃ ἐπαγόμενοι. πρὸς εἶναι τε εἰμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦντες, οὐδὲ & αἱρετοῦσιν τὸ ἁμαρτάνειν ἐπ' αὐτῷ ὁρμῆς ἀφαιρεῖν, δοκῆσαι τῷ θεῷ κρᾶσιν γίνεσθαι, καὶ τῷ ἑκάστης ἁμαρτάνειν μὴ αἱρετὴ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχύειν τὰς ψυχὰς πίστις αὐτοῖς ὑπάρχειν, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετὰς ἢ κακίας ὑπὸ πέφυκεν ἐν τῷ βίῳ γένεσθαι. καὶ τὰς μὲν, εἱργμὸν ἀΐδιον προσίσθαι, τὰς δὲ ῥᾳστώνην τὸ ἀναβιοῦν. καὶ δὴ καὶ τὰς τε δήμοις πιθανότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα δρῶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσῃ τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι προσόμια. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ὑπεπιδύσῃ τὸ ὑπὸ πᾶσιν κρεῖσσον ᾧ, εἴτε τῇ διαίτῃ τὸ βίου, καὶ λόγοις. σαδδουκαίοις δὲ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ οὐδαμῶς πνὰν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τῷ νόμων. πρὸς γὰρ τοὺς διδασκάλους σοφίας ἓν μεπᾶσιν ἀμφιλογῶν ἀρετὴν ἀνθρώπουσιν. εἰς ὀλίγους τὰ ἄνδρας ἔστ' ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μὲν τοι πρώτους τοῖς ἀξιώμασι προσίστασθαι τε ἀπ' αὐτῷ οὐδὲν ὡς εἰπεῖν. ὁπότε γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, προσχωροῦσι δ' ἔν οἷς ὁ φαρισαῖος λέγῃ δέχεσθαι τὸ μὴ ἄλλως αὐτοῖς ἡδέως τοῖς πλήθεσιν. ἐαυτοῖς δὲ ὑπὸ μὲν θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, πρὸς μάχην ἡγούμενοι τὸ δικαίου τὴν φόσοδον. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήματά τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ὑπὸ πέλουσι δεδοκότι ἁγνείαν αἷ νομίζοιεν, καὶ δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τοῦ κοινοῦ τεμενίσματος, ἐφ' αὐτῷ τὰς θυσίας ὑπὸ τελοῦσι.

& furioſiſſima contentione certantibus, ne externus quidem hoſtis ceſſabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè ſuperueniens potuit eos compeſcere, quò minus ſæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili ſanguine; donec poſtremò malum cò progreſſum eſt, vt hoſtilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculoſum eſt patrios ritus labefactare & conuellere Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum ſuper tres priſtinas ſectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt, id quod non in præſens tantùm turbauit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis diſſerere, propter quæ tot mala gentem noſtram inundauerunt.

Cap. II.

Quæ & quot ſectæ fuerint apud Iudæos.

IVdæi patriæ ſapientiæ ſtudioſi iam inde à multis retro ſeculis in tres ſectas erãt diuiſi, Eſſenorum, Sadducæorum: & eam quæ Phariſæorum vocata eſt. De his licèt nonnihil in ſecundo Iudaici belli volumine à nobis dictum ſit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Phariſæorum victa ſimplex eſt: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictauit; id ſequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqui. Fato quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cùm omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt eſſe immortales, & ſub terris earum iudicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi autoritatem parauerunt apud populum. & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent à ciuitatibus ſapientiæ, temperantiæ, & vitæ honeſtioris teſtimonium. At Saducæorum opinio cũ corpore extinguit ſimul & animas: nec quicquam præter legem ſeruandam exiſtimant. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad virtutem reputant. huius ſectæ pauci ſunt, ſed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia vix quicquam agitur. nam quoties magiſtratus licet inuiti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiuntur; ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Eſſenorum verò placitum vniuerſitatis regimen citra exceptionẽ Deo aſſerit, immortalitatẽ animis: nec aliud quicquã ęquè ac iuſtitiam omni contentione expetendum exiſtimat: ad templum autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quòd ſanctioribus vtantur ceremoniis, quapropter excluſi à communi fano ſeorsũ ſacrificãt:

moribus alioquī ſunt probatiſſimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam eſt eorum iuſtitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè ſupetant, multis iam ſeculis triti in eius continuis ſtudiis. Facultates in commune poſſident, nec aliquis diues magis vtitur ſuis bonis, quàm quiuis nihil poſſidens. Atque hoc inſtituto viuunt virorum ſupra quatuor millia, nec vxores habentium, nec ſeruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere cenſeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per ſe ipſi viuentes inuicem ſibi miniſtrant. Quæſtores creant viros probos ex ſacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In ſumma eandem ferè viuendi rationem ſequuntur, quam hi qui apud Dacos Pliſti nominantur. Quartæ autem ſtudium ſapientiæ ſectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Phariſæis conſentiunt, niſi quòd conſtantiſſimo libertatis amore flagrant, credentes ſolum Deum dominum habendum ac principem, faciliùs vel exquiſitiſſima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis ſuis ac cariſſimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quòd quia multis ſæpe ſpectatum ſcio, plures de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potiùs, ne tam inſignem patientiam & doloris contemptum parum aſſequantur. quæ quidem animoſitas plurimum in gente noſtra creuit accenſa acerbiſſimis Geſſij Flori iniurias, quibus poſtremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum ſectis hæc ſuffecerint.

Cap. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ.

III. QVirinius autem venditis & confiſcatis Archelai facultatibus, peractóque cenſu, qui incidit in annum trigeſimumſeptimum, poſt victum à Cæſare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota eſſet contra Ioazarum pontificem plebis ſeditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium ſubſtituit. Herodes verò & Philippus ſuæ quiſque tetrarchiæ res ordinauit, & compoſuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defenſaculũ. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada ſitam ad Iordanis fontes inſtruxit ædificiis, indito Cæſaræ nomine. Vico etiam Bethſaidæ in ripa lacus Geneſarethini vrbis ſpeciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæſaris filię cognominem eſſe voluit. Cæterùm Coponio, quem cũ Quirinio miſſum diximus, Iudæam adminiſtrante huiuſmodi quiddam accidit. In feſto azymorum quod Paſcha vocamus mos eſt ſacerdotibus poſt mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ ſunt,

Ϛίλπιοι ἢ ἄλλως ἀνδρες ἀ ξόπον, Ϛ τὸ πᾶν πονεῖν ὑπὲρ γεωργίας τεταμμένοι. ἄξιον ἢ αὐτῶν θαυμάσαι παρὰ πάντας ζηλωτὰς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμοῦ ὑπάρξαι Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων ποτ', ἀλλὰ μηδ' εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις ἐκ παλαιοῦ συνηθὲς, ἐν τῷ ὑπομένειν μὴ κεκωλύσθαι. τὰ χρήματα τὲ κοινὰ αὐτοῖς ἐστὶν, ὥσπερ ἀλλοίοις οὐδὲν ὁ πλούσιος τῆς οἰκείας μᾶλλον, ἢ ὁ μηδ' ὅτι ἂν κεκτημένος. καὶ τάδε παράσουσιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, Ϛ οὔτε γαμετὰς εἰσαγόντες οὔτε δούλων ὑπομένουσι κτῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπολαμβάνοντες, τὸ δὲ κατάσεως ἐνδιδόναι ποίησιν. αὐτοὶ δὲ ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες ὑπὲρ ὑπηρεσίαν τὴν ἐπ' ἀλλήλοις ὑπηρεσῶν. ὑποδείκτας ἢ τῶν θεσπεσίων χρηστομυθοῦντες, καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέρει, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἱερεῖς ὑφὰ ποίησιν σίτου τε Ϛ βρωμάτων. ζῶσι δὲ οὐδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅπερ μάλιστα ἐμφέροντες ἑαυτῶν τοῖς πλείστοις λεγομένοις. τῇ ἢ τετάρτῃ τῶν φιλοσόφων, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμην τῶν φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσκίνητος δὲ τὲ ἐλεύθερου ἔρως ἐστὶν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν θεὸν ὑπειληφόσι. θανάτων τε ἰδίας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τίθενται, καὶ συγγενῶν τιμωρίας, Ϛ φίλων ὑπὲρ τὸ μηδένα αὐθέντην θεσπίζεσθαι δεσπότην. ἐωρακόσι δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμεταλλακτον αὐτῶν ὑπὸ τοιούτοις ὑποστάσεως, πειρατέον διελθεῖν παρόλιγον. οὐ γὰρ ἀδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολειφθῇ τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων ὑπ' αὐτῶν, τοῦ κινδύνου δὲ μὴ ἐλάττονος τοῦ κατὰ τὸ ἐκείνων καταφρονήματος ἀλγουμένου τοῦ παλαιπορίας τῆς ἀληθοῦς, ὁ λόγος ἀφηγήσεται. εἰσία τε τῇ ἐντεῦθεν ὑπῆρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος Ἡρωδίου φλωέως, ὃς ἡγεμὼν ἐπὶ ἐξουσίᾳ τὸ ὑβρίζειν ἀποτολμήσαντος αὐτοὺς ἀποστάσαι ῥωμαίων. ἢ φιλοσοφεῖ μὲν ἰουδαίοις, τοσάδε.

Κεφάλαιον γ'.

Ως Ἡρώδης Ϛ φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

Κυρήνιος ἢ τὰ ἀρχελάου χρήματα ὑπὸ δόμῳ κἄδη, Ϛ τῆς ὑποτιμήσεως πέρας ἐχούσης, ἃ ἐγένοντο ἑβδόμῳ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν ἀντωνίου ἐν ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ καίσαρος, ἐπαύσατον τὸν ἀρχιερέα καταστάντα ὑπὸ τῆς πληθύος ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τῆς τιμῆς, αὐτὸν τὸν σὲθ ἰσᾶ ἀρχιερέα. Ἡρῴδης δὲ Ϛ φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν ἑαυτῶν παρειληφότες καθίσαντο. καὶ Ἡρῴδης σύμφωνα τειχίσας, προσῆκεν τῇ γαλιλαίᾳ πάντ' ἦλθ αὐτὸν αὐτοκρατορίδα. βηθσαϊδὰν ἢ, πόλις ἐν Ϛ αὐτὴ, τοῖχῳ περιλαβὼν, ἰουλιάδα ὑπὸ Ϛ αὐτοκράτορος ἀγορεύει τῆς γυναικός. φίλιππος ἢ παναιάδα, τὴν πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ ἰορδάνου κατασκευάσας, ἐσημώσατο καισάρειαν. κώμην δὲ βηθσαϊδὰν, πρὸς λίμνῃ δὲ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλεως ἀξίωμα, πλήθει τοικητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν. καπτοῦν δὲ τὴν ἰουδαίαν διέποντος ὃν ἔδοξεν κυρηνίῳ σωσικοσμφθῶσαι, τάδε θεάσεται. τῇ ἀζύμων τῆς ἑορτῆς ἀγομένης ἐν παχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν ἔθει τοῖς ἱερεῦσιν ἐπὶ ἀνοιγνύναι τῶ ἱερῶ τοὺς πυλῶνας. μὴ πότε ἐπὶ τὸ πρόσω γένηται ἡ ἀποίξις αὐτῶν

ἄνδρες

ἄνδρες σαμαρεῖται κρυφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες, διέῤῥιψαν ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν ταῖς στοαῖς ποιουμένοις. καὶ διαπαντὸς τὸ ἱερὸν ἠρέθιστο, μὴ φείδεσθαι δεῖν τοιούτοις νομίζοντες, τότε ἄλλα διὰ φυλακῆς μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ κουπόνιος μετ' οὐ πολὺ εἰς ῥώμην ἐπανεχώρει, διάδοχος δὲ αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἐγένετο, μάρκος ἀμβίβουλος, ἐφ' οὗ καὶ σαλώμη τοῦ βασιλέως ἡρῴδου ἀδελφὴ μετασάσα ἰουλίαν ἰαμνιάν τε καταλείπει, καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, τήν τε ἐν τῷ πεδίῳ φασαηλίδα, καὶ ἀρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος. διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον αἰνιος ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ καῖσαρ, δωδέκατος μὲν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἡγούμενος, ἑπτὰ δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, θεὸς οἷς μείωες ἐξ, ἡμέραι δυοῖν πλείονες, τούτου δὲ αὐτῷ τῷ χρόνου παραπλησίως δέκα ἔτη συνῆρξεν αὐτοκράτωρ, βιώσας ἔτη ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τῇ καίσαρι τιβέριος νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτῷ ἰουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος δὴ ἦδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμπτος ὑπ' αὐτῷ παρὼν ἰουδαίοις ἔπαρχος διάδοχος αἰνίου ῥούφου οὐαλέριος γρᾶτος, ὃς παύσας ἱερέα ἄνωθεν ἰσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ φαβί. καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μετασήσας ἐλεάζαρον τὸν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν, ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἑαυτοῦ δὲ διαλυθέντος, καὶ τινὰ παύσας, σιμωνι τῷ καμίθου τὴν ἀρχιερωσύνην διαδίδωσιν. οὐ πλέον καὶ τοῦτ' ἐνιαυτὸν τὴν πιλάτου ἔχοντι διεληλύθει χρόνος, καὶ ἰώσηπος ὁ καϊάφας, διάδοχος λαῷ αὐτοῦ. καὶ γρᾶτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς ῥώμην ἐπανεχώρει, ἔνθεκα ἔτη διαδήσας ἐν ἰουδαίᾳ. πόντιος δὲ πιλᾶτος, διάδοχος αὐτῷ ἦκεν. ἡρῴδης δὲ ὁ τῆς ἀρχῆς, δὴ μάγαδος λαῷ τοῦ τιβερίου φιλίας προσελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτοῦ τιβεριάδα, τοῖς κεκτῆσις δηλήσας τῆς γαλιλαίας δηλίμαν τῇ γλυκυτάτῃ. θέρμα δὲ οὐκ ἄποθεν ἔστιν ἐν κώμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δὲ ὤκησαν, οὐκ ὀλίγον δὲ καὶ τὸ γαλιλαῖον, καὶ ὅσοι μὲν ἐκ τῆς ἀπ' αὐτῶν γῆς, ἀναγκασθέντες, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τινὲς δὲ καὶ τῷ ἐν τέλει. ἐδίδοτο δὲ αὐτοῖς σωοίκησις καὶ τοῖς πανταχόθεν δηλοναγομένοις ἄνδρας δήμους, ἔστι δὲ οἷς μήτε σοφοὺς ἐλευθέρους, πολλά τε αὐτοῖς, καὶ δὴ πολλοὺς ἐλευθέρωσεν, καὶ δωρήσατο, ἀπάγκασμα τοῦ μὴ δυνατὸν ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν δηλονότι, κατασπουδὰς τε οἰκήσεως τελείας τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς δωρεᾶς, εἰδὼς ἐλεύθερον τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ὅτι τοῦ ἰουδαίων πατρίου, ἔξω τοῦ δὴ μνήμασιν ἃ πολλὰ τῇδε ἰδίῳ ἀνηρημένοις τὴν ἴδρυσιν πρεσεκάλη γένεσθαι. μέρους δὲ δὴ ἑπτὰ ἡμέρας ἐν τοῖς οἰκήσεσι εἰσαγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον. τελευτᾷ δὲ καὶ φρααάτης ὁ παρθυαίων βασιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, δηλοσυλῆς αὐτοῦ γλυκυθυμίᾳ υἱὸν φρααατάκου τοῦ υἱέως, ᾧ τοιαύτην αἰτίαν. φρααάτης παῖδων αὐτοῦ γνησίων γλυκυμένων, ἰταλικῇ παιδίσκῃ, ὄνομα αὐτῇ θεσμοῦσα, ταύτῃ ὑπὸ ἰουλίου καίσαρος μετ' ἄλλων δωρεαῖς ἀπεσταλμένῃ, τὸ μὲν φρααάτου παλλακίδι ἐχρῆτο. κρυπτόμενος δὲ τῇ πολλῇ τῆς δυσμορφίας, θεοῦντος χρόνου, καὶ παῖδος αὐτῇ τοῦ φρααατάκου γλυκυθύμου, γαμετοῦ τε τοῦ αὐθέντου δυσφαίνεται καὶ τιμᾶται. ἤγε δὴ πᾶσιν οἷς εἰκὸς πιθανὴ τῇ βασιλεῖ γενομένῃ,

A Samaritani quidã clàm ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa humana per porticus & per totum templum: quo factum est, vt posthac sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo pòst Coponius Romam reuertitur, successore accepto M. Ambiuio: cuius tẽpore Salome Herodis regis soror vita decedens Iuliæ Iamniam cum sua toparchia reliquit, & sitam in campo Phasaelidem, Archelaidémque plurimis palmetis consitam, quorum fructus est præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, quo præside Cæsar fato functus est, qui secundus fuit Romanorum Imperator, præfuítque reipublicæ annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septem: Et Tiberius Nero priuignus successit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator tertius; à quo quintus Iudæorum præses missus est in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic ademptο Anano sacerdotio Ismaelem Fabi filium iussit esse pontificem: quo paulò pòst deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem transtulit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoque anno in hac dignitate exacto; iussus est eam cedere Ioseph, qui cognominabatur Caiaphas. His ita gestis, Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipsius nomine vrbem à se conditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Genesarethici, vnde non lõgè apud Emmauntem vicum sunt aquæ calidæ. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata est, quorum nonnulli eò migrare coacti sunt, quidam etiam è nobilitate sedes illic sibi optauerunt. quóque maior esset frequentia, recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non satis constabat esse liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficijs prosecutus astrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros argitus, quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in solo multis sepulchris refertο, cùm iuxta nostras leges ad septem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorũ rex per insidias sublatus est à Phraatace filio, huiusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillã Italici generis Thermusam nomine, inter cætera dona à Cæsare missã, primùm in concubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obstupefactꝰ præcellenti mulieris forma, susceptο iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eam sibi cõiũxit. Quę cùm quicquid vellet regi persuaderet,

cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam, nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qui tædiosum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conspirauit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo parricidio simul & incesto exosus popularibus, priùs quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interiit. Tum verò nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine rege consistere ipsorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine, putantésq; satis esse semel violatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis esset, & ad iram promptissimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuò gestare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regem vnum ex obsidibus, prælatúsque est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunę, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum simul & domesticum. Sed breui pœnitentia subiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidẽ, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam. móxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidam genere. ille paruit libenter, & præsto fuit cum exercitu. cui cùm occurrisset Vonones, primùm manente etiam tum in officio vulgo Parthorũ, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulsus est. Sed paulo pòst instauratus copiis Vononẽ ausum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis & moro Parthi comminationibus bellum iam intentatis: destitutus omni spe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerẽtur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit. is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodem vnum è suis filiis Artabanus regẽ imposuit. Per idẽ tẽpus cũ Antiochus quoq; Comagenę rex fato concessisset,

A κὴ ἀποδόμενος τῷ αὐτοῦ παιδὶ γλυκέως τὴν παρθυαίων ἡγεμονίαν, ἑώρα μὴ ἄλλως γλυκυσομένην μὴ ἀποσοβῆς αὐτῷ τὴν μηχανηθέισης τῷ γυναίῳ τὸν φραάτου παίδων. πείθει δὴ αὐτὸν ἐκπέμψαι εἰς ῥώμην ὡς τοὺς γνησίους παῖδας. κὴ ἔστι μὲν, οὐ γὰρ ἐπιτρεπτὸν ἀπορεῖν φραάτην τοῖς δεσμοῦσιν ὑπεναντίωσιν, ὅτι τὸν ῥώμης ἐξεπέμποντο. φραατάκης δὲ μόνος ὅτι τοῖς φαρμάκοις ξηρόμενος, δ᾽ ἡνίκα ἤκουτο κὴ ἅμα χρόνιον τὸν πατρὸς διδόντος
B τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τὸ ἐπιβουλὴν τῷ πατρὶ συμφραξῇ τὸν μητρὸς, ἢ δὲ κὴ συνειδυίας λόγος. κὴ δ᾽ ἀμφότερα μισηθεὶς, οὐδὲν ἧττον, ὡς τὸν πατροκτονίας τὸ μῖσος, τὸν μητρὸς ἔρωτα πληθύων τὸν ὑπηκόων, σάπφωδι ἐλαθεὶς φρένες ἢ φυὰι μέγας, ἐξέπιπτε τὸν φρασμάτων, κὴ οὔτω θνήσκ. συμφρονήσαντες δὴ οἱ γλυναιότατοι παρθυαίων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐκ τὴν γλῶς τῷ ἀρσακιδῶν, ἃ δὲ ἑτέρως ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχειν δὲ πολλάκις,
C καὶ μάχει τινὶ φειδομένως τὴν βασιλείαν ἐκτεταμένων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ γλυσέων ὁρμῶν ἐκάλουν πρεσβεύσαντες. ἵν᾽ δὲ καὶ ἄλλως μὴ ὑπόφθονος ἦν ἀφ᾽ τὸν πλήθει, καὶ ὑπαίτιος καθ᾽ ὑπερβολὰς ὠμότητος, πάνυ γὰρ ἴσκυος, καὶ συνεχόμενος εἰς ὀργήν. ὥστε δὲ τὴν ἐκ τὸ γλῶς. τὸν μὲν δὴ συσχόντες, ἀποκτείνουσιν, ὡς μὲν τίνοι φασὶν, ἐπ᾽ ἀποινὰ ἧς κὴ ξαπίζας, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν. ὡς δὲ ὁ πλείων
D κατέχει λόγος εἰς θήρην πρεσσάμενοι. πρεσβεύσαντες δὲ εἰς ῥώμην, ἠτοῦντο τὸν βασιλέα τὴν ὁμηρευόντων. καὶ πέμπεται βονώνης πρεσβεύτης τὴν ἀδελφὸν, ἐδόκει γὰρ χαρεῖν τὸν τύχην, ἢν αὐτῷ δύο μέρη τὴν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαν πρεσπίπτειν, ἰδίᾳ κὴ ἀλληθείᾳ. ταχέως δὲ ἀναξιοπαθῆ τοὺς βαρβάρους ὑπείσιν, ἅτε καὶ σφαλερὸς φύσῃ ὄντας, πρὸς τὸν τὸν ἀναξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοξίων ποιῆσαι τὸ πρεσταστέμενον ἠξίουν, τὸν ὁμηρείαν αὐτὴ δουλείας
E ὀνομάζοντες, κὴ τῆς ὀνομάσεως τὸν ἀδοξίαν. οὐ γὰρ ἀπὸ πολέμου δὴ καίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύοντα παρθυαίοις, ἀλλὰ ὁ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕβρι. ὥστε χρῆμα δ᾽ ἐκάλεσαν ἀρτάβανον μηδίας βασιλεύοντα, γλῶς ἀρσακίδων. πείθεται δ᾽ ἀρτάβανος, καὶ μετ᾽ σπανὰς ἵππεισιν. ὑπανιστάζει δ᾽ αὐτὸν βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντες αὐτῷ τὴν πλήθυς τὴν παρθυαίων παρατάξαμθον, ἡττηθεὶς φεύγει πρὸς τοὺς ὅρους τῆς
F μηδείας ἀρτάβανος. καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ συναγαγὼν πολλῷ σπανὰ, συμβάλλει τῷ βονώνῃ, κὴ νικᾷ, καὶ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφιππάζεται συὺ ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. ἀρτάβανος δὲ πολλῷ τῇ ἔοπῃ φόνον ἐργασάμθον ἐκ πλήξεως τὴν βαρβάρων, πρὸς κτησιφῶντα μετὰ τὸ πλήθυος ἀναχωρεῖ. κἀκεῖ μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη παρθυαίοις. βονώνης δὲ ἐκ ἀρμενίαν δρᾳπέτευσε, καὶ καταρχὰς μὲν, ἐφείτο τῆς χώρας, καὶ πρὸς ῥωμαίους ἐπρεσβεύετο. ὡς δὲ αὐτῷ τιβέριος μὲν ἀπεῖπε, πρὸς τὸν τὸν ἀναισχρίαν, καὶ τὴν
G παρθυαίου τὰς ἀπειλὰς, ἀναπρεσβεύει δὲ δὴ πόλεμον ἀπατεπόμθον, μηχανὴ δὲ ὧν ἑτέρα βασιλείας ὑδρεμία, κὴ δὲ οἱ πρὸς νεφάτην δυνατοὶ τῷ ἀρμενίων ἀρταβάνῳ πρεσίδεν), ὥστε δίδοσιν αὐτὸν σιλανῷ τῷ

τῆς συρίας στρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν κὴ ἀπὸ τῆς ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συρίᾳ παρεφυλάττετο. τῷ δὲ ἀρμενίων ὁρμὴ δίδοσιν ἀρτάβανος, σὺν τῷ ἴππῳ τὸν παίδων. ἐπολέμησεν δὲ κὴ ὁ τῆς κομμαγηνῆς αὐτίοχος,

διέση-

διέσπασε ἢ τὸ πλῆθος περὶ τῶν γνωρίμων, καὶ προσεβάλλοντο ἀφ' ἑκατέρων μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ, μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος ἢ βασιλείαν καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πεμφθέντα διορθώσαντα τὰ καὶ τὸν Ἀρτάβανον, θεραπεύοντα αὐτὴν τῆς τύχης δι' ἀκμείαν τοῦ θανάτου. καὶ δὴ ἡδύνατο καὶ Ἀρτάβανον, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ πίστεως, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege; vt antè viuere: quapropter Germanicus ex s. c. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam; Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

Κεφάλαιον δ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον.

Cap. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

B

Πιλάτος ὁ τῆς Ἰουδαίας ἡγεμών, στρατιὰν ἐκ καταρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθ' ἡμέραν χειμασθεῖσαν ἐν Ἱεροσολύμοις ὅτι κατέλυσε τοὺς νόμους τῶν Ἰουδαίων, εἰσφῆσαι, προτομὰς Καίσαρος αὐτοῖς σημείοις προσῆκαν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τοῦ νόμου. ὃ δὴ τῶν τότε οἰκησάντων ἡγεμόνες τὴν μὲν μετὰ τοιαύτης κόσμων σημείας ἐποιοῦντο εἴσοδον τῇ πόλει. πρῶτος δὲ Πιλάτος ἀγνοίᾳ τοῦ αἰθρόων δεῖ τὸ νύκτωρ χωρίσας τὴν εἴσοδον ἐφρόντισε τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ δὲ, ἐπεὶ ἔγνωσαν καὶ πλῆθος παρῆσαν εἰς Καισάρειαν ἱκετεύοντες πολλὰς ἡμέρας, ὅτι μεταθείη τὰ εἰκόνων. καὶ μὴ συγχωρῆσας δεῖ τὸ ὕβρισμένον φέρειν, ἐπεὶ περὶ τὸ ὀκταυχώρου λιπαρεῖν, καὶ ἔκτην ἡμέραν ἐν ἄλλοις ἀφανῶς ὅτι καθίστας τὸ στρατόπεδον, αὐτοὺς ὅτι τὸ δῆμα ἦκε, τὸ δὲ, ἐν τῷ σταδίῳ κατασπάσαι, ὅπερ ἀπόκρυπτε τὸ ἐνεδρεύοντα στρατόν. πάλιν δὲ τὴν Ἰουδαίων ἱκετείαν χρονιζόντων, ὅπου σημάνας τοῖς στρατιώταις, ἠπείλει θανάτου ὅτι θέσιν ζημίαν ἐκ τῆς ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὅτι τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ ὡπλισμένοις ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς, ἡδονῇ δέξεσθαι τὸν θάνατον ἔλεγον, ἢ τολμήσῃ τινὶ σοφίαν καταβάσεσθαι τῶν νόμων. καὶ πλάτων θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶν ὅτι φυλακὴ τῶν νόμων, κατέχειν τὰς εἰκόνας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς Καισάρειαν. ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐποίησε δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὴν ἀρχὴν τοῦ ῥεύματος, ὅσον ἀπὸ διακοσίων σταδίων. οἱ δὲ, οὐκ ἠγάπων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ δρωμένοις, πολλαὶ τε μυριάδες αἰθρόων συνελθόντες, κατεβόων αὐτοῦ παύσασθαι τῶν ὅτι τοιούτοις ἐνθυμουμένου. τινὲς δὲ καὶ λοιδορεῖν χρώμενοι, ὕβριζον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ θεράπων ὄμιλος. ὁ δὲ, συλλαβὼν τῇ ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιώτων ἀπεχώρησεν, εἰ ἐφέροντο σκυτάλαις ὑπὸ ταῖς στολαῖς, διαπέμψας εἰς ὃ προείλθοιεν αὐτοὺς, αὐτοὺς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῷ δὲ ὁρμικότων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ὑποδείκνυσι τοῖς στρατιώταις ὃ προσκείμενον σημεῖον. οἱ δὲ καὶ πολὺ μείζονας ὑπὲρ ἐπίταξε πλάτος, ἐλαύνοντα πλαγὰς, τοὺς δὲ θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κολάζοντες. οἱ δὲ εἰσέφερον τὸ μαλακὸν οὐδὲν, ὡς τε ὁπλοι ληφθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐν διασπαδῆς ὑπηρετουμένων, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ταύτῃ καὶ ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καὶ ξαυτοῦ αὐτοὺς ἀνεχώρησαν. καὶ οὕτω παύεται ἡ στάσις. γίνεται δὲ καὶ τοῦτον τὸν χρόνον. ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ

Cæterùm Pilatus Iudææ præses à Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideò qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante se facturum quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris cùm Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans, nisi quàm primùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. deinde aquæ ductum struere agressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere à proposito, nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinẽ, etiam conuitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quàm mandatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atq; hoc modo compressa est seditio.

Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libẽter vera suscipiũt: plurimósq; tã de Iudeis quã de gẽtibus sectatores habuit. Christus hic erat: quẽ accusatũ à nostræ gentis principibus, Pilatus cùm addixisset cruci, nihilominus

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vſque in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominarum non deficit. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur priùs de Iſiacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Iudæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, vt quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge digniſſimo. huius amore captus eſt Decius Mundus iuuenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, nō ferens amoris impotentiam, decreuit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc eius propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indignè ferens obſtinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe vt potiatur Paulinæ complexibus. Cúmque ille preces eius libenter acciperet, ait ſibi opus 1. tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouā doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porrò eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam commini ſcitur. Conuentis aliquot ex eius ſacerdotibus, accepta fide ſilētij, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens vigintiquinque millibus, & alteris totidem poſt nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè ſunt polliciti, quorum natu maximus properè ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus imperatóque abſque arbitris colloquio, venire ſe ait miſſū ab Anubide captum ipſius forma, & iubente vt ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, móxque iactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quòd dignata ſit amore Anubidis: marito quoque indicat, condictam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideò faciliùs conceſſum eſt, quòd cognita & probata eſſet viro pudicitia coniugis. itaque in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totāq; eā noctē obſecuta eſt iuueni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeūte priuſquā ſacerdotes doli cōſcij ſurgerēt, Paulina mane ad maritū reuerſa cōgreſſū cū Anubide prædicat,

VII

A ἐπαύσαντο οὔτε πρόσθεν ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς ἕβδομον ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τὰ θεῖα προφητεύσαντα καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰς τε νῦν τοῦ χριστιανῶν ἔθνος τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβησε Ἰουδαίους, περὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἴσιδος τὸ ἐν Ῥώμῃ πρόσχυσις αἰσχυρὰ οὐκ ἀπηλλαγμένα συντυχίας. καὶ πρότερον τὰ τῶν Ἰσιακῶν τολμήματος μικρὰ μνήμην ποιησάμενος, οὕτω μεταδιδῶ τὸν λόγον ὅπη τὰ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις γεγονότα. παυλίνα ἦν τὸ μὲν ῥώμῃ, προγόνων τε ἀξιώματι τὸ καθ' ἑαυτὴν ὅπη τε δίοντι κόσμου ἀρετῇ ὅπη μέγα προῒοῦσα τῷ ὀνόματι, δύναμίς τε αὐτῇ χρημάτων ἦν, καὶ γενομένη τὸ ὄψιν δυσωπής, καὶ τῆς ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν αὐξηθεῖσα τὸ μὴ ὅπη τῷδε δύσις τὸ εἶδος. ἐγεγάμητο δὲ σατορνίνῳ τῷδε εἰς τὰ πάντα αἰτιουμένῳ τῷδε αὐτοῦ ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ δεινὸς μὲν ἵππεως τὸ τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μείζων γὰρ ἦν ἢ ὥστε ἀλῶναι δώροις, ἀλλὰ τὸ καὶ πιμφθέντων εἰς πλῆθος ἀφειδῶς, ἐξηπόρει μᾶλλον. ὥστε καὶ εἴκοσι μυριάδας δραγμῶν αὐτῇ δώσων ὑπισχνεῖται δυνῆς μιᾶς. καὶ μηδὲν ὧς ὅπη κλωμύλης, οὐ φέρων τὸν ἀτυχῆ τὸ ἔρωτα, ἐσπάνιον ὄντων θάνατον ὅπη μᾶλλον αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἐνόμιζεν ὅπη παυλίνῃ κακοῦ τὸ κατειληφότος. ὁ δὲ μὴ ἐπιψηφίζεται τοιούτῳ τελευτῇ, καὶ πρόσθεν οὐκ ἀπηλλάσετο. λιμῷ γὰρ παρῆν ἀπολυθέντα τῷ μὲν δῶρα παντοίων ἴδρις κακῶν, ἡ δὲ ἐνοῦς φέρουσα τὸ πειστικὸν τὸ ψήφισμα τὸ θανεῖν, οὐ γὰρ ἀφανὴς λιμῷ ἀπολούμενος, ἀπαγείρει τε αὐτὸν ἀφικομένῃ δεῖ λόγου, πιθανότατον λιμῷ ἐλπίδων τινῶν ὑποχύσεις ὡς δέοιτο χθησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὸν παυλίναν αὐτῇ. καὶ δικομένου τὸν ἱκετείαν ἡδονῇ, πάντες μυριάδων δεήσεσθαι μόνον ἔλεγεν, ὅπη ἀλώσοι τῆς γυναικός. καὶ ἡ μὲν ὅπη τούτοις αἰσχυνθεῖσα τὸν πειστικὸν, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα ἀργύριον, οὐ ταὐταῖς ὁδοῖς ἐπέλλει τοῖς προδεδεγκομένοις, ὁρᾶσα τὸ γυναικὸς τὸ μηδαμοῦ χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδυῖα δὲ αὐτὸν θεραπεία τὸ ἴσιδος σφόδρα ὑπηγμένον, τεχνᾶται τοιόνδε. τῷ ἱερέων πισὶν ἀφικομένῃ δεῖ λόγου ὅπη πίστεσι μεγάλαις, τὸ δὲ μέγιστον δώσοι χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν, μυριάδων δυοῖν τὸ ἥμισυ, λαβόντος δὲ ἔκβασιν τὸ πράγματος ἐπάρῃ τοσῷδε, δεῖσθαι φέρειν τὸν πειστικὸν τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύουσα παντοίως ὅπη τῷ πλησίον τὴν αὐθεντὸν ἀπουδάσαι. οἱ δὲ ὅπη πληγῇ τὸ χρυσοῦ ὠδαγθέντες ὑπισχνοῦντο. καὶ αὐτῶν ὁ γεραίτατος ὡς τὸν παυλίναν ὡσπάσμενος, ἡδομένων εἰσιόντων, καταμόνας τε δεῖ λόγου ἐλθεῖν ἐδέου, καὶ συγχωρηθεὶς, πομπὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τοῦ ἀνουβίδος ἔρωτι αὐτῆς πασπασμένου τὸ θεοῦ, κελεύοντος τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δὲ ὑκτὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐπεκελεύσατο τῇ ὅπη τούτοις ἀξιώσοι τὸ ἀνουβίδος, καὶ φοβεῖ πρὸς τὸ ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, κὴ δεῖπνον τὸ ἀνουβίδος εἰσηγέλθη. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος τὸ σωφρονοῦν δὲ γυναικὸς ἐξεπισάμενος. χωρεῖ δὲν εἰς τὸ τέμενος, κὴ δεῖ-

B

C

D

E

F

G

πνήσασα, ὡς ὕπνου καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ τὸ ἱερέως εὗδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λυχνὰ ἐσπεδῶν ἦν, καὶ ὁ μοιῶδος, σεσκιαμμένος γὰρ τῷδε, οὐχ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τῷ πρὸς αὐτοῦ. πανυχόν τε αὐτῷ δεδεκνύσατο ὑπεναντία θεῷ ἔῃ. καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῷ ἱερέων, οἱ τοῦ βουλεύματος ἦσθεν. παυλίνα πρωῒ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τοῦ βδιφαίσεως ἐκδιηγεῖται τὸ ἀνουβίδος,

κὴ πρὸς

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐπελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δ', τὰ μὲν ὑπὲρ τοῦ φύσει τοῦ θεοῦ πάθους ὁρῶντες, τὰ δὲ ἐν θαύμασι καθίσαντο, οὐκ ἔχοντες οἷς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ προσεῖναι, ὅπως τὸ συμφερόντως καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπόδοιεν αὐτῇ. ἔστι δ' ἡμέρᾳ μιᾷ τὸν θεράποντα ὑπαντιάσας αὐτῇ ὁ Μοῦνδος, παυλίνα φησίν, ἀλλά μοι καὶ εἴκοσι μυριάδας ἀνέσωσε δυναμένῃ οἰκοφορεῖσθαι τῷ ἑαυτῆς, ἀξιοπρεπῶς ἐφ' οἷς θεσπεσιάλεμνον οὐκ ἐπέλιπες. ἃ μὲν τοι εἰς μοῦνδον ὕβρει διεχρήσω μηδένι μελῆσαι τῷ ἐνομάτων, ἀλλὰ τῆς ἐπὶ θεάματος ἡδονῆς, αἰσθόμενον ὄνομα ἐθέμεθα ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπὸ ταὐτὰ εἰπών, ἦ εἰς ἔννοιαν τὸ πρᾶγμα ἐλθοῦσα τῷ τολμήματος, ἀπερρήγνυτο τὸ πολλὰ, καὶ τὸν ἀνδρὶ δηλώσασα τὸ παντὸς βλασφημάτου τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ ἀφεωθῆναι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ δὲ τῷ κατεργάσεσθαι ὑπεσήμηνε τὴν ἄφιξιν. καὶ ὁ πείσιος μαθήσεως ἀκριβοῖς αὐτῷ χρώμενος ἐξετασμῷ τῷ ἱερέων, ἐκείνους τὰ αἰσχύνοντας, καὶ τὴν ὀλέθρου γλωμένην αἰτίαν, καὶ τὰ ταῦτα ἐφ' ὕβρει συνθεῖσαν τῷ γυναικὶ, τόν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τῷ ἴσιδος εἰς τὸν Θύβριν ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. μούνδῳ δὲ φυγῆς ἐπέμπων, κάλυμμα τὸ μὲν μίζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔχοντος αὐτῷ ἡμέρᾳ τῇδε τὰ ἡμέρᾳ τῇδε, ἡγησάμενος. καὶ τὸ μὲν ἀφεῖτο ἱερὸν τῷ ἴσιδος τοῖς ἱεροῦσιν ὑβρισθέντα, τοιαῦτα λυ. ἐπάνειμι δὲ ὅθι τὰν ἀφήγησιν τῷ ἐν ῥώμῃ ἰουδαίοις καὶ τὸν τότον τὸν χρόνον συμπεσόντων, ὡς μοι καὶ προεσήμανεν ὁ λόγος.

A & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quòd B Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate explerus sum: atque his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia sacrificos illos impostores in crucem egit, vnáque Iden inuentricem huius sceleris, cuius C præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referés. Et Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

Κεφάλαιον ε'.

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, & περὶ πιλάτου.

Cap. V.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

D

Ἦν μέν τις ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τῆς ἑαυτοῦ, κατηγορίᾳ τε τῶν πατρίων νόμων, καὶ δίκῃ τιμωρίας τῆς ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς ἐς τὰ πάντα. ἐπὶ τούτου ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβοντος, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῶν μωυσέως, προσαποσταλέντα δὲ τὰ ἐς αἷμα εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τούτους ἐπισπάσασθαι φουλβίαν τὴν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμοις προσελθοῦσαν τοῖς ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν καὶ χρυσίον εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἀναθεῖναι. καὶ λαβόντες, ἐπὶ χρείαις τοῖς οἰκείοις ἀναλώσασθαι αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρᾶγμα ἦν αἴτησις ἐπεφάσκετο. καὶ ὁ πείσιος, ὅπερ ἐμνήσθη δὲ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν σατορνίνου τοῦ φουλβίας ἀνδρὸς ἐπισπέψει τῆς γυναικὸς, κελεύει πᾶν τὸ ἰουδαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δὲ ὑπατοι τετρακισχιλίους ἀθροίσαντες ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείστους δὲ ἀπόλλυσαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. καὶ οἱ μὲν διὰ κακίαν τοσούτων αὐτῶν, ἀπαλλάττοντο τῆς πόλεως. οὐκ ἀπήλλαττο δὲ θορύβου καὶ τὸ σαμάρειον ἔθνος, συμφορᾷ γὰρ αὐτοὺς αὐτῶν ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος πιθανῷ, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πλάνου τὰ πάντα χαλεπαίνοντα, κελεύει δὴ τὸ χαριζόμενον θεὸς αὐτῷ συνειλεῖν, ὃ ἀγνότατόν τε αὐτοῖς ὁρᾶν ἐν ἐπιτηδείᾳ, ἰσχυρίζεσθαι τὰ ἐν ἱεροσολύμοις δύνασθαι τὰ ἱερὰ σκεύη τὴν δὲ κατορυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτῶν ποιησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τεθέντες, παθόντων ἤγουμένοι τὸν λόγον, καὶ θέντες ἐν τινι κώμῃ, πεδιάδα λίαν, παρελάμβανον τοὺς ἀποσυλλεγομένους, ὡς μελάλῳ πλήθει αὐξόμενοι εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει δὲ πιλάτος τὴν ὁδὸν αὐτῶν προκαταλαμβάνων ἱππεῦσί τε πομπῇ & ὁπλίτῃ, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

E Erat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solùm verterat. vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. his eùm se in disciplinam dedisset Fulula mulier nobilis amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei, vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quòd iam antè destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta questo cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelatores omnes Iudæi coacti sunt vrbe F cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruêre. Concitauit enim eos impostor quidã pro nihilo ducens mendaciũ, & omnia cõminiscens ad plebis gratiã, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moyses deposuerit. Illi credulitate sumptis armis Tirathabam vicum insedêrunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. G Sed Pilatus prior cliuum mõtis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cũ

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

Cap. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

VIII. Vitellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope tẽplum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris, Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, detinuit, ratus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo pontificum atq; custodũ sacri ærarij, præfecto castelli accedente ibi lucernam quotidie. Hác septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tẽpore, sequenti die rursũ eã reponebat in cellam vbi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij temppre. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectum quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locũ Iosephi Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiã. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mãdãte vt cum Artabano fœdus & amicitiã faceret. Verebatur enim ne

A συνηθροισμένους ἀδιατάξως ἐνοχλῶσιν, τοὺς μὲν ἔκτεινεν, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν ἔτρεψεν. ζωγρίᾳ τε πολλοὺς ἔλαβεν, ὧν τοὺς κορυφαιοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυγοῦσιν δυνατωτάτους ἔκτεινε πλάτων. καὶ σώντος δὲ τοῦ δορύβου σαμάρειαν, ἡ ἐκλησιάζεται ἐπὶ τὸν ὄλυμπον ὑπάτικὸν ὄρος αἴδρα συρίας τὴν μητρόπολιν ἔχοντα, καὶ πλάτην κατηγορεῖν δὴ τῆ σφαγῆ τῶν ἀπολωλότων. οὐ γὰρ δὴ ἀποστάσης ῥωμαίων, ἀλλὰ δὴ διαφυγῆ τὸ πλάτου ὕβρεως εἰς τὸν πατριαρχᾶ ἀδιατάξως. καὶ οὐιτέλλιος μάρκελλον τὸν αὐτοῦ φίλον ἐκπέμψας ἐπιμελητὴν τοῖς ἰουδαίοις χρημοσύνων, πλάτον ἐκέλευσεν δὴ ῥώμης ἀπιέναι, θεὸς ἃ κατηγορεῖν ἰουδαίοι διδάξαντα τὸ αὐτοκράτορα. καὶ πλάτος δίκα ἔτεσιν δεκαέξ ἐπὶ ἰουδαίας, εἰς ῥώμην ἐπέγετο. τὸ δὲ οὐιτελλίου πρόσωπος ἐντολὰς ἐκ ὧν αἰτῆσπεῖν. πρὶν ἢ τῆ ῥώμη θεραπεῖν αὐτὸ, φθάκη πέρσιος μετασάς. Κεφάλαιον ς'.

C Οὐιτελλίου ἀφίξις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς πέρσεως ἔγραψεν αὐτῷ, αἰτησαίμην μὴ πρότερον ὁμήρους αὐτῶν πέμψαι, πρὶν αἴτησι τὸ πολεμεῖν.

ΟΥιτέλλιος δὲ, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικόμενος, δὴ ἱεροσολύμων αὐτῆ, καὶ ἦν αὐτοῖς ἑορτὴ. πάσχα δὲ καλεῖ. δεχθεὶς δὲ μεγαλοφρεπῶς οὐιτέλλιος, τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀφῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τὴ ἀρχιερέως, καὶ τὴν πάντα αὐτῷ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κειμήλιον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ὅλην μίλφαν, καθότι καὶ πρότερον ἐν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δὲ, ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, φρούριον δὲ ἔστι οὕτως λεγόμενον, ἡ ἵδρυσις αὐτῷ λῶ, ἐξ τοιαύτην αἰτίαν. τῷ ἱερέων τὴς ὑρκανὸς, πολλῶν δὲ ὄντων οἳ τὸ δὲ καλοῦντο τὸ ἔνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τῷ ἱερῷ βάριν κατασκευάσμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὴ διαιταν εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ γὰρ ἐν αὐτῆς, ἐξ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τὸ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ταύτην εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν καταν, ἀναλαμβάνοι τὴν ἰδιωτικὴν. καὶ οἵτε ἡγεῖς αὐτῷ ταῦτα ποιῆσαι ἐπιτηδὲς ἦν, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἡρῴδης δὲ βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην ἐν ὀνομασθέντα κειμήλιον, κατασκευάσας πολυτελῶς, ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ ἀντωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῆδε κειμήλιον κατεῖχεν, πίστεύων δὲ, οὐδὲν ἡσυχίαν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. δεῖσθαι δὲ ἔφασαν ὅμοια τῷ ἡρῴδῃ, καὶ ὁ ὀνομασθεὶς αὐτῷ βασιλεὺς ἀρχέλαος ὑἱὸς ὤν, οὐ ῥωμαῖοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, ἐκφέρουσι τῆς στολῆς τὸ ἀρχιερέως, ἀποκειμένης δὲ οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφετέρῳ τῷ τε ἱερῶν καὶ τῷ γαζοφυλάκιον, τὸ φρουρέαρχου τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον ἅπτοντος. ἐπὶ δὲ ἡμέρας πρὸ τ ἑορτῆς, ἀποδίδοται αὐτοῖς ὑπὸ τ φρουρέαρχου, & ἀγνισθέντα, χρεσάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μιᾷ ἡμέρᾳ τ ἑορτῆς ἡμέραν ἀποτίθεται αὖθις εἰς τ οἶκον, ἣπερ ἔκειτο & πρότερον. τὸν δὲ ἑορτῶν ἑορτὰς ἑκάστους καὶ τὰ νηστείαν. οὐιτέλλιος δὲ δὴ τῷ ἡμετέρῳ παρῶν ποιεῖται τὴ στολὴν, ἥτε κείσιτο μὲν πολὺ φρουρεῖν δέησιν ἔχας τῷ φρουρέαρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πρόξας διῆρκεσεν τὸ ἔθνους, καὶ τὴν

ἀρχιερέα ἰώσηπον καϊάφαν δικαλούμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, ἰωνάθην καθίστησιν ἀνανίου τὸ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' αἰτοχείας δὲ αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν. πέμπει δὲ καὶ πρέσβεις ὡς οὐιτέλλιον χράμματα, κελεύων αὐτῷ πρόφασιν φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸ ἐλθεὶς ὢν, καὶ ἀφ-

καὶ ἀρμενίαν παρίεσαν ἀσμενος, μὴ ὅτι πλέον κακουργῆ. πιστεύειν δὲ τῇ φιλίᾳ μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων, μάλιστα δὲ τὸν ἀρτάβανε υἱέος. ταῦτα δὲ γράφων πρέσβεις πρὸς τὸν Οὐιτέλλιον, μεγάλαις δόσεσι χρημάτων πείθει καὶ τὸν Ἰβήρων καὶ τὸν Ἀλβανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρτάβανῳ μηδὲν ἀνδιάσας. οἱ δὲ αὐτὸ μὲν ἀπέσχον. Ἀλανοὶ δὲ διόδον αὐτοῖς διδόντες ἀφ' ἧς αὐτῷ καὶ τὰς θύρας τῆς Κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπέχουσι τῷ Ἀρτάβανῳ. καὶ ἥττε Ἀρμενία ἀφῃρητο αὖθις, B ἢ πλειοτέσσης πολέμων τῆς παρθυαίων γῆς οἵτε πρῶτοι τῷ τῇ δὲ ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀνάσατά τε ἦν αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ τοῦ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐκ τούτων τῷ μαχῶν ἔπεσεν μὴ πολλῶν στρατιωτῶν δεόντων. καὶ αὐτὸς τὸν πατέρα Ἀρτάβανον Οὐιτέλλιος πομπῇ χρημάτων εἰς τε συγγυεῖς καὶ φίλους ἐκείνε γνώμην, ἐμέλλησε μὲν πρόνοιαν ἀφ' ἧς τῷ τὰ δόξα εἰληφότων. αἰσθανόμενος ἢ τοῦ Οὐιτέλλιου ὁ Ἀρτάβανος ἄρυκτον ὄσαν, ἀφ' τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῷ φερόντων αἰσθάνεσθαι σωτεθεῖσαν δὴ αἰεὶ C ἄδαι τὸ ὅτι πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ καθαρὸς σωνεισπέσει, καὶ τὸ δὲ ἤδη ἐφθαρμένον ὅτι ὅλῳ τοῦ δύνοιαν φερασοιεῖσθαι, ἢ πέρας αὐτῷ γενομένης μεταπίθεσθαι φερὸς τοὺς φερασφεσκότας, ὅτι τῷ αὖω σαξασφῶν ἐσωζεν αὐτὸν καὶ πολλοῦ μὴ ταῦτα γραπτὰ ἀφορίσας διαδῦτε καὶ σακκῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς αἰσθησκότας κατέχε τοῦ ἀρχήν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ πρέσβεις, ἤξιε φιλίαν αὐτῷ γνῶσθαι φερὸς τὸν Ἀρτάβανον. ἐπεὶ δὲ καὶνεῖνος φερεκλήθης, ἀσμένως ἐδέχθ D τὸν φόβον αὐτῷ λόγον, ὅτι τὸν ἀδελφὸν οἱ παῖσαν, ὅτε Ἀρτάβανος, καὶ ὁ Οὐιτέλλιος. καὶ ζεύξεως τῶν ποταμῶν γνωμένης, καὶ τὸ μεσαίτατον τῆς γεφύρας ἀλλήλοις ὑπηντιαζον μὴ συλακῆς ἑκάτερος τῆς φόβον αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβατικῶν γνωμένων, ἡ φόβος ὁ τετράρχης ἐστασεν αὐτούς, καὶ μέσον τὸν πόρον σκηνίδα ὑπεστησάμενος τῷ πόρῳ πολυτελῆ. καὶ Ἀρτάβανος μὲν ἐ πολὺ πέμπει πρεσβεῖς ἅμα ἕως δωρεῖον τὸν υἱὸν μὴ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ ἄνδρα ἐπαίσημον τὸ μέγεθος, ἰουδαῖον τὸ γένος, ἐλεάζαρον ὄνομα, ὃς μόνοι τὸ μέγεθος, γίγας ἐπεκαλεῖτο. ὅτι τούτοις Οὐιτέλλιος μὲν ἐπ' ἀντιοχείας ἦει, Ἀρτάβανος δὲ ὅτι τῆς βαβυλωνίας. ἡ φόβος δὲ βιλόξιμος δὲ αὐτῷ φερόθου γνῶσθαι πίστ καίσαρι τῷ ὁμήρων τῆς λήψεως, ἐκπέμπει γραμματοφόρους τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ὄπισθεν, καὶ μηδὲν ὑπολειπόμενος ὅτι μεγίστῳ τῷ ὑπατικῷ. φερὸς Οὐιτέλλιε δὲ ὄπισθεν μερθεισῶν ὄπισθεν, καὶ τὸ καίσαρος ὄπισθεν μεμένεσθαι φερὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γνώσθ, φρότερον πίστ φόβε αὐτῷ ἡ φόβου φερτυθεικότος, παραχθεὶς ὁ Οὐιτέλλιος μεγάλως, καὶ πεποιθέναι τὸ μεῖζόνως ἢ ἐπέφερεκτο ὑπολαμβάνων, ἀδηλον τοῦ ἐφ' αὐτοῖς ἔκρυπτεν ὀργὴν, μέχρι δὲ καὶ μετῆλθεν χαῖρε τοῦ ἀρχοῦ παρειληφότος. τότε δὴ καὶ Φίλιππος, ἡ φόβου δὲ ἰοῦ ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ τῆς τιβερίε ἀρχῆς, ἡγησάμενος ἢ αὐτὸς ἐπὶ καὶ ξιάκοντα τῆς ξαχωνίτιδος καὶ γαυλανίτιδος, καὶ Βαταναίων ἔθνες φερὸς αὐτοῖς. μέξιον ἢ ἐν οἷς ἦρχεν φόβον τὸν ξόπιν καὶ ἀσφάλημα. δίκαιον μὲν γὲ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. φρόσθε δὲ ἦσαν αὐτῷ συνόλησις τῷ ὄπλίκιον, Ϲ Ϝ θέμις εἰς ὃν κείνεσιν καθεζόμενος ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐποιεῖτο, ὁπότε τὶς ὑπαντιάσας ἐν χρεία γένοιτο αὐτῷ ὄπισθεν, ἐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν Ϝ ἀξίος ἐδύνασε Ϝ θέμις ἢ καὶ τύχοι ἔνομος, καθιζόμενος ἤκουε, Ϲ τιμωρίας τε ἐπόημα τοῖς ἀλλοῖσιν, Ϲ φίλους ἀδίκως ἐν ὄπλήμασι

A occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maximè si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitauit ad inferendum quamprimùm bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique eius gentis ceciderunt vnà cum regis filio & multis popularium millibus, regioque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniés remedium, quòd ab optimatibus immineret periculum, habénsque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingerent prima quaque occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu: & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Post quàm autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrunque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo pòst Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidentem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum quinque genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem I X. suum obiit, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione moxibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnificè ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarétur intra ipsius regionis terminos.

Cap. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primùm ille Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter, quæ venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretę subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate peruenit in ædes patris: eique indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata, sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat.

X. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simúlque ad baptismi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantùm alteróve peccato abstineant, sed animis per iustitiam priùs mundatis, addant & puritatem corporis. Quúmque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur

Κεφάλαιον ζ'.

Πόλεμος Ἡρῴδε τετράρχου πρὸς Ἀρέταν τὸν Πέτρας.

ΕΝ τούτῳ δὲ συνίστανται Ἀρέτᾳ τῷ τῆς Πέτρας βασιλεῖ, καὶ Ἡρῴδης διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνὴν χρόνου ἤδη πολυῦ. τελλόμενος δ' ὅτι ῥώμης κατάγοι εἰς Ἡρῴδου ἀδελφὸν ἑαυτοῦ οὐχ ὁμομήτριον. ἐν γὰρ τῷ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς, Ἡρῴδης ἐγεννήσατο. ἐκεῖνος δὲ Ἡρῴδης ὁ τοῦ τοῦ γυναικὸς, θυγατέρα ἔσχεν Ἀριστοβούλου, καὶ δὴ ἀδελφὸς αὐτῶν, Ἀγρίππου ἦν ἀδελφῆς τῆς μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων, καὶ δὴ ἐξαμφοῖν, συνθήκαι γίνονται μεταχίσεσθαι πρὸς αὐτὸν ὅπου ἂν ῥώμης ἀπαλλάσσοιτο. ἦν δὲ τὰ συνθήκαις ὡς ἡ καὶ τῆς Ἀρέτα θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ μὲν δὴ, εἰς τὴν ῥώμην ἔπλει πάντα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει ἔλαθεν ἑαυτὸν ἐν τῇ ῥώμῃ ἐρᾶσθαι ἧς ἔτυχεν, ἡ γυνὴ πίστεως αὐτῇ πρὸς τὸν Ἡρῴδην τὰ συνθηκῶν γνωσθείσης, ἔρχεται αὐτῷ γνώσεσθαι τὰ πάντα σαφῶς, κελεύει πέμψαι αὐτὸν ὅτι μαχαιροῦντος, μεθόριον δ' ὂν τῆς Ἀρέτα καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς, γνώμην οὐκ ἐφαίνουσα τὸν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης ἐξέπεμψεν, μηδὲν ἠδικῆσθαι αἴσθεσθαι τὸν ἐνθάδε. ἡ δὲ, ἐς Μαχαιροῦντα ἐκπλέουσα. εἰς τὸν μαχαιροῦντα, τότε παρ' αὐτῆς ἐπιστολὴν, πέμπουσιν εἰς τὸν ἀδυπορείαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τῆς ἐνθένδε Ἀρέτα στρατηγοῦ Ἀρέτα πατρὸς, καὶ ἀφορμᾶσθαι εἰς τὸν Ἀραβίαν καμὴλῃ τῶν ἐνθένδε ἐν ἡμέραις, σταθμὸν πρὸς τὸν πατέρα. ἡ τάχος καὶ αὐτὸν τὸν Ἡρῴδου ἀξίωσιν ἐφέρετο. ὁ δὲ ἀρχὴν ἐλθὼν πέμπτον ποιησάμενος, ἐκεῖ πόλεμον ἐξεπολέμησε, καὶ δυνάμεως ἑκατέρω συλλογίσης, εἰς πόλεμον καθίσαντο, στρατηγοὺς ἀποστελλάντες αὐθ' ἑαυτῶν καὶ μάχης γενομένης, διαφθαρῆναι τῶν Ἡρῴδου στρατὸν, ἀποδόσιας αὐτῷ γενομένης ὑπ' αὐθρώπων φυγάδων οἳ ἦσαν ἐν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ Ἡρῴδῃ συνεστράτευον. τοῦτο Ἡρῴδης ἀκούσας πρὸς ὑβρίσαι. ὁ δὲ ὑπὲρ τοῦ ἀρίστου δοκοῦντος, ἔγραφε πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἄγοντα ζῶντα ἐλθόντα, ἀναγκαῖον δοκοῦντα ἐπικτανόντα πέμψαι τοῦ κεφαλὴν ἐπ' αὐτῷ. καὶ ὑβρίσαι μὲν τοῦτο ἀφεῖναι ἐπὶ σπουδὴ τῷ ἐγένετο. στρατηγὸν δὲ ἐπὶ τοῦτο ἐπιστέλλει. παῖδ' ὂν ἰουλιανὸν ἐδόκει ὁλοκλέα τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως πεπονθέναι τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τοῦ ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρῴδης ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὸ βάπτισμα δεκτὸν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ δι' ἐπιτιμᾶν ἀμαρτάδων τινῶν χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συναθροιζομένων, καὶ γὰρ ἥδεσθαι ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, φίσας Ἡρῴδης τὸ δυνατὸν ἐπὶ νεωτέρῳ ἀνδρὶ τῶν ἀνθρώπων μὴ δυνάμει ἐπὶ φέρειν, πάντα γὰρ ἐφ' ὑπο-

ἐώντες συμβουλὴν τὴν ἐκείνου ποιεῖσθαι περὶ ξυντος, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖσθαι πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γνώσθαι, περιλαβόντας ἀνελεῖν, τῇ μεταβολῇ τῶν γνωμένων μὴ εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσόντας μεταγνοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψίᾳ τῇ περὶ αὐτοῦ, δέσμιος εἰς Μαχαιροῦντα τὰ πρὸς Ἀραβίους, τὸ πρεσβευόμενον φρούριον, ταύτῃ κτείνυται. τοῖς δὲ Ἰουδαίοις δόξαι ὅτι πρόνοιᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ὅλεθρον ὅτι τῷ στρατεύματι γένεσθαι, τῷ θεοῦ κακῶς περὶ τὴν θέλουσης. Οὐιτέλλιος δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Ἀρέταν ἅμα τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε περὶ αὐτὰ ψιλοὶ καὶ ἵππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ὅτι τῆς πέρας ἤρτειγετο, καὶ ἔχε πολεμαίδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ δι' ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ὑπαντάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι, παρητοῦντο διὰ τῆς χώρας ἑαυτῶν. οὐ γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, φορητὰ εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας, πολλὰς δ' ἄλλας σημαίας ὑπερειμένας. καὶ πειθεὶς μετέβαλέ τε τῆς γνώμης τὸ ὅπη τοιούτοις περιβουλεῦσαν, καὶ διὰ τὸ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ Ἡρῴδου τοῦ τετράρχου, καὶ τῶν φίλων, εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνέβη, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς παρούσης τοῖς Ἰουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων πλήθους δι' ὀρθρου, ἕξεις ἡμέρας ταύτῃ ἐστατεύετο ποιεῖσθαι, ἐν αἷς ἐνεχείρει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ τῇ τετάρτῃ καὶ γεγραμμένων αὐτῷ ἀπαγγελλόντων ἀπὸ Ἰουλίου τοῦ πρώτου τελευτῶν, ὥρκισεν τὸν πλῆθος ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ Γαΐου. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα ὅτι τὰ εἰκῆ ἐκάστου χρᾶσθαι τοῦτο, πόλεμον ἐκφέρῃ ἐκεῖθ' ὁμοίως δ' ἀναλύσῃ, ἀλλὰ τὸ εἰς Γαῖον μεταπεπτωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ τὸν Ἀρέταν οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὸν ἀγγελίαν τοῦ Οὐιτέλλιου στρατηγοῦ φανῆναι, μηχανῶν ἐκ τῆς στρατᾶς ὅτι πέρας εἰσόδου. τεθνήξεσθαι γὰρ τὸν ἡγεμόνιον, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμῃ τῇ ἐκείνου ὁρμηθέντα ἀκολουθεῖν, ἢ ἐφ' οὓς ἤλαυνε ἡ Ἡρῴδου τοῦ στρατεύματος. καὶ Οὐιτέλλιος μὲν, ἐπ' αἰτιολογίας ἀνεχώρησεν, ἀγείπας δὲ ἀριστοβούλου υἱὸς ἑαυτῷ πρότερον ἢ τελευτῆσαι πάππου, ὅτι Ῥώμης ἄνεισι πρεσβεύων τὰ Ἡρῴδου τοῦ αὐτοκράτορος δυνάμεώς τινος αὐτῷ Ἡρῴδης. βούλομαι οὖν εἰπεῖν ὅτι μακρότερον πρός τε ἡρῴδου, καὶ ἤθους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα ὕβρι, καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ἅμα δὲ καὶ Ἡρῴδαισιν ἔχειν τοῦ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλοῦτος, οὐδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑπερτεταγμένων, διὰ τὴν πρὸς τὸ θεῖον δυσέβειαν, εἰ γε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδου, σωμέβη πλεῖω ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, ἀναθαρρῶσαι τοὺς ἡρῴδου ὑπογόνους. φέρει δ' αὖ τι καὶ παρεπισυμβὰν τοῦ ἀνθρωπείου ἤθους, τὸ τὰ δυσχέρειαν αὐτῶν μαθεῖν. ἅμα δὲ, ἐν τῷ ἀγείπαν δυνήσεσθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγενημένον, ὃς ἐκ παύσιδώτου, ἐκ πάσας δόξας τῆς εἰδότων αὐτὸν, ὅτι τοσόνδε κύξηθεὶ δυνάμεως.

A nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit satius esse priùs quàm noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœnitentiam agere. itaque vinctum missum in Macheruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

Vitellius autem ad bellum paratus Arabi- XI.
cum, absumptis duabus legionibus, & leuis
B armaturæ, atque equitum auxiliis missis à sociis regibus properans versus Petram peruenit Ptolemaidem. Quúmque vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferatur vllæ imagines, quales Romana signa habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missóq; per magnũ
C campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo in festiuitate quæ tum instabat publica. Quò postquam vẽtum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit in fidem Caij noui principis: reuocatásque ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium Im-
D perium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex auguriis, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu pareretur, vel eum contra quem mouendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæsarem. Sed priùs quàm de hoc
E dicam, explicabo Herodis progeniẽ, vel quòd ad præsentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem absque pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis periit: quod sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: simúlque in primis videtur memo-
F rabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus sit. Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hîc quoque diligentiùs. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo nepoti, idque ex ipsius patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi ne-
G poti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus è Salampsone genuit quinq; liberos Antipatrũ,

εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρότερον περὶ αὐτῶν, λεχθήσεται δέ μοι καὶ νῦν ἀκριβέστερον. Ἡρῴδου τοῦ μεγάλου θυγατέρες ἐκ μιᾶς μητρὸς ἦσαν ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γένος δύο, σαλαμψὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται φασαήλῳ τῷ αὐτοῦ ἀνεψιῷ φασαήλου παιδὶ ὄντι, τοῦ φασαήλου ἀδελφοῦ δεδωκότος αὐτὸν τοῦ πατρός. κύπρος δὲ ἀντιπάτρῳ καὶ αὐτὴ ἀνεψιῷ, Ἡρῴδου παιδὶ τοῦ ἀδελφῆς σαλώμης. καὶ φασαήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψοῦς γίνονται πέντε παῖδες, αὐτίπατρος,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio absque liberis defuncta est. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Drusillam. filij verò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorum Drusus ante pubertatis annos obiit. Cùm horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Aristobulus, simúlque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati enim erant infantes adhuc patre Aristobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occisum diximus. Postquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Iosepho qui regis frater fuerat: & ex ea suscepit Aristobulum. Tertio fratri Agrippæ Aristobulo nupsit Iotape Sampsigerami Emesenorum regis filia, ex quibus nata est filia surda, & ipsa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias verò soror eorum nupsit Herodi magni Herodis filio, quem susceperat à Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata est Salome: post quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupsit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus, atque hæc est Phasaëli & Salampsonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuisse fratres Antipatri, sine prole discesserunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cùm apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impositus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est. Progenies autem Alexandri ab initio ab institutis patriis ad religionem Græcorum defciuit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla relicta prole è vita excesserunt. Percensitis igitur Herodis posteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, superest vt narremus quibus ille fortunis iactatus, postremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaserit.

XII.

A ἡρῴδης, ἀλέξανδρος, θυγατέρες ἥ ἀλέξανδρα καὶ κύπρος ἣν ἀγρίππας γαμεῖ, ὁ ἀριστοβούλου ἀλεξάνδρου ὑὸς γαμεῖ μὲν τίμιος κύπριος, ἀνὴρ τῆς ἀξιολόγου, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄπαις τελευτᾷ. κύπρου δ' ἐξ ἀγρίππα μὲν, ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, βερνίκη, μαριάμμη, δρουσίλλα. ἀγρίππας δὲ καὶ δροῦσος τοῖς ἄρσεσιν ὀνόματα, ὧν ὁ δροῦσος πρὶν ἥβης τελευτᾷ. τοῦ δὲ πατρὸς τούτων ἀγρίππας ἐξέφευγε μὴ καὶ ἕτερον ἀδελφὸν, ἡρῴδης τε καὶ ἀριστόβουλος, τὴ βερνίκη. καὶ B οἵδε παῖδες ἡρῴδου, τοῦ υἱὸς τοῦ μεγάλου. ἡ δὲ βερνίκη κοστοβάρῳ καὶ σαλώμης παῖς τῆς ἡρῴδου ἀδελφῆς. τούτους ἀριστόβουλος ὑπὸ ἡβῆς λιπὼν ὑὸς τοῦ πατρὸς σὺν ἀλεξάνδρῳ τοῦ ἀδελφοῦ καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἄγονται ἡρῴδης μὲν ὁ τοῦ ἀγρίππα υἱὸς μαριάμμην θυγατέρα ἐλυμπιάδος τῆ ἡρῴδου βασιλίσσης θυγατρὸς, τὴ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δ' ὁδὲ τοῦ βασιλέως. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν ἀριστόβουλον. C ὁ δὲ ξίπτης τοῦ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, γαμεῖ ἰωτάπην σαμψιγεράμου θυγατέρα τῶν ἐμεσσῶν βασιλέως θυγάτηρ δὲ αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ὄνομα καὶ τῆδε ἰωτάπη. καὶ τάδε μὲν τοῦ ἀρσένων τέκνα. ἡρῳδιὰς δ' αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ, γίνεται ἡρῴδη ἡρῴδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γίνονται σὺν μαριάμμης τῆς τοῦ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς σαλώμη γίνεται, μεθ' ἣς ταῖς γονὰς ἡρῳδιὰς δὴ συγχίσῃ φρονήσασα τοῦ D πατρίων, ἡρῴδῃ γαμεῖται τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ διαζεῦξα ζῶντος, τλῳ δὲ γαλιλαίων τετραρχίαν ἔχοντι ἔδωκε. ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς σαλώμη, φιλίππῳ γαμεῖται, ἡρῴδου παιδὶ τοῦ τετράρχη τῆς τραχωνίδος. καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτῷ ἄγεται ἡρῴδου παῖς τοῦ ἀγρίππου ἀδελφοῦ. παῖδες δ' ἐγένοντο αὐτοῖς, τρεῖς, ἡρῴδης, ἀγρίππας, ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ φασαήλου, καὶ σαμψιοῖς ἔστι γένος. κύπρου δ' ἐξ αὐτοπάτρου θυγάτηρ E γίνεται κύπρος, καὶ αὐτῷ ἀλέξας σέλκιος γαμεῖ τὸν ἀλέξαν. καὶ αὐτῆς θυγάτηρ μὲν κύπρος. ἡρῴδης δὲ καὶ ἀλέξανδρος οὓς ἀδελφοὶ ἦσαν αὐτοπάτρου, ἄπαιδες τελευτῶσιν. ἀλέξανδρος δὲ τοῦ ἡρῴδου παιδὶ τοῦ βασιλέως τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀλέξανδρος καὶ τιγράνης ἐγεγόνεισαν υἱεῖς ἐκ τῆς ἀρχελάου τοῦ καππαδοκῶν βασιλέως θυγατρὸς, καὶ τιγράνης μὲν βασιλέων ἀρμενίας κατηγορηθεὶς ὑπὸ ῥώμης ἠροθεὶς, ἄπαις τελευτᾷ. ἀλέξανδρος δὲ τιγράνης ὁμώνυμος τοῦ ἀδελφοῦ γίνεται παῖς, F βασιλεὺς ἀρμενίας ὑὸν νέρωνος ἐπιθέμενος, υἱὸς τε ἀλέξανδρος αὐτοῦ γίνεται. γαμεῖ δ' ἔδεσ' αὐτόχου τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπην, ἡσίοδός τε τῆς κιλικίας οὐσίας ἀπονέμεται βασιλεύς. καὶ τὸ μὲν ἀλεξάνδρου γένος, οὗτος ἄχρι τοῦ φυσίου τοῦ ἐπιφανοῦς ἐξέλιπεν τὴν ἰουδαίοις ἐπιχωρίαν μεταξὺ ἀμφοῖν ἐκ τοῦ ἔλλησι πάτρια. τῆς δ' λοιπῆς θυγατέρων ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἄπαντες τελευτῶσιν. τῆ δὲ ἡλικρεφίαν ἡρῴδου ἐπιγόνων, οὓς κατελίξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τοῦ βασιλείαν παρέλαβεν, τούτων τὰ μὲν ἐν ἡλικρεφίοις ἐπιδιηλθομεν, λείπεται λοιπὸν ὅπόσα τε ἀγρίππα τύχαι συνέβαινον, ὡς τε αὐτὸν ἐξέφηνεν ποικιλώτατον, ἐπὶ μέγιστον ἀξιώματος τε ἦλθε προκόψαι καὶ δυνάμεως.

Κεφά-

Κεφάλαιον η'. A CAP. VIII.

Ἀπόπλους ἀγρίππα τῦ βασιλέως πρὸς πρόσιον, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐλύθη, καὶ μετὰ τὸν περὶ τελευτὴν τοῦ γαΐου τοῦ δεσμὸς ἐλύθη.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodò accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

ΗΡώδου τῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τ τελυτῆς, ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς δροῦσον τ πρεσβύτ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ αὐτονίᾳ τῇ δρούσου τῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο βερνίκης τῆς μητρὸς πρωμιμνίσης παρ' αὐτῆς, καὶ προσαγωγῶν ἠξιωκυίας τὸν υἱόν. φύσει δὲ μεγας ὢν ἀγρίππας, καὶ δωρεῖσθαι πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, οὐκ ἐξεφαίνετο ἐκ ψυχῆς τὸ θέλον, δεδιὼς δράσειν αὐτὸ ἠξιωκὼς τὸν δι' τοιούτους γενομένου ὀργιλ. ἐπεὶ δ' ἡ βερνίκη τελυτᾷ, γενόμενος δι' τῷ αὐτῷ ζόφῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τ εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δὲ, ἐκ τῦ δωρεῶν τὸ μὴ μέτρῳ προϊέμενον αἰσθόμενος τῦ χρημάτων, τὰ πλεῖστα δ' εἰς τοὺς καίσαρος ἀπολωλυθότας ἐπιτέλεσε ἐλπίδι προφάσεως τ αὐτῶν. πενία τε ὀλίγῳ ὕστερον αὐτὸν λαβοῦσα, καὶ τῦτ' ἰδὼν κώλυμα τ ἐν ῥώμῃ διαίτης. καὶ ὁ πρόσιος τοῖς φίλοις τ υἱὸς τετελυτηκότος ἀπράκτων φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῦ δεδὼς τὸ ἀναπιδίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μεμνημένων τῦ παιδὸς θεωρίᾳ τῇ ἐκείνων. δεδιὼς μὴ δὴ ταῦτα δόξῃ τ ἰουδαίας πλέων, ὥχετο κακοπραγῶν, καὶ ταπεινούμενος ὀλίθρῳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ δανεία τε ἐκτίσοντος τὰ χρέα τοῖς δανείσασι, πολλοῖς τε οὖσι καὶ ἀλεωρίαν οὐδ' ἵν' τινα οὐδ' ἐνεδίδοσαν. ὡς τε δανεία τῦ ποιητέων, καὶ αἰχμὴ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ἀναχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν μεσογαίᾳ τοῖς ἰδουμαίοις τῆς ἐξανοίας τῇ μετασήσοντ αὐτὸν ἵν'. αἰδεσθεὶς δ' αὐτῦ τὸν δεδιότα κύριον ἡ γυνὴ, παντοίᾳ τε ἵν' ἀπείργουσα τῦ δι' τοιούτους βουλεύματος. δεδεμένη δὲ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ ἡρῳδίαδα ἡρῴδη τῦ τετραρχη συνοικοῦσαν γαμέτην, δηλοῦσα τότε δι' τοῖς τοιούτοις τῦ ἀγρίππου προβουλεύσαντ, καὶ τὸν ἀναγκαῖον ἢ ἐᾶν αὐτὰ ἐξηγῆσθ. ἐπέλαβέ τε συγχωρῆσαν βοηθεῖν, θεωρῦσαν ὡς αὐτῇ παντοίως κουφίζοι τὸν ἄνδρα, καὶ ταῦτα οὐκ ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ δὲ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκητέον ἀπέδειξαν πτολεμάδα, καί τι καὶ ἀργύριον ὤρεσαν εἰς τὸν διαιταν, ἀποδεικνομένα τε τ πτολεμάδος ἐτίμησαν. ἐκ μὲν δι' πλεῖον γε ἡρῴδης ἐπέμενε τοῖς διαδεδομένοις, καί τοι γε, οὐδ' ὡς ἀρκοῦντα ἵν'. ἐν γὰρ τύρῳ ἐφ' συνουσίαν ὑπὸ οἴνου τε γενομένων αὐτοῖς λοιδορεῖσθαι αἰσχιστον οὐκ ἠνησχόμενος ἀγρίππας, τὸν ἡρῴδου τὸ ἐπονειδίσαντος εἰς δουλείαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδίδοσθαι, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἰσιόντ φίλον δι' ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γενόμενος ἐστιᾶν, συνεῖναι τε τῷ τότε διῆγεν. καὶ δι' ἀμφοῖν φλάκκου φθόνῳ φθάσαντος αὐτὸν ἐκεῖ ἀεὶ συμβουλου, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου διάφορός τε ἵν', οὐ μὴν ἐπελάμβανετο ἔχθρα τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ ἐκείνα τιμᾶν φέρεσθαι. οὐ μὴν ὅγε ἀρίστου βουλ αἴσι τ τοῦ πρὸς τὸν ἀγρίππαν δυσμενοῦς, μέχρι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίστη, αἰτίαν τοιαύτην δι' τῇ δυσμενείᾳ φθάλαβόν. δαμασκηνοὶ σιδονίοις πρὸς ὄρος διάφοροι καθεστῶτες, μέλλοντ φλάκκου πρὸ τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸν ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ μέγα δυνάμενον, ἠξίουν μερίδος τῆς αὐτῶν γνώσεως, ἀργύριόν τε

PAulò ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cúmque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater vixit noluit ingenium suum exercere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectem suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit re malè gesta; profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quòd eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortatáque est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quáuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, eiúsque coniuge, iussus est habitare Tiberiadæ, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consulatem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrunque complecteretur proconsul: Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum cognito, quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt, vt adesset ipsorum partibus, pollicití

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia sensérat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursúmque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nó haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed cùm deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit à Marsya syngraphan viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quamprimùm nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fideiussit mulier. & mox Alexander quinque talentis repræsentatis Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionē Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterùm Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cęsar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis propipiens, exigendi facultatem ademisset, ægrè tulit: mandauítque cubicularijs non priùs admitti hominem quàm persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij postea principis matre petiit mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simúlq; educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

πλεῖσον ὡμολόγητο αὐτῷ. ὁ δὲ μὴ πάντα ὑπὲρ τῆς βοηθείας τῷ δαμασκηνῶν ὥρμητο ποιήσειν. ἀριστόβουλος δὲ, οὗ χάριν ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, κατηγορῶν πρὸς τὸν φλάκκον. καὶ βασανιζομένου τῶν παγγάμων ὑπὲρ φανερᾶ ἦν, ἐξωθεῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν περιισταμένος, εἰς πτολεμαΐδα παρῆν, καὶ κατὰ τὸ ἄπορον ἀλλαχόθεν διαπέμψας, γνώμην ἐποιεῖτο ὑπὲρ τῆς ἰταλίας πλεῖν. ἐμπόλμου δὲ χρημάτων ἀποδεία, ἐξίει μύρσουαν ὄντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, ποριεῖν χρυσὸν τῷ ὑπὲρ τοιούτου μηχανᾶν δανεισταίμυον. ἀλλὰ τῶν μύρσουας πρᾶτον καλοῦντος βερνίκης ὄντα ἀπελεύθερον τῆς ἀγρίππα μητρός, ἀξιοῦντος δὲ τῆς ἐκείνης δικαίως ἐπιτελεῖσθαι αὐτονίας, αὐτῷ μὲν οὐδὲν ἀπαγορεῦσαι ὑπὲρ χρέμματι, τῇ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐπικαλεῖ τὸ τῷ ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, ἀναγκάζει τὸν μύρσουαν δύο μυριάδων ἀττικῶν συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίαις καὶ χιλίαις ἐλάσσονα λαμβάνειν. συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος καὶ τὸ μηδὲν ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένου δὲ τὸ χρήματος τούτου ἀγρίππας εἰς αἰθηδόνα ἀπαλλάττεται, καὶ λαβὼν ναῦν, ἐπ' ἀγωλαΐας ἐπλει. καὶ γνοὺς ἐρέννιος κάπιτων ὁ τῆς ἰαμνίας ὑπέρτοπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσπράξοντες αὐτὸν ἀργυρίου, ξιάκοντα μυριάδας θησαυρᾷ τῇ καίσαρος ὀφειλομένας ὑπὸ ῥωμῆς ὑπ' αὐτοῦ. αἰτίας δὲ ἐπιτίθεται τὸ μενοῦντος. καὶ τότε μὲν πειστῶς τοῖς καλδοιμίοις ἀποκρινόμενος ἐπλει, νυκτὸς δὲ ὑπανῳδμένος, κώπας τε ἀπῆρε, καὶ ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα ἀλεξάνδρου ἐθνάρχου μυριάδας ἑκατὸν δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δὲ, ἐκείνῳ μὲν οὐκ εἰς ἔρη ἀποδώσειν, τύφῳ δὲ οὐκ ἠρνεῖτο, τόν τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπλαγόμενος, καὶ τὸν λοιπὸν ἅπασαν ἀρίστην. ἡ δὲ ὑπισχνεῖτο, καὶ ἀλέξανδρον πάντα τάλαντα αὐτῆς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δοῦναι, τὸ λοιπὸν δὲ δι' ἀκριβείας ἡγεμόνα παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δηλοῦσα τὸ ἀγρίππα τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. καὶ κύριος μὲν ἀπαλλάττεται τὸν ἄνδρα ὑπὲρ τῆς ἰταλίας πλουσίως, αὐτῇ μετὰ τῶν τέκνων ὑπὲρ ἰουδαίας αἰτίζουσα. ἀγρίππας δὲ εἰς ποτιόλους ἀφίκετο, ὑπισχνεῖτο ὡς πλεῖστον καίσαρα χρέος διαπέμψασθαι ἐν καρπείας, παρουσίαν τε τοῦ αὐτοῦ δηλῶν ὑπὲρ θεραπείας τῆς ὅλης τῇ ἐκείνῳ, καὶ ἀξιῶν ἔφεσιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς καρπείας ἀφικέσθαι. πλεῖστος δὲ οὐδὲν ἐκοδιάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ χάριτος φιλανθρωπότατα χρώμενος, ἔτι καὶ μᾶλλον ὑπερπεμπόμενον ὑπὲρ τῆς σεβαστοῦ ἐπανόδου εἰς ἰταλίαν καρπείας. ἐπεὶ δὲ ἀφικνεῖτο μηδὲν ὀφελὲς τὸ ἐν τοῖς χρέμμασι προσθήμα, παράζεστο τε καὶ ἐξένιζε. τῇ δὲ ἑξῆς, καίσαρ γράμματα αὐτῷ ἀπέδωκε περὶ τοῦ ἀγρίππα, ὅτι ἀγρίππας μυριάδας ξιάκοντα δάνεισμα ποιησάμενος, καὶ πρὸς τὰς καλένδας ἐκπεσὼν χρόνου συλλεξάμενον ἀπαγαγεῖν ἡγεμόνα, οἰχόμενος φυγὰς ἐκ τῶν ὑπ' αὐτῷ χωρίων ἄπρακτος αὐτὸ καθίστατο τῇ εἰσπραξομένῳ ἐξουσίας. ταῦτα ἀναγνοὺς μὲν ὑπισχνεῖτο, φιλαλήθης δὲ καῖσαρ, καὶ δι' ἐκλείσεων ἡγεῖτο τῷ ἀγρίππα καλδοῖς εἰσόδων τὸ πρὸς αὐτὸν ἄγει δὲ καταβαλὴ τὸ χρέος. ὁ δὲ μενδὴς τῇ ὀργῇ τῶν καίσαρος κατεπλαγεὶς αὐτονίας δὲ τῆς γερμανικοῦ τε μητρὸς, καὶ κλαυδίῳ τῷ ὕστερον ἡγεμόνι καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τὰ ξιάκοντα μυριάδων, ἵνα φιλίας οἱ ἀμείρητοι τῆς πρὸς πόπλιον. ἡ δὲ βερνίκης τὸ μετεῖναι τῆς μητρὸς αὐτῷ, σφόδρα δὲ ἀλλήλαις ἐχρῶντο. ἀλλὰ γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαύδιον γεγενημένης,

δίδωσι

δι δῶπ τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτῷ ἀποτίσαντα τὰ χρέος, ἀπε- A
πεκώλυζε μὴν ἡ φιλία τ τιβερίου. αὖθις ὁ αὐτῷ πεί-
σιος ὁ καῖσαρ συνίσπουν ἡνιοχον τὸν αὐτῷ, κελεύων τὰ
παίζα αὐτῷ τ ἐξόδους ποιεῖσθαι χάριν. ἀγρίππας ὁ φι-
λίας δεχθεὶς ὑπὸ τ αὐτωνίας, καὶ θεραπεῦσαι βέλτιον
γαΐου ἡνιοχοῦ τὸ ὄντος αὐτῷ, καὶ δύνοιά τῷ παῖδος εἰς τὰ
θρεπτὰ πεπωμένα. καὶ γὰρ ἦν ἄλλος σαμαρεὺς ἡνίος, καῖ-
σαρος ὁ ἀπελεύθερος. ποιεῖται δὲ τὸ μνεμόσυνον μυελεύ-
δων ἑκατὸν δὲ ὁμόμυος, τῇ τε αὐτονίᾳ καταβάλλῃ τὸ B
ὀφληθὲν χρέος, καὶ τῷ λοιπῶν τῷ ἀναλώματα θερα-
πεύων τ γαΐου, μειζόνως ἐπ ἀξιώματι ἦν παρ' αὐτῷ.
προϊόντος ὁ εἰς μέγα τῷ ἀγρίππα τ πρὸς γαΐον φι-
λίας, ἐωρευμένοις ποτὲ λόγοις πρὸς τιβέριον μόνῳ, καὶ τ
ἀγρίππα καὶ δι' ἀκρας ἁπτομένοις, μόνῳ δ' ὕπνον, ἢ τύχος
πρώτιον ὑπηκτέον τὰ ἀρχῆς γαΐῳ πρόσχωρῶν ἀξιω
τέρῳ τὰ παίζα ὄντι, τούτων ἀκροᾶσθαι τ λόγων δύτυχος, C
ἀγρίππας δ' ὑπὸ ἀπελεύθερος ἡνίοχος, καὶ πρόσχρῆμα
μὲν σιγὴ παρεδίδε. κλοπῆς ὑ ἰματίων αὐτῷ τ ἀγρί-
που ὅπ καλυμένης, καὶ ἀκριβῶς ὑ ἐπεκλύφει, φυγὼν
καὶ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτῷ ὅτι πίστευα ἡγουμένης, ὃς ὑπὸ
φύλαξ τ πόλεως, ἐρομένῃ τ αἰτίαν τ φυγῆς, καίσαρι
φησὶν ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τ D
σωτηρίας αὐτῷ φέρεσθαι, ὥστε δήσας αὐτ ἔστελλεν εἰς
ταῖς καθραίας. ὁ τιβέριος τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενος,
εἶχεν αὐτ δέσμιον, μᾶλλον τὰς εἴ καί τις ἑτέρων βασι-
λέων ἢ τυράννων ἡγούμενος. ὥτε γὰρ πρεσβειῶν ὑποδο-
χὰς ἐκ τῶ ὀξέος ἐποιεῖτο, ἠναμόσιον τὰ ἢ ὑπερόπτοις ὑπ'
αὐτῷ στελεῖσιν ἀδεμία ἦν ἀκροάσεως, ὁπότε μὴ φθάῃεν τε-
τελευτηκότες. ὅθεν ὁ δέσμωτῶν ἀκροάσεως θεῖον ἦν
ἐῶ, ὡς ὁ ὁ τ φίλων ἐρομένων τ αἰτίαν αὖ τ ὅτι τοι-
ούτοις ὁλκῇ χρωμένῳ, ἔφη, ταῖς μὲν πρεσβείας ζῆθεν E
ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὖ ἐκ τῶ ὀξέος ἡνιομένης, ἕτε-
ροι πρέσβεις ὅτι χειροτονηθέντες ἐπανίοιεν, ὄχλος τε
αὐτῷ γένοιτο ὅτι δοχαῖς αὐτῶν καὶ πομπαῖς θορυβε-
μένῳ. τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἥπαξ εἰς αὐτὰς
ὑπ' αὐτῷ καταστάσιν, αἰδοῖς θορυβεῖα τῷ ὑποτε-
λῶν. φύσῃ μὲν γὰρ εἶναι πᾶσιν ἡγεμονίαν τῶ πλεονε-
κτεῖν. τὰς δὲ μὴ παυσείους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἄδη-
λον ὁπότε ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μειζόνως ἐξοιμώξειν ὅτι F
πλοπαῖς τοὺς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεσπόμενοι εἰς
πλέον αὐτοὺς, ἀδ' ὑπὸ τῷ κλοπῶν ἔξειν ὑπὸ τῶ πολ-
λῶν τῷ κακερδημένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐτοῖς
χρωμένους. ἀκροάζῃς δ' ὅτι ὡς ἀγλυομένῃς ἐκ τῶ ὀ-
ξέος, οὐδαμῶς αὖ ἀρκέσαι τοὺς ἄλλα τοῖς ἀρχουσι
θορυβουμένοις, ἀλλ' ἀστροφῆς αὐτοῖς διδομένῃς καιρῶν,
ἐν οἷς πλήρεις οἱ θορυβοφόβους ἡγούμενοι, ὑποδιδῶν
τοῖς αὐτοῦδὲς τοῖς ὅτι τῷ λαμβάνειν ἀρχὴ τὸ θρὶν ἐκ
καιρῷ ἡμέρᾳ μεταπῆναι. ποιεῖται δ' ἐμνὴ τὸ αὐτοῖς φησὶ
τοιοῦτον ἔλεγχον. ἔφη μετρίᾳ τινὶ κεκμέτῳ μέτρῳ καὶ πλῆ-
θος τοὺς αὐτελεῖς θορυβεῖσπουν, καὶ πως τῷ θορυβοῦν-
των οἰκτίρεως αὐτῷ τῷ δυτυχίαν, καὶ νομίσας ἀδυνα-
μίᾳ μὴ δοῦναι, οἷος τ ἦν ὑποσοβῶν αὐτοὺς θορυβεῖ. G
καὶ δουλῶν παύσασθαι τ ὅτι τοιοῖς δὲ, τὸν λαβὼν εἶρε-
το τ αἰτίαν τῶ ἀνορμιδοὺς εἰς τῷ δραφυγὴν κακοῦ
τῶ ἐφεσπόντος. μειζόνως γὰρ ἂ ἀδικοῦς μοθεῖσαν ταύτας ἀπαγαγὼν. τ μὲν γὰρ ἤδη πλημμυρείσας τ αἵμα-
τος οὐκ ἐὰ ἀμοίως ἐπ ἔξεις, ὄχλον μοι θορυχῶν, ἀλλὰ πὴ καὶ αὖθις κεφ
σωνιλθοῦσιν, καὶ τεῦ μέτον ἤδη θορυλαμβάνουσιν, καὶ ὀλίγῳ θορυδοῦν. ὁρᾷ τοῖς οὖν κρύπτος τὸν πολ-
λῶν τ κλοπῶν διαφθαρμένους τοῖς τὸν πόλεσιν, θορυμβὰς ἐῇ μὴ συνεχὰς ἐξαποστέλλειν τοὺς ἡγεμονεύοντας,

A præbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeóque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandarétque vt progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ
B reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vnà gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quàm primũ principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Argrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Insimulatus deinde à patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cùm perductus esset ad Sisonem vrbi præfectum, rogatus fugæ
C causam, ait se habere secreta quędam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hũc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius aut rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & præsidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem nõ
D mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem ideò admitti tardiùs, ne illis citò dimissis alij denuò creati redeant, atque ita obruatur continuò excipiendis & dimittẽdis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideò sinere, vt parcatur subditis. cùm enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, exE ternum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaque si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebatúrque hac similitudine: Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operueF rant, eum quidam forte fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem, quàm vt illas posset arcere, accedénsque propius parabat eas depellere. orante autem saucio vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam cur ità liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorẽ molestiam mihi facerest nam hæ iam saturatæ sanguine remisérunt nonnihil. quòd si recentes accederent, & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè
G perderent. quare se quoque aiebat hac ratione prouidere subditis, multorũ rapacitate vexatis,

qui more muſcarum eos infeſtarent, maximè ſi ad innatam cupiditatem metu citò deſinendi accederet. quòd autem vera narrem de ingenio Tiberij, teſtatur mihi factum ipſius. nam cùm duobus ſuprà viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoque cauſas ideò ſe aiebat ſeriùs cognoſcere, ne affecti ſupplicio citò leuentur malis quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priuſquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis ferè centum ab vrbe diſſitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandē audiretur Eutychus, cognoſceretúrque cuius accuſaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quòd Druſi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licèt hortante Auguſto ad iterandum coniugium, in eóque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum moliretur Seianus amicorum vnus, vir valde potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Seiani malitiæ. quàm primùm enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſimè: traditíſque literis Palanti ſeruorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Seianum occidit, & ſocios conſilij; Antoniæque iam antè habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiēdum Eutychum, reſponpit Tiberius: Huic quidem ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultiùs à liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quòd alteri molitur, ſibiipſe conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio vnà cum Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutychū. ad quā ille: Deos teſtor Antonia, quòd nō ſpōte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. quo ſine mora veniente, rogat eum

οἱ δὲ ξύσπω μιᾷ ἐκπολεμοῦσιν αὐτούς· φύσει θεὸς
κέρδος ὀφθῆναι μέλλοντος σύμμαχον ἀναλαμβάνοντες
τὴν ἐλπίδα τῆ ταχέως ἀφαιρησομένου τὴν εὐδαι-
μονίαν μαρτυρήσῃ δὲ μοι τῷ λόγῳ καὶ τὰ ὅλη τοιού-
τοις φύσεως, πλεῖον τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο καὶ
τοῖς εἴκοσιν αὐτοκεάτωρ γηρύμενος, δύο τοὺς πάντας
Ἰουδαίοις ἐξέπεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, γράττε,
καὶ πιλᾶτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν· οὐκ
ὄλιγα μὴν Ἰουδαίων τοιοῦτος ἦν, ἕτερος ἢ ὅλη τῆ λοιπῶν
ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῷ δεσμωτῷ τὴν ἐπιβολὴν τῆς
ἀκεραίους ἀπεσήμαινεν ὑπὸ τοῦ διηνεκοῦς ὑπὸ θα-
νάτου, κούφισιν γηρύεσθαι τῆ ἐσχατόκαιρον κακῶν, ἐξὸ τὸ
μὴ ἐπ' ἀρετῆ τῆ ὅλη τοιούτοις τύχη συμπλοῦν. ζη-
σομένοις ἢ, ἀχθηδόνι τῆ ἐπικρεμένη μείζονα φερόμε-
νον τὴν δυσχέρειαν. ἐξὸ μὲν δὴ ταῦτα ἢ δύτυχος ἀ-
κεραίως τε ἐκ ἐτύγχανε, & τὰ δεσμὰ ἠνείχετο. χρό-
νῳ ἢ ἐγηρομένῳ, πιθανός τε ἐν τῷ καφραμῶν εἰς Τυσ-
κολάνον φθάνειν, ὅσον ὑπὸ σταδίων ἑκατὸν ἀ ῥώ-
μης, καὶ ὁ ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν αὐτονίαν δεῆσθαι ἀ-
δῆναι, γηρύεσθαι τῷ δὐτύχῳ τὴν ἀκρόασιν ἐφ' οἷς ποτ' ἦν
κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτῷ. τιμία δ' ἦν αὐτονία πιθανὸς
εἰς τὰ πάντα συγγνώμης ἀξιώματα, δρύσου γὰρ ἦν ἀ-
δελφοῦ τε αὐτῷ γυνή, & ἀρετῆ τε σώφρονος. νέα γὰρ
χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπαξίωτο τῷ θεοῦ ἑτέ-
ρου, καὶ πρὸ ἢ σεβασθῆ κελεύσαντος πὶ γαμεῖσθαι, καὶ
λοιδωρίαν ἀπαλλαγμένον διεσώσατο αὐτῆς ἢ βίον,
ἰδίᾳ τε διεργάτης ἦν εἰς τὰ μέγιστα τῆ πιθανοῦ. δὴ-
βουλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ σηϊάνου
φίλου τε ἀνδρὸς, καὶ δυνάμιν ἐν τῷ τότε μεγίστην ἔ-
χοντος διὰ τὸ τῷ στρατεύματον ἓν ἡγεμονίαν αὐτῷ, &
τῆς βουλῆς οἱ πολλοὶ, καὶ τῷ ἀπελεύθερον προσέ-
θεντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο. φθάσασά τε ἢ
βουλὴ δὴ μέγα, κἂν ἐπέφερε τὸ σηϊάνῳ τὸ ἔργον,
μὴ τῆς αὐτονίας τάλαιν χρησαμένης σοφωτέρᾳ ἢ ση-
ϊανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μανθάνῃ τὰ ὅλη τῷ πιθανῷ
συγκείμενα, γράφει πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς,
& πάλαι πιστεύσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ
τῷ δούλων αὐτῆς, ἐκπέμπει πρὸς πιθανὸν εἰς τὰς
καφρείας. ὁ δὲ μαθὼν τὸν τε σηϊανὸν κτείνει, καὶ τοὺς
συνεπιβούλους, τὴν τε αὐτονίαν, καὶ φρὶν ἀξιολό-
γως ἄγων, πιμωτέραν τε ὑπελάμβανε κατὰ τῶν πά-
σι πιθανῶν. ὑπὸ δὲ ταύτης τῆς αὐτονίας ὁ πιθανὸς
φθάνων καλούμενος ἐξεταζόμενος τὸν δύτυχον, ἀλλ' οὐ μὴν
κατηφῶς φησὶν ὁ πιθανὸς ὅτι ἀγρίππου τὰ εἰρη-
μένα, δύτυχος ἀκούσας κομίζεται παρ' αὐτῷ πιμω-
ρίαν ἐν ὅλη τιμήσας αὐτός. εἰ δὲ βασανιζομένου ἀ-
ληθῆ φανῆναι τὰ εἰρημένα, μήπω κολάζειν τοὺς
τὸν ἀπελεύθερον ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον καλοῖ τὴν δί-
κην. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης πρὸς αὐτὸν αὐ-
τονίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γε-
νέσθαι τῷ πραγματος. καὶ ἡ αὐτονία, οὐ γὰρ ἀπῆν πο-
λύς ὢν ὁ ἀγρίππας ὅλη τοῖς δεῖσθαι, καμοῦν φθά-
λαβοῦσα τοιοῦτον, ἐωρᾶτο ὑπὸ πιθανὸς ὅλη φορείου
χείμενος πρὸ ὀφθαλμῶν γαίᾳ ἢ ἐκείνης ἰσωτῆ καὶ ἀγρίπ-
που, ἀφ' ἁρίσου ἦσαν, φθάσασπατῆσα τῷ φορείῳ,

παρακάλει καλεῖσθαί τε ἢ δύτυχον, & ἐξετάζεσθαι. ὁ δὲ, ἀλλ' ἴσων μὲν ὄπιν αὐτονία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γαμεῖ
τῇ ἐμαυτῆ, αἰδέσῃ ἢ σῆς φθαλύσεως ἐξαγόμενος, πρόσω τὰ πρασσόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελεύει
μάκρωνα ἐς σηϊανῦ δεξάδοχος ἰὼν, τὸν δύτυχον ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν, κδὲν εἰς αἰσθολὰς παρῆν, πιθανὸς δ' αὐ-

τὸν

τ εἴρετο τί κ᾽ ἔχοι λέγειν κατ᾽ αὐτοῦ ἐλεύθερίαν αὐτῷ A Cæsar quídnam contra eum afferat à quo li-
παρεσχηκότος. ὁ δ᾽ ἔφησεν, ὦ δέσποτα, ἑωρῶντο μὲν ἐπ᾽ bertatem acceperit. qui respondit: Domine,
ἀμάξης, γαΐου τε ἅμα καὶ ἀγρίππα σὺν αὐτῷ, καὶ σφῶν vectabantur in curru Caius iste & Agrippa;
ἐζόμην ὑποκάτω τῶν ποδῶν. λόγων τ᾽ πολλῶν ἀνακυκλη- me sedente illis ad pedes: vbi post multos ser-
μένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς γαΐον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτό ποτ᾽ mones vltro citróque habitos, Agrippa his
ἡμέρα ἡ μέλλουσὰ ὁ γέρων οὗτος χλευοποιήσει ἡμᾶς verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem
τ᾽ οἰκειώσῃς. ἐδύνω γὰρ ἡμῖν πιθέσθαι ἐ ῥᾳδίως αὐτῷ γέ- dies illa veniat, qua senex iste decedens te
νοιτ᾽ ἂν ἐκποδὼν τοῦ σοῦ τελευτήσαντος. καὶ ἅτε οἰκειμένη orbi relinquat principem. nihil enim huic
ἤδη τ᾽ ἂν μακαρία κἀγὼ πρὸς αὐτοῦ. πιθέσθαι γὰρ B voto obesse posset nepos eius Tiberius, quem
ἡγησάμενος τὰ εἰρημένα, κ᾽ ἅμα μῆνιν ἀφέσειν τῷ tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam
ἀγρίππᾳ παλαιὰ, διότι κολάσαντος αὐτὸν θεοπρόπου orbis felicitatem mea quoque priuatim acce-
ἓν πιθέσθαι ῥᾳδίως αὐτῷ γενόντα, καὶ ὁρῶντα παῖδα ὄν- deret. His verbis Tiberius facilè credens, non-
τα, ὁ ἀγρίππας ἐ τιμίως ἦγεν ὑποδεχόμενός τε τὰς nihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrip-
ἐντολὰς, καὶ πᾶς ὡς ἐ γαΐου μετενάγκαζεν, ἔ τον μὲν δὴ pa iussus colere Tiberium ipsius ex Druto ne-
φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων δ᾽ τὸ μὲν ἐ σαφὲς ὅτι potem, neglecto hoc mandato totus in Caium
να αὐ θεραπεύσειν ὑπεπτεύμην, τὸ δ᾽ οὐκ αὖ C erat propensior: versus ad Macronem, huic,
θεοπροδοκῶν θεὶ τῷ ἀγρίππᾳ αὐτὸν βουλεύσαι inquit, iniice vincula. At Macro non satis
τοιοῦτον, ἐπανεῖχεν ἀκριβοσύμενος τὰ εἰρημένα intelligens quémnam ille diceret. neque e-
ἐπεὶ δ᾽ καῖσαρ θεοδοῦσας ἐ ἱππόδρομον λαμβάνῃ nim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cũ-
ἐ αἰεί πάνυ ἐσηκότα, καὶ μὴν δὴ φησὶν μάκρωνα τὸν ctabatur donec exactiùs rem perciperet. inte-
εἶπον δεῦναι. ἔ δ᾽ ἐπανερομένου ὅντινα ἂν, αἰεί πάντα γε rim Cæsar aliquantisper gestatus per circum,
εἶπεν. ὁ δ᾽ ἀγρίππας, ξύνοιδ᾽ μὲν κ᾽ δέσποτ᾽, ἔ τε παῖ- denuò Macronem appellans: An non, in-
δός ὢ συνεπιθεραπεύσαντο μνημονεύων, κ᾽ ἔ τιβέριός ἐ σο- quit, iussi vt huic vincula iniicias? quo sci-
φὸς. οὐ μὴν ἤνυεν γέ τι, ἀλλ᾽ ἦγον αὐτὸν ἐν πορφυρίσι tante cui tandem, Agrippæ inquam, ille
δέσμιον. κ᾽ καὶ μά ἔ γε σοφρὸν ἦν. καὶ ὅπως οὖν ἔ δύσ- respondit. Agrippa verò ad preces versus, per
τηνος μὴ πολλῶ χρονότερος, δίψος ἐξέκαιεν αὐτὸν, καὶ τ memoriam filij, cuius consuetudine simul
κ᾽ ἡδονία καὶ τὸ παρ᾽ ἀξίαν καταλάβοιεν, θεασάμενός educatus familiarissimè vsus fuerat, & per
τινα τῶν Γαΐου παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ collata in adolescentem Tiberium officia ro-
κομίζοντα ᾔτησε πιεῖν. κ᾽ ὀρέξαντος θεοθύμως πιὼν, gabat veniam. sed frustra, prætorianis ita vt
ἀλλ᾽ ἔπαρ ἐπ᾽ ἀγαθοῖς φησὶν ὦ παῖ τὴν δ᾽ σε τ᾽ ὑγιει- erat purpuratum in vincula trahentibus. cúm-
νείας χάριν, ὑγιεφυγῆς μοι γιγνομένης τῆδε τ δεσ- D que æstus esset vehemens, & præ inopia vini
μῷ, οὐκ ἀθεραδύνοιμι ἐλεύθερίαν εἰσθεραπεύσας sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij
σοι θᾶττον, ὃς κ᾽ δεσμώτην μοι γιγνομένῳ ὑγκονεῖ- seruis nomine Thaumastum gerentem hydriã
σθαι καθάπερ ἐν τῷ θεοτέρῳ καθεστηκότι χρήματι poposcit potum. & cùm libenter oblatum
θεὶ ἐμὲ ἀξιώσεως οὐκ ἐνέλιπες. κ᾽ οὐκ ἐψεύσατο ταῦ- hausisset, inquit, certè tuo bono puer ex-
τα εἰπὼν, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύ- E hibuisti mihi hoc ministerium: quàm pri-
σας τ θαυμαστὸν μέζονος ἐλεύθερον τ ἀφῆκεν θᾶττον mùm enim hanc necessitatem euasero, impe-
γαΐου καίσαρος γενόντα λαβών, κ᾽ τ᾽ οὐσίας ὅλης ποτὸν trabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem
καθέστησεν. τελευτῶντ τ τῷ υἱῷ ἀγρίππᾳ κ᾽ Βερνίκῃ τῇ θυ- etiam vincto mihi non es grauatus ministra-
γατρὶ ὅτι τοῖς ὁμοίοις ὑγκοτησόμενοι κατέλιπεν, ἐν re, vt antea dum pristina mihi fortuna ma-
τιμῇ τε ἂν ταύτῃ, γηραιὸς τελευτᾷ. κ᾽ ταῦτα μὲν ὕστε- neret integra. nec fefellit hominem, sed gra-
ρον ἐγένετο. αἰεί πας δ᾽ τότε ἐλεύθερος εἰσῆλθε θεὸς τ tiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thau-
βασιλείου θεός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας F mastum à Caio impetratum manumisit, &
μετὰ πολλῶν οἳ ἐδέδεντο. καί τινος ὄρνιθος καθίσαν- bonorum suorum dispensatorem constituit.
τος ὑπὲρ τοῦ δένδρου ᾧ ἀγρίππας θεοσκέκλιτο, βου- quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæ-
κόλους δ᾽ οἱ ῥωμαῖοι τὸν ὄρνιν τ τον καλοῦσιν, τῷ δεσμω- que filiæ reliquit eadem ministerij conditio-
τῷ τις γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετ᾽ τὸν στρατιώτην, ne, apud quos in precio vsque ad extremum
ὅς τις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν ἀγρίππαν diem habitus consenuit. Sed id postea conti-
ὄνομα αὐτῷ, ἰουδαῖον δὲ τὸ γένος, καὶ τὴν ἐκείνη ἀξιο- git. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam
λογωτάτην, ἀξίωσεν τ συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, stabat inter alios quosdam æquè vinctos, in-
πλησίον ἐλθεῖν ὡς λόγων, βούλεσθαι γάρ τινα ἀμφὶ τῷ G cumbens præ mœrore in quandam arborem.
παρῶντι ἐρέσθαι αὐτόν. καὶ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἔστη, cui cùm insedisset bubo, vnus è vinctis na-
δι᾽ ἑρμηνείας, ἀνέκαθεν φησὶ, κατακλεῖ μὲν σε τὸ αἰ- tione Germanus alitem conspicatus, scitatus
φνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλοῦ τε οὔσης καὶ ἀθεραπεύ- est è milite quisnam esset ille purpuratus. &
ἐπαγαγὸν τῷ τύχῃ. ἀπιστεῖ δέ σοι τῷ λόγῳ, οἶ δὲ cognito Agrippam esse, Iudæorum nobilissi-
φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος δηλονοῦντο τοῦ θείου τῷ mum, rogauit militem vt liceret sibi propius
θείοναι. ἴσθι γε μὴν θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρῴους, καὶ τοὺς τῇδε ἱδρυτάσθαι ἡμῖν τ δέ- ad eum accedere, cupere enim se quædam de
δηλον, ἀπομυόμενος, λέξω τὰ πάντα, οὔτε ἡδονῇ γλωσσαφόρῳ δόλου τὸν ἐπ᾽ αὐτοῖς λόγον, οὔτε ὀκνηρᾷ ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & ad-
hibito interprete, ô iuuenis, inquit, con-
tristat te quidem tam repentina & improuisa
fortunæ mutatio: nec facilè credes propè es-
se effugiũ, sic cõsulẽte rebus tuis diuina proui-
dẽtia. sed testor patrios deos, & qui huic regio-
ni prẽsidẽt, & qui nos perduxerũt in hęc vincu-
la, quòd nihil auribꝰ tuis daturꝰ sũ, neq; te inani

consolatione lactaturus: non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si euentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omnino auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, vsque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac aue nunciant: cuius rei cùm habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuiùs feras præsens infortunium. proinde rogo vt quamprimùm felicitatem istam repræsentari tibi sentias, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus. hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solùm difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictoremque haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum subleuaretur officiis. admittebantúrque ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebãt permissu militum iam antè præmonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuersus primùm languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam malè de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quòd esset modestissimis moribus, comis in alloquiis, & nemini se præferens. quibus artibus non senatus modò ac populi fauorem sibi parauit, verùm etiam quotquot vbique sunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tanquam in priuata quisque mœstitia. adeò citra omnẽ omnium offensam vixerat: quòd & filio eius

A δ' ὀδυρεῖν σε ἐπιτυδακώς. αἰ γὰρ ὅτι τοιοῖσδε πεφαγόρδοις ὑστερικότερος ἦ ἀποδείξαιτος, ἔργῳ χαλεπωτέραν προσίδοιεν ἢ ἀχθηδόνα, τῷ μηδ' εἰ τὴν ἀκοὴν ἀκεράσαιτο αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμὸν κινδύνοις ἀμφιβαλλόμενος, δι' ὑμῶν ἠγησάμην σοι δηλαδὴ σῶσαι τὸν πεφαλῆρδσιν ἢ θεῶν. ὐκ ἔστ' ὅπως ὐκ ἀϊδίως ἀπαλλαγήσῃ τοῦδε τοῦ δεσμοῦ παρέσῃ, καὶ πρόοδος ὅτι μείζων ἀξιώματος ἢ καὶ δυνάμεως, ζηλωτὸς ἢ αὐτοῖς πᾶσιν οἳ νῦν δι' ἐκεῖνα ταῖς τύχαις σε λαμβάνουσιν. δ' δαίμων ἢ αὖ ποιοῖς ἢ πλούτῳ, παρὸν οἷς ἦ ὅλβον καταλφπόμενος. μνημονεύσῃ δ' ἂν ὁπότε εἰς αὖθις ἢ ὄρνιθα ἰδόσα τὸν, πέντ' ἡμέρας σοι ἢ πλούτου ἐσομένην. ταῦτα πεφάξεται μὲν ἢ παρὸν σημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαποστεῖλαν τουτονὶ τὸν ὄρνιν. προσηνῶς τε αὐτῷ σωίσειν τῷ φιλουμένῳ ἀποστρέψειν σε, ἄδικον ἡγησάμενον, ὅπως βαπτόμενος ἀγαθοῦ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν ἐλίσσῳ ἢ ἀχθηδόνα ἦ παρόντος πάθεος. μνήμενος ὃ ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σου φιλουμένῳ τὸ δι' ἀμφοῖν, καθ' ἡμᾶς ἀσφαδόμενε δυσυχίαι ἢ τὰ νῦν σύνεσμεν. ὁ μὲν γερμανὸς τοσάδε προφπεν, εἰς τοσόνδε ὤφλεν γέλωτα τῷ ἀχρείπαν, ἐφ' ὅσον ὁ τοῖς ὕστερον καταφαίνεται δαίμοσι. ἡ δ' αὐτονία χαλεπῶς φέρουσα ἢ δυσυχίαν, τὸ μὲν παραιτήσασθαι αὐτῷ ἀβάλεσθαι, ἐφ' ὁδίστερον ἐώκει, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀσφαλείαις ἠλυσιτέλουν. διείσκετο δ' αὐτῷ φιλοῦντος ἢ μάκρωνος στρατιωτῶν τε μεζόνων ἀνδρῶν, οἳ φυλάξαι αὐτὸν ἐν φρουρήσει καὶ ἑκατοντάρχου ἐφεστηκότος ἢ ἐκείνοις καὶ συνδιατρίβειν ἐσομένου, λουτρά τε καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπελεύθερον φίλων εἰσόδους τὲν ἢ ἄλλην ἀσπάζεσθαι τε ὡς αὐτὸν φίλος τε σίλας, καὶ ἢ ἀπελεύθερον μύρσους καὶ συχνὰς ξοφὰς εἰς κομίζοντες ὧς ἔχαιρεν, καὶ δι' ὑπομελείας πάσης ἔχοντες, ἰμάτιά τε κομίζοντες ὑπὲρ στρωσομένῃ στρωμάτων, ὁπότε νύξ ἠλόιτο ὑπερώνυσαν αὐτῷ συμφορεῖν τὴν στρατιωτῶν μάκρωνος προειρηκότος. καὶ ταῦτα ἐφέροντο ὑπὲρ μὲν ὡς ἔξ, τὰ μὲν καὶ ἀχρείπαν, ἐν τούτοις δὲ τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς ἑαυτὸν καταφάνας, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μέζονος. ὑπονοήσας δ' εἰς τὸ μᾶλλον τῆς νόσου, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ ταῖς ἐλπίσας, δόδυν ὃς ἐν αὐτῷ πιμώτατος τῷ ἀπελεύθερον, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρήζειν γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ δι' ὀλίγων φρενὶ τελευτᾶν. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἐκεῖνος, δρῦσος γὰρ δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. υἱὸς δὲ τούτου κατελείπετο τιβέριος ὑπικαλούμενος γέμελλος, γαΐου τε γερμανικοῦ παῖς ἀδελφοῦ υἱὸς γεγονώς, νεωστὶ τε ἤδη καὶ παιδείαις ἐκπεπονημέναις ὑπὲρ πλείονος, δυνοίᾳ τὸ τῆ δήμου τιμώμενος, δι' τὸν γερμανικοῦ τὸ παθος ἀρίστου. ὑπὲρ μέγιστον γὰρ δὴ ἐκεῖνος ἦλθεν παρὰ τοῖς πλήθεσι τιμῆς, δι' εὐθυδίαν ξόπου, καὶ δεξιότητα τῆ ὁμιλεῖν αἰσπαθὴς ὢν, καὶ τὸν ἀξίωσιν κτείνων τῆ βούλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶναι. ἐξ ὧν οὐ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλὴ, μᾶλλόν τε ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τῷ ὑποπτεύειν ἕκαστον ἐθνᾶν. οἱ μὲν ὁμιλητικότερος ἀλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς ἐντεύξεως, οἱ δὲ πίστει τῆ ἐκείνων ἀφηνίσεως παραλαμβάνοντες. πάνθος τε αὐτῷ τελευτήσαντος προυτίθη πᾶσιν, οὐ θεραπεία τῆ ἀρχῆς ὑπαδομένων τὸν συμφορᾶν, λύπῃ ἢ ἀληθεῖ οἰκειωμένων, δι' τὸ ἴδιον τυχεῖν ἑκάστος τὸν μετάστασιν αὐτῷ ὑπειλῆφθαι. οὕτως αἰσπαθῶς ὡμίλησε τοῖς αὐθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος καὶ τῷ παιδὶ αὐτῷ

φιλ-

ωφελ̀ πᾶσι καὶ πλέιστον ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν ὅπλον, ἀφειδῆ χρήματα διανέμοντες τοῦ ἀεὶ τὰ ἀρχῆς ἐπείνῳ δεδογμένου ἐκ παντὸς μηχανήματος. ὁ δὲ Τιβέριος διόδωρος ἐσκεμμένος ποιησάμενος καὶ τὴν ὑστεραίαν ἅμα τῷ ἕω εἰσκαλεῖν τοὺς παῖδας, ἅμα τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι προφανὲς αὐτῷ δεῖξαι περὶ τῆς ἡγεμονίας ἐδεήθη, τὸν μὲν ἴδιον μὲν τοῦ υἱέος τοῦ παῖδα αὐτὸ καταλιπεῖν, μείζονι δὲ καὶ βουλήσεως τῆς αὐτοῦ πεπιστευκὼς τοῦ θεοῦ τὸν ἐπιφανέστερον. οἰώνισμα δὴ οὖν αὐτῷ προὔκειτο, εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν πρωΐ τοῦ ἑσπέρου ἀφίκοιτο πρὸς αὐτὸν πρότερος. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμψει τῷ ἰδίῳ τὸν παιδαγωγὸν, κελεύων τὸν πρωΐτερον ἄγειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελήσεσθαι στρατηγίας τὸν θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δὲ αὐτὸν ἐφίζειν αὐτοῦ τοῦ κοιτῶνος. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμούμενος ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἐγένετο, κελεύει τὸν ἔξοδον εἰς καλεῖν τῷ παίδων τὸν πρεσβύτατα πρότερον. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος, καὶ τὸν γαῖον πρὸ τοῦ δωματίου καταλαβών, ὁ δὲ πρίαμος οὐ παρὼν μετέσχε τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἡδομένης, οὐδὲ δ' οὐδὲν ὧν ἐβούλετο, ὁ δεσπότης καλοῦσα φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰσάγαγε αὐτόν. τιβέριος δ' ὡς θᾶττον γαῖον, τότε πρῶτον εἰς ὄψιν ἐλθὼν τοῦ θείου τῆς ἐξουσίας, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀπηρημένην ὑπ' εὐνοίας οἷς ψηφίσαιτο, δυνάμενος ἐκεῖθεν αὐτῷ μὴ φθονούμενος, πολλὰ δὲ καταλογιζόμενος, αὐτὸν μὲν τὸ ἐφ' οἷς προβουλεύσειν κυρίου ἀφηρημένον τὸ κράτος, τιβέριον δὲ τὸν γαῖον ὡς τῆς τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ ἐγκρατῆ καὶ τῆς συνηθείας καὶ χρωμένον, ἐπὶ τοσοῦτον ἀλλων κρειττόνων οὐκ ἐπιτυχόντα εἰσηγησάμενος τὸν σπασάσεσθαι, τὴν συνηθείαν αὐτῷ τὸ μὴ συγγνώσεως ἀφελεῖν ἐνεκαλεῖτο, φόβῳ τε καὶ μίσει τὸ ἐρεσχήτου χρησόμενον πρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς προσοφλήσοντα τὴν ἀρχὴν, τὰ δ' ὡς αὐτοπροβουλεύειν ἐπ' ἐξουσίας καὶ τῆς συνηθείας καὶ τῆς πλησιάσεως τῷ πράγματι μὴ ἀφαιρούμενον. ἐπὶ δὲ καὶ γλυκυθυμίᾳ τοσοῦτο τὸ κράτος ἐπιτρέψειν, καὶ καταφρονήσειν αὐτῷ μηδένας, τῷ εἰς ἐκείνους, τῷ ἐκ παντὸς ἐκείνου ἐπὶ τοὺς ἀπεχθεστάτους αὐτῷ, ὡς ἐπ' ἀνδρὶ τῆς ῥωμαίων ἐπιστησομένους ἡγεμονίᾳ. τότε πάντα μαντευόμενος ἐπόσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἔσεσθαι, ὑπὸ τοῦ ἐπιλυθυμοῦντος αὐτῷ δὴ τοῖς θεσπίσμασι χρῆται αὐτοῖς, καὶ τότε ἐν χαλεποῖς ἐπὶ συμπτώμασι τοῦ μέλλοντος, ὡς ἐπ' ἐπιλοιπὸν τῷ υἱεῖ τῷ παιδὸς ἀγαθοῖς ἔσεσθαι δόξαντος, καὶ κατὰ μικρὸν αὐτῷ ποιούμενος, τοιούτην αἴσθησιν ἐπιθεῖναι τοῖς παρὰ μὲν αὐτοῦ λύπης ἀπηλλαγμένοις τελευτῆσαι ἀμεινόν τῷ ἐπιμένειν, ἐξαφθείσθαι τῷ ἐπιγιγνομένῃ τῷ ἐπιμένῳ δυσχερεῖ τῷ φιλεῖν τὸν ἐπιτελευτᾶν. καὶ παρ' ὃ συμπεπεσεῖν τῇ δὲ δόξῃ τῆς ἀρχῆς εἰς οὐδὲν ὑγιὲς ἐκβεβάσθαι, ἄκων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν πρὸς τὸν γαῖον, ὦ παῖ, καὶ πάρ μοι συγγνώσεσθαι τιβερίου τὸ κατ' ἐμὲ ἄπιστον, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ παρ' ἐμοὶ πρόνοιαν αὐτὴν τοῦ θεοῦ, ἐπὶ φίλοις ἡγεμονίᾳ τῷ ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἐξεμὶ δὲ σε μηδὲν ἀμνημόνως, ἀναλήψεσθαι χάριν τῶν ἐμῶν, ὃς εἰς τοσοῦτόν σε ἀξιώματος προβιβάσαντος μέγεθος, μήτε τῷ πρὸς τιβέριον συγγνώσεως, ἀλλὰ δεήσεσθαι,

A plurimùm profuit, cùm apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cùm Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequenti mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cùm Imperator hæc volutans diluculo iussisset Euodum eum è filiis introuocare qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simúlque introducit iuuenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sentiénsque diuersum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui nó satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante secutum, putante suum principatum, quàm si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdã amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: séque ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cùm enim liceret ei securo è vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunij. Itaque quamuis turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor benevolentiæ nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis autor: & quã poteris gratiam mihi referas, amore cõplectendo fratrem Tiberium; quandoquidem mihi nihil

gratius pro hoc beneficio, quòd post Deos totum meum est, potest reponere, quàm si illi non desis quem tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimùm enim principatum assecutus est, fratrem iuxta illius præsagium sustulit: & ipse quoque aliquanto pòst coniuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato pòst paucos dies obiit, cùm vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim. post quem Caius reipub. præfuit, quartus in imperatorum serie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauisi sunt, non tamen audebant credere: non quòd verum esse nuncium non cuperent, quòd iamdudum magno redemissent libenter: sed quòd vererentur ne tentati falsis nunciis, si intempestiuè gaudium suum deregerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauiùs afflixerat, quòd esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosq; prosequens, & pro innata sæuitia mortem leuissimam pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætissimum ei nuncium afferens. quem cùm offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraïco, mortuus est, inquit, leo. id ille satis intelligens, inopinatóque perfusus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio quam tandem dignam gratiam referam; si modò vera nuncias. tum centurio qui custodiæ præerat, animaduertens tam Marsyæ festinum aduentum, quàm insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatúsque accidisse noui aliquid, rogauit qua de re inter se conferrent. quibus primò cūctātibus, cùm ille vrgere non desineret, tandē Agrippa vt iam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimùm hāc felicitatem, cœnā lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in vrbem reuersurum; quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cùm vincto lætum conuiuium iniuisset nunciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impunè falles mētitus mortē Cæsaris & nō capite lues hanc linguę petulantiā? Et cū dicto vinciri iubet, solutū hactenus,

ὡς σύ τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς τοιοῦδέ σοι κατασκεύῳ ἀγαθῶν ποιεῖσθαι μοῦ τὸ ἐπ' αὐτοῖς σεβάσμιον, καὶ ἅμα πιθανὸν μοῦ τὸ ἐπ' εὐσεβείᾳ φερτίσειν δέξῃ τὴν συγχώρησιν. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τεῖχος σοι καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας θεῖον γίνοιτο ἂν πιθανὸς, φερέσβιον δὲ τῷ δυσυχοῦς μαθητὰ ὄμως. αἴτε γὰρ μισάνθρωποι δυστυχοῦσι τοῖς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα σεβασμάτων ὄλεθρον κατάσασιν, καὶ θεοῖς οὐκ ἀμφίρριπα, ὁπόσα δίκην σεβασθόμενα ἀφαιρέσοι τε νόμῳ τὸ ἑτέρως σεβέσθαι δίκαιον. ταῦτα μὲν ὁ πθέριος ἔλεγε, καὶ μᾶλλον πιθανὸς ἦν τῷ γαΐῳ καὶ παρὰ ὑποψιμφίᾳ. ἀλλὰ κατασὰς εἰς τὴν ἀρχὴν, τόν τε πθέριον μαντείαις αἰρεῖται τοῖς ἐκείνου, καὶ αὐτὸς ὀλιγοῦλον ἐπ' αὐτὸν συντεθειμένων, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ. πθέριος δὲ τὸν γαΐον ἀποδείξας ἐξέδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὀλιγίους ἡμέρας, ἔθανεν, χωὶ αὐτὸς τῷ ἀρχῷ ἡμέρας ἓξ εἰς, καὶ πέντε μείους, πρὸς ἑπιαυτοῖς δυοῖν καὶ εἴκοσι. γαΐος δὲ ὧν αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ πίστει τῆς πθερίου τελευτῆς, διφρασίνοντα μὲν τῷ ἀγαθῷ τῆς ἀγγελίας, οὐ μέν πιστεύειν γε θάρσος ἦν αὐτοῖς, οὐ τῷ μὴ βούλεσθαι, πρὸ πολλοῦ γὰρ ἂν ἐπίμησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαι τῷ λόγῳ. δείσ δὲ μὴ ψευδοῦς τῆς ἀγγελίας γνωσθείσης προσκαιρέντες, ὅπως δηλοῖ ὡσὶ τῷ αὐτῷ χαίρματος, εἶτ' ἀπόλλοιντο δι' αβολῆς αὐτῶν γνωσθείσης. πλεῖστα γὰρ ἐν τοῖς ῥωμαίων ἔθεσι διαπρέπει ἐργάσατο δὲ φιλοσυσόργητος ὅτι πᾶσι ὢν, καὶ αὐτοκράτωρ εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καταστὰς, εἰ καὶ χρεὶς λόγου τινὶ αἰτίαν ἐπανέλοιτο τῶν μισῶν, καὶ ὅτι πᾶσι μὲν οἷς κείνοιν ὀξαγρίων φόσον ἔχων, εἰς θάνατον τε καὶ τῷ κουφοτάτων αἰσπθεῖς τινὶ ζημίαν. ὡς τεθνηκὼς τὸ ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τινὶ ἀκρόασιν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ἀπολαύσασθαι χρῆσθαι ἐπεκώλυστο δίκαιοι κακῶν, ἃ προσωφέλητο ψευθῆσι τῆς ἐλπίδος. μῦρσίας δὲ τὸ ἀγρίππου ὁ ἀπελεύθερος πυθόμενος πθερίου τινὶ τελευτινὶ, εὐθὺ δρομαῖος τὸν ἀγρίππαν ἀγγελιούμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξέδρᾳ ὄντα ἐς τὸ βαλανεῖον, συνθύσας πρὸς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραίων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ δὲ συνιέσθη τε τοῦ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι τῷ ἐπ' αὐτῷ προσπεσὼν, ἀλλά σοι τῷ ἀπαντῶν, καὶ τῆς δὴ τῷδε ἀγγελίας χάριτος ἐν ἐμοὶ πάντῶν γένοντα, μόνον ἀληθῆ τὰ λεχθέντα εἶη. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δ' γε τῇ φυλακῇ ἐφεστὼς τοῦ ἀγρίππα, θεώμενος τινὶ τε σπουδὴν μεθ' οἵας ὁ μῦρσίας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τῷ λόγου χάρμα ἀγρίππα συνιὼν, ὑποτοπήσας καινόσιν τινα γεγονέναι τῷ λόγῳ, ἤρετο σφᾶς προσὶ τῷ λόγου τοῦ ἐφεστηκότος. οἱ δὲ τὰς μὲν πρώτας ἔκρυπτον, ἐγκειμένου δὲ ὑποσημαίνει ὁ ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἦν, μηδὲν ἐνδοιάσας. ὁ δ', ἐκπλαγεὶς τε τινὶ ἡδονὴν τῷ λόγου, δέξῃ τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ ἀγρίππα φέρειν, προὐτίθει τε αὐτῷ δεῖπνον. εὐωχουμένῳ δ' αὐτῷ, καὶ τῷ πόνου παυσαμένου, παρίων τὰς λέχνας, ζητεῖ τε τὸν πθέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τινὶ πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινὰς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, δέξῃ τὸ εἰς θάνατον αἰακείμενα πρόσωπα, δεσμώτην τε ἐκ' ἀγγελίᾳ θανάτου καὶ σωθῆναι μὴ χάρματος, ἀποθεὶς τὸν ἀγρίππαν τῷ κλινιδίου, καὶ ὅπου φησὶν λήσειν με ὑποσοῖς θάνατον τῷ αὐτοκράτορος καταψευσάμενος, ἀλλ' οὐ κεφαλῇ τῇ σῇ τὸν αἰσχυνόμενος τὸν λόγον; τοῦτο εἰπὼν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λελυκὼς πρότερον αὐτὸν,

φυλα-

φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτοῦ, ἢ πρότερον καθίστατο. καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις ἦν κακοῖς. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ἦν ἔτι τὸν πόλιν ἰσχυριζόμενος ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ τιβερίου, ἐθαρρύνετό τε οἱ ἀνθρωποι φανερῶς ἤδη θρυλεῖν. καὶ τινες καὶ θυσίας ἐπετέλουν, ἔκ τε ἀφίκοντο ὧδε τὰ γαΐου, ἢ μὲν πρὸς σύγκλητον τοῦ τιβερίου διαστεῖλαι τὸν τελευτὴν, καὶ τὸν αὐτοῦ ἀποδήλωσιν τῆς ἡγεμονίας χρόμενον. ἢ δὲ, πρὸς πίσωνα τὸν φύλακα τῆς πόλεως τοῦτό τε ἀγορεύουσα, καὶ τὸν ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μεταπέμψαι εἰς τὸν οἰκείαν ἐν ᾗ πρότερον ἢ δεθῆναι δίαιταν εἶχεν. ὥστε ἐν βάρει λοιπὸν ἦγε τὰ πρὸς αὐτῆς. φυλακὴ μὲν γὰρ τήρησις ἦν, μὴ μὲν δι' αἰσχρεως τῆς εἰς τὸν διαίταν. γαΐος δ' ὡς ὅτι ῥώμην παρῆν, ἄγων τ' τιβερίου τὸ σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς παρ' ἡμῖν, ἀγρίππαν ὑ αὐθημερὸν λύειν ὄντα πρόθυμον, κώλυμα αἰτωνία ἦν, ἔτι μήτ' τῶν πρὸς τὸν δεδεμένον, πρόμηθεία δὲ τ' γαΐου διαφερόντως, μὴ δόξαι ἀπάρτιον ἡδονῇ δεχομένῳ τὸν τιβερίου μετάστασιν, αὐθις ὑπ' ἐκείνου δεδεμένον λύων ἐπ' ὀξέος. διῳθισῶν μὲν τοι ὑ πολλῶν ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον, ἀποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσι. εἶτα δὲ τὸ διάδημα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ καὶ βασιλέα καθίστησιν αὐτὸν τῆς φιλίππου τετραρχίας, δωρησάμενος αὐτῷ καὶ τὸν λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλαττεῖ τε τὴν σιδηρᾶν ἁλύσιν χρυσῆν ἰσοσταθμον, ἐπαρχὴν δὲ ὅλην τῆς ἰουδαίας, σκέμπτει μάρυλλον. δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς γαΐου καίσαρος ἡγεμονίας, ἀγρίππας ἠξίου συγχώρησιν αὐτῷ γνέσθαι πλεῦσαντι, τόν τε ἀρχὸν καταστήσασθαι, καὶ τὰ ἄλλα εἰς δέον οἰκονομήσαμενος ἐπανέναι. καὶ συγχωρηθεὶς τ' αὐτοκράτορος παρῆν, παρ' ἐλπίδας τε ὤρθη πᾶσι βασιλεῦς, πολλήν τε τῆς τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι τοῖς ἀνθρώποις τὸν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐν λογισμῷ ἀπορίας τε τῆς πρότερον καὶ τ' ἐν τῷ παρόντι δυσαίμονος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον τ' μὴ ἁμαρτίᾳ χρησαμένῳ τῇ ἐλπίδων. οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ ὡς τὸ γενόμενον ἦσαν.

A & accuratiùs in posterum custoditi eum imperat: totámque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbruit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causâ facientibus: móxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantésque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quod antè habitauerat B domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licèt custoditeretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cũ vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Ti- C berij facere, si confestim solueret quē ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestémque mutare præcipit. impósito deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Cæsaris Agrippa petiit veniam nauigandi in D suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsētis felicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tãtam felicitatem hominis.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἡρῴδης τετράρχης ἐξωρίσθη.

Cap. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Ἡρωδιὰς δ' ἡ ἀδελφὴ τ' ἀγρίππου συνοικοῦσα ἡρῴδῃ, τετράρχῃ δὲ ὄντι τῆς γαλιλαίας, καὶ περαίας, φθόνῳ τὰ δελφῇ τῶν ἐξουσίαν ἐδίωκετο, ὁρῶσα ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγονημένον ἀνδρὸς τ' αὐτῆς, διὰ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὸν ἔξοδον, διαλῦσαι τὰ χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ ἔτους πολλῷ τ' δυσαίμονος. ἐλυπεῖτο δὲ καὶ βαρέως ἔφερεν τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεάσαιτο μὴ τὸν εἰωθότων ὧδε ὁμῶν τῆς βασιλείας ὑπηρετοῦντα τοῖς πλήθεσι, ὑπερύπτεσθαι ἐκ ἀνείχετο τὸν δυσχέραν τ' φθόνῳ, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐξῆρεν, καλοῦσα ὅτι τῆς ῥώμης πλεῖν ὅτι μητρία τῷ ἴσον. ἐ γὰ ἀνεκτὸν ἔφη τὸ ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀριστοβούλου μὲν υἱὸς ὢν, θανεῖν ὑπὸ τῶν πατρὸς κατεγνωσμένου, πενίᾳ δὲ ὑπορῶν συνὼν, ὡς τελέως αὐτῷ ὑπουφίζεσθαι τὰναγκαῖα τῶν ἐφ' ἡμέρας, φυγῇ δὲ τῷ δεδανεικότων τὸν πλοῦν πεποιημένος ἐπανελήλυθοι βασιλεύς, αὐτὸς δ' γε ὢν πᾶς βασιλέως, καὶ τ' συγγενοῦς τῆς ἀρχῆς καλουμένου αὐτὸν ὅτι μεταπαύσῃ τῷ ἴσον, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ διαίτῃ. ἀλλ' εἰ καὶ πρότερόν γε,

E

F

G

Ἡρῳδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππου συνοικοῦσα ἡρῴδῃ τετράρχῃ τῆς γαλιλαίας καὶ περαίας, φθόνῳ τῆς ἀδελφῆς τὴν ἐξουσίαν ἐδίωκεν, ὁρῶσα ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγονότα τὸν ἄνδρα αὐτῆς, διὰ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, διαλῦσαι τὰ χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ ἔτους πολλῷ τ' δυσαίμονος. ἐλυπεῖτο δὲ καὶ βαρέως ἔφερεν τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεάσαιτο μὴ τὸν εἰωθότων ὧδε ὁμῶν τῆς βασιλείας ὑπηρετοῦντα τοῖς πλήθεσι, ὑπερύπτεσθαι ἐκ ἀνείχετο τὸν δυσχέραν τ' φθόνῳ, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐξῆρεν, καλοῦσα ὅτι τῆς ῥώμης πλεῖν ὅτι μητρία τῷ ἴσον. ἐ γὰ ἀνεκτὸν ἔφη τὸ ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀριστοβούλου μὲν υἱὸς ὢν, θανεῖν ὑπὸ τῶν πατρὸς κατεγνωσμένου, πενίᾳ δὲ ὑπορῶν

Herodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Perææ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quàm maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum, quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hánc- que mutationem iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret otnatum regiis insignibus per turbas inuehi: adeóque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritum assiduis hortatibus ad similia sperandа, & suscepta trãsmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negãs sibi vitam ferendã diuti[u]s, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremã inopiã metu creditorũ profugus, reuers[u]s regno fruatur: ipse verò fili[u]s regis, & à cognatis ad regnũ inuitat[u]s, per desidiã nihil tale affectaret, priuata vita cõtẽt[u]s. Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac

molestum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc saltem honorem familiæ debitum appete. neque ferendum puta existimatione cedere viro, qui tuis quondã sustentatus sit opibus: neq; per tuã patiaris ignauiã, vt ille videatur plus in paupertate superfuisse ad quærendam ampliorem fortunam industriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus: quasi non pudendum sit te nunc ab eo secundum censeri, qui paulo antè nisi tua misericordia non potuit viuere. Ergo Romam eamus non parcentes nec labori, nec auri argentive impendiis, quandoquidem non tam hæc seruare sit optabile, quàm parando regno insumere. at ille resistebat aliquandiu quietis amore, & suspecta habens Romana negotia: conabatúrque eam in diuersam sentẽtiam traducere. mulier contrà quanto magis cum tergiuersari videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandum censens regni cupidine: nec priùs destitit quàm mariti extorqueret cõsensum, non valentis aliàs eius importunitatem excutere. itaque sine parsimonia facto apparatu exquisitissimo, vnà cum Herodiade Romam proficiscitur. Agrippa porrò cognita eorum mente ac apparatu, ipse quoque se accinxit ad resistendum: & quamprimùm eos è portu soluisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum suum libertum ad imperatorem cum muneribus, & literis scriptis contra Herodem: simúlque mandauit, vt per occasionem amplius cum principe super hoc negotio dissereret. Qui subsecutus Herodem, & secunda nauigatione vsus, tantum modò à tergo relictus est, quòd tum primùm ad Cæsarem admisso superuenit, literásque reddidit. vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum fortè apud Baias repertus est: id oppidulum est Campaniæ, quinque fermè stadiis à Puteolis dissitum: vbi palatia sunt splendidissima, dum imperatorum quisque superiorem vincere contendit magnificentia: iuuitantibus eò lauacris calidis sponte è terra scaturientibus, tam ad sartiendam corporum valetudinem, quàm ad animos otio relaxandos commodis. Itaque Caius simul ab Herode salutatus est, priorem enim eum admiserat: simul Agrippæ perlegit literas, accusantes Herodem, quod prius cum Seiano conspirasset in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. argumento erat ipsius tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis suis haberet tantum armorum, quantum instruendis virorum septuaginta millibus sufficeret. Quare Cæsar commotus, percontatus est Herodem, veráne essent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neque enim vera negare poterat: satis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnũ adiecit, pecuniã quoq; eius donans Agrippę indicit: Herodem verò perpetuò damnauit exilio apud Lugdunum vrbem Galliæ. Cognito deinde sororem Agrippæ esse Herodiadem, pecuniam ei propriam concessit: & ratus non libenter fore marito calamitatis sociã, in Agrippæ gratiã se illi

A ἡρώδῃ μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμῇ πατρὸς οὗ γεγόνας εἶναι, νῦν γοῦν ὀρέχθητι συγγενοῦς ἀξιώματος. μηδὲ ὑπομείνῃς ἡσσᾶσθαι προύχοντα τιμῆς ἀνδρὶ, πλούτου τοῦ τεθεραπευκότι τὸν σὸν, μηδὲ πενίαν ἀποφήνῃς τὴν ἐκείνου, τῆς ἡμετέρας εὐπορίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι δυναμένην, μηδὲ δ' εὐπρεπὲς αἰσχυνθῇ ἡγοῦ τὸ χθὲς καὶ πρώην ἐλέῳ τῷ σῷ διαβεβιωκότων. ἀλλ' ἐπὶ τῆς ῥώμης ἴωμεν, καὶ μήτε πόνου φειδὼ τῆς ἔστω, μήτε ἀργυρίου δαπάνης καὶ χρυσίου, διὰ τὸ μὴ ἐπ' οὐδαμινοῖς ἐν βελτίοσιν B γενέσθαι τήρησιν, αὐτῆς ἀναλώσεως τῆς ἐπὶ κτήσει βασιλείας ἐσομένης. ὁ δὲ τέως μὲν ἀντεμάχετο ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν, καὶ τῆς ῥώμης τὸν ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τε αὐτὴν ἐπειρᾶτο. ἡ δὲ ἐφ' ὅσον ἐξαναχωροῦντα ἑώρα, μειζόνως ἐνέκειτο κελεύουσα, μὴ ἀνιέναι πάντα πράσσειν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ. καὶ πέρας οὐκ ἀνῆκεν, ἕως ἐξενίκησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα αὐτῇ ἀκουσίως γενέσθαι, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ἀποφυγεῖν αὐτῆς τὸ C ἐπὶ τοιούτοις ψηφισάμενον. παρασκευασάμενός τε ὡς ἐνῆν πολυτελῶς, καὶ φειδοῖ μηδενὸς χρώμενος, ἀνῄει ἐπὶ τῆς ῥώμης, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἡρωδιάδα ἀγόμενος. ἀγρίππας δὲ τήν τε διάνοιαν αὐτῶν, καὶ τὴν παρασκευὴν αἰσθανόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο. ἐπεί τε ἐκπεπλευκότας ἀκούει, πέμπει καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς ῥώμης φουρτουνᾶτον αὐτοῦ τὸν ἀπελεύθερον, δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ἐπιστολὰς D κατὰ τοῦ ἡρώδου, τάδε καὶ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸν γάϊον. ὁ δὲ ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν ἡρώδην, καὶ δεξιῷ χρησάμενος τῷ πλῷ, τοσόνδε ἀπελείπετο τοῦ ἡρώδου, ὡς τὸν μὲν ἐντυχεῖν γαΐῳ, ὁ δὲ ἐπικατάγεται, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀπεδίδου. καὶ προσέπλευσαν ἀμφότεροι δικαιαρχίᾳ, καὶ τὸν γάϊον ἐν βαΐαις λαμβάνουσι, πολίδριον δ' ἐστὶ καὶ τοῦτο τῆς καμπανίας, ὅσον ἀπὸ σταδίων πέντε τῆς δικαιαρχίας κείμενον, βασίλειοί τέ εἰσιν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι E κεχρημέναι κατασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῶν αὐτοκρατόρων ἑκάστου προγενεστέρους ὑπερβάλλεσθαι, λουτρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀνιέντα, ἀγαθὰ ἐπί τε ἴασει τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τῇ ἀνειμένῃ τῆς διαίτης συμφέροντα. γάϊος δὲ ἅμα τε προσαγορεύων τὸν ἡρώδην, πρῶτον δὲ αὐτῷ ἐνετύγχανεν, ἅμα τε τοῦ ἀγρίππου τὰς ἐπιστολὰς ἐπιών, ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμέ- F νας, κατηγόρει δὲ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε πρὸς σηϊανὸν κατὰ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθον ἐπὶ τοῦ παρόντος κατὰ τῆς γαΐου ἀρχῆς. παράδειγμά τε ἦν αὐτῷ τοῦ λόγου μυριάσιν ἑπτὰ ὁπλιτῶν ἀρκέσουσα κατασκευὴ ἐν ταῖς ἡρώδου ὁπλοθήκαις ἀποκειμένη. ἐκινεῖτό τε ὑπὸ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν ἡρώδην, εἰ ἀληθὴς ὁ περὶ τῶν ὅπλων λόγος. τοῦ δὲ, οὐ γὰρ ἦν ἕτερα εἰπεῖν διὰ τὸ ἀντιφθέγξασθαι ἀλήθειαν, εἰπόντος εἶναι τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος εἶναι G τὰ ἐπὶ τῇ ἀποστάσει κατηγορούμενα, τὴν τετραρχίαν ἀφελόμενος αὐτὸν, προσθήκην τῇ ἀγρίππου βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ ἀγρίππᾳ δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ ἀιδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας οἰκητήριον αὐτῷ λούγδουνον πόλιν τῆς γαλλίας. ἡρωδιάδα δὲ μαθὼν ἀγρίππου ἀδελφὴν οὖσαν, τά τε χρήματα ἐδίδου ὁπόσα ἐκείνης ἴδια ἦν, καὶ τῷ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τῷ ἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς, τεῖχος αὐτῇ τὸν

τ ἀδελφὸν ἔλεξεν. ἡ δ', ἀλλὰ σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶπεν μεγαλοφρόνως τ ἐκ ἀξιώματος τοῦ σεαυτοῦ φρονήσεως τάδε λέγεις, κώλυμα δέ μοι ἔστιν ἐμοὶ συζῆν χάριτι τ δωρεᾶς ἔννοια ἡ σὴ τ μεγαλοπρεπείας, ἣν ποιούσης μετ' εὐδαιμονίας γινομένην, οὐ δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν τὸν ὅτι τ τύχης καθηρπάκοτα. ὁ δὲ ὀργὴν τὴν μεγαλοφρονος αὐτοῦ ποιησάμενος, συνήλαυνεν καὶ αὐτὴν πρὸς ἠρῴδην, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τοῦ ἀργίππου ἐδίδου. ἠρῴδης δὲ μὴ φθόνῳ τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἠρῴδη γυναικείων ἀκρασιαμένῳ κηφολογιῶν, δίκην ταύτην ἔτισεν ὁ θεός. γάϊος γὰρ τὸν πρῶτον ἑαυτοῦ, καὶ τὸν ἑξῆς, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς φρονήμασιν, καὶ μέχρι παρέχων αὐτὸ, εἰς ἔννοιαν προῆκεν, ὡς τὸ ῥωμαίοις αὐτοῖς τ τοῖς ὑπηκόοις. φρονεῖν δ' ἐξίστατο τ ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τ ἀρχῆς ἐνθειάζων αὐτὸν, καὶ τὰ πάντα ὑπ' ἀτιμίᾳ τοῦ θείου πολιτεύειν ἤρτο.

A parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minùs fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, vt cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris

B successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porrò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

C

Κεφάλαιον ί.

Στάσις γενομένη ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

CAP. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

ΚΑὶ δὴ στάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἰουδαίων τ οἳ ἐνοικοῦσι καὶ ἑλλήνων, ἔξεις ἀφ' ἑκατέρας στάσεως πρεσβεῦται αἱρεθέντες παρῆσαν εἰς τ γάϊον. καὶ μὲν δὴ τοῦ ἀλεξανδρέων πρεσβεως εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἀλλὰ τ λέγων, καὶ ὡς τὴν κάτασεος τιμὴν φθονοῦσιν. πάντων ἓν ὁπόσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἶεν, βωμοὶ τῷ γαΐῳ καὶ νεὼς ἱδρυμένων, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτ ὥσπερ τοῖς θεοῖς λαχόμενον, μόνους τοὺς δὲ ἀθέους ἡγήσασθαι ἀδικεῖσι τιμᾶν, καὶ ὅρκιον αὐτῷ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὲ καὶ χαλεπὰ ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ἀρθῆναι ἤλπιζεν τὸν γάϊον, καὶ εἰκὸς ἦν φίλων ὁ σεβαστὸς τῷ ἰουδαίων τῆς προσβείας αὐτὸν τὰ πάντα εὐδοξον, ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὢν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τε ἦν ἐν παρρησίᾳ χαρῆν τῷ κατηγορημένων. διὸ κελεύει δὲ αὐτὸν γάϊος καλύσας ἐκποδὼν ἀπελθεῖν, ὡς ὀργῆς τε ὢν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ φίλων ἔξεισιν ἐμπεσούμενος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οὓς ἐδεῖ αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γαΐῳ λοιπὸν μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν θεὸν αὐτοπαρεξάγοντος.

C

CVmque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, intérque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nã cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruãtur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. Hic acerbè inuecto Apione, multísque aliis quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus conuitio, versus ad Iudæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

D

E

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς γάϊος πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμήσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὸν αὐδρειάντα.

CAP. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

ΓΑΐος δὲ ἐνδεικνύμενος εἰς τοσοῦτον τὸν ἰουδαίων θεὸν ἀφανῆ μόνων προσβεύειν θεὸν συρίας ἐκπέμπει πετρώνιον, δίδωσι δὲ οὐ τὴν ἀρχὴν, καλῶν χειρὶ πολλῇ ἐσβάλλοντι εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰ μὴ ἑκόντες δέχονται, ἵστᾶν αὐτοῖς ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ. εἰ δὲ ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ πετρώνιος συρίαν λαβὼν, παρῆγετο δέκα λεγεῶνας τὰς ὀκτὼ τοῦ κάτασεος. συμμαχίαν δὲ πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ὅτι πολεμεῖσθαι παρῆν αὐτοῦ χειμάζων, ὡς πρὸς ἦρ τοῦ πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν γάϊον ἔγραφεν περὶ τῆς ἐπιγραφομένων. ὁ δὲ ἐπαίνει τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ σκέλλειν μὲν ἀπείρᾳ, πολεμεῖν δὲ μὴ προθυμουμένους ἐπιτάλμιος. ἰουδαίοις δὲ

F

Cæterum Caius indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubétque vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & si spõte id admittant, statuam eius in templo Dei collocet. quòd si detrectent, bello deuictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, vt exequerentur mandata Cæsaris: contractísque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidẽ, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas. qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum

G

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper supersent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrauenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi, Si tibi Petroni certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata, freti diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis æmuli. neque enim sumus adeo pusillanimes, vt quę nobis cæleste numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simúlque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo meliùs res Iudæorum dispiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néve sacratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citiùs, quàm discedamus à legibus. simúlque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cùm maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potiùs quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorúmque primatibus accedunt Petronium, rogantes, vt consideraret obstinationem populi, néve illis desperandi ansam præberet, quin potiùs Caio scribat quanta peruicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν εἰς Πτολεμαΐδα πρὸς Πετρώνιον εἰς πολεμαΐδα καὶ δεησόμενοι, μὴ πού τι παρὰ νόμια σφῶν ἀναγκάζῃ, ἢ βιάσασθαι παρίοντας. εἰ δέ τισι πάντως φρόνιμον ἀνδριάντα φέρειν, καὶ ἐς ἅπαν, ἡμᾶς αὐτοὺς θεοῦ τιμωρητὰς γενομένους, θεάσασθαι τὰ δεδεσμένα. ἡ γὰρ ἂν δυναίμεθα θεσπίσαντες συγχωρῆσαι θεσμοὺς ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιώματά τε τῶν νομοθέτου καὶ θεσπεσίων τῶν ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν αἰνήσειν αὐτὰ παρέχοντα τοὺς πόνους. πρὸς ἅπαντας ὁ ὀργὴν λαβών, εἶπεν. ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ ὢν βουλοίμασι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, τάδε θεάσασθαι παρόντας, κἂν δίκαιον ἦν ὑμῖν θεὸς μὲν ὁ λόγος ἔστω. νυνὶ δέ μοι καίσαρος ἐπιτελοῦντι, πᾶσα ἀνάγκη δέχεσθαι τοῖς ἐκείνου θεσπεσιωτάτοις, καὶ τὸ εἰς αἰτίαν ἐκπεσεῖν φέρειν ζημίαν τὴν παρεόντων αὐτῶν. ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φρονεῖς ὦ πρόκτιστε, φασὶν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς μὴ ἂν θίσεσθαι τὰς γαίου παρελθεῖν, οὐδ' ἂν αὐτοὶ παραβαίνειν τὸ νόμου τὴν θεσπεσιότητα, θεοῦ θεσπίσαντος ἀρετῇ καὶ θεσπεσίους πόνους τῶν ἡμετέρων εἰς νῦν ἀπαράβατοι μεμενηκότες, οὐδ' ἂν τολμήσαιμεν δεῖσθαι τοσοῦτον κακοὶ γενέσθαι, ὥστε ὑπὸ σὰ σεσοφισμένα ἀγαθοῦ ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ παραβάται τοῦ θανάτου φοβηθέντες. ὑπομενοῦμεν δὲ εἰς τύχας ἰόντες, δεῖσθαι φυλακὴ τε πατρίῳ, καὶ ἐνδυόμενοι θεσπεσίους ἐλπίδα οὖσαν ἐξεπισάμενοι κἂν θεσπεσιωθῆναι, δέχεσθαι τοῦ θεοῦ τὸ σπεύδοντα μεθ' ἡμῶν, δεῖσθαι τιμῇ τε τῇ σφετέρου τὰ δεινὰ ὑποδεχομένων, καὶ τῆς τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα φιλοῦσι θεσπίζεσθαι παρεῖναι. ἐκ δὲ τοῦ σοὶ θεσπεσθαι, πολλαχοῦ μὲν λοιδορίαν τῷ αὐθάδους θεσπεσωδεστάτῳ, ἂς δ' αὐτὸ βέβαιον τῷ νόμου θεσπεσιωτάτους, καὶ ἅμα πολλαχοῦ ὀργὴν τοῦ θεοῦ, ὃς κἀμοὶ σοὶ δικαίᾳ χρῆσθαι αἰτίαν ἐκλείπειν γαίῃ. καὶ ὁ πρόκτιστος ἐκ τῆς λόγων θεασάμενος δεσπόζειν αὐτῷ τὸ φρονεῖν, κἀκεῖ ἂν ἅμα χεῖρ' ἐκέλευσεν αὐτοῖς βαρύνεσθαι δέχεσθαι τοῖς γαίῳ τὸν αὐθάδεστον τῶν αὐθαιρέτους, πολλοὺς δὲ ἔσεσθαι φόνου, τοὺς τε φίλους ἀβαλεῖν, καὶ θεσπεσίους ἢ θεὸν αὐτὸν ἰδεῖν, δεῖσθαι πιεζόμενος ἠπείγετο χρῆζον καταπαῦσαι τὴν Ἰουδαίων τὰ θεάματα ἐς ἔχει. καὶ Ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τῶν θεὸς ῥωμαίους πολέμου κίνδυνον, πολὺ δὲ μείζονα δὲ κείροντες τὸν ἐκ τῶν βάρβαρον, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπαντιάζουσι πατρῴοις ἐς τὴν πτολεμαΐδα χθόμενοι, ἱκετεύα χεόμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθίστᾶν, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντα ἀναθέσει τὴν πόλιν. πολεμίοις τε ἅμα καίσαρι, πατρῴοις ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου βάρβαρον λογιζόμενοι, μήτε τὴν ἡμετέραν ἀθυσίαν; οἱ δ' οὐδαμῶς πολέσαι μὲν ἔφασαν, τεθνηξόμεθα δὲ πρότερον ἢ βάρβαρα τοὺς νόμους. δεῖσθαι τε τὰ θεάσασθαι κείμενοι, καὶ τὰς σφαγὰς θεοδέχεσθαι, ἕτοιμοι πιπτέσθαι ἔλεγον εἶναι. ἐ ταῦτα ἐθεάσατο δεῖσθαι ἡμέρας τεσσαρακοντα, καὶ τῶ γεωργεῖν ἀθέσπιοι λοιπὸν ἦσαν, καὶ ταῦτα δ' ὥρας οὔσης θεὸς σπόρῳ, πολλὴ δ' ἐν θεραίρεσι αὐτοῖς, καὶ τὸ θνήσκειν δεῖσθαι δυμίας θεόθεσις, ἢ τὸν αὐθάδεστον τῶν αὐθαιρέτος θεάσασθαι. ἐν τοιούτοις δ' ὄντων θεαγμάτων, ἀριστόβουλος ὁ ἀγρίππου βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ ἐλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῶν δ' ἐν οἰκίας, ἐ οἱ φρόντιστοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν εἰς τὸν πρόκτιστον βάρβαρον αὐτὸν, ἐπειδὴ τὴν θεσθυμίαν ὁρᾷ δ' πλῆθος, μηδὲν εἰς ὑπόνοιαν αὐτῷ βάρβαρον, ἀλλὰ χάριν θεὸς γαῖον τὸν ἀνήκεστον αὐτῷ θεὸς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ

τ κλεδριάτος, πῶς τ ἀποστάντες τ γεωργεῖν αὐτικα θέ- A
ζουσ), πολεμεῖν ὑμῖν ὑ βελόμενοι ἀλλ τὸ μηδ' αὐ δύνα-
σθαι, θανεῖν δ' ἔχοντες ἡδονήν, πρὶν ὑμᾶς ἴδωσιν τὰ νό-
μιμα αὐτοῖς, πῶς τ ἀσπόρε τ γῆς γλυκυμήνης, λῃστείαν
ἀναρύοιντο, ἀδυναμίᾳ καταβολῆς τ φόρων. ἴσως γὰρ
αὖ βλακευόντα τ γαῖον, μηδὲν ἀμὸν ἔχοντα θύειν,
μηδ' ἐπ' ἀσταῖσι φορεῖσθαι τ ἔθνους. ἐμοὶ μὲν οὖν
τοῦτο βελῇ τ πολεμεῖν, τοῦτο δὲ καὶ τ ἀπ' ἐμοῦ τ θεό-
γματος. ἦ οἱ μὲν ἀμφὶ τ ἀριστόβουλον, ὅτι τούτοις πε- B
ζῶνιον παρεκάλων. πεζώνιος ὢ τὸ μὲν τὴν θεὸν τὸν
ἀριστόβουλον παντοίως ὑπερεμάχων, ἅμα τὸ ὑπὸ με-
γάλων πειθοῦς τ δίνασι, καὶ πάσῃ μηχανῇ σπουδάσαι
ἐμῶν εἰς τὰς ἐκείνου, τ τὸ ὢν τὴν ἰουδαίων ἀνώμυος
τὴν αὐτοῦ τάξιν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγούμε-
νος, τοσαῦτα μυριάσιν ἀνθρώποις μανίᾳ τῇ γαΐου
ἀκολουθοῦσιν, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ θεοῖς
θυόν σεβάσμιον ἔχειν, καὶ μὴ ποτὲ μὲν τὸν μὴ ταῦ-
τα βίον ἐλπίδος διαπτᾶσθαι, πολὺ κρεῖττον ἡγῆτο, ὅπ- C
τεύλας τῷ γαΐῳ τὸ ἀνήκεστον αὐτῷ, ὀργὴ φέροντος μὴ
ἐκ τοῦ ὀξέως διδομένου αὐτῷ ταῖς ὑπηρεσίαις,
τάχα καὶ πεισθεὶς, καὶ τῇ τὸ φρόνιμον μανίᾳ τῆς γνώ-
μης ὑπομένοντας, ἄφαυστον πολέμου τὸ θεοῖς αὐτοῖς.
εἰ δ' ἄρα καὶ κατ' αὐτῷ ζήποι τῆς ὀργῆς, καλῶς
ἔχειν τῆς ἀρετῆς μεταποιουμένοις, ὑπὲρ τοσῆσδε αἰ-
θρώπων πληθύος τελευτᾶν, ἔνεστιν πιθανὸν ἡγῆ-
σθαι τὸν δομένων τὸν λόγον. συγκαλέσας δ' εἰς τὸν D
παρεκάλει τοὺς ἰουδαίους, οἱ δ' ἀφίκοντο πολλαὶ μυ-
ριάδες, κατασὰς ἐν αὐτῷ τοῦ τε ἐν τῇ παρόν-
τος πατρὸς οὐ γνώμης ἀπέφυε τῆς αὐτῷ, τῷ δ' αὐτο-
κράτορος τῇ προσταγμάτων τοῦ ὀργῶν οὐδὲν εἰς
ἀναβολάς, ἀλλ' ἐν τῷ παραχρῆμα ὑπηρέτησθαι τοῖς
προστάγμασι τοῖς παρακεῖσθαι θάρσος εἰσφερομέ-
νοις, ᾧ καλῶς ἔχειν, τόν γε τιμῶς τοσαύτης ὑπο-
τολύτα συγχωρήσῃ τῇ ἐκείνου, οὐδὲν ἐναντίον
προσεῖναι. οὐ μέντοι δίκαιον ἡγοῦμαι, ἀσφάλειαν τε E
καὶ τιμὴν τὴν ἐμαυτῶ μὴ οὐχ ὑπὲρ τῷ ὑμετέρου μὴ
ἀπολουμένου τοσούτων ὄντων αὐτοῦ, ἡγεμονεύ-
σθαι τῇ ἀρετῇ τῷ νόμου, ὃν πάντων ὄντα προτιμᾶ-
σθαι ἡγῆσθε. καὶ τῇ δὴ πᾶσιν ἀξιώσει, καὶ δι' ἐμοῦ
μοι τῷ θεῷ, τὸν ναὸν οἷς ἂν προῖδῆ τολμήσωμεν ὄ-
βρει πασῶν τῆς τῇ ἡγεμονευούσαν ἐξουσίας. τέλλω ὢ
εἰς γαΐον, γνόμας τε τὰς ὑμετέρας ἐξισωθεὶς, καὶ F
πᾶ σωτηρία χρώμενος ὑπὲρ τῷ καθ' ὑμᾶς πᾶσι
γνώμῃ πειθομένῳ, οἷς προῦθεσθε ἀγαθοῖς. καὶ
συμπροθύμοι μὲν ὁ θεὸς, βελτίων γὰρ ἀνθρωπίνης μη-
χανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ' ἐκεῖνον ἐξουσία, πρυ-
τανεύων ὑμῖν τε τὴν τύρσιν τῆς πατρίου, καὶ αὖτῷ τὸ
μηδὲν ἀνθρωπείοις πᾶσι γνώμῃ βουλεύσαν τι-
μᾶν τῆς εἰς θεὸν ἁμαρτίν. εἰ δ' ἐκπίπτοιεν θεὸς γαΐῳ
οἷς ἐμὲ ξέλοι τὸ ἀνήκεστον τῆς ὀργῆς, τλήσομαι πάν-
τα κίνδυνον, καὶ πᾶσιν παλαιπωρίαν συμπεσοῦσαν
τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ὑπὲρ τὸ μὴ ὑμᾶς τοσοῖσδε
ὄντας ὑπὸ ὕπνου ἀβαθοῦς πεσεῖσι δολλυμένους θεω-
ρεῖν. ἅπαντα οὖν ὑπὸ ἔρρωται τὰ αὐτῷ ἔκαστοι, καὶ τῇ τῇ
ὑπὸ πονεῖτε. πέμψω δ' αὐτὸς ὑπὸ ῥώμης, ᾗ τὰ πάντα
ὑπὲρ ὑμῶν δ' ἐμαυτῷ, ᾗ τῷ φίλων, οὐκ ἀποξαπόσομαι δίκαιον εἶναι. ταῦτα εἰπὼν ᾗ ἀγαλύσας τῷ ἰουδαίων
τὸν σύλλογον, προῃμένθη τῷ εἰς τὸν γεωργίαν ἐξίναι τοῖς ἐπιτήδεις, ἐκ καθομιλεῖν τὸν λαὸν, ἐλπίσι χρη-
σαῖς. καὶ ὁ μὲν δ' ὀθυμεῖν τὸ πλῆθος ἐπαύσων. ὁ θεὸς δὲ, παῤῥησίαν ὑπεδίκνυτο τῷ αὐτῷ παῤῥησίᾳ,

statuæ: vtque relicto agriculturæ ſtudio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: ſed parati ſint mori potiùs quàm tantam religionis labem in ſe admittere. ad hæc ſemente omiſſa inſtare latrocinia, dum non eſt vnde poſſint perſolui vectigalia. fortè enim flecti poſſe Cæſarem ne quid ſæuiùs in eam gentem ſtatuat, néve illi rebellandi materiam præbeat. Quòd ſi non moueatur ab inferendi belli propoſito, tum demum aggrediendum eſſe negotium. atque hæ fuerunt preces Ariſtobuli. Petronius verò partim deprecatoris reſpectu enixè vrgentis, & ipſius rei magnitudinis, partim contentioſi ludæorum propoſiti, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam inſanientis Caij perdere, & cæleſte numen ſuámque ipſius conſcientiam reueritus, maluit abſurditatem rei per literas docere imperatorem vel ſuo periculo: non ignarus quàm ille eſſet iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, niſi quis quàm primùm furenti morem geſſerit. Sic enim exiſtimabat, etiamſi ille non decedat de ſententia, & fortaſſe indignationem in ipſum vertat cunctantiùs mandata exequentem: eſſe tamen boni viri officium, pro incolumitate inſontis tam numeroſi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, poſtquam adeſſe vidit multa millia, progreſſus in concionem ait expeditionem non à ſe vltrò ſuſceptam, ſed mandato Cæſaris: cuius executionem differri periculoſum eſſe, propter indignationem ſummæ poteſtatis: & alioqui conueniens eſſe, vt ipſe ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis faſtigium euectus ſit. attamen veſtræ, inquit, ſaluti meam ſecuritatem aut exiſtimationem nō præferam, quos ſcio meritò pro patriis legibus contendere. imò ne mihi quidem probatur, ſummi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium miſſurus ſum, per quos cognoſcat veſtram irreuocabilem ſententiam, quantúmque in me erit hortabor vt honeſtiſſimæ veſtræ voluntati aſſenſum ſuum præbeat. Deus cuius potentia ſuperior eſt omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio veſtra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum ſibi contrahat piaculum. Quòd ſi offenſus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, ſiue in corpus ſiue in vitam illi ſæuire libeat, modò ne tam ingentem veſtram multitudinem propter conſtantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quò ſuum quemque vocat negotium, & terram labore veſtro colite. Legationem autem ipſe in vrbem miſſurus ſum, & quicquid in rem veſtram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & neceſſarios. His dictis concionem dimiſit, hortatus, vt agros colerent interim, & bono eſſent animo. & ille quidem ſic populum pro ſua virili conſolatus eſt. Deus autem manifeſtè oſtendit Petronio ſuam prouidentiam,

quódque omnibus iustè atque honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum prætérque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens curæ esse Deo res Iudaicas, attestãte tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cúmque accuratè super hoc negotio scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néve sciplse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternúmque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quámque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitóque omni exquisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demiratus eius tam animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volénsque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est: Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cùm turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantúmq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatẽ momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tũ demum per occasionẽ aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodũ præter mandatũ Tiberij se illũ coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiã vberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen

A καὶ τῶν ὅλων σύλληψιν. ἅμα τε δὲ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπεν, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γεγενημένον, ἀλλὰ τὸ ἐκείνῳ τῷ ἡμέρᾳ ἄθεσμον οὖσαν οὐδὲν ὄμβριμον ὑποσημαίνειν ἐκ τοῦ πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχημένον, ἐπ' ὀλιγοστοῦ ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος τοῦ ἀέναον, εἰ καὶ συνεχόν ποτε διάσαιντο τὸν οὐρανόν. ἃς τε δὴ τότε πολλοῦ. καὶ ἅμα τὸ εἰωθὸς, καὶ ἅμα τὸ

B ἐπιρρέον ἄφιγμένου ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν οὐδαμῶς ἀτυχήσειν περὶ ὧν αὐτῶν διόμενον. ὁ Πετρώνιος δὲ καταπέπληκτο μείζονος, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν θεὸν τῷ Ἰουδαίων ἔθνει μηδυόμενον, καὶ πολλὰ ὑποσημαίνοντα τῷ θηφαίειαν, ὡς μηδὲ αὖ τοῖς ἔργῳ περιττὰ τοιαῦτα φέρειν ἰσχύειν ἀπλήξεως καταλελεῖφθαι. ὡς δὲ καὶ πρὸς τὸν

C γάϊον συνὸ τῆς λοιπῆς ὁπόσα ἔγραφεν, ἐπαγωγὰ δὴ ἦν τὰ πάντα, κὴ παντοίως ἔχοντα καλῶντα μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ὑπονοεῖν, ἃς ἐκτείνοι, οὐ γὰρ ἄλλα γε πολέμου ἕνεκα χωρὶς τῆς νομίμου τῆς θρησκείας, πρεσβύου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῷ τρόπαίῳ τῆς ἀρᾶς ὑποπίπτειν τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θείου ζῆν προσηκότος αὐτῷ δὲ τῶν δυνάμων, ὡς ἀκριβῶς ἀπέφαινεν, καὶ μηδὲν ἐνδοιάζον ὑπὲρ δυνάμιν τῶν αὐτῆς ὑπερδείκνυσθαι κα-

D ταλιποῦσαν. κὴ πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν. ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανεν γὰρ ὑπὲρ Ῥώμης διατρέφων, προὔκοπτεν φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν γάϊον μείζονος. καί ποτε προθυμίᾳ δεῖπνον αὐτῷ, καὶ πρόνοιαν ἔχων πάντας ὑπερβάλλεσθαι, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ ἅμα σκευῇ τε εἰς ἡδονὴν φέρουσιν, ὡς μή ὅπως αὖ τινα τῷ λοιπῶν, ἀλλὰ μηδὲ αὐτὸν γάϊον ποτε ἐσωθεῖσαν θελήσαντα οὐχ ὅπως ὑπερβαλλέσθαι. τοσοῦτον αἴρει τῇ σκευῇ πάντας ὑπερῆρεν, καὶ τῷ

E τὰ πάντα κρίσεως ἐπιφερούσῃ σκευῇν. καὶ ὁ γάϊος ἐκθαυμάσας τῶν τε δείπνων αὐτῷ καὶ τῶν μεγαλοφρόνειαν, ὡς ἐπ' ἀρίστειᾳ τῇ αὐτῷ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δυνάμιν τῷ χρημάτων διοπετεῖα χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τῶν ἀγρίππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτῷ θεραπευομένῳ, αἰεμφόρως ὑπὸ οἴνου, καὶ τῶν δείπνων εἰς τὸ ἐλαφρότερον ἐκτεζαμένῳ φησὶν ἐν συμποσίῳ σκευὴν καλοῦντος εἰς πόνον

F ἀγρίππαν. καὶ θεότερον μὲν σοι τιμῶν συνήδεσιν ἢ ἐγὼ τὰ πρὸς ἐμὲ, καὶ πολλῶν δύνοιαν χρὴ κηδεμόνων ὑποδεχθῆναι, οἷς ὑπὸ τιβερίου θεότητος δὲ αὐτὸν, ὄπλεόνως τε οὐδὲν, καὶ ὑπὲρ δυνάμιν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν αἰσχρὸν γὰρ ἡσσᾶσθαί με ὑπὸ τῆς σῆς σουδῆς, αἰσχυνθεῖν βούλομαι τὰ ἐλλελειμμένα θεότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν ἐγὼ μὸν ἀπεμισεσασάμην. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴ αὖ ἐμοθεσθείη τοῦ εὐδαίμονος, δεκονήσεται γάρ σοι θεθυμία τε καὶ ἰσχύι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γὴν τε πολλὴν αὐτάσασθαι, ἢ καὶ πόνων θεσσόδους πόλεων. ὁ δὲ, καθ' ὅπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤκουσε θαρσαλεώτερος, οὐκ ἐφιέμενον τῶν δύνοιαν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐξίου ἀμείβεται τὸν γάϊον, ὅτι οὔτε θεότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτῶν καθεδοκῶν θαρσαλεώτερον ἐστολὰς θεραπεύσειν αὐτὸν, οὔτ' νῦν θεόσσῃ τι τῷ εἰς χάριν τῶν ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἐκποιήσειν. μεγάλα δὲ εἴη τὰ θεσδεδωρημένα, καὶ

εἰλημότος δεινοίας τ' καὶ ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ Γάϊος ἐκπλαγεὶς τ' δεινοίαν αὐτοῦ, πλέονος ἐνήκητο εἰπεῖν, ὅτι χαρίζοιτό τ' αὐ αὐτῷ ὧδε φιλόμυος ὤν, ἐπεὶ περ ὧδε ἀπότα προθυμίᾳ τῇ σῇ δωρεὰν ἄξιον ἀποφαίνῃς, αἰτήσομαί τ' ὑμᾶς εἰς ὅλον φρόντιστον οὐδὲν δεῖ τὸ μεγάλως με ἐνδεᾶ φρέπῃ, οἷς ἤδη παρέσχες. ὅτι δ' αὖ σοι δόξει προσποιῆ τ' δυσεβοῦς, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσας ὧδε καλῶ, καί μοι πρὸς δυκλείας γένοιτο ὧδε τοῖς πυνθανομένοις, ὡς ὑπ' ἐκείνου ὧν χρησαίμην ὑπὸ τ' σῆς ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γένοιτο, αἰτῶ γάρ σοι τ' αἰδριαίτερος τ' αἰσθέσιν ἦν ποιήσασθαι κελεύεις πρόπυλον εἰς τὸ ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι προσίεσθαι δεινοεῖσθαι. καὶ ὁ μὲν, καίπερ δεινὸν ὤν τὸ τοῦτο ἡγούμενος, εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἔκειτο γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, δεῖ τὸ μεγάλα νομίζειν τε καὶ ἔχειν, κύβον ἀναιρεῖσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἠγεῖτο. γάϊος δ' ἅμα τῇ θεραπείᾳ τ' ἀγρίππου ἐνειλημμένος, καὶ ἄλλως ἀφρεπὲς ὑπολαμβάνων, ὅτι τοσῶνδε μαρτύρων ψευδὴς ἡγοίατο ὧδε ὧν προθύμως ἐβιάζετο αἰτεῖσθαι τὸν ἀγρίππαν, μὴ τὸ ἐξέος μεταμέλῳ χρώμενος, ἅμα δ' τ' ἀγρίππᾳ τῷ ἀρετῷ θαυμάσας ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχὴν, ἤτοι προσόδοις χρημάτων, ἢ ἄλλῃ δυνάμει, τ' κοινοῦ τῆς δυθυμίας δημεναίνοντο, προσβλέψαν τοὺς νόμους, τὸ θεῖον, συγχωρεῖ. καὶ χράφ ὧδε πρὸς τὸν πρόπυλον, ἐκείνου τε τῆς ἀποστάσεως τοῦ στρατεύματος ἐπαινῶν, καὶ τοῦ ὧδε αὐτὸν ὧδε αὐτοῦ ἀπεσταλκότος. νυνὶ οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν αἰδριαίτατα ἐσακοῦσ, ἐσάτω, εἰ δὲ μήπω πεπόηται τῷ αἰσθέσιν, μηδὲν παραπέρα κακοπαθῇν, ἀλλὰ τόν τε στρατὸν δάλυε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ φρόνιμον σε ἔσεσθαι, ἔπεσθαι. οὐδὲν γὰρ δεῖσθαί μοι τ' αἰσθέσεως τοῦ αἰδριαίτου, ἀγρίππα χαριζόμενος αἰδρὶ παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ μείζονος, ἢ ὡς τε μὲ χρεία τῆ ἐκείνου, καὶ οἷς κελεύσῃ αἰτεῖσθαι. γάϊος μὲν δὴ ταῦτα χράφει ὧδε τ' πρόπυλον, ὧδε τε ὀντυχεῖν δεῖ ἀποστάσ αὐτοὺς κ' δόξας ἐπείγεσθαι. μηδὲν γὰρ ἕτερον ἀποσημαίνειν τὸν δεινοῖαν αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον αἴτιον ῥωμαίων ἀπωθεῖν. καὶ ὧδε ἀναλογήσας ὡς δεῖ πεῖρα τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ τετολμηκότων, αἰνὴν δεῖπασιν ἅπασιν μὲν τοῦ αἰρεῖσθαι, κρείττων δὲ τοῦ βελτίστου, καὶ ἐφ' οἷς τισι κείνειν ὀργῇ χρῆσθαι παρ' ὃν τιν' οὖν ἐπέχομεν, παίδευσιν αὐτὸν οὐδὲ λῶν τιν' οὖν ὧδε ἐπιδεῖς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πιθεὶς τῇ ἐκείνης τ' κείνου τοῦ οὐδ' αἰμένου, χράφει ὧδε τὸν πρόπυλον. ἐπειδὴ δέδεκται ὁπόσα σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, ὡς μείζονι λόγῳ τῷ ἐμῷ πεποίησαι ἐντολῶν δεινοεῖσθαι τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων ἀρθεὶς, δεῖ ὧδε βαρύσαι τῇ ἐμῇ ἐντολῶν, κελεύω σαυτὸν κείτλιν ἡγούμενον, λογίσασθαι ὧδε τοῦ ποιητοῦ σοι ὑποσάντα ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεί τοι ὧδε δέδεκμα ποιεῖν τόσε, οἵ τε νῦν πάντες, καὶ ὁπόσοι ὕστερον ἠρόσιντ' αἰ, ἀνδραμῶς ἀκυρῶν αὐτοκράτορος αἰδρὸς ἐντολάς. ταύτην μὲν χράφ πρόπυλον τὴν δεινολήν, οὐ μὴν φθάνῃ γε ζωὴς πρόπυλος δεξάμενος αὐτὴν, βεβαιωθέντος τ' πλεῖ τοῖς φέρουσι εἰς τοσόνδε, ὡς τ' πρόπυλον χράμματα ὧδε αὐτ' ἀφικέσθ, δι' ὧν μαντάνει τὴν γαΐου τελευτήν. θεὸς γὰρ οὐκ ἄρ' ἀμνημονήσῃ ἔμελλεν πρόπυλον, κινδύνων οὓς ἀφλόφθ ὅτι τῇ τῶν ἰουδαίων χάριτι, καὶ τιμῇ τῇ αὐτῶν. ἀλλὰ τ' γαΐου δεινοσκευασάμενος ὀργῆς ὧν ὅτι σεβασμοῦ τῶν αὐτῶν ὧδε ἀσεβεῖν ἐτολμήσαμ, τὸν μισθὸν χρεωλυτεῖν συνεργεῖ τῷ πρόπυλον ἤτε ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ,

non solùm meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti sua beneficentia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo. illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque glorioſum erit, si post innumeras alias hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, vt mandatum reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum subesset periculum, quódque capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudendam vanitatem ducens, si coram tot testibus vltro ad petendum prouocato, repente mutatus denegasset gratiam: suspiciēs etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem, suæque gentis tranquillitatem, quàm incrementum dominationis, aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriam in comparando exercitu, & in exequendis mandatis, quæ acceperat. quod autem ad statuam attinet, si quidem dedicata sit & posita, sinendam esse. sin minus, nō esse cur in eo negotio plus laboris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. remissum enim esse hoc Iudeis in Agrippę gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt non possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio, priusquam ad defectionem spectare Iudæos cognosceret. allatis postea de rebellatione rumoribus: indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullámque rationem honestatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi solitus, quem refrænare nunquam studuit, imò ad felicitatem suam pertinere putans, si quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò scribit eidem in hanc sententiam: Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera, quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio quid de teipso statuere debeas, semel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præsentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epistola missa quidem est ad præsidem, non tamen Cæsare viuo reddita, qui perferebant tardiùs nauigantibus: ita vt priùs ille alias acceperit literas. nunciantes de Caij exitio. Deus enim non fuit immemor Petronij, & periculorum quæ propter ipsius honorem atque Iudæorum religionem subiit: sed amoto à reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tā à Romanis quā à prouincialib.

maximo fauore præcipuis ſenatoribus eum A proſequentibus, in quos potiſſimum Caius debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtquam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterùm Petronio priùs redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, B quibus iubebatur mortē ſibi conſciſcere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euaſit mortis periculum.

μάλιστα δ' ὁπόσοι τ' βουλῆς ἀρχὴν ἔσχον ἀξιώματι ὄντες τὸ εἰς ἐκείνους ἀκρότατον τῆς ὀργῆς χεῶντες τὸν γαῖον. καὶ τελευτᾷ μὲν οὐ μετὰ πολὺν χρόνον, ἢ γράψας τοῦ πρέσβεως τοῦ ὅτι τὸ θανεῖν αὐτὸν ἀκινδύνως ὑπεστόλει. ὅθεν δ' αἰτίας ἐξ ἧς τελευτᾷ, καὶ τ' ὑπεβάλλης τὸν ξόανον ἀφηγήσομαι προϊόντος τοῦ λόγου. πρέσβεις δ' ἀφικνοῦνται μὲν παρ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρέων βουλῆς, μετ' οὐ πολὺ δ' ἡ κελεύουσα αὐτὸν τελευτᾶν αὐτόχειρα. καὶ ἥδη τε τῇ συντυχίᾳ τοῦ ὀλέθρου, ὡς τὸν γαῖον κατέλαβεν, καὶ τῷ θεῷ τὰν προθύμαν ἐξεθαύμασεν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐξόδῳ μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τῆς εἰς τὸν ναὸν, καὶ βοηθείας τῆς ἰουδαίων σωτηρίας ἔδωκε χάριν. καὶ πρεσβείᾳ μὲν οὕτως μὴ αὐτοπαθὴς, διηφάνη χθὲ ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος θανεῖν.

CAP. XII.

Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐν βαβυλωνίᾳ ἰουδαίοις δ' ἀσιναίου καὶ ἀνιλαίου τοὺ ἀδελφοί. C

XVI. INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædéſque & calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtiū aſſultibus, D cincta fluētis Euphratis & firmiſſimis. mœnibus eidē flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Iudæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæteramque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quæ deinde à multis hominum illò deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Aſinæus & Anilæus fratres. Neerdenſes patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinę magiſter, apud quem artem didicerant, quòd ſeriùs aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contulerunt ſe in quendam locum vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorúmque fructuum, qui reponūtur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſq; egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cū enim facti eſſet inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorū, ſi detrectarent

Γίνεται δ' κατὰ τοὺς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, & μάλιστα τῶν βαβυλωνίαν οἰκούντας ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ οὐδεμιᾶς ἧς πω ἱλάττων, φόνου τε αὐτῇ πολὺς, καὶ ὁπόσους οὐκ ἰσορροπῶ φορέτεον. ἀλλὰ ἐν δὲ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγησάμενος, ἀναθήσομαι, καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. ἔστι δὲ τῆς βαβυλωνίας ὅδε πόλις, ἄλλως τε πολυανθρωπουσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σῖτῳ ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ αἰθρόπων αἰάπλεως. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις οὐκ ἀνέμβολος, ὠφελιόφιλε τῷ ἀφεστῶτι πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ἀπολαμβάνοντος, καὶ κατασκευὰς τειχῶν. ἔστι δὲ καὶ νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τῷ ποταμῷ ἀφίρρουν, ὅθεν ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῶν χωρίων πιστευκότες, τότε δίδραγμον τῷ θεῷ καταβάλλειν ἑκάστοις πάχιον ταύτῃ κατέθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐχώρουν δὲ ἐς πὰρ ταμείῳ τοῖσδε ταῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὲ ὅτε ἱεροσολύμων ἀπεπέμπετο ἡ χρυσὸς, πολλαί τε μυριάδες αἰθρόπων τῶν κομιδῶν τῶν χρημάτων παρελάμβανον, διὰ τότε τὰς παρθυαίων ἀρπαγὰς, ἐπεὶ λούσης ἐκείνοις τῆς βαβυλωνίας. & ἦσαν γὰρ ἀσπαῖος καὶ ἀνιλαῖω, περιάται μὲν τὸ γένω, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. καὶ αὐτοὺς, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μητὴρ προστάξιν ἐστῶν μαθήσει ποιήσεως οὐκ ὄντω ἀφρεπεῖς τοῖς ἐπιχωρίοις, ἃς τε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτους ὁ τῶν ἔργων ἐφεστὼς, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ, βεαδυτῆτα ὑπεκαλέσας τῆς ἀφέξεως, ἐπόλασε πληγαῖς. οἱ δ' ἐρ' ὕβρει τοῦ διδασκάλου λογιζόμενοι, καταπασάντες τῷ ὅπλων πολλὰ ὁπόσα ἐν τοῖς οἰκείας φυλασσόμενα, ἔφυγον ἐς τι χωρίον ὀξυῤῥηξιν μὲν ποταμῷ ποιούμενον, νομεῖς δ' ἀγαθοὺς ἔδαφεῖν πεφυκὸς, καὶ χλοὴν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ἀποτίθεντο. συνήεσάν τε ἐς αὐτοὺς τῷ νέῳ οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τούτους τοῖς ὅπλοις φερομένους, στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῷ κακῶν ἠγεμόνες οὐκ ἐκωλύοντο ἔτι. προελθόντες δὲ ὅτε τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκευάσαντες ἀχερόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτῶν κελεύοντες καταβάλλειν τῷ βοσκημάτων, ἢ ἀκούσα ὑπεροφὴ γένοιτ' ἄν, προσθέντες φιλίαν τε προσδομένοις, καὶ ἄμυναν τῷ ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῷ ποιμνίων ἀπεκδοῦσιν. οἱ δ', οὐ γὰρ ἐώντες ἔφασαν ταῦτα ποιῶν, ἠρέσθαντο, ἢ τῷ προβάτων ἔστελλον ἀπό-

μπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτῶν κελεύοντες καταβάλλειν τῷ βοσκημάτων, ἢ ἀκούσα ὑπεροφὴ γένοιτ' ἄν, προσθέντες φιλίαν τε προσδομένοις, καὶ ἄμυναν τῷ ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῷ ποιμνίων ἀπεκδοῦσιν. οἱ δ', οὐ γὰρ ἐώντες ἔφασαν ταῦτα ποιῶν, ἠρέσθαντο, ἢ τῷ προβάτων ἔστελλον

ἀπό-

ὁπόσα κελεύοιεν. ἃς δὲ ἐκ πλείονα αὐτοῖς συμπέμπειν ἐχοι, κατὰ τοιόνδε ἦσαν ἐφ' οἷς ἐκελεύσθησαν ἐκ τῶν ὀξέως ἐλαύνοντες κακουργεῖν. διεσπάρθησαν αὐτοὺς ἤρηται πᾶς φεύγοντας, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πανταχόθεν πολεμίοις. ὥστε ἤδη καὶ ἐς τὸν Πάρθων βασιλέα. ὁ δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης μαθὼν ταῦτα καὶ βουληθεὶς ἐπιφυόμενον κακὸν λῦσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναφῆναι, συλλέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ παρὰ τῶν ἐκ τῆς Βαβυλωνίας, ἦλθεν ἐπὶ αὐτοὺς, φθῆναι θέλων ἐπιστρατεύσας ἐξελεῖν πρὶν ἐξαίφνης ὑμνίδας καταπλήξαι τὸν στρατόν. ἐπεὶ καθίσας ἐν τῷ ἕλει, ἡσύχαζεν. καὶ κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν, ἐπὶ σάββατον ἀργίας παντὸς χρήματος Ἰουδαίοις ἡμέρα, ὁσίμους οὐ τολμήσων αὐτοὺς ἀνιστάναι ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ἀμαχὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένους, καὶ βραχὺ ἐπιστὰς χρόνον ἀφνίδιον ποιῆσαι τὴν ἐπίπτωσιν. ἀσιναῖος δ' ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑταίροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρείκειτο αὐτοῖς. ἄνδρες φησὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων ἐπέπτωκεν ἐφορβάδων, ἀλλ' οἷος γίγνεται, οὐδενὶ αὐτοῖς ὁπλισθεῖσιν, ἐπεὶ καί τινος ἀκροβύστου αἰδοῖόμαι χαλινάν. δέδοκα μὴ ἐλαθόντες ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι ἐπιστάντες. ἀλλά τις ἐπίστω κατόπτης, ἀπαγγελίαν ὑμῖν σαφῆ τῶν ἐπιόντων ποιησόμενος. εἰ δὲ δὴ ψεύδισμοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα. καὶ ὁ μὲν, ταῦτ' εἶπε, καί τινες ἐπεσκοποῦντες τὸ γινόμενον. ἐπεὶ ταχὺς παρελθόντες, καὶ οὔτε αὐτοὺς ψεύδεσθαι σαφῶς εἰκὸς ἦν πρὸς ἐπιόντων τοῖς πολεμίοις, οὔτε ἐκείνοις πλεόνως ὑπεξιέναι ἔμελλεν ὑμῖν ὑβρεῖν. ἐπειλήμεθα δόλῳ μηδὲν βοσκημάτων ἁρπάσαντες, τοσῶνδε ἵππου πλῆθος ἐπιλαύνουσιν ἡμῖν ἐν ἀπορίᾳ χειρῶν κενωθείσιν, ἀλλὰ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐπιτρέψαι τῇ παρόντων εἰς τὸ ἀρήγειν. ἀσιναῖος δ' οὐκ ἀπαγορεύσω τῷ κατασκόπῳ κεῖνον ἔμελλεν ὑπὸ τοῖς ποιμνίοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος τῷ ἐν' ἀσφαλεῖς τελευτῶντας δύφρᾶναι τοὺς πολεμίους, τὸ ἀληθὲς ἁρπαξαμένους ἀφ' τῆς ἀνάγκης, εἰς ἓν ἐνεπεπωκότας, ἐπιστολὰς τιμωρίαν ὑποπτεύοντας, εἰ δόλοι τελοῦσιν, αὐτοὺς τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίει, τό τε ὅμοια ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. καὶ πολλοὺς κλείσαντες αὐτῶν δίκῃ τὸ καταφρονοῦσας ὡς ὄπισθε τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν ἔτρεψαν τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐπαινῶν τὸ τολμήματα τῶν τῆς ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν δίκῃ τε ὄψεως καὶ λόγων. καὶ πέμψας τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, ὅτι βασιλεὺς ἀρτάβανος καίπερ ἠδικημένος ὑφ' ὑμῶν ἐπιχειρήσεως αὐτῷ τῇ ἀρχῇ γενομένης, ἐν ἐλάσσονι τιμῶ καθ' αὑτὸν ὀργὴν ἢ ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμενος, ἀπὸς εἰμί με δέξασθαι τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν δεδιέναι τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρῆσθαι ἐπὶ φιλίᾳ πορευομένους πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἀπάτης χωρὶς, δῶρά τε δώσοντα ὑπισχνεῖται καὶ τιμὰς, ἅπερ ὑμῖν, πρὸς τῇ παρούσῃ ἀρετῇ μελλήσαντι δωσάμενος τὴν ἐκείνου ὠφέλειαν. ἀσιναῖος δὲ, αὐτὸς μὲν ἐπιβάλλεται ὁδοὺς τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ Ἀνίλαιον ἐκπέμπει μετὰ δυοῖν ὁπόσα πορεύσαι δεῖ. καὶ ὁ μὲν, ὡς ἔσχε, καὶ εἰσόδου αὐτῷ γίνεται παρὰ βασιλέα. ἀρτάβανος δὲ ἐπεὶ θᾶττον τὸν ἀδελφὸν καταμόνας ἥκοντα, ἤρετο τήν τε αἰτίαν τῆς καὶ τὸν ἀσιναῖον ἐφυστερηκότος.

imperata facere. quapropter necessitate coacti mittebant eis quantumcunque poscerent. quò factum est, vt aucta eorum potentia, validi essent ad incursandum quoslibet, nemóque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoque regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ postquã hæc audiuit, volens crescens adhuc malum opprimere, priusquam maius aliquod inde proueniret incómodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiso opprimere: obsessáque palude suos iussit aliquantisper quiescere. postridie verò Iudæis sabbaticas ferias ótio publico celebrantibus, ratus non ausurum hostem in certamen descendere, sed nullo negotio vinctos se abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos irrueret. Asinæus verò qui tum fortè positis prope se armis cum sociis desidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis est passim pascentium, sed qui sessorem tergo vehant: nam & frænorum sonitum sentio, vereor ne circumuenti simus ab hostibus. sed procurrat aliquis speculatum, qui nobis quid immineat certò renunciet. optarim autem vana esse, quæ diximus. móxque quidam profecti visum, celeriter redeunt, non falsam suspicionem fuisse referentes: adesse vltores acceptæ iniuriæ. ex insidiis se obrutos equitatu copioso velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria consuetudine. at Asinæus longè aliter quàm speculatori videbatur statuit, non concedendam censens hanc voluptatem hostibus, vt per otium in se grassarentur cædibus: quin potiùs virtutis & præsentis necessitatis memores conniti debere, vt si ita fors ferat, non inulti perrant: primúsque correptis armis suo exemplo ad similem exciuit audaciã, ad conserédas cum hoste manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam se habere putantes, multis cæsis reliquos coegit terga vertere. Eius pugnæ postquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aspectum & colloquium: confestímque ad eos misit fidissimum è satellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametsi iniuriam eorum violentia in suo regno acceperit, indignationem tamen virtúti ipsorum remittere, misissèque se qui fide data impunitatem & securitatem itinerum eis offerret ipsius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, sine fraude omni & insidiis, paratam esse regis munificentiam, foréque vt hac sua virtute posthac rege fauente vtantur meliùs. Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem verò Anilæũ misit cũ quibus potuit muneribus. Iuit ille ad regem, & facilè admissus est. Artabanus autem videns Anilæum solũ venisse, rogauit cúrnã domi reliquisset Asinæum,

cognitóque metu illum se continere intra palustria : per patrios deos dierauit, nihil eos se læsurum in fidem venientes: idque porrecta iuueni dextra sanciit, quod apud barbaros conuenturos certissimum est argumentum fiduciæ. nam post datam dextram apud eos nec fallere fas est, nec diffidere, cessantibus omnino suspicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remisit Anilæum, persuasurum fratri, vt simul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis sibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas satrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem spectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipse rebelles perdomat, Asinæus auctis apud Babyloniam viribus, siue volentibus prouincialibus, siue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur consilio illum accersiit. Asinæus verò facilè à fratre in eam sententiam inductus est, præsertim commemorante quàm luculenter erga ipsos rex affectus sit, quódque ad firmandam fidem iusiurandum interposuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanũ ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generosum Asinæi animum, quòd videret breui statura hominem, & primo aspectu contemnenda specie quasi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil esse in tantillo corpore; quod tam vasto animo respondeat, & inter epulas ostensum magistro militum Abdagasi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere soleat. Is cùm rogasset, vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnásque tot maleficiorum de eo sumere, quibus Parthos læserat: negauit se hoc permissurum in hominem qui se credidisset suæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd si, inquit, vir bellicosus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: sed redeuntem aggressus per vim absque meo consensu opprime. Mane deinde accito Asinæo: Tempus tibi est, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortassis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrociniis & illæsam custodias. mihi vicissim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitasti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Asinæum dimittit. ille domum reuersus castella partim noua condidit, partim quæ priùs habuerat firmauit munitionibus: breuique in tantum auctus est, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorsus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obseruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cũ potẽtia,

A ἐπεὶ δὲ παρωθήνεται αὐτὸν διόσαντα ἐν τοῖ ἕλει ὑπομένειν. ὁ δὲ, τοὺς τε πάροθεν θεοὺς ἐπόμνυτο, μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτοὺς, πίστει τῇ αὐτοῦ φερομένους, καὶ τὸν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον ἅπασι τοῖς ἐκεῖσε βαρβάροις ἀσφάλισμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. οὐ γὰρ ἀνέλοιντό τινες δεξιὰν ὑπ' αὐτοῦ δόντος ἡμμένην, οὐδὲ πιστεύειν ἐνόμιζον εἰ τοιάνδε ἀσφαλείας δόας ἡμάρτοντο, παρὰ τοῖς ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσαι καθεστηκόσιν. καὶ ἀπατᾶται μὲν ταῦτα θεάσας, ἐκπέμπει τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἐφράσατο δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, χρήζων ἐσόμισμα τῇ ἀρίστῃ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτήσασθαι τὸν ἐκείνου σατραπείαν, ἐν ὑποστάσῃ τε οὔσαν καὶ ἀγαθοίᾳ τοῦ ὑποστησομένου μᾶλλον ἐλάσαι ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ καὶ πρεσχομένου πολέμῳ τῷ ἐκείνῳ κατὰ χείρωσιν τῶν ἀφεστηκότων, αὐξηθὲν ὅτι μέγα οἱ πρὸς τὸν ἀσινᾶον καὶ τὸν Βαβυλωνίαν, ἥνωγε συστάντες ἐπ' ἀκρασίᾳ τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τούτου γε ἀτυχόντες τῷ κακῶσαι μειζόνως οὐ διαμάρτωσιν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς ἐκπέμπει. ὁ δὲ ἀνιλαῖος, πιθανὸς ὢν τῷ ἀδελφῷ, τόν τε ἄλλων προθυμίαν διηρώμενος τοῦ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ γεγενημένον. ὡς τε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Ἀρτάβανον, ὁ δὲ ἥδονῇ αὐτοὺς δέχεται ὑποδεχομένους, ἐθαύμαζέν τε τὸν ἀσινᾶον τοῦ ἐν ταῖς θεάσεσι δὺ ψύχου, διηγεῖτο παντελὲς ὅσα ὀφθῆναι βεβιωκώς τε καὶ τοῖς τὸ φρόνημα ὄφελος συνελθοῦσι δοῦναι καταφρονήματος ἀφορμὰς, ὡς οὐδὲν κρείσσοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα πάντα ὑποδέξοιτο παρ' ἐκείνου τὸν ψυχὴν τοῦ σώματος. ὑπό τε πότου δὲ εἱκνεῖς τὸν ἀσινᾶον ἀβδαγάσῃ τῷ αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν, τότε ἔτοιμα ἔχοντα φαῦλα, καὶ τὸν πᾶσαν ἀρετὴν ἠρῆντο εἰς πόλεμον. τοῦ δὲ ἀβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ γενέσθαι κτείναντα αὐτὸν ποιεῖν ὁπόσα ἂν ὑβρισμένος εἰς τὸν παρθυαίων ἀρχὴν, ἀλλ' οὐκ ἂν ἔφη ὁ βασιλεὺς συγχώρημα δοῦναι ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ θεοσεβῆ δεξιάν τε πίστιν, καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς γενέσθαι ἀπωμόσας. εἰ δὲ αὖθ' τυγχάνεις τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὕποπτος ἔχων τῆς ἐμῆς παρθυαίων ἐπιδίκῃ τὸν ἀρχὴν θεοσυβεστάτῳ ἐπαναχωρεῖν γνώμῃ ὅτι πιθανώτερον κρίνοντι τῷ θεῷ σε, καὶ μετ' ἀγαθοίας τῆς ἐμῆς. ἔωθεν δὲ μεταπαλίσας τὸν ἀσινᾶον, ὥσπερ σοι φησὶν, ὑπεναντία, χωρεῖν ὅτι τὰ σαυτοῦ, καὶ μὴ πλείοσι τῷ ἐνθάδε στρατηγῶν τὸν ὀργὴν ἐρεθίσῃς, ὅπως χειρῶν σοῦ τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα γνώμης τῆς ἐμῆς. ἀφαπαθήσω δέ σοι δίδωμι τὸν βαβυλωνίων γῆν, ἀλλ' ἧς δύνῃ τε, καὶ ἁπασῶν κακῶν ἐσομένην ὑπὸ τῷ σῶν φρενῶν. ἄξιον δέ μοι τυγχάνειν σοῦ χρηστοῦ αἰεπίκλητόν σοι ἀφαιρόμενον τὸν ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ ὅτι κούφοις, ἀλλ' ὅτι τοῖς εἰς σπουδαία ἀπατεμένοις. ταῦτα εἰπὼν, καὶ δῶρα δοὺς ὁπλικὰ ἐκπέμπει τὸν ἀσινᾶον. ὁ δὲ εἰς τὸν οἰκείαν ἀφαιρούμενον, φρούρια κατασκευάζει, καὶ ὁπόσα πρότερον ἰσχύος, μέγας τε ὀλίγῳ ἐγένετο, καὶ ὁπόσα οὐκ ἄλλῳ τῷ πρότερον ἐν τοιαύτης ἀφορμῆς ἄφαδαν πραγμάτων ἐν πολλῇ γαρούσης, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτῃ καταπεμπόμενοι στρατηγοί. μικρὸν γὰρ ἐδεῖτο καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἥσσον ἀρετῆς ἢ ἐν βαβυλωνίοις πρεσβεύουσα τιμή. ἐπὶ δὲ ἐξιώματι τῇ δυνάμει,

πάντας

πάντα ἤδη τὰ τῆς μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πρόσωπα. προὔκοπτεν δ' αὐτοῦ ἡ δόξα ἐπὶ πλεῖον τῆς πρὸ ἐτῶν πεντεκαίδεκα. ἀκμάζοντων γὰρ αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοὺς τοῦ κατολισθαίνειν κακῶν ἐν τοιάσδε αἰτίας, ἐπειδὴ τὴν ἀρετὴν ἡ τρυφὴ λάθρα τοῦ μέγα δυνάμενος, ἐπιθέσθαι τοῖς ἤθεσιν ἐμηχανήσατο. γυνή τις παρθένων τινί, στρατηλάτου ἀφίκετο τὴν τότε χώραν, ᾧ δὴ καὶ ἐπιζευξαμένη, τάλλα, καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι πρόφασιν παστῶν, καὶ μείζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι δ' ὑπερβοῦς. ταύτης εἴτε ἀκοῇ τὸ δ' ὑπερβολῆς σημαθεὶσ, εἴτε καὶ ἄλλως αὐτόπτης γενόμενος, ἀδελφὸς ὁ τοῦ ἀσιναίου Ἀνίλαιος ἐρασθεὶς ἐπιγάμου καὶ πολέμιος. τὸ μὲν, ὑπὸ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐπιθεσίας τὸ σωφρονεῖν τῆς γυναικὸς μὴ τὸ ὀρθῶσαι ὡς ἐπ' αὐτῇ πλησθείσῃ ἀδελφῶν. τὸ δ' δυσεπίληπτον κρίνειν τὸ θηριῶδες. ἅμα τε οὐκ πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς ἦν· ἐπεχθεστάτου, καὶ μάχης ἐπαίτιον γενομένης πρώτους αἱρησομένου ἀλλοῦσα ἐγκλήματος ἐρασθῆναι οὐ μέντοι ἐρασθῆναι μεγάλων δυσχερῶν αἰτίαν ἀφίκετο εἰς τὸ οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σὺν πινι μεγάλῳ κακῷ, ὅθεν τοιαύτην αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ τὰνδρὸς τεθνηκότος, αἰχμαλώτου ἦγετο, ἀφιερώματα τῷ θεῷ ἅπερ τῷ αὐτῷ καὶ αὐτῇ πατρῷα ἦν, ἐπιχώριον δὲ τοῖς ἐκείνῃ ταῦτα ὄζειν θεῖα τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἰοῦσιν ἐπὶ ξένης συνεπάγεσθαι, θεραπεύουσα καὶ ταύτῃ τὸ πατρῷον τὸ ἐν αὐτοῖς ἔθος συναπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρώτους λεληθότως αὐτῇ θρησκείαν ἐποιεῖτο. χρόνου δ' ὑποφθαρείσης, ἤδη ξὺν τῷ αὐτῷ ἐκκαθῆναι μὴ οἷόν νομίμων ἐπὶ τοῦ πατρὸς, ἐνεφύετο αὐτοῖς. καὶ τῷ ἐπαίρειν οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρώτων ἐπίσκοπον, ὡς ὑδατικοῖς προέχοι ἱερεῖσι, μὲ δὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῶν προέφερεν, ξυναίτιος γενόμενος ἀλλόφυλον, καὶ θεομαχίαν συνιέναι θυσίαις καὶ σεβασμοῖς τοῖς αὐτοὺς εἰωθόσιν ἀκεῖθεν. ὁρᾷν οὖν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τοῦ σώματος συγχωρῶν ὑπολείπεσθαι ἀρχὴν τοῦ δ' ὑπερβοῦς, καὶ τὴν εἰς τὸ θεῖον τοῦ θεοῦ προσελθοῦσαν ὀργυσίαν. ἐπεὶ γοῦν οὐδὲν ἐπέσχεθον, ἀλλὰ καί τινα αὐτὸν τῶν μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκτειναν, καὶ ὃς κτείνοντος δύνοιας τε τῷ νόμων, καὶ τοῦ πεπονθότος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπεσάσατο αὐτῷ τὸ ἀνίλαίῳ, καὶ ἀσιναίῳ, καὶ τοῦτον ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπανελθεῖσιν ἡμέρᾳ τελευτῇ, τοῖς μὲν, ὡς ἡγεμόσι παρανομίαν γεγενόσι, τοῖς δὲ, ὅτι καὶ βοηθοῖεν αὐτῷ πάσχοντι ὅσα τὸ ἐκκλησιᾶν τοῖς νόμοις. οἱ δὲ ἐβαρυνοντο μὲν, ἐνέχοντο δὲ, μνησικακοῦντες οὐκ ὀξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχυρᾷ τῇ ἐκείνων, τῇ δὲ ὁμονοίᾳ συνῳδότες. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ θεραπεύειν ἀφειδῶς θεὸν τὸ παρθενίοις πεπωμένοις, ἐκ ὀλίγου αὐτοῦ ἡδέως οἱ ἀνίλαίῳ τοῦ βεβιάζειν εἰς τοὺς νόμους, δηλοῖ τὸ ἀσιναίου ἐλαττόνες καὶ πλείονες ἤδη κατεδόων τὸ ἀνίλαίου φάσμου καλῶς ἔχειν, ὡ μὴ προέσθαι κατ' αὐτὸ ἐκφανῶς τὸ ὠφελοῦν, ἀλλὰ τὸν γῆν, δηλητηρίῳ τοιῷδε τὸ γενόμενος, φρενῶν τὸ ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡμιάζειν ἐς ἔλεθρον αἰσχρόν. τὸν τε γάμον τὸ αἰθυσσόπτυ λέγοντες οὐ μετ' αὐτοῦ, ὅτ' αὐτοῖς εἰωθότων τοιῷδε, νόμων, καὶ τοῦ θρησκείαν ἐκ' ἐπιτηδείου τὸ ἕνεκα ἐπ' ἀτιμίᾳ τὸ θεοῦ τὸ αὐτοῖς σεβασμίου πρόφασιν. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη τὸ ἁμαρτάδα τὸ ἀδελφοῦ μεγάλων αἰτίας ἔσεσθαι κακῶν, καὶ ἐσομένων, ὡ μὴν, ἀλλὰ τὸ ἡνείχετο γε δυσοίᾳ τὸ συγγενοῦς νικώμενος, καὶ συγγνώμην νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τῆς θηριώδους νικωμένου. ἦσαν δὲ πλείους τὸ ὁπηνίκα συνιόντες, καὶ πλείους ἦσαν οἱ κατακοαὶ, πυνθανόμενοι δὴ φησὶ αὐτῶν

A vt Meſopotamia tota ab ipſius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ nõ priùs cœpit in deteriùs vergere, quàm neglecto priſtino virtutis ſtudio, contemptíſque inſtitutis patriis, voluptate victi dediderunt ſe externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge tam aliis dotibus quàm inſigni forma laudata vſque ad miraculum: hanc ſiue aſpectu ſiue fama cognitam adamauit Aſinæi frater Anilæus: & cùm neque ſuis imperare poſſet cupidinibus, neq; vlla alia ſpes eſſet potiendi muliere, bello maritum eius petiit: primóque conflictu cæſo Partho, vxor in victoris poteſtatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipſi quàm fratri fuit principium. cùm enim amiſſo priore marito captiua duceretur, ſimulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi ſecum habere ſolebat & in itinere, clàm inter cæteram ſupellectilem aduexerat. ea primum colebat ſine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur ſacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur amicis vtriuſque fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ ſuæ ſuperſtitionibus. quate videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore conſecuti ſint. Sed adeò nihil profectum eſt his admonitionibus, vt præcipuus quidam conſoſſus ſit dum liberiùs inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus eſt fratribus eorúmque ſociis, vlturum læſam & religionem & amicitiam, vtque ſimili & ipſi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidẽ quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per ſummum nefas oppreſſi paſſi ſint. quamuis enim moleſtè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præſentem felicitatem. ſed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam ſacra Parthica: factóque concurſu ad Aſinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, ſi priùs parum potuit quid vtile ſit diſpicere, nunc certè erratum corrigere, priuſquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & ſuperſtitioſum numinum cultum quem mulier ſibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnoſceret peccatum fratris allaturum ſibi ac ſuis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoſcebat ſuccumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concurſus ad eum & vociferationes fierẽt, tãdem ſuper ea fratrem

admonuit, anteacta obiurgans,& iubens vt resipiscat in posterum, mulierémque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est : quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui duriùs aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterùm Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam : eósque magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit : pecoráque & res alias quibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltro se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitámque ludibrio suam dignitatem iudicans,excita iuuenum manu, collectóque equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus est conflicturus cum Anilæo:& cùm ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit : quòd decreuisset postridie Iudæos aggredi sabbato instante, quod illis religioso otio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium : iusso curare corpus milite, noctu contra hostes properauit,vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cùm sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis vt illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim iniuriarum posse impetrare veniam. quamuis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: quòd si grauiùs in eum consulant, non quieturum regem nisi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet : quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, vt sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbauit multitudo cętera, atque ita Mithridates dimittitur. qui domum reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd regis gener post acceptas à Iudęis tot tam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curę est regum dignitas, me tua conditione non vsuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem,coëgit tamen quantas potuit copias, indignum seipse vita existimãs,

A πρὸς αὐτὸν λαῖον, πῖς τε πρώτου γεγονόσιν ὕβρεσιν, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν αὐθέμερον ὑποπεμψάμενον εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐπὶ τῇ λόγων, καὶ ἡ γυνὴ ὑπ' αἰδοῦς μὲν τὸ θεῖον τὸ κατέχοντος τοὺς λαοὺς ἐπ' αὐτὸν, ἀδοκήτῳ δὲ τῷ αὐτὸν λαίου μηκέτι πάθοι ἔρωτι πρὸς αὐτὸν, φάρμακον τῷ ἀσιναίῳ δοῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, μεθίησι τὸν αὐθέμερον, ἀδεὲς τελῶν ὅτι κείτῃ τῷ πρὸ αὐτὸν πρα-

B χθησομένων τῷ ἑορτῇ γυμνῷ. αὐλαῖος δὲ κατὰ μόνας ἤδη τὴν ἡμερίαν ἐδαλεῖν, ἐξάγει στρατιὰ ἐπὶ τὰς μιθριδάτου κώμας, αἰφνὶς ἐπὶ τῇ παρθυαίᾳ, καὶ βασιλέως ἀρταβάνου τὴν θυγατέρα γαμηκότος, ἀγέλειας τε ἤγαγε αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, καὶ αἰχμάποδα ἀπέσκεται, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ἐπὶ πρόνοιᾳ τοῦ δαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. μιθριδάτης δ', ἐτύγχανε γὰρ τῆδε, ἐπεὶ ἀκούει τὴν κωμῆν τὴν ἄλωσιν, ἐν δ'

C ᾗ φέρων ὁπότε μὴ προσαρξάντος ἀδικεῖν αὐλαῖον ἄρξαντο, καὶ παρόντος τ' ἀξιώματος ὑπερίδων, ἱππέας συναγαγὼν πλείους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τὴν πλείστων τοὺς ἐν κλιμακίᾳ παρῶν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τ' αὐλαῖον. καὶ σὺν τινι κώμῃ τὴν αὐτὸ καταχών, ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑποὺσῃ μαχησόμενος δι' ἀγορᾶς. ἐπὶ τὸ εἰ σάββατον ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν ἀρχῇ διαγομένῳ. αὐλαῖος δ' ταῦτα πυθόμενος παρ' αὐτοῦ σύεσυ ἀλλοφύλου ἐξ

D ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φέζοντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα μιθριδάτης ἤμελλε δαίνυσθαι δειπνοποιησάμενος, καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθῆ τὴν ποιουμένων χρήζων τοῖς παρθυαίοις ἐπιπεσεῖν. καὶ φυλακὴν τετάρτην ἐπιπεσὼν, τοὺς μὲν, ὑπὸ κοιμωμένους αἱρεῖ, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τρέπει. μιθριδάτην δ' ζωγρίᾳ λαβὼν, ἤγαγε ὡς αὐτὸν ὑπ' ὄνου γυμνὸν ἐπιβεβιβασμένος, ἥπερ ἀτιμωρίᾳ μεγίστη νομίζεται παρὰ παρθυαίοις. καταγαγὼν δ' εἰς τὴν ὕλην μὴ ζώσιν τοῦτου ὅρισματος,

E καὶ κελεύοντων τὴν φίλων αἱρεῖν τ' μιθριδάτην, αἰεὶ διδάσκειν αὐτοὺς ἀπολέσθαι αὐτὸς σωτηρία. μὴ δὲ καλῶς ἔχειν αἱρεῖν ἄνδρα γένους τε ὄντα τ' πρώτου παρὰ παρθυαίοις, καὶ ὑπαμμία τῇ πρὸς τ' βασιλέα μεζόνως πιθώμενον. νῦν μὲν δὲ ἀνεκτὰ εἰ τὰ παρεσγμένα. καὶ δὲ εἴπερ ὕβρεις μιθριδάτης, ἀλλ' οὖν σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς διεργετούμενον χάριτος μνήσεσθαι τοῖς τὰ τοιάδε πρὸς αὐτοῦσι. πάντος δ' τι αἰνίκεσον ἐκ

F ἀξιεμνήσθη βασιλέα, μὴ οὖν μεγάλων σφαλῶν ἰουδαίων τὴν ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φειδοῖς καλῶς ἔχειν, διά τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ ἀσεροφὴν εἰ αὐτοῖς πλάσματός τινος γενομένου τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πληθύοντος. καὶ ὁ μὲν ταῦτα διαγνοὺς, καὶ φεύσας ἐν τῇ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν. ἀριστεύς τε μιθριδάτης. ἐξελθόντα δ' αὐτὸν ἀνεῖδεν ἡ γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσεται βασιλέως τ' γαμβρὸς ὤν, καὶ ταύτῃ πιωρήσεσθαι τοὺς ὑβρισαντας εἰς αὐτ' φειλόμενος, ἀγαπᾶν δ' τ' σωτηρίαν μὴ αἰχμαλωσίας ὑπὸ ἰουδαίων ἀνδρῶν γενομένης. ἐπὶ νῦν ἐπανάδραμε τ' ἀρετ' ἣ θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους, ἢ μὴν προθυμήσεσθαι τ' πρὸς σὲ ὅτι γάμῳ κοινωνίας. ὁ δ' αὖ, τοῦτο μὲν τὴν ὀνείδων τ' καθημέραν ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δ'

τ' γυναικὸς τ' μεγαλοφρουσύνην δεδιὼς μὴ προδαλοίτο αὐτὸ τ' γάμων, ἀκων μὲν ἂν βουλόμενος, συνάγει χωῦ στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, καὶ ἐλαύνει, οὐκ αἰσχρὸν ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν,

εἰ παρ-

εἰ παρθυαῖος ὢν ὑπὸ ἰουδαίων φεύγοιτο αὐτοπρο-
μάχων. ἀνίλαιος δ' ὡς μανθάνει φεύγοντα σὺν
δυνάμει πολλῇ τὸν μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ
μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπανταίζειν
τοῖς πολεμίοις, διὰ τυχὸν τετῆ φεύγοντι ἐλπίζων ἅμα
τοῖς ἀξειν τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν τόλμησιν ἐνισχύσει
θαρρεῖν ἀδυνάτως ἔχειν, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. πολλοί τε
πρὸς τὸ οἰκεῖον στρατὸν προσεληλύθεσαν αὐτῷ καθ'
ἁρπαγὴν τῶν ἀλλοφύλων ἕκαστος ὁρμῶντες, ἐν ὀψει πάλιν
προεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς
εἰς σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ δι' τὸ αὐθημερὸν τὴν πορείας γε-
νομένης, καὶ μεσημβρίας, τότε φεύγειν τε τὸ δίψος, καὶ μι-
θριδάτης ὑποφανείς, προσέβαλλε τεταλαιπωρημέ-
νοις ὑπερεία τὴν πεῖν, διὰ αὐτὸ καὶ τὰ ὅπλα
μὴ δυναμένοις. ἔστη τε οὖν γένος τῶν φεύγοντα ἀνίλαιον
ἀγρεᾶ, διὰ τὸ ἀπηγορευκότας ἀκραιφνέσι προσφέρε-
σθαι, φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν.
ἀνίλαιος δ', καὶ ὅσον οὐκ αὐτὸν ἦν συνεσπὸς ὑπὸ τῆς ὕλης
ἀπανεχώρει φυγῇ μεγάλῃ νίκης τὸ ἐπ' αὐτοῖς χαρεὶς
μιθριδάτῃ παρεσχηκότες. ἀνίλαίῳ δ' προσῆν πλῆθος
ἄπεργον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τὸ σωτηρίας ποιημέ-
νων, ῥαστώνης χάριτι τὸ εἰς τὸ παρὸν, ὡς τε αὐτανίστασθαι
τὸ τούτων προσόδου γλιχόμενος πλήθους τὸ ὑποπολωλότων.
ἃ μὲν ὅμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπλωκόσι διὰ τὸ ἀμελίτητον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταύτας ὑποφοιτᾶ τὸ κώμας τῶν
βαβυλωνίων, ἀνάστατα τελοῦντα πάντα ταῦτα ὑπὸ τὸ ἀνί-
λαίου ὕβρεως. καὶ βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὅντες ἐν τῷ πολέμῳ,
πέμπουσιν εἰς τὰ παρὰ τοὺς ἐν αὐτῇ ἰουδαίους
ἀνίλαίου ἐξαρτύμους. καὶ μὴ δεξαμένοις τὸν τὸ λό-
γον, οὐδὲ βουλομένοις ἑκόντων ἀδικεῖν δύνασθαι τὸ
εἰρήνῃ φυλακοῦντο. οἱ δὲ καὶ τοὶ χρύζειν ἔλεγον τῶν
ὑπὸ τῆς εἰρήνης συμβάσεων. καὶ πέμπουσι μὲν τῶν βα-
βυλωνίων ἄνδρας, οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν ἀνίλαίον. οἱ
δὲ βαβυλώνιοι κατοπτίας αὐτοῖς ἠρυμένους, μαθόν-
τες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνίλαίος ἦν, ὑπεπορεύθησαν
κρύφα νυκτὸς μεθύουσι, καὶ καθ' ὕπνον ξεπεμφθοῖς
κτείνουσιν ἁπάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ ἀ-
νίλαίον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι δὲ ἀπαλ-
λαγέντες τῆς ἀνίλαίου βαρύτητος, ὑπεσόμισμα γὰρ
ἦν αὐτῶν μίσος τοῖς πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ὑπὸ πο-
λὺ διάφοροι κατεσκέασαν αἰτία τῆς συναποίκου τῶν
νόμων, καὶ ὁπότεροις ἔξαγχόοιτο διαρρεῖν φεύγοντες
ἀλλήλων ἥπτοντο. καὶ τότε οὐ διαπολωλότων τῶν φεύ
ἀνίλαίου, ἐπετίθεντο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ
δὲ ἐν διαπεφευγόμενοι τὸ ὕβριν τὴν ἐκ τῶν βαβυλω-
νίων, καὶ μήτε αὐτοπάξ ἀδικεῖν μάχῃ δυναμένοι, μήτε
ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τὴν συνοικίαν, ᾤχοντο εἰς σελεύ-
κειαν τὴν ἐπείνῃ πόλιν ἀξιολογοτάτην, σελεύκου κτί-
σαντος αὐτὴν τὸν νικάνορος. οἰκοῦσι δὲ αὐτὴν, πολ-
λοὶ τῶν μακεδόνων, πλῆθει δὲ ἕλληνες, ἔστι δὲ καὶ σύ-
ρων οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ ταύ-
την καταφεύγουσι οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ὅτι πάντες ἔτη ἀ-
παθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ δὲ ἑκτῳ ἔτει μὴ τὸ φρεᾶτον,
φθορὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, καὶ καιναὶ κτίσεις
ἐν τῇ πόλεως. καὶ δι' αὐτὸν ἄφιξιν εἰς τὴν σελεύκειαν, ἐνδεᾶς δὲ μᾶλλον αὐτοὺς συμφορᾶ, δι' ἅπαντα ἦν
ἀφηγήσομαι. σελευκέων τοῖς ἕλλησι φύσις πρὸς τοὺς σύρους ὡς ὅτι πολὺ ἐν στάσει καὶ διχονοίᾳ ὄντων ὁ βίος, καὶ
κατεῖχον οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικούντων αὐτοῖς ἰουδαίων ἐγκοτίαζον, καὶ οἱ σύρες καθυ-
περτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλοκινδυνίων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμεῖν προθύμως

A si homo Parthus Iudæis victoriam cederet. Anilæus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra paluſtria, & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretúsque milite iam aſſueto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimùm in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano B tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboréque itineris adeo feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtimquè in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verùm ad Anilæũ breui cõfluxit magna multitudo perditorum C hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaque detrimentum quòd acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neque enim conferendi erant cũ his qui ceciderant, eo quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamẽ eos contra Babyloniorum caſtella, latéque vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquíque hoſtes miſerũt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum depoſcerẽt ad ſupplicium. quod cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem D eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu irruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui ante- E hac nõ auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis prævalentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commu- F ne eſt Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quenquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt: quam multitudinem excipiente Seleucia, ſequuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquam à Iudæis migratum eſt, G eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Iudæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quiſque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum eſt. nam cùm vtrinque primatibus commiſſum eſſet negotium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi vtrique Iudæos communibus proſequerentur odiis: eóſque ex improuiſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: nec vllus euaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſeruauit miſericordia. hi deinde ſeceſſerunt Cteſiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleucię, vbi quotannis rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi maiorem ſuppellectilis partem repoſitam, ibíque ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ maieſtatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucenſium terror omnes eius tractus Iudęos peruagatus eſt: quãdo quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucenſibus conſpirauit in eorum perniciem. quo factum eſt vt plerique Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicoſiſſimis. Atq; ita ſe tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

A ἐστασιάνων. καὶ οἱ ἕλληνες φθειρομένους ἢ σάσῃ, καὶ μιᾷ ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν τῷ ἀνασώσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν παῦσαι ταυτὸν λέγοντας Ἰουδαίους καὶ σύριος, διελέγοντο ἕκαστος πρὸς τοὺς σύρους τοὺς αὑτῶν συνήθεις περὶ τοῦ λεγομένου, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ δὲ ἐπείθοντο ἀσμένοι. ἐγίνοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ ἦν θαυμαστὸν παρ' ἑτέροις ἀνδρῶν πρεσβυτέρων ὅτι ἀλλαγὰς τάχιστα ἡ σύμβασις ἐλάμβανε. ὁμονοήσαντές τε, μέγα πλῆθος ἑκάτεροι ἐπόρευον παρ' ἀλλήλους ὡς δεξόμενοι τοὺς πρὸς Ἰουδαίους ἔχθος, ὅπλα πρίοντες B αὐφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν οἷς πῃ ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων ὅπλα χωρηθὲν αὐτοῖς ἔφυγον. τούτοις τε ὧν ἐς κτησιφῶντα ὑποχώρησις πόλιν ἑλληνίδα, καὶ τῇ σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τὸ βασιλεὺς κῦρος, καὶ πλείστη τῆς ὑποσπονδῆς αὐτῇ C τῆσδε ὑποκειμένη τυγχάνει. ἀσυφέστατα δὲ ὧν αὐτοῖς τὸν ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῇ τῆς βασιλείας σελευκέων προφερομένων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῆς Ἰουδαίων γένος, τούς τε βαβυλωνίους, καὶ τοὺς σελευκεῖς. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁπόσον ὧν σύριον ἐμπολιτεύον τοῖς τόποις ταυτὸν ἔλεγον τοῖς σελευκέοις ὑπὲρ πολέμου τῆς πρὸς Ἰουδαίους, ἢν συνελόντι εἰπεῖν ὡς τὸ πολὺ εἷς τε τὰ πείρατα καὶ τὸν ἴσθμον, ὀχυρότητι τῆς πόλεων κτώμενοι τὸν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πλῆθος ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν κῦρος Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα ὧν.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ
τῆς Ἰωσήπου ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως Γάϊος καῖσαρ ὑπὸ Χαιρέου χαιρίου, ἀνῃρέθη. Κεφ. α.
Ως κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτὸς βιασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β.
Στάσις δὲ βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ.
Ως κλαύδιος καῖσαρ ἀπέδωκεν Ἀγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτὸς βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῇ, καὶ λυσανίου τὴν ἀρχίαν, καὶ προσγράμματα ὑπὲρ κέσαρος ὑπὲρ τῆς ἐλεύθερίας τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ ὑπὲρ πάσης αὐτῶν ἀρχῆς. Κεφ. δ.
Ἀπόλλος Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς ἰουδαίαν. Κεφ. ε.
Ἡ ἐπιστολὴ πουπλίου πετρωνίου τοῦ συρίας ἡγεμόνος πρὸς δωρείτας τοὺς Ἰουδαίων. Κεφ. ϛ.
Περὶ τῆς Ἀγρίππα τελευτῆς. Κεφ. ζ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMONONO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Caius Imperator à Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. Cap. I.
Quomodo Claudius Caij patruus coactus à militibus principatum acceperit. Cap. II.
Dissidium inter Senatum & plebem. Cap. III.
Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit additâ Lysaniæ Tetrarchia; & edicta eius in Iudæorum gratiam, qui Alexandriæ aut alibi in imperij orbe habitabant. Cap. IV.
Agrippæ in Iudæam reditus. Cap. V.
Epistola Pub. Petronij Syriæ præsidis ad Doritas pro Iudæis scripta. Cap. VI.
Agrippæ gesta vsque ad ipsius obitum. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Quemodo Caius à Chærea cæsus est.

CAIVS porrò non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra marique quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim senatores ac patricij, cæteráque nobilitas: innumerísque iniuriis vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibúsque & confiscationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitolium frequentãs templorum omnium in vrbe celeberrimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis quoque operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbis Cãpaniæ ad Misenũ alterum maritimum oppidum grauatus triremi traiicere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quę à terra obsequia exigeret, ab vno promõtorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru, vltro citróque vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitãs. his spoliis palatium suum & hortos exornauit, aliósq; suos secessus per Italiam. ad hæc Iouẽ qui à loco in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenien sis statuarij,

Κεφάλαιον α'.

Ὡς γάϊος ὑπὸ χαιρέα ἀνῃρέθη.

ΓΑΙΟΣ δὲ οὐκ εἰς μόνους ἰουδαίους τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τοὺς ὁπόσοι τῆδε οἰκοῦσιν ἐπεδείκνυτο τῆς ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ δι' ὅλης ἐπὶ πάσης ἰουδαίας ἐστέλλειν αὐτὴν, ὁπόση ῥωμαίοις ὑπακούει, μυρίων τε ἀνέπλησεν αὐτὴν κακῶν, ὁπόσα μὴ ἱστόρηται θερμότερον. μάλιστα δὲ ἠδαίετο τῷ δεινῷ τὴν θεασαμένων ἡ ῥώμη κατ' οὐδὲν αὐτὴν τιμωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένου, ἀλλὰ τούς τε ἄλλους ἄγοντος καὶ φέροντος, καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων δυνάμει, καὶ θεοτόνων ὑπεροψίας τιμώμενοι. μυρία τε διέκειτο, καὶ κατὰ τῶν ἱππέων μὴ καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὁμοίαν τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων, ὅτε τὸ ἐκ τούτων εἰς τὴν βουλὴν ἐξ κατακλήσις, ὧν ἀπόμωσις ἐκ καὶ μεταπάτασις, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλουμένων, ὅτε τὸ καὶ ταῖς σφαγαῖς εἰς τὸ πολὺ ἐφ' ἁρπαγῇσι τῶν χρημάτων αὐτοῖς συμπυγχάνειν. ἐζηθιάζε δὲ ἑαυτὸν, καὶ ταῖς τιμαῖς οὐκέτι αἰθρωπίνως ἠξίου γίνεσθαι ἀλλὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἷς τε τὸς θεὸς φοιτῷ τὸ ἱερὸν, ὃ καπετώλιον ἐκεῖ καλοῦσι, τιμιώτατον δὲ ἀν' αὐτοῖς ὄζιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐπάλλεσθαι τὸν δία. καὶ τἄλλα ἔπραττε μανίας οὐδὲν ἀπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ δικαιαρχίας τῆς πόλεως ἐν καμπανίᾳ κειμένης εἰς μεσογαίους ἐτέραν πόλιν ὀπιθαλάσσιον, καὶ τὸν ὄρθασιν δεινὸν ἡγούμενος τειχίσει πειρατοῦ, καὶ ἄλλως ὀπιβάλλειν ἡγούμενος αὐτῷ διασώζειν ὄντι τῆς θαλάσσης ταῦτα καὶ ὁποῖα καὶ ἀλλαχῆς ἀπαιτῶν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα στάδιους ξιάκοντα μέζονα θαλάσσης, ἐ εἶσιν ἐ κόλπον ἀπολαβὼν πάντα, ἤλαυνεν ὀλκῇ γεφύρᾳ τὸ ἄρμα. θαῤῥῶν ὄντι τοιαύτας ποιῶν καλὰς ἔχοντας ὁδούς. τ' ἐ ἱεραν τ' ἑλληνικῶν ἐζήτει ἐπ ἀσύλιον κατάλοιπον ὁπόσα γραφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς αἰδριάντων ἢ ἀναθημάτων ἀγελῶν ἀλόσας παρ' αὐτ. ὁ δὲ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλὰς ἔχοντα, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν ἢ τ' ὃ ἐστιν τ' ῥωμαίων πόλιν. ἐκόσμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις, τήν τε οἰκείαν, καὶ τοὺς κήπους, ὁπόσων τε αὐτῷ κατεγωγαὶ δι' ἅλης τ' ἰταλίας. ἐπεὶ καὶ τὸν ὀλύμπιον τιμώμενον δι' ὑπὸ τῶν ἑλλήνων, καὶ οὕπως ὀνομασμένον ὀλύμπιον, φειδίου τὸ ἀθήναίᾳ ποιοῦντος, ἐτύλ-

τολμησε καλέσαι εἰς τὴν ῥώμιλλον μεταφέρειν. οὐ μὴν A
ἐποίησέ γε τοῦτο τῶν ἀρχιτεκτόνων, φάμμιον τοῦ μέμ-
μιον ῥηγῦλον, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσει τοῦ ἄγους, ὑπολεῖ-
σθαι τέρμον κινήσεως αὐτῷ γενησόμενον. λέγεται δὲ τὸν
μέμμιον διὰ ταῦτα, καὶ σημεῖον μειζόνων γεγονημέ-
νων ἢ ὡς αὐτῷ πιστὰ ἡγεῖσθαι, ὑποβαλέσθαι τοῖς αἰ-
ρέσεσι. καὶ γράφει τάδε πρὸς τὴν γαΐου ἐν ὑπολο-
γίᾳ τοῦ σκέλους εἰς ἀδιαφόρωτον τοῖς ὑπηκόοις. ὑπο-
λείπεσθαι τε ἐν τούτοις αὐτῷ κινδύνου γεγονότος, σώ- B
σαντι φθάντες ἤδη γαΐου τελευτῆσαι. εἰς τοῦτο δὲ ἀρθῆ-
ναι τὸ μανικὸν αὐτῷ, ὡς τε δὴ καὶ θυγατρὸς αὐτῷ
γεγονυίας, αἰσχυνόμενος ὅτι τὸ καταπέλτιον ὅτι τοῖς
ὀφθαλμοῖς καταπίπτει τοῦ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτῷ τε
καὶ τῇ δὴ γεγονέναι τὸ τέκνον, καὶ δύο χειροτονεῖν αὐ-
τῆς πατέρας, ὁπότερον μείζονα φάμμιον ἐν μέσῳ
καταλιπεῖν. καὶ τάδε μὲν εἴχοντο ἀπεάσαντα αὐ-
τὸν οἱ ἄνθρωποι. ἐπέτρεψε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατη-
γορίας ποιεῖσθαι τῶν δεσποτῶν ἐφ' οἷς τισιν ἐβουλήσθη C
ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰρ πάντα μὲν ὁπόσα μέλλοι γεγέ-
σθαι, ὀξὺ δὲ τὸ κέντρον καὶ ὑπαγορεῦσαι τῇ σκέψει τὰ
πολλὰ γένεσθαι, ὥστε ἤδη καὶ κλαυδίου ἐπέλπια ποιή-
σασθαι πολυδίκης ὁ δοῦλος κατηγορίαν. ἐγκαλοῦ-
μενος γὰρ κατὰ παράνοιαν τοῦ αὐτοῦ δίκης θανάτου λε-
χθείσης ἐπ' ἀκροάσει συνελθεῖν, ἐλπίδι τοῦ λαβεῖν
δύναμιν ἀμύνασθαι αὐτόν. οὐ μὴν ἐξεχώρησέ γε αὐ-
τοῦ. ἀπαπαλικότος δὲ αὐτῷ συκοφαντῶν, καὶ κακῶν D
πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ὃς ἐπῆρχε, καὶ πολλοὺς τὴν δου-
λοκρατείαν ἐπηρμένους τοῖς δεσπόταις, ὅτι βουλαὶ τὰ
πολλὰ ἤδη συνίσταντο. τῇ μὲν ἐπ' ἀμύνῃ ὧν πάθοιεν
ὀργὴν ποιουμένων, τῇ δὲ τὸν ἐμπεσόντες κακῶν τυ-
χεῖν μεγάλων πεπαυμένων, τὸ μεταχειρίσασθαι τὸν ἄν-
θρωπον. ὅθεν δὴ τοῖς τε ἀπάντων νόμοις καὶ τῇ ἀσ-
φαλεῖ μεγάλως συνεμένην δ' δαιμονίας ῥοπὴν ὁ
θάνατος αὐτῷ· ἔθνει τε τῷ ἡμετέρῳ οὐδὲ εἰς ὀλίγον
ἐξενεχθέντι μὴ οὐκ ὑπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτῷ τε- E
λευτῆς φθαμενομένης. βούλομαι δὲ δι' ἀκριβείας
τὸν πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπεὶ
δὲ καὶ πολλὴν ἔχει πίστιν τῇ δυοῖν τῆς δυνάμεως, τῇ
φθονερίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, καὶ σοφρο-
νισμὸν τοῖς οἰομένοις ἀΐδιον τὴν δι' τύχαν, ἀλλὰ μὴ
ὅτι μᾶλλον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ μὴ φθονου-
μένης. ὁδοὺς μὲν ξένης ὁ θάνατος αὐτῷ παρεσκεύαζε-
το, καὶ τούτων ἐκάστης αὐθις ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν F
εἶχον. αἰμίλιός τε ῥήγλος ἐν κορδύβῃ τῆς ἐν ἰσπανίᾳ
μοῖρ' συνεῖχε πυκνὰς ἢ δι' ἐκείνων, ἢ δι' αὐτῷ σεσθυ-
μος ὢν ἀράσθαι γαΐου. ἐτέρᾳ δὲ αὐτοῖς συνεπορτεῖ-
το ἧς χιλίας κράτι· χελίαρχος ἡγεμὼν ἦν. μινου-
κιανὸς δὲ ἄνιμ· οὐκ ὀλίγη μοίρᾳ τῷ ὅτι τῷ τυ-
γενίδᾳ παρεσκευασμένων ἦν. αἰτία δὲ αὐτοῖς μί-
σους τὸ σφᾶς γαΐου συνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ ὅτι
πᾶσιν ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον σφᾶς τὰ μετὰ ἀ-
δικίας ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ ἔχειν τι θυμοειδὲς ἐν τῇ
ἀρετῇ καὶ ἀλαζονικὸν, ὑφ' οὗ μηδὲν τέχνῃ σφᾶς ἐξιέσ- G

ausus est iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negotium, negantibus loco moueri posse illæsum simulacrum, & absque vitio. aiunt etiam prodigiis fidem excedentibus Memmium vetitum, distulisse imperata facere: quæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cúmque capite luendum esset neglectum mãdatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique insaniæ prouectus est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulachri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtro maiore parente sit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunque crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cùm totum suæ ditionis orbem replesset sycophantiis, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, alios ipsius cæde imminentem sibi perniciem præcauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato, saluum manere non potuit, præcipuè nostra gens eius cæde erepta est ex ipsis interitus faucibus: quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum sit diuinæ potentiæ, quod & in aduersis soleatur homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quotũ opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribunus erat caput, Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimẽdum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat: erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non dissimularet suas cõsilia: quæ cum multis cõmunicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciscendi cupidine, quẽ illi amicissimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chærea non ferebat exprobratam sibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula, quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè

se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium relcuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multíque hoc pacto capite plexi sunt. idque tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitæ rationem habēdam quàm pecuniæ, quòd viderēt pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia, tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exequitur mandata negligentiùs, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cùm ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, cincinnísque & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet, ferebat indignissimè, & magis etiam cùm rideretur tradens ea militibus, essétque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicabant fore vt afferret tale aliquod ludricum. quapropter ausus est sibi aliquot asciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator otij. hunc deuleraſ inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset cōuitia: & testem adhibeat Quintiliam

ἐλλιπὴς ἐκ αὐλαδίας ἐπολιμβάνον. οἱ δὲ Χαιρέα κοινῇ προσιδόμενοι τὴν τῆς ἀρχῆς μετάστασιν, τὴν δὲ τοῦ Ποπαιδίου, θαυμάζοντες, καὶ ἐπιθυμοῦντες ἀμφοῖν ἐπ' ἀλλήλων ἀναμίζουσιν ἐξαγωγῶν ἀφαμένους δὲ γάϊον. ἴσως μὲν γὰρ ἂν κατορθῶσαι, καλὸς δὲ καταθύσαι τηλικούτων ἀγαθῶν χρῆν ὑπὲρ σωτηρίας δὲ πόλεως, καὶ δι' ἡγεμονίας πονοῦσι, καὶ μὴ ὀλίθρου ἀπλοίας δὲ μετάστασις. πόσα δὲ χαρίεσσα ἐπεύχεται, ὀνόματός τε ὑπεροψία μείζονος, καὶ ἄλλως ὑπὸ δὲ ἀδίστου προσκόπου τοῦ γαΐου ἐξὸν δὲ χιλιαρχέων ῥαστώνης αὐτοῦ κλόνῳ ἐσυθμίης. ἐν τούτῳ δὲ ἐπισφαλομένη ὕσαν, καὶ ἀτυχαλίζει γὰρ βασιλέως ἴδιοι δὲ ἡ ἀκοσία δ' ἀνοὺς, συνίασι δὲ προθύμως εἰς τὸ ἐπισύρομεν, καὶ ἐφ' οἷς χρύζειν δίοι δὲ τοῦ αὐτοκράτορος κὸ πλῆθος συνελθόντες. οἱ δὲ αἰσχυλίντους τοὺς δεσμοὺς κρίναντες, οὐδαμοῦ ἀχαιρεσῦσιν. ἐκέλευον δὲ καὶ τὸν γάϊον ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χαλέμιοι τοῦ τελεῖν ἐπιστέαι, καὶ τῷ φόβῳ ἐπικουφίζειν τὸ τοῦ ἐπιχθοῖς. ὁ δὲ, οὐκ ἐκ τῷ, καὶ πλέονα τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλα δεκαπέμψας, καλδίοις τοὺς βοηθοὺς λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς αἰτιᾶσθαι θεράποντας. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, καὶ οἷς προστέτακτο ἔπραττον, πλείους τε ἦσαν οἱ δὲ τοιούτους ἐπαθυμοῦντες. καὶ ὁ δῆμος ἐφέρετο μᾶλλον, καὶ ἐκίνατο δὲ πανσάμενος· τοὺς βοῶντας ἐν ἀλόγῳ τινὶ σάσει τῷ χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες δὲ τοιούτοις ἐδόκουν εἰς δίκαιον αὐτοῖς φέρουσαν. ταῦτα χαρίεσσα ἐπόγαλα μειζόνως ἐπὶ εὐθεῖα τὸ τοῖς δικαίοις, καὶ ταῦτα κὸ τῷ αἰθρώπων ὀξηγκυκότα τὸν γάϊον. καὶ πολλάκις μὲν, καὶ ἐδοξὲ τοῖς ἐπαίοις ἐμέλησε δικαχρῆν, οὐ μὲν ἀλλ' ἐπέσχετο λογισμοῖς, τὸ μὲν πρόσκαιρον, οὐκέτ' ἐσθυστὸν πεπεισμένοις, τὸν δὲ καιρὸν δικαιοσύνῃ, ὅπως μὴ εἰς κακὸν, ἀλλ' ἐπὶ κατασκευὴ τῷ βεβουλευμένων τοῖς χρεὼ χρῆται. ἐστρατεύετο δὲ πολὺν ἤδη χρόνον οὐκ ἐλάττῃ φόβου γαΐου τοῦ συνεπαφροῦ. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐξέπεμψε γάϊος εἰς Θρᾴκην ὁμοῦ τοὺς τε φόβους, καὶ ἄλλα ὅσα κατεβαλλόμενα εἰς τὸν κάσπερος ὀνειδισμὸν ἐφυστρίκου τοῖς καιροῖς, ὑγὰ τὸ ἀπλασιάσασθαι δὲ δίκαιον εἶναι τὸν χρόνον ἐκεῖ τοιοῦ δὴ ἐν σκοπῷ ζόπτῳ τοῦ αὐτοῦ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ γαΐου σφετέρᾳ ἐξὸν τὸ φανδὸν χρῆσθαι τοῖς τύχαις αἴκαν λαμβάνειν τῷ ὑπὸ τοῦ ἐκκρίνειν εἰς ἀρχὴν σφοδρολοῦντα τὸν γάϊον, μᾶλλον ἐπικαλοῦντα αὐτῷ τὸ χαλῇ συμβαθῆναι τὸ χρήματα. καὶ δὲ τοῦ τὸ ἄλλα ὑφείζῃ εἰς αὐτὸν, ἢ ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτῷ τὸ τῆς ἡμέρας καθυπούτας εἰς αὐτὸν, θέλοι τὸ ἐδόθη ζώνωμα, καὶ πᾶσα αἰχμὴς αἰσθησις. καὶ ζῶντα ἔσεσθαι αὐτὸς οὐκ ἀσπλάγχνῳ· ἐν πᾶσι πολεμίοις, ἀξ αὐτὸς σωνέσπο, σκληρὸς ἐνδυόμῳ· χωνευμένος καὶ τῶν ἀδιάδοχος πλατυμόδιοι ἔπαιδη, ἀλλὰ τὰ ὑπόσα ὑπομνησφόσασθαι δηλύτητα τὸς ἄψας ἔμελλεν, αὐτὸς τῷ ἐδὲ τοιούτους αἰχμεύειν ἐπάλμα χαρίεσσα προσαλῶν. χαρίεσσα δὲ, καὶ ὑπότε μὲν ἐβαλμασίοι τὸ σημεῖον, ἀρχὴ παίσατο, μειζόνως δὲ ἐπότε ἐβαδιδίη γελάμενος ὑπὸ τῷ ἐβαλμασίοντος, ἐς τὸ ἢ οἱ σκηλίαροι, παῖδ' ἐπαῖντο αὐτῷ. ὑπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτὸ τὸ κάσπερος παμίζη, παρέλεγόντα τῷ οἰκοδότων φέρειν εἰς παῖδ' ἐβ. ἐξὸ ταῦτα ἢ αὐτῷ, καὶ ἐκάρας πεπίστο κατασκεύ τινος ἐβαλμασίοντος, ὡς οὐκ ἐκ' ἀλόγοις ἀρχὴ χρώμενος. ἢ ἰὼ γὰρ παιδοφόνος αὐτοκράτωρ μὲν, τὰς ἀρχὰς ἢ ἐλαλυσθοὺς χαδὸν ἁπάσας, δικαιούεος δὲ ἄλλως, καὶ δ' αὐτὸ ἀσεβήμονος ὅλατος δ' τὸς βίου. τῶν ἐσθυστοῦ πιμίσιος ἐλθεῖς ὢν, ὡς λαισθεία χρησάμενον ἀφροσύνῃ ἢ γαΐῳ, μάρτυρα ἐβαλμασίοντος κωπάλιον

γυναῖκα

γυναῖκα τὴν διὰ τὸν σπλῆνα δύσφορον ἀπολείπεσθαι πολλοῖς τε οὖσαν, καὶ παρὰ τὸν μιμηδίφ. καὶ ἅμα αὐθαίρετον, ψεύδους γὰρ ἐλεγχόμενον μᾶλλον ἢ βασάνοις τοῦ θανάτου τὴν ἐρημίαν φοβεῖσθαι, βασάνων ἐλπίζειν ὁ τιμόθεος. καὶ γάϊος παροξυνόμενος, κελεύει τὴν χαρέαν μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' εὐθέως βασανίζειν τὸν κυϊντιλίαν, ἀφέμενος τῆς χαρέας ἐπὶ τὰ φονικὰ, καὶ ὅπου τρεβλώσουσι δέοιτο, ὑπὸ τοῦ νομίζειν ὠμότερον ἀγανακτήσεσθαι τὸν λοιδορίαν φόβητρα μαλακίας. κυϊντιλία δὲ διὰ τὸν βάσανον ἀγομένην τῆς συνιούσης πρὸς διαβαίνει τὴν ὁδὸν, δυσανασχετοῦσα θεραπεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δεδιέναι. διοίσειν γὰρ μετὰ ἀσφαλείας βασανίζει τοιοῦτον αὐτὸς ὁ χαρέας, ἄκων μέν, κατανάγκης ἢ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ. καὶ μηδὲν ἐνδοῦναι, ἥκειν εἰς τὸν ὄλεθρον τὸν γαΐου, ἀγανακτοῦντα οὐκ ἐπ' ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ γάϊος παιδιάν τι πρὸς τὸν ὄλεθρον τῆς κυϊντιλίας ἐνόησε τὴν ἀλγηδόνων ἀγανακτοῦσαν, τῷ ἐγκλήματος ἥφιει καὶ αὐτὸν καὶ τὸν παιπηδόν. ἐκείνῳ δὲ καὶ χρημάτων δόσιν πολλῶν θαμυθίας ἐσομένων λαβεῖν, ἵνα ἐλεηλατήσῃ εἰς τὸν δυσφορίαν τῆς ἀφορήτου τὴν ἀλγηδόνων. ταῦτα δὲ ἐνιοι λυπήσει τὸν χαρέαν, εἰς αἴτιον αὐθρώπους, καὶ ὑπὸ γαΐου παρανοείας ἀξίους ἐπαίτια κακῶν τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς γεγονημένους. φησί τε πρὸς κλήθρητά τε καὶ παπιλιανόν, ὧν κλήμης μὲν διὰ τὴν σφετέρων, παπιλιῶν δὲ καὶ αὐτὸς ἵνα χειραρχῶν, ἀλλ' διὰ φυλακὴν γε ὦ κλήμης τὰ πάντα ἢ αὐτοκράτορος ἡμῖν πρόσωπον οὐκ ἐλλέλειπται. τὴν γὰρ στρατηγικὴν αὐτὲ καὶ τῶν ἡγεμονίας πρόνοιαν καὶ πόνους, τοὺς μὲν ἀπαντεῖσθαι, τοὺς δὲ ὑπερβολὴν διὰ τοσοῦτον, ὡς ἐλεήσειας κἀκεῖνον ἡμᾶς. μὴ πόσης τι ἀρετῆς ἡμῖν ἐξάγαν τὴν στρατιάν; συγχωροῦσι δὲ τῷ κλήμεντι, καὶ τὸ ἐφ' αὐτοῖν φέρον τὰ πρόσωπα καὶ τὴν βλάβην καὶ τὴν ὑπονόμευσιν ἀφιστάντες, λόγῳ δὲ αὐτὴν ἢ μανίαν ἢ αὐτοκράτορος πρόνοιαν καλεῖν ἄδικον ἡγουμένου πρόνοιαν τῷ ἀσφαλεῖ, χαρέας δὲ ἥδη θαρσεῖ χρώμενον ἐπ' λόγοις ἐφ' ἡδονὴν ἀνεμένους πρὸς αὐτὸν, τὰ κατ' ἐγκλήματα δ' ἐκεῖνα τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἀρχὴν ὑπεξιόν, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν ἐπὶ γαΐου ἀ τὴν διὰ τοιούτους αἰτίαν πρόνοιαν θέμενος, τοῖς δὲ πάλαι δὲ ἐξαπλῶν πρόνοιαν ἡγουμένοις, ἐγὼ τὸ ὦ κλήμης, καὶ οὐ τοσὶ ὁ παπιλιῶν καὶ πρὸς ἡμῶν σὺ, πάντας ῥωμαίους τε καὶ τὴν πάντ' αὐθρωπίνην τὰς φρένας πρόνοιαν φερομένους, καὶ ὑπαγόμενοι τοῖς γαΐου δέκατον ἐγνωκόσι. γνώμη τε τῇ αὐτῶν, πολὺν πόσην τὸν αὐτὴ ἥδη χρώμενον ὁρᾷ εἰς τὸ τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, δέκατον εἶναι δορυφόρους καὶ δήμιον κηδεστὰς αὐτὸ στρατιώτῃ, καὶ τὰ ὅπλα πάντ' φέρεσθαι οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οὐ δὲ ἀρχῆς τῆς ῥωμαίων, ἀλλ' διὰ σωτηρίαν τὸ δουλευομένου τάντ' εὐμενῆ αὐτὸν καὶ τὰ φρονήματος ῥωμαϊκὸν τὸ καθ' ἡμῶν αἴρεσθαι σφαγὰς καὶ βασάνους ἐπ' ἐκείνων, μέχρι δὲ τις καὶ καθ' ἡμῶν δέκατον ἐσόμενον τοιοῦτον γαΐου. γὰρ δίνοιας τὸ πολίτου ἢ δέκατον πρὸς ἡμᾶς, δὲ ἀφορῶντας ἢ μᾶλλον καὶ ἄλλας ἢ πολλοῦ ἢ ὑπαλλυομένων ὑπὸ δεδιότος. ἐγὼ δὲ σκοπεῖ τὸ τε γαΐου τὸ ἢ ὀργῆς, δέκατον τὸ ῥᾳ δίνην, ἀλλ' ἡδονὴν πρὸς αὐτὸ τοῦ χάριν. σκόπει ἢ φερεσύφιλα ἐ αὐτοῦ, λόγον καὶ τοῖς τοσοῖτε αὐτοκράτορ ἢ καὶ ἑλλάδι ἔθεσιν ἐθνῶν, καὶ ἡμῶν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθαι. κλήμης ἢ μὲν δέκατον τὴν χαρέαν, φανερὸς ἦν ἐπαινῶν, σιγὴν ἢ ἐπέλαβε μὴ καὶ φοβηθέντος εἰς πλείονας ἢ λόγου,

A mimam propter formam adamatam cum aliis multis, tum Popedio. quæ cùm nollet amatorem suum falsò, vt erat, testimonio grauare in causa capitis, Timidius vrgebat tormentis eam subiici. Tum Caius exasperatus Chæream iubet sine mora torquere Quintiliã, ideò potissimum ei solitùs cædes & quæstiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementiùs, quo molliciæ notam effugeret.
B Quintilia porrò cùm torquenda duceretur, cõsciorum cuiusdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono esset animo, néve ad tormenta ipsius expauesceret: se enim ea perlaturam obfirmato animo. itaquè crudeliter eam examinauit Chærea, non sponte, sed necessitate coactus. Cúmque illa perduraret, duxit eam in Caij conspectum, affectam modis miserabilibus. Cuius miseratione indignè laceratæ Imperator nonnihil flexus Popedium absoluit, & pecuniis solatus est
C mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indignissimè tulit Chærea, sic traduci putans suam sæuitiam, quasi tam immodicam, vt ipsum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem sic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipse tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo Imperatore nunquam officio nostro defuimus. nam nostra opera &
D industria coniuratorum alij necati sunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipsi vifi sint miserabiles. Sed hæccine sunt nostræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, sed vultus rumore pudorem fatente ministeriorum talium, cæterùm verbis non auso suggillare insaniam Cæsaris, Chærea iam confidentiùs commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, causa vulgi sermonibus in Caium refertur: sed si rei disE quiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis, imò toti humano generi horũ malorum causa sumus, qui mandata eius exequimur: & cùm finem imponere possimus eius tum in ciues, tum in reliquos subditos debacchationibus, per tam fœda ministeria facti sumus ex militibus satellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio gestantes arma, sed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos quã corpora in seruitutem redigit, contaminantesF que nos quotidie cruore cæsorum & atrocissimis quæstionibus, donec ipsius iussu ab aliis pari modo tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, sed suspectiores potius: & alioqui assuetus cædibus, quas libidine moderatur, non iudicio, nequaquam conquiescet priùs quàm nos quoque cæteris adiiciat: nimirum iam destinatos exitio, nisi maturè prospicimus & communi libertati, & nostrismet periculis. Clemens autem etsi approbaret Chæreæ sententiam, tacere tamen eum iussit, ne sparsis in plures his sermonibus,

& euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuitò alicunde offerendam. sibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quòd non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideò tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò operam etiam polliceri non modò silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis; præ cæteris in tales sæuire solitus: & iam antè significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuolentiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnémque laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant vt ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chæream, quódnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, fretúsque Minuciani fide: At tu mihi, inquit, libertate signum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properãtem excitas. neque mihi ampliori adhortatione opus est, si quidem tibi quoque idem placere video, & priusquam cõueniremus iam antè consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age aggrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus feror in hoc negotium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ,

A καὶ διεχομένων ἐπόσα κριτέα δαι καλῶς ἔχοι, φρὴν τυχεῖν θεράπαιναν ἐκπύστου θανάτου γλυκερωτέρου κολάσεως. χρόνῳ γὰρ τῷ αὐθις, ἔτι ἐν αὐτῇ ἐλπίδι ὄντα διδόναι τὰ πάντα, ὡς ἂν γλυκυσομένης τινὸς αὐτοῖς ἐπικουρίας τυχεῖν. αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως ἀφειδῆ τὸν ἔτι τοιοῦτο τόλμαν. τῷ μὲν τοιαῦτα σοῦ χαρίεντα συνειθότων καὶ ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα αὐτὸν ὑποθείμην, ἀν ἐρωτήσεται τὸν τις αὐτῆς ἔνεκα δύναιτο; καὶ κλέπτειν μὲν ὡς αὐτὸν αὐλαίαν ἔχει λόγος μὴ τῷ τε ἀκοντα δύνασθαι, καὶ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει φεύγειν ἐθέμενος. χαρέας δὲ εἶπας ὡς κορυφαῖον σαβεῖνον ἐπαίνεσε, καὶ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον δὲ ἄλλως ἐξεπισάμενος αὐτὸν, καὶ τὸ ἐλευθέρως ἐρεῖν, καὶ ἔχειν τὸ τῇ κατασκευῇ τῶν θεαμάτων πολεμίως ἔχειν ἐθέμενον χρῆσθαι ἐκ τοῦ ἐξαίφνης ἔχειν τῶν ἐγνωσμένων ἐγχειρήσεως ὑπ' αὐτοῦ καλὸν νομίσαι εἶναι θεόθεν δαι, καὶ δίκαιον μὴ ὑπὸ κλήρου τινὸς ἐκφοίτησις γλυκεῖαν αὐτῶν, ἄλλους τε τοὺς μελλήσοντας, καὶ τῷ καίσαρι τοὺς αἰσθομένους θεοὺς τῷ ἐπιβαλλομένων πεδήμεν. ἐπεὶ δὲ ἀσμένως καὶ τῷ σαβίνῳ τὰ πάντα ἦν, ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὴ ἔχοντος ἴσης, ἀπορίας δὲ θεσσύν τινα εἰπὼν ἀσφαλὴς εἶναι τὰ θεοὺς ἐκείνους σιγῇ ὧδε διδόντας, ἐπείτε ἀνδρὸς ὑπόμνησιν, οὐ μόνον σεμνῶν ὧν πυθοίτο θεραπευομένου, ἀλλὰ καὶ γνώμην φανερωτέρου τοῦ αὐτῷ, πολλῷ μᾶλλον ἤρτο. ὁ μὲν δὴ εἰς ἀσχολίας ἐλθεῖν τὸ χαρέα ἐξέπεμψε τε ὡς μνησικακοῦντα, αὐτοῖς μὲν ὅπλα δόντα ἀφειῆς τοῦ ὁμοζήλου τὸ μεγαλόφρονος συγγνώμη, γαίου δὲ ὑποπτον τῆς λεπίδου τελευτῆς. ἦσαν γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο, μνησικακίας τε, καὶ λέπιδος, καὶ δείματα κινδύνων τῷ καθ' αὑτόν. τὸν μὲν γὰρ τῶν ἐντελῶς φοβεροὺς ἰδίᾳ γαΐῳ, ὡς ἂν ἀπ' αὐτῶν ἕκαστον, καὶ θεοὺς οὐ πάντα τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ ἀφισούμενος. φυσικοὶ τε ἀλλήλοις ἦσαν δὲ ὅπλα τοῖς θεάμασιν ἀχθόμενοι, δέξασθαι μὲν ἀλλήλους αὖ πικρεῖν τὴν δίνοιαν, καὶ μῖσος τὸ θεοὺς γαΐου φόβῳ τε κινδύνων ἀφίεμενοι, ἄλλως δὲ αἰδεσθόμενοι τὸ ἀλλήλων μῖσος θεοὺς τὸν γαΐον, καὶ δὲ αὐτοῦ δύνοιᾳ χρῆσθαι τὰ θεοὺς ἀλλήλους μὴ ἀπαλλαγήσεσθαι. χθομένης δὲ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπ' ἴσης συνέβαλλον, εἰκοδότες δὲ θεόπεμπτον ὁπότε συνέλθοιεν τὸν μινουκιανὸν, ὑποχὴ τε ἀξιώματος, χθυαιότατος γὰρ ἦν τῷ πολιτῷ, καὶ τῷ δὴ τὰ σὺν ἐπαγνυμένῳ μᾶλλον ὡς ἄπρακτο πρὸς λόγου φθάσαι, καὶ εἶπε χαρέας, ὅτι καὶ θαλάσσιον σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀσίδιμος γὰρ ἐξ τῆς πόλεως ἦν ἐς τὸ χαρέαν δὲ τῷ σημείων δ' ἔστως θεασαμένη ὕβρεις. ὁ δὲ χαρέας τὸ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τὸ μινουκιανοῦ τὸ ὅτι τοιοῦσδε πιστεύσαι, ὁμιλίᾳ χρήσασθαι θεοὺς αὐτὸν, καὶ σύ μοι δίδως ὅτι σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δέ σοι τῷ αἰσχίστους με μίζονος ὑπερ εἶναι ἐμαυτὸν ὁρμᾶν. οὐδέ μοι χρεία πλείονων ἔτι λόγων οἵ με θαρσύνει εἰ δὲ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, χρώμεθα γε τῇ αὐτῇ κοινωνοὶ καὶ θεότερον ἢ συνελθεῖν γὰρ ὀνάμενοι. καὶ σὲ μὲν ὑπέζωσται ξίφος, ἀμφεῖν δ' ἐξ ἀρκέσει. ὡς τοιῷδε καὶ ἔργων ἐχόμεθα, μεμψιμοιρεῖ εἰ βούλοιο αὐτὸς παλαίειν με χωρεῖν, ἢ ἐγὼ

B

C

D

E

F

G

θεραπεύομαι ὑπουργίᾳ τῇ σῇ, συμπεφάσκοντός τε πάντως. οὐδὲ ἔστορεία σταθμοῦ τοῖς τῶν ψυχῶν εἰς τὸ ἔργα θεοπρεπομένοις, δι' ἣν ἐγὼ ὁ σίδηρος δραστήριος ἔωθεν ἔφ. ἄρτιος τε εἰς τὸν θεράξιν, οὐχ ὧν αὐτὸς πάσχω μὴ ἐλπίδι θεραπεύομαι, ἐγὼ δὲ χολὴ κινδυνώδης μοι καταπονῶν τοὺς ἐμαυτοῦ, δ' ἀλλάσσ' ἢ παρίσθις ἀλλ-

ἐλάθετο τὰ τῶν νόμων τε ἀεὶ ἀφηρημένης. τοιά τε πάντας αὐθρώπους ὀλίθρου ὄντα γαΐου καλῶς ἐφώνησε. ἄξιος δ' αὖ εἶναι δοκῶ σοὶ δικάσαι τῆς πίστεως ὅτι τοιούτοις τυγχάνω, ὅτι τε ὅμοια φρονεῖν αὐτοῖς καὶ σὺ μὴ ἀπολλάχθαι μυσηρίου ὃν τὴν ὁρμὴν τοῦ λόγου θαρσαλέως, πανταχόθεν τε ἀσμένως, καὶ θεοὺς αἰτεῖσθαι τὴν τόλμαν αὐτῷ, ἐπαινέσας τε καὶ ἀποπαυσάμενος. μετ' ὀλίγων δὲ καὶ ἐκ τελείας ἀπηλλάγοντο, καὶ ἰσχυρίζοντό τινες ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον χαρέα, φωνὴν ἐκ τοῦ πλήθους ἠκροάσθη τινὸς ἐπ' ἐξορμήσει, καλοῦντος πραΐνειν μὲν δὴ τὸ θεαστέον, καὶ θεοσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον. καὶ τὸν χαρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑπῳδήσαι μή τινος τῶν συνωμοτῶν θεοδόντος γενόμενος ἀλίσκοιτο, καὶ τέλος συνεστάναι ὅτι θεοξοπῇ φέροι, εἴτε καὶ ἐνίοις τῶν συνεγνωκότων αὐτοσημαίνοντός τινος, εἴτε δὴ καὶ τῆς θεοῦ ὀφορᾷ τὰ αὐθρώπινα αἴροντος αὐτοῦ. διηλύθη δὲ καὶ πολλὰ τὸ ὑποβούλευμα, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν. οἱ μὲν βουλευτῆς ὄντες, οἱ δὲ ἱππῆς, καὶ ὁπόσοι τε στρατιωτικῶν συνήδεσαν. ὑδοὺς γὰρ ἓν ὃς μὲν ἐν δυσδαιμονίᾳ αἰνειθυῇ τὴν γαΐου μετάστασιν, καὶ δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο ὁπόῳ δύναιτό τις ζόωσῳ μὴ ἐκὼν εἶναι τοῦ ὑπὸ τοιούτοις ὑστερεῖν ἀρίστου, ἀλλ' ὡς ἔχοι θεθυμίας ἢ δωάμεως, καὶ λόγοις καὶ ἔργοις ἤρτο ὑπὸ τυραννοκτονίᾳ. ἐπεὶ καὶ κάλλιστος, ἀπηλλάθη τε γαΐου πλεῖστα τε αὐτῷ εἰς ἔσχε τὸν μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, καὶ οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἴσοτος ἐφάνη εἶχε τὴν δύναμιν, φόβῳ τε τοῦ πάντων, καὶ μεγάθει χρημάτων, ἅπερ ἐγλύετο αὐτῷ, δωροδοκώτατος γὰρ ὢν ὃς καὶ ὑβριστικώτατος, παρόντινα οὖν ἐξουσίᾳ χρησάμενος ἐς τὸ εἰκὸς, καὶ ἄλλως τε τῷ γαΐῳ τὸν φύσιν ἐξεπιτήδειον ἀπήκεσον οὖσαν, καὶ ἐφ' οἷς πρὶν κείνῳ οὐδαμοῦς αὐτὸν ἀσμάτων χρωμένην, αὐτῷ δὲ πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις τῶν κινδύνων αἰτίοις, οὐχ ἥκιστα δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς μεταχαΐζων θεὸς αὐτὸν, ἐλπίδι τε καὶ εἰς ἐκεῖνον πέμψειν τὴν ἡγεμονίαν γαΐῳ μεταστάντες, αὐτῷ τὴν ὑποθεσιν τιμῆς τὸν ἐφ' ὁμοίοις ἰσχύν, θεοκλαθέμενος χάριν, καὶ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε δὲν εἰπεῖν ὡς καλῶς ἐς χρήσαιτο φαρμάκῳ τὸν κλαύδιον, μυείας δεομένῳ τῆς χρημάτων τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν δὲ θεοσεποιεῖτο κάλλιστος ὅτι ὑπὲρ τῆς κλαυδίου τὸν λόγον τοῦτον, ἐπεὶ οὔτε γαΐος ὁρμητὴς μεταχειρίσασθαι κλαύδιον ἐθέλησε τῆς καλλίστου θεοφάσεως, οὔτε κάλλιστος καλῶς ἐς τὸν θεῶξιν δίκτυον ὑπολάμβανεν εἰ κακουργῶν εἰς ἐς διαπότου ὑπόνοιαν, οὐκ ἂν ἐκ τοῦ θεραπεύματος τὸν μισθὸν σκομίζεσθαι. ἀλλὰ δὲ κλαυδίῳ μὲν ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τε γαΐου, κάλλιστος θεοποιήσασθαι χάριτος κατάθυσιν μισθαμοῦς ὑπ' αὐτοῦ γιγνομένης. τῶν δὲ ἀμφὶ τὴν χαρέαν ὑποβολὰ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ὀχνώντων πολλῶν. ἐγὼ δὲ χαρέας ἐκὼν ἐς θεόσδεν αἰτιᾶσθαι ἀπορῶ, πάντα καιρὸν ὑπὸ δόντι θεῶξαι νομίζων. καὶ τὸ εἰς τὸ καπιτώλιον αἰτίᾳ, καὶ ταῖς θυσίαις ὑπὲρ τῶν θυηλῶν ὑπὸ τοῦ γαΐου, παρὼν πολλάκις καιρός. ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν ἐσαμένων, καὶ δήμου χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου χρήματα διαρριπτοῦντα ὧσιν κεφαλῆς, ὑψηλοὶ δὲ ὄζει τὸ στέγος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρει, ὅτι τε τῶν μυσηρίων ταῖς ποιήσεσιν ἁ συνίσασι τότε πάντων τὸ αὐτὸ ἀσφαλὲς ἦν θεονοία τῶν αὐτοῖς διαφερόντως ὠάσραφησομένοις, καὶ ἀπογνώσῃ τοῦ ἐν ὑπαχρήσῃ τινὶ γνώμῃ πιστεύοντα. εἰ δὲ μηδὲν πῆμον, ὡς τῶν θεῶν αὐτῷ δύναμιν τοῦ θεωπάτου ἁβατυγχάνειν,

A sublatis legibus, & omnibus imminente à Caio pernicie. & dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministerium, quando & tibi eadem probati video. Tum Minucianus sic animatum sentiens complexus hominem collaudatum hortatus est vt pergeret, apprecatus vt superi conatus eius ratos habeant: atque ita mutuùm confirmati diuersi abeunt. Ferunt hoc consilium quodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, B vox cuiusdam è turba audita est, iubens eum, diis iuuantibus, destinata perficere. & primò suspicatus est rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut à quopiam conscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. iámque multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simúlque militum quotquot erant conscij. nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad salutem publicam, & ideo C pro se quisque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conspirantibus. Nam & Callistus his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundánsque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebatúrque immodicè hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in D semel destinatis perrinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, quòd esset pecuniosus nimiũ. quare ad Claudium clàm desciscebat, colens eum quòd speraret successurum in imperium, & iam tum obsequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque esset in precio. nam & iactauit apud eum, iussum se vt veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem E mihi hoc finxisse in gratiam Claudij nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euasit gratiam Callisto persuasus habuit pro nunquam accepto beneficio: Cæterùm Chæreæ conatus differebantur indies consciorum quorundam segnicie. nam ipse inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio: vel præcipitandi in forum è fastigio basilicæ, numos inde aureos & argenteos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra quæ ipse instituerat. nam ipse Caius incautus erat propter securitatem, licèt versaretur inter continuè præparatos ad insidias. Itaque inter suos G iactabat Chærea, si putarent illũ à diis seruari,

sibi vni & animum esse & facultatem, vel absque ferro conficiendi hominem: adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facilè successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretúmque est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm cõsilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chærea sociis conuocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segnitiem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. An non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit, quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cùm debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrũ verò fuerit, si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra marique triumphaturum de Romanorum ignauia. An non ignominiolum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes vestras nõ expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortẽ virum decet, quicquid fors ferat libentiùs perpessurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: móxque palatiũ armatus gladio petiit, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se inuicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionẽ spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscuè sede-

A αὐτῷ δ' αὖ ἰσχὺν ἐγίνετο, καὶ μὴ σπεύδοντος μᾶλλον ἐκκρούεσθαι τὸ γαῖον. ἔτους δὲ ὀργῆς ἔχε τοὺς συνωμότας ὁ καιρός, διδοὺς τοῖς καιροῖς μὴ ἐκπίπτειν. οἱ δ' ἐώρων μὲν νομίζοντα τὸ κρεῖττον καὶ ὑπὲρ ἀγαθοῦ τοῦ κοινοῦ πεπονθότα. οὐ μὴν ἀλλ' ἠξίουν, ὡς ὀλίγον χρόνον ὑπερβολὴ χρήσασθαι μετὰ τοῦ ἀσφαλήματος τῇ ὁρμῇ συνηθροίζετο, παρακαλεῖν τὴν πόλιν ζητοῦντα τὸ συνειδότων τὸ θρασὺ, καὶ τοῖς αὐτοῖς μηχανήσεσιν ὑπερβάλλειν, ἀπορεῖν τὸ αἰσθανομένου φοβερὰν μείζονος θεᾶς αὐτοῖς μειζόνως. καλὸς οὖν ἔχειν θεωρεῖν ἐν τῷ παλατίῳ ὅλη πλημμύρων ἄπλετον τὸ χρύσματος. ἄγοντας δὲ ὅλη τιμὴ τοῦ πρώτου μεταστησαμένου τὸ ἀρχεῖον τοῦ δήμου καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τε πρὸ τοῦ βασιλείου καλύβης πηκτῆς ὑψουμένης, καὶ ῥωμαίων τὸ οἱ δυσπαρίδαι θεωροῦσιν ἐμοῦ παῖσι καὶ γυναιξὶ καὶ ὁ καῖσαρ. ῥαστώνην τὸ αὐτοῖς ἐσωζε πολλῶν μυριάδων ὑπερφόβων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργνυμένων, ὥστε εἰσίοντι τὸν ὅλη χείρησιν ποιήσασθαι, δυνάμενοις τοῖς ὑπαπίοις ἂν εἰ καί τινες προθυμοῖντο μὴ ὠδὰ τάξαμένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἶχετο ὃ χαιρέας, καὶ τὴν θεωρίαν ἐπλεθυσμένον τῇ πρώτῃ διεδομένου ἄπλετον τὸ φόβου. ἰσχυρότερον δ' ἰὼν τοῦ κατ' ἐκείνους προβεβουλδυκότος, τὸν τῆς τύχης συγχωρεῖν ὑπερβολῇ, καὶ τὰς ξεῖς ὑπερβαλλομένου τὰς νομίμους ἡμέρας, μόλις κ' τὸν πλοῦταμον αὐτοῖς ἐπορέχθη τὸ ἔργον. χαιρέας δὲ καλίσας τοὺς συνωμότας, πολλὰ μὲν εἶπε καὶ ὁ παρελθὼν χρόνος ὀνειδίσαι τὸ τὸ ὅτι μέλλοντι μὲν οὕτω βουλεύεσθαι μὴ ἀργὸν τὰς, δρᾶν δ' ἐν ᾗ μιμύματος γνώμην δρᾶσαι· ἡ πρᾶξις, καὶ γαῖος ὑβρεῖ μᾶλλον. ἢ οὐχ ἑορᾶτε ὡς τὸ ἐλευθερίας ἀφαιρεῖσθαι ὁπόσα τὸ ἥμερον, καὶ πρᾶσθήκην τὸ γαΐου τυραννίδι χαριζόμεθα; δίον αὐτοῖς παῖδες τὸ λοιπὸν ἦ, καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ δαίμονος ὠδαχόντας δ' αἰῶνος τὸ ἅπαντος τὸ αὖθις ἐν θαύματι μεγάλῳ καὶ τιμῇ καταστῆναι. τὸ δὲ αἰσχύνειν ὡς οὐ πάνυ καλῶν δυναμένων, οὕτω τὴν θράξιν αἰτιάρις δὲ χωμῶν, σιγῇ ὃ καταπλήττων, τί φησιν, ὦ γυναῖοι, δρᾶμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὸν σήμερον τῆς θεωρίων ἱστάτιον ἡμέραν οὖσαν, καὶ γαῖον ἐκπλῆσόμενον; ὅτι γὰρ ἀλίξανδρείας παρισπᾶσθαι πλεῖν κ' θεωρεῖν τὸ αἰγύπτου. καλὸν ὃ ἡμῖν θρεῖδος τῆς χειρὸν τὸ ὄνειδος τῇ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεῦσον, δρᾷ τὸ γῆς καὶ θαλάττης. πῶς ὃ οὐκ ἂν δικαίως κείνομεν αὐτοὺς αἰχμὴν τὸ ὑβριζομένων. εἶτις ὑπ' αὐτοὺς αἰγύπτιος κείνοις, τὸ ὕβρεν οὐχ ἡσυχάσομεν ἂν ἀρχετὸν τοῖς ἐλευθέροις γενομένοις; ἐγὼ μὲν οὖν οὐκέτ' εἰς πλείονα ἀνέξομαι τὰς σκέψεις ἡμῶν, χωρίσατε δὲ τοῖς κινδύνοις ἀμοῦ σήμερον, ἡδυπῆ φέρων τὰν ὅτι καὶ γλόιτο ἐξ αὐτῶν, οὐδ' ἂν ὑπερβαλοίμην ἕτερ' ἐπ. τὸ δὲ δὴ καὶ γλόιτ' ἀνδρὶ φρόνημα ἔχοντι τούτου χιλιαπλάσιον, γαῖον ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὲ τ' ὅτι τρίδε ἀριστῶν ἀφηρημένον καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτός τε ὥρμησε θράξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπεποίη-

B

C

D

E

F

σε θάρσος. πᾶσι τε ἰῶ ἔρως ἅπαντας τὸ ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑπερβαλλομένοις, εἰ ὠδὲ τι ὅτι τὸ παλατῖνο τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος ἱππικόν. ἴδος γὰ τοῖς χιλιάρχοις τὸ, ἐζωσμένοις αἰτεῖν ὠδὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ἰῶ τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτ τῆς ὠδαλήψεως τοῦ σημείου. ἀρτι τε συμπεσὼν πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον ὅτι θεοκαταλήψ θίας πολλὰ θορύβου καὶ ὠθισμοῦ, χαρᾷ φέροντος γαΐου τ' ὅτι ζωὸς δὲ τ' πολλῶν ἀσυδίν, παρὸ κ' δρακέκειτο οὐδὲν, οὔτε τῇ συλλήπτορ χωρίων, οὔτ' τοῖς ἱππεῦσι, φόρδην δ' ἔζοντο, κ'

το, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ δούλῳ ἀνα-
μεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον. γάϊος δὲ προόδων αὐτῷ γε-
νομένων, ἔθυε τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι, ᾧ δὴ καὶ τὰ Σεβα-
στεῖα ἄγεται. καὶ πίπτοντος τοῦ ἱερείου πρὸς σωίδη αἷμα
τοῦ Ἀσπρηνᾶ τοῦ συγκλητικοῦ ἀνάπλεων γε-
νέσθαι. τοῦτο γάϊῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν, ἐλύπησε δὲ ἅμα
οἰωνὸν τῷ Ἀσπρηνᾷ φανέν, ὅτι καταστάζει δὲ τῷ
γάϊῳ. γάϊον δὲ ἱστοροῦσι φῦναι τὴν αὐτῷ, ὡς μετρι-
ώτατον ἡμέρου καὶ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ διεξιόντα
χάριν ὁμιλίας, πᾶσιν ἔστιν ὅτῳ ἐπιδεῖξαι τὸ φιλο-
τιμηθέντων. μετὰ δὲ θυσίαν, ἣν ἐπὶ τῇ θεωρίᾳ ἔθυσε,
ἐκαθέζετο, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸ τὸ ἱερεῖον οἱ ἀξιολογώτατοι.
κατεσκεύαστο δὲ τὸ θέατρον, ὅπως δὲ ἐγίνετο καὶ ἕκαστον
ἐν αὐτῷ, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τὴν μὲν,
εἰς ἀγορὰν, τὴν δὲ, εἰς σκηνὴν εἰσόδους, καὶ δόκους χωρίσαι, ὅπως
μὴ ταράττοιντο οἱ ἔνδον ἀπελαυνόμενοι. ἐκ δὲ αὐ-
τῶν τὰ καλύβια, ἐνδοτέρω ἱδρυμένα ἐτύγχανε ἀπε-
λαυνόμενα ἐπαναστρεφόμενοι τοῖς ἀνταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα
ἀκεράμαυλα. συγκαθημένης δὲ τῆς πληθύος, ἐν τῷ χαρέα
σωὶ τοῖς χιλιάρχαις οὐκ ἄπωθεν τοῦ γαΐου, λέξιόν δὲ τοῦ
θεάτρου κέρας ὁ Κάσσαρ εἶχε, καθυβίου τινὸς τῷ συγκλη-
τικῶν ἀνὴρ ἱστορήσαντος, ἤρετο κλαύτιον τὸν καθεζό-
μενον αὐτῷ, καὶ τὸν ὑπατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων
πραγμάτων ἀφιστοίη πίστις, φρονήσεις γὰρ
τοῦ μὴ ἐξακοῦσαι τάδε λέγων. ἢ δ' ὃς, φαύλως μὲν οὐ
πεύσῃ. σὺ μέντοι τοι σαρῶν ὦ κλούπιε τὴν ἐννυχτονίαν
ἀγαν ἀφύκτῳ. καὶ ὁ κλαύτιος, ἀλλ' ἀγαθὰ, φησὶ σίγα, μή
τις ἄλλο ἀκαιρὸν μῦθον ἀκούσῃ. πολλῶν δ' ὁπώρας
ἐπιχωμένης τοῖς θεωροῖς, καὶ πολλῶν ὀρνίθων ὁπόσα
πρόσφορα τῷ ἡμέρᾳ τοῖς κυνηγοῖς, ὁ γάϊος ἡδονὴν λαβὼν
αὐτὸς ἐθήρευε μάχαις, καὶ διαφορὰς οἰκείμενος αὐτὰ
τῆς θεωρίας. ἐν δὲ τῇ ἡσυχίᾳ μεταξὺ δύο γλαδιάτ. καὶ
δὴ μῖμος εἰσάγεται καθ' ὃν σκευῶν ληφθεὶς ἡμῶν,
ὅτε ὀρχήσεις δράμα εἰσάγει κινύρεω, ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκ-
πίπτετο, καὶ ἡ θυγάτηρ μύρρα, αἰμά τε λοῦ τεχνητὸν πο-
λύ, καὶ τὸ σῶμα τὸν σαυρομάντεως ὀκνηχυμένον, καὶ τὸ
σῶμα τὸν κινύρεω. ὁμολογῆται δὲ καὶ τῷ ἡμέρᾳ ἐ-
κείνῳ γλιάδας ἐν ᾗ φίλιππος τὸν ἀμυντοῦ μακεδόν
ων βασιλέα κτείνει παυσανίας ἐς τὴν ἐτάφρον, εἰς
τὸ θέατρον εἰσιόντα. γάϊου δὲ σανδιάζοντος εἶτα ἀμ-
βάντος εἰς τέλος τῇ θυρίᾳ ἀφ' ὃ τελευταῖος ἦν τῶν
ἡμέραν, εἴτε λουτρῷ χρησάμενος καὶ σίτῳ, εἶτα ἐπανίοι
καθ' ὃ πρότερον, μυρουκινὸς ἀφ' τοῦ γάϊου κα-
θεζόμενος, καὶ δοκῶν μὴ ἀφαχυθεὶς τὰ τῆς ἡμέρας
εἰς κενὸν, ἐξαναστὰς ἐπῄει καὶ χαρέᾳ ἐώκει προσέξε-
λαλευδότα, ἐπείγεσθαι δοκοῦντι αὐτῷ προσιέναι. λαμ-
βάνει δὲ αὐτοῦ τοῦ γάϊου καὶ φιλοφροσύνην δοῦναι, καὶ
ποῖ δή φησι δεῖ μακέειν. ὁ δὲ φόβος ἦν. ἐλίγου δ' ἀφα-
λπεῖν, εἶτα ἀφανίσαι. καὶ ὁ γάϊος ἐδόκει ἐκποδὼν ἦν, ἄ-
ξιόν τι δοκεῖν δεῖν τινι τῷ αἰσπλέκτων ποιεῖσθαι τὴν ὁδόν. ἀπορήσας δὲ, καὶ αὐτὸς παρῆνει τῷ γάϊῳ καθ' ὃ
πρότερον ὑπεξιέναι πρὸς τὸ λουτρὸν καὶ ἀρίστῳ χρῆ-
σθαι, καὶ ἔπειτα δὲ εἰσελθεῖν, χρῆσον δεῖ πέρας ἀχθῆναι
τὰ ἐγνωσμένα. καὶ οἱ μὲν τοῦ χαρέᾳ ἔτυχον μὲν ἀλλήλους ἢ καιρὸς, καὶ ἐχρῆν ἕκαστον εἰπεῖν ἢ πρόσχθες
μὴ δεδιληπτάκασι δεῖ ποιοῦντας. ἦλθον δὲ τῇ ἀφέσει, καὶ τῷ
ἐναντίῳ ἤδη τὰ τῆς ὁμέρας ἔχοντι, καὶ χαρέας βεβαιώσοντος γάϊου, προῆμος μὲν ἐπεισελθὼν ἐν τῇ
καθέδρᾳ προσαιτεῖν. προῆδε μὲν τοι τὸ σωὶ πολλῷ φόβῳ τοῦ τὸ βελόστῳ, καὶ ὁπόσοι τῷ ἱππέων παρῆσαν

A bant viri cum mulieribus, & ſerui confuſi cum ingenuis. progreſſus deinde imperator rem diuinam fecit Auguſto Cæſari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit reſpergi cruore togam Aſprenatis vnius è ſenatorum numero, quod ominoſum ei fuit, licèt tum riſu exceptum à Cæſare. nam & ipſe in eo tumultu occiſus eſt. Fertur Caium ea die præter naturam ſuam fuiſſe affabilẽ, ita vt inſueta comitate omnibus fuerit
B miraculo. Peracto ſacro conſedit inter amicos in theatro, quod compactile inſtaurabatur per ſingulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram verſus ſubdiualem aream, alteram verſus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato ſpectatorum conſeſſu: qua parte erat cella quædam tabulatis interſepta, vbi mimi verſabantur, & muſici. Cúmque iam & multitudo cætera ſederet, & Chærea cum reliquis tribunis
C non procul à Cęſare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Barbius vir prætorius ſubmiſſa voce rogauit aſſidentem ſibi Cluuitum conſularem, ecquid noui audiſſet. quo negante, ergo, inquit, ſcito inſtare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparſis deinde in ſpectatores miſſilibus, quæ pomis conſtabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiẽte hæc certatim populo: móx-
D que duo quædam ominoſa ſecuta ſunt. Nam mimus inductus eſt in quo iudex deprehenſus in crucem ſuffigitur: & fabula acta eſt Cinyra, in qua & ipſe & eius filia Myrrha occiditur, multúmque ficticij cruoris fuſum eſt tam circa crucifixum, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuiſſe aiunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pauſania cæſus eſt, dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permanerétne
E vſque finem ſpectaculi, præſertim cùm dies eſſet vltimus: an lotus & cibo ſumpto reuerteretur, vt erat ſolitus: Minucianus ſupra Caium aſſidens, veritus ne periret occaſio, iam enim Chæream egreſſum viderat, ſurrexit iturus ad confirmandum hominem, eum Imperator comiter apprehendens lacinia, Quónam, inquit, bone vir. quem ille reueritus ſedit denuo. ſed vicit timor: & paulò pòſt rurſum ſurrexit, Caio non amplius retinente, quòd eum putaret abire ad aliquid neceſſarium. Tum
F Aſprenas etiam hortatus eſt Cæſarem, vt more ſolito lotus & pranſus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conſcius, quod ſtatutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos diſpoſuerat, vt ſuo quiſque loco nauaret operam: ægréque moras ferebant, quòd iam eſſet hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reuerti, atq; in ſedentem irruere. quamuis enim intelligeret id ſine multa equitum, qui aderant ac ſenatorum cæde nõ poſſe fieri,

existimabat tamen eam bene rependi libertate publica. iámque tendebat in theatrum, cùm subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinem quo faciliùs possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus: quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Aruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum præstolabãtur seruorum ministeria, & quà Claudius cum aliis præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus, qui venerant ex Asia, partim ad concinendos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea signum postulat. & illo probrosum quiddã dante conuitio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lætali vulnere: quod quidam data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatus periret cruciabiliùs, mihi non fit verisimle, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Chærea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quàm celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quando non deerant, qui Caio possent succurrere, nisi quamprimùm exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potiùs quàm illum affligere voluisse, cùm posset re bene gesta clam se vltoribus eius subducere, non perdendo temere tempus, vel seipsum potiùs. Verùm hæc quisque, vt libuerit æstimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet osse iuguli retentum est, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, siue quòd nemini satis fideret, siue præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se proripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, vt in genu procideret: móxque circumsistentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem infflixisse fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. author autem facinoris meritò Chærea dicendus est. quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit. primúsque ausus est consilium communicare cum aliis. quod vbi probari sensit, coniuratos in vnum contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cúmque res operam posceret, hic quoque primus in eum irruit, & sua virtute cædem exorsus trucidati cadauer proculcandũ aliis præbuit. quapropter meritò quicquid

καὶ πρὸ δισχιλίων, θεόθυμος ὤν, καλὸς ἔχων ὑγιάμβους, πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ἀνούμβως ἐν ὀλίγῳ πιθανῶς τὰ κρίσεις ἀπολυμβύους. καὶ δὴ τεταμεμβίων εἰς τὸ θέατρον τὴν εἴσοδον, σημαίνει γαῖος ἐξαναστὰς, καὶ δόρυβος ἰῶ. αἰέτρεφον ἢ καὶ οἱ συνωμόται. ἐν αἰωθῦντο τὸν πλοῦν, λόγῳ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ συγκραιγῆν τὴν γαῖον, ἔργῳ δὲ ἐπ' ἀδείας ἐυλόμβυοι ἐν ἐρημίᾳ τὸν ἀμυνομένων καταστήσαντες αὐτὸν, ἀπέωθεν τὸ σφαγῆς. θεοτεξήεσαν δὲ κλαύδιος μὲν ὁ πάτρως αὐτοῦ, ἐν μάρκος μινυκιανὸς ὁ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ ἀνὴρ, ἔτι δὲ οὐαλέριος αἰσιατικὸς, οἷς μὴ ἐυλομβύοις ἐγκωλύσαι δύναμις ἦν αἰδοῖ τὸ ἀξιώσεως. εἵπετο δὲ αὐτὸς σὺν παύλῳ ἀρουντίῳ. ἐπεὶ δὲ ἐντὸς ἦν τῆς βασιλείας, τὰς μὲν ἀθείας ὁδοὺς ἐλιπε, καθ' ἃς δὲ ἐσήκεσαν τῶν δούλων οἱ θεραπαίνιδες αὐτὸν, καὶ θεήσεσαν οἱ ὠδεῖν τὸ κλαύδιον. ἔπειτα δὲ κρυπτὸν τινα πρεσβύτατα, καὶ δὴ τόπον θεὸς λυχνοῖς ἐγκομβύμενος, ἅμα ἐπαῖδας οἳ ἦσεσαν ἐν τῇ ἀσίας καταγόησον, πομπῆς αὐτοῦ ἐκεῖθεν γενομένης δὴ ὕμνοις μυστηρίων ἃ ἐπιτέλει, εἴτοι δὲ κρυπτρίχισμάτοις ἐν τοῖς θεάτροις ἔσεσθαι. ὑπανιάζει δὲ αὐτὸν χαιρίας ἐπὶ τῷ σημείῳ. ἔτι δὲ τὸ εἰς λόγον αἰσχρῶν εἰπόντος, ἤδη ἐνθυμίας λοιδορίας τὸ ἐχεῖθεν καὶ τὸ γαῖος, καὶ ἀπασάμβυος τὸ ξίφος, ἐπάταξε πληγὴν σφοδρὰν. οὐ μὴν γε λῶ καίειν. καί τοι γε φασί τινες θεσπεσίᾳ τῇ χαιρέου γενέσθαι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν γαῖον, ἀλλὰ πιθανεῖσθαι μειζόνως πληθύσαι τὸν. ἐμοὶ δὲ ἀπίθανος ἔδοξε ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἐν ταῖς δὲ ταῖς θεάξεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν φόνον. χαίρεαν δὲ εὐπρεπῶς ἐφεύρετο, πάντων ἥμαρτε μωρίᾳ διαφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ χαριζόμβυον μᾶλλον ἢ σὺν τῇ ἐξίῳ ἀπαλλαγὴν αὐτῷ τε, καὶ τοῖς συνωμότας κινδύνων χαριζόμβυον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἐπὶ γενέσθαι βοηθείαν γαΐῳ μὴ φθάσαντι τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι. κἀπαῦθα χαιρέᾳ λόγον ἂν γενέσθαι οὐ περὶ τῆς γαΐου πωρίας, ἀλλὰ τῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν φίλων, ὅπου δὲ καὶ θεάξαντι καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομβύων, οὐχ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι κατορθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρῆζειν αὐτόν τε ἀπολέσαι καὶ τὸν καιρόν. καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέστω τοῖς βουλομένοις, ἢ κατὰ δίλοιεν. ὁ δὲ γαΐου ἀλγηδόνι τῆς πληγῆς φερόμβυος, μεσαγωγὶς δὲ τὸ τὰ ὤμου, καὶ τὸ ξαχήλου φερόμβυον τὸ ξίφος, ἐπέχειν ἢ κλεὶς θεσσωτῆρι χωρεῖν, οὔτε ἀνεβόησεν ὑπὸ ἐκπλήξεως, οὔτε ἐπεκαλίσατο πῆνας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ εἴτε καὶ ἄλλως φερόμενος. ἑτέρῳ δὲ χρησάμβυος θεὸς τῆς ἀλγηδόνος τὸ πεφυγὸν εἰς τὸ θεόδωρον ἐπὶ φυγῇ, καὶ διξάμενος αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τῶν δορυφόρων ἤδη θεοκατεργασμβύῳ, ὠθεῖ κλινίδιον ἐπὶ γόνυ. πολλοὶ δὲ θεισάντες ἀφ' ἑνὸς ἐκκελεύσματος ἕκαστον τοῖς ξίφεσι. θεὸ δὲ κελεύσμασι τὰ θεὸς ἀλλήλους καὶ θεὸς ἕτερος αὐτοῖς λεῖ. πολυταίαν δὲ ἀκύλας ὁμολογεῖται ὑπὸ ἁπάντων πληγὴν ἐπαγαγὼν, ἢ μεθίεσαν αὐτὸν ἀκεραῖος. ἀληθεῖ δὲ αἴτιος τῶν θεόξεως χαιρίᾳ, καὶ γὰ εἰ σὺν πολλοῖς ἐθεάχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὐδὲ θρασὺς τε ἐνθυμεῖσθαι, τοιαῦτα ὡς θεαχθεῖν θεοληθῶν πολὺ τῶν ἁπάντων, καὶ θρασὺς μὲν τολμηρὸς ἐξεῖπεν τοῖς λοιποῖς, διηγόμενον ἢ τὸ δὲ τῷ φόνῳ λόγον, ἐποεῖδας ἦθεσιν, καὶ τὰ πάντα φρονίμως συνεργήσας εἶδε γνωμῷ εἰσπήσεως ἐχεῖν, πολὺ κρείσσων ἐγένετο, καὶ λόγοις καθομίλησε χρηστοῖς, ὡς ἐ τολμῶντας ἐν δὲ κατὰ τὸ τοὺς πάντας, ἐπεὶ δὲ καιρὸς ἐλάμβανε χρεὼν δεῖν, φαίνει κἀνταῦθα θρασὺς ἦ ὁρμήσας, καὶ ἁψάμενος ἀρετῆ ἦ φόνου, καὶ τοῖς ἄλλοις διέπίβατον ὡδαχὼν καὶ θεοτεθνεῶτα γαΐον. ὥστε αὖ δικαίως,

καὶ ἐπόσεα

καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἰη πεπραγμένα τῇ χαιρέᾳ γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ προσῳδεῖσθαι, καὶ πλέον τοῦ χρεὼν. Γ
γαΐ.ς μὲν τοιούτῳ ξόπῳ χρησάμενος ἡ τελευτὴς ὑπὸ
τ πολλῶν τοῦ ξαυμάτων ἀπολυθεὶς ἐκεῖτο. οἱ δὲ ὡς εἰ
τὸν χαιρέαν, ἐπεὶ δὴ κατείργασο αὐτοῖς ἤδη γαΐος, ὁδοὺς
μὲν τοσαύτας ἰόντες σώζειν αὐτὸς ἀμήχανον ἐφέρετο,
ὅπως τε τοῦ γεγονότος. ὁ γὰρ μικρὸν ἰῶ τὸν αὐτοκρά-
τορα ἀπηγγέλη τὸ κακούργημα ὑπό τε ἀνοίας ἡ δή-
μου τιμώμενον, καὶ ὅτι προσφιλῆ, καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ μὴ B
ἀναιμωτὶ ποιησομένων τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, ἄλλως τε στε-
νὰν ὑσῶν τοῦ ὁδὸν καθ' ἃς ἐπεφεύγει τὸ ἔργον, ἐ με-
γάλου πλήθους ἐμφερόντος αὐτὰς τῆς θεραπείας, ἐ
ὁπόσοι τοῦ στρατιωτικοῦ ὅτι φυλακὴ τῶ αὐτοκράτορος
ἐκείνῃ παρῆσαν τὴν ἡμέραν. ὁδοὺς τε ἑτέρας χωροῦν-
τες, παρῆσαν εἰς τὴν γερμανικὴν μοῦ οἰκίαν ἡ γαΐε πα-
ῤοὸς, ὃν τότε ἀπῆρήκεσαν. συνημμένη ἦ ἐκείνη, ὅθεν τὸ ἐν
τὸ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίας ἐκάστου τοῦ ἐν τῇ ἡγε-
μονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ἀπὸ μέρους ὀνόματι τοῦ οἰ- C
κοδομησαμένου ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων,
τὴν ἐπωνυμίαν φέρεσθαι. καὶ δὴ ἐκπεσόντες ἐκ τῶ
πλήθους τὴν ἔφοδον, ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λανθά-
νοντος ἀκμὴν κακοῦ ἡ τὸν αὐτοκράτορα παρῃληφότος.
φερόντες ἦ εἰς τοὺς γερμανοὺς ἡ ἀγγελία ἀφίκετο τῆς
γαΐε τελευτῆς. θορυβοῦσι δὲ ἦσαν αὐτοὶ ὁμώνυμοι τοῦ
ἔθνους, ἀφ' ὧ κατάγεσθαι, τὸ κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι
αὐτοῦ. θυμοῦ ἦ χρῆσθαι πάρεστιν ὀξὺν αὐτοῖς ἀπ' αἰτίου εἰ- D
πόντι ἑτέροις βαρβάροις, ὅθεν τε ἀσεβὲς λογισμὸν ὑπο-
δέχεσθαι τοῦ ποιημένων, ῥᾳμβαλέοιτε τοῖς σώμασι, καὶ
τῇ φερόντι ὁρμῇ σωιόντες τοῖς πολεμίοις, ἐ αὖ ὁρμήσω-
σι μεγάλα κατορθοῦντες. ἔτοι οὖν περιθορόμενοι τοῦ γαΐε
τοῦ σφαγὴν, καὶ φθάσαντες ὅτε τὸ μὴ ἀρίστῃ κεῖ-
νεσθαι ὑπὸ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντι τοῦ αὐτοῦ, μάλι-
στα δ' αὐτοῖς φερόντως ἰῶ γαΐῳ δόσεσι χρημάτων
τὸ δοῦναι αὐτοῦ κτέρισμα, ἀπασάμενοι τὰ ξίφη φερο-
μένοι ἦ αὐτοῦ, σαβῖνῳ χιλιάρχῃ, ᾧ δὴ ἀρετῶ καὶ γνω- E
μοσύνῃ φερόντων, μονομάχος γὰρ ἰῶ, ἰσχύϊ ἦ σώμα-
τος τοῦ ὑπὸ τοιούτοις κτησαμένοις ἀρχῶ) ἐπεξήεσαν ἡ
οἰκίας ἀνερευνώμενοι τὰς σφαγὰς ἡ κείσεσθαι. ἀπορή-
σαντε χρεωργήσασιν αὐτοῖς, ὅτε τὸ φερόντως φείσεσθαι,
οὗ τῶ σολῶ μιαίνειν τὸ αἷμα τοῦ θυμένων, ὡς μοι
λέλεκται φέρτερον, ἢ ἐπ' ἀγαθοῦ τῶ συντυχίαν ἀ-
πεσήμηνε ἡ γεγονότος, ὑπὸ τοῦ βαρβάρους ὑπαντιάζειν,
τοὺς ἡνιοχοτάτους τοῦ πολιτοῦ. καὶ πολλοὶ αὐτοκρά- F
τορας παρεχόμενος τοῦ φερόντος, καὶ μηδὲν αἰδου-
μένων αὐτὸ τὸν ἀξίωσιν ἰσχύϊ φερόντων ἀφαιρεῖται τὸ
ξίφος τοῦ φερόντων ὑπόντων συμπλακεὶς, φανερός τε
ἐν ἀφανισμόνως τεθνηξόμενος, μόγις δὴ φθειρθεὶς
πολλοῖς τοῦ ὑπερεχομένων, ὑπόσον ὑπὸ πλήθους ξαυ-
μάτων. ζῆτος ἦ ἀντίπλους τοῦ ἐκ τῆς βουλῆς συνὼ ὀλίγοις
ἐ τυχαίως τοῖς γερμανοῖς καθάπερ οἱ φέρτερον πε-
πεισμένοι, ὑπὸ δὲ φιλοθαμβοσύνης, καὶ ἡδονῆς ἡ αὐτο-
πτῆς γνώσεως γαΐε κρύβδην, μῶσος ὑφαρπὼ φερὸς αὐτὸν,
τὸν γὰρ πατέρα ἡ ἀντῆλε, ἐ ἐμόνυμον φυγάδα ἐλάσας,
καὶ μὴ ἀρκεσθὲς, κτείνει σφαπώτας ὑποπέμψας, καὶ παρὼ μοῦ ὀλιγάκις διφραγόμενος διωρεᾶ τῶ κατ' ὀ
θορυβουμένης δὲ τῆς οἰκείας, πρύτερον αὐτὸν ἐνθυμησάμενος, ἐ ὀλαφυγγάσει τοῦ γερμανοῦ τὸ εἰς τὴν ἰρλα-
νταν ἀκρεῖδες, καὶ ὅτι τοῖς φόνοις ὁμοίως, τοῦ τε αἰτιῶν καὶ μὴ ἐξαρκωσάντων. καὶ οἱ μὲν, ζώντι τεθνήκεσαν. οἷς
ἦ τὸ θαῤῥαλεώτερον ἐπὶ ἀφίκετο ὁ λόγος φέρει τ γαΐε τελοῦντ, ἐκπλήξις τε, καὶ ἀπιστία ἰῶ. οἱ μὲν γὰρ καὶ πάνυ ἡδονῆ ἀ-
γόμενοι τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ, καὶ φερὸ πολλῶ ἡγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν συμπεπτωκὸς, ὑπὸ οἵας ἐπ' ἀπιστίας ἦσαν,

& à ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atque virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Caius finiit multis confoſſus vulneribus. Quo interfecto, Chærea cum ſociis recipere ſe quà venerant, videbat impoſſibile: ſiue atroniti magnitudine facinoris, quòd non leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus: ſiue quòd anguſtæ erant viæ vbi pattata eſt cædes, & refertæ famulis ac cuſtodibus, qui omnes ea die præſto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ędes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ædificiis per partes à ſingulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iámque elapſi è turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi autem Germani cenſerunt eius interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad principis cuſtodiã: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quòd plerunque quid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, nõ ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, quòd gratioſus apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorũ ſibi cõparãs: móxq; duce Sabino (is non ſua, aut maiorum virtute, vt qui gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatũ prouectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi vbinam latererẽt interfectores Cæſaris: & primùm fortè oblatum Aſprenatẽ fruſtatim lacerauerunt, cũ cuius rogam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſanè auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem nobiliſſimum, & genus ducẽtem à multis imperatoribus: qui nihil apud furẽtes fieri ſuã dignitatẽ vidẽs, homo validus extorſit gladiũ teluctãti ei, qui primus ſe inuaſerat: videbatúrq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorũ ſimul obrueretur ictibus. tertius è ſenatoribus Anteius cũ paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine viſendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremò miſſis illò militibus. paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquiſitionem, per iram ſontes iuxta atque inſontes trucidantium. & illi quidem tali fato abſumpti ſunt. cæterùm poſtquam in theatrum rumor de morte Caij perlatus eſt, plus demirationis inuenit quàm fidei. quidam enim etſi perlibẽter interitũ eius acciperẽt, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere nõ audebãt,

aliis contrà ideò non libebat credere, quia verum esse nolebant, atque etiam maius putabant quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, viscerationibus, oblectamentisque id genus aliis: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsentiret, vel quòd verum esse miserè cupiebant, adeò nō proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à medicis. quo factum est, vt audientium nemo declararet suū animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cū aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatum procurrisse in forum, atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cuiusuis ingressum expauescebant, quasi iamiam contrucidandi: hærebántque inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint, siue quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deósque innocentiæ testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

A εἰσὶ ἢ οἷς ἔ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, δι' ἃ τὸ μὴ ἐθέλειν τι τοιόνδε δόξαι γέλωτα ἐφέρετο, μήτ' ἀληθείᾳ προσέθεσαν, δι' ἃ τὸ μὴ οἷόν τε αὐθαιρέτῳ εἶναι τοιαῦτα δὲ ἀρίστη χρῆσις. γύναια δ' ἦν ταῦτα ἔ παῖδες, ὁπόσοι τε δοῦλοι, καί τινες τῶν στρατιωτικῶν. οἱ μὲν δι' ἀπληστίαν καὶ μισθοφορεῖν, καὶ οὐδὲν ἀλλ' ἢ συντυραννεῖν ὄντες, ἔ δημοκρατίᾳ τ' κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπανασφόμενοι τοῖς κεκτῆσθαι τὸ πολιτικὸν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὀφελείας τυγχάνειν. ἡ δὲ καὶ γυναικωνῖτις, ἔ τὸ νεώτερον, ὑπερόχλως φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχιῶν ἀδόσεσι B καί τινων κρεαπωλίων, ὑφ' ὧν αἰχμαλωτισθέντες ἀνεφάνησαν, λύσει μὲν δὴ θεωρίας ἡ πλῆθος, τὸ δ' ἀληθὲς, ἐκπεπλάκασι μανίας χάριν τ' ὠμότητος. οἱ δ' ἄλλοι δι' τὸ ἐν προσηγορίᾳ τὸ εἶναι ἔ καθαρεύειν τ' θεατικοῦ ὑποτροφῆς, τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ὕσπερ ἡ καὶ ἐκεῖνον ὑπακοῆς. ῥᾴδιον γὰρ ὑφυσαμένοις τε κατ' τ' κυρίων πιστὸν δοῦναι, ἔ τὰ χρήματα ἐνδείξασθαι αὐτῷ, ἅμα ἀλλοθρόοις τε εἶναι καὶ πλουσίοις, μαθεῖν τ' κατηγορεῖν, δι' ἃ τὰ ἆθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς οἰκείας τῷ οὐσιῶν. τῷ δ' ἀπαιδεύτων εἰκὸς πάντως ὁ λόγος φανεῖται, τοῖς μὲν ἐκ τ' προφάσιν τ' ὑπερβολὴν, τοῖς δ' ὑπὸ τ' θέλειν δικτὺν ἡγεμένοις, σιγῇ παρεδίδοσαν, οὐ μόνον δὴ τοῖς ἠγαλμένοις χαρᾶ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τ' ἀκριβάστους. οἱ μὲν δειλότατοι, μὴ καὶ ψευθῶσιν ἐλπίδος, τιμωρία συνέλθοιεν, ὡς προσεξορμήσασιν ὑποφήναιεν τ' ὀργὴν τ' ἑαυτῶν. οἱ δ' ὀξεπαίμονες δι' τὸ ἡ δὴ βουλῆς μεταχεῖν, μᾶλλόν τως ἐκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δει- D λότατοι μὴ προὔς τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῴσατο ὠφέλημος ἢ ζωῆς χάριν, κολασθῆναι ἐνδείξεως νομιζόμενοι. ἐπεὶ ἔ ἕτερος ἐπιφοιτᾷ λόγος, ἐμπλήκειν μὲν ζωμασιν, ἐ μὴν ὑποθνήσκειν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείαις ὑπὲρ τ' ἰατρῶν εἶναι). πῆ γε πιστὸς αὖθις ἀθὴς, φ καὶ διαρπάσας γνώμην ὑποφαίνοιτο τὴν αὐτοῦ. ἢ γὰρ φίλος ὢν, ὕποπτος ἐγένετο διανοίᾳ τῆς τυραννίδος, ἢ καὶ μισῶν προὺς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ προὺς αὐτ' ὑδαμῶθεν διανοίᾳ χρωμένῳ, δι' ἀφθειρίαν τ' δὴ τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο ἢ ὑπό τινων, οἳ καὶ μάλιστα τοῖς διαιρέσεσι ἠφάνιζον τὸ δύσθυμον τ' ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γενόντα, ἔ ἄφρονα τὴν κωμῳδὴν τ' θαυμάτων ὥσπερ εἶχεν ἡματομένου δὴ τ' ἀληθείας διεκπεσεῖν, ἔ ἐν δημωρίας εἶναι. ἔ πάσῃ μὲν εἰκάζειν βουλήσῃ ἀλογίστῳ τ' θεοῦν προθυμένων, ἔ ἐπ' ἀμφοτέρα δόξῃ τ' ἀκούοντων λαμβανόμενα. οὐ μὴν τό γε ἐνέδρας ἐξέλιπον, δειλότες τ' ἐπινεχθησομένην προσκοῦσιν αἰτίαν. οὐ γὰρ ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν δίκαιοις χρήσεσθαι αὐτοῖς τ' κείσῃ, ἀλλὰ φ' ἧς εἰκάζειν βουλήσασθαι τοὺς τε κατηγορήσαντας, καὶ τοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ δὲ καὶ πλῆθος τῷ γερμανῶν προὔχετο διάζον ἑαυτοῦ μένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῦσι ἐλπὶς ἦν ὀλοῦσθαι, καὶ προὺς πᾶσαν οὖν ἔ εἴσοδον πλοῖα εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συλλοπήσοντες. ἐν ἀμηχάνοις ἢ ἦσαν, οὔτ' ἀπόνοιαν θάρσος εἰσφερόμενοι, οὔτε ἀκίνδυνον τὴν διαζωὴν τ' δὴ τοῦ διάζου πεπιστευκότες. εἰκαιοπόνων ἢ ἤδη, δοὺ τὸ

διάζειν ῥᾳθυμῶ καθ' ἡσυχίαν ζητουμένῳ τ' στρατιωτῶν, ὡς πάντων ἀγνοίας αὐτῷ γιγνομένης καὶ τῶν βουλευόντων τ' ἐπανάστασιν, εἰδότες καὶ γάρων ἐπανάστασις, καὶ τῷ γεγονότων. φείσεσθαι οὖν, ἔ μὴ τὰλλοτρίας ἀλλοζίας ὧδε τῷ οὐδὲν ἐν αἰτίᾳ γιγνομένων ὑπολαμβάνειν τιμωρίαν, παρεστὰς ἐν ὁρᾶν τῷ προσεχόντων ὅτι καὶ προσεγμένον εἴη κατὰς λίαν. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ προσωτέρω μὴ δακρύων καὶ τύψεως προσώπων δεινὰ ζοντες, καὶ ποτιώμενοι, ὁπόσα ἐπεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐγγὺς πλησίον, ἔ ὡς αὖτις ἀγανιζόμενος δεῖ τῆς ψυχῆς ἕκαστον τ' ἕλεγον. ἐκπέπτωκε δὲ προὺς ταῦτα τῷ στρατιωτῷ ἡ ὀργὴ, καὶ μετα-

μελή-

μελήσαντος αὐτοῖς τῶ ὅλη τοῖς θεωρεῖς θελήματος, ἀμοῦ τ γὸ ἦν ὅτ᾽ ἢ ἐκείνοις καίπερ ἐξηγριωκόσιν ἐδόκει, λαὶ κεφαλὰς τ ὠθεῖτ ἀσπρηνᾶ ὅλη τὸν ὄχλον ἀπερῥιμμένοις, ὡς αὖ μᾶλλόν ἐπαθον οἱ θεωρεῖ, λογισμῷ τε ἀξιώσεως τ αὐθρᾶν, ἢ ἐλίῳ τ πάθες. ὥς τ παρ᾽ ὀλίγον, ἢ αὐτοῖς ἤδη ἐλλιπεστέρως τὰ τ κινδύνων ὁμιλήσαντα ἐπαισθεῖσθ, ὧν ἄδηλον εἰ τ συμφορᾶν ἔπαρ εἰς τέλος φθονήσει δύναιτ᾽ αὖ. ὡς τε καὶ εἴπες τ θεῷ θύμως μισοῦντων ἢ μὴ δίκης τ γαίου, ἀφωρεῖσθ τῷ ἐπ᾽ αὐτῷ δ᾽ φοσωπᾶν τ χαίρας, δέη τὸ ἐν ῥοπῇ μὴ τ συναπολωμένω γεγονέναι, τὸ ἧττον τ θεῖναι μηδέπω ἢ τότ ἐχέγγυον παρῆθεν. ἦν γ᾽ δ᾽ ἄρεσος ἀρέντιος τῷ κηρυσσόντων τὰ πωλούμενα, ἢ δ᾽ αὐτὸ φωνῆς τε μεγέθ χρώμενος, ἢ χρήματα θεῖ βεβληκὼς ὅμοια τοῖς ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δύναμίς τ αὐτῷ ἦν ἐφ᾽ οἷς ἐθελήσοι θεάσαν ἢ τ πόλιν, εἴτε τῷ τότ καὶ τοῖς ὕστερον. ἔδεε δέχεσθαι αὖ ὡς ἐνῆν πενθημώτατον, καί τι μισῶ ἢ παρόν πω ἦν ἐρρῆθ τοῖς γαίου, ἀλλὰ μᾶλλον κρείσσων ἡ διδασκαλία τοῦ φόβου, ἢ σπουδὴ θεῖ τ καρδιομῶ τῷ σωτηρίων τ εἰς τὸ παρὸν ἡδονῆς, πάντα κόσμον ὅλη τ δύσας, ὡς αἴ τις ὅλη τοῖς τιμωτάτοις παρεσκεύασαν τ ἀπολωλόσιν, ἀποσημαίν τ γαῖκ τ θάνατον ὅλη τὸ θέατρον παρελθόν, ἢ ἔπαυσε τοὺς αὐθρώπους ὅλη πλέον ἀγνοίᾳ συμφορᾶς τ γενόντος. ἤδη γ᾽ ἢ σκῖλας ἀρέντιος παρῆν ἀναλαλῶν τοὺς γερμανοὺς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ καλοῦντες κατατιθέσθ τ σίδηρον, ἢ ἄγασαφῦντες γαῖκ τ πολλ τ. τὸ δ᾽ σαφέστατα ἔστασε τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ συμφλεγμένους, ἢ πάντας οἳ καὶ ὅπως οὖν τοῖς γερμανοῖς θεῖ τὸ χρεὼν. ἐλπίδος γὸ αὖ τοῖς θαρσυνομένης, ἔμπνουν κεῖσθαι τ γαῖον, οὐκ ἔστ οὗ τιν᾽ κακῶν αὖ ἀπέχον. τοσοῦν δ᾽ ἐνέδυσεν αὐτοῖς δύνοιας τῆς θεὸς αὐτὸν, ὡς κἂν μετὰ τοῦ καθ᾽ αὑτοὺς ἀπολωλυμένου τῆς ψυχῆς κτήσασθ τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ καὶ τοσαύτῃ δυσυχίᾳ συνεσόμενον. παύονται δ᾽ τοῦ ὠρμηκότος εἰς τὸν τιμωρίαν μαθήσεως σαφοῖς θαρσυνομένης αὐτοῖς ὅλη τῇ τελυτῇ, δέη τε τὸ εἰς ἀχρεῖον ὅλη δείξασθ τὸ θεόθυμον τ δύνοίας, ὃς ἀμείψατο αὐτοὺς ἀπολωλότος, καὶ δίκει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει χρωμένων ὅλη σροφὴν λάβοιτο τοῦ τ θελῆς, εἴπερ εἰς ἐκεῖνον θεῖσαίη τὸ κράτος τοῦ ὅλη καταστάντ ἀρχοντος. καὶ οἱ μὲν γερμανοὶ, ἀλλ᾽ οὖν ἐπαύσαντο λύσης τῆς ὅλη γαίᾳ τῷ θανάτῳ καθαλαμβανομένης αὐτούς. χαρίας γ᾽, σφόδρα γὸ θεῖ μενουνιασῷ ἔδ ἧσε μὴ ἀφθαρεῖν μανίᾳ τῷ γερμανῶν θεῖπισὼν, ἔκασόν τε τῷ ς ἐκπωτῷ μετὴ θεομηθῆσθαι τῆς σωτηρίας αὐτῷ δρόμῳ, καὶ μὴ ἀπολόλοι πολλοῦ ἐξέτασιν ποιούμῳ. καὶ μενουνιασὸς μὲν καὶ κλήμης, αἰσχίστας γὸ ὅλη τοῦτον, μαθήσει πολλὰν μετ᾽ ἄλλων συγκλητικῶν δίκῃ σωῦλω τῇ θεάτρει συμμάρτυρον, ἢ ἀρετῶν τοῖς ἐντεθυμημένοις, ἢ θεάσαν μὴ ὑσσ δ᾽ χιλιαδσι. τυραννίδα γὸ εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδονῇ τοῦ ὑβρίζειν ἐπαρθέσαν, δ᾽ τυχῆς δ᾽ οὐκ ἀρὰ ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τοῦ βίου, μέσῃ τῆς ἀρετῆς θεὸς αὐτῶν χρωμένης, ἀλλὰ μὴ τοιαύτης δυσυχέας, ὁποίᾳ δ᾽ γαῖον συνῆθεν, θεὸ τῷ ἐπανασάντων ἐ συντεθέντων τ ὅλη θεσιν αὐτ ἐλίβυλλαν αὐτῷ χρυομένον, καὶ διδάξασθαι οἷς ὑβρίζειν ἀφόρητος ἦ, ἀφαιρίζων τοῦ νόμου τῶν θεόνοιαν, πολέμῳ θεὸς αὐτὸν χρῆσθ τοῖς φιλτάτοις. καὶ τοῦ λόγῳ μὲν δ᾽ τοῦτος οἱ αὐτηρὰ καὶ γαῖον, ἔργῳ δ᾽ αὐτὸν ὑφ᾽ ἑαυτῷ κεῖσθαι διολωλότα. ἤδη γ᾽ ἐ τὸ θέατρον ἐξανίστασθ τῷ φυλάκων, καὶ τοῦ θεχαὶ πάνυ πικραὶ ἐχθροὶ τ θεῷ εἰσί.

A in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoq; ſolicitis, quòd incerti eſſent etiamnum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, parauerátque ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutiùs ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum. ſimúlque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatę in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunque inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebát, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chærea, qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibúſque commendans eis ſalutem hominis: quo factum eſt, vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è republica, eique ſenatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitę exitum vt inuiſa bonis omnibus: quòd & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem innitam legum cótemptu, & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cùm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iámque & in theatro ſpectatores tumultuabūdi cóſurrexerát,

huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, vt curaret quosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera, vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populúsque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem seriò, senatus verò tantùm in speciem. cúmque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Consules autem edictum propoluerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néve ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant cõscij: audebántque sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

A

B

C

Cap. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non sufficturum tot vrgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi vtilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qui tum in senatum coiuerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuique pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam: Etsi incredibile videtur, Quirites, quòd præter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quàm diu mansuram, & in potestate deorum sitam, quorum hoc munus est: sed quæ in præsês certè exhilarare nos valeat, quicunque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteríque illius & florentis reipub. aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non memini, vt post eam sublatam natus, præsentis sanè sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque institui honestis studiis:

D

E

F

αἰτία δ' ἦν ἡ παρὰ θύμως ἀλλοδοξομένη τῇ παρούσῃ ἀρχῇ σύνεσις ὡς δεῖ δεσποτείας παῦσαι ἢ μεταβολὰς ἐπιτρέψας ἢ τοὐναντίας, λόγῳ μὲν ὡς ἂν μεταλαβούμενος ὁπόσα εἰς τὸ ἴσον τοῖς στασιάζουσι τὸ ἐλεύθερον, ὡς ἀπέσωσε καὶ τὰ κατηλλαγότες. ἐν τούτῳ δὲ βουλῆς τε γίνεται συνοδος, καὶ ὁ δῆμος ἦν παρ καὶ εἰώθεσαν ἐκπλησιάζουσι δὲ τὰ ἀγοραῖς κατασκὰς, ἐν ζητήσει τῶν φαγόντων τὸν Γάϊον ἦσαν. ὁ μὲν δῆμος, καὶ πάνυ δὲ θύμως, δοκεῖν ἢ καὶ ἦν βουλή. καὶ ἦν γὰρ ἀσπαστὸς ἀλλήλοις ὑπατικὸς ἀνὴρ, ὅτε δὴ τὸ δῆμον κατασκὰς θορυβοῦντον, καὶ δ' ἀνὴρ παθημάτων τὰ ὅπλα σθάνῃ τὸ αὐτοκράτορα τὸν ἀποκτινόντων, ἐπεὶ προθύμως πάντες αὐτὸν ἤροντο, τίς ὁ προφάξας τυγχάνῃ, εἶπε γὰρ ἐγὼ φησί. καὶ προσθεσαν ἢ καὶ οἱ ὕπατοι δέγραμμα Γαΐου μὲν κατηγορίας ποιούμενοι, κελεύοντες ἢ τῷ τότε δῆμῳ, καὶ τοῖς στρατιώταις. δὴ τὰ αὐτῶν ἀπίναι, τῷ μὲν δήμῳ, πολλὴν αἰτίσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα. τῷ στρατιωτικῷ ἢ πρῶτῳ, εἰ σε κόσμῳ μείνῃεν τῷ εἰωθότι μηδὲν ὑβρίζειν δεχομένοι. διὸ γὰρ ἐν μὴ ἐξεργιωσάιτων δὲ πολαίσῃ ἢ κακοῦν ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτῶν καὶ συλήσῃς τῷ ἱερῶν ξεινομένων. ἐφθάκῃ ἢ ἤδη τῷ βουλῇ τῷ τὸ πᾶν πλῆθος συνηγμένον, καὶ μάλιστα οἱ τοῦ Γαΐου συνθέντες τὸν φόνον θεάσῃ τε ἤδη χρώμενοι καὶ ἐν φρονήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀναχειμένων δὴ τῷ πραγμάτων.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος τὴν ἀρχὴν παίλαβεν.

ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τῶν πραγμάτων, αἰφνίδιον ἁρπάζει κλαύδιος ἐκ τῶν οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται συνόδου γινομένης αὐτοῖς ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τοῖς παντὸς, ἐώρων δημοκρατίαν ἀδύνατόν τε ὂν εἰκρατῆ τοσοῦνδε αὖ ποτε γνώσῃ πραγμάτων, ἐξικομένην τε οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν κτήσωσῃ τὴν ἀρχὴν, εἴτε τὴς τὸ ἐν ἀρχῇ κατασχόντων τὴν ἡγεμονίαν, ὃς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς ἐῇ μὴ οὐ συνεργοῖς τὸ ἀρχῆς κατασᾶσι. καλῶς οὖν ἔχειν ἀναίτιον ἐπὶ ὄντων τῷ πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, παῖδα ὄντα τὸ θυγατρὸς, καὶ τῷ εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων, οὐδενὸς οὔ πνος οὐκ ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ, καὶ τῷ κῇ τὴν παιδίαν μεμελετηκότα, καὶ σαθέντα αὐτοκράτορα τιμήσῃ τε τὰ οἰκέτα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεαῖς. ταῦτα διανοοῦνται τε, κῇ ἔφαξαν ἐκ τῶν προσηκόντων. ἦν δὲ κλαύδιος ὑπὸ τὸ στρατιωτικοῦ. γένος δὲ σὺν Θ σατορνῖνος, καὶ τοι πατρωμίος τὴν κλαυδίου ἀρπαγὴν, καὶ ὡς διαδικάζοιτο τῆς ἀρετῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τὸ γὰρ ἀληθὲς καὶ βουλήσῃ τῇ αὐτῷ, καταστὰς δὲ τὴν συγκλήτου, καὶ μηδὲν καταπλαγὶς, ἐλευθέροις καὶ γνησίοις αἰσθάνεσθαι φρενόντος ποιεῖ. ἔφη δὲ τοιάδε λέγων. εἰ μὴ ἄπιστον ὦ ῥωμαῖοι δέγε τὸ χρόνῳ πολλῷ ἡμῖν αὐέλπιστον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὐδὲ ἔχομεν τὸ ἐλευθέρου τὴν αἴρεσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσοι φθατείνουσαν καὶ γνώμη θεῶν οἱ ἐκλείσαντο αὐτὴν κομιδῇ, δ' ὁρᾷ δὲ ἢ ἀρκοῦσαν καὶ ὅπερ ἀφαιρεθεῖσι μὲν αὐτὸ δ' δ' αμονία σωτάρουσαν. ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα τῆς ἀρετῆς αἰδαιρομένοις, καὶ μετ' αὐτοτελοῦς τ' δ' γανοίας τὸ αὐτοδίκῳ τῇ παρῇσι, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτ' ἦν θησι δι-αιτωμένη βιωθεῖσα. ἐμοὶ δὲ τῆς πρότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ὅτι δ' τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι. τ' δ' νεῶ ἁπλῶτος πεπλαμένον μακαριστῶς τὸ αἰθέρι τοὺς εἰσβιβασθέντας καὶ ἐκβαφσάντας αὐτῇ, καὶ τῷ

τ θεῶν κ δὴν μ‹ό›νος ἀξίους τιμῆς τοὺς δὲ τοὺς ἄλλους A proximúmque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel serò tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hęc dies sufficit, tam iunioribus nostrûm quàm senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentiùs: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longè pulcherrimum, & non B. degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantùm sunt cognitæ. ex his verò, quæ ipsi videre licuit, satis intellexi quantum malorum ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad suam pertinere se- D curitatem, si rem habeant cum depraùatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cùm multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracũdiam, E & iniustas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos nec ad placandos eos vlla iniuriarum patientia est efficax. etenim conscij sibi quàm multis malis opplenerint homines subditos, etiãsi illi contemptim ferant suum infortunium, F ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi policentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nul- G lus dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum authores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrannidẽ aluit, quàm istorum segnicies, qui nulla in re libidini eius refragati sũt? quietis enim voluptate

τι βλάπτοντι τὴν πόλιν, καὶ αὐτοκράτορα μεταστήσασθαι τοὺς εἰρηκότας. καὶ τί ἔφυσε τὸ τυραννίδα ἐν τῇ πόλει θρέψαν, πλὴν ἥ τε ἀρχὴ καὶ τὸ πρὸς ἐν τῶν ἐκείνῃ θαλλομένων παθῶν πλοῦτος χρώμενον, καὶ τὸ εἰρήνης τῆς τυραννικῆς

victi, & assueti mancipiorum more viuere, A dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir diis fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia, recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant, tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat C inclusus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chærea signum à consulibus petiit: atque illi Libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primùm ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acceptum Chærea militibus tradidit his, qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulóque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramq; interficiat: ideò potissimum E illi demandato negotio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus, vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quãdo Caius non ipsa incitãte, sed suopte morem gerens ingenuo ciuitatem afflixerat, & florẽ nobilitatis extinxerat: alij cõtra illã potissimum malorum omnium causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atque ita vnam venificam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorũ sententia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cũque venisset

ἠσκώμενοι, καὶ μεμαθηκότες ἀνδραποδώδη τὸ ζῆν ὀνειδίζειν, ὅπου τὸ ἐπαχθὲς συμφορᾶς αἰτίους, καὶ οἷς τὰς πόλεις ἐπιδιδόμεν, φόβῳ τῆς μὴ ἀρίστης τελευτᾶν μᾶλλον ἀφιέντες τῆς ἰσχάτης ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. ἄξιον δὲ τοῖς ἀρίστοις τὸν τύραννον τιμᾶν, αἵτινες μήχαναι ταύτας εἰσενεγκεῖν, μάλιστα δὲ χαιρέα τὸν καισίωνα. σὺ γὰρ τοῖς θεοῖς εἷς ἀνὴρ ἔδοξε πρεσβεύσῃς ἡμῖν καὶ γνώμῃ καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πρόφρων, ἃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅτι τῆς τυραννίδος ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, σφοδρὸν μισητοῦ τε ἅμα καὶ σφετεριστοῦ ὄντι τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθε τὰς τιμάς, σφῶν τε αὐτῶν ἀπάτητον τοῦτο ἀναφυλάξατε. ἔργον δὲ κάλλιστον καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσιν ἁρπάσαι τοὺς δεσπότας, οἵῳ, δὴ καὶ ἀνὴρ ἔοικε σοὶ ὑμᾶς πάντας γεγονέναι ἀδίκου πλησίους καισίῳ καὶ βεβαίῳ τοῖς χαίρεσι ἰούλιον ἀνηρηκόσιν. ἐπεὶ γὰρ οἱ μὲν, στάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, ἔδει δὲ μὴ τῆς τυραννοκτονίας, καὶ τὴν ἐντεῦθεν δικαίαν ἀπήλλαξε τὴν πόλιν. σύνθημα μὲν τοιοῦτος ἐλέχθη τοῖς λόχοις, καὶ τὴν βουλὴν ἡδονὴ δεχομένων, καὶ ὅπόσοι τὴν ἐπαίων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δὲ τις ξουβέλλιος μάξιμος, ἀφαιρεῖται τὸν δακτύλιον τὸν σεντίου, λίθος δὲ εἰκόνα γαΐου ἐγγεγλυμμένος ἐδεδημεύετο αὐτῷ, καὶ αὐτοῦ τὰ λεγόμενα καὶ ὧν ἐπινόει φεύξει ὅπερ ἔφετο ἐν λήθῃ γενέσθαι. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ καταπήγυται, φθέλληθεὶς δὲ ἤνυξε ὅτι μάγα, καὶ χαιρέας δὲ σημεῖον αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους. οἱ δὲ ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύματι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ ὁμοία ἀπορία τὸ δρώμενον. ἔτι γὰρ ἕκαστος τοῦ μεθ' ἑαυτοῦ δημοκρατίαν τὸ σφῶν ἀφῃρέθησαν ὅτι τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἔδοσαν. εἴτοι γὰρ φέρτερον ἢ τυραννοθλοῦσαν τὴν πόλιν, κύριοι τοῦ στρατεύειν ἦσαν. χαιρέας δὲ τὸ σημεῖον λαβὼν, παρέδιδου τοῦ στρατιώτου τοῖς φρουροῦσι τὸν σύγκλητον συνεστηκότα, ἦσαν δὲ εἰς αὐτοκρατορας τέσσαρας, οἷς τὸ βασιλικὸν τιμιώτερον τῆς τυραννίδος φρούκτο. καὶ οἵδε μὲν ἀπέστησαν μὴ τοῦ χιλιαρχῶν, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος φιλοχαρὴς καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τοῦ κτησαμένου τὴν ἐλαμονίαν αὐτοῖς, ἐκέτι ὅτι τοῦ ἐφεστῶτος. καὶ τὰ πάντα ἦν ὁ χαιρέας αὐτοῖς. χαιρέας δὲ ὁ δημοσθένους πάππος, φιλεῖναι τὴν θυγατέρα γαΐου, καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ παντοῖ τὸν ὅλεθρον αὐτοῦ συντυχεῖν, ἐπεὶ ⸂ πᾶν ὅτι ὑπολείποιτο αὐτοῦ ἐν ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λῳφθείσης τὴν τοῦ νόμου, ἄλλως τε φεύγουσι καὶ δικαίως τελευτᾶσθαι τὴν αὐτοῦ, καὶ τάνυ διαφέρειν μῖσος τὸ πρὸς γαΐου, ἰούλιον ἐκπέμπει λοῦπον, ἵνα τοῦ χιλιαρχῶν κτανοῦσα τὴν γυναῖκα γαΐου, τὴν θυγατέρα. κλήθρωτος ἦ ὅτι συζῶσι τοῦ λέπιδου τὴν ὅτι τοιοῦσδε φεύγουσαν λειτουργίαν, ὅπως μεταχειρίσῃ καὶ ὅτι τοιούτοις ἡ τυραννοκτονίας ἀγάλλοιτο ἀρίστη πρὸς τὴν πολιτικῶν, ὡς ἦ ἅπασι δίκαιον τοῖς φεύγουσι δόξει κοινωνεῖν τοῦ φεύγειν σεσωσμένοις. ἐνίοις ἦ τοῦ σεσωσμένου, ἦ ὡμοὶ ἐδόκει τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θεὸς χρησόμενον, δεῖ τὸ γαΐου φύσει τῇ αὐτοῦ χρώμενον, ἢ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πρᾶξαι, ὧν τε πόλις ἀπηξιώθη τοῖς κατεληφόσι κακοῖς, καὶ τοῦ πολιτοῦ ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπόλετο. οἱ δὲ ⸂ τοῦ μὲν ὅτι τοιούτοις ἐκέκαλεν αὐτὴν γνώμῃ, τὸ δὲ πᾶν, ἦ τοῦ ὑπὸ γαΐου πρεσβευθέντων κακῶν, ἐκείνῃ τὴν αἰτίαν ὑπέρεσον. φάρμακον τοῦ γαΐου δοῦσαν ἐννοιῶν δουλωσύνην ἦ ἐρῶσαν ἐπαγωγὰς αὐτῇ ὑφιέμενον εἰς μανίαν μεταστάντος, τὰ παῖδα αὐτοῦ εἶδ' τὴν ναυαπηγημένην ὅτι τοὺς ῥωμαίων τύχας ἦ τῆς ὑποτελούσης αὐτοὺς οἰκουμένης. ἦ πέρας ᾠχετο, ὡς τε αὐτοῦ τελευτᾶν, ἐδὲν γὰρ οἱ δόντας δώσοντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐξέλλατο ὁ λέπιδος. ἐβεβαίωτο ἦ ἤδη μεγίστῃ τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ εἰς χεῖρα δεξιωσάσθαι τοῖς ἀπιστοῦσι, θέλων ἐπαυδαμοῖς μεμπτὸς εἶ τοῦ ἐφ' ὠφελείᾳ τῇ δήμου ποιεμένου. παρελθὼν δὲ

ὅτι τῇ

ἐπὶ τὴν βασιλείαν, καταλαμβάνει τὴν Καισωνίαν, γυνὴ δὲ ἦν τοῦ Γαΐου, παρακατακειμένην τῷ σώματι τοῦ ἀνδρὸς χαμαιπετεῖ, καὶ πάντων ἐν ἀτυχίᾳ, ὧν χρείζοιτο ἂν ὁ νόμος τοῖς μεταστᾶσιν, αἵματί τε ἀναπεφυρμένην ἐκ τῶν τραυμάτων, καὶ πολλὴν τὴν ταλαιπωρίαν συμφερομένην τῆς θυγατρὸς παρερριμμένης. ἠκούετό τε ἐν τοῖς τοιοῖσδε οὐδὲν ἕτερον, ἢ κατὰ μέμψιν τοῦ Γαΐου, ὡς πιθανὸν οὐ χρόνος πολλάκις προηγορευκυῖαν αὐτήν. ἐπ᾽ ἀμφότερα αὐτὸς ὁ λόγος, καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νῦν ἐφ᾽ ὁμοίοις πρόκειται τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκροατῶν, πρὸς ὅτι θελήσαιαν ῥοπὰς τὰς αὐτοῦ προστιθεμένων. οἱ μὲν ἀποσημαίνειν ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβουλευομένης ἀποστάντα μανιῶν, καὶ τοῦ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ, μετρίως καὶ μετ᾽ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῶν πραγμάτων, μὴ παρ᾽ αὐτῶν ἀπολέσθαι τρόπῳ τῷ αὐτοῦ χρώμενον. οἱ δὲ ὡς λόγου τοῦ περὶ τῶν συνωμοτῶν ἐπιφοιτήσαντος Γαΐῳ κελεύσαι μηδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ ὀξέος πάντας μεταχειρισάμενον αὐτούς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀδεεῖ κινδύνων καταστῆναι. καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ὀνειδιζόμενον ὡς προηγορευκυίας διαπράξασθαι μαλακῶς γεγονότι. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τῆς Καισωνίας, καὶ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι περὶ αὐτῆς ἐφρόνουν ταῦτα ἦν. ἡ δὲ ἐπεὶ θεᾶται τὴν πρόσοδον τοῦ Λούππου, τότε σῶμα τοῦ Γαΐου προὐδείκνυεν, καὶ ἆσσον ἰέναι παρεκάλει μετ᾽ ὀλοφυρμοῦ καὶ δακρύων. ἐπεί τε τῇ διανοίᾳ συνεστηκότα ἑώρα τὸν Λοῦππον, καὶ μηδὲν προσιόντα ἂν ἐπὶ πρᾶξιν οὐκ αὐτῷ κεχωρισμένην, γνωρίσασα ἐφ᾽ ὃ χώρει, τήν τε σφαγὴν ἐγύμνου καὶ πάνυ προθύμως, ποτνιωμένη ὁποῖα εἰκὸς τοὺς οὕτω σαφῶς ἐν ἀπογνώσει τοῦ ζῆν γεγονότας, καὶ κελεύουσα μὴ μέλλειν ἐπιτελείωσιν τοῦ δράματος οὗ ἐπ᾽ αὐτοῖς συνέθεσαν. καὶ ἥδε μὲν εὐψύχως ταύτῃ τελευτᾷ ὑπὸ τοῦ Λούππου, καὶ ἐπ᾽ αὐτῇ τὸ θυγάτριον. καὶ Λοῦππος ταῦτα προσαγγέλλων ἔσπευδε τοῖς περὶ τὸν Χαιρέαν. Γάϊος μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας Ῥωμαίων λείποντα τεσσάρων μηνῶν, οὕτω τελευτᾷ, ἀνὴρ καὶ πρότερον ἢ τῇ ἀρχῇ συνελθεῖν, σκαιός τε καὶ κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡσσώμενος, καὶ φίλος διαβολῇ, καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπεπληγμένος, καὶ διὰ τοῦτο ἐφ᾽ οἷς θαρσήσειε φονικώτατος, τῆς τε ἐξουσίας ἐφ᾽ ἑνὶ μόνῳ πιμπλάμενος, τοῦ ὑβρίζειν εἰς οὓς ἥκιστα ἐχρῆν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ πορισμὸς ἐκ τοῦ κτείνειν, καὶ παρανομεῖν. καὶ τοῦ μὲν θείου, καὶ νομίμου μείζων ἐσπουδακὼς εἶναί τε καὶ δοκεῖν, ἡσσώμενος δὲ ἐπαίνων τῆς πληθύος. καὶ πάντα ὅσα αἰσχρὰ κρίνας ὁ νόμος ἐπιτιμᾷ, τιμωρίαν ἐνόμισεν ἀρετῆς, καὶ φιλίας ἀμνήμων, εἰ καὶ πλείστη τε καὶ διὰ μεγίστων γένοιτο οἷς τότε ὀργισθείη ἐκπλήξει κολάσεως καὶ ἐλαχίστης. πολέμιον δὲ ἡγούμενος πᾶν τὸ ἀρετῇ συνερχόμενον, ἀναντίλεκτον ἐπὶ πᾶσιν οἷς κελεύσειε τὴν ἐπιθυμίαν λαμβάνων. ὅθεν καὶ ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ οὗ καὶ μάλιστα αὐτῷ φύεσθαι παρὰ τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μῖσος, διὰ τὸ πολλοῦ χρόνου μὴ ἱστορημένον, εἴς τε ἀπιστίαν, καὶ ἔχθραν τὴν πρὸς τὸν πράξαντα παρακαλεῖν. ἔργον δὲ μέγα ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτοῦ πεπραγμένον εἴποι τις, ἢ ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῶν συνόντων καὶ αὖθις ἀνθρώπων ἐσόμενον, πλήν γε τοῦ περὶ Ῥήγιον καὶ Σικελίαν ἐπινοηθέντος ἐν ὑποδοχῇ τῶν ἐξ Αἰγύπτου σιτηγῶν πλοίων. τοῦτο δὲ ὁμολογουμένως, μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν. οὐ μὴν καὶ ἐπὶ τέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ᾽ ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ ἀμβλυτέρως αὐτοῦ ἐπιπονεῖν κατελείφθη. αἴτιον δὲ ἦν,

A in palatium offendit Cesoniam humi stratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium, quæ solent exhiberi mortuis, & fœdatam cruore vulnerum, afflictantem se cum iacente simul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accusatio, quòd amantissimæ vxori non paruisset præmonenti toties. quod quidem tum ambiguum visum est, sicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis sic intelligentibus, consuluisse eam, vt rediret ad
B saniorem mentem, & in ciues sæuire desineret, moderatúmque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, instigasse eam maritum, vt sine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduersione dignum sit, suæ tamen securitati prospiceret. idque tum exprobratum illi quòd etiam admonitus segnior fuerit. adeò in diuersum sensum trahebantur verba mulie-
C ris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, ostenso iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat, vt propius accederet: vtque sensit cædis causa eum venisse: non magni pendentem verba nihil ad suum propositum facientia, confestim nudatum iugulum præbuit, miserabiliter suam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à sociis fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cu-
D ius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipse factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto sui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorúmque metuens, atque ea de causa sanguinarius, vnicum fructum potentiæ existimans si abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniustis cædibus ac rapinis ageret: attollens se supra humanum fastigium, & di-
E uinitatis opinionem affectans, populárique assentatione deprauatissimus: legum cancellos non secus quàm virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira stimularetur ad vindictam ac supplicia: osor bonorum virorum omnium, quicquid collibuisset citra omnem contradictionem licere sibi postulans. quare ne à sororis quidem germanæ stupro abstinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta est inui-
F dia, propter incredibilem & multis retro seculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale, aut magnificum nullum est memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominum, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuersiã maximũ opus est, & vtilissimũ nauigãtibus. ac ne id quidẽ absolutũ est: sed imperfectũ mãsit remissa cõtẽtione operãtiũ. in cau-

sa fuit ſtudium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas ſuas voluptates inſumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriuſque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: faciléque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes reſpondens ex tempore: & vel in maximis negotiis ſuadendi facultate præditus ſi quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione ſibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos ſtimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc ſtudiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona inſtitutio profuit, quominus licentiam adeptus perniciem ſibi accerſeret: in tantum ardua res eſt eos ſapere, quibus adeſt quiduis facientibus impunitas. Vſus enim honeſtiſſimis amicis à principio, quo faciliùs bonam opinionem ſibi pararet, tandem eos à ſe alienauit vſurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliſcentibus poſtremò per inſidias eorundem oppreſſus eſt. Cæterùm Claudius, vt ſuprà dixi, cognito Caij caſu, & hac de cauſa perturbatione totius palatij, de ſua ſalute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi cauſam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodeſtè ſe geſſerat, vel mediocri ſtatu contentus, literiſque ſe oblectabat Græcis maximè, omnem negotiorum deuitans ſtrepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta diſcurſantibus cum furore ac conſternatione militibus, plebe quaſi metu dominationis ſoluta vltro citróque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, conſultare cœperunt quid agendum ſit, non tam ſoliciti de nece principis, quem iure cæſum exiſtimabant: quàm quomodo rebus ſuis proſpicerent, Germanis in interfectores fæuientibus, ſuimet reſpectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Aſprenatis & vnà cum eo cæſorum capita. ſtabat enim in quodam loco gradibus aliquot acceſſibili, obſcuritate eius ſe occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens ſatis vultum eius diſcernere præ tenebris, hominem tamen eſſe videns qui latere cupiat, propius acceſſit, licèt rogatus vt diſcederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alios ſequentes, profectò hunc eſſe Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occuper. Tum Claudius videns eos paratos vt ſe rapiant, metuénsque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat vt ſibi parcerent, innocentiam ſuam commemorans, & excuſans ſe inſcium rerum omnium. ad quæ Gratus ſubridens dextra prehenſum ſic alloquitur, Deſine de incolumitate eſſe ſolicitus, cùm potius debeas animũ

III.

ἡ δεῖ τὰ ἀχρεῖα ἀπορρίπτειν, καὶ τὸ διαπαντὸς εἰς ἡδονὰς, αἷ κῆ μόνας ἐμελλον ὠφελεῖν αὐτὸ, ὑφαιρεῖν τιμὴ δεῖ τοῖς χρείαν ἐσομένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως τε ῥήτωρ τ' ἄριστος, καὶ γλαφυρὸς τὴν ἑλλάδα, καὶ τὴν ῥωμαίων πατρίδα ἀσκημένος, συνίστη τε καὶ ἐδιδάσκετο, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συνιεθεῖσι καὶ ἐκ πλείονος ἐσομένοις αὐτὸς ἐκ τ' ὀξέως, φαεινὴν πανταχόθεν ἐν μεγίστῳ σκέλματι παρέχοντα οὖν ῥᾳθυμος, διὰ κολλᾶ τε εἰς αὐτὸ ἡ φύσεως καὶ τ' εἰς ἰσχὺν αὐτῇ σκολαβεῖν μελέτη τ' ὀλιγωρεῖν. ἀδελφὸς γὰρ παῖδος ἦν γεγονότι πατρίᾳ ὑπὸ δείδοικος γένους, μέγα ἀπάλασμα παιδείας αὐτόχθονος, ἀλλὰ τὸ μὴ αὐτὸς εἰς τὰ φρόνιμα ἐν αὐτῇ κατορθοῦν ἀφαιρέσθαι, καὶ συνεφιλοκάλει γαῖος, συλλήψιος τ' ἀνδρὸς, καὶ ἡσεμόνος εἶκον ὀλιγολαῖς. ἐφρόντισέ τε τ' καὶ αὐτὸ πολιτ', ὑ μὲν αὐτὰ ἐν οἷα τ' ἐγλήπτο αὐτῷ τὰ ἐκ παιδείας συλλεγλῶσα ἀγαθὰ σκεῖς τ' ἐλθόντα ὅλεθρον αὐτῷ τοῦ τ' ὀξυσίας. ὅτως ἄρα δυστόσκεπτον καὶ ἀπατηλὸ τ' σωφρονεῖν, οἷς αὐτὰ δύνατο τὰ σκεάσθαι ῥᾳστώνη παίρεσι. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι, καὶ τὰ αὐτὰ ἀξιολόγοις ἴσα ποιεῖσθαι διαθὶς τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ὑπό τε παιδείας καὶ δόξης ζήλω τῷ κρατούντων, μέχρι δὲ τῷ σωφρονεῖν τ' ὑβρίζειν ἀπαμφισίασε διάνοιαν ἢ σκεὸς αὐτὸν ἐκρήσαντο, μίσους ὑποφυέντος ὑπ' αὐτῶν ὑπερβουλαῖς διὰ τελοῦσι τελοῦτα ὁ κλαύδιος ὁ καθάπερ αὐτόπτου ἐφίλει ἀποδείξεως αὐτῷ τ' γαίῳ ὁδὸν ἡμυομένης, καὶ τὸ οἴκου θορυβηθέντος πάθει τῆς καίσαρος τελοῦτας ἐν ἀμηχάνοις ὢν σκεῖ τῆς σωτηρίας, εἴ πω ἐνωπῇ κατειλημμένῳ ἐκρυβὲν αὐτὸν, οὐδεμίαν κινδύνων αἰτίαν πλεῖν τῆς ἡλικιότητος ὑφορώμενος. μάλιστα γὰρ ἰδιώτης ὤν, ἥκιστα αὐτὸν, καὶ τοῖς τῶν ἀρχῶν, παιδείᾳ τε σωῶν, καὶ μάλιστα τῇ ἑλληνικῇ, καὶ πάντες τὸ εἰς θόρυβον ἀπαιρεμένου πάντοθεν ἀπαλάσσων αὐτόν. τότε δὲ πόλεως κατειληφυίας τὸν ὄχλον, καὶ τὸ βασιλείου παντὸς στρατιωτικῆς μανίας ἀπάλασσε γεγονότος καὶ δειλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιωτικῆς οἷον ἀπειληφότων σωματοφυλάκων, οἳ σκεῖ τὸ στρατιωτικὸν καλούμενον, ὅπερ ὄξι τ' στρατιᾶς καθαρώτατον, ἐν βυλῇ σκεῖ τοῖς σκακτίοις ἦσαν. ὁπόσοι δὲ καὶ παρεύγχανον τῷ μὴ γαίου πιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ πεθέμενοι ἀλλὰ τὸ κῆ δίκαιον αὐτῷ τὰς τύχας συνειλοῦν. τὸ δὲ σκεῖ αὐτοῖς αἰσχυνόμενον μᾶλλον, ὃν ξένον ἐκόσμει καλοῖς, καὶ τῷ γερμανικῷ τε ἐν πιμωρίας τῷ σφαγέων ἔντασι ὠμότητ' χάριτι τῆς ἑαυτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ συμφέροντος τοῖς πᾶσι. ὑφ' ὧν ἁπάντων ἐκλαύδιος ἐθορυβεῖτο δειλοῖς σκεῖ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε ἐπ' δὴ τῷ σκεῖ τῷ ἀσφαλείᾳ ἐπεθέατο τοῖς πεφαλαῖς ὡδαφεσομένας. εἰσῆκει δὲ κατά τι σκεσβατὸν ὀλίγως βαθμίσι χωρίον, ὑπεσταλκὼς τῷ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ χράτ' τῷ σκεῖ τὸ βασίλειον τῆς τῷ στρατιωτῷ θρασύμῳ, καὶ τῷ μὴ ἀκεῖβοντα μέρους τιμὴ ὄψει ἀμαθὲς ὂν δεῖ τὸν σκότον, τὸ δὲ αἴσθεσθαι ἐῦ τὸν ὑπολοιπὸν κεῖται ἐῦ μὴ ἀπηλλαγμένος. σκεσπῆ τε εἰσύτερον, καὶ ὑποχωρεῖν ἠξιωκότος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν, δεηγορεῖζεν. γερμανικὸς μὲν ἔδοξε φησὶ σκεὲς τοὺς ἐπομένους, καὶ σκοίμεθα τῶν ἡγεμόνα φερόμενοι. κλαύδ' δὲ ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας μὴ κατὰ φωνὴν διαθάνοι τὴν γαίου, φοβερὸν χὸν ἠξίου τῷ κατ' αὐτὸν αἰσχυνθοῦς αὐάμενον αὐτοὺς ὑποπτῆς, καὶ τῷ ἀσφαλοῦς τῷ γεγονότων. ἡ χράτ' μειδιάσας, ὅπαν ἅπαντας τὰς δεξιὰς, καὶ παῦσαι φησὶ μηδὲν ὀλυμένους σκεῖ τῆς σωτηρίας, δίον σε μεγαλο-

φρονῆσθαι

φερνεῖας ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν, ἣν οἱ θεοὶ Γαΐου ἀφῃρημένοι τῇ σῇ συνεχώρησαν ἀρετῇ, φερόμενοι τ' οἰκουμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τὴν φερομένην ὑπολάμβανε τὸν θρόνον. αἰβάσας δὲ αὐτὸν οὐ πάνυ βαίνῃ τοῖς ποσὶ δυνάμενον, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τῷ εἰρημένῳ. συνεσπέφοντο δὲ ἐπὶ τὸν Γράτον ἤδη καὶ πλείους τῶν σωματοφυλάκων, καὶ διωρθωμένους τὸν Κλαύδιον ἀγόμενον δόξῃ τὸ δὴ κόλασιν ἕλκεσθαι τῷ δὴ τοιοῦδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀφειμένα μηδὲν βλάβους τοῦ παντὸς, καὶ κινδύνους οὔπω μεζόνως δὴ τῆς Γαΐου ἀρχῆς ὠμιλικότα. τινὲς δὲ καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐπιφορέσειν μέλλοιεν ἀξίωσιν τιὼ ἐπὶ αὐτῷ. καὶ πλείονος τ' στρατιωτικοῦ συρρεομένου, φυγαί τε ἦσαν τ' ὁμίλου, καὶ προσόδων δπορία τ' κλαυδίῳ δ' ἀδυνάτου τ' σώματος. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐτῷ φέροντες ἐπὶ τιὼ ἀπαγωγὴν αὐτῷ ἐβαλλόμενοι φυγῆς ἐσωζον αὐτοὺς, ἀπ' ἐλπίδος θέμενοι τὴν σωτηρίαν τ' δεσπότου. ἐν δυνχερείᾳ δὲ τοῦ παλαιὸν ἡγουμένοις, φόβον δὲ οἰκηθείσης τῆς ῥωμαίων πόλεως τὸ ἐπιδείκνυσιν ὁ ἐπὶ αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀπολαμβανομένοις, πολὺ πλείων ἡ ὑπερβολὴ τῶν στρατιωτῶν, χαρᾷ τιὼ ὄψιν δεχομένοις τοῦ κλαυδίου. ἐπλείστον τε ἐν αὐτοῖς αὐτοκράτορα σώσεσθαι τὸν αἴθεροπον, δι' οἷα τε τὸ γερμανικοῦ, ἀδελφὸς δὲ ἐν αὐτῷ, δὴ μέγα πᾶσι τοῖς ὠμιλικόσι κατολελοιπότος κλέος τὸ αὐτῷ. ἀναλογισμός τε αὐτοῖς εἰσῆει τῆς τε πλεονεξίας τῆς ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνάστων, καὶ ὁπόσα δὴ τ' πρὶν ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. φεῦς δὲ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος κατιδόντα, μὴ πάλιν εἰς ἐκὸς ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν δέῃ τινος κτησαμένου τιὼ ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων, παρὸν δὴ χωρήσῃ καὶ δυνάμει τῇ αὐτῶν λαβόντα κλαύδιον, μνησθέντ' τε χάριτος αὐτοῖς ὑποδιδόντα τιμὴν, ἣ δὴ τοιούτοις ἠθεσιν ἀρκοῦσα. ταῦτα φεῦς τε ἀλλήλους, καὶ δ' ἑαυτοὺς διεξέπεσον, καὶ τοῖς ἀεὶ παρεστῶσι διηγοῦντο. οἱ δὲ πιθανόμενοι προθύμως ἐδέχοντο τιὼ φέρεσθαι, συμφέξαντές τε καὶ ἐπικλείσαντες ἦγον δὴ τοῦ στρατοπέδου φοράδην ἀναβαστάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔφοδος. διεσπέπεσαν δὲ αἱ γνῶμαι τοῦ τε δήμου, καὶ τῇ ἐν τῇ βουλῇ. οἱ μὲν ἀξιώματός τε τοῦ φέροντος ὁριζόμενοι, καὶ δουλείαν ἔπαχθον αὐτοῖς ὕβρει τῇ τυράννων ἡγούμενοι φιλοτιμούμενοι δεδιδράσκειν χρόνῳ παρέχον. ὁ δὲ δῆμος φθόνῳ τε φεῦς ἐκείνῳ καθιστάμενος, καὶ τὴν πλεονεξίαν αὐτῆς δεδιὼς μισθὸν τοῖς αὐτοκράτορας εἰδὼς, ἐπὶ αὐτῷ καταφυγὴν, ἔχαιρε τῇ κλαυδίᾳ ἀπαγωγῇ, σάσιν τε ἔμφυλον, οἵᾳ ἐπὶ δὴ πομπῇ ἡγοῖτο, ἀπαλλάξειν αὐτῶν ὑπολαμβανομένων τοῦτον αὐτοκράτορα καθιστάμενον. γνῶσα δὲ ἡ βουλὴ τὸν κλαύδιον ὑπὸ τῷ στρατιωτῷ ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει φεῦς ἐκεῖνον ἄνδρας αἱρετοὺς ἐξ αὐτῶν, οἳ διδάξειαν μὴ δεῖν δὴ καθίστασθαι τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, φθάσαντες ἢ τὴν συγκλήτῳ, πρὶν ἐν τοῖς στρατιώταις μεταμανθάνοντα ἂν οἱ στρατιῶται τύραννοι καταστῆσαι τ' πόλιν, καὶ ἂν ὑπὸ Γαΐῳ μὴ αὐτὸς κινδυνεύσῃ σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τιὼ βαρύτητα τῆς τυραννίδος ὑφ' ἑτέρων στρατοκράτορος τῆς ὕβρεως, αὐτὸν ἐπιλαυσίως δεῖ παρρησίᾳ διορθοῦν τὴς παῤῥησίας μὴ πρόθυμόν μοι μὴ ἢ στρατιῶν ἀφεγγόνως ἢ ἀρετῆς

ad principatum erigere, quem dij Caio sublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem respicientes fessum calamitatibus. quare age maiorum tuorum solium recipe. móxque attollunt eum in humeros non valentem præ metu simul ac gaudio pedibus insistere. iam enim complures prætoriani circa Gratum versabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad supplicium, miserarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegisset in ocio, ac sæpe sub Caio adductus esset in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Consules pertinere de eius causa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipsius lecticarij fugerant, desperantes de salute domini quem raptum viderant. itaque cùm hi soli tenerét palatium, partem vrbis vt ferunt antiquissimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno studio conantium eum ad principatum euchere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc succurrebant præcipuorum senatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum sit ante mutatum statum reipublicæ. quem quia in pristinum restitui iudicabant impossibile, rursum non esse in rem suam videbant, si vnus quispiam citra ipsorum operam potiretur imperio, cùm liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter se conferentes consultationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cúmque idem omnibus probaretur, armatis cinctum sublimem in castra pertulerunt, vt ibi sine impedimento reliqua peragerent. dissidium autem inter senatum & plebem inciderat dum illi ad pristinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis seruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem esse existimans, sibique aduersus potentiorum iniurias præsidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, sperans huius opera carituram se bellis ciuilibus, & aliis malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant: Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in castra transportauerint, lectos sui ordinis viros illò miserunt, qui eum doceant non esse per violentiam affectandum imperium: præstare vt senatui permittat curam reipublicæ, & vnus sit è senatoribus, iuxta leges prouisurus cum aliis quomodo res administrari debeant: meminerúnque quàm miserè tractata sit ciuitas vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, sub quo ipse in communi fuisset periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio detestatus sit, nunc patriam sponte intemperiis eius subiiciat. quapropter si senatui pareat, & cum laude

ad priſtinum reuertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubiici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in propoſitis, ſe certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorúmque multitudinem, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſoleat: nihil autem honeſtius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentésque ad eius genua ſuppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile coniiceret. Et cùm viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſceret.

Cap. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

POrrò Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro
IV. oblatum non dimittere è manibus. Is enim poſtquam ſuæ dignitatis autorem Caium examinem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronúmque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iámque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: Vtinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtrã puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtant veteranos eſſe & rei militaris lõgo vſu peritiſſimos. pro nobis autẽ

A ὅπλ ἡνυμένῳ εἰδέναι, πῶς τε ὑπάρξειν αὐτὸ ἐπ' ἀλλοτρίου φιλοτιμεῖσθαι τὸ πολιτικὸν, καὶ ὅπως χωρὶς τοῦ νόμου τὸ μέγιστον ἀρχὴ πατρὸς καὶ ἀρχόμενον περιβαίνῃ ἴσως ἄριστον εἰ δ' ὀκνοῖεν τὸ μηδὲν ἐπ' ἀγαθοῖς ἐλπιζόμενον σωφρονίζοιμεν, ἔτι γε αὐτοὶ ὅπλων δεόμενοι. τὸ δὲ στρατιᾶς πολὺ εἶναι τὸ συνεσηκὸς αὐτοῖς, ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ πλῆθος οἰκετῶν εἰ χρήσαιντο αὐτοῖς. μέγα δὲ μέρος πρὸς ἐλπίδα εἶναι καὶ τὴν τύχην, τοῖς τε θεοῖς οὐκ ἄλλοις συμ-
B μαχεῖν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀρετῆς, καὶ τὸ καλοῦ τοὺς ἀγῶνας ποιουμένοις. εἶναι δὲ πρὸς τοὺς οἱ αὖ περὶ ἐλευθερίας μάχονται καὶ πρόθυμος. καὶ οἱ μὲν φρουρεῖσθαι, ἡνιοχεῖσθαι καὶ θεραπεύεσθαι, δήμου χορὸν ἦσαν ἀμφότεροι, τοῖς δὲ χρῆσθαι τοῖς λόγοις. καὶ καταπέπτωκον τοῖς ὁρᾶσιν αὐτοὶ θεραπεύοντες, μηδαμῶς πολίμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωροῦντες δὲ στρατιᾶς πλῆθος τὸ κλαύδιον πεφαγμένον, καὶ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπάρξαι ὄκνας συγκεῖσθαι τῇ περὶ αὐτὸν, εἴγε ἀρχῆς ἐρᾷοιτο, ἔδοξε τὴν βουλὴν
C δι' ἡμῶν διδομένην. ἀσφαλέστερον δὲ καὶ δι' ἀμφοτέρων χρῆσθαι τὸν μὴ μόνον ἑκόντα, ἀλλὰ δι' οἴκοι τῷ διδόντων ἔδοξαν λαμβάνοντα.

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου.

ΚΛαύδιος δὲ, ἡπίστατο δὲ μεθ' οἵας αὐθαδείας ἀποστέλλειν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῷ δίκην μετριώτερον ξυμφέροντος, οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ αὐτοῖς φόβῳ δέχεσθαι, ἅμα μὲν θάρσει τῷ στρατιωτῷ, ἅμα δὲ ἀγρίππου τὸ βασιλέως, κελεύοντος μὴ περιΐδεσθαι τῷ χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἥκουσαν αὐτόματον. περιέξας μὲν καὶ περὶ γαΐου οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτῷ δεῖ τιμῆς ἠγμένον. καὶ δὲ τὸν νεκρὸν περιέπεσε τῷ γαΐου, καὶ ἀναθέμενος δὴ κλίνης, καὶ περιστείλας ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, εἰς τοὺς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῶν μὲν τὸν γαΐον ἀπαγγέλλων. κακοπαθοῦντι δ' ὑπὸ τραυμάτων, ἰατροὺς μεθιέναι λέγων. πυθόμενος δὲ τὸν κλαύδιον τὸν ὑπὸ τῷ στρατιωτῷ ἁρπαγὴν, ὡθεῖται πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, αἰτήσασθαι ἀπολαμβάνειν κελεύων τὴν ἡγεμονίαν. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μετακαλούσης αὐτὸν τῆς βουλῆς, χρησάμενος μύθοις τοιῷδε κεφαλαίῳ, ὡς ὑπὸ συμφορᾶς γενομένης ἀβουλήτου ἐπὶ τῷ ἁρπαγῇ, καὶ πάρεστι τοῖς βουλευταῖς τὰ πραχθέντα κλαύδιος. τῷ δὲ τὰ ὄντα φαινόντων, καὶ προσανεχομένων τὰ γενόμενα ἔχοι πρὸς τοῖς ὅλοις, τελευτῶν μὲν ὑπὲρ τοῦ κατ' ἐκείνου δίκαιος, ἕτοιμος ἦν τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δὲ ἐκείνοις πρὸς τῷ συμφέροντι, πᾶν ὅτι καὶ εἰς ἡδονὴν φέρει ὑπεξελόμενος. χρεῖναι γὰρ εἶναι τῆς ἀρχῆς μεταποιουμένους, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῷ οἱ φέξαντος αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀφόβους κατασταίης εἰς πάλιν σφαλεῖν. παρεσκευαμένης δὲ τῆς βουλῆς
G ὅπλων τε δύναμιν, καὶ χρήματα εἰσοίσειν, καὶ στρατιᾶς τὸ μέν τοι αὐτῶν ἔστι συνεσηκὸς, τὸ δὲ συλλεγήσεσθαι ἀλλοθεν γενομένης. εἰπὼν μὲν ὠφελεῖν, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑποτυχὼν, περιάσειν ὅπόσα θυμὸς ὑμῖν. λακτέον ἢ μὴν ἐνδιδόασι μοι, λέγ τὸ δὴ σωτηρίαν φέρον τὸν λόγον. ἴστε δὲ στρατὸν ὃς ὑπὲρ κλαυδίου μαχοῦ, πλήθει χρόνου ἐπιτηδεύειν μεμελετηκότα. τὰ ἡμέτερα συγ-

συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσται, καὶ τῷ ὄχλῳ δόξαν τῆς δυκλείας ἀπηλλαγμένων, δυσπεράτητον. πρὸς γὰρ τηλίτας μαχούμενα προσαγορεύοντες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως αὐτῶν τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς κλαύδιον πεισοῦσας καὶ πάντας τὸν ἀρχεῖν, πρεσβεύσω τε ἔτοιμός εἰμι. καί ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, ἡ συγκαταθεμένων πάντων ἐπὶ τοῖς, τόν τε ταραχὴν τῆς βουλῆς δηλοῦν καὶ μόνας πρὸς τὸν κλαύδιον, εἰδέναι τὸ ἡγεμονικώτερον ὑπομένειν, καὶ τῷ ἀξιώματι τῆς οὐσίας χρώμενον. ἔλεγεν οὖν κλαύδιος, θαυμάζειν τὸν βουλὴν ἥδονή μὴ φέρουσαν ἀρχέσθαι, εἰ καὶ τὸ ὠμότητι τρυφῆσαι τῷ πρώτῳ, δεῖ τὸ ἡγεμονεύειν καὶ τοιούτων. γεύσεσθαι γὰρ αὐτοὺς δικαιοσύνης τῆς καθ' αὑτόν, μεθ' ἑτέρων καιρῶν, ἐνόμασι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἰσομένης, ἔργῳ δὲ κοινῇ πᾶσι προσκεισομένης εἰς μέσον. δεῖν πολλαὶ δὲ καὶ ποικίλων ὧν δυκότων πράγματων ἐν ὄψει τῇ ἐκείνων καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν. καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες, ἐξέπεμπον. κλαύδιος δὲ τῇ στρατιᾷ συλλεχθείσῃ διελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμενεῖν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας πεντακισχιλίαις δραχμαῖς καὶ ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον τῷ ἀριθμοῦ, καὶ τοῖς ὅποι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπῆρχεν τὰ ὅμοια. συνεκάλεσε δὲ οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς νικηφόρου νίκης, ἔνθα δὲ νὺξ ἦν. τῷ δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει κλίπτοντες ἑαυτοὺς, ἐκδιάζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν. τῶν δὲ ὅτι τῷ ἰδίων ἀχρεῶν ἐπηγόρησαν ἔξοδοι, προσομένοις ἢ χαρίσῃ τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσῃ τῆς ἀλλοτρίου γεγονότος, καὶ πολὺ πρεῖττον ἐν κινδυνεύῳ τῆς δυκλέειν ὑπειληφότες ἀβιοῦν ἀργίᾳ τῆς πονεῖν, ἢ κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῷ πατέρων ἀφεῖς τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι κατασιῶσι. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἐκατὸν οὐ πλείους, καὶ ἀβουλουμένων ἀφεῖ τῷ ἐν χαροπῇ, αἰφνίδιον αἴρεται βοὴ τῆς συνεσκηνωμένου αὐτοῖς στρατιωτικοῦ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα κελεύοντων τὴν βουλὴν ἑλέσθαι, καὶ μὴ φθονεῖν πολυαρχίαν τὴν ἡγεμονίαν. μὴ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπαφαίνοντο ἀφεῖ τῆς μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τῷ ὄχλῳ ἐφίεσθαι δεῖ). ὁρᾶν δὲ ἐκείνους δικαίως, ὅς τις τοσαύτης στρατιᾶς ἄξιος, ὅσα ἐναντία τὰ τῷ συγκλυδικῶν μὲν πολὺ πλέον, δὲ ἀμφότερα μὲν τῆς κατὰ τὸν ἐλευθερίας αὐχήματος, φόβῳ δὲ τῆς κλαυδίου. οὐ μὴν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, ὄχλος τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ μινουκιανὸς μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ὑπεραύτως ἀξιόλογος ὤν, καὶ ἀδελφὴν γαΐου γαβιανικὸς ἰουλίαν, προθυμός τε τῷ αὐτοκρατεῖσθαι τῷ πραγμάτων, καὶ καθεῖχον οἱ ὕπατοι πρόφασιν ἐκ προφάσεως ἀναρτῶντες. ἐλαλίεσαν τε ἀστρατικὸν μινουκιανὸς ἐν τῇ γαΐου σφαγέων αὐτῷ τοιούτων ὀργισθέντων. ἐγεγόνει δ' ἀφ' ὅτου τινὶ ἐλάσαντι, ὅτι χωρησάντων τῷ ὑπομενόντων τῆς ἡγεμονίας ὡς τε αὐτοκράτορα καὶ κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος ὂν ἰδίᾳ αὐτῶν ἀξιόλογον, καὶ τῷ στρατοπέδῳ οἱ νυκτοφυλακοῦντες ὅτι ἐν πόλεως, ἐρίτιμά τε ὅπου συνῄρεσαν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῷ μετόντων τῷ ἀρχῷ, οἱ μὲν φεύδει τῆς πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῷ ὑφ' αὐτοῦ ἀπέσησαν. ὑπὸ δὲ πρώτῳ ἀρχῷ ἡμέρας, καὶ χαρίας, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐν ὑπεχειρίσει λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατώτας. τῷ δὲ τὸ πλῆθος εἰς ὁρᾷ πανδοῦντας αὐτοὺς τῆς χαρᾷ, καὶ τὸ εἰπεῖν οἷός τε ἀρχεσθαι αἱρεθορίζοντος, μὴ ἐφεὶς μὲν ὡς τε ἐκεῖνον.

A erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi, placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc vbi persuasit cum aliis aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autórque fuit, vt responderet sicut decet ad summam potestatem euectum principem. Respondit igitur, mirum non videri quòd senatus ægrè ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum æquitiam, nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat de communi sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: móxque concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos vt in fide maneant, viritímque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, præuidentes quónam res euasura esset, optantésque tutam seruitutem cum otio potiùs quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum Imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatémve coniunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit. fuissétque cædes quanta vix vnquam aliàs edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibiipsis timerent, vel populo. Deinde appetente iam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: quos illi cùm viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus vnum imperatorem, idq; sine dilatione poscentibus.

Tum verò minimè senatus poterat expedire constitutionem reipublicæ, militibus autoritatem eius contemnentibus, & intefectoribus Caij amplissimum ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram quòd imperatorem peterent, daturum se ait, si quis signum afferret ab Eutycho. is erat auriga Prasinus Caio dilectissimus, cuius equitio stabulis extruendis ille viles operas exegerat à militibus: idque tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multáque alia, allaturum se Claudij caput minitans. indignum enim esse, si post insanum stulto principatum committant. At illi verbis eius nihil moti, strictis gladiis,& sublatis signis tendebant ad Claudium, adiuncturi se his qui iam sacramento ipsius se obligauerant. ita senatus desertus est à suis propugnatoribus, & consules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœstitia stuporéque occupatis omnibus, nec scientibus quidnam agendum post irritatum in se Claudium. iámque pœnitentes alius in alium iactabant conuitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progressus, citius se eos omnes contrucidaturum ait, quàm passurum vt se inspectante imperium committatur Claudio, & ascisca tur vltronea seruitus, simúlque Chæream obiurgabat, quòd cùm primus contempsisset Caium, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quasi verò sine hac vlla voluptas vitæ possit esse viris fortibus. ille contrà hac amissa sibi certum ait mortis propositum, velle tamen priùs tentare mentem Claudij. Interim in castris multi senatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Consul Q. Pompeius, eo magis inuisus militibus, quòd senatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem strictis cum inuadentes gladiis perpetrassent cædem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui ereptum periculo assidere iussit suo lateri. sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus qui cum eo simul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius verò discessit saucius, & eorum nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio vt mitiùs se erga senatores gereret: his enim sublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iussitque eos conuenire in palatium, quò ipse per mediam vrbem lectica delatus est, deducentibus militibus non sine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conspicui processerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulò antè Prætorianis præfecerat. Ipse perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem sententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per se videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum est, & exemplum erat statuendum securitati futurorum principum, ductus est igitur ad supplicium vnà cum Lupo

A διὰ τὸ ἁρμόδιος πάντας ὅτι τὸ μοναρχεῖσθαι, ἢ ὑπὸ πολλῶν κρατεῖσθαι κάλλιον ὡς ἂν αὐξόμενοι ταῖς ξιφηφίαις τῆ συγκλήτῳ ἐπανορθώσεσθαι ἀρχήν. ἐκ δὲ ἀρχθεὶς αὖ τὸ ξόπον, ὅτι δὲ χομένων τινὰς τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῷ γαΐου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις οὐκ ἐφιέντων. ἐν τοιούτοις δ' ὄντων, χαιρέας τὸν ὀργὸν οὐκ ἀπαχόμενος πρὸς τὸν αἴτησιν τῶν αὐτοκελέτους, δόσειν ἐπαγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον ἀφῆ δ' τύχοι κομίσειεν. ὧν δὲ ὁ δύτυχος ἔδοξε, νίοχος τῶν καλουμένων πρασίνων, ὃν ἐπαινέσας γαΐῳ, καὶ πρὸς τὰς οἰκοδομὰς τῶν σάτιον τ' πρὸς ἐκεῖνον ἱππικοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐξίβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ὑπεκείμενον. εἰς ἄπερ ὁ χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτοὺς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τὸν τε κεφαλὴν κομεῖν τῶν κλαυδίου. δ' ἦν γὰρ εἰ μὴ μανίαν ἀφροσύνη δύσουσι τ' ἡγεμονίαν. ὑ μὴν διεξάπησάν γε τοῦ τῶν λόγων, ἀλλὰ ἀπασάμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἀρὰ ἰδρυοι ὀχοντο ὡς τὸν κλαύδιον κοινωνήσοντες τοῖς ὁμνύουσιν αὐτῷ. κατελείπετο δ' ἤτι σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας τῷ ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕστατοι μηδὲν ἰδιωτῷ διαφέροντες. ἐκπλῆξίς τε, καὶ κατήφεια ἦν, οὐδ' ὅτι χρήσαιντο αὐτῆς τῷ ἀθρόων εἰδότων διὰ τὸ ἀπρεπεῖσθαι τ' κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλοιδοροῦντο καὶ μετάμελος ἦν αὐτοῖς. καὶ σαβῖνος εἰς τ' γαΐου σφαγέων, σφάζειν φέτερον αὐτὸν ἐπέλει παρελθόν εἰς μέσους, ἢ κλαύδιον ἄρχοντα σώσεσθαι, ἐ δουλοκρατείαν ἐπόψεσθαι καταλαβοῦσαν. τόν τε χαιρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπέπληττεν, εἰ καταφρονήσας γαΐου ῥᾴστ' ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας οὐδὲ οὕτως ἀποδοθείσης δυναμένης τῇ παρῥησίᾳ. χαιρέας δὲ πρὸς μὲν τὸ θνήσκειν ἑτοίμως ἔχειν οὐδὲν φροντῖν ἔλεγε. βουλοίατο μὲν τοι δικαιοδωνίζειν δήμοιαν τὸν κλαύδιον. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τοῖς δ' ἦσαν. ὅτι δὲ τὸ στρατόπεδον παντοχόθεν ὠθεῖτο καὶ θεραπείαν τὸν κλαυδίου, καὶ τῷ ὑπάτων ὁ ἕτερος κόιντος τομπήϊος δ' αἰτίας ὧν τῷ στρατιωτικῷ μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐλευθερίας τὸν σύγκλητον ἀφαιρῶν, ἁρμάσαντες ἀπεστάλμενοι ξίφη. καὶ ἐπίφερε τὸ αὐτοῖς μὴ κλαυδίου δικαιοκωλυκότος. ἀφ' ἁλίζεται δ' αὐτῷ τ' ὕπατον ἁρπάσας τὸ κινδυνώου. τῷ δὲ συγκλητικῶν ὁ ἴδιος σὺν τῷ κοίνῳ, ὃ μὲν ὁμοίας ἐδίχετο πυῆς. πνὲς δὲ κ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν αὐωθούμενοι πρὸς αὐτὸν ἀστασίζεως. ἀπόνιος ὢ ξαυματίας ἀνεχώρει, ὧν τε κίνδυνος ἀφὶ πάντας αὐτοὺς. καὶ ἀχείπασα ὁ βασιλεὺς, προσελθὸν τῷ κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἠπιώτερον κατασῶσαι. ὠμομήκει γὰρ πρὸς κακοῦ πρὸς τὸν βουλὴν, οὐχ ἕξειν ὧν ἀρξειν ἑτέρων. πείθεται δὲ κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὸν βουλὴν ὅτι τὸ παλατίου διὰ τῆς πόλεως φερόμενος, ἀπαπίπτοντος αὐτὸν τὸ στρατιωτικοῦ συὶ πολλὴ πάνυ κακώσει τῆς πλήθυος. προεξέπεσαν δὲ τῷ γαΐου σφαγέων εἰς τὸ φανερώτερον χαιρέας καὶ σαβῖνος εἰρημένοι προόδων κατ' ὀλίγους πολλίων, ὃν μικρῷ προτερον κλαύδιος στρατηγὸν ἥρετο τ' σωματοφυλάκων. κλαύδιος δὲ ἐπεὶ παρ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖται, σωσαγὼν τοὺς ἑταίρους, ψῆφον αἰτεῖ δοῦ χαιρέου.

τοῖς δὲ, τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστία δ' ἐπικάλυπτο τῷ προαιρέσει. καὶ αὐτῷ παιρία ὑπεβάλλετο δ' καιρὸν ἡμερῶν τὸ ἐπ' ἄπο ξοπῆ τ' μέλλοντος χρόνου. ἀπῆγετο οὖν τὸν ὅτι θανάτῳ, καὶ συὶ αὐτῷ λύπαι

τὸν

τε καὶ ῥωμαίων πλείους. λέγεται δὲ χαρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, ἐ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπίπτωτον τοῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ὀνειδίσαι λύκωνα εἰς δάκρυα ἐκτρέψαντα. ὑποπυθομένου γέ τοι τὴν στολὴν ἡ λύκωνος, καὶ τὸ ῥῖγος αἰτιωμένου φησὶν, ὡς οὐκ ἂν ἐναντία ἡ λύκωνος ποιήσαιτο πώποτε ῥῖγος. πλήθους τε αὐθορμήτου ἐπομένου καὶ θέαν, ὡς ἦκεν ὅτι τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ ἔχοι μελέτης αὐτῷ γενέσθαι εἰ σφαγαὶ, ἢ ἀφορμὴν ἔχοι τοῦ ξίφους καὶ ἐκέλευε κομίζειν ὡ γαῖον μεταχρήσαιτο αὐτός. θνήσκει δὲ δυσδαιμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γλωμένης. λύκωνος ἢ ἐ πάνυ δεξιᾶς ὑπελθὸν ἀθυμία, καὶ πληγῶν πλειόνων γλωμένων, διὰ τὸ μαλακῶς τὸν ξίφος ἀφηχεῖν. ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις ἐναγισμοῦ ἐπιτελουμένου, ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτοῦ ὀπαδοῦσι, καὶ χαρέου μοίρας ἐτίμησαν εἰς τὸ πῦρ τιθεμένους, ἴλεων καὶ ἄμπνοον ἔτι τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας ἀφιέντες. ὁ χαρέας μὲν δὴ τοιαύτη τελευτῇ βίου συνέτυχε. σαβῖνος δὲ κλαυδίου μὲν μόνου τῆς αἰτίας ἀφαλύοντος αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγήσατο τοῦ ἐκλελοιπότος τὴν πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζαι τε ἑαυτὸν ἀφεικτὸν τοῦ ξίφους, μέχρι δὴ ὁ τὴν κώπην τοῦ ξύματος συνέχειν.

Κεφάλαιον δ'.

Ως κλαύδιος ἀποδίδωσιν ἀγρίππα τὴν πατρῴαν βασιλείαν, καὶ φιλοτιμήματα αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων.

Κλαύδιος ἢ στρατιωτῶν τῶν ὅτι ἐν ὑποπτον ὂν ἢ ὀξέως ἀποσκευασάμενος, ἐκέχρατο τοῦ τε ἀρχὴν ἀγρίππα βεβαιῶν, ἐν ὁ γαῖος παρέσχε, καὶ δι' ἐπικωμίων ἄγων τὴν βασιλέα, προσθήκην ἢ αὐτῷ ποιούμενος πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρῴδου βασιλευθεῖσαν, ὃς ἐν πάππος αὐτοῦ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφλήματα τῇ οἰκείᾳ τῇ ἢ ἥκιστα ἀπέδοτο, ἄδυναν δὲ τὴν λυσανίου, καὶ ἐπόσα ἐν τοῦ λιβάνου ὄρει, ἐν ᾗ αὐτοῦ προσετέθη. ὁμοία τε αὐτῷ τίμησεν προς τὸν ἀγρίππαν ὅτι τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. αὐτίοχον ἢ ἐν ἔσχεν βασιλείαν ἀφῄρημος, χιλιάσι μέρει τινὶ, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖται. λύσιμαχον δὲ καὶ ἀλέξανδρον λυσίμαχον τὸν ἀλαβάρχην φίλον ἀρχαῖον αὐτοῦ γενόμενον, καὶ ἀντωνίαν αὐτοῦ ὀπαδοποιούσαν τὴν μητέρα, ὀργῇ τῇ γαΐου διαλυθέντα, ἐ αὐτοῦ υἱὸς βερνίκην τὴν ἀγρίππα γαμεῖ θυγατέρα. καὶ ταύτην μὲν, τελοῦσα δὲ μόρκος ὁ τοῦ ἀλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφοῦ τοῦ αὐτοῦ ἀγρίππα ἡρῴδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἐν αἰτησάμενος. ἀφὰ κλαυδίου. ταράσσεται δὲ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἰουδαίων, τὰ πρὸς ἕλληνας, ὅτι τῆς ἀλεξανδρίων πόλεως. τελουμένους ἢ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος ὅτι ἀρχῆς τῆς ἑαυτῶν τεταπεινωμένον, καὶ δῆλος ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρίων διαζόμενον, ἀνθαίρουσι, ἐ ἐν ὅπλοις διώκως λῷ. ἐ κλαύδιος ὅτι σύλλῃ τοῦ ὑπαρχοῦντι καὶ αἴγυπτον, ὥστε τὴν τάξιν κατασταλῆναι. πέμπει ἢ καὶ ἐπιστολὴν ἀφανεπιπόνων αὐτὸν ἀγρίππα τε καὶ ἡρῴδου τοῦ βασιλέων, εἰς τε τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ συρίαν, γεγραμμένον τόδον τὸν τρόπον. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἔστιγνες ἀνέκαθεν τὴν ἐν ἀλεξανδρίᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λεγομέ-

A aliisque compluribus. Fertur Chæream magno animo tuliſſe id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cúmque is detracta veſte quereretur de frigore, ille cauillatus eſt, lupum nunquam offendi frigore. Et inſpectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus eſſet ad cædes, & num acutum haberet gladium: poſtulauitque cum quo ipſe Caium interfeceB rat. denique vno ictu feliciter periit. Lupus autem deiecto animo parum fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum confectus eſt. Paucis pòſt diebus quando ſolenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum ſuorum quiſque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ ſuam partem in ignem coniiciebant, apprecati vt propitius non iraſceretur ipſorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non ſolùm C abſolutus à Claudio, verumetiam permiſſus eandem quam antè præfecturam gerere, iniquum ratus, ſi à fide coniuratis data deſciſceret, in corpus adacto capulo tenus gladio ſuamet manu optatum quæſiuit interitum.

Cap. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

D

CLaudius porrò ablegatis militibus qui- V.
cunque ſuſpecti eſſe poterant, edictum propoſuit, quo Agrippam in regno per Caium antè conceſſo confirmabat, collaudans ſimul eius operam & induſtriam: addita inſuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuiſſent. has igitur velut familiæ debitas reſtituit. Abilam autem & finitimam eius ditionẽ in Libano, quæ LyE ſaniæ fuerat, adiunxit de ſuo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs inciſum eſt in vrbis foro medio. Antiochum autem ſuo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ. dimiſit etiam Alexandrum Lyſimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem ſuæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice deſponſa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi F ſuo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chálcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta eſt ſeditio. Occiſo enim Caio gens Iudæorum ſub eius imperio vehementer oppreſſa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos reſumere: móxque ad arma ventum eſt. Tum Claudius per epiſtolam mandat Ægypti præfidi, vt ſeditionem illam compeſcat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regG gum edictum Alexandriam & Syriam mittit ſcriptum in hãc ſententiam. Tiberius Claudius Cæſar Auguſt. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus, Alexandrinos Iudęos iã inde ab initio ius ei⁹ ciuitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adiectámque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra, conseruata per missos illò diuersis temporibus præsides, nullámque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissúmque eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchę locum alium suis suffragiis substituerent, vtque quisque in suis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam desetere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues suos Iudæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eísque ius esse perseuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoueatur, ídque proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus II. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis fuit integrum: licebítque in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac nostra gratia contenti modestiùs se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atque dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

Cap. V.

Agrippa in Iudæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam sui regni misit auctũ maioribus honorib. cómendatúmq; per literas præsidibus prouinciarũ simul & procuratorib. omnib. at ille vt re bene gesta magna celeritate

τους συγκατοικησάντας τοῖς πρώτοις δὲ τοὺς καίσεως ἀλεξανδρεῦσι, καὶ ἴσης πολιτείας ἔτυχε τῆς βασιλέων τετυχότας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῶν γραμμάτων τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ τῶν διαταγμάτων, καὶ μὴ τὸ τῆ ὑμετέρᾳ ἡγεμονίᾳ ἀλεξανδρείαν ὑπὸ τὸ σεβαστοῦ ὑποταχθῆναι πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῶν πεμφθέντων ἐπάρχων καὶ διαφόρους χρόνους, μεταθέμενα τὰ ἀμφισβήτησιν ἐκ τούτων γνωσθῆναι τῶν δικαίων αὐτοῖς ἅμα καθὸν καιρὸν ἀκύλας ἦν ἐν ἀλεξανδρείᾳ. καὶ τελευτήσαντος τοῦ ἰουδαίων ἐθναρχου τὸν σεβασὸν μὴ κεκωλυκέναι ἐθναρχας γίνεσθαι, βεβούλευται ὑποτάχθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ καταβαίνειν αἰαγκαζομένους τὰ πάτριον θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς δὲ ἐπαρθῆναι κατὰ τῆ παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων ὅτι τῆ γαΐου καίσαρος χρόνων, τὸ δὲ τὴν πολλὴν ὀπόνοιαν καὶ καταφρονοῦν, ὅτι μὴ καταβαίνειν ἠθέλησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος τὰ πάτριον θρησκείαν, καὶ θεὸν προσαγορεύειν αὐτὸν ταπεινώσαντες αὐτούς. βούλομαι μηδὲν δὲ τὴν γαΐου καταφρονοῦν τῆ δικαίων τῶ ἰουδαίων ἔθνει καταπλωκέναι. φυλάσσεσθαι δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ πρότερον δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέροις δὲ διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πλείστην ποιήσασθαι προνοιαν, ὅπως μηδεμία ταραχὴ γένηται μετὰ τὸ προτεθῆναί μου τὸ διάγραμμα. τὸ μὲν οὖν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τῆ ἰουδαίων διάταγμα τοῦτο μὲν τὸν τρόπον γεγραμμένον. τὸ δὲ εἰς τὴν ἄλλην οἰκουμένην, ἔχει οὕτω. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων μου βασιλέων ἀγρίππου καὶ ἡρῴδου τῆ φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια, καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἤδιστα συνεχώρησα, οὐ μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις μοι χαριζόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς, ὑφ' ὧν παρελήφθην ἀξίους κρίνας, διὰ τὴν πρὸς ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μᾶλλον δὲ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλληνίδα πόλιν τῶν δικαίων τούτων ἀποτυγχάνειν ἐφ' ἧ καὶ ὅτι τὰ θεῖα σεβασοῦ αὐτὰς ἰδὼν τετηρημένα. καλῶς οὖν ἔχειν καὶ ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, αἰτίας κωλύτους φυλάσσειν, ὡς καὶ αὐτοῖς ἂν μοι πλείω φιλανθρωπίαν ἐπιδείκνυσθαι χρῆναι, καὶ μὴ τοὺς τῆ ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νόμους φυλάσσειν. τοῦτο μου τὸ διάταγμα τοὺς ἀρχοντας τῶν πόλεων, ἔτι κολωνείας, καὶ μυνικιπίων τε ἐν τῇ ἰταλίᾳ, καὶ τῶν ἐκτὸς βασιλείας τε, καὶ δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων ἀποστόλων τῆ ἐγράψασθαι βούλομαι, ἐκκειμένου τε ἔχειν, οὐκ ἔλαττον ἡμερῶν ἑξήκοντα, ὅθεν ἐξεπιτέθου καλῶς αἰαγνωσθῆναι δύνασθαι.

Κεφάλαιον ε'.

Ἀπόλυσις ἀγρίππα εἰς ἰουδαίαν.

Τοῦτους ὧν δὴ τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ὑποταλείσης ἰδίλωσεν ὧν ἀπὸ ἰουδαίων ἔχει γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα δὲ ἀγρίππαν κομιούμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι τιμῆς λαμπροτέρας ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τ' ἐπάρχων ἡγεμόσι, καὶ τοῖς ὑπὲρ τοὺς ὑπὸ χρόνους μάτων ὑπατείας ἐφάσμενον ἄγαν. ὁ δὲ ὡς οἰκὸς ὧν τὸν ὑπὸ χρείας τύχας αἰσχρόμενον μετὰ τοῖς

ὑπὸ-

ὑπέστρεψε ν. εἰς ἱεροσόλυμα ἦλθεν, χαριστηρίους ἔξε- A
πλήρωσε θυσίας, κἀδὴν τὴν νόμον ἐπολιτεύσατο. διὸ καὶ πα-
ζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνούς, τὸν τε χρυ-
σῆν ἅλυσιν τὴν δεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ γαΐου ἰουστάθμου τῇ
σιδηρᾷ, ἣ τὰς ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέδει τὸ σύμπαν
τύχης ὑπόμνημα, καὶ τῆς ὅτι τῷ κρείττονι μόρτυρία
μεταβολῆς, τῷ ἱερῷ ὅπου αἰκρέμασε προσβόλων
ὑπὲρ τὸ γαζοφυλάκιον, ἵνα ᾖ δείγμα, ὅτι τὰ μεγάλα
δύναιτό ποτε ποιεῖν, καὶ τὸν θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτω- B
κότα. πᾶσι γὰρ τοῦτο ἀπεφαίνετο ἡ τῆς ἁλύσεως ἀνάθε-
σις, ὅτι βασιλεῖς ἀγρίππας, ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς
δεσμωτήριον ἀπέδυ τὸ πρίν ἀξίωμα. καὶ μετ' ὀλίγον
τῆς πέδης ἐκβαὶς, εἰς βασιλέα τὴν πάλαι λαμπρότε-
ρον ἠγέρθη. ἀφ' ὧν σύνοιδεν ὅτι τῆς ἀνθρωπί-
νης φύσεως καὶ πᾶσιν ὁλιθαίνει τὰ μεγέθη, καὶ τὰ
κλιθέντα δικαίως πρὸς τὸ ἄνω ἀνορθοῦται. ἐν-
ταῦθα δ' οὖν θρησκεύσας τῷ θεῷ ἀγρίππας, Θεό-
φιλον μὲν τὸν Ἀνάνου τοῦ ἀρχιερωσύνης μετέσησε, τῷ δὲ C
βοηθοῦ σίμωνι, τούτῳ καινὴν ἔδωκε λῆξιν, τὴν
ἐκείνου προσέτι μεμισθωμένην. δύο δ' ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ
σίμωνι καὶ πατὴρ βοηθὸς, οὗ τὴν θυγατέρα βασιλεὺς
συνῴκησεν Ἡρῴδης, ὡς αὐτόθεν δεδήλωται. σὺν τοῖς
οὖν τὴν ἱερωσύνην ἔχει ὁ σίμων, καὶ σὺν τῷ πατρὶ,
καθὰ καὶ πρότερον ἔχων οἱ σίμωνος τοῦ ὀνία παῖδες
ὄντες ὅτε τῆς τῶν μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν ταῖς
προαναγούσαις γραφαῖς παρέδομεν. κατασταθεὶς ὑπὸ D
δὲ τοῦ Ἡρῴδου τοῖς ἀρχιερεῦσι τοῦ βασιλεῖ τοὺς ἱεροσο-
λυμίτας ἐμείνατο τῆς εἰς αὐτὸν δυνοίας. αἴτιος γὰρ αὐ-
τοῖς τοῦ ἐκείνης οἰκείας, ἐν καλῷ τιθεμένοις αὐτὸ
δουλείας τοῖς ἠγαπηκόσι σφόδρα ἦν ἀπόδειξις
παντὸς τοῦ σπουδάζειν, σίλωνα ἄνδρα πολλῶν αὐ-
τῷ πόνων συμμέτοχα πάντα πάσι δ' ὀλίγου χρό-
νου διελθόντος, ἀνεῖται τινάσιοι τῆς ὁσιότητος προ-
πεπεμφότες τόλμαν, καίπερ ἀεὶ περιφανῶς ἐν Ἕλ-
λασι θεασεῖς, καίσαρος αἱρεσιάρχαι κρίσαντες, εἰς
τὸν τῶν ἰουδαίων συναγωγὴν αἰτίσασθαι. τοῦτο σφό-
δρα τὸν ἀγρίππαν παρῆξεν, καταλύσαι γὰρ τῶν πα-
τρίων αὐτοὺς νόμων ἐδύνατο. ἀμελλητὶ δὴ πρὸς πύ-
λιον πρεσβύτιον, ἡγεμόνα τῆς συρίας ὄντα τότε, Φλά-
κκον καταλέγει τῶν ἀνιερῶν. ὁ δ' οὐχ ἧττον ὅτι τῶν
ἀσεβημάτων χαλεπήνας, καὶ γὰρ αὐτὸς ἐκείνου ἀσέβειαν
τὸν τῶν ἰουδαίων θεσμόν ἔφασκεν, τοῖς ἐπιτάγμασι τῶν ἀνιερῶν
σὺν ὀργῇ τοῦτο ἔγραφε.

Κεφάλαιον ς'.

Ἐπιστολὴ πετρωνίου πρὸς δωρίτας ὑπὲρ ἰουδαίων.

ΠΟύπλιος πετρώνιος πρεσβευτὴς τιβερίου κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωριέων τοῖς ἀρχούσις λέγει. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ἐπανοίας τινὲς ἐχρήσαντο ἐξ ὑμῶν, ὥστε δεῖν τὸ ἀνάθημα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ θεοῦ τὰ ἀφίεσθαι ἰουδαίους φυλάσσειν τὰ πάτρια, πρὸ δὲ ὑμᾶς αὐτοὺς, τοιαῦτα δὲ πάντα πρὸς ἄγαν συναγωγὴν ἰουδαίων κωλύοντας εἶναι, δεῖν τὸ μεταθῆναι ἐν αὐτῇ τὸν καίσαρος ἀνδριάντα, νομίζοντας οὐκ εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, οὗ ἡ ἀνδριὰς βελτίων ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἱδρύθη, καὶ ταῦτα ἐν τῷ τῆς συναγωγῆς τόπῳ ἐξ φύσει δικαιοῦντος εἶναι ἔκαστον τῷ ἰδίαν τάξιν κυριεύειν κατὰ τὸ κράσπεδον ὑπάκουσμα. τὸ γὰρ ἐμοῦ ὑπακούσματος μιμήσασθαι χρεών ἐστι μετὰ τὸ

A returned: & quamprimùm peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit; nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazareos tondeti mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylaciũ: quæ doceret spectatores & sublimia posse corruere, & Deum valere illa erigere denuò. omnes enim admonebantur per hanc consecratã B catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, paulóque pòst compedibus solutus splendidiorem quàm antè principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursúmque inclinata restituantur in pristinum fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit à summo sacerdotio, & Boethi C filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu rex V l. D Hierosolymitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod solitr erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum individuum socium habuerat. Paulo pòst Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad E iracundiã, quòd ea res perditum iret institutæ patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidẽ profectus questus est de Doritarũ audacia. qui & ipse non minus ægrè ferens hoc factum vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

Cap. VI.

Epistola Petronij ad Dorienses pro Iudæis scriptâ.

F

PVblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriẽsium. Quoniam tam audax est quorundã vestrũ insolẽtia, vt etiam contra edictũ Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læsa est, sed numen G etiam Cæsaris, cui rectiùs in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cùm iustum sit & imperatoris iudicio comprobatũ, vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem posse

contemptam autoritatem Cæſaris, qui Iudæis non religionem tantùm permiſit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de cauſis eos qui contra edictum Auguſti auſi ſunt talia, indignantibus etiam propriis magiſtratibus, hæc furore populi, non ſuo conſenſu facta aſſeuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magiſtratus autem hortor, vt ſi videri volunt his conſenſum ſuum non acceſſiſſe, centurioni fontes indicent, dentque operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cùm contrà ego & mihi cariſſimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occaſio excitandi tumultus defenſionis prætextu. Quo autem melius cognoſcatis, quænam ſit ſuper hoc negotio voluntas Auguſti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propoſitum: quod iam antè ſatis notum omnibus, cariſſimus rex Agrippa mihi ſedenti pro tribunali recitauit, ius ſuum poſtulans, & vt ſuis beneficium Cæſaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in poſterum nullam quæratis ſeditionum materiam, & cæleſte numen ſuis quiſque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admiſſum erratum corrigeretur, & in poſterum caueretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu priuauit, quē Ionathę Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali ſacerdotio exiſtimās. Sed ille recipere noluit ſic excuſans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus eſt, etſi me Deus indignum iudicauit ſummo pōtificio, ſed mihi ſacrum illum amictum ſemel ſumpſiſſe ſatis eſt: tunc enim ſanctiùs illum accepi quàm nunc reciperem. quòd ſi quæris, oſtendam qui honore hoc ſit longè dignior. eſt mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omníque peccati labe mundior, quem auſim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. qua hominis modeſtia delectatus rex, omiſſo Ionatha iuxta ipſius conſilium, fratri eius Matthiæ ſacerdotium id detulit: nec ita multo pòſt Petronio Marſus in adminiſtranda prouincia Syria ſucceſſit:

A αὐτοκράτορος δόγμα ἔθηκε ἐφιέντος Ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μέντοι τῷ συμπολιτεύεσθαι τοῖς ἕλλησι πεκελευκότος. τοὺς μὲν οὖν παρὰ τὸ δόγμα τοῦ σεβασμοῦ τοιαῦτα τολμήσαντας, ἐφ' οἷς οὐκ αὐτοὶ ἐγκαλοῦσιν οἱ δοκοῦντες αὐτοῖς ἐξίστασθαι τῆς ἰδίας εὐσεβείας λέγοντες, ἀλλὰ τῆς τῶν πολλῶν ὁρμῆς, τὸν ἑκατοντάρχην Οὐιτέλλιον Πρόκλον εἰς κλῆσιν ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τῷ προσταγμένον λόγον ὑπὲρ δώσοντας. τοὺς δὲ B πρώτους ἀρχοντας παραινῶ, εἰ μὴ βέλτιον οἴονται δεῖν ἐκεῖνο ἑαυτῶν ποιεῖσθαι τὸ ἀδίκημα, δηλοῦν τοῖς αἰτίοις τῷ ἑκατοντάρχῃ, μηδεμιᾶς σπουδῆς μηδὲ μάχης ἐᾶντας ἀφορμὴν γενέσθαι, ἣν περ δοκοῦσί μοι ἁρπάσαι δεῖν τὴν πίστιν ὀρθὴν, κἀμοῦ, ὃς τὴν τιμιωτάτην μοι βασιλέως ἀρέσκειαν ὑπὲρ ὅλων μᾶλλον προτιθεμένου, ἵνα μὴ ἀφορμῆς δραξάμενοι τὸ τῆς ἰδιοφυΐας ἔθος, τὸ δ' ἀμύητον προφάσεως συναθροισθὲν εἰς ἀπόνοιαν χωρῇ. ἵνα δὲ γνωσιμώτερον ᾖ, τὸ κὰ ὁ σεβασὸς ἐκεῖ ἄλλου τῷ προείμενος ἐφέηκεν, τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ αὐτῷ δόγματα προστάττοντα προσέθηκα, ἅπερ εἰ κὰ γνώριμα πᾶσιν εἴη δοκεῖ, πρὸ κὰ τοῦ C ἐμοῦ ὑπατεύοντος. ἐγὼ δὲ ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς ἀγρίππας δικαιολογησάμενος ἐκεῖ τε μὴ δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τὸ τοῦ σεβασοῦ δωρεᾶς. εἰς τε οὖν τὸ λοιπὸν, Ὀδαλήλλιε, μηδεμίαν προφάσει σπουδὴν μηδὲ παραχὴν ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἐᾶν. πρόνοιος μὲν οὖν οὕτω προενοήσατο, διορθώσεως δὲ τὸ Ὀδαρομηδὴν ἤδη τυχεῖν, χρέος ἦν· ἀλλὰ Ὀδαπλήσιον μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφέλεσθαι μὲν τὴν ἱερωσύνην τὸν καθυφ' ἑαυτὸν ἐποιήσατο, ἰωνάθῃ δὲ πάλιν ἐπ' αὐτὴν ἦγε τὸν ἀδελφὸν, ἅτε τὸν ἀξιώτερον τῆς περὶ ὁμολογῶν ἕξ). τῷ δὲ οὐκ ἀσμενιεῖν ἔφαν, τὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμὴν. παρητεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σοὶ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ τετιμημένῳ χάρις, ἐμὴ ψυχῆς ἕνεκεν τὸ δ' ἐμοὶ γέρας σῇ δόσει βουλήσῃ, εἰ καὶ μὴ ἐς οὐδὲν D με τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ θεός. ἅπαξ δὲ ἐνδυῶν στολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὖ τὸν ἀμφιασάμενον ὁσιώτερον, ἢ νῦν ἀπολύσομαι. σὺ δὲ εἰ βούλῃ τὸν ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γέρας λαβεῖν, ἀδελφὸν ἔχω. πάσης, καὶ θεὸς τὸν θεὸν ἀμύητος, καὶ θεὸς σὲ βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφὸς ἔστι μοι, φρόντιστα τῇ τιμῇ τοῦτον συνίστημι. τοῦτοις ὁ βασιλεὺς ἡδέως τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθην μὲν ἔασε, γνώμῃ δὲ τοῦ E ἀδελφοῦ αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἱερωσύνην ἔδωκε. καὶ μετ' οὐ πολὺ, πρόνοιον μὲν, μέρος διελέξατο, καὶ δι' ἐπιστολῆς.

Cap. VII.

Geſta Agrippæ vſque ipſius obitum.

VII. Sylla autem magiſter militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi ſocius eſſe detrectauerat, ſed vel difficillimos labores pro eo ſæpe ſuſceperat, fretus amicitia poſtulabat etiam paris honoris eſſe particeps. quapropter grauabatur regi aliquo modo cedere. ſempérque licentiùs agebat cum eo. & in familiaribus colloquiis moleſtus erat interdum extollēs ſe immodicè, & ſæpe prioris fortunæ aduerſitates in memoriam reuocās vt oſtētaret, quā ſtudioſus ipſius cultor fuerit, nunquā nō labores in eius gratiā

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τῶν τοῦ ἀγρίππα πράξεων ἄχρι τῆς τελευτῆς.

Σύλας ὁ τῆς βασιλέως ὑπαρχος, ἐπεὶ δὲ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς, οὐδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν αὐτῷ ἀμόρῳ, ἀλλὰ καὶ τοὺς σφαλερωτάτους ὑπὲρ αὐτοῦ πολλάκις πόνους, ἀποδιδόντας καὶ ἀπλέως, προσῆκεν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίας βεβαιότητι φιλίας. οὐδαμοῦ τοίνυν ὑπεκατελείπετο τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίας δὲ δεῖ πάσης ὁμιλίας ἦγε. καὶ ταῖς φιλοφρονήσεσιν ἐγίνετο φορτικὸς συμπλέκων ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγκεκραμένα τῆς τύχης ἄχθη εἰς ἀδημονίαν, ἅτε τῷ ἑαυτῷ αὐθαδεῖ τῷ Ὀδαδικαίῳ, σωτῆρος δὲ τοῦ εἰς αὐτὸν

σώμου

κάμοι πολλὰ διεξιών. τέτων ἕν τὸ πλοιάζον, ὀνείδισμος ἐδόκει, διὸ προσάντως ὁ βασιλεὺς ἐδίσχετο τὴν αἴσθησιν παρρησίας τὸν ἀνδρός. ἀχ ἡδεῖα γὰρ αἰτῶν ἀδόξων χρόνων ἀναμνήσις. δύηθης ὁ διηνεκῶς ἄπρακτος ὀνειδισμός. τέλος γοῦν ἀπρέπειαν σφόδρα ὁ Σίλας τὴν βασιλέως τὸν θυμὸν, κἀκεῖνος ὀργὴ πλέον, ἢ λογισμῷ δίδους, ἐκ τῆς ἀρχῆς μόνον μετέστησε τὸν Σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεδησόμενον εἰς τὴν ἐκείνου παρεμβολήν. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἠμβλύνθη, καὶ λογισμὸς εἰλικρινέστερον τὴν περὶ τὸν ἄνδρα κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν ᾧ λαμβάνων, ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους ἐκείνος αἱρετὸν ἡμέρων ἦν ἑορτάζων εὐπαθῶν ἱλυέθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν ἀφεστώσαν καθίστατο θαλάμαις, τὸν Σίλαν αἰφνιδίως καλεῖ συμποσιαστήν. συνέσιον εὐπαθῶν ἱλυσπούμενον. τῷ δὲ, ἔθος ἐλευθερίας ὢν, ἐδόκει προσηνῶς ἀγαθὰ αἰτίαν ὀργῆς, οὐκ ἀπαρύπτεσθαι πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν λέγων; ὅτι ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, τὸν μήπω μικρὸν ἀπολλυμένων; οὐδὲ γὰρ τὸ πρᾶτόν μοι χάρις τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, ἀπεσύλησε δὲ ὑβρίσας. ἢ πεπαῦσθαι νομίζει με τῆς παῤῥησίας, ὃν ὅπου πολὺ σιωπηδόντος ἔχων βοήσομαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσάμην δεινῶν, ὅσους ἐγὼ κἀκ πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν, ὧν χάρις ἤνεγκάμην δεσμά; καὶ σκότος εἱρκτικόν. οὐκ ἐγώ ποτε τούτων λήσομαι. τάχα καμοὶ τὴν τῆς ἀριστείας συνεποίσεται μνήμην, καὶ μεταναστᾶσα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχή. ταῦτα ἀνεβόα, καὶ διετάττετο τῷ βασιλεῖ λέγειν. ὁ δὲ ὡς ἀνίατος ἐώρα διακείμενον, πάλιν ἔασεν ἐν φρουρᾷ. τὰ δὲ τῶν ἱεροσολύμων τείχη, τὰ πρὸς τὴν καινὴν νεόντα πόλιν, δημοσίαις ἀγχόθεν δαπάναις, τὴν μὲν, διπλοῦν εἰς πλάτος, τὴν δὲ εἰς ὕψος ἐξαίρων. καὶ ἐξεργάσατο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ μάρας ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαύδιος καίσαρι δηλώσας τὸ πραττόμενον. καὶ νεωτερισμόν τινα κλαύδιος ὑπονοήσας, ἐπέστειλε ἀγρίππᾳ μὴ παυσθῆς πρότερον τῆς τῶν τειχῶν ἐξοικοδομήσεως. ὁ δὲ ἀπρόθυμος οὐκ ἦν πείθεσθαι. ἔφυκε δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς διεργετικὸς εἶναι τὰ δωρεᾶς, καὶ μεγαλοφρονήσας ἔθνη φιλότιμος, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν αἰτίας αὐτὸν εἰς ὀνομαστείας, ἡδόμενος τῷ χαρίζεσθαι καὶ τῷ βιοῦν τὰ δόξης χαίρων; κατ' οὐδὲν ἧττον ἢ τῷ πρὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμενος. ἐκείνῳ γὰρ πονηρὸν ἦν ἦθος ὑπὸ πικρίας δαιμόνιον, καὶ τῷ ἀπηχθημένων ἀταμίευτον ἔλλιπεῖν πλέον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενος, ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσήμηνε δώροις χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε κατασκευαῖς, ἔστιν αἷς ναοὺς αἰέσπερ, σοὰς ἄλλας. ἀλλ' ἰουδαίων οὐδεμίαν πόλιν, οὐδὲ ὀλίγης ὑποσπουδῆς ἠξίωσεν, οὐδὲ δώρων ἀξίας μνημοσύνην. πρὸς δὲ ὁ τέρπος ἀγρίππας, καὶ πρὸς πάντας τὸ διεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοθνέσιν ὧν φιλάνθρωπος, καὶ κείνοις ἐνδεικνύμενος τὸ φιλόδωρον, τοῖς ἐμφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, καὶ συμπαθὴς μᾶλλον. ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ διαγωγὴ, καὶ συνεχὴς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ὧν, καὶ τὰ πάτρια καθαρεύων ἐπιμελῶς πάσης γοῦν αὐτὸν ἦλθ' ἀγνείας, οὐδὲ ἡμέρα τις παρῆλθεν αὐτῷ τὰ νόμιμα χηρεύουσα θυσίας. καὶ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ὑπηκόου

A exhauſtos memorans. quæ cùm ſine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim eſt temporis ingloriæ acti memoria, & ſtultum eſt indeſinenter exprobrare debitum. poſtremò in tantum exaſperatus eſt regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus ſit ademiſſe illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipſius patriam adſeruandum miſerit. Elapſo deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata in conſilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro ſe pertuliſſet: cúmque natalem ſuum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accerſiuit Silam, vt mox intereſſe velit regio conuiuio. ille vt erat moribus ingenuis non diſſimulauit indignationē cuius iuſtam cauſam habere videbatur, vocantibus ſe reſpondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulò pòſt eo priuatus? neque enim priùs beneuolentiæ præmium mihi diuturnum eſſe paſſus eſt, ſed ſpoliauit eo me affectum contumelia. niſi fortè putat linguam mihi poſthac fore minus liberam: imò fretus conſcientia nunquam clamare deſinam è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officiis nunc præmium retuli vincula & obſcurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiſcar, ſed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in cuſtodia. Conuerſus autem ad Hieroſolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permuniit ſumptu publico, latioréſque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & feciſſet aduerſus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marſus Syriæ præſes Claudio Cæſ. ſignificaſſet eam rem per literas: qui ſuſpicatus molituros aliquid noui, diligenter ſcripſit Agrippæ, vt à munienda vrbe deſiſteret: atque ille mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis ſumptibus pararet ſibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæſitam munificentia gloriam, longè aliud quàm Herodes, qui antè eum regnauerat. ille enim malitioſus erat ac procliuis ad ſæuitiam: & propter mutuum odium manifeſtè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarū largitionibus, aliàs balnea & theatra, alias templa & porticus extruens; Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus eſt memorabili: nec vlla liberalitate proſecutus eſt. Agrippa contrà mitiſſimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in ſuæ gentis homines benignus, & prumptus ad iuuandos præ cæteris in aduerſitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hieroſolymis, inſtitutorum ac rituum patriæ ſeruator religioſiſſimus. purus enim erat à contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei præteribat abſq; ſacrificio. Accidit aliquādo, vt quidā Hieroſolymita legisperitus

nomine Simon aduocata concione per regis absentiam agentis tum Cæsareæ, criminaretur illum, vt impurum & arcendum templi aditu, quod non nisi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi significauit per literas confestim accersiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum iussit. móxque sedata voce & placidè, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cùm nihil haberet quod diceret, precatus est veniam. tum rex citiùs quàm quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quàm iram decere reges existimãs, & lenitatem animi magis quàm celsitudinem. itaque illum dimisit non sine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honorauit ciuitatem Berytiam, magnis sumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, simúlque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis modò absolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissimè, exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. voluit deinde spectatores oblectare etiam cateruatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis

VIII. absumpti sunt vulneribus. Post hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. susciebatur autem ab aliis regibus: venítque ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emesinorum Sampsigeranus, Corys qui regnabat in minore Armenia, Polemónque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat, ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expeteretur à tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vsque ad septimum lapidem illi obuiam processit: quod quidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præsidi redderet, tantam regũ concordiam. ratus enim id non esse è republica, per ìdoneos nuncios mandauit singulis, vt sine mora discederent: qua re Agrippa vehemẽter offensus est. Marsũ quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ verò adempto pontificatu successorem dedit Elioneum Cithæi filium. lámq; tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cùm peruenit in vrbem Cæsaream, quæ priùs Stratonis turris dicta est: vbi solennes ludos celebrauit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna

ἐξαιρεβάζῃ δοκῶν τὰ νόμιμα, σίμων ἰὼ ὄνομα τούτῳ, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, ὑπίκα ἦ Φ βασιλέως εἰς χρυσάρειαν ἐκδεδημικότος, ἐτόλμησεν αὐτῷ κατηφῶν, ὡς οὐχ ὅσι Θ εἰη. δικαίως δ' ἂν ἐργάσιτο Φ ναοῦ τῆς εἰσόδου φερσηκούσης τοῖς δικαίοις. δηλοῦται μὲν ἐν ἁγιαίοτων ὑπὸ τῦ στρατηγοῦ πόλεως τῷ βασιλεῖ δημηγορήσας σίμων ταῦτα. μεταπέμπεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ καθέζετο γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καθεδιῶν παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἱκέσια τε καὶ φεύξεως, ὑπό μοι, φησὶν, τῷ ἐνθάδε γινομένων ἔστι φθόγγομαι; ὁ δ' εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν, τυχεῖν ἐδέετο συγγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἢ φερσεδόκησε τῆς διαλλάξεως, τιὼ φρονήματα κρείων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ φρίξειν εἰθὲς τοῖς μεγέθεσι θυμοῦ πλέον ὀλιγίκειαν. ἦ σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεαῖς τινὸς ἀξιώσας, ἀπεπέμψατο. πολλοῖς δ' κατασκευάσας πολλὰ ἐκπρεπίους ἐξαιρέτους ἐτίμησε. θέαζον γὰρ αὐτοῖς κατασκεύασε, πολυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν ἐξαφέρον, ἀμφιθέαζον δὲ πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεία θερῶν τούτοις, καὶ σκιαῖς ἐν οὐδενὶ τῷ ἔργων στοτητι δαπανημάτων, ἢ τὸ κάλλι Θ ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο δὲ αὐτῶν τὰ καθιέρωσιν μεγαλοφρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θυμελικὰς ὀλιτελεῖς, παντὸς ὅσα μουσικῆς ἔργα ἐξαφέρον, καὶ ποικίλης ποιητικὰ τέρψεως, ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων, τιὼ αὐτὸ δεικνὺς μεγαλόνοιαν. ἔνθα καὶ τιὼ κατὰ πλῆθ Θ αὐτάξιν βουλησθεὶς ἰδεῖν τῷ θεωμένων τέρψιν, ἐπ' ἀκοσίους ἄνδρας ἐπ' ἀκοσίους μαχησομένους ἔπεμψε, κακούργους ὅσους εἶχεν ἀπαντάξας εἰς τιὼδε τιὼ φυξίν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου δὲ ἔργον ἰδόντας τέρψις εἰρικὸς. τούτους μὲν δὴ πάντας συνδιέφθειρεν. ἐν βηρυτῷ δὲ τελέσας τὰ θεσεπισθέντα, μετῆλθεν εἰς τιβεριάδα πόλιν τῆς γαλιλαίας. ἰὼ δὲ ἀφ' ἁ τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι θεῖβλεπ Θ. ἔνθ' ἐμοὶ παρ' αὐτῷ κομμαγηνῆς βασιλεὺς αὐτίοχος, δαμάσιον συμφιλέοντ Θ, καὶ κότυς, τῆς μικρᾶς ἀρμενίας ἔβη ἐβασίλευσε, καὶ πολέμων τιὼ πόντου κεκτημένος δυναστείαν. ἡρῴδης τε, ἔβη ἀδελφὸς ἰὼ αὐτῦ, ἦρχε δὲ τῆς χαλκίδος. ὡμίλησε δὲ πᾶσι κῇ τακτοῖς ὑποδοχαῖς, καὶ φιλοφρονήσεις ὡς μάλιστα δηλοῦσι φερνίσεως ὕψος, καὶ δηλῶ τοῦτο γε δοκεῖν δικαίως τῆς τῦ βασιλέως παρουσίας τετιμῆσθαι. ἀλλὰ γὰ τούτων δηλουμένων ἔτι παρ' αὐτῷ μάρσος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. θερὸς ῥωμαίους οὐ μικτὸν τὸ θεῶν, ὑπαντιόμεν Θ αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω σταδίους ἑπτὰ, θεσπλῆσαι ἐβασιλεῖ. τοῦτο δὲ ἀφ' ἁμελλεν τῆς θερὸς μάρσον ἀρχὴ γενέσθαι δηλοῦσι, συγκαθεζόμεν Θ ὅτι τῆς ἀπιλίας, ἀπαγγέλλετο τοῖς ἄλλοις βασιλεῖας. μάρσῳ δ' ἦ τούτων ὁμόνοια καὶ μέχρι τοσοῦδε φιλία θερὸς ἀλλήλους, ὑπωπῆ δ' ὅτι, συμφέρον οὐχ ὑπολαμβάνοντι ῥωμαίοις δ' ἰωνάτων τοιούτων συμφέρηται. δ' ὃς οὖν ἐκάστῳ τῷ ὑπατικῶν πυνθάνεσθαι ἐπέστελλεν ὅτι τὰ ἑαυτῷ δοκαμελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα ἀγγέλους αἰσαρὰς ἐξελέγετο. καὶ μάρσῳ μὲν ἐκ τούτου δηλοῦν ἔχε. τιὼ ἀρχιερωσύνῃ δ' μετ' ὀλίγον ἀφελόμεν Θ, αὐτ' αὐτῷ κατόρθωσιν ἀρχιερέα ἀλισκόμενον τὸν τῦ ναθαίου παῖδα. ἔστιν δ' ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι τῆς ὅλης ἰουδαίας πεπλήρωτο, καὶ παρὰ ἰὼς πόλιν καισάρειαν, ἢ φρούτιον στρατῶν Θ πῦργος ἐκαλεῖτο. συντέλει δ' ἐστὰ δὲ διατρίας εἰς τιὼ καίσαρος τιμὴν ἀφ' ἧς ἐπώνυμον ἑορτὴν πυνθάνεσθαι τιούτιλιον ὀλυμπίαδος, καὶ

ἐς παρ' αὐτὸν ἤθροιστο τῆς χ(ώ)ρ(ας) τ' ἐπαρχίας ἐν πόλει καὶ πρωϊαίτατον εἰς ἀξίαν πλῆθος. δευτέρᾳ δὴ τ' ἀγωνιζομένου ἡμέρᾳ σὺν ἐσθῆτι ἐκ ἀργύρου παντοίᾳ πεποιημένῃ πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον ὑφὴν ἔχ), παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα τ' πρώταις τῆ ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθείς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μαρμαίρων τι προβιβῶν, καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικώδες. ὁ δὲ θεὸς ἦ οἱ κόλακες ἐπὶ οὐδὲ ἐπείνῳ πρὸς ἀγαθοῦ, ἄλλος ἄλλοθεν αὐδῶν, θεὸν προσαγορεύοντες, ὁ ἀμήτε τι σὺς ἐπιλίποιμεν, εἰ δὲ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ τοιοῦτον κρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν οὐκ ἐπαύσατο τούτοις ὁ βασιλεὺς, οὐδ' τ' κολακίαν ἀσχοῦσιν ἀπεξέσατο. αἰσθόμενος οὖν μετ' ὀλίγον τ' ἐνδόσεως τ' ἑαυτῷ κεφαλῆς ὑπερηφανιζόμενον εἶδεν ὄπι φοινίκα τινὸς, ἄγγελον. τοῦτον δ' ὃν ἐπόπτην κακῶν ἔχ) τὸν καί ποτε τῆ ἀγαθῶν ἡδόμενον, καὶ ὀξυκάρδιον ἔχειν ὀδυνώμενον. ἄνθρωπον ἦ αὐτῷ τ' κοιλίας ἐπεστόμωσεν ἄλγημα, μὴ σφοδρότητος ἀρξάμενον. αἰσθόμενος οὖν πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέφειν ὀλιτάτην τὸν βίον, προφερήμενος τ' ἐμπρόσθεν τὰς ἀπ' μου κατηφυσμένας φωνὰς ἐλεεχούσης. ὁ πλησθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανῶν ἀπόλλυμαι. δεκτέον δὲ τὰ παρωμένην ἡ θεὸς ἐβούλητο. καὶ γὰ βεβιώκαμεν οὐδαμῆ φαύλως, ἀλλ' ὅπι τῆς μακαριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ὀλιτάσῃ τῆς ὁδύνης κατεπονεῖτο. μὴ ἀπουδῆς οὖν, εἰς τὸ βασίλειον ἀνακομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔχοι τεθνάναι παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δ' αὐτίκα συὺ γυναιξὶ, καὶ παισὶν ὅπι σάκκον καθεδοῦσα τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τῆ βασιλέως. εἰμαγὴς δὲ πάντα ἦν ἀπλοια καὶ θρηνώων. ἐν ὑψηλῷ δὲ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ κάτω βλέπων αὐτοὺς προῳδεῖς θεασάμενος ἄδακρυς οὐδὲ αὐτὸς ἦν. συνεχῶς δὲ ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ τῆς νόσου ἀλγήμασι διαγασθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ὀκτὼ ἡλίσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτ(ος) καὶ τέταρτον. τῆς βασιλείας δὲ ἔβδομον. τέτταρας μὲν οὖν ὅπι γαΐου καίσαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτοὺς, τῆς φιλίππου μὲν τετραρχίας εἰς τριετίαν ἀρξας, τῷ τετάρτῳ δὲ, καὶ τῶν ἡρῴδου προσλαβὼν, ξῦς ἦ ὅπλασεν τ' κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορείας, ἐν οἷς τῷ τι προσῳκηθέων ἐβασίλευσε, τ' ἰουδαίας προσλαβὼν, σαμαρείᾳ τε καὶ καισαρείαν. προσεπεδύσατο δὲ ὃν πλείστοις αὐτὴν προσφορὰς δρακοσίας ὅπι χιλίας μυριάδας. πολλὰ μὲν τοι προσεδανείσατο. τῷ γὰ φιλόδοξος ἦ) δαψιλέστερα τῷ προσόντων αὐτῷ ἐπλησιεν. ἐπὶ δὲ ἀφειδὴς αὐτῷ τὸ φιλότιμον. ἀγοοουμένης γε μὲν τοῖς πλήθεσι τῆς ἐκπτώσεως αὐτῷ, συμφορήσαντες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυνατεύων, καὶ χιλίας ὁ ἔπαρχος, τῷ φίλος τ' βασιλέως, ἀρίστωνα ἔπεμψαν ὑπηρετῆ τὸ ὀλιτάδιον, καὶ σίλαν, ἐλθεῖς γὰ ἐπ' αὐτοὺς, ἀπόσφαξεν ὡς δὲ τῷ βασιλέως κελεύσαντος. ἀγρίππας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ζόφῳ τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον. ἥβης ἦ αὐτῷ καταλήλειπτο, υἱὸς μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ζῆς δὲ θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη τῷ παῖδος ἀδελφῷ γαμέμενο βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονῆα. παρθένοι δὲ ἦσαν αἱ δύο, μβριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, δικαίτας μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαίτης δὲ δρουσίλλα. καθομολόγηται δὲ ὑπὸ τῷ πατρὸς πρὸς γάμον ἰουλίῳ

A multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. móxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: móxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè viximus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria, simúlq; Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum acceperit. Atque hic IX. fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippã, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eísque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructíque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrq; apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causã indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iureiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere, cui administrando sit impar, quódque etiam viriles grauare possit humeros. cúmque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiúsque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliásque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulò pòst dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

μὴν ἀρχελάῳ τῷ χελκίε παιδὶ μειρακίῳ, ἀδούσιλλα δὲ ἐπφανεῖ, τῷ δὲ τ κομμαγηνῆς βασιλέως υἱὸς ὢν ἐτύγχ. ἀλλὰ γὰρ ὅτ ἐγκάθη τ βίον ἐκλιπὼν ἀγρίππας, καισαρεὶς, καὶ σεβαστηνοὶ τὴν δυσποιῶν αὐτὸν λοιδόμενοι, τὰ τῆς δυσμενεστάτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν κατοιχόμενον ἀφειδεῖς λέγοντες, καὶ ὅσοι τραπεζόμενοι τότε ἔτυχον, συνῆσαν ἢ ἦσαν, οἱ καὶ ἀπῆλθον, καὶ τοὺς αἰδριάντας τ τ βασιλέως θυγατέρων ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, εἰσόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες ὅπῃ τ τιγῶν, ὡς δύνατον μάλιστα ἐφύβριζον, ἀχνυμενέστερα διηγήσεως δρῶντες. ἐν τε τοῖς δημοσίοις καταλινόμενοι τόποις, παντὶ μὲν ἱσταμένῳ ἐπιτάλαιρα στεφανούμενοι, καὶ μυριζόμενοι, καὶ αὐτοὶ δοντες τῷ χάεσιν, ἀλλήλοις αὐτοὶ παραδιδόντες. ἀμνήμονες δὲ ἦσαν οὐκ ἀγρίππα μόνον χρησαμένου πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ τὸ πάππου ἡρῴδου, ὅστις τὰς πόλεις ἐκείνῳ αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν. ὁ δὲ τ τηνικάδε υἱὸς ἀγρίππας, ὅπῃ ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, ξεφόμενος ἐν τῇ κλαυδίῳ καίσαρι. πυθόμενος γε μὴν καῖσαρ ὅτι τάθηκε υἱὸν ἀγρίππαν, σεβαστηνοὶ δὲ καὶ καισαρεῖς ὑβείκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅπῃ δὲ τοὺς ἀφαιρεῖσθαι πάντας ὁρμᾶσθαι πέμπειν οὖν δ' ὅπως ὥρμητο τὸν νεώτερον ἀγρίππαν τῷ βασιλείαν δεξόμενον ἅμα ἐκέλευσε καὶ ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμωσμένους ὅρκους, ἀλλὰ τῷ ὀξέλῳ θέρους, ἐφίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέσχεσθαι, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοὺς παῖδας ἐκβεβηκότι χρόνους ὑπερβάλλειν βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τ διοικήσεως φροντίδας ἐπέχειν, καὶ τελείῳ δὲ ἀνδρὶ βαρὺ βάσταγμα βασιλεία. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς εἰκότα λέγειν ὁ καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τ ἰουδαίας καὶ τ ἁπάσης βασιλείας ἀπέστειλε κούαδρον φάδον, τῷ κατοιχομένῳ δηδοὺς τιμὴν τὸ μὴ μέρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλεον αὐτῷ διάφορον. ἐγκαθεὶς δὲ ὑπὸ παντὸς ὑπερεῦλαι τῷ φάδῳ καισαρεῦσι, καὶ σεβαστηνοῖς ὑπλίσασθαι τοὺς τὸν κατοιχόμενον ὕβρεως, καὶ παρανομίας εἰς ἴσας ἔτεζώσας. τ ὕλην δ' τ καισαρέων, καὶ τῆς σεβαστηνῶν, καὶ ἵππας πέντε σπείρας εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο. τῷ δ' ἐν συρίᾳ ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ὑπλίσασθαι στρατιώτας κατ' ἀριθμοὺς, καὶ τῷ ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. οὐ μὴν οἱ κελευσθέντες μετέστησαν. φρισσόμενοι γὰρ, κλαυδίου ἀπομειλίξαντο, καὶ μόνιμον ὑπῆρχον τῆς ἰουδαίας ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, ὁπόσους καὶ τοῖς ὑπατεύουσι χρόνους τῷ μετέπειτα ἰουδαίοις ἠρξατο συμφορὰν ἀρχὴ τ πολέμου ἀπόρμητα λαβόντος. ὅθεν μετανασταὺς κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, ἐξήγαγε αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἰσγειῶν ἡ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς. Κεφ. α.
Ὅτι ζόπυρον ἔλεσεν τὴν ἀδελφὴν βασιλὶς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἴζατης, καὶ τὸ πᾶν γένος αὐτῶν ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β.
Ὡς πλείους ἀλέξανδρος ὁ ζόπυρος τῆς ἰουδαίας τοὺς ἰδίους ἰουδαίους τῷ γαλιλαίᾳ τὸν ὄχλον ἀπατήσαντας ἐκέλασεν. Κεφ. γ.
Ὡς ὅτι τούτου πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε.
Περὶ τῆς τῶν φήλικος πραξέων. Κεφ. ϛ.
Περὶ πορκίου φήστου ὁ ζόπυρος, καὶ περὶ τῆς σικαρίων. Κεφ. ζ.
Περὶ ἀλβίνου ὁ ζόπυρος. Κεφ. η.
Ὡς φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ ἐγένοτο τοσαύτα ἀδίκηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ.

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphensium aduersus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque sacra stola sacerdotali. CAP. I.
Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Ifates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi sunt. CAP. II.
Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. CAP. III.
Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppressi sunt. CAP. IV.
Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. CAP. V.
Gesta Felicis Iudeæ præsidis. CAP. VI.
De procuratore Porcio Festo, & de sicariis. CAP. VII.
De procuratore Albino. CAP. VIII.
Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti sint arma sumere. CAP. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER VICESIMVS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, deque ſtola ſacerdotali.

DEFVNCTO rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Lóginum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhùc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnem Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Mię vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma tranſamnéſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multóſq; Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòſt capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: dediſque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde pontificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primũ, vt legatos ſibi ad Cæſarẽ liceat mittere,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, & περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς.

A ΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὴ βασιλέως ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει μάρσῳ δίφιλον κλαύδιος καῖσαρ κάσσιον λογγῖνον μνήμης τὸ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ δι' ἐπιστολῶν ὑπ' αὐτοῦ φιλίου ἀξιωθεὶς, ὑπέτα μάρσου τῆς κατ' ἐκεῖνο συρίας πραγμάτων περιστάσης. φάδος δὲ ὡς εἰς τὸν ἰουδαίας διάδοχος ἀφίκετο, καταλαμβάνει στασιάσαντας τοὺς εἰς τὸν περαίαν κατοικοῦντας ἰουδαίους, πρὸς φιλαδελφεῖς περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀναπλεων. καὶ δὴ οἱ τῆς περαίας χωρὶς γνώμης τῆς πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν φιλαδελφέων διέφθειρον. ταῦτα πυθόμενον τὸν φάδον, σφόδρα παρῴξυνεν, ὅτι μὴ τὸν κρίσιν αὐτῶν ἐδεήθησαν, εἴπερ ὑπὸ τῶν φιλαδελφέων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδίκως ἐφ' ὅπλα χωρήσαιεν. λαβὼν οὖν ἕξ τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς καὶ τῆς στάσεως αἰτίους, δῆσαι προσέταξεν. εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν, ἀπέκτεινεν, ἀνίβας δὲ διὰ ὄνομα τοῦτο. ἀμάραμος δὲ καὶ ἐλεάζαρος φυγῇ ἐπέλαβεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ θολομαῖος ὁ ἀρχληστὴς μετ' οὐ πολὺ χρόνον, ἀχθεὶς δίσμιος ἐπ' αὐτὸν, δι' ἃ πεποιηκὼς μέγιστα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν καὶ τοὺς ἄραβας. ἐπαυθήρθη τὸ λῃστήριον ἅπασα τοιοῦτον ἡ ἰουδαία, φρουρίδι καὶ φρουρᾷ τῇ φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρῄνεσεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣν φορεῖν μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν ἀντωνίαν, ὅπερ ὅτι φρούριον κατεσκεύασται, κοσμοῦσιν ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, κατὰ δὴ καὶ πρότερον ἦν. οἱ δ' αὐτολέγην μὴν οὐκ ἐτόλμων, παρικάλουν δ' ὅμως τὸν τε φάδον, καὶ τὸν λογγῖνον. ἀφικόμενοι γὰρ οὐκ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενοι δύναμιν, φόβον ἦν μὴ τὰ προστάγματα φάδου τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων παρεκίνησεν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἔπεμψαν πρέσβεις ὡς κύριον πόμφαν τοὺς

τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν τοῦτ' αὐτοῦν ἐξουσίαν ἔχῃν. εἶτα ἡ Φλωρεῖνα, ἕως αὐ γράψωσι, τὰ περὶ τούτων κλαύδιος ἀποκρίνεται. οἱ δ', ὅπως ἐφῇ αὐτοῖς εἰπεῖν ἀποστείλαι τοὺς ὁμήρους σπεύδοντας. ὑπακουσάντων δ' ἑτοίμως ἐκείνων ἀφέθησαν οἱ ὁμήροι. ὡς δ' ἀγομένων εἰς τὴν ῥώμην αὐτῶν, γνοὺς ἀνώτερος ἀγρίππας ὁ τοῦ τελευτηκότος παῖς, καθ' ἣν ἥκουσιν αἰτίαν, ἐτύγχανε δ' ὢν ὡς ἐπὶ κλαυδίῳ καίσαρι, καθὼς ἡ περίτεξις ἐπομνύει, παρακαλεῖ τὸν καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς ἰουδαίοις ἅπερ ἠξίουν περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάσκω περὶ τούτων ἀποστεῖλαι. καλέσας δὲ κλαύδιος τοὺς πρίσβεις, ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐπίλυσιν αὐτοῖς ἀγρίππα χάριν εἰδέναι, ζῶντα δὲ ἐκεῖνα ποιεῖν ἀξιώσαντος. ὅπερ τε τῆς ἀποκρίσεως, τοιαύτην ὅπως τῷ ἡρῴδῃ ἔδωκε. κλαύδιος καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμιτῶν ἀρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ ἔθνει. χαίρειν. ἀγρίππα τε ἐμοῦ, ὃν ἐγὼ ἔθρεψα, καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ διατελέστατον ὄντα, θεσσαλόντος μοι τοὺς ὑμετέρους πρίσβεις δικαιοῦντας ἐφ' ἧπερ πέπεμπτο τὸ ἔθνος ὑμῶν κηδεμονίᾳ, καὶ αἰτησαμένων ἀσυδαίως καὶ φιλοτίμως τὸν ἱερὸν ἑαυτὸν καὶ τὸν ἐμφανῆ τοῦ ἐξουσίαν ὑμῶν, εἰ συγχωροῖ, καθὼς ὁ κρέπτος καὶ μοι πρωτότατος οὐτελλιος ἐπόησε. συγκατατίθεμαι δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ φρόνιμον δοκοῦν τὸ ἐμαυτὸν διάβοιες, καὶ τὸ βούλεσθαι ἕκαστος κατὰ τὰ πάτρια θρησκεύειν. ἴστω εἰδὼς ὅτι, καὶ αὐτῷ βασιλεῖ ἡρῴδῃ, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τὸν πρὸς ἐμαυτὸν διάβοιαν, καὶ τὸν πρὸς ἡμᾶς γνώμην ἀσυδαῖον, πάνυ χαλεπὸν ταῦτα ποιήσας, πρὸς οἷς ἔτι μοι πλεῖστα δίκαια φιλίας κρατήσας ὄντας πρώην μύους. ἔγραψα δὲ περὶ τούτων, καὶ κυρίῳ φάσκω τῷ ἐμῷ δεσπότῃ. οἱ τὰ γράμματα κομίζοντες κορνήλιος κέρων, ζύφων θαδίωνος, διοσκόρους ναθαναήλου, ἰωάννης ἰωάννου. ἐγράφη πρὸ πενταρίων καλανδῶν, ὑπάτου ῥούφου, καὶ πομπηίου στλουκκατοῦ. ἐτάσατο δὲ καὶ ἡρῴδης ὁ ἀδελφὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ τετελευτηκότος, χαλκίδος δὲ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον πεπιστευμένος, κλαύδιον καίσαρα τὸν ἐξουσίαν τοῦ ναοῦ, καὶ τὴν ἱερῶν χρημάτων, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν. πάντων τε ἐπέτυχεν, ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ ἡρῴδης, μεθέσει τῆς ἀρχιερωσύνης τὸν ὀνομαζόμενον καντήραν, ἰωσήπῳ τῷ τοῦ ἐκείνου τὴν ἀδελφὴν τῆς πρώης ὡδε χρόνῳ.

A qui ab eo petant sacræ stolæ seruandæ ius: deinde, vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros, vt legati mittantur, si priùs darentur obsides. Quúmque promptè liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat, vt diximus, cognito qua de causa venissent, rogauit Cæsarem, vt Iudæis sacræ stolæ custodiam petentibus annuere dignetur: & Fado super eo negotio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens, vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se illius donare precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. X P P. Hierosolymitanorum magistratibus, senatui & populo, totique Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes, quòd sedulo genti vestræ prouideam, rogantésque enixè, vt pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi carissimus Vitellius concesserat: vestræque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ: deinde, vt gratificer Herodi regi & iuniori Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis: Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis: & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Cos. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, iúsque eligendorum summorum pontificum: impetrauítque hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit vsque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes Cantharа in ordinem redacto, Iosepho Canei summum pontificatum contulit.

Κεφάλαιον β'.

Οτι περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἡ ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑλένη καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

Cap. II.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν καὶ ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑλένη, ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ τῶν ἀδιαβηνῶν βασιλεύς, φ ἡ βασίλεια ἐκ πολλῶν ἦν, ἀδελφὴν εἶχεν ἄλλως ἐρωτικῶς τὴν πρὸς γάμου κοινωνίαν ἐλθεῖν. καὶ κατέσπασεν ἐς κοίτην. συγκαθεύδων δὲ ποτε τῇ γυναικὶ τὸν χεῖρα περιπλακεὶς, ὑπνῳ κατασχεθεὶς ἔδοξε ἀκούειν, κελευούσης αἴρειν αὐτὸν τὴν κεφαλὴν τὸν χεῖρα, ἐ μὴ βλίζειν

B Per idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, sororis amore captus, in vxorem ductam grauidã reddidit. Accidit deinde, vt vnà accubans, & manũ reclinatam habens in vxoris vterũ, vocẽ quãdã sibi videretur audire, iubẽtẽ, vt manũ à vẽtre tolleret, néve premeret

fœtum, qui vt non ſine diuina prouidentia inchoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus eſt, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. ſuſceperat autem iam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifeſtè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta eſt germanorum inuidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odiis, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hæc pater licèt intelligeret, ignoſcebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, ſed quiſque cupiebat patri eſſe quàm cariſſimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abemerigum, regnantem tunc apud caſtrum quod Spaſini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filij. Is libenter accepit adoleſcentem, quem complexus ſingulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpacium, concupiuit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filium magno affectu excepit, eíque donauit regionem, quæ dicitur Cæron, amomi feraciſſimam. in ea ſeruantur arcæ reliquiæ, qua Noe ferrur euaſiſſe diluuium, oſtenditúrque ibi hodie quoque videre volentibus. In hac regione Izates vixit vſque ad patris obitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena regina accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem ſui regni Izatem optauit, cúmque hoc honore indicauit digniſſimum, attamen veſtrũ quoque ſuper hac re iudicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab vno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. quibus auditis proceres primùm more ſuo reginam adorauerunt, deinde probari ſibi ſententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem ſcirent merito & ex communi popularium voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque ſuam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo ſecuriùs nouo regi pararetur imperium. ſic enim liberum fore à metu, in quo eſſe poſſet propter illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolẽtia differendam tamen fratrum eius necem cenſuit in aduentum filij, & expectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt, vt ſaltem vinctos aſſeruaret donec ille veniat, quo magis in tuto ſit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè regina fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filiũ Monobazũ, impoſito ei

τὸ δὲ αὐτῇ βρέφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχόν, καὶ τέλους δυτυχοῦς τὰ δυξόμενον. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, ἀνὴρ δι' ὀργῆς, ἔφρασε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνόμενον τὸν υἱὸν ἰζάτην ἐπεκάλεσεν. ἐκ δὲ αὐτῆς μονόβαζος τούτου πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἑλένης γνόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὸν μὲν τοι πᾶσιν δύνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν ἰζάτην ἔχον φανερὸς ἦν. φθόνος δὲ τὐντεῦθεν τοῖς παισὶ πρὸς τὸν ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, κἀκ τούτου μίσος ἅπαντας ἐλυποῦμενους ἀπάντων, ἐπὶ τὸν ἰζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προπέμπει. ταῦτα ὁ καὶ πρόσφωρος αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, κείνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πράσσοιεν, ἀλλ' ἢ τὸ φιλεῖν αὐτὸν ἕκαστον ἀξίαν δύνοιας τυγχάνειν. τὸν δὲ ἰζάτην, σφόδρα γὰρ ἐλεεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν παίδων τὴν, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς ἀβεννίριγον ἐκπέμπει τὸν ἀσασίνου χάρακος βασιλέα, φίλα κατατιθέμενος ἐκείνῳ τιμὴν τῷ παιδὸς σωτηρίαν. ὁ δὲ ἀβεννίριγος, ἀσμένως δέχεται τὸν νεανίαν, καὶ δι' πολλῆς ἄγων δύνοιας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τιμῇ συγγενείᾳ, σάμαχος δὲ ὄνομα ταύτῃ, δίδωσι. δωρεῖται δὲ χώρᾳ ἐξῆς μεγάλας λήψεται προσόδους. μονόβαζος δὲ ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τῷ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὸ τῆς τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀσπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι καρπῶν λεγομένην. φέρειν δὲ ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀγαθήν. ἔστι δὲ αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, ἐν ᾗ λόγος ἔχει, τὸν μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδίοις βουλομένοις ὑπεδείκνυται. διέζησεν οὖν ὁ ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρις τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός. ἡ δὲ ὀζίλιστον ἡμέρᾳ τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστᾶνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τῶν δυνάμεις πεπιστευμένους. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτῷ δεδόσθαι ἰζάτην ἠύξατο γνώσθαι, καὶ τοῦτον ἄξιον ἔκρινεν, οὐδὲ ὑμᾶς λελῆσθαι δοκῶ, σκεπτέον δὲ ὅμως καὶ τινὶ ὑμετέραν κρίσιν. μαχέσεσθαι γὰρ οὐχ ὁ παρ' ἐμοῦ, ἀλλὰ πλείοσιν καὶ δεινότατον τὸν ἀρχὴν λαμβάνειν. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅτι πεῖρα τοῦ φρονεῖν οἱ συγκληθέντες. οἱ δὲ ἀκούσαντες, φιλοτίμως μὲν προσεκυνήσαν τὴν βασιλίδα, καθὼς ἦθος ἔστιν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χαίροντες ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκριθέντα τῶν ἀδελφῶν κατὰ τὰς δυνὰς τῶν ἁπάντων. βούλεσθαί τε φασὶ προσαπολέσαι φιλίαν αὐτοῖς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ἵνα μὴ τοῦ τὴν ἀρχὴν ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας κατασχεῖν. φθαρέντων γὰρ ἐκείνων καθαιρεθήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἰζάτην δύνοιας ἔχειν, ἐκάλει δὲ ὅμως ὑπομένειν τὴν περὶ τῆς αἱρήσεως τὴν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι αὐ ἰζάτης ἐκ γνόμενος συνδοκιμάσῃ. οἱ δὲ ἐπεὶ αὐτῶν συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῆς. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ προσήκεσθαί τινα τῆς ἀρχῆς ὑπάτερον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα προειποῦσα τὸ δέ-

τὸ διάδημα καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τῦ παρὸς δακτύλιον, τιμᾷ τε σαμψηρὸν ὀνομαζομένῳ παρ' αὐτοῖς, διοικεῖν τε τούτοις τιμᾷ βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τῆς τῦ ἀδελφῦ παρουσίας. ἦκε δὲ θᾶττον ταχέως ἀκούσας τιμᾷ τῦ παρὸς τελευτιμᾷ, καὶ διαδέχεται τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ὑπεκστάντος τῆς ἀρχῆς αὐτῷ. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῷ ἀσασίνᾳ χώρᾳ διέτριβεν, ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν σέβειν, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ δὴ δι' αὐτῷ εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τῷ ἰζάτῃ, κἀκεῖνον ὁμοίως συνανέπεισε. μεταλαβόντι τε τὸν τῦ παρὸς, εἰς τιμᾷ ἀδελφιμᾷ συνεῖλθε καὶ πολλὰ ὑπακούσας ἔπεσιν. συμβαίνει δὲ καὶ τιμᾷ ἑλένῃ ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἰουδαίου διδαχθεῖσαν, εἰς τὰς ἐκείνων μετακομίσασθαι νόμους. ὁ δὲ ἰζάτης ὡς παρέλαβε τιμᾷ βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τιμᾷ ἀδελφιμᾷ, καὶ θεασάμενος τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανεν τῷ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν ἀπολέσαι ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μνησικακοῦντας ἔχειν σὺν αὐτῷ μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς μὲν ὁμηρεύσοντας μετὰ τέκνων εἰς τιμᾷ ῥώμιμᾷ ξὺν πέμψαι κλαυδίῳ κρίσαι, τοὺς δὲ, πρὸς ἀρταβάνην τὸν πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δὲ τιμᾷ μητέρα τιμᾷ ἑαυτῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων ἔθεσιν, ἔπαυσε καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μετατίθεσθαι. νομίζων τε μὴ αὖ βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτέμοιτο, πράττειν ἐπιτήδειος. μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, διαφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα. βασιλέα γὰρ ἔσεσθαι, καὶ καταστήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους μαθόντας, ὅτι ξένων ἐθῶν ἐπιθυμήσει καὶ ἀλλοφύλων αὐτοῖς ἐθῶν. οὐκ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτῷ ἰουδαίου. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ τέως ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. τῦ δὲ τῇ μητρὶ συμφασκόντος, καὶ συναπειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπρακτον. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τῦ πράγματος ἐκδήλου πᾶσι γενομένου κινδυνεύσῃ τιμωρίαν ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς αἴτιος τούτων, καὶ διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ ἀθεμίτων ἔργων ἡγούμενος. συνάμενον δὲ αὐτὸν, ἔφη καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε πάντας κέρκινα ζηλοῖ τὰ πάτρια τῷ ἰουδαίων. τοῦτο εἶναι κυριώτερον τῦ περιτέμνεσθαι. συγγνώμην δὲ ἔχειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ πράξαντι τὸ ἔργον δὲ ἀναγκαῖον, καὶ τὸν ἐκ τῷ ὑπηκόων φόβον, ἐπαύσατο μὲν τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μὴ ταῦτα δὲ, τιμᾷ γὰρ ὁλοθυμίαν οὐκ ἐξισοῦσθαι παντάπασιν, ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ δοκῶν τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβῶς εἶναι, πρωτεύσαντα πράξαι τέλεον. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀνασασόμενος αὐτὸν, καὶ κατέλαβε τὸν μεῖζονα νόμον ἀναγινώσκοντα, λανθάνῃς, ἔφησεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τῶν νόμων, καὶ δι' αὐτῷ τὸν θεὸν ἀδικῶν. οὐ γὰρ γνώσεσθαί σε δεῖ μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ πρότερον τὰ πρωτεύοντα ποιεῖν ὑπ' αὐτῷ. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μένεις; ἀλλ' εἰ μὴ τὸν περὶ τούτου νόμον ἀνέγνως, ἵν' εἰδῇς τίς ὄζος ἡ ἀσέβεια, νῦν ἀνάγνωθι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεύς, οὐκ ἐχρῆν ἐβάλετο τὴν πρᾶξιν, μετασὰς ἐς ἕτερον οἴκημα,

A diademate, & dato patris anulo signatorio, simúlque sampsera, vt ipsi vocant: iussíque eum administrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izatæ innotuisset, ipsum quoque in eandem opinionem traducit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cùm occidere hos aut vinctos seruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipse ad eam religionem transiret. cúmque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, paratus erat, & hoc facere. quod postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus desciscere cognoscerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio solio. sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Anania contulit consilium, qui matris sententiam comprobans, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc proposito desisteret. timere enim se ne si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur datturus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumcisione Deum piè colere, si Iudæorum instituta placeant. in hoc enim magis sitam religionem quàm in circumsione corporis: daturúmque Deum veniam, si necessitate coactus signaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur subditorum defectio. his verbis tum regi persuasit quod voluit. Aliquanto autem pòst, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad salutandum enim regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Moysis volumina: Nescis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumcisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis rex nõ distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum,

accito chirurgo fecit quod iussus est: deinde accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res perueniret ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt conscíis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quòd illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & eius liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibíque vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quàm exterorum beatum diuina fauente prouidétia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmq; illud apud omnes mortales famosissimum, vt ibi Deum adoraret, votiuásque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passárum inde aducherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur postea.

III. Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cùm sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assúmptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primùm adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxij casibus. Si enim me inultum sineris, animabitur in cæteros quoq; reges audacia incóditę multitudinis. Hęc ille demisso vultu lacrymãs. Izates autem audito eius nomine, videſq;

καὶ τὸν ἰατρὸν ἐπικαλεσάμενος τὰ προσταχθὲν ἐτέλει, καὶ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμανεν αὐτὸν πεπραχέναι τοὔργον. τοὺς δ' ἔκπληξις δεινὸς ἔλαβε καὶ φόβος οὐ μετρίως, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνώδεσι μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἐπιβαλεῖν, οὐκ ἀναχθήσεσθαι δὲ τὴν ὑπηκόων ἀρχὴν αὐτὸν ἄνδρα τὴν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ὄντα. κινδυνώδεσθαι δὲ καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐσομένης. θεὸς δὲ ὧν ὁ κωλύσων ἦν τοῖς ἐκείνων φόβοις ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτὸν τε τὸν Ἴζατην περιπεσόντα κινδύνοις, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν ἀγαγών, ὅπερ δείκνυσι ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστευκόσιν ὁ καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἐλθοῦσα δὲ ἡ τῆς βασιλέως μήτηρ, ἐφ' οἷς τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρωδιάσθη, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ ἅπασι ζηλωτὸν, ἢ τοῖς ἄλλοθεν ὄντα τὴν ἐκ θεοῦ εὐνοιαν, ὅπερ ὑμεῖς ἔχετε εἰς τὴν ἱεροσολυμίτιδα πόλιν ἀφικομένη, τὸ πᾶσι αὐθρώποις προσηκὸν ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἐπεσκεύασε, καὶ χαριστήρια θυσίας ἐπετέλεσεν. ἐδεῖτο τε τοῦ παιδὸς ὑπὲρ ἐκείνης. τοῦ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ ἐπικαλούσῃ κατανεύσαντος, καὶ πολλὴν ἐπιδεικνυμένου τὴν εἰς τὸν ἀποστολὴν ἑτοιμασμένου, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν ἱεροσολυμίτιδα πόλιν ἐπὶ ὑποπτίου ὑπὲρ τοῦ παιδός. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ ἐπιόντος τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἐλεήσασα, πέμπει τινὰς τῶν ἑκατὸν, τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πολλοῦ σίτου ὠνησομένους χρήματα, τοὺς δὲ εἰς Κύπρον ἐφ' ἁλῶν φόρτον οἴσοντας. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς δωρεᾶς ταύτης, εἰς τὸν πάντα ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἴζατης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἐπιμελεῖται πολλὰ χρήματα τοῖς ἀφώτοις τῆς ἱεροσολυμίτιδος. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πέπραχται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὲ τῆς Παρθυαίων βασιλεὺς Ἀρτάβανος, αἰσθόμενος τοὺς σατράπας βεβουλευκότας εἰς αὐτὸν συνεστηκότας, ὡς οὐκ ἂν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλῆς οὐχ ὁρῶν, ἔγνω πρὸς Ἴζατην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνατὸν εἴη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῆ τε καὶ οἰκεῖον ὄντα χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, σωτυγχάνει τε τῷ Ἰζάτῃ κατ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς οὐκ ὄντα βεβασιλευμένον καὶ ὑπ' Ἰζάτου οὐ γινωσκόμενον. καὶ πλησίον ἐλθὼν, προσέπεσε μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσκύνησιν αὐτῷ, εἶτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ φείδῃ με τὸν σὸν οἰκέτην, μηδὲ ἀφανίσῃς δεόμενον. ταπεινὸς γὰρ ἐκ μεταβολῆς γενόμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς σῆς βοηθείας χρήζω. βλέπον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὴν ἔχῃ νόμισον καὶ ἐκείνου τὴν ἐμὴν συμφοράν. ἡμῶν γὰρ ἀνεκδίκητον προσοφθέντος, ἔσονται θρασύτεροι πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ἴζατης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, καὶ οὐδὲν ἰκέτην

διώτης, τῆς σῆς βοηθείας χρήζω. βλέπον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὴν ἔχῃ νόμισον καὶ ἐκείνου τὴν ἐμὴν συμφοράν. ἡμῶν γὰρ ἀνεκδίκητον προσοφθέντος, ἔσονται θρασύτεροι πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ἴζατης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, καὶ οὐδὲν ἰκέτην

ἱκέτην αὐτῷ παριστῶτα τὸν ἀρταβάνην, καταπήδησον ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ θάρσησον εἶπεν ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε συνεχέτω τὸ παρὸν ὡς ἀήκεστον. ταχεῖα γὰρ ἔσται τῆς λύπης ἡ μεταβολή. φίλον γὰρ καὶ σύμμαχον εὑρήσεις χρείττω σοῦ ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὴν πάρθων σε καταστήσω βασιλείαν πάλιν, ἢ τὴν ἐμὴν ἀποστήσομαι. ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ὅλον τὸν ἵππον ἀρταβάνην, παρείπετο δὲ αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ἀποτίνων ταύτην, ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. θαυμάσας δὲ ὁ ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφεστῶσαν αὐτῷ τύχην καὶ τιμὴν ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι μὴ ἐκείνου πάλιν ἀναβαίνοντος, καὶ προηγουμένου. ὁ δὲ πειθεὶς, ὅλον τὸν ἵππον ἤλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ᾧ τε συνεδρίᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἱστάσεσι προκαταλιπών, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, καὶ τὴν λογισμῷ δίδοὺς ὡς ποιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβάνην ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τῆς περὶ τὰ πεπραγμένα ἀμνηστίας δεξιὰν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τὴν αὐτοῦ. τῷ δὲ πάρθων δήμῳ αὐτὸν θέλουσιν οὐκ ἀρνουμένοις, μὴ δυνάσθαι δὲ λεγόντων ἄλλον τὸν ἀρχὴν ἑτέρῳ πεπιστευκέναι. κίνναμον δὲ ὄνομα τῷ παρειληφότι, καὶ δεδοικέναι μὴ σάσις αὐτοῖς ἐκ τούτου καταλάβῃ. μαθὼν τὴν πρόφασιν αὐτῶν ὁ κίνναμος ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ ἀρταβάνῃ, τεθεράπευτο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει δὲ ἦν καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ὥστε καλῶν αὐτῷ πιστεύσαντα ὥστε ἀναβῆναι τὸν ἀρχὴν ἀποληφόμενον τὸν αὐτοῦ. καὶ ὁ ἀρταβάνης πιστεύσας παρῆν. ὑπαντιάζει δὲ αὐτῷ ὁ κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας. προεπέθηκεν αὐτῷ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ. καὶ ἀρταβάνης οὕτω δὴ ἱζάτου πάλιν εἰς τὸν ἀρχὴν καθίσατο, προτίθησιν αὐτῷ ἐκπώμασιν ὧν τοῖς μεγιστᾶσι. οὐκ ἐξῆν μὲν ἀμνήμονα τῷ εἰς αὐτὸν διεργασαμένῳ, ἀλλὰ δωρεῖται τὸν ἱζάτου τε μεγίστας τιμὰς παρ' αὐτοῖς. τήν τε γὰρ πάσης ἀρχὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ διὰ χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ἴσμεν ὄντι γένους καὶ σημείων τῷ παρθυαίων βασιλέων. ἔδωκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν τῶν ἀρμενίων βασιλέως ἀποτμῆμα. νίσιβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ νήσῳ, καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον μακεδόνες ἐκτίσαντο πόλιν αὐτῶν ἣν μυγδονίαν προσηγόρευσαν. ταύτῃς μὲν δὴ τῆς τιμῆς ἐξάτης ἐπαύσατο τῶν παρθυαίων βασιλέως ἐπιθυμῶν. μετὰ πολὺν δὲ χρόνον, ἀρταβάνης ἐλθὼν, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ ἀπέδωκε καταλιπών. ἐπὶ δὲ πρὸς ἱζάτην ἀφικόμενος, ἐπῆγεν αὐτὸν μέλλων πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἀναφέρειν, συμπαθεῖν τε καὶ συμμαχεῖν ἑτοιμάζων, οὐ μὴν ἔπεισεν. ὁ γὰρ ἱζάτης, τὴν ῥωμαίων δύναμιν τὴν τύχην δεδιὼς ἀμήχανον, ἀδύνατος αὐτῷ ἐνόμιζε δυσχειρῶσαι. ἔτι δὲ πομφοὺς πέντε μὲν τοὺς πρεσβυτέρους, τοὺς ἡλικίᾳ νέους, γλώττης τε πατρίου κρείττονα, καὶ παιδείαν ἀκριβῆ μαθησομένους, τὴν τε μητέρα προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς θεόπαιδα, ἀκτηνέστερος ἦν, καὶ τὸν οὐαρδάνην ἐκπολιορκῆσαι, συνεχῶς δὲ ἐπεδείκνυτο τοὺς ῥωμαίων δυνάμεις τε καὶ θεότητας, ἵνα τούτων οἰόμενος αὐτὸν φοβήσῃ, καὶ παύσῃ δεδιυῖα τὸν ἐπ' αὐτοὺς στρατείας προθυμούμενος. ὁ δὲ πάρθος, πόλεμον δ' οὐδὲ πρὸς ἱζάτην κατήγγελκε,

A astare ſupplicem Artabanum; ab equo deſiliit, &, Bono, inquit, animo eſto rex, nec turberis præſenti calamitate quaſi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœſtitia: inueniéſque amicum & ſocium meliorem, quàm fortè ſperaſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum reſtituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus impoſito in equum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Par-
B thus rex tulit permoleſtè, iurauítque per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſiliit, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ, reputánſque eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Par-
C thos ſuadens, vt ſuum regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quòd iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm eſſet alumnus Artabani, & alioqui
D honeſto ingenio præditus; ſcribit ei, vt acceptæ à ſe fidei reuerteretur, recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: à quo ille perſuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis, qui apud ipſos habentur honori-
E bus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. donauítque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum rege præmium. Non multo pòſt Artabanus moriens regnum re-
F liquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei, vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc quía quinque adoleſcentes filios miſerat, vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimúlque martrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellū indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operę præmium, Deo fruſtrante ſpes eius vaniſſimas. Parthi enim poſtquam cognouerunt mentem Vardanis, & quòd Romanis bellum inferre ſtatuerit, illo cæſo principatum eius fratri Gotarzæ commiſerunt. huic quoque paulò pòſt ſublato per inſidias, Vologeſus frater ſucceſſit, qui duobus germanis eodem ſecum patre genitis regna diſtribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res proſperè ſuccedere, prædicarique eum paſſim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipſi cogitare de relinquenda religione patria, & aſſumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes diſſimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, ſi expeditionem contra ſuum regem ſuſciperet: promittebántque primo ſtatim conflictu ſe eum deſerturos. Eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere propter contemptum titus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille,& cum magno exercitu contra Izatem venit. Cúmque iam hoſtes in conſpectu eſſent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur, omnes ſui ex compoſito eum deſerunt: tergáque vertentes hoſtibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: ſed ſentiens ſe à magnatibus proditum, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recipit, vbi inquiſitione facta in autores ignominiæ, poſtquam deprehendit quoſdam de fuga pactos cum Arabe, his ſupplicio deditis, poſtera die cum hoſte conflixit: cæſiſque plurimis, reliquos veram fugam coegit capereſſe.ipſum regem acriter perſequutus in caſtrum Arſamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit.eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuerſus eſt, quamuis Abiam viuum in ſuam poteſtatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu fruſtrati, & à Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant: ſed denuò ſcribunt Vologeſo regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynaſtam alium quempiam genere Parthum ſibi præficiat. exoſum enim ſuum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iuſtam occaſionem, honores quos ipſius pater ei conceſſerat, repetiit: bellum interminatus, ſi imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates ſupra modum eſt territus, turpe ducens honoris gratia ſibi conceſſis per metum cedere: ſciénsque quòd etiamſi ipſe imperata faceret, Parthus tamen non quieſceret, decreuit totam rem Deo committere:iacturus extremam de capite aleā:

οὐ μὴν ἔλαβεν οὐδὲ τῆς ὀπὶ τούτῳ σπουδῆς ὄνησιν, τῷ θεοῦ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ὑποτεμόντος. μαθόντες γὰρ οἱ πάρθοι τὴν ἀγάνοιαν οὐ μάτην, καὶ ὡς ὀπὶ ῥωμαίους σπουδὴν ἐκείνου, αὐτὸν μὲν αἱροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τῷ ἀδελφῷ κατάρδην παρέδωσαν. καὶ τὸν μὲν μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἐξ ὀπιβουλῆς τελευτήσαντα, ἀγαθὸν ὄντα καὶ οὐσεβῆ σφόδρα πρὸς τὸν θεὸν, ὁ ἀδελφὸς, ὃς δὴ καὶ τοῖς ἑμπαροῦσιν υἱοῖν ἀδελφοῖς δυναστείας ὀπίσευσε, πατρὸς μὲν τοῦ πρεσβυτέρου, τὴν μήδων, τὴν ἐλάττω δὲ τοῦ νεωτέρου τὴν ἀδιαβηνῶν. ὁ δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τὸν ἰζάτην θεοῦ τὸν θεὸν οὐσεβείᾳ ζηλωτὸν ὄντα πᾶσιν ἀνθρώποις γεγενημένον, ἔχον ὀπιθυμίαν, καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται δὲ θεοῦ ἔξις αὐτῶν καταφωνοῦς τοῖς ὑπηκόοις, κἀπὶ τούτῳ χαλεπῶς φέροντες οἱ μεγιστᾶνες, οὐ φέρουσι μὴν τὴν ὀργὴν, κατανοοῦντες ἔχοντας, καιρὸν ὀπιτήδειον ἐζητοῦσι δίκην εἰσπράξασθαι παρ' αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι στρατεύσαντι κατὰ τοῦ παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπηγγέλλοντο δὲ καὶ σφᾶς τὴν πρώτην συμβολὴν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, καὶ ὅρκοις τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἐσφηκόμενοι πίστιν, ἀποδώσειν παρεκάλουν. πειθεται δὲ ὁ ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπηγόμενος δύναμιν, ἦκεν ὀπὶ τὸν ἰζάτην. μελλούσης δὲ τῆς πρώτης συμβολῆς πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τὸν ἰζάτην ἐκ συνθήματος πάντες ὡς παντελῶς δίμηνα καταχθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐπιδείξαντες, ἔφυγον. οὐ μὴν ὁ ἰζάτης καταπλαγεὶς, νοήσας δὲ τὴν προδοσίαν ὑπὸ τῶν μεγιστάνων γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συντεταγμένους πρὸς τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ. τῇ δὲ ὑπούσῃ συμβαλὼν, πλείστους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκασεν. αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα διώκων εἰς τι φρούριον συνήλασεν ἄρσαμον καλούμενον, καὶ προσμαχησάμενος κρατερῶς, εἷλε τὸ φρούριον. διαρπάσας δὲ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δὲ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. προεκαταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀπέκτεινεν. ὑποτυχόντες δὲ οἱ τῆς ἀδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τὴν τοῦ θεοῦ τῆς βασιλείας, οὐδὲν ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσιν πάλιν οὐ δεχόμενοι, βασιλεῖς δὲ πάρθων αἰτοῦσιν, ὡς καλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, κατασχεῖν δὲ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τὸν γνήσιον πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων δὲ ἐργασάμενον ἐθῶν γνώμονα. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐπῆρθη πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ προφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τοῦ πατρὸς δοθείσας τιμὰς ἐπέμπειν ἀπῄτει. ἀπειθήσαντα δὲ, πόλεμον κατεπήγγειλεν. τοιαῦτα δὲ τὴν ψυχὴν οὐχὶ μετρίως ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὴν τοῦ δικαίου ἐξίστασθαι δοκεῖν δεῖ φόβον τοῦτο προφέρων, εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ ἀπολαβὼν ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἀπῄτησεν, ἔκρινεν ὑπεξελθεῖν τοῦ κινδύνου τὴν ψυχῆς κίνδυνον.

Ꝛ τῶ-

καὶ τὸ τῶν μέγιστον ἐχυρώσατο, καὶ ἐς τοῦτο τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τὸ φρούριον ἀσφαλίσασθαι, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπρῆσαι τὸν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. ταῦτα τε προδιεπεπράμενος, ἐδέδοκτο τοῖς πολεμίοις. ὁ δὲ Παρθυαῖος μετὰ πολλῆς δυνάμεως πέζων τε καὶ ἱππέων θαττον ἐλπίδος, ὡς δυσχερῶς σωτήνως, ἐλαυνόμενος τὰ χάρακα πρὸς τὸν ποταμὸν τὸν Ἀδιαβηνὸν, καὶ τῶν μυρίαν ὁρίζοντα, πέμπτον καὶ ὀκτωκαίδεκα σταδίους ἀπέχοντα. ἐνταῦθα καὶ ὁ Ἰζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἄπωθεν, ἔχων μεθ' αὐτὸν ἱππέας τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὴ πρὸς τὸν Ἰζάτην ἄγγελος ὑπὸ τοῦ παρθυαίου πεμφθείς, ὃς τὴν τῶν Παρθυαίων δύναμιν ὅση τις ὄζιν ἤγγελλεν, ἀπειλῶν δὲ φράτῃ ποταμῷ μέχρι Βάκτρων τοὺς ὅρους αὐτοῦ πεδιόμενος, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἐπειλῆ δώσειν αὐτῷ δίκας, ἀχαρίστου μεθ' ὑπαστίας τοὺς ἑαυτοῦ ἡγεμόνας, καὶ ῥυέσθαι τοῦ βασιλέως αὐτὸν χειρῶν, οὐδὲ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα τοῦ ἀγγέλου φράσαντος, ὁ Ἰζάτης εἰδέναι μὲν τὴν τῶν Παρθυαίων δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ δυναμένην ὑπερέχουσαν, γιγνώσκειν δ' οὐδὲν ἧττον μᾶλλον αὐθρώπων πάντων ἔλεγχον χρείαν τὸν θεόν. καὶ τοι αὐτὸν δοὺς τὴν ἱκετείαν ἐξέπεμπε τοῦ θεοῦ, χαμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ ἀποδὺς τὴν κεφαλὴν κατωχύρωσε, μὴ γυναικὸς καὶ τέκνων ἐνήδυσεν, ἀνακαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, εἰ μὴ μάτην ὦ δέσποτα κύριε τῆς ἐμῆς μέλιμου χρηστότητος, τῶν πάντων δὲ δικαίως μόνον καὶ πρῶτον ἥγημαι κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, οὐχ ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅπως τῆς σῆς δυνάμεως καταγελασθήσονται, τῆς μεγαλορρήμονα λαλούσας ἀπαφισάμενοι. ὁ μὲν ταῦτα ἐπολιᾶτο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος δὲ ὁ θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην δὴ τὴν νύκτα δεξάμενος οὐολογέσης ὀπισολὰς ἐν αἷς ἐγγράπτο δικαίαν καὶ σωτῆρα χεῖρα μεγάλην καταφρονήσασαν αὐτοῦ τῆς ὑπερημίας ὅπως ἐκδυσωπήσειν τὴν παρθυαίων, ἀπεσκίδνη εἰς Συρίαν. καὶ ὁ Ἰζάτης οὕτω τῆς θεοῦ προνοίας τὰς ἀπειλὰς τοῦ πάρθου διαφυγὼν οὐ πολὺν δὲ χρόνον πεντηκοστὸν μὴν πέμπτον ὑπὸ γήρως πληρώσας ἔτος, τέταρτον ἧττον εἰκοστὸν διώσας, καταλιπὼν παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας, τὴν μὲν τοι διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἐπέλαβε παραλαβεῖν, ἀμείβομενον αὐτὸν, ὅπως κατὰ τὴν ὑποδημίαν αὐτοῦ, μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον, πιστῶς φυλάξειν αὐτῷ τὴν διωασείαν. ἡ δὲ μήτηρ ἑλένη, τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα στερομένην δυστεκτάτου παιδὸς, παραμυθίαν δὲ ὅμως εἶχεν τὴν διαδοχὴν ἀκούσασα εἰς τὸ πρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐστάλθαι. παραγενομένη δὲ εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν, ὑπὸ πολλοῦ Ἰζάτῃ τοῦ παιδὸς χρόνον ἐπιβίωσεν. ὁ μονόβαζος τάτ' ἐκείνης ὀστᾶ, καὶ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα θάψαι προσέταξεν ἐν τοῖς πυραμίσιν, αἷς ἡ μήτηρ κατεσκεύασεν ἓξ τὸν ἀριθμὸν ἓξ ἁπάσαις τῆς τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς, ὅσα καὶ ἃ ζωὴ χρόνον ἔπρεξεν, ὕστερον ἐπαγγελοῦμαι. φάδος δ' ἱερουσαλὴμ διαπορεύοντος γόης τις ἀνὴρ θευδᾶς ὀνόματι, πείθει τὰ πλεῖστον ὄχλον ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ

A fretúsque huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hostium. Cúmque Parthus numerosas equitum atque peditum secum properè trahens copias opinione citius venisset, posuissétque castra ad fluuium qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castra B metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabatúrque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. Hæc referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum vitibus, nec tamen ignorare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humi ante Deum procidit; cinere caput turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, téque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentãtem exaudiuit Deus: illáque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum exercitu abiit: ita vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòst exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimoquarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cùm audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est: reuersáque in Adiabenam, nõ multo tempore Izatæ superuixit. Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hierosolymitana stadio diffitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado porrò procuratore apud Iudæam IIII. præstigiator quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, vt assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem fluuium: prophetam enim se iactabat, pollicés

sciſſurum ſe verbo fluuium & facilem præbi- A turum tranſitum, talique promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum; qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpij Fadi tempore.

Cap. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi puniit.

V. FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena C frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, cique ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. D Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octauo anno principatus Claudij, ſuperſtitibus tribus filiis: quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt: è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cæſar Agrippæ iuniori do-
VI. nauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione E Hieroſolymis multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primùm explicabimus.

Cap. IIII.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

INſtante Paſchæ feſto per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndique ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne F inde naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis fortè exiſteret. nam idem & alij ante illum præſides factitauerunt feſtiuitatum temporibus. eius feſti die quarta miles quidam oſtendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuitia, dicētes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen vt deſinerent mouere ſeditionem feſto tempore. cúmque illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impeterēt eum conuitiis, iubet totū exercitum

πεσσάλματα τὸν ποταμὸν χίσας, δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν, καὶ ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἠπάτησεν. οὐ μὴν εἴασεν αὐτοὺς τῆς ἀφεσιμύης ὀναθῆ φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἴλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν, αὐτόν τε τὸν Θευδᾶν ζωγρήσαντες, ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν, καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβαίνοντα τοῖς Ἰουδαίοις ἐπὶ τοῦ κουαντίου φάδου τὸ ἐπίτροπος χρόνους, ταῦτα ἐγένετο.

Κεφάλαιον γ'.

Ως πλείους ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τοὺς υἱοὺς Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἀπέκτεινεν.

ΗΛθε δὲ φάδῳ πλείους ἀλέξανδρος διάδοχος, ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ καὶ ἀλαβαρχήσαντος τὰ ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πλούτῳ πρωτεύσαντος τῶν ἐκεῖ καθ' αὑτόν, ὃς διήνεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παῖδος ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ ἐνέμειναν ἔθεσιν. ἐπὶ τούτοις γὰρ, καὶ τὸν μέγαν λιμὸν καθ' ὃν καὶ ἡ βασίλισσα ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς αἰγύπτου, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις ὡς πρόσθεν. πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ παῖδες Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἀνῃρέθησαν, τοῦ τὸν λαὸν ἀπὸ ῥωμαίων ἀποστήσαντος κυρηνίου τῆς Ἰουδαίας τιμητεύοντος, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἐδηλώσαμεν, ἰάκωβος καὶ σίμων, οὓς ἀνεσταύρωσεν πρόσθεν ἀλέξανδρος. ὁ δὲ τοῦ χαλκίδος βασιλεὺς ἡρῴδης, μεθίστησι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰώσηπον τὸν τοῦ καμύδου, τὸν ἀναβαίνει τοῦ πιὴς αἰδοίας τῷ τοῦ νεβεδαίου δίδωσι. πιβερίῳ δὲ ἀλεξάνδρῳ κύμανος ἀφίκετο διάδοχος, καὶ παλαιᾶ τὸν βίον ἡρῴδης ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὀλίγῳ δὲ κλαυδίου καίσαρος ἀρχῆς ἔτει, καταλιπὼν ἓξ υἱοὺς, ἀριστόβουλον μὲν, ὑπὸ δὲ ῥωμαίης αὐτῷ τυγχάνοντα γυναικὸς, ἐκ βερνίκης δὲ τῆς ἀδελφοῦ θυγατρὸς βερνικίανον, καὶ ὑρκανόν. τὴν δὲ ἀρχὴν αὐτῷ κλαύδιος καῖσαρ ἀγρίππᾳ τῷ νεωτέρῳ δίδωσι. τάσεως δὲ ἐμπεσούσης τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, κυμάνου τοὺς τῶν Ἰουδαίων θεσμοὺς διοικοῦντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων, καὶ θεσπεσίου ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

Κεφάλαιον δ'.

Ως πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων ἐν τῷ ἱερῷ ἀπώλοντο.

ΤΗς πάσχα θεσσαμορδομένης ἑορτῆς ἐστάσης, καθ' ἣν ἔθος ὅτιν ἡμῖν ἄζυμα θεσφέρεσθαι, πολλοῦ καὶ παντα χόθεν πλήθους συναχθέντος ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δείσασα κούμανος μή τι νεωτερόν τῶν θεσπεσίων, κελεύει τὴν σπειρῶν μίαν τάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τῷ ἱερῷ στοᾷ ἱστάναι καταστέλλοντας τὰ νεωτερισμοί· οἱ ἄρα τῆς γλώσσης. τοῦτο δὲ καὶ οἱ θεσ' αὐτῷ τῆς Ἰουδαίας ἐπιστροπεύσαντες ἐπὶ τὴν ἑορτὰς ἐθεάτων. τετάρτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, σπειρῶν τὶς ἀναπαλύψας ἐπεδείκνυ τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ θεὸς τοῦτο θαυμαζόντων, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἐπ' αὐτῶν, οὐχ ἑαυτοὺς ὑβρίζειν λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἀσεβεῖσθαι. πρὸς δὲ τὸν θεσπεσιώτερον τὸ κούμανον ἐβλασφήμουν, ὑπ' αὐτῶν τῶν σπειρῶν καθίεσθαι λέγοντες. κούμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς οὐ μετρίως ἐρεθίζεται θεὸς τὰς βλασφημίας. παρῄνει μὲν τοῖς παύσασθαι νεωτέρου δὲ θυμοῦντας θεσμάτων, μηδὲ στάσις ἐξάπτειν ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπῆκτο βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα πανοπλίαν αἰαλα-

ἀναλαβόντας, καὶ ἐν εἰς τὴ αὐτωνίαν, φρούριον ὂ τῷ τοῦ καθάπερ καὶ πρόσθεν εἴπομεν ὑπερκείμενον τῷ ἱερῷ. παρεξιόντες δὲ τοὺς γραπτώτας, θεασάμενοι τὸ πλῆθος, καὶ φοβηθέντες, φυγῇ ὥρμησε. τῶν δὲ ἐξόδων στενῶν ὄντων, διὰ τοῦτο νομίζοντες ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ συνωθούμενοι καὶ τῇ φυσῇ, πολλοὺς ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρεν. δύο γὰρ μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν καὶ τῶν σώων ἐκείνην φθαρέντων. πένθος δὲ ἦν τὸ λοιπὸν αὐτὴ τῇ ἑορτῇ, καὶ πάντες σκυθρωποὶ τῆς δίκης καὶ τῶν θυσιῶν, ὅτι θρήνους, καὶ κλαυθμοὺς ἐξάπαντος. τοιοῦτον μὲν ἑνὸς ἀσελγὲς γραπτώτου πάθημα γλυκὺ παρεσκεύασεν. ὅπου δὲ αὖπαν τὸ φρικτὸν πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακόν ἄλλο προσέπιπτε. τῶν γὰρ ἐφεστώτων ὅτι νεωτερισμοῦ τινες καὶ τῶν δημοσίων ὁδῶν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἀπωθεν τῆ πόλεως στέφανον καίσαρος δοῦλον ἐνδιαπορεύεσθαι λῃστεύσαντες, ἅπασαν αὐτοῦ κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὸ πρᾶγμα ὁ κύμανος, δώδεκα πέμπει γραπτώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ ὅπλα σεσάτους αὐτῶν δήσαντες, ἐπ' αὐτὸ ἄγειν. τῆ δὲ πορθήσεως γνωμούσης, τῷ γραπτώτῃ τὰς τοὺς μωυσέως νόμους, εἴ τινι κώμῃ λαβὼν κειμένους, προκομίσας εἰς τὸ πάντων ὄψιν, διέχισεν, ὅπλασφημοῦντα, καὶ πολλὰ καὶ κερτομοῦντα. οἱ δὲ ἰουδαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ πολλοὶ συνδραμόντες καταβαίνουσιν εἰς καισάρειαν, ἐκεῖ δὲ ἐτύγχανεν ὁ κύμανος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τὸν θεὸν οὗ περὶ νόμοι καθυβρίσθησαν ἐκδικῆσαι. ζῶν δὲ οὐχ ὑπομένων, τῷ παρόντι αὐτοῖς οὕτω προσευσεβούντων. καὶ ὁ κύμανος δείσας μὴ πάλιν νεωτερήσῃ τὸ πλῆθος, συμβουλευσάντων καὶ τῶν φίλων, τὸν ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις γραπτώτην πελεκίσας, ἔπαυσε τὸν σάσιν ἐν δευτέρου μέλλουσαν ἐξάπτεσθαι.

A cum armis conuenire in Antoniam castellum templo imminens, vt suprà docuimus. vulgaris autem multitudo visto aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cùm essent anguſti viarum exitus, rati à tergo hostem insequi, comprimebant se inuicem se inter fugiendum, & conculcabant in anguſtiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versáque in luctum festa lætitia, omnes sacrificiorum & precationum obliti, dediderunt se lamentis ac emulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cùm aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserant, in publica via centesimo ab vrbe stadio Stephanum Cæsaris seruum iter facientem aggressi sunt latrocinio, omnésque eius diripuerunt sarcinas. quo audito Cumanus confestim eò misit milites, iussos vt vicos loco propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, eósque lacerauit in conspectu omnium, multis debaccatus & in legem & in gentem totam conuitiis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes vt non suam, sed læsi numinis vlciscereturiniuriam. Tum præses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis securi feriit, atque hoc modo tumultum iam repullulantem sedauit.

B

C

D

Κεφάλαιον ε'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Γίνεται δὲ καὶ σαμαρείταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, διὰ αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὸν ἱερὸν πόλιν προσκυνοῦντας, ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κάθοδον αὐτοῖς κώμης τῆς ναΐς λεγομένης, σαμαρείας δὲ καὶ τοῦ μεγάλου πεδίου πρὸς σωμάψαντες μάχην, πολλοὺς αὐτῶν αἱμαιροῦσι πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῷ γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κύμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸ μετεῖναι τῷ ἀηρημένων τὸ φόνον. ὁ δὲ χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀναγκησάντες δὲ ὅτι τούτῳ γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἕτοιμον ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτίχα. δουλείαν γὰρ καὶ καθ' αὑτὸ μὲν πικρὰν ἔλεγον εἶναι, τὸ δὲ ὕβρει δὲ παντάπασιν ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐν τέλει καταφρονεῖν αὐτοὺς πειρωμένων, καὶ πείσαι τὸν κύμανον ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράξεσθαι τῶν ἀηρηκότων, ἐκείνους μὲν ὑποστέχον. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα καὶ βοηθεῖν ἐλεύζαρον τὸν τοῦ δραίου καλέσαντες. λῃστὴς δὲ οὗτος ἔτη πολλὰ τὸν ἀληθείαν ἐν ὄρει πεποιημένος, καὶ κώμας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι.

E

F

G

Post hæc inter Samaritas & Iudæos oritur VII. dissidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies festos Hierosolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt se in libertatem assererent. Seruitutem enim etiam per se molestam, tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorum iniuriis coniuncta sit. Cúmque magistratus lenire eos conarentur, pollicerentúrque se Cumano persuasuros, vt pœnas de cædis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, ascito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatísque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiscitur: quos assecutus multos perimit, plures vinos captos abducit. Tum verò Hierosolymitanorum primi genere atq; honoribus, vt viderũt ad quãtá

Cap. V.

Seditio Samaritas inter & Iudæos orta.

κύμανον δὲ ἀφίξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὸν τῆς σεβαστηνῶν ἴλην, καὶ πεζῶν τέσσαρα τάγματα, τούς τε σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ὅτι τοὺς ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι καὶ τιμὴν καὶ γένους τῆς ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἶον

calamitatem vētum sit, induti saccos, & capita spartsi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberósque cùm vxoribus captiuos abducendos vt profanis nationibus seruiant: rogabántque vt mutato consilio, & abiectis armis quiescerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem conueniūt, & Iudæos accusant, quòd vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes non tam se ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebant, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. His auditis, Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudæam rei veritatem exactiùs cognouerit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulo verò pòst Quadratus vénit in Samariam, vbi cùm iussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus vinos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar vrbis amplum, sedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor sociis Iudæos ad defectionem solicitasse: quos præses affecit supplicio. Ananiam verò summum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, simúlque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersiis. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populúmque occupatum patrio festo, & operantem sacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetiit. Cumanus porrò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorum Cæsaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito

VIII.

A κακῶν μέγεθος ἦκεσι, μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ
ἀποδεδιαὶ κεφαλὰς αἰσπηίσαντες, παντοίοις τοῖς ἐφε-
σῶσι τὰς ὧδε καλεῖν ὄντες ἦσαν, καὶ πείθοντες μὲν ὀφ-
θαλμῷ θεμένους, καταδραφησομένην μὴ αὐτῶν τὴν
πατρίδα, τὸ τε ἱερὸν πυρποληθησόμενον αὐτῶν τε καὶ γυ-
ναικῶν σὺν τέκνοις αἰχμαλώτοις ἐσομένοις, μετα-
θεῖναι τὸν λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἡρεμεῖν εἰς τὸ λοι-
πὸν ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἔ-
πεισαν. καὶ οἱ μὲν διεδύησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ πάλιν τοῖς ἰδί-
οις τόποις πάλιν ἀπῆλθον. ἐξ ἐκείνου δὲ σύμπασα Ἰου-
δαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. σαμαρέων δέ τινες τῶν ἐπὶ
τοῖς ἱεροσολύμοις κοσμήτορα τὸν συρίας Ὀβεννιὸν τὸν ἐκεῖ
ἐν τύρῳ τυγχάνοντα ὧδε ἐγκαλοῦμεν, κατηγόρουν
τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσαντας καὶ διαρ-
πάσαντας. καὶ ὃς μὲν ὧν αὐτοὺς πεπόνθασιν, οὐκ ἔφασκον ἀ-
γανακτεῖν ἔφασκον, ὡς ὅτι ῥωμαίων καταφρονήσαντες, ἐφ'
οἷς κεῖται ἐχρῆν αὐτοὺς ἐπὶ τῷ ἀδίκως ὧδε ἐγκλιέσι, καὶ
νῦν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνας ῥωμαίους καταδραμεῖν.
ἔκριν οὖν ἐπ' αὐτῷ ἐκδικίας τοξότας. ταῦτα μὲν ἐν
οἱ σαμαρεῖς κατηγόρουν. Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὸ κάστρον καὶ τῆς
μάχης αἰτίους γεγονέναι σαμαρεῖς ἔφασαν, ὃς πάν-
των δὲ κοῦμανον δώρεσι ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ πα-
ρασιωπήσαντα τὸ τῶν ληϊζομένων φόνον. καὶ κουαδράτος
ἀκούσας, ὑπὸρ ἦν τὸ μέλλειν, εἰπὼν ὑποφανεῖσθαι
ἐπὶ δίκην εἰς Τύρον Ἰουδαίους ὧδε ἐγκαλοῦντας ἀκριβέστε-
ρον ὑπηγωνίᾳ τὸ ἀληθείαν. καὶ οἱ μὲν ἀπῆσαν. ὀλίγαι ἡ-
μέραι δὲ διαγενόμεναι, μετὰ οὐ πολὺν δὲ χρόνον ὁ κουαδράτος ἦκεν εἰς σα-
μάρειαν, κἀκεῖθεν ἀκούσας αἰτίους τὰ τραχῶνος ὑπάλλη-
λους γεγονέναι σαμαρεῖς. ὡς δὲ Ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαν-
τας ἔμαθεν, ἀνεσταύρωσεν, οὓς κούμανος ἔλαβεν αἰχ-
μαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ ὧδε καλουμένην
λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδεούσαν, καθί-
σας βήματος κατὰ δευτέρου τὴν σαμαρέων ἀκ-
ούσας, διδάσκεται ὧδέ τινος σαμαρέως, ὅτι τὴν Ἰου-
δαίων τὸν πρῶτον ὄνομα δόρτου, καί τινες σὺν αὐτῷ
νεωτερίσαι τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσαντα τὸν ὄχλον
βιαίᾳ ῥωμαίων ἀποστάσι. κἀκείνους μὲν ὁ κουαδράτος
ἀνελεῖν προσέταξεν. τοὺς δὲ ὧδε αἰτίαν τὸν ἀρχιερέα,
καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε,
ὧδε τὴν πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας κλαυδίῳ
καίσαρι. κελεύσαντος δὲ καὶ τοῖς τῶν σαμαρέων πρώτοις, καὶ
τοῖς ἰουδαίοις, κουμάνῳ τε ὑπερόπτῃ, καὶ κέλευσις λί-
αρχος δὲ ὧδε, ὅτι τὸ βίας ἀπεῖναι πρὸς τὸ αὐτοκρά-
τορα κειθησομένους ἐπ' αὐτῷ ὧδε τὴν πρὸς ἀλλήλους
ζητήσεων. αὐτὸς δὲ δήσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων
νεωτερήσῃ, εἰς τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖ-
ται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὸν εἰρωδουμένην, καὶ πά-
σιον ἑορτὴν τῶν ἀζύμων πανδοῦσαν. πιστεύσας οὖν μηδένα
νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γηύσεσθαι, καταλιπὼν ἑορ-
τάζοντας, ὑπέστρεψεν εἰς αὐτόχειρα. οἱ ὧδε κούμα-
νον ὄν, καὶ τοὺς πρώτους τῶν σαμαρέων ἀναπεμφθέντας
εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι ὧδε τὸ αὐτοκράτορος ἐμέ-
σαν καθ' ἣν ὧδε τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων
λέγειν ἔμελλεν. ἀπελθὼν δὲ μεγίστη τῶν κουμάνῳ, καὶ τοῖς
σαμαρεῦσιν ἰσχύ, ὧδε τὴν καίσαρος ἀπολυθέντων, καὶ
φίλων, καὶ ὧδε ἐγένοντο τῶν ἰουδαίων εἰ μὴ παρ' ἀγρίπ-
πας ὁ νεώτερος ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καταδυσδομέ-
νους ἰσχὺν τοῖς τῶν ἰουδαίων πρώτοις, ἐδεήθη πολλὰ τῆς αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τὸν ἄνδρα
ἀκού-

ἀκούσαντα πρεπόντως τῇ αὐτῆ δικαιοσύνῃ τιμω-
ρήσασθαι τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. ὁ μὲν κλαύδιος τῇ δεήσει
ταύτῃ πρὸς ὀλίγον ἐπαθὴς, καὶ ἀκούσας ὡς εὗρε τοὺς
κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς σαμαρεῖς ὑμομόνους, τοὺς μὲν αἰτι-
ωτάτους πρὸς αὐτὸν, ἀνεκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τὸν κυμά-
νῳ δὲ φυγὴν ἐπέβαλε. κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἀνέκελευ-
σεν ἀχθέντας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρώντων δεθέ-
ντα πολίτην πᾶσαν συρέαντα, οὕτως ἀποκτεῖναι. πέμπει
δὲ καὶ κλαύδιος φήλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τῷ κῇ
τέλῳ ἰουδαίας προϊσταμένου πραγμάτων. ᾧ δὲ ἀρ-
χῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τὸν
ἀγρίππαν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ βαταναίᾳ, προσ-
θεὶς αὐτῷ τέλῳ τραχωνίτιν σὺν ἀβέλλᾳ. λυσανίᾳ δὲ
αὖτη γεγόνει τετραρχία. τέλῳ χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαι-
ρεῖται, δωδεκαετίαν ταύτης ἤδη τύραννα. λαβὼν
δὲ τέλῳ δωρεὰ παρὰ τοῦ καίσαρος ἀγρίππας, σκοπῶν
δῶσι πρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσηνῶν βασιλεῖ προ-
τιμήσαντα θελήσαντι, ῥοῦσιλλαν τέλῳ ἀδελφήν. ὅπω-
φανὴς γὰρ ὁ αἰτιόχου τοῦ βασιλίως παῖς, παρητήσα-
το τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη με-
ταλαβεῖν, καίπερ τοῦτο ποιήσειν προϋπομόσας αὐ-
τῆς τῷ πατρί. καὶ μυριάμμιλον δὲ ἐξέδωκεν ἀρχελάου
τοῦ ἑλκίου παιδὶ, πρότερον ὑπὸ ἀγρίππα τοῦ πατρὸς
ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γίνεται θυγάτηρ αὐτῆς ὄνομα
βερνίκη. διαλύονται δὲ τῇ ῥουσίλλῃ πρὸς τὸν ἀ-
ζίζον οἱ γάμοι, μετ' οὐ πολὺν χρόνον, τοιαύτης ἐμ-
πεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς ἰουδαίας ἐπεξό-
δευσε φήλιξ θεασάμενος ταύτην, καὶ δι' ἣν καλλ-
πασαν διαφερουσα, λαμβάνει τὴν γυναικὸς ὑπεθυ-
μίαν. καὶ σίμωνα ὀνόματι τῷ ἑαυτοῦ φίλων ἰουδαίων
εὔφριον δι' ὑμῶν, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, πέμπει
πρὸς αὐτὴν, ἐπειδὴ τὸν ἄνδρα καταλιποῦσαν αὐ-
τοῦ γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελλόμενον,
μὴ καταφρονήσασαν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς πρὰξασα, καὶ
φυγεῖν τὸν ἐκ τοῦ ἀδελφῆς βερνίκης ὀλοφυρμὸν φθόνον,
δι' ἣν τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐλάτ-
τητο, πεισθεῖσα τοῖς τε πάτρια νόμιμα πεύσεσθαι, καὶ τοῦ
φήλικι γήμασθαι. τοκοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσον-
ομάσαι ἀγρίππαν. ἀλλ' ὀλίγον μὲν χρόνον ὁ νεανίας, ἐκεῖ-
νον σὺν τῇ γυναικὶ κῇ τέλῳ ἐκπύρωσιν τοῦ βιβλίου
ὄρκου δεθέντα τοῦ πάτρου καίσαρος χρόνων ἡφαίστου, μετὰ
ταῦτα δηλώσων. βερνίκη δὲ μετὰ τέλῳ ἡρώδου τελευ-
τέλῳ, ὃς αὐτῆς αὐτὴρ καὶ θείου ἐγεγόνει, πολὺν χρόνον
ὕστερον χηρεύσασα, φήμης ὑπερχούσης ὅτι τὰδελφῷ συνεί-
ναι, πείθει πολέμωνα, κιλικίας ἤ τέλῳ ὄντα βασιλεῖ,
περιτμόμενον ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτέλῳ. οὕτως γὰρ
ἐλπίζειν ἔφετο ψευδεῖς τὰς διαβολάς. καὶ ὁ πολέμων
ἐπείθη μάλιστα διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, οὐ μέντοι ὑπὲρ
πολὺ συνέμεινεν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δι' ἀκολα-
σίαν ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα
τῇ τοῦ γάμου, καὶ τῶν ἔθνων τῶν ἰουδαίων ἐμμέ-
νειν ἀπήλλακτο. τῇ αὐτῇ δὲ καιρῷ καὶ μυριάμμη
δεδωτισαμένη τὸν ἀρχέλαον, συνοίκησε δημητρίῳ
τῷ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων πρωτεύοντι ἤθει τε
καὶ πλούτῳ, τότε δὲ καὶ τέλῳ ἀλαβαρχέαν αὐτὸς εἰ-

persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant supplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio. Celerem verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post hæc anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lysiæ fuerat. Chalcidem verò ei abstulit, cùm iam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recusauit eius nuptias, quòd mutata sententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam antè desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo pòst dimissa ab Azizo ex causa huiusmodi. Felix cùm esset Iudææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudæum genere Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret vt relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens, si non fastidiret hominem. illa malè consulta volens euadere molestationes sororis Bernices, inuidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natóque ex hoc marito filio nomen Agrippæ imposuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vesuuiani clade incendij tempore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porrò Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cùm spargeretur rumor cum fratre eam congredi, suasit Polemoni regi Ciliciæ, vt circumcisus priùs se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusauit Polemon inductus maximè mulieris diuitiis: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam vt fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodémque tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis pòst dicemus diligentiùs. Cæterùm Claudius Cæsar exactis in imperio tredecim annis, & octo mensibus, diebúsque viginti fato functus est, asseuerantibus quibusdam sublatũ esse vxoris veneficio. huius

A B C D E F G X.

ἐκ. γλυόμενον δ' αὐτῆ παιδίον ἐξ ἐκείνου ἀγρίππινον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, μὴ
ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. τελευτᾷ δὲ κλαύδιος καίσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα ἕξ, μηνὰς ὀκτὼ
πρὸς ἡμέραις εἴκοσι, ἧ λόγος ἐν ἅπασιν, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγριππίνης φαρμάκοις ἀνῃρέθη. ταύτης

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij. nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore susceperat: quam Neroni collocauit. sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volénsque principatum suo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clàm veneno sustulit, nec multo pòst Agrippinam matrem suam ferro propalàm, hanc illi gratiam non pro natiuitate solùm referens, verumetiam quòd eius artibus ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multósque viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati sunt, vt meritò damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto pòst nati nulla iusta de causa odisse poterant. sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas patere eius imperio: addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agróque eius habitato vicis xiiij.

XI.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆTERVM Iudææ res prolabebantur vsque in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitíque vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix

πατὴρ μὲν ἦν γερμανικὸς καῖσαρ ἀδελφὸς, ἀνὴρ δὲ δομέτιος ἀνόβαρβος ὁ τῶν ἐπισήμων καὶ τῶν ῥωμαίων πόλιν. οὗ τελευτήσαντος χηρεύουσαν αὐτὴν ἐπὶ πολλὸν χρόνον, κλαύδιος ἄγει πρὸς γάμον, ἐπαγομένην καὶ παῖδα δομέτιον ἐκ τοῦ πρώτου τῷ πατρί. φονεύει δὲ τὴν γυναῖκα μεσσαλίναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγένοντο βρεττανικὸς, καὶ ὀκταουία, ἣ καὶ πρεσβυτάτη τῷ ἀδελφῷ ἦν ἐκ πετεινῆς τῆς πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ ἐκταυίαν ἥρμοσε τῷ νέρωνι. τὸν γὰρ ὕστερον αὐτοῦ ἐκάλεσεν ἐποποιούμενος υἱὸν ὁ καῖσαρ. διδυκῦα δὲ ἡ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς ἁρπάσῃ τὴν τοῦ πάππου τὴν ἀρχὴν ἀφαλάβοι, τῷ δὲ αὐτῆς παιδὶ νέρωνι πᾶσαν βελτιοῦσα τὴν ἡγεμονίαν, πάντα δεῖ τὸν θάνατον τοῦ κλαυδίου, καθάπερ ἦν λόγος, διεπεράσατο, καὶ ἀφανίσαι πέμπει τὸν τῶν σεκουανῶν ἔπαρχον βοῦρρον, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τῷ τε ἀπελθόντι τοὺς πλοίσια δυναμένους ἀπάξοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν νέρωνα, καὶ προσαγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων δὲ τὴν ἀρχὴν ἔτι ἀφαλάβων, βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ διὰ φαρμάκων. φατρὸς ὢν εἰς μητρὸν τὴν ἑαυτοῦ φονεύει, ταύτην ἀμοιβὴν δοὺς αὐτῇ, οὐ μόνον τῆς ἡγεμονίας, ἀλλὰ καὶ τῶν τοιούτων μηχανῶν τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἀφαλάβων. κτείνει δὲ καὶ τὴν ὀκταουίαν ἣ σωιόκει, πολλοί τε ἕτεροι ἀνδρῶν ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλὰς συνυφάντας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοιοῦτον, ἐοικότα ψεύδεσιν ἱστορεῖται. ὧν οἱ μὲν, διὰ χάριν δέ τινος ἕνεκα ἐπ' αὐτὸν, ἢ ἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ δὲ διὰ μῖσος, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, οὕτως αἰσχρῶς ὑπερῴκησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔστιν μοι τοὺς περὶ νέρωνα ψευσαμένους, ὅπου μὴ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν γενομένων χάριν τῶν ἀληθειῶν τὰς ἱστορίας τετηρήκασιν, καί τοι πρὸς ἐκείνους αὐτοὺς οὐδὲν μῖσος ἦν ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ γενομένοις. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὴ οὐ προνοουμένοις τῆς ἀληθείας ἔξεστι γράφειν ὡς θέλουσι, τούτῳ γὰρ χαίρειν ἐοίκασιν. ἡμεῖς δὲ σπόπον τὴν ἀληθείας προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπορτημένα τῆς προκειμένης ἡμῖν πραγματείας, ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιοῦμεν. τὰ δὲ ἡμῶν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δηλοῦμεν οὐ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας ἀσαφεῖ ἀκοῦσαι τοὺς ἐπαπίξω τίνων δεῖ τὴν τῆς οἰκείας πραγμάτων διήγησιν. πρῶτον δὲ τῆς νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τοῦ ἐμέσσων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. τὸν δὲ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας διαδεξάμενον, ἀριστόβουλος ἡρῴδου τοῦ χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος ἐγχειρίζεται. τῷ δὲ ἀγρίππᾳ δωρεᾶς μέρα τινὰ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, τιβεριάδα καὶ ταριχέας ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας. δίδωσι δὲ καὶ ἰουλιάδα πόλιν τῆς περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν ἑκατὸν δεκαπέντε.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τοῦ φήλικος διαδοχῆς.

ΤΑ δὲ κατὰ τὴν ἰουδαίαν πράγματα πρὸς τὸ χεῖρον αἰεὶ τὴν ὁδὸν ἐλάμβανε. λῃστηρίων γὰρ καὶ γοήτων ἀνθρώπων καὶ πλάνων ὄχλων ἐπλήσθη, καὶ γοήτων ἀνθρώπων οἱ τὸν ὄχλον ἐπάγοντες. ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς καθ'

καθ' ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς λῃσταῖς λαμβάνων, αὐτό- A
ρεα, καὶ ἐλεάζαρον υἱὸν Δίναιου παῖδα, τὸν συστησάμενον τὸν
λῃστῶν τὸ σύνταγμα, δι' ἐνέδρας εἷλε ζῶντα. πίστιν γὰρ
αὐτῷ παρασείσας ὑπὸ τὴν μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, ἔπεισε
πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ δήσας, ἀνέπεμψεν εἰς Ῥώμην.
ἔχων δὲ ἀπεχθῶς πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθην ὁ Φῆλιξ
διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι πρὸς τὸν κρατίστους
παρασκευάζειν καὶ τὰ Ἰουδαίων πράγματα, μὴ καὶ μέμψαι
αὐτὸς ὀφλοίη πρὸς τοῖς πλήθεσιν αἰτησάμενος ἐκεῖ- B
νον παρὰ τοῦ καίσαρος πεμφθῆναι τὰ Ἰουδαίας διέποντα,
πρόφασιν ἐπινοῶν δι' ἧς μετασήσοιτο τὸν συνεχῶς ὀχλη-
ρὸν αὐτῷ γινόμενον. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ
συνεχῶς νουθετεῖν. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ Φῆλιξ τὸν
πιστότατον τῷ Ἰωνάθῃ φίλων, Ἱεροσολυμίτην τὸ γένος,
Δώραν ὀνόματι, πείθει χρήματα δόσῃ ὑπισχνούμε-
νος, ἐπαγαγεῖν τῷ Ἰωνάθῃ τοὺς λῃστὰς ἀναιρήσοντας.
καὶ εἰς ὑπακούσας ἐμηχανήσατο δι' τῶν λῃστῶν C
τοιαύτῃ τρόπῳ τὸν φόνον. ἀναβησάν τινες
αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεὸν,
ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέ-
ντες τῷ Ἰωνάθῃ, κτείνουσιν αὐτόν. ἀνεκδίκητον δὲ τῷ
φόνῳ μεμψιμοιρότερον, μηδενὸς τὸ λοιπὸν ἀδικίας ἀνα-
βαίνοντες ἐπὶ τὰς ἑορτὰς οἱ λῃσταὶ, καὶ τὸν σίδηρον
ὑφίασι κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς
πλήθεσιν, ἀνῄρουν μὲν τινας ἐκ παλαιᾶς ἐχθρείας, οὐδὲ D
χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, οὐ μόνον κατὰ τὴν ἄλ-
λην πόλιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν αὐτοῦ. καὶ δὴ ἐκεῖ
σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲν ἐν τούτῳ δυσχεραίνοντες ἀσε-
βές. διὰ τοῦτο οἶμαι καὶ τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέ-
βειαν αὐτῶν ἀποστραφῆναι μὲν ἡμᾶς τὴν πόλιν, τὸ δὲ
ἱερὸν, εἰκὸς ἦν καθαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, ῥω-
μαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, καὶ
δουλείαν ὑπενεγκεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρο-
νίσαι τε συμφορᾶς βουλόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῶν λῃ- E
στῶν ἔργα, τοιαύτης ἀσεβείας ἐπλήρου τὴν πόλιν. οἱ
δὲ γόητες, καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον
αὐτοὺς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. ἔλεγον γὰρ ἔφασαν
ἐναργῆ τέρατα καὶ σημεῖα κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν
γινόμενα. καὶ πολλοὶ πειθόμενοι, τὴν ἀφροσύνης τιμωρίας ὑπέσχον. ἀναβεβήκεσαν γὰρ αὐτοὺς Φῆλιξ, κελεύων.
ἀρχηγεῖν δέ τινα ἐξ αἰγύπτου καὶ τοῦτον τὸν κρημνὸν εἰς
τὰ Ἱεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβαλεῖσθαι
τῷ δήμῳ πρὸς τὸν αὐτῷ θεὸς ὅσος τὸ προσα- F
γορευόμενον ἐλαιῶν ὄρος ἀναβαίνειν, ὃ καὶ τῆς πόλεως αὐτῆς
κεῖται ἀπέχει σταδίους πέντε. θέλειν γὰρ αὐτοῖς
ἐκεῖσθεν ἐπιδεῖξαι, ὡς κελεύσαντος αὐτοῦ, πίπτειν τὰ
τῆς Ἱεροσολυμίτης τείχη, δι' ὧν τὸν εἴσοδον αὐτοῖς
παρέξειν ὑπεγγέλλετο. Φῆλιξ δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα,
κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολ-
λῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Ἱεροσολυ-
μίτης, ἐπεσβάλλει τοῖς περὶ τὸν αἰγύπτιον, καὶ τοὺς ἀπο- G
στόλους αὐτοῦ ἀνεῖλε. διακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν,
ὁ δὲ αἰγύπτιος αὐτὸς διαφυγὼν ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς
ἐγένετο. πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς Ῥω-
μαίους πόλεμον παρώξυνον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέ-

quotidie comprehenſos afficiebat ſuppliciis: & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non mediocrem latronum globum circa ſe habebat, dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quòd nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit vt ad ſe veniret: móxque vinctum Romam tranſmiſit. cúmque odio proſequeretur Ionatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpè de adminiſtrandis meliùs rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipſum recideret, ad cuius preces Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem excogitauit qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cupidis ſi admoneantur crebriùs. Qua de cauſa Felix amicum Ionathæ fidiſſimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus. Quidam quaſi religionis ergò in vrbem aſcenderunt ſicis clàm ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idque non modò in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiam. nam & ibi interdum auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deum tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolyma: templóque vt non amplius puro domicilio Romanos induxiſſe purificaturos id flãmis luſtralibus: gentíque cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quò caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus inceſtabatur latrociniis. Impoſtores autem & magi turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines, pollicentes ſe diuinitus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſáque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto ve- XII.
nit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens & plebi ſuadens vt ſecuta ſe in montem Oliueti aſcenderęt, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium: illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma ſumere: ſtipatúſque multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos direptos abſumebant incendiis. Apud Cæſaream quoque inter XIII.
Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conditione volebant eſſe, quòd vrbis eius conditor Herodes rex fuerit Iudæus genere: id Syri nõ

λεγοντες, καὶ τὰς τῶν ἀποδεδειγμένων κώμας ἐμπιπρᾶσιν διήρπαζον. γένει δὲ καὶ τῶν καισαρέων οἰκούντων
Ἰουδαίων, ἦσαν πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ σφᾶς ἐστασιωκότας. οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι, φωτεδίων ἐξίωσιν, διὰ
τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας ἡγεμόνα αὐτὴν βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος Ἰουδαῖον. σύριοι δὲ τὰ μὲν

inficiabantur quidem, sed aiebant vrbem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæ res pòst peruenit ad cognitionem præsidum, correptísque ex vtraque parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atque hoc modo seditionem compressérunt aliquandiu. rursum enim oppidani Iudæi freti diuitiis per contumeliam Syros lacessébant conuitio. qui tãctsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuitia. deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinque vel sauciarentur vel caderent. pænes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem vt vidit contentionem progressam vsque ad belli speciem, prosiliens rogabat Iudæos vt desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multísque cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitiis refertas in prędam concessit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modestiores sibiipsis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parcerétque iam, & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaëli contulit Phabæi filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt à sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum ciuium, singulíq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, cõflictantésque inter se mutuis certabant conuitiis & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante vrbe magistratibus. Intantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquótque pauperiores è sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quàm iustitia.

Cap. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CÆterùm postquàm Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedissétque omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat
XIV. apud principem. Cæsariensium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperũt vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. ex his literis postea calamitatũ nostrarũ omniũ causæ ortæ sũt. Iudęi enim Cęsariẽses vbi cognouerũt quę scripta sunt, magis etiã perstabãt in seditionib.

ωδει τ ηγεμόνι, ὁμολόγιν, ἔφασαν ὑ τ καισάρα, στρατηγὸν πῦργον τὸ σφέτερον καλεῖσθ, ἡ τότε μηδένα γεγονέναι τῆς πόλεως τῆδ ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τ χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, πληγαῖς ἠκίσαντο, καὶ τὴν παρεχὴν οὕτω κατέσειλαν φορὰς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κτ τὴν πόλιν ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαῤῥοῦντες, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες τῆδ σύεσι, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσθαι φορτικῶς δοκοῦντες. οἱ ὑ χρήμασι μὲν ἡττώμενοι, μίσει ὑ φρονοῦντες ὅτι τῷ τοὺς πλείστους τ ὑπὸ ῥωμαίοις ἐκεῖσε στρατευομένων καισαρεῖς εἶ, καὶ σεβαστηνοὺς, μέχρι μέν τινος, καὶ αὐτοὶ τοὺς ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὺς ἑκατέρωθεν ἔξω θῆναί τε καὶ πεσεῖν συνέβη, νικῶσι γε μὲν ἰουδαῖοι. φῆλιξ ὑ ὡς ἐθάσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμου ἤδη τρόπῳ ἠρμένην, φορτικὸν ὄντα, παύεσθαι τοὺς ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πειθομένους δὲ, τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφίησι. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δὲ πολλὰς τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν παντοίων χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ τῶν ἰουδαίων ὑπερφερέστεροι, καὶ φορτικότεροι κτ τὴν ἀξίωσιν δείσαντες ὡς ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς στρατιώτας ἀνακαλέσασθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείσασθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δοὺς αἰ τ μετανοίαν ὅτι τοῖς πεπραγμένοις, καὶ φῆλιξ ἐπείσθη. κτ τοῦτον τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰσμαήλῳ, φανεῖ παῖς ὢν ἔτι. ἐξάπτεται δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις φορτικὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς φρώτους τῶ πλήθους τῆδ ἱεροσολυμιτῶν, ἕκαστός τε αὐτῶν σῖφος ἀθεφάτων τῆδ θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτῷ πτήσας, ἡγεμὼν ἔτι. καὶ συῤῥάσσοντες, ἐκακολόγουν τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἐβαλλον. ὁ δὲ ὄχλος ὢν ἔτι οὐδείς, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφορτιστοτάτῳ πόλει, ταῦτα ἐφέροντο μετ' ἐξουσίας. τοσαύτη δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν αἰσχύνη καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλμων ὅτι τὰς ἁλῶνας τοὺς ληψομένους τὰς τῶν ἱερεῶν ὀφειλομένας δεκάτας, καὶ συνέβαινε τοὺς ὑποφερομένους τῆδ ἱερέων ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. οὕτως ἐκράτει τὰ δικαίου παντὸς ἡ τῆδ στασιαζόντων βία.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ πορκίου φήστου ὑπατεύοντος, καὶ περὶ τῆδ σικαρίων.

ΠΟρκίῳ ὑ φήστῳ διαδόχῳ φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ νέρωνος, οἱ φρωτεύοντες τῆδ τὸν καισάρεια κατοικούντων ἰουδαίων, εἰς τὸν ῥώμιλον ἀναβαίνουσι, φήλικος κατηγορεῖν. καὶ πάντως ἂν ἐνεδώκη τιμωρίαν τῆδ εἰς ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων τὰ δελφὰ παλλαντι ὑ καλέσαντι συνεχώρησε, μάλιστα δὲ τότε δι' τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τῆδ ἐν τῇ καισαρείᾳ δὲ οἱ φρῶτοι δύο σύεσι, βήρυλλον, παιδαγωγὸς δὲ οὗτος τοῦ νέρωνος, τάξιν τὸν ὅτι τῆδ ἑλληνικῆς ὑπεστολῆς πεπιστευμένος, πείθουσι πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι διὰ τ νέρωνα αὐτοῖς ὑπεστολὴν ἀνυβρῦσαι τὸν ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. ὁ βήρυλλος τ αὐτοκράτορα διακαλέσας ἐπέτυχε γραφῆναι τ ὑπεστολήν. αὕτη τῆδ ἔθνη ἡμῶν τ μὲν ταῦτα κακὰν τὰς αἰτίας παρέσχεν. πολέμων γὰρ οἱ κτ τ καισάρειαν ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς σύεσι, στάσεως μᾶλλον εἶχον τὸ μέχρι

μέχρι δὴ τοῦ πολέμου ἔσχε φῶς. ἀνακομιδὲ δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν φῆστος, συνεβαίνετο τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κακοῦσθαι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρπαζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δὲ καλούμενοι, λῃσταὶ δέ εἰσιν ἔτοι, τότε μάλιστα ἐπλήθυνον χειρώμενοι ξιφιδίοις παραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν περσῶν ἀκινάκαις, ὁπλισμένοι δὲ παραπλησίοις τοῖς ὑπὸ ῥωμαίων σίκαις καλουμένοις ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιροῦντες. ἀναμιγνύμενοι γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἰώθεσαν, τῷ πλήθει, παντοδαπὸν εἰς τὴν πόλιν ὅλην τὴν δυσέβειαν συῤῥύηναι, οἷς βεληθῆναι ῥᾳδίως ἀποφαῖνον. πολλάκις δὲ καὶ μεθ' ὅπλων, ὅλας τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμπει ὁ φῆστος δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικὴν ὅλην τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου, καὶ παύλαν κακῶν εἰ βεληθεῖεν ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτῷ. καὶ αὐτὸν τε ἐκεῖνον τὸν ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμφθέντες. καὶ ὁ τὸν κομῆτην τοῦτον, ὁ βασιλεὺς ἀχρίππας οἰκοδομήσατο μεγέθει διάφορον οἴκημα ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν ἱεροσολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. τότε βασιλῆσι γενόμενοι ὑπὸ τῶν ἀσαμαναίων παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ ὁ τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις τὴν πόλιν ὅλην τερπνὰ τὴν παρεῖχε τὴν θέαν, ἧς ἐρίσμενος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀρτίως κατακείμενος τὰ καὶ τὸ ἱερὸν θεασόμενα. ταῦτα ὁ θεασάμενος ὁ ἱεροσολυμιτῶν οἱ πρόκριτοι, δεινὰς ἐκαλέπαινον. ἐ γὰρ ἐν πάτριον ἐᾶν νόμιμον ἡμῖν, τὰ καὶ τὸ ἱερὸν δρώμενα κατοπτεύεσθαι, ἢ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοίνυν οὖν ἐγένοντο ὅλη τῆς ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἧπερ ἐν τῷ ἑστῶσιν ἐκτὸς τετραμμένη πρὸς δύσιν. ἐ μόνον ὁ δὲ βασιλικὴ ξυστὶς ἡ ἄποψιν εἶχε οἰκοδομηθεῖς ἀπετέμνετο, ἀλλὰ καὶ τῆς δυτικῆς στοᾶς τῆς καὶ τὸ ἱερὸν ἔξωθεν οὔσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς ἐποιοῦντο ὑπὲρ τε τοῦ ἱεροῦ. ὅλη τούτοις ἠγανάκτησαν ὅτε βασιλεὺς ἀχρίππας, μάλιστα ὁ φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ προστάξαι αὐτοῖς καθῆσθαι. οἱ ὁ περιπάλιν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοὺς ποιεῖσθαι ταῦτα πρὸς νέρωνα, ζημιοῦν γὰρ ἐχ ὑπομένειν καθαρεύοντος τινὸς μέρους τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος ὁ τοῦ φήστου, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ ἱσμαήλον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. νέρων δὲ ἀκούσας αὐτῶν, ἐ μόνον συνέγνω πρὸς τὰ πεπραγότος, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ἅπερ ἐᾶν τοῦ οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων δεηθέσῃ χαριζόμενος, ἃ τοῖς μὲν δέκα πρεσβύταις ἀπέπεμψε, τὸν δὲ ἑλκίαν, καὶ τὸν ἱσμαήλον ὁμηρεύσοντας παρ' ἑαυτῷ κατέσχεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δίδωσι τοῦ ἀρχιερωσύνην ἰωσήπου τοῦ συμεωνος παιδὶ ἀρχιερέως, ὀνομαζομένῳ δὲ καβεῖ.

A donec initium belli conflatum est. Cùm autem venisset in Iudæam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos passim populantibus, quorum ferocissimi appellati sicarij: tunc ad maximum numerum excreuerant, vrentes gladiolis instar acinacis Persici, incuruis, quales sicas Romani nominant, vnde latronibus ipsis cognomen est indisum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus admixti turbæ vndique in vrbem confluenti B religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisset tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptósque tradebant incendio. Festus autem equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, quasi ope eius incolumes euasuri essent à malis omnibus, hi vniuersi vnà cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. Eo- XV. dem tempore Agrippa rex extruxit insigni C amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana, quæ Assamonæorum fuerat, sitam in edito loco, vnde amœnissimus prospectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissimè. neq; enim leges nostræ concedunt spectari quid agatur in templo, præser- D tim sacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt supra exhedram, quæ erat in interiore templo versa ad solem occiduam. hæc non solùm regij triclinij prospectum arcebat opposita, verumetiam occidentalis extra templum sitæ porticus, vbi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. quo facto tam rex offensus est quàm Festus præses prouinciæ, qui etiam iussit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negãtes se posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificiis. quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ærarij. Qui audita legatione non solùm ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tan- F quam obsides. Id postquam Agrippa resciuit, pontificarum detulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ ἀλβίνου ἐπάρχου.

Cap. VIII.

De procuratore Albinó.

Πέμπει δὲ καῖσαρ ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔπαρχον, φήστου τὸν τελευτὴν πυθόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀφείλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἀρχιερωσύνην, τῷ δὲ αἰνέᾳ παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνόματι λεγομένῳ τοῦ διδάσκαλον τῆς ἀρχῆς ἐδωκε, τοῦτον δ' φασὶ τὸν θρασύτατον εἶναι, δυσχέστατον γοῦν

Cæsar autem de Festi morte accepto nuncio Albinum in Iudæam misit præsidem. Rex verò Iosepho iusso priuatam vitam agere, sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipsi vocaro Anano eodem quo pater nomine. Seniorem istũ Ananũ aiunt fuisse omniũ feliciſſimũ,

vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos
ſummi Dei pontificio, cùm priùs ipſe ad ſatie-
tatem hac dignitate eſſet perfunctus: quod ad
eam ætatem nulli antè ſuminorum pontifi-
cum contigerat. Iunior autem Ananus, is
quem nunc ſummum pontificatum accepiſſe
diximus, audax erat & ferox ingenio, ſecta Sad-
ducæus, quod hominum genus apud Iudæos
XVI. in iudicando eſt ſeuerriſſimum, vt antè docui-
mus. Talis igitur cùm eſſet, tempus opportu-
num ſe nactum ratus, mortuo Feſto, Albino
adhuc agente in itinere, concilium iudicum
aduocat: ſtatutúmque coram eo fratrem Ieſu
Chriſti Iacobum nomine, & vnà quoſdam
alios, reos impietatis peractos lapidandos tra-
didit: quod factum omnibus in ea ciuitate bo-
nis & legum ſtudioſis vehementer diſplicuit:
miſsíſque ad regem clàm nunciis rogauerunt
mandaret Anano, ne quid tale poſthac ageret.
nam ne nunc quidem rectè egiſſe. Quidam
etiam Albino occurrentes venienti ab Alexan-
dria, docuerunt eum non licuiſſe Anano ſine
ipſius conſenſu aduocare concilium. horum
verbis ille perſuaſus iracundè ſcripſit pontifi-
ci, daturum ſibi pœnas minitans: & Agrip-
pa rex eam ob cauſam poſt tertium menſem
ablatum ab eo pontificatum Ieſu Damnæi fi-
lio conceſſit. Albinus porrò, vt venit Hieroſo-
lyma, omnem curam & diligentiam adhi-
buit, vt pacaret prouinciam, interfectis mul-
tis ſicariis. Ananias autem pontifex indies a-
pud populum celebrior fiebat & carior, ho-
norabatúrque ob liberalitatem ab omnibus:
quotidieque Albinum donis venerabatur &
ſummum pontificem. Sed habebat ſeruos peſ-
ſimos, qui adiuncto ſibi audaciſſimo quoque
obeuntes areas, vi auferebant ſacerdotum de-
cimas, pulſantes eos, qui cunctarentur red-
dere. alij quoque pontifices faciebant ſimi-
lia, nemine valente compeſcere: multíque ſa-
cerdotum quibus antè ex decimis alimenta
fuerant, tunc abſumebantur inedia. At ſicarij
die feſto qui tum ſuperuenerat noctu vrbem
ingreſſi viuum ceperunt ſcribam ducis Elea-
zari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vin-
ctum abduxerunt, ac deinde miſerunt Ana-
niam, qui eorum nomine promitteret ſcri-
bam dimittendum, ſi pater Albino perſuade-
ret, vt ex eorum numero decem captiuos ſol-
ueret: rem Ananias vrgente neceſſitate ab Al-
bino impetrauit, quæ latrones illi poſtulaue-
rant, id quod maiorum calamitatum fuit ini-
tium. Latrones enim ſemper aliquam artem
comminiſcebantur, qua ex Ananiæ cognatis
quempiam interciperent, nec priùs dimitte-
bant, quàm è ſuis aliquot reciperent auctique
denuo magno numero, & recepta audacia, to-
tam eam regionem vaſtabant. Hoc tempore
Agrippa rex prolatis pomœriis Cæſareæ quæ
Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis
honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum
apud Berytios impendiis magnis exædificatum
ornauit ſpectaculis annuis, aſſignata in eũ vsũ
ingenti vi pecuniæ. Frumẽtum enim donauit

A πάντ' γὰρ ἔχει παῖδας, καὶ τούτους παῖδας συνέδρια ἀρχιε-
ρατεύσαντας τῷ θεῷ. αὐτὸς γὰρ φρόνιμος ὢν πάνυ δοκεῖ πολλῶν
ὑπολαύσαι, ὅπερ οὐδενὶ συνέβη τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιε-
ρέων. ὁ γὰρ νεώτερος Ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἐφαμεν
παραλαβεῖν, θρασὺς ἦν τὸν τρόπον, καὶ τολμητὴς διαφε-
ρόντως. αἵρεσιν γὰρ μετῄει τὴν καλουμένων, οἵπερ εἰσὶ περὶ
τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους, καθὼς ἤδη
δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ οὖν τοιοῦτος ὢν ὁ Ἄνανος, νο-
μίσας ἔχειν καιρὸν διὰ τὸ θνήσκειν μὲν Φῆ-
στον, Ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέ-
δριον κριτῶν. καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰη-
σοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τι-
νας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιη-
σάμενος, παρέδωκε λιθοβοληθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν
ἐπιεικέστατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ περὶ τοὺς νό-
μους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμ-
πουσι πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες
αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν.
μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ
αὐτῶν καὶ τὸν Ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ὄντα τ' ἀλιξαν-
δρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν
Ἀνάνῳ, χωρὶς σ' ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον.
ἀλβῖνος δὲ πειθοῖ τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀρ-
γῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ
ὁ βασιλεὺς ἀφελόμενος διὰ τοῦτο τὸν ἀρχιερωσύνην Ἀ-
φιλόμυθον αὐτὸν ἀξιοῖ τιμῆς ἕνεκα μείζονος, Ἰησοῦν τὸν τοῦ
Δαμναίου κατίσησιν. ἐπειδὴ δὲ ἦκεν ὁ Ἀλβῖνος εἰς τὴν
ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσηγήσατο σπου-
δὴν καὶ φροντίδα, ὡς τὸ τοῦ λαοῦ κρεῖττον εἰρηνοποιῆσαι,
πολλοὺς τῶν σικαρίων διαφθείρας. ὁ γὰρ ἀρχιερεὺς Ἀνα-
νίας, κατ' ἑκάστην ἡμέραν, δῆτα μέγα προῆκτο δό-
ξης, καὶ τὰ παρὰ τῶν πολιτῶν δῶρά τε καὶ τιμὰς ἤρε-
ῖτο λαμπρὰς, ἦν γὰρ χρημάτων ποριστικὸς. καθ' ἡμέ-
ραν οὖν τὸν Ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα. δόλους ἐπῆρ-
πτον. εἷς γὰρ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς, οἱ συναπα-
στρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, δῆτα τὰς ἅλωνας πορδυ-
όμενοι τὰς τῶν ἱερέων δικάτας ἐλάμβανον βιαζόμε-
νοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπεῖχοντο τύπτειν. οὕτ-
τε ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνου δούλοις ἔπραττον, κα-
δεινὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι
τὰς δικάτας λεπομένους, τότε συνέβαινε θνήσκειν,
λοφῆς ἀπορίᾳ. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι κατὰ τὴν ἑορτὴν,
ἐνεισύκει γὰρ αὐτῇ, ἡμέρᾳ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόν-
τες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατη-
γοῦντος ἐλεαζάρου, παῖς ὢν δεῦρο αἰτήσει τὸν ἀρχι-
ερέως, καὶ δήσαντες, ἐξήγαγον, εἶτα πέμψαντες πρὸς
τὸν πατέρα, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς
αὐτὸν, εἰ πείσοι τὸν Ἀλβῖνον δίκα δισμύστας τοὺς ἐξ
αὐτῶν ληφθέντας, ἀπολύσαι. καὶ ὁ πατὴρ ἀφεὶς τὴν
αἰτίαν πείσας τὸν Ἀλβῖνον, τοῦ ἀξιώσαντος ἐπέτυχεν.
τοῦτο μείζονων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντες ἐπε-
μηχανῶντο τῷ πατρὶ τινὰ συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνε-
χῶς ζωγροῦντες οὐκ ἀπέλυον, πρίν τινας τῶν σικαρίων
ἀπολάβοιεν. ἠθροίσθησάν τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος,
ἀναθαῤῥήσαντες τ' ἤδη ἅπασαν ἐκάμνον. κατὰ τοῦτον

*δὲ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας μείζονα τῷ φιλίππου καλουμένῃ καισαρείαν κατασκευάσας, εἰς τὸ τοῦ νέρωνος τιμῶν, νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ θέατρον δὲ πολλῶν χρημάτων κατα-
σκευάσας μέγιστον, τοῖς κατ' ἔτος ἄγοις ἐκόσμησεν, πολλοὺς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀργυρίου.*

σῖτον γὰρ ἐκ τῆς Αἰ-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν ἦ πόλιν αὐ- A ei populo, & oleum viritim distribuit: totámque eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. ascitis enim globis audacium iuuenum sæpè à conuitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Porrò Albinus XVII.
audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa iussit interimi: reliquos, qui leuioribus de causis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt depositio priore habitu, lineum, vt voluerunt sumerent. Aliam etiã ciusdẽ tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos edisce re: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret esse in otio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operatum mercedibus victum quærere, nolénsque sacram pecuniam repositam habere, nequando præda Romanis fieret, simúlque opificibus inde prouisum cupiens: quòd vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit regi, vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: erátque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solominis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet non-

τὴν δημοσίαν, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν ἦ πόλιν αὐ-
δριάντων ἀναθέσεσι, καὶ τοῖς ἀρχαίων ἀποτύποις εἰκό-
σιν ἐκόσμησε, καὶ μικροῦ δεῖν πάντα τὸν τῆς βασιλείας
κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος οὖν ἐπὶ ἑαυτῷ τὸ ὑπη-
κόων ἤυξετο, διὰ τὸ θρασυτέρου μᾶλλον τὰ ἐκείνων, ἢ σφίσι
πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ ἀρχιερωσύνης, ἀφαιρεθέντος
τοῦ γαμαλιήλ, τὸν διαδεξάμενον ἀρχιερωσύνης, ἀφαιρεθέντος τοῦ βασιλέως,
ἀπὸ τοῦ ἀνανίου τὸν τοῦ δαμνέα, καὶ διὰ τοῦτο στάσις
αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο. συνήματα γὰρ τῷ θρα- B
συτάτων ποιησάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς
ἀπὸ τοῦ βλασφημεῖν ἐξέπιπτον. ἐφῆκε δὲ αἰτίας
τῷ πλούτῳ προσαγόμενος τοὺς λαμβάνειν ἐπίμους.
κοστόβαρος ὁ, καὶ σαοῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ
πλήθη συνῆγον, ἀμφὶς μὲν ὄντες βασιλικοῦ, καὶ διὰ τοῦ
πρὸς ἀγρίππαν συγγένειαν, δυνάμεις τε ἔχοντες, βίαιοι
δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκεί-
νου μάλιστα τὴ καιρῷ σαλεύειν τὴν πόλιν ἤρξατο νοσεῖν,
προκοπτόντων πάντων τὰ χείρω. ὡς δὲ ἤκουσεν C
ἀλβῖνος διάδοχον αὐτῷ γίνεσθαι φλῶρον ἀφικνεῖσθαι,
βουλόμενος δοκεῖν τι τοῖς ἱεροσολυμίταις παρέχειν
θαι, προσαγαγὼν τοὺς λῃστὰς ὅσοι ἦσαν αὐτῷ
προδήλως θανεῖν ἄξιοι, τούτους προσέταξεν ἀναι-
ρεθῆναι. τοὺς δὲ ἐκ μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς
τὸ εἱρκτὸν κατατεθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐ-
τοὺς ἀπέλυε. καὶ οὕτως ἡ μὲν φυλακὴ τῷ δεσμωτῷ
ἐκαθάρθη, ἡ χώρα δὲ λῃστῶν ἐπληρώθη. τῷ δὲ λευιτῷ, D
φυλὴ δ' ὅτι αὐτῶν, ὅσοι προῆσαν ὑμνῳδοὶ, πείθουσι
τὸν βασιλέα καθίσαντα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς βύσ-
σινον τοῖς ἱερεῦσιν ὑπὲρ ἐφὰ λινοῦν στολήν. φρίπτειν γὰρ
αὐτῷ τοῖς ἀρχῆς χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύθη-
σεται. καινοποιεῖν. καὶ τῆς αἰτίας οὐ διήμαρτον. ὁ γὰρ
βασιλεὺς μὴ γνώμης τὸ εἰς τὸ συνέδριον εἰσερχομένων,
συνεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς ὑποθεμένοις τῷ προσ-
ευχὴν ἐνδῦσαι, φορεῖν λινοῦν οἷον ἠθέλησαν. μέχρις δὲ τε-
λους ἡ φυλὴ λειτουργοῦντος καὶ τὰ ἱερὰ, καὶ ὕμνοις ἐπί- E
τρεψε τοῖς ὑμνοις ἐκμαθεῖν ὡς παρενόμουν. πάντα γὰρ
ἐν τῷ ἑαυτοῦ τοῖς πατρίοις, οὐ παραβαθέντων,
οὐκ ἐλεῖν μὴ οὐχὶ δίκας ὑποσχεῖν. ἤδη δὲ τότε, καὶ τὰ ἱε-
ρὰ τετέλεστο. ἐλέπτων οὖν ὁ δῆμος ἀργήσαντας τοὺς
πρίτας, ὡσὶ μυρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ
μισθοφορείας ἐνδεεῖς ἐσομένους, διὰ τὸ τὰ ῥοφεῖν ἐκ τῶ
κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας προσίζεσθαι, καὶ χρήματα ἀφ'
ἑαυτῶν θέσθαι διὰ τὸν ἐκ ῥωμαίων φόβον ἔχειν οὐ θέλοντ, F
πρεσβύμους δὲ τὰ τὰ χειρὶ καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοὺς
θησαυροὺς ἐνδόμυος, ἐδὲ εἰ μίαν τὴς ὥρας τὴν μίσθωσιν
ἐργάσαιτο, τὸ μισθὸν ὡσὶ ταύτης δι' ὅλου ἐλάμβανεν,
ἔπεισθη τὸ βασιλέα τὸ ἀπὸ τολυκνὶν στοὰ ἀναγράψαι. ἦν δὲ
στοὰ τὸ μὲν ἔξωθεν ἱεροῦ, κάμψαν δὲ τὸ φάραγγα βαθεῖα,
περιφανοῦσιν πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχουσα, ἐκ λίθων δὲ τε-
τραγώνων καὶ τισὶ λίασι, καὶ λευκαῖς πάνυ. τὸ μὲν μῆκος
ἑκάστου λίθου, πηχῶν εἴκοσι. τὸ δὲ ὕψος ἓξ, ἔργον σολομῶ-
νος τοῦ βασιλέως πρώτου δομησαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ G
βασιλεὺς δὲ ἐπετρόπευε τότε ὑπὸ κλαυδίου καίσαρος τὰ
ὑπὲρ μόλφαν τοῦ ἱεροῦ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὸ κα-
θαίρεσιν εὐμήχανον, δυσχερῆ δὲ τὴν κατασκευὴν, ὅτι δὲ τὸ
στοᾶς ταύτης καὶ μᾶλλον, χρόνου τε δεῖ καὶ πολλῶν χρη-
μάτων εἰς τοῦργον δαπάνῃ, ἠρνήσατο μὲν οἷς τοῦτο ἐ-
δεομένοις κατανεῦσαι δὲ λευκὰ λίθῳ τὴν πόλιν οὐκ

vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pōtificatū abrogatum concedit Marthiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initiū.

XVIII. Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati manssisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanaum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primùm in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII. cùm essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primò penes optimates administratio fuit reipublicæ, pòst ad monarchas, postremò ad reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Agyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alij XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis sibi succedentes, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque pontificem illò abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Iudæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdotio, repulsóque à successione eius filio, Iacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis, vt in Heliopolitica præfectura Deo templū instar Hierosolymitani extruerent. séq; illic pōtificé

A ἐκώλυσεν. ἐκεῖνον μὲν οὖν τὸν Γαμαλιήλου τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τῷ Θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμος Ἰουδαίοις ἤρξατο. ἀναγκαῖον δ' εἶναί μοι νομίζω, καὶ τῇ ἱστορίᾳ τούτῳ πρέπον ἐφαρμόσαι διηγήσασθαι περὶ τῆς ἀρχιερείων, πῶς τε ἀρξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ πόσοι γεγόνασι μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν Ἀαρῶνα τὸν Μωυσέως ἀδελφὸν ἀρχιερεῦσαι τοῦτου τοῦ θεοῦ. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου ἐξαιρέτους τοὺς παῖδας διῶσαι, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν. ὅθεν καὶ παρεῖκεν ὅτι μηδένα τῶν θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ Ἀαρῶνος, ἐπεὶ μὴ ἦσαν οὐδὲ βασιλεῖς ὧν τύχη τοιαύτης τῆς ἀρχιερωσύνης. ἐγένοντο δὲ πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ Ἀαρῶνος ὡς ἐφαμεν ἕως τοῦ ἡμετέρου μέχρι Φανάσου τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως ἑπτὰ καὶ ἐνδοήκοντα. ἐπὶ τούτων κατὰ τινὰ χρησμὸν ὅτι τῶν μωυσέως χρόνων τὰς σκηνὰς ἱστάσης, ἕως μωυσῆς τῷ θεῷ κατεσκεύασε, μέχρις τῆς εἰς Ἰουδαίαν ἀφίξεως, εἴδησαν Σολομῶν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν, ἀρχιερεῖς ἓξ καὶ δέκα. τὸν μὲν οὖν πρῶτον ἕως τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ, καὶ ὡς ἐκ ζώντων διεδέχοντο. οἱ πάντες ἑπτὰ καὶ δέκα οὗτοι τῷ ἑνὸς παίδων Ἀαρῶν ὄντες ἔγγονοι καὶ ἐξαδοχεῖ τιμῇ παρελάμβανον. ἐγένετο δὲ αὐτῶν ἀείσεκαστος μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μεταβολὴ βασιλέων δὲ ἑπτὰ γενέσθαι δὲ τῷ ἐτῷ ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ ἑπτὰ καὶ δέκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον αἰγυπτον, μωυσέως ἄρχοντος μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὃν Σολομῶν ὁ βασιλεὺς ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἔτη ἐννακόσια ἑβδομήκοντα τοὺς ἑξακοσίους. μετὰ δὲ τοὺς τεσσαρεσκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἑπτὰ καὶ δέκα καὶ οὗτοι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ὅτε Σολομῶν βασιλέως ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὴν ἑβδομήκοντα ἔτη, μείναν ἓξ, ἡμέρας δέκα, ἕως βασιλεύοντων Ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα τῆς ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ἐνδείας κύρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐν Βαβυλῶνος Ἰουδαίους ὅπη τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀναγεῖραι. πρὸ δὲ τῆς ὑποζυγίου τὸν ἀρχιερωσύνην ἐσεῖς ὁ τῶν ἱερωσύνης, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. οὗτος δὲ καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἐπὶ τριακόσια δεκατέσσαρα. πρῶτος δὲ Ἀντίοχος ὁ Θεοσεβὴς, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας, τὸν ὀνίαν ὃν μενέλαον ὀνόμαζον τοῦ ἀρχιερωσύνης, αἰτιάσαντες αὐτὸν ἐν βασιλέα, καὶ τῶν παῖδα τῶν ἀδελφῶν ἀπολέσαντες κατέστησαν ἐπὶ τὸν ἀρχιερέα ἔθνους τοῦ Ἀαρῶν. οὐκ ἔστι δὲ ὃ

οἰκίας ταύτης. ἔχει δὲ τὸ ὄνομα ὁ Ἀλκιμος ὁ δὲ Ἐλιακείμου ὄντος ἐξάδελφος ὁμώνυμος τοῦ παῖδος ἔθος ἐγένετο εἰς ἄλλο τόπον, καὶ ἔχει φιλίας ἀφικόμενος πολεμαίῳ τῷ φιλομήτορι καὶ πλουτάρχῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τοὺς καὶ τὴν ἐλεφαντίνην τόμον δίμματος τοῦ θεοῦ ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὸν ἀρχιερέα κατα-

καταστῆσαι. ἀλλὰ θεὸς μὲν τὴν τοῦ ἱεροῦ τοῦ κατασκευαζομένου
ὑπὸ Ἡρῴδου, πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ ἰάκιμος ἐπὶ
ἔτη τρία τὴν ἀρχιερωσύνην κατασχὼν, ἐτελεύτησεν. διαδέξα-
ται δὲ οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διεπόλευσεν ἡ πόλις ἀνιέρευτος ἐπὶ
χρόνους ἀρχιερέως ὄντα. πάλιν δὲ οἱ τῶν ἀσαμωναίου παί-
δων ἔκγονοι, τὸ θεοστασίαν τοῖς ἔθνεσι πεπιστευκότες, καὶ πο-
λεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθίσταν,
ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. τελευτήσαντος δὲ ἐξ ὁπλιβου-
λοῦς αὐτὸν, καὶ ἐνέδρας τοῦ υἱοῦ φρύσσου μηχανηθέντος
ὡς αὐτῷ πᾶν θεοφρήκαιδν, λαμβάνει τὴν ἀρχιερωσύ-
νην σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ τοῦτον δόλῳ ὡσαύ-
τως συμπόσιον ὑπὸ τῶ γαμβρῶ διαφθαρέντα, διεδέξατο
παῖς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταχθέντα τὴν ἱερωσύνην πλείο-
να τοῦ ἀδελφοῦ χρόνον ἐνιαυτοῖς ἑξήκοντα τρισὶν τοῖς πᾶσι
τῆς ὑρκανοῦ δυναστείας, ἰούδα τοῦ
καὶ ἀριστοβούλῳ κληθέντι τῷ διὰ δόξαν καταλιπών.
κληρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον, ἀδελφὸς, υἱὸν νόσου μὲν
τελευτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην δὲ καταχόντα μετὰ
βασιλείας. καὶ τὸ διάδημα θεὸς ἔθετο φορεῖν ἰούδᾳ
ἐνιαυτὸν ἕνα. βασιλεύσας δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἱερα-
τεύσας ἔτη εἰκοσιπέντε, καταστρέφει τὸν βίον, ἀλε-
ξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταλιπὼν τὸν ἀρχιερατεύσο-
μενον ὑπὲρ ἑαυτοῦ. ἡ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην ὑρκα-
νῷ δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τὴν βασιλείαν ἐνιαυτὸν ἔτη κατα-
σχοῦσα, τελευτᾷ τὸν βίον. τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρ-
χιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ γὰρ τὸν
θάνατον αὐτῆς πολεμήσας θεὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀ-
ριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τὴν
ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε, καὶ ἱεράτευσε τῷ ἔθ-
νους. ἔτει δὲ τρίτῳ τῆς βασιλείας, καὶ θεὸς μησὶ τοῖς τρί-
τοις πομπήϊος ἐλθὼν, καὶ τὴν τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλι-
ν καὶ κράτος ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μετὰ τῶν τέκ-
νων δήσας ἔπεμψε. τὴν δὲ ὑρκανῷ πάλιν τὴν ἀρχιε-
ρωσύνην ἀποδοὺς, τὴν μὲν τοῦ ἔθνους θεοστασίαν ἐπέ-
σχε, διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ θεὸς
τοῖς ἐνιαυτοῖς τοῖς πρώτοις ὑρκανὸς τέσσαρα καὶ εἴκοσι.
βαρζαφάρνης δὲ, καὶ πάκορος, ἐπὶ τὰ παρθυαίων δυνάσ-
ται, διαβάντες τὸν εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ,
αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ περιλαβόντες, τῷ ἀριστοβούλου δὲ υἱὸν
αὐτῶν ἀντίγονον, κατέστησαν βασιλέα. ἔτη δὲ τρία, καὶ ξένης μη-
νὸς ἄρξαντα τοῦτον, σύν τε καὶ ἡρῴδης ἐξεπολιόρ-
κησαν, αὐτῶνι δὲ ἀνεῖλεν εἰς τιμὴν αὐτοκρείας ἀπα-
χθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν ἡρῴδης ὑπὸ ῥωμαίων
ἔτυχε λαβεῖν, οὐκέτι τοῖς ἐκ τοῦ ἀσαμωναίου ἡγέσι κα-
θίστασιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ πόθεν ἀσήμους, καὶ μόνον ἐξ ἱε-
ρέων ὄντας, πλὴν ἑνὸς ἀριστοβούλου τοῦ τιμὴν ἀπένειμε. τὸν δὲ
ἀριστόβουλον ὑρκανοῦ τοῦ υἱὸν παρθένον ληφθέντος ἔτι
ὄντα κατασήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνοφκησε
μαριάμμῃ τὴν τοῦ πλήθους θεὸς ἑαυτὸν ἐνεγκάμε-
νος εὔνοιαν, ἀφῆκε τὸν ὑρκανὸν μηδὲν. εἶτα φοβηθεὶς μὴ θεὸς
τὸν ἀριστόβουλον πάντες ὑποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν
ἐν ἱεριχοῖ πυγμῇ μηχανησάμενος κολυμβῶντα, καὶ
θεὸς ἤδη ἐδηλώκαμεν. μὴ τοῦτον ὑπὲρ τοῖς ἑκατὸν
τῷ ἀσαμοναίου παίδων τὸν ἀρχιερωσύνην ὑπισχυ-
σεν. ἔφερε δὲ ὁμοίᾳ τῇ ἡρῴδου θεὸς τὸ καταστάσεως τῷ ἱερέων, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μὴ τοῦτον τὸν
ἀρχὴν ῥωμαῖοι τῷ ἰουδαίων ἔθνος λαβόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῷ ἡρῴδου χρόνου ἀρχιερατεύσαντες, μέ-
χρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὴν πόλιν τοῦτον ἐλθὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες ἐνενήκοντα. χρό-
νον δὲ τούτων ἔτη θεὸς τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ ἑπτά. καὶ πῶς ἂν αὐτὸν ἐπολιτεύσαντο ὅτι τε ἡρῴδου βασιλεύοντος,

A constituerent: de quo templo sæpe aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellates Macedonibus Ionatham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, fra-
B ter eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cùm per vnum & trigenta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primùm diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cum vigintiseptem annis præfuisset re-
C bus Iudaicis. moriens Alexandræ vxori permisit deligendi pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactóque in regia potestate nouennio è viuis excessit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactísque in vtraque di-
D gnitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate: prætérque priores illos nouem, per alios XXIII. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos cõpleros Barzapharnes & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eóque vi-
E uo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani
F aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illũ essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina, vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. Idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur, qui ab
G Herodis principatu vsque in diem qua templũ & vrbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempúsque eorũ sacerdotij centũ anni, & septẽ insuper: quorũ aliqui sub Herode fuerũt,

& Archelao eius filio: defunctis autem his penes optimates fuit respublica, collocatis in eius fastigio pontificibus: de quibus hactenus dixisse sufficit.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudeos affecerit iniuriis, vt coacti sint arma sumere.

GESSIUS autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxítque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam, vt Poppeæ Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat: adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens: Florus contrà quasi ad ostentandam missus malitiam, publicè traducebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunque parua æquè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeóque nullus erat iniuriarum, vel modus, vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud Barbaros se viuere posse commodiùs. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt, qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæque per tot secula Iudæis, vel in Ægypto obuenerunt, vel in Palæstina cæteráque Syria, tum quas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, quóve modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharúmque potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti. ausímque addere quod nemo alius scriptor Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribuliũ meorum cõfessione disciplinas egregiè calleo,

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

ΓΕΣΙΟΣ δὲ φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνου διάδοχος τοῦ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομήνιος δὲ ἦν τὸ γένος ἔσχε γυναῖκα, δι' ἣν φίλην οὖσαν κομπείας τῆς νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρία μηδὲν ἀπὸ διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. οὕτω δὲ τοῦ ἐξουσίαν ἐλάμβανε κακὸς, καὶ βίαιος, ὡς τὸ διὰ τὴν ἀβουλίαν τοῦ κακοῦν, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς δι' ἐργάτην ἰουδαῖοι. ἐκεῖνος γὰρ ἐπεκρύπτετο τοῦ πονηρίαν, καὶ τὸ μὴ παντάπασι καταφώρους εἶναι θεωρεῖσθαι. γάιος δὲ φλῶρος καθάπερ εἰς ὁδὸν ἕξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀδικομίας ἐπόμπευε, μήτε ἀφιεὶς ἀδιάλειπτον μηδένα τόπον, μήτε ἀδίκου κολάσεως. οὗ γὰρ ἄπειρος θεὸς ἦλθεν, παντὸς δὲ κέρδους ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ πλεῖστα τῶν ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστὰς ἐκοινώνησεν. ἀδικίας γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἐθεατοῦ, ἐξεῖργον παρ' ἐκείνου τὴν συντέλειαν διὰ τοῖς μέρεσιν ἔχων πεπιστευκότες. καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν, ἀλλ' οἱ δυσυχεῖς ἰουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας πορθήσεις ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῶν ἰδίων ἐξιστάμενοι ἑστῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε μετὰ τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικήσοντες. τί δεῖ πλείω λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄραθαι, φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡσυχίαν ἀθεώρητος, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τοῦ ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δωδεκάτῳ μὲν ἔτει τῆς δευτέρας φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν ἀναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπομείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι παρέστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ φερομέναις τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις μεγαλομερέσιν. παύσεται δὲ ἐνταῦθα μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μέχρι τοῦ καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμεθα γράφειν. ἐπέχει δὲ αὖτη, τοῦ ἀπὸ ἀρχῆς γενέσεως ἀνθρώπου μέχρι ἐτῶν δωδεκάτου τῆς νέρωνος ἡγεμονίας, τὴν ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατάτε τοῦ ἀγνοεῖν, καὶ συρίαν, καὶ παλαιστίνην, ὅσα τε ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, τίνα τε πέρσας καὶ μακεδόνες διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. ταῦτα γὰρ οἶμαι, μὴ ἀκριβείας σωτεταχέναι, τηρῆσαι δὲ πεπίσταμαι, καὶ τοῦ τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφοῦ, τὴν ἐν δισχιλίοις ἔτεσι γεγομένων. ἁπλανῆ δὲ πεποίημαι, καὶ τοῦ θεοῦ τοὺς βασιλεῖς διαδοχὴν, τάς τε θέσεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχοῦντε δυναστείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι θεοῦ πάντων ἔχουσι τοῦ ἀναγραφοῦ. ἔστι γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπηγγειλάμεθα τῆς ἱστορίας. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη διὰ τοῦ τῶν προτεθέντων συντέλειαν, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερος

ἀδυνήσεται θελήσας, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τοῦ θεογματείαν ταύτην οὔτως ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ γὰρ ὁμολογούμην ἅπασι τὸ ὁμοεθνὰν πλεῖστον αὐτῶν καὶ τὸ ὁμιλεῖν παιδείαν ἀμφότερα,

καὶ τῶν

καὶ τῇ ἑλληνικῶν δι' γραμμάτων ἐπιτεύξασθαι μεταχεῖν, τὴν γραμματικὴν ἐμπειρίαν αἰκριβῶν, τὴν δὲ τῆς φθορᾶς ἀκρίβειαν, παρίησι σκώλυσε συνήθεια. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ ἐκείνους ἀποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διάλεκτον ἐκμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ βάναυσον δῶρον, τοῦτο μόνον, οὐκ ἐλεύθερον τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ οἰκείᾳ θέλουσιν, μόνους δὲ σοφίας μάρτυρεῖσθαι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τὴν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἐρμηνεύσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατορθώσαντες καὶ τῇ πόνων τὴν ἐπικαρπίαν διένειμαν. ἴσως δὲ οὐκ ἂν ἐπίφθονον γένοιτο, περὶ ἐμοῦ τοῦ μοῦ, καὶ περὶ τῆς ἐμῆς τὸν βίον πραγμάτων βραχέα διεξελθεῖν, ἵνα ἔχωσι μαθεῖν τε τοὺς ἐλέγξοντας, καὶ τοὺς μαρτυρήσοντας. ἐπὶ τούτοις δὲ καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βιβλίοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένην, ἐξ δὲ μυριάσι στίχων. καὶ τὸ θεῖον ἐπιτρέψας καὶ περιδραμεῖν, ὑπομνήσω πάλιν, τὸ τε πολέμου, καὶ τῆς συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς τῶν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἢ τις ὅτι τρισκαιδεκάτου μὲν ἔτους τῆς δομετιανοῦ κράτησεως ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστοῦ καὶ ἕκτου. προῄρημαι δὲ συγγράψαι, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας τῆς ἰουδαίων, ἐν τέσσαρσι βίβλοις περὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς νόμων δι' ἃ κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται.

A Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem nõ licuit. noſtri enim homines nõ ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti sũt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua B in re cùm multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atque alteri, quibus mox dignum prę̃mium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, geſtíſque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum C referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem vſque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & quas de Deo eiúsque eſſentia, & de legibus, quare per eas liceat nobis facere, alia non liceat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

RERVM OMNIVM APVD IOSEPHVM MEMORABILIVM INDEX SECVNDVM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

AARON Moysi in Aegyptum redeunti occurrit Pagina 61.e
Aaroni sacerdotiũ confertur 87.g
confirmatur 108.g
eius filij quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filij eius duo seniores dum offerunt, exusti, ib.d.d
virga eius floret, & profert amygdala 108.e. moritur 110.a. primus fuit pontifex 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris mons 132.d
Abassarus à Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 365.d
Abdastartus rex Tyriorum Beleastarto patri successit 1043.c
eius mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissoluendorum peritus 268.a. & 1043.b
Abdonis principatus Hebræorum 159.b
Abel quid significet, occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa vrbs 241.c
Abemerigus Isatæ suam filiam dat vxorem 684.c
Abenerus præfectus exercitus 183.b 194.b. Iebosthum Sauli filium constituit regem 211.c
pugnat contra Ioabum ibidem. transfert regnum ad Dauidem 213.f
ab Ioabo fraudulenter occiditur 215.a
Abersecũdi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiáque eius 1093.d
Abesalomus Ammionem fratrem iugulat 227.d
fugit in Gesura, vnde à patre reconciliato reuocatur, item forma eius & cæsaries qualis. tum quomodo Ioabũ tractarit 228.
popularem auram captat & regnum 229.c. cum patris concubinis rem habet 231.d. cogit magnum exercitum contra patrem 233.c. pendens in arbore interimitur 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibiipse manum infert 688.e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173.b
Abiatharus Abimelechi filius seruatus à Sauli sæuitia 196.f. confirmatur ei pontificatus 241.f
quomodo à Dauide vltus, eius domus sacerdotio priuatur 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f
Tyriorum rex 1042.e. 1043.a
abigæa Nabali vxor Dauidem commotum placat 201.b
abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Ioachimum è vinculis eximit 350.c
abimelechi Bethlemitæ in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
abimelechus Gedeonis nothus, fratres legitimos occidit, & imperium arripit 155.g
vrbe & tribu pellitur 156.c
Sicimas captas solo æquat 157.b
occiditur à muliere ibid.d
abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
abironi cum suis terra dehiscit 107.c
abisace puella calefacit senem Dauidem 246.g
ambit eam vxorem Adonias 253
abisæus Ioabi frater, vir fortis 212.c 336.f. cum fratre Sabæum persequitur 238.e
vindicat regem ab interitu, occiso Acmone 242.c
abrahamus quando natus 15.c
Lotum nepotem adoptat 15.g
è Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit ibid.
hinc in Aegyptum proficiscitur, vbi vxorem fingit esse sororem suam 16.f. Aegyptiis disciplinas instituit 17.c. Assyrios vincit 18.c
decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius à Deo 18.e
genuit Ismahelem ex Agare 19.d
hospitatur angelos tres ibid.
migrat in Gerara 21.a
à Deo tentatur 22.e
monumentum sibi & posteris comparat 24.b
ducit Chæturam vxorem, suscipit liberos ibid.c
Isaco quærit vxorem ibid.e
moritur 26.b
eius arma contra Pharaonem 928.g
abrahami domicilium, vicus 16.d
absalomon tyrannidis Manahemi adiutor 813.a
absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474.f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a
Achabus Amarini filius regnum paternum maioribus contaminat id sceleribus quàm anteceſſores sui 285.c
agnoscit suum fatum & pœnitet 289.e. cedit Adadi filio bellum inferenti 290.c. eundem vincit 291.c
occiditur 295.d
ipsius liberorum capita præciduntur 310.c
achar furtum committit 137.c
plectitur 138.c
achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiúsque insignis tolerantia 1095.a
achazes Iothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocautoma offert, bellóque impetitus, magnam patitur stragem 321.d
Assyriorum regis auxilio vlciscitur Syros, stultus & impius moritur 322.d
achiabus Herodis nepos aui vim prohibet 599.b
impetitur à 2000. militibus dimissis 607.d
Herodem manum sibi inferentem prohibet 773.e
militibus tumultuantibus resistit 607.d
achias pontifex 181.a
achias propheta Hieroboamo regnum & alia vaticinatur 274.b. 280.c
achilaus princeps commentariensium 241.f
achimanus Berzellæi filius apud Dauidem manet 237.f
achimas Dauidi victoriam nunciat 235.b
achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 196.b. accitus ad Saulũ occiditur cum omni sua familia 196.f
achitophel à Dauide ad Abesalomum deficit 219.d. male consulit domino suo 231.c. propter spretum consilium relinquit Abesalomum, & se suspendit 233.a
acmes uliæ famulæ dolus 595.b. 771.d
acmon gigas Dauidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
acusilaus Argiuus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034.g
adadus Azaelis filius paternum in regnũ succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 316.a
adadus Syriæ & Damasci rex cum Dauide confligens vincitur 221.f

INDEX

Adadi huius posteri dicti reges Syriæ, sicut Aegypti reges Ptolemæi 222. a
adadus tertius Samariam vastat ibid.
adades Syrus Achabo bellum inferens cedentib. ab eodem vincitur 290. 291. & recipitur in gratiam 292.c
Ioramo insidians & Eliſæum capere conatus frustratur 302.e
bello aggreditur Ioramum 302.e
fugatur a deo 305.a
præfocatur ab Azaele 306.d
adami creatio, & quid ea vox significet 5.a
lapsus & mulcta 5.e
eius soboles, posteritas & mors 6.d
adar mensis 132.e.366.e.381.f 424.a
adar mensis dies XIIII. & XV. cur festi Iudæis 382.b
aderus Syriam occupat, & rex eius efficitur 273.f
adoma quid significet 36.b
adomus dictus Esaus ibid.
adoni quid significet 145.e
adonias Dauidis filius regnum paternum affectat 247.a
fugit ad asylum, & veniam commissi a patre impetrat 248.d
salutat matrem Solomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254.b
adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilauerat 145.e
adoramus quæstor tributorum ordinatur 241.c
lapidibus obruitur 275.e
adulterij suspecta quomodo purgetur 95.a
adramalechus Senacheribi filius patricida 330.e
adrazarus Sophenorum rex a Dauide victus 222.c
Aegyptius vates seductor Iudæorum 695.f
Aegyptij populus qualis 13.f 54.b
Aegyptiis quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52. f. cur quintam fructuum portionem regibus pendant 55.c
pugnant cum Aethiopibus 57.f
Hebræos insequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345.c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034 b.1035.f
testimonium de Iudæis 1039.c
1050.g. quid eis Græcorum commercium conciliarit 1018.d
sexaginta millia Iudæorum peremerunt 992.e per totum
Aegyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Iudæorum corrupêre 1051.e
Aegyptiorum dij descripti 1054.c.1065
seruitus 1068.e
eorum mali mores taxati 1065
Aegyptiis nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus est, ibidem
Aegyptum mare totum portub. caret 894.b
Aegyptum fames occupat 44.e. 53.a
Aegypti regina Solomonem inuisit 170.a
Aegypti descriptio 807.f. 895.g
Aegyptus vnde nomen acceperit 1045.f
Aelius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539. b
Aemilius Iucundus a Iudæis occisus 820.f
Aemilius Regulus Corduben. 653. e
Aeneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572.e
Aeoles populus 13.c
Aerariæ quis inuentor 7.d
Aeris genus auro preciosius 221.d
Acinaces Persicus, qualis 697. a
Aeta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
Aeternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 556. f
Aethiopes, populus 13.f
bello Aegyptios infestant 57.f
quomodo a Mose victi 58.d
Aethiopas ab Aegyptiis circumcisione acceptisse 279.f
Agaris solentia ob conceptum infantem punitur 19.c
abiegatam vna cum filio consolatur angelus 22.b
Agatharchides historicus 1050.b
Aggæus propheta 365.f.366.e
Agiræ Nabathæi factinus 935.b
Agrorum terminos quis primus fixerit 7.c
Agriculturam quis inuenerit ibid.
Agrippæ Aristobuli filij soboles 618. a. varia fortuna 629.vsque 637
M. Agrippæ in Iudæos beneuolentia 398.d
Agrippa in Asiam mittitur 540.a
ab Herode magnificè exceptus epulis præbet populo 549.d
eius in Iudæos studium 562.b 584.e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638.c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638.f
conuiuio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642.c
Iudæos reconciliat Caio 643.b
hortatur Claudium ad retinendum principatum 670.d
tergiuersator bilinguis ibid.
quæ beneficia a Claudio Cæs. acceperit 733.d
eius in Iudæam reditus 674.f
Silam vinctum adseruat 677.b
reliquis eius gesta vsque mortem 677. 678.679. 680. & 793.795.796.801.803. 804.810.811.815.816.817.832.833 864.893. 906.907.913
Agrippa filius Agrippæ 679.f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Iudæis 683.b. Chalcidi præficitur 690.d Claudio autor vt Iudæorum causam legitimè cognoscat 693.a
Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat ibid.b. nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur a Nerone 694. f. domum extruit 697.c. Neroniada nominat & munificus est 698.g
Magdala certat capere 1007.venit Tyrum cum Vespasiano 1030.b
Agrippæ regni fines qui 832.f
Agrippina Claudij Cæs. vxor 692.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694.b
Agrippium a quo conditum 746.e
Ahiam inuadunt Hebræi, & fugantur 137.d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchiæ magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio 985.a irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
albinus Iudææ præsidet 694.f
Iudæam latronibus explet 699.g
Iudæam latronibus explet 699.c
malus 702.b
albinus Rom. præfectus Iesum Anani filium misere mulctatum dimittit 961. c
albini procuratoris direptiones & iniustitia 121. per totum
alcimus in pontificatum succedit aliàs Iacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ibid. perit 424.b
alexander alabarcha mutuat pecuniam Agrippæ 630.d
Vide infrà Alexander Lysimachus
alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430.c.
vincit 432.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
Ionatham in summo honore habet 435.a. Ptolemæo Philometori hostis factus occiditur 437.f
alexander Aristobuli filius Iudæam infestans a Gabinio vincitur 476.c
rebellans Romanos quotquot potest interficit 477.f
Hyrcano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723.a
securi percutitur 723.f
alexandri fictitij actus & fallaciæ 783.d
Vide Pseudalexander
alexander Herodis filius Romam reuersus ducit vxorem 549.c
accusatus a patre causam dicit, & reconciliatur 555.556.557.
calumniis oppressus coniicitur in vincula a patre 568.f
reconciliatur patri per socerum 569.f
iterum calumnijs vrgetur ab Eurycle aliisque 573.574
& in carcerem detruditur ibid. accusatus a patre Beryti, damnatur 578.f
strangulatur 580.b
alexander Herodis filius veneficij accusatur a patre 751.e
iterum accusatur 755.d
& in vincula coniicitur 756.b
accusatur 759.g
strangulatur 761.f
eius soboles 762.a
alexandri Herodis filij posteri in maiore armenia regnauerunt 793.g
alexander Iamnæus Hyrcani filius, rex factus fratrem infidiantem interimit 456.c
circumuenit astu Ptolemæum Lathurum. a quo postea vincitur 457.g
iterum belligeratur contra eum 458.e
præliatur cum suis 460.c
cum Demetrio Eucæro ib.g
immanitatis causa Thracides dictus: aliáque gesta & mors 463.464. 713.714. 715.716.
alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis a Claudio 673.e
eius diuitiæ quantæ 690.b
alexander rex primus Machærunta ædificauit 980.e
quo tempore mortuus 1048.d
eius morte Iudæi Aegyptum & Phœnice translati 1049.b
alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 38.d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384.d.
pontificem Iadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque propheticam interpretatur, & Iudæis quæcunque postularant concessit 385.c.816.b
eo mor-

eo mortuo quomodo regna eius occupata 386.f
Alexander Tiberij pater portam templi supra Corinthiam crassiori auro & argento perfudit 917.b
Alexander Veles rex 437.f
Alexander Zebinæ Demetrij victi loco rex constituitur fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Iampæi vxor quomodo à moriturο marito instructa regnum seruarit & administrarit 463.b
morbus eius & mors 465.b
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512.b 513.b
Alexandra Phaselis filia 627.g 628.a
alexandria plus singulis mensibus quàm Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807.g
iisdem quatuor mensium annonam ministrat 808.a
alexandria ciuitas post Romam maxima 903.b
alexandriæ portus descriptio 894.c
vrbis situs descriptus 807.g 808.a
alexandrinorum seditio contra Iudæos 816.b
alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894
alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922. e
alexandrini quamdiu cesserint Iudæorũ solennitatibus 1065
alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
alexandrium arx 472.f.476.c
alexas duxit Salomem vxorem 583.b. 223.f
iubetur ab Herode nobiles Iudæos se defuncto occidere 598.d
pie agit 600.b
alias, aliæi 13.c
alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040.d
aliturus minorum actor 999.d
allus Samarita, libertus Neronis 631. a
althemus præ timore obriguit 744. c
amalecitæ gens 74.b
amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
amalecitæ Hebræos subigunt 153. d. eorum rex captus & occisus 155.a
amalecitas quanto deus odio sit prosecutus, & quomodo Saulus eos extirpauerit 184.b
Dauid cædit eos 207.f
amalecus nothus Aliphazæ filius 36.c
amalecitis regio ibid.
amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Iudæos propter Mardochæum concepit odium 375.a
consuluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardochæo paratam sustollitur 380.a
& filij eius 382.a
amarai filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerint, & quas eius cædis pœnas dederint 418.c
amarames Moysis pater & Aaronis, deum inuocans vt Hebræos redimat exauditur 55.b
amaramus seditiosus exulat 682.c
amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285.b
amasus Absolomi copiis præficitur 253.c. impetrat veniam à Dauide, cui gratulatu regni restitutionem 236.c
constituitur præfectus exercitus 238.d
occiditur a Ioabo 238.f
amasias filius Ioasis regis Iudæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315.b.316.c
paternæ necis autores tollit, amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur à propheta 317.a
minatur Ioæ regi, & prælio victus capitur interficiturque 317.b
amasias sacerdos 298.a
amathus, Amathæ 14.d
amathus castrum ad Iordanem 459. b
ambitio quantum malum 215.b. per totum
M. Ambiuius præficitur Iudææ 619. a
amenophis regni terminus 141.b
amelles regni terminus ibid.
amias Achaz. fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
aminadabus Leuita 171.c
ammanus, Ammanitæ 28.a
Hebræorum genti bellum inferentes malè excipiuntur 157.f. 158.d
ammanitarum contumelia in Dauidem 223.f
& quæ de eis vltio accepta 224.f excinduntur 228.b
ammanitæ & Moabitæ socij mutuo sese occidunt 298.c
ammaus exusta 781.b
ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864.b
vide & Emmaus
ammonius insidiator Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
amnon sororem Thamaram stuprat 228.g
occiditur à fratre Absalomo 227. d
amoræi cum suis regibus deleti 11. d. qui eorum ditionis termini ibid.
amoritis regio duabus & dimidiæ tribubus conceditur 118.a
amosus Manassis filius regno paterno substituitur, quod propter impietatẽ non diu tenens occiditur 333.a
ananelus constituitur pontifex ab Herode 212.b
honore priuatur 513.a
restituitur ei 511.a
ananias Masbali pontifex cum quindecim aliis crudeliter necatur 938.f
ananias mercator Iudæus regias mulieres Iudaicam religionem docet 685.a
ananias Nebedæi fil. pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692.e
ananias nominatur Sedraches 346. a
ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 412.g.458.d
ananias Pharisæus Iosepho se opponit 1013.f
ananiæ pontificis liberalitas, eiúsque seruorum iniquitas 698.d. 699.b. ipsius filius capitur à sicariis 698.e
ananiæ pontificis domus incenditur 811.d
ananias pontifex cum Ezechia fratre, & pontificibus aliis in cloacis latuit propter seditionem ibid. cum fratre interficitur 812.e
ananus anani filius pontificatum acquirit, & Iacobum lapidat 698. b
anani senioris felicitas ib. a
ananus Ionathæ filius Cestio portas prodere voluit 819.g
ananus Iudæorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
ananus pontifex cum Hierosolymitis bello contra Romanos se præparat 818.f
apparatum belli rursus amittere noluit 819.a
milites contra Simonem Giorę mittit ibid.a
ananus pontifex, eiúsque gesta 872. & 874.875. per totum.
anani mors Hierosolymæ excidij principium 882.g. eiúsque virtutes celebratæ ibid.
ananus Sethi filius pontifex constituitur 618.c. eo priuatur 619.e
ananus Simonis satelles ad Titum profugit 916.c
anarabarches, pontifex Hebr. 84.b
anaxagoræ Clazomenij mors 1079.f
anchus rex Gittæ 195.c.203.b
exercitum ducit in Hebræos 203. f. 205. d
andromacho amicitiam renunciat Herodes 567. g
andronicus Messalami filius orator 434. a
angelus, quale nomen 522.b
angelos cum mulieribus coisse 8.c
anilæi & Afinæi Neerdensium facinora 645. 646. 647. 648. 649. per totum
animi vnde certissimum argumentum colligatur 199.e
anna Helcanis vxor 165.b
annibas seditiosus plectitur 682.c
annius Minutianus 633.e.636.671.e
annius Rufus Iudææ præficitur 619. b
annus magnus quot annis constet 11. c
anni septimi, quinquagesimi seu Iobeli remissio 96.b
anni quot ab exitu Israelis ex aegypto vsque ad templi Salomonis extructionem 700.d
ante j interitus 661.f
anthedo, postea Agrippias dicta 459. c
antigonus Asiam occupat mortuo Alexandro 383.a
antigonus aristobuli filius cum patre transfugiens capitur 477.d
accusat Cæsarem Hyrcanum & Antipatrum 481.d
paternum regnum affectans profligatur 491.d
reducitur in regnum per Parthos 494.e. amputat Hyrcano auriculas 497.e. accusatur Romæ, & placat pecunijs hostem 499.e
quomodo ab Herode oppugnatus sit 500.c
& inde quomodo expugnatus & irrisus à Sosio 507.e
antonius Herodis pecuniis corruptus eum ccidit 508.b. 510.e. per totum.
antipatrũ & Hyrcanum accusat 724.g. vincitur ab Herode 729.d. rex constituitur 712.d. quàm insolens ex vnica victoria factus 738.d. dat se vinciendum Sosio 741. d. securi percutitur ibid. f

INDEX

Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obſidioni præficitur 452.b
quomodo à fratre & cur occiſus 454.f.712.c
antiochia Mygdonia, vrbs 687.e
antiochia, Syriæ metropolis 852.c
antiocheni Demetrium eiectum recipiunt 437.d
antiocheni ſoli cum Sidonis & Apamenis pepercerunt Iudæis cohabitatoribus ſuis 815.e
antiochenſium odium in Iudæos 398.c
antiochenſium petitiones apud Titum 976.e
antiochus antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi, & ſuperatur inde ab Eucæro & Philippo fratribus ibidem. 460
antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
antiochus Comagenæ rex 620.g, 678.d
antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d
vincitur ab Hyrcano 452.g
occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
antiochus deus Alexandri fil. adoleſcens rex coronatur & amicitiam cum Ionatha init 440.a
trucidatur à Tryphone ſuo tutore 447.b
antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a
eius cum Alexandro & Arabibus bellum 715.e
antiochus Epiphanes Seleuci fil. & eius geſta contra Iudæos 407.g
vſque 419.975. ad Elymaida vincitur 418.e
commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b
per totum, aliáque eius geſta 1087. 1088.1089.1090
antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Iudæam irruptio ſæua 708.d
antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hieroſolymam 929.f. 934.e
antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex conſtituitur 419.c
Bethſaritas expugnat 420.d
Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 421.d
captus à Demetrio trucidatur 421.g
antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudæam afflixerit 709.e
antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Iudæos 398.e
dat filiam Ptolemæo vxorem 401.a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398.e
antioch. Sorer, etiam Pius dictus frater Demetrij rex natus Tryphonem perſequitur & interficit 447.f
Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur ſubigere, ſed infeliciter 448.a
oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius 449.
per totum regno & vita priuatur ab Arſace 450.b
Seleucum Grypi vincit 460.a
antiochus Grypus qui & Philometor Demetrij Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Syriæ occupat & Heracleonis inſidiis occiſus 451.d
antiochus, Agrippa & Sohemus Veſpaſiano in auxilium miſerunt bina millia peditum, & ſagittarios equites mille 834.f
antipas Herodis fil. conſtituitur tetrarcha 599.e
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acquirit 611.e
antipas pro Antipatro fratre rex conſtituitur teſtamento 771.f
tetrarcha inſtituitur 773.g
antipas pater Antipatri Idumææ præfectus ab Alexandro 469.b
antipas regij generis vir comprehenſus cuſtodiæ traditur 871.g
occiditur 872.
antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554.d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infeſtat ibid. 568.c.574.e
malicia eius 582. per totum.
eius in patrem inſidiæ 585.a.587.588
capitis damnatus vinciur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur ciuitate 749.
fratrib. inſidiatur 751.d
prodigit 762.b
fratrum occiſorum liberis etiam male vult, & conſpirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766.c
aliis duobus fratribus calumnias ſtruit 767.c. cauſam dicit 769.770. per totū.
occiditur 773.f
antipater Idumæus Hyrcanum in regnum reſtituit 717.f.718. per totum, aliáque eius geſta 722.
vſque 727
antipater accuſatus, declaratur præfectus Iudææ à Iulio Cæſ. & Hieroſolymorum muros reficit, & filiis ſuis præfecturas attribuit 725.c
antipater qui prius Antipas, quomodo ſe ſuóſque euexerit, & Ariſtobulum regno eiecerit 469.c
Scaurum commeatu iuuat 475.f
eius autoritas, vxor & liberi 479.d
qualem operam nauarit Cæſari, aliáque eius geſta ibidem. & 480
dynaſta & procurator Iudææ conſtituitur à Cæſare 481.e
ſuos liberos ad gubernacula prouehit 483.b
antipater Salomes fil. accuſat Archelaſi 777.d
antipater Samarita Antipatri Herodis filij procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766.b
antipatris ciuitas ædificatur 559.f
antiphilus cum ſuo fratre venenum apparārunt in Herodis interitum 588.f
antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, & quas hiſtorias 702.e
antonia Druſi maioris vxor, Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
eius fauor in Agrippam 634.c
eius prudentia 677.b
antoniæ ædificij Herodiani deſcriptio 919.c
antonia porticus incenſa, & præſidium ex ea deturbatum 811.f
antonia turris ab Herode condita 544.f. 624.d.746.d
antonię fundamenta ſubuerſa 951.c
M. Antonij decreta pro Iudæis 488. per totum
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Aſiam proficiſcitur, & Herodem defendit 491.g.729.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phaſaelum tetrarchas conſtituit 494.a
ad regium faſtigium eundem promouet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum è medio tollit 508.b.510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c.
homo impurus 512.e
Herodi nimium indulget 516.d
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
ſubigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium à Cęſare 524.a
occiſus 524.e. qualem operam Gabinio præſtiterit 721.g
Herodem extrem regno Iud. præficit 734.b. propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
Antonius centurio à Ionapateno inſidiis interemptus 850.d
Antonius præfectus alę equitum contra Romanos 831.b
eius geſta ibid.
Antonius Primus è Mœſia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f. eius geſta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amiſit 902.c
Romam properat ibid.
Antonius Silo Taricheas miſſus cum duobus millibus ſagittariorum 859.d
Aod. vide Iodes
Apachnę regni termini 1040.b
Apania obſidione liberata 727.c
Apellæus, menſis 370.a.409.b
Aphrica vnde ſic denominata 24.e
Aphri & Aethiopes quantum annuè pendant Romanis 807.e
Apion Alexandrinorum legatus contra Iudæos 649.c
Apion grammaticus res Aegyptiacas conſcripſit 1060.b
eius portentoſa mendacia de Iudæis & tota vita taxata ibidem. 1061. 1062. per totum. & eius calumniæ & mendacia confutata 1063.1064. per totum. propheta factus fabulam tragicam de Iudæis impudentiſſimè fingit 1065.1066.1067. per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodoti Gazaræorum ducis prælium cum Iamnæo, & mors 459.c
Apollonius Antiochi dux, à Iuda Machabæo victus occiditur 413.b
Apollonius Dauus præfectus Alexandri filij Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Ionatha 436.b
Apollonij Molonis mendacia de Iudæis 1065.1069.1077.
Aponius ſenator ſauciatur 672.e
Apſanes Iudæis præficitur 159.a
Aquila aurea ſupra portam poſita deiicitur 596.b.772.c
Aquila quare Romanorum inſigne 838.b
Aquila Caligulæ interfector 660.e

Ara tabernaculi, & Arula ſuffumigatoria 83.f
arabia, confinis Iudææ 469.c
arabes qua ætate infantes ſuos circumcidant 21.f
arabes qua ætate infantes ſuos circumcidant 21.f
arabes Hebræos ſubigunt 153.d. ab ipſis rurſum cæduntur 155.a
arabum prælium cum Herode 519. f
arabum Iudæam deuaſtantium ſæuitia 609. c
arabum geſta in Iudæa poſt mortem Herodis 781.b
arabes Iudæorum transfugarum viſcera patefaciunt, aurúmque eximunt 939.f
aramus, aramæi 15.a
arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
aranes vbi mortuus ibid.d
araſci templum 330.e
arbela vicus 1022.f
arbori interdictæ quæ vis indita fuerit 5. e
arca Noe 8.e
arcæ Noe reliquiæ vbi ſeruentur 684. c
arcæ tabernaculi forma 82.f
arca in poteſtatem hoſtium venit 168.d. quantorum malorum his fuerit autor ad quos peruenit, & quomodo Hebræis reddita 169. b
arca transfertur Hieroſolymam in templum Salomonis 263.b
arcades de antiquitate gloriantes, poſt Athenienſes literis eruditi 1035. d
arce, alio nomine Arctipus, ciuitas 82.a
arce, quæ nunc Petra, ciuitas 110. b
archelais vicus conditur 613.f
archelaidis palmeta 619.a
archelaus Cappadocum rex 549.c. 558.f. Herodem ad ſanam mentem reducit 569.g. eius prudentia 756. 757
archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipſius funus curat 608. c. populo ſe accommodat, & incidit in ſeditionem 601.g.602.a. accuſatur apud Auguſtum 601.e ethnarcha non rex confirmatur ab Auguſto 611.e. Glaphyram fratris defuncti vxorem ducit 613.f accuſatur apud Auguſtum & relegatur Viennam Galliæ 614.a 784.b. venduntur eius bona 618.e à fratre falsè calumniatur 767.d rex conſtituitur 773.g. in ſeditionem incidit 775.776.781. quod non rebellaſſet quarta tributorum parte leuatus 783.a. eius reditus quanti ibid.b
archelaus Magdati ad Titum profugit 956.c
Arethis, ſexti ex fratribus Machabæi immania ſupplicia, eiuſque cum inſigni tolerantia ſermones 1095. rper totum
aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hoſpitem, oppugnationem Ariſtobuli cogitur intermittere 469.e.470 b. cum Scauro fœdus init 471.f
aretas qui antea Aeneas conſtituitur Arabum rex 572.e. confirmatur 577.d
Aretas Cœleſyriæ regnum adipiſcitur 472.d.716.a. cum Herode bellatur 626.b.& Iudææ infert bellum 716.a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721.c
Aretas Petræus Roma auxiliatur 609.a
argolicæ hiſtoriæ ſcriptores diſcrepantes 1034.f
ariphanes Græcus hiſtoricus Iudæorum mentionem facit 1051.a
arietis inſtrumenti bellici deſcriptio 843.c
ariochus Nabuchodonoſori ſatellitum præfectus 347.a
Arion procurator Ioſephi Tobiæ fil. 4.c.5.
Ariſtæus Iudæorum negotium agit apud Ptolemæum Philadelphum 389. f
ariſtocratiam eſſe optimam adminiſtr. 123.b
ariſtotelis apud Clearchum verba de Iudæis 1048.a
arius centurio confoſſus 608.d.780.e
ariſtobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
ariſtobulus Agrippæ frater, Iudæorum cauſam agit apud Petronium 640. per totum
ariſtobulus Ariſtobuli fil. adoleſcens pulcherrimus 514.d.ab Herode conſtituitur pontifex, & occiditur ab eodem 513.f.514.g
ariſtobulus Alexandri Iamnæi fil. generoſus 463.f. quomodo adſecutus ſit regnum 405.b. obſeſſus ab Areta liberatur per Scaurum 471. c. quale donum Pompeio miſerit, & controuerſiam cum fratre apud eundem diſceptauerit 471.e. quomodo à Pompeio tractatus 472.f vinctus abducitur Romam 475.e. vinculis elapſus iterum capitur & mittitur Romam 477.d. veneno ſublatus eſt 479.g
ariſtobulus Herodis fil. reuerſus Roma ducit vxorem 549.c. coniicitur in carcerem falſis calumniis oppreſſus 574.f. accuſatus à patre Beryti damnatur 578.f. ſtrangulatur 580.b
ariſtobuli filij Herodis, liberi qui 762.a 793.f.
ariſtobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796.c
ariſtobulus Herodis frater, priuatus mortuus filia vnica relicta 793.f
ariſtobulus Herodis dynaſtæ Chalcidis f. dominis multis donatur à Ner. 694.f
ariſtobulus Hyrcani f. obſidioni Samariæ præficitur 752.b. quomodo imperarit & ſæuierit in matrem ac fratres 454.d. fratris cæde ſolutus moritur philellen dictus 455.g. primus diadema regium vſurpauit, & quomodo ſe geſſerit in matrem & fratres 454.c. mors eius 714. a
ariſtobuli & Hyrcani furor & contentio 930.a
ariſtobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
armenia regio 15.a
arnon fluuius 110.c
arphas vicus 834.a
arphaxades Arphaxadæi 15.a
artabanus Vonone victo Parthorum regnum aſſequitur 620.e
artabanus à Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
artabani cum Aſinæo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646. a
artabanus regno pulſus reſtituitur per Izatem 617.c
artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
Artabazes Tigranis filius captus 519. b
Artaxerxes regnum paternum accipiens quale conuiuium inſtruxerit 373. b. accuſat vxorem & diuertit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Eſtheram 374. b. Amanen in ſummo habet honore 375. a. eundem cruci ſuffigit 380. b. Iudæos periclitantes liberat ibid.
artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
artemiſius menſis 259.c
artorius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem ſeruatus ſit 95.g
arucæus Arcen condidit 14.d
arudæus, Aradus inſula ibid.
aruntius præco renuntiat Germanorum militum impetum 663.b
arus vicus 609.c
aruum loci nomen 191.g
aſamonæorum gens Iudæorum reip. ſtatum mutauit 36.b
Aſamonis montis Galilææ ſitus 818. c
aſanus abiæ filius regnum paternum accipit 282. c. eius pietas, & bellum cum Zaræo Aethiopum rege ac victoria ibidem, mors 284. d. 285.b
aſcalon capitur 146.a
aſcalon Iudæis ſemper inuiſa 831.a. eius ſitus ib.
aſcalonitæ quingentos & duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecerunt 815.d
aſcalonitis quantum incommodi arca attulerit 169.c
aſchanes eunuchus præpoſitus Hebræorum nobilium curę obſequitur Danieli 346.b
aſchanaxes aſchanaxi 13.c
aſer natiuitas 30.g. filij 52.d
aſeritarum ſors in Chananęa 142. a
aſię quingentas ciuitates vni rectori, & conſuli Romano parere 806. b
aſineus & Anilæus Neerdenſes graſſatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum
aſiongaber, loci nomen 269.f
aſotus ciuitas 152.c
aſoſia, buccina 97.b
aſperſorium tabernaculi 81.a
aſphaltites lacus 18.a.773.a
aſphaltites lacus repletus cadauer. 890. a
aſphaltites lacus Tiberienſi natura contrarius 891.b. eius deſcriptio ibid.
aſphar lacus 428.b
aſprenatis prodigium & interitus 661. d
aſſamonæi principatus quando defierit 508.b
aſſamonæorum familię quando & quandiu principatus Iudæorum conceſſ. 701.a
aſſaraeoddas Senacheribi filius patri ſuccedit in regnum 330.e
aſſaron quantum contineat 83.d
aſſis regni termini 1040.b
aſſuras, Aſſyrij 14.f
aſſyriorum imperium quando diſſolutum fuerit 331.c
aſtabarri populus 14.b
aſtapus fluuius 58.f
aſtartes templum 209.a
aſtartis rex Tyriorum, eiuſque ſucceſſores enumerati 1043.a

INDEX.

Aſtoborra fluuius 58.f
aſtronomiæ qui primi inuentores 8.a
Athenienſes quando & quemadmodum Romanis ſubiecti 405.d
athenienſibus nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.c
athenienſes religioſiſſimi credi ti c. ſcriptis legibus vtebantur 1072. b
Athenio legatus Ptolemæi Euergetis ad Iudæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit iam victorem 742.f
athrongæus vel athronges paſtor regnũ affectat 608.b.780.c
auaris vrbs Aegyptia 140.a.& e. 1052.g
auguſti Cæſaris in Iudæos beneficia 562.d. in Herodem odium & Aretam 572.b. reditus cum vtroque in gratiam 577.d. confirmat teſtamentum Herodis 611.e. in Italiam proficiſcitur 729.e
auguſti mors, & quot annis imperarit 619.b
aulæ regiæ deſcriptio elegans 914.e
aulicæ deliciæ quæ 237.f
aurea terra, regio 269.g.271.a
Azael ab Adado cum muneribus mittitur ad Eliſæum, vnde ſe regem futurum cognoſcit 306.b. contra Iſraelitas belligeratur & Hieroſolymitanos, à quo pacem redimit Ioaſus rex 313.f moritur 316.a
Azarias propheta vaticinatur Aſani agmini 223.c
azarias compellatur Abdenago 346. a
azizus Emeſenorum rex Agrippæ iunioris ſororem duxit 693.b
azotum peſtis propter arcam detentam inuadit 169.b
azotum captum & concrematum 436. b
azymorum feſtiuitas reſtauratur 323.d
azymorum feſtiuitatis inſtitutio 65.d. 93.b

B

BAaras loci, & herbæ deſcriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532. f
babel quid ſignificet 12.c
babylon locus cur ſit dictus ibidem
babylonis extructio 65.c
babylon in Cyri poteſtatem venit 352. a
babilonica captiuitas quando & quomodo acciderit 336.337.338.339.340. 341. per totum.
babylonicæ turris inſtitutio 12.a. & quãta fuerit 12.b
babylonij Iudæos perſequuntur 649. e
babyloniorum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1035.f
bacca vicus 833.g
bacchides dux Demetrij contra Iudam Machabæum mittitur fruſtrà 421. f. mittitur iterum ac cum Iuda confligens vincit 424.f.425.d.adigitur ad pacem cum Ionatha ineundam 430. b
bacchidis ſæuitia in Iudæos, & eius interitus 709.a
bactriani populus 15.a
badus qualis menſura 259.a
bæonis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 586.b
bagoſes copiarum Artaxerxis imperator quomodo Iudæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
bagoshous & Theodeſtes eunuchi coniurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
bathales Ammanitarum rex 343 g
baiæ, oppidulum Campaniæ, vbi & caldæ 638.d
bal quis deus fuerit 311.b. ſacerdotes eius vniuerſi ſublati ibidem. ædes ipſius à fundamentis diruitur 311.d
balachus Moabitarum rex Balamum ad Iſraelitas execrandum mittit 112. d
baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
balamus vates contra Dei mandatum profectus ab aſina compellatur 112. f. bene precatur his quos execrari volebat 113. per totum malum conſilium dat Madiantis 114. e
balſamus vbi naſcatur 270.f
balſimum vbi proueniat 473.b
balthaſar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. c. ipſe cum ſuo regno in Cyri Perſarum regis poteſtatem venit 352.a occidit Adoniam 254. b
banaias ſatellitibus præponitur 241.f vnus fortium Dauidis 243.f
banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
banaothas & Thamnus occiſores Iaboſthi ſupplicio afficiuntur 216.e
barachas autor Iſraelitis vt captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant 322. b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.e
baraſa expugnata concremata 417.c
baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ ſcriba 337.a. liberatur à carcere 343.c
baris caſtellum, poſtea Antonia 717.c
baris mons 10.b
barzaphanes Parthorum ſatrapa Syriam obtinet 494.d.730.e
baſanes Hieroboami totam familiam ſuſtulit 282.e. regnum occupat ibidem
baſanæ impietas à Gimone propheta grauiter carpitur, ſed fruſtra, regnúmque ab hoſtibus infeſtatum tueri non valens moritur, Elano filio ſucceſſore relicto 283.f
Baſſus addit ſe Caſſio 727.c
baranææ, Trachonis & Auranitidis, partiúmque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782.g.& 783.a
bathuel Nachoris filius 15.f
bathyllus Antipatri libertus venenum hero adfert 767.b
batibij dictum 639.c
beelſephon ciuitas 65.c
begabri Idumææ vicus 890.e
beleaſtartus rex Tyriorum Hiramo patri ſucceſſit 1043.c
belli leges 129.e
beniaminis natiuitas & nominis ratio 34.c.filij decem 52.b
beniamitarum ſors in Cananæa 141. e
beniamitæ poſt Ieſu ducis mortẽ quieti & agriculturæ ſtudent 146.b
beniamitarum fortitudo & peritia militaris 148. c. cædes omnium vſque ad ſexcentos viros 149.a quomodo ea tribus reſtituta 149. d
berenice, locus 269.f
bernice Agrippæ filia 628.a. 675.e
bernice Coſtobari filia 628.b
bernice Polemoni nubit 693.c
bernice Salomes filia datur nuptum Ariſtobulo Herodis filio 549.c. fit exoſa Glaphyræ 564. b. datur alij marito 762.a
bernices ſupplicatio ante tribunal Flori, & eius vitæ pericula 801. c
bernice & Iudæ ad Ceſtium de Flori geſtis retulerunt 803.b
berotha ciuitas 139.b
beroſus Chaldæus de aſtronomia & Chaldæorum philoſophia Græcè ſcripſit 1043. g. eius hiſtoriæ verba & compendium de Iudæis 1044. a. Græcos ſcriptores taxauit ibidem
berſabe, ciuitas 288.d
berſabe puteus 21. d
berytus domicilium Romanorum 576. e
berytus Phœnices colonia Romanorum 572 e
berytus quomodo ab Agrippa exornata 673 b
berzellæus quantis beneficiis iuuerit Dauidem regno pulſum 233. b. quam gratiam ei obtulerit rex 237. e
beſarra oppidum 1007.e
beſelel archi tectus 88.c.98.e
betſemmathe vxor Eſau 28.b
bethalaga vicus 429.b
bethel quid ſignificet 28.g
bethennabem vicus 889.a
bethlehem toparchia 890.d
bethmaus vicus 1003.e
bethora locus 139.f
bethſabes forma Danidem ad adulterium pellicit 225.b
bethſama vicus 170.g
bethſamitarum prophani lxx. arcam contingentes moriuntur 171. b
bethſana, quæ Scythopolis, 418.a
bethſana, ciuitas 141.g
bethſuritarum deditio 420.d
bettæa capta & prædata 222.c
bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
bezethæ collis deſcriptio 919.g
biblia quot annorum hiſtoriam complectantur 2.f
bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
bœcæus Agrippæ legatus à Iudæis vulneratus effugit 819.d
borceos vicus 833.e
bouis cornupetæ noxa quomodo vindicanda 128.d
boz columna veſtibuli templi 261.b
bozus quomodo Ruthem acceperit vxorem 163.c.164.a
britannicus Clau. Cæſaris filius 644. a
britannic. Claudij ex Meſſalina f. Neroni priuigno in imperio poſthabitus 796.b
britanni quomodo & quando Romanis ſubiugati 805.g.807.b
broccus trib. plebis 670.b
buccinarum excogitatio & vſus 97. b
burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

CAbrothaba locus 98.a
Cadmus Mileſius quo tempore hiſtoriam conſcribere inceperit 1034.e

Caduceatores ſacros eſſe & inuiolabiles 522.a
cæcilius Baſſus occiſo Sexto Cæſare prouinciam occupat 488.f
cæcilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit & copias eius occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum geſtarum nuncius ad Veſpaſianum mittitur 902. c
cæcinna de proditione cogitat. & cum milite ad Antonium tranſfugit 902. a
cædeſa ciuitas 140.b
cænopolis & forum quod vocatur materiarium à Ceſtio incenſum 819.f
cæron regio amomi ferax 684 c
cæſar Iudæorum & Archelai conuentum diremit 781. f
Archelao ethearchiam ſeu mediam regni partem dedit ibidem.
eius promiſſio Archelao facta ibid.
reliquam regni dimidiam partem in duas tetrarchias diuiſit ibid.g
cæſar quæ Salomæ largitus ſit 783.b
cæſar quas ciuitates Iudæorum regno auulſas Syriæ adiecerit ibid.
cæſaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
cæſar falſum Alexandrum deprehendit ibid.f. eum remigum numero inſerit 784.b
cæſares vocatos imperatores Rom. 269. b
cæſarea conditur 746.e. 747.g
cæſarea Philippi dicitur Neronis 698.f
cæſarea Iudææ maxima ciuitas 854.f
cæſaria templa 747.a
cæſarienſium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
cæſarienſes contra Iudæos apud Neronem victores 799.b
cæſarienſes omnes Iudæos apud ſe habitantes trucidant 813.f
cæſennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Ceſtio in Galilæam miſſus 818.b. duo millia Galilæorum cædit ibid.d
cæſennius Pætus rector Syriæ 974.a
eęſennius Pętus Antiochum regem Comagenes apud Veſpaſianum defectionis accuſat 983.f
bellum mouet contra eum 984.a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid.e
cæſoniæ iugulatæ cum filia magnanimitas 667.c
caiaphas conſtituitur pontifex 619 c
cain quid ſignificet, ſacrificat, iugulat fratrem, totus malus, multa inuenit 6.d. eius poſteri 7.f
caius Agrippæ & Iuliæ fil. Auguſti adoptiuus 603.e
caius Cæſar Agrippam vinculis ſoluit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid.d
caij vxor & filia occiſę 666.d
eius ingenium & mores 666.e
caius Cęſar Deum ſe vocari voluit 790.d
Petronium ob ſtatuas in templo Ieoandas, Hieroſolymam miſit ibidem. e
caij literę ad Petronium 792.b
caius per dolum interemptus, quanto tempore imperauerit ibid.c
calebus explorator Chananęę 99.a
calidæ ad Baias 638.e
calidę ad Emmauntem 619.d
calidę apud Callirrhoen 598.a
caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula conſtituitur Cęſar 627.c
C. Caligula Germanici fil. 634.e
deſignatur Cęſar à Tiberio 635.f
occiſo Tiberio fratre opprimitur & ipſe 636.b. Herodem cum coniuge mittit in exilium 638.g
quali fuerit ingenio 641.b.641.e
Iudæis bellum illaturus reuocatur à Petronio & Agrippa 643.a
moritur ibid.f. eius in omnes ſęuitia, & diuini honoris vendicatio, infamiáque tum coniuratio in ipſum, & eius interitus 652. vſque 660
callimander ab Hyrcano victus interiit 452.e
calliſtus Caligulę libertus 657 c
calumniarum quanta vis 713.c
cambyſes Cyri filius patri in regno ſuccedit, & Iudęos à templi & vrbis ędificatione prohibet, moritur 359.a 360.b
campus regius, loci nomen 18.d
cana, loci nomen 519.f
cana vicus Galilęę 1005. b
cana ſeu Canatha 742 e
canathenſes ibid.f
candelabrum tabernaculi 83.e
capernaum fons, Nili vena eſſe creditus 861.c
capharſaba, campi nomen 519 f
caphartophan Idumęę vicus 890.e
capito centurio à Floro pręmiſſus ad Hieroſolymitanos 800.c
capitolij templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
cappadoces populus 13.b
carmeli montis ſitus 852.f
carrę, Meſopotamię ciuitas 15.e
carthaginenſium originis & fati deſcriptio 807.d
carus, delicię Herodis 586.b
caſander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388.a
caſpię portę 625.a
caſſius Cherea 653.654.655
per totum. occiditur 673.a
caſſius quę geſſerit in Iudęa 479 e
affligit Iudęos 489. b
caſſius Longinus Syrię prępoſitus 544.d
caſſius Iulio Cęſ. interfecto Syriam petit & quid geſſerit 727.728.
per totum. occiſus 729.e
caſtor rerum Iudaicarum ſcriptor 1065.
caſtoris Iudęi verſutia & dolus erga Titum 924.f
caſtra Iudęorum, locus 480.f
catullus Libyę Pentapolitanæ rector ſicariis calumniandi doctor erat 997.a
tria millia Iudęorum trucidauit 997.b
eius cruciatus & mors horrenda ibidem. d
cedaſa vrbs 441 e
celadus Auguſti libertus 613.a
quę Cæſaris nomine cum falſo Alexandro egerit 783.g
celer accuſatus Romę cauſam dicit, & plectitur 693.a
celer tribunus vinctus à Claudio Iudęis ad ſupplicium Hieroſolym. mittitur 795.g
cendebęus præfectus vincitur à Sim. 448.a
cenizus Hebr. in libertatem reſtituit 151.a
ceſtius Gallus Syrię prępoſes invadit Galilęam 1015.b, 1023.d
Ceſt. Feſtus à Claudio in Iudęam procurator pręmiſſus 793.e
eius malitia 799.a
ceſtius Saulum cum ęgreris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821.
chabelo terra cur ſic dicta 267.e
chabolo vicus 1015.b. 1016.c
Cherea Caij vxorem & filiam interficiendas curat 666.d
chalamas Syrorum tranſeuphratenſium rex 224.d
chalebo donatur pars agri Hebronis 145.g
chaldæi, populus 14.g
chaldæorum conſenſus cum ſacris literis 1046.d
chamis patris irriſor 14.e
chananæus, chanaan 14. a
chananæorum terræ præſtantia 58 e
charetis mors apud Gamalam 867.d
chariathiaris ciuitas 171.c
chasleus menſis 409.b.415 e
chebronis ciuitatis antiquitas 891.d
chelcias Oniæ fil. copiis Cleopatræ præficitur 452. g. moritur 458.e
cherubeis quid fuit 83.a
cherubinorum deſcriptio 263.e
chetim quid Hebræis ſignificet 13.d
chetimus, & Chetima inſula ibid.
chetomene qualis veſtitus 84.c
cheton quid ſignificet ibid.
chettæi populus 14.d
chiramus operarius inſignis 260 g
Chriſtus & chriſtiani 622.g. 623 a
chuſarthes Aſſyriorum rex Hebræos ſibi ſubiicit 150 e
chuſus, chuſæi 14. a
chuſis amicus Dauidis conſtantiſſimus quomodo ſe geſſerit apud Abeſalomum 230.c
cilia ciuitas 198.b
cillanos à Palæſtinis bello vexatos Dauid iuuat ibid.
cincinares idem quod talentum 83 e
cinnyra, inſtrumentum muſicum 243 a
cinyra fabula 659.d
circenſes ludi 654.b
circumciſionis prima inſtitutio 19. e. 21. e.
ciſus Saulis pater 174. e
citharæ quis inuentor 7. d
ciuitatem quis primus inſtituerit 7. c
claudius à militibus conſtituitur Cæſ. 664.d
claudius Agrippam ad ſenatum legatum mittit 792.d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorum nobiliſſimos interfici iuſſit 795 g
claudius quandiu imperium adminiſtrauerit 796.a. Agrippinæ vxoris Neronem priuignum in imperium cooptauerat ibid.
clearchus peripateticus Ariſtotelem præceptorem ſuum de Iudæis narrantem inducit 1047.e
clemens præfect. vrbanarum cohortium 655 c.
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401.a
cleopatra Flori vxor 702.b
cleopatra Ptolemæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401.a
cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur vxor ab Alexandro Antiochi, qui & Demetrius dictus 434. e
cleopatra Marc. Antonium in ſui amorem pertrahit 493. f. 729. f. Mariamnem cum filio ad ſe vocat, & Antonium contra Herodem incitat 513 vſque 645. 742. d. 988. d. contra omnes omnium opibus inhians 517.f 742.a. Herodem ad ſtuprum ſolicitat 518. d. occiditur 524. e. 745. f
clitus Tiberienſis altera manu mulctatur 1012.a.818 e
cluuitus 659.c.

coloſſus Cæſaris 747.g
comagenenſium ciuilis contentio 620.g 621.a
commeatus centum annorum qua de cauſa in Meſſada incorruptus manſerit 988.c
conon Græcus Iudęorum mentionem facit 1051.a
conuallis laudationis 298.f
conuentus ciuium quæ vtilitas 121.d
coponius Iudæis præficitur 616.b.618.g
coponius procurator conſtitutus, Archelai finibus in prouinciam redactis 784.g
corban iuramenti explicatio 1047.a
corban, quomodo ſe liberent 109.c
coreæ, loci nomen 718.c
cores ſeditionem contra Moyſem & Aaronem excitat 75.f
dat eius pœnas 107.f
Cornelius Fauſtus Syllę filius qualem ſe præſtiterit in expugnatione templi 474.c
corona triplex pontificis 86.a
correi, locus 172.d
corus menſura qualis 100.b. 536.f
coſtobarus Idumeę Gazę præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab vxore 532.b. eius violentia 699.b
coſtobarus & Saulus fratres vnà cum Philippo ad Ceſtium transfugiunt 821.g.
coturnices vbi copioſè inueniantur 72.e
cotys Armenię rex 678.d
craſſus in Parthos proficiſcens Hieroſolymitanum templum ſpoliat periurus 478.e. cum omnibus ſuis copiis perit 479.c
craſſus in Syrię prouinciam Gabinio ſuccedens quid geſſerit 723.b
cretenſes moribus, non verbis erudiebantur 1072.a
creſiphon, vrbs 650 b
cumanus Iudęę præſes conſtituitur 690.d. 794.a. & quid ſub eo Iudęis acciderit ibid. & 691. f. & 692.a. accuſatur à Iudęis ibidem. exulat 693.a. 795.g
cuſpius Eadus Iudęorum regno præficitur 680.d. ſeditioſos punit 681.e. 690.a
cydoeſſa Tyriorum vicus 869.e
cyprus inſula 13.d
cyprus præſidij locus in finibus Hierichuntis 816.a
cypros Herodis filia 627.f. alia Phaſaeli filia 628.a
cypron, caſtellum 559.f. & 748.b
cypris Antipatri vxor 723.d
cyrenęi, Marmaridę & terribiles Syrtes quemadmodum Romanis ſubditi 807.d
cyrus Perſarum rex Babylonem & regem eius capit 352.a
cyrus Iudęis Hieroſolyma repetere permittit, templúmque reſtituere, ac vaſa templi eis reddit, multáque præſtat beneficia 357.d. 358.a. 365.d. perit 359.b

D

Dabariteni vxorem Ptolemęi regij procuratoris inuadunt 1008.c
Dacchari herbę deſcriptio 86.a
dagon, arx 448.d
dagon præcipitatus 169.a
dagonis templum exuſtum 436.e
dalale meretrix Sampſonis 162.b
dalmatas bellicoſiſſimos ſub vna tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
damaſcus à quo condita 15.a
damaſcus imperio Dauidis ſubiicitur 222.b
damaſcus à Metello & Lollio capta eſt 471.a
damaſcenorũ in Iudęos ſeueritas 1000.c. 822.a. 992.d
dana oppidum 150.d.276.b
danaus Argiuorum antiquiſſ. 1041.g
Daniel vocatur Balthaſar, & cupit durius viuere propter valetudinem & ſtudia 346.a. inſomnia diuina videt 246.f. regi ſomnia interpretatur 347.f. 348.a. Balthaſaris viſionem in pariete explicat 351.d. abducitur à Dario in Mediam & conſtituitur ſummus ſatrapa 352.b inſidias patitur, ſed inſidiatores eius luunt pœnam 352.f. 353.a apud Ecbatana turrim ędificat ibid.e quàm carus Deo fuerit, & quantum cęteros prophetas ſuperauerit 353.e. 354.355.
Danielis prophetia 415.f
danitarum ſors 142.a
danitę à Chananęis ſedes mutare coacti 150.b
danus, fons Iordanis 18.b
danus naſcitur 30.f
filij eius 52.c
darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obſes miſſus 625.d
Darius Aſtyagis filius imperium Babyloniorum vaſtat, & Danielem abductum conſtituit ſatrapam, quem inuitus poſtea leonibus obiicit 352.b 353.a. hoſtes Danielis iiſdem obiicit, & deum eis prædicat ibid.
Darius equitum præfectus ſub Agrippa 810.g
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum creatur, quęſtionem proponit quęnam omnium rerum fortiſſima aut potentiſſima 360.b. & f commonitus vero à Zorobabele Iudęos libertati inſtituit, & immunitati, vrbémque & templum reſtituere promittit & iuuat 262.e. 367.d mortuus ſucceſſorem filium Xerxem relinquit ibid.f
dathamũ cum vniuerſa ſua familia terra debiſcit 107.c
Dauid filius Ieſſæi 164.e
Dauid qualis, & quomodo rex à Samuele vnctus prophetat, & Saulo furioſo hymnos occinit ad citharam 186.e 187.a. eius magnanimitas 188.b victoria de Goliatho 189.c amatur à Sauli filia, & ſexcenta hoſtium capita Saulo adfert & filiam eius vxorem ducit 190.e ſocerum fugit 191.192.193. per totum. ſpiculo ab eo petitur 192.a accepto Goliathi gladio fugit in Gittam, & inſanum ſe fingit 195.e fugit inde aliò atque aliò ibid. Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuiſſet noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a Nabali defuncti vxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203.d iungit ſe Ancho contra Hebræos 203.f. 206.e. abducuntur ei ambæ vxores captæ 207.b Palæſtinos cædit & vxores recuperat 207.e. Sauli interfectorem ſupplicio afficit, & epitaphia ipſi ac Ionathæ conſcribit 211.d rex vnius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a eius filij 213.d Abnero fœdere iungitur & amicitia 214.c. interfectum luget 215.d. regnum in vniuerſum ei confertur 217.a. dominorum ſuorum occiſores punit 211.d. 216.g. quantæ copiæ ad eum in Hebronem conuenerint 217.a. Iebuſæos illudentes capit 217.a. amicitiam cum Iramo parat, & Hieroſolyma ciuitatem Dauidis appellat 218.c. Palæſtinos ſuperat, & arcam Hieroſolymam transfert 219 per totum. Palæſtinos frangit & Moabitas Adrazarúmque Sophenorum regem 221.d. Thænonem in amicitiam recipit, Idumęam ſubigit, & officia diſtribuit 222.e. 241.e. Ionathę poſteros beneficiis afficit 223.b. legati eius iniuria à Naaſe afficiuntur, Syri, Meſopotamitæ, Ammanitæ depęrdantur 223.e. 224.e Bethſaben adulteram facit & ducit vxorem, Vriámque interficiendum curat 225.b. per totum. Ammanitas excindit 228.b. à filiis moleſtatur 227.e. per totum. Abeſalomum filium regem ſalutatum fugit 229.e patienter audit conuiciantem Semeim 230.e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Iordanem 233.b. priorem filium aggreditur 233.d. occiſum luget 235.c. ignoſcit hoſtibus, & recipit regnum, ſaluatur rex 236.237.238. per totum. decem tribus ab eo deficiunt autore Sabæo 238.c. Palæſtinos vltimo fundit, hymnos ac muſicam inſtituit 242.f fortiſſimi viri ipſius qui 243. per totum. populum recenſendo deum offendit 244.b. è tribus malis infligendis peſtem eligit, & Oromnæ aream emit 244.e. 245.c. templi extruendi locus ei indicatur, ad quod opifices & materiam comparat, filiúmque inſtruit Salomonem quomodo ſe debeat gerere nactus imperium ibid.e. 246.b. alſioſus calefacit ſe Abiſaces accubitu 246.g. Solomonem confirmat regem, officiáque diſtribuit & tribus, tum templi vaſorúmque deſcriptionem tradit 248.249.a per totum. Dauidis principium alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid ſub mortem Solomoni commiſerit 250.g. 251.a expirat ac ſepelitur, maximúq. cum eo theſaurus 251.c
Dauidici generis regum finis, & quot eorum fuerint 241.g
Debora prophetiſſa 152.d
Decimę datę 18.e. 28.f. 109.a
Decius Mundus, quantum inſanierit in Paulinam 622.b
Delatoribus quid prędij fuerit apud C. Caligulam 662.b
Demetrius Demetrij filius amicitiam cum Ionatha init 436.d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damaſcum conſtituitur, & Alexandrum Ianneum ſuperat 460.b. 461.a. contra fratrem pugnans captiuus ducitur ad Parthos ib.f
Alexandrum prælio ſuperat 715.a
Demetrius Gadarenſis libertus Pompeij 475.b.
Demetrius Nicanor rex 437.g clementer agit cum Ionatha Iudæiſque 438.b. vincitur à Tryphone 440.d. capitur a Parthis 443.f dimittitur, & in regnum reſtituitur ab Arſace 450.c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit

parauerit 389. d. legem Iudæorum transſcribendam curauerit 391.b
demetrio Phalereo in hiſtoria Iudæorum venia concedenda, quòd Hebraice neſciuerit 1051.b
demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochúmque & Lyſiam /occidit 421.f
Iudam occidit in prælio 425.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
dei caſtra, locus 32.e
Deus Galilæorum clades Romanis donabat 848.b
Deus Iudæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 940.d
dei decretum contra omne Iudæorum genus 992.a
dei definitio apud Moſen 1073.f
dextra porrecta quid apud barbaros ſignificet 646.a
diagoras Melius in mortis periculo verſatus propter Athenienſes 1079.f
dido ſoror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificauit 1043.e
diebus ſingulis quid Deus condiderit 4.b
diglath. quid ſignificet 5.c
diluuij vniuerſalis deſcriptio 9.c
Dina Iacobi filia 31.b
ſtupratur, quapropter Sicimitæ vniuerſi trucidantur 33.c.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogenes Alexandri amiciſſ. à Phariſæis interficitur 716.f
dionyſius Tripolitanus ſecuri percuſſus 471.g
diophantus notarius ſceleratus 574.e
diſciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
diſciplinas à Chaldæis ad Aegyptios, ab his ad Græcos eſſe deductas 17.c
diſſimilium communionem etiam natura horrere 123.f
dius in hiſtoria Phœnicum integerrimus 1042.d
dius menſis 9.a
doecus mularum nutritor 195.b
occidit Abimelechum pontif. 196.f
doleſus nobilitate potens à Gadarenſibus interficitur 888.f
P. Dolabellæ decreta pro Iudæis 488.c
domitianus cum multis Romanorum ſaluus euadit 902.e
à Mutiano productus populo rector inſinuatur 903.a
domitiano Germani ſubiiciuntur & Galli 975.f
domitianus in triumpho Veſpaſiani & Titi eis adequitabat 979.d
domitius Aenobarbus 694.a
domitius Aenobarbi filius ibid.
domitius Nero conſalutatur Imperator 694.b. fratrem, matrem, vxorem, virósque illuſtriſſ. trucidat ibid.c
Cæſarea excludit Iudæos 696.f
domitij Neronis vxor à marito occiditur 694.c
domitij Sabini fortitudo 926.b
dora Phœnices vrbs 1000.e
doræ ciuitatis ſitus 1067.b
doras Hieroſolymitanus pontificem perimit 695.b
doris mater Antipatri Herodis filij accuſatur veneficij, & quomodo ſe geſſerit 588.d. 766 b
doritarum in Iudæos inſolentia 675.f
dorotheus lxx. interpretibus additur 396.f
doſitheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 524.f
draconis leges de ſuppliciis antiquiſſi. 1035.c
druma Gedeonis concubina 155.f
druſilla Agrippæ filia 628.a
druſium turris 747.e
druſus Agippæ filius 628.a
druſus Neronis filius 629.a.634.e
druſus turris 538.g
drymos loci nomen 730.e
dyſtrus menſis 132.e.366.e.381.f

E

EButius decadarchus ſub Veſpaſiano 839.e. Gamalæ occiſus 865.e
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Ionathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos ſubiugarat, ab Iode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores eius extincti à Syriæ rege 321.e
Elanus Baſanæ filius altero regni anno occiditur, vnà omnis eius ſoboles tollitur per Zimarem 284.d.& e
Elcana Iudæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Iud. 640.f
Eleazarus pontifex 2.d
Eleazarus Moyſis filius 61.e
Eleazarus Aaronis filius 107.g
fit pontif. 110.c
eleazarus pont. moritur 145.b
eleazarus Dodeiæ filius vnus fortium Dauidis 243.b
eleazar. quidam arreptitiorum medicus 258.a
eleazarus Auranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. fortiter ab elephante confoſſo opprimitur 420.c
eleazarus phariſæus homo ſeditioſus conuitiatur Hyrcano 453.d
eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
eleazarus theſauri templi cuſtos quomodo pactus cum Craſſo 478.d
eleazarus Anani fil. pontifex conſtituitur vnius tantum anni 619.c
eleazarus Boethi pontifex conſtituitur 613.e. priuatur pontific. ibid.g
eleazarus gigas, quàm vaſto fuerit corpore 625.d
eleazari Aſamonæi filij fortitudo & mors 709.e
eleaz. Dinæi, latro 691.f. 695.a. 795.a. 796.d
eleazarus ſeditioſus exulat 682.c
eleazarus Ananiæ pontificis filius, Romani belli ſeminarium fuit 809.g
reiecit Cæſaris hoſtias ibid.
eleaz. Semei facinus memorabile 844.d
eleaz. duo ſocij contra Manahemum 812.e
eleazari Simonis filij factio 904.c. 905.e
eleaz. Simonis Gioræ ſocij mors 895.a
eleazarus ſicariorum princeps Maſſadam obtinet 985.e
eius ad ſuos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ. 990.g.991.992. per totum
elephantis quomodo pugnatum ſub Antiocho Eupatore 419.f
eleuſa oppidum, Sebaſte dictum 558.f
eleutherus fluuius 742.b
eleutheri equites 731.b
eliabus architectus 78.b.88.e
eliacias pontif. ſub Ioſia rege 333.f
eliacimus Ioſiæ fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, ſed tributarium iam factum Aegyptiis 336.a. etiam Babyloniis tributum cogitur pendere 336.e
occiditur 337.d
eliacimus Ioachini filius in pontificatum patri ſuccedit 370.f
elias propheta tempore Achabi quæ prænunciauerit & geſſerit 285.e.286.a. 287. 288. 289. 298. 299. per totum. exemptus ex hominibus 300.b
eliæ epiſtola ad Ioramum Ioſaphati filium ſceleratum regem 307.b
elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678.f
elis pontifex princeps Hebræorum 163.c
filij eius ſceleratí 165.a
exitium ſuum cognoſcit 166.a
ipſius & filiorum mors 166. d. & f.
eliſæus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289.a
vaticinatur & aquam ſuppeditat Ioramo Achabi filio 301.a
viduam à debitis liberat 302.d
Ioramo inſidias Syrorum indicat & Adadum capere ipſum volentem eludit 302.d.303.a
famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304.d
Adado mortem indicat ibid.e
Ieum vngit regem Iſraelitarum 308.b
Ioaſus Ioazæ filius ad ſe ægrotum venientem conſolatur 316.e
vita defungitur 315.g
cadauer occiſi à latronibus in ipſius monumentum iniectum reuixit 316.a
elymus, elymi 14.f
emian zona ſacerdotalis 84.e
Emmaus concremata 609.c
emmaus vicus, Vide etiam Ammaus.
engaddi à ſicariis inuaditur, 887.f
eoniachin tribus ſacrata 872.f
enochi mors nemini cognita 9.d
enoſa ciuitas 7.c
epaphroditus 2.b
ephodes, veſtitus 85.b
ephorus hiſtoricus Gallos & Hiſpanos prorſus ignorauit 1039.a
ephorus Hellanicum in plurimis oſtendit mendacem 1034.g
ephremes Ioſephi filius 44.d
ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur pro patre Ioſepho 53.e
ephremi pars quæ ceſſerit 141.f
ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d
ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146.c
epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot ciuitatibus Iudæis prodit 451.e
epicureorum error refutatur 315.b
epiphania, ciuitas 14.d
epiphanes & Callinicus filij regis Antiochi Cæſennio Peto pugna forti obtinuntur 984.c
à Vologeſo Parthorum rege magnifice excipiuntur. ib. e. Romam ad Veſpaſianum veniunt 985.a
epomidis deſcriptio 85.f
epulæ ferales Iudæorum 775.a
equitum Romanorum arma 836.d
equus Modius Varo ſuccedit 1003.a
erebinthonicus vicus 937.b
erica prætorianorum Achazę præfectus occiditur 321.f
eſaias prodigium Ezechię regi exhibet 331. c. obiurgat eundem propter theſauros Babyloniis monſtratos 331.d
eſaiæ prophetiam cognouiſſe & credidiſſe Cyrum regem 357.c
eſaiæ vaticinium depravatum 996.c
eſai natiuitas 26. d. vxores 27.a

INDEX.

circumuenitur à fratre ibid.d
iratus fratri reconciliatur 32.f
partitur cum fratre habitationem, vocatúrque Adomus 36.a
Eſdras Iudæorum apud Babylonem degentium pontifex, à Xerxe quæ & quanta impetrauerit 367.f.368.a quomodo populum mundauerit, & legem ei prælegerit, ac rempublic. reformarit mortuúſque ſit 368 369.370 per totum.
Eſcon puteus 26.g
Eſther puella quali fuerit forma 374.b ducitur vxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem.
Iudæorum cladem futuram cognoſcens regi indicat 379.e
impetrat Iudæis vitam 380.b
Eſſen, veſtis qualis 85.c.90.b
Eſſenorum ſecta 617.c. 785. 786. 787. per totum. eorum mirabil s conſtantia, & virtus in bello cum Romanis 737.e. opinio de animæ diuinitate ibid.g. aliud eorum & diuerſum collegium 788.d
Ethæus Gitthæus Dauidis ſectator præficitur exercitui 233.d
Eua quid ſignificet 5.b
eius lapſus 5.e
Euæi populus 14.d
Euaratus Cous 760.a
Euemerus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Euilas, Euilæ 14.b
Euodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in hiſtoria Iudæorum venia concedenda quod Hebraicè neſciuerit 1051.b
euphrates, fluuius 5.c
eurycles Lacedæmonius impoſtor maximus Herodem circumuenit, & domum eius ſubuertit 573.f. 758.e. 759.f
eutychus Agrippę libertus & auriga in vinculis detentus 631.b aperit Neroni malcuolentiam Agrippę 633.a
eutychus, auriga Caij Cęſ. 672.a
excęcantis aliquem pœna 118.c
ezechielis prophetia 335.f
ezechias Achazę filius regnum obtinet paternum Hieroſolymis religionem collapſam reſtituit 323. per tot. Paleſtinos bello vincit ibid. à Senacheribo oppugnatur 328.a in ſummam adactus deſperationem Eſaiam implorat 329.d poſteritatem à Deo exorat 331.a moritur ibid.f
ezechias latronum princeps interficitur 725.f

F

Fabatus Auguſti ſeruus 587.a
Fabatus procurator Cęſaris, pecuniis corrumpitur 764.d
fabij centurionis fortitudo 720.b
fames ingens 305.e. 551.e
fati potentię nemo poteſt reſiſtere 580.d
fauces locus 98.b
fauſtus Cornelius primus Hieroſolyma conſcendit 720.b
Felix Pallantis frater à Claudio ad Iudęos miſſus 795.g
felix prefectus militum Romanorum inuadens Phaſaelum vincitur 491.a
Cl. Felicis procuratoris geſta 796. per totum. vide Cl. Felix
ferrei montis ſitus 891.a
feſtus procurator ſucceſſit Felici 798.a vide Porcius
feſtorum deſcriptio 92.f.93 per tot.
filij contumaces & proterui in parentes quomodo mulctandi 126.e
filiorum Iſraelis iura 121.
Flaccus Syriæ præſes 629.f
Flauius Ioſephus. vide Ioſephus
Flauius Sylua in adminiſtratione Iudææ Baſſo ſuccedit 985.d contra Maſſadam militem mouet ibid. & 986.g. Maſſadam occupat & præſidium imponit, cum exercitu ad Cæſarem redit 994.g
fletus, ſylua 219.c
florus templi theſauris fruſtra inhiat, à cuius expugnatione depellitur 802.g
flori nouus dolus & auaricia in oppreſſione Hieroſolymorum 802.f
mendacium apud Ceſtium 803. per totum. vide Geſſius
fortes vere qui 206.c
fortunatus Agrippę libertus Romam miſſus à ſuo patrono 638.c
fratris vxorem ducere prohibitum 613.f
fratres veri, quos & interitus ipſe ſociauit 1097.a
frontonis geſta in cuſtodia 568.b
Fructus intempeſtiuus & præmaturus 123.d
furij centurionis animoſitas 720.b
furum pœna 127.c

G

Gaba, quid ſignificet 186.a
Gaba equitum ciuitas eur ſic vocata 832.f
gabaenorum iniuria in vxorem Leuitæ, & quomodo eapropter mulctatu 147. 148.149. per totum.
gabaon vicus 238.f
gabaonitæ aſtu fœdus ineunt cum Ieſu 138.f. qui ipſis contra Hieroſolymitarum regem ſuccurrit 139.f
Gabath, Saul vicus 907.d
gabinius præfectus militum Pompeij 473.c. eius geſta 476.477.478. per totum.
gabinius Scauro ſuccedens quid geſſerit clari 721.722. per tot. 980.e
gadara reſtaurata 720.f
gadaræ optimates legatos ad Veſpaſianum mittunt, ſęque dedunt 888.e
gadarenſes Herodem fruſtra apud Cęſarem accuſant 540.b
gadæ natiuitas 30.g
& filij ſeptem 52.c
gadus propheta Dauidi vnus è tribus malis offert electionem 244.d
galades colis & Galadena regio 32.e
galatæ à quibus denominati 13.a
Galba Imperator creatus 893.c
in medio foro necatus ibidem. 896.d
gales inſectans Abimelechum Gedeonis nothum, proditur à Zebello 156.f
galgala quid ſignificet 137.d
galilæę & regionis trâs Iordanem quanti reditus fuerint 782.g
galilæa minor quæ 832.f
galilææ vtriuſque deſcriptio ibid. calamitas 834. per totum
galilæa tota à Romanis ſubacta 870.e
galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
galilæi contra Romanos 828.f
galilæi ab infantia pugnaciſſimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Iaphæ eccisa 848.g
galilæorum noua inuenta & factiones Hieroſolymis 897.b
galliæ motus 890.b
galliæ bellum deſiit ibid.
galliæ ſitus deſcriptus 806.e
galli centurionis facinus apud Gamalam 805.e
gallos ſub mille & ducentis militibus ſeruire, quibus penè plures habuerint ciuitates 806.g
gamala filius Ieſu 873.b
gamala ciuitas rebellat 863.a
eius ſitus ibid. & 854.
exciſa 868.b
gamalenſium fides in Romanos 1000.f
gamalenſium cum Romanis acres conflictus 864.865.866. per tot.
gamalenſium cædes à Romanis 867.c
ganges fluuius 5.c
garizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Iſraelitæ 146.a
gazæi a Iannęo obſeſſi capſique 159.e
gazara Palæſtinæ vrbs à Salomone bis ędificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos ſeruitute exemerit 154.155. per totum. quot filios habuerit 155.f
geman vici ſitus 794.f
gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Geneſar lacus deſcriptus 619.d. 869.d. eiuſdem nominis deſcripta ibid.
gentium enumeratio quæ Romano imperio ſubduntur 805.806
Gentium qui verenda Iudæorum more circumciderunt, enumeratio 1047.a
gentibus ſingulis quomodo à ſuis autoribus nomina ſunt indita 12.f. 13. 14. per totum
geon fluuius, & quid ſignificet 5.d
geraſeni quomodo ſe erga Iudęos cohabitatores ſuos geſſerint 815.f
gergeſæi, populus 14.d
germanicus veneno ſublatus 621.a
germanicus qualibus moribus 634.b
germanicus Claudij Cæſ frater 694.a
germanus augur vinctus Agrippæ vincto vaticinatur 633.f
germani qualis gens 661.c
germanorum deſcriptio 807.a
eos octo tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
germanorum agmina & bellum ciuile ab Antonio primo & Mutiano ſedantur 893.d
Germani Capitolij collem occupant 902.e
germani viribus corporum laudati 962.g
germanorum magna ex parte defectio à Romanis 975.b
defectionis cauſæ ibid.
gerſus Moyſis filius 61.e
geſſius Florus Iudææ procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capeſſenda compulerit 702.d
& quàm malus fuerit vir ibid.
geſſij Flori procuratoris qui Albino ſucceſſit, crudelitas, impudentia & verſutia 798.d
auaritia apud Cæſarienſes 799.d
noua crudelitas in Hieroſolymitanos 801.a. Vide etiam Florus
getheris Arani filius 15.d
getuli populus 14.b
gigantum reliquiæ in Hebrone 145.f
gigantum poſteritas à quibus perdomita 17.f
gimon propheta Baſani quæ mala ipſum manent vaticinatur 283.f
ginęa vicus 833.d
Giſcala Galil. oppidulum indomitum 868.c

giſcala

Giſcala ſuccenditur & diruitur 1001.e
giſcala a Ioſephi militibus diripitur, prædáque popularibus conceditur 828. per totum
giſcalorum ſtatus 1001.d
glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549.c. odio proſequitur Salomem 564.b. occiſo marito remittitur ad patrem cum dote 583.c
nubit Archelao Herodis filio, Alexandri fratri 613.f
item Iubæ 614.d
eius ſomnium & mors ibid.e
gobolitis regio 36.d
godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343.a
humaniter tractat Iudæos profugos ib.
eiuſdem pietas, ſed illi noxia 344.a
occiditur ibid.
goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187.e. interitus 189.c
gomor, Gomarenſes 13.a
gorgias à Iuda Machabæo victus 414.e
vincit Ioſephum Zachariæ 418.b
gorion filius Ioſephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873.a
occiditur 885.
gotarzes Parthorum rex 688.a
gotholia Achabi filia, vxor Ioramí Hieroſolymorum regis 306.g
Dauidis familiam quantum potuit tollit & regnum adminiſtrat 311.g. 312.a. & regno & vita priuatur opera Ioadi 312. per tot. & 313.a
græcorum & Iudæorum diſſidium 649.c
græcis turpiſſimum viſum Iudæis inferiores fore 797.f
græcos bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806.a
Græcorum omnia noua & heri nupérque facta 1034.a
eorum regiones innumeræ corruptiones inuaſere rerum memoriam delentes, ibidem. Sera cognitio literarum ibidem.
philoſophi primi Aegyptiorum Chaldæorúmque diſcipuli 1034.e
græci poſteriores Timæum in plurimis mendacem oſtendunt ibid.g
græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.b
græcorum hiſtoricorum elegans deſcriptio 1034.1035.1036.1037. per tot.
græcorum legiſlatores antiquiſſimi qui 1070.c
græcorum dij deſcripti 1077.& ſeqq. per totum. eorum legiſlatores poetis poteſtatem dederunt vt quos vellent deos introducerent, rhetorib. verò vt decreta de reb. publicis, quæ vellent conſcriberent ibid.
grádo apud Aegyptios ante Moſen nunquam viſa 64.b
grapte cognata Iſatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificauit 897.e
gratus militum præfectus, Simonem Herodis filium obtruncat 608.a
ſuis ſuccurrit 608.e. 780.b
grauidam calce percutiens quomodo plectendus 128.a
gemmaſia Herodis 748.e

H

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15.a
hebræorum declinationis forma ibid.
hebræorum nullus regnante Salomone ſeruile opus faciebat 169.e
hebræi bis vltra Euphratem ducti captiui 345.d
hebræorum expugnatur, & conceditur Leuitis 145.f
hebronis oppidi antiquitas 17.d
hecatæus Abderita 1048.b. 1050.a
hecatombæon menſis 110.c
hecatontomachi Alexandri Iamnæi 457.f
hellanicus ab Acuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1034.g
helcanes Leuita & eius vxores ac liberi 169.b
helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Iudaicam 683.f
eius monumentum Hieroſolymis 913.c
helenę Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920.c
Helias. vide Elias
heliopolis 53.a
helonis principatus Hebr. 159.b
heniochi Romanis ſubiecti 806.b
Heoron, arca tabernaculi 82.f
Herennius Capito procurator Iamniæ 630.c
Hermęus qui & Danaus denominatus 1052.d
Hermippus Græcus hiſtoricus diligentiſſimus 1046.e
Hermogenes Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Herodes Agrippæ frater, rex Chalcidis 679.f
moritur 690.d
Herodes Antipatri filius 479.d
Hieroſolymorum dux conſtituitur, Ezechimáque cum aliis prædonibus afficit ſupplicio 483.b
infantum ob cędem exoſus dicit cauſam 484.b
præficitur Cęliſyriæ 485.b
Romanorum benęuolentiam captat & aſſequitur 489.c
Malichum trucidat 490.f
Antigonũ Ariſtobuli profligat 491.d
vxores & liberos ſibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid.e. & 492.a
accuſatus tetrarcha conſtituitur 494.a
ſtrenue pugnat ibidem.
elabitur ex hoſtium inſidiis 496.b
difficilibus profectionibus exercetur vſque Romam 498.d
rex Iudæę à ſenatu Roman. declaratur 499.c
ex Italia nauigat, & pugnat contra Antigonum 499.500
prodigioſe ſeruatus bis 505.c.& f
Hieroſolyma expugnat, & Antigonum capit 507.c
Antonio donat 508.a
Ariſtobulum pontificem occidit 513.e
à Cleopatra ad ſtuprũ ſolicitatur 518.e
bellum Aretę infert 519.d
concio ad milites 521.b
Hyrcanum occidit 525.a
quomodo amicitiam Antonij excuſarit apud Cęſarem, & regnum ab eo obtinuerit 526.d
Mariamnem vxorem interficit & magnifice donatur à Cęſare 529.a.530.b
necata à ſe vxorem luget miris modis 530.e
efferatur ad cędem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531.d.532.533
arces in ſuam tutelam extruit 535.a
fami vrgenti ſuccurrit 536.b
quomodo ſubditos in officio continuerit 537.g
Cęſaream condiderit, & à Cęſare ſit muneratus 539.b. 540.541
ſalutat Agrippam 540.b
extruit templum Cęſari, & tributorum partem ſubditis remittit, & conuenticula populi prohibet, & Eſſenos magnificat 541.b
templum nouum ædificat Hieroſolymis ſumtuoſiſs. 543.e
legem ſtatuit de furibus nouam 548.a
nauigat ad Cæſ. & reductis Roma liberis dat vxores, Agrippámque honorat 548.549
quartam tributorum partem ſuis remittit 551.d
ipſius familia domeſticis agitatur diſſidiis 554.c
filios ſuos apud Cæſ. accuſat 555.f
quinquennale certamen celebrat, arces condit 559.c
multáque alia 561.b
qualis ingenij. ibid. pecuniis deſtitutus Dauidis ſepulchrum recludit 563.b. omnes coniunctos habet ſuſpectos 565.566.567.568.569. à Syllæo iniquè accuſatur apud Cæſarem 572.a
accuſat filios apud conſilium Berytenſe 578.a
ſtrangulat 580.b
liberis ipſorum proſpicit 583.f
quas ipſe vxores habuerit & ſobolem ib. 627.f
Antipatrum damnatum in vincula coniicit 595.e
morbo correptus teſtamentum conficit 595.f
morbus qualis fuerit 597.e
ſub mortem liberaliſſimus & crudeliſs. 598.b
vim ſibi conatur inferre, & Antipatri ſi iubet occidi 599.d
teſtamento mutato moritur ac funeratur 600.c
teſtamento eius confirmato quantum filiis ipſius patrimonium ſuperfuerit 611.e
præficitur Galilææ, & ſtrenue agit 725.f. accuſatur Hyrcano à malcuolis 726.b
vindicat patris mortem 728.e
eius victoriæ 729.b
accuſatur ib.e
quomodo ſe geſſerit in pugna contra Antigonum & Parthos 730.f. 731. 732. ædificat & multis premitur malis 733.f
Romam nauigans iacturam facit ib.e.
rex Iud. conſtituitur 734.b
Antigonum expugnat & Iatrones 735.a.& ſeq. fratris mortem vlciſcitur 738.f
in grauia incidit pericula 739.b
Syros & Arabes vincit 742.e
conciliat ſibi Iulium Cæſ. 745.b
ædificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746.747.748 & ſeqq.
athletam & venatorem agit ac bellatorem 749.d
diſſidet cum filiis duob. & vxore 749.f.750.751. conciliatur filiis 751.g
iterum diſſidet cum ipſis 755.e
accuſat filios apud Cæſ. & Beryti 760.c. occidit 761.f.763.g
occiſorum liberis proſpicit 762.c
quot vxores & liberos habuerit 761.a
eius domus iterum conturbatur diſſidiis 763.e
Pheroram extrudit 764.f
accuſat filium Antipatrum 770.a
morbo corripitur lethali 771.g.772.a
crudelitas eius & mors 773.e
quomodo Romanum adduxerit exercitum 930.b
inſtaurat ciuitates 980.e.988.e
Herodes Herodis fil Iuliada condit 618.f
tetrarcha fit, ibid. e. recipitur in amicitiam Neronis 619.d
quomodo perierit 620.c

INDEX

Vitellij iram in se concitat 625.e
bello ab Areta superatur 626.e
Herodiadis amore capitur 026.b
vxoris importunitate in exilium detruditur 638.g
quali fuerit ingenio 677.f
herodes Herodis fil. Tiberiadem & Iuliopolim condidit 789.b
à Caio Cæsare ob auaritiam increpitus, in Hispaniam cum vxore fugit 790. d
quando decesserit & quos liberos reliquerit 793.f
herodias Agrippæ soror, Herodis iunioris vxor 626.b
odio prosequuta fratrem se suúmque maritum in exilium coniicit 638. g. 649.a. eius exprobrationes & stimuli 790.c
Herodion conditur 497.b.732.748.c
Herodotum cuncti mendacem ostendunt 1035.a. Romanorum non meminisse 1038.g
herodotus erroris argutus 279.a
herodotus Halicarnasseus Iudęorũ gentem non ignorauit 1047.a
heroum oppidum 52. d
hesiodus ab Acusilao in quàm magnis corrigatur 1034.g
hettæi prędium 272. a
hezarbunis dux captus 155.b
hieremię prophetę vaticinium & epiecedion Iosię conscriptum 335.f. & seqq. damnatur, iterum absoluitur 336.f
aufugit 337.b
Hieremias in carcerem coniectus torquetur 339. e
in cœnosum puteum prefocandus demittitur, verum rursus liberatur, 339.f. non vult proficisci Babylonem 343. b. donatur magnis munerib. & alia eius gesta ibid.c
Hieremias consulens Ioanni Careę abducitur ab eo in Aegyptum, vbi Aegyptiis captiuitatem indicat 345.c
eius vaticinia celebrata 929.e
Hierichus vrbs 112. a
excinditur, & restaurator ipsius diris deuouetur 137.b
hierichus desolata 890. f
eius agri descriptio ibid.g
hierichontis fons ex pestilenti & infrugifero saluberrimus, & feracissimus ab Helisęo factus 891.d
hierichuntij agri bonitas 141.c. 473.b. 518.d
hieroboamus Nabathęi filius vaticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem solicitat, effugit Solomonis iram 274.c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276.a
duásque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium eius apoplexia tangitur, & inde à pseudopropheta seducitur 277.g. 278.a
filio suo ęgrotante quid responsi acceperit à propheta 280.b
contra Abiam ducit exercitum 281.a
vincitur ac moritur relicto regni successore Nadabo 282.c
familia eius cuncta tollitur ibid.e
hieroboamus Ioę filius regnum Israelitarum excipit 316.b
Syriam suo regno licet impius adiicit ibidem. moritur Zacharia filio hęrede relicto 318. f
hieronymus historicus Iudęorum 1050.f
hierosolymę rex cum vicinis regibus occiditur 139.f
hierosolyma oppugnatur, inferioréque parte capitur 145.f
hierosolyma ciuitas Dauidis dicta, & quomodo exædificata 218.b
Hierosolymorum thesauri auferuntur, mœnia ad trecentorum cubitorum spacium diruuntur per Ioam 317.e
hierosolymorum captiuitatem qui prophetæ prædixerint 335 f
hierosolymorum captiuitas, direptio, & à fundamentis vastatio 342. per totum
hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templúmque eius spoliatur & prophanatur 409.a
restituitur tam vrbs quàm templum 415. d
hierosolyma & templum à Pompeio ex pugnata 473.e
hierosolyma diripitur à Parthis 497.d
hierosolyma eiúsque templum cur deus auersatus 695.d
hierosolyma ad summum felicitatis euasisse fastigium, & ad extremam esse deiecta miseriam 707.d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709. c
à Pompeio magno capiuntur 819.d
diripiuntur à Parthis 732.g
oppugnantur ab Herode 741.a. per totum
hierosolyma Iudææ vmbilicus, eiúsque situs 883. g
descriptio 912.e. per totum & 1049. c
hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 887. g
hierosolyma quando & quoties capta vastata 969. e
quando in ea templum ædificatum ibid.e. eius origo & finis ibid.f
hierosolyma non idem voce Iudaica quod Græca significat 1059.d
hierosolymitanis fame laborãtibus succurrit Helena 686.
hierosolymitanorum supplicatio 795.b
hierosolymitani officiosè Agrippæ, & Politiano obuiam progressi 803.e
hierosolymitanorum & Romanorum seditio 811. a
Hierosolymitanorum luctus publicus 813. e
hierosolymitanorum turbæ & indignationes propter Iosephum 856.d
hierosolymitanorum miserabilis clades, & fuga ad Vespasianum 886.d.e
hierosolymitani prima aggressione superiores 907.f
in legionẽ decimam excurrunt 909.a
eorum insidię contra Romanos 911.b
seditiones perpetuę 920.d.per tot.
conflictus cum Romanis 920.d.& seq.
pugnant circa machinas Romanorum 922.b
valde terrentur 926. e
eorum pertinacia 928.e
aurum deglutiunt 931.e
crudeliter afficiuntur 932a.
Romanos inuitos ad suum excidium coegere 933.b
hierosolymitanorum calamitas, & clades miserrima 932.933
pertinacia crudelis 928. e
conflictus 535.e
fames 937. d
profugia ad Romanos 939.e
eorum qui transfugerunt, vna rocte viscera duorum millium patefacta sunt 940.a
famis incrementum horribile 941.c
Hierosolymitanorum quàm multa millia paucis diebus per vnam portam elata 941. a
egenorum quot millia portis eiecta ibidem. b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943.c. pugna magna & ferox 946d
mendacia inter seditiosos 949.c
pertinacia insana ibid. pugna atrox circa custodias 950.d
pugna circa templum 952.d
dolus contra Romanos 953.b
fames 954. b. pugna circa porticus 956. a. circa templum 459.e
strages & fuga incenso templo 419.a
sex millia in porticum confugiunt, séque saluari ex propheta falso seducuntur 459.g.960. a
plurimi confugiunt ad Titum 966 b
infinita multitudo venit ibid. strages crudelissima, incendium, fames, captiuitasque 967.968. per totum
Hierosolymitani soli quanta bonitas 141.e
hiezecielis prophetia 335.f. 338.e
him. mensura qualis 88.d
hippeni Iudæos suos cohabitatores male tractant 815.d
hippici turris descriptio 914.d
hippodromos locus 773.c
hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis contulerit 1042.c. mulctatus quod Salomonis proposita ænigmata soluere non potuit ibid.f. eius gesta ibidẽ
Vide etiam Iromus
hispani quando & quemadmodum Romanis subditi 806.g
historia apud Barbaros solennior quàm Græcos 1038.b
historiæ scriptori quæ curanda 468.b
historiæ veritatem à Iudæis honorari, à Græcis verò negligi 707. a
historiæ veræ quod indicium 1035.e
historiarum scriptoribus non idem scopus 1. in principio
historicus mendax quantum à falsario instrumentorum differat 1024.e
historicus quis laude dignus 706.f
historici quod officium 1024.f
holocautoma sacrificium cur dictum 91. a
homeri poemate nullum vetustius 1034.d
quomodo conseruatum ibid.
homicidarum inuitorum asyla 18.d
homicidij incerti inquisitio qualis fiat 122.f.123.a
hominis creatio 4.e
hominis ætatis quis terminus præscriptus 8.e.15. e
homines quando degenerare à virtutibus ad vitia cœperint 7.c
hominum cõmercia quibus vitanda 94.c
hominum ingenium quàm sit malũ 197.a
homonœa, loci nomen 1020.e
hortos pensiles à Nabuchodonosoro extructos 350.a
hospitij reuerentia 20.a.147.d
hyc vocis significatio 1040 e
hyoscyami descriptio 86.b
hyperberetæus mensis 92. c. 263. b. 286. b
hyrcanium vicus 742.d
hyrcanus Alexandri Iannæi filius constituitur pontifex 716.d
fœderatur fratri, & ociosam vitam elegit 468.d.& 717.d
cur ignauus habitus & fugerit ad Aretam 469.d
Scauri amicitiam frustra ambit 471.b
disceptat apud Pompeium cum fratre 472.a
redditur ei pontificatus 475. a. 481. e, honoratur ab exteris gentibus 482.d
honoribus ab Iulio Cæs. afficitur 486. a. capitur & amputantur auriculæ eius 497.c.732.c

à Parthis dimissus ad Herodem reuertitur, à quo perfide tractatur 521. per totum
occiditur tandem ab eodem 525.a. 749.f
quali fortuna per omnem vitã fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus eius nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo à Ptolemæo sororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 710.f
eius felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Iudææ 716.f
Hyrcanus Ioſephi Tobiæ filius adoleſcens ingenioſus 404.405.406.per totum
eius geſta & mors 407.d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi inſidias, & principatu potitur 448.c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a
pacem ab eo redimit &c. talentis, Dauidiſque theſaurum tribus millibus talentorum imminuit 449.g.450.a
vrbes ab hoſtibus ablatas recuperat, pacémque cum Rom. init 450.d
Samariam obſidet & radicitus tollit, cúmque deo colloquitur 452. per totum. eius felicitas & mors 454.a
ſomnium de filiis quale aliquando habuerit 456.b

I

IAbinus rex Hebræos opprimit, opprimitúrque ipſe 152.c
Iabiſſa ciuitas, & Iabiſſenorum officium in Saulum & filios eius extinctos 209.b
Iabiſus ciuitas capta, & omnes eius habitatores cæſi præter CCCC. virgines 149.b
Iachin, columna veſtibuli templi 261.b
Iacimus. vide Alcimus
Iacimus Zamaris filius eques 584.f
Iacobi filij Iſaci natiuitas 26.d
præripit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti viſio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
viſiones iterum 31.d
aufugit à ſocero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum ſpectro 33.b
Iacobus vocatur Iſrael ibid.
defodit Labani Deos 34.b
Iacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36.a
opulentia eius & felicitas 37.a
Ioſephum ſuget 39.c
mittit filios frumentatũ in Aegyptũ 44.f. proficiſcitur ipſe etiam cum omni familia 51.d
moritur 53.d
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filij aguntur in crucem 690.c
Iacobus frater Chriſti lapidatur 698.b
Iacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
Iacobi ſeptimi ex fratribus Macchabæi ſupplicia & conſtantia 1096.b
Iaddus filius Ioannis pontifex patris loco fit 383.b. Alexandro magno negatorum venalium rerum 384.d. placat eundem & impetrat quod vult 385.c
moritur 386.g
Iadon propheta Hieroboami idololatriã obiurgat 278.e. diſcerpitur à leone 277.e
Iahel. vide Iale
Iairus Galadenus, princeps Hebræorum 157.e
Iale Syſarem occidit 153.b
Ialus cuſtos theſaurorum Dauidis 250.c
Ianiæ regni termini 1040.b
Iannæus Alexander. quære Alexander
Iapha vicus 1016.d
Iaphæ munitiones 848.a
Iaphetus filius Noë 11.d
eius ſoboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f. 13.a
Iaphthes accitur ad principatum Iſraelitarum 158.a
victor filiam ſuam deo mactat ibidem.e
Iar, menſis 259.c
Iardan vicus 833.f
Iaſon, aliàs Ieſus, Onię pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408.c
Iaſon vt pontifex conſtituatur quantum numerarit Antiocho 1087.g
Iauanes Iapheti filius 13.a
Iazarus pontificatu priuatur 618.e
Iaziel propheta vaticinatur Ioſaphato 298.c
Iazoron vrbs ſpoliata & concremata per Iudam Macchabæum 416.c
Iberi, populus 13.b
Ibes ſerpentibus infeſtæ 58.d
Ides ſcelus & ſupplicium 622.623
Idumæa vnde dicta 36.a
Dauidi ſubdita 222.f
eius tumultus 779.g
Idumæi, quomodo circumciſionem & religionem admiſerint 450.e
Idumæorum nationis deſcriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hieroſolymam veniunt ibid.g
ſeditio & tumultus 880.g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simeonem Gioræ 894.f
Ioannis Leuiæ pecunias prædantur 897.e. ad Titum ſupplices veniunt 965.g. ſcelerata eorum facta repetita 980.a
Ieboſthus Sauli filius cõſtituitur rex 212.c
amittit regnum 214.b
occiditur per inſidias 216.c
ſepelitur honorificè à Dauide 216.g
Iebuſæi populus 14.d
Iebuſæorum ludibrium in Dauidem male ipſis ceſſit 217.f
Iechonias. vide Ioachimus. nam binominis fuit
Iephthe. vide Iaphthes
Ieſraela vrbs 288.c
Ieſſæus filius Obedæ 164.e
Ieſſæi filij qui 286.c
Ieſus Chriſtus deſcribitur 621.f
Ieſus Anani filius prædixit Hieroſolymę excidium 961.a
Ieſus Damnæi filius fit pontifex 698.c
Ieſus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
Ieſus dictus Onię frater pontificatu honoratus, & mox eo priuatus 408.b
Ieſus Naueci filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75.a
Chananææ explorationem indicat ſuis commilitonibus, & territis reddit animum 99.a
Moyſes eum ſibi ſucceſſorem deſignat 118.c
prædicit, quæ geſturus erat 131.c
Chananæam explorat 134.b
Iordanem cum exercitu ſuperat 135.f
Hierichuntem ſine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitq; quinque reges 139.b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit ciuitates ibid. terram victoria quæſitam diuidit tribubus 141. per totum. præcipit eis vt reliquias Chananeorum tollant 142.c
moritur 144.f.145.a
Ieſus Phabetis filius pontificatu priuatur 517.d
Ieſu pontificis ad multitudinem Hieroſolymitanam oratio 878. 879. per totum mors 882.c
eius virtutes celebratæ 883.b
Ieſu Saphiæ filij facinora 1003.e. & 1008. 1009. 1020. 121. per totum
Ieſus Sapphæ filius 822.d
Ieſus Thebuthi ſacerdos Titio ſacra donaria tradit 966.c
Ieſus Tobiæ filius quid geſſerit 857. 858. 860. per totum
Ieus Amaſis fil. Ramatham expugnat, & inuogitur rex Iſraelitarum 308.b
Iezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310.a
Bali ſacerdotes exſtirpat 311.d
contemptor & ipſe numinis moritur Ioaza filio ſucceſſore relicto 313.f
Ieus propheta arguit Ioſaphatum 297.a
Iezabela quàm mala mulier 285.d
minatur Eliæ interitum 288.c
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.d
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.a
Ilys, ager qualis 71.b
Immundi qui Moyſi 94.c
Impedimentorum cuſtodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207. f.208.a
Imperatores Rom. ſemper honorauerunt & ornauerunt templum Hieroſolymitanum 940.e
Imperij Romani fines quouſque 805. f. 837.b
Indorum mortis deſcriptio enarrata 991. e
Iniuria maxima quæ 122.d
Inuenta debere reſtitui 127.f
Inundationis vniuerſalis deſcriptio 8.e
Ioabi cum Abenero pugna 212.
Abenerum turpiter occidit 214.f.215.a
exercitui præficitur Dauidis 222.f
Syros vincit 224.e
Dauidis nomine belligeratur fortiter 225.226. per totum
ingenioſum commentum fingit 228.b
Abeſalomum interimit 234.c
Dauidem Abeſalomum lugentem increpat 235.d
præfectura priuatur 238.d
Amaſam interficit & Sabæum perſequitur, capútque ipſius ad regem perfert, & reſtituitur priſtinæ præfecturæ 238.f.241.e
populum cenſet 244.b
occiditur 254.e
Ioadus quomodo Gotholiam regno ſpoliat & occidit, Ioasúmque regno præficit 312.a.313.a
ſtudet templo reſtaurando & moritur 314.a
Ioachabis natiuitas & quid ſignificet 167.a
Ioacimus Ieſu filius pontifex 367.f
Ioachimus Ioacimi fil. in regnum paternum conſtituitur 337.d
abducitur in captiuitatem Babylonem 338.a
liberatus è vinculis regiæ præficitur 350.c
Ioacimus Ioſiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Aegyptiis factum 336.a
tributarius etiam fit Babyloniis 336.d
occiditur 337.d

INDEX

Ioacimus pontifex mortuus 370.g
Ioannes, alias Hyrcanus. vide Hircanus
Ioannes Ananiæ filius Gophniticæ & Acrabatenę regionum rector designatus 822.e
Ioannes Asamonæi fil. occisus 710.b
Ioannis Baptistæ interitus 616.f
Ioannes Careæ filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godoliæ 343.g
Ismaelem Godoliæ interfectorē persequitur 344.e
consulit Hieremiam, & ipsum in Aegyptum abducit 345.a
Ioannes dux militum Ionathæ 293.c
Ioannes Essæus Tamnam missus, vt topárchiam administraret 822.e
Ioannes Gaddis Matthiæ fil. 410.g
Medabensibus Amaræis occiditur 428.c
Ioanpes Idumęorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 912 g
Ioannes Iudæ fil. in pontificatu succedit patri, & fratrem in templo occidit 382.e
moritur 383.b
Ionathæ ac Iudæ fratris Ioannis interitum vindicat 382.e
Bacchidem adigit ad ineundum secum amicitiam 430.a
eius amicitiam tam Demetrius quàm Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430.e. 431.b
Alexandro quàm fuerit gratus 434.f
vincit Apollonium Dauum 436.b
amicus fit Demetrio Nicanori 438.b
sociat se Antiocho Alexandri contra Demetrium 440.a
deseritur à suis, tamen vincit, & renouat fœdera 440.f
capitur per proditionem 444.d
occiditur ibid.g
Ioannis Leui filij Giscalensis facinora 1001.1003.1004.1005.1006.1013. 1014. 1016. per totum. Giscalam Iosephi iussu muro cinxit 823.b
eius proditio & doli varij 824.a
dolus nouus 826.b
fuga cum mille Syris fugitiuis 827.a
ad defectionem incitat 868 d
Titum fallere conabatur 869.d
Hierosolymam fugit 869.f
eius excusatio apud Hierosolymitanos 870.f
Hierosolymitanis exitij causa 876.a
malitia, crudelitas & gesta 887 897. 898.920.923.925 931.932.933.936.940. 943.& seqq.
Ioannis Leuitæ conflictus 905.a
Ioannis pontificis monumentum 920.f
Ioas seu Ioazes Ioazæ fil. patris regno potitur 316.a
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid.b
b. contemnit Amasiæ minas, quem capit in pugna 317.c
perit ibid.f
Ioasus Ochosiæ filius quomodo à Gotoliæ sæuitia seruatus, & rex constitutus 312.a
à religione deficit & legibus 314.d
Zachariam Ioadi filium in ipso templo lapidat ibid.e
ægrotans occiditur 315.a
Ioazarus dux missus contra Iosephum Matthiæ filium 827.c
Ioazarus Iosepho inuidet 1013.c
Ioazarus priuatur pontificatu 618.e
Ioazas Ieu filius regnum paternum assequitur 313.g 315.b
Dei beneficio liberatus moritur 315.d
Ioazus Iosiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captiuus in Aegyptum abducitur & moritur 335. g. 336. a
Iobacchus torrens 33.b. 111.d
Iobel fil. Lamechi 7.d
Iobelus quid significet 96.c
Iobeli anni remissio & libertas ibid.
Iochabel mater Moysis 55.f
Iodes à Moabitis oppressos Hebræos libertati restituit 151. d.
Iohel Samuelis fil. quomodo se in principatu gesserit 173.a
Ionas propheta vaticinatur Hieroboamo Amasiæ filio 318.a
quomodo ad Niniuitas missus sit, & in mare proiectus ac à ceto hausus post triduum viuus in terram reuomitus 318.c
Ionia vnde sic dicta 13.a
Ionici Iudæi apud Agrippam queruntur Gentilium iniurias 550. e
Ionum in Iudæos odium 398.d.
Ionatas Anani fil. 676.c
pontificatum oblatum respuit ibid. & eius gesta 795 d
Ionathas Asamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Typhone & occiditur 710. c
Ionathas Sauli filius castrum Palæstinorum expugnat 179.c
hostes vnico tantum armigero comitatus aggreditur 181.c
animositas & honestas 181. f
amor in Dauidem 191.c.193.c
fœdus cum eo 193.f
cadit in pugna contra Palęstinos 208.c
eius posteri quo honore à Dauide affecti 213.b
Ionathæ cuiusdam Sadduceĭ cum Pharisæis contentio 453. f
Ionathas homo viliff. prouocat ad singulare certamen Romanos 952.e
Pudentem equitem romanum interficit, & à Prisco centurione sagitta transfigitur ibid. & 953.a
Ionathas Matthiæ fil. 411.a
defuncto fratri Iudæ succedit imperij administratione 428.a
Ionathas Pharisæus 1013. f
insidiatur Iosepho, seruatur 1018. 1019. iterum insidiatur eidem 1020. 1021.
Ionathas pontif. perimitur 695.c
Ionathas pontifex primus Massadam ædificauit, & nomen id imposuit 987. d
Ionathas qui aliàs Ionadab, socius Ammonis 228.d
solatur Dauidem 227. f
Ionathas Samæ fil. sternit virum sex cubitorum 242. f
Ionathas sicariorum princeps circa Cyrenen 996. e
eius supplicium 997.d
Ioppe à Cestij militibus capta, direpta & incensa 818. a
bis à Romanis funditus excisa 855.g
eius situs descriptus ibid. c
Ioppensium interfectorum quot millia 818. a
Ioramus Achabi fil. in regnum paternum succedit 300 a
Moabitas expugnat 301. d
monitus ab Elisæo cauet Syrorum insidias 303. c
fame vrgente Elisæum iubet interfici, cuius mandati eum mox pœnitet 304. b
liberatur ab obsidione Adadi 305.a
in oppugnatione Ramathæ sagitta vulneratur 308. a
occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Nabothi proiicitur 309.c
Ioramus Iosaphati fil. succedit in regnum paternum 302.a
fratres & amicos paternos occidit 306.f
deficiunt ab eo Idumæi aliæque gentes aliquot 307.a
cognoscit suum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pro merito 307.f
Iordanis refertus mortuis 890.a
Iordanis fontes & cursus 861.a
Iosabetha Ochoziæ soror germana quomodo Ioasum seruarit 311. g. 312. a
Iosadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342.e
eximitur vinculis 343.a
Iosaphatus à commentariis Dauidis 222.g
Iosaphatus Asani fil. in regnum paternum succedit 285.c
præsidia vrbib. suis imponit, & collapsam religionem restituit 293.a
quantos habuerit exercitus paratos 293.c. increpatur ab Ieu propheta, pietate simque ac iustitiam colit 297.a
Ammanitas & Moabitas citra sanguinem vincit 298.e
cum Ioramo bellum infert Moabitis 300.d
moritur 301.f
Iosephus Antipatri filius 723.d
oppugnatur ab Antigono 499.f
quomodo perierit 504.e
arcani rerum satis continens 516.b
Iosephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 750.f
Iosephus Cabeus pontifex 697. f
priuatur munere ib.
Iosephus Caiaphas. quære Caiaphas
Iosephus Canæi vel Camydæ pontificatum acquirit 683.e
eo priuatur 690.c
Iosephi Dalæi fatum miserabile 459.e
Iosephus Ellemi filius 597.d
Iosephus & Iesus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949. a
Iosephus Gorionis filius belli dux contra Cestium 822.e
Iosephus Herodis nepos occurrit Varo 609. e
Iosephus Itaburij montis planiciem muro circundedit 866.f
interfectus Gamalæ 867.c
Iosepho Matthiæ filio quæ causa fuerit Antiquitatum Iudaicarum, & Belli Iudaici historiæ descriptionis 1.c
suam historiam veracem affirmat & incorruptam 563.e
ipsius genus, filij institutio & doctrina, profectio Romam 998
naufragium passus à Poppea benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999.d
committitur ea ipsius tutelæ 1003.b
in quibus versatus sit periculis 1004. 1005. bello necessaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Ioannis insidias effugit & Iesu latronum principis 1005.f
ignoscit capto Iesu, & cum Ebutio bellum gerit 1007.a
insidiis, calumniis variis petitus euasit 1008 1009. 1010. per totum
deficientes Tiberienses cohibet 1011. d. ciuitates munit 1013.a
insidias patitur, & somnio consolatur 1014.e
astutia eius in cognoscendis insidiis 1016.a
Ioannis consiliis contra ipsum quomodo occurrerit 1017.c
Ionatham insidiatorem seruat, & legatos mittit Hierosolyma 1011.c
in sa-

in salutis discrimen incidit 1019.f
accusatur à Tiberiensibus & irridetur, eorúmque vrbem cepit 1023. 1024. Simonem & Ionatham Hierosolyma mittit 1024 b
calumnias falsi historici depellit ibidem f. historiæ suæ veritatem adstruit 1026.f
Sepphoritas seruat 1027 f
Tiberiada seruat, & Sepphorim capit, & profligatur à Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur à Vespasiano Titóque, & captiuorum multos liberat, falsóque accusatur 1030.e
vxores ducit, & liberos procreat 1031. f
qua diligentia quóque ordine bellum Iudaicum conscripserit 705.706 707.708 per totum
Iosephus Matthiæ filius vtriusque Galilææ rector designatus 812.e
eius singularis industria ibid.
dolo Ioannis Giscalæi subito oppressus 825. b
gesta contra Romanos 834.c
aduentu Vespasiani in Tiberiada confugit 838. f
primatibus Hierosolymis è Tiberiade de rationibus belli scribit 839.b
Iotapatenis auxilio venit, 839.840. 841. 842. per totum.
eius machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
quomodo è catenis liberatus per Titum & Vespasianum 991. b
eius prolixa oratio ad Hierosolymitanos 927. 928. 929. 930. per totum. in deditione in puteo delitescit 856. f
eius socij ipsum persequuntur ibid.
eius oratio philosophica ad socios 852.a. eius socij cum ipso cædes mutuas sortiuntur 853. e
cum altero sortem euadit ibid.
ad Vespasianum ducitur ibid.
vaticinatur Vespasiano imperium Romanum 854. c
fermè exanimatur 939.c
eius mater occisum credens cruciatur animo ibidem
curato vulnere rursus murum circuit hortando 939. e
mandata Titi Ioanni Hebraicè nunciat 948. a
eidem loquitur. 949. per tot.
pro reliquis ciuitatis frustra obsecrat 965. b
Iosephus Medicaster defectionis autor 1012. f
Iosephi filij Iacobi natiuitas 31. b
fratribus cur exosus 37.c
venditur in Aegyptum 39. c
sollicitatur ad stuprum à domina 40.a
somnia explicat 42.a. 43.d
è vinculis liberatur 43. c
præficitur Aegypto, nominatur Psontomphanæcus 44.c
fratres capit ibidem
& miris exagitat modis 45. 46. per totum. cognoscendum se ipsis exhibet 50. d
patri aduentanti occurrit 52. d
moritur, & ossa eius in Chananæam transferuntur 54. a
laudatur 1085. g
Iosephus apud Vespasianum accusatus 997.c. quinque millium annorum historiam Græco sermone contexuit 1033.a. eius historiæ certitudo 1037.c
dux ipse Galilæorum à Romanis captus ibidem
solutus vinculis cum Tito ad obsidionem Hierosolymorum profectus ibidem
Iosephus belli historiam primum Vespasiano & Tito obtulit, vt sibi testes essent 1037. e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex sacris literis interpretatus est 1038 a
Iosephus Simonis filius toparchiam administrat 822. e
Iosephus Tobiæ filius, quomodo Ptolemæum Euergeten reconciliarit Iudæis 402 b
festiuum eius responsum 406. e
vxores & liberi 403. e
Iosephus Zachariæ fil. præficitur præsidio Hierosolymorum 416. f
vincitur à Gorgia 418. b
Iosias Amasi filius patri in regnum succedit, optimam rempub. & veram religionem instituit sublatis idolorum aris & sacerdotibus 333.334. per totum
moritur 335. e
Iosue. vide Iesus
Iothamus Oziæ filius vir pius patri in regno succedit, Ammonitásque tributa pendere cogit, 310.e
filio Achaze successore relicto decedit 321. c
Iothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Abimelechum 156. b
Iotape Sampsigerami regis filia 628.c
Iotapatæ situs descriptus 840.c
Iotapatæ excidium Hierosolymæ nunciatum quali luctu vrbem repleuerit 856. a
Iotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839.840.841.842.843.844.845. per tot. calamitas miserabilis 845. 846.847
Iotapateni cuiusdam capti à Vespasiano constantia 849. f
Vespasiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occisa & capta 850.c
Ious mensis 110. c
Iozarus constituitur pontifex 597.d
priuatur eo 613. e
Iramus amicitiam cum Dauide init
Irenæus orator 603. b
Iris quid designet 11.a
Iromi cum Salomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b 259 a
quibus donis fuit remuneratus à Salomone 267. d
Isacus nascitur & circumciditur 21 c
ducitur sacrificandus 23.a
ducit vxorem 26.a
nascuntur ei gemini 26. d
Abimelecho exosus reconciliatur, & fodit puteos 27. a
fallitur ab vxore ibid.c. moritur 34.e
Isacharis sors 143.g
Isboseth. vide Iebosthus
Iseremoth locus 97.e
Isiacorum scelus & supplicium 622.a
Isidis statua & templum tollitur 623.c
Ismael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c
Ismaelis Abrahami filij natiuitas & circumcisio 19 d
Arabum autor est 21. f
ducit vxorem, gignit fil. xij. 22.c
Ismael Phabæi filius constituitur pontifex 696.c
Ismael regij generis Iudæus Godoliam interficit 344.b. quantam cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Masphatenses abductos ibid.
Israel quid significet 33. c
Israelitæ inhumaniter tractantur ab Aegyptijs, necantur, & grauibus laboribus atteruntur 54. f. labor augetur 62. d. quantus eorum ex Aegypto migrantium numerus 65. d
transeunt mare rubrum 67. d
armis Aegyptiorum se muniunt 68.c
obmurmurant Moysi 71. d
coturnicibus pascuntur mannáq; 72.e
ab Amalecitis prælio infestantur 74.b
collatio ad tabernaculi structuram 77. g. seditionibus agitantur & pununtur 97.c. 98.a
negatur eis ingressus in Chananæam 99. d
Israelitæ inscio Moyse cum Chananæis pugnantes vincuntur 75. a
quæ eis triginta octo annis in deserto obuenerint 109. 110. quales milites fuerunt 110 f. Amorræos extinguunt 111. per tot. à Madianitorum puellis seducuntur 114. f
eos excindunt 117. e. Hierichuntem delent 136. g
item Ainam 138. d. partiuntur Chananæam, & quisque in suam sortem mittitur 141. d. commouentur inter se propter aram in ripa Iordanis extructam 143. c. quomodo se gesserint post Iesus mortem 145 e. omisso bello agriculturæ dant operam 146. c
eorum prælium cum Beniamitis 148. c
Chusarthi Assyriorum regi subiiciuntur octo annis 150. e. à Moabitis subiugantur, à Iode libertati restituuntur 151. c. iterum à Iabino opprimuntur 152. c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis septem annis miserè tractantur 153. d
restituuntur libertati per Gedeonem 154. f. sub Abimelecho male habentur 156. d
iam ab Ammanitis, sed per Iaphthem liberantur 158. d
cæduntur à Palæstinis & fugantur 166. b
vindicantur in libertatem à Samuele 171. d
malè tractati ab Ammanitis liberantur à Saulo 178. a
cæduntur à Palæstinis 208. b
ciuili bello laborant 212
Israelitæ quot annis post Iesum nequiuerint Chananæos ex Hierosolymis eiicere 218. e
Reliqua ipsorum gesta sub regibus comprehenduntur. Ezechiam regem restituere religionem conantem condemnant, & prophetas occidunt 323. f
transferuntur in Mediam & Persidem, & quo tempore id factum 324. g
Iturburius mons 141. g
situs 866. f
Italiæ bella ciuilia 896. d
Ithaciæ seu Hirenes concubinæ Ptolemæi Physconis sobrietas 1004
Ithamari domus priuatur sacerdotio 254 c
Ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311. d
Iubal & eius inuenta 7. d
Iuctas Heberi filius quos liberos habuerit 15 b
Iucundus Herodis satelles falsò accusatus torquetur 574. b
Iudæa latronibus expletur 698. d
Iudææ regio vbi præstantissima 715. b
Iudææ descriptio 833 d
Iudææ nulla pars erat quæ non vna cum Hierosolymis interiret 888. c
Iudæus vinus captus à Titi iussu crucifigitur pro muro Hierosolymæ 933. d

Iudæi quando primum cœperint appellari 372. b
Iudæis permittitur à Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357. b
impediuntur ab ædificando 360. a
a Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti iuuantur in vrbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reuersi sint 262. f
quando templum absoluerint 366. e
eorum reip. quæ forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas verò decem vltra Euphratem esse 368. f
armati laborant 372. d
in summam calamitatem per Amanem deueniunt 376. a
quomodo à Bagose tractati 382. f
quomodo ab Alexandro Magno 385. d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392. b
& inde quomodo ab Asiæ regibus aliisque honorati 397. 398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408.
vsque 419
sub Demetrio 422. a
cum Romanis primum fœdus ineunt 424. c. summa calamitate constituti post Iudæ casum 425. e
quando primum Romanis subditi 475. c. quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti 485. e
Iudæorum cum Samaritis contentio propter templum 433. g. 434. a
Iudæorum sectæ quot 442. d
Iudæi quàm sint religiosi 474. b
Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561. d
Iudæi seditionem excitant 596. 601. 604 605. 606. 607. 608. per totum
Iudæorum constantia pro tuendis legibus 621. b. 640. a
Iudæorum miseriæ sub Felici 695. a
Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649. c
Iudæi malè à Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649. e
Iudæorum & Philadelphensium dissidium 682. a
Iudæorum 20000. à seipsis contrita 691. a
eorum & alia clades ibidem
Iudæorum cum Syris dissidium 695. g
Iudæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700. c
Iudæorum epulæ ferales 775. a
Iudæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781. f
Iudæi Petronio supplicant 791. b
Iudæorum tumultus sub Cumano & calimitas 794. a
Iudæorum & Syrorum seditio circa Cæsaream 797. d
Iudæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798. b
alia sub Floro Cæsareæ 799. b
Iudæorum dispersio in totum 809. d
Iudæi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810. f
Iudæorum contentio cum Romanis ibidem
Iudæi contra Iudæos in Scythopoli 814. d
Iudæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817. b
Iudæorum & Romanorum strages in scenopegiis Hierosolymæ 818. e
Iudæorum victoria insignis contra Cestium 810.
vnde elati facti 830. e
Iudæi à Romanis profligantur 831. d. 848. c
Iudæorum clades ab Idumæis facta 882. b
Iudæorum circa sepulturam cura ibid. f
Iudæorum in Massada immane factum 994. b
Iudæorum apud Alexandriam & Thebas interitus 995. d
Iudæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033. a
Iudæorum cura conscribendæ historiæ 1036. a
Iudæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033. c. 1038. b
eorum apud antiquissimos nomina 1040. g. eorum egressus ex Aegypto mille annis ante Iliacum bellum 1042. a
Iudæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188. e
eorum leges optimæ 1080. f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Iudæorum fides & auxilia contra Aegyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Iudæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & senatu Romano, imperatoribúsque maximis facta 1064. 1065
Iudan Angliæ regis mater 316. c
Iudas, Iudæi 14. b
Iudæ portio in terra Chananæa 141. e
Iudæ natiuitas 30. f
consilium de fratris cæde vitanda 39. b
homo vehemens 46. d
filij tres 52. b
Iudæ tribus gesta post Iesu mortem 145. c
Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 249. e
Iudas Asamoniæ filius quid contra Antiochum vtrunque fecerit, & quomodo religionem instaurarit ac perierit 709. c
Iudas Capsæi, vir strenuus 441. d
Iudas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 382. e
Iudas Essæus propheta 713. c
Iudas Ezeciæ latronis filius Archelai regnum affectat 607. d
tumultum excitat 780. a
Iudas Gaulanites Galilæus seditionem inter Iudæos concitat 616. c
eius secta 617. b
Iudas Iairi latenter inter Romanorum manus effugit 983. d
Iudas Iudæ filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938. g
Iudas Macchabæus 410. g
Patri in administratione succedit 412. d. Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit ibid. e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414. e
itidem Lysiam 415. b
templum purgat & instaurat ibid. d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416. b
Nicanorem cum suis copiis delet 423. f. creatur pontifex, & fœderatur Romanis 424. b
cadit 425. e
Iudas Sepphoræi sophista 772. b
Iudas vates 455. b
Iudicum status quis 178. e
Iulia vxor Cæs. Augusti 559. d
Iuliæ Augusti quid ab Herode legatum 569. f
Iuliani centurionis fortitudo & fatum 947. a
Iulius Cæsar Pompeium fugat, & bellum cum Aegypti gerit 479. f
amicus & beneficus est in Iudæos 482. a. parat expeditionem contra Scipionem & Catonem 485. d
occiditur 489. a
Iulij Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526. & seqq.
vincit M. Antonium 524. a
occidit eum cum Cleopatra 528. e
Iulius Capella 1000. f
Iulius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667. c
interficitur & ipse 973. b
Iupiter Olympius 652. e
Iurisiurandi modus 24. f
Izatæ regis filij & fratres Titio supplicant 964. d

I

Labanus Bathuelis filius 15. f
dolosè cum Iacobo agit 30. c
persequitur fugientem generum 31. d
Labosardachus Niglasaris filius in paternum regnum succedit 350. d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407. b
Lacedæmonij cum Iudæis societatem & fœdus faciunt 442. b
Lacedæmonij quando & quemadmodum Romanis subditi 805. e
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7. d
Largius Lepidas decimæ legionis præpositus 956. f
Latopolis 65. c
Latronum colluuies Hierosolymis 871. c. 872. eorum facinora ibid.
Latronum turba in Iudæa 694. f. 695. f. 999. f
L. Lentuli decretum pro Iudæis 488 c
Lepid. à Caligula occisus 653. f. 656. c
Leprosi quatuor Syrorum castra vrgente inedia inuadunt 304. f
Leprosorum conditio 94. c
& quod alicubi sint in precio ib. e
Leuces loci descriptio 988. f
Leui, militum præfectus 1013. b
Leuis natiuitas 30. e
vlciscitur sororis stuprum 34. a
filij ipsius tres 52. a
Leucas traditur 871. g
occiditur 873. a
Leuitæ vxor quàm nefandè à Gabaonitis tractata 147. c
Leuitæ eius prudentia ib. e
Leuitarum numerus 97. a
Leuitis ac sacerdotibus ciuitates cum suo agro, & decimæ adscribuntur 108. g. 109. a
earum ciuitatum nomina 142. c
Leuitæ vsum vestis lineæ impetrant 699. d
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94. a
Lex Moysis cur à poetis aut prophanis historicis non tractata 391 c. 397. c
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuisse 1070. d
Leges Moysis ad mores pietatémque pertinentes 121. a. 122.
Liæ & Rachelis æmulatio 30. e
Libri duo & viginti apud Iudæos chronici 1036. e
Liberius Maximus iussu Vespasiani Iudæis stipendium indixit 983. d

Lybia dicitur Aphrica 24. d
Libya, Libya 14. a
Linguarum multarum cognitionem cur Iudæi non magni faciant 703. a
longæui cur primi homines 11. b
longinus tribunus a Iudæis occisus 810. f
longini equitis Romani sors factum 924. c
Longini iuuenis Romani factum 963. f
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15. g
captiuus abducitur 18. a
seruatur de excidio Sodomitarũ 20. d
filiæ cum patre coeunt ibid. f
Loti vxor in salis statuam versa ibid.
Lucilius Bassus legatus Herodium castellum capit 980. b
Macharunta quoque 983. a
Iardem Syluam oppugnat 983. b
Lucius Annius Gerasam capit, & mille iuuenum interficis 893. a
Luctus tempus 126. d
Ludas, Ludi 15. a
Ludi Circenses 614. b
luminum festiuitas, & eius institutio 415. c
lupus Alexandriæ rector ad Vespasianum scribit de seditione Iudæorum 895. c. templum Oniæ ablatis donariis claudit ibid.
Lustrandi populum modus 109. g. 110. a
lustrationis tabernaculi modus 88. c
lydda ciuitas a Cestio exusta 818. e
lydi olim Ludi dicti 15. a
lysanias Ptolemæo Mennæi patri successit in regnum 490. d
interficitur a Cleopatra 519. a
lysanias Parthos in Iudæos incitat 730. c
lysiæ committit Antiochus Epiphanes filium suum, & bellum contra Iudæos 413. d
lysios vincitur a Iuda Machabæo 415. b
occiditur a Demetrio 421. g
lysimachus fratrem suum occidit, & Gazam prodit 459. e
lysimachus Hellespontum occupat mortuo Alexandro 382. a
lysimachi portentosa de Iudæis mendacia confutata 1018. 1059. 1060. 1061 1069. 1070. 1077. per totum

M

MAcedones transire pedites mare Pamphylium 68. b
Macedones quando Romanis subditi fuerint 806. a
Macedones Aegyptios subiugarunt 1068. e
Macchabæi nam maximi & primi inter septem fratres supplicia crudelissima & ipsius eum insigni tolerantia sermones 1083. a
vbi historia Macchabæorum fratrum
Macherus dux Rom. legionum qualiter se gesserit apud Herodem 503. d 738. b
Machir, tertij ex fratrib. Macchabæi constantia 1094. b
Macheruntij Romanis persuadent vt præsidio suo desendant 816. b
Machærus quomodo capta a Romanis 980. c. situs eius descriptus 980. c
Macho capta & deprædata 222. c
Macro præfectus prætorianorum militum 631. b
Madianitarum filiæ Israelitas illiciunt ad delinquendum 114. 115. per tot.
oeduntur cum suis regibus 117. f
Madianitæ Hebræos subiugant 151. d
oeduntur maxima strage 155. a
Madiana ciuitas 50. d
Madus, Madæi 13. a
Magnus campus regio 1014. e
eiusque descriptio 894. a
Magoges & Magogæ populi 13. a
Magus Aegyptius pseudopropheta triginta millia hominum seduxit 787. a
cum paucis fugit ibid. d
Magi & latrones iterum Iudæos afflixerunt 797. c
Magorum turba in Iudæa 694. g 695. e
Malichus exactionum collector pro Cæsio 717. d
nouas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid.
luit pœnas 727. e. 728. a
Malichi Arabum regis perfidia 494. a 733. b
Malchus Arabiæ rex Vespasiano in auxilium misit quinque millia peditum, equites mille 834. f
Malichus Iudæorum dux 721. e
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Iannæum 476. c
Antipatrum veneno tollit 490
interficitur ibid. f
Malthace vxor Herodis moritur 778. e
Malorum hominum mos 594. b
Man vox interrogatiua 73. c
Manachases vestis qualis 84. b
Manahemus Essenus Herodem puerum scholas frequentantem salutat regem 543. a
Manahemus Iudæ Galilæi fil. Massadam inuadit 811. g. 812. a
velut rex Hierosolymam redit, & princeps seditionis fit ibid.
interficitur 813. a
Manahemus occiso Saleſmo regnum sibi vindicat & Thapsenses excindit, ac post a Pbullo pace redempta moritur 320. b
Manasses Ioſephi filius 44. d. 52. b
Manasses in numerum Iacobi filiorum adoptatur 53. c
censetur loco Leui 96. f
Manasſe pars dimidia Chananææ 141. d
Manasses Ezeciæ filius regnum paternum assequitur, impiissimus, & prophetarum occisor captus a Babyloniorum rege tandem in principatum restituitur, & pietati studet prioribus mutatis moribus 332. per tot. moritur relicto successore regni filio 332. g
Manasses Ioannis pont. fil. ducit vxorem Sanaballatis filiam Hicaſo vocitatam 384. b
Manasses fit pontifex 401. b
Manasses trans Iordanem missus, vt toparchiam administraret 812. e
Mandra, locus 344. f
Mane, quę diei pars 4. c
Manethon Aegyptius historicus 1032. d
eius historię compendium 1039. 1040 1041. per totum
Manethon antiquitatem Iudæorum confirmat 1042. a
Aegyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1052. a
eius historia emendata ibidem. & 1054. a
Manethonis mendacia confutata 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1061. per tot.
manna qualis cibus 72. g
Manneus Lazari ad Titum profugit 941. a
Manoches Zelocypus Sampsonis pater angelum excipit 360. a
mar locus cur sit vocatus 70. e
mara quid significet 163. e
M. Agrippa. vide Agrippa
Marcus Alexandri Alabarchę fil. 673. e
M. Antonius. quære Antonius
M. Anton. Iulian. procurator Iudææ 958. f
Mardochæus dux Iudæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 361. f. 367. d
Mardochæus Esteræ patruus 374. b
regi insidias prodit 374. g
Iudæorum calamitatem Estheræ indicat 376. c
afficitur summo honore 372. b
Amanis potestatem & bona accipit 380. b
Mare rubrum Iudæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67. c. 68. b
Mare vas templi cur sic dictum 261. b
& quam fuerit capax, eiusque vsus ibid.
Mareote Græcis Samaria 285. a
Maresa vrbs 283. a
Mariæ Eleazari filiæ facinus horrendum comedentis filium 955. a
Mariamne Agrippæ filia 628. a
Mariamne Alexandri Aristobuli & Alexandræ filia, vxor Herodis 512. b
occiditur a marito 530. b
Mariamne Alexandri filia, vxor Herodis Antipatri 729. d
eius insolentia in maritum 750. a
occiditur 750. g
Mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrij Alexandrini 693. f
Mariamne Moysis soror moritur 109. f
Mariammes turris descriptio 814. g
Mariammes turris descriptio 814. g
Marisa ciuitas deuastatur 732. d
Marsopane, mensis 9. a
Marsus Syriæ præficitur 676. e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677. d
excipitur ab Agrippa, eni sit exosus 628. e
Marsias Agrippæ libertus 630. b
Tiberij mortem patrono suo nunciat 636. d
Marthace Archelai mater moritur 605. e
Marullus præses Iudææ constituitur 637. c
Massabazanes quid 84. g
Massadæ castelli descriptio 887. f
Massadæ castelli situs descript. 986. g. 987. a. commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988. e
Massnaemphthes pileus 84. g
Masphatis ciuitas, & quid significet 171. g.
Matthias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Iudæa, ac moritur 709. b
Mathanes Baïs sacerdos trucidatur 313. b
Matthias Anani fit pontifex 676. e
priuatur sacerdotio 678. f
Matthias Absalomi, vir strenuus 441. d
Matthias Ioannis filius sacra prophanare renuit, verámque religionem fortiter tuetur 410 g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412. d
Matthias Margaloti seditionem mouet 596. a
exuritur vivus 597. a
Matthias Margali sophista 778. b
Matthias pontifex mittitur vt Simonem Gioræ Hierosolymam introducat 898. a
Matthias Theophili constituitur pontifex 589. c. priuatur eo munere 597. c
Matthię Boethi mors crudelissima 938. c
Maxilla, locus 161. g. 162. a
Mazaca ciuitas 41. b

INDEX

Madabenſes Amarzi, Ioannem Gaddin interficiunt 428.c
expugnantur ab Hircano 450. d
Medimnus Atticus & Siculus 100.b
Medi populus 13. a
Medi quòd in Aſia regnauerunt Græcis cogniti 1038. f
Megaſſari facinus audax 935. b
Megaſthenes hiſtoricus 1045.b
Mela legatus Archelai ad Herodem 575. a
Melcha Aranis filia 15.d
Melcha Sauli filia datur nuptum Dauidi, marito periclitanti ſuccurrit 190.f 192.b. datur alij nuptum 202.a ridet maritum 220. d
Melchiſedecus rex Solymę Abrahamum conuiuio excipit 18.d
Meliis impoſuit Pſeudalexander 783 e
Memnonis ſepulchri deſcriptio 790.g 791. a
Memphiboſthus Ionathę filius humaniſſime à Dauide habitus 223. c delatus Dauidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724. c
Menander Epheſius ſingulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conſcripſit 1042. g
Mendæ ciuitas 335 d
Menedemus Philoſophus 396.d
Menelaus, qui aliàs Onias, Simonis filius propter amiſſum pontificatum deficit à patriis legibus 408. d abducitur captiuus & occiditur 421.c vide Onias
Menſa tabernaculi 83. b
Menſæ à Ptolemæo Philadelpho Iudæis donatæ deſcriptio 403. d
Menſis anni primus Moyſi quis & cur 9. a
Menſuras quis excogitarit 7. c
Meroè vnde dicta 58. f
Meſas, Meſinæi 15. a
Meſchus, Meſchini 13. b
Meſopotamiæ difficilis tranſitus 24. f
Meſre, Meſræi 13. f
Meſræi filij quibus populis nomina impoſuerunt ibid.
Meſſala rhetor patrocinatur Herodi 493. g
Meſſalina à marito Claudio Cæſ. ob zelotypiam trucidata 694. a
Methir, tunica pontificalis 84. f
Metilius præfectus à cæde reſeruatus 813. d
Metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid. b
Michæas propheta, vulnerato ipſum nolenti male ominatur, 292. e Achabo malum nunciat, quare in carcerem conijcitur ibid. g Achabo interitum prædicit 294. d
Michæas propheta 336. g
Michole vxor Dauidis. vide Melcha
Mileſius arcis Damaſci præfectus quomodo Philippum Gypi filium tractarit 462. a
Militis cuiuſdam facinus contra ſenatum Romanum 792. g
Militis Rom. impudentia quantam cladem Iudæis dederit 691. b
militis Moſaicos libros diſcerpentis pœna ibid. c
militiæ qui non commodi 129. f & qui ab ea immunes ibidem. g & ſeq.
Mina quantum pendeat apud Iudæos 478. c
Minæus Aegypti rex, Memphis conditor 268. f
M. Minucianus 660 a. 671.e
Miſael appellatur Miſaches 346 a
Miſas Moabitarum rex propter negatum Ioramo tributum quò neceſſitatis peruenerit 300. c
Miſenum oppidum 652. c
Mithridates ærarij Cyri præfectus 318.b
Mithridates occiſus 473.b
Mithridates Pergamenus Peluſium expugnat & Aegyptios vincit 480. b eius geſta 714.
Mithridates quomodo ab Anilęo tractatus, quomodo ab vxore, déque eius victoria 648.d. per tot.
Mnaſeas Græcus hiſtoricus 1051.a
Moabitæ penitus fracti à Dauide 121.d
Moabitæ & Ammanitæ ſocij, mutuo ſeſe interimunt 298.e iterum ſternuntur & prædantur 301. d
Moabus, Moabitæ 21. a
Molonis mendacia de Iudæis 1061. d
Monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Iudaiſmum ſit amplexus 685. c eius regnum 920. c
Monobazus Monobazi filius prorex conſtituitur 684. f rex fit 689. e
Mons Samaron, locus 281.b
Montem in alium locum deuolutum 319. f
Mortem præter dei voluntatem non venire 132. b
Moſes, qualis fuerit vir 3.
Moyſis natiuitas 55. a quomodo ſeruatus 56. b cur ſic vocatus ibid. f adoptatur à regina 57. b
Moyſes diadema regium pedibus calcat ibid. c præficitur exercitui Aegyptiorum & Aethiopas bello vincit 58. b ducit Tharbin vxorem 59. b fugit Aegyptios ibid. c Raguelis filiab. opitulatur contra paſtores, ex quibus vnam ducit vxorem ibid. f. conſpicatur rubum ardentem in Sina 60. b confirmatur ei liberatio Iſraelitarum 61. f edit miracula, nomen Dei cognoſcit, redit in Aegyptum ibid. edit prodigia apud Pharaothem 61. f 62. 63. educit Iſraelitas ex Aegypto, & quantus eorum numerus 65. b cuius ætatis fuerit cum eos educeret ibid. e traducit eos per mare rubrum incolumes 67. d aquam amaram facit potabilem 70. 71. & coturnices & manna impetrat à deo 72. e ex petra aquam elicit 73. f cum Amalecitis pugnat 75. b decem præceptorum tabulas à deo acceptas populo exhibet 96. g quadraginta diebus in Sina detinetur 97. c. Aaroni fratri ſacerdotium confert 87. e dedicato templo victimas offert 89. a in tabernaculo Deum conſulit 90. f tribum Leuiticam Deo dedicat 94. a cenſet omnes tribus præter Leuiticam, & ordinat profectionem, déque neceſſaria 96. f. mittit exploratores in Chananæam 98. d Coræ factionem compeſcit 104. d eius iuſtitia 106. f. luſtrat populum 109. g. Sihonem & Ogem reges delet 113. per tot. Madianitas cum ſuis regibus cædit 117 e. Ieſum ſibi deſignat ſucceſſorem ibid. g morituros quid ſuis præd xerit 119. b quas leges præſcripſerit 120. f vſque 136 exhortatur Ieſum vt in Chananæos exercitum ducat 131. e rube circundatus diſparuit 132. d lugetur triginta diebus à populo ibidem f
Moyſes fabulosè dicitur fuiſſe leproſus 84. d vir admirandus 99. f
moſcos quinque librorum ſcopus 1036. f
moſes apud manethonem prius Oſarſiphus ſacerdos Oſireos dei Heliopolitani dictus 1053. g. 054. g
moſes Aegyptiis vir diuinus habitus 1056 d. eius tempora quibus vixit deſcripta ibid. eius virtus & geſta 1070. 1071. per totum
moſollani Iudæi nobile factum 1049. f
mucheus fert ſententiam contra Vaſten regem 373. f
mulierum potentia 361. f
mundi & vniuerſorum creatio 4. b
mundum prouidentia dei regi 355. a
mundus quomodo Paulinam conſtupraret 622. f
murus triginta nouem ſtadiorum cum tredecim caſtellis circum Hieroſolymam triduo ædificatus 937. b
muſicorum inſtrumentorum Dauidis regis deſcriptio 242. g
mutiani & cæterorum rectorum petitiones 895. g
mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902. g

N

NAamis vxor Abimelechi Bethlemitæ & quid ſignificet 163. c quomodo Ruthem inſtituerit 164. b
Naaſes Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans à Saulo occiditur 178. b
Naaſes junior Ammonitarum rex iniuria afficit Dauidis legatos 223 f
Nabæotes Nabatæa regio 22. c
Nabalus vecors & malus conuiciatur Dauidi 200. g quid ſignificet 201. c moritur ibid. f
Nabla, inſtrumentum muſicum 243. a
nabrodes, qualis vir 11. f. 14. b
nabuchodonoſorus rex Babylonis bello infeſtat Nechaum Aegypti regem 335. d Ioacimum occidit, & Hieroſolymitanorum præſtantiſſimos Babylonem abducit 337. d duces eius qui vrbem Hieroſolymam coperunt 341. b quomodo captum Sedeciam tractarit 342. e Hieroſolyma penitus excindenda, & templum ſpoliandum, populúmque Babylonem traducendum curat 342. a Coelen Syriam ac Aegyptum perdomat 345. c iudæorũ nobiliũ quorundam pueros inſtituit & caſtrat ibid. f ſomnium, cuius erat oblitus, vult ſibi indicari & explicari, quod facit Daniel 346. f. moritur 349. c. geſtorum eius repetitio 350. d. poſterorum eius finis 352. a
Naburhus propter negatum regi fundũ lapidibus obruitur 289. d
Nabuzardanes mittitur Hieroſolyma ad templum ſpoliandum 342. a
Nacebus Arabum dux cæſus 171. e
Nachores Serugi filius 15. c. quot habuerit liberos ibid.

Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditúrque cum omni familia 282. d
Nain vicus 894.d
Nais a Caine condita 7. d
Nais vicus 691. e
Narbathæ regionis situs 799. f
Narbathene toparchia a Cestij equitibus vastata 818.a
Nasamones quomodo Romani subiugarint 807 d
Nathan propheta 220. e mittitur ad Dauidem increpandum 226. e. indicat quomodo Adonias sibi regnum vsurparet 247.c
Naumi prophetia de excidio Niniuitarum 321. a
Nazaræi deo deuoti 109.b
Necessitate in bello nihil pugnacius 839. g
Necessitate laborantes subleuare, homini decentissimum & deo gratissimum 205. e
Nechius qui & Pharao Savam rapuit 928. f
Nechaos Aegypti rex contra Babylonios proficiscens impeditur à Iosia, quem occidit 3.5. e captiuum abducit Ioacum filium eius 336. a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorus 336. c vincit ibid.
Necmias quantum iuuerit Iudæos apud Xerxem 371. d
Neerda vrbs 644.c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissimo Palæstinorum 842. e
Nephthalimi nativitas 50. f filij eius 52.c
Nephthalitarum fons 142. a
Neronis gesta & precipue contra Iudæos 795. g
Neronis imperium quandiu duraverit 893. b
Nero contemptor nationis Iudaeorum 968. e
Nero indignatur ob res minus prospere gestas in Iudæa 830. a Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid.c
Nero, quære Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæsarea Philippi 638.f
Neruis cur Iudæi abstineant 53.c
Nerinæ & Philippi fratrum fortia facta 844. e
Nicanor perfidus contra Iudam Machabæum pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 429. f
Nicanor amicus Titi sagitta vuln. 920.g
Nicaule regina Aegypti 269. b
Nicolaus Damascenus Iudæorum patronus 398 e
Nicolai Damasceni historia de Herode culpatur 563 c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Cæsarem 575.g sententia de duobus eius filiis damnatis 578.f actio contra Antipatrum Herodis filium 591.c patrocinatur Archelao 604. e
Nicolaus Damascenus rerum Iudaicarum scriptor 1065.
Nicolai rhetoris oratio pro Iudæis Ionicis 590. g Iudæos coram Cæsare arguit, & reges purgat 762. f
Nigro Peraitæ qui Idumæam regebat, à Iudæis mandatum vt ducibus ponerent 882. d
Niger Idumææ rector in Salis oppidum Idumææ confugit 851. f iterum fugit 852. a
Niger Peraita, Silas Babylonius, & Ioannes Essenus, duces Iudæorum contra Romanos 851. b quomodo occisus 885.c
Niglisar Abolamarodachi filius regnum paternum accipit 350 d
Nilus fluuius 5. d
Nilus vsque ad Elephantinem navigabilis 894. b
Ninum quis condiderit 14. f
Ninus regia Assyriorum 330. d
Nisan, mensis 9.2. 64. g. 93.2. 366. f
Nisibis regio 627. e
Nisibis vrbs 644. d
Noba oppidum sacerdotum 195. a excinditur cum vniuersis habitatoribus 196. f
Nobilitas generis nulla inter Iudæos 104. f
Nobilitatem generis vnde Iudæi discernant 982. a
Noë vel Nochus vir pius sceleratorum commercia fugit 8. c
Noe quomodo arcam construxerit & è diluuio sit seruatus 8. e eius filij quales 11. d vini vsus repertor inebriatur 14. e
Norbani interitus 661. e
Nubis supra tabernaculum præsentia quid significarit 97.b. 99.c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692. b & eius gesta 795. c
Nymphidius homo nequiss. 893.c

O

OBadamus arcam hospitatur 210.a
Obodes filius Bozi & Ruthes 364. e
Obedias, iumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286. e quomodo vxor eius vidua per Eliseum sit à debitorum molestijs liberata 308. b
Obelas propheta captiuos Beniamitas & Iudæos liberat 302.a
Obedas seu Obodas Arabum rex 566.b superat Alexandrum Hyrcani 714.d
Ochobatus eunuchus Ionathæ dux 295.f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295. f ex casu moritur 299. b
Ochosias Iorami fil. paternum regnum recipit 307.g sagitta ictus ab Ieu perit 309. e cognati ipsius interimuntur 310.f
Octauia Claudij Cæs. filia 694.a
Officiosi quando plerunque sint homines 105. e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cauendis, & iuuat eum 495. f
Oges rex excinditur 141. e quantus vir fuerit & quanta eius ditio ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Iosiæ regi 334. b
Oliueti mons 695.e
Olurus vicus 891. b
Olympus ad Cæs. mittitur 760.c
Olympius Iupiter 652.e
Onias & Dositheus Iudæi duces liberauerunt Alexandriam 1064.c
Onias Iaddi filius patri in pontificatum succedit 386. g
Onias Oniæ fil. templum in Aegypto ædificat 433 a
Onias Onię fil. pontifex quanta mala fecerit Hierosolymis propter Tobiæ filios ciuitate electos 708.e
Oniæ, filij Simonis amicitia cum Ario Laconum rege 407.c Menelaus dici voluit 488.c vide Menelaus
Onias Simonis Iusti fil. pont. 398. a 401.b
Onias alius pont. 407.a
Onias Simonis pontifex à Ptolemæo rege Aegypti impetrat locum condendo magnifico templo 996.a
Oniæ pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064
Onias, vir iustus qui pluuiam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470. d
Oniæ regio 480.d
Ophnes sceleste filius filis 164.f.165.a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24.d
Opobalsamum vbi & quomodo proueniat 473.b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quandiu 171. d. 367 a
Orobdeum, frugum omnium vilissimum 154.e
Oribus rex occisus 155.b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia seruire 807.c
Orodes Arsabani fil. Parthorum rex constituitur 620.g
Osea rex Israelis constituitur, vir impius 323 a vinus capitur ab Assyriis, & transfertur cum vniuerso regno Israelitarum in Mediam & perfidem 324. g. 325.a
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellij exercitum duxit 893.d. 896. d semet occidit ibid.
Othonis imperij termini ibid.
Otras Armeniæ dominus 15. a
Oza attingens arcam exanimatur 219 g
Oze percussio, locus ibid.
Ozias Amasiæ fil. regnum Iudæ patre mortuo capit 317. g opera bonus & gnarus multis deuictis gentibus vrbem restaurat 319.a deficiens à pietate depra prensus moritur 319.f. 320.a

P

PArorus rex Mediæ 688. a coniugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985. c
Pacorus Parthorum rex contra Iudæos pergit 730.d
Pacorus Pacori regis pincerna explorat Iudæam ibid. insidiatur Phasaelo 495.c. 730. g 731. a & Herodi 731.g rex Syriam occupat 494. d occiditur 503. d
Pacina Claudij Cæs. vxor 694.a
Palæstinæ situs, & eius gentis odium in Hebræos 66. a
Palæstinos Sampson vexat 161. c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 168. b arcam è suis finibus remittunt Hebræis 170. c
Palæstini cum Iudæis prælientes nunc vincunt, nunc vincuntur 165. 166. 172. 173. iterum bellum eis inferunt 187.d cæduntur 189. d

INDEX

denuo redintegrant bellum, ſed infeliciter 191. g
Cillanorum agrum inuadunt 197.g
Sauli ditionem inuadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Paleſtinos Dauid ſuperat 219.c
penitus ſubigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præſtantia 619.a
Palmira vrbs 268.f
Pamphylium mare Macedonibus tranſitum præbuiſſe 68.b
Panes propoſitionis 83.d. 93.f
Panium, locus 541.c. 746.g
Panij pulchritudo naturalis Agrippæ diuitiis accurata 860.g
Pannychis concubina 757.g
Paphlagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem geſſerit 505.d. 739.c
occiditur 740.b
Paradiſi deſcriptio 5.b
Parricidium quam graue ſit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum Hyrcanúmque cum Phaſaelo captiuos abducunt 494.c. 496.a
Hieroſolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paſchæ inſtitutio & celebratio 65.a. 93.a 136.b. 602.a
Paſini caſtrum 15.a
Patriæ cauſa nihil non faciendum 206.a
Paulina quomodo à Mundo conſtuprata 622.f
Paulinus Lupo in adminiſtratione Alexandriæ ſuccedit 996.d
templum Oniæ penitus ſpoliat, & inacceſſum facit ibid.
Pauſanias Ceraſtę fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata vnde maxime naſcantur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum poſſeſſio conſtabat 60.b
Pecuniam publicam nullam eſſe Iudęis, quàm ſacram illorum templi 478.f
Pecuniam votiuam vbi depoſuerint Iudæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanij equitis forte factum 952.a
Peluſium vrbs 184.c. 894.b
Peluſium capitur 480.d. 724.c
Pentecoſtes feſtiuitate Iudæos iter non facere 450.b
Pentecoſte vnde dicta 778.g
Perææ regionis deſcriptio 833.c
Percuſſis in rixa quomodo vindicandus 128.a
Perſæ populus 14.f
Perſarum mos in bibendo 373.d
Perſarum lex de vxoribus ibid.e
Perſarum contra Græcos expeditio 1034.e.
contra Aegyptios 1068.b
Perſæ in Aſia regnauerunt 1038.f
Perſicarum rerum ſcriptores probatiſſimi inter ſe diſcordant 1035.a
Peſtis quàm ſæua inuaſerit Dauidis regnum propter recenſitum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Ioſephum 39.f
Petilius Cerealis proconſul Germanos ad ſobrietatem cogit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, ciuitas 110.b
Petra, quæ Receme 117.e
Petronius Aegypti præfectus Herodem iuuat famis tempore 536.c
Petronius præſes Syriæ conſtituitur 649.f
gratificatur Iudæis cum ſuo periculo 641.d
Petronij epiſtola ad Doritas pro Iudæis 675.f
Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudæam 790.e
Petronius Iudæos adhortatur ad Cæſaris ſtatuas recipiendas 791.c
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem ſuccedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romelię fil. vir impius, regnum Iſraelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid ſignificet 15.b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phanſus Samuelis filius è rure abſtractus ad pontificatum 872.f
Phanaſus pontifex a ſeditioſis conſtituitur 700.b
Phanuell cur ſic dictus 33.c
Pharaones cur Aegyptiorum reges dicantur, & quando ſic appellari deſierunt 268.f
Pharaothes Aegypti rex Abrahami conſugem concupiſcit 17.a
Pharaothis duritas & malitia in Hebręos 61. 62. 63. 64. 65. per totum
dimiſſos inſequitur 65.f
cum omni exercitu deletus 67.f
Pharæ filij duo 52.b
Phari inſulæ deſcriptio 894.c
Phariſæorum ſecta 442.d
autoritas 453.b. 463.e
Phariſæorum ſecta qualis 585.f
Phariſæi 617.c
Phariſęorum exiſtimatio 716.e
& quomodo ſe geſſerint regnante Alexandra ibid.
Pharmuthi menſis 64.g
Pharnaces patrem Mithridatem Ponti regem occidit 473.b
Phaſaelus Antipatri fil. 723.d
præficitur militibus 725.e
ſuperat Felicem 729.a
accuſatur a Iudæis ibid.e
circumuenitur a Pacoro 730.g
occidit ſeſe 732.c
Phaſaelus ciuitas 718.c
Phaſaelus, turris & oppidum 56..a. 606.b 748.b. 779.b. 914.e
Pheroę Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur et caput Pappi præcilum 506.a
aſſequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam vnam reſpuit vxorem ducere 564.b
alteram eius ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accuſat ipſius filio 565.b
Salomen accuſat Herodi 565.f
diſſidet ficte cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & vxor eius accuſatur veneficij 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid geſſerit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accuſat Salomen 755.c
ſeipſum prodit & reconciliatur Herodi 757.g
reiicitur ab eodem & moritur 764.f
Pheroę vxoris inſolentia 751.e
Phiala locus 810.f
Philadelphenſium cum Iudęis diſſidium 682.b
Philippus Ptolemęi Minnęi filius 723.g
Philippus Amyntæ filius cæſus 659.d
Philippus Antiochi Gryphi fil. Syrię partem imperans Antiochum Cyzicenu ſuperat 459.g. 400.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus conſtituitur 461.f
Philippus Archelai frater, quamobrem à Varo Romam præmiſſus 782.a
Philippus Herodis filius conſtituitur tetrarcha 599.f
ſuccurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni conſequitur 611.e
calumniatur à fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quę regiones ceſſerint 782.g
Cæſaream ad Iordanis fontes & Iuliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honeſtus fuerit vir 625.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ copiarũ præfectus 584.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis ſeruatus, eiuſq; geſta 1003.a. 1012.d
filię eius duę in excidio Gamalę ſeruatę 808.b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo vni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filij tutelam 419.b
regnum affectans afficitur ſupplicio 421.d
Philiſtinus Philiſtini 14.c
Philo Iudęorũ legatus à Caligula repulſus 649.e
Philo hiſtoricus 1051.b
Philoſophiæ tria genera apud Iudęos 784.g
Philoſophi apud Indos Calani, apud Syros Iudæi dicuntur 1047.g
Philoſophorum de Deo diſcordes ſententię 1071.f
Philoſtephanus Ptolemęi Lathuri dux 457.g
Philoſtratus hiſtoricus 1045.b
Phineas ſacrę pecunię cuſtos 966.d
Phineas Zambriam occidit, & exercitui contra Madianitas præficitur 116.f. 117.c
Phinees domus ſacerdotio donatur 214.c
Phinees filius Elis pontificis malus 164.f
Phineeſes legatur ad Rubelitas & Gaditas cum reliqua dimidia tribu 143.e. ſuccedit patri in pontificatum 145.b
Phiſon fluuius, & quid ſignificet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus à Iudæis interemptus 816.c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquiſſima rerum memorabilium tradi tio 1035.g
teſtimonium de Iudæis 1039. c. 1042. 1043. per totum
Phœnicum hiſtoriæ 1046.a
Phora quid ſignificet 5.c
Phraates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
à ſuo filio occiſus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miſcetur, exul perit 619.f 620.a
Phruræa feſti dies 302.d
Phryges populus 13.c
Phuies Phuti 11.g
Phyſcon Ptolemęi Epiphanis filius 488.a
Pilatus à Tiberio in Iudęam miſſus 789.c

Cæsaris imagines Hierosolymæ intulit ibid. quæ cum Iudæis Cæsareæ egerit ibid. Hierosolymis statuas iterum aufert ibid.f
Iudæorum tumultus propter Cæsaris imagines 789.c
tumultus alius ob Corban thesauro sacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piso legatus Pompeij 473.f.
Pistus nobilis defectionis à Romanis autor 1000 f.1005.c
Pitholaus Hierosolymorum præfectus 476.c.723.c. transfugit ad Aristobulum 477.b
occiditur à Cassio 479.d
Placidi & Iosephi velitationes circa Ptolemaida 1015.c
Placidus tribunus in exercitu Vespasiani 834.b.in Galilæam maximam multitudinem occidit 837.d.
à Iotapata repulsus aufugit ibid.
quomodo Itaburium montem occupaverit 886.g
gesta contra Gadarenses 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 700.f
Plato veritatem de deo profiteri timuit 1071. f.1076. d. Mosen imitatus 1079.b
Plinthines situs 894.b
Pliatorum apud Dracos secta 618.b
Polemon, Ponti regulus 674.d
Polemon circumcisionem admittit & Bernicem ducit vxorem 693.e
Politianus tribunus cur a Cestio Hierosolymam missus 803.c
eius oratio & gesta ibid.
Pollio Pharisæus Herodi amicus 510.b 541.f
Polybius Megalopolitanus historic. 1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Pompeius qualibus muneribus honoratus, & quæ gesserit 471.e
eius virtus 474.g
Pompeius Magnus Hyrcani & Aristobuli causam cognoscit 718.d
Hierosolyma capit 719.e.720.b
Q Pompeius cos. 672.a
Pompeij malitia in oppugnandis Iudæis 808.d
Pondera quis inuenerit 7.e
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis summi qualis electio 1073.c
Pontifices Hierosolymis qua fraude creati sint 812.c
Pontificum & sacerdotum dissidium 696.c
Pontificum iniquitas 698.d. origo, & qui ad eam dignitatem admittantur, quóque fuerint ab Aarone vsque ad finem belli Iudæorum cum Romanis 700.a 701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primùm ad plebeios translatus 475.d
Pontificatum solere perpetuum esse 513.e
Pontificiæ stolæ custodia apud quos fuerit 624.c
Pontificiæ stolæ custodia repetitur a Fado 682.d
Pontius Pilatus Iudææ præsidet 619.d
Iudæos afficit contumeliis 621.b.623.g
accusatur à Iudæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis vxor 697.c.999.d
Porcius Festus Iudææ procurator, & quæ sub eo sint gesta 696.e. quære Festus
Posidonij mendacia de Iudæis 1065
Prætoriani milites 668.d
Prætorij in castris Rom. descriptio 835.c
Prandium qua hora faciunt Iudæi Sabbato 1020.d
Principes singuli dedicato tabernaculo quid donarint 900.d
Priscus centurio Ionatham Iudæum sagitta transfixit 953.a
Priscus sextæ legionis dux à Iudæis cæsus 820.f
Procymatium vnde dictum, & quomodo extructum 538 f
Procymia 747.c
Prodigia excidium Hierosolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus solis potestas data historiæ condendæ 1036.a
Prophetico spiritu vbi multi sint correpti 192.f
Proseucha, domus precationis 1020.c
Protagoras ab Abderitanis vix mortem effugit 1079.f
Prouidentia dei mundũ & omnia regnat 315.a
Pseudalexandri gesta 612.c
quomodo deprehensus ab Augusto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falsus
Pseudopropheta Hieroboami seductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator a Ioanne Giscaleo spoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemæus Euergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b & iterum reconciliatus ei per Iosephum 402 c
Ptolemæi Euergetis gesta post captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503 c
Ptolem. Herodis procurator 564 a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Aegyptum occupat & Hierosolyma 388.a
traducit Iudæos in Aegyptum 388.d
eius pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c
irruptio in Hierosolymam die sabbati 1050.d. liberalitas & beneuolentia erga Iudæos 1064.b
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 452 d
dissidens cum matre regno priuatur 452 g 456. obsidet Ptolemaidẽ 457. d. Asochim oppidum capit, Alexandrumque Iamnæum vincit, & quanta eius sæuitia 458.a
Ptolemæus Ménæus quomodo se à supplicio apud Pompeium redemerit 471.g.472 a
Ptolemæus Mennæus Damascum bello vexat 464.g
Aristobuli coniugem & liberos quo modo tractarit 480.a
moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus t. Iudæos in Aegypto seruientes liberos dimittit, & legem Moysis in linguam Græcam magnis muneribus transferendam curauit 389.vsque 397
Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epiphanis 408.a. succurrit suo genero Alexandro seu Demetrio 436 e
duobus diadematibus coronatur simul, vincitque Alexandrum, & moritur 456.c
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ vxoris liberalitas erga Iudæos 1064.c
Ptolemæus Philopator 398 g
moritur 407.g
Ptolemæi Physconis immanis crudelitas & iniustitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Asamonæi gener socerum occidit, & alia scelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluserit, cuius matrem & fratres interfecit 448.e
Ptolemæi dicti Aegyptij reges 222.a
Ptol. vnde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c f
Ptolemaidis situs descriptus 790.f
Ptolemais duo millia Iudæorum apud se habitantium interfecit 815.d
Ptolemaidenses a Iuda Macchabæo victi 416 f
Puellarum hæreditas 125.a
Pueri ficientis astutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio post coitum cum vxore 94.d
Purificationis leges 94.a
Puteoli vrbs 652.c
Puteri bituminis 18.a
Putiphares, vide Petephres
Pythagoras Samius æmulatus Iudæorum scripta 1046.f
multas Iudæorum leges transtulit in suam philosophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum stoicorum de diuina natura sententia 1071.e
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ solis sublatæ à Iosia 534.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquagesimi anni remissio 96.b
Quintiliæ fortitudo 655.a
Quintilius Varus Syriæ præfectus 602. c. cognoscit causam Antipatri 590. vsque 594. & inde seditiosos Iudæos expugnat 609.b
Quirinus ab Augusto mittitur ad censendam Iudeam & Syriam 616.b

R

Rabatha ciuitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe speculatores Hebræorum tuetur à vi Chananæorum, & securitatem ab hostibus impetrat 135.a
incolumitatem promissam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29 b
æmulatio erga sororem 30 f
mariti complexum sorori vendit, furatur idola patris 31.a
eius astutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15 c
Raguel, qui & Ietheglæus, sacerdos, filiam suam Moysi adoptato tradit vxorem 60.a
Moysi ob victoriam gratulatur, & consilium dat ei distribuendorum officiorum 97.e
Ramatha ciuitas 165.b
Rasacis Senacheribi copiarum præfecti insolentia 328 c
ipse cum exercitu diuinitus deletus 330 d
Rasis Damascenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ibi & occidit 322.d
Rebecca Bathuelis filia 15.f. petitur in con-

nubium Iſaco 64.e
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.c
Receme vrbs quæ aliàs Petra 117.e
Recemus rex ibid.
Repudij libellum mittere maritis non y-xoribus ex lege permiſſum 532.d
Rex quis & qualis ſit 125.b
Regis potentia 361.c
Regum imperium quamdiu duraverit apud Iudæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet eſſe ignauis 206.d
Regibus ſubditi quæ ſe. ant 173.g
Rhegines populus 13.c
Rhinocolura 733.d
Rhiphates, Rhiphæi 15.c
Rhoe petra 149.c
Roboamus Solomoni in regnum ſuccedit, inſolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas vrbes condiderit 278.b
item arma comparauit, fœderibuſque ſuum auxit regnum, & ductis xviij. vxoribus liberos gignit, adque impietatem deficit ibid.
dedit vrbem Suſaco 279.d
pro aureis ſcutis amiſſis ærea ſubſtituit & moritur ibid.f
Roma ſub Veſpaſiano creuit & floruit 975.a
Romanorum in Iudæos beneficia 398.c
Romani quibus honoribus & beneficiis Iudæos affecerint 485.e. & inde
Romanorum diſſidium inter ſe 427.b
Romani Germanos captiuos vbique circunduxere 807.a
Romani in præſidio Maſſadæ interfecti à Iudæis 809.f
Romanorum ſtratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia à Iudæis cæſa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Iudæos 834.e
ipſorum caſtrorum deſcriptio 835.c
Romanorum induſtria in ſeruis domeſticis inſtituendis 835.a
diſciplina militaris 999.e
Romani omnia, præter Giſcalam, ceperunt 864.a
Romani muro Hieroſolymæ potiuntur, eiuſque partem maximã diruunt 913.d
cum Iudæis acriter confligunt ibid. & 615 d.
alterum murum capiunt 915.d
Romanos ſancta Iudæorum reuereri 927.f. per legem Iudæorum multa de ſuis moribus derogaſſe 930 d
illacrymaſſe incendio Hieroſolymæ 933.c. ab incendio defendunt 935.c
Hieroſolymam capi deſperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942.c. pugnant cum Iudæis circa aggeres 943.f
Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa cuſtodias pugnam atrocem inſtaurant 950.d
Romanorum nomina ſero ad Græcos peruenit 1038.g
Romus, Romæi 14.b
Roobothputeus 26.f
Rubelitæ & Gadditæ altare conſtruunt ſuperripa Iordanis 143.c
Rubelus, aliàs Ruben naſcitur 30.e
eius pietas in fratrem Ioſephum 38.c
ſe ac fratres prodicionis inſimulatos excuſat 45.b
eius filij quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas ſuperat 976.b
Rufus magiſter equitum 779.e
Rufus præfectus militum Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Machæruntis deſcripta 981.a
Ruthes amor erga ſocrum ſuam, & eius fortuna 163.f.164.a

S

SAba Aethiopum regia, quàm validè vocatur poſtea Meroe 58.b
Sabæus ſeditioſus perſuadet decem tribubus defectionem à Dauid 238.b
Sabas. Sabæi 14.a
ſabathes. Sabathæi ibid.b
ſabacta. Sabacteni ibid.
ſabathes Commentarienſium princeps 241.f
ſabba menſis 110.c
ſabbæus orator ſupplicio addicitur 434.c
ſabaticus annus 486.f
ſabbaticus amnis à Tito ſpectatus 976.c
ſabbatum & eius vacatio à laboribus ſeruatur 4.f.719 f
ſabbatum magno malo obſeruatum 411.d negligendum aliquando ibid. & 428 d
ſabbion Alexandram Herodi prodit 921
ſabecus exercitus Syrorum præfectus vulneratur & moritur 224.g
ſabinus procurator Syriæ Hieroſolymis regiam occupat 603.a
vexat Iudæos propter auaritiam ſuam 779.f
ſabini Syri forma, habitus & fortitudo inſignis 945.d
ſabinus Romæ capitolium nocte occupans occiditur 902.e
ſabuchadus eunuchus indicat regi, crucè in Amanis ædibus extructam pro Mardochæi ſuſpendio 379.g
ſaccheus transfuga Ioſepho prodit inſidias Ioannis 1017.b
ſacerdotis ſacrificaturi habitus 84.b
ſacerdotum caſtitas & connubium 95.e
ſacerdotum & pontificis cum eorum veſtitu & inſignibus deſcriptio 918.e
ſacerdotum immunitas 53.b
ſacerdotum mos Hieroſolymis 858.d
ſacerdotum nobilitas apud Iudæos 1036.a
nuptiæ ibid.
ſacerdotibus quæ cedant 109.a
ſacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92 93 94 per totum
ſacrorum ſcribæ 54.e
ſadæus Xerxis præfectus 371.e
ſadocus pontifex conſtituitur 222.g.241.f.250.e
ſaddocus nouas res molitur 616.c
ſadducæorum ſecta 442.d.617.c.784.g
ſalampſo Herodis filia 627.f
ſalmanaſar Cuthæos in Iudæam tranſfert 345.e.364.g
ſalmanaſaris contra Iſraelitas victoria 359.a
ſalome, aliàs Alexandra, vxor Ariſtobuli, ſoluit vinculis fr. marti defuncti 456.b
ſalome quæ Iuliæ Auguſti coniugi teſtamento reliquerit 789.a. eius reditus erant ſexaginta talenta 783.b
ſalome Antipatri filia 723.d. ſoror Herodis prodit Ioſephum maritum ſuum fratri 517.b. alteri marito Coſtobaro repudij libellum mittit 532.b. odium exercet in Herodis filios & eorũ vxores 553.e 594 f accuſatur Herodi 566 b. Alexæ iungitur connubio 585.b
ſalome vxor Herodis moritur 619.a
ſalomon promittitur Dauidi ſucceſſor & templi extructor 220.g
naſcitur 227. g. inſtruit eum pater 246.b conſtituitur rex 248.a. quomodo regnum nactus ſit de hoſtibus ſit victus 254.b. regis Aegyptiliam ducit vxorem 255.c. petit a deo & accepit ſapientiam ibid. e. controuerſiam mulierum duarum diiudicat 250.d. toparchas quos habuerit & quantas diuitias ſapientiámque ac philoſophiam 256. f. coniurationes & incantationes compoſuit 257.f
eius cum Iromo amicitia & materiæ cædendæ petitio & conceſſio 258. 259. per totum templum cum vaſis quomodo extruxerit & arcã eò tranſtulerit 259. vſque 266. ſominum videt & regiam extruit cum domo reginę 265. g. 266. quibus donis remuneraverit Iromum 1042. d
Hieroſolyma muris & turribus inſtaurat & vrbes condit 268.c
ingentes theſauros ex Aurea terra & aliunde accipit 271.a
quali ſatellitio ſtipatus inceſſerit ib.g
quanta opulentia Hieroſolyma auxerit 272.b
deficit à pietate, ac ducit vxores D c c. & concubinas c c c. 272.d
prædicitur ei filium ipſius pœnas pro ſe daturum ib. multis hoſtibus à deo excitatis infeſtatur 275.a
moritur Roboamo ſucceſſore regni relicto 274.e
quo tempore ædificauit templum Hieroſolymis 1042 b
Salpadis filiarum hæreditatis ius 118.f
Saltis regis geſta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.c
Samæas propheta Hieroboamo minatur 279.c
Samæas vir iuſtus accuſat Herodem, & vaticinatur Iudæis mala imminentia 484.d
Samaræi populus 14.d
Samaria quæ Marcone vnde dicta 415.a
Samaria ab Hyrcano expugnata ſolo æquatur 432.e
Samaria vrbs. vide Sebaſte 531.b
Samariæ regionis deſcriptio 853.d
& quid a Iudæa diſcrepet ib.
Samaritæ qui ante Chuthæi 386.a
Samaritanum odium in Iudæos 36.b
accuſantur apud Darium ib.c
Samaritæ Iudæos infeſtant 401.a
Iudæos ſe eſſe negant agentes feliciter 410.a
Samarita diſſidium cum Iudæis propter templum 435.g
Samaritanorum facinus in feſto Azymorum 819.a
Samaritanorum ſeditio 623.f
Samaritanorum & Iudæorum diſſidium 691.d
Samoſata capitur 738.e
Samoſatæ ciuitatis ſitus 98.g
Sampſigeramus Emeſinorum rex 678.d
Sampſon quid ſignificet, & quomodo natus 160.c
connubium & geſta eius 160.d
Samuelis natiuitas & prophetia 165.e
conſilium de libertate recuperanda 171
Samuel ſenio grauatus filijs reip. adminiſtrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulem inungit regem 175. d. oſtento indicat Hebræis deum irarum propter regem peritum 179.a
Saulum docet Amalecitarum exercitationem 183 d
eidem regni amiſſionem nunciat 185. d. Dauidem vngit regem 186.e
moritur 200. b. ab inferis reuocatur per ventriloquam 204.e

Sanaballetes Darij præfectus dat filiam ſuam Nicaſo vxorem Manaſſi fratri Iaddi pont. 383.b
deficit a Dario, Manaſſi templum & ſacerdotium cõfert moritúrque 384.e
Sanctum, quæ tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sanagarus princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis eſus in erdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385 d
Saphanus ſcriba 313 g
Siphora oppidum 476.g
Sapientes qui Iudæis 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito famulam adducit prolis procreandæ gratia 19.b
nunciatur ei partus ſterili ibid.
expellit Agarem cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabazanes 365.b.366.d
Saramalla Syrus Phaſaelo inſidias indicat 731 d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptanæ viduæ fiducia 225.g.226.a
Sardonyches xii. cum veſtitu pont. 90 a quibus inſcripta ſunt nomina filiorũ Iacobi, in Eſſene 85.d
quæ virtus eis inſit & quando ceſſarit 90.b
Sarmatæ Iſtrum tranſgreſſi præſidium Romanum & Fonteium Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas peruaſtant ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e.762.b
Saturninus Syriæ præſes 571.c
eius ſententias in filios Herodis 578.d
Saulus aſinas patris quærens à Samuele rex conſtituitur 175.c.176.f
quàm decora fuerit ſtatura 174.e
vincit Ammonitas 178.a
Paleſtinos ſuperat & aſam extruit 181. f. quot liberos habuerit 183.b
Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a
regno exuitur 186.a
ſpiritu priuatur, & fit dæmoniacus 186.g.187.a. commouetur contra Dauidem 189.e. inſidiatur vitæ ipſius 190. a. 192.a. Dauidi reconciliatur 200.a
conſulit ventriloquam 204.c
fortitudo eius 205.g.206.a
cadit vna cum ſuis filiis in prælio 208. f. ipſius progenies datur ad ſupplicii Gabaonitis 242.a
eius violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in ſocietatem recipit, & obſidione liberat 471.c
cum Areta fœdus init 475.f
in Syriam præſes miſſus 718.a
pecuniis corrumpitur ibid.
Aretam multat 721.c
Scenæ, locus 33.e
Scipio Alexandrum Ariſtobuli percutit ſecuri 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 399.a
Scopi loci deſcriptio 908.d
Scythæ populus 13.a. à Græcis qui Pontum nauigant cogniti 1033.f. Anacharſim à Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis ciuitas 141.g
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima 856. g
Scythopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitæ Iudæorum tredecim millia perfidioſe interficiunt 814.f
Scythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebas fil. Ili, vnus fortium Dauidis 243.e
Sebaſte conditur 476. olim dicta Samaria 452.b.531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebaſteni, equitum ala ſub Cumano 795.a
Sebaſtenorum contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Sebaſt. portus 768.d
à quo ſic dictus 590.c
Sedecias Ioachimi patruus rex conſtituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Ezechiele, ſed fruſtra ibid.c. expugnata vrbe capitur cum vxoribus & liberis, crudeliterque tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pſeudopropheta cornib. ferreis ſibi aptatis quid Achabo vaticinatus ſit 294.g
Sehon rex negato Hebræis tranſitu, prælio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neronis inſidias occiditur 632 d
Seir quid ſignificet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
Selennarus Senacheribi filius patris interfector 330.e
Seleſmus Iabeſſi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnũ occupat, quod trigeſima poſt die amittit interfectus 320.b
Seleucia vrbs à quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri ſuccedens cum patruo Antiocho Cyzicemo belligeratur eúmque necat 459 g
vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
Seleucus Aſiæ rex opes Iudæorum ſacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor ques honores & beneficia Iudæis exhibuerit 398.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
Semechonitis lacus deſcriptio 863.b
Semeis conuiciatur Dauidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d
occiditur 255 b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Aſſyriorum rex Hieroſolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328 a per totum, re infecta domum ſe recipit 329 e. à filiis ſenioribus occiditur 330.d
Senacherib. rex Aſſyr. quomodo fugatus 929.c
Senatus contra Claudium in Capitoliũ conuenit 792.c
Senatus Romani & plebis diſſidiũ 671.c
Senis cuiuſdam magnanimitas 503 a
Senis cuiuſdam ſeueritas 797.b
Senius Gallus Syriæ præſes 100.e
Cn. Sentij Saturnini oratio 663.e
Sephoris vrbs Galilææ 607.e.1016.e
1023.c. capta incendio abſumitur 609. b. 781.a
Sephoris cũ tribus aliis ciuitatibus à Ioſepho deficiunt & recuperantur 827.d
Sepphoris ciuitas Galilææ maxima 832.e
Sepphoritæ à ſeditioſis moleſtantur 1000.e
Sepphoritarum fides erga Romanos, bellum mouent ſuo malo 1027.d
Sepphoritæ à Ioſephi militibus ſpoliantur. prædáque reddatur 828.e
Sepphoritæ Ptolemaidem ad Veſpaſianũ pacati veniunt 832.c
Septimus annus 711.c
Septimi anni remiſſio 96.b
Septimi diei obſeruatio 719.f
Septuaginta interpretes legem tantũ Iudæorũ in Græcã linguã tranſtuliſſe 2.d
Septuaginta interpretes legis trãsferendæ cauſa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati 395.396.397. per totum
Sereãus dux Iudæorum Babylonem deducendorum Hieroſolyma. 363.g
Serpentis inuidia, & quomodo Euam ſeduxerit 5.d mulctatio 6.c
Serpentes volucres Aegypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Aegyptus denominatus 1052 c
Sethus filius Adami 7.f. eius filij quales, & quas artes inuenerint ibid.
Sextus Cæſar præſes Syriæ 483.d. 725 g
interficitur a Cæcilio Baſſo 488.f
Sextus Cerealis quintæ legionis præpoſitus 956.f
Sica qualis gladius, & Sicarij vnde dicti 697.a eorum impia facinora 698.e
Sicarij Hieroſolymis palàm latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Maſſada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Dauidi à Saulo 203.d
diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima vrbs 33.e
Sictma caput Samaritarum 386 c
Sicimæ captæ & ſolo æquatæ 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis parcit Saulus 184.c
Sicimitæ quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus numus qualis 88.c
Sideralis ſcientiæ quis inuentor 8.a
Sidonius, & Sidon vrbs 14.c
Sidonij materiam præſtant Iudæis ad templi ædificium 364.c
Signi dandi autoritas penes quos Romæ 666.c
Sila militib. Agrippæ præficitur 675. d
offendit Agrippam 676.f
occiditur 679.f
Sila Tiberienſium dux 1005.c.1019.f
Silas Ioſepho de inſidiis & perfidia Ioannis Giſcaleni ſcribit 826.c
Silo dux Roma. exercitus 500.a.734.e
corruptus deprehenditur. 500.c. 735.d
Silus vrbs 140.d
Simeonis natiuitas 30.e
vindex ingenium, filij ſex 52.a
Simeoni quæ terræ portio ceſſerit 141.e
Simeonitidis tribus facta poſt Ieſum mortuum 145.c
Simonis Aſamonæi filij geſta 710.d
Simon Boethi filius pontifex conſtituitur 537.c
priuatur ſacerdotio 589.c
Simon Camithi annuum pontificatum adminiſtrat 619.c
Simon Canthara conſtituitur pontif 675. c. priuatur eo 676.c
Simon Cyprius, magus 693.d
Simon Eſſæus Herodi ſomnium explicat 614.b
Simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propriæ ſectæ ſophiſta erat ib.
Simon Gamalielis filius ſtruit inſidias Ioſepho 1013. d. capitur à Ioſep. 1024. a
Simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron inuadit 819.a
Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 819 a
cum latronibus qui erant Maſſadæ, Idumæam populatur ibid b
ex Acrabatena toparchia pulſus eſt ab Anano pontifice 894. a. eius geſta ibidem & 895. 896. 897. 904. 905. per totum 914. g. 920. a. 931. f. 932. g. 938. e. 846. c. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. per totum
Simon Herodis ſeruus regnum affectans obtruncatur 607.g.608.a

INDEX

Simon Iustus pontifex 392.a.401.b 407 d. eius filij tres, omnes pontifices 408 c
Simon Mat hes Matthæi fil. 410.g strenuè tuuat fratrem Ionatham 429.a. & f
Simon Matthiæ Ioannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416.e
Simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres 784.c
Simonis filij Cathlæ oratio ad pontifices 887.b
Simonis Sauli filij & totius familiæ suæ fatum miserabile 814.f
Simonias vicus 1007.c
Sina mons 60.b.91.c
Sinæus mons 288.d
Sinæi populus 14.d
Sis, nomen cliui, & quid significet 298.c
Sisa Dauidis sit Scriba 212.g
Sisines Syriæ ac Phœnices præfect. 358.c conatur templi ædificium inhibere 359 c
Sobacchis Chetthræus strenuè pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
Socratis mors & mortis causæ 1079.e
Sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17.e excidium ipsorum 20.c
Sodomiticæ terræ descriptio 891.f
Sogana Arabum vicus 1019.c
Sogane & Seleucia rebellant 863.b earum situs ibid.
Sohemus Ituræus Herodis mandata vxori eius aperit 527.g interficitur 529.g
Sohemus rex Emesæ contra Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095.f eius animosa oratio ad Iacobum filiũ natu minimum 1096.c
Solomonæ marris Macchabæorum laudes 1097.1098.& seqq. eius immania supplicia & insignis toleran. 1099. 1100
Solyma quæ Hierosolyma 18.d.28.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces vnde dicti 24.e
Sophira regio 269.f
Sophistæ concitant tumultum 772.a
Sosius prouinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d. Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507.d Hierosolymis discedit 508.a quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740.d
Spadones abominandos 229.b
Spasini castrum 684.b.685.a
Speluncæ Galilææ quomodo expugnatæ ab Herode 502.d
Speluncæ latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit depromptа & à quibus custodiat 544.c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535.a 695.g.696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incensum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Susa scribis præficitur 241.f
Susacus Aegyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222.c contra Roboamum ducit exercitum 279.b Hierosolymam in deditionem accipit, templúmq; spoliat ac thesauros Solomonis aufert 279 d & quomodo imbellis notauerit ibid.
Syllæus ambito Salomones connubio frustratur 566.c latronibus Trachonitis auxiliatur, & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f.571.d defert Cæsari Herodem 571.g.572.a accusatur apud eundem per Nicolaũ, & damnatur capitis 576.b.577.b iterum accusatur 586.g.587.a
Syllæus procurator Obodæ 255.c
Syene puteus 26.g
Syria subditur Dauidis imperio 222.b Iudæos apud se habitantes occidit 992.d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.a Iudæorum ciuitates vastant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649.g.650.a
Syrorum cum Iudæis dissidium 696.a
Syrorum vici & ciuitates enumeratæ quę à Iudæis vastabantur 813.g
Syrorum auaritia & crudelitas 940.a
Sysares dux Iabini exercitus quomodo occisus 153.b

T

Tabernaculi vasorum descrip. 82. 83
Tabernaculi institutio & extructio 98.e eius interpretatio 86.f illustratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes singuli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96.g
Tabernaculorum festiuitas 92.d
Talentum quot minas contineat 83.e
Tanis Aegypti vrbs 17.d
Tarichearum situs 857.f
Tarichearum incolæ quingenti & sex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractarit 320.e auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempestatis horrendæ descriptio 881.a
Templum in Garizin extructum 383.f. 386.f
Templum Chuthęorum Garizin quando desolatum 450.d
Templi structuræ apparatus 259.a exordium & tota cum vasis descriptio 259.c.260.261.262. per totum templo absoluto infertur arca 263.c
Templum Solomonis spoliatum & concrematum quando 342.a
Templum Hieros. instauratur 364.f 365.d. spoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c restituitur & repurgatur à Iuda Macchabæo 415.d
Templi Hierosolymitani descriptio 915. f. 916.917.918. per totum
Templi incensi fatalis dies 957.d causa & principium ibid. tempus à prima constructione per Solomonem vsque ad excidium 958.g
Templi Hierosolymis constructio & sacrorum ratio exposita 1066. ianuarum descriptio 1067.c
Tephthæi Garsensis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculosa antiquitas 891.e
Terentius Rufus rector militiæ à Tito relictus 972.b
Terminos terræ non mouendos 123.c
Terra vera, qualis 4.d
Terræmotus ingens in Iudæa 520.e
Terræ Oniæ 714.c
Testes qui sint, qui minus 122.e
Testis falsi pœna ibid.
Thadamora vrbs 268.f
Thæno Amathenorum rex cum Dauide amicitiam init 222.d
Thamanus occiditur 284.g
Thamara Dauidis filia, Absalomi germana 218.f stupratur à fratre Amnone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum toparchia 145.b 890.d
Tharbis Aethiopum regis filia Moysi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15. c. migrat Carrhas ibidem moritur ibid.
Tharsices Aethiopum rex 330.a
Tharsus, Tharsenses 13.c
Tharsus Ciliciæ vrbs ib.
Thaumastus Caij seruus 633.d oblatę Agrippę aquę quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. descriptio 659.b
Thebethus mensis 370.a
Thecoa vicus 1031.b. 894.g
Thella vicus 832.g
Themosis regis gesta 1040.e
Theodectes poeta cur glaucomate infestatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Iannęi diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani gesta 714.b
Theodosius orator supplicio addict. 434.c
Theodotus Gręcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani fit pontifex 627.c submouetur pontificatu 675.b
Theophilus Gręcus Iudęorum mentionem facit 1051.a
Theophrastes Iudęorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Theopompus quir mente motus 397.c
Thermusa Pharaonis ancilla, & vxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moysen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Theudas prœstigiator seducit Iudęorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri anunculus 766.c
Theudio Doridis frater 588.e
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & eius interitus 7.d
Thobelus, Thobeli populus 13.b
Thobię filij Antiochio Epiphani autores vrbis Hierosolymos im expugnandorum 708.e
Tholomęus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 11.b
Thraces asperrimos Rom. subditos 806.c
Thraces propter vicinitatem Gręcis cogniti 1038 f
Thucydides in multis tanquam fallax accusatur 1035.b
Thuri, mensis 263.b
Thygrammes, Thygrammęi 13.c
Tiberias vrbs 1023.c à quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis seditio & sectæ tres 1000.e
Tiberias iterum rebellauit Iosepho, & iterum recuperatur 827.e
Tiberienses Vespasiano se dedunt 859.d
Tiberiensis lacus Asphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberiensium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberiensibus spoliatis præda redditus 818.f

Tiberius Alexander Iudææ præficitur, ac Iudæ Galilæi filios crucifigit 690 b
Tiberius Alexander à Claudio procurator missus 703.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius. vide Claudius.
Tiberius Drusi filius, Tiberij Neronis nepos, occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæsar constituitur 619. b. Ifiacos & Iden supplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabasi 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus designat successorem 634.e
mathematicorum studiosissimus 635.d
moritur ibid.
Tiberij imperium quanto tempore steterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid gesserit 464.g
Tigris fluuius 5.c
Timagenes Græcus rerum Iudaicarum scriptor 1065
Timæus rex Aegypti 1039.e
Timidius defert Popellium Caio 654.f
Timotheus Arymanita pugnat contra Iudam Maccabæum sæpéque vincitur 416.c
Tirithaba vicus 623.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honestè monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintæ decimæ legionis præpositus 956.f
Titus imperator semper miseratus Iudæos 706.c
cum exercitu Alexandriam peruenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione rerum liberatur 845.a
Titus Vespasiani filius Iapham expugnat 848.a
Iotapatam capit 949.g
item Gischalam 870.f
Taricheas excindit 861 d
Gamalam ingreditur, Ioannem Leui persequitur 870.b
proficiscitur ab Alexandria Cæsaream 903.d
eius expeditio contra Hierosolyma & exploratio vrbis 904.b
vrbem acriter 907.908.& seqq.920. 921.922.923
fortitudo eius & prudentia cum misericordia 924.925.931.f.& seqq.
muros vrbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captiuis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
eius gesta & virtutes 936.937.per totum. 944. vsque 954.955. f. vsque 960. 962 vsque 977.988 989.
Titus Syriæ præses reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Iudææ ordine enumeratæ 813.g
Tormentorum bellicorum vis mirabilis, descriptio 845.b
Trabs ex solido auro in templo Hierosolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ab Herode, rediguntur sub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode sublata 539.d
Traianus decimæ legionis rector contra Iapham ciuitatem à Vespasiano missus 848.a. Tiberiade missus vt ciuium animos experiretur 857.e
ad Titum Taricheas missus 859.c
cunctis trans Iordanem deiectis se Vespasiano iungit 896.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum fœminæ gregum curam gerunt 59.f
Troianarum rerum notatio 1034.e
Tryphonis scurræ dictum in Hyrcanum 405 g
Trypho tonsor garrulitatis pœnas luit 579.f.761.d
Tymius Cyprius 628.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falso accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum cum pluribus equitum magistris à Floro pecunia corrupti 819 f
Tyridates rex Armeniæ fermè in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in re nauali peritia, & pugna contra Assyrios 325.e
Tyrij Iudæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publicæ literæ & historiæ. 1042 b
Tyronis libertas in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filij Iosephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

VAlerianus Decadarchus Tiberiadem missus à Vespasiano vt populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
eius generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Iudææ præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izatæ indicit occiditúrque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Iudæa 780.f
Varus Agrippæ iunioris regiæ præfectus eiúsque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Batanæorum 815 g
Vaste regina vxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g.82.a
Veneficiorum pœna 128. b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a 734.e
Ventriloquorum vaticinia qualia 204 c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potentia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Iudæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Iudæam venit 1030 a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sophoritis auxiliatur 834.b
gesta eius in Iudæa passim habentur 837 838.vsque 845. 850.851.852. 853. 854. 855 856.857.858 & 860.861. vsque 872. & 885.vsque 902.
Vespera quæ diei pars 4.c
Victimæ salutares 50.e
Victimæ sint integræ 96 a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 813.b
Vindex cum optimatibus Galliæ à Nerone deficit 890.b
Vini potentia 300 g
Vitæ humanæ terminus 8.e.15.e
Vitellius Syriæ præses Iudæis impetrat rursus stolæ pontificiæ custodiam 544. d.624.f. benefícus est in Iudæos 624.c
exuitur prouincia 649.f
Vitellij pugna circa capitolium 893. d. 902. d. mors ibid.
Vitellij victoria apud Bebriacum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib.e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio Primo obuiam mittit 961.f. exercitus totus delens 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
eius sententia in Herodis filios 578.e. 761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob deuictos Iudæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Vna dies, pro, prima dies 4.c
Vra, Chaldæorum vrbs 15.d
Vriæ virtus, & quomodo à Dauide periculis fuerit obiectus vt occideretur 225.c
Vrbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Vses Damasci conditor 15.a
Vxores plures permittere Iudæorum leges 583.d
Vxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

XAloth vicus 832.g
Xanthicus, mensis 9. a. 64. g. 93. a
Xerxes Darij filius paterni regni hæres in Iudæos benefícus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367. f.368.369. 370. 371.372. per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes 372.a

Z

ZAbadis magistratus 298.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis natiuitas 31.b. filij 52.b
Zabulon ciuitas Galilææ à Cestio direpta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.c.884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum vniuersa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potius se ipsum exuit 284.e
Zambrias alienigenæ se miscés & Moysi obloquens occiditur à Phince 116.f
Zaræus Aethiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis vxor mali consilij marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zeloræ cum Idumæis plebem mactant 853.d
Zelotæ insidiis vxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c.
Zelotarum dominatio causa excidit Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata facta repetita 986.e

Zelotæ insidiis rogrem Simonis Giorræ rapiunt 898.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum dominatio, causa exsidij Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata repetita 986. e. eorum immania supplicia ibidem
Zenon Cotyla Philadelphensium tyrannus 448.g.741.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, ditione privatur 559.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Danidem Saulo prodere renantur 198.c
Zona pontificis qualis 84.f
Zoer rusulcum 20.f
Zopyrion Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Darium voti commonefacit 562.e
reducit Hierosolyma dimissos a Dario Iudæos, eisque patrocinatur 563.c
princeps Iudæorum captivorum 538. d.563.f

FINIS.